

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب بیست و ششم

ششصد و پنجاه و یکمین عملیات بزرگ در شمال غرب

و الفجر ۲

انجمن مترجمان ایران امریکایی در سیواس، سفر فرستاده ویژه در یمن به خدای

۱۳۶۳، آذر ۱۳۶۲

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع ملی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روزشمار جنگ ایران و عراق: نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب: والفجر ۴ جلد ۲۸

نویسنده:

علیرضا لطف الله زادگان

ناشر چاپی:

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۹	روزشمار جنگ ایران و عراق: نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب: والفجر ۴ جلد ۲۸
۹	مشخصات کتاب
۱۰	اشاره
۱۸	فهرست روزشمار
۲۲	فهرست نقشه ها
۲۳	فهرست راهنمای عکس ها
۴۰	پیشگفتار
۴۲	مقدمه
۹۶	روزشمار جنگ شنبه ۲۳ مهر ۱۳۶۲ ۸ محرم ۱۴۰۴ ۱۵ اکتبر ۱۹۸۳
۱۲۸	روزشمار جنگ یکشنبه ۲۴ مهر ۱۳۶۲ ۹ محرم ۱۴۰۴ ۱۶ اکتبر ۱۹۸۳
۱۶۲	روزشمار جنگ دوشنبه ۲۵ مهر ۱۳۶۲ ۱۰ محرم ۱۴۰۴ ۱۷ اکتبر ۱۹۸۳
۱۸۷	روزشمار جنگ سه شنبه ۲۶ مهر ۱۳۶۲ ۱۱ محرم ۱۴۰۴ ۱۸ اکتبر ۱۹۸۳
۲۰۸	روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۷ مهر ۱۳۶۲ ۱۲ محرم ۱۴۰۴ ۱۹ اکتبر ۱۹۸۳
۲۳۲	روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۸ مهر ۱۳۶۲ ۱۳ محرم ۱۴۰۴ ۲۰ اکتبر ۱۹۸۳
۲۶۵	روزشمار جنگ جمعه ۲۹ مهر ۱۳۶۲ ۱۴ محرم ۱۴۰۴ ۲۱ اکتبر ۱۹۸۳
۲۹۶	روزشمار جنگ شنبه ۳۰ مهر ۱۳۶۲ ۱۵ محرم ۱۴۰۴ ۲۲ اکتبر ۱۹۸۳
۳۲۳	روزشمار جنگ یکشنبه ۱ آبان ۱۳۶۲ ۱۶ محرم ۱۴۰۴ ۲۳ اکتبر ۱۹۸۳
۳۶۲	روزشمار جنگ دوشنبه ۲ آبان ۱۳۶۲ ۱۷ محرم ۱۴۰۴ ۲۴ اکتبر ۱۹۸۳
۳۹۹	روزشمار جنگ سه شنبه ۳ آبان ۱۳۶۲ ۱۸ محرم ۱۴۰۴ ۲۵ اکتبر ۱۹۸۳
۴۲۸	روزشمار جنگ چهارشنبه ۴ آبان ۱۳۶۲ ۱۹ محرم ۱۴۰۴ ۲۶ اکتبر ۱۹۸۳
۴۵۹	روزشمار جنگ پنجشنبه ۵ آبان ۱۳۶۲ ۲۰ محرم ۱۴۰۴ ۲۷ اکتبر ۱۹۸۳
۴۸۱	روزشمار جنگ جمعه ۶ آبان ۱۳۶۲ ۲۱ محرم ۱۴۰۴ ۲۸ اکتبر ۱۹۸۳
۵۰۸	روزشمار جنگ شنبه ۷ آبان ۱۳۶۲ ۲۲ محرم ۱۴۰۴ ۲۹ اکتبر ۱۹۸۳

روزشمار جنگ یکشنبه ۸ آبان ۱۳۶۲ ۲۳ محرم ۱۴۰۴ ۳۰ اکتبر ۱۹۸۳ ۵۴۲

روزشمار جنگ دوشنبه ۹ آبان ۱۳۶۲ ۲۴ محرم ۱۴۰۴ ۳۱ اکتبر ۱۹۸۳ ۵۵۷

روزشمار جنگ سه شنبه ۱۰ آبان ۱۳۶۲ ۲۵ محرم ۱۴۰۴ ۱ نوامبر ۱۹۸۳ ۵۸۴

روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۱ آبان ۱۳۶۲ ۲۶ محرم ۱۴۰۴ ۲ نوامبر ۱۹۸۳ ۶۱۰

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۲ آبان ۱۳۶۲ ۲۷ محرم ۱۴۰۴ ۳ نوامبر ۱۹۸۳ ۶۲۹

روزشمار جنگ جمعه ۱۳ آبان ۱۳۶۲ ۲۸ محرم ۱۴۰۴ ۴ نوامبر ۱۹۸۳ ۶۵۷

روزشمار جنگ شنبه ۱۴ آبان ۱۳۶۲ ۲۹ محرم ۱۴۰۴ ۵ نوامبر ۱۹۸۳ ۶۸۵

روزشمار جنگ یکشنبه ۱۵ آبان ۱۳۶۲ ۳۰ محرم ۱۴۰۴ ۶ نوامبر ۱۹۸۳ ۷۰۶

روزشمار جنگ دوشنبه ۱۶ آبان ۱۳۶۲ ۱ صفر ۱۴۰۴ ۷ نوامبر ۱۹۸۳ ۷۲۹

روزشمار جنگ سه شنبه ۱۷ آبان ۱۳۶۲ ۲ صفر ۱۴۰۴ ۸ نوامبر ۱۹۸۳ ۷۵۲

روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۸ آبان ۱۳۶۲ ۳ صفر ۱۴۰۴ ۹ نوامبر ۱۹۸۳ ۷۸۲

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۹ آبان ۱۳۶۲ ۴ صفر ۱۴۰۴ ۱۰ نوامبر ۱۹۸۳ ۸۰۱

روزشمار جنگ جمعه ۲۰ آبان ۱۳۶۲ ۵ صفر ۱۴۰۴ ۱۱ نوامبر ۱۹۸۳ ۸۲۴

روزشمار جنگ شنبه ۲۱ آبان ۱۳۶۲ ۶ صفر ۱۴۰۴ ۱۲ نوامبر ۱۹۸۳ ۸۴۲

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۲ آبان ۱۳۶۲ ۷ صفر ۱۴۰۴ ۱۳ نوامبر ۱۹۸۳ ۸۶۰

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۳ آبان ۱۳۶۲ ۸ صفر ۱۴۰۴ ۱۴ نوامبر ۱۹۸۳ ۸۷۹

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۴ آبان ۱۳۶۲ ۹ صفر ۱۴۰۴ ۱۵ نوامبر ۱۹۸۳ ۸۹۴

روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۵ آبان ۱۳۶۲ ۱۰ صفر ۱۴۰۴ ۱۶ نوامبر ۱۹۸۳ ۹۱۰

روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۶ آبان ۱۳۶۲ ۱۱ صفر ۱۴۰۴ ۱۷ نوامبر ۱۹۸۳ ۹۲۶

روزشمار جنگ جمعه ۲۷ آبان ۱۳۶۲ ۱۲ صفر ۱۴۰۴ ۱۸ نوامبر ۱۹۸۳ ۹۴۲

روزشمار جنگ شنبه ۲۸ آبان ۱۳۶۲ ۱۳ صفر ۱۴۰۴ ۱۹ نوامبر ۱۹۸۳ ۹۵۸

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۹ آبان ۱۳۶۲ ۱۴ صفر ۱۴۰۴ ۲۰ نوامبر ۱۹۸۳ ۹۷۷

روزشمار جنگ دوشنبه ۳۰ آبان ۱۳۶۲ ۱۵ صفر ۱۴۰۴ ۲۱ نوامبر ۱۹۸۳ ۱۰۱۲

روزشمار جنگ سه شنبه ۱ آذر ۱۳۶۲ ۱۶ صفر ۱۴۰۴ ۲۲ نوامبر ۱۹۸۳ ۱۰۳۳

روزشمار جنگ چهارشنبه ۲ آذر ۱۳۶۲ ۱۷ صفر ۱۴۰۴ ۲۳ نوامبر ۱۹۸۳ ۱۰۴۹

روزشمار جنگ پنجشنبه ۳ آذر ۱۳۶۲ ۱۸ صفر ۱۴۰۴ ۲۴ نوامبر ۱۹۸۳ ۱۰۶۳

روزشمار جنگ جمعه ۴ آذر ۱۳۶۲ ۱۹ صفر ۱۴۰۴ ۲۵ نوامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۰۷۳

روزشمار جنگ شنبه ۵ آذر ۱۳۶۲ ۲۰ صفر ۱۴۰۴ ۲۶ نوامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۰۹۱

روزشمار جنگ یکشنبه ۶ آذر ۱۳۶۲ ۲۱ صفر ۱۴۰۴ ۲۷ نوامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۱۰۳

روزشمار جنگ دوشنبه ۷ آذر ۱۳۶۲ ۲۲ صفر ۱۴۰۴ ۲۸ نوامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۱۱۷

روزشمار جنگ سه شنبه ۸ آذر ۱۳۶۲ ۲۳ صفر ۱۴۰۴ ۲۹ نوامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۱۳۲

روزشمار جنگ چهارشنبه ۹ آذر ۱۳۶۲ ۲۴ صفر ۱۴۰۴ ۳۰ نوامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۱۴۷

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۰ آذر ۱۳۶۲ ۲۵ صفر ۱۴۰۴ ۱ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۱۵۷

روزشمار جنگ جمعه ۱۱ آذر ۱۳۶۲ ۲۶ صفر ۱۴۰۴ ۲ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۱۶۴

روزشمار جنگ شنبه ۱۲ آذر ۱۳۶۲ ۲۷ صفر ۱۴۰۴ ۳ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۱۸۱

روزشمار جنگ یکشنبه ۱۳ آذر ۱۳۶۲ ۲۸ صفر ۱۴۰۴ ۴ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۱۹۵

روزشمار جنگ دوشنبه ۱۴ آذر ۱۳۶۲ ۲۹ صفر ۱۴۰۴ ۵ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۲۰۵

روزشمار جنگ سه شنبه ۱۵ آذر ۱۳۶۲ ۱ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۶ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۲۱۹

روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۶ آذر ۱۳۶۲ ۲ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۷ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۲۵۰

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۷ آذر ۱۳۶۲ ۳ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۸ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۲۸۷

روزشمار جنگ جمعه ۱۸ آذر ۱۳۶۲ ۴ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۹ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۳۱۲

روزشمار جنگ شنبه ۱۹ آذر ۱۳۶۲ ۵ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۰ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۳۲۵

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۰ آذر ۱۳۶۲ ۶ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۱ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۳۵۱

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۱ آذر ۱۳۶۲ ۷ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۲ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۳۶۶

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۲ آذر ۱۳۶۲ ۸ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۳ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۴۰۲

روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۳ آذر ۱۳۶۲ ۹ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۴ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۴۲۶

روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۴ آذر ۱۳۶۲ ۱۰ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۵ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۴۵۳

روزشمار جنگ جمعه ۲۵ آذر ۱۳۶۲ ۱۱ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۶ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۴۷۹

روزشمار جنگ شنبه ۲۶ آذر ۱۳۶۲ ۱۲ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۷ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۴۹۲

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۷ آذر ۱۳۶۲ ۱۳ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۸ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۵۱۷

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۸ آذر ۱۳۶۲ ۱۴ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۹ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۵۲۸

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۹ آذر ۱۳۶۲ ۱۵ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۲۰ دسامبر ۱۹۸۳ ----- ۱۵۵۹

روزشمار جنگ چهارشنبه ۳۰ آذر ۱۳۶۲ ۱۶ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۲۱ دسامبر ۱۹۸۳ ۱۵۸۳

گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب ۱۶۰۶

نمایه (فهرست اعلام) ۱۷۷۰

اشاره ۱۷۷۰

اشخاص ۱۷۷۱

مکان ها ۱۸۱۳

سایر اسامی و اصطلاحات ۱۸۹۷

درباره مرکز ۱۹۴۹

روزشمار جنگ ایران و عراق: نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب: والفجر ۴ جلد ۲۸

مشخصات کتاب

سرشناسه: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

Islamic Revolution Iranian Revolutionary Guards. Holly Defense Research and Documentation Center

عنوان و نام پدیدآور: نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب: والفجر ۴: انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲/علیرضا لطف الله زادگان، ایرج همتی؛ تهیه و نشر مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی؛ زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ حسین اردستانی ... [و دیگران].

مشخصات نشر: تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۴۴۰ ص.: مصور (رنگی)، نقشه (رنگی).

فروست: روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب بیست و هشتم.

شابک: ۶۵۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۳-۷۱-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ حسین اردستانی، مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی، علی رضا لطف الله زادگان، حجت الله کریمی.

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

عنوان دیگر: والفجر ۴.

عنوان دیگر: انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲.

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- گاهشماری

موضوع: Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Chronology

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- عملیات والفجر ۴

موضوع: Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Operation, Val-Fajr ۴

شناسه افزوده : لطف الله زادگان، علیرضا، ۱۳۳۶ -

شناسه افزوده : همتی، ایرج، ۱۳۴۱ -

شناسه افزوده : اردستانی، حسین، ۱۳۳۷ - ۱۳۹۶.

شناسه افزوده : روزشمار جنگ ایران و عراق؛ ج. [۲۸].

رده بندی کنگره : DSR۱۶۰۲/س ۲۵ ۹ ر ۲۸ ج. ۱۳۹۷

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۴۳۰۲

شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۶۹۳۶۳

ص: ۱

اشاره

سرشناسه	: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس
عنوان و نام پدیدآور	: Islamic Revolution Iranian Revolutionary Guards Defense Research and Documentation Center : نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب: والفجر ۴: انفجار مقر تفنگداران آمریکایی در بیروت: سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲/علیرضا لطف‌الله‌زادگان، ایرج همتی: تهیه و نشر مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
مشخصات نشر	: تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ ص: مصور (رنگی)، نقشه (رنگی).
فروست	: روزشمار جنگ ایران و عراق: کتاب بیست و هشتم.
شابک	: 978-600-5443-71-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ حسین اردستانی، مهدی انصاری، حمیدرضا فرامانی، علی‌رضا لطف‌الله‌زادگان، حجت‌الله کریمی.
یادداشت	: کتابنامه، نمایه.
عنوان دیگر	: والفجر ۴.
عنوان دیگر	: انفجار مقر تفنگداران آمریکایی در بیروت: سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲.
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ گامشماری
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Chronology
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ عملیات والفجر ۴
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Operation, Val-Fajr 4
شناخته افزوده	: لطف‌الله‌زادگان، علیرضا، ۱۳۳۶
شناخته افزوده	: همتی، ایرج، ۱۳۴۱
شناخته افزوده	: اردستانی، حسین، ۱۳۳۷-۱۳۹۶
شناخته افزوده	: روزشمار جنگ ایران و عراق: ج ۲۸
رده بندی کنگره	: ۲DSR : ۱۳۹۷۱۶ - ج ۲۸ : ۲۵۹/س
رده بندی دیویی	: ۸۴۳ : ۲۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۶۹۳۶۳

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

روزشمار جنگ ایران و عراق - کتاب بیست و هشتم

نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب

والفجر ۴

انفجار مقر تفنگداران آمریکایی در بیروت: سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد

نویسندگان: علیرضا لطف‌الله‌زادگان و ایرج همتی ■ ناظران: مجید مختاری، یدالله ایزدی و حمیدرضا فراهانی

مجری: مدیریت روزشمار مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس ■ ویرایش ادبی: هانیه مرشدی

همکاران آماده‌سازی: مریم سادات نجفی (صفحه‌آرایی) ■ سعید حصاری (نمایه) ■ محمد محمدپور (گزینه‌ش عکس)

لیتوگرافی و چاپ: مرکز چاپ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ■ ناظر چاپ: سیدناصر کشاورز

چاپ اول: ۱۳۹۶ ■ تعداد: ۵۰۰ نسخه ■ قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

ISBN: 978-600-5443-71-4

شابک: ۹۷۸ ۶۰۰ ۵۴۴۳ ۷۱ ۴

کلیه حقوق متعلق به مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است.

نقل از کتاب با ذکر مأخذ مجاز و هرگونه بهره‌برداری دیگر منوط به اجازه کتبی این مرکز می‌باشد.

۱. تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، طبقه اول، شماره ۴، تلفن: ۶۶۴۸۱۵۲۱

۲. تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، مجتمع ناشران فخر رازی، انتشارات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۳. خرمشهر، جنب مسجد جامع، بازار شهید محمد جهان‌آرا، شماره ۲۷

روزشمار جنگ ایران و عراق

تهیه و نشر: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ:

حسین اردستانی، مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی،

علی‌رضا لطف‌الله‌زادگان، حجت‌الله کریمی

ردیف	دوره	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۱	۱۳۵۷/۱۱/۳۱ - ۱۳۵۸/۲/۱۶	پیدایش نظام جدید	منتشر شد
۲	۱۳۵۸/۲/۱۷ - ۱۳۵۸/۴/۲۴	بحران در خوزستان	منتشر شد
۳	۱۳۵۸/۴/۲۵ - ۱۳۵۸/۶/۱۵	آشوب در باوه؛ حذف حسن البکر، قدرت بلامناع صدام و دوری مجدد عراق از سوریه	تدوین اولیه
۴	۱۳۵۸/۸/۱۲ - ۱۳۵۸/۶/۱۶	پذیرش شاه در آمریکا (زمینه‌سازی کشمکش بزرگ)	تدوین اولیه
۵	۱۳۵۸/۸/۱۳ - ۱۳۵۸/۱۰/۱۴	انقلاب دوم علیه آمریکا، پی‌آمدهای داخلی و جهانی اشغال سفارت آمریکا در تهران	تدوین اولیه
۶	۱۳۵۸/۱۰/۱۵ - ۱۳۵۸/۱۲/۲۹	انتخاب بدفرجام اولین رئیس‌جمهور ایران و پی‌آمدهای داخلی و خارجی آن؛ تقلیل روابط ایران و عراق از سفر به کاردار	تدوین اولیه
۷-۱	۱۳۵۹/۱/۱ - ۱۳۵۹/۱/۳۱	قطع رابطه آمریکا با ایران	منتشر شد
۷-۲	۱۳۵۹/۲/۱ - ۱۳۵۹/۲/۳۱	تشدید جنگ سرد عراق علیه ایران با دعای ملی و منطقه‌ای	مرحله بازنگری
۸	۱۳۵۹/۳/۱ - ۱۳۵۹/۴/۳۱	محاصره اقتصادی و کودتای نوزدهم: آخرین گام‌های آمریکا و عراق پیش از جنگ	مرحله تحقیق
۹	۱۳۵۹/۵/۱ - ۱۳۵۹/۶/۳۰	تصمیم صدام به جنگ علیه ایران	منتشر شد
۱۰	۱۳۵۹/۶/۳۱ - ۱۳۵۹/۸/۵	هجوم سراسری	منتشر شد
۱۱	۱۳۵۹/۸/۶ - ۱۳۵۹/۱۰/۲۱	مویزه، آخرین گام‌های اشغالگر	منتشر شد
۱۲	۱۳۵۹/۱۰/۲۲ - ۱۳۵۹/۱۲/۲۹	پایه‌گذاری اتحادیه جدید (شورای همکاری) در منطقه علیه ایران و تشکیل جبهه متحد در داخل کشور علیه خط امام	مرحله تدوین اولیه
۱۳	۱۳۶۰/۱/۱ - ۱۳۶۰/۳/۳۰	بحران در فرماندهی عالی جنگ	مرحله تدوین و نظارت

ردیف	دوره	عنوان یا مهم ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۱۴	۱۳۶۰/۳/۳۱ - ۱۳۶۰/۵/۲	عزل بنی صدر از فرماندهی کلی قوا؛ ورود منافقین به دوره؛ مقابله مسلحانه	تدوین اولیه
۱۵	۱۳۶۰/۵/۳ - ۱۳۶۰/۷/۱۴	شکست منافقین در ایجاد جنگ داخلی؛ شکست عراق در آبادان (عملیات ثامن الائمه)	مرحله آماده سازی
۱۶	۱۳۶۰/۷/۱۵ - ۱۳۶۰/۹/۳۰	آزادسازی سرزمین های ایران؛ گام اول بستان؛ اوج گیری ترورهای کور؛ تشکیل دولت پس از بحران	منتشر شد
۱۷	۱۳۶۰/۱۰/۱ - ۱۳۶۰/۱۱/۳۰	عملیات محمد رسول الله (ص) در جبهه شمالی؛ درگیری مسلحانه اتحادیه کمونیست ها در آمل	طرح کلی
۱۸	۱۳۶۱/۱/۳۱ - ۱۳۶۰/۱۲/۱	عملیات فتح المبین؛ زمینه ها و پی آمدهای آن	طرح کلی
۱۹	۱۳۶۱/۳/۳۱ - ۱۳۶۱/۳/۱	آزادی خرمشهر در عملیات بیت المقدس؛ حمله اسرائیل به لبنان و حضور سپاه در آن منطقه	مرحله آماده سازی
۲۰	۱۳۶۱/۴/۱ - ۱۳۶۱/۵/۳۱	عبور از مرز؛ تعقیب متجاوز با عملیات رمضان	منتشر شد
۲۱	۱۳۶۱/۶/۱ - ۱۳۶۱/۷/۳۰	آزادسازی ارتفاعات سومار و تهدید مندی در عملیات مسلم بن عقیل؛ تصویب قطعنامه ۵۲۲ شورای امنیت	منتشر شد
۲۲	۱۳۶۱/۸/۱ - ۱۳۶۱/۹/۳۰	عملیات محرم؛ بهبود شرایط امنیتی و اقتصادی کشور	منتشر شد
۲۳	۱۳۶۱/۱۱/۳۰ - ۱۳۶۱/۱۰/۱	والفجر مقدماتی؛ دستگیری سران حزب توده و تیرگی روابط ایران و شوروی	منتشر شد
۲۴	۱۳۶۱/۱۲/۱ - ۱۳۶۲/۱/۳۱	عملیات والفجر؛ ممانعت ایران از برگزاری اجلاس عدم تعهد در بغداد؛ انفجار سفارت امریکا در بیروت	منتشر شد
۲۵	۱۳۶۲/۲/۱ - ۱۳۶۲/۳/۳۱	اتحالی حزب توده و دستگیری سران آن؛ اخراج دیپلمات های شوروی	مرحله تدوین و نظارت
۲۶	۱۳۶۲/۴/۱ - ۱۳۶۲/۵/۳۱	عملیات های والفجر ۲ و ۳	طرح کلی
۲۷	۱۳۶۲/۶/۱ - ۱۳۶۲/۷/۲۲	آماده سازی عملیات والفجر ۴ تجهیز عراق به جنگنده های سوپراکتادار؛ تهدید ایران به بستن تنگه هرمز	منتشر شد
۲۸	۱۳۶۲/۷/۲۳ - ۱۳۶۲/۹/۳۰	نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب؛ والفجر ۴؛ انفجار مقر تفنگداران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد	کتاب حاضر
۲۹	۱۳۶۲/۱۰/۱ - ۱۳۶۲/۱۱/۳۰	تدارک جنگ در هور؛ انفجار سفارت ایران در دمشق	طرح کلی
۳۰	۱۳۶۲/۱۲/۱ - ۱۳۶۳/۱/۳۱	عملیات خیبر؛ انتخابات مجلس دوم	طرح کلی
۳۱	۱۳۶۳/۲/۱ - ۱۳۶۳/۴/۱۹	آغاز جنگ کشتی ها؛ توافق غیرمستقیم ایران و عراق؛ قطع حملات به مناطق مسکونی	مرحله تدوین و نظارت
۳۲	۱۳۶۳/۴/۲۰ - ۱۳۶۳/۶/۳۰	فعال شدن دیپلماسی ایران؛ سفر وزیر خارجه آلمان به ایران؛ سفر رئیس جمهور ایران به سوریه، لیبی و الجزایر	مرحله تدوین و نظارت
۳۳	۱۳۶۳/۶/۳۱ - ۱۳۶۳/۹/۶	تجدید رابطه رسمی امریکا و عراق	منتشر شد
۳۴	۱۳۶۳/۹/۷ - ۱۳۶۳/۱۱/۱۴	تارک جنگ مجدد در هور؛ طرح صلح مشترک شورای همکاری و اروپا	مرحله تحقیق
۳۵	۱۳۶۳/۱۱/۱۵ - ۱۳۶۴/۱/۱۸	عملیات بدر؛ آغاز جنگ شهرها	مرحله تدوین و نظارت
۳۶	۱۳۶۴/۱/۱۹ - ۱۳۶۴/۳/۲۳	ترور امیر کویت؛ سفر وزیر خارجه عربستان سعودی به ایران؛ تلاش میانجیگرانه دبیرکل سازمان ملل	طرح کلی
۳۷	۱۳۶۴/۳/۲۴ - ۱۳۶۴/۵/۳۱	توسعه روابط با قدرت های آسیایی (سفر آقای ماشمی به چین و ژاپن)	منتشر شد

ردیف	دوره	عنوان یا مهم ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۳۸	۱۳۶۴/۶/۱ - ۱۳۶۴/۸/۱۵	فرمان امام: تشکیل سه نیروی زمینی، هوایی، دریایی در سپاه	تدوین اولیه
۳۹/۱	۱۳۶۴/۹/۲۳ - ۱۳۶۴/۸/۱۶	نخستین گام به سوی فتح فاو	منتشر شد
۳۹/۲	۱۳۶۴/۹/۲۴ - ۱۳۶۴/۱۰/۳۰	تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو	منتشر شد
۴۰	۱۳۶۴/۱۱/۱ - ۱۳۶۴/۱۲/۶	فتح فاو و آمادگی ایران برای پایان عادلانه جنگ و واکنش منفی نظام بین‌المللی	مرحله تحقیق
۴۱	۱۳۶۴/۱۲/۷ - ۱۳۶۵/۲/۹	عملیات والفجر ۹؛ شروع عملیات "دفاع متحرک" عراق؛ انتقاد از عراق برای استفاده از سلاح شیمیایی	مرحله تحقیق
۴۲	۱۳۶۵/۲/۱۰ - ۱۳۶۵/۴/۱۷	عملیات کربلای ۱: شکست استراتژی "دفاع متحرک" عراق	مرحله تدوین و نظارت
۴۳	۱۳۶۵/۴/۱۸ - ۱۳۶۵/۶/۲۰	در تدارک عملیات سرنوشت‌ساز	منتشر شد
۴۴	۱۳۶۵/۶/۲۱ - ۱۳۶۵/۸/۲۲	ماجرای مک فارلین؛ عملیات فتح ۱.	منتشر شد
۴۵	۱۳۶۵/۸/۲۳ - ۱۳۶۵/۱۰/۴	پی‌آمدهای افشای ماجرای مک فارلین؛ عملیات کربلای ۴	تدوین اولیه
۴۶	۱۳۶۵/۱۱/۳۰ - ۱۳۶۵/۱۱/۳۰	عملیات کربلای ۵؛ شدیدترین درگیری‌های طول جنگ در پشت دروازه‌های بصره	تدوین اولیه
۴۷	۱۳۶۵/۱۲/۱ - ۱۳۶۶/۱/۲۲	آخرین تلاش‌ها در جنوب؛ پی‌آمدهای کربلای ۵ در منطقه و نظام بین‌المللی	منتشر شد
۴۸	۱۳۶۶/۱/۲۳ - ۱۳۶۶/۳/۱۰	عملیات کربلای ۱۰؛ آغاز دوره جدید جنگ در جبهه‌های شمال غرب؛ تداوم تحرکات جهانی علیه استمرار جنگ	تدوین اولیه
۴۹	۱۳۶۶/۳/۱۱ - ۱۳۶۶/۴/۲۹	تصویب قطعنامه ۵۹۸ (زمینه‌های سیاسی و نظامی)	منتشر شد
۵۰	۱۳۶۶/۴/۳۰ - ۱۳۶۶/۶/۳۱	اسکوروت نفتکش‌ها؛ تقابل مستقیم ایران و آمریکا در جنگ کشتی‌ها	منتشر شد
۵۱	۱۳۶۶/۷/۱ - ۱۳۶۶/۸/۲۷	جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج فارس	منتشر شد
۵۲	۱۳۶۶/۸/۲۸ - ۱۳۶۶/۱۰/۲۴	تکاپوی جهانی برای توقف جنگ	منتشر شد
۵۳	۱۳۶۶/۱۰/۲۵ - ۱۳۶۶/۱۲/۲۲	موشک‌باران تهران؛ عملیات بیت‌المقدس ۲	تدوین نهایی
۵۴	۱۳۶۶/۱۲/۲۳ - ۱۳۶۷/۱/۲۷	عملیات والفجر ۱۰؛ بمباران شیمیایی خلیجچه؛ فشار جهانی به ایران برای پذیرش قطعنامه ۵۹۸	منتشر شد
۵۵	۱۳۶۷/۱/۲۸ - ۱۳۶۷/۳/۵	تک موفت عراق در فاو با استفاده از مواد شیمیایی؛ حملات آمریکا به شناورها و سکوها نفتی ایران؛ تک موفت عراق در شلمچه	مرحله تحقیق
۵۶	۱۳۶۷/۳/۶ - ۱۳۶۷/۴/۲۷	پذیرش قطعنامه ۵۹۸	طرح کلی
۵۷	۱۳۶۷/۴/۲۸ - ۱۳۶۷/۵/۲۹	شکست عراق در اشغال مجدد خوزستان، آتش‌بس؛ مرور پیشرفت اجرای مفاد قطعنامه ۵۹۸	طرح کلی

پیشگفتار.....	۱۷
مقدمه.....	۱۹
۲۳ مهر ۱۳۶۲.....	۷۱
۲۴ مهر ۱۳۶۲.....	۹۵
۲۵ مهر ۱۳۶۲.....	۱۲۱
۲۶ مهر ۱۳۶۲.....	۱۴۳
۲۷ مهر ۱۳۶۲.....	۱۶۱
۲۸ مهر ۱۳۶۲.....	۱۷۹
۲۹ مهر ۱۳۶۲.....	۲۰۱
۳۰ مهر ۱۳۶۲.....	۲۲۷
۱ آبان ۱۳۶۲.....	۲۴۹
۲ آبان ۱۳۶۲.....	۲۷۹
۳ آبان ۱۳۶۲.....	۳۰۹
۴ آبان ۱۳۶۲.....	۳۳۱
۵ آبان ۱۳۶۲.....	۳۵۵
۶ آبان ۱۳۶۲.....	۳۷۵
۷ آبان ۱۳۶۲.....	۳۹۷
۸ آبان ۱۳۶۲.....	۴۲۱
۹ آبان ۱۳۶۲.....	۴۳۳
۱۰ آبان ۱۳۶۲.....	۴۵۷

۴۷۹	۱۱ آبان ۱۳۶۲
۴۹۳	۱۲ آبان ۱۳۶۲
۵۱۵	۱۳ آبان ۱۳۶۲
۵۳۷	۱۴ آبان ۱۳۶۲
۵۵۳	۱۵ آبان ۱۳۶۲

عنوان صفحه

۵۶۹	۱۶ آبان ۱۳۶۲
۵۸۹	۱۷ آبان ۱۳۶۲
۶۱۳	۱۸ آبان ۱۳۶۲
۶۳۱	۱۹ آبان ۱۳۶۲
۶۵۱	۲۰ آبان ۱۳۶۲
۶۶۵	۲۱ آبان ۱۳۶۲
۶۸۱	۲۲ آبان ۱۳۶۲
۶۹۷	۲۳ آبان ۱۳۶۲
۷۰۹	۲۴ آبان ۱۳۶۲
۷۲۳	۲۵ آبان ۱۳۶۲
۷۳۷	۲۶ آبان ۱۳۶۲
۷۵۱	۲۷ آبان ۱۳۶۲
۷۶۵	۲۸ آبان ۱۳۶۲
۷۷۹	۲۹ آبان ۱۳۶۲
۸۰۷	۳۰ آبان ۱۳۶۲
۸۲۳	۱ آذر ۱۳۶۲

۸۳۷	آذر ۲ ۱۳۶۲
۸۴۷	آذر ۳ ۱۳۶۲
۸۵۷	آذر ۴ ۱۳۶۲
۸۷۳	آذر ۵ ۱۳۶۲
۸۸۳	آذر ۶ ۱۳۶۲
۸۹۵	آذر ۷ ۱۳۶۲
۹۰۷	آذر ۸ ۱۳۶۲
۹۲۱	آذر ۹ ۱۳۶۲
۹۳۱	آذر ۱۰ ۱۳۶۲

عنوان صفحه

۹۳۷	۱۱ آذر ۱۳۶۲
۹۵۱	۱۲ آذر ۱۳۶۲
۹۶۳	۱۳ آذر ۱۳۶۲
۹۷۱	۱۴ آذر ۱۳۶۲
۹۸۳	۱۵ آذر ۱۳۶۲
۱۰۰۵	۱۶ آذر ۱۳۶۲
۱۰۳۵	۱۷ آذر ۱۳۶۲
۱۰۷۵	۱۸ آذر ۱۳۶۲
۱۰۶۹	۱۹ آذر ۱۳۶۲
۱۰۸۹	۲۰ آذر ۱۳۶۲

عنوان صفحه

۱۱۰۳	۲۱ آذر ۱۳۶۲
۱۱۲۹	۲۲ آذر ۱۳۶۲
۱۱۴۹	۲۳ آذر ۱۳۶۲
۱۱۶۹	۲۴ آذر ۱۳۶۲
۱۱۸۹	۲۵ آذر ۱۳۶۲
۱۲۰۱	۲۶ آذر ۱۳۶۲
۱۲۲۳	۲۷ آذر ۱۳۶۲
۱۲۴۱	۲۸ آذر ۱۳۶۲
۱۲۶۱	۲۹ آذر ۱۳۶۲
۱۲۸۱	۳۰ آذر ۱۳۶۲

گزارش روزشمار (فشرده اهم مطالب) ۱۳۰۱

فهرست راهنما (نمایه) ۱۳۸۹

فهرست نقشه ها

عنوان صفحه

محوهای عملیات پاکسازی منطقه آلان ۱۴۷

منطقه عمومی عملیات والفجر ۴ ۱۶۳

مرحله اول عملیات والفجر ۴ ۱۸۱

مرحله دوم عملیات والفجر ۴ ۳۳۲

مرحله سوم عملیات والفجر ۴ ۴۹۵

ص: ۱۰

فهرست راهنمای عکس ها

- حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع). ۷۲
- غلامعلی رشید مسئول عملیات قرارگاه خاتم (سپاه). ۷۴
- مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع). ۷۴
- طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق..... ۷۹
- سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری و علی فدوی ۹۶
- علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم ۱۰۱
- علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران.... ۱۲۹
- جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا. ۱۳۱
- احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف..... ۱۴۳
- عزالدین حسینی رهبر معنوی گروه های مسلح غیرقانونی در کردستان ۱۴۶
- علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم.... ۱۶۱
- اعزام نیروهای عملیاتی به خط مقدم... ۱۶۴
- رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا. ۱۷۲
- محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران.... ۱۸۰
- کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع). ۱۸۰
- نمایی از صحنه عملیات و خاکریز احداث شده از دامنه ارتفاعات جبهه بانه ۱۸۲
- مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا ۱۸۶
- حافظ اسد رئیس جمهور سوریه... ۱۹۸
- قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و داود رنجبر راوی و تاریخ نگار مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ ۲۰۳
- علی رضائیان، علی شمخانی و داود رنجبر... ۲۰۵
- بمباران روستاهای اطراف بانه... ۲۱۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۲۱۶

طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق..... ۲۳۸

نمایی از ویرانی های ناشی از بمباران هوایی بانه... ۲۵۴

ارتفاعات قوچ سلطان در شمال شرق مریوان.... ۲۵۵

شماری از افراد آزادشده خودی از زندان های حزب دمکرات ۲۵۷

لحظه انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت..... ۲۷۲

مقر تفنگ داران امریکایی..... ۲۷۳

علی رضائیان و محمدحسن کوسه چی در مقر تاکتیکی لشکر ۲۵ کربلا ۲۸۱

علی شمخانی جانشین فرمانده کل سپاه.. ۲۸۷

اولاف پالمه نماینده ویژه دبیر کل سازمان ملل متحد برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق ۲۹۶

تشکیل جلسه اضطراری شورای امنیت ملی امریکا در پی انفجار مقر تفنگ داران این کشور در بیروت ۲۹۸

شهید علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) ۳۰۹

زکی یمانی وزیر نفت عربستان.... ۳۲۵

اجساد کشته شدگان انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت ۳۲۷

مدرسه راهنمایی شهید حمدالله پیروز پس از حمله موشکی عراق به بهبهان ۳۳۷

تصویر و مشخصات فنی هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی ۳۳۸

سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل متحد ۳۴۹

جمعی از فرماندهان سپاه در مراسم یادبود شهید علی رضائیان در قرارگاه تاکتیکی حمزه (سیدرحیم صفوی، علی فدوی، محمد باقری و

حسن دانایی فر، محمد پیشبهار، محمد صالحی و محسن رخصت طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) ۳۵۵

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) ۳۵۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۳۶۹

تخریب منازل مسکونی بهبهان بر اثر حملات موشکی عراق ۳۸۴

عزیز (محمدعلی) جعفری..... ۳۹۸

حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه ۴۲۲

سلطان قابوس پادشاه عمان..... ۴۲۷

صدام حسین رئیس جمهور عراق..... ۴۴۳

محمدعلی (عزیز) جعفری..... ۴۵۸

دستگیری خلبان هواپیمای ساقط شده عراقی..... ۴۸۲

عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران ۵۰۲

نماز جمعه تهران به امامت حجت الاسلام اکبر هاشمی رفسنجانی ۵۲۶

حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق ۵۳۰

تلاش مردم نهبوند برای خارج ساختن مصدومان و شهدا از زیر آوار ساعاتی پس از بمباران این شهر ۵۳۹

امام خمینی..... ۵۴۴

محسن رفیق دوست وزیر سپاه.. ۵۵۸

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه... ۵۷۷

جعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج). ۵۹۰

سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع.... ۶۰۱

علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور... ۶۰۴

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) ۶۱۳

محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی ایران..... ۶۲۳

بازدید خبرنگاران خارجی از مصدومان حملات شیمیایی عراق در بیمارستان طرفه تهران ۶۳۸

مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی رئیس جمهور با خبرنگاران داخلی و خارجی ۶۳۹

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا. ۶۴۶

حسن دانایی فر، سیدرحیم صفوی و محمدرضا دیانی (راوی قرارگاه حمزه)، غلامرضا صالحی، محمد پیشبهار، علی فدوی و حمید

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع ۶۶۹

بازدید خبرنگاران از ویرانه های برجای مانده از حملات موشکی عراق به شهر دزفول ۶۷۱

بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه های خرمشهر.. ۶۸۸

آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور... ۷۰۰

دیزداریچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی ۷۱۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۷۳۰

آیت الله خامنه ای در خطبه های نمازجمعه... ۷۵۷

حسین کاظم پور اردبیلی معاون اقتصادی و بین الملل وزارت امور خارجه ۷۷۱

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه... ۷۷۷

ملاقات آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور با امام خمینی ۷۸۷

بازدید پزشکان خارجی از نمایشگاه عکس مصدومان شیمیایی در هتل استقلال تهران ۷۹۳

حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزات امور خارجه... ۷۹۷

علی صیاد شیرازی و محسن رضایی..... ۸۰۷

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران.... ۸۱۴

آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی..... ۸۱۷

یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین..... ۸۴۵

سرهنگ هوشنگ صدیق..... ۸۶۲

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۸۶۴

نبیه بری رهبر جنبش امل لبنان و اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی ۸۹۰

سفر پیتر وارکورنی وزیر امور خارجه مجارستان به تهران ۹۰۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور... ۹۱۰

نخست وزیر در حال تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۶۳... ۹۱۱

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور... ۹۲۴

صدام حسین رئیس جمهور عراق..... ۹۳۹

امین جمیل رئیس جمهور لبنان.... ۹۴۸

محمد غرضی وزیر نفت ایران.... ۹۵۷

سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران ۹۶۴

صادق طباطبایی..... ۹۶۵

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۹۸۸

اولین جلسه محاکمه اعضای تشکیلات مخفی حزب توده ۹۹۳

آیت الله موسوی اردبیلی خطیب نماز جمعه تهران.... ۱۰۶۱

امام خمینی..... ۱۰۹۲

نمایی از ساختمان سفارت امریکا در کویت پس از انفجار بمب ۱۱۱۲

دومین جلسه رسیدگی به اتهامات ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب توده ۱۱۱۹

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور... ۱۱۳۱

محمد غرضی وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران.... ۱۱۳۶

ویرانه های برجای مانده از مناطق مسکونی دزفول پس از حمله موشکی عراق ۱۱۴۹

ویرانه های حاصل از موشک باران اندیمشک..... ۱۱۵۰

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور... ۱۱۷۹

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در خطبه های نماز جمعه ۱۱۹۲

ملک حسین پادشاه اردن.... ۱۱۹۸

مراسم افتتاح گردهمایی بررسی جنایات صدام با حضور جمعی از مسئولان و حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم ۱۲۱۵

سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان.... ۱۲۱۶

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد ۱۳۳۰

آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران.... ۱۳۳۲

حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش ۱۳۵۵

مصاحبه نخست وزیر با خبرنگاران پس از پایان جلسه هیئت دولت ۱۳۸۵

نیکلای چاوشسکو رئیس جمهور رومانی..... ۱۳۸۹

ص: ۱۱

- جمعی از فرماندهان سپاه در مراسم یادبود شهید علی رضائیان در قرارگاه تاکتیکی حمزه (سیدرحیم صفوی، علی فدوی، محمد باقری و حسن دانایی فر، محمد پیشبهار، محمد صالحی و محسن رخصت طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) ۳۵۵
- محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) ۳۵۶
- فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۳۶۹
- تخریب منازل مسکونی بهبهان بر اثر حملات موشکی عراق ۳۸۴
- عزیز (محمدعلی) جعفری..... ۳۹۸
- حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه ۴۲۲
- سلطان قابوس پادشاه عمان.... ۴۲۷
- صدام حسین رئیس جمهور عراق..... ۴۴۳
- محمدعلی (عزیز) جعفری..... ۴۵۸
- دستگیری خلبان هواپیمای ساقط شده عراقی..... ۴۸۲
- عبدالرحمن قاسملو دبیر کل حزب دمکرات کردستان ایران ۵۰۲
- نماز جمعه تهران به امامت حجت الاسلام اکبر هاشمی رفسنجانی ۵۲۶
- حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلاى انقلاب اسلامی عراق ۵۳۰
- تلاش مردم نهاوند برای خارج ساختن مصدومان و شهدا از زیر آوار ساعاتی پس از بمباران این شهر ۵۳۹
- امام خمینی..... ۵۴۴
- محسن رفیق دوست وزیر سپاه.. ۵۵۸
- کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه... ۵۷۷
- جعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج).. ۵۹۰
- سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع.... ۶۰۱
- علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور... ۶۰۴
- محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) ۶۱۳

محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی ایران... ۶۲۳

بازدید خبرنگاران خارجی از مصدومان حملات شیمیایی عراق در بیمارستان طرفه تهران ۶۳۸

مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی رئیس جمهور با خبرنگاران داخلی و خارجی ۶۳۹

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا. ۶۴۶

حسن دانایی فر، سیدرحیم صفوی و محمدرضا دیانی (راوی قرارگاه حمزه)، غلامرضا صالحی، محمد پیشبهار، علی فدوی و حمید سالکی ۶۵۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع ۶۶۹

بازدید خبرنگاران از ویرانه های برجای مانده از حملات موشکی عراق به شهر دزفول ۶۷۱

بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه های خرمشهر.. ۶۸۸

آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور... ۷۰۰

دیزدارویچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی ۷۱۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۷۳۰

آیت الله خامنه ای در خطبه های نماز جمعه... ۷۵۷

حسین کاظم پور اردبیلی معاون اقتصادی و بین الملل وزارت امور خارجه ۷۷۱

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه... ۷۷۷

ملاقات آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور با امام خمینی ۷۸۷

بازدید پزشکان خارجی از نمایشگاه عکس مصدومان شیمیایی در هتل استقلال تهران ۷۹۳

حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع). ۷۲

غلامعلی رشید مسئول عملیات قرارگاه خاتم (سپاه). ۷۴

مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع). ۷۴

طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق..... ۷۹

سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری و علی فدوی ۹۶

علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم ۱۰۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران.... ۱۲۹

جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا. ۱۳۱

احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف..... ۱۴۳

عزالدین حسینی رهبر معنوی گروه های مسلح غیرقانونی در کردستان ۱۴۶

علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم.... ۱۶۱

اعزام نیروهای عملیاتی به خط مقدم... ۱۶۴

رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا. ۱۷۲

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران.... ۱۸۰

کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع). ۱۸۰

نمایی از صحنه عملیات و خاکریز احداث شده از دامنه ارتفاعات جبهه بانه ۱۸۲

مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا ۱۸۶

حافظ اسد رئیس جمهور سوریه... ۱۹۸

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و داود رنجبر راوی و تاریخ نگار مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ ۲۰۳

علی رضائیان، علی شمخانی و داود رنجبر... ۲۰۵

بمباران روستاهای اطراف بانه... ۲۱۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۲۱۶

طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق..... ۲۳۸

نمایی از ویرانی های ناشی از بمباران هوایی بانه... ۲۵۴

ارتفاعات قوچ سلطان در شمال شرق مریوان.... ۲۵۵

شماری از افراد آزادشده خودی از زندان های حزب دمکرات ۲۵۷

لحظه انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت..... ۲۷۲

مقر تفنگ داران امریکایی..... ۲۷۳

علی رضائیان و محمدحسن کوسه چی در مقر تاکتیکی لشکر ۲۵ کربلا ۲۸۱

علی شمخانی جانشین فرمانده کل سپاه.. ۲۸۷

اولاف پالمه نماینده ویژه دبیرکل سازمان ملل متحد برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق ۲۹۶

تشکیل جلسه اضطراری شورای امنیت ملی امریکا در پی انفجار مقر تفنگ داران این کشور در بیروت ۲۹۸

شهید علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) ۳۰۹

زکی یمانی وزیر نفت عربستان.... ۳۲۵

اجساد کشته شدگان انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت ۳۲۷

مدرسه راهنمایی شهید حمدالله پیروز پس از حمله موشکی عراق به بهبهان ۳۳۷

تصویر و مشخصات فنی هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی ۳۳۸

سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل متحد ۳۴۹

جمعی از فرماندهان سپاه در مراسم یادبود شهید علی رضائیان در قرارگاه تاکتیکی حمزه (سیدرحیم صفوی، علی فدوی، محمد باقری و

حسن دانایی فر، محمد پیشبهار، محمد صالحی و محسن رخصت طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) ۳۵۵

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) ۳۵۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۳۶۹

تخریب منازل مسکونی بهبهان بر اثر حملات موشکی عراق ۳۸۴

عزیز (محمدعلی) جعفری..... ۳۹۸

حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه ۴۲۲

سلطان قابوس پادشاه عمان ۴۲۷

صدام حسین رئیس جمهور عراق ۴۴۳

محمدعلی (عزیز) جعفری ۴۵۸

دستگیری خلبان هواپیمای ساقط شده عراقی ۴۸۲

عبدالرحمن قاسملو دبیر کل حزب دمکرات کردستان ایران ۵۰۲

نماز جمعه تهران به امامت حجت الاسلام اکبر هاشمی رفسنجانی ۵۲۶

حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق ۵۳۰

تلاش مردم نهاوند برای خارج ساختن مصدومان و شهدا از زیر آوار ساعاتی پس از بمباران این شهر ۵۳۹

امام خمینی ۵۴۴

محسن رفیق دوست وزیر سپاه .. ۵۵۸

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه ... ۵۷۷

جعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج) .. ۵۹۰

سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع ۶۰۱

علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور ... ۶۰۴

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) ۶۱۳

محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی ایران ۶۲۳

بازدید خبرنگاران خارجی از مصدومان حملات شیمیایی عراق در بیمارستان طرفه تهران ۶۳۸

مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی رئیس جمهور با خبرنگاران داخلی و خارجی ۶۳۹

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا. ۶۴۶

حسن دانایی فر، سیدرحیم صفوی و محمدرضا دیانی (راوی قرارگاه حمزه)، غلامرضا صالحی، محمد پیشبهار، علی فدوی و حمید

سالکی ۶۵۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع ۶۶۹

بازدید خبرنگاران از ویرانه های برجای مانده از حملات موشکی عراق به شهر دزفول ۶۷۱

بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه های خرمشهر.. ۶۸۸

آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور... ۷۰۰

دیزداریچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی ۷۱۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۷۳۰

آیت الله خامنه ای در خطبه های نماز جمعه... ۷۵۷

حسین کاظم پور اردبیلی معاون اقتصادی و بین الملل وزارت امور خارجه ۷۷۱

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه... ۷۷۷

ملاقات آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور با امام خمینی ۷۸۷

بازدید پزشکان خارجی از نمایشگاه عکس مصدومان شیمیایی در هتل استقلال تهران ۷۹۳

حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزات امور خارجه... ۷۹۷

علی صیاد شیرازی و محسن رضایی..... ۸۰۷

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران... ۸۱۴

آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی..... ۸۱۷

یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین..... ۸۴۵

سرهنگ هوشنگ صدیق..... ۸۶۲

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۸۶۴

نبیه بری رهبر جنبش امل لبنان و اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی ۸۹۰

سفر پیتر وارکورنی وزیر امور خارجه مجارستان به تهران ۹۰۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور... ۹۱۰

نخست وزیر درحال تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۶۳... ۹۱۱

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور... ۹۲۴

صدام حسین رئیس جمهور عراق..... ۹۳۹

امین جمیل رئیس جمهور لبنان.... ۹۴۸

محمد غرضی وزیر نفت ایران.... ۹۵۷

سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران ۹۶۴

صادق طباطبایی..... ۹۶۵

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۹۸۸

اولین جلسه محاکمه اعضای تشکیلات مخفی حزب توده ۹۹۳

آیت الله موسوی اردبیلی خطیب نماز جمعه تهران... ۱۰۶۱

امام خمینی..... ۱۰۹۲

نمایی از ساختمان سفارت امریکا در کویت پس از انفجار بمب ۱۱۱۲

دومین جلسه رسیدگی به اتهامات ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب توده ۱۱۱۹

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور... ۱۱۳۱

محمد غرضی وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران.... ۱۱۳۶

ویرانه های برجای مانده از مناطق مسکونی دزفول پس از حمله موشکی عراق ۱۱۴۹

ویرانه های حاصل از موشک باران اندیمشک..... ۱۱۵۰

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور... ۱۱۷۹

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در خطبه های نماز جمعه ۱۱۹۲

ملک حسین پادشاه اردن.... ۱۱۹۸

مراسم افتتاح گردهمایی بررسی جنایات صدام با حضور جمعی از مسئولان و حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم ۱۲۱۵

سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان.... ۱۲۱۶

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد ۱۲۳۰

آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران.... ۱۳۳۲

حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش ۱۳۵۵

مصاحبه نخست وزیر با خبرنگاران پس از پایان جلسه هیئت دولت ۱۳۸۵

نیکلای چاوشسکو رئیس جمهور رومانی..... ۱۳۸۹

ص: ۱۳

پس از چند سال تلاش، مراحل مختلف طراحی، تحقیق، تدوین، ارزیابی، ویرایش، آماده سازی و تهیه عکس ها و نقشه های کتاب بیست و هشتم از مجموعه بزرگ روزشمار جنگ ایران و عراق به پایان رسید و این کتاب با عنوان نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب؛ والفجر ۴؛ انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد آماده انتشار شد.

کتاب حاضر وقایع ۶۸ روز از دوران جنگ ایران و عراق را در بر می گیرد و در مجموع شامل ۹۷۹ گزارش درباره جنگ و موضوعات مربوط به آن در دوره زمانی ۲۳/۷/۱۳۶۲ تا ۳۰/۹/۱۳۶۲ است.

کتاب بیست و هشتم روزشمار حاصل تلاش و تحقیقات طولانی دو تن از محققان مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است. بخش نظامی شامل مباحث مربوط به تصمیم گیری، طراحی و اجرای عملیات والفجر ۴، تحرکات عناصر ضدانقلاب در غرب و شمال غرب، تحولات نظامی در خلیج فارس و... را آقای علیرضا لطف الله زادگان تدوین و تألیف کرده است و بخش غیرنظامی نیز شامل اخبار و گزارش های سیاسی، اقتصادی و مسائل داخلی دو کشور ایران و عراق و نیز رویدادهای منطقه ای بین المللی به قلم آقای ایرج همتی تدوین و تألیف شده است. نظارت علمی و محتوایی بخش نظامی به عهده آقایان یدالله ایزدی و مجید مختاری بوده است و نظارت بخش غیرنظامی را آقای حمیدرضا فراهانی با همکاری آقایان سجاد نخعی و محمد محمدپور انجام داده اند.

برای بهره گیری شایسته از کتاب توجه به چند نکته ضروری است:

۱. مقدمه کتاب شامل جمع بندی مهم ترین موضوعاتی است که در گزارش های مختلف در سراسر کتاب بدان ها پرداخته شده است.

۲. هرروز از روزشمار به منزله یک فصل و در قالب چندین گزارش شامل اخبار و تفسیر و تحلیل وقایع همان روز است که در پایان آن، فهرست منابع و مآخذ مطالب همان روز درج شده است. همچنین برخی از توضیحات ضروری درباره بعضی گزارش ها که در قالب متن روزشمار نمی گنجید، در پانوشت یا در ضمیمه پایان همان روزشمار آمده است.

۳. پس از متن اصلی کتاب، چکیده ای از مطالب کتاب با عنوان "گزارش روزشمار" درج شده است که شماره هایی نظیر شماره گزارش های متن کتاب دارد و دستیابی به مطالب موردنظر را آسان می کند. در پایان کتاب نیز فهرست راهنمای موضوعی (اعلام) آمده است. همچنین عکس هایی از صحنه های وقایع و اشخاص ذکر شده در گزارش ها، در کتاب چاپ شده است.

۴. برای آگاهی بیشتر از سیر و شیوه تحقیق و تدوین مجموعه روزشمار، مطالعه مقدمه کتاب اول (پیدایش نظام جدید) و ضمیمه کتاب دهم (هجوم سراسری) ضروری است.

* * *

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس ضمن درخواست علو درجات برای راویان شهید، از همه کسانی که در مراحل مختلف تحقیق، تدوین و آماده سازی کتاب با نویسندگان و مرکز همکاری کرده اند، از جمله هانیه مرشدی (ویرایش ادبی)، مریم سادات سادات نجفی (صفحه آرایی)، زهراسادات صبح گل، (بانک اطلاعات و عکس)، لیلا ساعی منش (تنظیم منابع) محمد محمدپور (گزینش عکس)، اکبر رستمی (تهیه نقشه) و نیز سعید حصاری (تنظیم نمایه) سپاسگزاری می کند.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۱۳۹۵

ص: ۱۸

نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب؛ والفجر ۴؛ انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد عنوان کتاب بیست و هشتم از مجموعه بزرگ روزشمار جنگ ایران و عراق است. این کتاب مهم ترین وقایع نظامی، سیاسی و اقتصادی مربوط به جنگ را در یک دوره ۶۸ روزه از ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲ در برمی گیرد.

در کتاب حاضر کلیه وقایع مؤثر در روند جنگ در دوره زمانی مذکور اعم از عملیات های نظامی؛ اقدامات و مواضع دولت، مسئولان و نیز کشورها و سازمان های بین المللی در مورد جنگ؛ بازتاب های خبری و تفسیری وقایع جبهه های جنگ؛ رویدادهای داخلی ایران و عراق؛ روابط خارجی دو کشور؛ رخدادهای منطقه خلیج فارس؛ خریدهای تسلیحاتی طرفین جنگ؛ اجلاس های مهم منطقه ای و جهانی و نظایر آنها به اختصار درج شده است. بررسی و گزارش وقایع این دوره همانند سایر کتاب های مجموعه روزشمار جنگ ایران و عراق به شیوه کروئولوژیک یا روزشمار انجام گرفته که هدف آن تنظیم و طبقه بندی بی طرفانه داده ها و اطلاعات دست اول برای پژوهش های تحلیلی در امر جنگ است.

مهم ترین رخداد نظامی این مقطع اجرای عملیات والفجر ۴ در منطقه شیلر بود. علاوه براین، فضای کلی این دوره همچنان تحت تأثیر تحویل پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق قرار دارد که اخبار و بازتاب های خبری - تحلیلی آن پیش از محدوده زمانی کتاب حاضر شروع شده و در طول این دوره نیز استمرار یافت و تا حدودی زمینه مناسب را برای تحقق خواست عراق مبنی بر بین المللی کردن جنگ فراهم کرد. تهدید عراق به استفاده از سوپراتانداردها علیه تأسیسات صدور نفت ایران در خلیج فارس و تأکید مقامات جمهوری اسلامی ایران بر انسداد تنگه هرمز در واکنش به اقدام

احتمالی عراق، خطر گسترش جنگ را جدی ساخت و مجموعه ای از فشارهای منطقه ای و بین المللی را با هدف تأثیرگذاری بر موضع ایران در قبال ادامه جنگ شکل داد.

علاوه بر ماجرای سوپراتانداردها، در این دوره وقایع لبنان از جمله انفجار مقر تفنگ داران دریایی آمریکا و قرارگاه چتربازان فرانسوی که در ادامه وقایع پس از تهاجم نظامی رژیم صهیونیستی به لبنان در ژوئن ۱۹۸۲ (خرداد ۱۳۶۱) و انفجار سفارتخانه آمریکا در بیروت در آوریل ۱۹۸۳ (فروردین ۱۳۶۲) صورت گرفت، موجب تشدید کشاکش های موجود در مورد آینده لبنان و نقش سوریه و ایران در صحنه سیاست آن کشور شد. همچنین یکی دیگر از موضوعات مهم بازه زمانی کتاب حاضر احتمال تغییر موضع بی طرفانه اعلام شده از سوی آمریکا در جنگ ایران و عراق است که با سفر دونالد رامسفلد فرستاده ویژه رئیس جمهور آمریکا به بغداد و اعلام آمادگی وزارت امور خارجه ایالات متحده به مبادله سفیر با عراق به تردیدهای جدی تری در زمینه چرخش احتمالی آمریکا از موضع بی طرفی در جنگ دامن زد.

در مجموع اصلی ترین موضوعات این دوره که در ادامه به اختصار به آنها پرداخته شده است، عبارت اند از:

۱. عملیات های نیروهای خودی.

۲. اقدام عراق به بمباران شهرها و حملات شیمیایی و موشکی علیه اهداف غیرنظامی.

۳. عملکرد گروه های مسلح ضدانقلاب و اقدامات نیروهای خودی برای مقابله با آن.

۴. قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد.

۵. ادامه بازتاب تحویل سوپراتانداردها؛ تلاش عراق برای بین المللی کردن جنگ.

۶. مقدمات انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی.

۷. روابط ایران و فرانسه.

۸. تحول در مناسبات عراق با شوروی و آمریکا.

۹. انفجارهای بیروت و کویت.

۱۰. اوضاع اقتصادی ایران.

۱۱. اوضاع اقتصادی عراق.

۱۲. تشکیل دادگاه اعضا و مسئولان تشکیلات مخفی حزب توده.

۱. عملیات های نیروهای خودی

پس از اجرای دو عملیات والفجر مقدماتی و والفجر ۱ که در دستیابی به هدف اصلی یعنی تصرف العماره ناکام بودند، اجرای عملیات محدود در غرب کشور مورد توجه تصمیم گیران نظامی قرار گرفت. دلایل انتخاب مناطق غرب کشور برای اجرای عملیات عبارت بودند

از:

ص: ۲۰

۱. نامناسب بودن منطقه جنوب برای اجرای عملیات

الف) اجرای عملیات در جنوب به دلیل وسعت منطقه به توان نظامی زیادی نیاز داشت.

ب) از آنجا که هدف نهایی در جنوب بود (بصره - العماره) حضور نداشتن نیروهای خودی در جنوب می توانست تداعی کننده بی توجهی ایران به آن منطقه و در نتیجه رعایت حفاظت بیشتر منطقه شود. علاوه بر این، این امر موجب می شد تا عراق به منطقه جنوب کمتر توجه کرده و اقدامات مهندسی و... کمتری را در آنجا انجام دهد.

۲. ظرفیت بالای مناطق غرب کشور برای اجرای عملیات

الف) مناطق غرب کشور از نظر جغرافیایی (وجود عارضه های مشخص و مستقل (ارتفاعات) مناسب برای عملیات) و موقعیت نظامی دشمن برای اجرای عملیات محدود ظرفیت مناسبی داشت.

ب) بی توجهی دشمن به جبهه های غرب.

ج) آزمایش توان عملیاتی یگان ها در کردستان.

در پی این تصمیم و با توجه به شناسایی های انجام شده در مناطق مختلف غرب، چند منطقه برای اجرای عملیات به تصویب رسید:

۱. منطقه پیرانشهر با هدف تصرف پادگان حاج عمران تا تنگه دربند.

۲. منطقه سردشت با هدف پاک سازی نوار مرزی این منطقه.

۳. منطقه دهانه شیلر با هدف پیوند ارتفاعات سورکوه و مستقیم کردن خط مرزی.

۴. منطقه ارتفاعات شمال قصرشیرین با هدف تصرف ارتفاعات بشکان و کرگمل.

۵. منطقه مهران با هدف تصرف ارتفاعات جنوب کانی سخت تا قلاویزان برای خارج کردن مهران از محاصره.

به دنبال نهایی شدن تصمیم اجرای عملیات در این مناطق، پس از انجام هماهنگی های لازم با ارتش، عملیات در منطقه پیرانشهر با نام والفجر ۲ در تاریخ ۲۹/۴/۱۳۶۲، اجرا شد و با موفقیت به پایان رسید. با گذشت کمتر از یک ماه، عملیات والفجر ۳ نیز در منطقه عمومی مهران به مرحله اجرا درآمد.

عملیات در منطقه قصرشیرین با آنکه بخشی از مقدمات اجرای عملیات با تلاش تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع) و لشکر ۳۱ عاشورا در حال انجام بود، به دلیل نیاز منطقه عملیاتی والفجر ۲ به نیرو و مشکلاتی که برای اجرای مانور در منطقه قصرشیرین پیش آمد، منتفی گردید.

در پی لغو عملیات در منطقه قصرشیرین، اجرای عملیات در منطقه دربندیخان با هدف دستیابی به سد دربندیخان، که یک سوم آب و برق بغداد و بصره را تأمین می کرد، در دستور کار قرار گرفت و یگان های خودی چند ماه در این منطقه عملیات شناسایی انجام دادند. با این حال به علت صعب العبور بودن منطقه، محدود بودن راهکارها و نیاز منطقه عملیاتی

والفجر ۴ به نیروی یگان های مأمور در منطقه عملیاتی دربندیخان، این عملیات نیز منتفی شد.

عملیات در نظر گرفته شده در منطقه سردشت - که هدف اصلی آن پاک سازی مناطق مرزی این منطقه و بستن بخشی از راه های ارتباطی ضدانقلاب با عراق بود - با موفقیت انجام شد.

الف) اجرای عملیات والفجر ۴

شرح عملیات

قرارگاه مقدم حمزه اهداف عملیات والفجر ۴ (در منطقه دهانه شیلر) را براساس اولویت اجرا، در سه بخش بدین شرح دسته بندی کرده بود:

الف) ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک، مارو، خلوزه ۱ و ۲، براله، سربراله و ارتفاعات پنجوین

ب) ارتفاعات کانی مانگا

ج) ارتفاعات سورن

طبق طرح مانور قرار بود اهداف الف در مرحله اول، اهداف ب در مرحله دوم و اهداف ج در مرحله سوم تصرف شوند. سازماندهی نیروها برای دستیابی به اهداف مذکور نیز چنین بود:

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۱ شامل: لشکر ۱۴ امام حسین (ع) از سپاه و تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه از ارتش برای تصرف ارتفاعات پنجوین در محور مریوان.

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ شامل: تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) از سپاه و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان از ارتش با هدف تصرف مارو، براله و سربراله در محور مریوان.

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳ شامل: لشکر ۸ نجف، لشکر ۳۱ عاشورا هر دو از سپاه و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان از ارتش با هدف تصرف ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک در محور بانه در مرحله اول و تصرف ارتفاعات کانی مانگا در مرحله دوم.

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ شامل: لشکر ۲۵ کربلا از سپاه و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان که به کارگیری آنها بنا به وضعیت عملیات اعلام شده بود. (۱)

عملیات والفجر ۴ در اولین دقایق بامداد ۲۸/۷/۱۳۶۲ در منطقه عمومی شیلر از دو محور بانه و مریوان آغاز شد. در محور بانه لشکر ۸ نجف به همراه لشکر ۳۱ عاشورا و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان (قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳) مأموریت داشتند تا ارتفاعات مهم لری، گرمک و کنگرک را به تصرف در آورند.

در محور مریوان نیز تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) به همراه تیپ ۳ لشکر ۲۱ حمزه (قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲) با هدف تصرف ارتفاعات مارو، براله، سربراله، هفت توانان، خلوزه ۱ و خلوزه ۲ وارد عمل شدند.

۱- یادآوری می شود سازمان رزم قرارگاه های تاکتیکی حمزه در مراحل بعدی عملیات تغییر کرد.

یگان های عمل کننده در محور بانه علاوه بر تصرف ارتفاع بلند و حساس لری، باوجود مقاومت دشمن موفق شدند تنگه بین گرمک و کنگرک را نیز تصرف کنند. نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳ همچنین توانستند با پیشروی به سمت جنوب ارتفاع کنگرک، ارتفاع شیخ حسن و قرارگاه تیپ ۴۲۸ عراق را نیز تصرف کرده و معاون این تیپ را به اسارت در آورند و ضمن پاک سازی مناطق و ارتفاعات تصرف شده در همه نقاط مورد نظر الحاق کنند.

از سوی دیگر در محور مریوان باآنکه نیروهای عمل کننده در ساعات اولیه ارتفاع خلوزه را به تصرف در آوردند، ولی پیشروی آنان در دیگر ارتفاعات به کندی صورت گرفت. در ادامه نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ قله اصلی هفت توانان و یکی از قله های خلوزه ۲ را تصرف کردند، ولی نیروهای عراقی بخشی از خلوزه ۲ و هفت توانان را بازپس گرفتند و این وضعیت تا پایان شب ادامه یافت. نیروهای دشمن پس از روشنایی هوا با ۴ گردان پیاده و یک گردان تانک و پشتیبانی چندین بالگرد پاتکی را به قصد بازپس گیری ارتفاعات لری و کنگرک علیه مواضع لشکر ۸ نجف انجام دادند، اما با مقاومت نیروهای خودی مجبور به عقب نشینی شدند. در این پاتک، دشمن تلفات و خسارت های فراوانی را متحمل شد و ۳ بالگرد عراقی سقوط کرد؛ سرنشین یکی از این بالگردها فرمانده یک گردان پیاده بود که پس از سقوط بالگرد زخمی شد و به اسارت نیروهای خودی درآمد.

دستاوردهای نیروهای خودی در شب اول عملیات به خصوص در محور بانه، قاطع و چشمگیر بود. باوجود آگاهی نسبی دشمن از اجرای عملیات، یگان های عمل کننده در این محور به تمامی اهداف خود دست یافتند. تصرف ارتفاع لری به لحاظ موقعیت خاص جغرافیایی و نظامی آن و همچنین ارتفاعات کنگرک و گرمک و در ادامه ارتفاع شیخ حسن و پادگان واقع در دامنه این ارتفاع گام محکمی بود که نیروهای خودی در اولین شب عملیات برداشتند.

در شب بعد، در محور مریوان لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، لشکر ۲۵ کربلا و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان برای تکمیل دستاوردهای شب قبل وارد عمل شدند. مأموریت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در گام اول تصرف ارتفاعات شهدا، سه درختی، تخم مرغی و هرگنه و در گام دوم تصرف ارتفاعات حساس و مهم زله (سنگ معدن و کله قندی) بود؛ دلیل حساسیت این ارتفاعات این بود که از یک سو بر شهر پنجوین تسلط کامل داشت و از سوی دیگر، بخش غربی آن بر جاده آسفالت پنجوین - نالپاریز و تنگه مهم روکان، که بین این ارتفاع و کانی مانگا واقع شده بود، تسلط دید و تیر داشت.

در همین حال، قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ هم تصرف ارتفاع سربراله، براله و بخش باقیمانده هفت توانان، خلوزه ۲ و الحاق در جناح راست لشکر ۸ نجف را برعهده داشت. نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) باآنکه به طور غیرمنتظره ای به موانع و انواع سیم خاردارها برخورد کردند، توانستند به اهداف خود دست یابند، ولی مقاومت دشمن در ارتفاع حدفاصل این دو یگان (لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و ۲۵ کربلا) مانع تثبیت کامل عملیات و الحاق آنها بود.

هم زمان با اجرای این عملیات، نیروهای عراقی پاتک سنگینی را برای بازپس گیری ارتفاع لری انجام دادند. با مقاومت نیروهای خودی این پاتک ناموفق ماند و علاوه بر تحمیل تلفات سنگین به نیروهای عراقی ۲۰۰ تن از آنان نیز به اسارت نیروهای خودی درآمدند.

در پی تصرف بخشی از ارتفاعات شرق پنجوین، فرماندهی عملیات تصمیم گرفت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) را برای تصرف ارتفاعات زله (کله قندی و سنگ معدن) و یال سیدمصطفی و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) را برای تصرف بخش دیگری از ارتفاعات شرق پنجوین و غرب هرگنه (ارتفاعات ۱۵۳۰ و ۱۴۷۰) به کار بگیرد. در ضمن به قرارگاه حمزه ۴ (لشکر ۲۵ کربلا و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان) نیز مأموریت داده شد تا برای تصرف اهداف نیمه تمام شب گذشته خود؛ یعنی ارتفاع خلوزه ۲ و باقیمانده هفت توانان اقدام کند.

این یگان ها در روز ۳۰/۷/۱۳۶۲ با حدود ۳ ساعت تأخیر، کار خود را شروع کردند. لشکر ۱۴ امام حسین (ع) به علت برخی حوادث از جمله واژگونی خودروی حامل نیروهای شناسایی و راهنما و پیامدهای ناشی از نبود افراد راهنما دیر وارد عمل شد و به دلیل ناآشنایی گردان های عمل کننده به منطقه نتوانست به اهداف خود دست یابد.

نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) نیز که سمت راست لشکر ۱۴ امام حسین (ع) عمل می کردند، با وجود تصرف برخی از اهداف از جمله ارتفاع ۱۵۳۰، به علت آنکه جناح چپ آنها خالی بود و نیروهای دشمن از دو طرف، آنها را تحت فشار قرار می دادند، همانند نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) به عقب بازگشتند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ نیز با وجود کسب پیروزی های نسبی در ساعات اولیه، نتوانست به موقعیتی مناسب دست یابد و با تحمل تلفاتی ناچار به عقب نشینی شد.

در شب بعد، نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ (تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان) مناطق و ارتفاعات بین دو محور بانه و مریوان را پاک سازی کردند. دشمن با احساس خطر از به محاصره افتادن نیروهای خود در ارتفاع هفت توانان، آنها را به عقب فراخواند و بدین ترتیب الحاق بین دو محور بانه و مریوان برقرار شد. با الحاق این دو محور مرحله اول عملیات والفجر ۴ پایان یافته اعلام شد. البته همه اهداف پیش بینی شده در مرحله اول محقق نشد و ارتفاع خلوزه ۲ و ارتفاعات مشرف به پنجوین همچون زله و پنجوین در دست دشمن باقی ماند.

برای گام اول مرحله دوم عملیات، تصمیم فرماندهان بر آن شد که اهداف باقیمانده از مرحله اول را به تصرف درآورند و بدین منظور در محور بانه لشکر ۳۱ عاشورا مأمور تصرف خلوزه ۲ و ارتفاع کلو شد و در محور مریوان نیز لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) مأمور شدند بار دیگر اهداف قبلی خود یعنی ارتفاعات زله (سنگ معدن، کله قندی و یال سیدمصطفی) و ارتفاعات هرگنه را تصرف کنند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ نیز مأموریت یافت تا ضمن برقراری الحاق بین یگان های ۴۱ ثارالله (ع) و ۳۱ عاشورا، خاکریزی را از ارتفاع کلو به سمت جنوب در منطقه ولیاوه احداث کند.

نیروهای لشکر ۳۱ عاشورا موفق شدند در اولین ساعات عملیات، با انهدام ۲ گردان از نیروهای عراقی ارتفاع خلوزه ۲ و کلو را تصرف کنند. گردان های عمل کننده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز با انهدام ۸ تانک دشمن ابتدا یال سیدمصطفی و بخشی از ارتفاع سنگ معدن و سپس قله اصلی سنگ معدن را تصرف کردند، ولی بر اثر فشار بسیار زیاد تیپ ۲۹ عراق این ارتفاع بار دیگر به دست قوای دشمن افتاد. از سوی دیگر، نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) نیز با تصرف برخی از ارتفاعات در حال پیشروی به سمت قله اصلی هرگنه (۱۵۳۰) بودند، اما به علت پاتک عراقی ها به مواضع لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و بازپس گیری ارتفاع سنگ معدن، نیروهای این یگان موفق به تصرف قله هرگنه نشدند و به ناچار به عقب بازگشتند. هم زمان با عملیات این یگان ها، لشکر ۸ نجف نیز با کمک نیروهایی از لشکر ۳۱ عاشورا در محور بانه توانست در جنوب کنگرک و گرمک پیشروی کرده و خاکریزی را از یال شرقی کنگرک به سمت کلو احداث کند. حمزه ۴ نیز که مأمور احداث خاکریز از کلو به سمت جنوب ولیاوه بود توانست خاکریزی را هر چند با انحراف از مختصات پیش بینی شده احداث کند و بدین ترتیب یک خاکریز سراسری و قابل پدافند از جنوب کنگرک به کلو و از آنجا به ولیاوه ایجاد شد.

به طور کلی در جریان عملیات روز ۲/۸/۱۳۶۲، ارتفاع مهم خلوزه ۲ و بخشی از ارتفاعات هرگنه و زله به همت لشکرهای ۳۱ عاشورا، ۴۱ ثارالله (ع) و ۱۴ امام حسین (ع) تصرف و قسمت جنوبی ارتفاع کنگرک و گرمک پاک سازی شد و خاکریزی نیز از کنگرک در محور بانه به کلو و ولیاوه در محور مریوان احداث شد.

با وجود خستگی چندروزه ناشی از اجرای عملیات و آسیب های وارد شده به یگان ها، فرماندهان بر اجرای عملیات تکمیلی شب گذشته و تصرف کامل ارتفاعات زله و هرگنه و همچنین تصرف کانی مانگا تأکید داشتند. ولی با توجه به مقدمات یگان ها مقرر گردید دو روز بعد، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) بار دیگر عملیاتی را با هدف تصرف ارتفاعات باقیمانده هرگنه انجام دهد و لشکر ۲۵ کربلا- نیز هم زمان با این لشکر خط هرگنه به کلو را تأمین کند.

برای اجرای مرحله سوم عملیات نیز فرماندهی تصمیماتی بدین شرح اتخاذ کرد:

۱. لشکرهای ۲۷ حضرت رسول (ص)، ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، ۵ نصر و تیپ ۳۳ المهدی (عج) به منطقه اضافه شده و به این ترتیب به کار گرفته شوند: تیپ ۳۳ المهدی (عج) در جاده غرب ارتفاعات کانی مانگا (حدفاصل شیخ گزنشین تا نالپاریز)، لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) برای تصرف تنگه روکان تا نالپاریز (شرق و غرب و خود ارتفاع کانی مانگا)، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) برای تصرف ارتفاعات زله (کله قندی و سنگ معدن) و لشکر ۵ نصر برای تصرف ارتفاعات سورن.

۲. مناطق پدافند چنین تعیین تکلیف شد: واگذاری پدافند منطقه لری تا کلو به تیپ ۱ از لشکر ۲۸ کردستان و یک گردان از سپاه؛ واگذاری پدافند منطقه کلو، هفت توانان و کرانه شمالی رودخانه قزلجه به تیپ ۲ از لشکر ۲۱ حمزه؛ واگذاری پدافند منطقه براله، سربراله و خلوزه ۱ و ۲ به تیپ ۳ از لشکر ۲۸ کردستان.

۳. پس از اجرای آخرین گام مرحله دوم عملیات و تصرف ارتفاعات هرگنه، ۵ روز در اجرای عملیات وقفه ایجاد شود تا علاوه بر بازسازی یگان های عمل کننده، یگان های جدید وارد منطقه شده و اقدامات مقدماتی خود را برای عملیات انجام دهند.

در اولین ساعات روز چهارم آبان، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) موفق شد در یک نبرد سخت ارتفاعات مهم ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰ در غرب و جنوب هرگنه را که در شمال شرقی پنجوین قرار داشتند به تصرف در آورد. در پی این امر و احتمال تصرف شهر پنجوین، فرماندهی سپاه یکم عراق به یگان های مستقر در منطقه مأموریت داد تا این شهر تخریب کنند. بدین ترتیب ۶ گردان مهندسی عراق بخش های عمده ای از پنجوین را تخریب کرده و تمامی نشانه هایی که هویت این شهر را مشخص می کرد، از بین بردند.

با تصرف ارتفاعات ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰ هرگنه به همت لشکر ۴۱ ثارالله (ع) که پیامد آن تخلیه و تخریب شهر پنجوین توسط ارتش عراق بود، مرحله دوم عملیات والفجر ۴ پایان یافت.

در ادامه، براساس اطلاعاتی که یک گروه شناسایی از منطقه غرب کانی مانگا به دست آورده بود تغییراتی در تصمیم برای تداوم عملیات به وجود آمد؛ بدین ترتیب که تصرف نالپاریز در جنوب غربی کانی مانگا در اولویت قرار گرفت و مقرر شد یگان های ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و ۱۴ امام حسین (ع) از محور پنجوین به کانی مانگا منتقل شوند و لشکر های ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۳۱ عاشورا بخشی از ارتفاعات کانی مانگا یعنی شیخ گزنشین، ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را به تصرف خود در آورند. هم زمان با این ۲ یگان، تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) هم باید ضمن پیشروی در منطقه غرب کانی مانگا از دامنه های جنوبی لری تا بادانه، با حمله به یک واحد نظامی عراقی مستقر در این منطقه آن را منهدم می کرد. در گام بعدی نیز لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) مأموریت داشت از بادانه تا دشت خرمال پیشروی کند. پس از آن، لشکر ۱۴ امام حسین (ع) بایستی متصرفات این لشکر را به سمت جنوب ادامه داده و نالپاریز را به تصرف درمی آورد.

مرحله سوم عملیات برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پاک سازی بخشی از جاده غرب کانی مانگا از اولین دقایق بامداد دوازدهم آبان شروع شد.

لشکر ۳۱ عاشورا بخشی از ارتفاعات شیخ گزنشین را تصرف کرد، ولی نتوانست به قله اصلی آن (۱۸۷۷) دست یابد و از الحاق با سمت چپ (نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)) باز ماند. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیز موفق شد ارتفاعات ۱۸۶۶، شاخ تارچر و دو ارتفاع مهم ۱۹۰۴ و

۱۹۰۰ را تصرف کند. تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) هم توانست تاحدی در غرب کانی مانگا پیشروی کرده و خود را به بادانه نزدیک کند. با روشن شدن هوا، فشار نیروهای عراقی برای بازپس گیری دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ افزایش یافت و این دو ارتفاع دو بار بین نیروهای خودی و دشمن دست به دست شد و بالاخره در ساعت ۷ صبح، ارتش عراق بر این دو ارتفاع تسلط یافت.

در نشست فرماندهان برای تصمیم گیری درمورد ادامه مرحله سوم عملیات قرار شد لشکر ۱۴ امام حسین (ع) یال های غربی ارتفاع شیخ گزنشین را تصرف کند و لشکر ۳۱ عاشورا نیز ضمن تصرف ارتفاع ۱۸۷۷ شیخ گزنشین با لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) الحاق کند. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیز مأموریت داشت ارتفاعات ۱۸۶۶ و ۱۹۰۴ و در صورت توان ارتفاع ۱۹۰۰ را به تصرف درآورد و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز باید در ادامه کار تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) جاده موجود در غرب کانی مانگا را تاحد مقدور پاک سازی می کرد. البته ذکر این نکته ضروری است که با به کار گیری لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، هرچند مشکل بخش شمالی ارتفاعات کانی مانگا حل می شد، ولی این امر به نوعی چشم پوشی از تصرف نالپاریز نیز به حساب می آمد زیرا قبلاً یگان مذکور برای این منطقه در نظر گرفته شده بود.

در عملیات روز سیزدهم آبان، یگان های عمل کننده توانستند تقریباً تمامی اهداف پیش بینی شده را تحقق بخشند بدین ترتیب که لشکر ۳۱ عاشورا قله اصلی ارتفاع شیخ گزنشین (۱۸۷۷) را تصرف کرده و با لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) الحاق کرد. لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز با وجود ناآشنایی به منطقه عملیاتی موفق شد ۲ ارتفاع غربی شیخ گزنشین را تصرف و یک مقر فرماندهی نیروهای عراقی را نیز منهدم کند. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) هم ارتفاعات ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را به تصرف درآورد، البته نیروهای عراقی همچنان در ارتفاع ۱۹۰۰ حضور داشتند، علاوه بر آن الحاق بین گردان های این لشکر نیز به صورت کامل انجام گرفته بود. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز جاده غرب کانی مانگا تا جنوب بادانه را پاک سازی کرد. با پیشروی مؤثر نیروهای خودی، جاده مهم شیخ گزنشین - که در جنوب این ارتفاع قرار داشت - آزاد شد و بخشی از معضلات تدارک نیروهای خودی مرتفع گردید.

باتوجه به موفقیت های به دست آمده، نیروهای عراقی در طول روز برای بازپس گیری مواضع متصرفه در محدوده عملیاتی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) چندین پاتک سنگین اجرا کردند، اما هربار با مقاومت نیروهای خودی متحمل تلفات سنگین شده و مجبور به عقب نشینی شدند.

هرچند در این مرحله از عملیات پیروزی های چشمگیری به دست آمد، ولی از توان نیروهای خودی نیز به شدت کاسته شد؛ به نحوی که از یگان های عمل کننده فقط لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) ۲ گردان در اختیار داشت و کمبود نیرو مشکلاتی را برای ادامه عملیات و تصمیم گیری فرماندهان به وجود آورده بود.

بررسی ها نشان می داد که برای دسترسی به نالپاریز حداقل ۱۰ گردان مورد نیاز بود درحالی که نیروهای موجود سپاه ۴ گردان بودند. یک راهکار برای حفظ دور تک و تأمین اهداف عملیاتی فراخواندن نیروهای سپاه و ارتش از سایر مناطق بود که مقدمات آن از چندین روز قبل آغاز شده بود و لشکر ۵ نصر، تیپ ۳۳ المهدی (عج) و ۲ گردان از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) عازم این منطقه شده بودند. همچنین به گفته سرهنگ صیاد شیرازی امکان آزادسازی تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان که در مأموریت پدافند در منطقه پنجوبین بود وجود داشت و علاوه بر این ۲ تیپ لشکر ۳۰ گرگان نیز از مدت ها پیش در منطقه دزلی به سر می برد و امکان فراخواندن این یگان نیز وجود داشت.

ورود یگان های جدید سپاه به منطقه حداقل سه روز زمان نیاز داشت، لذا فرماندهان سپاه پیشنهاد دادند برای ممانعت از ایجاد وقفه در عملیات، حداقل یک یگان از ارتش به منظور مشغول نگاه داشتن نیروهای عراقی در منطقه غرب کانی مانگا از حد موجود لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) چندین کیلومتر به سمت جنوب پیشروی کرده و خط جدیدی را تشکیل دهد، اما این پیشنهاد با مخالفت فرماندهان ارتش و سرهنگ صیاد شیرازی مواجه شد؛ وی معتقد بود که نیروهای ارتش اگر در کنار نیروهای سپاه باشند خوب می جنگند.

از ساعت ۳ بامداد روز چهاردهم آبان، هجوم نیروهای عراقی به مواضع لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) برای بازپس گیری دو قله ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ آغاز شد. نیروهای لشکر ۲۷ با وجود خستگی و کمبود نفرات مقاومت خوبی را از خود نشان دادند و تلفات سنگینی به دشمن وارد کردند. با این حال فرماندهان عراقی بدون توجه به تلفات وارد شده گروه گروه نیروی تازه نفس وارد صحنه نبرد می کردند و سرانجام پس از ۸ ساعت توانستند این دو ارتفاع را بازپس گیرند و نیروهای خودی تا ارتفاع ۱۸۶۶ شاخ تارچر عقب نشینی کردند.

گفتنی است پس از استقرار نیروهای عراقی بر روی این دو ارتفاع توپخانه های خودی آتش بسیار سنگینی را روی این مناطق و به خصوص ارتفاع ۱۹۰۴ اجرا کردند که تلفات سنگینی به نیروهای عراقی وارد آورد و تعدادی از فرماندهان نظامی عراقی نیز کشته شدند.

در همین روز نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) در جاده غرب کانی مانگا پیشروی کرده و مواضع مستحکم پدافندی ایجاد کردند.

در این وضعیت، فرماندهان تصمیم گرفتند که لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) مجدداً برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و پاک سازی یک یال شیخ گزنشین عملیاتی را اجرا کنند و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان برای رهاشدن لشکرها ۳۱ عاشورا، ۱۴ امام حسین (ع) و ۲۷ حضرت رسول (ص) از مواضع پدافندی بخش هایی از مواضع آنها در ارتفاعات شیخ گزنشین و شاخ تارچر را تحویل بگیرد.

در پی این تصمیم لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) با سازماندهی مجدد نیروهایی که قبلاً عملیات انجام داده بودند، بار دیگر برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ وارد عمل شد و توانست قله ۱۹۰۴ را تصرف

کرده و بر روی آن مستقر شود. البته دشمن با به کارگیری آتش پر حجم توپخانه و وارد کردن نیروهای تازه نفس در ساعت ۱۰ صبح این ارتفاع را بازپس گرفت. در این حال با توجه به معضلات پیش رو و نبود نیرو چگونگی ادامه عملیات برای تصرف نالپاریز بار دیگر در جلسه فرماندهان مورد بحث قرار گرفت. در بررسی راهکارها برای تصرف نالپاریز دو راهکار در پیش رو بود: ۱. ادامه پیشروی در ارتفاعات با تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و دامنه های جنوبی ۱۹۰۰ و رسیدن به نالپاریز. ۲. ادامه پیشروی در جاده غرب کانی مانگا و تصرف برخی یال های غربی این ارتفاع.

نمود توان در لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و طولانی شدن روند جایگزین کردن یک یگان دیگر با آن، زمان بر بودن عملیات شناسایی یگان جدید و همچنین تجربه به دست آمده در جریان عملیات روزهای گذشته مبنی بر تلاش عراق برای حفظ دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ به هر قیمتی، فرماندهان را به انتخاب راهکار دوم ترغیب کرد. از آنجا که حرکت یگان از غرب کانی مانگا به سمت نالپاریز نیز نیازمند مقدماتی بود، از جمله تصرف دو یال ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ شاخ تارچر و پاک سازی جاده غرب کانی مانگا حداقل تا منطقه کلز، لذا لشکر ۴۱ ثارالله (ع) بدین منظور به کار گرفته شد و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز برای پیشروی در غرب کانی مانگا به سمت جنوب در نظر گرفته شد.

هر دو یگان در اولین ساعات بامداد شانزدهم آبان، عملیات خود را آغاز کردند. لشکر ۴۱ ثارالله (ع) پس از پاک سازی موانع زیادی که در سر راه داشت به طور غیرمنتظره با انبوهی از نیروهای دشمن مواجه گردید. در بررسی های به عمل آمده مشخص شد که این نیروها بخشی از یک تیپ گارد ریاست جمهوری عراق بودند که قصد تصرف ارتفاع شیخ گزنشین را داشتند، اما نیروهای عمل کننده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) ضمن تحمیل تلفات سنگین به آنها توانستند دو یال شاخ تارچر را تصرف کنند.

نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز توانستند در جاده غرب کانی مانگا پیشروی خوبی انجام داده و تا نزدیکی دره میانه پیش بروند، اما درحالی که الحاق دو یگان به طور کامل صورت نگرفته بود، عراق با وارد کردن یگان های جدید از شکاف میان دو یگان، فشار زیادی را به هر دو طرف وارد کرد و با اجرای چندین پاتک و آتش انبوه توپخانه آنها را مجبور به عقب نشینی کرد.

در شامگاه شانزدهم آبان، فرماندهان با تشکیل جلسه ای مجدداً بر تصرف نالپاریز تأکید کردند، ولی با توجه به اصرار عراق بر بازپس گیری ارتفاعات کانی مانگا تصمیم بر آن شد که عملیات روز گذشته برای تصرف دو یال ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ شاخ تارچر و پیشروی در جاده نالپاریز تکرار شود تا با تشکیل خط مطمئن هم دستاوردهای عملیات حفظ شود و هم امکان پیشروی به سمت نالپاریز فراهم گردد.

درحالی که نیروهای خودی مشغول فراهم کردن مقدمات عملیات بودند، عراق نیروهای خود را از جاده غرب کانی مانگا چندین کیلومتر به عقب کشید. بدین ترتیب عملیات شب آینده منتفی و مرحله سوم عملیات والفجر ۴ پایان یافته اعلام شد.

در نوزدهم آبان ماه، فرماندهان سپاهی و ارتشی قرارگاه خاتم در غیاب سرهنگ صیاد شیرازی و محسن رضایی، که در تهران به سر می بردند، تشکیل جلسه دادند و فرماندهان سپاه دو طرح بدین شرح برای تصمیم گیری درباره ادامه عملیات پیشنهاد کردند:

۱. تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا و یال های شرقی این دو ارتفاع و تصرف ارتفاعات زله (سنگ معدن، کله قندی، شاخ شوکت و...) و تسلط به تنگه روکان.

۲. تصرف شهر نالپاریز از طریق پیشروی در غرب کانی مانگا و تصرف قله های ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و یال های غربی این دو ارتفاع و یال غربی شاخ تارچر.

بسته شدن عقبه دشمن و اتکای نیروهای خودی به عقبه های مطمئن و استفاده از بخشی از جاده آسفالت در این منطقه از نقاط قوت راهکار اول بود.

در راهکار دوم نیز مرحله بندی عملیات، شناخت نسبی از زمین و انهدام دشمن از جمله مزیت های طرح پیشنهادی بود، ولی تراکم نیروهای عراق و امکان استفاده عراق از عقبه مناسب و احتمال انهدام نیروهای خودی از معایب آن به شمار می رفت.

هرچند فرماندهان ارتش به نحوی با اجرای طرح دوم موافق بودند، اما این جلسه به نتیجه ای مشخص دست نیافت.

در بیستم آبان ماه، غلامعلی رشید طرحی را ارائه داد که تلفیقی از دو طرح مزبور بود و فرماندهان یگان های سپاه با آن موافقت کردند. در این طرح پیش بینی شده بود که لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) یال های غربی شاخ تارچر و دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا و یال های غربی این دو ارتفاع را تصرف کند و هم زمان لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز در منطقه غرب کانی مانگا تا منطقه کلز پیشروی کرده و با لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) الحاق کند.

براساس این طرح لشکر ۵ نصر نیز عهده دار تصرف ارتفاعات شرق ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و تصرف روکان و ارتفاع سنگ معدن و یال غربی آن (شاخ شوکت) شد. با توافق فرماندهان برای اجرای این طرح، درباره زمان اجرای عملیات نیز مباحثی صورت گرفت. دو یگان ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) چون از قبل در منطقه حضور داشته و شناخت کافی از زمین منطقه داشتند برای روز بعد اعلام آمادگی کردند. اما لشکر ۵ نصر که به تازگی وارد منطقه شده بود و شناسایی کافی از این منطقه نداشت ۵ روز مهلت خواست که مورد موافقت قرار گرفت.

در آخرین گفت و گوهایی که با فرماندهان ارتش صورت گرفت، قرار شد تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان همراه لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان به همراه لشکر ۵ نصر و تیپ ۲ این لشکر به همراه لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای اجرای طرح پنجویں - کانی مانگا وارد عمل شوند.

در فاصله پیش آمده بین مرحله سوم و چهارم عملیات والفجر ۴، فرماندهی عراق واحدهای ضربه خورده خود را از منطقه خارج و واحدهای جدیدی را وارد منطقه کرد.

مرحله چهارم عملیات والفجر ۴ در ساعت ۲۱:۳۰ روز ۲۸/۸/۱۳۶۲، برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و یال های شرقی و غربی این دو ارتفاع، دو یال غربی شاخ تارچر، تنگه روکان، سنگ معدن و دامنه غربی آن و همچنین پیشروی در سمت غرب کانی مانگا تا منطقه کلز آغاز شد.

از سوی دیگر، نیروهای دشمن در اغلب محورها و به خصوص محور کانی مانگا هوشیار بودند و لذا نیروهای خودی در هنگام حرکت به سوی خط مقدم عراق با نیروهای کمین دشمن برخورد کرده و به ناچار با آنها درگیر شدند. این امر باعث کندی پیشروی و وارد شدن تلفات به واحدهای خودی و همچنین افزایش آمادگی دشمن در خط مقدم برای مقابله با افراد خودی شد.

نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) با وجود مشکلات موجود توانستند دو یال غربی شاخ تارچر و در ادامه ارتفاع ۱۹۰۴ را تصرف کنند. نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز توانستند در یک محور تا نزدیکی هدف (کلز) پیشروی کنند، ولی الحاق در سمت راست آنها با لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) صورت نگرفته بود. نیروهای لشکر ۵ نصر نیز از سمت شرق (پنجوین) پیشروی کرده، قله سنگ معدن را به تصرف درآوردند ولی در تصرف یال غربی این ارتفاع و شاخ شوکت موفقیتی به دست نیاوردند. نیروهای خودی در تنگه روکان نیز مواضعی را تصرف کرده بودند.

با روشن شدن هوا دشمن فشار خود را برای بازپس گیری متصرفات یگان های خودی آغاز کرد، تا حدی که ارتفاع ۱۹۰۴ سه بار بین نیروهای خودی و دشمن دست به دست شد و در نهایت دشمن توانست این ارتفاع را بازپس بگیرد. در محور عملیات لشکر ۵ نصر نیز با توجه به آنکه استقرار نیروهای خودی بدون الحاق با جناحین خود بود، فرماندهی عملیات با پیش بینی خطر محاصره شدن آنها دستور داد عملیات لشکر ۵ نصر نیز متوقف و نیروها از مواضع متصرفه در ارتفاع ۱۸۳۰ به عقب بازگردند. در غرب جاده کانی مانگا هم که نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) نتوانسته بودند الحاق کنند، دشمن ابتدا با اجرای آتش پر حجم توپخانه و سپس وارد کردن انبوه نیروهای پیاده آنها را به عقب راند و بدین ترتیب علی رغم موفقیت های نسبی به دست آمده اولیه، این عملیات بدون دستیابی به اهداف پایان یافت.

در سی ام آبان ماه با آمدن محسن رضایی و سرهنگ علی صیاد شیرازی به منطقه عملیاتی و حضور در قرارگاه خاتم موضوع جلسات فرماندهی به ریشه یابی عدم الفتح، نقد طرح مانور و عملکرد یگان ها و تصمیم گیری درباره چگونگی ادامه یا توقف عملیات اختصاص یافت. به همین منظور جلسه ای با شرکت فرماندهان رده های مختلف قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه سپاه و ارتش در قرارگاه خاتم سپاه برگزار شد. عمده ترین نقدهایی که در این جلسه درباره علت ناکامی نیروهای خودی مطرح شد چنین بود:

• اجرای تک جبهه ای در پنجوین.

• تقسیم شدن اهداف اصلی بین چند یگان.

• دقیق نبودن طرح ریزی یگان ها.

• نبود زمان لازم برای شناسایی یگان ها.

• تکراری بودن راهکار های عملیاتی.

• ناهماهنگی یگان ها در شروع عملیات.

البته یک علت اساسی دیگر نیز که در این جلسه بدان اشاره شد این بود که نیروهای خودی نتوانسته بودند در عمق پیشروی کرده و توپخانه های دشمن را منهدم یا وادار به جابه جایی کنند و از این رو توپخانه های دشمن بر روی نیروهای خودی مدام اجرای آتش می کردند.

در جلسه مشترک فرماندهان قرارگاه خاتم مقرر شد با تقویت خاکریزها و احداث استحکامات، خط فعلی حفظ شود (از دره میانه در غرب ارتفاع کانی مانگا تا ارتفاع شاخ تارچر و از ارتفاع شاخ تارچر به کانی شایان به ساحل غرب قزلجه و از ساحل شرقی قزلجه به کلو) و جاده های موجود به خصوص جاده غرب کانی مانگا نیز بهسازی و ترمیم شود.

در ادامه گفت و گوها درباره اجرای عملیات برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ همچنین تصرف ارتفاعات منطقه پنجوین (سنگ معدن، ۱۸۳۰، ارتفاع غربی سنگ معدن، شاخ شوکت و ارتفاع کله قندی) بحث شد که باتوجه به تجربیات به دست آمده، نبود توان و فرارسیدن سرما حاضران به این نتیجه رسیدند که اجرای این طرح با توان و طرح موجود مقدور نیست.

• بازتاب ها و پیامدها

در پی آغاز عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی شیلر، منابع خبری جهان ضمن اشاره به حملات نظامی ایران در جبهه شمالی جنگ به انتشار گزارش ها و مطالب ضدونقیضی درباره اهداف و نتایج این عملیات پرداختند. خبرگزاری فرانسه در بیست و نهم مهر براساس گزارش منابع نظامی ایران، محدوده درگیری را جبهه ای به طول ۱۵۰ کیلومتر از سردشت تا مریوان اعلام کرد و افزود ۴۸ دهکده کردستان ایران و همچنین جاده مرزی سردشت - بانه در این عملیات پاک سازی شده است. خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز به نقل از منابع خبری ایران گزارش داد که نیروهای این کشور ۱۵ کیلومتر در عمق خاک عراق پیشروی کرده و به یک کیلومتری شهر پنجوین رسیده اند. این خبرگزاری خاطرنشان کرد: «تصرف احتمالی شهر پنجوین می تواند پیروزی عمده ای برای نیروهای ایرانی در جنگ با عراق محسوب گردد.» رادیو امریکا هم با بیان اینکه هر دو طرف مدعی به دست آوردن پیروزی هایی شده اند، به برخی دستاوردهای اعلام شده ایران در این نبرد اشاره کرد و به نقل از صدام حسین رئیس جمهور عراق، گفت تهاجم ایران دفع شده است. رادیوهای کشورهای عرب حوزه خلیج فارس نیز اخبار نبرد را فقط از خبرگزاری بغداد منعکس کردند. اما رادیو مسکو ضمن اشاره به دریافت خبرهای متفاوت از نبردهای جدید میان ایران و

عراق گفت: «هر قدر که این خبرها ضدونقیض باشد یک چیز کاملاً روشن است و آن اینکه یک گام جدید و خطرناکی در راه گسترش عملیات جنگی برداشته شده و بنابراین مانع جدیدی در راه رفع بحران ایران و عراق از طریق سیاسی به وجود آورده است.»

همچنین از زمان شروع عملیات، رژیم عراق به انحاء مختلف به حملات نیروهای ایران واکنش نشان داد. رادیو بغداد در بیست و هشتم مهر از ارسال یادداشت رسمی عراق به مجمع عمومی سازمان ملل درباره آنچه "تجاوز ایران به قصبه پنجوین" خوانده شد، خبر داد. در روز سی ام مهرماه طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، برای ابلاغ پیام های کتبی صدام حسین رئیس جمهور این کشور، راهی چند کشور حوزه خلیج فارس شد. رمضان در پایان سفر یک روزه خود به خبرگزاری عراق گفت: «ما برادران خود را از چگونگی نبردهایی که در بخش شمالی جبهه جریان دارد با اطلاع کردیم و نیز خسارت های سنگینی را که به نیروهای ایرانی در منطقه نزدیک به پنجوین وارد کرده ایم [به اطلاع آنها رساندیم].»

علاوه بر این عراق اعلام کرد منطقه دریایی منتهی به بندر امام خمینی در شمال خلیج فارس را مین گذاری کرده است. این موضوع موجی از بازتاب های وسیع خبری را به دنبال داشت. رادیو دولتی فرانسه در این مورد گفت: «این مطلب زمانی اعلام می شود که ایرانیان یک حمله جدید را آغاز کرده اند و جنگ رو به وخامت می رود و در نتیجه شرایط جهت اجرای تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و در نتیجه جلوگیری از صدور نفت کشورهای کرانه خلیج فارس رو به فزونی است.»

واکنش دیگر عراق پس از درهم ریختگی اولیه قوای این کشور در محورهای عملیاتی والفجر ۴، استفاده از سلاح های شیمیایی بود. منابع خبری جهان به نقل از ایرنا خبرگزاری رسمی ایران، اعلام کردند نیروهای عراقی در روز اول آبان، ۲۰ گلوله شیمیایی توپ را به طرف نیروهای ایرانی در منطقه عملیاتی پرتاب کردند. دو روز بعد نیز چند روستا از توابع شهر بانه در نزدیکی منطقه عملیاتی والفجر ۴ هدف حملات شیمیایی عراق قرار گرفت که بر اثر آن تعدادی از اهالی روستای سیدلو در ۱۰ کیلومتری بانه شهید یا مجروح شدند.

همچنین خبرگزاری عراق در دوم آبان به نقل از سخنان صدام حسین در جمع اهالی استان دیاله اعلام کرد: «عراق در صورت لزوم با ایراد ضرباتی در عمق خاک ایران از خود در برابر تجاوز ایران دفاع خواهد کرد. ... تشدید تجاوزات ایران علیه عراق، تشدید ضربات بازدارنده و تخریبی عراق را به دنبال خواهد داشت.» بر این اساس و به موازات تداوم فشار نظامی ایران در چارچوب عملیات والفجر ۴، عراق حملات گسترده تری را علیه شهرها و مناطق غیرنظامی ایران انجام داد. لوران شوالیه خبرنگار خبرگزاری فرانسه در منامه در تفسیری نوشت: «اقدامات عراق در پاسخ به این حمله [الفجر ۴] با استراتژی این کشور در جریان حمله های قبلی ایران تفاوت دارد و این بار یک جنبه همه گیر داشته است.» وی افزود: «بغداد امروز از اینکه شهرهای دور از مرز (۸۰ و ۱۲۰

کیلومتر) ایران را مورد حمله موشک های دوربرد خود قرار دهد و میان بمباران های خود و ازسرگیری فعالیت نظامی ایران رابطه برقرار نماید، خودداری نمی ورزد. درحالی که حمله های موشکی قبلی که با استفاده از موشک های نوع اسکاد بی ساخت شوروی انجام شد و به گفته تهران عمدتاً قربانیانی در میان اهالی غیرنظامی به جا گذاشته با سکوت برگزار شده بود، این بار خود صدام حسین رئیس جمهوری عراق است که اعلام کرد این حملات ادامه خواهند یافت.» شوالیه از مجموعه اقدامات عراق از جمله مین گذاری در نزدیکی بندر امام خمینی چنین نتیجه گیری کرد که «استراتژی جهت دار توسط بغداد به عنوان راهی انتخاب شده است تا تهران را وادار نماید از دید نظامی خود به عنوان راه پایان دادن به جنگ دست بردارد.»

رفته رفته در سطح خبرگزاری ها و سایر رسانه های خبری روند پیگیری رویدادهای عملیاتی والفجر ۴ به درگیری نیروهای دو طرف در منطقه پنجویں عراق محدود شد و در نتیجه، انعکاس موفقیت های ایران در پاک سازی بخشی از مناطق و ارتفاعات مهم کردستان از وجود گروه های مسلح غیرقانونی کم رنگ تر گردید. تمرکز رسانه های خارجی بر موقعیت نیروهای درگیر در اطراف شهر پنجویں نیز به این دلیل بود که سقوط این شهر دسترسی ایران به منابع نفت عراق در استان کرکوک را امکان پذیر می ساخت و در این صورت ضربه جبران ناپذیری به اقتصاد جنگی عراق وارد می شد.

از سوی دیگر هم زمان با اجرای عملیات والفجر ۴، چند کشور غربی هراسان از خطر گسترش جنگ به منطقه خلیج فارس و قطع جریان صدور نفت از مسیر تنگه هرمز با پیشنهاد طرح قطعنامه ای در شورای امنیت سازمان ملل - که از حمایت اتحاد شوروی نیز برخوردار بود - در صدد پایان دادن به جنگ سه ساله ایران و عراق برآمدند. دوازدهم آبان یعنی سه روز پس از صدور قطعنامه جدید (۵۴۰)، درحالی که جمهوری اسلامی ایران پذیرش قطعنامه را از پیش غیرممکن اعلام کرده بود، مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در محورهای غرب و شمال غرب پنجویں آغاز شد. خبرگزاری فرانسه در این روز ضمن اشاره به بیانیه نظامی عراق که در آن حمله جدید ایران را نشانه «نادیده گرفتن و تحقیر اذهان عمومی جهان» خوانده بود، یادآور شد که اعلام این موضوع «به طور آشکار اشاره به قطعنامه دوشنبه گذشته شورای امنیت سازمان ملل که خواستار پایان جنگ سه ساله عراق و ایران شده است، می باشد.»

در ادامه مرحله سوم عملیات والفجر ۴، باوجود درگیری های شدید در منطقه پنجویں و محورهای منتهی به شهرک نالپاریز عراق، وقایع نبرد برخلاف گذشته انعکاس چندانی در رسانه های خارجی نداشت و در همین حال عراق پی درپی مدعی شکست تهاجم تازه ایران و توقف پیشروی نیروهای ایرانی در بخش شمالی جبهه جنگ بود. خبرگزاری رویتر نیز از بغداد گزارش داد: «جنگ هولناکی در حوالی شمال شرقی شهر مرزی پنجویں عراق، جایی که ایران در چهارشنبه گذشته مرحله سوم تهاجمی را که از ۱۹ اکتبر آغاز شده بود، شروع کرد در جریان می باشد.» گزارش های منابع خبری در

روزهای بعد نیز ضمن اشاره به جریان درگیری های شدید از پیچیدگی اوضاع در منطقه کوهستانی پنجوین و عدم تغییر محسوسی در توازن نیروهای درگیر حکایت داشت.

سرانجام در بیست و هشتم آبان، مرحله چهارم عملیات والفجر ۴ در محورهای کانی مانگا و جنوب شهر پنجوین آغاز شد، اما با وجود کسب موفقیت های نسبی اولیه، این عملیات به اهداف خود دست پیدا نکرد. پیش از این، سرهنگ سلیمی وزیر دفاع ایران از ادامه سلسله عملیات های والفجر و کسب پیروزی های جدید ظرف یک ماه آینده خبر داده بود که تلویحاً حاکی از تدارک و طرح ریزی عملیات تهاجمی دیگری در آینده با تکیه بر مواضع به دست آمده در شمال عراق بود. خبرگزاری آلمان غربی در این زمینه به نقل از ایرنا خبرگزاری رسمی ایران اعلام کرد که در نتیجه اجرای مراحل پیشین عملیات والفجر نیروهای ایران کنترل شرق، شمال و غرب پنجوین را به دست گرفته اند. در عین حال این خبرگزاری در گزارشی از بغداد نوشت: «لطیف جاسم [وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق] در یک کنفرانس مطبوعاتی در بغداد خبرنگاران را دعوت کرد که برای مشاهده نابودی نیروهای ایران، خود از این جبهه دیدن کنند.» سی ام آبان، رادیو بی بی سی در تفسیری با اشاره به اخبار مربوط به وقایع اخیر نبرد در منطقه پنجوین گفت: «ظاهراً نیروهای عراق حمله نیروهای ایران در پنجوین را دفع کرده اند، از این رو به نظر می رسد که در این بخش از جبهه جنگ که سی وهفت ماه از آغاز آن می گذرد، هیچ تغییر محسوسی در موضع طرفین پیدا نشده است.» این رادیو همچنین اضافه کرد: «باتوجه به نزدیک شدن زمستان فرماندهان ارتش ایران و عراق احتمالاً آماده اند که با آغاز عملیات تهاجمی عظیم در این بخش از جبهه، سکون کنونی جبهه را از بین ببرند و شاید باتوجه به همین نکته بوده است که محمد سلیمی وزیر دفاع ایران، جمعه گذشته یک روز قبل از حمله اخیر ایران در بخش شمالی جبهه گفت که ظرف کمتر از یک ماه نیروهای ایران به موفقیت های بزرگ تری در جبهه جنگ دست خواهند یافت.»

ب) عملیات منتفی شده دربندیخان

هم زمان با آماده سازی مقدمات عملیات والفجر ۴ در منطقه شیلر، در برخی مناطق دیگر از جمله دربندیخان نیز فعالیت هایی برای اجرای عملیات انجام می شد که البته هیچ کدام از آنها به مرحله عمل نرسید.

منطقه دربندیخان که در استان سلیمانیه عراق واقع شده است به علت وجود سد معروف دربندیخان و تأمین بخش قابل توجهی از برق عراق و همچنین امکان استفاده از پتانسیل فراوان آب پشت سد بعد از عملیات والفجر ۱ مورد توجه طراحان نظامی قرار گرفت و قرارگاه نجف مأمور شناسایی و طراحی عملیات در این منطقه شد. هم زمان با پیشرفت کارهای شناسایی علاوه بر لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) که یگان فعال در این منطقه بود، لشکرهای ۳۱ عاشورا و

۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز به منطقه اضافه شدند و از ارتش نیز لشکر ۳۰ گرگان به منطقه دربندیخان مأمور شد. باوجود تشکیل قرارگاه های فرعی نجف ۱ و نجف ۲ همچنان مشکلات لاینحلی بر سر راه اجرای عملیات در این منطقه وجود داشت که مهم ترین آنها عبارت بودند از: ۱. نبود عقبه مناسب. ۲. نبود راهکار مناسب. ۳. آلوده بودن منطقه به افراد ضدانقلاب و جاسوس. ۴. اتکای عملیات به بالگرد برای پشتیبانی. ۵. امکان پذیر نبودن پشتیبانی مؤثر توپخانه. ۶. دسترسی نداشتن به عقبه های دشمن. ۷. فاصله زیاد خطوط پدافندی خودی با دشمن. ۸. کمبود نیرو.

با توجه به پیدانشدن راهکار مناسب برای حل این مشکلات و به خصوص مسئله پشتیبانی نیروهای عمل کننده و نیز نیاز فوری منطقه عملیاتی والفجر ۴ به نیرو قرار شد بخشی از نیروهای مأمور در منطقه دربندیخان به نیروهای عملیاتی منطقه والفجر ۴ اضافه شوند و عملیات دربندیخان به صورت محدودتری اجرا شود. با این حال به دلیل باقی ماندن مشکلات موجود و همچنین مغایرت اجرای این عملیات با سیاست های کلی شورای عالی دفاع مبنی بر اجرای عملیات به شکل محدود و با تضمین پیروزی صددرصد، این عملیات در اوایل آبان ماه به طور کلی منتفی شد و لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) برای اجرای مأموریت جدید به منطقه عملیاتی والفجر ۴ انتقال یافت.

گفتنی است موضوع اجرا یا عدم اجرای عملیات در منطقه دربندیخان به چالشی میان فرماندهان سپاه و ارتش تبدیل شده بود، با آنکه سپاه پیشنهاد اجرای عملیات در این منطقه را مطرح کرده و شناسایی های متعدد و دامنه داری را در منطقه انجام داده بود، ولی هنگامی که موضوع بن بست راهکارهای عملیاتی و پشتیبانی عملیات و هوشیاری دشمن پیش آمد، فرماندهان سپاه باوجود سرمایه گذاری فراوانی که در منطقه انجام داده بودند پذیرفتند که اجرای عملیات در این منطقه امکان پذیر نیست و انجام عملیات با خطرپذیری بالایی از نظر طرح، اجرا و پشتیبانی همراه است. این درحالی بود که فرماندهان ارتش و به ویژه سرهنگ صیاد شیرازی همچنان بر اجرای عملیات دربندیخان اصرار داشتند. البته سرانجام وی با سفر به منطقه و مشاهده واقیعت های بیشتر و رایزنی با سایر فرماندهان به این نتیجه رسید که از اجرای عملیات در آن منطقه، خودداری شود.

ج) منتفی شدن اجرای عملیات در شمال خلیج فارس

در طول این دوره علاوه بر فعالیت هایی که برای اجرای عملیات یا فراهم سازی مقدمات عملیات در مناطق شیلر و دربندیخان در دست اجرا بود عملیات دیگری نیز با فرماندهی قرارگاه کربلا- و با شرکت قرارگاه نوح، تیپ ۱۵ امام حسن(ع) و نیروی دریایی ارتش برای تصرف اسکله های البکر و العمیه و منطقه خور عبدالله و انهدام تأسیسات شهر فاو و سایت موشکی و رادار دشمن در این منطقه طراحی شده بود و اقدامات لازم برای فراهم آوردن امکانات مورد نیاز و آموزش نیروها در حال انجام بود. استعداد در نظر گرفته شده برای این

عملیات سه ناوگروه نوروز، قفاص و قاسمیه از سپاه را شامل می شد.

در این دوره برای اجرای عملیات در شمال خلیج فارس مباحثی در سطوح مختلف فرماندهی مطرح شد. هم زمان با ادامه پیشرفت کارها، برخی گزارش ها از نواقص و کاستی های موجود از جمله کمبود امکانات مورد نیاز و نبود جدیت لازم در نیروی دریایی ارتش برای شرکت در این عملیات حکایت داشت؛ به نحوی که نماینده نیروی دریایی ارتش اصلی ترین مأموریت این نیرو را شرکت در عملیات اسکورت کاروان کشتی ها از بندر امام خمینی به بندرعباس عنوان می کرد و انتقاداتی نیز به طرح مزبور داشت، درعین حال وی راهکار جایگزین مناسبی نیز ارائه نمی کرد.

جلسات کسب آمادگی برای تصرف اسکله های البکر و العمیه تا نهم آبان ماه ادامه یافت، ولی بنا به دلایلی اجرای این عملیات منتفی شد. داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم، در تشریح دلایل توقف مباحث این عملیات به دو موضوع اشاره کرده است: ۱. راهبرد و سیاست جمهوری اسلامی در جنگ مبتنی بر خودداری از کشاندن جنگ به خلیج فارس بود. ۲. فعالیت نیروهای خودی در فاو موجب هوشیاری دشمن در منطقه جنوب می شد.

هرچند این عملیات با وجود تلاش های انجام گرفته در ابعاد مختلف از قبیل آموزش نیروی عملیاتی آبی - خاکی، فراهم سازی امکانات حمل و نقل دریایی، پرورش نیروی سکاندار و ورود جدی سپاه به مقوله جنگ دریایی ناتمام ماند، ولی طرح این عملیات و تجربیات حاصل از آن برای سپاه بسیار ارزشمند بود و شاید هدف فرماندهی سپاه از طرح این عملیات کسب تجربه بود زیرا در همان ایام، فرماندهی سپاه به طور پنهانی اجرای عملیات آبی - خاکی خیر را در منطقه هورالعظیم پیگیری می کرد، لذا انجام هر نوع فعالیت دریایی و آبی که به نحوی موجب ارتقاء توان لجستیکی و رزم دریایی سپاه می شد، مطلوب و مورد نظر بود.

گفتنی است علاوه بر آماده سازی عمومی یگان های سپاه برای اجرای عملیات آبی - خاکی آینده (خیبر) و کسب مهارت های لازم و همچنین فراهم سازی نیروهای مورد نیاز برای عملیات اصلی خیبر، اوج گیری تنش در روابط ایران و امریکا و نیاز ذاتی نیروهای سپاه به مقابله با تهدیدات احتمالی امریکا نیز محملی مناسب بر این امر بود و بر همین اساس فرماندهی سپاه با اعلام وضعیت هشدار به یگان ها ابلاغ کرد که برای کسب آمادگی لازم به منظور مقابله با تهدیدات امریکا، اقدامات لازم را برای آموزش نیروهای متبحر در رزم دریایی و تشکیل گردان های دریایی به عمل آورند.

۲. اقدام عراق به بمباران شهرها و حملات شیمیایی و موشکی علیه اهداف غیر نظامی

عراق از مدت ها قبل از شروع عملیات والفجر ۴ شهرهای مریوان، بانه و روستاهای اطراف آن را بمباران می کرد؛ شدت این بمباران ها به حدی بود که این دو شهر و برخی از روستاهای اطراف تقریباً خالی از سکنه شده بود، اما در بازه زمانی کتاب حاضر به طور مشخص حملات شیمیایی

عراق از اواخر مهرماه و پرتاب موشک به شهرهای استان خوزستان از اواسط آبان ماه آغاز شد.

هدف اصلی عراق از دست زدن به چنین اقداماتی از یک سو تحمیل فشارهای مادی و معنوی به مردم بود تا از این طریق آنها را وادار به واکنش علیه جنگ و کارگزاران حکومت کند و از سوی دیگر عراق در صدد بود با وارد آوردن انواع خسارت ها به کشور و بهره گیری از بار تبلیغاتی آن، فشار روانی ناشی از جنگ را بر مسئولان و تصمیم گیران مضاعف ساخته، آنان را مجبور به اتخاذ تصمیمات نامعقول در ادامه جنگ کند.

روزنامه الثورة در تبیین علت اصلی این گونه اقدامات عراق آورده است: باتوجه به آنکه ایران قطعنامه شورای امنیت را رد کرده است عراق به خود حق می دهد که هدف های دست چین شده را در داخل ایران مورد حمله قرار دهد تا حکومت ایران درک کند ادامه جنگ بهای گزافی خواهد داشت. از این پس مهم نیست که چه هدفی در ایران کوبیده شود و چه کسانی کشته شوند.

الف) تجاوز هوایی و بمباران شهرها

عراق تجاوز هوایی علیه شهرها و مناطق مختلف ایران به خصوص منطقه مرزی شیلر و شهرهای بانه، مریوان و روستاهای اطراف این دو شهر را از اوایل شهریورماه شروع کرد و بارها ساکنان این مناطق را تهدید به بمباران کرد. مهم ترین این حملات گاه و بی گاه که تا اواخر دوره کتاب حاضر ادامه یافت، در بیست و سوم مهر در شهر بانه و بیست و هفتم همین ماه در شهر مریوان صورت گرفت که در بمباران بانه ۱۱۰ تن شهید یا زخمی شدند و خسارت های فراوانی نیز به بار آمد.

در بمباران مریوان نیز ۵۱ تن شهید یا زخمی شدند. البته توجه به این نکته ضروری است بااینکه در زمان بمباران این دو شهر اغلب مردم شهر را ترک کرده بودند، شدت و وسعت بمباران ها و تخریب اماکن و منازل به حدی بود که چنین تلفات گسترده انسانی را در پی داشت.

باین حال چند روز پس از شروع عملیات و استقرار موشک ضدهوایی هاوک در منطقه و گشت هوایی جنگنده های رهگیر ایرانی و نیز سقوط ۲ فروند از هواپیماهای عراقی، باآنکه عملیات زمینی ابعاد گسترده تری می یافت، ولی از فعالیت جنگنده های عراقی در این منطقه به طور محسوس کاسته شد. ازاین رو، نیروی هوایی عراق حمله به سایر مناطق را در دستور کار خود قرار داد که بمباران سکوهای نفتی نورو در بیست و هفتم آبان، شهر نهاوند در بیست و سوم آذر و... ازجمله آنها بود.

ب) حملات موشکی

در سی ام مهرماه ۱۳۶۲، عراق با حمله موشکی به شهرهای استان خوزستان، تجاوز به مناطق مسکونی را وارد مرحله جدیدی کرد. در این روز عراق شهرهای مسجدسلیمان و دزفول را با سه فروند موشک هدف قرار داد. در چهاردهم آبان نیز سه شهر بهبهان، اندیمشک و

مسجد سلیمان مورد اصابت موشک قرار گرفتند. در بیست و سوم آذرماه هم ارتش عراق شهرهای اندیمشک، دزفول، رامهرمز و بهبهان را با موشک های دوربرد هدف قرار داد. بر اثر این حملات ۱۹۵ تن از اهالی شهرهای مذکور شهید و ۸۲۰ تن نیز زخمی شدند. بیشترین تعداد شهدا و مجروحان مربوط به اولین حمله موشکی عراق به شهر مسجد سلیمان بود.

در این حملات موشکی علاوه بر تلفات جانی ذکر شده بیش از ۱۰۰۰۰ باب منزل مسکونی و مغازه نیز به طور کامل تخریب شده یا آسیب دید.

ج) بمباران شیمیایی

ارتش عراق از بیست و نهم مهر، استفاده از سلاح شیمیایی را علیه عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴ آغاز کرد و تا ۱۷ آبان ماه ۸ مرتبه در حملات متعدد هوایی و توپخانه ای نقاط مسکونی و مناطق مختلف عملیاتی را با بمب ها و گلوله های حاوی مواد شیمیایی هدف قرار داد. شدت این حملات عراق در مناطق روستایی اطراف بانه بیشتر بود به طوری که ۱۶ تن از اهالی این مناطق که اغلب آنها کودک بودند بر اثر عوامل شیمیایی به شهادت رسیدند.

همچنین در دوره زمانی کتاب حاضر، بخشی از حملات شیمیایی عراق در عقبه های نیروهای خودی در مناطق لری و پنجوین صورت گرفت که بر اثر آن ۱۹ تن شهید و ۲۳۲ تن نیز دچار مصدومیت شیمیایی شدند.

عوامل به کاررفته در گلوله ها و بمب های شیمیایی باعث بروز عوارضی همچون نابینایی، ایجاد تاول، خارش و سوختگی پوست، تنگی نفس، و... در قربانیان می شد. حتی در برخی موارد اشخاص به دلیل استنشاق گازهای شیمیایی به مدت طولانی یا زیاد بودن غلظت مواد شیمیایی به کاررفته، جان خود را از دست می دادند.

د) حمله به کاروان کشتی ها در خلیج فارس

در این دوره چند عملیات اسکورت کشتی های تجاری از بندرعباس و به عبارت دقیق تر از منطقه دریایی نوروز به بندر امام خمینی و به عکس انجام گرفت که هر بار با حوادثی همراه بود.

همواره بخش عمده ای از تخلیه و بارگیری کالاهای وارداتی و صادراتی ایران از طریق بندر امام خمینی انجام می شد و از آنجا که این بندر به علت نزدیکی به خاک عراق در دسترس هواپیماها و بالگردهای عراقی و تیررس موشک های ساحل به دریای دشمن قرار داشت، رژیم عراق به راحتی کشتی هایی را که در حال آمد و شد به این بندر بودند هدف قرار می داد. برای رفع این مشکل و تأمین امنیت کشتی ها تدبیری اندیشیده شد که براساس آن بایستی کشتی هایی که از بندر بوشهر عازم بندر امام خمینی بودند یا کشتی هایی که قصد خروج از بندر امام خمینی را داشتند به تناسب تعداد کشتی ها

در یک دوره ده تا بیست روزه با اسکورت نظامی - شامل جنگنده های نیروی هوایی، بالگردهای هوانیروز و شرکت نفت، ناوچه های نیروی دریایی ارتش، قایق های تندرو مسلح و یدک کش های سپاه و سایر ادوات و لوازمی که برای ایمن سازی عبور کشتی ها ضروری بود - در این مسیر تردد می کردند.

در اولین عملیات اسکورت که نهم آبان اجرا شد، ۲۰ فروند کشتی تجاری از خلیج فارس وارد خور موسی شدند تا در بندر امام خمینی پهلو بگیرند. عراق با آگاهی از این امر با شلیک موشک از خور عبدالله و به پرواز درآوردن هواپیماهای خود درصدد انهدام این کاروان برآمد. بر اثر حملات عراق یک کشتی یونانی آسیب دید. در همین حال یک فروند هواپیمای عراقی در عملیات نیروی هوایی خودی سرنگون شد و یک فروند ناوچه اوزای عراق نیز توسط ناوچه زوبین ایرانی منهدم شد.

در دومین عملیات اسکورت نیز که در سی ام آبان انجام شد، ۲۳ کشتی قصد ورود به بندر امام خمینی را داشتند و ۱۷ کشتی نیز در حال خروج از این بندر بودند در جریان حملات عراق به کاروان کشتی ها ۲ موشک به ۲ کشتی باری اصابت کرد که موجب وارد آمدن خسارات اندک به یک کشتی و غرق شدن یک کشتی دیگر شد.

در عملیات اسکورت هفدهم آذر نیز هواپیماهای عراقی در منطقه خور موسی یک فروند کشتی حامل آهن را هدف قرار دادند که موجب آتش سوزی بخشی از کشتی شد. یک کشتی دیگر نیز بر اثر حمله جنگنده های عراقی آسیب جزئی دید. در این حال جنگنده های نیروی هوایی با تعقیب هواپیماهای عراقی موفق شدند یک فروند از آنها را در حوالی خور موسی هدف قرار داده و ساقط کنند.

۳. عملکرد گروه های مسلح ضدانقلاب و اقدامات نیروهای خودی برای مقابله با آن

در این دوره (۲۳/۷/۱۳۶۲ تا ۳۰/۹/۱۳۶۲) گروه های مسلح کاملاً از محورهای اصلی رانده شده بودند و در هیچ کدام از محورهای اصلی و حتی در مجاورت این محورها استقرار نداشتند. مقر دائمی این گروه ها به دور از محورهای اصلی و در مناطق عمق دار یا مرزی همچون حدفاصل شمال ارومیه و جنوب سلماس؛ غرب و جنوب سردشت به سمت مرز؛ نوار مرزی ارتفاعات و روستاهای موجود بین دیواندره، سقز، میوان و سنندج؛ جنوب غربی سنندج و غرب جوانرود قرار داشت. اغلب این مناطق به علت کوهستانی بودن، نبود جاده و دوری از محورهای مواصلاتی کم و بیش از دسترس نیروهای خودی دور بودند و علاوه بر این در مجاورت مرزهای غربی با ترکیه یا عراق قرار داشتند.

از آنجا که گروه های مسلح ضدانقلاب با استفاده از مقرهای ثابت خود در این مناطق به سایر نقاط نفوذ کرده و به اجرای عملیات می پرداختند و حتی در محورهای اصلی، عملیات کمین و راهزنی اجرا می کردند، تردد در محورهای مواصلاتی غرب کشور به ساعات معینی از روز (۸ صبح تا حداکثر ۱۵:۳۰ بعدازظهر) محدود شده بود و در همین ساعات نیز تیم های گشتی مسلح به تیربار برای حفظ امنیت جاده در طول ساعات مجاز، دائماً در حال تردد بودند.

علاوه بر این در نقاطی که احتمال نفوذ و کمین ضدانقلاب داده می شد نیروهایی برای مراقبت از محورها تحت عنوان "تأمین جاده" مستقر بودند.

در طول ۶۸ روزی که وقایع آن در کتاب حاضر درج شده است، گروه های ضدانقلاب ۲۷۶ مورد انواع عملیات در مناطق مختلف کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان اجرا کردند که به تفکیک نوع و تعداد عملیات ها به این شرح است:

ردیف	نوع عملیات	تعداد
۱	حمله به پایگاه های نیروهای خودی، بسیج روستایی، نیروهای تأمین و...	۸۵
۲	اجرای کمین در محورهای اصلی و محل تردد نیروهای خودی	۶۸
۳	عملیات مین گذاری (اغلب در محورهای فرعی یا محل آمدوشد نیروهای انتظامی)	۴۴
۴	آدم ربایی، گروگان گیری و ترور	۲۲
۵	عملیات شهری، تیراندازی و پرتاب نارنجک	۱۸
۶	زورگیری از روستائیان، راهزنی و ایجاد راهبندان در محورها، باج گیری از مسافران و سرقت از شرکت های تعاونی روستایی و...	۳۲
۷	انواع درگیری	۷

در این دوره نیروهای خودی نیز ۵۸ مورد عملیات در محورهای مختلف و در قالب پاک سازی، کمین و... اجرا کردند که مهم ترین آن عملیات پاک سازی منطقه آلان (نوار مرزی سردشت) بود که در ادامه به آن اشاره شده است.

در جریان حوادث و درگیری های دو استان آذربایجان غربی و کردستان ۵۵۷ تن از نیروهای نظامی و انتظامی (سپاه، بسیج، ارتش، ژاندارمری و...) و افراد بومی شهید و ۶۶۷ تن نیز زخمی شدند. همچنین گروه های مسلح ضدانقلاب ۲۳۰ تن از نیروهای خودی و اهالی روستاها را به گروگان گرفتند؛ البته بیشترین تعداد اسرا و گروگان ها از افراد ژاندارمری بود. از افراد ضدانقلاب نیز ۴۲۵ تن در حوادث و درگیری های مختلف کشته و ۲۲۴ تن زخمی شدند. (۱) در این مدت، ۲۲۳ تن از عناصر مسلح غیرقانونی نیز دستگیر شدند.

ص: ۴۱

۱- باتوجه به اینکه در گزارش برخی از درگیری ها و عملیات ها شمار تلفات عناصر ضدانقلاب (اعم از کشته و مجروح) به صورت تفکیک نشده اعلام گردیده بود برای ارائه آمار، تعداد کشته ها و مجروحان ضدانقلاب به صورت نصف، نصف در نظر گرفته شده است.

الف) پاک سازی منطقه آلان و قطع راه تدارکاتی ضدانقلاب از طریق عراق

از جمله طرح هایی که در این دوره برای پاک سازی نوار مرزی و قطع ارتباط ضدانقلاب با ارتش عراق صورت گرفت طرح پاک سازی نوار مرزی سردشت بود که از مدت ها پیش در دستور کار سپاه قرار داشت.

این منطقه به علت وضعیت جغرافیایی خاص و موقعیت ممتاز آن در هم جواری با عراق و وجود راه های ارتباطی با آن کشور و نیز امکان پشتیبانی عراق از گروه های مسلح ضدانقلاب یکی از اصلی ترین مناطق فعالیت حزب دمکرات، سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و محل استقرار بخشی از تشکیلات و ایستگاه های رادیویی گروه های مخالف نظام جمهوری اسلامی بود.

در این مقطع زمانی، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه با همکاری نیروهای ارتش دو عملیات در جنوب غربی و شمال سردشت اجرا کردند. هدف اصلی این عملیات ها پاک سازی یکی از کانون های اصلی تجمع گروه های ضدانقلاب در مناطق مرزی سردشت و تصرف ارتفاعات این منطقه و نیز قطع راه تدارکاتی آنها از طریق عراق بود.

اولین مرحله عملیات بیست و ششم مهر در منطقه جنوب و جنوب غربی سردشت موسوم به منطقه آلان و به منظور تصرف ارتفاعات و پاک سازی روستاهای این منطقه - که از پیروزی انقلاب تا آن زمان در تصرف گروه های مسلح غیرقانونی و به خصوص حزب دمکرات و سازمان کومه له قرار داشت - انجام شد.

در این مرحله عملیات ۱۷ روستای منطقه پاک سازی و آزاد شد و ارتفاعات مهم مرزی لک لک، هنیمال، باژوال و دولمیری به تصرف نیروهای خودی درآمد و ۱۴ کیلومتر از محور غربی بانه به سردشت آزاد شد.

در دومین و مهم ترین مرحله عملیات پاک سازی منطقه آلان که ۶ روز بعد در اول آبان ماه به اجرا درآمد، ارتفاعات مهم و راهبردی نوری و طالش پاک سازی و روستاهای مهم بیژوه، مزرعه و بیتوش آزاد شد. همچنین ایستگاه رادیویی حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و سازمان کومه له که در ارتفاعات این منطقه بود به تصرف نیروهای خودی درآمد.

با اجرای این دو مرحله از عملیات در مجموع ۲۵۰ کیلومتر از مناطق مرزی جنوب و جنوب غربی سردشت و ۲۸ روستا آزاد شد و ۲۱۰ تن از نیروهای نظامی، بسیجی و اهالی بومی که در زندان های حزب دمکرات در روستاهای بیتوش و اشکان اسیر بودند، آزاد شدند. علاوه بر این ۱۶۰ تن از افراد ضدانقلاب کشته و تعداد زیادی زخمی شدند و ۳۰ تن از آنان نیز خود را تسلیم کردند. از افراد خودی نیز ۹۰ تن شهید و ۱۸۰ تن مجروح شدند. همچنین مقدار معتابهی ادوات و مهمات نظامی به دست نیروهای خودی افتاد.

در گام دوم پاک سازی نوار مرزی سردشت، عملیات دیگری در بیست دوم آبان در شمال غربی

سردشت در منطقه عمومی دولتو اجرا شد و افراد خودی موفق شدند با اجرای عملیات در سه محور، ۱۹ ارتفاع مهم این منطقه و ۲۰ روستا را آزاد کنند. در این عملیات با آنکه گروه های ضدانقلابی به نحوی از اجرای عملیات آگاهی یافته بودند، نتوانستند مانع جدی در رسیدن به اهداف عملیات ایجاد کنند.

به دنبال اجرای دو عملیات آلان (جنوب غربی سردشت) و دولتو (شمال غربی سردشت) و ازدست رفتن یکی از اصلی ترین مراکز تجمع، فعالیت و استقرار تشکیلات گروه های ضدانقلاب در نوار مرزی سردشت و همچنین اجرای عملیات در منطقه شیر، بخش های اصلی فعالیت های این گروه ها عملاً به مناطق دیگر به ویژه شمال آذربایجان انتقال یافت و بخش هایی نیز که اغلب شامل حوزه فرماندهی، ستاد و تشکیلات سازمانی گروه های ضدانقلاب می شد به شهرهای قلعه دیزه و ماؤوت در استان سلیمانیه عراق انتقال یافت و طبق اخبار منابع موثق، حزب دمکرات کردستان و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) بخشی از فعالیت های خود را در منطقه ماؤوت متمرکز کردند.

ب) افزایش آمار تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب در پی اقدامات مؤثر نهادهای انتظامی و انقلابی در این زمینه

از جمله اقدامات مثبتی که در راستای تشویق افراد مسلح غیرقانونی به ترک اقدامات تروریستی و معرفی خود به نیروهای نظامی و انتظامی صورت گرفت، اقدام مشترک سپاه، ارتش، ژاندارمری و دادستانی در استان های آذربایجان غربی و کردستان بود. نهادهای مذکور با انتشار اطلاعیه های متعددی از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب درخواست کردند که با پشت کردن به گروه های مسلح غیرقانونی خود را تسلیم کنند و با دریافت امان نامه به زندگی عادی خود بازگردند. این اقدام که با عملیات های مهم پاک سازی در نوار مرزی و عملیات والفجر ۴ همراه شده بود تأثیر مطلوبی برجای گذاشت، به طوری که در مقطع زمانی کتاب حاضر ۴۰۱ تن از افراد مسلح ضدانقلاب خود را تسلیم و درخواست امان نامه کردند.^(۱) در این حال گروه های ضدانقلاب برای بازداشتن افراد خود از قطع همکاری با آنها، علاوه بر تهدید و ارباب دست به اقدامات تروریستی نظیر حمله به منازل این افراد، ترور و آدم ربایی می زدند.

۴. قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد

احتمال گسترش ابعاد درگیری ایران و عراق به محدوده خلیج فارس در پی تهدید استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه تأسیسات صادرات نفت ایران، کشورهای غربی را بر آن داشت

ص: ۴۳

۱- بیش از ۹۰٪ از افراد تسلیم شده از عناصر وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران بودند؛ البته باید توجه داشت که این آمار حداقل تعداد تسلیم شدگان است زیرا بخش قابل توجهی از آمار افراد تسلیم شده در گزارش ها درج نمی شد یا گزارش آن در دسترس نگارنده قرار نداشته است.

با طرح قطعنامه جدیدی در شورای امنیت سازمان ملل ضمن تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس، ایران و عراق را به مذاکره و سرانجام استقرار آتش بس و خاتمه جنگ ترغیب سازند. طرح قطعنامه پیشنهادی در ۱۸ اکتبر ۱۹۸۳ (۲۶ مهر ۱۳۶۲) از سوی فرانسه به سازمان ملل ارائه شد و سپس سایر کشورهای غربی نیز از آن حمایت کردند. فرانسه که به سبب تحویل سوپراتانداردها به عراق و خطر گسترش جنگ در برابر موجی از انتقادات قرار گرفته بود، تلاش می کرد از طریق این نمایش دیپلماتیک بار مسئولیت نهایی وخامت احتمالی اوضاع را از دوش خود بردارد. این طرح که متن اولیه آن انتشار نیافت و تغییراتی توسط سایر کشورهای عضو شورای امنیت از جمله امریکا در آن داده شد، خواستار آتش بس همه جانبه در جنگ ایران و عراق و قطع فوری کلیه اقدامات نظامی علیه شهرها و مناطق مسکونی و نیز قطع تمامی مخاصمات در منطقه خلیج فارس شده بود. طرح مذکور برای آنکه به خواست ایران نزدیک باشد پیشنهاد رسیدگی به علل آغاز جنگ را مطرح ساخته و به گزارش ۲۰ ژوئن ۱۹۸۳ (۳۰ خرداد ۱۳۶۲) هیئت اعزامی سازمان ملل در مورد حمله به مناطق مسکونی دو طرف درگیر جنگ نیز اشاره کرده بود. گفتنی است این گزارش از ویرانی سنگین و شدید مناطق مسکونی ایران در طول اشغال نظامی در مقایسه با خسارات اندک مناطق مسکونی عراق حکایت داشت.

هم زمان با ارائه طرح قطعنامه، ریچارد مورفی که به تازگی از سوی رئیس جمهور امریکا به عنوان مسئول امور غرب آسیا در وزارت امور خارجه امریکا منصوب شده بود، جنگ ایران و عراق را نمونه ای جدی از عوامل تهدیدکننده صلح و ثبات در منطقه غرب آسیا برشمرد و افزود: «پایان یافتن جنگ ایران و عراق مشکل به نظر می رسد و شاید شورای امنیت سازمان ملل با تصویب قطعنامه ای که مورد قبول طرفین باشد قدمی برای حل این مشکل بردارد.»

روزنامه لوموند (چاپ پاریس) درباره انگیزه فرانسه از پیشنهاد طرح قطعنامه جدید نوشت: فرانسه با این اقدام می خواهد «ادعا کند تمام هم خود را برای تأمین صلح به کار برده است.» به نوشته لوموند، متن قطعنامه اشاره ای به مسئولیت ها در جنگ ایران و عراق نمی کند، ولی آغاز تحقیق در این زمینه را پیشنهاد می کند زیرا «بدون شک عراق نخواهد پذیرفت که آشکارا به عنوان آغازکننده جنگ معرفی شود.» روزنامه انگلیسی ساندی تایمز نیز اعلام کرد: «شوروی یک پیشنهاد غرب را که هدف از آن پایان دادن به جنگ ایران و عراق می باشد مورد تصویب قرار داده است و احتمالاً ظرف دو هفته آینده در مورد این پیشنهاد در سازمان ملل رأی گیری خواهد شد.» رادیو بی بی سی در روز سوم آبان گفت: هدف قطعنامه پیشنهادی جلوگیری هم زمان از حملات هوایی عراق به تأسیسات نفتی ایران و قطع جریان نفت در تنگه هرمز توسط ایران است که در عین حال به عراق امکان آن را می دهد صادرات نفتی خود از راه تنگه هرمز را از سر گیرد.

اظهارنظرهای مقامات ایران در واکنش به فرایند سیاسی آغازشده در سازمان ملل، نشان می داد قطعنامه جدید نمی تواند به انتظارات موجود در چارچوب شرایط اعلام شده جمهوری اسلامی ایران برای خاتمه دادن به جنگ پاسخ دهد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در سخنانی با اشاره به این نکته که سازمان ملل به گزارش خود از اقدامات غیرانسانی عراق در تخریب شهرها و مناطق مسکونی ایران ترتیب اثری نداده است، افزود: «ما می دانیم ارتجاع عرب و اربابانشان در مجموع در سازمان ملل آرائی دارند که می توانند قطعنامه بگذرانند و فقط حرف ما این است که واقع بینانه با قضیه برخورد کنند و مظلومیت ما را ببینند. تجاوزی که در منطقه شده و این همه جنایت به بار آورده است را ببینند و متجاوز را بشناسند و باتوجه به این واقعیت ها و روحیه مردم ما تصمیم بگیرند و کاری نکنند که با مسائل غیرقابل قبول اعتبار سازمان ملل را کم کنند.» وی باتوجه به نقش فرانسه در طرح قطعنامه جدید تأکید کرد: «تحقیقاً فرانسه حامی عراق است و این مطلب را هم اعلام کرده است و ممکن است به شکلی بتواند این کار را انجام دهد، ولی امیدواریم کسانی که کمی اعتبار سازمان ملل را می خواهند یک مقداری روی این مسئله با دقت و تفکر کار کنند.»

همچنین آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، روز ششم آبان در نمازجمعه تهران اعلام کرد: «قطعنامه ای به شورای امنیت در سازمان ملل برده اند که هدف از این قطعنامه، نجات رژیم صدام است. آن هم با زورگویی در مقابل خواست های مردم ایران.» وی افزود: «ما البته از شورای امنیت سازمان ملل هیچ انتظاری جز این نداریم. چه زمانی شورای امنیت سازمان ملل با آن بافت می تواند به حق حکم کند و حق را ببیند؟ در جایی که امریکا حق و تو دارد، فرانسه حق و تو دارد، قدرت های بزرگ، سردمدار و گرداننده آنجا هستند مگر می شود چیزی جز برخلاف منافع و مصالح ملت ایران در آنجا بگذرد؟» رئیس جمهور تأکید کرد: «ما به شورای امنیت به شدت بدبین هستیم و هیچ قطعنامه ای را که از سوی این شورا بی توجه به خواسته های بحق ما صادر شده باشد، به هیچ وجه قبول نخواهیم کرد. قطعاً قطعنامه را رد می کنیم و علت آن هم واضح است.» وی همچنین در تبیین دلایل این تصمیم اظهار داشت: «هیئت اعزامی سازمان ملل به ایران آمد، شهرها را دید. ویرانی ها را دید. گزارشی تهیه کرد و در آن گزارش صریحاً اعلام کرد شهادت داد که عراق تجاوز کرده، شهرها را ویران کرده و ادعایش درباره ایران از این جهت درست نیست. [این هیئت] رفت و [گزارش را] به سازمان ملل تسلیم کرد. اما هیچ گونه ترتیب اثری به این گزارش داده نشد.»

باوجود این موضع گیری ها که در بیانیه رسمی وزارت امور خارجه ایران در روز پنجم آبان نیز مورد اشاره قرار گرفت، مقامات تصمیم گیرنده در ایران درمورد بخشی از مفاد طرح قطعنامه پیشنهادی که ناظر بر توقف مخاصمات و تضمین امنیت کشتیرانی در منطقه خلیج فارس بود، نظر مساعدی داشتند. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود در این باره نوشته

است: «درباره پذیرش آتش بس در خلیج فارس، این گونه که می گویند سازمان ملل می خواهد قطعنامه بدهد، بحث شد. نظر همه ما این بود که ارجح است بپذیریم.» هم زمان سعید رجایی خراسانی نماینده دائم ایران در سازمان ملل، درباره طرح قطعنامه پیشنهادی اعلام کرد که «هنوز منتظر است دستورات لازم از تهران به وی برسد، اما قطعنامه کشورهای غربی به صورتی که هم اکنون مطرح است از طرف ایران غیرقابل قبول می باشد، مگر آنکه تغییرات فاحشی در این قطعنامه داده شود و مفادی به آن افزوده گردد.» خبرگزاری فرانسه هفتم آبان به نقل از منابع رسمی سازمان ملل گزارش داد ایران «طرحی مخالف با طرح غرب مبنی بر خارج نگاه داشتن منطقه دریایی خلیج فارس از جنگ ایران و عراق به شورای امنیت سازمان ملل ارائه کرد.» این گزارش همچنین حاکی از آن بود که طرح پیشنهادی ایران «به منظور تضمین کشتیرانی آزاد در آب های بین المللی تنها دو طرف درگیر در جنگ را به خودداری از هرگونه عملی که منجر به به خطر افتادن صلح و امنیت در منطقه خلیج فارس بشود دعوت کرده و هیچ اشاره ای به ناظران بین المللی ندارد.» بنا به این گزارش، در پی ارائه طرح پیشنهادی ایران «اختلافات شدیدی میان اعضای شورای امنیت بروز کرد. بعضی، پیشنهادات ایران را غیرقابل قبول [دانسته] و بعضی دیگر برعکس معتقدند که این پیشنهادات یک تغییر موضع حقیقی ایران است و خواستار بررسی عمیق آن شدند.»

با وجود این شورای امنیت سازمان ملل در نشست روز نهم آبان، قطعنامه شماره ۵۴۰ درباره آتش بس در جنگ ایران و عراق و تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس را با ۱۲ رأی موافق، ۳ رأی ممتنع و بدون رأی مخالف به تصویب رساند. در اولین واکنش به صدور این قطعنامه نماینده ایران در سازمان ملل اعلام کرد شورای امنیت آخرین فرصت خود را برای پایان دادن به جنگ از دست داد. ساعاتی بعد خبرنگار بی بی سی در گزارشی از سازمان ملل این گونه اظهار نظر کرد: «چنین به نظر می رسد که چشم انداز پایان دادن به این جنگ سه ساله از راه مذاکره قطعاً رو به تیرگی گذاشته است.» وی با اشاره به واکنش نماینده ایران نتیجه گرفت «ایران با این حرکت به موضع پیشین خود بازگشته است. اگرچه هفته پیش مایل به مذاکره به نظر می رسید. ایران به کمک پاکستان قطعنامه ای به شورا تسلیم کرده بود که با قطعنامه ای که در نهایت به تصویب شورا رسید چندان تفاوتی نداشت، بجز آنکه خواستار آتش بس در خلیج فارس نبود، زیرا ایران چنین شرطی را بیش از حد، مناسب حال عراق می داند.»

در پی صدور قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل، عراق در بیانیه مشروحي ضمن استقبال از قطعنامه جدید عملی کردن مفاد قطعنامه از جمله در مورد آزادی کشتیرانی در خلیج فارس را موکول به پذیرش ایران ساخت. عراق تصریح کرد موافقت این کشور با قطعنامه اخیر بر مبنای کلیت آن است که مفهوم آن عدم توقف خصومت ها در حمله به هدف های غیرنظامی (طبق خواست ایران) بود.

از سوی دیگر، با وجود واکنش منفی ایران به قطعنامه جدید، گفت و گوها درباره موضع نهایی در قبال آن در داخل کشور جریان داشت. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت روزانه خود در روز نهم آبان نوشته است: «با دکترا ولایتی [وزیر امور خارجه] صحبت کردم که در مورد قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل در خصوص آتش بس در خلیج فارس با شدت مخالفت نشود و راه برای پذیرش باز باشد.» سرانجام وزارت امور خارجه ایران در تاریخ ۲۱ آذر ۱۳۶۲ (۱۲ دسامبر ۱۹۸۳)، با صدور بیانیه ای تفصیلی که متن آن برای دبیرکل سازمان ملل ارسال شده بود، اعلام کرد قطعنامه ۵۴۰ مصوبه ۳۱ اکتبر ۱۹۸۳ شورای امنیت را «غیرسازنده، به دور از حقایق و واقعیت های موجود و غیرقابل اجرا» می داند اما آماده ادامه همکاری با دبیرکل در زمینه تلاش های میانجیگرانه اوست. در پی این اعلام آمادگی، رسانه های گروهی جهان از آغاز دور تازه ای از تلاش های میانجیگری دبیرکل سازمان ملل در جنگ ایران و عراق خبر دادند. خبرگزاری یونایتد پرس بیست و دوم آذر گزارش داد خاویر پرز د کوئیار یک مقام عالی رتبه سازمان ملل را برای ملاقات با اولاف پالمه که چندین بار به ایران و عراق سفر کرده است به سوئد گسیل داشت.

۵. ادامه بازتاب تحویل سوپراتانداردها؛ تلاش عراق برای بین المللی کردن جنگ

تصمیم دولت فرانسه به تحویل پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد به عراق که از تابستان ۱۳۶۲ خبرساز شد در طول این دوره نیز همچنان مورد توجه رسانه های خارجی قرار داشت. با آنکه پیش تر، منابع خبری از تحویل قطعی هواپیماها در ۱۶ مهر ۱۳۶۲ خبر داده بودند، مقامات عراق و فرانسه در سیاستی هماهنگ از تأیید صریح این خبر خودداری می کردند. روزنامه آلمانی فرانکفورتر آلگمانیه در گزارشی به نقل از منابع موثق عرب ضمن اشاره به تصمیم محرمانه عراق به خودداری از انتشار هرگونه خبری در مورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد نوشت: «در توجیه این اقدام گفته می شود که بغداد نمی خواهد بدین ترتیب بهانه ای برای یک حمله نظامی پیشگیرانه در اختیار دولت ایران قرار دهد.»

همچنین هفته نامه فرانسوی لپوئن درباره سیاست پیچیده فرانسه نوشت: فرانسه مسئله تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را در حالت رمزی مدبرانه ای حفظ کرده است به امید اینکه مذاکراتی سیاسی در خلیج فارس امکان پذیر شود. لپوئن هدف فرانسه از انتخاب این سیاست را محدود کردن انتخاب های ایران در برابر فشارها برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق معرفی کرد. این نشریه با اشاره به طرح قطعنامه ای در سازمان ملل با هدف پایان دادن به جنگ افزود: در صورتی که مقامات تهران این طرح را بپذیرند، دیگر تحویل سوپراتانداردها به عراق لزومی نخواهد داشت، اما در صورتی که آنها با طرح جدید سازمان ملل در مورد آتش بس در خلیج فارس موافقت نکنند، به ناچار باید عواقب لجاجت خود را بپذیرا شوند.

در حالی که انتشار اخبار ضدونقیض از تحویل جنگنده های فرانسوی به عراق همچنان ادامه

دارد، وزیر امور خارجه این کشور در اظهاراتی به طور تلویحی دستیابی به سوپراتانداردها را کوششی برای بین المللی کردن جنگ عنوان کرد. طارق عزیز روز بیست و سوم مهر در گفت و گو با مجله المستقبل گفت: «عراق به مجرد دست یافتن به سوپراتانداردها قادر خواهد بود که جنگ درازمدت خود را به جهان خاطرنشان سازد و شاید طرف های ذی ربط وارد عمل شوند و شاید که ایران در موضع خود تجدیدنظر کند؛ چراکه بالمال ملاک نه تنها از طریق به کارگیری نیرو مشخص می شود بلکه شناخت دیگران نسبت به آن و پی بردن به بهایی که در نتیجه به کارگیری آن علیه آنان خواهد پرداخت، تعیین کننده است.»

از سوی دیگر و در نقطه مقابل، مقامات جمهوری اسلامی ایران همچنان بر موضع قبلی خود در مورد قطع جریان صدور نفت از مسیر تنگه هرمز در خلیج فارس، گرچه با شدت کمتری، تأکید می کردند. رسانه های خبری ضمن انعکاس هشدار دوباره حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی،^(۱) مبنی بر اینکه «ایران اگر لازم باشد و بخواهد به سادگی می تواند تنگه هرمز را ببندد»، بر این بخش از سخنان وی تأکید کردند که ایران فقط موقعی اقدام به بستن تنگه هرمز خواهد کرد که دیگر استفاده ای برای این کشور نداشته باشد. بر این اساس تصور می شد پس از تهدیدهای اولیه ایران در مورد جلوگیری از صدور حتی یک قطره نفت از خلیج فارس، اکنون مقامات ایرانی در صدد تعدیل موضع خود برآمده اند. با این حال خبرنگار اعزامی رویتر در گزارشی از ایران با اشاره به سخنان رئیس مجلس اعلام کرد: «دیپلمات های غربی در ایران شک ندارند که اگر ایران مجبور شود، تهدید خود را عملی کرده و تنگه هرمز را خواهد بست، اما معتقدند که عکس العمل شدید ایران بیشتر به خاطر آن است که عراق را از هرگونه اقدام شدید منصرف کرده، موقعیت کنونی جنگ را حفظ کند.»

در همین حال بیست و نهم مهر و در پی آغاز عملیات والفجر ۴ حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع، در نماز جمعه تهران از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق به عنوان یکی از عوامل مؤثر در تصمیم ایران به اجرای این عملیات نام برد و تصریح کرد: «همین جریان هواپیماهای فرانسه درست به جای اینکه نجات صدام را بدهد برعکس باعث این عملیات شد و این عملیات، الآن جواب سوپراتانداردهاست. شما فردا یک چیز دیگر هم مطرح بکنید ما مشتمان را محکم تر می کنیم.»

در محدوده زمانی کتاب حاضر همچنین تفاسیر متعددی به نقل از تحلیل گران نظامی انتشار یافت که از یک سو قابلیت سوپراتانداردها برای نابودی تأسیسات نفتی ایران در خارک و از سوی دیگر توانایی ایران در مسدود کردن تنگه هرمز را مورد تردید قرار می داد. با این حال گمان

ص: ۴۸

۱- اظهارات رئیس مجلس شورای اسلامی مربوط به روز ۲۲/۷/۱۳۶۲ یعنی یک روز قبل از آغاز دوره زمانی کتاب حاضر می شود که مشروح آن در کتاب ۲۷ روز شمار درج شده است.

می رفت تلاش دو کشور برای عملی کردن این تهدیدات دست کم به افزایش قابل ملاحظه نرخ بیمه دریایی و اجتناب کشتی ها از ورود به آب های خلیج فارس بینجامد.

در این دوره گزارش های زیادی در مورد واکنش های منطقه ای و بین المللی در برابر تهدید امنیت کشتیرانی و عبور نفت منطقه خلیج فارس از مسیر تنگه هرمز انتشار پیدا کرد. در این زمینه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس اقداماتی را در دو محور دنبال کردند. در محور اول، تلاش می شد مقامات سوری برای بازگشایی خط لوله نفتی عراق از خاک سوریه ترغیب شوند تا با رفع تنگنای صادرات نفت عراق انگیزه این کشور برای حمله به تأسیسات نفتی ایران برطرف شود. در محور دوم، تلاش های سیاسی و دیپلماتیک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق قبل از گسترش احتمالی آن، تشدید گردید. البته این کشورها محور سومی را هم در قالب برگزاری مجموعه ای از مانورهای نظامی مشترک و خریدهای تسلیحاتی به منظور تقویت توانایی های دفاعی در مقابله با اقدام احتمالی ایران به انسداد تنگه هرمز دنبال می کردند که از سوی ناظران جدی گرفته نمی شد. گزارشگر اعزامی بی بی سی از ابوظبی محل برگزاری اولین مانور مشترک نظامی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس، اعلام کرد: «مانورهای نظامی که در بیابانی در ابوظبی انجام می گیرد هر کیفیتی داشته باشد در اینجا تا اندازه ای این نگرانی موجود است که اگر ایران بخواهد راه کلی صادرات نفت خلیج فارس را سد کند کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در حال حاضر کم و بیش فاقد نیروی پایداری هستند.»

امریکا و هم پیمانان غربی این کشور نیز به تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و قطع صدور نفت واکنش نشان دادند. علاوه بر حرکت سه کشتی حامل تفنگ داران دریایی و یک ناو هواپیمابر امریکا به سوی اقیانوس هند، در بیست و پنجم مهر، جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، اعلام کرد چنانچه ایران تهدیدات خود مبنی بر بستن تنگه هرمز را عملی کند، امریکا و دیگر کشورهایی که دارای منافع حیاتی در خلیج فارس هستند تدابیری برای تضمین امنیت کشتیرانی در این بخش اتخاذ خواهند کرد. این موضع امریکا نشان می داد عراق به طور حساب شده ای برای وارد ساختن قدرت های بزرگ به معرکه جنگ برنامه ریزی کرده است؛ چنان که یک روز پس از سخنان شولتز، روزنامه الثورة ارگان حزب بعث عراق ضمن اشاره به خشنودی بغداد از این اظهارات نوشت: «به عقیده دولت بغداد، ایالات متحده در وعده های خود نسبت به بازنگه داشتن تنگه هرمز بسیار جدی است.» الثورة در تفسیری دو صفحه ای درباره جنگ ایران و عراق نیز مدعی شد در موضع امریکا در قبال جنگ تغییری احساس می شود و واشنگتن به عراق حق می دهد برای کشاندن حکومت اسلامی ایران به پای میز مذاکره تأسیسات نفتی ایران را بمباران کند.

با وجود این، برخی رسانه‌ها از نگرانی ایالات متحده و انگلیس از پیامدهای خطرناک تجهیز عراق به سوپراتانداردهای فرانسوی خبر دادند. روزنامه دیلی تلگراف (چاپ لندن) نوشت یکی از موارد مورد بحث در ملاقات اخیر فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه و مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس در لندن، سیاست فرانسه در قبال جنگ خلیج فارس بوده است. این روزنامه افزود: «دولت انگلستان معتقد است که فرانسه در جنگ خلیج فارس دست به یک اقدام نامسئولانه زده است که نهایتاً ممکن است منجر به مسدود شدن آبراه [تنگه] هرمز و متوقف شدن جریان نفت صادراتی حوزه خلیج فارس به غرب شود.»

مسئولیت مستقیم فرانسه در به وجود آمدن موقعیتی که ممکن بود به گسترش جنگ در خلیج فارس و دخالت ناخواسته قدرت‌های بزرگ بینجامد این کشور را بر آن داشت با پیشنهاد طرح قطعنامه‌ای در شورای امنیت سازمان ملل شرایط استقرار یک آتش بس محدود در خلیج فارس را که پایه‌ای برای آتش بس گسترده در جنگ باشد، فراهم سازد. این طرح بلافاصله با حمایت کشورهای امریکا، انگلستان و سایر کشورهای غربی مواجه شد. ارتباط ماجرای تحویل سوپراتانداردها با طرح قطعنامه به حدی آشکار بود که فرد هالیدی صاحب نظر شناخته شده مسائل غرب آسیا، در تحلیلی واگذاری هواپیماهای مذکور را «بخشی از یک طرح جامع برای وادار ساختن ایران به قبول صلح» دانسته و اظهار داشت: «ایرانی‌ها دارند برنده جنگ می‌شوند و غرب نمی‌خواهد شاهد سلطه ایران بر عراق باشد.» به گفته وی طبق طرح پیشنهادی فرانسه در سازمان ملل «برای کشاندن ایران به پای میز مذاکره باید دو کار کرد: باید ایران را تهدید کرد، که هواپیماهای سوپراتاندارد و نیروی دریایی غرب این کار را می‌کنند و در عین حال باید صلحی که به قدر کافی شرافتمندانه باشد پیشنهاد کرد که پیشنهاد سه ماده‌ای کشورهای غربی چنین کاری را انجام می‌دهد.»

سرانجام یک روز پس از صدور قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل در مورد تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس و جنگ ایران و عراق، وزیر امور خارجه فرانسه رسماً تأیید کرد هواپیماهای سوپراتاندارد قبلاً به عراق تحویل داده شده است. همچنین شارل هرنو چند روز بعد در جلسه مجلس سنای این کشور اعلام کرد محرمانه نگاه داشتن جریان تحویل هواپیماهای مزبور به خواست دولت عراق صورت گرفته است. طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق نیز در یازدهم آبان، با بیان اینکه روابط میان فرانسه و عراق لحظات حساسی داشته و مسئله سوپراتانداردها بغرنج‌ترین این لحظات بوده است، افزود: «عراق در حال حاضر کاملاً راضی می‌باشد زیرا دولت فرانسه با تحویل هواپیماها طی ماه اکتبر به تعهدات خود عمل کرده است.» خبرگزاری رویتر از بغداد نیز به نقل از روزنامه الثورة ارگان حزب بعث عراق اعلام کرد: «اگر عراق از حق آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس] محروم باشد دیگر به ایران اجازه نخواهد داد که از چنین حقی برای گرداندن ماشین جنگی خود برخوردار باشد.»

با این حال و به رغم هشدار عراق که با اشاره تلویحی به تصمیم استفاده از جنگنده بمب افکن های سوپراتاندارد علیه پایانه صادرات نفت ایران مطرح می شد، فرمانده نیروی هوایی ایران نوزدهم آذر در مصاحبه ای ماجرای سوپراتانداردها را یک مانور تبلیغاتی برای روحیه دادن به نیروهای عراقی و نیز کشورهای عرب منطقه خلیج فارس عنوان کرد و افزود: «ما راه های زیادی برای مقابله با سوپراتانداردها داریم که عراق و فرانسه و دیگران نیز بعضاً آنها را می دانند.»

۶. مقدمات انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی

باتوجه به درپیش بودن انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی، در این دوره طیفی از اقدامات، تحرکات سیاسی و اعلام مواضع درباره ملاک ها و شرایط داوطلبان نمایندگی مجلس، وظایف مجریان و ناظران و... شکل گرفت. امام خمینی درباره ملاک ها و شرایط داوطلبان نکات و رهنمودهایی را در موارد متعددی بیان داشتند؛ از جمله در چهارم آبان در دیدار رئیس جمهور و ائمه جمعه مراکز استان ها با ایشان در زمینه ملاک انتخاب کاندید اصلح تأکید کردند: «در مجلس، اسلام تنها کافی نیست. بلکه باید مسلمانی باشد که احتیاجات مملکت را بشناسد و سیاست را بفهمد و مطلع به مصالح و مفاسد کشور باشد و ممکن است به شما و گروه شما هم مربوط نباشد.» ایشان همچنین در جمع فقهای شورای نگهبان ضمن رد معیار وابستگی داوطلبان به گروه، حزب یا قشر خاصی از جامعه گفتند: «مسئله، خوب بودن خود شخص است نه اینکه از یک دسته خاصی باشد. نه اینکه اهل علم باشد، حزبی باشد، بازاری باشد. اینها دیگر شرط نیست. عمده، موازین است که قانون و اسلام تعیین کرده است.»

رهبر انقلاب همچنین در تأکید بر نقش و اهمیت مشارکت و دخالت مردم در تعیین سرنوشت خود اظهار داشتند: «مردم با علما و اشخاص مورد اعتمادشان مشورت کنند، بعد به هر کس که خواستند رأی دهند. مردم نباید کنار بروند، اگر مردم کنار بروند همه شکست می خوریم. خود مردم نگذارند قلدرها دخالت کنند، افراد نالایق دخالت کنند. اگر عده ای جمع شدند و افراد نالایق را انتخاب کردند، مردم به آنها رأی ندهند، اگر مردم هم متوجه نشدند. مجلس آنها را قبول نکند. تمام مردم موظف اند که در انتخابات حاضر باشند و تحت تأثیر هیچ کس قرار نگیرند. بعد از اینکه مشورت کردند که برای اسلام مفید است رأی دهند. اگر کسی مورد شک بود یا اگر کسانی منحرف، خودشان را معرفی کردند، به آنها رأی ندهند. ما باید مجلسمان را نگه داریم و کاری کنیم که برای دولتی خوب اساس باشد.»

در این باره سایر مسئولان و شخصیت های سیاسی و مذهبی کشور نیز دیدگاه هایی را اعلام کردند. از جمله رئیس جمهور بیست و پنجم آبان در دیدار با گروهی از روحانیون حزب

جمهوری اسلامی تهران تأکید کرد: «مسئله مهم این است که به فضل الهی انتخابات را با یک حرکت عمومی و واقع بینانه و یک انتخاب دقیق و منطقی انجام دهیم.»

نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیز در دهم آذر کلیات لایحه "انتخابات مجلس شورای اسلامی" را تصویب کردند. به گفته مخبر کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس «عمده ترین مسائلی که در این لایحه انجام گرفته یکی مسئله تفکیک اجرا و نظارت بوده که در قانون قبلی همان کسانی که انتخابات را اجرا می کردند - که انجمن مرکزی نظارت و هیئت اجرایی بود - همان ها هم شکایات را بررسی می کردند و در واقع اعمال نظارت می نمودند که در این قانون نظارت و اجرا تفکیک شده است.»

میرحسین موسوی نخست وزیر نیز در مصاحبه ای اختصاصی با واحد مرکزی خبر ضمن اشاره به اینکه قوه اجرایی آمادگی برگزاری مطلوب انتخابات را دارد، گفت: «بنده در اینجا از همه مأمورین و مقامات دولت در سراسر کشور می خواهم که در انجام مأموریت های خود در ارتباط با انتخابات، بی طرفی کامل را حفظ کنند.» وی تأکید کرد: «طبیعی است که مردم، روحانیت و تشکل های اسلامی در زمینه تبلیغات و معرفی کاندیداها بسیار فعال باشند، ولی استانداران و فرمانداران باید مراقب باشند که از موقعیت و وسایل و امکاناتی که در اختیار دارند در جهت تقویت این کاندیدا یا آن کاندیدا استفاده نشود و یقیناً مقامات غیردولتی هم نباید از مسئولین و مخصوصاً استانداران و فرمانداران چنین انتظاری داشته باشند.»

۷. روابط ایران و فرانسه

جمهوری اسلامی ایران در پی تجهیز عراق به هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد با تهدیدی بی سابقه علیه صادرات نفت خود روبه رو بود و از سوی دیگر با اقدام احتمالی به انسداد تنگه هرمز در صورت عملی شدن تهدید عراق، می بایست با شرایط پیش بینی ناپذیری در منطقه خلیج فارس مواجه می گردید. در واقع فرانسه با تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق عامل قرار گرفتن ایران در چنین وضعیتی شناخته می شد. براین اساس، روابط سیاسی ایران و فرانسه در این مقطع زمانی با وخامت بی سابقه ای روبه رو گردید. مقامات ایران پی در پی فرانسه را مهم ترین حامی عراق در میان کشورهای غربی می خواندند که با اصرار به تحویل جنگنده های سوپراتاندارد آشکارا در کنار عراق قرار گرفته و زمینه دخالت ابرقدرت ها را در خلیج فارس فراهم آورده است. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی روز سوم آبان در سخنانی تأکید کرد: «تحقیقاً فرانسه حامی عراق است و این مطلب را هم اعلام کرده است.» آیت الله خامنه ای رئیس جمهور نیز ششم آبان با اشاره به قطعنامه پیشنهادی فرانسه در سازمان ملل اظهار داشت: «فرانسه می خواهد از عراق حمایت کند. رژیم عراق بماند تا [فرانسه بتواند] طلب هایی که از عراق دارد بگیرد تا بازپرداخت دیونش در عراق به خطر نیفتد.»

ص: ۵۲

موضوع دیگری که در این دوره به طور مستقیم و غیرمستقیم به افزایش تنش در روابط ایران و فرانسه دامن می زد، اوضاع بحرانی لبنان در پی انفجار مراکز استقرار نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت بود. رسانه های غربی صرف نظر از مشارکت فرانسه در نیروهای چندملیتی حافظ صلح در لبنان، تصمیم این کشور به تحویل پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد به عراق را دلیل دیگری برای حمله هم زمان به نظامیان امریکا و فرانسه در بیروت عنوان می کردند. حادثه ای که به نظر می رسید براساس این نگرش طراحی شده باشد، توقف یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت در ساعات اولیه بامداد روز شانزدهم آبان بود که پیش از وقوع انفجار کشف و خنثی شد. در پی این واقعه کاردار سفارت فرانسه در تهران به وزارت امور خارجه ایران احضار و یادداشت اعتراضی به وی تسلیم گردید. یک روز بعد، رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی ضمن محکوم کردن اقدام فرانسه خواستار طرح موضوع در مجامع بین المللی شد.

همچنین در بیست و هشتم آبان، هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه یک روز پس از حمله هوایی رژیم صهیونیستی به منطقه بعلبک لبنان، منطقه مذکور را هدف قرار دادند. چند روز بعد، رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی ضمن محکوم کردن حملات هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی از شهادت ۱۴ تن از نیروهای پاسدار در جریان این حملات خبر داد. شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، سی ام آبان، در بیانیه ای با هدف خاتمه دادن به تردیدها درباره مؤثر بودن حمله هواپیماهای فرانسوی اعلام کرد: «روز جمعه گذشته، جنبش افراطی امل اسلامی تأکید کرد هیچ گونه تلفاتی را متحمل نشده است درحالی که رفسنجانی رئیس پارلمان ایران، تصریح کرد که ۱۴ پاسدار انقلاب در اردوگاه شیخ عبدالله کشته شده اند.»

سرانجام در ادامه روند پرتنش چندماهه ای که از تابستان ۱۳۶۲ و در پی تصمیم فرانسه به واگذاری پنج هواپیمای سوپراتاندارد به عراق در مناسبات سیاسی ایران و فرانسه آغاز شد، در تاریخ ۱۹ آبان یک مقام سفارت فرانسه در تهران اعلام کرد ایران در پاسخ به تحویل هواپیماهای مذکور به عراق دست به اقداماتی علیه منافع اقتصادی فرانسه زده است. تصمیم ایران به تعطیلی دفتر بازرگانی سفارت فرانسه و مؤسسه تحقیقات باستان شناسی این کشور در ایران درست هشت روز پس از تأیید رسمی واگذاری این هواپیماها توسط وزیر امور خارجه فرانسه صورت گرفت. این تصمیم چنان که روزنامه فرانسوی لیبراسیون نوشت امیدهایی را که تعدادی از صاحبان صنایع فرانسوی به ازسرگیری فعالیت های اقتصادی در ایران داشتند، نقش بر آب کرد و این درحالی بود که به نوشته این روزنامه سایر کشورهای اروپایی و نیز ژاپن روی بازار ایران حساب می کردند.

در بازه زمانی کتاب حاضر تحولاتی در روابط عراق با دو ابرقدرت (شوروی و امریکا) رخ داد که به نوعی موجب تغییراتی در موضع به ظاهر بی طرفانه این کشورها در قبال جنگ شد. در ادامه به طور جداگانه به روابط عراق با شوروی و امریکا پرداخته شده است.

الف) روابط عراق و شوروی

روابط این دو کشور در این دوره گسترش چشمگیری یافت. اتحاد شوروی از آغاز جنگ ایران و عراق بدون اظهارنظر صریح درباره مقصر جنگ فقط به نقش "امپریالیسم امریکا" در برافروختن آتش جنگ اشاره می کرد. با این حال شوروی برای نشان دادن بی طرفی خود ارسال تسلیحات به عراق را معوق گذاشت. با آغاز عملیات های تهاجمی ایران در سال ۱۳۶۱ و به ویژه در پی تیرگی شدید روابط ایران و شوروی در ماجرای دستگیری سران حزب توده در سال ۱۳۶۲، اتحاد شوروی بار دیگر یکی از مهم ترین تأمین کنندگان تسلیحاتی عراق شد.

در بیست و سوم آبان، روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی در موضع گیری بی سابقه ای به انتقاد از سیاست ایران در قبال جنگ پرداخت. بلافاصله رسانه های غربی از جمله خبرگزاری آلمان غربی و مطبوعات پاریس موضع پراودا را نشانه گرایش مسکو به جانب عراق ارزیابی کردند. شش روز بعد، طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق به مسکو رفت و هم زمان هیئت های اقتصادی عراق و شوروی در پایتخت های یکدیگر حضور یافتند و در مورد گسترش همکاری های اقتصادی و فنی دو کشور توافقاتی به عمل آمد. در ششم آذر، هیئتی بلندپایه به ریاست رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی وارد بغداد شد تا درباره راه های گسترش روابط دو کشور در زمینه های مختلف با مقامات عراقی مذاکره کند. وی در این سفر با رئیس جمهور عراق دیدار و گفت و گو کرد و هنگام عزیمت به شوروی این سفر را دارای نتایج مثبتی در زمینه پیشرفت مناسبات و همکاری های اقتصادی و فنی میان دو کشور توصیف کرد. رسانه های غربی اعزام هیئت های بلندپایه سیاسی و اقتصادی دو کشور را در مجموع نشانه افزایش پشتیبانی شوروی از عراق در جنگ با ایران ارزیابی کردند.

علاوه بر این، یکی از پیامدهای گسترش مناسبات مسکو و بغداد را می توان در افزایش تلاش های دیپلماتیک شوروی برای برقراری مصالحه میان عراق و سوریه مشاهده کرد. مجله المستقبل با اشاره به دیداری که در تیرماه گذشته بین عبدالحلیم خدام و طارق عزیز وزرای امور خارجه دو کشور با حضور مقامات روسی در مسکو صورت گرفت، نوشت: این دیدار در میان نگرانی روس ها بدون اخذ هیچ گونه نتیجه ای به پایان رسید. با این حال، شوروی به تلاش های خود در این زمینه ادامه داد به طوری که هفته نامه فرانسوی لوپوئن در بیست و یکم آذر

از میانجیگری این کشور میان عراق و سوریه خبر داد و افزود: «اتحاد شوروی به ابتکارات سری در جهت ایجاد روابط دوستانه میان سوریه و عراق دست زده است.» البته این نشریه توضیح بیشتری در مورد نتیجه اقدامات شوروی نداد.

ب) روابط عراق و امریکا

در سال های اولیه جنگ، امریکا موضع خودداری از مداخله آشکار در جنگ ایران و عراق را در پیش گرفته و در عین حال مراقب بود جریان جنگ به سمت پیروزی یکی از طرفین متمایل نشود؛ بر این اساس با توجه به تغییر روند جنگ به سود ایران، مفهوم سیاست امریکا جلوگیری از پیروزی ایران بود. دولت ریگان که تصریح کرده بود «پیروزی ایران با منافع امریکا مغایر است»، دیدگاه خود را در چارچوب سیاست برقراری توازن در جنگ پیش می برد. با این حال شواهد مربوط به عملکرد سیاست خارجی امریکا در دوره زمانی این کتاب حاکی از عدم اتخاذ راهبردی منسجم از سوی این کشور در قبال جنگ ایران و عراق است. یکی از دلایل این امر، درگیری امریکا با سلسله وقایع مربوط به حضور نیروهای چندملیتی حافظ صلح سازمان ملل در لبنان و به ویژه انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا و چتربازان فرانسوی در بیروت بود که سیاستمداران امریکایی را به شدت در اندیشه نحوه مقابله با پیامدهای این حادثه و ادامه مأموریت نظامیان امریکا در لبنان فرو برد. موضوع دیگری که در این دوره سیاست امریکا در قبال جنگ را تحت تأثیر قرار داده بود وجود اختلاف نظر در میان اعضای هیئت حاکمه امریکا در مورد ادامه سیاست بی طرفی این کشور در جنگ بود که بنا بر گزارش ها تا پایان این دوره ادامه داشت.

در مجموع، حوادث لبنان و تصور مقامات امریکا از نقش ایران در این حوادث و تلاش برای محدود کردن نقش سوریه در لبنان، انتظار دستیابی به نقشی مؤثرتر در روند جنگ ایران و عراق و نیز تمایل به برقراری مجدد روابط رسمی دیپلماتیک با عراق زمینه ساز سفر دونالد رامسفلد نماینده ویژه امریکا در غرب آسیا به عراق در بیست و هشتم آذر شد که بلافاصله انعکاس گسترده ای یافت. هم زمان با این سفر خبرگزاری یونایتد پرس به نقل از وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد: «امریکا آماده مبادله سفیر با دولت عراق است، اما این به معنی تمایلی [حرکت] به سوی رژیم عراق نیست.» گفتنی است روابط دیپلماتیک دو کشور در پی جنگ های موسوم به جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل در سال ۱۹۶۷ متوقف شده بود.

در تفسیر دیدار رامسفلد از بغداد رسانه های گروهی جهان از جمله رادیوهای اسرائیل، بی بی سی، امریکا و روزنامه های واشنگتن تایمز، دیلی تلگراف، دی ولت و نیز روزنامه پراودا به انگیزه ها و اهداف مختلفی اشاره کردند که مهم ترین آنها عبارت اند از: تلاش برای اعاده روابط کامل سیاسی دو کشور؛ نزدیک شدن عراق به رژیم های میانه روی عرب مانند اردن؛ جلب

حمایت اعراب از موضع امریکا در قبال لبنان و تحت فشار قرار دادن سوریه؛ احتمال بی ثباتی منطقه غرب آسیا بر اثر ادامه جنگ ایران و عراق؛ فشارها و مشکلات اقتصادی عراق در ادامه جنگ فرسایشی با ایران؛ تردید عراق در مورد تداوم حمایت شوروی از این کشور در جنگ و امید به دریافت گسترده تر تسلیحات غربی؛ احتمال برقراری روابط ایران و امریکا؛ احتمال نزدیکی شوروی به ایران؛ فشار بر هم پیمانان عرب منطقه ای امریکا برای پرداخت پول بیشتر به عراق و به رسمیت شناختن ضمنی رژیم صهیونیستی.

این درحالی است که سخنگوی وزارت امور خارجه ایران در واکنش به سفر نماینده ویژه امریکا به عراق در بیست و نهم آذر اعلام کرد: «این سفر که بلافاصله بعد از پیمان های اخیر امریکا و اسرائیل در زمینه های نظامی و اقتصادی و همچنین به دنبال توافق های وزیر خارجه عراق با وزیر خارجه امریکا در ملاقات سپتامبر گذشته (مهرماه) آنان در امریکا صورت می گیرد، بیانگر مرحله ای جدید در استحکام روابط بغداد و واشنگتن می باشد.» میرحسین موسوی نخست وزیر نیز در پایان جلسه روز سی ام آذر هیئت دولت با اشاره به این رویداد گفت: «ما از اول معتقد بودیم رژیم عراق یک رژیم امریکایی است و به تحریک امریکا وارد جنگ با ایران شده است و ما باید در این نبرد شاهد باشیم که چه کشورهایی به عراق کمک می کنند. اسلحه ای که به دست عراق می رسد بدون موافقت صهیونیسم نمی تواند باشد.»

۹. انفجارهای بیروت و کویت

الف) انفجار در مقر تفنگ داران دریایی امریکا و قرارگاه چتربازان فرانسه

صبح روز ۲۳ اکتبر (اول آبان)، با برخورد دو کامیون بمب گذاری شده به ساختمان های اصلی مرکز فرماندهی تفنگ داران دریایی امریکا و مقر چتربازان فرانسوی مستقر در بیروت دو انفجار مهیب رخ داد. این انفجارها که به مرگ ۲۴۱ نظامی امریکایی و ۵۸ نظامی فرانسوی انجامید بازتاب گسترده ای در محافل خبری و سیاسی جهان داشت و اتهاماتی را نیز متوجه ایران، سوریه و گروهی از نیروهای شیعه لبنانی کرد. به دنبال وقوع این انفجارها شخصی که خود را نماینده "جنبش آزاد انقلاب اسلامی" معرفی می کرد به خبرگزاری فرانسه گفت این گروه مسئولیت دو انفجار مزبور را به عهده می گیرد. جنبش مذکور تا این زمان ناشناخته بود. یک روز بعد، سازمان جهاد اسلامی با پخش اعلامیه ای در بیروت مسئولیت انفجارها را پذیرفت و آن را اقدامی علیه "دژهای امپریالیسم" خواند. در این اعلامیه آمده بود: «ما ایرانی یا سوری یا فلسطینی نبوده، بلکه ما سربازان خدا و عاشق شهادت و از مسلمانان لبنان هستیم.»

لاری اسپیکر سخنگوی کاخ سفید، در اولین نشست خبری بعد از وقوع انفجارها اعلام کرد: «امریکا دلایلی در دست دارد که براساس آنها گروه هایی با برخورداری از پشتیبانی ایران احتمالاً

مسئول سوء قصد خونینی هستند که علیه جان سربازان امریکایی و نیروهای حافظ صلح چندملیتی در بیروت صورت گرفت.» سخنگوی کاخ سفید خاطر نشان کرد: «مأموریت امریکا و نیروهای چندملیتی به هیچ وجه تغییری نکرده است و هیچ تغییری نیز در تعهدات ما به وجود نیامده است.» همچنین کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، در اظهاراتی مدعی شد: «تعدادی از ایرانیان در سوء قصد بیروت مسئول هستند.» وی افزود: «چنانچه این دلایل و پیش بینی ها مورد تأیید قرار گیرد احتمال انتقام جویی از جانب دولت امریکا بعید به نظر نمی رسد.» از سوی دیگر اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی در واکنش به این حادثه «که در بیت المقدس به عنوان اشاره به سوریه تفسیر شده به آنهایی که در صدد جلوگیری از یک راه حل مسالمت آمیز در لبنان هستند حمله کرد.» سخنگوی کابینه رژیم صهیونیستی نیز گفت: «ما هویت مقصر را نمی دانیم، اما می دانیم که مقامات سوری علیه بازگشت به صلح در لبنان کار می کنند.»

وزارت امور خارجه ایران در روز دوم آبان، رسماً ادعای وزیر دفاع امریکا مبنی بر امکان دخالت ایران در انفجارهای مذکور را رد کرد. سخنگوی وزارت امور خارجه با اشاره به تهدید واینبرگر گفت: «امریکا در گذشته و حال همیشه جمهوری اسلامی ایران را آماج توطئه ها و خصومت های خود قرار داده است.» مقامات جمهوری اسلامی ایران در روزهای بعد هم ضمن تأکید بر دخالت نداشتن ایران در انفجار مقر نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت، حضور نیروهای بیگانه و اشغالگر در لبنان را دلیل وقوع این حوادث عنوان کردند.

در این حال، برخی اعضای کنگره امریکا درباره ادامه مأموریت نیروهای امریکایی حافظ صلح در لبنان ابراز تردید کردند. اما جورج شولتر وزیر امور خارجه امریکا در مقابل نمایندگان مجلس سنا و مجلس نمایندگان امریکا گفت: «اگر تفنگ داران امریکایی از لبنان رانده شوند عوامل رادیکال پیروزی بزرگی به دست خواهند آورد و جهان خواهد دانست که باید روی شوروی حساب کند [و] حساب کردن روی امریکا یک اشتباه است.» هم زمان هنری کیسینجر وزیر امور خارجه پیشین امریکا در اظهار نظری درباره حادثه انفجار بمب در بیروت ضمن تأکید بر اینکه جناح های گوناگون و متخاصم در لبنان در حال خارج کردن اختیار امور از دست دولت لبنان می باشند، گفت: «امریکا دو راه دارد: یا ما موازنه قدرت را تغییر می دهیم و موازنه بین رادیکال ها و میانه روها ایجاد می کنیم که نیازمند هماهنگی با تمام کشورهای دوست است؛ یا کشته شدن امریکایی ها و تضعیف تدریجی نیروهای میانه رو و افزایش فزاینده نیروهای رادیکال را مشاهده خواهیم کرد.»

در همین حال، روزنامه امریکایی واشنگتن پست مدعی شد بسیاری از کارشناسان اروپای غربی در امور غرب آسیا حدس می زنند یک گروه مسلمان شیعه معروف به حزب الله که مورد حمایت ایران قرار دارد، به احتمال قوی در این حمله دست داشته است. این روزنامه افزود: «کارشناسان امریکایی می گویند سال گذشته در همان ایامی که سربازان اسرائیلی به سرکوبی چریک های

فلسطینی در لبنان سرگرم بودند و صدها تن از سپاهیان انقلاب اسلامی [آیت الله] خمینی وارد دره بقاع در لبنان شدند، سازمان حزب اللهی های لبنان نیز با توجه به حمایت های مالی و تشکیلاتی [آیت الله] خمینی به گونه ای روزافزون تحت نفوذ ایران قرار گرفت.» روزنامه فرانسوی لیبراسیون نیز در مقاله ای "شبه نظامیان شیعه هوادار ایران" را عامل انفجارهای بیروت دانست و نوشت: «عاملین این توطئه هر که باشد، غربی ها دیگر نه قادر به پاسخ گویی هستند و نه عقب نشینی.» در روزهای بعد بیشتر رسانه های غربی به فرضیه پردازی درباره دخالت ایران و سوریه در انفجارهای بیروت پرداختند و گروه شیعه انشعابی از جنبش امل به نام امل اسلامی را عامل این انفجارها معرفی کردند. از جمله روزنامه لوموند (چاپ پاریس) با انتساب هویت سازمان جهاد اسلامی به جناح انشعابی جنبش امل تحت رهبری حسین موسوی، دلیل جدایی موسوی از امل را اختلاف نظری با مشی سیاسی و عملکرد نبیه بری دبیرکل این جنبش ذکر و اضافه کرد: «آقای بری بارها به اهداف قانونی جنبش امل و نیز عدم وابستگی آن به سیاست های دمشق و تهران تأکید ورزیده است.»

هم زمان با ادامه اتهامات محافل سیاسی و خبری غرب در مورد ارتباط ایران و سوریه با انفجارهای بیروت و نیز طرح دیدگاه های ضدونقیض درباره انجام اقدامات تلافی جویانه، سیاستمداران و رهبران جناح های لبنان آماده می شدند اجلاس آشتی ملی لبنان را در ژنو آغاز کنند. در این اجلاس علاوه بر نمایندگان ۸ جناح مختلف لبنان، نمایندگان سوریه و عربستان سعودی نیز به عنوان ناظر حضور داشتند. برنامه کار نشست ژنو شامل موضوعانی نظیر عقب نشینی کلیه نیروهای خارجی از لبنان، پایان اشغال لبنان توسط نیروهای رژیم صهیونیستی و انجام اصلاحات سیاسی، اقتصادی، اداری و گسترش حاکمیت لبنان بر تمام اراضی این کشور اعلام شده بود. هفتم آبان یک روز قبل از آغاز این اجلاس، امین جمیل رئیس جمهور لبنان، مذاکرات آشتی ملی جناح های لبنانی را «آخرین شانس لبنان برای جلوگیری از آغاز دور جدید جنگ داخلی» خواند. امریکا که نماینده ای را برای شرکت در اجلاس فرستاده بود و نیز فرانسه بیش از سایر کشورهای غربی به این مذاکرات امید بسته بودند، زیرا تصور می شد دستیابی به توافقی باثبات در میان گروه های لبنانی با محوریت دولت امین جمیل تنها راه خاتمه مأموریت نیروهای چندملیتی موسوم به حافظ صلح سازمان ملل در لبنان است که امریکا و فرانسه در کنار ایتالیا و انگلیس در آن شرکت داشتند. مقامات امریکا و فرانسه با اینکه بر اجرای یک عملیات نظامی در لبنان به تلافی انفجارهای بیروت تأکید می کردند، در عین حال نمی خواستند با اقدامات خود روند گفت و گوهای ژنو در زمینه برقراری آشتی ملی در این کشور را به مخاطره اندازند. با این حال اجلاس ژنو بدون نتیجه مشخصی درباره آینده سیاسی لبنان پایان یافت. خبرگزاری آسوشیتدپرس سیزدهم آبان گزارش داد رهبران لبنانی حاضر در ژنو توافق کردند اجلاس را تا پایان ماه نوامبر به تعویق اندازند تا «به امین جمیل رئیس جمهوری لبنان برای یافتن راهی برای خارج کردن نیروهای اسرائیلی از لبنان فرصت دهند.»

از سوی دیگر، کشورهای غربی در نحوه برخورد با حضور سوریه در صحنه سیاست لبنان دچار سردرگمی شده بودند. جفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس، بیست و یکم آبان در مصاحبه ای با بیان آنکه سوریه یک نقش قانونی در لبنان دارد، اظهار امیدواری کرد دمشق از نفوذ خود در تحولات لبنان به طور مفیدی بهره گیرد. لارنس ایگل برگر معاون سیاسی وزیر امور خارجه امریکا نیز در مصاحبه با مجله آلمانی اشپیگل تأکید کرد: «یک سوریه غیرمنطقی می تواند همچون یک اردن، اسرائیل یا عراق غیرمنطقی سبب بحرانی جدی در خاورمیانه [غرب آسیا] شود.» با وجود این، چند روز بعد رسانه های گروهی جهان از احتمال وقوع یک مناقشه نظامی با سوریه در پی تیراندازی نیروهای سوری به طرف پروازهای شناسایی هواپیماهای امریکا بر فراز بیروت خبر دادند. وزارت امور خارجه ایران بیست و چهارم آبان ماه، تهدیدهای امریکا و رژیم صهیونیستی به استفاده از قدرت نظامی علیه سوریه و نیروهای مسلمان لبنان را محکوم کرد.

بیست و پنجم آبان هواپیماهای رژیم صهیونیستی به تلافی انفجار مقر فرماندهی نیروهای این رژیم در شهر صور واقع در جنوب لبنان که در روز سیزدهم آبان رخ داد، منطقه بعلبک در شرق این کشور را بمباران کردند. در همین حال، رئیس جمهور رژیم صهیونیستی خواهان تعیین خط قرمزی برای سوریه در لبنان شد. یک روز پس از حمله هواپیماهای اسرائیلی، منطقه بعلبک به وسیله جنگنده های سوپراتاندارد نیروی هوایی فرانسه هدف قرار گرفت. در جریان این حملات علاوه بر ده ها لبنانی، ۱۴ تن از نیروهای سپاه پاسداران ایران نیز به شهادت رسیدند. رادیو امریکا در گزارشی گفت: «هواپیماهای فرانسوی پادگان شبه نظامیان شیعه هوادار رژیم جمهوری اسلامی را در دره بقاع بمباران کردند. تنها چند ساعت پیش از این حمله فرانسوا میتران رئیس جمهوری فرانسه، گفت انفجار ستاد نظامی فرانسه در بیروت بدون مجازات نخواهد ماند.» رادیو اسرائیل بیست و هفتم آبان به نقل از یک مقام بلندپایه امریکایی اعلام کرد: «اگر اسرائیل و فرانسه موفق نشده باشند پایگاه های خرابکاران را در بعلبک لبنان به طور کامل ویران کنند، ایالات متحده نیز این مراکز را مورد حمله قرار خواهد داد.» روز بعد روزنامه واشنگتن تایمز در یک تجزیه و تحلیل خبری نوشت: «سیاست امریکا در لبنان سه هدف را دنبال می کند، تخلیه تمام نیروهای اسرائیلی، سوری، فلسطینی، ایرانی و لیبیایی از لبنان، استقرار حاکمیت دولت بیروت بر تمام لبنان، اطمینان یافتن از این امر که لبنان نباید مورد استفاده نیروهای فلسطینی علیه اسرائیل یا اسرائیل علیه سوریه قرار گیرد. سومین هدف به موفقیت دو هدف اول وابسته است.»

دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به منطقه در روز بیست و نهم آبان وارد دمشق شد تا با مقامات سوریه به مذاکره پردازد. در همین روز جنگنده های رژیم صهیونیستی به مواضع نظامیان سوری، فلسطینی و لبنانی در شرق لبنان حمله کردند؛ در این بین دو هواپیمای مهاجم مورد اصابت موشک های سوری قرار گرفتند. همچنین در حالی که گزارش ها از وخامت بیشتر اوضاع لبنان در پی

حملات هوایی فرانسه و رژیم صهیونیستی حکایت می کرد، وزارت امور خارجه لبنان کاردارهای سفارتخانه های ایران، لیبی و یمن شمالی در بیروت را فراخواند تا با هریک از آنان به طور جداگانه در مورد خارج کردن نیروهای خود از لبنان مذاکراتی انجام دهد. دوم آذر، منابع رسانه ای از تصمیم قطعی دولت لبنان به قطع روابط دیپلماتیک با ایران خبر دادند و علت آن را به نقل از یک مقام رسمی ظنین شدن مقامات لبنانی به دست داشتن ایران در انفجار مقر تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت عنوان کردند. این تصمیم را دولت لبنان با واکنش های اعتراض آمیزی در این کشور مواجه شد؛ از جمله سیدمحمدحسین فضل الله از علمای لبنان اتخاذ این تصمیم را دور از عرف دیپلماتیک دانست و جنبش شیعه امل نیز بیانیه ای صادر و اقدام دولت لبنان را محکوم کرد. همچنین در اعتراض به قطع روابط علاوه بر تظاهرات مردمی در حومه جنوبی بیروت، گروهی از مردم و علمای لبنان در ساختمان سفارت ایران در بیروت تحصن کردند.

در روزهای ششم تا نهم آذر، در جریان سفر اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی به واشنگتن، مذاکرات مهمی میان هیئت حاکمه رژیم صهیونیستی و ایالات متحده انجام گرفت و برای ایجاد یک گروه مشترک سیاسی - نظامی و گروه دیگری برای نظارت بر کمک های امنیتی امریکا به این رژیم توافقاتی به عمل آمد. این توافق که به تفاهم نامه یا پیمان همکاری راهبردی اسرائیل و امریکا موسوم شد، موجی از واکنش ها را در میان مسلمانان برانگیخت تا جایی که بعدها برخی از دولتمردان کشورهای اسلامی را نیز وادار به انتقاد از انعقاد آن نمود. یک مقام امریکایی یکی از اهداف سفر نخست وزیر رژیم صهیونیستی به واشنگتن را آگاه ساختن سوریه از نبود اختلاف نظر میان امریکا و رژیم صهیونیستی در مورد بحران لبنان اعلام کرد. در جریان این مذاکرات کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، اتحاد شوروی را به شدت مورد حمله قرار داد و گفت: «هم اکنون بین ۷ تا ۹ هزار مشاور روسی در کشور سوریه حضور دارند». جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا نیز «سوریه را خطر اصلی خاورمیانه [غرب آسیا] نامید و اظهار داشت که برای مقابله با این خطر، امریکا و اسرائیل باید همکاری نمایند و درعین حال به عقیده وی به کشورهای میانه رو عرب مانند اردن که آنها هم مورد تهدیدات سوریه قرار دارند باید مساعدت و کمک نمود». موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی نیز اظهار کرد: «باید چهار کشور خاورمیانه [غرب آسیا] را که آنها را "لجام گسیخته" نامید، زیر نظر قرار داد.» وی افزود: «این چهار کشور لجام گسیخته عبارت اند از: لیبی، سوریه، عراق و جمهوری اسلامی ایران.»

با این حال توافق نهایی در مورد چگونگی خروج از بن بست لبنان همچنان در بوته ابهام قرار داشت؛ زیرا نخست وزیر رژیم صهیونیستی اعلام کرد دولت وی مایل نیست حتی یک کلمه از قرارداد ۱۷ می ۱۹۸۳ (۲۷ اردیبهشت ۱۳۶۲) را که با لبنان منعقد ساخته، تغییر دهد. شامیر افزود: «قرارداد ۱۷ می تنها مأخذ برای خروج نیروهای اسرائیل از لبنان می باشد که باید هم زمان با خروج سایر نیروهای خارجی

از خاک لبنان صورت گیرد.» این درحالی بود که قرارداد مذکور علاوه بر سوریه با مخالفت جناح های مختلف لبنانی روبه رو بود. در نهم آذر، منابع خبری اعلام کردند امین جمیل رئیس جمهور لبنان، درحالی که نخست وزیر رژیم صهیونیستی همچنان در واشنگتن به سر می بُرد، وارد این شهر شد تا درباره خروج نیروهای بیگانه و نجات مذاکرات آشتی ملی میان جناح های متخاصم لبنان با مقامات امریکایی مذاکره کند. جمیل هنگام ورود به امریکا گفت: «همکاری امریکا و لبنان شالوده سیاست های دولت او را تشکیل می دهد.» در پی این دیدار گزارش ها حاکی از توافقاتی مبهم در زمینه خروج نیروهای خارجی ضمن وعده کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به دولت لبنان بود.

چند روز پس از سفر نخست وزیر رژیم صهیونیستی و نیز رئیس جمهور لبنان به امریکا، هواپیماهای امریکایی مواضع سلاح های ضد هوایی سوریه در لبنان را مورد حمله قرار دادند. در همین حال، روزنامه اسرائیلی هاآرتص از قول مطبوعات بریتانیا گزارش داد: «رهبران اسرائیل و امریکا محرمانه توافق کردند که نیروهای سوریه را در لبنان تحت فشار قرار دهند و مجبورشان کنند که از لبنان خارج شوند.» اما سخنگوی وزارت امور خارجه رژیم صهیونیستی توافق محرمانه در این مورد را رد کرد و گفت اسرائیل و ایالات متحده ضمن ابراز نگرانی در مورد تقویت سوریه توسط اتحاد شوروی، توافق کردند به منظور یافتن راه هایی برای عقب نشینی کلیه نیروهای خارجی از لبنان تلاش کنند.

چهاردهم آذر یک روز پس از تهاجم جنگنده های امریکا علیه مواضع سوریه در لبنان، وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در واکنش به این حمله اعلام کرد: «امریکا و فرانسه نقش ظاهری خود را در لبنان به عنوان "حافظ صلح" کنار گذاشته و به طور تمام عیار به صورت یکی از طرف های درگیر و نیروهای "حافظ اسرائیل" در آمده اند.»

از سوی دیگر، حمله جنگنده های امریکا به طرح احتمالاتی در زمینه رویارویی امریکا و شوروی در منطقه غرب آسیا و نیز برخورد نظامی سوریه و رژیم صهیونیستی دامن زد. خبرگزاری آسوشیتدپرس از واشنگتن گزارش داد بمباران مواضع ضد هوایی سوریه در لبنان «امریکایی ها را هرچه بیشتر در جنگ خاورمیانه [غرب آسیا] درگیر کرده و درعین حال احتمال رویارویی با شوروی را افزایش داده است.» از سوی دیگر آریل شارون وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی نیز در مصاحبه ای ضمن هشدار در مورد احتمال وقوع جنگ میان امریکا و شوروی تأکید کرد: «اگر خطر جنگ بین دو ابرقدرت وجود داشته باشد این خطر در خاورمیانه [غرب آسیا] و در لبنان می باشد زیرا به اعتقاد وی بحران لبنان در چارچوب هدف های شوروی قرار دارد.» روزنامه لبنانی النهار هم به نقل از منابع دیپلماتیک غربی نوشت: «دولت سوریه ممکن است برای مقابله با همکاری استراتژیک اسرائیل و امریکا از سربازان شوروی برای استقرار در خاک سوریه دعوت به عمل آورد.» به نوشته این روزنامه، هدف سوریه اصلاح موازنه قوا با تقویت بیشتر موقعیت نظامی شوروی در خاک سوریه است و این درحالی است که هم اکنون حدود ۷۰۰۰ تکنسین شوروی در سوریه به سر می برند.

در همین اوضاع و احوال تلاش‌ها برای یافتن یک راه حل سیاسی و آشتی جناح‌های لبنانی حول محور دولت مرکزی دوباره از سر گرفته شد. بیست و هفتم آذر درحالی که گزارش‌ها همچنان از افزایش سطح تهدیدات نظامی امریکا علیه سوریه در لبنان حکایت داشت، وزرای امور خارجه سوریه، لبنان و عربستان مذاکرات خود را در دمشق برای بررسی بحران لبنان آغاز کردند. روزنامه کیهان در این مورد گزارش داد وزرای مذکور به ویژه درباره پیمان ۱۷ می (۲۷ اردیبهشت) لبنان و رژیم صهیونیستی - که گروه‌های مخالف دولت لبنان خواستار لغو آن هستند - مذاکره خواهند کرد و درمورد زمان و مکان تشکیل مجدد اجلاس آشتی ملی متشکل از جناح‌های مختلف لبنان تصمیم خواهند گرفت.

ب) انفجارهای کویت

با گذشت کمتر از دو ماه از انفجارهای بیروت، در صبح روز دوشنبه بیست و یکم آذر (۱۲ دسامبر)، شش انفجار مهیب کویت را به لرزه درآورد و بلافاصله موجی از بازتاب‌های خبری - تحلیلی و نیز واکنش‌های منطقه‌ای و جهانی را برانگیخت. در شش عملیات انفجاری که تقریباً هم‌زمان صورت گرفت برج مراقبت فرودگاه، سفارتخانه‌های امریکا و فرانسه، پالایشگاه نفتی الشعیبه، اداره مهاجرت و مجتمع مسکونی امریکایی‌ها در کویت هدف قرار گرفت که بر اثر آن ۶ تن (از جمله راننده کامیون بمب‌گذاری شده در حمله به سفارت امریکا) کشته و بیش از ۶۰ نفر مجروح شدند.

در اولین واکنش به انفجارها، شیخ سعد عبدالله الصباح ولیعهد و نخست‌وزیر کویت، اعلام کرد: «دولت کویت اقدامات شدیدی را علیه کسانی که این اعمال را مرتکب شده‌اند اتخاذ خواهد کرد.» متعاقباً یک مقام وزارت کشور کویت از بازداشت چند مظنون و احتمال دستگیری عده بیشتری خبر داد. همچنین با وجود گزارش‌های اولیه که از دستگیری راننده کامیون حامل بمب در حمله به سفارت امریکا حکایت داشت، فرماندار کویت چند روز بعد اعلام کرد راننده کامیون در همان لحظه انفجار کشته شده و ملیتش هنوز معلوم نیست. وی افزود برخلاف ادعاهای اولیه جز درمورد ساختمان سفارت امریکا، بمب‌های دیگر از راه دور کنترل می‌شده‌اند.

خبرگزاری فرانسه گزارش داد شخص ناشناسی که خود را از سازمان جهاد اسلامی معرفی می‌کرد در تماس تلفنی با دفتر این خبرگزاری در بیروت مسئولیت انفجارهای کویت را به عهده گرفت. رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به شباهت این حادثه با انفجارهای صورت گرفته در مقر تفنگ‌داران دریایی امریکا و قرارگاه سربازان فرانسه در بیروت و هویت گروهی که مسئولیت هر دو حادثه را به عهده گرفته است، مدعی شد: «مقام‌های تحقیق‌کننده، افراطیون ایرانی و مسلمانان شیعه لبنان را با انفجارهای بیروت مرتبط می‌دانند و این احتمال وجود دارد که بیش از یک گروه جهاد به فعالیت‌های تروریستی مشغول‌اند.» رادیو اسرائیل نیز

به نقل از منابع اطلاعاتی غربی گفت: «جهاد اسلامی درحقیقت جناح نظامی سازمان انشعابی اهل اسلامی به رهبری حسین موسوی می باشد که با حکومت اسلامی ایران همکاری نزدیکی دارد و پاسداران دولتی ایران که به بعلبک لبنان فرستاده شده اند تحت رهبری او قرار دارند.»

ایالات متحده آمریکا و فرانسه انفجارهای کویت را محکوم کردند. خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از جورج شولتز وزیر امور خارجه آمریکا، حمله علیه سفارت آمریکا در کویت را «چرخش شومی به سوی گسترش تروریسم بین المللی» خواند و بدون ذکر نام، "دولت های خارجی" را مسئول این انفجارها دانست. اما در عجیب ترین واکنش به انفجارهای کویت، دولت عراق با صدور بیانیه ای رسمی ضمن متهم کردن ایران به دست داشتن در این حادثه، وعده تلافی آن را داد. یک سخنگوی نظامی در بغداد اعلام کرد: «ما هدف هایی را در ایران انتخاب خواهیم کرد و در مقابل آنچه در کویت اتفاق افتاد، انتقام خواهیم گرفت.» این سخنگو همچنین گفت: «حتی پس از درخواست شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ، ایران به عملیات جنگی و اقدامات خود برای بی ثبات کردن منطقه ادامه داده است.» وی افزود: «عراق برای حفاظت از امنیت کویت اقداماتی اتخاذ خواهد کرد.» وزارت امور خارجه ایران ضمن رد دخالت جمهوری اسلامی ایران در حوادث کویت، تهدید عراق را فرصت طلبی آشکاری برای فریب افکار عمومی منطقه اعلام کرد. سخنگوی وزارت امور خارجه ایران گفت: «رژیمی که سابقه حرکات تروریستی آن بر همه کشورهای منطقه به خصوص کویت روشن است، اکنون ادعای حراست از امنیت کویت را می نماید.»

یک روز پس از وقوع انفجارها در کویت، خبرگزاری این کشور گزارش داد: «علی رغم اینکه دستگاه های امنیتی و نیروهای پلیس در سرتاسر کشور بسیج گردیده اند، مع الوصف اقدامات غیرعادی از سوی دولت اعلام نگردیده است که این امر به گفته خبرنگاران و دیپلمات های خارجی نشانه تسلط کامل دولت بر اوضاع می باشد.» باین حال، روزنامه الخلیج (چاپ امارات عربی متحده) خبر داد: «خروج ایرانیان و اتباع پنج کشور سوریه، عراق، فلسطین، اردن و عربستان تا اطلاع ثانوی از کویت ممنوع شده است.» همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، «دو نفر مسلح که به نظر می رسید مأموران امنیتی کویت باشند به منزل یکی از کارکنان سفارت جمهوری اسلامی ایران در کویت حمله و وی را مضروب کردند.» این گزارش افزود مأموران امنیتی پس از یک ساعت، منزل کارمند سفارت ایران را ترک کردند. پلیس کویت همچنین ۳ تن از کارکنان مدارس ایرانی را در کویت بازداشت کرد که این اقدامات اعتراض سفارت ایران در کویت، وزارت آموزش و پرورش و نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران را در پی داشت به طوری که در آخرین روز دوره کتاب حاضر، برای دومین بار کاردار سفارت کویت به وزارت امور خارجه ایران احضار شد.

در روز بیست و سوم آذر با لغو محدودیت هایی که علیه ورود و خروج اتباع بیگانه به کویت وضع شده بود، منابع رسانه ای از موفقیت احتمالی مقامات امنیتی کویت در شناسایی و بازداشت عوامل

انفجارها خبر دادند. خبرگزاری یونایتدپرس از کویت گزارش داد: «یکی از اعضای یک گروه بنیادگرا که در ایران پایگاه دارد کامیون حامل مواد منفجره را به داخل سفارت امریکا در کویت هدایت کرد.» بنا به این گزارش، فرد مذکور یکی از اعضای حزب الدعوه (حزب الدعوه اسلامی) است. روز بعد سخنگوی سفارت عراق در کویت در بیانیه ای گفت راننده کامیون مردی ۲۵ ساله به نام سعد محسن عقیل بود که قبلاً در عراق به علت ارتکاب جرایم عادی محکوم به اعدام شده بود. این سخنگو مدعی شد که عقیل عضو یک گروه اسلامی بنیادگرا به نام "سازمان الدعوه عراق" بوده که به شدت از ایران پشتیبانی می کند. خبرنگار بی بی سی هم در این زمینه اظهار کرد: «بیانیه سفارتخانه عراق در کویت این فرضیه را قوی تر می کند که انفجارهای کویت در روز دوشنبه قسمتی از نقشه عناصر طرف دار ایران باشد که می خواهند به کویت به دلیل پشتیبانی اش از عراق در جنگ با ایران آسیب برسانند.» با وجود این، خبرگزاری فرانسه از تهران گزارش داد: «حزب اسلامی (الدعوه) عراق هر گونه ارتباط خود با انفجارهای اخیر کویت را تکذیب کرد.» سخنگوی این حزب مخالف عراق اعلام کرد: «جنازه پیدا شده در میان آوارهای سفارت امریکا در کویت از اعضای این حزب نیست و این حزب در انفجارهای روز دوشنبه کویت هیچ گونه دخالتی نداشته است.»

سرانجام روز بیست و ششم آذر، مقامات کویتی از دستگیری ۱۰ فرد مظنون از جمله ۷ عراقی وابسته به حزب الدعوه اسلامی خبر دادند. خبرگزاری یونایتدپرس ضمن اعلام این خبر افزود: «حزب الدعوه خواهان سرنگونی صدام حسین رئیس رژیم عراق بوده و خواستار برقراری یک حکومت جمهوری اسلامی در این کشور می باشد.» یونایتدپرس ضمن یادآوری اینکه ایران هر گونه دخالت در انفجارهای کویت را تکذیب کرده است، به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه ایران افزود: «یک چنین اتهاماتی از سوی امریکا به ایران وارد شده تا از این طریق بتواند به تحقق توطئه ها و تجاوزاتش در لبنان و خاورمیانه [غرب آسیا] نائل گردد.»

همچنین در روزهای بیست و سوم و بیست و چهارم آذر، عراق که پیش تر مدعی دخالت ایران در بمب گذاری های کویت شده بود، به تلافی این حوادث، مناطق مسکونی هفت شهر ایران را هدف حملات موشکی و هوایی قرار داد. در پی این حملات تجاوزگرانه، وزیر امور خارجه ایران در جمع سفرا و نمایندگی های سیاسی کشورهای خارجی در تهران هشدار داد حملات تازه عراق به شهرهای ایران می تواند ابعاد تشنج در منطقه را توسعه بخشد. وزارت امور خارجه نیز با احضار کاردار کویت خواستار محکوم کردن اقدام عراق از سوی دولت کویت شد. همچنین رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی در جلسه علنی مجلس به کویت و کشورهای جنوب خلیج فارس هشدار داد نگذارند عراق به نام آنها دست به این اقدامات بزند. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی تصریح کرد: «جمهوری اسلامی ایران این شجاعت را دارد اگر بخواهد کاری را بکند مسئولیتش را به عهده بگیرد. شما خودتان می دانید که تمام سواحل کشورهای جنوب خلیج فارس در تیررس ما

است و ما اگر بنای ماجراجویی در منطقه داشتیم این کار را می کردیم و دلیل شرعی و قانونی و بین المللی پسند هم داریم. به خاطر اینکه آنها در جنایت صدام شریک اند. اما ما همیشه اعلام عفو کردیم و با آنها درگیر نشدیم و نمی خواهیم بشویم و آن روزی که ما تشخیص بدهیم که در منطقه باید وارد عمل بشویم این کار را با شجاعت می کنیم و مسئولیتش را هم می پذیریم.»

۱۰. اوضاع اقتصادی ایران

در این دوره به گفته مقامات دولتی ۳۰ درصد بودجه سالانه کشور به جنگ اختصاص یافت که این امر بر برنامه های عمرانی کشور و توزیع کالاها و خدمات تأثیراتی گذاشت. درعین حال، گزارش ها از بهبود برخی شاخص های کلان اقتصادی از جمله رشد ذخایر ارزی، تقلیل بدهی خارجی از ۱۵ میلیارد دلار به ۵۰۰ میلیون دلار و رشد ۲۸ درصدی سپرده های مردم در بانک ها حکایت داشت.

همچنین در این دوره اخباری از گسترش روابط اقتصادی یا توافقاتی در زمینه افزایش مبادلات بازرگانی میان ایران و کشورهای اروپای شرقی (یوگسلاوی، مجارستان، آلمان شرقی) و ژاپن و نیز افزایش نسبی صادرات کشورهای انگلیس و آمریکا به ایران انتشار پیدا کرد. علاوه بر این خبرگزاری آلمان غربی با اشاره به تهیه گزارشی درباره برنامه پنج ساله جمهوری اسلامی ایران برای بازسازی و توسعه کشور از آلمان به عنوان یکی از ده کشوری نام برد که به گفته این خبرگزاری، در زمره شرکای ایران برای امر بازسازی انتخاب شده است. این خبر به خودی خود بیانگر ثبات و بهبود اوضاع اقتصادی و تصور دولتمردان از امکان تخصیص منابع مالی مورد نیاز در امر بازسازی کشور ضمن تأمین هزینه های ادامه جنگ بود.

با این همه مسئله تورم و فشار هزینه های عمومی از مهم ترین معضلات موجود در اقتصاد کشور بود. چنان که مسئولان کشور نیز در اظهارنظرهای مختلف به موضوع تورم و گرانی کالا- و خدمات اشاره داشته و در مواردی علاوه بر جنگ و تورم جهانی، نارسایی در سیستم توزیع دولتی را عامل به وجود آمدن این مشکلات دانسته و بر لزوم تقویت بخش خصوصی در این زمینه ها تأکید می کردند. در واقع حدود اختیارات و دخالت دولت در اقتصاد از جمله مباحث مطرح در این دوره بود.

میرحسین موسوی نخست وزیر، هفتم آبان در مورد انتقاداتی که از عملکرد دولت در مبارزه با گرانی و جلوگیری از تورم می شد، ضمن اشاره به مقاومت های زیاد در برابر کنترل دولت روی کالاهای اساسی، گفت: «در مقابل ده ها هزار کالای مورد نیاز مردم، اقلام انگشت شماری در زیر کلید دولت است و نیز خوب است که آقایانی که استدلال می کنند که این روش ها سوسیالیستی و امثال آنهاست، نگاهی به شیوه برخورد دولت انگلیس به عنوان مهد سرمایه داری در رابطه با کالاها در زمان جنگ بیندازند و کنترل همه جانبه همه دولت های سرمایه داری درگیر جنگ را در رابطه با تولید و توزیع مطالعه کنند و یقیناً این اطلاعات باعث خواهد شد که بیشتر به ضرورت های یک جامعه در حال جنگ پی ببرند.»

امام خمینی رهبر انقلاب و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی در روز بیست و ششم آذر در بیاناتی به فضاسازی‌ها درباره مسئله گرانی و کمبود کالا- در کشور اشاره کرده و خطاب به علما، ائمه جمعه، مجلس، بازار و مردم درباره خطر تضعیف دولت هشدار دادند. ایشان گفتند: «الان وضع این شده است که انسان می‌نشیند، در اینجا می‌بیند که همه چیز یادشان رفته، الا اینکه کمبود، گرانی. مگر کسی منکر این است که گرانی است. ... من به شما عرض می‌کنم نه دولت با من - عرض می‌کنم که - قوم و خویش است و نه من افرادش را اکثرش را می‌شناسم، اما من کلی قضیه را دارم می‌گویم. دولت با این همه کاری که می‌بینید کرده است، یعنی این مملکتی که به هم خورده است و این طوری است، نگذاشته به هم بخورد. نگذاشته که این همه جرح‌هایی که، این همه، این مصائبی که، و مجروحینی که هر روز دارند می‌آورند، اینها زمین بمانند. نگذاشته است که مردم گرسنه بمانند. نگذاشته چه بشود. البته همه قبول دارند، خود دولت هم قبول دارد، گرانی هست. گرانی اولاً همه جا هست، اینجای تنها نیست. ثانیاً وضع انقلابی همچو اقتضا می‌کند، وضع جنگ این طوری است. نباید ما وقتی که وضع جنگ را می‌بینیم داریم، ما وضع انقلاب را می‌بینیم داریم، وضع دشمنی همه دنیا را داریم، همه مان بریزیم سر دولت.»

رهبر انقلاب همچنین افزودند: «الآن می‌بینیم در مجلس به دولت حمله می‌شود، در محضر علما به دولت دارد حمله می‌شود، در بازار به دولت حمله می‌شود، ... این بی‌جهت نیست. خود آقایان ملتفت نیستند. آقا خودش خیلی خیلی آدم خوبی است، می‌رود ده نفر آدم از همین اشخاصی که می‌خواهند این کارها را بکنند [که در] ایران فراوان اند از این اشخاص. الآن در ایران سلطنت طلب ما داریم. در ایران مخالف با جمهوری اسلامی در این طبقات بالایی که می‌خواستند عیاشی بکنند [و] حالا نمی‌گذارند عیاشی بکنند داریم. از منافقین، موجودند. از اقلیت، موجود است. از احزاب، موجود است، هستند همه، زیادند آقایان. عرض می‌کنم که با ظاهر خیلی خوب می‌روند پیش فلان آقا می‌نشیند می‌گویند هی اسلام دارد از بین می‌رود، دیدید چی شد، چه شد، اینها می‌خواهند اینجا را مثل شوروی اش بکنند. آقا فوراً باور می‌کند.»

بیانات امام خمینی به ویژه تأکید ایشان بر حمایت از دولت به منظور حل مشکلات، اعلام حمایت گروه‌ها، شخصیت‌ها، نهادها، سازمان‌ها، بازار و اتحادیه‌های حمل و نقل در سراسر کشور را به دنبال داشت. همچنین بیش از ۲۰ نماینده مجلس که در نوبت پاسخ‌گویی وزرا به سؤالاتشان در صحن علنی مجلس بودند سؤالات خود را پس گرفتند. در همین حال، برخی از رسانه‌های خارجی ضمن انعکاس سخنان رهبر انقلاب به شرح و تفسیر مصادیق هشدار امام از دیدگاه خود پرداختند. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، با اشاره به "شیطنت‌های سیاسی" دشمنان اظهار داشت: رادیو اسرائیل و رادیو بی‌بی‌سی و دیگران می‌گویند که چون آیت‌الله منتظری از دولت انتقاد کرده بود نظر امام و حرف‌های امام با وی هم برخورد داشته یعنی درست می‌خواهند به

جایی که مایه وحدت است صدمه بزنند و به عمال داخلی خود خط می دهند و افراد ناآگاه ساده لوح را بفرینند که بگویند نظر امام با آیت الله منتظری بود تا از این رهگذر به اختلاف دامن بزنند. ملت ما همه می دانند که آیت الله منتظری پرتوان ترین بازوی این انقلاب بعد از امام امت است. وی همچنین افزود: «دشمنان هم این را می دانند و برای اینکه این امید را در دل مردم ضعیف بکنند و دل مردم را خالی کنند این خط را رادیو اسرائیل می دهد که شیاطین داخلی بدانند چگونه خرابکاری بکنند و به جای آنکه سراغ وحدت و انسجام بروند سراغ این تفرقه ها بروند که یکی بگوید منظور امام این بوده و دیگری بگوید این نبوده است.»

۱۱. اوضاع اقتصادی عراق

برخلاف ایران که در طول جنگ درآمد اصلی خود را از محل صادرات نفت حفظ کرده بود، عراق با ازدست دادن درآمد حاصل از صادرات نفت خود در شمال خلیج فارس و نیز خط لوله عبوری از خاک سوریه، فشارهای اقتصادی بسیار سنگین تری را تجربه می کرد و به این دلیل بسیاری از ناظران سیاسی و تحلیل گران نظامی عقیده داشتند این کشور به ویژه از نظر اقتصادی توان ادامه جنگی فرسایشی را از دست داده است. از این رو عراق از یک سو اقدام به توسعه صادرات نفت خود از طریق کشورهای همسایه به ویژه ترکیه و عربستان کرد و از سوی دیگر، با حمله به کشتی های حامل نفت ایران و تلاش برای انهدام تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس به وسیله هواپیماهای سوپراتاندارد، تضعیف بنیه اقتصادی ایران برای ادامه جنگ را در دستور کار خود قرار داد. در این رابطه طه یاسین رمضان که به نمایندگی از صدام حسین رئیس جمهور عراق در افتتاحیه بیستمین نمایشگاه بین المللی عراق شرکت کرده بود، گفت: «اگر بگوییم که علی رغم برخی مشکلات مالی که در سه ماهه اخیر سال ۱۹۸۳ در نتیجه کاهش عایدات نفتی [حاصل از] خط لوله نفتی سوریه بروز کرده، عراق توانسته است خود را با این وضع جدید تطبیق نماید، گزارف نگفته ایم.» وی اضافه کرد: «عراق مرحله تطبیق را پشت سر گذاشته و در مرحله جبران است.» به گفته یاسین رمضان دلایل این امر، پایان احداث خط لوله نفت این کشور به ترکیه در آینده نزدیک و نیز «دریچه های جدیدی» است که از طریق عربستان به روی عراق گشوده می شود.

علاوه بر این، در محدوده زمانی کتاب حاضر، روابط بازرگانی و اقتصادی عراق به خصوص با کشورهای اروپایی گسترش قابل ملاحظه ای یافت و توافقاتی میان عراق با کشورهای مذکور در زمینه دریافت منابع مالی یا تمدید مهلت بازپرداخت اعتبارات دریافتی صورت گرفت. از جمله اقداماتی که در این دوره در زمینه توسعه مناسبات اقتصادی عراق انجام شد می توان به این موارد اشاره کرد:

توافق بانک تازه تأسیس صادرات واردات هند و بانک مرکزی عراق در مورد تأمین اعتبارات لازم برای اتمام پروژه های ساختمانی عراق؛ دیدار سه روزه ملیکا بلانیتس نخست وزیر یوگسلاوی از عراق و گسترش روابط اقتصادی دو کشور؛ امضای موافقت نامه همکاری اقتصادی، تجاری و فنی با

هلند؛ سفر وزیر بازرگانی انگلیس و وزیر مشاور در امور خارجی یونان به بغداد و گفت و گو درباره روابط اقتصادی و بازرگانی فی مابین؛ سفر معاون نخست وزیر عراق به سه کشور مصر، بلغارستان و رومانی و امضای قرارداد همکاری اقتصادی، فنی و بازرگانی عراق با کشورهای بلغارستان و رومانی؛ دیدار وزیر بازرگانی خارجی فرانسه از بغداد در پی توافق جدید دولت فرانسه درباره برنامه بازپرداخت دیون عراق؛ ورود هیئت عالی رتبه اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی به ریاست معاون وزارت بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی به بغداد به منظور مذاکره با مقامات عراقی در مورد جنگ ایران و عراق و توسعه روابط بازرگانی دو کشور؛ ملاقات وزیر بازرگانی عراق با نخست وزیر ژاپن و درخواست کمک از این کشور برای رفع مشکلات اقتصادی عراق در جنگ؛ دیدار عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست و رئیس کمیته امور اقتصادی خارجی در اتحاد شوروی با صدام حسین رئیس جمهور عراق؛ سفر معاون نخست وزیر آلمان شرقی به بغداد به منظور پیگیری موافقت نامه همکاری اقتصادی و فنی دو کشور؛ اعلام آمادگی آلمان فدرال برای انعقاد قراردادهای جدید اعتباری با عراق در صورت توافق در زمینه حل مشکلات بدهی این کشور.

۱۲. تشکیل دادگاه اعضا و مسئولان تشکیلات مخفی حزب توده

جلسات رسیدگی به اتهامات اعضا و مسئولان تشکیلات مخفی حزب توده از پانزدهم آذر در دادگاه انقلاب ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری آغاز شد و تا پایان این دوره ادامه پیدا کرد. در این جلسات که اغلب با حضور نورالدین کیانوری دبیر کل حزب توده و محمد مهدی پرتوی مسئول سازمان مخفی این حزب به عنوان مطلع تشکیل می شد، ۳ تن از مسئولان و ۲۸ نفر از اعضای شبکه مخفی و نظامی حزب به اتهام اقدام علیه امنیت کشور، عضویت در تشکیلات مخفی، جاسوسی و تلاش برای براندازی نظام جمهوری اسلامی محاکمه شدند. نخستین کسانی که در این دادگاه به اتهامات آنها رسیدگی شد ناخدا بهرام افضلی (فرمانده سابق نیروی دریایی)، سرهنگ هوشنگ عطاریان (فرمانده سابق منطقه عملیاتی غرب) و سرهنگ بیژن کبیری (فرمانده سابق یگان های کماندویی ویژه) بود که در دو جلسه مورخ ۱۵ و ۱۷ آذر به موارد مطرح شده در کیفرخواست تنظیمی از سوی دادستان انقلاب ارتش پاسخ دادند.

در اولین جلسه دادگاه، حجت الاسلام ری شهری اعلام کرد: «ما در این دادگاه کادر مرکزی و اعضای یک حزب را محاکمه نمی کنیم، بلکه عده ای جاسوس را محاکمه می کنیم.» سپس پرتوی مسئول سازمان مخفی و کیانوری دبیر کل حزب توده توضیحاتی را درباره سازمان، طرز کار و هدف تشکیلات مخفی حزب در اختیار دادگاه قرار دادند. پرتوی ضمن تشریح سیاست حزب در گسترش فعالیت این سازمان به درون ارتش تصریح کرد: هدف نهایی ایجاد وضعی شبیه به افغانستان بود که این وضع با یک ضربه احتمالی در یک شرایط بحرانی به وجود می آمد و سپس با کمک شوروی

تثبیت می شد. در ادامه، دبیرکل حزب توده نیز گفت: «درباره اهداف این سازمان مخفی و افسران، من فقط باید این را اضافه کنم که آنچه در مغز من و سایر افراد رهبری می گذشت احتمال یک توطئه براندازی در ایران علیه جمهوری اسلامی واقعاً وجود نداشت. این احتمال به این معنی وجود نداشت. فقط به این فرض که اگر در نتیجه تحولات بزرگ و غیرقابل دید، بحران اجتماعی در ایران اتفاق بیفتد آن وقت حزب نیرو داشته باشد که بتواند در این جریانات یک عملی را انجام بدهد.» کیانوری درعین حال تأکید کرد حزب درگیر فعالیت جاسوسی به نفع اتحاد شوروی بوده است.

نکات مطرح شده در دفاعیات متهمان کم و بیش شامل تلاش برای جذب عناصر حزبی از میان نیروهای نظامی، مخفی بودن فعالیت ها و ارائه اطلاعات طبقه بندی شده از زمینه اخبار جنگ و اوضاع جبهه ها می شد، اما برخی متهمان از ماهیت ارتباطات حزبی و انتقال اطلاعات ارائه شده به شوروی اظهار بی اطلاعی می کردند. در این زمینه محمد مهدی پرتوی به عنوان مسئول سازمان مخفی حزب توده تأکید کرد: «تمام اعضای حزب جاسوسی می کردند چون هر کدام در تهیه خبر و در وسع توان و امکاناتشان در این زمینه کوشش می کردند و همه اعضا فعالیت می کردند که هر چه بیشتر حزب قوی شود و به طرف به دست گرفتن قدرت سوق یابد و بنابراین همه اعضای حزب در این اتهامات شریک اند.» پرتوی درعین حال گفت: «البته من فکر می کنم که می توان بین افرادی که با چشم باز و آگاهانه این جریانات را پدید آورده بودند با افرادی که ناآگاهانه در دام افتاده بودند تفاوت قائل شد. ...»

در بیست و هشتم آذر، حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش در یک مصاحبه تلویزیونی با اشاره به پایان محاکمه دو شاخه نظامی تشکیلات مخفی حزب توده اعلام کرد: «احکام افرادی که محاکمه شده اند اکثراً صادر شده ولی چون این احکام برای قطعیت یافتن باید مراحل را طی کند، لذا ما پس از قطعیت یافتن کلیه احکام همه را یک جا اعلام خواهیم کرد.» وی سپس در مورد هدف رهبران حزب از ایجاد یک تشکیلات مخفی نظامی گفت: «آن طوری که از اعترافات صریح متهمین و محتویات پرونده به دست می آید این اهداف یکی جاسوسی برای شرق در جهت تأمین منافع آنها بود و دیگری براندازی نظام جمهوری اسلامی و روی کار آوردن یک حکومت صددرصد وابسته به شوروی.» حجت الاسلام ری شهری همچنین در پاسخ به سؤالی مبنی بر علت حضور نداشتن خبرنگاران خارجی در جلسات دادگاه اظهار کرد: «... جلسات دادگاه علنی است و هر کس بخواهد می تواند شرکت کند و تنها مسئله ای که سبب شد از حضور خبرنگاران خارجی ممانعت شود جنبه امنیتی قضیه و مسائل محرمانه نظامی است که در دادگاه مطرح می شود و چون ماهیت این خبرنگاران خارجی برای ما معلوم نیست، لذا این تصمیم گرفته شد و حال نیز سعی می کنیم تا در یکی از جلسات که سران حزب به عنوان آخرین دفاع در آن شرکت خواهند داشت و از جنبه امنیتی نیز اشکالی نداشته باشد از آنها دعوت کنیم.»

در طول این دوره اخبار و تفاسیر مختلفی در رسانه های گروهی جهان درباره دادگاه اعضا و مسئولان

شبکه مخفی حزب توده انتشار یافت. رادیو مسکو ششم آذر، با رد اعترافات قبلی سران حزب توده و ادعای اینکه اقدامات حزب در جهت حمایت از برنامه اجتماعی و سیاسی رهبر انقلاب بوده، گفت: «اتحاد شوروی هیچ گاه در امور داخلی ایران همسایه جنوبی خود، مداخله نکرده و مداخله نمی کند.» همچنین نوزدهم آذر پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی هدف این محاکمات را «وخیم نمودن روابط ایران و شوروی» عنوان کرد. در این مدت رسانه های غربی اغلب در بررسی روابط ایران و شوروی، به تأثیر دستگیری و پیگرد قضایی کادرهای حزب توده در مناسبات دو کشور و نحوه واکنش رسانه های شوروی به اخبار دادگاه اعضاء شبکه مخفی این حزب پرداختند. در این میان خبرگزاری آلمان غربی در گزارشی مدعی شد دستگیری سران این حزب پس از آن آغاز شد که «منابع اطلاعاتی غرب انبوهی از اطلاعات در اختیار ایران گذاشتند که نشان می داد مسکو آماده است تا در صورتی که جمهوری اسلامی شروع به ازهم پاشیدن کند دست به یک اقدام نیرومند بزند.» این خبرگزاری با اشاره به این نکته که جهت حرکت حزب توده، نفوذ در دستگاه های دولتی بوده است اضافه کرد: «این اطلاعات محرمانه که تهران را متقاعد به نقش منافقانه حزب توده کرد توسط رئیس کا.گ.ب. در تهران که در ژوئن سال ۱۹۸۲ به انگلیس پناهنده شده بود، تأمین گشت. افشاگری وی همچنین باعث اخراج ۱۸ دیپلمات روسی و حدود ۴۰۰ تکنسین روسی و بلوک شرق از ایران در اوایل سال جاری (میلادی) شد.»

انتشار این کتاب مرهون تلاش جمعی از همکاران مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است که لازم می دانیم به پاس مساعدت ها و همکاری های بی دریغشان از یکایک آنان نام برده و مراتب قدردانی و امتنان خود را از زحمات ایشان ابراز داریم.

آقایان یدالله ایزدی و مجید مختاری (ناظران بخش نظامی) و جناب آقای حمیدرضا فراهانی با همکاری آقایان سجاد نخعی و محمد محمدپور (ناظران بخش غیرنظامی) که در مراحل تحقیق و تدوین این اثر با ارائه دیدگاه های دقیق و راهنمایی های ارزشمند خود، بر غنای کتاب افزودند؛ خانم ها لیلیا ساعی منش و معصومه رحیمی حروفچینی عمده مطالب کتاب در بخش نظامی و غیر نظامی را با دقتی مثال زدنی به انجام رساندند.

سرکار خانم هانیه مرشدی در مقام ویراستار عملکردی تحسین برانگیز و فراتر از انتظار داشت و در تهیه خلاصه روزشمار نیز همکاری ارزنده ای نمود.

جناب حجت الله کریمی مدیریت بخش روزشمار مرکز که با سعه صدر و همراهی صمیمانه خود در مراحل مختلف، نقشی مؤثر در به ثمر رسیدن این کار ایفا نمود.

همچنین جا دارد از تلاش های پیگرانه خانم ها صبح گل مسئول آرشیو و سادات نجفی در بخش آماده سازی مرکز نیز یاد شود.

ایرج همتی و علیرضا لطف الله زادگان

تهران، اسفندماه ۱۳۹۵

ص: ۷۰

در جلسه امروز مسئولان و فرماندهان عملیات دهانه شیلر (والفجر ۴) (۱) که در قرارگاه مقدم حمزه در منطقه مرانه تشکیل شد، پیشرفت کار یگان های مأمور، دلایل موفق نبودن ادغام نیروهای عمل کننده ارتش و سپاه، شناسایی های انجام شده در منطقه مأموریت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و افزایش موانع و استحکامات دشمن در منطقه عملیاتی والفجر ۴ مورد بررسی قرار گرفت. (۲)

در ابتدای جلسه، علی جعفری مسئول اطلاعات لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، درباره شناسایی های انجام شده در محور عملیات این یگان گفت: دشمن مسیری را که نیروهای شناسایی قبلاً از آن تردد می کردند مین گذاری کرده است، ولی ما راه تازه ای را پیدا کرده ایم که به روی یال کله قندی منتهی می شود. وی با اعلام اینکه دشمن در منطقه عملیاتی لشکر ۱۴ استحکامات خود را تقویت کرده است، به وجود نیروهای متراکم عراق در ارتفاعات پنجوین، کله قندی و سنگ معدن اشاره کرد (۳) و افزود: دشمن قصد دارد شیار حسن آباد را ببندد و لذا نیروهای محلی و کماندویی مین ها را با گونی به محل حمل و آنجا را مین گذاری می کنند.

پس از آن، حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، ضمن تشریح نوع خطوط دشمن در منطقه اظهار کرد: «[آرایش] دشمن طوری است که مشخص نیست کجاست و چه تعداد نیرو دارد. باوجود میدان مین و سیم خاردار جدید دشمن روی ارتفاعات کله قندی و سنگ معدن، تخم مرغی و سه درختی هدف ما شناسایی است، ولی در مرحله اول عمل نمی کنیم و

ص: ۷۱

۱- تشریح جغرافیایی منطقه عملیات در ضمیمه اول این گزارش آمده است.

۲- در این جلسه علی رضائیان و سرهنگ امیریگی فرماندهان مشترک قرارگاه تاکتیکی حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، علی زاهدی مسئول واحد مهندسی لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، احمد و کیلی از واحد تحقیق و بازرسی سپاه، علی جعفری مسئول اطلاعات لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، سرهنگ پارسایان مسئول رکن ۴ قرارگاه مقدم حمزه و سرهنگ شهریار معاون تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه حضور داشتند.

۳- اهداف و مزیت های اجرای عملیات در این منطقه در ضمیمه دوم گزارش درج شده است.

بعد از تصرف سنگ معدن از پشت به هر گنه، سه درختی و... می زنیم. ... از نظر توپخانه و قرارگاه مشکلی نداریم، ولی از لحاظ شناسایی باید بگوییم که کامل نیست و معبر و محور نداریم.» وی همچنین درباره ادغام نیروهای عمل کننده (ارتش و سپاه) افزود: «در رابطه با ادغام، ما نمی توانیم مثل جنوب ادغام شویم و قصد داریم در مرحله اول عملیات، فقط سپاه عمل کند و ارتش را وارد نکنیم. گردان های ارتش سنگین هستند و در صورت ادغام، تعداد نیروی هر گردان ۸۰۰ نفر می شود که عملاً نمی توان [آن را] اداره کرد. بنابراین فقط در مرحله دوم عملیات یک گردان برای تأمین ادغام می شود. در مرحله اول فقط سه گردان نیرو به منطقه می آوریم. ما ابتدا باید، یک عملیات گشتی شناسایی و رزمی داشته باشیم و بعد مرحله دوم را از جا پای آن شروع نماییم. این واقعیت است که توی این منطقه نمی شود با گردان های سنگین ارتش ادغام شد. نیروهای گردان های ما فقط تک ور هستند. در ضمن برای مرحله اول فرصت ادغام هم نداریم.»

حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)

در ادامه، سرهنگ امیریگی فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه (ارتش) (۱) با ابراز تمایل به ادغام نیروهای سپاه و ارتش تأکید کرد که ارتش آمادگی دارد نیروها را در حد دسته ادغام و وارد عمل کند. با این حال، فرمانده لشکر امام حسین (ع) اصرار داشت که نیروهای ارتش برای تأمین جاده یا مأموریت های پدافندی به کار گرفته شوند. حسین خرازی دلیل مخالفت خود با ادغام نیروها را چنین بیان کرد: نیروهای ارتش چهار ماه است که در منطقه هستند، ولی هنوز توجیه نشده اند. وی در ادامه خطاب به سرهنگ امیریگی گفت: مسائلی وجود دارد که اگر خواستید به طور خصوصی خدمت شما عرض می کنم.

علی رضائیان فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه (سپاه) نیز معتقد بود کلیه امور باید مشترک باشد، ولی حسین خرازی همچنان بر ادغام نشدن با نیروهای ارتش در مرحله اول عملیات

ص: ۷۲

۱- براساس تصمیم فرماندهان، قرار بود نیروهای سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی به صورت مشترک در عملیات والفجر ۴ شرکت کنند. در این عملیات قرارگاه تاکتیکی حمزه سیدالشهدا (ع) فرماندهی عملیات را بر عهده داشت و یگان های سپاه و ارتش نیز در ۴ قرارگاه فرعی به ترتیب زیر سازماندهی شده بودند: قرارگاه حمزه ۱: متشکل از لشکر ۱۴ امام حسین (ع) سپاه پاسداران و تیپ ۲ از لشکر ۲۱ حمزه ارتش جمهوری اسلامی. قرارگاه حمزه ۲: متشکل از تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) سپاه پاسداران و تیپ ۳ از لشکر ۲۸ کردستان ارتش جمهوری اسلامی. قرارگاه حمزه ۳: متشکل از لشکر ۸ نجف سپاه پاسداران، لشکر ۳۱ عاشورا و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان ارتش جمهوری اسلامی. قرارگاه حمزه ۴: متشکل از لشکر ۲۵ کربلا سپاه پاسداران و تیپ ۱ از لشکر ۲۸ کردستان ارتش جمهوری اسلامی.

تأکید داشت. سرانجام فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) پذیرفت که پس از مرحله اول برای عملیات حسن آباد، کله قندی و سنگ معدن نیروهای سپاه و ارتش باهم ادغام شوند. (۱)

محمد رضا دیانی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) درباره مأموریت سایر یگان ها در محور شمالی عملیات والفجر ۴ (محور بانه) نوشته است: ۲ گردان از لشکر ۳۱ عاشورا با لشکر ۸ نجف ادغام خواهد شد و احمد کاظمی با ۸ گردان عمل می کند (ارتفاعات لری، ۱۹۳۹، کنگرک، ۱۸۰۵، گرمک، براله، مارو در شمال رودخانه قزلجه). ۴ گردان از لشکر ۳۱ عاشورا نیز احتیاط لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) خواهد بود که به احتمال زیاد روی ارتفاع کانی مانگا عمل خواهد کرد. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیز روی ارتفاع سورن را شناسایی می کند. گردان های لشکر ۴۱ ثارالله (ع) هم به منطقه آمده اند. (۲)

امروز همچنین، فرماندهان قرارگاه حمزه ۲ (کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و سرهنگ فرتاش فرمانده تیپ ۳ از لشکر ۲۸ کردستان) برای بررسی منطقه عملیاتی خود در دیدگاه ارتفاع سرکچل حضور یافتند. فرماندهان مذکور پس از این بررسی به این نتیجه رسیدند که با توجه به عمق زیادی که محور عملیاتی آنان در محور مریوان دارد در صورت امکان یک محور فرعی دیگر نیز برای هجوم به دشمن در نظر بگیرند. (۳)

۱

در پی تصمیم محسن رضایی فرمانده کل سپاه، مبنی بر به کارگیری لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) در منطقه عملیاتی والفجر ۴، بعد از ظهر امروز غلامعلی رشید مسئول عملیات قرارگاه خاتم سپاه در تماسی با مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) ضمن بیان توضیحاتی درخصوص به کارگیری این لشکر در ارتفاعات سورن (در منطقه عمومی) یا ارتفاعات شمال رودخانه قزلجه (لری، کنگرک، گرمک و...) اعلام کرد که این یگان باید برای انتقال به این منطقه عملیاتی آماده باشد. از سوی دیگر، محسن رضایی و غلامعلی رشید در مورد موضوع واگذاری ارتفاع شاخ خشیک در منطقه دربندیخان یا چند قله از ارتفاعات سورن به لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) به بحث و تبادل نظر پرداختند. در این زمینه محسن رضایی بر اجرای عملیات در جنوب سد دربندیخان و تصرف ارتفاعات بمو و شاخ

ص: ۷۳

۱- محمد رضا دیانی راوی قرارگاه حمزه در پایان گزارش خود از این جلسه با اشاره به مخالفت حسین خرازی با ادغام نیروهای سپاه و ارتش نوشته است: «از برخوردهای برادر خرازی پیداست که اصلاً در این عملیات نمی تواند با ارتش کار کند و ناراحت است. آنها [درباره ادغام] در حد حرف هماهنگی دارند.» (سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا در عملیات والفجر ۴، محمد رضا دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۷۰ - ۶۶)

۲- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴ (محمد رضا دیانی)، تاریخ ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۷۰ - ۶۶.

۳- سند شماره ۳۱۶۵۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص ۶.

خشیک توسط این لشکر تأکید داشت. (۱)

داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) دلایل پافشاری محسن رضایی بر اجرای عملیات در منطقه دربندیخان را چنین ذکر کرده است:

۱. فشار برادران ارتش (سرهنگ صیاد شیرازی و ستاد نزاجا) برای اجرای عملیات و امیدواری آنها به انجام هلی برن (۲)* (انتقال نیرو به وسیله بالگرد).

غلامعلی رشید
مسئول عملیات قرارگاه خاتم (سیاه)

مهدی زین الدین
فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب

۲. اشتیاق محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) برای اجرای عملیات در این منطقه و اطمینان وی به پیروزی.

۳. اعتقاد به اینکه اجرای عملیات در دربندیخان می تواند موجب تجزیه قوای دشمن و به نوعی پشتیبانی از عملیات والفجر ۴ باشد.

وی در ادامه نوشته است: «تمایل محسن رضایی برای عملیات در ارتفاع بمو به این دلیل است که سرهنگ صیاد شیرازی می خواهد این کار انجام بگیرد و خود سرهنگ صیاد شیرازی گفته است که محسن رضایی در این باره ملاحظه مرا می کند. وی گفته است که بین من و محسن رضایی اختلاف سلیقه هایی پیش می آید و باید یک نفر باشد که به ما دستور بدهد و آن یک نفر نیست، لذا گاهی من ملاحظه محسن رضایی را می کنم و گاهی او ملاحظه مرا می کند و در بمو نیز باید منتظر باشیم تا فرمانده منطقه برای ما بگوید که می شود عمل کرد یا نه و سپس ما باید بررسی کنیم و تصمیم بگیریم که عملیات انجام بگیرد یا نگیرد.» (۳)

۱- محسن رضایی معتقد بود به علت فراهم نبودن شرایط برای اجرای عملیات در ارتفاع قلاویزان در منطقه مهران و همچنین موافق نبودن ارتش با عملیات در این منطقه، باید لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و لشکر ۵ نصر که در آن منطقه حضور داشتند به منطقه عملیات والفجر ۴ فراخوانده شوند. (سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۲۷۷)

۲- * یکی از علل مهم منتفی شدن عملیات در دربندیخان در آن زمان نبود راه مواصلاتی برای بردن نیرو و تدارک یگان های عمل کننده بود و هلی برن (انتقال نیرو به وسیله بالگرد) راهکاری بود که ارتش برای رفع این مشکل پیشنهاد می کرد.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ع) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۸۱ - ۲۷۳.

هوایماهای عراقی امروز در دو نوبت منطقه عمومی بانه و مریوان را بمباران کرده و خسارت های فراوانی به بار آوردند. (۱)

در ساعت ۱۲، جنگنده های دشمن ۵ نقطه از شهر و پادگان بانه را هدف قرار دادند. در این بمباران تأسیسات برق شهر آسیب دید و جریان برق قطع شد. علاوه بر این، ۱۰ نظامی و غیرنظامی شهید و ۳۰ تن زخمی شدند. هوایماهای عراقی بار دیگر در ساعت ۱۴:۳۰، دو نقطه در شمال و جنوب این شهر را بمباران کردند. در این حمله ۲۰ تن از مردم عادی و افراد نظامی شهید و ۵۰ تن نیز زخمی شدند، ۵ منزل مسکونی ویران شد و ۳۹ دستگاه انواع خودرو، یک جرثقیل، یک تراکتور، ۲ آشپزخانه صحرایی و ۲ دستگاه موشک انداز ماوریک منهدم گردید.

در بمباران شهر مریوان نیز که در ساعت ۱۲:۳۰ امروز انجام شد، ۳ تن از اهالی شهر شهید شدند و خسارت هایی به منازل مسکونی وارد آمد.

هوایماهای عراقی همچنین پادگان بیکوس در محور سردشت - مهاباد را از ارتفاع زیاد بمباران کردند که تلفات و خساراتی در پی نداشت (۲)

حمله عناصر گروه های مسلح مخالف جمهوری اسلامی به یک پایگاه نیروهای خودی در جنوب غربی سنندج ۱۱ شهید و ۱۴ زخمی بر جا گذاشت و ۱۶ نفر نیز گروگان گرفته شدند. در پی این حمله قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) خواستار توجه بیشتر فرماندهی و ستاد مرکزی سپاه به تأمین نیرو برای پایگاه های تحت امر این قرارگاه شد.

تعداد زیادی از عناصر حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان کومه له شبانه به پایگاه روستای آویهنک در جنوب غربی سنندج حمله کردند. مهاجمان، که از قبل در منازل برخی اهالی روستا پنهان شده بودند، برای غافلگیری نیروهای خودی با کمک عوامل نفوذی در مدخل روستا خرج گذاری کرده و انفجاری را ایجاد کردند، سپس به سمت پایگاه هجوم بردند. نیروهای پایگاه در مقابل مهاجمان به شدت مقاومت کرده و با وجود تحمل تلفات فراوان مانع سقوط پایگاه شدند، به طوری که مهاجمان در یک مرحله تا سه راهی شویسه تا آویهنک در شمال به عقب رانده شدند. در این درگیری ۱۱ تن از نیروهای پایگاه از جمله ۷ نفر از پیشمرگان مسلمان کرد به شهادت رسیدند و ۱۴ تن نیز زخمی شدند، از افراد دمکرات و

ص: ۷۵

۱- حملات هوایی جنگنده های عراقی در محورهای عمومی بانه و مریوان تقریباً از اوایل شهریورماه و هم زمان با حضور جدی و گسترده نیروهای خودی در عقبه های این دو منطقه شروع شده است. این بمباران ها از دهه سوم مهرماه شدت یافته و تا به امروز ادامه داشته است. گفتنی است عراق بمباران دو شهر مریوان و بانه را نیز که جزو اهداف نظامی به حساب نمی آید با شدت تمام دنبال می کند.

۲- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۴/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۶.

کومه له نیز ۱۴ نفر کشته شدند. مهاجمان امام جماعت مسجد آویهنک و ۱۵ تن دیگر از اهالی را گروگان گرفته و پس از مین گذاری محورهای مواصلاتی این روستا و آتش زدن پایگاه، انبار مهمات و ۳ بلدوزر موجود در آن مکان، به ارتفاعات اطراف گریختند. (۱)

گفتنی است این چهارمین حمله از این نوع در منطقه جنوب غربی سنندج (جنوب محور سنندج - مریوان) است. در روزهای گذشته حملات مشابهی به سه پایگاه تنگی سر، مهرباب و نیر در همین منطقه انجام شد که بر اثر آن ۳ پایگاه مزبور سقوط کرده، ۵۱ تن از افراد خودی شهید، ۲ تن زخمی و ۷ تن دیگر گروگان گرفته شدند. (۲)

به دنبال حملات اخیر گروه های مسلح ضدانقلاب و سقوط چند پایگاه خودی، امروز مصطفی ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (ارومیه) و مسئول واحد اطلاعات این قرارگاه در نامه های جداگانه به فرماندهی و واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه ضمن گلایه از کمبود نیرو در حوزه مأموریتی این قرارگاه، خواستار توجه بیشتر فرماندهی و تأمین نیروی سازمانی این قرارگاه شدند. در بخشی از نامه ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، آمده است: در حال حاضر در منطقه سردشت ۴۰۰ نفر و در بانه ۲۷۰ نفر کسری نیرو وجود دارد. سپاه پاسداران منطقه ۱۰ کشوری هم به تعهد خود مبنی بر تأمین ۲۰۰ تن و سپاه منطقه ۲ نیز تأمین ۷۶۰ تن نیرو برای قرارگاه حمزه عمل نکرده اند. علاوه بر آنکه مأموریت ۲۰۲ تن از نیروهای اعزامی از سپاه منطقه ۲ در دو روز آینده تمام خواهد شد و هیچ امیدی برای جایگزینی آنها نیست.

وی در پایان نامه خود برای کاهش ضربه پذیری پایگاه های تحت امر این قرارگاه پیشنهادی را در سه بند مطرح کرده است که بند اول متضمن تأمین خواسته ها و ادامه کار قرارگاه و دو بند دیگر به نوعی بیانگر محدودیت های این قرارگاه برای ادامه مأموریت می باشد؛ این پیشنهاد بدین شرح است:

۱. نیروی بسیج مناطق به طور کامل تأمین شود و سایر تعهدات مناطق عملی گردد.

۲. فرماندهی دستور فرماید که ما تعدادی از مناطق تحت اختیار جمهوری اسلامی را تخلیه کرده و عقب نشینی کنیم.

۳. ستاد مرکزی افرادی را که با وضعیت فعلی قادر به کار هستند برای تحویل پست به منطقه اعزام کنند. (۳)

واحد اطلاعات قرارگاه حمزه نیز در نامه ای به واحد اطلاعات ستاد مرکزی با اشاره به سقوط پایگاه های تنگی سر، نیر و مهرباب در روزهای گذشته و شهادت تعداد قابل توجهی از نیروهای خودی، بر نقش افراد نفوذی به عنوان عاملان اصلی وقوع این حوادث تأکید کرده و خواستار توجه واحد اطلاعات ستاد مرکزی به تقویت حفاظت نیروها برای جلوگیری از ورود افراد نفوذی و سالم سازی پایگاه های منطقه شد. (۴)

ص: ۷۶

۱- سند شماره ۳۴۱۷۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ و ۷؛ و- سند شماره ۳۴۲۶۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار سنندج به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای هفته دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۱۰، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۴۴۹۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ سپاه پاسداران به ستاد مرکزی، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

اقدامات گروه های ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، شمال ارومیه، شمال غربی مهاباد و سلماس تلفات و خساراتی را در پی داشت. از سوی دیگر، منطقه ای در جنوب شرقی سردشت پاک سازی شد و اهالی بوکان نیز در مخالفت با گروه های ضدانقلاب راه پیمایی کردند.

در ساعت ۱۵، دو دستگاه خودروی سپاه دیواندره که از روستای شوکلان عازم شاه قلعه در ۴۲ کیلومتری غرب این شهر بودند به کمین افراد مسلح غیرقانونی افتادند. خودروی ایفا که با فاصله از خودروی جلویی حرکت می کرد توانست با استفاده از یک موقعیت استثنایی و حرکت به عقب خود را از معرکه نجات دهد، ولی خودروی تویوتا در کمین افتاد و هر ۷ سرنشین آن به شهادت رسیدند. (۱)

در منطقه هشتیان در شمال ارومیه نیز یک خودروی ژاندارمری که برای آوردن غذا به قریه ایشکه سو رفته بود هدف حمله قرار گرفت. در این حادثه مهاجمان هر دو سرنشین خودرو را که سرباز بودند گروگان گرفتند و خودروی مزبور را به آتش کشیدند. (۲)

در حادثه دیگری یکی از سربازان ژاندارمری در منطقه کوسه کهریزه در شمال غربی مهاباد با مینی که عناصر مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، برخورد کرد و زخمی شد.

امروز همچنین در حمله عوامل حزب دمکرات به نیروهای خودی در روستای کردوان سلماس یکی از افراد خودی زخمی شد. (۳)

از سوی دیگر و در ادامه عملیات های پاک سازی مناطق کردنشین شمال غرب کشور، نیروهای سپاه با اجرای عملیاتی در ۱۲ کیلومتری جنوب شرقی سردشت در جنوب جاده نمشیر به سردشت موفق شدند ارتفاعات واقع در منطقه بناویله، یوسف گل، لوله سر و گنه را به تصرف در آورند و روستاهای منطقه را نیز پاک سازی کنند، در این عملیات ۳ تن از افراد خودی شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند. گزارش ها از کشته و زخمی شدن تعداد زیادی از مهاجمان حکایت دارد، اما با وجود موفقیت و تسلط عملیاتی نیروهای خودی آمار دقیقی از تلفات افراد مسلح غیرقانونی در دست نیست. (۴)

امروز ۲۰ هزار تن از اهالی بوکان و روستاهای اطراف در یک راه پیمایی، با محکوم کردن اعمال گروه های مسلح ضدانقلاب از عملکرد نیروهای نظامی و انتظامی در برقراری امنیت حمایت کردند. در این راه پیمایی که مقصد آن میدان امام خمینی این شهر بود اقشار مختلف مردم اعم از روحانیون، بازاریان، کارمندان و مسلمانان اهل تسنن و تشیع بوکان شرکت کرده و شعارهایی علیه گروه های کومه له، حزب دمکرات و امریکا و شوروی سردادند. (۵)

نخست وزیر در بازدید از صنایع هواپیمایی ایران وابسته به سازمان صنایع دفاعی، خواستار تقویت پروژه های مربوط به خودکفایی در این صنایع شد.

به نوشته روزنامه کیهان، میرحسین موسوی در این بازدید با اشاره به اهمیت پروژه های

ناحیه کردستان (مریوان) به عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۲؛ و- سند شماره ۲۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سلماس به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۵۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۲.

خودکفایی صنایع هواپیمایی کشور بر استفاده از امکانات سایر ارگان‌ها برای پیشبرد این طرح‌ها تأکید کرد. وی در سخنانی در جمع کارکنان این صنعت گفت: «ملت ما علی‌رغم همه توطئه‌ها روی پای خود ایستاده است و رمز این ایستادگی این است که جز از خدا نمی‌ترسد و به ظرفیت عظیم الهی درون انسان‌ها پی برده است. امروز با همین آشیانه‌ها و کارگاه‌های ساخت قطعات و تعمیر فانتوم و موتور هواپیماهای مختلف شما ثابت کردید که ملت ما قادر است سرنوشت خود را به دست گیرد.»^(۱)

۱

برای رسیدگی به وضعیت آسیب دیدگان در حملات عراق به مناطق مسکونی شهرهای کشور، اولین جلسه هماهنگی ستاد پشتیبانی و تسریع کمک به مناطق آسیب دیده در جنگ تشکیل شد.

به نوشته روزنامه کیهان، در این جلسه که به ریاست آیت‌الله مهدوی‌کنی و با حضور ایروانی، سرافرازی، محلاتی، آقازاده، رفیق دوست، عسکراولادی و نمایندگان چند وزارتخانه و نهاد انقلابی در محل جامعه روحانیت مبارز تهران تشکیل شد، آیت‌الله مهدوی‌کنی ضمن تشریح وظایف و تعیین محورهای اصلی کار ستاد نظیر تأمین نیازهای اولیه آسیب دیدگان و آماده‌سازی گروه‌های امداد تأکید کرد: «طبق فرمان امام وظایف ستاد به تسریع، هماهنگی و نظارت بر سازمان‌های ذی‌ربط محدود است و ستاد هیچ‌گونه تداخلی در وظایف محوله به نهادها و سازمان‌ها ایجاد نخواهد کرد.» این روزنامه یادآور شد در تاریخ ۱۴ مهرماه جاری آیت‌الله مهدوی‌کنی از سوی امام خمینی رهبر انقلاب، مأموریت یافت برای تسریع در امر کمک‌رسانی به آسیب دیدگان از حملات هوایی، زمینی و موشکی دشمن، ستادی تشکیل داده و اقدامات لازم را برای ایجاد هماهنگی در کمک‌رسانی به آسیب دیدگان به عمل آورد.^(۲)

۲

وزیر امور خارجه عراق دستیابی به هواپیماهای سوپراتاندارد را تلویحاً تلاشی از سوی این کشور به منظور بین‌المللی کردن جنگ دانست.

مجله المستقبل (چاپ پاریس) در شماره اخیر خود با درج اظهارات طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در حاشیه سی و هشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل به نقل از وی آورده است: «عراق به مجرد دست یافتن به سوپراتانداردها قادر خواهد بود که جنگ درازمدت خود را به جهان خاطرنشان سازد و شاید طرف‌های ذی‌ربط وارد عمل شوند و شاید که ایران در موضع خود تجدیدنظر کند، چراکه بالمال ملاک نه تنها از طریق به کارگیری نیرو مشخص می‌شود بلکه شناخت دیگران نسبت به آن و پی بردن به بهایی که در نتیجه به کارگیری آن علیه آنان خواهد پرداخت، تعیین‌کننده است.»

ص: ۷۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲۲.

۲- همان.

المستقبل با اشاره به دیدارهای طارق عزیز از مسکو، پاریس و نیویورک افزود: «طارق عزیز این کشورها را در جریان موضع عراق قرار داده است و این کشورها متقابلاً موضع عراق را تأیید و از آن قدردانی کردند.» به نوشته این نشریه وزیر امور خارجه عراق در گفت و گو با خبرنگار المستقبل به روابط گسترده عراق با شوروی و موضع این کشور درباره جنگ پرداخته و خاطر نشان کرده است: «اتحاد شوروی به طور مستقیم و از خلال رسانه های تبلیغاتی خود از موضع صلح طلبی عراق ستایش کرده و یادآور می شود که ایران در جنگ از خود لجاجت به خرج می دهد.» وی همچنین ضمن اشاره به اینکه امریکا نیز از طریق جورج شولتز وزیر امور خارجه این کشور، تمایل خود را به یافتن یک راه حل فوری برای خاتمه درگیری ابراز داشته است، افزود: «در ملاقات با شولتز در نیویورک به وی گفته است که ما نتایج ملموس و مواضع مشخص تر امریکا را تأکید می کنیم و از آن کشور تقاضا داریم که اظهارات خود را در عمل نشان دهد.»^(۱)

در همین حال، رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به قابلیت های فنی هواپیماهای سوپراتاندارد و امید عراق در پایان دادن به جنگ از طریق تهدید به استفاده از این جنگنده ها گفت: کارشناسان معتقدند که هیچ یک از دو کشور ایران و عراق قادر نیست این جنگ فرسایشی را از نظر نظامی با پیروزی به پایان رساند. ایران با مساحت و جمعیتی نزدیک به سه برابر عراق برای دستیابی به پیروزی عجله ای ندارد و همچنان روزانه بیش از ۲ میلیون بشکه نفت برای پرداخت هزینه این جنگ فرسایشی استخراج می کند، درحالی که صادرات نفتی عراق به یک پنجم میزان پیشین آن کاهش یافته و ذخیره پولی این کشور نیز به پایان رسیده است. عراق چنین استدلال می کند که با به کارگیری هواپیماهای سوپراتاندارد علیه تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک و سایر اهداف نفتی ایران در خلیج فارس، این کشور را با همان مشکلات مالی درگیر خواهد ساخت که درحال حاضر خود با آن روبه رو است و چنانچه ایران به تلافی حملات هوایی عراق به تأسیسات نفتی آن کشور دهانه خلیج فارس را به روی خطوط کشتیرانی بین المللی ببندد با خطر مقابله ایالات متحده امریکا و هم پیمانانش مواجه خواهد شد.

طارق میخانیل یوحنا عزیز
وزیر امور خارجه عراق

به گفته رادیو امریکا، مقام های امریکایی با توجه به استیصال عراق در جنگ و موضع انعطاف ناپذیر ایران نمی توانند هشدارهای دو کشور را نادیده گیرند. حال آنکه دیگر منابع مطلع بر این باورند که عراق صرفاً می خواهد از این هواپیماها به عنوان حربه ای برای تشویق محافل

ص: ۷۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

جهانی به پایان دادن به جنگ ایران و عراق استفاده کند و از سوی دیگر دوستان عرب خود را به افزایش کمک های مالی به عراق ترغیب کند. (۱)

نشریه المستقبل نیز با اشاره به تهدید عراق مبنی بر بمباران تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک خاطر نشان کرد: «اگرچه ممکن است عراق جهت تسریع در پایان دادن به جنگ و جلوگیری از فرسایش اقتصاد خود اقدام به بمباران تأسیسات نفتی جزیره خارک بنماید تا از این رهگذر ایران را به میز مذاکره بکشاند، اما با توجه به ویژگی های تکنیکی این جزیره که توسط امریکا یی ها بنا نهاده شده انهدام آن بسیار مشکل است و بمباران این جزیره تنها ممکن است که از نزدیک شدن کشتی ها و مختل ساختن جریان حمل و نقل نفت جلوگیری به عمل آورد و شرکت های نفتی را از انجام معاملات نفتی با ایران بترساند.» (۲)

۱

احداث خط لوله انتقال نفت عراق به عربستان سعودی، تأمین اعتبار پروژه های ساختمانی عراق توسط هند و انجام مقدمات دیدار نخست وزیر یوگسلاوی از بغداد، اهم گزارش های امروز در زمینه روابط بازرگانی خارجی عراق است.

به گزارش رادیو بی بی سی صدام حسین رئیس جمهور عراق، اعلام کرد عربستان سعودی با ایجاد یک خط لوله نفتی از عراق به این کشور که کار ساخت آن در سال آینده انجام خواهد گرفت، موافقت کرده است. این اقدام برای بهبود صادرات نفت عراق می باشد که بر اثر جنگ مختل شده است. صدام حسین همچنین گفت که اردن نیز با حمل نفت خام صادراتی عراق توسط تانکرهای نفتکش از آن کشور موافقت کرده است. (۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز به نقل از روزنامه انگلیسی فایننشال تایمز گزارش داد: بانک تازه تأسیس صادرات و واردات هند و بانک مرکزی عراق در مورد تأمین اعتبارات لازم برای اتمام پروژه های ساختمانی عراق که قرار بود توسط شرکت های هندی انجام پذیرد، به توافق رسیدند. این بانک مبلغ ۲۹۵ میلیون دلار به منظور ادامه پروژه های ساختمانی و پرداخت اقساط معوقه عراق اختصاص داده است. به نوشته فایننشال تایمز، به منظور کمک به ذخیره ارزی عراق، کشور هند با وارد کردن ۴ میلیون بشکه نفت خام و ۱۰۰ هزار تن سولفور از این کشور تا پایان سال ۱۹۸۴ موافقت کرده است. (۴)

در همین حال، خبرگزاری عراق از ملاقات زون دراگان معاون نخست وزیر یوگسلاوی در امور اقتصادی و هیئت همراه وی با وزیر بازرگانی عراق در بغداد خبر داد. این دیدار امروز و در چارچوب فراهم کردن مقدمات گفت و گوی ملیکا بلانیتس رئیس شورای اجرایی متحد جمهوری یوگسلاوی (نخست وزیر) با طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق صورت گرفت. در این ملاقات درباره اجرای پروتکل همکاری های مشترک اقتصادی و فنی و نیز فعالیت شرکت های یوگسلاوی و چگونگی اجرای چند پروژه توسعه در عراق بحث و گفت و گو شد. (۵)

ص: ۸۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، صص ۲۹ - ۲۸، رادیو امریکا، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو بی بی سی، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، ص ۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فاینشال تایمز.
۵- همان، ص ۲۴، بغداد - خیرگزاری عراق، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

امروز اخبار ضدونقیضی از تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق انتشار پیدا کرد.

روزنامه فرانسوی سوار نوشت پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی هفته گذشته پس از یک پرواز سری که شامل فرود در جزیره کرس، یونان و ترکیه می شد وارد عراق شده اند.^(۱)

روزنامه لوکوئیدین دوپاری (چاپ پاریس) نیز ضمن اعلام این خبر و با بیان اینکه هواپیماهای مذکور فاقد قطعات اساسی ای هستند که حداکثر کارایی آنها را تأمین می کند، افزود: «به دنبال فشار شدید ژاپن بر فرانسه، عراق متعهد شده است به نفتکش های این کشور که مشغول بارگیری نفت از ایران هستند حمله نکند.» به عقیده مفسر این نشریه، در حال حاضر، جهان نیاز چندانی به نفت خلیج فارس ندارد و با توجه به اینکه بسته شدن احتمالی تنگه هرمز موقتی خواهد بود این اقدام در آینده تأثیر مثبتی بر ارزش دلار خواهد داشت. در بخش دیگری از مطلب لوکوئیدین دوپاری آمده است: اعراب و فرانسه به دلیل بدهی عراق به آنها که بالغ بر ۴۵ میلیارد دلار می باشد در دام حمایت از صدام افتاده اند.^(۲)

نشریه لیبراسیون (چاپ پاریس) هم ضمن اشاره به سخنان دیروز پیر موروا نخست وزیر فرانسه، که گفته بود دولت فرانسه مجبور به تأیید یا تکذیب مطالب انتشار یافته در مورد تحویل تجهیزات نظامی به عراق نمی باشد، نوشت: «دولت دستخوش همه گونه فشار است و در اجرای تعهداتش دچار تردید شده است و محتاطانه می کوشد تا موقعیتش را در خلیج [فارس] مسموم نسازد.» لیبراسیون افزود: «تردید دولت فرانسه در هر حال چندان ارتباطی با تهدیدات ایران ندارد، زیرا این کشور [ایران] خود به تنگه هرمز نیاز دارد و نیز ... تقریباً کلیه اتباع فرانسوی مقیم ایران مخفیانه به وسیله ایرفرانس به فرانسه بازگشته اند.»^(۳)

در همین حال، در بغداد محمد قاسم فرمانده نیروی هوایی عراق، اعلام کرد: ورود هواپیماهای سوپراتاندارد به علت اشکالات فنی به تعویق افتاده است و خلبان های عراقی هنوز دوره آموزشی خود را در فرانسه می گذرانند.^(۴) وی توضیح بیشتری در این باره نداد، اما رادیو بی بی سی در گزارشی به اظهارات هفته گذشته رئیس جمهور عراق اشاره و اعلام کرد: صدام حسین گفته بود در مورد نرسیدن هواپیماها با مقامات فرانسوی تماس گرفته و گمان می کند این تعویق به دلیل فشاری است که بریتانیا و امریکا به فرانسه می آورند. صدام همچنین گفت که فرانسه توافق کرده تعهد خود را اجرا کند و هواپیماها قبل از پایان ماه جاری میلادی تحویل عراق خواهد شد.^(۵)

از سوی دیگر، روزنامه لوموند (چاپ پاریس) در گزارشی با عنوان "تهدید غیرمستقیم صدام" به نقل از رئیس جمهور عراق در نشست مطبوعاتی هفته پیش وی با خبرنگاران فرانسوی نوشت: عراق از میتران انتظار دارد که سوپراتانداردها را به این کشور تحویل دهد، زیرا در غیر این صورت، بازرگانان فرانسوی متوجه خواهند شد که موفقیتشان در عراق قبل از هر چیز بستگی به دوستی عراق با فرانسه داشته است. این دوستی هر چند عمیق باشد،

ص: ۸۱

۱- همان، صص ۱۳ و ۱۴، پاریس - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانس سوار.

۲- همان، ص ۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لوکوئیدین دوپاری.

۳- همان، صص ۲ و ۳، به نقل از روزنامه لیبراسیون.

۴- همان، ص ۹، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

در صورت عدم تحویل هواپیماها دوام نخواهد یافت.^(۱) به گفته رادیو اسرائیل، صدام حسین در گفت و گو با خبرنگاران مطبوعات فرانسه اظهار کرده است نیروی هوایی عراق دارای یک اسکادران هواپیمای میراژ اف ۱ می باشد که آنها نیز به موشک های اگزوسه مجهزند و جنگنده های اف ۱ همانند سوپراتانداردها دقیق و پر قدرت هستند و او درک نمی کند چرا ارسال سوپراتانداردها موجب این همه آشوب شده است. وی همچنین تأکید کرده است هیچ محدودیتی را در زمینه طرز استفاده از سوپراتانداردها نخواهد پذیرفت.^(۲)

۱

در پی تهدید عراق به استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه تأسیسات نفتی ایران و افزایش نگرانی ها از خطر گسترش جنگ، سه کشتی حامل تفنگ داران دریایی و یک ناو هواپیمابر امریکا به سوی اقیانوس هند حرکت کردند. در همین حال، یک دیپلمات شوروی هشدار داد مداخله امریکا موجب تشدید تنش و وخامت اوضاع منطقه خواهد شد.

روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال به نقل از سخنگوی وزارت دفاع امریکا (پنتاگون)، ضمن تأیید حرکت سه کشتی از تفنگ داران دریایی امریکا از آب های لبنان به طرف اقیانوس هند، افزود: حرکت این کشتی ها عکس العمل خوش بینانه و محتاطانه ای است که پس از توافق نیروهای درگیر در جنگ لبنان برای یک آتش بس، امکان پذیر گردید.^(۳)

هفته نامه انگلیسی گاردین نیز در شماره اخیر خود با اشاره به اعزام ناو هواپیمابر امریکایی "رنجر" به اقیانوس هند به دنبال افزایش بحران در منطقه خلیج فارس و نیز عدم واکنش رسمی امریکا به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، اعلام کرد که چند هفته پیش یک گروه ویژه به منظور بررسی راه های مقابله با اقدام احتمالی دولت ایران به بستن تنگه هرمز تشکیل شده است. به نوشته گاردین، عراق قبلاً مقامات امریکایی را از قصد خود برای پایان دادن به جنگ از طریق به کارگیری جنگنده های سوپراتاندارد علیه ایران آگاه کرده بود.^(۴) این در حالی است که لاری اسپیکر سخنگوی کاخ سفید، روز گذشته با یادآوری نگرانی امریکا از هرگونه مداخله در عبور و مرور کشتی های غیرجنگی از آب های بین المللی ضمن خودداری از توضیح در مورد اقدام امریکا در قبال بسته شدن تنگه هرمز گفته بود: «ما فقط قادر خواهیم بود که سیاست خودمان مبنی بر فراهم نکردن اسلحه برای ایران و عراق را پیگیری نمایم، اما به هر حال به علت اهمیت منطقه با کشورهای منطقه و هم پیمانان خود در رابطه با اهمیت خلیج [فارس] در تماس هستیم.»^(۵)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری کویت از سازمان ملل، ریچارد اوینیک معاون نماینده شوروی در سازمان ملل در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرد که اگر امریکا بخواهد مستقیماً در خلیج فارس مداخله کند وخامت اوضاع را در منطقه تشدید خواهد کرد. وی افزود: از عکس العمل دولت متبوع خود آگاه نیست، ولی شوروی از چنین مداخله ای استقبال نخواهد کرد.^(۶) در همین

ص: ۸۲

۱- همان، ص ۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لوموند.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶، رادیو اسرائیل، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه وال استریت ژورنال.

۴- همان، ص ۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از هفته نامه گاردین.

۵- همان، ص ۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه واشنگتن تایمز.

۶- همان، ص ۸، سازمان ملل - خبرگزاری کویت، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

حال، خبرگزاری رسمی شوروی (تاس) در تفسیری بر گزارش روزنامه امریکایی بوستون کلاب درباره طرح دولت ریگان برای انتقال یک گروه از جنگنده های اف ۱۵ به منظور شرکت در مانور مشترک امریکا و عربستان سعودی نوشت: حدس مسئله دشوار نیست که چنین عملیاتی درعمل، متضمن مداخله مستقیم نظامی امریکا در جنگ عراق - ایران، به دست گرفتن کنترل میادین نفتی به بهانه حفاظت از آنها و ایجاد کنترل راهبردی بر تمامی منطقه خلیج فارس است.^(۱)

بعضی از نشریات منطقه نیز تحلیل های مشابهی را درخصوص مداخله کشورهای غربی و امریکا در منطقه خلیج فارس منتشر کردند. روزنامه الوحده (چاپ امارات متحده عربی) نوشت: کشورهای خارجی نیروهای خود را برای مداخله در خلیج فارس تحت بهانه حفاظت از منطقه آماده می کنند. نشریه الوطن (چاپ کویت)، که از روزنامه های هوادار فلسطین است، امریکا را متهم به تلاش برای بهره برداری از جنگ ایران و عراق در جهت تأمین منافع خود متهم کرد. این روزنامه نوشت: «تبلیغات و جاروجنجال امریکا و حرکات وسیع نظامی این کشور ما را متقاعد می سازد که امریکا فرصت را از دست نخواهد داد و از بهانه ای که ایران یا عراق درمورد تهدید علیه کشتیرانی، علی رغم عملی کردن یا نکردن آن به دست می دهند، استفاده خواهد کرد.»^(۲)

۱

احتمال گسترش جنگ ایران و عراق موجب تشدید تلاش های سیاسی شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ شده است. امروز رادیو کویت به نقل از عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور شورای وزیران کویت، اعلام کرد در چهارمین اجلاس شورای همکاری خلیج فارس در دوحه موضوع جنگ ایران و عراق مورد بحث قرار خواهد گرفت. عبدالعزیز حسین درعین حال هشدار داد هرگونه اقدامی برای بستن خلیج فارس به روی کشتیرانی بین المللی خطرهای بسیاری برای تمامی دولت های منطقه به دنبال خواهد داشت.^(۳)

در همین حال، خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: الجزایری ها اخیراً به نمایندگی از کشورهای محافظه کار منطقه خلیج فارس که نگران تشدید بحران در منطقه هستند تلاش های جدیدی را آغاز کرده اند. مقامات الجزایری مذاکراتی را با رهبران کویت و امارات متحده عربی انجام داده اند. روز جمعه گذشته نیز سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان که حامل پیامی از شاه فهد بود عازم پایتخت الجزایر شد تا مسئله جنگ را با مقامات الجزایری مورد بررسی قرار دهد. آسوشیتدپرس در ادامه افزود: حبیب شطی رئیس سازمان کنفرانس اسلامی که زمانی درصدد انجام اقدامات میانجیگرانه برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق بود، درمورد توقف فوری جنگ اظهار بدبینی کرد. وی در مصاحبه با روزنامه الوطن (چاپ کویت) با بیان اینکه انتظار دارد قبل از برقراری هرگونه مصالحه میان ایران و عراق، جنگ بین آنها شدت بیشتری

ص: ۸۳

۱- همان، ص ۴، نیویورک - خبرگزاری تاس، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۱ و ۱۲، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه های الوحده و الوطن.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو کویت، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

پیدا کند، افزود: «تقاضاهای ایران تغییری نکرده و در رأس آنها موضوع محاکمه صدام حسین رئیس جمهور عراق، قرار دارد که نباید انتظار داشت مورد قبول ما و یا عراق قرار گیرد.»^(۱)

در همین حال، مجله المستقبل (چاپ پاریس) به نقل از یکی از مسئولان بلندپایه کشورهای عربی حوزه خلیج فارس نوشت: کشورهای خلیجی از پایان یافتن جنگ ایران و عراق کلاً مأیوس هستند. به عقیده این کشورها جنگ جز با پایان زندگی (امام) خمینی خاتمه نخواهد یافت. به نوشته المستقبل، این مقام بلندپایه گفت: «این برداشت و طرز تفکر پس از دیدار شیخ صباح الاحمد وزیر خارجه کویت و راشد عبدالله وزیر خارجه امارات متحده عربی از تهران در ماه اردیبهشت گذشته و ملاقات با مسئولین ایران، در نزد کشورهای خلیجی حاصل شده است.»

این نشریه در ادامه به نگرانی کشورهای خلیج فارس از تبعات ناشی از گسترش جنگ و عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز اشاره کرد. که در واقع این موضوع خود انگیزه ای برای تلاش بیشتر کشورهای مذکور در جهت خاتمه بخشیدن به جنگ ایران و عراق شده است. المستقبل در این باره آورده است: «در پرتو جو حاکم بر منطقه خلیج [فارس]، محافل خلیجی از ابراز نگرانی عمیق خود در مورد جدی بودن تهدیدات ایران دایر بر بستن تنگه هرمز و تعطیلی کشتیرانی برای مدتی طولانی در صورت بمباران شدن جزیره خارک امتناع نمی کنند، زیرا که پرتاب یک گلوله کاتیوشا از جزیره قشم برای بستن تنگه هرمز کافی خواهد بود و ایران برای انجام این امر هرگز به بهره برداری از سلاح دریایی خود که همچنان قوی است و جنگ قادر به فرسایش آن نبوده است نیاز ندارد.» المستقبل با اشاره به استقرار توپ های ۱۳۰ و ۱۵۵ میلی متری در امتداد جزایر سه گانه افزود: هیچ یک از کشورهای خلیجی به دنبال درسی که از جنگ عراق و ایران فراگرفتند هرگز به خود اجازه نخواهند داد تا به مقابله با ایران برخیزند و به گفته یکی از مقامات عرب این کشورها هرگز در جنگ با ایران خطر نخواهند کرد؛ جنگی که می دانند چگونه آغاز می شود، ولی نمی دانند چگونه پایان می یابد.^(۲)

محور دیگر تلاش های کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس ترغیب سوریه به بازگشایی خط لوله نفتی است که از شمال عراق شروع شده و با عبور از خاک سوریه به پایانه های بارگیری نفت در مدیترانه منتهی می شود. بازگشایی این خط لوله موجب رفع تنگنای صادرات نفت عراق خواهد شد و تصور می شود بدین ترتیب انگیزه این کشور در حمله به تأسیسات نفتی ایران برطرف گردد. مجله المستقبل در شماره اخیر خود در مطلبی به شرایط سوریه برای راه اندازی مجدد خط لوله نفتی عراق پرداخته و با اشاره به دیدار و گفت و گوی شیخ زاید بن سلطان آل نهیان حاکم امارات عربی متحده با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه آورده است: دمشق شرط کرده ۳۰ درصد از درآمد این خط لوله به سوریه اختصاص یابد، اما «هنوز بغداد به این خواسته سوریه پاسخ نداده است.» المستقبل افزوده است: «محافل

ص: ۸۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، کویت - خبرگزاری آسوشیتد پرس، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۲ - ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل.

دیپلماتیک عراق در کشورهای منطقه به امکان بهره برداری عراق از مخازن نفتی شناور خود در بحرین که دو سال قبل خریداری کرده برای صدور روزانه یک میلیون بشکه نفت از جزیره فاو در جنوب شط العرب [اروندروود] اشاره کرده اند.» باین حال به نوشته این مجله «بهره برداری از این مخازن در برابر حملات احتمالی ایران نیاز به حفاظت دارد که جنگنده های سوپراتاندارد قادر به آن می باشند.»
المستقبل خاطر نشان ساخته است: «کشورهای خلیج فارس خواهان توافق ضمنی عراق و ایران برای آزادی صدور نفت در هر دو کشور هستند.» (۱)

۱

اولین مانور مشترک نظامی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس (۲) امروز در حالی پایان یافت که به عقیده ناظران، این کشورها در حال حاضر از توانایی دفاعی لازم در برابر اقدام نظامی احتمالی ایران برخوردار نیستند.

به گزارش خبرگزاری امارات، در مرحله پایانی مانور مذکور در غرب صحرائی ابوظبی شیخ خلیفه بن زاید ولیعهد و معاون فرمانده نیروهای مسلح امارات شرکت کرد. (۳) رادیو بی بی سی در گزارشی از ابوظبی خاطر نشان کرد که برای نخستین بار چنین مانوری در یکی از نقاط جهان عرب با نظارت شورای همکاری کشورهای خلیج فارس برگزار گردید. این مانور که با شرکت حدود ۱۰ هزار نفر برگزار شد با اجرای یک شبه حمله به موضعی در بالای یک تپه به اوج خود رسید. حمله مذکور به وسیله تانک هایی انجام شد که تحت حفاظت هوایی جت های میراژ و بالگردها قرار داشتند.

به گزارش بی بی سی، این مانورها حامل پیامی سیاسی برای جهان است مبنی بر اینکه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس عزمی راسخ دارند که به فلسفه اتکاء به خویش جنبه عملی ببخشند زیرا برای آنها تصور اینکه در هنگام ضرورت بدون هیچ تردید و درنگی از ایالات متحده امریکا یاری بخواهند، بسیار دشوار بود. این گزارش در ادامه با اشاره به نگرانی شش کشور عربی حوزه خلیج فارس از برانگیختن خصومت همسایه خود ایران، به نقل از سرتیپ محمد سعید البادی رئیس ستاد ارتش امارات متحده عربی آورده است: نیروی نظامی مشترک کشورهای عضو شورای همکاری، خطر و تهدیدی علیه هیچ کشوری نیست. تشکیل این نیرو اساساً به واسطه ضرورتی است که نیازهای امنیتی در این نقطه حساس از جهان آن را ایجاب می کند. سرتیپ البادی افزود هر کس خواهان صلح است باید برای جنگ هم آمادگی داشته باشد.

بی بی سی در پایان گزارش خود توانایی دفاعی شورای همکاری خلیج فارس را چنین ارزیابی کرده است: اما مانورهای نظامی که در بیابانی در ابوظبی انجام می گیرد هر کیفیتی

ص: ۸۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۲- این مانور با نام "سپر شبه جزیره" و با شرکت نیروهای مداخله گر سریع شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس از هفته پیش آغاز شده بود.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، ص ۱۸، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

داشته باشد، در اینجا تا اندازه ای این نگرانی موجود است که اگر ایران بخواهد راه کلی صادرات نفت خلیج فارس را سد کند کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در حال حاضر کم و بیش فاقد نیروی پایداری هستند، به خصوص اگر ایران تصمیم بگیرد که در تنگه هرمز مین گذاری کند. برای مقابله با این احتمال امریکا اعلام کرده که چه کشورهای حوزه خلیج فارس از آن کشور درخواست کنند و چه درخواست نکنند در صورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز برای بازنگاه داشتن این آبراه مداخله خواهد کرد.^(۱)

۱

امروز در مورد تأثیر قطع احتمالی صادرات نفت از خلیج فارس بر بازار جهانی این محصول دیدگاه های متفاوتی مطرح شد. در این حال منابع خبری از افزایش حق بیمه نفتکش های عازم پایانه نفتی ایران در خلیج فارس به دلیل آنچه "خطرات فزاینده جنگ در منطقه" خوانده می شود، خبر دادند.

حوزه مورنو لئون وزیر انرژی و معادن ونزوئلا که قرار است در سفر هفته آینده اش به سه کشور کویت، امارات عربی متحده و عربستان سعودی راه های جلوگیری از اشباع بازار نفت را مورد بحث و بررسی قرار دهد، احتمال منجر شدن جنگ ایران و عراق به یک ضربه نفتی را بعید دانست.^(۲)

اولاف لانتسکه رئیس آژانس بین المللی انرژی نیز پیش بینی کرد که حتی در صورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز، جریان نفت جهان غرب فلج نخواهد شد. به گزارش خبرگزاری آلمان، لانتسکه افزود: بسته شدن تنگه هرمز باعث کمبود روزانه ۸ میلیون بشکه نفت در سطح جهان خواهد شد که در این میان کشورهای صنعتی غرب فقط از ۱۶ درصد مصرف نفت روزانه خود محروم خواهند شد و این کمبود را می توان از نیجریه، اندونزی، مکزیک، عربستان سعودی (از طریق دریای سرخ) و منابع دیگر تأمین کرد.^(۳)

علاوه بر این، نشریه نفتی لندن اوایل رپورت از دیدگاهی متفاوت به بررسی این مسئله پرداخت و خاطر نشان ساخت در صورت بسته شدن تنگه هرمز، با افزایش ظرفیت انتقال نفت عربستان در دریای سرخ و افزایش ظرفیت تولید دیگر کشورهای عضو اوپک در خارج از محدوده خلیج فارس، بازار نفت همچنان ۵/۳ تا ۵/۴ میلیون بشکه کمبود خواهد داشت. این نشریه سپس نتیجه گیری کرد که حتی وقوع چنین شرایطی موجب پیدایش وضعیتی نظیر سال های ۱۹۷۴ - ۱۹۷۳ و ۱۹۷۹ - ۱۹۷۸ نخواهد شد، چراکه هم اکنون تقاضای چندانی وجود ندارد، با این حال اگر بستن تنگه هرمز ادامه پیدا کند قیمت نفت سرانجام به آسمان خواهد رسید.^(۴)

از سوی دیگر، به گزارش روزنامه لیبراسیون (چاپ پاریس)، بیمه کنندگان کشتی ها در لندن که اوایل هفته جاری از بیمه کردن نفتکش های عازم پایانه جزیره خارک خودداری می کردند، از دیروز ضمن افزایش حق بیمه، مجدداً نفتکش های مذکور را بیمه می کنند. این روزنامه افزود: «بیمه کنندگان دلیل افزایش حق بیمه را خطرات فزاینده جنگ در منطقه دانسته اند، اما به احتمال

ص: ۸۶

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۴/۷/۱۳۶۲.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری رویتر.
- ۳- همان، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری آلمان غربی؛ و- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ص ۱۶، رادیو اسرائیل، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، لندن - خبرگزاری کویت، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از نشریه نفتی لندن اوایل ریپورت.

زیاد، عراق و برخی از دوستانش از جمله فرانسه، عامل این واکنش زودرس بیمه کنندگان بوده اند.» به نوشته لیبراسیون، با افزایش حق بیمه، ایران قیمت نفت خام خود را کاهش می دهد تا مشتریان را از دست ندهد و در نتیجه «از منابع قابل توجه مالی محروم می شود. عراق و متحدینش به منظور مذاکره [با ایران] دقیقاً روی تضعیف مالی ایران حساب می کنند.»^(۱)

۱

کارشناسان امور غرب آسیا در مرکز مطالعات بین المللی و راهبردی در واشنگتن آخرین تحولات جنگ ایران و عراق را با محوریت مسئله نفت و توانایی ایران در عملی ساختن تهدید خود مبنی بر بستن تنگه هرمز مورد بحث قرار دادند.

به گزارش رادیو امریکا، هنری شولر یکی از مدیران سابق شرکت های نفتی درباره اهمیت نفت خلیج فارس در اقتصاد جهان گفت: بیش از نیمی از نفتی که در سال ۱۹۸۱ در تجارت جهانی مورد دادوستد قرار گرفت از خلیج فارس تأمین شد و احتمال نمی رود در سال ۱۹۸۲ از این میزان کاسته شده باشد. هر اندازه که تقاضا برای نفت بیشتر شود این نسبت نیز بیشتر خواهد شد. عراق از ذخائر نفتی قابل توجهی برخوردار است، اما به سبب جنگ نمی تواند نفت خود را از طریق خلیج فارس صادر کند. خط لوله ای که بخشی از نفت صادراتی عراق را از طریق سوریه به بنادر دریای مدیترانه منتقل می کرد از آوریل سال گذشته و در پی اتحاد تهران و دمشق قطع شده است. عراق در حال حاضر فقط به وسیله خط لوله ای که از خاک ترکیه می گذرد قادر است مقدار کمی نفت صادر کند.

فردریک اکسل کارد کارشناس مرکز مطالعات بین المللی و راهبردی نیز با اشاره به سه میلیون و پانصد هزار بشکه نفتی که عراق روزانه پیش از جنگ صادر می کرد یادآور شد: صادرات نفت عراق اکنون به ششصد تا هفتصد هزار بشکه در روز محدود شده و به همین نسبت نیز از درآمد نفت آن کاسته شده است. با آنکه عراق در پی کاهش درآمد نفت سیاست صرفه جویی های اقتصادی را در پیش گرفت که به سیاست "سفت کردن کمر بندها" شهرت دارد، اما احتمال اینکه عراق به سبب دشواری های اقتصادی برای پایان بخشیدن به جنگ به شرایط ایران تن در دهد بسیار ناچیز است. ایران نیز با وجود تلفات سنگین انسانی که گفته می شود به حدود پانصد هزار نفر می رسد حاضر نیست از امید خود برای سرنگون ساختن صدام حسین رئیس جمهوری عراق، دست بردارد و به جنگ پایان دهد.

یوسف ابراهیم خبرنگار روزنامه وال استریت ژورنال نیز با بدبینی آینده جنگ را چنین پیش بینی کرد: این طولانی ترین جنگ در تاریخ نوین غرب آسیا است و فکر می کنم تا زمانی که رهبری در ایران دچار تغییر و تحول نشود جنگ هم پایان نخواهد گرفت. منظور من از تغییر در رهبری فقط پایان حیات آیت الله خمینی نیست. یوسف ابراهیم همچنین با بیان اینکه ایران

ص: ۸۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، ص ۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لیبراسیون.

آن گونه که تهدید کرده است توانایی بستن تنگه هرمز را ندارد، افزود: کاملاً آشکار است که آنها نمی توانند با غرق کردن ۱۰، ۱۲ تانکر نفتکش و گذاشتن تانکرها به روی هم تنگه هرمز را ببندند. آنها خودشان قادر به چنین کاری نیستند. چنین اندیشه ای حتی با کار گذاشتن مین هم عملی نیست. آنچه مورد بحث است ترساندن و به وحشت انداختن شرکت های بیمه یا ناخدایان کشتی های نفتکش از طریق غرق ساختن یکی دو تانکر یا شلیک به سوی آنها است. (۱)

۱

اتحاد شوروی تلاش می کند روابط نزدیک چهارجانبه ای را میان عراق، سوریه، اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین برقرار سازد. مجله المستقبل (چاپ پاریس) در شماره اخیر خود به بررسی این موضوع پرداخته است.

این نشریه در گزارشی با عنوان "کشورهای حوزه خلیج فارس از تلاش مسکو برای ایجاد مصالحه بین سوریه و عراق استقبال و پشتیبانی به عمل آوردند" نوشت: در تیرماه گذشته، دیداری بین عبدالحلیم خدام و طارق عزیز وزیر امور خارجه سوریه و عراق با حضور مقامات روسی در مسکو انجام شد. دو وزیر فقط به دست دادن با یکدیگر اکتفا کردند و هیچ گونه صحبتی میان آنها ردوبدل نشد و بالاخره این دیدار در میان نگرانی روس ها بدون هیچ نتیجه ای به پایان رسید، اما در پی این تلاش ها آشکار شد که بین سوریه و اردن روابط نزدیک و گرمی برقرار شده است.

مجله المستقبل در ادامه افزود: به منظور بارور ساختن تلاش های شوروی برای ایجاد نزدیکی بین دمشق و بغداد، اجلاس اخیر وزیران امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس که در مردادماه گذشته در طائف برگزار شد به شیخ صباح الاحمد وزیر امور خارجه کویت مأموریت داد تا با سفر به بغداد و دمشق مقامات عراقی و سوری را به تلاش برای ایجاد تفاهم بین دو رژیم تشویق کند. باوجود این تلاش ها، مفسرین خوش بین در خلیج فارس معتقدند تا مادامی که مصلحتی برای سوریه وجود نداشته باشد نمی توان به برقراری روابط نزدیک میان سوریه و عراق و در نتیجه، اقدام میانجیگری سوریه در نزد ایران امیدوار بود. المستقبل به نقل از یکی از مقامات کشورهای خلیج فارس در این خصوص آورده است: کشورهای خلیجی باید به دنبال یافتن یک مصلحت سوری بروند و اگر نیافتند، یک مصلحت سوری اختراع کنند تا سوریه را به پذیرش مصالحه با عراق و انجام میانجیگری نزد ایران ترغیب سازند.

این نشریه همچنین ضمن اشاره به نزدیکی اتحاد شوروی و عراق در پی وخامت روابط ایران و مسکو به ویژه بعد از دستگیری سران حزب توده افزوده است: روابط محکم و دوستانه جاری بین مسکو و بغداد این عقیده را در روس ها به وجود آورده که نباید از امکان تحقق یک محور چهارجانبه متشکل از سوریه، عراق، اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین مأیوس بود.

ص: ۸۸

هدف از ایجاد این محور برقراری اتحاد بین کشورهای یادشده برای ایستادگی در برابر ایالات متحده و متحدین آن می باشد. به ویژه با توجه به اینکه دخالت نظامی و مستقیم امریکا در جنگ (داخلی) لبنان و شکست قطعی سیاست امریکا در حل بحران غرب آسیا و ناتوانی هیئت حاکمه این کشور در انجام تعهدات خود در زمینه اعمال فشار به رژیم صهیونیستی برای عقب نشینی از لبنان و متوقف ساختن احداث شهرک های یهودی نشین در کرانه باختری و... عامل مشوقی در این رهگذر بوده است. از این رو اتحاد شوروی به خوبی درک می کند که در صورت برقراری محور فوق، ایالات متحده امریکا دیگر قادر به دورساختن شوروی از جست و جوی هر نوع راه حلی برای مسئله غرب آسیا و یا جنگ عراق با ایران نخواهد بود و در نهایت باید برای مسکو یک نقش اساسی در نظر گرفت. (۱)

۱

به دنبال توقف فعالیت کمیته چهارجانبه نظامی در لبنان (۲) خبرگزاری فرانسه امروز از بیروت گزارش داد کمیته مذکور پس از آنکه نمایندگان جنبش امل و حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان در مورد تصمیم خود مبنی بر تعلیق شرکتشان در این کمیته تجدیدنظر کردند کار خود را از سر گرفت.

بنا به این گزارش، تجدیدنظر این دو حزب پس از اقدامات رفیق حریری میانجی عربستان سعودی حاصل شده است. حریری در حال انجام مذاکراتی با رهبران گروه های لبنانی، دولت لبنان و دستیار رابرت مک فارلین فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا است. هدف این تماس ها تعیین محل اجلاس نشست آشتی ملی لبنان است که طرف های مختلف تاکنون بر سر آن به توافق نرسیده اند. در همین حال، ریموند اده معاون مسیحیان لبنان گفت در این اجلاس شرکت نخواهد کرد. وی نخستین اولویت را خروج نیروهای رژیم صهیونیستی از لبنان اعلام کرد (۳)

ضمیمه اول گزارش ۱: تشریح جغرافیایی منطقه عملیاتی والفجر ۴

* تشریح منطقه عملیاتی شیلر:

در استان کردستان ایران، خط مرزی در حدفاصل مریوان تا بانه (طبق قرارداد مرزی) به سمت داخل ایران فرورفتگی پیدا کرده و ارتباط مستقیم دو شهر مریوان و بانه را با یکدیگر قطع می کند. این منطقه به دلیل وجود رودخانه ای به نام شیلر، "دهانه شیلر" نامیده می شود. منطقه دهانه شیلر در مجاورت استان سلیمانیه عراق قرار دارد. گفتنی است استان های کردستان ایران و سلیمانیه عراق هر دو از مناطق کردنشین هستند.

ص: ۸۹

۱- همان، صص ۲۰ - ۱۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل.

۲- کمیته مذکور که در پی توافق آتش بس در ۲۵ سپتامبر ۱۹۸۳ (۴ مهر ۱۳۶۲) میان طرف های درگیر در لبنان تشکیل شد، متشکل از ارتش، جبهه لبنانی، جبهه راست گرایان، جبهه نجات ملی و جنبش امل بود که پس از تلاش برای استقرار آتش بس و تثبیت آن وظیفه داشت مقدمات نشست به منظور آغاز گفت و گوهای سیاسی میان سران احزاب و گروه های لبنان و نیز تعدادی از مقامات سابق این کشور را فراهم سازد. در این نشست نمایندگان نیز از کشورهای سوریه و عربستان و هیئت هایی از سوی پارلمان و دولت لبنان شرکت خواهند کرد.

۳- روزنامه کیهان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶.

* جنس زمین منطقه

منطقه شیلر تلفیقی از دشت و ارتفاع است و از نظر جنس زمین، دو نوع است:

الف) سنگی و سنگلاخی: رأس اغلب ارتفاعات سنگلاخ است.

ب) خاکی: اکثر زمین های منطقه حتی دامنه ارتفاعات از جنس خاک رس می باشد و فقط در کنار و مسیر رودخانه جنس زمین شن و ماسه است. به علت جنس خاک، در مواقع بارندگی سطح زمین چسبنده شده و حرکت خودروها کند و گاهی غیرممکن می گردد، این وضعیت در قسمت های شمالی کوهستان ها مانع تردد خودروهای چرخ دار در خارج از جاده می شود. اما در فصول غیربارانی عبور خودروهای شنی دار و چرخ دار خارج از جاده امکان پذیر است.

اکثر ارتفاعات منطقه پوشیده از جنگل های بلوط است که ارتفاع و قطر درخت ها در رأس ارتفاعات، بیشتر بوده و دید و تیر را محدود می کند.

* ارتفاعات منطقه

ارتفاعات این منطقه را می توان به سه بخش تقسیم کرد: ۱. ارتفاعات مرزی؛ ۲. ارتفاعات درون شیلر؛ ۳. ارتفاعاتی که دهانه شیلر را مسدود می کند (یعنی خط مرزی به صورت مستقیم به وجود می آید).

۱. ارتفاعات مرزی:

ارتفاعات جنوبی شیلر، به ترتیب از غرب به شرق عبارت اند از:

الف) ارتفاعات سورن

این ارتفاعات که بخشی از سلسله جبال زاگرس محسوب می شود، تقریباً ۵۰ کیلومتر از مرز ایران و عراق را تشکیل داده و با حداکثر ارتفاع ۲۵۷۰ متر از شمال نوسود در ایران تا توتمان در جنوب پنجوین ادامه می یابد.

ب) کوه زله یا ارتفاعات پنجوین

این ارتفاعات در جنوب غربی و مشرف بر شهر پنجوین واقع شده، از خط مرزی تا جاده پنجوین - سیدصادق (در جنوب کانی مانگا) در جهت جنوب به شمال امتداد می یابد و همراه ارتفاعات کانی مانگا گذرگاه یا تنگه ای را به نام روکان تشکیل می دهند. ارتفاعات مذکور دارای چند قله می باشد که به طور میانگین حدود ۱۸۰۰ متر ارتفاع دارند. ارتفاعات سنگ معدن، کله قندی در جنوب و دو ارتفاع ۱۸۱۰ و ۱۸۳۰ در میانه و در شمال آن شاخ شوکت قرار دارد که به جاده روکان نالپاریز ختم می شود.

در قسمت جنوبی ارتفاعات زله، شیاری وجود دارد که به دلیل وجود روستایی به نام حسن آباد، این شیاری نیز حسن آباد خوانده می شود، این ارتفاعات در جنوب به دو قسمت تقسیم می شود؛ به طوری که در غرب شیاری، قله کله قندی و در شرق آن یال حسن آباد قرار دارد.

خط مرزی پس از عبور از ارتفاعات زله با گذشتن از چندین تپه کم ارتفاع و قسمتی از دشت پنجوین قله خلوزه ۱ را در برمی گیرد.

ج) ارتفاعات خلوزه

این ارتفاعات شامل دو بخش می شود: خلوزه ۱ و خلوزه ۲ که هر دو با اختلاف اندکی حدود ۱۸۰۰ متر ارتفاع دارند و به صورت شرقی - غربی به داخل شیلر کشیده شده اند، به صورتی که خلوزه ۲ کاملاً در داخل شیلر قرار گرفته است.

ص: ۹۰

د) ارتفاعات مارو

خطوط مرزی پس از خلوزه به سمت ارتفاع مارو که با ارتفاع ۱۸۳۲ متر در شمال شرقی خلوزه واقع شده امتداد پیدا کرده است.

پس از این ارتفاع کوه شیلر با ۲۶۰۰ متر ارتفاع قرار دارد. خط مرز از کوه شیلر به بعد به طرف غرب تغییر مسیر می دهد.

۲. ارتفاعات درون شیلر:

الف) ارتفاعات شمالی

• ارتفاعات لری به بلندی ۲۰۲۰ متر، دارای چند قله و شیبی ملایم است.

• ارتفاع کنگرک، به بلندی ۱۸۱۰ متر که نوک آن سنگی و دامنه اش خاکی است.

• ارتفاع گرمک، با وسعت کم و حدود ۱۸۱۶ متر بلندی است.

بین سه ارتفاع ذکر شده فاصله وجود دارد که فاصله بین لری و کنگرک به دلیل وسعت آن، حالت دشت دارد و تقریباً جنگلی است.

فاصله بین کنگرک و گرمک نیز را یک تنگه تشکیل داده که جاده ای از آنجا عبور می کند و پادگان گرمک در آن منطقه قرار دارد.

در شرق این ارتفاعات دو ارتفاع براله و ادامه آن سربراله، واقع شده و ادامه این دو ارتفاع به ارتفاعات مارو و خلوزه متصل می شود.

ب) ارتفاعات جنوبی از شرق به غرب

• ارتفاع هفت توانان که ارتفاعی است کشیده با ارتفاع ۱۵۰۰ متر.

• تپه شهدا در جنوب هفت توانان واقع شده و دشتی با وسعت دو کیلومتر، این دو را از یکدیگر جدا می کند.

این دو ارتفاع داخل خاک ایران قرار دارد و دشمن روی این مناطق حضور دارد.

• تعدادی ارتفاعات کوچک که بیشتر در اطراف شهر پنجوین قرار دارند؛ از جمله تخم مرغی، سه درختی و هرگنه که حدود ۱۴۰۰ تا

۱۵۰۰ متر ارتفاع دارند.

• کلو با ارتفاع ۱۵۱۲ متر در انتهای غربی خلوزه ۲.

۳. ارتفاعاتی که دهانه شیلر را مسدود می کند:

ارتفاع مهم و راهبردی کانی مانگا که در امتداد دو ارتفاع مهم، از شمال لری و سورکوه و از جنوب به سورن منتهی می شود. این ارتفاع

دارای قله زیادی است؛ از جمله شیخ گزنشین با ۱۸۷۷ متر ارتفاع، شاخ تارچر با ۱۸۶۶ متر و ۲ ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰. این دو ارتفاع از

جنوب به جاده سیدصادق - پنجوین منتهی می شود.

• دشت پنجوین

در شمال شهر پنجوین دشت وسیعی به نام پنجوین وجود دارد که در میان ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک، کلو، هرگنه، زله و کانی

مانگا احاطه شده است.

* تنگه های موجود در منطقه

در آغاز دهانه شیلر بین چهار ارتفاع مهم (سورکوه، لری، کانی مانگا و سورن) سه تنگه وجود دارد: تنگه اول بین ارتفاع سورکوه و لری می باشد که رودخانه شیلر از آن عبور می کند و به دلیل نبودن جاده مناسب از اهمیت زیادی برخوردار نیست. تنگه دوم، بین ارتفاع لری و کانی مانگا که رودخانه قزلجه سو از میان این تنگه عبور می کند. تنگه سوم، تنگه بین کانی مانگا، سورن و زله می باشد. این تنگه به دلیل وجود دو ارتفاع زله و سورن طولانی شده و جاده مهم پنجوین به سیدصادق از این تنگه می گذرد و از این جهت دارای اهمیت فراوانی است و عقبه اصلی دشمن در منطقه محسوب می گردد. این تنگه به دلیل وجود شهرکی به نام نالپاریز در انتهای غربی تنگه، به نام نالپاریز خوانده می شود.

ص: ۹۱

رودخانه شیلر که از ارتفاعات قسمت شمالی شیلر سرچشمه می گیرد و به رودخانه زاب کوچک می ریزد ۱۵۰ کیلومتر طول دارد و در بهار، غیرقابل عبور و در بقیه فصول در قسمت هایی که رودخانه از زمین های صاف عبور می کند قابل عبور است.

- جاده های موجود در منطقه

۱. جاده آسفالت سیدصادق - سلیمانیه، به طول ۵۰ کیلومتر و عرض ۷ متر است.

۲. جاده آسفالت سیدصادق به حلبچه و خرما به طول ۳۸ کیلومتر و عرض ۶ متر است.

۳. جاده آسفالت پنجوین - سیدصادق، به طول ۱۵ کیلومتر و عرض ۶ متر که از تنگه طولانی نالپاریز عبور می کند.

- جاده های داخل شیلر

الف) جاده شوسه پنجوین به گرمک - سرسوراو.

ب) جاده شوسه پنجوین به نخلان میشاو.

ج) جاده آسفالت کخلان تا سرسوراو.

د) جاده آسفالت درجه ۳ از پنجوین تا مرز (به طرف بایوه).

ه-) جاده آسفالت درجه ۲ پنجوین - هرگنه - ولیاوه و هلال آوه.

از دیگر جاده های شوسه منطقه می توان به این موارد اشاره کرد: جاده شوسه پنجوین - کانی مانگا این جاده از روی قله شیخ گزنشین از سلسله قله های کانی مانگا عبور می کند به چوارتا و از آنجا به سلیمانیه ختم می شود؛ جاده جنوب کانی مانگا به توتمان که از بین ارتفاعات زله و سورن عبور می کند؛ جاده سرتاسری روی ارتفاعات پنجوین (زله) که از جاده آسفالت پنجوین - سیدصادق منشعب می شود و قله های ارتفاعات مشرف به پنجوین را به هم وصل می کند(۱).

ضمیمه دوم گزارش ۱: اهداف و مزیت های اجرای عملیات در منطقه دهانه شیلر

اصلی ترین هدف عملیات منطقه شیلر اتصال ارتفاعات سورکوه در جنوب غربی بانه (از شمال) به ارتفاعات سورن در غرب مریوان (در جنوب) بود تا با بهره گیری از آن خط مرزی از حالت فرورفتگی خارج و خط پدافندی مناسبی به دست آید. علاوه بر این اهداف فرعی دیگری نیز برای اجرای این عملیات در نظر گرفته شد که برخی از آنها عبارت اند از:

استقرار یگان ها در مواضع قابل پدافند با تصرف منطقه شیلر؛ تأمین پادگان های گرمک و پنجوین؛ در معرض تهدید قرار گرفتن حدود ۱۳ شهر و شهرک عراقی در پی تصرف ارتفاعات سورن و یال های غربی آن؛ فراهم شدن امکانی مناسب برای بهره برداری های سیاسی از طریق تصرف منطقه شیلر؛ خارج ساختن شهر و منطقه مریوان از زیر آتش توپخانه عراق با عقب راندن دشمن و قطع یکی از راه های اصلی ارتباطی ضدانقلاب با عراق که تأثیر فراوانی بر فعالیت ضدانقلاب می گذارد(۲).

-
- ۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر،
صص ۲۳ - ۱۵.
- ۲- همان، ص ۳۴.

مباحث مطرح شده در جلسه امروز سیدرحیم صفوی مسئول عملیات ستاد مرکزی سپاه، علی شمخانی جانشین فرمانده سپاه و عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، از منتفی شدن عملیات تصرف قلاویزان که به عنوان پشتیبانی عملیات والفجر ۴ مورد نظر بود، به علت مخالفت سرهنگ صیاد شیرازی حکایت داشت. (۱)

عزیز جعفری در این باره گفت: چون سرهنگ صیاد شیرازی قلاویزان را پشتیبان عملیات والفجر ۴ نمی داند، لذا اعتقادی به اجرای عملیات در آن منطقه ندارد و از طرفی چون تصرف قلاویزان نیاز به توپخانه و سایت موشکی ضد هوایی دارد و سپاه نیز در این زمینه نیازمند کمک ارتش است، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) که در منطقه مهران حضور داشت، به منطقه بانه فراخوانده شد.

از سوی دیگر، فرمانده نیروی زمینی ارتش با توجه به تأکیدی که بر اجرای هم زمان عملیات در ارتفاع بمو و ارتفاع شاخ خشیک در جنوب منطقه عمومی دربندیخان دارد نظر کارشناسی سپاه را مبنی بر ناموفق بودن عملیات در بمو بدون اجرای عملیات در شاخ خشیک پذیرفت و با اجرای هم زمان عملیات بر روی این دو ارتفاع موافقت کرد. بدین ترتیب مقرر شد در صورت موفقیت لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در منطقه بمو، عملیات در این منطقه ادامه یابد و در غیر این صورت، بلافاصله نیروهای این یگان به منطقه عملیاتی والفجر ۴ منتقل شوند. عزیز جعفری نیز پیشنهاد داد که یک تیپ برای کمک احتمالی به لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در نظر گرفته شود. (۲)

ص: ۹۵

۱- در عملیات والفجر ۳ (۷/۵/۱۳۶۲)، تصرف قلاویزان که بر شهر مهران تسلط دید و تیر داشت جزء اهداف اصلی عملیات بود، ولی تصرف این ارتفاع محقق نشد. به همین دلیل اجرای یک عملیات محدود و مستقل با هدف تصرف این ارتفاع و نیز پشتیبانی از عملیات والفجر ۴ مدنظر فرماندهان سپاه قرار گرفت. خارج شدن شهر مهران از دید و تیر دشمن و تجزیه قوای ارتش عراق از دیگر اهدافی بود که با اجرای این عملیات تحقق می یافت.

۲- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴ (داود رنجبر)، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۹۱ - ۲۸۷.

در ادامه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه و مسئولان ستاد این قرارگاه در جلسه حضور یافتند و درباره آمادگی یگان‌ها، مشکلات موجود در اجرای مأموریت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و راه حل‌های آن مباحثی مطرح شد. (۱)

فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه ابتدا در مورد شناسایی‌های انجام شده توسط یگان‌های تحت امر این قرارگاه مطالبی را بیان کرد. (۲) گزارش وی بیانگر این بود که دشمن معابر و شیارهایی را که لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای شناسایی استفاده می‌کرده، بسته است. بدین ترتیب علاوه بر مشکلاتی که در زمینه شناسایی‌های در عمق برای این یگان به وجود آمده، شناسایی از خط نیز در برخی از محورها ناقص انجام شده است. رضائیان آمادگی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در سایر زمینه‌ها و همچنین آمادگی تیپ قمر بنی هاشم (ع) را رضایت بخش خواند.

عده‌ای از فرماندهان عملیات از چپ به راست: سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری و علی فدوی

وی درباره میزان آمادگی لشکر ۳۱ عاشورا هم گفت: به علت آنکه این یگان دیر به منطقه آمده و احداث بنه، قرارگاه، آشپزخانه و... برای این یگان وقت گیر می‌باشد، پیشنهاد شده است که لشکر ۳۱ با لشکر ۸ نجف ادغام و با استفاده از امکانات تأسیساتی این یگان (آشپزخانه، بهداری و...) در مرحله اول وارد عمل شود.

رضائیان در ادامه گزارش خود با اشاره به آمادگی نسبی یگان‌ها، به سؤال رحیم صفوی در خصوص زمان مناسب برای اجرای عملیات این طور پاسخ داد: نظر ما روز یازدهم محرم (۲۶ مهرماه) است، ولی تعیین زمان قطعی را بر عهده یگان‌ها

ص: ۹۶

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: محمد باقری اطلاعات قرارگاه خاتم سپاه، مجید برزمهری مهندسی قرارگاه مقدم حمزه، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، حسن دانایی فر طرح و عملیات قرارگاه خاتم، حسن شفیع زاده توپخانه قرارگاه مقدم حمزه، سیدرحیم صفوی مسئول عملیات سپاه، علی شمخانی قائم مقام فرمانده سپاه، علیرضا عندلیب مهندسی قرارگاه خاتم، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، اکبر غمخوار لجستیک قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، علی فضلی عملیات قرارگاه مقدم حمزه (سپاه) و داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم.

۲- سازماندهی قرارگاه‌های فرعی حمزه برای تصرف اهداف عملیاتی در ضمیمه گزارش درج شده است.

گذاشته ایم تا با توجه به پیشرفت کارشان روز نهایی آمادگی خود را به ما اعلام کنند. وی اضافه کرد: البته این زمان برای یگان های ۱۴ امام حسین (ع) و ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) مناسب نیست. چون تکمیل شناسایی ها و جا به جایی آنها زمان بر است. باین حال با یک یا دو روز جابه جایی این مسئله قابل حل است و از آنجا که لشکر امام حسین (ع) دو روز بعد از لشکر نجف و لشکر عاشورا عمل می کند این مسئله به طور طبیعی حل می شود.

فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه همچنین در پاسخ سؤال علی شمشانی درمورد معقول بودن تأخیر دوروزه اجرای عملیات در محور مریوان نسبت به محور بانه، اظهار کرد: «ما به این نتیجه رسیده ایم که برای تضعیف عراق در جبهه مریوان، ابتدا در محور بانه عملیات کنیم و تا آن زمان نیز در جبهه مریوان راهکارهای مناسبی پیدا می شود.»

در ادامه جلسه، اکبر غمخور مسئول لجستیک و مجید برزمهری مسئول مهندسی قرارگاه مقدم حمزه و حسن شفیع زاده مسئول توپخانه این قرارگاه راجع به میزان آمادگی واحدهای خود توضیحاتی دادند. برزمهری از کمبود کمرشکن برای نقل و انتقال دستگاه های مهندسی، شفیع زاده از کمبود گلوله توپ ۱۲۲ میلی متری و کم بودن سهمیه گلوله برای انواع توپ ها و به خصوص توپ های دوربرد که باید عقبه های دشمن در پشت ارتفاعات کانی مانگا و سیدصادق را هدف قرار دهند، اظهار نارضایتی کردند(۱).

۱

در ادامه مباحث عملیاتی در جلسه فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه امروز مانور عملیات، آخرین وضعیت دشمن و راهکارهای پیش رو مورد بحث قرار گرفت.

ابتدا، علی رضائیان ضمن اظهار تأسف از تعلل به وجود آمده در تصرف ارتفاعات لری هنگام عقب نشینی عراق از سورکوه و ارتفاع آسمان بین در شانزدهم شهریورماه، گفت: در آن زمان با توجه به وضعیت ناپایدار نیروهای عراق این امکان فراهم بود تا با به کارگیری نیروی اندک و بدون تلفات این ارتفاع مهم تصرف شود.(۲)

سپس علی فدوی در گزارشی از محل و نحوه استقرار نیروهای دشمن، به حضور ۹ تیپ و ۹ گردان عراقی در منطقه اشاره کرد و با بیان اینکه هرروز به تعداد یگان های دشمن اضافه می شود، افزود: حدود یک ماه پیش کلاً ۳ تیپ و ۲ گردان از عراق در منطقه حضور داشت و عراق هیچ کانالی هم احداث نکرده بود و سیم خاردار و مانعی نیز در زمین وجود نداشت. وی همچنین با یادآوری وجود نیروهای احتیاط دشمن در مناطق چوارتا، برزنجه و کانی مانگا و

ص: ۹۷

۱- سند شماره ۴۰۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی دیدگاه ارتش نسبت به عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۲۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره (۱۲۹۴۱)، صص ۲۳ - ۱۰.

۲- مطالبی درباره چگونگی عقب نشینی عراق از ارتفاعات سورکوه و آسمان بین به نقل از گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ضمیمه گزارش آمده است.

نزدیکی این مناطق به منطقه درگیری در مرحله اول، گفت که در صورت درگیری، دشمن در عرض یک ساعت نیروهای احتیاط را به منطقه وارد خواهد کرد.

در ادامه جلسه، روی طرح مانور بحث شد. نظر کلی فرماندهان بر آن بود که عملیات در مرحله اول از محور بانه، ارتفاع لری و از ارتفاعات شرق آن بین کنگرک، گرمک، بلاله و مارو اجرا شود و تصرف سورن و کانی مانگا در مراحل بعد صورت گیرد. علی رضائیان در توجیه نظر مثبت خود درباره طرح مذکور گفت: ما نباید ابتدا بر روی هدف های بزرگ عمل کنیم، بلکه باید روی مارو، لری و... محکم عمل کرده و تثبیت کنیم و بعد در پنجون وارد عمل شویم یا اینکه ابتدا از سمت لری به روی کانی مانگا (از شمال به جنوب) عمل کنیم. وی اضافه کرد: جمهوری اسلامی ایران تحمل شکست و تلفات زیاد را نخواهد داشت و ندارد. (۱)

۱

در جلسه ای که بعد از ظهر امروز با حضور برخی فرماندهان قرارگاه خاتم و فرماندهان یگان های عمل کننده در عملیات والفجر ۴ به مدت چهار ساعت در قرارگاه تاکتیکی حمزه برگزار شد، (۲) درباره آخرین جابه جایی یگان های مأمور در منطقه، استعداد نیروهای دشمن، میزان آگاهی دشمن از تحرکات و استعداد خودی، نقاط قوت دشمن، چگونگی استقرار و آرایش نیروهای عراقی، مانور یگان ها و نحوه ادغام نیروهای سپاه و ارتش، استعداد توپخانه و کمبدهای آن و خطرهای ناشی از تأخیر احتمالی در اجرای عملیات بحث و گفت و گو شد. در پایان این جلسه نیز روز اجرای عملیات تعیین و درباره تقدم به کارگیری یگان ها تصمیم گیری شد.

در این جلسه، ابتدا سرهنگ امیربگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (ارتش) به جابه جایی های یگان ها اشاره کرد و گفت: لشکر ۳۱ عاشورا (سپاه) به محور بانه آمد و قرار است با لشکر ۸ نجف (به عنوان قرارگاه حمزه ۳) مأموریت خود را اجرا کند. لشکر ۴۱ ثارالله (ع) (سپاه) نیز از

ص: ۹۸

۱- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴ (محمدرضا دینانی)، ۱۳۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۷۴ - ۷۱.

۲- سرهنگ ابراهیمی از قرارگاه مقدم حمزه، ابوشهاب معاون لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر ۲۸ کردستان، سرهنگ امیربگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه ارتش، محمد باقری اطلاعات قرارگاه خاتم سپاه، غلامحسین بشردوست از طرح و عملیات ستاد خاتم، سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش، حسن دانایی فراز اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، سرهنگ درافشان فرمانده تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سپاه، سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ شقاقی رکن ۲ قرارگاه مقدم حمزه، علی شمشانی قائم مقام فرمانده کل سپاه، سیدرحیم صفوی مسئول طرح و عملیات سپاه، اکبر غمخور مسئول لجستیک قرارگاه مقدم حمزه سپاه، علی فدوی اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، سرهنگ فرتاش فرمانده تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان، علی فضلی عملیات قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ قویدل رکن ۲ نیروی زمینی ارتش، کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)، کوسه چی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا، سرهنگ مظفری فرمانده تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه و سرهنگ رشید نخعی فرمانده توپخانه قرارگاه حمزه در این جلسه حضور داشتند.

احتیاط محور مریوان خارج شد و با لشکر ۱۴ امام حسین (ع) (به عنوان قرارگاه حمزه ۱) در این محور وارد عمل می شود و لشکر ۲۸ کردستان (ارتش) نیز احتیاط محور مریوان است.

سپس سرگرد شقاقی افسر اطلاعاتی قرارگاه تاکتیکی حمزه (ارتش)، استعداد یگان های عراقی (۱) را چنین تشریح کرد: «در منطقه کلاً ۳۰ گردان مانوری عراقی با ما درگیر هستند و ۱۲ گردان توپخانه، آنها را پشتیبانی می کند و ۲۸ گردان نیز تقویت منطقه را بر عهده دارند، به نحوی که یگان های تقویت نزدیک در ۲ ساعت و ۴۰ دقیقه، [و نیروهای] تقویت دور، طی ۷ ساعت و ۳۰ دقیقه می توانند وارد منطقه درگیری شوند.» سرگرد شقاقی همچنین درباره اطلاعات دشمن از وضعیت نیروهای خودی افزود: «دشمن از سمت تک ها و اهداف ما آگاه است حتی از تغییرات پاسگاه فرماندهی از دره واران به دره تفی (از شمال مریوان به غرب مریوان) اطلاع دارد. همچنین از حضور یگان های ارتش و ترکیب آنها آگاهی کامل دارد ولی از ترکیب نیروهای سپاه مطلبی نمی داند.» وی در مورد تدابیر تاکتیکی دشمن در خطوط مقدم نیز اظهار کرد: «دشمن چون می داند خطوط اولیه اش سقوط خواهد کرد، نیروهای ضعیف تر را در خط مستقر کرده و نیروهای قوی تر را در خطوط بعدی گذاشته است و اجرای پاتک، تاکتیک اصلی دشمن برای مقابله با نیروهای ایرانی است. ... دشمن شناسایی وسیع و دقیقی توسط هواپیما انجام داده و برخی مناطق را تا ۲۰ بار توسط هلیکوپتر شناسایی کرده است.»

سرگرد شقاقی در توضیح تاکتیک های دفاعی و نحوه آرایش دشمن گفت: «نیروهای عراقی بهترین خطوط دفاعی را اشغال کرده اند (در بهترین مواضع پدافندی مستقر شده اند) و تمام خطوط متکی به میدان مین، کانال و سیم خاردار است و در هر جا که مانع طبیعی وجود ندارد با کار گذاشتن بشکه های آتش زا و بمب های انفجاری مانع ایجاد کرده است.» وی سپس تأکید کرد که نیروهای دشمن در هیچ منطقه ای مجتمع نیستند بلکه در همه ارتفاعات از رده دسته تا رده گروهان به صورت پایگاهی آرایش گرفته اند و این پایگاه ها نیز توسط میادین مین، تله های انفجاری و... مجهز شده و به وسیله کانال های باریکی به همدیگر ارتباط دارند و تصرف هر کدام از آنها باعث سقوط بقیه پایگاه ها نمی شود؛ یعنی اگر پایگاهی سقوط کرد نیروهای خودی باید برای تصرف پایگاه بعدی از صفر شروع کنند و تمامی این پایگاه ها نیز انواع سلاح ها را به میزان کافی در اختیار دارند.

افسر اطلاعاتی ارتش در قرارگاه تاکتیکی حمزه در ادامه درباره توانایی های دشمن در کنترل و هدایت منطقه درگیری و هوشیاری آنان در خصوص حمله نیروهای خودی اعلام کرد: دشمن از رادارهای رازیت و دستگاه های کنترل میدان نبرد برخوردار است و با این دستگاه ها می تواند نیروهای خود را هنگام درگیری هدایت کند.

ص: ۹۹

۱- در ضمیمه این گزارش به نحوه گسترش نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی والفجر ۴ پرداخته شده است.

وی در عین حال در توصیف ضعف نیروهای دشمن به افزایش تعداد افراد فراری از یگان های عراقی اشاره کرد و گفت حتی برخی گزارش ها حاکی است از یک گروهان عراقی ۲۰ نفر فرار کرده اند. وی در پایان گزارش خود اضافه کرد که فرماندهان رده بالای عراقی به نیروهای مستقر در منطقه گفته اند که از ۲۵ مهر به بعد آماده حمله ایران باشند.

در ادامه جلسه، علی فدوی مسئول واحد اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، درباره مناطق استحفاظی نیروها، هدایت یگان های عراقی، اهمیت جاده های موجود در منطقه تحت تسلط عراق و نوع استفاده نیروهای عراقی از این جاده ها مطالبی را به اطلاع حاضران رساند. وی سپس در مورد تحلیل دشمن از وسعت منطقه مورد نظر ایران برای حمله گفت: «دشمن تصور می کند که ما از سورکوه (۱) جنوب غربی بانه تا حلبچه (شمال غربی نوسود) به او حمله خواهیم کرد.» فدوی افزود: «موانع دشمن در منطقه عملیاتی مخصوصاً در منطقه پنجوین کامل و مستحکم است، ولی چون یگان های عراقی در محور بانه فرصت زیادی برای ایجاد موانع و احداث میادین مین نداشته اند لذا از رده های بالا- به آنها تأکید شده است که در صورت هر گونه سهل انگاری، مجازات های سنگین در انتظارشان خواهد بود.» وی اقدام دشمن در ایجاد موانع جدید در محور بانه را محتمل دانست و درباره هوشیاری و اطلاعات دشمن از وضعیت نیروهای خودی گفت: «دشمن از اجرای عملیات توسط ما کاملاً آگاه است و اطلاعات دقیق از وضعیت نیروهای ما دارد تا جایی که یگان در خط عراق، مسیر دقیق رفت و آمد سرهنگ صیاد شیرازی و اینکه با کدام وسیله و چه ساعتی به منطقه آمد را به رده بالاتر اطلاع داده است.» (۲)

پس از گزارش عناصر ستادی قرارگاه مقدم حمزه، برخی از فرماندهان یگان ها در خصوص موضوعات مختلف مربوط به یگان خود گزارش دادند. ابتدا سرهنگ مظفری فرمانده تیپ ۲ از لشکر ۲۱ حمزه (ارتش)، که قرار است با لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در قرارگاه فرعی حمزه ۱ عملیات شرکت کند، درباره مأموریت کلی یگان خود و نحوه ادغام نیروهای ارتش و سپاه گفت: «با توافقی که شده است قرار است در مرحله اول نیروهای ما وارد عمل نشوند و فقط گردان های لشکر ۱۴ امام حسین (ع) عمل کنند و قرار شد یک گردان ما در مرحله اول در خط پدافندی باشد و یک گردان هم برای تأمین جاده ها در نظر گرفته ایم و یک گردان هم در احتیاط است و در مرحله دوم بنا بر وضعیت منطقه نبرد و فشار دشمن سه گردان تیپ ۲ را به کار خواهیم گرفت.» وی علت وارد عمل نشدن گردان های تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه در مرحله اول عملیات را این طور بیان کرد: «نظر برادر حسین خرازی [فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)]

ص: ۱۰۰

۱- تا تاریخ ۱۶ شهریور ۱۳۶۲، ارتفاع سورکوه در اختیار نیروهای عراقی بود، ولی یگان مستقر در آن منطقه بنا به عللی از جمله حضور قوی تر نیروهای ایرانی و نبود عقبه مطمئن از سورکوه و آسمان بین ناچار به عقب نشینی شد و تمام منطقه شمال رودخانه شیلر در اختیار نیروهای لشکر ۸ نجف قرار گرفت.

۲- سند شماره ۴۱۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش از پیشرفت کار و میزان آمادگی در قرارگاه حمزه (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۲۴/۷/۱۳۶۲، (نوار شماره ۱۲۸۱۸)، محمدرضا دیانی، صص ۱۹ - ۱.

این است که باتوجه به اینکه باید واحدهایش را جمع کند و واحدهای آن لشکر شناسایی بیشتری دارند و خود ایشان هم بیشتر کار کرده است و می خواهد یک مقدار وضعیت بهتر در دستش باشد، لذا گردان های مانوری در مرحله اول از لشکر ۱۴ امام حسین (ع) انتخاب شدند.»

حسین خرازی نیز در تأیید مقهور نبودن به کارگیری واحدهای ارتش در مرحله اول عملیات گفت: «الآن عملیات نزدیک است و وقت نیست که نیروهای [لشکر ۱۴ و تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه] باهم به شناسایی بروند، لذا در مرحله اول ان شاء الله خودمان عمل می کنیم و تصمیم گرفته ایم که یک گردان از ارتش، جاده عقبه اصلی ما را به طور ۲۴ ساعته تأمین کند و یک گردان هم ان شاء الله بعد از عملیات مرحله اول آماده ادغام است.»

گفت و گوی علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم در حاشیه جلسه فرماندهان

فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) مشکلات منطقه واگذار شده به این یگان را چنین برشمرد: «دشمن خودش را مستحکم کرده، نیروی ما باید ۴ ساعت پیاده روی کند و تا ۵۰ متری [ارتفاع] کله قندی برود و از آنجا درگیر بشود، لکن باتوجه به استحکامات و موانع موجود تا ۲ کیلومتر قبل از هدف، نمی تواند این کار را بکند. لذا هنوز به طرح مشخصی نرسیده ایم. رسیدن به کله قندی و سنگ معدن یک عملیات واسطه ای می خواهد و این کار زمان لازم دارد.»

سپس سرهنگ فرتاش فرمانده تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان از قرارگاه حمزه ۲، درباره آخرین وضعیت نیروها، نواقص موجود در شناسایی ها و مشکلات طرح مانور و آمادگی نسبی این یگان مطالبی بیان کرد. وی با اشاره به طرح مانور یگان خود با تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) یادآور شد که باتوجه به بُعد مسافت در یکی از محورها، باید امکاناتی را فراهم سازیم که پس از تصرف هفت توانان نیروهای بعدی بتوانند خود را به اهداف بعدی (قله مسعود در غرب هفت توانان) برسانند و با یگان سمت چپ الحاق کنند.

کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) هم به تبیین هماهنگی های انجام شده با تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه، چگونگی ادغام نیروها، وضعیت منطقه واگذار شده به این یگان و مشکلات ناشی از وجود موانع پرداخت و ضمن

اظهار نگرانی از نبود هماهنگی کامل در الحاق با جناح های خود (قرارگاه حمزه ۱ در جنوب و قرارگاه حمزه ۳ در شمال) خواهان توجه بیشتر فرماندهی به امر الحاق شد.

فرماندهان قرارگاه حمزه ۴ (سرهنگ درافشان فرمانده تیپ ۱ از لشکر ۲۸ کردستان و کوسه چی از لشکر ۲۵ کربلا) نیز در مورد آخرین وضعیت یگان های خود، مشکلات پیش رو و شناسایی های انجام شده توضیحاتی دادند. این دو فرمانده درباره نوع ادغام نیروها اختلاف نظرهایی داشتند. سرهنگ درافشان بر واگذاری نیرو به گردان هم جوار و استقلال فرماندهی گردان ها تأکید داشت، در حالی که نظر کوسه چی ادغام کامل ۲ گردان تیپ ۱ با ۲ تیپ لشکر ۲۵ کربلا و اشتراک فرماندهی بود، که اغلب فرماندهان حاضر در جلسه اشکالاتی را در مورد این نوع ادغام مطرح کردند.^(۱)

سرهنگ رشید نخعی فرمانده واحد توپخانه قرارگاه مقدم حمزه هم درباره استعداد کلی توپخانه، تعداد و نوع توپ های اختصاص یافته به قرارگاه های فرعی، نحوه سازماندهی توپ ها برای پاسخ گویی به درخواست یگان ها در حین عملیات، شیوه عمل توپخانه ها در عملیات، نقش افسران رابط توپخانه و مشکلات پیش روی این واحد توضیحاتی بیان کرد. پس از آن، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (سپاه) از کم بودن سهمیه گلوله های توپ اظهار نارضایتی کرد و گفت: می گویند یک "گردان توپخانه" ولی هر توپ آن ۷ گلوله سهمیه دارد. در ۲۴ ساعت می شود ۴۲ گلوله، یعنی یک گردان آتشبار ۱۲۰ گلوله در ۲۴ ساعت سهمیه دارد که این بسیار اندک است. سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش، در این باره پاسخ داد: گلوله های واگذار شده نهایت مقدمات جمهوری اسلامی ایران است. این چیزی است که به ما واگذار شده است و ما هیچ چیزی را پنهان نمی کنیم و اگر مهماتی باشد که پای کار نیاوریم، این خیانت است، تمام مقدمات ما همین است.

رضائیان همچنین خواستار سرعت عمل یگان ها برای آغاز عملیات شد و افزود: هر چند برخی یگان ها، نواقصی در شناسایی دارند، ولی هوشیاری و اقدامات روزانه دشمن برای تسلیح زمین و وارد کردن نیروهای جدید، ممکن است باعث بسته شدن راهکارهای فعلی و آسیب دیدن کل عملیات شود. وی در ادامه با اشاره به تاکتیک های عملیات در کوهستان تأکید کرد: «جنگ ما در اینجا جنگ پایگاهی است، چه بسا دو یا سه دسته ده نفری با هدایت خوب بتوانند یک پایگاه را تصرف کنند که یک گردان نتواند، اینجا ما هر چه بیشتر نیرو وارد کنیم، بیشتر آسیب خواهیم دید و گردان ها باید به صورت دسته ای وارد عمل بشوند.»^(۲)

پس از گزارش فرماندهان و تذکرات مسئولان، جلسه به فرماندهان قرارگاه خاتم محدود شد.^(۳) در این جلسه فرماندهان درباره تقدم و تأخر به کارگیری یگان ها و زمان آغاز عملیات

ص: ۱۰۲

۱- سند شماره ۴۱۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی مشکلات عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۲۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۱۹) داود رنجبر، صص ۲۴ - ۲.

۲- سند شماره ۴۱۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۲۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۰)، داود رنجبر، صص ۱۵ - ۶.

۳- در این بخش از جلسه علی شمخانی، سیدرحیم صفوی، غلامحسین بشردوست، سرهنگ جمالی، سرهنگ قویدل و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم حضور داشتند.

گفت و گو کردند و سرانجام قرار شد در مرحله اول در محور بانه قرارگاه حمزه ۳ (لشکر ۸ نجف، لشکر ۳۱ عاشورا و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان) با هدف تصرف ارتفاعات لری و ارتفاعات شرق آن و در محور مریوان قرارگاه حمزه ۲ (تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان) با هدف تصرف ارتفاعات مارو و خلوزه وارد عمل شوند و دو روز پس از آن لشکر ۱۴ امام حسین (ع) (قرارگاه حمزه ۱) برای تصرف ارتفاعات پنجوبین اقدام کند.

فرماندهان حاضر در این جلسه روز عملیات را چهارشنبه ۲۷ مهرماه تعیین کردند، ولی ساعت قطعی حمله را به نظرخواهی از فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه موکول کردند.

پس از طرح این مباحث به منظور مشورت و تصمیم گیری نهایی فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه (علی رضائیان و سرهنگ امیریگی) به جلسه فراخوانده شدند. آنان نیز باتوجه به هوشیاری و اقدامات روزافزون دشمن برای ایجاد موانع در محورهای عملیاتی خواهان اجرای هرچه سریع تر عملیات شدند و درنهایت روز ۲۷ مهرماه به عنوان زمان اجرای عملیات تعیین شد ولی درباره ساعت شروع عملیات تصمیم قطعی اتخاذ نشد. (۱)

بعد از آن، بار دیگر همه فرماندهان یگان ها و مسئولان واحدها در جلسه حاضر شدند و زمان قطعی عملیات به آنان ابلاغ شد. در پایان این جلسه علی شمخانی قائم مقام فرمانده کل سپاه پاسداران، نکاتی را بدین شرح به افراد حاضر در جلسه متذکر شد:

۱. قرارگاه مقدم حمزه سریعاً برآوردهای لجستیکی را تهیه کند و یگان ها آماده عملیات شوند.

۲. نحوه و نوع به کارگیری احتیاط قرارگاه ها مشخص شود، هماهنگی های انجام شده برای ادغام نیروها کافی نیست و شناسایی ها نیز ناهماهنگ است. همچنین یگان های عمل کننده با یگان های جانبی خود هماهنگی کامل انجام نداده اند، لذا قرارگاه حمزه و یگان های عمل کننده باید تا قبل از عملیات این امور را به نتیجه برسانند.

وی تقدم به کارگیری یگان ها را چنین اعلام کرد: در روز چهارشنبه (۲۷ مهر) قرارگاه های حمزه ۳ و حمزه ۲ وارد عملیات می شوند. قرارگاه حمزه ۴ آماده به کارگیری در منطقه حمزه ۲ باشد؛ حمزه ۱ هم در مرحله بعد وارد عمل می شود. (۲)

راوی قرارگاه مقدم حمزه آن بخش از مذاکرات فرماندهان را که مربوط به طرح مانور یگان ها و اختلاف نظر در به کارگیری نیروهای ارتش در برخی یگان ها می شود این طور جمع بندی کرده است:

«جلسه با حضور کلیه یگان های ارتش و سپاه تشکیل و قرار شد چهارشنبه شب عملیات انجام شود. نظر بچه های سپاه این است که ارتش به خصوص لشکر ۲۸ سنندج [کردستان] - که تا حالا عملیات منظم انجام نداده است - توجیه نیست. دلایل دیگر آنها این است که ادغام با ارتش را دست و پاگیر می دانند ... به همین دلایل بچه های شناسایی هنگام

توجیه درمورد راهکارها و محورها [به آنها چیزی] نمی گویند. ... اغلب یگان ها،

ص: ۱۰۳

۱- سند شماره ۴۱۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۲۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره (۱۲۸۲۱)، داود رنجبر، صص ۲۱ - ۱۷.

۲- همان، صص ۷ - ۵؛ و- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۳۹ - ۳۳۷.

نیروهای ادغامی ارتش را برای تأمین جاده ها و احتیاط گذاشته اند.

قرار شد که ابتدا روی ارتفاعات پنجوین عمل نشود. خود فرمانده گردان های لشکر ۱۴ امام حسین (ع) با عملیات مخالف هستند، لذا لشکرهای ۱۴ امام حسین (ع) و ۴۱ ثارالله (ع) برای پنجوین [در نظر گرفته شدند] که البته لشکر ۴۱ ثارالله (ع) احتیاط خواهد بود. ابتدا نیروهای برادران احمد کاظمی و کریم نصر با ارتش روی لری و مارو عمل می کنند و لشکر ۲۵ کربلا- احتیاط قرارگاه خواهد بود. درضمن لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) برای عمل در کانی مانگا به بانه رفته است. (۱)

۱

فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه در نامه ای به قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ (تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) از سپاه پاسداران و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان از ارتش) ضمن ابلاغ مأموریت این قرارگاه برای تصرف ارتفاعات مارو، براله، سربراله، خلوزه ۱، خلوزه ۲ و هفت توانان در محور مریوان به برخی یگان های پشتیبانی نزدیک و دور، سازمان رزم، و امکانات و نقاط قوت و ضعف دشمن اشاره کرده است.

طبق اطلاعات ارائه شده در این نامه، یگان های پشتیبانی نزدیک دشمن که در منطقه عمومی پنجوین قرار دارند شامل ۳ تیپ و ۱ گردان پیاده کوهستانی، ۱ گردان و ۱ گروهان تانک، ۲ گردان توپخانه و ۸ گروهان کماندویی است و یگان های پشتیبانی دور دشمن نیز که در سلیمانیه، سیدصادق، عربت و قره داغ مستقر هستند، شامل ۲ گردان پیاده کوهستانی، ۲۰ گردان پیاده، ۹ گردان گارد مرزی، یگ گردان کماندویی و ۱۲ گردان توپخانه می باشد.

در نامه فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه برخی روش های دشمن برای جلوگیری از نفوذ نیروهای ایرانی گوشزد شده است که مهم ترین آنها عبارت اند از:

استقرار واحدهای گشتی و کمین در جلوی مواضع دفاعی (خط اصلی)؛ مراقبت دائمی از میادین مین و معابر موجود؛ نصب سیم خاردار و تله منور در جلوی مواضع و مسیر عبور نیروهای خودی؛ اجرای آتش ایدایی در اغلب اوقات و پیش بینی نیروی احتیاط برای مقابله با وضعیت های فوق العاده.

در قسمت دیگری از این نامه آمده است: دشمن برای دید بانی از چته های سازمان کومه له و حزب دمکرات کردستان استفاده می کند (۲) و هنگام پیشروی نیروهای خودی، تا رزمندگان به ۵۰ متری مواضع عراقی نرسند اجرای آتش نمی کند.

در ادامه نامه نیز نقاط قوت و ضعف و امکانات نیروهای عراقی این گونه ذکر شده است:

ص: ۱۰۴

۱- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۷ - ۷۴.

۲- یک گروهان سوم از گردان ۵۵ مستقل عراق که در پایگاه کوخلان به اسارت نیروهای خودی درآمده بود درباره همکاری عوامل مسلح غیرقانونی ایرانی با نیروهای مسلح عراقی گفته است: ۲ نفر از کردهای ایران در روستاهای قلقله و ساوجی اطلاعات مورد نیاز عراق را جمع آوری کرده و به فرمانده گردان ۵۵ می دادند و چندین روز قبل هم ۱۵ نفر از نیروهای ضربت عراق با راهنمایی این ۲ تن برای اجرای یک عملیات به منطقه جنگی بین ساوجی و قلقله وارد شدند که ۲ تن از آنها به اسارت درآمدند.

• نقاط ضعف دشمن:

دشمن در مقابل عملیات شبانه و تک های غافلگیرانه آسیب پذیر است. هنگام اجرای آتش خودی نیروهای عراقی به سنگرهای خود پناه می برند و این زمان بهترین زمان غافلگیری دشمن است.

• نقاط قوت دشمن:

ارتش عراق دارای سلاح های شیمیایی است.

دشمن از آتش سنگین و حجیم توپخانه برخوردار است.

دشمن می تواند با استفاده از نیروهای سازمان کومه له و حزب دمکرات کردستان ایران برای نیروهای خودی در نقاط مرزی ایجاد مزاحمت کند.

• امکانات دشمن:

برخورداری از امکان نقل و انتقال سریع، آتش سنگین و زیاد، در اختیار داشتن مهمات و اسلحه فراوان و بهره گیری از آتش هوایی قوی و برتری هوایی. (۱) - (۲)

۱

امروز فرماندهی تیپ ۱۵ تکاور دریایی امام حسن (ع) در نامه ای به طرح و عملیات قرارگاه کربلا، مانور این تیپ را برای اجرای عملیات در منطقه عمومی فاو با هدف تصرف منطقه رأس البیشه و انهدام تأسیسات نظامی فاو و سایت و رادار موشکی عراق در این منطقه اعلام کرد. (۳) * نیازمندی های تیپ امام حسن (ع) برای اجرای این عملیات، وضعیت و عوارض منطقه و سازمان رزمی گردان های این تیپ (۴) * از دیگر مواردی است که در این نامه به آن پرداخته شده است. بخش هایی از نامه بدین شرح است:

«تیپ ۱۵ تکاور دریایی امام حسن مجتبی (ع) (با عبور از اروندرود) با سه گردان به منطقه عملیاتی قشله [در جنوب فاو] تک خواهد نمود.

الف) گردان ۱: به استعداد ۳ گروهان مأموریت دارد از نهر بلامه به طرف خط دشمن فاصله بین دو نهر سیدمحمد و قشله با دشمن درگیر شده، پس از عبور از خط و پاک سازی منطقه تا (خلی ۲) و جناح راست (جاده قشله) و نوک رادار در امتداد جاده اصلی فاو - رأس البیشه تأمین می نماید.

ص: ۱۰۵

۱- در بخش پایانی نامه، سازمان رزم، استعداد، جنگ افزارهای گردان های پیاده و پیاده کوهستانی عراق ذکر شده است که مشروح آن در ضمیمه این گزارش آمده است.

۲- سند شماره ۲۰۵۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۴/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۱.

۳- * کلیاتی از طرح مانور عملیات در نظر گرفته شده در شمال خلیج فارس در ضمیمه اول گزارش درج شده است.

۴- * توضیحاتی درباره وضعیت منطقه خودی، عوارض منطقه و سازمان رزمی تیپ امام حسن (ع) در ضمیمه دوم گزارش آمده است.

ب) گردان ۲: به استعداد ۳ گروهان مأموریت دارد از نهر عوفی به طرف خط دشمن در فاصله بین دو نهر (خلی ۱) و عبدالعزیز با دشمن درگیر شده، ضمن پاک سازی تا (خلی ۲) و تصرف پادگان هوا، دریا و انهدام رادار و تصرف خط پدافندی در کنار خور عبدالله، سمت راست رأس البیشه در جاده اصلی فاو، رأس البیشه در امتداد گردان ۱ به طرف خور عبدالله پدافند می نماید.

پ) گردان ۳: پشتیبانی ۲ گردان عمل کننده گردان سوم می باشد که در صورت ضرورت بنا به دستور، وارد عمل خواهد شد.

توضیح اینکه در صورت کشف تک، آتش سنگین روی خط دشمن اجرا و گردان در زیر آتش تهیه شروع به پیشروی و رساندن خود به ساحل خواهد نمود.»

طبق این نامه، تیپ امام حسن (ع) برای اجرای مأموریت خود، نیازمند ۱۸ قبضه توپ ۱۳۰ میلی متری، ۱۸ قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری، یک قبضه کاتیوشا، ۱ قبضه مینی کاتیوشا، ۲۰ قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ و ۸۱ میلی متری (جمعاً ۵۸ قبضه) می باشد همچنین برای این تعداد قبضه در هر روز عملیات، درخواست ۱۹۲۰۰ گلوله شده است. (۱)

۱

ارتش عراق امروز علاوه بر گلوله باران شهرهای آبادان، خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر، اقدام به بمباران اطراف مریوان کرد. در همین حال شهر بانه نیز به دنبال بمباران های اخیر عراق به طور کامل خالی از سکنه شده است.

توپخانه های عراقی امروز مناطق مختلف شهر آبادان از جمله بازار، ساختمان دادگستری، پارکینگ شهرداری، پالایشگاه و منازل مسکونی واقع در منطقه بواره جنوبی این شهر را هدف قرار دادند. در خرمشهر نیز مناطق دیری فارم، نیروی دریایی، ساختمان گمرک، راه آهن، پل نو و جزیره مینو گلوله باران شد. در این حملات ۲ تن شهید و ۲۶ نفر هم زخمی شدند و خساراتی به بار آمد. (۲)

امروز همچنین هواپیماهای عراقی شهر مریوان و آبادی های اطراف آن را بمباران کردند که تلفاتی در بر نداشت. (۳)

در همین حال، خبرگزاری جمهوری اسلامی از اقدام مردم به تخلیه شهر بانه در پی بمباران های چند روز گذشته خبر داد. این خبرگزاری اعلام کرد: «در پی بمباران های چند روز گذشته شهر مرزی بانه، این شهر به طور کامل از سکنه خالی شده و اهالی آن سعی در بیرون بردن باقیمانده اثاثیه منازل خود دارند. در حالی که به دستور استانداری کردستان ادارات نیز تعطیل شده اند و احتمال بمباران های مجدد نیز وجود دارد، اقدامی نظیر ساختن سنگر و جان پناه جهت کارکنان اداراتی که لزوماً باید در شهر باشند، صورت نگرفته است و حال آنکه باید جهت نگهداری حداقل جوانان شهر در محله های مختلف سنگرهای دسته جمعی ساخته شود تا در مواقع بمباران مردم در آن جای گیرند و در موارد نیاز به نیروی انسانی، به کمک مسئولان اجرایی بشتابند.

ص: ۱۰۶

۱- سند شماره ۱۲۵۶۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ ۱۵ امام حسن (ع) به طرح و عملیات قرارگاه کربلا، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۱۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، و- سند شماره ۲۹۱۱۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری استان خوزستان، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۲۹۱۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) -

گزارشات رسیده حاکی است پزشکان متخصص و عمومی شبکه بهداشتی بانه ضمن ابراز ناراحتی از اینکه بدون سنگر به خدمت خود ادامه می دهند اظهار داشته اند به هیچ وجه شهر را ترک نخواهند کرد.»(۱)

۱

بر اثر اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین آذربایجان غربی، ۲ نفر به شهادت رسیدند و خساراتی نیز به بار آمد. در همین حال در عملیات مشترک نیروهای سپاه کامیاران، قروه و باختران در منطقه عمومی گازرخانه، شماری از عاملان حملات اخیر به پایگاه های خودی در این منطقه کشته یا مجروح شدند.

حدود ۴۰ تن از عناصر حزب دمکرات با تیربار و آر.پی.جی. ۷ شبانه به پایگاه نیروهای خودی در روستای گلوان واقع در ۸ کیلومتری جنوب غربی نقده حمله کردند که با مقاومت سرسختانه نیروهای پایگاه مواجه شده و با تحمل تلفاتی ناچار به ترک منطقه شدند. در این درگیری که سه ساعت ادامه داشت، ۸ تن از مهاجمان کشته و ۲ تن از نیروهای پایگاه زخمی شدند.(۲)

در حادثه دیگری در جنوب مهاباد، افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ۵ تن از اهالی روستای خورخوره را دستگیر و به روستای برده گوره منتقل کردند. مهاجمان سپس یکی از این افراد را به شهادت رسانده و جنازه وی را در کنار جاده انداختند.(۳)

در همین منطقه، چته های حزب دمکرات بر سر راه نیروهای پایگاه شهید سپاهی عملیات کمین اجرا کردند. در این حادثه یک تن از افراد خودی به شهادت رسید و یک دستگاه تریلر وزارت راه که حامل یک بلدوزر بود به آتش کشیده شد.(۴)

شهربانی جمهوری اسلامی هم در گزارشی اعلام کرد که چند فرد مسلح در شهر مهاباد به اداره شهربانی و پایگاه های مستقر در بانک ملی این شهر حمله کردند، اما با واکنش به موقع نیروهای شهربانی متواری شدند.(۵)

در محور بوکان - میاندوآب نیز یکی از نیروهای بسیج بر روی مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند رفته و مجروح شد.(۶)

علاوه بر این، در سردشت عناصر گروه های مسلح ضدانقلاب چندین گلوله خمپاره به نقاط مختلف شهر شلیک کردند که موجب وارد آمدن خساراتی به چند منزل و زخمی شدن تعدادی از مردم شد. اغلب مجروحان به طور سرپایی معالجه و ترخیص شدند.(۷)

از سوی دیگر به دنبال عملیات های چند روز اخیر عناصر گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی گازرخانه در جنوب محور سنندج - مریوان و سقوط پایگاه های تنگی سر، مهرباب، نیر و همچنین حمله افراد ضدانقلاب به پایگاه آویهنک در روز قبل که خسارات و تلفات فراوانی را به نیروهای خودی وارد ساخت، امروز نیروهای سپاه کامیاران با هماهنگی و همکاری نیروهای سپاه

ص: ۱۰۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۷.

۲- سند شماره ۴۰۰۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (منطقه ۱۱) به فرماندهی کل طرح و عملیات سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده (فرماندهی) به منطقه ۱۱ (فرماندهی)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای هفته، دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۸۰۵۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۵/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۵۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۳.

۷- سند شماره ۸۰۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

قروه و باختران عملیاتی را برای به دام انداختن مهاجمان اجرا کردند. در جریان این عملیات و در پی یک تعقیب و گریز، عناصر مسلح مذکور در سرچین محاصره شده و ۵۰ تن از آنان کشته یا زخمی شدند. در این درگیری ۷ تن از نیروهای خودی نیز شهید و ۴ نفر هم مجروح شدند.^(۱)

۱

هم زمان با تحرکات وسیع نیروهای خودی در آستانه عملیات والفجر ۴، گزارش های برخی منابع خبری حاکی است مقامات عراق در انتظار حملات نظامی ایران در جبهه های شمالی جنگ هستند.

خبرگزاری تانویگ به نقل از یک بیانیه نظامی عراق که از رادیو بغداد پخش شد، گزارش داد: مواضع نیروهای ایران در بخش شمالی جبهه برای یک دوره طولانی هدف عملیات نیروی هوایی عراق واقع شده است. تانویگ افزود: «بغداد چندین بار اعلام کرده است که انتظار حملات جدیدی را از جانب ایرانیان در این بخش از جبهه دارد.»^(۲)

خبرگزاری عراق نیز به نقل از صدام حسین رئیس جمهور عراق، اعلام کرد: «ایران از یک ماه پیش، خود را برای اجرای حمله جدیدی به خاک آن کشور [عراق] آماده ساخته، ولی هنوز برای شروع این حمله دچار تردید است.»^(۳) صدام با بیان این مطلب در جمع گروهی از مردم سلیمانیه عراق که برای امور جنگی پول و طلا هدیه کرده اند، گفت: یک ماه بعد از حمله ایران به حاج عمران در اوایل ماه اوت، عراق درها را به روی داوطلبین کردستان باز کرده و ده روز قبل تعداد آنها به ۷۰ هزار نفر رسیده است. وی افزود: «رهبران ایران به حمایت کردها امیدوار بودند، اما آنها از دیدن اینکه اعراب و کردها هر دو از عراق دفاع می کنند، متعجب شدند.»^(۴)

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری فرانسه، سعدی توما فرمانده سپاه سوم ارتش عراق، امروز در یک نشست مطبوعاتی با خبرنگاران فرانسوی درحالی که از آمادگی این ارتش برای آتش زدن شهر آبادان و آزاد کردن قسمتی از اراضی عراق در مناطق جنوبی جبهه جنگ خبر داد، افزود: البته «فرمانده سیاسی در بغداد» چراغ سبز برای این امر نداده است. خبرگزاری فرانسه اضافه کرد: منظور وی صدور اجازه از سوی صدام و شورای انقلاب عراق است که شامل مسئولان غیرنظامی حزب بعث و عدنان خیرالله یکی از خویشاوندان بسیار نزدیک رئیس جمهور عراق می باشد. این گزارش به نقل از یکی از فرماندهان بخش مرکزی جبهه افزود دستورات بغداد کاملاً قاطع هستند و تأکید دارند که فقط موضع دفاعی را حفظ کنید. گزارشگر خبرگزاری فرانسه عقیده دارد: «این دستورات می تواند آرامش نسبی که خبرنگاران در بصره واقع در جنوب جبهه مشاهده کردند توجیه نماید.» به گفته سعدی توما، این آرامش مگر در مواردی جزئی، از ۱۴ ماه پیش به وجود آمده است. این ژنرال عراقی در توصیف موقعیت این منطقه گفت: «ایران یک خط یازده در سه کیلومتر را تحت اشغال خود دارد و عراق، قسمت محدودی از سرزمین ایران را در تصرف خود دارد.»^(۵)

ص: ۱۰۸

۱- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، ص ۳، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو اسرائیل، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری عراق.

- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲، بغداد - خبرگزاری رویترا، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری عراق.
- ۵- همان، ص ۳، بصره - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

مراسم روز تاسوعا در تهران به دلیل شعارهای عزاداران در اعتراض به فروش پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق، مورد توجه ویژه خبرگزاری فرانسه قرار گرفت. این خبرگزاری امروز گزارش داد: «صدها هزار ایرانی در جریان تظاهرات مذهبی خود به دادن شعار علیه فرانسه که قرار است هواپیماهای جنگنده مدرن تحویل عراق دهد پرداختند.» براساس این گزارش، افراد معتقد مذهبی در این مراسم شعار مرگ بر فرانسه و مرگ بر میتران (رئیس جمهور این کشور) سر دادند و یکی از گویندگان در پشت میکروفون، فرانسه را متهم کرد که این کشور جنایتکار به کمک ابرقدرت ها تسلیحات مرگ بار تحویل عراق می دهد. (۱)

روابط اقتصادی یوگسلاوی با عراق گسترش می یابد، خانم ملیکا بلانیتس نخست وزیر یوگسلاوی، در رأس یک هیئت عالی رتبه سیاسی برای یک دیدار رسمی سه روزه، بلغراد را به مقصد بغداد ترک کرد. این درحالی است که یک هیئت عالی رتبه اقتصادی به ریاست زون دراگان معاون نخست وزیر یوگسلاوی نیز به منظور گفت و گو درباره مسائل اقتصادی و فراهم کردن مقدمات سفر بلانیتس در بغداد به سر می برد. علاوه بر این هیئتی نظامی به ریاست یک سرلشکر عراقی در بلغراد مشغول مذاکره با مقامات عالی رتبه نظامی یوگسلاوی است. (۲)

رادیو بغداد ضمن اعلام خبر ورود نخست وزیر یوگسلاوی به بغداد گفت: وی در طول دیدارش از بغداد با مسئولان عراق در خصوص گسترش و تحکیم مناسبات دوستی و همکاری میان دو کشور در تمام زمینه ها به گفت و گو خواهد پرداخت. (۳) درباره انگیزه این دیدار روزنامه جمهوری اسلامی در گزارشی نوشت: یوگسلاوی در سال های اخیر اقدام به سرمایه گذاری هنگفتی به ارزش جمعاً ۱۱ میلیارد دلار در عراق کرده است. بیش از ۲۵ هزار متخصص و کارگر یوگسلاوی نیز به کارهای عمرانی در عراق اشتغال دارند. از آنجا که این کشور خود با مشکلات اقتصادی شدیدی مواجه است امیدوار است با رفع مشکلات مالی عراق زمینه اجرای تعهدات و پرداخت بدهی هایش به یوگسلاوی فراهم آید. (۴)

سرنوشت هواپیماهای سوپراتاندارد خریداری شده از سوی عراق همچنان در پرده ابهام قرار دارد.

روزنامه آبرور به نقل از منابع اطلاعاتی واشنگتن نوشت: هواپیماهای تجسسی امریکا هفته گذشته شاهد برخاستن پنج هواپیمای سوپراتاندارد از پایگاه فرانسه بوده اند اما بعد رد این هواپیماها را گم کرده اند. به نوشته این روزنامه، اکنون بجز حلقه کوچکی از مردان سیاسی و نظامی در فرانسه و عراق، دیگران از محل فعلی هواپیماهای فرانسوی که به مقصد عراق حرکت کرده اند، بی خبر هستند. (۵)

ص: ۱۰۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، ص ۵، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲، بلغراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو بغداد، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه آبرور.

در همین حال، روزنامه دولتی جمهوری (چاپ بغداد)، ضمن انتقاد از امریکا و انگلستان مدعی شد که این دو کشور فرانسه را برای تحویل ندادن هواپیماها تحت فشار قرار داده اند. این روزنامه همچنین نوشت: هدف عراق از دریافت جنگنده های سوپراتاندارد استفاده از آن در جنگ نیست، بلکه می خواهد از این جنگنده ها برای تحت فشار قراردادن ایران به قبول صلح استفاده کند. جمهوری افزود: فرانسه موضع مثبت و صحیحی در مورد جنگ و تعهداتش در قبال عراق اتخاذ کرده و آنهایی که چنین فشارهایی را اعمال کرده اند، باید بدانند با انجام این کار خدمتی به صلح نمی کنند بلکه متجاوز را تشویق می کنند. (۱)

۱

دلایل و آثار تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد بر جنگ ایران و عراق موضوع میزگردی خبری در یک برنامه تلویزیونی در واشنگتن بود.

شیرین هاتر معاون ایرانی برنامه مطالعات خاورمیانه مرکز مطالعات سوق الجیشی و بین المللی دانشگاه جورج تاون، سعید رجایی خراسانی سفیر دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل و ویلیام اولسون کارشناس مسائل خلیج فارس در این میزگرد خبری شرکت داشتند. به گزارش رادیو امریکا، هاتر درباره نیاز عراق به هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد گفت: عراقی ها مدتی است به ویژه از لحاظ اقتصادی در وضعیت دشواری قرار دارند. تاکنون عراق با کمک های مالی سخاوتمندانه کشورهای چون کویت و عربستان سعودی دوام آورده است، اما اشباع بازارهای نفتی جهان سبب شده که این کشورها هم نتوانند به اندازه گذشته به عراق کمک مالی بدهند. عراق می کوشد با پایان دادن به جنگ از این وضعیت دشوار اقتصادی خلاص شود. وی خاطر نشان کرد: «هدف اصلی عراق این است که ظرفیت صادراتی ایران را اگر کاملاً از بین نبرد اقلأً آن را کاهش بدهد تا ایران هم به وضعیت عراق دچار شود و ناچار به مذاکره برای صلح باشد.»

معاون برنامه مطالعات خاورمیانه دانشگاه جورج تاون در پاسخ به این سؤال که آیا نقشه جنگی عراق برای نیل به صلح، واقع بینانه است و عملی خواهد شد، اظهار کرد: پاسخ به این پرسش دشوار است، زیرا متأسفانه منطق و اعمال عاقلانه از خصوصیات دولت ایران و عراق دست کم در ابتدای جنگ نبوده است. در شرایط عادی هر دو طرف بازنده اند. حتی اگر عراق تأسیسات پایانه خارک را نابود نکند، خطر حمله به نفتکش ها سبب می شود که آنها برای حمل نفت ایران به خارک نزدیک نشوند. عراق در گذشته توانایی اجرای تهدیدهای خود را نداشت. همچنین ممکن است قیمت دریایی به قدری بالا برود که کشتی ها حاضر نشوند نفت ایران را حمل کنند.

از هاتر سؤال شد که در این صورت عراق تحت فشار اقتصادی است و مجبور است جنگ را به نحوی از انحاء خاتمه دهد. وی پاسخ داد: کاملاً درست است؛ پس از آخرین حمله بزرگ ایران که شکست خورد و به سقوط صدام حسین که هدف اصلی آیت الله (خمینی) است نینجامید، ایران تصمیم

ص: ۱۱۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه جمهوری

گرفت به جنگ فرسایشی دست بزند تا اقتصاد عراق تحلیل برود و صدام نتواند به حکومت ادامه بدهد.

مجری این برنامه تلویزیونی سپس برای آشنایی با دیدگاه ایران، نظر سعید رجایی خراسانی سفیر جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل را در مورد نقش دستیابی عراق به این سلاح ها در پایان دادن سریع به جنگ جویا شد. رجایی خراسانی پاسخ داد: «فکر نمی کنم که این هواپیماها [بتوانند] جنگ را به پایان بیاورند. آنها ممکن است وضع را بدتر کنند. البته فقط ممکن است. من چندان مطمئن نیستم که آنها [عراقی ها] چندان موفق شوند...»

سفیر جمهوری اسلامی ایران در پاسخ به سؤالی در مورد دلیل ناراحتی ایران از تحویل این هواپیماها به عراق، گفت: «ما اصلاً ناراحت نیستیم. ما داریم وضعیت را تشریح می کنیم. ما فکر می کنیم که عراق می کوشد جنگ جنبه بین المللی پیدا کند. ما می خواهیم به کشورهایی که عامل بین المللی شدن این جنگ هستند بگوییم که این کار بسیار خطرناکی است و آنها نباید اهرمی در دست عراق بشوند.» وی ضمن ابراز تردید در موفقیت آمیز بودن حملات عراق در صورت استفاده از سوپراتانداردها گفت: «اما در صورتی که حمله عراق مؤثر بیفتد و تأسیسات نفتی ما نابود شود و ما نتوانیم دیگر نفت صادر کنیم آن گاه صدور نفت از خلیج فارس به طور کلی قطع خواهد شد.»

رجایی خراسانی در مورد موضع ایران در قبال تلاش امریکا یا عربستان برای بازنگه داشتن خلیج فارس، اظهار کرد: «چون این تهدید بسیار جدی است فکر می کنم ایران این احتمالات را هم به حساب آورده است.» وی همچنین یاد آور شد: «ما امیدواریم دیگران دخالت نکنند، زیرا این کار عاقلانه ای نخواهد بود. من کاملاً مطمئنم آماده مقابله با این وضعیت هستیم. بنابراین بهترین راه برای دیگران این است که کاری را که دقیقاً عراق می خواهد، انجام بدهند، انجام ندهند.» سفیر ایران در سازمان ملل خاطرنشان کرد که درباره پایان جنگ از راه مذاکره در این مرحله زیاد خوش بین نیست.

مجری برنامه در ادامه، برای تشریح دیدگاه امریکا از ویلیام اولسون کارشناس مسائل خلیج فارس و تحلیل گر امنیت منطقه ای در کالج نظامی ارتش امریکا پرسید که آیا او هم به اندازه سفیر جمهوری اسلامی ایران در مورد امکان حل صلح آمیز منازعه بدبین است؟ اولسون پاسخ داد: «فکر نمی کنم در حال حاضر چندان امکانی برای حل مسئله از راه گفت و گو وجود داشته باشد.» وی در خصوص استفاده های احتمالی عراق از این هواپیماها گفت: «از نظر عراق هواپیماهای فرانسوی یک اسلحه مطمئن است. خلبانان عراقی مجبور نخواهند بود مستقیماً به تأسیسات دریانوردی ایران حمله کنند بلکه می توانند از فاصله ۲۴ کیلومتری موشک های خود را به هدف بزنند.» اولسون خاطرنشان کرد: «از سوی دیگر، جزیره خارک هدف بزرگی است و عراق نمی تواند به آن چندان آسیب برساند. اما عراق خواهد توانست نه تنها به بنادر نفتی ایران بلکه به کلیه بنادر ایران آسیب برساند و به این وسیله ایران را در محاصره اقتصادی قرار دهد. اما آنچه که عراق می خواهد این است که جامعه بین المللی، ایران را وادار به مذاکره و پایان دادن به جنگ کند.»

اولسون در تحلیل توانایی ایران در اجرای تهدید خود به بستن تنگه هرمز و نیز توانایی امریکا و سایر قدرت های غربی برای جلوگیری از آن، واکنش ایران را غیرقابل پیش بینی خواند و با اشاره به احتمال مین گذاری در تنگه هرمز یا حمله به کشتی ها با استفاده از توپخانه و موشک های ساحلی، ناوها و یا کماندوهای دریایی نتیجه گیری کرد: «اما ایران چندان قابلیت مین گذاری ندارد و سایر تهدیدهای ایران هم عملی کردنش دشوار است. موشک ها و توپخانه های ساحلی ایران و آنهایی که در جزایر دارد چندان دقیق نیستند. تنها خطر واقعی این است که شرکت های کشتیرانی باور کنند که این تهدیدها واقعی است و به اراده خود از ورود به آب های خلیج فارس خودداری کنند.»^(۱)

۱

نگرانی از خطرهای احتمالی ناشی از تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق همچنان تعیین کننده تلاش های تازه شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق است. رادیو امان در گزارشی به عوامل تأثیرگذار در موفقیت این تلاش ها پرداخت. این رادیو با اشاره به عواملی نظیر خطرهایی که با ادامه جنگ کشورهای خلیج فارس را تهدید می کند از جمله آنچه این رادیو به عنوان "نقشه های توسعه طلبانه ایران" از آن نام برد؛ آلودگی شدید ناشی از نشت نفت چاه های ایران در میدان نوروز و احتمال اقدام ایران به بستن تنگه هرمز و خطر مداخله کشورهای بیگانه در منطقه گفت: «عوامل مذکور باعث تسریع در امر تلاش های [کشورهای عضو شورای همکاری] خلیج [فارس] گردیده و آنها حداکثر تلاش های خود را برای خاتمه دادن به جنگ بیش از سه ساله به کار می گیرند.»

رادیو امان همچنین افزود: «تلاش های فشرده ای در [ارتباط با] دمشق به منظور پایان دادن به محاصره اقتصادی عراق که در قطع جریان نفت از خاک سوریه به سوی دریای مدیترانه تجلی می کند، صورت می گیرد. علی رغم اینکه دیپلماسی الجزایر با سکوت کامل اعمال می شود، ولی برخی از منابع سیاسی خاطرنشان می سازند که وساطت الجزایر به خوبی پیش می رود. منابع خلیجی پیش بینی می کنند که در خلال ماه جاری یا ماه آینده (میلادی) بالفعل پیشرفتی حاصل شود.» به گفته این رادیو پیشرفت مورد انتظار به برداشته شدن گام های عملی در اجلاس ماه آینده سران شورای همکاری خلیج فارس و نشست سران عرب در ریاض برای تحت فشار قراردادن ایران و سوق دادن آن به میز مذاکرات بستگی دارد.^(۲)

باین حال امروز رادیو کلن به نقل از روزنامه بحرینی اخبار الخلیج، اعلام کرد: اجلاس سران کشورهای اتحادیه عرب که برای روز ۲۰ نوامبر پیش بینی شده بود، به تعویق افتاد تا کشورهای عربی فرصت یابند اختلاف نظرهای خود را در مورد جنگ ایران و عراق و همچنین مسائل موجود میان سوریه و سازمان آزادی بخش فلسطین و از سرگیری مناسبات سیاسی با قاهره برطرف سازند.^(۳)

ص: ۱۱۲

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۲۰، رادیو امریکا، ۲۴/۷/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، رادیو امان، ۲۴/۷/۱۳۶۲.
 - ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو کلن، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه اخبارالخلیج.

انتشار اخبار و تحلیل‌ها درباره اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز و پیامدهای آن ادامه دارد.

روزنامه عربی الوطن به نقل از کارمند بلندپایه یکی از امیرنشین‌های عربی نوشت: ایالات متحده به ایران اخطار کرده که اگر تنگه هرمز را ببندد با حمله گسترده امریکا روبه‌رو خواهد شد. به نوشته این روزنامه، امریکا «تهدید کرده است به بازگشایی تنگه هرمز اکتفا نخواهد کرد و به حمله به داخل خاک ایران نیز دست خواهد زد.»^(۱)

در همین حال، روزنامه کثیرالانتشار فولهد سائوپائولوی برزیل گزارش داد: «برزیل در بازنگه داشتن تنگه هرمز دارای منافعی است، اما این بدان معنی نیست که از هرگونه تلاش امریکا در به کارگرفتن نیرو در منطقه خلیج [فارس] لزوماً حمایت کند.» این روزنامه با اشاره به تلاش دولت برزیل در ارزیابی وضعیت انشعابات سیاسی هرگونه حمایت از این اقدام، به نقل از دیپلمات‌ها نوشت: «فشارهای بیش از حدی که اکنون توسط امریکا و دیگر کشورهای غربی روی ایران اعمال می‌شود هر حرکت انسانی روی این مسئله را از جانب برزیل بی‌فایده می‌کند. برزیل درگیر مسائل عرضه نفت است، ولی متأسفانه در شرایطی نیست که بتواند اقدامی انجام دهد.» این روزنامه خاطر نشان کرد: «برزیل دوسوم نفت خود را وارد می‌کند و حدود دوسوم از این نفت وارداتی از خاورمیانه [غرب آسیا] تأمین می‌شود. عراق و پادشاهی سعودی جمعاً روزانه ۳۰۰ هزار بشکه نفت به این کشور صادر می‌کنند. در هر صورت، برزیل اخیراً درصدد تحکیم روابط خود با ایران بوده زیرا هر دو کشور مایل به گسترش روابط تجاری پایاپای بدون توسل به ارز معتبر هستند.»^(۲)

همچنین خبرگزاری چین در گزارشی ضمن آنکه خریداری هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد را از سوی عراق، رویدادی نگران‌کننده خواند، اعلام کرد: «بسته شدن تنگه هرمز به روی تردد دریایی بین المللی از جانب ایران نتایج خطرناکی در پی خواهد داشت.» این خبرگزاری در عین حال اضافه کرد: «نظر به اینکه ۹۰ درصد از صادرات و واردات و صدور نفت ایران از این طریق انجام می‌گیرد، بسته شدن تنگه هرمز از سوی ایران بعید به نظر می‌رسد.»^(۳)

مناشه امیر کارشناس مسائل ایران در رادیو اسرائیل نیز در تفسیری با بیان اینکه «یک نوع عقب‌نشینی در روش ایران به وجود آمده است»، گفت: «پس از اینکه ایران اظهار داشته بود که اگر صادرات نفت ایران در اثر حمله عراق به وسیله هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی آسیب ببیند اجازه نخواهد داد حتی یک قطره نفت عربی از تنگه هرمز عبور کند، اکنون اظهارات دیگری به گوش می‌رسد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در خطبه نماز جمعه اظهار داشت اگر در اثر بمباران عراق به نیمی از صادرات نفتی ایران لطمه بخورد، ایران تنگه هرمز را

ص: ۱۱۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، ص ۱۷، رادیو اسرائیل، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه الوطن.

۲- همان، ص ۴، سائوپائولو - خبرگزاری کویت، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو ترکیه، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری چین.

نخواهد بست، چون بستن کامل تنگه هرمز باعث قطع صادرات نفتی ایران و اختلال در امر واردات مواد حیاتی برای ادامه زندگی اقتصادی منظم در ایران می گردد.»

به عقیده مفسر رادیو اسرائیل، درعین حال به نظر می رسد که هم فرانسه و هم عراق نیز سعی دارند احساسات را آرام سازند و فرانسه ارسال هواپیماها را بدون ذکر دلیل به تعویق انداخته و صدام حسین نیز گفته انگیزه سروصداهایی که ایران به راه انداخته را درک نمی کند. مناشه امیر در پایان تفسیر خود چنین نتیجه گیری کرد: «عقب نشینی متقابل ایران و عراق از اظهارات افراطی خود به آن بازمی گردد که از یک سو برای ایران روشن شده که قادر به بستن تنگه هرمز نیست و از سوی دیگر، عراق به این نتیجه رسیده که هواپیماهای سوپراتاندارد نمی توانند صادرات نفت ایران را به طور کامل فلج سازند.» بااین حال وی با اشاره به اهمیت نفت به عنوان منبع درآمد اصلی ایران برای ادامه نبرد خاطر نشان کرد: «این عقب نشینی به معنای پایان بحران نیست و اگر عراق هواپیماهای مذکور را تحویل بگیرد یا نگیرد به طور قطع سعی خواهد کرد به تأسیسات نفتی ایران به خارک آسیب برساند و نفتکش های ایرانی را غرق کند و در مقابل، ایران مجبور خواهد شد تهدیدهای خود را اجرا و مانع کشتیرانی در خلیج فارس شود.»^(۱)

امروز همچنین در شماره جدید هفته نامه ساندی تایمز مقاله ای به قلم امیر طاهری و جان هسکلی درج شد. در این مقاله تجهیز عراق با وسایل نظامی پیشرفته توسط فرانسه موجب افزایش امکان مداخله امریکا و بریتانیا در جنگ ذکر شده و آمده است: علی رغم گزارش های متناقض روزهای اخیر، مقامات ایرانی یقین دارند که پنج هواپیمای جنگنده فرانسوی هم اکنون در عراق می باشند. نویسندگان مقاله ساندی تایمز معتقدند که تحویل این هواپیماها فقط بخشی از یک نقشه هوشیارانه و طراحی شده در فرانسه است که هدف آن پیشگیری از شکست عراق می باشد و بخش دیگر این نقشه کوشش بی وقفه در جبهه سیاسی است.

نویسنده این مقاله در ادامه افزوده است: ایران سخت کوشیده است که بخت خود را باز نگه دارد و فقط در صورتی که عراق از تجهیزات نظامی که جدیداً در اختیارش قرار گرفته، علیه تأسیسات نفتی استفاده کند مبادرت به بستن خلیج فارس و ممانعت از ورود و خروج نفتکش ها کند. اما از سوی دیگر، در مقایسه با پنج سال پیش امروز حتی بسته شدن کامل خلیج فارس فاجعه اقتصادی نخواهد بود^(۲).

۱

وزیر امور خارجه پاکستان از بحرانی تر شدن اوضاع بین المللی در صورت گسترش جنگ ایران و عراق خبر داد. صاحب زاده یعقوب خان وزیر امور خارجه پاکستان، پس از بازگشت از امریکا در مصاحبه با خبرنگاران در اسلام آباد گفت: احتمال گسترش جنگ عراق و ایران و به درازا

ص: ۱۱۴

۱- همان، صص ۲۷ و ۲۸، رادیو اسرائیل، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از هفته نامه ساندی تایمز.

کشیده شدن آن، تجاوز رژیم صهیونیستی به لبنان و دخالت های خارجی در افغانستان و کامبوج نشانه های روشنی از بحرانی تر شدن اوضاع بین المللی است. به گزارش رادیو کویت، وی همچنین با اعلام اینکه گفت و گوهایش با بوش معاون رئیس جمهوری امریکا، درباره جنگ عراق و ایران "صریح و همه جانبه" بوده است، افزود: درگیری عراق و ایران یکی از مسائل مهم امریکا و پاکستان است. یعقوب خان با اشاره به مسئله افغانستان نیز خاطرنشان کرد قرار است سازمان ملل متحد تلاش های خود را در این زمینه از اواسط ماه آینده (میلادی) از سر گیرد. (۱)

ضمیمه گزارش ۱۸: اهداف سه گانه عملیات والفجر ۴ و سازماندهی قرارگاه های فرعی حمزه برای تصرف این اهداف

قرارگاه مقدم حمزه اهداف عملیات والفجر ۴ را بنا به اولویت اجرا، در سه گروه دسته بندی کرده بود:

الف) ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک، مارو، خلوزه ۱ و ۲، براله، سربراله و ارتفاعات پنجوین

ب) ارتفاعات کانی مانگا

ج) ارتفاعات سورن

و قرار بود اهداف الف در مرحله اول، اهداف ب در مرحله دوم و اهداف ج در مرحله سوم عملیات تصرف شوند. برای تصرف اهداف نیز سازماندهی زیر در نظر گرفته شده بود:

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۱ شامل: لشکر ۱۴ امام حسین (ع) از سپاه و تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه از ارتش برای تصرف ارتفاعات پنجوین در محور مریوان. (۲)

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ شامل: تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) از سپاه و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان از ارتش با هدف تصرف مارو، براله و سربراله در محور مریوان.

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳ شامل: لشکر ۸ نجف، لشکر ۳۱ عاشورا هر دو از سپاه و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان از ارتش با هدف تصرف ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک در محور بانه در مرحله اول و تصرف ارتفاعات کانی مانگا در مرحله دوم.

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ شامل: لشکر ۲۵ کربلا سپاه و تیپ ۱ از لشکر ۲۸ کردستان که به کارگیری آنها بنا به وضعیت عملیات اعلام شده بود. (۳)

ضمیمه گزارش ۱۹: گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) درباره چگونگی عقب نشینی عراق از ارتفاعات سورکوه و آسمان بین

داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم درباره علت و چگونگی عقب نشینی عراق از دو ارتفاع سورکوه و آسمان بین و اقدامات متقابل لشکر ۸ نجف می نویسد: نیروهای خودی روی ارتفاعات سورکوه خط پدافندی مناسب نداشتند و روی ارتفاع دارای موضعی محدود در بین دشمن بودند، لذا لشکر ۸ نجف برای بهبود خط دفاعی تصمیم به گسترش آن گرفت. پس از شناسایی و کسب آمادگی، این یگان متوجه شد که دشمن در حال جابه جایی از ارتفاعات آسمان بین است. لشکر نجف حین عقب نشینی واحدهای عراقی ضربه هایی به آنها زد و حدود دو روز در این محور با دشمن درگیر بود. در این مدت بسیاری از ارتفاعات شمال دره شیلر به تصرف لشکر نجف درآمد و تلفات زیادی به نیروها و تجهیزات دشمن وارد شد. به دنبال این موفقیت، لشکر نجف تصمیم

گرفت تا سورکوه را نیز تصرف کند، به این منظور با همان نیروهایی که در ارتفاعات آسمان بین وارد عمل شده بودند به دشمن یورش برد. پس از

ص: ۱۱۵

۱- همان، ص ۳۱، رادیو کویت، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۲- البته مأموریت اولیه قرارگاه حمزه ۱ تصرف ارتفاعات سورن بود، ولی با توجه به اولویت تصرف ارتفاعات پنجوین، مأموریت این قرارگاه از سورن به پنجوین تغییر کرد.

۳- سند شماره ۱۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، صص ۳۳ و ۳۴.

شش، هفت ساعت درگیری، دشمن با تحمل تلفاتی سورکوه را نیز خالی کرده و تا پاسگاه شیرکل در غرب این ارتفاع عقب نشینی کرد. لشکر نجف به تعقیب دشمن ادامه داده و پاسگاه شیرکل را هم به تصرف خود درآورد. در جریان این اقدام ۱۰ نفر از نیروهای عراق اسیر و ۱۵۰ تا ۲۰۰ تن از آنها کشته شدند. نیروهای لشکر نجف پس از مدتی با انهدام کلیه تجهیزات و وسایل به جای مانده در اطراف این پاسگاه، منطقه را رها کرده و با استقرار روی ارتفاع سورکوه خط پدافندی مناسبی تشکیل دادند.

لازم به توضیح است که دشمن قصد عقب نشینی در محور سورکوه را نداشت و درحقیقت این عقب نشینی بر او تحمیل شد، صحبت های اسرای عراقی حاکی است هنگامی که دشمن قصد تعویض نیرو در این منطقه را داشته است، با هجوم شبانه لشکر نجف مواجه شده و مجبور به عقب نشینی می شود. احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف نیز در گزارش به مسئولان قرارگاه خاتم اعلام کرد: دشمن در ابتدا در سورکوه قصد عقب نشینی نداشت و الآن هم می خواهد آنجا را بگیرد. (۱)

ضمیمه گزارش ۲۰: نحوه گسترش نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی والفجر ۴

منطقه عملیاتی والفجر ۴ حداقل بانه از شمال و میوان در جنوب که منطقه عمومی شیر و جنوب آن یعنی منطقه پنجوین و سورن را شامل می شود، در حوزه استحفاظی سپاه یکم عراق به استعداد ۷ یگان (تیپ و گردان) کماندویی و ۵ گردان زرهی قرار دارد. مسئولیت پدافند این منطقه برعهده لشکر ۴ عراق از سپاه یکم است. حوزه مسئولیت این لشکر از سد دربندیخان تا سور کوه بوده و علاوه بر تیپ های سازمانی خود چند تیپ و گردان مستقل و نیروهای کماندویی نیز به لشکر ۴ مأمور هستند.

در منطقه عملیاتی والفجر ۴، تعداد ۱۵ تیپ (پیاده، گارد مرزی و نیروی مخصوص) و حدود ۳ گردان مستقل وجود دارد و بیش از ۱۱ گردان توپخانه آتش پشتیبانی نیروهای فوق را به عهده دارند. مناطق تجمع دشمن در عقبه نزدیک شامل سیدصادق، سلمان آقا، کانی پنکه و عربت است. این نیروها در فاصله زمانی اندکی می توانند در منطقه عملیاتی حاضر شوند.

هویت و گسترش نیروهای عراق در منطقه به این شرح است:

تیپ ۲۹ پیاده کوهستانی از لشکر ۴، منطقه استحفاظی آن منطقه عمومی پنجوین است و از یال کوه هفت توانان تا ارتفاعات مشرف بر پنجوین گسترش دارد.

تیپ ۹۶ پیاده در منطقه شیار توتمان رشان، مستقر است.

تیپ ۴۲۴ دو گردان از آن در منطقه جنوبی سورن و یک گردان آن در مرانه و سرمرانه مستقر است.

تیپ ۵ در منطقه جنوبی کوه سورن، تیپ ۱۱۶ در منطقه جنوبی کوه سورن، تیپ ۶۰۲ در ارتفاع کانی مانگا و شیخ گزنشین، تیپ ۶۰۵ در منطقه لری و شیار بین لری و کنگرک، تیپ ۴۲۸ در منطقه کنگرک و گرمک و تیپ ۱۰۵ در منطقه شرق چوارتا، مستقر هستند.

همچنین تیپ ۶۶ و ۶۵ نیروی مخصوص احتیاط منطقه پنجوین است.

تیپ ۵۰۴ در منطقه پنجوین تحت امر تیپ ۲۹ می باشد.

تیپ ۱۰۱ در احتیاط منطقه دشت پنجوین است.

تیپ ۷۰۴ و ۲۶ احتیاط نیروهای پنجوین و محل آن در سیدصادق است.

گردان ۵۵ مستقل در منطقه مارو و خلوزه و گردان ۵۶ مستقل در منطقه داخلی پنجوین و مارو مستقر هستند.

علاوه بر آن گردان ۷ کماندویی در منطقه لری و کنگرک، گروهان کماندویی التأمیم زیر امر تیپ ۴۲۴، گردان ۲ نیروی کماندویی المهدی در منطقه سورن و مرانه، نیروی کماندویی الفاروق در منطقه کانی مانگا و پنجوین، نیروهای کماندویی عقبه در منطقه لری، نیروهای کماندویی مقداد در منطقه کنگرک و گرمک، گردان زرهی ابن الحارثه در لاله حمزین (دشت بین لری و کنگرک)، گردان ابن الولید محل گسترش نامعلوم و گردان ۹ تانک نیز یک گروهان آن تحت امر گردان ۱ تیپ ۲۹ و گردان ۴ تانک محل نامعلوم می باشد.

ضمناً گردان ۶۶۷، ۱۸ و ۹ توپخانه پشتیبان منطقه تیپ های ۹۶، ۲۹، ۴۲۴ و ۴۲۸، گردان ۱۸ و ۹ توپخانه و

ص: ۱۱۶

۱- همان، ص ۵۰.

گردان ۲۴۰ (آتشبار ۳) پشتیبان ۶۰۲، گردان ۴ توپخانه یک آتشبار پشتیبانی منطقه نالپاریز، یک آتشبار از هر کدام از گردان های ۱۳۷ و ۶۳۲ و ۱۶۵ در منطقه هستند که گسترش آنها معلوم نیست و گردان ۴ و ۶ مهندسی هم در منطقه تیپ ۴۲۸ و ۶۰۵ مستقر شده اند. (۱)

ضمیمه گزارش ۲۱: سازمان رزم و استعداد برخی یگان های ارتش عراق در منطقه عملیاتی قرارگاه حمزه ۲

در بخش پایانی نامه فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه به قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ درباره سازمان رزم و تجهیزات نظامی یگان های عراقی در منطقه آمده است:

۱. پیاده: هر گردان دارای ۳ گروهان پیاده و یک گروهان ارکان (قرارگاه) می باشد و در هر گردان پیاده ۱۴ رأس قاطر برای حمل مهمات و آذوقه موجود می باشد و در گردان های پیاده سلاح هایی از قبیل خمپاره انداز ۱۰۶ و آر.پی.جی ۷ و تیربارهای سبک و سنگین موجود است.

۲. پیاده کوهستانی: هر گردان پیاده کوهستانی تشکیل شده از چهار گردان پیاده کوهستانی و یک گروهان ادوات و یک گروهان ارکان و سلاح هایی از قبیل کلاشینکف و خمپاره انداز ۸۲ و سلاح های ضدتانک و تیربار دوشکا و تفنگ ۱۰۶.

۳. پیاده مکانیزه: هر گردان مکانیزه تشکیل شده از سه گردان مکانیزه و یک گردان پشتیبانی و یک گروهان ارکان و دارای ۵۱ دستگاه نفربر پی.ام.پی و جنگ افزارهای آنها از قبیل موشک آر.پی.جی ۷ و خمپاره اندازهای ۶۰ و ۱۲۰ میلی متری، تیربار سبک و سنگین و تفنگ کلاشینکف می باشد.

۴. گردان تانک: هر گردان تانک شامل سه گروهان تانک و یک گروهان ارکان می باشد و دارای ۳۶ دستگاه تانک و تیربارهای سبک و سنگین و تفنگ کلاشینکف و مسلسل ضد هوایی دوشکا می باشند، ضمناً هر گروهان تانک ۱۲ دستگاه تانک دارد.

۵. توپخانه: در هر گردان توپخانه ۲ آتشبار و یک قرارگاه یا ارکان وجود دارد و هر آتشبار ۶ قبضه دارد که در جمع گردان دارای ۱۸ قبضه توپ است.

۶. گروهان کماندو از سه دسته کماندو و یک دسته ارکان تشکیل شده است. هر گروهان کماندو از یک صد و سی الی یک صد و پنجاه نفر تشکیل شده و جنگ افزارهایی از قبیل کلاشینکف، آر.پی.جی ۷ و نارنجک و مسلسل های سبک و بی سیم با برد ۱۰ کیلومتری و خمپاره انداز ۶۰ میلی متری در اختیار دارند. (۲)

ضمیمه اول گزارش ۲۲: کلیاتی از طرح مانور عملیات در نظر گرفته شده در شمال خلیج فارس برای انهدام اسکله های البکر و العمیه

طبق طرحی که قرار است در شمال خلیج فارس اجرا شود، سه ناوگروه سپاه با کمک نیروی دریایی ارتش و پشتیبانی سپاه پاسداران منطقه ۸ و ۹ کشوری با فرماندهی قرارگاه نوح سپاه و تیپ ۱۵ امام حسن (ع) به مسئولیت قرارگاه کربلا اهدافی را در خلیج فارس تصرف یا منهدم خواهند کرد.

طبق این طرح، سه ناوگروه نورو، قفاص و قاسمیه با شناورهای در نظر گرفته شده به ترتیب عقبه های خودی از سکوی نورو، منطقه قفاص و شهر قاسمیه حرکت کرده و اسکله البکر (هدف فجر)، اسکله العمیه (هدف فتح) و خور عبدالله (هدف احد) را تصرف خواهند کرد. تیپ امام حسن (ع) نیز در منطقه روبه روی فاو، با عبور شناورها از اروندرود رأس البیشه را تصرف و تأسیسات فاو و سایت موشکی و رادار دشمن را که در این منطقه مستقر است، منهدم می کند.

نداشتن تجهیزات کافی خصوصاً شناورهای مناسب برای اجرای مأموریت، دوری راه به ویژه در محور ناوگروه نوروز، نبود تجربه کافی برای طراحی و اجرای این نوع عملیات ها و عدم همکاری نیروی دریایی ارتش از جمله مشکلاتی است که بر سر راه اجرای این عملیات وجود دارد. (۳)

ص: ۱۱۷

۱- سند شماره ۲۶۶۹۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش از عملیات والفجر ۴، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۰۵۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۱۲۵۶۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

ضمیمه دوم گزارش ۲۲: توضیحاتی درباره وضعیت و عوارض منطقه عملیاتی شمال خلیج فارس و سازمان رزم تیپ ۱۵ امام حسن (ع)

فرماندهی تیپ ۱۵ تکاور دریایی امام حسن (ع) در نامه خود به طرح و عملیات قرارگاه کربلا، وضعیت منطقه خودی، عوارض طبیعی منطقه و سازمان رزم این تیپ را این طور تشریح کرده است:

«وضعیت منطقه خودی: ۱. راه های مراسلاتی: از نهر قاسمیه تا نهر قصر دارای سه عقبه در منطقه می باشد. عقبه اصلی جاده آبادان به نهر قاسمیه می باشد که خصوصیات آن بدین شرح است: آسفالت و عرض آن ۸ متر می باشد و ارتفاع آن از سطح زمین یک متر می باشد و عقبه های فرعی جاده نهر قصر آسفالت می باشد و عرض آن ۸ متر و ۵/۱ متر از سطح زمین مرتفع می باشد و عقبه فرعی جاده نهر قصر به نهرهای حد - میجری، بلامه و نهر علی شیر می باشد که خصوصیات آن ۷۰٪ آسفالت می باشد و ۳۰٪ شنی می باشد و عرض آن تا نهر بلامه حدود ۲۰ متر و ارتباط بین دو نهر به وسیله پل های ماشین رو (سیمانی) برقرار می شود و از نهر علی شیر تا قاسمیه به وسیله پل های چوبی ارتباط برقرار است.

۲. عوارض طبیعی: وجود نخلستان های انبوه به عمق ۴ تا ۵ کیلومتر و وجود نهرهای اصلی به عمق ۳ الی ۴ کیلومتر و نهرهای فرعی به عمق ۱ الی ۲ کیلومتر و همچنین وجود چولان هایی به عمق ۲۰۰ متر الی ۵۰۰ متر و باطلاق بودن کنار اروند و نهرها و گل ولای بودن زمین در اثر آب گرفتگی آب به وسیله جزرومد.

ترکیب نیروی خودی در منطقه (پدافندی) گردان ۴۷ پیاده، گارد ساحلی و همچنین نیرویی از یگان سوم نیروها به استعداد ۳ گردان در نظر گرفته شده است. یک گردان عمل کننده و یک گردان پشتیبانی و یک گردان احتیاط.

سازمان رزمی گردان تکاور دریایی به شرح زیر است:

هر گردان دارای ۱ تا ۳ گروهان؛ هر گروهان دارای ۴ دسته؛ هر دسته دارای ۳ تیم.

استعداد کل گردان: ۳۴۶.

۱. تیربارچی: ۳۶

۲. کمک تیربارچی: ۳۶

۳. آر.پی.جی زن: ۳۶

۴. کمک آر.پی.جی زن: ۳۶

۵. سکانی: ۵۵

۶. بی سیمچی: کل بی سیمچی های گردان تا دسته ۲ نفر.

و برای هر گردان ۱ تا ۵۵ قایق در نظر گرفته شده است. بدین ترتیب که ۳۶ تیم هر کدام یک قایق و به فرماندهی دسته و فرماندهی گروهان و فرماندهی گردان یک قایق داده می شود.»(۱)

۱- سند شماره ۱۲۵۶۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پشین.

در حالی که دو روز تا آغاز عملیات والفجر ۴ باقی مانده است، یگان های قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳ (لشکر ۸ نجف سپاه پاسداران و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان ارتش (۱)) که در محور بانه برای تصرف ارتفاعات لری، گرمک و کنگرک وارد عمل خواهند شد، به آمادگی مناسب برای اجرای مأموریت خود دست یافته اند و تنها مشکل پیش روی آنان کمبود مهمات توپخانه است.

علی فضل‌ی مسئول واحد طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه، در نامه ای آخرین وضعیت آمادگی واحدهای پشتیبانی رزمی قرارگاه حمزه ۳ را به اطلاع فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه رساند. طبق این گزارش که در آن عمدتاً به اقدامات لشکر ۸ نجف اشاره شده است، این لشکر برای اجرای مأموریت های محوله از جمله احداث خاکریز دوجداره بین لری به کنگرک، کنگرک به گرمک و در غرب ارتفاع براله؛ اتصال عقبه های خودی به جاده های دشمن (پس از تصرف اهداف) و برخی اقدامات مهندسی همچون احداث سنگر برای توپخانه و...، ۲۷ دستگاه لودر و بلدوزر و ۱۴ دستگاه گریدر آماده کرده است.

همچنین یک بیمارستان صحرایی با ۴ اتاق عمل، یک دستگاه رادیولوژی، درمانگاه، پزشک جراح، پزشک عمومی، بهیار و ۴۰ دستگاه آمبولانس و تعدادی نفر بر پی.ام.پی برای مداوا و حمل مجروحان در نظر گرفته شده است، بی سیم نیز به اندازه پیش بینی شده در اختیار واحدهای عمل کننده قرار گرفته است.

در ادامه این گزارش به آمادگی کافی واحد تعاون برای حمل شهدا و آمادگی واحد زرهی با ۲ گردان تانک و مکانیزه، همچنین توپخانه و واحد تخریب با پیش بینی ۲ نفر نیرو در هر دسته

ص: ۱۲۱

۱- نیروهای تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان در مرحله اول عملیات که هدف آن تصرف ارتفاعات لری، کنگرک و گرمک بود شرکت نداشتند و در مراحل بعدی نیز اغلب در خطوط پدافندی به کار گرفته شدند. گفتنی است لشکر ۳۱ عاشورا نیز از یگان های مأمور به قرارگاه مقدم حمزه ۳ بود که در روزهای بعد به اجرای عملیات پرداخت.

برای ختنی سازی میادین مین و تعدادی نیروی آزاد با همین مأموریت اشاره شده است. تنها مشکلی که در گزارش ذکر شده کمبود مهمات در واحد توپخانه است.

براساس گزارش واحد طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه امروز همچنین علاوه بر انجام آخرین هماهنگی ها و توجیه فرماندهان گردان های عمل کننده لشکر ۸ نجف، زمان بندی حرکت یگان ها از نقطه رهایی تا پای کار نیز به گردان ها ابلاغ گردید. طبق برآوردهای انجام شده حداقل ۴ تا ۵ ساعت برای رسیدن نیروها از نقطه رهایی تا نقطه درگیری زمان لازم است، بر همین اساس، فرماندهی لشکر به گردان ها دستور داده از ساعت ۱۸:۳۰ تا ۱۹ از نقطه رهایی به سمت اهداف حرکت کنند تا در زمان مناسب به نقطه درگیری برسند.

مسئول واحد طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه در پایان گزارش خود درباره وضعیت نیروهای عمل کننده نیز آورده است: «روحیه نیروها باتوجه به روزهای ... محرم بسیار بالا است و امید می رود باتوجه به وعده های الهی و حول و قوه لایزالش و روحیه بسیار خوب نیروهای پیاده در آخرین روزهای عاشورا نتیجه نهایی را تحقق بخشند.»^(۱)

۱

علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه در تماس تلفنی با فرمانده لشکر ۸ نجف طرح تغییر یافته عملیاتی را به اطلاع وی رساند.

به نوشته محمدرضا دینانی راوی قرارگاه تاکتیکی حمزه، رضائیان در این تماس با اشاره به مشکلات پیش روی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) گفت: حسین خرازی (فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)) به دلیل وجود مشکلات و موانع زیاد مثل میادین مین، نبود راهکار و... نمی تواند در مرحله اول عملیات بکند، لذا لشکر ۸ نجف باید در این مرحله وارد عمل شود. احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، در پاسخ با عملیات یگان خود در مرحله اول عملیات مخالفت کرد. در پی این گفت و گوی تلفنی رضائیان برای توجیه حضوری احمد کاظمی به بانه رفت. به نوشته دینانی، رضائیان اظهار کرد: ^(۲) «اگر منطقه احمد [محور عملیات لشکر ۸ نجف] مثل منطقه حسین خرازی باشد [محور مریوان یا هدف تصرف ارتفاعات پنجوین] من هم با کل عملیات مخالف هستم چون در آن صورت بچه های مردم توسط موانع، آتش توپخانه دشمن و... شهید می شوند.» رضائیان همچنین افزود: «ما وقتی به بانه آمدیم (حدود ۴۰ روز قبل) اکثر نیروهای عراق در منطقه پراکنده و در حال فرار بودند و به راحتی می شد با چند گردان ارتفاعات ۱۹۳۹، لری و کنگرک را تصرف کرد.»^(۳)

ص: ۱۲۲

۱- سند شماره ۳۱۶۵۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- راوی قرارگاه تاکتیکی حمزه به مخاطب این سخنان رضائیان اشاره ای نکرده است، ولی به احتمال قوی وی این سخنان را خطاب به شخص دینانی گفته است.

۳- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دینانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۷۷ - ۷۴.

در جلسه ای که امروز در قرارگاه تاکتیکی حمزه با حضور تعدادی از فرماندهان ارشد سپاه و مسئولان سپاه میوان تشکیل شد،^(۱) وضعیت گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه شیلر، توانایی و نحوه تعامل آنها با یکدیگر، مشکلات امنیتی محور میوان، تخلیه افراد بومی قبل از اجرای عملیات والفجر ۴ از عقبه منطقه عملیاتی و چگونگی تأمین محورهای مواصلاتی در محور میوان مورد بررسی قرار گرفت.

در ابتدا ابراهیم راحمی مسئول اطلاعات سپاه میوان، توضیحاتی درباره حضور گروه های ضدانقلاب در منطقه بیان کرد و گفت: «عمده گروه های ضدانقلاب در این منطقه حزب دمکرات کردستان ایران، سازمان کومه له و گروه رزگاری هستند و همچنین گروهی که قبلاً با حزب دمکرات بودند ولی چندی است که از حزب دمکرات جدا شده و با رهبری شخصی به نام علی میوانی مستقیماً با عراق کار می کند. ... همه گروه ها باتوجه به پاک سازی هایی که قبلاً در برخی مناطق کردنشین صورت گرفته از این مناطق به منطقه شیلر آمده اند و چون می دانند در این منطقه عملیات انجام خواهد شد، لذا فعالیت خود را افزایش داده اند حتی مرکز حزب دمکرات شاخه جنوب نیروهای خود را از منطقه کامیاران [جنوب سنندج] به محور سنندج - میوان انتقال داده است تا امنیت منطقه و آمدوشد در این جاده را به هم بزنند. حتی چندی پیش به آویهننگ^(۲) (جنوب محور سنندج - کامیاران) حمله کردند که نزدیک بود ارتفاعات سقوط کند. نیروهای ضدانقلاب در برخی ارتفاعات از جمله قله میرآجی میوان برای توپخانه عراق دید بانی و ثبت تیر می کنند و عراق هم روی اینها سرمایه گذاری زیادی کرده است. نیروهای علی میوانی که مقر اصلی آنها در ارتفاعات کله قندی [پنجوین] است، در حسن آباد مقر موقتی دارند و از آنجا برای مین گذاری و دیدبانی به داخل می آیند. آنها حتی افسران دید بان عراقی را به داخل می آورند. آنها دیدبانی را نزدیک غروب آفتاب انجام می دهند تا بلافاصله با استفاده از تاریکی هوا به سمت عراق فرار کنند. گروه رزگاری هم در بیاره عراق مستقر هستند و ۱۰۰ تا ۱۵۰ نفر نیرو دارند آنها نیز در کرمینه مقر دارند و از طریق کوه کمانجرو و دالانی در پشت دزلی دیدبان های توپخانه و نیروهای شناسایی عراقی را به داخل ایران می آورند.

البته یک گروه از رزگاری ها در منطقه ساوجی و قلقله [شمال غربی میوان نزدیک مرز] مستقر هستند که بینایی هستند یعنی هم برای ما کار می کنند هم برای عراق. در این منطقه و

ص: ۱۲۳

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از ابوعمار فرمانده سپاه میوان، محمد باقری اطلاعات قرارگاه خاتم سپاه، غلامحسین بشردوست، حمید سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه، علی شمشانی قائم مقام فرماندهی سپاه، ابراهیم راحمی مسئول اطلاعات سپاه میوان، غلامرضا صالحی مسئول ستاد قرارگاه مقدم حمزه و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم سپاه پاسداران.

۲- شرح کامل حمله عوامل حزب دمکرات به پایگاه آویهننگ در روزشمار ۲۳/۷/۱۳۶۲ درج شده است.

همچنین در نجبران و دره وران [در شمال مریوان] نیروهای حزب دمکرات رفت و آمد دارند و چندی پیش یک درگیری در آنجا رخ داد که حدود ۱۲ تن از دمکرات ها کشته شدند. آنها در جاده ها مین گذاری می کنند و مقرر ثابتی ندارند.»

ابوعمار فرمانده سپاه مریوان نیز با اشاره به حضور فعال و روزافزون عناصر ضدانقلاب در محور مریوان، اظهار کرد: «آنها مأموریت دارند تا منطقه مریوان و محور شهر مریوان را به هم بریزند.» وی همچنین درخصوص نوع فعالیت گروه رزگاری افزود: «آنها رفت و آمد نیروهای ما را در محور دزلی زیر نظر دارند و جاده ها را مین گذاری می کنند. آن دسته از نیروهای علی مریوانی نیز که در منطقه مریوان هستند برنامه اصلی شان کسب اطلاعات از نیروهای خودی یا گرفتن اسیر و اجرای عملیات کمین در شب است و از آن چنان توانی برخوردار نیستند که در این منطقه به پایگاه های ما حمله کنند.» فرمانده سپاه مریوان برای ایجاد امنیت در منطقه پیشنهاد کرد تا با افزودن ۳۶۰ نفر نیرو و امکاناتی همچون تعدادی بی سیم و چندین قبضه تیربار دوشکا امکان تردد در جاده سنندج به مریوان به طور ۲۴ ساعته برقرار شود. (۱) ابوعمار همچنین گزارشی از فعالیت سپاه مریوان برای برقراری امنیت در منطقه بیان کرد.

پس از آن شمخانی مسئله تأمین امنیت افراد بومی را که بالطبع دور کردن برخی عناصر نفوذی را هم در پی خواهد داشت مطرح کرد؛ در این زمینه حمید سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه، به تخلیه ۱۸ روستای منطقه اشاره و درعین حال اضافه کرد که باتوجه به نبود امکانات و همچنین همکاری نکردن استانداری این کار متوقف شده است. وی افزود: در دره وران جمعیت از سه سال پیش (از زمان شروع جنگ) در منطقه مانده اند و وضع نامناسبی دارند.

جانشین فرمانده کل سپاه همچنین با ابراز ناراحتی از اینکه اهالی منطقه مجبور به فروش احشام خود با قیمت ارزان شده اند، گفت: چون آنها مجبور به فروش دام خود هستند ارزان خریدن از آنها اشکال شرعی دارد. شمخانی تأکید کرد قرارگاه مقدم حمزه برای حل این مشکل با فرمانداری هماهنگی های لازم را انجام دهد. فرمانده سپاه مریوان هم با بیان اینکه قبلاً دلال ها از سنندج و جاهای دیگر می آمدند و از مردمی که مجبور به ترک محل سکونت خود بودند گوسفندان را به قیمت ارزان می خریدند، افزود: سپاه جلوی این کار را گرفت و درحال حاضر این کار سروسامانی یافته و از اجحاف به مردم کاسته شده است. وی خاطرنشان کرد: «شاید ۱۰ جلسه با استانداری و سایر مسئولین و نمایندگان مجلس برگزار کرده ایم، ولی کار پیش نمی رود ولی هرکس از بالا به استانداری می آید آنجا گزارش مثبت می دهند و مشکلات را حل شده جلوه می دهند. ما نزد آقای هاشمی رفسنجانی و نخست وزیر رفتیم و گزارش دادیم آنها واقعاً ناراحت شدند.»

ص: ۱۲۴

۱- در آن زمان تردد در اغلب جاده ها با به کارگیری نیروهای تأمین جاده و فقط در روشنایی روز انجام می شد و شب ها به علت حضور و فعالیت گروه های مسلح غیرقانونی تردد در این جاده ها مقدور نبود.

در ادامه، حمید سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه، در گزارشی درباره فعالیت سازماندهی شده عراق در منطقه کردستان اعلام کرد که عراق منطقه را به ۴ بخش تقسیم کرده و یک هنگ را هم مسئول این کار گذاشته است. یک محور آن بانه با محور فرعی پنجوین و سیدصادق است و محور دیگر پاوه با محورهای فرعی بیاره و طویله است و عناصر گروه رزگاری در محور اول و دمکرات ها در محور دوم فعال هستند و فعالیت آنها هم عمدتاً کسب اطلاعات از وضعیت نیروهای خودی از باختران تا بانه، ناامن کردن شهرها از سنندج تا مریوان، حمله به نیروهای رزمی ارتش و سپاه و شناسایی مقر توپخانه ها و پدهای هلیکوپتر است.

در بخش پایانی جلسه، راحمی مسئول اطلاعات سپاه مریوان، در مورد موفقیت سپاه این شهر در کنترل گروه های ضدانقلاب و مهار تحرکات آنان گفت: تا به حال ضدانقلاب نتوانسته ستونی از نیروهای جمهوری اسلامی را در جاده منهدم بکند. شرایط راه ما به گونه ای نیست که ما نتوانیم جلوی آنها را بگیریم. ضدانقلاب به مناطق دیگر و شهرهای مختلف حمله کرده و در برخی مواقع حتی ساعت ها در شهر مانده، ولی مریوان این گونه نیست. وی اطمینان داد که عناصر ضدانقلاب در محور مریوان غیر از دید بانی برای عراق هیچ اقدام دیگری نمی توانند بکنند. او در پایان تأکید کرد که برای شبانه روزی کردن تردد در محور سنندج - مریوان، نباید فقط به احداث پایگاه ها و حضور شبانه نیروهای تأمین جاده اکتفا شود بلکه نیروها باید به هنگام شب هم در طول جاده گشت بزنند. جانشین فرمانده سپاه پاسداران با این امر موافقت کرد. وی برای تأمین نیروهای مورد نظر برای گشت، پیشنهاد داد که یک دسته از هر لشکری که در منطقه حضور دارد زیر نظر سپاه مریوان کار گشت زنی شبانه در جاده را انجام دهند. (۱)

۱

امروز یک بالگرد ایرانی با ۵ سرنشین پس از عبور از مرز درحال حرکت به سمت شهرک نالپاریز در غرب ارتفاعات کانی مانگا بود که هدف موشک های یک جنگنده میگ عراقی قرار گرفت و منهدم شد. در این سانحه هر ۵ سرنشین آن شهید شدند. (۲)

۲

در سه روز گذشته شهرهای مختلف کشور شاهد عزیمت شماری از نیروهای داوطلب بسیجی و نیز گروه هایی از اعضای سپاه پاسداران به جبهه های نبرد بود. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، گروه های کثیری از داوطلبان رزمنده در میان بدرقه مردم از شهرهای جیرفت، ماکو، ارومیه، کرمان، بندرعباس، خرم آباد و بروجرد به جبهه ها عزیمت کردند. (۳) واحد مرکزی خبر

ص: ۱۲۵

۱- سند شماره ۴۰۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ارزیابی تحرکات ضدانقلاب (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۵/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۳)، داود رنجبر، صص ۲۲ - ۲.

۲- سند شماره ۱۵۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۵/۷/۱۳۶۲، سند تک برگگی؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کردستان به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات)، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

هم گزارش داد: یک تیم پزشکی شامل متخصصان ارتوپدی، جراح عمومی، زنان، بیهوشی، اطفال، پزشک عمومی، تکنسین های اتاق عمل، آزمایشگاه و رادیولوژی برای مدت یک ماه عازم مناطق جنگی شدند.^(۱)

۱

کمبود نیروی انسانی در عراق و به کارگیری نیروهای سایر کشورها در ارتش این کشور، آثار سوء و پیامدهایی را در بر داشته است.

فرماندهی ناحیه ژاندارمری استان خوزستان در گزارشی یکی از پیامدهای اجتماعی روی آوردن سران عراق به استفاده از نیروهای مصری در ارتش این کشور را چنین ذکر کرده است: «خبر رسیده حاکی است به دلیل اعزام اکثر جوانان و اعزام بی رویه کلیه نیروهای نظامی و انسانی عراق به جبهه های جنگ علیه کشور اسلامی ایران، نظم و انتظامات شهرهای عراق به دست مأمورین و نظامیان مزدور اعزامی از کشور مصر سپرده شده [است]. در نتیجه سربازان مصری به علت بیکاری و نبود سرگرمی سالم، اغلب در حال میگساری و پرسه زدن در کوچه و خیابان ها هستند و به همین واسطه فساد و فحشا در عراق رو به فزونی نهاده و فرزندان نامشروعی که در سال های اخیر به دنیا آمده اند بسیار قابل ملاحظه می باشند. در همین حال، اگر فرد مسلمانی اعتراض کند بلافاصله توسط بعثی ها و مزدوران مصر دستگیر می شود.»^(۲)

۲

امروز در چند عملیات حزب دمکرات کردستان ایران که از نظر تعداد، محدوده جغرافیایی اجرای عملیات و تلفات وارد شده به نیروهای خودی کم سابقه بود، ۲۱ تن از نیروهای خودی شهید، ۲۴ زخمی و ۴ تن به گروگان گرفته شدند. هرچند دستگاه های ذی ربط گزارش واحد و جامعی درباره این اقدامات انتشار نداده و هر کدام به بخشی از این حوادث پرداخته اند، ولی با کنار هم نهادن این اتفاقات می توان نتیجه گرفت که همه حوادثی که در محدوده شمال مهاباد و در محور مواصلاتی این شهر به میاندوآب رخ داده، توسط یک گروه پرشمار یا چند گروه با هماهنگی کامل و فرماندهی واحد در محدوده جغرافیایی مذکور طراحی و اجرا شده است.

در جریان یکی از این حوادث، عوامل حزب دمکرات با حمله به یک گروه از نیروهای ژاندارمری مستقر در پایگاه بغاز که برای گشت زنی به اطراف قریه دوست علی در ۶ کیلومتری شمال شرقی مهاباد رفته بود، یک سرباز را شهید، ۷ تن را زخمی و ۳ نفر را هم به گروگان گرفتند. متعاقب این اقدام، نیروهایی از تیپ شهید بروجردی سپاه برای کمک به آنها وارد منطقه شدند، اما آنها نیز به کمین مهاجمان افتادند، سرانجام در ادامه درگیری، نیروهای خودی توانستند با وارد کردن تلفاتی به مهاجمان آنان را از منطقه به عقب برانند. در این درگیری ۵ تن

ص: ۱۲۶

۱- همان، ص ۴.

۲- سند شماره ۹۱۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری خوزستان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

از نیروهای این تیپ شهید و ۱۰ تن نیز زخمی شدند. افراد حزب دمکرات سپس در همین منطقه یک دستگاه آمبولانس ارتش را با آر.پی.جی هدف قرار دادند. در این حادثه ۲ سرباز شهید و یک پزشک‌یار و ۲ سرباز دیگر هم مجروح شدند.

افراد مسلح ضدانقلاب در ادامه اقدامات امروز خود در نزدیکی سه راه خانقاه در ۵ کیلومتری شمال مهاباد، مینی بوس حامل نیروهای بسیج دانش آموزی تیپ ۳۳ المهدی (عج) اعزامی از جهرم را متوقف کرده و همه ۱۳ سرنشین آن را به اسارت گرفتند. مهاجمان سپس خودروی حامل این افراد را به جنگل‌های اطراف جاده منتقل و پس از احراز هویت سرنشینان خودرو، آنان را در داخل گودال بزرگی جمع کردند و همه آنان را به طرز فجیعی به شهادت رساندند؛ به طوری که ابتدا دست و پای برخی افراد را قطع کرده و پس از آن همه را به رگبار بستند. راننده و کمک راننده که از مهلکه جان سالم به در برده بودند، ضمن بیان چگونگی این کشتار دسته جمعی، فرمانده اصلی عملیات مهاجمان را یکی از اعضای سازمان چریک‌های فدایی خلق معرفی کردند. از تلفات مهاجمان گزارشی داده نشده است (۱).

در جنوب غربی دیواندره نیز افراد حزب دمکرات با نفوذ به روستای گزمل به منزل ۴ تن از توابع این حزب حمله کردند و علاوه بر زخمی کردن یکی از توابع برادر یکی دیگر از توابع را نیز به گروگان گرفتند. مهاجمان همچنین ۹۰ رأس گوسفند و ۱۲ رأس گاو و یک رأس اسب را نیز سرقت کردند (۲).

در منطقه کوند غرب هم بر اثر حمله ۱۰ تن از عوامل حزب دمکرات به نیروهای خودی در ۱۰ کیلومتری بالاتاق، ۳ تن از نیروهای بسیج زخمی شدند و خساراتی به دو خودروی تویوتا و دکل مخابراتی وارد شد. مهاجمان قبل از رسیدن نیروهای کمکی متواری شدند (۳).

از سوی دیگر، نیروهای خودی در منطقه انجیران در شمال شرقی مریوان، به گروهی از چته‌های حزب دمکرات حمله کردند و در یک درگیری توانستند ۸ تن از افراد این حزب را کشته و ۶ تن را زخمی کنند (۴).

در همین حال و با وجود تداوم درگیری‌ها میان نیروهای خودی و افراد گروه‌های مسلح ضدانقلاب در مناطق کردنشین غرب کشور، امروز و دو روز گذشته ۲ تن از افراد حزب دمکرات و یک تن از وابستگان سازمان کومه له در مرانه، مریوان و کامیاران خود را به نیروهای سپاه معرفی و ضمن اظهار ندامت، درخواست امان نامه کردند (۱۲).

۱

سپاه پاسداران مریوان درخصوص آخرین وضعیت حزب دمکرات و سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له در منطقه مریوان، گزارشی را تهیه و به سپاه کردستان ارسال کرد. در این گزارش استعداد، ساختار تشکیلاتی، محل استقرار و تسلیحات این گروه‌ها بررسی شده است و ضمن اشاره به

ص: ۱۲۷

۱- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای هفته، دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۱۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۸؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) منطقه ۱۱ به فرماندهی کل سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۶۶۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به ستاد منطقه ۱۱، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به منطقه ۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

- ۲- سند شماره ۱۱۳۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مناطق کردنشین، دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، شماره ۱۳۷، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۱.
- ۳- سند شماره ۲۹۸۵۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی سرپل ذهاب (اطلاعات) به ستاد سپاه منطقه ۷ (اطلاعات)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۲.
- ۴- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۵. ۱۲. سند شماره ۴۱۶۷۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه میاندوآب به اطلاعات منطقه ۱۱، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۵؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه میاندوآب به اطلاعات منطقه ۷، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

برنامه ها و اقدامات احتمالی سازمان کومه له - که نسبت به سایر گروه های مسلح حضور چشمگیرتری در این منطقه دارد - چگونگی عملکرد نیروهای خودی در مقابله با این گروه ها مورد نقد قرار گرفته و برای تأثیرگذاری بهتر عملیات های خودی پیشنهادی مطرح گردیده است.

طبق گزارش سپاه مریوان، در این منطقه، از حزب دمکرات کردستان گردان زیروار با ۱۰۰ الی ۱۲۰ نفر نیرو فعالیت دارد. این گردان دارای ۲ لک به نام رشید حلاج و سعید کالکال است و هریک دارای ۲ پل است و محل استقرار و فعالیت لک ها نیز به ترتیب در شمال شرقی مریوان و شمال مریوان است. لک های مذکور سلاح هایی از قبیل آر.پی.جی. ۷، تیربار کلاش، قناسه و کلاشینکف در اختیار دارند. (۱) در این گزارش همچنین نام روستاها و تعداد افراد حزب دمکرات که در هر روستا استقرار دارند، آورده شده است.

در ادامه گزارش، درباره استعداد و محل استقرار عناصر کومه له در این منطقه آمده است: هیز فواد از سازمان کومه له با ۱۱۰ نفر نیرو در منطقه فعالیت دارند. این هیز که مقر آن در روستای گلچیدر است دارای ۲ پل است و محل تردد و استقرار آنها روستاهای شمال و شمال شرقی مریوان است. زندان این حزب در مکانی بین روستای بایدر بالا و بوردمه واقع شده که در آن حدود ۶۰ الی ۸۰ زندانی نگهداری می شود. همچنین بیمارستان این سازمان نیز در روستای بوردمه قرار دارد. سپاه مریوان در ادامه اسامی روستاهای محل استقرار عناصر این سازمان و نیز تعداد آنها را ذکر کرده است.

در انتهای گزارش به فعالیت ها و برنامه های آینده این گروه ها به ویژه سازمان کومه له اشاره شده و با انتقاد از عملکرد نیروهای خودی آمده است: در این موقعیت حساس کومه له قصد دارد جاهایی را که قبلاً از دست داده و در حال حاضر جمهوری اسلامی در آنها رفت و آمد ندارد، اشغال کند و باتوجه به حضور فعال گروهک ها در منطقه به خصوص کومه له و تبلیغات آنها، تعدادی از افراد ناآگاه به انحراف کشیده شده اند و با وضعیت جدید منطقه، زمینه خوبی برای عده ای طرف دار و هوادار به وجود آمده که خودشان را راحت تر به گروهک ها برسانند. در بیست روز اخیر، تا آنجا که مطلع هستیم، ۴ دختر و ۱۰ پسر به کومه له پیوسته و مسلح شده اند. در این هنگام که متأسفانه ضدانقلاب آن قدر جسور شده که در آبادی های پاک سازی شده در نزدیکی مقرهای خودی به جولان پردازند و در نزدیکی مقر کمین بگذارند و به ایجاد ناامنی در منطقه پردازند، لازم است که یک پاک سازی گسترده را از منطقه کوماسی تا روستاهای دری، شیخه کویره، تشکاش، چور، آلمان، انجند، گلیه و میانه انجام دهیم و تردد خود را در مناطق آزادشده زیادتر کنیم تا چته های مزدور از این بیشتر جسور نشوند (۲)

ص: ۱۲۸

- ۱- مشروح استعداد، ساختار تشکیلاتی و محل استقرار حزب دمکرات و سازمان کومه له در ضمیمه این گزارش درج شده است.
- ۲- سند شماره ۲۵۰۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مریوان (اطلاعات) به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه کردستان (اطلاعات)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

وزیر امور خارجه ایران به سؤالات خبرنگار روزنامه امریکایی نیوزویک در خصوص اوضاع منطقه خلیج فارس، روابط ایران و فرانسه و شایعه دلسردی تدریجی مردم از جنگ پاسخ داد.

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران

به گزارش روزنامه نیوزویک، علی اکبر ولایتی که به منظور شرکت در اجلاس سالیانه مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک به سر می برد در پاسخ به این سؤال که ایران چگونه کشتی های حامل اسلحه و مهمات برای عراق را متوقف و از چه طریق از محموله کشتی ها اطمینان حاصل می کند، گفت: «ما در ایران قادریم هرگونه بازرسی که صلاح باشد به عمل آوریم. مهم ترین مسئله ای که می خواهیم دنیا آن را درک کند این است که ما نمی توانیم عبور مهمات جنگی مخربی که توسط بعثیون عراقی بر سرمان ریخته می شود را تحمل کنیم. سه سال تمام است که ما به نصایح و هشدارهای مکرر به عوامل غیرمسئول در خلیج فارس بسنده کرده ایم، لیکن دیگر کافی است.»

ولایتی در مورد بروز واکنش بین المللی در صورت قطع مسیر کشتیرانی در خلیج فارس، ضمن تأکید بر انسداد تنگه هرمز در صورت تهدید منافع حیاتی ایران گفت: «در مورد عکس العمل بین المللی به ویژه اقدام امریکا باید بگویم که ما تصور می کنیم دولت امریکا می بایستی تاکنون آموخته باشد زمانی که مسئله به ایران اسلامی مربوط می شود، این کشور باید پیش از هر اقدامی آن را مجدداً مدنظر قرار دهد.»

وزیر امور خارجه ایران در پاسخ به این سؤال که چرا از میان تمام کشورهای تسلیحاتی دخالت دارند فقط فرانسه را محکوم می کنید، اظهار کرد: «ما این موضع را فقط در مقابل فرانسه اتخاذ نکرده ایم، بلکه بیش از دو سال است که شوروی و سایر کشورهایی که ماشین جنگی عراق را تجهیز می کنند، محکوم می کنیم.» وی افزود: «این کشور [فرانسه] بدون در نظر گرفتن عواقب کار و با بی مبالاتی هرچه تمام تر از رژیم می که آخرین روزهای حیاتش را می گذرانند حمایت به عمل آورده و سلاح در اختیارش می گذارد و از این رو بیشترین مسئولیت را در قبال هرگونه فاجعه ای برعهده خواهد گرفت.» ولایتی در مورد ادعای ارسال سلاح های امریکایی و اسرائیلی به ایران گفت: «باید بگویم که این جوک سیاسی احمقانه و تکراری، آن قدر خسته کننده شده است که من هم صرفاً جز تکذیب این ادعای بی اساس چاره ای ندارم.»

خبرنگار نیوزویک در ادامه، به اقدام فرانسه در پذیرفتن امام خمینی در زمان تبعید ایشان، اشاره کرد که ولایتی پاسخ داد: «فرانسه یک ویزای توریستی سه ماهه به رهبر انقلاب اسلامی داد و چنین ویزایی هر سال به میلیون ها توریست داده می شود. اجازه دهید اضافه کنم که فرانسه فقط

به مدت چند ماه حضور امام خمینی را در آن کشور تحمل کرد. به همین خاطر، سفارت فرانسه در تهران از طرف مردم ما گلباران شد و فرانسه می رفت تا مجدداً روابطی دوستانه با ایران داشته باشد.» وی با اشاره به تغییرات سیاست خارجی دولت فرانسه تأکید کرد: «این گناه ما نیست که دولت سوسیالیست فرانسه که از نظر اقتصادی در وضع بسیار بدی به سر می برد و سیاست آژانس های بین المللی اجاره ای را در پیش گرفته، اکنون به اجاره سوپراتاندارد [ها]، فروش موشک های اگروست پرداخته و کارگزاران خود را به کشورهای جهان سوم می فرستد.»

وزیر امور خارجه در پاسخ به این پرسش که آیا پایان جنگ به سقوط صدام بستگی دارد و آیا ایران نمی تواند خود را متقاعد به تحمل وی کند، تأکید کرد: «تجربیات سه ساله از عملکرد رژیم بعثی و عدم هماهنگی اظهارات مقامات این رژیم و عملکردهایشان جای تردید باقی نمی گذارد که این رژیم ضد بشری می بایستی جای خود را به یک دولت مردمی بدهد.»

ولایتی در ادامه این گفت و گو با تکذیب شایعه دلسرد شدن تدریجی مردم از ادامه جنگ خاطر نشان کرد: «اکثر جمعیت ۴۰ میلیونی کشور ما چه با حضور در جبهه و چه با کمک های بی شائبه خود، در جانفشانی کوتاهی نکرده اند. درست برخلاف دموکراسی های غربی، اختلاف نظری در بین مردم ایران و دولتشان وجود ندارد. همه ما خواستار صلحی شرافتمندانه و همچنین مجازات عراقی های آدمکش هستیم.»

وی همچنین درباره شایعه اعزام بچه های شش، هفت ساله به جبهه و به کارگیری آنان برای باز کردن راه عبور نیروهای نظامی از میادین مین گفت: «باید بگویم نام نویسی از افراد کمتر از ۱۶ سال برخلاف قوانین ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است. چند ماه پیش تعداد زیادی از افراد مسن روستایی داوطلب شدند تا از روی میادین مین عبور کنند، لیکن ... موافقت نشد.» وزیر امور خارجه سپس با بیان اینکه در ایران شمار زیادی از افراد بالاتر از ۱۶ سال داوطلبانه آماده حضور در جبهه های جنگ هستند و از این نظر با هیچ گونه کمبودی مواجه نیستیم، تأکید کرد: «به بچه ها اجازه نزدیک شدن به جبهه های جنگ داده نمی شود.» (۱)

۱

وزیر امور خارجه امریکا اعلام کرد چنانچه ایران تهدیدات خود مبنی بر بستن تنگه هرمز را عملی کند، امریکا و دیگر کشورهای که دارای منافع حیاتی در خلیج فارس هستند تدابیری برای تضمین کشتیرانی در این منطقه اتخاذ خواهند کرد.

خبرگزاری فرانسه با اعلام این خبر افزود: جورج شولتز در پایان دیدارش از کانادا در گفت و گو با خبرنگاران اظهار کرد که انگلستان یک ناو هواپیمابر به این منطقه فرستاده و ناو هواپیمابر امریکایی رنجر نیز در آنجا مستقر است. این در حالی است که فرانسه نیز از مدتی پیش چند کشتی مین جمع کن به این منطقه اعزام کرده است. شولتز افزود دولت امریکا از تهدیدات

ص: ۱۳۰

ایران مبنی بر بستن تنگه راهبردی هرمز به شدت نگران است، پس باید با شنیدن چنین تهدیداتی کاملاً محتاط بود. وی تصریح کرد: «احتمال به اجراء آمدن تهدیدات ایران در زمینه قطع کشتیرانی تجاری در خلیج [فارس] باعث شده است مشاوره و تبادل نظرهای گسترده میان امریکا و دیگر کشورهای غربی همچنان ادامه یابد.» وزیر امور خارجه امریکا تأکید کرد جهان نمی خواهد در موقعیتی باقی بماند که هر بار ایران احساس خطر کرد فوراً تهدید کند تنگه هرمز را خواهد بست. (۱) روزنامه نیویورک تایمز نیز با اشاره به اظهارات شولتز، به نقل از وی نوشت: «امریکا و دیگر کشورهای غربی نمی توانند اجازه دهند که ایران [با تهدید به مسدود کردن راه های آبی خلیج فارس] از آنها باج بگیرد.» (۲)

وزیر امور خارجه امریکا همچنین با اظهار بی اطلاعی از تحویل یا عدم تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، در خصوص موضع دولت امریکا در قبال تحویل این جنگنده ها فقط به این جمله اکتفا کرد که ما هیچ گونه موضعی در قبال این مسئله اتخاذ نکرده ایم و فرانسه خودش تصمیم گرفته است. شولتز دیدگاه های اخیر رهبران عراق در مورد بهبود احتمالی مناسبات میان واشنگتن و بغداد را بسیار جالب توصیف کرد. (۳) به گزارش رادیو امریکا، وی همچنین با وجود ابراز تمایل به برقراری روابط معقول میان ایران و ایالات متحده، افزود چنین چشم اندازی دیده نمی شود. به گفته این رادیو ظاهراً این نخستین باری است که جورج شولتز از سیاست نزدیک تری به عراق در جنگ سه ساله آن کشور با ایران یاد می کند. (۴)

۱

روزنامه کویتی الرای العام اعلام کرد وزیر امور خارجه عراق چند روز پیش مخفیانه از پاریس دیدن کرد تا از دولت فرانسه بخواهد هواپیماهای سوپراتاندارد را هرچه زودتر به عراق تحویل دهد. این روزنامه ضمن درج این خبر افزود: عراق بیم دارد که فرانسه بر اثر فشار ایالات متحده، بریتانیا و چند کشور دیگر از ارسال سوپراتانداردها منصرف شود. عراق تهدید کرده است که در این صورت از پرداخت چند میلیارد دلار بدهی خویش به فرانسه خودداری خواهد کرد. (۵)

در همین حال، خبرگزاری کویت به نقل از ژنرال ژانو لاکاز رئیس ستاد ارتش فرانسه، اعلام کرد که فرانسه تمامی تعهدات خود را محترم شمرده و به توافقنامه های خود با هر کشوری عمل خواهد کرد. لاکاز که در رأس هیئتی از ارتش فرانسه برای یک دیدار رسمی سه روزه در کویت به سر می برد، افزود: به این ترتیب فرانسه تعهدات خود با عراق را محترم شمرده است. (۶)

ص: ۱۳۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی نیویورک تایمز.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶، رادیو امریکا، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۶، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری کویت. .

فرانسه سیاست پیچیده ای را به منظور محدود ساختن انتخاب های ایران در برابر فشارها برای خاتمه دادن به جنگ دنبال می کند. این دیدگاه را دو نشریه لوپوئن و الدستور در تحلیل های جداگانه ای بیان کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هفته نامه فرانسوی لوپوئن در شماره اخیر خود نوشت: فرانسه به شکل مدبرانه ای مسئله تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را در وضعیتی مبهم حفظ کرده است به امید اینکه مذاکرات سیاسی در خلیج فارس امکان پذیر شود. این هفته نامه افزود: یکشنبه دو هفته پیش، منابع بسیار موثق اطلاع داده اند که جنگنده های سوپراتاندارد به بغداد می روند، ولی به نظر می رسد فرانسه می خواهد اتلاف وقت در مورد ارسال این هواپیماها و کمک نظامی به عراق را با تلاش های سیاسی در منطقه خلیج فارس هم زمان سازد.

لوپوئن با اشاره به طرح قطعنامه ای در سازمان ملل به منظور پایان دادن به جنگ ایران و عراق یاد آور شد: در صورتی که مقامات تهران این طرح را بپذیرند دیگر تحویل سوپراتانداردها به عراق لزومی نخواهد داشت، اما در صورتی که آنها با طرح جدید سازمان ملل در مورد آتش بس در خلیج فارس موافقت نکنند، اجباراً باید عواقب لجاجت خود را بپذیرا شوند. این هفته نامه فرانسوی در پایان اضافه کرد: در حال حاضر، به نظر می رسد پاریس برای قرارداد دادن جمهوری اسلامی در مقابل این انتخاب عمداً این حالت مرموز را ایجاد می کند. گو اینکه هنوز هیچ نکته ای روشن نیست، نه در سازمان ملل متحد و نه در جمهوری اسلامی. (۱)

مجله الدستور نیز در مقاله ای با عنوان "هرمز: تنگه یا راه حل بحران" ضمن ابراز اطمینان از تحویل جنگنده های فرانسوی سوپراتاندارد به عراق نوشت: «حال مشخص می شود که این جاروجنجال ها نه تنها در تصمیم فرانسه تأثیری نگذاشته، بلکه خود دولت فرانسه به ادامه این جنجال ها تمایل می ورزد، بدون اینکه کوچک ترین تغییری در تصمیم خود داده باشد.» به نوشته الدستور، دولت فرانسه تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را به چند روز بعد از سخنرانی میتران در مجمع عمومی سازمان ملل موکول کرده است تا تحویل این جنگنده ها، پیشنهادهای رئیس جمهور فرانسه در زمینه خلع سلاح و مسائل بین المللی را بی اثر نسازد.

الدستور همچنین ضمن اشاره به نظرخواهی فرانسه از چند کشور عربی افزود: «این کشورها به استثنای برخی از دولت های محافظه کار خلیج [فارس] عدم اعتراض خود مبنی بر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را به عراق ابراز نموده اند.» این مجله سپس مدعی شد دولت الجزایر با ارسال نامه ای به رئیس جمهور فرانسه در یک موضع گیری صریح اعلام کرده است که الجزایر مایل نیست عراق در این جنگ تضعیف شود و این بدان معنا است که این کشور نیز از تحویل هواپیماها به عراق پشتیبانی می کند.

این نشریه در ادامه، با اشاره به اظهارات روز گذشته کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، در جمع خبرنگاران نوشت: «[وی گفت] من نمی دانم چرا در مورد این پنج هواپیما این همه

ص: ۱۳۲

جاروجنجال و هیاهو به راه افتاده است. درحالی که از سال ۱۹۸۰ موشک های اگزوسه دراختیار عراق بوده و این کشور امکان آن را هم داشته است که هر نقطه ایران را که بخواهد مورد هدف قرار دهد. وزیر امور خارجه فرانسه افزود: «دولت متبوع وی بنا به عللی هرگز از تصمیم خود مبنی بر تحویل هواپیماها منصرف نخواهد شد. اولاً فرانسه آن طور که شیوه آن است هیچ گاه دربرابر تهدیدها و هشدارها از انجام وظیفه خود صرف نظر نمی کند. ثانیاً اگر ما چنین سلاح هایی را دراختیار عراق نگذاریم لاجرم کشور پر قدرت دیگری این کار را خواهد کرد. ثالثاً هواپیماهای سوپراتاندارد توازن نظامی کنونی را هرگز تغییر نخواهد داد.»

الدستور همچنین انگیزه اصلی فرانسه را در حمایت از عراق، یک انگیزه راهبردی خواند و افزود: «فرانسوی ها معتقدند که در محدوده اختلافات بین المللی بین شرق و غرب بر سر مناطق نفوذی، جغرافیای سیاسی مناطق بی شماری از جهان تغییر خواهد یافت و در این میان کشورهایی چون فرانسه بایستی در صحنه حضور یافته و در اختلافات دو ابر قدرت موضع قاطعی اتخاذ نمایند. فرانسوی ها همچنین تأکید می کنند که جنگ عراق و ایران از محدود جنگ هایی است که هیچ کدام از ابر قدرت ها سیطره کامل بر آن ندارند.»

این مجله دو هدف اصلی عراق در استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد را افزایش موج مخالفت داخلی با ادامه جنگ در ایران و ایجاد موازنه اقتصادی در خلیج فارس عنوان کرد و پس از طرح این ادعا که «رژیم ایران تلاش می کند پای ابر قدرت ها را به این جنگ بکشاند»، افزود: در این صورت «مسئله مهم برای ایالات متحده دخالت مستقیم در منطقه به نفع رژیم ایران است.» (۱)

۱

تحرکات دیپلماتیک اعضای شورای همکاری خلیج فارس هم زمان در دو محور خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق و عادی سازی روابط عراق - سوریه دنبال می شود.

به گزارش رادیو کلن، شش کشور عربی حاشیه جنوبی خلیج فارس طرح صلح جدیدی را برای پایان دادن به جنگ سه ساله ایران و عراق تهیه کرده اند. در این طرح برقراری فوری آتش بس، یک برنامه بازسازی برای هر دو کشور و تشکیل کمیسیونی به منظور رسیدگی به مسئله غرامت جنگ و علت بروز آن، پیش بینی شده است. به گفته برخی منابع دیپلماتیک عربی، این طرح در اجلاس ماه آینده سران شورای همکاری خلیج فارس در دوحه پایتخت قطر ارائه خواهد شد و در صورت موافقت سران شورا با آن، در اختیار مقامات ایران نیز قرار می گیرد. رادیو کلن در ادامه یادآوری کرد که ایران تاکنون با کلیه اقدامات میانجیگرانه مشابه مخالفت کرده است. (۲)

خبرگزاری آلمان نیز اعلام کرد: دیپلمات های عرب بخش عمده طرح جدید را به ابتکار شیخ زاید بن سلطان آل نهيان حاکم امارات متحده عربی، دانستند. این خبرگزاری همچنین افزود: در

ص: ۱۳۳

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۰، ۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۸ - ۲۴، مجله الدستور، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو کلن، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

همین حال عربستان سعودی نیز تلاش جدیدی را به منظور متقاعد ساختن سوریه به بازگشایی خط لوله نفتی عراق در خاک آن کشور آغاز کرده است.^(۱) در این باره روزنامه کویتی السیاسه به نقل از یک منبع رسمی گزارش داد که شاهزاده سعود الفیصل وزیر امور خارجه سعودی و همتای کویتی وی شیخ صباح الاحمد الصباح احتمالاً به میانجیگری بین بغداد و دمشق خواهند پرداخت. به نوشته این روزنامه، میانجیگری اخیر بخشی از تلاش های شورای همکاری خلیج فارس برای حل اختلافات داخلی اعراب قبل از تشکیل اجلاس سران عرب می باشد که قرار است ماه آینده در عربستان سعودی برگزار شود. السیاسه همچنین افزود: «دیپلمات های مقیم دمشق روز گذشته گفتند که سوریه طرح اعراب جهت بازگشایی خط لوله [نفتی] عراق را بررسی می کند. این دیپلمات ها افزودند که طرح مزبور بخشی از تلاش اعراب جهت متقاعد ساختن عراق به عدم استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی علیه ایران است.»^(۲)

در همین حال، الدستور در گزارشی نوشت: وزیر امور خارجه فرانسه در دیدار با شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، از وی خواست تا اتحادیه عرب برای رسیدن به موضع گیری یکپارچه اعراب در مورد جنگ ایران و عراق و وضع داخلی لبنان به تلاش های بیشتری دست بزند.^(۳) در همین زمینه دو روزنامه کویتی الانباء و کویت تایمز نیز بدون اشاره به نحوه وقوع جنگ، دیدگاه مشابهی را در مورد آن مطرح کردند. به گفته رادیو صوت الجماهیر، روزنامه الانباء نوشت: «می بایست ایران و عراق مسائل مربوط به جنگ و صلح خود را یکسره کنند. اکنون بر اعراب ضروری است تا برای پایان دادن به این جنگ، جانب عراق را در پیش بگیرند زیرا ایران پذیرای صلح نیست.» روزنامه انگلیسی زبان کویت تایمز (چاپ کویت) هم ضمن طرح این نظر که برخی دولت ها به طور جدی به فکر پایان یافتن جنگ ایران و عراق نیستند از موضع «حکمرانان تهران» انتقاد کرد و افزود: «اینها [مقامات ایران] اکنون تنگه هرمز را تهدید به بستن می کنند و از این راه می خواهند جهان را از آب های خلیج [فارس] جدا سازند.»^(۴)

۱

بررسی تأثیرات قطع صادرات نفت از خلیج فارس بر منافع کشورهای مختلف صنعتی جهان، در رسانه های گروهی جهان ادامه دارد. در این میان یک نشریه اقتصادی، تداوم اوضاع فعلی را از نقطه نظر توسعه روابط خارجی ایران مورد توجه قرار داد.

روزنامه کلنشه رونشا در یادداشتی با عنوان "خطر در خلیج" نوشت: «در منطقه خلیج فارس خطر بزرگی به وجود آمده است که اهمیت آن خیلی بیشتر از اختلافات منطقه ای ایران و عراق است. علاقه کشورهای صنعتی غرب به نفت فقط یک طرف قضیه است. ابر قدرت ها یعنی ایالات متحده و اتحاد شوروی منطقه خلیج فارس را مسبب اختلافات شدید سال های آینده می دانند. این منطقه با منابع نفتی اش به عنوان مهم ترین منبع تهیه کننده نفت جهان می تواند

ص: ۱۳۴

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۵، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۵/۷/۱۳۶۲.
- ۲- همان، صص ۵ و ۶، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۷/۱۳۶۲.
- ۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲۲، مجله الدستور، ۲۵/۷/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲۷، بغداد - رادیو صوت الجماهیر، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

درباره ضعف و یا قدرت جهان غرب و یا کشورهای شرقی تصمیم بگیرد.»

این روزنامه دلیل علاقه ویژه فرانسه به این منطقه را چنین ذکر کرد: «اگر عراق در جنگ با ایران شکست بخورد، فرانسه در صورت برکناری صدام حسین باید از ۴۰ میلیارد مارکی که به عنوان وام در اختیار عراق گذاشته است صرف نظر کند و همین موضوع نیز دلیل تحویل بی مورد هواپیماهای جنگی فرانسه به عراق است.» این روزنامه در پایان اضافه کرد: «به احتمال قوی در منطقه خلیج فارس در آینده نزدیک خطر بروز جنگ وجود ندارد، زیرا ابرقدرت ها در موقعیت کنونی نمی توانند در این منطقه دست به جنگی دامنه دار بزنند، اما در درازمدت زور آزمایی سختی درباره نفت در این منطقه صورت خواهد گرفت.» (۱)

روزنامه کریستین ساینس مانیاتور نیز در مطلبی با عنوان "چرا ژاپن برای آرام کردن جنگ ایران و عراق پیش قدم شده است"، با بیان اینکه «دشمنی ایران و عراق که این اواخر کمر به نابودی یکدیگر بسته اند بر اضطراب واشنگتن، توکیو و پایتخت های اروپایی افزوده است»، آورده است: «اگر ایران تهدید خود را مبنی بر متوقف ساختن کشتیرانی در خلیج فارس عملی سازد، خود بازنده اصلی است و بازنده بعدی ژاپن خواهد بود. عراق آسیبی نخواهد دید و اروپا نیز در مجموع کمتر از خاور دور آسیب می بیند.» به نوشته کریستین ساینس مانیاتور، مقصد ۹۰ درصد نفتی که در سه ماهه اول سال (میلادی) جاری از تنگه هرمز عبور کرده کشورهای صنعتی آسیا بوده و فقط ۱۰ درصد آن راهی اروپا و امریکا شده است. این روزنامه ضمن یادآوری روابط تجاری گسترده ژاپن با دو کشور ایران و عراق افزود: «ژاپن طی ماه های اخیر دادوستدهای بازرگانی خود را با ایران افزایش داده و برای تکمیل طرح هایی که [در] زمان شاه آغاز شد و جنگ اجرای آنها را متوقف ساخت از جمله یک مجتمع عظیم پتروشیمی، کارشناسان فنی خود را به ایران اعزام کرده است. پاره ای گزارش ها حاکی است که ژاپن نتایج یک سلسله بررسی های کامپیوتری را در اختیار رهبران ایران گذاشته که نشان می دهد جنگ طولانی و فرسایشی به سود ایران نخواهد بود.» (۲)

هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ قبرس) نیز در مقاله ای ضمن بررسی مواضع ایران در قبال تلاش های صلح از نقطه نظر افق های اقتصادی و توسعه روابط خارجی این کشور نوشت: «تحلیل گران متذکر می گردند که باوجود آنکه [امام] خمینی امریکا و حکومت های سلطنتی منطقه [را] که شورای همکاری خلیج [فارس] را تشکیل می دهند، مورد سرزنش قرار می دهد و روابط ایران با کشورهای غربی را محدود و یا اصلاً قطع کرده است، ولی این رژیم عموماً خواهان توسعه روابط تجاری خود می باشد و نسبتاً هم در دادن رونق مجدد به اقتصاد خود موفق بوده است. بنابراین تهدید عراق مبنی بر آنکه اقتصاد رونق یافته ایران را نابود خواهد ساخت ایران را آسیب پذیر می نماید.» (۳)

ص: ۱۳۵

۱- همان، ص ۱۵، رادیو کلن، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۸ و ۱۹، رادیو امریکا، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کریستین ساینس مانیاتور.

۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۹، ۱/۹/۱۳۶۲.

روزنامه انگلیسی دیلی تلگراف از تشکیل نیروهای واکنش سریع امریکا برای مداخله احتمالی در منطقه خلیج فارس خبر داد. این روزنامه در شماره امروز خود با اشاره به حضور ناوهای نیروی دریایی ایالات متحده در خلیج فارس اعلام کرد: ستادی به این منظور در ایالت فلوریدای امریکا تشکیل شده است. مسئولیت فرماندهی این نیروها برای دخالت احتمالی در منطقه حساس خلیج فارس برعهده ژنرال رابرت کنزیکتون است و افرادی از نیروی دریایی، هوایی و زمینی زیر نظر مستقیم وی عمل می کنند. دیلی تلگراف افزود: این نیروها قادرند ۲۳۴ هزار پرسنل نظامی را برای پشتیبانی نیروهای امریکایی مستقر در منطقه آماده کنند و در صورت بروز درگیری های نظامی، می توانند نیرویی معادل ۱۳۱ هزار پرسنل نظامی را فوراً به منطقه اعزام کنند. بنا به این گزارش، نیروی دریایی امریکا در صورت لزوم ۵۲ هزار تفنگ دار دریایی و نیروی هوایی و نیز ۳۳۰ هزار پرسنل نظامی را که ۳۵۰۰ تن از آنان برای جنگ های نامنظم تعلیم دیده اند وارد عمل خواهد کرد(۱).

باوجود صرفه جویی در مصرف سوخت و کاهش واردات نفت، بحران انرژی که از ده سال پیش بر اثر تحریم نفتی اعراب در امریکا آغاز شده است، هنوز ملموس به نظر می رسد.

به گزارش رادیو امریکا امروز در دهمین سالگرد تحریم نفتی اعراب، در کنگره امریکا برخی سناتورهای عضو کنگره تأکید کردند که اگرچه امروزه در امریکا برای دریافت بنزین صافی وجود ندارد و درزمینه صرفه جویی های انرژی پیشرفت های قابل توجهی به دست آمده است، اما در هر زمانی ممکن است صفوف بنزین از نو ایجاد شود. به گفته مقامات امریکا، جنگ میان ایران و عراق می تواند به طور ناگهانی بر تولیدات نفتی جهان تأثیر گذارد. جیمز آورستار عضو کنگره امریکا به خبرنگاران گفت یک چنین بحرانی ادامه دارد زیرا امریکا هنوز به انرژی و نفت یکی از پرفرازونشیب ترین مناطق جهان وابسته است.(۲)

دو روز پس از پایان مانور نظامی مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، گزارش ها از انجام مذاکرات و خریدهای تسلیحاتی جدید عربستان و کویت حکایت دارد.

امروز رادیو مسقط اعلام کرد شاهزاده سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع و هواپیمایی عربستان سعودی، برای یک دیدار رسمی پنج روزه از ایتالیا رهسپار آن کشور شد. بنا به این گزارش، انتظار می رود وی با رئیس جمهور و وزیر دفاع ایتالیا درباره همکاری های نظامی میان دو کشور گفت و گو کند. رادیو مسقط یادآور شد که وزیر دفاع سعودی در خلال ماه جاری، از مادرید دیدار و درزمینه خرید سلاح های اسپانیایی مذاکراتی با مقامات اسپانیا به عمل آورده است(۳).

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲۳، رادیو ایران، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، رادیو امریکا، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو مسقط، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

همچنین روزنامه الرای العام گزارش داد که ژانو لاکاز رئیس هیئت ستاد ارتش فرانسه، در دیدار با مقامات کویت، آمادگی فرانسه را برای تجهیز کویت و کشورهای خلیج فارس به سلاح های مدرن و پیشرفته اعلام کرده است.^(۱) در این باره روزنامه کویتی القبس نیز به نقل از مقام های آگاه نوشت: کویت ممکن است خواستار تعداد نامشخصی از جنگنده بمب افکن های سوپراتاندارد شود. به نوشته این روزنامه، لاکاز درباره یک معامله صد میلیون دلاری شامل خرید ۶ بالگرد سوپرپومای مجهز به موشک اگزوسه، با مقامات کویت مذاکره کرده است. القبس افزود: «کویت اخیراً معامله ای در مورد خرید ۱۲ هواپیمای میراژ اف ۱، ۳۴ نفربر زرهی که بعضی از آنها با موشک های ضدزرهی (تاو) مجهز خواهند شد و شمار مشخصی از هلیکوپترهای (غزال) با فرانسه منعقد کرده است.» این روزنامه اضافه کرد: «کویت برای خرید هواپیماهای فوق مدرن میراژ ۲۰۰۰ و همچنین تانک های ام ایکس ۴۰ سرگرم مذاکره با دولت فرانسه است.»^(۲)

در همین حال، رادیو اسرائیل در تفسیری به بررسی تلاش های اعضای شورای همکاری خلیج فارس در زمینه تقویت توانایی های دفاعی خود از جمله با برگزاری مانورهای نظامی مشترک پرداخت. این رادیو ضمن اشاره به نگرانی های امنیتی کشورهای مذکور از «تهدیدهای مکرر ایران»، گفت: «طراحان و اداره کنندگان این مانور گفتند که هدف برگزاری آن تحکیم قدرت دفاعی امیرنشین های حوزه خلیج [فارس] و به این امید است که آنها در آینده برای دفاع از خویش در برابر تعرض خارجی نیروی کافی داشته باشند و بتوانند روی پای خود بایستند و به کمک دیگران متکی نباشند. ولی این آرزویی است که به زودی جامه عمل نخواهد پوشید و امیرنشین های جنوب خلیج [فارس] ضعیف تر از آن هستند که در آینده نزدیک بتوانند روی پای خود بایستند و حتی دایه اصلی آنها؛ یعنی عربستان سعودی کشوری است که هنوز قادر به دفاع از خویش نمی باشد و به ایالات متحده تکیه دارد، اما ایجاد شورای همکاری های خلیج [فارس] و برگزاری نخستین مانور نظامی گام بزرگی در راه اجرای هدف های اعلام شده محسوب می گردد.»

به گفته این رادیو، برنامه ایجاد یک سازمان دفاعی مشترک برای امیرنشین های جنوب خلیج فارس از سال ها پیش وجود داشت و شاه ایران نیز از آن حمایت می کرد، ولی دولت عراق در راه اجرای این برنامه اشکال تراشی می کرد، زیرا مایل بود در چنین سازمانی عضویت یابد و رهبری آن را به دست گیرد. با این حال، امیرنشین های عرب خلیج فارس که از برنامه های توسعه طلبانه رژیم بعث عراق بیم داشتند، به عضویت آن کشور روی خوشی نشان نمی دادند و به همین دلیل اجرای طرح را عملاً به تعویق انداختند. رادیو اسرائیل در ادامه تفسیر خود اضافه کرد: وقوع انقلاب و استحکام موقعیت آیت الله خمینی و تشکیل حکومتی که هدف علنی آن، صدور انقلاب به کشورهای همسایه، تحت شعار مبارزه با استکبار جهانی است، امیرنشین ها را در برپایی یک چارچوب همکاری های سیاسی، اقتصادی و نظامی مصمم تر ساخت.

ص: ۱۳۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو بغداد، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کویتی الرای العام.

۲- روزنامه کیهان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲۴.

این رادیو افزود: «گرچه امیرنشین ها برنامه گسترده ای برای تقویت نظامی خویش تهیه کرده و با اختصاص ۶ میلیارد دلار قصد دارند پایگاه های نیرومند زمینی و دریایی به وجود آورند، ولی آنها به خوبی می دانند که نه امروز و نه در آینده نزدیک نیروهای آنها به مرحله ای نخواهد رسید که اگر ایران تنگه هرمز را ببندد و یا در صدد مجازات نظامی آنها برآید بتوانند از خویش دفاع کنند و برای این منظور آنها به کمک نظامی ایالات متحده و نیروهای آن کشور در جزیره مصیره و اقیانوس هند نیاز خواهند داشت.» (۱)

۱

در پی انتشار خبرهایی از تشکیل یک نیروی ضربت اردنی با هدف دخالت سریع در بحران های احتمالی منطقه خلیج فارس، (۲) زید بن شاکر فرمانده کل نیروهای مسلح اردن، گفت که اردن همچنان به وظیفه ملی خویش در قبال حمایت از برادران عرب پایبند است. به گزارش رادیو امان، وی این اظهارات را در پاسخ به گزارش اخیر رادیو اسرائیل مبنی بر تشکیل نیروهای واکنش سریع اردنی اعلام کرد. فرمانده کل نیروهای مسلح اردن همچنین گفت: ملک حسین پادشاه اردن، سمت پاسداری از تمام اعرابی که او را به مثابه حامی خود می بینند حفظ خواهد کرد و اردن در قبال کمکی که از برخی کشورهای عربی دریافت کرده به آنان کمک نظامی می کند. وی تصریح کرد: همکاری تسلیحاتی ما با آمریکا همیشه در روز روشن جریان داشته است؛ زیرا آمریکا منبع اصلی تأمین تجهیزات نظامی ما به شمار می رود و اردن در ازای دریافت اسلحه پیشرفته از آمریکا با مشکلاتی از قبیل تأمین پول و مخالفت رژیم اسرائیل روبه رو می باشد. (۳) به گزارش خبرگزاری فرانسه، فرمانده نیروهای مسلح اردن در توضیح این امر گفت: «اطلاعات منتشره در این زمینه به نحوی بوده است تا تلاش های اردن را برای دریافت سلاح های مدرن از آمریکا با شکست روبه رو سازد.» (۴)

۲

رئیس جمهور آمریکا رابرت مک فارلین فرستاده ویژه خود به منطقه غرب آسیا را به سمت مشاور امنیت ملی ایالات متحده منصوب کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، مک فارلین که ۴۶ سال دارد و در ژوئیه گذشته به جای فیلیپ حیب به عنوان فرستاده ویژه ریگان به غرب آسیا تعیین شده بود، جایگزین ویلیام کلارک مشاور امنیت ملی آمریکا شد. این خبرگزاری افزود: «اطرافیان ریگان معتقدند مک فارلین یکی از کارشناسان زبده در سیاست خارجی امریکاست و در حال حاضر نیز درجه سرهنگی در رده تفنگ داران آمریکا را داراست.» (۵)

ص: ۱۳۸

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱ - ۱۹، رادیو اسرائیل، ۲۵/۷/۱۳۶۲.
- ۲- رجوع شود به کتاب بیست و هفتم روز شمار جنگ ایران و عراق، صص ۱۰۹۰ و ۱۰۹۱.
- ۳- همان، صص ۲۶ و ۲۷، بخش عربی رادیو امان، ۲۵/۷/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
- ۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

امروز اخبار و گزارش هایی درباره تأثیرات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی انقلاب در منطقه و جهان انتشار یافت.

واحد مرکزی خبر به نقل از خبرگزاری یونایتدپرس گزارش داد: ماهاتیر محمد نخست وزیر مالزی، به طور تلویحی حزب اسلامی مالزی را متهم کرد که قصد دارد حکومت این کشور را سرنگون سازد و مالزی را به یک جمهوری اسلامی تبدیل کند. مقامات مالزی گفتند این گروه تحت تأثیر رهبران "یک جمهوری اسلامی" که مدعی هستند مسلمانان نباید تحت سلطه نظام شاهنشاهی باشند قرار گرفته است. تصور می شود منظور این مقامات، کشور ایران می باشد. با این حال حزب اسلامی مالزی که مخالف حکومت این کشور است، هرگونه شرکت در توطئه براندازی نظام اجتماعی فعلی و روی کار آوردن یک جمهوری اسلامی به جای آن را تکذیب کرده است. (۱)

خبر دیگر که رادیو کلن آن را اعلام کرد مربوط به اقدامات دولت ترکیه در مقابله با آنچه این رادیو "تجدید حیات اسلام در سطح جهانی" خواند، می باشد. بنا به این گزارش، ترکیه درصدد تدوین کتاب های درسی مقطع دبستان برای دانش آموزان ترک ساکن در جمهوری آلمان فدرال است که در آنها اصول دین اسلام با اصول کشور محل تابعیت و حقوق مدنی آن آمیخته شده و احترام به کمال آتاتورک به عنوان مؤسس ترکیه مدرن و همچنین احترام به ارتش به عنوان حافظ ملت مورد تأکید قرار می گیرد. به گفته رادیو کلن، این مطلب را مقامات دولتی ترکیه در دیدار و مذاکرات هیئت نمایندگی ایالت باواریای آلمان فدرال از این کشور عنوان کرده اند. این مقامات همچنین بارها بر این موضوع تأکید کردند که روسری برای دختران دبستانی ترک نشانه مقاومت آنها در مقابل به اصطلاح غرب زدگی بوده و با هدف دولت ترکیه مبنی بر شناسایی این کشور به عنوان یک کشور اروپایی مابینت دارد. این رادیو افزود: «دولت ترکیه حتی خود را ناگزیر می بیند که در مقابل تجدید حیات اسلام در سطح جهانی که سمبل آن آیت الله خمینی رهبر انقلاب ایران است، اقداماتی به عمل آورد.» (۲)

یک روزنامه امریکایی از توافق مقدماتی گروه های مختلف لبنان با تشکیل اجلاس آشتی ملی خبر داد. روزنامه کریستین ساینس مانیتور در این باره نوشت: از سال ۱۹۷۵ که نخستین شعله های آتش جنگ در لبنان زبانه کشید، روز پنجشنبه گذشته برای نخستین بار، گروه های رقیب برای دستیابی به صلح دور میز مذاکره گرد آمدند. با این حال، بروز حوادثی گهگاه امید به برقراری صلح را به نوبدی مبدل می سازد. روز جمعه گذشته با کشته شدن یکی دیگر از تفنگ داران دریایی امریکا در نزدیکی فرودگاه بیروت، تعداد قربانیان امریکایی در آن منطقه به ۵ تن رسید. شنبه گذشته نیز حوادثی مشابه روی داد و تفنگ داران دریایی چند تن از تک تیراندازان را به هلاکت رساندند.

ص: ۱۳۹

۱- همان، ص ۷.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۷ - ۱۵، رادیو کلن، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

تیراندازی به سوی نیروهای امریکایی از منطقه ای صورت گرفت که بیشتر ساکنان آن را شیعیان ضددولتی تحت کنترل سازمان امل تشکیل می دهند، اما سازمان امل از پذیرفتن مسئولیت تیراندازی سر باز زد و ادعا کرد که جنگجویان این سازمان نیز مورد حمله افراد ناشناسی قرار گرفته اند که ظاهراً هدفشان ایجاد تشنج در آستانه انجام مذاکرات صلح است.

کریستین ساینس مانیفور افزود: به گفته منابع غربی، تحقیقات اولیه نشان می دهد که ممکن است سازمان امل در گفته هایش صادق باشد، اما کسانی در آن سازمان هستند که می خواهند ایجاد آشوب و درگیری کنند. این روزنامه سپس به نقل از دیپلمات های غربی مدعی شد که گروه های کوچک بسیاری مانند حزب اللهی های طرف دار ایران در لبنان حضور دارند که با نشست آشتی ملی که هدفش تقسیم قدرت بین مسلمانان، مسیحیان و چریک ها است مخالف اند. (۱)

ضمیمه گزارش ۴۰: مشروح استعداد، ساختار تشکیلاتی و محل استقرار حزب دمکرات و سازمان کومه له در منطقه مریوان

۱. حزب دمکرات

در این منطقه هیز زریوار فعالیت می کند که به تازگی به دلیل کمبود نیرو به گردان تنزل یافته است و به همین علت نیروهای اعضای کمیته سیاسی را در فاز نظامی به کار گرفته اند. گردان زریوار دارای ۱۰۰ الی ۱۲۰ نفر است. این گردان از دو لک تشکیل شده است: ۱. لک رشید حلاج با استعداد ۵۰ الی ۶۰ نفر که مقرشان در داخل مسجد روستای دوریان و هوارگره (شمال شرق مریوان، جنوب ارتفاعات چهل چشمه) است. ۲. لک سعید کالکال با استعداد ۵۰ نیرو که مقرشان در آبادی بوردمه می باشد. لک کالکال دارای دو پل است ۱. پل محمد لطیف (این گروه در تاریخ ۱۰/۷/۱۳۶۲ که به انجیران آمده بودند توسط نیروهای خودی محاصره و ۱۵ نفر آنها به هلاکت رسید). ۲. پل صدیق نوذری.

پل محمد لطیف حفاظت دو آبادی بوردمه و بایدربالا را که مهمات و خانواده چته ها در آن دو روستا نگهداری می شوند برعهده دارد، استعداد هر پل ۲۰ الی ۲۵ نفر است. پل صدیق نوذری فقط گشت منطقه را به عهده دارد.

پل محمد لطیف علاوه بر سلاح های انفرادی دارای ۱ قبضه آر.پی.جی. ۷، ۱ قبضه یوزی، ۱ قبضه تیربار کلاش، ۱ قبضه قناسه دوربین دار، ۱ قبضه کالیبر ۵۰ که بین بوردمه و بایدربالا است. پل صدیق نوذری نیز دارای ۱ قبضه آر.پی.جی. ۷، چندین قبضه قناسه و چندین سلاح سبک می باشد.

محل تردد لک سعید کالکال: اطراف آبادی های بوردمه و بایدربالا، حاج عبدل، بورده رشه، انجیران، هانی شیخان، گاگل، بیلو و سیف بالا می باشد.

محل تردد لک رشید حلاج: اطراف آبادی های دوریان، چادلکان وزیر، شاه نشین، گلچیدر، تراق تپه، قمچیان، میانه، گلبه و مالک است.

۳۰ الی ۱۰۰ نفر از افراد این حزب در روستای ارسوله مستقر هستند و در گروه های ۲۰ الی ۳۰ نفری به روستاها می روند و از اهالی روستا حتی آوارگان جنگی پول جمع آوری می کنند. در آبادی هوارگره نیز بین ۳۰ تا ۸۰ نفر استقرار دارند. در آبادی گله هم ۶۰ الی ۷۰ نفر از افراد حزب حضور دارند و مقر آنها در مسجد روستا است.

۲. سازمان کومه له

از حزب منحل کومه له در این منطقه هیز فواد فعالیت می کند. این هیز دارای ۱۱۰ نفر نیرو است که ۳۰ نفر آن دختر هستند. مقر این هیز

در روستای گلچیدر است. تدارکات و مهمات کومه له از عراق می آید و زخمی ها را به عراق می برند. مهمات و تدارکات را از عراق تا مرز با خودرو می آورند و از مرز با الاغ و قاطر به حاج عبدل و از آنجا به مناطق دیگر حمل می کنند.

ص: ۱۴۰

۱- همان، ص ۱۳، رادیو امریکا، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کریستین ساینس مانیتور.

هیز دارای ۴۵ قبضه تفنگ کلاشینکف، ۱ قبضه قناسه دوربین دار، ۱ قبضه تیربار قناسه، ۲ قبضه آر.پی.جی. ۷، ۲ قبضه تیربار ژ ۳، ۱ قبضه کالیبر ۷،۵، ۸ قبضه برنو و تعدادی ژ ۳ می باشد. یک قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری و یک قبضه ۶۰ میلی متری و یک کالیبر ۵۰ نیز از دیگر تسلیحات هیز است. همچنین هیز دارای ۲ دستگاه بی سیم پی.آر.سی ۷۷ و هر دسته یک بی سیم کوچک دارد.

محل های تردد گردان فواد: روستای ایسوله، گله، زویران، چاله سوره، تراق تپه، گوگچه، کانی تمرخان، تازه آباد، گریچده، اسحاق آباد، سوله، بلچه سور، تشکاش، نالک و سنه، سرکل، گویزه کوره، خیرآباد و شهرانی است.

در بین آبادی بایدربالا و بوردمه زندان کومه له قرار دارد که در آنجا حدود ۶۰ الی ۸۰ زندانی نگهداری می شود. بیمارستان این گروه نیز در بوردمه است که ۳ پزشک در آنجا فعالیت می کنند و جدیداً سه دکتر فرانسوی آمده اند که گویا به طرف بانه و سردشت رفته اند. ۵۰ الی ۶۰ نفر از افراد کومه له که تقریباً نصف آنها دختر هستند در روستای زویران مستقر هستند و حدود ۴۰ الی ۵۰ نفر از آنان نیز در مسجد آبادی ایسوله مستقر هستند که مسلح به سلاح های سبک و آر.پی.جی. ۷ می باشند. تشکیلات کمیته ناوچه در آبادی شاه نشین است و حدود ۶۰ نفر کومه له از هیز شورش در آنجا حضور دارند و سلاح های آنها تفنگ سبک آر.پی.جی. ۷ و تیربار کلاش و قناسه دوربین دار است. تعداد ۲۵ نفر از اعضای کومه له در روستای بلچه سور مستقر هستند. این گروه مجهز به یک قبضه تیربار قناسه، یک قبضه قناسه دوربین دار و یک قبضه آر.پی.جی. ۷ و بقیه سلاح های سبک هستند.

مرکز آموزش کومه له در آبادی هوارگرمه است. درحال حاضر دوره ۲۹ را می گذرانند. تعداد چته های کومه له به طور ثابت بدون افراد آموزشی ۴۰ الی ۵۰ نفر است (۱).

ص: ۱۴۱

۱- سند شماره ۲۵۵۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران مریوان (اطلاعات) به سپاه پاسداران کردستان (اطلاعات)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

در آستانه اجرای عملیات والفجر ۴ در مرز بانه و میوان و ارتفاعات منطقه شیلر، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، برای انجام آخرین هماهنگی ها و رفع مشکلات محور بانه (قرارگاه حمزه ۳) در مقر لشکر ۸ نجف حضور یافت و در جلسه ای با حضور فرماندهان لشکرهای ۸ نجف و ۳۱ عاشورا^(۱) به بررسی مشکلات این یگان ها، آمادگی نیروهای خودی و افزایش تحرکات و اقدامات عراق در محور بانه پرداخت.

در ابتدا رضائیان از تأخیر یک ماهه در شروع عملیات ابراز تأسف کرد و گفت: یک ماه قبل می شد به راحتی ارتفاعات محور بانه را با کمترین تلفات تصرف کرد، اما گذشت زمان این امر را مشکل کرده است. سپس احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، ضمن بیان مشکلات ناشی از تأخیر در تصمیم گیری، اجرای عملیات در وضعیت فعلی را بسیار مشکل و همراه با تلفات زیاد پیش بینی کرد.

پس از توضیحات فرمانده لشکر ۸ نجف در مورد مشکلات پیش روی این یگان، رضائیان گفت اگر مشکلات لشکر ۸ نجف به قدری است که نمی توانید عملیات انجام بدهید، من این موضوع را به فرماندهان رده بالاتر انتقال می دهم تا عملیات را لغو کنند، ولی احمد کاظمی که

ص: ۱۴۳

۱- در این جلسه علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، اکبر غمخوار مسئول لجستیک قرارگاه مقدم حمزه، سیف الله رهنما، مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و محمدرضا دیانی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه حمزه، شرکت داشتند.

باتوجه به فراهم شدن شرایط، راضی به لغو عملیات نبود، شرط اجرای عملیات را ابلاغ کتبی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه اعلام کرد و خطاب به رضائیان گفت: «اگر شما کتباً بنویسید، من عمل می‌کنم.» کاظمی اضافه کرد: «من با لغو عملیات موافق نیستم و دارم نیروها را پای کار می‌برم.»

در ادامه جلسه فرمانده قرارگاه مقدم حمزه اعلام کرد که قرار است لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در محور مریوان هم زمان با عملیات لشکر ۸ نجف، برای از بین بردن کمین‌های مسیر عملیات و همچنین پشتیبانی از تلاش اصلی در محور بانه با نیروی محدودی یک عملیات گشتی رزمی انجام دهد. (۱) گفتنی است این موضوع در تعدیل نظر احمد کاظمی برای اجرای عملیات تأثیر بسزایی داشت. بدین ترتیب لشکر ۸ نجف و لشکر ۳۱ عاشورا با وجود برخی مشکلات و نگرانی‌ها، برای اجرای عملیات اعلام آمادگی کردند و قرار شد امشب نیروهای خود را پای کار ببرند.

راوی قرارگاه حمزه در یادداشت‌های امروز خود درباره آخرین آمادگی نیروها به ویژه رزمندگان تیپ قمر بنی هاشم (ع) و لشکر ۸ نجف نوشته است: ما (راوی و علی رضائیان) برای سرکشی به اورژانس بهداری لشکر ۸ نجف رفتیم. احمد کاظمی را که برای سرکشی و هماهنگی‌های نهایی به آنجا آمده بود، دیدیم همه آماده عملیات هستند، همه نیروها آماده‌اند. شب که برای سرکشی رفتیم نیروها با ایفا و کمپرسی به محل تجمع (قلندرآوا، آسمان بین و سرکچل) که قرار است از آنجا به محورهای عملیاتی اعزام شوند می‌رفتند. بچه‌ها خوشحال بودند و روحیه بالایی داشتند. تعدادی پیرمرد و نوجوان نیز در بین آنها بودند و مدام از ما می‌پرسیدند که آیا امشب عملیات است؟ نیروهای یک گردان در کنار جاده خوابیده بودند بعضی‌ها هم در سرمای شدید ایستاده بودند. به هر نفر سه تا چهار پتو داده بودند، ولی هوا سرد بود. ما با وجود آنکه شب را در چادر خوابیدیم و پتو هم داشتیم تا صبح لرزیدیم. خداوند این بسیجی‌ها را حفظ کند ما شرمند این بچه‌های مظلوم هستیم. (۱)

۱

هم زمان با آماده‌سازی عملیات والفجر ۴، نیروهای خودی اقداماتی نظیر اجرای عملیات‌های نفوذی در سایر مناطق درگیر را هم در دستور کار قرار داده‌اند. در همین راستا امروز نیروهای مشترک ارتش و سپاه در منطقه عمومی عملیات والفجر ۲ (۲) * (حاج عمران) با نفوذ به عمق ۳۰ کیلومتری خاک عراق در شرق شهر سیدکان، پادگان و تأسیسات برق این شهر را با خمپاره ۱۲۰

ص: ۱۴۴

۱- براساس توافقات قبلی قرار بود در شب اول عملیات والفجر ۴، قرارگاه حمزه ۳ به عنوان تلاش اصلی در محور بانه و قرارگاه حمزه ۲ (تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان) در محور مریوان و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در منطقه پنجوین وارد عمل شوند، اما لشکر امام حسین (ع) به علت مشکلاتی از جمله نبود راهکار برای عبور نیروها و به نتیجه نرسیدن شناسایی‌ها برای اجرای عملیات آماده نبود.

۲- * عملیات والفجر ۲ در تاریخ ۲۹/۴/۱۳۶۲ تا ۱۲/۵/۱۳۶۲ در منطقه عمومی حاج عمران عراق در غرب پیرانشهر اجرا شد.

میلی متری هدف قرار دادند. در این عملیات ۱۷ تن از جمله فرمانده پادگان این شهر به نام کمال حسن زخمی شدند.^(۱) نیروهای خودی همچنین در مسیر خود، ۴ پایگاه ارتش عراق را هم منهدم کردند و سپس همگی سالم به پایگاه های خود بازگشتند. در این عملیات پادگان سیدکان به شدت خسارت دید و علاوه بر انبار مهمات آن، یک قبضه توپ ۱۲۳ میلی متری، یک دستگاه نفربر زرهی و چندین دستگاه خودروی موجود در پادگان نیز منهدم شد.^(۲)

۱

توپخانه های ارتش عراق امروز نیز مناطق مختلف خرمشهر را هدف قرار دادند. در این گلوله باران که در دیری فارم و بخشی از محوطه نیرو دریایی نسبت به پل نو، گمرک و پاسگاه زید از شدت بیشتری برخوردار بود، به ۴ مغازه و ۲ منزل مسکونی در خیابان آیت الله منتظری این شهر خسارت هایی وارد شد. در جزیره مینو نیز ۵ تن از اهالی شهر زخمی شدند و ۲۵۰ اصله نخل دچار آتش سوزی شد که ۷۰ اصله آن به کلی سوخت و از بین رفت.^(۲)

۲

امروز مرحله اول عملیات پاک سازی مناطق جنوب و جنوب غربی سردشت موسوم به منطقه آلا-ن به منظور آزادسازی ارتفاعات و روستاهای این مناطق که از زمان پیروزی انقلاب تاکنون در تصرف گروه های مسلح به خصوص حزب دمکرات و سازمان کومه له بوده است آغاز شد.^(۳)*

این عملیات با شرکت ۵ گردان از تیپ ویژه شهدا و ۳ گردان تیپ قدس سپاه و ۳ گردان از لشکر ۲۳ نهد ارتش در دو محور اجرا شد. در محور اول نیروها با هدف تصرف ارتفاع مرزی ۲۰۰۶ متری لک لک، ارتفاع ۲۲۵۰ متری هنیمال و باژوال و در محور دوم با هدف تصرف ارتفاعات دولمیری، سیر، ارتفاع ۲۰۰۰ متری خمل و گردنه این ارتفاع وارد عمل شده و در اقدامی هماهنگ موفقیت های چشمگیری به دست آوردند. نیروهای عمل کننده که از پشتیبانی بالگردهای هوانیروز نیز برخوردار بودند، با تصرف ارتفاعات سرکوب منطقه، ۱۷ روستا را پاک سازی کردند.^(۴)* و در پایگاه های مورد نظر مستقر شدند. همچنین در این عملیات ۱۴ کیلومتر از محور غربی بانه - سردشت نیز آزاد شد. در این مرحله، دستیابی به ارتفاع سیر و گردنه خمل در جنوب منطقه عملیاتی، به دلیل وجود استحکامات متعدد و نیز حضور گسترده افراد گروه های مسلح غیرقانونی در این ارتفاع و معابر وصولی آن مقدور نشد. علت اصلی

ص: ۱۴۵

- ۱- خبر زخمی شدن این ۱۷ تن، چهار روز پس از اجرای عملیات و طبق اخبار رسیده به سپاه پیرانشهر، اعلام شد.
- ۲- سند شماره ۲۹۱۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به استانداری خوزستان (دفتر سیاسی انتظامی)، ۲۷/۷/۱۳۶۲.
- ۳- * موقعیت جغرافیایی و نظامی این منطقه در ضمیمه گزارش درج شده است.
- ۴- ** این روستاها عبارت بودند از: کانی رش، گردموشکی، گولان بالا و پایین، بردسپیان، قلعه رش، رش هرمه، بران، کولاگون، کانی بی، درمان آباد، سه تاول، سندولان، سرچاوا، چپر، دلار گرم و اسب میرزا.

سرمایه گذاری ضدانقلاب برای حفظ این قسمت، قرار گرفتن روستای بیژوه در غرب این ارتفاع است که دارای اهمیت خاصی است؛ زیرا این روستا به دلیل قرار گرفتن در عمق از دسترس نیروهای خودی خارج بوده و از امنیت کافی برای گروه های مسلح غیرقانونی برخوردار است، به نحوی که برخی از جلسات و نشست های مشترک سران گروه هایی که محدوده فعالیت آنها در منطقه عمومی سردشت است در بیژوه برگزار می شود. علاوه بر این برخی اخبار نیز حاکی از اقامت شیخ عزالدین حسینی رهبر معنوی گروه های مسلح غیرقانونی در این روستا بوده است. بر این اساس، حفظ و نگهداری روستای بیژوه از دغدغه های اصلی گروه های ضدانقلاب به شمار می آید.

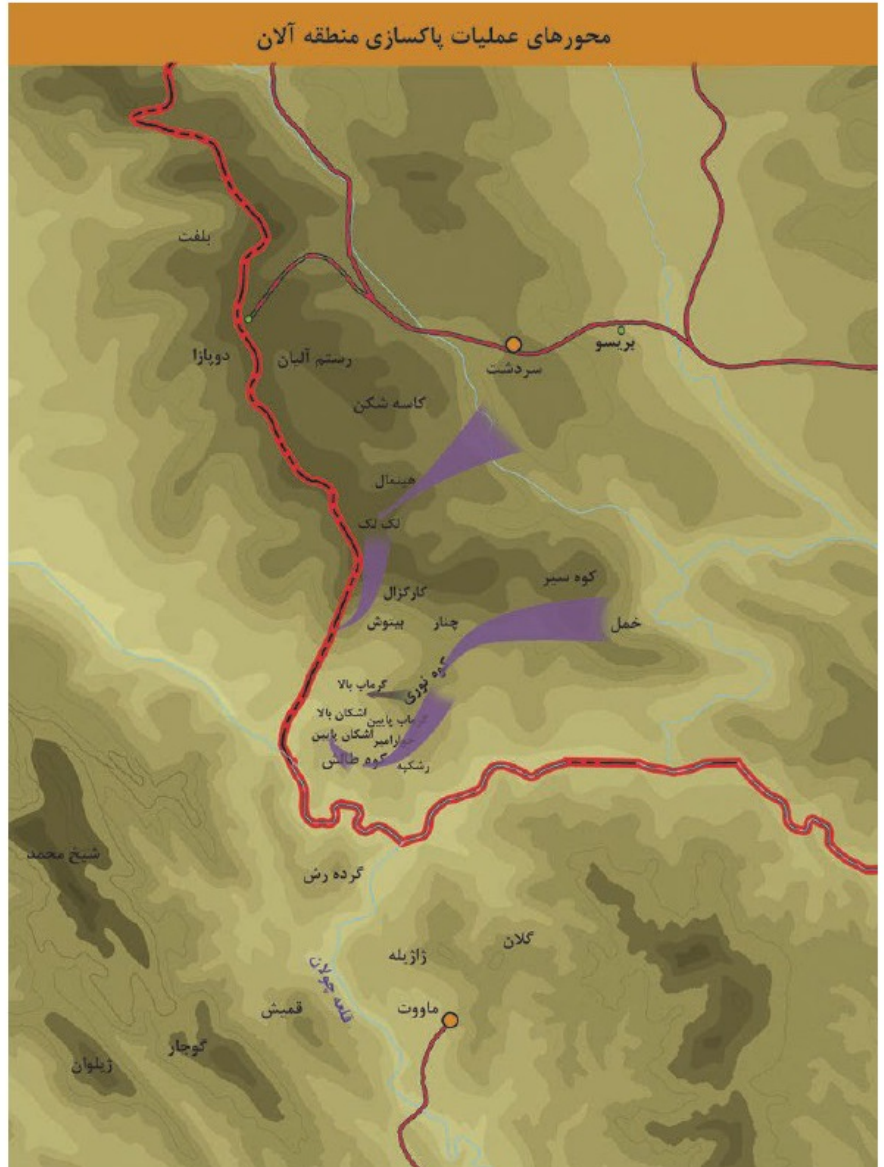
به دنبال تسلط نیروهای خودی به ارتفاعات منطقه به ویژه ارتفاع لک لک که از تسلط دید و تیر به عمق مناطق عراق برخوردار است، ارتش عراق برای پشتیبانی از گروه های مسلح ضدانقلاب در چند نوبت با توپخانه مواضع نیروهای خودی را هدف قرار داد و عناصر ضدانقلاب نیز برای بازپس گیری مناطق آزاد شده چندین ضدحمله انجام دادند که موفقیتی برای آنان در پی نداشت.

در این مرحله از عملیات تعداد زیادی از نیروهای مسلح غیرقانونی کشته یا زخمی شدند و بقیه نیز به عمق منطقه فرار کردند، (۱) از نیروهای خودی هم ۱۱ تن شهید و ۴۸ تن زخمی شدند. طبق طرح، مرحله دوم عملیات در جنوب منطقه آلان در اول آبان ماه به اجرا در خواهد آمد. (۲)

امروز همچنین نیروهای خودی در اقدام دیگری در نزدیکی اوزون دره در شمال شرقی قروه، بر سر راه کاروان کالای قاچاق گروه های مسلح غیرقانونی یک عملیات کمین اجرا کردند و توانستند ۳ رأس اسب حامل کالای قاچاق از آنان به دست آورند. در هنگام اجرای این کمین افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب از صحنه درگیری گریختند. (۳)

ص: ۱۴۶

- ۱- نتایج کلی این عملیات از جمله تلفات ضدانقلاب در روز ۱/۸/۱۳۶۲ که مرحله دوم عملیات اجرا شد، آمده است.
- ۲- سند شماره ۸۰۶۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰؛ و- سند شماره ۳۳۴۵۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه شهدا (اطلاعات عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات و عملیات)، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۶۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شهید ناصر کاظمی به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.
- ۳- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (منطقه ۱۱) به فرماندهی کل سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به ستاد منطقه ۱۱، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، به نقل از خبرگزاری رویتر.

افراد گروه های مسلح ضدانقلاب به ویژه حزب دمکرات و سازمان کومه له در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور با ایجاد درگیری، حمله به مراکز بهداشتی و درمانی و پایگاه های نیروهای خودی تلفات و خساراتی را به بار آوردند.

ساعت ۱۷ امروز، افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران ملبس به لباس نظامی قصد نفوذ به مهاباد را داشتند که در ورودی شهر با واکنش نیروهای خودی مواجه شدند. در درگیری ایجادشده ۶ تن از نیروهای خودی شهید شدند، از تلفات مهاجمان اطلاعاتی در دست نیست. (۱)

در همین حال، تعدادی از عناصر کومه له با حمله به انبار دخانیات و یک کامیون حامل سیگار در این شهر، ضمن سرقت یک صد کارتن سیگار، کامیون و توتون های داخل انبار دخانیات، به ارزش ۳۰۰ میلیون ریال را به آتش کشیدند. نیروهای خودی آتش سوزی را مهار کردند.

افراد کومه له در اقدامی دیگر به مرکز بهداشت اداره بهداری مهاباد حمله کرده و بخشی از داروهای این مرکز و همچنین دستگاه های اداری را به سرقت بردند. به دنبال این اقدامات، با مداخله نیروهای خودی شهر به حالت تعطیل درآمد، ولی پس از چند ساعت اوضاع به حالت عادی بازگشت. اداره شهرداری در آخرین ساعات امروز در گزارشی به دفتر نخست وزیری اعلام کرد که باوجود تیراندازی های پراکنده، در شهر آرامش نسبی برقرار است. (۲)

در حادثه دیگری، افراد مسلح غیرقانونی در ساعت ۱۷:۳۰ به پایگاه روستای شوریک در ۱۵ کیلومتری شمال غربی سلماس حمله کرده و ۶ سرباز را به گروگان بردند. مهاجمان ۶ قبضه تفنگ ژ ۳ و یک دستگاه بی سیم پی.آر.سی ۷۷ را هم ربودند. (۳) در محور بسطام به مریوان (شمال شرق مریوان) نیز افراد مسلح ضدانقلاب به دو خودروی نیروهای سپاه و نیروهای تأمین جاده حمله کردند. در این حادثه ۶ تن از نیروهای سپاه که درحال عبور از این محور بودند شهید و ۲ نفر نیز اسیر شدند، از نیروهای ژاندارمری و بسیج هم که تأمین جاده را برعهده داشتند یک تن شهید و ۵ تن زخمی شدند. (۴)

همچنین در روستای سنته در محور سقز به دیواندره، بر اثر حمله گروه های مسلح غیرقانونی به افراد خودی یک سرباز شهید شد. در ادامه درگیری، نیروهای خودی به تعقیب مهاجمان پرداخته و توانستند ۲ نفر از آنها را که یکی شان زخمی شده بود، دستگیر کنند. (۵)

علاوه براین در درگیری نیروهای دو پایگاه خلیفه لو (در ۱۸ کیلومتری جنوب سقز) و پایگاه شهدا با افراد مسلح ضدانقلاب ۲ تن از سربازان ژاندارمری زخمی شدند. (۶)

افراد حزب دمکرات در روستای نازلو در ۱۸ کیلومتری شمال ارومیه، با تیراندازی به سمت پایگاه نیروهای ژاندارمری و درگیر نگه داشتن آنان به درمانگاه این روستا حمله کرده و داروهای موجود در آنجا را به سرقت بردند. (۷)

در روستای کانی رش در ۴ کیلومتری هشتیان در شمال ارومیه هم بر اثر انفجار مینی که افراد مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند پای یک سرباز قطع شد. (۸)

ص: ۱۴۸

- شماره ۸۰۵۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۷/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۸۰۵۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۵۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۱۸۰۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه کمیته انقلاب اسلامی (واحد اطلاعات)، شماره ۲۶، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۴.
- ۳- سند شماره ۴۱۶۸۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۷/۷/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۴۵۹۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۴۵۹۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۴۵۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۷/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۷- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۸- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

درحالی که یک روز بیشتر تا آغاز عملیات والفجر ۴ در منطقه شیلر باقی نمانده است، عراق بار دیگر از تدارک یک حمله نظامی جدید توسط جمهوری اسلامی ایران خبر داد.

خبرگزاری بغداد به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق گفت: «دشمن ایرانی مدت ها است تدارکات یک حمله جدید علیه عراق را فراهم کرده، لیکن زمانی که از قدرت و آمادگی نیروهای ما برای سرکوب تلاش خود آگاه می شود، در دست زدن به این حمله دچار تردید شده و درعوض موضعی دفاعی اتخاذ می کند.» این سخنگو اضافه کرد: «نیروهای عراقی آمادگی کامل دارند که تهاجم آنها را خنثی کرده و درس تازه ای به آنها بیاموزند.» خبرگزاری بغداد بار دیگر به نقل از سخنگوی نظامی عراق تصریح کرد: «دشمن اینک ظاهراً جزئیات مربوط به یک حمله تازه را تکمیل کرده است.» (۱) - (۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری تانینگ نیز با یادآوری اینکه این سومین بار است که عراق در بیست روز گذشته از احتمال حمله جدید ایران خبر می دهد، افزود: «در بغداد تاکنون به طور رسمی هیچ گونه مطلبی پیرامون این امر که احتمالاً حمله جدید از چه نقطه ای آغاز خواهد شد، عنوان نشده است، لیکن ناظران معتقدند که ایران ممکن است به قسمت شمالی و یا مرکزی جبهه که هدف حملات تقریباً روزانه نیروی هوایی این کشور در عرض سه هفته گذشته بوده است حمله نماید. در گذشته چنین حملاتی نشانگر جهت حملات ایرانیان بوده است.» (۳)

رئیس جمهور در دیدارهای جداگانه با سفیر کلمبیا در ایران و اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، از تلاش های انجام شده برای کسب یا حفظ آزادی و استقلال دو ملت قدردانی کرد.

سفیر کشور کلمبیا در پایان مأموریت چهارساله خود در ایران امروز با آیت الله خامنه ای دیدار کرد. رئیس جمهور در این ملاقات با اظهار علاقه به توسعه روابط با کلمبیا، افزود: «اصولاً نسبت به همه کشورهایی که توانسته اند خود را از نفوذ قدرت های جهانی برکنار دارند احترام خاصی قائلیم و این درحقیقت سیاست اصلی و بسیار مهم انقلاب و جمهوری اسلامی ماست.»

رئیس جمهور همچنین در ملاقات دیگری با اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق که در آغاز سومین سال تشکیل این مجلس انجام گرفت، اظهار کرد: «مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق نقش فوق العاده مهمی در مبارزات آزادی خواهانه و استقلال طلبانه ملت عراق دارد و خواهد داشت و این مجلس است که خط مبارزه مردم عراق را تعیین می کند تا براساس آن حکومت آینده عراق شکل بگیرد.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این دیدار

۱- مشروح گزارش خبرنگار آسوشیتدپرس از اوضاع داخلی عراق در ضمیمه گزارش درج شده است.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۲، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۲، بغداد - خبرگزاری تانینگ، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

آیت الله خامنه ای «ضمن توصیه به بالابردن کمیت و کیفیت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و تقویت هرچه بیشتر کمیسیون های مجلس و همچنین بسیج نیروهای مردمی عراق، در مورد مسئله تبلیغات این مجلس چه در داخل و چه در خارج کشور تأکید نمودند.»^(۱)

۲۴.

نخست وزیر و وزیر امور خارجه در گردهمایی سفرا و کارداران جمهوری اسلامی ایران در اروپا و امریکا معیارهای روابط سیاسی و دیپلماتیک ایران به ویژه در ارتباط با کشورهای اروپایی را تشریح کردند.

میرحسین موسوی نخست وزیر، در این مورد گفت: «تجربیات ما در این پنج سال مخصوصاً در سه سال جنگ تحمیلی به ما آموخت که علی رغم توسعه روابط با این کشورها هرگاه مسئله ای مربوط به امنیت انقلاب اسلامی بشود چه شرق و چه غرب هیچ عکس العمل مناسبی انجام نمی دهند و ما نباید تکیه ای به هیچ کدام از این قدرت ها داشته باشیم.» وی ضمن تأکید بر پایداری به مکتب و اتکا به آن در سیاست خارجی خاطرنشان کرد: «ما باید مواظب فریب برخوردهای ظاهر فریبانه دیپلماسی باشیم و همیشه نیز تجربه راهنمای عمل ما نباشد و هیچ گاه اثر مکتب و اصولی که ما به آن اعتقاد داریم نباید از سیاست ما برداشته شود.»

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه نیز در سخنانی خطاب به نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور اظهار کرد: «شما سفرای کشور اسلامی در دنیای استکباری هستید؛ دنیایی که ملل عالم را تحت ستم کشیده است و سه الی چهار قرن است که هرچه از دستشان برآمده بر انسان ها وارد کرده اند.» وی افزود: «شما می دانید که هم ملت ما و هم ایدئولوژی اسلام هر دو بالقوه این امکان که دنیا را تکان بدهند دارند و این رسالت به دوش ما و مخصوصاً شما به عنوان سفرای رسمی کشور اسلامی ایران می باشد.» ولایتی سپس به روابط سیاسی و اقتصادی جمهوری اسلامی با کشورهای اروپایی پرداخت و تأکید کرد: «شما باید بدانید که اینها هیچ گاه قلبشان با ما نیست اگرچه در ظاهر روی خوش نشان بدهند.»^(۲)

۲

به منظور تثبیت و کاهش نرخ کالاها، نخست وزیر بخشنامه ای خطاب به وزارتخانه ها، سازمان های دولتی و نهادهای انقلاب صادر کرد. در این بخشنامه آمده است: از آنجا که اغلب واحدهای تولیدی تحت پوشش وزارتخانه ها، سازمان های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی از ارائه به موقع اطلاعات درخواستی به منظور بررسی قیمت ها خودداری می کنند، همه آنها موظف اند حداکثر ظرف مدت یک ماه مدارک لازم را برای نرخ گذاری کلیه کالاهای تولیدی خود در اختیار سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان قرار دهند.^(۳)

ص: ۱۵۰

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۱۲.

۲- همان، ص ۱۲.

۳- همان.

خانم ملیکا بلانیتس نخست وزیر یوگسلاوی در سومین روز سفر خود به بغداد که گفته می شود بیشتر با هدف تضمین اجرای تعهدات و پرداخت بدهی های مالی عراق به یوگسلاوی صورت گرفته است، امروز با رئیس جمهور عراق دیدار کرد. به گزارش رادیو بغداد، در این ملاقات صدام حسین گفت: «ما به عنوان عرب و نه عراقی خط مشی برجسته یوگسلاوی را در پشتیبانی از اعراب و مسائل عادلانه شان فراموش نمی کنیم.» نخست وزیر یوگسلاوی نیز با ابراز نگرانی از ادامه اوضاع وخیم جهان و جنگ عراق و ایران اظهار کرد: یوگسلاوی از دعوت های پی در پی عراق برای برقراری صلح قدردانی می کند. در این دیدار همکاری دوجانبه عراق و یوگسلاوی در تمامی زمینه ها و تحکیم نقش جنبش عدم تعهد و تثبیت پایه های آن به منظور برقراری صلح در جهان بررسی شد. علاوه بر این، دو طرف درباره برخی مسائل مشترک و اوضاع عربی نیز به تبادل نظر پرداختند. در این مذاکرات طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی انقلاب و معاون اول نخست وزیر عراق، حسن علی عضو شورای فرماندهی انقلاب و وزیر بازرگانی عراق، رئیس دفتر صدام حسین، معاون نخست وزیر یوگسلاوی و سفرای دو کشور نیز حضور داشتند. (۱)

روزنامه گونز (چاپ ترکیه) در گزارشی ضمن اعلام خبر ورود پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق نوشت: «عدم موافقت ترکیه با فرود سوپراتانداردها در خاک این کشور موجب تأخیر در تحویل آنها به عراق شد.»

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس روزنامه گونز با درج این خبر به نقل از منابع ناشناس، افزود: تحویل سوپراتانداردها از طریق ترکیه قسمتی از برنامه ای با اسم رمز عملیات "شکر" بود، اما مقامات رسمی ترکیه با خط سیر اولیه که طبق آن قرار بود این هواپیماها در یک پایگاه هوایی ترکیه سوخت گیری کنند، مخالفت کردند و در نتیجه، سوخت گیری این هواپیماها در هوا انجام شد.

یونایتدپرس یادآور شد: این گزارش اولین بار در روزنامه آبرور (چاپ لندن) منتشر گردید. آبرور نوشته بود این هواپیماها از طریق ترکیه، اردن یا قبرس به عراق رفته اند. (۲)

برخی مقامات و محافل سیاسی اروپا نگرانی خود را از ادامه جنگ ایران و عراق ابراز و از تلاش های منطقه ای و بین المللی برای پایان دادن به جنگ حمایت کردند. از سوی دیگر، در مقابله با فشارهای موجود، جمهوری اسلامی ایران نیز ریزنی هایی را با بعضی از کشورهای منطقه آغاز کرد.

خبرگزاری فرانسه به نقل از روزنامه مصری الاهرام گزارش داد: نیکولای چائوشسکو رئیس جمهور رومانی، که برای یک دیدار رسمی سه روزه وارد قاهره شده است، خواستار

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۲۶/۷/۱۳۶۲.
 ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، آنکارا - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

خاتمه درگیری میان ایران و عراق و آغاز مذاکرات برای حل جنگ خلیج فارس شد (۱).

یورگن سونیمان وزیر مشاور در امور خارجی آلمان فدرال نیز در مصاحبه با خبرگزاری این کشور با اشاره به اینکه «این جنگ خطری است جدی علیه منطقه و صلح جهانی»، از دولت آلمان خواست نقشی فعال در پایان دادن به اختلافات عراق و ایران ایفا کند. گفتنی است دولت آلمان فدرال در قبال این جنگ خط مشی بی طرفی را اتخاذ کرده است و مناسبات خوبی با هر دو کشور دارد. به گفته رادیو بغداد، سونیمان گفت که دولت متبوعش منویات شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس را برای ارائه ابتکارهای سیاسی جدید به منظور پایان دادن به جنگ دنبال می کند. (۲) همچنین روزنامه ایتالیایی ایلتوپلو ارگان حزب دمکرات مسیحی از کشورهای الجزایر، عربستان سعودی و امارات متحده عربی خواست تا برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق تلاش کنند. (۳)

درباره تلاش های سیاسی جاری در منطقه، دیوید برادشو مفسر بخش عربی رادیو بی بی سی در گزارشی تصریح کرد: «تلاش های میانجیگرانه تازه در سه جبهه مجزا در جریان می باشد. امارات متحده عربی در خلیج فارس در تلاش بوده که دولت سوریه را تشویق کند تا ممنوعیت صدور نفت از طریق شاه لوله های نفتی عراق را که از خاک سوریه می گذرد بردارد.» وی درباره احتمال موفقیت این حرکت گفت: گرچه گفته شده است که روابط سوریه با ایران اخیراً به سردی گراییده است، باز احتمال نمی رود که پرزیدنت اسد به کارهایی دست بزند که برای حزب حاکم بعث در بغداد، که رقیب حزب بعث سوریه است، ایجاد اعتبار کند.

برادشو اقدامات الجزایر را دومین محور تلاش های میانجیگرانه خواند و افزود امکان موفقیت تلاش های الجزایر نیز ضعیف است چون دو سال پیش نیز تلاش این کشور برای پایان دادن به جنگ به نتیجه نرسید. وی به عنوان سومین حرکت دیپلماتیک در جهت حل و فصل جنگ از تلاش فرانسه برای طرح قطعنامه ای در شورای امنیت سازمان ملل نام برد که از یک سو خواستار استقرار آتش بس در جنگ و از سوی دیگر حمایت سازمان ملل از آزادی کشتیرانی برای تمام کشورها در خلیج فارس از جمله عراق است تا این کشور بار دیگر بتواند نفت خود را از طریق خلیج فارس صادر و از افزایش درگیری های خود با ایران صرف نظر کند. برادشو در پایان اظهار عقیده کرد: احتمالاً ایران از چنین پیشنهادی استقبال نخواهد کرد زیرا از نظر دولت ایران این راه حل صرفاً کوششی است از طرف کشورهای غربی برای آنکه صدام حسین را بر سر قدرت نگه دارند. (۴)

از سوی دیگر و با در نظر گرفتن تأثیر احتمالی تلاش های میانجیگرانه جاری، امروز حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران، برای دیدار از کشورهای سوریه، الجزایر، لیبی، یمن دمکراتیک و چند کشور آفریقایی عازم دمشق شد. وی قبل از ترک تهران در گفت و گو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره اهداف سفر به سوریه گفت: دو کشور ایران و سوریه همواره روابط نزدیکی با یکدیگر داشته اند و طبیعی است که در ارتباط با

ص: ۱۵۲

۱- همان، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو بغداد، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۲۳، به نقل از روزنامه ایتالیایی ایلتوپلو.

۴- همان، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو بی بی سی، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

مسائل مختلف به گفت و گو و تبادل نظر پردازند. شیخ الاسلام افزود با مقامات سوریه مذاکراتی درخصوص تحولات جاری منطقه حول تحریکات و توطئه های امپریالیسم و صهیونیسم خواهیم داشت و موضع قاطع خود را در قبال تلاش های مذبحخانه ای که برای نجات صدام از سوی ابرقدرت ها دنبال می شود، بیان خواهیم کرد^(۱).

۱

واکنش ها به تهدید ایران در مورد بستن تنگه هرمز ضمن تحلیل و تفسیر درباره احتمال عملی شدن این تهدید همچنان ادامه دارد.

به نوشته روزنامه واشنگتن تایمز، شاهزاده بندر بن سلطان سفیر عربستان در امریکا، درباره تهدید ایران گفت: «مسئله ای که با آبراه بین المللی سروکار داشته باشد مستلزم تصمیم دسته جمعی است.» وی افزود: «اگر ایران قوانین و مقررات بین المللی را مورد تجاوز و تخطی قرار دهد و یا به حاکمیت ما لطمه بزند ما هر اقدام لازم را برای جلوگیری از آن معمول خواهیم داشت. ... دولت پادشاهی عربستان سعودی از منافع خود و متحدانش در منطقه دفاع خواهد کرد.»^(۲)

در همین حال اولاف لانتسکه رئیس سازمان بین المللی انرژی که در حال بازدید از ژاپن است، اظهار کرد که «احتمال اندکی می دهد ایران تنگه هرمز را مسدود نماید.» به گزارش خبرگزاری کیودو، وی گفت دست اندرکاران بازار جهانی نفت معتقدند تنگه هرمز بسته نخواهد شد و این بازار همچنان آرام است. لانتسکه همچنین پیش بینی کرد قیمت آینده نفت ثابت باقی بماند و نرخ تورم افزایش یابد.^(۳)

از سوی دیگر، به گفته رادیو بی بی سی، خبرگزاری رویتر از ازدحام ۷۰ کشتی باری در ورودی ساحل بندرعباس خبر داد. به گزارش این خبرگزاری کشتی های مذکور برای تخلیه محموله های خود که «هم برای عملیات جنگی ایران و هم برای اقتصاد این کشور اهمیت حیاتی دارند»، در انتظار به سر می برند. ویلیام ریو مفسر بخش شرقی رادیو بی بی سی با اشاره به گزارش رویتر نتیجه گرفت این وضع، درحقیقت مؤید پیام روز جمعه حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی می باشد که گفته بود ایران فقط موقعی اقدام به بستن تنگه هرمز خواهد کرد که دیگر این آبراه استفاده ای برای کشور نداشته باشد.

گزارش رویتر با اشاره به ساخت یک بندرگاه جدید در بندرعباس که در چند کیلومتری بندر قدیمی قرار دارد و پایگاه نیروی دریایی ایران نیز به حساب می آید، افزوده است: «اگر تنها ارقام را در نظر گیریم نیروی دریایی ایران با داشتن ۱۲ رزم ناو بزرگ با قدرت ترین نیروی دریایی منطقه به شمار می آید، اما معلوم نیست که پس از تصفیه هایی که به دنبال انقلاب در آن انجام گرفت، درحال حاضر از چه موقعیتی برخوردار است. باوجود این، باید به این موضوع توجه داشت که نیروی هوایی و زمینی ایران ثابت کرده اند که تصفیه و کمبود تجهیزات نظامی به خاطر عدم ارسال اسلحه از سوی سازندگان غربی توانایی رزمی آنان را کاهش نداده است.»

ص: ۱۵۳

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، ص ۲۱، رادیو امریکا، ۲۶/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی واشنگتن تایمز.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

خبرنگار رویت‌ر در ادامه با اشاره به سخنان اخیر حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در نماز جمعه تهران مبنی بر اینکه «ایران اگر لازم باشد و بخواهد به سادگی می‌تواند تنگه هرمز را ببندد» اظهار کرد: «دیپلمات‌های غربی در ایران شک ندارند که اگر ایران مجبور شود، تهدید خود را عملی کرده و تنگه هرمز را خواهد بست، اما معتقدند که عکس‌العمل شدید ایران بیشتر به خاطر آن است که عراق را از هرگونه اقدام شدید منصرف کرده، موقعیت کنونی جنگ را حفظ کند.» این خبرنگار در پایان تأکید کرد: «اگر ایران تصمیم به بستن تنگه هرمز بگیرد، همان‌طور که اخیراً آقای رفسنجانی اظهار داشت غرب زمستان سردی خواهد داشت.»^(۱)

۱

اظهارات روز گذشته وزیر امور خارجه آمریکا در مورد اقدام کشورهای غربی به افزایش نیروها و امکانات نظامی خود در منطقه خلیج فارس به منظور مقابله با تهدید احتمالی علیه امنیت کشتیرانی در این منطقه، پرسش‌هایی را در زمینه احتمال دخالت مستقیم آمریکا در جنگ ایران و عراق برانگیخت.

سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا امروز در پاسخ به سؤال خبرنگاران درخصوص موضع آمریکا در قبال منازعه ایران و عراق، خاطر نشان کرد: «در موضع بی‌طرفی آمریکا در این زمینه هیچ‌گونه تغییری حاصل نشده است. از سوی دیگر، ما صراحتاً اعلام کرده ایم که هرگونه اختلال در آمدو شد کشتی‌های بین‌المللی را در خلیج فارس شدیداً وخیم تلقی خواهیم کرد.»^(۲)

علاوه بر این، امروز کاخ سفید با انتشار بیانیه‌ای مطبوعاتی درباره سخنان وزیر امور خارجه آمریکا، اتخاذ هرگونه سیاست نوین در منطقه غرب آسیا از سوی ایالات متحده را به شدت تکذیب کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام این خبر، افزود لاری اسپیکر سخنگوی کاخ سفید نیز تصریح کرد: «من نسبت به شایعه تغییر سیاست [آمریکا] هشدار می‌دهم.»^(۳)

باین حال، روزنامه نیویورک تایمز نوشت: «این اولین بار بود که شولتز وانمود نمود که آمریکا احتمال می‌رود سیاست بی‌طرفی خود نسبت به جنگ ایران و عراق را به نفع عراق تغییر دهد.» این روزنامه افزود: «جنگ ایران و عراق که از سال ۱۹۸۰ آغاز گردیده است مشکلاتی را برای آمریکا فراهم کرده است؛ زیرا که از یک طرف به خاطر نزدیکی عراق با هم‌پیمانی چون عربستان، آمریکا نمی‌خواهد که شاهد شکست عراق باشد و از طرف دیگر آمریکا از این نگران است که امکان دارد ایران در صورت شکست، از شوروی تقاضای کمک نماید.»

رادیو اسرائیل هم در تفسیری با اشاره به درپیش بودن انتخابات ریاست جمهوری آمریکا و اینکه این انتخابات «حال و هوای خاص خود را رفته رفته در فضای سیاست بین‌المللی می‌پراکند»، گفت: «شاید بی‌مناسبت نباشد اگر گفته‌تند و خشونت‌آمیز جورج شولتز وزیر خارجه آمریکا را نخستین صدای زنگ کاروان انتخابات آمریکا بدانیم که دیروز تهدیدات جمهوری اسلامی ایران را در بستن تنگه هرمز باج‌گیری لقب داد و رسماً اعلام نمود که دولت وی از این باج‌ها به کسی نخواهد داد.»^(۴)

ص: ۱۵۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۶، رادیو بی بی سی، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۲، رادیو آمریکا، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۲۷/۷/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱ - ۱۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

راديو مسكو نيز در تحليل اظهارات شولتر اعلام كرد: «اوضاع در ناحيه خليج فارس بيش از پيش متشنج مي شود. كشورهاي عضو پيمان ناتو در درجه اول ايالات متحده امريكا، از جنگ بلاوقفه ايران و عراق استفاده مي كنند و بر فعاليت نظامي خود در اين منطقه مي افزايند و اعمال تجاوزگرانه را برضد كشورهاي صادر كننده نفت اين منطقه تدارك مي بينند.» اين راديو افزود: عمليات ماجراجويانه كشورهاي عضو پيمان ناتو قطعاً موجب نگراني كامل محافل صلح دوست جهان از جمله كشورهاي غير متعهد خواهد شد. (۱)

در همين حال، روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق ضمن اعلام خشنودي مقامات بغداد از اظهارات اخير وزير امور خارجه امريكا نوشت: «به عقیده دولت بغداد، ايالات متحده در وعده های خود نسبت به باز نگه داشتن تنگه هرمز بسيار جدی است.» مفسر الثوره در تحليل دو صفحه ای خود درباره جنگ ايران و عراق ابراز عقیده كرد: در موضع امريكا در قبال جنگ تغييری احساس می شود و واشنگتن به عراق حق می دهد برای كشاندن حكومت اسلامي ايران به ميز مذاكره تأسيسات نفتي ايران را بمباران كند. اين روزنامه افزود: «ايالات متحده به ايران اخطار کرده که بستن تنگه هرمز به معنی لطمه [زدن] به منافع کشورهای ديگر بوده و با واكنش نظامي امريكا روبه رو خواهد شد.» (۲)

امروز همچنين ريچارد مورفی، که به تازگی ازسوی رئيس جمهور امريكا به سمت مسئول امور غرب آسيا در وزارت امور خارجه اين کشور منصوب شده، جنگ ايران و عراق را نمونه ای جدی از عوامل تهديد كننده صلح و ثبات در منطقه غرب آسيا خواند و گفت: «پايان يافتن جنگ ايران و عراق مشكل به نظر می رسد و شايد شوراي امنيت سازمان ملل با تصويب قطعنامه ای که مورد قبول طرفين باشد قدمی برای حل اين مشكل بردارد.» وی همچنين تصريح كرد: «ايران ممكن است برای کوتاه مدت بتواند تنگه هرمز را مسدود سازد اما نه برای درازمدت، چنان که کشورهای متکی به نفت خليج فارس اين موضوع را تحمل نخواهند كرد.»

به گزارش راديو امريكا، مورفی در كمیته روابط خارجي سنای امريكا خاطر نشان كرد که بنياد راهبرد امريكا در منطقه غرب آسيا بدون تغيير باقی خواهد ماند، هر چند تاكتيك و روش ها ممكن است متناسب با شرايط زماني تغيير كند. وی جهت گيري های راهبرد كنونی امريكا در منطقه غرب آسيا را چنین خلاصه كرد: «كوشش برای حل منازعاتی که منافع امريكا و منافع مردم منطقه را مورد تهديد قرار می دهد، ادامه تلاش ها برای بازگرداندن صلح به خاورميانه [غرب آسيا]، كمك به کشورهای دوست در منطقه برای ياری دادن به آنها در برنامه های توسعه اقتصادی و تقويت بنيه امنیتی خود و حفاظت از راه ورود نفت از خليج فارس و اطمينان از آزادی كشتيرانی در خليج فارس.» (۳)

ص: ۱۵۵

۱- واحد مرکزی خبر صداوسيمای جمهوری اسلامی، بولتن راديوهای بيگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، راديو مسكو، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۸ و ۱۹، راديو اسرئيل، ۲۶/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه الثوره.

۳- همان، صص ۱۳ و ۱۴، راديو امريكا، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

به دنبال تیراندازی های اخیر علیه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت، برخی از شبکه های تلویزیونی امریکا جناح انشعابی جنبش شیعیان امل را مسئول اصلی این حوادث دانستند. به گزارش رادیو اسرائیل، این شبکه ها همچنین مدعی شدند جناح انشعابی مذکور به رهبری حسین موسوی توسط مأموران اطلاعاتی حکومت اسلامی ایران اداره می شود و پایگاه آن در شهر بعلبک در شمال شرقی لبنان قرار دارد. (۱) امروز همچنین خبرگزاری آلمان از بیروت گزارش داد درگیری هایی در منطقه شیخ بیروت بین نیروهای ارتش و مردان مسلح رخ داد. بنا به این گزارش، یک سخنگوی ارتش لبنان گفت که مردان مسلح با حمله به مواضع تفنگ داران دریایی امریکا قصد دارند آتش بس و جلسه کمیته مذاکره ملی را برهم زنند. وی افزود تفنگ داران امریکایی از هویت حمله کنندگان مطلع هستند، اما توضیح بیشتری در این باره نداد. (۲)

در پی اختلافات موجود میان طرف داران و مخالفان رهبری یاسر عرفات بر سازمان آزادی بخش فلسطین، سوریه به این سازمان اطلاع داد «برای پایان دادن به اختلافات دمشق و گروه طرف داران عرفات، خود را از شر یاسر عرفات خلاص نماید». روزنامه کویتی القبس ضمن اعلام این خبر افزود: این تقاضا از طریق فاروق قدومی رئیس کمیته سیاسی سازمان آزادی بخش فلسطین به اطلاع این سازمان رسید. عرفات در حال حاضر در شهر طرابلس در شمال لبنان که عملاً در محاصره نیروهای سوریه و مخالفان مورد حمایت این کشور قرار دارد، به سر می برد.

در همین حال، ژنرال مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه نیز عرفات را مسبب اقدامات تحریک آمیز در طرابلس خواند و به وی هشدار داد آنهایی که با آتش بازی می کنند انگشتان خود را خواهند سوزاند. به گزارش خبرگزاری رویتر، طلاس ضمن متهم کردن عرفات به یورش علیه مواضع "جناح های ملی و پیشرو لبنان" تصریح کرد: «سوریه قصد ندارد به کسی اجازه دهد تا نیروهای ملی و پیشرو را در لبنان از بین ببرد. تنها پرچمی که در لبنان برافراشته نگه داشته می شود پرچم ملی گرای و پیشرفت خواهد بود.» (۳)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه رهبران سازمان الفتح (مهم ترین گروه سیاسی - نظامی فلسطینی در سازمان آزادی بخش فلسطین) در اجلاس فوق العاده ای در کویت گرد هم آمدند تا درباره شکاف ایجاد شده در داخل این گروه مهم نظامی ساف و تهدید رهبری یاسر عرفات به مذاکره بپردازند. گفته می شود هشت عضو کمیته اجرایی الفتح بار دیگر حمایت خود را از عرفات به عنوان رهبر الفتح و رئیس سازمان آزادی بخش فلسطین اعلام کرده اند. بنا به این گزارش، تصمیمات این اجلاس شامل تجدید سازمان الفتح و ارزیابی مجدد روابط آن با کشورهای عربی خواهد بود. (۴)

ص: ۱۵۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱۷، رادیو اسرائیل، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۳- همان.

۴- روزنامه کیهان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲۴.

منطقه آلان سردشت مرز مشترک ایران با عراق می باشد که از آلوت در شمال تا حوالی دوپارا به سمت جنوب امتداد دارد و حصارى کوهستانی آن را فراگرفته و باوجود شیارهای عمیق در دامنه کوه های منطقه، بسیار صعب العبور می باشد. کوه های هنیمال، سیر، زرد که، خمل، نوری، لک لک و... از ارتفاعات این منطقه هستند که هر کدام در موقعیت خود بسیار حائز اهمیت و بر نقاط هم جوار ایران و عراق دید وسیعی دارند. عمده راه ارتباطی منطقه، جاده مرزی آلوت به بیژوه و گردنه خمل است که این منطقه را به بانه و سردشت وصل می کند.

نقطه مقابل آلان، منطقه گناو عراق و سلسله ارتفاعاتی است که چندین پایگاه پراکنده عراقی به منظور تأمین محورهای مواصلاتی در آن وجود دارد.

این منطقه به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی اش، نقطه مناسبی برای جنگ های پارتیزانی است و جنگ های متعددی که در قبل از انقلاب در این منطقه صورت گرفته، سبب رشد و توانمندی گروهک های مسلح گردیده است؛ منطقه ای که معمولاً دولت مرکزی (شاهنشاهی) به هیچ وجه به آن دست نیافته بود. پس از پیروزی انقلاب اسلامی با شروع جنگ در کردستان، آلان به تدریج محلی برای استقرار وسایل مخابراتی، مراکز آموزش چته ها و دفاتر سیاسی گروهک کومه له و دمکرات و پس از آن منافقین قرار گرفت. همچنین محل تدارکات و تنها نقطه مطمئن برای ضدانقلابیون، پس از پاک سازی محورهای عمقی و شمال کردستان خصوصاً پس از فشارهای عملیاتی سال ۶۲ بود.

مردم منطقه که در طول سال های متمادی، تاریخ پرخفقانی را سپری کرده اند، پس از انقلاب همواره تحت فشار و ظلم گروهک ها بوده و به سبب حفاظت دستگاه ها و دفاتر همواره مورد تفتیش امنیتی قرار می گرفته اند، بنابراین برخورد سرشار از عاطفه آنان پس از ورود رزمندگان اسلام به منطقه بیانگر این مطلب بود که تصور قدرت و نفوذ جمهوری اسلامی در این حد برای آنها دور از انتظار بوده است.

باتوجه به قرائن مختلف ضدانقلاب پی برده بود که تا قبل از فرارسیدن سرما، منطقه آلان مورد هجوم نیروهای خودی قرار خواهد گرفت، لذا دفاتر سیاسی حزب اعلام آماده باش کامل داده بود و در آستانه همین عملیات اقدام به عملیات های ایذایی از جمله حمله به شهر بوکان و پایگاه های تحت امر کامیاران و تصرف پاسگاه های آویهنک و تنگ سر نمود. (۱)

ضمیمه گزارش ۵۹: گزارش خبرنگار آسوشیتدپرس از اوضاع داخلی عراق

خبرنگار خبرگزاری آسوشیتدپرس با اشاره به آماده شدن نیروهای ایران برای اجرای یک حمله نهایی در طول کوهستان های واقع در مرز دو کشور، به نقل از سرهنگ محی که فرمانده یکی از خطوط مقدم عراق در منطقه خانقین است، گفت: «عملیات جنگی طی چند ماه گذشته تنها به تبادل آتش توپخانه و درگیری های نیروهای گشتی محدود بوده است. [این سرهنگ عراقی افزود] ایرانیان انتظار دارند از مواضعشان که بر روی کوهپایه های مشرف بر عراق قرار دارد بتوانند تیپ وی را منهدم سازند.»

گزارشگر آسوشیتدپرس اضافه کرد که هر دو کشور متخاصم با تأمین مالی و کمک به قبایل مختلف شورشیان کرد از آنها علیه یکدیگر استفاده می کنند. در این میان، اگرچه نفوذ ایران به داخل خاک عراق فقط چند کیلومتر است، اما نیروهای ایرانی از موقعیت بهتری برای محدود ساختن کمک عراق به کردهای ایرانی و نیز دسترسی به شورشیان کرد عراقی برخوردارند.

در ادامه این گزارش همچنین به نقل از سرهنگ محی آمده است: هنگامی که تهاجم مرزی مرکزی صورت بگیرد، احتمالاً به جای انبوه

پاسداران انقلاب که آموزش ندیده هستند و از تجهیزات کافی نیز برخوردار نمی باشند، به طور عمده از نیروهای ارتش که آموزش های زیادی را در تاکتیک استفاده از سلاح ها و نیز تانک ها آموخته اند، استفاده خواهد شد. به گفته وی «هنوز یک ارتش خوب در آنجا [ایران] وجود دارد.» خبرنگار آسوشیتدپرس وضعیت ارتش عراق را این طور توصیف کرد: «پس از سه سال جنگ، [ارتش

ص: ۱۵۷

۱- سند شماره ۲۲۷۴۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن رویدادهای کردستان، دفتر سیاسی سپاه پاسداران، شماره ۷۰، ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۴۶ - ۴۴.

عراق] به نظر منظم و کارآمد می آید. دولت عراق ادعا می کند که افرادش از روحیه بالایی برخوردارند و منتهای تلاش خود را برای حفظ روحیه آنان به کار می برد. علی رغم کمبودهایی که در بقیه نواحی کشور وجود دارد، در ارتش همواره بهترین غذا موجود است. سربازان ارتش می توانند از پنج هفته، یک هفته مرخصی بگیرند درحالی که افسران ارتش می توانند از چهار هفته، یک هفته مرخصی بگیرند. گفته می شود افسرانی که از جبهه بازمی گردند هنوز اتومبیل مجانی دریافت می کنند و از امتیازات دیگری نیز برخوردارند. پادشاهی که به خانواده کشته شدگان تعلق می گیرد بسیار بالا هستند لیکن تقریباً هر خانواده ای در عراق یکی از اعضای خود را از دست داده است.»

خبرنگار آسوشیتدپرس در ادامه اوضاع ناشی از جنگ در عراق را چنین گزارش کرد: «شکایت کردن از جنگ در میان عراقی ها بسیار نادر است. علت این امر به طور عمده این است که پلیس مخفی دولت هر کسی که شکایت کند یا مخالفت خود را با صدام ابراز نماید دستگیر می کنند. علی رغم تکذیب دولت، میزان فرار از خدمت ارتش بالا- است. تعداد زیادی از گشتی های امنیتی ارتش که کارت های شناسایی را در خیابان های بغداد و جاده های اصلی کشور بازرسی می کنند این افراد را شناسایی می کنند. می توان کامیون های پر از مردان جوانی را دید که طی چنان اقداماتی در خیابان ها جمع آوری شده اند و به مراکز امنیتی برده می شوند. بنا بر گزارش منابع غربی، بیشتر این فراریان به پادگان برگردانده می شوند لیکن گفته می شود برخی از آنها نیز تیرباران می گردند.»

تلاش های گاه و بی گاه افسران ارتش برای کودتا موضوع دیگری است که در این گزارش به آن پرداخته شده است: «دو منبع نظامی خارجی ادعا کردند که یک گروه از سرهنگان و سرتیپ های عراقی تلاش کردند در ماه سپتامبر به یک کودتا دست بزنند. در حدود ۷۰ تن از افسران بلند پایه من جمله برخی از فرماندهان دستگیر شدند. این منابع گفتند حداقل ۴ تن تیرباران و بقیه ناپدید شده اند.» خبرنگار آسوشیتدپرس اضافه کرد: «گزارش بمب گذاری های تروریست ها در بغداد و دیگر شهرها غالباً به گوش می رسد. لیکن کسی نمی داند که آیا آنها ناراضیان عراقی - کردها و یا عوامل ایران هستند. حداقل ۸ فروند هواپیمای نیروی هوایی عراق من جمله ۴ جنگنده میگ، ۳ بمب افکن سوخو و یک هلیکوپتر غزال ظرف ماه گذشته در اثر چنان بمب گذاری هایی منهدم شده اند. عراقی ها هم اکنون، ۱۹۶ فروند هلیکوپتر و ۴۵۱ فروند هواپیمای جنگنده دارند. یک منبع مطلع گفت لیکن به علت کمبود مکانیسین های ماهر و قطعات یدکی فقط می توان از نیمی از آنها استفاده کرد. ایران هم اکنون ۵۰۰ هواپیما دارد. [اما] هیچ گاه نمی توان از بیش از ۲۰ درصد این هواپیماها استفاده کرد.»

خبرنگار آسوشیتدپرس در پایان به نقل از این منبع خاطر نشان ساخت: هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه معادله جنگی را تغییر زیادی نخواهد داد، زیرا آنها با موشک های اگزوسه سنگین و کند می شوند. امتیاز عمده سوپراتانداردها در جنگ نیست بلکه در حمله به کشتی ها در دریاست (۱)

ص: ۱۵۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۱، صص ۲۶ - ۲۳، خانقین - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

در جلسه ای که ساعاتی قبل از آغاز عملیات والفجر ۴ با حضور فرمانده کل سپاه و اعضای ستاد قرارگاه خاتم برگزار شد، (۱) به طور اجمالی آخرین اقدامات برای اجرای عملیات و تغییرات ایجادشده در به کارگیری یگان ها به اطلاع محسن رضایی رسید.

در این جلسه محمد باقری مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم، با اشاره به حساسیت زیاد دشمن در بین ارتفاعات لری و کنگرک در منطقه عملیاتی لشکر ۸ نجف، گفت: شب گذشته ۳۰۰ نفر از نیروهای عراقی با تجهیزات کامل برای اجرای کمین آمده بودند که با نیروهای ما درگیر شدند و طبق اخباری که از واحد شنود گرفتم ۶ تن از افراد دشمن مفقود شده اند و عراقی ها هم چندین بار با هلیکوپتر به دنبال نیروهای مفقودشده خود گشته اند و پس از این درگیری، از رده بالا به نیروهای عراقی مستقر در منطقه شیلر گفته شده که در گروه های ۲۵ الی ۵۰ نفری برای گشت زنی بروند و هرگونه تحرک ایرانی ها را گزارش کنند.

علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم نیز ضمن بیان مطالبی درباره افزایش حساسیت دشمن در این محور، از دستگیری یک دید بان نفوذی توپخانه عراقی در این منطقه خبر داد.

مأموریت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در محور پنجوین موضوع دیگری بود که در ادامه جلسه مطرح شد. حسین

ص: ۱۶۱

۱- افراد حاضر در جلسه عبارت بودند از: محمد باقری، غلامحسین بشردوست، غلامعلی رشید، محسن رضایی، علی اسحاقی، حمید سالکی و حسین خرازی.

خرازی فرمانده این یگان، اصرار داشت که به علت مشکلاتی از قبیل تکمیل نشدن شناسایی ها، نبود راهکار مناسب و حضور نیروهای کمین عراقی در دو کیلومتری خط اصلی، امکان اجرای عملیات وجود ندارد. وی حتی حاضر به اجرای عملیات پوشش و فریب که در روزهای قبل با آن موافقت کرده بود، نشد. با این حال، سرانجام خرازی پذیرفت که پس از مرحله اول عملیات در جنوب محور عملیاتی تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)، وارد عمل شود. (۱)

در ادامه این جلسه، دو تن از فرماندهان عملیات نامنظم قرارگاه حمزه (یک نفر از ارتش و یک نفر از سپاه) درباره امکان نفوذ به عمق خاک عراق و اجرای عملیات برای انهدام مقرها و توپخانه های دشمن در منطقه چنان و خرنو کدار و نیز تصرف یا اجرای عملیات انهدامی در برخی شهرهای کوچک از جمله سیدصادق، شانه دری و خرمال مطالبی را بیان کردند. محسن رضایی به قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع)، پیشنهاد کرد که برای بررسی امکان تصرف شهر خرمال و برآورد نیرو برای اجرای این مأموریت یک فرمانده گردان این لشکر را همراه فرماندهان جنگ های نامنظم به داخل عراق بفرستد. البته این کار به علت اجرای عملیات در محور مریوان به چند روز بعد موکول شد. (۲)

براساس آخرین تصمیمات امروز فرمانده کل سپاه مقرر شد برای تقویت فرماندهی و نظارت بر عملیات در دو محور، محسن رضایی و غلامعلی رشید در محور مریوان و سیدرحیم صفوی و علی شمخانی در محور بانه مستقر شوند. (۳)

۱

در ساعات باقیمانده تا آغاز عملیات والفجر ۴، از اوایل شب، احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف در محور بانه و کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) در محور مریوان نیروهای خود را که از قبل در فاصله مناسبی از نقطه درگیری استقرار یافته بودند، روانه نقطه رهایی کردند تا در ساعت مقرر برای تصرف اهداف تعیین شده وارد عمل شوند. (۴)

در اولین مرحله از عملیات والفجر ۴، قرار است امشب در محور بانه (شمال)، ارتفاعات لری، کنگرک و گرمک و در محور مریوان (جنوب)، ارتفاعات مارو، هفت توانان و خلوزه های ۱ و ۲ تصرف شود و با الحاق این دو محور، خطی مناسب برای پدافند در مرتبه نخست در نقطه ای از منطقه (کلو با گرمک) به دست آید و به دنبال آن مراحل بعدی عملیات توسط یگان های دیگر اجرا شود.

لشکر ۸ نجف و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) برای اجرای مأموریت خود ضمن کسب آمادگی های لازم در زمینه تکمیل شناسایی ها و آماده سازی نیروها و امکانات، طرح مانور خود را تهیه کردند.

لشکر ۸ نجف برای دستیابی به اهداف محول شده به این یگان، برای ۷ گردان کوهستانی (هر گردان ۲۰۰ نفر) طرح مانوری بدین شرح در نظر گرفت:

ص: ۱۶۲

۱- سند شماره ۴۰۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۲۷/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۴) داود رنجبر، صص ۲۳ - ۱۸؛ و- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۸۵ - ۸۳.

۲- سند شماره ۴۰۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۳ - ۱۸

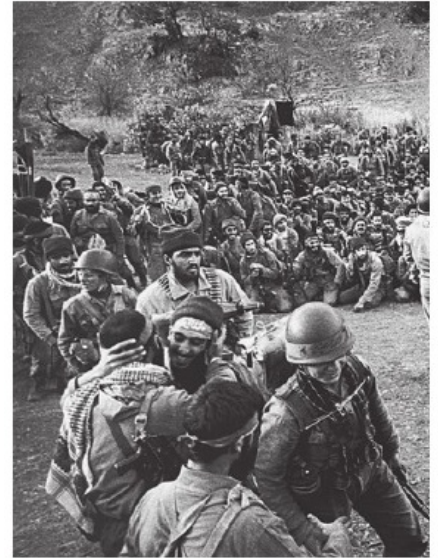
۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود

رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۳۴۹.

۴- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی لشکر ۸ نجف، محمدعلی خرمی، ص ۱۷.

برای تصرف ارتفاعات لری، ۳ گردان مأموریت دارند از طرف غرب، شرق و شمال به جنوب، روی ارتفاع لری رفته و با یکدیگر الحاق کنند. یک گردان نیز مأمور شکستن خط دشمن بین لری و کنگرک و پاک سازی دشمن در این محور می باشد. دو گردان هم مأموریت تصرف ارتفاعات کنگرک را برعهده دارند و باید از دو طرف ارتفاع صعود و ضمن پاک سازی با یکدیگر الحاق کنند. برای پاک سازی و آزادسازی ارتفاع گرمک و تنگه آن هم یک گردان در نظر گرفته شده است. (۱)

اعزام نیروهای عملیاتی به خط مقدم

در طرح مانور لشکر ۸ نجف همچنین یک واحد مهندسی متشکل از چندین لودر و بولدوزر در نظر گرفته شده تا حین عملیات و با حمایت یک گروهان رزمی، به محض تصرف ارتفاعات لری و کنگرک خاکریزی به طول ۵ کیلومتر احداث کند. هدف از زدن خاکریز تأمین این ارتفاعات و بستن راه های نفوذ دشمن از دشت (از جنوب به شمال) و استقرار نیروها برای مقابله با پاتک های دشمن می باشد. (۲)

راوی لشکر ۸ نجف درباره آخرین وضعیت روحی نیروها و اقدامات این یگان در آستانه اجرای عملیات نوشته است: در آستانه عملیات تردد نیروها به شدت کم شده بود، کمتر کسی اجازه می یافت که به دیدگاه ها یا پایگاه های ارتفاعات و محل استقرار گردان ها رفت و آمد کند. به حول و قوه الهی نیروها آمادگی لازم را دارند و از روحیه خوبی برخوردارند، مشکل خاصی ندارند، تنها کمبود آنها نارنجک چهل تکه است که از کیفیت بهتری نسبت به دیگر انواع برخوردار است. آشپزخانه غذای گرم تهیه کرده و واحد ترابری نیز انتقال نیروها را انجام می دهد. حرکت خودروها در خاموشی و سکوت مطلق انجام شد. اسم رمز عملیات (مختص این یگان) "بسم الله القاصم الجبارین" بود و هنگامی که گردان ها آماده عملیات شوند با رمز "یا زینب کبری یا زین العابدین" یگان را مطلع خواهند کرد و رمز "یا حسین مظلوم" برای الحاق در شب در نظر گرفته شده است و برای الحاق در روز نیز قرار بر این است که افراد سلاح ها را روی دست برده و سه بار بلند شوند و بنشینند و از همدیگر آگاهی پیدا کنند. همچنین قرار بود تمام نیروها با طهارت (وضو گرفته) وارد عملیات شوند. (۳)

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ (تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و تیپ ۳ از لشکر ۲۸ کردستان) نیز

- ۲- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۳.
- ۳- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶ و ۱۷.

برای دستیابی به اهداف خود در محور مریوان مانوری را طراحی کرد که براساس آن ۵ گردان در مرحله اول عملیات وارد عمل می شوند بدین ترتیب که: گردان اول مأموریت تصرف و آزادسازی ارتفاع مارو را خواهد داشت و پس از آن یک گردان دیگر علاوه بر پاک سازی شیار بین دو ارتفاع مارو و خلوزه به تصرف و پاک سازی ارتفاع براله و سربراله می پردازد. گردان بعد - که ادغامی از نیروهای تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) می باشد - مأموریت تصرف و آزادسازی خلوزه ۱ را برعهده دارد. گردانی که قرار است از خلوزه ۱ عبور کرده و خلوزه ۲ را تصرف کند از دو گروهان از ارتش و یک گروهان از سپاه تشکیل شده و فرماندهی آن با ارتش بوده و معاونت گردان را هم برعهده دارد. علاوه بر این چهار گردان، یک گردان دیگر نیز مأموریت دارد ارتفاع طویله و پست هفت توانان را تصرف و پاک سازی کند.

در مرحله اول عملیات والفجر ۴ علاوه بر لشکر ۸ نجف و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) که به ترتیب در محور بانه و مریوان وارد عمل می شوند، سایر یگان ها از جمله لشکر ۳۱ عاشورا در محور شمالی احتیاط قرارگاه حمزه ۳ و لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در محور جنوبی به عنوان احتیاط قرارگاه حمزه ۲ می باشند. (۱)

در آخرین ساعات امروز، نیروهای لشکر ۸ نجف میدان های مین موجود در مسیر را پاک سازی کردند و همه گردان های عمل کننده، نیروهای کمین دشمن را که قبل از خط اصلی مستقر بودند و یا بین پایگاه های دشمن گشت می دادند از سر راه خود برداشتند. ۲ گردان این یگان دقایقی قبل از اعلام رمز عملیات با نیروهای خط اول دشمن درگیر شدند که علت آن، درگیری این نیروها با گروه های کمین دشمن و هوشیار شدن نیروهای اصلی مستقر در خط عراق بود. (۲)

۱

چند گروه از نیروهای جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در محور خرمال - سیدصادق در جنوب منطقه عملیاتی والفجر ۴ به عمق خاک عراق نفوذ کرده و سه عملیات محدود چریکی انجام دادند.

افراد یکی از این واحدها با نفوذ به داخل شهر خرمال یک پایگاه نظامی عراق را به محاصره درآورده و سه گلوله آر.پی.جی ۷ به سمت آن شلیک کردند. در این عملیات ۷ تن از جمله یک سروان ارتش عراق کشته و ۶ تن نیز زخمی شدند.

نیروهای خودی در اقدام دیگری در محور خرمال - سیدصادق به یک پایگاه حمله کرده و با افراد آن به شدت درگیر شدند. به دلیل سرعت عمل نیروهای خودی و ترک به موقع منطقه درگیری از تلفات دشمن اطلاعاتی به دست نیامد. همچنین نیروهای نفوذی در جاده شانته دری به بانی بنوک، در مسیر عبور نیروهای پیاده دشمن و تانک های مستقر در موضع دفاعی ارتفاعات سورن و مله خور مین گذاری کرده و به مواضع خود بازگشتند. (۳)

ص: ۱۶۵

- ۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، ص ۶۰.
- ۲- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۱ و ۲۲.
- ۳- سند شماره ۳۱۷۶۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

درحالی که هنوز سیستم پدافند هوایی هاوگ در منطقه عملیاتی والفجر ۴ فعال نشده است، جنگنده های نیروی هوایی عراق به عقبه های اصلی این عملیات (مریوان و بانه) حمله کردند.

هواپیماهای عراقی از ساعت ۱۱:۳۰ تا ۱۱:۴۰ امروز، شهر مریوان و اطراف آن را بمباران کردند که بر اثر آن ۱۸ تن شهید و ۳۳ تن نیز زخمی شدند. در این بمباران یک خودروی نظامی منهدم و به ۱۴ خودروی دیگر نیز خسارت هایی وارد شد. (۱)

جنگنده های عراقی امروز حریم هوایی شهر بانه را نیز مورد تجاوز قرار دادند، ولی بدون هیچ گونه اقدامی آسمان منطقه را ترک کردند. (۲)

این حملات درحالی صورت می گیرد که پدافند هوایی هاوگ براساس مجموعه تدابیر اندیشیده شده و اقدامات انجام شده در راستای آماده سازی عملیات والفجر ۴ از روز گذشته در مریوان مستقر گردیده، ولی هنوز عملیاتی نشده است. (۳)

علامه بر حملات عراق در عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴، در جبهه جنوب نیز همچنان گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ادامه دارد. بر اثر حملات توپخانه ای امروز عراق در آبادان به ۴ مغازه، ۲ منزل مسکونی و بخشی از ساختمان دادگستری این شهر خساراتی وارد شد. در خرمشهر نیز اطراف ایستگاه راه آهن هدف چندین گلوله قرار گرفت و ۵ تن زخمی شدند. (۴)

در حوادث امروز مناطق کردنشین آذربایجان غربی ۱۰ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی کشته یا زخمی شدند. همچنین ۶ تن از افراد حزب دمکرات و کومه له نیز خود را تسلیم کردند.

در ساعت ۸:۱۰ امروز، افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب به نیروهای تأمین جاده مستقر در ایشکه سو واقع در ۲۲ کیلومتری جنوب شرقی هشتین ارومیه حمله کردند. با اعزام نیروهای کمکی پس از یک درگیری دوساعته، ۱۰ تن از مهاجمان کشته یا مجروح و مابقی آنها متواری شدند. (۵)

در روستای کوچه طلا در غرب تکاب نیز یکی از افراد محلی بر روی مینی که عناصر مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند رفته و زخمی شد. (۶)

همچنین امروز و روز گذشته ۵ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران در نرده و میاندوآب و یکی از افراد وابسته به سازمان کومه له در روستای خورخوره سقر با تحویل یک قبضه اسلحه کلاشینکف و مهمات آن خود را به نیروهای خودی تسلیم و امان نامه دریافت کردند. (۷)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۴؛ و- سند شماره ۸۰۵۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۹۱۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ:

از ستاد حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- سند شماره ۳۲۰۵۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۳۴۹.

۴- سند شماره ۸۰۵۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری،

۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و-

سند شماره ۳۵۵۵۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۱۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز

فرماندهی)، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱.

۶- سند شماره ۳۲۰۵۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۴/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ -

مرکز فرماندهی)، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۵۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به

فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (منطقه ۱۱) به فرماندهی کل سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

در ادامه عزیمت داوطلبان مردمی به جبهه های جنگ، گروه های دیگری از نیروهای داوطلب بسیجی از شهرهای برازجان، طبس، کاشان، فریمان، تبریز، همدان و نیشابور عازم جبهه ها شدند. امروز همچنین اعلام شد ۲۰۰ تن از نمایندگان در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی در نامه ای آمادگی خود را برای عضویت در "طرح لیبک یا خمینی" اعلام کردند. نخست وزیر نیز در ضمن سفر به استان گیلان اعلام کرد: «طرح لیبک یا خمینی می تواند کشور را به دژ مستحکمی در مقابل توطئه ها مبدل کند.» (۱) - (۲)

امروز نماینده دائمی ایران در سازمان ملل در نامه ای به خاویر پرز دکوئیار دبیر کل این سازمان، ضمن اعتراض به بمباران هوایی شهرهای بانه و مریوان توسط جنگنده های عراقی تصریح کرد شورای امنیت سازمان ملل با ادامه سکوت خود به طور تلویحی این حملات را تأیید می کند. سعید رجایی خراسانی همچنین با اشاره به شهید و مجروح شدن ده ها تن از مردان و زنان ایرانی در حملات هوایی عراق تأکید کرد: «پیشرفت واقعی به سوی صلح در جنگ عراق علیه ایران تا زمانی که عدالت در مورد افرادی که مسئول بمباران های هوایی مناطق مسکونی ایران هستند به اجرا در نیاید، ممکن نیست.» (۳)

حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران، که از دیروز سفر خود را به منظور رایزنی با مقامات برخی از کشورهای عرب منطقه غرب آسیا و افریقا آغاز کرده است، امروز پیام رئیس جمهور ایران را به حافظ اسد رئیس جمهور سوریه تسلیم کرد (۴).
درباره محتوای این پیام و موضوع گفت و گوهای امروز شیخ الاسلام با رئیس جمهور سوریه

ص: ۱۶۷

۱- این طرح به منظور حفظ انسجام آن دسته از نیروهای آموزش دیده مردمی که قبلاً در جبهه های جنگ حضور یافته بودند اجرا شد. این نیروها پس از پایان مأموریت اغلب ارتباط چندانی با واحد بسیج مستضعفین نداشته و در صورت اعزام مجدد نیز مراحل آموزش گذشته بدون توجه به تجربه و تخصص یا نوع آموزش های گذرانده شده دوباره در مورد آنها تکرار می شد علاوه بر این در مدت حضور در جبهه نیز جایگاه مناسبی برای این نیروها در نظر گرفته نمی شد. برای برطرف کردن این مشکلات، واحد بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سال ۱۳۶۲ ضمن فراخوانی نیروهای بسیجی سراسر کشور به مراکز مختلف بسیج، طرح لیبک یا خمینی را به مرحله اجرا گذاشت. براساس این طرح، کلیه نیروهای داوطلب بسیجی براساس نوع تخصص و تجربه، کدبندی میشدند تا هنگام اعزام به جبهه ضمن ارائه آن کد در جایگاه مناسب خود به کار گرفته شوند. بعدها تغییراتی در اهداف طرح به وجود آمد و این طرح به صورت یک برنامه عمومی برای سازماندهی سایر نیروهای داوطلب از جمله کارکنان ادارات و دستگاه های دولتی و نیز ارگان های نظامی و انتظامی درآمد تا افراد براساس تخصصشان در گردان ها به کارگیری و مازاد آنها نیز در قالب نیروهای احتیاط سازماندهی شوند. رفته رفته در کنار جذب قشرهای مختلف مردم، مسئولان و شخصیت های سیاسی و مذهبی کشور از جمله نمایندگان مجلس نیز ضمن حمایت از این طرح آمادگی خود را برای پیوستن به آن اعلام کردند. (برای کسب اطلاعات بیشتر در این باره ر.ک به: کتابخانه اینترنتی تبیان با عنوان "طرح لیبک یا خمینی برای چه بود؟"؛ و - سند شماره ۱۱۳۱۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ)

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲، ۱۴ و ۱۵.

- ۳- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد دوم، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، ص ۱۳۱.
- ۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

خبری منتشر نشد، اما رادیو امریکا به نقل از منابع سیاسی در دمشق، سفر معاون سیاسی وزارت امور خارجه را با تلاش های کشورهای حوزه خلیج فارس برای خاتمه یافتن جنگ میان ایران و عراق و بهبود روابط سوریه و عراق مرتبط دانست^(۱). رادیو اسرائیل نیز ضمن بیان این مطلب افزود: «در صورت بهبود مناسبات سوریه با عراق، دولت ایران یکی دیگر از پشتیبانان عرب خود را از دست خواهد داد و از برخی کمک های نظامی و لجستیک در ادامه جنگ با عراق محروم خواهد شد.» این رادیو همچنین گفت: به تازگی خبر رسیده مناسبات لیبی با حکومت اسلامی ایران به تیرگی گراییده است.^(۲)

۱

نخست وزیر در سخنانی به حمایت های تسلیحاتی غرب و شرق از عراق، تبلیغات جهانی علیه انقلاب اسلامی و تنگناهای موجود در زمینه توزیع و تورم در کشور پرداخت.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی وی در آغاز سفر به استان های شمالی کشور در گفت و گویی با اشاره به تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق گفت: «در مجموع ما این حرکت را یک تهدید برای انقلاب اسلامی می دانیم منتها توخالی و شانناژ [گونه] به خاطر اینکه ما در طول جنگ تحمیلی هیچ گاه بر ابزار و اسلحه به صورت خالص تکیه نکرده ایم.»

نخست وزیر در جلسه ائمه جمعه و شورای روحانیت استان گیلان نیز اظهار کرد: «دادن سلاح های پیچیده به عراق چیز تازه ای نیست و این سروصداها پیرامون این کمک ها نشانگر این است که قدرت های استکباری از عراق حمایت می کنند و ما در این میان تنها هستیم و از شرق به دشمن ما موشک و تانک و از غرب به او انواع سلاح های پیچیده از قبیل میراژ و [سوپر] اتاندارد داده می شود.»

نخست وزیر با اشاره به تبلیغات جهانی علیه انقلاب افزود: «در حال حاضر بیش از ۴۰ کشور به زبان فارسی بر علیه انقلاب اسلامی شایعه پراکنی می کنند... حقیقت این است که ما تمامی توطئه ها را با ایمان و حضور و ایثارگری مردم خنثی کرده ایم.»

وی در بخش دیگری از سخنانش با بیان اینکه وضعیت ارزی کشور در بهترین حالت خود قرار دارد، هرگونه کمک و وام گرفتن از کشورهای دیگر را موجب ایجاد محدودیت در اعمال سیاست خارجی دانست. موسوی در خصوص مسئله توزیع و تورم نیز خاطر نشان کرد: «ما تنگنایی در رابطه با توزیع داریم. ما متناسب با جنگ در زمینه توزیع دچار عدم انتظام هستیم و این یکی از مشکلات ما است. ما در سطح کشور، اقتصادی که متناسب با جنگ باشد نداشتیم. ما باید امروز به فکر ابتکاراتی باشیم که مسئله تورم را که برای نظام و طبقات مستضعف ما شکننده است حل کنیم.»^(۳)

ص: ۱۶۸

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۶.

هیئت دولت ۳۰ میلیارد ریال به تقویت بنیه دفاعی سپاه پاسداران اختصاص داد. به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، صبح امروز هیئت دولت به ریاست نخست وزیر تشکیل جلسه داد. در این جلسه پس از استماع گزارشی از جبهه های جنگ و بررسی رویدادهای جاری کشور و تحولات سیاسی منطقه، مقرر شد مبلغ ۳۰ میلیارد ریال به منظور تقویت بنیه دفاعی سپاه پاسداران به این نهاد اختصاص یابد. (۱)

در پی دعوت استانداری هرمزگان، راه پیمایی های مردمی در جزایر و شهرهای این استان به منظور اعلام آمادگی برای مقابله با قدرت های خارجی در منطقه خلیج فارس برگزار گردید. واحد مرکزی خبر از این مراسم گزارش داد: در بندرعباس شرکت کنندگان راه پیمایی شعار می دادند: "تنگه هرمز را کربلا می کنیم." همچنین ماکت هواپیمای سوپراتاندارد در این مراسم به آتش کشیده شد. (۲)

پیش از این مراسم، ناخدا یکم تقی عبقری جانشین فرمانده تاکتیکی نیروی دریایی و ناوگان خلیج فارس و دریای عمان، در گفت و گو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد: «ناوگان خلیج فارس و دریای عمان با آگاهی کامل حرکات مذبوحانه ناوگان های شرق و غرب را که با صرف هزینه های هنگفت یگان های شناور خود را به این منطقه اعزام می دارند زیر نظر دارد.» (۳)

خبرگزاری آسوشیتدپرس ضمن انعکاس خبر راه پیمایی مردم هرمزگان گزارش داد: «در بیانیه پایانی این مراسم اعلام شد [ایران توسط هیچ یک از تصمیم های شورای همکاری خلیج فارس محدود نخواهد شد زیرا با دارا بودن نیمی از خلیج فارس، عضوی در شورای مزبور نیست.» آسوشیتدپرس در تفسیر این مطلب اضافه کرد: «این، توسط ناظرین به معنای رد تلاش های اعضای شورای همکاری خلیج فارس برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق و از بین بردن تشنج حاصله از تهدیدات ایران تعبیر شد.» (۴)

عراق و ترکیه موافقت نامه ایجاد خط لوله جدیدی را به منظور انتقال گاز عراق به ترکیه امضا کردند.

خبرگزاری آلمان غربی در این باره گزارش داد: این موافقت نامه به امضا فاهر ایکل وزیر انرژی ترکیه و قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق رسید. بنا به این گزارش، وزیر انرژی ترکیه اعلام کرده است این خط لوله سالانه ۳ میلیون تن گاز مایع را منتقل خواهد کرد و انتظار می رود کار ساخت آن در عرض سه سال تکمیل شود. خط لوله یک هزار کیلومتری موجود که حوزه های نفتی کرکوک عراق را به پایانه نفتی بندر یومورتالیک متصل می کند تنها راه صادرات

ص: ۱۶۹

۱- همان، ص ۱۴.

۲- همان، ص ۴.

۳- همان، ص ۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، نیکوزیا (قبرس) - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

نفتی عراق است. (۱) رادیو امریکا هم در گزارشی اعلام کرد: وزیر نفت عراق و وزیر انرژی ترکیه توافق کردند در ملاقاتی در آوریل ۱۹۸۴ در خصوص افزایش ظرفیت خط لوله نفت بین دو کشور تبادل نظر کنند. (۲)

۱

کشورهای غربی رسماً طرح قطعنامه ای را به شورای امنیت سازمان ملل تسلیم کردند که هدف آن تضمین امنیت خلیج فارس و ملزم کردن ایران و عراق به مذاکره است؛ برای تضمین موفقیت این طرح، در آن بر رسیدگی به علل جنگ نیز تأکید شده است.

خبرگزاری فرانسه از سازمان ملل گزارش داد: این طرح روز گذشته تحویل عبدالله صلاح رئیس اردنی شورای امنیت شد و اکنون وی در حال نظرسنجی از نمایندگان ایران و عراق و نیز اعضای شورای امنیت در مورد میزان موفقیت اجرایی طرح می باشد.

به گزارش این خبرگزاری، در طرح مذکور از شورای امنیت درخواست شده که علل جنگ را مشخص کند و این امتیازی است که به عقیده محافل دیپلماتیک برای تضمین موفقیت این طرح لازم به نظر می رسد؛ به ویژه اینکه هر نوع میانجیگری سازمان ملل در مدت سه سالی که از آغاز جنگ می گذرد، به دلیل احتراز این سازمان از جانب داری در مشخص کردن مسئولیت ها در جنگ، با شکست مواجه گردیده است. به گفته محافل دیپلماتیک، مبتکر این طرح فرانسه است زیرا این کشور به دنبال موقعیتی است تا تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد این کشور به عراق موجب وخیم تر شدن اوضاع و مبادرت ایران به بستن تنگه هرمز نگردد. (۳)

رادیو امریکا نیز به نقل از روزنامه امریکایی کریستین ساینس مانیاتور طرح قطعنامه جدید را پیشنهادی از سوی فرانسه با حمایت امریکا، هلند و انگلیس خواند و افزود: این طرح در صدد است ایران و عراق را به قبول یک آتش بس محدود در خلیج فارس که پایه ای برای آتش بس گسترده در جنگ خواهد بود، ترغیب سازد. به نوشته ساینس مانیاتور: «در این قطعنامه همچنین به گزارش دبیر کل سازمان ملل متحد اشاره شده که در آن از خسارات سنگینی که از سوی هواپیماهای عراقی بر مناطق غیرنظامیان ایرانی وارد شده، یاد شده است. متن همچنین قطع بمباران مناطق غیرنظامی ایران را از سوی عراق تلویحاً خواستار شده است.»

این روزنامه اضافه کرده است: «منتقدان بر این باورند که فرانسه از یک سو عراق را به یک سلاح تازه و کشنده تجهیز می کند و از سوی دیگر می خواهد پایه گذار روندی تلقی شود که در نهایت این سلاح تازه را برای عراق بی اثر خواهد ساخت.» روزنامه مذکور در عین حال به نقل از منابع آگاه، خاطر نشان کرد که انتظار نمی رود قطعنامه پیشنهادی در شورای امنیت سازمان ملل با مخالفت روبه رو شود. (۴)

ص: ۱۷۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، آنکارا - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۲۱، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۷، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی کریستین ساینس مانیاتور

تماس های دیپلماتیک در مورد جنگ ایران و عراق همچنان رو به افزایش است. در این بین، گزارش یک روزنامه انگلیسی حاکی از مخالفت دولت انگلیس با اقدام فرانسه در تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق است.

روزنامه دیلی تلگراف (چاپ لندن) در سرمقاله امروز خود نوشت: یکی از موارد مورد بحث در ملاقات اخیر فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه و مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس، در لندن سیاست فرانسه در قبال جنگ خلیج فارس بوده است. به نوشته این روزنامه، دولت انگلیس با ابراز نگرانی از تحویل سوپراتانداردها به عراق و حمایت فرانسه از این کشور در جنگ با ایران سعی داشته است فرانسه را متقاعد سازد از تحویل این هواپیماها به عراق خودداری کند. دیلی تلگراف افزود: «دولت انگلستان معتقد است که فرانسه در جنگ خلیج فارس دست به یک اقدام نامسئولانه زده است که نهایتاً ممکن است منجر به مسدود شدن آبراه [تنگه] هرمز و متوقف شدن جریان نفت صادراتی حوزه خلیج فارس به غرب شود.»^(۱)

رادیو کلن نیز گزارش داد: تاچر نخست وزیر انگلیس، در دیدار با سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، به گفت و گو درباره تلاش های عربی حوزه خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق و بررسی اوضاع لبنان پرداخت.^(۲)

به گزارش رادیو امریکا، وشوکی یان وزیر امور خارجه چین که به ترکیه سفر کرده است در دیدار با وزیر امور خارجه این کشور خواهان پایان یافتن جنگ ایران و عراق شد و این منازعه را خطری برای صلح منطقه و جهان خواند.^(۳)

در این حال، طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، اعلام کرد دولت وی همواره کوشیده به یک راه حل صلح آمیز در جنگ دست یابد، ولی ایران آن را رد کرده است. به گزارش خبرگزاری رویتر، وی که در جلسه افتتاحیه سازمان توسعه صنعتی اعراب در بغداد سخن می گفت، هشدار داد ادامه جنگ ایران و عراق منطقه را با خطر دخالت خارجی روبه رو خواهد ساخت. رمضان همچنین مدعی شد: «عراق هیچ طمعی نسبت به خاک ایران ندارد اما ایران می خواهد انقلاب خود را به بحرین، قطر و دیگر کشورهای خلیج [فارس] صادر کند.»^(۴)

دو روز پس از هشدار وزیر امور خارجه امریکا در مورد مداخله کشورهای غربی در صورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز، رونالد ریگان رئیس جمهور ایالات متحده در مصاحبه ای ضمن امتناع از اظهار نظر صریح در مورد استفاده امریکا از نیروی نظامی برای بازنگه داشتن تنگه هرمز، گفت: «می خواهم یک مسئله را روشن کنم و آن عبارت است از اینکه به اعتقاد من دنیای آزاد بیکار نخواهد نشست و به کسی اجازه نخواهد داد که تنگه هرمز و خلیج فارس را ببندد.»

ص: ۱۷۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۴۳، رادیو ایران، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳۲، رادیو کلن، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، بغداد - خبرگزاری رویتر،

خبرگزاری رویتر ضمن اعلام این خبر افزود: ریگان تحت فشار قرار گرفت تا بگوید آیا منظور وی استفاده از نیروی نظامی است یا خیر؟ اما وی با لبخندی گفت این سؤالی است که باید حدس زدن درباره آن را به عهده ایران گذارد. (۱) وی افزود: «بگذارید دولت ایران راجع به نحوه عملیات ما سرگردان باشد.» (۲)

در همین حال، رادیو بی بی سی در گفتاری درخصوص اظهارات اخیر وزیر امور خارجه آمریکا، از نگرانی موجود در میان مقامات این کشور درباره موفقیت آمیز بودن سیاست بی طرفی این کشور در جنگ خبر داد. بی بی سی به نقل از پیتر مانگلد مفسر این رادیو گفت: «ایالات متحده آمریکا مدت هاست که خود را به تضمین آزادی کشتیرانی از طریق تنگه هرمز متعهد کرده است و اظهارات جورج شولتز وزیر خارجه آمریکا یکی از تازه ترین اخطارهای امریکاست مبنی بر اینکه مانع هرگونه مداخله ای در آمدرافت نفتکش ها خواهد شد. اما اخطار وزیر خارجه آمریکا در موقعیت بسیار حساس انجام گرفته است. هم اکنون آمریکا به اتفاق بریتانیا و فرانسه بر سبیل احتیاط شروع کرده است به نزدیک کردن ناوهای جنگی به این منطقه و از واشنگتن گزارش هایی رسیده است حاکی از اینکه مقامات دولت آمریکا از این بابت که سیاست بی طرفی این کشور در منطقه خلیج فارس موفقیتی نداشته به ناراحتی و نگرانی فزاینده ای دچار شده اند.» (۳)

رونالد ریگان رئیس جمهور آمریکا

روزنامه فیگارو (چاپ پاریس) نیز در تفسیر سخنان اخیر جورج شولتز، با اشاره به شکست طرح ریگان در غرب آسیا و لزوم تجدیدنظر در سیاست کاخ سفید در منطقه به نقل از کارشناسان امریکایی نوشت: «بی طرفی اعلام شده از سوی آمریکا در درگیری لبنان و جنگ ایران و عراق بیشتر زیان بار است تا مؤثر.» این روزنامه افزود: «باوجود انتقاد شدید [آمریکا] از فرانسه و تأکید روی خطری که استفاده از سوپراتانداردها توسط عراق برای تأمین نفت در بر دارد، هیچ یک از مشاوران ریگان موافق حرکتی به سود عراق نیستند.» فیگارو تأکید کرد: «چنین حرکتی این امتیاز را دارد که به اعراب نشان می دهد که در شرایطی که کرملین مدعی است تنها حامی آنان است، آمریکا نسبت به آرمان اعراب حساس می باشد.» (۴)

۱

درحالی که ایران قطع کامل درآمدهای نفتی را شرط اجرای تصمیم خود به انسداد تنگه هرمز اعلام کرده است، برخی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس اقداماتی را به منظور مقابله با این اقدام و پیامدهای آن در پیش گرفته اند. دراین بین مصر تهدید کرد در حمایت از کشورهای عرب این منطقه مداخله نظامی خواهد کرد.

ص: ۱۷۲

۲۸/۷/۱۳۶۲.

۲- . همان، ص ۲۷، رادیو اسرائیل، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو بی بی سی،
۲۷/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی،
۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانسوی فیگارو.

خبرگزاری رویتر در گزارشی از مسقط به نقل از منابع دیپلماتیک اعلام کرد که عمان «حضور ناوگان های امریکا و انگلیس را در اقیانوس هند به عنوان عاملی بازدارنده در مقابل هرگونه حمله ای تلقی می کند.» این خبرگزاری افزود: «عمان نقش حفاظت از تنگه را در دهانه خلیج [فارس] جدی تلقی می نماید، حدود یک ششم نفت مورد نیاز جهان غیر کمونیست از این منطقه عبور می کند. لیکن عمان با وجود آرامش در داخل این کشور و حمایت گسترده ای که در خارج از آن به عمل می آید، در مقابل این تهدیدهای ایران با آرامش عکس العمل نشان می دهد.» رویتر همچنین با اشاره به رابطه تاریخی عمان با انگلیس و امریکا، اضافه کرد: این رابطه به تازگی تقویت شده و عمان به نیروهای امریکایی اجازه داده است تا از تسهیلات فوق العاده ای در جزیره مصیره استفاده کنند. (۱)

به گزارش رادیو امریکا، حسنی مبارک رئیس جمهوری مصر، در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه هشدار داد: «اگر ایران به تهدیدهای خود در مورد بستن دهانه خلیج فارس به روی کشتی های نفتکش جامه عمل بپوشاند یا به بنادر عربی خلیج [فارس] حمله کند، مصر به اقدامات نظامی متوسل خواهد شد.» وی افزود: «نفرت ارتش مصر عرب هستند و این ارتش به قصد کمک به برادرانش در صورتی که زمزمه تحولات مورد بحث به تحقیق نزدیک شود وارد عمل خواهد شد.» (۲) مبارک همچنین استدلال کرد: «هر عاملی که توازن منطقه را به هم زند مصر را به خطر می اندازد و ما آماده ایم برای دفاع از کشورهای خلیج [فارس] در برابر هر نوع خطری وارد عمل شویم.» رئیس جمهور مصر در عین حال خاطر نشان کرد که به اعتقاد وی ایران تنگه هرمز را نخواهد بست چراکه قدرت نظامی کافی برای این کار را ندارد و در جبهه جنگ با عراق هم درگیر است و افزود بر قدرت ها اجازه نخواهند داد که کشتیرانی خلیج فارس به خطر افتد. (۳) - (۴)

۱

گزارش منابع داخلی کشور حاکی است تعدادی از اشرار منطقه سیستان و بلوچستان جلساتی در کویت و امریکا برای ضربه زدن به پاسگاه های مرزی ایران تشکیل دادند. بولتن هفتگی دفتر فرماندهی سپاه ضمن اعلام این خبر افزود این افراد در پاکستان آموزش چریکی و نظامی دیده اند و فردی به نام ناروئی به آنها گفته که از طریق پاکستان و افغانستان از آنها حمایت می شود. (۵)

در گزارش نشریه سیاسی وزارت کشور نیز با اشاره به اینکه مرزهای هم جوار با پاکستان با وجود دور بودن از احتمال یک درگیری نظامی گسترده، از نظر فعل و انفعالات سیاسی دارای ظرفیت ویژه ای می باشد، آمده است: گزارش های متعددی راجع به سفر برخی از مقامات نظامی و سیاسی رژیم سابق مثل ارتشبد فراری غلامعلی اویسی و شاهپور بختیار آخرین نخست وزیر رژیم شاه به کراچی در پاکستان رسیده که نشان دهنده فعالیت آنها برای هماهنگی بیشتر

ص: ۱۷۳

۱- همان، صص ۲۰ - ۱۸، مسقط - خبرگزاری رویتر، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کویتی السیاسه.

۳- تحلیل نشریه سیاسی وزارت کشور در خصوص امکانات مصر در صورت حمله به ایران در ضمیمه گزارش آمده است.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰، کویت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن هفتگی دفتر فرماندهی کل سپاه پاسداران، شماره ۴۵، ۲۲/۸/۱۳۶۲،

به منظور ایجاد وحدت بین ضدانقلابیون و به خصوص سلطنت طلبان می باشد. در تاریخ ۱۱/۳/۱۳۶۲، اویسی در فرودگاه کراچی مورد استقبال سفیر عراق در کراچی قرار گرفته و به سفارتخانه عراق رفته است. وی در جمع اشرار و خوانین منطقه سخنرانی کرده و بختیار و علم خان مبارکی و تنی چند از خوانین منطقه از او استقبال کرده اند. آنها در طول چهار روز اقامت با تشکیل جلساتی در منطقه زاهدان پاکستان به بحث و تبادل نظر پرداخته و وعده داده اند که به زودی به کمک دولت امریکا یک پایگاه آموزشی در منطقه تأسیس می کنند.

به نوشته این نشریه، هدف این ملاقات ها عموماً برنامه ریزی برای استخدام و نفوذ دادن افراد به خاک ایران است.

از سوی دیگر، اخبار متعددی در خصوص تشکیل جلسات و تماس های مکرر سران اشرار با خوانین و رؤسای طوایف مرزی بلوچستان و فعالیت هایی برای فراهم کردن زمینه آموزش نظامی در مرزهای میرجاوه، کوهک، جالق و هیدوج می رسد که حاکی از برنامه ریزی برای اجرای طرح های نظامی و ایدایی علیه پاسگاه های ژاندارمری و مراکز سپاه می باشد (۱).

۱

آموس پرلوموتز استاد دانشگاه و سردبیر مطالعات راهبردی روزنامه وال استریت ژورنال دولت ریگان را به اتخاذ سیاستی واقع گرایانه در قبال ایران دعوت کرد.

وی در مقاله ای تحت عنوان "فرصت های ازدست رفته امریکا در خلیج [فارس]" نوشت: «برای یک لحظه لبنان، کرانه غربی، طرح های ریگان، دروزی ها و مسیحیان، سوریه و سازمان آزادی بخش فلسطین، دوستان میانه روی امریکا را فراموش کنیم. امروز فقط یک قدرت واقعی نظامی و سیاسی در نظر امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] وجود دارد. اگر چنانچه حدس شما اسرائیل می باشد، اشتباه است. برای سیاست خارجی امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا]، ایران از اهمیت حیاتی برخوردار است. این کشور تنها کشور مهم و قدرتمند در خلیج فارس می باشد.»

پرلوموتز افزود: «حاکم ایران شاه باشد یا [آیت الله] خمینی یا هرکس که بعد از وی بر سر کار بیاید، این کشور یک قدرت قاطع در خلیج [فارس] بوده، هست و خواهد بود. ... سیاست امریکا در قبال ایران که به ویژه در زمان ریاست جمهوری نیکسون، فورد، کارتر و ریگان تحت سلطه مقاصد غیرواقعی قرار داشت، بر اثر در نظر گرفتن اهداف نابخردانه در دیگر مناطق خاورمیانه [غرب آسیا] به بیراهه کشیده شد.» وی خاطر نشان کرد: «کارتر ابتدا در امر سقوط شاه با تأکید غیرواقعی بر حقوق بشر شرکت داشته و به تقویت انقلابی که در پی سقوط وی صورت گرفت کمک کرد. لیکن غیر از اشتغال کارتر به بحران گروگان ها وی درحقیقت هیچ گونه سیاستی در قبال ایران نداشت. دولت ریگان نیز در قبال ایران سیاستی ندارد. آقای کارتر از طریق برژینسکی مشاور امنیتی اش نیمه کوشی کرد تا صدام رئیس جمهور عراق را جانشین ایران در خلیج فارس کند.»

ص: ۱۷۴

سردبیر مطالعات راهبردی وال استریت ژورنال، سیاست خاورمیانه ای ریگان را تحت تأثیر کشورهای نظیر عربستان، اردن و مصر دانست که به دشمنی با ایران شناخته می شوند. وی اضافه کرد: «ازلحاظ تکنیکی، امریکا در جنگ عراق و ایران بی طرف است ولی در پشت صحنه دولت ریگان به اصرار متحدان عرب میانه روی خود به طرف عراق کشیده می شود.» پرلوموتز با «احمقانه» خواندن توسل امریکا به زور در صورت بسته شدن تنگه هرمز خاطر نشان ساخت: «احتیاجی به این راه نیست. به طور حتم یک تنفر و بی میلی در رفتار امریکا نسبت به ایران وجود دارد، ولی باید بر آن غلبه شود زیرا نشانه هایی موجود است دال بر اینکه امور در ایران در حال تغییر است. نشانه هایی مبنی بر اینکه طبقه حاکم به جانب یک سیاست عملی کشیده می شوند.»

پرلوموتز با بیان اینکه «ایرانیان با خاطرات زیاد در مورد حمله بازی ها و ضدونقیض گویی های شوروی در خاک کشورشان که مربوط به تقریباً یک قرن پیش می شود بعید به نظر می رسد که به طرف شوروی کشیده شوند» و نیز با این تصور که دولت های آتی در ایران را افرادی تشکیل خواهند داد که «به ماجراجویی های امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] با یک نگاه محتاط و تعصب [نسبت به] وطن نظاره می کنند»، به دولتمردان امریکا پیشنهاد کرد که در مورد ایران سیاستی بر پایه «تجارت دوجانبه و تفاهم» در پیش گیرند. وی در پایان توصیه کرد: «سیاست امریکا نباید به استفاده از ایران به عنوان قائم مقامی در خلیج فارس که توهین آمیز خواهد بود [مبتنی] باشد. این سیاست باید بر پایه بازرگانی و تفاهم دوجانبه براساس دستیابی به نفت و نقل و انتقال برای حمایت اقتصادی استوار باشد. بعد از همه اینها ایران کشوری است که به خاطر محل استراتژیکی اش و ثروت نفتی می تواند از وقوع وقایع جلوگیری به عمل آورد. یک سیاست واقع گرایانه امریکا در قبال ایران به جای برنامه های ریگان یا باتلاق لبنان، سیاستی است که برای یک بار بتواند نتایج ثمربخش برای امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] به بار آورد.»^(۱)

۱

رئیس جمهور امریکا سوریه را مانعی در راه حل و فصل مسئله لبنان خواند و این کشور را متأثر از سیاست های اتحاد شوروی دانست.

به گزارش خیرگزاری رویتر، رونالد ریگان در یک نشست مطبوعاتی تلویزیونی گفت: «من می دانم که سوری ها در حال ایجاد مانع بوده و به ایجاد اختلال و دردسر در لبنان کمک می کنند.» وی هشدار داد: «هیچ راهی وجود ندارد که ما فقط بیکار بنشینیم و به سوریه اجازه دهیم آنچه که بسیاری از مردم خواستار آن هستند؛ یعنی صلح و نظم در آن کشور را از بین ببرد.» ریگان همچنین با بیان اینکه طرح صلح خاورمیانه ای او به حل و فصل مسئله لبنان بستگی دارد، تأکید کرد تا زمانی که امکان عملی کردن این طرح صلح وجود نداشته باشد، تفنگ داران امریکا به عنوان بخشی از نیروی چندملیتی در لبنان باقی می مانند. وی خاطر نشان کرد که از

ص: ۱۷۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۸ - ۱۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال.

خطرهای موجود در لبنان آگاه است، لیکن ۱۶۰۰ تفنگ دار امریکایی به وظیفه خود درمورد گشت زنی در حریم فرودگاه بیروت ادامه خواهند داد. رئیس جمهور امریکا در رابطه با سوریه افزود: دمشق که از سوی مسکو تشویق می شود، رویای تشکیل یک سوریه بزرگ تر که قسمت اعظم لبنان و اردن را در بر می گیرد در سر می پروراند. وی همچنین گفت سوریه از حمایت و تشویق ۷ هزار مستشار روسی و سلاح های پیچیده شوروی برخوردار است (۱).

در همین زمینه رادیو اسرائیل مدعی شد اتحاد شوروی به تازگی با ارسال تعداد زیادی اسلحه برای دولت سوریه درصدد برآمده تا آن کشور را متقاعد سازد از پیوستن به روند صلح و گفت و گو با رژیم اسرائیل و نیز بررسی پیشنهادهای امریکا در خصوص این موضوع خودداری ورزد. این رادیو به نقل از دیپلمات های عربی و غربی در دمشق، از استقرار موشک های اس.اس.۲۱ روسی در اطراف دمشق خبر داد و افزود: «با این حال وزیر دفاع رژیم اسرائیل با بیان اینکه این امر در موازنه قوا در منطقه تغییر اساسی ایجاد نمی کند، خاطر نشان کرده است: «به علت تقویت نیروی نظامی سوریه، اسرائیل ناچار است برای مدت مدیدی هزینه های دفاعی خود را در سطح بالا نگاه دارد.» (۲)

ضمیمه گزارش ۸۵: مقاله تحلیلی نشریه سیاسی وزارت کشور درباره امکانات مصر در صورت حمله به ایران

در پی تهدید مصر به حمله علیه جمهوری اسلامی ایران، نشریه سیاسی وزارت کشور در تحلیل تحولات روابط مصر و ایران در دوران قبل و بعد از انقلاب و از آغاز جنگ تحمیلی تا دوره مورد بحث، به بررسی امکانات مصر در صورت حمله به ایران پرداخت. این نشریه نخست در مورد نیروی انسانی و امکانات نظامی و تسلیحاتی مصر می نویسد: «مصر با ۲۴ میلیون نفر جمعیت در حال حاضر بزرگ ترین کشور عربی از لحاظ جمعیت است. نیروهای مسلح این کشور بیش از ۳۶۷۰۰۰ نفر می باشد که به این ترتیب بزرگ ترین و قوی ترین ارتش عربی را تشکیل می دهد.» نشریه مذکور در مورد تنوع بخشیدن به منابع تسلیحاتی مصر در دوره ریاست جمهوری انور سادات و جایگزینی سلاح های قدیمی روسی با سلاح های مدرن غربی می افزاید: «در اواسط دهه ۱۹۷۰، سادات توانست از امریکا، انگلستان، فرانسه، آلمان غربی و سایر کشورهای تولیدکننده، سلاح های جدید دریافت نماید. مصر از همان سال ها فروش تدریجی تجهیزات و سلاح های روسی خود را به کشورهای دیگر خصوصاً الجزایر، مراکش و افغانستان آغاز کرد و طی دو سال گذشته مقدار زیادی از سلاح ها و مهمات خود را به عراق فروخته است.»

دومین عامل مساعدکننده تهدید مصر از نقطه نظر این نشریه پشتیبانی مالی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس است. نشریه مذکور با اشاره به این واقعیت که مصر با ایران مرز مشترک ندارد، هر تهاجمی از سوی این کشور علیه جمهوری اسلامی ایران را مستلزم هماهنگی قبلی با امریکا و پشتیبانی کشورهای «مرتجع» منطقه عنوان کرده و آورده است: «در چنین تهاجمی رژیم مصر از زمینه های مناسبی نیز بهره خواهد برد: اولاً اکثریت ۹۰ درصدی جمعیت اهل سنت و وجود یکی از مهم ترین حوزه های علمیه در این کشور که تقریباً تحت نفوذ حکومت قرار دارد به احتمال زیاد به رژیم حاکم مجال می دهد با دامن زدن به احساسات ضدشیعی محملی را برای تهدید خویش علیه جمهوری اسلامی دست و پا کند. ثانیاً احساسات و تعصبات ریشه دار قومی به صورت ناسیونالیزم عربی همچنان به عنوان حربه ای علیه جمهوری اسلامی مدنظر خواهد بود و ثالثاً وجود اقلیت ۳ تا ۴ میلیون نفری قبطی ها که با طبقه حاکمه مصر رابطه نزدیکی دارند و با توجه به تعصبات ضداسلامی خود در زمان سادات باعث شدند که وی بتواند از نیروی آنان برای سرکوبی

ص: ۱۷۶

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶، صص ۳۳ و ۳۴، رادیو اسرائیل، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

حرکت های اسلامی بهره برداری کند. گفته می شود قبطنی ها در ارتش مصر و به خصوص نیروی هوایی این کشور نفوذ داشته و اکثریت ۶۰ خلبان اعزامی مصر به عراق را نیز این اقلیت تشکیل می دهد.»

باوجود این زمینه ها، نشریه مذکور، از قدرت گروه های اسلامی و وجود آگاهی بالا در میان جمعیت مصر - که از دیرباز در مقایسه با سایر کشورهای مسلمان منطقه از آزادی نسبی برخوردار بوده اند - در کنار پابندی مردم این کشور به اسلام و تنفر موجود از رژیم حاکم به عنوان عوامل بازدارنده تهاجم احتمالی مصر علیه ایران یاد کرده و می افزاید رژیم مصر در صورت چنین اقدامی با مشکلات بزرگ داخلی مواجه خواهد شد. (۱)

ص: ۱۷۷

۱- سند شماره ۲۳۰۰۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه سیاسی وزارت کشور، شماره ۱۱، ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۵۱ - ۴۷.

با اعلام کلمه "یا الله" رمز عملیات والفجر ۴، توسط علی رضائیان و سرهنگ امیریگی فرماندهان سپاه و ارتش در قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، از اولین دقایق بامداد امروز درگیری در تمام محورهای عملیاتی شروع شد. در محور شمالی (بانه) گردان های لشکر ۸ نجف که تصرف ارتفاع مهم لری را بر عهده داشتند موفق شدند در عرض یک ساعت ونیم پس از آغاز عملیات پایگاه های دشمن را منهدم کنند، در سایر محورها نیز در حدود نیمی از مأموریت واگذار شده به یگان ها اجرا شد.

در محور مریوان، گردان های عمل کننده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در ارتفاعات خلوزه ۱ و خلوزه ۲ پیشروی هایی را انجام دادند، ولی پیشروی در مارو و هفت توانان ضعیف بود. (۱)

در محور عملیاتی لشکر ۸ نجف در تنگه بین گرمک و کنگرک، نیروهای خودی ۶ تانک عراقی را که قصد پاتک داشتند منهدم کردند و در محور هفت توانان و مارو نیز موفقیت های به دست آمده ۵۰٪ اعلام شد (۲) دقایقی بعد، خبر رسید که کنگرک و گرمک نیز تصرف شده است. بدین ترتیب اصلی ترین مأموریت لشکر ۸ نجف که تصرف سه ارتفاع کنگرک، گرمک و لری در محور بانه بود به انجام رسید. باین حال، پاک سازی، الحاق گردان ها و احداث خاکریز هنوز باقی مانده بود.

برخلاف پیشروی های خوبی که در محور بانه انجام شده بود، موفقیت های به دست آمده در محور مریوان نسبی بود، به طوری که در ساعت ۳ بامداد، وضعیت عمومی این محور چنین گزارش شد: دو ارتفاع مارو و خلوزه ۱ به تصرف درآمده و یک گردان در حال عبور از خلوزه ۱ برای تصرف خلوزه ۲ می باشد؛ ارتفاع هفت توانان کاملاً تصرف نشده و دو ارتفاع براله و سربراله نیز همچنان در دست عراقی ها است. از آنجاکه این دو ارتفاع به نوعی جناح چپ محور بانه؛ یعنی منطقه عملیاتی لشکر ۸ نجف را تشکیل می داد و باقی ماندن نیروهای عراقی در این ارتفاعات می توانست دستاوردهای محور بانه را تهدید کند، لذا فرماندهی عملیات حساسیت ویژه ای به این

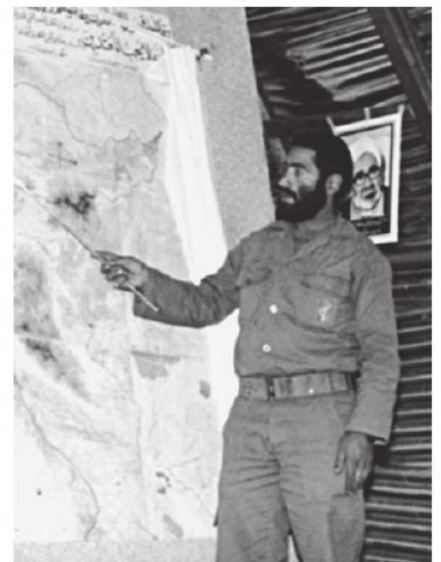
ص: ۱۷۹

-
- ۱- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی لشکر ۸ نجف، محمدعلی خرمی، ص ۱۵؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص ۶۱.
- ۲- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۶۲ و ۲۶۳؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۶۰.

مسئله داشت. البته پیگیری های مداوم احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف نیز این حساسیت را تشدید می کرد. از این رو غلامحسین بشردوست و سیدرحیم صفوی امکان به کارگیری لشکر ۲۵ کربلا در این محور برای کمک به تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) را مورد بررسی قرار دادند.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران

کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)

غلامحسین بشردوست درباره آخرین وضعیت محور مریوان تا ساعت ۳:۱۰، به محسن رضایی چنین گزارش داد: «مارو مسئله اش حل شده است. خلوزه ۱ نیز کارش تمام است و گردان دوم در حال حرکت به سمت خلوزه ۲ است. روی هفت توانان نیرو کم آمده است و قرار است تعدادی نیرو از لشکر ۲۵ کربلا برای آنجا استفاده شود. منتها مسئله براله و سربراله مانده و احمد [لشکر ۸ نجف] را تهدید می کند، اگر کریم نصر [فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)] این دو ارتفاع را تصرف نکنند احمد کاظمی هم نمی تواند دوام بیاورد.» (۱) محسن رضایی نیز با اعزام نیروهای لشکر ۲۵ کربلا برای کمک به تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) موافقت کرد. (۲)

با این حال، کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) همچنان انجام این کار را ناممکن می دانست، زیرا عقیده داشت برای به کارگیری نیروی جدید دو راهکار وجود دارد یا باید نیروها از طریق ارتفاع مارو به هفت توانان بروند که این کار سه تا چهار ساعت وقت می برد و برای انجام آن فرصت کافی وجود ندارد یا یگان ها از طریق شیار بین مارو و خلوزه، خود را به هفت توانان برسانند که این هم به دلیل آنکه خلوزه ۲ تصرف نشده است، امکان پذیر نیست. (۳)

-
- ۱- چون در این صورت جناح چپ محور بانه در معرض خطر قرار گرفته و یگان های دشمن از پهلو نیروهای لشکر ۸ نجف را هدف قرار می دادند.
 - ۲- سند شماره ۴۰۶۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: هدایت مرحله اول عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۵)، داود رنجبر، ص ۱۵.
 - ۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۶۷ - ۲۶۳؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۱ و ۶۲.

در ادامه نبرد در محور مریوان، تا ساعت ۴ بامداد، قله اصلی هفت توانان و یکی از قله های خلوزه ۲ با تلاش نیروهای تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) تصرف شد، ولی عراق با اعزام نیرو درصدد بازپس گیری این ارتفاع برآمد(۱) و کمی بعد بار دیگر بخشی از ارتفاع خلوزه ۲ و هفت توانان به دست نیروهای دشمن افتاد. کریم نصر فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در این باره گفت: «خلوزه ۲، سه ارتفاع دارد ما روی ارتفاع کوچک بودیم، قله اصلی هفت توانان را هم تصرف کرده بودیم، ولی دشمن با فشار آمد و [بخشی از این ارتفاع را] باز پس گرفت. الان نصف این ارتفاع در دست ماست.»(۲)

قبل از روشنایی هوا، محسن رضایی تذکراتی را درباره پاک سازی کامل ارتفاعات، شیارها، تقویت پایگاه ها و مناطق تصرف شده و لزوم توجه یگان ها به کیفیت الحاق خطاب به رحیم صفوی و غلامحسین بشردوست بیان کرد و از آنها خواست این مطالب را به رضائیان و فرماندهان یگان ها انتقال دهند.(۳)

نمایی از صحنه عملیات و خاکریز احداث شده از دامنه ارتفاعات جبهه بانه (شمال) به سمت جبهه مریوان (جنوب)

در محور بانه، حدود ساعت ۴ بامداد، نیروهای لشکر ۸ نجف برای تثبیت اهداف تصرف شده در طول شب و تعرض به مقر تیپ ارتش عراق، یک گام به پیش برداشته و به ارتفاع شیخ حسن واقع در جنوب ارتفاع کنگرک هجوم بردند. با وجود مقاومت شدید دشمن این ارتفاع سقوط کرد و نیروهای لشکر ۸ نجف توانستند ضمن تصرف قرارگاه تیپ ۴۲۸ عراق که در دامنه این ارتفاع واقع شده بود، معاون فرماندهی این تیپ را به اسارت بگیرند. دشمن با وجود آشفته گی و فشار ناشی از پیشروی نیروهای خودی توانست ۱۵۰ دستگاه انواع خودرو را که در پارک موتوری در جنوب ارتفاع شیخ حسن بود تخلیه کند.(۴)

در آستانه روشن شدن هوا، گردان های لشکر ۸ نجف موفق شدند در همه محورها باهم الحاق کنند و از ساعت ۶ بامداد، کار احداث خاکریز در دامنه و حفاصل دو ارتفاع لری و کنگرک آغاز شد. در ابتدا به علت شدت آتش دشمن و درگیری های پراکنده، دستگاه های مهندسی نتوانستند با استعداد پیش بینی شده به منطقه بروند، اما رفته رفته با تحکیم وضعیت نیروهای خودی و کاسته شدن از فشار دشمن کار احداث خاکریز با

ص: ۱۸۲

۱- سند شماره ۳۴۸۱ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۱۰۸)، محمدرضا دیانی، ص ۱.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۶۳.

۳- سند شماره ۴۰۶۳ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰ و ۲۱.

۴- سند شماره ۲۰۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)،
۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۰۶۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: وقایع لحظه به لحظه عملیات والفجر ۴، قرارگاه خاتم، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

ورود ۱۲ بلدوزر و ۲ لودر به منطقه سرعت گرفت و سرانجام در ساعت ۱۴ به پایان رسید. البته با توجه به وضعیت بحرانی منطقه، این خاکریز ۲ کیلومتر عقب تر از محل مورد نظر احداث شد و طول آن نیز به جای ۵ کیلومتر پیش بینی شده ۴ کیلومتر شد، با وجود این، همین خاکریز نسبتاً ناقص در حفظ مواضع تصرف شده نقش بسیار مهمی داشت (۱).

در محور مریوان نیز واحد مهندسی تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) یک خاکریز به طول ۲ کیلومتر از دامنه جنوبی هفت توانان به سمت تپه ایمان در شمال این ارتفاع احداث کرد. (۲)

از ساعت ۱۰ صبح، دشمن که به منطقه عملیات لشکر ۸ نجف حساس شده بود، برای ضدحمله به این منطقه هماهنگی هایی را بین یگان های خود انجام داد. طبق اطلاعات به دست آمده از شنود، ۴ گردان پیاده و یک گردان تانک مانوری و یک گردان تانک در احتیاط و یک گردان کماندویی که توسط بالگرد به منطقه هلی برن می شدند پس از سه ساعت هماهنگی به قصد بازپس گیری منطقه کنگرک، لری و به خصوص ارتفاع شیخ حسن ضدحمله خود را شروع کردند، ولی مقابله نیروهای لشکر ۸ نجف و تدبیر فرماندهی این یگان پاتک عراقی ها را ناکام گذاشت و نیروهای دشمن با تحمل تلفات فراوان سرکوب شدند. در جریان این پاتک ۳ فروند بالگرد عراق نیز هدف قرار گرفته و سقوط کردند، یکی از این بالگردها حامل سرهنگ دوم ولید فرمانده نیروهای گردان کماندوی عراق بود که با سقوط بالگرد زخمی و دستگیر شد. گفتنی است دشمن در همین منطقه پاتک های متعدد دیگری نیز انجام داد که در هیچ کدام از آنها موفق نبود. (۳)

۱

محمدرضا دیبانی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مقدم حمزه که در اولین روز عملیات والفجر ۴، همراه فرمانده این قرارگاه در صحنه نبرد حضور داشت، وضعیت عمومی عملیات، فعالیت فرمانده این قرارگاه و برخی حوادثی را که خود شاهد آن بوده چنین توصیف کرده است:

«ساعت ۵ صبح. الحمدلله وضع خیلی خوب است. من به همراه برادران رضائیان و فدوی به دنبال کریم نصر [فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)] رفتیم و بعد جهت [بازدید از چگونگی] ادامه عملیات خلوزه ۲ و هفت توانان به خط و ارتفاع آزادشده مارو، خلوزه و گرمک آمدیم. سپس از ارتفاعات مارو رد شدیم و بعد از گذر از روستای ساوجی به خلوزه رسیدیم. یکی، دو جاده کشیده بودند که تردد در آنها زیاد بود و آمبولانس ها آژیرکشان می آمدند و عراق به شدت با خمپاره کاتیوشا و توپ منطقه را می کوبید، به طوری که لایه ای از دود و خاک بین زمین و آسمان به وجود آمده بود.

جنگ روی خلوزه ۲ و هفت توانان ادامه دارد و عراق برای پاتک روی هفت توانان آماده می شود. تعدادی تانک برای پوشاندن جناح چپ هفت توانان و به احتمال زیاد برای جلوگیری از پاتک عراق به آنجا رفتند.

ص: ۱۸۳

۱- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲۷؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۶۲.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۶۳.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۴ و ۶۵؛ و- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات

ساعت ۸:۱۰، تعداد زیادی لودر، بلدوزر و گریدر داشتند با سرعت به عقب برمی گشتند و فقط خدا می داند کجا می رفتند! (۱)

احمد کاظمی [لشکر ۸ نجف] نیز لری، کنگرک و گرمک را گرفته و به تمام اهداف خود رسیده است. تا ساعت ۸:۱۰ دقیقه صبح به دشمن خسارات زیادی وارد شده، اما آماری در این زمینه در دست نیست. ما وقتی روی تپه ایمان نشستیم، دیدیم که شهر پنجوین، دشت پنجوین و رود قزلجه فاصله ای با ما ندارند.

طبق خبری که ساعت ۱۰ صبح رسید، به علت کمبود نیرو همه ارتفاع هفت توانان تصرف نشده و رساندن غذا به نیروها مشکل است. درضمن از خلوزه ۲ فقط یکی، دو یال پایین ارتفاع دست ما می باشد. ... درحال حاضر، نوک ارتفاع و... چند یال در دست عراق است که به شدت در آنجا مقاومت می کند. بسیاری از بچه هایی که زخمی شده اند را به عقب نیاورده اند. تعداد مجروحین هم زیاد است. عراق قصد دارد، حدود ساعت ۴ بعدازظهر با تخلیه براله و سربراله با دو تیپ به خلوزه پاتک کند. هواپیماها [ی دشمن] دائم اطراف مناطق آزادشده را بمباران می کنند. توپخانه و کاتیوشای دشمن هم دائم کار می کنند. (۲)

۱

در جریان عملیات والفجر ۴ در شب گذشته، دشمن با توجه به اینکه تاحدی از تصمیم ایران برای اجرای عملیات اطلاع داشت، از آمادگی خوبی برخوردار بود، به طوری که از همان ابتدای عملیات با جابه جایی سریع نیروها و تقویت خط و مقاومت سعی داشت مواضع خود را حفظ کند و با بهره گیری از گردان فاروق اقدام به پاتک کرد که ناموفق بود. این گردان بار دیگر در ساعت ۶ بامداد، برای بازپس گیری مواضع از دست رفته در ارتفاع لری، پاتکی را اجرا کرد که با مقابله به موقع و آمادگی نیروهای خودی، ۳ گروهان از ۴ گروهان این گردان منهدم شدند.

در محور گرمک نیز با شروع تهاجم سریع و موفق نیروهای خودی، دشمن در حد دو دسته تانک را به منظور سد راه در تنگه گرمک، به این محور اعزام کرد که بعد از مدتی درگیری ۶ دستگاه تانک عراق منهدم شد.

به نوشته راوی قرارگاه خاتم، دشمن بیشترین توجه و تلاش خود را صرف محور لری کرد، چراکه

ص: ۱۸۴

۱- در پیگیری های علی رضائیان مشخص شد که علت عقب آمدن تانک ها و دستگاه های مهندسی سوء تدبیر یگان مهندسی بود و به گفته سرهنگ فرتاش فرمانده تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان، آنها بدون اجازه فرماندهی این کار را انجام داده بودند. رضائیان از این امر گله مند بود زیرا این عقب نشینی درست زمانی اتفاق افتاده بود که هفت توانان نیاز مبرمی به پشتیبانی آتش داشت. درنهایت با تلاش سرهنگ فرتاش این تانک ها مجدداً به منطقه بازگشتند. (سند شماره ۴۱۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۷، داود رنجبر، صص ۱۲ و ۱۳)

۲- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۸۷ و ۸۸.

نیروهای خودی در این محور پر قدرت تر و سریع تر عمل کردند و دشمن تصور می کرد که ادامه عملیات نیز از این محور به سمت جنوب ارتفاعات کانی مانگا و سورن است، بنابراین عراق به منظور جلوگیری از پیشروی رزمندگان نیروهای خود را از طریق تنگه بین لری و کانی مانگا وارد منطقه کرد.

علی اسحاقی مسئول واحد شنود سپاه، اوایل صبح در گزارشی به محسن رضایی وضعیت عمومی دشمن را تشریح کرد. در این گزارش که نشان دهنده نوع رابطه فرماندهی یگان در خط با رده ها در ارتش عراق می باشد، آمده است:

«روحیه [نیروهای عراقی] در سطح تیپ و گردان خیلی پایین است، ولی در سطح لشکر [۴] تزلزلی نیست. لشکر ۴ فهمیده چه شده، اولین عکس العملش هم استفاده از تیپ ۵ بود و تیپ ۶۶ نیرو مخصوص به منظور بازپس گیری ارتفاع عظیم لری بود. در حال حاضر گزارش خوبی به رده بالا نمی رسد چون [فرد مسئول در یگان های درگیر] می داند اگر از دست دادن ارتفاعات را گزارش بدهد رده بالاتر مجبورشان می کنند که مواضع را پس بگیرند یا نیرو در اختیارشان می گذارند و آنان هم می دانند که دیگر نمی توانند و به واسطه جوخه های اعدامی که در عقب هست انتهای کارشان اعدام است. ولی با شروع روشنایی دیگر مجبور به دادن گزارش می شوند و آن موقع رده بالا تصمیم می گیرد.» (۱)

۱

پیداشدن یکی از نیروهای شناسایی لشکر ۸ نجف و دستگیری ۱۹ تن از نیروهای عراقی توسط ۳ نفر از افراد لشکر ۸ نجف از جمله اتفاقات جالبی است که در این روز رخ داد. دوازده روز قبل هنگامی که یک تیم شناسایی لشکر ۸ نجف، شبانه عازم مأموریت شده بود، ۲ نفر از افراد این تیم بر اثر برخورد با مین مجروح شدند، از آنجا که انتقال آنها به عقب مقدور نبود، سایر افراد تیم آن دو را در جای امنی قرار دادند تا صبح روز بعد با امکانات لازم برای انتقال آنها اقدام کنند. در این فاصله یکی از این افراد به نام کاظمی برای اینکه در صورت مواجه شدن با نیروهای گشتی عراق هویت یگان های آنها کشف نشود از فرد مجروح دیگر دورتر می شود. روز بعد که افراد لشکر ۸ نجف برای انتقال مجروحان به محل رفتند، با وجود جست و جوی فراوان نتوانستند کاظمی را پیدا کنند. وی با بدن مجروح در طول دوازده روز از سبزی ها و علف ها تغذیه کرده بود تا سرانجام در عملیات شب گذشته، نیروهای اطلاعات او را پیدا کرده و به بیمارستان انتقال دادند.

واقعه دیگر دستگیری ۱۹ تن از نیروهای عراق توسط ۳ تن از دید بان های نفوذی خودی بود. سه تن از دید بان های نفوذی واحد توپخانه لشکر ۸ نجف که پس از اجرای مأموریت از عمق خاک عراق به سمت نیروهای خودی بازمی گشتند در مسیر خود با گروهی از نیروهای عراقی که از ارتفاعات لری در حال فرار به سمت عقبه های خود بودند مواجه می شدند، این سه تن با استفاده از موقعیت و به کارگیری تدابیری، ۱۹ تن از عراقی ها را که اغلب بدون اسلحه بودند به اسارت گرفته و به عقبه های خودی انتقال می دهند. (۲)

ص: ۱۸۵

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۳ و ۶۴؛ و- سند شماره ۴۱۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۷)؛ و- سند شماره ۲۰۶۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰؛ و- سند شماره ۳۲۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر ۸ نجف در عملیات والفجر ۴، محمدعلی خرمی، ۸/۷/۱۳۶۲ تا ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲۱؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۲۲

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳/۸/۱۳۶۲.

باتوجه به دستاوردهای مناسب عملیات والفجر ۴ در محور بانه و نتایج نسبتاً خوب محور مریوان و کاهش فشار دشمن، فرماندهان تلاش خود را برای ادامه عملیات آغاز کردند.

ادامه پیشروی مشترک لشکر ۸ نجف و لشکر ۳۱ عاشورا در محور شمالی با هدف تصرف ارتفاع کانی مانگا و رفع کمبودهای عملیات شب گذشته (تصرف خلوزه ۲، براله و سربراله) در محور جنوبی، اهداف اصلی مورد نظر فرمانده کل سپاه پاسداران بود. براین اساس، محسن رضایی در تماس بی سیمی با رحیم صفوی از وی خواست تا مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا و احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف را برای تصرف کانی مانگا ترغیب کند.

محسن رضایی به دلیل موفقیت چشمگیر نیروها در محور بانه، اصرار داشت که مرحله دوم عملیات برای تصرف کانی مانگا را لشکرهای نجف و عاشورا انجام دهند. رحیم صفوی هم که در محور شمالی و در کنار احمد کاظمی حضور داشت، با این نظر موافق بود، اما فرمانده لشکر ۸ نجف، باتوجه به وضعیت لشکر خود، با این پیشنهاد موافقت نکرد و اصرار فرماندهی نیز او را متقاعد نساخت. (۱) بخش هایی از گفت و گوهایی بی سیمی محسن رضایی و رحیم صفوی در این باره بدین شرح است:

رحیم صفوی: الان به مهدی باکری و احمد کاظمی گفتیم که کارهای شناسایی [روی کانی مانگا] را انجام دهند و اگر می توانند امشب عمل کنند.

محسن رضایی: کاملاً درست است.

صفوی: بله، اگر بتوانند فرداشب با حداکثر قدرت اقدام کنند.

رضایی: نه، نه باید سریع تر کار را تمام کنند، به آنها بگویید به هر قیمتی که هست باید بروند.

صفوی: احمد کاظمی قبول نمی کند.

رضایی: نمی تواند قبول نکند، برای خودش می گوید.

صفوی: ما خیلی با او کلنجار رفتیم.

رضایی: خوب، بیشتر بروید.

صفوی: اصلاً دو ساعت بحث کردیم.

رضایی: باشد، به او بگویید که بچه ها از همه جا می روند.

صفوی: خوب، مهدی باکری می گفت اجازه بدهید یک مقدار چشم ما آنجا باز بشود.

رضایی: نه، نه این اصلاً درست نیست، ما گفتیم که این برخوردها، برخوردهای صحیحی نیست، بگویید اینها قابل قبول نیست (۲)

- ۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۵ و ۶۶.
- ۲- سند شماره ۴۱۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ و ۱۵.

درمورد عملیات محور میوان نیز محسن رضایی و غلامعلی رشید پس از بحث و تبادل نظر به این نتیجه رسیدند که لشکر ۲۵ کربلا به همراه ۲ گردان از تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان (قرارگاه حمزه ۴) ضمن آزاد کردن تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) از منطقه، برای دستیابی به اهداف باقیمانده این تیپ یعنی تصرف خلوزه ۲ و باقیمانده هفت توانان وارد عمل شود و پس از تصرف خلوزه ۲ با سمت راست خود (لشکر ۸ نجف) در دامنه جنوب شرقی گرمک الحاق برقرار کند. گفتنی است باتوجه به اخبار رسیده درمورد اقدام عراق در تخلیه ارتفاعات براله و سربراله که با تصرف ارتفاعات گرمک، مارو و خلوزه به نحوی در محاصره قرار گرفته بود، از حساسیت های اولیه به این دو ارتفاع کاسته شده بود، با این حال اجرای یک عملیات پاک سازی آن هم در روز برای این منطقه در نظر گرفته شد. (۱)

برای محور پنجوین نیز (قرارگاه حمزه ۱) (۲) قرار شد لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در دو مرحله وارد عمل شود، بدین ترتیب که در مرحله اول ارتفاعات تخم مرغی، شهدا و سه درختی را تصرف کرده و خود را به ارتفاع مهم زله - که پنجوین در دامنه شرقی آن قرار دارد - نزدیک کند و در مرحله دوم دو ارتفاع مهم زله یعنی سنگ معدن و کله قندی را به تصرف درآورد. حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، در برابر اصرار محسن رضایی و غلامعلی رشید بر اجرای هر دو مرحله عملیات در یک شب، گفت: «ما سعی می کنیم که این کار را بکنیم، البته ما گردان چهارمی را مأموریت دادیم که پس از تصرف تپه ها برود روی [سنگ معدن] و پس از آن روی کله قندی البته با پیش بینی مشکلات زیاد.» (۳)

راوی قرارگاه خاتم در تشریح مانور لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای دستیابی به اهداف مورد نظر خود نوشته است: برای تصرف ارتفاعات تپه شهدا، هرگنه و سه درختی یک گردان در نظر گرفته شده بود. برای ارتفاعات جنوب پنجوین (سیدمصطفی یا پنج تن) یک گردان و یک گردان نیز برای تصرف تپه تخم مرغی. همچنین پیش بینی شده بود که در صورت مطلوب بودن اوضاع عملیاتی و موفقیت آمیز بودن پیشروی ها چهارمین گردان نیز برای تصرف ارتفاعات کله قندی و سنگ معدن به کار گرفته شود. (۴)

۱

در پی توصیه محسن رضایی به مسئولان روابط عمومی سپاه مبنی بر خودداری از اعلام اخبار مربوط به عملیات تا پیش از تثبیت آن، به منظور جلوگیری از ایجاد تأثیرات منفی در جامعه در صورت عدم موفقیت عملیات، پخش اخبار مربوط به اجرای عملیات والفجر ۴ تا ساعت ۱۴ امروز به تأخیر افتاد. (۵)

ص: ۱۸۷

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۶۱؛ و- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۳۸۹.

۲- قرارگاه حمزه ۱، ۱۰ گردان نیرو داشت که ۷ گردان آن از لشکر ۱۴ امام حسین (ع) سپاه و ۳ گردان آن از تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه (ارتش) بود و ۲ گردان از این ۳ گردان برای تأمین جاده های عقبه و یک گردان نیز در احتیاط قرار داشت. (سند شماره ۲۰۶۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه عملیاتی حمزه ۱، ۱۳۶۲/۲۷/۷)

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۶ و ۶۷.

۴- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۳۹.

۵- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۳۸.

در رابطه با نحوه اعلام خبر شروع عملیات در رسانه ها، به خصوص رادیو، مسئولان قرارگاه خاتم از دست اندرکاران رادیو خواستند، در اخبار ساعت ۱۴ ضمن قطع برنامه های عادی خبر آغاز عملیات والفجر ۴ را پخش کنند. اجرای این درخواست با مشکلاتی مواجه شد؛ از جمله اینکه رادیو برای قطع برنامه های عادی خود و اعلام خبر عملیات نیاز به اجازه آیت الله خامنه ای رئیس جمهور به عنوان رئیس شورای عالی دفاع داشت با وجود پیگیری هایی که برای کسب اجازه از رئیس جمهور انجام گرفت، در ساعت ۱۴ خبر اجرای عملیات به طور گذرا و کوتاه اعلام شد. سرانجام ساعت ۱۴:۴۰ دقیقه، پیگیری ها به نتیجه رسید و رادیو نیز با قطع برنامه های خود خبر عملیات را اعلام کرد.

نکته دیگر در شکل تبلیغات عملیات والفجر ۴ این بود که فرماندهی سپاه عقیده داشت عملیات درون مرزی در محور سردشت که علیه ضدانقلاب اجرا و موجب آزادسازی ۱۰ ارتفاع مهم شده بود باید همراه با عملیات شیلر و در قالب یک عملیات اعلام گردد. (۱) وی معتقد بود که خبر این دو عملیات نباید به طور جداگانه منتشر شود، بلکه باید بیانیه ای تحت عنوان یک عملیات بزرگ در سه محور سردشت، بانه و میوان به اطلاع مردم رسانده شود. محسن رضایی این موضوع را با حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در میان گذاشت. از آنجا که آیت الله خامنه ای در آن زمان تحت درمان قرار داشت و صحبت با وی امکان پذیر نبود آقای هاشمی گفت: شما اطلاعیه خود را تنظیم کنید من موافقت آیت الله خامنه ای را می گیرم. (۲)

به تدریج تبلیغات رادیو نیز به این سمت پیش رفت و دو عملیات در قالب یک عملیات گسترده اعلام شد و پس از آن در جراید و تلویزیون نیز انتشار این خبر روال خاص خود را گرفت.

با این حال عراق از ساعت ۱۰ صبح، خبر اجرای عملیات را از رسانه های خود پخش کرد. فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق با انتشار اطلاعیه ای مدعی شد که نیروهای ایرانی عملیاتی را در منطقه پدافندی سپاه یکم عراق انجام داده اند، ولی نیروهای عراقی توانسته اند تهاجم ایرانیان را سرکوب کنند. (۳)

۱

به دنبال تثبیت نسبی اهداف تصرف شده عملیات والفجر ۴، فرماندهی کل سپاه با مسئولان بلند پایه نظام و ائمه جمعه برخی شهرهای بزرگ در زمینه اطلاع رسانی و همچنین بهره برداری تبلیغاتی از این عملیات در جهت جذب نیروهای مردمی تلفنی گفت و گو کرد.

بعد از ظهر امروز فرمانده کل سپاه پاسداران با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع، آیت الله طاهری امام جمعه اصفهان، آیت الله شیرازی امام جمعه مشهد، آیت الله ملکوتی امام جمعه تبریز و آیت الله حائری شیرازی امام جمعه شیراز تلفنی تماس گرفته

ص: ۱۸۸

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۶۵.

۲- سند شماره ۴۱۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲، ۳ و ۴.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۱، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

و ضمن ارائه گزارش اجمالی عملیات، از آنان خواست تا علاوه بر آنکه اخبار عملیات را در نماز جمعه به اطلاع مردم می‌رسانند، در زمینه جذب نیرو و امکانات نیز اقداماتی را انجام بدهند تا با تقویت هرچه بیشتر جبهه‌ها امکان ادامه این عملیات میسر شود.

آیت الله خامنه‌ای در گفت‌وگو با فرمانده کل سپاه ضمن طرح سؤالاتی درباره تعداد شهدا و نحوه تأمین اهداف اصلی عملیات درباره چگونگی تحکیم و تثبیت مواضع تصرف شده نیز تذکراتی داد.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نیز درباره پدافند هوایی و میزان فعالیت هواپیماهای عراقی، همکاری سپاه با ارتش و تلفات وارد شده به نیروهای خودی سؤالاتی پرسید که محسن رضایی به آن پاسخ داد.^(۱)

۱

جنگنده‌های عراق در اولین روز عملیات والفجر ۴ عقبه‌های منطقه عملیاتی را هدف حملات هوایی خود قرار دادند. در منطقه جنوب نیز گلوله باران خرمشهر همچون روزهای گذشته ادامه یافت.

امروز هم هواپیماهای عراقی از ساعت ۸ تا ۱۸، چهارده بار به حریم شهر میوان و اطراف آن تجاوز کردند که هر بار با شلیک پدافند هوایی مواجه و منطقه را ترک کردند. جنگنده‌های عراقی فقط در دو نوبت در ساعت ۱۴ و ۱۶:۳۰ توانستند بمب‌های خود را در بخش غربی و شرقی دریاچه میوان فرو بریزند که بر اثر این حملات یک خودرو منهدم و ۱۵ رأس گاو روستائیان تلف شد. هواپیماهای عراقی امروز همچنین اطراف چناره و بانه را که از محورهای مواصلاتی نیروهای خودی است، بمباران کردند.

علاوه بر حملات مذکور، توپخانه‌های عراقی نیز شهر پاوه را هدف قرار دادند که خساراتی به بار آورد.^(۲)

در این حال، باتوجه به بمباران‌های اخیر شهر بانه و روستاهای اطراف آن، خبرگزاری جمهوری اسلامی از اقدام مردم این منطقه به ترک خانه‌های خود خبر داد. به گزارش این خبرگزاری، گروه‌هایی از مردم بانه در چند روز گذشته با وسایل نقلیه مختلف از قبیل کامیون، وانت بار و تراکتور، اثاثیه منزل و افراد خانواده خود را به طرف سقز برده‌اند.

یکی از مأموران ژاندارمری در محور بانه در این باره گفت: در چند شب گذشته تردد وسایل نقلیه اهالی بانه برای حمل اثاثیه به سمت سقز ادامه داشته است.^(۳)

از سوی دیگر، امروز خرمشهر نیز زیر آتش توپخانه‌های دوربرد عراقی قرار داشت، در این حملات دیری فارم،^(۴) پاسگاه زید و گمرک شهر هدف چندین گلوله دشمن قرار گرفت و ۲ تن زخمی شدند.^(۵)

ص: ۱۸۹

۱- سند شماره ۴۱۲۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۹)، صص ۱۸ - ۱.

۲- سند شماره ۲۰۷۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) (پدافند هوایی) به ستاد مرکزی سپاه طرح پدافند هوایی، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۳۰۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن سیاسی - اطلاعاتی، وزارت کشور، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴؛ و- سند شماره ۸۰۶۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۷ به ستاد مرکزی فرماندهی کل، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۴.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۲۶۲، ص ۱۶.

۴- **dairy farm**: معنای لغوی آن مزرعه لبنیات است و در اصطلاح به کاررفته در این متن به مکانی اطلاق می شود که در آنجا گاوهای شیرده نگهداری می شد و از شیر آنها انواع لبنیات تولید و در سطح کارکنان و کارگران شرکت نفت توزیع می شد.

۵- سند شماره ۲۹۰۷۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی انتظامی استانداری خوزستان، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

در روز جاری، یک گروه گشتی از نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه به عمق خاک عراق نفوذ کرده و یک پایگاه نظامی را در بانی بنوک زیر آتش سلاح های خود قرار دادند. همچنین دید بان توپخانه این ستاد با نفوذ به خاک عراق در محور سیدصادق - شانه دری، آتش پر حجم توپخانه خودی را بر روی محل استقرار یک واحد توپخانه عراقی مستقر در حوالی پادگان سیدصادق هدایت کرد. در این حمله خسارت و تلفات فراوانی به توپخانه عراقی وارد شد. (۱)

عملیات مشترک افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و حزب دمکرات برای بازپس گیری بخشی از مناطق آزادشده در عملیات آلان، اقدامات عناصر حزب دمکرات در غرب ارومیه، اخاذی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب غربی مریوان، تسلیم شدن ۲ تن از افراد این گروه ها به نیروهای خودی و پیام ویژه دبیرکل حزب دمکرات کردستان به افراد این حزب به منظور تشدید فعالیت علیه نیروهای خودی در عقبه های منطقه عملیات والفجر ۴ از جمله وقایع و اخبار امروز در مناطق شمال غرب کشور می باشد.

در پی عملیات دو روز پیش نیروهای خودی در منطقه آلان که به آزادسازی و پاک سازی بخش های وسیعی از منطقه جنوب غربی سردشت از جمله ارتفاع مرزی لک لک انجامید، امروز افراد حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با پشتیبانی توپخانه های عراق بخش هایی از این ارتفاع را به تصرف خود درآوردند. (۲)

همچنین چته های حزب دمکرات به یک پایگاه ژاندارمری در کورانه واقع در غرب ارومیه، حمله کردند. در این حادثه یک سرباز شهید و ۲ سرباز دیگر زخمی شدند. (۳) در اقدام دیگری در نزدیکی همین روستا افراد این حزب شبانه به بهداری روستای موانا هجوم بردند و داروها و لوازم پزشکی موجود در آنجا را سرقت کردند. (۴)

در جنوب غربی مریوان نیز گروه های مسلح غیرقانونی ۳ تن از ساکنان روستای دری را که برای کار به روستای نشکاش می رفتند، دستگیر کرده و پس از اخذ ۳۰ هزار ریال از آنها و گرفتن تعهد مبنی بر خودداری از همکاری با نیروهای جمهوری اسلامی آنها را رها کردند. (۵)

در همین حال، در منطقه عمومی دیواندره، یکی از اعضای حزب دمکرات کردستان که در دادگاه این حزب به زندان محکوم شده و دوره حبس خود را می گذراند، با فرار از زندان، خود را به نیروهای پایگاه ژاندارمری در روستای گزمل تسلیم و تقاضای پناهندگی کرد. (۶)

در شمال غربی سلماس نیز یکی از وابستگان به گروه های مسلح غیرقانونی درحالی که یک قبضه اسلحه و تعدادی تیر فشنگ به همراه داشت، خود را به نیروهای ژاندارمری روستای اوربان تسلیم و درخواست امان نامه کرد. (۷)

۱- سند شماره ۲۰۷۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۷.

۳- سند شماره ۴۱۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ عملیات - مرکز

فرماندهی)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۳ - ۱.

۴- همان؛ سند شماره ۸۰۶۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری،
۲۸/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۱۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۲) به استانداری کردستان، ۴/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۴۱۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۱.

۷- سند شماره ۳۵۹۲۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز
فرماندهی)، ۱/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، با تشدید فعالیت نیروهای نظامی خودی در محور بانه - مریوان برای اجرای عملیات والفجر ۴ در این منطقه، فعالیت گروه های مسلح غیرقانونی نیز در محورهای مواصلاتی منتهی به خطوط مقدم جبهه و عقبه نیروهای خودی افزایش یافته است. در این رابطه رکن ۲ تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان امروز محورهای پیامی را که عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان، برای افراد این حزب فرستاده است، چنین اعلام کرد:

۱. ایجاد کمین در راه های مواصلاتی و تدارکاتی دشمن (نیروهای ایرانی).

۲. ایجاد ناامنی (در جاده ها) چه در شب و چه در روز.

۳. ضربه زدن به پایگاه های جمهوری اسلامی در منطقه.

۴. اقدام به مین گذاری به عنوان یک کار اساسی.

۵. اهتمام نیروهای پیشمرگ به گماشتن دید بان و استراق سمع به منظور جلوگیری از غافلگیری (۱).

۱

در روزهای اخیر کمک رسانی به مناطق جنگ زده و آسیب دیده بر اثر حملات اخیر عراق شدت گرفته است. روزنامه کیهان در این باره نوشت: جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی یک اردوگاه در ۱۲ کیلومتری جاده سنندج - باختران به منظور اسکان مهاجرین جنگی منطقه مریوان، احداث و مقدمات برپایی دو اردوگاه دیگر را نیز فراهم کرده است. (۲) گزارش دیگر این روزنامه حاکی است که سرپرست بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی کشور در رأس هیئت اعزامی از سوی آیت الله مهدوی کنی رئیس ستاد پشتیبانی و تسریع کمک به مناطق آسیب دیده در جنگ، در طول سه روز از شهرهای اسلام آباد غرب، گیلان غرب و سرپل ذهاب و نیز اردوگاه های مهاجرین جنگی در استان باختران بازدید کرده و برای رفع نیازهای فوری مردم مناطق بمباران شده این استان بررسی های لازم را انجام داده است. (۳)

همچنین به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، در پی فرمان امام خمینی مبنی بر تشکیل ستاد پشتیبانی از مناطق بمباران شده، از سوی نخست وزیر مبلغ یک میلیارد ریال به حساب این ستاد به منظور تأمین هزینه های ضروری مناطق آسیب دیده در جنگ واریز شد. (۴)

۲

وزارت امور خارجه عراق امروز یادداشتی رسمی را درباره عملیات جدید ایران در منطقه شیلر (والفجر ۴) به دبیرکل سازمان ملل متحد و ریاست دوره ای شورای امنیت - که در حال حاضر برعهده کشور اردن می باشد - تسلیم کرد.

در این یادداشت آمده است: ایران به یک عملیات بزرگ در جبهه های شمالی دست زده که هدف آن تجاوز به حاکمیت ارضی عراق در منطقه پنجوین می باشد. در ادامه این نامه با لحن تهدیدآمیزی اعلام شده است: «عراق حق خود را در پاسخ دندان شکن به متجاوزین و سرکوب

ص: ۱۹۱

۱- سند شماره ۲۰۶۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ۳ (رکن ۲)، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۳.

۳- همان، ص ۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱۲.

نیروهای مهاجم در هرجایی که ضرورت ایجاد [ایجاب] کند حفظ می کند، تا اینکه متجاوزان ایرانی درک نمایند به اینکه [باوجود] تلاش های مایوسانه شان در به درازا کشاندن جنگ برخلاف تمایل شورای امنیت جهانی و جامعه بین الملل، غیرممکن است مقاصد شرور جنگ تحقق بخشد.» (۱)

روزنامه دولتی الجمهوریه نیز در مقاله ای به نوعی تهدید رژیم عراق را که به طور تلویحی در انتهای نامه مذکور آمده است، تشریح کرد. به نوشته این روزنامه: «عراق از این حق برخوردار است که ایرانیان را به طور بی رحمانه بمباران کند تا از تمامی راه ها برای وادار کردن ایرانی ها به پایان دادن به جنگ و انجام مذاکره استفاده گردد.» خبرگزاری فرانسه با نقل این مطلب افزود: رهبران عراق اخیراً اعلام کرده اند که نیروهای این کشور آماده اجرای یک عملیات علیه ایران می باشند. صدام حسین در این زمینه دو روز پیش اظهار کرد که نیروهای عراقی بیش از یک ماه است برای این حمله آماده می باشند، اما تاکنون از انجام آن خودداری کرده اند. (۲)

۱

با آغاز عملیات والفجر ۴ در محور بانه و مریوان و منطقه عمومی شیلر در خاک ایران و عراق، منابع مختلف خبری ضمن اشاره به حملات جدید ایران مطالب ضدونقیضی را درباره اهداف و نتایج عملیات گزارش کردند.

خبرگزاری رویتر از بیروت به نقل از بیانیه نظامی عراق گزارش داد: نیروهای ایران نیمه شب گذشته یک حمله گسترده را در طول بخش شمالی جبهه جنگ آغاز کرده اند، اما از تلاش آنها برای نفوذ به عمق خاک عراق جلوگیری شده است (۳) خبرگزاری فرانسه نیز با استناد به بیانیه فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق، هدف این حمله را مناطق مرزی پنجوین در شمال شرقی کردستان عراق ذکر کرد و افزود: «بخش شمالی کردستان عراق یکی از نقاط حساس جبهه از زمان حمله ایران در ۲۲ ژوئیه گذشته [۳۱ تیر ۱۳۶۲] علیه حاج عمران در شمال شرقی استان کردستان می باشد. این بخش اساساً از کوه های استراتژیک مشرف بر دشت عراق تشکیل شده است. صدام رئیس جمهوری عراق، یکشنبه گذشته به طور ضمنی اعتراف کرد ایرانیان موفق شده اند در این منطقه نفوذ کنند.» (۴)

خبرگزاری یونایتدپرس هم ضمن انعکاس بیانیه نظامی عراق اعلام کرد که ایران هنوز هیچ گونه اظهارنظری درباره گزارش عراق در مورد حمله شب گذشته قوای نظامی ایران نکرده است. (۵) - (۶) خبرگزاری رویتر نیز از بغداد گزارش داد همه ایستگاه های رادیویی عراق برنامه های عادی

ص: ۱۹۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۲۶، ۲۹/۷/۱۳۶۲؛ و- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیو های بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو بغداد، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰، به نقل از خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۷/۱۳۶۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۰، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۲۲، بیروت - خبرگزاری رویتر، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۲۲ و ۲۳، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۵- حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روز ۲۸/۷/۱۳۶۲ خود در این باره می نویسد: «با جبهه و رئیس جمهور و احمدآقا و ستاد تبلیغات جنگ تماس گرفتم. قرار شد از ساعت ۲ بعدازظهر [اخبار مربوط به عملیات] والفجر ۴ اعلان شود. عراقی ها خبر حمله ما را با ادعای شکست حمله [انعکاس] داده اند. قرار بود، فردا بگوییم. یعنی پس از اطمینان کامل از عملیات موفق.» (اکبر

هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲) به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶،
ص ۲۶۰)

۶- همان، ص ۲۲، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

خود را قطع کرده و فقط مارش های نظامی و سرود ملی پخش می کنند. (۱) با این حال خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری خاطرنشان کرد که مقامات عراقی در مورد جریان جنگ در بخش شمالی جبهه در کردستان عراق سکوت کرده اند. این خبرگزاری افزود: رادیو بغداد همچنان بیانیه نظامی عراق را در مورد ادامه جنگ پخش می کند و می توان دریافت که احتمالاً عملیات جدید ایران مهم است و ایرانی ها موفق شده اند حداقل در آغاز حمله خود در خاک عراق پیشروی کنند. (۲)

خبرگزاری فرانسه همچنین اعلام کرد: «مقامات ایرانی امروز تأیید کردند که نیروهای این کشور شب گذشته در مناطق بانه و مریوان در کردستان ایران اقدام به حمله کرده اند. مقامات ایرانی گفتند که در این حمله ۴۰۰ تن از ضدانقلابیون و نیروهای عراقی کشته و یا زخمی شده اند.» (۳)

خبرگزاری رویترز نیز در گزارشی به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی هدف از عملیات والفجر ۴ را خارج ساختن شهرهای مرزی بانه و مریوان از برد توپ های عراق و قطع خطوط تدارکاتی و تماس ضدانقلابیون با نیروهای عراقی ذکر کرد. این خبرگزاری افزود: «این تهاجم ادامه حمله موفق است که ۴۸ ساعت زودتر در بخش سردشت و همین منطقه شروع شده بود.» (۴) خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز گزارش داد: «حمله پنجشنبه ایران چهارمین سری از حملات والفجر محسوب می شود که هدف نهایی قسم خورده آن فتح بغداد و سرنگونی رژیم صدام حسین می باشد.» (۵)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیوهای کویت، مسقط، ریاض و لبنان در بخش های خبری خود تا ساعت ۱۵ امروز به پخش قسمت هایی از اطلاعیه نظامی عراق اکتفا کردند. رادیو قاهره در ساعت ۱۵:۱۵، ضمن پخش قسمتی از بیانیه عراق گفت که ایران تاکنون هیچ اظهارنظری در مورد جنگ نکرده است. همچنین رادیوهای دوی و لیبی نیز تا ساعت ۱۷ امروز اشاره ای به وقایع جنگ نکردند. (۶) در این بین، رادیو امان حمله جدید ایران را فاقد اهمیت نظامی خواند و افزود این اقدام در پی تبلیغات شدید ایران در مورد بستن تنگه هرمز آغاز شده است. این رادیو سپس هدف حملات جدید ایران را طولانی کردن زمان جنگ و انحراف مردم این کشور از «تقاضای رسیدن به صلحی که حقوق مشروع دو کشور را حفظ نماید» عنوان کرد. (۷)

۱

رئیس دیوان عالی کشور دوام رژیم عراق را ناشی از کمک های امپریالیسم جهانی دانست. به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله موسوی اردبیلی در جمع اعضای سپاه پاسداران و بسیج شهرستان قمشه، خانواده های شهدا، اسرا و مفقودان جنگ و جمعی از فرهنگیان این شهرستان گفت: «امروز ما در دنیا به عنوان یک ملت مصمم و ملتی که به تصمیمش عمل می کند و در مقابل هر توطئه ای می ایستد، مطرح هستیم.» وی افزود: «اگر امریکا، فرانسه،

ص: ۱۹۳

۱- همان، ص ۲۵، بغداد - رویترز، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲۹، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۳۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۳۰ و ۳۱، لندن - رویترز، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۳۲، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۶- همان، ص ۳۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

شوروی و بسیاری دیگر از سرسپردگان امپریالیسم جهانی در این جنگ به کمک صدام نشتافته بودند، امروز صدام به اجداد خود یعنی معاویه و یزید پیوسته بود.»^(۱)

۱

نخست وزیر در دومین روز سفر به استان های شمال کشور در سخنان خود به بیان مطالبی درباره پاک سازی بخش هایی از مناطق کردستان از وجود گروه های مسلح غیرقانونی به عنوان یکی از اهداف مهم عملیات جدید ایران و نیز تحولات سیاست خارجی کشور پرداخت.

موسوی صبح امروز در پادگان نیروی دریایی رشت، در سخنانی در جمع نیروهای نظامی و انتظامی این شهر ضمن اشاره به شروع عملیات ایران در شمال مریوان و بمباران مکرر این منطقه به وسیله هواپیماهای رژیم عراق گفت: «رزمندگان ما در راهی که برای خود انتخاب کرده اند انتقام خون عزیزان و مظلومان ملت ما را در مریوان و بانه و دزفول و اندیشک خواهند گرفت. اما حالت رزمندگان ما برای انتقام نیست، بلکه برای تثبیت ارزش هایی در جهان هست که امروز با تثبیت آنها ملت ها رهایی می یابند.»

نخست وزیر ظهر امروز وارد گرگان شد و با حضور در اجتماع مردم این شهر اعلام کرد که نیروهای رزمنده «نقاط جنوبی سردشت را از دست دمکرات ها، کومه له و منافقین بیرون آورده اند.» وی در ادامه هدف تحرکات گروه های مسلح غیرقانونی در کردستان و گنبد را القای به راه افتادن جنگ شیعه و سنی در درون انقلاب ذکر کرد و افزود: «درگیری در کردستان به خاطر همین جنایتکاران سوسیالیست فرانسوی است که قاسملوی خائن دست در دست میتران دارد. در کردستان برادران ما در کنار پیشمرگان مسلمان کرد به مبارزه خود ادامه می دهند.»

موسوی بعدازظهر در جلسه ای که با حضور روحانیون و مسئولان استان مازندران در ساری برگزار شد، سیاست خارجی کشور را مورد بحث قرار داده و با بیان اینکه در زمان بنی صدر ایران فقط ۹ سفیر در جهان داشت، خاطرنشان کرد: «در سال گذشته، با ۲۰ کشور جهان سوم ارتباط برقرار کردیم و این نشان دهنده تحرک در سیاست خارجی ماست و ما اکنون ارتباط بسیار قوی با جهان داریم و بین وزارتخانه های مختلف در رابطه با سیاست خارجی ارتباط خوبی وجود دارد و در آینده با تشکیل وزارت اطلاعات و با هماهنگی بین وزارت ارشاد و وزارت خارجه سیاست خارجی کشور هماهنگ خواهد شد.» وی سپس به دستگیری و اعترافات اعضای کمیته مرکزی حزب توده و ازهم پاشیده شدن گروه های مسلح غیرقانونی اشاره کرد و گفت: «اکنون در سطح کشور بجز کردستان مسئله ای نداریم و در آنجا [نیز] تمامی محورها در دست برادران ماست.»^(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- همان، ص ۱۱.

ریچارد لوس یکی از معاونان وزارت امور خارجه انگلیس در تبیین موضع این کشور در مورد جنگ ایران و عراق گفت: «باید راه حلی فوری برای این جنگ پیدا شود، زیرا این جنگ بشکه باروتی خطرناک است که ممکن است منجر به بی ثباتی در منطقه خلیج فارس شده و ثبات خاورمیانه [غرب آسیا] را نیز در مخاطره بیفکند.» به گزارش رادیو بی بی سی، وی که خطاب به خبرنگاران دیپلماتیک در لندن سخن می گفت، اضافه کرد: «به صلاحدید بریتانیا بهترین نقشی که این کشور می تواند داشته باشد اتخاذ موضع بی طرفی مثبت است، ولی بریتانیا تمام توانایی خود را برای ایجاد مصالحه بین دو طرف مخاصمه به کار خواهد برد.» لوس همچنین گفت: «ولی باید به خاطر داشت که کشورها و محافل زیادی در این جهت تلاش کرده اند بدون آنکه موفقیتی به دست آورند.»^(۱)

رادیو بغداد از دیدار وزیر صنایع و برق عربستان با صدام حسین رئیس جمهور عراق به منظور تسلیم پیام شفاهی پادشاه عربستان به وی خبر داد. فهد در این پیام با اشاره به افق های همکاری دو کشور بر پشتیبانی از عراق «در دفاع از حق عربی» تأکید کرده است^(۲). رادیو صوت الجماهير نیز گزارش داد: وزرای صنایع عرب که در اجلاس شورای سازمان عربی توسعه صنعتی در بغداد شرکت کرده بودند، در پایان اجلاس دوروزه خود تلگرامی برای رئیس جمهور عراق ارسال و خطاب به صدام اعلام کردند: «در کنار کشور شما در دفاع قانونی از خود در برابر تجاوزی که از طرف دشمنان امت عرب به آن صورت می گیرد، ایستاده ایم.»^(۳)

باوجود توافق تازه برای گسترش صادرات نفت و گاز عراق از طریق ترکیه و درحالی که تلاش های منطقه ای نیز به منظور متقاعد کردن سوریه به بازگشایی لوله نفت عراق ادامه دارد، بغداد همچنان به دنبال راه های جدیدی برای صدور نفت به کشورهای همسایه است.

رادیو بی بی سی در برنامه ای ضمن تحلیل قرارداد تازه ترکیه و عراق برای انتقال گاز مایع شده از حوزه نفتی کرکوک به دریای مدیترانه گفت: عراق برای تداوم جریان نفت خود همواره به همسایگانش متکی بوده و این وابستگی به دلایل مختلف با مشکلات زیادی همراه است. این رادیو با اشاره به دورنمای مبهم تأمین امنیت خطوط لوله های نفت و گاز عراق در خاک ترکیه و نیز مشکلات ترکیه در حفظ روابط متوازن با دو کشور درگیر جنگ افزود: «عراق برای خاتمه وابستگی خود به یک کشور، در پی راه های دیگری برای صدور نفت خود خواهد بود. راه احتمالی که هم اکنون مورد بررسی است، ساختمان لوله ای است که از جنوب غربی عراق آغاز گردد، از اردن بگذرد و عراق را قادر سازد که از بندر عقبه و دریای سرخ نفت صادر نماید.»^(۴)

ص: ۱۹۵

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو بی بی سی، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۷ و ۸، رادیو بغداد، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۴۰، رادیو صوت الجماهير، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۳۰ و ۳۱، رادیو بی بی سی، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، نشریه فارین ریپورت نیز با توجه به آسیب پذیری کشورهای عرب حوزه خلیج فارس در برابر تبعات ناشی از تلاش عراق برای ضربه زدن به تأسیسات صادرات نفت ایران و واکنش احتمالی این کشور، نوشت: در این وضع تنها راه حل کشورهای منطقه فشار بر سوریه است تا با بازگشایی لوله نفت عراق فشار موجود بر رئیس جمهوری عراق - که دولت او به طور اساسی ورشکسته است - برداشته شود و این کشور با افزایش درآمد نفتی خود دیگر احساس نکند به تدابیر اضطراری نیاز دارد. این نشریه افزود: «اسد در معامله سرسخت است و احتمالاً سؤال خواهد کرد که این کار برای او چه نفعی دارد. پاسخ آن غیر از تعهد پول از جانب دولت های مضطرب خلیج [فارس] چیز دیگری نمی تواند باشد. اسد، صدام را به عنوان رقیب قدیمی خود می بیند و دوست خواهد داشت که او تحقیر گردد. این موضوع در صورتی که ایران لوله نفت عراق از طریق خاک ترکیه را هم بکوبد به سرعت اتفاق خواهد افتاد.»

فارین ریپورت سپس با اشاره به تلاش هایی که برای ملاقات مخفیانه صدام و حافظ اسد در نیویورک، در زمان برگزاری سی و هشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل جریان دارد، خاطرنشان کرد: «شوروی که به هر دو کشور اسلحه می دهد میل خواهد داشت همکاری و گسترش نفوذ آن دو را ببیند. اما یک درخواست برای ملاقات آن دو، که توسط یوری آندروپوف به عمل آمده بود، نتوانست نتایجی به بار آورد. [با این حال] ملاقات نیویورک ممکن است بهترین فرصت اجتناب از گسترش جنگ خلیج فارس را ارائه دهد.» (۱)

۱

در حالی که ابراز نگرانی مقامات کشورهای عرب حوزه خلیج فارس از انسداد تنگه هرمز همچنان ادامه دارد، گزارش ها حاکی است اختلافات درباره چگونگی برخورد با مسائل مهم منطقه ای از جمله جنگ ایران و عراق، دستیابی به تصمیم جمعی در میان اعراب را دشوار ساخته است.

شیخ خلیفه بن زائد آل نهیان معاون فرمانده ارتش امارات متحده عربی، در مصاحبه ای که امروز در روزنامه عمان (چاپ مسقط) منتشر شد ضمن اشاره به تأثیر انسداد تنگه هرمز بر کلیه کشورها در خلیج فارس، تأکید کرد این کشورها اجازه نخواهند داد که این تنگه بسته شود. این اولین اظهار نظر یک مقام ارشد امارات در این مورد است. وی که ولیعهد امارات نیز می باشد، ابراز امیدواری کرد که ایران و عراق، جنگ را از طریق مذاکره حل کنند. (۲)

به گزارش رادیو ریاض، کفیل وزارت امور خارجه عمان نیز نظر مشابهی را در مورد تأثیر عملی شدن تهدید ایران بر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس و موضع هماهنگ اعضای این شورا در جلوگیری از این امر مطرح کرد، در عین حال وی خاطرنشان ساخت که تلاش های موجود تاکنون به نتیجه نرسیده است. (۳)

ص: ۱۹۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله انگلیسی فارین ریپورت.

۲- همان، ص ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ابوظبی - رویتر، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۴۰، رادیو ریاض، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

همچنین نشریه انگلیسی فارین ریپورت در گزارشی درباره خطرهای احتمالی گسترش جنگ برای عربستان سعودی نوشت: «ترس امریکا این است که اگر عراق که به عقیده آن کشور به طرف شکست می رود هواپیماهای جدید را علیه جزیره خارک یا علیه منابع نفتی و پالایشگاه های ایران به کار برد، امکان دارد آیت الله خمینی دست به یک ضدحمله تخریبی علیه حامیان مالی عراق در منطقه خلیج فارس بزند.»

این نشریه افزود: «بزرگ ترین نگرانی این نیست که آیت الله خمینی ممکن است برای بستن تنگه هرمز در مدخل خلیج فارس بکوشد، بلکه این است که او ممکن است جت های خود را برای درهم شکستن تأسیسات نفتی عربستان سعودی در رأس تنوره بفرستد. این، راه عبور و صدور نفت عربستان سعودی در خلیج فارس است. اگر رأس تنوره شدیداً مورد حمله واقع شود، صادرات نفت سعودی ممکن است مختل گردد.»^(۱)

۱

امروز اخبار متفاوتی از واشنگتن و تل آویو درباره سرنوشت پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد خریداری شده توسط عراق انتشار یافت.

خبرگزاری رویتر از واشنگتن گزارش داد: مقامات وزارت دفاع امریکا گفتند هواپیماهای مذکور فرانسه را ترک کرده اند، اما خبر رسیدن آنها را به عراق تأیید نکردند. این خبرگزاری افزود: «گزارش های تأیید نشده ای وجود دارد مبنی بر اینکه این هواپیماها از فراز ترکیه، جایی که اجازه فرود آمدن به آنها داده نشده، عبور کرده سپس در هوا سوخت گیری کرده و به مقصد خود رسیده اند.» رویتر یادآور شد: جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، روز دوشنبه به خبرنگاران گفت فرانسه تصمیم خود را گرفته است. با این حال، مقامات امریکا در این مورد که این تصمیم چه بوده اظهارنظری نکردند.^(۲)

در همین حال، رادیو اسرائیل به نقل از روزنامه معاریو (چاپ تل آویو) مدعی شد که ایران به دولت اردن اخطار کرده است فرودگاه های خود را در اختیار هواپیماهای نظامی عراق قرار ندهد. به نوشته این روزنامه، «محافل دولتی ایران عقیده دارند که هواپیماهای سوپراتاندارد از فرانسه به اردن رسیده و در فرودگاه نظامی مفرق در نزدیکی امان برای عملیات آماده شده اند.»^(۳)

۲

در پی پیشنهاد جمهوری اسلامی ایران مبنی بر اخراج رژیم اشغالگر قدس از مجمع عمومی سازمان ملل، خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد که کشورهای عرب از این پیشنهاد پشتیبانی نخواهند کرد. رادیو اسرائیل ضمن اعلام این مطلب افزود: «مقامات سازمان ملل گفتند پس از یک گفت و گوی یک ساعته، کشورهای عرب تصمیم گرفتند به مخالفت کتبی با شرکت اسرائیل در مجمع عمومی اکتفا نمایند و از درخواست دیگری در این مورد خودداری ورزند.»

ص: ۱۹۷

۱- همان، صص ۱۲ و ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله انگلیسی فارین ریپورت.

۲- همان، ص ۸، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

بنا به این گزارش، امریکا نیز تهدید کرده است در صورت تصویب پیشنهاد ایران، جلسات مجمع عمومی سازمان ملل را تحریم خواهد کرد و علاوه بر قطع کمک های مالی به این سازمان اقدامات سیاسی دیگری را نیز انجام خواهد داد. آسوشیتدپرس یادآور شد: سال گذشته نیز جمهوری اسلامی ایران کوشش های زیادی به عمل آورد تا از شرکت نماینده رژیم صهیونیستی در مجمع عمومی سازمان ملل جلوگیری کند. (۱)

۱

حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، امریکا را متهم ساخت که می کوشد از طریق «اسرائیل بزرگ» کلیه مناطق غرب آسیا را تحت کنترل خود درآورد.

حافظ اسد رئیس جمهور سوریه

به گزارش رادیو بی بی سی، اسد این موضع را در واکنش به سخنان دیروز رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا اعلام کرد. ریگان سوریه را متهم کرده بود که سعی دارد تلاش های امریکا را در دستیابی به یک راه حل صلح آمیز در لبنان خنثی کند. رئیس جمهور سوریه همچنین گفت: «صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] نمی تواند با تسلط ایجاد شود، بلکه باید از طریق توازن استراتژیک نیروها در منطقه باشد. (۲)

در همین حال، خبرگزاری رویتر گزارش داد با افزایش عملیات نظامی علیه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت، این کشور یک واحد آبی - خاکی تازه نفس مرکب از ۱۸۰۰ تفنگ دار را جایگزین سربازان فعلی خود در لبنان می سازد. بر پایه این گزارش، رابرت مک فارلین که تا روز دوشنبه گذشته، نماینده ویژه رئیس جمهور امریکا در غرب آسیا بود و اکنون ریاست شورای امنیت ملی امریکا را برعهده دارد، حملات فعلی علیه تفنگ داران امریکا در لبنان را غیرقابل تحمل خواند و گفت: «هدف از این حملات کوچک تر کردن پشتیبانی امریکا از آشتی ملی در لبنان است.» مک فارلین همچنین اضافه کرد: «رئیس جمهوری سرگرم تجدیدنظر در سیاست امریکا در منطقه می باشد و ایالات متحده دارای امکاناتی است که تاکنون از آنها استفاده نکرده است.» (۳)

۲

پس از حدود یک هزار و صدویست روز از آغاز جنگ تحمیلی، چراغ های قسمتی از خیابان ها و میدان های شهر اهواز روشن شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، چراغ های معابر شهرها هم زمان با تهاجم عراق به خاک ایران خاموش شد که این خاموشی تا

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۲۷ و ۲۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۷/۱۳۶۲.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو بی بی سی، ۲۸/۷/۱۳۶۲.
- ۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۳.

امشب در اهواز ادامه داشت و پس از مدت ها چراغ های مناطق مهمی از این شهر از جمله نقاط مستضعف نشین روشن شد. این گزارش حاکی است که با برطرف شدن اشکالات سایر پایه های برق، چراغ های دیگر مناطق شهر اهواز نیز روشن خواهد شد(۱)

ص: ۱۹۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲

در پی عملیات شب گذشته نیروهای خودی که در محور بانه با پیروزی قاطع و تصرف سه ارتفاع مهم لری، کنگرک و گرمک و در محور مریوان با پیروزی نسبی و تصرف ارتفاع خلوزه ۱ و بخشی از هفت توانان به همراه بود، عملیات امشب با هدف تصرف ارتفاعات مسلط به شهر پنجوین (زله و هرگنه)، تکمیل عملیات شب گذشته و تصرف ارتفاعات هفت توانان و خلوزه ۲ و الحاق با لشکر ۸ نجف آغاز شد.

پس از تصویب مانور شب دوم و ابلاغ دستور عملیات به لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و لشکر ۲۵ کربلا- در محور مریوان، دو یگان موظف شدند که خود را برای اجرای عملیات آماده کنند. لشکر ۱۴ امام حسین (ع) از آمادگی برخوردار بود و عملیات این یگان پیش بینی شده بود، اما لشکر ۲۵ کربلا آمادگی کافی را برای اجرای عملیات نداشت.

در حالی که قرار بود حداکثر تا ساعت ۲۲ شب گذشته عملیات شروع شود، دو یگان عمل کننده تا ساعت ۱ بامداد امروز، موفق نشدند پای کار برسند. نیروهای لشکر ۲۵ کربلا با آنکه از ساعت ۱۸ روز گذشته حرکت کرده بودند، حدود ساعت ۱:۳۰ بامداد امروز به نزدیک هدف رسیده و اعلام آمادگی کردند و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز ساعت ۱:۰۸ بامداد آمادگی خود را اعلام کرد. (۱)

راوی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) درباره مشکلات و موانع پیش روی این لشکر در عملیات امشب نوشته است: نحوه آرایش دشمن روی ارتفاع زله نفوذ به مواضع را مشکل ساخته بود. نیروهای دشمن از قسمت جنوبی ارتفاعات پنجوین دامنه همه ارتفاعات و دشت را مین گذاری کرده و سیم خاردار کشیده بودند و به هیچ عنوان راه نفوذ وجود نداشت. از روبه رو هم نمی شد به کله قندی زد؛ چراکه عراق حتی زیر ارتفاع صاحب الزمان (عج) که در دامنه غربی ارتفاع قلانجان - در خاک ایران - قرار دارد را نیز مین گذاری کرده بود. حتی دشمن در تپه شهدا هم نیرو گذاشته بود و تمام

ص: ۲۰۱

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داوود رنجبر، صص ۶۷ و ۶۸.

جاهایی همچون تخم مرغی، هرگنه و سه درختی را که امکان نفوذ وجود داشت، بسته بود. (۱)

نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در ساعت ۱:۴۰ بامداد، توانستند نزدیک ترین هدف را که تپه شهدا بود تصرف کنند، پس از آن در ساعت ۲:۱۵ ارتفاع سه درختی و در ساعت ۳:۴۰ نیز دو ارتفاع هرگنه و تخم مرغی را به تصرف خود درآوردند. یک گردان دیگر از نیروهای این لشکر نیز طبق طرح مانور پیش بینی شده با عبور از این دو گردان به سمت ارتفاعات هرگنه که بر شهر پنجوین اشراف داشت حرکت کرد، و در ساعت ۴:۳۰ تمامی ارتفاعات مورد نظر به تصرف درآمد و حتی تعدادی از نیروهای این گردان وارد شهر پنجوین شدند. (۲)

از سوی دیگر، فرماندهان گردان های عمل کننده لشکر ۲۵ کربلا- نیز پس از رسیدن به پای کار، چون از موقعیت محل مأموریت خود اطلاعات دقیقی نداشتند، قبل از آنکه به نیروها دستور پیشروی بدهند، خود به بررسی منطقه عملیاتی پرداختند. نظر اولیه آنها پس از مشاهده زمین منطقه عملیاتی بر آن بود که تلفات زیادی خواهند داد، ولی با توجه به اینکه عملیات شروع شده بود و نیروهای جناح چپ آنها نیز پیشروی هایی داشتند، ناگزیر وارد عمل شدند. بنا به اعلام فرماندهی لشکر ۲۵ کربلا، گردان های عمل کننده این لشکر در ساعت ۳ بامداد، ارتفاع خلوزه ۲ را به طور کامل پاک سازی و قله اصلی هفت توانان را نیز تصرف کردند. فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) با آگاه شدن از وضعیت جناح راست خود (لشکر ۲۵ کربلا) برای تقویت پیشروی های انجام شده چندین تانک و چندین دستگاه لودر و بلدوزر را برای احداث خاکریز از شمال تپه شهدا وارد منطقه کرد.

با این حال موضوع پیش بینی نشده ای که در این هنگام مشکل آفرین شد، استقرار نیروهای عراق روی ارتفاع کلو در محدوده عملیات لشکر ۲۵ کربلا بود، زیرا وجود این نیروها علاوه بر آنکه فشار زیادی را به نیروهای لشکر ۲۵ کربلا وارد می کرد و مانع الحاق نیروهای این یگان با لشکر ۱۴ امام حسین (ع) می شد، به علت تسلط دید و تیری که به تپه شهدا داشت عقبه لشکر ۱۴ امام حسین (ع) را هم تهدید می کرد و مانع ورود واحد زرهی این لشکر به منطقه اصلی نبرد می شد. با وجود این، آن بخش از نیروهای لشکر ۱۴ که تپه شهدا، سه درختی و تخم مرغی را تصرف کرده بودند توانستند موقعیت خود را تثبیت کنند. (۳)

از سوی دیگر، فرماندهی منطقه ای ارتش عراق نیز برای باز پس گیری ارتفاعات از دست رفته چندین دستور ضدحمله صادر کرد. بر این اساس، تیپ ۶۵ نیروی مخصوص عراق مأموریت یافت که با به کارگیری گردان ۳ تیپ ۲۹، ارتفاع خلوزه ۲ را تصرف کند. بازپس گیری هفت توانان هم به واحدهای تیپ ۵ و یک گردان تانک واگذار شد و تیپ ۲۹ دشمن نیز با باقیمانده گردان دوم در ارتفاعات شرق پنجوین و هرگنه وارد عمل شد. (۴)

ص: ۲۰۲

۱- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) اصغر معرفت جو، صص ۳۰ و ۳۱.

۲- همان، صص ۴۰ و ۴۱؛ و- سند شماره ۳۱۶۶۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شرح وقایع لحظه به لحظه عملیات والفجر ۴، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۸ و ۶۹.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۷۱؛ و- سند شماره ۴۱۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۲)، داوود رنجبر، صص ۳ و ۴.

این یگان های عراقی علاوه بر پیشروی در محور خلوزه ۲ و تحکیم موقعیت خود، به نیروهای گردان امام سجاد(ع) از لشکر ۱۴ امام حسین(ع) که روی ارتفاعات سیدمصطفی در جنوب شرقی پنجوین مستقر بودند فشار زیادی وارد کردند. قوای تجدیدسازمان یافته عراق با پشتیبانی دقیق آتش توپخانه، نیروهای مستقر در ارتفاعات سیدمصطفی را از چند سمت مورد هجوم قرار دادند تا جایی که گردان امام سجاد(ع) اعلام کرد در محاصره قرار گرفته است بدین ترتیب این گردان پس از موافقت فرماندهی لشکر با عقب نشینی آن، حدود ساعت ۱۱ به عقب بازگشت.^(۱)

این درحالی بود که حدود ۱۲ تن از نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین(ع) که پیشاپیش در عمق منطقه نفوذ کرده و وارد شهر پنجوین شده بودند، به اسارت نیروهای عراقی درآمدند.

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله^(ع) و داود رنجبر راوی و تاریخ نگار مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع)، که برای ارزیابی موقعیت عملیات و بازدید از خطوط درگیری به منطقه پنجوین رفته بود، مشاهدات خود را که حاکی از پیچیدگی و سختی نبرد در اوایل بامداد امروز بود به اطلاع محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی رساند. وی در تشریح وضعیت منطقه گفت: «صبح زود یک تیربار روی [ارتفاع] سه درختی بود. خود دشمن سه درختی را با توپ می کوبید. ابتدا بچه های ما با عراقی ها قاطی شده بودند؛ یعنی مشخص نبود که خط ما کجاست خط دشمن کجاست، کل منطقه را دود بسیار غلیظی گرفته بود، چون همه جا آتش است. درخت ها آتش گرفته و هیچ جا دیده نمی شد. روی منطقه دود غلیظی بود. هرگنه (۱۵۳۰) که دو قله بزرگ و کوچک دارد و گمرک هم در کنار آن است یک ارتفاع برجسته ای هست که در دست دشمن است بچه های ما در انتهای ارتفاعات سیدمصطفی که ارتفاع مشرف به پنجوین است، با دشمن درگیر هستند.»^(۲) وی همچنین درباره اهمیت هرگنه و احتمال سقوط شهر پنجوین در صورت تصرف این ارتفاعات گفت: اگر امشب یک یگان قوی عمل کند و هرگنه را تصرف کند، پنجوین سقوط می کند.^(۳)

ص: ۲۰۳

۱- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۰ و ۴۱.

۲- سند شماره ۴۱۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۴.

۳- سند شماره ۴۱۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۴.

در این مرحله از عملیات، نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، بناسوته، بخش جنوب شرقی ارتفاع زله (سیده مصطفی) تپه تخم مرغی، دو ارتفاع در شرق هرگنه (دو ارتفاع ۱۵۳۰ و ۱۴۷۰ در غرب هرگنه تصرف نشد) و ارتفاع سه درختی و تپه شهدا را به تصرف درآوردند. البته طبق طرح عملیات قرار بود در صورت موفقیت، یک گردان پس از تثبیت موقعیت تخم مرغی و بناسوته برای تصرف کله قندی اقدام کند که به علت کمبود وقت این کار مقدور نشد. مهندسی این لشکر نیز برای تثبیت دستاوردهای عملیاتی یک خاکریز از جناح راست خود از هرگنه به سه درختی احداث کرد. همچنین برای تدارک خط مقدم، دو جاده از مرانه و تپه شهدا به منطقه درگیری کشیده شد.

لشکر ۲۵ کربلا نیز با آنکه در ابتدا خوب عمل کرد و توانست خلوزه ۱ و بخش های اصلی هفت توانان را تصرف کند، در تصرف خلوزه ۲ ناموفق بود. این لشکر قرار بود خاکریزی از انتهای هفت توانان تا انتهای کله احداث کند، ولی به علت تصرف نشدن کله خاکریز بین مارو و خلوزه احداث شد و تا یال غربی هفت توانان امتداد یافت. بدین ترتیب الحاق پیش بینی شده این لشکر با لشکر ۸ نجف در سمت راست و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در سمت چپ مقدور نشد (۱).

از نکات قابل ذکر در محور عملیاتی مریوان که واحد شنود از مکالمات بی سیم دشمن دریافت این بود که در ساعت ۱۵:۲۰، توپخانه عراقی در یکی از محورهای عملیاتی (احتمالاً محور لشکر ۱۴ امام حسین (ع)) به اشتباه تانک های خود را زیر آتش شدید توپخانه و گلوله های کاتیوشا قرار داده است و از آنجا که امکان ارتباط با فرماندهی آتش مقدور نبوده، اجرای آتش مدتی ادامه یافته و خساراتی به عراقی ها وارد آمده است (۲).

هم زمان با شروع عملیات در محور مریوان، نیروهای عراقی در ساعت ۱ بامداد، در محور بانه با به کارگیری تیپ ۶۶ که در احتیاط منطقه بود، عملیاتی را برای تصرف ارتفاع راهبردی لری که در اختیار لشکر ۸ نجف قرار داشت، آغاز کردند. در این پاتک دشمن به مواضع خودی نفوذ کرده و علاوه بر ۲ کیلومتر از خاکریزی که در جلوی لری احداث شده بود، یکی از ارتفاعات مهم لری (۱۸۲۰) را نیز تصرف کرد. با این همه، نیروهای لشکر ۸ نجف با به دست گرفتن ابتکار عمل و تدبیر فرماندهی خود توانستند نیروهای عراق را به عقب برانند. سرعت عمل و شدت واکنش نیروهای خودی در مقابله با نیروهای عراقی به حدی بود که آنها یال های جنوبی لری را که قبل از این پاتک در تصرف خود داشتند، رها کرده و به سمت کانی مانگا عقب رفتند. در این اقدام ۲۰۰ عراقی نیز به اسارت درآمدند (۳).

فرمانده لشکر ۸ نجف، پس از فراغت از دفع پاتک دشمن برای حفظ جناح چپ خود نیروهایی را به منطقه براله اعزام کرد و آنها توانستند با کمترین تلفات این ارتفاع را تصرف کنند (۴).

ص: ۲۰۴

-
- ۱- سند شماره ۱۳۱/گک مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۰-۶۸.
 - ۲- سند شماره ۲۰۷۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه نجف اشرف، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۱.
 - ۳- سند شماره ۱۳۱/گک مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۷۱؛ و- سند شماره ۴۲۳۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص))، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۳، داوود رنجبر، ص ۲.
 - ۴- سند شماره ۱۳۱/گک مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۳ و ۷۱.

در جلسه امروز فرماندهان سپاه (۱) که با حضور محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی برای بررسی چگونگی عملکرد شب گذشته یگان‌ها برگزار گردید، پیشرفت عملیات و نتایج به دست آمده مثبت ارزیابی شد.

از سمت چپ: علی رضائیان، علی شمخانی و داود رنجبر
توضیحات علی رضائیان از آخرین تحولات نیروهای خودی

علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، در این جلسه ضمن موفقیت آمیز خواندن عملیات شب گذشته درباره ادامه آن و تحلیل احتمالی دشمن از حرکات نیروهای خودی در محورهای عملیاتی اظهار کرد: «اگر نیروها بتوانند تا شب مواضع متصرفه را حفظ کنند که حسین [لشکر ۱۴ امام حسین (ع)] گردانش را آماده کند و این سنگ معدن سقوط کند، تقریباً سد محکم منطقه که همه از آن هراس داشتیم شکسته خواهد شد. الآن می شود گفت که با گرفتن برخی ارتفاعات مشرف به پنجوین و ارتفاعات جناح راست پنجوین ۵۰ درصد مشکل حل شده است، چون تمام استحکامات دشمن برای جلوگیری از سقوط پنجوین بوده و دشمن فکر می کرد که ما از این بالا (شمال) روی پنجوین می رویم. در صورتی که از پایین (غرب) روی پنجوین رفتیم. شاید اصلاً فکرش را نمی کرد کلاً با حضور ما روی سنگ معدن، دشمن نمی تواند بماند؛ یعنی روی هفت توانان یا خلوزه ۲ جایی برای ماندنشان نیست، چون اگر پنجوین و لری سقوط کند دیگر عقبه ای برایش نمی ماند. ان شاء الله اگر حسین [خرازی] هم بتواند و توان داشته باشد که امشب عملیات را ادامه بدهد می تواند مسئله پنجوین را حل کند.» (۲)

همچنین گزارش محمد باقری مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم و علی فدوی مسئول اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه، بیانگر این بود که دشمن در صدد است ۵ تیپ را برای تقویت نیروهایش به منطقه وارد کند. علاوه بر این، طبق این گزارش با وجود یگان‌های متعدد عراقی در منطقه، فقط ۳ تیپ

ص: ۲۰۵

-
- ۱- افراد حاضر در این جلسه عبارت بودند از: محسن رضایی، سرهنگ صیاد شیرازی، علی شمخانی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، علی رضائیان، علی تجلانی، محمد باقری، قاسم سلیمانی و علی فدوی.
 - ۲- سند شماره ۴۱۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۵.

دشمن قابلیت هجومی دارد و بقیه نیروهای آن پدافندی و استقراری هستند، البته برخی از تیپ های عراق نیز که توانایی پاتک داشتند، یا در عملیات شب اول آسیب دیده بودند یا در مناطق حساسی همچون پنجوین مأموریت داشتند(۱).

۱

پس از گذشت دو روز از عملیات والفجر ۴، فرماندهان به ارزیابی نحوه عکس العمل ارتش عراق در برابر این عملیات پرداختند. هرچند عراق برای بازپس گیری ارتفاعات و مناطقی که از دست داده بود، چند ضدحمله اجرا کرد و حتی در برخی محورها هم مانع پیشروی رزمندگان شد، لکن برای بعضی فرماندهان سپاه پاسداران که انتظار واکنش جدی تری را از دشمن داشتند، این سؤال پیش آمد که چرا ارتش عراق تاکنون مانند جبهه های جنوب پاتک های قوی تری انجام نداده و یگان های اصلی و کارآمد خود را وارد درگیری نکرده است.

راوی قرارگاه خاتم دیدگاه های فرماندهان را در این باره چنین منعکس کرده است: غلامعلی رشید معتقد بود که گویا دشمن نمی خواهد سرمایه گذاری کند و مثل والفجر ۲ حیفش می آید اینجا نیرو خرج کند. آنچه در جواب این مسئله مطرح می شد نداشتن نیرو بود. براساس اخبار رسیده دشمن نیروی مانوری مناسب نداشت و تنها نیرویی که می توانست از آنها برای پاتک استفاده کند، تیپ های ۶۶ و ۶۵ نیروی مخصوص بودند که تا حد زیادی این دو یگان مورد استفاده قرار گرفته بودند.

مطلب دیگر که می توانست پاسخ گوی این ابهام باشد تحلیل دشمن از عملکرد نیروهای ایرانی بود. دشمن هنوز در ابهام به سر می برد، از این جهت که هنوز نفهمیده بود که قصد جمهوری اسلامی چیست؛ تعبیری که واحد شنود از مکالمات فرماندهان عراقی داشت این بود که «دشمن [ایران] ما را می رقصاند.»

مطلب دیگری که به چرایی این موضوع برمی گردد آن است که دشمن هنوز موضوع عملیات ایران را جدی نگرفته بود، به عنوان مثال فرمانده لشکر ۴ به فرمانده سپاه یکم ارتش عراق می گوید: «من هیچ اصراری برای بازپس گرفتن ارتفاعات [شرق پنجوین] مشرف به پنجوین، در صورتی که ارتفاعات این طرف [غرب] دست ما می باشد، نمی بینم.» نمونه دیگر اینکه فرمانده لشکر ۴ در جواب سؤال فرمانده تیپ ۵۴ در مورد اینکه آیا آنها هدف را گرفتند؟ گفت: «اینجا چیزی نیست، [ایرانی ها]، از این هدف ها زیاد گرفته اند، دوباره پس می گیریم.»

از سوی دیگر، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه نیز درباره وضعیت کلی تصمیم گیری فرماندهی نیروهای عراق و تأثیر عملیات خودی عقیده داشت: وقتی ما با دشمن درگیر می شویم، اگر سه چهار روز پشت سر هم تلفات بدهد کل سازمانشان به هم می ریزد. عملیات رمضان را که انجام دادیم تقریباً سازمان دشمن از هم پاشید. اگر نیروهایش را وارد

ص: ۲۰۶

عمل کند و پشت سرهم ضربه بخورد، سازمانش از هم می پاشد. وقتی که سازمانش از هم پاشید، تازه موقع ادامه عملیات ما است. ما باید هرجا نیرو داریم جمع کنیم و دشمن را تعقیب کنیم. چون او سازمانی ندارد که مقاومت کند، عراق تا بازسازی کند و روحیه بدهد، طول می کشد. بهترین موقع ادامه عملیات همین الآن است که دشمن ضربه خورده است. (۱)

۱

محسن رضایی فرمانده کل سپاه، در جلسه مشترک فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و قرارگاه مقدم حمزه پیشنهادی را در رابطه با چگونگی ادامه و تکمیل عملیات والفجر ۴ مطرح کرد که مورد تصویب قرار گرفت.

فرماندهان حاضر در جلسه پس از گفت و گو مواردی را بدین شرح در خصوص تکمیل عملیات به یگان های عمل کننده ابلاغ کردند:

۱. لشکر ۱۴ امام حسین(ع) برای تصرف ارتفاعات زله (کله قندی - سنگ معدن) و تکمیل تصرف یال سیدمصطفی اقدام کند.

۲. لشکر ۴۱ ثارالله(ع) ارتفاعات شرق پنجوین و غرب هرگنه (۱۵۳۰ و ۱۴۷۰ و ۱۳۲۰) را که مسلط به شهر پنجوین هستند و بخشی از اهداف مأموریت شب گذشته لشکر ۱۴ امام حسین(ع) بودند، تصرف کرده و با لشکر ۱۴ امام حسین(ع) در جناح چپ خود الحاق کند. سپس هم زمان با صعود نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین(ع) به ارتفاعات کله قندی و سنگ معدن، شهر پنجوین را به تصرف درآورد.

۳. یگان های قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ (لشکر ۲۵ کربلا و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان) مأموریت شب گذشته خود را برای تصرف باقیمانده ارتفاعات هفت توانان و تصرف خلوزه ۲ تکرار کند. قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳ (لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر ۸ نجف و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان) نیز به سمت جنوب اجرای عملیات کرده و ارتفاع شیخ گزنشین در جنوب کانی مانگا را تصرف کنند.

البته در ادامه این جلسه، مأموریت قرارگاه حمزه ۳ به دلیل آنکه این قرارگاه شب گذشته نیروی زیادی را صرف دفع پاتک دشمن کرده بود، منتفی شد. (۲)

پس از ابلاغ مأموریت ها، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع) اعلام کرد که به علت ناآشنایی به منطقه و توجیه نبودن فرمانده گردان های این یگان، نمی تواند ارتفاعات غرب هرگنه را تصرف کند. وی معتقد بود که چون ارتفاع زله (سنگ معدن و کله قندی) یک هدف مستقل است، بهتر است لشکر ۱۴ امام حسین(ع) برای تصرف آن وارد عمل شود و در روزهای بعد لشکر ۴۱ ثارالله(ع) با آمادگی کافی ارتفاعات غرب هرگنه را تصرف کند.

با این حال، محسن رضایی با بیان اینکه ارتفاعات هرگنه، جناح زله می باشد و اگر روی هرگنه

ص: ۲۰۷

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۱ و ۷۲.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۷۳.

عملیات نشود، به دلیل امکان نفوذ دشمن از این ارتفاع، موقعیت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) متزلزل می شود، افزود: اگر لشکر ۴۱ ثارالله (ع) ارتفاعات غرب هرگنه را تصرف کند و جاده پنجوین به ولیاوه به دست نیروهای خودمان بیفتد، عراق نمی تواند ارتفاعات سربراله و خلوزه ۲ را تدارک کند و در نتیجه این ارتفاعات هم سقوط می کند و بدین ترتیب دشت شمال پنجوین آزاد می شود.

در ادامه غلامعلی رشید درباره لزوم اجرای عملیات روی ارتفاعات غرب هرگنه و ارتفاع ۱۵۳۰ با قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) به گفت و گو پرداخت و در نهایت تصمیم برای اجرای عملیات لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در غرب هرگنه، جنوب پنجوین و ارتفاعات پنجوین قطعی شد. (۱)

در پی این تصمیم لشکر ۲۵ کربلا برای اجرای مأموریت امشب خود نیروهای تازه نفس در نظر گرفت و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) نیز برای تصرف ارتفاع مسلط ۱۵۳۰ یک گردان و برای تصرف دو ارتفاع ۱۴۷۰ و ۱۳۲۰ یک گردان تعیین کرد. لشکر ۱۴ امام حسین (ع) هم بنا به وسعت و اهمیت منطقه محوله، چهار گردان را به این ترتیب اختصاص داد: یک گردان مأمور تصرف تپه های سیدمصطفی در جنوب شرقی شهر پنجوین شد، یک گردان نیز برای آزادسازی ارتفاع مهم سنگ معدن در نظر گرفته شد. دو گردان دیگر هم مأموریت یافتند که پس از تصرف سنگ معدن توسط گردان دوم، به ترتیب یک گردان برای پاک سازی شمال یال سیدمصطفی در شیار حسن آباد و گردان دیگر نیز برای پاک سازی و تصرف ارتفاع کله قندی وارد عمل شود. (۲)

در این حال، اطلاعاتی که واحد شنود کسب کرده حاکی است امروز صدام حسین با صدور دستوری ارتش عراق را ملزم ساخته است تمامی ساکنان پنجوین را از آن شهر تخلیه و به عقب منتقل کند. (۳) - (۴)

۱

عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف و نماینده سپاه در طرح ریزی و اجرای عملیات در محور دربندیخان، از وضعیت شناسایی، مشکلات و طرح عملیات در این منطقه به محسن رضایی و غلامعلی رشید گزارش داد.

وی درباره اقدامات شناسایی نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در منطقه بمو در جنوب دریاچه دربندیخان و همچنین هوشیاری دشمن در این منطقه مطالبی بیان کرد. عزیز جعفری با استناد به گزارش های عباس کریمی مسئول محور لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) که در منطقه حضور داشت، ارزیابی مثبتی از روند انجام مقدمات عملیات داشت، اما در عین حال از هوشیاری دشمن در این منطقه ابراز نگرانی کرد. وی با اشاره به شناسایی های انجام شده و موانع پیش رو و حساسیت

ص: ۲۰۸

۱- سند شماره ۴۱۲۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۲)، داوود رنجبر، صص ۶ - ۴.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۴.

۳- قبل از عملیات، بیشتر ساکنان شهر پنجوین را نظامیان و افراد گروه های مسلح غیرقانونی ایرانی از جمله حزب دمکرات کردستان ایران، کومه له و... تشکیل می دادند.

۴- سند شماره ۱۹۰۱۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات جندالله، ۲۹/۷/۱۳۶۲، سند تک برگگی.

زیاد دشمن، درباره سختی کار در سه محور شاخ خشیک (شمال منطقه)، بمو و شاخ کیله و اقدامات مهندسی اخیر دشمن در این محورها گزارشی ارائه داد. فرمانده قرارگاه نجف گفت: نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) چند روز پیش ۱۵ بالگرد عراقی را در منطقه تنگه سرتک دیده اند که به شیار قلب در غرب شاخ خشیک می رفتند که این کار عجیب و بی سابقه بوده است. وی در ادامه گزارش خود از اسیر شدن یکی از نیروها در شرق بمو و اقدام دشمن در احداث چند پایگاه جدید در شیار قلب و فعالیت شدید مهندسی عراق در این مناطق خبر داد.

فرمانده قرارگاه نجف افزود: مسئولان لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) در نظر داشتند شب قبل از عملیات نیروهای خود را در این منطقه پنهان کرده و از آنجا عملیات را شروع کنند، اما با اقداماتی که دشمن انجام داده، این کار امکان پذیر نیست و این یکی از مشکلات اصلی است. وی همچنین به اقدامات مهندسی دشمن و احداث سنگر در شرق و شمال شرقی مسیر معابر شناسایی شده این محور اشاره کرد.

محسن رضایی در پاسخ به اظهارات عزیز جعفری و درباره وضعیت کیله (جنوب غربی بمو) گفت: «در محور کیله راه برای عبور تک نفر و افراد گروه شناسایی وجود دارد. به علت تیغه ای و شیب دار بودن آن منطقه امکان اینکه از آن معبر نیرو عبور داد وجود ندارد. ... البته شیار تنگه مانندی بین بمو و کیله وجود دارد ولی دشمن در همان نزدیکی پایگاه دارد و به این شیار دید کامل دارد.»

پس از توضیحات فرمانده کل سپاه، عزیز جعفری درباره نوع زمین این منطقه اظهار کرد: از جنوب کیله تا شاخ بمو زمین وضعیت خاصی دارد، به طوری که وقتی یک نفر بالا بیاید، اگر پنج قدم جلو برود، هفت قدم به پایین می آید. چون زمین سنگریزه است و سنگ ها به پایین می غلتند و ایجاد سروصدا می شود و دشمن به راحتی متوجه می شود.

هرچند در این جلسه راهکارهای مطلوبی برای حل مشکلات مطرح نگردید، درباره توقف کار در منطقه دربندیخان نیز تصمیمی گرفته نشد. (۱)

۱

نیروهای تحت امر ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)(۲) امروز هم با نفوذ به عمق خاک عراق در منطقه عمومی خرمال، دو عملیات انهدامی اجرا کردند. این نیروها در محور وله به شانه دری، چندین مین ضدخودرو کار گذاشتند که بر اثر برخورد یک خودروی نظامی به این مین ها یک افسر و ۳ سرباز عراقی کشته و ۴ نظامی دیگر زخمی شدند. (۳)

ص: ۲۰۹

۱- سند شماره ۴۱۲۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ - ۱.

۲- فرماندهی ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از یکی از نیروهای سپاه (برادر حمید) و یک سرگرد ارتش (سرگرد صفایی) تشکیل شده بود و مأموریت سازماندهی نیروهای معارض عراقی و اجرای عملیات در عمق خاک عراق به خصوص عقبه های منطقه عملیاتی والفجر ۴ را برعهده داشت.

۳- سند شماره ۳۲۰۵۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۸/۱۳۶۲.

در اطراف شهر خورمال نیز یک گروه نفوذی متشکل از پرسنل لشکر ۲۳ نوهده و پیشمرگان حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) به یک پاسگاه حفاظتی این شهر حمله کردند. در این عملیات بخشی از ساختمان پاسگاه تخریب شد و ۵ تن از افراد مستقر در آن کشته و ۳ تن نیز زخمی شدند(۱).

۱

ارتش عراق در روز جاری برای اولین بار در منطقه عملیات از سلاح شیمیایی استفاده کرد که موجب وارد شدن صدماتی به نیروهای خودی شد. در پی این اقدام، محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی در این باره به چاره جویی پرداختند و در همین حال، فرماندهی سپاه از شیوع خبر بمباران شیمیایی در میان نیروهای خودی اظهار نارضایتی کرد.

توپخانه عراق در ساعت ۱۴:۳۰ امروز، ۱۰ گلوله شیمیایی به منطقه عمومی مریوان و به ویژه ارتفاعات خانم شیخان (عقبه جبهه مریوان) شلیک کرد که موجب آسیب دیدگی تعدادی از نیروهای خودی شد.(۲) طبق گزارش واحد شنود، فرمانده سپاه یکم عراق به هر کدام از فرماندهان یگان ها ۱۰ گلوله شیمیایی داده تا در صورت لزوم آن را به کار گیرند.(۳)-(۴)

در پی استفاده عراق از سلاح شیمیایی، سرهنگ صیاد شیرازی و محسن رضایی در بررسی این مسئله ضمن اشاره به نبود آمادگی کافی برای مقابله با گازهای شیمیایی، بر لزوم آمادگی بیشتر یگان ها در حد مقدمات و استفاده از وسایل رفع آلودگی منطقه از مواد شیمیایی و همچنین حفاظت افراد (با استفاده از لباس، ماسک و داروهای ضد شیمیایی)، تأکید کردند. فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش همچنین خاطرنشان کردند که استفاده عراق از سلاح شیمیایی و پخش اخبار مربوط به این اقدام در روحیه نیروهای خودی اثر منفی می گذارد. در همین راستا امروز گزارشی از یکی از پایگاه ها به قرارگاه رسید که از شیوع خبر استفاده عراق از سلاح شیمیایی حکایت داشت. محسن رضایی به شدت به این موضوع حساس شد، در پیگیری ها مشخص گردید که نیروهای ارتش که با نیروهای سپاه ادغام شده بودند، موضوع استفاده از سلاح شیمیایی را به یگان های سپاه گفته اند و بدین ترتیب این خبر تقریباً در سطح عموم رزمندگان پخش شده است.

فرمانده کل سپاه علاوه بر تأکید بر جلوگیری از پخش این خبر، به فرماندهان قرارگاه گفت پیگیری های لازم را برای شناسایی منبع انتشار خبر انجام دهند.(۵)

ص: ۲۱۰

۱- سند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم مشترک ارتش و سپاه (منطقه بانه - مریوان - جوانرود) به قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۴۰.

۳- البته به کارگیری سلاح شیمیایی فقط در اختیار فرماندهان یگان های عراقی نبود، زیرا ارتش عراق بیشتر سلاح های شیمیایی خود را از طریق بمب و به وسیله هواپیما علیه نیروهای ایرانی به کار می گرفت.

۴- سند شماره ۴۲۳۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۳)، ص ۲۰.

۵- همان، صص ۱۱ و ۲۴.

در ادامه بمباران عقبه های منطقه عملیاتی والفجر ۴، جنگنده های ارتش عراق امروز چندین بار بانه و حومه آن و نیز شهر مریوان را بمباران کردند که با وجود کثرت حملات، تلفات و آسیب های وارد شده اندک بود. علاوه بر این، امروز هواپیماهای عراقی اقدام به پخش اعلامیه هایی بر فراز شهر بانه و اطراف آن کردند.

بمباران روستاهای اطراف بانه

هواپیماهای عراقی از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۱ امروز صبح، ۶ نقطه از شهر بانه و اطراف آن را بمباران کردند. در این حملات نیروگاه برق شهر آسیب دید و ۱ تن شهید و یک تن دیگر زخمی شد. جنگنده های عراقی در ساعت ۱۵:۳۰ نیز بار دیگر چندین بمب بر شهر بانه فروریختند. این بمب ها در پشت بانک ملی واقع در خیابان امام حسین (ع) و اطراف شهربانی به زمین اصابت کرد، ولی هیچ کدام از آنها منفجر نشد. هواپیماهای دشمن همچنین در ساعت ۱۷:۳۰ به قصد بمباران بانه وارد حریم هوایی این شهر شدند که با آتش پدافند هوایی نیروهای خودی مواجه شده و بدون هیچ گونه اقدامی آسمان منطقه را ترک کردند. (۱)

شهر مریوان و اطراف دریاچه مریوان نیز که یکی از مناطق استقرار نیروهای پشتیبانی جبهه مریوان است، در چندین نوبت به وسیله جنگنده های دشمن بمباران شد، اما آماری از خسارت ها و تلفات این حملات گزارش نشده است. (۲)

علاوه بر این، هواپیماهای عراقی امروز در چندین نوبت اعلامیه هایی را بر فراز شهر بانه و اطراف آن پخش کردند. در این اعلامیه ها از افسران و سربازان ارتش جمهوری اسلامی ایران خواسته شده از شرکت در عملیات خودداری کنند و به نیروهای عراقی بپیوندند و به مردم کردستان نیز سفارش شده است که از همکاری با نظامیان ایران بپرهیزند. همچنین در اعلامیه دیگری با لحن تهدید آمیزی خطاب به رزمندگان گفته شده است که عراق از تمامی فعالیت های نیروهای نظامی ایران، محل استقرار و پشتیبانی آنها و نیز محورهای عملیاتی آگاهی کامل دارد. (۳)

ص: ۲۱۱

- ۱- سند شماره ۳۴۳۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۹/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۰۵۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۴۳۰۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۳۰۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای هفته، دفتر فرماندهی سپاه، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

در پی پیشروی های شب گذشته نیروهای خودی در منطقه عملیاتی والفجر ۴ و درحالی که منابع خبری ضمن بازتاب عملیات ایران در منطقه شیلر از نبردهای شدید در بخش شمال غرب جبهه جنگ خبر می دهند، فرمانده ارتش خلقی عراق مدعی شد ایران در این عملیات شکست خورده است.

باتوجه به شکست تقریباً سنگین نیروهای عراقی در مرحله اول عملیات والفجر ۴ و ازدست دادن ارتفاعات مهم و حساس این منطقه به خصوص در محور بانه، امروز طه یاسین رمضان فرمانده کل ارتش خلقی عراق، در جلسه با فرماندهان و معاونان یگان های ارتش خلق این کشور در صدد ترمیم روحیه نظامیان عراقی برآمد و مدعی شد تلاش های ایران محکوم به شکست است. وی گفت: «سرنوشت حمله جدید ایران در منطقه مأموریت سپاه یکم عراق کاملاً شکست خواهد خورد و از تحقق هرگونه هدفی عاجز خواهد بود و تلاش های نیروهای ایرانی خللی در قدرت دفاعی عراق به وجود نخواهد آورد.» (۱)

رادیو بی بی سی نیز در بخش خبری ۱۹:۴۵، بدون اشاره به دستاوردهای عملیات والفجر ۴ با استناد به گزارش رادیو تهران صرفاً به تلفات و خسارت های وارد شده به ارتش عراق اشاره کرد و به نقل از خبرگزاری رسمی عراق به تشریح اقدامات پیشگیرانه و پاسخ عراق به حملات ایران پرداخت، این رادیو به نقل از خبرنگار بخش شرقی خود گفت: آخرین گزارش های رادیو تهران حاکی از آن است که از آغاز حملات تهاجمی والفجر ۴ در چهارشنبه گذشته تاکنون، ۲۵۰۰ تن از نیروهای عراق کشته شده اند. ایران می گوید که در این عملیات یک تیپ ارتش عراق موسوم به تیپ فرماندهی الفاروق به کلی منهدم گردیده و ۱۵۰۰ تن از نیروهای ارتش عراق کشته شده اند. به گفته رادیو تهران، در این حملات همچنین ۴۰۰ عراقی به اسارت درآمده و ۱۲۰ واحد سیار ارتش عراق و ۴۰ تانک به کلی از بین رفته است. براساس گزارش این رادیو، خطر حمله توپخانه عراق به شهر مریوان در حال حاضر از میان برداشته شده است. قبل از این، رادیو تهران گفته بود که هدف از حملات تهاجمی تازه ایران عقب راندن نیروهای عراقی است تا دو شهر مرزی مریوان و بانه دیگر در معرض آتش توپخانه عراق قرار نداشته باشند. به گفته رادیو تهران، هدف دیگر حملات تهاجمی ایران قطع خطوط کمک رسانی میان نیروهای عراقی و چریک های کرد در داخل خاک ایران بوده است. در این میان، عراق مدعی شده است که حملات ایران را با موفقیت خنثی کرده است. عراق می گوید در یک حمله متقابل که اوایل صبح انجام گرفت، ارتش این کشور بسیاری از ارتفاعات سوق الجیشی را که در آغاز عملیات اخیر ایران در چهارشنبه گذشته تحت کنترل نیروهای ایران درآمده بود، دوباره به تصرف درآورده است. به گفته خبرگزاری عراق، به نیروهای ایران تلفات جانی سنگینی وارد آمده و تعداد زیادی از آنان به اسارت عراق درآمده اند. (۲)

در همین حال و در ادامه بازتاب عملیات والفجر ۴ در رسانه های خارجی خبرگزاری فرانسه با

ص: ۲۱۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۲۷.

۲- همان، صص ۱۶ و ۱۷.

استناد به پنجمین بیانیه مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، محدوده درگیری را جبهه ای به طول ۱۵۰ کیلومتر از سردشت تا مریوان اعلام کرد و افزود ۴۸ دهکده کردستان ایران و همچنین جاده مرزی سردشت - بانه در این عملیات پاک سازی شده است. (۱)

خبرگزاری یونایتدپرس نیز به نقل از خبرگزاری دولتی عراق گزارش داد که ارتش این کشور در یک حمله غافلگیرکننده در اوایل صبح امروز موفق شد اراضی ازدست داده را مجدداً به تصرف خویش درآورد. (۲) این درحالی است که خبرگزاری فرانسه به نقل از رادیو تهران از شکست ضدحمله عراق خبر داد. (۳) همین خبرگزاری در گزارش دیگری با استناد به اخبار رادیو تهران ضمن اشاره به موفقیت نیروهای ایران در تصرف تأسیسات نظامی و انبار تدارکات گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه پنجوین عراق، افزود: «از آغاز حمله والفجر ۴ که شب چهارشنبه شروع شده این اولین بار است که نام این شهر عراقی توسط ایران ذکر می شود.» (۴)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، کانال ۱ تلویزیون دولتی فرانسه ضمن اعلام آمار تلفات عراقی ها در این عملیات یادآور شد: «این ارقام را که تهران اعلام کرده باید بسیار محتاطانه گرفت، اما این بار بغداد این حمله را مورد تأیید قرار داده و به ادامه نبردها اشاره کرده است.» کانال ۲ تلویزیون فرانسه نیز با بیان اینکه جنگی که از چهار سال پیش منطقه غرب آسیا را به آتش کشیده، همچنان در مرز ایران و عراق جریان دارد، افزود: «یک هفته پس از قضیه تحویل سوپراتانندهای فرانسوی به عراق، ایران مجدداً در منطقه کردستان دست به حمله زده است.» روزنامه فرانسوی لیبراسیون هم در شماره امروز خود نوشت: «درحالی که نبرد بین ایران و عراق از سر گرفته شده، فرانسه و امریکا می کوشند طرح تضمین آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس] توسط شورای امنیت سازمان ملل به تصویب برسد.» (۵) این روزنامه همچنین خاطر نشان کرد: «از آنجا که جمهوری اسلامی ایران تاکنون بارها پیشنهادهای صلح بغداد، کشورهای عربی، سازمان ملل متحد و کشورهای غیرمتعهد و بالاخره پیشنهاد صلح کنفرانس کشورهای اسلامی را رد کرده، بعید به نظر می رسد که این بار نیز با پیشنهاد فرانسه و امریکا و قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد مبنی بر استقرار آتش بس موافقت کند.» (۶)

رادیو امریکا نیز با اشاره به برخی دستاوردهای اعلام شده ایران در این نبرد، به نقل از صدام حسین گفت تهاجم ایران دفع شده است و اضافه کرد: «وی به ملک حسین پادشاه اردن، گفت سربازان عراقی دلاورانه جنگیده اند و اکنون به گفته صدام حسین به تعقیب بقایای مهاجمان پرداخته اند.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیوهای کشورهای عرب حوزه خلیج فارس نیز اخبار این عملیات را با استناد به گزارش خبرگزاری بغداد منعکس کردند. (۷)

در همین حال، رادیو مسکو ضمن اشاره به دریافت خبرهای متفاوت از نبردهای جدید میان ایران و عراق گفت: «هر قدر که این خبرها ضدونقیض باشد، یک چیز کاملاً روشن است و آن

ص: ۲۱۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲۰، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲۰ و ۲۱، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۲۲، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۵- همان، صص ۳۰، ۳۱، ۳۴ و ۳۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴، رادیو آزاد، به نقل از روزنامه

فرانسوی لیبراسیون.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۴۵ - ۳۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

اینکه یک گام جدید و خطرناکی در راه گسترش عملیات جنگی برداشته شده و بنابراین مانع جدیدی در راه رفع بحران ایران و عراق از طریق سیاسی به وجود آورده است.» این رادیو با بیان اینکه تشدید عملیات جنگی، قربانیان انسانی و خسارات مادی بیشتری را به هر دو کشور تحمیل می کند، افزود: «ولی در اوضاع بین المللی کنونی که به تفسیر دولت ریگان فوق العاده تیره شده، ادامه درگیری مسلحانه میان ایران و عراق و مخصوصاً گسترش دامنه آن در حکم خطری جدی برای امنیت نه تنها ایران و عراق و بسیاری دیگر از کشورهای منطقه بلکه برای امر صلح به طور کلی نیز هست.»^(۱)

۱

نیروهای خودی با اجرای چند عملیات در مناطق کردنشین توانستند علاوه بر بازپس گیری یک موضع مهم در منطقه آلان، یک منطقه در غرب محور سنندج - کامیاران را پاک سازی کنند.

به دنبال آزادسازی ارتفاع مرزی لک لک در مرحله اول عملیات منطقه آلان در جنوب غربی سردشت و اشغال مجدد آن توسط عناصر حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، امروز نیروهای خودی موفق به بازپس گیری این ارتفاع شدند. در این عملیات نیروهای جمعی تیپ ویژه شهدای سپاه باوجود آتش شدید و پرحجم توپخانه های عراقی موفق شدند بار دیگر این ارتفاع مهم را آزاد کنند.^(۲)

نیروهای خودی همچنین در میشه ده در شرق محور پیرانشهر - سردشت، درحال اجرای کمین علیه عناصر مسلح غیرقانونی بودند که در دام عملیات ضدکمین افراد ضدانقلاب قرار گرفتند و با آنها درگیر شدند. این درگیری از ساعت ۲ بامداد تا ۱۲ ظهر ادامه یافت و درنهایت نیروهای خودی که ۲ نفرشان زخمی شده بودند، موفق به خروج از ضدکمین شدند. در این حادثه از افراد مسلح غیرقانونی نیز تعدادی کشته و زخمی شدند، اما آماری از میزان تلفات ضدانقلاب گزارش نشده است.^(۳)

در عملیات پاک سازی غرب محور سنندج - کامیاران نیز که یکی از مناطق اصلی گروه های مسلح غیرقانونی، به ویژه حزب دمکرات و سازمان کومه له است، نیروهای خودی در روستای هندیمن ۸ تن از وابستگان به این گروه ها را دستگیر کردند. از یکی از دستگیرشدگان یک قبضه سلاح و چندین قبضه خشاب نیز کشف و ضبط شد.^(۴)

امروز همچنین قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی به ستاد مرکزی سپاه از فروپاشی بخشی از تشکیلات درون شهری حزب دمکرات کردستان ایران در شهر ارومیه خبر داد. در این گزارش اشاره شده است: با پیگیری های مستمر نیروهای سپاه تشکیلات شهری حزب دمکرات در ارومیه بیش از ۷۰ درصد آسیب دید و ۲۹ تن از مسئولان و اعضای این تشکیلات دستگیر شدند که اغلب آنها به وابستگی خود اعتراف کرده و اطلاعات خود را در اختیار سپاه قرار داده اند.^(۵)

ص: ۲۱۴

- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۸ و ۲۹، رادیو مسکو، ۲۹/۷/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۱۶۵۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از قرارگاه عملیات شهید ناصر کاظمی به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۵، تاریخ ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱ و ۲
- ۳- سند شماره ۳۵۵۰۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱/۸/۱۳۶۲، و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (منطقه ۱۱) به فرماندهی سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲،

۴- سند شماره ۴۱۶۷۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۱۶۷۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ به ستاد مرکزی (اطلاعات)، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

در اقدامات عناصر مسلح غیرقانونی در محورهای مختلف استان آذربایجان غربی و استان کردستان ۳ تن از افراد خودی شهید، ۱۶ تن زخمی و ۷ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از افراد مهاجم هم تعدادی کشته یا زخمی و ۲ تن نیز دستگیر شدند.

ساعت ۱۷ امروز، نیروهای گروهان مالک اشتر ژاندارمری در محور سقز - بوکان که پس از پایان مأموریت تأمین این جاده، درحال بازگشت به پایگاه خود در ۱۰ کیلومتری سقز بودند، به محاصره عناصر مسلح غیرقانونی درآمدند و با آنها درگیر شدند. در پی درخواست کمک نیروهای تأمین از فرماندهی ژاندارمری سقز و اعزام گروه کمکی به محل درگیری، مهاجمان که حدود ۱۰۰ نفر بودند مجبور به عقب نشینی شدند و نیروهای تأمین از محاصره نجات یافتند. در این درگیری که چهار ساعت و نیم به طول انجامید یک تن از نیروهای ژاندارمری شهید شد و ۱۰ سرباز نیز زخمی شدند. یک نفر از مهاجمان هم که مقداری مهمات و چندین نارنجک به همراه داشت در محل درگیری دستگیر شد، آمار دقیقی از تعداد تلفات افراد مسلح غیرقانونی گزارش نشده است. (۱)

در حادثه مشابهی در محور سقز - مهاباد، افراد وابسته به سازمان کومه له در ساعت ۱۷:۳۰ در نزدیکی روستای آلتون، با حمله به افراد تأمین جاده ژاندارمری که درحال بازگشت به مقر خود بودند، ۲ تن از آنها را شهید و ۲ نفر را زخمی کردند. از مهاجمان نیز یک تن دستگیر شد. (۲)

بر اثر درگیری نیروهای ژاندارمری با افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب در پایگاه دوآب در جنوب سقز نیز ۳ سرباز زخمی شدند. (۳)

همچنین عوامل حزب دمکرات کردستان ایران شبانه به پایگاه مقاومت روستای میرآباد در ۶ کیلومتری جنوب غربی سلماس، حمله کرده و این پایگاه را به محاصره خود درآوردند. نیروهای پایگاه پنج ساعت و نیم مقاومت کردند، ولی به علت نرسیدن نیروهای کمکی، مهاجمان توانستند ضمن زخمی کردن یکی از افراد پایگاه، آنجا را به تصرف درآورند. افراد حزب دمکرات پس از غارت امکانات و اسلحه های موجود در پایگاه و به آتش کشیدن مدرسه این روستا، ۷ تن از نیروهای پایگاه را نیز به گروگان بردند. (۴)

علاوه بر این افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با مراجعه به روستای نشکاش در غرب مریوان اهالی روستا را در مسجد جمع کرده و پس از اخذ مبلغ ۲۰۰ هزار ریال از آنان روستا را ترک کردند. (۵)

رئیس مجلس شورای اسلامی در تحلیل زمینه های منطقه ای و بین المللی عملیات والفجر ۴، از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق به عنوان یکی از عوامل مؤثر در تصمیم ایران به اجرای این عملیات نام برد.

ص: ۲۱۵

-
- ۱- سند شماره ۳۱۶۵۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۴۵۹۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
 - ۲- سند شماره ۸۹۲۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۸، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۳۲۰۵۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۸۰۶۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات

شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۱۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ عملیات - مرکز فرماندهی)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳؛ و- سند شماره ۳۴۵۹۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سلماس به فرماندهی و اطلاعات منطقه ۱۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۴؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۱۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۲) به استانداری کردستان، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

حجت الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی امروز در خطبه دوم نماز جمعه تهران، با اشاره به سیاست فرانسه در قبال جنگ ایران و عراق اظهار کرد: «با نهایت پررویی مسئولان یک کشوری مثل فرانسه اعلام می کنند که ما نمی توانیم اجازه بدهیم که عراق در جنگ شکست بخورد و ایران پیروز بشود.» رئیس مجلس شورای اسلامی تحرکات سیاسی انجام شده در زمینه واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد را «تهاجم تبلیغاتی استکبار جهانی و ارتجاع منطقه» ذکر کرد که هدف آن جلوگیری از پیروزی جمهوری اسلامی از طریق تضعیف روحیه مردم ایران و تقویت روحیه عراق می باشد. وی افزود: «در این شرایط ما که طرف هجوم همه این تبلیغات بودیم بایستی اقدامی می کردیم، اگر نمی کردیم چند روز بعد اینها یک صفحه جدیدی آغاز می کردند و می گفتند ایران جا خورد. دیدید عراق گفت که ایران یک ماه است می خواهد عملیات بکند، ولی فعلاً منصرف شده است و اینها این طوری خیال کردند که ما علی رغم حرف هایی که می زنیم از این هیاهوها ترسیده ایم و لذا همان شبی که ما حمله کردیم آنها آماده باش را لغو کرده بودند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی امام جمعه موقت تهران و سخنگوی شورای عالی دفاع

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین خاطرنشان کرد: «ما با عملیات والفجر ۴ درحقیقت داریم با امریکا حرف می زنیم. با فرانسه و با ارتجاع منطقه حرف می زنیم. این کار را ما به خصوص الآن انجام دادیم برای اینکه به شما بگوییم آن دورانی که ابرقدرت ها بتوانند تکلیف جنگ ها را تعیین بکنند، هروقت آنها خواستند جنگ باشد و هروقت آنها نخواستند جنگ نباشد آن دوران گذشته است.» وی با بیان اینکه ما برخلاف اراده همه ابرقدرت ها و همه قدرت های منطقه و شرق و غرب تصمیم می گیریم و مقابلشان می ایستیم، اظهار کرد: «نه اینکه اهل یک دندگی و لجاج هستیم و می خواهیم این جوری لجبازی کنیم. نه، این یک مکتب و منطق صحیحی هست. می خواهیم به شما بگوییم شما توی خانه هایتان نشسته اید حق تصمیم گیری درباره ما [را] ندارید، شما نگوید که ما نمی خواهیم ایران پیروز بشود؛ خودش نمی خواهد پیروز بشود. اگر خواست پیروز بشود، خودش پیروز می شود. شما نگوید که جنگ دیگر به مصلحت نیست؛ جنگ از اولش

هم به مصلحت نبود. شما بیخود جنگ را شروع کردید. حالا که شروع کردید ادامه جنگ، ختم جنگ، همه اش به اختیار ماست که مظلومیم و مورد تجاوز قرار گرفتیم.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی آن گاه تصریح کرد: «همین جریانِ هواپیماهای فرانسه درست به جای اینکه صدام را نجات بدهد برعکس باعث این عملیات شد و این عملیات، الآن جواب سوپراتانداردهاست. شما فردا یک چیز دیگر هم مطرح بکنید، ما مشتمان را محکم تر می کنیم.» وی افزود: «البته ما می خواهیم روابطمان خوب باشد و می خواهیم انقلابمان راه سازندگی اش را پیش ببرد، اما شما این آتش را روشن کردید و این آتشی که روشن شده باید آتش افروز را یک مقدار بسوزاند تا دیگر این آتش افروزی ها نشود. بنابراین عمیقاً و دقیقاً پیام ما در عملیات والفجر ۴ [همین] است و طرف پیام ما هم همان هایی هستند که از آن طرف رود نیل توی مصر گفتند که ما از عراق حمایت می کنیم. هم آن قارون های خلیج فارس هستند که با مانور خیال کردند ما را می ترسانند و گفتند حمایت می کنیم و هم ارباب های اینها هستند که از آن طرف به اینها دستور می دهند که حرف بزنید همه اینها طرف پیام ما هستند و این پیام ادامه دارد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی دومین انگیزه مهم عملیات والفجر ۴ را مسئله ضدانقلاب دانست و تأکید کرد: «تنها اینجا برای ما عراق مطرح نبود. این روزها ما اطلاعات فراوانی داریم که سیا و موساد گرداننده یک جریان عمومی هستند که آمدند همه اطراف، دشمنان ما را قانع کردند، گفتند هیچ یک از شما جدا جدا نمی توانید پیروز شوید. نه صدام، نه منافقین، نه سلطنت طلب ها و نه کمونیست ها. گفتند همه شما در یک جریان همراه و هماهنگ می توانید پیروز شوید و این را پذیرفتند؛ یعنی این الآن تر پذیرفته شده جریان های ضدانقلاب داخلی و خارجی ماست که یک هماهنگی در عملیات بین این حرکت های داخلی و جنگ و هجوم های تبلیغاتی جهانی به وجود بیاید. تر هم این است: یک بحران نظامی، بعد یک بحران داخلی و بعد چیزهای دیگری که حالا من همه مسائلمش را نمی توانم بگویم. ما لازم بود الآن یک ضربه کاری به آن آشیانه اصلی ضدانقلاب که غرب کردستان بود بزنیم.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع در تشریح اقدامات اخیر گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه کردستان گفت: «در سردشت، مرکزی به نام آلان است که این جنایتکارهای داخلی آنجا آموزش می بینند. به انواع و اقسام آنجا می روند دوره می بینند و برمی گردند که بعد از آنجا قضایا هدایت می شود. مرکز فرهنگی شان (یعنی کلاً ضدانقلاب کردستان) آنجا بود و عراق آنجا خیلی سرمایه گذاری کرده بود برای اینکه اینها آنجا باشند. از سردشت تا همین جنوب مریوان این منطقه ای که عرض کردم ۱۵۰ کیلومتر است. این منطقه از آشیانه های آنها و به قول خودشان تسخیرناپذیر. عزالدین ها و قاسملوها و اخیراً شورای مقاومت و فلان، اینها آنجا بود و مراکز کارشان آنجا بود. ما باید یک ضربه ای توی آشیانه بزنیم مسئله را روشن کنیم. اخیراً

سلطنت طلب ها بودند، کمونیست ها، منافقین و هم اینها باهم جمع شده بودند.» وی هدف برنامه ریزی شده ضدانقلاب را ایجاد بحران نظامی و سپس دامن زدن به ناراضیاتی در داخل با رخنه به میان مردم در صفوف نان، اتوبوس و غیره دانست و افزود: «یک تر این جوری درست کردند. اینها جواب لازم داشتند. جوابی که ما دادیم و همه اینها باهم بود. یعنی این جواب را اولاً در کردستان دادیم. انتخاب کردستان یک دلیلش این بود که آنجا اخیراً به خاطر اینکه صدام فهمیده است کردستان آن چیزی که او فکر می کرد نیست. فهمیده که مردم کردستان با جمهوری اسلامی هستند.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه، حملات هواپیماهای عراقی به شهرهای بانه و میوان را انتقام صدام از مردم کردستان خواند و اظهار امیدواری کرد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی به منظور مقابله با حملات هوایی عراق و بازگشت آرامش به فضای غرب کشور تدابیر و اقدامات لازم را به عمل آورد.^(۱)

۱

نخست وزیر در ادامه سفر به استان های شمال کشور، در سخنانی به جایگاه نیروهای مسلح در نظام های غیرمردمی، حمایت قدرت های بزرگ از عراق، سیاست ایران در ارتباط با دول خارجی و طرح های اقتصادی دولت پرداخت. موسوی در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای مسلح در ساری درباره جایگاه نیروهای مسلح در نظام های سیاسی غیرمردمی گفت: «نیروهای مسلح در این حکومت های جابر و ظالم چون بازویی بی اختیار در اختیار قدرت های بزرگ هستند و زاینده ای برای آن قدرت ها و وسیله ای برای تثبیت ارزش های آنها هستند.» نخست وزیر سپس به دلایل حمایت های سیاسی، نظامی و اقتصادی قدرت های بزرگ از عراق پرداخت و اظهار کرد: «تمامی این کمک ها به خاطر این است که این رژیم را نگه دارند؛ چراکه این رژیم حافظ منافی است که قدرت های بزرگ به دنبال آن هستند.» وی افزود: «همه ما بهتر می دانیم که فروپاشی نظام بعثی علفی در عراق به معنای فروپاشی پایه های استکباری در منطقه و در خاورمیانه [غرب آسیا] و به ضرر همه جهان سلطه گر است؛ چراکه در هر بی انتظامی از نظر آنها می تواند عواملی پدید آید که منجر به رهایی انسان ها بشود.»^(۲)

نخست وزیر همچنین امروز با شرکت در مراسم نماز جمعه بابل در سخنانی اظهار کرد: «امروز محکم تر از همیشه نظام ما در سطح جهانی ایستاده است و الحمدلله در مسائل داخلی بر اصلی ترین مسئله که جنگ باشد پیروز شده ایم. در رابطه با سیاست خارجی نیز آن انزوای قبلی را از دست داده ایم و به صورت سمبل مقاومت در برابر جنایتکاران درآمده ایم.» وی درباره سازمان عفو بین المللی گفت: «ما هیچ اصلاتی به این سازمان های کذایی نمی دهیم، بلکه از این سازمان ها فقط جهت اهداف خود استفاده می کنیم تا صدای خود را به ملل مستضعف جهان برسانیم.»

ص: ۲۱۸

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۹.

۲- روزنامه کیهان، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

موسوی در تبیین طرح های اقتصادی پنج ساله دولت اعلام کرد: «طرح ها و پروژه هایی در دست اقدام است که ان شاء الله حداقل تا دو سال دیگر ما به خودکفایی نسبی خواهیم رسید و کارخانجات عظیم ما در حال بازگشایی می باشند.» وی همچنین تأکید کرد: «مردم بدانید که با همت شما و رزمندگان عزیز به زودی چهره کریه این سرسپرده [صدام] از صفحه تاریخ برچیده خواهد شد.»^(۱)

۱

وزارت امور خارجه ایران به اظهارات اخیر رؤسای جمهور امریکا و مصر مبنی بر مداخله نظامی این کشورها در منطقه خلیج فارس در صورت اقدام ایران به انسداد تنگه هرمز، واکنش نشان داد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران در این باره گفت: «امریکا که به جدی بودن تهدید جمهوری اسلامی ایران در بستن تنگه هرمز در صورت به خطر افتادن منافع حیاتی ایران پی برده، کوشش می کند با این گونه تهدیدات در تصمیم قاطع جمهوری اسلامی ایران در دفاع از منافع خود تزلزل ایجاد نماید.» وی درباره احتمال خروج امریکا از موضع بی طرفی در جنگ، با تأکید بر اینکه امریکا را بی طرف نمی دانیم، افزود: «اصولاً ادعای امریکا در بی طرفی درزمینه تهاجم عراق بی اساس و بی پایه می باشد و امریکا تنها می تواند حمایت خود را از عراق علنی تر نماید که آن هم در روند جنگ تأثیری نداشته و ماسک بی طرفی را از چهره متجاوز امریکا بر خواهد داشت.»^(۲)

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز در گفت و گو با خبرگزاری جمهوری اسلامی اظهار کرد: «حکومت مصر از ابتدای تجاوز عراق به کشورمان با ارسال کمک های نظامی به عراق تلاش کرده است بخشی از تعهدات خود را به امریکا به مرحله اجرا در آورد.» وی با اشاره به سخنان حسنی مبارک رئیس جمهور مصر در مورد اعزام نظامیان این کشور به منطقه خلیج فارس گفت: «این گونه موضع گیری ها از جانب حکومتی مانند رژیم مصر برای ما غیرمنتظره نیست و نکته جالب توجه این است که حکومتی که ادعای مقابله با جمهوری اسلامی را می کند، به دنبال امضای موافقت نامه ننگین کمپ دیوید و اوج گیری مبارزات مردم مسلمان مصر و بروز بحران های اقتصادی و سیاسی از حل مشکلات داخلی و خارجی خود عاجز است.» ولایتی همچنین اضافه کرد: «اگر آقای حسنی مبارک به راستی حامی اعراب است، بهتر است از کوشش های خود برای نزدیک کردن دولت های عربی به امریکا و اسرائیل دست بردارد.»^(۳)

۲

به دنبال عملیات اخیر نیروهای خودی در منطقه آلان سردشت و آزادسازی روستاها و ارتفاعات مرزی این منطقه از دست گروه های مسلح غیرقانونی به ویژه حزب دمکرات کردستان ایران، رادیو بی بی سی در اقدامی تبلیغاتی به پخش مصاحبه ضبط شده عبدالرحمن قاسملو رهبر حزب

ص: ۲۱۹

۱- روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۸/۱، ص ۱۸.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۷/۳۰، ص ۲.

۳- همان.

دمکرات کردستان پیش از آغاز عملیات والفجر ۴ پرداخت. به گزارش رادیو بی بی سی، رهبر حزب دمکرات در مصاحبه با هژیر تیموریان خبرنگار این رادیو در هلند، مدعی شد یک سوم خاک کردستان در اختیار پیشمرگان قرار دارد که شامل مناطق کاملاً آزاد و نیمه آزاد می باشد. قاسملو در مورد دریافت کمک از کشورهای خارجی از جمله عراق که با ایران در حال جنگ است، گفت: «اگر دولتی مثل عراق یا دولت های دیگری که نظر بدی نسبت به مردم کردستان ایران نداشته باشند حاضر بشوند کمک بکنند بدون قید و شرط این کمک را می پذیریم، چون از نظر سیاسی و از نظر نظامی در واقع در محاصره هستیم.» وی افزود: «ما با عراق در حال حاضر در یک سنگر علیه رژیم [امام] خمینی قرار داریم.»

قاسملو در ادامه با اشاره به دایر کردن چند مدرسه در کردستان و آموزش دروس به زبان کردی هدف اصلی حزب دمکرات را استقرار رژیم دمکراتیک خواند که در چارچوب آن خودمختاری کردستان تأمین گردد، وی در این باره خاطر نشان کرد: در شرایط فعلی این خودمختاری با اسلحه ای که در دست پیشمرگان است تضمین می یابد. دبیر کل حزب دمکرات در خصوص روابط این حزب با سازمان کومه له اظهار کرد: «ما کوشش کرده ایم که با کومه له روابط دوستانه داشته باشیم و همکاری بکنیم و این همکاری به ویژه در سال های اخیر خوب بوده است.» وی در مورد همکاری با سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نیز گفت: «می دانیم که به تنهایی قادر نیستیم رژیم [امام] خمینی را سرنگون بکنیم و به طریق اولی قادر نیستیم آلترناتیو باشیم. به این جهت باید دنبال هم پیمان هم بگردیم.» قاسملو در پاسخ به سؤالی درباره همکاری حزب دمکرات کردستان ایران با اتحادیه میهن پرستان کردستان عراق به رهبری جلال طالبانی اظهار کرد: «بله، ما همکاری داریم و ما خیلی خوشحالیم از این همکاری، برای اینکه هنگامی که پارسال در پاییز تهاجم وسیع رژیم [امام] خمینی شروع شد، دوستان ما از اتحاد میهن پرستان به کمک ما آمدند.»^(۱)

رادیو بی بی سی همچنین در بخش دیگری از برنامه انگلیسی خود مصاحبه ای را از قاسملو پخش کرد: وی در این گفت و گو با وجود آگاهی از نتایج عملیات نیروهای خودی در منطقه آلان، این عملیات را شکست خورده و ناموفق خواند و مدعی شد: «ایرانیان حملات سنگینی را شروع کرده اند، ولی خوشحالم بگویم که با عدم موفقیت روبه رو شده است. نه تنها ما موفقیت قبلی خود را دارا می باشیم، بلکه ایرانی ها از بسیاری نقاط که قبلاً تحت تصرف داشتند مجبور به عقب نشینی شده اند.»

این رادیو در ادامه به تصحیح دیدگاه های قاسملو پرداخته و اظهارات وی درباره پشتیبانی عراق از این حزب را به نحو بارزی تعدیل کرده است.^(۲) در این بخش از مصاحبه قاسملو در

ص: ۲۲۰

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۷ - ۲۳، رادیو بی بی سی، ۲۹/۷/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۴۰ - ۳۴.

۲- این بخش از گفته های قاسملو که در بخش انگلیسی رادیو بی بی سی پخش شد، در واقع قسمت های تصحیح شده است که در آن مواضع قاسملو در مورد وابستگی حزب دمکرات به عراق به شدت تغییر کرده است و او اطلاعاتی را از اجرای عملیات در سردشت ارائه می دهد که در بخش پیشین از آن خبر نداشت.

پاسخ به این سؤال که «آیا شما کمک‌هایی در زمینه اسلحه و پول از کشورهای همچون عراق دریافت می‌کنید؟» اظهار کرد: «آیا شما کشوری را می‌شناسید که به ما از نظر پول و اسلحه کمک کند. ما پشتیبانی افکار عمومی را داریم. ممکن است بعضی وقت‌ها داخل خاک عراق بشویم، برخی از پزشکان فرانسوی در بیمارستان ما خدمت می‌کنند، ولی یادآور می‌شوم ما هر دو [حزب دمکرات و عراق] در حال جنگ با دولت ایران هستیم.»^(۱)

۱

پیشنهاد جمهوری اسلامی ایران مبنی بر اخراج رژیم اشغالگر قدس از عضویت در سازمان ملل با پیشنهاد متقابل نروژ از دستور کار مذاکرات مجمع عمومی این سازمان خارج شد. به گزارش رادیو اسرائیل، پیشنهاد نروژ با ۷۹ رأی موافق در برابر ۴۳ رأی مخالف پذیرفته شد. مصر، رومانی، یوگسلاوی و ۱۵ کشور آفریقایی از جمله کشورهای بودند که به نفع رژیم صهیونیستی رأی دادند. این رادیو به نقل از یهود ایلوم نماینده رژیم صهیونیستی در سازمان ملل، گفت که نتیجه رأی‌گیری ثابت کرد غالب کشورهای جهان حاضر نیستند در تحریم رژیم اسرائیل شرکت کرده و کورکورانه از دشمنان این رژیم جانب‌داری کنند.^(۲)

از سوی دیگر و با وجود رد پیشنهاد ایران، رادیو بی‌بی‌سی از تشدید مخالفت‌ها با عضویت رژیم صهیونیستی در سازمان ملل خبر داد و اعلام کرد: این اقدام گرچه با اکثریت آرا شکست خورد، ولی تقریباً یک سوم از کل نمایندگان به نحوی از انحاء با رژیم اسرائیل مخالفت ورزیدند. اکثر دولت‌های کمونیست و عرب با ادامه عضویت این رژیم در سازمان ملل به شدت مخالف‌اند.

این رادیو به نقل از کیس هیندلز خبرنگار خود در سازمان ملل، اضافه کرد: «سال گذشته هنگامی که پیشنهاد اخراج اسرائیل مطرح شده بود، مخالفین عضویت اسرائیل فقط ۹ نفر بودند. از این رو رأی امسال را باید خصمانه تر تلقی کرد. ۱۶ کشور عرب یعنی تقریباً همگی آنها به استثنای مصر، لبنان، مراکش و تونس بر علیه عضویت اسرائیل رأی دادند. اتحاد شوروی و ۱۶ کشور از متحدان آن علیه اسرائیل رأی دادند که حکایت از تغییر موضع اتحاد شوروی دارد و باید آن را خطری جدی برای اسرائیل تلقی نمود. تاکنون اتحاد شوروی همواره اسرائیل را به رسمیت شناخته و مدافع عضویت این کشور در سازمان ملل بوده است.»^(۳)

۲

امروز جزئیات بیشتری در خصوص اهداف کشورهای غربی از ارائه طرح قطعنامه اخیر به سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق انتشار یافت، این اطلاعات همچنین حاکی از تلاش‌های موجود به منظور تقویت احتمال پذیرش قطعنامه مذکور توسط ایران است.

روزنامه لوموند (چاپ پاریس) درباره هدف فرانسه از طرح قطعنامه جدید که روز سه‌شنبه

ص: ۲۲۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۱۸، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۴۰ - ۳۴.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی‌بی‌سی، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۲۶ مهرماه توسط سفیر هلند در سازمان ملل ارائه شد، نوشت: «اگر تهران از پذیرفتن پیشنهاد آتش بس خودداری کند دیپلماسی فرانسه می تواند ادعا کند که تمام هم خود را برای تأمین صلح به کار برده است.» این روزنامه با اشاره به منافع ویژه امریکا و انگلیس از مشارکت در تهیه طرح مذکور اضافه کرد: «ایالات متحده امریکا با وجود انکار [اعتراض] کاخ سفید [نسبت به تحویل سوپراتانداردها] می کوشد سیاست خود را در منطقه متوازن سازد، بریتانیا [نیز که] مدتی مردد بود ... نمی خواهد نفوذ فرانسه را در منطقه ای که از دیرباز منطقه تاریخی بریتانیا بوده تسهیل کند.»

به نوشته لوموند، متن قطعنامه مذکور اشاره ای به مسئولیت ها در جنگ ایران و عراق نمی کند، ولی پیشنهاد آغاز تحقیق در این زمینه را مطرح می سازد، زیرا «بدون شک عراق نخواهد پذیرفت که آشکارا به عنوان آغازکننده جنگ معرفی شود.» این روزنامه سپس افزود: «تا آنجا که می دانیم این طرح از پشتیبانی عراق برخوردار است. آقای طارق عزیز معاون نخست وزیر عراق، در اواخر هفته گذشته هنوز هم در نیویورک بود. از طرف دیگر، انتظار نمی رود که اتحاد شوروی این قطعنامه را وتو کند، زیرا در اصل شوروی قاطعانه خواستار آزادی کشتیرانی در تنگه ها است و تحرک تمام نیروهای دریایی این کشور بستگی زیادی به این امر دارد.» لوموند در مورد عکس العمل احتمالی ایران نوشت: «بدون شک پاسخ منفی است و نظر بیشتر دیپلمات ها که پرونده امر را دنبال می کنند و اینجا شاهد اظهارنظرهای خشمگینانه سفیر تهران بوده اند نیز همین است.»

این روزنامه خاطرنشان ساخت: قطعنامه مذکور تا پایان ماه جاری که ریاست شورای امنیت به عهده نماینده اردن است در دستور کار این شورا قرار نخواهد گرفت. زیرا تهران، امان را هم پیمان بغداد می داند. در این مدت باید تماس هایی با ایران گرفته شود. این درحالی است که به نظر نمی رسد الجزایری ها به علت تجربه قبلی آمادگی آن را داشته باشند و دبیرکل سازمان ملل نیز برای فرستادن اولاف پالمه به نمایندگی از خود به تهران تردید دارد. لوموند اضافه کرد: دبیرخانه عمومی سازمان ملل ترجیح می دهد ایرانیان قبلاً موضع خود را اعلام کنند تا مشخص شود آیا امکان سازش بر سر متن قطعنامه مذکور وجود دارد یا خیر. (۱)

۱

درحالی که عربستان سعودی و سایر کشورهای عرب حوزه خلیج فارس می کوشند با برقراری آشتی و بهبود روابط میان عراق و سوریه از گسترش جنگ به منطقه خلیج فارس و به تبع آن قطع جریان نفت جلوگیری کنند، وزیر دفاع عربستان مدعی شد این کشور می تواند بدون نفت نیز به طرز بسیار مطلوبی امورات خود را اداره کند.

سلطان بن عبدالعزیز با بیان این مطلب در پاسخ به سؤالی درباره تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و قطع صدور نفت از خلیج فارس، افزود: «این کشورهای واردکننده نفت هستند که بدون نفت نمی توانند زندگی کنند. [لذا] این سؤال را باید مستقیماً از آنهایی که از نفت وارداتی بهره مند می شوند پرسید.» (۲)

ص: ۲۲۲

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۴، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۴، رم - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

در همین حال، رادیو امریکا در گزارشی به دیدار مقامات بلندپایه عربستان و امارات در دو هفته گذشته از بغداد و دمشق اشاره کرد و گفت: کشورهای عرب حوزه خلیج فارس عقیده دارند در صورت متقاعدشدن سوریه به بازگشایی خط لوله نفت عراق در خاک این کشور، نگرانی از گسترش جنگ برطرف خواهد شد، زیرا این اقدام، عراق را که صادرات نفتش به حدود ۷۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یافته است، متقاعد خواهد ساخت از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه تأسیسات نفتی ایران استفاده نکند. این رادیو افزود: «گفته می شود سوریه این پیشنهاد را مورد مطالعه قرار داده است و منابع دیپلماتیک در دمشق معتقدند که دیدار روز چهارشنبه پرزیدنت حافظ اسد و حسین شیخ الاسلام معاون وزارت خارجه ایران نیز به همین مسئله ارتباط داشته است.»^(۱)

۱

با افزایش ظرفیت صدور نفت عراق از ترکیه، مقامات این کشور اقدامات امنیتی شدیدی را برای حفاظت از لوله نفتی عراق به اجرا گذاشتند. خبرگزاری آسوشیتدپرس ضمن اعلام این مطلب افزود: «این عمل باوجود تأکید ایرانیان مبنی بر عدم حمله به این خطوط، ناشی از ترس مقامات ترکیه می باشد.» آسوشیتدپرس همچنین به نقل از روزنامه کویتی الانباء اعلام کرد: علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، در سفر خود به ترکیه در تابستان گذشته به مقامات این کشور درباره خودداری نیروهای ایران از حمله به لوله نفت عراق در خاک ترکیه اطمینان داده بود. بااین حال ژنرال اورن رئیس جمهور ترکیه به هیئت حاکمه این کشور توصیه کرده است در رابطه با قول های ایران با احتیاط برخورد کنند.^(۲)

در همین حال، ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه، در گفت و گو با مجله الحوادث (چاپ لندن) درمورد صدور نفت عراق از خاک ترکیه گفت: «خط لوله برقرار گردیده و صدور نفت از آن به طور منظم جریان دارد.» وزیر امور خارجه ترکیه همچنین درمورد احتمال ازسرگیری صدور نفت عراق از طریق سوریه اظهار عقیده کرد: «گمان نمی کنم که چنین مسئله ای در شرایط حاضر ممکن باشد و چنانچه این امر صورت گیرد ما از آن استقبال می کنیم. البته چنین احتمالی فعلاً زمینه ای ندارد.»^(۳)

۲

دبیرکل سازمان ملل گزارش گروهی از متخصصان درمورد انهدام تأسیسات هسته ای عراق در ژوئن ۱۹۸۱ توسط رژیم صهیونیستی را به مجمع عمومی این سازمان تسلیم کرد. این گروه که در اجلاس پیشین مجمع عمومی، مأمور تحقیق درباره حمله به تأسیسات هسته ای عراق شده بود، در گزارش خود علاوه بر برآورد خسارات وارد شده به رآکتور و ضربه ای که به برنامه تحقیقاتی این کشور وارد آمده، این حمله را زیان بالقوه برای قوانین و مؤسسات بین المللی دانسته و افزوده است: «اقدام اسرائیل نشان دهنده عدم اقدام به [امضاء] پیمان عدم تکثیر سلاح های هسته ای سازمان ملل و درحقیقت به مبارزه طلبیدن آن و سیستم حفاظتی آژانس بین المللی انرژی اتمی است.»^(۴)

ص: ۲۲۳

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو امریکا، ۲۹/۷/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۷/۱۳۶۲.
 - ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از مجله الحوادث.
 - ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۲۷، سازمان ملل - خبرگزاری یوگسلاوی،

درحالی که قرار بود مذاکرات سازش در لبنان روز پنجشنبه در فرودگاه بیروت برگزار شود، وزیر امور خارجه لبنان اعلام کرد جناح های درگیر در این کشور برای برگزاری مذاکرات صلح در یک "کشور دوست" به توافق رسیده اند. به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت، رفیق حریری میانجی پادشاهی عربستان برای مذاکرات آتش بس در لبنان، گفت که نتیجه تماس های خود با جناح های درگیر و عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه را به اطلاع ایلی سالم وزیر امور خارجه لبنان، رسانده است. وی افزود که «نتیجه، مثبت بوده و همه طرف ها درمورد امکان مذاکرات به توافق رسیدند.» همچنین بنا بر اعلام منابع سیاسی و رادیو فالانژیست ها، این کشور دوست، سوئیس است و احتمال دارد مذاکرات در سفارت لبنان در برن برگزار شود. (۱) این درحالی است که گزارش های رسیده از لبنان از ادامه نبردهای پراکنده در مناطق اقلیم الخروب، جبل، شیاح و حومه جنوبی بیروت میان گروه های متخاصم حکایت دارد. (۲)

تلاش ها برای نزدیک کردن دیدگاه های طرفین اختلاف در سازمان آزادی بخش فلسطین ادامه دارد. در همین حال، مسئله فلسطین در ملاقات معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران و رئیس مجلس ملی فلسطین نیز مورد بررسی قرار گرفت. خبرگزاری فلسطینی وفا، که توسط هواداران یاسر عرفات اداره می شود، اعلام کرد: رهبر فلسطین و نیروهای هوادار وی با برنامه اصلاحات و اتحاد سازمان آزادی بخش فلسطین که یکشنبه گذشته از سوی جبهه خلق برای آزادی فلسطین و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین ارائه شد، موافقت کردند. (۳) به گزارش خبرگزاری کویت، رهبران این دو جبهه در این طرح «خواستار تقویت رابطه با سوریه شدند و طرح صلح خاورمیانه ای ریگان را نیز درمورد تشکیل یک کنفدراسیون اردنی - فلسطینی رد کردند.» خبرگزاری یونایتدپرس از عمان نیز گزارش داد: دو تن از اعضای بلندپایه جنبش الفتح با شاه حسین پادشاه اردن، ملاقات کردند و خواستار حمایت وی از عرفات شدند. بر پایه این گزارش، «پادشاه اردن حمایت خود را از مشروعیت و وحدت سازمان آزادی بخش فلسطین و استقلال فلسطین در اتخاذ تصمیمات خود ابراز داشت.» (۴)

مسئله فلسطین و اوضاع کنونی منطقه غرب آسیا، امروز در دیدار حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران، با خالد الفهوم رئیس مجلس ملی فلسطین در دمشق نیز مورد بررسی قرار گرفت. به نوشته روزنامه کیهان، معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران با اشاره به انقلاب فلسطین به عنوان یک مسئله راهبردی در تشریح سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در این باره گفت: «ما معتقدیم که انقلابیون فلسطین باید در بالاترین حد قدرت و توان خود در مقابل دشمن صهیونیستی به نبرد ادامه دهند.» (۵)

ص: ۲۲۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳.

۳- همان، ص ۲.

۴- روزنامه کیهان، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۵- روزنامه کیهان، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

در ادامه عملیات والفجر ۴ در محور مریوان، تلاش لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای تصرف ارتفاعات سنگ معدن و کله قندی در جنوب پنجوین، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) برای تصرف ارتفاعات مشرف بر پنجوین (۱۵۳۰ و ۱۴۷۰) و لشکر ۲۵ کربلا به همراه تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان برای تصرف ارتفاع خلوزه ۲ و بخش باقیمانده از قله های هفت توانان، باوجود کسب برخی موفقیت های اولیه، حاصلی در بر نداشت.

لشکر ۱۴ امام حسین (ع) که قرار بود نیروهایش را ساعت ۲۱ از عقبه خود در بایوه به سمت نقطه درگیری بیاورد، با دو ساعت تأخیر اقدام به این کار کرد. نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) نیز حرکت خود را از ساعت ۲۱:۳۰ از تپه شهدا به سمت هدف آغاز کردند.

لشکر ۱۴ امام حسین (ع) از همان آغاز عملیات با مشکلاتی مواجه شد: در ابتدا خودروی حامل نیروهای راهنمای عملیات که از منطقه شناخت قبلی داشتند واژگون شد و اکثر آنها شهید یا زخمی شده و از منطقه عملیاتی خارج شدند. این حادثه در نتیجه عملیات امروز تأثیر زیادی داشت. علاوه براین، نیروهای این لشکر، در مسیر حرکت در شیار بین ارتفاع تخم مرغی و پاسگاه بناسوته با آتش سنگین و پرحجم توپخانه های عراقی مواجه شدند و تلفات فراوانی به آنان وارد آمد. این نیروها در ادامه پیشروی باتوجه به آنکه نیروهای راهنما دچار حادثه شده بودند، صرفاً با اتکاء به گرای منطقه هدف و با استفاده از قطب نما به سوی هدف حرکت کردند، اما به علت آشنانبودن به منطقه، در میان انبوه درختان که بر اثر اصابت گلوله های عراق بسیاری از آنها آتش گرفته بود، گیر افتادند. دود غلیظ ناشی از آتش گرفتن درختان به حدی بود که نفس کشیدن را برای نیروها مشکل کرده بود،

علاوه بر آن انبوه درختان نیز مانع حرکت نیروها می شد. (۱) - (۲)

در پی بروز این مشکلات، حسین خرازی در ساعت ۱:۳۰ بامداد، در تماس بی سیم با علی رضائیان فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه، ضمن تشریح وضعیت، تدبیر خود مبنی بر تغییر مسیر برای رسیدن به هدف را به اطلاع وی رساند و یادآور شد که تغییر مسیر دو ساعت طول خواهد کشید. در بررسی های بعدی که در مقرر فرماندهی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) بر روی مسیر جدید انجام شد، برخی فرماندهان این یگان همچون علی زاهدی، محمدرضا ابوشهاب و حسن آقایی با این استدلال که تغییر مسیر نیروها زمان می برد و تا آن موقع هوا روشن خواهد شد، با این پیشنهاد مخالفت کردند. (۳)

با توجه به این وضعیت، فرماندهی عملیات پیشنهاد لشکر ۱۴ امام حسین (ع) را درباره عقب نشینی نیروها و بازگشت به مواضع اولیه پذیرفت. (۴)

از سوی دیگر، فرماندهی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) با آگاهی از وضعیت پیش آمده دچار تزلزل شد. زیرا نیروهای این یگان قرار بود در جناح راست لشکر ۱۴ امام حسین (ع) عمل کنند و عدم پیشروی لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، جناح چپ این لشکر را تهدید می کرد. قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در جواب رضائیان که گفت: «اگر در قسمت [لشکر] امام حسین (ع) تغییراتی اتفاق افتاد، شما توجه نکنید و با اتکاء به خودتان بایستید» با تعجب پرسید: «توجه نکنیم؟! ... کار ما با [لشکر] امام حسین (ع) یکی است.» (۵) با این حال، با اصرار فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) عملیات خود را در ساعت ۲:۳۰ بامداد شروع کرد.

این یگان در اوایل درگیری موفقیت های قابل ملاحظه ای کسب کرد و تا صبح توانست قسمت هایی از ارتفاعات غرب و شرق هرگنه و جنوب شرقی پنجوین از جمله ارتفاع ۱۵۳۰ را تصرف کند، ولی قله غرب هرگنه همچنان در دست دشمن باقی ماند. بعد از استقرار نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) روی این ارتفاعات، به دلیل خالی بودن جناح لشکر، بی ثباتی نبردهای روی

ص: ۲۲۸

۱- حسن آقایی فرمانده محور لشکر ۱۴ امام حسین (ع) درباره فشار وارد شده به نیروها که مانع از پیشروی آنها شده بود مطالبی را در جمع فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه بیان کرد. وی گفت: «بچه ها از لای درخت ها حتی جلوی پایشان را هم نمی دیدند. دشمن مرتب آتش می کرد. گردان ها [به یکدیگر اتصال نداشتند]، دستشان از یکدیگر جدا شده بود [اتصال عملیات ممکن نبود]. تعدادی هم خوابیده بودند که آتش دشمن روی آنها قرار نگیرد. دست این افراد از هم جدا شده بود. بچه ها با وضعیت بدی در جنگل پراکنده شده بودند. برادر خرازی از پشت بی سیم نمی توانست موضوع را برساند که ما این وضعیت را داریم، فقط می گفت که در اینجا درخت های انبوهی است که ما نمی توانیم از آن عبور کنیم. البته ما هم بیشتر از این برای او تشریح نکرده بودیم. از بالا- و پایین بچه های ما را خمپاره ۸۱ کاتیوشا و ۱۳۰ هم از وسط می کوبیدند. اصلاً به طور کلی معبرها را بسته بودند. غیر از جنگل که آن هم آتش سوزی شد که سابقه نداشت. ما در اینجا حدود ۷۰ زخمی و ۲۰ الی ۲۵ نفر شهید دادیم.» (سند شماره ۱۸۵۳ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی وضعیت اولویت اجرای عملیات شیلر والفجر ۴، (قرارگاه خاتم، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۴)، ص ۲۴)

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، ص ۷۵.

۳- سند شماره ۲۹۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، اصغر معرفت جو، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۷۳؛ و- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش عملیات لشکر ۱۴ امام حسین در والفجر ۴، راوی قرارگاه حمزه، محمدرضا دیانی، صص ۴۴ و ۴۵.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۷۶.

ارتفاعات و فشار عراق از دو طرف، فرمانده این لشکر، در مشورت با قرارگاه مقدم حمزه تصمیم به عقب نشینی گرفت. بدین ترتیب تا ساعت ۹:۰۰ صبح، پس از تخلیه شهدا و مجروحان، نیروهای این یگان به عقب برگشتند.^(۱)

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع)، در ساعت ۴ بامداد، وضعیت کلی یگان خود را به علی رضائیان که در قرارگاه فرماندهی این لشکر حضور یافته بود، این طور توضیح داد: از سه طرف (سنگ معدن، کله قندی و تپه هفت توانان) ما را می زنند تعداد زیادی از نیروهای دو گردان که وارد عمل شده بودند، شهید یا زخمی شده اند.^(۲) راه ماشین رو نداریم و اکثر زخمی ها مانده اند و یک گروهان احتیاطی را که وارد شده بود، دستور دادم که به عقب برگردند. وی با ناراحتی گفت: «من که دیشب گفتم اگر لشکر ۱۴ امام حسین(ع)، عمل نکند، من هم نمی توانم عمل کنم.»^(۳)

در سمت راست (شمال) لشکر ۴۱ ثارالله(ع) نیز قرارگاه حمزه ۴ (لشکر ۲۵ کربلا و تیپ ۲ از لشکر ۲۸ کردستان ارتش) برای تکمیل اهداف شب های گذشته (کامل کردن بخش های تصرف شده هفت توانان و تصرف خلوزه ۲)، به همراه سایر یگان ها با دو گردان ادغامی وارد عمل شد. این قرارگاه که برای تصرف خلوزه ۲ یک گردان و برای تکمیل تصرف ارتفاع هفت توانان نیز یک گردان در نظر گرفته بود، با وجود پیشروی های اولیه نتوانست اهداف خود را تأمین کند.

راوی قرارگاه مقدم حمزه که به همراه علی رضائیان فرمانده این قرارگاه، در ساعت ۴:۳۰ بامداد برای بررسی مشکلات قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ به مقر فرماندهی لشکر ۲۵ کربلا- رفته بود، در ترسیم اوضاع عمومی و عملکرد این یگان نوشته است: ساعت ۴:۳۰ دقیقه بامداد است، پیش کوسه چی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا رفتیم؛ یک گردانش به خلوزه ۲ رفته و در همان جا مانده، آتش دشمن خیلی زیاد بود، این گردان که با ارتش هم ادغام شده است، خیلی تلفات داده اند و زمین گیر شده است. از یک گردان تقریباً نصف آنها شهید و زخمی شده اند، گردانی هم که به هفت توانان رفته بود، نرسیده به قله زمین گیر شده اند. فرمانده گروهان ارتش شهید شده، ضمناً رساندن آب و غذا و مهمات هم خیلی سخت است، شهدا و زخمی ها روی خلوزه ۲ و هفت توانان مانده اند. کوسه چی می گوید هرچقدر هم که نیرو وارد کنیم، اینجا نمی شود عمل کرد.^(۴)

راوی قرارگاه خاتم نیز در نگاهی اجمالی به اجرای عملیات در این شب، روند لحظه به لحظه وقایع را چنین توصیف کرده است: «ساعت ۲۴ است. هنوز لشکر ۱۴ امام حسین(ع) آمادگی خود را اعلام نکرده است. در ساعت ۱۸ [دقیقه بامداد]، گردان های این لشکر به سمت هدف پیش می روند. ساعت ۳۰ [دقیقه] بامداد، نیروهای لشکر ۲۵ کربلا اعلام می کنند که به دامنه خلوزه ۲ رسیده اند و در هفت توانان هنوز [سمت چپ] درگیر نشده اند. ساعت ۱:۲۵، فرمانده قرارگاه [مقدم] حمزه به فرماندهی لشکر ۲۵ کربلا- [کوسه چی] اطلاع می دهد که دشمن در مسعود، نزره و کلو (سمت چپ

ص: ۲۲۹

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۷۶.

۲- تعدادی از شهدا از افراد کادر این لشکر بودند. توضیحات راوی لشکر ۴۱ ثارالله(ع) در این باره در ضمیمه این گزارش آورده شده است.

۳- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، محمدرضا دیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۶.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۷۶؛ و- سند ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ و ۱۶.

و جلو) نیرو دارد و توصیه می کند که مواظب باشید. در ساعت ۱:۳۵، لشکر امام حسین (ع) اعلام می کند که در راه رسیدن به هدف به مشکلاتی برخورد کرده و جهت تعویض مسیر هم فرصت نیست، از این رو، از قرارگاه کسب تکلیف کرد. در ساعت ۱:۴۰، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) اعلام کرد که راهنمای گردان دچار اشتباه شده و به دنبال معبر جدید هستند. در ساعت ۱:۴۵، لشکر ۲۵ کربلا اعلام کرد که به بالا-ترین قله ارتفاع خلوزه ۲ رسیده است. نیم ساعت بعد، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) خبر داد که درگیر شده و در یال هرگنه درحال پیشروی است. غلامعلی رشید به لشکر ۲۵ کربلا-اعلام می کند که برای پاک سازی کامل به مارو و پشت خلوزه نیرو بفرستد. ساعت ۳:۱۲، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) از درگیری شدید و تصرف یک قله خبر می دهد. دیگر خبرهای رسیده نیز حاکی از پیشروی و موفقیت نیروهای این لشکر است. ساعت ۴:۱۲، لشکر ۲۵ کربلا اعلام می کند که به یال های آخر هفت توانان رسیده اند و پیشروی ادامه دارد. ساعت ۴:۱۸، لشکر ثارالله (ع) از تصرف هدف های این یگان خبر می دهد، ولی فرمانده این لشکر از عدم تأمین جناح چپ خود [لشکر ۱۴ امام حسین (ع)] نگران است. ساعت ۴:۲۵، فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) اعلام می کند که کار گره خورده است و امکان دارد اهداف تصرف نشود. «راوی در پایان، گزارش خود را این گونه جمع بندی کرده است: «گویا لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نمی تواند راه را برای قله ها پیدا کند و موفق نمی شود روی کله قندی و سنگ معدن برود. لشکر ۴۱ ثارالله (ع) هم نمی تواند قله غرب هرگنه را بگیرد. لشکر ۲۵ کربلا هم موفق به پیشروی کامل به سوی خلوزه ۲ نمی شود و هم نمی تواند هفت توانان را کاملاً پاک سازی کند.» (۱)

از سوی دیگر، هم زمان با عملیات نیروهای خودی در محور مریوان، نیروهایی از لشکر ۳۱ عاشورا و لشکر ۸ نجف در یک اقدام مشترک و البته بدون هماهنگی با قرارگاه مقدم حمزه، برای تصرف ارتفاعات براله و سربراله در محور بانه اقدام کردند و توانستند ارتفاع براله را به تصرف در آورند. (۲)-(۳)

۱

تحركات ارتش عراق در منطقه عملیاتی والفجر ۴ به منظور بازپس گیری مناطق از دست رفته و ضربه زدن به عقبه های نیروهای خودی امروز نیز ادامه یافت و علاوه بر پاتک های شدید، توپخانه ها و هواپیماهای عراقی مناطقی را در شرق بانه و پنجوین با گلوله های شیمیایی هدف قرار دادند.

ص: ۲۳۰

۱- سند شماره ۴۲۳۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۳)، صص ۲۶ و ۲۵.

۲- هرچند در ابتدا گفته شد که ارتفاع سربراله هم به تصرف درآمده است، ولی در بررسی های بعدی این موضوع تأیید نشد. (سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دینانی، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰)

۳- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۰.

نیروهای دشمن به منظور بازپس گیری ارتفاعات محور بانه چندین پاتک سنگین اجرا کردند. اولین پاتک در ساعت ۱۱، با بهره گیری از یک تیپ پیاده و حدود ۵۰ تانک و پشتیبانی بالگرد انجام شد و نیروهای عراقی تا یک صد متری خاکریز احداث شده بین دو ارتفاع لری و کنگرک پیشروی کردند، اما با واکنش نیروهای لشکر ۸ نجف و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان سرکوب شده و با تحمل تلفاتی به عقب برگشتند.

پاتک دوم ارتش عراق نیز که صبح امروز در محور کنگرک و گرمک اجرا شد، ناکام ماند. ساعت ۱۶، دشمن بار دیگر با یک تیپ پیاده و ۸۰ تانک به خاکریز بین لری و کنگرک حمله کرد و توانست حدود ۱۵۰۰ متر از این خاکریز را که نیروهای تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان در آن مستقر بودند، به اشغال خود درآورد. در این پاتک، دشمن ۱۱ تانک که اغلب آنها از عراقی ها به غنیمت گرفته شده بود و تعدادی از خودروهای زرهی و دستگاه های مهندسی را که در پشت خاکریز بودند، منهدم کرده و تعدادی از نیروهای ارتش را هم به اسارت گرفت. در پی این اقدام نیروهای لشکر ۸ نجف و باقیمانده افراد تیپ ۲ لشکر ۲۸ با به کارگیری واحد زرهی ضمن جلوگیری از پیشروی نیروهای دشمن، توانستند آنان را به عقب برانند. در این درگیری شدید که حدود شش ساعت طول کشید، تعداد زیادی از نیروهای عراقی کشته و ۱۱۰ نفر از آنان نیز اسیر شدند، همچنین چندین تانک و نفربر عراقی منهدم شد و چند تانک نیز به غنیمت درآمد. (۱)

در همین حال، هواپیماهای عراقی در ساعت ۱۵:۳۰، روستای مجسه و سبدلو در شمال شرقی شهر بانه را بمباران کردند. در این حملات ۱۳ تن از اهالی این روستاها زخمی شدند. توپخانه های دوربرد ارتش عراق نیز چند گلوله به سوی این شهر شلیک کردند که همه آنها به تپه های غرب شهر اصابت کرد و تلفات و خساراتی به بار نیاورد. (۲)

علاوه بر این، توپخانه های عراقی با گلوله های شیمیایی ارتفاعات شرق پنجوبین را گلوله باران کردند که بر اثر آن ۲۲ تن از نیروهای نظامی دچار مصدومیت شیمیایی شدند. سوزش و آب ریزش چشم ها، تاری دید، خارش پوست، تنگی نفس، سرفه و بی اشتها و تغییر رنگ پوست در نواحی چین دار بدن از عوارض عمومی این مصدومیت ها بود. در بررسی های اولیه پزشکان اعلام کردند که ماده استفاده شده در گلوله های شیمیایی "نیتروژن موستارد" بوده است. (۳)

۱

در جلسه ای که به منظور بررسی عملکرد شب گذشته و امروز یگان های خودی با حضور فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه برگزار شد، (۴) درباره تصرف ارتفاع خلوزه ۲ و اهمیت و حساسیت

ص: ۲۳۱

۱- سند شماره ۴۲۷۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۵)، صص ۱۱ و ۱۲؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۷ تا ۷۸؛ و- سند شماره ۳۲۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر ۸ نجف در عملیات والفجر ۴، محمدعلی خرمی، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶۸ و ۲۸۶.

۲- سند شماره ۸۰۶۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره فرماندهی اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بانه به استانداری کردستان، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۳۰۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند

شماره ۳۲۰۵۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳؛ و- محمدباقر نیک خواه، جنایات جنگی (حملات شیمیایی عراق در جنگ با ایران)، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۱، ص ۱۱۳.

۴- در این جلسه حسن آقایی، محمدرضا ابوشهاب، محمد باقری، غلامحسین بشردوست، علی تجلائی، سرهنگ جمالی، حسین خرازی، حسن دانایی فر، غلامعلی رشید، محسن رضایی، داود رنجبر (راوی قرارگاه خاتم)، علی زاهدی، عزیز جعفری، علی فدوی و مرتضی قربانی حضور داشتند.

آن در منطقه بحث و گفت و گو شد و فرماندهان به اتفاق بر اهمیت کلیدی این ارتفاع تأکید کردند.

غلامعلی رشید با ارزیابی اهمیت این ارتفاع از دیدگاه نظامیان عراق گفت: «تا زمانی که این ارتفاع در دست دشمن است، امید دارد که پنجوین را حفظ کند، این ارتفاع تأمین پنجوین است. به همین خاطر دشمن خیال دارد به این ارتفاع بچسبد و پنجوین را حفظ کند.» رشید همچنین اجرای پاتک های متعدد عراق در محور بانه را ناشی از موقعیت مهم این ارتفاع و نقش محوری آن برشمرد و افزود: «اگر خلوزه ۲ گرفته شود، فشار دشمن کم می شود، فشارهایی که به احمد کاظمی [لشکر ۸ نجف] وارد می شود به این علت است که خلوزه ۲ در دست دشمن است و او جرئت می کند که بین لری و کنگرک پاتک کند.» (۱)

علی رضائیان نیز اعتقاد داشت اگر ارتفاع خلوزه تصرف شود، دیگر دشمن نمی تواند جای پای داشته باشد. محسن رضایی هم با تأکید بر تصرف این ارتفاع گفت: «باید خلوزه را بچسبیم و عمل کنیم.» (۲)

براین اساس، حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، پیشنهاد داد این یگان با همکاری لشکر ۸ نجف، برای تصرف خلوزه ۲ وارد عمل شود، ولی در ادامه مباحث مشخص شد توان عملیاتی لشکر ۸ نجف برای تصرف ارتفاع کانی مانگا در نظر گرفته شده است و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز باید بین اجرای عملیات در پنجوین و تصرف خلوزه ۲ یکی را انتخاب کند که حسین خرازی به دلیل تعلق خاطری که به منطقه پنجوین داشت، این منطقه را برگزید. فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در این باره گفت: «قول دادیم در پنجوین حتماً عملیات بکنیم، چون اینجا شهید داده ایم.» وی باینکه عملیات در محور پنجوین را انتخاب کرد، همچنان بر تصرف ارتفاع خلوزه ۲ تأکید داشت.

در ادامه این جلسه، عزیز جعفری از زاویه ای دیگر و با توجه به اهداف اصلی عملیات که تصرف ارتفاع سورن نیز از جمله آن بود، مطالبی بیان کرد. وی پیشنهاد داد لشکر ۸ نجف برای ادامه عملیات روی کانی مانگا از محور بانه با هدف بستن تنگه روکان (بین سورن، پنجوین و کانی مانگا) وارد عمل شود و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز در قله شمالی سورن به منظور تهدید شهرک نالپاریز و بستن جاده نالپاریز به پنجوین در غرب کانی مانگا حمله کند. پس از آن لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) عملیات لشکر ۱۴ امام حسین (ع) را برای تصرف سایر قله های سورن ادامه دهد و لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۴۱ نارالله (ع) هم در اقدامی مشترک برای تصرف ارتفاع خلوزه ۲ وارد عمل شوند. (۳)

در ادامه گفت و گوها، بار دیگر تصرف سورن مورد بحث قرار گرفت، ولی نبود یگان مناسب برای اجرای این مأموریت مانع از نتیجه گیری قطعی در این باره شد: درمورد عملیات روی ارتفاع خلوزه ۲ هم تصمیم مشخصی اتخاذ نگردید. (۴)

ص: ۲۳۲

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۷۷؛ و- سند شماره ۴۲۷۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۸)، داوود رنجبر، ص ۸.

۲- سند شماره ۴۲۷۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۸.

۳- سند شماره ۴۲۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۵)، داوود رنجبر، ص ۱۲.

۴- سند شماره ۴۲۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶ - ۷.

فرمانده سپاه یکم عراق امروز مدعی شد که عملیات ایران که از چهارشنبه شب شروع شده، به شکست کامل انجامیده است. وی همچنین ادعا کرد که تاکنون ۴۷۳۵ تن از نظامیان ایران کشته شده اند و در حالی که رزمندگان ایرانی مواضع و ارتفاعات بسیاری را به تصرف خود درآورده اند، این فرمانده عراقی مدعی شد که مواضع ارتش عراق در منطقه عملیاتی مستحکم است. (۱) به گزارش رادیو صوت الجماهیر، فرمانده سپاه یکم در نامه ای ضمن اعلام بازپس گیری تپه ۱۵۲۴ در منطقه پنجوین ادعا کرده که ایران رسماً به شکست ارتش و عقب نشینی سریع نیروهای خود به طرف تپه های دوردست اعتراف کرده است. (۲)

ستاد فرماندهی کل عراق نیز در اطلاعیه شماره ۱۲۵۶ خود با تکرار این ادعاها، آمار اغراق آمیزی از خسارت های وارد شده به نیروهای ایران ارائه داد. انهدام ۱۳ تانک و نفربر، ۶ قبضه توپ ۱۰۶ میلی متری به همراه خدمه، ۲ قبضه توپ، همچنین ۱۶ دستگاه خودرو که ۹ دستگاه آن حامل نفرات بود و انهدام ۷ دستگاه لودر و یک قبضه ضد هوایی از جمله موارد ادعایی عراق در این اطلاعیه بود. (۳)

امروز نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) با اجرای سه عملیات نفوذی تلفات و خسارت هایی به نظامیان عراق وارد کردند. با توجه به تداوم عملیات والفجر ۴ در دهانه شیلر و به هم ریختگی خطوط دفاعی عراق و نیز امکان نفوذ به عمق خاک این کشور، فرصت مناسبی دست داده تا نیروهای ستاد جنگ های نامنظم با استعداد محدودی از خطوط نه چندان منسجم عراقی ها عبور کرده و عملیات های انهدامی انجام دهند.

بزرگ ترین عملیات های امروز نفوذ به شانه دری در محور پنجوین - سیدصادق بود. در جریان این عملیات یک گروه رزمی به استعداد ۶۰ نفر به شهر شانه دری عراق نفوذ کرده و به مدت دو ساعت بخش هایی از این شهر را به کنترل خود درآوردند. این نیروها با حمله به یک ستون عراقی که قصد هجوم به نیروهای خودی را داشت، یک جیب فرماندهی و ۳ دستگاه کامیون نظامی و یک تانکر آب را منهدم کردند، علاوه بر این ۱۰ گلوله آر.پی. جی نیز به داخل یک مقر نظامی شلیک کرده و یک ستاد استخبارات عراقی را با انواع سلاح ها هدف قرار دادند. ستاد جنگ های نامنظم در گزارش خود از این عملیات، به استقبال پر شور مردم شهر از نیروهای عمل کننده اشاره کرده و آورده است: اهالی شانه دری به هنگام عملیات نیروهای خودی در خانه های خود را به روی آنها می گشودند تا در صورت نیاز در آنجا پناه بگیرند. در این گزارش از تلفات و خسارت های وارد شده به نظامیان عراق آماری داده نشده است. (۴)

در اقدام دیگری یک گروه چریکی از نیروهای ستاد جنگ های نامنظم به پایگاه شریان در

ص: ۲۳۳

-
- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶.
 - ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو صوت الجماهیر، ۳۰/۷/۱۳۶۲.
 - ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱ و ۲.
 - ۴- سند شماره ۳۱۷۶۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۳.

استان سلیمانیه عراق حمله و ۱۲ گلوله آر.پی.جی و چندین گلوله خمپاره ۶۰ میلی متری به این پایگاه شلیک کردند. در این عملیات ساختمان پایگاه به شدت آسیب دید و یک خمپاره انداز نیز منهدم شد و ۳ تن از نظامیان عراقی هم زخمی شدند. (۱)

در همین روز، نیروهای خودی با همکاری افراد حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) به پایگاه ضدچریکی چغال آوا حمله کردند و به مدت یک ساعت آنجا را با انواع تیربار و ۵ گلوله آر.پی.جی ۷ زیر آتش گرفتند. (۲)

۱

تجاوزهای هوایی و حملات عراق به مناطق غیرنظامی و مسکونی شهرهای ایران از امروز وارد فاز جدیدی شد و ارتش عراق علاوه بر گلوله باران شهرهای خرمشهر و آبادان، با موشک دو شهر مسجدسلیمان و دزفول را هدف قرار داد که خسارت های جانی و مالی فراوانی در پی داشت.

در ساعت ۱۶:۳۰ امروز، عراق دو موشک به مسجدسلیمان پرتاب کرد. بر اثر اصابت این موشک ها به محله سبزآباد این شهر، چندین باب خانه و مغازه تخریب شد یا خسارت دید. بلافاصله مردم شهر برای کمک به آسیب دیدگان در محل حادثه حضور یافتند. یک ساعت بعد، (ساعت ۱۷:۳۰) و درحالی که مردم مشغول عملیات خاک برداری و بیرون آوردن شهدا و زخمی ها بودند، موشک دیگری به همان محل اصابت کرد. به علت ازدحام جمعیت در این منطقه، آمار تلفات به شدت افزایش یافت. بر اثر این حملات موشکی ۱۱۰ تن شهید و ۳۵۰ نفر زخمی شدند، همچنین ۲۷ منزل مسکونی و ۲۹ مغازه به کلی ویران شد، به ۳۵۰ مغازه و ۱۸۶ منزل مسکونی نیز خسارت هایی وارد شد و ۱۱ خودرو هم در آتش سوخت. (۳)

شهرستان دزفول نیز در ساعت ۱۷:۳۰ هدف چندین راکت هواپیماهای عراق قرار گرفت و متعاقب آن در ساعت ۱۷:۴۰ یک موشک به این شهر اصابت کرد. در این حادثه ۴۵ تن شهید و ۱۵۰ نفر هم زخمی شدند و در خیابان امام خمینی، مسجد جامع، ۶۰ منزل مسکونی و ۴۵ باب مغازه و خیابان آیت الله منتظری این شهر تخریب شد. (۴)

به دنبال این حادثه، شورای مرکزی ائمه جمعه، استانداری و سازمان تبلیغات اسلامی خوزستان، در این استان سه روز عزای عمومی و فردا را نیز در شهرهای مسجدسلیمان و دزفول تعطیل اعلام کردند. (۵)

امروز شهرهای آبادان و خرمشهر نیز همانند روزهای گذشته هدف حملات توپخانه ای ارتش عراق قرار گرفت. در آبادان بخشی از یک ساختمان اداری، یک مدرسه و ۴ منزل مسکونی بر اثر اصابت گلوله توپ های دوربرد عراقی تخریب شد. در خرمشهر نیز به گمرک، راه آهن، پل نو، دیری فارم، نیروی دریایی، کوت شیخ و اطراف کشتارگاه چندین گلوله توپ و خمپاره اصابت کرد و خسارت هایی به بار آمد. در این گلوله باران ها ۱۲ تن زخمی شدند و یک تن نیز به شهادت رسید. (۶)

ص: ۲۳۴

۱- سند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم مشترک ارتش و سپاه (منطقه بانه، مریوان و جوانرود) به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۱۸۲۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزاچا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۸۰۸۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۸ (مرکز فرماندهی) به سپاه پاسداران

(فرماندهی کل)، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری خوزستان به نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ۸ به مرکز فرماندهی ستاد مرکزی، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به گیرندگان، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۲۷۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی لشکر ۲۱ حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱.

۴- سند شماره ۸۰۶۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۴/۸/۱۳۶۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۶- سند شماره ۲۹۰۷۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۵۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار آبادان به استانداری خوزستان (دفتر سیاسی انتظامی)، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۸۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۱/۸/۱۳۶۲.

پس از حملات موشکی عراق به مسجدسلیمان و دزفول، رژیم حاکم بر این کشور برخلاف دفعات قبل به این اقدام اعتراف کرد. در این راستا سخنگوی نظامی عراق از به کارگیری موشک های زمین به زمین در این حملات خبر داد، ولی به نام دو شهر هدف اشاره ای نکرد. (۱)

رادیو بی بی سی در بخش فارسی خود خبر حمله موشکی عراق به شهرهای مسجدسلیمان و دزفول را پخش کرد و ضمن اعلام تلفات و خسارت های واردشده در این حملات، بدون اشاره به ماهیت غیرانسانی و حتی خلاف قوانین بین المللی این گونه عملیات ها، به نوعی درصدد توجیه این اقدام عراق به عنوان یک عملیات تلافی جویانه برآمد. در بخشی از گزارش بی بی سی آمده است:

طبق اعلام خبرگزاری ایران، تعداد کل تلفات حمله موشکی عراق به دزفول و مسجدسلیمان به ۱۴۵ تن رسیده است. مقامات عراق گفته اند که این حملات موشکی عراق به تلافی تازه ترین حملات نیروهای ایران در ناحیه شمالی جبهه و گلوله باران دهکده های مرزی عراق بوده است.

جان رنو یکی از مفسران بخش شرقی بی بی سی گفت: درحالی که گروه های امدادی در مسجدسلیمان و دزفول اجساد بیشتری را کشف کردند، خبرگزاری ایران آمار تازه تعداد تلفات را انتشار می دهد. طبق آخرین خبر رسیده، تاکنون ۱۱۰ نفر در مسجدسلیمان و ۳۵ نفر در دزفول کشته شده اند. براساس گزارش خبرگزاری ایران، مسجدسلیمان و دزفول هرکدام هدف سه موشک عراق قرار گرفته اند. مفسر بی بی سی با اشاره به فاصله بعید این دو شهر با مرز افزود:

حملات موشکی عراق به این دو شهر نشان دهنده قدرت عراق در حمله به مواضع دور از مرز ایران می باشد، اما باید گفت که حملات مشابه قبلی عراق فقط موجب راسخ ترشدن تصمیم هیئت حاکمه ایران برای ادامه جنگ شده است.

به نظر می رسد که دزفول یکی از هدف های مورد علاقه عراقی هاست. بیش از بیست روز پیش، مقامات ایران از تلفات و ضایعات ناشی از یک حمله موشکی عراق به دزفول خبر داده بودند، در آن حمله نیز عراق سه موشک به کار برده بود.

طبق اخبار رسیده از تهران، مسجدسلیمان نیز هدف موشک قرار گرفته است و حتی تعداد تلفات ناشی از این عملیات بیش از تلفات شهر دزفول بوده است. این بار عراق علناً به استفاده از موشک های دوربرد علیه ایران اذعان کرده است. (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی بازتاب حمله موشکی عراق به شهرهای مسجدسلیمان و دزفول را در رادیوهای خارجی مورد بررسی قرار داده است.

به گزارش این خبرگزاری رادیوهای عربی منطقه از جمله دوی، کویت و ریاض در بخش های خبری خود هیچ گونه اشاره ای به حمله وحشیانه موشکی صدامیان به شهرهای مسجدسلیمان و دزفول نکرده اند.

ص: ۲۳۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳.

۲- همان، صص ۲۳ و ۲۴.

راديو قاهره در بخش خبري ساعت ۸:۳۰، ابتدا خبر خود را به نقل از اطلاعیه های دو طرف ایران و عراق شروع کرده و در پایان اشاره ای به حمله موشکی صدامیان به شهرهای ایران کرده و آمار تلفات این عمل وحشیانه را به نقل از ایران ذکر کرد(۱).

راديوهای بی بی سی و امریکا در بخش های خبري به زبان فارسی کم و بیش تمامی خبر مربوط به این جنایت را به نقل از خبرگزاری رسمی ایران پخش کردند، ولی بخش های خبري انگلیسی این دو راديو خود به مراتب خلاصه تر از بخش های فارسی این خبر را اعلام و همراه این مطلب گزارش هایی درباره مین گذاری آبراه بندر امام خمینی را نیز پخش کردند.

راديوهای دوبي و اسرائیل به زبان انگلیسی در مورد این جنایت هولناک مطلقاً سکوت اختیار کردند و راديو دوبي طبق معمول فقط بیانیه نظامی رژیم عراق را پخش کرد.

راديوهای انگلیسی زبانی که خبر حمله موشکی را پخش کرده اند افزوده اند که عراق در این مورد مطلبی اعلام نکرده است.

راديو کلن در بخش عربي ساعت ۷:۴۵ خود، حمله موشکی صدامیان به شهرهای مسجده سلیمان و دزفول را به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی پخش کرد. این راديو حمله موشکی صدامیان را به سه شهر ایران از جمله مریوان ذکر کرد. بخش فارسی ساعت ۱۳:۳۰ این راديو نیز خبري مشابه بخش عربي بامدادی این راديو پخش کرد.

راديو دهلی فارسی ساعت ۱۳ در رابطه با حمله موشکی صدامیان به چند شهر ایران به نقل از رئیس ستاد ارتش عراق به رقم تلفات این حادثه اشاره کرده و در پایان نیز ادعای رژیم عراق مبنی بر ناامن کردن خلیج فارس را منعکس کرد. بخش فارسی شامگاهی این راديو خبر حمله موشکی صدامیان کافر به چند شهر ایران را مجدداً پخش کرد. راديو ترکیه فارسی نیز ساعت ۱۷ به نقل از تلویزیون ایران به آمار تلفات حمله موشکی عراق اشاره کرد.

راديو امریکا در بخش فارسی ساعت ۲۱:۳۰ خود به نقل از اعلامیه سخنگوی نظامی رژیم عراق به حمله موشکی به چند شهر خوزستان اشاره کرد و شهدای آن را به نقل از منابع ایران ۱۶۰ نفر اعلام کرد.(۲)

۱

اخذی عناصر کومه له از اهالی روستایی در شمال غرب سنندج از مهم ترین اقدامات امروز عناصر ضدانقلاب در مناطق کردنشین غرب کشور بود. در همین حال فرمانده سپاه پیرانشهر نیز گزارشی از عملکرد یک ماهه این سپاه ارائه داد.

در شمال غرب سنندج ۳۰ تن از عناصر سازمانی کومه له که مسلح به اسلحه ژ۳ و کلاشینکف بودند، وارد روستای علی آباد شده و پس از گرفتن آذوقه و سایر مایحتاج خود روستا را ترک کردند.(۳)

ص: ۲۳۶

۱- همان، صص ۲۱ و ۲۲.

۲- همان.

۳- سند شماره ۳۳۹۵۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۸/۹/۱۳۶۲.

علاوه بر این، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیز در گزارشی اعلام کرد: ۵۰ تن از افراد سازمان کومه له چند روز پیش به روستای گلیه در جنوب شرقی میوان هجوم آورده و به زور اسلحه ۱۴۰ گونی گردو(۱) از اهالی این روستا گرفته و سپس آنجا را ترک کردند. همچنین تعدادی از عناصر این سازمان به روستای رنوره رفته و پس از جمع کردن اهالی در یک محل درباره مارکسیسم سخنرانی کردند. آنها پس از اخذ ۲۷۰ هزار ریال وجه نقد از مردم با ترسیم چند شکل داس و چکش (سمبل مکتب مارکسیستی) و درج چند شعار کمونیستی بر دیوارهای روستا، آنجا را ترک کردند.(۲)

امروز همچنین سپاه پیرانشهر در نامه ای به فرماندهی سپاه منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، از عملکرد یک ماهه خود در زمینه تأمین امنیت پیرانشهر و روستاهای اطراف آن گزارش داد. در بخشی از این نامه آمده است:

در عملیات هایی که در یک ماه گذشته اجرا شد، نیروهای خودی توانستند قسمت وسیعی از روستاها را پاک سازی کنند. همچنین برای اینکه این روستاها را بیشتر زیر نظر داشته باشیم یک پایگاه عملیاتی به پایگاه کوپر محور پیرانشهر - سردشت اضافه کردیم. برادران جندالله و منگوری در آن مستقر شدند و هرشب برای شناسایی روستاها به آن اطراف می روند و توانسته اند ضدانقلاب را از آن منطقه پاک سازی کنند و همچنین یک گروه ضربت غیر از جندالله در عملیات تشکیل شده و مشغول عملیات هستند و این گروه ضربت اعم از برادران بسیج، پیشمرگان مسلمان کرد و بسیج سپاه و برادران پاسدار مشمول می باشد.(۳)

۱

در پی نامه فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه و گلیه از کمبود نیرو در پایگاه های مختلف این قرارگاه و نیز یادآوری پیامدهای این امر و آثار سوء آن بر تأمین امنیت در منطقه و اجرای مأموریت های واگذار شده به این قرارگاه، فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهان مناطق ۱، ۲ و ۱۰ سپاه - که مسئولیت پشتیبانی و تأمین نیروی پایگاه های مناطق بوکان، سقز، بانه، دیواندره، سنندج، سردشت و مهاباد را برعهده دارند - ابلاغ کرد که برای رفع مشکلات موجود اقدامات لازم را انجام دهند.

طبق نامه فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه ۱۰ سپاه، پایگاه های بوکان در حال حاضر ۴۰۰ نفر کمبود نیرو دارند و مأموریت ۴۷۰ نفر از نیروهای موجود نیز تا ۱۳ آبان ماه پایان خواهد یافت. پایگاه های سقز نیز با کمبود ۱۰۰ نفر نیرو مواجه اند و در دو روز آینده، ۳۴۰ نفر از نیروهای این پایگاه ها ترخیص خواهند شد.

ص: ۲۳۷

۱- گردو اصلی ترین محصول این روستا است و درآمد بیشتر اهالی از طریق فروش این محصول تأمین می شود.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: خبرنامه شماره ۵ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ص)، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۳- سند شماره ۳۴۲۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پیرانشهر به فرماندهی سپاه منطقه ۱۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه ۲ سپاه نیز دستور داد برای رفع کمبود ۷۵۰ نفر نیرو در سندج و دیواندره و ۲۰۰ نفر که تا سه روز آینده ترخیص خواهند شد، اقدامات لازم را انجام دهد.

همچنین به فرماندهی منطقه ۱ سپاه نیز ابلاغ شده است: پایگاه‌های سردشت ۷۰۰ نفر کمبود نیرو دارند و از امروز تا هفتم آبان ماه مدت مأموریت ۴۲۰ نفر از نیروهای پایگاه‌های این منطقه پایان خواهد یافت، لذا برای تأمین نیروهای مورد نیاز سریعاً اقدام شود.

علاوه بر این فرماندهی منطقه ۲ سپاه نیز مأموریت یافت ۵۱۰ نفر نیروی مورد نیاز در شهر مهاباد را تأمین کند. (۱)

۱

در سومین روز عملیات والفجر ۴ و درحالی که نبرد سنگینی در محور مریوان با هدف تصرف ارتفاعات مشرف بر شهر مرزی پنجوین ادامه دارد، رسانه‌های خارجی به برخی از رویدادهای عرصه نبرد عمدتاً در منطقه جنوب شرقی پنجوین اشاره کردند.

طه یاسین رمضان
معاون اول نخست‌وزیر عراق

خبرگزاری فرانسه از منامه گزارش داد: «عراق امروز اعلام کرد این کشور نیروهای ایران را که تلاش می‌کردند به شهر مرزی پنجوین واقع در شمال شرقی عراق نفوذ نمایند، نابود کرده است.» (۲)

درعین حال، خبرگزاری یونایتدپرس اعلام کرد: «ایران گزارش‌های عراق را رد کرده و گفت که ارتش این کشور هنوز در وضعیت تهاجمی است.» (۳) این خبرگزاری در گزارش دیگری گفت: «بغداد و تهران امروز وقوع درگیری‌های شدیدی را گزارش کرده‌اند و ایران اعلام کرده است که در سومین روز حمله زمینی والفجر ۴، همچنان ابتکارعمل را در دست دارد. رادیو تهران گزارش داد بلندی‌های واقع در یک کیلومتری شرق شهر پنجوین در دست نیروهای ایرانی است و آنها سرگرم تحکیم مواضع خود هستند.» (۴)

خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد: «تهران هیچ عکس‌العملی نسبت به ادعای امروز عراق مبنی بر اینکه یک تیپ ایرانی را در این منطقه نابود کرده و درحال عقب‌راندن دیگر نیروهای ایران می‌باشد، نشان نداده است.» (۵)

به دنبال رویدادها و نتایج غیرقابل پیش‌بینی عملیات اخیر ایران، امروز طه یاسین رمضان معاون اول نخست‌وزیر عراق، درحالی که حامل پیام‌های کتبی صدام حسین رئیس‌جمهور این کشور بود، راهی چند کشور حوزه خلیج فارس شد. به گزارش رادیو بغداد، رمضان در اولین مرحله از سفر خود وارد مسقط پایتخت عمان شد و نامه رئیس‌جمهوری عراق

- ۱- سند شماره ۸۰۶۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه (معاونت عملیات) به فرماندهی منطقه ۱۰، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛
و- سند شماره ۶۸۷۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه ۹، ۱۵/۸/۱۳۶۲، پیرو نامه ۳۰/۷/۱۳۶۲؛
و- سند شماره ۸۰۶۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه ۲، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه ۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۲، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۳۰، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۲.
- ۳- همان، ص ۳۴، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۳۰/۷/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، ۲/۸/۱۳۶۲، شماره ۴۳، صص ۱۸ و ۱۹، آنکارا - یونایتدپرس، ۳۰/۷/۱۳۶۲.
- ۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۲، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۴۰، تهران - رویتر، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

را درباره همکاری دوجانبه و مذاکره در مورد شرایطی که به گفته این رادیو «ملت عرب و مقدم بر آن جنگ تحمیلی رژیم ایران علیه عراق» با آن مواجه گردیده، تسلیم سلطان قابوس کرد(۱)

طه یاسین رمضان در پاسخ به سؤالات خبرنگاران ضمن تأکید بر راه نیافتن نیروهای ایرانی به داخل خاک عراق، گفت: «حمله ایران طی دو روز گذشته نه تنها با شکست مواجه شد، بلکه نیروهای حمله کننده متحمل تلفات سنگینی در نفرات و ابزارها شدند.» وی سپس افزود: «به ایرانی ها می گوئیم هر قدر که بخواهند بر این محور [محور عملیات والفجر ۴] فشار وارد آورند، ما می دانیم محور آنها اینجا نیست. از این رو، ما ترتیبات دفاعی خود را تغییر نداده و اجازه نخواهیم داد تا اینکه آنها از محور مورد نظرشان اقدام کنند که در این صورت با همان سرنوشت مواجه خواهند شد.» رمضان در مورد زمان به کارگیری هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد نیز اظهار کرد: «عراق در زمان مناسبی که می تواند مفید باشد و ضروری به نظر برسد از این هواپیماها استفاده خواهد کرد.»(۲)

۱

رادیو صوت الجماهير عراق امروز با قطع برنامه های عادی خود به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق مدعی شد عراق راه آبی منتهی به بندر امام خمینی را مین گذاری کرده است. اعلام این مطلب علاوه بر بازتاب وسیع در رسانه های گروهی جهان، دیدار فوری سفیر ژاپن با وزیر امور خارجه ایران را در پی داشت.

رادیو صوت الجماهير به نقل از سخنگوی مذکور گفت: «برای به اثبات رساندن قدرت نیروهای دریایی قهرمان ما در کنترل منطقه عملیات دریایی که در اطلاعیه های قبلی تعیین شده بود، با کمک خداوند و با پیروزی کامل منطقه دریایی منتهی به بندر [امام] خمینی مین گذاری گردید و بدین ترتیب به کلیه کسانی که همکاری با رژیم ایران دارند از عواقب نقل وانتقال کشتی هایشان در این منطقه اخطار می دهیم.»(۳)

این اقدام عراق واکنش هایی را البته در حد صدور بیانیه میان کشورهای اروپایی در پی داشت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، کشورهای غربی بیانیه ای را در رابطه با کشتیرانی در خلیج فارس بین ۱۵ عضو شورای امنیت توزیع کردند. این بیانیه بر حقوق کشتیرانی آزاد و تجارت در آب های بین المللی خلیج فارس تأکید می کند.

علاوه بر این خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش دیگری اعلام کرد: وزارت امور خارجه انگلیس امروز از اظهار نظر درباره گزارش های رسیده از عراق مبنی بر اقدام این کشور به مین گذاری در اطراف بندر امام خمینی خودداری کرد. یک سخنگوی وزارت امور خارجه انگلیس در پاسخ به سؤالی در این باره فقط به تلاش های قدرت های غربی در شورای امنیت سازمان ملل برای برقراری آتش بس بین دو کشور متخاصم ایران و عراق اشاره کرد.(۴)

خبرگزاری فرانسه نیز از منامه گزارش داد: «بغداد به دفعات متعدد اعلام کرده است که

ص: ۲۳۹

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو بغداد، ۳۰/۷/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، مسقط - خبرگزاری قطر، ۳۰/۷/۱۳۶۲.
 - ۳- همان، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، به نقل از رادیو صوت الجماهير.

نیروی دریایی اش کشتی هایی که به طرف بندر [امام] خمینی می رفتند موقع عبور از تنگه غرق ساخته است. از اوت ۱۹۸۲ [مرداد - شهریور ۱۳۶۱] عراق یک چهارم شمال شرقی خلیج [فارس] را "منطقه انحصاری دریایی" اعلام کرد. این منطقه به ویژه بنادر ایرانی [امام] خمینی و ترمینال نفتی [خارک] را در بر می گیرد. عراق همچنین هشدار داد که تمام کشتی هایی که در این منطقه ظاهر شدند دشمن تلقی می شوند.»

خبرگزاری یونایتدپرس نیز به نقل از یک منبع دریایی اعلام کرد: «اگر این گزارش صحت داشته باشد، درنهایت کشتیرانی به بندر [امام] خمینی را تحت تأثیر قرار خواهد داد. لیکن هیچ اثر کلی بر دریانوردی در خلیج فارس نخواهد داشت.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیو دولتی فرانسه در این مورد گفت: «این مطلب زمانی اعلام می شود که ایرانیان یک حمله جدید را آغاز کرده اند و جنگ رو به وخامت می رود و در نتیجه شرایط جهت اجرای تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و در نتیجه جلوگیری از صدور نفت کشورهای کرانه خلیج فارس رو به فزونی است.» رویتر نیز در گزارشی به نقل از سرمقاله امروز روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) اعلام کرد: «رهبران ایران باید بدانند که خلیج [فارس] در انحصار هیچ قدرتی قرار ندارد. استفاده این کشور از آبراه فوق برای صادرات نفتش تنها در صورتی که تمامی دیگر کشورهای خلیج [فارس] - که طلایه دار آنها عراق است - اجازه یابند از حق مشابهی برخوردار شوند، می تواند ادامه یابد.» در این مقاله اضافه شده است: «در صورتی که این توازن حاصل نشود، ما از حق مشروعی برای ضربه زدن به صادرات نفت ایران به همان طریقی که ایران به صادرات نفت ما ضربه وارد کرد، برخوردار می شویم.»

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی در گزارشی از جک تامسون خبرنگار این رادیو در قاهره، اعلام کرد: «اگر ادعای عراق درست باشد، مین گذاری در دهانه بندر [امام] خمینی احتمالاً ضربه مهمی بر دولت ایران خواهد بود و زمانی که یک سال و نیم پیش خرمشهر دوباره به دست ایران افتاد، دولت ایران در همکاری با ژاپن سعی می کرد که شبکه پتروشیمی آسیب دیده بندر [امام] خمینی را تعمیر کند. اما اینک دولت عراق هرگونه همکاری با دولت ایران را در این زمینه حماقت می خواند و به دولت های خارجی اخطار می دهد که نگذارند کشتی هایشان به بندر مزبور بروند.»^(۱)

در پی نگرانی جدی ژاپن از تأثیری که صحت ادعای عراق می تواند بر گسترش جنگ داشته باشد، امروز خبرگزاری کیودو ژاپن از ملاقات سفیر این کشور در تهران با وزیر امور خارجه ایران خبر داد. بنا به این گزارش، علی اکبر ولایتی در این دیدار به سفیر ژاپن در مورد امن بودن کشتیرانی در خلیج فارس اطمینان داده و افزوده است: «در موقعی که وضعیت اقتضا کند، هر نوع کشتیرانی در خلیج فارس متوقف می گردد.»^(۲)

خبرگزاری فرانسه در تفسیری از لوران شوالیه درباره اوضاع کنونی جنگ با اشاره به ادعای جدید

ص: ۲۴۰

۱- همان، صص ۶ - ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴، تهران - کیودو (خبرگزاری ژاپن)، ۱/۸/۱۳۶۲.

عراق گفت: «به نظر ناظران، جنگ ایران و عراق با یک شدت ناگهانی روبه رو شده است، اما این تحول در اوضاع، در چارچوب نگرانی هایی که طی هفته های اخیر وجود داشت، صورت نگرفته است. در واقع ایران ابتکار جنگ را در دست گرفته است، اما این ابتکار در جبهه کردستان، یعنی دورترین نقطه به آب های خلیج [فارس] می باشد و [در مقابل] اگر تنگه ای توسط عراقی ها مین گذاری شده است تنگه خور موسی [ایران] می باشد و نه راه بین المللی آبی تنگه هرمز.» به عقیده این مفسر، عراق با انتخاب این زمان برای اقدام به مین گذاری گرچه هنوز تهدید خود را در استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد به مرحله اجرا در نمی آورد، اما «نشان می دهد از ادامه یک جنگ اقتصادی برای وادار کردن ایران به این امر [مذاکره] خودداری نکرده است.»^(۱)

۱

امروز در جلسه شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده تصمیمات مهمی اتخاذ شد. در این جلسه که با حضور آیت الله صانعی نماینده امام و حجت الاسلام علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور، برگزار شد، تشکیل کمیته ای با مسئولیت ستاد معین تهران و زیر نظر ستادهای مرکزی و استان خوزستان برای هماهنگی در امر بازسازی و نوسازی خرمشهر، گنجانیدن هزینه های ستاد بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده در بودجه کل کشور، مجوز استفاده از امکانات ستاد در مدت اجرای عملیات نظامی علیه عراق و نیز انجام اقدامات دیگری در زمینه رفع نیازهای بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده کشور به تصویب اعضای شورا رسید.^(۲)

۲

برخی مقامات سیاسی کشورهای مختلف، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز را همچنان جدی ارزیابی می کنند، اما درباره توانایی ایران برای انجام آن تردید دارند.

امروز ولیعهد امارات و وزیر امور خارجه فرانسه در اظهاراتی جداگانه دیدگاه مشترکی را درباره اهمیت تهدید ایران مطرح کردند. روزنامه کویتی الانباء به نقل از شیخ خلیفه بن زائد ولیعهد امارات، نوشت: «تنگه هرمز یک آبراه بین المللی می باشد و هیچ کس حق بستن آن را ندارد. وی اضافه کرد که ما به بزرگ بودن این مسئله [تهدید ایران] که نه تنها در جهت منافع کل منطقه نبوده بلکه به روابط دوستانه و همسایگی ما با ایران صدمه می زند، واقف هستیم.»^(۳)

از سوی دیگر، وزیر امور خارجه فرانسه در مصاحبه کوتاهی با مجله الحوادث اعلام کرد: «ایران یک کشور قدرتمندی است و هنگامی که ایرانی ها چیزی را به طور رسمی اعلام می نمایند، به طور طبیعی ما آن را جدی تلقی می کنیم. لیکن ما این موضع آنها را درک نمی کنیم؛ زیرا که به عقیده ما امنیت و سلامت کشتیرانی یک اصل بین المللی است و این اصل به خصوص به نفع خود ایرانی هاست. فرض کنیم که آنها قادر به صدور نفت خود نباشند، در این صورت ضربه بزرگی بر ملت

ص: ۲۴۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۲، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۳۸ و ۳۹، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹، مسقط - خبرگزاری قطر، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

ایران وارد خواهد شد، لذا ما نمی توانیم درک کنیم که آنها چرا سلامت کشتیرانی را تهدید می کنند»^(۱)

در همین حال، دریاسالار ترنر رئیس پیشین سازمان اطلاعات مرکزی امریکا (سیا)، در مصاحبه با شبکه تلویزیونی ام.بی.اس. به ارزیابی توانایی ایران برای عملی ساختن تهدید خود و اقدامات احتمالی امریکا برای جلوگیری از این امر پرداخت. به گزارش رادیو امریکا، وی گفت: «ایران به زحمت می تواند تنگه هرمز را سد کند، زیرا نیروی دریایی ایران و هم نیروی هوایی آن کشور در وضعیت بدی قرار دارند. تنگه هرمز در تنگ ترین قسمت دست کم ۳۰ کیلومتر پهنا دارد و از لحاظ دریانوردی یک تنگه باریک محسوب نمی شود، اما ایران می تواند به آسانی یک یا دو کشتی را غرق کند. این کار موجب هراس کشتی های تجاری می شود و بیمه دریایی را نیز بالا می برد. ایران می تواند به تأسیسات نفتی سایر کشورهای خلیج فارس نیز حمله کند. نابود شدن این تأسیسات مانع صدور ۲۵ درصد نفتی می شود که جهان آزاد از کشورهای این منطقه می خرد. عراق هم می تواند با هواپیماهای سوپراتاندارد تأسیسات نفتی ایران را در جزیره خارک نابود کند».

ترنر درباره اقدام امریکا برای جلوگیری از حملات ایران به تأسیسات نفتی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس تصریح کرد: «هواپیماهای آواکس امریکا که در واقع رادارهای پرنده هستند می توانند نزدیک شدن هواپیماهای ایران را به کشورهای خلیج فارس خبر بدهند تا هواپیماهای آن کشورها به پرواز در آیند و هواپیماهای ایران را سرنگون سازند.» وی ضمن ابراز تردید در مورد هماهنگی عملیات هوایی کشورهای خلیج فارس افزود: «اگر ایران نخواهد به سایر کشورهای خلیج فارس حمله بکند، ناوگان امریکا که نزدیک عمان مستقر شده به آسانی می تواند کشتی ها را همراهی کند و از آنها محافظت کند. البته ایران می تواند دست به حمله بزند و احتمالاً یک کشتی را هم غرق کند.» دریاسالار ترنر خاطر نشان کرد: «هم انگلستان و هم فرانسه تعداد کافی ناو جنگی در این منطقه مستقر کرده اند، زیرا منافع آنها بیش از منافع امریکا در خطر است و آنها بیش از امریکا از خلیج فارس نفت می خرند»^(۲)

۱

درباره تلاش های سیاسی و دیپلماتیک برای خاتمه جنگ و جلوگیری از خطر گسترش آن، امروز نیز اخبار و گزارش های مختلفی انتشار یافت که به ویژه حاکی از تحرک گسترده کشورهای عرب و ژاپن در خصوص طرح قطعنامه پیشنهادی اخیر در سازمان ملل بود.

به گزارش رادیو کویت، شیخ خلیفه بن زائد ولیعهد امارات عربی متحده، اعلام کرد رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در تماس دائم و مشورت های مستمر با یکدیگر می باشند تا امکان دستیابی به توافقی برای پایان دادن به جنگ و متوقف ساختن خطری که کل منطقه را تهدید کرده، فراهم سازند و بدین ترتیب فرصت را از «نیروهای بیگانه آزمند» که خواستار بسط نفوذ در منطقه اند سلب کنند.^(۳)

ص: ۲۴۲

۱- همان، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳۱ و ۳۲، رادیو امریکا، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو کویت، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

شیخ خلیفه در مصاحبه با روزنامه بحرینی اخبار الخلیج با اشاره به سفر شیخ زائد بن سلطان آل نھیان به کشورهای عراق، سوریه و الجزایر، این حرکت را «قسمتی از اقدامات مشترک عربستان، کویت و الجزایر به منظور پایان دادن به اختلافات در جهان عرب» خواند و خاطرنشان ساخت نشست آتی سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس زمانی برگزار می گردد که شرایط جدیدی در خلیج فارس و در سطح اعراب به وجود آمده باشد.^(۱)

در همین حال، وزیر امور خارجه چین که برای دیدار و گفت و گو با مقامات عمان در مسقط به سر می برد تلاش های کشورهای حوزه خلیج فارس برای خاتمه دادن به جنگ را مورد تأیید قرار داد. وی از اتحاد شوروی نیز خواست «در سیاست های خود تجدیدنظر کند و از ایجاد آشوب در خاورمیانه [غرب آسیا] دست بردارد.»^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه از سازمان ملل گزارش داد: «چندین کشور عرب از ژاپن خواستند تا از روابط حسنه خود با ایران استفاده کرده و این کشور را به قبول طرحی که به شورای امنیت سازمان ملل برای خاتمه دادن به جنگ پیشنهاد شده است ترغیب کند.» این خبرگزاری به نقل از منابع موثق عرب در سازمان ملل اعلام کرد که این تقاضا توسط هلند تسلیم ژاپن شده است. بنا به این گزارش، شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، قبلاً در سفر به ایران و عراق، رهبران دو کشور را به میانه روی تشویق کرده بود. آبه در نطق اخیر خود در مجمع عمومی سازمان ملل خاطرنشان ساخت: «در یک راه حل برای جنگ شکایات صحیح و قانونی طرفین متخاصم در نظر گرفته خواهد شد.» وی همچنین گفت: «ژاپن برای گزارش تهیه شده توسط کارشناسان سازمان ملل در بهار گذشته در مورد ارزشیابی خسارات جانی و مالی وارده به ایران و عراق اهمیت زیادی قائل است.» به گزارش خبرگزاری فرانسه، «این گفته مختصر وزیر خارجه ژاپن بسیار مورد توجه هیئت ایرانی قرار گرفت. [زیرا] گزارش کارشناسان آشکارا به نفع ایران بود.»

خبرگزاری فرانسه افزود: «منابع ایران در سازمان ملل خاطرنشان ساختند تهران قبل از پاسخ دادن به این طرح آن را به دقت مطالعه خواهد کرد، ولی ناظران از اینکه امتیاز داده شده به ایران در مورد تهیه گزارشی پیرامون علل جنگ برای منتهی شدن به یک پاسخ مثبت کافی باشد، شک دارند.» این گزارش همچنین یادآور شد: «بخش اعظم واردات نفتی ژاپن از خلیج فارس می گذرد. ژاپن موفق شده است روابط حسنه ای با ایران برقرار کند. همچنین با آغاز کردن چند پروژه صنعتی از جمله مجتمع پتروشیمی که از زمان شاه شروع شده و به علت آغاز جنگ ناتمام مانده بود روابط تجاری خود با ایران را افزایش داده است.»^(۳)

در همین حال، ژنرال حسین محمد ارشاد رئیس جمهور بنگلادش، که تلاش های سیاسی دیگری را در زمینه خاتمه جنگ به نمایندگی از سازمان کنفرانس اسلامی دنبال می کند، اعلام کرد موضوع جنگ عراق و ایران در دستور کار اجلاس آتی سازمان کنفرانس اسلامی در داکا

ص: ۲۴۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳۸، رادیو ایران، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۳ و ۱۴، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

قرار می گیرد. ارشاد افزود: «کشورش کوشش های فشرده ای در چارچوب سازمان کنفرانس اسلامی برای پایان بخشیدن به خونریزی دو کشور مسلمان به کار برده است.»^(۱)

در همین زمینه، هفته نامه فرانسوی نوول آبزرواتور نیز در گزارشی درباره اوضاع منطقه غرب آسیا نوشت: «مذاکرات سری ادامه دارد. ملاقات ها فزونی می گیرد و دادوستد سیاسی بین پاریس، مسکو، بغداد، ریاض، امان و دمشق ادامه می یابد. دلیل تمام این رفت و آمدها این است که جامعه بین المللی دریافته است که جنگ جمهوری اسلامی و عراق که تا به حال بیش از سیصد هزار نفر کشته داده است، نتیجه خوبی برای هیچ کس نخواهد داشت.» این نشریه ضمن آنکه اقدامات همه طرف های پیگیر خاتمه جنگ را در جهت حفظ صدام ارزیابی کرد، افزود: راه حل فوری برای جلوگیری از گسترش جنگ بازگشایی خط لوله نفت عراق از طریق سوریه است، زیرا این امر سبب می شود عراق از تهدید خود در مورد حمله به تأسیسات صدور نفت ایران در خارک چشم پوشی کند. این هفته نامه درعین حال تأکید کرد: «در حال حاضر هیچ نکته ای به درستی قابل پیش بینی نیست. ممکن است تهدیدهای اخیر جنبه بازدارنده داشته باشد و یا برعکس ممکن است تنور جنگ را گرم تر کرده و منجر به [به] آتش کشیده شدن تمام خلیج فارس شود.»^(۲)

۱

خبرگزاری قطر از حرکت لکه های وسیع نفت به سوی آب های سواحل شمال شرقی این کشور خبر داد.

راديو كلن به نقل از این خبرگزاری، گزارش داد که لکه های مذکور قسمتی از لایه عظیم نفتی است که همچنان از لوله های نفت حوزه نوروز وارد خلیج فارس می شود. این رادیو افزود: «طبق تخمین کارشناسان تاکنون از سه سوراخی که در اثر حملات هوایی ارتش عراق در لوله های نفت به وجود آمده است، بیش از پانصد هزار بشکه نفت وارد خلیج فارس شده است. گرچه مقامات ایرانی چندی پیش اعلام کرده اند که یکی از این سوراخ ها تعمیر و بسته شده است، مع الوصف بنا به گزارشات واصله از کویت و بحرین، خطری که خلیج فارس را تهدید می کند هنوز هم برطرف نشده است.»^(۳)

همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس از دوحه به نقل از مدیر یکی از ادارات مبارزه با آلودگی نفتی در قطر اعلام کرد: «نشت نفت دوباره به سواحل قطر آسیب رسانده است؛ سواحلی که در ماه های اخیر از گلوله های قیر پاک شده بود.» براساس این گزارش، سازمان حفاظت محیط دریایی هشت کشور منطقه قرار است سه شنبه آینده در تلاش دیگری به منظور تصمیم گیری درباره اقدام مشترک برای مقابله با نشت نفت در سطح وزرا گرد هم آیند. این سازمان متشکل از عراق، ایران، عربستان سعودی، کویت، امارات عربی متحده، بحرین، قطر و عمان است. آسوشیتدپرس افزود: «تلاش این سازمان برای برقراری آتش بس بین عراق و ایران شکست خورده و متخصصین سازمان حفاظت محیط دریایی نیز تاکنون قادر نبوده اند به محدوده جنگی وارد شده و نشت نفت را مهار کنند.»^(۴)

ص: ۲۴۴

- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو ریاض، ۳۰/۷/۱۳۶۲.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۳۹ و ۴۰، رادیو ایران، ۳۰/۷/۱۳۶۲، به نقل از هفته نامه نوول آبزرواتور.
- ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو کلن، ۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری قطر.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، دوحه - آسوشیتدپرس، ۱/۸/۱۳۶۲.

با تشدید اختلافات سوریه و رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین، اتحاد شوروی و چند کشور عربی اقدامات میانجیگرانه را به منظور کاهش اختلافات و جلوگیری از وقوع یک درگیری نظامی آغاز کردند.

یاسر عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین، در مصاحبه با روزنامه کویتی القبس، سوریه را به تباری با امریکا متهم کرد و گفت: «سوریه با جابه جایی فلسطینیان از شمال لبنان، به نفع امریکا عمل کرده و خود را برای قتل عام فلسطینیان در آن منطقه آماده می کند.» وی افزود: «شوروی، عربستان و الجزایر، سوریه را برای اجتناب از یک عملیات نظامی قریب الوقوع بر علیه فلسطینیان در لبنان شدیداً تحت فشار قرار داده اند.»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از منابع فلسطینی در کویت از احتمال ملاقات عرفات و حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، خبر داد. به گفته این منابع: «فهد پادشاه سعودی شخصاً برای آشتی سوریه و الفتح پادرمیانی کرده است.» خبرگزاری فرانسه نیز از قول منابع آگاه فلسطینی در عدن اعلام کرد: مسئله خروج عرفات از طرابلس لبنان در سازمان آزادی بخش فلسطین مورد بررسی قرار می گیرد. این خبرگزاری افزود: «خروج عرفات از شمال لبنان را جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین و جبهه خلق برای آزادی فلسطین درخواست کرده و تأکید نمودند به اقدامات ضدسوری متوسل نخواهند شد.»^(۲)

ضمیمه گزارش ۱۳۴: توضیحات مختصر راوی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) درباره سه تن از شهدای این یگان

در عملیات امروز لشکر ۴۱ ثارالله (ع) برای تصرف ارتفاعات مشرف بر پنجوبین، چندین نفر از کادرهای اصلی لشکر از جمله مهدی کازرانی مسئول طرح و عملیات لشکر، هنری و امام دوست از فرمانده گردان های این لشکر به شهادت رسیدند. راوی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در این باره نوشته است: «برادر مهدی کازرانی، یار همیشگی لشکر و از کادرهای ثابت که از اوایل جنگ در میدان های جنگ - از کردستان تا جنوب - حضور داشت. برادر قاسم سلیمانی فرمانده لشکر با اظهار تأسف از این حادثه گفت: ایشان سه بچه خیلی کوچک دارد. بار آخری که به منزل ایشان رفتم تا باهم به منطقه بیایم، همسرش می گفت که این دفعه او را نبرید، چون سه بچه کوچک دارد، من دیگر نمی توانم آنها را بزرگ کنم. یکی دیگر از کادرهای لشکر که شهید شد، برادر هنری بود. ایشان به علت شجاعت هایی که در عملیات از خود نشان داده بود، در این عملیات فرماندهی گردان حسین بن علی (ع) به عهده اش گذاشته شد و بالاخره در مرحله اول عملیات لشکر به شهادت رسید. یکی دیگر از برادران که ایشان نیز جزء کادر لشکر بود، برادر امام دوست بود. ایشان نیز یکی از فرماندهان خوب گروهان های لشکر بود. این برادر چند روز قبل از عملیات اطلاع پیدا کرده بود که صاحب دختری شده است و او نیز در مرحله اول همین عملیات به شهادت رسید.»^(۳)

ص: ۲۴۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، کویت - یونایتدپرس، ۳۰/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کویتی القبس.

۲- روزنامه کیهان، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- سند شماره ۳۰۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) محمد الفت، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶.

در ادامه اجرای عملیات والفجر ۴ در ارتفاعات مشرف بر شهر مرزی پنجوین عراق، ساعت یک بامداد امروز، نیروهای قرارگاه حمزه ۲ (تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان) برای تصرف ارتفاع سربراله که یکی از موانع اصلی الحاق بین دو جبهه بانه و مریوان بود، وارد عمل شدند.

در این عملیات که با هماهنگی قرارگاه مقدم حمزه انجام شد، (۱) نیروهای قرارگاه حمزه ۲ موفق شدند در عرض دو ساعت این ارتفاع را تصرف و پاک سازی کنند. هم زمان با اجرای این تک، نیروهای عراقی که نگران بودند در هفت توانان محاصره شوند، در اقدامی تعجیلی و با به جا گذاشتن وسایل، ادوات و تجهیزات خود، از آن بخش این ارتفاع که در دست داشتند عقب نشینی کرده و برای تقویت توان دفاعی خلوزه ۲ در آنجا مستقر شدند. نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ نیز به طور کامل ارتفاع سربراله را در اختیار گرفتند.

به دنبال این پیروزی، نیروهای قرارگاه های حمزه ۲ و حمزه ۳ (لشکر ۸ نجف، لشکر ۳۱ عاشورا و تیپ ۲ از لشکر ۲۸ کردستان) توانستند با یکدیگر الحاق کنند و بدین ترتیب الحاق یگان های دو جبهه عملیاتی؛ یعنی جبهه مریوان و جبهه بانه پس از پنج شب تحقق یافت. (۲) با اجرای این عملیات محدود، مرحله اول عملیات والفجر ۴ به پایان رسید. این درحالی است که برخی اهداف پیش بینی شده برای این مرحله از جمله تصرف ارتفاع خلوزه ۲ و برخی از ارتفاعات مشرف به شهر پنجوین (زله و هرگنه) هنوز محقق نشده اند.

پس از پایان مرحله اول عملیات، سرهنگ صیاد شیرازی و محسن رضایی درباره چگونگی ادامه عملیات به مشورت پرداختند. این گفت و گوها در پی مباحث روز گذشته فرماندهان درباره موقعیت حساس ارتفاع خلوزه ۲ و نقش آن در منطقه انجام شد و سرانجام مقرر گردید که روز

ص: ۲۴۹

-
- ۱- این اقدام براساس تصمیم گیری فرماندهان قرارگاه حمزه ۲ و با هدف تسهیل در برقراری الحاق بین دو جبهه بانه و مریوان انجام شد.
 - ۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، ص ۷۸؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲.

بعد لشکر ۳۱ عاشورا دو ارتفاع خلوزه ۲ و کلو را تصرف کند. علاوه بر قدرت رزمی این یگان و در اختیار داشتن ۴ گردان عملیاتی آماده، رغبت مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا و همکاری تنگاتنگ وی با احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، در طول چند شب گذشته در انتخاب لشکر ۳۱ عاشورا برای اجرای عملیات مذکور تأثیر ویژه ای داشت.

اجرای عملیات به تنهایی بر روی خلوزه ۲ خطرهایی به همراه داشت و ممکن بود یگان عمل کننده روی این ارتفاع از سمت چپ (هرگنه) تهدید شود، علاوه بر این در طول عملیات، باید ارتفاعات مشرف بر پنجوین در جنوب غرب این شهر (ارتفاعات زله) نیز به تصرف درمی آمد، از این رو قرار شد لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز مانور شب گذشته خود را تکرار کنند؛ یعنی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای تصرف ارتفاعات زله (سنگ معدن و کله قندی) و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) برای تصرف هرگنه وارد عمل شوند.

مأموریت الحاق لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۴۱ ثارالله (ع) نیز به قرارگاه حمزه ۲ واگذار شد. بدین ترتیب این قرارگاه مأموریت یافت با به کارگیری ۲ گردان ادغامی از لشکر ۲۵ کربلا و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان با هماهنگی ۲ یگان عملیاتی در حاشیه هفت توانان و خلوزه ۲ حرکت کرده و ضمن پاک سازی این منطقه، با احداث خاکریز از کلو به ولیاوه امکان الحاق دو محور (چپ و راست) را فراهم آورد.

برای اجرای این عملیات لشکر ۳۱ عاشورا، ۳ گردان برای اجرای مانور و یک گردان در احتیاط در نظر گرفت. لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز به ترتیب برای ۲ و ۴ گردان مانور طرح ریزی کردند.

فرماندهان در نظر داشتند که برای تحکیم و تثبیت منطقه، در صورت موفقیت آمیز بودن عملیات، خاکریزی از جنوب ارتفاعات لری به کلو و از آنجا به ولیاوه احداث شود. (۱) ایجاد این خاکریز سراسری باعث اتصال شمال منطقه عملیاتی (محور بانه) به غرب منطقه عملیات (مربون) می شد و این امر علاوه بر آنکه کمک شایانی به حفظ دستاوردهای عملیاتی می کرد موجب می گردید فرماندهان با اطمینان خاطر و آرامش بتوانند در مراحل بعدی عملیات برای تصرف دو ارتفاع بزرگ و مرتفع کانی مانگا و سورن تدبیر و طرح ریزی کنند. گفتنی است یگان هایی که تاکنون وارد عمل شده بودند خاکریزهایی را در مقابل خطوط پدافندی خود احداث کرده اند که فقط جواب گوی نیاز آنها می باشد.

۱

واحد اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه در گزارشی برخی نتایج عملیات والفجر ۴ را اعلام کرد.

طبق جمع بندی این واحد، از بیست و هفتم تا سی ام مهرماه، ۷۰۰ کیلومتر مربع از مناطق دهانه شیلر از جمله ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک در محور بانه و ارتفاعات مارو، خلوزه ۱، براله، سربراله، سه درختی، تخم مرغی، تپه شهدا و هفت توانان در محور مربون آزاد شدند. در

ص: ۲۵۰

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۱ و ۸۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۲۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه مقدم حمزه (طرح و عملیات)، ۱/۸/۱۳۶۲.

این مرحله از عملیات حدود ۶۰۰۰ تن از نیروهای عراقی کشته یا زخمی و ۵۲۰ تن از آنان نیز اسیر شدند. ۶ تیپ دشمن شامل تیپ ۴۲۸ پیاده، تیپ ۶۵ پیاده، تیپ ۶۶ نیروی مخصوص، تیپ ۳۹ پیاده، تیپ ۵ پیاده، تیپ ۵۰۴ پیاده و ۷ گردان کماندویی از ۳۰ تا ۹۰ درصد آسیب دیدند. علاوه بر این، ۲ دستگاه تانک، ۱۴۰ دستگاه انواع خودرو، ۱۰ قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری به همراه جیب حامل ۲۵ قبضه انواع ضد هوایی، ۵ قبضه موشک دوش پرتاب ضد هوایی سام ۷، ۱۵ قبضه انواع خمپاره انداز و چندین انبار مهمات به غنیمت نیروهای خودی درآمد.

آمار انهدامی نیز چنین اعلام شد: ۲ فروند هواپیما، ۳ فروند بالگرد، ۳۰ دستگاه تانک و نفربر، ۱۵ دستگاه انواع خودرو، ۷۰ قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری، ۸ قبضه پدافند هوایی، ۴ قبضه موشک ضد هوایی دوش پرتاب سام ۷، ۱۰ قبضه انواع خمپاره انداز. (۱)

براساس این گزارش، تلفات انسانی وارد شده به نیروهای خودی تا ساعت ۱۷ امروز در محور عملیاتی مریوان، ۳۳۲ شهید و ۱۴۵۰ زخمی می باشد. واحد پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه در گزارشی به فرماندهی این قرارگاه، فهرست تفکیکی تلفات وارد شده به یگان های سپاه پاسداران در محور مریوان (۲) را بدین شرح اعلام کرد:

نام یگان	شهید	زخمی
لشکر ۲۵ کربلا	۹۰	۳۹۵
لشکر ۱۴ امام حسین (ع)	۱۰۱	۳۶۸
لشکر ۴۱ ثارالله (ع)	۳۳	۲۳۱
تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)	۷۹	۴۰۱
متفرقه	۲۹	۵۵ (۴)

(۳) ۵۵

همچنین در مرحله اول عملیات، ۶ گردان از لشکر ۸ نجف، ۲ گردان از لشکر ۳۱ عاشورا و در مجموع ۲۱ گردان پیاده و ۲ گردان تانک از سپاه وارد عمل شدند:

لشکر ۸ نجف ۶ گردان پیاده، ۲ گردان تانک

لشکر ۳۱ عاشورا ۲ گردان پیاده

تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) ۴ گردان

لشکر ۲۵ کربلا ۳ گردان

لشکر ۴۱ ثارالله (ع) ۲ گردان

لشکر ۱۴ امام حسین (ع) ۴ گردان

ص: ۲۵۱

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- در اسناد آمار یگان های محور بانه اعلام نشده است.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۸۰؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از

پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه، ۲/۸/۱۳۶۲.

از یگان های ارتش نیز علاوه بر بهره گیری از نیروهای احتیاط قرارگاه های تاکتیکی، ۳ گردان در قرارگاه های حمزه ۲ و حمزه ۴ (ادغامی با تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و لشکر ۲۵ کربلا) به کار گرفته شدند. البته بخشی از نیروهای ارتش شامل تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان در قرارگاه حمزه ۳ که با لشکر ۸ نجف مأمور اجرای عملیات بودند و تیپ ۲ از لشکر ۲۱ حمزه که در قرارگاه حمزه ۱ با لشکر ۱۴ امام حسین (ع) اجرای مأموریت می کردند، در خطوط پدافندی و برای تأمین امنیت عقبه ها و جاده ها به کار گرفته شدند (۱).

۱

فرمانده سپاه یکم عراق در مصاحبه ای ضمن اذعان به پیشروی و موفقیت های ایران در عملیات والفجر ۴، با بیان اینکه ایران بهره کمی از این عملیات گرفته، کوشید پیروزی های ایران را کم رنگ جلوه دهد. وی همچنین از تصرف شهر پنجوین به عنوان هدف عملیات ایران در مرحله اول نام برد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «فرمانده سپاه یکم عراق طی گفت و گویی با خبرنگاران خبرگزاری عراق در یکی از خطوط مقدم جبهه های جنگ اظهار داشت که دشمن [ایران] چهار بار حمله خود را به تعویق انداخت؛ زیرا که از این راه می خواست افراد بیشتری به منطقه مورد نظر خود گسیل کند. وی افزود که حجم نیروهای هجوم کننده دشمن به اندازه حمله آنها به شرق بصره [عملیات رمضان] بود، اما گستردگی مناطق عملیات نظامی نسبت به بهره کمی که دشمن از این عملیات برد نشانگر ناکامی آنها در تحقق اهداف اصلی خویش است و آنها قصد داشتند در مرحله اول پنجوین را به تصرف در آورند، سپس حملات خود را از آن شهر به دیگر مناطق گسترش نمایند که نتوانستند...»

فرمانده سپاه یکم عراق از دلاوری های تیپ پنجم در این عملیات یاد کرد و از دیگر تیپ های مستقر در این منطقه نیز ستایش کرد. (۲)

۲

امروز فرماندهان سپاه در نشستی (۳) به طور اجمالی برای تصمیم گیری درباره اجرا یا منتفی کردن عملیات در منطقه دربندیخان، که به نوعی تک پشتیبانی عملیات والفجر ۴ به حساب می آید، گفت و گو کردند.

در این جلسه مشخص شد که با آوردن لشکر ۵ نصر به منطقه عملیاتی والفجر ۴، باتوجه به کمبود یگان در منطقه دربندیخان، عملیات در این منطقه به محور ارتفاع بمو محدود خواهد

ص: ۲۵۲

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۷۹.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴۸ و ۴۹، ۱/۸/۱۳۶۲.

۳- افراد حاضر در این جلسه عبارت بودند از: محسن رضایی، علی شمشانی، سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، علیرضا عندلیب و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

شد. با این حال اجرای عملیات در این منطقه محدود شده نیز با تردیدهایی همراه بود. محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در تبیین دلایل تردید در مورد اجرای عملیات در بندیکان ضمن اشاره به نبود راه انتقال برای نیروها از عقبه به ارتفاعات بمو و تصرف اهداف، به عملیات انتقال نیرو از طریق بالگرد (هلی برن) هم، که ارتش و شخص سرهنگ صیاد شیرازی قول آن را داده است، ابراز بی اعتمادی کرد. این در حالی بود که سخنان محسن رضایی از خوشبینی وی به این امر حکایت داشت. راوی قرارگاه خاتم درباره نظر مثبت فرمانده کل سپاه در مورد عملی شدن انتقال نیرو از طریق هلی برن نوشته است: «برادر محسن به این عملیات تمایل دارد. وی در جواب شمشانی که پرسید آیا راهکاری وجود دارد؟ گفت: سرهنگ صیاد شیرازی عقیده دارد که راهکار باز می شود ایشان [سرهنگ صیاد شیرازی] معتقد و امیدوار به عملیات است. وی طی دیشب و امروز جلساتی با سرهنگ [صیاد] شیرازی داشت که بحث آنها روی دو محور بود، یکی ادامه عملیات شیلر و دیگری عملیات بمو [در بندیکان]. در این جلسات برادر محسن مشکلات اجرای عملیات در در بندیکان را گفت، ولی سرهنگ صیاد شیرازی راضی نشد و بالاخره برادر محسن عقب نشینی کرد.» (۱)

در این حال سرهنگ صیاد شیرازی در جلسه فرماندهان ارشد عملیاتی، اجرای عملیات در در بندیکان (بمو) را تک پشتیبانی عملیات والفجر ۴ خواند و گفت: برای تسهیل عملیات والفجر ۴ هم زمان در منطقه در بندیکان نیز عملیاتی انجام خواهیم داد و آن عملیات تابع عملیات این منطقه خواهد بود و سعی خواهیم کرد زمان اجرای عملیات در بندیکان با عملیات والفجر ۴ هماهنگ باشد تا به نوعی توجه دشمن به هر دو منطقه جلب شود. وی همچنین خاطر نشان کرد که برای تقویت توان عملیاتی منطقه والفجر ۴ لشکر علی بن ابی طالب (ع) با ۶ گردان و لشکر ۵ نصر با ۴ گردان به یگان های منطقه افزوده خواهند شد.

سرهنگ صیاد شیرازی در پایان افزود که برای راه اندازی و هدایت عملیات در بندیکان شخصاً به آن منطقه خواهد رفت. (۲)

۱

در ادامه عملیات های نفوذی نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در عقبه های نیروهای ارتش عراق امروز نیز معارضین عراقی و نیروهای خودی دو عملیات چریکی انجام دادند.

در منطقه گردنازی نیروهای مشترک سپاه و ارتش با همکاری افراد حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) یک پایگاه عراق را با شلیک تیربار و چندین گلوله آر.پی.جی. هدف قرار دادند. طبق گزارش این ستاد، پس از این عملیات چند آمبولانس کشته ها و مجروحان دشمن را از این پایگاه تخلیه کردند. (۳)

ص: ۲۵۳

۱- سند شماره ۴۲۳۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۱/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۷)، داود رنجبر، ص ۱۴.

۲- سند شماره ۴۲۷۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۱/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۹)، داود رنجبر، صص ۲ و ۳.

۳- سند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم مشترک ارتش و سپاه (منطقه بانه، مریوان و جوانرود) به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع)، ۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۲۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مدیریت عملیات)، ۵/۸/۱۳۶۲.

همچنین یک واحد گشت از گروه سوسیالیست های عراقی با هماهنگی ستاد جنگ های نامنظم در شهرک دوجیله، سیروان و کانی پانکه به مقرهای نظامی ارتش عراق حمله کردند. طبق گزارش های اولیه، در این عملیات ۷ تن از نظامیان عراق کشته و ۴ تن نیز زخمی شدند. همچنین به این ۳ مقر خسارت هایی وارد شد. (۱)

۱

به دنبال اقدام روز گذشته ارتش عراق در به کارگیری سلاح شیمیایی در منطقه عملیاتی والفجر ۴، امروز نیز هواپیماها و توپخانه های عراق در اقدامی غیرانسانی یک روستا در حوالی بانه و اطراف دریاچه زریوار مریوان را با بمب و گلوله های شیمیایی مورد حمله قرار دادند.

نمایی از ویرانی های ناشی از بمباران هوایی بانه

هواپیماهای عراقی در ساعت ۵ صبح امروز با تجاوز به آسمان منطقه شرق بانه روستای باینجان را با چندین بمب شیمیایی خفه کننده و تاول زا هدف قرار دادند. به دلیل خاصیت گازهای سمی متصاعد شده از این بمب ها، بخارهای شیمیایی به منازل مردم نفوذ کرد (۲) و بر اثر غلظت گازهای سمی و طولانی بودن توقف افراد در محیط منازل، ۹ تن از اهالی روستا شهید و ۳۱ تن نیز مصدوم شدند که به بیمارستان سینا در تبریز انتقال یافتند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی در این باره به وضعیت عمومی روستا، نوع آسیب دیدگی اهالی آن و نظر پزشکان درباره تأثیرات کوتاه مدت و بلندمدت این مواد و نوع درمان و ترکیبات شیمیایی به کاررفته در بمب های شیمیایی اشاره کرده و آورده است: در بمباران شیمیایی روستای باینجان گروهی از روستائیان که عموماً کارگر و کشاورز بودند و اعضای چندین خانواده در بین آنها دیده می شدند، بر اثر گازهای متصاعد شده از بمب های شیمیایی دچار سوختگی های شدید شدند، به طوری که ۹ تن از آنها به شهادت رسیده اند. همچنین تعدادی از روستائیان بر اثر تماس با اجساد شهدا دچار

ص: ۲۵۴

۱- سند شماره ۳۱۷۶۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۴.
۲- از آنجا که چگالی گازهای سمی به کاررفته در بمب های شیمیایی سنگین تر از هوا است، این گازها در سطح زمین پراکنده می شوند و به راحتی در فضاهای بسته همچون خانه ها نفوذ کرده و در آن نقطه باقی می ماند.

سوختگی شده اند و در برخی از نقاط بدن این مجروحان تاول هایی ایجاد شده که بعضاً در حدود یک لیتر مایع در آن جمع شده است. همچنین بر اثر استنشاق گازهای شیمیایی زخم هایی مشابه زخم های سطح بدن مجروحان در ریه آنها به وجود آمده است و همین عامل تا به حال موجب شهادت گروهی از این مصدومان شده است. (۱)

ارتفاعات قوج سلطان در شمال شرق مریوان

از سوی دیگر، توپخانه های عراقی نیز در ساعت ۹:۳۰، ارتفاعات قوج سلطان و اطراف دریاچه زریوار مریوان را با گلوله های شیمیایی زیر آتش گرفتند. در این حملات ۴ تن از افراد نظامی شهید و ۱۱ تن نیز دچار آسیب دیدگی شدند. گزارش های اولیه از مشاهدات بالینی مصدومان در این منطقه حاکی است که در بدن افرادی که در معرض حملات شیمیایی قرار گرفته اند تاول های بزرگ و دردناکی به وجود آمده و تعدادی نیز ناپیدا شده اند و تنفس آنها هم بسیار دشوار است. شدت آسیب دیدگی افراد به حدی بود که ۴ تن از آنها در همان ساعات اولیه به شهادت رسیدند. (۲)

در یک گزارش درباره نحوه تأثیر عوامل شیمیایی در افراد آسیب دیده آمده است: بعد از انفجار، دود غلیظی در فضا پراکنده می شود و به تدریج بویی شبیه بوی نفت در فضا منتشر می گردد، ساعاتی بعد افراد دچار تهوع، استفراغ، آب ریزش چشم ها، تاری دید، خارش، تنگی نفس، سرفه و بی اشتهایی می شوند، در معاینه بیماران، ضایعات جدی به صورت اریتم (قرمزی) تاول به خصوص

ص: ۲۵۵

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲.
- ۲- با آنکه عراق در روزهای بعد بازهم مناطق و روستاهای مختلف این منطقه را بمباران شیمیایی کرد و روستاهای اطراف بانه و مریوان را چندین بار هدف گلوله ها و بمب های شیمیایی قرار داد و حتی با به کاربردن اصطلاح سلاح دردناک یا تهدید به استفاده از "هر نوع سلاح" تلویحاً به کاربرد سلاح شیمیایی اعتراف کرد، مصطفی شلماشی سخنگوی حزب دمکرات در اروپا و نماینده این حزب در شورای ملی مقاومت در مصاحبه ای که در ۲۳/۸/۱۳۶۲ انجام داد، ایران را متهم به استفاده از سلاح شیمیایی کرد و گفت که مصدومان حادثه در بیمارستان حزب دمکرات تحت درمان هستند. شلماشی حتی در جواب پرسش متحیرانه خبرنگار مبنی بر اینکه آیا احتمال نمی دهید این اقدام توسط هواپیماهای عراقی صورت گرفته باشد، گفت: دولت عراق دلیلی برای حمله به کردها در اختیار ندارد. مردم کردستان به خوبی قدرت تشخیص نوع هواپیماها را دارند. (سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه واحد اطلاعات قرارگاه حمزه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۲)

در نواحی چین دار بدن و نیز تغییر رنگ پوست (سیاه شدن) مشاهده گردیده است. (۱)

به دنبال این اقدام عراق، ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در نامه ای به نیروی زمینی ارتش، ژاندارمری و شهربانی دستور داد که اجساد شهدای این حادثه را به اداره پزشکی قانونی وزارت دادگستری منتقل کنند تا در موقعیت مناسب به مقامات و متخصصان سازمان ملل متحد ارائه شود. همچنین نهادهای مذکور موظف شدند از مصدومان شیمیایی آمار دقیق و مدارک شامل عکس، اسلاید و فیلم رنگی و نوار مصاحبه تهیه کرده و به اداره دوم ستاد مشترک ارتش ارسال کنند تا این ستاد آن را برای انعکاس به سازمان ملل متحد در اختیار وزارت امور خارجه قرار دهد. (۲)

۱

به دنبال اجرای مرحله اول عملیات پاک سازی در منطقه آلان (واقع در غرب و جنوب غربی سردشت) در ۲۶ مهرماه سال جاری که به آزادسازی چند ارتفاع مهم مرزی و تعدادی از روستاهای این منطقه انجامید، امروز مرحله دوم این عملیات با هدف تصرف ارتفاعات مهم و راهبردی نوری و طالش و پاک سازی روستاهای منطقه از وجود عناصر حزب دمکرات کردستان ایران، سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) اجرا شد.

مرحله دوم این عملیات از اهمیت ویژه ای برخوردار بود، زیرا بخشی از تشکیلات گروه های مسلح غیرقانونی در روستاهای اطراف این ارتفاعات از جمله در روستاهای بیژوه، مزرعه و بیتوش مستقر بود و علاوه بر این زندان این گروه ها هم در روستای بیتوش و اشکان قرار داشت، همچنین بخشی از اهداف مرحله اول عملیات نظیر تصرف ارتفاع سیر و خمل که ناتمام مانده بود نیز جزء اهداف این مرحله قرار گرفته بود.

در این مرحله نیروهای خودی متشکل از واحدهای تیپ ویژه شهدا، تیپ قدس از سپاه پاسداران و همچنین واحدهایی از لشکر ۲۳ نهد ارتش موفق شدند ضمن دستیابی به ارتفاعات منطقه، مقر رادیو حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در کوه طالش و مقر رادیوی سازمان کومه له در کوه نوری و مقر فرماندهی کمیته مرکزی حزب دمکرات در بیتوش را به تصرف درآورند. علاوه بر آن در این عملیات با آزادسازی روستاهای بیژوه، کاکژان، چنار، بیتوش، مزرعه، گرماب بالا و پایین، اشکان بالا و پایین، خوارمیر، مزن آباد و رشکپه در مجموع ۲۵۰ کیلومتر مربع از منطقه مرزی جنوب و جنوب غرب سردشت آزاد گردید. (۳)

ص: ۲۵۶

۱- سند شماره ۲۰۷۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) رده جلو مریوان (رکن ۳)، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۲۴۶۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی جنوب، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۴؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص ۴، گزارش دکتر محمود لاله سرپرست بیمارستان لقمان الدوله ادهم؛ و- سند شماره ۲۸۵۱۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات و عملیات قرارگاه نجف اشرف سپاه، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- سند شماره ۸۰۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا ۳ (عملیات)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- یک بولتن داخلی سپاه درباره موقعیت و اهمیت ارتفاع سیر و همچنین موقعیت و چگونگی حفاظت از این روستاها، ماهیت گروه های موجود در این روستاها و استقبال اهالی منطقه از نیروهای خودی اطلاعاتی را درج کرده است که در ضمیمه این گزارش آورده شده است.

مرحله دوم عملیات به علت نامساعد بودن وضعیت جوی با فاصله چند روز از مرحله قبل به اجرا درآمد. بنابراین، گروه های مسلح غیرقانونی که احتمال می دادند نیروهای خودی برای آزادسازی این منطقه نیز اقدام کنند، برای فرار از این منطقه و رویاروشدن با نیروهای خودی، طبق برنامه ای از پیش طراحی شده توانستند با آسیب کمتری از این منطقه به سمت ارتفاعات غرب در داخل خاک عراق فرار کنند. البته بخشی از تجهیزات و امکانات گروه های ضدانقلاب که امکان حمل و نقل آنها وجود نداشت در پایگاه ها به جا ماند. عناصر مسلح غیرقانونی زندانیان (۱) خود را تا روستای گناو در (مقابل بیتوش) خاک عراق به همراه بردند، ولی با اجرای آتش توپخانه خودی در منطقه، آنان به دلیل ترس از تعقیب شدن مجبور به آزاد کردن زندانیان شدند. بدین ترتیب ۲۱۰ تن از افراد خودی که برخی از آنها سال ها در اسارت گروه های مسلح ضدانقلاب و به خصوص حزب دمکرات کردستان بودند، آزاد شده و به نیروهای خودی پیوستند. البته سازمان مارکسیستی - مائوئیستی کومه له که با مشی جنگ مسلحانه و با هدف برپایی حکومت کمونیستی در مناطق کردنشین ایران فعالیت می کند، ۱۱ تن از زندانیان خود (۲)* شامل ۶ بسیجی، ۲ پاسدار، ۲ کارمند فرمانداری مهاباد و یک سرباز را تیرباران کرد. روش عملی افراد کومه له در برخورد با نیروهای جمهوری اسلامی و حتی با مردم منطقه و سایر گروه های مخالف جمهوری اسلامی بسیار خشن و بی رحمانه بود. کشتن اسرا، مثله کردن، کندن پوست سر و صورت از جمله روش هایی بود که افراد این سازمان در برخورد با مخالفان خود به کار می بردند.

آزاد شدن شماری از افراد دستگیر شده خودی از زندان های حزب دمکرات در پی عملیات پاک سازی نیروهای خودی در محور آلان در جنوب غربی سردشت

از جمله وقایع مهم در عملیات امروز، اجرای کمین گروه های مسلح غیرقانونی در

ص: ۲۵۷

۱- حزب دمکرات گروگان های خود را در این زندان نگهداری می کرد.

۲- * اسامی این ۱۱ نفر به این شرح است: ۱. بهروز ترابی بسیجی از میاندوآب ۲. ناصر کریمیان بسیجی از تهران ۳. حسن داودآبادی از تهران ۴. حسن زاده از اصفهان ۵. مختاری از تهران ۶. یک بسیجی با هویت نامعلوم ۷. سیدمحمدحسین پاسدار از مشهد ۸. حسین یعقوبی پاسدار از ساری ۹. بهرام خیابانی سرباز ۱۰ و ۱۱. انصاری و عباسی کارمند فرمانداری مهاباد.

عقبه منطقه عملیاتی در حوالی پاسگاه بلیس در محور قلعه رش - سردشت بود که بر اثر آن ۱۱ تن از نیروهای تیپ قدس از جمله فرمانده گردان پشتیبانی به شهادت رسیدند. در این حادثه ۲ دستگاه خودروی تویوتا و یک دستگاه کامیون آیفای نیز منهدم شد. (۱)

گزارش هایی که در پایان مرحله دوم عملیات در منطقه آلان درباره نتایج این عملیات منتشر شد حاکی است در جریان این عملیات ۱۶۰ تن از عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی کشته و تعداد زیادی نیز زخمی شدند، ۳۰ تن از افراد ضدانقلاب نیز خود را به نیروهای جمهوری اسلامی تسلیم کردند. بنا به اعلام برخی منابع، نیروهایی از کشورهای عراق، اردن و مصر در منطقه عملیاتی آلان حضور داشتند و در جریان عملیات نیروهای خودی یکی از فرماندهان عراقی به نام احمد عزیزی کشته شد. از نیروهای خودی نیز ۹۰ تن به شهادت رسیدند که ۶۰ نفر از آنان از نیروهای تیپ ویژه شهدا بودند و ۱۸۰ نفر هم زخمی شدند. همچنین ۱ قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری، یک قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری، ۱ قبضه تیربار دوشکا، ۳۰ قبضه سلاح انفرادی، یک انبار مهمات، چندین دستگاه بی سیم، یک انبار پوشاک، ۶ دستگاه کمپرسی ۱۰ تن، چند دستگاه خودروی سیمرغ و یک دستگاه خودروی بنز ۲۳۰ و تعداد زیادی اسناد و مدارک به دست نیروهای خودی افتاد. (۲)

۱

در پی آزادی شماری از افرادی که مدت ها در اسارت گروه های مسلح غیرقانونی بودند، برخی از آنان درباره رفتار افراد حزب دمکرات با زندانیان و مدت و چگونگی اسارت خود مطالبی بیان کردند.

گروه بان یکم علی تقی زاده که سه سال در بند گروهک ها بوده، اظهار کرد که سه سال پیش، در منطقه مهاباد به اسارت گرفته شده و در این مدت در بدترین وضعیت زیستی و روحی در زندان های گردنه، الواتان، دولتو، اشکان و یک پاسگاه عراقی که به زندان تبدیل شده بود، تحت شکنجه های روحی قرار داشته است. وی در مورد غذای روزانه زندانیان گفت گروهک ها در اوایل، فقط در هر روز یک وعده غذا آن هم نخود سیاه می دادند که سپس در زندان دولتو یک وعده نیز نان خشک به آن اضافه کردند. تقی زاده یادآور شد که مزدوران ملحد هنگام انتقال وی و همراهانش از مهاباد به منطقه الواتان، در مسیر راه ۴ نفر از افسران را که ۲ تن آنان باهم برادر بودند به دلیل اینکه نمی توانستند بقیه را همراهی کنند به شهادت رساندند.

گروه بان یکم اصغر عزیزی یکی دیگر از آزادشدگان نیز که سه سال در زندان گروهک ها بوده، گفت: زمانی که گروهک ها دیدند رزمندگان اسلام منطقه الواتان را آزاد می کنند، ما را به طرف سردشت حرکت دادند. در مسیر راه مزدوران گروهک ها می گفتند ما شمیریم و شما را خواهیم کشت. وی افزود: مزدوران برای شکنجه روحی ما دست به اعمال ددمنشانه ای می زدند و پس از به شهادت رساندن دوستان و رزمندگان پیکر متلاشی شده آنان را به زندانیان نشان می دادند. وی اضافه کرد: این مزدوران

ص: ۲۵۸

-
- ۱- سند شماره ۳۵۹۲۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ قدس به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
 - ۲- سند شماره ۳۵۵۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سردشت به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی پرسنلی (تعاون) به ستاد مناطق ۱۱ گانه (تعاون)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ (اطلاعات) به ستاد مرکزی (اطلاعات)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب زاچا به فرماندهی ژاچا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۵۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)،

۱/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۴۵۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه شهدا (اطلاعات عملیات) به قرارگاه حمزه
سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات)،

برای احداث ساختمان‌ها نیز از زندانیان به عنوان کارگر برای تهیه چوب و سنگ استفاده می‌کردند.

محسن شه پری از رزمندگان بسیجی که پانزده ماه در زندان بوده است نیز در مورد نحوه برخورد عوامل ضدانقلاب با زندانیان گفت: هنگام اسارت یک پای من زخمی بود مزدوران بدون بیهوشی مرا تحت عمل جراحی قرار دادند و دو گلوله را از پای چپ بیرون آورده و بلافاصله چشم‌هایم را بسته و سوار بر اسب پس از طی مسیری در مدت پنج تا شش ساعت، به زندان دیگری انتقال دادند. وی افزود: یک بار در اوایل دستگیری مرا به دلیل داشتن ریش محکوم به اعدام کردند و چشم‌های مرا بسته و در مقابل دیوار قرار دادند و از من خواستند که وصیت کنم و وصیت من این بود که جنازه‌ام را به دولت تحویل دهند. سپس بالای سرم را به رگبار بستند و چون مطمئن شدند که من پاسدار نیستم، مرا به زندان منتقل کردند. شه پری گفت: در مدت ۱۵ ماه اسارت، خانواده‌ام از سرنوشت من اطلاعی نداشتند، وی اضافه کرد: در هر درگیری و عملیات رزمندگان اسلام، هرگاه یک یا چند تن از آنان به هلاکت می‌رسیدند این جنایتکاران در مقابل، دو نفر از زندانیان را به شهادت می‌رساندند. وی ضمن تشکر از استقبال گرم مردم ارومیه بار دیگر تأکید کرد که پس از دیدار با خانواده و پدر و مادر خود به جبهه خواهد رفت.

کرم اویسی از پیشمرگان مسلمان کرد با بیان اینکه ۲۲ ماه در زندان گروهک‌ها بوده است، اظهار کرد مدت‌ها با برگ سیب زمینی تغذیه کرده و شهادت ۱۸ تن از برادران پاسدار و بسیجی را در منطقه گورشه سردشت به چشم خود دیده است. وی خاطر نشان کرد: مرا به دلیل اینکه یک پانداشتم، اعدام نکردند.

باقر روح الهی پیشمرگ مسلمان کرد دیگر که یک پای مصنوعی دارد به مدت ۲۳ ماه در زندان‌های الواتان، گورشه، اشکان و گناوه عراق به جرم داشتن کارت پیشمرگان مسلمان کرد به سر می‌برده است.

علی عباسی ۵۲ ساله که ظاهرش مردی ۸۰ ساله را نشان می‌دهد، گفت: مزدوران مرا درحالی که یک رادیو ضبط و دو عدد نوار را می‌فروختم و در همان حال عکس امام امت را به سینه داشتم دستگیر کردند و به جرم داشتن عکس امام خمینی ۱۷ ماه در زندان بودم. وی گفت گروهک‌ها در زندان‌های الواتان و دولتو ضمن شکنجه، ۳۳ تن از رزمندگان اسلام را به شهادت رساندند. عباسی تأکید کرد که من آماده اعدام بوده و هستم و عکس امام را از خودم دور نخواهم کرد.

یک درجه دار ارتش که در جاده سقز - بوکان به اسارت ضدانقلابیون درآمده و سه سال در زندان گروهک‌ها بوده، گفت مدت اسارت ما حدود هشت ماه بود که در داخل خاک عراق قرار داشت و مزدوران سلاح‌های جدیدی را از رژیم بعثی صهیونیستی عراق دریافت می‌کردند. مثلاً کلاشینکف‌های جدید را از میان بسته کاغذ و نایلون بیرون می‌کشیدند، ولی با وقاحت می‌گفتند که اینها را از نیروهای ایرانی به غنیمت گرفته ایم. (۱)

ص: ۲۵۹

در درگیری هایی که امروز بین گروه های مسلح غیرقانونی و نیروهای خودی در مناطق عمومی مهاباد، سنندج، کامیاران، هشتیان و شرق مریوان رخ داد ۸ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند و ۱۲ تن نیز به گروگان گرفته شدند. عناصر مسلح غیرقانونی هم متحمل تلفاتی شده و ۲ نفر از آنها دستگیر شدند.

در حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای ژاندارمری پاسگاه شهید سپاهی مهاباد، که مأموریت تأمین جاده را انجام می دادند، ۱ تن شهید و ۵ تن از سربازان نیز با سلاح های انفرادی به گروگان گرفته شدند. (۱)

در روستای درکه سرچشمه در غرب محور سقز - بوکان، افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ۷ تن از اعضای جهاد سازندگی را گروگان گرفته و به نقطه نامعلومی بردند.

در حادثه دیگری در روستای دولاب در غرب محور سنندج - کامیاران، بر اثر انفجار مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند ۲ نفر از نیروهای سپاه زخمی شدند و ۱ نفر هم به شهادت رسید. (۲)

در روستای قونی در ۱۸ کیلومتری شمال هشتیان در غرب محور سرو به سلماس، نیروهای خودی به سمت یک موضع خمپاره انداز ۸۱ میلی متری که در حال شلیک به سمت نیروهای جمهوری اسلامی بود، تیراندازی کردند. در این حادثه ۲ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کشته شدند و یک تن نیز زخمی شد. (۳)

در شمال شرقی مریوان نیز نیروهای سپاه در روستای قمچیان با تعداد زیادی از افراد مسلح غیرقانونی به شدت درگیر شدند. که بر اثر آن ۲ تن از نیروهای خودی شهید و ۶ تن از عناصر گروه های مسلح غیرقانونی کشته و ۷ تن از آنان نیز زخمی شدند. (۴)

همچنین یک گروه از تیپ شهید بروجردی سپاه با مأموریت پاک سازی منطقه شمال غرب مهاباد از وجود عناصر حزب دمکرات ایران موفق شد چند روستای این منطقه از جمله آغ بلاغ، چوملان، قاضی گل و توت آجاج را پاک سازی کند. در این عملیات ۲ تن از نیروهای خودی به شهادت رسیدند و از عوامل حزب دمکرات نیز یک تن کشته و ۲ تن دستگیر شدند. (۵)

با پایان یافتن مهرماه، سازمان ها و ارگان های نظامی، انتظامی و انقلابی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان آمارهایی را درباره تلفات انسانی نیروهای خودی اعم از شهدا، مجروحان و گروگان ها و نیز تعداد و انواع عملیات های گروه های مسلح غیرقانونی، محورها و مناطق مختلف عملیاتی و تعداد تلفات و تسلیم شدگان این گروه ها، ارائه کردند.

واحد اطلاعات سپاه استان کردستان در گزارش خود اعلام کرد: ضدانقلابیون ۲۲۹ مورد

۱- سند شماره ۳۵۹۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

۲- سند شماره ۳۵۹۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۹۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان (رکن ۳ - عملیات) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳ - عملیات)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰

- مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۴/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۶۶۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (ژاجا) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱.
- ۴- سند شماره ۳۵۹۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۰/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۱۸۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی به فرماندهی تیپ ۱۱۰، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح عملیات) به ستاد مرکزی (طرح عملیات)، ۴/۸/۱۳۶۲.

عملیات انجام داده اند که بخشی از آن شامل موارد زیر است: ۲۶ مورد مین گذاری؛ ۳۵ مورد اجرای کمین؛ ۸۳ مورد حمله به پایگاه های نیروهای خودی؛ ۵ مورد حمله به شهر و تیراندازی؛ ۲ مورد انفجارات و خرابکاری صنعتی و آتش زدن؛ ۱۰ مورد ترور؛ ۱۵ مورد ضرب و شتم و اخاذی پول از مردم؛ ۳۰ مورد درگیری و ۷ مورد حمله به روستا.

در جریان این اقدامات، ۲۵۴ تن از نیروهای خودی و مردم شهید، ۳۱۲ تن زخمی و ۱۳۹ تن گروگان گرفته شده اند. از گروه های مسلح غیرقانونی هم ۲۲۴ تن کشته یا زخمی و ۱۴ نفر نیز دستگیر شده اند. در عملیات های نیروهای خودی نیز ۹۸ تن از افراد گروه های مسلح غیرقانونی کشته و ۱۲۴ تن زخمی شدند. در همین مدت ۱۷۸ نفر از افراد ضدانقلاب دستگیر شده و ۴۰۰ تن هم خود را تسلیم کرده اند. (۱)

بنیاد شهید انقلاب اسلامی استان کردستان نیز آمار شهدای ۵ شهر این استان را از آغاز سال جاری تا پایان مهرماه، ۶۹۹ تن و به تفکیک محورهای منطقه ای بدین شرح اعلام کرد: سنندج ۳۷۵ نفر، کامیاران ۱۱۱ نفر، سقز ۱۰۲ نفر، بانه ۸۴ نفر و دیواندره ۲۷ نفر. (۲)

علاوه بر این، واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی تعداد افراد تسلیم شده از گروه های مسلح غیرقانونی در مهرماه را ۳۷۹ تن ذکر کرد که شرح تفکیکی آن در شهرهای مختلف چنین است:

خوی ۷ نفر، سلماس ۲۹ نفر، ارومیه ۸۱ نفر، مهاباد ۲۹ نفر، سردشت ۲۲ نفر، بوکان ۱۵ نفر، میاندوآب ۵ نفر، اشنویه ۱۴ نفر، نرده ۱۷ نفر، بانه ۱۹ نفر، پیرانشهر ۵۰ نفر، صائین دژ ۴ نفر، سنندج ۲۳ نفر، کامیاران ۲۳ نفر، دیواندره ۱۴ نفر، بیجار ۱ نفر، سقز ۲۲ نفر، تکاب ۴ نفر. (۳)

۱

با وجود تصرف برخی از ارتفاعات مشرف بر شهر پنجوین عراق و آزادسازی بخش دیگری از ارتفاعات حساس و راهبردی نوار مرزی سردشت از وجود گروه های مسلح غیرقانونی، مروری بر اخبار و گزارش های امروز رسانه های خارجی حاکی از انعکاس محدود این موفقیت ها است.

خبرگزاری فرانسه به نقل از بیانیه نظامی ایران از شکست چندین ضدحمله عراق خبر داد و افزود: نیروهای ایران در خاک کردستان عراق با تصرف ارتفاعات راهبردی سربراله و تمامی منطقه هفت توانان به پیشروی ادامه دادند و در شمال غربی مریوان نیز تلفات سنگینی به دشمن وارد کردند (۴) این خبرگزاری در گزارش دیگری گفت: «ارتش و سپاه پاسداران اعلام کردند در حملاتی که شبه شب به منطقه بیژوه در عراق صورت گرفت، صدها ضدانقلابی کشته شدند. ... به هنگام این حملات ۲۰۰ رزمنده ایرانی که از دو سال پیش در خاک عراق زندانی شده بودند، آزاد شده اند.» (۵)

ص: ۲۶۱

- ۱- سند شماره ۱۰۳۸۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه واحد اطلاعات سپاه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲.
- ۲- سند شماره ۳۲۰۲۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بنیاد شهید کردستان به فرمانداری سنندج، ۱/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه شماره ۲، اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۳.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۳، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۷، تهران -

خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۴، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱، تهران -

خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری رویتر نیز با اشاره به سخنان فرمانده سپاه یکم عراق (۱) به نقل از روزنامه جمهوریة افزود: نیروهای سپاه یکم عراق که از منطقه پنجوین دفاع می کنند تمامی حملات ایران از چهارشنبه شب گذشته را با ناکامی روبه رو ساخته اند این درحالی است که نبرد در این منطقه هنوز ادامه دارد. (۲) به گزارش خبرگزاری عراق، صدام حسین با اعطای مدال از فرمانده تیپ ۲۹ نیروهای ویژه کماندو به دلیل شجاعت وی در نبرد پنجوین قدردانی کرده است. (۳)

علاوه بر این رادیو امریکا هم در گزارشی با بیان اینکه «اطلاعیه های طرفین اخبار ضدونقیضی را منتشر می کنند»، به ذکر ارقام اعلام شده در اطلاعیه های نظامی دو طرف پرداخت و به ادعای فرمانده سپاه یکم عراق مبنی بر نابودی یک تیپ از نیروهای ایران اشاره کرد (۴)

از سوی دیگر امروز طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق که در پی حملات اخیر ایران برای ابلاغ پیام کتبی رئیس جمهور عراق به سران کشورهای عمان، قطر و بحرین عازم این کشورها شده بود، به بغداد بازگشت. وی در پایان سفر یک روزه خود به خبرگزاری عراق گفت: «برای برادران خود در عمان و قطر و بحرین آخرین تحولات جنگ عراق و ایران را روشن ساختیم تا آنکه آنان را کاملاً و به طور دقیق از آنچه در جناح شرقی امت عرب می گذرد، آگاه سازیم و برای آنان نیز مؤکد ساختیم که انرژی و توانایی ما در راه ادامه دفاع از حق حاکمیت و سرزمین ها و انقلاب خود دوچندان خواهد شد.» وی افزود: «ما برادران خود را از چگونگی نبردهایی که در بخش شمالی جبهه جریان دارد با اطلاع کردیم و نیز خسارت های سنگینی را که به نیروهای ایرانی در منطقه نزدیک به پنجوین وارد کرده ایم [به اطلاع آنها رساندیم].» رمضان همچنین با اعلام اینکه «برادران ما در عمان، قطر و بحرین بار دیگر طرف داری خود را از عراق تجدید کردند»، مدعی شد که مقامات این سه کشور نیز تأیید کرده اند که «عراق در حکم زره دفاع از امت عرب و از خلیج عرب [خلیج فارس] است.» (۵)

به گزارش رادیو مونت کارلو طه یاسین رمضان در دیدار با سران کشورهای خلیج فارس گفته است «بدون استفاده از سلاح های پیشرفته در جنگ با ایران نمی توان به زودی این جنگ را پایان داد.» وی همچنین اطمینان داده است که «عراق با استفاده از جنگنده های پیشرفته سوپراتاندارد فرانسوی در جنگ علیه ایران و بمباران تأسیسات حیاتی و اقتصادی آن در آب های خلیج [فارس] می تواند هرچه زودتر سرنوشت این جنگ را تعیین کند و ایران را وادار سازد تا پیشنهادات مسالمت آمیز جهت حل بحران منطقه را بپذیرد.» (۶)

در همین حال و در ادامه فضا سازی عراق درباره عملیات اخیر ایران در جبهه شمالی جنگ، امروز رادیو صوت الجماهیر گزارش داد: «عراق به مناسبت روز سازمان ملل متحد از جهانیان خواست تا موضع روشن تری به بی حرمتی ایران به مصوبات سازمان ملل متحد در قبال

ص: ۲۶۲

۱- مشروح سخنان فرمانده سپاه یکم عراق در گزارش ۱۵۱ همین روز آمده است.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۳، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۶، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۲۰، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۳۴ و ۳۵، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، رادیو بغداد، ۱/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۴۸، رادیو مونت کارلو، ۳/۸/۱۳۶۲.

آتش بس و پایان یافتن اختلافات ایران و عراق از طریق مسالمت آمیز از خود نشان دهند؛ زیرا که ایران علی رغم درخواست های مسالمت آمیز عراق همچنان به تجاوز خود بر علیه مرزهای بین المللی عراق ادامه می دهد که آخرین آن تجاوز آنها به منطقه پنجوین عراق می باشد.»^(۱)

۱

حملات موشکی و هوایی عراق به شهرهای مسجدسلیمان، دزفول و مریوان بازتاب گسترده ای در رسانه های گروهی جهان داشت. این درحالی است که انتشار گزارش ها درباره ادعای اخیر عراق مبنی بر مین گذاری در آب های منتهی به بندر امام خمینی نیز همچنان ادامه دارد.

خبرگزاری های رويتر، فرانسه، کویت و آلمان غربی امروز ضمن انتشار خبر پرتاب موشک و حمله هوایی علیه شهرهای ایران از قول یک سخنگوی نظامی در عراق اعلام کردند: اقدام عراق «به بمباران و پرتاب موشک های زمین به زمین علیه هدف های تعیین شده در داخل اراضی ایران» به تلافی حملات توپخانه ای علیه شهرهای مرزی عراق صورت گرفته است. این سخنگو همچنین هشدار داد عراق به این گونه اقدامات خود در صورت تکرار حملات ایران ادامه خواهد داد^(۲).

خبرگزاری رويتر با اشاره به آمار اعلام شده در خبرگزاری رسمی ایران از تعداد قربانیان حمله موشکی عراق به دو شهر مسجدسلیمان و دزفول افزود: «نوع این موشک ها مشخص نیست، لکن موشک هایی که در گذشته به کرات علیه شهرهای ایران مورد استفاده قرار گرفته اند، موشک های زمین به زمین روسی هستند.» رويتر همچنین اضافه کرد: «خبرگزاری ایران نیروهای عراقی را به استفاده از سلاح های شیمیایی به منظور جلوگیری از پیشروی ایران متهم کرد.»^(۳)

رادیو بی بی سی نیز ضمن گزارشی از اقدام عراق در هدف قراردادن مراکز غیرنظامی ایران گفت: «حمله عراق به مریوان نشان می دهد که حمله جدید ایران کاملاً موفقیت آمیز نبوده است [زیرا] گفته می شود که یکی از هدف های عمده حمله جدید، عقب راندن نیروهای عراق از مرز دو کشور بوده است تا نیروهای عراق به اندازه ای از مرز دور شوند که مریوان و سایر شهرهای مرزی ایران از بمباران عراق در امان باشند.»

این رادیو سپس با اشاره به بیانیه نظامی سه روز پیش ایران مبنی بر تصرف بیش از ۷۰۰ کیلومتر مربع از خاک عراق و ادعای منابع عراقی در مورد بازپس گیری برخی مواضع چنین نتیجه گرفت: «از این ادعاهای ضدونقیض ایران و عراق چنین برمی آید که اوضاع در ناحیه شمال جبهه های جنگ یک بار دیگر به اوضاع موجود در حملات قبلی بازگشته است. بدین معنی که نیروهای ایران تاحدودی در منطقه کوهستانی پیشرفت کرده اند و آن هم به قیمت تلفاتی سنگین و نیروهای عراق پاسخ ایران را با نیروی هوایی برتر خود داده اند، آن هم با حمله به مواضع جدید نیروهای ایران.» بی بی سی در ادامه ادعای عراق در مورد مین گذاری خطوط کشتیرانی بندر امام خمینی را بیانگر این واقعیت دانست که از نظر دولت این کشور «بهترین راه

ص: ۲۶۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴۸، بخش عربی رادیو صوت الجماهير، ۱/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۳، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۳۰ - ۲۶،

۱/۸/۱۳۶۲

۳- همان، ص ۳۰، تهران - رویترا، ۱/۸/۱۳۶۲

رفع بن بست کنونی، حمله های تلافی جویانه به مواضع دیگر در جریان نبرد است.»^(۱)

در همین زمینه، خبرگزاری رویتر در گزارشی به نقل از روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) مدعی شد که «مین گذاری این منطقه در رأس خلیج [فارس] تنها یکی از اقدامات متعددی است که عراق می تواند برای مجبور ساختن ایران به صلح به عمل آورد.»^(۲) رادیو اسرائیل نیز به نقل از هارولد براون وزیر دفاع پیشین امریکا، اقدام عراق در مین گذاری آب های نزدیک بندر امام خمینی را «یک اقدام وخیم» ارزیابی کرد و در عین حال گفت: «اگر ایران تنگه هرمز را ببندد دولت های غربی باید به یک اقدام تلافی جویانه دست بزنند.» رادیو اسرائیل همچنین اضافه کرد: «ایران هنوز نسبت به اظهارات عراقی ها در مورد مین گذاری بندر [امام] خمینی واکنش نشان نداده است. در ضمن هیچ خبری درباره تقلیل رفت و آمد کشتی ها به این بندر انتشار نیافته است.»^(۳)

۱

امام خمینی در بیاناتی ضمن تأکید بر اهمیت خدمت در عرصه های مختلف صنعت، کشاورزی، دانشگاه و سایر فعالیت های پشت جبهه اظهار امیدواری کردند روزهای آخر جنگ و سقوط رژیم عراق در پیش باشد.

رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی امروز در جمع گروهی از کارکنان وزارت صنایع سنگین و واحدهای تولیدی وابسته به این وزارتخانه و گروهی از مخترعان و مبتکران وابسته به سازمان پژوهش های علمی، با اشاره به موضع بازدارنده رژیم گذشته در برابر انگیزه رشد و حرکت به سوی استقلال و قطع وابستگی کشور، اظهار کردند: «شما خودتان جوان هایی هستید که می توانید همه کارها را انجام بدهید. مخترعین ما می توانند در سطح بالا اختراع بکنند. مبتکرین ما می توانند در سطح بالا ابتکار کنند، به شرط اینکه اعتماد به نفس خودشان داشته باشند و معتقد بشوند به اینکه می توانیم. در رژیم سابق نمی توانیم را در بین همه قشرها شایع کردند، به همه گفتند ما نمی توانیم و باید تواناها بیایند و به ما تعلیم بدهند، آنها هم که می آمدند تعلیم نمی دادند، شماها را وابسته می کردند. امروز که دست همه آنها بحمدالله قطع شده است و دیگر برای آنها جایی در این کشور باقی نمانده است، این شما جوان های کشور هستید که در هر جا هستید باید به فکر آتیه کشور خودتان باشید، [به فکر] حال کشور خودتان باشید و لازم است که با این دو خصیصه، اتکال به خدای تبارک و تعالی [و] اطمینان به نفس، با این دو خصیصه به پیش بروید و بعد از مدت کوتاهی خواهید دید که راه های سعادت بر شما باز می شود، و قدرت های بزرگ طمعشان قطع می شود و ان شاءالله این کشور یک کشور نمونه می شود برای کشورهای دیگری که آنها هم گرفتار آن تبلیغات ابرقدرت ها هستند که نمی گذارند آنها هم رشد بکنند.»

ص: ۲۶۴

- ۱- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ - ۲۳، رادیو بی بی سی، ۱/۸/۱۳۶۲.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۴، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۸، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱/۸/۱۳۶۲.
- ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو اسرائیل، ۱/۸/۱۳۶۲.

رهبر انقلاب در مورد اهمیت جهاد در راه خودکفایی کشور گفتند: «امروز شما باید که بکنید که باید دامن به کمر بزنید و در رشد صنایع این کشور و در رشد تولید این کشور دامن به کمر بزنید و همت بگذارید و فعالیت بکنید. فعالیت شما امروز برای کشور اسلامی یک عبادت است. شما امروز همه تان با ایده اسلامی در حال عبادت هستید، چه در کارخانه ها و چه در مواردی که به صنعت مشغول هستید و چه در کشاورزی هر کس هست و چه در سایر کارخانه ها که هست. وقتی انسان برای خلق خدا خدمت بکند و برای اینکه این خلق در طول تاریخ ستم دیدند، عقب نگه داشته شدند، نگذاشتند رشد معنوی بکنند، رشد مادی بکنند، وقتی با این ایده شما خدمت بکنید، شما در خدمت اسلام هستید و شما مجاهد هستید در پشت جبهه ها. همان طوری که مجاهدین ما در جبهه ها مجاهدت می کنند و عبادت خدا را در آنجا می کنند، شما هم در پشت جبهه ها هستید و عبادت خدای تبارک و تعالی را با همین کارهایتان انجام می دهید.»

امام خمینی همچنین درباره اوضاع کشور در مواجهه با فشارهای خارجی تصریح کردند: «امروز ما گرفتار به دسیسه ها و توطئه های ابرقدرت ها هستیم. اینکه همه قدرت های خودشان را روی هم گذاشتند و به کشور شما حمله کرده اند، چه حمله تبلیغاتی و چه حمله تسلیحاتی، برای این است که آنها احساس می کنند که ایران است که می تواند خودش و دیگر کشورها را از قید اسارت ابرقدرت ها و چپاولگری های آنها نجات بدهد. از این جهت ما باید مهیا باشیم به اینکه این ضربه ای که زدیم به آنها، دنبالش را بگیریم.»

ایشان در ادامه افزودند: «ما در بین راه هستیم. کاری که شما جوان ها کردید در دنیا بی نظیر است. هیچ کشوری را شما سراغ ندارید که از ابرقدرتی بریده باشد و به ابرقدرت دیگری اتصال پیدا نکرده باشد. بی استثناء تمام کشورهای دنیا یا در تحت سلطه مستقیم یا غیرمستقیم این ابرقدرت اند یا در تحت سلطه مستقیم یا غیرمستقیم آن ابرقدرت و شما تنها هستید در دنیا که فاتحه هر دو را خواندید و دست هر دو را کوتاه کردید و می خواهید شما خودتان باشید. می خواهید مستقل باشید. می خواهید آزاد باشید. می خواهید آن قیدوبندهایی که برای کشور شما در زمان طاغوت درست شده بود از آنها همان طور که رهایی پیدا کردید، رها باشید تا آخر و این با جدیت خود شماست. با تلاش خود شماست برای همه کارها. هر کس در هر کاری که مشغول است چه در دانشگاه ها که مشغول دانش هستند و چه در صحراها و بیابان ها که مشغول کشاورزی هستند و چه در جبهه ها که مشغول فعالیت هستند و چه در کارخانه ها که مشغول جهاد هستند. همه در جهاد در راه خدا هستند و باید این جهاد را به آخر برسانند و ان شاء الله به آخر می رسد.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی در ادامه سخنان خود به پیروزی های اخیر در جبهه های جنگ و حملات موشکی عراق علیه شهرهای ایران اشاره و خاطرنشان کردند: «شما می دانید که مصیبت هایی که به این کشور وارد شده است از اول انقلاب تاکنون چه حجم زیادی داشته است

و در ازای او، آن پیروزی هایی که برای شما حاصل شده است. حجم بسیار افزون داشته است. ... و شما می دانید که امروز در جبهه ها چه پیروزی های چشمگیری به وسیله همین جوان های عزیز رزمنده ما به دست آمده است که قدرت های بزرگ الآن در فکر هستند که برای شکست خوردن، تقریباً شکست آخر صدام فکری بکند که بتواند این را حفظش بکنند. صدام هم که می بینید که وضع روحی اش یک وضع جنون آمیزی شده است که هر وقت شکست می خورد در میدان، از دور می ایستد و کشور ما را، جوان های ما را، بچه های ما را مورد موشک های دوربرد قرار می دهد و دیدید که با دزفول، سابق و حالا همین دیروز و امروز چه کرده است و با مسجد سلیمان چه کرده است و با مریوان چه کرده است. ما در جنگ بر او غلبه کردیم و او نمی تواند مقابله کند و او با شرارت به مردم عادی، به مردم بی پناه، به اینها تجاوز می کند.»

امام خمینی افزودند: «عجب این است که در یکی، دو سه روز پیش از این، قبل از این جنایت گفت که ما به - یکی از مسئولین آنها گفتند که یا شاید خود صدام هم بود - که ما به سازمان بین المللی یا یکی از همین سازمان ها گفتیم که ما این کار را می کنیم و سازمان بین المللی که هم به اصطلاح برای حفظ حقوق بشر است، سکوت کرد و با این سکوت، او را تشویق کرد به یک همچو جنایتی. او نمی تواند به نظامی های ما صدمه بزند، لکن از دور می تواند که موشک بیندازد. موشک های دوربرد را بیندازد. همان موشک هایی که قدرت های بزرگ به او داده اند. قدرت امریکا و شوروی به او داده اند. او را از دور بیندازد و خانه های مظلومین را به سر خود و بچه هایشان خراب کند و رجزخوانی کند که ما چه کردیم و چه کردیم. چقدر کشتیم. این رجزخوانی ندارد که یک دسته مظلومی که زن و بچه ای که در خانه های خودشان خوابیده اند شما با موشکی که از خارج ایران می اندازید، آنها را بکشید. از آن طرف هم عربده می کشد که خاک عراق هیچ از دست نرفته و در یک وجبش ایرانی ها وارد نشده اند. در صورتی که ۷۰۰ کیلومترش را الآن وارد شده اند و ان شاء الله بعدها هم امید است که تکمیل بشود.»

رهبر انقلاب با تأکید بر خودداری ایران از تلافی حملات عراق اظهار کردند: «ما در عین حالی که الآن بسیاری از شهرهای آنجا زیر نظر ما هست و رزمندگان ما می توانند آنها را بمباران کنند، ابداً همچو کاری نکرده اند و نباید هم بکنند. برای اینکه مردم شهرها گناهی ندارند و ما در جنگ باید جلوی او را بگیریم. در جنگ باید صدمات را به او وارد بکنیم و او را محکوم بکنیم و معدوم بکنیم ان شاء الله. و من امیدوارم که این جنگ همین روزهای آخرش باشد. ان شاء الله این رژیم ساقط بشود و کشور عراق به دست خود ملت عراق اداره بشود و به وجه اسلامی و شایسته برای اسلام اداره بشود.»

امام خمینی همچنین با اشاره به اعطای مدال شجاعت به یکی از فرماندهان عراقی در روزهای اخیر گفتند: «این دأب او [صدام] است. همان وقت هم که خرمشهر [را] گرفتند و بیرون کردند اینها

را، او مدال شجاعت به بعضی ها داد. حالا هم که با افضح اینها را بیرون کرده اند و قریب به ۷۰۰ نفر از آنها را به پشت جبهه ها آورده اند و اسیر کرده اند و قریب ۳۵۰۰ نفر آنها را یا کشته یا مجروح کرده اند که بسیاری از فرماندهان آنها هم در میان آنها بوده، برحسب آن طوری که گزارش داده اند، ایشان باز مدال داده است و بهتر این است یک مدالی به خودش بدهند و آن مدال شجاعت، برای اینکه این آدم درعین حالی که این سبعت را دارد، این وضع روحی را هم دارد که از آن طرف به این طرف و آن طرف متشبت می شود به اینکه بیاید و مرا رهایم کنید از این گرفتاری که پیدا کرده ام، از آن طرف هم عربده می کشد، از آن طرف هم بیچاره هایی که فرستاده به جبهه اگر یک قصوری بکنند، آنها را اعدام می کند، در همین دو، سه روز باز به حسب آن طوری که گفته اند یک دادگاه صحرایی درست کرده و بسیاری از این فرماندهان را که سستی کرده اند در این امر اعدام کرده است. این وضع روحی که او پیدا کرده یعنی یک وضعی الآن پیدا کرده است که به هرطرف می زند و هر جنایتی را حاضر است انجام بدهد و من امیدوارم که خود عراقی ها و ارتش عراق بیش از این تحمل نکنند این جنایت را و این حزب بعث را به جای خودش بنشانند تا ان شاءالله کشور عراق با سرافرازی و آسودگی بتواند به زندگی اسلامی خودش ان شاءالله ادامه بدهد.» (۱)

۱

مقامات جمهوری اسلامی ایران امروز در اظهاراتی جداگانه ضمن ابراز تأسف از حملات موشکی عراق علیه شهرها و مراکز غیرنظامی ایران، بر ادامه جنگ تا کسب پیروزی کامل و احقاق حقوق ملت ایران تأکید کردند. در این بین از اقدام شوروی در تجهیز عراق به موشک هایی با برد وسیع نیز انتقاد شد.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در آغاز جلسه علنی امروز مجلس با اشاره به حمله موشکی عراق به مسجد سلیمان و دزفول و شهادت بیش از ۱۰۰ تن و مجروح شدن صدها نفر از مردم علاوه بر ویرانی های به بار آمده، خاطر نشان کرد: «این نه اعتبار نظامی است و نه اعتبار انسانی است، بلکه نشان ضعف نظامی و نشان عدم توجه به مبانی انسانی و بین المللی است و تکیه انتقاد ما بیشتر روی سازمان های بین المللی و مطبوعات جهان و بوق های تبلیغاتی دنیا است که این گونه جنایات را نادیده می گیرند و ملت ما این جنایات را در پرونده صاحبان اصلی این موشک ها ثبت می کند و به زودی به آنها جواب مناسب را خواهد داد.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع سپس افزود: «می توانیم از این جنایاتی که درست در موقع عملیات [والفجر ۴] انجام شد بفهمیم که صدام آخرین حربه های خودش را دارد به کار می برد و همه تهدیدهایی که در این یک ماه اخیر کرد مصداقش را در جنایات دزفول و مسجد سلیمان دیدیم. یعنی روشن شد که هرچه صدام دارد خلاصه می شود در چنین امکان جنایاتی آن هم در شهرهای بی دفاع. بنابراین باید منتظر شد که نیروهای رزمنده ما گام های نهایی را در فتح این

ص: ۲۶۷

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸، صص ۱۹۴ - ۱۸۹.

جنگ طولانی بردارند و ملت ما را و ملت عراق را از شر این جنایتکاران راحت کنند.»^(۱)

میرحسین موسوی نخست وزیر نیز در پایان جلسه امروز هیئت دولت در مصاحبه با خبرنگاران ضمن اشاره به پیروزی های اخیر در عملیات والفجر ۴ و تصرف کامل منطقه شیلر، درباره حملات موشکی عراق اظهار کرد: «قطعاً هدف صدام از دست زدن به چنین جنایاتی تثبیت پایه های لرزان حکومتش به وسیله ترور و وحشت و همچنین به وجود آوردن نرزش در مواضع ما می باشد.» وی افزود: «من به تمامی بعثیان علفلی اعلام می کنم که این جنگ تا به دست آوردن پیروزی کامل و احقاق حقوق ملتمان ادامه خواهد داشت.»^(۲)

امروز همچنین مدیرکل امور بین الملل وزارت امور خارجه ایران در گفت و گویی با اشاره به تناقض آشکار حملات موشکی عراق با کنوانسیون چهارم ژنو گفت: «چنانچه سازمان ملل، بررسی این جنایات را در اولویت قرار ندهد، مردم ما این سازمان و شورای امنیت را مسئول مستقیم جنایات صدام می دانند.» وی همچنین یادآور شد: «حمله موشکی به مسجد سلیمان حاکی از آن است که ابرقدرت شرق موشک های جدید با برد وسیع تر در اختیار این رژیم سرسپرده گذاشته است.»^(۳)

۱

در چارچوب پیگیری روند توسعه روابط ایران و کره شمالی به ویژه در ابعاد اقتصادی و نظامی، امروز میرحسین موسوی نخست وزیر، در رأس یک هیئت بلندپایه عازم پیونگ یانگ پایتخت کره شمالی شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این سفر سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، آقازاده وزیر مشاور در امور اجرایی و چند تن دیگر از مقامات کشور، نخست وزیر را همراهی می کنند. موسوی قبل از ترک تهران اظهار داشت: «ما با جمهوری دمکراتیک کره روابط خوبی داریم و تجربه خوبی در جنگ، از این کشور داریم و در رابطه با خرید تجهیزات روابط ما در حد بسیار خوب است.» وی افزود: «ترکیب این هیئت، سیاسی - اقتصادی است.»^(۴)

در همین حال، رادیو بی بی سی ضمن اشاره به سفر هیئت ایرانی به کره شمالی، گفت: «انتظار می رود که جنگ بین ایران و عراق در مذاکراتی که در پیونگ یانگ پایتخت کره شمالی، بین نمایندگان ایران و کره شمالی برگزار خواهد شد، مطرح گردد.» این رادیو افزود: «خبرنگاران می نویسند که کره شمالی مقادیر زیادی اسلحه به ایران می رسانده است و نیز در آموزش نظامی به دولت ایران کمک می کرده است.»^(۵)

۲

منابع عربی امروز از پایان دوره آموزشی خلبانان عراقی برای استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد و نقش مصر در تحویل این هواپیماها به عراق خبر دادند.

یک روزنامه فرانسوی به نقل از یک مقام عالی رتبه نظامی این کشور اعلام کرد گروهی از

ص: ۲۶۸

۱- روزنامه کیهان، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۳- همان، ص ۲۲ مکرر.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۳۴، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۲.

خلبانان و تکنسین های عراقی که برای استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد در فرانسه آموزش دیده اند، هفته پیش پس از اتمام دوره آموزشی خود به عراق بازگشته اند. رادیو رأس الخیمه با اعلام این خبر یادآور شد: پیش از این مسئولان فرانسوی و عراقی در تبیین دلیل تعویق زمان تحویل سوپراتانداردها، تحویل هواپیماهای مذکور را به پایان دوره آموزشی خلبانان و تکنسین های عراقی که باید این هواپیماها را هدایت کنند منوط ساخته بودند.^(۱)

امروز همچنین مجله الحوادث (چاپ پاریس) به نقل از منابع آگاه عربی اعلام کرد که رژیم مصر نقش عمده ای در تحویل هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد به عراق ایفا کرده است. این مجله افزود: «حسنى مبارک به امریکا اصرار کرد تا فرانسه را به ارسال اسلحه بیشتر به عراق متقاعد سازد.»^(۲) این درحالی است که به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس فواد محی الدین نخست وزیر مصر، در مصاحبه با روزنامه کویتی الانباء گفت: «هواپیماهای فرانسوی در مقابل ایران به عراق یک قدرت بازدارنده می دهند و بغداد را در یک موضع قوی تری در مذاکره با ایران قرار می دهند.»^(۳) با این حال وی با تأکید بر اینکه عراق نباید از این هواپیماها علیه ایران استفاده کند، خاطر نشان کرد: «استفاده از این هواپیماها نه تنها به پایان جنگ کمک نخواهد کرد. بلکه باعث تشدید آن خواهد شد.»^(۴)

۱

امروز گزارش هایی مبنی بر تقویت طرح قطعنامه پیشنهادی غرب در سازمان ملل با هدف ترغیب ایران به پذیرش این قطعنامه و در نهایت استقرار آتش بس در جنگ ایران و عراق انتشار یافت. در عین حال، تلاش ها و رایزنی های محافل عرب نیز برای پایان دادن به جنگ در ابعاد گسترده تری ادامه دارد.

روزنامه ساندی تایمز در مورد طرح قطعنامه اخیر کشورهای غربی در شورای امنیت سازمان ملل که درحقیقت همان طرح پیشنهادی فرانسه می باشد که اصلاحاتی در آن انجام گرفته است، نوشت: «شوروی یک پیشنهاد غرب را که هدف از آن پایان دادن به جنگ ایران و عراق می باشد مورد تصویب قرار داده است و احتمالاً ظرف دو هفته آینده در مورد این پیشنهاد در سازمان ملل رأی گیری خواهد شد.» به نوشته ساندی تایمز، طرح مذکور این موضوعات را پیشنهاد می کند: «تحقیق در مورد علل جنگ چنان که از سوی ایران درخواست شده است؛ تضمیناتی در مورد رفت و آمد آزاد کشتی ها در خلیج فارس؛ اقدامات فوری برای بستن چاه های نفت ایران که در اثر حملات عراق صدمه دیده اند. این اقدامات با برنامه برای پاک سازی آلودگی های نفتی منطقه خلیج [فارس] دنبال خواهد شد.»^(۵)

روزنامه کویتی الانباء نیز ضمن اعلام پیوستن انگلیس و هلند به طرح پیشنهادی فرانسه نوشت: «به موجب ماده جدیدی که به این طرح اضافه شده است یک کمیته تحقیقاتی

ص: ۲۶۹

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو رأس الخیمه، ۱/۸/۱۳۶۲
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴۸، بخش عربی رادیو لیبی، ۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از مجله الحوادث.
 - ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۴۰ و ۴۱، رادیو اسرائیل، ۲/۸/۱۳۶۲.
 - ۴- همان، ص ۵، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱/۸/۱۳۶۲.
 - ۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۲.

بین‌المللی تصمیم خواهد گرفت که کدام یک از طرفین آغازگر جنگ بوده است.» این روزنامه خاطرنشان کرد: «این ماده به منظور ترغیب ایران به قبول این ابتکار بوده است.»^(۱) همچنین به گزارش خبرگزاری رویتر از سازمان ملل، طرح پیشنهادی فرانسه در حال تغییرات بیشتری است و به گفته یک منبع دیپلماتیک «وضعیت فعلی آن به حدی نرم شده است که بی‌مایه است.»^(۲)

از سوی دیگر، در ادامه تلاش‌های سیاسی اعراب که به موازات پیگیری طرح قطعنامه پیشنهادی در سازمان ملل دنبال می‌شود، وزیر دفاع عربستان سعودی از تمام کشورهای غرب خواست تا اقدامات خود را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شدت بخشند.^(۳) همچنین فواد محی‌الدین نخست‌وزیر مصر هم امروز در مصاحبه‌ای با روزنامه کویتی الانباء گفت: «قاهره در تلاش بوده است تا از راه گفت‌وگو با واشنگتن، امریکا را به پایان دادن به جنگ ایران و عراق از طریق مسالمت‌آمیز برانگیزد.» وی افزود: «واشنگتن باتوجه به روابط تیره خود با ایران می‌تواند برای پایان دادن به جنگ از طریق قدرت‌های دیگر اقدام کند.» محی‌الدین ضمن اذعان به تعصب مصر در قبال عراق و اقدام آن کشور در ارسال اسلحه به عراق اضافه کرد: «لکن ما همچنان خواستار توقف فوری خصومت‌ها هستیم.»^(۴)

درعین حال به گزارش رادیو ریاض عربی، شیخ حمد بن خلیفه آل ثانی ولیعهد قطر، اعلام کرد در چهارمین اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس که هفتم نوامبر (۱۶ آبان) در دوحه برگزار می‌شود، «برخی از موضوعات مهم خلیجی، عربی و بین‌المللی وجود دارد که در خلال این دوره مورد بحث و گفت‌وگو از سوی رهبران شورای همکاری دولت‌های عربی خلیج [فارس] قرار می‌گیرد.» وی تأکید کرد رایزنی‌ها در چارچوب شورای همکاری خلیج فارس «برای بازگرداندن تصمیمات و موافقت‌نامه‌های متخذه به واقعیت ملموسی است که بازتاب مثبت بر منافع مشترک این دولت‌ها خواهد داشت.»^(۵)

۱

اعضای شورای همکاری خلیج فارس ضمن برنامه‌ریزی برای اجرای مانورهای نظامی بیشتر، در حال مذاکره با چند کشور غربی به منظور نصب یک شبکه دفاعی رادار گسترده‌اند. این درحالی است که امریکا نیز برنامه استقرار یک نیروی واکنش سریع اردنی را با هدف تقویت موقعیت دفاعی این کشورها پیش می‌برد.

شیخ خلیفه بن زاید آل نهیان معاون فرمانده عالی نیروهای مسلح امارات عربی متحده و ولیعهد این کشور، امروز اعلام کرد: «به دنبال موفقیت مانور اخیر سپر شبه جزیره در ابوظبی، قرار است مانور هوایی مشترک بین چهار کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] انجام گردد.» وی در مصاحبه‌ای با روزنامه سعودی عکاظ با اشاره به «استراتژی تأسیس یک وحدت نظامی [در] خلیج [فارس]» هدف این راهبرد را مقابله با «هرگونه تهدید یا مداخله در امور کشورهای

ص: ۲۷۰

۱- همان، صص ۹ و ۱۰، کویت - خبرگزاری یوگسلاوی، ۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کویتی الانباء.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، خبرگزاری رویتر - سازمان ملل، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴۲، رادیو ایران، ۱/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۵، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو ریاض عربی، ۱/۸/۱۳۶۲.

در همین حال، خبرگزاری کویت به نقل از روزنامه السیاسه (چاپ کویت) گزارش داد: «شش کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] به منظور نصب یک شبکه دفاعی رادار عظیم در اطراف کشورهای خلیج [فارس] برای رسیدن به یک توافق با فرانسه، انگلیس و آمریکا در تماس هستند.» به گفته دیپلمات های غربی در لندن «این کمربند دفاعی یک شبکه جامع از رادار پیشرفته و سیستم های موشکی است که قادر است تمامی حرکت های زمینی، دریایی و هوایی اطراف منطقه را ردیابی کند.» خبرگزاری کویت همچنین به نقل از این منابع «وجود هر گونه ارتباطی بین سیستم دفاعی پیشنهادی و وقایع جاری در خلیج فارس از جمله تهدیدات ایران جهت بستن تنگه هرمز را رد کرد.»^(۲)

از سوی دیگر، درحالی که اعضای شورای همکاری خلیج فارس از جمله کویت سرگرم مذاکره با دولت های غربی برای نصب شبکه راداری مذکور هستند، عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور کابینه کویت، گفت که «از وجود نیروی استقرار سریع ۸۰۰ نفری اردن که توسط آمریکا برای کمک به دفاع از منابع نفتی جهان غرب در خلیج [فارس] آموزش دیده اند» بی اطلاع است. خبرگزاری آلمان با اعلام این مطلب افزود: این درحالی است که روزنامه نیویورک تایمز روز گذشته (شنبه) به نقل از مقامات رسمی در واشنگتن از تشکیل این نیرو که مدت دو سال و نیم تحت آموزش مخفیانه نیروهای امریکایی بوده اند، خبر داد.^(۳) رادیو اسرائیل نیز در این مورد اعلام کرد: «موضوع تشکیل واحد کماندویی اردنی که هدف آن ختنی کردن اقدامات ایران علیه امیرنشین های حوزه خلیج فارس می باشد، امروز در جلسه هیئت دولت اسرائیل مطرح شد و مخالفت اصولی اسرائیل نسبت به تشکیل آن ابراز گردید.»^(۴)

۱

امروز دو انفجار مهیب در مرکز فرماندهی تفنگ داران دریایی آمریکا و مقر نیروهای فرانسوی مستقر در بیروت رخ داد. این انفجارها بازتاب گسترده ای در محافل خبری و سیاسی جهان پیدا کرد. در همین حال، مقامات آمریکا و رژیم صهیونیستی اتهاماتی را در مورد دخالت ایران و سوریه در این حادثه مطرح کردند.

به گزارش منابع خبری، اولین انفجار در ساعت ۶:۲۰ بامداد به وقت محلی (ساعت ۸ به وقت تهران) با ورود یک کامیون حامل مواد منفجره به مرکز فرماندهی تفنگ داران دریایی آمریکا به وقوع پیوست. در این حادثه ساختمان چهارطبقه این مرکز که در فرودگاه بیروت قرار دارد، منفجر شد. درحالی که عملیات نجات ادامه دارد، منابع مختلف تلفات تفنگ داران امریکایی در این انفجار را حداقل ۱۲۰ تن اعلام کردند. دقایقی بعد انفجار دیگری در قرارگاه

ص: ۲۷۱

-
- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹، جده - خبرگزاری کویت، ۱/۸/۱۳۶۲.
 - ۲- همان، صص ۶ و ۷، کویت - خبرگزاری کویت، ۱/۸/۱۳۶۲.
 - ۳- همان، صص ۱۷ و ۱۸، کویت - خبرگزاری آلمان، ۱/۸/۱۳۶۲.
 - ۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۱/۸/۱۳۶۲.

فرماندهی نیروهای فرانسوی رخ داد که بر اثر آن چند چترباز فرانسوی کشته شدند.^(۱) خبرگزاری فرانسه به نقل از سرگرد جردن سخنگوی تفنگ داران دریایی، میزان مواد منفجره به کاررفته در انفجار نخست را ۱۰۰۰ کیلوگرم گزارش کرده است.^(۲)

به دنبال وقوع این انفجارها شخص ناشناسی که خود را نماینده "جنبش آزاد انقلاب اسلامی" معرفی کرد در تماس با خبرگزاری فرانسه مسئولیت دو انفجار مزبور را به عهده گرفت. وی با بیان اینکه عملیات این جنبش زمانی متوقف می شود که بیروت به دست انقلابیون مسلمان و رزمندگان جوان دمکراتیک اداره شود، تصریح کرد که این جنبش «از سیاست سوریه بزرگ که تلاش می کند فلسطین به فلسطینی ها بازگردانده شود، لبنان از دست امپریالیست[ها] آزاد شود و انقلاب مسلمانان در تمام جهان عرب تحکیم یافته [و] تقویت شود، حمایت می کند.» خبرگزاری فرانسه در گزارش خود خاطر نشان کرد جنبش مذکور تاکنون ناشناخته بوده است.^(۳)

در همین حال لاری اسپیکر سخنگوی کاخ سفید، اعلام کرد: «امریکا دلایلی در دست دارد که براساس آنها گروه هایی با برخورداری از پشتیبانی ایران احتمالاً مسئول سوء قصد خونینی هستند که علیه جان سربازان امریکایی و نیروهای حافظ صلح چندملیتی در بیروت صورت گرفت.»^(۴) رادیو امریکا نیز ضمن اعلام این مطلب، به نقل از اسپیکر افزود: «هنوز آمادگی برای اعلام رسمی در این مورد که چه گروهی مسئول این انفجارها بوده است را نداریم.»^(۵) به گفته وی، ریگان رئیس جمهور امریکا، «در حال حاضر سرگرم بررسی راه های کاهش آسیب پذیری نیروهای امریکا در لبنان است.» سخنگوی کاخ سفید تأکید کرد: «مأموریت امریکا و نیروهای چندملیتی به هیچ وجه تغییری نکرده است و هیچ تغییری نیز در تعهدات ما به وجود نیامده است.»

لحظه انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا نیز مدعی شد: «تعدادی از ایرانیان در سوء قصد بیروت مسئول هستند.» وی در گفت و گو با تلویزیون سی.بی.اس. افزود: «چنانچه این دلایل و پیش بینی ها مورد تأیید قرار گیرد، احتمال انتقام جویی از جانب دولت امریکا بعید به نظر نمی رسد.»^(۶) واینبرگر

ص: ۲۷۲

- ۱- طبق آماري که بعدها اعلام شد در این حوادث ۲۴۱ نظامی امریکایی و ۵۸ نظامی فرانسوی کشته شدند.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۳.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو امریکا، ۱/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۲.

همچنین پس از دیدار با ریگان به خبرنگاران گفت: «شواهد موجود حاکی است که افراطیون ایرانی در این ماجرا دست داشته اند.»^(۱) وی مداخله شوروی در این واقعه را رد نکرد و افزود: «روس ها دوست دارند از آب های گل آلود ماهی بگیرند.» وزیر دفاع امریکا درباره چگونگی پاسخ امریکا به این جریان اظهار کرد: «هیچ پیشنهادی مبنی بر خروج تفنگ داران دریایی صورت نگرفته [و] هدف همان است که هست، ولی تعهد ما تغییر نکرده است.»^(۲)

از سوی دیگر، گزارش خبرگزاری فرانسه از بیت المقدس حاکی است: اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی، در واکنش به این حادثه «به آنهایی که در صدد جلوگیری از [دستیابی به] یک راه حل مسالمت آمیز در لبنان هستند، حمله کرد.» گفته می شود مقصود وی سوریه می باشد. سخنگوی رژیم اشغالگر قدس نیز گفت: «ما هویت مقصر را نمی دانیم، اما می دانیم که مقامات سوری علیه بازگشت به صلح در لبنان کار می کنند.» خبرگزاری فرانسه در عین حال در گزارشی به نقل از سفیر سوریه در واشنگتن اعلام کرد: «سوء قصد خونین بیروت علیه نیروهای امریکایی و فرانسوی عضو نیروهای چندملیتی به هیچ وجه از اهداف کشورش در لبنان نیست.» رفیق جوجتی تأسف عمیق خود و دولت متبوعش را از این حادثه و مرگ ۱۲۰ تفنگ دار امریکایی ابراز داشت و تأکید کرد کسانی مسئول این انفجارها هستند که «در جهت شکست کنفرانس ژنو در مورد وحدت لبنان دارای منافی می باشند.» جوجتی در پاسخ به این سؤال که آیا سوریه نمی خواهد تفنگ داران امریکایی خاک لبنان را ترک کنند، گفت: «من آرزو می کنم چنانچه این عمل برای حفظ جان لبنانی ها است آنها در این کشور بمانند، لیکن ماندن آنها برای یک جناح مخصوص نباشد.»

مقر تفنگ داران امریکایی

خبرگزاری یونایتد پرس نیز گزارش داد: واریم زاکلارین عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی، در نخستین واکنش کشورش به این حادثه، ضمن اظهار تأسف از مرگ نیروهای امریکایی و فرانسوی، تأکید کرد: «راه حل نظامی برای درگیری در لبنان محکوم به شکست است.» وی تلاش های نیروهای حافظ صلح در لبنان را بی ثمر خواند و خواستار انجام مذاکرات بین المللی به منظور دستیابی به راه حلی برای بحران لبنان شد.^(۳)

ص: ۲۷۳

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو امریکا، ۱/۸/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۶، ۱۷ و ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

امروز همچنین منابع دولت فرانسه اعلام کردند شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، برای بررسی این حادثه عازم بیروت شد. (۱) کانال ۲ تلویزیون فرانسه در برنامه ویژه خبری صبح امروز خود به نقل از کلود شسون وزیر امور خارجه این کشور که برای شرکت در جلسه غیررسمی وزرای امور خارجه کشورهای عضو بازار مشترک اروپا در آتن به سر می برد، از امکان تجدیدنظر در حضور نیروهای فرانسوی در بیروت خبر داد. باین حال پیر موروا نخست وزیر فرانسه، در یک نشست مطبوعاتی بر ادامه حضور نیروهای فرانسوی در لبنان تأکید کرد. براساس این گزارش، سفیر لبنان در پاریس نیز در مصاحبه ای ضمن تأکید بر ضرورت ادامه حضور نیروهای چندملیتی در لبنان از اظهارنظر در مورد دخالت ایرانیان در این انفجار خودداری کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین گزارش داد: «مخبرین و مفسران دو کانال دولتی تلویزیون فرانسه بر دخالت ایرانیان در این انفجار تأکید کردند و با استناد به دو انفجار قبلی سفارت عراق و آمریکا در بیروت، (۲) روی تشابه این عملیات تأکید ورزیدند.» (۳) در همین زمینه، رادیو اسرائیل نیز ادعا کرد: «سوءقصد امروز تحت رهبری شخصی به نام حسین موسوی صورت گرفته که با حکومت اسلامی ایران همکاری نزدیک دارد.» (۴) * (۵)

ص: ۲۷۴

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- ساختمان سفارت عراق در بیروت در تاریخ ۱۵ دسامبر ۱۹۸۱ (۲۴ آذر ۱۳۶۰) هدف یک حمله انتحاری قرار گرفت که در جریان آن ۶۱ نفر از جمله سفیر عراق در لبنان کشته شدند. در ۱۸ آوریل ۱۹۸۳ (۲۹ فروردین ۱۳۶۲) نیز کامیونی با بیش از ۹۰۰ کیلوگرم مواد منفجره به ساختمان اصلی سفارت آمریکا در بیروت برخورد کرد. در این انفجار، بخش مرکزی ساختمان هفت طبقه سفارتخانه در هم فرو ریخت و ۶۳ کشته و دست کم ۱۲۰ زخمی بر جای گذاشت. بنا بر اطلاعات موجود، در انفجار مذکور ۱۷ آمریکایی عمدتاً از کارکنان سفارت، تعدادی از اعضای سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (C.I.A) و چند سرباز و یک تفنگ دار دریایی آمریکا، ۳۲ کارمند محلی سفارت از اتباع لبنان و ۱۴ مراجعه کننده کشته شدند.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

۴- * حسین موسوی معروف به "ابوهشام" جانشین و سخنگوی جنبش امل تا سال ۱۳۶۱ بود که در پی مخالفت هایی با مواضع به اصطلاح سازش کارانه نبیه بری رهبر جنبش امل، به همراه تعدادی از کادرهای امل از این جنبش جدا و در شهر بعلبک در دره بقاع واقع در شرق لبنان گروه موسوم به امل اسلامی را پایه گذاری کرد. زمینه این جدایی به مشارکت رهبر امل در هیئت نجات ملی لبنان بازمی گردد که اعضای آن از جمله نبیه بری از سوی الیاس سرکیس رئیس جمهور وقت لبنان، منصوب شده بودند تا با انجام گفت و گوهایی در چارچوب طرح فیلیپ حبیب فرستاده ویژه رئیس جمهور آمریکا به غرب آسیا، مقدمات خاتمه محاصره بیروت توسط نیروهای رژیم صهیونیستی را که در ادامه تهاجم ۶ ژوئن ۱۹۸۲ (۱۶ خرداد ۱۳۶۱) این رژیم به جنوب لبنان صورت گرفته بود، فراهم سازند. این محاصره سرانجام با خروج نیروهای سازمان آزادی بخش فلسطین از بیروت و استقرار نیروهای صلح چندملیتی در این شهر پایان یافت. گروه انشعابی امل اسلامی به رهبری حسین موسوی در سال ۱۳۶۳ با پیوستن به چند گروه دیگر اسلام گرای شیعه لبنانی در بعلبک، حزب الله لبنان را بنیان گذارد و از آن پس این حزب به عنوان یک بازیگر مهم وارد صحنه تحولات لبنان شد.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۲/۸/۱۳۶۲.

ضمیمه گزارش ۱۵۵: کلیاتی از موقعیت و اهمیت نظامی ارتفاع سیر و روستاهای بیژوه و مزین آباد و اقدامات حفاظتی گروه های مسلح ضدانقلاب در این دو روستا

• ارتفاعات آزادشده سیر

ضدانقلابیون در طول چند سالی که در ارتفاعات راهبردی و صعب العبور مستقر بودند اقدام به احداث یک قرارگاه مجهز کرده بودند و دورتادور آن، همانند مزدوران عراقی، کانال هایی به شکل زیگزاگ به عمق ۱ تا ۵/۱ متر و به عرض ۵۰ سانتی متر ساخته بودند، در اطراف این پایگاه خمپاره و فشنگ ساخت مصر دیده می شود، همچنین بقایای کنسروها و باطری و کبریت و انواع بیسکویت و حشره کش و غیره که در اطراف پایگاه پخش شده همگی ساخت عراق می باشند. در این پایگاه چندین جزوه مختلف به چشم می خورد که درباره اصول و روش جنگ های کوهستانی و جزوات اعتقادی است که در آن ایدئولوژی مارکسیسم تبلیغ می شود. این ارتفاعات مشرف بر بلندی های داخلی خاک عراق و همچنین مشرف بر بقایای پایگاه های ضدانقلابیون و سران خائن آنها از جمله قاسملو و شیخ عزالدین خائن و روستای اشکان مرکز فرستنده رادیویی ضدانقلابیون، می باشد.

• روستای آزادشده بیژوه

در روستای بیژوه نیز که پس از نبردی پنج ساعته به تصرف درآمد، رزمندگان اسلام توانستند ضدانقلاب را در ارتفاعات مشرف بر این روستا سرکوب کنند و از کلیه مواضع ایذایی از قبیل مین های دست ساز و تله های انفجاری که در شیار کوه ها کار گذاشته شده بود عبور کنند و نیمه شب توانستند در قالب گروه های کوچک در چند محور به داخل روستای بیژوه حرکت کرده و آن را از وجود ضدانقلاب آزاد سازند. این روستا در دره ای سرسبز و نسبتاً وسیع که اطراف آن را کوه های مرتفع و صعب العبور احاطه کرده، واقع شده است. اهالی روستا با نصب پرچم سفید بر روی بام خانه ها همبستگی خود را با رزمندگان اسلام اعلام داشته و با نوشتن شعار و به دست گرفتن پلاکارد حمایت خود را از برادران ابراز داشتند. این حمایت به حدی بود که اصرار داشتند رزمندگان به داخل خانه های آنها بروند و چای و غذا صرف کنند.

در روستای بیژوه، سه مقر متعلق به گروهک منافقین بود. این مقرها در ساختمان های نسبتاً بزرگ با چهار یا پنج اتاق هستند که اختصاص به امور مختلف نظامی، سیاسی، فرهنگی و تدارکاتی دارد.

در پایگاه منافقین انواع پوسترها، عکس ها و همچنین نشریات مربوط به سازمان منافقین و انبارهای نسبتاً بزرگ که در آنها غذا و خواربار و کنسرو و لوازم بهداشتی که همگی از عراق وارد شده و مارک ساخت عراق بر روی آنها به چشم می خورد، وجود داشت. براساس اظهارات اهالی این روستا، در بیش از ۸۰ منطقه به طور دائمی و عده ای نیز به صورت غیردائمی که رابط میان پایگاه ها بودند زندگی می کردند. علاوه بر گروهک منافقین چندین مقر و پایگاه دیگر که متعلق به گروهک کومه له و حزب منحلہ دمکرات است در این روستا وجود دارد.

در ساختمان های آنها انواع وسایل گروهی و حتی درمانگاهی نیز برای جراحی های مختلف وجود داشت.

درهم ریختگی لوازم ضدانقلاب در پایگاه هایشان نشان می دهد که آنها فرصت کافی برای حمل وسایل خود نداشته اند و فقط توانسته اند مقداری از اسناد خود را از محل خارج کنند. براساس اظهارات اهالی روستا، شیخ عزالدین حسینی تا پنج روز پیش در مقر خود در این روستا بوده که به خاک عراق فرار کرده است.

وسعت منطقه آزادشده در اطراف این روستا، ۴۰ کیلومتر مربع است. اطراف این روستا مزرعه بیتوش که مقر اصلی حزب دمکرات و دفتر سیاسی آن می باشد و روستای گرماب پایین که مقر اصلی گروهک راه کارگر و تیت بالا که پایگاه اصلی منافقین می باشد، قرار دارد.

ص: ۲۷۵

پایگاه های ضدانقلاب در ۵۰۰ متری روستای مزین آباد قرار داشت. این پایگاه ها در واقع متشکل از چند سنگر نسبتاً بزرگ می باشد که به وسیله گونی های شن و خاک به شکل اتاق های بزرگ ساخته شده است.

بر روی اجاق آشپزخانه این پایگاه هنوز بقایای غذای گرم که ضدانقلاب به دلیل تنگی وقت فرصت خوردن آن را نیافته بودند به چشم می خورد. گرم بودن خاکستر اجاق و وجود چند استکان چای و سیگار مصرف شده در اطراف اتاق سنگرمانند نشان دهنده غافلگیری ضدانقلاب در این عملیات است. چادری که ظاهراً محل روابط عمومی حزب منحل دموکرات است به شدت در هم ریخته و وسایل، جزوات و اعلامیه های مختلف در اطراف آن پراکنده شده است. به طور کلی وضعیت درهم ریخته پایگاه ضدانقلاب نشان دهنده ترس و دستپاچی آنها برای فرار می باشد. یکی از اهالی روستای مزین آباد می گوید: این روستا چهار سال است که امنیت ندارد و همان طور که می دانید ضدانقلاب پایگاهش را در فاصله ای دور از روستا بنا کرده بود و این مسئله نشان دهنده عدم همکاری مردم روستا با ضدانقلاب است، ولی آنها با بیگاری کشیدن از مردم روستا و ناسزا گفتن به آنها مرتب مزاحم روستائیان می شوند. ما لاقلاً در زمان شاه معدوم معلم داشتیم، ولی اینها به فکر مردم نبودند. وی گفت ضدانقلاب یک بیمارستان صحرایی و یک ایستگاه رادیویی در این روستا داشت که مردم حق نداشتند از این بیمارستان استفاده کنند و دو روز پیش که در تدارک فرار بودند ایستگاه رادیویی را نیز با خود بردند. (۱)

ص: ۲۷۶

در مرحله دوم عملیات والفجر ۴، مقرر شد نیروهای خودی برای تصرف سه هدف خلوزه ۲ و کلو؛ ارتفاعات زله (کله قندی و سنگ معدن) و ارتفاعات غرب هرگنه، وارد عمل شوند. طبق طرح قرار بود نخست نیروهای لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) عملیات خود را آغاز کنند و سپس لشکر ۲۵ کربلا برای کمک به الحاق دو لشکر ۳۱ عاشورا و ۴۱ ثارالله (ع) وارد عمل شده و خاکریزی از کلو به ولیاوه تقاطع رودخانه قزلجه احداث کند.

با شروع عملیات، لشکر ۳۱ عاشورا با آنکه نیروهای تازه به منطقه عملیاتی انتقال یافته بودند و فرصت کمی برای شناسایی داشتند، اولین یگانی بود که در ۵ دقیقه بامداد، با کمین های دشمن درگیر شد.

نیروهای این لشکر در ادامه حرکت خود توانستند با انهدام ۲ گردان عراقی، بخشی از ارتفاعات خلوزه ۲ و کلو را تصرف کرده و ۲ گروهان از دشمن را نیز اسیر کنند. رزمندگان لشکر عاشورا پس از این اقدام، منتظر ماندند تا نیروهای مهندسی و تأمین قرارگاه حمزه ۴ (لشکر ۲۵ کربلا و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان) احداث خاکریز از کلو به سمت ولیاوه را آغاز کنند. فرماندهی قرارگاه باتوجه به عملکرد خوب لشکر ۳۱ عاشورا و اطمینان از ادامه کار این یگان، حساسیت کمتری به این محور داشت و بیشتر توجهش معطوف به عملکرد دو یگان درگیر در محور پنجوین (لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و لشکر ۱۴ امام حسین (ع)) و مأموریت لشکر ۲۵ کربلا در احداث خاکریز بود.

در پیگیری های فرماندهی قرارگاه معلوم شد که نیروهای دو لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و ۱۴ امام حسین (ع) تا ساعت ۲ بامداد هنوز درگیری با دشمن را آغاز نکرده اند. لشکر ۴۱ ثارالله (ع) باتوجه به تجربه روز گذشته در نظر داشت قبل از لشکر ۱۴ امام حسین (ع) که در جناح چپ او قرار داشت وارد عمل نشود، از این رو منتظر درگیری این یگان بود. از طرفی گردان پیشروی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در طول مسیر خود به مواضع تخلیه شده عراقی ها برخورد می کرد، به همین دلیل باوجود حرکت به جلو تا ساعت ۲ بامداد این گردان با نیروهای دشمن درگیر نشده بود، سرانجام گردان های

دیگر لشکر ۱۴ امام حسین (ع) با عبور از گردان پیشرو، عملیات خود را در مسیر ارتفاع سنگ معدن و کله قندی آغاز کردند. نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در اولین دقیق درگیری، ۸ دستگاه تانک دشمن را منهدم کردند. تعدادی از تانک های عراقی هم که در شمال پنجویں بودند متواری شدند. گردان مأمور به ارتفاع سنگ معدن نیز در ساعت ۳ بامداد، روی یال شرقی سنگ معدن رفته و درحال پیشروی به سمت ارتفاع اصلی آن بود.

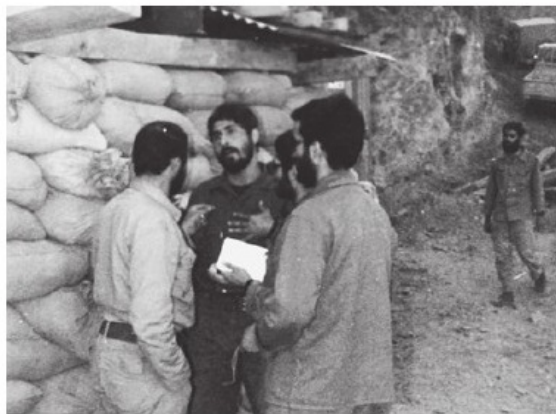
نیروهای عمل کننده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) نیز در سمت راست خود پیشروی خوبی داشتند، ولی در سمت چپ با مقاومت دشمن مواجه شدند. نتایج عملیات در ساعت ۵:۳۰ بامداد (نزدیک روشنایی هوا) چنین بود: لشکر ۳۱ عاشورا ارتفاع کلو و نیمی از ارتفاع خلوزه ۲ را تصرف کرده و واحد مهندسی این لشکر با همکاری واحد مهندسی قرارگاه حمزه ۴ درحال احداث خاکریز از جنوب گرمک به ارتفاع کلو بودند؛ نیروهای لشکر ۲۵ کربلا که مأموریت پاک سازی، تأمین و احداث خاکریز را بر عهده داشتند پس از عبور از خلوزه و هفت توانان دستگاه های مهندسی را برای احداث خاکریز به جنوب کلو انتقال دادند، ولی بخشی از نیروهای این یگان در ارتفاع مسعود در جنوب خلوزه ۲ درگیر بودند.

لشکر ۴۱ ثارالله (ع) باوجود کسب موفقیت در جناح راست خود، هنوز نتوانسته بود ارتفاع جناح چپ را تصرف کند و تلاش این یگان برای تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ در غرب هرگنه بی نتیجه بود.

نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز تپه های سیدمصطفی در شرق سنگ معدن و یال سنگ معدن را تصرف کردند، ولی قله سنگ معدن هنوز در دست عراق بود و با توجه به مقاومت دشمن در این ارتفاع، درگیری با نیروهای تیپ ۲۹ عراق به شدت ادامه داشت. با روشن شدن هوا و تلاش بیشتر نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، سرانجام در ساعت ۶:۲۰ بامداد، با انهدام ۲ گردان از نیروهای دشمن، ارتفاع سنگ معدن تصرف شد. با این حال، نیروهای تیپ ۲۹ عراق که مقاومت شدیدی از خود نشان می دادند، با افزایش فشار و آوردن نیروهای جدید پس از یک درگیری شدید، توانستند نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) را به عقب برانند؛ در این وضعیت نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در معرض تهدید جدی قرار گرفتند، زیرا علاوه بر آنکه نیروهای این یگان نتوانسته بودند در سمت چپ خود با لشکر ۱۴ امام حسین (ع) الحاق کنند، از همان سمت نیز مورد تهدید واقع شدند. به همین دلیل، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) باوجود موفقیت نسبی و تصرف اغلب ارتفاعات هدف (غیر از دو ارتفاع ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰) ناچار به عقب نشینی از بخش عمده ای از متصرفات خود شد.

از سوی دیگر، لشکر ۳۱ عاشورا توانست ارتفاع خلوزه ۲ را تصرف و نیروهای دشمن را در این ارتفاع و ارتفاع کلو به طور کامل پاک سازی کند، ولی قرارگاه حمزه ۴ که مأمور احداث خاکریز و

الحاق بین لشکر ثارالله (ع) و لشکر عاشورا در کلو و ولیاوه بود به علت کندی حرکت نیروهای تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان موفق به احداث خاکریز مورد نظر نشد. این قرارگاه به اشتباه خاکریزی را سه کیلومتر عقب تر از روستای مسعود به انتهای هفت توانان وصل کرده بود. (۱)

گفت‌وگوی علی رضانیان و محمدحسن کوسه‌چی در مقر تاکتیکی لشکر ۲۵ کربلا

هم زمان با این عملیات، لشکر ۸ نجف نیز در محور بانه نیروهایی را برای پاک‌سازی جنوب کنگرک و یک تپه واقع در جنوب تنگه گرمک اعزام کرد. پاک‌سازی جنوب گرمک که به علت کمبود نیرو تا صبح محقق نگردیده بود، سرانجام با کمک نیروهایی از لشکر عاشورا که از پشت وارد منطقه شدند تکمیل شد. در پی این اقدام، واحد مهندسی لشکر ۸ نجف خاکریزی از یال شرقی این تپه به سمت جاده آسفالت گرمک - پنجوین و از آنجا به تپه کلو احداث کرد که در تثبیت این منطقه نقش بسزایی داشت (۲)

بدین ترتیب تا ساعت ۱۲، خاکریزهای بریده بریده در جبهه بانه به یکدیگر متصل شدند؛ خاکریزی که در دامنه ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک (جبهه بانه) احداث شده بود به خاکریز ایجاد شده در کلو (جبهه مریوان) وصل شد. با اتصال محور مریوان به بانه توسط این خاکریز طولانی، علاوه بر تأمین امنیت متصرفات چند شب گذشته، امکان تردد ایمن نیروهای خودی از عقبه کخلان روی جاده آسفالتی برای هر دو محور بانه و مریوان فراهم گشت. (۳)

محمدحسن کوسه‌چی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا، درباره چگونگی اشتباه واحد مهندسی قرارگاه حمزه ۴ در احداث خاکریز گفت: «نیروهای ارتش از [روستای] مسعود حرکت کردند و گفتند به کلو رسیده ایم و جاده را هم می‌بینیم. ما هم گفتیم خاکریز را بزنید و به رودخانه [قزلجه در ولیاوه] وصل کنید، ساعت ۸ صبح، به مسعود آمدم، دیدم آنها یال دوم [ارتفاع] مسعود را با کلو اشتباه گرفته‌اند و خاکریز را به جای کلو از یال دوم مسعود به هفت توانان زده‌اند. البته این خاکریز تا

ص: ۲۸۱

۱- بخشی از گفت‌وگوی غلامعلی رشید و فرمانده لشکر ۲۵ کربلا- که در آن به علت توقف مقطعی نیروهای قرارگاه حمزه ۴ در حدود ساعت ۴:۳۰ بامداد، اشاره شده در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، صص ۸۵ - ۸۲.

۳- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۹.

ساعت ۱۴ تصحیح شد و از ارتفاع کلو به سمت جنوب به ساحل رودخانه قزلجه وصل شد. (۱)

در پایان عملیات شب گذشته، باوجود آنکه اکثر نیروهای دشمن، حتی نیروهای دو تیپ ۶۵ و ۶۶ نیروی مخصوص از مقابل رزمندگان می‌گریختند، فرماندهی سپاه یکم عراق، فرمانده تیپ ۲۹ را که شب گذشته ارتفاعات زله را حفظ کرده و ارتفاع سنگ معدن را از نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) بازپس گرفته بود، مورد تشویق قرار داد و این تیپ را برای بازسازی و تجدید سازمان به عقب منتقل و تیپ ۴۹ پیاده را جایگزین آن کرد. (۲)

۱

پس از پایان کشمکش‌ها و تثبیت مواضع در خطوط مقدم و فروکش کردن التهاب عملیات، امروز در ساعت ۱۶ جلسه‌ای با شرکت فرماندهان ارشد قرارگاه فرماندهی و یگان‌های عملیاتی برای بررسی عملکرد یگان‌ها، در قرارگاه تاکتیکی حمزه برگزار شد. (۳)

در این جلسه فرماندهان یگان‌ها به رغم فشار زیادی که شب گذشته متحمل شده بودند، همچنان بر ادامه عملیات برای تصرف اهداف باقیمانده، تأکید کردند. احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، باوجود ابراز نگرانی از پاتک عراقی‌ها در محور لری و اظهار نارضایتی از کمبودهای موجود در زمینه امکانات مهندسی، آتش توپخانه و پدافند هوایی مناسب، بر ادامه عملیات و تصرف ارتفاع کانی مانگا تأکید داشت. وی در این باره گفت: «کانی مانگا مثل غول جلوی ما ایستاده و دشمن نیز با استفاده از تسلط دیدی که روی آن ارتفاع دارد، دید بانی می‌کند، یک فروند هلیکوپتر عراق، چندین تانک ما را که از خود عراق به غنیمت گرفته بودیم و در پشت خاکریز مستقر کرده بودیم، زد، حتی موشک اندازه‌ها را هم زد.» وی در ادامه تأکید کرد: «دشمن کم‌کم نیروهای خود را از محورهای ازدست داده به روی کانی مانگا می‌برد، اگر امشب روی کانی مانگا عمل شود سقوط می‌کند، اگر من ۳ گردان داشتم کانی مانگا را می‌گرفتم.» احمد کاظمی حتی در جواب علی شمشانی که با تعجب پرسید: «با سه گردان؟!»، گفت: «خدا و کیلی اگر با یک گردان هم عمل کنیم، بهتر از این است که عقب بیفتند.» در عین حال فرمانده لشکر ۸ نجف برای مقابله با پاتک عراقی‌ها به ارتفاع لری گفت: در نظر داریم باوجود کمبود شدید نیرو و امشب با جمع کردن نیروهای متفرقه از گردان‌های عمل کرده، تخریب‌چی‌ها و بچه‌های زرهی و... پایگاه‌های عراقی در جنوب لری را (که در موقعیت خطرناکی قرار دارند) تصرف کنیم و خاکریزی را مستقیماً از جنوب لری به سمت کلو بزنیم. (۴)

ص: ۲۸۲

۱- همان، ص ۳۳.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۴ و ۸۵.

۳- در این جلسه علی اسحاقی، محمود اشجع، مهدی باکری، ولی‌الله چراغچی، حسین خرازی، حسن دانایی‌فر، علی رضائیان، غلامعلی رشید، حمید سالکی، قاسم سلیمانی، علی شمشانی، اکبر غمخوار، کریم نصر، محمدابراهیم همت و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ حضور داشتند.

۴- سند شماره ۴۲۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۰)، داود رنجبر، صص ۱۲ - ۵.

در ادامه جلسه، حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) ضمن گزارشی از عملکرد این یگان و دستاوردهای عملیات در شب گذشته، به آمار بالای کشته‌های دشمن و اسارت حدود ۵۰ نفر از عراقی‌ها روی سنگ معدن و مقاومت نیروهای دشمن روی این ارتفاع اشاره کرد و افزود: «از عراقی‌ها خیلی کشته شدند، بچه‌ها نیروهای عراقی را روی ارتفاع سنگ معدن حسابی به هم مالیدند.» حسین خرازی در ادامه تأکید کرد: اگر بخواهیم یال کله قندی را که شب گذشته تصرف شده است حفظ کنیم و با استفاده از آن قله سنگ معدن و کله قندی را بگیریم، باید امشب عمل کنیم (۱).

قاسم سلیمانی نیز با اشاره به تصرف اغلب ارتفاعات هرگنه و یک قرارگاه فرماندهی در جنوب یال غربی این ارتفاع موفقیت عملیات شب گذشته لشکر ۴۱ ثارالله (ع) را نسبی ارزیابی کرد و دلیل عدم موفقیت کامل یگان خود را تأمین نشدن جناح چپ ذکر کرد. وی با بیان اینکه تلفات عراقی‌ها در این محور زیاد بوده است، بر ادامه عملیات و تصرف قله‌های ارتفاعات مهم هرگنه از جمله ۱۵۲۴، ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰ تأکید کرد.

فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) برنامه عملیاتی فرداشب این یگان را تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ (شرق هرگنه) و انهدام ۴۰ سنگر عراقی موجود در این منطقه اعلام کرد. (۲)

آخرین موضوعی که در این جلسه مطرح شد تکمیل عملیات یگان‌ها برای تصرف ارتفاعات پنجوین و احداث خاکریز در این منطقه و اتصال آن به خاکریز سراسری (از کلو به لری) بود. غلامعلی رشید در تبیین اجمالی ادامه عملیات گفت: تثبیت خط ما این است که از قله سمت راست (شمال شرقی) سنگ معدن به یال غربی هرگنه و از آنجا به ولیاوه خاکریز بزنیم و آن را به ساحل رودخانه قزلجه (انتهای خاکریز قبلی که از کلو به قزلجه احداث شده بود) متصل کنیم. پس از آن علی شمخانی نیز مأموریت یگان‌ها را این طور اعلام کرد: لشکر ۴۱ ثارالله (ع) باید قله هرگنه (۱۵۳۰) را بگیرد و در سمت چپ، لشکر ۱۴ امام حسین (ع) کمک کند تا باهم الحاق کنند. همچنین لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در سمت راست خود با کمک (لشکر ۳۱ عاشورا و لشکر ۲۵ کربلا خط هرگنه به کلو را تأمین خواهند کرد. (۳) - (۴)

ص: ۲۸۳

۱- همان، صص ۱۸ - ۱۴.

۲- همان، صص ۲۳ - ۲۰.

۳- باوجود تأکید اغلب فرماندهان بر ادامه عملیات، این امر محقق نشد؛ زیرا قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) که خود مشتاق اجرای مأموریت برای تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ هرگنه بود، پس از بازگشت از جلسه و بررسی وضعیت لشکر به علی رضائیان اطلاع داد که به علت کمبود نیرو، نمی‌تواند عمل کند، وی گفت: «نتوانستم بیش از ۲ گروهان آماده کنم و با ۲ گروهان هم که نمی‌شود عملیات کرد.» در پی این موضوع به دنبال مشورت‌هایی که در قرارگاه فرماندهی صورت گرفت، باتوجه به پیوستگی عملیات یگان‌ها قرار شد عملیات امشب به فرداشب موکول شود. (سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۴۴ و ۴۵)

۴- سند شماره ۴۲۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۱)، داود رنجبر، صص ۱۴ و ۱۵.

با ادامه مرحله دوم عملیات، ذهن فرماندهان معطوف به ادامه آن و تصرف دو ارتفاع کانی مانگا و سورن شد، اما با توجه به آنکه تمامی یگان های حاضر در منطقه، در چند روز گذشته در عملیات به کار گرفته شده بودند و ادامه مأموریت با توان فعلی مقدور نبود تصمیماتی برای جابه جایی و انتقال یگان های جدید به این منطقه اتخاذ شد. براساس پیش بینی های قبلی، ۳ گردان از نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، (۱) امروز وارد منطقه عملیاتی والفجر ۴ شدند. همچنین مقرر گردید لشکر ۵ نصر از منطقه جنوب و تیپ ۳۳ المهدی (عج) نیز از منطقه حاج عمران (منطقه عملیاتی والفجر ۲) به منطقه عملیاتی انتقال یابند. مهم ترین تصمیمی که در زمینه جا به جایی یگان ها اتخاذ شده مربوط به انتقال لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) از ارتفاعات بمو (در بندیخان) بود، این موضوع از آن جهت اهمیت داشت که این یگان از ماه پیش برای تصرف ارتفاعات بمو در این منطقه مشغول انجام فعالیت های شناسایی و یافتن راهکارهای عملیاتی بود، ولی با توجه به هوشیاری نسبی عراق و حساسیتی که به این منطقه داشت، یگان های عراقی مستقر در منطقه تقریباً تمامی راهکارهایی را که برای عبور نیروها در نظر گرفته شده بود، بستند. در این بین، سرهنگ صیاد شیرازی که قرار بود هدایت آن عملیات را بر عهده بگیرد و تاکنون به لغو عملیات در منطقه در بندیخان راضی نشده بود، روز گذشته پس از حضور در این منطقه با مشاهده مشکلات یگان ها، عملیات را لغو کرد. راوی قرارگاه خاتم در یادداشت های روزانه خود در این باره آورده است:

قبل از ظهر سرهنگ جمالی (جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش) به قرارگاه آمد و گفت که لشکر حضرت رسول (ص) هم می آید بالا (منطقه عملیاتی والفجر ۴). گویا سرهنگ صیاد شیرازی قانع شده است که روی بمو و شاخ خشیک عمل نشود. این قضیه را حتی برادر محسن رضایی هم نمی دانست، چون فقط رضایت خود سرهنگ صیاد شیرازی شرط بود.

سرهنگ جمالی گفت که در گفت و گو با سرهنگ صیاد شیرازی به این نتیجه رسیدند که نمی شود در بمو عمل کرد و لذا ۲ تیپ از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) به این منطقه می آید و یک تیپ دیگرش در منطقه شاخ شمیران و برددکان می ماند. (۲)

با افزوده شدن ۴ یگان جدید از سپاه به منطقه عملیاتی والفجر ۴ (لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، لشکر ۵ نصر و تیپ ۳۳ المهدی (عج)) غلامعلی رشید در گفت و گو با علی شمشانی درباره ادامه عملیات و تصرف اهداف باقیمانده از جمله ارتفاعات پنجوین و

ص: ۲۸۴

- ۱- این نیروها قرار بود برای تکمیل عملیات والفجر ۳ در منطقه مهران، بر روی ارتفاعات قلاویزان وارد عمل شوند. گفتنی است اجرای این عملیات به دلایلی که اصلی ترین آن بی رغبتی و حتی مخالفت نیروی زمینی ارتش به ویژه سرهنگ صیاد شیرازی بود، منتفی گردید.
- ۲- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۹ و ۳۰.

ارتفاع کانی مانگا، طرحی را بدین شرح پیشنهاد کرد: لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) پس از جایگزینی با لشکر ۳۱ عاشورا در ارتفاعات کلو، از دشت شمال پنجوین پیشروی کرده و تنگه بین کانی مانگا و پنجوین را تصرف کند و تا زمانی که این کار انجام شود، قرارگاه فرعی حمزه ۳ (لشکر ۸ نجف، لشکر ۳۱ عاشورا و تیپ ۲ از لشکر ۲۸ کردستان) ارتفاع شیخ گزنشین (بخش شمال کانی مانگا) را تصرف کند و لشکرهای ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۲۵ کربلا نیز تا حد توان روی سنگ معدن و کله قندی اجرای عملیات کنند. پس از این مرحله، لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) از شرق کانی مانگا وارد عمل شده و پس از تصرف بخش شرقی، در غرب این ارتفاع با یک یگان دیگر که بعداً در نظر گرفته خواهد شد، الحاق کند.

این طرح برای دریافت نظر فرماندهان ارتش و همچنین گفت و گو درباره چگونگی آزادسازی یگان های سپاه برای بازسازی و نحوه پدافند و استقرار نیروهای ارتش در مواضع پدافندی در جلسه ای که با حضور فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، و فرمانده(۱) و عناصر ستادی نیروی زمینی ارتش برگزار شد، مورد بحث قرار گرفت.(۲)* در این جلسه بعد از اعمال تغییراتی از جمله گنجانیدن تصرف سورن، با طرح مذکور موافقت و مناطق مورد نظر نیز برای اجرای عملیات بین یگان های عملیاتی تقسیم شد. و پس از بحث و گفت و گو درباره جزئیات طرح، سرهنگ موسوی قویدل جمع بندی مباحث مطرح شده در جلسه را این گونه بیان کرد:

تیپ ۳۳ المهدی(عج) با ۴ گردان به محور بانه اضافه خواهد شد تا جاده ای را که از چوارتا تا شیخ گزنشین کشیده شده است، تصرف کند. لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) نیز روی روکان تا نالپاریز (شرق و غرب و خود ارتفاع کانی مانگا) عمل می کند و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) هم برای ادامه مأموریت لشکر ۱۴ امام حسین(ع) در نظر گرفته شده است. لشکر ۵ نصر نیز روی بانی بنوک و سورن وارد عمل خواهد شد.(۳)-(۴)

سرهنگ صیاد شیرازی نیز ضمن بیان تذکراتی، بر هم زمانی عملیات ها تأکید و مهلت اجرای مرحله بعدی را پنج روز اعلام کرد.(۵)

ص: ۲۸۵

۱- باتوجه به لغو عملیات بمو، سرهنگ صیاد شیرازی به منطقه عملیاتی والفجر ۴ بازگشته بود.

۲- در این جلسه راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ حضور نداشت، اما باتوجه به مباحث مطرح شده و اسناد و مدارک موجود، احتمالاً این جلسه با حضور سرهنگ صیاد شیرازی، سرهنگ قویدل، علی شمخانی، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری و علی رضائیان برگزار شده است.

۳- راوی قرارگاه خاتم درباره دیدگاه متفاوت فرماندهان ارتش و سپاه درمورد ارتفاعات سورن نوشته است: سورن به اندازه ای که برای برادران ارتش اهمیت داشت، برای برادران سپاه مهم نبود، زیرا تصرف این ارتفاع نیازمند توان بالایی بود که درحال حاضر در منطقه موجود نبود. (سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ص ۹۱)

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۹.

۵- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۵ و ۴۶؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۸۶.

در این جلسه همچنین درباره آزاد شدن نیروهای سپاه از مواضع متفرقه و جایگزینی آنها با نیروهای ارتش گفت و گو شد. داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم، در جمع بندی دیدگاه ها و نتایج بحث درباره موضوع پدافند نوشته است: آنچه مشخص بود، آزادسازی نیروهای سپاه برای کسب آمادگی و بازسازی به منظور شرکت در مراحل بعدی عملیات بود؛ لذا فرماندهان یگان های سپاه سعی می کردند که یگان خود را برای کسب آمادگی بیشتر در عملیات آینده (پنج روز دیگر) از خطوط پدافندی رها سازند و مشغله ای غیر از تهاجم در مرحله بعدی عملیات نداشته باشند، ولی برادران ارتش با آنکه استقرار در خطوط پدافندی را پذیرفته بودند، بر باقی ماندن بخشی از نیروهای سپاه در خطوط پدافندی (طرح ادغام) اصرار داشتند. در مجموع پس از بحث های بسیار در این زمینه مقرر شد که تیپ ۱ از لشکر ۲۸ کردستان همراه با یک گردان از سپاه در منطقه لری تا کلو پدافند کند. تیپ ۳ لشکر ۲۱ حمزه نیز با یک گردان از سپاه عهده دار پدافند منطقه کلو تا هفت توانان و کرانه شمالی رودخانه قزلجه گردد (۱) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان در منطقه براله، سربراله و خلوزه ۱ و ۲ مستقر شود (۲).

پدافند از محور هرگنه و پنجوین نیز به علت آنکه اهداف پیش بینی شده به طور کامل به دست نیامده بود و عملیات برای تصرف ارتفاعات پنجوین ادامه داشت، همچنان در دست نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) باقی ماند. (۳)* (۴)

۱

پس از اتمام جلسه تصمیم گیری فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه درباره چگونگی ادامه عملیات، علی شمخانی و غلامعلی رشید برای درک وضعیت روحی و مشکلات فرماندهان با تک تک آنان به گفت و گو پرداختند. در این گفت و گوها مشخص شد که فرماندهان از شهادت نیروهای تحت امر خود و به ویژه فرماندهان گردان هایشان به شدت متأثر هستند و این حالت در حسین خرازی بیشتر قابل مشاهده بود.

در این بین علی شمخانی در سخنانی برای بازیابی روحیه فرماندهان و یادآوری عظمت کاری که در پیش رو دارند، به بیان گوشه ای از واقعه عاشورا و مقایسه آن با جنگ تحمیلی و نیروهای بسیجی

ص: ۲۸۶

۱- راوی قرارگاه خاتم در گزارش دیگری، پدافند از منطقه سورن با یک گردان را نیز جزء منطقه پدافندی تیپ ۱ قید کرده و متذکر شده است که ۲ گردان دیگر این تیپ در عقبه هستند، البته به نظر می رسد این امر پس از وقایع روز ۴/۸/۱۳۶۲ و آزاد شدن این تیپ از پدافند منطقه هفت توانان تا قزلجه بوده باشد. (سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۹۳)

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- * البته پس از عملیات ۴/۸/۱۳۶۲ و تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ هرگنه و عقب نشینی عراق از پنجوین این امر به تیپ ۲ از لشکر ۲۱ حمزه ارتش واگذار شد و نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و ۱۴ امام حسین (ع) از این منطقه (محور) آزاد شدند و بدین ترتیب تمامی یگان های ارتش در منطقه پدافندی به کار گرفته شدند. (همان)

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

پرداخت و گفت: یکی از زوایای واقعه عاشورا شجاعت اصحاب امام حسین (ع) است. در تاریخ نقل شده است که آنان در پذیرش مرگ از همدیگر سبقت می گرفتند. وی ضمن همانندخواندن عملکرد بسیجیان با شهدای کربلا، به گفت و گوهای فرمانده لشکر ۴ عراق، که پدافند منطقه درگیری در شیلر را بر عهده داشت، با معاون سپاه یکم عراق (۱) اشاره کرد و افزود: این فرمانده عراقی در صحبت های خود از رزم دلاورانه بسیجیان سخن گفته است. شمخانی در ادامه سخنان خود گفت: نیروهای بسیجی ما امروز دشمن را در خاک خود به ذلت کشیده اند و تازمانی که ما این گونه باشیم و با هم باشیم، به یاری خدا پیروز خواهیم شد. شمخانی ضمن دعا در حق نیروهای بسیج اظهار کرد: از خدا می خواهیم که ما را آن گونه لیاقت بدهد که فرمانده و پیشمرگ آنها باشیم. شمخانی پیروزی های به دست آمده تا این مرحله از عملیات را که در عین ناباوری و خطرپذیری طراحی و اجرا شد، نمونه بارزی از یاری خدا و برکات حضرت امام حسین (ع) خواند و افزود: «من تمام این منطقه را دیدم، عظمت ارتفاعات، در ذهن آدم نمی گنجد. انسان واقعاً متعجب می شود که برادرهای ما چطور عمل کردند و چگونه این ارتفاعات را گرفتند، واقعاً غیرقابل تبیین است. آدم در نقشه یک چیزی را می بیند، ولی وقتی روی زمین منطقه، می بیند که چقدر عظمت دارد و عظیم است و چطور نیروهای ما با حداقل امکانات موفق به تصرف این ارتفاعات شدند. اینها نیست مگر اینکه آدم واقعاً مسائلی غیر مسائل عقلی را در آن دخالت بدهد. من در هیچ مقطع از زمان به این اندازه که امروز معتقد شدم که خداوند دارد در این عملیات به ما کمک می کند، معتقد نبودم، چون عیناً دیدم. قبل از عملیات این قدر مأیوس بودیم که اصلاً داشتیم به صورت ریسک عملیات می کردیم و تمام قدرت نظامی را روی هم گذاشته بودیم و به این نتیجه رسیده بودیم که باید ریسک بکنیم. اما امروز می بینیم که خداوند چگونه در این عملیات ما را یاری کرد و این قطعاً به برکت خون اباعبدالله (ع) است. برادران مطالعه کنند، ما در عاشورا در هر عملیاتی که در ماه محرم انجام دادیم، موفق بودیم. اولین عاشورا عملیات غرب سوسنگرد بود، موفق شدیم. پارسال هم یادم هست عملیات محرم بود، الحمدلله موفق بودیم. امسال هم به یاری پروردگار عملیات (شیلر) به طور کامل باید به موفقیت برسد، که تجلی فلسفه عالی پیروزی خون بر شمشیر را در این عملیات بیشتر به اثبات برسانیم. ماه محرم ماه اثبات این فلسفه است که خون بر شمشیر پیروز است.»

شمخانی در ادامه سخنان خود با اشاره به مواضع اخیر مسئولان کشور عراق مبنی بر اینکه جنگ را به خلیج فارس و تنگه هرمز گسترش خواهند داد، تأکید کرد: «عراق غلط می کند تنگه هرمز را ببندد. الحمدلله دیدیم که باز هم جریان اسلامی قوی و مدافع انقلاب در کشورهایی که اختناق نیست می آید یک اقدام بسیار شجاعانه و متهورانه انجام می دهد. در لبنان و بیروت

ص: ۲۸۷

۱- پس از سخنرانی علی شمخانی، علی اسحاقی مشروح این گفت و گو را که توسط شنود قرارگاه خاتم ضبط شده است، برای حضار قرائت کرد.

بیش از ۱۲۸ تفنگ دار امریکایی به هلاکت می رسند و کل نیروهایشان به خاک و خون کشیده می شوند. بیش از شاید ۵۰،۶۰ نفر از نیروهای فرانسوی هم به هلاکت می رسند و کلی از نیروهای دیگر آنها هم مجروح، زخمی و معلول می شوند. این حرکت تأثیر زیادی بر رفتار امریکا داشت، احساس فشار به حدی بود که ریگان مسافرتش را لغو می کند. امروز وزیر دفاع امریکا به طور صریح اعلام می کند: "من می دانم که این خط مثلاً دنباله انقلاب اسلامی ایران است و ما این را بی جواب نمی گذاریم." این از موفقیت های دیگری هست که ما در ماه محرم به برکت خون اباعبدالله الحسین(ع) به دست آوردیم. باید شعور، لیاقت، استعداد و اخلاص این را داشته باشیم که جزئی از این همه موفقیت در پرونده های ما هم ثبت بشود و این به دست نمی آید مگر اینکه ما صبور، بردبار، مقاوم باشیم و فقط با محاسبات الهی به عملیات خود ادامه بدهیم.»(۱)

علی شمشخانی جانشین فرمانده کل سپاه

سپس علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، متن صحبت های فرمانده لشکر ۴ عراق با معاون سپاه یکم ارتش این کشور را قرائت کرد. در این گفت و گوی تلفنی فرماندهان عالی رتبه ارتش عراق به مطالبی اشاره می کنند که از نظر سندی، بی بدیل و از نظر صراحت شاید بی سابقه باشد. اعتراف به برتری نیروهای بسیجی ایران بر نیروهای حرفه ای عراق، به ویژه از لحاظ روحیه رزمی، اشاره به وضعیت عمومی فرماندهی در ارتش عراق و اذعان به نقش ارباب و تهدید در ایجاد انگیزه برای مقاومت یگان ها در برابر رزمندگان ایرانی از مهم ترین موضوعات گفت و گوی این دو فرمانده عراقی است.

علی اسحاقی قبل از قرائت متن گفت و گوها، تذکراتی را درباره عدم افشاء این مطالب و چگونگی به دست آوردن و تنظیم آن بیان کرد. وی همچنین یادآور شد که گفت و گوی این دو فرمانده عراقی به دلیل دوستی نزدیک و هم درجه بودن آنان خارج از عرف مرسوم نظامی و بدون در نظر گرفتن سلسله مراتب صورت گرفته است.(۲)

ص: ۲۸۸

۱- سند شماره ۴۲۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۱۱.

۲- و گوی فرمانده لشکر ۴ و معاون سپاه یکم عراق در ضمیمه گزارش آمده است.

ارتش عراق در اطلاعیه ای با بیان اینکه نیروهای عراقی مانع پیروزی رزمندگان ایرانی در ارتفاعات پنجوین شده اند، مدعی شد که بیش از ۱۵۰۰ تن از نیروهای ایرانی کشته و تعداد بسیاری نیز زخمی شده اند. در این اطلاعیه همچنین ادعا شده است که در بخشی از منطقه عملیات اجساد ۵۰۰ تن از نیروهای ایرانی که در درگیری های دو روز گذشته کشته شده اند کشف گردیده است (۱).

یک سخنگوی نظامی عراق نیز اعلام کرد که نیروهای ایرانی در عملیات های دو روز گذشته، هیچ نتیجه ای کسب نکرده اند. وی با بیان اینکه نیروهای عراقی به ویژه فرماندهی سپاه یکم عراق آماده مقابله با حمله جدید ایران هستند، حمله شب گذشته نیروهای ایرانی را شکست خورده خواند (۲).

در همین حال عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات ایران، عملیات های ایران در طول چند شب گذشته را ناموفق برشمرد. به گزارش رادیو صوت الجماهیر، قاسملو در مصاحبه با خبرگزاری اتریش گفت که باوجود وسعت منطقه عملیات در شمال غرب ایران، نیروهای ایرانی، قدرت انجام کاری را ندارند. وی افزود: در دیداری که اخیراً از پاریس داشتم با مسعود رجوی ملاقات و درباره نقشه ضروری تضعیف رژیم ایران و سپس ساقط کردن آن و بازگرداندن دمکراسی به ایران گفت و گو کردیم (۳).

جنگنده های عراقی امروز هم چندین روستا در عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴ را بمباران و در یک مورد نیز از گلوله های شیمیایی استفاده کردند که بر اثر آن ۲۰ تن شهید یا مصدوم شدند. درعین حال توپخانه های عراقی همچنان شهرهای آبادان و خرمشهر را آماج گلوله باران خود قرار دادند.

هوایماهای عراقی ساعت ۱۳:۳۰ امروز، روستای بیان دره در ۶ کیلومتری شرق بانه را با بمب های شیمیایی هدف قرار دادند که بر اثر آن ۲ تن شهید و ۱۸ تن نیز که اغلب آنان زن و کودک بودند، مصدوم و چند نفر هم نابینا شدند (۴).

امروز همچنین جنگنده های عراقی در چندین نوبت شهر مریوان و روستاهای اطراف بانه را بمباران کردند. در ساعت ۱۰:۴۵، هوایماهای عراقی شهر مریوان را بمباران کردند. در این حمله ۲۰ خانه مسکونی ویران یا دچار آتش سوزی شد، اما از آنجا که شهر تقریباً خالی از جمعیت بود تلفات جانی به بار نیامد.

در بمباران دیگری که در همان ساعت و در منطقه عباس آباد در ۶ کیلومتری مرز صورت گرفت، ۴ فروند هوایمای دشمن بمب های خود را در این منطقه فروریختند. در این حادثه

ص: ۲۸۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۳، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴۹، ۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از رادیو صوت الجماهیر عراق.

۴- سند شماره ۳۵۴۹۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد منطقه ۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع))، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۲۰۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه عملیاتی شمال غرب (مریوان)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزیر کشور، ۳/۸/۱۳۶۲.

چند تن از نیروهای توپخانه ۱۳۰ ارتش و افراد ژاندارمری شهید یا زخمی شدند و از مردم بومی نیز ۵ تن مجروح گشتند. در بمباران روستای سبدلو در شمال شرقی بانه نیز که با پرتاب ۵ بمب انجام گرفت ۸ تن شهید و ۱۹ تن زخمی شدند. ۴ منزل مسکونی هم ویران شد. (۱)

علاوه بر این، شهرهای آبادان و خرمشهر نیز امروز هدف گلوله توپخانه های دوربرد عراقی قرار گرفتند. بر اثر این حملات در شهر آبادان، ۳ مغازه ویران، یک مدرسه و بخشی از یک ساختمان دولتی تخریب شد و ۵ منزل و چندین درخت خرما هم دچار آتش سوزی شد. در خرمشهر نیز ساختمان راه آهن، گمرک و بخشی از دیری فارم و کوت شیخ زیر آتش توپخانه عراق قرار داشتند که از تلفات و خسارت های آن گزارشی داده نشده است. (۲)

۱

حمله افراد مسلح وابسته به گروه های ضدانقلاب به دو کامیون حامل گلوله های کاتیوشا، تداوم پناهنده شدن افراد حزب دمکرات کردستان به نیروهای جمهوری اسلامی و اقدامات بازدارنده و خشونت آمیز این حزب در این زمینه از موضوعاتی است که در این گزارش به آن پرداخته شده است.

گروه های مسلح غیرقانونی که به عنوان عامل نفوذی ارتش عراق در عقبه های نیروهای مرزی مشغول فعالیت هستند، امروز در گردنه خان در ۶ کیلومتری شهر بانه، با استفاده از آر.پی.جی. ۷ به دو کامیون حامل گلوله های کاتیوشا حمله کرده و هر دو کامیون را به آتش کشیدند. در این اقدام ۴ تن از جمله راننده کامیون ها به شهادت رسیدند. (۳)

به دنبال عملیات موفق نیروهای خودی در غرب و جنوب سردشت و تأثیر جو روانی حاصل از این عملیات در بین افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی و به خصوص حزب دمکرات ایران، آمار تسلیم شدن عوامل این حزب به نیروهای خودی به شدت افزایش یافته است. به نحوی که در چند روز گذشته، ۳۶ تن از افراد حزب دمکرات خود را به نیروهای سپاه تسلیم و درخواست امان نامه کردند؛ گفتنی است ۲۰ تن از این افراد در منطقه سردشت فعالیت داشته اند. (۴)

در همین حال، حزب دمکرات برای بازداشتن وابستگان به این حزب از قطع رابطه خود با حزب و جلوگیری از پناهندگی آنان اقداماتی نظیر ربودن و کشتن این افراد را در دستور کار قرار داده است. به گزارش واحد اطلاعات سپاه سلماس، یک گروه از چته های حزب دمکرات شاخه هیز حاتم به روستای سیاوان در جنوب غربی سلماس نفوذ کرده و ستار سعدونی از اعضای سابق این حزب را که در ۲۰/۷/۱۳۶۲ به سپاه سلماس تسلیم شده بود به همراه برادرش بختیار سعدونی، ربوده و با خود بردند.

در ادامه این گزارش با اعلام اینکه به احتمال قوی عوامل حزب دمکرات فرد مذکور را به قتل خواهند رساند یادآوری شده است: این چندمین بار است که این حزب اقدام به ربودن و کشتن تسلیم شدگان می کند و این عمل برای جلوگیری از تسلیم شدن سایر چته ها انجام می گیرد. (۵)

ص: ۲۹۰

۱- سند شماره ۳۴۱۷۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استاندار کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند

شماره ۳۵۹۲۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)،
۲/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۱۱۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره
۲۹۱۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۴۹ مرکز
مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان (دفتر سیاسی - انتظامی)، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۴- سند شماره ۳۵۴۹۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد تأمین سردشت به ستاد تأمین منطقه ۱۱، ۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۳۵۴۹۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۳۵۴۹۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۴۱۶۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۳۵۴۹۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۳۵۹۲۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر (اطلاعات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات تأمین)، ۶/۸/۱۳۶۲

۵- سند شماره ۳۵۴۹۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳/۸/۱۳۶۲.

امروز نیز چند گروه متشکل از مجاهدین عراقی، حزب سوسیالیست کرد عراق و بسیج سپاه در یک عملیات نفوذی در داخل خاک عراق به مقر نظامیان عراقی در شهر سیدصادق و دو پاسگاه مرزی حمله کردند. در این عملیات ۲۰ تن از نیروهای نظامی و جیش الشعبی کشته یا زخمی شدند و ۲ تانک نیز منهدم شد.^(۱)

در جلسه امروز قرارگاه نوح که با شرکت فرماندهان و تصمیم گیران عملیاتی به منظور هماهنگی عملیاتی بین نیروی دریایی ارتش و یگان دریایی سپاه برگزار شد،^(۲) برخی مشکلات مربوط به طرح مانور عملیات در دو سکوی نفتی العمیه و البکر عراق در خلیج فارس و فرماندهی رده های رزمی مورد بررسی قرار گرفت. در این جلسه نتیجه قطعی درباره عملیات مذکور حاصل نشد، اما مباحث مطرح شده نشان دهنده دیدگاه مسئولان رده هایی از نیروی دریایی ارتش و قرارگاه نوح سپاه پاسداران درباره عملیات در شمال خلیج فارس است.

اظهارات فرماندهان حاکی از این بود که اجرای این عملیات از نظر نیروی دریایی ارتش و سپاه دارای ارزش نظامی و سیاسی یکسانی نبوده و برخلاف سپاه، این عملیات برای نیروی دریایی ارتش از اولویت برخوردار نیست.

در این جلسه حسین علایی فرمانده قرارگاه نوح، درباره لزوم اجرای عملیات با توجه به حساسیت زمانی آن گفت: الان ما در وضعیتی هستیم که واقعاً نیاز به عملیات در شمال خلیج فارس داریم. اگر بتوانیم یک ضربه بزنیم و یک جاپا بگیریم، خیلی از مشکلات ما حل می شود. الان از لحاظ سیاسی مسئله خلیج فارس مهم است. این عملیات، توان رزمی ما را به دنیا نشان خواهد داد. این اولین تجربه ماست و باید خیلی حساب شده و دقیق عمل کنیم، الان زمان به نفع دشمن است، پس باید سریع تر عمل کنیم، هدف از این جلسه تسریع در کار عملیات است. در ضمن آمادگی ما مشخص است و نیروی دریایی هم باید عمده نیروی خودش را بگذارد تا ما آماده عملیات باشیم.

وی افزود: این عملیات برای ما یک کار اصلی است و اگر نیروی دریایی ارتش برای این عملیات بیش از اسکورت کاروان ها از خلیج فارس به بندر امام خمینی ارزش قائل است، باید سرمایه گذاری کند. این درحالی است که ناخدا حسینی افسر مشاور نیروی دریایی ارتش، اعتقاد داشت اصلی ترین مأموریت نیروی دریایی در حال حاضر اسکورت کاروان کشتی ها است.

ص: ۲۹۱

۱- سند شماره ۱۵۱۷۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از نماینده روابط بین الملل به اطلاعات عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۰۷۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: حسین علایی فرمانده قرارگاه نوح، ناخدا حسین حسینی افسر مشاور نیروی دریایی ارتش، عبدالمجید ملاح زاده فرمانده سپاه خارک، تیموری فرمانده یگان دریایی سپاه، عبدالله رودکی معاون طرح و عملیات قرارگاه نوح، حسین عشاقی مسئول طرح و عملیات قرارگاه نوح.

وی در این باره اظهار کرد: مهم ترین کار نیروی دریایی تا به حال همان اسکورت کاروان ها بوده و اگر این عملیات (شمال خلیج فارس) به علت شتاب زدگی درست اجرا نشود، یک تبلیغات وسیع در دنیا علیه ما خواهد بود، همچنین چون این عملیات اولین تجربه مشترک ماست، لذا در صورت ناکامی فلسفه استفاده از این واحد را از بین خواهد برد. ناخدا حسینی افزود: این عملیات بیش از اسکورت کاروان کشتی ها برای نیروی دریایی ارتش ارزشی ندارد. حسین علایی در پاسخ به اظهارات افسر مشاور نیروی دریایی ارتش تأکید کرد که اگر شما این عملیات را قبول ندارید و این کار را حاشیه می دانید اعلام کنید تا انتظارات ما از شما مشخص شود، زیرا این عملیات برای ما بیش از اسکورت کاروان کشتی ها ارزش دارد، چراکه اگر این عملیات با موفقیت انجام گیرد بسیاری از مشکلات اسکورت حل خواهد شد، شما این را مشخص کنید که دیدگاه نیروی دریایی ارتش در مورد این عملیات چیست؟

ناخدا حسینی با اصرار بر اصل بودن مأموریت اسکورت کاروان کشتی ها خاطر نشان کرد: من معتقدم آنچه تا الآن فرماندهی کل قوا از نیروی دریایی خواسته اجرای این عملیات نیست، بلکه اسکورت کاروان کشتی ها است، باید در این باره فرمانده کل قوا به ما دستور بدهد. وی اضافه کرد: در تمام نیروی دریایی دو افسر وجود دارد که اعتقاد به این عملیات دارند، البته اگر دستور بدهند مجبور است عمل کنند، ولی کسی که می خواهد طراحی عملیات بکند باید به آن اعتقاد داشته باشد. حسین علایی در جواب وی گفت: طرح تصویب شده است ما فقط در اجرا مسئله داریم.

در ادامه جلسه، افسر مشاور نیروی دریایی ارتش با ابراز تردید در مورد امکان موفقیت محور عملیاتی اسکله البکر به علت بعد مسافت اسکله ایرانی نوز تا اسکله البکر عراق (۱) اظهار کرد: اگر یک قایق بخواهد با طی مسافت ۴ کیلومتر هدف را پیدا کند، نمی تواند و گم می شود و امکان رسیدن به هدف خیلی ضعیف است سایر فرماندهان حاضر در جلسه نیز این امر را تأیید کردند، به طوری که ملاح زاده فرمانده سپاه پاسداران جزیره خارک، گفت: ما اجباری نداریم که حتماً در این محور عملیات اجرا شود.

در ادامه گفت و گو نیز روی ترکیب نیروهای عمل کننده بحث شد. ناخدا حسینی با بیان اینکه نباید فرماندهان نیروهای عمل کننده همگی از سپاه باشند، تأکید داشت که فرمانده گروه هایی که برای تصرف اسکله ها اقدام می کنند باید از نیروی دریایی ارتش باشند. با وجود این، مباحث جلسه به نتیجه قطعی نرسید و حل مشکلات به جلسه بعدی موکول شد (۲).

ص: ۲۹۲

- ۱- فاصله ای که نیروها باید سوار بر شناور از اسکله ایرانی نوز تا اسکله البکر عراق طی می کردند ۴۲ مایل دریایی بود.
- ۲- سند شماره ۲۷۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات انجام نشده شمال خلیج فارس، سیدمحمد اسحاقی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶۴ - ۵۳.

با اجرای مرحله دوم عملیات والفجر ۴ و تصرف بخش‌های دیگری از ارتفاعات منطقه شرق و جنوب شهر پنجمین، رسانه‌های خارجی به انعکاس برخی از جزئیات نبرد پرداختند. در همین حال، رئیس‌جمهور عراق ایران را به تشدید ضربات بازدارنده و تخریبی تهدید کرد. خبرگزاری رویتر نیز به نقل از رادیو بغداد گزارش داد: «عراق امروز اعلام کرد نیروهای ایرانی در پی گذشت پنج روز از یک تهاجم مرزی به کوهستان‌های سرسخت کردستان در جبهه شمالی جنگ خلیج [فارس] به یک حمله تازه دست زده‌اند.» رویتر افزود: رادیو بغداد «به ذکر جزئیات بیشتر در این مورد پرداخت.» (۱) در این حال، خبرگزاری فرانسه به نقل از رادیو تهران اعلام کرد: «نیروهای ایران در دومین مرحله تهاجم والفجر ۴ به عراق حمله کرده و به سوی پنجمین عراق از سمت شمال، جنوب و شرق در حال پیشروی هستند.» (۲)

خبرگزاری رویتر در گزارش دیگری با اعلام اینکه: «رادیو بغداد به ایران هشدار داد که درگیری در این منطقه [پنجمین] آخرین نبرد جنگ سه ساله خواهد بود و سربازان عراقی مهاجمین را درهم خواهند کوبید» به تهدیدات روزنامه‌های دولتی عراق مبنی بر از سرگیری ضربات موشکی و هوایی این کشور در واکنش به دور تازه حملات ایران اشاره کرد. (۳) از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری عراق، صدام حسین رئیس‌جمهور این کشور، در دیدار با جمعی از اهالی استان دیاله اعلام کرد: «عراق در صورت لزوم با ایراد ضرباتی در عمق خاک ایران از خود در برابر تجاوز ایران دفاع خواهد کرد.» وی تأکید کرد: «تشدید تجاوزات ایران علیه عراق تشدید ضربات بازدارنده و تخریبی عراق را به دنبال خواهد داشت.» (۴)

رئیس‌جمهور عراق همچنین در این سخنرانی که از رادیو صوت الجماهیر پخش شد، با انتقاد از اکراد عراقی گفت: «ننگ آور است که اعراب از سرزمین کردستان دفاع و فرزندان کردستان عراق، تماشاگر باشند.» وی افزود: «کردهایی که در ارتش عراق هستند اگر تناسب را ملاک قرار دهیم به مراتب کمتر از تعدادی است که باید در صفوف ارتش عراق باشند.» صدام حسین با طرح این ادعا که پس از حمله ایران به کردستان عراق، ۷۰ هزار نفر از اهالی این منطقه داوطلب نبرد شدند، اضافه کرد: «اکنون داوطلب بیشتر تقاضا می‌کنم، چون این تعداد برای حفظ نسبت ملی که باید باشد کافی نیست.» (۵)

هفته‌نامه ساندی تایمز (چاپ انگلیس) اعلام کرد که در پی حمله تازه ایران به درون خاک عراق و احتمال به خطر افتادن منطقه نفتی کرکوک، ارتش ترکیه خود را آماده کرده تا «در صورت نیاز از منافع خویش و از لوله‌های نفتی عراق که از خاک ترکیه می‌گذرد دفاع کند.» (۶) این هفته‌نامه همچنین مدعی شد: «۴۰۰ کرد، ترک و عراقی، قوای نامنظم جمهوری اسلامی را برای قطع جریان نفت عراق از طریق شاه لوله یاری می‌دهند و هم اکنون اعتقاد بر این است که دولت ترکیه در نظر دارد مناطق حساس مرزی را زیر پوشش شدید نظامی قرار دهد.» (۷)

ص: ۲۹۳

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۴، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۷، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۲- همان، ص ۳۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۳- همان، صص ۳۴ و ۳۵، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۵، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۹، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۴۵ - ۴۲، رادیو صوت الجماهیر، ۲/۸/۱۳۶۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۸، رادیو ایران، ۲/۸/۱۳۶۲.

۷- همان، رادیو صدای آزاد ایران، ۲/۸/۱۳۶۲.

حملات موشکی و هوایی عراق علیه شهرهای ایران و ادعای مین گذاری در آب های منتهی به بندر امام خمینی، همچنان موضوع اخبار و گزارش های رسانه های خارجی است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد: مطبوعات امروز پایتخت فرانسه ضمن درج اخبار مربوط به حملات اخیر عراق علیه شهرهای مریوان، دزفول و مسجدسلیمان به نقل از اطلاعیه نظامی عراق اعلام کردند: «چنانچه تهران به حملات خود علیه عراق ادامه دهد و افکار عمومی بین المللی را نادیده بگیرد، این بمباران ها و حملات موشکی ادامه خواهد یافت.»^(۱) در این زمینه روزنامه لوکوتیدین دوپاری از قول «ناظران در خلیج فارس» نوشت: این حمله ممکن است تحت تأثیر انگیزه های روانی ناشی از خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد و کوشش های بین المللی به ویژه در چارچوب سازمان ملل متحد برای پایان دادن به جنگ انجام گرفته باشد.^(۲)

از سوی دیگر، درحالی که هیچ منبع مستقلی هنوز صحت ادعای عراق مبنی بر مین گذاری در آب های خلیج فارس در نزدیکی بندر امام خمینی را تأیید نکرده است، واکنش ها به آن ادامه دارد. در این رابطه، وزارت امور خارجه امریکا از عراق خواست «مین هایی که در خلیج فارس می گذارد کشتیرانی بین المللی را به مخاطره نیفکند.»^(۳) خبرگزاری ژاپنی کیودو نیز از تأثیر انتشار گزارش های مربوط به مین گذاری بر مذاکرات غیررسمی کشورهای غربی در مورد قطعنامه پیشنهادی به سازمان ملل برای تأمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس خبر داد. بر پایه این گزارش، ژاپن که به شدت از جنگ ایران و عراق نگران است، برای تصویب این قطعنامه تلاش خواهد کرد.^(۴) به گزارش خبرگزاری فرانسه از توکیو، ژاپن «از عراق خواهد خواست تا بر علیه پروژه مشترک پتروشیمی ایران و ژاپن در بندر [امام] خمینی به زور متوسل نگردد.» این خبرگزاری یادآور شد ژاپن و ایران در سال جاری توافق کردند تا کارهای ساختمانی پتروشیمی بندر امام خمینی را که به دلیل انقلاب اسلامی و جنگ عراق و ایران متوقف شده بود، از سر بگیرند.^(۵) در همین زمینه خبرگزاری کویت نیز گزارش داد: درحالی که واردات نفت خام ژاپن در ماه سپتامبر در مقایسه با ماه قبل از آن ۴/۹ درصد کاهش داشت، واردات نفت این کشور از ایران بیش از سه برابر افزایش یافته است.^(۶)

در پی بیانات روز گذشته امام خمینی در مورد سرنوشت جنگ و اقدامات اخیر عراق در حمله به مراکز جمعیتی ایران، خبرگزاری رویتر امروز گزارش داد: «آیت الله روح الله خمینی رهبر روحانی ایران، روز گذشته طی اظهارات کم سابقه ای سازمان ملل را به نادیده گرفتن حملات موشکی عراق علیه غیرنظامیان متهم کرد و باز نسبت به نزدیک بودن خاتمه جنگ و سقوط رژیم عراق ابراز امیدواری کرد.»^(۷)

ص: ۲۹۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۵، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۳۳، روزنامه لوکوتیدین دوپاری، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۳۲، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۳/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۹، توکیو - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، ص ۱۴، توکیو - خبرگزاری کویت، ۲/۸/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۴، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۳، بیروت

- یونایتدپرس، ۲/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری فرانسه نیز اعلام کرد: «امام خمینی پس از دو هفته، سکوت خود را شکست تا آرزو کند که جنگ ایران و عراق آخرین روزهای خود را طی می کند و رژیم عراق نیز به زودی ساقط خواهد شد.» این خبرگزاری افزود: رهبر انقلاب ایران تأکید کرد که «صدام حسین در یک حالت بحرانی نزدیک به جنون قرار گرفته است.» خبرگزاری فرانسه در ادامه یادآور شد: «امام خمینی بار دیگر تکرار کرد که ایران از بمباران افراد بی گناه غیرنظامی عراق که در تیررس نیروهای ایران قرار دارند، خودداری می کند.»^(۱)

۱

میرحسین موسوی نخست وزیر که در رأس یک هیئت بلندپایه سیاسی، اقتصادی و نظامی به کره شمالی سفر کرده است، امروز با کیم ایل سونگ رئیس جمهور این کشور، ملاقات کرد. در این دیدار درباره مسائل مورد علاقه دو کشور و مناسبات فی مابین بحث و تبادل نظر شد. نخست وزیر با شرکت در میهمانی شام رئیس جمهور کره شمالی که به مناسبت حضور وی و هیئت همراه در پیونگ یانگ ترتیب داده شده بود، گفت: «کشورهای مستقل با توسعه روابط خود با یکدیگر باید به صورت سدی در مقابل توطئه های استکبار جهانی بایستند.»^(۲)

خبرگزاری آسوشیتدپرس در این باره گزارش داد: «سفر هیئت بلندپایه ایرانی به پیونگ یانگ در زمانی صورت می گیرد که روابط بین دو کشور گسترش یافته است و کره شمالی سالیانه میلیون ها دلار اسلحه و تجهیزات نظامی به ایران صادر می کند. بنا به برآورد متخصصان نظامی امریکا در واشنگتن، کره شمالی در سال ۱۹۸۲، ۸۰۰ میلیون دلار اسلحه و مهمات به ایران صادر کرد. این مقدار برابر با ۴۰ درصد از کل خریدهای اسلحه ایران است.»^(۳)

۲

با وجود انتشار مطالبی در زمینه تردید لیبی درباره ادامه حمایت از موضع جمهوری اسلامی ایران در جنگ، وزیر امور خارجه لیبی امروز تأکید کرد این کشور همچنان از ایران در مقابله با رژیم عراق حمایت خواهد کرد. به گزارش روزنامه کیهان حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه در ادامه سفر خود به چند کشور عرب منطقه غرب آسیا و افریقا، امروز در لیبی با سرگرد عبدالسلام جلود وزیر امور خارجه این کشور، دیدار و گفت و گو کرد. این گزارش حاکی است: «در این ملاقات که حدود پنج ساعت به طول انجامید، شیخ الاسلام آخرین تحولات جبهه های جنگ تحمیلی و پیروزی های اخیر رزمندگان اسلام و بمباران شهرهای دزفول و مسجد سلیمان را برای سرگرد جلود تشریح کرد و عزم راسخ جمهوری اسلامی ایران برای دستیابی به حقوق عادلانه خویش را یادآور گردید. سرگرد جلود نیز متقابلاً حمایت جماهیر لیبی از جمهوری اسلامی ایران را در مقابله با رژیم صدام مورد تأکید قرار داد.»^(۴)

ص: ۲۹۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹، توکیو - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

تلاش های سیاسی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق همچنان تحت تأثیر نگرانی تازه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از خطر گسترش جنگ ادامه دارد، این در حالی است که اولاف پالمه میانجی شناخته شده سازمان ملل دورنمای خاتمه جنگ را تاریک اعلام کرد. منابع خبری از لندن گزارش دادند: فهد پادشاه عربستان در پیامی به مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس، با اشاره به اینکه شمار قربانیان جنگ ایران و عراق «تاکنون به پانصد هزار تن بالغ شده است»، خواستار خاتمه هرچه سریع تر جنگ شد.^(۱)

اولاف پالمه نماینده ویژه دبیر کل سازمان ملل متحد برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق

فهد همچنین در سخنانی ضمن نادیده گرفتن تهدیدات مکرر عراق علیه تأسیسات نفتی ایران به تهدید ایران به بستن تنگه هرمز اشاره کرد و گفت: «این تنها دشمن ایران، یعنی عراق نیست که از مسدود کردن تنگه زیان می بیند زیرا ما به عنوان کشورهای این منطقه و کشورهای گوناگون جهان نیز متضرر می شویم.» به گزارش خبرگزاری رویتر، وی افزود: «امیدواریم ایران تهدیدات خود را عملی نسازد. چون این کار منجر به دخالت قدرت های بزرگ خواهد شد.» پادشاه سعودی ضمن اظهار تأسف از ادامه جنگ خاطر نشان کرد: «احساس می کند که عراق واقعاً خواستار پایان جنگ است نه به دلیل اینکه ضعیف است، بلکه به این دلیل که خواستار خونریزی بیشتر نیست.»^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه گزارش داد: راشد الراشد معاون وزیر امور خارجه کویت، امروز با نخست وزیر و وزیر امور خارجه مالت درباره ابتکار فرانسه در طرح قطعنامه اخیر در سازمان ملل برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق گفت و گو کرد.^(۳) در این حال مجله نیوزویک (چاپ امریکا) به نقل از اولاف پالمه نخست وزیر سوئد، در مورد دورنمای خاتمه جنگ نوشت: «در حال حاضر، این دورنمای تاریک است. هر دو طرف در موضع دشواری قرار دارند. آنها راه حل را در میدان نبرد جست و جو می کنند. حال آنکه من معتقدم به خاطر بسط و ترقی کشورها، به خاطر مردمی که درگیر این جنگ هستند و به خاطر امنیت منطقه، حائز کمال اهمیت است که این جنگ به پایان برسد.»

پالمه که در سال های ۱۹۸۱ - ۱۹۸۰ به عنوان فرستاده ویژه دبیر کل سازمان ملل برای میانجیگری در جنگ فعالیت کرده، در مصاحبه با نیوزویک آمادگی خود را برای پیگیری تلاش های میانجیگرانه تا زمانی که دبیر کل سازمان ملل و کشورهای درگیر جنگ به وی اطمینان دارند، اعلام کرد. وی در پاسخ به این سؤال که به عقیده برخی ناظران، عراق موضع خود را تعدیل بخشیده و مایل

ص: ۲۹۶

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸ جده - خبرگزاری رویترا، ۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۹، والتا - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

است برای برقراری آتش بس مذاکره کند، اما ایران همچنان بر موضع سازش ناپذیر خود پافشاری می کند، گفت: «ایران سه درخواست دارد: خروج نیروهای عراقی، محکوم کردن دولت [عراق] و پرداخت غرامتی سنگین از سوی این کشور. آنها [مقامات ایران] اظهار می دارند تا زمانی که به درخواست هایشان پاسخ داده نشود به جنگ ادامه خواهند داد.» پالمه همچنین تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را موجب افزایش تنش موجود در منطقه خلیج فارس و خطر گسترش درگیری دانست^(۱).

۱

واکنش شرکت های بیمه و حمل و نقل بین المللی به خطرهای کشتیرانی در منطقه خلیج فارس و احتمال عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز همچنان موضوع اخبار و گزارش های رسانه های خارجی است.

روزنامه فایننشال تایمز (چاپ لندن) در این باره گزارش داد: «هفته گذشته، نرخ کرایه نفتکش هایی که از ترمینال جزیره خارک نفت حمل می کنند، به علت افزایش تشنجات در خلیج فارس شدیداً افزایش یافت.»^(۲)

همچنین مجله نیوزویک (چاپ امریکا) در مقاله ای با عنوان "سیاست جت های فرانسه" ضمن اشاره به شک و تردیدها براساس برآورد سازمان اطلاعاتی امریکا در مورد توانایی ایران در زمینه انسداد طولانی مسیر کشتیرانی از تنگه هرمز نوشت: «آنچه که هنوز مایه نگرانی اکثر کارشناسان می باشد، این احتمال است که عبور و مرور در خلیج [فارس] می تواند بدون شلیک یک گلوله هم کاهش یابد. چنان که جی هنری شولر استاد تجزیه و تحلیل مرکز مطالعات بین المللی و استراتژیک جورج تاون، اظهار می دارد ایران مجبور نیست خلیج [فارس] را برای بستن عبور و مرور تانکرهای نفتی، مین گذاری کند، شرکت بیمه لویدز لندن، نرخ های بیمه را آن چنان افزایش خواهد داد که کسی یارای پرداخت آن را نداشته باشد.»

نیوزویک در ادامه نوشت: «تاکنون واسطه گران مفاد "خطرات جنگ" را مطرح نکرده و نرخ های بیمه را به طور قابل ملاحظه ای افزایش نداده اند، لیکن امکان دارد اگر عراق جت هایش را تحویل بگیرد، دست به چنین کاری بزنند.» این مجله سپس خطر مهم تر را اقدام شرکت های نفتی به ذخیره نفت خام دانست و خاطرنشان کرد با انباشته شدن ذخایر اضافی احتمال دارد بحران ۱۹۷۹ به شکل افزایش قیمت نفت تا سه برابر تکرار شود.^(۳)

از سوی دیگر، هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ قبرس) در شماره اخیر خود با اشاره به کوشش های دیپلماتیک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای بازگشایی خط لوله نفت عراق از سوریه و جلوگیری از تهدید امنیت عبور نفت در منطقه خلیج فارس خاطرنشان کرد این کوشش ها به سبب "قرارداد غیرعادی نفتی میان دولت های تهران و دمشق" دچار

ص: ۲۹۷

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۱، ۱۳۶۲/۸/۱۲، مجله نیوزویک، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، ۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فایننشال تایمز.

۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۲، ۱۳۶۲/۸/۱۵، صص ۹- ۷، مجله نیوزویک، ۲/۸/۱۳۶۲.

مشکل خواهد بود. این هفته نامه مدعی شد به موجب این قرارداد یک ساله که از آوریل سال جاری به امضا رسیده و ایران آن را انکار می کند، روزانه ۱۳۰ هزار بشکه نفت خام از ایران به سوریه انتقال می یابد که ۲۰ هزار بشکه از آن رایگان و ۱۰ هزار بشکه نیز پایایی با محصولات سوریه داده می شود. ۱۰۰ هزار بشکه باقیمانده به ازای هر بشکه سه دلار ارزان تر از قیمت تعیین شده اوپک به سوریه فروخته می شود. (۱)

۱

درحالی که شمار تلفات نیروهای امریکایی و فرانسوی بر اثر انفجارهای صبح دیروز بیروت رو به افزایش است، ادعاهای مختلفی درباره دخالت ایران و سوریه در این حادثه مطرح می گردد.

تشکیل جلسه اضطراری شورای امنیت ملی امریکا
در پی انفجار مقر تفنگ داران این کشور در بیروت

وزارت امور خارجه ایران امروز رسماً ادعای وزیر دفاع امریکا مبنی بر امکان دخالت ایران در انفجارهای مذکور را رد کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، سخنگوی وزارت امور خارجه در این مورد گفت: «مقامات امریکایی عاجز از ارزیابی صحیح آثار مقاومت مردم لبنان، تلاش می کنند در جهت انحراف اذهان مردم جهان از شکست های پی در پی در لبنان و توجیه ضعف خود این گونه اقدامات را به این یا آن کشور منتسب نمایند.» وی با اشاره به تهدید کاسپار واینبرگر افزود: «امریکا در گذشته و حال همیشه جمهوری اسلامی ایران را آماج توطئه ها و خصومت های خود قرار داده است و این موضع گیری وزیر دفاع امریکا تغییری در عملکرد این کشور نسبت به ایران نخواهد بود.» (۲)

منابع خبری امروز اعلام کردند میزان تلفات تفنگ داران دریایی امریکا از مرز ۲۰۰ تن گذشته و تلفات نظامیان فرانسوی نیز به ۴۱ نفر رسیده این درحالی است که عملیات جست و جو و خاک برداری نیز همچنان ادامه دارد. (۳)

به گزارش رادیو امریکا «براساس شواهد موجود احتمال دارد ستاد تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت موقتاً به یکی از کشتی های ایالات متحده در آب های ساحلی لبنان منتقل شود.» (۴)

از سوی دیگر، لاری اسپیکر سخنگوی کاخ سفید، اعلام کرد: در پایان دومین جلسه شورای امنیت ملی امریکا که با

ص: ۲۹۸

۲۰، هفته نامه میدل ایست تایمز، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و-

روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

حضور رونالد ریگان رئیس جمهور ایالات متحده برگزار شد، مقرر گردید که ژنرال کلی فرمانده سپاه تفنگ داران دریایی این کشور، برای بررسی راه های تضمین امنیت بیشتر تفنگ داران به بیروت عزیمت کند. (۱) سخنگوی کاخ سفید همچنین گفت: «رئیس جمهور امریکا در پی ملاقاتی که روز گذشته با مشاورین عالی رتبه خود انجام داد، تصمیم گرفت اقدامات قاطعی را علیه مسئولین انفجار لبنان که به ادعای وی افراطیون ایران در این رابطه مظنون هستند، به عمل آورد.» (۲) اسپیکر درباره واکنش امریکا در قبال مسئولان این حادثه اظهار کرد: «بگذارید مرتکبان نگران تصمیم امریکا باقی بمانند.» (۳)

رادیو امریکا همچنین گزارش داد که ریگان امروز در سخنانی در گردهمایی سردبیران و ناشران جراید در واشنگتن گفت: «ایالات متحده امریکا همچنان نسبت به تأمین صلح و برقراری آرامش در خاورمیانه [غرب آسیا] و خارج کردن نیروهای خارجی از لبنان متعهد است.» وی تأکید کرد: «ایالات متحده امریکا به هیچ وجه در برابر تروریسم بین المللی تسلیم نخواهد شد.» به گفته رئیس جمهور امریکا، طبق شواهد موجود، عاملان حمله همان گروه هایی هستند که پیشتر نیز در لبنان دست به اقداماتی مشابه زده بودند. وی همچنین خاطرنشان کرد: «چنانچه به تروریست ها اجازه داده شود در لبنان به هدف های تروریستی خود برسند، آنان این جسارت را خواهند یافت که در دیگر مناطق جهان نیز خودنمایی کنند و بدون شک جهان آزاد چنین گردنکشی را تحمل نخواهد کرد.» (۴)

در همین حال، رئیس جمهور امریکا از جورج شولتز وزیر امور خارجه این کشور، خواسته است در تماس با وزیران امور خارجه فرانسه، ایتالیا و انگلیس از آنها درباره محل و تاریخ برگزاری اجلاس وزرای امور خارجه این چهار کشور که نیروهای حافظ صلح را در لبنان تشکیل می دهند، نظرخواهی کند. (۵) این درحالی است که برخی اعضای کنگره امریکا درباره ادامه مأموریت نیروی امریکایی حافظ صلح در لبنان ابراز تردید کرده اند. رادیو امریکا در این باره گفت: «کمتر از یک ماه [پیش] کنگره امریکا به استقرار تفنگ داران دریایی این کشور برای مدت ۱۸ ماه دیگر در لبنان رأی داد، اما در پی انفجار دیروز بخشی از سناتورها و نمایندگان مجلس نمایندگان امریکا خواستار خارج ساختن تفنگ داران دریایی این کشور از پایتخت لبنان شدند.» (۶)

خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: شولتز وزیر امور خارجه امریکا در جمع نمایندگان مجالس سنا و نمایندگان امریکا که برای بررسی نتایج حوادث بیروت گرد آمده بودند، اعلام کرد ریچارد فرنکس یکی از فرستادگان ویژه امریکا به غرب آسیا، به زودی برای حمایت از کوشش های امین جمیل رئیس جمهور لبنان به منظور دستیابی به آشتی ملی عازم ژنو خواهد شد. وی همچنین گفت که یک هیئت بلند پایه امریکایی دیگر نیز هفته آینده برای گفت و گو در مورد اوضاع لبنان به اسرائیل خواهد رفت.

ص: ۲۹۹

- ۱- همان، ص ۱۷، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری رویتر، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۷، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۴- همان، ص ۹، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۵- همان، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۲.
- ۶- همان، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

براساس این گزارش، وزیر امور خارجه امریکا با بیان اینکه «نمی داند چه کسی [مستقیماً مسئول] حادثه علیه تفنگ داران امریکایی است»، گفت: «سوریه در هر گونه اعمال ایران در لبنان به شکلی سهم دارد، حتی اگر در جریان طرح های مشخص تروریستی نباشد.» وی افزود: «فهمیدن این مطلب که چه کسانی دشمن صلح در لبنان هستند مشکل نیست. سوریه که به نظر می رسد مصمم است تا لبنان را به یکی از اقمار خود یا یکی از ایالات سوریه بزرگ تبدیل کند، شوروی که سلاح های پیچیده به سوریه تحویل می دهد و سیاست برتری طلبانه اش را تشویق می کند و ایران یعنی یک رژیم فنانیک که ما قبلاً با آن سروکار داشته ایم.» شولتز همچنین تأکید کرد: «اگر تفنگ داران امریکایی از لبنان رانده شوند، عوامل رادیکال پیروزی بزرگی به دست خواهند آورد و جهان خواهد دانست که باید روی شوروی حساب کند [و] حساب کردن روی امریکا یک اشتباه است.» (۱)

به گزارش رادیو امریکا، فرانسوا میتران رئیس جمهوری فرانسه که در پی حادثه انفجار دیروز در ستاد نظامیان فرانسوی به بیروت سفر کرده است، امروز با امین جمیل رئیس جمهور لبنان، در مورد اوضاع این کشور تبادل نظر کرد. این گزارش حاکی است جمیل و میتران به اتفاق از ویرانه ستاد نیروهای فرانسوی در بیروت بازدید کردند. (۲)

در همین حال، رادیو بی بی سی با اعلام اینکه انگلیس «در نظر ندارد در نتیجه انفجارهای دیروز واحد محافظ صلح خود را از لبنان خارج گرداند»، افزود: «وزیر خارجه بریتانیا سر جفری هاو خطاب به [نمایندگان] مجلس عوام در لندن گفت که سربازان بریتانیا تا زمانی که به آنها در لبنان احتیاج برود در آنجا خواهند ماند.» (۳) رادیو امریکا نیز گزارش داد: «امروز مقامات دولت ایتالیا گرد هم آمدند تا به تبادل نظر پیرامون مشی نیروهای ایتالیایی در لبنان پردازند. ایتالیا که یک واحد دو هزار نفری در نیروی چندملیتی پاسدار صلح در لبنان دارد، اکنون سرگرم بررسی مسئله اعزام یک نیروی چهارصد نفری ناظر صلح در لبنان است که قرار است پس از توافق میان جناح های گوناگون به آن کشور فرستاده شوند.» (۴)

امروز همچنین هنری کیسینجر وزیر امور خارجه پیشین امریکا، در اظهارنظری درخصوص حادثه انفجار بمب در بیروت گفت: این حادثه «نشانه این است که حکومت امین جمیل در حال متلاشی شدن است.» وی افزود: «نقش تفنگ داران دریایی امریکا در لبنان کاملاً مشخص نشده و آنها نمی دانند مأموریتشان چیست و چه باید بکنند. آنها نمی دانند مأموریتشان با طرح صلح سال گذشته پرزیدنت ریگان - که به نظر من گام مهمی به پیش بود - چه ارتباطی دارد و یا مأموریت آنها در کل قضیه اعتبار و حیثیت امریکا در منطقه چه اثری می گذارد.» کیسینجر تأکید کرد: «جناح های گوناگون و متخاصم در لبنان دارند اختیار امور را از دست دولت لبنان خارج می کنند.» (۵)

ص: ۳۰۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۲، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۱۱، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری کویت نیز به نقل از کیسینجر اعلام کرد: «امریکا دو راه دارد: یا ما موازنه قدرت را تغییر می دهیم و موازنه بین رادیکال ها و میانه روها ایجاد می کنیم که نیازمند هماهنگی با تمام کشورهای دوست است، یا کشته شدن امریکایی ها و تضعیف تدریجی نیروهای میانه روها و افزایش فزاینده در نیروهای رادیکال را مشاهده خواهیم کرد.» وی افزود: «پدیده تعجب آوری است که ارتش اسرائیل در ۲۰ کیلومتری محل کشته شدن تفنگ داران امریکایی نشسته است و اینکه به نظر می رسد هیچ گونه هماهنگی بین سیاست های ما نیست.» کیسینجر خواستار آن شد که دولت ریگان «اقدامات خود را با اسرائیل هماهنگ کرده و به سوری ها در لبنان ضربه وارد کند.» (۱)

راديو اسرائیل نیز امروز به نقل از اسحاق رابین وزیر دفاع رژیم صهیونیستی گفت: «ایالات متحده پس از کشتار در اردوگاه صبرا و شتیلا وارد لبنان شد تا ثابت کند با فعالیت های اسرائیل در لبنان همگام نیست و مردم امریکا، کنگره و دولت آن کشور به خوبی می دانند که چرا تفنگ داران در بیروت مستقر می باشند.» وی در عین حال تأکید کرد: «واقعاً لبنان ممکن است با شکست امریکا و اسرائیل پایان یابد، زیرا امریکا نیز مثل اسرائیل در پیش بینی های خود اشتباه کرده است.» رابین توضیح داد: «امروز در لبنان بیش از آنچه قبل از جنگ، ترور صورت می گرفت، عملیات تخریبی انجام می گیرد. از این رو باید این اظهارات که موفق شده ایم سازمان به اصطلاح آزادی [بخش] فلسطین و ترور را از بین ببریم قطع شود.» راديو اسرائیل همچنین گزارش داد: داوید لوی معاون نخست وزیر رژیم اسرائیل نیز با اشاره به تشابه انفجارهای بیروت با عملیاتی که سابقاً در لبنان روی داده بود، نتیجه گرفت که «دست سوری ها در کار است.» (۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از واشنگتن، سیدحسین حسینی رهبر سابق جنبش سیاسی نظامی شیعیان لبنان (امل) امروز در مصاحبه با نشریه امریکایی فارین پالیسی (سیاست خارجی) اظهار کرد: «اسرائیل نیز همانند سوریه می تواند سهمی از مسئولیت انفجارهای بیروت را به عهده داشته باشد.» وی افزود: «این دو کشور خواستار حضور امریکایی ها و نیروهای چندملیتی در لبنان نیستند.» حسینی اضافه کرد: «اسرائیل به ویژه خواستار عزیمت نیروهای چندملیتی است، زیرا به استقرار قدرت مرکزی در لبنان علاقه مند نیست.» (۳)

راديو صدای لبنان نیز مدعی شد در جلسه ویژه ای که ده روز پیش در محل سفارت ایران در بیروت برگزار گردید، عده ای از اعضای نیروهای امنیتی ایران که به عنوان دیپلمات وارد بیروت شده بودند و افسران اطلاعاتی سوریه به طور مشترک حملات اخیر به نیروهای امریکایی و فرانسوی را برنامه ریزی کردند. (۴)

ص: ۳۰۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری کویت، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲، راديو اسرائیل، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۵، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۴۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

راديو امريكا در گزارشي با اشاره به اين اظهارات سخنگوي کاخ سفيد مبني بر اقدام امريكا به تحقيق در مورد نقش سوريه در حمايت از عاملان اين حملات، به نقل از مقامات امريكا قرينه اي را در مورد احتمال دخالت ايران در اين حوادث مطرح کرد و افزود: اگر شواهد و قراین حاکی از دخالت عوامل مرتبط با یک گروه بنیادگرای تحت نفوذ آیت الله خمینی باشد، در این صورت دو گروه مسئولیت انفجارها را بر عهده گرفته اند؛ یکی جنبشی که طرف دار انقلاب اسلامی است و دیگری سازمان جهاد اسلامی که مسئولیت انفجار سفارت امريكا در بيروت را در ماه آوريل گذشته برعهده گرفته بود. (۱)

در همین زمینه، روزنامه امريكايي واشنگتن پست در شماره امروز خود مدعی شد بسياری از کارشناسان اروپاي غربی در امور غرب آسيا حدس می زنند که به احتمال قوی یک گروه مسلمان شيعه معروف به "حزب الله" که تحت حمايت ايران قرار دارد، در اين حمله دست داشته است. به نوشته اين روزنامه: «کارشناسان امريكايي می گویند سال گذشته در همان ایامی که سربازان اسرائیلی به سرکوبي چریک های فلسطینی در لبنان سرگرم بودند و صدها تن از سپاهیان انقلاب اسلامی [امام] خمینی وارد دره بقاع در لبنان شدند، سازمان حزب اللهی های لبنان نیز با توجه به حمايت های مالی و تشکيلاتی [امام] خمینی به گونه ای روزافزون تحت نفوذ ايران قرار گرفت.»

واشنگتن پست افزود: «به گفته مقام های دولتی، ایرانیان که در تلاش برای نفوذ در جنبش امل که گروه اصلی سیاسی و نظامی شیعیان لبنان محسوب می شود موفقیتی نداشته اند، به گروه کوچک تر، ولی آشوبگر افراطی حزب اللهی متوسل شده اند.» این روزنامه همچنین درباره انگیزه حملات هم زمان به نیروهای امريكايي و فرانسوی در بيروت نوشت: «گرچه مشارکت فرانسه در نیروهای چندملیتی پاسدار صلح در لبنان یکی از عوامل اصلی مخالفت ايران با فرانسه محسوب می شود، اما دليل مهم تر در این زمینه اعلام تصميم فرانسه مبني بر قرض دادن پنج فروند جت جنگنده سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوست به عراق است که احتمالاً در جنگ با ايران مورد استفاده قرار خواهد گرفت. به گفته کارشناسان، ايران اکنون فرانسه را آشکارا در کنار عراق می بیند و حتی معتقد است که ایالات متحده امريكا نیز به رغم آنکه اعلام کرده است در جنگ خليج فارس بی طرف است، بیشتر جانب عراق را می گیرد.» واشنگتن پست اضافه کرد: «طی دو سال گذشته، نوعی از همکاری میان مأموران اطلاعاتی ايران و سوريه به وجود آمده است. به علاوه سوريه نیز در هفته های اخير از اینکه جت های فرانسوی در خاموش ساختن واحدهای توپخانه سوريه در لبنان مورد استفاده قرار گرفته است، به شدت و آشکارا خشمگین است. (۲)

ص: ۳۰۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیماي جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو امريكا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۳۲ - ۳۰، رادیو امريكا، ۲/۸/۱۳۶۲.

به گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه فرانسوی لیبراسیون در مقاله ای ضمن اینکه عوامل انفجارهای بیروت را شبه نظامیان شیعه هوادار ایران دانست، نوشت: «عاملین این توطئه هر که باشد، غربی ها دیگر نه قادر به پاسخ گویی هستند و نه عقب نشینی. چگونه باید پاسخ گفت؟ چه چیز را باید هدف قرار داد؟ پیامدهای آن چه خواهد بود؟ چگونه باید بدون ازدست رفتن آبرو عقب نشینی کرد؟» لیبراسیون در مقاله دیگری علاوه بر سوریه و ایران، شوروی را نیز به عنوان مظنون در این انفجارها معرفی کرده و افزود: «[امام] خمینی احتمالاً با این کار به کمک غرب به عراق پاسخ می گوید، درحالی که شوروی نیز از تضعیف ریگان و میتران بهره می گیرد.»^(۱)

۱

منابع دیپلماتیک عرب از توافق شوروی و سوریه برای برکناری یاسر عرفات از رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین خبر دادند. به گزارش خیرگزاری فرانسه، روزنامه فرانکفورتر الگمانیه زایتونگ (چاپ فرانکفورت آلمان) در شماره امروز خود با اشاره به مذاکره محرمانه ای که حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، اواسط مهرماه در مسکو با یوری آندروپف دبیرکل اتحاد شوروی، درمورد مسئله فلسطین داشته است، نوشت: «آندروپف و اسد در این ملاقات ابراز عقیده کرده اند که یاسر عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین باید عوض شود زیرا وی از حمایت جریان های مختلف تشکیل دهنده این سازمان برخوردار نیست. آندروپف همچنین از اسد خواسته است تا ازدست زدن به عملیات نظامی علیه هواداران عرفات خودداری کند. اسد نیز این امر را پذیرفته است به شرط آنکه آنان نیز در یک زمان مشخص لبنان را ترک کنند.»^(۲)

ضمیمه گزارش ۱۶۸: بخشی از گفت و گوی غلامعلی رشید و فرمانده لشکر ۲۵ کربلا- درمورد عملکرد ضعیف نیروهای تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان در پاک سازی تپه مسعود در جنوب ارتفاع خلوزه ۲

یکی از موانع پیشروی لشکر ۲۵ کربلا حضور پراکنده نیروهای عراقی در تپه مسعود در جنوب ارتفاع خلوزه ۲ بود که پاک سازی آن را نیروهای تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان بر عهده داشتند. وقتی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا این موضوع را به اطلاع غلامعلی رشید رساند، وی برای رفع این مشکل پیشنهاد داد که باتوجه به استعداد اندک نیروهای عراقی در این ارتفاع نیروهای مأمور پاک سازی این تپه، تپه را دور زده و نیروهای دشمن را پاک سازی کنند. البته چون این راه حل برای رفع این مشکل بدیهی بود، غلامعلی رشید با نوعی تحکم این راهکار را ارائه داد. وی با لحنی که نشان می داد از بی تدبیری در این باره ناخشنود است، گفت: اگر خودتان نمی توانید این تپه کوچک را پاک سازی کنید از نیروهای پایین دست خودتان کمک بگیرید.

غلامعلی رشید با تعجب اضافه کرد: شما همین طور مانده اید و به مسعود نگاه می کنید!

ص: ۳۰۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳۲ و ۳۳، بن - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

فرمانده لشکر ۲۵ کربلا در پاسخ وی گفت: ما به آنها (نیروهای تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان) گفته ایم که این کار را نکنند، ولی می گویند قدرت این کار را نداریم و مجبوریم برگردیم، این بار رشید عصبانی شد و گفت: عراق که قبلاً آنجا نبوده، مینی نکاشته، اینها بهانه می کنند، ازشان بخواه عمل کنند. (۱)

ضمیمه گزارش ۱۷۱: متن گفت و گوی فرمانده لشکر ۴ و معاون سپاه یکم عراق

فرمانده لشکر ۴: [زمانی که انگلیس ها می خواستند از طریق فاو وارد عراق بشوند جنگی سخت پیش آمد و عراقی ها در این جنگ بزرگ ترین افتخار را به دست آوردند]، ولی زمانی که ایرانیان حمله خود را در منطقه پنجوین آغاز کردند ما قوی ترین توپخانه را در منطقه عملیات داشتیم، اما هیچ استفاده ای نشد و سربازان ما زبون شدند و همگی از ترس حمله پا به فرار گذاشتند. سربازان اگر بخواهند بجنگند خوب می جنگند. ولی اگر سرباز زبون شد مسئله خیلی مشکل می شود و نمی جنگد، مگر با ترس از فرماندهی و ترس از مردم، یعنی باینکه ما تهدید می کنیم که باید بجنگید یا از ترس اینکه کشته نشوند می جنگند که سالم در بروند، من خودم خوب می دیدم که سرباز چگونه پوتین خود را در آورد و فرار می کرد و دیدم که نیروهای بسیجی چگونه با پای خود میادین را له می کردند و پیشروی می کردند. چرا نیروهای ما مانند آنها نیستند؟ مگر این آب و خاک ما نیست؟ من قبل از جنگ بسیار دیده بودم که افسران در صحبت هایشان آن قدر به خود می بالیدند که گویا هر کدامشان یک هیتلر هستند، ولی دیروز دیدم که چطور فرار می کردند و زبون می شدند و جلو نمی رفتند.

اگر من شخصاً آنها را تهدید نمی کردم اوضاع خیلی بدتر بود و شاید ما اینجا نبودیم، اما در رابطه با آن فرمانده - که خداوند او را رحمت کند - حالا نمی توانیم دیگر پشت سر او حرف بزنیم، ولی شما دیدید که چگونه ناآگاهانه عملیات را اداره می کرد و در این کار عاجز بود و حتی نیروهای خود را هم نمی توانست هدایت بکند و وضعیت او بسیار بد بود و رضایت بخش نبود. می دانید بهترین نیرویی که خوب جنگید گردان و تیپ ۲۹ بود، ولی البته آنها نمی خواستند بجنگند مگر زمانی که ما فهمیدیم فرمانده آن می خواهد فرار کند، به او گفتم: اگر فرار کردی سرت را جدا می کنم.

از ترس مقاومت کرد و جنگ سختی کرد و اگر این گردان با تهدید ما نجنگیده بود در سخت ترین شرایط قرار می گرفتیم و شاید همه نیروها از هم می پاشیدند.

در رابطه با تانک ها هر چند تانک اینجا [منطقه کوهستانی] مفید نیستند و نمی توانند خوب عمل کنند، ولی باین حال اگر آنها را زیاد کنیم بهتر است و من دیدم که اینجا تانک ها چقدر به درد می خوردند و گردان ۴ مستقل تانک چقدر خوب جنگید، با وجود اینکه فرمانده آن زبون شده بود و می گفت: "ایرانی ها روی تانک های ما سوار شدند و الان قرارگاه گردان سقوط می کند" من او را تهدید کردم و به او دستور دادم تا با زور حرکت کند و دیدم با وجود اینکه گردان متحمل خسارت زیاد شده بود و تعدادی از تانک ها سوخته بود ولی در سرنوشت جنگ و این عملیات نقش مهمی را ایفا کرد و اگر به فرمانده این گردان جبراً دستور پیشروی نمی دادم، ایرانی ها تانک ها را سوار شده بودند و یا یک یک آنها را سوزانده بودند و حتی قرارگاه گردان سقوط کرده بود. اگر این گردان پیشروی نمی کرد ما هم تهدید می شدیم. ما و قرارگاه و خودش را حفظ کرد.

معاونت سپاه یکم: بله، خودت خوب می دانی وضعیت ارتش چطور است. من نمی دانم ملاحظه کردی یا نه، این نیروهای مخصوص فقط اسمشان مخصوص است و هیچ خاصیتی ندارند یعنی به خداوندی

١- سند شماره ٤٢٣٨/پ ن مركز مطالعات و تحقيقات جنگ: عمليات والفجر٤، (قرارگاه خاتم الانبيا(ص)، ١ و ٢/٨/١٣٦٢، نوار شماره ١٢٩٥٩)، داود رنجبر، ص ١٩.

خدا، آن قدر بی ارزش هستند که جوهر و کاغذی که صرف نام گذاری و ثبت آنها مصرف شده حرام است، و وقتی حمله ایرانی ها شروع شد با اولین برخورد، خودشان و افسرانشان فرار کردند و نه سرکاری وجود داشت و نه افسر، شما خودت بهتر از ما دیدی که چگونه فرار می کنند. وقتی ما [از بالا] درخواست نیرو می کنیم آنها می گویند شما تیپ ۶۶ و تیپ ۶۵ دارید، ولی نمی دانند اینها ارزش یک فلس را هم ندارند، فرماندهی بالا به ما می گوید چرا تلفات شما زیاد است و بالا رفته است؟ ولی نمی دانند وضعیت اینجا چگونه می باشد، آتش توپخانه و خمپاره دشمن آن قدر زیاد است آدم نمی داند به کدام سوراخ فرار کند.

روزی که به ما حمله شد، من در قرارگاه تیپ ۲۹ بودم آن چنان ما را زیر آتش گرفتند که تاریخ ذکر نمی کرد، هرچند الان، فرماندهی کل نیروها مکالمات ما را می شنود، شنود می کند و حتی اگر ما را زندانی کند، این مطالب حقی است که آنها نمی توانند انکار کنند و اگر خود آنها به جای ما بودند نمی توانستند درگیری را هدایت کنند، حتی نمی توانستند با آن شرایط چه کار بکنند، اما آنها جای راحت نشستند و فقط دستورات صادر می کنند و تحلیل های بیجا ارائه می دهند، ولی ما چه کار کنیم ارتشی هستیم، باید دستورات را اطاعت کنیم و باید هم اجرا شود. تنها کاری که فرماندهی برای ما می کند آن است که نیرویی را به عنوان کمکی می فرستد، نه کم و نه زیاد و تنها کار آنها شده بازخواست کردن از افسران رده پایین و اگر آنها جای ما باشند، به خدا حتی یک دقیقه هم نمی توانند مقاومت و ایستادگی کنند. هرچند می دانم مکالمات ما را می شنوند، ولی هر اتفاقی که می خواهد بیفتد بگذار بیفتد و برای ما جز آنکه باید دستور را اطاعت کنیم چیز دیگری نیست. حتی اگر این سربازان یا افسران ذره ای مقاومت می کردند وضع خیلی بهتر بود و این بزرگ ترین مشکل ماست که تا خبری می شود و صدای تیری می آید، داد و فریادشان بلند می شود. (۱)

فرمانده لشکر ۴: هیچ چیزی چاره دشمن را نمی تواند بکند، مگر توپخانه ها و خمپاره ها و همین دوی آنها می باشد والا هیچ نیرویی و سلاحی چاره آنها نمی شود. دیروز شما دیدید با توپخانه پدر ما را درآوردند، اگر بمباران هوایی نبود که آنها را ساکت کند، نابود شده بودیم.

معاونت سپاه یکم: این طرح دفاعی ضربتی و جلوگیری از نفوذ دشمن، موقت است و تغییر می کند و باوجود نواقص بسیار و راه های نفودی دشمن و عدم هماهنگی یگان ها و حتی مناطق غیرامن برای توپخانه ها، باید تحمل کنیم تا طرح دفاعی جدید ارائه شود.

فرمانده لشکر ۴: برادر جان، شما می دانید اکثر قریب به اتفاق سربازان و درجه داران از جنگ بیزار شده اند و افسران خسته و فرسوده شده اند، دیگر دنیا این را می داند. شما خودتان می بینید که فرار چقدر زیاد است و اوضاع روشن است. نیاز به توضیح ندارد. دیروز دیدم اگر توپخانه خوب کار نمی کرد نیروهای بسیج تا انتهای دره های ارتفاع ۲۰۰۰ لری پایین می آمدند. (۲)

ص: ۳۰۵

۱- غلامعلی رشید در توضیح این موضوع گفت: «آتش توپخانه ما کم است، ولی همین آتش کم، پدرسوخته ها را از بس ترسو هستند، پدرشان را درآورده توپ بغل قرارگاه می خورد می گویند "وای دنیا سیاه شد!"»

۲- سند شماره ۴۲۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۱۱.

امروز علی رضائیان فرمانده قرارگاه حمزه و محمودی معاون لشکر ۸ نجف که روز گذشته براثر انفجار مین مصدوم شده بودند، به دلیل شدت جراحات به شهادت رسیدند. شهادت رضائیان با توجه به روحیه مثبت، خلق نیکو و رفتار متواضعانه وی، فرماندهان و تصمیم گیران را بسیار متأثر کرد.

شهید علی رضائیان
فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)

عصر روز گذشته، علی رضائیان و محمودی به همراه علی فضلی مسئول عملیات قرارگاه مقدم حمزه، برای بازدید از منطقه لری و بررسی وضعیت نیروهای خودی و دشمن به این منطقه رفته بودند که با مین برخورد کرده و زخمی شدند. آنها بلافاصله پس از مجروح شدن، از طریق بی سیم درخواست کمک کردند. احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، به محض اطلاع از این حادثه برای انتقال مجروحان درخواست بالگرد کرد، اما این کار به علت آنکه هوا رو به تاریکی می رفت مقدور نشد. نیروهای مستقر در منطقه پس از ناامید شدن از اعزام بالگرد مجروحان را به اورژانس بردند. پزشکان نیز پس از اقدامات اولیه و اورژانسی سه فرمانده مجروح را برای مداوای اساسی تر به بیمارستان صحرایی لشکر ۸ نجف انتقال دادند و در آنجا آنها تحت عمل جراحی قرار گرفتند، اما معالجات انجام شده روی علی رضائیان و محمودی مؤثر واقع نشد و این دو در ساعت ۴:۳۰ امروز به شهادت رسیدند. (۱)

ص: ۳۰۹

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص ۸۸.

نیروهای لشکر ۸ نجف در عملیاتی داوطلبانه چند پایگاه عراقی را پاک سازی و یک خاکریز ۱۰ کیلومتری در حدفاصل لری تا کلو احداث کردند. لشکر ۲۵ کربلا نیز با نفوذ به خطوط دشمن خساراتی را به آنها وارد آورد.

بامداد امروز، لشکر ۸ نجف در اقدامی داوطلبانه موفق به پاک سازی چندین پایگاه نیروهای عراق در جنوب ارتفاعات لری شد و با تصرف ارتفاع شاخ نالشکینه، تا حاشیه رودخانه قزلجه پیشروی کرد و ضمن انهدام تعداد قابل توجهی از نیروهای دشمن، خاکریزی به طول ۱۰ کیلومتر به موازات این رودخانه از انتهای ارتفاع لری تا ارتفاع کلو احداث کرد. (۱) احمد کاظمی درباره چگونگی این اقدام گفت: ما نیرویی برای این کار نداشتیم. دو وانت را به سلاح کالیبر ۵۰ مسلح کردیم و در دو محور حاشیه شرقی لری و حاشیه غربی کنگرک حرکت دادیم و با جمع وجور کردن نیروهای در خط که از نیروهای واحد تخریب و واحد زرهی لشکر بودند، عملیات را آغاز کردیم. ابتدا با راه انداختن سروصدا، آن چنان رعبی در دل نیروهای دشمن ایجاد کردیم که پا به فرار گذاشتند. نیروهای ما با کشتن تعدادی از افراد دشمن به جلو رفته و خیلی راحت با وارد کردن تعدادی دستگاه مهندسی خاکریز مورد نظر را احداث کردیم.

داوود رنجبر راوی قرارگاه خاتم، در مورد واکنش قرارگاه فرماندهی به این اقدام لشکر ۸ نجف نوشته است: احداث این خاکریز آن هم بدون داشتن نیروی کافی برای برادران قرارگاه عجیب بود و آن را از الطاف خدا تلقی کردند. (۲)

احداث این خاکریز موجب ثبات بیشتر منطقه و برخورداری خطوط به دست آمده از یک نظم خوب و قابل دفاع و در نتیجه قوت قلب تصمیم گیرندگان عملیات شد.

در محور عملیاتی لشکر ۲۵ کربلا نیز فرمانده گردان رسول الله (ص) این لشکر تعدادی از نیروهای داوطلب این گردان را برای پاک سازی و شکار تانک های عراقی به منطقه کلو و دامنه های این ارتفاع اعزام کرد. این نیروها پس از ورود به منطقه خسارت های قابل توجهی به نیروهای دشمن وارد کردند و پس از چند ساعت به خطوط دفاعی خودی بازگشتند. (۳)

باتوجه به تصرف ارتفاعات کلو و خلوزه ۲ و پاک سازی ارتفاعات جنوب لری و گرمک و احداث خاکریز از جنوب لری به کلو به موازات رودخانه قزلجه، حضور دشمن در مناطق پست و دشت های منطقه و بین ارتفاعات به علت مخاطرات موجود به حداقل رسیده و عراق عمده نیرو و امکانات خود را به ارتفاعات مقابل برده و سازمان داده است.

ص: ۳۱۰

۱- لشکر ۸ نجف هم زمان با تحولات صورت گرفته در عملیات که همگی با پیشروی همراه بود تاکنون ۲ خاکریز در جنوب لری احداث کرده است.

۲- همان.

۳- سند شماره ۳۱۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی لشکر ۲۵ کربلا، محمد ساجدی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵۲.

یکی از نیروهای واحد اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه پس از بازدید از این مناطق، مشاهدات خود را این گونه بیان کرد: دشمن در جنوب رودخانه قزلجه هیچ تحرکی ندارد و به نظر می رسد که دشت را رها کرده و روی ارتفاعات پنجوین و کانی مانگا مستقر شده است. دشمن قبلاً در کنار رودخانه قزلجه تعدادی تانک و نیروی پیاده داشت، اما پس از احداث خاکریز لشکر ۸ نجف نیروهایش را به شمال ارتفاعات پنجوین برده و تانک های خود را به سمت رودخانه قزلجه آرایش داده است. (۱)

از سوی دیگر، ارتش عراق یگان هایی را برای تقویت نیروهای خود در منطقه درگیری و مقابله با پیشروی نیروهای ایران اعزام کرده است.

براساس اعلام منابع اطلاعاتی، سپاه یکم ارتش عراق به منظور تقویت مواضع دفاعی خود در این منطقه، نیرویی متشکل از واحدهای منظم ارتش و نیروهای ارتش خلقی را از سلیمانیه حرکت داده و وارد نالپاریز (در غرب یال جنوبی کانی مانگا) در محور پنجوین - سیدصادق کرده است. همچنین تیپ ۷۰۳ پیاده از لشکر ۱۵ عراق نیز از عماره به سلیمانیه انتقال یافته است. منابع مذکور احتمال می دادند که این یگان به منطقه پنجوین اعزام شود. (۲)

۱

در پی تصمیم روز گذشته فرماندهان برای تکمیل مرحله دوم عملیات والفجر ۴، در آخرین ساعات امروز نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) برای تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ در غرب هرگنه، راهی منطقه عملیاتی شدند و فرماندهی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز که مأموریت تصرف ارتفاع سنگ معدن و الحاق با لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در سمت راست را بر عهده دارد، نیروهای تخریب این یگان را برای گشودن معبر راهی منطقه عملیاتی کرد. (۳)

۲

امروز هم جنگنده های عراق علاوه بر بمباران روستاهای نزدیک به منطقه عملیاتی والفجر ۴ شهرهای آبادان و خرمشهر را گلوله باران کردند.

در ادامه بمباران مناطق مسکونی روستاهای اطراف بانه، امروز هواپیماهای عراقی روستاهای سبدلو و عباس آباد در شمال شرق بانه و روستای ایراب در جنوب شرقی سقر را بمباران کردند. در این حملات ۸ تن در روستای سبدلو، ۵ تن در روستای عباس آباد و یک کودک ۱۰ ساله در روستای ایراب به شهادت رسیدند. (۴) - (۵)

در گلوله باران شهر آبادان نیز ۲ منزل مسکونی و ۳ مغازه ویران شد و ۵ تن زخمی شدند.

ص: ۳۱۱

۱- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۴۸ و ۴۹.

۲- سند شماره ۳۵۲۱۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵۷ و ۸۷؛ - سند شماره ۳۰۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر ۴۱ ثارالله(ع) در عملیات والفجر ۴، محمد الفت، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۴۲.

۴- در گزارش ها از تعداد مجروحان آماری داده نشده است.

۵- سند شماره ۳۲۰۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۳/۸/۱۳۶۲.

به دنبال فراهم شدن امکان حضور خبرنگاران در منطقه عملیاتی والفجر ۴، امروز گزارشگران خبرگزاری جمهوری اسلامی از مناطق مختلف عملیاتی بازدید و گزارش هایی را درباره تحولات جبهه نبرد و عملکرد نیروهای خودی تهیه کردند.

در یکی از این گزارش ها ضمن تشریح دیدگاه های مسئول واحد تخریب قرارگاه مقدم حمزه درباره وضعیت عمومی منطقه و اقدامات مهندسی عراق برای حفظ ارتفاعات آن، کلیاتی از اقدامات واحد تحت امر وی بدین شرح آمده است: نیروهای عراق بیش از ۱۰ کانال به طول های ۵۰۰ الی ۲۰۰۰ متر و عرض ۵ و عمق ۲ متر بین ارتفاع هفت توانان و خلوزه ۱، ارتفاعات ۳ درختی تا ارتفاعات کله قندی، ارتفاع توتمان تا ارتفاعات پیروزی و از پشت پاسگاه کوخلان تا ارتفاع سربراله در منطقه عملیاتی ایجاد کرده بودند که داخل هریک از این کانال ها سه یا چهار ردیف سیم خاردار حلقوی تعبیه شده بود. دشمن بعد از این کانال ها میادین مین منظم و نامنظم ایجاد و در بعضی مناطق به عمق ۷۰۰ متر مین های ضد نفر کار گذاشته بود که انفجار هریک از آنها حداقل حدود هزار ترکش دارد.

این گزارش در ادامه به نقل از مسئول تخریب قرارگاه مقدم حمزه افزوده است: از آغاز عملیات والفجر ۴ تاکنون بیش از ۱۵ هزار نوع مختلف از مین های ضد نفر دشمن کشف، خنثی و جمع آوری شده است و دست کم ۱۸ هزار مین دیگر که دشمن قصد داشت از آنها علیه نیروهای خودی استفاده کند به غنیمت درآمده است. (۲)

در گزارش دیگری خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی مشاهدات خود را از مناطق آزادشده، موقعیت ارتفاع کلو و تحرکات صحنه نبرد بازگو کرده است. بخش هایی از این گزارش چنین است:

برای رسیدن به ارتفاع کلو باید از ارتفاعات گرمک و تنگه ای که رزمندگان آن را تنگه احد می نامند، عبور کرد. یک راه آسفالتی ارتفاعات گرمک را به شهر پنجوین متصل می سازد. از این جاده تا چند کیلومتری شهر پنجوین جلو رفتیم. با رسیدن به نزدیکی پنجوین، ارتفاع مهم کلو در سمت چپ ما مشاهده می شود.

برای رسیدن به قله این ارتفاع باید از یک جاده فرعی که زیر آتش مستقیم تانک های عراقی است عبور کرد. دشمن بعضی برای جلوگیری از نفوذ رزمندگان به این ارتفاعات، انواع موانع و استحکامات و نیز سنگرهای تدافعی محکمی را در شیارهای ارتفاع ایجاد کرده است.

همچنین تعداد زیادی زاغه و انبار بسیار بزرگ مهمات نیروهای بعضی در اطراف این

ص: ۳۱۲

۱- سند شماره ۳۶۶۰۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استاندار خوزستان، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۲۹۱۰۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

ارتفاعات وجود دارد که همگی همراه سلاح ها و مهمات مربوط به آن به تصرف رزمندگان درآمده است. از یک انبار بسیار مهم و بزرگ تسلیحات و مقر نیروهای عراقی که به طور کامل از سنگ و بتن آرمه ساخته شده است بازدید به عمل آمد. داخل این انبار حدود ۲۰ اتاق وجود دارد و چند اتاق آن مملو از مهمات سبک و سنگین است. برخی از اتاق ها به آسایشگاه و بهداری و تأسیسات اختصاص یافته است. درون اکثر آنها عکس ها و اوراق فساد و قمار به چشم می خورد.

از فراز ارتفاعات کلو، شهر پنجوین عراق که از تنگه مقابل در ارتفاعات هرگنه سربرآورده و تا دامنه ارتفاعات در داخل دشت امتداد یافته کاملاً مشاهده می شود.

دشمن بعضی که شب گذشته پس از تصرف روستای قزلجه به دست رزمندگان اسلام، اکثر نیروهای زرهی و تانک خود را از دشت پنجوین به طرف ارتفاعات کانی مانگا عقب رانده است، اکنون تعدادی تانک در شمال شهر پنجوین مستقر ساخته تا از آن نقطه ارتفاعات کلو و اطراف آن را که محل تردد نیروهای خودی است زیر آتش مستقیم قرار دهد.

ارتفاعات کانی مانگا در سمت جنوب غربی قله کلو و ارتفاعات هرگنه روبه روی آن در جنوب دیده می شود. یکی از رزمندگان ۵ اسیر عراقی را با نرمی و وقار خاصی به آرامی به پشت جبهه منتقل می کند.

در همین حال یک هلیکوپتر که قصد نزدیک شدن به مواضع رزمندگان را داشت با آتش شدید نیروهای خودی مجبور به عقب نشینی شد. (۱)

۱

هزاران نیروی داوطلب و ده ها تیم امداد امروز عازم جبهه ها و مناطق جنگ زده کشور شدند. به گزارش روزنامه کیهان هم زمان با فرارسیدن ماه محرم و آغاز عملیات والفجر ۴، گروه هایی از نیروهای سپاه و بسیج از اقشار مختلف نظیر روحانیون، فرهنگیان، دانش آموزان، هنرجویان و...؛ چندین گروهان جندالله شامل پرسنل، سرباز، درجه دار و افسر و وظیفه؛ عده ای از معاودین و مهاجرین عراقی؛ ده ها تیم پزشکی، امدادگر و تدارکاتی؛ نیروهایی از جهاد سازندگی و نیز گروه هایی با تخصص های مختلف برای بازسازی مناطق جنگ زده، از شهرها و روستاهای مختلف کشور عازم جبهه ها و مناطق جنگی جنوب و غرب شدند. در این گزارش اسامی شهرها، بخش ها و مناطق روستایی مذکور و نوع فعالیت گروه های اعزامی به تفصیل درج شده است. (۲)

۲

در اقدامات مختلف افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق شمال ارومیه، سقز،

ص: ۳۱۳

۱- همان.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

مهاباد و محور سنندج - مریوان، ۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۱۳ تن به گروگان گرفته شدند. عناصر ضدانقلاب همچنین از مردم یک روستا اخاذی کرده و یک نفر از افراد تسلیم شده در مهاباد را هم ربودند.

ساعت ۱۷ امروز، افراد سازمان کومه له به پایگاه ژاندارمری روستای چره در منطقه سرو (شمال غربی ارومیه) حمله کردند. در درگیری شش ساعته بین افراد پایگاه و مهاجمان، ۲ تن از نیروهای خودی شهید، ۳ تن زخمی و ۱۳ نفر از آنان نیز گروگان گرفته شدند، همچنین یک دستگاه بی سیم پی.آر.سی ۷۷ و ۲۰ قبضه اسلحه نیز به دست عناصر کومه له افتاد.

باتوجه به کثرت تعداد اسرا در این عملیات، واحد اطلاعات سپاه ارومیه در گزارشی به فرماندهی سپاه ارومیه خاطر نشان کرد: در برخی پایگاه های ژاندارمری عوامل نفوذی وجود دارد که به سربازان این چنین القا می کنند هر کس در درگیری به اسارت ضدانقلاب در آید و معلوم شود که اقدام به تیراندازی نکرده است، پس از چند روز آزاد می شود. لذا سربازان هنگام حمله افراد ضدانقلاب بدون شلیک گلوله خود را تسلیم می کنند. (۱)

یک بولتن داخلی وزارت کشور نیز در بررسی علل این حادثه با اشاره به معطوف شدن توجه گروه های مسلح به مناطق شمال غربی آذربایجان غربی نوشته است: پس از ضربات متعددی که بر گروهک های ضدانقلاب در کردستان و نواحی جنوبی و جنوب غربی آذربایجان غربی (عملیات آلان) وارد آمد، در تصمیم گیری گروهک ها برای انتقال به مناطق دیگر و در نتیجه کاستن از فشار وارده بر آنان، نواحی شمال آذربایجان غربی مورد توجه بیشتری قرار گرفت. براین اساس گروهک های زیادی از اشرار همراه با مهمات و سایر ملزومات نظامی به تدریج وارد این مناطق شده و کیفیت و کمیت حضور نظامی خود را در این منطقه افزایش دادند. (۲)

در حادثه دیگری بر اثر حمله عناصر مسلح غیرقانونی به روستای بوخلو در جنوب سقز یک سرباز شهید شد. در مهاباد نیز افراد ضدانقلاب یک سرباز را ترور کرده و به شهادت رساندند. (۳)

علاوه براین در محور سنندج - مریوان ۶۰ تن از چته های حزب دمکرات به روستای برقرو حمله کرده و آنجا را به محاصره در آوردند. مهاجمان پس از جمع آوری مقدار زیادی آذوقه، روستائیان را تهدید کردند که اگر کسی موضوع زورگیری را به نیروهای دولتی خبر بدهد او را در جلوی خانه خودش به قتل خواهند رساند. این افراد سپس روستا را ترک کردند. (۴)

در همین حال عناصر حزب دمکرات امروز در مهاباد یکی از افراد کادر سیاسی سابق این حزب را که به نیروهای سپاه تسلیم شده و درخواست امان نامه کرده بود از منزلش ربوده و با خود بردند. (۵) از سوی دیگر در روستای کانی تومار در شمال غربی بوکان نیروهای ژاندارمری در نزدیکی پایگاه خود موفق به کشف و خنثی کردن یک مین ضد تانک شدند. (۶)

همچنین امروز فرمانده سپاه در نامه ای به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) اعلام کرد

ص: ۳۱۴

۱- سند شماره ۸۰۷۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و-

سند شماره ۳۵۲۱۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات ارومیه به فرماندهی سپاه ارومیه، ۸/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۳۰۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن سیاسی - اطلاعاتی کشور، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲۶.

۳- سند شماره ۳۵۵۱۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به سپاه منطقه ۱۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۰۷۳ مرکز

مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱.

۴- سند شماره ۱۹۷۴۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه اطلاعات به دفتر سیاسی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۱۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به ستاد منطقه ۱۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۶۶۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (مرکز فرماندهی)،

۶/۸/۱۳۶۲، ص ۲

هزار تن از نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) با تجهیزات جنگی از منطقه پیرانشهر وارد ایران شده و به نیروهای ضدانقلاب پیوسته اند.^(۱)

۱

در پی موفقیت فراخوانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی برای ترک اقدامات مسلحانه و اظهار ندامت از اعمال گذشته و تسلیم شدن به نیروهای نظامی و انتظامی، امروز هم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) مرکز عملیات مشترک ارتش و سپاه، ژاندارمری، دادگاه های انقلاب اسلامی کردستان و آذربایجان غربی و استانداری این دو استان در بیانیه ای ضمن اتمام حجت با افرادی که با گروه های مسلح ضدانقلاب همکاری می کنند، از آنها خواستند خود را به نیروهای نظامی و امنیتی معرفی کنند. در بخشی از این بیانیه آمده است:

«از آنجا که هدف اصلی اسلام هدایت و ارشاد انسان ها بوده و هست و امر به قتال در صورت تن ندادن گمراهان ستیزه جو به صراط مستقیم می باشد، بار دیگر به عنوان اتمام حجت به کلیه فریب خوردگانی که ناآگاهانه در صف باطل قرار گرفته اند و ناخودآگاه در دام توطئه های شرق و غرب در کردستان فروغلتیده اند هشدار داده می شود که تا دیر نشده و گرفتار آتش قهر انقلابی قوای قدرتمند اسلام نشده اند، در هر نقطه خود را به پایگاه های رزمندگان اسلام معرفی نموده و به آغوش پر مهر امت قرآن بازگردند و سعادت دنیا و آخرت را بر سرافکنندگی و هلاکت به دست رزمندگان اسلام ترجیح دهند.

به کلیه افرادی که از اعمال گذشته خود پشیمان شده و به رزمندگان اسلام تسلیم شوند امان نامه داده خواهد شد.»^(۲)

۲

در حالی که پیشروی نیروهای خودی به سمت مواضع ارتش عراق در منطقه پنجوین ادامه دارد، رسانه های خارجی به انعکاس نتایج این مرحله از عملیات والفجر ۴ پرداختند.

ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود، که از رادیو صوت الجماهیر پخش شد، اعلام کرد مواضع نیروهای ایران در بخش سپاه یکم عراق (منطقه پنجوین) هدف حملات توپخانه، جنگنده ها و بالگردهای عراق قرار گرفته است^(۳) در همین حال، خبرگزاری فرانسه از تهران گزارش داد: «ارتش ایران و [سپاه] پاسداران انقلاب بعد از ظهر امروز در بیانیه مشترک شماره ۱۴ خود اعلام کردند نیروهای ایران ارتفاعات استراتژیک مشرف به پنجوین را تصرف کرده و از سه طرف بر این شهر عراق تسلط کامل دارند.»^(۴) اما خبرگزاری رویتر در برداشتی اشتباه از بیانیه نظامی ایران اعلام کرد نیروهای ایران «اکنون از سه طرف در حال پیوستن به یکدیگر در شهر پنجوین می باشند.»^(۵) رادیو بی بی سی نیز در بخش های مختلف خبری سه شنبه شب خود

ص: ۳۱۵

۱- سند شماره ۴۴۹۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه (معاونت طرح و عملیات و اطلاعات عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (واحد طرح و عملیات و اطلاعات عملیات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۵، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳۳، تهران -

خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴، تهران -

خبرگزاری رویتر، ۳/۸/۱۳۶۲.

از تصرف شهر پنجوین به دست نیروهای ایران خبر داد.^(۱)

روزنامه های امروز صبح پاریس هم گزارش هایی را از مرحله دوم عملیات والفجر ۴ منتشر کردند. روزنامه لیبراسیون به نقل از یک فرمانده عراقی در جبهه شمال نوشت: «عملیات والفجر ۴ ظاهراً به همان گستردگی حمله بزرگ ایران در سال گذشته به سوی بصره است.» این روزنامه به نقل از خبرگزاری فرانسه به تصرف ارتفاع کلو در شمال پنجوین و سایر ارتفاعات منطقه اشاره کرد. روزنامه لوماتن نیز اعلام کرد: «نیروهای ایرانی اکنون به سوی پنجوین، شهر عراقی واقع در ۵۰ کیلومتری شمال شرقی بغداد از سمت شمال و جنوب و شرق در حال پیشروی هستند.»^(۲)

همچنین در پی انتقادات تند صدام از عدم شرکت فعال کردهای عراقی در جنگ، امروز رادیو صوت الجماهیر مدعی شد: «عشایر و اقشار مختلف مردم کردنشین عراق طی برگزاری تظاهرات و اجتماعات باشکوه و ارسال تلگرام هایی به حضور صدام حسین خواستار شرکت داوطلبانه در جبهه های جنگ برای رویارویی با نیروهای تجاوزگر شدند.»^(۳)

از سوی دیگر به دنبال انتشار گزارشی مبنی بر تخریب مناطق مسکونی شهر پنجوین،^(۴) خبرگزاری رویتر به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد: «عراقی ها در حال تخریب پنجوین می باشند.» رویتر با بیان اینکه هر دو طرف جنگ، یکدیگر را درمورد حمله به مناطق غیرنظامی متهم می کنند، یادآور شد: «تنها بررسی مستقل وسیعی که توسط هیئتی از سازمان ملل در ماه می گذشته به عمل آمد، حاکی از این است که صدمات وارده به نواحی غیرنظامی ایران بیشتر از عراق است.» رویتر گزارش خود را با نقل مطالبی از روزنامه های تهران درمورد «رابطه انفجارهای بیروت و حملات موشکی عراق و تلاش امریکا برای تحت الشعاع قرار دادن پیروزی های رزمندگان اسلام و خنثی کردن تأثیر جنایات صدام در افکار عمومی جهان» پایان داد.^(۵)

۱

جلسه شورای عالی دفاع به ریاست آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس این شورا تشکیل و در آن آخرین تحولات جبهه های جنگ، دستاوردهای عملیات والفجر ۴ و نیز برنامه های آتی جنگ بررسی شد.^(۶)

در پایان جلسه امشب شورای عالی دفاع، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس

ص: ۳۱۶

۱- همان، ص ۲۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۹ و ۲۰، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۴۹، رادیو صوت الجماهیر، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۵، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، قرارگاه حمزه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، تهران - رویتر، ۳/۸/۱۳۶۲.

۶- در این جلسه علاوه بر اعضای شورا که شامل آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع، تیمسار ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و محسن

رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می شد، حجت الاسلام سیداحمد خمینی، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران، حجت الاسلام حسن روحانی رئیس کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی، کمال خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ، نظران دبیر شورای عالی دفاع و رحیم صفوی مسئول عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران نیز شرکت داشتند.

شورای اسلامی، در گفت و گو با خبرنگاران گفت: «بیشتر وقت شورای عالی دفاع به بررسی عملیات والفجر ۴ و پیشرفت هایی که تا به حال داشتیم و برنامه هایی که برای ادامه عملیات پی ریزی شده است گذشت و در مجموع اخبار بسیار خوبی داشتیم که توسط آقای [محسن] رضایی و رحیم صفوی جزئیات کامل آن از روی نقشه ارائه شد.»^(۱) وی افزود: «عراقی ها در مقابل ما ۱۷ تیپ مجهز داشتند که در حدود بیش از ۴ لشکر کامل به حساب می آید و در سنگرها و استحکاماتی که درست کرده بودند، مستقر بودند و ارتفاعات حساس را چه از خاک ما و چه از خاک خودشان را در اختیار داشتند که فکر می کردند که نفوذناپذیرند و در آن منطقه، ضدانقلاب را جلوی خودشان داشتند اعم از طالبانی ها و کردهای محارب خودمان و از منافقین و مارکسیست ها و کمونیست ها که در مجموع آنها خودشان را محفوظ به حساب می آوردند و برای آنان غیرقابل قبول بود که به این سرعت رزمندگان ما پیشروی کنند.»

سخنگوی شورای عالی دفاع درباره پیشرفت عملیات اخیر و ادامه آن در آینده اظهار کرد: «تا اینجا که پیش رفتیم طبق تقسیم بندی مربوطه دو مرحله از عملیات با کمترین تلفات از طرف ما با موفقیت انجام شده است و یک مسئله که برای ما همیشه مطرح بود منطقه شیلر بود که در نقشه به صورت [عدد] ۸ وارد خاک ایران شده است که طول آن حدود ۶۰ کیلومتر و عرض آن صفر تا بیش از ۳۰ کیلومتر که تا دل کردستان پیش آمده است که در جنوب آن میوان و شمال آن بانه قرار دارد و من نمی دانم وقتی انگلیسی ها این منطقه را مرزبندی می کردند چه برنامه های شومی داشتند که به این شکل این منطقه را مرزبندی کردند و عراقی ها از همین شیلر برای ایدای کردستان تا سنندج و اطراف خیلی استفاده می کردند و بسیاری از شهرها و دهکده ها و بخش ها را زیر آتش داشتند و ضدانقلاب در این منطقه خیلی آسان رفت و آمد می کرد و این غیرقابل قبول برای ما بود که در این عملیات ما تا دهانه شیلر جلو رفتیم و در بالا هم مناطق سردشت از محل های امن ضدانقلاب بود که به تصرف رزمندگان ما درآمد و این نقطه هم برای ما امن شد.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در مورد وضعیت شهر پنجوین نیز گفت: «[این شهر] تقریباً از دست عراقی ها بیرون آمده و در سه طرف آن ما مستقر هستیم و تنها غرب آن در دست عراقی ها است و ما به آن شهر برای جلوگیری از صدمه به اهالی و ساختمان های آنجا گلوله پرتاب نمی کنیم، اما این شهر دیگر نمی تواند شهر مفیدی برای عراقی ها باشد.» وی تأکید کرد:

ص: ۳۱۷

۱- هاشمی رفسنجانی در یادداشت روزانه خود (۳/۸/۱۳۶۲) در مورد گزارش فرمانده کل سپاه در این جلسه نوشته است: «آقای محسن رضایی شرح عملیات والفجر ۴ را داد. سپس لغو عملیات والفجر ۵ [را] - که قرار بود در یکی از مراکز مهم اقتصادی انجام شود - اعلام کرد که باعث اوقات تلخی شد. تأکید کردیم حتی الامکان تجدیدنظر کنند.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص ۲۶۷)

«به طور کلی برای حفاظت کردستان و انهدام نیروهای عراقی و تحلیل نیروهای عراقی در کردستان عراق قدم های مؤثری برداشتیم.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع درباره عملیات پاک سازی کردستان از گروه های مسلح غیرقانونی خاطرنشان کرد: «بخشی از مراکز اصلی آنها به تصرف ما درآمده و بخشی از مراکز آنان نیز در تهدید جدی ما است. به طور کلی ضربه ها برای آنان شکننده بوده است و آنها در آن مناطق نمی توانند به آن شکل دوام بیاورند و باید به اعماق خاک عراق بروند.» وی درباره سخنان اخیر صدام در انتقاد از اهالی مناطق کردنشین عراق اضافه کرد: «صدام در نطق خود ضمن ابراز عجزش، عاجزانه از کردها می خواهد که به وظایف خودشان عمل کنند و از اینکه کردها به اندازه عرب ها در جبهه نیستند گله کرده است و به آنها گفته است که توقع دفاع از مناطق کردنشین به اندازه مناطق عرب نشین را نداشته باشند.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی همچنین با اشاره به تهدید صدام در مورد حمله به مراکز جمعیتی ایران تأکید کرد: «البته کاربرد آنان [تهدیدها] در جنگ تا همین حد بوده است. تا همین حد که اینها موشک هایی دارند که به آنها می دهند و اینها هم بعضی شهرهای ما که در زیر گرای آنها هستند می زنند و البته ما اخیراً فکریایی کردیم که امیدواریم این مهلت ها دیگر زیاد در اختیار آنان گذاشته نشود.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در مورد طرح قطعنامه پیشنهادی فرانسه در سازمان ملل درباره جنگ و حفظ آزادی کشتیرانی در خلیج فارس که از پشتیبانی کشورهای عرب این منطقه نیز برخوردار است، گفت: «این مسئله تازه ای نیست و اینها از اوایل جنگ که متوجه شدند برد با عراق نیست، از سازمان ملل استفاده کردند یک بار دیگر هم چنین چیزی صادر کردند و ما هم در صورتی می توانیم به حرف های سازمان ملل توجه کنیم که لااقل آنها به مسائلی که خودشان قبول دارند پایبند باشند. سازمان ملل گروهی را به ایران فرستاد و همان طور که آمدند شهرهای ما را دیدند و کارهای ضدانسانی عراق را مشاهده کردند و شهرهای عراق را هم دیدند که زیر آتش توپخانه ما هست، ولی آسیبی به آنها نرسیده است و البته باز هم ترتیب اثر نداند و اقدام جدی نکردند و ما می دانیم ارتجاع عرب و اربابانشان در مجموع در سازمان ملل آرائی دارند که می توانند قطعنامه بگذرانند و فقط حرف ما این است که واقع بینانه با قضیه برخورد کنند و مظلومیت ما را ببینند. تجاوزی که در منطقه شده و این همه جنایت به بار آورده است را ببینند و متجاوز را بشناسند و با توجه به این واقعیت ها و روحیه مردم ما تصمیم بگیرند و کاری نکنند که با مسائل غیرقابل قبول اعتبار سازمان ملل را کم کنند.» وی تصریح کرد: «تحقیقاً فرانسه حامی عراق است و این مطلب را هم اعلام کرده است و ممکن است به شکلی بتواند این کار را انجام دهد، ولی امیدواریم کسانی که کمی اعتبار سازمان ملل را می خواهند یک مقداری روی این مسئله با دقت و تفکر کار کنند.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع درباره فشار برخی از کشورهای عربی بر سوریه به دلیل

موضع این کشور در قبال جنگ ایران و عراق گفت: «به نظر من [موضع] سوریه در لبنان و جنگ تغییرناپذیر است. اولاً- در مورد جنگ مذاکراتی که ما با سوریه داشتیم همیشه موضع آنان در مورد صدام از ما تندتر بود. هیچ وقت ضعیف تر نبود، همیشه از ما می خواهند که به چیزی غیر از آزادی مردم عراق نباید راضی بود. در مورد لبنان هم موضع آنها بسیار خوب است و در مقابل اسرائیل هم به خوبی مقاومت می کند و من فکر نمی کنم که محافظه کاران عرب بتوانند تأثیر جدی روی سوریه در تغییر موضعش داشته باشند.»^(۱)

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در دیدار با خانواده های شهدای نازی آباد و جوادیه تهران، ضمن سخنان خود به دستاوردهای عملیات والفجر ۴ اشاره کرد و افزود: «عراقی ها آن قدر وحشت کرده اند که صدام به ۶ گردان مهندسی دستور ویران کردن شهر پنجویین را داده است تا بتواند علیه ما تبلیغ کند و این عمل جنایتکارانه را به ایران نسبت دهد.» نماینده امام در شورای عالی دفاع آن گاه تأکید کرد: «درحالی که ما مناطق آزادشده عراق را به عنوان امانت برای مردم مسلمان عراق حفظ خواهیم کرد نه برای استفاده جمهوری اسلامی و یا تخریب آن.»^(۲)

۱

رئیس جمهور در گردهمایی ائمه جمعه مراکز استان ها تأکید کرد که ملت و رزمندگان ایران تصمیم خود را برای وارد کردن ضربه نهایی به رژیم عراق گرفته اند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای رئیس شورای عالی دفاع در این مراسم که امروز با حضور آیت الله منتظری، آیت الله مشکینی و ائمه جمعه مراکز استان های سراسر کشور در قم تشکیل شد، با اشاره به اهمیت پیروزی های به دست آمده در عملیات والفجر ۴ و هراس قدرت های جهانی از آن اظهار کرد: «عملیات ظفرمندان والفجر ۴ مهم ترین عملیاتی است که ما را به هدف و مقصد نهایی جنگ نزدیک می کند و ملت ایثارگر و رزمندگان مقاوم ما در جبهه ها برای ضربه زدن نهایی به رژیم رو به زوال عراق تصمیم نهایی خود را گرفته اند.»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود به مسئله لبنان و «مقاومت انقلابیون مسلمان لبنان در برابر رژیم اشغالگر قدس و نیروهای مداخله گر در این کشور» پرداخت و خاطر نشان کرد: «شعار مسلمانان لبنان شعار منطقی و جا افتاده است و اکثریت مسلمانان در لبنان رئیس جمهوری مسلمان می خواهند و طرح فرانسه کاملاً غیرمنطقی است که باید [رئیس جمهور] از مسیحیان مارونی باشد. شعارهای دیگر مسلمانان لبنان بیرون رفتن اسرائیل و عدم دخالت استعمار و غیره است.»^(۳)

ص: ۳۱۹

۱- روزنامه کیهان، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۳- روزنامه کیهان، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱.

کمیسیون امور خارجه مجلس امروز در اطلاعیه ای نقش عمده دولت شوروی را در حملات موشکی عراق به شهرهای دزفول و مسجدسلیمان یادآور شد. همچنین آیت الله منتظری نیز در دیدار با گروهی از خانواده های شهدای حملات موشکی اخیر تأکید کرد شرق و غرب، عراق را به سلاح های پیشرفته مجهز کرده اند.

در اطلاعیه کمیسیون امور خارجه مجلس شورای اسلامی درخصوص حملات موشکی اخیر عراق به شهرهای دزفول و مسجدسلیمان و بمباران بانه و میوان آمده است: «سازمان ملل و دیگر سازمان های جهانی مدعی حقوق بشر چشم بر هم می گذارند و عمق این گونه فجایع ضدانسانی را نادیده می گیرند و با سکوت خود مشوق و حامی این گونه جنایات هستند.» در ادامه این اطلاعیه تأکید شده است: «دولت روسیه با تجهیز عراق به موشک های مخرب، نقش عمده ای در قتل عام مردم ایران دارد. ارسال موشک هایی که همواره در ویرانی مناطق مسکونی و کشتار مردم بی گناه به کار برده شده، مطلبی نیست که از دید دولتمردان شوروی مخفی مانده باشد. به نظر می رسد رژیم عراق نمی تواند بدون موافقت دولت شوروی از این موشک ها استفاده نماید. هر موشکی که بر خانه های مردم ما آتش و خون می بارد و ویرانی به بار می آورد نوید روشن تری از ماهیت و محتوای ابرقدرت شرق می نمایاند.» (۱)

از سوی دیگر، آیت الله منتظری در دیدار با گروهی از خانواده های شهدای اندیمشک، شوش و دزفول ضمن سخنانی با اشاره به مقاومت اهالی شهرهای مرزی جنوب و غرب کشور گفت: «باید به عظمت و عمق این انقلاب توجه کنیم و بدانیم که استعمارگران غربی و شرقی را به وحشت انداخته و منافع آنها را در تمام دنیا به خطر انداخته است. از این رو آنها ساکت نخواهند نشست و از هر توطئه ای که از دستشان بر می آید کوتاهی نمی کنند.» وی افزود: «آنها صدام را با تمام سلاح های پیشرفته خود مجهز ساخته اند، باین حال دنیا شاهد پیروزی های چشمگیر رزمندگان مسلمان و شجاع ما در جبهه های جنگ می باشد.» آیت الله منتظری همچنین از مسئولین خواست که در رفع نیاز شهرهای مرزی که دائماً در معرض خطر می باشند بیش از پیش بکوشند. (۲)

در دومین روز سفر میرحسین موسوی نخست وزیر به کره شمالی، وی در میهمانی شامی که نخست وزیر کره به مناسبت دیدار هیئت ایرانی از این کشور ترتیب داده بود، شرکت کرد و در سخنانی با تأکید بر اینکه ملت ایران در مبارزه بزرگ و طولانی خود در برابر ابرقدرت ها و در رأس آنها امریکا، آماده است دست تمامی ملت های آزاد جهان را بفشارد، گفت: «مذاکرات ما با مقامات کره ای پیرامون مسائل مختلف سیاسی، اقتصادی، نظامی بسیار سودمند بوده و لزوم ادامه آن بیش از پیش احساس می شود تا روابط دو کشور به طور اصولی و در جهت منافع دو کشور گسترش بیابد.» (۳)

ص: ۳۲۰

۱- همان، ص ۱۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

مقامات جمهوری اسلامی ایران امروز ضمن تأکید بر دخالت نداشتن ایران در انفجار مراکز استقرار نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت، به تحلیل زمینه های سیاسی این حادثه پرداختند.

واحد مرکزی خبر گزارش داد: حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در دیدار با کمال خرازی سرپرست سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی و مسئولان دفاتر این سازمان در خارج از کشور اظهار کرد: «انقلاب اسلامی اکنون به صورت کابوسی برای استکبار جهانی درآمده است و لذا آنها هر جا که بتوانند سعی می کنند به اعتبار ما صدمه بزنند و در این رابطه از حادثه ای مثل انفجار بیروت استفاده کرده و در کشورهای غربی، انقلاب ما را به عنوان حرکتی تروریستی مطرح می کنند.»^(۱)

سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل نیز در مصاحبه با شبکه تلویزیونی ای.بی.سی. امریکا اعلام کرد که «دولت متبوع وی مطلقاً هیچ گونه مسئولیتی را در رابطه با مسئله حمله به نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت برعهده نمی گیرد.» وی در پاسخ به این سؤال که «آیا دولت ایران از چنین عملیات تروریستی حمایت می کند یا نه؟» گفت: «البته دولت ایران با هر گونه کشتار اشخاص بی گناه مخالف است و در این رابطه در جست و جوی عوامل و عللی است که منجر به این اقدام شده است.»^(۲)

در همین حال، رئیس مجلس شورای اسلامی در پایان جلسه امشب شورای عالی دفاع در مورد زمینه های سیاسی انفجارهای بیروت تصریح کرد: «این یک مسئله مخفی نیست و مردم لبنان می بینند که کشورشان تکه تکه شده و یک قسمت آن توسط اسرائیل و یک قسمت هم توسط اربابان اسرائیل گرفته شده است و فالانژها هم به مثابه عمال آنان عمل می کنند و خوب مردمی که کشورشان بدین صورت درآمده است، بالاخره بیکار نمی نشینند و چه کسی می تواند توقع داشته باشد که این مردم هیچ کاری نکنند.» وی افزود: «فرانسه و امریکا نمی توانند به عنوان ضد تروریست تبلیغات کنند، زیرا فرانسه الان مرکز فعالیت تروریست ها شده است و آنهایی که زیر کاخ الیزه اعلامیه هایی صادر می کنند و انفجارها را در دنیا به عهده می گیرند و آدم کشی ها را به عهده می گیرند. فرانسه دیگر چطور می تواند خودش را ضد تروریست اعلام کند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با بیان اینکه ما اصولاً طرف دار کارهای تروریستی نیستیم، تأکید کرد: «ما طرف دار حرکت مردمی برای مبارزه با اشغالگر هستیم. لیکن خودمان نیازی برای دخالت در این قبیل کارها نداریم و به اندازه کافی ما در کشورمان گرفتاری داریم. البته امریکایی ها و فرانسوی ها می دانند که ما در این کارها دخالت نمی کنیم، ولی از مردم لبنان دفاع می کنیم و این حق را برای مردم لبنان جهت اخراج اشغالگران از لبنان محفوظ می داریم و من فکر می کنم اگر کمی امریکا و فرانسه فکر کنند خودشان این حق را به مردم می دهند و این

ص: ۳۲۱

۱- روزنامه کیهان، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

سرسختی که حالا در لفظ هم نشان داده اند نمی تواند طولانی باشد و بالاخره مردم فرانسه و لبنان روزی برگرده حکومت هایشان فشار می آورند که دست از سر مردم بردارند و تجربه ویتنام برای هر دوی آنها کافی است.»^(۱)

۱

انتشار اخبار و گزارش ها درباره طرح قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی در سازمان ملل ادامه دارد. گزارش ها همچنین حاکی است تلاش های دیگری در چارچوب شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق صورت می گیرد.

رادیو امان امروز از آغاز مشورت های رسمی اعضای شورای امنیت سازمان ملل درباره طرح قطعنامه اخیر به منظور تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس و استقرار آتش بس در جنگ ایران و عراق خبر داد. این رادیو به نقل از محافل دیپلماتیک در سازمان ملل گفت: «اتحاد جماهیر شوروی تصمیم گرفته است پس از انجام یک تغییر جزئی در متن پیش نویس قطعنامه آن را تأیید کند و هیچ گونه شکی نیست که این امر با توجه به هرگونه موضعی که ایران در قبال آن اتخاذ نماید، با موافقت شورای امنیت روبه رو خواهد شد.» رادیو امان همچنین از قول منابع نزدیک به هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل، مدعی شد که «تهران تمامی قطعنامه را رد نخواهد کرد، ولی برای فرار از شرکت در رأی گیری به روش های مانور و نیرنگ متوسل خواهد شد.» این رادیو ضمن پخش مفاد بندهای شش گانه قطعنامه پیشنهادی، افزود: «شاید ایران برای جلوگیری از موافقت با آن به تقاضای تعدیل اساسی متن متوسل گردد.»^(۲)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی جلوگیری هم زمان از حملات هوایی عراق به تأسیسات نفتی ایران و قطع جریان نفت در تنگه هرمز توسط ایران را هدف قطعنامه پیشنهادی هلند و فرانسه برشمرد و به نقل از کیس هندلز خبرنگار خود در سازمان ملل، گفت که این پیشنهادها «درعین حال به عراق امکان آن را می دهند که صادرات نفتی خود را از راه تنگه هرمز از سر گیرد.» بی بی سی افزود: «دیپلمات های غربی امیدوارند که اگرچه این پیشنهادها با درخواست های دولت ایران مطابقتی کامل ندارند، آن دولت را ترغیب سازند به پشت میز مذاکره برود. دولت ایران قبلاً بارها گفته است که باید سران دولت فعلی عراق برکنار شوند و مجازات گردند، زیرا آنها بودند که جنگ را شروع کردند. ایران همچنین هزاران میلیون دلار غرامت خواسته است. این قطعنامه پیشنهادی تا اندازه ای به طرف درخواست های ایران قدم برداشته و می گوید که بهتر است تحقیقاتی به عمل آورده شود تا دلایل جنگ روشن گردد، [اما] به نظر بعضی ناظران معنای این گفته پرداخت غرامت است. سران دولت عراق ممکن است به برگزاری چنان تحقیقاتی رضایت دهند، ولی گمان نمی رود که با برکناری خود موافقت نمایند.»^(۳)

در همین حال، درباره ماهیت اقدام اخیر کشورهای غربی در سازمان ملل فرد هالیدی کارشناس امور غرب آسیا امروز در مصاحبه با رادیو بی بی سی گفت: «سه هدف مهم در این

ص: ۳۲۲

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۱۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۵۹ - ۵۷، رادیو امان، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۳۹ و ۴۰، رادیو بی بی سی، ۳/۸/۱۳۶۲.

پیشنهاد مدنظر بوده است: اول آنکه ایران از حملات عراق به تأسیسات نفتی خود مصون باشد. دوم آنکه اگر صلح برقرار شود یک سیستم بین‌المللی مشخص کند در این جنگ مهاجم و آغازکننده جنگ چه کسی بوده است و سوم آنکه احتمال پرداخت خسارت و غرامت مطرح شود.» با این حال وی عقیده دارد غرب پی برده خطر قرار گرفتن شوروی در جبهه ایران در پی تحمیل صلح به این کشور اکنون کاهش یافته است.

هالیدی واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد را «بخشی از یک طرح جامع برای وادار ساختن ایران به قبول صلح» دانست و خاطر نشان کرد: «ایرانی‌ها دارند برنده جنگ می‌شوند و غرب نمی‌خواهد شاهد سلطه ایران بر عراق باشد.» طبق طرح مذکور «برای کشاندن ایران به پای میز مذاکره باید دو کار کرد؛ باید ایران را تهدید کرد که هواپیماهای سوپراتاندارد و نیروی دریایی غرب این کار را می‌کنند و در عین حال باید صلحی که به قدر کافی شرافتمندانه باشد پیشنهاد کرد که پیشنهاد سه ماده‌ای کشورهای غربی چنین کاری را انجام می‌دهد.» (۱)

از سوی دیگر، شبکه خبرگزاری آسیایی از آنکارا به نقل از ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه، اعلام کرد: «شورای امنیت سازمان ملل متحد به کرات در جلوگیری از وقوع جنگ شکست خورده است.» وی افزود: «مسئولیت این شکست‌ها متوجه خود این سازمان نیست بلکه این کشورهای عضو هستند که به واسطه عدم علاقه و روح همکاری، مسئول بیش از یک صد جنگی که پس از سال ۱۹۴۵ در تمام جهان روی داده می‌باشند.» وزیر امور خارجه ترکیه خاطر نشان کرد: «جنگ بین ایران و عراق این دو همسایه ما که وارد چهارمین سال شده نمونه تکان‌دهنده چنین شکست‌هایی است. این جنگ هم از نظر انسانی و هم منابع مادی گران تمام شده است.» (۲)

امروز همچنین به گزارش خبرگزاری قطر روزنامه کویتی القبس به نقل از منابع مسئول از افزایش تلاش‌های میانجیگرانه در آستانه چهارمین اجلاس شورای همکاری کشورهای خلیج فارس در هفتم نوامبر آینده (۱۶ آبان) خبر داد. (۳) در همین حال به گفته رادیو پکن، وشوکی یان وزیر امور خارجه چین در اظهارنظری درباره جنگ ایران و عراق حمایت کشورش را از شورای همکاری خلیج فارس اعلام و تأکید کرد که این شورا «نقش بسیار مهم و ارزنده‌ای در استقرار صلح و آرامش در [منطقه] خلیج [فارس] و تقویت همکاری میان شش کشور عضو ایفا کرده است.» (۴)

امروز همچنین خبرگزاری عراق گزارش داد دبیرخانه اتحادیه عرب با صدور بیانیه‌ای ضمن آنکه حمله ایران به شهر پنجوین عراق را «شدت دادن به عملیات جنگی و مانعی در مقابل تلاش‌هایی که جهت متوقف شدن جنگ صورت می‌گیرد توصیف کرد»، افزود: «حمله ایران در حالی انجام می‌پذیرد که جهان با امید فراوان به موفقیت تلاش‌های بین‌المللی که جهت متوقف شدن جنگ عراق و ایران اخیراً افزایش یافته است می‌نگرد.» بیانیه مذکور سپس تأکید کرد: «اتحادیه عرب که خبر حمله ایران را به طور غیرمنتظره دریافت کرد امیدوار است ایران به

ص: ۳۲۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۶-۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، آنکارا - شبکه خبرگزاری آسیایی، ۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۶ و ۳۷، کویت - خبرگزاری قطر، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۴۱، رادیو پکن، ۳/۸/۱۳۶۲.

پیام های جهانیان جهت برقراری صلح پاسخ مثبت دهد همچنان که عراق این پاسخ را داده است.» دبیرخانه اتحادیه عرب در این بیانیه افزود حمله به عراق نه تنها امنیت کشورهای عربی بلکه صلح جهانی را نیز به مخاطره افکنده است. این دبیرخانه در پایان بیانیه خود از رهبران جهان خواست تلاش های خود را برای خاموش کردن آتش جنگ افزایش دهند.^(۱)

۱

امروز شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن اعلام کرد این کشور از طرف دولت عراق اختطاری دریافت داشته مبنی بر اینکه پروژه مشترک پتروشیمی ژاپن و ایران در بندر امام خمینی از حمله عراق مصون نخواهد بود.

خبرگزاری ژاپنی کیودو ضمن اعلام این مطلب به نقل از آبه افزود: «این هشدار به معنی حمله فوری به این مجتمع نیست.» این خبرگزاری همچنین از قول منابع دولتی ژاپن گفت: «دولت بغداد پیش از این نیز چندین بار چنین هشدار داده بود، لیکن اولین بار است که این مطلب به طور رسمی به اطلاع سفیر ژاپن [در عراق] رسانده می شود.»

گزارش خبرگزاری کیودو حاکی است: نوبتو ماتسونوگا معاون وزیر امور خارجه ژاپن از طریق سفرای ایران و عراق در ژاپن از این دو کشور خواسته است که «جنگ در خلیج فارس را تشدید نکنند.» ماتسونوگا از ایران درخواست کرد امنیت محل ساختمان پروژه را تأمین کند و از عراق نیز تقاضا کرد از حمله به مجتمع مذکور خودداری کند. به گفته منابع دولتی عبدالرحیم گواهی سفیر ایران در پاسخ به این درخواست، با بیان اینکه ایران برای امنیت جان ژاپنی ها ارزش بسیاری قائل است، تأکید کرد: باید امنیت جانی ژاپنی ها به طور صددرصد تضمین شود. گواهی درباره کشتیرانی امن و آزاد در خلیج فارس نیز گفت قصد ایران در بستن تنگه هرمز به طور صحیح گزارش نشده است و حتی اگر ۵۰ درصد از کشتی های ایرانی بر اثر حملات عراقی ها منهدم شود، ایران تنگه هرمز را نخواهد بست.^(۲)

خبرگزاری کیودو در گزارش دیگری اعلام کرد: «کمپانی ژاپنی میتسویی که با از سر گرفته شدن کارهای ساختمانی در پروژه مشترک پتروشیمی با ایران در ماه ژانویه آینده موافقت کرده است، امروز گفت تا زمانی که خطر بمباران وجود دارد کار این مجتمع از سر گرفته نخواهد شد.» بنا به این گزارش، توشیو جیما معاون اجرایی میتسویی، این مطلب را پس از هشدار اخیر عراق اعلام کرد. کمپانی میتسویی برای کسب اطلاعات بیشتر سرگرم تماس با وزارت امور خارجه و دیگر منابع است. خبرگزاری کیودو افزود: سوسو کو اونو وزیر تجارت بین المللی و صنعت ژاپن، گفت مسئله جدی است و ژاپن آنچه در توان دارد برای جلوگیری از تشدید جنگ ایران و عراق به کار خواهد برد.^(۳)

ص: ۳۲۴

۱- همان، صص ۴ و ۵، تونس - خبرگزاری عراق، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۵ و ۶، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۹ و ۲۰، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۳/۸/۱۳۶۲.

نشریه بررسی اقتصادی خاورمیانه (غرب آسیا) از طرح احداث یک خط لوله جدید برای انتقال نفت عراق به ساحل عربستان در دریای سرخ خبر داد. عراق و عربستان در حال بررسی یک طرح موقتی به منظور مرتبط ساختن حوزه های نفتی جنوب عراق به خط لوله اصلی عربستان هستند که تا بندر یتبع در دریای سرخ امتداد دارد. در همین حال، یک پروژه درازمدت برای ایجاد یک خط لوله جداگانه به منظور صدور نفت عراق به دریای سرخ، در دست تهیه است. این نشریه به نقل از منابع عراقی نوشت: «احداث خط لوله از حوزه های رومیله در جنوب عراق به نزدیک ترین نقطه به خط لوله اصلی عربستان بعد از انعقاد موافقت نامه در این زمینه شش ماه تا یک سال به طول می انجامد و هزینه آن نیز ۵/۲ میلیارد دلار برآورد شده است.» (۱)

درحالی که گزارش ها از تحرک وسیع سیاسی، اقتصادی و نظامی امریکا برای مقابله با عملی شدن تهدید ایران به انسداد تنگه هرمز حکایت دارد، وزیر نفت عربستان تأثیر اقدام احتمالی ایران در این زمینه را بر جریان عبور نفت جزئی خواند.

زکی یمانی وزیر نفت عربستان

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شیخ احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان، با بیان اینکه «با هر گونه تلاش ایران جهت قطع حمل نفت از خلیج فارس فوراً مقابله خواهد شد»، خاطرنشان کرد: انتظار ندارد ایران تهدیدش را عملی سازد، ولی در صورت بسته شدن تنگه هرمز، بحران کوتاه مدت خواهد بود و در عرض یکی دو هفته، تحت کنترل درمی آید. یمانی با اشاره به ظرفیت خط لوله ای که حوزه های نفتی شرق عربستان را به پایانه نفتی یتبع در دریای سرخ متصل می کند، تأکید کرد این خط می تواند در صورت نیاز به تغییر مسیر نفت مورد استفاده قرار گیرد. وی گفت: «ظرفیت این خط لوله ۸/۱ میلیون بشکه در روز است و عربستان سعودی ظرفیتی به مراتب کمتر از این را مورد استفاده قرار می دهد.»

وزیر نفت عربستان همچنین تصریح کرد این کشور بزرگ ترین تولید کننده اوپک است و در حال حاضر ۵ میلیون بشکه نفت خام در روز تولید می کند. این درحالی است که «مقامات وزارت خارجه امریکا و بسیاری از کارشناسان خصوصی، تولید نفت عربستان سعودی را ۶ میلیون بشکه ذکر کرده اند. مطالعات اخیر امریکا نشان می دهد که غرب به استثنای امریکا نسبت به قطع طولانی نفت خلیج [فارس] بسیار آسیب پذیر است. تنها ۷ درصد از نفت مورد احتیاج

۱- همان، صص ۶ و ۷، نیکوزیا - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

امریکا از تنگه هرمز می گذرد، درحالی که این رقم برای اروپا ۴۰ درصد و برای ژاپن ۶۰ درصد است.»^(۱)

از سوی دیگر، رادیو امریکا در گزارشی گفت: یمانی اظهارات خود درباره کم اهمیت جلوه دادن تهدید ایران را در ملاقات با دونالد ریگان وزیر خزانه داری امریکا، که سرگرم دیدار از کشورهای خلیج فارس می باشد عنوان کرده است.^(۲) قرار است وزیر خزانه داری امریکا درخصوص پیامدهای اقتصادی جنگ ایران و عراق و تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز با مقامات کشورهای منطقه گفت و گو کند.^(۳)

۱

خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از هفته نامه الشعب (چاپ قاهره) اعلام کرد: «سوپراتانداردهای ساخت فرانسه هم اکنون در یک پایگاه مصری در انتظار به سر می برند.» این هفته نامه، که ارگان حزب کارگر سوسیالیست می باشد، منبع گزارش خود را منابع خصوصی در پاریس ذکر کرد و افزود: فرانسوا میتران رئیس دولت سوسیالیست فرانسه، در آخرین لحظه حکمی برای تأخیر در تحویل این هواپیماها صادر کرد. این امر سبب شد تا صدام، فرانسه را به لغو کلیه معاهداتش با این کشور تهدید کند.^(۴)

۲

لوران شوالیه خبرنگار خبرگزاری فرانسه در منامه، مواضع تهدیدآمیز عراق و تلاش های اخیر این کشور در گسترش دامنه جنگ را دستمایه تفسیری با عنوان "بغداد یک استراتژی جهت دار اتخاذ می کند" قرار داد.

در این تفسیر آمده است: «اقدامات عراق در پاسخ به این حمله [والفجر ۴] با استراتژی این کشور در جریان حمله های قبلی ایران تفاوت دارد و این بار یک جنبه همه گیر داشته است. ... بغداد امروز از اینکه شهرهای دور از مرز (۸۰ و ۱۲۰ کیلومتر) ایران را مورد حمله موشک های دوربرد خود قرار دهد و میان بمباران های خود و ازسرگیری فعالیت نظامی ایران رابطه برقرار نماید، خودداری نمی ورزد. درحالی که حمله های موشکی قبلی که با استفاده از موشک های نوع اسکاد بی ساخت شوروی انجام شد و به گفته تهران عمدتاً قربانیانی در میان اهالی غیرنظامی به جا گذاشته با سکوت برگزار شده بود، این بار خود صدام حسین رئیس جمهوری عراق است که اعلام کرد این حملات ادامه خواهند یافت.»

شوالیه مجموعه اقدامات عراق از جمله مین گذاری در نزدیکی بندر امام خمینی را نشانه تصمیم عراق برای تحمیل «بار نظامی، اقتصادی و سیاسی جدیدی بر ایران در ادامه جنگ دانست» و براین اساس پیش بینی کرد: «به زودی سوپراتانداردها وارد عمل شوند و احتمالاً عملیاتی علیه ترمینال نفتی خارک صورت گیرد.» وی در پایان تفسیر خود یادآور شد: «استراتژی جهت دار توسط بغداد به عنوان راهی انتخاب شده است تا تهران را وادار نماید از دید نظامی خود به عنوان راه پایان دادن به جنگ دست بردارد.»^(۵)

ص: ۳۲۶

۱- همان، صص ۱۲ و ۱۳، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲۵، رادیو امریکا، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۳۵، رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، قاهره - خبرگزاری آسوشیتدپرس،

۳/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳،
منامه - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

هم زمان با ادامه عملیات جست و جو و خاک برداری برای یافتن اجساد نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت محافل سیاسی خبری غرب ضمن تکرار اتهام دخالت ایران و سوریه در انفجار پایگاه های نظامی امریکا و فرانسه، به طرح مباحثی درباره مأموریت نیروهای چندملیتی در لبنان پرداختند.

گزارش امروز منابع خبری حاکی است با ادامه جست و جو در میان ویرانه های قرارگاه تفنگ داران دریایی امریکا و مقر چتربازان فرانسوی در بیروت، رقم تلفات نظامیان دو کشور به ترتیب به ۲۰۷ و ۴۶ تن رسیده است.^(۱) در همین حال، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، پس از بازگشت از سفر کوتاه خود به بیروت در گفت و گو با خبرنگاران در پاریس تأکید کرد: «فرانسه در دفاع از اصول استقلال ملی و توازن نیروها در لبنان صرفاً از صلح دفاع می کند.»^(۲)

اجساد کشته شدگان انفجار مقر تفنگداران امریکایی در بیروت

از سوی دیگر درحالی که پیش تر گروهی با عنوان "جنبش انقلاب اسلامی آزاد" مسئولیت انفجارهای روز یکشنبه در بیروت را به عهده گرفته بود، امروز اعلام شد که سازمان جهاد اسلامی با پخش اعلامیه ای در بیروت حوادث مذکور را به خود منتسب کرده است. این سازمان در اعلامیه خود انفجارهای اخیر را اقدامی علیه دژهای امپریالیسم خوانده و افزوده است: «ما ایرانی یا سوری و یا فلسطینی نبوده، بلکه ما سربازان خدا و عاشق شهادت و از مسلمانان لبنان هستیم.»^(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از واشنگتن، رسانه های امریکا در گزارش های امروز خود درمورد انفجارهای بیروت سه موضوع «نظرات مقامات امریکایی درمورد این واقعه و ادامه سیاست امریکا در لبنان و همچنین شناسایی عاملان اصلی انفجار که ایران و گروه های شیعه مسلمان طرف دار ایران از متهمین درجه یک [آن] می باشند»، را مورد توجه قرار دادند.^(۴) روزنامه واشنگتن پست در گزارشی به نقل از مقامات رسمی دولت ریگان به شواهدی درمورد احتمال آگاهی مسئولان سفارت ایران از نقشه انفجار اشاره کرده و افزود: این اطلاعات بر پایه مشاهده فعالیت های ایرانیان در بیروت بعد از وقوع حادثه است. باین حال به گفته مقامات رسمی اجرایی و متخصص، «هنوز شواهد قطعی برای اثبات همدستی ایران در جریان انفجار بمب وجود ندارد». واشنگتن پست با اشاره به فعالیت یک گروه لبنانی شیعه در بعلبک تحت رهبری حسین موسوی که از جنبش اصلی شیعه در لبنان (امل) منشعب و با ایران هم پیمان

ص: ۳۲۷

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- همان، صص ۲ و ۳.

۳- همان، ص ۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی،
۳/۸/۱۳۶۲.

شده نوشت: «گرچه مقامات رسمی می گویند ایرانیان بدون اجازه و یاری سوریه قادر به فعالیت در داخل لبنان نمی باشند، لیکن به نظر می رسد اتهامات وارده در مورد عاملین توطئه علیه نیروهای امریکایی بیشتر به ایران وارد شده است تا سوریه.» این روزنامه ضمن یادآوری اظهارات دیروز جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا در جلسه کنگره مبنی بر مخالفت سوریه، شوروی و ایران با استقرار صلح در لبنان به نقل از یک سناتور امریکایی نوشت که شولتز در جلسه خصوصی دیروز گفت: «مظنون ترین مرکز اسلامی در لبنان آنهایی هستند که با ایران در تماس اند.»^(۱)

هفته نامه نیوزویک (چاپ امریکا) نیز در شماره اخیر خود در گزارشی با عنوان "قصابی در لبنان" آورده است: «جمهوری اسلامی به طور مداوم تنفر خود را از امریکا و فرانسه اعلام می کند.» این نشریه افزود: «اگر ثابت شود که جمهوری اسلامی ایران در این بمب گذاری نقشی اساسی داشته است ایالات متحده امریکا بجز نزدیکی با عراق و برقرار کردن مجدد مناسبات سیاسی با آن کشور چاره دیگری نخواهد داشت، زیرا اگر ایالات متحده از نیروهای نظامی خود مستقیماً علیه جمهوری اسلامی استفاده کند این امکان وجود دارد که رژیم آیت الله خمینی برای نجات خود به اردوگاه شوروی بپیوندد.»^(۲)

روزنامه واشنگتن پست در گزارش دیگری خاطرنشان کرد: واقعه لبنان سؤالات زیادی را در کنگره امریکا درباره لزوم بازنگری سیاست این کشور در منطقه غرب آسیا برانگیخته است. در این مورد یک سناتور دمکرات از ایالت کلرادو ادامه کشتار امریکایی ها را غیرقابل تحمل خواند و گفت: «روشن است که حضور نظامی در ناحیه پاسخ صحیح نیست. اگر می خواستیم اعلام جنگ کنیم حتی نمی دانیم علیه چه کسی باید اعلام جنگ کرد.» رهبر اقلیت کنگره (حزب دمکرات) نیز در مصاحبه با خبرنگاران گفت: «ما باید از منافع خود دفاع کنیم، ولی آیا حضور ما در لبنان برای نفت است؟ چرا کشورهای دیگر مانند ژاپن که به آن نفت، احتیاج بیشتری دارند نیرو نمی فرستند؟ چرا از نیروهای سازمان ملل استفاده نمی شود؟ شاید آقای جمیل [رئیس جمهور لبنان] خوشش نمی آید، ولی این مطرح نیست. وی باید به ما گوش کند.» برژینسکی مشاور امنیت ملی در دولت کارتر نیز در مصاحبه با شبکه تلویزیونی پی.بی.اس. در ارتباط با ادامه سیاست امریکا در لبنان گفت که باید از وجود اسرائیل استفاده کرد و بر کوشش های دیپلماتیک برای حل مسئله لبنان افزود.^(۳)

لوکوئیدین دویاری دیگر روزنامه فرانسوی در شماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "بلندپروازی سوریه و بازی دو قدرت بزرگ که آن را تسهیل کرده است"، نوشته است: «سوریه اکنون به یک قدرت منطقه ای بدل شده که بدون آن هیچ راه حلی امروزه امکان پذیر نیست. اما به نظر می رسد که سوریه به جای جست و جوی یک راه حل بیشتر می خواهد برگ های برنده را جمع آوری کند تا به جای بازی با آنها از قدرت آنها جهت اشکال تراشی استفاده کند.» این روزنامه،

ص: ۳۲۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۴۴ و ۴۵، رادیو صدای آزاد ایران، ۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲۹ - ۲۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

ایران را نیز متهم کرد که از خلال صدور انقلاب جاه طلبی هایی برای کسب قدرت دارد. (۱)

روزنامه لوموند (چاپ پاریس) نیز با انتساب هویت سازمان جهاد اسلامی به جناح انشعابی جنبش امل تحت رهبری حسین موسوی، دلیل جدایی موسوی از امل را اختلاف نظری با مشی سیاسی و عملکرد نبیه بری دبیرکل این جنبش دانسته و افزود: «آقای بری بارها به اهداف قانونی جنبش امل و نیز عدم وابستگی آن به سیاست های دمشق و تهران تأکید ورزیده است. به همین دلیل نیز وی جزء نخستین کسانی بود که قبل از اینکه از قدرت حاکم به خاطر "فالانژیزه شدن" رژیم فاصله بگیرد از انتخاب پرزیدنت امین جمیل استقبال نموده بود.» (۲)

در همین زمینه خبرگزاری تاس به نقل از روزنامه پراودا (ارگان رسمی حزب کمونیست شوروی) گفت: «بر هر فرد بی طرفی باید آشکار باشد که حوادث بیروت نتیجه مستقیم سیاست ماجراجویان واشنگتن است، چرا که در هر مکان که تحولات اوضاع برخلاف سناریوی ایالات متحده باشد نیروهای مسلح خود را به سرعت به آن محل اعزام می دارد.» پراودا با اشاره به اینکه «میهن پرستان لبنانی، سربازان امریکایی را همانند اشغالگران اسرائیلی می دانند»، هشدار داد: «بهره برداری از انفجارهای بیروت به عنوان بهانه ای جهت دخالت بیشتر ایالات متحده در مسائل خاورمیانه [غرب آسیا] حقیقتاً راهی است که اوضاع خطرناک کنونی را پیچیده تر می کند.» (۳)

ص: ۳۲۹

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۳، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۹ - ۱۷، روزنامه لوکوئیدین دوپاری، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۹، ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، روزنامه لوموند، ۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴، مسکو - خبرگزاری تاس، ۳/۸/۱۳۶۲.

در ادامه عملیات والفجر ۴ و به منظور تکمیل اهداف مرحله دوم این عملیات، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) با وجود وارد عمل نشدن لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، که مأموریت تصرف ارتفاع سنگ معدن و الحاق در جناح چپ این یگان را برعهده داشت، موفق شد دو ارتفاع مهم هرگنه را در شمال شرق پنجوین به تصرف درآورد.

از اولین دقایق امروز، نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) با استعداد ۲ گردان برای تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ در غرب هرگنه و ارتفاع ۱۴۷۰ در جنوب این ارتفاع عملیات خود را آغاز کردند. (۱) فرماندهی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) با هدف تصرف ارتفاع ۱۵۳۰، که تاکنون چندین بار برای گرفتن آن اقدام شده بود، گردانی را که دو شب قبل در همین منطقه عمل کرده و از منطقه شناخت کافی داشت، بازسازی و تقویت کرده و به کار گرفت. علاوه بر این به منظور استفاده مؤثرتر از توپخانه و تمرکز آتش بر روی نقاط مختلف ارتفاع ۱۵۳۰، هماهنگی های ویژه ای با واحد توپخانه و دیدبان ها انجام شد. (۲)

با این تدابیر نیروهای این لشکر از دو جناح به دو ارتفاع مزبور هجوم آوردند. هم زمان با درگیری نیروها در دامنه این دو ارتفاع، توپخانه خودی آتش مداوم و مؤثری را روی قله ۱۵۳۰ اجرا کرد، این قله که برخلاف قله های دیگر فاقد درخت بود این امکان را برای دشمن فراهم می کرد که به دامنه ها و اطراف آن تسلط دیدوتیر داشته باشد، علاوه بر آن، به علت شیب تند این ارتفاع صعود از آن برای نیروهای خودی بسیار سخت بود.

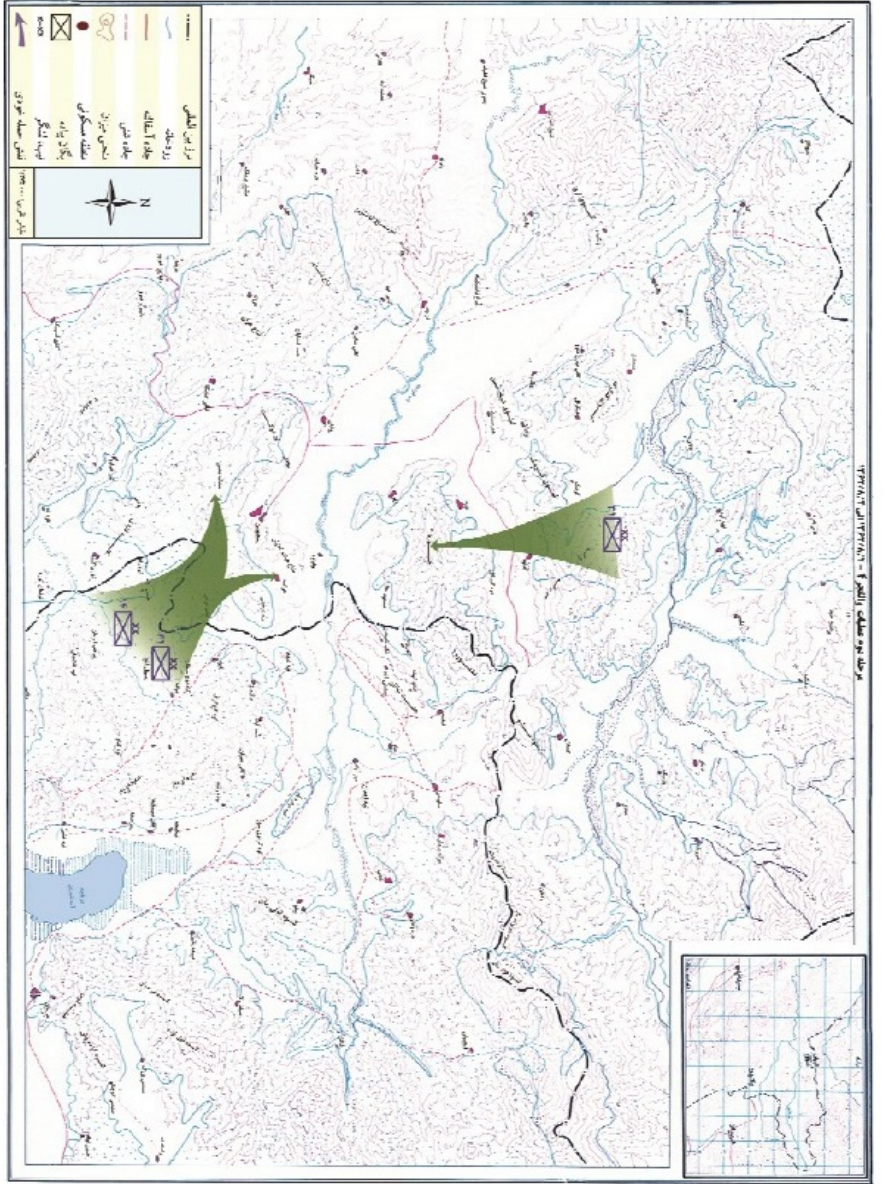
در ساعت ۳ بامداد، نیروهای عمل کننده با اعلام اینکه حدود ۱۷ تن از افراد دشمن را کشته و درحال نزدیک شدن به قله هستند، درخواست کردند که توپخانه های خودی فقط نوک قله و عقبه های این ارتفاع را هدف بگیرند. با تمرکز آتش روی قله های اصلی این ارتفاع، نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) تا ساعت ۷ صبح، موفق به تصرف ارتفاع ۱۴۷۰ شدند، ولی باوجود تلاش مستمر آنها، دشمن با تحمل تلفات بالا همچنان روی ارتفاع ۱۵۳۰ مقاومت می کرد. سرانجام در ساعت ۱۰، تلاش نیروهای خودی و آتش دقیق توپخانه مؤثر واقع شد و نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) روی ارتفاع ۱۵۳۰ مستقر شدند. (۳)

ص: ۳۳۱

۱- نیروهای این یگان پس از تاریک شدن هوا در روز قبل حرکت خود را به سمت هدف شروع کرده بودند.

۲- سند شماره ۱۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) محمد الفت، ۳/۹/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۲۶.

۳- سند شماره ۳۰۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در عملیات والفجر ۴، محمد الفت، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۴۴ و ۴۷؛ و- سند شماره ۱۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۲ و ۲۳.

در این حال، لشکر ۱۴ امام حسین(ع) که قرار بود در سمت چپ این یگان برای تصرف ارتفاع سنگ معدن و الحاق با لشکر ۴۱ ثارالله(ع) وارد عمل شود، نتوانست مأموریت خود را اجرا کند. ماجرا از این قرار بود که نیروهای عمل کننده این لشکر پس از صرف شام از عقبه لشکر به سمت منطقه هدف در حال حرکت بودند، اما اغلب آنها به علت مسمومیت غذایی دچار دل پیچه و اسهال و استفراغ شدند. فرماندهی نیز به ناچار آنان را به عقب برگرداند و چون فرصتی برای آماده ساختن یگان های دیگر نبود، عملیات این یگان منتفی شد.

حادثه دیگری که مانع از اجرای عملیات لشکر ۱۴ امام حسین(ع) شد شهادت تعدادی از نیروهای واحد تخریب و اطلاعات این لشکر بود که نقش مهمی در اجرای عملیات داشتند. ۷ تن از افراد شناسایی و تخریب این یگان ساعاتی قبل از حرکت نیروها برای باز کردن معبر جدید و کنترل آخرین شناسایی ها به منطقه رفته بودند، اما بر اثر انفجار چندین مین اغلب این افراد از جمله ۲ تن از بهترین نیروهای اطلاعات - عملیات این لشکر به شهادت رسیدند.(۱)

۱

به دنبال اخبار انتشار یافته در روزهای قبل در خصوص اقدام عراق به تخریب شهر پنجوین و باتوجه به اینکه فرماندهان ارتش عراق تداوم عملیات ایران را محتمل می دانستند و از طرفی به دنبال اقدامات نیروهای خودی در شمال رودخانه قزلجه (احداث خاکریز و...) در خصوص محاصره شدن نیروهای مستقر در پنجوین از سه جهت، احساس خطر می کردند، فرماندهی سپاه یکم عراق، که پدافند این منطقه جزء مأموریت آن بود، به فرماندهان یگان های مستقر در منطقه دستور داد تا شهر پنجوین را تخریب کنند. به دنبال این دستور شهر به سرعت تخلیه شد و ۶ گردان مهندسی ارتش عراق از ساعت ۱۱:۳۰ شروع به تخریب بخش های عمده ای از شهر پنجوین کردند و تمامی علائم و نشانه هایی که هویت شهر را مشخص می کرد از بین بردند. این اقدام ارتش عراق تا ساعت ۱۷ به طول انجامید. هم زمان با تخریب و تخلیه نیروهای دشمن از شهر پنجوین، نیروهای خودی با دید بانی دقیق و اجرای آتش علیه واحدهای مهندسی و رزمی عراق، خسارت های سنگینی را به آنها وارد کردند.

براساس اخبار رسیده از شهود نیروهای خودی، فرماندهی ارتش عراق در منطقه پس از تخریب و تخلیه شهر، به توپخانه های عراقی دستور داد تا در صورت مشاهده هر گونه تحرکی در هر نقطه از شهر، آتش سنگینی را علیه آن موضع اجرا کنند. در پی این اقدام، ارتش عراق نیروهای پیاده و زرهی خود را به ارتفاع کانی مانگا منتقل و محور پنجوین - کانی مانگا را تقویت کرد.(۲)

ص: ۳۳۳

۱- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی لشکر ۱۴ امام حسین(ع)، اصغر معرفت جو، صص ۵۷ و ۵۸.

۲- سند شماره ۱۰۸۹۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) داود رنجبر، صص ۸۸ و ۸۹.

با تصرف ارتفاعات ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰ هرگنه به دست لشکر ۴۱ ثارالله(ع) که پیامد آن تخلیه و تخریب شهر پنجوین توسط ارتش عراق بود، امروز مرحله دوم عملیات والفجر ۴ که از ۲/۸/۱۳۶۲ شروع شده بود، پایان یافت.

استعداد یگان های شرکت کننده در این مرحله از عملیات چنین بود: لشکر ۳۱ عاشورا با ۴ گردان، لشکر ۲۵ کربلا با ۲ گردان، لشکر ۴۱ ثارالله(ع) با ۳ گردان، لشکر ۱۴ امام حسین(ع) با ۴ گردان، لشکر ۸ نجف با یک گردان و یک گردان از تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان ارتش؛ یگان های مذکور با اجرای عملیات در سه شب متوالی، سرزمینی به وسعت ۱۰۰ کیلومتر مربع شامل ارتفاعات خلوزه ۲، هفت توانان، کلو، شاخ نالشکینه (جنوب لری)، دشت شمال رودخانه قزلجه و ارتفاعات شرق پنجوین (ارتفاع ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰ هرگنه) را آزاد کردند.

در این مرحله خساراتی بدین شرح به دشمن وارد شد:

تیپ ۶۵ عراق ۳۰٪، یک گردان تانک ۸۰٪ و ۱۰ یگان کماندویی در مجموع ۷۰٪ منهدم شدند. از نیروهای دشمن نیز ۲۰۰۰ تن کشته یا زخمی و ۴۰ تن اسیر شدند.

علاوه براین، در این مرحله نیروهای خودی توانستند ۱۰ دستگاه انواع خودرو، ۲ قبضه توپ ۱۰۶ میلی متری، ۴ قبضه توپ ضد هوایی چهارلول، ۵ قبضه خمپاره انداز و یک دستگاه رادار کنترل نفر(رازیت) را به غنیمت بگیرند.^(۱)

از سوی دیگر واحد پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه آمار شهدا و مجروحان یگان های سپاه را تا پایان مرحله دوم عملیات والفجر ۴، ۸۴۵ شهید و ۴۰۵۶ زخمی اعلام کرد. طبق گزارش این واحد تعداد شهدا و مجروحان به تفکیک یگان ها چنین است:

یگان	شهید	زخمی
لشکر ۲۵ کربلا	۱۵۲ نفر	۶۱۵ نفر
لشکر ۱۴ امام حسین(ع)	۱۸۷ نفر	۹۱۸ نفر
لشکر ۴۱ ثارالله(ع)	۱۰۹ نفر	۶۰۷ نفر
تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)	۹۵ نفر	۴۲۵ نفر
لشکر ۳۱ عاشورا	۸۱ نفر	۶۰۲ نفر
لشکر ۸ نجف	۱۷۳ نفر	۷۸۷ نفر
متفرقه	۴۸ نفر	۱۰۲ نفر ^(۶)

۱۰۲ نفر^(۲)

ص: ۳۳۴

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۹ و ۹۰.

۲- سند شماره ۲۰۷۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پرسنل قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، ۵/۸/۱۳۶۲.

امروز نیروهای خودی علاوه بر اجرای عملیات اصلی در منطقه عمومی شیلر (والفجر ۴)، تحرکاتی را هرچند محدود علیه نظامیان عراقی در جبهه های مختلف انجام دادند.

در منطقه حاج عمران (منطقه عملیاتی والفجر ۲) نیروهای لشکر ۱۹ فجر در عملیاتی انهدامی علیه نیروهای عراقی پس از کسب اطلاع از جابه جایی دشمن، با اجرای آتش توپخانه و خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری محل تردد خودروهای عراق را هدف قرار دادند. در این عملیات به یک خودروی جیب فرماندهی، ۵ دستگاه کامیون آیفا و کمپرسی حامل نفرات خسارت وارد شد و تعدادی از نیروهای عراقی کشته یا زخمی شدند.

همچنین یک گروه چریکی لشکر ۱۹ فجر با نفوذ به عمق منطقه دشمن به چند موضع و محل استقرار نظامیان عراقی حمله کردند. اصابت گلوله های خمپاره به ۱۵ سنگر نفرات و یک سنگر مخابرات دشمن خسارت هایی وارد کرد و ۳ تانکر آب را منهدم ساخت. در این اقدام ۲۵ تن از نظامیان عراقی کشته شدند (۱).

در همین حال، نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) با همکاری برخی معارضین کرد عراقی از جمله بارزانی ها و سوسیالیست ها به مواضع نظامی عراق و مقر حزب بعث در داخل و اطراف شهرهای سیدصادق، حلبچه، بانی بنوک، لار مرکزی در محور سیدصادق و سیروان حمله کردند. در این حملات چریکی که اغلب با شلیک خمپاره یا آر.پی. جی صورت گرفت، آسیب های فراوانی به پایگاه های نظامی و مقرهای امنیتی دشمن وارد شد (۲).

صدام حسین رئیس جمهور و فرمانده کل نیروهای مسلح عراق، پس از شکست سنگین ارتش این کشور در عملیات والفجر ۴، به مناطق کردنشین این کشور سفر و در اقدامی برنامه ریزی شده در مسجد روستای عربت سخنرانی کرد. مباحثات به قدرت هجومی ارتش عراق در زمان حمله سراسری به ایران در مهرماه ۱۳۵۹، انتقاد از کردها به علت شرکت نکردن در جنگ علیه ایران، شماتت قوم کرد و به رخ کشیدن میهن دوستی اعراب نسبت به کردها، محور های مهم سخنرانی وی بود.

صدام در قسمتی از سخنان خود گفت: پس از عقب نشینی ارتش ما به مرز، که یک سال و سه ماه از آن می گذرد، ایران هنوز نتوانسته وارد خاک عراق شود، درحالی که ارتش عراق توانست (در ماه های اول جنگ) در مدت چند روز، ۱۱ شهر را تصرف کند، درحالی که کمترین فاصله مرز تا عمق خاک ایران ۴ تا ۵ مایل (حدود ۹ کیلومتر) بود و امروز ایران با تصرف چند کیلومتر از خاک عراق به آن مباحثات می کند. تعداد جمعیت عراق معلوم است و تعداد جمعیت ایران نیز معلوم است. هر عراقی معادل ۴ ایرانی است. اگر فاصله پایتخت های دو کشور ایران و عراق را در نظر

ص: ۳۳۵

۱- سند شماره ۳۰۸۴۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات به ستاد لشکر ۱۹ فجر، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۰۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع)، ۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۲۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی

شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات - مد عملیات)، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

بگیریم، اگر فاصله پایتخت ایران تا مرز به اندازه فاصله بغداد تا مرز بود، ما همان دو سه روز اول وارد پایتخت ایران شده بودیم، برای اینکه هرچه ارتش ما پیشروی می کرد ارتش ایران فرار می کرد.

من به اکراد می گویم که عراق با ۱۴ میلیون عراقی نمی جنگد، بلکه تمام اعراب همراه عراق هستند. کردها در گذشته سختی هایی می کشیدند و زیر برق شمشیر بارزانی زندگی می کردند. می دانیم که کردها از همان اول انقلاب (بعث) محروم شدند و از شعاع انقلاب عقب افتادند و به همین دلیل قرار شد که مدتی را در سربازی خدمت کنند تا توجیه شوند. قبلاً وقتی به بصره حمله می شد و به کردها می گفتیم که به بصره بیایید و دفاع کنید می گفتند که بصره از کردستان دور است و ما نمی توانیم. ولی حالا که ایران به کردستان حمله کرده بیاید از شهر خودتان دفاع کنید.

ایران تصمیم دارد قسمتی از سرزمین عراق را تصرف کند، این برای کرد عراقی ننگ است که بگذارد ایران وارد خاک عراق شود و عراقی های عرب از سرزمین کردها دفاع کنند و اکراد دست روی دست بگذارند و دفاع نکنند. ضمن اینکه همه اعراب باید از عراق دفاع کنند، ولی اکراد در این منطقه باید بیشتر از اعراب حمایت کنند و این ننگ را هرگز عراق از یاد نخواهد برد و در تاریخ ثبت خواهد شد. من می دانم و اطلاع دارم که کردها خوی جنگجویی دارند پس نباید شانه خالی کنند و همانند ترکمن ها و اعراب در دفاع از عراق اصرار کنند و من به این خصلت کردها ایمان دارم و هرچه کرد در ارتش داریم همه از خوبان ارتش هستند و از هر ۱۰ نفر از افراد ممتاز ارتش ۲ نفرشان کرد است.

مگر در بصره و مندلی و شمال میسان و جاهای دیگر جنگ نیست و مگر ملت عرب همه جا همراه ما نمی جنگیدند. کردها باید پس از چهار سال جنگ بیدار شوند و به خود بیایند. من می دانم ۷۰ هزار نفر کرد در ارتش هستند، ولی این تعداد به نسبت جمعیت آنان کم است و باید بیشتر از این باشد. آنها باید از عراق و زمین کردستان دفاع کنند. من از اهالی پنجوین می خواهم که مقاومت کنند. این جنگ آنها را از شهرهایشان آواره کرده ولی اینکه پنجوین زیر آتش قرار گرفته به دلیل این است که در مرز واقع شده است. وقتی که ما از خاک ایران عقب نشینی کردیم پنجوین در خط مرزی است، پس زیر آتش قرار می گیرد، ولی شهرهای دیگر مثل مندلی ۷ کیلومتر از خط مرزی دور است و با این همه مردمش مقاومت کرده و به همین دلیل است که آتش می ریزند. ما به مردم پنجوین می گویم که هر تویی که به پنجوین فرود می آید و خانه ای را خراب می کند ما در مقابل آن یک موشک به شهرهای ایران می فرستیم و این حق شرعی است. چشم در برابر چشم و دندان در برابر دندان و من از خوبان در هر کجا که هستند معذرت می خواهم چه در ایران و چه در خارج؛ برای اینکه دفاع از عراق واجب و ما ضربه های خودمان را ادامه خواهیم داد. حتی اگر در عمق خاک ایران باشند و دو روز قبل نیز این کار را انجام داده ایم. (۱)

ص: ۳۳۶

پرتاب دو موشک به شهر بهبهان، بمباران مسجدسلیمان و بانه و نیز گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر از جمله اقداماتی بود که امروز ارتش عراق علیه مناطق مسکونی ایران انجام داد.

مدرسه راهنمایی شهید حمداشه پیروز
پس از حمله موشکی عراق به بهبهان

یگان موشکی ارتش عراق در ساعت ۱۷ امروز با دو فروند موشک زمین به زمین شهر بهبهان را هدف قرار داد. یکی از این موشک ها در حالی به مدرسه پسرانه پیروز اصابت کرد که ۳۲۸ دانش آموز این مدرسه در کلاس درس بودند. موشک دیگر نیز در مرکز شهر به زمین خورد. در این حمله موشکی علاوه بر تخریب این مدرسه، ۳۰ باب منزل مسکونی و تعدادی مغازه نیز ویران شد و ۹۵ تن به شهادت رسیدند که ۸۰ تن از آنان دانش آموز بودند. همچنین ۴۰۰ نفر زخمی شدند که ۱۲۰ نفر از مجروحان دانش آموز و ۸ تن نیز از کادر آموزشی مدرسه و بقیه از مردم عادی بودند (۱).

هم زمان با حمله موشکی عراق به شهر بهبهان، ۲ فروند هواپیمای عراقی نیز چندین بمب در مسجدسلیمان فروریختند. به علت اصابت تعدادی از بمب ها به ارتفاعات اطراف شهر، شدت تلفات و خسارات اندک بود و فقط یک تن شهید و ۵ نفر هم زخمی شدند (۲). همچنین امروز جنگنده های عراقی در چند نوبت نیروگاه برق و پادگان شهر بانه را بمباران کردند. این حمله هوایی به دلیل بی دقتی و تعجیل خلبانان، خسارت و تلفاتی در پی نداشت (۳).

از سوی دیگر، در گلوله باران شهر آبادان نیز ۶ نفر از اهالی شهر زخمی و ۶ منزل مسکونی، بخشی از یک بیمارستان و ۲ باب مغازه در خیابان های امیری، پیروزی و اسدآبادی این شهر آسیب دیدند (۴).

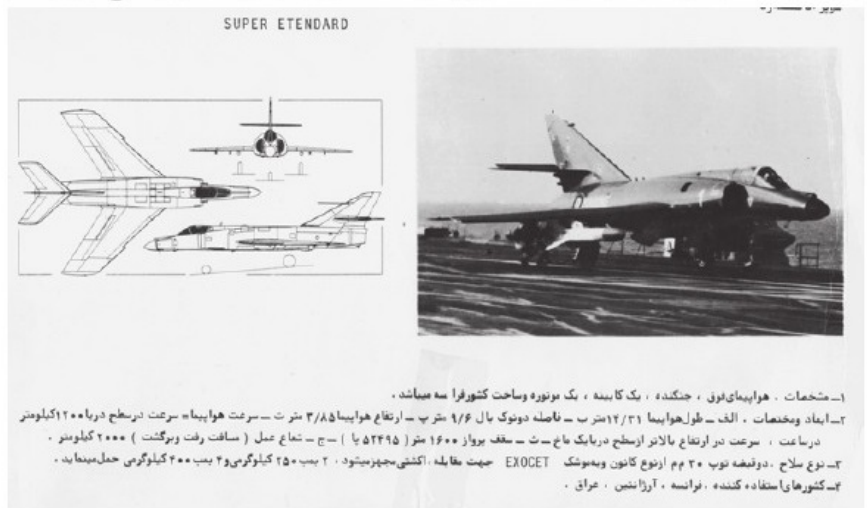
در خرمشهر هم گلوله های توپخانه های ارتش عراق به چند منزل در خیابان آریا، دیری فارم، گمرک، پل نصر و همچنین جزیره مینو اصابت کرد و خساراتی به بار آورد. در این گلوله باران ۲ نفر زخمی شدند (۵).

ص: ۳۳۷

۱- سند شماره ۴۴۴۸۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به ستاد مرکزی سپاه، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری خوزستان به نخست وزیری، ۴/۸/۱۳۶۲.

- ۲- سند شماره ۸۰۷۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۸ به ستاد مرکزی فرماندهی کل، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۳- سند شماره ۳۴۱۷۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۴/۸/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۲۸۹۳۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۵/۹/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۲۸۹۳۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۵/۹/۱۳۶۲.

اقدام فرانسه در تحویل دو فروند از هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، نوع آموزش خلبانان عراقی، مشخصات فنی و قابلیت های این هواپیما ها و موشک های اگزوسه نصب شده بر روی آن موضوع گزارشی است که فرماندهی قرارگاه دریایی نوح نبی (ع) سپاه به فرماندهی قرارگاه کربلا ارسال کرده است.

تصویر و مشخصات فنی هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی

در این گزارش آمده است: عراق احتمالاً دو فروند از هواپیماهای سوپراتاندارد استیجاری خود را از فرانسه دریافت کرده و آنها را در پایگاه هوایی جبانیه نگهداری می کند. هواپیماهای فوق به مدت دو سال توسط عراق اجاره شده و در این مدت تعمیرات آنها توسط فرانسه در عراق انجام می شود، اما خلبانان عراقی این هواپیماها را به پرواز درخواهند آورد. به منظور انجام تعمیرات و آماده سازی هواپیماهای مزبور، ۱۵ تکنیسین خارجی (۷ فرانسوی و ۸ بلژیکی) در عراق مستقر شده اند. ۱۰ نفر از خلبانان عراقی به مدت سه ماه، دوره آموزشی پرواز با هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی را دیده اند. در این آموزش آنها به سمت هدف های ثابت و متحرک دریایی، موشک های آموزشی اگزوسه پرتاب کرده اند. هواپیماهای سوپراتاندارد با تغییراتی از روی هواپیماهای میراژ طراحی و ساخته شده است و هیچ چیز استثنائی ندارد؛ مانند همه هواپیماهای جنگنده دریایی در نزدیکی سطح آب در حدود ۱۰۰ پائی پرواز می کنند که این عمل توسط جابروهای ویژه هواپیما به طور خودکار کنترل می شود. هواپیمای سوپراتاندارد دارای رادار سی.اس.اف. اجاوا با برد ۱۲۰ مایل و زاویه ۶۰ درجه کج می تواند از

۱۰۰ مایلی روی هدف قفل کند و برای هدایت موشک تا ۸ مایلی هدف مرتباً اطلاعات خود را به حافظه موشک اگزوسه منتقل نماید. این رادار در هر لحظه فقط روی یک هدف قفل می کند و برای پرتاب موشک بایستی حداقل در ۷۰ مایلی هدف روی آن قفل کرده باشد. سرعت هواپیماهای سوپراتاندارد حدود ۱ ماخ و برد عملیاتی آن ۷۹۰ کیلومتر است در صورتی که یک فروند موشک اگزوسه در زیر بال راست و مخزن بنزین اضافی در زیر بال چپ باشد، برد نهایی هواپیما بدون مخزن اضافی ۴۶۰ کیلومتر است. این هواپیماها دارای دستگاه های جنگ الکترونیکی تامون ۵۰۰۰ و همچنین رادار می باشد. این هواپیما بیش از یک موشک اگزوسه نمی تواند حمل کند، لیکن می تواند ۴ عدد بمب ۴۰۰ کیلویی به صورت ۲ عدد در زیر هر بال حمل نماید. هواپیماهای فوق دارای ۲ مسلسل ۳۰ میلی متری می باشد. سقف پرواز هواپیماهای سوپراتاندارد ۱۰۰ تا ۴۵۰۰ پا می باشد و برای پرتاب موشک بایستی حداقل ۱۰۰ پا اوج بگیرند. این هواپیما قابلیت سوخت گیری و سوخت دادن در هوا را دارد، ولی قابلیت مانور به طرفین مانند سایر هواپیماهای شکاری را ندارد.

سوپراتانداردهای فرانسوی مجهز به موشک های هوا به هوا نیز می باشد. عراق علاوه بر هواپیماهای مورد اجاره تعداد ۱۰ موشک اگزوسه هوا به دریا هریک به قیمت ۱۰ میلیون فرانک فرانسه خریداری کرده که احتمالاً دریافت داشته و قبلاً نیز ۳۰ فروند از این موشک ها را برای هلیکوپتر سوپرفرلئون خود دریافت کرده که اگر از آنها باقی مانده باشد، قابل حمل با هواپیماهای سوپراتاندارد نیز هست. موشک های اگزوسه با کمک رادار هواپیما پرتاب و با کمک رادار خود روی هدف قفل و هدایت می شود. آنها خاصیت هدایت با اشعه مادون قرمز را ندارند، اما به حرارت حساس بوده و بر اثر نزدیکی به حرارت منهدم می شود. بهترین وسیله دفاعی کلیه موشک ها هدف های کاذب هستند و باتوجه به خاصیت راداری آنها که در مرحله نهایی سمت هدف بزرگ تر می رود احتمال اصابت به کشتی های نفتکش در کنار اسکله و جزیره خارک ضعیف است مگر از سمت و فاصله نزدیک مستقیماً بر روی کشتی پرتاب شود. برد نهایی موشک حدود ۳۰ تا ۳۵ مایل است و حداکثر برد آن باتوجه به سرعت هواپیما زمانی است که از ارتفاع ۳۰۰۰۰ پائی پرتاب شود. قبلاً قرار بود که عراق تعداد ۱۰ فروند از هواپیماهای فوق را از فرانسه خریداری کند، لیکن با قرارداد اجاره ۵ فروند، اخیراً مذاکرات قبلی لغو گردیده است. (۱)

۱

در درگیری های نیروهای خودی و افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق عمومی دیواندره، سنندج و ارومیه، دو طرف متحمل تلفات و خساراتی شدند. امروز همچنین ۲ تن از افراد حزب دمکرات نیز خود را تسلیم کردند.

ص: ۳۳۹

نیروهای گشت مشترک سپاه و ژاندارمری در قریه پشت تنگ در جنوب غربی دیواندره با افراد سازمان کومه له درگیر شدند. پس از چندین ساعت زدو خورد میان دوطرف، عناصر کومه له منطقه را ترک کردند. در این درگیری یک تن از نیروهای خودی شهید و ۲ تن مجروح شدند. از مهاجمان نیز تعدادی کشته (برخی منابع میزان تلفات کومه له را تا ۲۰ نفر ذکر کرده اند) و ۴ تن زخمی شدند و ۲ تن نیز درحالی که ۴ قبضه اسلحه همراه داشتند، دستگیر شدند. (۱۶)

در حادثه دیگری نیروهای سپاه و ژاندارمری که برای پاک سازی عازم قریه پیشین در محور سنندج - دیواندره شده بودند با افراد مسلح غیرقانونی درگیر شدند که بر اثر آن یک تن از افراد خودی شهید شد و تعدادی از عناصر ضدانقلاب نیز کشته یا زخمی و چند تن از آنان هم دستگیر شدند. (۱۷)

در جنوب غربی ارومیه نیز یک درگیری میان نیروهای سپاه که برای عملیات گشت زنی به روستای جلدیان رفته بودند با عناصر حزب دمکرات رخ داد. در این درگیری یکی از افراد این حزب کشته و یکی دیگر از آنان نیز با یک قبضه اسلحه دستگیر شد. (۱۸)

از سوی دیگر، در روستای خرم آباد در ۱۶ کیلومتری جنوب ارومیه، یک تراکتور حامل غذای پایگاه ژاندارمری این روستا بر اثر برخورد با مین ضدتانکی که افراد مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، منهدم شد. در این حادثه یک سرباز شهید و ۲ سرباز دیگر زخمی شدند. (۱۹)

امروز همچنین ۲ تن از عناصر حزب دمکرات که هردو از چته های هیز پیشوا بودند، ضمن اظهار ندامت خود را به پایگاه سپاه میاندوآب تسلیم و درخواست امان نامه کردند. (۱)

۱

در جلسه امروز شورای تأمین استان کردستان که با حضور استاندار و فرماندهان منطقه ای سپاه، ارتش، ژاندارمری و شهربانی برگزار گردید، شبانه روزی شدن تردد (۲) در برخی محورهای مهم استانی بررسی شد. در این جلسه مقرر شد لشکر ۳۰ گرگان و سپاه ناحیه کردستان پس از رفع مشکلات موجود برای احداث پایگاه های مورد نیاز این لشکر، تأمین امنیت آمدوشدهای شبانه را برعهده گیرند. طبق برآورد های اولیه، ۱۴ پایگاه و ۷۰۰ نیرو برای تأمین امنیت شبانه این محور مورد نیاز است. در این جلسه همچنین درباره شبانه روزی شدن رفت و آمد در بخش های باقیمانده جاده سنندج - میوان (سروآباد تا سنندج) نیز رایزنی هایی انجام گرفت (۳)

ص: ۳۴۰

۱- سند شماره ۳۵۴۹۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۸/۱۳۶۲؛
و- سند شماره ۳۵۴۹۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۸/۱۳۶۲.
۲- تقریباً در تمامی محورهای مواصلاتی استان های کردستان و آذربایجان غربی امکان تردد ۲۴ ساعته مقدور نیست و رفت و آمد فقط در ساعات روشنایی هوا (از ۸ صبح تا ۱۷ بعدازظهر) آن هم پس از استقرار نیروهای تأمین جاده - که اغلب از نیروهای ژاندارمری هستند - امکان پذیر می باشد.

۳- سند شماره ۳۲۰۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از معاون سیاسی - اداری استانداری کردستان، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

به دنبال انتشار اطلاعیه مشترک قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، دادگاه های انقلاب دو استان کردستان و آذربایجان غربی و استانداران این دو استان در روز گذشته که در آن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درخواست شده بود با اظهار ندامت از عملکرد گذشته و معرفی خود به نیروهای نظامی و امنیتی امکان زندگی شرافتمندانه را برای خود فراهم سازند، امروز در برخی از شهرهای کردنشین از جمله سنندج، بیجار، پیرانشهر، بوکان، کامیاران، مهاباد و سردشت راه پیمایی هایی برگزار شد. راه پیمایان علاوه بر محکوم کردن اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی نظیر حزب دمکرات و سازمان کومه له، حملات موشکی رژیم عراق به شهرهای جنوبی را تقبیح کرده و از اجرای عملیات والفجر ۴ در منطقه شیلر پشتیبانی کردند. در این راه پیمایی ها همچنین با تأکید از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی خواسته شد تا با درک موقعیت و پشت کردن به رفتار گذشته، خود را به نیروهای جمهوری اسلامی معرفی کرده و امکان زندگی سالم و متعهدانه را برای خود و خانواده شان فراهم کنند(۱).

با تحکیم مواضع نیروهای خودی روی ارتفاعات مشرف بر شهر پنجویین، منابع خبری از فشار نیروهای ایران برای تصرف این شهر خبر دادند.

خبرگزاری رویتر از تهران با اعلام اینکه «فشار اصلی تهاجم کنونی روی شهر پنجویین بوده است»، به اظهارات شب گذشته سخنگوی شورای عالی دفاع در مورد مأموریت شش واحد مهندسی عراق برای تخریب شهر پنجویین اشاره و از قول وی اعلام کرد: «صدام حسین رئیس جمهور عراق، می خواهد بگوید که جمهوری اسلامی این کار را کرده است.»(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: براساس گفته های منابع اطلاعاتی در تهران، شهر پنجویین اکنون از سه طرف به وسیله نیروهای ایرانی محاصره شده است. به این ترتیب نیروهای عراقی هیچ راهی جز از غرب پنجویین به خارج ندارند.(۳) در همین حال، ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود به تلاش یکی از یگان های عملیاتی ایران برای نفوذ در منطقه سپاه یکم عراق، که مأموریت آن دفاع از منطقه پنجویین است، اشاره کرد و مدعی شد که حمله مذکور با مقاومت این سپاه شکست خورده و نیروهای ایرانی ضمن تحمل تلفات زیاد عقب نشسته اند.(۴)

راديوهای امريکا و اسرئيل نيز به نقل از گزارش های نظامی ایران به محاصره شهر پنجویین اشاره کردند(۵). با این حال راديو اسرئيل در بخش خبری خود گفت که از بیانیه های امروز ایران «چنین استنباط می شود که قوای آن کشور در ۲۴ ساعت گذشته به پیشروی چشمگیری در جبهه پنجویین نائل نشده است.» این راديو افزود: «بیانیه های قبلی حاکی از آن بود که نیروهای ایرانی پنجویین را از سه طرف در محاصره خود گرفته اند، ولی هنوز معلوم نیست که آنها چه موقع تصمیم خواهند گرفت به داخل شهر حمله کنند.»(۶)

ص: ۳۴۱

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۹، تهران - رویتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۴/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲، رادیو بغداد، ۴/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۷ - ۲۵، ۴/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص ۲۶ و ۲۷، ۴/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر باتوجه به آزادسازی ارتفاعات مهم منطقه سردشت، به ویژه پاک سازی کامل منطقه راهبردی آلان از وجود گروه های مسلح غیرقانونی، خبرگزاری رویتر امروز به نقل از بیانیه نظامی ایران گزارش داد که نیروهای این کشور مناطق مذکور را از «شورش‌یانی که از طرف عراق پشتیبانی می شوند بازپس گرفته اند.» رویتر اضافه کرد: «این شورشیان ترکیبی از افراد قبایل کرد و اعضای گروه های چریکی هستند که ابتدا در سال ۱۹۷۹، از انقلاب اسلامی ایران حمایت کردند لیکن بعداً به مخالفت با حکومت برخاستند. یکی از اهداف جدید تهاجم ایران که شش روز پیش آغاز شد جداکردن شورشیان از پشتیبانان‌شان در عراق است.» (۱)

مطبوعات امروز صبح پاریس هم رویدادهای مربوط به مرحله دوم عملیات والفجر ۴ و نیز واکنش تهدیدآمیز عراق به «وارد کردن ضربه در عمق خاک ایران» را انعکاس دادند. روزنامه لیبراسیون نوشت: «عراقی ها فشار [نیروهای] ایران روی شهر پنجویین را مورد تأیید قرار داده و تهدید کرده اند که اقدام به پاسخ در عمق خاک ایران خواهند کرد.» (۲) گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا نیز حاکی از بازتاب های مشابه این مرحله از عملیات در مطبوعات ترکیه است. (۳)

تاس خبرگزاری رسمی شوروی نیز امروز به بررسی اطلاعیه های نظامی ایران و عراق به ویژه ارقام تلفات نیروهای دو طرف پرداخت. (۴) رادیو پکن بیانیه نظامی عراق مبنی بر دفع حمله اخیر و میزان تلفات نیروهای ایران را انعکاس داد، اما به بیانیه نظامی ایران اشاره ای نکرد. (۵) رادیو مسکو در تفسیری در بخش عربی خود اعلام کرد: «در روزهای اخیر، عملیات جنگی در بخش شمالی جبهه عراق و ایران بار دیگر فعال شده و نیروهای ایرانی تلاش نموده اند در این بخش دست به حمله بزنند و [در] گزارش های رسیده از جبهه هرچند که تضاد داشته باشند، یک مسئله آشکار است و آن این است که تلاش می شود تا درگیری عراق و ایران که وارد چهارمین سال خود شده از راه های نظامی حل گردد و ده ها هزار نفر و صدها مرکز مسکونی و حتی برنامه های اقتصادی و اجتماعی در دو کشور قربانی این موضع گیری شده است و پایانی برای این جنگ مشهود نیست.» (۶)

امروز همچنین خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد روزنامه الثورة ارگان حزب بعث عراق «یک بار دیگر تأکید کرد که به ترمینال نفتی ایران در جزیره خارک در صورت ادامه جنگ حمله خواهد کرد.» به گزارش رویتر این اخطار «ضمن اعلام اجرای سومین حمله ایران بر علیه شهر پنجویین» داده شده است. الثورة همچنین نوشت: «عکس العمل بین المللی به جای آنکه متوجه تهدیدات متجاوز باشد متوجه خرید هواپیماهای فرانسوی (سوپراتاندارد) از سوی عراق شده است.» این روزنامه افزود: «امریکا به جای اینکه متجاوز را از تجاوز بازدارد وی را در ادامه تجاوزش تشویق نموده و به تجاوز بیشتر بر علیه دیگر کشورهای عربی تهییج می نماید.» رویتر در پایان این گزارش به نقل از یک مقام نظامی عراق خاطرنشان کرد: «دشمن در جبهه پنجویین مشغول جمع آوری نیرو برای یک حمله مجدد است. ... نیروهای ما آماده دفع این حمله و سرکوب متجاوز هستند.» (۷)

ص: ۳۴۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، تهران - رویتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶،

تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۲۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۵۵، رادیو مسکو، ۴/۸/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲،

بغداد - خبرگزاری رویتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

در پی حملات روز گذشته عراق به چند روستا از توابع شهر بانه در عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴ که به کشته و مجروح شدن تعدادی از اهالی روستای سبدلو در ۱۰ کیلومتری این شهر انجامید، خبرگزاری های رويتر، فرانسه و آلمان غربی و نیز رادیو امریکا این رویداد را به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی منعکس کردند. خبرگزاری آلمان غربی ضمن اشاره به سه حمله شیمیایی عراق در کمتر از یک هفته خاطر نشان کرد: «تاکنون پاسخی از جانب عراق به این اتهامات داده نشده است.»^(۱) رويتر نیز یادآور شد: «تهران روز شنبه اعلام کرد نیروهای عراقی ۲۰ گلوله شیمیایی توپ را به طرف نیروهای ایرانی که در تهاجم جدید شرکت دارند پرتاب نموده است.»^(۲)-^(۳)

فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران ضمن رد ادعای عراق مبنی بر مین گذاری در آب های منتهی به بندر امام خمینی، بر توانایی نیروهای مسلح کشور در مسدود ساختن تنگه هرمز و درگیری با نیروهای امریکایی تأکید کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، ناخدا اسفندیار حسینی در یک مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی گفت: «رژیم عراق همیشه سعی داشته با به راه انداختن سروصداهای کاذب شکست های خود را بپوشاند و مسئله مین گذاری را که مطرح کرده در اصل امری غیرواقعی است.» وی افزود: «تمامی منطقه در کنترل نیروهای اسلام است و عراق از ابتدای جنگ نتوانسته کوچک ترین ابراز وجودی در این ناحیه بنماید. البته امکان دارد صدام شیطنت کرده باشد و احتمالاً تعدادی مین در نقطه ای دور به آب انداخته باشد که بر اثر جریان آب به خلیج فارس آمده باشد و این مسئله را نمی توان به عنوان یک عملیات به حساب آورد.»

ناخدا حسینی همچنین با اشاره به حضور نیروهای امریکا در آب های اقیانوس هند و منطقه خلیج فارس تصریح کرد: «نیروهای امریکایی در حال حاضر اقدام به جابه جایی نیرو و دست به تحریک و مانور زده اند که [این] هم از نقشه های شیطنی و روانی آنهاست و همان طور که رئیس مجلس گفته اند ما در درگیری با نیروهای امریکایی خیلی راحت تر خواهیم جنگید و خوشحال خواهیم شد که با امریکا و ابرقدرت ها مستقیماً درگیر شویم.» وی هماهنگی بین نیروهای دریایی و هوایی ارتش جمهوری اسلامی را بسیار چشمگیر خواند و در مورد توانایی نیروهای مسلح ایران در انسداد تنگه هرمز اظهار کرد: «در صورت لزوم ما برای انجام این کار طرح هایی داریم و با برادران سپاه همکاری نزدیک داریم و عملیات مردمی کاملاً سازمان یافته

ص: ۳۴۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰، ۲۲ و ۲۳، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- به روزشمار ۳۰/۷/۱۳۶۲ رجوع شود.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۹، تهران - خبرگزاری رويتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

است و برادران نیروی دریایی در آمادگی کامل هستند و اگر روزی امریکا به خود این جرئت را بدهد که مستقیماً در تنگه هرمز حضور پیدا کند آن وقت ما به او خواهیم فهماند که چگونه با او برخورد خواهیم کرد.»^(۱)

۱

امام خمینی در دیدار رئیس جمهور و ائمه جمعه مراکز استان های کشور با ایشان، ضمن ایراد سخنانی به موضوعات مختلف از جمله مسئولیت روحانیت در زمینه حفظ انقلاب و جلوگیری از تکرار تجربه مشروطه، اقدام سازمان عفو بین الملل در معرفی کشورهای ناقض حقوق بشر و اهمیت انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی پرداختند.

امروز در پایان گردهمایی دوازده ائمه جمعه مراکز استان ها، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و امام جمعه تهران و ائمه جمعه مراکز استان های کشور با رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران دیدار کردند. در این دیدار رهبر انقلاب با اشاره به اهمیت نماز جمعه و جایگاه امامت جمعه اظهار داشتند: «بحمدالله در این نهضت، نماز جمعه با محتوای حقیقی آن تحقق یافت و آقایان باید با سفارش به مردم و نسل های آینده به این مسئله اهمیت بدهند که نماز جمعه در رأس همه امور است و مردم را مجتمع کنند که در این امر خللی وارد نشود. منصب امامت جمعه یعنی منصب تماس روحانیت با ملت و روحانیت با مجلس و دولت و این از اموری است که با دست توانای ائمه جمعه انجام می گیرد.»

ایشان در همین زمینه افزودند: «امروز غیر از زمان سابق است که روحانیت نمی توانست کاری بکند، بلکه روحانیت مسئول است. نمی تواند کنار بنشیند و به دعا و به ذکر مشغول گردد. احتیاجات ما زیاد است؛ احتیاج به تبلیغ و احتیاج به قضاوت و درعین حال که شورای عالی قضایی زحمت کشیده است، ولی کمبود قاضی وجود دارد. حوزه ها و علما باید همت کنند که درس قضا بگویند و قضات را از فونونی که در سابق مانند زمان حضرت امیر(ع) استفاده می شد آگاه کنند که مسئله قضاوت تنها یک مسئله علمی نیست، بلکه یک مسئله فنی هم هست که گاهی از همین طریق قاضی به اطمینان می رسد که در باب قضا حجت است. خلاصه مسائل به عهده علما و خصوصاً ائمه جمعه است که همه دست در دست یکدیگر بدهند تا انقلاب محفوظ بماند و مثل زمان مشروطیت نشود که آنها که اهل کار بودند مأیوس بشوند و کنار بروند که در زمان مشروطیت همین کار را کردند و مستبدین آمدند و مشروطه خواه شدند و مشروطه خواهان را کنار زدند و عده ای که با اسلام سروکار ندارند به نام اسلام و پیروی از آداب اسلامی روی کار بیایند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی در ادامه سخنان خود به بررسی عملکرد سازمان عفو بین الملل پرداخته و گفتند: «شما می دانید که دنیا امروز وضع خاصی پیدا کرده است و سازمان عفو

ص: ۳۴۴

بین المللی اسم یک مشت ممالک را ردیف کرده که اینها حقوق بشر را نقض نموده اند که در میان آنها از امریکا و فرانسه و شوروی خبری نیست و هیچ اسمی به میان نیامده. درحالی که شوروی در افغانستان و امریکا در بیروت چه بساطی درست کرده اند و اسم آن را صلاح حال مردم گذاشته اند. صلاح حال مردم به شما چه؟ آن وقت درباره ایران که چند نفری را با آن همه فساد قصاصی نموده است آن قدر هیاهو به راه انداخته و همه رسانه های گروهی، ایران را مورد حمله قرار داده اند. البته آنها خوب می دانند که انقلاب ایران اگر به همه جا برسد، فاتحه آنها خوانده می شود و دست آنها کوتاه می گردد. مع الاسف حکومت های اسلامی یا توجه ندارند یا توجه دارند، ولی برای حکومت چندروزه خود سکوت نموده و با آنان همکاری می کنند که باید در مقابل آنها بایستیم تا انقلاب و اسلام به همه جا صادر شود.»

امام خمینی همچنین با اشاره به انتخابات آتی مجلس شورای اسلامی خاطرنشان کردند: «اما مسئله انتخابات آینده از اهم اموری است که مسئولیت آن با همه ما است و توجه دارند که دشمنان اسلام در نظر دارند کاری بکنند که انتخابات، درست صورت نگیرد و از دست مسلمان ها و متعهدین خارج شود. ولی شما باید تمام قدرتان را صرف کنید که به خوبی انجام شود. انتخابات یک محکی هم برای خودتان است که ببینید آیا می خواهید انتخاب اصلح بکنید برای خودتان یا برای اسلام؟ اگر برای خودتان باشد شیطانی است و اما اگر انتخاب اصلح برای مسلمان ها است، کی و از کجاست مطرح نیست. از هر گروهی باشد، حزب باشد یا غیر حزب. نه حزب اسباب این می شود که غیر آن فاسد و نه صددرصد حزبی بودن باعث صلاح آنها است.»

رهبر انقلاب افزودند: «انتخاب اصلح برای مسلمین یعنی انتخاب فردی که تعهد به اسلام و حیثیت آن داشته باشد و همه چیز را بفهمد. چون در مجلس، اسلام تنها کافی نیست، بلکه باید مسلمانی باشد که احتیاجات مملکت را بشناسد و سیاست را بفهمد و مطلع به مصالح و مفاسد کشور باشد و ممکن است به شما و گروه شما هم مربوط نباشد.» ایشان در پایان سخنان خود تأکید کردند: «باید تمام قدرتمان را جمع کنیم که بازیگرها دوباره پیدا نشوند و آقایان ائمه جمعه علاوه بر اینکه باهم سمینار دارند با سایر علمای بلاد تهران و قم در ارتباط باشند که انتخابات خوب باشد و این مسئله، مسئله شخصی نیست بلکه برای اسلام و از امور مهمه است.» (۱)

۱

رئیس جمهور و رئیس دیوان عالی کشور امروز حملات اخیر عراق به شهرهای ایران و نیز تجهیز آن کشور به موشک های دوربرد توسط ابرقدرت ها را محکوم کردند. در همین حال، امام خمینی با هر اقدامی در زمینه تلافی حملات عراق به مناطق مسکونی ایران مخالفت کرد.

آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور، امروز در پیام تسلیتی به مناسبت حمله موشکی مجدد عراق به مسجد سلیمان خطاب به مردم آسیب دیده این شهر اظهار کرد: «هم وطنان عزیز،

ص: ۳۴۵

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸، صص ۱۹۷ - ۱۹۵.

جرم ما این است که خواستیم در عصر تجاوز و تهاجم ابرقدرت‌ها، آزاد و مستقل زندگی کنیم و این نخستین بار نیست که در راه تحقق این آرمان انسانی و برحق خویش بهایی این چنین عظیم و گران‌بهره‌ایم و پیش از این در شهرهای آبادان، خرمشهر، دزفول، قصر شیرین، باختران، بانه، مریوان و صدها شهر و روستای دیگر در معرض چنین آزمایشی قرار گرفته‌ایم، اما هر بار به حول و قوه الهی منسجم تر و سربلندتر و مقاوم تر از پیش در برابر این توطئه‌ها و تجاوزات دشمنان قد برافراشتیم.»

رئیس جمهور در بخش دیگری از پیام خود یادآور شد: «مقاومت ملت بزرگ ما نه فقط دشمن مستقیم و در روبرو، که سازمان‌های به اصطلاح بین‌المللی او را نیز رسوا و بی اعتبار ساخته است.» وی آن گاه تأکید کرد: «حملات موشکی دشمن نشان داد که وقتی منافع و حقوق ملل مظلوم در میان است، ابرقدرت‌ها به صورت گله‌گرگ‌های متحد عمل می‌کنند؛ چراکه درحقیقت آنان که آتش جنگ و تجاوز را برافروخته‌اند و آنان که با اهدای موشک‌های دوربرد و تسلیحات مدرن هیزم کش این آتش شده‌اند، شرکای جرم جنایت پیشگان صدامی هستند.» آیت الله خامنه‌ای در پایان خاطر نشان ساخت: «پاسخ جنایات ضد انسانی دشمن بعثی را در جبهه‌های نبرد خواهیم داد و انتقام خون شهیدانتان را در عرصه پیکار حق و باطل از مزدوران بعثی خواهیم گرفت.» (۱)

همچنین آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، در دیدار با اعضای بسیج شوستر و نماینده این شهرستان در مجلس شورای اسلامی گفت: «ابر قدرت‌ها وقتی نوکرشان صدام دچار شکست‌های پی‌درپی می‌شود، وقتی شهرهای ما به وسیله موشک‌های اهدایی ابر قدرت شرق به خاک و خون کشیده می‌شود، ندا سر می‌دهند که ایرانی‌ها فلان کار را کردند. وقتی دزفول و مسجد سلیمان ما هدف موشک‌های رژیم بعثی و صهیونیستی صدام قرار می‌گیرد و دست‌حق، آنان را در دژهای فولادی خویش به خاک و خون می‌کشد می‌گویند این کار ایرانی‌ها است. چرا ابر قدرت‌ها باور ندارند که این جنود خدا است که آنها را از بین می‌برد.» رئیس دیوان عالی کشور سپس افزود: «اینها یک روز دنیا را گول می‌زدند که ما طرف دار پرولتاریا و امثال این چیزها هستیم. آیا پرولتاریای آنان صدام علفی است که به او موشک می‌دهند تا برادران و خواهران مسجد سلیمانی، دزفولی ما را به موشک ببندند و بر سر مردم فقیر مریوانی و بانه‌ای توپ و خمپاره بیندازد. اینها فکر می‌کنند که از دیوانه‌بازی‌های آنان به ستوه می‌آییم. غافل از اینکه مردمی که آرزویشان شهادت است با موشک نمی‌توان خفه کرد.» (۲)

همچنین ستاد تبلیغات جنگ در اطلاعیه‌ای از کلیه خبرنگاران رسانه‌های گروهی در جهان دعوت کرد تا با سفر به ایران، آثار حملات موشکی عراق به مناطق غیر نظامی در شهرهای مسجد سلیمان و بهبهان را مشاهده کنند. (۳)

ص: ۳۴۶

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۳- همان.

در این حال حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود نوشته است: سران قوا امشب در حضور امام خمینی راجع به هدف قراردادن مناطق مسکونی عراق به تلافی حملات دشمن علیه مراکز غیرنظامی ایران گفت و گو کردند، اما رهبر انقلاب با این اقدام مخالفت و بر اشکال شرعی و سیاسی آن تأکید نمودند. رئیس مجلس شورای اسلامی اضافه کرده است: «با وضعی که عراق پیش گرفته است، بدون زدن شهرهای آن، مشکل است که خیلی به جنگ ادامه داد.» (۱)

۱

نخست وزیر در پایان دیدارش از پیونگ یانگ، مذاکرات هیئت ایرانی با مقامات کره شمالی را در تحکیم روابط دو کشور در زمینه های مختلف سودمند خواند.

میرحسین موسوی در ضیافت شامی که از سوی هیئت ایرانی در محل نخست وزیری کره شمالی با حضور لی جون اوک نخست وزیر و مقامات بلند پایه کره برپا شد، در سخنانی با تجلیل از تلاش ملت کره در راه سازندگی کشورشان گفت: «ابرقدرت ها و در رأس آنها امریکا تاکنون توطئه های گوناگونی نیز علیه انقلاب اسلامی ایران انجام داده اند و نمونه هایی از آن تحمیل جنگ رژیم صهیونیستی عراق علیه ملت و انقلاب اسلامی ایران است.» وی افزود: «ملت ما مبارزه طولانی در پیش دارد و تا خنثی شدن همه توطئه ها مبارزه خویش را ادامه خواهد داد.» نخست وزیر در مورد مذاکرات انجام شده با مقامات کره شمالی اظهار کرد: «دیدار هیئت عالی رتبه سیاسی جمهوری اسلامی برای ما نهایت افتخار است و گفت و گوهای سودمند دو هیئت در محیط دوستانه به تحکیم روابط دو کشور در همه زمینه ها کمک خواهد کرد.» (۲)

۲

سوریه خواستار گسترش روابط تجاری و همکاری های فنی با ایران شد. به گزارش روزنامه کیهان، بدرالدین صلاح رئیس اتاق بازرگانی و صنایع سوریه که در تهران به سر می برد در دیدار با وزیر بازرگانی ایران به نمایندگی از رئیس جمهور، نخست وزیر و وزیر بازرگانی سوریه ضمن اظهار علاقه در مورد گسترش روابط تجاری و همکاری های فنی بین دو کشور بر ضرورت تشکیل کمیسیون مشترک بازرگانی تأکید کرد. حسن عابدی جعفری وزیر بازرگانی ایران نیز در این دیدار با استقبال از گسترش روابط تجاری دو کشور افزود: «با کمک یکدیگر می توانیم روی پای خود بایستیم و از این طریق برای محرومین و مستضعفین جامعه خودمان خدماتی انجام دهیم.» وی همچنین پایداری سوریه در برابر فشارها را مورد ستایش قرار داد و بر هماهنگی بین دو ملت تأکید کرد. (۳)

ص: ۳۴۷

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص ۲۶۹.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵.

۳- روزنامه کیهان، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

سخنگوی مجلس اعلاهی انقلاب اسلامی عراق تخریب مناطق مسکونی و تأسیسات شهر پنجوین را اقدامی در جهت جلوگیری از استقرار مجاهدین عراقی در این شهر و زمینه سازی برای حملات بعدی به مناطق غیرنظامی ایران دانست. حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم در گفت و گویی در مورد تخریب پنجوین توسط نیروهای عراقی با اشاره به سوابق این گونه اقدامات در شهرهای ایران و نیز شهرهای عراقی جیزان، الجول و الدجیل گفت: «تخریب شهر پنجوین از این قاعده مستثنا نیست و رژیم بعثی عراق این شهر را به دو علت تخریب نمود. نخست اینکه اجازه ندهد مجاهدین مسلمان عراقی در این شهر عراقی که دارای مؤسسات است حضور داشته باشد. دوم اینکه جمهوری اسلامی ایران را بدنام کند و ادعا کند که نیروهای اسلام این کار را انجام داده اند و برای جنایات بعدی خود در شهرهای مسکونی ایران زمینه سازی می کند.» (۱)

درحالی که رایزنی ها و تلاش های دیپلماتیک درباره جنگ ایران و عراق با طرح قطعنامه اخیر کشورهای غربی ابعاد گسترده تری به خود گرفته سفیر دائمی ایران در سازمان ملل امروز تأکید کرد مجازات صدام همچنان یکی از شرایط ایران برای پایان دادن به جنگ است.

به گزارش خبرگزاری امارات متحده عربی، راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات، امروز به طور جداگانه با مجید الفیصل و محمود سادات مادرشاهی سفرای عراق و ایران در ابوظبی درخصوص مسائل مربوط به روابط دوجانبه و جنگ ایران و عراق دیدار و مذاکره کرد. (۲)

این خبرگزاری همچنین گزارش داد وزیر تجارت خارجی هلند که به منظور امضاء یک موافقت نامه اولیه در زمینه همکاری فنی و اقتصادی با امارات در این کشور به سر می برد، در دیدار با شیخ خلیفه بن زاید ولیعهد و معاون فرمانده نیروهای مسلح امارات، از اقدامات این کشور در جهت رفع اختلافات اعراب و خاتمه جنگ عراق و ایران تقدیر کرد. (۳)

از سوی دیگر به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، سعید رجایی خراسانی سفیر دائمی ایران در سازمان ملل، در مصاحبه ای مطبوعاتی در مقر سازمان ملل درخصوص پیش نویس قطعنامه جدید درباره جنگ ایران و عراق اعلام کرد: «تا زمانی که رژیم بعثی حاکم بر بغداد مردم بیگناه غیرنظامی را بمباران کرده و مرتکب جنایات جنگی می شود، جمهوری اسلامی ایران هیچ مذاکره و یا طرح قطعنامه ای را ممکن نمی داند.» وی ضمن اشاره به شرایط جمهوری اسلامی ایران برای پایان دادن به جنگ افزود: «صدام یک جانی است و باید مجازات جانیان جنگی درمورد وی اجرا شود.» رجایی خراسانی همچنین تأکید کرد: «مسئله عقب نشینی نیروهای عراقی از خاک کشورمان با بیرون راندن متجاوزین توسط سربازان اسلام حل خواهد شد.» (۴)

ص: ۳۴۸

۱- همان.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۴، ابوظبی - خبرگزاری امارات عربی متحده، ۴/۸/۱۳۶۲.

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی با نقل سخنان سفیر دائمی ایران در سازمان ملل درباره طرح قطعنامه پیشنهادی اخیر در این سازمان گفت: «[رجایی خراسانی] هنوز منتظر است دستورات لازم از تهران به وی برسد، اما قطعنامه کشورهای غربی به صورتی که هم اکنون مطرح است از طرف ایران غیرقابل قبول می باشد، مگر آنکه تغییرات فاحشی در این قطعنامه داده شود و مفادی به آن افزوده گردد.» (۱)

این رادیو افزود: «دکتر خراسانی که گویا سعی داشت تأکید نماید که ایران حاضر به چانه زدن نیست، گفت ما خواهان آنیم که جنگ فیصله یابد، اما الزاماً خواستار پایان صلح آمیز جنگ نیستیم. ما دست کمک به سوی هیچ یک از نهادهای بین المللی دراز نکرده ایم و می خواهیم جنگ را به شیوه ای که خواست خود ماست پایان دهیم.» (۲)

۱

با وجود اختلاف نظر اولیه قدرت های غربی در خصوص تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد، گزارش ها حاکی از اشتراک نظر فزاینده آنان در مورد مقابله با اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز است.

سعید رجایی خراسانی
نماینده ایران در سازمان ملل متحد

نشریه المجله (چاپ لندن) در گزارشی به نقل از یک مقام عراقی کلیه گزارش ها در مورد محدودیت ها و موانع بهره برداری از هواپیماهای سوپراتاندارد را تکذیب و تأکید کرد: «استفاده از این هواپیماها تنها به تصمیم عراق بستگی دارد.» وی تأخیر در تحویل سوپراتانداردها را نه به دلیل تجدید نظر فرانسه در تصمیم خود، بلکه ناشی از آن دانست که «دولت میتران منتظر بود طوفانی که هم زمان با فرارسیدن تاریخ تسلیم جنگنده ها به عراق برخاسته بود، تا حدودی آرام شود تا این مسئله از یک سو منجر به تشدید مجدد نبردها بین عراق و ایران نشود و از سوی دیگر عبور نفت از منطقه خلیج [فارس] را با خطر مواجه نسازد.»

المجله در ادامه گزارش خود با استناد به اظهارات مقام مذکور مبنی بر کاهش تهدیدات ایران

ص: ۳۴۹

-
- ۱- با وجود اعلام این موضع، مقامات تصمیم گیرنده در ایران درباره بخشی از مفاد طرح قطعنامه پیشنهادی که به توقف مخاصمات و تضمین امنیت کشتیرانی در منطقه خلیج فارس می انجامید، نظر مساعدی داشتند. (در این زمینه ر.ک به: اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص ۲۶۹)
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو بی بی سی، ۴/۸/۱۳۶۲.

درمورد بستن تنگه هرمز مدعی شد: «ایران به این دلیل از تهدیدات خود عقب نشینی و چشم پوشی کرده که متقاعد شده است که امکانات اجرای تهدیدات خود مبنی بر بستن تنگه هرمز را ندارد.» این نشریه با سهیم دانستن کشورهای امریکا، انگلیس و آلمان غربی در آنچه این مقام عراقی «برخاسته شدن طوفان و شانتاژ مربوط به تحویل سوپراتانداردها به عراق» خواند، از تماس های مستقیم میان عراق و امریکا به منظور «آرام کردن طوفان به راه انداخته شده» خبر داد و اضافه کرد: «سفر اخیر طه یاسین رمضان (معاون نخست وزیر عراق) به بریتانیا باعث گردید تا دولت تاجر نیاز عراق به هواپیماهای فرانسوی را درک نماید. درک این موضوع از جانب دولت بریتانیا در گفت و گوهای تجاری و اقتصادی منعکس شد. چه در آن گفت و گوها بریتانیا موافقت کرد که مبلغ ۲۵۰ میلیون لیره استرلینگ به عراق تحویل دهد تا بدین ترتیب دولت عراق ۸۰ تا ۹۰ درصد از هزینه ها و مخارج طرح ها و پروژه هایی را که شرکت های انگلیسی در حال حاضر مشغول تکمیل آن هستند بتواند تأمین نماید.» (۱)

از سوی دیگر، مجله فرانسوی ژون آفریک در مقاله ای در شماره امروز خود ضمن اشاره به دخالت نظامی امریکا، انگلستان و فرانسه در صورت اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز، اقدامات ضروری برای کاستن از عواقب سیاسی این عملیات را بدین شرح برشمرد:

«۱. بجاست از مشارکت نیروهای فرانسوی در این نیروی دریایی غربی تاحدی کاسته شود تا ایران درصدد حمله به ویژه علیه واحدهای دریایی فرانسه به تلافی تحویل سوپراتانداردها به عراق بر نیاید.

۲. باید کلیه کشورهای غربی که هم اکنون با ایران روابط تجاری دارند این روابط را حفظ کنند و در صورت لزوم آن را توسعه دهند تا به تهران نشان دهند هدف، وارد شدن به جنگ علیه این کشور نیست و حتی برعکس امکان برقراری مجدد مبادلات جاری معمولی در یک مدت کوتاه امکان پذیر است.

۳. طبیعتاً باید توجه داشت که اتحاد شوروی از تشنج میان ایران و کشورهای غربی استفاده نکند، ولی به دلیل جهت گیری ضد کمونیستی و ضد شوروی رژیم ایران احتمالاً این خطر ضعیف است.

۴. و بالاخره بجاست تلاش های فعلی به منظور پایان دادن به جنگ میان عراق و ایران افزایش یابد.» (۲)

۱

چند روز پس از تهدید رئیس جمهور مصر به عکس العمل نظامی در برابر اقدام ایران به انسداد تنگه هرمز، کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر نیز در مصاحبه با مجله المصور از احتمال اعزام نیروهای مصری به منظور دفاع از کشورهای عربی سخن گفت. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، وزیر امور خارجه مصر در این مصاحبه ضمن اشاره به تهدیدات ایران، احتمال حمله نظامی این کشور را ضعیف دانست و افزود: «من شک دارم که ایران اوضاع را بدتر کند،

ص: ۳۵۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۸-۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، صص ۸-۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

ولی شکی نیست که نیروهای مسلح مصر توانایی عزیمت به آن سوی مرزهای خود را دارند.» کمال حسن علی در پایان این مصاحبه خاطر نشان کرد که «کشورش به ارسال سلاح به عراق برای کمک به جنگ با ایران ادامه می دهد، ولی در مورد جزئیات آن توضیحی نداد.»^(۱)

آسوشیتدپرس در گزارش دیگری اعلام کرد: وزیر امور خارجه مصر امروز عازم عراق شد و بلافاصله پس از ورود به این کشور با طارق عزیز همتای عراقی خود گفت و گو کرد. بنا به این گزارش، «طرفین در مذاکرات خود پیرامون روابط فی مابین، موقعیت جهان عرب و آخرین تحولات جنگ ایران و عراق به گفت و گو پرداخته اند.» کمال حسن علی همچنین به منظور ابلاغ پیام شفاهی حسنی مبارک رئیس جمهوری مصر با صدام حسین ملاقات کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی در تحلیل این سفر یادآور شد: با وجود قطع روابط علنی مصر و عراق، دو کشور در روند جنگ «روابط سیاسی، نظامی خود را در سطح گسترده ای تحکیم بخشیدند. به گونه ای که اکنون از یک سو رژیم حسنی مبارک با ارسال مقادیر معتدبهی تجهیزات نظامی و اعزام کارشناس به بغداد، صدام را در جنگ با ایران اسلامی یاری می کند.»^(۲)

۱

در حالی که امروز نیز عملیات جست و جو برای یافتن اجساد کشته شدگان در انفجارهای صبح یکشنبه بیروت در دو مرکز استقرار نظامیان امریکایی و فرانسوی ادامه دارد، گزارش ها همچنان حاکی از تکرار اتهامات در مورد نقش ایران و سوریه در این حادثه است.

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، اظهار کرد: «حمله به مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت با رضایت سوری ها انجام گرفته است.» وی در پاسخ به این سؤال که آیا اطلاعاتی حاکی از دخالت ایران در انفجارها در اختیار دارد، گفت: «نه، اما اطلاعاتی که ما داریم به آن سو اشاره می کند.»^(۳)

به گزارش رادیو اسرائیل یک مقام بلند پایه امریکایی امروز تأکید کرد که «به عقیده ایالات متحده سوءقصد های تروریستی بیروت علیه سربازان امریکایی و فرانسوی توسط شبه نظامیان وابسته به حسین موسوی که یک گروه انشعابی از جنبش شیعیان امل می باشد صورت گرفته است.» وی افزود: «به احتمال قوی افراد حسین موسوی با عوامل حکومت جمهوری اسلامی ایران همکاری نزدیک داشتند.» همچنین خبرنگار آسوشیتدپرس با اشاره به مصاحبه خود با حسین موسوی گزارش مشروحی درباره جناح انشعابی جنبش شیعیان امل در لبنان منتشر کرد. موسوی در این مصاحبه گفته است: «ما فرزندان حکومت اسلامی ایران هستیم.» در این گزارش همچنین «تعداد پاسداران دولتی ایران و حزب اللهی هایی که با حسین موسوی همکاری می کنند ۱۵۰۰ نفر برآورد شده است.»^(۴)

رادیو اسرائیل در گزارش دیگری گفت: «در تهران حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی بار دیگر در گیری جمهوری اسلامی ایران را در انفجار بیروت تکذیب کرد، ولی به طور ضمنی این عمل را مورد تحسین قرار داد. حجت الاسلام رفسنجانی در پایان جلسه شورای عالی دفاع که

ص: ۳۵۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، قاهره - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۵/۸/۱۳۶۲

۳- همان، ص ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۸ رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

شب گذشته تشکیل شد گفت ما عملاً در این کارها دخالت نمی کنیم، ولی طرف دار حرکت مردم برای مبارزه با اشغالگران می باشیم»^(۱) همچنین به گزارش رادیو بی بی سی، سعید رجایی خراسانی سفیر ایران در سازمان ملل، در پاسخ به سؤالی در مورد حمله به پایگاه تفنگ داران دریایی امریکا در لبنان گفت: «می تواند بفهمد که چرا این عمل انجام گرفته است.» وی افزود: «تردید نیست هریک از کسانی که در کشتارهای شتیلا- و صبرا خویشاوندان خود را از دست داده اند دلیل کافی برای حمله به نیروهای امریکایی خواهند داشت»^(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد: رسانه های گروهی فرانسه همچنان بر مسئولیت ایران در انفجارهای صبح یکشنبه بیروت تأکید می ورزند. در همین حال روزنامه لوموند به نقل از روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال نوشت: «وقت آن فرارسیده اقداماتی علیه مسئولین سوءقصد های اخیر بیروت انجام گیرد.» وال استریت ژورنال همچنین پیشنهاد کرده است که «شهر بعلبک لبنان، جایی که پاسداران انقلاب ایران و شبه نظامیان شیعه لبنانی هوادار آیت الله خمینی سنگر گرفته اند بمباران شود»^(۳)

از سوی دیگر جورج بوش معاون ریاست جمهوری امریکا، امروز وارد بیروت شد و از ویرانه های ساختمانی که تاکنون اجساد ۲۱۵ تن از تفنگ داران دریایی امریکا از آن خارج شده بازدید کرد. بوش پس از این بازدید گفت: «استفاده از ترور و وحشت خط مشی سیاست خارجی امریکا را تغییر نخواهد داد.» وی افزود: «ما در اثر اعمال تروریستی دوستانمان را رها نخواهیم کرد و اجازه نخواهیم داد که مشتی تروریست جنایت پیشه و جبن سیاست خارجی امریکا را تعیین کنند.» معاون رئیس جمهور امریکا تأکید کرد: «به اعتقاد من چنین امری در دوره ریاست جمهوری کنونی امریکا هرگز اتفاق نخواهد افتاد.» بوش همچنین افزود: «امریکا پاره ای شواهد را در مورد عاملان این ماجرا در اختیار دارد، اما تا زمانی که کاملاً مطمئن نشود نامی اعلام نخواهد کرد»^(۴)

همچنین اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم اشغالگر قدس، در اظهارات تازه ای درباره انفجارهای بیروت گفت: «مسئولین سوءقصد به قرارگاه های سربازان امریکایی و فرانسوی در بیروت، دولت سوریه و تروریست هایی هستند که در حمایت حکومت دمشق و با تشویق اتحاد شوروی فعالیت می کنند»^(۵)

درعین حال روزنامه لارپوبلیکا (چاپ ایتالیا) در گزارشی به نقل از یکی از تحلیل گران رادیوی نظامی اسرائیل نوشت: «سوءقصد های روز یکشنبه بیروت خسارت هایی نیز برای اسرائیل به بار آورده است. برای اینکه دولت ریگان در پایان به این نتیجه و درک خواهد رسید که بدون در نظر گرفتن منافع سوریه در لبنان نمی توان کاری کرد. در نتیجه واشنگتن در ابتدا به خشونت رفتار خواهد نمود و پرزیدنت ریگان لحن ضد سوری و روسی به خود خواهد گرفت، اما بعداً امریکایی ها با لحنی آرام تلاش خواهند نمود تا با سوری ها به توافق رسیده و راه سازی بیابند که مانند همیشه توسط اسرائیل طی خواهد شد»^(۶)

ص: ۳۵۲

۱- همان، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو بی بی سی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۳۵، رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۳۴، رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

۶- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۵، ۲۲/۸/۱۳۶۲، روزنامه

خبرگزاری رویتر از لندن امروز در گزارشی که به بررسی روابط ایران و آمریکا از نقطه نظر حادثه بیروت اختصاص داشت اعلام کرد: «خصوصت پوشیده شده میان این دو کشور با حوادث لبنان و خلیج [فارس] دوباره آشکار شد.» به گفته رویتر، قبل از انفجارهای اخیر میزان تحریکات میان دو کشور به علت تحولات جنگ ایران و عراق در حال افزایش بود و این در حالی است که «واشنگتن با توجه به ناراحتی این کشور [آمریکا] از احساس حقارت در بحران گروگان ها و فاجعه تلاش عقیم برای نجات گروگان ها در آوریل ۱۹۸۰ سعی می کرد در گیری خود را با ایران به حداقل محدود کند. ریگان با بی طرف ماندن در جنگ سه ساله ایران و عراق، سیاست جیمی کارتر رئیس جمهور پیش از خود را دنبال کرد.»^(۱)

ص: ۳۵۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۱۸ و ۱۹، لندن - خبرگزاری رویتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

به دنبال تصمیم فرماندهان برای تعویق پنج روزه ادامه عملیات والفجر ۴، امروز فرماندهان قرارگاه خاتم در جلساتی با فرماندهان یگان‌ها درباره موضوعات مختلفی از جمله ارزیابی وضعیت کل عملیات، چگونگی تصرف ارتفاع کانی مانگا، بررسی اجمالی مانورهای مختلف برای ادامه عملیات و آخرین وضعیت لشکرهای ۸ نجف، ۲۵ کربلا- و ۳۱ عاشورا بحث و گفت و گو کردند، همچنین احمد کاظمی مطالبی را درباره با شخصیت علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و محمودی معاون لشکر ۸ نجف که دو روز قبل به شهادت رسیدند، بیان کرد.

عکس یادگاری فرماندهان در مراسم یادبود شهید علی رضائیان در قرارگاه تاکتیکی حمزه حاضران ایستاده از چپ: سیدرحیم صفوی، علی فدوی، محمد باقری و حسن دانایی فر محمد پیشهار، محمد صالحی، نا شناس و محسن رخصت طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ

در اولین جلسه (۱) غلامعلی رشید در ارزیابی آخرین وضعیت عملیات و اقدامات

ص: ۳۵۵

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: علی شمشانی قائم مقام فرماندهی سپاه، غلامعلی رشید مسئول طرح و عملیات قرارگاه خاتم (سپاه)، علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، محمدحسن کوسه چی و احراری فرمانده و قائم مقام فرماندهی لشکر ۲۵ کربلا و حمید سالکی معاون فرمانده قرارگاه مقدم حمزه.

ارتش عراق پس از تصرف ارتفاعات شمال منطقه عملیات (لری، کنگرک و گرمک) به دست نیروهای خودی گفت: سه روز است که دشمن توجه خود را به محور پنجوین و جاده آسفالته پنجوین به نالپاریز معطوف کرده و حدود ۳۰ تانک پشت رودخانه قزلجه مستقر کرده و مدام روی این جاده شلیک می کند. از دو روز پیش هم نیروهای خود را پشت این رودخانه سازمان داده و یک تیپ را مأمور حفاظت از تنگه روکان (حدفاصل ارتفاعات پنجوین و ارتفاعات کانی مانگا) کرده و این تیپ در وسط تنگه آرایش گرفته است.

وی سپس درباره اهداف آتی عملیات و مأموریت یگان ها اظهار کرد: ارتفاع شیخ گزنشین هدف لشکر ۸ نجف و لشکر ۳۱ عاشورا است. لشکر ۱۴ امام حسین (ع) مأمور تصرف ارتفاعات پنجوین است که باید با کمک لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) این کار را انجام دهد و لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیز قرار است ارتفاع ۱۹۰۰ کانی مانگا و تنگه بین ارتفاعات پنجوین و کانی مانگا را تصرف کند. غلامعلی رشید در تکمیل توضیحات خود تأکید کرد: طولانی بودن ارتفاع کانی مانگا (۱۳ کیلومتر) طراحی مانور را مشکل ساخته، چون عراق روی این ارتفاع استحکامات زیادی احداث کرده و اگر وضعیت ارتفاع کانی مانگا بدین صورت نبود این امکان وجود داشت که نیروهایی را از پشت (غرب) این ارتفاع برای تصرف شهر نالپاریز (جنوب غربی ارتفاع کانی مانگا) در نظر گرفت.

محمد ابراهیم همت
فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)

برای تحقق این امر محمد ابراهیم همت که معتقد بود با اجرای مانور احاطه ای می توان دشمن را به محاصره در آورد، پیشنهاد کرد بستن تنگه روکان و ارتفاع ۱۹۰۰ کانی مانگا در مرحله اول عملی نشود و در عوض هم زمان با اجرای عملیات برای تصرف ارتفاع شیخ گزنشین (بخش شمالی ارتفاع کانی مانگا)، در جنوب منطقه عملیاتی نیز بخشی از ارتفاع سورن تصرف شود تا عقبه دشمن مورد تهدید قرار بگیرد و پس از آن در مرحله بعد نیروها برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۰ و بستن تنگه روکان وارد عمل شوند. این طرح به دلیل کمبود نیرو، نبود عقبه در منطقه سورن و زمان بر بودن آن، مورد موافقت تصمیم گیران قرارگاه خاتم به ویژه غلامعلی رشید قرار نگرفت و قرار شد فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) منطقه را از

نزدیک ببیند و سپس نظر خود را برای تصرف کانی مانگا ارائه دهد. (۱)-(۲)-(۳)

بدین ترتیب هرچند اهداف ادامه عملیات، تصرف ارتفاع کانی مانگا و شهرک نالپاریز در جنوب غربی این ارتفاع بود، در گفت و گوهای فرماندهان در این جلسه موضوع تصرف ارتفاع سورن و به تبع آن گسترش عملیات به سمت شانه دری، دوله سور و سیدصادق در جنوب منطقه عملیاتی نیز مطرح شد. زمان بر بودن اجرای عملیات در سورن و فرارسیدن فصل سرما و بارندگی، نبود نیروی کافی و پایان یافتن مأموریت نیروهای موجود و همچنین نبود جاده تدارکاتی در سورن از جمله مشکلات این طرح بود.

از سوی دیگر، اختلاف نظرهایی نیز درباره تصرف کانی مانگا وجود داشت؛ برخی فرماندهان سپاه همچون محمدابراهیم همت و مهدی باکری معتقد بودند که برای تصرف این ارتفاع باید از سمت شرق آن اقدام کرد، ولی سرهنگ صیاد شیرازی عقیده داشت با بهره گیری از جاده سراسری موجود در غرب کانی مانگا، می توان از این ارتفاع تا نالپاریز پیشروی و جاده را در این منطقه قطع کرد، در آن صورت ارتفاع کانی مانگا نیز سقوط خواهد کرد. البته تاکنون این مباحث در حد کلیات و به عنوان یک ایده مطرح شده است و تصمیم گیری برای طرح نهایی احتیاج به شناسایی، برآورد نیرو و توجه اکید به گذشت زمان و تغییرات جوی از نظر سرما و بارندگی دارد.

امروز همچنین علی شمخانی و غلامعلی رشید جلساتی نیز با کوسه چی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا و احراری جانشین وی و نیز احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، برگزار کردند. در جلسه با مسئولان لشکر ۲۵ کربلا درباره وضعیت عمومی و ادامه مأموریت این یگان و واگذاری خط پدافندی آن به تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان ارتش گفت و گو شد و با آنکه کوسه چی اعلام کرد مأموریت نیروهای لشکر ۲۵ پایان یافته است، علی شمخانی با اشاره به تداوم عملیات از وی خواست نیروهای باقیمانده لشکر را برای اجرای یک مرحله دیگر از عملیات سازماندهی کند. شمخانی در این باره گفت: هدف ما گرفتن شانه دری، سیدصادق و تهدید سلیمانیه است. ما در اینجا عملیات را باز کرده ایم، پس باید ادامه بدهیم. این جنگ، ادامه دارد و بی وقفه است. وی در پاسخ به اظهارات احراری در مورد اتمام مأموریت نیروهای داوطلب نیز تأکید کرد: لشکر شما در این عملیات ضعیف عمل کرده است، شما به طور قطع روی سورن عمل خواهید کرد، اما بستگی به توانتان دارد، از بانی بنوک تا سورن مأموریت شماست بروید و با تمام قوا کار کنید. (۴)

ص: ۳۵۷

۱- البته روز قبل نیز سرهنگ صیاد شیرازی طرح مشابهی را ارائه داده بود بدین ترتیب که با چشم پوشی از ادامه عملیات در پنجوین، عملیاتی در جنوب در محور سورن و عملیاتی از سمت غرب به سمت جاده شانه دری - سیدصادق اجرا شود و از شمال نیز از غرب کانی مانگا نیروها برای تصرف نالپاریز اقدام کنند. (سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش عملیات قرارگاه خاتم، راوی: داود رنجبر، صص ۹۴ و ۹۵)

۲- سند شماره ۴۲۴۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۶۵)، داود رنجبر، صص ۹ - ۱.

۳- سند شماره ۴۲۴۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۶۵)، داود رنجبر، صص ۹ - ۱.

۴- همان؛ و- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۶۱.

احمد کاظمی ہم در جلسہ ای جداگانہ با علی شمخانی و غلامعلی رشید از آخرین وضعیت یگان تحت امر خود گزارش داد. وی ضمن اشاره به آمادگی روحی نسبی لشکر ۸ نجف، از کمبود نیروی تک ور و همچنین کمبود نیروی کادر گله مند بود. کاظمی گفت: بسیجی هایی از لنجان سفلی و نجف آباد داریم که پنج ماه است در لشکر مانده اند و گفته اند تا هروقت شما بگوئید ما ایستاده ایم. این بچه ها واقعاً فداکار و ایثارگر هستند و باوجود آنکه یکی از گردان های این لشکر در گرمک ۴۰ نفر شهید داده اند، ولی همچنان برای ادامه عملیات اشتیاق دارند.

فرمانده لشکر ۸ نجف در ادامه این جلسہ درباره علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و محمودی معاون فرمانده لشکر ۸ نجف، که دو روز پیش به شہادت رسیدند، مطالبی بیان کرد. وی درمورد روحیات فرمانده قرارگاه مقدم حمزه گفت: رضائیان اصلاً در این عالم نبود، جدّاً هر حرفی را می زد اول به قلب خود رجوع می داد و بعد حرف می زد، یعنی با خودش کلنجار می رفت که آیا این حرف را برای خدا می زنم یا نه. او واقعاً استادی برای ما بود. هیچ نمازی نبود که بخواند و گریه نکند. احمد کاظمی همچنین در توصیف شهید محمودی و ابعاد ناشناخته شخصیت او اظهار کرد: «محمودی یک حسن باقری دیگری بود. اگر برادر رشید او را می شناخت نمی گذاشت با ما باشد حتماً از ما می گرفت و در رده های بالاتر به کار می گرفت. این بچه چقدر ایمان داشت. یک جوان عارفی بود. ۴۰۰، ۵۰۰ حدیث در حافظه اش بود. خیلی شجاع، با ایمان و با اخلاق بود. اصلاً خودم را قابل نمی دیدم که با او هم کلام بشوم. واحد تخریب ما را او تشکیل داد و این واحد ما با تأثیرپذیری از او از معنویت بالایی برخوردار است. عظمتی داشت. بی سابقه ترین فردی بود که من در جنگ دیده بودم. هیچ وقت با نیروها ولو اگر خلاف هم کرده بودند برخورد زنده نمی کرد. نامه می نوشت و تذکر می داد که در جبهه اسلام نباید چنین باشد.»

در ادامه جلسہ، احمد کاظمی درخواست کرد که باتوجه به نبود نیروی کافی، شهید یا زخمی شدن کادرهای فرماندهی و همچنین پایان مأموریت نیروهای بسیجی، لشکر ۸ نجف در مرحله بعدی عملیات وارد عمل نشود تا بتواند به امر بازسازی بپردازد. علی شمخانی و غلامعلی رشید با این شرط که بازسازی لشکر بیش از یک هفته طول نکشد، با این پیشنهاد موافقت کردند.

در پایان این جلسہ، کاظمی پذیرفت که در صورت نیاز، به لشکر ۳۱ عاشورا در تصرف شمال ارتفاع کانی مانگا (شیخ گزنشین) کمک کند. (۱)

عصر امروز نیز برای تعیین مانور لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، جلسہ ای در قرارگاه خاتم در دره تفی برگزار شد. در این جلسہ محمدابراهیم همت که پس از برگزاری جلسہ صبح برای

ص: ۳۵۸

شناسایی به منطقه کانی مانگا رفته بود، با توجه به مشاهدات خود از منطقه اعلام کرد که ارتفاع کانی مانگا سه هدف دارد (۱۹۰۰ - ۱۹۰۴) و می توان از جاده شیخ گزنشین تا جنوب این ارتفاع را با سه فلش و به کارگیری ۶ گردان تصرف کرد.

فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) پیشنهاد کرد لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز تنگه روکان و یال مسلط به تنگه (شاخ شوکت) را تصرف کند. ولی شمخانی تأکید داشت که تصرف تنگه و ارتفاعات چپ و راست آن برعهده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) باشد و یگان دیگری در این منطقه به کار گرفته نشود.

محمدابراهیم همت در پاسخ به این پیشنهاد گفت: وقتی ارتفاع ۱۹۰۰ (قله جنوبی کانی مانگا) تصرف شد می توان با استفاده از این موفقیت، نیرویی را از روی این ارتفاع با مأموریت بستن تنگه به روی یال انتهایی کانی مانگا فرستاد تا هم جاده پنجوین به شانه دری و هم تنگه را تصرف کند. بدین ترتیب عقبه دشمن در این منطقه بسته می شود. (۱)

در ادامه این جلسه مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا نیز در قرارگاه حضور یافت، او با شکایت از طولانی شدن عملیات و خستگی نیروها گفت: بعضی گردان های لشکر سه ماه است که در منطقه هستند و از نظر جسمی تحلیل رفته اند. تعدادی هم که شهید یا زخمی شده اند، آنها می خواهند پایان مأموریت بگیرند و ترخیص شوند. ولی اگر با آنها صحبت کنیم و وضعیت عملیات را برایشان بازگو کنیم شاید تا عملیات چند روز آینده هم بتوانیم آنها را در منطقه نگاه داریم. وی سپس قول داد که با سازماندهی مجدد نیروها در عملیات پیش رو ارتفاع شیخ گزنشین را تصرف کند. (۲)

ص: ۳۵۹

۱- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۶ و ۶۷.

۲- در میان گفت و گوهای فرماندهان در این جلسه، مهدی باکری چندین بار با حالت رقت از نیروهای این لشکر حرف زد به نحوی که رابطه عاطفی و صمیمانه بین او به عنوان فرمانده و نیروهای تک ور بسیجی کاملاً آشکار بود. وی در مقابل اصرار مسئولان قرارگاه خاتم برای آماده کردن نیروها در عملیات آینده گفت: قرار است راجع به تصفیه حساب و مرخصی با نیروها صحبت کنم و حالا ببینیم چه تعدادی برای عملیات می مانند، ولی مسئله این است که وقتی نیروها یک عملیات انجام می دهند مخصوصاً در کوهستان، توان جسمی آنها پایین می آید و در خودشان احساس ضعف بدنی می کنند. هرچقدر هم به آنها برسیم کار درست نمی شود. وی در پاسخ به این گفته غلامعلی رشید که با آنها طوری صحبت کن که بتوانند تا ۱۰ روز دیگر بمانند، گفت: الان هم طوری صحبت می کنیم که بیچاره ها احساس گناه می کنند، آنها این همه زحمت کشیده اند و آخرش هم خودشان را بدهکار می دانند. تعدادی از آنها زن و بچه دارند، تعدادی روستایی هستند، سه چهار ماه است که مانده اند اینها آدم های زحمت کشی هستند. پس از اینکه یکی از حاضران پیشنهاد داد شما کار مشابه امام حسین (ع) را در شب عاشورا برایشان تکرار کن، چراغ ها را خاموش کن و بگو هر که می خواهد برود، باکری گفت: انصاف نیست، آنها همان قدر که نسبت به مسائل لشکر و جنگ آگاهی دارند عمل می کنند. (سند شماره ۴۲۴۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا، نوار شماره ۱۲۹۶۶، ۵/۸/۱۳۶۲)، داود رنجبر، صص ۲۷ و ۲۸)

پس از آن مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز که در جلسه حاضر شده بود در مورد منطقه واگذار شده به این یگان (بخشی از ارتفاعات پنجوبین) و راهکارهای عملیاتی موجود در منطقه توجیه شد و مقرر گردید با تکمیل شناسایی های خود طرح مانور این یگان را به قرارگاه ارائه دهد. (۱)

۱

نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عمق خاک عراق به مواضع نظامیان این کشور حمله کردند، در همین حال سپاه مریوان از اشتیاق جاش های عراقی (۲) برای همکاری با گروه های کرد مخالف دولت عراق خبر داد.

در ادامه عملیات های اخیر نیروهای ستاد عملیات جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در استان سلیمانیه عراق و عقبه های منطقه عملیاتی والفجر ۴ علیه مواضع دشمن، امروز هم یک گروه گشتی این ستاد به مقر ایست بازرسی بین شهر خرمال و آبادی رستم بیگ در استان سلیمانیه عراق حمله کرد. در این عملیات ۲ تن از نیروهای عراقی کشته و ۴ تن نیز زخمی شدند. (۳)

در این حال سپاه پاسداران مریوان در نامه ای به سپاه کردستان از اشتیاق نیروهای جاش عراقی برای پیوستن به گروه های کرد مخالف دولت عراق خبر داد. طبق اعلام سپاه مریوان، یک گروه ۹۰ نفری از جاش های عراقی همراه خانواده و ۱۴ قبضه اسلحه به نیروهای قیاده موقت (بازرانی ها) پیوسته اند. همچنین ۱۵ نفر از حزب سوسیالیست عراق که از گروه های مخالف رژیم عراق هستند به علت ضعف تشکیلاتی حزب سوسیالیست، از این حزب جدا شده و به قیاده موقت ملحق گشته اند. (۴)

۲

در حملات هوایی و توپخانه ای عراق علیه شهرها و مناطق مرزی ایران ۳ تن شهید و تعدادی مجروح شدند و خساراتی به بار آمد.

امروز توپخانه های عراق مناطق گمرک، دیری فارم، راه آهن، پاسگاه زید و جزیره مینو در استان خوزستان را هدف قرار دادند که در نتیجه یک تن شهید و ۹ تن نیز زخمی شدند و ۳۷ اصله درخت خرما در جزیره مینو از بین رفت. (۵)

ص: ۳۶۰

۱- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۶ و ۶۷؛ و- سند شماره ۴۲۲۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۹)، صص ۳، ۴، ۱۰ و ۱۱.

۲- جاش در اصطلاح، به نیروهای کرد محلی گفته می شد که توسط دولت عراق مسلح شده و حقوق دریافت می کردند. ارتش عراق این نیروها را در مناطق غیرحساس نظامی همچون مناطق پدافندی یا در حملات علیه نیروهای کرد مبارز عراقی به کار می گرفت.

۳- سند شماره ۲۰۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۴۸۶۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مریوان به اطلاعات کردستان، ۵/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۲۹۱۰۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲.

در آبادان نیز بر اثر آتش توپخانه های دشمن ۳ منزل مسکونی طعمه حریق شد(۱).

همچنین در حمله بالگردهای توپ دار عراقی به روستای دره تفی در شمال غربی مریوان، ۲ تن از اهالی این روستا شهید و عده ای نیز زخمی شدند.(۲) ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۶۲ خود ضمن اعلام خبر این حمله، هدف عملیاتی مزبور را نظامیان ایران اعلام کرد.(۳)

۱

در جریان اقدامات عناصر گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان، ۱۱ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند و تعدادی نیز گروگان گرفته شدند. در همین حال امروز در میاندوآب مراسمی در براءت از گروه های ضدانقلاب برپا شد.

در یک درگیری که در روستای نجف آباد در غرب محور سنندج - کامیاران، بین نیروهای خودی و افراد هیز شریف زاده وابسته به حزب دمکرات ایران رخ داد، یکی از افراد این حزب کشته و ۲ نفر نیز دستگیر شدند. از این افراد ۳ قبضه اسلحه و یک دوربین نظامی به دست آمد.(۴)

در حادثه مشابهی نیروهای تأمین جاده با افراد مسلح ضدانقلاب در روستای دارساوین (واقع در ۱۵ کیلومتری شرق سردشت) درگیر شدند که در جریان آن یک سرباز شهید شد.(۵)

در منطقه عمومی سرو در شمال غربی ارومیه نیز عناصر ضدانقلاب به یک پایگاه ژاندارمری حمله کردند. در درگیری دوساعته نیروهای پایگاه با مهاجمان فرمانده پایگاه زخمی شد. از تلفات مهاجمان خبری گزارش نشده است.(۶) در درگیری دیگری در همین منطقه بین نیروهای ژاندارمری و افراد گروه های مسلح غیرقانونی یک سرباز زخمی شد.(۷)

در شهر بوکان نیز افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب با تیراندازی به سمت خودروی فرمانده سپاه این شهر وی را مجروح کردند.(۸)

امروز همچنین یک تراکتور متعلق به پایگاه انزال در شمال ارومیه و یک خودرو در جنوب محور سنندج - مریوان در حوالی روستای آویهنک، بر اثر برخورد با مین هایی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند منهدم شدند. این حوادث یک شهید و ۶ زخمی برجای گذاشت.(۹)

از سوی دیگر در ادامه اعلام حمایت مردم شهرهای مختلف کردنشین از اطلاعیه مشترک دادستانی انقلاب، سپاه پاسداران و استانداری کردستان و آذربایجان غربی، که در آن بر بازگشت افراد مسلح غیرقانونی به جامعه و اظهار ندامت از اعمال گذشته تأکید شده بود،(۱۰) امروز هم در میاندوآب مراسمی در این رابطه برگزار شد. در پایان این مراسم که با راه پیمایی مردم و

ص: ۳۶۱

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- سند شماره ۴۵۰۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۰۷۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سمعی بصری اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱.

- ۴- سند شماره ۳۳۹۸۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان (فرمانداری سقز)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ناحیه کردستان به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۶۶۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۲.
- ۶- همان، ص ۱.
- ۷- سند شماره ۱۱۳۱۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن خبرنامه قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۵، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲۳.
- ۸- سند شماره ۸۰۷۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۸/۱۳۶۲.
- ۹- سند شماره ۱۱۳۱۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۴؛ و- سند شماره ۸۹۳۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۴۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۴.
- ۱۰- به روزشمار ۳/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

روحانیون شیعه و سنی انجام شد، یکی از روحانیون اهل تسنن درباره لزوم وحدت مذاهب و انزجار از عملکرد گروه های مسلح غیرقانونی سخنرانی کرد. در همین حال عده ای از افراد حزب دمکرات کردستان پس از راه پیمایی، شبانه با حمله به روستاهای سنی نشین قره گل، حاجی آباد، حاجی لک و ساری قمیش در جنوب میاندوآب، تعدادی از اهالی این روستاها را که در راه پیمایی شرکت کرده بودند دستگیر کرده و به گروگان بردند.^(۱)

۱

با اتمام مرحله دوم عملیات والفجر ۴، امروز تعدادی از رسانه های خارجی به طور تلویحی به موفقیت این مرحله از عملیات اذعان کردند. یکی از دلایل این امر، تداوم تهدیدات عراق به حملات بیشتر علیه اهدافی در عمق خاک ایران می باشد. خبرگزاری یونایتد پرس از بیروت با اشاره به گزارش رادیو تهران مبنی بر عبور نیروهای ایرانی از رودخانه قزلجه در نزدیکی دشت پنجوین اعلام کرد: «عراق هنوز هیچ گونه اظهارنظر فوری در مورد این ادعای ایران به عمل نیاورده و گزارشی مستقل که مؤید این پیشروی باشد در دست نیست.» یونایتد پرس افزود: «ایران حمله والفجر ۴ خود را از پنجشنبه گذشته آغاز کرده و علی رغم گزارشات عراق مبنی بر ناموفق بودن این حملات همچنان به ادعایشان در مورد پیروزی های نظامی در این حمله ادامه می دهند.»^(۲)

در همین حال ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود همانند روزهای قبل ضمن اشاره به «مقاومت سرسخت» نظامیان عراقی و کسب «پیروزی های جدید» در مناطق مختلف نبرد مدعی شد ایران از آغاز عملیات والفجر ۴ متحمل تلفات بسیاری شده است.^(۳) (۲۰) در این مورد رادیو بی بی سی در گزارشی گفت: «در جنگ خلیج فارس عراق ادعا می کند که از یکشنبه پیش که ایران آخرین حمله خود را با نام رمز والفجر ۴ آغاز کرد،^(۴) نیروهای عراقی بیش از ۲۰ هزار ایرانی را کشته اند. اما از گزارش هایی که از هر دو طرف می رسد چنین برمی آید که ایران در حال تحکیم موضعی است که ظرف هفته گذشته در نزدیکی شهر پنجوین عراق به دست آورده است.» بی بی سی به نقل از ویلیام ریو از بخش شرقی این رادیو افزود: «از گزارش های دو طرف چنین برمی آید که پس از مرحله اول حمله والفجر ۴ جنگ فروکش کرد. پس از آن ایران دیروز اعلام کرد که در ادامه آنچه که ایران مرحله دوم حمله می نامد، نیروهای ایران توانسته اند چهارصد نفر از افراد دشمن را بکشند یا زخمی کنند و از رود قزل جو [قزلجه] در

ص: ۳۶۲

۱- سند شماره ۲۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات تحقیقات نخست وزیری، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه میاندوآب به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳، بیروت - خبرگزاری یونایتد پرس، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیو صوت الجماهیر، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- گزارش بی بی سی ظاهراً به مرحله دوم عملیات والفجر ۴ اشاره دارد که از روز دوشنبه ۲/۸/۱۳۶۲ آغاز شد.

شمال غربی شهر پنجوین عراق بگذرند. درعین حال عراق که به نظر می رسد در بخش شمالی جبهه در برابر حمله ایران عقب نشسته است کوشیده است در جای دیگری ابتکار عمل را به دست بگیرد.» گفتنی است این ابتکار عمل چنان که از گزارش بی بی سی برمی آید با تهدید اخیر صدام مبنی بر «حمله به هدف هایی در عمق قلمرو ایران» ارتباط دارد.^(۱)

در این زمینه گزارش خبرگزاری رویتر از بحرین نیز به گسترش تهدیدات عراق از جمله هشدار به کشتی ها برای خودداری از ورود به منطقه بندر امام خمینی، اخطار به ژاپن در مورد حمله به مجتمع پتروشیمی در حال احداث در این بندر و نیز تهدید به انهدام تأسیسات نفتی ایران در خارک اشاره دارد^(۲). رادیو امان نیز به نقل از شماره امروز روزنامه عراقی الجمهوریه اعلام کرد که «ضربات اخیر عراق در عمق خاک ایران یکی از ابزارهای این کشور در جهت سرکوب تجاوزات رژیم ایران به خاک عراق است.» به نوشته این روزنامه، «عراق بخشی از ابزارهای خود را علیه ایران به کار برده است و این کشور ابزارهای دیگری و با قدرت بیشتری در دست دارد.»^(۳) رادیو امان همچنین از قول یک افسر بلندپایه عراقی گفت: «رژیم ایران بخشی از نیروهای خویش در جبهه های جنگ را به منطقه شمالی گسیل داشته است تا دست به تعرض های تازه ای در مرزهای شمالی عراق بزند.»^(۴)

امروز همچنین برخی رسانه های خارجی اظهارات دیروز فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران را در رد احتمال مین گذاری عراق در آب های نزدیک بندر امام خمینی منعکس کردند. رادیو بی بی سی به نقل از ناخدا اسفندیار حسینی اعلام کرد: «عراق چنین ادعایی کرده برای اینکه [بر آنچه] وی شکست عراق در جبهه شمالی جنگ می نامید، سرپوش بگذارد.»^(۵)

۱

برخی رسانه های غربی بدون توجه به تلفات زیاد غیرنظامیان در حمله موشکی عراق به بهبهان به نقل از منابع خبری ایران به بازتاب این واقعه پرداختند. در همین حال، رسانه های عربی منطقه حتی از پخش خبر این حادثه نیز خودداری کردند.

خبرگزاری فرانسه در این باره گزارش داد: مطبوعات ایران اعلام کردند بر اثر پرتاب موشک به بهبهان و مسجد سلیمان (جنوب ایران) دست کم ۹۵ غیرنظامی کشته و ۴۰۵ تن دیگر مجروح شده اند.

روزنامه کیهان نوشته است یکی از دو موشکی که در بهبهان پرتاب شده است به یک مدرسه پسرانه در لحظه ای که دانش آموزان در مدرسه بودند اصابت کرده است. در این شهر که

ص: ۳۶۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۸، رادیو بی بی سی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۶ و ۱۷، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۳۴، رادیو امان، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- همان.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۸، رادیو بی بی سی، ۵/۸/۱۳۶۲.

در دشت خوزستان واقع شده است، تا بامداد امروز که عملیات نجات و خاک برداری ادامه داشته، ۹۵ جسد شمارش شده است. بر اثر اصابت این دو موشک بیش از ۴۰۰ تن زخمی و بیش از ۱۰۰ خانه ویران شده اند.

در شهر مسجدسلیمان که قبلاً مورد اصابت موشک ها قرار گرفته است، براساس آمار اولیه فقط ۱ نفر کشته و ۵ تن دیگر مجروح شده اند. به نوشته مطبوعات، دو موشک پرتاب شده در این شهر به مناطق کم جمعیت اصابت کرده است. این دو شهر در منطقه چاه های نفتی ایران در خوزستان واقع شده اند. وزارت نفت ایران در پاسخ سؤال خبرگزاری فرانسه اعلام کرده است که هیچ گونه تأسیسات مهم نفتی در این شهرها وجود ندارد و همانند شهرهای دیگر فقط چند واحد کوچک توزیع محلی در این منطقه وجود دارد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از نوع واکنش و نحوه انعکاس خبر حمله موشکی عراق به شهرهای بهبهان و مسجدسلیمان در رادیو های غربی و منطقه ای چنین گزارش داد:

رادیو امریکا در ساعت ۶:۳۰ بخش فارسی خود درباره حمله موشکی به دو شهر خوزستان خبری را بدین شرح پخش کرد: در صحنه جنگ خلیج فارس ایران اعلام کرد که دو شهر ایرانی مورد حمله موشک های عراقی قرار گرفته است. به گفته مقامات رژیم جمهوری اسلامی، در بهبهان بر اثر اصابت موشک های عراقی ۷۷ تن کشته و ۴۰۰ نفر زخمی شدند.

یک موشک زمین به زمین نیز شهری در نزدیکی بهبهان را هدف قرار داد که از تلفات جانی و خسارات به بارآمده بر اثر آن گزارشی داده نشده است. در این حال اعلامیه های جنگی از ادامه زدو خورد در اطراف شهر پنجوین عراق خبر می دهد و ایران ادعا می کند که تپه راهبردی دیگری را به تصرف خود درآورده است.

رادیو امریکا در بخش عربی بامدادی خود خبر یا گزارشی را درباره حمله موشکی عراق به شهرهای مسکونی ایران پخش نکرد.

رادیو بی بی سی در بخش های فارسی و عربی به نقل از صدای جمهوری اسلامی به آمار شهدا و مجروحان حمله موشکی عراق به شهر بهبهان اشاره کرد و افزود هنوز از تلفات و ضایعات احتمالی این حمله در مسجدسلیمان گزارشی در دست نیست.

رادیو مسقط در بخش عربی ساعت ۶:۳۰ خود فقط اطلاعیه نظامی رژیم بعثی صهیونیستی عراق را پخش کرد و هیچ گونه اشاره ای به حمله وحشیانه موشکی به شهرهای بهبهان و مسجدسلیمان نکرد.

بخش عربی رادیو رژیم اشغالگر قدس نیز ساعت ۸ خبری در مورد حمله موشکی دیروز صدامیان به شهرهای مسکونی ایران پخش نکرد.

راديو های عرب زبان حوزه خليج فارس؛ از جمله کويت، دوبي، رياض و قاهره در بخش های مختلف خبری بامدادی خود اشاره ای به حمله وحشیانه موشکی عراق به شهرهای مسکونی ايران نکردند.

بخش انگلیسی راديو بی بی سی فقط در دو بخش خبری ساعت ۲۲:۳۰ شب گذشته و ۱:۳۰ بامداد امروز خبرهای مشابه بخش فارسی و عربی پخش کرد.

بخش انگلیسی راديو امريکا نیز در ساعت ۹:۳۰، خبر حمله موشکی را همراه خبر محاصره پنجوين و اظهارات فرمانده نيروی دریایی ارتش ايران درباره پوچ بودن ادعای رژیم عراق مبنی بر مین گذاری اطراف بندر امام خمینی پخش کرد.

دیگر راديوهای انگلیسی زبان همانند دوبي، سوئیس، ژاپن، مسکو و اسرائیل هیچ خبری را در این رابطه پخش نکردند. (۱)

۱

در ادامه بازتاب حملات موشکی اخير عراق به شهرهای مسجدسلیمان و بهبهان، خبرگزاری رویتر امروز در گزارشی افزایش تهدیدات عراق را واکنشی به تهاجم نظامی اخير ايران عنوان کرده و افزود: تنها اقدامی که عراق مسئولیت آن را در پاسخ به حمله زمینی ايران و گلوله باران ادعا شده علیه شهرهای مرزی خود نمی پذیرد استفاده از سلاح های شیمیایی در جنگ است. (۲)

امروز همچنین سفارت جمهوری اسلامی ايران در لندن به بهانه حملات اخير عراق به مناطق غیر نظامی ايران، یک نشست مطبوعاتی با حضور خبرنگاران رسانه های انگلیس در محل سفارت برگزار کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، صرف نظر از موضوع این نشست، یکی از خبرنگاران سؤالی را در مورد ادعای مین گذاری در آب های نزدیک بندر امام خمینی و نیز غرق سه کشتی ایرانی در آبراه خليج فارس مطرح کرد که در پاسخ گفته شد: «طبق معمول این اولین بار نیست که رژیم عراق چنین ادعاهایی می کند. رژیم عراق هر وقت که در میدان های جنگ از رزمندگان اسلام شکست می خورد دست به چنین دروغ پردازی هایی می زند.» مسئولان ایرانی حاضر در این نشست همچنین درباره احتمال بسته شدن تنگه هرمز از سوی ايران اظهار کردند: «جواب همان است که امام خمینی گفته اند. یعنی اگر غرب به صدام کمک کند، تنگه هرمز را خواهیم بست و غرب رنگ نفت را نخواهد دید.» (۳)

ص: ۳۶۵

-
- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۵/۸/۱۳۶۲.
 - ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، نشریه شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

فضای عمومی کشور همچنان تحت تأثیر حملات اخیر عراق به مناطق مسکونی به ویژه اصابت موشک به یک مدرسه راهنمایی در بهبهان است. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، ارگان‌ها و نهادهای مختلف در سطح کشور و نیز شخصیت‌های سیاسی و مذهبی با انتشار اطلاعیه و ایراد سخنرانی اقدام عراق در حملات هوایی و موشکی علیه شهرهای ایران را محکوم کردند.

آیت الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور در دیدار با حجت الاسلام والمسلمین باریک بین نماینده امام و امام جمعه قزوین و نیز فرماندار و جمعی از مسئولان نهادها و ادارات دولتی و اعضای حزب جمهوری اسلامی شهرستان‌های قزوین، دشت‌گران و گنبد با اشاره به فشارها و اقدامات مختلف انجام شده با هدف شکست انقلاب، از جمله تحریک عراق به جنگ علیه ایران، اظهار کرد: «اکنون ببینید که این دشمن در کمال عجز خود چگونه موشک‌هایش را بر سر مردم بی‌گناه شهرهای مسجدسلیمان و بهبهان و در میان مدارس و خانه‌های آنان فرود می‌آورد. اینها دلیل بر چیست و چه علتی دارد که حاکم روسیاه بغداد صریحاً اعلام می‌دارد که ما در مقابل حملات ایران مستقیماً شهرهای مسکونی را بمباران می‌کنیم. این مسئله جز عجز او چیز دیگری نمی‌تواند باشد.»

رئیس‌جمهور با بیان اینکه «بزرگ‌ترین دشمن ما یعنی آمریکا در سراسر دنیا گرفتار شده و به هر طرفی که می‌رود آگاهی ملل همچون خاری در بدن او فرو می‌رود»، افزود: «ضربه‌ای که در لبنان بر آمریکا وارد شد ضربه‌ای زایل‌نشدنی است و این تازه یک نمونه از آن است که آیا این مورد ما را امیدوار نمی‌کند که کید الهی بر همه این کیدها فائق خواهد آمد؟» آیت‌الله خامنه‌ای همچنین با توجه به درپیش بودن انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی ابراز امیدواری کرد که انتخابات آینده مجلس «از موفق‌ترین و منورترین انتخابات» کشور باشد. (۱)

حجت‌الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس‌مجلس شورای اسلامی نیز در سخنانی در جلسه علنی امروز مجلس با اشاره به حمله موشکی عراق به شهر بهبهان گفت: «این جنایت جدید صدام که می‌تواند برای ارضاء حس پست انتقام‌جویی آمریکا و فرانسه عمل شده باشد که آنها به ناحق جمهوری اسلامی را متهم کرده بودند و نشان حرکت‌های جنون‌آمیز آخر عمر هر دیکتاتوری به حساب می‌آید، باید بر روحیه ملت ما و عزم و اراده رزمندگان ما تأثیر مثبت بگذارد و ما با دیدن چنین مظاهری از سفاکی و خونریزی و بی‌رحمی و ندیده گرفتن معیارهای انسانی و نظامی دشمن خودمان را بهتر بشناسیم و برای قلع و قمع این سفاکان از منطقه نسبت به گذشته عازم‌تر و جدی‌تر باشیم.» وی سپس اضافه کرد: «ان شاء الله»

ص: ۳۶۶

همان طور که رویه ما بوده است از طریق جنگ و در میدان های نبرد و با بازوی توانمند رزمندگانمان جواب این جنایات را می دهیم.» (۱) - (۲)

علاوه بر این میرحسین موسوی نخست وزیر هم امروز پس از بازگشت از کره شمالی در گفت و گویی به حملات هوایی و موشکی عراق به مناطق مسکونی چند شهر کشور پرداخته و گفت: «ما از صدام جز این انتظار نداریم، اما قدرت هایی که پشت سر صدام چهره خود را پنهان کرده اند باید بدانند که حمایت آنان از صدام نفرت ملت ما را از آنان بیشتر می کند و سزای این اعمال را خواهند چشید.» وی افزود: «ملت ما به خوبی می داند که انتخاب این شهرها نمی تواند بدون اجازه آنان باشد و وقتی که ما در سطح جهانی برای خرید فشنگ و مهمات خود در مضیقه هستیم همه می دانند که میگ های ۲۵ و موشک های ۹ متری و سوپراتانداردها جز به دستور اربابان جنایتکار صدام نمی تواند قابل استفاده باشد.» نخست وزیر خاطر نشان کرد: «اگر تمام مملکت ویران شود و آجری بر روی آجری باقی نماند، ما به جنگ ادامه خواهیم داد چرا که صدام در منطقه ماندنی نیست و برای آنکه ریشه تجاوز خشکانده شود ما این رژیم را سرنگون خواهیم کرد.» (۳)

امروز همچنین از سوی آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، هیئتی به سرپرستی محسن دعاگو معاون وزارت آموزش و پرورش، برای شرکت در مراسم تشییع پیکر شهدای حمله موشکی و نیز بازدید از مناطق آسیب دیده و مجروحان این حادثه عازم بهبهان شد. در همین حال، کمک رسانی به آسیب دیدگان در حملات موشکی اخیر همچنان ادامه دارد. در این زمینه امروز جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی یک اکیپ امدادی مجهز شامل ۱۲۱ پزشک، پزشکیار و بهیار همراه یک اتاق عمل سیار، ۲۴ امدادگر، ۲۴ دستگاه آمبولانس و سایر امکانات و وسایل مورد نیاز را به منظور امداد رسانی به آسیب دیدگان به دو شهر مسجد سلیمان و بهبهان اعزام کرد.» (۴)

ص: ۳۶۷

۱- حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت روزانه خود ضمن توصیف فضای امروز مجلس که متأثر از حملات عراق به مناطق مسکونی ایران بود، نوشته است: نمایندگان با امضاء نامه ای خواستار آن شدند که «اسرای عراقی را به شهرهای واقع در شعاع عملکردی موشک های عراقی ببرند.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، صص ۲۷۰ - ۲۶۹). در مورد سرنوشت این نامه - که هیچ گاه انتشار عمومی پیدا نکرد - توضیحی در خاطرات روزنوشت رئیس مجلس داده نشده است، اما مطرح شدن این تقاضای غیرمعمول نمایندگان حاکی از اوضاع ملتهب و نیز فشارهای موجود برای پیگیری سیاستی تلافی جویانه و بازدارنده در برابر حملات عراق علیه مناطق غیرنظامی ایران است. اهمیت این نکته از آن رو است که تداوم همین فشارها در سال ۱۳۶۳ موجب اتخاذ سیاست جدید ایران با عنوان "مقابله به مثل" و شکل گیری پدیده ای تحت عنوان "جنگ شهرها" شد، با این تفاوت که ایران در هیچ مرحله ای از وقوع جنگ شهرها آغازکننده آن شناخته نمی شد.

۲- روزنامه کیهان، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۴- همان، ص ۱۱.

نخست وزیر در بازگشت از کره شمالی از تمدید قراردادهای گذشته با این کشور خبر داد. موسوی در تشریح نتایج و اهداف سفر سه روزه خود به کره شمالی گفت: «ما با کره در شرایط جنگی دارای روابط ویژه ای هستیم زیرا این کشور از معدود کشورهایی بود که ما در آن شرایط توانستیم مقداری از سلاح و مهمات مورد نیاز خود را از طریق آنان به دست آوریم.» وی افزود: «در این سفر قراردادهای گذشته تمدید و در رابطه با مسائل اقتصادی به نتایج مطلوبی دست یافتیم و زمینه مناسبی را برای ادامه روابط مشترک سیاسی و اقتصادی به وجود آوردیم.» نخست وزیر همچنین یادآور شد: «کره شمالی کشوری است که در جنگ با امپریالیسم صدمات فراوانی دیده است و موضع این کشور بسیار استقلال طلبانه است.» (۱)

مشورت های رسمی در شورای امنیت سازمان ملل در مورد قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق در حالی دنبال می شود که وزارت امور خارجه ایران در بیانیه ای پذیرش هر گونه قطعنامه شورای امنیت را بدون تصحیح مواضع گذشته این شورا و محکومیت عراق غیرممکن اعلام کرد.

به گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه های امروز صبح پاریس اعلام کردند: در طرح پیشنهادی فرانسه بعد از اصلاحاتی که با پیشنهاد امریکا، انگلیس و هلند انجام گرفت از دبیرکل سازمان ملل خواسته شده «گفت و گو با ایران و عراق بر سر گسیل ناظران سازمان ملل جهت نظارت و تأیید ترک مخاصمه بین دو کشور در آب های خلیج فارس را به عمل آورد.» در عین حال روزنامه لاماتین نوشت: «ماده اخیر انگیزه رفع تردیدهای ایران نشد. حجت الاسلام رفسنجانی گفت این طرح چیز تازه ای ندارد.» به نوشته این روزنامه، ایران نیز قصد دارد پیشنهادهای اصلاحی خود را ارائه دهد. (۲)

کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر نیز امروز پس از بازگشت از عراق و اردن گفت: «به وضوح نبرد شدیدی میان ایران و عراق در جریان است، اما ایرانیان برتری نظامی پیدا نکرده و نوعی توازن استراتژیک میان دو کشور وجود دارد.» وی افزود: «به اعتقاد دولت مصر، شورای امنیت سازمان ملل باید قطعنامه هایی درباره ضرورت آزادی کشتیرانی در تنگه هرمز و ضرورت مذاکره مسالمت آمیز میان ایران و عراق صادر کند.» (۳)

باین حال و با وجود همه تلاش ها در زمینه صدور قطعنامه ای که ضمن رفع نگرانی های موجود از خطر گسترش جنگ، مورد پذیرش ایران نیز قرار گیرد، امشب وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با صدور بیانیه ای اعلام کرد: «پذیرش هر گونه قطعنامه ای از سوی شورای امنیت بدون

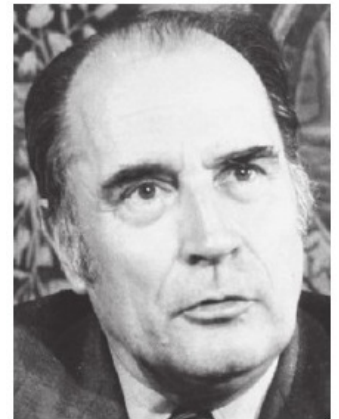
ص: ۳۶۸

۱- همان، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۵، قاهره - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۵/۸/۱۳۶۲.

آنکه این شورا مواضع ناحق گذشته را تصحیح و رژیم عراق را به خاطر شروع و ادامه تجاوز و به ویژه نقض مقررات کنوانسیون چهارم ژنو از طریق بمباران و موشک باران های مکرر مناطق شهری و مسکونی علناً و رسماً محکوم نماید، غیرممکن است.» در این بیانیه همچنین آمده است: «رژیم رو به زوال صدام آخرین روزهای عمر خود را می گذراند» و طرح قطعنامه اخیر «به تحریک فرانسه» و اقدامی برای نجات رژیم عراق است. بیانیه مذکور در ادامه با اشاره به عدم واکنش شورای امنیت به تجاوز عراق در آغاز جنگ و ادامه آن و نیز گزارش هیئت اعزامی سازمان ملل پس از بازدید از شهرهای دو کشور که حاکی از نقض مکرر قوانین و مقررات بین المللی توسط عراق است، تصریح کرد: «در موردی که تجاوز مسلم است، بی طرفی خود یک جهت گیری به نفع متجاوز محسوب می گردد.» وزارت امور خارجه همچنین صدور قطعنامه جدید را گامی در جهت فراهم آوردن «مقدمات دخالت ابرقدرت ها در خلیج فارس» خواند و تأکید کرد: «جمهوری اسلامی ایران مصمم است تا رفع کامل تجاوز به دفاع شرافتمندانه از خود ادامه داده و ذره ای از تصمیم نسبت به احقاق کامل حقوق خود عقب نخواهد نشست.»^(۱)

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه

از سوی دیگر، خبرگزاری عراق گزارش داد شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، با ارسال نامه هایی برای وزرای امور خارجه چند کشور عرب «تصمیمات کنفرانس سران عرب در فاس را که خواهان پشتیبانی کشورهای عرب از عراق در برابر حمله به خاکش شده» به آنان یادآوری کرد. به گزارش این خبرگزاری، دبیرکل اتحادیه عرب دو روز قبل نیز «با برخی از سران عرب پیرامون تجاوز نظامی خطرناک اخیر ایران علیه خاک عراق تماس تلفنی گرفت.»^(۲)

امروز صدام حسین رئیس جمهور عراق نیز در پیامی به گردهمایی اتحاد برای پیشگیری از جنگ های هسته ای که در صوفیه پایتخت بلغارستان برگزار شد، ضمن پرداختن به حمله رژیم اشغالگر قدس به رآکتور اتمی عراق،^(۳) جمهوری اسلامی ایران را مسبب ادامه جنگ معرفی کرد.^(۴)

در همین حال، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، کشوری که طرح قطعنامه اخیر را پیشنهاد داده است، در مصاحبه با روزنامه تونسسی لاپرس تلاش کرد «سیاست خود نسبت به ایران را به دنبال فروش هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تعدیل کند.» وی که امروز

ص: ۳۶۹

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو ام القوین (امارات متحده عربی)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- حمله هوایی رژیم اسرائیل به رآکتور اتمی عراق در ۷ ژوئن ۱۹۸۱ (۱۷ خرداد ۱۳۶۰) صورت گرفت.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۲۵، رادیو ایران، ۵/۸/۱۳۶۲.

به منظور یک دیدار رسمی وارد تونس شده است گفت: «ما هیچ دلیلی نداریم ایران را که یک کشور بزرگ و کهن به شمار می رود و تاریخ جهان را متأثر ساخته است، دشمن بدانیم. ایران شایسته احترام است و این را باید گفت، زیرا غالباً خلاف این معنا را می شنوم.» به نوشته روزنامه لوموند، میتران درعین حال «ضمن یادآوری سنت دیرین فرانسه در کمک به عراق به ویژه در زمینه تسلیحاتی و اشاره به قراردادهای منعقد شده برای تحویل سلاح به عراق قبل از روی کار آمدنش، گفت این سیاست خاص من نیست بلکه سیاست قدیمی فرانسه است.» وی افزود: «به علاوه ایران نیز سلاح تهیه می کند. نمی دانم از کجا ولی باید واقع بین بود کشورهای بسیار دیگری نیز مایل به فروش سلاح به عراق هستند.»^(۱) رئیس جمهور فرانسه در مورد جنگ ایران و عراق گفت: «فرانسه در این جنگ خود را داور جلوه نمی دهد.»^(۲)

۱

در پی تهدید عراق به حمله نظامی علیه مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی، امروز به نقل از وزارت امور خارجه ژاپن اعلام شد که این کشور «فرستاده ویژه ای را برای ملاقات با رهبران ایران و عراق با درخواست ممانعت از شعله ور شدن جنگ، به این دو کشور اعزام خواهد نمود.» رادیو ژاپن درعین حال به نقل از وزارت امور خارجه این کشور خاطرنشان کرد: «احتمال کمی وجود دارد که عراق به فوریت به تهدید خود جامه عمل بپوشاند، لیکن به هر حال احتمال انجام آن وجود دارد.»^(۳)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از توکیو، سرپرست بخش مطبوعات خارجی وزارت امور خارجه ژاپن گفت: «در ارتباط با مسائل جنگ و تهدید عراق به بمباران مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی دولت ژاپن روز دوشنبه آینده تصمیم خود را اعلام خواهد کرد.» وی که این مطلب را در گفت و گو با رئیس هیئت اعزامی خبرگزاری جمهوری اسلامی در نشست سالانه سازمان خبرگزاری های آسیا - اقیانوسیه اعلام کرد، بدون اشاره به جزئیات تصمیم ژاپن افزود: «تصور نمی شود تهدیدات عراق در این زمینه یک بلوف باشد و عراق با داشتن سوپراتاندارد توانایی لازم برای انجام این تهدید را دارد.»^(۴)

از سوی دیگر امروز فرماندهی کل سپاه در نامه ای به سپاه منطقه ۸ کشوری (خوزستان) دستورات تأمینی لازم را برای حفاظت از این مجتمع صنعتی صادر کرد. در این نامه آمده است:

«۱. نسبت به آمادگی و هوشیاری سیستم اعلام خبر پدافندی اطمینان حاصل شود.

۲. کلیه جنگ افزارهای پدافند زمین به هوا که در منطقه مستقر هستند به طور شبانه روزی آمادگی کافی برای مقابله با حملات هوایی عراق را داشته باشند.

ص: ۳۷۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۲، تونس - خبرگزاری فرانسه، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۲۲، رادیو ژاپن، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳. به منظور افزایش قدرت پدافند مؤثر به دفاع غیرعامل توجه لازم صورت بگیرد.

۴. یگان های مستقر در منطقه آمادگی دفاع در مقابل حملات شیمیایی و میکروبی را داشته باشند.

۵. اخبار و اطلاعات واصله بی درنگ مبادله شود و در صورت وقوع حملات موشکی مراتب سریعاً گزارش شود.

۶. نتایج اقدامات اعلام شده را اعلام کنید. (۱)

۱

اتهام تازه منابع اطلاعاتی غرب و اظهار نظر صریح رئیس جمهور امریکا مبنی بر شرکت ایران در انفجارهای صبح یکشنبه بیروت، واکنش سفارت جمهوری اسلامی ایران در لبنان را برانگیخت.

امروز رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، در دیدار با برخی از مقامات یهودی طرف دار حزب جمهوری خواه اعلام کرد: «دلایلی که در اختیار داریم نشان می دهند که برخی از ایرانی ها در عملیات علیه یگان های امریکایی و فرانسوی در بیروت شرکت داشته اند. اما مهیا کردن زمینه لازم برای انجام این عملیات از جمله تهیه مواد منفجره بر عهده سوری ها بوده است.» (۲)

روزنامه نیویورک تایمز نیز در گزارشی به نقل از دیپلمات های غربی نوشت: «دولت لبنان و سازمان های اطلاعاتی امریکا و فرانسه سرخ هایی به دست آوردند که از درگیری بعضی از ایرانیان در حمله روز یکشنبه به نیروهای امریکایی و فرانسوی حکایت می کنند.» براساس این گزارش، منابع اطلاعاتی یکی از چهار کشور عضو در نیروی چندملیتی که برای هفته های متمادی سفارت ایران را زیر نظر داشته اند، اعلام کردند: «بامداد یکشنبه زمانی کوتاه پس از ساعت ۶:۲۲ دقیقه صبح؛ یعنی زمان انفجار بمب ها در پایگاه های امریکا و فرانسه، گروهی را در برابر سفارت ایران مشاهده کرده که چمدان هایی را در داخل اتومبیل خود می گذاشتند و بلافاصله بعد از آن سوار بر اتومبیل های خود به سرعت منطقه را ترک کردند.» نیویورک تایمز احتمال داد که منابع اطلاعاتی مذکور وابسته به کشور فرانسه باشند. این روزنامه همچنین با اشاره به سوءظن موجود به یک گروه شیعه که به نام های "امل اسلامی" و "حزب الله" شناخته می شود، نوشت: «یکی از دلایل اصلی که سوءظن را متوجه گروه امل اسلامی می سازد وابستگی های این گروه به ایران است و صرفاً از آنجا قوت بیشتری می گیرد که همه حملات تاکنون یا متوجه نیروهای امریکا بوده و یا متوجه فرانسه که با فروش سلاح به عراق خشم ایران را برانگیخته است. درحالی که تاکنون حمله ای به دو عضو دیگر نیروی چندملیتی یعنی بریتانیا و ایتالیا نشده است.» (۳)

در همین حال، با توجه به اتهام مطرح شده علیه سفارت جمهوری اسلامی ایران در لبنان، روزنامه کریستین ساینس مانیتور در گزارشی به نقل از کاردار سفارت ایران در بیروت نوشت:

ص: ۳۷۱

۱- سند شماره ۸۰۷۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه (طرح و عملیات) به فرماندهی منطقه ۸ (طرح و عملیات)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۷، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۴۴، روزنامه السیاسه (چاپ کویت)، ۹/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه نیویورک تایمز.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۸، رادیو امریکا، ۵/۸/۱۳۶۲.

«متأسفانه هر بار آمریکا در منطقه با شکست روبه رو می شود گناه آن را به گردن ایران می اندازد. ... آمریکا پیشتر شوروی را بانی و مسبب همه چیز می دانست، اما از هنگام انقلاب اسلامی هر کار بدی را به ایران نسبت می دهد. ما اتهام دست داشتن در این حادثه را شدیداً رد می کنیم.» کریستین ساینس مانیفور اضافه کرد: کاردار سفارت ایران «درحالی که از گزارش های مربوط به دست داشتن سفارت ایران در این ماجرا به ویژه نقش سفارت به عنوان مرکز طرح ریزی این حادثه به خشم آمده بود، گفت برخی از این حرف ها به شوخی می ماند. همه دروغ می گویند. ما کمترین اطلاعاتی در این باره نداریم اما [این اتهام] صرفاً بخشی از یک طرح شیطانی است که اقدام تلافی جویانه آمریکا را علیه ایران توجیه کند. ... آمریکا از بیانیه های ایران مبنی بر مسدود ساختن تنگه هرمز بیمناک شده و از آن می ترسد که ارتش اسلامی در تهاجم اخیرش علیه عراق به پیروزی دست یابد.» این نشریه اضافه کرد: «کاردار سفارت ایران پیش بینی کرد که پرزیدنت ریگان دستور خواهد داد امریکاییان در هر کجا که میسر باشد از جمله سفارت ایران در بیروت دست به اقدامات تلافی جویانه بزنند. [وی گفت] ما بی صبرانه در انتظار شهادت هستیم.» (۱)

از سوی دیگر، به گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس امروز «۹ کامیون حامل پلیس مخصوص فرانسه به طور ناگهانی برای حفاظت از ساختمان بانک ملی ایران واقع در پاریس در این محل مستقر شدند.» رئیس شعبه بانک ملی ایران در پاریس به نقل از مقامات پلیس گفت: «عده ای که در جریان بمب گذاری بیروت ایران را دست اندر کار می دانند قصد برپایی تظاهرات و احتمالاً حمله به این محل را دارند.» (۲)

گفتنی است این تظاهرات امروز در خیابان شانزلیزه پاریس برگزار شد. روزنامه فرانسوی لوموند در این مورد نوشت: «حدود ۲۰۰ تن از فرانسویان دست راستی افراطی از اعضای حزب نیروهای جدید و نژادپرست در خیابان شانزلیزه پاریس دست به تظاهرات زدند. این عده با شعار "می کشیم می کشیم تروریست ها را" تصویری از رهبران ایران را آتش زدند.» لوموند افزود: «این تظاهرات با یک درگیری کوچک میان مأمورین پلیس و تظاهرکنندگان پایان یافت.» (۳)

امروز همچنین وزرای امور خارجه کشورهای عضو نیروهای حافظ صلح سازمان ملل در لبنان در پایان اجلاس فوق العاده خود، در مورد ضرورت احتمالی افزایش حضور نیروهای بین المللی در لبنان به توافق رسیدند. به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، در پایان این اجلاس گفت: «در مذاکرات احتمال افزایش نقش نیروی حافظ صلح سازمان ملل در لبنان که تعداد آنها اکنون در حدود ۷۰۰۰ نفر می باشد نیز مطرح گردید.» (۴)

ص: ۳۷۲

-
- ۱- همان، صص ۲۰ و ۲۱، رادیو آمریکا، ۵/۸/۱۳۶۲.
 - ۲- همان، ص ۱۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲.
 - ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲.
 - ۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

ياسر عرفات در پيامی خطاب به يوری آندروپف رهبر اتحاد شوروی، «به تمرکز و استقرار شديد نیروهای سوریه در اطراف اردوگاه های فلسطینیان در شمال لبنان» اشاره کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، عرفات در این پیام - که آن را به هیئتی از روس ها که با وی ملاقات داشتند تسلیم کرد - از رهبری شوروی خواسته است با استفاده از نفوذ خود مانع از سرگیری دشمنی و خشونت در سطحی وسیع در منطقه شود. خبرگزاری فرانسه افزود یک سخنگوی الفتح اعلام کرد: «شلیک گلوله های توپخانه از مواضع سوریه ها به سوی اردوی بداوی و نهرالبارد واقع در شمال طرابلس صورت گرفته است.» این سخنگو «از جهان عرب خواست برای جلوگیری از هرگونه قتل عام تازه سریعاً اقدام کنند.»^(۱)

ص: ۳۷۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹، طرابلس - خبرگزاری فرانسه، ۶/۸/۱۳۶۲.

با گذشت ده روز از آغاز عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی شیر، فرماندهان در جلسات امروز قرارگاه خاتم به بحث و رایزنی درباره ادامه عملیات، اوضاع عمومی ارتش عراق، ابلاغ سازمان رزم جدید قرارگاه های عملیاتی و توان رزمی یگان های سپاه پاسداران برای ادامه عملیات پرداختند. در خلال این جلسات محسن رضایی بخشی از سوابق مبارزاتی و خصائص اخلاقی شهید علی رضائیان را بازگو و احمد کاظمی نیز وضع کلی لشکر ۸ نجف را تشریح کرد.

در جلسه اول که با حضور علی شمشانی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص)، محمد باقری و قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) برگزار شد، علی شمشانی ضمن تأکید بر سرعت و تداوم عملیات، با توجه به ناپایداری وضعیت جوی فصل پاییز و شروع بارندگی و سردی هوا خواستار آماده شدن هرچه سریع تر یگان ها برای اجرای عملیات شد. وی حتی پیشنهاد کرد که نیروها تا فردا ظهر آمادگی خود را برای اجرای عملیات اعلام کنند، ولی فرماندهان یگان ها به ویژه محمدابراهیم همت با اشاره به زمان بر بودن انتقال توپخانه ها و خستگی نیروهایی که تازه به منطقه رسیده اند به دلیل پیمودن مسافت طولانی و... با این پیشنهاد مخالفت کردند.

در ادامه جلسه، آخرین تصمیمات قرارگاه برای مأموریت یگان ها بدین شرح ابلاغ شد:

۱. لشکرهای ۸ نجف و ۳۱ عاشورا از خلوزه ۲ آزاد می شوند و با استعداد ۵ تا ۶ گردان ارتفاع شیخ گزنشین و ارتفاع ۱۸۶۶ (شاخ تارجر) را تصرف می کنند.

۲. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) از سمت چپ شاخ تارجر، دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰، تنگه پنجوین، کانی مانگا و یال مسلط به جاده (۱۶۷۰) را تصرف می کند.

۳. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز از دو محور پنجوین و جاده تنگه روکان برای تصرف ارتفاعات سنگ معدن و کله قندی وارد عمل می شود. (احتمالاً لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای بازسازی منطقه را ترک خواهد کرد.)

۴. تیپ ۳۳ المهدی (عج) فعلاً احتیاط جبهه بانه قرار می گیرد.

همچنین قرار شد تیپ قمر بنی هاشم (ع) و لشکرهای ۴۱ ثارالله (ع) و ۲۵ کربلا با واگذاری خطوط پدافندی به ارتش، سازمان خود را برای عملیات بعدی بازسازی کنند، ولی عناصر شناسایی این یگان ها باید در منطقه بمانند و مأموریت های شناسایی شان را انجام دهند.

این مباحث و تصمیم گیری ها درحالی صورت می گیرد که به نوشته راوی قرارگاه خاتم، هوا روزه روز سردتر می شود، آسمان هرازگاهی ابری شده و باران می بارد. (۱)

در ادامه جلسات امروز قرارگاه خاتم، بعدازظهر نیز جلسه ای در سطح فرماندهان سپاه و ارتش (۲) به منظور معارفه فرماندهان یگان های جدیدی که به منطقه آمده اند برگزار شد. در این جلسه همچنین آخرین آمادگی یگان ها و کلیاتی از مانور عملیات مورد بحث قرار گرفت.

در ابتدای جلسه، سرهنگ صیاد شیرازی موضوعات محوری جلسه را بیان کرد، پس از آن، محسن رضایی درباره اخلاق، رفتار، شجاعت و دلسوزی شهید علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه در جبهه های جنگ و همچنین سوابق مبارزاتی وی مطالبی بیان کرد که حاضران را تحت تأثیر قرار داد. (۳)*

فرمانده کل سپاه سپس درباره لزوم تسریع در ادامه عملیات، وضعیت عمومی دشمن و آشفتگی در حاکمیت عراق گفت: «من امیدوارم که خداوند متعال از برکت خون این شهدا هرچه سریع تر پیروزی نهایی را شامل حال رزمندگان بفرماید و این موانع ظاهری و آن موانعی که به نظر ما مشکلات است، هرچه سریع تر و با قدرت برطرف بشود و ان شاءالله توانایی ادامه عملیات را داشته باشیم. مخصوصاً در این منطقه ای که ما هستیم، باوجود زمینه های بسیار خوب هم در زمین و هم به خاطر حوادثی که در درون ارتش عراق پیش آمده است. حداقل در دو سه روز گذشته چندین نفر از افراد مؤثر ارتش عراق که در اینجا فرماندهی می کردند به عقب برده شده اند و زندانی شده اند. باتوجه به وضعیت زمین و وضعیت دشمن آمادگی کامل هست که به امید خدا دشمن را رها نکنیم و تلاشمان را ادامه بدهیم تا ان شاءالله به اهدافی که در نظر گرفته شده برسیم و یک پیروزی مهم و قطعی را در اینجا حاصل بکنیم. این را هم خدمت برادرها عرض بکنیم که تمام شدن دشمن این نیست که ما تا بغداد سنگر به سنگر بکنیم. دشمن اگر ایمان داشت، بله باید تا بغداد

ص: ۳۷۶

۱- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۶۹.

۲- افراد حاضر در جلسه عبارت بودند از: سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ امیریگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (ارتش)، سرهنگ مصطفوی فرمانده تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه، سرهنگ پارسایان از عملیات قرارگاه حمزه، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، علی شمشانی جانشین فرمانده سپاه، سیدرحیم صفوی مسئول عملیات سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، غلامرضا صالحی مسئول ستاد قرارگاه مقدم حمزه، غلامحسین بشردوست، سالکی معاونت فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم، محمدرضا دیانی راوی قرارگاه مقدم حمزه، احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف و محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص).

۳- * بخش هایی از سخنان محسن رضایی درباره شهید علی رضائیان در ضمیمه اول گزارش آورده شده است.

سنگر به سنگر بجنگیم، اما دشمنی که در مقابل ماست ایمان ندارد. ما الآن داریم در شیلر می جنگیم، دشمن تعدادی از مهم ترین و با اعتمادترین افراد سازمان درونی یعنی سازمان امنیت خود را عوض کرده است. صدام حسین مطمئن ترین فرد نزدیک خود که برادرش است و در رأس سازمان امنیت عراق بود، برداشته و کنار گذاشته است. همه این زمینه ها نشان می دهد که این طور نیست که ما باید اینجا قدم به قدم تا خود بغداد بجنگیم. این فشار اجتماعی زیادی که از کشته ها و زخمی های عراق امروز بر عراق وارد شده است، نشان دهنده خم شدن کمر عراق است و اگر ان شاءالله به امید خدا ادامه بدهیم و این زمین های خوبی را که در اینجا هست بگیریم، قطعاً ضربه قاطع تر و بهتری بر دشمن وارد می شود. امیدوارم که برادرها بدون احساس خستگی و با آمادگی کامل، بازسازی هایی که دارند را ادامه بدهند. الحمدلله مردم هم الآن دارند به جبهه ها روی می آورند و مخصوصاً ائمه جمعه هم تلاش خوبی کردند. ان شاءالله بدون خستگی ادامه بدهیم و اینجا یک نتیجه مؤثر از این همه تلاش را بگیریم.»

پس از آن، سرهنگ امیریگی ضمن بیان خلاصه ای از عملکرد یگان های خودی در مراحل اول و دوم عملیات، هدف مرحله سوم عملیات را تصرف ارتفاعات کانی مانگا و ارتفاعات پنجوین و بخش شمالی ارتفاع سورن عنوان و سازمان رزم قرارگاه ها و یگان های مأمور را چنین اعلام کرد: (۱)

قرارگاه حمزه ۱: لشکر ۱۴ امام حسین (ع) + لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) + لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و تیپ ۲ از لشکر ۲۱ حمزه.

قرارگاه حمزه ۲: تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) + تیپ ۳ از لشکر ۲۸ کردستان.

قرارگاه حمزه ۳: لشکر ۸ نجف + تیپ ۳۳ المهدی (عج) و تیپ ۲ از لشکر ۲۸ کردستان.

قرارگاه حمزه ۴: لشکر ۲۵ کربلا + لشکر ۳۱ عاشورا و تیپ ۱ از لشکر ۲۸ کردستان.

قرارگاه حمزه ۵: لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص).

قرارگاه حمزه ۶: لشکر ۵ نصر.

سرهنگ امیریگی افزود: قرارگاه های حمزه ۲ و حمزه ۴ به ترتیب احتیاط قرارگاه های حمزه ۵ و ۱ هستند و تعیین تقدم به کارگیری این یگان های احتیاط نیز با قرارگاه های مذکور است.

در ادامه جلسه، فرماندهان یگان های حاضر در منطقه، کلیاتی از عملیات خود و تلفات و

ص: ۳۷۷

۱- این سازمان نسبت به سازماندهی قبل تغییراتی داشت و بدون هماهنگی با سپاه انجام شده بود که بعداً تصحیح شد. در سازمان رزم جدید ۴ لشکر و یک تیپ از نیروهای سپاه شامل لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، لشکر ۲۵ کربلا، لشکر ۵ نصر و تیپ ۳۳ المهدی (عج) که در این سازمان گنجانده شده اند در مرحله اول و دوم عملیات حضور نداشتند و جدیداً به سازمان رزم اضافه شده اند، البته لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) قوای خود را وارد منطقه کرده اند و فرماندهی قرارگاه خاتم مأموریت آفندی به آنها واگذار کرده است، ولی سایر یگان ها هنوز وارد منطقه نشده اند.

خساراتی که در طول عملیات متحمل شده بودند، بیان کردند.^(۱) گزارش فرماندهان حاکی از آن بود که نیروهای موجود سپاه در منطقه، ۲۵ گردان شامل ۹ گردان از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، ۶ گردان از لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، ۴ گردان از لشکر ۱۴ امام حسین (ع) (دو مرحله عملیات انجام داده)، ۳ گردان از لشکر ۳۱ عاشورا (۲ مرحله عملیات انجام داده) و ۳ گردان از تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) (یک مرحله انجام داده) می باشد و قرار است لشکر ۵ نصر نیز به این سازمان رزم اضافه شود. البته لشکرهای ۴۱ ثارالله (ع) و ۲۵ کربلا- نیز به علت آسیب های وارد شده و نبود نیروی کافی با نظر فرماندهی از انجام مأموریت آفندی در مرحله بعدی عملیات معاف شدند.^(۲)

در پایان این جلسه سرهنگ صیاد شیرازی با اعلام اینکه برای بستن عقبه دشمن قرار است در منطقه بانی بنوک در جنوب ارتفاعات سورن^(۳) عملیات محدودی طراحی و اجرا شود، نکاتی را به این شرح درباره نحوه اجرای عملیات به فرماندهان متذکر شد: تاکتیک عملیات مبتنی بر دور زدن دشمن است. از درگیری رویارو و جبهه ای خودداری کنید؛ برای انهدام بیشتر دشمن (اسیر و کشته) طرح های خود را تنظیم کنید؛ برای پاک سازی مناطق تصرف شده، نیروی مخصوصی را در نظر بگیرید تا نیروهای اصلی آزادتر پیشروی کنند.^(۴)

از سوی دیگر، باتوجه به طرح سرهنگ صیاد شیرازی مبنی بر اجرای تک از سمت غرب کانی مانگا برای تصرف این ارتفاع، امروز عناصری از سپاه مریوان و تعدادی از نیروهای بارزانی برای شناسایی به منطقه غرب کانی مانگا اعزام شدند تا نتایج شناسایی و مشاهدات خود را در اختیار قرارگاه قرار دهند. این درحالی بود که لشکر ۳۱ عاشورا و لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) شناسایی های خود را براساس حرکت از شرق کانی مانگا انجام داده بودند و به تبع آن در نظر داشتند برای تصرف این ارتفاع، از سمت شرق مانور یگان خود را طراحی کنند. باوجود این مسئولان قرارگاه خاتم به ویژه سرهنگ صیاد شیرازی منتظر بازگشت گروه شناسایی از غرب کانی مانگا بودند تا براساس آن جهت مانور برای تصرف کانی مانگا را نهایی کنند.^(۵)

۱

نیروهای ستاد جنگ های نامنظم ارتش و سپاه امروز در استان سلیمانیه عراق و در عمق خاک دشمن دو عملیات اجرا کردند. به گزارش منابع نظامی، نیروهای تحت امر ستاد جنگ های نامنظم سپاه و ارتش در منطقه خرمال به یک مقر استخبارات عراق حمله کردند. در این عملیات ۴ تن از

ص: ۳۷۸

۱- گزارش احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف از وضعیت یگان خود و آسیب های وارد شده به این لشکر به نحوی بود که فرماندهی تصمیم گرفت که این لشکر را از ادامه مأموریت در منطقه معاف کند. در ضمیمه دوم گزارش بخش هایی از اظهارات احمد کاظمی آمده است.

۲- سند شماره ۴۲۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: لزوم تسریع در ادامه عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۶/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۳)، محمدرضا دینانی، صص ۱۷ - ۳؛ و- سند شماره ۴۲۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سازمان رزم برای ادامه عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۶/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۲)، محمدرضا دینانی، صص ۵، ۷، ۱۱ و ۱۲.

۳- * عملیات بانی بنوک به عنوان یک ایده در ذهن فرماندهان بود تا با تصرف این منطقه در جنوب ارتفاعات سورن و پیشروی به سمت جاده شانه دری - نالپاریز، بتوان عقبه جبهه پنجوین و کانی مانگا را قطع کرد.

۴- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۷.

۵- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، صص ۹۴ و ۹۵.

نیروهای امنیتی کشته و ۵ نفر نیز زخمی شدند. همچنین در عملیاتی دیگر در منطقه عمومی حلبچه، یک گروه گشتی ستاد جنگ های نامنظم با آر.پی.جی. یک پست بازرسی را در روستای انب هدف قرار دادند که بر اثر آن ۲ سرباز عراقی کشته شدند و یک تن نیز زخمی شد. (۱)

۱

با آنکه مرحله دوم عملیات والفجر ۴ نیز پایان یافته و نیروهای ایرانی ضمن آزادسازی مناطق نسبتاً وسیعی در منطقه شیلر، هم اکنون در ارتفاعات استان سلیمانیه عراق مستقر هستند، فرمانده سپاه یکم عراق - که مسئولیت پدافند منطقه شمال عراق (مناطق کردنشین) را بر عهده دارد - همچنان بر طبل انکار می کوبد. این فرمانده عراقی با ارائه آمار اغراق آمیزی از خسارات وارد شده به نیروهای ایرانی، تهدید کرد که عراق در ادامه جنگ سلاح های کارآمدی را علیه ایران به کار خواهد گرفت. (۲)

بخش هایی از گزارش رادیو امان در مورد اظهارات فرمانده سپاه یکم عراق چنین است: سرلشکر ستاد فرمانده سپاه یکم عراق تأکید کرد نیروهای ایرانی در خلال نبردهای هشت روز گذشته در بخش شمالی میدان عملیات در تحقق بخشیدن به هدف خود و رخنه به صفوف نیروهای عراقی و پیشروی در عمق خاک عراق با شکست مواجه شده اند. وی افزود آنچه تحقق یافته آن است که اغلب نیروهای مهاجم ایرانی در مرزهای بین المللی منهدم و خسارات وارد شده به آنها در حدود ۳۸ هزار کشته و تعداد کثیری مجروح می باشد.

در ادامه گزارش رادیو امان آمده است: این فرمانده نظامی عراق به ایران درباره تلاش برای تجاوز جدید علیه خاک عراق هشدار داد و گفت: عراق از سلاح های کارآمد که ایرانیان از میزان کارایی آنها مطلع هستند، استفاده خواهد کرد. وی خاطر نشان ساخت میزان خسارات سنگینی که نیروهای ایرانی متحمل شده اند آنها را وادار ساخته تا راه اصلی منتهی به عمق خاک عراق را برای انتقال کشته شدگان و مجروحان ببندند.

فرمانده سپاه یکم عراق تأکید کرد که نبردهای اخیر با نبردهای گذشته تفاوت داشته چون نیروهای ایران به میزان زیاد منهدم و در مقابل آن خسارات بسیار اندکی به عراقی ها وارد شد و نیروهای عراقی تجربه بیشتری در زمینه رزم کوهستانی کسب کردند. وی افزود: کردهای داوطلب نقش برجسته ای در پشتیبانی از نیروهای عراقی و مقابله با ایرانی ها داشته اند. (۳)

ص: ۳۷۹

۱- سند شماره ۲۰۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- رادیو اسرائیل در گزارشی در مورد این هشدار گفت: «به اعتقاد برخی ناظران منظور فرمانده عراقی [استفاده از] سلاح های شیمیایی می باشد.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۴۵، رادیو اسرائیل، ۶/۸/۱۳۶۲)

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۴۴.

کمبود نیرو در ارتش عراق از جمله مشکلاتی است که تصمیم گیران نظامی عراق با آن روبه رو بوده و برای کاستن از تأثیرات منفی آن، راهکارهایی را نظیر استخدام نیروهای خارجی، به کارگیری نیروهای کرد محلی (جاش ها) و کاستن از مدت دوره های آموزش نظامی در سطوح مختلف در نظر گرفته اند.

یک منبع نظامی عراق در این باره اعلام کرد: آموزش سربازان به علت نیاز فوری به نیرو و تعجیل در اعزام آنها به جبهه های جنگ از ۳ ماه به ۲۰ روز تقلیل یافته است. دوره آموزشی در دانشکده افسری نیز که قبلاً ۳ سال بود پس از شروع جنگ به ۱۸ ماه و اخیراً به ۶ ماه کاهش یافته است. همچنین این منبع با هدف ایجاد جو امنیتی برای جلوگیری از فرار نظامیان عراقی افزود: حدود یک ماه پیش، اسامی ۱۵۰ نفر از افسران و درجه داران ارتش عراق که به علت تمرد و فرار از جبهه اعدام شده اند به صورت اعلامیه در یگان های عراقی پخش گردیده است. در آن اعلامیه تأکید شده است که هر کس خیانت یا فرار کند به سرنوشت این افراد دچار خواهد شد. (۱)

حملات هوایی عراق در منطقه عملیاتی والفجر ۴ و همچنین گلوله باران شهرهای مرزی جنوب، امروز هم ادامه یافت.

در منطقه عملیاتی والفجر ۴، یک هواپیمای عراقی که در ساعت ۱۳ قصد بمباران نیروهای خودی در ارتفاع آزادشده خلوزه ۲ را داشت، هدف آتش پدافند هوایی قرار گرفت و سرنگون شد. (۲)

توپخانه های عراقی نیز امروز برخی از مناطق خرمشهر از جمله منطقه گمرک، دیری فارم و پل نو و همچنین مناطقی از آبادان را هدف قرار دادند. در این حملات علاوه بر خساراتی که به مناطق یادشده در خرمشهر وارد شد، ۳ منزل مسکونی و یک مغازه نیز در آبادان تخریب گردید و ۲ تن شهید و ۲۶ نفر هم زخمی شدند. (۳)

یکی از فرماندهان سپاه در عملیات والفجر ۴، در گفت و گو با خبرگزاری جمهوری اسلامی این عملیات را از بعد امنیتی مورد ارزیابی قرار داده، به تأثیر آن بر گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه و قطع ارتباط آنان با عراق پرداخت. وی ضمن اشاره به برخی محورهای مواصلاتی که ارتباط عراق را با گروه های مسلح غیرقانونی ایران میسر می سازد، اقدامات نیروهای خودی برای قطع این ارتباط را تشریح کرد. این فرمانده همچنین نفوذ ایران در عمق مناطق عراق در استان سلیمانیه و تسلط بر بخش هایی از این استان از جمله چند شهر و ۴۰ روستا را از دیگر دستاوردهای عملیات والفجر ۴ اعلام کرد.

ص: ۳۸۰

۱- سند شماره ۳۳۰۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی فرماندهی لشکر ۲۱ حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۱۹۳ - ۶/۸/۱۳۶۲، ۳/۲.

۲- سند شماره ۳۲۰۵۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۶۰۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۰۷۰ مرکز

مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲.

مشروح گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی از سخنان این فرمانده نظامی چنین است: اهداف عملیات دستیابی به ارتفاعات مشرف به شهر پنجوین، ارتفاعات هرگنه و چندین ارتفاع راهبردی دیگر بود که به حول و قوه خداوند توانستیم در سه روز عملیات به صددرصد این اهداف دست یابیم. وی سپس با اشاره به اینکه این عملیات به غیر از تفاوت هایی که از نظر زمانی و مکانی با سایر عملیات های گذشته داشته، دارای ابعاد سیاسی نظامی خاص می باشد که در کنار آن بعد اقتصادی نیز مطرح است، گفت: از نظر سیاسی این عملیات جواب ابرقدرت ها می باشد که به طور مداوم رژیم بعثی صهیونیستی عراق را تجهیز می کنند. از بعد نظامی نیز این عملیات باعث شده ارتباط ضدانقلاب با خارج قطع گردد، زیرا منطقه مریوان بزرگ ترین منطقه ای بود که در اختیار ضدانقلاب قرار داشت و ضدانقلاب به خصوص دمکرات ها و کومه له از طریق شیار شیلر و شیار قرلجه تدارک می گردیدند. علاوه بر این نیروهای دشمن که از ارتفاعات این منطقه شهر های مرزی به خصوص شهر مریوان را زیر آتش داشتند، به عقب رانده شدند و این شهرها از تیررس دشمن خارج شدند. از نظر اقتصادی نیز با فتح این ارتفاعات دشت حاصلخیز مریوان از زیر آتش خارج گردید که می تواند دوباره زیر کشت رفته و مورد بهره برداری قرار گیرد.

فرمانده مذکور با تأکید بر فتح شاهراه های حیاتی ضدانقلاب، در این عملیات گفت: ضدانقلاب که پایگاه های اصلی اش در منطقه بین بانه و مریوان قرار داشت با بسته شدن مرزها و وجود مردم حزب اللهی شهرها راهی بجز تسلیم درپیش ندارند. این فرمانده درخصوص وضعیت فعلی رزمندگان اسلام و نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی اظهار کرد: بلندترین ارتفاعات در منطقه عملیاتی ارتفاعات ۱۵۳۰ و ۱۴۲۸ بود که این دو ارتفاع را رزمندگان اسلام در طول دو الی سه روز جنگ تن به تن فتح کردند و شهر پنجوین و دشت قرلجه زیر دید و در تیررس نیروهای اسلام قرار گرفتند. پس از تصرف آخرین ارتفاعات در منطقه شمالی و شرقی پنجوین و استقرار نیروهای اسلام در قله های مرتفع پنج تن، دشمن مجبور به عقب نشینی شد. در حال حاضر، نیروهای اسلام با استقرار کامل در مناطق تصرف شده تعدادی از شهرها و بیش از ۴۰ روستای عراق را در تیررس خود دارند. این شهرها و روستاها نیز آزاد شده تلقی می شوند، زیرا نیروهای اسلام بیش از دشمن بر آنها تسلط دارند.^(۱)

۱

در ۵ عملیات عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق عمومی سردشت، شمال غربی ارومیه، ماکو و سقز و ۴ عملیات نیروهای خودی در مناطق کامیاران، هشتیان، شمال غربی سلماس و شهر بوکان ۱ تن از افراد خودی شهید و ۲۲ تن زخمی شدند. از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی نیز حداقل ۱۳ تن کشته و تعدادی زخمی و ۱۰ تن از آنان نیز دستگیر شدند. همچنین غنائم فراوانی به دست نیروهای خودی افتاد. قرارگاه حمزه سیدالشهدا نیز ضمن

ص: ۳۸۱

اشاره به تسلیم شدن ۱۴ تن از افراد مسلح غیرقانونی در یک هفته گذشته از همکاری حزب دمکرات کردستان با نظامیان عراق در منطقه حاج عمران خبر داد.

در سردشت، تعدادی از نیروهای سپاه، ارتش و بسیج در حال رفتن به مراسم ختم شهدا بودند که یکی از افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب یک نارنجک ساچمه ای را به سمت آنان پرتاب کرد. بر اثر انفجار این نارنجک یک تن شهید و ۱۴ تن نیز زخمی شدند. (۱)

حمله عناصر حزب دمکرات به نیروهای خودی در منطقه سرو در شمال غربی ارومیه نیز ۷ زخمی برجای گذاشت. (۲)

همچنین در محور سردشت به پیرانشهر، ۶۰ تن از افراد حزب دمکرات کردستان به پایگاه بادین آباد حمله کردند. با هوشیاری و عکس العمل به موقع نیروهای پایگاه، مهاجمان با تحمل ۴ کشته و تعدادی زخمی منطقه را ترک کردند. (۳)

در منطقه عمومی ماکو نیز یک گروه چهار نفری از پایگاه حصار سپاه، هنگام گشت زنی به محاصره ۱۲ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات که مسلح به تفنگ ژ ۳ و سلاح آر.پی.جی. ۷ بودند درآمدند. به دنبال تیراندازی مهاجمان به سوی نیروهای پایگاه درگیری آغاز شد. در این زدوخورده که از ساعت ۱۸ تا ۲۱ ادامه یافت، یکی از نیروهای خودی بر اثر موج انفجار آر.پی.جی. ۷ مصدوم گردید. (۴) با رسیدن نیروهای کمکی از پایگاه مجاور، مهاجمان مجبور به ترک منطقه شدند. (۵)

در منطقه سقز نیز افراد سازمان مارکسیستی - مائوئیستی کومه له با بستن جاده منتهی به بانه در فاصله ۶ کیلومتری سقز، خودروهای عبوری را متوقف و مسافران را دستگیر کردند. این افراد پس از گرفتن پول و لوازم مسافران برایشان سخنرانی کرده و سپس آنها را آزاد کردند. عناصر کومه له یک دستگاه لودر اداره راه سازی را نیز آتش زدند و قصد داشتند ۲ دستگاه کامیون این اداره را نیز سرقت کنند که راننده کامیون ها با هوشیاری از منطقه خطر گریختند. (۶)

از سوی دیگر در روز جاری، نیروهای خودی نیز ۴ عملیات علیه گروه های مسلح غیرقانونی اجرا کردند.

در کامیاران، نیروهای سپاه توانستند در یک عملیات طراحی شده به یک مقر مخفی هیز بیستون حزب دمکرات در دامنه غربی ارتفاعات شاهو، حمله کرده و آنجا را به تصرف در آورند. در این عملیات تعداد زیادی از افراد این حزب کشته شدند که جنازه ۸ تن از آنان در منطقه درگیری باقی ماند. ۷ تن از افراد این حزب نیز دستگیر شدند. از این مقر هیز بیستون سلاح های فراوانی از جمله ۸۰ قبضه انواع تفنگ، ۲ قبضه آر.پی.جی. ۷ و ۲ قبضه خمپاره انداز ۸۰ میلی متری به دست آمد. (۷)

علاوه بر این امروز نیروهای سپاه قریه خره گوش در منطقه عمومی هشتیان در شمال ارومیه را نیز پاک سازی کردند که در جریان آن یک تن از افراد مسلح غیرقانونی کشته شد. (۸)

در منطقه برشخواران در شمال غربی سلماس نیز نیروهای ژاندارمری در پی تعقیب شخصی

ص: ۳۸۲

- ۱- سند شماره ۸۰۷۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۸/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن هفتگی مرکز فرماندهی سپاه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱.
- ۳- سند شماره ۸۰۷۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۸/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۳۵۲۱۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به ستاد مرکزی سپاه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۳؛

- و- سند شماره ۱۱۳۱۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: خبرنامه قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۵، ۱۳۶۲/۹/۱۵، ص ۲۴.
- ۵- سند شماره ۳۱۸۲۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پایگاه سپاه ماکو به اطلاعات سپاه منطقه ۱۱، ۱۳۶۲/۸/۱۲.
- ۶- سند شماره ۳۳۹۸۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری سقز به استانداری کردستان، ۱۳۶۲/۸/۱۷؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه ناحیه کردستان به فرماندهی منطقه ۱۱، ۱۳۶۲/۸/۱۰.
- ۷- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲۱؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی ۱۳۶۲/۸/۱۱، ص ۲؛ و- سند شماره ۳۳۸۲۲۸
- ۸- سند شماره ۳۵۵۰۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه ارومیه به فرماندهی سپاه ارومیه، ۱۳۶۲/۸/۸.

که به سوی آنها تیراندازی کرده بود، به طور تصادفی به فردی در حال فرار، برخورد کرده و او را به همراه یک قبضه نارنجک دستی، دستگیر کردند.^(۱)

در اقدام دیگری در شهر بوکان، نیروهای سپاه ۲ مرد را که با لباس و چادر زنانه در شهر در حال تردد بودند، دستگیر کردند. در بازرسی از این افراد که از اعضای هیز بیان حزب دمکرات بودند، ۲ قبضه کلت و ۳ عدد نارنجک به دست آمد. دستگیرشدگان اعتراف کردند قصد ترور چندتن از اعضای سابق حزب دمکرات را داشته اند که خود را به نیروهای دولتی معرفی کرده بودند.^(۲)

در ادامه تسلیم شدن افراد حزب دمکرات به نیروهای خودی که به ویژه پس از اجرای عملیات والفجر ۴ افزایش چشمگیری یافته است، امروز نیز قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) اعلام کرد در یک هفته گذشته، ۱۴ نفر از اعضای این حزب ضمن اظهار ندامت از عملکرد گذشته، خود را به نیروهای نظامی و انتظامی معرفی و امان نامه دریافت کرده اند.^(۳)

این قرارگاه همچنین در خصوص همکاری حزب دمکرات کردستان ایران با رژیم بعث عراق گزارش داد: یکی از مأموران امنیتی عراق به نام سالم که قبل از اجرای عملیات والفجر ۲ در منطقه حاج عمران مسئول دایره امنیتی آن منطقه بود، به همراهی ۱۰ نفر محافظ با راهنمایی و همراهی یکی از افراد حزب دمکرات به نام کریم حسامی از منطقه سرشاخان عراق با هدف گفت و گو با نیروهای ضدانقلاب فعال در منطقه صومای برادوست در شمال غربی ارومیه به آن منطقه رفته تا آنان را برای برنامه های زمستانی هماهنگ کند.^(۴)

۱

درحالی که بحث و تبادل نظر در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درباره تداوم عملیات والفجر ۴ ادامه دارد، گزارش های امروز منابع خبری از تشدید تهدیدات عراق به استفاده از سلاح های جدید و مرگبار در جنگ حکایت دارد.

به گزارش رادیو اسرائیل، فرمانده سپاه یکم عراق در اظهاراتی ضمن آنکه مدعی شد نیروهای ایران در هجوم جدید خود کاملاً شکست خورده اند هشدار داد که «عراق از سلاح های کارآمد که ایرانیان از میزان کارایی آنها مطلع هستند استفاده خواهد کرد.»^{(۵) - (۶)}

امروز در اطلاعیه ارتش عراق تحرکات گسترده بالگردهای عراقی علیه مواضع و خودروهای نظامی ایران در بخش شمالی منطقه نبرد مورد تأکید قرار گرفت.^(۷) در این مورد رادیو بی بی سی گفت: «دولت عراق می گوید که نیروهای این کشور با هلیکوپتر، موشک های فرانسوی اگزوست را علیه نیروهای ایران به کار گرفته و بخش اعظم نیروهای مهاجم ایران

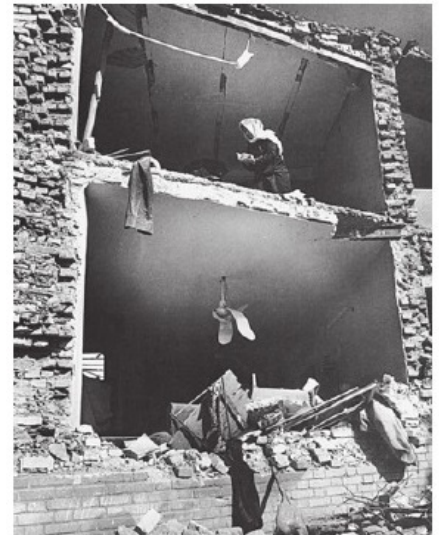
ص: ۳۸۳

-
- ۱- سند شماره ۳۶۶۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب به فرماندهی ژاجا، ۶/۸/۱۳۶۲.
 - ۲- سند شماره ۱۱۳۱۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲۴؛ و- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ۲۲/۸/۱۳۶۲ صص ۲۰ و ۲۱.
 - ۳- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) به فرماندهی کل سپاه ۶/۸/۱۳۶۲.
 - ۴- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰.
 - ۵- مشروح اظهارات فرمانده سپاه یکم عراق در گزارش شماره ۲۴۵ همین روز آمده است.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۴۴، رادیو امان، ۶/۸/۱۳۶۲.

۷- همان، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۶/۸/۱۳۶۲.

را قلع و قمع کرده اند.»^(۱) رادیو اسرائیل نیز در گزارشی به نقل از یک مقام نظامی عراق اعلام کرد: «ارتش آن کشور از موشک های ساخت شوروی و فرانسه علیه مراکز تجمع نیروهای ایرانی استفاده کرده است. ... در این حملات از موشک های کوتاه برد روسی از نوع فراگ و از موشک های روسی برد متوسط به نام اسکاد و از موشک های اگزوست فرانسوی استفاده شده است.» رادیو اسرائیل سپس با اشاره به چند حمله موشکی عراق به خوزستان در دو هفته اخیر که به کشته یا زخمی شدن صدها نفر انجامیده به نقل از روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) اضافه کرد: «دولت بغداد تاکنون به امید صلح با ایران از به کار انداختن برخی سلاح های کشنده خودداری کرده، ولی اکنون که ایران به لجاجت ادامه می دهد این سلاح ها نیز علیه ایران به کار گرفته خواهد شد.» این رادیو افزود: «در جبهه پنجویں امروز نبرد تقریباً فروکش کرده بود و نیروهای طرفین از مواضع قبلی خود به آتشباری علیه یکدیگر ادامه دادند.»^(۲)

تخریب منازل مسکونی بهبهان بر اثر حملات موشکی عراق

امروز همچنین گزارش شد در روزهای اخیر در آلمان غربی هواپیماهای جمهوری اسلامی معلولان و مجروحان عملیات والفجر ۴ را در فرودگاه فرانکفورت پیاده کرده اند. بنا به این گزارش، تعدادی از زخمی ها در بیمارستان بزرگ "گولتادن" در مونیخ بستری شده اند.^(۳)

۱

در ادامه بازتاب حملات موشکی اخیر عراق رادیو بی بی سی امروز گزارش داد: «ایران می گوید که حدود یک صد نفر که عده کثیری از آنها بچه مدرسه بودند در حمله موشکی عراق به شهر بهبهان در روز چهارشنبه کشته شده اند.» این رادیو سپس افزود: «عراق می گوید که در اثر حملات توپخانه ایران به شهر مرزی مندلی و حومه آن در بخش مرکزی جبهه جنگ، ۲۰ نفر غیرنظامی کشته و عده ای مجروح شدند.»^(۴) به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه های امروز صبح پاریس نیز خبر پرتاب موشک به طرف شهرهای بهبهان و مسجد سلیمان را به چاپ رساندند.^(۵)

ص: ۳۸۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۸، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۲

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۳۳ و ۳۴، رادیو اسرائیل، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۳۹، رادیو ایران، ۶/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، ۷/۸/۱۳۶۲، شماره ۴۸، ص ۷، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۲.

رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع در خطبه های نماز جمعه امروز تهران به بیان اهداف و نتایج عملیات والفجر ۴، موضع ایران در قبال قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی در سازمان ملل و زمینه های بروز حوادث اخیر لبنان پرداخت. بخش هایی از سخنان رئیس جمهور امروز در خبرگزاری ها انعکاس یافت.

آیت الله خامنه ای در خطبه دوم نماز جمعه در خصوص اهمیت عملیات والفجر ۴ اظهار کرد: «[این عملیات] از لحاظ وضع زمان و شرایط بین المللی، همچنین از لحاظ وضع منطقه و تأثیری که این عملیات بر روی مجموع جنگ و همچنین بر روی مسائل مربوط به ضدانقلاب در منطقه مظلوم کردستان دارد، کمال اهمیت و تأثیر را داشت.» وی با اشاره به امکانات مختلفی که عراق در اختیار گروه های مسلح غیرقانونی منطقه برای ناامن کردن غرب کشور قرار داده بود، افزود: «این مناطق، غالباً مهم ترین آنها، از دست ضدانقلاب گرفته شد.»

رئیس شورای عالی دفاع سپس با اشاره به موقعیت دفاعی عراق از نظر بهره گیری از شمار زیادی نیرو در قالب ۱۷ تیپ پیاده، زرهی و کوهستانی و وجود استحکامات فراوان در صدها کیلومتر مربع از اراضی و ارتفاعات منطقه، شکست و عقب نشینی ارتش عراق را نتیجه ضعف شدید روحیه آن خواند و گفت: «این یک چیزی است که دیگر دنیای استکباری نمی تواند برای عراق جبران و تأمین کند. هواپیما، تانک، موشک، توپخانه می شود داد؛ حتی مزدور می شود فرستاد، اما روحیه چگونه می شود داد؟» وی افزود: «عراق این [ضعف] را چطور می تواند جبران کند؟ سعی می کنند با پول جبران کنند. پول بر سر نظامی شان بریزند. اگرچه از لحاظ پولی هم حالا به شدت در مضیقه هستند. پشتیبانان شان احساس کرده اند که دیگر برای همیشه نمی توانند این مرده محتضر را تجهیز کرد و خون در کالبد یأس آور او ریخت. یک کمی سر کمک ها را بسته اند. راه کمک ها را مسدود کرده اند. لذا از این جهت هم بیچاره ها ناتوان اند، اما پول می دهند. ... مگر می شود یک ارتش را با این گونه چیزها، با درجه، با پول در مقابل یک ملتی قرار داد که از حق دفاع می کنند؟ حرف دارند برای زدن. منطقی دارند برای جنگیدن. بی هدف نمی جنگند و می دانند چه کاری می کنند.»

امام جمعه تهران تأکید کرد: «عملیات خوشبختانه عملیات خوبی بود. صدام را به التماس انداخت. صدام به کردهای عراقی التماس کرد و گفت شماها جنگ نمی کنید. ملامت کرد. تملق گفت. دروغ گفت و فایده ای هم ندارد. من به او می گویم نه کردهای مسلمان، نه عرب های مسلمان و نه هیچ عراقی میهن دوست و میهن پرست، در صورتی که بتواند نه فقط با او همکاری نمی کند، بلکه حتی اگر بتواند، در ازاله وجود او هم خواهد کوشید.»

رئیس جمهور در ادامه به طرح قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی در شورای امنیت سازمان ملل پرداخت و خاطر نشان کرد: «برای نجات دادن بغداد ... از شرق و غرب همدست شده اند.»

البته کارگردان این میدان، امروز فرانسه و امریکا هستند، اما دیگر طرف های بقیه را هم دیده اند. قطعنامه ای به شورای امنیت در سازمان ملل برده اند که هدف از این قطعنامه، نجات رژیم صدام است. آن هم با زورگویی در مقابل خواست های مردم ایران. ... ما البته از شورای امنیت سازمان ملل هیچ انتظاری جز این نداریم. چه زمانی شورای امنیت سازمان ملل با آن بافت می تواند به حق حکم کند و حق را ببیند؟ در جایی که امریکا حق و تو دارد، فرانسه حق و تو دارد، قدرت های بزرگ، سردمدار و گرداننده آنجا هستند، مگر می شود چیزی جز برخلاف منافع و مصالح ملت ایران در آنجا بگذرد؟ حالا بقیه اعضایی که در آنجا هستند اگر به فرض نخواهند با ایران معارضه و مبارزه کنند، اگر بر فرض رئیس شورای امنیت یک فرد اردنی هم نباشد - که اکنون هست - وقتی که حق و تو برای این قدرت های گرگ منش مخالف با مصالح ملت آزادی خواهی مثل ملت ما هست، طبیعی است که از این مرکز از این محل هیچ امید خیری نمی توان داشت و ما این را از اول هم می دانستیم.»

آیت الله خامنه ای با اشاره به روزهای نخست جنگ و آغاز تهاجم گسترده ارتش عراق به مرزهای ایران یادآور شد: «صدام با هیاهوی وحشیانه و جنون آمیزی وارد خاک ما شد. خرمشهر را تصرف کردند. شهرها را زیر آتش گرفتند و از شورای امنیت سازمان ملل کمترین صدایی بلند نشد. کمترین اعتراضی نشد. حتی عراقی ها اعتراف کردند که ما پیش رفتیم. تجاوز کردیم و گفتند که ما تجاوزمان را متوقف نمی کنیم و باز هم تجاوز را ادامه خواهیم داد تا به جاهایی برسیم که برای ما راضی کننده باشد. [اما] سازمان ملل و شورای امنیت سازمان ملل، لب از لب برنداشت تا وقتی که خرمشهر به وسیله نیروهای اسلام پس گرفته شد. آن وقت بود که چُرت دنیا از جمله چُرت شورای امنیت پاره شد. فهمیدند که نخیر رزمندگان اسلام مصمم هستند که حقوقشان را بگیرند. از آنجا شروع کردند به قطعنامه صادر کردن. حالا- دیگر شده اند طرف دار صلح و مخالف با جنگ. مخالف با تجاوز. مخالف با خونریزی! پس تا به امروز کجا بودید؟ آیا ملت ایران حق دارد با این کیفیت به سازمان ملل و به ویژه به شورای امنیت سازمان ملل با همه وجود بدبین باشد یا نه؟»

رئیس جمهور تأکید کرد: «ما به شورای امنیت به شدت بدبین هستیم و هیچ قطعنامه ای را که از سوی این شورا بی توجه به خواسته های بحق ما صادر شده باشد، به هیچ وجه قبول نخواهیم کرد. قطعاً قطعنامه را رد می کنیم و علت آن هم واضح است.» وی همچنین در تبیین دلایل این تصمیم گفت: «هیئت اعزامی سازمان ملل به ایران آمد، شهرها را دید. ویرانی ها را دید. گزارشی تهیه کرد و در آن گزارش صریحاً اعلام کرد شهادت داد که عراق تجاوز کرده، شهرها را ویران کرده و ادعاهایش درباره ایران از این جهت درست نیست. [این هیئت] رفت و [گزارش را] به سازمان ملل تسلیم کرد، اما هیچ گونه ترتیب اثری به این گزارش داده نشد.»

آیت الله خامنه ای همچنین با اشاره به پرتاب بمب ها و موشک های عراق به روی شهرها و مراکز جمعیتی ایران گفت: «سازمان ملل و همه سازمان های جهانی لب از لب باز نمی کنند و یک کلمه اعتراض نمی کنند. آیا نمی دانند؟ آیا در مقابل حادثه دلخراش بهبهان و مسجد سلیمان مسئول نیستند؟ صدام صریحاً گفت که من شهرهای [ایران را] می زنم. وقتی که ما در عملیات والفجر ۴ پیروز شدیم، دنیا این حرف را شنید یا نه؟ اگر شنیدید نباید پرسید که در کدام منطق و طبق کدام عرف در دنیا، پاسخ میدان جنگ باید در شهرهای غیرنظامی داده بشود؟ بنابراین ما حق داریم که به سازمان ملل اطمینان نداشته باشیم. دنیا بداند ما حق داریم که قطعنامه سازمان ملل را با قاطعیت رد کنیم و حق داریم که به عنوان یک حرکت درازمدت با حق و توی قدرت های بزرگ در شورای امنیت مخالفت کنیم و مخالفت هم می کنیم.» وی بار دیگر در مورد انگیزه طرح قطعنامه مذکور اظهار کرد: «حقیقت این است که قدرت های بزرگ در این جریان هم، باز به فکر منافع خودشان هستند. حتی عراق هم برای منافع آنها، برایشان مطرح است. فرانسه می خواهد از عراق حمایت کند. رژیم عراق بماند تا طلب هایی که از عراق دارد بگیرد تا بازپرداخت دیونش در عراق به خطر نیفتد.»

رئیس شورای عالی دفاع سپس درخصوص واکنش های منطقه ای و جهانی به تهدید ایران در مورد بستن تنگه هرمز گفت: «قدرت های بزرگ روی مسئله تنگه هرمز، های وهوی راه انداختند. برای خاطر اینکه منافعشان در آنجا تهدید می شود. همه در دنیا گفتند که چرا شما می خواهید تنگه هرمز را ببندید؟ استدلالشان هم یک چیز بیشتر نیست و آن این است که ما در تنگه هرمز منافع داریم. در خلیج فارس منافع داریم.» وی در ادامه به حمله عراق به نیروهایی که برای تعمیر چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز و جلوگیری از نشت نفت به درون آب های خلیج فارس به این منطقه رفته بودند و شهادت ۱۱ نفر از آنان اشاره کرد و گفت: «صدایی و کمترین اعتراضی از کسانی که در خلیج فارس منافع دارند برنخاست. دولت های منطقه خلیج فارس هم هیچ چیزی نگفتند. حالا امروز که ما رفته ایم چاه را بسته ایم از اینکه ما این کار را کرده ایم و آنها نفهمیدند حتی حاضر نیستند اسمی بیاورند.» آیت الله خامنه ای افزود: «منافع ایران در اینجا به خطر می افتد. دائماً دارید شما از اینجا سلاح وارد می کنید. موشک و تانک وارد می کنید. ما را تهدید می کنید که هواپیماهای سوپراتاندارد خواهید داد و کشتی های ما را به خطر خواهید انداخت. صادرات نفت ما را به خطر خواهید انداخت. شما حق دارید که ما را تهدید کنید. اما ما حق نداریم که شما را تهدید کنیم؟ چرا؟ این کدام قانون است؟ آن قانونی که در دنیا بین دولت های ثروتمند و قدرتمند، با دولت های به ظاهر بی قدرت و ضعیف فرق می گذارد؟ این قانون از نظر ما معتبر و قابل قبول نیست و ما آن را قبول نداریم.»

رئیس جمهور با اشاره به سخنان اخیر یکی از مسئولان کشورهای حوزه خلیج فارس

(عربستان سعودی) مبنی بر اینکه با اقدام ایران به بستن تنگه هرمز نه فقط عراق، بلکه سایر کشورها هم ضرر می کنند، یادآور شد: «می خواهم به گوینده این سخن و همه کسانی که این طور فکر می کنند بگویم که ما نبودیم که این بازی خطرناک [جنگ] را شروع کردیم. شما بودید که آن را شروع کردید. شما بودید که به عراق کمک کردید و عراق با پشت گرمی و دلگرمی به شما بود که این جنگ و این همه خسارت را آغاز کرد و بر ما و بر ملت خودش آن را تحمیل کرد. ما که با شما نمی خواستیم جنگ بکنیم و اکنون هم با شما نمی خواهیم جنگ کنیم. اکنون هم ما با همسایگانمان نمی خواهیم بجنگیم. نمی خواهیم دشمنی داشته باشیم.» وی آن گاه تأکید کرد: «خودتان را مخالف ما و ما را مخالف خودتان ندانید و بروید کنار. عراق تجاوز کرده است به ایران و ما در مقابل تجاوز او ایستاده ایم و ما از هیچ کسی کمک نمی خواهیم. بگذارید سرنوشت جنگ آن چنان که مشیت الهی است، آن چنان که حق متجاوز است انجام بگیرد. شما چرا دخالت می کنید؟»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود با بیان اینکه آمریکا کشوری است که در یک بحران عمیق قرار گرفته و در مناطق خاور دور، آفریقا، امریکای لاتین، غرب آسیا و اروپا گرفتاری هایی دارد، افزود: «در لبنان ببینید چه خبر است؟ یک عده مردم به جان آمده، به سته آمده از دست فشار قدرت امریکا و اسرائیل خسته شده، ببینید چه می کند. چطور ضربه اش را بر امریکا وارد می کند. این حادثه بیروت برای امریکا بسیار تلخ و غیرقابل جبران بود. به قدری این حادثه برای او تلخ است که قابل تصور نیست. مردم امریکا بعد از حادثه ویتنام دیگر حاضر نیستند بنشینند خبر کشته شدن فرزندانشان از هزاران کیلومتر آن طرف تر به گوششان برسد. سربازان امریکایی در لبنان چه می کردند. برای چه به بیروت رفته بودند. در آنجا چه کار داشتند. برای ملت امریکا چه سودی دارد که جوانانش بیایند در بیروت مردم را آزار بدهند. اذیت بکنند و بالاخره خودشان هم کشته بشوند.» امام جمعه تهران تصریح کرد: «این داغی که بر دل مردم امریکا گذاشته شد داغی بود که مقصد اصلی در آن شخص ریگان و هیئت حاکمه امریکایی است.»^(۱)

خبرگزاری فرانسه اظهارات رئیس جمهور در نماز جمعه امروز تهران را این طور منعکس کرد: «رئیس دولت ایران امروز [جمعه] اعلام کرد ایران بدون هیچ گونه تردیدی قطعنامه سازمان ملل درباره جنگ خلیج [فارس] را که هدفش نجات دادن صدام حسین رئیس جمهوری عراق است رد خواهد کرد.» این خبرگزاری به نقل از آیت الله خامنه ای افزود: «ما در مورد شورای امنیت سازمان ملل واقعاً بدبین هستیم و هیچ قطعنامه این شورا را که خواست های عادلانه ایران را در نظر نگیرد نمی پذیریم.»^(۲)

خبرگزاری آلمان غربی نیز گزارش داد: «اشاره ایران به تلاش های شورای امنیت سازمان ملل برای نجات صدام حسین رئیس جمهوری عراق در روز جمعه نشانگر آن است که این کشور

ص: ۳۸۸

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۹، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴، ۶/۸/۱۳۶۲.

آخرین ابتکار صلح سازمان ملل برای خاتمه جنگ ۳۷ ماهه خلیج [فارس] را رد خواهد کرد.» در این گزارش اضافه شده است: «تازه ترین بی‌اعتنایی ایرانیان به یک تلاش میانجیگری بین‌المللی با گزارشات خبرگزاری رسمی عراق که سربازان دولت بغداد تهاجم هشت روز ایرانیان را با کشتن و مجروح ساختن ۳۰ هزار [نفر] از سربازان دشمن عقب رانده اند، مقارن شد.» خبرگزاری آلمان همچنین به نقل از آیت‌الله خامنه‌ای اعلام کرد که دولت ایران تا زمانی که «قدرت‌های وحشی و تنفر از آزادی در شورای امنیت قدرت و تو داشته باشند، هیچ‌گونه اعتمادی به آن نخواهد داشت.» (۱)

۱

اعضای شورای امنیت سازمان ملل امروز مذاکرات خود را درخصوص پیش‌نویس قطعنامه جدید درباره جنگ ایران و عراق درحالی‌آغاز کردند که ایران از پیش مخالفت خود را با متن پیش‌نویس اعلام کرده است.

خبرگزاری آسوشیتدپرس از سازمان ملل گزارش داد اعضای شورای امنیت «برای کار بر روی فرمولی قابل قبول جهت توقف جنگ سه ساله ایران و عراق و آزادی خطوط کشتیرانی خلیج فارس پشت درهای بسته با یکدیگر دیدار کردند.» این گزارش یادآور شد: «حتی قبل از اینکه ۱۵ عضو شورای امنیت مذاکرات خصوصی خود را آغاز کنند، هیئت‌نماینده‌گی ایران در سازمان ملل با انتشار بیانیه وزارت خارجه کشور متبوع خود گفت قبول هرگونه قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل قبل از اینکه این شورا موضع قبلی و مغرضانه خود را تصحیح و عراق را برای اقدام به شروع جنگ و نیز بمباران هدف‌های غیرنظامی و نقض پیمان ژنو محکوم کند غیرممکن خواهد بود.»

آسوشیتدپرس همچنین به نقل از منابع دیپلماتیک عراق اشاره کرد که پیش‌نویس قطعنامه ظاهراً مورد قبول این کشور است و افزود قطعنامه جدید «اگرچه تمامی تجاوزات به قوانین بشردوستانه را محکوم کرده و خواستار پایان فوری تمامی عملیات نظامی بر علیه اهداف غیرنظامی من جمله نقاط مسکونی و شهرها شده، اما شامل هیچ‌گونه محکومیت صریح و روشن عراق نیست.» این خبرگزاری همچنین گفت: «کشورهای گینه، زئیر و توگو به طور رسمی عهده دار قطعنامه مزبور شده اند، اما درحقیقت این قطعنامه حاصل کار فرانسه بوده که بعداً نیز توسط کشورهای غربی عضو شورای امنیت به خصوص هلند و در مشورت با آمریکا و انگلستان اصلاح گردید.» (۲) گزارش رادیو آمریکا نیز حاکی است دخالت چند کشور کوچک غیرمتعهد در ارائه متن پیش‌نویس باعث شده تا در قطعنامه جدید از تمامی کشورهای جهان خواسته شود «از آنچه ممکن است موجب درگیری بیشتر بین ایران و عراق شود خودداری کنند.» به گفته رادیو آمریکا، «منظور از اشاره به این موضوع، فروش هواپیماها و سلاح‌های فرانسوی به عراق بوده است.» (۳)

پیش از آغاز جلسه شورای امنیت، خبرگزاری بین‌المللی اسلامی از سازمان ملل گزارش داد که ایران برخی اصلاحات را درمورد پیش‌نویس قطعنامه ارائه خواهد داد. دیپلمات‌ها گفتند:

ص: ۳۸۹

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، خبرگزاری آلمان، ۶/۸/۱۳۶۲.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۸/۱۳۶۲.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۲۶ مکرر، رادیو آمریکا، ۶/۸/۱۳۶۲.

«سعید رجایی خراسانی سفیر ایران که قرار بود برای مشورت در مورد این پیشنهاد به تهران برود اکنون دستورات خود را دریافت کرده است، اما آنها توضیح بیشتری ندادند.» رجایی خراسانی گفته است به دلایل شخصی که گفته می شود مربوط به بستری شدن همسرش در یک بیمارستان است به تهران عزیمت نکرده است. وی چند روز پیش در یک نشست مطبوعاتی گفته بود: «اگرچه هیچ گونه عکس العملی نسبت به متن این سند از تهران دریافت نکرده، اما مطمئن است که دولت او از این سند خوشحال نخواهد بود.»^(۱) گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز حاکی است هیئت نمایندگی ایران «یک سری پیشنهادات اصلاحی برای اینکه شورای امنیت سازمان ملل به محکوم کردن عراق برسد به این شورا تسلیم کرده است.»^(۲)

در این بین، شورای همکاری خلیج فارس با حساسیت ویژه ای فرایند جاری در مورد قطعنامه پیشنهادی فرانسه را دنبال می کند. به گزارش رادیو بی بی سی عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس، در گفت و گو با خبرنگار این رادیو اعلام کرد: «کوشش کشورهای عضو [شورای] همکاری خلیج [فارس] برای برقراری صلح در حال حاضر بر حمایت از قطعنامه پیشنهادی فرانسه متمرکز شده است.» بشاره افزود: «امیدوار است که قطعنامه فرانسه که مورد حمایت جوامع بین المللی نیز قرار خواهد گرفت از نظر اخلاقی به شورای همکاری خلیج [فارس] اختیار دهد که کوشش های خود برای خاتمه جنگ ایران و عراق را دنبال کند.» خبرنگار بی بی سی با بیان اینکه قطعنامه پیشنهادی منعکس کننده اراده جامعه بین المللی برای ایجاد یک منطقه غیرجنگی در خلیج فارس و قطع حملات علیه اهداف غیرنظامی است، به نگرانی کشورهای منطقه از اعزام کشتی های جنگی آمریکا اشاره کرده و به نقل از بشاره گفت: «کشورهای حوزه خلیج [فارس] نه خواستار استقرار نیروهای خارجی در منطقه اند و نه به آن نیازی دارند.» وی افزود: «سیاست مبتنی بر اعمال زور سیاستی کهنه است که کشورهای حوزه خلیج [فارس] خواستار آن نیستند.» دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس در مورد تماس کشورهای حوزه خلیج فارس با ایران گفت: «اگر به امر برقراری صلح در منطقه کمکی باشد کشورهای عرب حوزه خلیج [فارس] از هر کس طلب کمک خواهند کرد.» وی همچنین «امکان اعزام یک هیئت دیگر صلح از جانب کشورهای حوزه خلیج [فارس] به تهران را رد نکرد.»^(۳)

باین حال، گزارش خبرگزاری آلمان غربی از منامه حاکی است که رئیس جمهور آمریکا در پیام هایی به سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس اطمینان داده است که دولت آمریکا در صورت عملی شدن تهدید ایران به انسداد تنگه راهبردی هرمز اقداماتی را به کار خواهد بست. بنا به این گزارش، دونالد ریگان وزیر خزانه داری آمریکا که به منظور گفت و گو با مقامات کشورهای عرب خلیج فارس درباره پیامدهای اقتصادی جنگ ایران و عراق به منطقه سفر کرده است، امروز پیام هایی را از ریگان رئیس جمهور آمریکا به امیران کویت و بحرین تسلیم کرد.^(۴)

ص: ۳۹۰

۱- همان، ص ۸، سازمان ملل - خبرگزاری بین المللی اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۷، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۲۹ - ۲۸، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۳، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۶/۸/۱۳۶۲.

فرانسه برای جلوگیری از شکست عراق در جنگ سیاسی حساب شده را پیش می برد. هفته نامه المجله (چاپ انگلیس) امروز به نقل از منابع آگاه فرانسوی نوشت: «فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، یک کمیته ویژه شامل تعدادی از کارشناسان و مشاوران به منظور تحلیل مسئله جنگ عراق و ایران از جنبه نظامی، سیاسی و اقتصادی تشکیل داد.» این منابع اضافه کردند میتران «تأیید و پشتیبانی ژاک شیراک رهبر گلیست ها را در رابطه با تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق کسب کرده بود.»^(۱) به گزارش رادیو بی بی سی، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، در دومین روز سفر خود به تونس ضمن سخنانی در پارلمان این کشور تأکید کرد: «از نقطه نظر حفظ تعادل در خاورمیانه [غرب آسیا] اهمیت حیاتی دارد که عراق در جنگش با ایران شکست نخورد.» وی افزود: «اما لزوم حفاظت از عراق لازم نیست به معنای سرشکستگی یا شکست ایران باشد.» میتران بی آنکه به موضوع فروش پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق اشاره کند، گفت: «در جنگ بین ایران و عراق فرانسه دوستانی دارد اما دشمنی ندارد.»^(۲) امروز همچنین خبرگزاری فرانسه از تونس گزارش داد: شاذلی قلیبی در سخنانی هنگام دیدار با میتران «از فرانسه به خاطر کمک به عراق تشکر کرد.» وی خطاب به میتران گفت: «ملت عرب احساسات دوستانه ای برای فرانسه قائل است، زیرا شما با حمایت از عراق که برای چهارمین سال متوالی سنگینی یک جنگ را تحمل می کند و برای آتش بس اعلام آمادگی کرده است به راه حل صلح کمک کرده اید.»^(۳)

یک روزنامه آلمانی از تصمیم محرمانه عراق به خودداری از انتشار هرگونه خبری درمورد هواپیماهای سوپراتاندارد خبر داد.

به گزارش رادیو کلن، روزنامه فرانکفورتر الگمانیه (چاپ فرانکفورت) با استناد به منابع موثق عرب ضمن اعلام این مطلب افزود: «در توجیه این اقدام گفته می شود که بغداد نمی خواهد بدین ترتیب بهانه ای برای یک حمله نظامی پیشگیرانه در اختیار دولت ایران قرار دهد.» رادیو کلن افزود: «دولت فرانسه نیز با عراق شرط کرده است که از به کارگیری فوری هواپیماهای سوپراتاندارد علیه ایران خودداری کند.»^(۴)

به رغم اتهامات محافل سیاسی و خبری غرب درمورد ارتباط ایران و سوریه با انفجارهای مراکز استقرار نظامیان امریکا و فرانسه در بیروت، امروز مقامات غربی دیدگاه های ضدونقیضی را درباره انجام اقدامات تلافی جویانه مطرح کردند.

ص: ۳۹۱

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۷، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۴۶، نشریه المجله، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۴، تونس - خبرگزاری فرانسه، ۶/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو کلن، ۶/۸/۱۳۶۲.

به گزارش رادیو اسرائیل، «ریگان یک بار دیگر حکومت اسلامی ایران را به همکاری با تروریست‌هایی که موجب انفجار قرارگاه‌های سربازان امریکایی و فرانسوی در بیروت شده‌اند، متهم ساخت و تأکید کرد که تروریست‌ها و حامیان آنها به کیفر اعمال خود خواهند رسید.» این رادیو سپس گفت: «خبرنگاران گزارش دادند که این اخطارهای رئیس جمهوری ایالات متحده نگرانی شدیدی در سوریه ایجاد کرده و دولت دمشق در انتظار یک اقدام تلافی‌جویانه امریکایی می‌باشد.» (۱)

جورج بوش معاون رئیس جمهور امریکا در گفت‌وگو با یک شبکه تلویزیونی امریکایی در مورد واکنش دولت این کشور به انفجار مقر تفنگ‌داران دریایی امریکا گفت: «من احتمال اقدام تلافی‌جویانه را نفی نمی‌کنم و مهم‌تر اینکه تصور می‌کنم رئیس جمهوری نیز همین نظر را دارد. دلیل اندک شک و تردید من در این مورد این است که من از نیرنگ‌های این گروه‌ها آگاهم. پس از حوادثی نظیر انفجار بمب در مقر تفنگ‌داران دریایی امریکا در بیروت یک فرد یا گروه مسئولیت آن را برعهده می‌گیرد، اما آنهایی که از عاملین این فجایع حمایت کرده‌اند یعنی کشورهای نظیر جمهوری اسلامی ایران ... دست داشتن در چنان اعمالی را رسماً انکار می‌کنند. بنابراین، به سختی می‌توان مسئولیت این گونه حوادث را دقیقاً مشخص کرد و به نحوی منصفانه تلافی کرد.» (۲)

از سوی دیگر، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه که در تونس به سر می‌برد، در مصاحبه‌ای مطبوعاتی تأکید کرد: «عاملین بمب‌گذاری بیروت به زودی تنبیه خواهند شد.» رادیو دویی ضمن اعلام این خبر افزود: «میتران حاضر نشد بگوید چه کسانی مسئول بمب‌گذاری در تأسیسات امریکایی [و] فرانسوی بودند، ولی گفت فرانسه تحقیقات خود را ادامه می‌دهد.» (۳)

در همین حال، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد امروز شخصی ناشناس در تماس با این خبرگزاری اعلام کرده است: «قصده دارند مقر نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در لبنان را بمباران کنند.» بنا به این گزارش، «شخص مذکور اطلاع بیشتری در این زمینه نداد. لیکن گفت که این مطلب توسط دوستش در امریکا تلفنی به وی اطلاع داده شده [است].» این گزارش یادآوری کرد: «روزنامه فرانسوی لوموند نیز در شماره چهارشنبه خود پیشنهاد بمباران مقر نیروهای سپاه در بعلبک را مطرح کرده بود.» (۴) - (۵)

خبرگزاری آلمان غربی اعلام کرد: حسین موسوی «رهبر سازمان نظامی سیاسی شیعه امل اسلامی (انشعابی) طرف‌دار ایران» امروز مسئولیت بمب‌گذاری در مقر تفنگ‌داران امریکایی و فرانسوی در بیروت را تکذیب نمود، اما «با گفتن اینکه اقدام کنندگان پسران، برادران،

ص: ۳۹۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۳۳، رادیو اسرائیل، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲۴، رادیو امریکا، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲.

۴- پیشنهاد مذکور از سوی لوموند به نقل از روزنامه وال استریت ژورنال مطرح شده بود. (ر.ک: روزشمار ۴/۸/۱۳۶۲)

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۲.

همسایگان و پدران شهدای صبرا و شتیلا بوده اند این حملات را تأیید کرد. «خبرگزاری آلمان یادآور شد: «اشاره او به صبرا و شتیلا دو اردوگاه فلسطینی در لبنان بود که در آنها صدها مرد و زن و کودک مسلمان توسط نیروهای مسیحی در سال گذشته قتل عام شدند.» موسوی همچنین گفت که مخالف باقی ماندن نیروی صلح چندملیتی در لبنان است. (۱)

روزنامه نیویورک تایمز نیز در گزارشی از مصاحبه حسین موسوی در بعلبک نوشت: «موسوی در ویلایش با لباسی تر و تمیز اما بدون کراوات و در اتاقی که عکس های آیت الله خمینی و رهبران رژیم جمهوری اسلامی بر در و دیوار آن آویزان بود، مدت نود دقیقه با خبرنگاران انگلیسی و امریکایی گپ زد.» به نوشته این روزنامه موسوی در این مصاحبه گفت: «گروهی از سپاهیان انقلاب اسلامی از ایران به بعلبک آمده اند که به مردم محل در دفاع از خود و کسب آزادی کمک کنند.» وی همچنین افزود: «اگر امین جمیل از جبهه اسلامی امل دعوت کند که در گفت و گوهای آشتی ملی شرکت کند، این دعوت رد خواهد شد، زیرا به کسانی که از ما دعوت می کنند اعتمادی نداریم.» (۲)

۱

درحالی که سوریه خواستار انتخاب رهبر جدیدی برای سازمان آزادی بخش فلسطین است، یاسر عرفات این کشور را به مداخله آشکار در اختلافات جناح های فلسطینی متهم کرد.

هفته نامه المجله (چاپ انگلیس) امروز با انتشار گزارشی درباره دیدار چندی پیش شیخ زاید سلطان آل نهیان حاکم امارات متحده عربی با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه به نقل از منابع دیپلماتیک در دمشق نوشت: «پرزیدنت حافظ اسد به طور غیرمستقیم اظهار کرد که اگر کشورهای عربی با انتخاب رهبر جدیدی به جای یاسر عرفات برای سازمان آزادی بخش فلسطین موافقت نمایند، سوریه برخی از پیمان های خود را تغییر می دهد و در مسئله بازگشایی مجدد لوله های نفت عراق تجدیدنظر می کند.» المجله سپس افزود: «لیکن منابع سوری در دمشق این خبر را تأیید نکردند، ولی می توان گفت که مسئله روابط سوریه با سازمان آزادی بخش فلسطین در مذاکرات مطرح شده است.» (۳)

این درحالی است که عرفات در مصاحبه با خبرگزاری خصوصی صحوفیه گفت: «من آماده ام باب گفت و گویی مستقیم با حافظ اسد را بگشایم. لیکن با تأسف بسیار راه چنین مذاکراتی با حافظ اسد بسته شده است.» وی افزود: «حافظ اسد اخیراً یکی از مشاورانم [الحسن] را به حضور پذیرفت، لیکن ۴۸ ساعت بعد نیروهای سوری عملیاتی علیه افراد من در شمال لبنان اجرا کردند.» عرفات خاطر نشان کرد: «آنچه در داخل الفتح اتفاق افتاده است یک امر داخلی نیست بلکه مداخله آشکار با تمامی توانایی های موجود توسط سوریه و لیبی است.» (۴)

ص: ۳۹۳

۱- همان، ص ۱۸، پاریس - خبرگزاری آلمان، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۶ - ۲۴، رادیو امریکا، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۷، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۴۵ و ۴۶، نشریه المجله، ۶/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

ضمیمه اول گزارش ۲۴۳: بخشی از سوابق مبارزاتی و خصائص اخلاقی شهید علی رضائیان از زبان محسن رضایی فرمانده کل سپاه

محسن رضایی در ترسیم شخصیت شهید علی رضائیان فرمانده سابق قرارگاه مقدم حمزه گفت:

در بین مؤمنینی که به خداوند اعتقاد دارند، عده ای از آنها هستند که با خدای خود صادقانه عمل می کنند و این صادقانه عمل کردن هم، در عمل مشخص است. لذا یک عده شهید شدند و به رحمت ایزدی پیوستند و عده دیگری که صادقانه دارند عمل می کنند منتظرند. یعنی آدم در قیافه هایشان هم نگاه می کند، می بیند که انتظار شهادت و رفتن به سوی خدا از قیافه هایشان کاملاً پیداست، این دو سه روزی که این برادرمان علی رضائیان شهید شده است، ما دنبال جمله ای می گشتیم که با ایشان تناسب داشته باشد. بعد به جمله امام عزیزمان برخورد کردم که ایشان در یکی از سخنانشان فرموده بودند که "رزمندگان ما امروزه به مرگ لبخند می زنند" این جمله متناسب ترین جمله برای برادر شهیدمان (علی رضائیان) است که ایشان علی رغم آن سابقه و سن و خانواده ای که عیالوار بودند، آن چنان با شجاعت در خط اول و در بین بچه های سرباز و بسیجی و بچه های خط اول حضور پیدا می کرد و راه می رفت و زندگی می کرد که این جمله برازنده ایشان بود. ایشان کسی بود که به مرگ لبخند می زد و در قیافه ایشان شهادت کاملاً ملموس بود.

ایشان قبل از انقلاب دو سه بار به زندان افتاد. در زندان هم سلولی آیت الله طالقانی بود و شکنجه های عجیبی از طرف ساواک را متحمل شد. ابتدای انقلاب در کمیته ای که در اصفهان تشکیل شده بود، پادگان ها را حفظ کرده بودند و اسلحه و مهماتی که هر آن احتمال داشت به دست ضدانقلاب بیفتد، با چه خون دلی و با چه تلاشی با کمک مردم حفظ کردند. در کردستان، در جنگ ها و در عملیات ها با اینکه در همان وهله اول مستقیماً مسئولیتی نداشت و در منطقه ۲ مسئول بود، ولی همیشه یک انسان خاکی بود، با دلسوزی در اتاق می آمد تا من و برادرمان شیرازی را پیدا می کرد و می گفت که من از خط گزارش آورده ام. خودش رفته بود سرکشی کرده بود و این اطلاعات را ارائه می داد و می گفت. ما اینجا می نشستیم و گزارشات فرماندهان را که پشت بی سیم به ما می رسید مطالعه می کردیم، اما او از خط اول تازه ترین اطلاعات را می آورد و کلی به ما کمک می کرد که تصمیم منطبق بر واقعیت بگیریم. این برادر قطعاً رحمت خداوند متعال شامل حالشان شده و من لیاقت ندارم که از خداوند درخواست بکنم که به این رحمت بیفزاید، ولیکن ان شاء الله که این سرداران عزیزی را که ما تقدیم خدا می کنیم، الگوها و درس های خوبی برای ما باشند، که آن قیافه منتظرانه شهادت را در ما ببینند. ما که فرماندهان بسیجی و فرماندهان سربازها هستیم، فرماندهانی هستیم که امروز، هم مردم ایران و هم دنیا به ما نگاه می کند و ان شاء الله بتوانیم واقعاً تجلی گاه روح بزرگ این شهدا باشیم و این جنگ را به خوبی پیش ببریم. (۱)

ضمیمه دوم گزارش ۲۴۳: گزارش احمد کاظمی از اوضاع عمومی لشکر ۸ نجف و آسیب های وارد شده به این یگان

فرمانده لشکر ۸ نجف در توضیح وضعیت این لشکر گفت: «در حال حاضر، یک گردان منها داریم یک یال (لری) داریم و ارتفاعات شاخ نالشکینه هم هست و بقیه نیروها هم که الآن در حدود چهار، پنج ماه است که به منطقه آمده اند. در عملیات والفجر ۲ هم بوده اند و الآن می خواهند مرخصی بروند. نیرو در حال حاضر بجز یک گردان منها که این هم مجموعاً ۱۱۰، ۱۲۰ نفر می شوند، نداریم. کادر ما هم یک سری تلفات دادند که ان شاء الله بازسازی می شود و برای عملیات آماده می شویم. ولی در حال حاضر کسی را نداریم. قرارگاه حمزه ۳ را تشکیل دادند. ما را هم جزء یگان های آن قرار دادند، در حال حاضر ما توان نداریم. من اصلاً نظرم این بود که این خط فعلی را هم از ما تحویل بگیرند که بتوانیم بازسازی کنیم. این عملیات خواست خدا بود، ولی ما از نظر کادر خیلی آسیب دیدیم. دو نفر از فرماندهان تیپ را از دست دادیم، معاون لشکر شهید شد، فرمانده گردان و گروهان شهید شدند. الآن در لشکر واقعاً کسی نیست، در این عملیات نیرو از دست ندادیم، فقط کادر از دست دادیم. بیش از ۲۰۰ نفر شهید دادیم که اغلب آنها کادر بودند. از شهر نجف آبادی که ۴۵۰۰ تا ۵۰۰۰ جمعیت دارد، در این عملیات ۹۵ نفر شهید شده اند. ما واقعاً بی سابقه تلفات دادیم. این

۱- سند شماره ۴۲۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ و ۳.

عملیات پیروزی بزرگی بود، ولی تلفات زیادی دادیم، خدا شاهد است امروز ظهر خجالت کشیدم که به کسی بگویم که برو به خط سر بزن. ما الآن هیچ کس را نداریم.

ما هرچه فرمانده گردان و گروهان داشتیم شهید شدند. معاون لشکر برادر محمودی، کسی بود که همه برادرها دوستش می داشتند و به او علاقه داشتند. پایه گذار معنویت در لشکر و پسر خیلی مخلصی بود. وقتی شهید شد، خیلی ناراحتی به وجود آورد. به خصوص اینکه با برادر علی رضائیان باهم شهید شدند. آقای علی رضائیان را هم قبلاً می شناختم و باهم در عملیات ها بودیم. الآن خیلی اثر گذاشته، ولی حاضر هستیم که هر دستوری بدهید، انجام بدهیم. برادرهای دیگر که هستند، باید بروند انتقام خون شهدا و خون امام حسین(ع) را بگیرند و هیچ تزلزلی هم در آنها به وجود نیامده است. و ان شاءالله محکم تر و مقاوم تر باشند، ولی وضعیت فعلی به این شکل است که عرض کردم. هر دستوری هم بدهید، حاضر هستیم انجام بدهیم. تانک و نفربرهای ما هم فقط دو دستگاهش مانده است همه آنها را هلیکوپترهای عراقی زده اند و ازلحاظ خمپاره می توانیم کمک بدهیم. الآن خمپاره داریم. به خمپاره اندازها آسیب نرسیده است. خمپاره ها و توپ ۱۰۶ زیاد آسیب ندیده اند، ولی بقیه واحدها خصوصاً مهندسی و نیروی پیاده ما خیلی آسیب دیده اند.»(۱)

ص: ۳۹۵

در ادامه مباحث طراحی و اجرای مراحل بعدی عملیات والفجر ۴، امروز فرماندهان قرارگاه خاتم (ارتش و سپاه)، ستاد قرارگاه مقدم حمزه و فرماندهان یگان های عمل کننده در قرارگاه فرماندهی سپاه در دره تفی مریوان، تشکیل جلسه دادند. (۱) در این جلسه، که در دو بخش برگزار شد و بیش از پنج ساعت طول کشید، درباره دو موضوع اساسی طراحی و نحوه اجرای عملیات محدود در بانی بنوک و بستن عقبه دشمن در منطقه شانه دری و نیز چگونگی طراحی مانور برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و رسیدن به شهر نالپاریز در جنوب این ارتفاع گفت و گو شد.

در ابتدای این جلسه، عزیز جعفری به جای شهید علی رضائیان به عنوان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (از سپاه) معرفی شد. سپس قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع)، که مأمور به

ص: ۳۹۷

۱- در بخش اول جلسه، فرماندهی قرارگاه خاتم، اعضای ستاد این قرارگاه و فرماندهان یگان های سپاه و از ارتش فقط سرهنگ صیاد شیرازی شرکت داشتند و در ادامه سایر فرماندهان ارتش نیز در جلسه حضور یافتند. شرکت کنندگان در این جلسه عبارت بودند از: سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر ۲۸ کردستان، سرهنگ امیریگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع) (ارتش)، علی اسحاقی مسئول شتود قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، غلامحسین بشردوست، حمید فرمانده ستاد جنگ های نامنظم (سپاه)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع)، حسن دانایی فراز عملیات قرارگاه خاتم سپاه، سرهنگ درافشان فرمانده تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان، محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، غلامعلی رشید مسئول عملیات قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ابراهیم راحمی از بخش برون مرزی قرارگاه مقدم حمزه، مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع)، حمید سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع)، سرهنگ سروی از مسئولان عملیات ارتش، سرگرد شقاقی، سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نزاچا، رحیم صفوی مسئول عملیات ستاد مرکزی سپاه، سرگرد صفائی فرمانده ستاد جنگ های نامنظم (ارتش)، علی فدوی مسئول اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه، مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر، احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، محمد ابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا.

شناسایی و طرح ریزی مانور عملیات برای تصرف بانی بنوک (۱) شده بود، پس از بازدید از منطقه گزارش خود را ارائه داد. وی اعلام کرد که در وضعیت فعلی و باتوجه به نبود جاده از عقبه خودی به منطقه مورد نظر فقط امکان عملیات انهدامی وجود دارد و چون تدارک نیرو پس از تصرف اهداف میسر نیست، بنابراین نیروهای عمل کننده امکان استقرار در منطقه را ندارند و برای احداث جاده از منطقه خودی به منطقه عملیاتی نیز باتوجه به برآوردهای انجام شده، ۷ تا ۱۰ روز زمان لازم است. قاسم سلیمانی همچنین با اشاره به موقعیت خاص منطقه گفت: «در این منطقه دشمن از همه جهات امکان پاتک دارد و طراحی و ایجاد خط پدافندی در آنجا امکان ندارد.» بدین ترتیب مجموع مباحث مطرح شده حاکی از آن بود که تأمین اصلی ترین هدف اجرای عملیات در بانی بنوک؛ یعنی بستن عقبه عراق وابسته به وجود جاده ای است که احداث آن بیش از یک هفته زمان می برد؛ حتی یکی از مسئولان ستاد جنگ های نامنظم از قول نیروهای مهندسی جاده اعلام کرد که برای احداث این جاده ۱۲ روز زمان نیاز است، بدین ترتیب که ۵ روز کار احداث جاده تا روی ارتفاع سورن و ۷ روز نیز ادامه آن از بالای ارتفاع به سمت پایین طول خواهد کشید.

به‌دنیال شهادت علی رضائیان، فرمانده کل سپاه امروز عزیز جعفری را به‌عنوان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع) انتخاب کرد.

در ادامه جلسه، چگونگی طراحی مانور عملیات برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و دستیابی به شهر نالپاریز در جنوب مورد بحث قرار گرفت و به عنوان مقدمه ورود به این بحث، درباره اقدامات یگان های ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول (ص) برای شناسایی روی کانی مانگا گفت و گو شد.

ابتدا مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، با بیان اینکه بخشی از شناسایی های منطقه واگذار شده به این لشکر در ارتفاع ۱۸۷۷ شیخ گزنشین از ارتفاع کانی مانگا انجام شده است، اعلام کرد که این شناسایی ها از سمت شمال و شرق این ارتفاع صورت گرفته است. باکری در پاسخ این سؤال سرهنگ صیاد شیرازی که «چرا از سمت غرب کانی مانگا برای شناسایی اقدام نکرده اید؟» طولانی بودن راه، حضور مردم محلی و نبود امنیت کافی برای نیروهای شناسایی را علت این امر ذکر کرد.

ص: ۳۹۸

۱- بانی بنوک در بخش جنوبی ارتفاعات سورن و تقریباً در شرق شهر شانه دری عراق واقع شده است و دارای تسلط دید و تیر مناسبی به شهر شانه دری و جاده شانه دری - نالپاریز - پنجوین است. در صورت اجرای عملیات مورد نظر، عقبه اصلی دشمن در منطقه عملیاتی در عمق بسته می شد و می توانست منشاء تحول در عملیات والفجر ۴ باشد.

پس از فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، نوبت به محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) رسید. وی که از دیدگاه های سرهنگ صیاد شیرازی برای اجرای تک از سمت غرب کانی مانگا آگاهی داشت، بنا به دلایلی مخالف این کار بود. محمدابراهیم همت قبل از پرداختن به موضوع شناسایی و طرح مانور به فعالیت های روزافزون مهندسی عراق برای تحکیم مواضع بر روی ارتفاع کانی مانگا اشاره کرد و گفت: عراقی ها بین پایگاه هایی که تاکنون سنگر نبوده، مشغول سنگر کنی هستند و فعالیت بسیار شدید مهندسی را شروع کرده اند. وی افزود: دشمن قبلاً به کانی مانگا حساس نبود، اما به تازگی به این منطقه حساس شده و تانک های خود را از شرق کانی مانگا به سمت شمال آرایش داده است. اگر می خواهید از پشت کانی مانگا (غرب) به عراق بزنید باید یک ماه روی آن کار کرد و ریزه کاری ها را در نظر گرفت، به حرف بارزانی ها خیلی نمی توان اعتماد کرد. در میان آنها جاسوس عراقی وجود دارد. وی در ادامه صحبت هایش ضمن ذکر نمونه هایی در این باره تأکید کرد: «عمل در غرب کانی مانگا ظریفی دارد و اگر به آنها توجه نشود، هر نیرویی که از آنجا عبور کند قتل عام می شود. قتل عام هم نشود، آنها همه را به عراقی ها تحویل می دهند. ما هنوز فراموش نکرده ایم که دو ماه پیش ۲۵ نفر را بردند و به عراقی ها تحویل دادند، مگر نه اینکه ۵ پاسدار دیدبان توپخانه در شانه دری را به عراق تحویل دادند.» فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) افزود: «ما تا خودمان به غرب کانی مانگا نرویم و شناسایی نکنیم و روستاها و ساکنان آن را نشناسیم، نمی توانیم تصمیم بگیریم. صحبت حرکت دو نفر سه نفر که نیست. شما می خواهید گردان، گردان نیرو از آنجا عبور بدهید.» همت سپس درباره لزوم سرعت کار و پایان یافتن مأموریت نیروهای داوطلب لشکر گفت: «حدود دو ماه و نیم از مأموریت نیروهای ما گذشته [است]. اغلب نیروهای ما معلم و محصل هستند. باید بجنیم و تا دشمن در این زمین نیروهای خود را آرایش نداده کار را شروع بکنیم.»

وی همچنین درباره استقرار نیروهای ستادی و توجیه فرماندهان گردان های لشکر برای تصرف کانی مانگا توضیحاتی داد. (۱)

در پاسخ به اظهارات فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، سرهنگ صیاد شیرازی بار دیگر بر طرح ریزی مانور از غرب کانی مانگا برای تصرف این ارتفاع و رسیدن به نالپاریز تأکید کرد و گفت: محل دور زدن دشمن غرب کانی مانگا است، جاده هم لازم ندارد بکشیم، جاده دارد. (۲)

ص: ۳۹۹

۱- در ضمیمه این گزارش مشروح گفت و گوهای سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت آورده شده است که شامل اظهارات صریح و کارشناسی دوطرف درباره ترجیح اجرای مانور از سمت غرب یا شرق کانی مانگا و حذف عملیات در محور پنجوین و تنگه روکان است.

۲- البته به گفته یکی از نیروهای شناسایی جاده ای که نیروها را از عقبه خودی در چمک تا نالپاریز برساند کامل نبود و تردد در برخی قسمت های آن (چمک تا شیخ المارین) با قاطر و در برخی دیگر نیز با تراکتور امکان پذیر بود.

شیخ گزنشین قابل دسترس است، زود هم می توان تک کرد. بنابراین جاپای خوبی برای ادامه تک است. لشکر ۳۱ عاشورا شیخ گزنشین را عمل کند، سپس از غرب کانی مانگا عمل بکنیم، کافی است نیروها را یک شب قبل در لری بخوابانیم و در زمان عملیات تعدادی از نیروها را برای تأمین جاده بگذاریم و عمده نیروها سوار بر ماشین تا نالپاریز بروند. با این طرح نیازی به اجرای عملیات در پنجوین هم نیست، کافی است نیروهای اصلی بروند غرب کانی مانگا را شناسایی بکنند و دو، سه شب را برای این کار اختصاص بدهند، سپس عملیات را شروع کنیم.

در ادامه جلسه، حسین خرازی و مهدی زین الدین فرماندهان لشکرهای ۱۴ امام حسین (ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) درباره مأموریت واگذار شده به این یگان ها (تصرف ارتفاع کله قندی و سنگ معدن و ارتفاع حساس ۱۸۳۰، یال شاخ شوکت و انتهای شمالی آن که بر تنگه روکان مسلط بود) مطالبی را بیان کردند. مهدی زین الدین در گزارش خود به این مهم اشاره کرد که عملیات برای تصرف تنگه روکان، نمی تواند توسط دو یگان انجام شود و برای تسلط و اطمینان بیشتر، بهتر است همان یگانی که روی تنگه روکان عملیات می کند، ارتفاعات چپ و راست این تنگه را نیز تصرف کند. گفتنی است براساس طرح مانور، تصرف ارتفاعات سمت چپ روکان یعنی ادامه ارتفاع ۱۸۳۰ موسوم به شاخ شوکت برعهده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و تصرف ارتفاعات راست این تنگه که بخشی از یال های کانی مانگا بود، برعهده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) بود.

در ادامه گفت و گوها، فرماندهان یگان ها از جلسه خارج شدند و فرماندهان قرارگاه خاتم و فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع) درباره موضوع اصلی عملیات در کانی مانگا و پنجوین به بحث پرداختند.

در این مباحث، موضوع رسیدن به نالپاریز و انصراف از اجرای عملیات در پنجوین به طور جدی مورد توجه قرار گرفت، البته برخی فرماندهان زمان بر بودن این طرح و مسئله نور ماه (۱) را از مشکلات موجود در این رابطه برشمردند. غلامعلی رشید در این باره گفت: ما در این زمین مشکل مانور نداریم، ولی مشکل زمان خواهیم داشت، اگر در مورد گذشت زمان مشکل نداشته باشیم، مانور خوبی خواهیم داشت. سرهنگ صیاد شیرازی نیز در تأیید حرف رشید اضافه کرد: ما در اینجا با مسئله نور ماه، هوا (بارندگی و سرما) و دشمن روبه رو هستیم.

در ادامه، محسن رضایی پیشنهاد داد: مهدی باکری (لشکر ۳۱ عاشورا) شیخ گزنشین را بگیرد و آنجا جاپایی باشد برای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و این یگان از لشکر ۳۱ عاشورا عبور کند.

این طرح مورد موافقت سایر فرماندهان قرار گرفت. مورد دیگری که در جلسه طرح شد،

ص: ۴۰۰

۱- از آنجا که منطقه عملیاتی کوهستانی و ناهموار بود، وجود نور ماه برای راه پیمایی و پیشروی نیروهای تک و ضروری بود. این ایام ماه قمری از نظر تابش نور ماه موقعیت خوبی داشت و گذشت زمان موجب ازدست رفتن این موقعیت طبیعی می شد.

احتمال لغو عملیات در محور پنجوین و واگذاری تصرف شمال ارتفاعات سورن از طریق نالپاریز به لشکرهای ۱۴ امام حسین (ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) پس از تصرف ارتفاعات کانی مانگا توسط لشکر ۲۷ و ادامه عملیات در آن منطقه بود، ولی اتخاذ تصمیم نهایی در این باره به رایزنی با فرماندهان این یگان ها و به نوعی به جلب رضایت آنها موکول شد.

پس از آن، فرماندهان یگان ها به جلسه فراخوانده شدند و درباره اجرای عملیات در کانی مانگا، تصرف نالپاریز و ادامه تک به سمت ارتفاعات شمال سورن و چشم پوشی از اجرای عملیات در پنجوین بحث و تصمیماتی اتخاذ شد. بدین ترتیب مقرر گردید در مرحله اول، بخشی از ارتفاعات کانی مانگا، ارتفاع شیخ گزنشین (۱۸۷۷) و دامنه جنوبی آن توسط لشکر ۳۱ عاشورا و ارتفاع شاخ تارچر (۱۸۶۶) توسط لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) تصرف شود و سپس این لشکر در مرحله بعدی ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ کانی مانگا را تصرف کند و هم زمان لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) با استفاده از موفقیت لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و از طریق جاده غرب کانی مانگا به سمت نالپاریز ادامه تک داده و بخش های شمالی ارتفاع سورن را تصرف کنند. علاوه بر این قرار شد عملیات روی ارتفاعات سنگ معدن و کله قندی، پنجوین و تنگه روکان منتفی شود، البته محمدابراهیم همت به این طرح انتقاد و حتی اعتراض داشت، او معتقد بود که با چشم پوشی از اجرای تک در پنجوین، عراق از سمت چپ لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) بر روی نیروهای این لشکر تسلط دید و تیر خواهد داشت و مانع پیشروی گردان های این یگان در کانی مانگا می شود.

در پایان جلسه با توجه به تغییرات صورت گرفته در طرح مانور، به لشکرهای ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و ۱۴ امام حسین (ع) ابلاغ شد که برای شناسایی از غرب کانی مانگا اقدام کنند و لشکرهای ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۳۱ عاشورا نیز مأموریت یافتند شناسایی های خود را روی کانی مانگا تکمیل و مانور خود را طراحی کنند. (۱)

۱

امروز ابراهیم راحمی از نیروهای اطلاعات سپاه مریوان که برای دید بانی و شناسایی منطقه غرب کانی مانگا همراه نیروهای بارزانی به آن منطقه رفته بود، از وضعیت عمومی این منطقه، از چمک تا نالپاریز گزارشی ارائه داد که حاکی از حضور قابل توجه نیروهای دشمن و نبود جاده مناسب برای آمد و شد نیروهای خودی در این منطقه بود.

براساس این گزارش از روستای چمک تا شیخ المارین جاده مناسب برای عبور خودرو وجود ندارد و جاده موجود بین شیخ المارین تا شیخ لطیف نیز مناسب تردد تراکتور است، راحمی گفت: رودخانه قزلجه که از این منطقه عبور می کند فاقد پل است، ولی نفر پیاده امکان عبور از این رودخانه را دارد. وی ادامه جاده شنی از شیخ لطیف تا نالپاریز را برای تردد خودرو خوب و مناسب

ص: ۴۰۱

۱- سند شماره ۶۶۹۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۷/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۸)، داود رنجبر؛ و- سند شماره ۲۷۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، از ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۸۵ و ۸۸.

توصیف کرد. ابراهیم راحمی با بیان اینکه دشمن روی ارتفاع کانی مانگا استحکامات خوبی دارد و برخی سنگرهای آنجا مثل یک ساختمان مستحکم و دارای چند اتاق است، به بافت جمعیتی و وضعیت امنیتی منطقه اشاره کرد و گفت: از چمک تا شیخ لطیف به پایین، افراد طالبان به صورت ده نفره یا بیشتر رفت و آمد می کنند. عراق هم در منطقه گشت دارد. در جنوب بادانه نیز یک گروهان از نیروهای عراقی مستقر هستند، ما حتی نیروهایی هم که برای انجام پاتک از جنوب بادانه از سمت کانی مانگا به ارتفاع لری می رفتند مشاهده کردیم و این موضوع را با بی سیم به افراد خودمان در منطقه لری اطلاع دادیم. وی اضافه کرد: در منطقه آرزور چند پاسگاه عراق وجود دارد و ما ۲۰۰ کامیون ارتش عراق را که در حوالی این روستا تجمع کرده بودند شمردیم.

وی درباره مشاهدات خود از منطقه نالپاریز (جنوب منطقه) اظهار داشت: در نالپاریز یک پادگان بزرگ وجود دارد که ساختمان های زیادی در آن هست و نیرو، خودرو و تانک فراوانی در داخل این پادگان مستقر می باشد علاوه بر این ۲۰ قبضه توپ و کاتیوشا در سمت راست و چپ شهر موضع دارند و از این منطقه به سمت مواضع ایران شلیک می کنند^(۱) و هلیکوپترها هم زخمی های عراقی را از خط مقدم در این شهر تخلیه می کنند.^(۲)

در این حال، گزارش های به دست آمده از اردوگاه دشمن نشان می دهد که در جبهه عراق هم با توجه به تداوم عملیات تحولاتی رخ داده است؛ از جمله فرمانده لشکر ۴ که مسئول پدافند منطقه بود برکنار شد^(۳)* و شخص صدام حسین به جای وی سلطان هاشم را به فرماندهی این کشور منصوب کرد. همچنین به منظور تقویت کادر فرماندهی منطقه، فرمانده و ستاد لشکر ۷ به این منطقه مأمور شد و قرار است ۳ تیپ ۶۰۵، ۲۹ و ۴۱ که جزء سازمان لشکر ۴ هستند و در حال حاضر در منطقه عملیاتی حضور دارند، تحت امر این ستاد قرار گیرند.^(۴)

۱

نیروهای ستاد جنگ های نامنظم وابسته به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در شمال غرب کشور، امروز، عملیاتی را علیه پاسگاه نظامی عراقی در حوالی شهرک عربت در استان سلیمانیه اجرا کردند. در پی این حمله که با شلیک چند گلوله آر.پی.جی. ۷ به سمت این پایگاه صورت گرفت، نیروهای عراق پایگاه را تخلیه کرده و گریختند. نیروهای این ستاد پس از ورود به پایگاه با جنازه ۳ تن از نظامیان عراقی روبه رو شدند و ۳ قبضه کلاشینکف را که در پاسگاه به جا مانده بود، به غنیمت گرفتند.

ص: ۴۰۲

۱- البته اطلاعاتی را که راحمی به ویژه از نالپاریز ارائه داده حاصل مشاهدات وی بوده است، در حالی که اطلاعات موجود در سطح قرارگاه حاکی از آن بود که در منطقه نالپاریز ۴۰ الی ۵۰ قبضه توپ وجود دارد و قرارگاه لشکر ۴ نیز در همین منطقه است.

۲- سند شماره ۳۸۴۴ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۷/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۵، داود رنجبر، صص ۱۳ - ۸؛ و- سند شماره ۲۲۴۸ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۷/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۶۸، داود رنجبر، صص ۲۱ - ۱۶.

۳- * متن مکالمه فرمانده لشکر ۴ با معاون سپاه یکم عراق که ناشی از نارضایتی وی از اوضاع عمومی ارتش عراق و اعتراف وی به قدرت و صلابت نیروهای ایرانی و به خصوص افراد بسیجی بود در روز شمار ۲/۸/۱۳۶۲ درج شده است.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، داود رنجبر، صص ۹۳.

از سوی دیگر نیروهای ستاد جنگ های نامنظم که در حال عزیمت برای اجرای یک عملیات در منطقه خیاره در حوالی شهر شانه دری بودند به میدان مین برخورد کردند. بر اثر انفجار مین یک سرباز و یکی از نیروهای سوسیالیست های عراقی زخمی شدند. در گزارش ها مصدومیت سرباز شدید و در حد قطع پا از زیر زانو اعلام شده است. (۱)

۱

توپخانه های عراقی امروز نیز شهرهای آبادان و خرمشهر را هدف قرار دادند. در همین حال تجاوز هواپیماهای عراقی به عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴ ناکام ماند.

بر اثر حملات توپخانه ای امروز عراق به شهر آبادان به ۲ منزل مسکونی، یک مغازه و یک اسکله آسیب هایی وارد آمد.

در گلوله باران خرمشهر نیز مناطق کوت شیخ، خیابان امام خمینی و خیابان فردوسی، گمرک، راه آهن و پاسگاه زید مورد اصابت چندین گلوله توپخانه های دشمن قرار گرفت که به شهادت یک تن و زخمی شدن ۱۷ تن دیگر انجامید. (۲)

امروز همچنین در عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴، ۲ فروند از هواپیما های عراقی قصد بمباران شهر مریوان را داشتند که با آتش پدافند هوایی مواجه شده و ناچار به ترک فضای این شهر شدند. (۳)

۲

مسئول بهداری رزمی سپاه در گفت و گو با نشریه ویژه خبرگزاری جمهوری اسلامی - که دارای طبقه بندی محرمانه است - ضمن اعلام آمار مجروحان در دو مرحله اول عملیات والفجر ۴ و نوع مصدومیت نیروها، درباره چگونگی معالجه آنها توضیحاتی داد.

وی با اعلام اینکه تا پنجشنبه هفته گذشته، ۳۰۰۰ تن از رزمندگان مجروح شده اند، افزود: از این تعداد ۸۰ درصد به طور سرپایی مداوا شده اند که ۱۰ درصد آنها بر اثر موج انفجار و بقیه بر اثر اصابت ترکش از ناحیه دست و پا و شکم آسیب دیده بودند و ۲۰ درصد آنها نیز احتیاج به عمل جراحی داشتند.

مسئول بهداری رزمی سپاه خاطرنشان کرد: در ۸ روز اول عملیات، بیش از ۲۵۰ عمل جراحی عروق و ارتوپدی در سطح بیمارستان های صحرائی منطقه عملیاتی انجام شده و ۳۷ نفر هم که دچار ضربه مغزی شده بودند در سنجج تحت عمل جراحی قرار گرفتند که ۳۵ مورد آن موفقیت آمیز بوده است.

وی با اشاره به شهادت ۸ تن از مجروحان در مراکز درمانی، گفت: بقیه مصدومان پس از عمل جراحی به مراکز در نظر گرفته شده انتقال یافتند. (۴)

ص: ۴۰۳

۱- سند شماره ۱۸۰۸۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پاسگاه چناره عراق به ستاد جنگ های نامنظم، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۰۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۶۰۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

- ۲۹۰۷۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۲۰۵۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۲/۸/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

طبق اسنادی که خبرگزاری جمهوری اسلامی به آنها دست یافته است، از شروع جنگ تاکنون، یک سپهبد، یک سرلشکر، ۴ سرتیپ، ۶ سرهنگ، ۷ سرگرد و یک فرمانده ارتش خلقی در دادگاه‌های صحرایی ارتش عراق به علل مختلف از جمله ضعف فرماندهی، تمرد و... محکوم و اعدام شده‌اند. در بخشی‌هایی از گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی در این باره آمده است:

آمار ارائه شده در این اسناد حاکی است در میان اعدام شدگان علاوه بر سپهبد ستاد تابه‌التعمی قائم مقام رئیس ستاد مشترک ارتش عراق، نام یک سرلشکر، ۴ سرتیپ، ۶ سرهنگ، ۷ سرگرد و یک فرمانده به اصطلاح ارتش خلقی، به چشم می‌خورد.

براساس همین گزارش سرلشکر ستاد صلاح القاصی فرمانده سپاه سوم جنوب، پس از عملیات ظفرمندان بیت المقدس (آزادسازی خرمشهر)؛ سرتیپ ستاد حمید جاسم تریبی فرمانده لشکر یکم، پس از شکست و متلاشی شدن کامل این لشکر در منطقه شوش؛ سرتیپ ستاد اسعد شینته فرمانده لشکر زرهی سوم، به دنبال عبور لشکریان اسلام از کارون و انهدام کامل این لشکر در غرب کارون؛ سرتیپ ستاد خالد بهلول لعیبی فرمانده نیروهای تکاور لشکر هفتم، پس از به هلاکت رسیدن نیروهایش در بخش نوسود؛ سرتیپ ستاد عدنان احمد الحجوری فرمانده لشکر ششم زرهی، به دلیل سرپیچی از دستور صدام مبنی بر تجاوز به اراضی ایران در منطقه سیف سعد؛ سرهنگ ستاد محمد جواد کشیوان فرمانده تیپ سوم پیاده، به علت شکست لشکرش در منطقه میمک؛ سرهنگ ستاد نزار خالد نقش بندی فرمانده تیپ ۴۲۰، به علت شکست و متواری شدن نیروهایش در منطقه شلمچه و در جریان آزادسازی خرمشهر؛ سرهنگ ۲ ستاد قائم فرمانده گردان سوم لشکر ۲۴، به علت فرار ارتش متجاوز صدام در عملیات رمضان در شرق بصره؛ سرهنگ ۲ ستاد محسن جوری فرمانده تیپ ۱۲ زرهی، به علت فرار نیروهایش در منطقه طاهری در جریان عملیات بیت المقدس؛ سرگرد ستاد عزیز حسون حمدان افسر ستاد، در پی شکست قوای متجاوز صدام در عملیات مسلم بن عقیل در منطقه مندلی؛ سرگرد واکل فرمانده گردان دوم تیپ ۲۶، پس از عملیات رمضان در منطقه مندلی؛ سرگرد علی الثمری فرمانده گردان یکم تیپ یکم، به علت انهدام و متلاشی شدن این گردان در منطقه کرخه نور؛ سرگرد محمد علی عبدالله فرمانده گردان سوم تیپ ۲۲، بعد از آزادی خرمشهر به علت فرار از جبهه‌ها؛ سرگرد عبدالجبار شیخلی فرمانده گردان هشتم نیروهای مخصوص تیپ ۳۳، به علت نابودی یگان تحت فرماندهی اش در جریان آزادی خرمشهر؛ سرگرد فاضل مجید جانشین فرمانده گردان دوم تیپ ۱۰، در جریان آزادی خرمشهر به علت نابودی یگان تحت فرماندهی اش؛ سرگرد محمد فرمانده گردان دوم تیپ ۳۸، به علت متواری شدن قوایش از سرپل ذهاب به همراه ۲۸ تن از افسران و درجه داران مدرسه پیاده خانقین و جبار طارش عمارتی فرمانده به اصطلاح ارتشی خلقی در استان عماره، به علت به هلاکت رسیدن قوای تحت فرماندهی اش در جریان آزادی بستان به دستور مستقیم صدام به

جوخه های اعدام سپرده شده اند. همچنین سرهنگ ستاد عدنان شریف شهاب یکی از مشاورین نظامی صدام در یک حادثه ساختگی در هنگام عملیات شناسایی هوایی در جبهه های نبرد، داخل هلیکوپتر به قتل رسیده است. سرهنگ ۲ ستاد علی حمادی فرمانده تیپ ۳۴ زرهی نیز به دلیل همکاری با جنبش اسلامی در عراق محکوم به اعدام شده است. (۱)

باتوجه به وضعیت بحرانی منطقه خلیج فارس و انفجار مقر تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت که بر وخامت اوضاع افزوده است و همچنین اظهارات مقامات این دو کشور مبنی بر دست داشتن ایران در این انفجارها، فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهی منطقه ۹ کشوری سپاه که پدافند از منطقه دریایی خلیج فارس را بر عهده دارد، ضمن برشماری اقدامات خصمانه ای که ممکن است امریکا علیه ایران در منطقه خلیج فارس انجام دهد، از فرماندهی آن منطقه خواست است که با حفظ هوشیاری و آمادگی لازم، طرح های مختلف پدافندی را برای مقابله با اقدامات احتمالی امریکا در خلیج فارس تهیه و ارسال کند. متن نامه فرماندهی کل سپاه به این شرح است:

باتوجه به ضربات اخیر استکبار جهانی از نیروهای رزمنده اسلام در عملیات والفجر ۴ و عملیات نابودسازی تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت، اقدامات زیر از سوی امریکای دشمن متصور است:

۱. محاصره دریایی جمهوری اسلامی در اقیانوس هند؛ ۲. بستن تنگه هرمز؛ ۳. حمله به چاه ها و سکوی نفتی؛ ۴. حمله به بنادر صدور نفت؛ ۵. مین گذاری گسترده در راه های ورودی و خروجی تمامی بنادر جمهوری اسلامی ایران؛ ۶. حمله به جزایر خلیج فارس جهت اشغال یا ویران سازی جزیره خارک؛ ۷. حمله به بندرعباس، بندر بوشهر، بندر چابهار به طور جداگانه یا هم زمان جهت اشغال یا مختل کردن فعالیت های هوایی و دریایی جمهوری اسلامی در این منطقه.

لذا باتوجه به موارد فوق لازم است ضمن دادن هوشیاری و آمادگی لازم به کلیه نیروهای سپاه در آن منطقه، طرح های مختلف خود را در رابطه با موارد مذکور تهیه و به ستاد مرکزی واحد اطلاعات عملیات ارسال دارند. (۲)

امروز اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین به ویژه در منطقه آذربایجان غربی بیش از روزهای دیگر بود و عملیات مین گذاری نیز به طور چشمگیری افزایش یافت؛ به نحوی که در ۴ مورد مین گذاری ۱۲ تن از افراد خودی زخمی شدند و ۳ خودرو نیز منهدم شد یا آسیب دید. نیروهای خودی نیز در مثلث مهاباد - بوکان - خلیفان عملیات گسترده ای را اجرا کردند که دستاوردهای قابل توجهی به همراه داشت.

ص: ۴۰۵

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- سند شماره ۱۲۶۴۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه (معاونت طرح و عملیات) به فرماندهی منطقه ۹ سپاه، ۷/۸/۱۳۶۲.

عوامل حزب دمکرات قصد حمله به پایگاه سپاه در روستای ترکاشه در ۲۶ کیلومتری شرق بوکان را داشتند که نیروهای خودی با هوشیاری و اقدام به موقع مانع نفوذ مهاجمان به روستا شدند و درگیری در بیرون روستا و در ارتفاعات ادامه یافت. سرانجام پس از دو ساعت ونیم زدوخورده عناصر حزب دمکرات با تحمل ۲ کشته ناچار به عقب نشینی از منطقه درگیری شدند(۱).

در اقدامی دیگر، مهاجمان به یک پایگاه ژاندارمری روستای زرینه در شمال شرقی دیواندره حمله کردند و هم زمان با درگیری کردن نیروهای این پایگاه، تمام اموال فروشگاه شرکت تعاونی و بهداری این روستا را غارت و با یک خودروی سرفتی از روستا خارج کردند. مهاجمان همچنین ۳ دستگاه تراکتور و ۲ دستگاه وانت را نیز با خود بردند(۲).

در سردشت نیز یکی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی نارنجکی را به کوچه پشت مسجد روستای سرچشمه در شمال شرقی این شهرستان پرتاب کرد که موجب زخمی شدن یک دانش آموز شد(۳). علاوه بر حوادث مذکور، امروز برخورد نیروهای خودی با مین های کاشته شده به دست عناصر مسلح ضدانقلاب نیز خسارت هایی را به بار آورد.

در حوالی روستای جونی در جنوب هشتیان (واقع در شمال ارومیه) یک خودروی گشتی نیروهای سپاه که مسلح به تیربار دوشکا بود بر روی مین رفت و منهدم شد. ۶ تن از سرنشینان این خودرو زخمی شدند(۴).

در حوالی روستای شاقله در غرب دیواندره نیز، بر اثر برخورد یک دستگاه تویوتای سپاه با مین ۲ تن از سرنشینان آن زخمی شدند، در این حادثه خودروی مذکور نیز منهدم شد(۵).

در جنوب شرقی سقز هم در پی برخورد نیروهای پایگاه تازه آباد به مین های کاشته شده در نزدیکی پایگاه، ۳ تن زخمی شدند(۶).

همچنین در دره شهدا در جنوب شرقی ارومیه، یک خودروی مین رفت و آسیب دید و یک تن از سرنشینان آن زخمی شد(۷).

از سوی دیگر، امروز نیروهای سپاه مهلباد عملیات گسترده ای را به منظور پاک سازی تعدادی از روستاهای واقع در محور مهلباد - بوکان - خلیفان انجام دادند و توانستند چندین روستا از جمله روستاهای گرده بردان، امین آباد، قزلجه بالا، قزلجه پایین و بیرم را که محل تردد و تجمع گروه های مسلح غیرقانونی به ویژه حزب دمکرات کردستان ایران بود، پاک سازی کنند. در این عملیات که در برخی مناطق با درگیری های سنگین همراه بود، ۱۵ تن از افراد گروه های مسلح ضدانقلاب کشته، تعدادی زخمی و ۲ تن از آنان نیز دستگیر شدند. از نیروهای خودی هم ۴ نفر شهید و ۶ تن نیز به طور سطحی مجروح شدند.

علاوه بر این یک قبضه تیربار دوشکا، ۲ قبضه آر.پی.جی. ۷، یک دستگاه خودروی سیمرغ، تعدادی مین ضدتانک و مقداری اجناس قاچاق به دست نیروهای خودی افتاد(۸).

ص: ۴۰۶

۱- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران صائین دژ (طرح و برنامه ریزی عملیات) به سپاه پاسداران منطقه ۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۱۹۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از گروهان ژاندارمری دیواندره به بخشدار دیواندره، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۸۰۸۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۸/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۹۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) -

- مرکز فرماندهی)، ۱۳۶۲/۸/۱۳؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۳۶۲/۹/۱۷، ص ۳.
- ۵- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۲/۸/۲۵.
- ۶- سند شماره ۳۳۹۸۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از وزارت کشور (فرمانداری سقز) به استانداری کردستان، ۱۳۶۲/۸/۱۷.
- ۷- سند شماره ۳۵۹۱۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۳۶۲/۸/۸.
- ۸- سند شماره ۶۸۸۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۳۶۲/۸/۱۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۳۶۲/۸/۷؛ و- سند شماره ۳۵۵۰۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مهاباد به ستاد منطقه ۱۱، ۱۳۶۲/۸/۸.

به دنبال اجرای عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی شیلر و همچنین اجرای عملیاتی دومارحله ای در منطقه آلاان که موجب قطع ارتباط مواصلاتی گروه های مسلح غیرقانونی با ارتش عراق و پاک سازی بخش وسیعی از منطقه مرزی جنوب غربی سردشت شد، شمار تسلیم شدگان عضو گروه های مسلح غیرقانونی به خصوص حزب دمکرات کردستان فزونی یافته است. طبق گزارش های مختلف، ۲۱ تن از افراد حزب دمکرات کردستان در مناطق سردشت، کامیاران، صائین دژ و بوکان خود را به نیروهای سپاه و ارتش تسلیم و درخواست امان نامه کردند. این افراد که یکی از آنها از اعضای بلندپایه حزب دمکرات در منطقه سردشت است، ۶ قبضه تفنگ ژ ۳، ۲ قبضه تفنگ برنو و ۴ قبضه تیربار سیمینوف را به نیروهای خودی تحویل دادند. (۱)

در همین حال و به دنبال اطلاعیه اخیر ارگان های نظامی، انتظامی و قضایی مبنی بر فراخوانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به ترک مبارزه مسلحانه و معرفی خود به ارگان های ذی ربط، امروز بار دیگر دادگاه های انقلاب اسلامی استان های آذربایجان غربی و کردستان با انتشار اطلاعیه مشترکی خطاب به افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی تأکید کردند که قبل از آنکه طرح های امنیتی زمستانی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به اجرا درآید از فرصت استفاده کرده و خود را به ارگان ها و نهادهای ذی صلاح تسلیم نموده و امان نامه دریافت دارند. (۲)

از سوی دیگر، سپاه مهاباد در پی شناسایی ها و انجام امور مقدماتی موفق شد ۳۵ تن از افراد تشکیلات شهری حزب دمکرات از کمیته های مختلف این حزب همچون کمیته اصناف، کمیته دانش آموزی و کمیته ادارات را دستگیر کند.

سپاه مهاباد ضمن اعلام این خبر، دستگیری های صورت گرفته را ضربه سختی به تشکیلات شهری حزب دمکرات عنوان کرد. (۳)

حضور افراد مسلح وابسته به سازمان کومه له و حزب دمکرات کردستان ایران در بعضی از مناطق اطراف شهر بوکان باعث بروز شایعاتی مبنی بر تصمیم این گروه ها برای حمله به این شهر شده است. بخش درون مرزی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گزارشی ضمن بررسی وضعیت امنیتی این مناطق، حمله به بوکان را محتمل دانسته است. در این گزارش به حضور گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق مختلف بوکان، تعداد، نوع سلاح ها و برخی حواشی ناشی از حضور این گروه ها اشاره شده است. بخش هایی از این گزارش بدین شرح است:

۳۰ نفر از مزدوران حزب دمکرات به سرپرستی فردی به نام قاسم به روستای محمودآباد در غرب بوکان آمده اند. حدود ۵۰ نفر از مزدوران حزب دمکرات در روستای طرفه (غرب بوکان) مستقر هستند و (علاوه بر سلاح های انفرادی) به یک قبضه تیربار کالیبر ۵۰ که بر روی توپوتا وانت

ص: ۴۰۷

۱- سند شماره ۶۸۸۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۰۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مهاباد به ستاد منطقه ۱۱، ۸/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

سوار شده مسلح می باشند. تعداد ۵۰ تن از افراد این حزب نیز در روستای نوبار در ۱۹ کیلومتری غرب بوکان، مستقر شده اند که مسلح به تفنگ ژ۳، کلاش و ۲ قبضه آر.پی.جی. ۷ می باشند.

تعداد نامعلومی از مزدوران کومه له به سرپرستی بایزیدی در منطقه نوبار حضور دارند و قصد حمله به شهر بوکان را دارند. تعداد دیگری از آنها نیز در همین منطقه الکو مستقر و سلاح هایی همچون نارنجک انداز و آر.پی.جی. ۷ در اختیار دارند. همراه آنان چندین نفر از افراد غیر کرد نیز که احتمالاً از افراد چریک های فدایی خلق هستند، حضور دارند و شایع شده است که آنها قصد دارند به پایگاه نیروهای خودی در تکان تپه در شرق بوکان، حمله کنند.

در روستای اغلوی نیز بیش از ۸۰ نفر از افراد حزب دمکرات که از مریوان به این منطقه آمده اند استقرار یافته اند. همچنین بین هواداران سازمان کومه له شایع شده است که عناصر این سازمان قصد دارند به شهر بوکان حمله کنند.^(۱)

۱

احتمال افزایش حملات ایران در ادامه عملیات والفجر ۴ و تداوم تهدید عراق به گسترش جنگ، از محورهای اصلی گزارش های امروز رسانه های خارجی است.

خبرگزاری فرانسه با اشاره به آخرین بیانیه ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران گزارش داد: «در ادامه تهاجم روز ۲۰ اکتبر نیروهای ایران به کردستان عراق، تبادل آتش همچنان ادامه دارد و نیروهای ایرانی در صدد تحکیم و تقویت مواضع خود می باشند.»^(۲) روزنامه اینترنشنال هرالڈ تریبیون نیز اعلام کرد: «به نظر می رسد که در حال حاضر هر دو کشور درگیر جنگ خود را برای حملات دیگری علیه یکدیگر آماده می کنند.» به گزارش رادیو ترکیه، این روزنامه همچنین نوشت: «در آخرین حمله بزرگ جمهوری اسلامی نیروهای عراقی از موشک های هوا به زمین و راکت های روسی به طور گسترده ای علیه مواضع نیروهای آیت الله خمینی استفاده کرده اند.»^(۳)

خبرگزاری رویتر هم در گزارشی ضمن آنکه از قول منابع نظامی در بغداد به استفاده عراق از موشک های روسی کوتاه برد فراگ و اسکاد روسی با برد ۲۷۰ کیلومتر و موشک های آگروسه فرانسوی «که از هلیکوپتر شلیک می شوند» اشاره کرد، به نقل از روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق افزود: «داخل خاک ایران یک هدف گشوده برای ضربات منهدم کننده عراق [است]. ... هیچ چیز در ایران امن نیست.» به نوشته این روزنامه، «عراق بر آن است که ایران را به قبول صلح وادار کرده و به علاوه دست تمامی طرف هایی که تأمین کننده تجاوز آن کشور [ایران] علیه عراق اند را قطع نماید.» رویتر یادآور شد: «دیپلمات های مقیم بغداد این هشدار را به منزله یک تهدید دیگری به اینکه عراق در نظر دارد ترمینال صادرات نفتی ایران در جزیره خارک را مورد حمله قرار دهد، تلقی می کنند.»^(۴)

ص: ۴۰۸

۱- سند شماره ۳۵۹۱۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (عملیات درون مرزی) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح عملیات)، ۹/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۰، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۴، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۹، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵، رادیو

ترکیه، ۷/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۳، بغداد - خبرگزاری رویترا، ۷/۸/۱۳۶۲.

هفته نامه انگلیسی اکونومیست نیز در آخرین شماره خود، که امروز منتشر شد، با اشاره به حمله وسیع ایران در عملیات والفجر ۴ و گزارش های متضاد دو طرف درگیر درباره نتایج آن (۱) نوشت: «دست کم این مطلب روشن است که ایرانی ها قصد دارند شریان اقتصادی عراق؛ یعنی درآمدهای نفتی آنان را هدف تهدید قرار دهند. ایرانی ها به نظر می رسد در پیش بردن نیروهای خود تا ۲۵ مایلی آن سوی مرز عراق در شمال موفق شده اند و می گویند که ۲۷۰ مایل مربع از اراضی شمال و شرق پنجوین را در تصرف دارند.» این نشریه اضافه کرد: «به نظر می رسد که بخشی از هدف این حمله ضربه زدن به کردهای ایرانی بوده است که از داخل عراق علیه حکومت ایران دست به انجام عملیات می زنند.» اکونومیست در پایان نگران کننده ترین جنبه عملیات اخیر را تهدید منابع عمده نفت عراق در نزدیکی شهر کرکوک در ۷۵ مایلی شرق پنجوین دانسته و افزود: «تنها راه صدور نفت عراق در حال حاضر لوله نفتی است که از طریق ترکیه و از کرکوک به مدیترانه کشیده شده است.» (۲)

۱

امام خمینی در دیدار جمعی از نمایندگان سیاسی ایران در خارج از کشور با ایشان، بر اهمیت روشنگری در برابر تبلیغات سوء علیه جمهوری اسلامی تأکید کردند.

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه به اتفاق سفرا و کارداران جمهوری اسلامی ایران در اروپا و امریکای جنوبی امروز با امام خمینی دیدار کردند. در پایان این دیدار ولایتی در مصاحبه با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «امام تأکید فرمودند سفرای ما باید به امور تبلیغاتی اهمیت بدهند و باتوجه به اینکه در دنیا اغلب علیه ما تبلیغ سوء می شود، لازم است به این تبلیغات سوء پاسخ داده شود.» وی افزود: «حضرت امام در رابطه با اقدامات ضدانسانی رژیم عراق با اشاره به اینکه مجامع بین المللی هیچ کلمه ای راجع به کشتاری که اینها در ایران از مردم غیرنظامی کرده اند، نگفته اند و خبرهایی که اخیراً رسیده نشان می دهد که حکومت عراق پنجوین را با خاک یکسان کرده است، فرمودند دیکتاتورها در اواخر عمرشان نوعاً به این کارها دست می زنند.» (۳)

۲

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، تأکید کرد که ابرقدرت ها نمی توانند نظرهايشان را بر ملت ایران تحمیل کنند.

آیت الله خامنه ای در دیدار با فرانسیسکو مزالاما سفیر ایتالیا، که مأموریتش در ایران به پایان رسیده است، اظهار داشت: «شما در دوران مأموریت خود در ایران تشخیص داده اید ما در حال

ص: ۴۰۹

۱- اطلاعیه های نظامی عراق همواره بر سرکوب عملیات اخیر ایران تأکید دارند، در حالی که منابع ایرانی از تداوم پیروزمندانه عملیات خبر می دهند.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

گذراندن یک دوران فوق العاده حساس و مهم از تاریخ کشورمان هستیم و حوادث این دوران برای ما تعیین کننده است، لذا به آنچه می کنیم و هدف می گیریم با دقت و تأمل زیاد نگاه می کنیم و مایلیم با همه دولت ها و کشورهایی که مسائل ما را به درستی درک می کنند، روابط دوستانه و صمیمانه ای داشته باشیم.» رئیس جمهور سپس افزود: «ما در مقابل فشاری که قدرت های بزرگ دنیا به انقلاب ما وارد می کنند قدرت مقاومت خود را ثابت کرده ایم و مواضع سیاسی ما این را نشان می دهد که هیچ یک از دو قدرت بزرگ دنیا نمی توانند نظراتشان را بر ملت ما تحمیل کنند.»^(۱)

۱

نخست وزیر در مصاحبه اختصاصی با روزنامه جمهوری اسلامی به تشریح عملکرد دولت در زمینه مهار گرانی و تورم، اهداف و اولویت های دولت در شرایط جنگ و انتخابات آتی مجلس شورای اسلامی پرداخت.

میرحسین موسوی با اشاره به وضعیت بحرانی سال های قبل و خطر زلزله و فلج شدن کامل سیستم اقتصادی و اداری کشور گفت: «ما در آن مقطع از دو سرمایه الهی برخوردار بودیم که بنده یقین دارم این دو سرمایه در اختیار هیچ کشور دیگر تاکنون به این شکل نبوده که اولین آن رهبری پیامبرگونه متکی بر قرآن و اسلام و اهل بیت امام امت بود و دومی حضور پرصلابت ملت در صحنه.» نخست وزیر با بیان اینکه در دو سال گذشته در تمامی زمینه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی تغییراتی به وجود آمده است، افزود: درعین حال دولت با هزاران مسئله روبه رو است که «مسائل نان و برنج و سیگار و امثال آن جزئی از آنهاست.»

موسوی در مورد انتقاداتی که از عملکرد دولت در مبارزه با گرانی و جلوگیری از تورم می شود ضمن اشاره به "مقاومت های زیادی" که در برابر کنترل دولت بر کالاهای اساسی وجود دارد، گفت: «در مقابل ده ها هزار کالای مورد نیاز مردم، اقلام انگشت شماری در زیر کلید دولت است و نیز خوب است که آقایانی که استدلال می کنند که این روش ها سوسیالیستی و امثال آنهاست، نگاهی به شیوه برخورد دولت انگلیس به عنوان مهد سرمایه داری در رابطه با کالاها در زمان جنگ ببندازند و کنترل همه جانبه دولت های سرمایه داری درگیر جنگ را در رابطه با تولید و توزیع مطالعه کنند و یقیناً این اطلاعات باعث خواهد شد که بیشتر به ضرورت های یک جامعه در حال جنگ پی ببرند.»

نخست وزیر سپس افزود: «بنده صریحاً اعلام می کنم که دولت در پی دست گذاشتن بر روی کالا و چیزی نیست، جز به اجبار و ضرورت و در چارچوب شرع و قانون. و باز به عنوان یک مسئول که باید صریحاً به این سؤال اساسی روزنامه پاسخ دهد عرض می کنم با توجه به شرایط جنگی و بودجه جنگی هر نوع تمهیدی اصولی برای مقابله با تورم با طرز فکری که اشاره کردم برخورد دارد.»

ص: ۴۱۰

۱- همان.

موسوی همچنين اظهار كرد: «آيا ما مي خواهيم اين جنگ حق عليه باطل را تا پيروي ادامه دهيم يا نه؟ اگر بايد اين كار را بكنيم بايد به طريقي هزينه جنگ را تأمين كنيم.» وي در ادامه ضمن اشاره به مخالفت هاي موجود براي تأمين منابع مالي از طريق ماليات و كنترل دولت بر قيمت ها، خاطر نشان كرد: «تا به سمت ماليات مي رويم صدا بلند مي شود كه ماليات سنگين از مردم مي گيرند. شما را به خدا ببينيد مردم جوانان خود را مي دهند و اين افراد قدرت گذشت از جزئي از اموال خود را در راه اسلام ندارند. مي گوييم كنترل نرخ ها، مي گويند دخالت دولت است و دولتي شدن هر چيز. مي گوييم بايد ارزاق اصلي تا جنگ هست زير كنترل دولت باشد، مي گويند سياست، سياست چي و تندر وانه است. بنده مي پرسم آيا امكان دارد ما بودجه جنگ را كم كنيم؟ آيا امكان دارد ساختن جاده اي روستايي را متوقف كنيم؟ آيا مي توانيم برق را به روستاها گسترش ندهيم؟ آيا مي توانيم پروژه هايي چون مباركه و مجتمع فولاد اهواز و امثال آن را متوقف كنيم؟ آيا مي شود به مردم گفت كه شما ديگر از دولت برق و آب و نان نخواهيد؟ امنيت نخواهيد؟...»

نخست وزير بسيج همه نيروها براي پيروي در جنگ، شروع اجرائ برنامه پنج ساله توسعه با محوريت كشاورزي و اجرائ ۲۰ پروژه ملي در طول سه سال نظير پتروشيمي بندر امام، مجتمع فولاد اهواز و احداث بعضي از سدها و نيروگاه ها را مهم ترين برنامه هاي آينده دولت برشمرد. وي تأكيد كرد: «بنده در يك مصاحبه اعلام كردم دولت آمادگي دارد اگر در كشور براثر جنايات صدام حتي يك آجر روي آجر ديگر نماند، با قوت به تدارك جنگ ادامه دهد.»

موسوي در تحليل تلاش هايي كه سعي در مخدوش جلوه دادن انتخابات مجلس آينده را دارند گفت: «مسئله ليبرال ها روشن است. آنها چون يقين پيدا کرده اند كه مردم بدان ها رأی نخواهند داد براي امريكا غذا تهيه مي كنند، ولي بنده به حضرات اطمينان مي دهم كه آنها اگر جرئت كنند خود را نامزد كنند رأی خود را خواهند داشت و ما آن را به مردم اعلام خواهيم كرد و اگر واقعاً مردم به آنها رأی دادند، ما به اين رأی احترام خواهيم گذاشت. درعين حال بنده اين اخطار را مجبور هستم بكنم كه شعار تأمين آزادي براي انتخابات نمي تواند در هنگامه جنگ به عنوان وسيله اي جهت تضعيف جبهه ها به كار گرفته شود و واقعاً بنده از اين همه پرروي متعجبم.» (۱)

۱

درپي آغاز بررسي پيش نويس قطعنامه جديد شوراي امنيت سازمان ملل درخصوص جنگ ايران و عراق و آزادي كشتيراني در خليج فارس، جمهوري اسلامي ايران با ارائه طرحي خواستار خارج نگاه داشتن منطقه دريائي خليج فارس از جنگ ايران و عراق شد.

به گزارش خبير گزاراي فرانسه از سازمان ملل، عبدالله صلاح رئيس اردني شوراي امنيت با اشاره به بررسي قطعنامه پيشنهادي غرب در جلسه اخير اين شورا گفت: «انتظار مي رود كه شورا تنها پاسخ هاي داده شده به اين پيشنهاد مهم را مورد بررسي قرار دهد.»

ص: ۴۱۱

خبرگزاری فرانسه در ادامه این گزارش افزود: «رهبران ایران در سه روز گذشته گفته اند پیشنهاد ارائه شده چیز جدیدی ندارد و افزوده اند آنها آن را رد می کنند. اما تا ساعات آخر دیروز، نماینده ایران هنوز دستورات لازم برای پاسخ گویی رسمی را دریافت نکرده بود. برخی دیپلمات ها گفته اند پیشنهاد مزبور باید صرفاً پس از پاسخ رسمی ایران بررسی شود، اما فرانسه و اردن گفتند این پیشنهاد باید حتی در صورت تأخیر جواب ایران مورد بررسی قرار گیرد.» درعین حال به گفته فیلیپ دبوسوه مفسر خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع رسمی سازمان ملل، ایران «طرحی مخالف با طرح غرب مبنی بر خارج نگاه داشتن منطقه دریایی خلیج فارس از جنگ ایران و عراق به شورای امنیت سازمان ملل ارائه کرد.»^(۱)

گزارش مذکور همچنین حاکی است طرح پیشنهادی ایران «به منظور تضمین کشتیرانی آزاد در آب های بین المللی، تنها دو طرف درگیر در جنگ را به خودداری از هرگونه عملی که منجر به به خطر افتادن صلح و امنیت در منطقه خلیج فارس بشود دعوت کرده و هیچ اشاره ای به ناظران بین المللی ندارد. در این بیانیه، ایران همچنین اظهار تأسف کرد از اینکه بعضی از دولت ها در ادامه جنگ شرکت کرده اند و تمام دولت ها و به ویژه اعضای دائمی شورای امنیت را به خودداری از هر عملی که منجر به طولانی شدن جنگ شود دعوت کرد و به نظر ناظران در اینجا به تصمیم فرانسه مبنی بر تحویل سوپراتانداردها به عراق و مانورهای احتیاطی امریکا در نزدیک تنگه هرمز و ازسرگیری تحویل سلاح از سوی شوروی به عراق که از چند ماه پیش صورت می گیرد، اشاره شده است.» همچنین در پی ارائه طرح پیشنهادی ایران «اختلافات شدیدی میان اعضای شورای امنیت بروز کرد. بعضی، پیشنهادات ایران را غیر قابل قبول [دانسته] و بعضی دیگر برعکس معتقدند که این پیشنهادات یک تغییر موضع حقیقی ایران است و خواستار بررسی عمیق آن شدند. اگر این موضع رجحان داشته باشد مذاکرات شورا مستلزم وقت بیشتری (چندین هفته یا حتی چندین ماه) خواهد بود. زمان به سرعت می گذرد، به خصوص برای فرانسه. عراق می تواند این هواپیماهای مجهز به موشک اگزوست را آسان تر علیه هدف های اقتصادی در ایران مورد استفاده قرار دهد.»^(۲)

خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری از سازمان ملل با اشاره به اینکه «گفت و گوهای شورا اصولاً بسیار فشرده بود»، از انگلیس و هلند به عنوان کشورهایی نام برد که «در مورد برقراری این آتش بس اشتیاق زیادی نشان نمی دادند.»^(۳) از سوی دیگر، رادیو بی بی سی در گزارشی در مورد جلسه محرمانه شورای امنیت، شیوه رفتار فرانسه در پیشبرد طرح قطعنامه اخیر را مورد بحث قرار داد. این رادیو گفت: «برای استتار فرانسه شورای امنیت سازمان ملل در جلسه ای غیرعلنی به سبک و سنگین کردن قطعنامه دیگری درباره جنگ ایران و عراق پرداخته است تا

ص: ۴۱۲

۱- متن طرح که قاعدتاً به صورت paper non (غیررسمی) ارائه شده هیچ گاه انتشار پیدا نکرد، چنان که حتی در مصاحبه سفیر دائمی ایران در سازمان ملل با روزنامه کیهان نیز به آن اشاره ای نشد.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، سازمان ملل متحد - خبرگزاری فرانسه، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۴، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۷/۸/۱۳۶۲.

شاید بتوان از آن طریق به آتش بس محدودی دست یافت.» گزارش مذکور همچنین افزود: «دولت ایران، فرانسه را به کوشش به منظور تدارک موجبات مداخله ابرقدرت‌ها در خلیج فارس متهم کرده است. برخی از اعضای شورای امنیت بی آنکه الزاماً هوادار ایران باشند عقیده دارند که ایران در این مورد درست می‌گوید و خاطر نشان می‌سازند در حالی که معلوم است ایران آتش بس محدود در خلیج فارس را نخواهد پذیرفت، پس چرا باید در گذراندن قطعنامه‌ای در این خصوص همت گماشت و آیا منظور [و] سبب آن نیست که فرانسه از مسئولیت عواقب وخیم احتمالی تحویل سلاح‌های پیشرفته‌اش به عراق مبرا شود؟»^(۱)

بی‌بی‌سی در گزارش دیگری با اعلام اینکه قطعنامه جدید روز دوشنبه به رأی گذاشته خواهد شد، گفت: «دولت ایران بار دیگر حاضر به گفت و گو در این باره نشده و شرط کرده است که شورای امنیت باید عراق را به خاطر شروع جنگ و حمله به مناطق مسکونی ایران محکوم کند.»^(۲)

در این باره علی‌اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران در گفت و گویی با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی اظهار کرد: «ما از شورای امنیت خواستیم قبل از هر کار، جنایات و تهاجمات غیرانسانی که رژیم عراق علیه مردم ما به عمل آورده و همچنین بمباران‌های مناطق مسکونی که مخالف نص صریح کنوانسیون چهارم ژنو است و قبل از هر چیز گزارش هیئت اعزامی به ایران را، همچنان که تعدادی از نمایندگان کشورهای مختلف در جریان برگزاری مجمع عمومی از دبیرکل سازمان ملل خواسته‌اند، مورد پیگیری و رسیدگی قرار دهد، اما متأسفانه شورای امنیت نشان داد که جهت‌گیری‌هایش یک‌جانبه است.» ولایتی تأکید کرد: «همان‌طور که ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران دیروز گفتند و وزارت امور خارجه هم بارها تذکر داده در طول مدتی که ایران تحت اشغال نیروهای عراقی بود هیچ حرکت جدی در جهت احقاق حقوقمان از سازمان ملل ندیدیم و اکنون نیز تلاش‌های همه‌جانبه‌ای که می‌شود در جهت نجات حکومت عراق است نه در جهت احقاق حق.»^(۳)

۱

مقامات کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس همچنان با اظهار نگرانی از گسترش جنگ ایران و عراق می‌کوشند بر جریان تلاش‌های دیپلماتیک موجود تأثیر گذارند.

حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی در یادداشت‌های امروز خود در این باره نوشته است: فهد پادشاه عربستان در پیامی شفاهی به مقامات ایران خواستار "تحسین روابط" با جمهوری اسلامی ایران شده است. وی در این پیام از احتمال بسته شدن تنگه هرمز ابراز نگرانی کرده است.^(۴)

رادیو کویت نیز در گزارشی از دیدار اخیر امیر قطر با سردبیران روزنامه‌های این کشور گفت: وی در این دیدار تأکید کرد جنگ ایران و عراق فقط طرفین جنگ را تهدید نمی‌کند بلکه کل

ص: ۴۱۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳۲ و ۳۳، رادیو بی‌بی‌سی، ۷/۸/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو بی‌بی‌سی، ۶/۸/۱۳۶۲.
۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.
۴- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب،

منطقه را تهدید می کند و از جامعه بین المللی خواستار کوشش های جدی تری برای پایان دادن به آن شد. امیر قطر همچنین خاطرنشان کرد: «حفظ امنیت و ثبات منطقه خلیج [فارس] به عهده فرزندان منطقه [است] که مخالف هر گونه مداخله بیگانه در امور منطقه و متکی به نیروی ذاتی خود جهت پرداختن به این مسئولیت ها به دور از کشمکش های ابرقدرت ها می باشند.» (۱)

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، شیخ عیسی بن خلیفه امیر بحرین نیز «ضمن هشدار در این مورد که ممانعت از کشتیرانی در خلیج [فارس] به بروز اوضاع خطرناکی منجر خواهد شد گفت که رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در هفتمین کنفرانس سران برای یافتن راه هایی به منظور جلوگیری از ایجاد چنان وضعی تلاش خواهند کرد.» شیخ خلیفه که با روزنامه الرای العام گفت و گو می کرد، با اشاره به وابستگی تمامی کشورهای ساحلی خلیج فارس به صادرات نفت و واردات مواد غذایی از این آبراه تأکید کرد: «تهدید به ممانعت کشتیرانی از طریق خلیج [فارس] پیامدها و مداخلات ابرقدرت ها را به دنبال خواهد داشت و اثرات گسترده ای بر منافع کشورهای مربوطه خواهد داشت.» (۲)

۱

هم زمان با ادامه روند تحقیق و فرضیه پردازی در مورد انفجارهای هفته گذشته بیروت، سیاستمداران و رهبران جناح های لبنان برای مذاکرات آشتی ملی در ژنو آماده می شوند.

روزنامه نیویورک تایمز به نقل از یک مقام رسمی ارشد امریکا اعلام کرد: «تمامی اطلاعات به دست آمده تا این لحظه در مورد حمله به امریکاییان و فرانسویان به نحوی به ایران اشاره دارد، ولی ما قبل از دست زدن به هر اقدامی می خواهیم کاملاً مطمئن شویم.» نیویورک تایمز همچنین نوشت: «گزارش های رسیده از بیروت در اوایل هفته حاکی از آن بود که مقامات فرانسوی هم حادثه انفجار بمب را با ایرانیان و در مرحله نخست گروه [حسین] موسوی مرتبط می دانند.» (۳)

این روزنامه با بیان اینکه «دولت ریگان نوع اقدام انتقام جویانه خود را مورد بررسی قرار داده است»، اضافه کرد: «یکی از اقدامات احتمالی آن است که ایالات متحده از دولت لبنان بخواهد سفارت ایران در بیروت را ... تعطیل کند. اقدام دیگر ممکن است شیخون نیروهای کماندوی ایالات متحده علیه پاسداران و حزب اللهی های ایرانی [لبنانی] در شهر بعلبک باشد.» به گزارش رادیو اسرائیل این روزنامه همچنین به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا یادآور شد: «از آنجا که هنوز عملیات تروریستی علیه تفنگ داران در بیروت ادامه دارد ایالات متحده باید به یک اقدام پیشگیرانه دست بزند.» (۴)

در همین حال، خبرگزاری یونایتدپرس با استناد به اظهارات منابع امنیتی در بیروت اعلام کرد: مقامات لبنانی «که سرگرم بازجویی از یک مسلمان طرف دار ایران هستند، ۱۱ نفر دیگر را در رابطه با وقوع انفجارها در مقر نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت» شناسایی کردند.

ص: ۴۱۴

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو کویت عربی، ۵/۸/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، بحرین - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۸/۱۳۶۲.
 - ۳- همان، صص ۳۰ و ۳۱، رادیو امریکا، ۷/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۸/۸/۱۳۶۲.

یونایتد پرس افزود: «مقامات امریکایی در مورد این گزارش اظهار نظر نکرده اند، لیکن گفتند با مقامات لبنانی که در مورد این حادثه تحقیق می کنند در تماس نزدیک می باشند.» (۱)

از سوی دیگر و در پی اتهام مطرح شده علیه شیخ محمد حسین فضل الله یکی از رهبران شیعه لبنان، مبنی بر دست داشتن در سوءقصد های هفته گذشته بیروت، روزنامه واشنگتن پست در گزارشی مصاحبه خبرنگار خود با شیخ فضل الله را درج کرد. در این مصاحبه وی تأکید کرد: «من مردی صلح جو هستم و کینه ای نسبت به تفنگ داران دریایی امریکا و یا سربازان فرانسوی ندارم و همیشه مردم را به عدم خشونت موعظه کرده ام.» در ادامه این گزارش آمده است: «شیخ فضل الله اتهامات وارده را توطئه ای توسط مسیحیان فالانژیست که با اداره ضد اطلاعات ارتش لبنان همکاری دارند، می داند و می گوید که آنها نگران افزایش قدرت او هستند و می خواهند آن را از میان بردارند.» به نوشته واشنگتن پست شیخ فضل الله «سال گذشته از ورود تفنگ داران دریایی امریکا به بیروت حسن استقبال کرد زیرا آنان اسرائیلی ها را از فرودگاه بیروت بیرون کردند.» (۲)

خبرگزاری فرانسه از پاریس گزارش داد: ابوالحسن بنی صدر رئیس جمهور برکنار شده ایران در گفت و گو با رادیو دولتی فرانسه گفت: «روزنامه [لوموند] مطلبی را از جانب من منتشر کرده که کاملاً خلاف واقع است. من این مطلب را نگفته ام. من گفته ام اگر او [آیت الله خمینی] این عمل را مرتکب شده باشد، با [هماهنگی] گرایشی امریکایی [است] که خواهان تعمیم بحران در جهان و تجاوزات می باشد.» (۳)

امروز در حالی که اوضاع لبنان همچنان تحت تأثیر فعل و انفعالات مربوط به انفجارهای بیروت قرار دارد، امین جمیل رئیس جمهور لبنان، وارد سوئیس شد تا نشست آشتی ملی جناح های لبنانی را که خبرگزاری رویتر آن را «آخرین شانس لبنان برای جلوگیری از آغاز دور جدید جنگ داخلی» خواند، در ژنو آغاز سازد. در همین حال، وزیر دفاع ایتالیا که امروز وارد بیروت شد، هشدار داد: «چنانچه در مذاکرات ژنو توافقی صورت نگیرد، ایالات متحده امریکا، فرانسه، ایتالیا و انگلستان ممکن است اجباراً در مورد آینده نیروهای چندملیتی پاسدار صلح در لبنان تجدید نظر کنند.» (۴)

همچنین به گزارش خبرگزاری امارات از دوحه پایتخت قطر، شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر، امروز ضمن ابراز امیدواری در خصوص تشکیل نشست آشتی ملی در لبنان و خروج نیروهای اسرائیلی از این کشور از تلاش شورای همکاری خلیج فارس برای حل اختلافات جناح های درگیر در لبنان خبر داد. (۵)

خبرگزاری آلمان غربی از ژنو نیز گزارش داد ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان، در یک مصاحبه تلویزیونی «خواستار تشکیل یک دولت دمکراتیک غیر فدراتیو با تقسیم جدیدی از قدرت، امتیازات کمتر برای رئیس جمهوری و یک قانون جدید انتخاباتی در لبنان» شده است. (۶)

ص: ۴۱۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، بیروت - خبرگزاری یونایتد پرس، ۷/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو امریکا، ۸/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۶، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۳، دوحه - خبرگزاری امارات، ۸/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، ص ۹، ژنو - خبرگزاری آلمان غربی، ۸/۸/۱۳۶۲.

کمیته ویژه جنبش غیرمتعهدها برای رسیدگی به مسئله فلسطین امروز در شرایطی آغاز به کار کرد که گزارش ها از تبدیل اختلافات جناح های مختلف فلسطینی به یک رویارویی مسلحانه تمام عیار حکایت دارد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، کمیته مربوط به فلسطین که توسط ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند در هفتمین اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم تعهد در دهلی نو افتتاح شد، در جلسه دوازده خود در پی «یافتن یک راه حل صلح آمیز برای مسئله فلسطین است و [این کمیته] خواسته است فعالیت هایش با کمیته اعراب در این زمینه که توسط حسن شاه مراکش، پیشنهاد شد و هرگز موفقیتی به دست نیاورده هماهنگ شود.» (۱)

از سوی دیگر، صلاح خلف ابویاد مرد شماره ۲ جنبش فتح، اعلام کرد: «حدود ۱۰ هزار سرباز نیروهای سوریه و کسانی که علیه رهبری یاسر عرفات شورش کرده اند مقرهای یاسر عرفات در شهر طرابلس را به محاصره خود در آورده اند.» (۲) این در حالی است که گزارش خبرگزاری یونایتدپرس حاکی است: چریک های وفادار به عرفات گفته اند یک حمله گسترده مخالفان خود را که از سوی سوریه حمایت می شوند در حومه طرابلس دفع کرده اند. رادیو بیروت نیز ضمن تأیید درگیری ها از گلوله باران اردوگاه های فلسطینی نهرالبارد و بدایوی خبر داد (۳)

ضمیمه گزارش ۲۵۸: مشروح گفت و گوهای سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت درباره ارزیابی سمت اجرای مانور برای تصرف ارتفاع کانی مانگا

در مباحث متعددی که درباره سمت اجرای تک برای تصرف کانی مانگا و رسیدن به نالپاریز مطرح شد، دو دیدگاه مختلف وجود داشت: فرماندهان ارتش و به ویژه سرهنگ صیاد شیرازی بر اجرای عملیات از سمت راست کانی مانگا (غرب) و رسیدن به نالپاریز تأکید داشتند؛ در مقابل دیدگاه دیگری مطرح بود مبنی بر اینکه تصرف کانی مانگا باید از سمت چپ آن (شرق) صورت گیرد. حامیان اصلی این نظر محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و به میزان کمتری مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا بودند.

نقاط قوتی که برای دیدگاه اول (اجرای عملیات در غرب کانی مانگا) مطرح می شد عبارت بودند از: پرهیز از مقابله رویارو با دشمن (تک جبهه ای) و به نوعی اجرای مانور دورانی و در نتیجه تحمل تلفات کمتر؛ وجود جاده در بخش های زیادی از غرب کانی مانگا به خصوص بخش جنوبی آن که باعث سهولت حرکت یگان ها و دستیابی آسان تر به هدف (نالپاریز) می شد.

از سوی دیگر، دلایل مخالفان این دیدگاه چنین بود: زمان بر بودن اجرای عملیات در سمت غرب و ازدست دادن نور ماه؛ پیشرفت شناسایی ها و طراحی کل مانور در سمت شرق کانی مانگا؛ بی اعتمادی به اطلاعات موجود و به ویژه اطلاعات کسب شده از افراد بارزانی؛ نبود جاده در بخش شمالی (از چمک که به عقبه خودی وصل می شد تا شیخ المارین) و نداشتن اطمینان به قول های داده شده مبنی بر احداث دوازده جاده در این محور و وجود عقبه یگان ها در سمت شرق کانی مانگا.

این اختلاف دیدگاه بحث هایی را در پی داشت که بعضاً منجر به مشاجره لفظی بین سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت می شد. این مشاجرات از یک سو نشان دهنده مشکلات طراحی مانور و حساسیت های موجود در این باره و تعهد فرماندهان به اتخاذ یک تصمیم قابل اتکا بود و از سوی دیگر بیانگر فرهنگ موجود آن دوران در میان رده های بالای فرماندهی؛ یعنی گفت و گو بدون توجه به سلسله مراتب و عناوین شغلی بود

- ۱- روزنامه کیهان، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۶/۸/۱۳۶۲.
- ۳- روزنامه کیهان، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

به نحوی که به طرف های مباحثه مجال می داد تا بدون رودربایستی و برخی ملاحظات، دیدگاه های کارشناسی خود را طرح و از آن دفاع کنند. البته این فرهنگ بیشتر در میان فرماندهان سپاه رایج بود و اگر خارج از این جو و فرهنگ، این گونه مباحث مورد مطالعه قرار گیرد، ممکن است نشانه هایی از تلخی، خارج بودن از عرف های نظامی و حتی جسارت در آن مشاهده گردد. بخش هایی از گفت و گو های سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت درباره تعیین جهت اجرای تک برای تصرف کانی مانگا بدین شرح است:

سرهنگ علی صیاد شیرازی: حمزه ۱ (لشکر ۱۴ امام حسین(ع) و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) استفاده از موفقیتی می کند که حمزه ۴ (لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)) می آفریند. اگر این استفاده از موفقیت نباشد، اصلاً ما چنین مسئله ای را مطرح نمی کنیم. یعنی فرض شده که حمزه ۴ روی کانی مانگا می آید و دیگر برای ما اطمینان می شود که کانی مانگا گرفته شده است. نه اینکه درست تا پایان جاده را بگیرند، بلکه بلندترین نقطه کانی مانگا گرفته شده و فرض کنید که ارتفاعات چپ و راست لب تنگه روکان هم سقوط نکرده است. حالا ما این طور فرض می کنیم که این جاده ای که در این طرف کانی مانگا هست (چمک تا شیخ المارین) یک جاده ای است که باز است و دست خودمان است. وقتی دست خودمان است یعنی ما می توانیم به طور موتوریزه نیرو را تا نزدیک ترین جایی که می شود برسانیم. و بعد از آنجا تک [به سمت نالپاریز] ادامه پیدا بکند.

محمدابراهیم همت: یک نیروی محدود را می توانید در شب بیاورید؟

صیاد شیرازی: فرقی نمی کند. شب یا روز فرقی نمی کند. اول تاریکی بیاورید چه می شود؟

همت: چند ساعت طول می کشد تا برسد؟

صیاد شیرازی: چقدر راه است؟ آن برادر می گفت نیم ساعت راه است.

همت: جناب سرهنگ! شما ستون کشی کرده اید؟ باید در شب ستون کشی کنید تا ببینید. ستونی را که کمپرسی می خواهد و بسیجی گردوخاک روی سرش می نشیند، اگر این راه بیندازید و پشت کانی مانگا بیاورید، این که از این جناح در دید دشمن است! نه در روز می تواند کار کند و نه در شب می تواند. (۱)

سرهنگ سروری: شما به من بفرمایید در آنجا که شب شما غافلگیرانه تک کردید، آنجا دشمن بیشتر از چهار پایگاه دارد؟!

همت: نه، کافی است یک دیدبان توپخانه، آتش توپخانه را به این سمت هدایت کند. با همین توپخانه پدر ما را در آوردند. کلی گلوله و ترکش روی سر ما می ریزد. آقای حسین خرازی شما که یک یال پنجوین را گرفتید، روی آن یک جنبنده می تواند پر بزند؟ چهل تا چهل تا گلوله کاتیوشا می زند. ...

صیاد شیرازی: اگر شما روی کانی مانگا بروید قبول دارید که باید بجنگید؟ آیا جنگ [غرب کانی مانگا] ساده تر است یا جنگ در روی قله های کانی مانگا؟

همت: غرب کانی مانگا جاده ندارد که بشود تخلیه مجروح کرد. یعنی جاده کانی مانگا الان در دید دشمن است. از کانی مانگا به پایین هم عمل کردن مشکل است. روی آن جاده هست. ولی در دید دشمن است. ما نمی توانیم عمل کنیم. ما تنها عمل کنیم، بعد یکی بیاید، اصلاً یک جناح خیلی بدی دارد. بعد جاده کشی ندارد. باید جناح ما عمل می شد. یعنی یک جناحی بود که دشمن نمی گذاشت ما دید داشته باشیم. (۲)*

محسن رضایی: مانور قبلی خودتان چه بود؟

همت: مانور قبل این بود که تنگه هم عمل می شد، جناح چپ تنگه (توسط لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) عمل می شد، اصلاً مانور به هم خورده. قرار بود روی تنگه عمل شود، ما روی تانک ها [در جنوب رودخانه قزلجه] عمل می کنیم، اینجا ما الآن به تنهایی داریم تکه تکه روی کانی مانگا می آییم و در سمت چپ یک جناح بزرگ به دشمن می دهیم. تنگه در دست دشمن هست و یک دید بان عراقی می تواند این جناح را با

ص: ۴۱۷

-
- ۱- منظور همت آن بود که حرکت نیرو در حد گردان با حرکت یک یا دو نفر در همان مسیر فرق می کند.
 - ۲- * اعتراض همت به این تصمیم فرماندهی عملیات است که طبق آن قرار شد یگان های مأمور به اجرای عملیات در محور پنجوین و تنگه روکان به غرب کانی مانگا منتقل شوند.

آتش بیوشاند. فقط این جاده است که روی کانی مانگا می آید به سمت دشمن هم جاده ادامه دارد. [جاده موجود در جنوب شیخ گزنشین که از وسط کانی مانگا می گذشت] که به سمت ما نیست. یعنی به سمت دشمن، در دید خودش هست و برای تدارک رسانی و تخلیه مجروح ما مناسب نیست. پس جاده هم که نیست، ما از کجا می توانیم تخلیه مجروح کنیم؟ از کجا تدارک رسانی کنیم؟

صیاد شیرازی: باید از پشت حمله کنید.

همت: نشد. ما الآن می گوئیم اگر به تنهایی روی کانی مانگا عمل بشود و روی اینجا [پنجوین و تنگه روکان] عمل نشود، خود کانی مانگا هم تهدید می شود. یعنی نیرو نمی تواند روی آن بایستد. از کدام طرف بایستد؟ دشمن به هر دو سمت دید دارد و می زند.

صیاد شیرازی: یک چیزی بگوئید که منطقی باشد. شما دشمن را چطوری حساب می کنید؟ در شیخ گزنشین و ۱۹۰۰ عمل می کنید، از چپ و راست آن می زنید، آن وقت از دشمن که داخل دشت است می ترسید؟

همت: بله، می ترسیم. یک گروه تانکش هم که باشد شلیک می کند.

صیاد شیرازی: ما اینجا را جهنمی از آتش می کنیم.

همت: جناب سرهنگ! ما چهار سال است که می جنگیم پس ما تمام جزئیات را حساب می کنیم. یک تانک دشمن مرتب تیر می زند، تیربار دارد. شما والفجر مقدماتی را یادتان رفت؟ بازی دراز را یادتان رفت؟ تیغ بر می کند. ما که یادمان نرفته است. ما می گوئیم روز نرویم. اگر یک جناح دست دشمن باشد ما را اذیت می کند. ما فقط یک بار آتش داشتیم و آن هم در والفجر ۱ بود. آن هم وقتی که حساب کردیم، دیدیم دشمن ۲۰ برابر ما آتش داشته. آن قدر گلوله روی سر ما زد که در تهران آمار شهدا را که گرفتیم، دیدیم ۸۰، ۹۰ درصد بچه ها از اصابت، از ترکش توپخانه و خمپاره شهید شده اند.

صیاد شیرازی: شاید صحیح نباشد که من این را بگویم، ولی می خواهم بگویم که خداوند ما را به حالتی نرساند که به یک حال خاصی برسیم که ناشکری و ناسپاسی حساب بشود.

همت: خدا گفته بکنید ولی باید از روی تدبیر باشد. فرداشب به ما دستور عملیات داده شده است، ولی وقتی که همه چیز به هم بخورد، دیگر اطمینان ما سلب می شود. ما اصلاً دیگر اطمینان نداریم. پیاپی از قرارگاه خاتم الانبیا(ص) یا حمزه به ما ابلاغ بشود، دیگر ما اطمینان نداریم که عمل بکنیم. هر شب طرح ها تغییر می کند. ما به خدا قسم خجالت می کشیم پیش فرمانده گردان و گروهان و تیپ حرفی بزنیم، از بس به آنها رمز ابلاغ کردیم. آنجا [دربندیخان] هم همین طور شد. آنجا هم شما و برادر شمخانی آمدید. تاریخ هشتم را برای عملیات اعلام کردید و ما همه چیز برای پای کار آماده کردیم، بعد آمدید نشستید بحث مانور مجدد کردید. الآن ابلاغ شده که فرداشب عملیات کنیم، دوباره می آید همه چیز را به هم می زنید.

صیاد شیرازی: یعنی شما هرطور که می خواهید عمل کنید، کسی حق ندارد به شما چیزی بگوید؟

همت: این دخالت در مانور است. شما مگر نمی گوئید کانی مانگا مال مانور فلان لشکر است؟، پس آن لشکر خودش حق دارد که روی کانی مانگا بچیند و نباید دخالت در مانور بشود. اگر قرارگاه روی مانور ایرادی دارد، می نشیند روی جزئیاتش بحث مانور می کند. بحث دیشب این بود که روی جاده آسفالت و تنگه [روکان] دقیقاً عمل بشود ولی الآن تنگه را حذف می کنید. جاده آسفالت و قله ۱۸۳۰ را حذف می کنید، سنگ معدن را حذف می کنید و روی یک یال کانی مانگا می خواهید عمل بکنید، خب نمی شود. بعد می گوئید وقتی

کانی مانگا تصرف شد، از پشت آن، روی جاده آسفالت بیاییم. ما می گوئیم مانور اشتباه شده است.

صیاد شیرازی: تا شما به ما اعتمادی نداشته باشید، ما با شما صحبت نداریم.

همت: جناب سرهنگ ما شما را دوست داریم. ما می گوئیم دستورات لوٹ نشود.

صیاد شیرازی: نه، برای شما این همه صحبت کردم، هیچ فایده ای ندارد و من متأسفم، این طوری کار ما پیش نمی رود و خداوند عاقبت ما را به خیر کند.

همت: من می گوئیم لشکر، پنج ماه است که بیکار است. می توانسته تا حالا دو عملیات انجام بدهد. هر

ص: ۴۱۸

دو عملیات را لغو کردند.

صیاد شیرازی: یک مقدار خودم محور نباشید، گوش کنید ببینید رده بالا چه می گوید.

همت: خودم محور نیستم. نمی خواهم اختیار من گرفته بشود. هر کس در رده خودش اختیاراتی دارد.

صیاد شیرازی: چه کاری از اختیار تو گرفته شده است؟ مگر چه کار می خواهید بکنید همه دارند کار خودشان را انجام می دهند. (۱)

ص: ۴۱۹

۱- سند شماره ۶۶۹۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷ - ۱۲.

در نشست امروز فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه (محسن رضایی و غلامعلی رشید) و فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه (سرهنک امیریگی و عزیز جعفری) آخرین هماهنگی ها درباره مأموریت یگان ها، اهداف عملیاتی، سازمان رزم قرارگاه های فرعی حمزه و زمان اجرای عملیات صورت گرفت و تصمیم نهایی برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر ۴ اتخاذ و به یگان ها ابلاغ شد. در این نشست مقرر شد یگان های ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) برای تصرف اهداف سابق خود وارد عمل شوند؛ بدین ترتیب مأموریت لشکر ۳۱ عاشورا در مرحله سوم عملیات، تصرف ارتفاع ۱۸۷۷ شیخ گزنشین از ارتفاع کانی مانگا (از یال شمالی کانی مانگا تا جاده ای که از سمت راست ارتفاع ۱۸۷۷ می گذرد) و هدف لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) نیز تصرف سه قله ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا تعیین شد. علاوه بر این، برای یگان های ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز به نوعی تعیین تکلیف گردید و قرارگاه اعلام کرد که هدف اول این دو لشکر تصرف ارتفاعات مسلط به پنجوین (کله قندی) و سنگ معدن و هدف دوم آنها تصرف و تأمین شهرک نالپاریز در جنوب غربی کانی مانگا و پیشروی بنا به دستور به سمت دوله سور و شانه دری در جنوب منطقه عملیاتی است.

در این جلسه همچنین در مورد اجرای عملیات در منطقه بانی بنوک نیز به اختصار بحث شد، هر چند با توجه به نبود جاده، از نظر فرماندهان اجرای عملیات در آن منطقه تقریباً ناممکن بود.

در ادامه جلسه، آخرین سازمان رزم قرارگاه های فرعی حمزه تعیین و بدین شرح به رده های مختلف ابلاغ شد:

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۱: لشکر ۱۴ امام حسین(ع) با ۴ گردان، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با ۶ گردان، تیپ ۲ از لشکر ۲۱ حمزه ارتش با ۳ گردان؛ هدف: تصرف ارتفاعات پنجوین و بنا به دستور تصرف نالپاریز و حرکت به سمت شهر شانه دری.

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲: تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) با ۳ گردان، تیپ ۳ از لشکر ۲۸ کردستان و گروه رزمی سلمان از ارتش با ۴ گردان به عنوان احتیاط منطقه با اولویت به کارگیری توسط قرارگاه حمزه ۴.

۰ قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳: لشکر ۸ نجف اشرف با یک گردان، لشکر ۳۱ عاشورا با ۴ گردان، تیپ ۲ از لشکر ۲۸ کردستان ارتش با ۳ گردان؛ هدف: تصرف ارتفاع شیخ گزنشین (ارتفاع شمالی کانی مانگا).

۰ قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴: لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) با ۹ گردان و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان ارتش؛ هدف: تصرف سه ارتفاع ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا.

۰ قرارگاه تاکتیکی حمزه ۵: لشکر ۴۱ ثارالله (ع) با ۲ گردان و لشکر عملیاتی ۳۰ گرگان ارتش؛ هدف: انهدام دشمن در بانی بنوک و پدافند در منطقه مناسب.

زمان اجرای عملیات نیز پس از بررسی وضعیت نور ماه و زمان مورد نیاز یگان ها برای رساندن نیروها به پای کار و اجرای حمله شبانه ساعت ۲۳:۳۰ روز ۹/۸/۱۳۶۲ تعیین شد (۱).

۱

حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه که از طرف فرماندهی سپاه برای بررسی موقعیت نظامی و وضعیت پدافندی تنگه هرمز و جزایر سه گانه و چگونگی به کارگیری توپخانه برای مسدود کردن تنگه هرمز در مواقع بحرانی به آن منطقه سفر کرده بود، گزارش خود را در جلسه ای با حضور محسن رضایی، سیدرحیم صفوی و غلامعلی رشید ارائه کرد.

حسن تهرانی مقدم
فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه

وی در این گزارش ضمن توضیحاتی درباره ضعف پدافندی و کمبودهای جزایر و تنگه هرمز از قبیل نبود جاده و اسکله، درخصوص اقدام آمریکا برای تقویت نیروی دریایی عمان و واگذاری تعدادی ناوچه با قابلیت پرتاب موشک آگروسه مطالبی بیان کرد. تهرانی مقدم همچنین با انتقاد از دیدگاه موجود در برخی رده های نیروی دریایی ارتش که مبتنی بر ابزار محوری است، به تأثیر مثبت حضور نیروهای سپاه در کنار واحدهای عملیاتی نیروی دریایی ارتش و دلگرمی افراد نیروی دریایی از این امر اشاره و خاطر نشان کرد که اگر در منطقه وضعیت بحرانی شود و کار به درگیری با آمریکا بکشد حضور نیروهای سپاه الزامی است.

فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم در توضیح بخش دیگری از مأموریت خود که بررسی کاربرد توپخانه برای مسدود کردن تنگه هرمز بود، گفت: در این سفر چگونگی استفاده از توپخانه ساحل به دریا و روش کنترل تنگه با توپخانه و شلیک

۱- سند شماره ۴۲۴۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۸/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۷۰)، داود رنجبر، صص ۱۵ - ۱۰؛ و- سند شماره ۳۰۶۳۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) رده میوان (رکن ۳)، ۸/۸/۱۳۶۲.

به ناوها را مورد بررسی قرار دادیم. عرض تنگه هرمز ۴۴ کیلومتر است و نیروی زمینی ارتش ابتکاری به خرج داده و برد گلوله های توپ ۱۷۵ میلی متری را تا ۵۰ کیلومتر افزایش داده است، ولی چون وزن گلوله ۱۷۵ میلی متری و قدرت انفجاری آن کم است، لذا ما روی طرحی کار می کنیم که بتوانیم برد گلوله های توپ ۱۳۰ میلی متری را که سرچنگی آن ۲۰ کیلو وزن دارد تا ۴۰ کیلومتر افزایش بدهیم. اگر این اتفاق بیفتد می توانیم فاصله ۴۰ کیلومتری را با قدرت انفجار بیشتری هدف قرار دهیم. وی افزود: در این باره پیشرفت هایی نیز داشته ایم و در آینده نزدیک خبرهای خوبی به شما خواهیم داد. (۱)

۱

توپخانه های ارتش عراق امروز هم مناطق مختلف شهرهای خرمشهر و آبادان را هدف قرار دادند.

طبق گزارش فرماندار خرمشهر، خیابان امام خمینی، جاده خرمشهر - آبادان، پل نو، اطراف کلانتری بخش یک، دیری فارم و گمرک در ساعت های مختلف هدف گلوله های توپخانه عراق قرار گرفت و خسارت هایی به بار آمد.

در آبادان نیز بر اثر اصابت گلوله های توپ دشمن به چندین نقطه از شهر یک تن شهید شد و ۲۳ نفر زخمی شدند، علاوه بر این ۲ منزل مسکونی و یک مغازه نیز تخریب گردید. (۲)

۲

حوادث مناطق کردنشین استان های کردستان و آذربایجان غربی در روز جاری هرچند از نظر تعداد کمتر از روزهای قبل بود، ولی تلفات قابل توجهی را به نیروهای خودی وارد آورد.

در یکی از این حوادث در ساعت ۲۱ امروز، افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی پایگاه گزان بالا در غرب جاده سنندج - دیواندره را با شلیک آر.پی.جی ۷ هدف حمله قرار دادند. در این حادثه تمام افراد مستقر در پایگاه که شامل ۳۰ نفر از نیروهای بسیجی شهرهای اصفهان، کاشان، باختران و پیشمرگان مسلمان کرد بودند، به شهادت رسیدند. مهاجمان پس از غارت تمامی وسایل و جنگ افزارهای پایگاه آنجا را به آتش کشیدند. (۳)

در جنوب شرقی سردشت نیز یک خودروی واحد مهندسی تیپ قدس هنگام عبور از محور بوالحسن - صالح به مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند برخورد کرد. در این حادثه خودرو منهدم و یک تن از سرنشینان آن شهید شد و ۳ تن دیگر نیز به شدت زخمی شدند. فرمانده تیپ قدس در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) ضمن اعلام خبر این حادثه و یادآوری حادثه ای که در تاریخ ۱/۸/۱۳۶۲ در محور قلعه رش - سردشت رخ داده بود، از

ص: ۴۲۳

۱- سند شماره ۴۲۴۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ - ۱۰.

۲- سند شماره ۲۹۱۰۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان (دفتر سیاسی - انتظامی)، ۸/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، شماره ۸

۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن هفتگی مرکز فرماندهی سپاه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۹/۸/۱۳۶۲.

کوتاهی تیپ ۴۰ سراب در برقراری امنیت این جاده و پاک سازی مین ها قبل از برقراری عبور و مرور گلايه کرده و خواستار رسیدگی به این دو حادثه شد. (۱)

در شمال ارومیه نیز در درگیری بین یک گروه گشتی ژاندارمری با افراد حزب دمکرات کردستان در منطقه خانیک در شمال هشتیان، یک تن از افراد این حزب کشته و یکی از اهالی محل نیز به طور سطحی زخمی شد.

در همین منطقه در حوالی روستای رشکان یک درگیری بین نیروهای خودی و افراد حزب دمکرات رخ داد. در این درگیری یکی از زنان روستا مورد اصابت گلوله افراد حزب دمکرات قرار گرفت و به شهادت رسید. (۲)

در منطقه جنوب شرقی صائین دژ هم ۱۵۰ نفر از افراد هیز افشار وابسته به حزب دمکرات قصد حمله به یک پایگاه نیروهای خودی را داشتند، اما نیروهای پایگاه پس از اطلاع از این امر بر سر راه آنان کمین اجرا کردند و در نتیجه افراد حزب عملیات خود را منتفی کردند. این افراد که در اجرای نقشه خود ناکام مانده بودند در مسیر روستای سانجود به منبر ۴ عدد مین کار گذاشتند که نیروهای خودی از این اقدام نیز آگاه شده و مین ها را خنثی کردند. (۳)

در منطقه عمومی دیواندره نیز نیروهای ژاندارمری موفق به کشف و خنثی سازی یک مین قوی شدند. (۴)

در حادثه دیگری در نقده، ۳ نفر از افراد وابسته به حزب دمکرات با هدف دستگیری یکی از افراد سابق این حزب به منزل وی مراجعه کردند و چون شخص مذکور در منزل حضور نداشت، پس از بازرسی دقیق خانه، خواهر وی را ضمن تهدید، با قنடاق اسلحه مجروح و آنجا را ترک کردند. (۵)

۱

امروز پیکر ملا حیدر فهیم امام جماعت مسجد روستای آویهنک (واقع در جنوب محور سنندج - مریوان) و ۴ تن از پیشمرگان مسلمان کرد در محور غرب سنندج پیدا شد. این افراد در ۲۳ مهرماه سال جاری در جریان حمله افراد وابسته به سازمان مارکسیستی - مائوئیستی کومه له به این روستا به اسارت آنان درآمده بودند. (۶) ملا حیدر فهیم سی وهفتمین شهید از روحانیت کردستان است که به دست عناصر ضدانقلاب به شهادت رسیده است. (۷)

به دنبال شهادت این افراد، سپاه پاسداران کردستان و روحانیت مبارز اهل تسنن استان آذربایجان غربی اطلاعیه هایی در محکومیت این اقدام صادر کردند. در بخشی از اطلاعیه سپاه آمده است:

ص: ۴۲۴

- ۱- سند شماره ۳۵۹۲۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ قدس (فرماندهی) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۵۹۲۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) - مرکز فرماندهی)، ۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستون چره به رکن ۳ هنگ، ۱۶/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران صائین قلعه (طرح و عملیات) به سپاه منطقه ۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۹/۸/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۳۶۶۵۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) - مرکز

فرماندهی)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۰۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نقده به اطلاعات منطقه ۱۱، ۹/۸/۱۳۶۲.

۶- اسامی ۴ پیشمرگ مسلمان کرد که به همراه ملا فهیم به شهادت رسیده بودند عبارت است از: عباس پیری پور، محمد لطفی حق،

عثمان گلزاری و محمد اولیائی. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۵)

۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵.

چته ها به خاطر جبران شکست های صدام در عملیات والفجر ۴ با یورش به مردم بی دفاع آویهنک، وحشیانه و مغول وار، عده ای را به همراه امام جمعه بزرگوارشان (حاج حیدر فهیم) به اسارت می برند که پس از چند هفته شکنجه و آزار سرانجام ایشان را به همراه ۴ تن از مجروحین روستای آویهنک به شهادت می رسانند. (۱)

بخشی از اطلاعیه روحانیت مبارز اهل تسنن استان آذربایجان غربی نیز به این شرح است:

شهید ملا حیدر فهیم مدرس ۸۱ ساله مدرسه علوم دینی که در اسارت گروهک های ملحد کافر بوده، سرانجام به جرم دفاع از اسلام و انقلاب اسلامی و رهبری امام امت به ضرب گلوله های امریکایی به درجه رفیع شهادت نائل گردید. گروهک های مزدور و کافر منطقه که لحظات آخر عمر ننگین خود را می گذرانند باید بدانند که با این ترورها نه تنها نمی توانند خدشه ای بر اراده مصمم روحانیت مبارز اهل سنت منطقه وارد سازند، بلکه ملت کرد با هدایت و ارشاد روحانیون جان برکف کرد سلاح بر دست گرفته و جهت دفع و نابودی این گروهک ها و استقرار مبانی جمهوری اسلامی در منطقه به پیش خواهند شتافت. (۲)

۱

در آستانه مرحله سوم از عملیات والفجر ۴، رسانه های خارجی همچنان به انعکاس تهدیدات عراق در مورد حمله به اهدافی در عمق خاک ایران پرداختند.

به گزارش رادیو رأس الخیمه، نعیم حداد رئیس مجلس ملی عراق، در گردهمایی اتحادیه پارلمان های عربی و اروپایی در بغداد، «تصمیم عراق را به توسل به زور جهت جلوگیری از حملات ایران اعلام کرد.» وی همچنین گفت: «عراق] به منظور دفع حملات ایران و مقابله با تهاجمات این کشور به خاک خود مجبور است از کلیه سلاح های پیشرفته ای که در دست دارد استفاده کند.» (۳)

خبرگزاری تانیوگ نیز از بغداد گزارش داد: «در عرض چند روز گذشته، نشانه های تلاش احتمالی عراق جهت نابود کردن تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک به نحو فزاینده ای در بغداد نمایانگر شده است. تحولات جبهه جنگ نشان می دهد که یک چنین حمله ای به زودی صورت خواهد گرفت.» تانیوگ افزود: «روزنامه الثوره ارگان حزب حاکم سوسیالیست بعث برای سومین روز متوالی اعلام داشت در صورتی که نیروهای ایران به تهاجمات مرزی خود ادامه دهند و تلاش نمایند به خاک عراق نفوذ کنند، جزیره خارک بمباران خواهد شد. این روزنامه که سه روز پیش نوشته بود جزیره خارک به عنوان یک هدف احتمالی حمله بازدارنده بعدی عراق تلقی می گردد، امروز نوشت بغداد مصمم است تمامی شریان های تغذیه تجاوز

ص: ۴۲۵

۱- همان، ص ۱۶.

۲- همان، ص ۱۶.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو رأس الخیمه، ۹/۸/۱۳۶۲.

ایران به عراق را قطع کند.» تانیوگ با اشاره به پرتاب موشک های زمین به زمین عراق به شهرهای دزفول، مسجدسلیمان و بهبهان به نقل از ناظران در بغداد، حمله به بهبهان را از اهمیت ویژه ای برخوردار دانست و اضافه کرد: «فاصله این شهر و جزیره خارک (۲۱۰ کیلومتر) از مرز به یک اندازه است. آنان معتقدند که بغداد با این حمله خواسته است تهدیدات خود را در مورد بمباران احتمالی جزیره خارک صورت عینی تری بدهد.» (۱)

در همین حال، رادیو بغداد امروز در گفتاری به منظور تضعیف روحیه و انگیزه نیروهای ایران در منطقه عملیاتی پنجوین اعلام کرد: «نیروهای ما از آرایش رزمی شما اطلاع دارند [و] به خاطر اینکه قربانی تجاوز نشوید شماها را از حمله به خاک عراق بر حذر داشتیم، ولی ... به حرف ما گوش نکردند و از پیامدهای تهاجمات قبلی عبرت نگرفتند بلکه پیام های عراق را ضعف و ناتوانی به حساب آوردند که عاقبت فرمان تجاوز به شما سربازان و بسیجیان مستقر در مرز پنجوین صادر شد.» در ادامه این بیانیه آمده است: «ما از تمامی مادران و پدران ارتشیان و بسیجی های مستقر در جبهه پنجوین می خواهیم به یاد فرزندان خودشان باشند و از نابودی آنها جلوگیری کنند.» (۲)

از سوی دیگر، در پی سخنان تند صدام در انتقاد از شرکت نکردن کردهای عراقی در جنگ، امروز رادیو صوت الجماهیر مدعی شد که این سخنان در مناطق کردنشین عراق همچنان مورد استقبال وسیعی قرار دارد. این رادیو اسامی تعدادی از رؤسای عشایر و قبایل کرد در مناطق مختلف را اعلام کرد که به همراه صدها نفر از افراد عشیره یا قبیله خود به فرمانداری ها مراجعه و تمایل خود را «جهت شرکت در قادیسیه صدام اعلام کردند.» رادیو صوت الجماهیر در ادامه افزود: «در استان سلیمانیه همچنان مردم گروه گروه به دفاتر حزب بعث مراجعه و آمادگی خود را جهت حمل سلاح و رفتن به جبهه ها برای کسب پیروزی اعلام می کنند.» (۳)

امروز همچنین رادیو اسرائیل با اشاره به گزارش های نظامی ایران و عراق در شبانه روز گذشته گفت: «چنین برمی آید که بن بست جنگ در جبهه مریوان - پنجوین همچنان ادامه دارد و هیچ یک از طرفین نتوانستند خطوط جبهه را به سود خود تغییر دهند.» (۴) خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: «فعالیت نظامی جبهه جنگ عراق و ایران در روز یکشنبه به درگیری های محدود در مناطق شمالی و جنوبی محدود بود.» این خبرگزاری سپس به بیانیه نظامی عراق مبنی بر حملات بالگردهای عراقی به مواضع نیروهای ایران در منطقه شمالی نبرد اشاره کرد و به نقل از بیانیه مذکور مدعی شد شهر مرزی مندلی و منطقه سیدصادق توسط توپخانه ایران گلوله باران شده و خسارات قابل توجهی به آن مناطق وارد آمده است. (۵)

ص: ۴۲۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۰، ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، بغداد - خبرگزاری تانیوگ، ۸/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بغداد، ۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۲۴، رادیو صوت الجماهیر، ۸/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۸/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۷، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

با وجود گذشت دو ماه از تخلیه کامل شهر مریوان و دو هفته از آخرین تخلیه شهر بانه، مشکلات آوارگان جنگی این دو شهر مرزی کردستان هنوز ادامه دارد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در این باره گزارش داد: «اقدامات انجام شده از سوی مسئولین دستگاه های اجرایی، جمعیت هلال احمر و بنیاد امور مهاجرین جنگی در کردستان بسیار اندک بوده و مشکلات ۷۰ هزار آواره این دو شهر مرزی که در روستاها و شهرهای اطراف زندگی می کنند همچنان به قوت خود باقی است.» این گزارش با اشاره به مشکلات موجود از جمله عدم واگذاری ۳۰ دستگاه منزل سازمانی در نظر گرفته شده در سقز برای اسکان آوارگان و محدودیت اردوگاه های سنندج و سروآباد (در ۴۰ کیلومتری مریوان) برای اسکان ۳۰ هزار آواره مریوانی، به نقل از مسئول جمعیت هلال احمر کردستان افزوده است: «این جمعیت برای همه آوارگان در خارج از استان کردستان جا و محل اسکان مناسب در اختیار دارد، اما مردم کمتر حاضر به ترک منطقه می شوند.»^(۱)

سلطان قابوس پادشاه عمان

یک روز پیش از نشست شورای امنیت سازمان ملل برای رأی گیری در مورد پیش نویس قطعنامه جدید در مورد جنگ، نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد: تصمیمات شورای امنیت برای ما قابل قبول نیست. در همین حال سلطان بن قابوس حاکم عمان، در مصاحبه ای به طور تلویحی تأیید کرد که عراق در صدد بین المللی کردن جنگ است.

میرحسین موسوی نخست وزیر صبح امروز با امام خمینی رهبر انقلاب دیدار و گفت و گو کرد. وی در پایان این دیدار در مورد طرح قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل اظهار کرد: «شورای امنیت همیشه به عنوان محلی که در آنجا حرف آخر را قدرت های بزرگ می زنند برای ما مطرح بوده و طبیعتاً این شورا با اعتقادات و بنیادهای فکری ما در تعارض کامل است و به هیچ وجه ما در خودمان احساس تعهدی در مقابل تصمیمات این شورا نمی توانیم بکنیم و تا موقعی که در این شورا حرف قلدرها بر حرف مظلومان پیشی دارد و وقتی ماهیت نظام جمهوری اسلامی ظلم ستیزی و مقابله با استکبار است چگونه ما می توانیم با شورایی که پنج کشور در رأس آن

ص: ۴۲۷

۱- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۶، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

می نشینند و می خواهند حرف خودشان را با زور به تمام جهان بقبولانند تمکین کنیم. از این رو طبیعتاً تصمیمات این شورا نمی تواند برای ما قابل قبول باشد و تاکنون هم شورای امنیت نشان داده که طرف منافع قدرت های بزرگ را می گیرد و ما نتیجه میانجیگری های این شورا را در گذشته هم در رابطه با اسرائیل و یا کنگو و همچنین در رابطه با سایر ملت های مستضعف دیدیم که چگونه به نفع قدرت های استکباری و به ضرر ملت های مستضعف بوده [است].» نخست وزیر همچنین افزود: «هر چیزی را که در این رابطه اعلام کنند ما براساس آن چیزی که مصالح انقلاب اسلامی مان حکم خواهد کرد عمل می کنیم و یقین داریم که این، خواسته همه ملت های مسلمان و همه ملت های صلح دوست جهان است.»^(۱)

رادیو اسرائیل در بازتاب اظهارات موسوی گفت: نخست وزیر ایران «یک بار دیگر مخالفت آن کشور را با طرحی که قرار است شورای امنیت به تصویب برساند ابراز داشت.» این رادیو سپس به نقل از یک منبع غربی اضافه کرد: «انتظار می رود که این قطعنامه از اکثریت آراء برخوردار گردد و احتمال وتوی آن نیز بعید می باشد.» رادیو اسرائیل یادآور شد: «در این قطعنامه از دبیر کل ... خواسته شده که با تماس با نمایندگان دو کشور متخاصم راه های سریع آتش بس را بررسی و نتیجه آن را به شورای امنیت تسلیم کند. همچنین از دو کشور ایران و عراق خواسته شده از هر نوع درگیری که باعث نقض حقوق بشر شود خودداری کرده، از هدف قراردادن مواضع غیر نظامی یکدیگر دست بردارند.»^(۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه، نعیم حداد رئیس مجلس عراق، امروز در گردهمایی اتحادیه پارلمان های عربی و اروپایی - که هم اکنون در بغداد در حال برگزاری است - گفت: «کشورش برقراری یک آتش بس در منطقه خلیج [فارس] و تضمین آزادی کشتیرانی در تنگه هرمز را می پذیرد.» وی که این مطلب را در گفت و گو با ریموند اوفروا عضو پیشین مجلس اروپا اظهار می کرد، مدعی شد: «عراق از اولین روزهای جنگ با ایران آتش بس و هرگونه ابتکارات صلح بین المللی و منطقه ای را پذیرفته بود.» حداد افزود: «متقاعد شده ایم که باوجود در موضع قدرت بودن ما، جنگ طریق درستی برای احقاق حق نیست.»^(۳) همچنین گزارش رادیو بی بی سی حاکی است، محی الدین معروف معاون رئیس جمهوری عراق نیز در این گردهمایی از پارلمان اروپا خواسته است به منظور پایان دادن به جنگ، ایران را تحریم کند.^(۴)

این درحالی است که روزنامه دولتی الجمهوریه عراق «ضمن دعوت مجامع بین المللی برای احساس مسئولیت در برابر خصومت ایران اطمینان داده است که عراق خود را برای یک جنگ طولانی مدت آماده می کند.»^(۵)

در همین حال، سلطان بن قابوس حاکم عمان در مصاحبه ای با مجله المستقبل درمورد قصد

ص: ۴۲۸

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۸/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۸/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو بی بی سی، ۷/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۷، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

عراق به استفاده از سلاح های جدید در جنگ به منظور پایان دادن به آن گفت: «فعلاً این جنگ به طول انجامیده و عراق آن را جنگ کلیه اعراب می داند و تهران نیز پایان دادن به این جنگ و انجام مذاکره را رد می کند. به همین دلیل عراق می خواهد به جهان بفهماند که این جنگ خطراتی نیز برای جهانیان دربردارد تا بلکه یک راه حل جدی برای پایان دادن به این جنگ یافت شود.» بن قابوس عملی شدن تهدیدات اخیر ایران و عراق را در منطقه خلیج فارس غیرممکن دانست و خاطرنشان کرد: «منطقه درحال حاضر در یک مرحله تهدید و ضدتهدید یا به عبارت دیگر در مرحله توازن تهدیدها به سر می برد.»

حاکم عمان با اشاره به احتمال مداخله نظامی امریکا در منطقه خلیج فارس در صورت بسته شدن تنگه هرمز و تقاضای عمان مبنی بر لزوم اتخاذ موضعی واحد از سوی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس تأکید کرد: «اگر این کشورها یک موضع سیاسی و امنیتی اتخاذ نکنند، دیگران [امریکا] این موضع را در برابر آنان اتخاذ خواهند کرد.» وی همچنین گفت: در اجلاس آینده سران شورای همکاری «تصمیماتی جدی درمورد چگونگی مقابله با تهدیدات در منطقه اتخاذ خواهد شد و من خواستار سرعت بخشیدن به این تصمیم گیری ها خواهم شد.» سلطان قابوس در پاسخ به سؤالی «درمورد ارائه طرحی از سوی رئیس امارات عربی متحده به اجلاس آینده سران شورای همکاری [خلیج فارس] در دوحه جهت پایان دادن به جنگ عراق و ایران و موظف شدن شیخ زاید برای انجام وساطت میان عراق و سوریه» اظهار کرد: «تا آنجا که من اطلاع دارم شورای همکاری هیچ یک از پادشاهان، امیران و رئیس کشوری از کشورهای شورا را موظف به انجام تماس، وساطت و تلاش نکرده و وساطت رئیس امارات عربی متحده یک اقدام شخصی بوده و طرح پایان دادن به جنگ عراق و ایران طرح جدیدی نیز نمی باشد.»^(۱)

۱

در پی اخطار رسمی عراق به دولت ژاپن مبنی بر بمباران پروژه مشترک ایران و ژاپن در مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی، معاون وزیر امور خارجه ژاپن امروز گفت وگوهای خود را در بغداد به منظور منصرف ساختن عراق از حمله به این مجتمع، آغاز کرد. خبرگزاری رویتر ضمن اعلام این مطلب گفت که توشی جیرو ناکاجیما بعد از دیدار و مذاکره با طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، قرار است به ایران نیز سفر کند.^(۲)

در همین حال روزنامه پرتیراژ آساهی شیمبون در سرمقاله شماره امروز خود با عنوان "برهای سیاهی بر خاورمیانه سایه افکنده اند" ضمن ابراز نگرانی از توسعه بحران های موجود در منطقه ای که قسمت اعظم نفت وارداتی ژاپن را نیز تأمین می کند «از همه طرف های

ص: ۴۲۹

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۵-۴، رادیو عمان، ۷/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۸/۸/۱۳۶۲.

درگیر در بحران های خاورمیانه [غرب آسیا] خواست از منطق انتقام گیری چشم در مقابل چشم اجتناب کرده و زمینه را برای ایجاد ثبات و صلح در منطقه فراهم کنند.»

آساهی با اشاره به تقویت نیروی هوایی عراق و تهدید به بمباران جزیره خارک از سوی این کشور که به تهدید ایران مبنی بر انسداد تنگه هرمز انجامیده است، نوشت: «اگرچه شرایط دشوار عراق که اقتصاد آن به دلیل بسته شدن خط لوله [نفت] سوریه دچار تزلزل شده، قابل همدردی است، اما این برای عراق مشکل خواهد بود که حتی با تهدید سلاح های جدید بتواند به صلح دلخواه خود دست یابد.» این روزنامه ضمن آنکه از عراق خواست از حمله به مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن اجتناب ورزد، خاطرنشان کرد که «این طرح برای هدف های صلح طلبانه و برای کمک به مدرنیزه کردن ایران ساخته می شود.» آساهی سپس با اشاره به این واقعیت که «دولت ژاپن نمی تواند تنها با فرستادن نماینده ویژه به منطقه یا درخواست از دولت فرانسه برای متوقف کردن ارسال سلاح های جدید به عراق به راه حل برای بحران خلیج فارس دست یابد»، تأکید کرد: «تلاش ها در سازمان ملل و دیگر مکان ها نیز جهت آشتی دادن ایران و عراق و ایجاد یک چارچوب بین المللی برای تأمین امنیت دریانوردی در خلیج فارس باید ادامه یابد.»^(۱)

۱

اخبار مربوط به انفجارهای هفته پیش در مراکز استقرار نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت، امروز در حالی پی گرفته شد که در میان مقامات امریکایی در مورد نحوه اقدامات تلافی جویانه همچنان تردیدهایی دیده می شود.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، کنت دام معاون وزیر امور خارجه امریکا، در یک مصاحبه تلویزیونی با شبکه سی.بی.اس. گفت: «امریکا یک رشته اقدامات تلافی جویانه را در نظر گرفته که اکنون در حال بررسی آنهاست.»^(۲) خبرگزاری فرانسه همچنین در گزارش دیگری به نقل از روزنامه واشنگتن پست اعلام کرد: «از محافل رسمی در واشنگتن کسب اطلاع شد دولت امریکا درصدد گرفتن انتقام از عاملان سوءقصد های بیروت است، لیکن هنوز این عاملان به طور درست شناخته نشده اند. همین محافل اضافه می کنند که این انتقام جویی بیشتر یک حالت نظامی دارد تا یک حالت اقتصادی.» واشنگتن پست در عین حال به نقل از یک مقام دیگر وزارت امور خارجه امریکا نوشته است: «خطرات همه جانبه چنین عملیاتی به نظر زیاد است. از سوی دیگر، هر عمل نظامی تنبیهی علیه ایران به ویژه یک حمله هوایی اصولاً مردود به نظر می رسد و می تواند بیش از پیش به ضرر منافع غرب باشد تا ایران. ... در عوض، انتقام گیری از راه اقتصادی آسان تر و قابل اجراتر است و این هم یکی از راه های مورد نظر می باشد و بالاخره دیگر راه انتقام جویی این است که امریکا از دولت

ص: ۴۳۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص ۵، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه آساهی شیمبون.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

لبنان بخواهد سفارت ایران در این کشور را تعطیل کند»^(۱).

امروز همچنین خبرگزاری کویت گزارش داد رادیو دمشق در تفسیری به مناسبت درپیش بودن نشست آشتی ملی در ژنو تأکید کرد: «لبنان کشور مستقلی است که نباید تسلیم نیروهای خارجی شود و از این نظر ضروری است که پیمان های ناقض حاکمیت خود را مردود شمارد.» این رادیو خاطر نشان کرد که اجلاس مذکور «احتمالاً آخرین فرصت برقراری صلح در لبنان است و سوریه هم از هیچ تلاشی برای به ثمر رساندن آن دریغ نخواهد کرد»^(۲).

ص: ۴۳۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۸، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۸/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۹، دمشق - خبرگزاری کویت، ۸/۸/۱۳۶۲.

در ادامه عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی شیلر و ارتفاعات منطقه مرزی در غرب مریوان و بانه، طبق تصمیمات قبلی قرار بود ساعت ۲۳:۳۰ امروز لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا (۱۸۷۷، ۱۸۶۶، ۱۹۰۴، ۱۹۰۰) اقدام کنند. لذا صبح امروز غلامعلی رشید و غلامحسین بشردوست برای ارزیابی اقدامات انجام شده، با حضور در قرارگاه های تاکتیکی این یگان ها در جریان آخرین طراحی های مانور و سایر فعالیت های آنها قرار گرفتند.

در بازدید از لشکر ۳۱ عاشورا مهدی باکری فرمانده این یگان، نتایج آخرین شناسایی ها و مانور ۴ گردان را که قرار است از یال های منتهاالیه شمالی کانی مانگا تا شمال ارتفاع ۱۸۶۶ (شیخ گزنشین) وارد عمل شوند، تشریح کرد. وی همچنین با بیان اینکه دشمن بر قسمتی از عقبه لشکرهای ۳۱ و ۸ نجف از یال روکان تسلط دید و تیر دارد، از غلامعلی رشید خواست که لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) در طرح مانور خود این یال را هم جزء منطقه عملیاتی لشکر به حساب آورد. در این گفت و گوها مشخص شد احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، یک گروه رزمی درحد یک گروهان را آماده کرده است تا هم زمان با اجرای عملیات در محورهای اصلی به چند پایگاه موجود در جنوب رودخانه قزلجه در منطقه نالشکینه هجوم برده و این پایگاه ها را تصرف کند.

در ادامه این بازدید، غلامعلی رشید و غلامحسین بشردوست به مقر تاکتیکی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) در شمال خلوزه رفته و با محمدابراهیم همت فرمانده این لشکر درباره شناسایی ها، راهکارها و مانور عملیاتی گفت و گو کردند. محمدابراهیم همت توضیح داد که منطقه عملیاتی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)، جنوب ارتفاع ۱۸۶۶ تا انتهای جنوبی کانی مانگا است و برای تصرف اهداف ۶ گردان مانوری و ۳ گردان احتیاط پیش بینی شده است.

وی همچنین تدابیر پدافندی و مهندسی برای روز بعد از عملیات و استفاده از تانک، موشک های ضدهوایی سهند و میلان و همچنین چگونگی احداث خاکریزهایی را که برای مقابله با هجوم عراق در نظر گرفته شده، را تشریح کرد. فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)

در پایان با گلایه از همکاری نکردن توپخانه ارتش و همچنین از صحبت سرهنگ صیاد شیرازی در جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش در روز گذشته، گفت: اگر طرح هایی را که ایشان ارائه می کردند خوب و قابل دفاع است، چرا آن طرح ها را به یگان های ارتش پیشنهاد نمی کند، همت افزود ایشان به من طعنه می زند و می گوید از ۴ نفر ضدانقلاب می ترسی؟ من می گویم اگر یک نفر ضدانقلاب، جاسوسی کند و به عراقی ها خبر بدهد، عراقی ها می آیند و با سه، چهار هلیکوپتر همه نیروها را می زنند.

هم زمان با پایان یافتن این بازدیدها و بازگشت غلامعلی رشید و غلامحسین بشردوست به قرارگاه فرماندهی، یک گروه از فرماندهان لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) که برای شناسایی از غرب کانی مانگا به آن منطقه رفته بودند به قرارگاه آمده و از نتایج شناسایی های خود به فرماندهان قرارگاه خاتم (۱) گزارش دادند.

محمد رضا ابوشهاب از مسئولان لشکر ۱۴ امام حسین (ع) که خود به پشت ارتفاع کانی مانگا رفته بود، عقیده داشت که اگر جاده قسمت لری به چمک احداث شود می توان از آن قسمت برای پیشروی به سمت جنوب و تصرف نالپاریز استفاده کرد. وی همچنین خبر داد که نیرویی در حدود یک تپ از دشمن به منطقه پشت کانی مانگا آمده و یک گردان آن برای تقویت شیخ گزنشین روی این ارتفاع رفته است.

از آنجا که این اطلاعات توسط یکی از فرماندهان محور لشکر ۱۴ امام حسین (ع) ارائه می شد، مسئولان قرارگاه به آن نگاه جدی تری نسبت به اطلاعات قبلی داشتند. این اطلاعات جدید حرکت یگان ها از غرب کانی مانگا به سمت جنوب منطقه را امکان پذیر نشان می داد و از این رو خوش بینی هایی را در کادر فرماندهی عملیات به وجود آورد، به طوری که این تصور را تقویت کرد که علاوه بر تصرف شهر نالپاریز، شهر دوله سور نیز که در جنوب این شهر قرار دارد، برای یگان های خودی قابل دسترسی است. باتوجه به مسائل مطرح شده، محسن رضایی سه موضوع را در اولویت قرار داد:

۱. به مهندسی قرارگاه ابلاغ کرد که فوراً برای احداث جاده چمک به لری اقدام کند.

۲. به یگان های ۱۴ امام حسین (ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) آماده باش داد تا عقبه خود را از جبهه مریوان به بانه انتقال داده و برای اجرای عملیات در غرب کانی مانگا طرح نهایی خود را ارائه دهند.

۳. برای هماهنگی کلی اجرای عملیات در شرق و غرب کانی مانگا به لشکرها ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۳۱ عاشورا که در حال آماده سازی نیروها برای اعزام به نقطه تماس بودند* (۲).

ص: ۴۳۴

۱- افراد حاضر در جلسه عبارت بودند از: محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری و محمد رضا ابوشهاب.

۲- * در ضمیمه به برخی از مشکلات تعویق عملیات و بازتاب آن در میان فرماندهان لشکرها ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول (ص) اشاره شده است.

اعلام کرد که عملیات امشب را تا یک یا دو روز بعد به تعویق بیندازند. (۱)(۱)

در ادامه رایزنی‌ها با فرماندهان ارتش، فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به کلیاتی از مانور رسیدند و غلامعلی رشید آن را به این شرح اعلام کرد: مانور لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر ۳۱ عاشورا تغییر نمی‌کند. تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در غرب کانی مانگا (غرب شیخ گزنشین) با ۳ گردان به نیروهای دشمن در این منطقه حمله می‌کند. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز با ۲ گردان، غرب کانی مانگا را تأمین می‌کند. لشکر ۱۴ امام حسین(ع) هم در دشت خرما مستقر و سپس برای تصرف نالپاریز وارد عمل می‌شود.

هرچند کلیات طرح تغییر یافته، مورد موافقت اغلب فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) قرار گرفت، ولی درباره امکان رسیدن به نالپاریز، شبهاتی وجود داشت. غلامعلی رشید رسیدن به نالپاریز را غیرممکن می‌دانست، عزیز جعفری هم عقیده داشت که حداقل در یک مرحله نمی‌توان به نالپاریز رسید. بر این اساس، فرماندهان در بررسی‌های بعدی دو مرحله‌ای بودن عملیات را تصویب کردند؛ بدین صورت که در مرحله اول لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۳۱ عاشورا کانی مانگا را تصرف کنند و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) نیز از غرب کانی مانگا وارد شده و تا بادانه را پاک‌سازی کند و در مرحله بعدی لشکرهای ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) بنا به دستور برای تصرف نالپاریز اقدام کنند. (۲)

با تصویب این مانور و قطعی شدن اهداف در این مرحله از عملیات، کار انتقال یگان‌های ۱۴ امام حسین(ع)، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از منطقه مریوان به عقبه‌های جدید در منطقه بانه آغاز شد. (۳)

از دیگر موضوعاتی که در جلسات امروز درباره آن بحث شد اعزام یک یا دو گردان نیروی نفوذی برای انهدام توپخانه‌های عراقی واقع در نالپاریز بود. این طرح در صورت موفقیت دستاوردهای بسیار بزرگی برای عملیات به همراه داشت، ولی برای اجرای آن نیروهای عمل‌کننده باید حداقل در دو مرحله خود را به اهداف مورد نظر می‌رساندند؛ یعنی در مرحله اول از خط خودی پس از حدود ۱۰ ساعت راه پیمایی شبانه خود را به شهر خرما رسانده و

ص: ۴۳۵

۱- محسن رضایی در جمع بندی علت تعویق عملیات و امتناع از عملیات نفوذی در عمق دشمن در منطقه نالپاریز گفت: ما به خاطر این عملیات را عقب انداختیم که تک جبهه‌ای نشود و به یگان‌ها یک روز فرصت بدهیم که بروند از پشت، هدف‌های مرحله اول را بگیرند، بعد بحث این بود که اگر دو، سه گردان بروند و به نالپاریز بزنند، تنها کاری که خواهند کرد این است که توپخانه عراق را بزنند و صبح باید به عقب بیایند، چون نتوانستیم یک نیروی پشتیبانی کننده قوی برای آنها فراهم بکنیم که به آنها برسند و مواضع را بگیرند. این دو سه گردان که می‌زنند ممکن است دو سه هدف از کانی مانگا بمانند و این دو سه گردان در دشت می‌مانند و کسی هم به آنها نمی‌رسد مگر آنکه یک نیروی قوی پشتیبانی کننده برای آنها بفرستیم. (سند شماره ۱۹۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم، ۱۰/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۹)، ص ۲۳)

ساعات روشنائی هوا را با حالت استتار به سر می بردند و هنگام تاریکی، مجدداً با ۷ ساعت راه پیمایی به ناپاریز می رسیدند. در این طرح درباره نحوه سازماندهی، هجوم یا مقابله با نیروهای کمین، نیروهای محافظ توپخانه و موارد دیگری که باید در محاسبات و احتمالات گنجانده می شد، بحث نشد، ولی بررسی های اولیه نشان می داد که مخفی شدن ۱ یا ۲ گردان در طول روز با توجه به حضور افراد محلی و نیروهای طالبانی با خطرهای جدی مواجه است به نحوی که خطرپذیری این کار ۸۰٪ برآورد شد و بدین ترتیب اجرای این طرح منتفی شد. (۴)

۱

عملیات امروز اسکورت (۱) کشتی های تجاری از خلیج فارس به بندر امام خمینی با حوادثی همراه بود و در جریان آن یک کشتی تجاری یونانی آسیب دید، یک فروند هواپیما و یک ناوچه اوزای عراق منهدم و به چند یدک کش این کشور نیز آسیب وارد شد.

ساعت ۲۳ امشب، قرار بود ۲۰ فروند کشتی تجاری با محافظت ناوچه های نیروی دریایی و هواپیماهای نیروی هوایی ارتش و شناورهایی از سپاه پاسداران از خلیج فارس وارد خور موسی شده و از آنجا راهی بندر امام خمینی شوند. ارتش عراق با اطلاع از این موضوع هواپیماها و ناوچه های خود را برای ممانعت از حرکت کاروان کشتی ها و انهدام آنها به منطقه اعزام و موشک های ساحل به دریا را هم از منطقه خور عبدالله آماده شلیک کرد.

ارتش عراق سه موشک به منطقه ای که کاروان کشتی ها از آن عبور می کرد، شلیک کرد که یکی از آنها در دهانه خور موسی به کشتی یونانی "اورا" که حامل ۱۰ هزار تن کود شیمیایی بود اصابت کرد و این کشتی دچار آتش سوزی شد. * (۲)

در همین حال هواپیماهای عراقی نیز که در آسمان منطقه حضور داشتند و مترصد فرصت

ص: ۴۳۶

۱- در آن زمان بندرعباس فاقد اسکله ای بود که کشتی های پهن پیکر تجاری بتوانند برای بارگیری یا تخلیه بار در آن لنگر بیندازند. تنها اسکله مناسب برای این نوع کشتی ها بندر امام خمینی بود، از آنجا که بندر امام خمینی در تیررس هواپیماها، بالگردها و موشک های ساحل به دریای عراقی قرار داشت، برای امنیت بخشی به تخلیه بار و بارگیری کشتی ها از بندر امام خمینی، کشتی ها در محل مناسبی که در تیررس نبود متوقف شده و هر دو هفته یک بار با اسکورت از مسیر خور موسی به بندر امام خمینی هدایت می شدند.

۲- * آتش سوزی این کشتی پس از چند ساعت مهار گشت و چند روز بعد توسط یدک کش ها به بندر امام خمینی انتقال یافت و محموله آن تخلیه شد. علاوه بر این خبرگزاری فرانسه در تاریخ ۱۳/۸/۱۳۶۲ به نقل از وزارت تجارت دریایی یونان گزارش داد: «وزارت تجارت دریایی یونان امروز تصریح کردند که یک کشتی یونانی به نام اورا هنگامی که با سایر کشتی ها عازم بندر ایرانی [امام] خمینی بود، مورد اصابت یک راکت عراقی قرار گرفت... و [به رغم جراحت چند خدمه کشتی] آنها در حال حاضر در معرض خطر نیستند و در آینده نزدیک با سایر اعضای خدمه کشتی - که تعدادشان مشخص نشده است - به کشور خود باز خواهند گشت.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، آنن - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۸/۱۳۶۲)

برای بمباران یا شلیک موشک به سمت کشتی ها بودند، در ساعت ۱۵:۳۰ به وسیله جنگنده های نیروی هوایی تعقیب شدند و در یک نبرد هوایی یک فروند میگ ۲۳ عراق در حوالی سکوی العمیه هدف موشک هوا به هوا واقع و سرنگون شد.

پس از این واقعه، در ساعت ۲۱:۳۰ ناوچه های اوزای عراقی برای انهدام اسکله نوروز به منطقه نزدیک شدند و چند موشک به طرف این اسکله شلیک کردند که به آن اصابت نکرد. ولی ناوچه های عراقی در تیررس ناوچه ایرانی زوبین قرار گرفتند و با شلیک یک فروند موشک هارپونت یک ناوچه اوزا غرق شد، متعاقب آن چند یدک کش عراقی برای نجات خدمه ناوچه اوزا به منطقه اعزام شدند که هواپیماهای خودی به سمت آنها شلیک کردند و صدماتی به این یدک کش ها وارد آمد. (۵)

رادیو بی بی سی در گزارشی با اشاره به اینکه کشتی صدمه دیده در نزدیکی بندر امام خمینی متعلق به یونان است به نقل از یکی از مقامات کشتیرانی این کشور اعلام کرد: «گزارش هایی وجود داشته است مبنی بر اینکه موشک مزبور ممکن است از نوع موشک اگزوسه فرانسه بوده باشد که جرئیات آن هنوز روشن نشده است.» (۶)

در پی این حوادث، فرماندهی کل نیروهای عراقی با یک خبرسازی در اطلاعیه های نظامی ۱۲۶۵ و ۱۲۶۶ خود مدعی شد که امروز ۶ هدف دریایی ایران منهدم شده است، رژیم عراق اعلام کرد: واحد های دریایی عراق و هواپیماهای عراقی ۳ فروند از کشتی های تجاری ایرانی که قصد ورود به بندر امام خمینی را داشتند منهدم کرده اند و ۲ کشتی نیز برای در امان ماندن از حمله هواپیماهای عراقی در منطقه پراکنده شده اند که به مین هایی که نیروهای عراقی در دهانه این بندر کار گذاشته بودند برخورد کرده و غرق شده اند. در این اطلاعیه ها همچنین ادعا شده ناوچه های عراقی به ۲ ناوچه ایرانی حمله کرده و توانسته اند یک فروند از آنها را منهدم کنند. (۷)

۱

امروز جلسه فرماندهان عملیات دریایی سپاه پاسداران در قرارگاه نوح به منظور بررسی آمادگی یگان های عملیاتی در منطقه قفاص در جنوب آبادان برگزار شد. (۱)

در این جلسه احمد غلامپور از پیشرفت کند کارهای واگذار شده و ناهماهنگی بین واحدهای مختلف عملیاتی و لجستیکی اظهار نارضایتی کرد. در همین حال، ملاح زاده از آمادگی نسبتاً

ص: ۴۳۷

۱- افراد حاضر در این جلسه عبارت بودند از: احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت، احمد سیاف زاده مسئول طرح و عملیات قرارگاه کربلا، غلامرضا محرابی مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا، عبدالمجید ملاح زاده فرمانده سپاه خارک، عبدالله رودکی معاون طرح و عملیات قرارگاه نوح و حسین عشاقی مسئول طرح و عملیات قرارگاه نوح. هدف از اجرای این عملیات قطع ارتباط دریایی عراق با خلیج فارس و ممانعت از به کارگیری بالگردهای این کشور از منطقه خور عبدالله است. اهداف نظامی نیروهای خودی نیز عبارت اند از: تصرف دو اسکله البکر و العمیه در آب های خلیج فارس.

خوب نیروهای قرارگاه نوح خبر داد و گفت: شناسایی های ما تقریباً انجام شده، حتی نیروهای شناسایی و اسکله ها را هم دور زده اند، با توجه به محدود بودن منطقه و اهداف، نیاز بیشتری به شناسایی وجود ندارد چون ممکن است دشمن حساس شود. ملاح زاده افزود: تجهیزات درخواستی ما هنوز به طور کامل تحویل داده نشده است با وجود این ۲ ناوگروه ما در بوشهر آماده اند؛ فقط از لحاظ آموزش و مکان مشکلاتی دارند که امیدواریم حل شود، یک ناوگروه دیگر (ناوگروه احمد) هم در حال سازماندهی و آماده کردن می باشد. وی همچنین با ابراز گلایه از ناهماهنگی نیروی دریایی ارتش با ناوگروه های قرارگاه نوح تأکید کرد: قرار است ما همراه با نیروی دریایی ارتش عمل کنیم پس لازم است ناخدا حسینی (نماینده نیروی دریایی در این عملیات) به منطقه بیاید و امکانات و آمادگی ها را ببیند و فکر نکند که ما شعار می دهیم.

در ادامه جلسه عبدالله رودکی ضمن اعلام آمادگی ناوگروه فجر - که مأموریت تصرف اسکله العمیه را برعهده دارد - گفت که یگانش نیاز به تمرین دارد، ولی ناوگروه احمد باید سازماندهی و سپس تمرینات خود را شروع کند.

پس از آن، سیاف زاده در گزارشی از اقدامات تیپ ۱۵ امام حسن (ع) که حاکی از آمادگی این یگان برای اجرای مأموریت بود، گفت: تیپ امام حسن (ع) بعد از ابلاغ، روی شناسایی، طرح ها، نیروها و سازمان عملیات کار کرده و در هر سه بعد به پیشرفت هایی رسیده است. الان سازمان رزمی این تیپ مشخص است، آنها ۳ گردان (۲ گردان عمل کننده و ۱ گردان احتیاط) در نظر گرفته اند. یک شناسایی هم در عمق در حال انجام است و شناسایی از خطوط اعم از استحکامات و نیروها نیز به جاهای خوبی رسیده است.

وی درباره اهداف مورد نظر و اقدامات این یگان برای آماده شدن جهت اجرای مأموریت گفت: پادگان قشله، ساختمان هوا دریا، منطقه رادار و قطع جاده فاو تا دهانه فاو از اهداف این یگان است و نیروهای این تیپ در بهمنشیر روی منطقه مشابه منطقه عملیاتی تمرین می کنند.

سیاف زاده سپس درباره برخی اقدامات مهندسی این تیپ، عقبه عملیاتی آن و منطقه قفاص توضیحاتی داد.

در پایان جلسه، احمد غلامپور بر هماهنگی فرماندهان نیروهای عملیاتی قرارگاه های کربلا، نوح و تیپ امام حسن (ع) تأکید کرد. (۸)

۱

اقدام ناموفق افراد حزب دمکرات در اخذی از مردم روستاهای اطراف صائین دژ، تهدید اهالی روستاهای جنوب میاندوآب توسط عناصر این حزب برای تداوم زورگیری، درگیری افراد ژاندارمری با افراد ضدانقلاب در حومه بوکان، ربوده شدن امام جماعت یک روستا در اطراف مریوان، تسلیم شدن ۱۳ تن از افراد حزب دمکرات در آذربایجان غربی و همچنین تأکید قرارگاه

ص: ۴۳۸

حمزه، سپاه و ارتش برای تسلیم شدن افراد عضو گروه های مسلح غیرقانونی از مهم ترین اخبار مربوط به دو استان آذربایجان غربی و کردستان است.

امروز حدود ۱۵۰ تن از افراد هیز افشار حزب دمکرات کردستان به منظور اخاذی از اهالی منطقه افشار به روستاهای منبر و ناصرآباد در جنوب شرقی صائین دژ، وارد شدند. نیروهای سپاه به محض اطلاع از این موضوع، هر دو روستا را به محاصره درآوردند. در یک درگیری ۶ ساعته ۷ تن از مهاجمان کشته و ۱۰ تن زخمی شدند. از افراد سپاه صائین دژ نیز ۲ نفر مجروح شدند. (۹)

در این حال باتوجه به افزایش عملیات گشتی نیروهای سپاه در روستاهای کردنشین جنوب میاندوآب در نتیجه ناامن شدن شرایط برای عوامل حزب دمکرات جهت زورگیری از مردم منطقه، حزب دمکرات به اهالی روستاها پیغام داده که در هر صورت نباید کمک های خود را به این حزب قطع کنند در غیر این صورت افراد حزب به زور متوسل خواهند شد. (۱۰)

در یکی از روستاهای اطراف بوکان نیز بین یک واحد از نیروهای ژاندارمری با افراد مسلح وابسته به گروه های غیرقانونی درگیری رخ داد. در این حادثه ۴ نفر از روستائیان بر اثر اصابت ترکش خمپاره عناصر ضدانقلاب زخمی شدند.

همچنین افراد وابسته به این گروه ها امام جماعت روستای چالی سور و یک نفر همراه وی را در شمال شرقی مریوان ربوده و با خود بردند. (۱۱)

در ادامه تسلیم شدن افراد حزب دمکرات به نهادها و ارگان های نظامی، در طول دیروز و امروز، ۱۳ تن از افراد هیز های افشار، پیشوا و بیان حزب دمکرات خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند. این افراد ۲ قبضه موشک انداز آر.پی.جی. ۷، ۲ قبضه کلاشینکف، ۲ قبضه برنو، ۴ قبضه کلت کالیبر ۴۵، ۲ عدد نارنجک و یک دستگاه خودروی لندکروز را نیز تحویل دادند. (۱۲)

باتوجه به افزایش تسلیم شدن اعضای گروه های مسلح غیرقانونی که می توان آن را از پیامدهای مثبت عملیات درون مرزی منطقه آلان در جنوب غربی سردشت و همچنین عملیات والفجر ۴ دانست، برای تداوم هرچه بیشتر این امر امروز بار دیگر قرارگاه حمزه، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران و ژاندارمری در بیانیه مشترکی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درخواست کردند که از همکاری با این گروه ها سر باز زده و خود را به ارگان ها و نهادهای دولتی معرفی و امان نامه دریافت دارند. بخشی از اطلاعیه مزبور بدین شرح است:

«به کلیه کسانی که ساده لوحانه اسیر شعارهای فریبنده ضدانقلاب شده اند در هر موقعیت و پست تشکیلاتی در بین ضدانقلاب هستند اعلام می گردد تا دیر نشده و به آتش توفنده سلاح سپاهیان اسلام گرفتار نشده اید توبه کنید. با مردم خودتان آشتی کنید. از ریختن خون مردم مظلوم کردستان دست بردارید و با اظهار پشیمانی از آنچه تاکنون ناآگاهانه انجام داده اید

خودتان را به مقرها و پایگاه‌های جمهوری اسلامی در منطقه معرفی کرده و امان‌نامه دریافت نمایید و مطمئن باشید زندگی سعادتمندانه و روابط برادرانه و سالم برای شما از آوارگی و سرگردانی در کوهسار و دشت‌ها و پناهندگی به حکومت بعث عراق (قاتل مردم کرد و عرب و فارس) بهتر است. جمهوری اسلامی به فرمان خداوند متعال در قرآن کریم و به فرمان امام خمینی رهبر کبیر انقلاب اسلامی، اشتباهات شما را می‌بخشد و توبه شما را می‌پذیرد و در امان خواهید بود. با معرفی خود به پایگاه‌ها و دریافت امان‌نامه به دامن پرمهر ملت مسلمان و آغوش گرم خانواده بازگردید.» (۱۳)

۱

نشست کمیته مرکزی حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی‌ها) که از ۲۷ مهرماه آغاز شده بود، امروز با صدور بیانیه‌ای پایان یافت.

در بیانیه پایانی این نشست ضمن اشاره به رابطه قوی و عمیق این حزب با جمهوری اسلامی ایران، بر تشکیل یک جبهه سراسری در عراق و کردستان متشکل از تمام نیروهای ملی، دمکرات و اسلامی علیه رژیم بعث عراق تأکید شده است. در این بیانیه همچنین با یادآوری وقوع جنگ بین ایران و عراق، زمان فعلی مناسب‌ترین زمان برای سرنگونی رژیم بعث عراق ارزیابی شده و سیاست دمکراسی برای عراق و خودمختاری برای کردستان مورد تأکید قرار گرفته است. بخش‌هایی از این اطلاعیه چنین است:

«در نتیجه انوار قطعنامه‌های کنگره نهم حزبمان تأکید بر رابطه‌های دوستی مان با جمهوری اسلامی ایران شده و نیرومندساختن و عمیق‌تر ساختن رابطه‌هایمان با طرف‌های آن به عنوان یک نیاز اساسی شناخته شده است، ضمن کوشش و تلاش خستگی‌ناپذیر برای به وجود آوردن یک جبهه وسیع در سراسر عراق و کردستان، از همه نیروهای ملی و دمکراتیک و اسلامی در راه هرچه زودتر رماندن رژیم فاشیست صدام و نوکرانش از کردستان عراق و ایران، اجازه داده نشود به صدام که کردستان خونینی را تبدیل به منطقه ضدجنبش‌های آزادی‌خواهی ملت‌های خاورمیانه که در رأس همه آنها انقلاب ملت‌های ایران و جنبش آزادی‌بخش فلسطین و لبنان و کردیت حقیقی است که با آتش و آهن مقاومت کرد، این مقاومت را از بین ببرند و پارچه‌پارچه شوند تا از نیرو و توان بیفتند. و کفه ترازو به نفع امپریالیسم و صهیونیسم و ارتجاع منطقه تغییر پیدا کند. ...

حزب ما و انقلاب ضروری می‌داند که برای مقابله با امپریالیسم و صهیونیسم در خاورمیانه روزبه‌روز رابطه با کشورهای لیبی، سوریه و همه نیروهای مترقی منطقه باید براساس دوستی صحیح و درست باشد و بسیار تأکید شد.

جنگ بین عراق و ایران، که وضع قدرت به نفع ایران تغییر یافته است و نیز خواهد یافت، برای ما بهترین فرصت به دست آمده [است] برای سرنگون ساختن رژیم فاشیست، به همین

ص: ۴۴۰

دلیل لازم است و وظیفه نیروهای ملی و دمکراتیک و اسلامی عراق بهترین استفاده از این موقعیت بکنند، این جنگ رژیم فاشیستی عراق را دچار مسئولیت های زیادی خواهد کرد، چون که با توطئه امپریالیزم جهانی و رژیم های ارتجاعی منطقه که به رهبری امپریالیزم امریکایی برافروخته شد که به ضرر بدون حد جانی و مالی ملت های عراقی و ایرانی برادر تمام می شود که جای تأسف همه علاقه مندان عراقی و ایرانی و انسانیت می باشد. ...

کمیته مرکزی حزبمان و رهبری انقلاب ۲۶ (گولان) ملی و ترقی خواه با حد اعلاى علاقه مندی شب را به روز می رسانند به خاطر اینکه حزب و انقلاب به پیش ببرند تا که در زودترین وقت و کمترین ضرر رژیم فاشیستی صدام را سرنگون سازند و شعار دمکراسی برای عراق و خودمختاری حقیقی برای کردستان به دست آید و پرچم صلح و برادری در بین هر دو ملت عراق و ایران افراشته شود و برادر کرد و عرب در عراق عزیز نیرومندتر شود و عراق ویران شده آباد گردد و کامرانی و برادری و دوستی در سراسر عراق و کردستان توسعه یابد و ریشه افکن شود.» (۱۴)

۱

رئیس جمهور بر اهمیت مسئله توزیع، بهره گیری از توان مردم در اقتصاد و نیز لزوم پرداختن به اقدامات فرهنگی به موازات خدمات عمرانی در کردستان تأکید کرد.

آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با وزیر بازرگانی، معاونان و جمعی از مسئولان این وزارتخانه ضمن اشاره به اهمیت مسئله توزیع در وضعیت کنونی کشور گفت: «ما به سمت دولتی کردن توزیع تمامی کالاها حرکت نمی کنیم، بلکه آن چیزی که برای ما مهم است کمک به مردم است تا نارسایی ها برطرف شود.» وی در ادامه سخنان خود تأکید کرد: «باتوجه به وجود سه بخش دولتی و تعاونی و خصوصی در چارچوب قانون اساسی، تکیه وزارت بازرگانی بایستی بر این باشد که از نیروهای مردم استفاده شود و دولت موظف است مشکلات را از سر راه مردم بردارد.» آیت الله خامنه ای سپس افزود: «آن چیزی که طرح و یا اعمال می شود باید برطبق قانون اساسی باشد و لذا می بایست طرح ها را طوری انتخاب کنید که قابل قبول مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان باشد.»

رئیس جمهور همچنین در دیدار با نمایندگان مردم کردستان در مجلس شورای اسلامی ضمن اشاره به ریشه کن شدن گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه مریوان، سردشت و بانه و با بیان اینکه «مسائل کردستان در حال حل شدن است و با ازبین رفتن ضدانقلاب بسیاری از مشکلات کردستان نیز حل خواهد شد»، اظهار کرد: «در منطقه کردستان اگرچه کارهای عمرانی یک فریضه و واجب است، ولی بیش از هر چیز کار فرهنگی لازم است و کار فرهنگی و گسترش فرهنگ انقلاب باید به وسیله همه کسانی که مسئولیت اداری و دولتی دارند و جزء این نظام هستند، به خصوص شما نمایندگان مردم مسلمان کرد که از علما هستید، در کردستان

با قدرت انجام گیرد.» وی خاطر نشان کرد: «مردم کردستان مانند همه مردم استان های دیگر این کشور اسلامی وفاداری خود را به اسلام و این انقلاب اسلامی نشان دادند و جوانان برومند کردستان در این جنگ سهم بسزایی داشته اند.» رئیس جمهور با بیان اینکه «دستگاه های استعماری» به ایجاد شکاف بین مسلمانان شیعه و سنی اقدام کرده اند گفت: «در خود ایران سیاست دستگاه جبار گذشته این بود که بین اهل تسنن و تشیع تضاد و اصطکاک ایجاد کند، ولی ما باید سعی کنیم با ایجاد هرچه بیشتر تفاهم میان شیعه و سنی بیش از پیش فهم و باور عمیقی در مردم کردستان نسبت به انقلاب و جمهوری اسلامی پدید آوریم.»^(۱)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در دیدار با مسئولان بازسازی خرمشهر خواستار ادامه و اتمام کار بازسازی این شهر با مشارکت مردم تهران شد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، جمعی از مسئولان بازسازی خرمشهر متشکل از استاندار تهران، دبیر شورای ستاد معین بازسازی، مسئول ستاد بازسازی استان خوزستان و همچنین نماینده امام جمعه تهران در ستاد معین استان تهران امروز با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، دیدار و طرح جدیدی را در رابطه با تشکیلات بازسازی خرمشهر ارائه کردند که مورد موافقت وی قرار گرفت. رئیس جمهور در این دیدار ضمن سخنانی اظهار داشت: «شهر خرمشهر به عنوان یک شهر نمونه، نشانه پیروزی جمهوری اسلامی ایران بر دشمن بعثی صهیونیستی عراق می باشد و باید بتوانیم به خوبی کار بازسازی این شهر را به اتمام برسانیم و علی رغم اینکه این شهر در منطقه جنگ واقع است، ولی عملیات بازسازی کماکان و با همت والای مردم شهیدپرور تهران باید ادامه یابد.»^(۲)

۲

در پی شهادت علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر ۴، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ستاد تبلیغات جنگ اطلاعیه هایی به این مناسبت صادر کردند.

در اطلاعیه سپاه پاسداران آمده است: «شهید علی رضائیان که قبل از انقلاب کارگری ساده بود و به علت فعالیت های ضد رژیم بارها به زندان افتاده بود با پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به این نهاد پیوست و با شروع غائله کردستان به دست ایادی کفر جهانی، راهی این منطقه شد و در پی تجاوز رژیم صهیونیستی عراق به میهن اسلامی به جبهه های جنوب عزیمت کرد.» این اطلاعیه در ادامه با اشاره به حضور فعال شهید رضائیان در عملیات های فرمانده کل قوا، شکست حصر آبادان، طریق القدس، فتح المبین، بیت المقدس و رمضان افزوده است: «شهید علی رضائیان در عملیات پیروزمندانه والفجر ۴ در سمت فرمانده

ص: ۴۴۲

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

سپاه پاسداران قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) هنگامی که همگام با یگانی از جان برکفان بسیج سپاه پاسداران در خطوط مقدم جبهه های نبرد حضور داشت به آرزوی دیرین خویش دست یافت و شهادت را با آغوش باز پذیرا شد.»

همچنین در اطلاعیه دیگری که ستاد تبلیغات جنگ به مناسبت شهادت رضائیان صادر کرده، آمده است: «شهید رضائیان از منادیان حق بود و از پیروان راستین امام و سالکان طریقت الله. ستاد تبلیغات جنگ شهادت این سردار پاک باز اسلام را به حضرت ولی عصر(عج)، نایب برحقش امام خمینی، رزمندگان سلحشور اسلام، امت حزب الله و خانواده ارجمندش تبریک و تسلیت گفته و پیروزی عاجل سپاهیان توحید را از خداوند متعال مسئلت دارد.»(۱)

۱

رئیس جمهور عراق ضمن تأیید فشار نظامی ایران در مناطق شمالی نبرد، بر به کارگیری کردهای عراقی در جنگ و تداوم حملات عراق در عمق خاک ایران تأکید کرد.

صدام حسین رئیس جمهور عراق در دیدار با عده ای از اهالی استان دهوک با اشاره به جنگی که «در مرزهای کردستان [عراق] جاری است»، عملیات ایران در این منطقه را نتیجه شکست های قبلی در جبهه های جنوبی و میانی جنگ خواند. وی در بخش دیگری از سخنان خود در این دیدار که از رادیو صوت الجماهیر پخش شد بار دیگر بر حضور اهالی مناطق کردنشین عراق در میادین نبرد تأکید کرد و از زنان کرد عراقی خواست «مردان خود را به جنگیدن وادارند.»

رئیس جمهور عراق آن گاه با اشاره ای تلویحی به حملات اخیر علیه مناطق غیرنظامی ایران و تأکید بر تداوم این حملات گفت که انتظار دارد ایران به پذیرش صلح وادار شود. وی افزود: ممکن است این توهم پیش آید که «درخواست انجام مذاکرات نشانه ضعف ماست. درحالی که ما درخواست مذاکره با ملت ایران و برخی از مسئولین ایرانی که منطق سرشان می شود، می کنیم و ما یقین داریم که جناح های مختلفی در داخل رژیم ایران وجود دارد و ما با درخواست انجام مذاکرات صلح می خواهیم این را نشان دهیم که طرف دار ارزش های انسانی هستیم و به خلق های ایران بگوییم که ما طرف دار جنگ نیستیم.»(۲)

در همین حال در عراق همچنان پخش اخبار مربوط به اعلام آمادگی کردهای عراقی برای اعزام به مناطق جنگی - که گفته می شود در استقبال از سخنان چندی پیش رئیس جمهور عراق صورت می گیرد - ادامه دارد. رادیو صوت الجماهیر امروز گزارش داد: «در استان اربیل،

ص: ۴۴۳

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۴۳ و ۴۴، رادیو صوت الجماهیر، ۹/۸/۱۳۶۲.

مدیران و اساتید و دانشجویان دانشکده های علوم و ادبیات، پزشکی و مدیریت دانشگاه صلاح الدین، داوطلبی و اصرار خود جهت حمل اسلحه و مقابله با تجاوز رژیم ... ایران را مورد تأکید قرار دادند.»(۱)

۱

امروز در زمینه روابط خارجی عراق اخبار و گزارش های مختلفی منتشر شد.

خبرگزاری فرانسه به نقل از خبرگزاری عراق اعلام کرد: «اردیمیر کاراکاش معاون وزارت نیروی ترکیه، برای گفت و گو با مقامات رسمی عراق پیرامون طرح های مشترک مربوط به نفت امروز وارد بغداد شد.» بنا به این گزارش، ترکیه و عراق اینک «برای دو برابر کردن ظرفیت خط لوله نفتی یک هزار کیلومتری عراق - ترکیه که در حال حاضر ۷۰۰ هزار بشکه در روز است و تنها راه صادرات نفتی عراق محسوب می شود همکاری می کنند.»(۲) خبرگزاری آلمان غربی از بغداد نیز گزارش داد: «طرح های اتصال حوزه های نفتی جنوب عراق به سیستم خط لوله عربستان سعودی تکمیل شده است تا عراق که جریان نفتی اش از طریق سوریه به واسطه جنگ با ایران قطع گردیده، بتواند نفت خود را صادر کند.» طرح مذکور تا زمان تکمیل پروژه عظیم احداث خط لوله عراق به دریای سرخ از طریق عربستان، یک راه حل موقتی خواهد بود. این گزارش افزود: «در حال حاضر تنها امکان عراق برای صدور نفت، از طریق خط لوله ترکیه است اما این خط لوله ظرفیت محدود ۷۰۰ هزار بشکه در روز را دارد و تحت قراردادهای موجود اغلب این مقدار نفت به مصرف داخلی ترکیه می رسد.»(۳)

همچنین امروز حسن علی وزیر بازرگانی عراق و وزیر تجارت خارجی هلند که سرگرم دیدار از بغداد است یک موافقت نامه همکاری اقتصادی، تجاری و فنی امضا کردند. خبرگزاری عراق ضمن اعلام این مطلب به نقل از حسن علی گفت: «این موافقت نامه آغاز برقراری روابط واقعی تجاری و بازرگانی بین دو کشور است.»(۴)

در همین حال خبرگزاری فرانسه از کامبرا نیز گزارش داد: بیل هایدن وزیر امور خارجه استرالیا، به مناسبت معرفی سفیر جدید این کشور در عراق اعلام کرد: «روابط کشورش با عراق طی سال های اخیر به دلیل ایجاد یک کمیسیون مشترک تجاری بین دو کشور و همچنین شرکت استرالیا در دو طرح کشاورزی تجربی عراق گسترش یافته است.»(۵)

از سوی دیگر، در حالی که سفر هفته پیش وزیر امور خارجه مصر به عراق از آغاز مرحله جدیدی در مناسبات دو کشور حکایت داشت امروز عدنان غیشانی معاون وزیر کشور عراق، برای دیداری یک هفته ای وارد قاهره شد. رادیو ابوظبی ضمن اعلام این خبر هدف از این دیدار را «گسترش و تحکیم همکاری میان دو کشور در زمینه های امنیت داخلی» دانست و افزود: سفر غیشانی «در چارچوب دیدارهای متقابل مقامات مسئول دو کشور صورت می گیرد.»(۶)

ص: ۴۴۴

۱- همان، ص ۴۳، رادیو صوت الجماهیر، ۹/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۸، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۵، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۹/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۲۶، کامبرا - خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو ابوظبی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

شورای امنیت سازمان ملل متحد در نشست امروز خود قطعنامه شماره ۵۴۰ درباره آتش بس در جنگ ایران و عراق و تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس را تصویب کرد. در اولین واکنش به صدور این قطعنامه، نماینده ایران در سازمان ملل اعلام کرد شورای امنیت آخرین فرصت خود برای پایان دادن به جنگ را از دست داد.

رادیو بی بی سی گزارش داد: «شورای امنیت سازمان ملل متحد قطعنامه ای را برای برقراری یک آتش بس فوری در جنگ خلیج فارس تصویب کرده است. این قطعنامه که با ۱۲ رأی موافق، ۳ رأی ممتنع و بدون رأی مخالف تصویب شد حق دریانوردی آزاد در آب های بین المللی منطقه خلیج فارس را نیز مورد تأکید قرار می دهد.» این گزارش افزود: «قطعنامه مذکور رسماً توسط گایانا (گویان)، توگو و زئیر ارائه شده بود. کشورهای پاکستان و مالت و نیکاراگوئه که رأی ممتنع دادند گفتند وقت برای مشورت درباره قطعنامه ای که مورد توافق هر دو کشور ایران و عراق باشد کافی نبوده است.» بی بی سی یادآور شد: «وزارت خارجه ایران در بیانیه ای که روز جمعه [پنجشنبه] منتشر شد شورای امنیت را به جانب داری از عراق متهم کرد و گفت ایران تصمیم شورا را لازم الاجرا نخواهد شمرد.» (۱)

خبرگزاری فرانسه نیز ضمن انتشار این خبر در مورد رأی ممتنع کشورهای مالت، پاکستان و نیکاراگوئه اعلام کرد: «این سه کشور بیم آن دارند که این قطعنامه به دلیل عدم توجه به نظریات ایران به عنوان یک نامه بی مصرف باقی بماند.» خبرگزاری فرانسه اضافه کرد که یک عضو هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل به این خبرگزاری گفته است که ایران این متن را نادیده می گیرد. گزارش این خبرگزاری همچنین حاکی است: «نماینده شوروی که به قطعنامه رأی داده ضمن هشدار ضمنی به امریکا اعلام داشت که هرگونه مداخله نظامی در منطقه خلیج [فارس] حتی به بهانه دفاع از آزادی کشتیرانی عواقب خطرناکی برای صلح و امنیت به دنبال خواهد داشت.» در همین حال معاون نماینده امریکا در سازمان ملل در پاسخ به سؤالی درباره این قطعنامه اظهار عقیده کرد: «شوروی ها تمایل دارند در همه جا مسائلی ایجاد کنند.»

خبرگزاری فرانسه در ادامه به نقل از محافل دیپلماتیک سازمان ملل، تصویب این قطعنامه را یک پیروزی برای فرانسه خواند و افزود: در صورت پذیرش قطعنامه توسط دو کشور متخاصم «پنج هواپیمای جنجال برانگیز سوپراتاندارد بلااستفاده خواهد شد.» بنا به این گزارش، نماینده هلند که اولین متن پیشنهادی قطعنامه جدید را به شورای امنیت ارائه داده بود از عدم توافق نظر ایران و عراق درباره قطعنامه و شتاب شورای امنیت در به رأی گذاشتن آن «بدون تعمق بیشتر در بعضی از نظریات تهران» اظهار تأسف کرد. خبرگزاری فرانسه در ادامه اضافه کرد: «متن تصویب شده امتیازاتی به ایران می دهد. قطعنامه در اشاره ای غیرمستقیم به عراق هرگونه تجاوز به حقوق انسانی بین المللی را محکوم کرده و قطع فوری کلیه عملیات نظامی علیه هدف های

ص: ۴۴۵

غیرنظامی به ویژه شهرها و مناطق مسکونی را خواهان است. قطعنامه ضمن اینکه از طرفین می خواهد تا از هر اقدامی که صلح و امنیت و همچنین حیات دریایی در خلیج [فارس] را به مخاطره می اندازد خودداری کنند، سایر دولت ها را نیز دعوت به میانه روی و احتراز از هر اقدامی که خطر شدت و گسترش بخشیدن به جنگ دارد می کند.»^(۱)

ساعاتی بعد از تصویب قطعنامه، کیس هندلز خبرنگار بی بی سی در گزارشی از سازمان ملل این گونه اظهار نظر کرد: «چنین به نظر می رسد که چشم انداز پایان دادن به این جنگ سه ساله از راه مذاکره قطعاً رو به تیرگی گذاشته است.» وی افزود: «منظور حامیان این قطعنامه آن بود که از تشدید جنگ در خود خلیج فارس به حدی که صنعت نفت را به تعطیل بکشاند و باعث بسته شدن خطوط کشتیرانی و تنگه هرمز شود جلوگیری کنند. برخی از اعضای شورا به ویژه فرانسه و اردن امیدوار بودند که این قطعنامه به عراق امکان دهد نفت خود را از راه خلیج فارس صادر کند و به این ترتیب برای بازپرداخت وام های سنگین خود پول به دست بیاورند، اما ایران قطعنامه را رد کرده است و بنابراین احتمال آن نمی رود که سودی از آن طریق به دست آید.»

هندل همچنین اضافه کرد: سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل، در واکنش به قطعنامه جدید، شورا را «به عنوان ارگانی جانب دار و مغرض محکوم کرده است.» رجایی خراسانی همچنین گفت: «شورا اکنون آخرین فرصت خود را برای پایان دادن به این جنگ از دست داده است.»^(۲) خبرنگار بی بی سی در پایان نتیجه گرفت که «ایران با این حرکت به موضع پیشین خود بازگشته است. اگرچه هفته پیش مایل به مذاکره به نظر می رسید. ایران به کمک پاکستان قطعنامه ای به شورا تسلیم کرده بود که با قطعنامه ای که در نهایت به تصویب شورا رسید چندان تفاوتی نداشت. بجز آنکه خواستار آتش بس در خلیج فارس نبود، زیرا ایران چنین شرطی را بیش از حد، مناسب حال عراق می داند. روز جمعه مذاکره پیرامون هر دو قطعنامه تا نیمه های شب پشت درهای بسته ادامه داشت، اما سپس پیش از آنکه ایران مذاکرات را کافی تشخیص داده باشد شورا تصمیم گرفت در مورد قطعنامه رأی بگیرد. روز دوشنبه به هنگام رأی گیری، پاکستان رأی ممتنع داد و گفت شورا بیش از حد عجله به خرج داده بوده است. پاکستان گفت فرصتی از دست نرفته است در حالی که ممکن بود یک کوشش پیگیر، دوطرف درگیر در جنگ را به مسیر مذاکرات ثمربخش هدایت کند.»^(۳)

ص: ۴۴۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- درعین حال گفت وگوها در داخل کشور درخصوص موضع نهایی جمهوری اسلامی ایران در قبال قطعنامه مذکور همچنان ادامه دارد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت روزانه خود در این باره می نویسد: «با دکتر ولایتی [وزیر امور خارجه] صحبت کردم که در مورد قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل درخصوص آتش بس در خلیج فارس با شدت مخالفت نشود و راه برای پذیرش باز باشد.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، چاپ سوم، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص ۲۷۳)

۳- همان، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر گزارش آسوشیتدپرس از سازمان ملل حاکی است رجایی خراسانی سفیر ایران در این سازمان، پس از اعلام مخالفت ایران با قطعنامه شورای امنیت در مورد پایان دادن به جنگ ایران و عراق، در پاسخ به این سؤال که آیا ایران حاضر است بار دیگر اولاف پالمه نخست وزیر سوئد را که در گذشته بارها به عنوان میانجی دبیرکل سازمان ملل به ایران و عراق سفر کرده است، بپذیرد، گفت: «دیدار مجدد وی از دیدگاه ما به موقع نیست و وی پذیرفته نمی شود.»^(۱)

امروز ساعاتی پیش از تصویب قطعنامه ۵۴۰، رادیو بغداد با قرائت متنی خطاب به مردم ایران گفت: «هم اکنون شورای امنیت جهانی برای انعقاد جلسه و تصویب و صادر نمودن قطعنامه تازه ای مبنی بر برقراری آتش بس در خلیج [فارس] آماده می شود و این خود بهترین راه پایان دادن به جنگ و جلوگیری از خونریزی می باشد زیرا که تنها راه حُسن و عدالت همین است.» بیانیه رادیو بغداد در تغییر لحنی آشکار ادامه داد: «ما با صراحت به شما فرزندان خلق های ایران بازگو می کنیم که عراق تمام کوشش های مقبول در راه برقراری صلح فی مابین را پذیرفته و می پذیرد و خواهد پذیرفت، ولی ادامه مخالفت رژیم [ایران] با آن، عراق را ناگزیر خواهد کرد تا ضربت های بیشتر و دردناک تر در عمق خاک ایران و در جبهه های نبرد ... وارد آورد که بار سنگین پیامدهای ناگوار آن به دوش مخالفان با صلح است.»^(۲)

۱

هم زمان با آخرین کوشش ها در سازمان ملل متحد برای دستیابی به راه حل خاتمه جنگ، تلاش های سیاسی دیگری به ویژه در آستانه برگزاری اجلاس وزرای امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس جریان دارد.

به گزارش خبرگزاری کویت، شیخ صباح وزیر امور خارجه کویت پیش از ترک کویت برای شرکت در اجلاس مذکور تأکید کرد جنگ ایران و عراق در صدر دستور کار نشست وزیران امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس قرار دارد. شیخ صباح با اشاره به دیدارهای قبلی خود و راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات، از تهران و بغداد با هدف میانجیگری برای پایان مسالمت آمیز جنگ اطمینان داد که آنها تصمیم ندارند از سفر به تهران خودداری کنند و وی امیدوار است ایران از سرگیری کوشش های میانجیگرانه شورای همکاری خلیج فارس را بپذیرد.^(۲)

در همین حال، براساس یادداشت های روزنوشت حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی، امروز در پاسخ به پیام شفاهی اخیر پادشاه عربستان سعودی به مقامات ایران در مورد روابط دو کشور و نگرانی عربستان از بسته شدن تنگه هرمز^(۳) بر این موارد تأکید شد: «۱. عدم خطر ایران برای همسایگان

ص: ۴۴۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۸، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۵، کویت - خبرگزاری کویت، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳- به روزشمار ۷/۸/۱۳۶۲ رجوع شود.

۲. تمایل به وحدت و انسجام نیروهای اسلامی ۳. لزوم همکاری در مسئله نفت و عدم اقدام در جهت خدمت به غرب ۴. قطع کمک عربستان به عراق ۵. همکاری در مبارزه با اسرائیل ۶. عدم تمایل ما به بستن تنگه هرمز؛ فقط در صورت اجبار اقدام به بستن می کنیم ۷. اگر شما به عراق کمک نکنید، نمی تواند منافع ما را در خلیج فارس تهدید کند تا ما مجبور به بستن تنگه هرمز نشویم.» (۱)

امروز همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد: در بیست و دومین نشست بین المللی فرهنگی، اجتماعی یونسکو پس از آنکه نماینده عراق به تبیین موضع دولتش در مورد صلح پرداخت و جمهوری اسلامی ایران را مسبب ادامه جنگ خواند، نماینده ایران در سخنانی ضمن پاسخ به این اظهارات گفت: «ما نیز مانند هر ملت آزاد دیگری که به سعادت انسان ها و سازندگی جامعه علاقه مند است طالب صلحیم. مخصوصاً آنکه معتقدیم برای جبران خرابی های باقیمانده از توطئه ابرقدرت ها و حاکمیت رژیم جبار گذشته بیش از هر کشور دیگری به صلح و آرامش نیازمندیم. اما تجربه تلخ حضور سی و چند ساله اسرائیل در خاورمیانه [غرب آسیا] به ما آموخته است که هر نوع آتش بس و مذاکره ای که قبل از سرکوب کامل متجاوز انجام شود تنها فایده اش این است که متجاوز را برای باقی ماندن در منطقه اشغالی و زمینه سازی برای یک تجاوز دیگر آماده می سازد.» نماینده ایران در اجلاس بین المللی یونسکو همچنین خاطرنشان کرد: «ما ادعاهای صلح طلبی عراق را باور نمی کنیم زیرا دیده ایم و هنوز هم می بینیم که این رژیم برخلاف مقررات کنوانسیون ژنو، شهرهای مسکونی و بی دفاع، مدارس و بیمارستان های ما را حتی در نیمه های شب که مردم در خواب اند به موشک می بندد.» (۲)

۱

احتمال عملی شدن تهدید ایران در تنگه هرمز، موجب افزایش تماس های مقامات نظامی امریکا با دولت های عرب منطقه خلیج فارس شده است. در این بین برخی تحلیل گران غربی در مورد احتمال گسترش نفوذ شوروی در صورت مداخله نظامی امریکا در منطقه هشدار دادند.

رادیو ام القوین گزارش داد: ریچارد آرمیتاژ معاون وزیر دفاع امریکا در امور امنیت بین الملل، امروز در منامه با شیخ حمد بن عیسی آل خلیفه ولیعهد و جانشین نخست وزیر و فرمانده کل نیروهای دفاعی بحرین، درباره روابط دو کشور «به ویژه در زمینه امنیت و ثبات منطقه و تحولات اخیر در منطقه خلیج عربی [فارس]» دیدار و گفت و گو کرد. (۳) به گزارش رادیو صوت الجماهیر روزنامه کویتی السیاسه نیز از قول مقامات آگاه اعلام کرد: جان آدامز فرمانده نیروهای امریکا در غرب آسیا، فردا برای دیداری دوازده روزه وارد کویت خواهد شد. به نوشته این روزنامه، وی در خلال دیدارش از کویت علاوه بر ملاقات و گفت و گو با ولیعهد و رئیس شورای وزیران کویت، با وزیر دفاع و رئیس ستاد ارتش این کشور نیز درباره همکاری دوجانبه در امور نظامی مذاکره خواهد کرد (۴)

ص: ۴۴۸

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص ۲۷۳.

۲- روزنامه کیهان، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو ام القوین، ۹/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۷، رادیو صوت الجماهیر، ۹/۸/۱۳۶۲.

در همین حال رادیو اسرائیل گزارش داد: «به دنبال تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز منابع نظامی عمان اعلام کردند که جمهوری اسلامی ایران بر فعالیت های نظامی خود در حوالی این تنگه افزوده است.» به گفته این منابع هواپیماهای اکتشافی ایران به طور مرتب بر فراز تنگه هرمز به پرواز درمی آیند. این گزارش همچنین حاکی است: «ناوچه ها و هلیکوپترهای جنگی ایران در اطراف تنگه روزانه به گشت می پردازند. با این همه مقامات عمانی رفت و آمد کشتی ها را از تنگه هرمز عادی تلقی کردند و گفتند هنوز اثری از عملی شدن تهدیدات مقامات ایران وجود ندارد.» (۱) روزنامه امریکایی لس آنجلس تایمز نیز به نقل از منابع نظامی عمان نوشت: «ایران فعالیت های نظامی خود را در تنگه هرمز افزایش داده است.» (۲)

این حساسیت ها و احتمال وقوع تنش های نظامی در منطقه خلیج فارس موضوع مقاله ای در شماره جدید هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ انگلستان) است. در این مقاله تحت عنوان "در واکنش نسبت به تهدیدات [امام] خمینی، ایالات متحده باید حرکت متقابل شوروی را هم به حساب آورد" آمده است: «قبل از تصمیم گیری به مداخله نظامی در صورت تهدید مستقیم کشتیرانی از سوی ایرانیان، واشنگتن می بایست عواقب احتمالی افزایش نفوذ شوروی در ایران را مدنظر قرار دهد.» میدل ایست تایمز پس از اشاره به این واقعیت که کشورهای شورای همکاری خلیج فارس با وجود تمایل به اجتناب از مداخله مستقیم نظامی ابرقدرت ها، قادر نیستند به تنهایی از تهدید ایران در مورد ممانعت از عبور کشتی ها از تنگه هرمز (در صورت حمله عراق به تأسیسات صدور نفت ایران در خلیج فارس) جلوگیری کنند، نوشته است: «علائم چندی وجود دارد حاکی از آنکه تشدید جنگ [ایران و عراق] قریب الوقوع است، مگر اینکه به زودی آتش بس برقرار شود یا هر دو طرف موافقت کنند که به تأسیسات نفتی یکدیگر حمله نکنند.»

به نوشته میدل ایست تایمز، در صورت وقوع حمله نظامی امریکا علیه ایران گرچه احتمال مداخله مستقیم شوروی در این جنگ نمی رود اما «احتمال دارد این کشور پیشنهاد کمک گسترده اقتصادی و نظامی به ایران نماید که تهران به سختی در وضعی خواهد بود که از آنها بگذرد.» این نشریه در پایان یادآور شده است این وضعیت نفوذ شوروی را آن اندازه گسترش می دهد که به سرنگونی دولت ایران بعد از حیات رهبر انقلاب اسلامی اقدام کند. (۳)

۱

یک روز پس از سفر فرستاده ویژه وزارت امور خارجه ژاپن به عراق برای متقاعد کردن این کشور به خودداری از حمله به تأسیسات پتروشیمی بندر امام خمینی، وزیر امور خارجه ژاپن اعلام کرد که بغداد توجه لازم را به درخواست این کشور مبنی بر جلوگیری از گسترش جنگ مبذول داشته است. به گزارش خبرگزاری کویت از توکیو، شینتارو آبه امروز با اشاره به «گفت و گوهای بی پرده» معاون خود توشی جیرو ناکاجیما با طارق عزیز وزیر امور خارجه

ص: ۴۴۹

۱- همان، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۹/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۲، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۲، هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ انگلستان)، ۹/۸/۱۳۶۲.

عراق گفت: «من گزارشی دریافت کرده ام که مبین این است که عراق توجه مقتضی نسبت به درخواست ژاپن مبذول داشته است و ما در تلاش های خود موفق شده ایم.»^(۱)

با این حال رادیو بی بی سی بر پایه گزارشی که خبرگزاری یونایتد پرس پس از اظهارات وزیر امور خارجه ژاپن از توکیو مخابره کرد، گفت: «یک سخنگوی وزارت خارجه عراق گفته است که دولت وی نمی تواند عملیات خود در جنگ با ایران را محدود کند و تهدید به بمباران را پس نخواهد گرفت.»^(۲)

۱

کوشش های میانجیگرانه برای حل اختلافات درونی اعراب به ویژه در جهت رفع مشکلات موجود در روابط عراق و سوریه ادامه دارد.

وزیر امور خارجه کویت گفت تماس هایی میان وی و سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان به نمایندگی از شورای همکاری خلیج فارس برای پایان بخشیدن به اختلافات میان دمشق و بغداد و تضمین حداقل توافق نظر میان اعراب وجود دارد اما «تاکنون چنین نتیجه دلخواهی کسب نشده است.»^(۳)

از سوی دیگر، علی ناصر محمد رئیس جمهور یمن دمکراتیک، در مصاحبه ای با روزنامه الوحده ضمن حمایت از تلاش های کنونی شیخ زاید بن سلطان آل نهيان رئیس حکومت امارات عربی متحده، برای رفع اختلافات میان اعراب گفت که «امیدوار است تلاش های شیخ زاید برای حل اختلافات بین سوریه و عراق و الجزایر و مراکش قبل از برگزاری کنفرانس سران عرب به نتیجه موفقیت آمیز برسد.»^(۴)

۲

رادیو بغداد امروز پیام فراخوان مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) را برای حمله به افراد و پایگاه های نظامی جمهوری اسلامی در کردستان پخش کرد. این رادیو همچنین در گزارشی از دیدار رجوی با وزیر امور خارجه فرانسه خبر داد.

رجوی در پیام خود خطاب به مردم کردستان با اشاره به عملیات اخیر ایران در منطقه سردشت مدعی شد: «گسیل نیروهای تازه نفس به صحنه های نبرد با بحران و وقفه ای جدی مواجه شده [است].» وی ادعا کرد که برحسب اطلاعات موثق اغلب مناطق ده گانه سپاه پاسداران از اعزام نیرو به منطقه کردستان بازمانده اند. رجوی در پایان این پیام تأکید کرد تنها کلید موفقیت در برابر فشارهای موجود «دفاع تمام عیار و ادامه مقاومت» و نیز حمله «انقلابی» به نفرت و پایگاه های نظامی جمهوری اسلامی است.^(۵)

رادیو بغداد همچنین در گزارش دیگری اعلام کرد: رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) که

ص: ۴۵۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، توکیو - خبرگزاری کویت، ۹/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو بی بی سی، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۵، کویت - خبرگزاری کویت، ۹/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۹/۸/۱۳۶۲.

به دعوت حزب سوسیالیست فرانسه در کنگره سراسری این حزب شرکت کرده است، روز شنبه در دومین روز برگزاری این کنگره با کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، دیدار و گفت و گو کرد. این گزارش حاکی است هیئت نمایندگی سازمان آزادی بخش فلسطین نیز در کنگره سراسری حزب سوسیالیست فرانسه با مسعود رجوی ملاقات و گفت و گو کرده است.^(۱)

۱

نگرانی ها از اقدامات تلافی جویانه امریکا در پی انفجارهای هفته گذشته در بیروت همچنان بر فضای داخلی لبنان سایه افکنده است و در این حال برخی نشانه ها حاکی از اختلاف نظر شدید رهبران جناح های شرکت کننده در اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو می باشد.

روزنامه فرانسوی لوکوتیدین دوپاری نوشت: «محافل رسمی واشنگتن اظهار می دارند که دولت امریکا به محض شناسایی عاملان انفجارهای بیروت به اقدامات تلافی جویانه اعم از نظامی و اقتصادی دست خواهند زد.»^(۲) در همین حال آسوشیتدپرس گزارش داد: «رهبران شیعیان لبنان به امریکا و فرانسه اخطار کردند که از تبلیغات علیه جامعه آنها در رابطه با انفجار بیروت دست بردارند.» به گفته رادیو اسرائیل، این خبرگزاری به نقل از یکی از رهبران شیعه افزود: «به فرمانده نیروی دریایی امریکا در بیروت قبلاً در مورد امکان یک حمله به سربازان امریکایی هشدار داده شده بود، ولی آنها موفق نشدند تدابیر امنیتی مناسبی اتخاذ نمایند.» در این باره سخنگوی نیروی دریایی امریکا اعلام کرد: «گهگاه خبرهایی مبنی بر حمله به قرارگاه های نیروهای چندملیتی به او می رسیده و آنها نیز تدابیر امنیتی لازم را اتخاذ می کرده اند.» سخنگوی مذکور در مورد اینکه هشدار مبنی بر انفجار به فرمانده نیروی دریایی داده شده باشد، سخنی به میان نیاورد.^(۳)

از سوی دیگر، به گزارش رادیو اسرائیل، دو تن از رهبران شیعیان با انتشار اعلامیه ای در روزنامه النهار به امریکا اخطار کردند «علیه محلات شیعه نشین در جنوب بیروت اقدام انتقام جویانه ای به عمل نیاورد.»^(۴)

در همین حال ولید جنبلاط یکی از رهبران شرکت کننده در نشست آشتی ملی - که از فردا در هتل کنتیننتال ژنو برگزار خواهد شد - در مصاحبه با تلویزیون سوئیس تأکید کرد موفقیت این اجلاس به تمایل مسیحیان برای دادن امتیاز به مسلمانان، که اکثریت جمعیت لبنان را تشکیل می دهند، بستگی خواهد داشت. جنبلاط گفت: «این امتیازها برای ساختن یک لبنان نو ضروری است در غیر این صورت لبنان با یک جنگ تازه روبه رو خواهد شد.» رهبر مسلمانان دروزی لبنان امین جمیل رئیس جمهوری این کشور را «یک فرد خودکامه و فاشیست» توصیف کرد و گفت که فقط مداخله امریکا توانسته او را از مهلکه نجات دهد. وی افزود: «تا زمانی که باید بین یک رژیم فاشیستی و یک لبنان دمکراتیک یکی را انتخاب

ص: ۴۵۱

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو بغداد، ۹/۸/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۳۷، رادیو ایران، ۹/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانسوی لوکوتیدین دوپاری.
 - ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲، رادیو اسرائیل، ۹/۸/۱۳۶۲.
 - ۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۹/۸/۱۳۶۲.

کرد من طرف دار سوریه خواهم بود.» جنبلاط همچنین خاطرنشان کرد: «باید مذاکراتی برای انعقاد موافقت نامه جدیدی بین لبنان و اسرائیل صورت گیرد و این موافقت نامه باید مرز شمالی اسرائیل را تضمین کند.»^(۱)

همچنین خبرگزاری فرانسه در گزارشی از جلسه افتتاحیه اجلاس آشتی ملی لبنان که امشب با سخنان امین جمیل برگزار شد، اعلام کرد: رئیس جمهور لبنان گفت که «کنفرانس ژنو احتمالاً آخرین شانس برای حل مشکلات لبنان است.» جمیل خاطرنشان کرد: «اگر مناقشه ملی لبنان حل و فصل نشود خدا می داند که چه اتفاقی خواهد افتاد و احتمالاً منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] و جهان به مخاطره خواهد افتاد.» براساس این گزارش در اجلاس مذکور علاوه بر نمایندگان ۸ جناح مختلف لبنان، نمایندگان سوریه و عربستان سعودی نیز به عنوان ناظر حضور خواهند داشت. برنامه کار نشست ژنو شامل تعیین هویت لبنان و روابط آن با کشورهای عرب و جهان، عقب نشینی کلیه نیروهای خارجی از لبنان و نیز پایان اشغال لبنان توسط نیروهای اسرائیل، اصلاحات سیاسی، اقتصادی، اداری، آموزشی، مالی و تسلیحاتی، برقراری عدالت اجتماعی و مساوات میان تمام مردم لبنان، گسترش حاکمیت لبنان بر تمام اراضی این کشور، اوضاع مؤسسات نظامی در لبنان و سایر مسائل مورد علاقه شرکت کنندگان در نشست خواهد بود.^(۲)

امروز همچنین آسوشیتدپرس گزارش داد در آستانه برگزاری اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو، سوریه خواستار لغو قرارداد صلح رژیم صهیونیستی و لبنان شد. رادیو اسرائیل در تفسیری در این زمینه اعلام کرد که اجلاس ژنو «کنفرانسی نیست که نمایندگان جوامع و طوائف لبنان آزاد از هرگونه فشار خارجی و فقط در تلاش تأمین منافع ملت خویش و ایجاد آشتی ملی باشند.» رادیوی مذکور در توضیح این نظر گفت: «وزیر خارجه سوریه همانند یک کمیسر عالی در این کنفرانس حضور فعال دارد و هدف علنی و اعلام شده وی آن است که مذاکرات و تصمیمات کنفرانس را در جهت تأمین منافع استعماری و استثمار سوریه هدایت کند.» رادیو اسرائیل سپس با اشاره به تلاش سوریه برای لغو توافقنامه رژیم صهیونیستی و لبنان گفت: «اسرائیل با هیچ گونه تغییر و یا آسیبی به موافقت نامه این کشور با لبنان رضایت نخواهد داد. از نظر اسرائیل هرگونه لطمه ای که در کنفرانس ژنو به این موافقت نامه وارد آید با وخامت تلقی خواهد گردید. لغو این قرارداد نه تنها به منافع اسرائیل لطمه می زند بلکه مصالح ملی لبنان را نیز به خطر می اندازد زیرا اگرچه همیاری و دوستی با لبنان برای اسرائیل ضروری و مهم است ولی برای خود لبنان که در خطر بلعیده شدن از جانب سوریه قرار دارد حیاتی و سرنوشت ساز می باشد.»^(۳)

ص: ۴۵۲

۱- روزنامه کیهان، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- همان.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۳۳ - ۳۱، رادیو اسرائیل، ۹/۸/۱۳۶۲.

جنبش عدم تعهد در حالی خواستار اجلاس فوری سازمان ملل برای رسیدگی به مسئله فلسطین شد که نبرد میان جناح های رقیب فلسطینی در شمال لبنان بالا گرفته است.

به گزارش آسوشیتدپرس، کمیته ویژه جنبش عدم تعهد در خصوص مسئله فلسطین در پایان دو روز مذاکره رسمی در دهلی نو اعلام کرد: «باتوجه به وخامت سریع اوضاع در خاورمیانه [غرب آسیا]، سازمان ملل باید فوراً راه حلی برای مسئله فلسطین بیابد.» این کمیته که اعضای آن را هند، بنگلادش، کوبا، زامبیا، الجزایر، سازمان آزادی بخش فلسطین، یوگسلاوی و سنگال تشکیل می دهند، تأکید کرد: «اوضاع نامطمئن خاورمیانه [غرب آسیا] تهدید بزرگی برای امنیت بین المللی است.»

در همین حال گزارش ها از طرابلس لبنان، حاکی از تبادل آتش توپخانه میان هواداران و مخالفان یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین است. خبرگزاری رویتر به نقل از رادیو بیروت گزارش داد: غیرنظامیان ساکن دهکده ها و شهرهایی که نبرد فلسطینی ها طرف دو هفته گذشته بر زندگی آنها تأثیر گذاشته، به منظور بحث درباره اوضاع شمال لبنان دیدار کردند. به گفته این رادیو «هیئتی عازم سوریه خواهد شد تا از حافظ اسد رئیس جمهوری این کشور برای پایان دادن به جنگ میان فلسطینی ها درخواست کمک کند.» (۱)

ضمیمه گزارش ۲۸۶: برخی مشکلات ناشی از تعویق زمان اجرای مرحله سوم عملیات والفجر ۴ و بازتاب آن در میان فرماندهان لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول (ص) به روایت راوی قرارگاه خاتم

هرچند متوقف کردن عملیات در سطح قرارگاه با یک تغییر دستور یا صدور یک ابلاغ عملیاتی جدید امکان پذیر به نظر می رسد، اما اجرای این دستور در سطح یگان ها آن هم چند ساعت قبل از اجرای عملیات بسیار متفاوت و درعین حال مشکل است. لشکرها به علت آنکه با عوامل بسیار متنوعی سروکار دارند، برای آماده سازی و فراهم کردن شرایط اجرای عملیات (همچون انتقال نیرو، جابه جایی ادوات، جابه جایی خودروهای مهندسی، انتقال صدها خودرو و...) توان و امکانات زیادی را صرف می کنند و واضح است که از کاربازداشتن یا بازگرداندن اوضاع به شکل سابق نیز توان و نیروی فوق العاده ای را طلب می کند. حال اگر به تنگناهای موجود در عقبه ها از قبیل نبود یا ناهمواری و محدودیت جاده، سرمای هوا، محدودیت زمان انتقال از نظر روشنایی هوا، پرهیز از قرار گرفتن در دید و تیر دشمن و... اضافه شود به خوبی می توان دریافت که تعویق عملیات چند ساعت قبل از اجرای آن چه مشکلاتی را برای تصمیم گیران یگان ها فراهم می سازد. باتوجه به این مشکلات بود که فرماندهی قرارگاه خاتم علاوه بر آنکه از طریق بی سیم تعویق عملیات را به اطلاع فرماندهان یگان ها رساند، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، سرهنگ موسوی قویدل و سرهنگ امیریگی را به قرارگاه فرماندهی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و لشکر ۳۱ عاشورا فرستاد تا ضمن بیان علت تعویق عملیات در میان فرماندهان رده های مختلف این یگان ها، از آنها به نوعی دلجویی نیز به عمل آید. داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) که همراه غلامعلی رشید به مقر لشکر حضرت رسول (ص) رفته بود، بخشی از مشاهدات خود را که حاکی از نحوه اعزام و انتقال نیرو از عقبه ها به خط تماس و اشتیاق نیروها و دست اندرکاران برای اجرای عملیات می باشد، این گونه نقل می کند:

ص: ۴۵۳

حدود ساعت ۱۸:۴۵، به قرارگاه لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) رسیدیم همه برادرها در تلاش بودند، طاق نصرتی در جلوی قرارگاه روی جاده آسفالت زده بودند که کامیون های حامل نفرات برای رفتن به خط مقدم از زیر این طاق نصرت رد می شدند. اسفند دود کرده بودند، خیلی شلوغ شده بود. در بین راه کمپرسی های حامل نیرو که روی جاده توقف کرده بودند مشاهده می شد. تعدادی نیز برمی گشتند. در جایی نیروها از کمپرسی ها پیاده شده بودند و در کنار جاده نماز می خواندند، بسیجی ها با روحیه بالا و شعارهای همیشگی، پیشانی بندها را بسته و مهیای عملیات بودند، ولی علت توقف را نمی دانستند، بوی عطر فضا را پر کرده بود، گوسفندان زیادی قربانی شده بودند. یک پیرمرد کفن پوش گوسفندی را قربانی می کند. یک پیرمرد دیگر هم بچه ها را از زیر قرآن رد می کند. نیروها یک دروازه قرآن درست کرده اند و از زیر آن رد می شوند.

احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف هم می گوید؛ صدای رادیوها بلند است، سینه می زنند، اسفند آتش می زنند، لودرها و بولدورها داشتند می رفتند، اصلاً یک اوضاعی است.

در ساعت ۱۹، با شرکت فرماندهان (۱) حاضر در قرارگاه فرماندهی لشکر حضرت رسول (ص)، جلسه ای تشکیل شد. در ابتدای این جلسه گفت و گویی به شرح زیر بین جمع محدود، غلامعلی رشید، مهدی باکری و احمد کاظمی صورت گرفت که موضوع آن مشکلات ناشی از تصمیم دیرنگام برای تعویق عملیات بود.

غلامعلی رشید: مشکل چیه؟! خب شما به نیروهایتان بگویید برگردند.

مهدی باکری: باید نیروهایمان را به اشترآباد* (۲) برگردانیم. ما از صبح داریم نیروکشی می کنیم آن وقت برگردانیم؟!

احمد کاظمی: بالا غیرتاً! ماشین ها را به اشترآباد نفرست، شب است راه ناهموار است، اگر بفرستی حداقل ۱۰ خودرو چپ می شود. اگر تصادف شود ماشین ها به ته دره می روند.

مهدی باکری [با اعتراض]: در این سرما کجا بروند؟! همه از سرما بمیرند؟

احمد کاظمی: به هر نفر یک پتو بدهید.

مهدی باکری: یک پتو؟! شما می توانید اینجا با یک پتو بخوابی؟! که من هم به بسیجی یک پتو بدهم که بخوابد؟!

در اینجا غلامعلی رشید برای تلطیف جو خطاب به مهدی باکری گفت: یک سلامی به نبی اکرم بده یک علیک بستان و در ادامه به شوخی گفت: خدا ما را آفریده تا شما را عذاب بدهیم.

پس از این گفت و گوها غلامعلی رشید علت تعویق عملیات را برای حاضران توضیح داد. وی گفت: مبنای تعویق عملیات، شناسایی هایی بود که برادر ابوشهاب و تعدادی از نیروهای شناسایی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) که با راهنمایی عناصر محلی بارزانی به غرب کانی مانگا رفته بودند، انجام دادند. آنها اطلاعاتی را ارائه دادند که موجب توقف عملیات امشب شد تا ان شاءالله فرداشب یا پس فردا با بهره مندی از این اطلاعات عملیاتی انجام بدهیم که هم میزان تلفاتمان کم باشد و هم تلفات زیادی از دشمن بگیریم.

سرهنگ قویدل نیز در این باره به نقش نالپاریز در لغو عملیات اشاره کرد و گفت: دلیل اینکه عملیات امشب لغو شد اهمیت نالپاریز بود، تصمیم بر آن شده است که علاوه بر حرکت یگان های ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول (ص) یک جاده از لری به چمک و از آنجا به شیخ المارین احداث شود و این جاده به جاده آسفالته منتهی به نالپاریز وصل می شود تا نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین و ۱۷ علی بن ابی

-
- ۱- در این جلسه رحيم صفوی، غلامعلی رشید، سرهنگ موسوی قويدل، سرهنگ اميريگی، مهدي باکری، محمدابراهيم همت، احمد کاظمی و اکبر زجاجی حضور داشتند.
 - ۲- * اشترآباد در جنوب بانه قرار دارد و محل تجمع نیروهای لشکر عاشورا و یکی از عقبه های این لشکر محسوب می شد.
 - ۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۹؛ و- سند شماره ۲۲۲۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۹/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۷۳)، داود رنجبر، صص ۸ -

در پی تصمیم روز گذشته فرماندهان مبنی بر تعویق عملیات و تدارک بهتر برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در ارتفاعات کانی مانگا و تصرف شهر نالپاریز، بررسی ها از کندی انتقال یگان ها از مریوان به محور بانه و همچنین مشکلات پیش روی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای اجرای عملیات در شب آینده حکایت دارد.

امروز تلاش دست اندرکاران لشکرهای ۱۴ امام حسین (ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)، که به سازمان رزم محور عملیاتی بانه افزوده شده اند، برای انتقال عقبه یگان های خود از مریوان به بانه آغاز شد، ولی ناهمواری جاده و طولانی بودن مسیر موجب کندی کار شده بود. غلامعلی رشید که برای بازدید از وضعیت یگان ها و نحوه انتقال آنها به منطقه رفته بود در گزارشی به محسن رضایی و رحیم صفوی اعلام کرد که لشکرهای ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و ۱۴ امام حسین (ع) در کار انتقال پیشرفت زیادی نداشته اند. وی درباره مشکلات پیش روی یگان ها گفت: به علت باریکی و خرابی جاده حداقل ۶ ساعت طول می کشد تا یک کامیون یا کمپرسی از عقبه یگان ها در دره تفی (غرب مریوان) به لاله حمزین (منطقه مورد نظر یگان ها در جبهه بانه) منتقل شود. این درحالی است که لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) از نظر وسیله حمل و نقل نیز در مضیقه است. وی در ترسیم دشواری های این اقدام و حجم انبوه ابزار و وسایل یگان ها اظهار کرد: یک جاده از دره تفی به سربراله کشیده اند که از سمت رودخانه قزلجه به پشت کنگرک و لری می رود. وسیله هم ندارند حداکثر ۲۰، ۳۰ دستگاه دارند و با این ۳۰ دستگاه می خواهند همه چیزشان را بیاورند، مثلاً خمپاره هایشان را می خواهند بیاورند! خمپاره ۱۲۰ میلی متری و مهمات و وسایلشان و خدمه آنها ۴ دستگاه آیفامی خواهند. با ۴ دستگاه آیفامی می خواهند موتورشان را ببرند. می خواهند در حد مکانیزه بیاورند و سرپا کنند. بیچاره ها واقعاً وسیله ندارند، باید آب، نان و چادرهایشان را بیاورند! یعنی به طور جدی لشکرکشی است! الآن این ستون ها غرق در خاک هستند، یکی با سرعت

۵ کیلومتر، یکی با سرعت ۱۰ کیلومتر و یکی با سرعت ۲۰ کیلومتر، دارند می روند. دو لشکر هستند که دارند منتقل می شوند و جداً هم مشکل است. فردا باید خدا ما را کمک کند که در پشت لاله حمزین بمبارانشان نکنند. دشمن همه جا را عکس برداری می کند.

غلامعلی رشید در پایان گزارش خود درباره لشکر ۱۴ امام حسین (ع) به نکته ای اشاره کرد که حاکی از عدم آمادگی فرماندهی این لشکر برای اجرای عملیات در شب آینده بود؛ البته محسن رضایی مسائل تاکتیکی را دلیل امتناع حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، از اجرای عملیات در شب آینده دانست و گفت: حسین خرازی می خواهد اول لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) عمل کند و او بعد از آن وارد عمل شود. به بیانی دیگر، حسین خرازی در نظر داشت با توجه به وضعیت پیشروی نیروها در ارتفاع کانی مانگا و همچنین احداث جاده چمک به شیخ المارین، به پیشروی در غرب این ارتفاع اقدام کند. غلامعلی رشید در این باره افزود: لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نمی خواهد کاری بکند و منتظر نتیجه اقدام لشکر ۲۷ است و حرفش هم منطقی است. حسین خرازی می گوید من نمی توانم به دل دشمن بزنم، باید عقبه ام (جاده چمک به شیخ المارین) به طور کامل تأمین بشود و بعد من روی جاده بیفتم و جلو بروم. (۱)

از سوی دیگر، عزیز جعفری فرمانده جدید قرارگاه حمزه (سپاه) که از منطقه بازدید کرده و از نزدیک در جریان فعالیت های یگان ها قرار گرفته بود، بعد از ظهر امروز با حضور در قرارگاه فرماندهی خاتم (سپاه) از وضعیت کلی و اقدامات یگان ها برای انتقال و نیز مشکلات پیش روی آنها گزارش داد. وی همچنین ضمن انتقاد از برخی تصمیمات قرارگاه فرماندهی گفت این تصمیمات مشکلاتی را برای یگان ها ایجاد می کند.

محمدعلی (عزیز) جعفری

عزیز جعفری اعلام کرد: لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) برای اجرای مأموریت صد درصد آمادگی دارد و نیروهای شناسایی این لشکر امروز هم همراه نیروهای شناسایی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای شناسایی از غرب کانی مانگا و یافتن راهکارهای احتمالی عملیاتی به آن منطقه رفتند و این کار قرار است امشب نیز ادامه یابد. لشکر ۳۱ عاشورا همانند لشکر ۱۴ امام حسین (ع) از آمادگی قبلی برخوردار است، تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) هم در حال تکمیل برخی کارهای مقدماتی است و به دلیل ابلاغ دیر هنگام مأموریت به این یگان از نظر شناسایی عقب است؛ البته نیروهای این یگان با کمک افراد محلی مشغول تکمیل شناسایی ها و ارزیابی دقیق موقعیت یگان عراقی که به تازگی به منطقه

ص: ۴۵۸

عملیاتی این تیپ آمده است، می باشند. از نظر جابه جایی چون استعداد گردان های این تیپ سبک است، نسبت به لشکرهای ۱۴ امام حسین (ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) مشکل کمتری دارد. البته آنها در نظر دارند ساعت ۱۲ امشب کار نقل و انتقال اصلی به عقبه جدید خود در محور بانه را انجام دهند که هم جاده خلوت است و هم از بمباران احتمالی هواپیماهای عراقی در امان می ماند. بدین ترتیب می توانند به نیروهایی که صبح زود به منطقه رسیدند استراحت بدهند و بعد از ظهر آنها را هم به منطقه تماس و اجرای مأموریت اعزام کنند.

عزیز جعفری در ادامه گزارش خود درباره آخرین وضعیت لشکرهای ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و ۱۴ امام حسین (ع) نیز اضافه کرد: از ۶ گردان لشکر ۱۷ نیز حدود ۴ گردان به علاوه بنه های خمپاره ها و... حدود ساعت ۱۲ شب به لاله حمزین (عقبه لشکر) می رسند. نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) هم در حال انتقال امکانات خود هستند، البته چون این لشکر از نظر امکانات به هیچ تشکیلاتی اعتماد ندارد و تا وسایل و ابزارهای خود را در اختیار نداشته باشد دست به کار نمی زند، تمام لودر و بولدوزرهای خود را هم راه انداخته که به منطقه جدید بیاورد و این کار با توجه به کندی حرکت خودروهای سنگین همچون بولدوزر و لودر زمان بر است و از این جهت حسین خرازی تاکنون زمان آمادگی این لشکر را اعلام نکرده است. جعفری همچنین درباره واکنش فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) به این پیشنهاد که در صورت امکان یک یا دو گردان از نیروهای این لشکر در اقدامی نفوذی با راه پیمایی شبانه در غرب کانی مانگا و پنهان شدن در طول روز، شب بعد به نالپاریز حمله کنند، گفت: به حسین خرازی گفتم حالا که عملیات به عقب افتاد انتظار داشتیم که حداقل ۲ گردان برای رسیدن به نالپاریز آماده می کردی ولی او در جواب گفت تا لشکر به طور کامل آماده و مستقر نشود و عقبه مطمئن نداشته باشد نمی توانم این کار را بکنم، چون نیروها شهید و مجروح می شوند و من نمی توانم آنها را به عقب تخلیه بکنم. وی حتی در جواب پیشنهاد همت برای اقدام چریکی در این زمینه گفت: ما چریک نیستیم. عزیز جعفری با اشاره به اینکه حسین خرازی بدون وجود جاده و شناسایی هیچ گردانی را جایی نمی فرستد، افزود: وی با تأکید به ما گفت که اگر شما می گوئید عمل کن، ما عمل می کنیم ولی باید عقبه لشکر را هم پشت سرم داشته باشم. جعفری اضافه کرد البته حسین خرازی به نوعی گفت که نیروهای ما فردا شب آماده خواهند شد. (۱)

فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سپس به مشکلات یگان ها اشاره کرد و افزود: مسئولان یگان های ۱۴ و ۱۷ برای انتقال امکانات خود به منطقه جدید حتی راه ها را هم نمی شناختند، چون تا حالا- این مسیر را نرفته بودند البته ما (قرارگاه مقدم حمزه) تعدادی از نیروهای اطلاعات قرارگاه را برای راهنمایی در اختیار آنها قرار دادیم. ما گله مندیم از اینکه انتقال یگان ها طول کشید، ولی مشکلات آنها را نمی دانیم چون با این مسئله ذهنی برخورد کردیم و به یگان ها فشار آوردیم. فرماندهان آنها هم به دلیل روحیه همکاری خودشان در مقابل تصمیم ما

ص: ۴۵۹

۱- سند شماره ۱۹۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تغییرات سازمان رزم برای ادامه عملیات (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)،

۱۰/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۹)، داود رنجبر، صص ۱۶ - ۱۰.

اعتراضی نمی کنند و می گویند ان شاءالله می شود و دنبال کار می روند. امروز حسین خرازی می گفت که من نگفتم که حتماً می توانیم تا فردا منتقل شویم، گفتم که ان شاءالله دنبال کار می رویم و وقتی آماده شدیم اطلاع می دهیم. او می گفت: من از دیشب تا حالا نخوایده ام و دنبال کار انتقال لشکر بودم. عزیز جعفری در تشریح بیشتر مشکلات یگان ها با توجه به موقعیت کوهستانی منطقه و اقداماتی که قرارگاه در رفع این مشکلات انجام داده، افزود: لشکر که گروهان و دسته نیست. علاوه بر اینکه مسیرها دشوار بود یا راه ها را نمی شناختند، مشکل امکانات هم هست، حالا- اگر منطقه جنوب بود این امکان وجود داشت که سر جاده را بگیری و کمپرسی، کفی، کمرشکن و هرچه می خواستی بگیری و مشکلات را حل بکنی، ولی این منطقه که این طور نیست اگر خود یگان ها وسایل کافی برای حمل و نقل نداشته باشند اصلاً نمی شود به آنها گفت عقبه خود را انتقال بدهد. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) ۱۱ آیفو و ۲ کمپرسی داشت که خیلی کم بود از بچه های لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و ترابری قرارگاه کمک گرفتیم و ۳۵ کمپرسی در اختیار لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) قرار دادیم که تاحدی مشکل جابه جایی این لشکر رفع شود (۱).

۱

براساس تصمیم فرماندهان درباره عملیات لشکرهای ۲۷ حضرت رسول (ص)، ۳۱ عاشورا و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) در ارتفاعات کانی مانگا و غرب آن و درحالی که ۳ یگان ۱۴ امام حسین (ع)، ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) با مشقت و سختی زیاد در حال انتقال تجهیزات و امکانات خود از محور مریوان به محور بانه بودند و به نظر می رسید با توجه به محدودیت وسایل ترابری و مناسب نبودن جاده های وصولی قادر نباشند در زمان پیش بینی شده برای عملیات آماده شوند، فرماندهان ارشد سپاه پاسداران در جلسه ای درباره مرحله بندی و زمان مانور مرحله سوم عملیات والفجر ۴ به رایزنی پرداختند.

در این جلسه که محسن رضایی، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست و علی اسحاقی شرکت داشتند مقرر شد با توجه به عدم آمادگی تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و برخی ملاحظات دیگر؛ از جمله آماده نبودن جاده چمک به شیخ المارین عملیات از شب جاری به فرداشب (یازدهم آبان) موکول گردد. علاوه براین به علت آماده نبودن جاده چمک، لری و شیخ المارین و به تبع آن فراهم نبودن امکان اجرای عملیات در غرب کانی مانگا، درباره مرحله بندی عملیات نیز گفت و گوهایی انجام گرفت و قرار شد عملیات در دو مرحله انجام شود؛ بدین ترتیب که در شب اول لشکرهای ۳۱ عاشورا، و ۲۷ حضرت رسول (ص) برای تصرف ارتفاع کانی مانگا اقدام کنند و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) نیز از ارتفاع لری از جاده غرب

ص: ۴۶۰

۱- همان، صص ۱۳ و ۱۴؛ و- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۹/۸/۱۳۶۲ تا ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۳۴ - ۳۲.

کانی مانگا به طرف جنوب حرکت کرده و پس از پیشروی تا بادانه به یک واحد نظامی (۱) عراقی که روز گذشته به این منطقه آمده بود حمله و آن را منهدم کند. در روز بعد لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) با پیشروی در غرب کانی مانگا دشت خرمال را تأمین کند و سپس لشکر ۱۴ امام حسین (ع) عملیات را به سمت جنوب ادامه داده و نالپاریز را به تصرف درآورد. (۲)

در ادامه، فرماندهان ارشد سپاه برای هماهنگی با فرماندهان ارتش موضوعات مذکور را در جلسه جداگانه ای با آنان مجدداً مورد بحث قرار دادند (۳) و در نهایت این طرح تصویب و قرار شد طرح نهایی در قالب یک دستور عملیاتی با امضای عزیز جعفری و سرهنگ امیریگی به یگان ها ابلاغ شود.

البته در این جلسه فرماندهان ارتش بار دیگر امکان عملیات نفوذی ۲ گردان از لشکر ۱۴ امام حسین (ع) از غرب کانی مانگا به قصد انهدام توپخانه عراق مستقر در نالپاریز را مطرح کردند که باتوجه به مشکلات موجود برای اجرای این اقدام، حاضران به نتیجه نرسیدند.

در پایان این جلسه، محسن رضایی با اشاره به اهمیت حیاتی جاده چمک، لری، شیخ المارین گفت: اگر بخواهیم عملیات منظم انجام بدهیم باید جاده احداث شود تا لجستیک از شیخ المارین به خط برسد، ما باید احتمال بدهیم که جاده روی ارتفاع شیخ گزنشین به دست ما نیفتد یا دیر به دست ما بیفتد، لذا باید فشار بیاورید که واحد مهندسی، جاده چمک به شیخ المارین را هرچه زودتر احداث کند (۴)

گفتنی است وی روز گذشته هم در جمع فرماندهان سپاه به این موضوع اشاره کرده بود که هیچ تضمینی وجود ندارد ما بتوانیم جاده شیخ گزنشین را تصرف کنیم، لذا ما باید به جاده خودمان (چمک - شیخ المارین) متکی باشیم. (۵)

در حالی که اهمیت جاده چمک به شیخ المارین به عنوان عقبه اصلی مرحله سوم عملیات والفجر ۴ مورد تأکید فرماندهان قرار داشت و باوجود آنکه احداث جاده از لری به چمک و شیخ المارین در بررسی های اولیه موضوع خیلی مهم و حساسی به نظر نمی رسید - حتی احمد کاظمی احداث قسمتی از آن (از لری به چمک) را یک کار مهندسی دو سه ساعته برآورد کرده بود - در بررسی های بعدی، واحد مهندسی قرارگاه خاتم زمان لازم برای احداث آن را ۴۸ ساعت اعلام کرد و افزود کیفیت آن برای آمدوشد در حدی خواهد بود که فقط خودروهای کمک دار بتوانند عبور کنند و تسطیح و تکمیل آن برای آمدوشد بهتر بعد از سه، چهار روز امکان پذیر خواهد شد. این در حالی بود که قرارداداشتن بخشی از منطقه مورد نظر برای احداث این جاده (از چمک به لری) در

ص: ۴۶۱

۱- درباره هویت این واحد نظامی اطلاعاتی در دست نبود و درباره استعداد آن هم نظرهای متفاوتی داده می شد، در مجموع اینکه واحد مزبور استعداد یک گردان داشته باشد به واقعیت نزدیک تر بود.

۲- سند شماره ۲۴۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۱.

۳- در این مرحله سرهنگ علی اصغر جمالی، سرهنگ موسوی قویدل، سرهنگ امیریگی و سرهنگ ابراهیمی در جلسه حضور یافتند.

۴- سند شماره ۱۹۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷، ۱۸ و ۲۴.

۵- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۶.

دید و تیر دشمن هم از نظر هدف بودن برای توپخانه و هم از نظر لورفتن سمت و سوی مرحله بعدی عملیات، می توانست به معضلی برای ادامه کار تبدیل شود. از سوی دیگر امکان احداث این جاده در شب بسیار مشکل به نظر می رسید زیرا با توجه به وضعیت منطقه ای که قرار بود جاده از آنجا احداث شود و به دلیل وجود شیارهای عمیق در آن، امکان اینکه دستگاه های مهندسی از یک سمت کار را شروع و در سمت دیگر به پایان برسانند وجود نداشت. طبق گفته مهندسی قرارگاه باید ۷ تیم مهندسی از ۷ نقطه مختلف اقدام به جاده سازی کنند و سپس آنها را به هم وصل کنند تا جاده احداث شود و انجام این کار در تاریکی شب امکان ندارد. علاوه بر این خطر سقوط دستگاه های مهندسی در دره ها و شیارهای منطقه نیز بسیار جدی بود. با توجه به این مشکلات، قرار شد مهندسی قرارگاه دستگاه های مورد نیاز را به منطقه انتقال داده تا از هر قسمت که مقدور است کار اصلی را هم زمان با آغاز عملیات شروع کنند و حین انجام عملیات به پایان برسانند. (۱)

۱

سرهنگ امیریگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (ارتش)، از ارتباط نداشتن فرماندهان ارتشی و سپاهی قرارگاه های فرعی حمزه با یکدیگر و دعوت نکردن از فرماندهان تیپ های ارتش به جلسات انتقاد کرد. محسن رضایی و غلامعلی رشید در توجیه این امر توضیحاتی دادند، ولی عزیز جعفری از زاویه ای دیگر و با صراحت بیشتری به این انتقاد پاسخ داد. سرهنگ امیریگی گفت: یگان سپاهی قرارگاه تاکتیکی حمزه ۱ (لشکر ۱۴ امام حسین (ع)) در یک منطقه ای عملیات می کنند ولی تیپ ارتش هم سازمان او (تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه) در جای دیگری پدافند می کند و این ناهماهنگی ها ممکن است اخلالی در کارها به وجود آورد. وی ضمن اینکه از فرماندهان سپاه خواست تا فرماندهان یگان های ارتش خود را به همراهی فراخوانند و با آنها هماهنگ باشند، این امر را برای همه رده های فرماندهی نیز ضروری دانست. سرهنگ امیریگی همچنین به نوعی از اینکه به جلسه شب گذشته فرماندهان سپاه دعوت نشده بود گلایه داشت.

غلامعلی رشید ضمن بیان توضیحاتی در این باره گفت: «در بخش اول جلسه که حضور داشتید. در بخش بعدی جلسه که شما حضور نداشتید، چون دیدم کارها مقداری عقب هست خواستم به بچه های یگان ها [ی سپاه] تذکراتی بدهم.»

محسن رضایی هم در پاسخ به انتقاد سرهنگ امیریگی با یادآوری روال متعارف جلسات فرماندهان و رده های بالاتر با فرماندهان یگان های سپاه اظهار کرد: روحیه بچه های ما با شما خیلی فرق می کند؛ یعنی روحیه بچه های ما بیشتر داوطلبی است و انگیزه هایی این چینی وجود دارد. فرماندهان ارتش که در جنوب بوده اند و بیشتر با ما بوده اند این را می دانند، ما همیشه علاوه بر جلسات عمومی جلسات غیررسمی هم داریم که در آنجا با بچه ها (فرماندهان) دعوا می کنیم، حرف می زنیم، نازشان را می کشیم.

ص: ۴۶۲

۱- همان، ص ۳۳؛ و- سند شماره ۸۶۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تبیین مأموریت قرارگاه حمزه برای ادامه عملیات (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۱۰/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۴۰، داود رنجبر، ص ۲.

پس از آن عزیز جعفری این موضوع را بیشتر شکافت و از منظر دیگری پاسخ داد. وی با یادآوری اختلاف در نوع و سیستم فرماندهی در ارتش و سپاه گفت: اصلاً شکل کار فرماندهان ما با شما فرق می‌کند مثلاً ما وقتی به فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) می‌گوییم فلان کار را بکن، او از همان لحظه حرکت می‌کند و حتی شب را در غیر از قرارگاه خود می‌خوابد، چون کارش ایجاب می‌کند، ولی فرماندهان ارتش این کار را نمی‌کنند. چون قرارگاه‌های فرماندهی آنها خیلی عقب است و برعکس قرارگاه فرماندهان ما خیلی جلو است. جعفری همچنین به تحرک فراوان فرماندهان سپاه اشاره کرد و گفت: شما حسین خرازی را ببینید که دیشب ساعت ۱۰ کجا بوده؟ ساعت ۱ نصف شب کجا بوده؟ نماز صبحش را کجا خوانده؟ ظهر کجا بوده؟ تحرک و وضعیتی که او دارد فرماندهان ارتش ندارند.

سرانجام محسن رضایی با بیان این نکته که «موضوع اصلی فهم مسئله و تفهیم و انتقال کارها و مأموریت‌ها است که علی القاعده باید در جلسات صورت بگیرد» والا نمی‌شود که دو نفر را به هم وصل کرد»، به نوعی به این بحث خاتمه داد. (۱)

۱

درحالی که در جبهه خودی تلاش برای رسیدن به یک طرح مانور مطلوب در ابعاد مختلف آن همچنان ادامه دارد، ارتش عراق تلاش‌های خود را برای مقابله با نیروهای ایرانی افزایش داده است.

طبق اطلاعات به دست آمده، ارتش عراق فرماندهی پدافند منطقه عملیاتی را، که تاکنون در اختیار لشکر ۴ بود، به لشکر ۷ به فرماندهی سلطان هاشم سپرده است و در محورهای حساسی همچون منطقه قزلجه، نالپاریز و به ویژه ارتفاعات کانی مانگا، یگان‌های تازه نفس را جایگزین نیروهای قبلی و آسیب دیده کرده است. علاوه بر این برای تقویت محور نالپاریز و کانی مانگا ۲ گردان جدید به نیروهای موجود در آنجا افزوده است. این درحالی است که طبق اطلاعات قبلی، بیش از یک تیپ از نیروهای عراقی در غرب و شمال کانی مانگا استقرار دارند و در روی این ارتفاعات نیز حدود ۹ گردان عراقی موضع گرفته‌اند. با استناد به این اطلاعات محسن رضایی پس از نشستی با سیدرحیم صفوی و علی اسحاقی (مسئول شنود قرارگاه خاتم) گفت: دشمن کانی مانگا را سخت گرفته و می‌خواهد مقاومت کند و آنجا را نگه دارد. (۲)

علی اسحاقی نیز در تأیید نظر محسن رضایی افزود: تقویت‌ها و تعویض‌های انجام شده در منطقه نشان می‌دهد که دشمن تصور می‌کند ادامه عملیات ما از محور کانی مانگا و غرب آن است. حتی برای بازپس‌گیری ارتفاع لری و بخشی از ارتفاعات پنجوبین که توسط لشکر ۱۴ امام حسین (ع) تصرف شده است، نقشه‌هایی دارد. (۳)

در همین حال یک گزارش ارسالی به قرارگاه از تصمیم یک گردان عراقی برای حمله به ارتفاع ۱۶۷۲ پنجوبین که لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در شب‌های گذشته به تصرف درآورده بود،

ص: ۴۶۳

۱- سند شماره ۱۹۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ۱، ۲، ۵، ۶ و ۹.

۲- سند شماره ۲۴۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸ و ۹.

۳- همان، صص ۸ و ۱۰.

حکایت داشت. شنود قرارگاه خاتم موفق به کشف محل تجمع این گردان شد و بلافاصله رحیم صفوی از توپخانه ارتش خواست که آن منطقه را هدف قرار دهد. هرچند از چگونگی اجرای آتش و میزان تلفات گردان مزبور خبری به قرارگاه نرسید، ولی عدم تعرض به ارتفاع ۱۶۷۲ نشان می داد که آتش اجرا شده بر روی نیروهای عراقی مؤثر بوده است (۱).

۱

در جریان چند درگیری بین افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی و نیروهای جمهوری اسلامی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان، ۲۹ تن از اشرار کشته یا زخمی شدند و ۳ تن دیگر نیز دستگیر شدند. از نیروهای خودی نیز یک نفر شهید و ۸ تن زخمی شدند. در این حوادث خساراتی نیز به اموال عمومی وارد آمد.

یک گروه از نیروهای ژاندارمری هنگام اجرای عملیات گشت زنی در نزدیکی روستای عباس آباد در شمال سنندج، مورد حمله عناصر مسلح غیرقانونی قرار گرفتند. در این درگیری یک خودروی آیفاء، یک خودروی جیب و یک دستگاه بی سیم پی.آر.سی ۷۷ منهدم شد و یک تن از افراد خودی شهید و ۴ تن زخمی شدند، از مهاجمان نیز ۷ تن کشته یا زخمی شدند (۲).

در نزدیکی روستای پیچاقچی واقع در جنوب شرقی صائین دژ نیز ۶۰ تن از افراد هیز افشار علیه یک گروه ۴۵ نفری از نیروهای سپاه که درحال بازگشت از عملیات گشتی بودند، عملیات کمین اجرا کردند، ولی با هوشیاری و عکس العمل به موقع نیروهای خودی مواجه شدند و در یک درگیری چهارساعته، ۸ تن از مهاجمان کشته یا زخمی شدند. از افراد سپاه صائین دژ نیز ۲ تن مجروح شدند. افراد هیز افشار که بدون هیچ دستاوردی مجبور به ترک منطقه شده بودند، ۲ تن از کارگران محلی جهاد سازندگی را گروگان گرفته و با خود بردند. در این درگیری ۱۳ جعبه انواع فشنگ، یک جعبه نارنجک دستی، ۳ جعبه موشک آر.پی.جی.۷، یک جعبه نارنجک تفنگی و ۷ جعبه گلوله خمپاره ۶۰ مصرف شد که از شدت درگیری حکایت می کند (۳).

در حادثه دیگری در روستای قاوخان در جنوب سقز، چته های حزب دمکرات به افراد خودی حمله کردند. پس از چند ساعت درگیری یک تن از افراد وابسته به این حزب به همراه اسلحه و مهمات مربوط به آن دستگیر شد. از افراد خودی نیز ۲ تن زخمی شدند (۴).

در منطقه عمومی سقز نیز افراد حزب دمکرات در حوالی روستای تموغه در جنوب غربی این شهر، یک خودروی دیزل حفاری را که متعلق به شرکت آب بود، ربوده و در منطقه ای دور از این آبادی به آتش کشیده و سپس آن را به دره پرت کردند (۵).

در همین حال، در مهاباد، عده ای از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ساختمان کمیته امداد امام خمینی را به آتش کشیدند. همچنین در شمال غربی دیواندره، چند تن از افراد سازمان کومه له با حمله به روستای زرینه تمامی وسایل و اموال شرکت تعاونی این روستا را غارت کردند (۶).

ص: ۴۶۴

۱- همان، صص ۵ و ۹.

۲- سند شماره ۷۸۷۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (طرح عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۹۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ (طرح و برنامه عملیات) به سپاه پاسداران منطقه ۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۸/۹/۱۳۶۲.

- ۴- سند شماره ۳۲۰۲۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۱۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۰۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۳۹۸۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سقز به استانداری کردستان، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۰۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان (رکن ۳) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳)، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ ص ۱.
- ۶- سند شماره ۲۴۱۶۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان (رکن ۲) به فرماندهی سپاه پاسداران کردستان، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، نیروهای خودی برای مقابله با افراد حزب دمکرات مقرر آنها در منطقه مرزی حوالی روستای نیروان در جنوب غربی بانه را با گلوله توپ هدف قرار دادند. در این حادثه ۱۴ تن از افراد حزب کشته یا زخمی شدند؛ یکی از کشته شدگان از مسئولان این حزب بود. (۱)

در قروه نیز نیروهای سپاه این منطقه ۲ تن از افراد وابسته به سازمان کومه له را دستگیر کردند. (۲)

۱

امروز نیز تسلیم شدن افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ادامه یافت و در سلماس و میاندوآب، ۴ تن از افراد وابسته به این حزب با در دست داشتن ۲ قبضه سلاح انفرادی خود را به نیروهای سپاه منطقه معرفی کردند. یکی از این افراد از خوانین منطقه برشخوران سلماس بود. (۳)

در پی فراگیر شدن پناهندگی افراد حزب دمکرات به نیروهای نظامی و انتظامی، هیئت از سوی دفتر سیاسی حزب دمکرات برای بررسی علل این امر و جلوگیری از تداوم آن به منطقه ارومیه وارد شد.

در همین حال، قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در گزارشی ضمن بررسی موضوع پناهنده شدن عناصر حزب دمکرات به این موارد به عنوان دلایل افزایش پناهندگی اعضای این حزب در ارومیه اشاره کرده است:

۱. تسلیم شدن تعداد زیادی از افراد وابسته به حزب دمکرات، به طوری که پیشمرگان هیز (احتمالاً هیز سیمیتکو) که قبلاً بین ۱۵۰ تا ۱۷۰ نفر بود به حدود ۱۰۰ نفر رسیده است. ۲. ضعف تشکیلاتی مسئول کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه. ۳. دستگیر شدن مسئول قبلی کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه. ۴. تسلیم شدن ۲ تن از مسئولان کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه. ۵. ناراضی بودن عده زیادی از افراد هیز از فرمانده. ۶. وجود شایعاتی درباره تسلیم شدن بعضی از اعضای کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه. (۴)

علاوه بر افراد وابسته به حزب دمکرات، برخی افرادی که قبلاً با بسیج همکاری می کردند و پس از مدتی به حزب دمکرات پیوسته بودند نیز خود را به نیروهای نظامی و انتظامی تسلیم می کنند. به طوری که در چند روز اخیر، ۲۴ تن از نیروهای محلی بسیج روستائی آویهنک که منطقه را ترک کرده یا به گروه های مسلح غیرقانونی مهاجم پیوسته بودند خود را به پایگاه هایی که قبلاً در آنجا خدمت می کردند، معرفی کرده اند. (۵)

۲

در ادامه تمهیدات نظامی و سیاسی عراق به منظور بازداشتن ایران از ادامه حملات زمینی، رادیو صوت الجماهیر گزارش داد: صدام حسین رئیس جمهور عراق، امروز در منطقه عمومی پنجوین «با تنی چند از رزمندگان بخش لشکر یکم دیدار کرد. این دیدار با حضور تنی چند از افسران فرماندهی

ص: ۴۶۵

۱- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، شماره ۸، ۱۳۶۲/۸/۱۷، ص ۶.

۲- سند شماره ۳۵۲۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات کردستان به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۳۶۲/۸/۱۱.

۳- سند شماره ۳۵۵۰۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛
و- سند شماره ۳۵۲۱۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی اطلاعات سلماس به فرماندهی اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛
و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۰.

۵- سند شماره ۳۲۰۲۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

نیروهای مسلح صورت گرفت.»^(۱) از سوی دیگر، رادیو ابوظبی نیز اعلام کرد ملک فهد پادشاه عربستان، نامه ای از سوی رئیس جمهور عراق دریافت کرده که «مفاد آن فاش نشده است.» بنا به این گزارش قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، نامه صدام را هنگام ملاقات با فهد تسلیم وی کرده است.^(۲)

۱

برخی از مطبوعات غربی به انعکاس ادعای دیروز عراق در مورد عملیات دریایی این کشور در نزدیکی بندر امام خمینی پرداختند.

روزنامه لوماتن (چاپ پاریس) در این مورد نوشت: «دیروز ۲ کشتی ایرانی در مدخل خلیج فارس نزدیک بندر [امام] خمینی توسط نیروی دریایی و هوایی عراق و ۲ کشتی دیگر در مدخل این بندر به علت مین گذاری منهدم شدند و این در حالی است که عراق ۱۰ روز پیش اعلام کرده بود مدخل بندر [امام] خمینی را به منظور انصراف نفتکش ها از نزدیک شدن به بندر مذکور مین گذاری کرده است.»^(۳)

روزنامه های امریکایی وال استریت ژورنال، واشنگتن پست و نیویورک تایمز نیز ادعای عراق در مورد غرق ۵ کشتی حامل کالاهای ایران در آب های منتهی به بندر امام خمینی را درج کردند. با این حال نیویورک تایمز خاطر نشان کرد: «فرماندهی عالی نیروهای عراق هیچ گونه جزئیاتی از نوع کشتی های ایرانی نداد و فقط آنها را اهداف دریایی دشمن نامید؛ اصطلاحی که عراق آن را هم برای کشتی های تجارتي و هم نظامی ایران استفاده می نماید.»^(۴)

خبرگزاری کیودو از بیروت نیز با اشاره به گزارش دیروز منابع نظامی عراق در این مورد اعلام کرد: «شرکت های نفتی ژاپن بدون هیجان و با آرامی با این گزارش برخورد کردند ولیکن گفتند که از نظر آنان هیچ گونه تغییر عمده ای در جنگ ایران و عراق روی نداده است.» کیودو همچنین افزود که یک مقام شرکت "اید میتسو کوسان" ضمن تردید در صحت ادعای مذکور گفت: «ایران و عراق دست به یک جنگ روانی علیه یکدیگر زده اند.» وی تأکید کرد: «این گزارش بیشتر به یک داستان تخیلی شبیه است.»^(۵)

۲

رئیس جمهور اعلام کرد امروز در دنیا قدرتی وجود ندارد که بتواند جمهوری اسلامی را به زانو در آورد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، امروز در مراسم صبحگاه پرسنل منطقه هوایی مهرآباد تهران با اشاره به اینکه پرسنل نیروی هوایی توانستند حس افتخار ملت ایران را زنده کنند، اظهار کرد: «هرچند دشمن قبل و بعد از شروع جنگ تحمیلی تبلیغات سوء زیادی کرده است، اما علی رغم همه این جوسازی ها، ارتش و نیروی هوایی سربلند ما همان گونه سربلند باقی ماند.» وی همچنین با یادآوری اینکه «اولین گروه نظامی که انقلاب اسلامی را پذیرا شد پرسنلی از نیروی هوایی

ص: ۴۶۶

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو صوت الجماهیر، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو ابوظبی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۱۰/۸/۱۳۶۲.

- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
- ۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

بودند»، خطاب به آنان گفت: «شما موظفید این خط را ادامه دهید.»

رئیس شورای عالی دفاع همچنین خاطرنشان کرد: «به وضوح دیده ام که قدرت های بزرگ با عوامل نفوذی خود و با اتکا به دل های افراد غیرمسئول مایل بوده اند در صورت امکان نیروی هوایی را به کلی متلاشی کنند. البته واضح است که این کار را نمی توانستند و نخواهند توانست انجام دهند.» وی سپس تأکید کرد: «هدف دشمن را برای تلاشی نیروی هوایی بشناسید و با آن با قاطعیت برخورد کنید. هرچند چهره افتخارآمیز جهانی جمهوری اسلامی آسان به دست نیامده است و امروز نیز در دنیا قدرتی وجود ندارد که بتواند آن را به زانو در آورد.»

رئیس جمهور سپس سیاست های امریکا در مناطق مختلف اعم از لبنان، امریکای مرکزی و غرب آسیا را ناموفق خواند و افزود: «ما احساس قدرت می کنیم، نه قدرت توپ و تانک و هواپیما بلکه قدرت و نیروی عظیم انسان های مؤمن و پایدار که تجهیزات آنها [قدرت های بزرگ] یارای مقابله با آن را ندارند. ما دشمنان خود را در همه جا تهدید کرده ایم و آنها را به عکس العمل انفعالی واداشته ایم.» (۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با وزیر امور خارجه و جمعی از سفرا و کارداران جمهوری اسلامی ایران در کشورهای اروپایی و امریکایی تأکید کرد: باید آن قدر جهاد کنیم تا دنیا باور کند ما حق خودمان را می گیریم. حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در این دیدار با بیان اینکه «براساس تعلیمات اسلام مقیدیم که بر واقعیت و حقیقت تکیه کنیم و نمی توانیم با توطئه و دروغ پردازی به اهداف خود دست یابیم»، به تهاجم اخیر امریکا به گرانا در پی انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت اشاره و اظهار کرد: «امریکا نیکاراگوئه را که انقلابی مردمی داشته است مورد توطئه قرار می دهد و منطقتش این است که ما نمی توانیم نزدیک کشورمان کشورهای کمونیستی را تحمل کنیم. البته این حرف قابل قبول نیست، اما برطبق آن چگونه توقع دارند که کشورهای مسلمان و عرب و جهان سوم حضور اسرائیل را به عنوان اهرم اقتصادی و نظامی و اطلاعاتی تحمل کنند.» وی افزود: «ما با چنین سیاست ها و چنین شیطان هایی روبه رو هستیم و ابزارهایی مثل مطبوعات و خبرگزاری ها و مجامع عمومی هم که توسط آنها اداره می شوند، نداریم.»

رئیس مجلس آن گاه با اشاره به توانایی ایران در حفظ و بستن تنگه هرمز افزود: «اگر این اهرم در دست کشور ماجراجویی بود می توانست با استفاده از آن باج زیادی بگیرد، ولی ما با چنین کارهایی موافق نیستیم. امریکا هم اگر به ایران بیاید در باتلاقی گرفتار می شود که نمی تواند از آن خارج شود.» هاشمی رفسنجانی تأکید کرد: «امریکا برای آمدن به ایران راهی ندارد و قبلاً هم این را در طبس آزمایش کرده است. امریکا درباره ایران تمام کارهایی را که می توانسته کرده است و عراق و عربستان را هم او در مقابل ایران قرار داده است.»

ص: ۴۶۷

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه سخنان خود به هماهنگی سیاست های نظامی دو ابرقدرت اشاره کرد و گفت: «امریکا و شوروی باهم تفاهم دارند و باینکه هریک از محیط شلوغی که توسط دیگری ایجاد شده است استفاده می کنند. وقتی امریکا به گرانادا حمله کرد، شوروی هم سی هزار سرباز دیگر وارد افغانستان کرد.» وی سپس اضافه کرد: «بااین حال ما حتی از حربه های حق خود نیز کمتر استفاده می کنیم. ما می توانیم از اهرم های اقتصادی برای اهداف سیاسی خود با صراحت استفاده کنیم و در یک مورد درباره ژاپن همین کار را کردیم و آنها مجبور شدند به نوعی از معامله تهاثری تن بدهند و نفت ما را بخرند.» رئیس مجلس در پایان خطاب به نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در کشورهای اروپایی و امریکایی گفت: «دنیا به دنبال حق و انصاف نیست و ما باید مانند بچه هایمان که در جبهه ها هستند از اسلام دفاع کنیم. شما هم در دنیایی که تناسبی با روح شما ندارد باید بسیار تلاش و حتی جهاد کنید و شب و روز خود را صرف انقلاب کنید تا پس از یک دوره کار زیاد به جایی برسیم که دنیا باور کند که ما حق خود را می گیریم و حق کسی را هم نمی خواهیم.» (۱)

۱

معاون نخست وزیر عراق مدعی شد کشورش باینکه در شرایط جنگی به سر می برد اقتصاد نیرومندی دارد.

به گزارش رادیو صوت الجماهیر، طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق که به نمایندگی از صدام حسین در افتتاحیه بیستمین نمایشگاه بین المللی عراق شرکت کرده بود ضمن اعلام این مطلب گفت: «اگر بگوییم که علی رغم برخی مشکلات مالی که در سه ماهه اخیر سال ۱۹۸۳ در نتیجه کاهش عایدات نفتی [حاصل از] خط لوله نفتی سوریه بروز کرده لیکن عراق توانسته است خود را با این وضع جدید تطبیق نماید، گزاف نگفته ایم.» وی اضافه کرد: «عراق مرحله تطبیق را پشت سر گذاشته و در مرحله جبران است.» به گفته وی دلایل این امر، پایان کار احداث خط لوله نفت این کشور به ترکیه در آینده نزدیک و نیز «دریچه های جدیدی» است که از طریق عربستان به روی عراق گشوده می شود. (۲)

به گزارش خبرگزاری آلمان شرقی، در نمایشگاه بین المللی بغداد «بیش از ۱۸۰۰ مؤسسه اقتصادی از ۶۰ کشور شرکت دارند.» (۳) رادیو ریاض نیز در گزارشی از شرکت وزیر بازرگانی عربستان در بیستمین نمایشگاه بین المللی عراق به منظور افتتاح غرفه عربستان خبر داد. (۴) همچنین به گزارش رادیو صوت الجماهیر، وزیر بازرگانی هلند و هیئت همراه امروز با معاون اول نخست وزیر عراق ملاقات کرد. رمضان در این دیدار «نقش هلند در پیاده کردن چندین طرح و برنامه در عراق آن هم در شرایط بحران جنگ این کشور با ایران را مورد ستایش قرار داد.» بنا به این گزارش، «معاون اول نخست وزیر عراق و وزیر بازرگانی هلند آخرین تحولات جنگ ایران و عراق را مورد تبادل نظر قرار دادند.» (۵)

ص: ۴۶۸

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۴۳، رادیو صوت الجماهیر، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰، بغداد - خبرگزاری آلمان شرقی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو ریاض، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو صوت الجماهیر، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

در همین حال امروز وزیر بازرگانی و کشتیرانی نروژ نیز با عبدالجبار عبدالرحیم وزیر حمل و نقل عراق، در مورد «راه های گسترش روابط میان دو کشور در زمینه حمل و نقل» دیدار و گفت و گو کرد.^(۱)

۱

معاون وزیر امور خارجه ژاپن به دیدار خود از بغداد بدون اخذ اطمینان از خودداری عراق از حمله به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی پایان داد.

رادیو کلن امروز در گزارشی ضمن اشاره به خاتمه دیدار توشی جیرو ناکاجیما معاون وزیر امور خارجه ژاپن از بغداد گفت: ناکاجیما «در جریان این دیدار ظاهراً نتوانسته از عراق قول و اطمینان بگیرد که نیروهای مسلح عراق تأسیسات نفتی ایران را که به کمک ژاپنی ها ساخته می شود مورد حمله قرار نخواهند داد.»^(۲) از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از توکیو، شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، اعلام کرد معاون وی «در حال حاضر به ایران نخواهد رفت و دیدار او از این کشور در اواسط نوامبر [دهه آخر آبان] و یا دیرتر صورت می گیرد.» وزیر امور خارجه ژاپن همچنین گفت: «طارق عزیز وزیر خارجه عراق در ملاقاتی که روز یکشنبه با ناکاجیما انجام داد به وی اطمینان داد که عراق به خاطر روابط دوستانه اش با ژاپن تقاضای این کشور را مورد توجه قرار خواهد داد.»^(۳)

در همین حال، شرکت میتسوئی ژاپن «امکان به تأخیر افتادن از سرگیری کار ساختمان مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن را به دلیل گزارش حمله نیروی دریایی عراق به کشتی های ایرانی رد کرد.» به گزارش خبرگزاری ژاپنی کیودو مقامات این شرکت «ضمن ابراز نگرانی از افزایش تشنج در خاورمیانه [غرب آسیا] گفتند ساختمان مجتمع مزبور طبق برنامه تنظیم شده، در ماه ژانویه (دی ماه) از سر گرفته خواهد شد. لیکن این مقامات افزودند طبق توافقی که بین ایرانیان و شرکت میتسوئی شده است از سرگیری ساختمان مجتمع مزبور هر زمانی که کار با خطر روبه رو شود به تأخیر خواهد افتاد.»^(۴)

۲

در پی صدور قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق و آزادی کشتیرانی در خلیج فارس، امروز اخبار و گزارش های متعددی درباره مواضع دو کشور درگیر جنگ در قبال این قطعنامه و دورنمای تلاش های صلح انتشار یافت.

به نوشته روزنامه کیهان، سعید رجایی خراسانی سفیر دائمی ایران در سازمان ملل، در گفت و گو با خبرنگار این روزنامه تحولات اخیر منطقه و هشدار ایران در مورد انسداد تنگه هرمز در صورت استفاده از هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد علیه تأسیسات نفتی این کشور را عامل

ص: ۴۶۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو کلن، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۳، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

ارائه طرح قطعنامه اخیر از سوی کشورهای غربی ذکر کرد و افزود: «اما این کشورها به جای اینکه مانع از به کار بردن سوپراتانداردها بشوند و یا فرانسه را از تحویل این سلاح‌ها بازدارند به فکر افتادند که با تمهیدات سیاسی، شرایطی برای حفظ امنیت خلیج فارس آغاز کنند و با چنین شرایطی بود که چنین حرکتی؛ یعنی تهیه پیش نویس آغاز شد.» وی همچنین در مورد آراء مثبت داده شده به این قطعنامه گفت: «هلند دلیل رأی مثبت دادن خود را به قطعنامه، علاقه [به] آتش بس عنوان کرد. برخی امنیت خلیج فارس را عنوان کردند و به هر حال در مجموع اگرچه ۱۲ کشور رأی مثبت دادند، اما این آراء نشان داد که حمایت قاطع، جامع و کاملی از قطعنامه وجود ندارد و در نهایت نتوانست رأی مثبت کلیه کشورهای عضو شورای امنیت را با خود داشته باشد.»

رجایی خراسانی در مورد ارتباط بین تصویب قطعنامه و تبلیغات شدید اخیر امریکا مبنی بر دخالت ایران در انفجار پایگاه های امریکا و فرانسه در بیروت گفت: «این امکان وجود دارد که امریکا بخواهد با توجه به جو موجود و ناشی از شرایط به وجود آورده شده، زمینه ای برای دخالت [در خلیج فارس] داشته باشد؛ چراکه از قبل نیز معلوم بود که ایران با توجه به نادیده گرفتن حقوق خود حاضر به پذیرش قطعنامه شورای امنیت نیست.» وی سپس در مورد دلایل ایران مبنی بر نپذیرفتن قطعنامه جدید با اشاره به شرایط صدور سه قطعنامه قبلی شورای امنیت خاطر نشان کرد: «چهارمین قطعنامه نیز وقتی صادر می شود که سقوط صدام نزدیک است. به این ترتیب هماهنگی در صدور قطعنامه های سازمان ملل کاملاً مشخص است و حمایت آنها را از متجاوز نشان می دهد.» نماینده ایران در سازمان ملل در مورد اقدام بعدی شورای امنیت اظهار عقیده کرد: «فکر نمی کنم شورای امنیت در این مرحله کاری بتواند انجام بدهد؛ چراکه جمهوری اسلامی به موقع حرکت کرد و در حقیقت شورای امنیت را با شکست مواجه ساخت. آنها انتظار داشتند که خیلی راحت قطعنامه ای با رأی مثبت کلیه اعضا تصویب کنند و بعد بگویند ایران با هر قطعنامه ای مخالف است و در نتیجه کشورمان را جنگ طلب و به طور کلی معاند با حرکات سازنده معرفی کنند، اما حرکت به موقع جمهوری اسلامی و ارائه قطعنامه ای در مقابل قطعنامه شورای امنیت و ارائه پیشنهاداتی جدید حربه ای را که می خواستند با آن جمهوری اسلامی ایران را جنگ طلب نشان بدهند از دست آنها گرفت.» رجایی خراسانی پیش بینی کرد: «با توجه به اینکه هدف های پشت چنین قطعنامه ای را قبلاً افشا کرده ایم، قطعنامه احتمالی آینده شورای امنیت بیشتر عادلانه خواهد بود.» (۱)

در همین حال وابسته مطبوعاتی سفارت ایران در لندن امروز در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرد که «ایران آتش بس پیشنهادی سازمان ملل در مورد جنگ سه ساله خلیج [فارس] را در صورتی قبول خواهد کرد که دولت عراق به ریاست صدام حسین سرنگون شود.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه تایمز ضمن اعلام این مطلب افزود: سفارت ایران «در تلاش برای تغییر دادن جهت افکار خارجی ها به نفع ایران، اخطار ایران مبنی بر اینکه در صورت

ص: ۴۷۰

استفاده عراق از موشک های اگزوست توسط هواپیماهای سوپراتاندارد، تنگه هرمز را بر روی تمامی کشتی ها مسدود خواهد کرد را تکرار کرد.»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری عراق گزارش داد این کشور از قطعنامه جدید شورای امنیت که «خواستار پایان فوری خصومت در خلیج عربی [فارس] شد» استقبال کرده است. بر پایه این گزارش، تصمیم عراق به پذیرش قطعنامه مذکور در نشست مشترک شورای فرماندهی انقلاب و فرماندهی منطقه ای حزب سوسیالیست بعث عرب به ریاست صدام حسین رئیس جمهور عراق، اتخاذ گردید. به دنبال این نشست بیانیه ای صادر و اعلام شد: «دولت عراق تعهد خود را نسبت به قسمت دوم قطعنامه شورای امنیت که از ایران و عراق خواسته است تا به عملیات نظامی علیه هدف های غیرنظامی من جمله مناطق مسکونی خاتمه دهند اعلام می دارد.» در بیانیه مذکور آمده است: «دولت عراق که به منظور رسیدن به یک راه حل عادلانه و افتخارآمیز برای درگیری با ایران، خالصانه با شورای امنیت همکاری می کند تمام قطعنامه های صادره از سوی شورا در رابطه با جنگ عراق - ایران را قبلاً پذیرفته بود، از این رو دولت عراق از قطعنامه شماره ۵۴۰ شب گذشته شورای امنیت استقبال می کند.»

در ادامه، بیانیه عراق نکاتی را مورد تأکید قرار داده است؛ از جمله در مورد بند ۲ قطعنامه ۵۴۰ که ناظر بر نقض حقوق بشر و درخواست توقف تمامی حملات به مناطق غیرنظامی است، ضمن اینکه ایران را به گلوله باران مناطق غیرنظامی عراق متهم ساخته، اعلام کرده که عراق آماده است با ایران تحت نظارت سازمان ملل موافقت نامه ای به منظور خودداری از حمله به اهداف غیرنظامی امضا کند. این بیانیه همچنین ایران را به نقض قرارداد ژنو در زمینه رفتار با زندانیان جنگی متهم و توجه انظار را به تخلف از این قرارداد در ارتباط با زندانیان جنگی عراق جلب کرده است.

بیانیه مذکور در مورد بند ۳ قطعنامه در خصوص آزادی کشتیرانی در آب های بین المللی؛ از جمله «گذرگاه های آبی و راه های آبی قابل استفاده برای کشتیرانی» موافقت عراق را اعلام کرده، اما عملی کردن آن را منوط به پذیرش ایران دانسته است. این بیانیه سپس هشدار داده است: «در صورتی که طرف دیگر قطعنامه را رد کرده یا در حالتی قبول کند و سپس نسبت به آن عمل نکند، [یا] اگر طرف دیگر با هر گونه عملی یا اقدامی در صدد نادیده گرفتن حقوق طبیعی عراق از آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس]، تنگه هرمز یا آبراه های منتهی به آن و استفاده از بنادر عراقی و آبراه ها به هر منظور باشد دولت عراق حق اتخاذ هر گونه اقدامات لازم را برای حفظ و دفاع از منافع حیاتی عراق محفوظ می دارد.»

عراق در مورد بند ۴ قطعنامه در خصوص راه های تضمین توقف خصومت و اعزام ناظران سازمان ملل به این منظور، آمادگی خود را برای همکاری با دبیرکل سازمان ملل و نیز «مذاکرات جهت رسیدن به یک راه حل عادلانه افتخارآمیز مورد قبول طرفین» بر طبق بند نخست قطعنامه اعلام کرده و «نسبت به هر تلاشی جهت انجام قسمتی از قطعنامه هشدار» داد. بیانیه عراق در این زمینه تصریح

ص: ۴۷۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه انگلیسی تایمز.

کرده موافقت این کشور با قطعنامه اخیر شورای امنیت بر مبنای "کلیت قطعنامه" است. (۱)

همچنین به گزارش رادیو صوت الجماهیر، طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، امروز هشدار داد: «چنانچه دولت ایران به تجاوزات خود علیه عراق ادامه بدهد یا اینکه بخواهد شعله های جنگ را در خلیج [فارس] گسترش دهد دولت عراق تأسیسات اقتصادی ایران را بمباران خواهد کرد.» وی افزود: «دولت عراق برای خاتمه دادن به اختلافات خود با ایران همه گونه تلاش های صلح جویانه خود را به آزمایش گذاشت، ولی این تلاش ها با یکدندگی و لجاجت حکام تهران برای ادامه دادن به جنگ مواجه گردید.» (۲)

۱

نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد از دبیرکل این سازمان و فعالیت های اولاف پالمه نخست وزیر سوئد در زمینه میانجیگری در جنگ ایران و عراق اعلام حمایت کرد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، در پی انتشار سخنان روز گذشته سعید رجایی خراسانی سفیر ایران در سازمان ملل مبنی بر اینکه «ایران میانجیگری [اولاف] پالمه را نمی پذیرد»، نخست وزیر سوئد امروز در اظهاراتی موضع رجایی خراسانی را «مغایر راه حل شورای امنیت که خواستار برقراری آتش بس فوری در خلیج [فارس] شده» دانست و گفت: «دبیرکل سازمان ملل از من خواسته است با وجود سمت نخست وزیر سوئد مأموریت میانجیگری خود را دنبال کنم و من هم تا آنجا که ما دو نفر تشخیص دهیم امکان نتیجه گیری وجود دارد، این میانجیگری را دنبال خواهم کرد.» پالمه همچنین اضافه کرد که «تلاش های او گاهی اوقات ناامیدکننده به نظر می رسد زیرا اوضاع ظاهراً بسیار وخیم به نظر می آید و حتی احساس می شود این خطر وجود دارد که این جنگ به صورت جنگ بین المللی درآید.» وی با تأکید بر اینکه «همه چیز به هوایمهای فرانسوی و اقدام های ایران بستگی دارد»، خاطرنشان کرد که «قصد ندارد در آینده نزدیک عازم منطقه جنگی دو کشور شود، زیرا این عمل هنگامی قابل اجراست که دو کشور رقیب بخواهند جنگ را تمام کنند و احتیاج به یک میانجی داشته باشند.» (۳)

درعین حال، خبرگزاری آسوشیتدپرس از سازمان ملل گزارش داد رجایی خراسانی پس از اظهار تردید در مورد حمایت ایران از مأموریت پالمه، در پاسخ به تماس تلفنی کوردووز معاون دبیرکل سازمان ملل، «بر اطمینان دولت متبوعش به دبیرکل سازمان و فعالیت های اولاف پالمه تأکید ورزیده و گفته است که این حمایت همچنان تغییرناپذیر مانده است.» (۴)

۲

صدور قطعنامه ۵۴۰ موج خبری گسترده ای را در رسانه های خارجی در پی داشت. در این حال وزیر امور خارجه فرانسه تحویل هوایمهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق را تأیید کرد.

رادیو بی بی سی در گزارشی از جک تامسون خبرنگار خود در خصوص تصویب قطعنامه ۵۴۰

ص: ۴۷۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو صوت الجماهیر، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴، استکهلم - خبرگزاری فرانسه، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۸، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

شورای امنیت ضمن اشاره به امتناع پاکستان، مالت و نیکاراگوئه از دادن رأی مثبت به قطعنامه جدید گفت: «امریکا و بریتانیا نیز نسبت به این قطعنامه از خود تردید نشان دادند، اما سرانجام تصمیم گرفتند که هرگونه درخواست برقراری آتش بس را مورد تصویب قرار دهند. شوروی نیز به این قطعنامه رأی موافق داد اما علیه هرگونه مداخله در صورت بسته شدن تنگه هرمز در اثر عملیات نظامی هشدار داد.»

بی بی سی همچنین با اشاره به موضع منفی ایران در قبال قطعنامه اخیر گفت: «ایران بدون شک از همان مراحل اولیه جریان تنظیم و تصویب این قطعنامه خود را با تهدید مواجه می دید. قطعنامه شورای امنیت به پیشنهاد کشورهای توگو، زئیر و گویان و با حمایت فرانسه صادر گردید و آشکارا جانب عراق را در جنگ گرفته است. از آن گذشته، هنگام تصویب این قطعنامه ریاست شورای امنیت به عهده اردن بود که در حال حاضر متحد عراق به شمار می آید و قرار است ماه نوامبر ریاست آن به کشور مالت واگذار گردد. بعضی از دیپلمات های سازمان ملل متحد چنین استدلال می کنند که اگر فرانسه خواهان تنظیم قطعنامه ای بود که ایران احتمالاً آن را مورد قبول قرار می داد، می باید چند روز دیگر نیز برای آن وقت منظور می داشت. اما حتی قبل از تصویب این قطعنامه ایران موضع خود را اعلام داشته بود.» رادیوی مذکور در ادامه ضمن اشاره به موضع عراق در استقبال از قطعنامه ۵۴۰ گفت: «اما در بیانیه دولت عراق آمده است که عراق فقط در صورتی براساس قطعنامه شورای امنیت عمل خواهد کرد که ایران نیز از آن تبعیت کند.»^(۱)

رادیو امریکا نیز در گزارشی به نقل از خبرنگار خود در سازمان ملل با اشاره به اظهارات رجایی خراسانی در مورد فعالیت اردن در جلسه دیروز شورا علیه ایران که به حذف پیش نویس قطعنامه پیشنهادی ایران از دستور کار جلسه شورای امنیت انجامید، گفت: «برخی از دیپلمات های غربی به طور خصوصی گوشزد می کنند که برداشت ایران درست است.» رادیو امریکا افزود: «بنا بر این گزارش، به رغم بی میلی برخی از اعضای شورا، اردن و فرانسه شورا را به رأی گیری شتاب زده درباره قطعنامه ناگزیر کرده بودند.»^(۲)

همچنین خبرگزاری فرانسه از سازمان ملل درباره رفتار پاکستان در روند تصویب قطعنامه ۵۴۰ گزارش داد: این کشور «به گونه ای شاخص و قوی از ابراز نظر خودداری نمود و اعلام کرد که با رأی ممتنع به این قطعنامه نقش بی طرفی خود را به عنوان یک عضو کمیته صلح اسلامی حفظ می کند.» بر پایه این گزارش، شاه نواز نماینده پاکستان، تأکید کرد «برای پایان بخشیدن به این جنگ سه ساله لازم است در پی پیشرفت روندی از صلح بود که دو جناح ذی نفع در آن دخالت داشته باشند.» وی تصریح کرد: «ناتوانی شورای امنیت در پاسخ گویی به نگرانی ها و بدگمانی های ایران به ویژه در مراحل اخیر جنگ سبب شده که ایران به یک قضاوت نسبتاً تند درباره ظرفیت و توانایی این شورا در ایفای یک نقش فعال به عنوان صلح آفرین برسد.» خبرگزاری فرانسه افزود: «نماینده پاکستان از ایران و عراق درخواست کرد که نسبت به وضعیت وخیم منطقه و این جنگ از خود

ص: ۴۷۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو بی بی سی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱۷، رادیو امریکا، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

حساسیت نشان داده و در تحقق صلح به نفع حفظ موجودیت و استقلال خود شتاب کنند.» وی سپس خاطرنشان کرد: «به درازکشیدن جنگ ایران و عراق در منطقه که بار موضوعات انفجار آمیزی را بر دوش می کشد خطر دخالت قدرت های بزرگ را در بر دارد.»^(۱)

رادیو بی بی سی در گزارش دیگری نظر خبرنگار خود در سازمان ملل را درباره انگیزه و آثار احتمالی صدور قطعنامه اخیر جویا شد. خبرنگار بی بی سی پس از آنکه انگیزه مشترک کشورهای غربی در صدور این قطعنامه را تضمین جریان انتقال نفت عنوان کرد، افزود: در این میان «فرانسه دلیل خاصی داشته است و آن دلیل این است که این کشور می خواهد خود را از این سرزنش که سلاح های ساخت فرانسه هدف های ایرانی را منهدم می سازد و به دنبال آن ایران احتمالاً جریان نفت در خلیج [فارس] را مختل می سازد، مبری کند.» خبرنگار مذکور در پاسخ به این سؤال که «شورای امنیت سازمان ملل اینک بدون هیچ رأی مخالفی خواستار یک آتش بس محدود میان ایران و عراق شده است، ولی آیا قطعنامه هایی توخالی و غیرقابل اجرا نظیر همین قطعنامه، اعتبار سازمان ملل را کاهش نمی دهند؟» گفت: «در اینجا [سازمان ملل] نیز بسیاری همین عقیده را دارند. من با نماینده امریکا در شورای امنیت که معاون رئیس شورا نیز هست صحبت کردم. وی با این عقیده موافق نبود و می گفت شورا باید قطعنامه های مفید را تصویب کند حتی اگر یکی از طرف های درگیر آن را نپذیرد. با این همه به سختی امکان دارد این قطعنامه خاص نتیجه مستقیمی در بر داشته باشد.» وی سپس درباره اینکه «به نظر نمی رسد جنگ خلیج [فارس] به پایان خود نزدیک تر شده باشد»، اظهار عقیده کرد: «چنین چیزی امکان دارد. به نظر می رسد ایران رفته رفته فکر مذاکره از طریق شورای امنیت یا سازمان ملل را می پذیرد. من فکر می کنم علی رغم آنکه ایران قطعنامه شورای امنیت را نمی پذیرد و شورا را به خاطر تصویب آن مورد سرزنش قرار می دهد، نشانه های بیشتری از تمایل این کشور به مذاکره در دست است.»^(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه فرانسوی لوموند در سرمقاله خود ضمن اینکه تصویب قطعنامه جدید را «موفقیتی برای پاریس» ذکر کرد، نوشت: «تحویل سوپراتانداردها اینک می تواند رسماً از سوی فرانسه تأیید شود.» این روزنامه سپس افزود: «اکنون ایران می تواند قطعنامه خود را تسلیم شورای امنیت کند.» لوموند در قسمت دیگری از این مقاله نوشت: «این قطعنامه که تهیه آن سه هفته به طول انجامید به امید جلب همکاری فعال طرفین به درخواست برای برقراری آتش بس در خلیج [فارس] محدود شد و علی رغم پشتیبانی شوروی از آن، انگلیس و هلند مدت ها در تأیید این قطعنامه دچار تردید شده بودند و درحالی که نمی خواستند به روابط خوبشان با رژیم تهران خدشه ای وارد شود، در آخرین لحظات امیدوار بودند که ایرانیان موافقت ضمنی خود را با آن اعلام کنند. ولی پاسخ تهران این بود که این قطعنامه یک توطئه است.»^(۳)

ص: ۴۷۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴۰ و ۴۱، رادیو بی بی سی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین یادآور شد که کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه امروز «پس از دیدار با همتای ایتالیایی اش در رم، تحویل سوپراتانداردها به عراق را تأیید کرد.»(۱)

رادیو مونت کارلو نیز در گزارشی از نشست مطبوعاتی وزرای امور خارجه فرانسه و ایتالیا، ضمن اشاره به این مطلب گفت که دو وزیر اروپایی در این نشست از قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل به شماره ۵۴۰ ابراز رضایت کرده و گفتند امیدوارند که «این قطعنامه نقطه عطفی در جهت پایان دادن به بحران خلیج [فارس] در پی آغاز یک جنگ طولانی میان عراق و ایران» باشد.(۲)

۱

اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس درحالی آغاز به کار کرد که خطر گسترش جنگ ایران و عراق به نحو بی سابقه ای بر تصمیمات این شورا سایه انداخته است.

وزرای ۶ کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس امروز در دوحه پایتخت قطر گرد هم آمدند تا مقدمات برگزاری چهارمین اجلاس سران شورای همکاری را برای ۷ نوامبر ۱۹۸۳ (۱۶ آبان ۱۳۶۲) فراهم کنند. خبرگزاری آسوشیتدپرس با اعلام این خبر افزود: «هدف اصلی از تشکیل این کنفرانس به طور عمده بحث در مورد راه های مقابله با تهدیداتی است که در رابطه با ممانعت از صدور نفت از طریق تنگه هرمز به عمل می آید. همچنین قرار است این کنفرانس در مورد تلاش های دسته جمعی کشورهای عضو شورای همکاری برای تحکیم اتحاد نظامی خود، میانجیگری برای پایان دادن به جنگ ایران - عراق، از بین بردن اختلافات داخلی فلسطینی ها و اختلاف سوریه و عراق توصیه نامه هایی [به منظور ارائه به اجلاس سران] تنظیم کند.»

به گزارش آسوشیتدپرس، شیخ احمد بن سیف آل ثانی وزیر امور خارجه قطر، در مصاحبه با روزنامه دولتی الرایه گفت: «قرار است تهدیدات ایران [و] در محتوای کلی تر، پایان دادن به جنگ سه ساله ایران و عراق مورد بررسی وزرای خارجه و کنفرانس سران شورای همکاری خلیج [فارس] قرار گیرد.» وی در مورد تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز به احتمال مداخله نظامی امریکا و شوروی اشاره کرد و افزود: «از زمان تجاوز شوروی به افغانستان دو ناو شوروی به طور دائم در تنگه هرمز مستقر شده اند و همچنین حضور نظامی امریکا به طور مشابه در تنگه هرمز وجود دارد.» شیخ احمد تأکید کرد: «بستن تنگه هرمز مطمئناً مداخلات نظامی ابرقدرت ها برای حمایت از منافعشان را تسریع خواهد کرد.»(۳)

در همین حال تماس های مقامات نظامی امریکا با دولت های منطقه خلیج فارس در این زمینه رو به افزایش می باشد. به گزارش رادیو کویت، جان آدامز فرمانده نیروهای امریکا در منطقه غرب آسیا، که به منظور رایزنی در مورد شرایط امنیتی سرگرم دیدار از کویت است، امروز با شیخ سالم الصباح وزیر دفاع کویت، ملاقات کرد. در این ملاقات کفیل وزارت دفاع و کاردار

ص: ۴۷۵

۱- همان، ص ۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیو های بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو مونت کارلو، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، دوحه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

سفارت امریکا در کویت نیز حضور داشتند. بنا به این گزارش، آدامز و هیئت نظامی همراه با رئیس ستاد ارتش کویت نیز دیدار و گفت و گو کرد(۱).

در همین زمینه روزنامه تایمز مالی امروز در تفسیری به قلم کاترین اولن با اشاره به کمک های پیشنهادی کشورهای خارج از حوزه خلیج فارس برای محافظت از این منطقه نوشت: «اغلب ناظران به رغم تشنجات موجود در منطقه انتظار ندارند در جلسه سران کشورهای خلیج فارس راه حل سیاسی جدیدی برای جنگ ایران و عراق ارائه شود، اما بدون تردید مسئله ادامه کمک های مالی به عراق و پیدا کردن بهترین شیوه میانجیگری در جنگ مورد بررسی قرار خواهد گرفت. علاوه بر این کشورهای حوزه خلیج فارس احتمالاً سوریه را تحت فشار بیشتری قرار خواهند داد.» بر این اساس، «وزرای خارجه کویت و عربستان سعودی به منظور ترغیب سوریه به باز کردن خط لوله نفت عراق به دمشق سفر می کنند.»(۲) این در حالی است که سخنان امروز نخست وزیر اردن در پارلمان این کشور از احتمال ضعیف موفقیت شورای همکاری خلیج فارس در این زمینه حکایت داشت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، مضرب دران نخست وزیر اردن، اعلام کرد: «تلاش هایی که اخیراً پادشاهی سعودی، کویت و امارات عربی متحده در جهت میانجیگری بین عراق و سوریه به عمل آورده اند موفقیت آمیز نبوده است.»(۳)

۱

انتشار گزارش ها درباره انفجارهای بیروت با محوریت متهم ساختن ایران و سوریه و مشکلات تصمیم گیری امریکا و فرانسه درباره اقدامات تلافی جویانه همچنان ادامه دارد.

امروز فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، در مصاحبه با شبکه دوم تلویزیون این کشور اعلام کرد: «با اینکه مدارک به دست آمده دخالت رژیم تهران را در فاجعه بیروت ثابت می کند، اما تحقیقات پیرامون این حادثه همچنان ادامه دارد و پس از روشن شدن نتیجه تحقیقات و شناسایی عامل یا عاملین این فاجعه دو کشور فرانسه و امریکا تصمیمات لازم را اتخاذ خواهند کرد.»(۴)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه واشنگتن پست در مقاله ای با اشاره به اظهار نظر اخیر کنت دام معاون وزارت امور خارجه امریکا در مورد «شرکت داشتن ایرانی ها» در بمب گذاری های بیروت و اطلاع سوری ها از این امر نوشت: «این قوی ترین اعلام عمومی است که تاکنون یک مقام عالی رتبه امریکایی در مورد اتهامات ایران و سوریه در ارتباط با جریان بمب گذاری اخیر عنوان نموده است.» واشنگتن پست در عین حال با استناد به بخش دیگری از اظهارات معاون وزارت امور خارجه امریکا افزود: «در میان مقامات دولتی امریکا بر سر ارائه مدارک محکومیت مظنون و عملی بودن نوع تلافی امریکا و همچنین اثرات احتمالی آن بر روی کوشش های امریکا برای حل جنگ داخلی لبنان و نیز اثرات آن بر روی روابط امریکا با اعراب و جهان، بحث جریان دارد.»

ص: ۴۷۶

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو کویت، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی بی سی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۳۵، رادیو آزاد ایران، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

واشنگتن پست همچنین به احتمال «مشارکت بیشتر امریکا و اسرائیل برای مقابله با سوریه» در لبنان در قالب عملیات تلافی جویانه اشاره کرد و نوشت: وزیر دفاع امریکا در جلسه شورای امنیت ملی این کشور هشدار داد که کمک اسرائیل در چنین عملیاتی «به روابط امریکا و کشورهای عرب صدمه می زند»^(۱).

ص: ۴۷۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ - ۱۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

از صبح امروز، آخرین اقدامات و هماهنگی های باقیمانده تا آغاز مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در سطح قرارگاه بین غلامعلی رشید و عزیز جعفری انجام شد. براین اساس، مهدی کیانی، علی فدوی، علی تجلانی و حسن دانایی فر هرکدام مأمور پیگیری کار مشخصی شدند و به نوعی نمایندگی قرارگاه فرماندهی عملیات در موارد زیر به آنها واگذار شد:

حسن دانایی فر به قرارگاه فرماندهی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) رفت و علی تجلانی در قرارگاه فرماندهی لشکر ۳۱ عاشورا مستقر شد. علی فدوی مأمور هماهنگی امور اطلاعاتی و شناسایی یگان ها و مهدی کیانی نیز مسئول پیگیری طرح و احداث جاده چمک به لری و شیخ المارین شد.

همچنین در ساعات باقیمانده تا شروع عملیات، کار احداث و تجهیز اورژانس یگان ها با سرعت بیشتری پیگیری و به پایان رسید. طبق گزارش ها برای تخلیه مجروحان لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) یک واحد اورژانس در زیر ارتفاع خلوزه دایر شد. برای لشکر ۳۱ عاشورا نیز یک اورژانس با ظرفیت پذیرش ۲۰۰ مجروح در بین ارتفاعات لری و کنگرک احداث گردید.

یک اورژانس نیز برای تخلیه مجروحان تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) در دامنه شرقی ارتفاع لری بر پا شد، البته این اورژانس به علت کمبود وقت با چادر ایجاد شد و قرار است هرچه سریع تر آن را در زیر یک بنای سوله ای قرار بدهند.

طبق هماهنگی های به عمل آمده، مقرر شد مجروحان لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) پس از اقدامات اولیه پزشکی برای ادامه مداوا به بیمارستان گولان (شمال مریوان) و مصدومان لشکر ۳۱ عاشورا و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) هم به بیمارستان اشترآباد (جنوب بانه) انتقال یابند.

همچنین از ساعت ۱۶:۳۰ امروز، واحد مهندسی قرارگاه مقدم حمزه اعلام کرد که کار احداث جاده چمک به لری در قسمت هایی که در دید و تیر دشمن قرار ندارند از دو سمت شروع شده است؛ این جاده در صورت احداث کامل حدود ۵ کیلومتر طول خواهد داشت. لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای اجرای مأموریت خود نیاز اساسی به وجود این جاده دارد و فرماندهی این لشکر بارها عنوان کرده که در صورتی می تواند نیروهای خود را در منطقه غرب

کانی مانگا وارد عمل کند که ساخت جاده از چمک به لری و شیخ المارین پایان یافته باشد. از این رو، فرماندهی قرارگاه با حساسیت خاصی این موضوع را پیگیری می کرد و تقریباً هر ساعت از میزان پیشرفت کار گزارش می گرفت. واحد مهندسی در آخرین گزارش خود اعلام کرد که در طول ۲ کیلومتر از مسیر مورد نظر شکاف های لازم ایجاد شده و دستگاه های مهندسی مشغول به کار هستند. گفتنی است واحد مهندسی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز که امکانات و تجهیزات راه سازی قابل توجهی در اختیار دارد و از مهارت و توانایی ویژه ای در امور مهندسی رزمی برخوردار است، با مهندسی قرارگاه مقدم حمزه در این امر مشارکت می کرد.

ساعاتی پس از شروع فعالیت واحد مهندسی، دشمن از ساخت این جاده آگاه شد و تقریباً از اوایل شب، محدوده فعالیت دستگاه های راه سازی را زیر آتش گرفت، باین حال گروه مهندسی همچنان زیر آتش توپخانه های عراق به کار خود ادامه داد. (۱)

۱

علاوه بر انجام هماهنگی ها برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در رده های مختلف، آماده سازی یگان هایی که قرار است در ادامه این مرحله وارد عمل شوند نیز از جمله موضوعاتی بود که امشب در قرارگاه فرماندهی پیگیری شد. به این منظور، حسین خرازی و مهدی زین الدین فرماندهان لشکرهای ۱۴ امام حسین (ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) به قرارگاه فراخوانده شدند تا از آخرین وضعیت یگان خود گزارش دهند.

در ابتدا، حسین خرازی در حالی که همچنان نگران احداث جاده چمک، لری و شیخ المارین بود، بار دیگر تأکید کرد تا زمانی که جاده احداث نشود نمی تواند هیچ نیرویی را وارد عمل کند. غلامحسین بشردوست نیز که از پایان یافتن احداث جاده در موعد مقرر اطمینان کافی نداشت پیشنهاد کرد در صورتی که جاده مورد نظر آماده نشد، اگر لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) توانست ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ کانی مانگا را به تصرف درآورد، لشکر ۱۴ امام حسین (ع) با بهره گیری از جاده ای که از عقبه خودی (منطقه قزلجه) به کانی مانگا می رسد و تقریباً در روی خط الرأس این ارتفاع به سمت جنوب امتداد یافته است، به سمت شهر نالپاریز پیشروی و اهداف خود را تصرف کند. حسین خرازی این طرح را رد نکرد ولی گفت: حتی در صورت امکان استفاده از این جاده همه مسیر آن برای خودرو قابل تردد نیست. وی همچنان به ضرورت احداث جاده چمک به لری تأکید داشت. خرازی با بیان اینکه «وقتی ما نیرو را حرکت می دهیم که متکی به جاده هستیم، جاده لری به چمک و شیخ المارین باید باز بشود. ما اول باید مسئله جاده را حل کنیم بعد عملیات کنیم»، افزود: این اهم مشکلات ماست که باید حل شود.

حسین خرازی در پاسخ به این سؤال غلامعلی رشید که «نیروهای شما الآن کجا هستند؟ و کی پای کار و آماده عملیات هستند؟» گفت: ما مشکل وسیله نقلیه داشتیم و مجبور شدیم برخی تدارکات را با قاطر جابه جا کنیم، ولی از ساعت ۲۴ دیشب، تعداد ۱۰ دستگاه کامیون به دستمان رسید و نیروها تا ساعت ۱۴ امروز به لاله حمزین (محل تجمع نیروها و عقبه اصلی لشکر ۱۴ امام حسین (ع)) می رسند.

ص: ۴۸۰

۱- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۹/۸/۱۳۶۲ تا ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۴۳ - ۳۹.

پس از حسین خرازی، مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، در مقر فرماندهی حاضر شد. این لشکر قرار است در ادامه مرحله سوم عملیات، در غرب کانی مانگا وارد عمل شود و منطقه حدفاصل بادانه تا شمال دشت خرمال را پاک سازی و تأمین کند. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) به علت آنکه ابلاغ مأموریت به این یگان دیرتر از سایر یگان ها صورت گرفته در برخی امور از جمله شناسایی ها، عقب ماندگی هایی دارد که در صدد جبران آن است.

در این جلسه، مهدی زین الدین درباره مشکلات شناسایی لشکر که ناشی از دیرآمدن نیروهایش به منطقه و دوری منطقه مورد شناسایی و همچنین یافتن راهکار برای اجرای عملیات است، مطالبی بیان کرد. وی گفت: قرار است نیروهای شناسایی در طول روز مسیر را طی کنند و پس از رسیدن به نزدیکی هدف در مکان مناسبی مخفی شوند و سپس در موقعیت مناسب، منطقه مورد نظر و پایگاه ها و نیروهای دشمن را شناسایی کنند. (۱)

در این باره غلامعلی رشید از علی فدوی - که از طرف قرارگاه خاتم مأمور هماهنگی اطلاعاتی بین قرارگاه و یگان های منطقه است - خواست که حتی المقدور به این لشکر کمک کند و نیروهای بومی را که در امر شناسایی منطقه قرارگاه همکاری دارند در اختیار عناصر اطلاعاتی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) قرار دهد. فدوی ضمن استقبال از این پیشنهاد اعلام کرد که برای کمک به تیم های شناسایی این لشکر آنها را با تیم های شناسایی سایر یگان ها هماهنگ کرده است تا با هم به شناسایی بروند و از تجربیات آنها استفاده کنند.

در پایان این جلسه، غلامعلی رشید به مهدی زین الدین گفت: علاوه بر ۲ مأموریتی که به شما ابلاغ شده است شما ۲ گردان دیگر را نیز به عنوان احتیاط لشکر ۳۱ عاشورا در نظر بگیرید و در محل مناسبی مستقر کنید تا اگر لشکر ۳۱ عاشورا در دستیابی به اهداف خود دچار مشکل شد یا احتیاج به نیروی بیشتری بود این ۲ گردان شما برای تأمین و تکمیل ارتفاعات شیخ گزنشین به کار گرفته شود. (۲)

۱

با فرارسیدن تاریکی، یگان های عمل کننده آخرین اقدامات خود را برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در ارتفاعات کانی مانگا و غرب آن در محورهای مختلف انجام دادند. نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) از سه محور در شرق کانی مانگا و نیروهای لشکر ۳۱ عاشورا نیز در حاشیه رودخانه قزلجه در حدفاصل ارتفاع لری و شیخ گزنشین راهی منطقه عملیاتی شدند. نیروهای تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) هم که در غرب ارتفاع لری مستقر بودند برای اجرای مأموریت به سمت جنوب منطقه حرکت کردند. (۳)

ص: ۴۸۱

۱- پیمودن مسیری که نیروهای شناسایی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) باید از محل استقرار خود در جنوب لری تا منطقه هدف طی می کردند، ۷ ساعت زمان می برد.

۲- سند شماره ۶۴۳۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۷۶)، داود رنجبر، صص ۶ - ۱.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، صص ۱۰۱ و ۱۰۲.

تا ساعت ۲۴، آخرین وضعیت نیروهای این ۳ یگان به این ترتیب بود: در محور ارتفاعات

کانی مانگا اغلب گردان های لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر ۳۱ عاشورا بدون درگیری از فاصله بین سنگرهای کمین دشمن عبور کرده و به سمت خط اصلی عراق در حرکت بودند. در محور غرب کانی مانگا نیز نیروهای تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) به سمت بادانه در حرکت بودند، ولی هم زمان با حرکت این نیروها اطلاعاتی به دست آمد که نشان می داد نیروهای دشمن که روز گذشته به منطقه بادانه آمده بودند در این منطقه در حال گسترش هستند. در همین حال گزارش شنود قرارگاه هم حاکی از آن بود که دشمن متوجه حرکت نیروهای خودی از محور رودخانه قزلجه (نیروهای لشکر ۳۱ عاشورا) شده است ولی تحلیل نادرستی از حرکت نیروهای این لشکر داشته و در گزارش به رده های بالاتر اعلام کرده که نیروهای ایرانی در منطقه قزلجه در حال اجرای عملیات گشتی رزمی هستند. (۱)

۱

به فرماندهی کل طرح و عملیات سپاه پاسداران، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۳۰۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن سیاسی - اطلاعاتی وزارت کشور، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴.

امروز هواپیماهای جنگنده و توپخانه های ارتش عراق چند نقطه مرزی استان های کردستان و خوزستان را هدف قرار دادند.

در یکی از این حملات، جنگنده های عراقی به حریم هوایی مناطق نزدیک به منطقه عملیاتی والفجر ۴ تجاوز و حومه شهر مریوان را بمباران کردند که در نتیجه ۲ تن از افراد محلی زخمی شدند.

دستگیری خلبان هواپیمای ساقط شده عراقی

همچنین طبق گزارش ژاندارمری، یک هواپیمای عراقی که قصد بمباران روستای نور در جنوب شرقی بانه را داشت، هدف آتش پدافند هوایی قرار گرفت. خلبان این هواپیما قبل از سقوط، با چتر نجات از هواپیما بیرون پرید و تا آخرین ساعات امروز تجسس برای یافتن لاشه و خلبان هواپیما ادامه داشت. (۲)-(۳)

در همین حال توپخانه های

ص: ۴۸۲

۱- همان، ص ۱۰۲؛ و- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۲ و ۴۳.

۲- طبق اطلاعاتی که چند روز بعد به دست آمد، این خلبان در منطقه ای فرود آمد که افراد حزب دمکرات در آنجا حضور داشتند و آنها

نیز این خلبان را تحویل مقامات عراق دادند. یادآوری می شود که تاکنون بارها گروه های مسلح غیرقانونی دست به چنین اقداماتی زده اند. (سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۱۳۶۲/۸/۲۷، ص ۲)

۳- سند شماره ۳۴۲۰۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان (رکن ۳) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۳۶۶۵۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص ۳؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

عراقی نیز محوطه دیری فارم، شرکت نفت و مناطق پل نو، گمرک، راه آهن و کشتارگاه خرمشهر و همچنین چند نقطه از شهر آبادان و جزیره مینو و مناطق عملیاتی را هدف قرار دادند که خسارت هایی به بار آورد؛ از جمله ۳ منزل مسکونی و یک مغازه در شهر آبادان تخریب شد. بر اثر این حملات و همچنین در جریان درگیری های مرزی ۱۲ تن از افراد خودی زخمی شدند. (۱)

۱

در حوادث مختلف امروز استان های آذربایجان غربی و کردستان که در مناطق کردنشین نطقه، سلماس، بوکان، مریوان و شمال ارومیه اتفاق افتاد، ۱۱ تن از افراد خودی شهید و ۱۰ تن زخمی شدند. از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران نیز یک تن کشته و یک تن زخمی شد. در این روز همچنین ۴ تن از وابستگان به این حزب در نطقه و پیرانشهر خود را به نیروهای سپاه پاسداران تسلیم کردند.

افراد حزب دمکرات در حومه روستای پاوله واقع در جنوب نطقه، به افراد ژاندارمری حمله کردند. با اعزام نیروهای سپاه به منطقه درگیری مهاجمان محل را ترک کردند، ولی هنگام بازگشت نیروهای ژاندارمری افراد این حزب علیه آنان کمین زدند بدین صورت که با کار گذاشتن چند مین در مسیر نیروهای ژاندارمری تعدادی از آنان را زخمی کرده و سپس به سمت آنها تیراندازی کردند. در این حادثه ۹ تن از نیروهای خودی شهید و ۲ تن از آنان زخمی شدند. (۲)

در حادثه دیگری در جنوب غربی سلماس، یک خودروی سپاه در حدفاصل روستای هشتراک به خنایین بر روی یک مین که عناصر حزب دمکرات کار گذاشته بودند، رفت و منفجر شد. بر اثر این انفجار ۳ تن از افراد سپاه و ۲ تن از پیشمرگان مسلمان کرد زخمی شدند که حال ۲ تن از زخمی ها وخیم گزارش شده است. پس از این حادثه در بازرسی از منطقه یک مین دیگر نیز کشف و خنثی شد. (۳)

چته های حزب دمکرات در اقدام دیگری در همین منطقه در اوایل شب، به پایگاه بهیک حمله کردند. در درگیری سه ساعته بین نیروهای پایگاه و افراد حزب، یکی از مهاجمان کشته و دیگری زخمی شد. (۴)

همچنین در جنوب غربی بوکان، یک خودرو حامل ۲ تن از نیروهای تخریب که برای مین یابی عازم این منطقه شده بود، در ساعت ۸ صبح در حوالی روستای گردکلان به کمین افراد حزب دمکرات برخورد کرد و بر اثر تیراندازی هر دو نفر آنها به شهادت رسیدند. فرمانده سپاه بوکان ضمن اعلام خبر این واقعه به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) از کوتاهی نیروهای ژاندارمری که می بایست تأمین جاده را از ساعت ۷ صبح برقرار می کردند گلایه کرد. فرمانده سپاه بوکان همچنین یادآور شد که هنگام درگیری از نیروهای ژاندارمری درخواست کمک شد ولی آنها ضمن رد این

ص: ۴۸۳

۱- سند شماره ۲۹۱۰۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان دفتر سیاسی - انتظامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۹۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (منطقه ۱۱) ص: ۴۹۱

۳- سند شماره ۳۵۹۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از

فرماندهی اطلاعات سلماس به فرماندهی و اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۲۱۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح عملیات سلماس به طرح عملیات منطقه ۱۱، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

درخواست اعلام کردند که برای کمک به شما دستور نداریم و نمی‌توانیم جلو بیایم. (۱)

در حادثه دیگری در شمال شرقی مریوان، نیروهای پایگاه چناره چند ساعت با عناصر مسلح غیرقانونی درگیر بودند که در جریان آن یک تن از افراد گروهان چناره زخمی شد. (۲)

در ۶ کیلومتری شرق صائین دژ هم در درگیری بین نیروهای سپاه و افراد حزب دمکرات که ۲ ساعت به طول انجامید یک تن از افراد سپاه زخمی شد. (۳)

همچنین یک تن از نیروهای ژاندارمری در نزدیکی روستای قره باغ بر روی مین رفت که انفجار آن موجب قطع هر دو پای وی شد، مصدوم بلافاصله برای معالجه به میاندوآب منتقل شد. (۴)

از سوی دیگر امروز، ۴ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان در نرده و پیرانشهر خود را به نیروهای سپاه این دو شهر تسلیم و درخواست امان نامه کردند. تسلیم شدن این افراد پیامدهای مثبت دیگری نیز داشت؛ از جمله آنکه یکی از افراد تسلیم شده در نرده اطلاعاتی را درباره تشکیلات حزب در شهرستان اشنویه و نرده و محل استقرار، استعداد و تجهیزات این تشکیلات ارائه داد. علاوه بر این فرد دیگری که در پیرانشهر خود را تسلیم کرده بود از اقدام افراد حزب دمکرات به کارگذاری مواد منفجره در حوالی پایگاه کوپر در جنوب این شهرستان خبر داد که نیروهای سپاه بلافاصله آن را کشف و خنثی کردند. (۵)

۱

رئیس جمهور بر اهمیت فعالیت های تبلیغی و خبری به منظور اصلاح شناخت سایر ملت ها و دولت ها از جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد.

آیت الله سیدعلی خامنه ای در دیدار با سرپرست و نمایندگان خبرگزاری جمهوری اسلامی در خارج از کشور، ضمن سخنانی "ارتباطات خبری و تبلیغ خبری" را بسیار با اهمیت و تأثیرگذار خواند و گفت: «اگر انقلابی در داخل مرزهای خود باقی بماند ضربه پذیر می شود.» وی در این خصوص افزود: «قدرت های بزرگ برای مبارزه با این انقلاب راه معارضه و برخورد تبلیغاتی و دادن خبرهای دروغ را انتخاب کردند. این شیوه برای ما دو خسارت بزرگ داشته است: اول اینکه مردم دنیا را از شناخت ایران و انقلاب و چهره امام و مسئولان دور نگه داشتند. خسارت دوم که پوشیده تر و پنهان است اثر روی ذهن دولت ها است.» رئیس جمهور و همه مقامات کشورهای خلیج فارس از جمهوری اسلامی ایران را حاصل خبرهای مغرضانه ای دانست که این کشورها از واقعیت انقلاب دریافت کرده اند.

آیت الله خامنه ای در ادامه با بیان اینکه به رغم تلاش های صورت گرفته، هنوز دستگاه هوشمند، موقع شناس و فسیحی برای تنظیم و ارائه اخبار وجود ندارد، انعکاس درست واقعیت های خارج از کشور را به مردم در صورتی که «باعث خارج شدن آنها از وضع متعادل» نشود ضروری برشمرد و آن را به ویژه در تصمیم گیری های دستگاه های سیاسی و اقتصادی

ص: ۴۸۴

۱- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بوکان به فرماندهی و طرح عملیات - اطلاعات، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۹۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صائین قلعه (طرح و عملیات) به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۹۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۲۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نقده به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران پیرانشهر (اطلاعات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (اطلاعات)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

مؤثر دانست. رئیس جمهور به این منظور از توسعه دفاتر خبرگزاری جمهوری اسلامی در خارج کشور به عنوان حرکتی راهبردی نام برد و افزود: «خبرهای ما باید از نظر کیفیت هر چه ممکن است بهتر شود تا چنان که اکنون در بعضی موارد مشاهده می شود یک خبر در اثر سوء تدبیر و عدم توجه به جوانب امر تبدیل به ضد تبلیغ نشود و در نهایت بتوانیم شبکه خبررسانی کارآمد و سالمی داشته باشیم.»^(۱)

۱

نخست وزیر در پایان جلسه امروز هیئت دولت - که با حضور رئیس جمهور تشکیل شد - هدف از صدور قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل را رفع تنگنای عراق در عبور آزاد از منطقه خلیج فارس دانست.

به نوشته روزنامه کیهان، امروز میرحسین موسوی پس از پایان جلسه هیئت دولت در گفت و گویی درباره قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل و علل نپذیرفتن آن از سوی ایران گفت: «اغلب این سازمان ها وسیله ای برای اعمال سیاست های قدرت های بزرگ هستند، به خصوص شورای امنیت که در رأس آن پنج قدرت بزرگ به عنوان قلدر وجود دارند و به صورت باج گیرانی نظرات خود را تحمیل می نمایند و تصمیمی که در این رابطه گرفته شده بیشتر به منظور نجات رژیم صدام از خفقانی است که به آن گرفتار شده و مصوبات قطعنامه، رفت و آمد عراق را در منطقه آزاد قلمداد کرده و این مخالف سیاست ها و مصالح عمومی انقلاب اسلامی است.» وی همچنین افزود: «این جنگ به ما تحمیل شده و ما آن را آغاز نکرده ایم و عراق می بایست پای تمام عواقب آن بایستد و این مسئله که در شورای امنیت مطرح شده زمینه سازی برای دخالت بیشتر قدرت های بزرگ در منطقه است و اراده ملت های منطقه این توطئه ها را خنثی خواهد کرد.»^(۲)

۲

میرحسین موسوی نخست وزیر، در مراسمی که در آستانه سالروز تسخیر سفارت آمریکا در ایران برگزار شد، این رویداد را سرآغاز شکست فرهنگ آمریکایی در دنیا خواند و آن را حرکتی پیوسته با جبهه ها ارزیابی کرد.

نخست وزیر امروز در اجتماع شرکت کنندگان در راه پیمایی به مناسبت سالروز تبعید امام خمینی و تسخیر سفارت آمریکا در ایران که از مقابل دانشگاه تهران تا ساختمان سفارت سابق آمریکا در تهران برگزار گردید، در سخنانی گفت: «ما امروز سالروز فتح جاسوس خانه آمریکا در ایران را از طرف تمامی ملت های در بند جهان جشن می گیریم؛ چراکه امروز ایران، کانون گرم مبارزات عمیق ضد استکباری و پرچم دار ستیزی گسترده بر علیه همه جباران زمین است.» وی به نقش برخی از جریان های داخلی که

ص: ۴۸۵

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

از آنها به عنوان "لیبرال ها" یاد کرد در جهت اجرای مقاصد امریکا اشاره کرد و افزود: «امیدی که امریکا به لیبرال ها دارد به خاطر سال ها سرمایه گذاری روی آنهاست. لیبرال ها با احساس احترام به بینش و قضاوت امریکا نسبت به انقلاب اسلامی همان پنجره هایی هستند که امریکا تصمیم دارد از آن وارد شود.» موسوی سپس تأکید کرد: «بزرگ ترین اثری که اشغال لانه جاسوسی و دستگیری جاسوسان امریکایی در جهان داشت، شکست همین ابهت فرهنگ امریکایی در بین ملل دنیا بود. به دنبال این حرکت است که لیبرال ها و گروه هایی افشا می شوند و قدرت لیبرال ها فرو می ریزد.» نخست وزیر همچنین خاطرنشان کرد: این حرکت «بزرگ ترین شعار گروه های چپ را به عنوان مقابله با امریکا، از آنها گرفت و پوچی اهداف و شعارهای آن را به ملت ها نشان داد و درست از همین نقطه است که ملت از آنها فاصله می گیرند و منزوی شان می کنند.»

نخست وزیر در ادامه تأکید کرد: «اثرات عظیم مبارزه با امریکا را نباید فقط در امریکازدایی جست وجو کرد. با این مبارزه و با این شعار "مرگ بر امریکا" ریشه گروهک های وابسته و چهره پلید وابستگان صهیونیست ها نمایان شد و با این شعار حزب توده خائن افشا گشت و اثرات مستمر و عمیقی را بر جای گذارد و مبارزه را با پیروزی به جلو راند.» موسوی در پایان اظهار کرد: «اگر نظری به جبهه ها بیفکنیم خواهیم دید این حرکت رزمندگان جز با بیدار شدن یک ملت در سایه شعارهایی بر علیه قدرت های بزرگ نمی توانست صورت بگیرد و تسخیر لانه جاسوسی سرفصلی برای این پیروزی ها در میان ملت ما بود و از این نظر این حرکت یک حرکت پیوسته با جبهه ها است.» (۱)

۱

پس از هفته ها انتشار گزارش های متناقض درباره تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق، امروز مقامات دو کشور تأیید کردند هواپیماهای مذکور در ماه گذشته به عراق تحویل شده است.

خبرگزاری فرانسه در این باره گزارش داد: طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در مصاحبه با روزنامه فرانسوی لوماتن اعلام کرد ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد که عراق از فرانسه خریداری کرده اکنون در عراق می باشد. این خبرگزاری اضافه کرد: وزیر امور خارجه عراق با اعلام این مطلب، به اسراری که در پی عزیمت این ۵ هواپیما از پایگاه فرانسوی "لاندویزیو" در تاریخ شانزدهم مهرماه، (۲) ایجاد شده بود، پایان داد. طارق عزیز با بیان اینکه روابط میان فرانسه و عراق لحظات حساسی داشته و مسئله سوپراتانداردها بغرنج ترین این لحظات بوده است، افزود: «عراق در حال حاضر، کاملاً راضی می باشد زیرا دولت فرانسه با تحویل هواپیماها طی ماه اکتبر (ماه گذشته) به تعهدات خود عمل کرده است.»

ص: ۴۸۶

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵.

۲- البته برخی رسانه ها، تاریخ تحویل این جنگنده ها به عراق را روز پانزدهم مهرماه اعلام کردند. (ر.ک: کتاب ۲۷ روز شمار جنگ ایران و عراق، آماده سازی عملیات والفجر ۴، روز شمار ۱۳۶۲/۷/۱۵، گزارش ۷۳۹، ص ۹۴۷)

وزیر امور خارجه عراق همچنین اظهار کرد: «ماجرای سوپراتانداردها که خیلی سروصدا به پا کرده اکنون پایان یافته است، ولی با این وجود این موضوع برای ما مثبت بود، زیرا اجازه داد تا استحکام روابط فرانسه و عراق که در زمان ژرژ پمپیدو شروع و در طی دوره والرئیسکار دستن (۱) ادامه یافته بود در دوران سوسیالیست ها نیز به مورد آزمایش گذاشته شود.» وی تأکید کرد: «دولت فرانسه دریافته که منافعتش در ادامه همکاری با عراق است. از این رو به دوستی میان دو کشور وفادار است و همانند یک ابرقدرت عمل می کند به طوری که می توان به آن اعتماد کرد و تأسف نخورد.» (۲)

طارق عزیز در مورد کشورهای تأمین کننده سلاح برای عراق نیز گفت: «در صورتی که ما از برخی کشورها از جمله شوروی ناامید شویم کشورهای دیگری آماده اند جای آنان را بگیرند. کشورهای عرب دوست، عربستان سعودی، کویت، مصر و اردن از این پس کاملاً از عراق حمایت می کنند.» وی با اعتراف به مشکلات مالی عراق تصریح کرد: «مسئله اساسی مسئله مالی ناشی از بسته شدن خط لوله نفتی است که از سوریه عبور می کند. گرچه سال ۱۹۸۳ دشوار بود، اما اقتصاد عراق ورشکسته نشد.» وزیر امور خارجه عراق با اشاره به افزایش ظرفیت خط لوله نفتی عراق به ترکیه و طرح احداث خط لوله انتقال نفت عراق به عربستان برای سال ۱۹۸۴، از بازگشایی خط لوله نفت عراق از خاک سوریه اظهار ناامیدی کرد و گفت: «دولت سوریه تنها مسئول این بحران است و همین امر شاید بیانگر استحکام روابط اعراب با عراق باشد.» (۳)

هم زمان با انتشار مصاحبه وزیر امور خارجه عراق، شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه نیز در یک نشست خبری خطاب به خبرنگاران اعلام کرد: «در این لحظه که با شما صحبت می کنم نزدیک به یک ماه است که هواپیماهای مورد بحث در محلی که قرار بود باشند، قرار گرفته اند و این موضوع دنیا را هم به آخر نرسانده است.» رادیو بی بی سی ضمن اعلام این مطلب تأکید کرد اظهارات وزیر دفاع فرانسه به «شایعات مربوط به اینکه هواپیماهای سوپراتاندارد در عراق هستند و یا قاعدتاً باید در عراق باشند» خاتمه داد (۴)

۱

شرکت بیمه لویدز لندن اعلام کرد: «کشتی های تجاری تانکرهای متعلق به شرکت های خود را از تنگه هرمز دور نگه می دارند.» به گزارش خبرگزاری فرانسه بیمه لویدز افزوده است: «تانکرهای نفتکش تا حصول اطمینان از آماده بودن محموله خود از عبور از تنگه [هرمز] خودداری می کنند که این به خاطر وجود تشنج در منطقه خلیج فارس و خطر حمله است. هدف از این کار کاهش مدت زمان اقامت در منطقه جنگی می باشد که یکی از نتایج آن کاهش مخارج بیمه است.» این گزارش به نقل از شرکت لویدز اضافه کرد که حدود ۷۰ کشتی در

ص: ۴۸۷

۱- ژرژ پمپیدو و والرئیسکار دستن رؤسای جمهور فرانسه در سال های ۱۹۷۴ - ۱۹۶۹ و ۱۹۸۱ - ۱۹۷۴ بودند.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۲ و ۱۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانسوی لوماتن.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، صص ۷، رادیو بی بی سی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

بندر فجیره امارات عربی متحده پهلو گرفته و بیش از ۱۰ کشتی نیز در ساحل عمان لنگر انداخته اند^(۱) خبرگزاری آلمان غربی از منامه نیز ضمن اعلام همین مطلب یادآور شد: «هر روز» به طور متوسط ۵۰ کشتی از تنگه هرمز عبور می کند و حدود یک پنجم نفت مورد نیاز جهان غیر کمونیست نیز از طریق کشتی هایی که از این تنگه عبور می کنند تأمین می شود.^(۲)

۱

انتشار اخبار و گزارش ها در خصوص استقبال عراق و امتناع ایران از پذیرش قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل و واکنش های بین المللی به مواضع دو کشور در این زمینه ادامه دارد.

خبرگزاری کویت در گزارشی اعلام کرد: «دولت انگلیس نسبت به امتناع ایران از قبول قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل در رابطه با پایان دادن به جنگ عراق - ایران ابراز تأسف کرد.» این خبرگزاری همچنین به نقل از «منابع انگلیسی» گفت که «اقدام ایران بدین معنی است که یک فرصت دیگر جهت حل این درگیری طولانی منتفی است.»^{(۳)(۴)-(۵)}

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، روزنامه های فیگارو، لیبراسیون و لوکوتیدین دوبری نیز در گزارش های کوتاهی به سخنان سعید رجایی خراسانی سفیر دائمی ایران در سازمان ملل مبنی بر اینکه شورای امنیت «روح شیطانی» دارد و نیز «ایران از این پس میانجیگری شورای امنیت در جنگ ایران و عراق را رد خواهد کرد»، اشاره کرده، افزودند: «عراق از قطعنامه روز دوشنبه شورای امنیت استقبال کرده است.»^(۶)

در همین حال نشریه لیبراسیون گزارش داد: کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، امروز در اطلاعیه ای در خصوص جنگ ایران و عراق بر آغاز مذاکرات و پایان دادن به نبرد تأکید کرد.^(۷) از سوی دیگر، صدام حسین رئیس جمهور عراق در دیدار با جمعی از سرپرستان هیئت های نمایندگی شرکت کننده در نمایشگاه بین المللی بغداد، ضمن بیان این مطلب که «جنگ نباید در قاموس زندگانی باشد»، مدعی شد «به خاطر همین اصل ما تمامی پیشنهادات صلح هیئت ها و سازمان های جهانی و منطقه ای از جمله پیشنهاد اخیر شورای امنیت را پذیرفتیم.»^(۸)

ص: ۴۸۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
۲- همان، ص ۲، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
۳- چنان که معلوم است برداشت ها درباره مخالفت ایران با قطعنامه ۵۴۰ به واکنش اولیه نماینده دائم ایران در سازمان ملل مربوط می باشد. در این باره یادداشت های روزانه حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی حاکی است که به دنبال صدور قطعنامه مذکور بحث و بررسی در میان مقامات تصمیم گیرنده در مورد موضع نهایی جمهوری اسلامی ایران در قبال آن جریان داشته است. وی در یادداشت امروز خود می نویسد: «در دفتر [آیت الله] آقای خامنه ای با سران قوا جلسه داشتیم. قسمت عمده بحث ها درباره جنگ بود. بررسی قطعنامه شورای امنیت مبنی بر آتش بس در خلیج فارس و نزدن مراکز غیرنظامی - مضمون این قطعنامه - مورد بررسی قرار گرفت.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص ۲۷۴)

۴- همان، ص ۳، لندن - خبرگزاری کویت، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۳، لندن - خبرگزاری کویت، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص ۱۴ و ۱۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لیبراسیون.

۸- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴۱ و ۴۲، رادیو صوت الجماهير، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

اجلاس وزرای امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس امروز درحالی پی گرفته شد که گزارش ها از پیشنهاد عمان برای تشکیل یک نیروی مشترک به منظور مقابله با تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و مخالفت امارات با این پیشنهاد حکایت دارد.

به گزارش رادیو کویت، راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات عربی متحده، «این مسئله که دولت های شورای همکاری خلیجی تلاش هایشان را برای پایان بخشیدن به جنگ عراق و ایران متوقف ساخته اند را تکذیب کرد و طی کنفرانس مطبوعاتی در دوحه امروز اظهار داشت ابتکار شورای همکاری برای پایان دادن به این جنگ کماکان ادامه دارد و ما آماده هستیم در هر زمان تلاش هایمان را کامل کنیم و به آنچه که در سابق بدان پرداختیم، پردازیم.»^(۱) همچنین خبرگزاری رویتر از دوحه گزارش داد: راشد عبدالله هم زمان با برگزاری دور سوم مذاکرات وزرای امور خارجه کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در سخنانی اظهار عقیده کرد که «ایران تهدید خود را در مورد بستن تنگه هرمز عملی نخواهد کرد.» با این حال رویتر در ادامه گزارش خود افزود: تهدید ایران قرار است در «رأس دستور کار» اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس باشد و دیگر موضوعات از جمله اختلافات داخلی اعراب و توسعه همکاری های اقتصادی میان کشورهای عضو شورا از نظر اهمیت در درجات بعد قرار خواهند داشت.^(۲)

در همین حال، رادیو امریکا اعلام کرد: «عمان پیشنهاد کرده است که شش کشور عربی عضو شورای همکاری خلیج فارس برای مقابله با تهدیدهای ایران در زمینه بستن تنگه هرمز یک فرماندهی واحد نظامی تشکیل دهند.»^(۳) این درحالی است که گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از دوحه حاکی است: «امارات متحده عربی خواستار اتخاذ یک موضع بی طرف از جانب کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در جنگ سه ساله عراق و ایران شد و اصرار کرد که شورا نباید به اعضای خود خطرات ناشی از خصومت های نظامی را تحمیل کند.»^(۴)

به رغم پیشنهاد عمان در اجلاس وزرای امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس، امروز سلطان بن قابوس حاکم عمان در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه اذعان کرد که «کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] دارای قدرت نظامی محدودی می باشند و چنین قدرتی برای مقابله با ایران در صورت اجرای تهدیدات این کشور در مورد بستن تنگه هرمز که تنها گذرگاه خلیج [فارس] می باشد کافی نیست.»^(۵) به گزارش خبرگزاری کویت قابوس همچنین گفت: «فکر نمی کند که ایران در صورت حمله عراق به تأسیسات نفتی اش تهدیدات خود مبنی بر مسدود ساختن تنگه هرمز را عملی سازد.» سلطان عمان در عین حال اظهار کرد: «اگر برخلاف انتظارات، انسدادی صورت گیرد کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] مجبور خواهند بود که به اقدام سریع در سطح سیاسی دست بزنند. اما اگر یک راه حل سیاسی امکان پذیر نباشد، تنها یک انتخاب که دخالت نظامی است باقی می ماند.» قابوس بار دیگر به ناتوانی ارتش های

ص: ۴۸۹

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو کویت، ۱۱/۶/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، دوحه - خبرگزاری رویتر، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
 - ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو امریکا، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
 - ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۷ - ۵، دوحه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
 - ۵- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۴، ۱۳/۹/۱۳۶۲، ص ۵، روزنامه العرب (چاپ قطر)، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در حفظ امنیت این منطقه اشاره کرد و گفت: «اگر منافع امریکا دخالت در خلیج [فارس] را اقتضا کند هیچ کس قادر به جلوگیری از دخالت آن نخواهد بود؛ چراکه این امر به نفع این منطقه و متحدان ما خواهد بود.» وی همچنین در دفاع از اقدام عمان در اختصاص امتیازات و تسهیلات به نیروهای امریکا یادآور شد: «این امتیازات نامحدود نبوده و ناشی از نقطه نظرات مشابه سیاسی وی و امریکا می باشند.» (۱)

امروز همچنین خبرگزاری رویتر گزارش داد شرکت کنندگان در اجلاس وزیران امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس «مسائل مربوط به عراق و سوریه را بررسی می کنند تا تلاش های هماهنگی را برای رفع اختلافات دمشق و بغداد آغاز کنند.» (۲) در این باره رادیو اسرائیل نیز گفت: «وزیر خارجه کویت قرار است به نیابت از سوی کشورهای حوزه خلیج فارس امشب عازم دمشق شود تا مذاکرات خود را پیرامون آشتی دادن عراق و سوریه آغاز کند.» این سفر در پایان اجلاس دوروزه وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس صورت خواهد گرفت. (۳)

۱

درحالی که روند تحقیق درباره انفجارهای بیروت با دشواری های تازه ای روبه رو است، فضای اختلاف بر اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو نیز سایه انداخته است.

روزنامه لبنانی النهار امروز نوشت: رابرت جردن سخنگوی تفنگ داران دریایی امریکا، اعلام کرد: «دو هفته طول می کشد تا تحقیق اداره اف.بی.آی (آگاهی امریکا) پیرامون انفجار بیروت تکمیل گردد.» (۴)

همچنین روزنامه فرانسوی فرانسوار (چاپ پاریس) در گزارشی به نقل از فرستاده ویژه خود به امریکا، پس از تکرار اتهامات اخیر مقامات امریکایی در مورد دخالت ایران در انفجارهای بیروت و اطلاع سوریه از این امر، افزود: «امریکایی ها قصد دارند عاملان این جنایت را تنبیه کنند.» (۵) این تهدید چنان که رادیو کلن از روزنامه آلمانی فرانکفورتر روندشاو نقل می کند باعث شده تا بسیاری از ساکنان منطقه شیعه نشین بیروت - که مقر سازمان امل در آن واقع است - به داخل بیروت نقل مکان کنند (۶) به گزارش خبرگزاری فرانسه از ژنو، این وضع نبیه بری رهبر سازمان امل را که برای شرکت در اجلاس صلح ژنو در سوئیس به سر می برد، واداشت تا در مصاحبه با تلویزیون سوئیس خواستار عقب نشینی تفنگ داران امریکایی از مواضع خود در حومه جنوبی بیروت شود. (۷)

از سوی دیگر، گزارش ها نشان می دهد روند مذاکرات نشست آشتی ملی جناح های لبنانی در ژنو با وضعیت شکننده ای مواجه شده است. گزارش خبرگزاری فرانسه حاکی است شرکت کنندگان در این اجلاس امروز در مورد هویت لبنان به عنوان عضوی از جهان عرب به توافق رسیدند، اما در مورد موافقت نامه لبنان - اسرائیل گفت و گوها به جایی نرسید و در جریان آن یکی از شرکت کنندگان

ص: ۴۹۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، کویت - خبرگزاری کویت، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳۶، رادیو آزاد، ۱۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۲، بیروت - خبرگزاری آسوشیتدپرس،

۱۱/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، صص ۳۴ و ۳۵، رادیو ایران، ۱۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانسوی فرانسوار.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۵، رادیو کلن، ۱۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه آلمانی فرانکفورتر روندشاو.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۶، ژنو - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

پیشنهاد کرد بحث در این باره به بعد موکول شود. بر پایه یک گزارش، ریچارد فیربانکس فرستاده امریکایی به این اجلاس «یک رشته دیدارهایی خارج از کنفرانس با ولید جنبلاط، سلیمان فرنجه و اعضاء جبهه لبنانی و نبیه بری رهبر جنبش امل انجام داد. در این ملاقات ها نماینده امریکا از رهبران جناح های درگیر لبنان که در ژنو گرد آمده اند، خواست از بررسی مسئله اختلاف برانگیز موافقت نامه خروج نیروها بین اسرائیل و دولت لبنان دست بردارند.»^(۱)

از سوی دیگر، روزنامه فرانسوی لوموند در شماره امروز خود مصاحبه خبرنگار این نشریه با حسین موسوی رهبر گروه انشعابی امل را درج کرد. موسوی در این گفت و گو اظهار کرد: «این کنفرانس نتیجه مثبتی به بار نخواهد آورد و حتی اگر چنین نتیجه ای داشته باشد، این ابدأ شامل ما نمی شود زیرا مردم و ملت مسلمان لبنان در آن شرکت ندارند.» موسوی همچنین ضمن تکذیب دوباره دخالت وی در انفجارهای بیروت گفت: «پاریس و واشنگتن باید نیروهای خود را که دیگر برای مسلمانان لبنان قابل تحمل نیستند از لبنان فرابخوانند. این سوءقصدها نشان می دهند که جامعه مسلمان تصمیم به مقابله گرفته است.» وی همچنین با "فرهنگی و ایدئولوژیک" توصیف کردن نقش نیروهای سپاه پاسداران در بعلبک تأکید کرد: این نیروها پس از شکست رژیم بغداد در کنار ما در بیت المقدس خواهند بود. موسوی افزود: «وقتی عراق شکست خورد ما سوپر اتانداردهای فرانسوی را به دست آورده و آنها را به عنوان هدیه ای از سوی میتران به ملت مسلمان تلقی خواهیم کرد. همان طوری که مردم ایران اف ۱۴هایی را که امریکا به شاه داده بود به دست آوردند.» رهبر شاخه انشعابی امل خاطر نشان کرد: «ما حزب الله هستیم. این یک حزب جهانی است که جهان را متحد خواهد کرد حتی مستضعفین امریکا و فرانسه نیز به آن تعلق دارند.»^(۲)

ص: ۴۹۱

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۲- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۹، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ -

۱۲، روزنامه لوموند، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

به منظور اجرای مرحله سوم عملیات والفجر ۴، نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و لشکر ۳۱ عاشورا و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) با تاریک شدن هوا از غروب روز قبل، حرکت خود را برای رسیدن به نقطه تماس آغاز کرده و تا ساعت ۲۴ به منطقه درگیری رسیده بودند، تعدادی از واحد ها نیز بدون درگیر شدن از سنگرهای کمین دشمن عبور کردند. بدین ترتیب تا ساعت ۲۴ نیروهای خودی با عراقی ها درگیر نشده بودند. این وضعیت از اولین دقایق امروز تا ساعت ۲ بامداد همچنان ادامه داشت تا اینکه در این ساعت گردان های لشکر ۳۱ عاشورا و سپس گردان حبیب از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و در پی آن بقیه گردان ها به نسبت فاصله اهداف مورد نظر از منطقه رهایی، تا ساعت ۳ بامداد به ترتیب با دشمن درگیر شدند. البته درگیری یگان ها دیرتر از زمان پیش بینی شده آغاز گردید که اصلی ترین دلیل آن وجود رده های مختلف کمین دشمن تا خط اصلی دفاعی آن در ارتفاعات بود و نیروهای خودی به علت نبود زمان کافی برای شناسایی از وجود این رده های متعدد کمین، اطلاع نداشتند و چون نیروها هنگام پیشروی نمی خواستند تا رسیدن به خط اصلی با دشمن درگیر شوند، ناچار بودند رده های کمین را دور بزنند و این امر موجب طولانی شدن زمان رسیدن به خط اصلی دشمن شد.

نیروهای تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) نیز در محدوده مأموریت خود در غرب کانی مانگا تا سه کیلومتری جنوب رودخانه قزلجه پیشروی کرده و به یک کیلومتری جنوب بادانه رسیده بودند، ولی به علت گسترش واحدهای یگان دشمن در آن منطقه درگیری عمده ای با نیروهای عراقی نداشتند. با این حال، فرماندهی این تیپ از اینکه نیروهای این یگان از سمت چپ خود (ارتفاعات شیخ گزنشین) هدف قرار می گیرند، اظهار نگرانی می کرد.

در ارتفاعات کانی مانگا تا آغاز روشنایی هوا عملکرد یگان ها بدین صورت بود: لشکر ۳۱ عاشورا موفق شده بود ارتفاعات شیخ گزنشین بجز ارتفاع ۱۸۷۷ را - که دشمن سرسختانه از آن دفاع می کرد - تصرف کند، به همین دلیل نتوانسته بود با یگان سمت چپ خود یعنی گردان حبیب از لشکر ۲۷

حضرت رسول(ص) الحاق کند و در نتیجه، جاده شیخ گزنشین همچنان در دست دشمن باقیمانده بود.

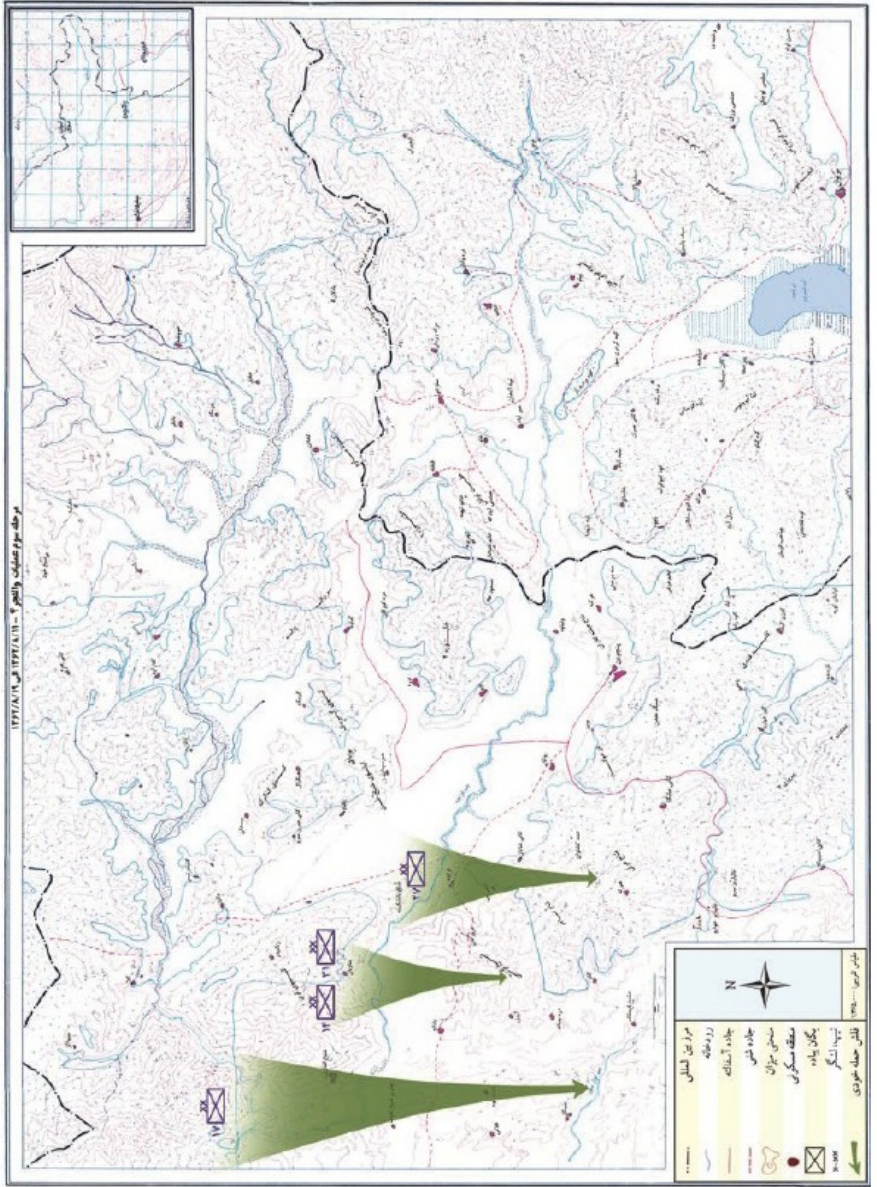
نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) نیز توانسته بودند سه ارتفاع ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را به تصرف در آورند، ولی به علت فشار دشمن در منطقه جنوبی محل مأموریت این لشکر، فرماندهی این یگان تصمیم گرفت به جای خاکریزی که قرار بود برای حفظ جناح چپ لشکر از قله ۱۹۰۰ به یال ۱۶۱۶ و از آنجا به سمت روکان احداث شود، خاکریزی را در ۳ کیلومتری شمال این منطقه و از ارتفاع ۱۹۰۴ به سمت رودخانه قزلجه احداث کند. فرماندهی قرارگاه هم با آگاه شدن از این تصمیم ضمن تأکید بر احداث سریع این خاکریز، اعلام کرد پس از احداث آن فرماندهی لشکر تیم های ویژه ضدتانک و نفرات آماده را در پشت خاکریز مستقر و نیروهایی را نیز برای تأمین خاکریز به اطراف و حاشیه رودخانه قزلجه اعزام کند. فرماندهی قرارگاه همچنین تأکید کرد که با توجه به پیشروی نیروهای خودی در ارتفاعات و تسلط دید بر نالپاریز، یگان های توپخانه و خمپاره اندازها را به جلو بکشند و با دیدبانی از روی ارتفاعات، پادگان نالپاریز و توپخانه مستقر در آنجا را زیر آتش بگیرند.

در این حال در قرارگاه فرماندهی این طرح نیز مورد بحث قرار گرفت که اگر دو گردان نیرو از سمت غرب کانی مانگا به سمت جنوب پیشروی کند، نیروهای باقیمانده دشمن بر روی ارتفاع شیخ گزنشین احساس خطر کرده و عقب نشینی خواهند کرد. از این رو عزیز جعفری به لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) دستور داد هر چه سریع تر یک گردان از نیروهای خود را از سمت غرب کانی مانگا به منطقه درگیری تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) اعزام کند تا ضمن کمک به این تیپ در پاک سازی منطقه، حتی المقدور به سمت جنوب پیشروی کند. گفتنی است این پیشنهاد قبلاً به حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین(ع) شده بود، اما او همچنان بر تصمیم قبلی خود مبنی بر اجرای عملیات پس از احداث جاده (چمک، لری، شیخ المارین) تأکید داشت. این در حالی بود که واحد مهندسی قرارگاه مقدم حمزه از اتمام کار ساخت جاده بین ساعات ۱۲ تا ۱۳ امروز خبر داده بود.

از ساعت ۷ صبح به بعد، فشار دشمن برای بازپس گیری متصرفات لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) افزایش یافت و عراق دو قله ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ را که چندین بار بین نیروهای خودی و دشمن دست به دست شده بود بازپس گرفت، با این حال نیروهای این لشکر همچنان در دامنه های شرقی این دو قله حضور داشتند. فشار دشمن در سایر محور ها نیز افزایش یافت، به حدی که فرماندهان یگان ها مجبور شدند برای حفظ دستاوردهای عملیاتی، نیروهای احتیاط خود را وارد عمل کنند و حتی احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، یک گردان از نیروهای خود را برای کمک به لشکر ۳۱ عاشورا به منطقه درگیری این یگان فرستاد. در حالی که فشار حملات زمینی و توپخانه ای دشمن شدت گرفته بود، آماده نبودن جاده اصلی تدارکاتی مشکلات عدیده ای را برای یگان ها به وجود آورده بود.^(۱)

ص: ۴۹۴

۱- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۹/۸/۱۳۶۲ تا ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۵۶ - ۴۳؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۰۴ - ۱۰۲.

در پی آغاز مرحله سوم عملیات والفجر ۴، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، ساعت ۱۶ امروز از فرماندهان قرارگاه خاتم درخواست کرد تا برای آگاهی از عملکرد یگان‌ها، بررسی آخرین وضعیت منطقه عملیاتی و تصمیم‌گیری برای ادامه کار، در قرارگاه حمزه حضور یابند. (۱) در ابتدای جلسه، عزیز جعفری ضمن گزارشی از پیشروی یگان‌ها و وضعیت کل عملیات گفت: نیروهای عمل‌کننده لشکر ۳۱ عاشورا در محور شمال غربی و قله شیخ گزنشین به علت شهادت فرمانده گردان و قطع ارتباط، موفق نشدند به طور کامل به اهداف خود برسند. البته دو گردان ابوالفضل (ع) و سیدالشهدا (ع) که اجرای عملیات در سمت شرق شاخ گزنشین را برعهده داشتند، بخش عمده‌ای از اهداف خود از جمله قله شمالی این ارتفاع (۱۸۰۰) را تصرف کردند ولی نیروهای عراقی با فشار فراوان این ارتفاع را بازپس گرفتند و از این رو الحاق لشکر ۳۱ عاشورا با سمت چپ خود یعنی گردان حبیب از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) برقرار نشده و در حال حاضر نیروهای این لشکر در دامنه ارتفاع شمالی و دامنه یال‌های شمال غربی شیخ گزنشین حضور دارند. نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) هم به علت وجود کمین‌های متعدد دشمن درگیری را دیرنگام آغاز کردند، در چند ساعت اول موفق به تصرف ارتفاعات شاخ تارچر (۱۸۶۶)، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ شدند ولی با افزایش فشار دشمن که از هنگام روشن شدن هوا شدت بیشتری یافت، گردان‌های این لشکر نتوانستند با هم الحاق کنند و در نتیجه این ارتفاعات چندین بار دست به دست شد و نیروهای خودی در نهایت مجبور به ترک قله‌های ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ شدند. البته قله شمالی شاخ تارچر و دامنه‌های ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ همچنان در دست نیروهای این لشکر است. * (۲)

آن بخش از نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیز که قرار بود در جنوب منطقه برای تصرف یال ۱۶۱۶ اقدام کرده و با تانک‌های موجود دشمن در منطقه روکان مقابله کنند، نتوانستند یال ۱۶۱۶ را تصرف کنند، ولی موفق شدند چندین تانک دشمن را منهدم کنند.

نیروهای تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) هم که در غرب کانی مانگا به علت ناآشنایی به منطقه برای رسیدن به منطقه درگیری با مشکلاتی مواجه شده بودند، با توجه به گسترش نیروهای دشمن در منطقه و نداشتن شناسایی دقیق از محل استقرار دشمن، با وجود پیشروی تا جنوب بادانه نتوانستند

ص: ۴۹۶

۱- در این جلسه سرهنگ صیاد شیرازی، سرهنگ قویدل، سرهنگ امیریگی، محسن رضایی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست و داود رنجبر (راوی قرارگاه خاتم) حضور داشتند.

۲- محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، روز بعد در تبیین فشار وارده به گردان‌های این یگان روی کانی مانگا گفت: «ما در ۴ نقطه بین گردان‌هایمان الحاق نداشتیم. خیلی تلاش کردیم و زجر کشیدیم که این الحاق‌ها را برقرار کنیم، ولی دشمن از بس فشار می‌آورد موفق نشدیم، حساب کردم از صبح تا عصر حدود یک لشکر عراقی به منطقه پاتک کرده است. جنگ خیلی سختی بود.» (سند شماره ۶۷۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۱۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۸۰)، داود رنجبر، ص ۶

انهدام قابل توجهی از دشمن انجام بدهند، از طرف دیگر به دلیل حضور نیروهای عراق در ارتفاعات مسلط این تیپ در جناح چپ خود با آتش دشمن مواجه و تلفاتی را متحمل شد.

عزیز جعفری همچنین درباره بازنشدن جاده چمک، لری، شیخ المارین که عقبه عملیات محسوب می شود و مشکلاتی که از این بابت به یگان ها تحمیل شده، اظهار کرد: این طور بگویم که هیچ یگانی نتوانست حتی یک زخمی را تخلیه کند یا مهمات و آذوقه به نیروهایشان برسانند و چون خودرو نمی تواند به منطقه درگیری بیاید حتی فرماندهان نمی توانند به نیروهای خود در خط سر بزنند و اگر بخواهند مسیر قرارگاه فرماندهی لشکر تا خط مقدم را پیاده طی کنند بیش از ۵، ۶ ساعت وقت می گیرد.

فرمانده قرارگاه مقدم حمزه اصلی ترین علت عدم موفقیت یگان ها را نبود شناسایی کافی از منطقه هدف اعلام کرد و افزود: «بچه ها شناسایی دقیق نداشتند و چون منطقه عمق دارد انجام شناسایی دقیق و شناخت کامل پایگاه های دشمن به زمان طولانی نیاز دارد و چون شناسایی دقیق نداشتند باعث شد که در خیلی از جاها پایگاه های دشمن باقی بماند.»

عزیز جعفری درباره آخرین وضعیت جاده چمک، لری، شیخ المارین نیز گفت: «حدود یک کیلومتر دیگر از جاده مانده است ولی این تکه آخری به سنگ خورده. در برخی جاها شیب ها خیلی تند است، ولی بچه های مهندسی با تمام قوا کار می کنند. قبلاً نیز به سنگ خورده بودند و مجبور شده بودند مسیر را عوض کنند.» وی در پاسخ به سؤال سرهنگ صیاد شیرازی و غلامعلی رشید در مورد زمان آماده شدن جاده تصریح کرد: «زین الدین که جاده را دیده بود می گفت ممکن است تا فردا صبح کار جاده تمام و عقبه هایمان وصل شود.»^(۱)

پس از پایان گزارش عزیز جعفری فرماندهان درباره چگونگی ادامه عملیات به گفت و گو پرداختند. مشکل اصلی در این باره مشخص نبودن زمان بهره برداری از جاده چمک، لری، شیخ المارین بود، زیرا احداث این جاده علاوه بر آنکه یگان های موجود در منطقه را به عقبه خودشان وصل کرده و نیازمندی های آنها را مرتفع می ساخت، شرط اصلی فرماندهی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای اجرای عملیات را فراهم می کرد.

در این حال فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) که متوجه حساسیت منطقه و وضعیت عمومی عملیات شده بود با وجود آماده نبودن جاده نیروهای خود را پیاده از لری حرکت داده و در شیارهای غرب کانی مانگا به حالت استتار مخفی کرده بود تا با تصمیم نهایی قرارگاه، برای اجرای مأموریت خود (حرکت به سمت جنوب و تصرف نالپاریز) وارد عمل شود. با ورود لشکر به منطقه و مشاهده وضعیت منطقه عملیاتی، حسین خرازی اعلام کرد: «من حاضرم بخش شمالی و شمال غربی شیخ گزنشین را از طریق غرب کانی مانگا حل کنم.» این پیشنهاد مورد موافقت فرماندهی عملیات قرار گرفت و بدین ترتیب مشکل اصلی قرارگاه فرماندهی که

ص: ۴۹۷

۱- سند شماره ۶۷۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طراحی و آماده سازی عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۷۹)، داود رنجبر، صص ۲۶ - ۲۱؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰۴ و ۱۰۵؛ و- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۲ - ۵۷.

چگونگی به کارگیری لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و تصرف بخش غربی شیخ گزنشین بود حل شد. براین اساس مقرر گردید لشکر ۱۴ امام حسین (ع) با حرکت در غرب کانی مانگا از این سمت اقدام به تصرف یال های غربی و شیخ گزنشین کند، همچنین قرار شد لشکر ۳۱ عاشورا بخشی از مأموریت شب گذشته خود را که تصرف ارتفاع ۱۸۷۷ و الحاق در سمت راست خود با لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) بود انجام داده و جاده شیخ گزنشین را آزاد کند. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیز مأموریت یافت ارتفاعات ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و در صورت امکان ارتفاع ۱۹۰۰ را به تصرف درآورد و خاکریزی را که شب قبل قرار بود از قزلجه به جنوب کانی شایان و از آنجا به حد نهایی پیشروی خود در روی ارتفاعات احداث کند، تکمیل نماید. علاوه براین براساس تصمیم فرماندهی قرارگاه، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز باید در غرب کانی مانگا ارتفاعات غربی جاده را پاک سازی کرده و تا آنجا که مقدور باشد به سمت جنوب پیشروی کند.

هرچند این تصمیم مشکل فعلی عملیات را حل می کرد، ولی به کارگیری نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای تصرف ارتفاع شیخ گزنشین به نوعی چشم پوشی از توسعه عملیات به سمت جنوب منطقه و انصراف از تصرف نالپاریز بود. (۱)

در عملیات امروز، قرارگاه تیپ ۶۰۲ و قرارگاه گردان ۲ از تیپ ۶۰۵ عراق سقوط کرد و گردان ۳ تیپ ۵۰۴، تیپ ۱۰۱، گردان ۲ تیپ ۶۰۲ و گردان ۳ تیپ ۶۰۵ منهدم شدند همچنین گردان یکم از تیپ ۹۵ (لشکر ۱۸) و ۱۲۰۰ تن از افراد دشمن کشته یا زخمی شدند و حدود ۵۰ نفر نیز به اسارت درآمدند. همچنین نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در منطقه روکان بیش از ۳۲ تانک و خودروی بزرگ دشمن را منهدم کردند. علاوه براین ۳ انبار مهمات نیروهای عراق نیز منهدم یا به غنیمت گرفته شد. (۳)

۱

امروز نیز همچون روزهای گذشته، هواپیماهای عراقی اطراف شهرهای مریوان و بانه را بمباران کردند که خسارات اندکی به بار آورد. همچنین در جریان مقابله هواپیماهای خودی با جنگنده های مهاجم عراقی یک فروند از هواپیماهای دشمن در این منطقه سقوط کرد. در جبهه جنوب نیز خرمشهر آماج حملات توپخانه های عراقی قرار داشت.

هواپیماهای مهاجم دشمن در ساعت ۹:۳۰ امروز چند بمب در روستاهای اربابه در جنوب

ص: ۴۹۸

۱- سند شماره ۱۳۱/گک مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰۶ - ۱۰۱؛ و- سند شماره ۶۷۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۹ - ۲۱.

۲- یکی از اسیران عراقی در ذکر جزئیات صدماتی که به گردان یکم تیپ ۹۵ عراق وارد شده است، اظهار داشت: در منطقه نالپاریز (منظور وی غرب کانی مانگا است) ۲۰ گلوله توپ ایرانی به خودروهای تدارکاتی، مهمات و نفرات ما اصابت کرد که بر اثر آن ۱۵ خودرو منهدم و تعداد زیادی از افراد از جمله ستوان یکم خلیل و ستوان دوم فاضل کشته شدند. تعداد افراد کشته شده به قدری زیاد بود که من ۴۰ تن از آنان را فقط در یک نقطه مشاهده کردم، به طوری که دو سوم گردان ما یعنی حدود ۲۰۰ نفر از بین رفت. (سند شماره ۲۷۶۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱۲/۸/۱۳۶۲)

۳- سند شماره ۶۷۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱؛ و- سند شماره ۴۴۴۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات قرارگاه مرکزی قدس به طرح عملیات سپاه پاسداران، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۷۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۱۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۸۰)، داود رنجبر، صص ۴.

بانه، ارتفاعات اطراف روستای سبدلو در شمال شرقی این شهر و روستای چیان در شرق سقز فروریختند که تلفات جانی نداشت و فقط خسارت اندکی به چند منزل مسکونی وارد آورد. (۱)

جنگنده های عراقی برای بار دوم حدود ساعت ۱۱ در آسمان منطقه ظاهر شدند. این بار یک فروند از آنها که از نوع سوخوی ۲۰ بود مورد تعقیب جنگنده های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت و در یک نبرد هوایی در منطقه عملیاتی سرنگون شد. خلبان این هواپیما به نام طلال جمیل که درجه سرگردی داشت و فرمانده یک اسکادران هوایی بود به اسارت درآمد. (۲)

ستاد کل نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۶۸ خود ضمن اعتراف به سقوط این هواپیما و اسارت خلبان آن اعلام کرد که ایران مسئول حفظ جان خلبان هواپیمای ساقط شده است. (۳)

در همین حال، در خرمشهر نیز اصابت گلوله توپخانه عراقی به مناطق پل نو، دیری فارم، گمرک، راه آهن و همچنین مناطق شلمچه و پاسگاه زید خساراتی به بار آورد و علاوه بر آن ۱۱ تن نیز زخمی شدند. (۴)

۱

به دنبال بمباران شیمیایی چند روستا از توابع بانه و سردشت به وسیله هواپیماهای عراقی، امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن اعلام آخرین وضعیت آسیب دیدگان به نقل از پزشکان، گزارشی را درباره نوع مواد شیمیایی به کاررفته در این بمب ها و آسیب های وارد شده و همچنین نوع درمان آنها منتشر کرده که بخش هایی از آن به این شرح است: گروهی از مردم بی گناه روستاهای توابع شهر های بانه و سردشت که بر اثر بمباران وحشیانه رژیم عراق به وسیله بمب های شیمیایی مجروح شده اند، به بیمارستان های مراغه، سینای تبریز و لقمان الدوله تهران منتقل شدند. از ۲۲ مجروحی که در بیمارستان تبریز بستری شده اند تاکنون ۸ تن به شهادت رسیده اند. نکته ای که بسیار اهمیت دارد این است که از این عده ۲ تن در روزهای اول جان خود را از دست دادند و ۶ تن دیگر روز دهم آبان ماه یعنی حدود ۷ روز بعد از حادثه در فاصله چند ساعت در گذشته اند.

دکتر شهرآرا رئیس بیمارستان سینای تبریز، مواد شیمیایی به کاررفته در این بمب ها را ترکیبی از آرسنیک و نیتروژن موستارد موسوم به گاز خردل خواند و اضافه کرد این بمب ها به بلیستر فرمینگ یا بمب های تاول زا معروف اند.

گازهای متصاعد شده از این بمب ها با هر جایی از بدن برخورد کنند تاول های بسیار شدید و آبدار تولید می کنند. بیشترین ناراحتی را در چشم ایجاد کرده و کسانی که در معرض این بمب ها قرار داشته باشند بدون استثنا دچار این عارضه می شوند. یادآور می شود تاکنون چند تن از مجروحان بمباران های شیمیایی بینایی خود را از دست دادند.

وی افزود: بر اثر استنشاق گازهای شیمیایی احتمالاً تاول های شدیدی در ریه مجروحان نیز به وجود آمده است که تاکنون باعث شهادت چند تن از آنان شده است، اغلب مصدومان نیز از

ص: ۴۹۹

۱- سند شماره ۳۵۹۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) - مرکز فرماندهی)، ۱۳۶۲/۸/۱۳؛ و- سند شماره ۶۸۷۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۳۶۲/۸/۱۳.

- ۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- سند شماره ۱۰۴۴۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای عملیاتی سپاه، شماره ۱۱، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۲۲۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱۲/۸/۱۳۶۲.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹۰، ۱۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ص ۱.
- ۴- سند شماره ۲۸۹۱۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

سوزش ریه ها رنج می برند.

دکتر شهرآرا ادامه داد: سوختگی های سطح بدن همه مجروحانی که به این بیمارستان منتقل شده اند در حال بهبود است و این درحالی است که ناراحتی های ریوی آنان روزبه روز شدیدتر می شود.

وی درمورد آثار این نوع مواد شیمیایی روی شش ها گفت: دو کودک که بعد از انفجار بمب در محل حضور یافته و تکه هایی از این بمب را از نزدیک لمس کرده اند براثر استنشاق هوای آلوده به مواد شیمیایی، قبل از رسیدن به بیمارستان به شهادت رسیدند.

رئیس بیمارستان سینا همچنین گفت: بعید به نظر نمی رسد مجروحانی که فعلاً در بیمارستان بستری هستند ظرف روزهای آینده به شهادت برسند. تعدادی از بستری شدگان قادر به تکلم نبوده و معالجاتی که مربوط به بیماری ذات الریه است روی آنان انجام می گیرد.

یکی دیگر از پزشکان با اشاره به اینکه سوختگی های شیمیایی اغلب از نوع درجه ۳ هستند گفت: باتوجه به اینکه سوختگی های مجروحان شدید، عمیق و وسیع است، سموم نسوج سوخته شده وارد خون شده و همین عامل نیز می تواند کشنده باشد. این خطر تا ۲۱ روز برای هر نوع سوختگی شدید وجود دارد.

لازم به یادآوری است که مصدومان این حادثه عموماً غیرنظامی بوده و در بین آنان چندین نفر از اعضای چند خانواده به چشم می خورند که از کارگران و کشاورزان محلی هستند. (۱)

۱

نیروهای خودی با اجرای یک عملیات موفق شدند ارتفاعات شیخ حیدر و روستاهای اطراف آن را پاک سازی کرده و خسارت های فراوانی به عناصر مسلح ضدانقلاب وارد کنند. در این روز همچنین ۶ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات خود را تسلیم کردند.

یک گردان از نیروهای تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی برای پاک سازی ارتفاعات شیخ حیدر و روستاهای اطراف آن که در ۱۸ کیلومتری شرق مهاباد واقع شده است، عازم این منطقه شد. نیروهای این گردان ابتدا منطقه مورد نظر را به محاصره درآوردند و سپس به سرعت وارد عمل شده و توانستند روستاهای گرده بران، امین آباد، قزلجه بالا، قزلجه پایین، بیرم و اوزون دره را پاک سازی کنند.

سرعت عمل نیروهای خودی به حدی بود که عناصر مسلح غیرقانونی فرصت نیافتند از تیربار دوشکایی که بر روی یک خودروی سیمرخ نصب شده بود استفاده کنند. در این عملیات ۱۵ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب کشته و ۷ تن نیز به اسارت درآمدند و علاوه بر تیربار مذکور، ۲ قبضه آر.پی.جی. ۷، تعدادی مین و چندین قبضه اسلحه انفرادی و انواع مهمات و همچنین مقادیری جنس قاچاق که در اختیار افراد ضدانقلاب بود به غنیمت گرفته شد. از افراد تیپ ۱۱۰ شهید بروجردی نیز ۴ تن به شهادت رسیدند. (۲)

از سوی دیگر در ادامه روی گردانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی از همکاری با

ص: ۵۰۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، تبریز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۸۹۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲؛ و- سند شماره

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران، شماره ۳۸۱، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۳۸۰ مرکز
مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات تیپ ۱۱۰ شهید بروجردی به فرماندهی تیپ ۱۱۰ شهید بروجردی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

این گروه ها، امروز نیز ۶ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان به همراه سلاح و تجهیزات نظامی، خود را به سپاه سردشت معرفی و درخواست امان نامه کردند(۱)

۱

اجرای عملیات پاک سازی غرب و جنوب غربی سردشت (آلان) و عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی شیلر که ضربه مهمی به گروه های مسلح غیرقانونی به ویژه حزب دمکرات وارد کرده است، تصمیم گیران این حزب و شورای ملی مقاومت را به نحوی وادار به اجرای برنامه های تبلیغاتی کرده است تا هم از فشار نظامی و سیاسی این دو عملیات بر روی نیروهای خود بکاهد و هم تحرکاتی ولو کم تأثیر در رسانه های خارجی داشته باشد. از این رو امروز دبیرکل حزب دمکرات در مصاحبه ای از موافقت اعضای شورای ملی مقاومت با تصویب ۴ بند از طرح خودمختاری کردستان خبر داد که باتوجه به حساسیت این موضوع در غرب می تواند سوژه مناسبی برای رسانه ها باشد. وی در این مصاحبه همچنین در مورد عملیات نیروهای خودی در سردشت و تسلط نسبی بر منطقه آلان مطالبی بیان کرد. قاسملو که در مصاحبه های قبلی خود به صراحت دریافت کمک حزب دمکرات از عراق را تأیید و بر آن تأکید کرده بود، این بار منکر حمایت عراق از این حزب شد. دبیرکل حزب دمکرات همچنین از اقدام عراق در خرید هواپیماهای سوپراتاندارد از فرانسه دفاع کرد. خبرگزاری فرانسه بخش هایی از مصاحبه وی را چنین منعکس کرد:

عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران، پنجشنبه در پاریس تأیید کرد که شورای ملی مقاومت (مخالفان در تبعید) ایران موارد یک پروژه خودمختاری برای کردستان ایران را به تصویب رسانده است. به گفته قاسملو این طرح می بایستی در چند روز آینده توسط مسعود رجوی رهبر مجاهدین خلق (منافقین) و رئیس شورای ملی مقاومت در پاریس اعلام شود. قاسملو در یک نشست مطبوعاتی گفت: چهار نکته این طرح توسط حزب دمکراتیک کردستان ایران مهم تلقی شده است:

۱. تحدید خاک کردستان (محدوده جغرافیایی کردستان)

۲. شناسایی حق قضاوت مقامات این سرزمین خودمختار

۳. کنترل نیروهای امنیتی در داخل منطقه خودمختار توسط مقامات محلی

۴. شناسایی زبان کردی به عنوان زبان رسمی منطقه خودمختار

رهبر حزب دمکرات کردستان ایران ادامه داد طبق این پروژه یک شورای عالی کردستان برای اداره منطقه خودمختار باید انتخاب شود، همیشه در چارچوب دولت ایران که در مورد دفاع ملی و سرمایه گذاری های بزرگ حاکم خواهد بود.

ص: ۵۰۱

۱- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸۰، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۵.

قاسملو تصریح کرد این پروژه که به تصویب اکثریت اعضای شورای ملی مقاومت رسیده هنوز امضای یکی از مسئولان یعنی ابوالحسن بنی صدر رئیس سابق دولت ایران را ندارد. ناظران خاطرنشان می سازند که وی در سال ۱۹۸۰ اولین حمله دولتی ایران علیه خودمختاری داوطلبان کردستان را آغاز کرد.

قاسملو از سوی دیگر گفت که نیروهای دولتی که به یک حمله جدید در کردستان از ۱۷ اکتبر گذشته (۲۵/۷/۱۳۶۲) ادامه می دهند همه شهرهای بزرگ و مهم ترین محورهای منطقه را کنترل می کنند و چند دهکده را نیز گرفته اند.

وی تأیید کرد پیشمرگان (جنگجویان کرد) مع هذا قدرت و ابتکار عمل را در مناطق روستایی حفظ کرده اند و عملیات خود را افزایش می دهند. وی گفت ۹ اکتبر گذشته (۱۷/۷/۱۳۶۲) شهر بوکان (۳۰ کیلومتری شمال سقز) به مدت ۲۴ ساعت توسط پیشمرگان کنترل شده است و بنا به اظهار وی ۱۲۰ کشته از نیروهای دولتی برجای گذاشته اند.

قاسملو در مورد مرکز زندان حزب دمکراتیک کردستان که در دره آلان نزدیک مرز ایران و عراق قرار داد تصریح کرد اکثر ۳۵۰ زندانی ایرانی از سربازان و پاسداران انقلاب بوده اند که آزاد شده اند و سایر زندانیان منتقل شده اند. وی تأکید کرد این آزادی توسط نیروهای ایرانی انجام نگرفته بلکه توسط پیشمرگان به دلیل اینکه نگهداری این چنین مرکزی بسیار مشکل و پرهزینه بوده صورت پذیرفته است.

عبدالرحمن قاسملو
دبیر کل حزب دمکرات کردستان ایران

دبیر کل همچنین اعلام کرد که حزب دمکرات کردستان ایران روابط حسن هم جواری با عراق دارد. وی ادامه داد ما دشمن مشترک داریم این یک نسبت عینی است، ولی ما هیچ گونه کمکی از عراق دریافت نمی کنیم. قاسملو همچنین در پاسخ به سؤال مربوط به پنج هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی که به عراق داده شده اظهار کرد: برعکس بنی صدر من موافق تحویل این هواپیماها به عراق هستم چون برای متوقف ساختن جنگ باید هرکاری را انجام داد. (۱)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه در گزارشی به نقل از یک پرستار فرانسوی که مدعی است به مدت دو ماه در منطقه کردستان حضور داشته، اعلام کرد: «حمله اخیر ایران موجب شده که بزرگ ترین حزب مخالف کرد مجبور به ترک برخی از مواضع مهم خود شود.» وی که خواست نامش فاش نشود افزود: «هنگام پیشروی سربازان ایرانی کارکنان ستاد فرماندهی حزب دمکرات و بیمارستان حزب در غرب سردشت به سمت عراق عقب نشستند.» (۲)

ص: ۵۰۲

۱۴/۸/۱۳۶۲

۲- همان، ص ۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

با آغاز مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در محورهای غرب و شمال غرب پنجوین، رسانه های خارجی به انعکاس بخش هایی از گزارش های نظامی دو طرف نبرد در مورد این مرحله از عملیات پرداختند. در این بین منابع نظامی و رسانه ای عراق تهدیدات خود را در واکنش به ادامه عملیات تهاجمی ایران از سر گرفتند.

ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود از آغاز حمله جدید نیروهای ایران در منطقه پنجوین خبر داد و مدعی شد که واحدهای عراقی «توانستند هجوم مذکور را سرکوب کرده و نیروهای مهاجم را در تنگنای شدیدی قرار بدهند». در این اطلاعیه همچنین گفته شد که هواپیماها و بالگردهای توپ دار عراقی مجموعاً ۲۰۶ مأموریت در حمله «علیه هدف های نظامی در عمق سرزمین های ایران» انجام دادند و فقط یک هواپیما در مواضع نیروهای ایران سقوط کرده است. (۱) - (۲) رادیو بغداد نیز به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق گفت: «بار دیگر حکمرانان ایران با شیوه خاص خود افکار عمومی جهان را نادیده گرفته و ... باز هم در منطقه پنجوین به یک تجاوز جدیدی دست زده اند. ... به آنان درسی فراموش نشدنی در زمینه غلبه قوانین زندگی بر گرایش های مرگ و خرابکاری» داده خواهد شد. (۳) رادیو بغداد همچنین در گفتاری ضمن تکذیب خبر محاصره «تیپ هایی» از ارتش عراق در حمله جدید ایران، (۴) * این حمله را «دهن کچی به افکار عمومی جهان و مقررات سازمان ملل» ... که بر متوقف کردن جنگ و ضرورت نشستن کنار میز مذاکرات تأکید می نماید، خواند. (۵)

خبرگزاری رویتر از بغداد از قول یک سخنگوی نظامی عراق اعلام کرد: «ایران به تهاجم جدیدی در ناحیه پنجوین واقع در جبهه شمالی جنگ خلیج [فارس] دست زده است. ... نیروهای عراقی حمله اخیر را درهم کوبیده و متجاوزان را سرکوب خواهند کرد». رویتر سپس به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی از آغاز سومین مرحله عملیات نظامی ایران در ارتفاعات کردستان در شمال عراق و غرب منطقه پنجوین خبر داد. (۶) خبرگزاری آلمان غربی نیز از تهران ضمن اعلام همین خبر اضافه کرد: «اعلامیه ارتش عراق ضمن تأیید حمله ایران حاکی است که نیروهای عراق درگیر نبردی شدید در طول بخش شمالی جبهه جنگ می باشد». (۷) همچنین خبرگزاری فرانسه از تهران گزارش داد: «هدف سومین مرحله از حمله والفجر ۴ آزادساختن بلندی های استراتژیک غرب پنجوین می باشد». این خبرگزاری ضمن اشاره به بیانیه نظامی عراق در مورد شکست حمله جدید ایران به نقل از این بیانیه افزود: «این حمله

ص: ۵۰۳

۱- به موجب اطلاعیه ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در این روز ۴ فروند هواپیمای عراقی در منطقه عملیاتی والفجر ۴ هدف قرار گرفته و سرنگون شدند. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰)

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۵ - ۳، رادیو بغداد، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۵ و ۶، رادیو بغداد، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- * اشاره رادیو بغداد به اطلاعیه شماره ۱۷ قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، مرکز عملیات مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است که در آن از محاصره قرارگاه تیپ ۶۰۲ عراق در مرحله سوم عملیات والفجر ۴ خبر داده شده بود. (همان)

۵- همان، ص ۶، رادیو بغداد، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۲، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۷- همان، ص ۱۷، تهران - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

نیروهای ایرانی که درست دو هفته بعد از والفجر ۴ شروع شده است، به وضوح نمایانگر نادیده گرفتن تحقیر اذهان عمومی جهان توسط ایران می باشد. خبرگزاری فرانسه یادآور شد که اعلام این موضوع «به طور آشکار اشاره به قطعنامه دوشنبه گذشته شورای امنیت سازمان ملل که خواستار پایان جنگ سه ساله عراق و ایران شده است، می باشد.»^(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس در گزارشی از اسکات مک لیود به نقل از خبرگزاری رسمی عراق اعلام کرد: «هوایماهای جنگی و هلیکوپترهای توپ دار برای دفع مهاجمین ۲۰۶ مأموریت انجام داده اند و ایران گفت ۴ جت جنگنده عراقی ها در فاصله ۲۷ دقیقه در جریان درگیری های صبح سقوط کرده است.»^(۲)

ویلیام ریو خبرنگار دایره شرقی رادیو بی بی سی هم ضمن اشاره به بخش های اصلی گزارش های نظامی ایران و عراق گفت: «گزارش های امروز ایران نشانه آن است که در این مرحله سوم ایران می خواهد نه تنها مواضع قبلی خود را مستحکم تر سازد بلکه می خواهد شهرهای ایران را از تیررس توپخانه عراق دور نگاه دارد و بر تسلط خود بر ارتفاعات سوق الجیشی اطراف پنجوین بیفزاید.»^(۳)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه از منامه با اشاره به هشدار سخنگوی نظامی عراق درمورد عواقب حمله جدید ایران گزارش داد: «تفسیرهای رسمی بغداد که طی روزهای اخیر منتشر شده بود ضمن اشاره به تدارکات ایران برای شروع مرحله جدیدی از آخرین تهاجم خود به کردستان در ۲۰ اکتبر [۲۸ مهر] همچنین هشدار داده بود که اقدامات تلافی جویانه عراق در پیش است.»^(۴) در این مورد خبرگزاری عراق نیز با اشاره به سرمقاله های امروز روزنامه های عراق تصریح کرد که «پاسخ این کشور در ضربه زدن به حکام ایران به مراتب خشن تر خواهد بود و برای رویارویی با تهاجم های ایران به هر وسیله ای متشبث خواهند شد.»^(۵)

همچنین به گزارش رادیو بغداد، نعیم حداد رئیس مجلس شورای ملی عراق، امروز در گفت و گو با روبرت اسوان دبیر انجمن پارلمانی گفت و شنود عربی اروپایی ضمن اشاره به "منافع مشترک اعراب و اروپا" از کشورهای اروپایی خواست تا «یک خط مشی قاطع را نسبت به ایران از خلال اعمال فشارهای اقتصادی و سیاسی علیه آن جهت جلوگیری از تجاوزاتش علیه عراق و تلاش های مکرر برای عبور از مرزهای بین المللی اش [!] اتخاذ نمایند.»^(۶)

۱

رئیس جمهور تحکیم و گسترش انقلاب اسلامی را مهم ترین اصل در زمینه روابط خارجی ایران دانست و تأکید کرد انقلاب، منحصر به ایران نیست بلکه یک انقلاب جهانی است.

آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه و نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در اروپا، امریکای مرکزی و جنوبی ضمن اشاره به اهمیت چگونگی ارتباطات ایران با

ص: ۵۰۴

۱- همان، صص ۱۷ و ۱۸، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۲/۸/۱۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۳، ۱۳۶۲/۸/۱۴، صص ۲۸، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۳۶۲/۸/۱۳.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳۶۲/۸/۱۳، صص ۳۰ و ۳۱، رادیو بی بی سی، ۱۳۶۲/۸/۱۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۲، ۱۳۶۲/۸/۱۳، صص ۱۹، منامه

- خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، صص ۲۲ و ۲۳، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو بغداد، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

کشورهای جهان گفت: «غالب دولت های جهان معیار و خط مشی سیاسی خود را در ارتباط با کشورها صرفاً در تأمین منافع کشور خود می بینند. در صورتی که جمهوری اسلامی ایران تنها منافع کشور خود را اصل قرار نمی دهد، بلکه به ارتباطات دو کشور و همکاری بین این دو کشور می اندیشد.» وی محور دیگر در برقراری روابط با سایر کشورها را اصل انقلاب و توجه به این موضوع دانست که «انقلاب ما منحصر به ایران نیست بلکه یک انقلاب جهانی است.» آیت الله خامنه ای آن گاه خطاب به سفرا و کارداران ایران در اروپا، امریکای مرکزی و جنوبی افزود: «حالا- که [انقلاب] در ایران واقع شده شک نیست که در دنیا نیز مشابه آن واقع خواهد شد. در نتیجه برای پاسداری از این انقلاب باید به عواملی که گسترش آن را بیشتر می کند عمیق تر بیندیشیم.»

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به پیشرفت های فراوان ایران در صحنه سیاست جهانی و خارجی از هنگام پیروزی انقلاب اسلامی تا به امروز از "ابهت انقلابی" به عنوان عاملی نام برد که باعث شده نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در مجامع بین المللی و در مناسبات مختلف خارجی از "احترام خاصی" برخوردار باشند. وی تأکید کرد: «شعار نه شرقی نه غربی مانند ترجیع بندی [است] که باید مرتب در گفته ها تکرار شود و در کارکرد نمایندگان سیاسی جمهوری اسلامی ایران اثبات شود.»

آیت الله خامنه ای سپس اظهار کرد: «اکنون در دنیا ما شاهد نقشه های توطئه آمیز و توسعه طلبانه ای هستیم که با پوست و گوشت خود آن را احساس می کنیم. امریکا با همه توان خود نقشه های توسعه طلبانه خود را به کار گرفته و می خواهد اسرائیل را تقویت ببخشد و به لبنان نیز وارد شود، ولی علی رغم همه این حرکات امریکا در سطح جهان گرفتار شده است.» رئیس جمهور در پایان یادآور شد: «البته ابرقدرت دیگر هم گرفتاری اش در سطح جهان کمتر از امریکا نیست.» (۱)

۱

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران در سخنانی ضمن تأکید بر ادامه مبارزه با ابرقدرت ها، "زدودن ریشه گروهک ها و لیبرال ها" را از نتایج تسخیر سفارت امریکا در ایران عنوان کرد.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، میرحسین موسوی امروز در دیدار با اعضای انجمن ها و شوراهای اسلامی خانه های کارگر اراک اظهار کرد: «مبارزه ما بر علیه ابرقدرت ها و قدرت های ظالم در سراسر جهان یک مبارزه تمام نشدنی است و با تداوم انقلاب اسلامی منافع امریکا برای همیشه در منطقه برچیده خواهد شد و با چنین وضعیتی ما باید هشیار باشیم که توطئه قدرت های بزرگ علیه انقلاب اسلامی ادامه خواهد داشت.» وی آن گاه در اشاره به سالگرد تسخیر سفارت امریکا در ایران گفت: «آن چیزی که این روزها می تواند مورد توجه قرار گیرد حاصل تسخیر لانه جاسوسی است و زندگی ما اکنون تحت تأثیر آن فضایی قرار دارد که دانشجویان مسلمان پیرو خط امام به وجود آوردند و یکی از اثرات مهم آن زدودن ریشه گروهک ها و لیبرال ها در کشور بود که خط اصیل انقلاب را حاکم کرد.»

ص: ۵۰۵

موسوی با بیان اینکه نسبت به روزهای اول انقلاب به دلیل حضور مردم در صحنه قوی تر شده ایم، افزود: «ما ریشه منافقین را در کشور خشکانده ایم، اما اگر تصور کنیم که ریشه های نفاق از بین رفته اشتباه کرده ایم. لیبرال ها با در نظر نگرفتن خون شهدا در برخورد با توطئه ها می خواهند دری بر روی امریکا باز شود. ملت ما با دادن شهدای بسیار توانسته است حاکمیت خود را به ثبوت برساند و همین یادآوری بهترین ابزار برای مبارزه با این حرکت هایی است که در آستانه انتخابات با آن مواجه هستیم.»^(۱)

۱

موضع نخست وزیر در پایان جلسه دیروز هیئت دولت درباره قطعنامه ۵۴۰ بازتاب ویژه ای در مطبوعات فرانسه داشت. در این حال سخنگوی دولت فرانسه تلویحاً از موضع عراق در قبال قطعنامه اخیر جانب داری کرد. روزنامه لوماتن در این باره نوشت: «از دیروز به نظر می رسد دیگر تلاش سازمان ملل به نحو خطرناکی محکوم است.» این روزنامه افزود: «میرحسین موسوی نخست وزیر، دیروز در تهران گفت هدف این قطعنامه نجات صدام از خفگی است. معاون وزیر خارجه ایران نیز دیروز طی یک تماس تلفنی گفت مواضع ایران قبلاً توضیح داده شده و در این زمینه تغییری نکرده است.» لوماتن همچنین با اشاره به مراسم سالگرد تسخیر سفارت امریکا در ایران اضافه کرد: «میرحسین موسوی گفت بر علیه سوپراتانداردها و ناوگان امریکا ما نیرومندترین سلاح یعنی ایمانمان را داریم.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس روزنامه لیبراسیون نیز علاوه بر پرداختن به بخشی از سخنان نخست وزیر که هدف تصویب قطعنامه اخیر شورای امنیت را «نجات عراق از خفگی» دانسته بود، «بخشی از تفسیر دیروز مفسر رادیو تهران مبنی بر اینکه نکته مهم در این قطعنامه باز گذاشتن تنگه هرمز و صدور نفت عراق از این طریق و پرداخت بخشی از بدهی های فرانسه است را به چاپ رسانده است.» این روزنامه همچنین با توجه به اعلام حمایت سفیر دائمی ایران در سازمان ملل از فعالیت های میانجیگرانه اولاف پالمه یادآور شد: «تمایز شورای امنیت از دبیرکل سازمان ملل و اولاف پالمه از سوی ایران باب میانجیگری سازمان ملل در جنگ ایران و عراق را نیمه باز می گذارد.»^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه گزارش داد: شورای وزرای فرانسه با انتشار یک بیانیه رسمی اعلام کرد که این کشور «شدیداً خواستار قطع کامل نبرد و شروع مذاکرات صلح میان عراق و ایران بر اساس حقوق بین المللی و احترام به تمامیت ارضی و شرافت این دو ملت بزرگ است.»^(۳) همچنین ماکس گالو سخنگوی دولت فرانسه در یک نشست مطبوعاتی تصویب قطعنامه شماره ۵۴۰ در سازمان ملل را - که هم شوروی و هم امریکا به آن رأی داده بودند - یک "عمل دیپلماتیک مهم" خواند و گفت: «عراق متعهد به محترم شمردن این شرایط شده است.» سخنگوی دولت فرانسه سپس افزود: «ایران به این متن متعهد نشده است.»^(۴)

ص: ۵۰۶

۱- همان، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۹ - ۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص ۷، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

در این بین، روزنامه انگلیسی زبان چینی چاینا دیلی با نقل اظهارات سخنگوی رسمی عراق اعلام کرد: «آن کشور این حق را برای خود محفوظ می‌دارد که اگر ایران قطعنامه نامبرده را نپذیرد یا در صورت پذیرفتن به اجرای آن نپردازد، برای حفظ منافع حیاتی خود دست به اقداماتی بزند.» این روزنامه سپس یادآور شد ایران با وجود رد تمامی قطعنامه‌های شورای امنیت اعلام کرده است که «تجدید فعالیت دبیرکل سازمان ملل متحد، خاویر پرز دکوئیاری و نماینده وی اولاف پالمه نخست وزیر سوئد را در مورد ختم نزاع معتبر می‌شناسد.» (۱)

۱

امروز در عراق مذاکراتی در مورد مسائل مالی پروژه انتقال گاز این کشور به ترکیه انجام شد. در همین حال، وزیر اقتصاد و بازرگانی یمن شمالی نیز با معاون نخست وزیر عراق دیدار و گفت و گو کرد.

براساس گزارش خبرگزاری ترکیه، مقامات دو کشور عراق و ترکیه در پی امضای موافقت نامه احداث خط لوله انتقال گاز عراق، مذاکرات رسمی خود در زمینه مسائل مالی این پروژه را در بغداد آغاز کردند. این خبرگزاری افزود: «هزینه احداث این خط که در سال ۱۹۸۶ به پایان خواهد رسید، ۲۱۰ میلیون دلار برآورد شده است که ۱۳۲ میلیون دلار آن مربوط به هزینه اجرای قسمتی از پروژه [در] خاک ترکیه و بقیه مربوط به عراق خواهد بود. در این گفت و گوها همچنین امکانات پیش فروش اوراق قرضه گاز صادراتی از این خط به بازارهای پولی اروپا به منظور تأمین قسمتی از هزینه ساخت لوله مورد بحث قرار خواهد گرفت.» یک شرکت ترک و یک شرکت عراقی مجریان این پروژه خواهند بود. (۲)

همچنین به گزارش رادیو صوت الجماهیر، طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، امروز در دیدار با وزیر اقتصاد و بازرگانی جمهوری عربی یمن که به عراق سفر کرده است، ضمن اظهار خشنودی از روابط دو کشور و نیز موضع یمن در پشتیبانی از عراق گفت: «شرکت گسترده دولت ها و شرکت ها در بیستمین دوره نمایشگاه بین المللی [بغداد] در حالی که ما در شرایط جنگ می باشیم اطمینان ... نسبت به اقتصاد را منعکس می دارد و علاقه مندی این کشورها و شرکت ها را برای برقراری همکاری بین آنها و عراق تأکید می دارد.» به گفته این رادیو، وزیر اقتصاد و بازرگانی جمهوری عربی یمن نیز «بار دیگر موضع کشور متبوعش را نسبت به عراق و قراردادن تمامی امکاناتش در اختیار عراق که از حاکمیتش و آینده امت عربی دفاع می نماید تأکید داشت.» (۳)

۲

تأیید خبر تحویل پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق، بازتاب های خبری و تحلیلی گسترده ای پیدا کرد. در این بین ارگان حزب بعث حاکم عراق هشدار داد در صورت محرومیت عراق از حق کشتیرانی آزاد در خلیج فارس، آزادی کشتیرانی در این منطقه از ایران نیز سلب خواهد شد.

ص: ۵۰۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری ترکیه

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو صوت الجماهیر،

خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد: ماکس گالو سخنگوی دولت فرانسه، در جمع خبرنگاران «صریحاً ورود هواپیماها را به عراق تأیید نکرد و به ذکر جمله در اختیار قرار دادن که قبلاً توسط کلود شسون و شارل هرنو مورد استفاده قرار گرفته بود، اکتفا کرد.» گالو افزود: «سوپراتانداردها از مدتی قبل در منطقه هستند.» وی همچنین گفت: «فرانسه اقدام دوگانه ای داشته است، احترام به قرارداد تجارتي (در مورد سوپراتانداردها) و دفاع و آماده کردن قطعنامه سازمان ملل.»^(۱)

در همین حال، مایکل داب گزارشگر روزنامه واشنگتن پست در تفسیری بر اظهارات دیروز وزیر امور خارجه عراق مبنی بر انتقال پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسه به عراق نوشت: «بخشی از توجه فرانسه در تحویل هواپیماها این امید بوده است که آنها می توانند ایران را برای پایان بخشیدن به جنگ از نظر سیاسی و نظامی زیر فشار بگذارند. دولت تهران توانسته با بستن دو راه از سه راه صدور نفت عراق، دست بالا را بگیرد. آیت الله خمینی گفته است که اگر قدرت های غربی به کمک به عراق ادامه دهند رنگ دوباره نفت را نخواهند دید. در حالی که بیشتر تحلیلگران غربی این تهدید را جدی نگرفته اند، اما ناثباتی تازه ای در بازارهای بین المللی نفت به وجود آورده است.»

گزارشگر واشنگتن پست در ادامه خاطر نشان کرد: «هواپیماهای سوپراتاندارد به صورت ظاهر امکان عراق را برای به کارگرفتن موشک های اگزوست علیه کشتی های ایران افزایش می دهد، اما برخی از تحلیلگران غربی در مورد توانایی خلبانان عراقی که در فرانسه آموزش دیده اند دچار تردید هستند و دولت فرانسه نیز کوشیده است از اهمیت نظامی هواپیماها بکاهد.» وی سپس اضافه کرد: «تحویل هواپیماها قرار بود در نیمه سپتامبر انجام گیرد، اما پس از نگرانی هایی که در پایتخت های کشورهای غربی ابراز شد به تأخیر افتاد. دیپلمات های فرانسوی با استفاده از این تأخیر کوشیده اند نشان دهند که ایران مانع عمده برقراری صلح است.»^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد: روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق، امروز اعلام کرد که «اگر عراق از حق آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس] محروم باشد، دیگر به ایران اجازه نخواهد داد که از چنین حقی برای گرداندن ماشین جنگی خود برخوردار باشد.» این خبرگزاری، به نقل از دیپلمات های غربی افزود: «دفاع ضد هوایی خارک با موشک های راپیر که تنها ۱۲ کیلومتر برد دارند در مقابل سوپراتانداردها مؤثر نخواهد افتاد.»^(۳)

تانوگ خبرگزاری یوگسلاوی از بغداد نیز در تفسیری به قلم ژوان دوگرا مادزیجف از دریافت هواپیماهای سوپراتاندارد و تهاجم جدید ایران در جبهه شمالی جنگ به عنوان دو تحول نام برد که «نشانه هایی از امکان بروز یک کشمکش بحرانی در جنگ خلیج [فارس] که تاکنون روی هم رفته محدود بوده است را به دست می دهد.» تانوگ به نقل از محافل سیاسی در بغداد افزود: «عراق یک مدل پیشرفته از موشک های اسکاد روسی با برد حدوداً ۳۰۰ کیلومتر و ظرفیت حمل ۵/۱ تا ۲ تن مواد منفجره را دریافت نموده است. مجتمع عظیم پتروشیمی در این بندر در معرض برد این موشک هاست.»^(۴)

ص: ۵۰۸

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۸/۱۳۶۲.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو امریکا، ۱۲/۸/۱۳۶۲.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، بغداد - رویتر، ۱۲/۸/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۶، بغداد - خبرگزاری یوگسلاوی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

در همین حال، مطبوعات امروز پاریس به بررسی سیاست چندلایه دولت فرانسه در ماجرای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق پرداختند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، روزنامه لیبراسیون در گزارشی نوشت: «به نظر می‌رسد به طور قطعی از این موضوع مرموز پرده برداری شده است درحالی که شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، هنوز قصد داشت این موضوع ادامه پیدا کند.» روزنامه فیگارو نیز ضمن درج خبر تحویل سوپراتانداردها به عراق نوشت: «بدهی های عراق به فرانسه که در سال ۱۹۸۱ به ۲۰ میلیارد فرانک می‌رسد از زمان روی کار آمدن سوسیالیست‌ها تقریباً به دو برابر افزایش یافته است.»^(۱)

لوماتن (چاپ پاریس) که تأیید خبر دریافت هواپیماهای سوپراتاندارد در مصاحبه وزیر امور خارجه عراق با این روزنامه مطرح شده است، در تفسیری با عنوان "ابهام بی فایده راجع به خودداری مقامات فرانسه از تأیید خبر تحویل سوپراتانداردها به عراق" اعلام کرد: «از جایی که فرانسه سلاح می‌فروشد و این برای بازرگانی خارجی این کشور مفید است، وقت آن رسیده که دولت از عقده‌های بیهوده اش دست بردارد. آیا اکنون این سکوت را که بیشتر شبیه به یک بلا-تکلیفی است و ثمره اصلی آن این بود که به نظر رسید تحویل تجهیزاتی که از سوی عراق خریداری شده شرم آور است، برای ما توضیح خواهند داد؟»^(۲)

لوماتن در تفسیر دیگری با عنوان "ایران و عراق و قایم موشک بازی فرانسه در قضیه تحویل سوپراتانداردها" ضمن اشاره به این نکته که از هواپیماهای مذکور در وهله اول به عنوان یک سلاح بازدارنده بهره برداری شده است، افزود: «این بدان معنی نیست که فردا هواپیماهای مجهز به اگزوست به پرواز درخواهند آمد.» این روزنامه درعین حال در مقاله دیگری یادآور شد: «تهران در مقابله با مسئله تحویل سوپراتانداردها توسط حجت الاسلام رفسنجانی در اواسط اکتبر تهدید کرد در صورت انهدام منابع نفتی ایران روی خلیج [فارس] آتش خواهیم گشود. اما به نظر می‌رسد که امریکا و اکثر متحدانش این تهدید واقعی را دست کم گرفته باشند.»^(۳)

۱

اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس امروز با تصویب دستور کار اجلاس آتی سران این شورا مبنی بر تهیه یک طرح صلح جدید برای جنگ ایران و عراق، تشکیل نیروی واکنش سریع در خلیج فارس، حل اختلافات عراق و سوریه و بحران لبنان به کار خود پایان داد.

به گزارش رادیو امریکا، وزیران امور خارجه شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس، دستور کار اجلاس سران شورا را که قرار است هفته آینده در دوحه برگزار شود، تهیه کردند. این دستور کار شامل طرح صلح جدیدی برای جنگ ایران و عراق، اوضاع لبنان و اختلاف‌های موجود بین اعراب و «پیشنهاد تشکیل یک نیروی ضربتی و سریع‌الاستقرار در

ص: ۵۰۹

۱- همان، صص ۹-۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۶ و ۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لوماتن.

خلیج فارس برای پاسخ گویی به رویدادهای اضطراری منطقه» است (۱).

همچنین خبرگزاری فرانسه از دوحه به نقل از منابع آگاه اعلام کرد وزیر امور خارجه شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس «طرح های پیشنهاد شده توسط رؤسای ستاد مشترک خود را مبنی بر تأسیس یک نیروی مشترک زمینی، دریایی و هوایی تصویب کرده و این طرح ها را در اجلاس آینده [سران] این شورا ارائه خواهند داد.» (۲)

رادیو بی بی سی در گزارشی گفت که در پایان این اجلاس سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، در یک نشست خبری اعلام کرد: «کشورهای خلیج فارس علی رغم مخالفت ایران با قطعنامه شورای امنیت مبنی بر آتش بس، به فعالیت های خود برای پایان دادن به جنگ عراق با ایران ادامه خواهند داد.» (۳) به گزارش خبرگزاری آلمان غربی، در این نشست خبری همچنین احمد بن سیف وزیر امور خارجه قطر و عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس، اعلام کردند «وزرای شرکت کننده در کنفرانس در این مورد که باید در جهت ایجاد فضای مناسب برای برگزاری کنفرانس سران عرب در ریاض تلاش شود به توافق رسیدند.» بن سیف و بشاره گفتند در اجلاس هفته آینده سران شورای همکاری خلیج فارس قرار است «میانجیگری مجدد بین عراق و سوریه و همچنین موضوع جنگ لبنان مورد بحث و بررسی قرار گیرد.» به گزارش خبرگزاری خلیج، وزیر امور خارجه قطر خطاب به خبرنگاران ضمن اشاره به مداخله نیروهای خارجی در صورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز تأکید کرد که «در این رابطه یک توافق کلی در خلیج [فارس] وجود دارد.» (۴) دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس نیز در این باره به خبرنگاران گفت: «بازنگهداری تنگه هرمز مسئولیتی است که غرب و کشورهای حوزه خلیج [فارس] به عهده دارند.» (۵)

روزنامه انگلیسی گاردین در شماره امروز خود در مقاله ای به قلم لیستر گود خبرنگار این روزنامه، درباره طرح صلح جدید شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق نوشت: «این پیشنهاد صلح شامل ایجاد تدریجی مناطق بی طرف می شود.» این روزنامه با اشاره به نقش بحرین در این پیشنهاد افزود: «ناظران سیاسی در خلیج فارس عقیده دارند پیشنهاد صلح بحرین جنبه آزمایش دارد و جزئیات آن به مقامات ایرانی تسلیم شده است. یکی از جنبه های مهم این پیشنهاد این است که به عکس قطعنامه های شورای امنیت سازمان ملل این پیشنهاد عکس العملی منطقه ای است. بنابراین احتمال دارد مورد قبول دولت ایران قرار گیرد.» (۶) گاردین همچنین توضیح داد: «طرح صلح جدید با این اعتقاد که ایران آماده قبول یک طرح کلی صلح از جمله برقراری آتش بس در تمامی جبهه ها نمی باشد، ارائه شده است.» بر این اساس «اگر بی طرف کردن خلیج [فارس] مورد قبول واقع گردد، وزرای خارجه شورای همکاری خلیج [فارس] توجه خود را به جبهه ۲۰۰ مایلی جنگ که از دهانه خلیج [فارس] در جنوب شروع شده و به قله کوه های کردستان در شمال ختم می شود معطوف خواهند کرد.» (۷)

ص: ۵۱۰

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۵، دوحه - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو بی بی سی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، دوحه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو امریکا، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو بی بی سی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه انگلیسی گاردین.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، خبرگزاری جمهوری اسلامی،
۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه انگلیسی گاردین

یک روزنامه پرتیراژ ژاپنی تأثیر منافع اقتصادی ژاپن بر تلاش های سیاسی این کشور در جنگ ایران و عراق را مورد بررسی قرار داد.

روزنامه آساهی شیمبون با اشاره به مأموریتی که شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن به معاون خود برای سفر به ایران و عراق و مذاکره با مقامات دو کشور داده بود، این دیدگاه را مطرح کرد که آبه با تلاش مجدد برای پایان دادن به جنگ «تجربیات سیاسی خود را به آزمایش گذاشته است» و حال آنکه وی اعتقاد داشت احتمال آنکه «بغداد درخواست ژاپن مبنی بر عدم بمباران پروژه پتروشیمی ایران و ژاپن را نادیده بگیرد»، زیاد است. این روزنامه سپس با اشاره به ارزش ۳/۴ میلیارد دلاری سفارش های ساختمانی عراق به ژاپن از سال ۱۹۷۷ به بعد، که تقریباً یک چهارم از مجموع سفارش های ساختمانی دریافتی خارجی ژاپن را تشکیل می دهد، افزود: «هرگونه توسعه جنگ مرزی ایران و عراق به طور مستقیم بر ژاپن اثر می گذارد.»

آساهی درباره دومین انگیزه ژاپن برای ادامه تلاش های سیاسی خود جهت خاتمه دادن به جنگ نوشت: «کمپانی های ژاپنی بدون توجه به نتیجه جنگ ایران و عراق معتقدند که با پایان یافتن جنگ زمینه های وسیعی برای دریافت سفارش از این منطقه وجود دارد.» به نوشته آساهی، «این کمپانی ها به خصوص به یک طرح بازسازی ملی ۱۶۵ میلیارد دلاری در ایران توجه خاص دارند.» این روزنامه همچنین یادآور شد: «آبه از زمانی که مقام وزارت تجارت بین المللی و صنعت را در کابینه قبلی ژاپن برعهده داشت معتقد بود که ژاپن باید نقش صلح دهنده را میان دو کشور در حال جنگ ایران و عراق ایفا کند.» این روزنامه سپس با اشاره به شیوه دیپلماتیک آبه اضافه کرد: «وزیر خارجه ژاپن در سفر ماه آگوست به تهران از همتای ایرانی خود علی اکبر ولایتی خواست که موضع نرم تری در قبال قطعنامه های سازمان ملل نشان دهد. درحالی که او به سازمان ملل نیز پیشنهاد کرد تا درخواست های ایران را نیز در نظر بگیرد.» (۱)

امروز درحالی که یک مقام امریکایی بار دیگر ایران را به دخالت در انفجارهای بیروت متهم کرد، وزیر امور خارجه فرانسه از شکست اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو ابراز نگرانی کرد.

خبرگزاری فرانسه از بیروت گزارش داد: لارنس ایگل برگر معاون وزیر امور خارجه امریکا، که در اسرائیل به سر می برد، در گفت و گو با خبرنگار رادیو اسرائیل تأکید کرد: «امریکا شاهد عینی دال بر دخالت ایران در دو حادثه انفجار علیه واحدهای امریکایی و فرانسوی در بیروت در دست دارد.» وی درعین حال گفت: «به نظر می رسد سوریه علاقه مند به آتش بس در لبنان است.» (۲)

در همین حال، ماکس گالو سخنگوی دولت فرانسه در نشست مطبوعاتی امروز به نقل از

۱- همان، ص ۳، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲۱، بیت المقدس - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

کلود شسون وزیر امور خارجه این کشور در مورد اوضاع لبنان خاطرنشان کرد شکست اجلاس آشتی ملی ژنو فقط موجب وخامت این اوضاع خواهد شد. شسون تأکید کرده است «فرانسه شدیداً خواستار صلح و موفقیت کنفرانس ژنو است.»^(۱)

۱

نبردهای شدید میان فلسطینیان هوادار و مخالف یاسر عرفات در طرابلس لبنان ادامه دارد. خبرگزاری یونایتدپرس امروز از بیروت گزارش داد: «نیروهای سوری به همراه شورشیان الفتح امروز آخرین پایگاه مهم نیروهای وفادار به یاسر عرفات در شمال طرابلس را با توپ و تانک مورد حمله قرار دادند.» براساس این گزارش، عرفات به فاصله چند ساعت پس از حمله «ضمن ارسال پیام برای پادشاهان عرب و رهبران کشورهای سوسیالیستی و همچنین سران کشورهای غیرمتعهد تقاضای کمک فوری نمود.» همچنین خبرگزاری فلسطینی وفا از محاصره نیروهای طرف دار عرفات توسط دو تیپ از نیروهای سوری و دو گروهان لیبیایی به همراه نیروهای مخالف عرفات تحت فرماندهی ابوموسی و نیز نیروهای جبهه خلق برای آزادی فلسطین خبر داد. از سوی دیگر، شفیق وزان نخست وزیر لبنان، خواستار پایان دادن به این جنگ شد و در همین رابطه پیامی نیز برای امین جمیل در ژنو فرستاد.^(۲)

ص: ۵۱۲

۱- همان، ص ۷، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۶ و ۲۷، بیروت - یونایتدپرس، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

از اولین دقایق بامداد امروز، ۴ یگان سپاه برای تکمیل تصرف قله های ۱۸۷۷، ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا و پاک سازی غرب این ارتفاعات عملیات خود را آغاز کردند.

لشکر ۱۴ امام حسین (ع) مأموریت داشت تا باقیمانده اهداف شب گذشته لشکر ۳۱ عاشورا؛ یعنی یال های غربی ارتفاع شیخ گزنشین را تصرف و امکان الحاق بین لشکر ۳۱ عاشورا و لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) را فراهم سازد. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیز قرار بود مأموریت ناتمام روز گذشته خود را که تصرف قله های ۱۸۶۶ (شاخ تارچر) و ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ بود تکمیل کند. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) هم باید ضمن پاک سازی ارتفاعات غرب جاده غرب کانی مانگا حتی المقدور در جاده به سمت جنوب پیشروی می کرد. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) که از قبل به منطقه عملیاتی آشنایی داشت زودتر از یگان های دیگر حدود ساعت ۱:۳۰ دقیقه بامداد، درگیری خود را آغاز کرد و سپس لشکر ۳۱ عاشورا در سمت راست آن با نیروهای دشمن درگیر شد.

در ساعت ۴ بامداد، نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) هم درگیری را آغاز کردند. نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز به دلیل ناهماهنگی اولیه و بی اطلاعی از محل حضور دشمن حدود یک ساعت بعد درگیر شدند.

مسئله ای که پس از شروع درگیری یگان ها ذهن فرماندهی را به خود مشغول کرده بود چگونگی تأمین و تدارک لشکرهای ۱۴ امام حسین (ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) بود؛ زیرا باتوجه به نبود جاده در غرب کانی مانگا، که از طریق آن بتوان نیروهای این ۲ یگان را پشتیبانی کرد، باید به ناچار از بالگردهای شنوک هوانیروز برای ارسال آذوقه، مهمات و سایر ملزومات و انتقال مجروحان این دو یگان به عقب استفاده می شد.

پس از درگیر شدن نیروهای خودی گزارش های رسیده به قرارگاه حاکی از آن بود که یگان ها با قدرت به سمت اهداف پیشروی می کنند. اولین خبر از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) دریافت

شد که طبق آن این لشکر در ساعت ۵:۳۰ بامداد، تمامی اهداف خود به غیر از ارتفاع ۱۹۰۰ (جنوبی ترین قله کانی مانگا) را به تصرف درآورده است.

لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز که با زمین منطقه آشنایی چندانی نداشت و ابتدا به کندی پیشروی می کرد با روشن شدن هوا و پیدا کردن شناخت نسبی از منطقه و موقعیت دشمن با سرعت به سمت اهداف خود حرکت کرد و توانست ۲ قله از ارتفاع ۱۶۶۲ و ۱۷۷۴ شیخ گزنشین را از سمت غربی آن تصرف و یک مقر فرماندهی نیروهای عراقی را منهدم کند. همچنین تعداد قابل توجهی از نیروهای دشمن که در منطقه عملیاتی این یگان متراکم تر از سایر محورها بودند، کشته و تعدادی نیز اسیر شدند.

لشکر ۳۱ عاشورا نیز قله اصلی شیخ گزنشین را تصرف کرده و در جناح راست خود منتظر پیشروی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) بود تا با آن یگان الحاق کند.

لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) هم تا ۴ کیلومتری جنوب بادانه پیشروی کرده و علاوه بر پاک سازی جاده غرب کانی مانگا ارتفاعات غرب این جاده را نیز پاک سازی و تأمین کرد. این لشکر همچنین نیروهای عراقی را که با فشار رزمندگان لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در حال عقب نشینی از یال های غربی شیخ گزنشین به سمت نالپاریز بودند زیر آتش گرفت که در نتیجه تعداد زیادی از آنان کشته شدند.

هم زمان با پیشروی نیروها درحالی که هنوز الحاق بین لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول (ص) کامل نشده بود و جاده شیخ گزنشین نیز قابل تردد نبود و از طرفی کار احداث جاده چمک به شیخ المارین نیز پایان نیافته بود، تأخیر در آماده شدن بالگردهای شنوک برای حمل اقلام مورد نیاز به عقبه نزدیک یگان ها در غرب ارتفاع کانی مانگا و انتقال مجروحان به عقب، نگرانی هایی را به وجود آورد. با آنکه طبق هماهنگی قبلی قرار بود بالگردهای شنوک از ساعت ۶:۳۰ صبح مأموریت خود را آغاز کنند، تا حدود ساعت ۹ این کار انجام نشده بود و بالاخره با پیگیری مصرانه محسن رضایی و رحیم صفوی - که در برخی موارد حتی به درگیری لفظی نیز انجامید - هماهنگی های لازم انجام شد و سرهنگ صیاد شیرازی شخصاً نظارت بر اجرای مأموریت بالگردها را بر عهده گرفت. از این پس هوانیروز تا زمانی که عقبه زمینی نیروهای خودی باز نشده بود، برای رساندن ملزومات و وسایل مورد نیاز به رزمندگان و حمل مجروحان نقش مؤثری را ایفا کرد، به نحوی که کسانی که در جریان فعالیت هوانیروز قرار گرفته بودند از فعالیت مؤثر آنان و تلاش سرهنگ صیاد شیرازی برای راه اندازی و به کار گیری این مجموعه تقدیر می کردند.^(۱)

ص: ۵۱۶

۱- بخشی از چالش های بین فرماندهان که ناشی از آماده به کار نشدن بالگردها بود و همچنین چاره اندیشی ها برای رفع این مشکل در ضمیمه گزارش درج شده است.

حدود ساعت ۱۰ صبح، الحاق بین دو لشکر ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) کامل و تثبیت شد و جاده مهم شیخ گزنشین به دست نیروهای خودی افتاد. برقراری الحاق بین این دو یگان و حصول اطمینان از اتصال عقبه خودی به منطقه عملیاتی از یک سو و تصرف قله ۱۹۰۰ در جنوب ارتفاع کانی مانگا شوق و شعف فراوانی را به همراه داشت. با سقوط قله ۱۹۰۰ و حرکت نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) به یال های غربی این قله یک قرارگاه فرماندهی دشمن و نیروهای عراقی مستقر در این منطقه از سه طرف به محاصره درآمدند، دشمن برای انتقال فرماندهان این قرارگاه چند فروند بالگرد اعزام کرد که نیروهای لشکر حضرت رسول(ص) ۲ فروند از آنها را هدف قرار داده و ساقط کردند و تعدادی از عراقی ها را نیز به اسارت درآوردند. پس از آن، دشمن با وارد کردن نیروهای تازه نفس برای بازپس گیری این قله چند بار پاتک کرد که اصلی ترین آن در ساعت ۱۰ صبح برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ بود، اما نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) این پاتک را سرکوب کردند و نیروهای عراقی با تحمل تلفات زیاد و دادن ۱۲ اسیر مجبور به عقب نشینی شدند. عراقی ها عصر امروز نیز چند پاتک سنگین اجرا کردند که بازهم با مقاومت نیروهای خودی مواجه شده و عقب رفتند. شدت فشار دشمن در این منطقه به حدی بود که محمدابراهیم همت در تماس بی سیم با محسن رضایی اظهار کرد: هروقت دشمن پاتک می کند مجبورم یک گردان خرج کنم. او حتی باتوجه به فشار مداوم دشمن، برای حفظ این دو ارتفاع کسب تکلیف کرد.

در همین حال، واحد مهندسی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) برای حفظ جناح چپ خود یک خاکریز از شمال ارتفاع ۱۹۰۴ به سمت راست تا تقاطع رودخانه قزلجه احداث کرد. جاده شیخ گزنشین نیز که با الحاق لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) آزاد شده بود، تثبیت شد و احداث جاده چمک به شیخ المارین نیز پایان یافت و نیروها به طور کامل به عقبه ها وصل شدند. البته با پیشروی نیروهای خودی در ارتفاعات، بخشی از بنه های تدارکاتی دشمن به دست آنها افتاده و بخشی از نیازها از این طریق تأمین شده بود.

در این میان آنچه موجب نگرانی بود، نداشتن نیروی کافی برای ادامه و تکمیل اهداف عملیات بود؛ تقریباً تمامی یگان ها فاقد نیرو برای ادامه کار بودند و فقط لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ۲ گردان نیرو داشت. لشکر ۱۴ امام حسین(ع) هر ۴ گردان خود را به کار گرفته بود. لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) هم هر ۳ گردان تازه نفس و سایر نیروهایی که از شب قبل باقی مانده بودند را وارد عمل کرده بود. لشکر ۳۱ عاشورا نیز با عملیاتی که در این روز انجام داد هیچ نیرویی برای ادامه کار در اختیار نداشت.

بدین ترتیب کمبود نیرو بسیار محسوس بود. پس از تصرف ارتفاعات و برقراری اتصال عقبه های خودی، محسن رضایی از غلامعلی رشید خواست که نیروها با بهره گیری از فرصت

به دست آمده به سمت جنوب و نالپاريز پيشروي کنند، اما وي با بيان اينکه رزمندگان تواني براي ادامه پيشروي ندارند، گفت: يگان ها در منطقه نيروهاي تازه نفسی ندارند که به کار گرفته و پيشروي کنند. از اين رو آوردن يگان های جديد به منطقه بار ديگر مورد تأکيد قرار گرفت. محسن رضايی به عناصر قرارگاه خاتم دستور داد که براي تسريع در انتقال لشکر ۵ نصر که از جنوب حرکت کرده و به سنج رسیده بود، اقدامات لازم را به عمل آورند. همچنين به تپ ۳۳ المهدي (عج) نیز که در سردشت حضور داشت اعلام شد که خود را به هر نحو ممکن به منطقه عملياتی برساند. به لشکر ۴۱ ثارالله (ع) هم که پس از مرحله دوم عمليات، نيروها و سازمان خود را بازسازی کرده بود و با ۲ گردان نيرو در منطقه حضور داشت، ابلاغ شد که براي کمک به لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و پيشروي به جنوب منطقه عملياتی، آماده شود. باوجود اين هماهنگی ها، هنوز درباره ادامه عمليات و نوع به کارگيري يگان های جديد ابهاماتی وجود داشت، زیرا برآوردها نشان می داد با توجه به فشار دشمن، نيروهاي جديدي که به منطقه می آیند ممکن است نتوانند وضعيت فعلی را تثبيت کنند که در آن صورت تداوم عمليات و پيشروي به سمت نالپاريز در ابهام قرار می گرفت.

در مجموع دستاورد عملکرد نيروهاي خودی و نتايج مرحله سوم عمليات والفجر ۴ تا آخرين ساعات امروز چنين بود: لشکر ۳۱ عاشورا قله اصلی شيخ گزنشين (۱۸۷۷) را به تصرف درآورده و در سمت راست خود با لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) الحاق کرد که اين امر موجب گشوده شدن جاده روی اين ارتفاع و اتصال خط مقدم به عقبه گشت.

لشکر ۱۴ امام حسين (ع) نیز موفق شد با قدرت بخش های شمالی و غرب ارتفاع شيخ گزنشين و يال های منتهی به جاده چوارتا به نالپاريز را به تصرف خود درآورد. نيروهاي لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیز روی قله های ۱۸۶۶ (شاخ تارچر) ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ مستقر شدند و مهندسی اين لشکر خاکريزی را از شمال ارتفاع ۱۹۰۴ به کانی شايان و از آنجا به سمت شرق تا رودخانه قزلجه احداث کرد، ولی يال های غربی ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ در دست نيروهاي عراقی بود و در برخی محورها نیز الحاق کامل بين نيروهاي اين لشکر برقرار نشده بود. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز جاده غرب کانی مانگا (چوارتا - نالپاريز) و تپ های غربی اين جاده را تا دره میانه پاک سازی کرده و در آنجا مستقر شدند.

بدین ترتيب نيروهاي خودی قله های اصلی کانی مانگا را به تصرف درآوردند، ولی دامنه های غربی و شرقی و جنوبی اين ارتفاع که به تنگه روکان و شهر نالپاريز منتهی می شد کماکان در دست نيروهاي دشمن قرار داشت (۱).

همچنين در اين عمليات قرارگاه تپ ۲ دشمن در ارتفاع ۱۹۰۰ تصرف شد و بيش از ۱۰۰ نفر از نيروهاي عراقی به اسارت نيروهاي خودی درآمدند و حدود ۳ گردان هم منهدم شدند.

ص: ۵۱۸

۱- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقيقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبيا (ص) در عمليات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱۳۶۲/۹/۸ تا ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۹۰؛ و- سند شماره ۶۴۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقيقات جنگ: عمليات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبيا) (ص)، ۱۳/۸/۱۳۶۲، (نوار شماره ۱۲۸۴۲)، داود رنجبر، صص ۴۳ - ۲؛ و- سند شماره ۷۸۴۹۶ مرکز مطالعات و تحقيقات جنگ: گزارش لحظه به لحظه عمليات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳.

نیروهای خودی ۲۰ قبضه توپ ۱۰۶ میلی متری با خودروی مربوطه، ۲۰ قبضه ضد هوایی سام ۷ به همراه تعداد زیادی موشک، ۱۰ قبضه مسلسل ضد هوایی شلیکا، ۱۵۰ دستگاه انواع خودرو، یک دستگاه بلدوزر، تعداد زیادی وسایل مخابراتی و انواع مهمات به غنیمت گرفتند و توانستند بیش از ۲۰ دستگاه تانک از گردان ابن حارث را نیز منهدم کنند. (۱)

۱

با تثبیت نسبی عملیات، در آخرین ساعات امروز به منظور ریزنی با فرماندهان ارتش و آگاهی از دیدگاه های آنان در زمینه چگونگی به کارگیری نیروهای ارتش برای ادامه عملیات، جلسه ای با حضور فرماندهان سپاه و ارتش در محل قرارگاه مقدم حمزه در دره تفی در شمال غربی میوان برگزار شد. (۲)

اغلب حاضران در این جلسه معتقد بودند که در صورت حفظ دو قله ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا و پیشروی در غرب این ارتفاع، عقبه یگان های عراقی مستقر در منطقه نالپاریز و پنجوین و ارتفاعات آن بسته می شود و فرماندهی عراق برای پرهیز از محاصره نیروهای خود در آن منطقه مجبور خواهد شد آنها را به عقب فراخواند. با این حال برای تحقق این امر سپاه نیروی لازم را در اختیار نداشت، زیرا نیروهای لشکر ۳۱ عاشورا و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) پس از انجام چند مرحله عملیات توانی برای ادامه کار نداشتند و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز فقط ۲ گردان در اختیار داشت. لشکر ۴۱ ثارالله (ع) هم دارای ۲ گردان نیرو بود در حالی که برای ادامه عملیات و رسیدن به نالپاریز حدود ۱۰ گردان نیاز بود. علاوه بر آن یگان های ۱۴ امام حسین (ع) و ۳۱ عاشورا نیز باید برای بازسازی از خطوط قبلی خود رها می شدند و خطوط پدافندی آنها به یگان های دیگری واگذار می شد. از یگان های ارتش هم تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان آزاد بود و طبق گفته سرهنگ صیاد شیرازی این امکان وجود داشت که تیپ ۱ این لشکر از منطقه پدافندی در پنجوین آزاد شده و لشکر ۳۰ گرگان ارتش نیز که با ۱۰ گردان در منطقه دزلی مستقر بود، به منطقه عملیاتی والفجر ۴ فراخوانده شود.

از سوی دیگر لشکر ۵ نصر، تیپ ۳۳ المهدی (عج) (۲ گردان) و ۲ گردان از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در حال انتقال به منطقه عملیاتی والفجر ۴ بودند و حداقل تا سه روز آینده نمی شد روی آنها حساب کرد.

با وجود این، عدم تثبیت کامل مناطق تصرف شده و حساسیت فوق العاده عراق روی دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ تسریع در تصمیم گیری برای تداوم عملیات و اجرای مرحله بعدی را ضروری ساخته بود.

ص: ۵۱۹

۱- سند شماره ۱۲۰۶۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه خاتم الانبیا (ص) به ستاد مرکزی، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۰۸۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۱۳/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۸۵)، داود رنجبر، ص ۷.

۲- افراد حاضر در این جلسه عبارت بودند از: سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، محمد باقری، حسن دانایی فر، غلامحسین بشردوست از سپاه و سرهنگ علی صیاد شیرازی، علی اکبر موسوی قویدل و سرهنگ عبدالحسین مفید از ارتش.

پیشنهاد سرهنگ صیاد شیرازی برای ترکیب و سازمان نیروها در مرحله بعدی عملیات، ادغام گردان به گردان نیروهای سپاه و ارتش (یک گردان از سپاه یک گردان از ارتش) بود، ولی به علت آنکه نیروهای سپاه (لشکر ۵ نصر، تیپ ۳۳ المهدی (عج) و ۲ گردان از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)) هنوز به منطقه نرسیده بودند و به کارگیری آنان مستلزم صرف زمان بود، غلامعلی رشید پیشنهاد کرد: «حالا که نیروهای ارتش در منطقه حضور دارند و برای عملیات آمادگی دارند و یگان های سپاه هم طی روزهای آینده به منطقه خواهند رسید، لذا برای حفظ دور تک، یگان های ارتش مستقلاً وارد عمل شده و در محور کانی مانگا و جاده غربی این ارتفاع به سمت نالپاریز پیشروی کنند.» فرماندهان ارتش به خصوص سرهنگ صیاد شیرازی به شدت با این پیشنهاد مخالفت کردند. سرهنگ صیاد شیرازی با بیان اینکه اگر نیروهای ارتش در کنار نیروهای سپاه باشند خوب می جنگند، اضافه کرد. این نیروها به تنهایی فاقد کیفیت لازم هستند ما قبلاً هم این کار را آزمایش کرده ایم، جواب نمی دهد و در صورتی عمل می کنیم که گردان ها ادغام شوند. در این وضعیت با وجود اصرار غلامعلی رشید بر جلوگیری از ایجاد وقفه در ادامه عملیات، فرماندهان ارتش تأکید داشتند که زمان مهم نیست بلکه با ادغام گردان های ارتش و سپاه باید با قوت به دشمن حمله کرد. این درحالی بود که پیش از این مسئولان ارتش معتقد بودند که باید دور تک حفظ شود و نباید زمان را از دست بدهیم.

در ادامه این مباحث غلامعلی رشید پیشنهاد داد: نیروهای ارتش در غرب کانی مانگا اگر نمی توانند تا نالپاریز بروند، حداقل تا دره میانه (۷ کیلومتری شمال نالپاریز) پیشروی کنند و خط تشکیل بدهند. باینکه با این کار علاوه بر جلوگیری از ایجاد وقفه در تداوم عملیات بخشی از غرب جاده به تصرف درمی آمد و نیروهای عراقی هم درگیر نگاه داشته می شدند و به نوعی از هجوم آنها به مواضع خودی ممانعت می شد، ولی ادامه این مباحث به نتیجه ای نرسید.

در ادامه جلسه و در بررسی چگونگی تأمین شهر نالپاریز، سیدرحیم صفوی مسئله ای را طرح کرد که برخلاف جریان گفت و گوهای صورت گرفته بود. وی گفت: «اگر حتی به نالپاریز هم برسیم نمی توانیم آنجا را حفظ کنیم و نمی توانیم جلو برویم و خط کانی مانگا به سورن را حفظ بکنیم، زیرا این کار به ۳ لشکر تازه نفس نیاز دارد.»

وی سپس پیشنهاد کرد: «ما خط ارتفاع ۱۹۰۰ را تثبیت کنیم و از یال شرقی آن به سمت تنگه روکان سرازیر شویم. در آن صورت توانسته ایم به نحوی نیروهای عراقی مستقر در پنجوین را دور بزنیم و دشمن مجبور خواهد شد برای آنکه آن نیروها در محاصره بیفتد به آنها دستور عقب نشینی بدهد.»

این جلسه به رغم طرح ایده های تازه برای ادامه عملیات یا تغییر جهت سمت پیشروی ها، بدون دستیابی به نتایج قطعی پایان یافت. (۱)

ص: ۵۲۰

۱- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹۱ - ۶۶؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰۸ - ۱۰۵؛ و- سند شماره ۶۴۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷ - ۹؛ و- سند شماره ۲۱۷۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴ آخرین وضعیت روی کانی مانگا، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص))، ۱۳/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۸۳، داود رنجبر، صص ۱۸ - ۴.

در دو حادثه ای که در محور بانه - سقز و شمال شرقی مهاباد روی داد ۴ تن از نیروهای خودی شهید و ۲ تن نیز زخمی شدند. همچنین ۸ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی خود را تسلیم کردند.

ساعت ۲۱ امروز در محور بانه - سقز، ستونی از نیروهای سپاه و ژاندارمری که برای اجرای عملیات در حال عبور از جاده بودند در نزدیکی روستای تموغه در غرب سقز، به کمین افراد سازمان کومه له افتادند. در این حادثه ۴ تن از جمله معاون عملیاتی تیپ قدس و فرمانده سابق یکی از پایگاه های منطقه به شهادت رسیدند و یک نفر هم زخمی شد. (۱)

در شمال شرقی مهاباد نیز یکی از نیروهای خودی به مینی که افراد مسلح غیرقانونی در اطراف پایگاه کار گذاشته بودند، برخورد کرد. بر اثر انفجار مین هر دو پای وی مصدوم شد. (۲)

از سوی دیگر، امروز هم در مناطق سفته و آدینان سقز و شهر سنندج ۵ تن از افراد حزب دمکرات و ۳ تن از افراد وابسته به سازمان کومه له خود را به نیروهای سپاه و ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند. (۳)

در این حال خبرگزاری جمهوری اسلامی تعداد افراد تسلیم شده از حزب دمکرات کردستان از اول تا سیزدهم آبان ماه در شهر ارومیه را ۳۱ تن اعلام کرد. این خبرگزاری همچنین به نقل از ستاد خبری سپاه ارومیه افزود: این عده ضمن اظهار ندامت از اعمال گذشته، هنگام معرفی خود ۸ قبضه انواع سلاح را نیز به سپاه ارومیه تحویل داده اند. (۴)

در پی عملیات های گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب محور سنندج - مریوان که ضربات سنگینی به نیروهای خودی وارد آورد، قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به منظور بررسی علل این امر و چاره اندیشی برای فراهم ساختن امنیت بیشتر این منطقه، یک گروه کارشناسی از سپاه و ارتش به منطقه اعزام کرد.

این گروه پس از بررسی قسمت هایی از منطقه از جمله منطقه عمومی آویهنک، گزارشی را در زمینه علل ضربه پذیری نیروهای خودی و راه های جلوگیری از تکرار وقایع گذشته خطاب به فرماندهی قرارگاه حمزه تنظیم کرد. بخش هایی از این گزارش که حاکی از اوضاع نه چندان مناسب برخی پایگاه ها و ضعف در اجرای عملیات های تأمین جاده های اصلی منطقه می باشد بدین شرح است:

۱. محور سنندج - آویهنک دارای ۱۲ پایگاه است که در ۳ پایگاه مجاور جاده، نیروهای ژاندارمری و در ۱۰ پایگاه دیگر که در عمق قرار دارند، نیروهای سپاه استقرار دارند.

۲. پایگاه های سپاه فاقد امکانات پدافندی غیرعامل همچون سیم خاردار و سنگر است و حتی ۳ پایگاه فاقد جاده تدارکاتی است و تدارک آنها توسط نیروهای پیاده صورت می گیرد.

۳۵۵۲۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)،
۱۵/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۱۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میان‌وآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۸/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸
۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۵؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی
ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۰۲۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به
نخست وزیری، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴.

۳. پایگاه‌ها اغلب فاقد نیروی کاری و توان مناسب هستند، به نحوی که در برخی پایگاه‌ها ۵ نفر نیروی بسیجی و تعدادی نیروی محلی مسلح شده استقرار دارند که فاقد توانمندی لازم می‌باشند.

۴. در حفاصل پایگاه‌ها و محورهای فرعی، عملیات گشت و جوله انجام نمی‌شود، لذا نیروهای ضدانقلاب به راحتی تردد می‌کنند.

۵. عملیات گشت و جوله در محور اصلی سنندج - مریوان و سنندج - کامیاران باید با توان و نیروی بیشتری صورت بگیرد تا با ایجاد ناامنی در محورهای اصلی روستاهای مجاور، مانع اجرای کمین توسط نیروهای ضدانقلاب شوند و حداقل نیروی لازم برای این امر برای هر محور نامبرده فعالیت ۲ گروه ۹۰ نفری است و برای تأمین نیروی لازم می‌توان با تعطیل کردن برخی پایگاه‌های ژاندارمری نیروهای آنها را در گشت و جوله مورد استفاده قرار داد.

در این گزارش ضمن برشماری مواردی از همکاری نکردن نیروهای ژاندارمری با سپاه، درخواست شده تا ضمن تعویض فرمانده منطقه سروآباد در محور سنندج - مریوان و انتصاب فردی لایق و کارآمد به جای وی، به فرماندهان محورهای سنندج - مریوان اختیاراتی داده شود تا نیروهای ژاندارمری در این منطقه کارایی بیشتری داشته و همکاری‌های لازم را با سایر نیروها انجام دهند(۱).

۱

در ادامه مرحله سوم عملیات والفجر ۴ و تثبیت مواضع به دست آمده در بخش‌هایی از ارتفاعات و جاده‌های مواصلاتی منطقه پنجوین و شهرک نالپاریز عراق، امروز نیز مطالبی به نقل از منابع خبری ایران و عراق در رسانه‌های خارجی انعکاس یافت.

خبرگزاری آسوشیتدپرس با اعلام اینکه «جنگ هوایی و زمینی روز جمعه همچنان بین نیروهای ایران و عراق در جبهه مریوان - بانه ادامه داشت»، به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی افزود: «نیروهای ایرانی در تهاجم اخیر خود ۵۰ کیلومتر مربع از خاک عراق را به اضافه ۴ دهکده بزرگ و چند بلندی حساس در منطقه کانی مانگا به تصرف خود درآورده‌اند. ... جت‌های جنگنده ایران یک هواپیما و ۲ هلیکوپتر عراقی را سرنگون ساخته و ۱۵۰۰ تن از سربازان دشمن را به هلاکت رسانیدند. ایرنا همچنین گزارش داد که تعداد هواپیماها و هلیکوپترهای سرنگون شده عراق از آغاز تهاجم والفجر ۴ به ۱۰ فروند رسیده است.»

آسوشیتدپرس سپس به نقل از خبرگزاری رسمی عراق ضمن اشاره به «تهاجم تازه» نیروهای ایران، ادعاهای فرمانده سپاه یکم ارتش عراق را چنین منعکس کرد: «نیروهای عراقی با یک ضدحمله سریع و موفقیت آمیز توانستند تلفات سنگینی به نیروهای ایرانی وارد آورند. این فرمانده گفت: در حال حاضر تعداد زیادی از نیروهای ایرانی در منطقه شمال پنجوین به محاصره نیروهای عراقی درآمده‌اند که سرنوشت این عده یا مرگ یا اسارت است.»(۲) اظهارات فرمانده سپاه یکم عراق همچنین با جزئیات بیشتری در برنامه خبری رادیو امان مطرح شد.(۳)

ص: ۵۲۲

۱- سند شماره ۴۱۰۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از گروه ضربت محوری به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۳، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳۰، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۳ و ۳۴، رادیو امان، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

فرمانده مذکور در گفت و گو با خبرگزاری عراق نیز مدعی شد نیروهای ایران در شب و روز گذشته از تمامی مواضعی که بدان ها دست یافته بودند بیرون رانده شدند. وی در عین حال گفت: «نبرد در تمامی محورهای این منطقه همچنان به شدت ادامه دارد.»^(۱)

اطلاعیه شماره ۱۲۶۹ امروز ارتش عراق بجز در اعلام تعداد مأموریت های هوایی انجام شده، تفاوت چندانی در مقایسه با اطلاعیه قبلی نداشت^(۲) به همین دلیل رادیو لندن در شروع گزارش خود یادآور شد: «از آغاز مرحله جدید عملیات ایران علیه مواضع عراق، از عراق خبرهای چندانی نرسیده است و اکثر اخبار از ایران آمده است. در حال نبودن خبرنگاران در صحنه های جنگ تأیید اخبار رسیده را دشوار می کند.» این رادیو سپس ضمن اشاره به بخش هایی از بیانیه نظامی ایران اذعان کرد: «اما چنین پیداست که درگیری های اخیر در شمار شدیدترین نبردهای جنگ سه ساله است.»^(۳)

رادیو کلن که در اولین بخش خبری خود اطلاعیه ارتش عراق مبنی بر توقف پیشروی نیروهای ایران را منعکس کرده بود، در دومین برنامه خبری اش به نقل از بیانیه نظامی ایران اعلام کرد: «نیروهای ایران در نواحی پنجوین توانسته است مناطقی را به تصرف خود درآورد و موفق شده است ۲ گردان نظامی نیروهای عراقی را قلع و قمع کرده و ۴ فروند هواپیمای جنگنده عراقی را سرنگون کند.»^(۴)

رادیو امریکا نیز گزارش داد: «هم ایران و هم عراق خیر از در گرفتن جنگی بسیار شدید در منطقه شمالی مرز دو کشور می دهند.» این رادیو سپس به بیانیه نظامی ایران در مورد تصرف برخی از بلندی های اطراف پنجوین و بیانیه نظامی عراق مبنی بر فرونشاندن تهاجم تازه ایرانیان اشاره کرد.^(۵)

تانوگک خبرگزاری یوگسلاوی که بیشتر، گزارش های منابع نظامی عراق را انعکاس می دهد امروز در گزارش کوتاهی به شکست نیروهای عراقی اشاره کرد. در عین حال گزارش امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی از بلگراد از انعکاس ناچیز وقایع نبرد در مطبوعات یوگسلاوی حکایت دارد. یکی از دلایل این امر تلاش های اخیر مقامات این کشور برای بهبود روابط با عراق است.^(۶)

۱

عراق بار دیگر تهدید کرد به اهدافی در عمق خاک ایران حمله خواهد کرد. این در حالی است که مقامات برخی از کشورهای عرب ضمن تأیید موضع عراق درباره خاتمه جنگ خواستار اقدام ایران در این زمینه شدند.

ریاض القیسی نمایندگی عراق در سازمان ملل، امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان حمله جدید نیروهای ایران در منطقه پنجوین را «سه روز پس از تصویب قطعنامه ۵۴۰ ... حاکی از مبارزه آشکار این رژیم علیه اراده شورا و سازمان ملل» خواند و افزود: عراق با «جدیت از حقوق کامل خویش جهت حمله به اهدافی در ایران استفاده خواهد کرد.»^(۷)

ص: ۵۲۳

۱- همان، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، رادیو بغداد، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۳، ۱۴/۸/۱۳۶۲، شماره صص ۳۲ و ۳۳، رادیو لندن، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۳۳، رادیو کلن، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۳۴، رادیو امریکا، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص ۹ و ۱۰، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۷- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد دوم، تهران: مرکز

اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۳۹ و ۱۴۰، سند شماره S/۱۶۱۲۲.A/۳۸/۵۶۴.

همچنین به گزارش خبرگزاری رویتر از بغداد، روزنامه الثورة ارگان حزب حاکم بعث هشدار داد: «عراق به حمله ایران واکنش سختی نشان خواهد داد و به اهداف از پیش تعیین شده حمله خواهد کرد.» این روزنامه در سرمقاله خود تصریح کرد: «این بار انتقام عراق بی رحمانه تر و منع کننده تر از ضدحمله های گذشته خواهد بود و خشونت آن فراسوی تصور ایرانی ها خواهد بود.»^(۱)

از سوی دیگر، عیسی الکواری وزیر اطلاعات قطر، که کشورش به زودی محل برگزاری اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس خواهد بود، در یک مصاحبه مطبوعاتی درباره جنگ ایران و عراق ضمن اشاره به پاسخ مثبت عراق به قطعنامه اخیر ابراز امیدواری کرد که «جنگ از طریق پاسخ دادن ایران به پیام های صلح پایان پذیرد.» الکواری تأکید کرد: «تلاش های کشورهای خلیج [فارس] برای پایان دادن به این جنگ پایان نیافته است.»^(۲)

همچنین خبرگزاری اردن گزارش داد: یک مسئول وزارت امور خارجه اردن در بیانیه ای که مبنای انتشار آن از سرگیری حمله نظامی ایران در پی رد قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل است، اعلام کرد: «ما در اردن امیدوار بودیم که ایران با توجه به قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت موضع خود را بررسی کند، اما ایران قطعنامه مذکور را رد کرد و خود را برای حمله به عراق آماده نمود.» این بیانیه «از جامعه بین المللی دعوت می کند تا قدرت و امکانات خود را در خدمت آرمان صلح قرار داده و ایران را به قبول صلح وادارند.»^(۳)

در همین زمینه فاروق قدومی رئیس دفتر سیاسی سازمان آزادی بخش فلسطین نیز در دیدار با اعضای دبیرخانه اتحادیه خبرنگاران عرب در تونس ضمن آنکه موضع جمهوری اسلامی ایران در جنگ را «خودسرانه» و «همراه با قیدوشرط های غیرقابل قبول» خواند، گفت: «عراق نرمش بدون حد و مرزی را به خاطر پایان دادن به جنگ و حل و فصل نزاع میان دو کشور با راه های مسالمت آمیز از خود نشان داده است.»^(۴)

۱

رئیس جمهور در سالروز تسخیر سفارت امریکا و روز دانش آموز در دیدار با دانش آموزانی که بر اثر حمله موشکی عراق به بهبهان مجروح شده بودند، اعلام کرد پس از این حوادث تلخ انتقام ایران از جنایتکاران چند برابر خواهد بود.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با گروهی از دانش آموزان مجروح مدرسه راهنمایی بهبهان و مربیان آنان^(۵) اظهار کرد: «حادثه بهبهان برای هر کس که در دنیا دل داشته باشد بسیار تلخ بود. چرا باید مدرسه ای با تعداد کثیری کودکان خردسال و شهرها و مناطق غیرنظامی، افراد بی گناه بمباران و نابود شوند؟ هر کس که کمترین

ص: ۵۲۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳۳، رادیو ریاض، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۴ و ۵، امان - خبرگزاری اردن، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو بغداد، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۵- در این دیدار امام جمعه و نماینده بهبهان در مجلس شورای اسلامی نیز حضور داشتند.

احساس وجدانی داشته باشد این حادثه را محکوم می کند و اگر می بینیم که دنیای استکباری با بوق های تبلیغاتی و دروغ پرداز و ایادی خود از کنار آن ساکت می گذرد، بدانید دلیل همگامی و هماهنگی همه قدرت های ضدبشری بر علیه ملت مبارز و قدرتمند ایران است.» رئیس شورای عالی دفاع سپس افزود: «ما به برکت اسلام و انقلاب نیرومندیم و پیروز و آنها به خاطر عدم اتکا به خدا ناتوان اند و زمامداران بغداد به تصور اینکه این حادثه موجب می شود که ما از جبهه ها دست برداریم سخت در اشتباه اند و این جنایات باعث مصمم تر شدن ما خواهد شد و به همه مردم و همه دنیا می گوئیم پس از این حوادث تلخ تصمیممان، گرفتن انتقام از جنایتکاران به صورت مضاعف و چند برابر است.»

رئیس جمهور با اشاره به نقش دانش آموزان در تحول فرهنگی جامعه خاطرنشان کرد: «دانش آموزان کشور باید خود را برای مقابله با دشمنان انقلاب در درازمدت آماده کنند و در مدرسه ها به خودسازی فکری، اخلاقی و نظامی مجهز شوند.» آیت الله خامنه ای ضمن بیان اینکه امریکا امروز از همیشه آسیب پذیرتر و در سراسر دنیا گرفتار است، تأکید کرد: «امریکا همان طور که در تمام حوادث اعم از طبس، کودتا و لانه جاسوسی شکست خورد در مورد تنگه هرمز و هر مسئله دیگری که با ما داشته باشد شکست خواهد خورد و شکی نیست که هر قدرتی با جمهوری اسلامی که راسخ در دل های تک تک مردم است در بیفتد شکست خواهد خورد، اما این احتیاج به تجهیزات مادی، معنوی، اخلاقی، علم، وحدت و آگاهی سیاسی و عمق بینش و اندیشه اسلامی دارد.»^(۱)

۱

رئیس مجلس در خطبه های نماز جمعه امروز تهران به موضوعات مختلف؛ از جمله اولویت رسیدگی به نیازهای عمومی رزمندگان در جامعه، جهت گیری مبارزه با امریکا در مراحل مختلف انقلاب از گذشته تا کنون، حوادث اخیر در رابطه با انتخابات آینده مجلس و آخرین تحولات جبهه های جنگ پرداخت.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در بخشی از خطبه نخست نماز در تبیین عدالت اجتماعی در اسلام، ضمن تأکید بر ارزش جهاد اظهار کرد: «آن عزیزان جان برکف ما در ارتش، در سپاه، در بسیج، این نیروهای بسیار ارجمند خلق ما و مردم ما و مسلمانان ما که با حضورشان در میدان و در صحنه دلگرم می کنند امام را و رهبر را و مسئولان را، اینها شایسته توجه هستند و... نیز آدم هایی که بچه هایشان را فرستاده اند به میدان و خانمشان نشسته قالی بافی می کند برای مخارج جبهه و بابایشان دارد پشت جبهه برای جبهه کار می کند یا لااقل در کارخانه جای دیگری در دانشگاه، در مدرسه در حال زحمت کشیدن است برای این مردم در پشت جبهه، این خانواده را نمی شود مقایسه کرد با خانواده ای که همه امکانات این کشور در خدمتش هست،

ص: ۵۲۵

خانه دارد، ماشین دارد، پول دارد، کار دارد و عیاشی دارد، اندوخته بانکی دارد، کارخانه دارد، اما همه تلاشش این است که یک قدری گران تر بفروشد و یک مقداری بیشتر در آمد داشته باشد. چطور ما این دو خانواده را مساوی قرار بدهیم؟» وی آن گاه تصریح کرد: «تحقیقاً ما باید یک تفاوتی بین اینها قائل باشیم.»

نماز جمعه تهران به امامت حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین در دفاع از تعیین سهمیه ویژه رزمندگان و اعضای نهادهای انقلاب برای تحصیل در دانشگاه های کشور گفت: «بعضی از این لیبرال ها نق می زنند که شماها آمیدید یک سهمیه قرار دادید برای کسانی که در جبهه بودند یا مثلاً سپاهی بودند، برای دانشگاه ها، این سطح علم دانشگاه را پایین می آورد. این، جزء حرف های مزخرفی است که آنها می زنند. اصلاً دانشگاه مال اینهاست. اگر اینها نبودند این دانشگاه را حالا بایست اینجا نهدند و امثال اینها اداره بکنند و اینجا باید مثل همان دوره کثیف گذشته باشد. اینها این دانشگاه را حفظ کردند. آن وقت ما این دانشگاه را یک درصدی بگذاریم برای کسانی که در نهادها یا در جهاد هستند و در روستاها پنج سال است که عرق ریختند و آفتاب خوردند برای اینکه روستاها را آباد بکنند، یا سپاهی هستند که اسلحه به دوش بگرفتند و آن روزی که هیچ کس نبود، اینها مملکت را حفظ کردند. در کمیته بودند و روزی که غریب بود این انقلاب، امنیت را حفظ کردند و نیامدند درس بخوانند. نرسیدند درس بخوانند. ما اگر یک سهمیه قرار دادیم برای اینکه اینها بیایند، یک درصدی را برای اینها قرار دادیم، بعضی از این غرب زده ها یا کسانی که آن طور فکر می کنند و آن طرز تفکر را دارند، می گویند این سطح علم را پایین می آورد چون این پایه ایش نیست. خوب چرا بیاورد پایین؟ این آدم مجاهد وقتی که نوبت درس خواندنش هم شد بهتر درس می خواند.» وی تأکید کرد: «این امتیاز هست و بدانید جامعه ما، اگر این امتیاز را ندهد به این مجاهدین و ندهد به این شخصیت های عظیم، دچار ظلم بزرگی شده و این خلاف عدالت است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در خطبه دوم نماز جمعه با اشاره به سالروز تبعید امام خمینی و تسخیر سفارت امریکا در ایران گفت: «در ۱۳ آبان سال ۴۳، اولین ضربه روبه روی امریکا با انقلاب اسلامی آغاز شد و امروز هم که ۱۳ آبان سال ۶۲ است ما در کوه های بلند غرب پنجوین در شیخ گزنشین و

قله های اطرافش در حال ضربه زدن به امریکا هستیم.» وی در ادامه ضمن مروری بر تحولات سیاسی، اقتصادی و نظامی کشور پیش از انقلاب و تلاش امریکا برای کسب جایگاهی ثابت در صحنه سیاست ایران، به تصور امریکایی ها از ناپایداری موج انقلاب اسلامی اشاره کرده و افزود: «تعبیرشان این بود که موج می آید و دوباره برمی گردد و اوضاع عادی می شود و بعد از انقلاب هم اینها فکر کردند همین جوری است؛ یعنی این تحلیلشان نسبت به اوضاع موجود آن زمان درست درآمده بود، فکر می کردند که بله همین طور است. خوب لانه جاسوسی که اینجا کاملاً فعال بود از جریانات مجری کشور هم وحشتی نداشتند و دوباره شروع کردند برای اینکه پایه هایشان را محکم کنند و آن کارهایی را که می خواهند انجام دهند. از آن تبعد امام در حدود چهارده، پانزده سال می گذشت و اینها همه چیز را به دست آورده بودند. یک موجی به خیال خودشان زودگذر آمده، اینها برنامه ریزی می کردند که این موج زودگذر را بخوابانند و وقتی که قضیه منجر شد به عصبانیت و خشم نیروهای... (۱) مملکت و انقلاب و در یک هجوم بسیار بجا و به موقع ریختند و آن لانه جاسوسی و مرکز توطئه را بچه های انقلابی ما گرفتند و امام آن جوری حمایت کردند و مردم آن طور حمایت کردند، اوضاع خیلی به هم خورد. یعنی دوباره امریکایی ها این موج دوم را از موج اول دیدند بدتر است و آن جور بود که دولت موقت دیگر نتوانست در مقابل آن موج مقاومت کند و استعفا داد که از اشتباهات بزرگ خود امریکا و دولت موقت همین بود که این استعفا را انجام دادند. البته اینها نقشه های الهی هست و آدم آن روز نمی تواند بفهمد، شاید برنامه ریزی شده بود. اما به هر حال آن استعفا خودش کمک بزرگ تری کرد. این موج دوم و به حق انقلاب دوم ... روند انقلاب را کاملاً حفظ کرد.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع در ادامه سخنان خود، جنگ عراق علیه ایران و تحرکات تروریستی در داخل کشور را اقدامات "زودرس" امریکا در مقابله با انقلاب نامید و خاطر نشان کرد: «امروز امریکا در جنگ عراق حالت دفاعی به خودش گرفته است. قضیه به لبنان کشیده شده و در معرض خطر بستن تنگه هرمز قرار گرفتند. حالتی که آدم خیال می کند امریکا حسابی در این مبارزه با ایران باخته تا به اینجا رسیده، اما این معنایش این نیست که حالا امریکا به زانو درآمده و کارها تمام شده، نه. در همین موقعیت، امریکایی ها یک تهاجم وسیعی - تنها امریکایی ها هم نیستند، همه شان هستند، فرانسه هست، آلمان به یک نحوی هست که بچه های عزیز ما را آنجا این جور دارد محکوم می کند. انگلستان هست و شوروی هم با یک دید و هدف دیگری در این قضیه دست دارد - این مجموعه دارند این کارها را می کنند. حتی هندوستان هم خیلی بی طرف نیست که هفتاد، هشتاد نفر از بچه های ما را در دادگاه نگه داشته و نمی گذارد درس بخوانند و نه محاکمه شان می کند. همه شان دست اندر کار یک جریانی هستند که این انقلاب

ص: ۵۲۷

۱- این عبارت در متن روزنامه ناخوانا است.

اسلامی و این تهاجمی که ما علیه امریکایی ها شروع کردیم یک جوری شعله اش را خاموش بکنند که نمی توانند. امریکا کارش به جایی رسیده که با مظلوم نمایی می خواهد در مقابل ما خودش را نشان بدهد. این داستان انفجار مقر فرانسوی ها و امریکایی ها در لبنان خیلی گویا است و خیلی حرف آدم از این می تواند بفهمد. یک ابرقدرت، یک بچه ابرقدرت [فرانسه] از مردم لبنان آن ضربه عظیم را خورده اند به جای اینکه فکری به حال خودشان بکنند، به طرف ما می آیند. این، نهایت ضعف امریکا است. نهایت ضعف فرانسه است که در لبنان، مردم لبنان توی سر آنها می زنند. آنها از حادثه [انفجارهای بیروت در] آنجا می خواهند علیه انقلاب اسلامی استفاده کنند و ما را بکوبند که تروریست هستیم. ببینید چقدر باید یک ابرقدرت ضعیف باشد و بگویند جلسه مخصوص در کاخ الیزه و در کاخ سفید تشکیل بشود برای اینکه چه انتقامی از ایران بگیرند. چه می توانید بکنید؟ اولاً- ما که نبودیم. حالا- اگر بودیم شماها چه می توانستید بکنید؟ شما در لبنان هم کاری نمی توانید بکنید. لبنانی که یک بخشی از مردمش با شما دارند مبارزه می کنند آنجا هم کاری نمی توانید بکنید. ایران که خیلی بیشتر.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی آن گاه اصابت موشک به مدرسه راهنمایی در بهبهان را با انفجارهای بیروت مقایسه و تأکید کرد که حادثه بهبهان «هزار بار جنایتکارانه است و آن [انفجارهای بیروت] یک کار انسانی است. کار انسانی است که مردم لبنان کردند. ما نکردیم. ما نیازی نداریم. ما هروقت خواستیم با امریکایی ها بجنگیم اعلام می کنیم با شما می خواهیم بجنگیم. اعلام جنگ می کنیم و هر جا هم امریکایی ببینیم یا منافع امریکا را ببینیم می زنیم و ما به آن روز نرسیدیم.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در بخش دیگر سخنان خود از برخی اقدامات سیاسی در داخل کشور در چند ماه باقیمانده تا زمان برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی به عنوان حرکت هایی «در جهت خواست امریکا» یاد کرد و با اشاره به اعلام برگزاری "سمینار تأمین آزادی انتخابات" از سوی گروه نهضت آزادی ایران و حوادث پس از آن؛ از جمله تشنج به وجود آمده در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی گفت: «اینها سوابقی دارند و آدم دلش می خواهد اینها تا آخر با ما باشند، اما من این را نصیحت می کنم به آنها. نصیحت می کنم به خانواده هایشان که جلوی اینها را بگیرند. اینها دارند اشتباه می کنند. اینها کارشان به جایی می رسد که فردا مثل محارب در مقابل جمهوری اسلامی قرار بگیرد. این جوری که شروع کردند. یعنی همه اش توطئه است. با توطئه که آدم نمی تواند کار بکند. آمدند توی مجلس به دروغ گفتند ۳۰۰ نفر مسلح ریختند آنجا [ساختمان دفتر نهضت آزادی] را به هم زدند. والله این جور نبوده. مسلحین رفته بودند اینها را نجات بدهند. من نمی دانم حالا توی مردم مسلح بوده یا نبوده اما مردم بودند. مردم حزب الله بودند.» وی همچنین دلیل طرح موضوع آزادی انتخابات را نگرانی از رأی آوردن اشخاص روحانی در انتخابات دانست و افزود: «خوب بلی،

انتخابات آزاد! امروز اگر یک روحانی کاندید بشود رأی می آورد یا اگر روحانیت کسی را تأیید بکند رأی می آورد. شما این جور انتخابات آزاد را ناآزادی می گوئید.» رئیس مجلس شورای اسلامی تأکید کرد: «انتخابات، آزاد آزاد است. ما نیازی به خفقان نداریم. ملت ما، اکثریت مردم که رأیشان دمکراسی می سازد، اینها با انقلاب هستند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه این حوادث را تلاش هایی برای بدنام کردن جمهوری اسلامی خواند و اضافه کرد: «وقتی صدام دید شهر پنجویین را ما داریم می گیریم دستور داد ۶ گردان مهندسی شان از جبهه به شهر آمدند، شهر را منفجر کردند و اکثر شهر را خراب کردند. حالا ما گرفتیم، خبرنگارها می روند می بینند که آنجا را چه کرده اند برای اینکه بعد مظلوم نمایی بکنند. خوب وقتی که شما هم پشت تریبون داد می زنید "چرا می زنی" عین کار صدام است که می ریزد آنجا را خراب می کند می گوید که آنجا را خراب کردند. یک قدری باز کنید همین است، مثل کار امریکا است. وقتی که [مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت] منفجر می شود به خاطر ظلمی که خودش کرده می خواهد به پای جمهوری اسلامی بنویسد. جمهوری اسلامی، امروز مظلوم ترین نهادها و مظلوم ترین کشورهای دنیاست که همه شروع کردند برای تبلیغات علیه ما. فرانسه سوپراتاندارد می دهد که خلیج فارس را از حیثیت بیندازد. صدام چاه [نفت] را می زند خراب می کند برای اینکه محیط زیست را نابود کند بعد به پای ما می بندد. ما می رویم می بندیم باز به نام ما [می گذارند]. بچه های ما را این جور مجروح و شهید می کنند باز هم صحبت از این می کنند که ایران جنگ طلب است. یک حمله تبلیغاتی. ما دیگر در داخل از دوستان دیروزمان توقع نداریم و کسانی که نمی خواهیم در مقابل هم باشیم و می خواهیم باهم کار بکنیم توقع نداریم که این جوری رفتار بکنند.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع در پایان خطبه دوم نماز جمعه به اعلام تازه ترین نتایج به دست آمده در عملیات والفجر ۴ پرداخته و گفت: «الحمدلله امروز هجوم عظیم مرحله سوم عملیات والفجر [۴] به نتیجه مطلوب رسیده و آخرین خبری که از دفتر ریاست جمهوری الآن در اختیار من گذاشتند این است که ارتفاعات مهم کانی مانگا را که مهم ترین نقطه استراتژیک منطقه پنجویین است نیروهای شما با شهادتشان و با فداکاری های عظیمشان تصرف کردند. ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ که هدف نهایی این حرکت بود، آزاد شده و نیروهای عراق، آنهایی شان که باقی ماندند عقب نشینی کردند و الحمدلله این مرحله به خوبی و خیر به پایان خواهد رسید و امیدواریم که روزی پیش بیاید که این منطقه از جنگ و از شر علفی ها راحت بشود و مردم عراق هم آزاد بشوند و ما بتوانیم آزادانه با برادران و خواهران عراقی در کربلا باهم تماس داشته باشیم.»^(۱)

ص: ۵۲۹

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق گفت با گسترش سرزمین های آزاد شده در خاک عراق، قادر خواهیم بود پایگاه های جدیدی را برای نیروهای خود ایجاد کنیم.

به نوشته روزنامه کیهان، حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم امروز در اولین سالگرد تأسیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در نشستی مطبوعاتی با اشاره به اینکه تشکیل این مجلس مخالفت ها و موافقت هایی را در داخل عراق برانگیخت، تصریح کرد: «مخالفین سعی کردند طرح تشکیل مجلس را با شکست مواجه کنند، لیکن موفق نشدند و اکنون مشغول توطئه اند و مهم ترین توطئه آنها طرح تعیین نیروی جایگزینی برای صدام است.»

حکیم با اشاره به دستاوردهای عملیات والفجر ۴؛ از جمله آزادسازی مناطق وسیعی از خاک عراق تأکید کرد: «هرچه سرزمین های آزاد شده گسترش یابند، ما قادر خواهیم بود پایگاه های جدیدتری را برای نیروهای مجاهد خود ایجاد کنیم.» وی همچنین ایجاد تشکیلات نظامی منسجم برای مجاهدین و بهره گیری از آنها در جبهه های نبرد، بسیج نیروها و امکانات در خارج از عراق با توجه به رانده شدن حدود نیم میلیون عراقی از این کشور، سازماندهی اعتصابات و تظاهرات علیه رژیم بغداد و اجرای عملیات نظامی در داخل عراق را از دستاوردهای تشکیل مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق برشمرد.

حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم
سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق

سخنگوی مجلس اعلا در ادامه این نشست مطبوعاتی قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل در مورد برقراری آتش بس بین ایران و عراق را که توسط فرانسه یعنی یکی از حامیان رژیم عراق، تهیه و تنظیم شده، محکوم کرد. وی همچنین خاطر نشان کرد: «هیچ کشور عربی مجلس را کمک مادی نمی کند، ولی آنهایی که در مقابل صدام موضع گرفته اند حامی مجلس به شمار می آیند.»^(۱)

رئیس جمهور امریکا امروز در چهارمین سالگرد تسخیر سفارت این کشور در ایران، با صدور اطلاعیه ای از کاهش سطح بحران میان ایران و امریکا خبر داد. در این حال یک گروهان سابق سفارت امریکا در ایران در گفت و گویی تغییر سیاست امریکا به نفع عراق در جنگ علیه ایران را محتمل دانست.

به گزارش رادیو قاهره، رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، در اطلاعیه ای به مناسبت چهارمین سالگرد تسخیر سفارت امریکا در ایران اعلام کرد که «مناسبات میان امریکا و ایران

۱- روزنامه کیهان، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۸.

هنوز بهبود نیافته، لکن بحران میان دو کشور کاهش یافته است.» وی خاطر نشان کرد که «عادی کردن روابط دیپلماتیک و بازرگانی میان ایران و امریکا به زمان طولانی نیاز دارد.»^(۱)

در همین حال رادیو امریکا گزارش داد: باری روزن یکی از گروگان های سابق سفارت امریکا در ایران، در مورد تغییر روابط ایران و امریکا با گذشت چهار سال از ماجرای گروگان گیری در ایران گفت: «در زمان حاضر، تحرک بسیار اندکی در روابط ایران و امریکا دیده می شود. من تصور می کنم در شرایط کنونی باتوجه به جنگ ایران و عراق، ایالات متحده امریکا سعی می کند نقش کاملاً بی طرفی داشته باشد، ولی باتوجه به وخامت رویدادهای جاری لبنان و باتوجه به برخی شواهد که از احتمال دخالت آشکار ایران حکایت دارد، امکان دارد تغییر جهت اجتناب ناپذیری به سمت عراق پیش آید که این تغییر جهت احتمالاً اوضاع را تغییر خواهد داد.» وی سپس افزود: «اخیراً جورج شولتز وزیر امور خارجه ایالات متحده نیز به این مسئله اشاره ای ضمنی کرده است، ولی تصور نمی کنم مسئله از مرحله اشارات ضمنی فراتر رود و اگر تهدید در مورد مسدود کردن دهانه هرمز جدی باشد - که من تصور نمی کنم جدی باشد - این مسئله نیز می تواند درگیری ایالات متحده و تغییر روابط را به دنبال داشته باشد.»^(۲)

۱

پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس، دیدار هشت روزه خود را از منطقه غرب آسیا با هدف حفظ و بهبود روابط تجاری انگلیس با کشورهای منطقه به ویژه عراق آغاز کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن ضمن اعلام این مطلب یادآور شد: عراق در سال گذشته میلادی، با ۸۷۵ میلیون پوند واردات از انگلیس دومین بازار بزرگ این کشور در منطقه بود. به گزارش این خبرگزاری، «میزان صادرات انگلیس به عراق طی هشت ماهه اول سال جاری باتوجه به ازسرگیری مخاصمات این کشور [عراق] با ایران به ۳۰۰ میلیون پوند کاهش یافته است.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین با اشاره به اقدام انگلیس در ایجاد یک خط اعتباری ۲۵۰ میلیون پوندی برای عراق در پی نشست دو هفته پیش کمیسیون مشترک دو کشور اضافه کرد: «مقامات رسمی تجاری می گویند درحال حاضر مشکلات پرداخت ها با عراق رفته رفته مرتفع می گردد، اما در حدود ۳۰ میلیون پوند هنوز در بانک مرکزی موجود و در انتظار مجوز پرداخت است.»

بنا به این گزارش، وزیر بازرگانی انگلیس پس از دیدار از بغداد، راهی کویت و سپس قبرس خواهد شد. هدف وی از سفر به کویت دستیابی به فرصت های جدیدی در زمینه صنایع نفت، گاز و ساختمانی انگلیس ارزیابی شده است.^(۳)

ص: ۵۳۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، رادیو امریکا، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۱ و ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

مصر همچنان می کوشد نقش خود را در معادلات سیاسی امنیتی منطقه خلیج فارس پررنگ تر سازد. مقامات مصری همچنین در مورد جنگ ایران و عراق مواضع جانب دارانه تری را اعلام می کنند.

عبدالحلیم ابوغزاله وزیر دفاع مصر، در مصاحبه با روزنامه آلمانی دی ولت اعلام کرد: «چنانچه تهدیدی به وجود آید، مثلاً تنگه هرمز بسته شود و یا اینکه کشورهای خلیج [فارس] از مصر بخواهند اقدامی مشخص انجام دهد مصر به منطقه خلیج [فارس] سرباز خواهد فرستاد.» وی درعین حال افزود: «سربازان مصری تنها به عنوان بخشی از یک عملیات هماهنگ با سربازان غربی عمل خواهند کرد.» وزیر دفاع مصر که «هم اکنون در آلمان غربی به سر می برد تا احتمال همکاری های میان دو کشور را بررسی کند»، تأکید کرد: «اگر نفت غرب قطع شود، کمک غرب به مصر قطع خواهد شد و به همین علت مصر چون امریکا، اروپا و ژاپن در حفظ ثبات خلیج [فارس] و عربستان ذی نفع است.»^(۱)

در همین حال، گزارش خبرگزاری عراق از وین حاکی است: وزیر دفاع مصر در پایان دیدار رسمی خود از آلمان غربی در یک نشست مطبوعاتی ایران را به سبب مخالفت با تلاش های صلح آمیز بین المللی برای پایان دادن به جنگ محکوم کرده، افزود: «ایران منبع تجاوز و نیروی محرک این جنگ به شمار می رود. از این رو باید در مرزهایش متوقف گردد.» ابوغزاله همچنین «ایستادگی مصر در کنار عراق در جنگ علیه رژیم ایران را مورد تأکید قرار داد و رژیم سوریه را متهم کرد که سیاست ایجاد اختلاف و شکاف میان کشورهای عربی را در پیش گرفته است به حدی که حتی مقاومت فلسطین نیز از این سیاست مصون نمانده است.»^(۲)

از سوی دیگر، کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر نیز در مصاحبه با هفته نامه الفباء (چاپ عراق) ضمن اشاره به مذاکرات اخیر خود با صدام حسین رئیس جمهور عراق، «نسبت به مقاومت و ایستادگی سیاسی نظامی عراق در چارچوب معادله استراتژیکی میان این دو کشور» ابراز اطمینان کرد.^(۳) بر پایه همین مواضع، امروز خبرگزاری مصری خاورمیانه به نقل از طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در مصاحبه با روزنامه لوماتن (چاپ پاریس) اعلام کرد که «کشورهای دوست عربی و در رأس آنها مصر، عربستان سعودی و کویت و اردن قویاً از عراق حمایت می کنند.»^(۴)

مقر فرماندهی نظامیان رژیم اشغالگر قدس در شهر صور واقع در جنوب لبنان، هدف حمله یک کامیون حامل مواد منفجره قرار گرفت و منهدم شد. رژیم صهیونیستی اعلام کرد با شدت تمام علیه عاملان این انفجار اقدام خواهد کرد.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فرانسه نوشت: در پی حمله امروز به مرکز نظامی اسرائیل در صور هلیکوپترهای اسرائیلی بدون وقفه در محل انفجار فرود آمدند و فرمانده نظامی اسرائیل در صیدا دستور داد نیروهای دفاع غیرنظامی لبنان فوراً برای کمک در محل حاضر شوند. این گزارش

ص: ۵۳۲

۱- همان، ص ۱۵، بن - خبرگزاری آلمان، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۸، وین - خبرگزاری عراق، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳، پاریس - خبرگزاری خاورمیانه (مصر)،
۱۳/۸/۱۳۶۲.

همچنین حاکی است سه ساعت پس از این انفجار، سازمان جهاد اسلامی مسئولیت آن را به عهده گرفت. به دنبال این انفجار موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی با حضور در محل انفجار اعلام کرد که «با شدت تمام علیه عاملین این سوءقصد اقدام خواهیم کرد.»^(۱)

رادیو اسرائیل ضمن اشاره به هویت سازمان جهاد اسلامی به عنوان عامل انفجار امروز در شهر صور افزود: «مطالعین اظهار عقیده کرده اند که سازمان جهاد اسلامی در لبنان یک گروه تروریستی است که مستقیماً از جمهوری اسلامی ایران و به طور غیرمستقیم از سوریه کسب دستور می کند و مرکز آن در شهر بعلبک در شمال لبنان می باشد که تحت تسلط سوریه قرار دارد.»^(۲) از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، فرد ناشناسی به نمایندگی از جهاد اسلامی در تماس تلفنی با سازمان های خبری مستقر در بیروت گفت: «حمله به مقر اسرائیلی ها در صور به تلافی تهدید هفته گذشته اسرائیل به اشغال دائمی جنوب لبنان در صورت لغو موافقت نامه لبنان - اسرائیل در نتیجه فشار سوریه انجام شده است.»^(۳) این فرد افزود: «ما هیچ کس را [در لبنان] نمی خواهیم. نه اسرائیلی ها و نه سوری ها را ... ما جمهوری اسلامی می خواهیم و در صورت عدم خروج اشغالگران خشونت تنها راه خواهد بود.»^(۴)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، دیوید بلاندی خبرنگار روزنامه ساندی تایمز پس از این حادثه به رادیو بی بی سی گفت: «[جهاد اسلامی] همان گروهی است که پنتاگون (وزارت جنگ امریکا) آن را مسئول انفجار مقر تفنگ داران در بیروت می داند.» وی افزود: «این گروه، مسلمانان شیعه بنیادگرایی هستند که با حسین موسوی متحد می باشند.» بلاندی همچنین گفت: «آنها با ایرانی ها مرتبط هستند و همچنین اگر با موافقت کامل سوری ها عمل نکنند، حداقل با رضایت آنها اقدامات خود را به اجرا درمی آورند.»^(۵)

در همین حال، رادیو اسرائیل در بخش خبری عصر امروز خود از حمله (انتقام جویانه) هواپیماهای اسرائیلی به مواضع نیروهای سوری و فلسطینی در لبنان خبر داد. به گفته این رادیو: «فرستنده های رادیویی لبنان گزارش دادند که در اثر حملات هوایی اسرائیل ده ها خرابکار فلسطینی، داوطلبان ایرانی و سربازان سوری و لیبیایی که در لبنان مستقر هستند کشته شدند و توپخانه سنگین و خودروهای زرهی آنها نابود شد.»^(۶)

امروز همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس از ژنو، محل برگزاری اجلاس آشتی ملی لبنان، گزارش داد که رهبران لبنانی حاضر توافق کردند این اجلاس را تا پایان ماه نوامبر به تعویق اندازند تا از این طریق «به امین جمیل رئیس جمهوری لبنان، برای یافتن راهی برای خارج کردن نیروهای اسرائیلی از لبنان فرصت دهند.» به گفته نبیه بری رهبر سازمان امل، پس از آنکه جمیل توانست به کمک امریکا و کشورهای عرب به مسئله اشغال لبنان توسط نیروهای خارجی پایان دهد، نشست آشتی ملی کار خود را از سر خواهد گرفت. وی درعین حال گفت که به انجام این امر و «از میان رفتن بحران سیاسی این کشور نه خوش بین و نه بدبین است.»^(۷)

ص: ۵۳۳

-
- ۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۶، رادیو اسرائیل، ۱۳/۸/۱۳۶۲.
 - ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۳۰، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۲.
 - ۴- روزنامه کیهان، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.
 - ۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۳ - ۲۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.
 - ۶- همان، ص ۲۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

ضمیمه گزارش ۳۵۰: بخشی از مشکلات ناشی از آماده نبودن جاده غرب کانی مانگا و لزوم استفاده از بالگرد برای پشتیبانی نیروها و چاره اندیشی فرماندهان برای رفع این نقیصه

تا قبل از باز شدن و تثبیت جاده شیخ گزنشین و احداث و تکمیل جاده چمک، لری، شیخ المارین به دلیل عدم اتصال ترابری یگان ها به عقبه خودی، برای چند ساعت برخی اقلام مورد نیاز نیروها توسط قاطر به جلو انتقال داده می شد، ولی برای ادامه درگیری پیش بینی شده بود که پشتیبانی نیروها، انتقال آب و غذا و مهم تر از همه تخلیه مجروحان به مراکز درمانی به وسیله بالگردهای شنوک هوانیروز انجام شود. براساس هماهنگی های قبلی قرار بود بالگردها از ساعت ۶ صبح آماده اجرای مأموریت باشند، بااین حال از ساعت ۶:۳۰ بامداد که برای انتقال وسایل از منطقه لاله حمرین به عقبه نزدیک یگان ها تقاضای بالگرد شده بود تا ساعت ۸ صبح هیچ اقدام عملی در این زمینه انجام نشد. لذا محسن رضایی با سرهنگ صیاد شیرازی، که به نوعی فرماندهی ترابری هوایی را برعهده داشت، تماس گرفت و ضمن یادآوری قرارهای قبلی درباره به کارگیری بالگردها تأکید کرد که حداقل برای انتقال مجروحان شنوک ها به منطقه بیابند، ولی به دلایلی که مشخص نشد سرهنگ صیاد شیرازی تأخیر در اجرای مأموریت بالگردها را به هماهنگی های بین رابطان برای شناسایی منطقه و راهنمایی بالگردها و اموری از این قبیل احاله داد. محسن رضایی و رحیم صفوی در پاسخ به اظهارات وی اعلام کردند که هم مکان فرود بالگردها و هم راهنما برای پرواز در مسیر مورد نظر در منطقه پشت لاله حمرین در تقاطع جاده و رودخانه آماده است و اقلام مورد نیاز یگان ها نیز برای تحویل به رده های جلویی در آنجا آماده شده و محل فرود بالگردها در غرب کانی مانگا نیز مشخص شده است. این گفت و گوها در برخی مواقع به درگیری لفظی نیز کشیده شد؛ به عنوان مثال محسن رضایی در جواب سرهنگ صیاد شیرازی که گفت: «حرف شما خیلی مشخص نیست»، با عصبانیت گفت: «من که چیزی نگفتم، من می گویم که بابا این بچه های مجروح در آنجا دارند می میرند، هلیکوپتر برایشان بفرستید، من چیزی نگفتم.»

رحیم صفوی نیز در پاسخ به اظهارات سرهنگ صیاد شیرازی مبنی بر نبودن راهنما در منطقه برای هدایت بالگردها در هنگام فرود اظهار کرد: «در پشت لاله حمرین یک پد هست برای فرود هلیکوپتر که مشخص است خود کریم نصر [فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)] هم آنجا هست که راهنمایی بکند. ما از ساعت ۶:۳۰ صبح به این افسر رابط هوانیروز گفته ایم که هلیکوپتر بفرستد، ولی الآن که ساعت ۸ صبح است به آن یکی می گوید، آن هم به آن یکی می گوید، آن هم می گوید هنوز نفرستاده ایم. حالا- می فرستیم.» در خلال این گفت و گوها مشخص شد که سرهنگ صیاد شیرازی به طور کامل در جریان هماهنگی های قبلی سپاه و هوانیروز نبوده و اطلاعات کافی نداشته است، لذا با روشن شدن موضوع وی قول داد که امور حمل و نقل را با سرعت پیگیری کند.

در این مدت و حتی بعد از آن نیز محسن رضایی و رحیم صفوی موضوع اعزام بالگرد به منطقه را از هر طریقی که مقدور بود پیگیری کردند. محسن رضایی در تماس با محسن رفیق دوست وزیر سپاه از وی خواست تا موضوع را در تهران از طریق آیت الله خامنه ای پیگیری کرده، به نتیجه برساند، رحیم صفوی نیز در گفت و گوی تلفنی با آیت الله خامنه ای ضمن گزارش عملکرد یگان ها و پیشروی نیروهای خودی از وی خواست تا برای حل این مشکل اقدامات لازم را به عمل آورد. آیت الله خامنه ای که قبلاً توسط محسن رفیق دوست در جریان امر قرار گرفته بود، در پاسخ گفت: نیم ساعت پیش به سرهنگ جلالی فرمانده هوانیروز، دستور داده ام که ۶ فروند بالگرد تحت نظر سپاه قرار دهند تا مشکل حمل و نقل ملزومات و تخلیه مجروحان تا باز شدن جاده رفع شود.

تقریباً از ساعت ۱۰ صبح که بالگردهای شنوک کار خود را شروع کردند امور مربوط به پشتیبانی نیروها با سرعت مطلوبی پیش رفت؛ به طوری که فتحیان مسئول بهداری قرارگاه خاتم سپاه، در گزارشی به محسن رضایی از نحوه پیشرفت کار تخلیه مجروحان اظهار رضایت کرد و نقش سرهنگ صیاد شیرازی در این امر را برجسته خواند. وی همچنین خاطر نشان کرد که برخی مجروحان پس از ۴ ساعت به عقبه منتقل شدند و این درحالی بود که چند بار هواپیماها و بالگردهای عراقی به تیم تخلیه مجروحان حمله کردند و حتی یک بار هواپیمای

عراقی راکتی را به منطقه ای که سرهنگ صیاد شیرازی ایستاده بود، شلیک کرد که وی جان سالم به در برد. (۱)

ص: ۵۳۴

۱- سند شماره ۲۰۸۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۸؛ و- سند شماره ۲۱۷۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۹ - ۱۱؛ و- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۷۹.

در حالی که فرماندهان در جلسه روز گذشته خود برای بررسی چگونگی ادامه و تأمین اهداف عملیات به نتیجه مشخصی نرسیده بودند و ادامه گفت و گوها به امروز موكول شده بود، عراق که باتوجه به موقعیت نظامی دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و امکان دستیابی نیروهای خودی به نالپاریز و تنگه روکان روی این دو ارتفاع حساسیت ویژه ای داشت از ساعت ۳ بامداد، برای بازپس گیری این ارتفاعات اقدامات خود را شروع کرد.

ارتش عراق پس از اجرای آتش بسیار پر حجم و سنگین توپخانه روی این دو ارتفاع، نیروهای پیاده خود را از یال های جنوبی کانی مانگا روانه منطقه درگیری کرد. در این حال نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) به رغم خستگی ناشی از سه روز نبرد مداوم، مقابل هجوم نیروهای دشمن به شدت مقاومت کردند، اما عراق که می خواست هر طور شده دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را به تصرف در آورد، بدون توجه به تلفات نیروهای خود، به طور مستمر آنها را وارد منطقه درگیری می کرد؛ به نحوی که در مدت چند ساعت نبرد، ۸ گردان نیرو از تیپ های مختلف از جمله گارد ریاست جمهوری عراق به کار گرفته شد و سرانجام در ساعت ۱۰ صبح، هر دو قله مذکور به تصرف ارتش عراق درآمد. فشار دشمن و شدت درگیری ها به حدی بود که نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) حتی امکان ایستادن در یال های این دو ارتفاع را نیز نداشتند و به ناچار تا ارتفاع ۱۸۶۶ (شاخ تارچر) عقب رفته و در آنجا مستقر شدند.

در غرب کانی مانگا نیز هر چند نیروهای دشمن تحرکی برای پیشروی انجام ندادند، برای سد کردن راه نفوذ و پیشروی نیروهای خودی در این منطقه از حدفاصل شیار آروزر تا جاده چوارتا - نالپاریز خط تشکیل داده و در آن منطقه استقرار یافتند. البته در غرب این جاده، نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) توانستند شبانه ضمن پیشروی در روی ارتفاعات این منطقه و به خصوص ارتفاع سرو در ساحل شمالی رودخانه گوگسور، که جلوتر از خط عراقی ها بود، مستقر شوند. در همین حال، مهدی زین الدین فرمانده این لشکر، از ناکارآمدی توپخانه خودی در منطقه عملیاتی این یگان بسیار گله مند بود.

فرماندهی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز با تشکیل خط و استقرار تانک در شمال آروزر اعلام کرد آماده مقابله با حملات احتمالی نیروهای عراقی است (۱).

در این حال توپخانه های خودی آتش سنگین و دقیقی را علیه نیروهای دشمن مستقر در ارتفاع ۱۹۰۴ اجرا کردند که طبق گزارش شنود، بر اثر این اقدام تعداد زیادی از افراد دشمن از جمله تعدادی از فرماندهان عراقی کشته شدند (۲).

علاوه بر درگیری ها در خطوط مقدم، اقداماتی نیز در جبهه خودی صورت گرفت؛ از جمله آنکه مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر، در قرارگاه مقدم حمزه حضور یافت و در خصوص وضعیت عمومی عملیات و مأموریت آتی یگان تحت امر خود توجیه شد. قربانی گفت که در صورت رسیدن نیروهای لشکر ۵ نصر به منطقه، وی می تواند با به کارگیری ۶ گردان، ۲ ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های غربی آن را تصرف کرده و با پیشروی از روی جاده چوارتا - نالپاریز به سمت نالپاریز، این شهر را به تصرف درآورد (۳).

با توجه به وضعیت پیش آمده ناشی از بازپس گیری دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا توسط نیروهای دشمن و احتمال پیشروی بیشتر عراق در این محور و تهدید دستاوردهای اصلی عملیات، فرماندهی تثبیت وضعیت فعلی و تصرف حداقل یکی از دو ارتفاع یادشده را در اولویت قرار دارد تا پس از آن درباره ادامه پیشروی و تأمین اهداف نهایی عملیات تصمیم گیری شود. به منظور تحقق این امر قرار شد لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) بار دیگر برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و همچنین پاک سازی یال غربی ارتفاع شیخ گزنشین (۱۷۰۰) - که یکی از محورهای پاتک عراقی ها بود - اقدام کند. علاوه بر آن در مشورت با فرماندهان ارتش مقرر گردید نیروهای تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان ارتش در شب بعد در بخشی از ارتفاعات شیخ گزنشین و شاخ تارچر مستقر شوند تا نیروهای لشکر ۳۱ عاشورا و بخشی از نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای بازسازی از این منطقه آزاد شوند (۴).

۱

با شروع دور جدید حملات نیروهای جمهوری اسلامی ایران در منطقه عمومی شیلر (والفجر ۴)، عراق به اقدامات خود در حمله به مناطق غیرنظامی افزوده است. در این راستا ارتش عراق امروز علاوه بر بمباران مناطق عمومی مریوان و بانه و گلوله باران خرمشهر و آبادان، ۴ شهر اندیمشک، بهبهان، مسجدسلیمان و نهاوند را نیز با موشک و بمب هدف قرار داد و یک روستا را هم در منطقه عمومی بانه بمباران شیمیایی کرد. در این حملات ۷۸ تن شهید و ۶۱۳ تن مجروح شدند و خسارات زیادی به بار آمد.

ساعت ۱۱:۲۵ امروز، شهر اندیمشک هدف یک فروند موشک دوربرد قرار گرفت. در این حادثه ۱۳ تن شهید و ۹۸ تن نیز زخمی شدند و ۵۰ خانه و مغازه ویران شد و ۱۵۰ واحد مسکونی و تجاری نیز آسیب دید.

ص: ۵۳۸

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، ص ۱۱۴؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دبیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵۰.

۲- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۳۵.

۳- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۲۵.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۱۴؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ،

در ساعت ۱۷:۳۰ نیز دو فروند موشک به شهرهای بهبهان و مسجدسلیمان اصابت کرد که بر اثر آن بخش‌هایی از این شهرها تخریب شده یا آسیب دید و در بهبهان ۲۷ تن شهید و ۱۰۰ نفر زخمی شدند، در مسجدسلیمان نیز ۱۹ تن شهید و ۳۵ تن زخمی شدند. در همین ساعت شهر نهاوند نیز با یک بمب ۵۰۰ کیلویی که از ارتفاع بالا رها شده بود هدف قرار گرفت. در محل برخورد بمب با زمین، گودالی به قطر ۱۰ متر و عمق ۳ متر ایجاد شد و تا شعاع ۳۰۰ متری محل انفجار خرابی‌هایی به بار آمد؛ از جمله ۱۰ خانه و مدرسه دخترانه سمیه به طور کامل ویران شد و ۵۰ باب منزل و واحد تجاری نیز آسیب دید، در این حادثه ۱۸ تن شهید شدند که همسر، مادر، ۳ فرزند و ۲ تن دیگر از وابستگان یکی از نیروهای شهرداری جزء این شهدا بودند و ۳۵۵ تن نیز زخمی شدند. (۱)

تلاش مردم نهاوند برای خارج ساختن مصدومان و شهدا از زیر آوار ساعتی پس از بمباران این شهر

علاوه بر حملات مذکور، هواپیماهای عراقی روستای سوراب (۲) در جنوب بانه را نیز بمباران شیمیایی کردند. بر اثر این حملات یک تن از اهالی این روستا شهید و ۱۰ تن نیز که اغلب کودک بودند، مجروح و بلافاصله به بیمارستان سقر منتقل گشتند. (۳)

همچنین توپخانه‌های دوربرد عراق شهرهای خرمشهر، آبادان و اطراف این دو شهر را نیز گلوله باران کردند. در خرمشهر بر اثر اصابت گلوله‌های توپ به محلات مختلف این شهر و مناطق پل نو و شلمچه ۸ تن مصدوم شدند. در آبادان نیز ۴ منزل مسکونی و ۲ باب مغازه تخریب و یک محل استقرار نیروهای ژاندارمری دچار آتش سوزی شد. در شهر و منطقه عمومی آبادان هم ۷ تن زخمی شدند. (۴)

۱

در درگیری‌هایی که امروز بین نیروهای خودی و عناصر گروه‌های مسلح غیرقانونی در مناطق مختلف کردنشین غرب کشور رخ داد، یک تن از افراد خودی شهید و ۷ تن نیز اسیر شدند. از افراد وابسته به گروه‌های مسلح ضدانقلاب نیز ۱۵ تن کشته یا زخمی و یک تن

ص: ۵۳۹

۱- سند شماره ۶۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۷ به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۷۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۲۴۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی فرماندهی قرارگاه عملیاتی جنوب، شماره ۹۷۹، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۶؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴؛ و- سند شماره ۴۳۹۲۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۸ به ستاد مرکزی سپاه، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۷۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۶۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری خوزستان به نخست

وزیری، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۷۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- برخی منابع رسمی محل اصابت بمب های شیمیایی را "روستای سرداب" که در فاصله اندکی در غرب روستای سوراب قرار دارد اعلام کرده اند.

۳- سند شماره ۸۰۸۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۹۰۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

دستگیر شد. همچنین در روز جاری ۸ تن از عناصر این گروه ها خود را تسلیم کردند.

در جنوب شرقی کامیاران، نیروهای سازمان مارکسیستی - مائویستی کومه له به روستای وندرنی حمله کردند و ۷ تن را که ۲ نفر آنان عضو بسیج و ۵ تن دیگر از افراد جهاد سازندگی بودند به گروگان بردند. مهاجمان ۲ دستگاه خودروی جهاد سازندگی را نیز آتش زدند. (۱)

در شمال مهاباد، عناصر مسلح وابسته به گروه های غیرقانونی در حوالی پایگاه شهید کفاشی علیه نیروهای خودی عملیات کمین اجرا کردند که نیروهای پایگاه با هوشیاری موفق شدند از منطقه کمین خارج شوند. در این حادثه به کسی آسیب نرسید، ولی یک خودروی تیوتا متعلق به نیروهای خودی در منطقه درگیری به جای ماند. (۲)

در شهر مهاباد نیز یک سرباز حین اجرای مأموریت گشت و بازرسی بر اثر اصابت یک گلوله که از راه دور شلیک شده بود، به شهادت رسید. (۳)

از سوی دیگر، نیروهای خودی برای مقابله با عناصر مسلح غیرقانونی چند عملیات موفق انجام دادند.

در جنوب غربی دیواندره، نیروهای سپاه با همکاری افراد تواب در دو عملیات جداگانه به دو روستای گرجی و قزل بلاغ که از مناطق تحت سیطره سازمان کومه له بود حمله کردند. در جریان این حملات ۴ تن از افراد سازمان کومه له کشته و ۸ تن زخمی شدند. در روستای قزل بلاغ نیروهای خودی پس از وارد کردن ضربه، منطقه درگیری را ترک کردند ولی در روستای گرجی که از نظر موقعیت و به دلیل حضور عناصر سازمان کومه له اهمیت بیشتری داشت، افراد خودی با حداقل نفرات منطقه را محاصره کرده و به سمت مقر ضدانقلاب تیراندازی کردند. افراد سازمان کومه له که قصد مقاومت داشتند در پی شدت گرفتن آتش نیروهای خودی ناچار از طریق شیار ارتفاعات، این روستا را که از اولین روزهای پیروزی انقلاب در تصرف خود داشتند ترک کردند. پس از آن نیروهای خودی وارد روستا شدند. (۴)

در شرق اشنویه نیز نیروهای سپاه این شهر هنگام اجرای عملیات شبانه گشت و کمین، با عناصر سازمان کومه له درگیر شدند که بر اثر آن یک تن از مهاجمان کشته و ۲ تن دیگر نیز زخمی شدند. لازم به یادآوری است که فرد کشته شده در درگیری زخمی شده بود، اما پس از انتقال وی توسط نیروهای این سازمان به یکی از روستاهای مجاور به علت شدت جراحات به هلاکت رسید. (۵)

در سقز نیز نیروهای ژاندارمری و سپاه که برای پاک سازی وارد روستای طاله جار در جنوب این شهر شده بودند، یکی از افراد حزب دمکرات را به همراه یک قبضه اسلحه کلاشینکف و ۲۱۰ تیر فشنگ، دستگیر کردند. (۶)

علاوه بر این امروز هم ۸ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی (۲ عضو سازمان کومه له و ۶ تن از چته های حزب دمکرات) در استان های کردستان و آذربایجان غربی خود را به نیروهای سپاه تسلیم و درخواست امان نامه کردند، ۳ تن از آنان اسلحه خود را نیز تحویل دادند. (۷)

ص: ۵۴۰

۱- سند شماره ۳۵۵۱۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و-

سند شماره ۴۴۹۴۳ از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

- ۲- سند شماره ۳۵۹۱۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به منطقه ۱۱، ۱۴/۸/۱۳۶۲.
- ۳- همان.
- ۴- سند شماره ۲۵۰۲۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان (فرماندهی)، ۲۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۵- سند شماره ۴۰۰۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه اشنویه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) منطقه ۱۱ (واحد طرح و برنامه عملیات)، ۱۴/۸/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۵۵۲۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب زاچا (رکن ۳) به فرماندهی زاچا (رکن ۳) - مرکز فرماندهی)، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
- ۷- سند شماره ۳۵۲۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

حضور تعیین کننده مردم در حوادث مختلف و مشارکت فعال آنها در رفع کمبودها و یاری رساندن به نهادها و ارگان های ذی ربط همیشه کارساز و راهگشا بوده و بازگشت به وضع عادی را سرعت بخشیده است. در حادثه امروز نهبانند نیز بار دیگر این حضور متعهدانه مردم تجلی یافت. بولتن محرمانه خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش کوتاهی در این باره نوشته است:

مردم مبارز مسلمان نهبانند با روحیه ای بسیار بالا امکانات خود را برای کمک رسانی به آسیب دیدگان انفجار بمب این شهر در اختیار مسئولان قرار داده اند. به غیر از امور پزشکی و دارویی کلیه فعالیت های امدادی به وسیله مردم دلاور این شهر انجام شده است.

کمک های پزشکی به غیر از همدان (مرکز استان) از شهر های باختران، خرم آباد، بروجرد، ملایر، کنگاور و تویسرکان به نهبانند رسیده است و با رسیدن پزشک، دارو و آمبولانس کار درمان مصدومان به سرعت در حال انجام است. خارج کردن اجساد و بیرون آوردن مجروحان انفجار با کمک شهرداری و اداره برق نهبانند و یاری بی شائبه مردم قهرمان شهر همچنان ادامه دارد و کار هماهنگی و انجام کمک ها در حال اجراست. همچنین با حضور معاون عمرانی استانداری همدان و مسئولان ذی ربط جلسه ای برای بازسازی مناطق تخریب شده تشکیل شده است و مسئولان سرگرم مشورت برای نحوه اقدام هستند. (۱)

در حالی که درگیری های شدیدی در منطقه پنجوین و محورهای منتهی به شهرک نالپاریز عراق جریان دارد، وقایع نبرد برخلاف روزهای گذشته انعکاس چندانی در رسانه های خارجی پیدا نکرد.

امروز رادیو صوت الجماهیر با قطع برنامه های عادی خود پیام صدام حسین رئیس جمهور عراق را خطاب به گارد ریاست جمهوری این کشور پخش کرد. صدام حسین در این پیام ضمن اظهار شادمانی از اقدامات نیروهای گارد در منطقه پنجوین گفته است: «شما ثابت کردید که عراقی ها یکپارچه هستند و چنانچه در یکی از میدان های جنگی کمی اشکال در کارشان به وجود آید، این مسئله از دو چیز سرچشمه می گیرد: آموزش نظامی و دستوراتی ... که از آن پیروی می کنند.» (۲)

رادیو صوت الجماهیر همچنین گزارشی از بازدید رئیس جمهور عراق از منطقه عملیاتی سپاه یکم پخش کرد. صدام در این دیدار که با همراهی ارتشبد عبدالجبار شنشل رئیس ستاد ارتش عراق، انجام شد، «با سرلشکر ستاد فرماندهی سپاه یکم و عده ای از فرماندهان و افسران واحدهای نظامی ملاقات و با آنها وضعیت نظامی در بخش [منطقه عملیاتی سپاه یکم] و

ص: ۵۴۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

آخرین تحولات آن را مورد بحث قرار داده است.»^(۱) وی همچنین در مسیر بازگشت به بغداد از شهرهای سلیمانیه، کرکوک، بیجی، سامرا و مرکز استان صلاح الدین دیدن کرد.^{(۲) - (۳)}

از سوی دیگر، به رغم به کارگیری ۸ گردان نیرو از تیپ های مختلف ارتش عراق از جمله گارد ریاست جمهوری و بازپس گیری دو ارتفاع از ارتفاعات راهبردی کانی مانگا، اطلاعیه جدید قرارگاه مقدم حمزه (مرکز عملیات مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) حاکی است که در جریان پاتک نیروهای گارد ریاست جمهوری عراق، ۲ گردان از تیپ ۲ گارد و قرارگاه این تیپ به کلی منهدم شده است.^(۴)

رادیو بی بی سی در گزارشی درباره استفاده از واحدهای گارد ریاست جمهوری عراق در مقابله با حملات تازه ایران به نقل از رادیو بغداد گفت: «یک واحد نخبه از کماندوهای عراقی که متخصص جنگ های چریکی هستند جهت شدیدتر کردن مقاومت نیروهای عراق در مقابل حمله اخیر ایران به جبهه شمالی جنگ فرستاده می شوند. این واحد از نیروی عراق معمولاً محافظت از صدام حسین را به عهده دارند، اما صدام حسین گفت که آنها داوطلب شده اند به جبهه بروند تا در چیزی که آن را نام و ننگ خواند شرکت جویند.»^{(۵) ** (۶)}

روزنامه الثوره نیز امروز به نقل از فرمانده نیروهای ویژه عراق اعلام کرد: «دشمن سعی داشت خطوط دفاعی ما را درهم شکند، ولی سربازان شجاع ما با آنان به مقابله پرداخته و حمله را دفع کردند.» طرح این ادعا درحالی است که به گفته رویتز فرمانده مذکور روز پیش «گفته بود که سربازانش گروه هایی از نیروهای ایران در حوالی پنجوبین را به محاصره در آورده و سرنوشت آنان مرگ یا تسلیم خواهد بود.»

رویتز در ادامه این گزارش افزوده است: «روزنامه های بغداد امروز تهدیدهای این کشور در این مورد که عراق آن قسمت از منابع ایران که ماشین جنگی اش را تغذیه می کند مورد حمله قرار خواهد داد را تکرار کردند. دیپلمات های مقیم پایتخت عراق این تهدید را هشدار در مورد استفاده از جنگنده های سوپراتاندارد فرانسوی که به تازگی به عراق رسیده و همچنین موشک های زمین به زمین برای حمله به ترمینال اصلی صادرات نفت ایران در جزیره خارک تلقی می کنند. الثوره می نویسد ما که با خودداری ایران از گردن نهادن به قطعنامه شورای

ص: ۵۴۲

۱- در مورد بازدید صدام از سپاه یکم عراق حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود در تاریخ ۱۵ آبان ۱۳۶۲ می نویسد: «خبر رسید که در لشکر عراقی ها در پنجوبین، تمرد نیروها آغاز شده و خود صدام به منطقه آمده است.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص ۲۷۸)

۲- توضیحات تکمیلی درباره بازدید صدام حسین از شهرهای مذکور در ضمیمه گزارش درج شده است.

۳- همان، صص ۴۲ و ۴۳، رادیو صوت الجماهیر، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴.

۵- * احتمالاً این خبر رادیو بغداد که بی بی سی به آن اشاره کرده است زمینه سازی برای قرائت پیام صدام خطاب به گارد ریاست جمهوری عراق بوده است که در ابتدای این گزارش به آن پرداخته شد.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو بی بی سی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

امنیت سازمان ملل متحد و اصرار این کشور در ادامه تجاوز روبه رو هستیم حق داریم حملات مناسبی علیه این منابع و حتی در عمق خاک ایران صورت دهیم». رویتز همچنین یادآور شد: روز گذشته نیز الثورة نوشته بود: «این بار تلافی عراق ظالمانه تر و هولناک تر از ضدحمله های پیشین و خشونت آمیزتر از آنچه که بتوان تصور کرد خواهد بود.»^(۱)

۱

امام خمینی در بیاناتی بر اجتناب از انحراف در مجلس شورای اسلامی، اعتبار رأی مجلس در بررسی استیضاح وزیر کشور^(۲) و ضرورت وحدت کلمه در کشور تأکید کردند.

رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران امروز در جمع اعضای کمیسیون های داخلی و خارجی مجلس شورای اسلامی، نخست ضمن اشاره به تدریجی بودن انحراف در امور مختلف گفتند: «در مجلس سابق دوره اولش بهتر بود، لکن در هر سال چیزی به آن اضافه و یا از آن کم شد تا رسید به آنجا که مجالس اخیر را دیدیم. شما از اول اگر جلوی فساد را نگیرید معلوم نیست که به وضع سابق منتهی نشود. البته باید [شیوه کار] عاقلانه باشد که مسئله حادی پیش نیاید.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی با بیان اینکه در مسائل، ملایمت و جهت رحمت بیشتر از جهت خشونت تأثیر می کند، افزودند: «مجلس باب مباحثه است و باید مثل مباحثه طلبه ها باشد که باهم دوست هستند و با یکدیگر بحث و گفت و گو می کنند ولی معلوم است که مباحثه هست. مجلس اسلامی باید ملت و دیگران را ارشاد کند، چون مسائل به خارج منعکس می گردد و تأثیر روی مردم می گذارد. از این جهت، مسئولیت مجلس به عنوان یک مرشد و هدایت کننده برای مردم زیاد است و این کلی مطلب است که ان شاءالله این مجلس اول انقلاب، پایه ای و سنت حسنه ای باشد برای آینده که هرچه خوب بشود، شما در اجر آن شریک هستید.»

امام خمینی در ادامه سخنان خود در مورد وضع موجود کمیته های انقلاب اسلامی تأکید کردند: «اعتقاد بر این است که همین گونه که هست، باشد و هیچ گونه تحولی درباره آن صورت نگیرد.»

ایشان سپس در خصوص دستور کار مجلس برای رسیدگی به استیضاح وزیر کشور اظهار کردند: «راجع به استیضاح هم من هیچ نظری نمی دهم، فقط با ملایمت و تفاهم باشد. موافقین و مخالفین حرف هایشان را بزنند، آن وقت مجلس هرچه رأی داد معتبر است.» رهبر انقلاب همچنین خاطر نشان کردند: «امیدوارم آقایان موفق شوند که وقتی مجلس را تحویل می دهند مردم راضی باشند، تا بعدها به همین آقایان رأی بدهند. البته من تمام آقایان را نمی شناسم، ولی

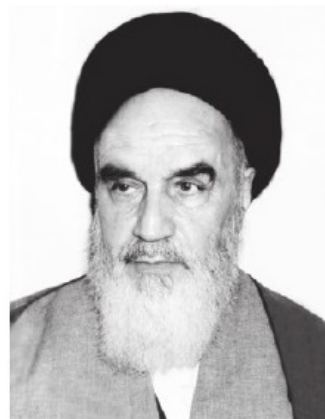
ص: ۵۴۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۵، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، بغداد - خبرگزاری رویتز، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- طرح استیضاح وزیر کشور در جلسه مورخ ۸ آبان ۱۳۶۲ مجلس شورای اسلامی با امضای ۴۹ نماینده ارائه و توسط رئیس مجلس ابلاغ گردید، اما این طرح به طور رسمی در جلسه روز پانزدهم آبان ماه مجلس در دستور کار رسیدگی قرار گرفت. (ر.ک: روزشمار (۱۷/۸/۱۳۶۲)

امیدوارم مجلس دارای یک اکثریت تام متعهد باشد. میل دارم وضع و امور با ملایمت و اخلاق حسنه صورت گیرد و این خیلی بهتر است.»

رهبر انقلاب در مورد وقوع حوادث اخیر در منطقه و اتهام دخالت جمهوری اسلامی ایران در این حوادث گفتند: «امروز هر انفجاری که در هر جا صورت می گیرد به ایران نسبت می دهند و می گویند ما شواهدی داریم که مسئله به ایران مربوط می شود و دلیلشان این است که در ایران هم انفجار واقع شده است. این چه استدلالی است؟! مردم از اسرائیل ناراحت هستند به ما چه ربطی دارد؟! البته ما میل داریم اسرائیل همه اش آتش بگیرد و اگر خداوند توفیق دهد می رویم و مردم را از شر اسرائیل نجات می دهیم، ولی این بدان معنا نیست که ما آنجا را منفجر کرده ایم. و یا در مسائل دیگر می گویند یک شاهد عینی چه گفته است. این شاهد عینی یک منافق و یا یک دزد فراری است و یا لابد رادیو بغداد می گوید، و اینها خیلی چیزها می گویند و این می شود شاهد عینی.»

امام خمینی رهبر انقلاب، بر ضرورت وحدت کلمه در کشور تأکید کردند.

امام خمینی در پایان بیانات خود افزودند: «اصلاً دنیا در چه وضعی است. فقط باید توجه داشت که باید باهم باشیم و در مقابل آنها محکم بایستیم و با خودمان رثوف باشیم و در مقابل دشمنانمان سرسخت. این را عقل اقتضا می کند که وقتی عده ای مخالف داریم، خودمان مخالفتمان را کنار بگذاریم تا با وحدت کلمه این مملکت برسد به آنجا که همه دلمان می خواهد.» (۱)

۱

در پی وقایعی که پس از فراخوان نهضت آزادی برای برگزاری سمیناری درباره آزادی انتخابات بدون مجوز وزارت کشور رخ داد، رئیس مجلس در نامه ای به این گروه از رفتار و مواضع آنان انتقاد کرد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود در این باره نوشته است: «نامه مفصلی در جواب نهضت آزادی نوشتم و در آن اشتباهات و کارهای بد و مواضع غلط آنها را یادآور شدم. نصیحت کردم که دست از توطئه و تفرقه افکنی بردارند. احمد آقا آمد. با ایشان برای مضامین نامه مشورت کردم. چیزهایی اضافه شد. ... بعد از جلسه [شورای اقتصاد] نامه ای که به مهندس بازرگان در جواب نامه ایشان و تذکر اشتباهات نهضت آزادی نوشته بودم با رئیس جمهور و نخست وزیر و احمد آقا به مشورت گذاشتم. اصل نامه تأیید شد و اصلاحات به عمل آمد.»

در بخشی از این نامه آمده است: «شما خوب می دانید انتخابات از گذشته تا امروز، همیشه آزاد و کاملاً آزاد برگزار شده و مطمئن هستید که در انتخابات آینده همان آزادی گذشته

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۰۴ - ۲۰۲.

محفوظ است و هرکس که مورد اعتماد مردم باشد، سر از صندوق‌ها بیرون خواهد آورد و مسئولان کشور هیچ گونه نیازی به سلب آزادی و تحمیل رأی نمی‌بینند. به جای این گونه کارها در فکر پیدا کردن افراد صالح و وجیه برای کاندید کردن در انتخابات باشید و موقع تبلیغات که رسید، کار تبلیغ را با مراعات مقررات کشور و موازین دینی و اخلاقی آغاز فرمایید.»^(۱)

۱

وزیر امور خارجه امروز در ملاقات با نیاز دیزداریوچ عضو شورای ریاست جمهوری ایالت بوسنی هرزگوین و رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی، بر نقش مثبت جمهوری اسلامی ایران در نهضت عدم تعهد تأکید کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، علی اکبر ولایتی در این دیدار ضمن گفت و گو درباره مسائل موجود در روابط دو کشور خاطر نشان کرد: «هیچ فردی و هیچ قدرتی نمی‌تواند نقش ایران در منطقه و نهضت عدم تعهد و جامعه بین‌المللی را نادیده بگیرد.» وی همچنین افزود: «جمهوری اسلامی ایران روابط خود با کشورهای جهان را بر اساس اولویت روابط سیاسی بر پیوندهای اقتصادی تنظیم می‌کند.» دیزداریوچ نیز در این دیدار از انقلاب اسلامی و توانایی ایران در پیشرفت‌های اقتصادی تمجید کرد و ضمن اظهار امیدواری در مورد توسعه روابط دو کشور در همه زمینه‌ها «آمادگی کشورش را برای رفع موانع و مشکلات موجود بر سر راه روابط دو کشور اعلام کرد.»^(۲)

درباره این دیدار خبرگزاری یوگسلاوی در گزارشی اعلام کرد: «ایران و یوگسلاوی وابستگی خود به سیاست عدم تعهد را مورد تأکید قرار داده و مخالف تقسیم دنیا به بلوک‌های مختلف هستند.» این خبرگزاری افزود: «در جریان این مذاکرات، دیزداریوچ و ولایتی در مورد اوضاع جاری بین‌المللی به ویژه در مورد نقاط بحرانی جهان تبادل نظر کردند و تحولات کنونی جهان را نگران کننده خواندند. این تبادل مشروح نظرات همچنین مسئله جنگ ایران و عراق را نیز در بر گرفت.»^(۳)

۲

هدف از اجرای مانور آزادی قدس کسب آمادگی برای مقابله با اقدامات احتمالی آمریکا در رویارویی با جمهوری اسلامی ایران اعلام شد. در اولین گردهمایی فرماندهان نواحی ستادها و پایگاه‌های مقاومت بسیج سپاه پاسداران منطقه یک کشور، اهداف طرح لبیک یا خمینی و مانور آزادی قدس تشریح شد. در این گردهمایی که در قم برگزار گردید، فرمانده سپاه منطقه یک کشور پس از آنکه اجرای طرح لبیک یا خمینی را در راستای «ایجاد توانایی‌های لازم در تمام افراد معتقد به انقلاب اسلامی در جهت دفاع از کشور و نظام جمهوری اسلامی» عنوان کرد، افزود: «هدف از اجرای مانور آزادی قدس پاسخ کوبنده به مانورهای مختلف شیطان بزرگ آمریکا در منطقه است.»^(۴)

ص: ۵۴۵

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، صص ۲۷۶ و ۲۷۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه،

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۴.

امروز اعلام شد امریکا اعتباری را برای خرید مواد غذایی این کشور توسط عراق پیش بینی کرده است. در همین حال یک قرارداد همکاری اقتصادی و فنی نیز میان عراق و هلند به امضا رسید.

راديو كلن گزارش داد: «ایالات متحده امریکا در نظر دارد ضمانت یک اعتبار ۸۳۰ میلیون دلاری برای تحویل مواد غذایی به کشورهای عراق، پرتغال و کره جنوبی را عهده دار شود.» این راديو با اشاره به موقعیت این کشورها به عنوان «بازارهایی جدید برای تولیدات کشاورزی» امریکا افزود: ایالات متحده امریکا که «می خواهد از این طریق مناسبات خود با عراق را [نیز] بهبود بخشد» برای عراق اعتباری به مبلغ ۳۴۵ میلیون دلار پیش بینی کرده است. (۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری اوپک از بغداد اعلام کرد: «عراق و هلند به منظور متنوع ساختن و افزایش تجارت فی مابین یک قرارداد همکاری اقتصادی، بازرگانی و تکنیکی در بغداد به امضا رسانده اند.» بر پایه این گزارش «یک کمیته مشترک همکاری اقتصادی، تجاری و تکنیکی نیز در همین رابطه تشکیل خواهد شد.» حسن علی وزیر تجارت عراق، در این خصوص گفت: «این توافقنامه نشانه ای از آغاز برقراری روابط تجاری و بازرگانی بین دو کشور محسوب می شود.» (۲)

گزارش ها حاکی است در آستانه برگزاری اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، جنگ ایران و عراق و خطر انسداد تنگه هرمز همچنان مهم ترین چالش تصمیم گیری کشورهای این منطقه است. شیخ خلیفه بن زاید ولیعهد و معاون فرماندهی عالی نیروهای مسلح امارات متحده عربی، امروز در مصاحبه با خبرگزاری قطر اعلام کرد سران شش کشور عضو شورا «مسائل مهم و حیاتی را مورد بحث و بررسی قرار خواهند داد که اهم آنها عبارت اند از: جنگ ایران و عراق و تأثیر آن بر منطقه، وضعیت ناهنجار موجود در لبنان، نیاز دستیابی به یک فرمول عملی به منظور هدایت مناسبات اعراب و همچنین تصمیمات و موازین آنها به جهت تشویق همکاری شورای همکاری خلیج عربی [فارس].» ولیعهد ابوظبی تأکید کرد: «این کنفرانس در شرایط غیرعادی جاری در منطقه و جهان تشکیل می شود.» (۳)

به گزارش خبرگزاری کویت، شیخ سعد عبدالله الصباح ولیعهد و نخست وزیر کویت نیز در مصاحبه با روزنامه قطری الرایه گفت: «رهبران شورای همکاری خلیج [فارس] از هیچ کوششی جهت خاتمه جنگ ایران و عراق به نحوی که حقوق طرفین درگیر را تأمین و حق حاکمیت و تمامیت ارضی آنان را حفظ کند، دریغ نمی کنند.» وی از جامعه بین المللی خواست «تمام قدرت خود را جهت خاتمه جنگ ۳۱ ماهه که ادامه آن نهایتاً در درازمدت صلح و نیک بختی جهان را مورد تهدید قرار خواهد داد به کار برد.» شیخ سعد در مورد تهدید انسداد تنگه هرمز در صورت حمله به تأسیسات نفتی ایران تأکید کرد: «آزادی کشتیرانی در این آبراه استراتژیک هرگز نباید

ص: ۵۴۶

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۷، راديو كلن، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲۸، بغداد - خبرگزاری اوپک، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۳۱، ابوظبی - خبرگزاری امارات عربی متحده، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

از سوی یک قدرت به تنهایی مورد تهدید قرار گیرد و یا کنترل شود.»

نخست وزیر کویت همچنین درباره احتمال افزایش همکاری نظامی اعضای شورای همکاری خلیج فارس بعد از مانور نظامی مشترک ماه گذشته گفت: «مانور سپر جزیره اولین گام اجرایی هماهنگی نظامی اعضای شورای همکاری خلیج [فارس] بود و طبیعی است در آینده به سوی همکاری عالی تری در همه جوانب فعالیت های دفاعی از جمله آموزش، سازماندهی و تسلیحاتی (مسلح سازی) و نظایر آن حرکت کنیم.»^(۱)

از سوی دیگر، عبدالله بشاره دبیر کل شورای همکاری خلیج فارس، امروز در یک نشست مطبوعاتی در دوحه با اشاره به واکنش کشورهای بزرگ صنعتی به انسداد تنگه هرمز گفت: «ایالات متحده ۲۰ درصد نفت مورد نیاز خود را از خلیج [فارس] وارد می کند. در حالی که اروپا ۵۶ درصد نیازهای نفتی خود و ژاپن ۶۸ درصد نیازهای نفتی خود را از خلیج [فارس] وارد می سازند.» به گزارش رادیو اسرائیل، بشاره تصریح کرد که «کشورهای خلیج [فارس] قدرت کافی برای مقابله با ایران در صورتی که خلیج را ببندد، ندارند.» وی همچنین گفت: «کشورهای خلیج [فارس] هم اکنون برای جایگزینی راه های دریایی سنتی در خلیج [فارس] سرگرم بررسی هستند و این جایگزینی شامل کشیدن خطوط جدید لوله و راه آهن و راه های دیگری دور از تنگه هرمز می باشد.»^(۲)

۱

تلاش های سیاسی و موضع گیری ها در خصوص جنگ ایران و عراق همچنان ادامه دارد.

امروز خبرگزاری کویت از ابوظبی از مطرح شدن موضوع جنگ ایران و عراق به عنوان یکی از مهم ترین مباحث اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا پایتخت بنگلادش خبر داد.^(۳) همچنین مجله الدستور (چاپ لندن) نوشت: «انتظار می رود وزرای خارجه کشورهای عضو بازار مشترک اروپا در خلال گردهمایی آتی خود برای یک موضع گیری در مسئله فلسطین و جنگ عراق و ایران به نقاط مشترکی برسند. به ویژه اینکه گردهمایی مزبور جهت فراهم آوردن [مقدمات] کنفرانس سران اروپا که در اوایل ماه آینده در پایتخت یونان برگزار خواهد شد ترتیب یافته است.»^(۴)

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری آلمان غربی از اسلام آباد، صاحب زاده یعقوب خان وزیر امور خارجه پاکستان، «از ایران و عراق تقاضا کرد که جنگ سه ساله خلیج [فارس] را گسترش ندهند و هشدار داد که تحولات اخیر این جنگ خطری واقعی پدید آورده که می تواند منجر به دخالت قدرت های خارجی گردد.» وی که در مجلس مشورتی فدرال پاکستان سخن می گفت، افزود: «ما همواره برای صلحی عادلانه، افتخار آفرین و پایدار بین این دو کشور مسلمان در تلاش بوده ایم.»^(۵)

ص: ۵۴۷

۱- همان، صص ۶ و ۷، کویت - خبرگزاری کویت، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۴۲، رادیو اسرائیل، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۳۳، ابوظبی - خبرگزاری کویت، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۱۵، اسلام آباد - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

در همین حال به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر، ضمن اشاره به آنچه وی آمادگی عراق برای پیروی از قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل در مورد جنگ ایران و عراق خواند، خطاب به خبرنگاران گفت که «موضع ایران و هجوم جدیدش در کوهستان های شمالی کردستان عراق یک مبارزه با افکار عمومی جهان بوده و به تشدید درگیری خواهد انجامید.» وی اضافه کرد: «مصر از جامعه جهانی می خواهد تا مسئولیت جهت کمک به خاتمه بخشیدن به این جنگ را برعهده بگیرد.»^(۱)

۱

پس از مصر، اردن نیز اعلام کرد در صورت بروز تشنج در منطقه خلیج فارس نیروی نظامی به این منطقه اعزام می کند.

ملک حسین پادشاه اردن، این مطلب را امروز در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه اعلام کرد. خبرگزاری رویتر با نقل این خبر یادآور شد: «صحبت های ملک حسین معطوف به گزارش های واشنگتن می باشد که اعلام کرده بود ۸ هزار نفر از نیروهای اردن تحت نظر فرماندهان امریکایی برای تشکیل یک نیروی ضربتی واکنش سریع در خلیج فارس تعلیم می بینند.»^(۲)

رادیو امان نیز در گزارشی که از مصاحبه ملک حسین پخش کرد، بدون اشاره به موضع صریح وی مبنی بر اعزام نیروی نظامی به منطقه خلیج فارس گفت: «پادشاه اردن همه کشورهای عرب را به پشتیبانی از عراق در جنگ خود با ایران دعوت نمود و گفت این کار از گسترش جنگ و احتمالات بعدی جلوگیری خواهد کرد.» وی افزود: «اگر این جنگ با اراده واحد عربی روبه رو می شد، این چنان به درازا نمی کشید لکن چند طرف عربی از حدود دفاع عربی مشترک و حتی از تشکیلات همکاری کشورهای عربی خارج گردیدند و باعث به طول کشیدن این جنگ شدند.» پادشاه اردن مدعی شد: «عراق برای صلح از همه فرصت ها استفاده نمود و به همه پیام های صلح بین المللی پاسخ مثبت داد، اما ایران جواب منفی داده است و عراق فعلاً از موضع دفاعی قوی و جبهه داخلی بسیار مستحکم برخوردار است و از مرزهای خود دفاع خواهد کرد.»^(۳)

۲

یک روز پس از انفجار ستاد فرماندهی نیروهای رژیم صهیونیستی در جنوب لبنان، گزارش ها از تدارک یک حمله نظامی از سوی امریکا به تلافی انفجار مقر تفنگ داران دریایی این کشور در بیروت حکایت دارد.

امروز خاویر پرز د کوئیار دبیرکل سازمان ملل در اظهاراتی که توسط سخنگوی وی مطرح شد ضمن ابراز تأسف از حادثه انفجار در قرارگاه نیروهای رژیم صهیونیستی در صور از وخامت بیش

ص: ۵۴۸

۱- همان، ص ۱۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو اسرائیل، ۱۴/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو امان، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

از حد اوضاع در لبنان اظهار نگرانی کرد. دکوئیار بدون اشاره به اشغال لبنان گفت: «این موج تازه خشونت یک بار دیگر فوریت لزوم نیل به یک راه حل مسالمت آمیز را آشکار می کند.»^(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس گزارش داد: کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر نیز «انفجار دفتر نظامی اسرائیل در لبنان را خطری برای تمامی خاورمیانه [غرب آسیا] توصیف کرد و گفت چنین عملیاتی وخامت اوضاع را تشدید خواهد کرد.»^(۲) در همین حال نیبه بری از رهبران شیعیان لبنان که در کنگره آشتی ملی لبنان در ژنو شرکت کرده است، سیاست رژیم اشغالگر قدس را باعث این انفجار دانست و افزود این رژیم «درواقع مایل است در جنوب لبنان بماند.» وی یادآور شد: «حدود یک سال است که من به آنان گوشزد می کنم مراقب باشند، اگر می خواهید در جنوب لبنان بمانید باید بین صلح در منطقه و اراضی ما یکی را انتخاب کنید.»^(۳)

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، فیلیپ حبیب فرستاده ویژه سابق آمریکا در غرب آسیا گفت: «در صورتی که لبنان خود را از شر تمامی نیروهای خارجی من جمله نیروهای سوری، اسرائیلی، فلسطینی، لیبیایی و ایرانی خلاص نکند، این کشور با آینده پردردسری روبه رو خواهد بود.» حبیب افزود: «لبنان با اوضاع دشواری روبه رو است و خطر رویارویی و تشدید درگیری ها همیشه وجود دارد.» وی همچنین «از دولت ریگان خواست تفنگ داران آمریکایی را در لبنان نگه دارد و به تلاش های میانجیگری در آن کشور ادامه دهد.»^(۴)

شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. آمریکا در گزارشی به نقل از منابع پنتاگون از بررسی یک حمله "بازدارنده" از سوی آمریکا خبر داد. واشنگتن پست نیز گزارش داد مقامات آمریکا «انجام احتمالی یک اقدام تلافی جویانه نظامی در رابطه با انفجار مقر تفنگ داران در بیروت را به طور فزاینده ای مورد بررسی قرار دادند.»^(۵)

با وجود این گزارش ها در مورد احتمال یک عملیات نظامی قریب الوقوع در لبنان، رادیو اسرائیل گزارش داد وزارت دفاع آمریکا خبر روزنامه واشنگتن پست و شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. این کشور در این باره را رد کرده است.^(۶)

۱

با شدت گرفتن درگیری ها میان جناح های فلسطینی رقیب در شمال لبنان، شواهد از احتمال اقدام سیاسی سران کشورهای اروپایی در تأیید یاسر عرفات در مقام رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین حکایت دارد.

مجله الدستور (چاپ لندن) ضمن اعلام این مطلب نوشت: «این موضوع با دگرگونی هایی که به منظور تصفیه رهبری یاسر عرفات و جایگزین کردن آن با یک رهبری جدید وابسته به سیاست رژیم سوریه در جریان است، بی ارتباط نیست.»^(۷)

ص: ۵۴۹

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۰ و ۳۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۴- همان، صص ۲۰ و ۲۱، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۲۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی،
۱۴/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارشی از اوضاع نبرد میان گروه های فلسطینی هوادار و مخالف عرفات، که تا پایان روز گذشته ۲۰۰ کشته و ۵۰۰ مجروح بر جای گذاشته است، به نقل از رادیو بیروت اعلام کرد: در پالایشگاه نفت طرابلس و مخازن نفت این پالایشگاه در نزدیکی اردوگاه های بدای و نهرالبارد که مسکن ۴۵ هزار آواره فلسطینی است یک آتش سوزی رخ داده است^(۱).

در همین حال، هفته نامه المجله (چاپ لندن) از قول منابع مطلع عرب از مذاکره شش ساعته خالد الحسن یکی از رهبران الفتح (مهم ترین گروه عضو سازمان آزادی بخش فلسطین) با حافظ اسد به منظور بهبود روابط متشنج رهبری ساف با سوریه خبر داد و تأکید کرد که «این ملاقات به تغییر محسوسی در اوضاع منجر نشد»^(۲). خبرگزاری عراق نیز امروز اعلام کرد عرفات «عراق را تشویق کرده است تا برای جلوگیری از قتل عام تازه فرزندان فلسطینی و لبنانی در شمال لبنان بلادرنگ دست به دخالت زند»^(۳).

از سوی دیگر، در واکنش به انتشار گزارش های درگیری در طرابلس لبنان، خبرگزاری سوریه به نقل از یک سخنگوی دولت این کشور اعلام کرد: «نیروهای سوریه در درگیری هایی که بین عرفات و نیروهای مخالف وی صورت می گیرد شرکت ندارند». خبرگزاری سوریه همچنین به نقل از این سخنگو «عرفات را متهم نمود که با چنین اتهاماتی تلاش می کند تا از سوریه اخاذی کند. وی گفت سوریه جهت عدم مداخله در اختلافات فلسطینیان تصمیمی قاطع گرفته است»^(۴).

ضمیمه گزارش ۳۶۷: گزارش بازدید صدام حسین رئیس جمهور عراق از جبهه های شمالی جنگ و مناطق کردنشین عراق

گزارش واحد مونیتورینگ صداوسیما جمهوری اسلامی در اهواز از برنامه خبری تلویزیون عراق درباره بازدید صدام از شهرهای سلیمانیه، کرکوک، بیجی، سامرا و مرکز استان صلاح الدین چنین است: «در این گزارش صدام که کاملاً در حلقه محاصره نیروهای امنیتی خود محافظت می شد و در این بین گاهی در فیلم رفتار خشونت بار مأمورین امنیتی - که از زیر تیغ سانسور تلویزیون های رژیم عراق رد می شد - کاملاً مشهود بود، صدام از شهرهای سلیمانیه، سامرا و روستاهای بین راه دیدن کرد. در این دیدار پس از خیرمقدم گویی یک صاحب خانه به همراه زن [و] بچه اش صدام جهت نشان دادن وفور اجناس خوراکی در دسترس مردم به سر یخچال و فریزرهای آنها می رفت و درحالی که صدام اجناس را به حالت تعجب اسم می برد، دوربین چی با نشان دادن این اجناس به گفته های صدام واقعیت می بخشید که در این فاصله صدام گاهی برای مردمی نشان دادن خود مقداری از این خوراکی ها را همراه می برد. در ادامه این دیدارهای نمایشی که از قبل در منازل، نورپردازی شده بود صدام ضمن این بازدیدها و تجلیل از خانه های شیک، جویای مدارسی در آن نقاط می شد. این دیدار صدام ... سه روز طول کشید. [وی] بعد از زیارت مرقد امام دهم و یازدهم علیهما السلام و خواندن نماز ظهر به همراه تعقیبات آن به بغداد بازگشت. قابل ذکر است زیارت و خواندن نماز، یازده دقیقه از آن گزارش پخش شد. همچنین لازم به توضیح است که این اولین دیدار صدام بعد از یک تأخیر تقریباً دو ماه است از شهر و روستاها»^(۵).

ص: ۵۵۰

۱- همان، ص ۲۸، طرابلس - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲۹، لندن - خبرگزاری یوگسلاوی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۹، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۵، به نقل از مونیتورینگ برون مرزی اهواز.

براساس تصمیم روز گذشته فرماندهان سپاه پاسداران مبنی بر عملیات لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) برای تصرف مجدد ارتفاع ۱۹۰۴ کانی مانگا و پاک سازی یال غربی ارتفاع شیخ گزنشین (۱۷۰۰)، فرماندهی این لشکر بدون دراختیار داشتن نیروی تازه نفس، با بازسازی و سازماندهی نیروهای موجود، که تاکنون چند مرحله عملیات انجام داده بودند، توانست استعداد لازم برای اجرای مأموریت را فراهم کند.

نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) از حدود ساعت ۲۴، حرکت خود را برای رسیدن به منطقه درگیری آغاز کردند. هم زمان با این یگان، نیروهای تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان نیز برای تحویل گرفتن خط پدافندی در شیخ گزنشین و شاخ تارچر در حال عزیمت به این منطقه بودند، در نتیجه محدودیت مسیر تردد، عرض کم جاده و ازدحام پیش آمده در منطقه شیخ لطیف هنگام عبور از رودخانه قزلجه در جنوب غربی ارتفاع شیخ لری، موجب شد نیروهای این لشکر بسیار دیر به منطقه هدف برسند. علاوه بر این تأخیر در سازماندهی مجدد نیروها برای حمله در نزدیکی هدف، کار را به روشنایی روز کشاند؛ از این رو فرماندهی لشکر ۲۷ با چشم پوشی از اجرای عملیات در محور غرب شیخ گزنشین نیروها را فقط برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ به کار گرفت. نیروهای این یگان توانستند در اوایل صبح، قله ۱۹۰۴ را تصرف کرده، بر روی آن مستقر شوند. با این حال، دشمن با اجرای آتش سنگین توپخانه و وارد کردن نیروهای تازه نفس در ساعت ۱۰ صبح، این ارتفاع را پس گرفت.

از سوی دیگر، نیروهای تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان نیز در بخش شمالی شیخ گزنشین و شاخ تارچر جایگزین نیروهای لشکر ۳۱ عاشورا، ۱۴ امام حسین(ع) و ۲۷ حضرت رسول(ص) شدند. بدین ترتیب لشکر ۳۱ عاشورا به طور کلی از این محور رها شد، ولی نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۴ امام حسین(ع) همچنان در بخش جنوبی شاخ تارچر و بخش غربی شیخ گزنشین - که منطقه جلویی نبرد محسوب شده و درگیری پیوسته و سنگین در آنجا جریان داشت - باقی ماندند.

در وضعیت موجود برای ادامه عملیات و پیشروی به سمت جنوب منطقه و تصرف نالپاریز، دو راهکار پیش روی فرماندهان قرار داشت:

۱. پیشروی از روی ارتفاعات کانی مانگا و تصرف قله های ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های شرقی، غربی و جنوبی ارتفاع ۱۹۰۰.

۲. تصرف برخی یال های غربی کانی مانگا و تأمین جاده چوارتا و پیشروی به سمت جنوب و تصرف نالپاریز.

تجربه عملیات چند روز گذشته نشان می داد که عراق با تمام نیرو و امکانات و بدون توجه به تلفات نیروهای خود از دو ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های جانبی آن دفاع می کند. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیروی لازم را برای تداوم حمله از این محور در اختیار نداشت، از سوی دیگر، با توجه به پیچیدگی این ارتفاعات و شناختی که فرماندهان و نیروهای این لشکر در این محور به دست آورده بودند، جایگزینی نیروی جدید به جای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) ناممکن به نظر می رسید، زیرا ورود نیروی جدید به منطقه و کسب تجربه لازم وقت گیر بود و به چند روز زمان نیاز داشت که این امر برخلاف نظر عمومی فرماندهان مبنی بر داشتن سرعت عمل و مداومت در عملیات بود.

براین اساس، در جلسه ای که بعد از ظهر امروز با حضور فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه برگزار شد، راهکار دوم یعنی محور غرب کانی مانگا و پیشروی از جاده چوارتا به نالپاریز برای ادامه عملیات و تصرف نالپاریز مورد بحث قرار گرفت. (۱)

در این جلسه قرار شد به منظور تأمین حرکت لشکر ۵ نصر برای رسیدن به نالپاریز از غرب کانی مانگا و تصحیح خطوط این منطقه، در روز بعد (۱۶/۸/۱۳۶۲) یگان های ۴۱ ثارالله (ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) به اجرای عملیات پردازند. بدین ترتیب که لشکر ۴۱ ثارالله (ع) پس از استقرار بر روی ارتفاع شاخ تارچر برای تصرف یال های ۱۷۴۰ و ۱۸۶۰ در غرب این ارتفاع غربی و تصرف جاده چوارتا - نالپاریز از غرب شاخ تارچر تا کلز آسیاب وارد عمل شود و از طرف دیگر، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) که در ارتفاعات غرب جاده چوارتا - نالپاریز مستقر بود، ضمن پاک سازی ارتفاعات سمت چپ خود به طرف لشکر ۴۱ ثارالله (ع) حرکت و هر دو یگان در منطقه کلز آسیاب با یکدیگر الحاق کنند. همچنین مقرر گردید لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) در محور دیگر با چرخش به جنوب، این جاده را در حدفاصل کلز آسیاب تا شمال دره میانه پاک سازی کرده و این بخش از جاده را نیز به تصرف درآورد.

در این حال، اطلاعات رسیده به قرارگاه فرماندهی حاکی از آن بود که ارتش عراق به طور روزافزون نیروهای موجود در منطقه عمومی کانی مانگا و غرب آن تا نالپاریز را تقویت می کند.

ص: ۵۵۴

۱- در این جلسه محسن رضایی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمد باقری، احمد کاظمی، حسین خرازی، مهدی زین الدین و کریم نصر شرکت داشتند.

طبق این اطلاعات تا امروز ۹ تیپ پیاده، ۴ گردان کماندویی و ۳ گردان تانک از ارتش عراق در این منطقه استقرار یافته اند (۱) و ۳۰ دستگاه از این تانک ها در منطقه آروزر که خط مقدم عراق در غرب کانی مانگا محسوب می شود، آرایش گرفته اند.

علاوه بر این امروز مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر، که قبلاً درباره کلیات مأموریت یگان تحت امر خود توجیه شده بود، برای بازدید و شناسایی کلی از غرب کانی مانگا به منطقه رفت. محمد پیشبهار از نیروهای اطلاعات قرارگاه خاتم نیز که از منطقه بازدید کرده بود در گزارشی از کمبود آتش توپخانه های خودی به ویژه در منطقه جنوب غربی ارتفاع ۱۹۰۰ که حدود ۳۰۰ دستگاه کامیون و سایر خودروهای سنگین عراق در آنجا تجمع کرده بودند، اظهار نارضایتی کرد (۲).

۱

با گذشت ۱۸ روز از آغاز عملیات والفجر ۴، واحد نیروی انسانی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) آمار شهدا و مجروحان یگان های سپاه و ارتش را تا آخرین ساعات امروز اعلام کرد.

طبق این آمار، تاکنون ۱۶۸۱ تن از نیروهای خودی (۱۵۵۶ نفر از سپاه پاسداران و ۱۲۵ نفر از ارتش) شهید و ۷۵۵۰ تن (۷۰۲۴ نفر از سپاه پاسداران و ۶۲۵ نفر از ارتش) مجروح شده اند.

آمار تفکیکی شهدا و مجروحان یگان های مختلف به این شرح است:

یگان	شهید	زخمی
لشکر ۲۵ کربلا	۱۷۹	۶۴۵
لشکر ۱۴ امام حسین (ع)	۲۷۵	۱۲۲۴
لشکر ۴۱ نارالله (ع)	۱۳۱	۶۹۳
لشکر ۳۱ عاشورا	۳۴۸	۱۲۹۶
لشکر ۸ نجف	۲۴۸	۹۳۲
لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)	۴۳	۲۷۶
لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)	۹۷	۱۰۷۶
تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)	۱۵۲	۶۳۰
ارتش	۱۲۵	۶۲۵
متفرقه	۸۳	۱۵۳ ^(۲)

۱۵۳ (۳)

ص: ۵۵۵

۱- یگان های عراقی موجود در منطقه عبارت بودند از: تیپ های ۴۲۱، ۱۰۸، ۴۰۳، ۴۲۲، ۵۰۲، ۱۸، ۳۶، ۹۵، ۷۵ و گردان های مستقل کماندویی، عقبه، اسویس، زاخو و معتصم و گردان های تانک ابن حارثه، گردان ۴ و گردان ۹.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، صص ۱۱۴ و ۱۱۵؛ و- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۴۷ - ۳۳؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دینانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳۹.

۳- سند شماره ۲۸۹د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۶، ۷۷ و ۸۳.

عراق امروز مناطق مسکونی آبادان و خرمشهر را هدف گلوله های توپ قرار داد. این درحالی است که اقدام عراق در حمله به مناطق غیرنظامی در مقایسه با روزهای قبل کاهش یافته است.

در حملات توپخانه ای امروز ارتش عراق که به طور متناوب علیه مناطق مختلف آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی صورت گرفت، ۳ باب منزل مسکونی در آبادان تخریب شد. در منطقه خرمشهر نیز کانون اصلی گلوله باران ها شلمچه و پاسگاه زید بود که بر اثر آن ۵ تن از مردم این مناطق و نیروهای نظامی شهید و ۴۴ تن زخمی شدند (۱).

علاوه بر جبهه جنوب در منطقه عملیاتی والفجر ۴ نیز هواپیماهای عراقی قصد بمباران شهر بانه را داشتند که با آتش به موقع پدافند هوایی مجبور به ترک منطقه شدند (۲).

حمله موشکی روز گذشته عراق به شهرهای بهبهان و مسجدسلیمان تبعاتی را در پی داشت؛ مردم این شهرها برای درامان ماندن از حملات احتمالی بعدی عراق، از شهر خارج شدند. به گزارش ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، عده زیادی از مردم شهرهای مسجدسلیمان و بهبهان به مناطق امن تری مانند روستاهای اطراف یا شهرهای نزدیک نقل مکان کردند (۳).

غارت فروشگاه تعاونی یک روستا در شمال ارومیه، کشته شدن ۵ تن از قاچاقچیان، شهادت یک روحانی اهل سنت در مهاباد، کمک های تسلیحاتی عراق به حزب دمکرات، هشدار فرماندهی سپاه کردستان در مورد کمبود نیرو در این منطقه و تسلیم شدن ۸ تن از افراد حزب دمکرات، از مهم ترین اخبار مربوط به مناطق کردنشین شمال غرب کشور در روز جاری است.

گروهی از افراد حزب دمکرات شبانه وارد روستای تازه کند در شمال ارومیه شدند و کلیه لوازم و وسایل شرکت تعاونی این روستا را غارت کردند (۴).

افراد این حزب همچنین در نقطه مرزی بانه شبانه با حمله به افراد محلی که مبادرت به قاچاق چای از عراق به ایران می کردند، ۵ تن از آنان را به قتل رساندند و ۲ خودروی حامل چای را نیز به سرقت بردند (۵) - (۶).

در مهاباد نیز افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان یکی از روحانیون سرشناس اهل سنت این شهر به نام ملا خالد عزیزی را شبانه ربوده و به شهادت رساندند. طبق برخی اخبار، ملاخالد قبلاً با حزب دمکرات همکاری داشته است، اما از مدت ها پیش اقدام به قطع این همکاری کرده بود و عوامل حزب برای انتقام، وی را ربوده و به شهادت رساندند (۷).

از سوی دیگر، نیروهای خودی نیز در روستای بناب در جنوب سردشت، در یک عملیات موفق شدند خودرویی را که حامل مقادیری مواد منفجره تی.ان.تی، یک قبضه مسلسل دوشکا،

- ۲- سند شماره ۳۴۱۷۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به قرارگاه عملیاتی در شمال غرب، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۶۸۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۱۳۲۴۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه پاسداران (اطلاعات) به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۱۱، ۳۰/۸/۱۳۶۲.
- ۵- درباره علت این اقدام حزب دمکرات گزارشی در دست نیست، ولی با توجه به سوابق امر به نظر می رسد که منشاء این نوع درگیری ها، فزون طلبی حزب دمکرات یا ورود قاچاقچیان به مناطقی خارج از توافق صورت گرفته با این حزب باشد.
- ۶- سند شماره ۳۴۱۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
- ۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۴؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

- ۱.
- ۲.
- ۳.
- ۴.
- ۵.
- ۶.
- ۷.
- ۸.
- ۹.
- ۱۰.
- ۱۱.
- ۱۲.
- ۱۳.
- ۱۴.

۹ قبضه مسلسل کالیبر ۵۰ و ۱۴۰۰ عدد کوله پشتی بود از نیروهای ضدانقلاب به غنیمت بگیرند. (۱)

در این حال یک منبع نظامی از اقدام ارتش عراق در اهدای تعداد فراوانی تفنگ و انواع مسلسل به حزب دمکرات خبر داد. (۲)

امروز همچنین فرمانده سپاه کردستان در نامه ای به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بار دیگر معضل کمبود نیرو در منطقه کردستان را مطرح کرد. وی در این نامه نوشته است: هنوز کسری نیروهایی که منطقه ۱۰ ملزم به تأمین آن است، جبران نشده است. من اعلام می کنم که پاسگاه ها سقوط خواهند کرد. با مسئولین در این باره صحبت کنید. شما را به خدا قسم، فکری بکنید. در غیر این صورت قادر به کار نیستیم.

گفتنی است چندی قبل نیز فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در نامه ای به ستاد مرکزی سپاه پاسداران در تهران درخواست مشابهی را مطرح کرده بود. (۳)

در همین حال در مناطق عمومی سنندج، سلماس، ارومیه و کامیاران ۸ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی خود را به نیروهای سپاه و ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند. ۵ تن از این افراد از وابستگان به حزب دمکرات بودند و یک تن نیز که در

کامپاران خود را تسلیم کرد از اعضای سازمان کومه له بود. بشار مامدی برادر صنار مامدی (از خوانین منطقه جنوب سلماس و از سران حزب دمکرات در آن منطقه) نیز از جمله کسانی بود که خود را به سپاه ارومیه تسلیم کرد. (۴)

در این زمینه فرمانده سپاه مهاباد نیز در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) اعلام کرد که از اول تا پانزدهم آبان ماه، ۲۲ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات و سازمان کومه له برای دریافت امان نامه خود را به پایگاه های سپاه در مهاباد معرفی کرده اند. (۵)

۱

هم زمان با ادامه درگیری های سنگین در منطقه غرب پنجوین و ارتفاعات کانی مانگا، گزارش های رسانه های خارجی از پیچیدگی اوضاع صحنه نبرد حکایت دارد.

خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت به نقل از بیانیه نظامی ایران گزارش داد که «در جریان کوشش های مکرر عراق برای بازپس گیری زمین هایی که هفته گذشته در تهاجم فجر ۴ [به تصرف] ایران درآمده بود، بیش از ۴۰۰ سرباز عراقی کشته شده اند.» یونایتدپرس افزود: «در این بیانیه گفته شده ضدحمله های عراق توسط گردان های کماندویی فاروق و رشید روز شنبه آغاز شد و روز یکشنبه نیروهای عراقی به عقب رانده شدند. ایران گفت: نبرد در منطقه مزبور ادامه دارد.» (۶) - (۷)

ص: ۵۵۷

۱- سند شماره ۳۴۱۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۳۴۱۶۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ (رکن ۲) به فرماندهی سپاه (مدیریت اطلاعات)، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۵۱۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۹۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) -

مرکز فرماندهی)، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سلماس به طرح و عملیات

قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب

ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از

فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۱۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۶- گزارش خبرگزاری یونایتدپرس به بیانیه قرارگاه مقدم حمزه مرکز عملیات مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری

اسلامی ایران در مورد ضدحمله های مکرر عراق در ارتفاعات کانی مانگا اشاره دارد. (ر.ک: روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲،

ص ۱۴)

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۶، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶،

خبرگزاری یونایتدپرس - بیروت، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود مدعی شد که مواضع، راه های امدادی و محل تجمع نیروهای ایران در بخش شمالی جبهه هدف هجوم جنگنده ها و بالگردهای عراقی قرار گرفته و «تلفات فراوان جانی و مادی به آنها» وارد آمده است. این اطلاعیه ادعای روزهای قبل خود در مورد حملات توپخانه ای ایران به شهرهای مرزی عراق از جمله مندلی و خانقین را تکرار کرد.^(۱) بر این اساس، خبرگزاری فرانسه از منامه گزارش داد: «یک بیانیه نظامی عراق تصریح می کند نیروی هوایی عراق امروز (یکشنبه) مبادرت به حملاتی علیه مراکز تجمع نیروهای ایرانی در بخش شمالی جبهه کرده و تلفات جانی و مالی فراوانی وارد آورده است.» بنا به این گزارش، «بیانیه مذکور به بمباران شهرهای مندلی، خانقین، کاسابات [قصبات] سیدصادق و شانه دری توسط توپخانه ایران شنبه شب و بامداد یکشنبه اشاره دارد.»^(۲)

محسن رفیق دوست وزیر سپاه

رادیو امریکا نیز در گزارشی از وقایع امروز جنگ گفت: «ایران و عراق هر دو از کسب پیروزی ها و توفیق هایی در جبهه سخن می گویند.» این گزارش به نقل از یکی از مقام های بلندپایه ایران افزوده است: «هوایماهای عراقی در حملات خود از بمب های ناپالم استفاده کرده اند.»^(۳-۴) رادیو آلبانی نیز در برنامه خبری خود اعلام کرد: «بنا به گزارش های خبرگزاری ایران ایرنا و خبرگزاری عراق اخیراً در بخش شمالی جبهه درگیری های سختی جریان داشته است و طرفین درگیر تلفات جانی و خسارات مالی فراوانی [به یکدیگر] وارد آورده اند.»^(۵)

۱

امام خمینی امروز در حضور محسن رفیق دوست وزیر سپاه و جمعی از کارکنان واحدهای مختلف وزارت سپاه، حجت الاسلام مهدی کروبوی نماینده امام و سرپرست بنیاد شهید و مسئولان مراکز این بنیاد در سراسر کشور ضمن اشاره به حملات موشکی و هوایی دیروز عراق به مناطق مسکونی ایران اظهار کردند: «ما باید هرچه از این مصیبت ها بر ما وارد می شود، قدرت دفاعی مان بیشتر بشود. آنها گمان می کنند که با این وضع می توانند که در جبهه ها یا در پشت جبهه ها یک نقصی وارد کنند در صورتی که به اشتباه خودشان تاکنون باید پی برده باشند.»

رهبر انقلاب آن گاه در مورد شرایط تباهی و فساد قدرت در دنیا گفتند: «قدرت اگر چنانچه به دست اشخاص غیرمهدب برسد خطر دارد. قدرت خودش یک کمال است. خدای تبارک و تعالی قادر است، لکن اگر چنانچه قدرت به دست اشخاص فاسد برسد همین کمال

ص: ۵۵۸

- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۶، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۶، منامه -
خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۲.
- ۳- این رادیو به سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی اشاره دارد.
- ۴- همان، ص ۹، رادیو امریکا، ۱۶/۸/۱۳۶۲.
- ۵- همان، ص ۹، رادیو آلبانی، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

را به فساد می کشانند. دنیا امروز گرفتار این است که قدرت در دست اشخاصی است که از انسانیت بهره ندارند. ابرقدرت ها، قدرت های بزرگ جز فکر اضافه کردن قدرت خودشان و پایمال کردن مظلومان هیچ فکری ندارند. آنهایی هم که پیوسته به آنها هستند، آنها هم، چون سنخ ذاتشان همان است نظیر آنها عمل می کنند. قدرت اگر در دست انسان کامل باشد، کمال برای ملت ها ایجاد می کند. اگر قدرت در دست انبیا باشد، اولیا باشد باعث می شود که سلامت در جهان تحقق پیدا کند، کمال در جهان تحقق پیدا بکند و چنانچه در دست زورمندانی باشد که عاقل نیستند، مهذب نیستند مصیبت [به] بار می آورد.»

امام خمینی همچنین با اشاره به آثار زیان بار اقدامات قدرت های بزرگ افزودند: «شما ملاحظه بکنید که امریکا در جهان چه دارد می کند و شوروی هم از آن طرف و خدا خواسته است که این دو قدرت مزاحم هم هستند، مقابل هم هستند، اگر یکی شان بود دنیا را می بلعید. این دو تا قدرتمندند و در مقابل هم ایستاده اند، آن از او می ترسد و او از او می ترسد. اگر اینها از هم ترسند، دنیا را از بین می برند. نه این است که ادعاهای آنها که ما برای صلح می خواهیم چه بکنیم. اینها راه افتاده اند آمده اند به بیروت، به لبنان، برای اینکه ما می خواهیم صلح در لبنان باشد. شما صلح طلب نیستید، بر فرض اینکه باشید، آمدن شما به چه مناسبت [است] در کشورهای دیگر؟ حکومت هایی که در بعضی از این کشورها هستند، حکومت های ملی نیستند، به ملت مربوط نیستند. اگر شما انسان بودید و انسانیت را و امور اخلاقی ای که در انسان و ارزشمندی هایی که در انسان معتبر است پیش شما هم مقداری از آن بود، ملاحظه حال مستمندان و ملت های ضعیف را می کردید. نه اینکه یک دولتی را که برخلاف میل یک ملتی است، سرکار آمده است، شما او را به عنوان اینکه می خواهیم دولت را تقویت کنیم، در کشورشان به طور غصب وارد بشوید. این برای این است که مهذب نیستند. انسانیت در کار نیست. قدرت هست، شاخ دارند، عقل ندارند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی حمله به مناطق غیرنظامی ایران را نتیجه شکست های نظامی عراق دانسته و با بیان این مطلب که شهرهای عراق را همانند شهرهای ایران عزیز می دانیم، خاطرنشان کردند: «شما باید توجه بکنید که مبادا یک وقتی به واسطه بمباران های شهرهای شما و کشتن عزیزان شما، مبادا یک وقتی شما عصبانی بشوید و جبران بکنید این طوری، این انتقام از او نیست. شما انتقامتان را از صدام باید بگیرید و از حزب بعث، و الآن دارید می گیرید.» امام خمینی هشدار دادند: «توجه کنید که نبادا حتی یک گلوله به طرف شهرهای اینها بیندازید. آنها شهرهایی هستند که همان طوری که این بهبهان ما مظلوم است، بصره هم مظلوم است، مندلی هم مظلوم است، همه اینها مظلوم اند. اینها تحت ستم هستند. ما باید جهات انسانی را تا آخر حفظ کنیم. ما جهات انسانی را تا مرز شهادت و فوت باید حفظ بکنیم و هیچ وقت عصبانی از این نشویم که او دارد این کار را می کند، پس ما هم خوب است یکی از شهرهای آنها را بزنیم؛ نه، هیچ همچو نیست. موازین، موازین اسلامی است. اینجا جمهوری اسلامی است. اینجا اسلام حکومت می کند.»

ایشان همچنین تأکید کردند: «باید مواظب باشید از خودتان، کسانی که قدرت دارند، دولت

قدرت دارد، سپاه قدرت دارد، ارتش قدرت دارد، بسیج قدرت دارد، اینهایی که قدرت دارند باید حفظ جهات انسانیت را، جهات اسلامیت را بیشتر از دیگران بکنند. این قدرت را در محلس خرج بکنند، تجاوز از محلس نشود.»

رهبر انقلاب در همین زمینه افزودند: «من امیدوارم که با حفظ این جهات انسانی و اسلامی شما الگو بشوید از برای همه کشورهایی که آن مسائل ما به آنها رسیده است و می رسد. و این مرده (صدام) دیگر از بین رفته است. دیگر شما خیال نکنید، اینها دست و پایی است که در حال احتضار دارد می زند. این قدرتمندها آن آخر عمرشان این طور جنون پیدا می کنند. اینهایی که درحالی که قدرت دارند آن شارت و شورت را می کنند، وقتی شکست می خورند بسیار هم ضعیف می شوند. این، ضعف روحی است که انسان به یک طایفه ای که هیچ کاری به او ندارند، توی خانه هایشان نشسته اند، یک بچه کوچکی که کاری به او ندارد، این ضعف انسانیت و ضعف قدرت است که به او ببرد برای اینکه، در جبهه - او را - سیلی به او زده اند. این، آن مایه آخرش را هم که عبارت از آن گردان هایی بوده است که برای حفظ او بوده، فرستاده به جبهه، و اینجا هم بسیاری از آنها را به درک فرستاده اند. خوب، این صدمه می بیند، صدمه روحی می بیند. عقل هم که ندارد که حساب بکند که خوب ما در جبهه مغلوب شده ایم باید در جبهه کاری بکنیم. آنجا که نمی تواند کاری بکند، به بههان و - نمی دانم - مسجد سلیمان و جاهای دیگر هم تعدی می کند. اینها به واسطه ضعف روح است.» (۱)

۱

مقامات مختلف کشور امروز در سخنان خود حملات موشکی و هوایی عراق علیه مناطق غیرنظامی ایران را نتیجه استیصال و تلاشی برای جلوگیری از پیشروی های رزمندگان در جبهه های نبرد خوانده و بر تداوم جنگ تأکید کردند.

رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی در جلسه امروز مجلس گفت: «وقتی که استیصال عراق را در جبهه های جنگ مشاهده می کردیم، انتظار چنین وحشیگری را داشتیم. برای کسانی که در سازمان ملل دم از صلح می زنند باید این مسئله آموزنده باشد که عراق که مدعی است قطعنامه شورای امنیت را پذیرفته، هم در دریا دست به ماجراجویی می زند و هم در مراکز غیرنظامی که هر دو، جزء ارکان این قطعنامه بوده و ایران اسلامی باینکه این قطعنامه را به خاطر مقدمات و به خاطر عوامل پشت پرده ناصالحش رد کرده است، اما عملاً مضمون آن را هم در گذشته و هم امروز اجرا می کند و ما به طوری که می دانید نه در خلیج فارس و بنادر اطراف آن و آلوده کردن محیط زیست تابه حال اقدامی کرده ایم و نه نسبت به مردم غیرنظامی که ده ها شهر و صدها روستا در تیررس مستقیم توپ های ما هستند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی تأکید کرد: «ما عملاً به مضمون این قطعنامه مقیدیم ضمن اینکه آن را با صراحت رد کردیم، اما جنایتکار علفی در همان موقعی که ادعای قبول این قطعنامه را می کند همان طور که می بینید دیروز پریروز رکورد جنایت را شکست و چهار شهر را

ص: ۵۶۰

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۱۳ - ۲۰۵.

در چند ساعت با موشک و بمب ناپالم مورد حمله قرار داد.» رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: «ان شاء الله رزمندگان ما در جبهه های جنگ همان طور که شیوه گذشته ما بود جواب را خواهند داد.» وی در ادامه اظهار کرد: «استیصال صدام به آنجا رسیده که گارد [ریاست] جمهوری اش را که به شدت مورد نیازش هستند، به جبهه فرستاده و آخرین اخبار به ما می گوید که صدها نفر از این جنایتکاران در برخورد دیروز پریروز به درک واصل شده اند که ان شاء الله بقیه آنها هم به همین سرنوشت دچار خواهند شد.» (۱)

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، میرحسین موسوی نخست وزیر نیز در پایان جلسه امروز هیئت دولت یادآور شد: «هر زمانی که رژیم صدام شکستی خورده است، دست به چنین جنایاتی زده است. ولی این جنایات اثر مایوس کننده یا دلهره آور برای ملت ما در بر نداشته است. ... در این مورد هم طبیعتاً هدف رژیم صدام ایجاد بازدارندگی است ولی آن چیزی که از این عمل ایجاد خواهد شد، اراده منسجم ملت ما برای ادامه مبارزه خواهد بود. دولت هم به عنوان یک خدمتگزار در تدارک این جنگ تا به آخر خواهد کوشید.»

وی در ادامه سخنان خود گفت: «البته در سطح جهانی هم باید سعی کنیم تا این رذالت ها و جنایات را به افکار عمومی مردم و جهان منتقل کنیم. گرچه دولت های امپریالیست و صهیونیست احتمالاً جلوی این تبلیغات را خواهد گرفت، ولی یقین داریم که در جهان، ملت های مظلوم و مردم محروم گوش های شنوایی برای حرف های ما خواهند داشت و این امر برای ما دارای اهمیت است.»

نخست وزیر همچنین به وقایع اخیر جبهه های جنگ اشاره و خاطرنشان کرد: «تحولات اخیر در این جنگ بسیار قابل توجه است و معنای سیاسی عمیقی هم دارد، زیرا رژیم صدام گارد ریاست جمهوری خودش را به اطراف پنجویں فرستاده تا در جنگ شرکت داشته باشد که این مسئله نشان دهنده کمبود نیروهای عراقی است. مخصوصاً باید توجه داشته باشیم که صدام برای این نیروها چندین بار با قطع برنامه های رادیوی بغداد پیام فرستاده و همین نیروها زیر ضربات مرگ بار نیروهای رزمنده ما قرار دارند و ضربات سختی نیز خورده اند که به همین دلیل ما باید منتظر یک بحران عمیق در میان نیروهای مسلح عراق باشیم.» وی سپس افزود: «در عملیات والفجر ۴ نکات قابل توجه دیگری نیز وجود دارد و در گزارشاتی که ارائه می شد در میان غنائم به دست آمده ۲۶ قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری وجود دارد که اگر توجه داشته باشیم که هر گردان تنها ۴ قبضه از این نوع تفنگ ها را در اختیار دارد، می توانیم به وسعت عملیات نیروهای رزمنده خودمان و ضرباتی که وارد آورده اند پی ببریم.» (۲)

امروز همچنین آیت الله عبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، در دیدار با دانشجویان دانشکده علوم قضایی، ضمن تبریک پیروزی های اخیر در جبهه های جنگ و تسلیت شهادت عده ای از مردم در شهرهای اندیمشک، بهبهان، مسجدسلیمان و نهاوند، اظهار کرد: «ما باید در خط مقدم جبهه باشیم و یا در بهبهان و اندیمشک و دزفول و اگر در آنجا

ص: ۵۶۱

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵.

۲- همان، صص ۲ و ۱۶.

نیستیم باید در قسمت های خودمان همچون کسی که در معرض بمباران قرار گرفته و فعالیت می کند تا راه گریزی بیابد انجام وظیفه کنیم. وی تأکید کرد: «تلاش ما باید همچون تلاش رزمندگانمان در سنگرها باشد. ما باید کاری کنیم که مدیون خدا و آن سنگر نشینان نباشیم.» (۱)

۱

دور تازه حملات هوایی و موشکی عراق به شهرهای ایران بازتاب گسترده ای در رسانه های خارجی یافت. در این بین، تأکید رهبر انقلاب مبنی بر اجتناب از حمله به شهرهای عراق در پاسخ به حملات دشمن علیه مناطق مسکونی ایران مورد توجه خاصی قرار گرفت.

خبرگزاری رویتر در گزارشی از حملات هوایی و موشکی روز گذشته عراق به شهرهای بهبهان، مسجدسلیمان، اندیمشک و نهاوند اعلام کرد: در دو هفته اخیر، بر اثر حملات هوایی و موشکی عراق به شهرهای ایران ۳۰۲ تن کشته و بیش از ۱۳۵۰ نفر مجروح شده اند. رویتر همچنین افزود: «رهبر عالی این کشور آیت الله روح الله خمینی هشدار داد که انتقام این حملات باید در صحنه نبرد گرفته شود نه با حمله به هدف های غیر نظامی عراق.» (۲)

خبرگزاری فرانسه نیز ضمن گزارش مشابهی از حملات عراق به شهرهای ایران یادآور شد: «آیت الله خمینی امروز در حضور پاسداران انقلاب اظهار داشت مراقب باشید تا قدرت شما را وادار به انتقام گیری بدون در نظر گرفتن قوانین اسلامی نکند. ساکنین شهرهای عراقی به اندازه اهالی شهرهای خود ما در قلب ما عزیز هستند.» این خبرگزاری همچنین به نقل از امام خمینی افزود: «آنان [مردم عراق] گرفتار کارهای بد صدام (صدام حسین، رئیس جمهوری عراق) هستند. شما باید از صدام و حزب بعث همان طور که تا حالا در جبهه انجام دادید انتقام بگیرید. حتی یک تیر به سوی شهرهای عراقی شلیک نکنید.» (۳)

در عین حال، رادیو کلن در گزارشی پس از اشاره به اخبار حملات روز گذشته عراق به شهرهای ایران به نقل از روزنامه های عراقی این حملات را پاسخی به تهاجم جدید ایران در خاک عراق خواند و گفت: «رهبر انقلاب ایران که گروهی از پاسداران انقلاب را به حضور پذیرفته بود مردم ایران را به انتقام جویی از صدام حسین رئیس جمهور عراق و رژیم بعثی آن کشور فراخواند.» (۴) رادیو اسرائیل نیز عصر روز گذشته ضمن اعلام خبر حمله موشکی به شهرهای مسجدسلیمان، بهبهان و اندیمشک گفت که «هدف عراق از حمله به [شهرهای] جنوب ایران سرگرم کردن جمهوری اسلامی ایران به این بخش کشور است تا از فشار در جبهه های کردستان و غرب کشور کاسته شود.» (۵)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر از بحرین ضمن اشاره به تهدید عراق مبنی بر «ادامه حمله به هدف های داخل ایران ... به تلافی تهاجم اخیر ایران در جنگ خلیج [فارس]» اعلام کرد: «این تلفات سنگین غیرنظامیان که به گفته ایران پس از شروع موج جدید حملات در دو هفته پیش تقریباً به ۳۰۰ تن می رسد، هیچ گونه تزلزلی در موضع سرسختانه ایران نسبت به این جنگ سه ساله پدید نیآورده است و نیروهایش درگیر جنگی خونین در کوهستان های کردستان در

ص: ۵۶۲

۱- همان، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۵، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵، تهران - خبرگزاری رویتر، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۶، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۱۸، رادیو کلن، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص ۳۸، رادیو اسرائیل، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

شمال عراق بوده و می گوید که قطعه بزرگی را تصرف کرده است.» رویترا با اشاره به نامه اخیر عراق به دبیرکل سازمان ملل متحد که در آن تهاجم جدید ایران «به مبارزه طلبیدن آشکار سازمان ملل» دانسته شده، آورده است: «ایران قطعنامه ۳۱ اکتبر [۹ آبان] را رد کرده و شورای امنیت را متمایل به یک طرف (عراق) نامید. تهران می گوید این جنگ تا سقوط صدام حسین رهبر عراق، ادامه خواهد داشت. [آیت الله] علی خامنه ای رئیس جمهوری ایران، ماه گذشته (میلادی) پس از یک حمله موشکی گفت ... ما به تمام مردمان و دنیا اعلام می کنیم که پس از این وقایع تلخ عزم ما برای گرفتن انتقام از جنایتکاران چند برابر شده است.»^(۱)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز با اشاره به حملات عراق به مناطق غیرنظامی ایران گزارش داد: «هاشمی رفسنجانی سخنگوی مجلس ایران در تهران به پارلمان این کشور گفت درحالی که ایران اصولاً قطعنامه شورای امنیت را به خاطر فصول نامطلوب و ریاکارانه آن رد کرده بااین حال عملاً مضمون آن را چه در گذشته و چه الآن اجرا می کند. او عراق را متهم نمود اگرچه این کشور اصولاً قطعنامه شورای امنیت را پذیرفته، اما عملاً با بمباران مناطق مسکونی ایران توسط بمب های ناپالم آن را نقض می نماید.»^(۲)

خبرگزاری آلمان غربی درمورد حملات عراق علیه شهرهای ایران چنین گزارش داد: «این اولین بار در طول جنگ ۳۷ ماهه خلیج [فارس] است که ۴ شهر ایرانی در یک روز مورد تهاجم قرار می گیرد. تخمین زده می شود که دست کم ۷۰۰ ایرانی در سال جاری بر اثر تهاجمات هوایی عراق کشته شده اند.» این خبرگزاری سپس از قول امام خمینی اضافه کرد: «قرار بر این نیست که حتی یک بمب بر روی شهرهای عراقی فرو افکنده شود.» خبرگزاری آلمان غربی افزود: «میرحسین موسوی نخست وزیر ایران، در پرتو اظهارات [امام] خمینی گفت: کشورش در جریان تهاجم اخیر موسوم به والفجر ضربات مرگ باری بر نیروهای عراقی وارد آورده است.»^(۳) همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس ضمن گزارش مشابهی درمورد حملات موشکی و هوایی عراق به شهرهای ایران به نقل از موسوی نخست وزیر، گفت: «حملات عراقی ها کوچک ترین تأثیری بر عزم ایران جهت ادامه جنگ تا پیروزی نهایی نخواهد داشت.»^(۴)

۱

رئیس جمهور اسلامی ایران بر آشتی ناپذیری انقلاب و ملت ایران با امریکا تأکید کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در دیدار با گونتر فریش سفیر جدید جمهوری دمکراتیک آلمان در ایران، ضمن اظهار علاقه به گسترش روابط دو کشور اظهار کرد: «پیش از این انقلاب بزرگ و عمیق، سیاست خارجی ما در دست کسانی قرار داشت که در روابط خود مصالح ملت را رعایت نمی کردند، اما به برکت این انقلاب الهی همراه با دگرگونی و تحول عمیقی که در همه چیز به وجود آمد یک خط روشن و صحیحی نسبت به سیاست خارجی در پیش پای ما ترسیم شد.» وی افزود: «شما مشاهده می کنید که در

ص: ۵۶۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۶، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۴، بحرین - رویترا، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۷ و ۸، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۵، تهران - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۸، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

دنایای امروز متأسفانه از سوی دولت های بزرگ حقوق ملت ها تضییع می شود و کمتر زمانی را می شود نشان داد که قدرتی مثل امریکا این قدر خود را درگیر با ملت ها قرار داده باشد.» رئیس جمهور آن گاه تأکید کرد: «ما به آشتی ناپذیری انقلاب و ملتمان با دشمن ستمگری مثل امریکا افتخار می کنیم و معتقدیم همه کسانی که صادقانه با اردوگاه ظلم و استکبار به رهبری امریکا مبارزه می کنند باید ملت بزرگ ایران را بشناسند.»^(۱)

۱

رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، اعلام کرد حالت فوق العاده در روابط میان ایالات متحده و ایران را تمدید خواهد کرد. وی این مطلب را در قالب گزارشی که موظف است هر ۶ ماه یک بار درباره حالت فوق العاده در روابط با ایران به کنگره ارائه دهد، بیان کرد. رادیو امریکا در این باره گزارش داد: «مدت زمان حالت فوق العاده در روابط دو کشور قرار بود روز چهارم نوامبر [۱۳ آبان] یعنی چهارمین سالروز اعلام آن به سر رسد مگر آنکه رئیس جمهوری آن را ادامه بخشد.» خبرنگار رادیو امریکا از کاخ سفید با اشاره به چهار بار تمدید حالت فوق العاده در روابط امریکا و ایران از ۱۴ نوامبر سال ۱۹۷۹ (۲۳ آبان ۱۳۵۸) گفت: «ریگان در یادداشت خود به کنگره یادآور شده که بحران میان ایالات متحده و ایران کاهش یافته، ولی هنوز کاملاً از میان نرفته است. ... ریگان توجه داد که از سرگیری روابط بازرگانی و سیاسی میان ایالات متحده و ایران به زمان بیشتری نیاز دارد.»

براساس این گزارش، بیشتر اختلافات موجود ناشی از ادعاهای حل نشده دو دولت در زمینه قراردادهای تأمین کالا و خدمات در گذشته است. در عین حال رئیس جمهور امریکا به کنگره اعلام کرد که «در مذاکرات مستقیم میان بانک های امریکا و بانک مرکزی ایران که پیرامون بازپرداخت وام های خصوصی از حساب وثیقه ایران در بانک انگلستان جریان دارد پیشرفت های بسیاری حاصل شده است.»^(۲)

۲

با وجود تهدیدهای مکرر عراق به حمله علیه اهدافی در خاک ایران، برخی مقامات بلندپایه عربی ضمن تأیید موضع عراق درباره خاتمه جنگ، خواهان پاسخ مثبت ایران به تلاش های موجود در این زمینه شدند.

خبرگزاری آلمان غربی از قاهره اعلام کرد: حسنی مبارک رئیس جمهوری مصر «از دولت ایران خواست تا پیشنهادات عراق برای برقراری آتش بس در جنگ خلیج [فارس] را پذیرفته و فوراً به تمام دشمنی ها پایان دهد.»^(۳)

از سوی دیگر به گزارش رادیو صوت الجماهیر، شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، که به منظور فراهم کردن مقدمات آشتی عراق و سوریه در اجلاس آتی سران عرب به بغداد سفر کرده است، امروز در دیدار با صدام حسین رئیس جمهور عراق، «ابتکارات مسالمت جویانه عراق را در جهت حل نزاعش با ایران ستود و پشتیبانی اش از عراق در نبرد عادلانه آن کشور که در دفاع از حاکمیت

ص: ۵۶۴

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو امریکا، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۴، قاهره - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

و سرزمینش صورت می گیرد ابراز داشت و آرزو نمود جنگ متوقف شود و صلح برقرار گردد.»^(۱)

در این بین باتوجه به افزایش تهدیدات عراق مبنی بر گسترش جنگ به ویژه در پی دریافت پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد، خبرگزاری کویت گزارش داد: شاذلی بن جدید رئیس جمهور الجزایر، در آستانه سفرش به فرانسه در مصاحبه ای با روزنامه لوموند تأکید کرده است که «تقویت بنیه نظامی در آن منطقه راه حل جنگ ایران و عراق نیست.»^(۲)

۱

فرمانده نیروهای امریکا در منطقه غرب آسیا (خاورمیانه) با اشاره به ضعف توان دفاعی کشورهای عرب خلیج فارس، بر مداخله نظامی امریکا به منظور مقابله با اقدام احتمالی ایران در بستن تنگه هرمز تأکید کرد. در همین حال دو مقام عربستانی و قطری نیز این تهدید ایران را مخاطره انگیز خواندند.

جان آدامز در مصاحبه با روزنامه کویتی عرب تایمز با اشاره به سیاست امریکا در حفاظت از امنیت عبور نفت از خلیج فارس، بستن تنگه هرمز را غیرمحمول دانست و گفت: «چنانچه تهدیدی برای مختل کردن کشتیرانی خواه از طریق غرق کشتی یا مین گذاری در تنگه به عمل آید، امریکا آماده است برای حفاظت از گذرگاه های دریایی منطقه اقدام به مداخله نماید.»

این مقام بلندپایه نظامی امریکا خاطرنشان کرد: «سیاست امریکا در این موضوع توسط کشورهای خلیج [فارس] که در حال حاضر در صورت وقوع این وضعیت نمی توانند با اوضاع مقابله نمایند حمایت می شود.» وی توضیح داد: «کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] ممکن است ظرف سال آینده برای مقابله با یک بحران مربوط به بسته شدن خلیج [فارس]، نیروی هوایی، دریایی و زمینی داشته باشند، اما در حال حاضر این توانایی محدود است.»

آدامز تأکید کرد: «امکان تشدید تشنجات در منطقه خلیج [فارس] در حالی که جنگ ایران و عراق با تهدیدها و ضدتهدیدها ادامه دارد، موجود است. ولی در حال یک اقدام عملی در جهت بستن تنگه هرمز غیرمحمول است.» وی افزود: «رفع انسداد به هر وسیله ای که انجام گرفته شده باشد، محتاج کمک خارجی خواهد بود و بنابراین منافع ایران همراه با منافع دیگر کشورهایی که برای بازرگانی بر تنگه هرمز اتکا دارند مختل خواهد شد. ضمناً امریکا به حمایت از منافع خود به طریق نظامی ادامه خواهد داد.»^(۳)

در همین حال، وزیر اطلاعات قطر در اظهاراتی تأکید کرد تهدیدات ایران در مورد بستن تنگه هرمز اقدامی است که "دخالت خارجی" را در پی خواهد داشت.^(۴) از سوی دیگر، شیخ احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان، ضمن آنکه بار دیگر انسداد تنگه هرمز را برای کشورهای حوزه خلیج فارس؛ از جمله ایران زیان آور دانست، اعلام کرد برنامه هایی در دست اقدام است که نفت عربستان سعودی از طریق خطوط لوله نفت برای تصفیه به پالایشگاه عدن و عمان انتقال یابد.^(۵)

۲

امروز گزارش های ضدونقیضی از احتمال عملیات نظامی امریکا در لبنان به تلافی انفجارهای

ص: ۵۶۵

- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۵، پاریس - خبرگزاری کویت، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
- ۳- همان، صص ۲ و ۳، کویت - خبرگزاری کویت، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
- ۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو امریکا، ۱۶/۸/۱۳۶۲.
- ۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۲۳، رادیو ابوظبی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

بیروت انتشار یافت؛ در این بین همچنان تفاسیر مختلفی درباره نقش ایران و سوریه در حوادث لبنان مطرح می شود.

رادیو اسرائیل در گزارشی به نقل از روزنامه ساندی تایمز (چاپ لندن) گفت: «ایالات متحده در آینده بسیار نزدیک به یک اقدام تلافی جویانه علیه سازمان حسین موسوی که از حمایت حکومت اسلامی ایران برخوردار می باشد دست خواهد زد.»^(۱)

در عین حال به گزارش رادیو امریکا، جان وستی رئیس ستاد مشترک ارتش امریکا، در برنامه شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. اعلام کرد: «به رغم کوشش های گسترده سازمان های اطلاعاتی امریکا هنوز هیچ نتیجه قطعی در مورد تعیین [عاملان] حمله تروریستی به قرارگاه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت که به کشته شدن بیش از ۲۳۰ تن انجامید به دست نیامده است.» وی افزود: «چندین گروه گوناگون مدعی انفجار قرارگاه شده اند و او به راستی نمی داند که چه کسی به چنین کاری دست زده است.»^(۲)

از سوی دیگر، حسنی مبارک رئیس جمهور مصر، در واکنش به احتمال عملیات نظامی در لبنان گفت که به رئیس جمهور امریکا در مورد «عواقب یک اقدام تند تلافی جویانه» در لبنان هشدار داده است. وی همچنین «از اسرائیل تقاضا کرد که نیروهایش را از لبنان خارج ساخته و راه را برای آشتی ملی در این کشور هموار سازد.» مبارک ضمن آنکه از امریکا خواست رژیم صهیونیستی را برای تعیین یک جدول زمانی مشخص برای عقب نشینی نیروهایش تحت فشار قرار دهد، تأکید کرد که «طرح صلح رونالد ریگان»^(۳) رئیس جمهوری امریکا، برای خاورمیانه [غرب آسیا] باید احیا گردد.»^(۴)

خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: آریل شارون وزیر دفاع اسبق رژیم صهیونیستی در سخنانی در آکادمی عبری جامعه یهودیان سانفرانسیسکو گفت: «امریکا نباید علیه نیروهای سوری و فلسطینی وارد جنگ شود، ولی ما باید به آنها تأکید کنیم اگر اقدامات تروریستی در آینده انجام شود، از سوی اسرائیل، امریکا و دنیای آزاد به عنوان عملیات جنگی محسوب خواهد شد.» وی همچنین در مورد یک راه حل مسالمت آمیز برای لبنان اظهار امیدواری کرد: «نیروهای امریکایی در یک تلاش چندملیتی به منظور طرد عوامل تروریست از غرب بیروت و مناطق کوهستانی اطراف آن شرکت کنند.»^(۵)

ص: ۵۶۶

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۱۵/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه ساندی تایمز (چاپ لندن).

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو امریکا، ۱۶/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه واشنگتن پست.

۳- طرح صلح ریگان یا طرح "رونالد ریگان" رئیس جمهور امریکا برای صلح منطقه غرب آسیا در اول سپتامبر ۱۹۸۲، حدود سه ماه پس از تهاجم رژیم صهیونیستی به لبنان مطرح شد. این طرح ضمن رد تشکیل یک دولت مستقل فلسطینی در ساحل غربی رود اردن و نوار غزه از ایجاد یک دولت خودگردان در این مناطق در ارتباط با اردن و در پایان یک دوره انتقالی حمایت می کرد. به موجب این طرح، رژیم صهیونیستی در ازای صلح و تضمین امنیت خود از ساحل غربی رود اردن و نوار غزه عقب نشینی می کرد، اما بیت المقدس تقسیم نشده باقی می ماند و وضعیت نهایی آن به اصطلاح از طریق مذاکرات تعیین می شد. شیمون پرز رهبر حزب کارگر، از طرح ریگان حمایت کرد، اما مناخیم بگین نخست وزیر رژیم صهیونیستی و رهبر حزب لیکود با آن مخالفت کرد. طرح صلح ریگان همچنین با مخالفت سازمان آزادی بخش فلسطین و برخی از کشورهای عربی به ویژه لیبی و سوریه روبه رو شد.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۴، قاهره - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱، سانفرانسیسکو - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

با ادامه نبردهای خونین گروه های فلسطینی مخالف و موافق عرفات در شمال لبنان، دامنه تحرکات سیاسی و دیپلماتیک برای توقف این درگیری ها بالا گرفت.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فرانسه از تونس نوشت: کمیته مرکزی الفتح امروز «تصمیم گرفت ۱۰ مسئول این جنبش را که به ناراضیان پیوسته اند، از این جنبش اخراج کند».

گزارش کیهان همچنین حاکی است: در پی تشدید نبردهای طرف داران و مخالفان عرفات در طرابلس در شمال لبنان، امروز چهار سازمان فلسطینی جبهه خلق و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین و همچنین جبهه آزادی بخش فلسطین و حزب کمونیست فلسطین در بیانیه ای مشترک در دمشق خواستار توقف «قتل عام ها، حراست از یکپارچگی ملی فلسطین در چارچوب سازمان آزادی بخش فلسطین و استقلال و دستاوردهای مرکزیت فلسطین» شدند.

در همین حال به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، شیخ جابر الاحمد الصباح امیر کویت، برای گفت و گو درخصوص درگیری های شمال لبنان با رهبران کشورهای عربستان، الجزایر و سوریه تماس گرفت.^(۱)

همچنین خبرگزاری فرانسه به نقل از خبرگزاری فلسطینی وفا اعلام کرد: امروز شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، در تماس با یاسر عرفات هدف از ایجاد این درگیری ها را «انهدام و تخریب انقلاب فلسطین» دانست. عرفات نیز مسئولیت اتحادیه عرب را درمورد «شرایط سختی که امت فلسطین در شمال لبنان می گذرانند» مورد تأکید قرار داد. علاوه براین طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق هم در تماسی تلفنی با عرفات پشتیبانی عراق را از «مشروعیت فلسطین تحت رهبری عرفات» اعلام کرد.^(۲)

ص: ۵۶۷

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹، تونس - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

در پی تصمیم روز گذشته فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و قرارگاه مقدم حمزه مبنی بر ادامه مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در غرب ارتفاع کانی مانگا، از اولین ساعات امروز نیروهای دو لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۴۱ ثارالله(ع) برای اجرای عملیات راهی منطقه هدف شدند. طبق تصمیمات فرماندهان مقرر شد لشکر ۴۱ ثارالله(ع) با استقرار بر روی ارتفاع ۱۸۶۶ شاخ تارچر به سمت راست این ارتفاع پیشروی و دو یال غربی این ارتفاع؛ یعنی ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ را تصرف کند و سپس پیشروی خود را به سمت جاده چوارتا - نالپاریز ادامه دهد. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز مأموریت یافت در یک محور از محل استقرار خود در ارتفاعات سرو در غرب جاده چوارتا - نالپاریز، ضمن پاک سازی منطقه به سمت جاده مزبور پیشروی و در محدوده کلز آسیاب با لشکر ۴۱ ثارالله(ع) الحاق کند و علاوه بر این در یک محور دیگر جاده حدفاصل کلز آسیاب تا جنوب دره میانه را پاک سازی کند.

هر دو یگان به خصوص لشکر ۴۱ ثارالله(ع) برای رسیدن به منطقه درگیری در محدوده عملیات خود به کمین ها و موانع زیادی برخورد کردند و این امر زمان درگیری را به تأخیر انداخت به نحوی که نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در ساعت ۲:۳۰ بامداد و رزمندگان لشکر ۴۱ ثارالله(ع) در ساعت ۴ بامداد با نیروهای دشمن درگیر شدند. یک ساعت بعد از شروع درگیری، مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) اعلام کرد که نیروهای این یگان در منطقه کلز آسیاب به اهداف خود دست یافته اند و مشغول پاک سازی منطقه هستند و در محور کلز آسیاب به جنوب نیز در حال پیشروی و پاک سازی هستند و منتظرند تا لشکر ۴۱ ثارالله(ع) نیز به سمت آنها حرکت کرده و با این لشکر الحاق کنند. در محور لشکر ۴۱ ثارالله(ع) نیز ۴۰ دقیقه پس از آغاز درگیری در ارتفاع ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ وجود موانع از جمله میدان مین و سیم خاردار مانع پیشروی نیروهای این لشکر شد؛ نیروهای تخریب این یگان با برداشتن موانع راه را برای عبور رزمندگان باز کردند و آنها در ساعت ۷ صبح به یال های جنوبی رسیدند، ولی در این

منطقه در کمال تعجب با نیروهای فراوان دشمن مواجه شدند که به طور غیرعادی آماده درگیری بودند. در پیگیری این امر مشخص شد بخشی از نیروهای یک تیپ گارد ریاست جمهوری عراق هم زمان با عملیات لشکر ۴۱ ثارالله(ع) قصد داشته اند برای تصرف ارتفاع شیخ گزنشین اقدام کنند که در یال های ارتفاع ۱۶۸۰ با نیروهای این لشکر مواجه می شوند و از این رو تلفات زیادی به آنها وارد می شود.

از سوی دیگر، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز تا نزدیکی شمال غرب کلز را در اختیار گرفته بودند. در این حال پیشروی نیروهای خودی به ویژه رزمندگان لشکر علی بن ابی طالب(ع) تا ساعت ۹ صبح در محور دره میانه به حدی برای دشمن غیرقابل پیش بینی بود که تیپ ۳۶ عراق (مسئول پدافند در این محور) اعلام کرد اگر نیروهای ایرانی چند صد متر دیگر پیشروی کنند، ما در محاصره خواهیم افتاد. براین اساس، فرماندهان عراقی ناچار با عقب نشینی آنها موافقت کردند. اما کمی بعد دشمن با آوردن نیروهای جدید در این منطقه فشار زیادی را به رزمندگان لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، که هنوز در منطقه تصرف شده استقرار مناسبی نیافته بودند، وارد کرد.

فشار و مقاومت نیروهای دشمن در منطقه حائل بین دو لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۴۱ ثارالله(ع) از یک سو و تلفاتی که بر آنها وارد شده بود مانع پرکردن شکاف دو کیلومتری و الحاق این دو لشکر شد. همچنین دشمن در ساعت ۱۰ صبح، نیروهای تیپ ۳۶ را که ساعتی قبل آنها را به عقب برده بود به همراه تیپ ۱ گارد ریاست جمهوری وارد عمل کرده و پاتک سنگینی را علیه نیروهای خودی سازمان داد. با توجه به وسعت و شدت این ضدحمله قرارگاه فرماندهی پیش بینی می کرد که نیروهای خودی عقب نشینی کنند، ولی هر دو یگان بیش از دو ساعت مقاومت کردند. در ساعت ۱۲، با افزایش فشار نیروهای زمینی و همچنین آتش فراوان بالگردهای عراقی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) مجبور به عقب نشینی شد، لشکر ۴۱ ثارالله(ع) نیز ابتدا از قله ۱۶۸۰ و سپس از ارتفاع ۱۷۴۰، به عقب آمد. گفتنی است دشمن برای بازپس گیری ارتفاع ۱۸۶۰ چند بار پاتک کرد تا توانست آنجا را تصرف کند، ولی برای تصرف ارتفاع ۱۷۴۰ از آتش انبوه و پرحجم توپخانه استفاده کرد. شدت آتش دشمن به حدی بود که نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله(ع) نتوانستند ۱۱ تن از زخمی های خود را به عقب بیاورند. بدین ترتیب هر دو یگان به جای اولیه خود بازگشتند.

هم زمان با این عملیات، نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) موفق شدند خاکریزی را که دو روز پیش به طور ناقص از شمال ارتفاع ۱۹۰۴ به سمت کانی شایان احداث کرده بودند، کامل کرده و آن را به سمت شرق تا رودخانه قزلجه امتداد دهند. با تکمیل این خاکریز و استقرار نیرو، تفنگ ۱۰۶ میلی متری و تانک در پشت آن، جناح راست این لشکر تأمین شد. با وجود این فرماندهی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) گفت که در نظر دارد این خاکریز را به سمت شرق تا ارتفاع کلو ادامه بدهد.

هرچند پیشروی به سمت جنوب منطقه و تصرف نالپاریز همچنان جزء اهداف اصلی عملیات به حساب می آمد، وقایع امروز و ناکامی عملیات و درک فرماندهان از اصرار عراق برای حفظ یال های غربی شاخ تارچر (۱۶۸۰، ۱۷۴۰) و به کارگیری نیروهای گارد ریاست جمهوری برای تصرف قله اصلی شاخ تارچر (۱۸۶۶) و حتی احتمال بازپس گیری کل ارتفاعات کانی مانگا، موجب شد فرماندهان تصمیم بگیرند تا برای تصرف این دو یال سرمایه گذاری بیشتری کنند. (۱)

۱

پس از ناکامی یگان های خودی در مرحله سوم عملیات والفجر ۴ امروز، جلسه ای با حضور فرماندهان قرارگاه خاتم و کلیه فرماندهان یگان های عملیاتی حاضر در منطقه در قرارگاه فرماندهی خاتم سپاه در دره تفی (شمال غربی میوان) تشکیل شد. در این جلسه که محسن رضایی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمد باقری، غلامحسین بشردوست، علی اسحاقی، حسن دانایی فر و علی تجلانی (از فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه و قرارگاه مقدم حمزه) و محمدابراهیم همت، عباس کریمی، مرتضی قربانی، حسین خرازی، احمد کاظمی، قاسم سلیمانی، کریم نصر و مهدی زین الدین (از فرماندهان یگان ها) شرکت داشتند درباره چگونگی ادامه عملیات و حفظ مواضع تصرف شده به ویژه ارتفاعات کانی مانگا بحث و گفت و گو شد.

در ابتدای جلسه غلامعلی رشید به نمایندگی از طرف فرماندهی قرارگاه خاتم از فرماندهان یگان ها خواست تا دیدگاه های خود را در مورد توقف یا ادامه عملیات مطرح کنند. قریب به اتفاق فرماندهان بر ادامه عملیات تا رسیدن به نالپاریز و حتی برخی از آنها بر تصرف ارتفاعات سورن تأکید داشتند. فرماندهان مذکور با این استدلال که اگر عملیات ادامه نداشته باشد، وضعیت فعلی قابل دوام نیست و در صورت عدم تحرک و پیشروی نیروهای خودی، عراق می تواند ارتفاعات را بازپس بگیرد، علاوه بر تداوم عملیات بر سرعت آن نیز تأکید می کردند؛ زیرا اعتقاد داشتند که در صورت تأخیر در اجرای دور بعدی عملیات، ارتش عراق فرصت می یابد در منطقه عملیاتی، موانع و استحکامات (میدان مین، سیم خاردار، کانال و...) ایجاد کرده و نیروهای خود را نیز بازسازی کند.

با وجود اتفاق نظر فرماندهان بر تداوم و سرعت عملیات آنها در مورد راهکارهای عملیاتی نظرهای متفاوتی داشتند. برخی از فرماندهان بر ادامه عملیات در محور غرب کانی مانگا و عده ای دیگر بر اولویت محور ارتفاعات کانی مانگا و تصرف قله های ۱۹۰۰، ۱۹۰۴ و یال های غربی، شرقی و جنوبی این ارتفاع تأکید داشتند. نظر برخی از فرماندهان نیز ادامه عملیات از هر دو محور بود.

ص: ۵۷۱

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۱۶ و ۱۱۷؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴۶ - ۱۴۲؛ و- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱۲/۸/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۷۳، ۸۵، ۹۵ و ۱۰۵.

پس از پایان اظهار نظر فرماندهان، محسن رضایی باتوجه به تعدد یگان های موجود در خطوط پدافندی، برای یکپارچه کردن فرماندهی این خطوط، رهاسازی یگان هایی که فاقد نیروی کافی بودند و بازسازی آنها را در اولویت قرار داد. براین اساس قرار شد لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) ضمن حفظ مواضع فعلی در غرب جاده و ارتفاع سرو، بخشی از نیروهایش را جایگزین نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) در محور سه راهی جاده نالپاریز - چوارتا بکند تا این دو یگان برای بازسازی به عقب بروند. علاوه بر این مقرر گردید لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و لشکر ۸ نجف نیز که فاقد نیرو بودند از منطقه رها شده و به طور موقت برای بازسازی به اردوگاه های خود منتقل شوند. همچنین برای ادامه عملیات نیز قرار شد نیروهای موجود لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) (۱) و ۷ گردان نیروی لشکر ۵ نصر که در دو روز گذشته به منطقه آمده بودند و ۶ گردان تیپ ۳۳ المهدی (عج) که قرار بود در روزهای آینده به منطقه بیایند، به کارگیری شوند و درعین حال واحد مهندسی و ادوات این یگان ها برای کمک به سایر یگان ها در منطقه باقی بمانند.

کلیات محور عملیاتی نیز بدین صورت اعلام گردید: لشکر ۵ نصر در غرب کانی مانگا و لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) روی کانی مانگا برای رسیدن به نالپاریز عملیات کنند و تیپ ۳۳ المهدی (عج) نیز به عنوان احتیاط در نظر گرفته شد (۲).

۱

جنگنده های نیروی هوایی عراق در ادامه حملات شیمیایی خود به منطقه عملیاتی والفجر ۴ و روستاهای اطراف بانه و میوان، امروز نیز منطقه ارتفاعات لری و دامنه های شمالی ارتفاعات کانی مانگا را که محل استقرار بخشی از عقبه های یگان های خودی می باشد، بمباران شیمیایی کردند.

در این حمله که در ساعت ۱۶:۳۰ صورت گرفت، ۱۰ فروند هواپیمای عراقی هر کدام ۸ بمب در منطقه فروریختند. بر اثر این حملات ۱۰۰ تن از نیروهای خودی از جمله ۵۰ تن از افراد بهداری لشکر ۱۴ امام حسین (ع) آسیب دیده و به بیمارستان منتقل شدند (۳).

در پی بمباران های اخیر روستاهای اطراف میوان و بانه، روستائیان این مناطق علاوه بر صدمات و آسیب های عمومی و آوارگی از محل سکونت خود با مشکلات دیگری از جمله معضل تهیه جا برای دام هایشان مواجه شده اند و برخی دلالتان منطقه درصدد سوءاستفاده از اوضاع نابسامان موجود برآمده اند. البته استانداری استان کردستان اقداماتی را به منظور بهبود این وضع انجام داده است. در بخشی از نامه استانداری کردستان به نخست وزیری در این باره آمده است: باتوجه به بمباران اخیر اطراف میوان و بانه عده زیادی از مردم این مناطق آواره شده اند

ص: ۵۷۲

- ۱- روز گذشته ۳ گردان نیروی تازه نفس به نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) اضافه شد.
- ۲- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹۹ و ۱۰۷؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴۶ - ۱۴۳؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱۶ و ۱۱۷.
- ۳- گزیده اسناد عملیات والفجر ۴، جلد ۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات، ص ۲۰۷؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۴؛ و- سند شماره ۲۳۲۰۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعاتی داخلی به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، شماره ۲۷۷، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

و تأمین جا و آذوقه دام ها یکی از مشکلات اصلی مردم این روستا شده است. در این میان عده ای فرصت طلب و سودجو در ابتدای بمباران ها با سرعت و با قیمت ارزان اقدام به خرید دام های روستائیان کردند. لذا برای حفظ دام منطقه و جلوگیری از ضرر و زیان به دامداران، اداره دامپروری استان اقدام به خرید انواع دام ها از قبیل گوسفند، بز و گوساله کرد و تاکنون ۴ میلیون تومان از بودجه استانداری برای این کار صرف شده است و باتوجه به اینکه تعدادی از دام ها مستعد نگهداری پرواربندی هستند اداره دامداری در حال حاضر این دام ها را نگهداری می کند تا بعداً در صورت برقراری امنیت این دام ها به خود روستائیان فروخته شود. البته به برخی از روستائیان که امکان نگهداری دام برای آنها فراهم بوده جهت خرید علوفه وام هایی واگذار شده که مبلغ آن تاکنون ۲ میلیون تومان بوده است. استانداری کردستان در انتهای نامه از نخست وزیر درخواست کرده است که برای تداوم این کار و تأمین بودجه لازم مبلغ ۱۰ میلیون تومان به صورت فوق العاده در اختیار این استانداری قرار گیرد. (۱)

۱

گلوله باران شهرهای خرمشهر و آبادان و نقاط مرزی استان خوزستان به ویژه در غرب این دو شهر امروز نیز ادامه یافت.

در آبادان بر اثر حملات توپخانه ای متناوب ارتش عراق به برخی مناطق شهر و نقاط مرزی ۱۱ تن از مردم و نیروهای نظامی زخمی شدند و یک تن نیز به شهادت رسید. علاوه بر این یک باب منزل مسکونی، یک باب مغازه و بخش هایی از شهرداری و محوطه شرکت نفت نیز خسارت دید.

در خرمشهر هم خیابان امام خمینی، کوت شیخ، راه آهن، دیری فارم و منطقه شلمچه و منطقه نیروی دریایی هدف اصابت گلوله های توپ و خمپاره ارتش عراق قرار گرفت و ۸ تن از مردم و نیروهای نظامی مجروح شدند و یک تن نیز شهید شد. در این حملات به چند منزل آسیب وارد آمد و برخی نقاط شهر نیز دچار آتش سوزی شد. (۲)

۲

هم زمان با تشدید اقدامات تروریستی حزب دمکرات و سازمان کومه له برای ایجاد رعب در افراد وابسته به این گروه ها که تسلیم نیروهای جمهوری اسلامی شده یا قصد تسلیم شدن دارند و تلاش برای بازداشتن آنان از چنین اقدامی، امروز چند درگیری نیز بین نیروهای خودی و افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور رخ داد که در جریان آن تلفات و خساراتی به دو طرف وارد آمد.

گروه های مسلح غیرقانونی که از ادامه روند تسلیم شدن افراد وابسته به خود به نهاد های جمهوری اسلامی و حمایت عمومی مردم مناطق کردنشین از اطلاعیه هایی با موضوع دعوت به

ص: ۵۷۳

۱- سند شماره ۳۲۰۲۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۰۷۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان،

۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

عدم همکاری با گروه های مسلح غیرقانونی و توبه و معرفی خود به نیروهای نظامی و انتظامی، به شدت نگران هستند، برای مقابله با این امر به تهدید، ارعاب و کشتار مردم روی آورده اند. در این راستا امروز هم حزب دمکرات و سازمان کومه له برای فرونشاندن جو امتناع از همکاری با این گروه ها اقداماتی انجام دادند.

در جنوب میان دو آب امروز، افراد حزب دمکرات ۸ تن از اهالی روستاهای قره گل، ساری قمیش، حاجی لک و حاجی آباد را تیرباران کردند. (۱) - (۲)

همچنین ۳۰ تن از عناصر سازمان کومه له نیز در شمال غربی نقره به روستای ذلیلان هجوم آورده و ۱ تن از افراد این سازمان را که خود را تسلیم کرده بود به همراه ۲ تن از اهالی این روستا دستگیر کرده و با خود بردند. نیروهای سپاه منطقه به محض اطلاع از این اقدام به تعقیب مهاجمان پرداختند. در درگیری ایجاد شده، ۸ تن از مهاجمان کشته یا زخمی شده و ۳ قبضه اسلحه نیز از آنها به غنیمت گرفته شد. (۳)

علاوه بر این در جنوب شرقی سقز، افراد سازمان کومه له با هجوم به روستای دولت قلعه، کدخدای این ده را به جرم خودداری از همکاری با این سازمان به گروگان بردند. (۴)

حزب دمکرات همچنین در اقدامی تهدیدآمیز به روحانیون اهل سنت مناطق کردنشین اخطار کرده است که تا پایان آبان ماه جاری برای همکاری با این حزب اعلام آمادگی کنند. (۵)

از سوی دیگر، اقدامات و عملیات های گروه های مسلح غیرقانونی در نقاط مختلف مناطق کردنشین همچنان ادامه دارد.

افراد ضدانقلاب در منطقه مریوان در مسیر یک خودروی حامل ۷ نفر از افراد ژاندارمری در نزدیکی روستای جانوره در شرق این شهر، عملیات کمین اجرا کردند که در جریان آن یک تن شهید، ۳ تن زخمی و ۳ تن نیز گروگان گرفته شدند. (۶)

همچنین در نزدیکی روستای تموغه در جنوب غربی سقز، عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با حمله به یک گروه از افراد ژاندارمری یکی از آنها را زخمی کردند. در این حادثه از مهاجمان نیز ۳ تن کشته و ۶ تن زخمی شدند. (۷)

در محور سنندج - مریوان هم افراد حزب دمکرات به روستای کوشنو هجوم آوردند و یک تن از اهالی را که عضو افتخاری بسیج روستا بود، شهید و یکی دیگر از روستائیان را زخمی کردند. (۸)

در حادثه دیگری در صائین دژ افراد وابسته به حزب دمکرات یکی از نیروهای جهاد سازندگی را در حین عملیات برق رسانی به روستاهای این شهر ربوده و به شهادت رساندند. (۹)

علاوه بر حوادث مذکور امروز در جنوب ارومیه خودروی متعلق به اهالی روستای خرم آباد بر اثر برخورد با مینی که افراد این حزب کار گذاشته بودند منهدم شد. در این حادثه یک تن از روستائیان شهید و ۵ تن نیز مجروح شدند. (۱۰)

ص: ۵۷۴

۱- عناصر حزب دمکرات این افراد را در روز ۵ آبان ماه پس از برگزاری راه پیمایی مردم علیه گروه های مسلح غیرقانونی ربوده بودند.
۲- سند شماره ۳۵۵۱۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میان دو آب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۳۶۲/۸/۱۸؛

- ۱- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱.
- ۳- سند شماره ۳۵۵۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نقده به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۱۶/۸/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۳۴۱۰۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۱۱۳۵۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲.
- ۶- سند شماره ۳۴۱۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۹۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ پیاده کردستان (رکن ۳) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.
- ۷- سند شماره ۳۴۱۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.
- ۸- سند شماره ۳۵۵۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۹۷۴۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات کردستان به اطلاعات کردستان (فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.
- ۹- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹.
- ۱۰- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲.

در جنوب نقرده نیز افراد حزب دمکرات در یک عملیات کمین ۲ تن از نیروهای خودی را زخمی کردند. افراد این حزب در اقدام غافلگیرانه دیگری در منطقه میوان، ۷ قبضه از اسلحه های مقرر پیشمرگان مسلمان کرد را سرقت کردند. مهاجمان هنگام حمل سلاح ها با یکدیگر درگیر شدند و در نتیجه یکی از آنها کشته و ۵ تن نیز زخمی شدند. (۱)

۱

به دنبال پاک سازی منطقه آلان در جنوب غربی سردشت، برای بازسازی اوضاع اقتصادی، فرهنگی و امنیتی این منطقه مقامات استان آذربایجان غربی و سپاه پاسداران اقداماتی را در دستور کار قرار داده اند. در این زمینه ظرف دیروز و امروز فرماندار و کلیه مسئولان سازمان های انتظامی، اداری، بهداشتی و فرهنگی شهرستان سردشت ضمن سفر به منطقه و بازدید از روستاهای پاک سازی شده به مسائل، نارسایی ها و خواسته های اهالی رسیدگی کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این بازدید که با استقبال گرم روستائیان به خصوص اهالی روستای آزادشده بیژوه همراه بود، اهالی این روستا با نصب تابلویی نام روستای خود را به اسلام آباد تغییر داده و از مسئولان خواستار به رسمیت شناختن این تغییر نام شدند.

بیژوه یک روستای مرزی است که فاقد امکانات رفاهی، بهداشتی و عمرانی بوده و گروهک های غیرقانونی در چند سال سلطه خود در این منطقه بجز ویرانی چیزی باقی نگذاشته اند. در حال حاضر، ده ها تن از جوانان روستای بیژوه داوطلبانه پاسداری از اسلام و انقلاب اسلامی را به عهده گرفته و اسلحه دریافت کرده اند. در بازدید مسئولان شهرستان سردشت از روستای بیژوه، مردم و اعضای شورای اسلامی ده که کیلومترها راه را برای استقبال از مسئولان طی کرده بودند، مسائل و مشکلات و خواست های خود را مطرح کردند. یکی از روستائیان ضمن برشمردن مصائبی که گروهک ها در مدت سلطه خود بر مردم مستضعف روا داشته بودند چند نمونه از جنایات گروهک ها را برای مسئولان بیان کرد. مسئولان شهرستان سردشت یک شب را میهمان اهالی روستای بیژوه بودند و در مسجد به مشکلات مردم رسیدگی کردند. بر پایه این گزارش، در این سفر محل بخشداری مرکزی شهرستان سردشت نیز به روستای بیژوه انتقال یافت و در محل جدید به دست فرماندار سردشت افتتاح شد و آغاز به کار کرد. (۲)

از سوی دیگر، سپاه سردشت در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) برای تأمین امنیت روستاهای آزادشده و استقرار پایگاه های بسیج در این روستاها، خواستار تأمین تسلیحات و لوازم مورد نیاز برای تسلیح مردم منطقه شد. ۱۰۰۰ قبضه اسلحه ژ ۳، ۸ قبضه انواع تیربار با مهمات مربوطه و اقلامی نظیر ۱۰۰ دست لباس گرم و اورکت از جمله ملزومات درخواستی فرمانده سپاه سردشت می باشد. (۳)

ص: ۵۷۵

۱- سند شماره ۱۱۳۵۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰.

۳- سند شماره ۳۵۵۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران سردشت (بسیج عشایری) به منطقه ۱۱ (بسیج عشایری)، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

ایران خواستار تحقیق سازمان ملل متحد در مورد استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ شد.

سعید رجایی خراسانی سفیر و نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد، امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان با اشاره به موافقت دبیرکل با اعزام هیئت حقیقت یاب سازمان ملل برای تهیه گزارش جدید از مناطق آسیب دیده ایران و عراق (۱)، درخواست کرد تا نماینده دبیرکل با توجه به استفاده مکرر عراق از سلاح های شیمیایی در طول هفته های اخیر در بخش های مختلف جبهه های جنگ، دستور بررسی مدارک پزشکی و نظامی موجود در مورد سلاح های شیمیایی به کار گرفته شده را صادر کند (۲).

یادآور می گردد گزارش قبلی هیئت حقیقت یاب سازمان ملل از مناطق آسیب دیده ایران و عراق در جنگ به درخواست جمهوری اسلامی ایران تهیه و در ۲۰ ژوئن ۱۹۸۳ (۳۰ خرداد ۱۳۶۲) در سند شماره S/۱۵۸۳۴ توسط دبیرکل این سازمان ارائه شد، این گزارش حاکی از شدت تخریب مناطق مسکونی ایران در جریان اشغال نظامی توسط نیروهای عراقی و از سوی دیگر نشان دهنده خسارات اندک وارد آمده به مناطق مسکونی عراق بود (۳).

رئیس جمهور ضمن تأکید بر رفع نیازهای عمومی مردم اعلام کرد جنگ را با تکیه بر ملت پیش می بریم. آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با گروهی از اعضای نهادهای انقلاب، طلاب حوزه علمیه ساوه، اعضای شورای اسلامی روستاهای ساوه و نماینده این شهرستان در مجلس شورای اسلامی اظهار کرد: «رژیم عراق امروز در مقابله با سپاهیان اسلام از همیشه ضعیف تر است و نابودی او قطعی است.» وی افزود: «رژیم عراق مانند بیمار محتضری است که با اصرار می خواهند به او خون تزریق کنند تا چند ساعت دیگر زنده بماند، درحالی که نابودی این رژیم قطعی است.» رئیس جمهور همچنین گفت: «طبق اطلاعات رسیده در داخل ارتش عراق و در جبهه ها ترمرد وجود دارد و این با رزمنده ای که با اصرار می خواهد به جبهه برود شهید بشود قابل مقایسه نیست.» آیت الله خامنه ای خاطر نشان کرد: «دشمن سعی می کند با حملات موشکی به مناطق مسکونی مردم را از جنگ خسته و منصرف کند، درحالی که نمی فهمد مردم به خاطر وظیفه ایمانی خود می جنگند و هرگز در برابر این موانع کوچک و جزئی شکست نمی خورند.»

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به تحول در نحوه اداره کشور پس از انقلاب و اتکا به نیروی مردم افزود: «در آغاز می گفتند این مبارزه پیش نخواهد رفت و امام فرمودند مردم قدرت

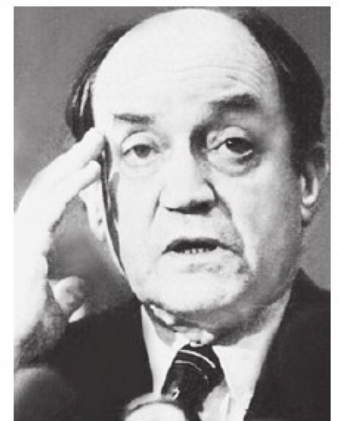
ص: ۵۷۶

- ۱- دبیرکل سازمان ملل در نامه مورخ ۲۸ اکتبر ۱۹۸۳ (۶ آبان ۱۳۶۲) موافقت خود را با اعزام این هیئت اعلام کرده بود.
- ۲- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد ۲، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۴۰ و ۱۴۱، سند شماره S/T۶T۲۸.
- ۳- همان، صص ۹۳ - ۶۳، سند شماره S/۱۵۸۳۴؛ و- عباس هدایتی خمینی، شورای امنیت و جنگ تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۴، صص ۹۳ و ۹۴.

دارند بیشتر از این کار را هم انجام دهند و بعضی فکر می کردند اداره مملکت حتماً باید به یکی از ابرقدرت ها متکی باشد، ولی امام می گفتند باید متکی به خدا و مردم بود.» وی تأکید کرد: «دولت در برنامه های خود رفع نیاز مردم را مدنظر دارد، لذا جنگ را با اتکا به مردم پیش می بریم نه با اتکا به ابرقدرت ها و یا تجهیزات آنان. ما معتقدیم نیروی ملت وقتی با توکل به خدا همراه است از همه نیروها بالاتر است و اظهار عجز و ناتوانی همه قدرت هایی که در مقابل انقلاب اسلامی سینه سپر کرده بودند یکی پس از دیگری نشانگر قدرت ملت است و همه اینها و پیروزی و پابرجایی معجزه آسای انقلاب در مقابله با جنگ و ضدانقلاب و محاصره اقتصادی، از قدرت ملت و ارتباط متقابل ملت و مسئولان ناشی می شود که باید قدر آن را بدانیم و آن را حفظ کنیم.» آیت الله خامنه ای همچنین خطاب به مردم گفت: «بدانید که امروز ملت عراق امید کمک از شما دارد و کمک شما به جبهه ها نه تنها به ملت ایران بلکه به ملت تحت ستم و فشار رژیم عراق نیز محسوب می شود و با این روحیه، انقلاب هرگز شکست نخواهد خورد.» رئیس جمهور «ضمن توصیه به دولت در مورد اجرا و برنامه ریزی هرچه دقیق تر در جهت تأمین رفاه قشر محروم» افزود: «هدف دولت رفع استعمار و محرومیت است و باید در درازمدت تجلی کند. هرچند آنها کار خستگی ناپذیری را ادامه می دهند و اگر در جهت رفع نیازهای محرومان، ستمدیدگان و مستضعفان نباشد جهت کار ضدانقلابی است.» (۱)

۱

وزیر امور خارجه فرانسه ضمن اذعان به تهاجم نظامی عراق به خاک ایران خواستار تجدید روابط با ایران شد.

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه

به گزارش خبرگزاری فرانسه کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، امشب در پایان جلسه مجلس ملی فرانسه اعلام کرد: «فرانسه خواستار آن است تا مانند گذشته روابط خود را با ایران براساس اعتماد تجدید کند.» وی با بیان اینکه «ما دشمن ایران نیستیم»، در مورد جنگ ایران و عراق به "بی احتیاطی" عراق اشاره کرد و افزود: «اکنون سه سال است [عراق] با نفوذ به سرزمین یک کشور بزرگ [ایران] یک ملت بزرگ [ملت ایران] را به جنگ واداشته است.» بنا به این گزارش، «شسون آن گاه به طور ضمنی توضیح داد که عراق اکنون به مرزهای شناخته شده بین المللی خود عقب نشینی کرده و بر سر آن مشاجره ندارد.» (۲)

ص: ۵۷۷

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، بار دیگر اعلام کرد هواپیماهای سوپراتاندارد قبلاً به عراق تحویل داده شده است. در همین حال، نشریه المجله (چاپ لندن) در تفسیری تحویل این هواپیماها را برنامه ای برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق از راه بین المللی کردن آن عنوان کرد.

راديو اسرائیل در گزارشی به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس اعلام کرد: کلود شسون در جلسه امشب مجلس سنای فرانسه تاریخ تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را سی روز پیش در ۸ اکتبر (۱۶ مهر) اعلام کرد. شسون همچنین تصریح کرد که «این هواپیماها به عراق فروخته شده و گزارش های قبلی دایر بر اجاره دادن هواپیماها به عراق صحت ندارد.» (۱) وزیر امور خارجه فرانسه همچنین گفت: «محرمانه نگاه داشتن جریان تحویل هواپیماهای مزبور بنا به خواست دولت عراق صورت گرفته است.» (۲)

از سوی دیگر، نشریه المجله در شماره اخیر خود در مقاله ای با عنوان "آیا جنگ فراموش شده به نهایت خود رسیده است" دلیل ابهام طولانی در مورد خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق را توافقی میان این دو کشور دانست که به موجب آن «فرانسه فرصت داشته باشد از خود در برابر فشارهای بین المللی از جمله [فشارهای] امریکا دفاع کند.»

المجله همچنین با اشاره به موضع مشترک مسئولان عراقی و فرانسوی در قبال تبلیغات مخالف نوشت: «کلود شسون وزیر روابط خارجی فرانسه و طارق عزیز وزیر خارجه [عراق]، هر دو اظهار داشتند که جایز نیست که ایران از بنادر خود جهت صدور نفت به جهان استفاده کند، در حالی که عراق از این حق محروم شود.» نشریه مذکور در مورد تأثیر تحویل سوپراتانداردها در تشدید یا توقف جنگ آورده است: «فرانسوی ها معتقدند که این جنگ به پایان خود نزدیک می شود، ولی عراق معتقد است برای صدور نفت خود از منطقه خلیج [فارس] باید از هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوست استفاده کند و ایران را از صدور نفت خود محروم نماید.» المجله در پایان از قول تحلیل گران غربی نوشت: «تنها راه متوقف کردن جنگ، بین المللی کردن آن است و ارسال هواپیماهای سوپراتاندارد یکی از نشانه های بین المللی کردن جنگ است و بسیاری از تحلیل گران معتقدند که جنگ ایران و عراق به پایانش رسیده و هواپیماهای سوپراتاندارد در مرحله اخیر جنگ مورد استفاده قرار خواهد گرفت.» (۳)

امروز چهارمین اجلاس سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در دوحه پایتخت قطر آغاز به کار کرد. جنگ ایران و عراق و خطرهای ناشی از گسترش جنگ از اصلی ترین موضوعاتی است که در این نشست مطرح خواهد شد.

ص: ۵۷۸

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۳، رادیو بی بی سی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۵ - ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری رویتر از دوحه پایتخت قطر، منابع کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس احتمال می دهند اجلاس دوحه ادامه تلاش های میانجیگرانه برای پایان دادن به جنگ ۳۷ ماهه ایران و عراق را در دستور کار قرار دهد. همچنین منابع مذکور از احتمال تصویب طرح های احتمالی در زمینه مقابله با تهدید ایران به بستن تنگه هرمز در این اجلاس خبر دادند. به گفته این منابع «این طرح ها در برگیرنده استقرار یک نیروی قدرتمند عکس العمل سریع ۱۰۰ هزار نفری از کشورهای عضو شورا به منظور مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی است.»

گزارش رویتر حاکی است عیسی الکواری وزیر اطلاعات قطر، پیش از آغاز اجلاس در جمع خبرنگاران گفت: «اگر ایران این تهدید خود را عملی نماید، ما از امریکا نخواهیم خواست در منطقه خلیج [فارس] دخالت نماید.» وی افزود: «کشورهای منطقه که مبالغ هنگفتی را صرف امور دفاعی می کنند، انتظار دارند که خود دفاع کشورهایشان را برعهده داشته و کسی را با آنها کاری نباشد.» (۱) وزیر اطلاعات قطر همچنین در مورد جنگ ایران و عراق گفت: «وقتی که ما از نیاز به دور نگه داشتن منطقه از رقابت های بین المللی سخن می گوئیم ناچاریم کوشش هایمان را برای یافتن راه حلی برای جنگ ایران و عراق متمرکز کنیم، به طوری که هرگونه توجیه برای دخالت ابرقدرت ها را از میان برداریم.» (۲)

به گزارش رادیو امریکا، شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر، در آئین رسمی گشایش اجلاس که با حضور هزار تن از مقام های دولتی شش کشور حوزه خلیج فارس و نمایندگان رسانه های ارتباط جمعی سراسر جهان برگزار گردید، ضمن اشاره به اهمیت همبستگی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس تأکید کرد: «این همبستگی برای مقابله با خطرهای ناشی از جنگ ایران و عراق نیز ضرورت دارد.» (۳)

همچنین، سلطان قابوس بن سعید پادشاه عمان، در مصاحبه با یک هفته نامه انگلیسی زبان لبنانی گفت: «اگر تنگه هرمز بسته شود دفاع از این آبراه بایستی مسئولیت مشترک کشورهای حوزه خلیج [فارس] باشد.» وی با تأکید بر اینکه «اگر جنگ ایران و عراق به منطقه گسترش یابد کنترل اوضاع مشکل خواهد بود»، خاطرنشان کرد: «ایران گام های عملی در جهت بستن تنگه هرمز برنخواهد داشت مگر آنکه تمامی حوزه های نفتی اش کاملاً منهدم گردد.» پادشاه عمان افزود: «در این صورت ایران چیزی را برای ازدست دادن نخواهد داشت.» وی مدعی شد در صورت انجام اقدامی از سوی ایران «عراقی ها آن قدر منطقی هستند که عواقب اقداماتشان را قبل از عملی ساختن آن مورد ارزیابی قرار دهند.» (۴)

از سوی دیگر، فهد شاه عربستان سعودی، در گفت و گو با روزنامه کویتی الرای العام بدون اشاره به شرایط ایران برای پایان دادن به جنگ، بر آنچه که وی «خواسته صادقانه عراق برای صلح» نامید، تأکید کرد و سپس در مورد اقدام احتمالی ایران به انسداد تنگه هرمز گفت: «چنین عملی به منافع

ص: ۵۷۹

۱- همان، صص ۶ و ۷، دوحه - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۵ و ۶، دوحه - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو امریکا، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، بیروت - خبرگزاری قطر، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

تمامی کشورهای خلیج [فارس] لطمه زده و راه را برای دخالت خارجیان خواهد گشود.»^(۱)

با وجود این اظهارات، روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) در سرمقاله امروز خود «از کشورهای عرب گله کرد که در جنگ آن کشور با ایران مسئولیت خود را به انجام نرسانده اند.» الثوره تصریح کرد: «کشورهای عرب آن چنان که باید رُل خود را در این مورد ایفا نکرده و هرگز دست به عمل جدی نزنده اند.» ارگان حزب بعث عراق «از اتحادیه اعراب خواست تا نقش خود را در برابر جنگ ایران و عراق جدی تر گرفته و همبستگی خود را با آن کشور عمیق تر سازد.» الثوره همچنین «ملک حسین پادشاه اردن و ملک فهد پادشاه عربستان را که تلفنی پشتیبانی خود را از پرزیدنت صدام حسین اعلام کرده اند، ستود.»^(۲)

رادیو بی بی سی نیز امروز در تفسیری درباره شرایط تشکیل اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس و دستورکار آن ضمن بیان این مطلب که رهبران کشورهای عضو این شورا اکنون با این سؤال مهم روبه رو هستند که «رژیم صدام حسین تا کی می تواند دوام آورد؟» از افزایش تلاش های سیاسی از جمله ادامه اعزام هیئت های میانجی به تهران و بغداد و نیز تشدید فشارها بر سوریه به منظور بازگشایی خط لوله نفت عراق به عنوان اولین تصمیمات احتمالی سران شورای همکاری خلیج فارس نام برده و در مورد سایر تصمیمات این شورا برای حفظ و حراست از کشورهايشان گفت: «این دیگر موضوعی پنهانی نیست که شورای همکاری خلیج [فارس] در کار تشکیل نیروی استقرار سریع است.»^(۳)

۱

تلاش برای دستیابی به راه حل اختلافات موجود در جهان عرب و حل سایر مشکلات اعراب از دیگر موضوعات مهمی است که اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس در قطر در دستور کار خود دارد.

امیر قطر امروز در آغاز اجلاس دوحه «هشدار داد که جهان عرب با خطری جدید روبه روست و تأکید کرد که همین خطر ایجاب می کند تا کشورهای عرب به وحدت و یکپارچگی دست یابند.» بر پایه این گزارش، شیخ حمد بن خلیفه آل ثانی افزود: «اکنون جهان عرب با تفرقه روبه روست و اختلاف نظرهای شدید، اعراب را در لبنان به جان هم انداخته است.»^(۴)

همچنین خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از وزیر اطلاعات قطر، در مورد تلاش های موجود به منظور "پایان بخشیدن به انزوای مصر در جهان عرب" به عنوان یکی دیگر از موضوعات اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس گفت: «غیبت مصر و اشتغال عراق به جنگ با ایران سبب شده که دشمن اسرائیل دست به اعمال جنایتکارانه در ساحل غربی و لبنان بزند.»^(۵) در همین زمینه، ملک فهد پادشاه عربستان نیز در مصاحبه با روزنامه کویتی الرای العام «ضرورت بازگشت مصر به صفوف اعراب را با اشاره به این مطلب که چنین حرکتی می تواند با اتخاذ

ص: ۵۸۰

۱- همان، ص ۹، کویت - خبرگزاری عراق، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو بی بی سی، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو امریکا، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، دوحه - خبرگزاری یونایتدپرس،

تصمیمی توسط تمام رهبران عرب گرفته شود مورد تأکید قرار داد.»^(۱) فهد همچنین با اشاره به میانجیگری شورای همکاری خلیج فارس میان سوریه و عراق گفت: «اسباب اختلاف میان برادران عرب - که اگر یافت شود - جز اختلاف سطحی چیز دیگری نیست که دشمنان ما سعی به پیچیده کردن آن دارند.»^(۲)

۱

در پی دیدار وزیر بازرگانی انگلیس از عراق، مناسبات بازرگانی دو کشور گسترش می یابد. به گزارش خبرگزاری رویتر از بغداد، پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس، که به منظور یک دیدار دوازده روزه و مذاکره با مقامات دولت عراق در مورد گسترش مناسبات بازرگانی میان دو کشور وارد بغداد شده است، گفت: «به دنبال توافقی که ماه گذشته در مورد اعطای یک امتیاز ۲۵۰ میلیون استرلینگی، (۲۷۵ میلیون دلاری) به عراق به عمل آمد، امیدواریم روابط بازرگانی محکم تری با عراق برقرار کنیم.» شانون که پس از خاتمه سفرش به عراق، از کویت و قبرس نیز دیدن خواهد کرد افزود که «قصد دارد با سه کشور مزبور روابط بازرگانی محکم تری برقرار سازد و بر حجم صادرات کنونی انگلیس بیفزاید.» وی در این سفر دوازده روزه از نمایشگاه بازرگانی بغداد که بیش از ۶۶ شرکت انگلیسی در آن شرکت دارند نیز دیدار می کند.^(۳)

رادیو بغداد نیز امروز در این زمینه گزارش داد: طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی انقلاب و معاون اول نخست وزیر عراق، ظهر امروز با وزیر بازرگانی انگلیس ملاقات و گفت و گو کرد. رمضان در این دیدار خاطر نشان کرد که سفر شانون «در این شرایط تمایلات انگلستان را برای گسترش دامنه مناسباتش با عراق منعکس می سازد.»^(۴)

۲

امروز هواداران گروه چریک های فدایی خلق شاخه موسوم به اقلیت ضمن اشغال دفاتر هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران در شهرهای پاریس، لندن، دهلی نو و وین، خسارات مالی فراوانی به این دفاتر وارد آوردند. خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن اعلام این مطلب افزود: هواداران این گروه سفارت ایران در بروکسل را نیز اشغال کردند.^(۵)

رادیو بی بی سی هم در گزارشی با بیان اینکه «امروز دفاتر شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی در چند شهر عمده جهان توسط چریک های فدایی خلق به مدت کوتاهی اشغال شد»، اضافه کرد: «از شهرهای پاریس، دهلی، وین و بروکسل نیز گزارش هایی درباره حمله و اشغال موقت دفاتر رسیده [است]. در پاریس مهاجمین پیش از آمدن پلیس فرار کردند و در دهلی پس از حمله به مدیر دفتر و شکستن در و نوشتن شعار خود را تسلیم کردند.» این رادیو همچنین گفت: «سفارت ایران و دفتر هواپیمایی ایران در لندن راجع به این حادثه چیزی نگفته»

ص: ۵۸۱

۱- همان، ص ۹، کویت - خبرگزاری عراق، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۳۰، رادیو ریاض، ۱۷/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری کویت.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۸، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو بغداد، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، خبرگزاری جمهوری اسلامی،
۱۶/۸/۱۳۶۲.

است، اما یکی از مقامات سفارت ایران در دهلی گفته است که سفارت ایران به دولت هند اعتراض خواهد کرد که چرا از دفاتر هواپیمایی ایران حفاظت لازم را به عمل نیاورده است.» بی بی سی درباره هویت سازمانی این گروه افزود: «حمله کنندگان که امروز در شهرهای گوناگون دست به اقدام زدند خود را طرف داران چریک های فدایی خلق می دانند که شاخه ای از جنبش چریکی فدائیان خلق است. باید گفت که جنبش چریک های فدایی خلق در ببحوجه انقلاب از محبوبیت کم نظیر در میان جوانان ایران برخوردار بود، اما بر اثر کم تجربگی و پیروی از سیاست های افراطی و اختلافات درونی به چند جناح رقیب و بی اثر تقسیم شد.»^(۱)

۱

یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت کشف و بمب موجود در آن خنثی شد.

رادیو ابوظبی در این باره گزارش داد: به دنبال کشف «یک اتومبیل نظامی ربوده شده فرانسوی در خارج از ساختمان سفارت سابق ایران در غرب بیروت ... یک واحد گشتی نظامی از ارتش لبنان برای بررسی حادثه به منطقه فرستاده شد که با مشاهده اتومبیل آن را متوقف ساخت و مقداری مواد منفجره و دو دستگاه زمان سنج در آن کشف کرد.» این رادیو افزود: «نیروهای فرانسوی مربوط به نیروهای چندملیتی هیچ گونه اظهار نظر فوری نکرده اند. رادیو لبنان نیز هیچ گونه توضیحی پیرامون این حادثه نداده است، ولی رادیوهای محلی اعلام کردند که نگهبانان سفارت با سه سرنشین اتومبیل به تیراندازی پرداخته و یک نفر از آنها را مجروح ساخته اند.»^(۲)

متعاقب این رویداد، امروز بعد از ظهر کاردار سفارت فرانسه در تهران به وزارت امور خارجه احضار و یادداشت اعتراضی به وی تسلیم شد. در این یادداشت آمده است: «وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به سفارت فرانسه در تهران اشعار می دارد نیمه شب گذشته [ساختمان] سفارت جمهوری اسلامی ایران در بیروت برخلاف موازین و مقررات بین المللی هدف توطئه ضدانسانی نیروهای فرانسوی مستقر در لبنان واقع شده است. ساعت یک بامداد روز ۱۶/۸/۱۳۶۲، نیروهای فرانسوی جیبی حامل ۵۰۰ کیلو [گرم] مواد منفجره را در کنار سفارت جمهوری اسلامی ایران در منطقه جناح بیروت پارک نموده و با چادری با آرم صلیب سرخ آن را می پوشانند و سپس به سبب هوشیاری و ممانعت نگهبانان سفارت جمهوری اسلامی ایران نیروهای فرانسوی جیب حامل مواد منفجره را رها نموده و از فاصله ۱۰۰ متری با موشک به قصد انفجار سفارت آن را مورد هدف قرار می دهند که با مشیت و امداد پروردگار انفجار صورت نگرفته و این اقدام تروریستی عقیم می ماند. باتوجه به اینکه سفارت جمهوری اسلامی ایران در دو هفته اخیر مرتب از جانب نیروهای فرانسوی تحت

ص: ۵۸۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو بی بی سی، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو ابوظبی، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

نظر و کنترل قرار گرفته است دولت جمهوری اسلامی ایران با مسئول دانستن کامل دولت فرانسه در حمله به سفارت جمهوری اسلامی ایران در بیروت ضمن محکوم نمودن این عمل تروریستی، اعتراض شدید خود را نسبت به آن اعلام نموده و آن کشور را مسئول حوادث احتمالی آینده می داند.»(۱)

۱

هم زمان با افزایش تحرکات نیروی دریایی آمریکا در منطقه خلیج فارس، امروز اعلام شد این کشور در حال تهیه طرحی با هدف جلوگیری از وخامت وضعیت بازار نفت در صورت انسداد تنگه هرمز می باشد.

رادیو صوت الجماهير در گزارشی گفت: «صبح امروز کشتی فرماندهی لاسال نیروی دریایی امریکایی در خاورمیانه [غرب آسیا] به همراه ناوشکن لورنس برای انجام یک دیدار دوستانه سه روزه وارد بندر راشد در امارت دویی در امارات عربی متحده شد.»(۲) به گزارش رادیو اسرائیل، فرمانده این کشتی تأکید کرده است این دیدار «با تهدیدات ایران دایر بر مسدود ساختن تنگه هرمز ارتباطی ندارد.» رادیو اسرائیل در عین حال یادآور شد که «دویی در فاصله بسیار کمی از تنگه هرمز قرار دارد.»(۳)

از سوی دیگر، با وجود تأکیدهای مکرر مقامات ایران مبنی بر اینکه انسداد تنگه هرمز فقط پس از قطع کامل صدور نفت ایران صورت خواهد گرفت، وزیر انرژی آمریکا امروز در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرد: «دولت آمریکا در حال حاضر، سرگرم تهیه طرحی فوق العاده می باشد که در صورت بستن دهانه تنگه هرمز توسط ایران آن را به اجرا در آورد.» به گزارش رادیو کویت وی تصریح کرد: «از جمله هدف های اصلی این طرح، جلوگیری از هجوم به خرید محصولات گوناگون نفت که ممکن است وخامت وضع را بیشتر کند، می باشد.» وزیر انرژی امریکا همچنین افزود: «این طرح نیز شامل پیشنهاداتی در مورد امکان استفاده امریکا از ذخایر استراتژیکی خود جهت مقابله با هرگونه بحران نفتی می باشد.» وی تأکید کرد: «طرح مذکور امریکا را دعوت به دخالت در بازار نفتی جهان نمی کند.»(۴)

۲

هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ قبرس) تحرکات دیپلماسی پشت پرده شورای امنیت سازمان ملل در جریان تصویب قطعنامه اخیر این شورا در مورد جنگ ایران و عراق را مورد بررسی قرار داد.

این نشریه در مقاله ای به قلم لی تاندار با عنوان "ایران، شورای امنیت را در جنگ خلیج [فارس] طرف دار عراق می یابد" ضمن آنکه قطعنامه شماره ۵۴۰ را بی طرفانه و به دور از هرگونه جهت گیری علیه ایران دانسته، آورده است: «لیکن تصویب قطعنامه دوشنبه گذشته که

ص: ۵۸۳

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو صوت الجماهير، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۳۰، رادیو کویت، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

نتیجه چند هفته فعالیت دیپلماتیک در سازمان ملل متحد بود با گزارش هایی مبنی بر طرح های احتمالی ایران در زمینه بستن تنگه هرمز و جلوگیری از صدور نفت از خلیج [فارس] به جانب غرب سرعت گرفت و از جانب ایران به عنوان اقدامی علیه این کشور تلقی گردید.»

میدل ایست تایمز سپس به ذکر دلایلی برای بی اعتمادی ایران به شورای امنیت سازمان ملل در جریان تصویب قطعنامه ۵۴۰ پرداخت؛ از جمله اینکه نماینده اردن که ریاست دوره ای شورای امنیت را بر عهده داشت «از فعالیت های پشت پرده ای حمایت کرد که هدفش تصویب یک قطعنامه قبل از پایان یافتن دوران ریاست وی در پایان ماه اکتبر بود.» نشریه مذکور افزوده است: «به گفته یکی از ناظرین دیپلماتیک، که از نزدیک بحث و گفت و گوی شورای امنیت را دنبال می کرد، ایرانیان این احساس را داشتند که هیچ کس آنها را جدی نمی گیرد. ناظر مزبور اشاره نمود طی چند روز آخر اکتبر در مذاکرات پشت پرده هرگز با ایرانیان مشورت نگردید. ... او اظهار داشت هیچ کس نمی تواند ایرانیان را به خاطر اینکه تصویب قطعنامه مزبور را به عنوان بخشی از یک توطئه علیه ایران تلقی کرده اند مورد سرزنش قرار دهد.»

میدل ایست تایمز در ادامه به نقل از ناظر مذکور نوشته است: «واشنگتن و مسکو هر دو از پیروزی ایران در جنگ نگران هستند؛ زیرا ممکن است وضع موجود را در خلیج [فارس] که ناشی از به بن بست رسیدن جنگ می باشد به خطر اندازد. او اضافه نمود هر دو کشور می خواهند پیام های صریحی را برای ایرانیان ارسال نمایند مبنی بر اینکه سعی نکنند تعادل اوضاع را برهم زنند، زیرا ممکن است به یک رودرویی میان ابرقدرت ها بینجامد که این رویداد نمی تواند به نفع کسی تمام شود.» سفیر ایران در یک نشست مطبوعاتی اظهار داشت: «مقاصد بدخواهانه شورای امنیت امروز به خوبی نمایان گردید.»

این نشریه همچنین در ادامه اظهارات شاه نواز نماینده پاکستان در شورای امنیت را قبل از رأی گیری در مورد قطعنامه جدید چنین درج کرده است: «عدم توانایی شورا جهت پاسخ گویی کافی به نگرانی های ایران به ویژه در مراحل اول کشمکش باعث شده تا ایران در مورد توانایی شورا در ایفای یک نقش مؤثر به عنوان حافظ صلح تاحدودی عجولانه قضاوت بنماید. ... شورای امنیت در مورد تصویب سندی که به موقع نبوده و با موافقت مجمع عمومی نیز روبه رو نگردیده تعجیل به خرج داده است.» با توجه به چنین ملاحظاتی میدل ایست تایمز در پایان مقاله خود نوشته است: سفیر ایران در سازمان ملل در میان خبرنگاران گفت که «کشورش یک بند، یک خط و یا ویرگولی را از این قطعنامه مورد تأیید قرار نخواهد داد.»^(۱)

ص: ۵۸۴

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۳، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۷-۵، مجله میدل ایست تایمز (چاپ قبرس)، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

احتمال اجرای عملیات نظامی امریکا در لبنان به تلافی انفجارهای بیروت، واکنش برخی مقامات سابق امریکایی را برانگیخت. رادیو امریکا امروز گزارش داد: «جیمی کارتر و جرالدفورد رئیس‌ان جمهوری پیشین امریکا، می‌گویند ایالات متحده باید از دست زدن به یک اقدام نظامی بی پروا به تلافی انفجار بمب در مقر تفنگ داران دریایی امریکا پرهیز کند.»

گزارش مذکور همچنین حاکی است کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، در گفت‌وگو با خبرنگاران «از بحث درباره احتمال تلافی [جویی] امریکا علیه سوریه در ارتباط با انفجار بمب در محل سرفرماندهی تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت خودداری کرد.» واینبرگر درباره احتمال حمله امریکا به سوریه برای "دگرگون سازی موازنه قدرت در لبنان" نیز مطلبی بیان نکرد. (۱)

رادیو اسرائیل امروز در تفسیری درباره انفجار در مقر نیروهای این رژیم در صور گفت: «در انفجار قرارگاه اسرائیلی در شهر صور لبنان ۶۰ نفر کشته شدند که ۳۲ تن لبنانی و ۲۸ تن افراد نیروهای امنیتی اسرائیل بودند.» این رادیو ضمن طرح این ادعا که اسرائیل در واکنش به انفجار قرارگاه سربازان خود در صور فقط «مواضع و استحکامات تروریست‌ها را در مرکز لبنان» هدف قرار داده است، افزود: این انفجار با این هدف برنامه ریزی شده بود «که اسرائیل لبنان را ترک گوید بی آنکه سربازان سوریه و خرابکاران و گروهک‌های مسلح چپ و راست از آن کشور خارج شوند.» (۲)

امروز همچنین رادیو اسرائیل به نقل از رادیو دولتی لبنان گزارش داد: «احمد سلوم فرمانده شبه نظامیان شیعه شهر نبطیه واقع در جنوب لبنان، در اثر تیراندازی [سرنشینان] یک اتومبیل به سوی وی به قتل رسید.» بنا به این گزارش، «طی دو ماه اخیر این برای پنجمین بار است که به سوی شبه نظامیان شیعه تیراندازی می‌شود و یک ماه پیش نیز فرمانده شیعیان در شهرک عدنون در ناحیه غربی کشته شد.» رادیو اسرائیل همچنین به نقل از خبرگزاری صدای اسرائیل اعلام کرد: «سربازان ارتش اسرائیل در نبطیه منطقه سوءقصد را محاصره کرده و به جست‌وجو پرداخته اند.» (۳)

درحالی که درگیری‌های گروه‌های فلسطینی در شمال لبنان ادامه دارد، سوریه امروز مقصد اصلی هیئت‌های میانجی عرب برای حل و فصل این مناقشه بود.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، یک هیئت عرب متشکل از نمایندگان تونس، الجزایر، عربستان سعودی، کویت و یمن شمالی امروز رهسپار دمشق شد. بنا به این گزارش، «مأموریت این هیئت در چارچوب تلاش‌های اعراب برای پایان دادن به خونریزی‌ها در شمال لبنان» است. از سوی دیگر، خبرگزاری سوریه اعلام کرد حافظ اسد «پیامی از فهد بن عبدالعزیز پادشاه

ص: ۵۸۵

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو امریکا، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۷ - ۱۴، رادیو اسرائیل، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۳۳، رادیو اسرائیل، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

عربستان، درباره اوضاع خاورمیانه [غرب آسیا] و نبردهای جاری میان فلسطینی ها در لبنان دریافت کرد.» اسد نیز در پاسخ به ملک فهد «پایبندی سوریه به عدم مداخله در نبردهایی که میان فلسطینی ها جریان دارد را مورد تأکید قرار داد و یادآور شد که به تلاش های خود برای حل اختلافات فلسطینی ها ادامه می دهد.» خبرگزاری وفا نیز گزارش داد: «کادر رهبری شوروی پیامی برای یاسر عرفات رهبر در محاصره سازمان آزادی بخش فلسطین فرستاد.» این پیام یک روز پس از آن فرستاده شد که کمیته جنبش الفتح پیام فوری و مهمی را در ارتباط با درگیری های شمال لبنان برای مسکو ارسال کرده بود.^(۱)

راديو كلن به نقل از خبرگزاری اردن گفت: کشورهای عربستان سعودی، کویت، مصر و اردن حمایت خود را از عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین «که شدیداً در تنگنا قرار گرفته» اعلام کرده و وی را تنها نماینده قانونی آرمان و اهداف خلق فلسطین دانستند.^(۲)

ص: ۵۸۶

۱- روزنامه کیهان، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو کلن، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

در جلسات روز گذشته فرماندهان سپاه درباره کلیات طرح ادامه مرحله سوم عملیات والفجر ۴ از دو محور؛ یعنی پیشروی از جاده غرب کانی مانگا (جاده چوارتا - نالپاریز) و پیشروی از روی ارتفاعات کانی مانگا (تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۰، ۱۹۰۴ و یال های شرقی و غربی آنها و یال جنوبی ۱۹۰۰) توافقاتی حاصل شد، با این حال ترمیم خطوط قبلی و تثبیت وضعیت فعلی برای حفظ متصرفات با توجه به اقدام ناموفق نیروهای عراقی در روز گذشته برای تصرف قله شاخ تارچر و همچنین مرحله بندی اجرای عملیات تا دستیابی به نالپاریز و به کارگیری نیروهای ارتش در خطوط پدافندی از جمله اقداماتی بود که باید درباره آنها تصمیم گیری و رایزنی می شد. به این منظور ساعت ۲۳ امشب، جلسه ای با شرکت فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه (سپاه و ارتش) در قرارگاه مقدم خاتم سپاه در منطقه دره تفی در شمال غربی مریوان تشکیل شد. (۱)

در این جلسه درباره موضوع ترمیم خطوط و تثبیت مواضع و اجرای عملیاتی مشابه عملیات شب گذشته برای تصرف یال غربی شاخ تارچر و پیشروی در محور غرب جاده چوارتا - نالپاریز و نیز به کارگیری نیروهای ارتش در خطوط پدافندی توافقاتی انجام شد. بر این اساس قرار شد خط مستحکمی از ارتفاع سرو به جاده غرب کانی مانگا و از آن جاده به یال غربی شاخ تارچر ایجاد شود و برای تشکیل این خطوط در دو روز آینده، ۴ گردان از لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) با یک گردان از تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان از منطقه سرو به سمت جاده (از غرب به شرق) عملیاتی را اجرا کنند و لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان نیز هر کدام با ۲ گردان، دو ارتفاع ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰، در غرب قله شاخ تارچر را تصرف کرده (از شرق به غرب) و سپس تا جاده چوارتا - نالپاریز پیشروی کرده و در

ص: ۵۸۹

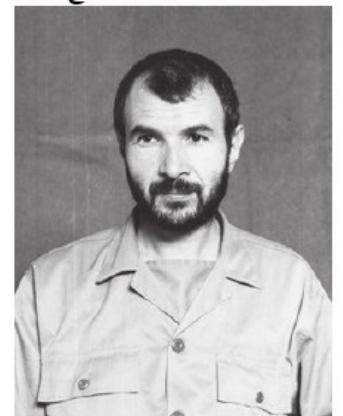
۱- در این جلسه که بدون حضور محسن رضایی و سرهنگ علی صیاد شیرازی برگزار شد، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمد باقری، حسن دانایی فر، علی تجلانی و علی فدوی از سپاه و سرهنگ جمالی، سرهنگ قویدل، سرهنگ آذرفر و سرهنگ امیریگی از ارتش شرکت داشتند.

روی این جاده با نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان الحاق کنند. همچنین توافق شد که یک قرارگاه مشترک فرماندهی و هدایت عملیات را برعهده گیرد. (۱)

در این جلسه همچنین برای به کارگیری نیروهای ارتش در خطوط پدافندی مقرر گردید که تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان به همراه لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) خط پدافندی جاده آسفالته پنجوین تا شاخ تارچر و ارتفاع ۱۸۷۷ شیخ گزنشین و یال این ارتفاع را برعهده بگیرد و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان نیز به همراه لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) برای پدافند از منطقه غرب کانی مانگا در محور آروزر تا سرو مستقر شوند. (۲)

۱

فرماندهان سپاه پاسداران علاوه بر موضوعاتی که در جلسه با فرماندهان ارتش درباره اجرای عملیات در کانی مانگا و غرب این ارتفاع مطرح شد، در بررسی یک راهکار دیگر برای تصرف اهداف اصلی در ادامه مرحله سوم عملیات والفجر ۴، بار دیگر به بحث درباره تصرف ارتفاع سورن پرداختند. اجرای یک عملیات موفق در ارتفاعات سورن با توجه به موقعیت طبیعی و نظامی این ارتفاع از مزیت بسیاری برخوردار بود، زیرا یال های شمالی و غربی سورن به همراه یال جنوبی ارتفاع ۱۹۰۰ کانی مانگا، بخشی از تنگه روکان را تشکیل می دادند، علاوه بر این جاده پنجوین - نالپاریز و در ادامه نالپاریز به سیدصادق از این تنگه می گذشت که این جاده اصلی ترین عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴ بود و با تصرف این ارتفاع طولانی و حتی تصرف شمالی ترین بخش آن (پیروزی ۳) عقبه دشمن بسته می شد و تمام مشکلات منطقه عملیاتی مرتفع می گردید. به همین جهت، فرماندهی سپاه، جعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج) را مأمور کرده بود که برای بررسی امکان اجرای عملیات به آن منطقه برود. (۳)

جعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج)

جعفر اسدی پس از بازدید از منطقه و ارزیابی موقعیت نظامی آن، با حضور در قرارگاه تاکتیکی خاتم در دره تفی (۴)، مشاهدات و دیدگاه های خود را با فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه در میان گذاشت. وی با اشاره به وسعت منطقه و موقعیت ارتفاعات سورن تأکید کرد که برای اجرای عملیات و تصرف اهداف باید نیروی زیادی به کار گرفت و تصرف این ارتفاعات در توان یک تیپ و یک لشکر نیست. فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج) افزود: فقط برای تصرف قله جنوبی آن (پیروزی ۱)، حداقل ۱۲ گردان

ص: ۵۹۰

۱- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱۲/۸/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵۵ - ۱۴۲؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴،

گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص ۱۱۸.

۲- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵۵ - ۱۴۲؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱۷ و ۱۱۸.

۳- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۳۵ و ۱۳۶.

۴- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، امین شریعتی و جعفر اسدی.

نیاز است و آمادگی یگان مورد نظر و فراهم سازی زمینه های لازم برای اجرای عملیات نظیر احداث جاده، قرارگاه های تاکتیکی، سوله، بیمارستان و... حدود دو هفته وقت نیاز دارد. وی در ادامه گفت: حتی در صورت مهیا شدن تمامی شرایط، اجرای عملیات زمانی میسر خواهد بود که باران نبارد، زیرا در صورت وقوع بارندگی جاده ها لغزنده خواهند شد و تردد خودروها در عقبه ها و خطوط تماس امکان پذیر نخواهد بود.

پس از این جلسه، غلامعلی رشید موضوع را تلفنی به اطلاع محسن رضایی رساند و هر دو به این نتیجه رسیدند که با توجه به تمامی جوانب، از اجرای عملیات در محور سورن صرف نظر کنند.^(۱)

۱

نیروهای خودی امروز در اقدامی غیرمنتظره موفق شدند حدود ۴ کیلومتر در عمق مواضع دشمن در محور چوارتا پیشروی کنند. براساس تصمیمات روز گذشته فرماندهان قرارگاه خاتم، مقرر شده بود نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) که در غرب کانی مانگا در محور سه راهی چوارتا - نالپاریز - شیخ لطیف، خط پدافندی داشتند برای بازسازی، از منطقه عملیاتی رها و به اردوگاه های عقبه خود منتقل شوند، اما این دو یگان با استفاده از فرصت و پس از بررسی وضعیت منطقه و کسب اطمینان از خالی بودن بخش هایی از منطقه حائل بین نیروهای خودی و دشمن، ۴ کیلومتر از محل استقرار خود به سمت چوارتا (از سه راهی به سمت غرب) پیشروی کردند و با تصرف ارتفاعات دو طرف جاده، در آن محور خط تشکیل دادند. این اقدام به نحوی امنیت نیروهای حاضر در بادانه را هم تضمین کرد؛ زیرا حضور نیروهای خودی در جاده و تپه های مسلط بر آن، مانع از گسیل نیروهای عراقی از محور چوارتا به منطقه می شد.^(۲)

۲

بمباران شیمیایی حومه بانه، گلوله باران شهر های آبادان و خرمشهر و حمله موشکی ناموفق به بوشهر از جمله اقدامات امروز ارتش عراق علیه مناطق غیرنظامی ایران بود.

هوایمهای عراقی با تجاوز به حریم هوایی ایران، حوالی روستای گرماب در جنوب بانه را بمباران شیمیایی کردند که بر اثر انتشار مواد شیمیایی در منطقه ۴۰ تن مصدوم شدند. سوزش چشم، تهوع و سرگیجه از عوارض اولیه این آلودگی گزارش شده است.^(۳)

در گلوله باران شهر های آبادان و خرمشهر نیز که به طور پراکنده و در نوار مرزی این دو شهر با شدت بیشتری صورت گرفت، ۶ منزل مسکونی در آبادان تخریب شد. در خرمشهر نیز محله کوت شیخ، دیری فارم و منطقه زید و جزیره مینو هدف گلوله های توپ قرار گرفتند که خساراتی به ویژه در محله کوت شیخ به بار آمد. بر اثر این حملات دشمن، ۱۸ تن از اهالی این مناطق و نیروهای نظامی زخمی شدند.^(۴)

ص: ۵۹۱

۱- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۳۵ و ۱۳۶؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۲۱.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱۷.

۳- سند شماره ۳۲۰۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ (رکن ۲) به استانداری کردستان (معاونت سیاسی)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۴۹۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به سماجا ۲، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

امروز همچنین ارتش عراق یک فروند موشک به سمت بوشهر پرتاب کرد که در بین جزیره خارک و بوشهر به دریا افتاد. گفتنی است این اولین باری که دشمن بوشهر را هدف حمله موشکی قرار می دهد. (۱)

در این حال به دنبال حملات موشکی و شیمیایی سه روز گذشته عراق به شهر های اندیمشک، بهبهان، مسجد سلیمان و نهاوند، امروز روزنامه الثوره (ارگان رسمی حزب بعث عراق) ضمن تأکید بر ادامه این نوع اقدامات، آن را بخشی از حقوق دولت عراق خواند. الثوره نوشت: باتوجه به آنکه ایران قطعنامه شورای امنیت را رد کرده است عراق به خود حق می دهد هدف های دست چین شده ای را داخل خاک ایران مورد حمله قرار دهد تا حکومت ایران درک کند که ادامه جنگ بهای گزافی خواهد داشت. این روزنامه افزوده است: از این پس، برای عراق مهم نیست که چه هدفی در ایران درهم کوبیده می شود و چه کسانی کشته می شوند. (۲)

۱

در پی نامه فرماندهی کل سپاه به مناطق یازده گانه مبنی بر اتخاذ تدابیر جدید و تشدید اقدامات حفاظتی از مراکز و اماکن سپاه باتوجه به تهدیدات اخیر امریکا، امروز سپاه منطقه ۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) در یک نامه دستورالعملی را برای حفاظت فیزیکی بیشتر این گونه اماکن به کلیه پایگاه های تابعه خود ابلاغ کرد. در مقدمه این دستورالعمل آمده است:

«درارتباط با انفجار اخیر مقرر فرماندهی امریکا در بیروت و... که به دست مسلمانان لبنانی صورت گرفته است و باتوجه به اظهارات اخیر رئیس جمهور امریکا مبنی بر اینکه انفجار مقرر مذکور توسط ایران انجام گرفته و نیز مسئله انتقام جویی متقابل را مطرح نموده است، لذا مقتضی است که موارد ذیل را جهت پیشگیری از هرگونه خرابکاری های احتمالی به خصوص بمب گذاری در مقرهای حیاتی و حساس و مقرهای سپاه پاسداران مورد توجه و اقدامات لازم در اسرع وقت به عمل آید.»

برخی از مواردی که در این نامه ذکر شده به این شرح می باشد:

- گماردن پست های بازرسی در مدخل ورودی و گلوگاه های شهر ها (نقاط حساس) توسط واحد عملیات.
- گماردن نیروهای کیفی در بین افراد بازرسی کننده و تشدید بازرسی ها در مداخل ورودی مقرها و اطراف آن.
- توجیه کردن و دادن آموزش های لازم در امر مبارزه با هر نوع خرابکاری جهت نیروهای حراستی.
- تهیه طرح های آماده باش به منظور جلوگیری از هرگونه خطرهای احتمالی در کلیه مقرهای مورد نظر (زمان غیرعادی).
- بررسی و تجدیدنظر کلیه مقرهای (حیاتی و حساس) و مقرهای سپاه از حیث نقاط ضعف در امر بمب گذاری و دادن طرح های لازم.

ص: ۵۹۲

۱- سند شماره ۴۵۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه منطقه ۹ (اطلاعات) به سپاه مرکز (اطلاعات)، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ص ۲۲، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

• گذاشتن گشت های مخفی در اطراف مقرها و استقرار پست های مراقبت ثابت در پوشش های مختلف.

• جلوگیری از پارک کردن وسائط نقلیه تا شعاع ۱۰۰ متری در مجاورت مقر های مورد نظر.

• گماردن پدافند هوایی در صورت نیاز در مقر های مورد نظر.

• بازرسی کامل کلیه وسائط نقلیه که به مقرها تردد دارند توسط نیروهای مخصوص بازرسی.

• بازرسی اماکن مسئولان هر چند وقت یک بار توسط تیم خنثی سازی.

• بررسی و تأیید صلاحیت افراد ناظر خرید مقرهای مذکور.

• کنترل منازل مسکونی اطراف مقرها(۱)

۱

در ادامه روند تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به نیروهای خودی، امروز نیز ۹ تن از افراد حزب دمکرات و ۴ تن از اعضای سازمان کومه له در مناطق سقز، سلماس، سنندج و کامیاران خود را به نیروهای نظامی معرفی و درخواست امان نامه کردند. شخصی که در منطقه کامیاران خود را تسلیم کرده است از نیروهای کادر سیاسی هیز بیستون میوان می باشد.(۲)

در پی صدور اطلاعیه ارگان ها و نهادهای جمهوری اسلامی برای ترغیب افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به تسلیم شدن - که موجب افزایش آمار مراجعه این گونه اشخاص به مراکز نظامی و قضایی و دریافت امان نامه شده است - امروز قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) اعلام کرد که گروه های ضدانقلاب در برابر پخش اعلامیه های ارگان های نظامی، انتظامی و قضایی، سرسختانه موضع گیری کرده و به رانندگانی که به مناطق آلوده و نیمه آلوده تردد می کنند، اخطار کرده اند که حق بردن این گونه اعلامیه ها را به آن مناطق ندارند و در صورت تخلفی از این امر مجازات خواهند شد. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) افزوده است: به تازگی ضدانقلاب بخشی از فعالیت های خود را معطوف به جمع آوری این اطلاعیه ها کرده است.(۳)

۲

در چند عملیات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین شمال غرب کشور؛ از جمله یک عملیات نظامی با حمایت و همکاری ارتش عراق در منطقه آلان و چند عملیات کمین در منطقه عمومی کامیاران و نقده، ۵۲ تن از نیروهای جمهوری اسلامی شهید یا زخمی و ۶ تن نیز گروگان گرفته شدند. از مهاجمان ۷ تن کشته یا زخمی شدند. در همین حال، در عملیات نیروهای خودی در شمال غربی نقده و جنوب غربی تکاب، ۲۶ تن از عناصر وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب کشته یا زخمی شدند و ۷ تن از نیروهای خودی نیز به شهادت رسیدند.

در عملیات مشترک گروه های ضدانقلاب و ارتش عراق امروز ۲۰۰ تن از افراد حزب دمکرات کردستان و سازمان مجاهدین خلق(منافقین) با هماهنگی و پشتیبانی توپخانه های

- ۱- سند شماره ۳۱۸۴۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران منطقه ۱۱ به کلیه پایگاه های تابعه ناحیه کردستان (فرماندهی)، ۲/۹/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۵۵۱۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سلماس به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۰۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۶۲۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بخشداری کامیاران به فرماندهی سنندج، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن نوبه ای قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات)، شماره ۸، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۵.
- ۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۱.

ارتش عراق به ارتفاعات مرزی نوری در منطقه آلان (جنوب غربی سردشت) که در تاریخ ۲/۸/۱۳۶۲ به دست نیروهای خودی آزاد شده بود، حمله و این ارتفاع را اشغال کردند. در این عملیات ده ساعته که پس از بازدید اخیر مقامات نظامی و محلی سردشت از مناطق آزادشده و به ویژه روستای بیژوه انجام شد، ۱۷ تن از افراد تیپ نوهه ارتش جمهوری اسلامی که پدافند از این ارتفاع را بر عهده داشتند شهید و ۱۷ تن نیز زخمی شدند. (۱) - (۲)

در حادثه دیگری افراد مسلح غیرقانونی در شمال شرقی کامیاران بر سر راه یک گروه از نیروهای ژاندارمری که از روستای پیرمقدار به روستای خامسان می رفتند، عملیات کمین اجرا کردند. بر اثر این اقدام ۶ سرباز ژاندارمری و یک تن از اهالی منطقه شهید، ۵ تن زخمی و ۲ سرباز نیز گروگان گرفته شدند. مهاجمان پس از پایان درگیری خودروی افراد ژاندارمری را ربوده و در روستای تازه آباد آن را آتش زدند. (۳)

حادثه مشابهی نیز در غرب کامیاران رخ داد؛ بدین صورت که در منطقه باغان یک گروه ۲۵ نفری از افراد حزب دمکرات کردستان علیه ۷ تن از افراد ژاندارمری کمین زدند. در این حادثه یک تن از نیروهای خودی شهید و ۲ تن زخمی شدند، مهاجمان ۴ تن دیگر را نیز گروگان گرفته و با خود بردند. (۴)

علامه بر حوادث فوق، عناصر حزب دمکرات یک گروه از نیروهای ژاندارمری را در حوالی روستای قونی در شمال هشتیان (شمال ارومیه) به محاصره درآوردند. بلافاصله پس از آغاز درگیری یک گروه کمکی از پایگاه ممکن به منطقه اعزام و موفق شدند با عقب راندن مهاجمان نیروها را از محاصره خارج سازند. در این کشمکش ۴ تن از مهاجمان کشته و ۳ تن نیز زخمی شدند. از افراد خودی نیز یک تن شهید و ۲ نفر مجروح شدند. (۵)

در جنوب نقره هم افراد مسلح ضدانقلاب علیه تعدادی از افراد پایگاه گرده بن عملیات کمین اجرا کردند، ولی با حمایت نیروهای پایگاه خورنج که در نزدیکی این پایگاه واقع شده است، عملیات کمین ناموفق ماند. در این حادثه چند تن از روستائیان گرده بن زخمی شدند، از تلفات واردشده به نیروهای خودی و مهاجمان خبری ارسال نشده است. (۶)

همچنین پس از اقدام روز گذشته حزب دمکرات در به شهادت رساندن ۸ تن از افراد کرد بومی

ص: ۵۹۴

۱- سازمان مجاهدین خلق (منافقین) روز بعد با انتشار اطلاعیه ای مدعی شد هواداران این سازمان در یک عملیات مشترک با افراد حزب دمکرات کردستان در منطقه آلان (جنوب غربی سردشت) موفق شدند ۵ پایگاه نظامی جمهوری اسلامی را زیر آتش بگیرند و تلفاتی بالغ بر ۱۵۰ شهید یا مجروح به نیروهای خودی تحمیل کنند. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۴۳، رادیو آزاد، ۱۸/۸/۱۳۶۲) گفتنی است در بیانیه مذکور مطابق معمول به همکاری و مشارکت عراق اشاره ای نشده است و رقم تلفات نیروهای جمهوری اسلامی بسیار مبالغه آمیز اعلام شده است.

۲- سند شماره ۳۵۲۱۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه شهید ناصر کاظمی (سردشت) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

۳- سند شماره ۳۴۱۰۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۴۶۲۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از

سپاه ناحیه کردستان (اطلاعات) به سپاه منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۲۱۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از چره به سپاه ارومیه، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران (فرماندهی) به سپاه پاسداران منطقه ۱۱ (فرماندهی)، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۹۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

جنوب میاندوآب، امروز نیز سپاه مهاباد از کشف جنازه ۴ تن دیگر از افراد بومی کرد که به دست گروه های مسلح غیرقانونی کشته و در محور مهاباد - بوکان رها شده بودند، خبر داد. (۱)

از سوی دیگر، نیروهای خودی نیز امروز برای مقابله با تحرکات گروه های مسلح ضدانقلاب علاوه بر اقدامات پدافندی و عملیات های روزانه گشتی رزمی و تأمین جاده ها، ۲ عملیات اجرا کردند.

در شمال غرب نرده، نیروهای سپاه به محض اطلاع از تجمع افراد حزب دمکرات کردستان در محور حلبی - گویک، به این محل اعزام و عناصر این حزب را در ارتفاعات منطقه به محاصره درآوردند. در درگیری شدیدی که بین نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب رخ داد ۱۰ تن از افراد این حزب کشته یا زخمی شده و چندین قبضه اسلحه نیز به دست نیروهای خودی افتاد. در این حادثه فقط یک تن از افراد خودی زخمی شد که این امر حاکی از برتری نیروهای خودی در این عملیات بود. (۲)

در جنوب غربی تکاب نیز نیروهایی از جندالله، سپاه و ژاندارمری منطقه کانی سفید را پاک سازی کردند. در جریان این عملیات که با درگیری همراه بود، ۷ تن از افراد حزب دمکرات کشته (۳) و ۹ تن نیز زخمی شدند. از افراد خودی نیز ۳ تن به شهادت رسیدند. افراد حزب دمکرات ۳ تن را که ۲ تن آنان از اهالی روستاهای اطراف منطقه درگیری بودند گروگان گرفتند و پس از دورشدن از منطقه درگیری هر ۳ تن را تیرباران کردند. (۴)

۱

پس از عملیات پاک سازی روستاها و ارتفاعات منطقه آلان در جنوب غربی سردشت در اواخر مهر و اوایل آبان ماه سال جاری، حزب دمکرات - که یکی از عمده ترین مراکز استقرار خود را در داخل کشور از دست داده - حضور خود را در عراق پررنگ تر کرده است. طبق گزارش سپاه سردشت، درحال حاضر دفتر سیاسی، بیمارستان و رادیوی حزب در منطقه گلاله در استان سلیمانیه عراق مستقر شده است. زندان حزب نیز از منطقه مرزی گناو به دره ای در نزدیکی گلاله انتقال یافته و در آنجا ۹۰ زندانی ایرانی نگهداری می شوند و حدود ۳۰۰ نفر از عناصر این حزب از آنها محافظت می کنند. عده ای از فرماندهان هیز های این حزب نیز در گلاله حضور دارند. (۵)

همچنین طبق این اطلاعات، شیخ عزالدین حسینی و برادرش که قبل از عملیات پاک سازی منطقه آلان در روستای بیژوه بودند، به شهر سلیمانیه عراق رفته اند. (۶)

ص: ۵۹۵

۱- سند شماره ۳۵۹۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات منطقه ۱۱، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۰۳۷۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۸؛ و- سند شماره ۴۴۹۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- برخی منابع تعداد کشته شدگان حزب دمکرات را تا ۲۷ تن نیز ذکر کرده اند که واقعی به نظر نمی رسد، با این حال ۷ کشته نیز حداقل تلفاتی است که در این گزارش آمده است؛ زیرا گروه های ضدانقلاب در همه درگیری ها جنازه افراد خود را از صحنه خارج می کردند. براین اساس و باتوجه به برجای ماندن ۷ جنازه از افراد حزب دمکرات در منطقه درگیری به جرئت می توان گفت تعداد ۷ کشته از افراد این حزب حداقل آمار است که ذکر شده است.

۴- سند شماره ۴۴۹۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه

شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۹۷۴۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات ناحیه کردستان به اطلاعات ناحیه کردستان(فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۱۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۵۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

یک مقام ارشد عراق با اذعان به توانایی ایران برای ادامه جنگ، حمله به تأسیسات نفت ایران در جزیره خارک را تنها راه پایان دادن به جنگ ذکر کرد.

خبرگزاری رویتر در گزارشی به نقل از یکی از مقامات ارشد عراق اعلام کرد: «تعیین کنندگان خط مشی این کشور حمله به ترمینال صادراتی نفت ایران در جزیره خارک را تنها راه برای پایان دادن به بن بست فعلی در جنگ سه ساله خلیج [فارس] می دانند.» رویتر افزود: «این مقام رسمی عراق، که خواست نامش فاش نشود، به خبرنگار رویتر گفت که این امکانات، ماشین جنگی آنان را تغذیه می کند و ادامه کارشان می تواند ایرانیان را تشویق به انجام حملات جدیدی علیه مناطق مرزی عراق کرده و جاه طلبی های آنان برای اشغال سرزمین های ما را تقویت کند.» بنا به این گزارش، دیپلمات های غربی در بغداد معتقدند به احتمال قوی، عراق در آینده بسیار نزدیک تأسیسات نفتی جزیره خارک را مورد حمله قرار می دهد.

رویتر همچنین به نقل از دیپلمات های مقیم عراق اضافه کرد: «روس ها عراق را با موشک های کافی از نوع اسکاد بی تجهیز کرده اند. ... موشک های روسی زمین به زمین از نوع اسکاد بی، ۲۷۰ کیلومتر برد داشته و برای هدف قرار دادن جزیره خارک که تنها ۲۱۰ کیلومتر از [نزدیک ترین نقطه] خاک عراق فاصله دارد کافی می باشند.» طبق این گزارش «عراق اکنون هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوسه را نیز تحویل گرفته و به قدرت ضربتی خود افزوده است. این کشور قبلاً توانایی خود در ضربه زدن به هدف هایی در عمق خاک ایران را با حملات اخیر به شهرهایی تا فاصله ۲۰۰ کیلومتری مرز - که تهران می گوید بیش از ۳۰۰ تن کشته داده - به نمایش گذارده است.»

رویتر در ادامه گزارش خود با اشاره به مطلب تهدیدآمیز مندرج در شماره امروز جمهوری روزنامه رسمی دولت عراق، آورده است: «رد تقاضای آتش بسِ دبیرکل سازمان ملل (۱) توسط ایران به عراق حق داده است تا وسیله و روش ویژه برای آنکه به حکام ایران تفهیم کند که بهای تجاوز خیلی بالا- می باشد را انتخاب کند.» این روزنامه افزوده است: «عراق تا زمانی که راه ها و درخواست های صلح آمیز جامعه جهانی برای متقاعدساختن حکام ایران به پیروی از عقل با شکست روبه رو گردد، به هر هدف ایرانی که برگزیند حمله خواهد کرد.» جمهوری تصریح کرده است: «از این به بعد، ما اهمیت نخواهیم داد که چه چیز در ایران ویران می شود و چه کسی کشته می گردد.» (۲)

ص: ۵۹۶

۱- منظور قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل است که در آن شورای امنیت قطعنامه ها و بیانیه های قبلی خود را که ناظر بر آتش بس و پایان عملیات نظامی میان طرفین بود، یادآوری کرده است. بنابراین چنانچه در ترجمه گزارش رویتر اشتباهی صورت نگرفته باشد، روزنامه جمهوری به عمد یا اشتبهاً تقاضای آتش بس را به دبیرکل سازمان ملل نسبت داده است.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

در همین حال، ویلیام ریو گزارشگر بخش شرقی بی بی سی، در گزارشی با اشاره به تلاش های عراق برای ارتقای موقعیت ضعیف خود در موازنه نظامی با ایران که شامل استفاده احتمالی این کشور از هواپیماهای سوپراتاندارد می شود، گفت: «کارشناسان نسبت به کارایی جنگنده های سوپراتاندارد در جنگ ایران و عراق اختلاف نظر دارند [و نیز] نظرات پیرامون واکنش احتمالی ایران در قبال استفاده عراق از جنگنده های مزبور در جنگ متفاوت است.» وی سپس به سطح تهدیدات دو طرف در منطقه خلیج فارس اشاره و خاطر نشان کرد: «هنوز ادعاهای اخیر ایران و عراق پیرامون مورد هدف قراردادن کشتی های جنگی یکدیگر، خطر بسته شدن احتمالی تنگه هرمز - که مورد نگرانی محافل بین المللی و علی الخصوص ممالک حوزه خلیج فارس است - را افزایش نداده است.» (۱)

۱

تحرك نیروهای گارد ریاست جمهوری عراق در منطقه پنجوین امروز موضوع چند گزارش خبری و تفسیری بود.

رادیو بغداد در گزارشی با اشاره به دیدار صدام حسین رئیس جمهور و فرمانده کل نیروهای مسلح عراق با فرماندهان گارد جمهوری و نیروهای ویژه ارتش این کشور که از منطقه پنجوین بازگشته بودند، گفت: «در مراسم استقبال [از] قهرمانان مزبور سپهبد ستاد عدنان خیرالله معاون فرمانده کل نیروهای مسلح [و] وزیر دفاع، و سپهبد ستاد عبدالجبار [شنشل] رئیس ستاد ارتش و جمع کثیری از مردم شرکت داشتند.» (۲)

همچنین خبرگزاری عراق اظهارات یکی از افسران تیپ گارد ریاست جمهوری عراق را منعکس کرد که مدعی شد: «نیروی تحت فرماندهی اش توانستند پس از نابودی نیروهای ایرانی مستقر بر یکی از بلندی های منطقه پنجوین این بلندی را با موفقیت به تصرف خود درآورند.» به گفته این نظامی عراقی «این نیرو عصر روز جمعه گذشته به این بلندی حمله کرده و تا غروب آفتاب واحدهای ایرانی مستقر بر آن را کنار زدند و بر روی آن مستقر شدند.» (۳) - (۴)

در این حال، رادیو بی بی سی در گزارشی از "آخرین تحولات جنگ ایران و عراق" یکی از قابل توجه ترین این تحولات را استقرار لشکر ویژه گارد ریاست جمهوری عراق در جبهه شمالی دانسته و گفت: «در این رابطه رهبران ایران ادعا می کنند که اقدام مذکور نمایانگر آن است که ارتش عراق به خاطر تلفات سنگین اخیر دچار کمبود نفرات شده است.» این گزارش ضمن تأیید پیشرفت های ناشی از حملات اخیر ایران در مناطق شمالی جنگ افزود: «اما هر چند دولت

ص: ۵۹۷

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۲، رادیو بی بی سی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳، رادیو بغداد، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۳- این فرمانده عراقی احتمالاً به بازپس گیری ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ کانی مانگا اشاره دارد که روز شنبه ۱۴/۸/۱۳۶۲ به تصرف نیروهای عراقی درآمد. (ر.ک: روزشمار ۱۴/۸/۱۳۶۲)

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

ایران مدعی است که افراد ارتش این کشور پنجویں را محاصره کرده اند، ولی درعین حال اذعان داشته است که این شهر هنوز تحت اشغال ارتش ایران درنیامده است.» گزارشگر بی بی سی همچنین اضافه کرد: «به نظر می رسد روند جنگ چندان به نفع نیروی پیاده نظام عراق نمی چرخد، اما به هر حال عراق دست به یک رشته حملات سنگین علیه مواضع غیرنظامی ایران زده که در جریان آن چهار شهر ایران هدف بمباران جنگنده های عراق قرار گرفته است.»^(۱)

۱

درحالی که انتشار اخبار و گزارش ها درباره حملات اخیر عراق به مناطق غیرنظامی و مسکونی ایران ادامه دارد، نماینده دائم ایران در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان تصاویر ویرانی های ناشی از حملات عراق به این مناطق را به وی ارائه داد. سعید رجایی خراسانی در این نامه اعلام کرد: «... بنا به اطلاع دولت متبوعم، تصاویری که افشاگر حملات رژیم جنایتکار عراق در حمله به مردم بی گناه شهرهای دزفول، مریوان و اندیمشک و تخریبی که این رژیم باعث شده را به پیوست ارسال می نمایم.» در پیوست نامه نماینده دائم ایران در سازمان ملل ۴ عکس از مناطق مسکونی تخریب شده با توضیحات مربوط به آن در زیرنویس ارائه شده است.^(۲)

در همین حال، در ادامه انتشار گزارش ها از حملات عراق به مراکز جمعیتی ایران، خبرگزاری رویتر در گزارشی از خبرنگار اعزامی خود به بهبهان که از آثار حمله موشکی عراق به این شهر بازدید کرده، نوشت: «این حملات احتمالاً به منظور تضعیف روحیه ایرانیان و تحت فشار قرارداد دولت ایران به منظور موافقت با پایان دادن به این جنگ ۳۷ ماهه صورت گرفته است، لکن این حملات تاکنون تنها اتخاذ یک موضع سخت تری را از سوی تهران موجب شده و به ایران نیز یک شانس تبلیغاتی داده که از رهبری عراق تصویری به عنوان قاتلین غیرنظامیان ترسیم نماید. عراق غالباً اظهار داشته حملاتش علیه شهرهای ایران در اقدامی تلافی جویانه علیه حملات ایران به هدف های غیرنظامی عراق صورت گرفته است، [اما] هیئت منتخب سازمان ملل تنها هیئت مستقل به منظور بازدید خسارات وارده بر مناطق غیرنظامی که در ماه می از ایران و عراق بازدید کرد، اعلام داشت شهرهای ایران بیش از شهرهای عراق خسارت دیده اند.»^{(۳)-(۴)}

ص: ۵۹۸

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۲، رادیو بی بی سی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۲- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد ۲، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۴۴ - ۱۴۰

۳- تاریخ درج گزارش در نشریه خبرگزاری جمهوری اسلامی ۲۵/۸/۱۳۶۲ می باشد، اما با توجه به مطالب ذکر شده در گزارش به ویژه در ارتباط با تشییع جنازه شهدای حمله موشکی بهبهان، قاعدتاً زمان تهیه این گزارش ۱۵/۸/۱۳۶۲ است که با در نظر گرفتن تأخیر احتمالی یک یا دو روزه در مخابره و انتشار گزارش، ترجیح داده شد این خبر در روز شمار امروز آورده شود.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۳، بهبهان - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

به دنبال حملات شیمیایی روز گذشته عراق در منطقه عملیاتی والفجر ۴، تعداد ۷۰ نفر دیگر از مصدومان این حملات به منظور اقدامات درمانی بیشتر به تهران انتقال یافتند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از تبریز، این تعداد که در پی حمله شیمیایی دیروز هواپیماهای عراقی به منطقه شیخ لر به ناراحتی چشم، سوختگی پوستی و سوزش ریه مبتلا شده بودند بعد از ظهر امروز پس از انتقال به شهرستان مراغه و انجام درمان های اولیه به بیمارستان لقمان الدوله تهران منتقل شدند. این خبرگزاری همچنین اعلام کرد: «به گفته مسئولین ستاد تخلیه مجروحین و مصدومین مراغه در این بمباران که شبیه بمباران منطقه باینجان بانه بود از ماده فسفرداری استفاده شد که ضمن سوزش چشم و ریه و سوختگی پوستی یکی از لایه های چشم را نیز سوزانیده است.» (۱)

امام خمینی در بیاناتی ضمن تبیین اوضاع فرهنگ و هنر در دوران حکومت رژیم پهلوی، بر اهمیت تلاش در مورد وظایف وزارت ارشاد اسلامی و بهره گیری از نیروی جوان کشور در این زمینه تأکید کردند.

رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی امروز در جمع سیدمحمد خاتمی وزیر ارشاد اسلامی، قائم مقام، معاونان و مسئولان بخش های مختلف این وزارتخانه با بیان اینکه اقدامات در حوزه فرهنگ را باید از زیر صفر آغاز کرد، اظهار کردند: «در طول مدت شاهنشاهی و خصوصاً در دو زمان اخیر، همه چیز و خصوصاً افکار جوان ها را به عقب برده اند، به طوری که آنها که تحصیل کرده بودند و می خواستند بگویند ما متجدد هستیم، حتماً تجدد را به این معنا می دانستند که بی بندوبار باشند و این معنا به واسطه تبلیغات داخلی و خارجی و روزنامه ها چنان در ذهنشان متمرکز شده بود که تجدد یعنی همه چیز شکلش خارجی باشد و مثل اینکه غیر از این شکل زندگی کردن امکان ندارد، که اگر شما بخواهید این وضع را عوض کنید و افکار را به جایی برسانید که به راه صحیح بیفتند مدت طولانی لازم دارد.»

رهبر انقلاب همچنین افزودند: «در رژیم سابق تمام چیزها خصوصاً فرهنگ و هنر، محتوایش عوض شده بود؛ یعنی کسی که نام سینما را می شنید خیال می کرد که آنجا باید مرکز فساد و سوء اخلاق و مرکز مخالفت با همه چیز باشد و یا کلمه تئاتر در ذهن انسان چیز مبتدلی بود که از آن بهره فساد برده شود، هکذا همه چیز دیگر و عمده این است که ما ذهن این جوان ها و حتی پیرها و روشنفکرانها را آماده کنیم که ما خودمان آدم هستیم و این طور نیست که در همه چیز دستمان را پیش دیگران دراز کنیم و حتی اخلاق و زبانمان را نیز از آنها یاد بگیریم.»

ص: ۵۹۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، تبریز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

بنیان گذار جمهوری اسلامی با اشاره به تلاش هایی که در دوران قبل از انقلاب برای القای عقب افتادگی اسلام صورت می گرفت، خاطرنشان کردند: «عده ای هم به نام "فرهنگ ایران باستان" از اسلام فرار می کردند. ... در صورتی که اروپایی ها و دانشمندان اروپا هم قائل به این مطلب اند که تمدن اسلام مقدم بر سایر تمدن هاست و در سابق به هریک از ایرانیان از کودکی تزریق می شد که باید همه چیز از اروپا گرفته شود و ارزش های انسانی به هرچه بیشتر فرنگی شدن است و باید از سر تا پا فرنگی شویم و این آقایان نمی نشینند و مقایسه کنند که در تمام مسائل بین فرهنگ اسلام و فرهنگ های دیگر چه تفاوت هایی است. و آیا به صرف اینکه اسلام از عرب آمده ما باید با آن مخالفت کنیم و آیا این همان نژادپرستی نیست که اروپایی ها می خواهند به وسیله آن ما را به استعمار بکشند و بین طوایف عرب و عجم و ترک جدایی بیندازند؟»

امام خمینی آن گاه تأکید کردند: «بنابراین، مدت ها باید زحمت بکشیم و باور کنیم که خودمان دارای یک فرهنگ بزرگ انسانی با ارزش های اسلامی هستیم و اگر امروز کمبود نیروی انسانی هست به خاطر همین است که افکار به آن طرز تفکر عادت کرده بود. لذا ساختن ثباتی که مطابق با اخلاق انسانی - اسلامی باشد زحمت دارد و سینما هم اگر بخواهد چنین باشد نیازمند به صرف مدت ها وقت است. و هرگز در متن سینما و تئاتر نوشته نشده است که باید مرکز فساد باشند و هنر آنها هم که عبارت بود از چیزهای مبتذل، جز این نبود که افراد و جوانان ما را در دانشگاه ها و خارج و داخل طوری تربیت کنند که همه را منحرف سازد.»

ایشان افزودند: «امیدوارم به برکت و زحمت این جوان ها خصوصاً در فرهنگ و وزارت ارشاد برگردیم به حال خودمان که ان شاء الله می توانیم و نباید مأیوس باشیم.»

رهبر انقلاب در پایان سخنان خود با اشاره به وضعیت تبلیغات خارج از کشور گفتند: «امیدوارم شما در همه امور موفق باشید خصوصاً راجع به تبلیغات خارج از کشور که واقعاً تأسف آور است. اصلاً در دنیا چه خبر است و آنها چه می گویند؟ رادیوهای خارجی محامد و خوبی های ایران را کنار گذاشته و یا به چیز دیگر برمی گردانند و اگر مطلب کوچکی پیدا کنند صد تا روی آن می گذارند و بر علیه انقلاب تبلیغ می کنند، در حالی که ما متکی به خدای تبارک و تعالی هستیم و امید است خداوند به ما محبت نموده و قصد ما را الهی کند که کسی که با خدا باشد خدا با اوست و پیروزی با اوست.»^(۱)

۱

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد جنگ ما برای خشکاندن ریشه تجاوز و جلوگیری از سلطه جویی قدرت های بزرگ در منطقه است. میرحسین موسوی این مطلب را در دیدار امروز خود با نیاز دیزداریچ عضو شورای ریاست جمهوری ایالت بوسنی هرزگوین

و

ص: ۶۰۰

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، جلد ۱۸، پاییز ۱۳۷۸، صص ۲۱۷ - ۲۱۵.

رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی، بیان کرد. وی همچنین بر اهمیت تنظیم روابط کشورهای غیرمتعهد «بر پایه اصول واقعی غیرمتعهدها» تأکید کرد. دیزداریچ نیز در این دیدار ضمن تسلیم پیام رهبری یوگسلاوی به نخست وزیر، گفت: «ما انقلاب اسلامی را یک تحول عظیم و یک حرکت بزرگ که توانسته است امریکا را در هم بشکند ارزیابی می نمایم و اثر این تحول بزرگ در کشورهای جهان سوم و نهضت عدم تعهد به خوبی مشاهده می شود.» (۱)

۱

وزیر دفاع ایران با بیان اینکه هیچ مشکلی در بستن تنگه هرمز نداریم اعلام کرد حالا نیازی نیست دنیا بفهمد چگونه این مأموریت را انجام می دهیم.

روزنامه کیهان در این باره گزارش داد: سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع، در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای نظامی و انتظامی در پادگان لشکر ۶۴ ارومیه در سخنانی گفت: «ابرقدرت ها فکر می کنند با این تهدیداتی که در منطقه به وجود می آورند و با این سلاح های استراتژیکی که در اختیار دشمن ما قرار می دهند و با این تقویتی که در کشورهای جنوبی خلیج فارس به وجود می آورند و با این توازن تسلیحاتی که در منطقه به وجود می آورد تصورشان بر این است که می توانند ملت ما را خسته کنند. ... آنها تصور کرده اند اگر در اختیار همسایه ما موشک قرار بدهند تا بچه های ما را از بین ببرد می توانند رخنه ای در خطوط دفاعی ما به وجود آورند. اینها با تبلیغاتی که در مورد سوپراتانداردها به راه انداخته اند و با تهدیداتی که در جهان به راه انداخته اند فکر می کنند می توانند افکار ما را از غرب کشور به جنوب معطوف کنند، اما عملیات پرقدرت والفجر به خصوص والفجر ۴ چنان تودهنی به آنها زد که پشتشان را به لرزه انداخته [است].»

سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع

سرهنگ سلیمی افزود: «اینها غافل از این هستند که تنگه هرمز با موقعیت خاص خودش بزرگ ترین نیروی تدافعی را برای ما در منطقه به وجود آورده. این جنگ برای ما مواهب بسیار داشته، یکی از آنها پی بردن به عظمت و اهمیت این تنگه است. شاید اگر این تهدیدات پیش نمی آمد کسی به اهمیت تنگه توجه نمی کرد.» وزیر دفاع سپس تأکید کرد: «سیاست دولت جمهوری اسلامی این است که اگر کوچک ترین تجاوزی به منافع ملت ایران در آب های نیلگون خلیج فارس بشود ما این تنگه را آلوده و ناآرام و امنیت آن را که تا حالا در اختیار ما است، ناامن خواهیم کرد. طرح و نحوه اجرای آن باشد برای آن روزی که نیاز می شود. هیچ نیازی نیست الان دنیا بفهمد ما چگونه این مأموریت را انجام می دهیم.

خیلی ساده و خیلی عملی با امکانات داخلی این مأموریت قابل اجرا است؛ فقط در یک صورت ممکن است این هدف با مشکل برخورد کند که ما در بندرعباس یک انسان و یک فرد حزب اللهی نداشته باشیم که این طرح را اجرا کنیم»^(۱)

۱

در پی کشف یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت، رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن محکوم کردن اقدام فرانسه خواستار طرح این موضوع در مجامع بین المللی شد. از سوی دیگر، سخنگوی نیروهای فرانسوی در بیروت دخالت این نیروها در حادثه مذکور را تکذیب کرد.

رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی در جلسه امروز مجلس با اشاره به خبر «سوء قصد فرانسه به سفارت جمهوری اسلامی ایران در لبنان» اظهار کرد: «این یکی از رسوایی های مهم برای فرانسه و چیزی شبیه رسوایی امریکا در طیس است. البته بی شک رسانه های جمعی دنیا از این مسئله ساده خواهند گذشت و آن را نادیده خواهند گرفت، اما اینکه آنها ساده می گذرند قضیه بسیار مهم است. یک کشوری که خودش را ابرقدرت درجه دوم می داند و در سازمان ملل دائماً دم از حقوق بشر می زند و ریاکارانه پرچم مخالفت با تروریسم را بلند می کند اینجا کاری می کند که بسیاری از اصول مسلم بین المللی را نقض کرده؛ اولاً دزدی پوشش هلال احمر که در پوشش آن بخواهد جایی را منفجر کند و ماشین را به ساختمانی برساند. این کار را یک باند تروریست کوچک هم نمی کند و این از فرانسه نشان نهایت ضعف و بی شرمی است و ثانیاً حمله های این چنین به یک سفارت آن هم کشوری که در سراسر دنیا خودش سفارت و مراکزی دارد این عمل از کشوری مثل فرانسه با سوابقی که مردم آن دارند بسیار زشت است و به طور کلی اقدام به یک عمل تروریستی در یک سطح آن هم به وسیله سربازان مارک دار مشخص چیزی را غیر از ضعف و واماندگی در مقابل جمهوری اسلامی نشان نمی دهد.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سپس افزود: «مهم تر از اینها هماهنگی ای بود که فرانسه با فراریان ما و جاسوسان خودشان و ضدانقلاب محارب کرده بود که هماهنگ در کشورهای دیگری مثل انگلستان، خود فرانسه، بلژیک و هندوستان عمل کردند برای اینکه یک جریان عمومی درست کنند»^(۲) و در داخل هم نمونه اش را دیده اید.» وی همچنین گفت: «ما از وجدان های بیدار دنیا می خواهیم که از این مسئله به آسانی نگذرند و در مجامع بین المللی مخصوصاً سازمان ملل این

ص: ۶۰۲

۱- روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۸/۱۸، ص ۲.

۲- این بخش از سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی به اشغال دفاتر هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران در شهرهای پاریس، لندن، دهلی نو و وین توسط هواداران گروه چریک های فدایی خلق (اقلیت) در روز گذشته اشاره دارد. (ر.ک روزشمار ۱۳۶۲/۸/۱۶)

مسئله را مطرح کنند.» رئیس مجلس خاطرنشان کرد: «اگر امروز فرانسه با این پرویی دست به چنین عمل تروریستی بزند، هیچ کشوری در آینده نمی تواند از تروریست هایی که در سراسر دنیا وجود دارند در امان باشد. البته خودمان را به این مسائل آلوده نمی کنیم اما به دنیا هشدار می دهیم که این عمل امنیت بسیاری از مراکز سیاسی را در سراسر دنیا به خطر می اندازد.»(۱)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه در گزارشی با انعکاس اظهارات رئیس مجلس شورای اسلامی آورد: «حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس ایران، صبح امروز در پارلمان این کشور اعلام کرد حمله فرانسه به سفارت ایران در بیروت در حالی که خود، سفارتخانه ها و هیئت های سیاسی متعدد در تمام دنیا دارد بسیار ناگوار است.» خبرگزاری فرانسه پس از اشاره به بخش های دیگری از سخنان رئیس مجلس یادآور شد: «ایران روز گذشته نیروهای فرانسوی در لبنان را متهم کرد که سعی داشته اند سفارت ایران در بیروت را منفجر کنند. از سوی دیگر، صبح امروز از منابع سیاسی کسب اطلاع شد ایرانیان شفاهاً علیه اشغال دفاتر هواپیمایی ملی ایران در پاریس از سوی مخالفین دولت ایران اعتراض کردند و فرانسه را متهم کردند که از تروریست ها حمایت می کنند.»(۲)

این خبرگزاری همچنین در گزارش دیگری به احضار کاردار سفارت فرانسه به وزارت امور خارجه ایران به منظور اعتراض به «توطئه غیرانسانی نیروهای فرانسوی» اشاره کرد و سپس به نقل از سخنگوی نیروهای فرانسوی مستقر در بیروت اعلام کرد: «هیچ یک از جیب های نیروهای فرانسوی به سرقت نرفته و نیروهای فرانسوی به هیچ وجه در ماجرای سفارت ایران دخالت نداشته اند.»(۳) به گزارش خبرگزاری فرانسه سخنگوی وزارت امور خارجه این کشور نیز گفته است: «این اتهامات منطقی نیستند و نمی توانند کسی را فریب دهند.»(۴)

۱

به دنبال طرح استیضاح وزیر کشور در جلسه مورخ ۱۵ آبان مجلس شورای اسلامی و پس از استماع سخنان موافقان استیضاح و پاسخ های وزیر کشور در دو جلسه علنی مجلس، نمایندگان سرانجام امروز با اکثریت آرا به وزیر کشور رأی اعتماد دادند. روزنامه جمهوری اسلامی در این باره گزارش داد: طرح استیضاح وزیر کشور با امضای ۴۹ نماینده به مجلس ارائه شد و تعدادی از نمایندگان امضاکننده این طرح در جلسات علنی پانزدهم و هفدهم آبان (امروز) به تشریح موارد مذکور در متن استیضاح پرداختند. برخی از این موارد عبارت اند از: تخلفات برخی از استانداری ها و فرمانداری ها و دوایر وابسته به وزارت کشور از جمله دخالت شورای عالی استانداری خوزستان در امور مربوط به روحانیت استان و سپاه آبادان؛ ضعف مدیریت استانداری آذربایجان غربی در رفع کمبود آرد و نان مورد نیاز این استان؛ نابسامانی های موجود در میان جنگ زدگان در زمینه های اسکان، بهداشت و اشتغال؛ تخلفات شهرداری تهران؛ «بی توجهی به مقام شامخ ولایت» در مورد احکام ثانویه؛ «ایجاد یأس و بدبینی و بی تفاوتی در

ص: ۶۰۳

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

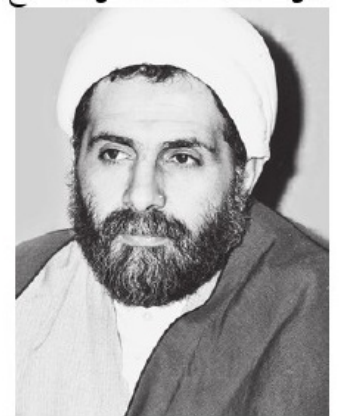
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۸، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۸ و ۹، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۱۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

مردم در اثر عدم اجرای قانون؛ «تبعیض بین مسئولین دولتی و مردم»؛ «پیامدهای ناهنجار اجتماعی، سیاسی و اقتصادی ناشی از واگذاری بی رویه زمین»؛ قانون احزاب؛ قانون شوراها؛ بی توجهی به تذکرات نمایندگان و ضعف مدیریت وزیر کشور.

گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از جلسه امروز مجلس حاکی است: در ادامه دستور کار رسیدگی به استیضاح وزیر کشور، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس، ضمن سخنانی در دفاع از وزیر کشور با اشاره به استقلال عمل نمایندگان در طرح استیضاح گفت: «یک واقعیت الآن در کشورمان وجود دارد و در مجلس هم می بینیم به عنوان کسی که مرجع خیلی مراجعات هستیم [که] یک توقعاتی، انتظاراتی گاهی در نمایندگان یا ائمه جمعه، شخصیت های روحانی وجود دارد که گاهی بیش از حد قانون است؛ یعنی یک چیزی را از مجری می خواهند و مجری هم دچار یک تضادی واقع می شود. از طرفی مسئولی را نصب کرده باید از آن حمایت کند [چون] اگر بنا شود رئیس یک دستگاه اجرایی نسبت به افراد زیر دست خود حمایت لازم را نکند و یا صرف یک مراجعه و یا چند مراجعه نسبت به آنها سخت گیری کند و آنها را تضعیف کند مخصوصاً کاری مثل کار وزارت کشور [در این صورت] مجری [و] هیچ مسئولی احساس امنیت و شجاعت کار را نمی کند.»

علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور

رئیس مجلس در ادامه سخنان خود با اشاره به نظرهای موافق و مخالف نمایندگان مجلس در مورد عملکرد استانداران گفت: «حرف هایی که آقایان گفتند به شخص آقای ناطق [نوری] به عنوان وزیر کشور متوجه شود. مسائلی گفته اند از شهرداری، از استانداری یعنی استانداری ها بعضی از آنها عزل شدند و یا استعفا دادند و این طور که ایشان توضیح دادند در موقع خودش هم عمل شده است. باز به این استیضاح کشیده و باینکه آقایان می دانند آنها عزل شدند و یا اینکه استعفا دادند و رفتند و اسنادی که ایشان خواندند قانع کننده بود که ایشان در حد لازم اقدام کرده اند.» وی افزود: «کل اصل دفاع من برای این است که فکر می کنم که نبودن آقای ناطق [نوری] الآن در هیئت دولت ضرر عمده ای برای انقلاب دارد و فکر نمی کنم که نمایندگان این را با این توضیحاتی که عرض می کنم بخواهند تحمل کنند.»

پس از توضیحات رئیس مجلس، وزیر کشور به ادامه پاسخ به موارد استیضاح - که از جلسه قبل ناتمام مانده بود - پرداخت. وی در بخشی از سخنان خود متن نامه فرمانده سپاه خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی درباره یکی از موضوعات مطرح شده در اظهارات استیضاح کنندگان را به

این شرح قرائت کرد: «به پیوست گزارش منطقه ۸ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در ارتباط با سپاه منطقه که همه دور از حقیقت در برنامه استیضاح وزیر کشور [مطرح] شده است، جهت اطلاع و استماع نمایندگان ارسال می گردد. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ضمن اعتقاد به اینکه مجلس شورای اسلامی در رأس همه امور بوده و بعد از ولایت فقیه بالاترین مرجع تصمیم گیری در کشور است از اینکه در شرایطی که رزمندگان اسلام در حال نبرد و فتح سنگرها یکی پس از دیگری هستند از طرح چنین مسائلی آن هم به طور یک طرفه از تریبون مجلس متأسف بوده و ضمن اعتراض به دخالت غیرقانونی بعضی نمایندگان مجلس در این منطقه امیدوار است که پیگیری مجدانه و رسیدگی به این مسئله از طریق مجلس محترم شورای اسلامی صورت پذیرد.» (۱)

گفتنی است در جلسه روز ۱۵ آبان نیز علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور، در دفاعیات خود ضمن اشاره به این نکته که مسئولیت وزارت کشور را در شرایطی پذیرفته که «جو ترور و وحشت، کشور را فراگرفته بود و هرروز ترورهایی در تهران انجام می شد»، افزود: «تنها و تنها پذیرفتن پست وزارت برای انجام وظیفه و احساس مسئولیتی بود که در آن وضع بحرانی نمودم.» وی با اشاره به آنچه مشکلات به جامانده از نظام گذشته در دستگاه های دولتی اعم از رشوه، کم کاری و وجود ضوابط دست و پاگیر خواند، گفت که برای اصلاح این وضع از عناصر نهادهای انقلابی در اداره کشور از سطح وزارت تا بخشداری و «از مدیریت تا بایگانی» دعوت به همکاری کرده است. ناطق نوری سپس تصریح کرد: «امروز قریب به اتفاق مسئولین در سطح استانداری ها، فرمانداری ها، بخشداری ها، مدیران کل وزارتخانه ها در استان های مختلف، از جوان های سپاهی و جهادی و دانشگاهی مسلمان هستند که براساس وظیفه اسلامی انقلابی خود این چنین کارها را پذیرفته اند.»

وزیر کشور همچنین خاطر نشان کرد: «در رابطه با استانداران، فرمانداران و بخشداران اضافه می کنم که به غیر از مسئولیت خود که نمایندگی سیاسی دولت است، مسئولیت های وزارتخانه هایی مثل بازرگانی، کشاورزی و غیره [را] نیز بر دوش دارند. برادران و خواهران، خوب می دانید که وزارت بازرگانی در اکثر شهرها دفتر و مدیر ندارد و این فرمانداری است که جای آنان کار می کند، بار آنان را بر دوش می کشد و تبدیل به یک سوپرمارکت شده است. البته ضرورت انقلاب اقتضا می نمود و هنوز نیز اقتضا می کند بار را به دوش بگیرند تا ان شاء الله دفاتر سایر وزارتخانه ها تأسیس شود و مسئولیت خودشان را [به عهده] بگیرند.»

ناطق نوری در ادامه سخنان خود در این جلسه ضمن اشاره به مشکلات توزیع کالا و ارزاق عمومی در شرایطی که وزارت کشور فاقد ردیف بودجه ای برای تأمین نیرو و امکانات مورد نیاز در این زمینه است، به طور تلویحی بخشی از مشکلات و تخلفات مورد اشاره نمایندگان موافق استیضاح را نتیجه درگیری ناخواسته فرمانداری ها و بخشداری ها با مسئله توزیع دانسته و سپس به سایر مسائل و مشکلات عنوان شده از سوی استیضاح کنندگان پاسخ داد. (۲)

ص: ۶۰۵

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۸، ۱۳ و ۱۵.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، امروز و در پایان جلسه استیضاح، رأی گیری به عمل آمد و وزیر کشور با ۱۴۶ رأی موافق، ۷۲ رأی مخالف و ۱۳ رأی ممتنع از مجلس شورای اسلامی رأی اعتماد گرفت. (۱) یادآور می گردد صادق خلخالی، سیدعبدالله واحد موسوی لاری، سیدمحسن موسوی تبریزی، محسن رهامی، سیدکاظم اکرمی، عطاءالله مهاجرانی، رشیدیان، حسین هاشمیان، فؤاد کریمی، سازگارنژاد، محمدحسن دانش آشتیانی، لطیف صفری و ایرج صفاتی دزفولی از جمله نمایندگان بودند که طرح استیضاح را امضا کرده بودند. (۲) همچنین در خلال دو جلسه استیضاح تا پیش از رأی گیری، ۳ نفر از نمایندگان امضا کننده شامل الله بداشتی، سیدمحمدحسین محمدی و عطاءالله مهاجرانی انصراف خود را از استیضاح به رئیس مجلس اعلام کردند. (۳)

۱

سفیر ژاپن در دیدار با رئیس مجلس شورای اسلامی خواستار خویشتن داری ایران در خلیج فارس شد. در همین حال مشکلات دیپلماسی ژاپن برای تأثیرگذاری بر روند رویدادها در جنگ ایران و عراق مورد بررسی دو روزنامه پرتیراژ امریکایی قرار گرفت.

امروز سفیر ژاپن در دیدار با حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، ضمن اظهار علاقه به گسترش روابط دو کشور خواستار عملی نشدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز شد. (۴)

همچنین رادیو امریکا در گزارشی به نقل از نشریه اقتصادی و مالی وال استریت ژورنال اعلام کرد: «همگام با افزایش میزان مخاطرات جنگ ایران و عراق برای منافع چند میلیاردی ژاپن در منطقه خلیج فارس، مقام های توکیو به خاطر تخفیف التهاب جنگ سه ساله با بی میلی به فعالیت های دیپلماتیک کشیده می شوند.» به نوشته این روزنامه «ژاپن برای حفظ منافع و مصالح بازرگانی خود در ایران به تلاش افتاده است... [به این دلیل که] برای تأمین نیازمندی های نفتی خود بیش از هر منبع دیگر به ایران وابسته است... اگرچه ارزش مبادلات بازرگانی ژاپن با عراق از یک میلیارد دلار در سال تجاوز نمی کند، با این همه ژاپن به خاطر ناخشنودی احتمالی هواداران عراق در میان کشورهای عربی از جمله عربستان سعودی و امارات عربی متحده از جانب گیری در جنگ خلیج فارس خودداری می کند.»

این روزنامه در ادامه آورده است: «با اینکه چند شرکت ژاپنی برای تکمیل طرح [ساخت مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی] انتخاب شده اند، با این همه به خاطر تهدیدهای عراق چنین به نظر می رسد که اعزام کارکنان ژاپنی به محل بنا به ملاحظات ایمنی و امنیتی بازهم به تعویق خواهد افتاد. از سوی دیگر، دولت ژاپن برای تسهیل پیگیری ساختمان مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن ۵ درصد مالکیت آن را خریداری کرده و برای گروه میتسویی شریک ژاپنی مجتمع پتروشیمی، تسهیلات اعتباری بیشتری را فراهم آورده است.» به نوشته وال استریت ژورنال، مجتمع مذکور «سرآمد تأسیسات پتروشیمی در خاورمیانه [غرب آسیا] و یکی از بزرگ ترین این گونه تأسیسات در دنیا است و به گفته مقام های ایران

ص: ۶۰۶

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱.

۲- همان، ص ۱۱.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۸.

۴- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، ص ۲۸۰.

در نخستین سال بهره برداری، ۱۰۰ میلیون دلار بر تولید ناخالص ملی خواهد افزود.»^(۱)

علاوه بر این، روزنامه کریستین ساینس مانیتور نیز در این باره آورده است: «ژاپن به تازگی دریافته است که دست یافتن به نفوذی در خاورمیانه [غرب آسیا] تا چه اندازه برای یک قدرت خارجی دشوار است.» به نوشته این روزنامه شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، که در ابتدا هشدار عراق (برای حمله به تأسیسات پتروشیمی ایران و ژاپن) را واجد «عنصر یک جنگ روانی» با هدف وادار کردن ژاپن به تحمیل فشار به ایران برای پایان دادن به جنگ از طریق مذاکره ارزیابی کرده بود با دریافت دومین هشدار عراق، این تهدید را جدی گرفت و معاون خود را به منطقه فرستاد. آبه با وجود شکست مأموریت معاون خود «هنوز می گوید که به اعتقاد او عراق می کوشد از حمله به مجتمع پتروشیمی خودداری ورزد تا مناسبات دوستانه اش را با ژاپن حفظ کند.» ساینس مانیتور به نقل از "منابع دیپلماتیک" افزوده است: «اگر عراق درخواست های پیاپی آبه را نادیده بگیرد و تهدیدش را در بمباران مجتمع به اجرا بگذارد، وی با آبروریزی زیادی روبه رو خواهد شد. در همین حال به گفته این منابع، دولت توکیو باید این واقعیت را درک کند که تقریباً به طور کامل از ابزار لازم برای نفوذ در رویدادهای منطقه بی بهره است.»^(۲)

۱

وزیر بازرگانی انگلیس در پایان دیدار خود از بغداد از همکاری شرکت های انگلیسی در ساخت خط لوله جدید صادرات نفت عراق خبر داد. هم زمان وزیر مشاور در امور خارجی یونان نیز در چارچوب روابط اقتصادی و بازرگانی این کشور با عراق راهی بغداد شد.

پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس، در مصاحبه با خبرگزاری رویتر گفت: «انتظار دارد شرکت های انگلیسی ۲۵ درصد در کنسرسیومی که ساختن این خط لوله را به عهده گرفته سهیم بشوند.» رویتر افزود: «کشورهای آمریکا، فرانسه، آلمان غربی و ژاپن جزء این کنسرسیوم هستند.» به گفته این خبرگزاری «این خط لوله حوزه های نفتی عراق در جنوب این کشور را به خط لوله ای که نفت عربستان را به بندر سعودی ینبع در دریای احمر منتقل می کند، متصل خواهد کرد و حجم تولید نفت عراق را به دو برابر؛ یعنی حدود ۵/۱ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد داد.»^(۳)

امروز همچنین خبرگزاری فرانسه از آتن گزارش داد: کارلوس پاپولیس وزیر مشاور در امور خارجی یونان که مسئولیت روابط این کشور با جهان عرب را نیز در دولت یونان برعهده دارد، برای یک دیدار رسمی دوازده روز از عراق عازم بغداد شد. این خبرگزاری به نقل از منابع رسمی در آتن گفت: «پاپولیس در این سفر با مقامات عراقی در مورد مسائل منطقه و جنگ ایران و عراق گفت و گو خواهد کرد.» خبرگزاری فرانسه افزود: «علاوه بر این، وزیر مشاور یونان که در این سفر توسط یک هیئت بلندپایه اقتصادی و بازرگانان یونانی همراهی می شود، در بغداد درباره روابط اقتصادی و بازرگانی میان دو کشور و به ویژه شرکت های یونانی مستقر در عراق مذاکره می کند.»^(۴)

ص: ۶۰۷

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو آمریکا، ۱۷/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۳۳ و ۳۴، رادیو آمریکا، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲۴ و ۲۵، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۱۵ و ۱۶، آتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

پاسخ عراق به قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق به عنوان سند رسمی این سازمان پذیرفته شد. در همین حال یک مقام وزارت امور خارجه پاکستان از قطعنامه مذکور به سبب نادیده گرفتن مواضع ایران انتقاد کرد. رادیو بغداد در گزارشی اعلام کرد: مجمع عمومی سازمان ملل متحد و شورای امنیت پاسخ رسمی عراق به قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت درباره جنگ عراق و ایران را «به عنوان سندی از اسناد رسمی اش تلقی کرد». این رادیو اضافه کرد: «مجمع عمومی سازمان ملل متحد پاسخ عراق را که نماینده دائمی عراق در سازمان ملل متحد تقدیم کرده در جدول کار خود زیر عنوان "نتایج و آثار ناشی از دراز [طولانی] شدن نزاع مسلحانه میان عراق و ایران" مندرج کرده است.» (۱)

در این حال نیاز نایک معاون وزارت امور خارجه پاکستان، در انتقاد از قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل گفت: «در این قطعنامه مواضع ایران نادیده گرفته شده است.» وی ضمن دفاع از امتناع نماینده پاکستان در دادن رأی به قطعنامه مزبور در شورای امنیت، تأکید کرد: «مطالب این قطعنامه و رأی گیری با عجله در مورد آن، به ضرر کوشش هایی است که برای حل عادلانه این مسئله انجام می گیرد.» معاون وزارت امور خارجه پاکستان خاطر نشان کرد که «این کشور براساس موضع بی طرف خود در جنگ عراق و ایران نقش سازنده ای در سازمان ملل برای پیشرفت در حل این مسئله ایفا نموده و اگر رأی گیری با عجله انجام نمی گرفت و پیشنهادات نماینده ایران در قطعنامه مطرح می شد، شاید پیشرفتی برای حل این مسئله به دست می آمد.» نایک یادآور شد: «سال قبل نیز پاکستان از دادن رأی پیرامون قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل در مورد جنگ عراق و ایران امتناع کرد.» (۲)

سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس ضمن تأیید قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل متحد در مورد جنگ ایران و عراق، بار دیگر از مجامع اسلامی و بین المللی خواستند به تلاش های خود برای پایان دادن به جنگ ادامه دهند. خبرگزاری آسوشیتدپرس از دوحه گزارش داد: «سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای حفظ آزادی کشتیرانی در منطقه خلیج فارس، جزئیات یک استراتژی مشترک نظامی را مورد بررسی قرار دادند.» آسوشیتدپرس به نقل از «مقام های مطلع» اعلام کرد که «شورا رسماً بر قطعنامه شورای امنیت مبنی بر ضرورت پایان جنگ و تضمین آزادی کشتیرانی در تنگه هرمز صحنه گذاشت، اما قرار است احتیاطاً برخی طرح های امنیتی به مرحله اجرا درآید.»

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری قطر، عیسی عزیز الکواری وزیر اطلاعات قطر و سخنگوی اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس، در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرد که این اجلاس

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو بغداد، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

«درارتباط با جنگ ایران و عراق به تلاش های میانجیگرانه [سازمان] کنفرانس اسلامی، سازمان ملل متحد، جنبش عدم تعهد و برخی از کشورهای عربی و تلاش خود شورای همکاری های خلیج فارس جهت ارائه یک راه حل صلح آمیز به این مخاصمات اشاره داشت.» به گفته وزیر اطلاعات قطر، این اجلاس «در پشت درهای بسته اقدام دفاعی مشترک کشورهای عضو را مورد بحث قرار داده و گزارشی نیز در این مورد از سوی کمیته نظامی این شورا قرائت شد.» وی همچنین افزود: «رهبران کشورهای عضو شورا پیشنهادات پیرامون یکپارچه ساختن سیاست های اقتصادی کشورهای عضو را مورد بحث و گفت و گو قرار دادند.» الکواری به نقل از دبیرکل اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس افزود: «مسئله تلاش های شورا جهت پایان دادن به اختلافات بین اعراب مورد بررسی قرار گرفت و تلاش های اخیر جهت میانجیگری بین بغداد و دمشق و همچنین مراکش و الجزایر که بر سر مسئله صحرای غربی با یکدیگر اختلاف دارند، مورد توجه قرار گرفت.»^(۱)

روزنامه گاردین (چاپ انگلیس) نیز در شماره امروز خود نوشت: «امروز پس از پایان کنفرانس معلوم خواهد شد که شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در مقابل عملی شدن تهدید جمهوری اسلامی در زمینه مسدود کردن تنگه هرمز از خود چه عکس العملی نشان خواهند داد.» به نوشته گاردین، «قدرت نظامی شش کشور عربی حوزه خلیج فارس در مجموع شامل ۱۹۰ هزار پرسنل نظامی، ۹۰۰ تانک، ۳۵۰۰۰۰ خودروی زرهی و ۴۳۰ فروند هواپیمای جنگنده است. درعین حال، قدرت دریایی این کشورها در مجموع به ۳۶ فروند ناوچه جنگی مجهز به موشک های آگروست بالغ می شود.» باین حال، این روزنامه خاطر نشان ساخت: «باوجودی که کشورهای خلیج فارس با دخالت نظامی دولت های بزرگ در منطقه مخالف اند، اما شواهد زیادی حاکی از آن است که این کشورها از دخالت موقت ابرقدرت ها در منطقه ناراضی نبوده، آن را اقدام نسبتاً مناسبی می دانند.»^(۲)

۱

محافل نزدیک به وزارت دفاع امریکا اعلام کردند مقامات امریکا مصمم اند در واکنش به انفجارهای بیروت، ضمن پرهیز از اقدام گسترده - که خطر شروع جنگ را خواهد داشت - مجازات هایی را علیه بعضی از گروه های شیعه طرف دار ایران اجرا کنند.

گزارش خبرگزاری فرانسه در این باره حاکی است: «براساس اطلاع واصله از محافل نزدیک به پنتاگون، پاسخ امریکا به انفجارهای بیروت احتمالاً به صورت اقدامات انفرادی خواهد بود تا مجازات های دسته جمعی که ممکن است موجب جنگ عمومی شود.»

این خبرگزاری همچنین با اشاره به اظهارات دیروز رئیس جمهور امریکا مبنی بر پرهیز از اقدام "کورکورانه" در واکنش به انفجارهای بیروت گفت: «به نظر می رسد این اظهارات مؤید آن است که واشنگتن علی رغم تصمیم برای مجازات عاملین انفجار، قصد ندارد با کمک اسرائیل به یک

ص: ۶۰۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶، دوحه - خبرگزاری قطر، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴، رادیو آزاد، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

عملیات تنبیهی وسیع علیه سوریه دست زدند.» خبرگزاری مذکور به نقل از یک مقام امریکایی در واشنگتن، که خواست نامش فاش نشود، اقدام تلافی جویانه امریکا را «یک دخالت محدود نظامی» در لبنان دانست زیرا به گفته این مقام امریکایی اقدام نظامی علیه یکی از دو کشور ایران و سوریه «خطر شروع جنگی را در بر خواهد داشت که نتایج آن قابل پیش بینی نیست.»^(۱)

باین حال، رادیو کلن در بررسی احتمالات مربوط به عملیات نظامی قریب الوقوع امریکا در لبنان گفت: «از جمله اهداف امریکا می توان به مواضع شیعیان بنیادگرا و متعصب در بعلبک در جلگه بقاع و حومه های جنوبی بیروت اشاره کرد.» این رادیو همچنین با اشاره به مشکل موجود بر سر راه حمله انتقام جویانه به مواضع ایران افزود: «بدون آگاهی سوریه که این منطقه و من جمله بعلبک را که مرکز پاسداران انقلاب ایران و هم مسلکان لبنانی آنهاست کنترل می کنند، کاری صورت نگرفته و نمی تواند بگیرد.» کلن در پایان با اشاره به مناطق تحت نفوذ سوریه و رژیم صهیونیستی در لبنان پیش بینی کرد حتی اگر امید اندکی برای امریکا از نظر حل اختلافات داخلی لبنان باقی بماند، این امر موجب از بین رفتن تکیه گاه های قدرت و نفوذ اسرائیل و سوریه در لبنان نخواهد شد.^(۲)

۱

تلاش هیئت اعزامی اعراب به دمشق برای بحث در مورد استقرار آتش بس در درگیری های طرف داران و مخالفان عرفات در شمال لبنان به جایی نرسید. در عین حال برخی نشانه ها از احتمال توافق آتش بس با انجام ترتیباتی برای خروج یاسر عرفات از لبنان حکایت دارد.

جک تامسون خبرنگار اعزامی رادیو بی بی سی به دوحه، محل برگزاری اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس، در گزارشی با اشاره به سفر روز گذشته «هیئتی متشکل از وزیران ارشد عربستان سعودی، کویت، الجزایر، تونس و یمن شمالی» به دمشق به منظور ترغیب حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، به پایان دادن به جنگ میان جناح های فلسطینی رقیب در داخل و اطراف بندر طرابلس، گفت: «آشکار است که کشورهای میانه روی عرب که از رهبری آقای عرفات حمایت می کنند پرزیدنت حافظ اسد را بیش از پیش زیر فشار گذاشته اند. ... اما از لحن تفسیرهایی که رسانه های خبری رسمی سوریه در ۲۴ ساعت گذشته پخش کرده اند چنین برمی آید که پرزیدنت اسد به هیچ وجه تمایلی ندارد به حمایت خود از جناح های مخالف آقای عرفات خاتمه دهد.»

خبرنگار بی بی سی در ادامه به سفر خالد الحسن یکی از مسئولان ارشد سازمان آزادی بخش فلسطین به دوحه و درخواست وی از رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای نجات عرفات «از یک شکست نظامی تحقیرآمیز در لبنان» اشاره کرد و افزود: «کار اجلاس سران در دوحه که قرار بود به بررسی تهدید امنیت خلیج فارس از سوی جنگ ایران و عراق بپردازد، اکنون تحت الشعاع موضوع دودستگی در درون سازمان آزادی بخش فلسطین قرار گرفته است.»^(۳)

امروز همچنین دبیر کل سازمان ملل با انتشار بیانیه ای «خواستار برقراری فوری آتش بس میان

ص: ۶۱۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱، رادیو کلن، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو بی بی سی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

فلسطینی های متخاصم در طرابلس لبنان شد.» خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز گزارش داد: پارلمان کویت در اجلاس امروز خود «تصمیم گرفت که کمک های مالی خود به سوریه را به دلیل اتخاذ مواضع علیه عرفات از طرف این کشور قطع کند و از سایر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس خواست اقدام مشابهی به عمل آورند.» آسوشیتدپرس یادآور شد: «حجم کمک های کویت به سوریه به ۲۶۵ میلیون دلار در سال بالغ می شود.»^(۱)

ص: ۶۱۱

۱- روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

در پی تصمیم روز گذشته فرماندهان عملیاتی برای ادامه مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در غرب ارتفاعات کانی مانگا و در وهله اول تصرف یال های غربی شاخ تارچر (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) و پیشروی در جاده چوارتا - نالپاریز، امروز محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، که اجرای عملیات در ارتفاعات تا جاده مذکور را بر عهده داشت، با حضور در قرارگاه فرماندهی خاتم در دره تفی (۱) طرح مانور این لشکر را تشریح کرد.

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)
و مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)

همت در تشریح مانور یگان خود، با بیان اینکه علاوه بر یال های غربی شاخ تارچر در نظر دارد برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و یال غربی آن نیز اقدام کند، افزود: عراقی ها از یال غربی ۱۹۰۴؛ یعنی ارتفاع ۱۷۰۰ روی یال های غربی شاخ تارچر تسلط دید و تیر دارند، در نتیجه برای تثبیت یال های غربی شاخ تارچر باید این ارتفاع (۱۷۰۰) نیز تصرف شود و تصرف ارتفاع ۱۷۰۰ نیز بدون تصرف ۱۹۰۴ مقدور نیست. وی همچنین اعتقاد داشت

ص: ۶۱۳

۱- در این جلسه غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمدابراهیم همت، مهدی زین الدین و حسین خرازی شرکت داشتند.

که خط پدافندی مطمئن و مستحکم باید از یال های غربی ارتفاع ۱۹۰۴ به سمت غرب ادامه یابد.

براساس طرح مانور، در یال های غربی شاخ تارچر، ارتفاع ۱۹۰۴ و یال غربی آن (۱۷۰۰) در مجموع ۶ گردان شامل ۳ گردان مانوری از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۱ گردان مانوری از تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان ارتش وارد عمل می شوند و با هریک از یگان های مذکور یک گردان احتیاط نیز در نظر گرفته شده است. (۱)

مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز ضمن اشاره به اقدامات دشمن در ایجاد انواع استحکامات و موانع (مین گذاری، کشیدن سیم خاردار و...) در دره میانه و منطقه هدف این یگان، توضیح داد که برای تصرف اهداف این لشکر، ۳ گردان در نظر گرفته شده است و قرار است ۱ گردان نیز از تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان همپای گردان های این لشکر در غرب کانی مانگا از ارتفاعات غربی به سمت جاده چوارتا - نالپاریز و سپس تا جنوب کلز آسیاب به اجرای مانور پردازد (۲).

پس از این جلسه و درحالی که یگان های خودی مشغول کسب آمادگی برای اجرای عملیات در شب آینده بودند، از خط مقدم منطقه غرب کانی مانگا خبر رسید که نیروهای عراقی ارتفاع شمال غربی دره میانه را خالی کرده و چند کیلومتر دورتر در ارتفاع جنوب غربی دره میانه مستقر شده اند. (۳) به بیان دیگر، ارتش عراق با این اقدام خط خود را در این منطقه صاف کرد. درحقیقت فرماندهان عراقی باتوجه به عملیات دو شب پیش نیروهای خودی در این منطقه که طی آن نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) با پیشروی از سمت راست و چپ این ارتفاع درصدد محاصره آن برآمده بودند، با عقب کشیدن نیروهای عراقی مستقر در این ارتفاع آنها را از خطر محاصره شدن نجات دادند. اخباری که متعاقب این عقب نشینی به دست آمد نشان می داد که فرماندهی منطقه ای عراق علاوه بر حفظ خط مقدم خود در این منطقه، در دشت هایندل در جنوب این منطقه نیز (۲ کیلومتری شمال غربی نالپاریز) درحال تشکیل یک خط و ایجاد استحکامات دفاعی برای محافظت از نالپاریز است.

پس از عقب نشینی عراق از ارتفاع شمال غربی دره میانه، فرماندهان خودی درمورد ادامه عملیات در این محور دچار تردید جدی شدند. به منظور بررسی این موضوع جلسه ای با حضور برخی فرماندهان (۴)* در قرارگاه فرماندهی خاتم برگزار شد. عزیز جعفری معتقد بود که با این عقب نشینی بخشی از اهداف مورد نظر عملیات فرداشب در محور جاده غرب کانی مانگا

ص: ۶۱۴

۱- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱۲/۸/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵۹ و ۱۶۰؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دینانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵۳، ۱۵۵ و ۱۵۶.

۲- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵۹ و ۱۶۰؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶۸ - ۱۵۳.

۳- نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) پس از عقب نشینی عراق از ارتفاع شمال غربی دره میانه، بلافاصله در آن منطقه مستقر شدند. طبق گفته مهدی زین الدین، اقدام عراق در تخلیه این ارتفاع به قدری تعجیلی بود که آنها فرصت نکردند جسد ۷۰ تن از افراد خود را از منطقه خارج کنند. (سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، محسن رخصت طلب و داود رنجبر، از ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۲۲)

۴- * شرکت کنندگان در این جلسه عبارت بودند از غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمدابراهیم همت و مرتضی قربانی.

خودبه خود تأمین شده است و معقول نیست که برای باقیمانده آن (حدود ۵/۱ کیلومتر) با توجه به تلفات احتمالی، یک عملیات انجام شود؛ غلامعلی رشید نیز این استدلال را پذیرفت.

در ادامه این جلسه محمدابراهیم همت پیشنهاد کرد که لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در دو مرحله ارتفاع یال های غربی تارچر (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰)، دو ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های غربی آن را تصرف کند و لشکر ۵ نصر نیز که دارای ۹ گردان نیرو است از جاده چوارتا - نالپاریز به سمت جنوب تک کرده و دشت خرمال را تصرف کند و سپس این دو لشکر در شمال دشت هایندل (شمال غربی نالپاریز) با یکدیگر الحاق کنند. کلیات این طرح مورد موافقت حاضران قرار گرفت و غلامعلی رشید نیز بلافاصله تلفنی نظر محسن رضایی را جویا شد و او نیز موافقت خود را با این طرح اعلام کرد.

پس از آن، جلسه با حضور غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست و حسن دانایی فر دنبال شد. شرکت کنندگان به نوعی از همکاری ارتش در ادامه کار و شرکت آنها در عملیات آفندی اظهار ناامیدی کرده و به عنوان نمونه به عدم به کارگیری لشکر ۳۰ گرگان که از مدت ها قبل حضور آن در منطقه اعلام شده بود اشاره کردند. از این رو غلامعلی رشید اعلام کرد: برای ادامه عملیات باید با اراده جدیدی وارد کار شویم و فقط به نیروهای سپاه اتکا کنیم. در برآوردی هم که از گردان های یگان ها صورت گرفت، مشخص شد که کل موجودی نیروهای سپاه حداکثر ۱۹ گردان است. بدین ترتیب که لشکر ۵ نصر ۹ گردان، تیپ ۳۳ المهدی (عج) ۶ گردان، لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) ۲ گردان و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) ۲ گردان، البته فرماندهان حاضر در جلسه به این نکته هم توجه داشتند که ممکن است نیروهای تازه نفسی از اعزام های جدید به یگان های دیگری چون لشکر ۳۱ عاشورا و ۸ نجف ملحق شوند. (۱)

از سوی دیگر، در زمینه رویدادهای صحنه نبرد فرماندهان با ابراز رضایت از دقت و کاردانی بالای خمپاره اندازها درباره تأثیر این سلاح در منطقه نیز اخباری را نقل می کردند که از جمله آن انفجار یک کامیون حامل حدود ۲۰ هزار مین بر اثر اصابت گلوله های خمپاره بود. واحد شنود نیز مکالمه ای از عراقی ها را کشف کرده بود که در آن، دو تن از فرماندهان عراقی از وجود یک تانک ایرانی و شلیک این تانک به سمت عراقی ها در ارتفاع ۱۸۸۱ اظهار نارضایتی کرده و طبق گزارش شنود یکی از فرماندهان به طرف دیگر گفته بود که این تانک ایرانی پدر ما را در آورده است.

علاوه بر این، در منطقه دره میانه، ۱۳ تن از عراقی ها که با قرار قبلی خود را در یکی از شیارها پنهان کرده بودند، توانستند در یک فرصت مناسب به سمت رزمندگان ایرانی آمده و خود را تسلیم کنند.

در همین حال، خبرهای رسیده به فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، حاکی است عراق در خطوط مقدم خود تقریباً در هر منطقه ای که امکان داشته است در حال احداث استحکامات، حفر کانال و کشیدن سیم خاردار و مین گذاری می باشد. (۲)

ص: ۶۱۵

۱- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷۵ - ۱۶۶.

۲- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶۱ و ۱۶۲.

عزیز جعفری همچنین اعلام کرد دشمن در صدد است تا نیروهای عادی را از منطقه خارج کرده و به جای آن نیروهایی از گارد ریاست جمهوری عراق را که از زبده ترین نیروهای زمینی عراق هستند در خطوط مختلف جایگزین یا به عنوان نیروی احتیاط در منطقه مستقر کند. (۱)

۱

با گذشت بیش از دو ماه از تخلیه شهرهای مریوان و بانه و روستاهای اطراف این شهرها، (۲) فراهم نشدن محل اسکان کافی برای اهالی این مناطق از یک سو و بی رغبتی اهالی برای سکنی گزیدن در مکان های تعیین شده از سوی دیگر، موجب گردیده مردم مناطق مذکور همچنان در اطراف این شهرها در وضعیت بلا تکلیف و با حداقل امکانات به زندگی خود ادامه دهند. با این حال ساکنان این مناطق از هیچ گونه کمکی به نیروهای خودی فروگذار نمی کنند. دو گزارش زیر به نوعی بیانگر وضعیت عمومی اهالی بومی منطقه است.

فرماندهی سپاه مریوان در نامه ای محرمانه در این باره نوشته است:

«طبق درخواست قرارگاه با توجه به حساسیت منطقه و اجرای عملیات والفجر ۴، سپاه مریوان اقدام به تخلیه نزدیک به ۴۰ روستا از مردم نمود و مردم با اعتماد و حسن نیتی که نسبت به سپاه داشتند، با کمترین امکانات ممکن فقط وسایل مورد نیازشان را برداشته و به علت نبودن مسکن مناسب در کپرها، ... و چادرها سکونت کرده و متأسفانه از سوی استانداری نیز به دادن وعده اکتفا شده و در عمل به نفع آنان هیچ اقدامی صورت نگرفته است. با این وضعیت مردم با محرومیت ها ساختند و لب فرو بستند و در بعضی روستاها هدایایی نیز برای رزمندگان ایشارگر ارسال گردید؛ من جمله در بخش ساوجی تا به حال ۳۹ گاو برای رزمندگان سر بریده و هر روز ۲ رأس گوسفند و ۱۰۰۰ عدد نان برای نیروهای خودی به خط ارسال می نمایند.» (۳)

علاوه بر این، در بولتن اطلاعاتی وزارت کشور هم با تأکید به مشکل اسکان اهالی این مناطق آمده است:

«در پی گذشت دو ماه از تخلیه شهر مریوان و بانه، اقدامات انجام شده از سوی مسئولین بسیار اندک بوده و مشکلات ۷۰ هزار آواره این دو شهر مرزی همچنان به قوت خود باقی است. در ۱۴ روز آخر تخلیه شهر بانه، ۱۵۰ دستگاه چادر در یکی از پارک های سقز نصب شده که فقط یک خانوار در آن اسکان یافته اند و صرفاً جمعیت هلال احمر از نظر آذوقه کمک هایی به جنگ زدگان

ص: ۶۱۶

۱- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۶۳.

۲- شهرهای بانه و مریوان در حد شمالی و غربی منطقه عملیاتی والفجر ۴ واقع شده و این دو شهر محور مواصلاتی منطقه عملیاتی بودند، لذا برای در امان ماندن اهالی از حملات هوایی دشمن و همچنین حفاظت و امنیت منطقه ضروری بود تا مردم این شهرها و به ویژه روستاهای نزدیک تر به منطقه عملیاتی در کوتاه مدت تخلیه شوند.

۳- سند شماره ۴۳۴۳۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا (ع) به قرارگاه عملیاتی شمال غرب، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

کرده و کار اسکان آوارگان در داخل استان پایان یافته است. گفته می شود ۳۰ دستگاه خانه سازمانی نیز برای اسکان اهالی بانه در سقز آماده است که به کسی واگذار نشده است. اردوگاه های سنندج و سروآباد در ۴۰ کیلومتری مریوان نمی تواند ۲۰ هزار آواره مریوانی را اسکان دهند و اردوگاه سروآباد خالی است و کسی در آن اسکان نیافته است. مسئول جمعیت هلال احمر کردستان اظهار داشت این جمعیت برای همه آوارگان در خارج استان جا و مکان مناسب در اختیار دارد، اما مردم کمتر حاضر به ترک منطقه هستند.»(۱)

۱

عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز نیز در مناطق نرده، محور سنندج - کامیاران و شمال بانه دست به اقداماتی زدند. در همین حال و هم زمان با افزایش فعالیت سازمان کومه له و حزب دمکرات در جنوب محور سنندج - مریوان، نیروهای خودی نیز عملیات هایی را برای مقابله با فعالیت های عناصر ضدانقلاب در مناطق عمومی بانه و اشنویه اجرا کردند.

امروز عناصر ضدانقلاب در ۷ کیلومتری نرده به یک کمپرسی شخصی که از پیرانشهر عازم نرده شده بود، کمین زدند. در این حادثه ۲ غیرنظامی شهید شدند و ۱ تن نیز زخمی شد. مهاجمان پس از اجرای کمین کمپرسی را به آتش کشیده و منطقه را ترک کردند.(۲)

در همین حال، در شرق محور سنندج - کامیاران، ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات که برای اخاذی از مردم وارد یک روستا شده بودند در حوالی روستای ترازوله به کمین نیروهای سپاه افتادند و چند تن از آنان کشته یا زخمی شدند که جنازه ۲ تن از کشته ها در منطقه درگیری باقی ماند.

در شمال بانه هم حدود ۵۰ تن از افراد وابسته به سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له برای گرفتن مالیات از مردم وارد روستای صدبار شدند و با جمع کردن مردم در مسجد روستا قصد سخنرانی داشتند، اما اهالی روستا با قطع سیم بلندگوی مسجد و سردادن شعارهای اعتراض آمیز مانع اقدام آنها شدند. افراد کومه له نیز ضمن گروگان گرفتن ۱۸ تن از مردم، آنجا را ترک کردند. مهاجمان پس از آنکه ۱۰ کیلومتر از روستا دور شدند، ۱۴ تن از گروگان ها را آزاد کرده و ۴ تن دیگر را با خود بردند.(۳)

یک منبع اطلاعاتی از افزایش تحرکات سازمان کومه له و حزب دمکرات در منطقه عمومی ژاورود در جنوب محور سنندج - مریوان خبر داد. طبق گزارش این منبع، ۱۰۰ نفر از افراد سازمان کومه له و ۱۵۰ نفر از افراد حزب دمکرات کردستان ایران و هیز شاهو در اطراف روستاهای رشنش، دادنه، میانه، سفید بن و خواشت، عملیات گشت و جوله انجام می دهند. مسئولان عملیاتی این دو گروه نیز در روستای میانه جلسات هماهنگی تشکیل داده اند و احتمال دارد به پایگاه های سالیان، آویهننگ و هویه حمله کنند. این منبع اضافه کرده است که عناصر

ص: ۶۱۷

-
- ۱- سند شماره ۲۳۰۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن سیاسی اطلاعاتی وزارت کشور، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۳۰.
 - ۲- سند شماره ۳۵۵۱۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نرده به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲، و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.
 - ۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۶.

کومه له در این منطقه از گردانی هستند که حدود یک ماه و نیم پیش تشکیل شده است. (۱)

از سوی دیگر، نیروهای خودی نیز عملیات هایی را برای مقابله با افراد مسلح غیرقانونی انجام دادند که مهم ترین آنها چنین است:

در حوالی روستای کندسوره در جنوب غربی بانه، نیروهای قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به تعدادی از افراد مسلح وابسته به گروه های ضدانقلاب حمله کردند. در درگیری ایجادشده ۴ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۸ تن نیز زخمی شدند. (۲)

همچنین نیروهای خودی در شرق اشنویه عملیاتی را علیه افراد گروه های مسلح غیرقانونی اجرا کردند که در جریان آن ۳ تن از عناصر وابسته به این گروه ها زخمی شده و منطقه را ترک کردند. طبق اخباری که بعدها به دست آمد یکی از این افراد هنگام انتقال در حوالی روستای جلدیان در جنوب اشنویه به هلاکت رسیده است. (۳)

هم زمان با حوادث مذکور و در ادامه پناهندگی عناصر گروه های ضدانقلاب به نیروهای خودی امروز هم ۲ فرد مسلح از افراد وابسته به گروه های شورشی خود را به نیروهای سپاه سنندج تسلیم و ضمن تحویل اسلحه درخواست امان نامه کردند. یک تن از این افراد از حزب دمکرات و فرد دیگر یک زن و از افراد وابسته به سازمان کومه له بود (۴)

در همین زمینه خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز اعلام کرد که در طول چند روز گذشته (از چهاردهم تا هجدهم آبان ماه) در منطقه سقز ۱۵ نفر از وابستگان گروه های مسلح شامل ۸ عضو کومه له، ۶ عضو حزب دمکرات و یک تن از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) خود را به نیروهای سپاه این ناحیه معرفی و خواستار دریافت امان نامه شده اند.

طبق این گزارش در ارومیه نیز در چند روز اخیر ۱۰ تن از عوامل گروه های مسلح غیرقانونی خود را به سپاه معرفی کرده اند. خبرگزاری جمهوری اسلامی علت اصلی روی گردانی این افراد را اجرای عملیات پاک سازی نیروهای خودی در منطقه آلاذ در جنوب غربی سردشت و اجرای عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی شیلر ذکر کرده است. (۵)

۱

در پی اظهارات هفته گذشته عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران، مبنی بر توافق درباره بندهایی از طرح خودمختاری کردستان در شورای ملی مقاومت (۶) که وی تصویب نهایی آن را به روزهای آینده و اعلام رسمی توسط مسئول سازمان مجاهدین خلق (منافقین) موکول کرده بود،

ص: ۶۱۸

۱- سند شماره ۳۵۹۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۱۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات ناحیه به عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۵/۸/۱۳۶۲. ۱۲. سند شماره ۳۵۵۱۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی اشنویه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۳۵۵۱۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی اشنویه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۶- به روزشمار ۱۲/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

امروز مسعود رجوی در پاریس اعلام کرد که تمامی گروه های وابسته به شورای ملی مقاومت (که وی ریاست آن را بر عهده دارد) طرح خودمختاری کردستان ایران را تصویب کرده اند.

دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری در مقاله ای تحلیلی طرح خودمختاری در این برهه زمانی را به نوعی پوشش تبلیغاتی برای گریز از شکستی دانست که نیروهای خودی در منطقه عمومی آلان و منطقه شیلر در عملیات والفجر ۴ به آنها تحمیل کرده اند. در این مقاله علاوه بر اشاره به حمایت تبلیغاتی رسانه های غربی از این طرح و بررسی علل آن، بمباران شیمیایی مناطق کردنشین توسط ارتش عراق به نوعی تغییر راهبرد رژیم صدام از اتکاء اصلی به گروه های مسلح غیرقانونی و دردست گرفتن ابتکارعمل در این مناطق عنوان شده است. بخش هایی از این بررسی تحلیلی چنین است:

حزب دمکرات به دنبال ضرباتی که از اوایل سال ۱۳۶۲ از طرف رزمندگان اسلام متحمل شده بود قصد داشت که با تشکیل کنگره ششم حزب در داخل کشور یک جریان سیاسی و تبلیغاتی ایجاد کرده تا بلکه بتواند آثار حملات رزمندگان اسلام را بدین وسیله تخفیف دهد. پس از عملیات افتخارآفرین در منطقه آلان سردشت و پیروزی های بزرگ آن (تصرف محل برگزاری کنگره و فرار ضدانقلابیون و انتقال تشکیلات گروهک ها به خاک عراق) و حرکت های سیاسی جمهوری اسلامی (مطرح کردن امان نامه و جریان اتمام حجت با ضدانقلاب) و تأثیر آنها بر امنیت کردستان، اربابان امپریالیستی ضدانقلابیون برای جبران این شکست ها سعی کردند که با عنوان کردن طرح خودمختاری ضمن جلوگیری از بازتاب این پیروزی ها پیکر سیاسی رو به مرگ گروهک ها را سرپا نگه دارند.

در مرحله اول تهاجم امپریالیزم خبری، سعی می شود تا با نسبت دادن بمباران های شیمیایی در منطقه کردستان - که توسط رژیم بعثی صورت گرفته است - به جمهوری اسلامی، ضدانقلاب داخلی را که در نتیجه همکاری با رژیم بعثی از سوی مردم در تنگنا قرار گرفته است نجات بخشند؛ زیرا ضدانقلاب در طول سلطه چندین ساله اش بر بخش عظیمی از مناطق کردنشین جوی ایجاد کرده بود که گویا دولت عراق پشتیبان مردم کردستان ایران بوده و پشتیبانی و تدارک گروهک ها نیز به همین منظور می باشد، ولی تحولات منطقه و سرکوب ضدانقلابیون داخلی به موازات جنگ تحمیلی (به خصوص پس از عملیات والفجر ۲) و سقوط منطقه راهبردی حاج عمران، باعث گردید تا رژیم بعثی از اتکاء خود به ضدانقلابیون داخلی کاسته و خود مستقیم وارد کارزار شود. در این رابطه عراق سعی کرد از طریق بمباران های متوالی شهرهای مرزی و به طور وحشیانه به مردم منطقه چنین تفهیم کند که امنیت آنها در سایه حضور ضدانقلاب در منطقه بوده است. ضدانقلاب نیز هم زمان با بمباران های فوق کوشید این خط را در مردم تقویت کند و به تعریف خود و رژیم بعثی پردازد که برای نیل به این هدف معمولاً دو مرحله را در نظر می گرفت:

در ابتدا، با تکذیب این بمباران‌ها از سوی رژیم بعثی و نسبت دادن آنها به جمهوری اسلامی، به دلیل قساوت بیش از حد صدامیان در بمباران مناطق مسکونی، ضدانقلاب به شدت از سوی مردم کردستان تحت فشار قرار گرفته و ادعای ضدانقلاب مبنی بر بمباران مناطق توسط جمهوری اسلامی بیشتر به منظور خروج از این فشار می باشد.

مرحله دوم تهاجم تبلیغاتی استکبار غرب و بلندگوهایش به عنوان تصویب خودمختاری کردستان از سوی شورای ملی مقاومت نیز همانند مرحله اول با تمسخر و استهزاء مردم منطقه روبه رو شد و هیچ گونه بازتابی در منطقه نداشته که مهم ترین دلیل خنثی شدن توطئه های تبلیغاتی فوق عدم دقت کافی برای زمینه سازی از سوی ضدانقلاب و موضع انفعالی آنها ناشی از عملیات والفجر ۴ بوده است. (۱)

۱

ستاد مشترک جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از هماهنگی گروه های ضدانقلاب ایرانی با نظامیان عراقی، کرد های مسلح تحت حمایت عراق و اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) از یک سو و هماهنگی نیروهای جلال طالبانی با ارتش عراق از سوی دیگر به منظور مقابله با نیروهای ایرانی در منطقه چوارتا(۲) خبر داد.

گزارش ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی این قرارگاه حاکی است: امروز نمایندگان گروه های حزب دمکرات ایران، جلالی ها (طالبانی ها) و بعثی ها و نماینده و سرپرست جاش های عراقی جلسه ای در اطراف برزنجه تشکیل داده تا با وحدت و همکاری یکدیگر علیه جمهوری اسلامی بجنگند.

در گزارش بعدی این ستاد نیز آمده است: فرمانده جلالی ها در منطقه چوارتا به نام بکر حاج صفر نامه ای به فرمانده نظامی قرارگاه سیدصادق نوشته و از وی تقاضای کمک نظامی و تسلیحاتی کرده تا آنها هم در جنگ علیه ایران در منطقه چوارتا کمک کنند و فرمانده سپاه یکم ارتش عراق هم دستور داده است مهمات در اختیار آنان قرار داده شود. (۳)

۲

اظهارات دیروز یک مقام رسمی در عراق مبنی بر تصمیم این کشور به انهدام تأسیسات نفتی ایران به عنوان راهی برای پایان دادن به جنگ، امروز انعکاس گسترده ای در رسانه های خارجی داشت. در همین حال مقامات ایران تصمیمات مرتبط با وقوع یک بحران احتمالی در خلیج فارس را بررسی کردند.

ص: ۶۲۰

۱- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۲، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴.

۲- چوارتا در غرب منطقه عملیاتی والفجر ۴ و در غرب ارتفاعات کانی مانگا قرار دارد.

۳- سند شماره ۲۰۸۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک جنگ های نامنظم به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

به گزارش رادیو اسرائیل، «مفسران غرب تهدیدات عراق را مبنی بر هدف گیری تأسیسات نفتی ایران بسیار جدی تلقی کرده و اظهار داشتند که این مسئله باعث تشدید بحران در خاورمیانه [غرب آسیا] خواهد شد.» این رادیو افزود: «مفسران غرب همچنین گفتند که تاریخ حمله عراق به تأسیسات ایران به رویدادهای فعلی لبنان و درگیری امریکا در این منطقه بستگی دارد. در صورتی که ایالات متحده علیه سوریه به یک اقدام تلافی جویانه دست بزند، عراق نیز موقعیت را برای درهم کوبیدن تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک مغتنم خواهد شمرد.» (۱)

از سوی دیگر، احتمال پیدایش شرایط تازه ای در زمینه گسترش جنگ در منطقه خلیج فارس، مقامات تصمیم گیرنده در ایران را بر آن داشت تا راه حل های مختلفی را مورد بررسی قرار دهند. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در این باره نوشته است: «در جلسه سران قوا» درباره جنگ، احتمال رسیدن به بستن تنگه هرمز و عواقب آن و چراغ سبز نشان دادن به شوروی برای اربعاب غرب و راه باز شدن جهت همکاری با شوروی در صورت بسته شدن تنگه هرمز بحث شد.» (۲) - (۳)

همچنین به نوشته روزنامه کیهان ناخدا اسفندیار حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، در بازدید اخیر خود از پایگاه هوایی - دریایی بوشهر و اسکادران های مستقر در آن به بررسی آمادگی رزمی پرسنل منطقه دوم دریایی بوشهر - خارک پرداخت (۴) در همین زمینه رادیو اسرائیل نیز امروز در گزارشی گفت: «هم زمان با تهدیدات عراق دایر بر اینکه قصد دارد تأسیسات نفتی جزیره خارک را با خاک یکسان کند، ناخدا اسفندیار حسینی فرمانده نیروی دریایی جمهوری اسلامی، طی دیداری از جزیره خارک آمادگی نظامی قوای ایران را در این جزیره مورد ارزیابی قرار داد.» این رادیو افزود: «گزارش های قبلی حاکی از آن بود که جمهوری اسلامی ایران به

ص: ۶۲۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.
۲- حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت روز ۲۱/۸/۱۳۶۲ (سه روز پس از تدابیر اتخاذ شده در جلسه امشب سران قوای کشور) از موافقت رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران با بهبود روابط ایران و اتحاد شوروی خبر می دهد، اما در یادداشت مربوط به روز ۵/۹/۱۳۶۲ می نویسد: «... پیش از ظهر، احمدآقا آمد و از تردید امام در مورد اظهار تحسین و روابط با شوروی اطلاع داد.» (ر.ک: اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، صص ۲۸۲ و ۲۹۶). یادداشت های حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در روزهای بعد نیز حاکی از گفت و گو با امام خمینی در این مورد است اما در هر حال به نظر می رسد تلاش ها برای بازسازی روابط با شوروی که در این دوره زمانی در قالب یک سیاست بازدارنده در برابر مداخله قدرت های غربی در خلیج فارس پیگیری می شد از دستور کار خارج و در سال های بعد به ویژه در پی تغییراتی که در دوره زمامداری میخائیل گورباچف در سیاست خارجی شوروی به ظهور رسید دوباره از سر گرفته شد. در اینجا توضیح این نکته نیز لازم است که در حال حاضر تنها منبع موجود برای اطلاع از پاره ای تصمیمات جمهوری اسلامی در مقاطعی از جنگ که بنا به ملاحظات وقت اعلام عمومی نمی شد، خاطرات روزنوشت آقای هاشمی رفسنجانی است و به این دلیل، به نظر می رسد تنها شیوه قابل قبول برای ارزیابی گزارش های روزشمار در این زمینه اعتماد به سازگاری روایاتی از این دست با روند کلی رویدادها و تحولات کشور در دوران جنگ باشد.

۳- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، ص ۲۸۰.

۴- روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

تدابیر امنیتی خود در خلیج فارس افزوده تا در صورت لزوم بتواند تنگه هرمز را ببندد.» رادیو اسرائیل در ادامه گزارش خود بار دیگر ضمن اشاره به خبر ورود یک ناوشکن امریکایی همراه با یک رزم ناو بزرگ به بندر دوی یادآور شد که این بندر در مجاورت تنگه هرمز قرار دارد.^(۱)

علاوه بر این امروز روزنامه فیگارو (چاپ پاریس) با اشاره به سخنان اخیر وزیر امور خارجه فرانسه در مجلس این کشور در مورد تحویل سوپراتانداردهای فرانسوی در زمان تعیین شده به عراق نوشت: «افشای این مطلب از سوی شسون نشان می دهد که اولین اخبار منتشره راجع به فروش این هواپیماها صحیح بوده است.» فیگارو بر این اساس، ضمن اشاره به اظهارات روز گذشته یک مسئول عالی رتبه عراقی افزود: «از نظر رهبران بغداد، بمباران تأسیسات نفتی خارک اجتناب ناپذیر تلقی می شود.»^(۲) خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی به انتشار جزئیات بیشتری از سخنان اخیر وزیر امور خارجه فرانسه پرداخت که حاکی است شسون تهدیدات ایران را مبنی بر بستن تنگه هرمز "غیر واقعی" دانسته و گفته است بستن این تنگه از نظر فنی امکان پذیر نیست.^(۳)

در عین حال گزارش خبرگزاری آلمان غربی حاکی است رهبران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در اجلاس دوحه «مسئله رویارویی با بسته شدن تنگه هرمز را از طریق ساختن یک لوله نفتی که کشورهای حوزه خلیج فارس را با عمان مرتبط می سازد مورد بحث و گفت و گو قرار دادند.»^(۴) خبرگزاری رویتر در این زمینه به نقل از «منابع صنعتی» گزارش داد که «عربستان سعودی در حال ساختن یک مخزن نفتی شناور است تا خطر مسدود شدن تنگه هرمز را به حداقل برساند.» به گفته منابع مذکور «عربستان سعودی ساختمان این مخزن را که ابعادی نامعلوم داشته و در خارج از تنگه هرمز قرار می گیرد آغاز کرده است.» رویتر به نقل از منابع مورد اشاره ظرفیت این مخزن را بین ۵/۱ تا ۳ میلیون تن برآورد کرده است.^(۵)

۱

تعدادی از رزمندگان ایرانی که در یکی از مناطق عملیاتی والفجر ۴ بر اثر بمباران شیمیایی عراق مصدوم شده بودند، ۷۵ تا ۸۰ درصد بینایی خود را از دست دادند. خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز ضمن اعلام این مطلب افزود این تعداد که در بیمارستان طرفه تهران بستری شده اند همچنین «به کلی اشتهای خود را از دست داده اند.» بنا به این گزارش، یک رزمنده مصدوم در تشریح حمله شیمیایی صورت گرفته در عمق ۴۰ کیلومتری خاک عراق گفت: «چهار فروند هواپیمای عراقی در منطقه اقدام به بمباران کرده که بر اثر انفجار بمب ها گازی بی رنگ که بوی پیاز گندیده یا گاز بوتان می داد در فضا منتشر شد که بوی آن تا ۶ ساعت پس از انفجار نیز به مشام می رسید. افرادی که در این فضا تنفس کردند دچار سوزش و قرمزی

ص: ۶۲۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۳۵، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص ۷، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۷، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

چشم‌ها شده و حالت تهوع شدیدی به آنان دست داد.» رزمنده دیگری از قول پزشکان معالجش گفت که «۸۰ درصد بینایی خود را از دست داده و تنها رنگ‌های سیاه و سفید را از فاصله یک تا دو متری تشخیص می‌دهد.» خبرگزاری جمهوری اسلامی یادآور شده است: «اغلب مجروحین این حادثه، ارتشی، بسیجی و عضو سپاه پاسداران بوده و در بین آنان عده‌ای از امدادگران هلال احمر و وزارت بهداشتی نیز وجود دارند.»^(۱)

همچنین در پی درخواست ایران از سازمان ملل برای تحقیق درباره استفاده عراق از سلاح‌های شیمیایی در جنگ، رادیو اسرائیل در گزارشی اعلام کرد: «دولت ایران، عراق را متهم کرد که در درگیری‌های اخیر دو کشور سلاح‌های شیمیایی به کار برده است.» این رادیو با اشاره به نامه سعید رجایی خراسانی نماینده دائم ایران در سازمان ملل، افزود: در این نامه خواسته شده تا «به نماینده سازمان ملل که قبلاً برای بررسی خرابی‌های ناشی از جنگ به منطقه رفته بود وکالت داده شود تا با آزمایشی بر روی سلاح‌های مزبور صحت ادعای ایران را تأیید کند.» رادیو اسرائیل اضافه کرد رجایی خراسانی «درباره نحوه حملات سخنی نگفت، ولی افزود که اطلاعات و وقایع لازمه را در گزارشی جداگانه بعداً تسلیم دبیرکل سازمان ملل خواهد کرد.»^(۲)

۱

رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی اعلام کرد با وجود شرایط جنگی، مازاد تراز پرداخت‌های ایران در سال گذشته حدود ۶ میلیارد دلار بوده است.

محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی ایران

محسن نوربخش امروز در مصاحبه با خبرنگاران داخلی و خارجی ضمن اشاره به موضوع تحمیل جنگ و آثار آن بر اقتصاد کشور گفت: «این جنگ که از ۴ سال پیش آغاز شده در همه ابعاد و زمینه‌ها، جنگی نابرابر بوده است. براساس آمار منتشره از جانب منابع رسمی بین المللی و صندوق بین المللی پول، عراق در آغاز حمله به ایران از ۳۰ میلیارد دلار ذخیره ارزی برخوردار بود و کمک‌های سالیانه‌ای که از طریق حکومت‌های شیخ‌نشین خلیج فارس به این رژیم می‌شود - که همچنان ادامه دارد - بالغ بر ۱۸ تا ۲۰ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود. همچنین این کشور در آغاز جنگ از مازاد درآمدی معادل ۶۰ درصد بودجه برخوردار بود و در مقابل، جمهوری اسلامی ایران در همان هنگام با تنگنای اقتصادی شدیدی که حاصل فشار

ص: ۶۲۳

۱- همان، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

کشورهای امپریالیستی جهان بود مقابله می کرد. قسمت اعظم ذخایر ارزی ما در ابتدای جنگ توسط امریکا بلوکه شده و غیرقابل استفاده مانده بود. از نظر فروش نفت و درآمدهای ارزی حاصل از آن با مشکلات زیادی روبه رو بودیم و از سوی دیگر، اقتصاد ما با کسری بودجه مواجه گردیده بود.»

رئیس کل بانک مرکزی سپس به مقایسه وضعیت فعلی اقتصاد ایران و عراق پرداخته و افزود: «ذخایر ارزی رژیم عراق در حال حاضر در حدود ۲ میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار است و میزان بدهی این کشور بیش از ۶۰ میلیارد دلار تخمین زده می شود و از دو سال پیش، هر سال با کسری بودجه ای معادل ۶۰ درصد درآمدهایش روبه رو است و این درحالی است که میزان بدهی های ایران به کشورهای خارجی که پیش از انقلاب اسلامی بالغ بر ۱۵ میلیارد دلار بود، هم اکنون به کمتر از یک میلیارد دلار و حتی چیزی حدود ۵۰۰ میلیون دلار کاهش یافته و از نظر ذخایر ارزی ما موفق شدیم در سال گذشته تراز پرداخت های مثبت داشته باشیم و به مازاد تراز پرداخت بالغ بر ۶ میلیارد دلار دست یافتیم و این نشانه ای از روند مثبت اقتصاد ما می باشد.» وی ذخایر ارزی کشور تا پایان سال ۱۳۵۷ را بالغ بر ۱۸ میلیارد دلار عنوان کرد و در مورد ذخایر بانک ها بعد از انقلاب اسلامی اظهار کرد: «به طور کلی دارایی های بانک ها بعد از انقلاب اسلامی افزایش یافته و میزان سپرده های مردم در بانک ها سال گذشته به طور متوسط رشدی معادل ۳۸ درصد داشته است.»

نوربخش درباره مسئله تورم در کشور ضمن رد امکان انتشار اسکناس بدون پشتوانه گفت: «در مورد تورم هیچ کشوری را نمی توان یافت که در حال جنگ باشد و از هیچ کشور دیگری نیز کمک نگیرد و تورمی پایین تر از ۱۰ درصد داشته باشد و در حال حاضر [براساس] برآوردهای انجام شده تورم در کشور ما حدود ۲۰ درصد می باشد که با شرایط جنگی فعلی رقم قابل دفاعی است.» وی در مورد چگونگی مهار تورم و ابزار مورد استفاده تصریح کرد: «مهم ترین ابزاری که در شرایط حاضر برای خنثی کردن اثرات تورم از آن استفاده می کنیم، نظارت و کنترل دولت بر توزیع می باشد.» رئیس کل بانک مرکزی در مورد هزینه های جنگ اعلام کرد: «این هزینه ها سالانه ۳۰ درصد بودجه را به خود اختصاص می دهد و براساس آمار سازمان برنامه و بودجه تاکنون از تخریب منازل مردم در اثر جنگ رقمی بیش از ۱۵۰ میلیارد دلار خسارت دیده ایم.» (۱)

۱

امروز در زمینه روابط و همکاری های فنی و اقتصادی عراق با کشورهای بلغارستان و امارات متحده عربی اخباری منتشر شد.

به گزارش خبرگزاری عراق، طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی و معاون اول نخست وزیر عراق، برای دیداری رسمی راهی کشور بلغارستان شد. قرار است وی پس از بلغارستان به کشور

ص: ۶۲۴

رومانی سفر کند. رمضان هدف از این سفر را «گسترش روابط همکاری» میان عراق و این دو کشور عنوان کرد و افزود که «در جریان دیدار خود اوضاع منطقه، اوضاع بین المللی و تحولات جنگ عراق و ایران را با مقامات بلندپایه رومانی و بلغارستان مورد بحث و بررسی قرار خواهد داد.» در این سفر حسن علی وزیر بازرگانی، محمد فاضل حسین وزیر مسکن و عمران و عصمت کتانی معاون وزیر امور خارجه و تعداد دیگری از مقامات عراقی یاسین رمضان را همراهی می کنند(۱).

رادیو صوت الجماهير گزارش داد رمضان پس از ورود به صوفیه مذاکرات خود را با گريشا فيليپو نخست وزير بلغارستان، درباره «راه های تقویت روابط دوجانبه در تمامی زمینه ها و بررسی روند فعالیت های مشترک عراق و بلغارستان» آغاز کرد(۲).

از سوی دیگر، خبرگزاری امارات متحده عربی گزارش داد در پی دیدار رسمی بکر محمد رسول وزیر کار و امور اجتماعی عراق از ابوظبی، امروز موافقت نامه ای «پیرامون همکاری تکنیکی در مورد کار و برنامه های اجتماعی» میان عراق و امارات به امضا رسید. بنا به این گزارش، «این موافقت نامه سه ساله اهمیت حمایت از مؤسسات کاری و اجتماعی در امارات را از طریق مجهز ساختن آنها به متخصصین عراقی به ویژه در امور آموزش مورد تأکید قرار می دهد.» این گزارش افزود: «وزیر کار و امور اجتماعی امارات متحده عربی در پی انجام مراسم امضا، موافقت نامه مذکور را آغازی برای همکاری ممتد بین دو کشور در زمینه کار و امور اجتماعی توصیف کرد.»(۳)

۱

برخی اخبار و گزارش ها از روند رو به گسترش روابط مصر با عراق و مواضع مقامات مصری در قبال تحولات جنگ ایران و عراق حکایت دارد. طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق در میانه راه خود در سفر به بلغارستان وارد قاهره پایتخت مصر شد و با پطروس غالی وزیر مشاور در امور خارجه مصر، «پیرامون روابط دوجانبه و مسائل خاورمیانه [غرب آسیا] گفت و گو کرد.» روزنامه کیهان با درج این خبر به نقل از «منابع آگاه عربی» افزود: حسنی مبارک رئیس جمهور مصر، پس از دعوت از صدام حسین رئیس جمهور عراق، وی را از قصد خود مبنی بر دیدار از عراق در موقعیتی مناسب مطلع ساخته است. به گفته این منابع دیدار مبارک از عراق ممکن است قبل از پایان سال جاری میلادی انجام بگیرد.(۴)

در همین حال، وزیر امور خارجه مصر ضمن اذعان به کمک تسلیحاتی به عراق، تلاش این کشور برای تغییر موازنه راهبردی میان ایران و عراق در جنگ را رد کرد. به گزارش خبرگزاری آلمان غربی از قاهره کمال حسن علی در مصاحبه با هفته نامه آخرالساعه همچنین اظهار عقیده کرد: «جت های سوپراتاندارد که فرانسه به عراق تحویل داده یک نیروی بازدارنده در اختیار

ص: ۶۲۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو صوت الجماهير، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص ۳۵، ابوظبی - خبرگزاری امارات متحده عربی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

بغداد گذارده است.» وزیر امور خارجه مصر گزارش ها مبنی بر شرکت خلبانان مصری در عملیات جنگ خلیج فارس را تکذیب کرد(۱).

از سوی دیگر، رادیو اسرائیل امروز گزارش داد: «وزیر دفاع مصر ژنرال عبدالحلیم ابوغزاله، امکان دخالت مصر در جنگ خلیج فارس را تکذیب کرد و مطالبی را که مطبوعات کویت در این مورد از قول وی انتشار داده بودند، بی اساس خواند.» بنا به این گزارش، «روزنامه های کویت از قول وزیر دفاع مصر نوشته بودند که آن کشور ممکن است تحت شرایط معین و درعین همکاری با نیروهای غربی در جنگ خلیج فارس شرکت جوید.»(۲)

۱

سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در بیانیه پایانی چهارمین اجلاس خود در دوحه پایتخت قطر ضمن اعلام حمایت از قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل، از ایران و عراق خواستند به جنگ خود پایان دهند.

گزارش رادیو امریکا در این مورد حاکی است: رهبران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در بیانیه خود خواستار «پایان درگیری، تهدید و کینه ورزی علیه کشتیرانی در خلیج فارس» شدند.(۳) رادیو اسرائیل نیز در گزارشی گفت: «سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در اجلاس خود جزئیات برنامه دفاعی خود را به منظور حفظ آزادی رفت و آمد کشتی ها در خلیج فارس در مقابل تهدیدات ایران مورد ارزیابی و تصویب نهایی قرار دادند. آنها همچنین آمادگی خود را برای میانجیگری به منظور خاتمه جنگ ایران و عراق اعلام داشتند.»(۴) به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از ابوظبی عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس، ضمن آنکه به نمایندگی از این شورا درخواست سازمان ملل برای برقراری آتش بس بین ایران و عراق را مورد تأیید قرار داد، تأکید کرد که سران شورای همکاری «از پذیرش این درخواست توسط عراق استقبال کردند.»(۵)

همچنین روزنامه کویتی الوطن در مورد تصمیم سران شورا در اجلاس دوحه در زمینه یک برنامه دفاعی مشترک، فاش ساخت سران شورای همکاری نسبت به «تشکیل یک نیروی صد هزار نفری در خلیج [فارس] و همچنین تشکیل پایگاه دریایی در عمان به توافق رسیده اند.» الوطن با اشاره به موافقت شورای همکاری با اعتراض کویت به بعضی از بندهای قرارداد امنیتی این شورا افزود: «سران شورای همکاری با طرح بحرین مبنی بر بی طرفی خلیج فارس در عملیات نظامی موافقت کرده اند.»(۶)

ص: ۶۲۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۵، قاهره - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۵، رادیو امریکا، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، ابوظبی - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

مقامات امریکا امروز اعلام کردند تقویت نیروهای نظامی این کشور در خاورمیانه (غرب آسیا) ارتباطی با پاسخ احتمالی این کشور به انفجارهای اخیر بیروت در لبنان ندارد. در همین حال نخست وزیر رژیم صهیونیستی، سوریه را یک خطر برای این رژیم دانست.

راديو امریکا امروز گزارش داد: «واینبرگر وزیر دفاع امریکا، اعضای کمیته فرعی دفاعی این کشور را آگاه کرد که درباره مشخص نمودن گروه مسئول حادثه انفجار مقر نیروهای تفنگ داران امریکایی در لبنان پیشرفت هایی حاصل شده است.» به گفته این راديو جلسه کمیته مذکور «محرمانه بود ولی یکی از اعضای آن اطلاعات مزبور را در اختیار خبرنگاران گذاشت و گفت تقویت نیروهای ایالات متحده در لبنان پاسخ به انفجار [های بیروت] نمی باشد.» وزیر دفاع امریکا خاطرنشان کرد: «تقویت نیروهای امریکایی در خاورمیانه [غرب آسیا] ناشی از تهدیدات عادی می باشد.» راديو امریکا در عین حال یادآور شد: «دمشق نیروهای خود را به حال آماده باش کامل در آورده است و نیروهای امریکایی و اسرائیلی را متهم به انجام یک هجوم گسترده علیه سوریه کرده است، اما مقامات امریکایی و اسرائیلی چنین خبری را مورد تأیید قرار ندادند و گفتند هیچ گونه اقدامی [تصمیمی] در این مورد گرفته نشده است.» (۱)

در همین حال به گزارش خبرگزاری یونایتد پرس از تل آویو، اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی، در اولین مصاحبه تلویزیونی خود گفت: «سوریه در تلاش بسیار برای همسانی استراتژیک با اسرائیل است و ما این را یک خطر می بینیم و باید این موضوع را به حساب بیاوریم.» وی همچنین تصریح کرد: «حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه، آخرین نفر در رشته رهبران عرب مخالف اسرائیل است.» شامیر افزود: «در زمانی این خطر از جانب ناصر در مصر بود و سپس پرزیدنت صدام حسین در عراق.» وی در عین حال خاطرنشان کرد: «خطر یک جنگ قریب الوقوع با سوریه در میان نیست و افزود پایان جنگ لبنان نزدیک است.» (۲)

منابع مختلف از برقراری آتش بس میان جناح های فلسطینی در گیر در شمال لبنان خبر دادند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، یاسر عرفات امشب اعلام کرد آتش بس میان گروه های رقیب فلسطینی در طرابلس و حومه آن در ساعت ۱۹:۳۰ به وقت محلی (۲۱:۳۰ به وقت تهران) به اجرا درآمد. از سوی دیگر، سخنگوی ناراضیان سازمان آزادی بخش فلسطین در دمشق گفت که «نیروهای وی آماده اند که از آتش بس متابعت کنند.» با این حال ۴ ساعت پس از اعلام آتش بس، طرف داران عرفات مدعی شدند منطقه بداوی همچنان زیر آتش قرار دارد. بنا به این گزارش، «قبلاً یک عضو هیئت نمایندگی [عرب] در دوحه گفته بود آتش بس که توسط یک هیئت

ص: ۶۲۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۵، راديو امریکا، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص ۳۷، تل آویو - یونایتد پرس، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

نماینده‌گی عرب در دمشق با شرکت ناراضیان سازمان آزادی بخش فلسطین و یاسر عرفات تهیه و تنظیم شده ممکن است در ظرف ۲۴ ساعت به مورد اجرا گذارده شود.»

همچنین خبرگزاری رسمی لیبی (جانا) نیز گزارش داد: حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه و معمر قذافی رهبر لیبی، در تماس تلفنی موافقت کردند به طور مشترک برای برقراری آتش بس بین نیروهای رقیب فلسطینی تلاش کنند. طبق این گزارش، «توافق تلفنی امشب قذافی به دنبال پادرمیانی هیئت نمایندگی شش کشور عربی اعلام شد.» به گزارش واحد مرکزی خبر به نقل از خبرگزاری فرانسه «دولت امریکا [امروز] از کشورهای منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] خواستار تلاش برای خاتمه دادن به جنگ در شمال لبنان شد.» جمهوری خلق چین نیز خواستار آتش بس میان جناح‌های درگیر فلسطینی در لبنان شده و حمایت بعضی از کشورهای عرب از شورشیانی که علیه عرفات می‌جنگند را «غیرقابل تحمل» توصیف کرده است.

خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری اعلام کرد تاس خبرگزاری رسمی شوروی «با سه هفته تأخیر پیام یاسر عرفات به آندروپوف مرد شماره یک شوروی را انتشار داد که عرفات در آن خواستار هرگونه کمک به سازمان آزادی بخش فلسطین شده بود.» بر پایه این گزارش «تأخیر در انتشار پیام عرفات از سوی تاس به عنوان اعلام موضع شوروی پس از یک دوره تردید و تفکر تلقی شده است.»^(۱)

همچنین امروز پیش از اعلام آتش بس میان گروه‌های متخاصم فلسطینی، رهبران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در بیانیه پایانی خود در اجلاس دوحه «حمایت شورای همکاری خلیج فارس را از سازمان آزادی بخش فلسطین به عنوان تنها نماینده برحق خلق فلسطین ابراز داشتند.» به گزارش رادیو امریکا «در این بیانیه از ناراضیان مورد حمایت سوریه خواسته شده است که از طریق مذاکره به اختلافات خود پایان دهند.»^(۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از دمشق، «مطبوعات سوریه امروز ضمن انتقاد از روش عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین، وی را عامل ایجاد اختلاف بین فلسطینی‌ها دانستند.» بر پایه این گزارش، روزنامه البعث ارگان حزب حاکم بعث سوریه، ضمن یادآوری تلاش‌های شاه حسین برای متوقف کردن انقلاب فلسطین نوشت: «اگر تلاش‌های سوریه نبود، دولت اردن تاکنون عرفات را در موافقت نامه کمپ دیوید و طرح ریگان شرکت داده بود.» همچنین روزنامه نیمه رسمی الثوره نیز نوشت: «بین بحرانی که توسط عرفات در شمال لبنان ایجاد شد و نمایش قدرت امریکائیان در دریای مدیترانه ارتباطی وجود دارد. عرفات فساد و سوداگری را جایگزین ارزش‌های انقلابی مبارزه فلسطینیان نموده است.»^(۳)

ص: ۶۲۸

۱- روزنامه کیهان، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو امریکا، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۳۲، دمشق - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

باتوجه به عقب نشینی نیروهای عراقی از شمال غربی دره میانه و تصمیم به منتفی شدن عملیات امشب - که فرماندهان سپاه در جلسه روز گذشته بدان رسیده بودند - برای اتخاذ تصمیم نهایی در این باره و همچنین یافتن راهکارهای عملیاتی در ادامه عملیات والفجر ۴، امروز جلسه ای با حضور غلامعلی رشید از قرارگاه خاتم سپاه، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سپاه، سرهنگ جمالی، سرهنگ موسوی قویدل (قرارگاه خاتم ارتش) و سرهنگ امیریگی (فرمانده قرارگاه مقدم حمزه ارتش) تشکیل شد. (۱)

در ابتدا غلامعلی رشید درباره آخرین وضعیت عملیات و عقب نشینی شب گذشته عراق توضیحاتی داد و نظر مسئولان سپاه مبنی بر منتفی شدن عملیات امشب را به فرماندهان ارتش اعلام کرد. وی در این باره گفت: «دیشب وقتی اطلاع حاصل شد که دشمن از شمال دره میانه عقب رفته است، گفتیم آیا لازم است عملیات امشب را انجام بدهیم؟ چرا که در صورت اجرای این عملیات دشمن به ما فشار می آورد، به نظر من بهتر است صبر کنیم تا بتوانیم یک کار بزرگ انجام بدهیم و به طرف نالپاریز و یا پنجوین حرکت کنیم.» غلامعلی رشید سپس دو راهکار را بدین شرح برای ادامه عملیات مطرح کرد:

۱. تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا و یال های شرقی این دو ارتفاع و همچنین پیشروی از سمت شرق کانی مانگا و تصرف ارتفاعات زله (۱۸۳۰ سنگ معدن، کله قندی و...) و تسلط به تنگه روکان.

۲. تصرف شهر نالپاریز از طریق پیشروی در غرب کانی مانگا و تصرف قله های ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های غربی شاخ تارچر از این محور.

در راهکار اول بسته شدن عقبه دشمن عنصر اصلی طرح پیشنهادی* (۲) و مزیت آن نیز اتکای نیروهای خودی به عقبه مطمئن و بخشی از جاده آسفالت گرمک به پنجوین بود.

ص: ۶۳۱

۱- داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم نیز در این جلسه حضور داشت.

۲- * تنگه روکان در میان یال شرقی ارتفاع ۱۹۰۰ و یال غربی ۱۸۳۰ (سنگ معدن) قرار داشت.

راهکار دوم نیز با وجود مزایایی همچون مرحله بندی عملیات و شناخت نسبی از زمین و انهدام دشمن، با مشکلاتی نظیر تراکم نیروهای عراق، امکان استفاده دشمن از عقبه مناسب و امکان انهدام نیروهای خودی مواجه بود.

در ادامه جلسه، فرماندهان ارتش با توقف عملیات به منظور ترمیم خط پدافندی و سپس تصرف یال های غرب شاخ تارچر و پیشروی در جاده چوارتا - نالپاریز، موافقت کردند، ولی برای ادامه عملیات و تأمین اهداف اصلی، سرهنگ جمالی پس از گفت و گوی تلفنی با سرهنگ علی صیاد شیرازی (۱) مخالفت وی را با راهکار اول (اجرای عملیات در شرق کانی مانگا و روکان و ارتفاع ۱۸۳۰) اعلام کرد و افزود: پیشنهاد سرهنگ صیاد شیرازی اجرای عملیات بر روی ارتفاعات سورن می باشد. بدین ترتیب جلسه بدون دستیابی به نتیجه خاصی درباره ادامه عملیات پایان یافت. (۲)

پس از این جلسه، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه سپاه و فرماندهان یگان ها به مقر فرماندهی قرارگاه خاتم (سپاه) فراخوانده شدند تا ضمن بررسی آخرین وضعیت یگان ها، درباره راهکارها و جهت کلی عملیات از شرق یا غرب کانی مانگا گفت و گو کنند. (۳)*

در ابتدای جلسه محمدابراهیم همت و مهدی زین الدین فرماندهان لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) وضعیت یگان های خود را تشریح کردند. همت ضمن ارائه گزارشی از تکمیل خاکریز کانی شایان به سمت رودخانه قزلجه و استقرار تانک، خمپاره انداز و توپ ۱۰۶ میلی متری در پشت آن درباره هماهنگی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان که قرار بود همپای این یگان در عملیات امشب حضور داشته باشد، مطالبی بیان کرد. پس از توضیحات فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) غلامعلی رشید از وی خواست که ترتیبی بدهد تا خاکریز کانی شایان به قزلجه جلوتر کشیده شده و حتی المقدور به تنگه روکان نزدیک شود.

در ادامه، مهدی زین الدین نیز با اعلام اینکه حدود ۱۰۰ نفر از نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) شهید یا زخمی شده اند به استحکام خط مقدم این یگان در روی جاده چوارتا - نالپاریز اشاره و از فعالیت بالگردهای عراقی و فشار آنها به نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) اظهار گله مندی کرد و خواستار اتخاذ تدابیری برای مقابله با بالگردهای عراقی شد.

پس از آن مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر نیز که مأموریت پیشروی در جاده چوارتا تا نالپاریز را برعهده دارد، از شناسایی کلی منطقه هدف در حد فرماندهان گردان ها گزارش داد. وی همچنین از درگیری نیروهای شناسایی لشکر ۵ نصر با نیروهای عراقی در جنوب دشت خرمال خبر داد.

ص: ۶۳۲

۱- سرهنگ علی صیاد شیرازی و محسن رضایی از روز ۱۷/۸/۱۳۶۲ به تهران رفته بودند.

۲- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۹ - ۱۷؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، ص ۱۲.

۳- * شرکت کنندگان در این جلسه عبارت بودند از: غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمد باقری، حسن دانایی فر، علی تجلائی، علی فدوی، محمدابراهیم همت، حسین خرازی، مرتضی قربانی، جعفر اسدی، نصرت کاشانی و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم.

در ادامه، جعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج) درباره مأموریت این یگان برای شناسایی ارتفاعات سورن و تصرف آن مطالبی بیان کرد. گزارش وی بیانگر آن بود که تهیه مقدمات، فراهم سازی و اجرای عملیات در این منطقه با مشکلات فراوانی روبه روست و رفع این مشکلات به زمان طولانی نیاز دارد که باتوجه به تعجیل فرماندهان برای اجرای هرچه سریع تر عملیات و نیز شروع بارندگی در آن منطقه و مشکلات عمده ناشی از آن، امکان اجرای عملیات در این منطقه بعید به نظر می رسد. غلامعلی رشید نیز در این باره اعلام کرد که برای اجرای عملیات در منطقه سورن باید یک ماه دیگر در منطقه بمانیم. (۱)

پس از گزارش فرماندهان یگان ها غلامعلی رشید ضمن توضیح درباره لغو عملیات امشب به تحلیل تحرکات احتمالی عراق پرداخت. وی برای تداوم عملیات، تصرف اهداف و بازداشتن دشمن از حمله به شاخ تارچر و شیخ گزنشین پیشنهاد کرد که برای تصرف ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴، نیروهای خودی از شرق کانی مانگا وارد عمل شده و ضمن تصرف ارتفاع سنگ معدن به تنگه روکان مسلط شوند. (۲)*

در ادامه غلامعلی رشید با تأکید بر به خطر افتادن دستاوردهای عملیات در صورت عدم تصرف ارتفاع سنگ معدن و تسلط نیافتن به تنگه روکان، مشکلات اجرای عملیات در غرب کانی مانگا را بدین صورت برشمرد:

۱. دشمن در غرب کانی مانگا آرایش گرفته است و هوشیارتر از شرق است. ۲. عقبه ما در غرب کانی مانگا مناسب نیست و در جاده لری از شیخ لطیف تا بادانه امکان تردد به آسانی وجود ندارد. ۳. به علت عمق منطقه، توپخانه های خودی در غرب امکان پشتیبانی مناسب ندارد. ۴. عملیات در غرب نیروی زیادی نیاز دارد که ما از این بابت کمبود داریم.

وی مزیت اجرای عملیات در شرق کانی مانگا را مناسب بودن آرایش دشمن برای حمله نیروهای خودی، نزدیکی و اتصال مناسب به عقبه ها و امکان پشتیبانی توپخانه ها ذکر کرد. با وجود این، طرح مورد نظر غلامعلی رشید نتوانست نظر فرماندهان یگان ها را جلب کند و جلسه بدون نتیجه خاتمه یافت و قرار شد در روز بعد این بحث ادامه یابد. طرح این مباحث مفصل حاکی از آن بود که فرماندهان با وجود بررسی ها و گفت و گوهای طولانی به دلایل متعددی که ذکر شد از دستیابی به یک نتیجه روشن برای ادامه عملیات بازمانده اند. (۳)

ص: ۶۳۳

۱- البته باتوجه به اطلاعاتی که حاضران در جلسه داشتند غلامعلی رشید توضیح بیشتری در این زمینه نداد. ولی بارندگی، سرما، تمام شدن مأموریت نیروهای بسیجی و آمادگی بیش از پیش دشمن در این منطقه از جمله مشکلاتی بود که فرماندهان بدان ها واقف بودند و عملاً فرصت یک ماهه برای اجرای مراحل بعدی عملیات در منطقه سورن را ناممکن می ساخت.

۲- * با تسلط نیروهای خودی بر تنگه روکان، عقبه دشمن در منطقه پنجوین بسته می شد و با چند کیلومتر پیشروی تصرف نالپاریز از سمت شرق نیز امکان پذیر می گشت.

۳- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲۷ - ۲۱.

در پی لغو اجرای عملیات امشب و ریزنی برای انجام گام بعدی، مرحله سوم عملیات والفجر ۴ پایان یافت.

در این مرحله جمعاً ۳۰ گردان از نیروهای خودی از ۶ یگان سپاه پاسداران به این شرح وارد عمل شدند:

لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) با ۹ گردان؛ لشکر ۱۴ امام حسین (ع) با ۹ گردان؛ لشکر ۳۱ عاشورا با ۴ گردان؛ لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) با ۴ گردان؛ لشکر ۴۱ ثارالله (ع) با ۱ گردان و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) با ۳ گردان.

با اجرای این مرحله از عملیات، ۲۰۰ کیلومتر مربع از سرزمین های عراق از جمله ارتفاعات شیخ گزنشین و شاخ تارچر از ارتفاع کانی مانگا و مناطقی از غرب کانی مانگا از غرب شیخ المارین تا دره میانه آزاد شد.

از نیروهای دشمن نیز ۷ تیپ از ۶۰ تا ۹۰ درصد منهدم شدند که اسامی و میزان انهدام آنها چنین است:

تیپ ۶۰۲ پیاده ۹۰٪؛ تیپ ۷۰۳ پیاده ۶۰٪؛ تیپ ۱۰۸ پیاده ۵۰٪؛ تیپ ۲ گارد مرزی ۶۰٪؛ تیپ ۴۳۵ پیاده ۶۰٪؛ تیپ ۱ گارد ریاست جمهوری ۸۰٪ و تیپ ۱۸ پیاده ۶۰٪.

همچنین حدود ۱۰ هزار نفر از نیروهای عراقی کشته یا زخمی و ۲۰۵ تن از آنان نیز اسیر شدند.

میزان ادوات و تجهیزات انهدامی و غنیمت گرفته شده از دشمن نیز بدین شرح می باشد:

ادوات	غنیمت	انهدام
هوایما	-	۱ فروند
بالگرد	-	۲ فروند
تانک و نفربر	۶ دستگاه	۲۷ دستگاه
انواع خودرو	۱۵۵ دستگاه	۱۹ دستگاه
انواع توپ	-	۲۷ قبضه
تفنگ ۱۰۶ با خودرو	۲۵ قبضه	۱۰ قبضه
انواع توپ پدافند هوایی	۳۰ قبضه	۱۰ قبضه
موشک ضد هوایی سام ۷	۳۵ قبضه	۳ قبضه
انواع خمپاره انداز	۴۰ قبضه	۱۲ قبضه

همچنین مقادیر فراوانی مهمات و تجهیزات نظامی نیز منهدم شده یا به دست نیروهای خودی افتاد. (۱)

ص: ۶۳۴

شهرهای آبادان، خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر در طول امروز و روز گذشته همچنان هدف گلوله های توپ و خمپاره های عراقی قرار داشت که بر اثر آن در شهر آبادان به ۶ باب منزل مسکونی و یک فروشگاه خسارت هایی وارد آمد. در خرمشهر نیز گلوله های توپ به طور پراکنده به نقاط مختلف شهر از جمله دیری فارم، منطقه شلمچه و منطقه زید اصابت کرد. در این حملات ۳۱ تن زخمی و ۲ تن شهید شدند (۱).

علاوه بر این، امروز دو فروند از هواپیماهای عراقی اطراف پایگاه ایرانخواه در شرق سقز را بمباران کردند که طبق گزارش ها این اقدام تلفات و خساراتی در پی نداشته است (۲).

در دو عملیات نیروهای خودی، دو درگیری و یک مورد مین گذاری توسط ضدانقلاب، تعدادی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی کشته و ۱۱ تن از افراد خودی نیز شهید یا زخمی شدند. کشف ۵ عدد مین در مهاباد و جنوب سلماس و تسلیم شدن ۲ تن از افراد مسلح غیرقانونی از دیگر وقایع امروز در مناطق کردنشین غرب کشور بود.

نیروهای سپاه ناحیه کردستان با اجرای عملیاتی در شرق محور سنندج - دیواندره، موفق شدند ۳۱ روستای این منطقه از جمله روستاهای نوگران، سراب سرخه، کرمیله، هروله، سیاسیران بالا، سیاسیران پایین، کیله سفید، منصور بلاغی، خوزه، چشمه دراز، شاه بلاغی، تیلکو و خضرلک را پاک سازی کنند. نیروهای خودی در جریان پاک سازی روستای کیله سفید با عوامل سازمان کومه له درگیر شدند. در این حادثه تعداد زیادی از افراد این سازمان کشته یا زخمی شدند و جنازه ۷ تن از آنان در منطقه درگیری باقی ماند. همچنین چندین قبضه انواع اسلحه نیز به غنیمت نیروهای خودی درآمد (۳).

در منطقه نقره نیز نیروهای سپاه در ارتفاعات ماسو دایماب علیه افراد حزب دمکرات کردستان عملیات کمین اجرا کردند که در جریان آن ۳ تن از افراد این حزب کشته شدند (۴).

همچنین در شمال غرب سقز، نیروهای جندالله با عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درگیر شدند. در این درگیری ۳ تن از افراد خودی شهید و ۴ تن زخمی شدند. یک خودروی حامل تیربار نیز به دست افراد مسلح ضدانقلاب افتاد. از تلفات مهاجمان اطلاعاتی در دست نیست (۵).

در حوالی پایگاه برهان در جنوب شرقی مهاباد هم یک دستگاه تراکتور ژاندارمری به مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند برخورد کرد که بر اثر انفجار آن یک تن شهید و ۲ تن دیگر زخمی شدند (۶).

علاوه بر این در جنوب شرقی هشتمیان مهاجمان مسلح ضدانقلاب به افراد تأمین پایگاه قره نساء حمله کردند. در این درگیری دوساعته یکی از نیروهای پایگاه زخمی شد (۷).

- ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۸/۸/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۴۱۰۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۰/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۵۵۱۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات کردستان به عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه قروه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (عملیات)، ۱۹/۸/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نطقه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۵۵۱۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۴۹۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۳/۸/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۵۹۱۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) - مرکز فرماندهی، ۲۰/۸/۱۳۶۲.
- ۷- همان.

در همین حال، امروز در تپه های مشرف به شهر مهاباد، نیروهای ژاندارمری یک عدد مین ضدتانک را که عناصر ضدانقلاب در جاده دکل مخابراتی کار گذاشته بودند، کشف و خنثی کردند. در منطقه هشتراک در نقطه مرزی جنوب غربی سلماس نیز نیروهای سپاه ۴ مین کشف کردند.^(۱)

امروز هم یک تن از افراد وابسته به سازمان کومه له با یک اسلحه ژ ۳ و ۱۲۰ تیر فشنگ و یک عدد نارنجک در منطقه کوخان بانه و همچنین پدر یکی از سران حزب دمکرات در پیرانشهر خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند.^(۲)

۱

امروز ۴۰ تن از خبرنگاران خارجی از آثار و بقایای حمله موشکی عراق به شهر بهبهان بازدید و از مشاهدات خود در محل برخورد موشک به یک مدرسه و تعدادی از واحدهای مسکونی این شهر گزارش تهیه کردند. خبرگزاری جمهوری اسلامی در این باره گزارش داد: هنگام بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه های مدرسه راهنمایی پیروز که بر اثر حمله موشکی عراق تخریب شده و جمعی از دانش آموزان آن در سر کلاس به شهادت رسیده بودند، عده ای از دانش آموزان مدارس بهبهان در این محل اجتماع کردند و با دادن شعارهای مرگ بر امریکا، اسرائیل، فرانسه، شوروی و صدام و شعار "جنگ، جنگ تا پیروزی"، نفرت و انزجار خود را از استکبار جهانی و نوکر سرسپرده اش صدام ابراز داشتند که مورد توجه خبرنگاران خارجی قرار گرفت. همچنین لکه های خون دانش آموزان مدرسه پیروز که بر دیوارهای مدرسه به چشم می خورد از عمق فاجعه و مظلومیت دانش آموزان شهید حکایت می کرد که چگونه بی رحمانه توسط موشک های اهدایی شرق و غرب به شهادت رسیده اند.

در جریان این بازدیدها مسئولان درمورد چگونگی فاجعه، تعداد شهدا و خسارات ناشی از آن به خبرنگاران توضیحاتی دادند.^(۳)

۲

مقامات عراق همچنان اصرار دارند از تصمیم و توانایی این کشور به انهدام تأسیسات نفتی ایران سخن گویند. این تهدید و ارزیابی تأثیر احتمالی آن بر سرنوشت جنگ امروز نیز مورد توجه محافل خبری غرب قرار داشت. بکر محمد رسول وزیر کار و امور اجتماعی عراق، در مصاحبه با خبرگزاری قطر گفت: «عراق برای دستیابی به یک صلح عادلانه در جنگ با ایران از تمام تجهیزات خود استفاده خواهد کرد.» وی افزود: «در صورت اقدام ایران برای به مرحله عمل درآوردن تهدید خود مبنی بر بستن تنگه استراتژیک هرمز به روی کشتیرانی بین المللی، کشور عراق بی تفاوت نخواهد ماند.» محمد رسول در پاسخ به سؤالی درباره استفاده احتمالی عراق از جنگنده های فرانسوی سوپراتاندارد تأکید کرد: «هیچ یک از تجهیزات بلااستفاده باقی نخواهد ماند.»^(۴)

ص: ۶۳۶

۱- سند شماره ۳۱۷۹۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران سلماس (عملیات) به ستاد سپاه پاسداران منطقه ۱۱، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پیرانشهر به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص ۶، ابوظبی - خبرگزاری یونایتدپرس،

روزنامه واشنگتن پست در مقاله ای با عنوان "عراق حرکت جدیدی را در جنگ بررسی می کند"، نوشت: «دیپلمات های غربی و دیگر تحلیل گران امروز اظهار داشتند که به نظر می رسد عراق در نظر دارد با حمله به تأسیسات صادرات نفت ایران برای وادار ساختن ایران به مذاکره کوشش های جدیدی را آغاز کند.» روزنامه مذکور با اشاره به تجهیز عراق به هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد از سوی فرانسه اضافه کرد: «این کشور علی رغم نظر انگلیس و امریکا استدلال می کند هواپیماهای مذکور وسیله مورد احتیاج عراقی ها برای وادار ساختن ایران به مذاکره را تأمین می نماید.» واشنگتن پست افزود: «تا زمانی که عراق نتواند از رسیدن کشتی ها به ترمینال های نفت جلوگیری کند و یا ترمینال ها را به صورت غیرقابل استفاده ای در آورد ایران با خرید اسلحه از دلال های خصوصی و از طریق این راهروی آبی به جنگ ادامه خواهد داد.» (۱)

واشنگتن پست همچنین در گزارشی به نقل از «منابع نفتی ژاپن در خلیج فارس» خاطرنشان ساخت که حمله به تأسیسات نفت ایران در جزیره خارک «دشوارتر از آن است که عراق می پندارد.» به گزارش رادیو امریکا این روزنامه نوشت: «یکی از مدیران کمپانی های ژاپنی که با رژیم ایران روابط دوستانه ای دارد می گوید جزیره خارک به سبب نصب موشک های ضد هوایی در حقیقت به یک مزرعه ذرت شباهت یافته و از این رو لطمه زدن به خارک حتی با موشک های آگروست دشوار به نظر می رسد.» واشنگتن پست از قول منابع مذکور افزود: «عراق احتمالاً با دستیابی به موشک های آگروست و هواپیماهای سوپراتاندارد به تانکرهای نفتی که برای بارگیری در نزدیکی ترمینال خارک پهلو گرفته اند حمله خواهد کرد که در صورت موفقیت این طرح و حمله مستقیم به یک نفتکش، راه رفت و آمد نفتکش ها به خارک محدود خواهد شد. پیامد این اقدام افزایش نرخ بیمه کشتی ها خواهد بود که هزینه خرید نفت از ایران را در مقایسه با قیمت رسمی اوپک افزایش خواهد داد و ایران را ناگزیر به کاهش در بهای نفت خواهد ساخت.» (۲)

علاوه بر این بی بی سی نیز امروز در تفسیری از پیتر منگلد مفسر این رادیو گفت: «گزارش های مربوط به احتمال حمله عراق به اسکله صدور نفت ایران در جزیره خارک که اهمیت حیاتی دارد، تنها بر اظهارات مقامات ارشد عراق مبتنی نیست بلکه ارزیابی دیپلمات های خارجی در بغداد آن را تأیید می کند.» به عقیده منگلد، «از کارانداختن این تأسیسات [در خارک] کار نسبتاً آسانی است چون محدود و کوچک است و همین که شعله ور شود خاموش کردن و کنترل حریق بسیار دشوار خواهد بود.»

مفسر بی بی سی در مورد تجهیزات دفاعی ایران در جزیره خارک و پایگاه های دریایی و هوایی بوشهر نیز اظهار عقیده کرد: «شاید برای دفاع از جزیره خارک در مقابل موشک های زمین به زمین ساخت شوروی کار چندانی از ایران بر نیاید و بنابراین استراتژی ایران

ص: ۶۳۷

۱- همان، صص ۹ - ۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱۸، رادیو امریکا، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

کمافی السابق اتکای زیاد به این تهدید خواهد بود که به عنوان تلافی، تنگه هرمز را خواهد بست. در واقع چنانچه [آیت الله] خامنه ای گفته است تدارکات و آمادگی ایران هم اکنون برای این اقدام محتمل تجهیز شده است.»^(۱)

۱

در پی اعلام خبری مبنی بر ازدست رفتن ۷۵ تا ۸۰ درصد بینایی مصدومان حمله شیمیایی اخیر عراق در منطقه عملیاتی والفجر ۴، امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «حال مجروحین بمباران شیمیایی اخیر در منطقه بین رودخانه شیلر و ارتفاعات لری که در بیمارستان طرفه تهران بستری هستند رو به بهبودی است و به زودی تعداد قابل توجهی از آنان ترخیص خواهند شد.» دکتر شهجودی رئیس بیمارستان طرفه تهران، ضمن اعلام این مطلب و تشریح وضعیت اولیه این گروه از مصدومان حمله شیمیایی اخیر عراق گفت: «معالجاتی که روی این مجروحین انجام می شود به درمان کارگرانی که در کارخانجات آلومینیم سازی بر اثر نگاه کردن به قوس الکتریکی دچار عارضه چشمی می شوند، شباهت دارد.» وی اطمینان داد: «اگر این افراد ۷۲ ساعت تحت نظر چشم پزشک در محل تاریکی معالجه شوند، بهبودی کامل خود را باز خواهند یافت. تنها احتمال دارد افرادی که به طور طبیعی از حساسیت چشمی بیشتری برخوردار هستند (که تعداد آنان از ۱۰ درصد بیشتر نمی شود) کمی دیرتر معالجه شوند، اما خوشبختانه احتمال خطر برای آنان وجود ندارد.»^(۲)

۲

بازدید خبرنگاران خارجی از مصدومان حملات شیمیایی عراق در بیمارستان طرفه تهران

رئیس جمهور امروز در یک نشست مطبوعاتی به سؤالات مطرح شده درباره انسداد تنگه هرمز و احتمال دخالت نظامی امریکا، آینده روابط سیاسی ایران با امریکا، جنگ ایران و عراق و تلاش های سیاسی در جنگ، تأمین نیازهای نظامی ایران، وضعیت اقتصادی کشور، کردستان و نیز مسائل داخلی و انتخابات آینده مجلس پاسخ داد.

ص: ۶۳۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، صص ۴۶ و ۴۷، رادیو بی بی سی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای در آغاز این نشست که به دعوت وزارت ارشاد اسلامی از خبرنگاران مطبوعات و نمایندگان رسانه های خارجی در تهران برگزار شد، در سخنان کوتاهی ضمن خوشامدگویی به خبرنگاران خارجی اظهار کرد: «بیشترین حقایقی که در کشور ما در طول سال های بعد از انقلاب صورت گرفته، برای مردم دنیا به طور واقعی منعکس نشده است. ما این را بخشی از مبارزه وسیع قدرت های بزرگ جهانی بر علیه انقلاب اسلامی و مردم خود به حساب می آوریم و من به شما حضار محترم می گویم که عدم انعکاس اخبار درست کشوری که یکی از بزرگ ترین انقلابات تاریخ را انجام داده و حوادث مهم و قابل توجه و تعیین کننده ای که در آن می گذرد، برای مردم دنیا و روند رشد افکار عمومی خسارت به حساب می آید.» وی سپس افزود: «بشریت یک خانواده بزرگ هست که همه حوادث و وقایع در هر بخشی از این خانواده عظیم برای مجموع آن دارای اثر و اهمیت است. اگر خودخواهی ها، سیاست های وابسته به قدرت های بزرگ و غرض ورزی ها مانع از تشریح وضعیت یک عده از مردم در سطح جهان بشود، پیش از آنکه خسارتی برای این مردم داشته باشد برای کل خانواده بشریت خسارت دارد.»

مصحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی رئیس جمهور با خبرنگاران داخلی و خارجی

رئیس جمهور در پاسخ به سؤال خبرنگار روزنامه بلژیکی دی مورگن در مورد ایجاد پایگاه های نظامی در عمان و احتمال حمله نظامی امریکا به ایران گفت: «مدت هاست که سعی می شود احتمال دخالت نظامی مستقیم امریکا در این منطقه از حنجره های مختلف و با زبان های گوناگون به گوش ما رسانده بشود. این مطلب را بسیار دور از تصور می شمارم. معتقدیم که دستگاه سیاسی و نظامی امریکا در آن حد هستند که بدانند برافروخته شدن آتش جنگ در این منطقه به معنای خاموش شدن شعله نفت در دنیا است و بعید به نظر می رسد امریکا در قصر شیشه ای که در خلیج فارس ساخته، حاضر باشد به پرتاب سنگ و مسابقه سنگ اندازی با کسی دست بزند.» وی سپس تأکید کرد: «ما معتقدیم خلیج فارس متعلق به کشورهایی است که در این حوزه مهم استراتژیک جهانی زندگی می کنند و هیچ قدرت

خارجی حق دخالت در مسائل خلیج فارس را ندارد و به طریق اولی حق ندارد در آن دخالت نظامی ایجاد کند و به هر صورت ما آماده مقابله با چنین تهاجم نامحتملی هستیم.»

آیت الله خامنه ای به سؤال خبرنگار روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال در مورد شرایط بهبود رابطه با امریکا این طور پاسخ داد: «تا وقتی که امریکا در شکل یک ابرقدرت در دنیا حضور دارد هیچ گونه امیدی به آینده روابط سیاسی ما با این کشور نیست.» وی همچنین در پاسخ به سؤال خبرگزاری رویتر درباره اقدام احتمالی ایران در جلوگیری از عبور کشتی های حامل اسلحه برای عراق در آب های خلیج فارس (۱) گفت: «ما آمادگی های لازم را برای آنچه که وعده کردیم داریم، اما خویشتن داری لازم هم برای آنکه پیش از یک اتمام حجت کامل اقدام به عملی کنیم در ما وجود دارد.»

رئیس جمهور در خصوص تلاش های سیاسی و میانجیگرانه سازمان های بین المللی و برخی کشورها در جنگ اظهار کرد: «بعضی از این کشورها و سازمان هایی که شما از آنها یاد کردید در حالی که به زبان از صلح سخن می گویند، در عمل آتش جنگ را روشن تر می کنند. از کشورها، از دولت فرانسه یاد می کنم که علی رغم ایجاد علاقه مندی به صلح در این منطقه ۴۰ درصد از تولید سلاح خود را صرف عراق کرده است و از سازمان ها به سازمان ملل و شورای امنیت سازمان ملل اشاره می کنم که در مقابل تهاجم همه جانبه ده لشکر عراقی به شهرهای ما و تصرف بخش عظیمی از استان های مرزی ما به سکوت و بی تفاوتی تشویق آمیزی دست زد و امروز هم در مقابل تهاجم موشکی عراق به شهرهای ما و کشتار بی رحمانه مردم ما با همان سکوت تشویق آمیز نگاه می کند.» وی در عین حال خاطرنشان کرد: «بالین حال هیچ کشوری به قدر ما به صلح علاقه مند نیست. ما در سایه صلح می توانیم آن چنان چهره شوق انگیزی از انقلابمان به مردم دنیا نشان بدهیم که بسیاری از مردم دنیا را در راه خودشان و آینده خودشان آگاه و مصمم و دارای تصمیم لازم بکنند.»

رئیس شورای عالی دفاع در پاسخ به سؤال دیگری در خصوص چگونگی حل مسئله جنگ خاطرنشان کرد: «بسته به این است که طرف ما چه کسی باشد. اگر صدام برود صلح نزدیک خواهد شد. اگر صدام بماند ما یکی از دو راه را بیشتر در پیش نداریم: یکی رسیدن به شروط سه گانه ای که از شروع جنگ اعلام کردیم و دوم ادامه جنگ تا رسیدن به حقوقمان.»

در ادامه این نشست مطبوعاتی خبرنگار کانال ۲ تلویزیون سوئد پرسید: «عراق جنگ را آغاز کرد، اما اکنون در خارج این طور گفته می شود که ایران برای وحدت مردم به جنگ نیاز دارد.» رئیس جمهور

ص: ۶۴۰

۱- آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در تاریخ ۵/۷/۱۳۶۲ در سخنانی اعلام کرده بود: «نمی توانیم همیشه تحمل [کنیم] که کشتی های پر از سلاح و مهمات از تنگه هرمز عبور کند و در خدمت رژیم عراق قرار گیرد. بارها مسئولان کشور ما این مطلب را به انحاء مختلف به مسئولان کشورهای خلیج فارس تذکر داده اند. اگر این تذکرات بازهم تأثیر نبخشد، ما مجبوریم برای عبور کشتی ها از این منطقه محدودیت هایی به کار ببریم.» (روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰)

پاسخ داد: «سه سال پیش نه شما و نه خیلی های دیگر قبول نمی کردید یا اگر هم قبول می کردید حاضر نبودید صریحاً اقرار کنید عراق جنگ را شروع کرده است. حالا به این مطلب اعتراف می کنید. مطمئن باشید دیری نخواهد گذشت که همه خواهند فهمید که ضامن ادامه جنگ نیز عراق و پشتیبانان جهانی آن هستند. ما در صلح از هر شرایط دیگری بهتر زندگی خواهیم کرد و بهتر سازندگی می کنیم و بهتر انقلابمان را صادر خواهیم کرد.» وی آن گاه تأکید کرد: «ما یک روز هم مایل نیستیم این جنگ ادامه پیدا کند. البته این به آن معنا نیست که ما صلح دیکته شده ای را بپذیریم.»

آیت الله خامنه ای در پاسخ به پرسش خبرنگار روزنامه تایلندی تاپرات درباره کمک های نظامی سایر کشورها به ایران گفت: «ما از هیچ کشوری کمک نظامی دریافت نمی کنیم و احتیاجی هم به آنچه که به آن کمک نظامی گفته می شود نداریم. ما مستقل هستیم و به همت نیروهای خودمان می جنگیم. البته می توانیم سلاح مورد احتیاج خود را تهیه کنیم چه در داخل، چه با غنیمت گرفتن، چه با تعمیر و چه با خرید سلاح از کشورهای دیگر به نحوی که با سیاست های خارجی ما وفق بدهد.» وی همچنین در مورد کشورهای فروشنده اسلحه به ایران گفت: «همه کشورهایی که ما با آنها ارتباط تجاری داریم در صورتی که اراده کنیم می توانیم از آنها سلاح خریداری کنیم.»

رئیس جمهور در پاسخ به سؤال خبرنگار یک روزنامه زئیری عنوان کرد: «بودجه زیادی [برای جنگ] صرف شده است.» وی همچنین درباره تأثیر جنگ بر میزان تولید و صدور نفت اظهار کرد: «جنگ در صادرات نفت تأثیری نداشته است و ما به همان میزانی که به صادرات نیازمندیم در چارچوب مصوبات اوپک همواره اقدام کردیم.»

در بخش دیگری از این نشست، خبرنگار ترکیه پرسید: «رزمندگان شما در شمال درحال پیشروی هستند و از سوی دیگر می دانید که روزانه بیش از ۶۰۰ هزار بشکه نفت عراق از کرکوک از طریق ترکیه صادر می شود. در صورت فتح کرکوک منافع ترکیه در خطر خواهد بود. در این مورد آیا با مقامات ترکیه مذاکره کرده یا تماس حاصل نموده اید؟ منافع ترکیه را چگونه تضمین می نمایید؟» رئیس جمهور پاسخ داد: «کشور ترکیه کشور دوست و برادر ما است و منافع این کشور برای ما حائز اهمیت است و این منافع نباید مورد تهدید قرار بگیرد و البته مورد تهدید هم قرار نخواهد گرفت.»

وی سپس به سؤال یک خبرنگار اسپانیایی در مورد وضعیت دولت ایران در کردستان چنین پاسخ داد: «وضعیت ما در کردستان امروز از همیشه بهتر است. مردم کرد که احساس می کنند دولت جمهوری اسلامی به حمایت از آنها در مقابل گروهک هایی که فشار خود را بر دوش آنها وارد آورده بودند، اقدام می کند خوشحال اند. عملیات اخیر اغلب راه های ارتباطی ضدانقلابیونی که در کردستان مستقر بودند تا داخل مرز عراق را مسدود کرده است و موقعیت آنها از هر زمانی بدتر است.» رئیس جمهور خاطر نشان کرد: «ما فکر می کنیم در آینده مسئله مهمی به نام کردستان نخواهیم داشت.»

آیت الله خامنه ای درباره تعداد گروه های مذهبی و سیاسی مجاز به شرکت در انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی اظهار داشت: «در جمهوری اسلامی شرکت در انتخابات برای همه احزاب آزاد است.» وی همچنین در پاسخ به سؤال دیگری در مورد «اختلاف عقیده بین مردم و دولت» و احتمال به کارگیری «افراد تحصیل کرده که با انقلاب مخالف اند» تأکید کرد: «چیزی که به عنوان اختلاف عقیده میان مردم و مسئولین گفته شد وجود ندارد. امروز صدها هزار متخصص مؤمن، انقلابی و علاقه مند به انقلاب در ارگان های مختلف دولتی مشغول به کارند. ما به آن متخصصینی که با انقلاب مردم دشمن هستند احتیاجی نداریم.»

رئیس جمهور به این سؤال خبرنگار کانال ۲ تلویزیون سوئد که «جنگ چگونه بر اقتصاد و انقلاب شما اثر کرده است؟» چنین پاسخ داد: «یقیناً جنگ فشارهای اقتصادی زیادی را بر ملت ما تحمیل کرده است. اگر جنگ نبود، بی گمان این فشارها هم نبود. لکن با این حال مردم ما در سایه همین فشارها به همت و اراده و تصمیم قاطعی دایر بر خودکفایی رسیده اند.» نماینده روزنامه اتفاق از راولپندی هند پرسید: «شما ادعا می کنید اقتصاد شما رو به بهبودی است، پس چرا این قدر تورم وجود دارد؟» رئیس جمهور در پاسخ گفت: «تورم یک عارضه جهانی است و فقط مربوط به کشور ما نیست و ما که ادعا می کنیم اقتصاد رو به بهبودی است ادعا نمی کنیم اقتصاد ما در حد ایده آل است بلکه ادعا می کنیم در حرکت به سمت یک اقتصاد ایده آل می باشیم.»

خبرنگاری از ژاپن پرسید: «علی رغم تهدید رژیم عراق دایر بر حمله موشکی به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی آیا ایران هنوز به تکمیل این مجتمع در شرایط فعلی اصرار دارد؟» آیت الله خامنه ای در پاسخ تأکید کرد: «ما هم این پروژه و هم پروژه های دیگر را تمام خواهیم کرد و جنگ هیچ تأثیری بر روند تکمیل این پروژه ها نخواهد داشت.»

خبرنگار وال استریت ژورنال سؤال کرد: «گزارشاتی مبنی بر اینکه ایران هلیکوپترهای شوروی را در نزدیکی مرز افغانستان سرنگون ساخته وجود دارند. آیا این امر واقعیت دارد؟» رئیس جمهور در پاسخ گفت: «بسیاری از خبرهایی که رسانه های گروهی جهان از کشور ما می دهند واقعیت ندارد.» وی یادآور شد: «تصمیم ما بر این است با همه کشورهای همسایه خودمان روابط سالم داشته باشیم. در صورتی که آن همسایگان این روابط را بپسندند و بپذیرند.» (۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی بر حل مسئله توزیع و مهار گرانی با بسیج مردم و همکاری بخش خصوصی تأکید کرد. حجت الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی امروز در دیدار با حسن عابدی جعفری وزیر بازرگانی و معاونان و مشاوران این وزارتخانه ضمن ابراز امیدواری در مورد حل مشکل توزیع که وی آن را «مهم ترین مسئله امروز جامعه» خواند، اظهار کرد: «آن طور که از دور به کارهای جامعه نگاه می کنیم مسئله توزیع از تمام مسائل عقب تر است. اما

ص: ۶۴۲

در سایر بخش‌ها مثل بخش‌های تولیدی، عمرانی و آموزشی نسبتاً موفق هستیم و در بخش انتظامی با وجود جنگ خوب کار کرده ایم، ولی از توزیع باید رنج ببریم نه تنها ما بلکه مجموعه جامعه رنج می‌برند.» وی تأکید کرد: «مسئله توزیع باید درست شود. وضع توزیع در حال حاضر به نفع یک قشر سودجو شده است.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سپس افزود: «باید با یک کار عظیمی که اسمش را بسیج می‌گذارند، باید گرانی را مهار کرد. گرانی همه اش تورم نیست. تورم حادی دارد. بله ما در زمان جنگ هستیم. خوب کمی کسری بودجه داریم. تولید به خاطر نظام مدیریت در این دوره فترت پایین آمده، جمعیت بالا رفته و عوامل دیگری هم مؤثر است و این، تورم به وجود می‌آورد و به آن اندازه که اجناس به دست مردم می‌رسد نیست. این تورم، ظالمانه است.»

وی در مورد ضعف سیستم توزیع گفت: «آدم خیال می‌کند ضعف سیستم توزیع نبودن برنامه حساب شده است. چون اینها عامل ایجاد تورم زیاد است. شما می‌دانید که اگر این وضع وجود داشته باشد مردم عادی نمی‌توانند این وضع را تحمل کنند. با نیازهای مردم نمی‌شود بازی کرد. احساس ناامنی دستاوردهای انقلاب را مورد تردید قرار می‌دهد. ما باید مسئله تورم را به صورت طبیعی برگردانیم. در غیر این صورت، ضرر کرده ایم و به بخش‌های دیگر ظلم کرده ایم که نگذاشته ایم آنها هم کارشان را ادامه دهند. به قول آقای جعفری شما اینجا را مثل جبهه قبول دارید باید با یک تلاش طولانی و با پشتکار سریعاً این قضیه را حل کنید. ما برای حل این مسئله ارزش بسیار قائلیم و خطوطی تعیین کرده ایم.» هاشمی رفسنجانی افزود: «ضمناً در این رابطه مسئله فرهنگی باید گسترش یابد، هر چند کار اقتصادی است ولی باید کار فرهنگی هم انجام داد. مردم، عوارض این را می‌فهمند. مردم باید خودشان همکاری کنند. اگر ما در این مبارزه مردم را نداشته باشیم کار بسیار مشکل خواهد بود.»

رئیس مجلس همچنین خاطرنشان کرد: «حال که عده‌ای عادت کرده اند به دزدی و چپاول، ما آماده ایم با آنها مبارزه کنیم و می‌کنیم. شورای عالی قضایی با مشاوره‌های زیادی که کرده، کیفرهایی در نظر گرفته و آماده است کار شما را تسریع کند. بی‌شک نویسندگان و هنرمندان از این وضع رنج می‌برند که در این مبارزه گسترده با شما همکاری خواهند کرد.» وی همچنین گفت: «دلیل ندارد که چای به دست مردم نرسد. این از ضعف مدیریت و سوءاستفاده است. ما باید امیدوار باشیم که طی چند ماه آینده در این بازار مسلط شویم.» رئیس مجلس سپس با اشاره به اهمیت بخش خصوصی تأکید کرد: «ما معتقدیم که باید بخش خصوصی را فعال کرد، به شرط آنکه قانع بر حق خودش باشد. بخش خصوصی کاملاً باید در میدان باشد. آزادی در تجارت از اصول اولیه ماست.» وی همچنین خاطرنشان کرد: «اگر روزی به این نتیجه برسیم که نمی‌توانیم مطالب را حل کنیم رأساً اقدام می‌کنیم. مردم باید مطمئن باشند.»^(۱)

ص: ۶۴۳

رئیس جمهور عراق در سخنانی از شرکت گارد ویژه ریاست جمهوری این کشور در جبهه های جنگ تجلیل کرد.

به گزارش رادیو بغداد صدام حسین در دیدار با گروهی از اهالی سلیمانیه به سخنان اخیر مقامات ایران در مورد به کارگیری اعضای گارد ویژه ریاست جمهوری عراق در منطقه پنجوین اشاره کرد و گفت: «ما گارد را اعزام می داریم تا با متجاوزان به مرزهای عراق و در سرحدات استان سلیمانیه بجنگند، زیرا گارد ویژه ما تمام ملت عراق است و همه ارتش عراق گارد نگهبان است و کسی که در دفاع از خاک عراق در سلیمانیه و در بصره و در مرزهای استان میسان ننگد، قادر به دفاع از رژیم [عراق] در کاخ ریاست جمهوری نیست و هر رژیمی که متکی به اقلیتی از مردم مانند فقط گارد نگهبان باشد چنین رژیمی قطعاً زائل است.»

صدام همچنین اضافه کرد: «گارد، مأموریت ویژه ای را در آن نظام ایفا می کند، ولی جزئی از ملت است که مأموریت ویژه ای ایفا می نماید، ولی درعین حال بخشی از ارتش و عموماً از نیروهای مسلح می باشد.» وی در ادامه این سخنان عملیات نظامی ایران در منطقه پنجوین را شکست خورده خواند و اظهار کرد: «برخی از اسرا که به دست نیروهای عراقی اسیر شدند می گویند که به آنها گفتند فردا در شهر سلیمانیه خواهند بود.» رئیس جمهور عراق سپس گفت: «بهتر است که این جوان ها خفه شوند چراکه در سلیمانیه، ملتی است که از آن دفاع می کند. همچنین دارای ارتش نیرومندی است که قادر است از آن دفاع کند.» (۱)

در پی دیدار وزیر بازرگانی انگلیس از بغداد، نشریه فایننشال تایمز (چاپ لندن) از احتمال مشارکت انگلیس در پروژه احداث خط لوله نفتی عراق به عربستان خبر داد.

این نشریه در شماره امروز خود نوشت: «چهار کمپانی انگلیس به اسامی "ویلیام پرس"، "تیلوو درا"، "جان لینگ" و "همفری سند گلاسکو" امیدوارند در کارهای ساختمانی پروژه ۲ تا ۳ میلیارد دلاری احداث خط لوله نفتی عراق که از عربستان به دریای سرخ کشیده می شود به میزان یک چهارم سهم داشته باشند.» این نشریه به نقل از باب ملسون رئیس هیئت اجرایی کمپانی طرح و مقاطعه خطوط نفتی انگلیس، تأیید کرد که این گروه با دولت عراق مذاکراتی به عمل آورده اند.

فایننشال تایمز درعین حال با اشاره به دورنمای پروژه احداث این خط لوله و مشکلات بهره برداری از آن پیش بینی کرد که «این پروژه برای رفع مشکلات بحرانی و مالی عراق، شرایط متوسطی خواهد داشت.» (۲) - (۳)

ص: ۶۴۴

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، رادیو بغداد، ۱۹/۸/۱۳۶۲.
۲- یادآور می شود دو روز پیش خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس در پایان دیدارش از بغداد گفته بود که انتظار دارد شرکت های انگلیسی در کنسرسیومی که ساخت خط لوله جدید صادرات نفت عراق را بر عهده گرفته ۲۵ درصد سهام شوند. (ر.ک: روزشمار ۱۷/۸/۱۳۶۲)

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

یک مقام سفارت فرانسه در تهران مدعی شد ایران در واکنش به تحویل پنج جنگنده سوپراتاندارد به عراق دست به اقداماتی علیه منافع اقتصادی فرانسه زده است. انتشار این مطلب بازتاب هایی در رسانه های خبری داشت.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، سیریل مخروف مشاور اقتصادی سفارت فرانسه در تهران، با طرح ادعای «تلافی جویی دولت ایران» در مقابل تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق، گفت: «مقامات ایرانی خواستار تعطیل دفتر بازرگانی فرانسه و مؤسسه تحقیقات باستان شناسی این کشور در تهران شده اند.» وی افزود: «تدابیر تبعیض آمیزی نیز علیه بانک ها و کالاهای فرانسوی اتخاذ شده است.»

خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری به انتشار جزئیات بیشتری از اظهارات کنسول اقتصادی سفارت فرانسه در تهران پرداخت. به گزارش این خبرگزاری، مخروف گفته است: «سفارت فرانسه در تهران مراقب منافع حدود یک صد فرانسوی در اینجاست که حدود نیمی از آنها مدیران مؤسسات فرانسوی هستند که در ایران به سر می برند. از جمله دیگر فعالیت هایی که قرار است متوقف شود فعالیت انستیتوی تحقیقات باستان شناسی فرانسه در تهران است که سابقه یک صدساله دارد و به خاطر کارهایی که در خرابه های باستانی شوش (واقع در جنوب ایران) کرده است، شهرت دارد.»

خبرگزاری فرانسه سپس یادآور شد: «آیت الله مهدوی کنی از رهبران مذهبی، اخیراً خواستار قطع کامل پیوندهای اقتصادی با فرانسه شد. به دنبال درخواست او تدابیر و تصمیماتی برای ممانعت از سرمایه گذاری بانک های فرانسوی در فروش های نفت ایران به عمل آمد.» بنا به این گزارش، «مؤسسات فرانسوی قبلاً ۴۰ تا ۵۰ درصد سهم این بخش از بازار مالی را در دست داشتند. ایران سالانه معادل ۲۰ میلیارد دلار نفت می فروشد. به تجار ایرانی واردکننده کالا نیز دستور داده شده است که در بانک های فرانسه به خصوص برای کالاهایی که در فرانسه خریداری می شود اعتبار اسنادی باز نکنند. به خریداران در تهران نیز گفته شده است که از خرید کالاهای فرانسوی در آینده حتی المقدور خودداری نمایند. سال گذشته نیز یک چنین اقدام ضدفرانسوی صورت گرفت، اما این بار تدابیر مذکور به طور قابل توجهی سخت تر شده است.»

خبرگزاری فرانسه درعین حال به نقل از مشاور اقتصادی سفارت فرانسه اعلام کرد: «تحریم کامل محصولات فرانسوی غیرمحمول است.» این گزارش در ادامه اضافه کرد: «صادرات فرانسه به ایران در سال قبل در مقایسه با [سال] ۱۹۸۱، ۵۰ درصد کاهش یافت. اگرچه این ارقام برای [سال] ۱۹۸۳ تاکنون ثابت بوده است، اما آمار شش ماهه نخست سال جاری نشان داد که فرانسه در بازار ایران از رقبای غربی عقب تر مانده است. انگلیس و ایتالیا فروش های خود را ۴۰ درصد افزایش دادند درحالی که آلمان غربی صادرات خود را تا ژوئن [خرداد - تیر] دو برابر نموده و به رقم ۴/۱ میلیارد دلار افزایش داد. در همین دوره فرانسه معادل ۱۸۰ میلیون دلار کالا فروخت که به طور عمده مواد شیمیایی، فولاد، کالاهای الکتریکی، قطعات یدکی در ارتباط با معامله موتتاژ ۱۰ هزار دستگاه اتومبیل با کارخانه رنو و برای هواپیمای غیرنظامی

ساخته شده توسط صنایع ایرباس و ماشین های صنعتی برای صنعت نفت ایران بوده است. فرانسه در عوض آن امسال مقدار زیادی نفت از ایران خریده است؛ فرانسه ظرف نیم سال معادل ۴ میلیارد دلار نفت از ایران خریده است که نشان دهنده ۱۰ درصد از کل خریدهای نفت فرانسه است. رقم خرید آن در سال قبل ۴/۲ میلیارد دلار بوده است.»^(۱)

۱

درحالی که تردد یگان های دریایی امریکا، فرانسه و شوروی در منطقه خلیج فارس رو به افزایش می باشد، وزیر دفاع امریکا امروز هشدار خود را مبنی بر اینکه تنگه هرمز نباید به روی حمل و نقل نفت بسته شود تکرار کرد. مقامات انگلیس نیز از گسترش جنگ ایران و عراق به منطقه خلیج فارس اظهار نگرانی کردند.

براساس گزارش امروز منابع داخلی، «در چند روز گذشته تردد و حضور یگان های دریایی امریکایی یا فرانسوی و روسی در دریای عمان و خلیج فارس افزایش یافته است، به طوری که حدود ۲ فروند ناوشکن، ۴ فروند فریگیت و یک فروند ناو لجستیکی امریکایی و یک فروند ناو مین جمع کن روسی و یک فروند فریگیت فرانسوی در منطقه تنگه هرمز مشاهده گردیده است. علاوه بر این ۴ فروند هواپیمای شناسایی امریکایی نیز در مسیر پاکستان و بحرین فعالیت داشته اند.»^(۲)

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا

در همین حال، خبرگزاری کویت از واشنگتن اعلام کرد که کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، در یک نشست مطبوعاتی گفت: «تنگه هرمز اهمیت زیادی برای جهان آزاد و کشورهای ساحلی آن دارد و باید باز نگه داشته شود.» وزیر دفاع امریکا افزود: «سیاست اساسی ما آن است که پایدارماندن حقوق آب های باز با کشتیرانی آزاد ضروری است. موضع ما در قبال آن تغییر نکرده است.» وی همچنین در پاسخ به سؤال دیگری در این خصوص تأیید کرد که تأثیر کاهش عرضه نفت بر امریکا کم خواهد بود، با این حال، این امر درصد اندکی از تأثیر فوری را بر امریکا نیز خواهد گذارد. واینبرگر در عین حال افزود: «نگرانی بیشتر در مورد تأثیر چنین کاهششی بر متحدین امریکا در اروپا و ژاپن است.» وزیر دفاع امریکا همچنین «تشکیل یک نیروی واکنش سریع توسط شورای همکاری خلیج [فارس] را یک تحول قابل تقدیر توصیف کرد.» وی خاطر نشان کرد: «مهم است که کشورهای آن منطقه توانایی خود را جهت دفاع از منافع خود و در قبال آنچه که نهایتاً می تواند تلاش های شوروی جهت قطع دسترسی به میادین نفتی باشد، افزایش دهند.»^(۳)

ص: ۶۴۶

۲- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۸۷، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۳۵.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۴، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، ریچارد روت وزیر مشاور در امور خارجی انگلستان، در مصاحبه با مجله مصری المصور گفت که «کشور وی با اشتیاق فراوانی امید به تحقق صلح در منطقه خلیج [فارس] و پایان جنگ ایران و عراق بسته است.» وی افزود: «انگلستان برای جلوگیری از حضور هرگونه نیرو در این منطقه بر عدم گسترش دامنه این جنگ پافشاری می کند.» این مقام دولت انگلیس همچنین اصرار کشور خود «جهت ایفای نقشی در خاورمیانه [غرب آسیا] برای برقراری صلح عادلانه و کامل در منطقه را مورد تأکید قرار داد.» (۱)

۱

یک روز پس از پایان چهارمین اجلاس سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در دوحه، گزارش های جدیدی از مشکلات تصمیم گیری سران شورا به ویژه درباره جنگ ایران و عراق انتشار یافت.

رادیو کلن در گزارشی تفسیری گفت: درحالی که از آغاز اجلاس «صحبت از یک سیاست مشترک و همچنین بحث و مشاوره [درمورد] همکاری جهت ساخت خط راه آهن در میان بود... جنگ بین ایران و عراق و نبرد [گروه های فلسطینی] بر سر طرابلس، رهبران کشورهای مذکور را مجبور به گفت و گوهایی خارج از برنامه و اتخاذ تدابیر می کرد. درحالی که کشورهای حوزه خلیج فارس برای یگانگی و استحکام در برابر انقلاب ملت ایران تلاش می کردند، گروه های فلسطینی داخل سازمان آزادی بخش فلسطین به جان یکدیگر افتاده بودند.» رادیو کلن افزود: «کشورهای عرب حوزه خلیج فارس بر این عقیده اند که جنگ بین فلسطینی ها باید از میان برداشته شود چون این جنگ، موقعیت ایران را مورد تقویت قرار می دهد. درحالی که علاوه بر عراق، عربستان سعودی، عمان، امارات عربی متحده و بحرین و کویت مجدانه کوشش به عمل می آورند که در برابر ایران خطی تشکیل بدهند، سوریه با گسترش و تعمیق نفوذ ایران در لبنان مخالفتی نمی ورزد.»

رادیوی مذکور یادآور شد اعضای شورای همکاری خلیج فارس معتقدند اگر «بعضی از دولت های عرب با دولت ایران همکاری نمی کردند جنگ بین ایران و عراق می توانست پایان یابد.» این رادیو همچنین جمعیت کم و وابستگی به تولید نفت را موجبات آسیب پذیری کشورهای مذکور در برابر تهدید دانست و افزود: باوجود "عزم راسخ" امریکا به اقدام سریع نظامی در خلیج فارس «کشورهای حوزه خلیج فارس باید حساب کنند که به وسیله عملیات نظامی امریکایی ها، این منطقه به طور درازمدت به صورت میدان نبرد قدرت های بزرگ درخواهد آمد. ازاین رو از آنها خواسته شد که برای رفع تشنج کوشش کنند، نخست در جناح های فلسطینی و سپس احتمالاً در منازعه بین عراق و ایران.» (۲)

رادیو کلن همچنین در گزارش دیگری به نقل از روزنامه کویتی القبس اعلام کرد که کشورهای شورای همکاری خلیج فارس تصمیم گرفته اند «با شوروی و دیگر کشورهای بلوک شرق مناسبات

ص: ۶۴۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، صص ۶۰ و ۶۱، رادیو مسقط، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۵۱ و ۵۲، رادیو کلن، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

دیپلماتیکی برقرار سازند.» به نوشته القبس، کویت که تنها کشور در میان شش کشور عضو شورا است که با اتحاد شوروی روابط دیپلماتیک دارد «از کشورهای متحد خواست که آنها نیز به چنین کاری اقدام ورزند تا بدین وسیله تعادل مناسبات با دو ابرقدرت برقرار گردد.» (۱)

خبرگزاری رویتر نیز امروز گزارش داد: «اجلاس رهبران خلیج [فارس] در دوحه اخذ تصمیم درمورد ساختن یک خط لوله مشترک عربی برای میان بر زدن از تنگه آسیب پذیر هرمز را به تأخیر انداخته است.» رویتر افزود: «مقامات رسمی ضمن بیان این مطلب گفتند که اجلاس سه روزه رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] تصمیم درمورد ساختن پالایشگاهی به ظرفیت ۲۰۰ هزار بشکه در روز در (سلاله) واقع در جنوب عمان را نیز بایگانی کرد. این منابع افزودند ایجاد این پالایشگاه که دومین پالایشگاه عمان بوده و به خط لوله نفتی مزبور متصل می شود بستگی به تولید و بازار نفت خواهد داشت.» رویتر به نقل از مقامات مزبور توضیح داد که «اتصال یک خط لوله نفتی به عمان با عبور از هزاران کیلومتر بیابان های لم یزرع بسیار پرهزینه و مشکل است.» (۲)

۱

با گذشت کمتر از ۲۴ ساعت از برقراری آتش بس در شمال لبنان، تبادل آتش میان جناح های فلسطینی متخاصم از سر گرفته شد. در عین حال گزارش ها حاکی است یاسر عرفات برای ترک طرابلس تحت فشار بیشتری قرار دارد.

رادیو اسرائیل به نقل از رادیو مسیحیان لبنان گزارش داد: «سوریه به یاسر عرفات دستور داده است در عرض ۴ ساعت از لبنان خارج شود و یاسر عرفات پاسخ داده است این اولتیماتوم را می پذیرد به شرط آنکه چند تن از سران سازمان به اصطلاح آزادی [بخش] فلسطین که به او وفادار مانده اند همراه وی از تریپولی [طرابلس] خارج شوند و به شورشیان مخالف نیز اجازه داده نشود که به شهر تریپولی وارد گردند.»

گزارش رادیو اسرائیل همچنین حاکی است جوانی پادولینی «وزیر دفاع ایتالیا که همراه با همتای فرانسوی خود آقای شارل هرنو در رم با خبرنگاران مصاحبه می کرد، اعلام نمود که به دو فروند ناو جنگی ایتالیایی که عبارت اند از یک ناوشکن و یک کشتی موشک انداز، دستور داده شده است در برابر بندر تریپولی لنگر انداخته و یاسر عرفات و تعدادی از اطرافیانش را پناه دهند و به هر نقطه ای که مایل است ببرند.» با وجود این، سخنگوی عرفات بلافاصله اعلام کرد وی «در نظر ندارد به وسیله کشتی های جنگی ایتالیا از تریپولی بگریزد.» (۳)

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری فرانسه از طرابلس، عرفات در اظهاراتی به مطبوعات گفت: «یک تیپ مکانیزه سوریه شب گذشته به نزدیکی طرابلس رسیده و بلافاصله وارد عمل شده است.» وی افزود: «در حال حاضر در این محل دو تیپ سوریه حدود هزار سرباز لیبیایی و نیز سربازان

ص: ۶۴۸

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو کلن، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص ۴۱، دوحه - خبرگزاری رویتر، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۵۳، رادیو اسرائیل، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

ارتش آزادی بخش فلسطین حضور دارند و به دلیل این تمرکز نیروها اوضاع بسیار بد است.»^(۱)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه از صوفیه گزارش داد: «مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، امروز یاسر عرفات رهبر فلسطینی ها را متهم کرد که حرکت وی در جهت منافع امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] است.» طلاس، که به منظور دیدار با رهبران حزب کمونیست بلغارستان به این کشور سفر کرده است، در مصاحبه با نماینده خبرگزاری فرانسه در صوفیه افزود: «سوریه از جناح چپ الفتح در مقابل جناح طرف دار امریکا به رهبری یاسر عرفات حمایت می کند.» وزیر دفاع سوریه همچنین از انفجار مقرهای فرماندهی نیروهای امریکایی، فرانسوی و اسرائیلی به عنوان نمونه هایی از "یک مبارزه واقعی" یاد کرد و گفت: «عرفات در ارتباط نزدیک با سیا بوده و از رهبری فلسطینی ها به سوی مبارزه واقعی علیه اسرائیل در سرزمین های اشغالی عاجز است.» این مقام سوری «حمایت شوروی از سوریه را مجدداً مورد تأکید قرار داده و اظهار داشت شوروی به هیچ کس اجازه نخواهد داد که حیثیت سوریه را خدشه دار کند.»^(۲)

امروز همچنین رادیو کلن در گزارشی در مورد منازعه اخیر جناح های فلسطینی گفت: «عرفات و هوادارانش به خصوص به این خاطر از طرف رادیکال های سازمان آزادی بخش فلسطین و سوریه به آتش گرفته شده اند که چون آنها درباره ایجاد یک کشور فلسطینی در اردن باختی حاضر به مذاکره با ملک حسین، ایالات متحده امریکا و حتی ناگزیر با اسرائیل شده بودند.» کلن ضمن اشاره به موافقت کشورهای عرب حوزه خلیج فارس (به رهبری عربستان) با مذاکراتی که عرفات از یک سال قبل به منظور یافتن راه حلی برای مسئله فلسطین دنبال می کند، افزود: «طرف داران یاسر عرفات در داخل سازمان آزادی بخش فلسطین با عربستان سعودی، کشورهای حوزه خلیج فارس، یمن شمالی و تا اندازه ای با مصر هم نظر بودند. درحالی که رادیکال های سازمان آزادی بخش فلسطین در طرف سوریه، لیبی و همچنین ایران [در موضع مخالفت با این مذاکرات] قرار داشتند.»^(۳)

ص: ۶۴۹

۱- همان، صص ۳۹ و ۴۰، شارجه - خبرگزاری خلیج و امارات، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳۹، صوفیه - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۵۱، رادیو کلن، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

در ادامه مباحث روز گذشته فرماندهان به منظور رسیدن به یک راهکار عملیاتی برای اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر ۴، امروز هم جلسه ای با شرکت کلیه فرماندهان سپاه برگزار شد. (۱)

در اولین جلسه که ساعت ۶:۳۰ بامداد و در مقر فرماندهی تاکتیکی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) برگزار شد، محور گفت و گوها اجرای عملیات از شرق یا غرب ارتفاعات کانی مانگا بود. محمدابراهیم همت که از مخالفان اجرای عملیات از شرق کانی مانگا بود در تبیین دلایل مخالفت خود با این طرح گفت: جابه جایی یگان ها از غرب به شرق کانی مانگا مشکلاتی دارد و همین امر ضریب موفقیت عملیات را پایین می آورد. علاوه بر این عقبه اصلی دشمن در نالپاریز است و اگر ما بتوانیم

ص: ۶۵۱

۱- در این جلسه غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمد باقری، غلامحسین بشردوست، حسن دانایی فر، علی تجلائی، علی فدوی، محمدابراهیم همت، جعفر اسدی، مرتضی قربانی، اکبر زجاجی، نصرت کاشانی و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم حضور داشتند.

ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ را نیز تصرف بکنیم در صورتی که نالپاریز تهدید نشود، عراق بار دیگر از نالپاریز این دو ارتفاع را پس خواهد گرفت. ضمن اینکه اگر دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ در دست عراق باشد اجرای عملیات در روکان و پنجوین (ارتفاع سنگ معدن) نیز به علت تسلط دید و تیر این دو ارتفاع به ارتفاع سنگ معدن و منطقه عمومی پنجوین بی فایده است.

غلامعلی رشید در پاسخ به اشکالات مذکور اظهار کرد: آیا ارزش دارد که ما از پنجوین (سنگ معدن و...) چشم ببوشیم و تمام نیروها را برای تصرف ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ صرف کنیم؟ اینکه برادران فکر کنند اگر ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ تصرف نشود، روکان و پنجوین هم سقوط خواهد کرد این غلط است چون هر کدام از آنها هدف مستقل هستند.

وی سپس با طرح این پیشنهاد که «خطی را که ما می باید تأمین و پدافند کنیم از ارتفاعات کانی مانگا تا پنجوین است»، اضافه کرد: البته اجرای عملیات در شرق کانی مانگا نیازمند شناسایی است که این امر به زمان نیاز دارد. محمدابراهیم همت نیز در مورد معایب تأخیر در اجرای عملیات به مواردی از جمله پایان یافتن مدت مأموریت نیروهای بسیج و فراهم شدن فرصت برای عراق جهت بازسازی و ایجاد موانع و استحکامات اشاره کرد.

در پایان این جلسه، غلامعلی رشید به مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر، مأموریت داد که برای شناسایی یال های شرقی دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و همچنین ارتفاع سنگ معدن اقدام کرده و طرح مانور خود را برای تصرف این اهداف ارائه دهد.

متعاقب این گفت و گوها مرتضی قربانی برای انجام شناسایی و ارزیابی کلی منطقه واگذار شده (روکان، ارتفاعات شرق ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و سنگ معدن) به آن منطقه رفت. وی پس از بازدید از منطقه، ساعت ۱۳:۳۰ در قرارگاه تاکتیکی خاتم حاضر شد و ضمن بیان دیدگاه کلی خود، ۴ هدف را برای عملیات واگذار شده به لشکر ۵ نصر برشمرد: ۱. ارتفاعات غرب روکان ۲. یال شرقی ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ تا جاده (پنجوین - نالپاریز) ۳. قله ارتفاع سنگ معدن (۱۸۳۰) ۴. شاخ کن شوکت (یال غربی ارتفاع سنگ معدن که به تنگه روکان منتهی می شود).

در ادامه مباحث مطرح شده در جلسه، غلامعلی رشید طرحی را ارائه کرد که تلفیقی از دو طرح اجرای عملیات در شرق و غرب کانی مانگا و منطقه پنجوین بود و فرماندهان یگان ها با آن موافقت کردند. طبق این طرح تصرف یال های غربی شاخ تارچر (۱۷۴۰ و ۱۶۸۰) و تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و یال های غربی آن به لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و پیشروی در غرب کانی مانگا از شمال دشت خرمال تا جنوب منطقه کلز و پیشروی تا جاده نالپاریز - چوارتا و الحاق با لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) هم به لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) واگذار شد و مأموریت تصرف یال های شرقی ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و تنگه روکان و قله ارتفاع سنگ معدن (۱۸۳۰) و یال غربی آن (شاخ کن شوکت) نیز به لشکر ۵ نصر محول گردید. بدین ترتیب طرح کلی مانور و

مأموریت سه یگان ۲۷ حضرت رسول(ص)، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۵ نصر برای عملیات آینده (مرحله چهارم عملیات والفجر ۴) مشخص شد. در پی موافقت فرماندهان یگان ها با طرح مزبور، گفت و گوهایی درباره زمان اجرای عملیات انجام گرفت. لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) باتوجه به اینکه از قبل در منطقه حاضر بودند و شناسایی کافی از اهداف و راهکارهای آن داشتند برای اجرای عملیات در روز بعد اعلام آمادگی کردند، ولی مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر، که یگان تحت امر وی تازه به منطقه آمده بود و باوجود شناخت کلی از منطقه غرب کانی مانگا، از منطقه شرق این ارتفاع و منطقه پنجوین شناسایی کافی نداشت، اعلام کرد که ظرف پنج روز آینده برای اجرای عملیات آماده می شود. (۱)

درحالی که فرماندهان سپاه برای اجرای مرحله بعدی عملیات به یک توافق کلی رسیده بودند، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سپاه، از فرماندهان ارتش خواست تا با حضور در قرارگاه تاکتیکی حمزه، میزان و نوع همکاری یگان های ارتش و همچنین نظر خود را برای اجرای مرحله بعدی عملیات اعلام کنند. (۲) در این جلسه عزیز جعفری نظر قطعی فرماندهان سپاه مبنی بر اجرای عملیات برای ایجاد خط پدافندی از کانی مانگا به پنجوین را به فرماندهان ارتش اطلاع داد. وی ضمن دفاع از طرح پیشنهادی سپاه درباره اجرای عملیات در سورن نیز که مورد نظر فرماندهان ارتش بود گفت: باتوجه به کمبود نیرو، زمان بر بودن کسب آمادگی برای اجرای عملیات و تمام شدن مدت مأموریت نیروهای بسیج و همچنین سرد شدن هوا و شروع بارندگی ها، اجرای عملیات در منطقه سورن در عمل غیرممکن است. عزیز جعفری افزود: درحال حاضر، نیروی اندکی دراختیار داریم و با این نیرو حداکثر می توانیم خط پنجوین - کانی مانگا را تصرف کنیم و یک خط پدافندی مطمئن تشکیل بدهیم. البته در یک موقعیت مناسب با فراهم سازی مقدمات و تجمیع نیرو می توان عملیات در سورن را طراحی و اجرا کرد.

سرهنگ امیریگی در واکنش به طرح پیشنهادی فرماندهان سپاه با تأکید بر اینکه فرماندهی نیروی زمینی اجازه هیچ گونه عملیات آفندی را به ما نداده است، اضافه کرد: ارتش با عملیات در پنجوین مخالف است و نظر فرماندهی اجرای عملیات در ارتفاعات سورن است. عزیز جعفری مجدداً زمان بر بودن کسب آمادگی برای اجرای عملیات در منطقه سورن را یادآوری کرد و افزود: عملیات مورد نظر شما از یک ماه تا یک ماه و نیم دیگر طول می کشد و این کار نشدنی است. سرهنگ امیریگی در پاسخ بار دیگر نظر فرماندهی نیروی زمینی ارتش در این باره را مطرح و اظهار کرد: به ما اجازه عملیات آفندی نداده اند. در همین حال سرهنگ آذرفر گفت که نظر شخصی فرماندهان ارتش هم اجرای عملیات در پنجوین و کانی مانگا است، ولی سرهنگ صیاد شیرازی موافق نیست. به دنبال نزدیک شدن

ص: ۶۵۳

۱- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳۵ - ۲۸.

۲- این جلسه با حضور عزیز جعفری، حمید سالکی، سرهنگ امیریگی، سرهنگ آذرفر و محمد دینانی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مقدم حمزه برگزار شد.

دیدگاه های فرماندهان ارتش و سپاه، سرهنگ امیریگی ضمن تماس تلفنی با سرهنگ جمالی کوشید نظر وی را برای طرح پنجوین - کانی مانگا جلب کند، سرهنگ جمالی نیز برای جلب موافقت سرهنگ صیاد شیرازی با طرح پنجوین قول مساعدت داد. (۱)

۱

در پی کسب اطلاع از حضور تعدادی از افراد سازمان کومه له در روستای الله دره و روستاهای اطراف در جنوب و جنوب غربی دیواندره که برای حمله به پایگاه روستای تبریزخاتون در شمال این محل تجمع کرده بودند، امروز ۳۰ تن از افراد داوطلب تائب (تسلیمی ها) و ۱۰ تن از نیروهای سپاه ناحیه کردستان برای پاک سازی این منطقه به آن محل اعزام شدند. طبق طرح نیروهای خودی، روستای الله دره هدف اصلی و روستاهای اطراف آن همچون کول و درویشان از اهداف فرعی عملیات بود. دلیل تقسیم بندی اهداف عملیات به اصلی و فرعی این بود که ضمن اجرای عملیات اصلی در الله دره، نیروهای خودی با درگیر ساختن افراد سازمان کومه له در سایر روستاها، مانع حمایت آنها در بخش های مجاور شوند.

نیروهای خودی قبل از غروب آفتاب به روستای الله دره رسیدند و با گماردن افراد در ارتفاعات و محاصره نامحسوس روستا به داخل روستا رفته و با توجه به اطلاعات قبلی محل تجمع افراد این سازمان را شناسایی کردند. پس از آن با توجه به احتمال حضور مردم عادی در آن خانه، تا پشت در پیش رفتند و از افراد مسلح خواستند که خود را تسلیم کنند، ولی آنان از داخل خانه اقدام به تیراندازی کردند و در نتیجه یک تن از افراد خودی شهید و یک تن نیز زخمی شد. نیروهای خودی با مشاهده این وضعیت از خانه فاصله گرفتند و آنجا را با ۲ گلوله آر.پی.جی ۷ هدف قرار دادند که بر اثر آن تعدادی از افراد این سازمان کشته و تعدادی نیز زخمی شدند. در این حال عده دیگری از افراد ضدانقلاب با خروج از سایر خانه های تیمی مجاور قصد فرار به سمت روستای گزمیل در غرب روستای الله دره را داشتند، اما افراد خودی که با پیش بینی این امر در مسیر فرار آنها کمین کرده بودند، ستون آنان را به رگبار بستند و در نتیجه تعدادی از افراد سازمان کومه له کشته یا زخمی شدند.

نیروهای خودی که فقط قصد پاک سازی منطقه و انهدام افراد سازمان کومه له را داشتند، پس از این عملیات منطقه را ترک کرده و به پایگاه های خود بازگشتند.

در گزارش های مختلف آمار تلفات وارد شده به سازمان کومه له بین ۱۷ تا ۴۵ نفر متغیر اعلام شده بود، ولی در عین حال همه گزارش ها بر شدت ضربه و تحمیل تلفات به این سازمان و غافلگیر شدن عناصر کومه له و نیز تمایز نوع عملیات خودی با اقدامات گذشته تأکید داشتند. این عملیات علاوه بر آنکه تلفات قابل توجهی به سازمان کومه له وارد کرد، از نظر میزان هلاکت افراد مسئول نیز در نوع خود کم نظیر بود. به نحوی که فرمانده کل نظامی منطقه جنوب و

ص: ۶۵۴

۱- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۴ - ۱.

فرمانده عملیات های این سازمان در محورهای دیواندره، سنندج، کامیاران، مریوان و سقز؛ فرمانده عملیات این سازمان در حمله به پایگاه آویهنک (در ۲۳/۷/۱۳۶۲) و سقوط پایگاه گزان در (۸/۸/۱۳۶۲)؛ مسئول تشکیلات شهر دیواندره؛ سرپل هیز لاهو و یکی از افراد رده بالای هیز دیواندره از جمله افرادی بودند که در این عملیات کشته شدند. (۱)

یک بولتن محرمانه سپاه در ارزیابی تأثیر این عملیات بر سازمان کومه له نوشته است: این ضربه کاری و سخت علاوه بر آنکه امنیت تردد گروه های ضدانقلاب را به صورت جوله (گشت) در روستاها سلب و موفقیت آنها را به شدت متزلزل کرد، صدمه جدی به توان سیاسی و نظامی و تشکیلاتی وارد آورد که جبران آن به سختی امکان پذیر خواهد بود. (۲)

در گزارش یک بولتن دیگر نیز با اشاره به تأثیر کشته شدن برخی از فرماندهان نظامی سازمان کومه له به ویژه فرمانده نظامی این سازمان در منطقه جنوب آمده است: با توجه به بافت افراد گروهک ها و محوریت نظامی آنها، فرماندهان نظامی ضدانقلاب نسبت به کادرهای سیاسی از محبوبیت چشمگیری برخوردار می باشند به طوری که سایر مسئولان حتی فرماندهان سیاسی نیز مجبورند خود را هماهنگ با فرمانده نظامی منطقه نشان بدهند. در همین رابطه است که کمیته مرکزی و دفتر سیاسی گروهک ها همیشه حساب ویژه ای روی فرماندهان موفق نظامی خود دارند تا از انحراف یا انشعاب آنها جلوگیری کنند، زیرا بازتاب انشعاب یک عنصر فرماندهی نظامی بر بدنه و نیروهای ضدانقلاب بسیار بیشتر از فرماندهان سیاسی می باشد. لذا معدوم شدن این افراد تأثیر جدی بر سازمان کومه له و روحیه چته هایش خواهد گذارد. (۳)

۱

در جریان اقدامات عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق مهاباد، سقز، غرب سنندج، شمال بوکان و شمال غربی ارومیه، ۶ تن از افراد خودی شهید یا مجروح و ۳ نفر نیز به گروگان گرفته شدند. در همین حال ۳ تن از افراد حزب دمکرات در نقده دستگیر و ۶ تن از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب نیز در سنندج و سقز تسلیم شدند.

در مسیر روستای قهرآباد در جنوب مهاباد، عناصر مسلح ضدانقلاب بر سر راه نیروهای ژاندارمری عملیات کمین اجرا کردند، اما آنها توانستند از این کمین فرار کنند. نیروهای سپاه بوکان با اطلاع از این موضوع بلافاصله به محل اعزام شدند و در یک اقدام غافلگیرانه به مهاجمان حمله کردند. طبق اطلاعاتی که سپاه بوکان از اهالی روستاهای اطراف به دست آورده است، در این درگیری ۴ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۸ تن نیز زخمی شدند. (۴)

در شمال غرب سقز نیز عناصر مسلح غیرقانونی در نزدیکی روستای ترجان با کمین به یک خودروی سپاه، ۲ تن از پاسداران را به شهادت رسانده و یک روحانی را نیز که از سرنشینان آن خودرو بود به گروگان گرفتند. (۵)

ص: ۶۵۵

۱- سند شماره ۲۵۰۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه ناحیه کردستان به فرماندهی سپاه ناحیه کردستان، ۲۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۵۰۲۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه اطلاعات به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه فرماندهی، ۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۵۰۲۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران دیواندره (اطلاعات) به سپاه پاسداران دیواندره (فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

- ۲- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۲، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۳.
- ۳- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱.
- ۴- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل، ۲۰/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۴۴۹۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

در همین منطقه در حوالی روستای شهریکندی و روستای آلکو در شمال شرق سقز و همچنین در داخل شهر مهاباد، افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی حمله کردند. در این حوادث ۳ تن از افراد خودی زخمی شدند.^(۱)

در اقدام دیگری امروز ۲۵۰ نفر از افراد حزب دمکرات کردستان با ورود به روستای شویسه در ۴ کیلومتری غرب سنندج، کلیه اجناس شرکت تعاونی این روستا را غارت کردند. این افراد همچنین ۲ تن از اهالی روستا را به جرم طرف داری از جمهوری اسلامی ربوده و با خود بردند.^(۲)

در شمال بوکان نیز یک خودروی ژاندارمری در حوالی روستای عباس آباد بر اثر برخورد با مینی که عوامل مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، منهدم شد و سرنشینان آن نیز جراحات سطحی برداشتند. در پی این حادثه، نیروهای خودی برای پاک سازی منطقه از مین به تفحص پرداخته و موفق به کشف و خنثی سازی یک مین دیگر در همان مسیر شدند.^(۳)

در شمال غربی ارومیه نیز افراد سازمان کومه له یکی از سربازان ژاندارمری را که در ۳۱ شهریورماه سال جاری گروگان گرفته بودند به شهادت رسانده و پیکر وی را در روستای کورانه رها کردند.^(۴)

از سوی دیگر، نیروهای سپاه در جنوب نرده با اجرای کمین در اطراف روستای بالقچی توانستند ۳ تن از افراد حزب دمکرات را دستگیر کنند.^(۵)

در ادامه تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز هم ۳ تن از افراد سازمان کومه له در سنندج و ۳ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان در روستای بوخلو در جنوب سقز به همراه ۳ قبضه سلاح خود را به نیروهای سپاه و ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند.^(۶)

۱

با شدت گرفتن تهدیدات متقابل ایران و عراق در روزهای اخیر و احتمال گسترش خطر جنگ، اخبار و گزارش ها حاکی از شروع تلاش های بین المللی تازه ای در این زمینه است.

به گزارش رادیو اسرائیل، «روزنامه های لندن امروز نوشتند که احتمال دارد آقای اولاف پالمه نخست وزیر سوئد، برای میانجیگری تازه ای بین ایران و عراق رهسپار خاورمیانه [غرب آسیا] شود.» این رادیو افزود: «در تماس های محرمانه ای که اخیراً با دولت تهران به عمل آمد مقامات ایرانی تلویحاً اظهار داشتند که نماینده سازمان ملل را خواهند پذیرفت.»^(۷)

در همین حال، خبرگزاری کویت از پاریس گزارش داد: «رؤسای جمهوری فرانسه و الجزایر در مذاکرات خود اوضاع جهانی و امکان ایفای نقش فرانسه و الجزایر را در جست وجو برای یافتن راه حل هایی برای درگیری هایی که صلح جهانی را به مخاطره افکنده اند، به ویژه بحران لبنان، جنگ عراق و ایران، مسئله صحرای غربی و درگیری های چاد، مورد بحث

ص: ۶۵۶

۱- سند شماره ۳۴۱۱۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به فرماندهی سپاه کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزاچا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب نزاچا به فرماندهی نزاچا (رکن ۳)،

۲۲/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۱۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ (رکن ۲) به فرماندهی ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۲)،
۲۱/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۹۱۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) -
مرکز فرماندهی)، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۰۰۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) منطقه ۱۱ به فرماندهی کل سپاه
پاسداران (طرح و عملیات)، ۷/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۹۱۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد
ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۷- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴، رادیو اسرائیل، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

قرار دادند.» فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، «در جریان این مذاکرات تأکید کرد که پیشنهادات برای حل این مشکلات باید اصول حاکمیت، تمامیت و استقلال کشورهای درگیر و حق مردم این کشورها را برای خودمختاری در برداشته باشد.»^(۱)

۱

خطیب نماز جمعه تهران با پرداختن به موضوع امنیت در منطقه غرب آسیا و خلیج فارس، جمهوری اسلامی ایران را حافظ امنیت منطقه نامید.

حجت الاسلام والمسلمین امامی کاشانی در نماز جمعه امروز تهران با انتقاد از حضور قدرت های بزرگ در لبنان، افغانستان و خلیج فارس به بهانه حفظ صلح و تأمین امنیت اظهار کرد: «وقتی انسان حساب می کند، می بیند که استکبار جهانی از مرز خودش پا را فراتر گذاشته [است]. البته اینها به آن لات و دزد عراق گفتند که به ایران حمله کن و صدام هم حمله کرد. حالا باز آنها می گویند که ما برای صلح آمده ایم.» وی تأکید کرد: «باید گفت که مخل امنیت شما هستید. شما هستید که امنیت را متزلزل کرده اید و ما حافظ امنیت هستیم.»

امامی کاشانی ضمن اشاره به سوء قصد نیروهای فرانسوی علیه سفارت ایران در لبنان گفت: «از یک طرف ماسک می زنند، ولی دستشان دیگر برای دنیا رو شده است و از طرف دیگر دنیا به هوش آمده و این را باید کسانی که مخل امنیت دنیا هستند، مخصوصاً مخل امنیت کشورهای اسلامی هستند، بدانند که دنیا دیگر بیدار شده و این مسئله را دنیای استکباری بداند که جمهوری اسلامی طلسم را شکسته است.»

خطیب نماز جمعه ضمن تأکید بر ادامه جنگ تا استیفای حقوق ملت ایران خاطر نشان کرد: «ما می خواهیم طوری عمل کنیم که دیگر دیکتاتوری در منطقه جرئت دیکتاتوری نداشته باشد.» وی با اشاره به حملات عراق به مناطق مسکونی کشور، بیانات اخیر امام خمینی مبنی بر اجتناب از حمله تلافی جویانه علیه شهرهای عراق را یادآور شد و گفت: «این سخنان نشان می دهد که چه کسی حافظ امنیت است. حافظ امنیت، جمهوری اسلامی است و اگر استکبار جهانی شر خود را از منطقه کم کند، منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] کاملاً امن خواهد شد.»^(۲)

۲

به دنبال کمبود نیروی نظامی در عراق متولدین سال های ۱۹۴۷ و ۱۹۴۸ به خدمت سربازی احضار شدند. در همین حال عراق اعلام کرد اوضاع نبرد در منطقه پنجوبین را به نفع خود فیصله داده است.

به گزارش رادیو بی بی سی، مقامات عراق افراد ۳۵ و ۳۶ ساله را نیز مشمول خدمت سربازی اعلام کرده و از آنها خواسته اند ظرف دو هفته آینده «برای خدمت در جبهه های جنگ با ایران نام نویسی کنند.» بی بی سی یادآور شد: «افراد متولد سال ۱۹۴۸ و یا بین سال های ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۵

ص: ۶۵۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲، پاریس - خبرگزاری کویت، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ - ۸.

از قبل به خدمت احضار شده بودند.» این رادیو همچنین از قول خبرنگار خود در منطقه خلیج فارس گفت: «این اقدام پس از شدت گرفتن حملات اخیر ایران در بخش شمالی جبهه های جنگ انجام می گیرد.» به عقیده این خبرنگار «این مسئله روشن است که تمام نسل جوانی که می توانستند به کار مفیدتری مشغول باشند در حال حاضر قربانی جنگ اند.»^(۱)

۱

پس از انتشار گزارش خبرگزاری فرانسه در مورد تصمیم مقامات ایران به تعطیلی دفتر بازرگانی سفارت فرانسه و مؤسسه تحقیقات باستان شناسی این کشور در ایران، رادیو امریکا امروز به نقل از خبرنگار خود در پاریس گزارش داد: «وزارت امور خارجه فرانسه تأیید کرد که ایران خواستار بسته شدن بخش بازرگانی سفارت فرانسه در تهران شده است. در همین حال رژیم اسلامی ایران علیه بانک های فرانسوی محدودیت های سختی برقرار کرده و به مؤسسه باستان شناسی فرانسه دستور داده که دفتر خود را تعطیل کند.»

بنا به این گزارش، سخنگوی وزارت امور خارجه فرانسه گفته است: «دلیلی برای این اقدام رژیم اسلامی ایران ذکر نشده است، اما به هر حال رژیم اسلامی ایران مدت ها است که از حمایت نظامی فرانسه از عراق و به ویژه از تحویل پنج فروند جت جنگنده سوپراتاندارد مجهز به موشک های هوا به زمین بسیار دقیق آگروست ناخشنود است.» وی تأثیر تصمیمات ایران در این زمینه را "ناچیز" خواند و افزود: «بخش بازرگانی سفارت فرانسه در ایران مدت ها است که راکد مانده و انستیتوی باستان شناسی فرانسه نیز مدت ها است که فعال نبوده است. چراکه مناطقی که باید در آن حفاری می شد در منطقه جنگی واقع شده است.»

رادیو امریکا ضمن اشاره به اقدامات مشابه قبلی ایران علیه بانک های انگلیسی و امریکایی، خاطرنشان کرد که «ایران در واکنش به فروش هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق، دیگر، خریدار محصولات فرانسوی نخواهد بود و به این ترتیب ظاهراً فرانسه نیز همانند ایالات متحده در لیست سیاه رژیم اسلامی ایران قرار گرفته است.»^(۲)

در این زمینه رادیو بی بی سی نیز گفت: «فرانسه به خاطر پشتیبانی از عراق در جنگ با ایران ... بهای گزافی خواهد پرداخت.» این رادیو به نقل از جک استار خبرنگار خود در پاریس، واکنش وزارت امور خارجه فرانسه در قبال تصمیمات اخیر ایران را محتاطانه خواند و در مورد تأثیر کاهش روابط بازرگانی ایران و فرانسه افزود: «صادرات این کشور [فرانسه] به ایران ظرف سال گذشته تا ۴۰ درصد کاهش یافته [و] در شش ماهه اول سال جاری شاهد دو برابر شدن میزان واردات ایران از آلمان غربی و هلند بوده است. همچنان در همین مدت بریتانیا و ایتالیا نیز ۴۰ درصد به میزان صادرات خود به ایران افزوده اند. کشورهای یاد شده در میان به اصطلاح لیست سیاه دولت ایران قرار دارند.»^(۳)

روزنامه فرانسوی لیبراسیون نیز با اشاره به گزارش خبرگزاری فرانسه نوشت: تدابیر ایران علیه

ص: ۶۵۸

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲، رادیو بی بی سی، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو امریکا،

۳- همان، صص ۱۹ و ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

منافع اقتصادی فرانسه «به طور ناگهانی امیدهایی را که تعدادی از صاحبان صنایع فرانسوی نسبت به ازسرگیری فعالیت های اقتصادی در ایران و احیاناً ازسرگیری صادراتشان به ایران داشتند، نقش برآب می کند درحالی که سایر کشورهای اروپایی و نیز ژاپن روی بازار ایران حساب می کنند»^(۱).

۱

معاون اول نخست وزیر عراق نتایج سفر خود به سه کشور مصر، بلغارستان و رومانی را تشریح کرد.

طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی و معاون اول نخست وزیر عراق، در پایان دیدار خود از کشورهای مصر، بلغارستان و رومانی، امروز در گفت و گویی با خبرگزاری عراق ضمن اشاره به امضای دو قرارداد همکاری اقتصادی، فنی و بازرگانی با کشورهای بلغارستان و رومانی گفت که در دیدارش با رئیس جمهور مصر «وی را در جریان آخرین تحولات جنگ ایران و عراق و استحکام موضع سیاسی، اقتصادی و نظامی عراق قرار داده است». رمضان سپس افزود: «ریاست جمهوری مصر درودهایش را برای صدام حسین ابلاغ و بار دیگر ایستادگی جمهوری عربی مصر را در کنار عراق در جنگ عادلانه اش بر علیه تجاوز ایران تأکید نمود»^(۲) معاون نخست وزیر عراق همچنین گفت: «پرزیدنت چائوشسکو [رهبر رومانی] و رئیس جمهوری بلغارستان از تلاش های صلح آمیز فرماندهی سیاسی عراق که از ستایش و احترام جامعه بین المللی برخوردار بوده و سیاست صلح آمیز عراق قدردانی نموده اند»^(۳) در همین زمینه خبرگزاری عراق نیز گزارش داد: در اعلامیه مشترکی که در بغداد به مناسبت دیدار یاسین رمضان از رومانی منتشر شد، عراق و رومانی ضمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ، خواستار "توقف فوری عملیات نظامی" به منظور دستیابی به یک راه حل صلح آمیز شدند.^(۴)

در همین حال رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به سفر طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق به قاهره در ماه ژوئیه گذشته یادآور شد: «عراق در پی امضای پیمان صلح میان مصر و اسرائیل روابط خود را با مصر گسست، اما روابط دو کشور در سال گذشته به خاطر کمک های مصر به عراق در جنگ با ایران صمیمانه تر شد»^(۵).

۲

در پی ادعای دیروز روزنامه السفیر^(۶) مبنی بر مذاکره ایران با انگلیس به منظور خرید تعدادی هواپیمای جنگنده جاگوار، رادیو کلن امروز اعلام کرد: «دولت بریتانیا گزارشی را دایر بر اینکه قصد دارد هواپیمای جنگنده بمب افکن جاگوار به ایران بفروشد، تکذیب کرد»^(۷).

ص: ۶۵۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو صوت الجماهیر، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴۲، رادیو صوت الجماهیر، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو امریکا، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۶- روز گذشته روزنامه السفیر (چاپ بیروت) نوشت: «ایران بدون سروصدا مذاکراتی پیرامون خرید هواپیماهای جنگنده جاگوار با

انگلستان به عمل آورده است.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص ۵، بیروت -
خبرگزاری رویترا، ۱۹/۸/۱۳۶۲)
۷- همان، ص ۱۳، رادیو کلن، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

راديو كلن باوجود تكذيب ادعاى السفير، در گزارش ديگرى به نقل از يك روزنامه سويسى چاپ لوزان از فروش ۶ فروند هواپيماى آموزشى سويسى به ايران در دو ماه پيش خبر داد. بر پايه اين گزارش «اين هواپيماهاى دومتوره كه حداكثر سرعت آن چهارصد كيلومتر در ساعت است معمولاً- براى امور تعليماتى مورد استفاده قرار مى گيرد، ولى به آسانى مى توان براى پشتيبانى از نيروهاى زمينى نيز آن را به كار گرفت.» گزارش مزبور ضمن اشاره به خوددارى مقامات دولتى سوييس از تأييد يا تكذيب اين خبر، افزود: «دولت عراق سه سال پيش، ۵۲ فروند از اين نوع هواپيما را از سوييس خريدارى كرد. سوييس تاكنون اعلام مى داشت كه از فروش جنگ افزار به كشورهاي خارجى خوددارى مى ورزد.»(۱)

۱

امروز يك بمب نسبتاً قوى در محل انبار غذايى منازل مسكونى ايتاليائى ها در بندرعباس منفجر شد. ساعاتى بعد، گروه چريك هاى فدائى خلق (اقليت) مسئوليت انفجار را بر عهده گرفت.

خبرگزارى جمهورى اسلامى در بندرعباس ضمن اعلام اين خبر اضافه كرد: صداى انفجار تا شعاع چند كيلومترى در سطح شهر به گوش رسيده، اما تاكنون تلفات جاني گزارش نشده و فقط خسارات جزئى به ديوارهاى انبار وارد شده است(۲) گزارش نوبه اى سپاه پاسداران در اين زمينه حاكى است ساختمان هاى مسكونى مجاور محل انفجار، مورد استفاده اتباع كشورهاي ايتاليا، مراکش، لهستان و انگليس است كه در استخدام يك شركت ايتاليائى قرار دارند. اين شركت به عنوان پيمانكار طرف قرارداد شركت توانير در بندرعباس مى باشد. در ادامه اين گزارش آمده است: «يك نفر از اتباع ايتاليا بر اثر ريزش شيشه ها جراحت جزئى برداشته كه مورد مداواى سرپايى قرار گرفته است.»(۳)

خبرگزارى جمهورى اسلامى در گزارش ديگرى اعلام كرد گروه چريك هاى فدائى خلق شاخه اقليت، با انتشار اطلاعیه اى ضمن برعهده گرفتن مسئوليت اين انفجار و «اخطار به ديپلمات هاى خارجى و تهديد به انفجارهاى مجدد، خواستار خروج آنان كه به گفته اين گروهك، جمهورى اسلامى را در تأمين تسليحات نظامى يارى مى دهند، شد.» اين خبرگزارى همچنين با اشاره به فعاليت ايتاليائى ها در احداث اسكله بندر شهيد رجائى افزود: «گفته مى شود يكي از اهداف گروهك فدائى خلق اقليت از اين اقدام متوقف ماندن عمليات احداث اسكله شهيد رجائى است.»(۴)

۲

مجمع عمومى سازمان ملل متحد با تصويب قطعنامه اى از رژيم اشغالگر قدس خواست از تهديد خود مبنى بر حمله به تاسيسات اتمى عراق و ديگر كشورهاي جهان دست بردارد. خبرگزارى بين المللى اسلامى از سازمان ملل، از تصويب اين قطعنامه با ۲۳ رأى موافق در مقابل ۲ رأى مخالف امريكا و اسرائيل و چند رأى ممتنع خبر داد. در قطعنامه مزبور همچنين

ص: ۶۶۰

۱- همان، صص ۱۳ و ۱۴، راديو كلن، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزارى جمهورى اسلامى، نشریه گزارش هاى ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۳، بندرعباس - خبرگزارى جمهورى اسلامى، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مركز مطالعات و تحقيقات جنگ: گزارش نوبه اى اطلاعاتى سپاه پاسداران انقلاب اسلامى، شماره ۸۷،

۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۳۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، بندرعباس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

«از شورای امنیت سازمان ملل خواسته شده است که اقدامات لازم را برای جلوگیری از چنین حملاتی از سوی اسرائیل به کار بندد.» این گزارش یادآور شد: «این سومین سال پیاپی است که قطعنامه پیشنهادی از سوی عراق برای محکوم کردن حمله هواپیماهای اسرائیلی به تأسیسات اتمی تموز بغداد [در ژوئن ۱۹۸۱ / خرداد ۱۳۶۰] مورد تصویب قرار می گیرد. حمله مزبور از سوی شورای امنیت و همچنین مجمع عمومی سازمان ملل نیز محکوم گردیده بود.» (۱)

۱

در تازه ترین رویدادهای مربوط به افزایش تنش ها میان امریکا و سوریه در لبنان و احتمال وقوع عملیات نظامی علیه مواضع سوریه، آتشبارهای ضدهوایی سوریه به روی هواپیماهای شناسایی امریکا آتش گشودند. این درحالی است که با توافق سوریه تلاش ها برای برگزاری دور جدیدی از اجلاس آشتی ملی لبنان از سر گرفته شده است.

روزنامه کیهان در این باره گزارش داد: در پی چندین نوبت پرواز هواپیماهای ناشناس بر فراز منطقه بیروت در دو شب گذشته، بامداد امروز «آتشبارهای ضدهوایی سوریه علیه هواپیماهای اف ۱۴ امریکایی که سرگرم پروازهای شناسایی بر فراز مواضع سوریه در لبنان بودند، آتش گشودند.» براساس این گزارش، امریکا نیز تأیید کرد که امروز یک هواپیمای اف ۱۴ با آتش زمینی نیروهای سوریه روبه رو شده بود، اما مأموریت خود را انجام داده و به ناو هواپیمابر آیزنهاور بازگشته است.

در همین حال، روزنامه النداء (ارگان حزب کمونیست لبنان) ضمن اشاره به وقوع تهاجم نظامی قریب الوقوع امریکا در لبنان آورده است: «امریکا و متحدان اروپایی اش تصمیم گرفته اند اسرائیل را در جنگ تازه لبنان شرکت ندهند چون به این نتیجه رسیده اند شرکت اسرائیل در این جنگ به منافع اروپا و امریکا در منطقه لطمه می زند.» روزنامه النهار نیز از قول «منابع آگاه» نوشت: «اقدام نظامی تازه امریکا و متحدانش می تواند به سه شکل انجام گیرد: ۱. حمله تمام عیار به حومه جنوب بیروت و سرکوب مبارزان شیعه ۲. حمله به مبارزان دروزی در منطقه کوهستانی شوف ۳. و سرانجام اشغال مجدد سرزمین های لبنان مرکزی به وسیله اسرائیل.» النهار با اشاره به دیدگاه های متفاوت مقامات دولت رونالد ریگان درباره اقدام نظامی امریکا و متحدانش افزود: «جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، خواهان حمله به سوریه است چون این کشور را مسئول عدم اجرای پیمان لبنان و اسرائیل می داند، اما کاسپار واینبرگر وزیر دفاع ریگان، با چنین اقدامی مخالف است چون عقیده دارد به روابط اعراب و امریکا لطمه می زند.» از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه، اتحاد شوروی «دربرابر شورای امنیت سازمان ملل متحد تقویت نیروی دریایی امریکا در سواحل بیروت را محکوم و تأکید کرد که این تمرکز بی سابقه ناوها حاکی از آن است که واشنگتن در نظر دارد به یک عملیات نظامی بسیار گسترده در لبنان دست زند.»

از سوی دیگر، امروز تحرکات تازه ای برای گردهم آوردن دوباره چهره های سیاسی و قومی

ص: ۶۶۱

لبنان زیر چتر اجلاس آشتی ملی انجام گرفت. در این زمینه خبرگزاری رویتر به نقل از "منابع رسمی لبنان" از توافق رؤسای جمهور لبنان و سوریه برای ملاقات با یکدیگر قبل از دومین دور مذاکرات آشتی ملی در ژنو خبر داد. خبرگزاری فرانسه نیز اعلام کرد اعضای کمیسیون سیاسی اجلاس آشتی ملی به منظور آماده سازی مقدمات دومین دور این اجلاس درباره پیشنهادهایی شامل تعداد مساوی نمایندگان مسیحی و مسلمان در پارلمان لبنان، انتخاب نخست وزیر به وسیله پارلمان به جای رئیس جمهور، تشکیل مجلس مؤسسان، از میان برداشتن مسائل فرقه ای و تفرقه مذهبی در ارتش و دولت و حذف محدودیت مذهبی در انتخاب رئیس جمهور یا معاون وی به توافق رسیدند.^(۱)

۱

با از سرگیری نبرد خونین گروه های متخاصم فلسطینی، شورای امنیت سازمان ملل با صدور قطعنامه ای خواهان آتش بس در میان گروه های درگیر شد. در این حال، اتحاد شوروی از سوریه خواست از شدت مخالفتش با رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین بکاهد.

شورای امنیت سازمان ملل امشب به تقاضای نماینده و ناظر ساف در این سازمان، تشکیل جلسه داد و با صدور قطعنامه ای استقرار آتش بس میان جناح های متخاصم فلسطینی را خواستار شد. از سوی دیگر، در پی دیدار روز گذشته عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه از مسکو، «منابع دیپلماتیک عرب» گفتند آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی، در دومین دور مذاکراتش با همتای سوری خود «از دمشق خواست از شدت مخالفتش نسبت به یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین بکاهد». باین حال «دیپلمات های اروپای غربی متخصص در امور خاورمیانه [غرب آسیا]» گفتند انتشار اعلامیه کوتاهی پس از مذاکرات گرومیکو و خدام حاکی است توافق کاملی از این مذاکرات به دست نیامده است.

از سوی دیگر، گزارش ها از شمال لبنان، محل درگیری جناح های فلسطینی، همچنان از افزایش فشارها بر عرفات به منظور ترک طرابلس حکایت دارد. خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «رشید کرامی یکی از رهبران مخالف دولت لبنان و نخست وزیر پیشین این کشور، دیروز [امروز] از یاسر عرفات و طرف دارانش خواست شهر طرابلس در شمال لبنان را ترک نماید.» رادیوی لبنان نیز گفت شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان (متشکل از مسلمانان سنی) و شخصیت متنفذ طرابلس که طرف دار سازمان آزادی بخش فلسطین و از مخالفان سرسخت رژیم سوریه است، درخواست کرامی «متحد سوری ها از یاسر عرفات را در مورد خروج از طرابلس رد کرد.»

به گزارش خبرگزاری رویتر، ایندیرا گاندی نخست وزیر هند نیز در پاسخ به پیام عرفات «ابراز امیدواری کرده است جنبش مقاومت فلسطین با تجدید اتحاد و یکپارچگی خود در آینده بتواند قوای خود را در جهت دستیابی به هدف مقدسش که تشکیل یک کشور مستقل برای

ص: ۶۶۲

مردم فلسطین و حق تعیین سرنوشت است به کار گیرد.»(۱)

امروز همچنین یاسر عرفات در مصاحبه با روزنامه فرانسوی زبان لاپرس (چاپ تونس) بار دیگر سوریه را متهم کرد از فلسطینی های ناراضی برای سرنگونی وی حمایت می کند. وی درعین حال گفت: «اگر سوری ها تصمیم به جنگیدن با اسرائیل را داشته باشند من با آنها و پشت سر آنها خواهم بود.»(۲)

ص: ۶۶۳

۱- همان.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

هم زمان با تداوم گفت و گوها در قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه برای تکمیل و ترمیم خط پدافندی و ادامه عملیات والفجر ۴ در منطقه عملیاتی، مباحثی نیز در این باره بین سرهنگ صیاد شیرازی، سرهنگ جمالی، محسن رضایی و رحیم صفوی در تهران مطرح گردید. نظر سپاه تکمیل خطوط فعلی و ادامه عملیات برای تصرف نالپاریز از طریق پیشروی در ارتفاعات کانی مانگا بود. ارتش نیز بر تصرف ارتفاعات سورن تأکید داشت. از آنجا که در این زمینه توافقی میان فرماندهان سپاه و ارتش حاصل نشد، به ناچار تصمیم گیری در این باره به شورای عالی دفاع محول گردید. بر این اساس، در جلسه امروز شورای عالی دفاع، دو طرح یادشده مورد بحث قرار گرفت و حاضران به تلفیقی از طرح های ارائه شده با تقدم در اجرای عملیات پیشنهادی سپاه رأی دادند. بدین ترتیب قرار شد در گام نخست با هدف تکمیل خطوط پدافندی فعلی، عملیاتی با طرح ریزی و فرماندهی سپاه و شرکت یگان های ارتش در منطقه کانی مانگا و پنجوین به اجرا درآید و پس از آن، عملیات دیگری در منطقه سورن با طرح ریزی و فرماندهی ارتش و با شرکت لشکر ۳۰ گرگان از ارتش و تیپ ۳۳ المهدی (عج) انجام شود. در این جلسه همچنین مقرر گردید سپاه برای افزایش نیروهای موجود خود در منطقه تلاش کند. (۱) - (۲)

ص: ۶۶۵

۱- حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در خاطرات خود در این باره نوشته است: «به مجلس رفتم. کارهای اداری را انجام دادم. آقای سرهنگ صیاد شیرازی آمد راجع به اختلافی که با سپاه بر سر ادامه عملیات والفجر ۴ دارند گفت قرار شد رسیدگی کنم، شب جلسه شورای عالی دفاع داشتیم، در همین باره بحث شد، نظر ارتش تأیید گردید. سپس جلسه ای با فرماندهی نیروی زمینی (ارتش) برای عملیات آینده داشتیم. بحث شد و توافق شد مشکل فرماندهی مشترک دو نیرو در یک قرارگاه به نحوی موقتاً رفع گردد، اما این مشکل همچنان مزاحم کار است.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، صص ۲۸۲ و ۲۸۳) یادآوری می شود احتمالاً نظر آقای هاشمی رفسنجانی مبنی بر اینکه "نظر ارتش تأیید شد." مربوط به تصمیم شورای عالی دفاع درباره اجرای عملیات در منطقه سورن می باشد و درحقیقت طرحی که در گام اول به اجرا درآمد همان تصمیم سپاه برای عملیات در منطقه کانی مانگا و پنجوین بود و عملیات دیگری که قرار بود در گام بعدی روی ارتفاعات سورن اجرا شود، به علت مشکلات عدیده ای؛ از جمله کمبود نیرو، نامساعد بودن شرایط جوی، فرسایش نیروهای موجود و... به اجرا درنیامد.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، داود رنجبر، ص ۱۲۲.

در پی این تصمیم غلامعلی رشید فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه سپاه و فرماندهان یگان های عملیاتی را برای ابلاغ شفاهی تصمیم شورای عالی دفاع و همچنین یادآوری چند نکته به قرارگاه فرماندهی خاتم واقع در دره تفی فراخواند.^(۱)

در ابتدای جلسه غلامعلی رشید با بیان اینکه «از طرف برادر محسن [فرمانده کل سپاه پاسداران] مأمور هستم که درباره حفظ وحدت با برادران ارتش تذکراتی بدهم»، به منافع همبستگی با نیروهای ارتش و تاریخچه عملیات مشترک سپاه و ارتش از زمان روی کار آمدن سرهنگ علی صیاد شیرازی و ایجاد فضای تفاهم بین این دو نیرو اشاره کرد. وی سپس به بروز اختلافات بین ارتش و سپاه در زمان اجرای عملیات والفجر ۱ و بازتاب اجتماعی منفی آن پرداخت و با یادآوری حساسیت امام خمینی در این باره که ایجاد تفرقه بین سپاه و ارتش را گناه نابخشودنی خوانده بودند، گفت: ما در هر صورت باید با برادران ارتش همکاری کنیم. با آنها گرم تر باشیم، صبر و تحمل کنیم و حتی المقدور آنها را با خودمان همراه کنیم. پس از آن غلامعلی رشید در توضیح وضعیت کلی عملیات و تصمیمات شورای عالی دفاع برای ادامه آن اظهار کرد: با توجه به نحوه استقرار نیروها در اطراف خط پدافندی موجود نمی توانیم خط پدافندی جنوب قزلقه را تثبیت کنیم و باید با نیروهایی که در دست داریم، خطرهای موجود را رفع و خطوط فعلی را ترمیم و ترسیم کنیم.

وی در ادامه افزود: مسئولان ارتش اعتقاد دارند که باید روی سون عملیات کرد، ولو پیروزی ۱؛^(۲) شورای عالی دفاع هم تصویب کرده است که بر روی پیروزی ۱ عملیات اجرا شود و لشکر ۳۰ گرگان و ۲ تیپ از لشکر ۲۸ کردستان (از ارتش) و تیپ ۳۳ المهدی (عج) (از سپاه) نیز برای عملیات در آن منطقه در نظر گرفته شده اند. در محور کانی مانگا و پنجوین نیز قرار است ما با یگان ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و لشکر ۵ نصر وارد عمل شده و خط کانی مانگا - پنجوین را تأمین کنیم.

در ادامه جلسه، محمد باقری مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم، درباره نیروهای موجود دشمن در منطقه و سازماندهی منطقه ای عراق توضیحاتی داد. وی گفت: دشمن الآن ۱۶ تیپ در خط و ۷ تیپ در احتیاط دارد و چند روزی است ۲ تیپ را نیز که در محور چوارتا (غرب منطقه عملیاتی در محور بانه) مستقر بودند، حدود ۲ کیلومتر به سمت نیروهای خودی نزدیک کرده است. محمد باقری اضافه کرد: دشمن این منطقه را به علت حساسیتی که دارد بین ۳ لشکر تقسیم کرده است؛ محور چوارتا را به لشکر ۳۲ واگذار کرده و حفاظت از شهر سلیمانیه به عهده

ص: ۶۶۶

۱- در این جلسه غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمد باقری، علی تجلائی، علی فدوی، حمید سالکی، حسن دانایی فر، محمد ابراهیم همت، احمد کاظمی، جعفر اسدی، مهدی زین الدین، مرتضی قربانی و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم حضور داشتند.

۲- ارتفاع کشیده و طولانی سون دارای ۳ قله اصلی بود که نیروهای خودی آنها را به ترتیب از شمال به جنوب پیروزی ۱، پیروزی ۲ و پیروزی ۳ نام گذاری کرده بودند.

این لشکر است، پدافند از منطقه کانی مانگا و غرب آن تا نالپاریز را نیز برعهده لشکر ۷ قرار داده و لشکر ۴ را هم مأمور پدافند از جنوب نالپاریز تا سورن و بانی بنوک کرده است.

پس از اتمام توضیحات باقری، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) درباره مانور این یگان برای تصرف ارتفاعات ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ مطالبی بیان کرد، اما درباره چینش گردان ها و جهت اجرای مانور آنها توافقی به دست نیامد.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم در پایان یادداشت هایش درباره این جلسه، توضیح داده است که بارش باران که از ساعت ۱۵ پیش شروع شده بود از ساعت ۲۲ تبدیل به بارش تگرگ های درشت شد. (۱)

۱

نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیمه شب، ضدحمله ارتش عراق را در محور چوارتا سرکوب کردند.

یک گردان از افراد دشمن در محور چوارتا به نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) که جاده و ارتفاعات مسلط به این محور را در ۴ کیلومتری آنجا در اختیار داشتند، حمله کردند. با ابتکار عمل نیروهای مستقر در این محور که از آمادگی مناسبی برخوردار بودند، ۳۰ تن از نیروهای دشمن کشته و ۱۵ تن اسیر شدند.

حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، در تشریح حمله گردان مزبور به نقل از یکی از اسرای عراقی گفت: اسیر می گفت ما موقعیت ایرانی ها را نمی دانستیم. وقتی پیشروی کردیم ناگهان از سوی ایرانی ها تیراندازی شد. ما به فرماندهان بالاتر گزارش دادیم، ولی آنها گفتند که شما باید پیشروی کنید، اما در همان لحظات اول فرمانده گردان ما که قصد فرار داشت کشته شد و سازمان ما از هم پاشید.

در این باره محمد باقری مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم نیز با استناد به مکالمات بی سیم نیروهای عراقی اعلام کرد: دشمن به لشکر ۲۲ خود دستور داده است که از محور چوارتا حمله کرده و شیخ لطیف و شیخ المارین را تصرف کند. (۲)

۲

درگیری بین نیروهای خودی با عناصر گروه های مسلح غیرقانونی در محور سندنج - مریوان و منطقه عمومی مهاباد، حمله ناموفق افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له به منزل امام جمعه پیرانشهر و محل استقرار گروه ضربت سقز، درگیری داخلی افراد حزب دمکرات در جنوب سلماس، دستگیری ۲۵ تن از اعضای تشکیلات شهری حزب دمکرات و یک تن از سازمان کومه له، تسلیم شدن ۸ تن در مناطق مختلف کردنشین و اقدام حزب دمکرات در ریودن ۲ تن از تسلیم شدگان از جمله رخدادهای امروز در مناطق کردنشین شمال غرب کشور بود.

ص: ۶۶۷

۱- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳۷، ۳۸ و ۳۹.

۲- همان، ص ۴۶؛ و- سند شماره ۶۴۳۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۲۴/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۹۴)، محسن رخصت طلب، ص ۵.

- ۱.
- ۲.
- ۳.
- ۴.
- ۵.
- ۶.
- ۷.
- ۸.
- ۹.
- ۱۰.
- ۱۱.
- ۱۲.
- ۱۳.
- ۱۴.

در عملیات پاک سازی ارتفاعات اطراف روستای بیدره در شمال محور سنندج - مریوان در منطقه سروآباد، که محل استقرار افراد سازمان کومه له بود، ۳ تن از نیروهای سپاه به شهادت رسیدند. به گزارش لشکر ۲۸ کردستان، فرمانده افراد ضدانقلاب در این عملیات یکی از کسانانی بود که چند ماه پیش با روی گردانی از همکاری با سازمان کومه له و مراجعه به نیروهای خودی امان نامه دریافت کرده بود(۱)

در درگیری نیروهای خودی با عناصر شورشی در کشک دره مهاباد نیز یکی از سربازان ژاندارمری زخمی شد(۲)

در پیرانشهر هم تعدادی از افراد حزب دمکرات به سمت منزل امام جمعه این شهر تیراندازی کردند که تلفات و خساراتی در پی نداشت. به دنبال این اقدام، افراد یکی از پایگاه های شهر به مقابله برخاستند و مهاجمان مجبور به فرار شدند. در این درگیری یکی از افراد خودی زخمی شد(۳)

در حادثه دیگری در سقز، افراد کومه له ساختمان گروه ضربت را با آر.پی.جی. هدف قرار دادند. این اقدام تلفات و خساراتی به بار نیاورد(۴)

در همین حال در منطقه عمومی جنوب سلماس نیز افراد هیز حاتم حزب دمکرات با یکدیگر درگیر شدند. در این درگیری ۲ تن از افراد این هیز کشته شدند. به گزارش سپاه سلماس، یکی از افراد کشته شده از افراد فعال و سرپل (فرمانده گروهان) این هیز بود. (۵)

از سوی دیگر، امروز در نقده ۲۵ تن از افراد تشکیلات شهری حزب دمکرات و در قروه نیز مسئول تشکیلات سازمان کومه له در باختران، دستگیر شدند. (۶)

در ادامه روی گردانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی از همکاری با این گروه ها، امروز نیز ۸ تن از افراد حزب دمکرات در دیواندره، شمال غربی ارومیه، کامیاران، بوکان و سقز خود را به سپاه و ژاندارمری معرفی و درخواست امان نامه کردند. این افراد ۲ قبضه سلاح و ۲۱۰ تیر فشنگ را نیز تحویل دادند. (۷)

در این حال، عوامل حزب دمکرات به منظور ایجاد رعب و وحشت برای جلوگیری از افزایش میزان تسلیم شدن اعضای این حزب، امروز ۲ تن از این افراد را در شهر مهاباد ربوده و با خود بردند. سپاه مهاباد با اعلام این خبر اضافه کرده است که در ۱۵ روز گذشته افراد حزب دمکرات ۴ تن از نادمین را ربوده اند. (۸)

۱

سخنگوی شورای عالی دفاع در مصاحبه ای به توضیح نتایج عملیات والفجر ۴، موضع ایران در قبال تهدید تازه عراق علیه تأسیسات نفتی ایران، قطعنامه اخیر شورای امنیت و مسائل لبنان پرداخت.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع، در پایان جلسه امشب این شورا که به ریاست آیت الله خامنه ای و با حضور میرحسین موسوی نخست وزیر، علی اکبر

ص: ۶۶۸

- ۱- سند شماره ۳۲۰۲۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ (رکن ۲) به فرماندهی سپاه کردستان (اطلاعات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۱۷۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳)، ۲۲/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۵۵۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر (اطلاعات) به منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۲۲/۸/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۳۲۰۲۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ (رکن ۲) به فرماندهی سپاه پاسداران کردستان (اطلاعات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۵۵۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سلماس به اطلاعات منطقه ۱۱، ۲۳/۸/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۵۵۰۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۹۹۷۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.
- ۷- سند شماره ۳۰۲۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱،

۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بوکان به فرماندهی و طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۳۵۵۱۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات منطقه ۱۱، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

ولایتی وزیر امور خارجه، سرتیپ ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش، سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، کمال خرازی مسئول ستاد تبلیغات جنگ، محسن رفیق دوست وزیر سپاه، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، حسن روحانی رئیس کمیسیون دفاع مجلس و نظران دبیر شورای عالی دفاع تشکیل شد، درخصوص موضوعات مطرح شده در جلسه شورا اظهار کرد: «قسمت عمده وقت جلسه مان صرف بررسی نتایج عملیات والفجر ۴ و خبرهایی که در آینده باید در جبهه ها داشته باشیم، شد و دیگر اینکه [صحبت هایی درباره] خریده ها و نیازهای جبهه ها و کوشش هایی که در پشت جبهه باید بشود [و] مسائلی از این قبیل داشتیم.»

وی سپس گفت: «درمورد عملیات والفجر ۴ گزارشی ارائه شد که غیر از سرزمین های خودمان بیش از ۷۰۰ کیلومتر آزاد شده است. در این عملیات نیروهای عراقی ضربه کاری خوردند. گزارش های موثق می گوید که عراقی ها در حدود ۱۸ هزار نفر از نیروهای خود را به طور مجروح و یا کشته از دست داده است. در عملیات والفجر ۴ منطقه ای که به دست رزمندگان ما افتاده است از لحاظ اقتصادی منطقه مهمی است. منابع معدنی قابل توجهی دارد. شهرها، شهرک ها و روستاهایی در آن منطقه است که آسیب پذیر شده و طبعاً رژیم عراق نمی تواند وضع عادی داشته باشد.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی
سخنگوی شورای عالی دفاع

نماینده امام در شورای عالی دفاع درمورد تأثیر عملیات اخیر بر امنیت کردستان گفت: «مهم ترین نتیجه ای که این عملیات برای ما داشته است تأمین کردستان است. ما همیشه نگران مسئله کردستان بودیم. در این سه سال جنگ، غرب کردستان تأمین درستی نداشت که الآن آتش دشمن را بر آن شهرها و روستاها دور کرده ایم و راه های ضدانقلاب را مسدود کرده ایم. ما فکر می کنیم که این قطع شرارت یکی از وظایف ما بود که با عملیات [های] والفجر ۲ و ۴ به وقوع پیوست و این عملیات برای آینده هم راهگشاست.» وی تأکید کرد: «درمجموع شمال عراق که تنها منبع تأمین ذخایر ارزی برای عراق به شمار می رود، بیش از هر وقت دیگری آسیب پذیرتر است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با اشاره به اقدام عراق در فراخواندن مردان ۳۵ ساله برای حضور در جبهه ها، افزود: «می دانید که عراق یک سوم ما جمعیت دارد و جمعیتش هم به انسجام مردم ما نیست. کردهای عراق خیلی در خدمت رژیم عراق نیست و مسلمان های جدی عراق هم در خدمت آن رژیم نیستند. کلاً سربازگیری عراق با آن جمعیت کمش، با توجه به

طول جبهه که از حاج عمران تا فاو گسترده شده است و باید همه جا در مقابل ما نیروهای عظیمی داشته باشد، این مسئله برایش مسئله عظیمی شده است. مثلاً در این عملیات حدود ۱۸ هزار نفر از رده ارتش عراق خارج شده اند که تقریباً دو لشکر کامل است که در حدود ده، پانزده تیپ آنها به شدت آسیب دیده که آنها نیاز دارند که جایگزین کنند که جایگزین هم با نیروهای معمولی نمی شود و باید سنین سربازها را بالا ببرند تا ۳۵ سال و اگر ما همین طور به عراق فشار بیاوریم باز مجبور است سنین سربازها را بالاتر ببرند.» وی تأکید کرد: «یکی از مشکلات رژیم عراق الآن تأمین نیرو است که بتواند نیروهای در جبهه اش را با بخشی از ظرفیتی که برای ارتش در نظر گرفته اند، تأمین کنند.»

سخنگوی شورای عالی دفاع در پاسخ به سؤالی در مورد تهدید تازه عراق به حمله علیه بندر امام خمینی و جزیره خارک گفت: «آنها از قدیم هم حمله می کردند و این مراکز بی حمله نبوده و بارها به خارک و بندر امام و کشتی های ما در آن مسیر حمله کرده اند. به سکوهای نفتی حمله می کردند. منتها حمله مؤثری نبوده است. به هر حال او حمله می کند و ما هم دفاع می کنیم. ما معتقدیم که در خلیج فارس ماجراجویی نشود. چون آنجا محیط زیست مطرح است و همسایه های ما ضرر می بینند و ما جنگ را حتی الامکان به خلیج فارس نمی کشانیم و ما در آنجا مدافع هستیم. البته با ابزاری که اخیراً رژیم عراق مدعی است که گرفته است اگر درست باشد و بتواند کاری انجام بدهد و طوری باشد که ما را از نفتمان محروم کند ما تنگه هرمز را می بندیم.» وی در مورد امنیت خلیج فارس خاطرنشان کرد: «ما حرف زیادی نداریم حرف ما دو کلمه است: تا خلیج فارس برای ما قابل استفاده باشد ما حامی امنیت خلیج فارس هستیم. هروقت این خلیج برای ما قابل استفاده نباشد برای دیگران هم قابل استفاده نخواهد بود.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل نیز گفت: «ما به طور رسمی قطعنامه شورای امنیت را رد کرده ایم و ما عملاً به بخش عمده این قطعنامه ملتزم هستیم؛ یعنی ما در خلیج فارس - که نقطه عمده این قطعنامه بود - عملیات نداریم. به کشتی ها و چاه های نفت حمله نمی کنیم. به منابع دریا حمله نمی کنیم. در قسمت دیگر قطعنامه این بود که به مناطق غیرنظامی حمله نشود که ما از اول تابه حال به این معتقدیم و حتی اگر سازمان ملل هم بگوید این کار را بکنید، ما نمی کنیم. قسمت عمده شهرها و مردم عراق در تیررس توپ های ما هستند. بصره بیش از یک میلیون نفری را، آدم با ده قبضه توپ می تواند تمام بکند. بالاتر از بصره، فاو، العماره، مندلی، خانقین، سیدصادق، سلیمانیه همه زیر توپ ماست. ما شهرهای عراق را نمی زنیم. بنابراین نظر شورای امنیت از طرف ما تأمین است. منتها آنها می خواهند ما تسلیم یک شانتاژ بشویم و طوری عمل کنیم که با توطئه های بین المللی درگیر شویم و ما این کار را نمی کنیم.»

وی در بخش دیگری از سخنانش با اشاره به مسائل لبنان یادآور شد: «لبنان یکی از مراکز مهم و مورد توجه دنیاست. به خاطر مدیترانه، حضور اسرائیل در آن منطقه به خاطر کانون فلسطینی ها خیلی اهمیت دارد. امریکایی ها و دنیای غرب آنجا سرمایه گذاری می کنند. شوروی هم در آنجا بی نظر نیست. ما به عنوان یک کشور انقلابی و اسلامی نمی توانیم در رابطه با مسئله فلسطین و حضور غاصبانه اسرائیل بی تفاوت باشیم. من خیال می کنم که بر سر لبنان این روزها درگیری شدید می شود و مدت ها ادامه پیدا می کند و حل این مسئله از طرف امثال امریکایی ها غیرممکن است و حل نهایی زمانی خواهد بود که مردم منطقه را راضی کنند.»

بازدید خبرنگاران از ویرانه های برج های مانده از حملات موشکی عراق به شهر دزفول

نماینده امام در شورای عالی دفاع در مورد تحرکات شورای همکاری خلیج فارس گفت: «ما از همکاری کشورهای اسلامی خلیج فارس بدمان نمی آید، ولی جهتشان باید اصلاح شود. البته ما نگرانی از آنها نداریم. آنها چه متفرق باشند چه متحد باشند کار عمده ای از آنها ساخته نیست. مسئله مهم این است که یک وقت توطئه ای بکنند و بخواهند پای ابرقدرت ها را در منطقه باز کنند که آن هم دودش به چشم آنها بیشتر می رود تا ما.»^(۱)

۱

گروهی از خبرنگاران مطبوعات و نمایندگان رسانه های گروهی خارجی از ویرانه های برج های مانده بر اثر حملات موشکی عراق در شهرهای اندیمشک و دزفول بازدید کردند. این گروه از خبرنگاران که به دعوت وزارت ارشاد اسلامی برای بازدید از محل های مسکونی تخریب شده در حملات اخیر عراق به ایران سفر کرده اند، امروز از اماکن ویران شده شهر اندیمشک دیدن و گزارش هایی در این خصوص تهیه کردند. پیش از این بازدید، فرماندار اندیمشک در دیدار با خبرنگاران ضمن اشاره به حملات موشکی عراق به این شهر گفت: «در آخرین حمله موشکی که در ساعت ۱۱:۳۳ دقیقه روز چهاردهم آبان ماه جاری صورت گرفت، ۱۳ تن از مردم غیرنظامی که اغلب آنان را کودکانی در سنین پایین تشکیل می دادند شهید، ۹۵ [تن] مجروح و بیش از ۲۵۰ منزل مسکونی و مغازه به کلی ویران [شد] و یا آسیب دید.» در جریان بازدید خبرنگاران

ص: ۶۷۱

خارجی از محل هایی که مورد اصابت موشک های عراقی قرار گرفته بود، روحیه مردم و نیز «استمرار زندگی عادی در شهر» موجب اعجاب آنان گردید. در این بین یک گروه از نیروهای داوطلب بومی که عازم جبهه های جنگ بودند توجه خبرنگاران را به خود جلب کرد که ضمن گفت و گو با چند رزمنده جوان از آنان فیلم و گزارش تهیه کردند.

به گزارش واحد مرکزی خبر، خبرنگاران خارجی پس از بازدید از اندیمشک به شهر دزفول رفتند و از ویرانه های برجای مانده از حملات موشکی عراق در چند نقطه این شهر نیز دیدن کردند. خبرنگار روزنامه جسارت و استاد دانشگاه کراچی پاکستان در پایان این بازدید در گفت و گو با خبرنگار واحد مرکزی خبر ضمن بیان اینکه با مشاهده خرابی ها «فشارهایی را که بر مردم ایران وارد شده درک می کنیم»، افزود: «این جنگ باعث اتحاد بیشتر مردم ایران شده است.» (۱) - (۲)

۱

انتشار گزارش ها درباره تهدید عراق علیه تأسیسات نفتی ایران و موقعیت دشوار کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در مواجهه با خطر گسترش جنگ همچنان ادامه دارد.

نشریه فارین ریپورت در مقاله ای تحت عنوان "آیا انفجاری در خلیج [فارس] روی خواهد داد؟" نوشت: «هنگامی که نشریه فارین ریپورت به زیر چاپ می رفت منابع اطلاعاتی ما گزارش دادند که دولت عراق تصمیم گرفته است تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک را با هواپیماهای جدید سوپراتاندارد و موشک های آگروست که روز هشتم اکتبر (۱۶ مهر ۱۳۶۲) از فرانسه تحویل گرفته است بمباران نماید. ... در صورت اجرای این تصمیم، که مدت هاست انتظار آن می رفت، جنگ خلیج [فارس] گسترش خواهد یافت و نتایج غیرقابل پیش بینی به بار خواهد آورد.»

فارین ریپورت سپس در مورد واکنش احتمالی ایران در این باره افزود: «به ما همچنین اطلاع داده شده است که ایران تصمیم دارد علیه این اقدام عراق دست به یک حرکت تلافی جویانه بزند و بخش جنوبی تنگه هرمز را مسدود نماید. گزارش های مربوط به این تصمیم جدید باعث حرکات نظامی متعددی در خلیج [فارس] شده است. ایالات متحده، توان نظامی خود را در ابوظبی و پایگاه نظامی "مصیره" واقع در عمان افزایش داده است. یک ناوگان مرکب از کشتی های جنگی امریکا، انگلیس و فرانسه سرگرم پاسداری از تنگه [هرمز] هستند. روس ها حضور نظامی خود را در جزیره "اسکوتره" - که متعلق به یمن جنوبی است و در دریای عربی قرار دارد - تقویت نموده اند. ایرانیان کشتی های جنگی، هواپیماها و سربازان خود را به پایگاه های بندرعباس و جزایر مقابل تنگه منتقل کرده اند. عمان قلمرو خود را در بخش جنوبی تنگه مستحکم نموده است.»

ص: ۶۷۲

۱- بخش هایی از گزارش خبرنگار روزنامه دیلی تلگراف از این بازدید در ضمیمه گزارش درج شده است.

۲- همان، ص ۲.

این نشریه در ادامه با اشاره به مذاکرات اخیر رهبران کشورهای خلیج فارس در نشست دوحه یادآور شد: «سران کشورهای خلیج [فارس] در دوحه تصمیم گرفتند که هریک از کشورهای عضو این شورا با یکی از اعضای شورای امنیت سازمان ملل تماس بگیرد و به منظور متوقف ساختن جنگ خلیج [فارس] خواستار انجام اقدامات شدیدتر بین المللی گردد. ... آنها می خواهند تقریباً به هر بهایی خود را از دردها دور نگه دارند. هنگامی که از یکی از مقامات رسمی شورای همکاری خلیج فارس سؤال شد که اگر ایرانی ها خلیج [فارس] را ببندند شورا خواستار مداخله امریکا خواهد شد؟ وی با تأکید پاسخ داد: نه، ولی ما از این بیم داریم که آنها خود بدون درخواست ما به چنین اقدامی مبادرت کنند.» (۱)

در همین حال پیتز منگلد مفسر رادیو بی بی سی، در گزارشی درباره اجلاس اخیر سران کشورهای خلیج فارس در دوحه به ارزیابی موقعیت و توانایی این کشورها در رویارویی با خطر گسترش جنگ پرداخت. وی ضمن اشاره به اینکه در صورت اقدامی از سوی عراق علیه تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک، «یکی از بدترین کابوس های کشورهای همکاری خلیج فارس» ممکن است تحقق یابد، خاطرنشان کرد که در این وضع کشورهای عضو این شورا همچنان به تنهایی توانایی رویارویی با خطرها را ندارند.

منگلد با اشاره به مانور نظامی اخیر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس افزود: انجام این مانور «از آنجا که نشان آن بود که این کشورها اکنون از نظر نظامی هم همکاری می کنند، مفید بود اما کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] هنوز تا تشکیل نیروی استقرار سریع فاصله زیادی دارند. از این رو تنها سلاح آنان کوشش های دیپلماتیک است. [به این دلیل] مذاکرات علنی آنها در این کنفرانس منحصراً به موضوع میانجیگری مربوط بود. شورای همکاری خلیج [فارس] از قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل مبنی بر خواست آتش بس بین ایران و عراق و نیز قبول این قطعنامه از طرف عراق حُسن استقبال کرده است، اما کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] خوب می دانند که ایران نه براساس قطعنامه سازمان ملل حاضر به مذاکره خواهد شد و نه به دلیل تهدیدهای عراق و برای کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] تنها این راه باقی می ماند که به هنگام فرصت، خواست خود را برای میانجیگری بار دیگر ابراز کنند. معلوم نیست که آیا شورای همکاری خلیج [فارس] در پنهان عراق را تحت فشار قرار می دهد که به جزیره خارک حمله نکند یا نه. کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] به دلیل کمک های مالی زیادی که به عراق می کنند تا حدی می توانند در این کشور نفوذ داشته باشند.» (۲)

۱

با سفر معاون اول وزیر اطلاعات عراق به مصر همکاری های اطلاعاتی دو کشور گسترش می یابد. در همین حال، وزیر دفاع مصر از خرید ۲۰۰ تانک از رومانی برای تحویل به عراق خبر داد.

خبرگزاری یونایتدپرس از قاهره گزارش داد: هیئتی از وزارت اطلاعات عراق به سرپرستی

ص: ۶۷۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴ - ۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی بی سی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

جابر محسن معاون اول وزیر اطلاعات این کشور، امروز «به منظور توسعه همکاری میان مصر و عراق در زمینه اطلاعات وارد قاهره شد.»
براساس این گزارش «اعضای این هیئت در مدت یک هفته اقامت در مصر با وزیر مشاور در اطلاعات و رئیس سرویس اطلاعاتی رژیم
مصر دیدار و گفت و گو خواهند کرد.» جابر محسن هنگام ورود به قاهره در گفت و گو با خبرنگاران دیدار این هیئت از قاهره و گسترش
روابط اطلاعاتی را سبب تقویت روابط دو کشور در سایر زمینه ها توصیف کرد و گفت: «این دیدار فرصتی را برای تبادل نظر با دولت
مصر و هماهنگی فعالیت های اطلاعاتی دو کشور فراهم آورده است.»^(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری قطر، عبدالحلیم ابوغزاله وزیر دفاع مصر، در گفت و گویی با مجله نیروهای مسلح امریکا که در شماره
امروز روزنامه الاهرام به چاپ رسید، ضمن اعلام برنامه های مصر برای برخورداری از نیروهای مسلح فعال تر و با قدرت تحرک بیشتر
گفت: «مصر پس از تأمین نیازهای فوری عراق در زمینه تانک، قرارداد خرید ۲۰۰ تانک از رومانی را با این کشور امضا کرد.»^(۲)

۱

روزنامه اوگلوبو (چاپ برزیل) امروز از بارگیری دو کشتی حامل سلاح و مهمات ساخت این کشور به مقصد عراق خبر داد.

به نوشته این روزنامه، «کشتی تان متعلق به قبرس پنجشنبه شب گذشته [۱۹/۸/۱۳۶۲] در حالی که حامل ۴۳۱۸ تن کالاهای مختلف از جمله
مقادیر نامشخصی نارنجک دستی، مهمات و سلاح های نیمه سنگین بود، بندر سانتوز را به سوی بنادر خلیج فارس ترک کرد. کشتی
دیگری به نام تگزاس متعلق به لبنان نیز قرار است روز شنبه با محموله ای از سلاح های مشخص نشده در برنامه اش محل خود را ترک
کند. تصور می شود این محموله شامل خودروهای جنگی زرهی باشد.» این روزنامه با اعلام اینکه «کار بارگیری این کشتی ها تحت
مقررات امنیتی شدید صورت گرفت»، یادآور شد: «عراق پیش از این نیز شمار قابل ملاحظه ای از خودروهای زرهی سبک چرخ دار که
در کارخانجات انگسا واقع در نزدیکی سائوپائولو ساخته می شود را خریداری کرده بود. برزیل به علاوه سازنده سلاح های متنوع سبک،
موشک، بمب و مهمات مختلفی است.»^(۳)

۲

در ادامه موضع گیری ها و تلاش های سیاسی در زمینه خاتمه بخشیدن به جنگ ایران و عراق، امروز خبرگزاری هند اعلام کرد دولت این
کشور تلاش تازه ای را به منظور پایان دادن به منازعه دو کشور آغاز کرده است. بر پایه این گزارش، «دولت ایندیرا گاندی سفیران خود
را از عراق و ایران احضار کرد تا با آنان درباره تحولات جنگ مشورت کند. گفته شد که این دو سفیر با وزیر خارجه هند در این زمینه
ملاقات و گفت و گو خواهند کرد.»^(۴)

ص: ۶۷۴

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۹، قاهره - خبرگزاری قطر، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۹ و ۱۰، ریودوژانیرو - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۲۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، درحالی که فرانسه اغلب به طور آشکار تجهیز عراق به تسلیحات پیشرفته؛ از جمله هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوست را تلاشی برای حفظ عراق در موازنه نظامی ضعیفش با ایران معرفی می کند، امروز سفیر فرانسه در اردن یکی از پایه های سیاست آن کشور را «حل مشکلات منطقه توسط کشورهای آن و عدم دخالت کشورهای بزرگ در این مشکلات» خواند و درمورد جنگ ایران و عراق گفت «کشورش برای قانع ساختن دو طرف به پذیرش قطعنامه شورای امنیت در تحقق موازنه قوا و قانع ساختن ایران به پذیرش اقدامات صلح آمیز تلاش می کند.» به گزارش خبرگزاری قطری در گفت و گو با روزنامه های الدستور و جروسالم استار (چاپ امان) پس از اشاره به اینکه از آغاز جنگ ایران و عراق بیش از یک صد کشتی در آب های خلیج فارس غرق شده است، اضافه کرد: «دستیابی به یک راه حل صلح آمیز برای این جنگ مانع از بین المللی شدن کشمکش و دخالت نیروهای خارجی در آن می شود.»(۱)

۱

پس از انتشار گزارش ها درباره ایجاد نیروی واکنش سریع اردنی توسط امریکا، وزیر امور خارجه انگلیس نیز از احتمال تشکیل یک نیروی انتقال سریع انگلیسی برای مقابله با تهدید امنیت کشتیرانی در خلیج فارس خبر داد. جفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس، در مصاحبه ای با هفته نامه میدل ایست اکونومیک دیجست اعلام کرد که «کشورش سرگرم مطالعه اقدامات مقتضی برای مواجه شدن با هر گونه خطری برای آزادی کشتیرانی در تنگه استراتژیک هرمز است.» وی بدون توضیح درمورد چگونگی اقدامات مزبور با بیان اینکه «۲۵ تا ۳۰ درصد نفت دنیای غیر کمونیست از طریق خلیج [فارس] عبور می کند»، افزود: «این اقدامات نمایانگر حداقلی است که برای حفظ آزادی کشتیرانی مورد لزوم می باشد.» جفری هاو همچنین خاطر نشان کرد: «علی رغم جنگ خلیج [فارس] دولت انگلیس درمورد دورنمای درازمدت برای تجارت با هر دو کشور عراق و ایران خوش بین است.» وزیر امور خارجه انگلیس درباره سیاست این کشور در زمینه ارسال سلاح به کشورهای درگیر جنگ بار دیگر تأکید کرد: «ما بی طرف هستیم و تجهیزات کشنده به هیچ یک از دو طرف نمی دهیم.»(۲)

۲

به دنبال انفجار روز گذشته در نزدیکی محل سکونت کارکنان یک شرکت پیمانکار ایتالیایی در بندرعباس، خبرگزاری ایتالیا امروز از تهران گزارش داد: «انفجار یک بمب قوی در خارج از یک ساختمان متعلق به حدود ۱۵۰ تکنسین ایتالیایی و خانواده آنان که در کار ساختمان یک نیروگاه برق در بندرعباس شرکت دارند، خساراتی به دیوار ساختمان مزبور وارد آورد، اما خوشبختانه به کسی آسیب نرساند.»

ص: ۶۷۵

-
- ۱- همان، صص ۷ و ۸، امان - خبرگزاری قطر، ۲۱/۸/۱۳۶۲.
 - ۲- همان، صص ۶ و ۷، لندن - خبرگزاری کویت، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری ایتالیا در ادامه ضمن اشاره به هویت گروه "عارف بلوکی دینامیت"^(۱) که مسئولیت این انفجار را به عهده گرفته است، اضافه کرد: «بمب گذاری مزبور اولین اقدام بر علیه منافع خارجی پس از انقلاب می باشد. گروه مزبور در اطلاعیه خود همچنین دیپلمات های خارجی را نیز تهدید جانی کرده است.» این خبرگزاری همچنین یادآور شد: ایتالیا از جمله کشورهای اروپای غربی است که دارای نزدیک ترین روابط اقتصادی و تجاری با ایران می باشد.^(۲)

۱

برخی مطبوعات غربی به شکست محاسبات عراق در حمله به ایران و تثبیت نظام اسلامی در جنگ اشاره کردند و از طرح ریزی شیوه جدیدی در دیپلماسی ایران خبر دادند. رادیو اسرائیل امروز در بخش "از دیدگاه روزنامه های جهان" خود به گزارشی از روزنامه اینترنشنال هرالڈ تریبیون تحت عنوان "جنگ سه ساله خلیج [فارس] موجب شکاف در کشورهای عربی شده است" پرداخت. این روزنامه ضمن اشاره به اینکه «جنگ ایران و عراق بیش از سایر درگیری های حوزه خلیج [فارس] در سال های اخیر به طول انجامیده است»، نوشته است: «حمله پرزیدنت صدام حسین به ایران در ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰ ناشی از استنباط غلط واقعیات ایران چهار سال پیش می باشد.»

روزنامه مذکور در ادامه این گزارش آورده است: «ایران در انزوا به سر نمی برد. رژیم تهران در سوریه، لیبی و کره شمالی، متحدین فعال و بامایه ای علیه عراق دارد. نقش سوریه به ویژه بسیار مؤثر بوده است. پرزیدنت حافظ اسد با بستن لوله نفت عراق به دریای مدیترانه که از خاک سوریه عبور می کند، در آمد نفتی عراق را به نصف کاهش داده است.»

براساس گزارش رادیو اسرائیل، هفته نامه انگلیسی فارین ریپورت نیز از "دیپلماسی تازه ای" در پایتخت ایران سخن گفته و افزوده است: «سفیران و دیپلمات های ارشد برای طرح ریزی شیوه جدیدی در دیپلماسی ایران اخیراً در تهران اجتماع کرده اند و به گزارش یک منبع موثق در تهران بعد از قطعنامه ای که در سازمان ملل به حمایت از عراق برای پایان دادن به جنگ خلیج فارس به تصویب رسید، اقدامات حامیان منافع اعراب در نیویورک باعث شده است که ایران شیوه ملایم تر و مسالمت آمیزی اختیار کند و اولین ثمره این رویه انعطاف پذیر، تجدید فروش روزنامه اینترنشنال هرالڈ تریبیون در تهران می باشد. در چهار سال اخیر این روزنامه اولین نشریه غربی است که در ایران اجازه پخش مجدد گرفته است.»^(۳)

ص: ۶۷۶

۱- عارف بلوکی یکی از اعضای گروه چریک های فدایی خلق شاخه اقلیت در تشکیلات هرمزگان بود که در یک درگیری در مهرماه ۱۳۶۰ کشته شد.

۲- همان، صص ۲۴ و ۲۵، تهران - خبرگزاری ایتالیا، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو اسرائیل، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

سوریه و اتحاد جماهیر شوروی خواستار خروج رژیم صهیونیستی و نیروهای چندملیتی از لبنان شدند. در همین حال ناکامی دولت لبنان در خاتمه دادن به اشغال این کشور توسط نیروهای رژیم اشغالگر قدس مانع برگزاری دومین اجلاس آشتی ملی لبنان شد.

به گزارش خبرگزاری یونایتد پرس، عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه و آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی، پس از مذاکراتی در مسکو در بیانیه مشترکی ضمن تأکید بر خروج سربازان اسرائیل و نیروهای چندملیتی از لبنان افزودند: «در صورتی که نیروهای مسلح اسرائیل و ناتو فوراً و بدون قید و شرط از لبنان خارج شوند، رسیدن به یک توافق در این کشور امکان پذیر است.»^(۱)

در این حال، خبرگزاری کویت گزارش داد: جفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس در مصاحبه با هفته نامه انگلیسی میدل ایست اکونومیک دایجست با بیان اینکه «سوریه یک نقش قانونی در لبنان دارد، اظهار امیدواری کرد که دمشق از نفوذ خود در تحولات لبنان به طور مفیدی بهره گیرد.» وی خاطرنشان کرد: «تنها هنگامی که نیروهای خارجی از لبنان خارج شوند، ثبات در لبنان برقرار خواهد شد.»^(۲) همچنین لارنس ایگل برگر معاون سیاسی وزارت امور خارجه امریکا، در مصاحبه با مجله آلمانی اشپیگل اعلام کرد: «امریکا هیچ تمایلی به حمله علیه سوریه ندارد.» وی گفت: «سیاست امریکا در لبنان مبنی بر عقب نشینی تمامی نیروهای خارجی از این کشور و ایجاد دولتی [است] که تمامی گروه های مذهبی و نژادی را در بر گرفته و قادر باشد یک حاکمیت مستقل بر تمامی این سرزمین را احیا کند.» ایگل برگر همچنین یادآور شد: «نیروهای چندملیتی طی ماه های آینده شدیداً برای توسعه و بهبود روش های تعلیماتی نیروهای مسلح لبنان تلاش خواهند کرد.»

معاون سیاسی وزارت امور خارجه امریکا ضمن آنکه حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه را مردی «بسیار زیرک و مصلحت گرا» خواند، افزود: «یک سوریه غیرمنطقی می تواند همچون یک اردن، اسرائیل یا عراق غیرمنطقی سبب بحرانی جدی در خاورمیانه [غرب آسیا] شود. ... اما من معتقدم حداقل اسد اینکه تا کجا می توان پیش رفت را به دقت سبک و سنگین می کند. وی فرد بسیار باهوشی است که می داند چگونه نیروهایش را به کار برد و از محدودیت ها به ویژه در مورد دولت و کشور خود که به هر صورت یک ابرقدرت نیست، آگاه است.»^(۳)

امروز همچنین رادیوی رسمی لبنان ضمن اعلام به تعویق افتادن دومین اجلاس آشتی ملی لبنان که قرار بود روز دوشنبه در ژنو آغاز شود، گفت: امین جمیل رئیس جمهور لبنان «نتوانسته است تماس های بین المللی لازم را برای پایان دادن به اشغال لبنان به وسیله اسرائیل برقرار کرده و حاکمیت کامل لبنان را بر تمامی کشور که در اجلاس اول درباره آن تصمیم گرفته شده بود، برقرار سازد.» این رادیو اظهار امیدواری کرد به محض انجام دیدارهای جمیل با چند رهبر

ص: ۶۷۷

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۷، لندن - خبرگزاری کویت، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲۳ و ۲۴، هامبورگ - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

عرب و دیگر رهبران خارجی، زمان جدید برگزاری اجلاس تعیین گردد. بر این اساس، قرار است در روزهای آینده رئیس جمهور لبنان در دمشق و ریاض با رئیس جمهور سوریه و پادشاه عربستان ملاقات کند. گفته می شود دیدار جمیل از این دو کشور پیش از سفر وی به امریکا و بعضی کشورهای اروپایی برای بحث در خصوص توافقنامه لبنانی - اسرائیلی و چگونگی عقب نشینی اسرائیل از لبنان است. (۱)

۱

یاسر عرفات خواستار نظارت اتحادیه عرب بر برقراری آتش بس میان جناح های درگیر فلسطینی شد.

خبرگزاری آسوشیتدپرس ضمن اعلام این مطلب به نقل از "یک مقام بلندپایه" سازمان آزادی بخش فلسطین، افزود: عرفات همچنین در یک نشست مطبوعاتی در طرابلس ضمن رد خروج خود از لبنان، در پاسخ به این سؤال که آیا در صورت اطمینان از امنیت اردوگاه های فلسطینی طرابلس را ترک خواهد کرد، گفت: «این مطلب تحت بررسی است».

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری فرانسه، حدود ۲۰۰ دانشجوی فلسطینی نیز برای «اعتراض علیه خود مداخله سوریه و لیبی در امور داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین می نمایند، دفتر اتحادیه عرب در دهلی نو را تاراج و اشغال کردند.» بنا به همین گزارش، امروز گروه دانشجویان فلسطینی در پاریس تظاهراتی به حمایت از عرفات ترتیب دادند. شهرهای فلسطین اشغالی نیز همچنان شاهد تظاهرات در اعتراض به درگیری در اردوگاه های فلسطینی در شمال لبنان و درگیری نیروهای اسرائیلی با تظاهرکنندگان است. (۲)

در همین حال، کمیته مرکزی الفتح اعلام کرد که دعوت رهبر لیبی را برای مذاکره رد کرده است. به گزارش خبرگزاری فلسطینی وفا از تونس، این کمیته در پی دعوت رهبر لیبی از یاسر عرفات و ابویاد عضو کمیته مرکزی الفتح، برای سفر به این کشور به منظور بحث در مورد روابط لیبی و سازمان آزادی بخش فلسطین اعلام کرد: «با رهبر لیبی که فعالانه در تصفیه سازمان آزادی بخش فلسطین شرکت داشته است، ملاقات نخواهد کرد.» (۳)

ضمیمه گزارش ۴۷۹: گزارش خبرنگار دلی تلگراف از مشاهدات خود در مناطق آسیب دیده بر اثر حملات موشکی عراق

خبرنگار اعزامی روزنامه دلی تلگراف (چاپ لندن) پس از بازدید از مناطق آسیب دیده در حملات موشکی عراق در گزارشی که در شماره ۱۳ نوامبر (۲۲ آبان) این روزنامه انتشار یافت، نوشت: «مردی با چهره سوخته دیروز برای جنگ عازم مرز ایران و عراق شد. ۴۷ سال داشت و باینکه برای جنگیدن خیلی مسن بود، اما برای رفتن به جانب مرگ خیلی پیر نبود. ... انگیزه این افراد که به نیروهای بسیج سپاه پاسداران موسوم هستند ایمان عمیق به اسلام و اعتقاد به این است که مرگ در جهاد علیه عراق شهادت است.» در ادامه این گزارش آمده است: «گروه داوطلبانی که دیروز عازم جبهه جنگ سه ساله بودند در گورستان شهدای شهر توقف کردند تا قبل از عزیمت به قصد گرفتن انتقام، نسبت به شهدا ادای احترام نمایند. ...

ص: ۶۷۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- همان.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲، تونس - خبرگزاری وفا، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

هیچ یک از آنها ترسی از مرگ نداشتند، گرچه در طرف راست آنان افراد جوانی که در جبهه کشته شده بودند و در طرف چپ نیز آنهایی که هدف اصابت موشک های دورپرتاب واقع شده بودند، قرار گرفته بودند.» خبرنگار دیلی تلگراف سپس اضافه کرد: «در مخروبه های غم انگیزی که از خانه های منهدم شده به وسیله موشک باقی مانده بود شعارهای حاکی از انزجار نصب شده بود و امریکا، فرانسه و شوروی را به داشتن مسئولیت در جنگ متهم می کرد. هنگامی که خبرنگاران و فیلم برداران میان ویرانه ها این سو و آن سو می رفتند گروهی از جوانان اجتماع کرده و شعار می دادند "جنگ، جنگ تا پیروزی". اگر ایمان بتواند در جنگ پیروزی آورد این مردم تمام سلاح هایی را که لازم است دارا هستند.»^(۱)

ص: ۶۷۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

امروز سیدرحیم صفوی که برای شرکت در جلسات شورای عالی دفاع به تهران رفته بود به منطقه عملیاتی بازگشت و در بدو ورود برای اطلاع از آخرین وضعیت عملیات جلساتی با فرماندهان قرارگاه خاتم و فرماندهان یگان های مأمور در عملیات برگزار کرد.

در اولین جلسه، (۱) ابتدا عزیز جعفری ضمن تشریح خط پدافندی فعلی و آسیب پذیری آن، درباره اقدامات عراق برای تحکیم خط پدافندی خود از قبیل احداث کانال، ایجاد میدان های مین، کشیدن سیم خاردار و... در محورهای مختلف منطقه و همچنین بازسازی نیروهای دشمن مطالبی بیان کرد. وی گفت: ما سعی کرده ایم همچنان حالت تداوم عملیات را حفظ کنیم، زیرا اگر حرفی از پدافند و تعطیلی موقت عملیات بزنیم، هم نیروهای ارتش و هم نیروهای خودمان درخواست مرخصی خواهند کرد و این امر ادامه کار را با مشکلاتی مواجه می کند.

پس از آن، غلامعلی رشید با بیان اینکه سپاه می تواند حداکثر ۲۰ گردان برای ادامه عملیات فراهم کند و ارتش نیز کمتر از یگان های سپاه نیرو دارد، افزود: این درحالی است که در وضعیت فعلی ما به دشمن جناح داده ایم و خطوط فعلی باید ترمیم و تکمیل شود. وی سپس راهکارهای عملیاتی از کانی مانگا، غرب کانی مانگا و منطقه پنجوین را توضیح داد و آخرین تدبیر را که اجرای عملیات در محور غرب کانی مانگا و تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و یال های شرقی و غربی و تصرف ارتفاع سنگ معدن و تسلط به تنگه روکان است، تشریح کرد.

در ادامه جلسه، سیدرحیم صفوی ضمن تأکید بر ضرورت وحدت و همدلی نیروهای سپاه و ارتش، به توصیه امام خمینی در این باره اشاره کرد و گفت: حضرت امام از طریق حاج احمد آقا به آیت الله خامنه ای گفته اند که هرگونه عمل و حرکتی که باعث وحدت بین ارتش و سپاه می شود

ص: ۶۸۱

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمد باقری و محسن رخصت طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم.

واجب شرعی است و ترک آن گناه است. وی سپس تصمیم شورای عالی دفاع درباره ادامه عملیات را این طور بازگو کرد: «در جلسه شورای عالی دفاع دو جلسه برای عملیات والفجر ۴ برگزار شد. نتیجه این شد که یک خط مستقیم از روی ارتفاعات کانی مانگا تا سورن تصرف و تأمین شود و سپاه و ارتش نیز هرچقدر می توانند نیرو فراهم کنند تا در اسرع وقت این کار صورت بگیرد. قرار شد ارتش ۲۰ گردان آماده کند و سپاه نیز علاوه بر نیروهای موجود در منطقه، لشکرهای ۱۹ فجر و ۷ ولی عصر (عج) را هم به منطقه بیاورد.» وی افزود: ارتش برای آماده شدن یگان ها و نقل و انتقال آنها به منظور اجرای عملیات ۱۰ روز فرصت خواسته است. عزیز جعفری در نظر گرفتن زمان ۱۰ روز تا شروع مرحله جدید عملیات را مشکل ساز خواند و گفت: نیروهای یگان هایی مثل لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) خیلی وقت است که به مرخصی نرفته اند و آنها به هوای عملیات در منطقه مانده اند و بعید است ۱۰ روز دیگر در منطقه باقی بمانند. غلامحسین بشردوست نیز با بیان اینکه ما به تصرف سورن اعتقاد داریم، افزود: تصرف این ارتفاع مشکلاتی دارد و باید با یگان های قوی تر و پیشرو، وارد عملیات شد.

در ادامه، فرماندهان یگان ها و سایر عناصر ستادی قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه نیز به جلسه فراخوانده شدند. (۱) سیدرحیم صفوی از آنان خواست تا آمار و وضعیت نیروهای خود را توضیح دهند.

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، گفت: ما در حال حاضر، ۹ گردان و ۲ گروهان بسیجی داریم که مأموریت ۶ گردان آن پایان یافته و اگر به مرخصی بروند حداکثر ۳ گردان از آنها به منطقه باز خواهند گشت؛ چون آنها محصل هستند و شش ماه است که در لشکر مانده اند.

کاظم رستگار فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع) هم نیروهای بسیجی موجود این تیپ را یک گردان اعلام کرد و افزود که تا یک هفته دیگر ۲ گردان نیز به آنها اضافه خواهد شد.

مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر، درباره نیروهای بسیجی موجود در یگان تحت امر خود گفت: در حال حاضر ۹ گردان در اختیار داریم که آموزش دیده و آماده اند، ولی مدت مأموریت ۴ گردان از آنها تمام شده و برای ترخیص فشار می آورند. حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز اعلام کرد که ما هم اکنون، ۲ گردان داریم که البته به علت تلفاتی که به ما وارد شده است کادر این ۲ گردان کامل نیست. وی اضافه کرد با اعزام های جدید در روزهای آینده نیروهای ما به ۴ گردان خواهد رسید و ۱۵ روز دیگر آماده عملیات هستیم.

مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز ضمن اعلام اینکه یگان ما تلفات زیادی را متحمل شده، به شهادت ۳ تن از فرمانده تیپ های این لشکر و شیوع بیماری مسری

ص: ۶۸۲

۱- افرادی که به جلسه اضافه شدند عبارت بودند از: حسن دانایی فر، علی فدوی، حسین خرازی، حمید سالکی، محمدابراهیم همت، مهدی زین الدین، کاظم رستگار و مرتضی قربانی.

حصبه در میان نیروها اشاره کرد و گفت از هر گردان حدود ۳۰ نفر به این بیماری مبتلا شده اند. وی در آخر تعداد گردان های آماده یگان تحت امر خود را ۲ گردان اعلام کرد و افزود که یک گردان آن در حال حاضر در خط پدافندی درگیر است.

پس از گزارش فرماندهان یگان ها، جلسه بار دیگر به فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه محدود شد و بحث درباره چگونگی اجرای عملیات و تقسیم نیرو در محورهای مختلف ادامه یافت. مشکل اصلی حاضران در این جلسه برای هرگونه تصمیم گیری درباره طرح ریزی عملیات در دو محور سورن و کانی مانگا، کمبود نیرو بود. به نحوی که سیدرحیم صفوی اعلام کرد که اجرای عملیات در دو منطقه مزبور حداقل به ۶۰ گردان نیرو نیاز دارد. درحالی که ارتش ۲۰ گردان نیرو دارد که ۳ گردان آن در خطوط پدافندی منطقه درگیر هستند و سپاه نیز حداکثر ۲۶ گردان نیرو دارد که ۸ گردان آن در خطوط پدافندی مستقر شده اند. در بخش دیگری از این جلسه غلامحسین بشردوست پیشنهاد کرد که باتوجه به کمبود نیرو فعلاً از اجرای عملیات در سورن چشم پوشی شود و فقط خط کانی مانگا و پنجوین تصرف و تأمین گردد. (۱)

در ادامه جلسه مسئولان سپاه، فرماندهان ارتش نیز در قرارگاه تاکتیکی خاتم حضور یافتند (۲) تا درباره چگونگی شرکت یگان های ارتش و طرح مانور عملیات در ارتفاعات کانی مانگا، غرب آن و پنجوین (سنگ معدن) به بحث و گفت و گو بپردازند.

در این جلسه، درخصوص کلیات طرح مانور عملیات و همچنین نحوه شرکت یگان های ارتش توافقات اولیه به دست آمد و مقرر گردید لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) همراه با تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان روی ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و یال غربی شاخ تارچر عملیات انجام دهند. لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز با تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان در جنوب پنجوین، بخش شرقی ارتفاع سنگ معدن و لشکر ۵ نصر هم به همراه تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان در شرق ارتفاع کانی مانگا و ارتفاع سنگ معدن وارد عمل شوند. درعین حال، قرار شد سازمان رزم نهایی و مانور یگان ها را قرارگاه مقدم حمزه تنظیم و با اطلاع قرارگاه خاتم به یگان ها ابلاغ کند. (۳)

۱

بر اثر گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر در ۴۸ ساعت گذشته به ۷ باب منزل مسکونی در آبادان خساراتی وارد شد. در خرمشهر نیز محوطه راه آهن و کشتارگاه، دیری فارم و کوت شیخ، مناطق شلمچه، پاسگاه زید و پل نو مورد اصابت چندین گلوله توپ قرار گرفت. بر اثر این حمله توپخانه ای عراق ۲ تن شهید و ۱۱ تن زخمی شدند. (۴)

ص: ۶۸۳

۱- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۴۵ - ۳۶؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۲۲.

۲- از فرماندهان ارتش سرهنگ علی صیاد شیرازی، سرهنگ موسوی قویدل، سرهنگ مفید و سرهنگ امیریگی، در جلسه حضور یافتند.

۳- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۶.

۴- سند شماره ۲۹۱۰۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۳/۱۱/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۶۶۰۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

از ساعت ۲۲ شب گذشته، قرارگاه تاکتیکی شهید کاظمی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) با به کارگیری ۹ گردان شامل نیروهایی از تیپ ویژه شهید، لشکر ۶۴ ارومیه، لشکر ۲۳ نوه و گردان های جندالله شهرهای سردشت، پیرانشهر، سلماس، ارومیه و اشنویه به منظور پاک سازی منطقه مرزی دولتو عملیاتی را به نام "شهید امیر عباسی" در شمال غربی سردشت از سه محور آغاز کرد.

طبق اطلاعاتی که نیروهای خودی قبل از اجرای عملیات به دست آورده بودند، ۵۰۰ نفر از افراد حزب دمکرات شامل چته های هیز هزار، هیز پیشوا و هیز آواره و ۱۰۰ نفر از عناصر سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در این منطقه حضور داشتند.^(۱)

این منطقه برای گروه های مسلح غیرقانونی به خصوص حزب دمکرات از آن جهت حائز اهمیت و حیاتی بود که با بسته شدن راه تردد آنان در دو سوی مرز ایران و عراق در پی اجرای عملیات والفجر ۴ در منطقه شیلر، تعداد زیادی از آنان در این منطقه تجمع کرده و از راه های موجود منطقه با ارتش عراق در ارتباط بودند. طبق گزارش واحد اطلاعات سپاه سردشت، افراد حزب دمکرات شبانه اسلحه و مهماتی را که از عراق تحویل گرفته بودند، از طریق روستای سوته عراق به سمت روستای قاسم رش واقع در خاک ایران حمل می کردند.

عملیات نیروهای خودی در ساعت ۲۲ شب گذشته از سه محور بنی خلف، سرشیو و محور ورمیشان (واشمزین) به منظور تصرف ارتفاعات سرکوب و مسلط به روستاها و سپس پاک سازی منطقه، زیر بارش شدید باران و در سرمای پاییزی آغاز شد. در محور بنی خلف نیروهای خودی توانستند در ساعات اولیه ارتفاعات مورد نظر را به تصرف در آورند. با روشن شدن هوا، پاک سازی روستاها آغاز شد. در این محور روستاهای کاژه، حالو، دیوآلان، آغلان و سرتکه پاک سازی شد و رزمندگان در بخش های پیش بینی شده مستقر گردیدند.

در محور سرشیو نیز نیروها پس از استقرار روی ارتفاعات منطقه و بستن راه های مواصلاتی عناصر ضدانقلاب، توانستند روستاهای سرشیو، بنی خلف، عباس آباد، ورده، بوبانه، نارست، گلف، قاسم رش، کانی زرد و تاوه تک و... را پاک سازی کرده و در برخی روستاها استقرار یابند.

در محور ورمیشان هم، که مهم ترین و حساس ترین محور عملیات بود، نیروهای عمل کننده

ص: ۶۸۴

۱- روستای کانی زرد محل فعالیت و استقرار هیز آواره و ستاد پیشمرگان این هیز؛ روستای میرسه محل استقرار ستاد تشکیلات مهاباد حزب دمکرات؛ روستای کارک محل استقرار سازمان کومه له و زندان درحال ساخت این سازمان؛ روستای گل شیخان محل زندان سازمان کومه له بود. همچنین روستای جانداران محل اصلی قاچاق اسلحه حزب دمکرات و سازمان کومه له بود و دفتر سیاسی شماره ۲ حزب دمکرات نیز در روستای بنگوئن قرار داشت و روستای کسیلان، شهرستن، گاگش بالا و پایین، گل شیخان، حاجی مامیان، ساهکل بالا و پایین نیز از جمله روستاهایی بودند که عناصر مسلح غیرقانونی یا در آنها مقر ثابت و سیار داشتند یا در آنها تردد می کردند.

موفق شدند شبانه به ارتفاعات شهنه سر، حسنه بشه، گروه دولک، مبرخویه، پیرستان و جانداران تسلط یافته و در روز روستاهای دولتو، سرمیرکان، ساوان، ساران، داودآباد، درمکان، مزرعه، مامک آباد، اسپی دره، بنومرگ، درمه و توران و... را پاک سازی کنند.^(۱)

یکی از نکات جالب توجه این عملیات این بود که در محور سرشیو به علت تاریکی هوا و اشتباه بلدچی نیروهای عمل کننده نتوانستند در ساعات اولیه از مسیر پیش بینی شده، به ارتفاعات مورد نظر دست یابند، این درحالی بود که تعدادی از افراد مسلح غیرقانونی با آگاهی از مسیر حرکت نیروهای خودی قصد داشتند آنها را به محاصره درآورند که اگر چنین می شد تلفات فراوانی به نیروهای خودی وارد می آمد.

در این حال، با توجه به تحرکات نیروهای خودی به منظور کسب آمادگی برای اجرای عملیات، عناصر مسلح ضدانقلاب به نوعی از اجرای این عملیات اطلاع یافته و برای مقابله با آن اقداماتی انجام داده بودند؛ از جمله آنکه حزب دمکرات مرخصی افراد خود را در این منطقه لغو کرده بود و حتی کسانی که به مرخصی رفته بودند را فراخوانده بود. همچنین در مسیری که احتمال می داد نیروهای خودی از طریق آن به منطقه مورد نظر برسند، محل هایی را برای اجرای کمین در نظر گرفته و برخی مسیرها را هم مین گذاری کرده بود. علاوه بر آن برخی انبارهای خود را تخلیه کرده بود.^(۲)

در جریان عملیات "شهید امیر عباسی" ۲۰ تن از افراد مسلح غیرقانونی کشته و تعداد زیادی نیز زخمی شدند. همچنین ۱۲ دستگاه انواع خودرو، تعداد فراوانی اسلحه و مهمات، یک قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری، چندین دستگاه بی سیم و تعداد زیادی اسناد و مدارک درون گروهی به دست نیروهای خودی افتاد.

از افراد خودی نیز ۱۲ تن از جمله امیر ملکی فرمانده گردان جنرال الله پیرانشهر، شهید و ۲ تن نیز زخمی شدند. ۵ تن از این شهدا مجروحانی بودند که با وجود زخم سطحی به علت سرمازدگی جان خود را از دست دادند. گفتنی است با وجود دستاوردهای اولیه این عملیات، به علت نبود جاده برای پشتیبانی نیروها و همچنین بارش شدید باران، استقرار نیروهای خودی در مناطق حساس ناقص است و برای استقرار کامل و ایجاد پاسگاه های مورد نیاز، نیروها منتظر احداث جاده و ارتباط با عقبه های تدارکاتی هستند.

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) مرکز عملیات مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران در اطلاعیه ای مشروح نتایج این عملیات را این طور اعلام کرد:

«در این عملیات پیروزمندانه دلاوران کفرستیز لشکر اسلام به حول و قوه الهی موفق شدند

ص: ۶۸۵

۱- لازم به ذکر است که به علت بارندگی شدید و سرمای هوا و نبود راه مواصلاتی مناسب تصرف و تأمین تمامی اهداف در روز اول محقق نشد و برخی اهداف یک یا دو روز بعد به تصرف درآمد.

۲- سند شماره ۳۶۱۵۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۱۵۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات عملیات تیپ ویژه شهدا، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سردشت به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۱۹ ارتفاع مهم، ۱۷۱۰، ۱۹۲۰، ۱۴۹۰، ۱۶۱۰، ۱۹۹۰، ۱۶۸۰، ۲۰۹۸، ۱۷۳۴، ۱۶۷۰، ۱۹۰۰، ۱۸۱۰، ۱۷۹۰، ۲۰۰۰، ۲۰۶۰، ۱۷۷۰، ۱۷۳۰، ۱۷۲۶، ۱۷۴۱، ۱۴۸۳، واقع در منطقه سردشت و ۲۰ روستای منطقه از جمله بنی خلف، دولتو، مزرعه و توژال را آزاد سازند و در این مناطق استقرار یابند. در این مناطق که صدها تن از مزدوران استکبار جهانی و حامیان پلید بعثی آنان به هلاکت رسیده و یا زخمی شده اند تعدادی از ادوات و تجهیزات دشمن نیز به آتش کشیده و منهدم شد. همچنین بیش از ۱۳ دستگاه خودرو، چند قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری، ۵ دستگاه بی سیم، یک انبار بزرگ مهمات، دوربین های مادون قرمز و مقادیر زیادی سلاح انفرادی به همراه مهمات مربوطه و مدارک دشمن به دست توانمندان لشکر اسلام افتاد.

در پی انجام عملیات اصلی ترین راه مرزی منطقه که ضدانقلابیون از بدو پیروزی انقلاب اسلامی جهت دریافت تدارکات از رژیم صهیونیستی حاکم بر عراق آن را مورد استفاده قرار می دادند، به دست توانمند نیروهای ایثارگر اسلام افتاد و پایگاه ها و مقرهای ضدانقلابیون وابسته در مناطق یادشده از جمله زندان دولتو که در سال ۶۰ توسط رژیم صهیونیستی عراق بمباران شده بود آزاد گردید.^(۱)

۱

در رخدادهایی که امروز در شرق مریوان، اطراف مهاباد، پیرانشهر، غرب تکاب و شمال بوکان رخ داد، ۱۲ تن از افراد خودی شهید، ۱ تن زخمی و ۶ خودرو منهدم شد، ۲ تن از افراد محلی نیز گروگان گرفته شدند. از عناصر ضدانقلاب نیز یک تن کشته و ۲ تن دستگیر شدند، ۷ تن از آنان نیز خود را تسلیم کردند. در بانه هم افراد گروه های مسلح غیرقانونی ۳ قاچاقچی را کشتند.

در پی وصول خبر حمله عناصر مسلح غیرقانونی در منطقه کوماسی به پایگاه جانوره در شرق مریوان، بلافاصله نیروهایی از پایگاه سروآباد برای کمک به منطقه درگیری اعزام شدند، اما این نیروها در اطراف روستای هنگ ژاله و کوره سفید به کمین افراد مشترک هیز بیستون حزب دمکرات و هیز شوان سازمان کومه له افتادند و در نتیجه ۸ تن از نیروهای سپاه و ۴ تن از پیشمرگان مسلمان کرد به شهادت رسیدند. در این واقعه ۶ دستگاه خودروی خودی منهدم شد و ۳ قبضه تیربار به دست مهاجمان افتاد. از نتایج درگیری در پایگاه جانوره گزارشی در دست نیست.^(۲)

در منطقه چناره در شمال شرقی مریوان نیز نیروهای ژاندارمری با تعدادی از افراد مسلح سازمان کومه له درگیر شدند. در جریان این درگیری که تلفاتی در پی نداشت، ۲ تن از افراد کومه له دستگیر شدند.^(۳)

در عملیات کمین نیروهای سپاه در دو نقطه از اطراف مهاباد یکی از افراد وابسته به حزب دمکرات کشته و از افراد خودی نیز یک تن زخمی شد.^(۴)

ص: ۶۸۶

۱- سند شماره ۳۱۷۱۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پاسداران پیرانشهر به فرماندهی سپاه پاسداران منطقه ۱۱، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۴۹۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۳۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی سردشت (اطلاعات عملیات) به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات)، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۴۹۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۳۸۰ مرکز

مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی به فرماندهی تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۴۳۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه شهدا (اطلاعات عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات)، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- گزیده اسناد عملیات والفجر ۴، جلد ۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شرح عملیات، صص ۵۹ و ۶۰.

۲- سند شماره ۳۵۵۱۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات)، ۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۸۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استاندار کردستان به وزیر کشور، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۶۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ (رکن ۲) به فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی کردستان (اطلاعات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۴۹۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۰۲۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۵۲۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲.

در پیرانشهر نیز افراد حزب دمکرات قصد ورود به شهر و ایجاد درگیری داشتند که با هوشیاری و کمین نیروهای سپاه مواجه و از منطقه دور شدند (۱) در اقدام دیگری افراد این حزب در روستای چوملو در غرب تکاب، ۲ تن از افراد این روستا را ربودند. علت این اقدام مشخص نشده است. (۲)

در شمال بوکان نیز ۵ تن از اهالی روستای رحیم آباد که از سوی حزب دمکرات تهدید شده بودند، این روستا را ترک کرده و به شهر بوکان آمده اند. فرماندهی سپاه بوکان در نامه ای به فرمانده سپاه میاندوآب ضمن اعلام این خبر یادآور شده است: چون این روستا در حوزه استحفاظی سپاه میاندوآب قرار دارد برای تأمین امنیت این ۵ تن اقدامات لازم به عمل آید. (۳)

در همین حال طبق گزارش شهربانی کردستان، افراد ضدانقلاب در مرز بانه ۳ نفر از قاچاقچیان را به قتل رسانده و کالاهای آنان را ربودند. (۴)

همچنین امروز ۷ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق بوکان، بانه و سلماس به همراه ۲ قبضه اسلحه ضمن اظهار ندامت خود را به نیروهای سپاه معرفی و تقاضای امان نامه کردند. ۶ تن از این افراد از وابستگان به حزب دمکرات و یک تن نیز از اعضای سازمان کومه له بودند. (۵)

۱

هم زمان با تصمیم فرماندهان نظامی ایران برای اجرای مرحله جدید عملیات والفجر ۴، خبرگزاری جمهوری اسلامی از تشدید عملیات جنگ روانی عراق خبر داد.

این خبرگزاری به نقل از یکی از رزمندگان خطوط مقدم جبهه اعلام کرد: اخیراً توسط عراق «اعلامیه هایی که تصاویری از برادران بسیجی تحت اسارت را نشان می دهند، پخش شده است. در این اعلامیه ها مطالبی به نقل از این افراد مبنی بر اینکه آنان را به عنوان زیارت راهی خطوط مقدم جبهه ها کرده اند و اسیر شده اند چاپ شده است.» در ادامه این گزارش آمده است: «نمونه هایی از این اعلامیه ها در یکی از جبهه های استان باختران ضبط است.» بنا به این گزارش، به تازگی هواپیماهای عراقی در مناطق مرزی اوقی پخش کردند که روی آنها نوشته شده بود: «شما می توانید به عنوان پاسپورت برای پناهنده شدن به عراق از این برگ ها استفاده کنید.» (۶)

در همین حال، رادیو بغداد نیز مدعی شد ابعاد تلفات ایران در حملات اخیر «موسوم به والفجر ۴ بسیار گسترده بوده است.» این رادیو گفت: «در اکثر جبهه ها زخمی ها و مجروحین تا مدت ها روی زمین می ماندند و علی رغم بسیج تمامی امکانات بیمارستان های سراسر کشور، رژیم قادر به جمع آوری مجروحین و انتقال آنها به پشت جبهه نبوده است.» رادیو بغداد همچنین ادعا کرد ایران می کوشد «از انتشار هرگونه اطلاعی در زمینه آمار کشته شدگان و مجروحین جنگ اخیر ممانعت به عمل آورد.» (۷)

ص: ۶۸۷

۱- سند شماره ۳۱۷۱۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی پیرانشهر به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۹۷۴۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات ناحیه کردستان به اطلاعات ناحیه کردستان (فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۵۱۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بوکان به فرماندهی طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۳۹۵۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۰۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه سلماس (اطلاعات) به سپاه منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۵، باخترا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۷- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو بغداد، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

یگان های پدافند هوایی نیروهای مسلح در تهران به منظور کسب آمادگی برای مقابله با حملات هوایی احتمالی، مبادرت به شلیک تمرینی کردند.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، در پی اعلام قبلی ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، ساعت ۲۰:۳۰ امشب، یگان های پدافند هوایی نیروهای مسلح در سطح تهران و حومه به مدت ۵ دقیقه به تیراندازی هوایی پرداختند. این گزارش حاکی است شلیک پدافندهای هوایی در چند جهت با هدف کسب آمادگی برای مقابله با حملات هوایی احتمالی از طریق ایجاد دیوارهای آتش انجام گرفت. (۱)

بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه های خرمشهر

رادیو اسرائیل در گزارشی با اشاره به مانور پدافندهای هوایی در تهران گفت: «از هنگام آغاز جنگ ایران و عراق، این نخستین بار است که توپ های ضد هوایی تهران مورد آزمایش قرار می گیرد.» این رادیو افزود: «گزارش های قبلی حاکی از این بود که عراق ممکن است دوباره در صدد بمباران کردن پایتخت ایران برآید.» رادیو اسرائیل همچنین یادآور شد: «در نخستین هفته های آغاز جنگ، هواپیماهای عراقی چند بار به تهران حمله بردند. سال گذشته نیز یک هواپیمای عراقی بر فراز تهران به پرواز درآمد و اعلامیه پخش کرد.» (۲)

خبرنگاران خارجی از آثار و خرابی های ناشی از جنگ در خرمشهر بازدید کردند. گروهی از خبرنگاران مطبوعات و نمایندگان رسانه های گروهی خارجی که برای بازدید از ویرانی های ناشی از حملات موشکی عراق در ایران به سر می برند، امروز از خرابی های گسترده جنگ در خرمشهر بازدید کردند. پیش از این بازدید، فرماندار خرمشهر در دیدار با خبرنگاران ضمن اشاره به وقایع مربوط به تهاجم سنگین عراق به این شهر گفت: «حدود ۳۷ ماه پیش مزدوران بعثی با بهره گیری از دو لشکر پیاده و زرهی مردم خرمشهر را هدف آتش توپخانه های خود قرار دادند و به طور ناگهانی به شهر حمله کردند.» وی افزود: «در جریان حملات وحشیانه

ص: ۶۸۸

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴، رادیو اسرائیل، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

صدامیان به شهر بیش از ۵۰۰۰ تن از سکنه بی گناه خرمشهر که اغلب آنان را زنان و کودکان تشکیل می دادند به شهادت رسیدند.» گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی حاکی است در بازدید از ویرانه های خرمشهر «آثار خرابی ها و عملیات بازسازی شهر دو جنبه کاملاً متضادی بود که توجه خبرنگاران را به خود جلب کرد.»^(۱)

۱

دولت مبلغ ۱۱ میلیارد ریال برای بازسازی مناطق جنگ زده کردستان اختصاص داد. امروز در جلسه شورای اداری استان کردستان که با حضور ائمه جمعه سنندج و مریوان برگزار شد، معاون عمرانی استانداری کردستان اعلام کرد: «بودجه مورد نیاز بازسازی کردستان که به ستاد بازسازی در تهران اعلام شده ۱۱ میلیارد ریال است که تمامی آن بحمدالله تصویب شده و به زودی به ما ابلاغ خواهد شد.» در این جلسه استاندار کردستان برنامه ریزی برای بازسازی مناطق تخریب شده جنگی را نشانه تسلط کامل مسئولان جمهوری اسلامی بر امور کشور دانست.^(۲)

۲

تأکید سخنگوی شورای عالی دفاع بر آسیب پذیری منابع تأمین ذخایر ارزی عراق در مناطق شمالی این کشور بازتاب ویژه ای داشت.

رادیو اسرائیل امروز گزارش داد: «در پایان جلسه دیشب شورای عالی دفاع حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی به خبرنگاران گفت ایران ممکن است حوزه های نفتی شمال عراق را هدف حمله قرار دهد. وی در سمت نماینده آیت الله خمینی در شورای عالی دفاع افزود منابع نفتی شمال عراق اکنون بیش از هر موقع دیگر در تیررس نیروهای ایرانی قرار دارد. حجت الاسلام رفسنجانی تهدید کرد که ایران به زودی به حمله تازه ای علیه عراق دست خواهد زد. وی یادآور شد که اگر عراق به منابع نفتی ایران لطمه بزند دولت تهران متقابلاً تنگه هرمز را خواهد بست.» رادیو اسرائیل در پایان این گزارش به نقل از خبرگزاری فرانسه گفت که «لحن تهدیدهای حجت الاسلام رفسنجانی این بار معتدل تر از گذشته بود.»^(۳)

رادیو قاهره نیز اعلام کرد: «به منظور هماهنگی مواضع کشورهای حوزه خلیج [فارس] در قبال هشدار ایران مبنی بر بمباران کردن تأسیسات نفتی عراق در شهر کرکوک، امروز تحرک سیاسی فشرده ای در منطقه خلیج [فارس] انجام خواهد گرفت.» این رادیو بدون اشاره به محل و نحوه تصمیم گیری در این زمینه افزود: «هشدار دیروز ایران که یک هفته پس از هشدارهای قبلی خود راجع به بستن تنگه هرمز داده می شود، جز افزایش تشنج و پیچیده کردن اوضاع منطقه خلیج [فارس] چیز دیگری نمی باشد.» رادیو قاهره همچنین گفت: «هشدار جدید ایران به دیگر

ص: ۶۸۹

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- همان، ص ۴.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

هشدارهایی که راجع به بستن تنگه هرمز که هنوز جریان دارد، افزوده می شود که به خاطر بعد اقتصادی که در بر دارد به عقیده ناظران نظامی، بسیار خطرناک است. اقدام ایران به بمباران چاه های نفت کرکوک در عراق و پاسخ عراق به آن یعنی بمباران کردن تأسیسات نفتی و اقتصادی ایران و یا بمباران جزیره خارک به معنی از بین رفتن تمام امکانات اقتصادی منطقه است.»^(۱)

۱

مشکلات اقتصادی و نیاز به دریافت اعتبار مالی، روابط عراق با برخی کشورهای غربی را در آستانه تحولی جدی قرار داده است.

به گزارش رادیو بی بی سی، ایدیت کرسون وزیر بازرگانی خارجی فرانسه، که در بغداد به سر می برد، ضمن اشاره به فعالیت کارخانجات فرانسه در چند پروژه عراق گفت: «در آینده دولت فرانسه برای روابط اقتصادی خود با عراق موقعیت ویژه قائل خواهد شد.» کرسون در جلسه افتتاح کمیسیون مشترک اقتصادی عراق و فرانسه که با حضور قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، برگزار شد، خاطرنشان کرد: «کمیسیون مشترک اقتصادی برای اولین بار روابط فنی، علمی و فرهنگی و نیز همکاری های مالی و بازرگانی بین دو کشور را مورد بحث قرار خواهد داد.» بی بی سی افزود: سفر وزیر بازرگانی خارجی فرانسه به عراق که از شب گذشته آغاز شد «به دنبال توافق تازه دولت فرانسه انجام می گیرد که براساس آن برنامه بازپرداخت دیون عراق به فرانسه تغییر خواهد یافت.»^(۲)

رادیو اسرائیل نیز در گزارشی با اشاره به اعتبار مالی تازه ای که فرانسه قصد دارد به عراق اعطا کند، گفت: «عراق هم اکنون بیش از ۵ میلیارد دلار به فرانسه بدهکار است و دولت پاریس که خود با بحران اقتصادی روبه رو می باشد، قبلاً موافقت کرده بود در ازای قسمتی از بدهی های عراق نفت از آن کشور دریافت کند.» این رادیو یادآور شد: «فرانسه یکی از بزرگ ترین کشورهای فراهم کننده اسلحه عراق می باشد و در دو ساله اخیر بیش از ۳ میلیارد دلار اسلحه به آن کشور فروخته است.»^(۳)

در همین حال، رادیو دویی به نقل از خبرگزاری عراق گزارش داد: طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، در ملاقات با وزیر مشاور در امور بازرگانی و کفیل وزارت امور خارجه ایتالیا که سرگرم دیدار از بغداد می باشند، امکان همکاری بیشتر میان دو کشور و آخرین تحولات جنگ ایران و عراق را مورد بحث قرار داد.^(۴) رادیو اسرائیل در گزارشی با اشاره به این دیدار گفت: «عراق اکنون مدتی است می کوشد برای حل مشکلات اقتصادی خویش از کشورهای غربی اعتبار مالی دریافت کند. اکنون فرانسه، ژاپن، ایالات متحده و بریتانیا موافقت خود را با اعطای وام های جدید به عراق اعلام کردند.»^{(۵) - (۶)}

ص: ۶۹۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۳۴، رادیو قاهره، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو بی بی سی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۴۹، رادیو دویی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۵- مقاله تفسیری روزنامه فرانسوی لژکو درباره روابط اقتصادی عراق و فرانسه در ضمیمه این گزارش آمده است.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن

معاون نخست وزیر مصر در مصاحبه ای با روزنامه جنگ (چاپ کراچی) ضمن معرفی عراق به عنوان آغازگر جنگ، تأکید کرد برای پایان دادن به جنگ باید به ایران خسارت پرداخته شود.

حسن التهامی معاون نخست وزیر مصر، که برای یک سفر غیررسمی در کراچی پاکستان به سر می برد، در این مصاحبه گفت: «عراق با حمله به یک کشور اسلامی اشتباهی مرتکب شد که قابل بخشش نیست. اگر این جنگ شروع نمی شد ما [مسلمین] می توانستیم تمام مناطق خود را صددرصد تحت کنترل خود درآوریم و این جنگ ضربه ای جبران ناپذیر به جهان اسلام وارد کرده است.» وی همچنین یادآور شد: «شروع این جنگ اشتباه بود و تلاقی آن این است که خسارات جنگی به ایران پرداخت شود و از همین طریق آتش بس صورت خواهد گرفت.»

التهامی در بخش دیگری از این مصاحبه اظهار کرد: «من عراق و ایران را در یک صف نمی دانم. این عراق بود که بدون هیچ دلیلی به ایران حمله کرد. عراق نتوانسته است توجیهی برای این عمل خود ارائه دهد. ظاهراً عراق خواهان حل مسئله گذرگاه آبی در دریای عرب [خلیج فارس] است، اما به صورتی غیرعادلانه و غیرقابل پذیرش می خواهد این مسئله را به نفع خود حل کند. آبراه دریای عرب یک آبراه بین المللی است و درمورد آن قوانین بین المللی حاکم است.» وی تأکید کرد: «ما در این جنگ، ایران را به هیچ وجه مقصر نمی دانیم چون او به عراق تجاوز نکرد.» (۱)

به رغم انکار مقامات دولت امریکا، یک سناتور جمهوری خواه تلویحاً از تغییر موضع بی طرفی ادعاشده این کشور در جنگ ایران و عراق سخن گفت.

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، به تازگی در مصاحبه ای با نشریه المجله (چاپ لندن) درباره اظهار نارضایتی عراق از اینکه امریکا هیچ گونه کوششی برای متوقف ساختن جنگ نمی کند، گفت: «امریکا جانب بی طرفی را در این جنگ می گیرد، ولی من حقیقتاً امیدوارم که این جنگ هرچه زودتر به پایان برسد و باید در اینجا اعتراف نمود که ما هیچ گونه احساسات صمیمانه ای در قبال ایران نداریم.» وزیر دفاع امریکا درمورد اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز بار دیگر تصریح کرد: «امریکا برای بازنگه داشتن تنگه هرمز جهت کشتیرانی بین المللی چنانچه ضرورت ایجاب بکند روش زور را به کار خواهد گرفت.» وی همچنین خاطر نشان کرد که «نیروهای لازم برای اجرای این عملیات در آنجا مستقر می باشند.» (۲)

این درحالی است که به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، رابرت کاستن سناتور جمهوری خواه امریکا در مصاحبه ای با روزنامه الاخبار (چاپ بیروت) در پاسخ به این سؤال که «آیا عملیات بمب گذاری ایران در بیروت می تواند سبب تغییر موضع بی طرفانه امریکا در قبال

ص: ۶۹۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه جنگ (چاپ کراچی).

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

جنگ ایران و عراق شود؟» گفت: «گرچه نمی تواند از جانب دولت ریگان پاسخ گو باشد، لکن اقدامات ایران در مورد تهدیدات بر علیه تنگه هرمز و کشتار اخیر در بیروت سبب ایجاد یک تغییر نظر عمده در میان امریکایی ها نسبت به ایران شده است.»^(۱)

از سوی دیگر، نشریه المجله در مورد اقدامات احتمالی امریکا علیه ایران نوشت: «منابع دیپلماتیک غربی گزارش دادند انتظار می رود امریکا اقداماتی را بر علیه ایران پس از عملیات انتحاری در بیروت به مرحله اجرا در آورد، از جمله این اقدامات، سخت گیری در مورد سلاح های امریکایی است که به صورت غیرمجاز به تهران فروخته می شود، همچنین سخت گیری در مورد شرکت های امریکایی خریدار نفت ایران.»^(۲)

۱

سوریه هدف اصلی عملیات احتمالی امریکا و متحدان غربی این کشور در لبنان است.

به گزارش خیرگزاری فرانسه از واشنگتن، رابرت مک فارلین مشاور امنیت ملی امریکا، امروز «ضمن اخطار به سوریه و اشاره به تهاجم نیروهای امریکا به گرانادا تأکید کرد چنانچه هواپیماهای امریکا مجدداً بر فراز لبنان مورد هدف قرار گیرند، امریکا وارد عمل خواهد شد.» مک فارلین در گفت و گو با شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. امریکا اظهار کرد: «امریکا اخیراً به طور واضح در دیگر نقاط جهان از جمله در کارائیب نشان داده که تهدیدات علیه شهروندان امریکایی را جدی تلقی می کند.» وی در حالی که احتمال یک مناقشه نظامی را با سوریه ضعیف دانست، تأکید کرد: «مقامات دمشق باید در ارزیابی حضور نظامی امریکا در لبنان واقع بین تر باشند.»^(۳)

عبدالرئوف القاسم نخست وزیر سوریه نیز در پارلمان این کشور اعلام کرد «کشور متبوع وی همچنان در نظر دارد با توسعه تسلیحات (آموزش و آماده نمودن نیروهای مسلح خود) نیروی دفاعی سوریه را به یک نیروی استراتژیکی هم توان با نیروهای دشمن تبدیل کند.» وی ضمن هشدار در مورد هرگونه تهاجم امریکا و رژیم صهیونیستی علیه سوریه گفت: «سوریه در مقابل مهاجمین ایستادگی خواهد کرد.»^(۴)

از سوی دیگر، دیوید لینی معاون نخست وزیر رژیم صهیونیستی، گفت «کشورش کسب اطلاع کرده که کارشناسان نظامی شوروی در آینده نزدیک سوریه را ترک خواهند کرد. چنین اقدامی هم در شب جنگ اکتبر سال ۱۹۷۳ صورت گرفت.» وی به سوریه هشدار داد «برای آزمایش قدرت خود با اسرائیل وارد جنگ نشود.»^(۵)

در همین حال، گزارش خبرگزاری فرانسه حاکی است: دونالد رامسفلد فرستاده جدید رئیس جمهور امریکا به غرب آسیا، وارد بیروت شد و بلافاصله با امین جمیل دیدار و گفت و گو کرد. بنا به این گزارش، رامسفلد پس از بیروت راهی چند کشور منطقه از جمله سوریه، عربستان، اردن و اسرائیل خواهد شد.^(۶) رادیو لبنان در گزارشی با اشاره به سفر

ص: ۶۹۲

۱- همان، ص ۶، تهران - خبرگزاری یونایتد پرس، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- همان.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو لبنان، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

فرستاده ویژه ریگان به منطقه گفت: «مقامات امریکایی دیدار رامسفلد با حافظ اسد را با اهمیت زیادی تلقی می کنند. به خصوص بعد از تیرگی روابط واشنگتن و دمشق بعد از حادثه انفجار مقر نیروهای امریکایی در بیروت و آتش گشودن به سوی هواپیمای امریکایی که در فضای مواضع سوریه در لبنان به پرواز درآمد و همچنین اعلام واشنگتن مبنی بر استقرار موشک های اس.اس.۳۱ در کوه حنین.» این رادیو سپس از قول بعضی از ناظران افزود: «اگر ملاقات اسد و رامسفلد صورت بگیرد، اقدام انتقام جویانه واشنگتن علیه سوریه و هم پیمانانش منتفی خواهد بود.» (۱)

روزنامه واشنگتن پست نیز در گزارشی به نقل از مقامات ارشد فرانسه با اشاره به تردیدهای رهبران این کشور در مورد «مسئله حساس تلافی جویی» نوشت: «مقام های فرانسه به خوبی از دشواری های فنی و عملی اقدام تلافی جویانه آگاه هستند و از سوی دیگر نمی خواهند دست به اقدامی بزنند که گفت و گوهای ژنو را درزمینه برقراری آشتی ملی در لبنان به مخاطره اندازد. افزوده بر این با تشکیل فرماندهی واحدی با مشارکت امریکا برای اقدام تلافی جویانه مشترک مخالف هستند.» (۲)

۱

هم زمان با ادامه تلاش میانجیگران عرب برای تحکیم آتش بس شکننده در شمال لبنان، بار دیگر این منطقه صحنه زدو خورد جناح های متخاصم فلسطینی شد.

رادیو لبنان و خبرگزاری فرانسه از بیروت گزارش دادند شلیک توپخانه در اطراف اردوگاه آوارگان فلسطینی بدایوی در حومه طرابلس امروز از سر گرفته شد و این اردوگاه هدف گلوله های سلاح های سنگین، نیمه سنگین و سبک قرار گرفت. در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی براساس گزارش های دریافتی اعلام کرد: «یکی از رهبران ناراضیان فتح اظهار داشته از آنجایی که عرفات به شرایط آنان برای تسلیم یا ترک شمال لبنان پاسخ نداده است، دیگر آتش بس را رعایت نخواهند کرد.» گزارش یونایتدپرس نیز حاکی است سخنگوی ناراضیان فتح امروز در یک تماس تلفنی از دمشق، خواست های عرفات را چیزی غیر از حيله ای برای کسب مهلت ندانست و گفت که طرف داران عرفات در داخل و اطراف طرابلس خود را برای جنگ آماده می کنند.» (۳)

ضمیمه گزارش ۴۹۸: مقاله روزنامه اقتصادی لزکو درباره روابط اقتصادی عراق و فرانسه

لزکو روزنامه اقتصادی فرانسوی در تفسیری با عنوان "خانم کرسون در بغداد: عراق کماکان یک بازار آتی است" به بررسی روابط اقتصادی عراق و فرانسه پرداخته است. این روزنامه با اشاره به این سخن وزیر بازرگانی خارجی فرانسه «که امروز فرانسه در کنار عراق قرار دارد و اهمیت خاصی برای روابط با عراق درزمینه اقتصادی قائل است»، آورده است: «با این حال جنگ شدید بین ایران و عراق عامل نگران کننده ای

ص: ۶۹۳

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، رادیو لبنان، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۹ و ۱۰، رادیو امریکا، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

برای صادرکنندگان کالا- می باشد. رژیم عراق از نظر مالی در تنگنا بوده، از صادرات نفت آن به میزان فراوانی کاسته شده و امارات سرمایه کمتری را در اختیار این کشور قرار می دهد. در این اوضاع و احوال روابط بین فرانسه و عراق دستخوش مراحل حساسی بوده. به نظر وزیر امور خارجه عراق، مسئله سوپراتانداردها یکی از مراحل سخت بود. وی اضافه کرد که فرانسه در این مسئله همچون یک قدرت بزرگ قابل اطمینان رفتار نمود و از این امر نیز پیشیمان نخواهد شد. تحویل پنج فروند هواپیمای جنگنده طی ماه اکتبر تأیید گردید.

باین حال، پاریس واقف است که تعهدات نظامی - اقتصادی چندین ساله اخیر در قبال بغداد، نه تنها یک مخاطره سیاسی را تشکیل می دهد بلکه خطری بسیار جدی از نظر اقتصاد نیز به شمار می آید. عراق ناچار شده تا از فرانسه بخواهد که بار دیگر فرانسه بخشی از بدهی های این کشور را قسط بندی کند. سازمان ضمانت صادرات فرانسه به سهم خود ۲۵ میلیارد فرانک از این بدهی را تضمین کرده است و امسال میزان خسارات وارده سنگین بوده است.

در ماه گذشته، مذاکرات بین دو کشور منجر به امضای یک قرارداد کلی گردید که به موجب آن قرار شد بهای بخشی از اسلحه تحویل شده به میزان ۸ میلیارد فرانک در ازای تحویل نفت پرداخت گردد. از سوی دیگر، وام بانکی که تا میزان یک میلیارد دلار به وسیله دولت تضمین شده است، قرار است طی سه سال پرداخت گردد. این وام این امکان را به عراق می دهد که بدهی های خود را در قبال چندین قرارداد منعقد شده با شرکت های فرانسوی از جمله "توسون" و "تکنیپ راسپی باتینبول" نقداً ادا نماید.

همچنین معامله پایاپای نفت به میزان ۴ میلیون تن از قرار ۸۰ هزار بشکه در روز طی مدت دوازده ماه (از ژوئیه ۱۹۸۳ تا ژوئیه ۱۹۸۴)، [شامل] ۴۵ هزار بشکه نفت خام و ۳۵ هزار بشکه مواد تصفیه شده، که می بایست به شرکت "الف آکتین" و شرکت نفت فرانسه تحویل داده شود، صورت خواهد گرفت. طی هشت ماه نخست سال [جاری] فرانسه تنها ۲۳/۱ درصد نیاز کل نفت خام خود را از عراق تأمین نمود. در سال ۱۹۸۰ عراق دومین فروشنده نفت به ما بود.

خانم کرسون همچنان در مورد اختلافات بر سر مخارج اضافی ناشی از جنگ که حدود ۳۰ شرکت فرانسوی متحمل شده اند گفت و گو نمود. به گزارش خبرگزاری فرانسه، ۱۵ پرونده رسیدگی شده، ۱۵ مورد دیگر در مرحله مذاکرات قرار دارد و ۲ پرونده دیگر به داوری بین المللی ارجاع شده است.

در زمینه مبادلات تجاری دوجانبه، فرانسه با داشتن تراز مثبت به میزان ۸/۲ میلیارد فرانک طی هشت ماه نخست سال ۱۹۸۳ (۹/۳ میلیارد صادرات در برابر ۱/۱ میلیارد واردات) سود بسیاری را برده است، ولی در جمع، حجم فروش فرانسه نسبت به سال های گذشته تقلیل یافته است (۵/۴ میلیارد در سال ۱۹۸۰، ۹/۷ میلیارد در سال ۱۹۸۱ و ۴/۹ میلیارد در سال ۱۹۸۲). به همین نسبت کاهش خرید نفت از سوی فرانسه چشمگیر بوده است.

برخی ناظران، استراتژی پاریس را در خاورمیانه [غرب آسیا] خطرناک می دانند. اما این استراتژی این مزیت را دارد که روشن می باشد. از سوی دیگر، منافع فرانسه در ایران بسیار ناچیز است و جنبه های صرفاً سیاسی این انتخاب با دشواری قابل برآورد می باشد. (۱)

ص: ۶۹۴

در پی توافقات روز گذشته فرماندهان سپاه و ارتش درباره کلیات طرح مانور مرحله چهارم عملیات والفجر ۴ و واگذاری تنظیم جزئیات سازمان رزم و مانور نهایی یگان ها به قرارگاه مقدم حمزه، امروز فرماندهان سپاه و ارتش در این قرارگاه در جلسه مشترکی درباره طرح مانور و سازمان رزم به توافق رسیدند.

طبق این توافق تصرف ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ کانی مانگا و یال غربی این دو ارتفاع و همچنین یال غربی شاخ تارچر به قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ (لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) سپاه و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان ارتش) واگذار شد.

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳ (لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) سپاه و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان ارتش) نیز تصرف غرب کانی مانگا از جنوب دره میانه تا کلز را عهده دار شد.

تصرف ارتفاعات شرقی ارتفاع ۱۹۰۰، ارتفاع سنگ معدن (۱۸۳۰) در جنوب پنجوین و ادامه غربی این ارتفاع (شاخ کن شوکت) و ارتفاع روکان و تسلط بر تنگه روکان (۱) نیز به قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ (لشکر ۵ نصر از سپاه و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان ارتش) واگذار گردید. قرارگاه حمزه ۶ (تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) از سپاه و تیپ ۱ لشکر ۲۳ نوهده) نیز برای احتیاط منطقه در نظر گرفته شد. همچنین قرارگاه حمزه ۵ (لشکر ۳۰ گرگان از ارتش و تیپ ۳۳ المهدی(عج)) مأمور اجرای عملیات در محور سورن (بانی بنوک) شد. البته فرماندهان عقیده داشتند که آماده سازی اجرای عملیات در سورن نیاز به زمان طولانی تری دارد.

پس از ابلاغ مأموریت، یگان ها اقدامات شناسایی و طراحی مانور خود را آغاز کردند. طبق تصمیم فرماندهی قرارگاه خاتم مقرر شد هریک از فرماندهان این قرارگاه با قرار قبلی به ستاد فرماندهی یگان های سپاه رفته و ضمن بازدید از پیشرفت کار یگان ها در امور مختلف، طرح مانور آنها را نیز بررسی و دیدگاه های تکمیلی خود را ارائه کنند (۲).

ص: ۶۹۷

- ۱- تنگه روکان بین دو ارتفاع ۱۹۰۰ و بخش غربی ارتفاع ۱۸۳۰ قرار دارد و جاده اصلی پنجوین به نالپاریز از این تنگه می گذرد.
- ۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۲۲ و ۱۲۳؛ و- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۴۹؛ و- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، ص ۴۵.

توپخانه های دوربرد عراق امروز شهر های خرمشهر، آبادان و خطوط درگیر مرزی در نزدیکی این دو شهر را به طور پراکنده هدف گلوله های توپ قرار دادند. بر اثر این حملات، در آبادان ۲ منزل مسکونی و ۲ باب مغازه تخریب شد. در خرمشهر نیز چند گلوله به خیابان امام خمینی و اطراف شهربانی منطقه گمرک و همچنین جزیره مینو و شلمچه اصابت کرد و ۲ تن از افراد خودی زخمی شدند. (۱)

حمله به نیروهای ژاندارمری، مین گذاری، گروگان گیری و اخاذی از مردم از جمله مهم ترین اقدامات امروز افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان بود. در همین حال ۴ تن از افراد مسلح حزب دمکرات نیز خود را تسلیم کردند.

عناصر حزب دمکرات ساعت ۱۵:۳۰، با حمله به نیروهای تأمین ژاندارمری در حوالی روستای شوریک در شمال غربی سلماس، ۲ تن از آنان را به شهادت رساندند. در گزارش های اولیه اعلام شده بود که ۲ تن نیز مفقودالثر شده اند، ولی این ۲ نفر پس از پایان درگیری به جمع نیروهای ژاندارمری بازگشتند. (۲)

در شمال ارومیه نیز نیروهای ژاندارمری در حوالی پاسگاه بردوک هشتیان با افراد حزب دمکرات درگیر شدند. در این درگیری ۱ سرباز به شهادت رسید. آماری از تلفات حزب دمکرات گزارش نشده است. (۳)

در حادثه دیگری، یک خودروی ژاندارمری در محور هشتیان - منگل به یک مین ضدتانک برخورد کرد که بر اثر انفجار مین، خودروی مزبور منهدم و یک تن از سرنشینان آن شهید شد و ۵ تن نیز زخمی شدند. (۴)

در همین منطقه و در منطقه کانی سور در شمال بانه نیز نیروهای خودی ۲ مین را که افراد گروه های مسلح ضدانقلاب کار گذاشته بودند کشف و خنثی کردند. علاوه بر این در روستای دولاب در جنوب غربی سنندج، بر اثر انفجار مین ۱ تن از نیروهای سپاه شهید و ۲ تن دیگر زخمی شدند. (۵)

سپاه ناحیه کردستان هم گزارش داد که چته های حزب دمکرات در غرب تکاب در چند نقطه از جاده های اطراف روستای کوبه قران و کوچه طلا در مسیر تردد نیروهای خودی مین کار گذاشته اند و به طور نامحسوس از این مین ها محافظت می کنند. آنها ضمن اخطار به اهالی محل و به خصوص رانندگان تراکتور و چوپان ها درمورد خودداری از تردد در آن مسیر ها، اعلام کرده اند اگر کسی روی مین رفت علاوه بر تحمل خسارت هایی که بر او وارد شده باید مبلغ ۴۰ هزار تومان جریمه بپردازد.

همچنین طبق گزارش سپاه کردستان، حضور عناصر حزب دمکرات در ۲۰ روز اخیر در این مناطق افزایش یافته و علاوه بر اجرای عملیات گشت و جوله، فعالیت هایی نیز در زمینه کاشت مین انجام داده اند. (۶)

۱- سند شماره ۲۹۰۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲

- ۲- سند شماره ۳۵۹۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) - مرکز فرماندهی، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) - مرکز فرماندهی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۵۹۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ارومیه (فرماندهی) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و برنامه عملیات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۳۵۹۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱/۹/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۵۹۱۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۰۹۰۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات لشکر ۱۹ (فرماندهی) به سپاه لشکر ۱۹ (فرماندهی)، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۹۷۴۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات ناحیه کردستان به اطلاعات ناحیه کردستان (فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

گروه های مسلح غیرقانونی برای بازداشتن اعضا و هواداران خود از ترک فعالیت های مسلحانه، به ترور نیز متوسل شده اند. افراد حزب دمکرات امروز در مهاباد ۲ تن از نامین را به همراه یکی از فرزندان این افراد ربوده و هر ۳ نفرشان را در نزدیکی سیلوی شهر به قتل رسانده، جنازه آنها را در همان محل رها کردند.^(۱)

افراد مسلح ضدانقلاب همچین در جنوب مریوان با حمله به روستای وله ژیر، ۵ تن از اهالی این روستا را گروگان گرفتند. درباره علت این اقدام گزارشی در دست نیست.^(۲)

در حادثه مشابهی در منطقه عمومی بانه نیز افراد سازمان کومه له در نزدیکی گردنه خان به یک گروه مهندسی راه سازی حمله کردند و ۳ تن از کارکنان آن را به گروگان گرفتند. مهاجمان ۲ دستگاه خودروی این گروه مهندسی را نیز ربودند. افراد این سازمان همچین یک مینی بوس را متوقف کرده و پس از بازرسی، یکی از سرنشینان آن را که از تواین بود با خود بردند.^(۳)

افراد هیز پیشوای حزب دمکرات کردستان شبانه، به منظور اخاذی و گرفتن آذوقه وارد روستای سنی نشین حیران در شمال غربی میاندوآب شدند، اما هنگامی که با مخالفت مردم روستا مواجه گشتند، تعدادی از اهالی را به شدت مورد ضرب و جرح قرار دادند. مهاجمان پس از اخذ ۱۲۰ هزار تومان از مردم آنجا را ترک کردند. یکی از اعضای شورای این روستا که بر اثر حمله افراد حزب دمکرات آسیب دیده بود در بیمارستان بستری شد.^(۴)

در جنوب شرقی سنندج نیز ۵۰ تن از افراد گروه های مسلح غیرقانونی به روستاهای بکرآباد و گردمیران وارد شده و با تهدید، مبلغ یک صد هزار تومان از مردم این روستا جمع آوری و سپس منطقه را ترک کردند.^(۵)

در این حال امروز هم ۴ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات در مناطق سنندج، دیواندره و سلماس خود را تسلیم نیروهای سپاه کردند. این افراد ۴ قبضه اسلحه خود را نیز تحویل دادند.^(۶)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در دو دیدار جداگانه بر اهمیت خودکفایی به عنوان "یک جهت گیری ممتد" در تمامی بخش ها و همچنین تأمین خواست های مستضعفین، که از وظایف همه وزارتخانه ها و دستگاه ها می باشد، تأکید کرد.

آیت الله خامنه ای در دیدار با مدیرعامل و جمعی از مدیران شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران که امسال در زمینه تسریع و تسهیل نقل و انتقال زائران بیت الله الحرام فعالیت داشتند، با بیان اینکه خودکفایی باید یک جهت گیری ممتد در تمامی بخش های کشور باشد، اظهار کرد: «در همین بخش هواپیمایی شما باید آن چیزی را که تابه حال از خارج وارد می شده به خوبی حفظ و نگهداری کنید و مسئله نگهداری و عدم اسراف در این امانت باید برای شما بسیار حائز اهمیت باشد تا اولین قدم را به سوی خودکفایی برداشته باشیم.»^(۷)

ص: ۶۹۹

- ۱- سند شماره ۴۳۹۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱.
- ۲- سند شماره ۶۴۱۰۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۴۸۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزیر کشور، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

- ۴- سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۱۹۷۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به دفتر سیاسی ناحیه کردستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۵۹۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) - مرکز فرماندهی)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.
- ۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

رئیس جمهور امروز همچنین در دیدار با منافی وزیر بهداشتی و حجت الاسلام اژه ای وزیر مشاور و سرپرست سازمان بهزیستی، پس از استماع گزارشی در زمینه مسائل سازمان بهزیستی و اجرای طرح شهید رجایی (۱) گفت: «هرچه ممکن است باید خدمات مربوط به بهزیستی را در سطح کشور گسترش داد و از نیروی خود مردم در اجرای این امر استفاده کرد.» رئیس جمهور در ادامه «توجه هرچه بیشتر مسئولین به طرح شهید رجایی و جهت گیری جمهوری اسلامی در خدمت به مستضعفین را مورد تأکید قرار داد و از همه وزارتخانه ها و دستگاه ها خواست در وضعیت کلی نظام به سمت تأمین خواست های مستضعفین به پیش روند.» (۲)

۱

آیت الله خامنه‌ای رئیس جمهور

نخست وزیر در سخنانی وحدت قشرهای مختلف مردم ایران اعم از شیعه و سنی را الگویی برای همه کشورهای اسلامی نامید.

امروز میرحسین موسوی نخست وزیر، در دیدار با گروهی از روحانیون و ائمه جمعه اهل تسنن گنبد با اشاره به اهمیت وحدت بین اقشار مختلف مردم گفت: «یکی از دلایل پیروزی انقلاب اسلامی وحدت همه مردم بود و ادامه پیروزی آن را هم وحدت کلمه تضمین خواهد کرد.» وی افزود: «استکبار جهانی از اسلام و قرآن وحشت دارد و تفرقه و تشتت بین شیعه و سنی نیز از توطئه های استکبار جهانی است و ما باید برای مقابله با توطئه های امپریالیسم وحدت خود را حفظ کنیم.» نخست وزیر همچنین یادآور شد: «وحدت اسلامی ما در همه کشورهای

ص: ۷۰۰

۱- محمدعلی رجایی اولین نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران، پس از آنکه در مرداد ۱۳۵۹ از مجلس شورای اسلامی به عنوان نخست وزیر رأی اعتماد گرفت، در اولین جلسه دولت، موضوع کمک مالی و تعیین حقوق ماهانه برای پیرمردان و ازکارافتادگان روستاها را مطرح کرده و به تصویب رساند. اجرای این مصوبه که بعدها به "طرح شهید رجایی" موسوم شد، براساس آیین نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران و در چارچوب قانون بودجه سال ۱۳۶۰ برعهده سازمان بهزیستی کشور قرار گرفت و از همان سال مقرر شد به هر کشاورز سالمند مقیم روستا حداکثر معادل مبلغ ۳ هزار ریال در ماه به شرط دارا بودن شرایط مقرر در این آیین نامه کمک شود. در سال های بعد مهم ترین تغییری که در اجرای طرح شهید رجایی صورت گرفت انتقال مسئولیت اجرای آن از سازمان بهزیستی کشور به کمیته امداد امام خمینی بود. همچنین میزان حقوق ماهانه و کمک های غیرنقدی به افراد تحت پوشش هر سال تاحدودی افزایش یافته است. (ر.ک: سایت

دانشنامه های انقلاب اسلامی و تاریخ ایران وابسته به مرکز اسناد انقلاب اسلامی: www.daneshnameh.ir)

۲- همان.

مسلمان، الگو و هدف و امید مردم است و ما باید با تحکیم وحدت به آرمان و اهداف مسلمانان جهان تحقق بخشیم.» موسوی در ادامه با اشاره به مسائل و مشکلات منطقه گنبد کاووس و تأکید بر نقش روحانیت در اداره جامعه و حل مشکلات مختلف مردم گفت: «دولت با کمک روحانیون متعهد منطقه خواهد توانست مشکلات و مسائل منطقه را حل کند.»^(۱)

۱

امروز گزارش هایی از تلاش های سیاسی چین و دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق منتشر شد. در همین حال، پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی در موضع گیری بی سابقه ای به انتقاد از سیاست ایران در قبال جنگ پرداخت.

خبرگزاری یوگسلاوی از پکن گزارش داد: «چین درصدد اقداماتی برای یافتن راه حلی جهت پایان دادن به جنگ خلیج [فارس] است.» این خبرگزاری به نقل از «منابع آگاه در پکن» افزود: «این اقدامات مبتنی بر دو شرط مطلوب است؛ اول اینکه چین در جنگ خلیج [فارس] دارای یک موضع کاملاً بی طرفانه است و دیگر اینکه با این دو کشور در حال جنگ، روابط خوبی دارد.»^(۲)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی اعلام کرد: حبیب شطی دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی که برای مذاکره با رهبران سنگال به داکا رفته است، گفت که «با رئیس جمهور سنگال درباره امکان درپیش گرفتن اقدامات جدی به منظور یافتن راه حلی در جنگ ایران و عراق مذاکره کرده است.» بی بی سی یادآور شد: «سنگال عضو کمیته فرعی [سازمان] کنفرانس اسلامی است که برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق تلاش می کند.»^(۳)

در همین حال، روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی امروز از جمهوری اسلامی ایران «به خاطر خودداری از مذاکره برای پایان دادن به جنگ با عراق انتقاد کرد.» به گزارش رادیو آمریکا، پراودا همچنین نوشته است: تصمیم ایران به ادامه جنگ نشانه ای از «گرایش های متعصبانه» می باشد. (۱۹) خبرگزاری آلمان غربی نیز در گزارشی ضمن آنکه مطلب روزنامه پراودا را حاکی از آن دانست که «روس ها در جنگ خلیج [فارس] طرف عراق را گرفته اند»، به نقل از این روزنامه افزود: «در اوایل جنگ، عراق نیز پیشنهادات صلح را رد می کرد، ولی تابستان گذشته با اعلام عقب نشینی نیرو هایش از خاک ایران پیشنهاد پایان عملیات نظامی در منطقه خلیج فارس را داد.»^{(۴) - (۵)}

ص: ۷۰۱

۱- همان، ص ۱۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، پکن - خبرگزاری یوگسلاوی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو بی بی سی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۴- واقعیتی که پراودا به آن اشاره نمی کند، عقب نشینی ارتش عراق در تیرماه ۱۳۶۱، حدود یک ماه پس از سومین عملیات بزرگ نظامی ایران است که به آزادسازی بسیاری از اراضی اشغالی در خوزستان از جمله شهر بندری خرمشهر در سوم خرداد ۱۳۶۱ انجامید. همچنین با وجود عقب نشینی عراق در این مقطع که با انگیزه پیشگیری از تهاجم ایران به خاک عراق صورت پذیرفت، بخش هایی از خاک ایران همچنان در تصرف نیروهای عراقی باقی ماند.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۴، مسکو - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

ایران و یمن جنوبی بر توسعه مناسبات میان خود تأکید کردند.

حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه که در رأس هیئتی به جمهوری دمکراتیک یمن سفر کرده است، امروز برای دومین بار با علی ناصر محمد رئیس جمهوری یمن جنوبی، دیدار و گفت و گو کرد. در این دیدار دو طرف «ضمن تشریح مجدد مواضع دو کشور نسبت به مسائل مهم جهانی و منطقه و اوضاع فلسطین، بر اهمیت تحکیم و توسعه روابط همه جانبه فی مابین مجدداً تأکید کردند.»^(۱)

علی ناصر محمد رئیس جمهور یمن جنوبی، در مصاحبه با شماره اخیر روزنامه لبنانی السفير روابط کشورش با ایران را عادی توصیف کرد و افزود: «گام های واقعی در راه تحقق اصول مورد توافق طرفین برداشته شده است و اخیراً موافقت نامه هوایی میان دو کشور نیز منعقد شده است.» وی در عین حال در تبیین موضع یمن در برابر احتمال بسته شدن تنگه هرمز گفت: «منافع دو کشور در حال جنگ و یا طرف های دیگر ایجاب نمی کند که تنگه هرمز بسته شود، چون این تنگه گذرگاه مهمی برای اقتصاد جهان محسوب می شود. علاوه بر آن حمله عراق به هدف های نفتی ایران و بستن تنگه هرمز از سوی ایران به معنای ضربه زدن به زندگی اقتصادی و منافع حیاتی دو طرف و به اقتصاد جهانی می باشد و نیز تهدیدی علیه صلح جهانی و دادن بهانه بیشتر به امپریالیزم امریکا برای دخالت در امور منطقه و تهدید استقلال کشورهای آن به شمار می رود.»^(۲)

بعد از ترکیه و عربستان، اردن سومین گزینه احتمالی در میان کشور همسایه برای رفع تنگنای صادرات نفت عراق خواهد بود. بر این اساس و با توجه به توسعه خطوط لوله نفت و گاز عراق، یک نشریه اقتصادی از احتمال افزایش درآمد این کشور در سال آینده میلادی خبر داد.

مجله الحوادث در شماره اخیر خود از توافق اردن برای انتقال نفت عراق با استفاده از تانکرهای نفت به خلیج عقبه خبر داد. این مجله «به نقل از ناظران سیاسی پیش بینی کرد که صدور نفت عراق از ابتدای سال آینده مسیحی تا نیمه این سال بهبود یابد تا این کشور بتواند تا تاریخ مذکور روزانه ۵/۱ میلیون بشکه نفت و تا پایان سال ۱۹۸۴، ۳ میلیون بشکه نفت صادر کند.»^(۳)

در این حال هفته نامه انگلیسی مید (چاپ لندن) پیش بینی کرد: «در سال ۱۹۸۴، درآمد عراق افزایش یابد و از میزان واردات این کشور کاسته شود.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، مید توضیح داد: «توسعه خط لوله ترکیه، حمل گاز به وسیله این لوله و فروش نفت از طریق عربستان و اردن منشاء افزایش درآمد ها خواهد بود.» گزارش این نشریه همچنین

ص: ۷۰۲

۱- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

حاکی است که واردات عراق در سال ۱۹۸۳ نسبت به سال قبل، حدود ۵۰ تا ۶۰ درصد کاهش داشته است. مید با اشاره به اعتبارات بازرگانی امریکا و اتریش به عراق در زمینه مواد غذایی افزود: «برخی پروژه های غیراستراتژیک چون متروی بغداد به تعویق افتاده است، اما برخی پروژه های دیگر چون جاده شهر دیاله، فرودگاه موصل، طرح توسعه دانشگاه بغداد و طرح آب رسانی بغداد در مرحله طرح و اجرا است.»^(۱)

۱

به رغم احتمال ضعیف نیاز ایران به مسدود کردن تنگه هرمز، دولت های عضو شورای همکاری خلیج فارس همچنان تمهیدات وسیعی را در این باره دنبال می کنند.

مجله الدستور (چاپ لندن) در شماره اخیر خود نوشت: «سلطان نشین عمان اخیراً مشورت هایی با رژیم مصر پیرامون مقابله با تهدیدهای ایران دایر بر بستن تنگه هرمز به عمل آورده است.» بنا به این گزارش، مشورت های مذکور پیش از اعزام عده ای از خلبانان مصری برای تحکیم مواضع نیروهای این کشور در منطقه ظفار (واقع در عمان) انجام گرفت. خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام این مطلب یادآور شد: «مصر دارای روابط خوبی با سلطان نشین عمان می باشد و دو کشور همکاری هایی در زمینه نظامی دارند و تاکنون مانورهای مشترکی بین دو کشور در مناسبات گوناگون به طور غیرعلنی انجام گرفته است.»^(۲)

از سوی دیگر، روزنامه اقتصادی انگلیسی لویدز لیست امروز از احتمال انباشتن نفت خام کشورهای تولیدکننده نفت خلیج فارس در محلی به دور از تنگه هرمز خبر داد. این روزنامه در عین حال افزود: «ایران که در حال حاضر حدود ۷ میلیارد دلار اندوخته ارزی دارد و تا حدود زیادی به درآمد نفت متکی است، قادر به تحمل قطع صدور نفت برای یک مدت طولانی نیست. ... در حال حاضر ایران تا شصت روز به مشتریان خود اعتبار می دهد و احتمال افزایش این مدت وجود ندارد.»^(۳)

۲

در آستانه اجلاس کشورهای عضو اوپک، وزارت نفت ایران ریزنی هایی را در زمینه قیمت و سهمیه تولید نفت اوپک آغاز کرده است.

عباس هنردوست معاون وزارت نفت ایران، که برای دیداری یک روزه از قطر وارد دوحه شده است، در مصاحبه با خبرگزاری رویتر گفت مذاکرات دوستانه و ثمربخشی با شیخ عبدالعزیز بن خلیفه آل ثانی وزیر نفت و دارایی قطر، داشته است. وی افزود: «کنفرانس اوپک که قرار است ۷ دسامبر [۱۶ آذر] در ژنو تشکیل شود از جمله مسائلی بود که در این مذاکرات مورد بررسی قرار گرفت.» هنردوست تأکید کرد ایران تصمیمات گرفته شده در اجلاس قبلی اوپک در لندن را اجرا کرده و می کند. در نشست مذکور بهای نفت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار در هر بشکه کاهش یافت و

ص: ۷۰۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

سقف تولید روزانه اوپک ۵۰۰/۱۷ میلیون بشکه در نظر گرفته شد. تحلیل گران صنعت نفت اخیراً گفته اند تولید کل اوپک به ۱۹ میلیون بشکه رسیده است، ولی نشریه بررسی اقتصادی خاورمیانه امروز اعلام کرد: «میزان تولید، دوباره به پایین تر از ۱۸ میلیون بشکه در روز کاهش یافته است.» معاون وزارت نفت ایران پس از اقامت یک روزه در دوحه، راهی ابوظبی شد تا با مقامات وزارت مواد نفتی و منابع معدنی و امور انرژی و نفت امارات عربی متحده نیز دیدار و گفت و گو کند(۱).

رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به دیدار معاون وزارت نفت ایران از کشورهای تولیدکننده نفت حوزه خلیج فارس گفت: «ایران خواستار افزایش سهمیه نفت صادراتی خود است که از سوی اوپک تعیین شده است.»(۲) رادیو اسرائیل نیز در این زمینه اعلام کرد: ایران در صدد افزایش سهمیه فعلی از ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار بشکه در روز حداقل به ۳ میلیون بشکه است. این رادیو مدعی شد: «کارشناسان نفتی عقیده دارند که ایران عملاً روزی ۲ میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه نفت صادر می کند که ۳۰۰ هزار بشکه آن از طریق قراردادهایی پنهانی و خارج از چارچوب اوپک به فروش می رسد.»(۳)

امروز همچنین اعلام شد کمیته هماهنگی وزرای نفت اوپک که وظیفه آن اتخاذ سیاست واحد در زمینه تعیین قیمت و سهمیه تولید اعضای اوپک است، در لندن آغاز به کار کرد. به گفته منابع نفتی کویت شیخ زکی یمانی وزیر نفت و معاون پادشاهی سعودی ریاست کمیته مذکور را برعهده خواهد داشت.(۴)

۱

در پی اظهارات چندی پیش عبدالرحمن قاسملو رهبر حزب دمکرات کردستان، مبنی بر تصویب طرحی با همکاری سازمان مجاهدین خلق (منافقین) برای خودمختاری کردستان ایران(۵) امروز رادیو بغداد متن کامل طرح مذکور را قرائت کرد. این طرح شامل مفادی نظیر خودمختاری "تمامی کردستان ایران" که قلمرو جغرافیایی آن با آراء مردم منطقه کردنشین تعیین می شود، حدود و ثغور قانون گذاری و اداره امور داخلی، رسمیت زبان کردی در آموزش و مکاتبات داخلی، حقوق و آزادی ها و نظام قضایی منطقه خودمختار می باشد.

پیش از اعلام مواد طرح، رادیو بغداد متن بیانیه مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) را بدین شرح پخش کرد: «این طرح را رئیس جمهور بنی صدر و احزاب و سازمان ها، گروه ها و شخصیت های عضو شورای ملی مقاومت به اتفاق آرا تصویب کرده اند.» در این بیانیه همچنین آمده است که طرح مذکور در مقدمه خود «دولت موقت جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران را اکیداً موظف می سازد تا برای تحقق این طرح تلاش های لازم را مبذول دارد؛ چراکه کلیه اعضای شورای ملی مقاومت من جمله آقای دکتر قاسملو دبیر کل حزب دمکرات کردستان ایران، فی المثل

ص: ۷۰۴

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو امریکا، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳۴، رادیو اسرائیل، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۵- به روزشمار ۱۲/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

در رابطه با مراجعه به آرای عمومی مردم منطقه کردستان جهت تعیین قلمرو جغرافیایی منطقه خودمختار کردستان بر آن بوده اند که این کاری است که نه ما و نه هیچ کس دیگر نمی تواند در همان فردای سقوط رژیم ... و در یک ضرب الاجل بسیار کوتاه آن هم به نحوی درست آن را به سرانجام برساند.»

رجوی در ادامه بیانیه خود پیش بینی کرده است انتشار طرح خودمختاری کردستان با واکنش های مختلف «از راست و مواضع چپ نمایانه» مواجه خواهد شد و به عنوان پاسخی به مخالفان افزوده است: «در طرح حاضر ملاحظه می کنیم انسجام درون شورای ملی مقاومت علی رغم تمامی اختلاف نظرهای عقیدتی و سازمانی و سیاسی اعضای آن، پیوسته در چارچوب برنامه شورای ملی مقاومت و دولت موقت جمهوری دموکراتیک اسلامی ایران و سایر اسناد و مصوبات شورا افزایش می یابد. این حقیقت از سوی دیگر نشان آن است که برای یک ایران دموکراتیک برای صلح و آزادی برای امنیت سیاسی و اجتماعی و برای توسعه و نوسازی ملی هیچ راه حل دیگری جز شورای ملی مقاومت موجود نیست.» (۱) - (۲)

۱

یک مقام ارشد وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد امریکا سوریه را دشمن خود در منطقه غرب آسیا به شمار نمی آورد.

به گزارش خیرگزاری آسوشیتدپرس از واشنگتن، پس از آنکه یک مقام رسمی امریکا به

ص: ۷۰۵

۱- "شورای ملی مقاومت" نام ائتلافی سیاسی است که در سال ۱۳۶۰ در فرانسه توسط ابوالحسن بنی صدر رئیس جمهور برکنار شده ایران و مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) پایه گذاری شد و در آغاز مورد استقبال برخی از سازمان ها و احزاب و چهره های اپوزیسیون در خارج از کشور قرار گرفت. تشکیل دهندگان شورا و عناصر پیوسته به آن تصور می کردند که قادرند در چنین چارچوبی با بهره گیری از فشارهای بین المللی و حمایت نیروهای اجتماعی در داخل زمینه بازگشت به کشور و در دست گرفتن قدرت را فراهم سازند، اما چنانچه اسناد مکاتبات، گفت و گوها و خاطرات منتشر شده در زمینه فعالیت شورا نشان می دهد در میان برخی اشخاص و سازمان های عضو به تدریج مسئله وزن و نفوذ بیش از اندازه سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به تردیدهایی درباره ماهیت واقعی ائتلاف طیف های سیاسی اپوزیسیون حاضر در شورا دامن زد، به طوری که برخی اعضا بعد از جدایی از آن عنوان کردند که این شورا «ابزاری در دست سازمان مجاهدین خلق [منافقین] بود و هرگز استقلالی نداشت.» اولین اختلاف نظرها میان بنی صدر و مجاهدین خلق (منافقین) در مورد مسائلی همچون استفاده از نیروی خارجی برای براندازی در داخل بروز یافت و این اختلاف پس از ملاقات رجوی با طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در ۱۹ دی ۱۳۶۱، گسترش یافت و نیز طرح خودمختاری کردستان چنان که حتی از متن بیانیه رجوی در این گزارش قابل استنباط است به دلیل دیگری برای گسترش اختلافات و سرانجام جدایی بنی صدر از شورا تبدیل شد. اختلاف مهم دیگر میان مجاهدین خلق (منافقین) و حزب دمکرات کردستان ایران به رهبری قاسملو بروز پیدا کرد که زمینه جدایی رسمی این حزب را در سال های بعد فراهم ساخت. کمیته مرکزی حزب دمکرات کردستان بعدها با انتشار بیانیه ای عمل غیردمکراتیک و غیراصولی مسئولان مجاهدین و شورا را مورد انتقاد قرار داد. (ر.ک: کریم حقی، نشریه گزارش نجات یافتگان، دسامبر ۲۰۰۴، سایت: www.iran-interlink.org)

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، صص ۴۸ - ۴۱، رادیو بغداد، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

سوریه هشدار داده بود در صورت ادامه تیراندازی ها به سوی پروازهای شناسایی هواپیماهای امریکایی بر فراز بیروت با اقدام تلافی جویانه مواجه خواهد شد، ریچارد مورفی مشاور وزیر امور خارجه امریکا در امور خاورمیانه و آسیای جنوبی، در سخنانی خطاب به کمیته فرعی خاورمیانه و اروپایی مجلس نمایندگان امریکا، تأکید کرد: «بدون شک می توان گفت که سوریه مانعی در راه صلح لبنان است و به منزله یک مشکل به شمار می رود، لکن این بدین معنی نیست که سوریه دشمن است زیرا آنها دشمن نیستند.»

مشاور وزیر امور خارجه امریکا در امور خاورمیانه همچنین تصریح کرد: «اگرچه معامله با سوریه ها بسیار دشوار است، ولی آنها به توافق خود پایبند هستند.» وی با اشاره به موافقت نامه مربوط به بلندی های جولان - که در اواسط دهه ۱۹۷۰ مطرح شد - خاطر نشان کرد: «این مرزها از آن زمان تاکنون، یکی از آرام ترین مناطق بوده اند.» مورفی افزود: «امریکا به تلاش های خود برای کسب توافق سوریه در مورد خروج نیروهایش ادامه می دهد.»^(۱)

از سوی دیگر و درحالی که طبق گزارش خبرگزاری فرانسه، پرواز طولانی هواپیماهای شناسایی اف ۱۴ امریکا بر فراز بیروت همچنان ادامه دارد، خبرگزاری آسوشیتدپرس اعلام کرد: دیدار دونالد رامسفلد از دمشق به علت بیماری حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه به تأخیر افتاده است. براساس این گزارش، فرستاده ویژه رئیس جمهوری امریکا به منطقه غرب آسیا پس از دیدار و گفت و گو با امین جمیل رئیس جمهور، شفیق وزان نخست وزیر و کامل الاسعد رئیس پارلمان لبنان از بیروت عازم ایتالیا شد.^(۲) رامسفلد در ملاقات خود با جمیل دعوت رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، برای سفر به واشنگتن را به وی ابلاغ کرد. «به عقیده منابع آگاه، این دیدار روز دوشنبه آینده آغاز خواهد شد.»^(۳)

از سوی دیگر، رادیو اسرائیل در تفسیری ضمن اشاره به آغاز سفر ده روزه خیم هرتزوک رئیس جمهور رژیم صهیونیستی به نیویورک و اعلام اینکه این سفر راهگشای دیدار آینده نخست وزیر و وزیر دفاع این رژیم از واشنگتن خواهد بود، گفت: «اکنون در مورد بسیاری از رویدادهای خاورمیانه [غرب آسیا]، مواضع اسرائیل و ایالات متحده و هدف های استراتژیک دو کشور در یک جهت قرار دارند. گرچه گاهی هدف های تاکتیکی آنها با یکدیگر ناقض بوده و موجب برخورد و اصطکاک می شود، همکاری و همگامی دو کشور به ویژه در مورد مسئله لبنان به چشم می خورد.» رادیو اسرائیل سپس با اشاره به اختلاف نظرهای محدودی که میان امریکا و رژیم اسرائیل در برخی مسائل و بحران های منطقه غرب آسیا وجود دارد، افزود تا دو هفته دیگر که سفر نخست وزیر و وزیر دفاع اسرائیل به امریکا آغاز خواهد شد «مطالب و مسائلی را که با سران امریکا به بررسی، ارزیابی و تصمیم گیری خواهند گذاشت در آینده منطقه و سرنوشت بحران های موجود تأثیری اساسی خواهد داشت.»^(۴)

۱

در ادامه درگیری ها میان گروه های فلسطینی، جنبش توحید اسلامی خواستار دخالت فوری

ص: ۷۰۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، واشنگتن - آسوشیتدپرس، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰.

۳- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

ایران و بعضی از کشورهای عرب شد. از سوی دیگر، رهبر اتحاد شوروی از یاسر عرفات و رئیس جمهور سوریه خواست اختلافات خود را کنار بگذارند.

جنبش توحید اسلامی که بزرگ ترین گروه اسلامی (اهل سنت) در شمال لبنان و دارای نفوذ زیاد در شهر طرابلس است امروز با صدور بیانیه ای از گروه های درگیر فلسطینی خواست با پایان دادن درگیری خود، به مقابله با رژیم صهیونیستی روی آورند. این جنبش همچنین از «امام خمینی رهبر امت اسلامی و بعضی از رهبران کشورهای عربی و دبیرکل جامعه عرب و سازمان کنفرانس اسلامی خواهان دخالت فوری برای پایان دادن به محاصره شهر طرابلس شد» و به عنوان یکی از حامیان سازمان آزادی بخش فلسطین «از تماس های عرفات با رژیم اردن انتقاد کرده و آن را خطا دانست».

در همین حال، اعلام شد یاسر عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین و فاروق قدومی رئیس دفتر سیاسی این سازمان، هفته آینده در رأس هیئتی عازم مسکو خواهند شد. به نوشته روزنامه کویتی القبس، شوروی مقادیری سلاح به نیروهای هوادار عرفات تحویل داده و آندروپوف نیز با ارسال پیام هایی برای رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین و رئیس جمهوری سوریه از آنها خواسته است «به خاطر همبستگی اعراب اختلاف های خود را کنار بگذارند.» به گزارش آسوشیتدپرس، القبس ضمن درج بخش هایی از پیام های رهبر شوروی به عرفات و حافظ اسد، نوشته است: «آندروپوف در پیام خود به اسد از اینکه سوریه فعالانه در جنگ بین شورشیان فلسطینی و نیروهای وفادار به عرفات در شمال لبنان شرکت دارد، گلایه کرده است.» وی تصریح کرده «شوروی اعتقاد راسخ دارد سوریه می تواند حداقل به این جنگ پایان دهد.»^(۱)

ص: ۷۰۷

پس از چند روز بحث و بررسی درباره ادامه عملیات والفجر ۴ و اجرای مرحله چهارم این عملیات در منطقه عمومی شیلر و توافق فرماندهان ارتش و سپاه در رده قرارگاه خاتم در جلسه شورای عالی دفاع در تهران و قرارگاه مقدم حمزه در منطقه عملیاتی، امروز عزیز جعفری و سرهنگ امیریگی فرماندهان مشترک قرارگاه مقدم حمزه سپاه و ارتش دستور جزء به جزء این عملیات را به رده های ذی ربط ابلاغ کردند.

در این طرح علاوه بر ابلاغ مأموریت محول شده به قرارگاه های فرعی حمزه ۱ (تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه و لشکر ۱۴ امام حسین (ع))، حمزه ۲ (لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان)، حمزه ۳ (لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان)، حمزه ۴ (لشکر ۵ نصر و تیپ یک لشکر ۲۸ کردستان)، حمزه ۵ (لشکر ۳۰ گرگان و تیپ ۳۳ المهدی (عج)) و حمزه ۶ (تیپ ۲ لشکر ۲۳ نوهده و تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع)) برای تصرف و تأمین ارتفاعات کانی مانگا، جاده غرب کانی مانگا و ارتفاعات جنوب پنجوین (سنگ معدن)، در صورت موفقیت یگان ها در دستیابی به اهداف مذکور، ادامه عملیات به سمت جنوب و تصرف ارتفاعات سورن نیز پیش بینی شده است.

در بخشی از تدابیر عملیاتی این دستور آمده است: قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) رده جلو ضمن پدافند در امتداد خط تماس با به کارگیری قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ به عنوان تلاش اصلی هدف کربلا (سنگ معدن) را تصرف و تأمین و سپس تک را برای تصرف هدف آزادی (سورن) ادامه می دهد. قرارگاه های حمزه ۲ و ۳ هدف های نهایی محمد (کانی مانگا) و علی (جاده و منطقه غرب کانی مانگا) را تصرف می کنند. قرارگاه حمزه ۱ نیز هدف مظفر (شرق ارتفاع سنگ معدن) را تصرف و تأمین می نماید. (۱) - (۲).

ص: ۷۰۹

۱- در این طرح برای قرارگاه فرعی حمزه ۱ که شامل یک گردان از لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و یک گردان از تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه بود، مأموریت اجرای تک در شرق سنگ معدن و الحاق با لشکر ۵ نصر نیز پیش بینی شده بود که مأموریت هر دو یگان به علت نبود نیروی کافی و راهکار مناسب به اجرا در نیامد.

۲- سند شماره ۲۰۹۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

در این حال، اخبار به دست آمده از شنود حاکی است دشمن از اجرای عملیات برای تصرف ارتفاع سنگ معدن آگاهی یافته است. طبق این خبر، یک منبع سری عراق اظهار کرده است که ایران قصد دارد با ۱۵ هزار نفر از نیروهای بسیجی و پاسدار و یک لشکر ارتش و تعدادی تانک ارتفاع ۱۸۳۰ و ادامه آن به طرف تنگه روکان را تصرف کند.

از سوی دیگر، لشکر ۷ عراق نیز به منظور آمادگی واحدهای تابعه تأکید کرد که احداث میادین مین، کشیدن سیم خاردار و کانال های مواصلاتی حتماً در اسرع وقت تکمیل شود. این لشکر همچنین از واحدهای خود خواسته است که برای هوشیاری بیشتر در مقابله با تک نیروهای ایرانی همه درخت های جلوی خط مقدم را که مانع دید نیروهای پیاده می شود، قطع کنند. (۱)

۱

هم زمان با افزایش استفاده عراق از سلاح های شیمیایی و ضرورت کسب آموزش های لازم برای مقابله با این گونه حملات، امروز واحد آموزش نظامی و واحد آموزش بهداری ستاد مرکزی سپاه در نامه ای به مناطق یازده گانه سپاه اعلام کرد به منظور تکمیل آموزش پدافند شیمیایی هرچه سریع تر مربیان پدافند شیمیایی را تا پایان آبان ماه به تهران اعزام کنند. (۲)

۲

امروز هم برای نیروهای خودی در مناطق کردنشین آذربایجان غربی خسارت بار بود و در اقداماتی که گروه های مسلح غیرقانونی در محورهای مختلف این استان انجام دادند، ۲۶ تن از نیروهای نظامی و مردم عادی شهید و ۱۹ تن زخمی شدند. همچنین ۵ خودرو منهدم گردید.

عناصر وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب ساعت ۱۶ امروز، در حوالی پایگاه خلیفه در محور مهاباد - پسوه، به افراد خودی حمله کردند. در این حادثه ۱۱ تن از نیروهای ژاندارمری به شهادت رسیدند، یک تن مفقود شد و ۸ قبضه انواع سلاح انفرادی نیز به دست مهاجمان افتاد. در گزارش ها از تلفات افراد ضدانقلاب آماری داده نشده است. (۳)

در محور مهاباد به ارومیه نیز گروه های مسلح غیرقانونی سه عملیات را هم زمان در ساعت ۱۷:۳۰ اجرا کردند: در ۶ کیلومتری شمال مهاباد، خودروی نیروهای تیپ ۱۱۰ شهید بروجردی که پس از اجرای مأموریت تأمین جاده در حال بازگشت به مهاباد بودند مورد هجوم افراد مسلح ضدانقلاب قرار گرفت. در درگیری به وجود آمده، ۲ تن از افراد خودی شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند.

هم زمان و در همان منطقه یک دستگاه خودروی جیب هنگ ژاندارمری و یک خودروی شخصی نیز مورد حمله قرار گرفتند. در این دو حادثه، ۳ تن از افراد هنگ ژاندارمری، ۳ تن از

ص: ۷۱۰

-
- ۱- گزیده اسناد عملیات والفجر ۴، جلد ۵، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات دشمن، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱۲.
 - ۲- سند شماره ۴۵۰۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (واحد آموزش نظامی و آموزش بهداری) به ستاد مناطق یازده گانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (واحد آموزش نظامی و آموزش بهداری)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.
 - ۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۳؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۱۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

ص ۱؛ و- سند شماره ۱۰۳۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۷۸، ۲/۹/۱۳۶۲.

نیروهای تیپ مهاباد و ۵ تن از افراد بومی که سرنشینان یک خودروی پیکان بودند بر اثر اصابت گلوله و همچنین آتش سوزی خودرو به شهادت رسیدند و ۲ تن نیز زخمی شدند. علاوه بر این ۳ خودرو هم به آتش کشیده شد. (۱)

در همین حال، در غرب پیرانشهر و در حوالی پایگاه گرده بن، یک تراکتور متعلق به گردان ۱۰۰ خوی بر اثر برخورد به مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، منهدم و ۲ تن از سرنشینان آن شهید شدند. (۲)

در حادثه مشابهی در منطقه بیوران در غرب سردشت نیز یک خودروی نظامی بر روی مین رفت و به کلی منهدم شد. در این حادثه ۱۲ تن از نیروهای خودی زخمی شدند. (۳)

در شهر مهاباد هم افراد ضدانقلاب در مسیر تردد نیروهای سپاه عملیات کمین اجرا کردند که در جریان آن یکی از افراد خودی زخمی شد. (۴)

علاوه بر این، در ادامه اخاذی گروه های مسلح غیرقانونی از مردم روستاها ساعت ۲۱ امروز، حدود یک صد تن از وابستگان به این گروه ها وارد روستای شاران در ۹۵ کیلومتری مریوان شده و پس از جمع آوری ۴۵۰ هزار ریال آنجا را ترک کردند. (۵)

۱

در پی اجرای عملیات "شهید عباسی" در منطقه دولتو (در شمال غرب سردشت) به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، علاوه بر آزادسازی ۱۹ ارتفاع مهم منطقه و ۲۰ روستای مرزی از جمله بنی خلف، دولتو، مزرعه و توژال، راه تدارکاتی گروه های مسلح غیرقانونی با عراق نیز بسته شد. با این حال، نیروهای عمل کننده پس از چهار روز استقامت در اوضاع نامساعد جوی، به علت باز نشدن راه تدارکاتی از عقبه های خودی و نبود امکانات کافی برای ایجاد پایگاه مورد نیاز، امروز مجبور به ترک منطقه عملیاتی شدند.

نیروهای خودی هنگام ترک این منطقه بخشی از غنائم به دست آمده؛ از جمله چندین خودرو، یک قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری و... را که به علت نبود جاده انتقال آنها مقدور نبود، منهدم کردند. (۶)

۲

امام خمینی در بیاناتی بر پرهیز از خودباختگی در برابر بیگانگان با تکیه بر فرهنگ و ادب غنی ایران تأکید کردند. رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی صبح امروز در حضور عبدالله جاسبی سرپرست دانشگاه آزاد، مسئولان و رؤسای شعب این دانشگاه در شهرستان ها ضمن بیان اینکه "می دانیم شرقی ها و غربی ها با ما خوب نیستند و نخواهند بود"، اظهار کردند: «باید

ص: ۷۱۱

۱- سند شماره ۳۵۲۱۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی مهاباد به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳)، ۲۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۶۲۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و علیات) به ستاد مرکز (طرح و عملیات)، ۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۰۳۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

۴- سند شماره ۳۵۲۱۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی مهاباد به فرماندهی منطقه ۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۱۰۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۲۱۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ شهدا به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)،

۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۴۳۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه سیدالشهدا(ع) (طرح عملیات) به تیپ ویژه شهدا

(اطلاعات)، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

فکری بکنیم که جوان های ما در همین جا خوب تحصیل بکنند و بر فرض، احتیاجی به خارج رفتن باشد به کشورهای بی بروند که استعماری نباشد و طمع اینکه ما تحت سلطه آنان باشیم، نداشته باشند و من امیدوارم که به زودی وضعی پیش بیاید که نیازی به خارج رفتن نباشد و این بسته به فعالیت شما آقایان و سایر دوستان در این امر حیاتی است.»

رهبر انقلاب افزودند: «از گوش خودمان بیرون بکنیم که همه چیزمان باید از خارج بیاید و بر فرض که به خاطر احتیاج چیزی را وارد می کنیم، فرهنگ و ادبمان چرا از خارج باشد؟ ما دارای ادب و فرهنگ غنی هستیم و آیا صحیح است که چون آنها موشک درست می کنند ما باید تابع آنها باشیم، درحالی که آنها با این صنعت ها دنیا را تخریب می کنند و ما می خواهیم صنعتی داشته باشیم که تخریبگر نباشد، بلکه مفید و سازنده باشد.»

امام خمینی همچنین خطاب به مسئولان دانشگاه آزاد گفتند: «شما با روابطی که اکنون با حوزه های علمی دارید، خدمات زیادی می توانید انجام دهید. شاید شما توجه نداشته باشید که در مدت سلطنت رضاخان و پسرش، که من از اول تا آخر شاهد آن بودم، چقدر بر حوزه های علمی فشار وارد می کردند تا حوزه ای در کار نباشد. ... الحمدلله موفق نشدند و حوزه های علمی باقی ماند و با همان وضع اول حفظ گردید که الآن نیز باید به همان گونه حفظ گردد و دانشگاه ها با حوزه باید روابط داشته باشند و مسائلشان را با یکدیگر مبادله کنند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی بار دیگر در زمینه نیازهای علمی و فرهنگی تأکید کردند: «ما الآن در فرهنگ و اکثر علوم احتیاجی به خارج نداریم و اگر در صنعت هم مانند آنها نیستیم نباید خودمان را بایزیم و بگوییم که آنها پیشرفته هستند و ما همه چیزمان باید خارجی باشد. نه، مسئله این جور نیست. نباید اگر صنعتی از آنها می گیریم انگلیسی یا روسی یا امریکایی بشویم، بلکه باید مسلمان بود. البته استفاده از علوم و گرفتن آن از دیگران مانعی ندارد، ولی باید توجه داشت که از جایی علوم را بگیریم که نخواهند ما را منحرف کنند که در سابق اگر مقداری از علوم و تخصص ها را به ما می دادند، می خواستند ما را از همه چیزمان منحرف نموده و مصرفی بار بیاورند.» (۱)

۱

نخست وزیر در دیدار با مسئولان ستادهای پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی و قرارگاه های کربلا، نجف، حمزه و نوح (ع) خواستار معرفی و انعکاس فعالیت های مهندسی در جنگ شد. در این دیدار مسئول ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی با اشاره به فعالیت ها و نیز ابتکارات نیروهای جهاد در امر پشتیبانی جنگ گفت: «این برادران از خیل کثیری هستند که قامتشان در مقابل سختی ها خم نگشته و بعد از شروع جنگ تحمیلی بار مهندسی جنگ را به دوش کشیده اند.» نخست وزیر نیز در

ص: ۷۱۲

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸، صص ۲۱۸ و ۲۱۹.

سخنانی با اشاره به فعالیت چشمگیر اعضای جهاد در زمینه مهندسی جنگ تأکید کرد باید «از هر طریق ممکن درباره این فعالیت ها و چگونگی آنها صحبت شود.» وی همچنین با بیان اینکه فعالیت های جهاد «باید توأم با آینده نگری باشد»، خاطرنشان کرد: «وقتی در رابطه با جنگ حرکت شما تا این حد مؤثر بوده است، بعد از جنگ نیز باید چنین روش هایی ادامه پیدا کند و این تجارب، عقیم گذاشته نشود. ... اگر با این دید کار کنیم تحریک بیشتر خواهد شد.»^(۱)

۱

نخست وزیر با نفی ملی گرایی، فرمان امام خمینی در اجتناب از حمله به شهرهای عراق را براساس "ماهیت جهانی انقلاب اسلامی" قابل درک دانست.

به گزارش روزنامه کیهان، میرحسین موسوی امروز در دیدار با جمعی از مربیان اولین دوره آموزشگاه فرماندهی سپاه پاسداران، ضمن بیان اینکه «صادقانه ترین حرکت ها از میان ملت ها از طریق ناسیونالیسم به بیراهه کشانده می شود»، گفت: «در کشور خودمان شاهد بودیم که چگونه گرایش به ملی گرایی و هویت ملی قبل از همه از دهان شاه شنیده می شد و با همین احساس بود که کشور ما را به صورت ژاندارم منطقه درمی آورند. استکبار جهانی با ایجاد شناسنامه ها و هویت های جداگانه برای ملت های محروم جهان می کوشد از حرکت مستضعفین که ریشه استکبار را خواهد سوزاند جلوگیری بکند.»

موسوی با اشاره به بعد جهانی انقلاب اسلامی ایران افزود: «ما با مستضعفین جهان زبان مشترکی داریم و این به واسطه اسلام است و نه ملیت. ... اگر بعد جهانی از انقلاب اسلامی ما حذف شود یقیناً گرایش های ملی به کانال های بازگشت قدرت های بزرگ تبدیل خواهند شد.» وی یادآور شد: «کینه استکبار جهانی از انقلاب ما دقیقاً به دلیل جهانی فکر کردن ما است. ما اگر جهانی فکر نمی کردیم، نمی توانستیم معنای فرمان امام در عدم حمله به شهرهای عراق و مقابله به مثل کردن با آنها را درک کنیم.»

نخست وزیر در ادامه سخنان خود بر ضرورت تحلیل شعارهای دوران انقلاب به منظور حفظ قدرت رزمندگان اسلام تأکید کرد و گفت: «دولت اسلامی ایران مانند دول غیراسلامی پاسدار و تثبیت کننده منافع طبقه و گروه خاصی نیست. دولت اسلامی باید خدمتگزار ارزش ها باشد. دولت موظف است مردم را ولی نعمت خود بداند و در این جهت حرکت کند؛ چراکه اینها پرچم داران ارزش هایی هستند که ما تبلورش را با ایثار خون های بسیار در جامعه دیده ایم و هم اکنون در جبهه ها می بینیم.»^(۲)

ص: ۷۱۳

۱- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- همان.

دیپلمات‌های غربی در خلیج فارس تصمیم احتمالی ایران به بازرسی از کشتی‌های تجاری در این منطقه را مطابق قوانین بین‌المللی می‌دانند. رادیو بی بی سی ضمن اعلام این مطلب توضیح داد: «قوانین بین‌المللی به کشورهایی که در حال جنگ هستند این حق را می‌دهند که کشتی‌های تجاری کشورهای دیگر را اگر مشکوک به حمل سلاح و یا تجهیزات جنگی مورد استفاده دشمن خود تشخیص می‌دهند، مورد تفتیش و یا حتی توقیف قرار دهند.» این رادیو افزود: «دیپلمات‌های غربی در منطقه خلیج فارس از آن بیم دارند که ایران و عراق، که جنگ سه ساله میانشان ادامه دارد، به فکر استفاده از این حق بیفتند.»

بی بی سی همچنین یادآور شد: به دیپلمات‌های مذکور «از سوی دولت‌های متبوع خود گفته شده است که برای مثال اگر کشتی‌های جنگی ایران دست به توقیف کشتی تجاری کشور دیگری در آبراه بین‌المللی بزنند، قانون بین‌المللی را زیر پا نهاده و اگر آن کشتی عازم یکی از بنادر عراق نبوده و حامل کالاهایی که مورد استفاده عراق در جنگ قرار گیرد هم نباشد، باز به ایران این حق براساس قوانین بین‌المللی تفویض می‌گردد. وکلای قوانین بین‌المللی می‌گویند که در جنگ جهانی دوم، متفقین از این حق استفاده کرده و به ویژه هر دو کشور ایران و عراق اختیارات وسیعی برای کنترل خطوط کشتیرانی تجاری بی طرف دارند. اما در حال حاضر بیم آن می‌رود که اگر ایران نتواند عملاً تنگه هرمز را ببندد متوسل به استفاده از این حق خود شود. ایران تهدید کرده است که اگر عراق به تأسیسات نفتی اش حمله کند تنگه هرمز را خواهد بست.» (۱)

سلطان عمان امروز درحالی به تأیید موضع عراق در مورد جنگ پرداخت که پیش‌تر این کشور را در صدد بین‌المللی کردن جنگ معرفی کرده بود. در همین حال، مطبوعات پاریس مقاله دیروز روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی درباره جنگ ایران و عراق را نشانه گرایش مسکو به جانب عراق ارزیابی کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از وین، قابوس بن سعید سلطان عمان، در مصاحبه با هفته‌نامه فوخن پرسه (چاپ وین) گفت: «ایران برخلاف عراق که موضع صلح‌آمیزی اتخاذ کرده و به پایان دادن به کشمکش دعوت می‌کند، همچنان به مخالفت خود با هرگامی جهت پایان دادن به جنگ میان دو کشور اصرار می‌ورزد.» وی که چندی پیش به طور تلویحی عراق را در صدد بین‌المللی کردن جنگ دانسته بود، (۲) در این مصاحبه «از جامعه بین‌المللی خواست ضمن

ص: ۷۱۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، رادیو بی بی سی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- متن مصاحبه سلطان قابوس با مجله المستقبل در روزشمار ۸/۸/۱۳۶۲ آمده است.

تحمل مسئولیت های خویش برای جلب موافقت ایران به ابتکار عمل های صلح آمیز بین المللی، به این کشور فشار وارد کند.» قابوس افزود: «کشورهای منطقه و جهان امروزه به علت ادامه این جنگ که خطرات آن نه تنها متوجه دو کشور، بلکه متوجه تمام کشورهای جهان است، بیش از پیش مورد تهدید قرار گرفته اند.» حاکم عمان در پایان گفت: «جهان باید تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز را جدی تلقی کند و این نه تنها به علت قرار گرفتن این تنگه در قلمرو آب های منطقه ای عمان بلکه به این علت [است] که تنگه هرمز یک آبراه بین المللی برای کشتیرانی به شمار می رود.»^(۱)

امروز همچنین مطبوعات پاریس ضمن درج یادداشت روز گذشته روزنامه پراودا درباره جنگ ایران و عراق به ارزیابی آن به عنوان تغییری در موضع اتحاد شوروی در مورد جنگ پرداختند. روزنامه لوماتن در مقاله ای با عنوان "شوروی به ایران پشت می کند" ضمن درج بخش هایی از مقاله پراودا نوشت: «این یک موضع گیری غیرمستقیم از سوی شوروی است، زیرا در قالب پاسخی به نامه یکی از خوانندگان این روزنامه منتشر شده است.» روزنامه اقتصادی لژکو نیز در این باره آورده است: «شوروی دیروز از بی طرفی خود در جنگ ایران و عراق خارج شد که به عقیده ناظران، این موضع گیری منعکس کننده وخامت تازه روابط ایران و شوروی از زمان اخراج ۱۸ دیپلمات شوروی در ماه مه [اردیبهشت] گذشته می باشد.»

روزنامه لیبراسیون در این زمینه با عنوان "مسکو به بغداد متمایل می شود" یادآور شد: «شوروی بی طرفی ظاهری خود در جنگ ایران و عراق را کنار گذاشت و روز دوشنبه به طور علنی تهران را مسئول ادامه جنگ دانست.» این روزنامه افزود: «شوروی که تاکنون به ویژه در فکر حفظ همکاری های بین دو کشور بود، مواضع یکسانی را نسبت به بغداد و تهران اتخاذ کرده بود، اما انحراف از رفتار شوروی به سود بغداد احیاناً به این معنا است که کرملین دیگر هیچ امیدی به بهبود سریع روابطش با رژیم آیت الله خمینی ندارد.»^(۲)

۱

به دنبال سفر نیاز دیزداریچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی به تهران و گفت و گوهای وی با نخست وزیر و وزیر امور خارجه ایران، خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز از بلگراد گزارش داد این مقام بلند پایه یوگسلاوی پس از بازگشت به کشورش در مصاحبه با روزنامه بوربا (چاپ بلگراد) اعلام کرد: «سفر اخیر وی به تهران جهت انجام مذاکرات سیاسی با مقامات ایران برای تفاهم بیشتر، برطرف ساختن سوء تفاهمات و موانع احتمالی در راه توسعه و تحکیم روابط درازمدت دوجانبه لازم و ضروری بود. به ویژه آنکه تیرگی هایی طی چند ماه اخیر در روابط دو کشور ظاهر شده بود.»

ص: ۷۱۵

۱- همان، ص ۶، وین - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ و ۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

دیزداریچ در مورد گفت و گوهای خود با مقامات ایران در خصوص جنگ ایران و عراق گفت: «ما مواضع یوگسلاوی را که از آغاز جنگ از [شرایط] ایران پیروی کرده است را مورد تأکید قرار دادیم و آنها عبارت اند از: همکاری با دو طرف درگیر در جنگ برای خاتمه هرچه سریع تر آن، عقب نشینی تمامی نیروها از مناطق اشغال شده در طول جنگ، مذاکرات صلح آمیز بر سر تمامی مسائل ناشی از بروز جنگ، مسئولیت آغازکننده جنگ، غرامت جنگی و غیره.» وی درباره مواضع ایران در همین زمینه گفت: «ایران نیز نظرات خود را ابراز داشت که این نظرات به رهبران یوگسلاوی اطلاع داده شد.»^(۱) رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی ضمن اشاره به اینکه «اختلافات مانعی برای همکاری ها نبودند»، از قبول دعوت نخست وزیر یوگسلاوی از سوی نخست وزیر ایران برای دیدار از بلگراد به عنوان گامی در راه بالابردن سطح همکاری های دوجانبه یاد کرد.^(۲)

۱

برخی جراید غربی از افزایش نسبی روابط بازرگانی ایران با کشورهای انگلیس و امریکا خبر دادند.

دیزداریچ
رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی

هفته نامه انگلیسی مید به نقل از گزارش هیئت بازرگانی انگلیس که «پس از یک سفر موفق از تهران بازمی گردد»، نوشت: «علی رغم مشکلات سیاسی موجود، ایران بار دیگر در بازار انگلستان قرار گرفته است.» بر پایه این گزارش، صادرات انگلستان به ایران از ۳۴۸ میلیون دلار در سال ۱۹۷۹ به ۵۶۷ میلیون دلار در ۸ ماه اول سال ۱۹۸۳ افزایش یافته است. مید یکی از علت های اصلی استمرار صادرات انگلیس به ایران را «قرارداد تالبوت و تأمین لوازم یدکی پیکان» دانسته است.

هفته نامه مذکور افزود: «ایران حساب هایش را خوب می پردازد و با این حال، دفتر اعتبار صادرات انگلیس رفتار محتاطانه ای در مورد ایران دارد. از سوی دیگر، وزارت بازرگانی انگلیس در گزارش عملاً بی سابقه ای، وضع بازرگانی و حقوقی ایران را مناسب توصیف کرده، به بازرگانان توصیه می کند در زمینه ماشین آلات و مواد دارویی و شیمیایی فعالیت کنند.»

به نوشته مید، «صنعت گران انگلیسی در تأسیسات آمونیاک شیراز مشغول کارند و احتمالاً در

ص: ۷۱۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی در پایان این بخش از اظهارات رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی یادآور شده است: «این گونه بیان مذاکرات حاکی از عدم دستیابی به یک نقطه نظر مشترک در گفت و گوهای دوجانبه می باشد.»

۲- همان، صص ۱۷ و ۱۸، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

تأسیسات گاز کنگان هم فعال خواهند شد.» این نشریه اضافه کرد: «اینکه انگلیس لوازم یدکی تانک های چيفتن را به ایران نداد ولی آنها را برای تانک های به غنيمت گرفته شده به عراق فرستاد موجب نارضایتی ایرانی ها شد. اما گزارش های اخیر حاکی است که هم اکنون لوازم یدکی تانک های چيفتن و هاور کرافت به ایران می رسد.»^(۱)

همچنین نشریه نیوز لتر میدل ایست ریپورت (چاپ نیویورک) درباره حجم مبادلات تجاری ایران و امریکا نوشت: «در ۹ ماه اول سال ۱۹۸۳، ارزش صادرات امریکا به ایران به ۱۴۵ میلیون دلار رسید در حالی که ارزش آن در همین مدت در سال ۱۹۸۲، ۸۰ میلیون دلار بود. در همین مدت، صادرات ایران به امریکا - که بخش مهم آن را نفت تشکیل می دهد - ۱۵۷ درصد افزایش داشت و از ۳۰۶ میلیون دلار به ۷۸۶ میلیون دلار رسید.» به نوشته نشریه مذکور «این ارقام براساس آمار دولت امریکا ارائه شده اند.»

خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از نشریه نیوز لتر آورده است: «حجم بازرگانی ایران و امریکا در حقیقت حدود ۱۰ برابر ارقام اعلام شده است، چراکه این معاملات از طریق کشور سوم یا دلال انجام می شود. ... علت این امر بی علافگی ایران به قبول روابط مستقیم با امریکا است، اما ایران به لوازم امریکایی نیاز دارد، چراکه اساس اقتصاد ایران از جمله راه ها، فرودگاه ها و کارخانجات ساخت امریکا است و ایران نمی تواند بدون لوازم یدکی امریکایی کار کند.»^(۲)

۱

رادیو بی بی سی در تفسیری بر اوضاع اقتصادی ایران، به نقل از سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار اخیرش با وزیر جدید بازرگانی و سایر مسئولان این وزارتخانه^(۳) گفت: «به طور کلی برنامه های اقتصادی دولت رضایت بخش بوده است، اما نقص در سیستم توزیع است که به جای خدمت به مردم ایران در انحصار یک گروه سودجو درآمده است.» این رادیو سپس با بیان اینکه تورم به دلیل ایجاد فشار بر مردم به ویژه طبقه فقیر و محروم جامعه، یک مشکل سیاسی نیز می باشد افزود: «علی رغم تثبیت قیمت و جیره بندی مواد غذایی حیاتی، اوایل تابستان سال جاری در تهران مقامات دولت مجبور شدند برای جلوگیری از کمبود بسیاری از مواد غذایی و نقص در خدمات عمومی دست به اقدامات فوری بزنند.»

رادیو بی بی سی در ادامه به نقش درآمدهای نفتی در برنامه های اقتصادی و اقدامات حمایتی دولت پرداخت و اضافه کرد: «ایران کماکان توانسته است حتی در طول جنگ با عراق در آمد

ص: ۷۱۷

۱- همان، ص ۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۹ و ۱۰، نیویورک - آسوشیتدپرس، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۳- حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در این دیدار که در روز ۱۹/۸/۱۳۶۲ انجام شد نقص سیستم توزیع و نبود برنامه ریزی صحیح اقتصادی را عامل میزان بالای تورم ذکر کرده بود.

ناشی از نفت خود را حفظ کند، اما صنعت کشاورزی آن هنوز هم به خاطر تحولات ناشی از انقلاب با اشکال فراوان مواجه می باشد. درآمد نفت ایران که به حدود ۲۰ میلیارد دلار در سال رقم زده می شود، توانسته است که کمبود در تولیدات کشاورزی صنعتی ایران را جبران کند. رونق صنعت نفت ایران برای این کشور ۶ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار مازاد موازنه تجاری به همراه داشته است. این رقمی است که بانک مرکزی ایران، ماه گذشته انتشار داد و منعکس کننده بهبود اوضاع اقتصادی ایران می باشد. ذخایر ارزی ایران گرچه رسماً انتشار نیافته است، به حدود ۱۲ میلیارد دلار حتی پس از کاهش فراوان در قروض خارجی کشور تخمین زده می شود.»

بی بی سی درباره پیش بینی رشد اقتصادی کشور نیز گفت: «طرح اقتصادی پنج ساله ایران که در آن اولویت برای کشاورزی و استخراج معادن در نظر گرفته شده است، میزان رشدی بالغ بر ۵ درصد پیش بینی می کند و شامل طرح های عظیمی برای سرمایه گذاری دولتی بانک ها و بخش خصوصی است، اما بعضی از ناظران خارجی شک دارند که این رشد اقتصادی با توجه به مشکلاتی که در زمینه کشاورزی و صنعت وجود دارد، بتواند حتی پس از خاتمه جنگ دوام بیاورد.»^(۱)

۱

رادیو بی بی سی عراق را آغازکننده جنگ دانست. این رادیو در پاسخ به سؤال یکی از شنوندگان گفت: «بدون تردید عراق خود آغازکننده جنگ خلیج [فارس] بود، یعنی عراق خود حمله گسترده ای را در داخل خاک ایران شروع نمود، علی رغم اینکه چند ماه قبل از شروع آن حمله، تبادل آتش جدی میان دو کشور صورت گرفته بود.» این رادیو سپس توضیح داد: «جریان این طوری شروع شد که عراق در اول ماه سپتامبر سال ۱۹۸۰ [۱۰ شهریور ۱۳۵۹] به عنوان شرطی برای برقراری مناسبات طبیعی میان دو کشور یک رشته درخواست هایی تقدیم ایران کرد. اهم این شرایط، تجدید مذاکره راجع به قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر [بود] که میان عراق و شاه ایران به امضا رسیده بود. همچنین عراق خواستار حاکمیت کامل بر شط العرب [اروندرو] و خروج ایران از برخی مناطق مرزی (که به قول عراق براساس قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر می بایستی تحویل عراق داده شود) بود. عراق همچنین از ایران خواست که جزایر تنب بزرگ و تنب کوچک و بوموسی را تخلیه کند و به مردم عرب خوزستان خودمختاری بدهد و همچنین از دخالت در امور داخلی عراق خودداری ورزد. ایران این شرط ها را رد کرد. عراق در ۲۲ سپتامبر سال ۱۹۸۰ [۳۱ شهریور ۱۳۵۹] به فرودگاه های ایران حمله و به سوی منطقه خوزستان پیشروی کرد و بندر محمره [خرمشهر] را در ماه نوامبر [آبان] اشغال کرد. علی رغم اینکه عراق خود حمله تهاجمی را آغاز کرد، مرتباً مدعی شد که وی با اقدامات تحریک آمیز پیش بینی نشده

ص: ۷۱۸

ایران مواجه است. از جمله این ادعاها بمباران کردن مواضع عراق و دخالت در امور کشتیرانی این کشور بوده است. عراق همچنین مدعی شد که رژیم ایران از طریق رادیوهای خود مرتباً عراقی‌ها را به سرنگونی آنچه که ایران حکام بعثی کافر نام گذاشته بود، دعوت می‌کند.»

رادیوی مذکور همچنین در مورد روند تحولات جنگ گفت: «عراق در آغاز جنگ پیشروی زیادی کرد، ولی مقاومت نیروهای ایران بیش از آنچه پیش بینی شده بود، بوده است. برای مدت کوتاهی جنگ رو به سردی گذاشت ولی از آغاز ماه اکتبر سال ۱۹۸۱ [مهر ۱۳۶۰] ایرانی‌ها شروع به عقب راندن عراقی‌ها کردند. نخست عراقی‌ها را به آن سوی رود کارون راندند و سپس در ماه مارس (۱) ۱۹۸۲ [خرداد ۱۳۶۲] آنها را از شهر محمره [خرمشهر] خارج نمودند. ولی بازهم جنگ حالت سردی به خود گرفت و امروز وضعیت از این قرار است که ایران علی‌رغم اینکه همه سرزمین‌های خود را نسبتاً پس گرفته است، ولی تاکنون نتوانسته است به هدف‌های خود برسد؛ یعنی سرنگونی رژیم صدام حسین و تحمیل شرایط صلح خود علیه عراق. اگر به دو طرف درگیر نگاهی بیفکنیم، مشاهده می‌کنیم که عراق به طور کلی در وضعیت مشکل‌تری قرار گرفته است، زیرا به دنبال به تعطیل درآوردن اسکله‌های صدور نفتش از طریق خلیج [فارس] و همچنین بستن خطوط لوله نفت دیگرش از طریق خاک سوریه، قادر به صادر کردن بیش از ۶۰۰ هزار بشکه نفت در روز نیست، در حالی که قبل از شروع جنگ، روزانه دو میلیون و نیم بشکه نفت به خارج صادر می‌کرد. اضافه بر این، میزان تولید نفت ایران نیز از روزانه ۵ و ۶ میلیون بشکه نفت در قبل از جنگ به کمی بیش از یک میلیون بشکه پس از جنگ رسید، ولی در حال حاضر تولید نفت ایران افزایش یافته و به ۵/۲ میلیون بشکه رسیده است. ذخیره‌های مالی عراق به شدت کاهش یافته در حالی که ذخیره‌های مالی ایران در حال حاضر افزایش یافته است. کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] به ویژه کویت و عربستان سعودی، به طور گسترده‌ای از عراق پشتیبانی مالی کرده‌اند.» (۲)

۱

در حالی که پرواز هواپیماهای آمریکایی بر فراز مواضع سوریه در لبنان ادامه دارد، وزارت امور خارجه ایران با صدور بیانیه‌ای تهدیدات اخیر آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه سوریه را محکوم کرد.

به گزارش روزنامه کیهان، در بیانیه وزارت امور خارجه ایران با اشاره به تحولات اخیر منطقه، پروازهای شناسایی آمریکا بر فراز خاک لبنان، تقویت ناوگان آمریکا در مدیترانه و نیز تهدیدهای آمریکا و رژیم اشغالگر قدس به استفاده از قدرت نظامی علیه سوریه و نیروهای

ص: ۷۱۹

۱- در منبع ماه مارس آمده در حالی که ماه می ۱۹۸۲ صحیح می‌باشد.

۲- همان، صص ۳۷ و ۳۸، رادیو بی بی سی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

مسلمان لبنان آمده است: «این عملیات و تهدیدات نه تنها اراده راسخ مسلمانان منطقه را در اخراج نیروهای متجاوز از سرزمین خود سست نخواهد کرد، بلکه نیروهای رزمنده و مبارز و مسلمان منطقه را در اجرای اهداف عالی خود و اخراج صهیونیست های اشغالگر و حامیان امپریالیست آن از سرزمین لبنان و دیگر سرزمین های اشغالی مصمم تر خواهد گردانید.»

بیانیه مذکور همچنین افزوده است: «وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران ضمن محکومیت شدید تجاوزات نیروهای مداخله گر چندملیتی به ویژه مانورهای نیروهای امریکایی و فرانسوی در لبنان مجدداً بر حمایت بی دریغ خود از کشور برادر سوریه و تمام نیروهای مسلمان و انقلابی لبنان و فلسطین تأکید و اعلام می دارد علی رغم درگیری هایی که در میهن اسلامی خود با نیروهای متجاوز رژیم عراق و استکبار جهانی دارد با تمام توان و امکانات خود در کنار برادران سوری، فلسطینی و لبنانی از حقوق حقه آنان دفاع نموده و تا بیرون راندن آخرین سرباز متجاوز از منطقه در کنار آنان خواهد بود.» (۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه به نقل از روزنامه سوری تشرین اعلام کرد: «سوریه به هر گونه تهاجمی به حریم فضایی و یا نیروهای نظامی خود در لبنان پاسخ خواهد داد.» بر پایه این گزارش، روزنامه مذکور همچنین «در مورد تهدیدات امریکا عکس العمل نشان داده و منطق امریکایی مبنی بر آنکه هواپیماهای امریکا حق دارند بر فراز لبنان پرواز کنند درحالی که دمشق حق گشودن آتش بر روی هواپیماهای جاسوسی که مواضع آنها را ردیابی می کنند، ندارد را شدیداً مورد انتقاد قرار داد.» (۲)

۱

با ادامه نبرد میان گروه های فلسطینی و پیشروی لحظه به لحظه ناراضیان سازمان آزادی بخش فلسطین در شمال لبنان، نخست وزیر هند خواهان برپایی اجلاس وزرای جنبش عدم تعهد برای رسیدگی به مسئله فلسطین شد. این اجلاس بنا به اعلام سخنگوی وزارت امور خارجه هند در ۱۸ و ۱۹ نوامبر (۲۷ و ۲۸ آبان) در دهلی نو برپا خواهد شد. به نوشته روزنامه کیهان، «برپایی اجلاس کمیته جنبش عدم تعهد در مورد مسئله فلسطین، نتیجه تماس هایی است که نخست وزیر هندوستان با رهبران مختلف کشورهای عضو با توجه به تحولات اخیر غرب آسیا برقرار کرده و همچنین نتیجه پیام هایی است که خانم گاندی از چند رئیس کشور و دولت جهان سوم در رابطه با تحولات اخیر در شمال لبنان دریافت کرده است.» کیهان یادآور شد: «کمیته فلسطینی جنبش عدم تعهد در هفتمین اجلاس سران جنبش در دهلی نو تشکیل شد و اعضای این کمیته عبارت اند از الجزایر، بنگلادش، کوبا، هندوستان، ساف، سنگال، یوگسلاوی و زامبیا.» این گزارش همچنین حاکی است نخست وزیر هند و رئیس جنبش عدم تعهد، در نامه ای به حافظ اسد رئیس جمهوری

ص: ۷۲۰

۱- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- همان، ص ۲۰.

سوریه، ضمن اشاره به «نقش مهم سوریه در دنیای عرب و خاورمیانه» تأکید کرده است: «سوریه در موضعی قرار دارد که می تواند به عادی کردن اوضاع در شمال لبنان کمک کند.»^(۱)

در همین حال به گزارش آسوشیتدپرس از طرابلس، «چریک های تحت حمایت سوریه امروز برای بیرون راندن یاسر عرفات از مقر خود در شمال لبنان اقدام به یک حمله با تانک کردند، لکن به ادعای مقرر فرماندهی عرفات این حمله با شکست مواجه شد.» دفتر عرفات با صدور اعلامیه ای گفت: «باوجود اصابت گلوله های توپ به اطراف محل اقامت عرفات، مهاجمین پس از یک نبرد شدید هفت ساعته در حومه اردوگاه فلسطینی بداوی به عقب رانده شدند.»^(۲) همچنین به گزارش خبرگزاری رویتر از طرابلس، این درگیری ها چند ساعت پس از آن صورت گرفت که عرفات آمادگی خود را برای اعزام یک گروه صلح به دمشق اعلام کرده بود.^(۳)

ص: ۷۲۱

۱- همان، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱، طرابلس - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

طبق تصمیم قبلی فرماندهی قرارگاه خاتم مبنی بر حضور فرماندهان و مسئولان این قرارگاه در ستادهای فرماندهی یگان ها به منظور پیگیری پیشرفت کار، میزان آمادگی و بررسی طرح مانور یگان ها، برای اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر ۴، امروز مسئولان قرارگاه خاتم به دو گروه تقسیم شدند. سیدرحیم صفوی، عزیز جعفری و علی تجلانی به مقر تاکتیکی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست و محمد باقری به قرارگاه تاکتیکی لشکرهای ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۵ نصر رفتند.

در بازدید از لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) که از قبل در منطقه حضور داشته و در همین منطقه دو مرحله عملیات اجرا کرده بود، مشاهده شد که این یگان از آمادگی نسبتاً خوبی برخوردار است. مهدی زین الدین فرمانده این لشکر، ضمن ارائه طرح مانور و اعلام آمادگی یگان خود، نداشتن شناسایی گردان های ارتش (تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان) و به تبع آن عدم آمادگی کامل آنها را از جمله مشکلات اجرای عملیات در این محور اعلام کرد و گفت: فرماندهان گردان های تیپ ۲ (لشکر ۲۸ کردستان) گفته اند چون ما شناسایی کافی نداریم، فقط نیروهای خودمان را برای عملیات در اختیار شما قرار می دهیم. وی افزود: آنها هنوز آماده نیستند معلوم نیست که کی اعلام آمادگی می کنند.

بعد از توضیحات فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، عزیز جعفری پیشنهاد داد باتوجه به کمبود وقت، سپاه در صورت آمادگی، منتظر نیروهای ارتش نباشند و عملیات را شروع کنند. با این حال، سیدرحیم صفوی به یگان های سپاه توصیه کرد: شما دست آنها را بگیریید تا آماده عملیات شوند.

پس از بازگشت مسئولان قرارگاه خاتم از مقر تاکتیکی لشکرهای ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۵ نصر، جلسه ای در قرارگاه تاکتیکی خاتم سپاه برگزار شد (۱) و غلامعلی رشید درباره نتایج بازدید از دو یگان مذکور مطالبی را بیان کرد.

ص: ۷۲۳

۱- در این جلسه سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، محمد باقری، عزیز جعفری، علی تجلانی و محسن رخصت طلب (راوی قرارگاه خاتم) حضور داشتند.

وی گفت: در بررسی طرح مانور لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) مشخص شد که مسئولان این یگان برای تصرف اهداف خود (ارتفاعات ۱۶۸۰، ۱۷۴۰، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰) اجرای تک جبهه ای را در نظر گرفته اند؛ یعنی گردان ها باید رودررو با دشمن درگیر شوند. از این رو برای تجدیدنظر در طرح مانور و حمله از پشت به دشمن به آنها تذکراتی داده شد.

غلامعلی رشید در ادامه درباره طرح مانور لشکر ۵ نصر نیز گفت: فرمانده این لشکر سه محور (روکان و یال شرقی ۱۹۰۰؛ شاخ کانی شوکت و یال غربی سنگ معدن و محور سنگ معدن و ارتفاع ۱۹۳۰) را برای عملیات پیش بینی کرده و برای هر محور یک تک تیپ و یک گردان از ارتش را به صورت ادغامی در مانور لحاظ کرده است.

در ادامه جلسه سیدرحیم صفوی با اشاره به هوشیاری دشمن در همه محورهای عملیاتی، تأکید کرد باید روی طرح مانور یگان ها بررسی بیشتری انجام شود تا ضعف ها برطرف و نقاط قوت طرح ها افزایش یابد. وی همچنین درباره جاده های منطقه گفت: متأسفانه وضع جاده ها مناسب نیست و آمدوشد در عقبه ها به سختی انجام می گیرد. صفوی سپس از حاضران خواست نظر خود را برای روز شروع عملیات بیان کنند. باتوجه به اظهارات حصار و آمادگی نسبی یگان ها، قرار شد عملیات در دو یا سه روز آینده اجرا شود، ولی روز و ساعت شروع عملیات قطعی نشد. (۱)

۱

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی علاوه بر اجرای عملیاتی با پشتیبانی آتش توپخانه عراق در منطقه دولتو سردشت و فعالیت مشترک با نیروهای عراقی در ازگله، امروز در منطقه نوسود نیز علیه نیروهای خودی دست به اقدامی زدند که ناکام ماند.

پس از اجرای عملیات نیروهای خودی در منطقه شمال غربی سردشت و پاک سازی منطقه مرزی دولتو که با موفقیت چشمگیر همراه بود، امروز افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با آتش پشتیبانی توپخانه عراق به یکی از محورهای عملیاتی در این منطقه حمله کردند، اما با هوشیاری و مقاومت نیروهای خودی، مجبور به عقب نشینی شدند. در این اقدام یک تن از افراد خودی شهید و ۲ تن نیز زخمی شدند. از تلفات وارد شده به مهاجمان گزارشی در دست نیست. (۲)

در شمال ازگله هم (۳) ارتش عراق اقدام به فعال کردن حزب دمکرات کردستان ایران برای ناامن کردن منطقه و جلوگیری از نفوذ نیروهای شناسایی یگان های خودی کرده است. طبق اعلام واحد اطلاعات قرارگاه نجف اشرف، افراد حزب دمکرات و جاش های عراقی با پشتیبانی توپخانه عراق از ساعت ۲۰ الی ۲۴، در این منطقه اقدام به اجرای عملیات های ایزدایی، گشت و شناسایی می کنند. (۴)

ص: ۷۲۴

۱- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۵۲ - ۴۹.

۲- سند شماره ۳۱۷۹۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه انقلاب اسلامی مهاباد (فرماندهی) به ستاد منطقه ۱۱ (فرماندهی)، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- این منطقه قبل از اجرای عملیات والفجر ۴ (منطقه شیلر) یکی از محورهای انتخابی نیروهای خودی برای عملیات آفندی در منطقه دربندیخان بود و اقداماتی نیز در زمینه شناسایی و مهندسی در آن منطقه انجام شده بود.

۴- سند شماره ۲۳۶۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات قرارگاه نجف به فرماندهی قرارگاه نجف، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

علاوه بر اقدامات مذکور، امروز در منطقه نوسود نیز که یکی از جبهه های درگیری میان نیروهای خودی با نظامیان عراق است، گروهی از افراد حزب دمکرات یکی از پایگاه های سپاه در کمر سیاه را به محاصره درآورده و از چند سو با آر.پی.جی. ۷ و تیربار آنجا را هدف قرار دادند. با هوشیاری و اقدام متقابل نیروهای پایگاه، مهاجمان با تحمل تلفاتی منطقه را ترک کردند.^(۱)

۱

در اقداماتی که گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب شرقی مریوان، جنوب نقده، اطراف ارومیه، بانه و جنوب شرقی سلماس اجرا کردند، ۳۵ تن از افراد خودی و مردم بومی شهید، ۲۲ نفر زخمی و ۱۵ تن نیز گروگان گرفته شدند. در این اقدامات همچنین چند خودرو و تعدادی ادوات نظامی منهدم شد.

به دنبال حمله سه روز پیش افراد هیز بیستون حزب دمکرات کردستان ایران و هیز شوان سازمان کومه له به نیروهای خودی در منطقه کوماسی در شرق مریوان،^(۲) امروز نیز مهاجمان در اقدام مشترک دیگری در منطقه بیزل در جنوب شرقی این شهر به نیروهای خودی حمله کردند. در این هجوم غافلگیرانه، تعدادی از نیروهای خودی شهید و تعدادی نیز گروگان گرفته شدند.

منابع خبری تلفات نیروهای خودی در این دو عملیات را ۳۰ شهید و ۱۰ گروگان اعلام کردند. علاوه بر این ۳ دستگاه خودروی تویوتا، ۳ قبضه تیربار دوشکا و یک قبضه خمپاره ۶۰ میلی متری و تعدادی سلاح انفرادی نیز به دست مهاجمان افتاد. از تلفات و خسارات وارد شده به عناصر ضدانقلاب و همچنین چگونگی درگیری ها اطلاعات بیشتری در دست نیست.^(۳)

ساعت ۱۶ امروز، ۱۵۰ نفر از افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له که سه روز پیش با نفوذ در منطقه شمال غرب ارومیه در برخی آبادی های این منطقه مستقر شده بودند، به افراد ژاندارمری مأمور تأمین جاده، حمله کردند و پس از گروگان گرفتن ۷ تن از نیروهای ژاندارمری و سرقت سلاح های آنان، منطقه را ترک کردند. مهاجمان ۲ تن از گروگان ها را در چند کیلومتری منطقه درگیری به شهادت رسانده و پیکر آنان را در دامنه ارتفاعات رها کردند.^(۴)

در جنوب نقده نیز نیروهای ژاندارمری هنگام بازگشت به پایگاه خود در شاوله به کمین گروه های مسلح غیرقانونی افتادند.

در این حادثه مهاجمان که در ارتفاعات مشرف به جاده موضع گرفته بودند، به سمت نیروهای خودی تیراندازی کردند. بلافاصله یک واحد دیگر ژاندارمری برای کمک به منطقه اعزام شد، اما افراد این واحد نیز در کمین افتادند. در این درگیری که با مقاومت نیروهای خودی و تاریک شدن هوا در ساعت ۱۸:۳۰ پایان یافت، ۱۲ تن از افراد پایگاه شاوله زخمی و ۲ تن شهید شدند. از نیروهای کمکی نیز ۳ تن زخمی شدند.^(۵)

ص: ۷۲۵

۱- سند شماره ۴۳۹۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۷ به فرماندهی کل سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- شرح این حمله در روزشمار ۲۲/۸/۱۳۶۲ آمده است.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ص ۲، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بولتن نوبه ای اطلاعات عملیات، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱؛

- و- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری آذربایجان غربی (رکن ۳) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به سپاه قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

در همین حال در شهر بانه، افراد وابسته به گروه خبات با آر.پی.جی ۷ به منزل یکی از پیشمرگان مسلمان کرد شلیک کردند که بر اثر آن ۲ زن و یک کودک زخمی شدند و خسارات زیادی به منزل وارد آمد. (۱)

گروه های مسلح ضدانقلاب علاوه بر اجرای عملیات مستقیم علیه نیروهای خودی در دو محور با مین گذاری و ایجاد آتش سوزی تلفات و خساراتی را به روستائیان وارد آوردند. در روستای خرم آباد در جنوب ارومیه، خودروی یکی از اهالی بر روی مین رفت که با انفجار آن یک تن شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند. (۲)

در نزدیکی روستای زیندشت در جنوب شرقی سلماس نیز عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی تراکتور دو تن از روستائیان را به آتش کشیدند. (۳)

۱

نیروهای خودی در سه اقدام، بخش غرب بوکان و شمال شرقی سقز را پاک سازی کردند. در جریان این اقدامات در صلوات آباد سنندج یکی از افراد مؤثر حزب دمکرات کشته شد.

نیروهای سپاه بوکان با استعداد ۳ گروهان، عملیاتی را برای پاک سازی بخشی از روستاهای غربی این شهر اجرا کرده، موفق شدند تعدادی از روستاهای این منطقه از جمله عزیز کند و نوبار را پاک سازی کنند. طبق گزارش های اولیه، نیروهای خودی در این عملیات تلفات و خسارات فراوانی را به عناصر مسلح غیرقانونی وارد آوردند. فرمانده سپاه بوکان در نامه ای به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) با اعلام این خبر، نبود نیروی کافی برای تعقیب افراد ضدانقلاب را از نقاط ضعف عملیات برشمرده است. (۴)

همچنین در عملیات پاک سازی شمال شرقی سقز، یکی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در روستای کانی سفید کشته شد. (۵)

در حوالی روستای صلوات آباد در شرق سنندج نیز نیروهای ژاندارمری یکی از افراد حزب دمکرات را که مسئول مالی این منطقه بود شناسایی و تعقیب کردند. در ادامه عملیات این فرد کشته شد. در بازرسی از وی علاوه بر اسلحه و مهمات مربوطه، کارت عضویت وی و ۳۵۰ هزار ریال پول به دست آمد. (۶)

از سوی دیگر، گزارش منابع اطلاعاتی حاکی است امروز عراق انواع اسلحه و مهمات از قبیل انواع مین، توپ، خمپاره، انواع گلوله تفنگ و تیربار را در اختیار حزب دمکرات قرار داده است. طبق این اطلاعات بخشی از این تجهیزات که شامل ۳ قبضه توپ ۱۰۶ میلی متری، چند قبضه خمپاره انداز و گلوله های آن، مین و انواع فشنگ می شد، به رابط حزب تحویل داده شده تا به منطقه انزال در جنوب شرقی سلماس منتقل گردد. (۷)

ص: ۷۲۶

۱- سند شماره ۳۴۸۰۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزیر کشور، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۷۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۳۹۹۸۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳) -

مرکز فرماندهی)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۹۹۸۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بوکان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۴۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۳۹۵۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۸/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲۲۰؛ و- سند شماره ۳۴۱۰۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۱.

به دستور رئیس جمهور همایش بین المللی پزشکی تهران به منظور بررسی جنبه های گوناگون ضایعات جسمی و روانی جنگ و ارائه خدمات بهتر به مجروحان جنگی برگزار می شود.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، دکتر زرگر مسئول برگزاری این همایش، امروز در یک نشست مطبوعاتی با اشاره به «استقبال کم نظیر پزشکان ایرانی و خارجی از برنامه های تعیین شده برای سمینار» و دریافت ۵۵۶ مقاله علمی در زمینه های مختلف گفت: «سمینار بین المللی پزشکی پیرامون بررسی جنبه های گوناگون ضایعات جسمی جنگ، اثرات مفید انقلاب اسلامی در کاهش مفاسد اجتماعی در ایران و وضعیت بهداشت و درمان در کشورهای جهان سوم فعالیت خواهد کرد.» وی یکی از اهداف برگزاری این همایش را «آماده ساختن پزشکان برای ارائه خدمات بهتر به مجروحین جنگ در ایران و سایر کشورهای تحت ستم ابرقدرت های استعمارگر جهان» معرفی کرد.

زرگر با اشاره به شرکت بیش از ۵۰۰ نفر از متخصصان رشته های مختلف پزشکی از داخل ایران و ۶۵ کشور جهان یاد آور شد: تاکنون ۶۲ پزشک خارجی وارد تهران شده اند و در میان مهمانان خارجی ۳۱ پزشک از امریکا هستند که ۲۷ نفر آنان را پزشکان ایرانی مقیم آن کشور تشکیل می دهند. وی همچنین افزود: «در میان مقاله های دریافت شده از پزشکان سراسر جهان، مقالاتی نیز از چندین پزشک عراقی و لبنانی وجود دارد که تعدادی از آنها که مقالاتشان مورد تأیید کارشناسان ستاد برگزارکننده سمینار قرار گرفته است در جلسات سمینار حضور خواهند یافت.» (۱)

رئیس جمهور و دبیرکل حزب جمهوری اسلامی خواستار برگزاری انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی با یک حرکت عمومی، واقع بینانه و دقیق شد.

آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با گروهی از روحانیون حزب جمهوری اسلامی تهران در سخنانی در مورد اهمیت آینده مجلس شورای اسلامی اظهار کرد: «انتخابات آینده از نظر همگانی و خوب برگزار شدن دارای اهمیت ویژه ای است و به همین جهت است که شما می بینید دشمنان انقلاب با توجه به مدت زیادی که به انتخابات مانده، شروع به فعالیت کردند و تنها هدفشان نیز این است که به شکلی مسئله انتخابات را خراب نمایند و مهم ترین سیاست ما در شرایط کنونی تهیه مقدمات برگزاری انتخاباتی است که مورد استقبال وسیع کلیه اقشار مردم قرار می گیرد. مجلس اساساً دستگاهی است که باید بقیه ارگان های مملکتی را از هرگونه اشکال و خللی دور نماید لذا از اهمیت خاصی برخوردار است.»

رئیس جمهور آن گاه با تأکید بر اهمیت حضور هر دو قشر روحانیون و متخصصان در مجلس اضافه کرد: «چون مجلس طراح کلی مسائل کشور است، دو عنصر متخصصین و روحانیون حتماً در مجلس آینده باید حضور داشته باشند. وقتی روحانیون در مجلس حضور

دارند مردم احساس آسایش می کنند و این ایجاب می کند که متخصصین اسلامی در مجلس باشند.» وی افزود: «همه این مسائل به خاطر این است که کارهای مردم هرچه آسان تر و مطلوب تر انجام گیرد و اگر متخصصین اسلامی که روحانیون هستند در مجلس باشند کار شورای نگهبان هم به مراتب آسان تر می شود و در نهایت کار مردم آسان تر خواهد شد. آن چیزی که ملاک اصلی انتخاب شدن است اعتماد مردم است.»

دبیرکل حزب جمهوری اسلامی ضمن اشاره به مسئله وحدت و هماهنگی در امر هرچه بهتر برگزار کردن انتخابات گفت: «در مورد این مسئله باید اتحاد وجود داشته باشد. اگر اختلافی نیز وجود دارد نباید موجب تعارض بشود. مسئله مهم این است که به فضل الهی انتخابات را با یک حرکت عمومی و واقع بینانه و یک انتخاب دقیق و منطقی انجام دهیم. شکی نیست که در انتخابات آینده باید بین جناح های مختلف وحدت بشود و یک کار انجام شود.» (۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن توصیه به وحدت شیعه و سنی، اعلام کرد عراق مناطق مسکونی اهل سنت را با بمب های شیمیایی هدف قرار داده است.

گروهی از روحانیون اهل سنت گنبد و فرماندار این شهرستان امروز با رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار کردند و گزارشی را درباره وحدت شیعه و سنی در منطقه ترکمن صحرا، اعزام نیرو از این منطقه به جبهه های جنگ و نیز مسائل و مشکلات منطقه از جمله در زمینه آب و زمین و ضرورت توجه به ترکمن صحرا در تقسیمات کشوری به اطلاع وی رساندند. سپس حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با اشاره به تلاش های تفرقه انگیز در مناطق سنی نشین علیه جمهوری اسلامی اظهار کرد: «در ترکمن صحرا به علت حساسیت مرزی منطقه، نیروهای الحادی چپ شعارهایی را مطرح کردند و با فریب عده ای منطقه را به هم ریختند که ریشه پاره ای از مشکلات فعلی نیز از همان توطئه ها است.»

رئیس مجلس در ادامه سخنان خود به تشریح عملکرد گروه های مسلح غیرقانونی در کردستان پرداخت و گفت: «یک عده تحت نام قومی گری و ناسیونالیسم و همچنین کمونیسم علمای اهل سنت را به شهادت رسانده اند و صدام نیز در حالی که شهرهای سنی نشین مثل بانه، مریوان و سردشت را بمباران کرده است، اخیراً از بمب های شیمیایی در منطقه ای استفاده کرده است که ساکنین آن از اهل تسنن هستند.» وی افزود: «ما از عمق اعتقادمان می گوئیم که اسلام و روحانیت هر جا حاکم باشد در آنجا سعادت فراهم می شود و در این رابطه بین اهل تسنن و تشیع تفاوتی وجود ندارد.» رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین با اعلام اینکه مشکلات منطقه در حد امکانات موجود مرتفع خواهد شد، گفت: «ما امیدواریم بتوانیم در ایران همزیستی مشترک و منسجم شیعه و سنی را به عنوان الگویی برای سایر کشورهای اسلامی ارائه دهیم.» (۲)

ص: ۷۲۸

۱- همان، ص ۲۶.

۲- همان، ص ۱۵.

درحالی که در روزها و هفته های اخیر نشانه های بیشتری از گرایش امریکا به اتخاذ یک سیاست جانب دارانه در جنگ ایران و عراق دیده می شود، امروز خبرگزاری کویت به نقل از هفته نامه امریکایی بررسی خط مشی خاورمیانه (۱) که به مقامات هیئت حاکمه این کشور دسترسی دارد، گزارش داد: «شورای امنیت ملی امریکا در نشست هفته گذشته خود به ریاست رونالد ریگان رئیس جمهور این کشور، پیشنهاد جدید وزارت امور خارجه در رابطه با کمک به عراق در جنگ سه ساله با ایران را رد کرد.»

بر پایه این گزارش، بعضی از کارشناسان وزارت امور خارجه امریکا به دنبال شواهد ادعا شده در مورد نقش ایران در حمله به مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت این پیشنهاد را مطرح کرده اند. به نوشته هفته نامه مذکور، «مقامات وزارت امور خارجه در توصیه خود خاطرنشان ساختند که چنین گرایشی به طرف عراق موضع سوریه را نیز که از هم ردیف بودن با ایران بهره می برد، تضعیف می کند.» این گزارش در پایان افزوده است: «اما نتیجه مؤثر نشست مذکور بنا به گفته یک عضو هیئت حاکمه، این بود که امریکا به خط مشی کنونی خود به عنوان ۴۵ درصد در مقابل ۵۵ درصد بی طرفی به نفع عراق ادامه دهد.» (۲)

هم زمان با رویه فعالانه اخیر شوروی در اعلام موضع در خصوص جنگ ایران و عراق، گزارش ها حاکی است این کشور گسترش مناسبات سیاسی و اقتصادی خود را با عراق در دستور کار قرار داده است.

خبرگزاری عراق از مسکو گزارش داد: «یک مقام شوروی (نماینده وزارت دفاع) ضمن دعوت به پایان دادن به جنگ عراق و ایران تأکید کرد ادامه این جنگ تنها به نفع نیروهای امپریالیستی و صهیونیستی منطقه است.» وی افزود: «این نیروها هستند که در جهت شعله ور ساختن جنگ و ادامه آن تلاش می کنند.»

بر پایه این گزارش، ژنرال بفرگینی رولگو فلوف که در همایشی با حضور روزنامه نگاران عرب سخنرانی می کرد «ضمن حمله شدید به سیاست امریکا و اسرائیل در خاورمیانه [غرب آسیا] تأکید کرد شوروی به کمک خود به جنبش مقاومت فلسطین و حقوق مشروع ملت فلسطین ادامه خواهد داد.» (۳)

در همین حال، خبرگزاری رویتر در گزارشی اعلام کرد: «یک هیئت عالی رتبه اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی به ریاست مارتیلوف معاون وزارت بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی، وارد بغداد شد تا با مقامات عراقی پیرامون جنگ جمهوری اسلامی و عراق و توسعه روابط

ص: ۷۲۹

۱- این هفته نامه احتمالاً "خط مشی خاورمیانه" (Middle East Policy) نام دارد که در گزارش خبرگزاری کویت به اشتباه نام آن بررسی خط مشی خاورمیانه ترجمه شده است.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۹، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۲، مسکو - خبرگزاری عراق، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

بازرگانی دو کشور به مذاکره پردازد.» علاوه بر این هیئت که قرار است در زمینه صنعت نفت با مقامات عراقی مذاکره کند، «یک هیئت روسی دیگر به سرپرستی معاون نخست وزیر جمهوری قزاقستان برای برگزاری هفته دوستی عراق و شوروی وارد بغداد شد.» طبق این گزارش، سرپرست هیئت مذکور هنگام ورود به بغداد به خبرنگاران گفت: «این سفر باعث گسترش مناسبات دوستانه بین عراق و شوروی خواهد شد.» (۱)

۱

رئیس جمهور فرانسه به طور تلویحی از حزب سوسیالیست حاکم، در زمینه کمک های نظامی به عراق رفع مسئولیت کرد.

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، امشب در یک مصاحبه تلویزیونی با کانال ۲ تلویزیون فرانسه که به تشریح سیاست دفاعی و خارجی این کشور، به ویژه بحران روابط شرق و غرب در آغاز استقرار موشک های آمریکایی در اروپا اختصاص داشت، با اشاره به جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به طور تلویحی از سوسیالیست های حاکم در زمینه کمک های همه جانبه به عراق رفع مسئولیت کرد و مدعی شد سوسیالیست ها مبتکر حمایت نظامی از عراق نیستند. وی تصریح کرد: «ما [سوسیالیست ها] وارث انتخاب های بزرگ فرانسه هستیم و از سال ۱۹۷۵، عراق اولین مشتری سلاح های فرانسوی به استثنای دو سال که عربستان سعودی این مقام را داشت، بوده است.» میتران افزود: «من در مقابل این موقعیت قرار گرفتم، این قراردادها از هشت سال پیش منعقد شده و ما به دوستان [عراق] تا میزان یک سوم سلاح های خریداری شده توسط این کشور کمک می کنیم و دوسوم مابقی را شوروی و کشورهای بلوک شرق تأمین می کنند.»

رئیس جمهور فرانسه بار دیگر گفت: «ما دشمن ایران نیستیم و من ابدأً مبالغه نمی کنم، من به قراردادها عمل می کنم و آن دسته از قراردادهایی که به نظر سالم می رسید را تجدید نمودم.» وی همچنین تأکید کرد: «عراق یک کشور دوست است و منظور من این نیست که فروش سلاح از سوی فرانسه [به عراق] به عنوان یک عمل تجاوزگرانه تلقی شود.» میتران مدعی شد: «ایران تهدیدهای بی شمار می نماید که ما را تحت تأثیر قرار نمی دهند.» (۲)

ص: ۷۳۰

۱- همان، ص ۲۵، رادیو ایران، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

امروز درحالی که تعدادی از خلبانان نیروی هوایی کویت برای شرکت در مانور مشترک نیروهای هوایی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس عازم عربستان سعودی شدند، وزیر کشور کویت از پذیرش مشروط توافقنامه امنیتی شورای همکاری خلیج فارس توسط این کشور خبر داد.

شیخ سالم الصباح وزیر دفاع کویت، امروز همراه رئیس ستاد ارتش این کشور در مراسم تودیع یک گروه از نیروی هوایی کویت که «برای شرکت در اولین تمرین هوایی دولت های شورای همکاری کشورهای عربی خلیج [فارس] عازم عربستان سعودی است، حضور یافت.»^(۱) به گزارش رادیو اسرائیل، وزیر دفاع کویت در این مراسم ضمن اشاره به برگزاری مانور مشترک نیروهای هوایی شش کشور عربی حوزه خلیج فارس در اواخر ماه جاری، گفت: این مانور «به منظور ارزیابی اقدامات دفاعی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] انجام می گیرد.» رادیوی مذکور یادآور شد: «در قطعنامه اجلاس سران کشورهای عربی حوزه خلیج فارس که چندی پیش تشکیل گردید، کشورهای مزبور آمادگی خود را برای مقابله با هر نوع حادثه ای در خلیج فارس اعلام نمودند.»^(۲)

در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی از منامه گزارش داد: شیخ نایف الاحمد الجبار وزیر کشور کویت، که از بحرین دیدن می کند، در مصاحبه با روزنامه اخبار الخلیج گفت: «کشور در صورتی از پیمان امنیتی شورای همکاری خلیج [فارس] پشتیبانی می کند که علیه قانون اساسی و قراردادهای کویت با دیگر کشورها نباشد.» این خبرگزاری اضافه کرد: «کویت تنها کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] که مجلس انتخابی دارد، توافقنامه امنیتی این شورا را به دلیل اینکه در یکی از تبصره هایش به پلیس کشورهای عضو اجازه می داد افراد مظنون را تا ۲۰ کیلومتری خاک کشور دیگر تعقیب کند، رد کرده بود.»^(۳)

کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک که از دو روز قبل در لندن به منظور بحث درباره چگونگی حفظ میزان تقاضا برای نفت اوپک، تشکیل شده بود، امروز بدون نتیجه به کار خود پایان داد.

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، گفت و گوهای غیررسمی وزیران نفت شش عضو اوپک شامل عربستان، ونزوئلا، الجزایر، عراق، ایران و کویت از دوشنبه شب به ریاست شیخ زکی یمانی وزیر نفت عربستان، در هتل واقع در مرکز لندن آغاز شد. گزارش خبرگزاری رسمی اوپک در این زمینه حاکی است کارگروه مذکور قرار بود به منظور مقابله با فشار بازار اشباع شده نفت، راهبرد درازمدتی را در مورد قیمت نفت و سهمیه تولید با هدف افزایش مجدد میزان تقاضای نفت در سطح جهانی اتخاذ کند. این خبرگزاری افزود: «چنین مکانیزمی می تواند همچنین شامل (حداکثر قیمت شناور) در برابر قیمت پایه کنونی ۲۹ دلار در هر بشکه باشد تا اوپک را قادر سازد

ص: ۷۳۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو کویت، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۵، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

به آرامی با نوسانات اقتصادی و شرایط تغییر یابنده بازار هماهنگ گردد.» برپایه این گزارش اوپک در اجلاس ماه مارس خود در لندن، ضمن تغییر قیمت پایه نفت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار و سقف تولید ۵/۱۷ میلیون بشکه در روز، پادشاهی سعودی را به عنوان هماهنگ کننده بازار که تولید آن در نوسان خواهد بود معین کرد. این کشور متعهد شد در مقابل اشباع بازار نفت تولید خود را کاهش دهد. باین حال به گفته منابع اوپک، عربستان اخیراً مایل به ادامه این نقش نیست. (۱)

به گزارش رادیو بی بی سی، کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک امروز ظهر «به بخش رسمی مذاکرات خود پایان داد، بدون اینکه توانسته باشد بر سر موضوع اصلی مطرح شده در مذاکرات به موافقت برسند. این موضوع عبارت بود از اینکه آیا صادرکنندگان نفت برای افزایش مصرف نفت در جهان بکوشند یا اینکه برای افزایش درآمدها تولید را پایین آورند و بر قیمت نفت بیفزایند؟» وزیر نفت ونزوئلا در پایان جلسه کارگروه مذکور گفت: «کشورهای شش گانه عضو کمیته، مسئله را بررسی خواهند نمود و برای جلسه وزیران نفت اوپک در ماه آینده (۷ دسامبر/۱۶ آذر) گزارش تهیه خواهند کرد.» (۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، امروز همچنین شیخ علی آل خلیفه وزیر نفت کویت، در بیانیه ای که در پایان گردهمایی اعضای کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک صادر کرد، «تولید مقداری نفت و فروش آن به حساب رژیم عراق را تکذیب کرد و گفت تولید نفت کویت در منطقه بی طرف جزء درصد این کشور در اوپک است و نباید این مسئله با فروش نفت به حساب عراق اشتباه شود.» (۳)

۱

در پی گزارش یک روزنامه سوئیسی مبنی بر فروش ۶ فروند هواپیمای آموزشی از سوی سوئیس به ایران امروز اعلام شد «دولت سوئیس با استناد به قوانین این کشور که می گوید ارسال جنگ افزار به مناطق در حال جنگ مجاز نیست از تحویل هواپیماهای آموزشی» مذکور خودداری کرده است. بنا به این گزارش، منابع خبری قبلاً به نقل از سخنگوی کارخانه سازنده این هواپیماها اعلام کرده بودند که ۶ فروند هواپیمای آموزشی سوئیسی به ایران تحویل داده شده است. (۴)

۲

هواپیماهای رژیم صهیونیستی به تلافی انفجار مقر فرماندهی نیروهای این رژیم در شهر صور واقع در جنوب لبنان، منطقه بعلبک در شرق لبنان را بمباران کردند. در همین حال، رئیس جمهور رژیم اشغالگر قدس خواهان تعیین خط قرمزی برای سوریه در لبنان شد.

به گزارش منابع خبری، دو اردوگاه الشعره و حنطا در بعلبک امروز هدف بمباران ۴ فروند هواپیمای اسرائیلی قرار گرفت. رادیو بی بی سی در گزارشی با اشاره به حمله به پایگاه یک

ص: ۷۳۲

۱- روزنامه کیهان، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو بی بی سی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو ایران، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

گروه شیعه تحت رهبری حسین موسوی گفت: این گروه «اخیراً مسئول حمله خودکشانه ای [انتحاری] اعلام شد که دو هفته پیش در شهر صور در جنوب لبنان، یکی از ساختمان های نظامی اسرائیل را خراب کرد.» به گفته بی بی سی، امریکائیان نیز این گروه شیعه را مسئول حملات انتحاری علیه سفارت و پایگاه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت می دانند.

گزارش مذکور همچنین به نقل از یکی از خبرنگاران بی بی سی در منطقه غرب آسیا افزود: «گرچه حمله امروز توسط نیروی هوایی اسرائیل صورت گرفت، امکان دارد که امریکا نیز در اجرای آن همکاری می نموده؛ زیرا که امریکا و اسرائیل در منطقه همکاری نزدیک با یکدیگر دارند. رادیوهای لبنان از تلفات سنگین و بروز آتش سوزی های عظیم در اثر حمله صحبت می نمایند.» (۱)

رادیو امریکا نیز ضمن اعلام خبر حمله هواپیماهای جنگنده به محلی در نزدیکی مرز سوریه در دره بقاع که فرماندهی نظامی رژیم صهیونیستی آن را «یک اردوگاه آموزش چریکی طرف دار رژیم اسلامی ایران» خواند، به نقل از یک مقام رژیم اسرائیل در بیت المقدس گفت که وی «اطمینان ندارد امریکایی ها از پیش درباره این اقدام آگاه شده باشند.» گزارش رادیو امریکا حاکی است: «مقامات اسرائیلی حملات هوایی خود را به این ترتیب توجیه کرده اند که سوریه نمی تواند [هم] از طریق نیروهای دست نشانده به اسرائیل حمله کند و هم انتظار داشته باشد که آسوده باقی بماند.» (۲)

همچنین رادیو اسرائیل ضمن پرداختن به این حمله به نقل از "ایستگاه رادیویی مسیحیان لبنان" اعلام کرد: «چند پاسدار ایرانی نیز در بین کشته شدگان می باشد.» به گفته این رادیو، «حمله هواپیماهای اسرائیلی نیم ساعت ادامه داشت و دو قرارگاه خرابکاران به آتش کشیده شد.» (۳)

به گزارش رادیو لبنان، «سخنگوی کاخ سفید امریکا امروز طی شرکت در یک مصاحبه مطبوعاتی در رابطه با نظر دولت متبوع خویش نسبت به حمله هوایی اسرائیل به بقاع هیچ گونه سخنی نگفت و اعلام کرد که امریکا در عملیات نظامی اسرائیل دخالت نمی کند.» این رادیو افزود: «یک مقام بلندمرتبه در کاخ سفید امریکا که از ذکر نام خویش خودداری کرد، اظهار داشت که واشنگتن هیچ گونه اطلاع قبلی از قصد اسرائیل برای بمباران پایگاه های هواداران ایران در بقاع نداشت. بنابراین هیچ گونه هماهنگی نظامی بین اسرائیل و امریکا برای انجام این عمل در کار نبوده است.» مقام امریکایی مذکور همچنین اضافه کرد: «نیروهای که پایگاهشان مورد حمله هوایی جنگنده های اسرائیل قرار گرفت از همان سازمان هایی هستند که مسئولیت حمله به مرکز تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت را به عهده گرفته اند.» (۴)

در همین حال، از آنجا که موقعیت سوریه یک هدف اصلی در تحرکات سیاسی - نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی در لبنان به شمار می رود، رادیو اسرائیل امروز گزارش داد: خیم هرتزوگ رئیس جمهور اسرائیل، که از دو روز پیش در نیویورک به سر می برد پیشنهاد کرد «برای سوریه در لبنان خط سرخ تعیین گردد، زیرا حافظ اسد را تنها بدین وسیله می توان مهار کرد.» (۵)

ص: ۷۳۳

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو بی بی سی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۹، رادیو امریکا، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۶، رادیو اسرائیل، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۳۱، رادیو لبنان، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه از دمشق گزارش داد: حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، در گفت و گو با یک روزنامه نگار امریکایی، احتمال مداخله مستقیم امریکا و شوروی در جنگ میان اسرائیل و سوریه را در لبنان بسیار زیاد دانست و گفت: «در صورت بروز یک جنگ میان امریکا و شوروی، که آرزو مندییم تحقق نپذیرد، مسئولیت را متوجه امریکا می دانیم. زیرا این امریکاست که در لبنان حضور دارد در صورتی که شوروی با وجود نزدیک بودن به لبنان در آنجا نیست.» وی همچنین هشدار داد: «اگر به مواضع سوریه در دره بقاع حمله شود، این کشور از تمام امکانات و سلاح های خود از جمله موشک های ضد هوایی استفاده خواهد کرد.» رئیس جمهور سوریه ضمن انتقاد از رفتار دستگاه حاکمه امریکا که به گفته وی «مبتنی بر روحیه جنگ طلبی است»، افزود: «مناسبات امریکا و سوریه در سال ۱۹۷۴ بسیار نیکو بود، زیرا امریکا همیشه مواظب بود به منافع سوریه لطمه ای وارد نشود.» وی خاطرنشان کرد: «آرزو می کنیم امریکا همان موضعی را نسبت به ما اتخاذ کند که شوروی گرفته تا بتوان گفت یک دوستی محکم ما را به واشنگتن مربوط می سازد.» اسد همچنین یادآور شد: «در صورت خروج کامل و بدون قید و شرط نیروهای اسرائیل از لبنان، سوریه نیز قوای خود را از این کشور خارج خواهد ساخت.» (۱)

امروز همچنین خبرگزاری یونایتد پرس از بیروت در گزارشی درباره بیانیه دیروز وزارت امور خارجه ایران اعلام کرد: «جمهوری اسلامی ایران دیروز از سوریه و فلسطینی ها و مسلمانان لبنان حمایت نموده و گفت لبنان گورستان متجاوزین امریکایی و اسرائیلی خواهد شد.» یونایتد پرس افزود: «در این بیانیه که در رابطه با پروازهای مکرر و تجسسی جت های جنگی اف ۱۴ تام کت امریکایی بر فراز خاک لبنان که به منظور تأمین امنیت یک هزار و دویست تفنگ دار مستقر در بیروت [انجام می گیرد] انتشار یافته، گفته شده است: این پروازها نقض حریم هوایی لبنان محسوب می شود.» خبرگزاری مذکور پس از اشاره به انفجار مقرر تفنگ داران دریایی امریکا و قرارگاه سربازان فرانسوی در بیروت و تکرار این ادعا که «یک گروه طرف دار ایران مسئولیت این عملیات انتحاری را پذیرفت»، به نقل از بیانیه وزارت امور خارجه ایران افزود: «ایران با توسل به تمام وسایلی که در اختیار دارد از حقوق مشروع سوریه ها، فلسطینی ها و لبنانی ها دفاع خواهد کرد.» (۲)

۱

هم زمان با انتشار گزارش های مختلف از سقوط اردوگاه بدایو آخرین پناهگاه یاسر عرفات در طرابلس، یک رسانه خارجی اعلام کرد شکست عرفات اکنون کامل شده است.

به گزارش خبرگزاری آسوشیتد پرس، مخالفان عرفات با یک حمله سنگین به اردوگاه بدایو، مواضع طرف داران عرفات را در آستانه سقوط کامل قرار دادند. این در حالی است که گزارش خبرگزاری رویتر حاکی است این اردوگاه «پس از یک رشته نبردهای خونین و

ص: ۷۳۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۱۴، دمشق - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۷ و ۸، بیروت - خبرگزاری یونایتد پرس، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

گلوله باران شدید به دست شورشیان فلسطینی که از حمایت سوریه برخوردارند، افتاد.»^(۱) رادیو بی بی سی نیز ضمن خبر مشابهی گفت: «در حدود دو هفته بود که طرف داران آقای عرفات از این اردوگاه دفاع می کردند، گرچه از لحاظ اسلحه در وضع نامطلوبی قرار داشتند.» بی بی سی با اشاره به عقب نشینی طرف داران عرفات به داخل شهر طرابلس به نقل از خبرنگار خود در منطقه اعلام کرد: «بدون شک، شکست آقای عرفات اکنون کامل شده است.»^(۲)

ص: ۷۳۵

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو بی بی سی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

در ادامه تلاش ها برای فراهم سازی مقدمات اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر ۴، ساعت ۱۷ امروز نشستی با شرکت فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه، قرارگاه مقدم حمزه (ارتش و سپاه) و کلیه فرماندهان عملیاتی در مقر فرماندهی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) در منطقه کوخلان برگزار شد. (۱) موضوع این جلسه بررسی آخرین آمادگی یگان ها، هماهنگی برای ادغام نیروهای سپاه و ارتش، اعلام کمبودها و چگونگی تأمین آنها و نیز تعیین روز و ساعت قطعی اجرای عملیات بود.

در این جلسه مشخص شد که در قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ به علت درگیری ۲ گردان از نیروهای تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان در خط پدافندی، فقط یک گردان آن با نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) ادغام شده است. علاوه براین، در قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳ نیز که قرار بود ۲ گردان از تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان با ۳ گردان از لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای اجرای عملیات ادغام شود، اعلام شد که به دلیل مأموریت پدافندی یک گردان این یگان ارتشی در محور چوارتا، فقط یک گردان آن آماده ادغام است. از این رو مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، ضمن اعتراض به این امر از حضور نیافتن گردان ادغامی در منطقه نیز اظهار گله مندی کرد.

در ادامه مباحث، مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر، از قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ درباره

ص: ۷۳۷

۱- شرکت کنندگان در این جلسه عبارت بودند از: سیدرحیم صفوی، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمد باقری، علی تجلائی، محمدابراهیم همت، حسین خرازی، مرتضی قربانی، مهدی زین الدین، جعفر اسدی، ولی الله چراغچی، حسن شفیع زاده از سپاه و سرهنگ امیریگی، سرهنگ آذر فر، سرهنگ فرتاش، سرهنگ کمانگیری، سرهنگ کرونندی، سرهنگ خلف بیگی و سرهنگ شهری از ارتش و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم.

کمیوهای موجود در زمینه مخابرات، تانک و دستگاه های مهندسی (۲۵ دستگاه لودر و بولدوزر) و همچنین نقص شناسایی گردان های ارتش مطالبی بیان کرد که عزیز جعفری و سرهنگ امیریگی قول دادند این کمیوها را در اسرع وقت بر طرف کنند.

ادامه مباحث مطرح شده در این جلسه حاکی از آن بود که درباره نحوه ادغام نیروهای سپاه و ارتش در قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ بین فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه از ارتش (سرهنگ امیریگی) و مرتضی قربانی نظریاتی وجود دارد. عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (از سپاه) اعلام کرد درباره این موضوع به طور مشترک در قرارگاه بحث و نتیجه آن به هر دو یگان (تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان و لشکر ۵ نصر) ابلاغ خواهد شد.

در ادامه جلسه، درباره روز و ساعت اجرای عملیات گفت و گو شد. با وجود توافق اغلب فرماندهان حاضر در مورد اجرای عملیات در ساعت بین ۲۰ تا ۲۲ روز ۲۸ آبان ماه، سرهنگ امیریگی اعلام کرد که در قرارگاه مشترک حمزه سپاه و ارتش در این باره بحث و نتیجه به طور کتبی به یگان ها ابلاغ می گردد.

پس از پایان این جلسه، فرماندهان سپاه در مقرر فرماندهی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) باقی ماندند و در مورد آخرین هماهنگی یگان ها با جناحین خود و همچنین طرح مانور گفت و گو کردند. (۱) در این جلسه پس از آنکه محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) طرح مانور یگان خود را تشریح کرد، رحیم صفوی بار دیگر با انتقاد از این طرح یادآور شد در طراحی مانور باید تا حد امکان از تک جبهه ای پرهیز شود. ولی محمدابراهیم همت توضیح داد که به علت وضعیت خاص دشمن در روی ارتفاعات و نبود راهکار مناسب چاره ای جز تک جبهه ای نیست. در ادامه این بحث مرتضی قربانی و مهدی زین الدین نیز که منطقه عملیاتی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) را از نزدیک دیده بودند، از طرح مانور محمدابراهیم همت دفاع کردند. پس از آن، فرماندهان سایر یگان ها طرح خود را ارائه دادند. سیدرحیم صفوی که در کل مانورها را گنگ و مشکل می دانست در عین حال اذعان کرد وضعیت زمین طوری است که این نوع طرح مانور را به فرماندهان دیکته می کند.

در این جلسه، رحیم صفوی برای تقویت لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) به جعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج)، ابلاغ کرد که یک گردان خود را در اختیار لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) قرار دهد. (۲)

ص: ۷۳۸

۱- سیدرحیم صفوی، غلامحسین بشردوست، محمدابراهیم همت، محمد باقری، علی تجلائی، مرتضی قربانی، حسین خرازی، جعفر اسدی، مهدی زین الدین و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم در این جلسه حضور داشتند.

۲- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶۲ - ۶۰.

امروز و روز گذشته شهرهای آبادان و خرمشهر هدف گلوله های توپ و خمپاره عراق قرار گرفتند. بر اثر این حملات در آبادان ۶ منزل مسکونی، ۴ مغازه، بخشی از یک بیمارستان و بخشی از یک مدرسه تخریب شد. در خرمشهر نیز مناطق زید، شلمچه، پل نو، گمرک، ایستگاه راه آهن و دیری فارم و چندین نقطه دیگر از شهر هدف گلوله های توپ و خمپاره قرار گرفت و آسیب هایی به مناطق مذکور و همچنین چند منزل مسکونی وارد آمد. در این اقدامات دشمن یک تن شهید و ۸ تن نیز زخمی شدند. (۱)

اجرای چندین عملیات اعم از مین گذاری، کمین و حمله به نیروهای خودی، زورگیری از مردم در مناطق سردشت، پیرانشهر، شمال غربی ارومیه، صائین دژ، نقده، سنندج و همچنین جذب ۴۷ تن از افراد ساواکی در جنوب غربی سلماس بخشی از عملکرد امروز گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق مختلف کردنشین بود.

در منطقه عمومی سردشت، یک اتوبوس حامل ۴۰ نفر از نیروهای سپاه و اهالی شهر اردبیل که برای بازدید از مناطق آزادشده در عملیات والفجر ۴ عازم آن منطقه بودند بر روی مین رفت و منهدم شد. در این حادثه ۳ تن شهید و ۱۲ تن زخمی شدند. (۲)

در پیرانشهر نیز یک دستگاه خودروی شخصی بر اثر برخورد با مینی که افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب کار گذاشته بودند، منهدم شد و سرنشینان آن زخمی شدند. (۳)

در حادثه دیگری در منطقه سرو در شمال غربی ارومیه، عناصر حزب دمکرات کامیون یک راننده تبعه ترکیه را در حوالی پایگاه چمن ژاندارمری به آتش کشیدند. در این حادثه راننده خودرو آسیبی ندید. (۴)

در منطقه کوماسی در شمال سروآباد (شمال محور سنندج - مریوان) یکی از سربازان ژاندارمری در درگیری با افراد مسلح غیرقانونی به شهادت رسید. (۵)

در شمال غربی صائین دژ نیز عوامل مسلح غیرقانونی به افراد گشت شهری سپاه حمله کردند، اما با اقدام متقابل نیروهای خودی مهاجمان متواری شدند. در این حادثه یکی از نیروهای سپاه زخمی شد. (۶)

علاوه بر حوادث مذکور در نقده، ۴ تن از افراد مسلح حزب دمکرات کردستان وارد روستای آرنا شده و پس از اخاذی مبلغ ۲۰۰ هزار ریال از اهالی روستا و ربودن طلاهای یک تازه عروس آنجا را ترک کردند. (۷)

در اقدامی دیگر افراد مسلح وابسته به گروه های ضدانقلاب با ورود به روستای مویچ در جنوب شرقی سنندج، ضمن جمع آوری مقداری پول نقد تعدادی از اهالی روستا را با خود بردند، مهاجمان اظهار داشتند که آنها را به زودی برمی گردانند. (۸)

۱- سند شماره ۲۸۹۱۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۱۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۸۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان،

- ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۲۴۶۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیات جنوب، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۹۷۲۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات سپاه سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، منطقه ۱۱، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۳۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (اطلاعات عملیات)، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۲۶۲۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۰۳۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه، ۲/۹/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱؛ و- سند شماره ۹۵۴۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۹۹۸۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران صائین قلعه (طرح و برنامه عملیات) به سپاه پاسداران منطقه ۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۹/۹/۱۳۶۲.
- ۷- سند شماره ۳۹۷۲۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه نقده به اطلاعات منطقه ۱۱، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲.
- ۸- سند شماره ۳۴۱۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

همچنین طبق گزارش ژاندارمری امروز ۴۷ تن از افراد ساواکی از مرز ترکیه در منطقه دریکان وارد ایران شده و از طریق شیران به اسپه دره در جنوب غربی سلماس رفته و به نیروهای صنار مامدی (۱) پیوسته اند. (۲)

۱

در عملیات نیروهای خودی در جنوب شرقی دیواندره و درگیری آنها با افراد حزب دمکرات کردستان در شمال غربی نقره، ۲ تن از افراد این حزب کشته و ۲ تن نیز دستگیر شدند. امروز همچنین ۴ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب خود را تسلیم کردند.

در عملیات نیروهای خودی برای پاک سازی روستای پشت تنگ واقع در جنوب شرقی دیواندره، ۲ تن از افراد تشکیلاتی حزب دمکرات که یکی از آنها فرمانده هیز دیواندره این حزب بود کشته شدند. (۳)

نیروهای سپاه نقره نیز در روستای دربند در ۱۳ کیلومتری شمال غربی این شهر، در یک درگیری محدود ۲ تن از اعضای اتحادیه جوانان حزب دمکرات را به همراه ۲ قبضه اسلحه کلاشینکف و مهمات آن دستگیر کردند. یکی از این افراد عضو کادر کوهستانی اتحادیه مزبور و فرد دوم محافظ وی بود. (۴)

از سوی دیگر، امروز نیز ۳ تن از افراد حزب دمکرات کردستان ایران و یک تن از وابستگان به سازمان کومه له در مناطق پیرانشهر، تکاب و باختران خود را به نیروهای سپاه تسلیم و درخواست امان نامه کردند. ۲ تن از این افراد که در پیرانشهر تسلیم شده اند از وجود اختلافات شدید میان مسئولان لک های (گروهان) حزب دمکرات در منطقه پیرانشهر خبر دادند. به گفته آنها، ۱۱ تن از افراد لک یک از آن منطقه فرار کرده و برخی از آنان نیز پیام داده اند که تمایل دارند خود را به نیروهای سپاه تسلیم کنند. همچنین در این منطقه فرمانده یکی از لک ها ۴۰ تن از افراد یک لک دیگر به همراه فرمانده آن لک را خلع سلاح کرده است. (۵)

۲

در پی اظهارات حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در پایان جلسه اخیر شورای عالی دفاع در خصوص اهمیت اقتصادی منطقه آزادشده در عملیات والفجر ۴،* رئیس جمهور عراق مدعی شد حملات ایران به درون خاک عراق با هدف دستیابی به منافع اقتصادی صورت می گیرد.

ص: ۷۴۰

۱- صنار مامدی از خوانین بزرگ منطقه جنوب سلماس و از اعضای مرکزیت حزب دمکرات بود که بعدها به علت اختلاف مشربی و روشی از این حزب جدا شد و تقریباً به طور مستقل در منطقه به فعالیت علیه جمهوری اسلامی پرداخت.

۲- سند شماره ۹۵۳۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۹۹۸۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقره به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۳۹۹۸۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛

و- سند شماره ۳۹۹۷۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (طرح و عملیات) به ستاد سپاه پاسداران منطقه ۱۱ (طرح و عملیات)، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد منطقه ۷ به اطلاعات ستاد منطقه ۱۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۶- * برای اطلاع از مشروح سخنان سخنگوی شورای عالی دفاع در این باره به روزشمار ۲۱/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

به گزارش رادیو بغداد، صدام حسین صبح امروز در جمع «گروهی دیگر از اهداکنندگان طلاجات و پول از اهالی استان دهوک» با اشاره به گفته های یک مقام بلندپایه ایران در مورد معادن موجود در منطقه پنجوین، دستیابی به این معادن را انگیزه عملیات اخیر ایران در این منطقه خواند و گفت: «پس حقیقت این است که می خواهند به زیان عراق توسعه طلبی کنند.» وی افزود: «ما دیگر برای تشریح عللی که به خاطر آن می جنگید خود را خسته نمی کنیم چون دشمن به نیابت از طرف ما عللی که عراقی ها را وادار به نبرد، با این قهرمانی های بی نظیر می سازد توضیح می دهد.» (۱)

۱

فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با رئیس شورای عالی دفاع دیدار کرد.

ناخدا اسفندیار حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش، امروز به اتفاق جمعی از معاونان خود با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، ملاقات کرد. در این دیدار فرمانده و تعدادی از مسئولان نیروی دریایی «درباره عملکرد و پیشرفت های این نیرو و وضعیت آمادگی رزمی آن در مقابل هرگونه تهاجم بیگانگان در منطقه خلیج فارس و دریای عمان و همچنین فعالیت کارخانجات وابسته و اقدامات دیگر نیروی دریایی برای رسیدن به خودکفایی» گزارش دادند.

پس از آن، رئیس شورای عالی دفاع ضمن «اظهار رضایت از کارکرد مسئولان نیروی دریایی در زمینه مسائل مطرح شده، برای حرکت هرچه سریع تر نیروی دریایی به سوی خودکفایی فنی، تکنیکی و علمی راهنمایی های لازم را ارائه کرد.» (۲)

۲

نخست وزیر در بازدید از استان همدان در سخنانی به رویارویی کشور با قدرت های شرق و غرب، برخورداری از سیاست خارجی فعال و تأثیر آن بر حجم مبادلات بین المللی ایران پرداخت.

روزنامه کیهان در این باره گزارش داد: میرحسین موسوی نخست وزیر، که امروز به منظور بازدید از استان همدان وارد پایگاه نوژه شده بود، پس از بازدید از اتاق جنگ این پایگاه در مراسم صبحگاه پرسنل و خلبانان این پایگاه اظهار کرد: «شما پایه های نظامی را استحکام می بخشید که به تنهایی امیدی برای همه ملت های محروم جهان به شمار می رود.» وی با اشاره به القائات رژیم صهیونیستی مبنی بر اقدام ایران به خرید اسلحه از این رژیم تأکید کرد: «بزرگ ترین توطئه ای که علیه ما چیده شده قبل از آنکه نظامی، سیاسی و اقتصادی باشد، یک توطئه تبلیغاتی است.»

ص: ۷۴۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص ۵۷، رادیو بغداد، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

نخست وزیر با بیان اینکه سعی می کنیم امنیت خود را در جهان امروز حفظ کنیم و فشارهای خود را بر قدرت ها افزایش دهیم، گفت: «بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، تلاش فراوان شد تا این انقلاب را وابسته به امریکا قلمداد کنند. اما تسخیر سفارت امریکا در تهران این توطئه را خنثی کرد. از سوی دیگر، استکبار جهانی تبلیغ کرد که این انقلاب متمایل به شرق است تا افکار عمومی مردم جهان مخدوش شود؛ چراکه اگر امید پیروزی و آزادی در میان ملت ها به وجود بیاید دیگر قدرت های بزرگ در زمین نمی توانند بمانند و برای غرب فرقی نمی کند که اگر نتوانست ایران را در کام خود فرو برد، تبلیغ کند که سیاست ایران در جهت شرق است.» وی افزود: «ما ریشه های حزب توده را برکنندیم و در سخت ترین شرایط که مشغول جنگی بی رحم و در محاصره اقتصادی کامل قرار داشتیم در مقابل تمامی توطئه ها ایستادیم. مقاومت ما نفوذ پیام انقلاب را می توانست کامل تر کند.»

نخست وزیر در ادامه بازدید از شهر همدان با علما و روحانیون این استان دیدار و درباره مسائل جاری کشور و استان به بحث و تبادل نظر پرداخت. وی سپس در دیدار با مسئولان و مدیران کل ادارات دولتی و نهادهای انقلابی و اعضای خانواده های شهدای همدان در زمینه سیاست خارجی کشور گفت: «ارتباط ما با جهان خارج سازمان یافته تر از گذشته است و بر کلیه موانعی که بر سر راه سیاست خارجی ما وجود داشت غلبه پیدا کرده ایم. سیاست خارجی ما پس از پیروزی انقلاب در یک حالت انفعالی به سر می برد و حتی به جایی رسیده بود که ما در سطح جهان بیش از ۸ سفیر نداشتیم و با توجه به تبلیغات خارجی علیه انقلاب، شما تصور کنید که چه وضعیتی پیش می آید. از سوی دیگر لیبرال ها و گروهک ها هم در داخل کشور به این مسئله دامن می زدند. اما انقلاب اسلامی با هیچ کدام از این گرایش ها سر سازش نداشت.»

نخست وزیر یادآور شد: «ما امروز با انتخاب نیروهای متعهد و کارآمد در سطح جهان و سفارتخانه ها، سیاست خارجی مان را فعال تر کرده و در اکثر کشورهای خارجی دارای نمایندگی های سیاسی هستیم و حجم مبادلات ما در وضعیت مطلوبی قرار گرفته و امروز نزدیک به ۲۳ میلیارد دلار حجم مبادلات بین المللی ماست و از این اهرم در جهت روابط خودمان به عنوان سلاحی قوی استفاده می کنیم.»

موسوی درباره وضعیت اقتصادی کشور نیز گفت: «ما در ابتدا در اثر سوء مدیریت و کمبود ارز، همچنین محاصره اقتصادی کامل در آستانه فلج اقتصادی قرار داشتیم و تمام این موانع، کشور را مصادف با یک خطر جدی می کرد، اما در حال حاضر با چنین مسئله ای مواجه نیستیم و گزارش اقتصادی که از سوی بانک مرکزی ارائه شده حاکی از ۱۴/۰ افزایش تولید بوده است.» وی خاطر نشان کرد: «ما در کنار این مسئله با توجه به مسئله جنگ که بیش از سه سال است

ادامه دارد به یک وضعیت اقتصادی مطلوبی دست یافته ایم. ... در اواخر سال ۶۰، منابع ارزی ما به پایین ترین نقطه خود رسیده بود، اما به خاطر حضور مردم در صحنه و ارزش های والای آنها دچار دلهره و اضطراب نشدیم و با توجه به مسئله جنگ و محاصره اقتصادی، دولت برنامه هایی را در جهت عدم وابستگی و نیاز کمتر به نفت تدارک دید. وی همچنین افزود: «در ادامه سیاست خارجی خود با چندین کشور افریقایی روابط تجاری و بازرگانی برقرار کرده ایم و امروز جمهوری اسلامی در میان کشورهای جهان از اعتبار بالایی برخوردار است و کشورها بر حقانیت شعارهای ما پی برده اند.»

گزارش کیهان همچنین حاکی است نخست وزیر در گفت و گویی با اشاره به بمباران شهرستان نهاوند توسط جنگنده های عراق گفت: «ملت ما از ایستادگی و استقامت مردم نهاوند آگاه است.» وی همچنین در اجتماع مردم نهاوند ضمن اینکه «این گونه خشونت های دشمن را طبیعی» خواند، تأکید کرد: «جمهوری اسلامی ایران در حساس ترین زمان و استراتژیک ترین مناطق جهان، بزرگ ترین لطمات را بر پیکر شیطان بزرگ وارد کرده است.» (۱)

۱

آیت الله منتظری تأکید کرد عوامل رژیم عراق به شایعات درباره تجزیه عراق به مناطق سنی و شیعه نشین در آینده، انحلال ارتش عراق و اشغال قسمت هایی از خاک این کشور توسط نیروهای ایران دامن می زنند.

به نوشته روزنامه کیهان، آیت الله منتظری در جمع اعضای کمیته فرهنگی - سیاسی اسرای عراقی و حجت الاسلام حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، گفت: «آقایان توجه دارند که به کار قابل توجهی مشغول اند، زیرا برادرانی که اکنون اسیر شده اند و در دست شما می باشند از طرفی همگی مسلمان اند و باید در برخوردها کاملاً دقت شود مبادا حالت انتقام داشته باشد. زیرا آنها اغفال شدگانی هستند که قطعاً متوجه خیانت رژیم بعثی صهیونیستی صدام به ملت مسلمان عراق شده اند و از طرفی دیگر باید با تبلیغ صحیح روی آنان و افشای خیانت صدام مزدور و دارودسته اش آنان را برای خدمت در ارتش عراق پس از سقوط صدام آماده کرد.»

آیت الله منتظری در مورد شایعه تجزیه عراق در آینده به مناطق سنی و شیعه نشین و کرد و عرب نشین تأکید کرد: «مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و سایر مسئولین مربوطه باید این حقیقت را به ملت مسلمان و مظلوم عراق اعلام کنند که آنها هرگز تجزیه کشور عراق را به مناطق کردنشین و شیعه نشین که اخیراً از طرف عمال صدام زمزمه آن بر سر زبان ها افتاده تحمل نخواهند کرد.» وی همچنین با اشاره به شایعه انحلال ارتش عراق افزود: «ارتش مسلمان عراق

ص: ۷۴۳

۱- همان.

هم به این حقیقت توجه کنند که مجاهدین عراقی هرگز نمی‌خواهند ارتش عراق را منحل کنند، بلکه هدف آنها نجات ارتش و ملت عراق از چنگال طاغوتی همچون صدام است. آنها ان شاء الله پس از پیروزی انقلاب اسلامی در عراق و سقوط صدام ارتش عراق را تقویت کرده و در راه مبارزه با اسرائیل با آنان همکاری‌های همه‌جانبه خواهند نمود.»

آیت الله منتظری در ادامه سخنان خود با رد هرگونه احتمال اشغال قسمت‌هایی از خاک عراق توسط نیروهای مسلح ایران گفت: «رزمندگان اسلام امروز به منظور نجات ملت مظلوم عراق از شر طاغوت با تمام توان خود از مجاهدین عراقی که در حال جنگ با رژیم فاسد و کافر صدام هستند حمایت می‌کنند و آنها حتی به یک‌دفعه از کشور عراق نه نیازی دارند و نه طمعی، زیرا کشور خودشان از نظر اراضی و ثروت‌های خداداده بحمدالله غنی است و نیازی به کشور دیگری ندارند، بلکه این حمایت، یک وظیفه اسلامی و انسانی است که از طرف اسلام برعهده رزمندگان ما محول شده است.» (۱)

۱

مقامات عراقی همچنان به تهدید خود مبنی بر استفاده از جنگنده‌های سوپراتاندارد علیه ایران ادامه می‌دهند.

نعیم حداد رئیس مجلس ملی عراق، در مورد به‌کارگیری هواپیماهای سوپراتاندارد در جنگ گفت: «عراق سلاح را برای این منظور خریداری می‌کند که از آن برای دفاع از خود استفاده کند و به خاطر علاقه مندی به منافع خود و خلق‌های ایران این سلاح را با دوران‌دیشی به کار می‌گیرد.» وی در گفت‌وگویی با شماره امروز روزنامه مصری الاهرام تأکید کرد: «شدت یافتن جنگ از سوی ایران ممکن است باعث دخالت ابرقدرت‌ها شود.» حداد مدعی شد عراق در عین حال «از صلح و تلاش‌های صلح‌آمیز جهت یافتن یک راه حل صلح‌آمیز برای جنگ همچنان پشتیبانی خواهد کرد.» وی افزود: «در صورتی که ایران تهدیدهای خود را مبنی بر جلوگیری از کشتیرانی در تنگه هرمز عملی سازد، این حق مسلم عراق است که آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس] را تضمین کند.» (۲)

۲

وزیر انرژی آمریکا گفت واشنگتن بسته شدن تنگه هرمز را تحمل نخواهد کرد.

رونالد هادل وزیر انرژی آمریکا، که در راه عزیمت به امارات عربی متحده در قطر توقف داشت، این مطلب را از قول رئیس جمهوری آمریکا اعلام و تأکید کرد: «این تنگه به عنوان یک

ص: ۷۴۴

۱- همان، ص ۲۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، قاهره - خبرگزاری خلیج، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

راه نفتی برای اروپای غربی، ژاپن و همچنین امریکا از اهمیت برخوردار است.» وزیر انرژی امریکا قرار است از عربستان و الجزایر نیز دیدن کند. (۱) پیش تر رادیو امریکا ضمن اشاره به آغاز سفر منطقه ای هادل برای گفت و گو درباره مسائل مربوط به انرژی و نفت، اعلام کرده بود که وی در بدو ورود به قطر پیام کتبی رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا را به شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر، تحویل داده است. (۲)

۱

پس از مذاکرات بدون نتیجه کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک برای هماهنگی اعضا در زمینه قیمت نفت و سهمیه تولید که دیروز در لندن خاتمه یافت، روزنامه گاردین نوشت: «ایران تهدید کرد که سهمیه تولید نفت اعضای اوپک را که مورد توافق اعضا قرار گرفته است، رعایت نخواهد کرد. معاون وزارت نفت ایران گفت ایران تولید نفت خود را تا میزان ۳ میلیون و ۲۰۰ هزار بشکه در روز افزایش خواهد داد، مگر اینکه عربستان سعودی تولید خود را تا میزان ۵ میلیون بشکه در روز که سهمیه تعیین شده این کشور است پایین بیاورد.»

به گزارش رادیو لندن، گاردین سپس با اشاره به اختلاف اصلی در میان اعضای اوپک افزود: «کشورهای حوزه خلیج فارس و دبیرخانه اوپک از استراتژی افزایش تقاضا و پایین نگاه داشتن قیمت های نفت حمایت کرده اند، در حالی که ایران پیشنهادش این است که بر قیمت نفت افزوده و مقدار تولید آن کاسته شود.» (۳)

۲

در پی اظهارات شب گذشته رئیس جمهور فرانسه در مورد کمک های نظامی این کشور به عراق، روزنامه لیبراسیون در مقاله ای با عنوان "شرط بندی فرانسه روی عراق" به قلم جوزه گارسون نوشت: «میتران چندی پیش در سخنانی معنای حمایت فرانسه از عراق را به اختصار این گونه بیان کرد: ما مایل نیستیم عراق شکست بخورد، تعادل هزارساله بین دنیای عرب و دنیای فارس را باید مطلقاً حفظ کرد.» نویسنده این مقاله همچنین با اشاره به اینکه «سوسیالیست ها فقط ادامه دهندگان سیاست حمایت از عراق از زمان نخست وزیری ژاک شیراک هستند»، اضافه کرد: «از این زمان، پاریس همچنان به تقویت حمایت خود از رژیم بعثی بغداد ادامه داده و از جایی که بغداد طی سال های ۸۱ و ۸۲ (۱۳۶۱ - ۱۳۵۹) حدود ۲۸ میلیارد فرانک سلاح و به همین میزان نیز تجهیزات غیرنظامی خریداری کرده است، منافع اقتصادی واقعی برای فرانسه در بردارد.»

ص: ۷۴۵

۱- همان، ص ۲۴، ابوظبی - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو امریکا، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱، رادیو لندن، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

لیبراسیون در ادامه از قول کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، درباره تعهد سیاسی این کشور به عراق آورده است: «کشورهای عربی از ما خواسته اند از عراق حمایت کنیم تا ایرانیان آن چنان حرکت هایی مانند حرکت های بسیاری که طی تاریخ صورت گرفته به سوی غرب آغاز نکنند.» براین اساس نویسنده مقاله عراق را "آخرین مانع" در برابر تأثیرات سیاسی ایران بر ثبات منطقه خوانده و درعین حال افزوده است: «بااین حال، پاریس ریسک های عظیمی را [در رابطه با عراق] تقبل کرده است. حتی اگر این جنگ به صدام حسین امکان داده باشد که اتحاد ملی را در اطراف خود بازسازد، اما رژیمش ابداً مصون نیست. اغتشاش شیعیان در جنوب، جنگ چریکی اکراد در شمال، ناراضیان موجود در بطن حزب بعث، تلاش برای کودتا، شایعاتی درباره دستگیری ها در ارتش، فعالیت گروه های مخالف ... از جمله عناصری است که شرط بندی فرانسه روی عراق را به شدت به مخاطره می اندازد، به طوری که پاریس از مدت ها پیش می کوشد روابط خود با ایران را وخیم جلوه ندهد.» (۱)

در همین حال درمورد سیاست فرانسه در جنگ ایران و عراق نشریه المجله (چاپ لندن) نیز در مقاله ای به قلم امیر طاهری آورده است: «فرانسه امیدوار است که عراق از جنگنده های سوپراتاندارد در درجه نخست به عنوان اهرم فشار علیه ایران و نه به عنوان وسیله ای جهت یکسره کردن جنگ استفاده نماید.» این نشریه با استناد به اظهارات "منابع فرانسوی مطلع" افزوده است: «فرانسه از عراق خواسته که چند مورد ذیل را مراعات کند: اولاً، بهره برداری از جنگنده های جدید، قبل از فرارسیدن نیمه ماه آینده صورت نگیرد. ثانیاً، بهره برداری مگر بعد از دادن هشدار و اعطای مهلت کافی و طولانی به ایران انجام نشود. ثالثاً، از جنگنده ها برای بمباران هدف های غیرایرانی به هیچ وجه استفاده نشود و این بدان معنی است که کشتی های نفتی خارجی هرگز در معرض بمباران قرار نخواهد گرفت.»

المجله درعین حال یادآور شد: «فرانسه تنها به تجهیز عراق به هواپیماهای سوپراتاندارد اکتفا نکرده بلکه از چند روز قبل یک پل هوایی بین فرانسه و عراق جهت انتقال تجهیزات و ابزارآلات جنگی مختلف به عراق برقرار کرده است و دراین میان محافل مطلع در پاریس تأکید کردند که فرانسه در این اواخر ۴۰۰ کارشناس و مستشار را به عراق اعزام کرده است.» (۲)

۱

منطقه بعلبک یک روز پس از حمله هواپیماهای اسرائیلی، هدف حملات هواپیماهای سوپراتاندارد نیروی هوایی فرانسه قرار گرفت. رادیو امریکا در گزارشی گفت: «هواپیماهای فرانسوی پادگان شبه نظامیان شیعه هوادار رژیم جمهوری اسلامی را در دره بقاع بمباران کردند. تنها چند ساعت

ص: ۷۴۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۴ و ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

پیش از این حمله فرانسوا میتران رئیس جمهوری فرانسه، گفت انفجار ستاد نظامی فرانسه در بیروت بدون مجازات نخواهد ماند. وزارت دفاع فرانسه جزئیات حمله امروز را اعلام نکرد، اما به گفته سخنگوی وزارت دفاع فرانسه این حمله برای جلوگیری از عملیات تازه تروریست ها علیه نیروهای فرانسوی در لبنان صورت گرفته است. در حمله امروز، هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی که از عرشه ناو هواپیمابر کلمانسو برخاسته بودند، به کار گرفته شدند. صدای فالانژیست های لبنان اعلام کرد که ۱۴ فروند هواپیما در بمباران پادگان شیخ عبدالله در حومه بعلبک دست اندر کار بودند. گفته می شود این پادگان ها متعلق به همان گروه شبه نظامی هوادار رژیم جمهوری اسلامی است که اردوگاه هایش دیروز مورد حمله ۴ فروند هواپیمای اسرائیلی قرار گرفت.»(۱)

به گزارش خیرگزاری یونایتدپرس از بیروت، ۶ ساعت پس از حمله هوایی فرانسه به بعلبک، یکی از مواضع این کشور در نزدیکی های منطقه شیعه نشین بیروت هدف حملات موشکی و بمب های دستی و سلاح های اتوماتیک قرار گرفت.»(۲)

از سوی دیگر، در پی حمله روز گذشته هواپیماهای اسرائیلی، یهودا بن میر معاون وزیر امور خارجه رژیم صهیونیستی، امروز در مصاحبه با رادیو اسرائیل تأکید کرد: «حمله هوایی به دو پایگاه امل اسلامی در دره بقاع یک اقدام اسرائیلی بود که تصمیم به انجام آن از سوی رژیم صهیونیستی به تنهایی صورت گرفته بود.» خبرگزاری یونایتدپرس همچنین به نقل از یکی دیگر از مقامات اسرائیل با اشاره به سکوت دنیای عرب در واکنش به حملات هوایی مزبور گفت: «ما معتقدیم که این مسئله درک می شود که باید به متعصبین مذهبی که مسئول حملات اخیر بودند حمله متقابل کرد و به همین جهت طبیعی به نظر می رسد که هیچ گونه محکومیتی از سوی کشورهای عربی صورت نگیرد. این [سازمان امل اسلامی]، سازمان بسیار خطرناکی است و هرچه بیشتر تضعیف شود ما نیز به همان نسبت راحت تر خواهیم بود.»

رادیو امریکا نیز در گزارشی ضمن اشاره به اظهارات سخنگوی دولت ریگان در این مورد که حمله رژیم اسرائیل در لبنان «بدون هماهنگی و یا آگاهی امریکا صورت گرفته است»، به نقل از یک مقام وزارت امور خارجه امریکا گفت: «اگر اسرائیلی ها واقعاً به پایگاه های کسانی حمله کرده اند که موجب کشتار تفنگ داران امریکایی شده اند، بنابراین نیاز امریکا به دست زدن به اقدامات تلافی جویانه کمتر خواهد شد.» در همین حال، رادیو اسرائیل به نقل از خبرنگار سیاسی خود گفت: «عملیات دیروز نیروی هوایی این کشور علیه پایگاه های خرابکاری در ناحیه بعلبک لبنان در حین انجام و قبل از انتشار رسمی از رادیو به اطلاع مقامات امریکایی رسید.» این رادیو اضافه کرد: «درعین حال مقامات امریکایی می کوشند تا شریک در این عملیات اسرائیل معرفی نگردند.»(۳)

ص: ۷۴۷

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو امریکا، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۳۱ - ۲۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

با این حال، روزنامه فرانسوی لوماتن امروز حمله هواپیماهای اسرائیلی را نتیجه همکاری اطلاعاتی آمریکا و رژیم صهیونیستی دانست. لوماتن در این باره نوشت: «ضمن تبادل اطلاعات بین اورشلیم و واشنگتن طی دو هفته، نیروی هوایی اسرائیل و سازمان اطلاعاتی نظامی اسرائیل جزئیات دقیق این دو اردوگاه را در اختیار امریکایی ها قرار داده بودند، اما همین که اسرائیل احساس کرد که واشنگتن اقدام نخواهد کرد به خلبانان اسرائیلی دستور داده شد حمله کنند.» این روزنامه در ادامه انگیزه حمله را «ملاحظات صرفاً اسرائیلی» در واکنش به حملات هر روزه علیه اسرائیلی ها در جنوب لبنان عنوان کرد. در همین حال، لیبراسیون دیگر روزنامه فرانسوی اعلام کرد: «از نقطه نظر مردم عادی اورشلیم حمله دیروز اسرائیل علیه شیعیان هوادار ایران حاکی از این است که اسرائیل به تنهایی، اما با تأیید ضمنی کشورهای غرب کار آنها را در لبنان انجام می دهد و این بهایی است که اسرائیل باید در ازای کمک های نظامی، اقتصادی آمریکا به این کشور بپردازد.»^(۱)

امروز همچنین رادیو بی بی سی در گزارشی به نقل از رابرت هیوز خبرنگار روزنامه تایمز (چاپ لندن) ضمن اشاره به تلفات حمله هوایی رژیم اشغالگر قدس به بعلبک (حداقل ۳۰ کشته و ۷۵ مجروح) گفت: گروه های شیعه ای که هدف حمله هواپیماهای اسرائیلی قرار گرفتند «احتمالاً حمله اسرائیل را صرفاً مرحله دیگری از مبارزه خود علیه نفوذ غرب در لبنان تلقی می کنند و از آنجا که این حمله کار آمریکا یا کار اسرائیل است سرنوشت این واقعه به نفع نیروهای چندملیتی حافظ صلح در بیروت تمام نخواهد شد.»^(۲)

۱

به رغم اظهارات مکرر برخی مقامات مصر در مورد کمک های تسلیحاتی این کشور به عراق، وزیر مشاور در امور خارجه مصر امروز مدعی شد این کمک ها صرفاً اقتصادی است.

پطروس غالی در مصاحبه با شماره امروز مجله الحوادث ضمن بیان این مطلب اعلام کرد تعدادی اسلحه به عراق فروخته شده است. وی در مورد حضور سربازان مصری در ارتش عراق اظهار بی اطلاعی کرد.

پطروس غالی تعداد مصریان مقیم عراق را ۱ الی ۱ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر اعلام کرد و افزود: «ممکن است شماری از این افراد داوطلبانه در ارتش عراق وارد شده باشند.» وی همچنین در بخش دیگری از این مصاحبه گفت: «بر لزوم پایان مسالمت آمیز جنگ ایران و عراق تأکید می کنیم و امیدواریم تلاش های متعددی که از طریق سازمان ملل و اولاف پالمه و کنفرانس اسلامی یا از راه های دیگر مبذول می شود حداقل به برقراری آتش بس منتهی شود تا به مرحله مذاکرات و راه حل مسالمت آمیز برای دو کشور هم جوار در این منطقه برسیم.»^(۳)

ص: ۷۴۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۴۳ - ۴۲، رادیو بی بی سی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

امروز گزارش‌های مربوط به درگیری جاری میان گروه‌های فلسطینی در شمال لبنان، از افزایش فشارهای سیاسی بر سوریه حکایت داشت. به گزارش خبرگزاری آلمان غربی، مجلس اروپا سوریه را به دلیل موضعش در درگیری میان گروه‌های فلسطینی در لبنان محکوم کرد و «خواستار همبستگی جهانی با فلسطینیان شد». بنا به این گزارش، «این مجلس در قطعنامه‌ای توسط جناح سوسیالیست از دولت‌های جامعه اروپا خواست اقدامی فوری در حمایت از تلاش‌های میانجیگری جهت حل این بحران در خاورمیانه [غرب آسیا] به عمل آورد.»^(۱)

همچنین خبرگزاری فرانسه در گزارشی اعلام کرد: ابراهیم سوس نماینده سازمان آزادی بخش فلسطین، در گفت‌وگو با شبکه دوم تلویزیون فرانسه گفت: «شوروی فشار زیادی بر سوریه جهت پایان دادن به نبردها در طرابلس واقع در شمال لبنان وارد آورده، اما از انتشار این امر خودداری می‌نماید.»^(۲)

ص: ۷۴۹

۱- همان، ص ۳۴، استراسبورگ - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

در پی توافقات روز گذشته فرماندهان درباره زمان اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر ۴، امروز عزیز جعفری و سرهنگ امیریگی فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، در نشست مشترکی درباره ساعت قطعی شروع عملیات به توافق رسیدند. بدین ترتیب زمان شروع مرحله چهارم عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی کانی مانگا و جنوب پنجوین ساعت ۲۱:۳۰ روز ۲۸ آبان ۱۳۶۲ تعیین شد.

در این مرحله از عملیات، لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، لشکر ۵ نصر و تیپ ۳۳ المهدی(عج) با ۲ گردان از سپاه و ۳ تیپ (تیپ ۱، ۲ و ۳ لشکر ۲۸ کردستان) به همراه ۵ گردان از ارتش در سه سازمان رزم باعنوان قرارگاه های تاکتیکی حمزه ۲، حمزه ۳ و حمزه ۴ بدین شرح وارد عمل می شوند:

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲: در منطقه کانی مانگا با هدف تصرف ارتفاعات ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های غربی این دو ارتفاع و همچنین یال های غربی شاخ تارچر (ارتفاع ۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) و با شرکت ۹ گردان از لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و یک گردان از تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان تلاش خواهند کرد.

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳: با ۳ گردان از لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و یک گردان از لشکر ۲۳ نوهده و یک گردان از تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان در منطقه غرب کانی مانگا برای تصرف حدفاصل دره میانه تا کلز و نیمه های غرب جاده وارد عمل خواهند شد.

• قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴: در شرق ارتفاع کانی مانگا برای تصرف یال های شرقی ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و تسلط به تنگه روکان و تصرف قله اصلی سنگ معدن (۱۸۳۰) و یال غربی این ارتفاع (شاخ کن شوکت) که بر تنگه روکان تسلط دارد وارد عمل خواهد شد. یگان های تحت امر این قرارگاه نیز عبارت اند از لشکر ۵ نصر با ۹ گردان و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان با ۳ گردان. (۱)

ص: ۷۵۱

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص ۱۲۴؛ و- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶۳ - ۵۷؛ و- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۱۱ - ۷.

در آستانه اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر ۴، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه در نامه ای به قرارگاه خاتم الانبیا سپاه، اقدامات مهندسی دشمن در زمینه ایجاد استحکامات و موانع برای بازداشتن نیروهای ایرانی از دستیابی به اهداف مورد نظر را تشریح کرد. در این نامه ضمن اشاره به جدیت و تلاش دشمن در ایجاد انواع استحکامات و موانع، مناطقی که ارتش عراق به آنها توجه ویژه ای داشته، ذکر شده است.

در این نامه آمده است: با به پایان رسیدن مرحله سوم عملیات والفجر ۴ و سردرگمی و ازهم پاشیدگی که دشمن بعد از این مرحله پیدا کرد و با توجه به وقفه ای که در ادامه عملیات پیدا شد، دشمن فرصت منظم کردن نیروهایش، پیدا کردن خود و استقرار نیروهای جایگزین و سازماندهی نیروهایش را یافت و از همه مهم تر با بسیج مهندسی رزمی سپاه ۱، ۲، ۳ و همچنین مهندسی رزمی های لشکرهای ۴ و ۷ شروع به ایجاد استحکامات (میدان مین، سیم خاردار، کانال آتش و...) کرد که تاکنون به طور متوسط ۶۰٪ از این استحکامات مخصوصاً در نقاط حساسی که دشمن احتمال حمله ما را از آنجا می داده، تمام شده است. در این مدت تأکید اکید دشمن فقط و فقط بر ایجاد این استحکامات بوده است و توانسته بر روی ارتفاعات ۱۹۰۴، ۱۹۰۰، یال غربی ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ جناح غربی جاده نالپاریز به دره میانه، دهانه تنگه روکان و از تنگه روکان تا ارتفاع ۱۸۳۰ و در ادامه آن تا سنگ معدن استحکاماتش را ایجاد کند.

همچنین دشمن با شناخت راه های وصولی احتمالی نیروهای خودی توانست با نصب کمین در این معابر راه ها را مسدود کند. دشمن حساسیت خود را علاوه بر مناطق قبلی (ارتفاع کانی مانگا، محور دره میانه، نالپاریز و ارتفاعات ۱۸۳۰ و سنگ معدن) به محور تومان و چاله سبز نیز افزایش داده و در این قسمت نیز هوشیار است.

تغییراتی که در ترتیب نیروی دشمن نسبت به قبل به وجود آمده، عبارت است از: تیپ ۴۱۲ و تیپ ۱۸، نیروی کماندویی الحمزه و العباس. محل استقرار تیپ ۴۱۲ نامعلوم و محل استقرار تیپ ۱۸ در ارتفاع پیروزی (ارتفاع سورن) به طرف جاده پنجوین - سیدصادق می باشد که این تیپ در پیروزی (ارتفاع شمالی سورن) مستقر می باشد. (۱)

هوایماهای عراقی امروز در خلیج فارس عملیاتی علیه سکوی نفتی نوروژ اجرا کردند. همچنین در جریان چند واقعه دیگر در نقاط مختلف کشور تلفاتی به نیروهای نظامی و افراد عادی وارد آمد.

در ساعت ۱۰:۳۰ امروز در خلیج فارس یک فروند هوایمای عراقی تأسیسات سکوی نفتی نوروژ را با راکت و تیربار هدف قرار داد. بر اثر این حمله، به یک محل فرود بالگرد و یک منبع

ص: ۷۵۲

۱- سند شماره ۲۰۹۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

آب خسارت های جزئی وارد شد، اما تلفات جانی و آتش سوزی به بار نیامد. (۱)

در این حال، فرماندهی کل نیروهای مسلح عراقی در اطلاعیه ای اغراق آمیز از انهدام یک هدف دریایی خبر داد و مدعی شد: «یک اسکادران از جنگنده های جسور ما در ساعت ۱۰ صبح به یک هدف دریایی مهم دشمن در شمال شرقی خلیج عرب [فارس] حمله کردند و هدف مزبور را هدف آتش دقیق و مؤثر خود قرار دادند که در نتیجه آن ستون دود و آتش ناشی از انهدام هدف دریایی دشمن در فضای منطقه مشاهده می شود.» (۲)

همچنین در منطقه تنگاب قصر شیرین، یک گروه گشتی سپاه هنگام اجرای مأموریت هدف گلوله خمپاره انداز های دشمن واقع شد و ۳ تن از افراد آن شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند. (۳)

در ارتفاعات اطراف کوه دشت هم، ۲ کودک بر اثر انفجار یک بمب خوشه ای به جای مانده از بمباران های قبلی این منطقه به شهادت رسیدند. (۴)

در همین حال، در ادامه گلوله باران شهر آبادان، امروز نیز ۳ مغازه و قسمتی از یک بیمارستان در این شهر آسیب دید. این اقدام دشمن تلفات جانی در بر نداشت.

علاوه بر این، امروز و دو روز گذشته، ۲۰ تن از افراد عراقی از مرزهای غربی وارد ایران شده و اسکان یافته اند. بخشی از این افراد شامل ۱۱ تن از اکراد مسلح عراق و خانواده هایشان می باشد که از مرز مریوان وارد ایران شده و به نیروهای شاخه ۲ و ۳ حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) در مریوان پیوسته اند. تعدادی دیگر از این افراد هم که درخواست پناهندگی کرده اند از اهالی سلیمانیه، بغداد و خانقین هستند. (۵)

۱

شهادت یک غیرنظامی در سلماس، درگیری بین نیروهای خودی و افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب غربی تکاب، منطقه سردشت، بانه، کامیاران، نوسود، زورگیری این افراد از مردم و دستگیری یکی از افراد مهم نفوذی حزب دمکرات در سپاه، از مهم ترین وقایع روز جاری در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور است.

عناصر حزب دمکرات کردستان ساعت ۸ امروز با حمله به قریه نورگل در جنوب شرقی سلماس، یکی از اهالی این روستا را که کارگر معدن بود به شهادت رساندند. درباره علت و چگونگی حادثه خبری در دست نیست. (۶)

در جنوب غربی تکاب، عناصر مسلح غیرقانونی به نیروهای یگان جندالله در نزدیکی روستای بالش بلاغ حمله کردند که با مقابله نیروهای خودی تعدادی از آنان کشته یا زخمی شدند. (۷)

در منطقه سردشت نیز نیروهای تأمین پایگاه شهید کفاش در ساعت ۱۷ هنگام بازگشت به

ص: ۷۵۳

- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱، بخش عربی رادیو بغداد، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۴.
- ۴- سند شماره ۹۵۴۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ۷ به مرکز فرماندهی (ستاد مرکزی)، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
- ۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲.
- ۶- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲.
- ۷- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش ویژه اطلاعاتی سپاه پاسداران، شماره ۸۷، ۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۰۳۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه، ۲/۹/۱۳۶۲.

محل استقرار خود مورد حمله قرار گرفتند، ولی با هوشیاری توانستند مهاجمان را سرکوب کنند. در این حادثه ۲ تن از افراد ضدانقلاب کشته شدند و از افراد خودی نیز یک تن زخمی شد. (۱)

در منطقه عمومی بانه، نیروهای تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان در محور اشترآباد - ولی آباد در حال هدایت یک تانکر آب به یکی از مقرهای این لشکر بودند که به کمین افراد مسلح غیرقانونی افتادند و بر اثر درگیری، یک تن از سرنشینان تانکر زخمی و یک تن دیگر گروگان گرفته شد. (۲)

در حادثه دیگری در منطقه گاوشان در شمال کامیاران، عناصر مسلح ضدانقلاب علیه نیروهای ژاندارمری کمین زدند و یکی از نیروهای خودی را زخمی کردند. (۳) علاوه بر این در همین منطقه ۲۰ تن از افراد مسلح وارد روستای کوانه شده و پس از جمع آوری مواد غذایی، آنجا را ترک کردند. (۴)

در همین حال، در یکی از محورهای جبهه نوسود، عده ای از افراد حزب دمکرات کردستان ایران و نیروهای جیش الشعبی عراق با حمایت یک فروند بالگرد عراقی قصد نفوذ به خطوط نیروهای خودی را داشتند که با آتش رزمندگان مواجه شده و به مواضع خود برگشتند. (۵)

از سوی دیگر امروز ستاد منطقه ۱۱ سپاه در نامه ای به واحد حفاظت اطلاعات ستاد مرکزی سپاه اعلام کرد یکی از افراد نفوذی حزب دمکرات که با فریب کاری بیش از سه سال در برخی سطوح عملیاتی سپاه فعالیت داشته است، شناسایی و دستگیر شده و در ارتباط با وی ۴۰ نفر دیگر نیز دستگیر شدند ستاد منطقه ۱۱ سپاه باتوجه به آگاهی این افراد از اطلاعات امنیتی و حفاظتی، از واحد حفاظت اطلاعات خواسته است به دلیل احتمال حضور دیگر افراد نفوذی مرتبط با دستگیرشدگان در پایگاه ها و مقرهای نظامی، ترتیباتی اتخاذ کند تا این افراد هرچه سریع تر مورد بازجویی قرار گرفته و اطلاعات مورد نیاز از آنان کسب شود. در این نامه اضافه شده است: حزب دمکرات و سازمان کومه له تصمیم داشتند با همکاری این افراد نفوذی به کلیه پایگاه های موجود در اطراف سنندج حمله و آنها را ساقط کنند، اما باتوجه به دستگیری این افراد طرح مذکور ناکام مانده و فقط سه پایگاه مورد حمله قرار گرفتند. (۶)

۱

در چارچوب طرح های نظامی ایران، وزیر دفاع از ادامه سلسله عملیات های والفجر و کسب پیروزی های جدید ظرف یک ماه آینده خبر داد.

سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، امروز در جمع هزاران نفر از مردم بابل در مراسم نماز جمعه این شهر گفت: «امروز کران تا کران جبهه ۹۰۰ کیلومتری و تمام نقاط استراتژیک و حساس در دست رزمندگان قدرتمند اسلام است و در هر زمان و از هر نقطه و با هر حجم آتش و یا هر

ص: ۷۵۴

۱- سند شماره ۳۹۹۸۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب زاچا (رکن ۳) به فرماندهی زاچا، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۰۹۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه، شماره ۲۳، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۱۰۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۳۹۵۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۸/۹/۱۳۶۲.

- ۵- سند شماره ۲۳۶۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات قرارگاه نجف به فرماندهی قرارگاه نجف، ۱/۹/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۹۹۷۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ (اطلاعات حفاظت) به ستاد مرکزی (اطلاعات حفاظت)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

آرایشی قادر هستند مأموریت خود را دنبال کنند.» وی افزود: «قدرت و دید تیر رزمندگان اسلام، قدرت جابه جایی و ابتکار عملیات را از دشمن گرفته است. عملیات پیروزمند والفجر یکی پس از دیگری دشمن را گیج و سردرگم کرده است.»

وزیر دفاع همچنین اظهار کرد: «یکی از مواهب این جنگ شناخت همسایگان بود. ما به کشورهای سواحل جنوبی خلیج فارس می گوئیم به صلاح شما نیست که در اواخر زندگی پلید صدام با او همکاری نمایید.» سرهنگ سلیمی در مورد قرار گرفتن شهرهای عراق در تیررس توپخانه ایران افزود: «الآن شهر سلیمانیه و دیگر شهرهای عراق در تیررس کامل آتش توپخانه رزمندگان ما است، ولی ما معتقدیم نباید آن کاری را که صدام با شهرهای ما می کند ما هم [با شهرهای عراق] انجام بدهیم. اگر صدام و فرماندهان ارتش او مردم بی گناه و مناطق مسکونی را بمباران می کنند به این جهت است که ابتکار عملیات از دستشان در رفته است.» وی در ادامه تأکید کرد: «بمباران شهرها ندانم کاری فرماندهان بغداد است. این ذلت پنتاگون است. این سربه زیری و نگون بختی ژنرال های شرق و غرب است که به او طرح می دهند و برای اجرای این طرح لوازم و جنگ افزار در اختیارش می گذارند.»

سلیمی همچنین خاطرنشان کرد: «صدامی که در چند روز اول جنگ به دستور اربابانش می خواست با فتح خوزستان در رادیو اهواز سخنرانی کند و کنفرانس سران عرب را در سوسنگرد برگزار نماید، الآن در چنان تنگنایی قرار گرفته که برای بقای خود به طرف هر قدرتی دست دراز می کند.» وزیر دفاع در پایان اعلام کرد: «من در اینجا این نوید را می دهم که ظرف کمتر از یک ماه آینده، خبر پیروزی های درخشان تری به شما برسد. چون طرح شورای عالی دفاع و دستور رهبری پیگیری این والفجرهاست.» (۱)

۱

وزیر اطلاعات عراق با ادعای اینکه ارتش عراق از زمان آغاز جنگ قوی تر شده است، اذعان کرد نیروهای نظامی ایران در حملات اخیر (والفجر ۴) از حمایت کردهای مخالف دولت عراق برخوردار بودند.

خبرگزاری رویتر ضمن انتشار گفته های لطیف نصیف جاسم وزیر اطلاعات عراق در جمع گروهی از خبرنگاران خارجی، به توصیف اوضاع داخلی عراق و اقدامات احتمالی این کشور در ادامه جنگ پرداخت. بر پایه این گزارش، نصیف جاسم گفت: «ارتش ما از زمان آغاز جنگ قوی تر شده است. ما اکنون از هواپیماهای بیشتری برخوردار هستیم و ارتش ما در حال حاضر روحیه بهتری دارد و تجربیات بیشتری کسب کرده است.» رویتر سپس با اشاره به خودداری مقامات عراق

ص: ۷۵۵

از اعلام رقم تلفات این کشور در جنگ افزود: «منابع غربی اظهار می دارند تلفات عراق همچنان رو به افزایش است. به گفته همین منابع، این جنگ حداقل ۵۰ هزار کشته، دو برابر این تعداد زخمی و حدود ۷۰ هزار اسیر که توسط ایران نگاهداری می شود برای عراق در بر داشته است.»

در ادامه گزارش رویتز آمده است: «صدام حسین احتمالاً به منظور نشان دادن این مسئله که موقعیتش همچنان با ثبات است، واحدهای ویژه گارد ریاست جمهوری را به منظور مقابله با تهاجم ایران به منطقه ای در ۳۰۰ کیلومتری شمال شرقی بغداد اعزام کرد.»

رویتز سپس با اشاره به سخنان وزیر اطلاعات عراق مبنی بر اینکه «ایرانیان امید داشتند شهر کوچک پنجوین را متصرف شوند و با حمایت از رزمندگان کرد مخالف با دولت بغداد در آنجا یک جمهوری اسلامی تشکیل دهند»، به نقل از منابع دیپلماتیک در بغداد اضافه کرده است: «گردهای مزبور همچنان به عنوان یک عامل عمده آزاردهنده مقامات عراقی محسوب می شود.»

رویتز در پایان گزارش خود افزود: وزیر اطلاعات عراق با بیان اینکه «کشورش بسیار صبور است، از قدرت نظامی و اقتصادی کافی برای جنگیدن نیز برخوردار است و هنوز غایت قدرتش را در این جنگ به مرحله عمل در نیاورده است»، تأکید کرد: «کشورش عملاً امید صلح در این جنگ را تا زمانی که [امام] خمینی بر ایران حکومت می کند از دست داده است. ... بغداد مطمئن است هر کسی که جانشین وی در تهران شود، جنگ را خاتمه می دهد.»^(۱)

۱

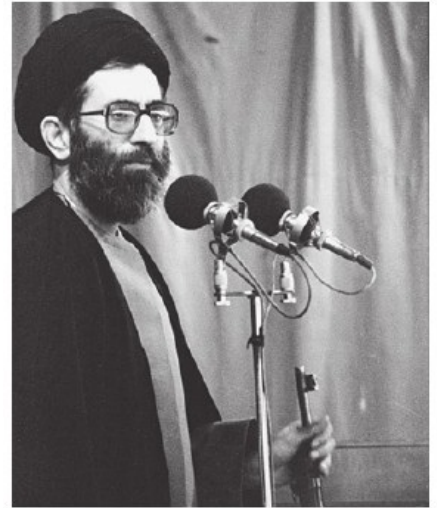
رئیس جمهور در نماز جمعه این هفته تهران به تشریح مردمی بودن انقلاب اسلامی و آثار حضور مردم در عرصه های مختلف؛ از جمله در جبهه های جنگ، دستاوردهای عملیات والفجر ۴ و بمباران بعلبک لبنان پرداخت.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و امام جمعه تهران، در خطبه دوم نماز به ماهیت مردمی انقلاب و نظام جمهوری اسلامی اشاره کرده و اظهار داشت: «پس از پیروزی انقلاب اسلامی، جهت گیری مردمی یک خط اصلی در تشکیلات موجود جمهوری اسلامی شد. مردم از روزهای اول پیروزی با تشکیل کمیته های انقلاب طعم حفاظت از انقلاب را چشیدند و جوانان، نوجوانان و پیرهای کشورمان هسته های مقاومت تشکیل دادند.» امام جمعه تهران افزود: «در همه بخش ها تکیه عمده انقلاب به طرف مردم بوده است. سپاه پاسداران، جهاد سازندگی، بنیاد مسکن و بنیاد مستضعفان همه کارهایی است که با ابتکار و فرمان امام به وجود آمده که تکیه گاه مردمی داشته است. مردم هم به صحنه آمدند تا این جمهوری با همه ارکانش به دست مردم باشد. مردم هم تاکنون حافظ آن بوده و هستند و همان طور که امام فرموده اند مادامی که مردم در صحنه انقلاب هستند هیچ خطری آن را تهدید نمی کند.»

ص: ۷۵۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۴ - ۲، بغداد - خبرگزاری رویتز، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به گزارش های دریافتی از تأثیر انقلاب بر افکار و احساسات ملت های دیگر افزود: «هنگامی که اعلام شد نشت چاه شماره ۳ نوروز توسط کارگران و متخصصین ایرانی مهار شده است، با وجود اینکه خبرگزاری های امپریالیستی و بعضی رجال سیاسی سعی در انکار یا مخفی نگه داشتن آن داشتند، مردم تحت ستم دنیا از این عمل خوشحال شده بودند. در این زمان یک زن تهیدست هندی با اهدای مقداری روپیه هندی که به ایران فرستاده بود، از صنعتگران نفت خواسته بود که با این پول شیرینی خریده و موفقیت خود را جشن بگیرند.»

آیت الله خامنه ای در خطبه های نماز جمعه تأکید کرد جهت گیری مردمی یک خط اصلی در تشکیلات موجود جمهوری اسلامی است.

آیت الله خامنه ای سپس در مقایسه برخورداری جمهوری اسلامی از پشتوانه مردمی با تلاش رژیم عراق برای جلب حمایت مردم این کشور گفت: «رژیم جبار عراق نهایت سعی خود را کرد تا مردم مسلمان عراق را در مقابل جمهوری اسلامی ایران قرار دهد. رژیم عراق وقتی متوجه شد که نیروهای نظامی عراق کفایت رویارویی با رزمندگان اسلام را ندارند، با کمک گیری از موضوع قومیت عربی و دفاع از سرزمین عراق هم نتوانست مردم را به جبهه ها بیاورد، لذا دست به رشوه دادن زد و به خانواده های کشته شدگان سکه های طلا هدیه کرد، اما این راه هم مؤثر واقع نشد، زیرا گروهی از خانواده های کشته شدگان سکه های خود را به جمهوری اسلامی هدیه کردند.»

رئیس شورای عالی دفاع ضمن تأکید بر نقش نیروی مردم به عنوان تکیه گاه جمهوری اسلامی ایران گفت: «روزهایی که نیروهای مردم در جبهه ها حضور کامل نداشتند و ما مجبور بودیم تنها با استفاده از نیروهای منظم به جنگ پردازیم، ناکامی های زیادی داشتیم، اما با حضور یکپارچه مردم در جبهه ها این مشکل حل شد. ما حضور این عده را گره گشای جبهه های جنگ می دانیم. مادامی که مردم خود را صاحب و مالک جبهه ها می دانند و جبهه ها متکی به آنان است، هیچ نیرویی نخواهد توانست ما را به عقب نشینی مجبور کند.»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود درخصوص پیروزی های اخیر در عملیات والفجر ۴ یادآور شد: «در عملیات والفجر ۴ توانستیم راه تغذیه ضدانقلاب را که قصد داشتند در مناطق کردنشین وضع جبهه ها و پشت جبهه را نابسامان کنند، سد کرده و آنان را متلاشی کنیم. امروز

ضدانقلاب قدرت تماس با آن طرف مرز را از دست داده است. امید است به کلی شر این ظالمان را از سر ملت مظلوم کردستان کوتاه کنیم و ریشه های نفاق و کفر را به کلی بخشکانیم.»

رئیس جمهور در بخش دیگری از خطبه دوم نماز جمعه تهران به حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان پرداخت و گفت: «پس از انفجار مقر فرماندهی تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در لبنان، امریکا و فرانسه تهدید خود را به بدترین شکل ممکن عملی ساخته و باینکه بخش عظیمی از سرزمین مردم لبنان زیر چکمه های دشمن است و در قسمتی از آن فالانژیست های نژادپرست و انحصارطلب به آنان ظلم می کنند، در بخشی دیگر هواپیماهای بیگانه مناطق مسکونی را بمباران کردند و مردم بی گناه را به خاک و خون کشیدند. ما از این حادثه ابراز تأسف می کنیم و به مردم لبنان تسلیت می گوئیم و به آنهایی که توانسته اند دشمن را این چنین به خشم بیاورند، تبریک می گوئیم.» (۱)

۱

درحالی که وزیر بازرگانی عراق امروز برای شرکت در جلسات کمیته مشترک عراق و ژاپن راهی توکیو شد، مقامات ژاپنی اظهارنظرهای متفاوتی را درباره احتمال انسداد تنگه هرمز از سوی ایران مطرح کردند.

خبرگزاری عراق ضمن اعلام خبر سفر حسن علی وزیر بازرگانی عراق به ژاپن، به نقل از وی افزود: در جلسات کمیته مشترک دو کشور بر «گسترش همکاری در زمینه انتقال تکنولوژی ژاپن به عراق و افزایش آموزش تکنیکی عراقی ها توسط ژاپن تأکید می شود.» این گزارش یادآور شد: «کمیته مشترک مزبور در پی امضای یک موافقت نامه همکاری تکنیکی، علمی، تجاری و اقتصادی بین ژاپن و عراق در سال ۱۹۷۴ تشکیل شده است.»

همچنین خبرگزاری رویتر اشاره کرد شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، ماه اوت گذشته، ضمن دیدار از عراق، موافقت نامه ای را در زمینه تمدید وام ۵/۱ میلیارد دلاری به بغداد برای مدت پنج سال امضا کرد. این وام بخش استفاده نشده از ۲ میلیارد دلار وام ژاپن را تشکیل می دهد که ابتدا در سال ۱۹۷۴ در اختیار عراق قرار گرفت و سپس در سال ۱۹۷۷ تجدید شد. بر پایه این گزارش، یک مقام سفارت ژاپن در بغداد گفت: «خرید نفت خام حدود ۹۸ درصد واردات ژاپن از عراق را تشکیل می دهد.» (۲)

در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی از توکیو گزارش داد: «سوسو کو اونو وزیر صنایع و تجارت بین المللی ژاپن، امروز برای نخستین بار نگرانی رسمی دولت متبوعش را از احتمال مسدود شدن تنگه هرمز توسط ایران اعلام کرد.» وی در سخنانی خطاب به اجلاس وزرای ژاپن در مورد انرژی، در این باره توضیح داد: «امکان بمباران ترمینال نفتی ایران در جزیره خارک

ص: ۷۵۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱ مکرر.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۹، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲۷/۸/۱۳۶۲

توسط عراق وجود دارد و اگر چنین حادثه ای رخ دهد ایران با بستن تنگه هرمز آن را تلافی خواهد کرد.» اوانو همچنین گفت: «عراق که اقتصادش به واسطه جنگ به سختی ضربه دیده است، سعی دارد با تضعیف اقتصاد ایران این کشور را به قبول آتش بس مجبور سازد.»^(۱)

با وجود این، وزیر امور خارجه ژاپن امروز در جلسه کابینه این کشور ترجیح داد که در مورد جنگ ایران و عراق با احتیاط اظهار نظر کند. به گزارش خیرگزاری کیودو، شینتارو آبه در این جلسه گفت: «ژاپن معتقد است بمباران تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک توسط عراق و همچنین بستن تنگه هرمز به عنوان یک اقدام تلافی جویانه از سوی ایران بعید به نظر می رسد.» وی در عین حال با بیان اینکه «به منظور اجتناب از تشدید درگیری، توکیو به تلاش های دیپلماتیک خود ادامه خواهد داد»، افزود: «ما نمی دانیم چه اتفاقی رخ خواهد داد.» آبه همچنین خاطرنشان کرد: «ژاپن باید برای متنوع کردن منابع تأمین نفت خود تلاش کند و در وابستگی شدید به نفت وارداتی از طریق تنگه هرمز اصلاحاتی به عمل آورد. این واردات در حال حاضر ۶۰ درصد از واردات نفتی ژاپن را تشکیل می دهند.»^(۲)

۱

در عملیات هماهنگ کمیته های انقلاب اسلامی، دادستانی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، تشکیلات شهری و جنگلی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در استان های گیلان و مازندران از هم پاشیده شد. به گزارش روزنامه کیهان، سپاه پاسداران در اطلاعیه خود در این باره آورده است: «در این ضربه که هماهنگ با عملیات [های] پیروزمندانه والفجر ۲ و ۴ انجام گرفت، ضمن کشته و دستگیر شدن تعداد بسیاری از اعضا و هواداران تشکیلات شهری و جنگلی در استان گیلان و مازندران، تعدادی بی سیم اهدایی اربابان غربی آنان به همراه انواع مهمات و اسلحه سبک و همچنین اسناد درون گروهی، که حاکی از توطئه های شیطانی ابرقدرت ها و نوکران داخلی شان می باشد، به دست آمد که کلیه توطئه های ابرجنایتکاران با عنایت خداوند متعال و حضور امت حزب الله نقش بر آب شده و خواهد شد.» اطلاعیه مذکور افزوده است: «اطلاعات تکمیلی و شرح ضربات وارده متعاقباً به اطلاع امت اسلام خواهد رسید.»^(۳)

۲

حملات دو روز گذشته هواپیماهای رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک در شرق لبنان، انعکاس گسترده ای در رسانه های گروهی جهان داشت. در این بین یک مقام امریکایی اعلام کرد چنانچه حملات اخیر پایگاه های "خرابکاران" را به طور کامل از بین نبرده باشد امریکا نیز وارد عمل خواهد شد.

رادیو بی بی سی امروز گزارش داد: «نخستین گزارش های رسیده از منطقه بعلبک حاکی از آن

ص: ۷۵۹

۱- همان، ص ۱۰، توکیو - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳.

است که در نتیجه حمله دیروز عصر جنگنده های فرانسوی به هدف هایی در آن منطقه، ۳۵ [تن] کشته و ۱۵۰ نفر زخمی شده است.» این رادیو افزود: «این حمله انتقامی واکنش های متفاوتی را در لبنان به دنبال آورده است. حمله دو روز پیش جت های اسرائیلی به مواضع مسلمانان شیعه در دره بقاع برای مردم بیروت غیرمنتظره بود، اما درعین حال گمان می شد که اسرائیل به تنهایی دست به این حمله نزده است.» به گفته خبرنگار بی بی سی، حمله هواپیماهای فرانسوی «بیش از حمله اسرائیلی ها مردم را حیرت زده کرده و این شایعه که امریکا هم احتمالاً در پی تلافی بمب گذاری اخیر در بیروت است، بیش از پیش بر سر زبان ها افتاده است.»^(۱)

دیوید گالاس خبرنگار رادیو امریکا نیز در گزارشی گفت: «وزارت امور خارجه امریکا از حمله دیروز هواپیماهای فرانسه به پایگاه شبه نظامیان شیعه در شرق لبنان نه ستایش کرد و نه انتقاد. باین حال، سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا گفت این کشور پیشاپیش از تصمیم فرانسه برای حمله به پایگاهی که گفته می شود مقر تروریست هاست آگاه شده بود. جان هیوز گفت ایالات متحده امریکا از طریق نیروهای چندملیتی مستقر در لبنان - که علاوه بر فرانسه و امریکا، انگلستان و ایتالیا نیز در آن نیروها عضویت دارند - از تصمیم فرانسه باخبر شد.» طبق این گزارش، سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا از پاسخ به این سؤال که آیا امریکا نیز رأساً به حملات انتقامی در لبنان دست خواهد زد یا خیر، خودداری کرد.^(۲) باین حال، رادیو اسرائیل به نقل از یک مقام بلند پایه امریکایی گفت: «اگر اسرائیل و فرانسه موفق نشده باشند پایگاه های خرابکاران را در بعلبک لبنان به طور کامل ویران کنند، ایالات متحده نیز این مراکز را مورد حمله قرار خواهد داد.»^(۳)

رادیو امریکا همچنین در گزارش دیگری به مطالب چند روزنامه پرتیراژ امریکا درباره حمله اخیر رژیم صهیونیستی به لبنان پرداخت. به نوشته روزنامه نیویورک تایمز، «این نخستین باری بود که حمله هوایی اسرائیل مستقیماً و به ویژه علیه شیعیان لبنانی صورت می گرفت. تقریباً تمامی حمله های گذشته اسرائیل متوجه چریک های فلسطینی و سوری ها بود.» روزنامه وال استریت ژورنال نیز نوشت: «سوریه بی درنگ به حمله اسرائیل پاسخ نداد، احتمالاً به این دلیل که دستش در جبهه های نظامی و سیاسی پر است.» همچنین روزنامه واشنگتن پست یادآور شد: «علاوه بر گروه امل اسلامی موسوی یک گروه افراطی شیعه دیگر به نام حزب الله نیز در اردوگاه ها پایگاه دارد که رهبران آن نیز از حمله های اخیر به قرارگاه های سربازان امریکایی، فرانسوی و اسرائیلی ابراز خشنودی کردند.»^(۴)

ص: ۷۶۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۶ - ۱۴، رادیو امریکا، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو امریکا، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

امروز واکنش های مختلفی در برابر عملیات نیروهای هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان صورت گرفت. خبرگزاری فرانسه در این باره اعلام کرد: شیخ محمد مهدی شمس الدین معاون شورای عالی شیعیان لبنان، در بیانیه ای مطبوعاتی ضمن آنکه حمله هواپیماهای فرانسوی را به شدت محکوم کرد «از فرانسه خواست تا دلایل این کار را برای افکار عمومی افشا کند.» از سوی دیگر، وی تأکید کرد رژیم صهیونیستی «عامل هرگونه اعمال تروریستی است و فرانسه به نقشه خطرناکی کشیده شده که درخور نقشش در لبنان و اصول حقوق بین المللی نیست.» (۱) رادیو امریکا نیز گزارش داد: حسین موسوی رهبر گروه امل اسلامی در یک نشست مطبوعاتی در بعلبک تهدید کرد که حملات جدیدی از سوی این گروه انجام خواهد شد. (۲)

از سوی دیگر، اتحاد شوروی نیز به طور غیرمستقیم حمله فرانسه به بقاع را محکوم کرد. گزارش خبرگزاری فرانسه از مسکو به نقل از خبرگزاری تاس حاکی است: «خبرگزاری رسمی شوروی در واقع مطالب روزنامه لبنانی النیدا را منتشر کرد که نوشته است عمل وحشیانه هواپیماهای فرانسه در لبنان نشانگر ادامه جریان استراتژی تهاجمی امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] توسط فرانسه می باشد.» تاس همچنین به نقل از همین روزنامه افزود: «عملیات هواپیماهای فرانسوی، جنایت های ارتش اسرائیل را که تحت شعار مزورانه "لزوم دفاع از خود" صورت گرفته است، یادآوری می کند.» (۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از رم گزارش داد: جولیا آندرتوتی وزیر امور خارجه ایتالیا، در دیدار با هیئت ۹ نفره فرانسوی به ریاست میتران رئیس جمهوری این کشور - که در دومین روز مذاکرات خود با مقامات ایتالیایی در ونیز به سر می برد - ضمن محکوم کردن حمله هوایی فرانسه گفت: «ایتالیا در شرایط کنونی با هرگونه عمل خشونت بار در لبنان مخالف است.» (۴) به گزارش رادیو اسرائیل، روزنامه ایتالیایی کوریره دلا سرا ضمن درج این مطلب که «در حال حاضر یک عدم هماهنگی بین کشورهای شرکت کننده در نیروی چندملیتی لبنان وجود دارد»، افزوده است بمباران بعلبک «هنگامی انجام پذیرفت که رئیس جمهوری فرانسه با نخست وزیر ایتالیا در ونیز ملاقات می کرد، بدون آنکه دولت ایتالیا هیچ گونه اطلاع قبلی از عملیات فرانسه در لبنان کسب کرده باشد.» (۵)

در همین حال، کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر، در واکنش احتیاط آمیزی به خبرگزاری رسمی قاهره گفت: «مصر با هر نوع عملیات انتقام جویانه که تنها موجب تشدید بحران خواهد گردید، مخالف است.» وی افزود مصر قبلاً به دولت ریگان توصیه کرده است «از انتقام جویی صرف نظر کند و پایگاه های خرابکاران را مورد حمله قرار ندهد.» (۶)

ص: ۷۶۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۶، مسکو - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۸، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۲، رادیو اسرائیل، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، لوسرواتور نشریه واتیکان نیز در سرمقاله امروز خود از عملیات انتقام جویانه فرانسه در لبنان انتقاد کرد. در این سرمقاله گفته شده «تهاجم سوپراتانداردهای فرانسوی به یک پایگاه ایرانی در نزدیکی بعلبک، فرانسه را به وضعیتی معارض با نقش حفاظت از صلح کشانده است.» لوسرواتور خاطر نشان کرد: «صلح نیازمند به گشودن باب گفت و گو است؛ یعنی تنها راهی که جهان کنونی بیمار و واقع بر لبه پرتگاه بی انتهای ناامیدی را نجات می دهد.»^(۱)

در این بین، جناح های داخلی فرانسه واکنش های متفاوتی به اقدام جنگنده های این کشور در بمباران منطقه بعلبک لبنان نشان دادند. رادیو بی بی سی در گزارشی در این باره گفت: «راست گرایان مخالف دولت از این اقدام پشتیبانی کردند و میشل دبره نخست وزیر پیشین فرانسه از حزب گلیست، اظهار امیدواری کرد که این اقدام مانع از عملیات تروریستی جدید علیه نیروهای فرانسوی شود، اما کمونیست ها و عده دیگری که عمدتاً چپ گرا هستند ابراز نگرانی کرده اند که این اقدام ممکن است در لبنان، فرانسویان را با خشونت های شدیدتری مواجه کند. روزنامه اومانیته ارگان حزب کمونیست نوشت دولت فرانسه مسئول حفظ امنیت سربازان فرانسوی است، ولی این مسئولیت نمی تواند انجام حمله هوایی را توجیه کند.» بی بی سی در پایان این گزارش نتیجه گرفت: «به این ترتیب یک بار دیگر سیاست خارجی میتران مورد حمایت راست گرایان قرار گرفت، ولی متحدان خود او یعنی چپ گرایان با آن مخالفت کردند.»^(۲)

۱

هم زمان با آغاز به کار اجلاس کمیته جنبش غیرمتعهدها برای مسئله فلسطین، یک مقام بلند پایه الفتح خواستار تشکیل اجلاس فوق العاده سران عرب برای پایان دادن به مناقشه میان جناح های فلسطینی شد.

به گزارش رادیو امریکا، ایندیرا گاندی نخست وزیر هند، امروز در آغاز اجلاس دوروزه کمیته جنبش غیرمتعهدها برای مسئله فلسطین خواستار اعلام آتش بس فوری بین گروه های در حال جنگ فلسطینی در لبنان شد. گاندی گفت: «بحران سازمان آزادی بخش فلسطین هشدار دهنده و خطرناک است.» وی افزود: «جنبش غیرمتعهدها از نبرد سازمان آزادی بخش فلسطین در راه دستیابی به یک کشور مستقل فلسطینی کاملاً حمایت می کند.»^(۳)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه از تونس گزارش داد: ابویاد عضو کمیته الفتح، امروز از فهد پادشاه عربستان درخواست کرد «سران کشورهای عرب را برای یک اجلاس فوق العاده

ص: ۷۶۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳۳، رادیو بی بی سی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو امریکا، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

فراخواند تا اقدامی جهت جلوگیری از خونریزی و تجزیه صفوف اعراب در لبنان به عمل آورند.» بر پایه این گزارش، «عربستان یک اجلاس سران عرب را که قرار بود در این ماه در ریاض برگزار شود، به علت اختلاف اعراب بر سر مناقشه عرفات با سوریه به مدت نامعینی به تعویق انداخت.»^(۱) این درحالی است که خبرگزاری یونایتدپرس از رم گزارش داد تعدادی از دانشجویان فلسطینی امروز «در اعتراض به عدم حمایت دولت های عرب» از عرفات، دفتر اتحادیه عرب در رم را به اشغال خود درآوردند^(۲).

از سوی دیگر، گزارش کیهان حاکی است امروز فلسطینی های وفادار به یاسر عرفات اعلام کردند که نیمه شب گذشته پس از جنگی شدید اردوگاه بدایوی واقع در نزدیکی طرابلس را بازپس گرفتند. باین حال صدای گلوله باران در این اردوگاه همچنان به گوش می رسد. شورشیان فلسطینی مخالف عرفات همچنین بخش هایی از شهر طرابلس را که نیروهای هوادار عرفات در آن پناه گرفته بودند، گلوله باران کردند. این گزارش اضافه کرده است: «رهبران طرابلس که نگران تبدیل این شهر به میدان جنگ هستند از عرفات خواسته اند که این شهر را ترک کند، لیکن وی درخواست آنها را رد کرد.»^(۳)

ص: ۷۶۳

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه

۳- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۴.

از بامداد امروز و در ساعات باقیمانده تا شروع مرحله چهارم عملیات والفجر ۴، یگان های شرکت کننده در عملیات بر شدت فعالیت های خود افزوده و برای رفع کمبودها، انجام هماهنگی های لازم و آماده سازی مقدمات اجرای عملیات در تلاش بودند. در عقبه های منطقه عملیاتی نیز آمدوشد جریان داشت.

هم زمان با فعالیت یگان ها، فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه نیز برای کنترل و بررسی آخرین اقدامات برخی یگان ها به مقر فرماندهی آنها رفتند. سیدرحیم صفوی و محمد باقری با حضور در مقر فرماندهی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در غیاب فرماندهی و جانشین لشکر که در حال سرکشی به واحدهای مختلف لشکر بودند، با یکی از مسئولان اطلاعاتی و عملیاتی این یگان درباره آخرین وضعیت آمادگی نیروها گفت و گو کردند. عضو واحد اطلاعات - عملیات لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) ضمن بیان توضیحاتی درباره وضعیت لشکر و چگونگی طرح ریزی حرکت و عبور نیروها از خط به سمت هدف گفت: کلیه نیروها بجز یک گردان پای کار هستند و در یکی از محورها دشمن دید دارد، ولی چاره ای نیست و به بچه ها گفته شده با احتیاط و با توکل به خدا بدون درگیری از کمین های دشمن عبور کنند. با این حال اگر دشمن آنها را دید و درگیر شد، با قدرت درگیر شوند و عبور کنند. وی در ادامه افزود: ان شاء الله ارتفاع ۱۹۰۴ را تا ۸۰ درصد تأمین می کنیم، ولی به تصرف ارتفاع ۱۹۰۰ و الحاق با لشکر ۵ نصر (در جناح چپ) اطمینانی نیست.

سیدرحیم صفوی و محمد باقری در ادامه به مقر فرماندهی لشکر ۵ نصر و قرارگاه تاکتیکی حمزه رفتند. عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه نیز به مقر تاکتیکی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) رفت و با ولی الله چراغچی معاون طرح و عملیات لشکر ۵ نصر، درباره طرح مانور کلی یگان و همچنین مأموریت گردان ها و احتمال الحاق با جناح چپ (لشکر ۵ نصر) گفت و گو کرد. (۱)

ساعاتی قبل از شروع عملیات، سیدرحیم صفوی و سرهنگ موسوی قویدل درباره چگونگی اقدام قرارگاه تاکتیکی حمزه ۱ (لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه) به جمع بندی رسیدند؛ طبق

ص: ۷۶۵

۱- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۸؛ و- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۶۴.

طرح قرار بود این قرارگاه تاکتیکی در شرق ارتفاع سنگ معدن (۱۸۳۰) وارد عمل شود و ضمن درگیر کردن دشمن یک ارتفاع از سنگ معدن را به تصرف درآورد، ولی به علت آنکه ارتش نتوانست نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) را از خط پدافندی محور چوارتا و بادانه آزاد کند، این مأموریت به تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه واگذار شد. البته باتوجه به کمبود توان (یک گردان منها) از آنان خواسته شد عملیات استقراری انجام ندهند و فقط در حد تظاهر به تک و عملیات ایذائی اقدام کنند. (۱)

در همین حال و در ساعات باقیمانده تا شروع عملیات، احمد عزیزی قائم مقام وزیر امور خارجه، به قرارگاه فرماندهی آمد و سیدرحیم صفوی کلیاتی از اجرای عملیات در سه مرحله قبلی و اهداف در نظر گرفته شده برای مرحله چهارم را برای وی شرح داد. (۲) - (۳)

۱

هم زمان با تغییر و تحولات جبهه خودی در منطقه عملیاتی والفجر ۴ و تصمیم گیری درباره نحوه طراحی مانور، جابه جایی و تقویت نیروها و...، در جبهه دشمن نیز تغییراتی در زمینه تقویت نیرو، ایجاد استحکامات و... رخ داد. به نوشته راوی قرارگاه خاتم، دشمن در فراغت چندروزه ناشی از فاصله میان اجرای مرحله سوم و چهارم عملیات، تا حدی خود را در منطقه بازیافته است و واحدهای آسیب دیده را از منطقه خارج و برای بازسازی به منطقه غرب سیدصادق انتقال داده است و نیروهای جدیدی را وارد منطقه کرده است؛ از جمله به تیپ ۳۹ از لشکر ۷ و تیپ ۷۱۰ دستور داده است به سمت منطقه عملیاتی والفجر ۴ حرکت کنند.

عراق همچنین در این مدت سازماندهی جدیدی را در منطقه عملیاتی اعمال و منطقه را بین سه لشکر تقسیم کرده است؛ براین اساس به لشکر ۳۲ که حفاظت از سلیمانیه را برعهده داشت، مأموریت پدافند محور چوارتا را نیز واگذار کرده است. پدافند غرب کانی مانگا از بادانه تا نالپاریز را هم برعهده لشکر ۷ گذاشته و لشکر ۴ را نیز عهده دار پدافند نالپاریز تا سورن و بانی بنوک کرده است.

همچنین گزارش واحد اطلاعات قرارگاه خاتم حاکی است نحوه آرایش تیپ های عراقی در مناطق عملیاتی بدین شرح می باشد:

در شرق چوارتا، تیپ های ۵۰۴، ۶۰۱ و ۱۰۵ پیاده به اضافه یک گردان کماندویی.

ص: ۷۶۶

۱- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، محسن رخصت طلب، ۲۸/۸/۱۳۶۲ تا ۱۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- عزیزی در این بازدید ضمن بیان کلیاتی از وضعیت سیاسی منطقه، مطالبی را درباره بمباران اخیر بعلبک و پادگان لبنان توسط هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی بیان کرد و افزود: آنها از چند روز قبل قصد داشتند این دو پادگان را بمباران کنند، ولی به علت ابری بودن هوا این امر میسر نشد و اتفاقاً در این چند روزی که هوا ابری بود نیروهای سپاه در پادگان در حال آموزش دادن نیروهای لبنانی بودند، وقتی دوره آموزش تمام می شود و نیروها به مرخصی می روند هوا صاف می شود که پس از آن هواپیماهای اسرائیلی و در فردای آن روز هواپیماهای فرانسوی آن دو نقطه را بمباران می کنند و از این رو تلفات وارد شده اندک بود. (سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۶۵)

۳- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۶۵.

در دره میانه، تیپ های ۳۶، ۹۵ و ۵۰۲ پیاده.

در ارتفاعات ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰، یک گردان از تیپ ۹۶، یک گردان از تیپ ۶۶ نیروی مخصوص و یک گردان از تیپ ۶۸ نیروی مخصوص به اضافه یک گردان کماندویی.

در تنگه روکان و سنگ معدن تیپ ۲۹ پیاده از لشکر ۴.

در ارتفاعات زله، سنگ معدن و کله قندی، تیپ ۴۹ از لشکر ۱۱ و ۲ گردان کماندویی.

در ارتفاعات سورن، تیپ ۴۲۴ پیاده و تیپ ۴۲۸.

در توتمان تیپ ۹۶ پیاده.

در منطقه بانی بنوک تا سیدصادق، تیپ ۷۰۲ پیاده، تیپ ۱۱۶ و ۴ گردان کماندویی و ۲ گردان تانک.

علاوه بر یگان های نامبرده ۷ تیپ از جمله تیپ های ۴۲۲، ۴۰۳ گارد ریاست جمهوری، تیپ ۷۰۴ و تیپ ۷۰۵ پیاده و یک تیپ زرهی نیز یگان های در اختیار منطقه بودند. (۱)

۱

برای اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر ۴، بخشی از نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) که مأموریت تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و یال های غربی این دو ارتفاع، همچنین دو یال غربی شاخ تارچر (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) را بر عهده دارند در پشت خاکریز کانی شایان - قزلجه مستقر شدند و یک گردان نیز که قرار است از غرب کانی مانگا به این ارتفاع حمله کند در پشت تپه های داخلی و شیاریها استقرار یافتند.

نیروهای لشکر ۵ نصر نیز که تصرف شرق ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و ارتفاع روکان و بخش غرب ارتفاع سنگ معدن (۱۸۰۰ و ۱۸۳۰) را بر عهده دارند در دو منطقه پشت خاکریز کانی شایان و یال سیدمصطفی در منطقه پنجوین مستقر شدند. در غرب کانی مانگا، نیروهای قرارگاه مقدم حمزه ۳ (لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان) که مأمور تصرف تپه های غرب جاده نالپاریز - چوارتا و همچنین پیشروی در این جاده از جنوب دره میانه تا کلز می باشند به علت آنکه پیشروی آنها از پشت خاکریزهای موجود آغاز می شود، همان جا مستقر و منتظر دستور حمله ماندند.

در ساعت ۲۱:۳۰ عزیز جعفری دستور حمله را صادر کرد و نیروها دقیقی بعد با دشمن درگیر شدند.

بخشی از نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) که در پشت خاکریز کانی شایان مستقر بودند، به علت کشف تک توسط دشمن زودتر از سایر محورها درگیری را شروع کردند. نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ (لشکر ۵ نصر و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان) نیز هم زمان با این نیروها درگیری را آغاز کردند. این نیروها به دلیل لورفتن سمت حمله شان نتوانستند از کمین ها عبور کرده و درگیری را از عمق مواضع دشمن شروع کنند. پس از آغاز درگیری در این محور،

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۲۴ و ۱۲۵.

نیروهای سایر محورها نیز با تأخیر ۳۰ تا ۴۵ دقیقه ای درگیری خود را آغاز کردند؛ علت این تأخیر وجود استحکامات و میادین مین بود که می باید توسط نیروهای تخریب از سر راه برداشته می شد تا امکان پیشروی نیروهای تک و فرام گردد.

اولین خبر موفقیت از منطقه غرب شاخ تارچر به قرارگاه رسید. طبق این خبر نیروهای مشترک لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و یک گردان از تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان توانستند غرب شاخ تارچر (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) را به تصرف درآورند، البته الحاق نیروها از دو سمت در این محور برقرار نشده بود.

تا آخرین ساعات امروز (ساعت ۲۴)، علاوه بر موفقیت نسبی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در تصرف بخش های زیادی از شاخ تارچر، نیروهای عمل کننده لشکر ۵ نصر نیز توانستند به ارتفاع ۱۸۳۰ (قله اصلی سنگ معدن) نزدیک شوند و در تلاش برای تصرف این قله بودند.

در محور غرب کانی مانگا نیز نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳ تا غرب ارتفاع گلز پیشروی کردند، ولی در شرق ارتفاع کانی مانگا و ارتفاع ۱۹۰۰ نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴ (لشکر ۵ نصر و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان) به موفقیتی دست نیافتند. (۱)

براساس گزارش واحد شنود تیپ نبی اکرم (ص) از مکالمات کشف شده دشمن، در عملیات امروز یک انبار موشکی دشمن در محور عملیاتی میوان هدف حمله قرار گرفت و تمام موشک های موجود در آن منفجر شدند. علاوه بر آن ۲۵ دستگاه خودروی نظامی نیز که در محوطه نزدیک انبار توقف کرده بودند منهدم گشت. از مکان دقیق حادثه و علت انفجار اطلاعاتی ارائه نشده است. (۲)

۱

ارتش عراق امروز نیز با اجرای آتش خمپاره اندازها و توپخانه های دوربرد، شهرهای آبادان و خرمشهر و حومه آنها را هدف قرار داد. بر اثر حملات آتشباری دشمن در آبادان به ۲ منزل مسکونی و اسکله ۱۴ خسارت هایی وارد شد. در خرمشهر نیز در ساعات مختلف محوطه گمرک، خیابان امام خمینی، خیابان طالقانی، میدان ولی عصر، چهل متری، راه آهن و همچنین منطقه شلمچه، پل نو، گمرک، دیری فارم و پاسگاه زید هدف گلوله های توپ و خمپاره قرار گرفت و طی آن ۱ تن از افراد خودی شهید شد و ۱۶ تن زخمی شدند. (۳)

۲

برخورد یک خودرو به مین در محور سردشت - مهاباد، تسلیم شدن ۷ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب و تجمع افراد این گروه ها در شمال شرقی سقر از جمله رویدادهای امروز مناطق کردنشین غرب کشور است.

ص: ۷۶۸

۱- همان، صص ۱۲۵ و ۱۲۶؛ و- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۶ - ۲۳.

۲- سند شماره ۲۸۶۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد تیپ نبی اکرم (ص) (اطلاعات عملیات) به ستاد منطقه ۷، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۹۰۸۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۲۸۹۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی خرمشهر به اداره کل سیاسی و انتظامی استانداری خوزستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

در محور سردشت به مهاباد نیز یک دستگاه خودروی تویوتا بر اثر برخورد با مینی که افراد مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، خسارت دید. این حادثه تلفات جانی در بر نداشت. (۱)

از سوی دیگر در ادامه روند تسلیم شدن افراد گروه های مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی امروز نیز ۵ تن از افراد حزب دمکرات کردستان ایران و ۲ نفر از اعضای سازمان کومه له، در سلماس، میاندوآب، تموغه (غرب سقز)، خورخواه (جنوب شرقی سقز)، کامیاران و گاوآهنتو (جنوب غربی دیواندره) خود را به نیروهای سپاه و ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند. این افراد ۴ قبضه تفنگ و فشنگ های مربوطه، ۲ قبضه کلت و ۲ عدد نارنجک خود را نیز تحویل دادند. (۲)

در همین حال، شهربانی سقز اعلام کرد یکی از مراکز اصلی تجمع عناصر حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در روستاهای کانی سفید علیا، کانی سفید سفلی، دره پنبه دان و روستای الیار (علیار) می باشد. این گزارش حاکی است روستاهای مذکور در شمال شرقی سقز واقع شده اند و به علت دور بودن از محورهای اصلی مواصلاتی و در نتیجه عدم دسترسی کامل نیروهای خودی، برای گروه های مسلح غیرقانونی دارای امنیت نسبی است. (۳)

۱

آیت الله مهدوی کنی رئیس ستاد پشتیبانی از مناطق آسیب دیده در جنگ به همراه حجت الاسلام فضل الله محلاتی نماینده امام در سپاه پاسداران، با امام خمینی رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی، دیدار کرده و از عملکرد این ستاد به ایشان گزارش داد.

آیت الله مهدوی کنی در پایان این دیدار در گفت و گویی اظهار داشت: «ما پس از فرمان و دستور امام، ستاد کمک رسانی به مناطق آسیب دیده از بمباران های عراق را مرکب از ۵ نفر تشکیل دادیم. این ستاد دارای کمیته های تدارکات جهت تهیه وسایل و امکانات، کمیته اسکان موقت، کمیته روحانیت، کمیته آموزش مربی و گروه نجات است که هر کدام از این کمیته ها به تناسب، وظایف خود را انجام می دهند.» وی پس از معرفی وظایف کمیته ها با اشاره به وجود بسیاری از امکانات در گوشه و کنار مملکت، اعلام کرد: «این ستاد جهت کشف امکانات موجود و همچنین هماهنگی و پشتیبانی سازمان های ذی ربط موفق بوده است.»

آیت الله مهدوی کنی با اشاره به فعالیت های انجام شده از جمله تهیه بیش از ۱۰۰ کانتینر و کمپ برای اسکان موقت در دزفول، در مورد مشکلات موجود در مریوان و بانه گفت: «باید اعتراف کنیم آن طور که باید، به مردم مریوان و بانه رسیدگی نشده است و دلیلش مشکلات فراوان از جمله جمعیت زیاد این مناطق و عدم تمایل مردم آنجا به سفر به شهرهای دور است.» وی ضمن بیان این مطلب که هیچ تفاوتی بین نقاط مختلف مملکت قائل نیستیم، از مردم مریوان و بانه عذرخواهی و خاطر نشان کرد: در همه شهرهای آسیب پذیر، ستادی مرکب از امام جمعه، فرماندار و یک نماینده از ستاد مرکزی تشکیل داده ایم. (۴)

ص: ۷۶۹

۱- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران، شماره ۸۷، ۸/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۶۳۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛

و- سند شماره ۳۹۷۲۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی و اطلاعات سلماس به فرماندهی و اطلاعات منطقه ۱۱،

۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۸۰۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزیر کشور، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۳۹۵۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

امام خمینی در تبیین شرایط داوطلب شدن برای نمایندگی مجلس تأکید کردند داشتن سواد فقهی یا سواد روز کافی نیست و داوطلبان لازم است در مسائل سیاسی و اقتصادی از بینش صحیح برخوردار باشند. به گزارش روزنامه کیهان، آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران در پایان دیدار امروز خود با رهبر انقلاب و ضمن اشاره به مطرح شدن مسئله انتخابات در این ملاقات گفت: «در انتخابات همان گونه که امام فرمودند جامعه روحانیت مبارز تهران و همچنین مدرسین قم، ائمه جمعه و علمای شهرستان ها با هم کار و افراد اصلح را معرفی کنند.»

آیت الله مهدوی کنی درباره دیدگاه امام خمینی در خصوص شرایط کاندیداها افزود: «امام صریحاً فرمودند تنها سواد چه فقهی یا سواد روز کافی نیست. نماینده علاوه بر تقوا و علم مورد نیاز باید یک بینش سیاسی- اجتماعی داشته باشد. در مسائل سیاسی، اقتصادی بینش صحیح داشته باشد. اطلاعات داشته باشد که بتواند در قانون گذاری باتوجه به این بینش صحیح خود اظهار نظر بکند.» وی یادآور شد: «مسئله ای که امام نیز بر روی آن تأکید فرمودند مسئله برخوردهای تبلیغاتی انتخابات است و آن این است که انتخابات برای آنها که صلاحیت انتخاب شدن را دارند طبق مقررات آزاد است و نباید برخوردهای تند بشود. برخوردها باید برخوردهای اسلامی باشد و من هم به عنوان [دبیر] جامعه روحانیت همیشه گفته ام و تأکید می کنم که باید تمام نهادها و ارگان هایی که در جهت اجرای انتخابات کار می کنند یا خود مردم که تبلیغات می کنند تبلیغاتشان در جهت درست و صحیح باشد و در محیطی آزاد و آرام کاندیداها به میدان مبارزه بیایند و مردم آنچه که بهتر است انتخاب کنند.» (۱)

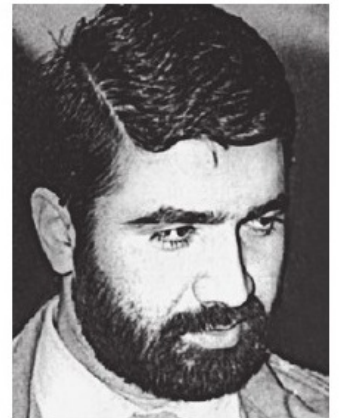
معاون بین الملل وزارت امور خارجه سکوت محافل سیاسی جهان در مقابل حملات عراق علیه مناطق مسکونی و استفاده این رژیم از سلاح های شیمیایی در جنگ را سبب تشویق حکام بغداد به تکرار این اقدامات در آینده دانست. حسین کاظم پور اردبیلی در گفت و گو با خبرگزاری جمهوری اسلامی «ضمن محکوم کردن عکس العمل های سست و توأم با رضایت محافل سیاسی جهان نسبت به جنایات جنگی حکام بغداد در استفاده از بمب های شیمیایی، بمباران مناطق مسکونی و حمله موشکی به شهرهای ایران گفت این واکنش، بعثیون بغداد را به ادامه این اقدامات و انجام جنایت جنگی بزرگ تر تشویق خواهد کرد.»

کاظم پور اردبیلی سپس افزود: «یادداشت اخیر صدام به سازمان ملل مبنی بر قانونی خواندن حملات خود به مناطق مسکونی ایران و عکس العمل سست محافل سیاسی جهان نسبت به آن، رضایت تلویحی این محافل و اعلام دشمنی آنان با مردم مسلمان و انقلابی کشور ما تلقی می شود.» وی ضمن انتقاد از سازمان ملل به علت پیگیری نکردن گزارش هیئت فنی این سازمان در مورد تخریب شهرهای ایران گفت: «سازمان ملل به دلیل وجود اشاراتی به جنایات جنگی رژیم عراق در این گزارش از پیگیری آن جلوگیری کرد.»

ص: ۷۷۰

معاون بین الملل وزارت امور خارجه در مورد سابقه استفاده رژیم عراق از سلاح های شیمیایی علیه مناطق مسکونی ایران یادآور شد: «مواد شیمیایی مسموم کننده سه سال پیش، نخستین بار علیه مردم غیرنظامی شهر قهرمان پرور هویزه توسط رژیم صدام به کار رفت که تاکنون به طور پراکنده ادامه داشته، ولی از چند ماه پیش باتوجه به نتایج ارزنده عملیات های پیروزمندانه والفجر شدت یافت؛ به طوری که در مرداد امسال در عملیات والفجر ۲ در منطقه پیرانشهر هفت بمب شیمیایی با ترکیبات موستارت و ارسنیک تلفات و ضایعاتی را متوجه مردم مسلمان این منطقه کرد.» وی درباره به کارگیری این سلاح در عملیات های والفجر ۲ و ۴ با اشاره به گزارش های مستند گفت: «در جریان این عملیات ها تنها از مناطق حاجی عمران، ترمچین، روستاهای باینجان و بین دره از توابع شهرستان بانه، ۱۷۷ تن از مجروحین مواد شیمیایی به بیمارستان های ۵۳۲ ارومیه، لقمان الدوله ادهم، طرفه و سایر مراکز درمانی انتقال یافته اند که از این تعداد ۱۱ تن به علت شدت جراحات به شهادت رسیده اند.»

معاون بین الملل وزارت امور خارجه همچنین خاطرنشان کرد: «به گزارش واصله از مراکز درمانی، مجروحین مواد شیمیایی غالباً دچار عوارضی از قبیل مسمومیت، تهوع، سرگیجه، تاول و... هستند.» وی تأکید کرد: «چندی پیش عده ای از مردم منطقه خرمشهر و اروندرود نیز بر اثر مجاورت با انفجارهای شیمیایی رژیم عراق دچار ضایعات جسمی مشابهی شدند که تعدادی از آنان بینایی خود را به کلی از دست دادند.»

حسین کاظم پور اردبیلی

کاظم پور اردبیلی در مورد نشانه های وقوع انفجار بمب های شیمیایی گفت: «به هنگام انفجار بمب های حاوی مواد شیمیایی، غالباً ستون عظیمی از دود سفیدرنگی همراه با گرد زردرنگی برای چندین دقیقه منطقه وسیعی در اطراف محل انفجار را دربرمی گیرد. جنایات اخیر صدام در استعمال سلاح های شیمیایی غالباً از طریق بمباران هوایی و یا انفجار گلوله توپ و راکت صورت می گیرد.» وی افزود: «در میان غنایم به دست آمده در جریان پیروزی های اخیر رزمندگان اسلام، مقادیری تجهیزات شیمیایی نیز به دست آمده است که در صورت لزوم به مقامات ذی صلاح بین المللی ارائه خواهد شد.»

این مسئول وزارت امور خارجه همچنین درباره عملکرد رسانه های گروهی جهان در انتشار اخبار مربوط به اعمال رژیم عراق اظهار کرد: «تنها برخی از خبرگزاری ها با ذکر مختصری از این جنایات به سادگی از کنار آن گذشتند و از انعکاس وسعت جنایت خودداری کردند.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در پایان این گزارش یادآور شد: «طبق پروتکل ۲۷ ژوئن ۱۹۲۵ استعمال کلیه مواد میکروبی، سمی و خفه کننده منع گردیده است و کنفرانس های کمیته خلع سلاح کشورهای مختلف جهان بارها استعمال این سلاح ها را محکوم کرده اند.» (۱)

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام کرد برنامه سازماندهی نیروهای شرکت کننده در طرح لیبک یا خمینی را در قالب طرح آمادگی مانور آزادی قدس به اجرا درمی آورد.

به نوشته روزنامه کیهان ستاد مرکزی سپاه پاسداران در اطلاعیه ای با اشاره به استقبال بی نظیر آحاد مردم از طرح لیبک یا خمینی در سراسر کشور، از نیروهای شرکت کننده در این طرح خواست به منظور آمادگی جهت اجرای مراحل اصلی مانور آزادی قدس - که در آینده نزدیک صورت می گیرد - روز جمعه ۴ آذرماه به مراکز تعیین شده مراجعه کنند. براساس این اطلاعیه، برنامه آمادگی مانور آزادی قدس پس از فراخوانی نیروها شامل «سازماندهی، تجهیز و توجیه مراحل مانور» خواهد بود. (۱)

روزنامه کیهان همچنین گزارش داد امروز گروه کثیری از رزمندگان بسیج سپاه پاسداران که قبلاً نیز در جبهه های نبرد حضور یافته بودند در مراسم ویژه ای از محل سفارت سابق امریکا در تهران عازم جبهه های غرب کشور شدند. قرار است جمع دیگری از رزمندگان بسیج سپاه نیز بعد از ظهر فردا عازم جبهه ها شوند. (۲)

در پی اعلام برگزاری گردهمایی بین المللی پزشکی تهران به منظور بررسی جنبه های گوناگون ضایعات جسمی جنگ و ارائه خدمات بهتر به مجروحان جنگی روزنامه جمهوری اسلامی امروز به نقل از دو تن از روان پزشکان اعلام کرد: «ضایعات روانی ناشی از جنگ تحمیلی بر رزمندگان اسلام ناچیز است.» این روزنامه همچنین اضافه کرد: «وجود یک پایگاه عمیق عقیدتی در میان رزمندگان اسلام سبب شده است که بیماری های روانی معمول که طبعاً در طول جنگ تحمیلی به علت مساعد بودن عوامل رشد، باید افزایش داشته باشد، بسیار ناچیز بوده و اگر مواردی از بیماری روانی هم دیده شده است، جنگ در آن دخالت صددرصدی نداشته است.»

بنا به این گزارش، دکتر احمد محیط دبیر جامعه انجمن روان پزشکی ایران و مدیر انستیتو روان پزشکی تهران و دکتر هاراطون داویدیان روان پزشک و استاد و رئیس گروه روان پزشکی دانشگاه تهران که با همکاری گروهی دیگر از روان پزشکان به تحقیق و پژوهش درباره بیماری های روانی ناشی از جنگ پرداخته اند، در مصاحبه با این روزنامه ضمن اشاره به ابعاد مختلف این تحقیق از جمله میدان های رزم، مجروحان و مهاجران جنگ و موج های ناشی از انفجار، اعلام کردند بیماری های روانی ناشی از جنگ در مقایسه با سایر جنگ ها ناچیز بوده است. این پژوهشگران افزودند: اما یک دسته از بیماران که ما با آنها برخورد داشتیم و درباره وضعیتشان گزارش هایی تهیه شده، ممکن است بر اثر خستگی و اضطراب های ناشی از زمان حمله و آگاهی از پیروزی دچار اختلالات روحی شده باشند. باین حال گروه های پزشکی - تحقیقی

ص: ۷۷۲

۱- روزنامه کیهان، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۶.

۲- همان، ص ۱۸.

که از روزهای نخستین جنگ تحمیلی در تمامی مناطق حضور داشته اند به درمان این بیماران پرداخته و آنها سلامت خود را بازیافته و به ادامه نبرد پرداخته اند.

دکتر محیط درباره آثار روانی جنگ بر روی خانواده شهدا و مهاجران و مجروحان نیز گفت: «این قسم از بیماری ها اگرچه ناشی از جنگ هستند، ولی تفاوتی اصولی در زمینه بروز بیماری با بیماری های رزمندگان در حال جنگ دارند. این گونه بیماری ها به علت عوارضی جنبی به وجود می آید که در تقسیم بندی روان پزشکی استرس گفته می شود. استرس ناشی از، ازدست دادن عزیزان و به وجود آمدن خلاءهای گوناگون روحی و...» وی ضمن اشاره به همکاری انجام گرفته با بنیاد شهید در این مورد افزود: «در مجموع نتایجی که به آنها رسیدیم تفاوتی چندان با بررسی های انجام شده در مورد رزمندگان نداشت زیرا آنها که عوارض جنبی این جنگ تحمیلی از جمله ضررهای اقتصادی - جانی و آواره شدن از خانه و کاشانه دامنگیرشان شده است هم باتوجه به وجود یک عقیده پاک و سالم اسلامی عوارض روانی در میانشان دیده نشده است.»

دبیر جامعه انجمن روان پزشکی ایران در پایان نتیجه گرفت: «باوجودی که به دلایل سیاسی نتایج بررسی های بیماری های روانی ناشی از جنگ در سایر کشورها انتشار نیافته است تا بتوان مقایسه آماری دقیقی در این مورد انجام داد، ولی دلایل و اسنادی که از نظر علمی در دست است، این واقعیت را مسلم می کند که ضایعات روانی ناشی از جنگ در جنگ تحمیلی عراق با ایران به علت وجود ویژگی خاصی بسیار ناچیز و کم است و اگر هم بیماری ای وجود داشته باشد درمان آن امکان پذیر [بوده] و مواجه با مشکلی نیست.»^(۱)

۱

امروز مقامات لیبی، امارات عربی متحده، کویت و آرژانتین به اعلام موضع درباره حل و فصل جنگ ایران و عراق پرداختند. سرهنگ معمر قذافی رهبر لیبی، در بیانیه ای با تأکید بر لزوم پایان دادن به جنگ ایران و عراق افزود: «دو کشور بایستی سلاح های خود را علیه دشمنان صلیبی اسلام به کار اندازند.» قذافی «در این بیانیه که آن را مستقیماً برای خبرگزاری فرانسه ارسال داشته ضمن دعوت ملت عرب به جنگ مقدس علیه دولت های غربی گفته است وظیفه ملت عرب و ملت های اسلامی و در رأس آنها ایران است که خود را آماده برای این جنگ مقدس نمایند.»^(۲) شیخ خلیفه بن زائد ولیعهد امارات نیز خواستار تجدید کوشش های میانجیگرانه به منظور یافتن یک راه حل صلح آمیز برای خاتمه جنگ ایران و عراق شد. وی افزود: «این کوشش ها باید از جانب کشورهای اسلامی، کشورهای غیرمتعهد و دولت های جهان سوم که روابط حسنه با ایران و عراق دارند، حمایت شود.»^(۳) در همین حال و باوجود اعلام پایبندی ایران به مفاد قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل در مورد خودداری از حمله به اهداف غیرنظامی، رادیو ابوظبی در گزارشی گفت: شیخ سعد عبدالله ولیعهد و نخست وزیر

ص: ۷۷۳

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۳، ابوظبی - خبرگزاری امارات متحده عربی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

کویت، «ابراز امیدواری کرد که ایران به قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل جهت برقراری آتش بس و عدم بمباران تأسیسات غیرنظامی در منطقه پاسخ مثبت دهد.»^(۱)

به گزارش خبرگزاری کویت از بوئنوس آیرس دانه کاپوتو وزیر امور خارجه جدید آرژانتین در مصاحبه با این خبرگزاری درباره جنگ ایران و عراق «دو کشوری که آرژانتین با آنها روابط دوستانه دارد» اعلام کرد: «دولت آینده کشور من از درخواست آتش بس حمایت می کند و از طرفین می خواهد برای اجتناب از مداخله قدرت های بیگانه در درگیری منطقه به یک حل و فصل صلح آمیز دست یابند.»^(۲)

۱

درحالی که خطر انسداد تنگه هرمز بیش از تهدید عراق به قطع صادرات نفت ایران، موجب نگرانی و تحرک کشورهای غربی و عرب حوزه خلیج فارس شده است، گزارشگر یک روزنامه امریکایی در بغداد نوشت عراق از توجه دگرباره جهانیان به جنگ خلیج فارس بهره برداری می کند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رونالد هادل وزیر انرژی امریکا، در سومین مرحله سفر خود به چهار کشور تولیدکننده نفت حوزه خلیج فارس، پس از ورود به ریاض در مصاحبه ای گفت در ملاقات با مقامات کشورهای قطر، امارات متحده عربی، عربستان سعودی و الجزایر ضمن بررسی وضعیت جهانی انرژی احتمالات مربوط به قطع صادرات نفت کشورهای حوزه خلیج فارس را در صورت بسته شدن تنگه هرمز مورد بررسی قرار داده یا خواهد داد. وی افزود: «امریکا و دولت های قطر و امارات متحده عربی توافق کرده اند برای جلوگیری از هرگونه خللی در صادرات نفت این گونه کشورها از تنگه هرمز همکاری کنند.»

این گزارش همچنین حاکی است وزیر انرژی امریکا از نقش رهبران امارات و همچنین شورای همکاری خلیج فارس در کاهش تشنج در منطقه قدردانی کرد و گفت: «علی رغم اینکه بسته شدن تنگه هرمز تنها ۵ تا ۶ درصد بر کل واردات نفتی امریکا اثر خواهد گذاشت، اما این تهدید وضعیت آمادگی امریکا را برای دفاع از منافع متحدین واشنگتن (ژاپن، کشورهای اروپایی و بالاخره کشورهای عربی تولیدکننده نفت حوزه خلیج فارس) افزایش داده است.»^(۳)

از سوی دیگر، شیخ سعد عبدالله ولیعهد کویت، امروز در مصاحبه با روزنامه نگاران سعودی درمورد احتمال عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز گفت: «ما کلماتی را که لغت تهدید در بردارد می شنویم، ولی دشوار است که بگوییم چنین چیزی رخ خواهد داد.» وی افزود: «اگر چنین چیزی رخ داد، کشورهای منطقه جهت اخذ اقداماتی باید با همدیگر تفاهم و مشورت کنند.»^(۴)

امروز همچنین رادیو امریکا با اشاره به گزارش خبرنگار روزنامه نیویورک تایمز در بغداد گفت: «دیپلمات های کشورهای غربی و جهان سوم در بغداد پیش بینی می کنند که عراق سرانجام در جنگ علیه ایران هواپیماهای جدید ساخت فرانسه را به کار خواهد گرفت، اما احتمالاً آنها را برای

ص: ۷۷۴

۱- همان، ص ۳۵، رادیو ابوظبی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳، بوئنوس آیرس - خبرگزاری کویت، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳ و ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

ویران کردن پایانه نفتی ایران در جزیره خارک مورد استفاده قرار نخواهد داد.» گزارشگر نیویورک تایمز با اشاره به اینکه دیپلمات های مقیم بغداد معتقدند عراق جنگنده های سوپراتاندارد را در یک "پیکار روانی" به کار می گیرد، افزوده است: «به گفته یکی از دیپلمات های جهان سوم، این هواپیماها هم اینکه یک هدف را تأمین کرده اند و آن جلب دگرباره توجه جهانیان به جنگ در خلیج فارس و موضع عراق در این جنگ است. نظر پاره ای از منابع از جمله یک مقام عراقی بر آن است که تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد عراق یکی از عواملی بود که زمینه را برای صدور قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت و توصیه تأمین گذر آبراه در خلیج فارس و آبراه های متصل به آن از جمله شط العرب [اروندرو] که بصره را به خلیج فارس مربوط می سازد، هموار ساخت.»^(۱)

۱

ولیعهد امارات متحده عربی، همکاری نظامی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس را بخشی از راهبرد امنیت ملی اعراب دانست.

شیخ خلیفه بن زائد آل نهیان ولیعهد امارات، ضمن ستایش از نیروهای مسلح عربستان سعودی، همکاری و هماهنگی در میان کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس را بخشی از راهبرد امارات دانست و گفت این راهبرد «به نوبه خود بخشی از استراتژی امنیت ملی اعراب به حساب می آید.»

در همین زمینه، گزارش روزنامه انگلیسی تایمز درباره آموزش نظامی نیروهای مسلح امارات و آثار همکاری نظامی این کشور با دیگر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس حاکی است: «اگرچه راه زیادی مانده است که این کشورها مانند ناتو نیرویی منسجم داشته باشند، اما معنای آن، این نیست که شش کشور مذکور در صورت لزوم می توانند به اقدام نظامی دست بزنند.» این روزنامه سپس اضافه کرد: «در چنین واقعه ای امارات متحده عربی با تجهیزات مدرن و نیروهای آموزش دیده می توانند نقش فعالی به عهده بگیرند.»^(۲)

۲

درحالی که بازتاب خبری - سیاسی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی به منطقه بعلبک لبنان همچنان ادامه دارد، سوریه بار دیگر ضمن هشدار درباره حمله احتمالی امریکا و رژیم صهیونیستی به این کشور از آمادگی سوریه برای مقابله با این اقدام خبر داد.

راديو دولتی قطر امروز با اشاره به حملات هوایی اخیر رژیم اشغالگر قدس و فرانسه به بعلبک در دره بقاع گفت: «مشهورترین مطبوعات امریکایی معتقدند که حملات هوایی اخیر اسرائیلی و فرانسوی علیه مواضع جنبش ملی لبنان فشارهای بیشتری بر کاخ سفید آورده که حملات امریکایی مشابهی انجام گیرد.»

ص: ۷۷۵

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو امریکا، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۸ - ۱۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

همچنین به گزارش رادیو امریکا، روزنامه واشنگتن پست در گزارشی به نقل از شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، اعلام کرد: «امکان دارد اقدامات پیشگیرانه دیگری نیز صورت گیرد.» وی افزود: «فرماندهان نظامی فرانسه اطلاعاتی به دست آورده بودند که حمله‌های تروریستی دیگری نیز علیه واحدهای فرانسوی در لبنان طرح ریزی می‌شود.» به نوشته واشنگتن پست، «گزارش‌های تازه اطلاعاتی نشان می‌دهد که امکان دارد در حدود یک صد سرباز انگلیسی که در نیروی چندملیتی عضویت دارند، هدف بعدی تروریست‌ها باشند.»

این روزنامه یادآور شد: «این دومین باری بود که هواپیماهای سوپراتاندارد به بمباران هدف‌های نظامی در لبنان می‌پرداختند. در سپتامبر گذشته، هواپیماها مواضعی را در منطقه تحت کنترل سوریه در شرق لبنان بمباران کردند. این بار هدف حمله‌های هوایی ظاهراً پادگان شیخ عبدالله بود که از سپتامبر در اشغال شبه نظامیان امل اسلامی به فرماندهی حسین موسوی بوده است.»

رادیو امریکا همچنین با اشاره به مطلب روزنامه نیویورک تایمز اعلام کرد: «امریکائیان تنها نیرویی در لبنان هستند که هنوز هجوم‌های انتحاری را تلافی نکرده‌اند.» به گزارش این رادیو، روزنامه وال استریت ژورنال نیز نوشته است: «حمله‌ها بر میزان تشنج در نواحی جنوبی بیروت و جنوب لبنان که بیشترین جمعیت آن را شیعیان تشکیل می‌دهند افزوده است. مقام‌های لبنانی می‌ترسند گروه‌های اصلی شیعه که میانه روتر از جنبش امل اسلامی هستند، بیشتر با تندروها ابراز همدردی کنند.»^(۱)

از سوی دیگر، در ادامه واکنش‌ها به حملات اخیر، امروز رادیو اسرائیل گزارش داد: سرهنگ معمر قذافی رهبر لیبی، «کشورهای عربی و اسلامی را به جهاد علیه کشورهای غرب دعوت کرد.» قذافی همچنین گفته است «حملات هواپیماهای فرانسوی به لبنان چیزی جز ادامه حملات اسرائیل نمی‌باشد.»^(۲) به گزارش همین رادیو، اتحاد شوروی نیز در اعلامیه‌ای ضمن تقییح حمله نیروی هوایی فرانسه تأکید کرد: «این حملات چیزی نیست مگر مقدمه حملات گسترده کشورهای پیمان ناتو در خاورمیانه [غرب آسیا].» در اعلامیه مسکو همچنین آمده است: «اکنون دیگر نمی‌توان بین نیروهای چندملیتی در لبنان و نیروهای اسرائیلی فرقی قائل گردید.»^(۳)

امروز همچنین گزارش‌هایی در مورد سایر رویدادهای مرتبط با تحولات لبنان انتشار یافت. به گزارش رادیو اسرائیل، موشه آرنز وزیر دفاع اسرائیل، در جلسه‌ای با حضور هیئت‌هایی از امریکا گفت: «به دلیل عدم همکاری بین امریکا و اسرائیل در شش ماه گذشته در رابطه با لبنان، سوریه ابتکار عمل را به دست گرفته است.» آرنز سپس سیاست ناهماهنگ واشنگتن در قبال آنچه وی «اسرائیل دمکراتیک و رژیم‌های خودکامه عرب همسایه اسرائیل» خواند، مقصر اصلی این امر معرفی کرد. وزیر دفاع اسرائیل با اشاره به تهدید حسین موسوی در مورد تلافی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی گفت: «من این تهدیدات را ساده نخواهم شمرد. ولی بار دیگر به شما می‌گویم که اگر ما از مغزها و جرئت‌های خود استفاده کنیم، ما بر همه اینها غالب خواهیم شد و اگر امریکا

ص: ۷۷۶

۱- همان، صص ۹ و ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

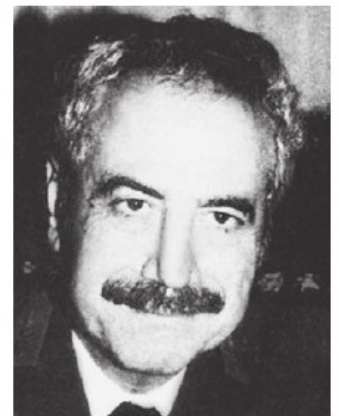
می خواهد اسرائیل قدرتمند باشد- و من مطمئنم امریکا این احساس را دارد- بنابراین امریکا باید بداند که اسرائیل بدون ساحل غربی رود اردن قدرتمند نخواهد بود.»(۱)

در همین حال، مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، امروز در مصاحبه با مجله الکفاح العربی (چاپ بیروت) گفت: «زمانی که امریکایی ها به ما حمله کنند ما به هر وسیله ممکن پاسخ خواهیم داد. ما خلبانانی داریم که برای انجام مأموریت های انتحاری علیه کشتی های جنگی امریکا آماده اند.» وی همچنین تأکید کرد: «موشک های زمین به زمین سوریه با برد ۳۰۰ کیلومتر قادرند عمق خاک اسرائیل را از جمله صحرای نقب که تأسیسات هسته ای اسرائیل در آن واقع است هدف قرار دهند.»(۲)

روزنامه واشنگتن تایمز در یک تجزیه و تحلیل خبری نوشت: «سیاست امریکا در لبنان سه هدف را دنبال می کند: تخلیه تمام نیروهای اسرائیلی، سوریه، فلسطینی، ایرانی و لیبیایی از لبنان؛ استقرار حاکمیت دولت بیروت بر تمام لبنان؛ اطمینان یافتن از این امر که لبنان نباید مورد استفاده نیروهای فلسطینی علیه اسرائیل یا اسرائیل علیه سوریه قرار گیرد. سومین هدف به موفقیت دو هدف اول وابسته است.»(۳)

۱

به منظور تلاش برای برقراری صلح میان جناح های متخاصم فلسطینی، وزرای شرکت کننده در کمیته ویژه کشورهای جنبش عدم تعهد راهی سوریه می شوند.

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه

خبرنگار روزنامه کیهان از دهلی نو گزارش داد: «ایندیرا گاندی [نخست وزیر هند و] رئیس جنبش عدم تعهد که وزرای جنبش را برای بررسی اوضاع وخیم فلسطینی ها در شمال لبنان به تشکیل جلسه فراخوانده بود، از گروه وزیران عضو شرکت کننده خواست تا برای برقراری صلح میان جناح های متخاصم عازم کشورهای عرب شوند.» بنا به این گزارش، این گروه فردا عازم کویت و سپس دمشق خواهند شد. همچنین گفته می شود خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه، آمادگی کشورش را برای پذیراشدن گروه وزیران اعلام داشته است. گروه وزیران در غیاب حافظ اسد رهبر سوریه، با خدام به مذاکره خواهد پرداخت.

در همین حال گزارش ها حاکی است نبرد سنگین بین طرف داران و مخالفان عرفات در اطراف و داخل اردوگاه بدایه همچنان ادامه دارد. به گزارش خبرگزاری رویتر به نقل از یک سخنگوی صلیب سرخ بین المللی تا دوشنبه گذشته در جریان نبردهای مذکور حداقل ۴۵۰ تن کشته و

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
- ۲- روزنامه کیهان، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۹، رادیو امریکا، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۱۵۰۰ تن مجروح شده اند. (۱) همچنین گزارش خبرگزاری یونایتد پرس از طرابلس حاکی است: «یک عکاس غربی که توانسته است وارد اردوگاه بداوی شود گفته است تانک های سوریه اردوگاه را از شمال محاصره کرده و سربازان سوریه فعالانه در حمله علیه طرف داران عرفات شرکت کردند.» (۲)

ص: ۷۷۸

-
- ۱- روزنامه کیهان، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

در ادامه مرحله چهارم عملیات والفجر ۴، نیروهای خودی که تا آخرین ساعات شب گذشته (ساعت ۲۴) توانسته بودند در اغلب محورها خط دشمن را شکسته و در برخی از محورها همچون شاخ تارچر به موفقیت های نسبی دست یابند، در ادامه کار به مشکلاتی برخوردند.

در محور ارتفاع ۱۹۰۰ و یال های شرقی آن به علت هوشیاری دشمن و بسته شدن راهکارها و ناهماهنگی گردان های عمل کننده، لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و لشکر ۵ نصر، با آنکه نیروهای احتیاط خود را نیز به این محور وارد کرده بودند، نتوانستند به موفقیتی دست یابند، در نتیجه فرماندهان به ناچار ساعت ۳ بامداد گردان های عمل کننده را به عقب فراخواندند. در همین حال تلاش نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ به ثمر نشست و آنها توانستند پس از چندین بار دست به دست شدن ارتفاع ۱۹۰۴ بین نیروهای خودی و دشمن، بالاخره در ساعت ۳ بامداد این ارتفاع را به تصرف درآورده و به طور نسبی تثبیت کنند.

در پی این موفقیت، محسن رضایی که از تهران عملیات را پیگیری می کرد در تماس تلفنی به سیدرحیم صفوی گفت: نیروها هر کاری که می توانند، انجام بدهند تا در تاریکی شب کار تمام شود. چون اگر به صبح بکشد کاری پیش نخواهد رفت. وی توصیه کرد نیروهای لشکر حضرت رسول (ص) که در روی ارتفاع ۱۹۰۴ مستقر شده اند خمپاره ها را جلو کشیده، ارتفاع ۱۹۰۰ را هدف قرار بدهند تا آنجا هم سقوط کند. البته با وجود اعلام این مهم به رزمندگان، به دلیل فشار مداوم دشمن انجام این کار امکان پذیر نشد.

در محور دره میانه، نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) در سمت راست ضمن شکستن خط دشمن خود را تا تپه های غرب کلز رساندند، ولی در سمت چپ که قرار بود با پیشروی در آن منطقه ضمن تکمیل تصرف ارتفاع کلز، از دو سمت با نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) الحاق کنند به علت مقاومت نیروهای عراقی و همچنین نرسیدن نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) به منطقه الحاق، موفقیتی به دست نیاوردند.

با نزدیک شدن زمان طلوع آفتاب و تصرف نشدن بیش از نیمی از اهداف، تردیدهای جدی در قرارگاه فرماندهی درباره موفقیت عملیات به وجود آمد.

درباره محور کانی مانگا (ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و شرق آن و ارتفاع سنگ معدن) عزیز جعفری اعتقاد داشت که اگر ارتفاع ۱۹۰۰ به طور کامل تثبیت نشود، نیروهای لشکر ۵ نصر که تا روکان پیش رفته اند، نمی توانند در سمت چپ این ارتفاع باقی بمانند زیرا دشمن به آن منطقه تسلط دید و تیر دارد. علاوه بر این در محور سنگ معدن نیز که لشکر نصر توانسته بود ارتفاع ۱۸۳۰ را از سمت پنجوین تصرف کند، هنوز غرب این ارتفاع (شاخ کن شوکت) به تصرف درنیامده بود و فرمانده قرارگاه مقدم حمزه باتوجه به تجربیات گذشته، امکان تصرف شاخ کن شوکت تا طلوع آفتاب را دور از ذهن می دانست. اگر کار به همین نحو پیش می رفت و شاخ شوکت تصرف نمی شد، آن بخش از نیروهای لشکر ۵ نصر که ارتفاع ۱۸۳۰ را به تصرف درآورده و در آنجا مستقر بودند، به محاصره می افتادند. در عمل نیز دشمن، با وجود تلفات سنگینی که متحمل شده بود، فشار خود را بر روی ارتفاع ۱۸۳۰ تشدید کرده بود. لذا عزیز جعفری در تماسی با سیدرحیم صفوی در این باره گفت: آن بخش از نیروهای لشکر ۵ نصر که به روی ارتفاع ۱۸۳۰ رفته اند، تلفات زیادی دادند و نتوانستند بایستند. من اول به مرتضی قربانی گفتم بایستند، ولی توان آنها گرفته شده و نمی توانند بایستند و فشار زیادی روی آنها است. عراقی ها از دو طرف آنها را می زنند. دشمن چون جاده دارد به راحتی نیروهای خودش را تدارک می کند و به لشکر نصر فشار می آورد. به مرتضی قربانی گفتم پس دو دسته نیروی داوطلب را که بتوانند روی این دو قله پدافند بکنند و ۲۴ ساعت مقاومت بکنند، نگه دار، ولی می گفت اصلاً وضع خوب نیست و امکان ندارد.

فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه پس از مشورت با سیدرحیم صفوی در ساعت ۴:۳۰، از فرماندهی لشکر ۵ نصر خواست تا نیروهایی را که برای تصرف شاخ کن شوکت اعزام کرده بود به عقب فرابخواند.

در ساعت ۶:۳۰، سیدرحیم صفوی در گزارشی به محسن رضایی وضعیت کلی عملیات را این گونه اعلام کرد:

ارتفاع ۱۹۰۴ و یال هایش و ارتفاع ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ تصرف شدند. لشکر ۵ نصر نتوانست در روی ارتفاعات ۱۸۳۰ و ۱۸۱۰ بماند و پایین آمد. عده ای از کادر لشکر نیز شهید و مجروح شدند و آن فلشی که در تنگه روکان بود را هم نتوانست بالا برود و مهدی زین الدین (لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)) هم توانست تپه های اول خودش را بگیرد و الآن روی تپه های دوم درگیر است. در حال حاضر، نیروهای خودی یک خطی از ۱۹۰۴ به ۱۷۴۰ و به طرف تپه های قسمت جنوبی دره میانه و بالای کلز تشکیل دادند. وی افزود عراقی ها در ۱۶۱۶ (یال شرقی ۱۹۰۰) و ۱۹۰۰ به شدت مقاومت کردند.

هم زمان با روشن شدن هوا، دشمن فشار خود را در سایر محورها نیز افزایش داد و توانست در محور عملیاتی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)، ارتفاع ۱۹۰۴ را بازپس بگیرد. در محور دره میانه و کلز نیز که بخشی از اهداف تصرف شده بود، عراقی ها ابتدا با اجرای آتش شدید توپخانه و سپس وارد کردن نیروی پیاده، نیروهای خودی را به عقب راندند. بدین ترتیب عملیات انجام شده به رغم موفقیت های نسبی در ساعات اولیه، بدون دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده خاتمه یافت.

در این عملیات فشار زیاد دشمن که با گسیل نیروهای فراوان صورت می گرفت موجب شد تلفات سنگینی به عراق وارد شود؛ طبق آماري که پس از روشن شدن هوا سیدرحیم صفوی به محسن رضایی اعلام کرد در روی ارتفاع ۱۸۳۰ (سنگ معدن) که هدف لشکر ۵ نصر بود، ۲ گردان از تیپ ۴۹ عراق به طور کامل منهدم شد. در منطقه عملیاتی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز یک گردان از تیپ ۳۶ تا ۶۰٪ منهدم گشت. همچنین در منطقه هدف لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) نیز ۵ گردان از تیپ های ۲۱ پیاده، ۱۰۸ و ۹۵ منهدم شدند.

در جریان عملیات شب گذشته، ۱ گردان از نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و یک گردان ادغامی این لشکر با تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان که مأمور اجرای عملیات در غرب شاخ تارچر بودند، در محاصره نیروهای عراقی قرار گرفتند و فرماندهی لشکر به آنها اعلام کرد در طول روز در موقعیت خود باقی بمانند تا با فرارسیدن شب امکان خروج آنها از محاصره فراهم شود. (۱) - (۲)

هم زمان با عملیات در منطقه کانی مانگا، نیروهای محدودی از ارتش و سپاه در منطقه بانی بنوک به اجرای عملیات پرداختند و توانستند ۳ ارتفاع در چپ و راست این منطقه را به تصرف در آورند، ولی نیروهای خودی بر اثر آتش شدید توپخانه و فشار دشمن مجبور به عقب نشینی شدند. طبق گفته سرهنگ امیریگی، در این عملیات از نیروهای خودی ۲ نفر شهید و ۶ نفر زخمی شدند. (۳)

۱

یکی از نکات قابل توجه در جریان عملیات شب گذشته و روز جاری، حضور عناصری از سازمان مجاهدین خلق(منافقین) در بین نیروهای ارتش عراق در محور کانی مانگا بود. گزارش راوی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) در این باره حاکی است:

هنگامی که گردان حیب از لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) در ارتفاع ۱۶۸۰ یال غربی شاخ تارچر وارد عمل شده بود یکی از افرادی که در پشت تیربار قرار داشت، با اعلام اینکه هدف تصرف شده است نیروها را به جلو فرامی خواند و برای جلب توجه بیشتر چند رگبار هوایی نیز شلیک می کند. رزمندگان این گردان هم به تصور اینکه وی از افراد خودی است که در پشت تیربار غنیمتی قرار

ص: ۷۸۱

۱- این نیروها شب هنگام با ابتکار فرماندهی لشکر و با استفاده از تاریکی هوا از منطقه محاصره شده خارج و به نیروهای خودی پیوستند.
۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص ۱۲۸؛ و- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۳۲ - ۲۶؛ و- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، محسن رخصت طلب، ۲۸/۸/۱۳۶۲ تا ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۴؛ و- سند شماره ۴۴۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۹۷)، داود رنجبر، صص ۶، ۷، ۹، ۱۳ و ۱۴.

۳- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۴.

گرفته است به سمت او می روند، اما با نزدیک شدن نیروها به وی، فرد مذکور ناگهان تیربار را به سمت آنها گرفته و شروع به شلیک می کند و در نتیجه عده ای از نیروهای گردان حیب شهید یا زخمی می شوند.

در همین هنگام، فرمانده یکی از گروهان های این گردان، از پشت به وی نزدیک شده و با پرتاب نارنجک او را به هلاکت می رساند. در بازرسی از جیب این فرد کارتی به دست آمد که نشان می دهد وی از افراد وابسته به سازمان مجاهدین خلق (منافقین) بوده است. (۱)

۱

در چهار اطلاعیه ای که از سوی فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با امضای سیدرحیم صفوی، اطلاعات قرارگاه خاتم با امضای محمد باقری، طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه با امضای علی تجلانی و اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه با امضای علی فدوی برای اطلاع رده های مختلف ارسال شد، کلیاتی از سازمان رزم، نحوه اجرای عملیات در محور های مختلف، قرارگاه های مأمور و همچنین نتایج عملیات بیان شده است. گزیده تنظیم شده چهار اطلاعیه مذکور بدین شرح است:

سازمان رزمی

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲: لشکر ۲۷ محمد رسول الله(ص) با ۷ گردان + تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳: لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با ۳ گردان + تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۴: لشکر ۵ نصر با ۷ گردان + تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۵: تیپ ۳۳ المهدی(عج) با ۵ گردان + تیپ ۲ لشکر ۳۰ گرگان

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۶: تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) با ۲ گردان + تیپ ۲ لشکر ۲۳ نوه

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۷: لشکر ۳۰ گرگان با ۳ گردان

مأموریت

قرارگاه حمزه ۲: تصرف و تأمین ارتفاعات ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های ۱۹۰۴ و شاخ تارچر و الحاق در جناح راست با قرارگاه حمزه ۳ در کلز آسیاب و یال های شرقی ۱۹۰۰ و الحاق در جناح چپ با قرارگاه حمزه ۴ در شیار حمدان.

قرارگاه حمزه ۳: تصرف و تأمین رودخانه گوگسور در غرب کانی مانگا از خط تماس قبلی تا امتداد شرقی غرب روستای آسیاب.

قرارگاه حمزه ۴: تصرف ارتفاعات زله (سنگ معدن و شاخ شوکت) مشرف بر پنجوین و ارتفاعات تنگه روکان و ارتفاع ۱۶۱۶ و الحاق با قرارگاه حمزه ۲ در جناح راست.

قرارگاه حمزه ۵ و حمزه ۶: به ترتیب مأموریت داشتند در احتیاط و دنبال پشتیبان قرارگاه های حمزه ۴ و حمزه ۳ باشند.

ص: ۷۸۲

۱- سند شماره ۳۱۷ د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در عملیات والفجر ۴، اسدالله توفیقی، ۲۶/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۶۳ و ۶۴.

قرارگاه حمزه ۷: اجرای تک و تصرف ارتفاعات بانی بنوک (کله اسبی) با یک گردان.

یادآور می شود دشمن در فرصتی که پیدا کرده بود با به کارگیری مهندسی رزمی خود در حد وسیع، توانست موانع زیادی (سیم خاردار، میدان مین و کانال های آتش) را ایجاد کند. همچنین عراق با استفاده از نیروهای حاضر در منطقه و آوردن نیروهای جدید و سازماندهی آنها، وضعیت خوبی را از لحاظ پدافندی کسب کرد.

شروع عملیات و نحوه پیشرفت آن

عملیات در ساعت ۹:۳۰ شب در تاریخ ۲۸/۸/۱۳۶۲ شروع شد و در مرحله اول با موفقیت نیروهای خودی همراه بود. دشمن که در چند شب قبل از عملیات، احتمال حمله نیروهای خودی را می داد و در حال آماده باش به سر می برد، در یک حالت خستگی و اضطراب بود و به همین دلیل نتوانست مقاومت چندانی را از لحاظ نیروهای پیاده اش داشته باشد، ولی به دلیل آماده نگاه داشتن نیروهای عقبه خود و ایجاد موانعی که ذکر شد (به خصوص در مسیر راهکارهایی که نیروهای خودی از آن استفاده می کردند) توانست مشکلات فراوانی در حین پیشروی نیروها برای ما به وجود آورد و توانایی پاتک را قبل از روشن شدن هوا پیدا کند.

در محور های حمزه ۲ و ۳ و ۴ نیروهای عمل کننده، اهداف از پیش تعیین شده خود را ۸۰٪ تصرف کردند. در محور حمزه ۴، تنگه روکان و ارتفاع ۱۶۱۶ از ساعات اولیه حمله زیر آتش شدید دوشیکا، چهارلول، انواع تیربار، تانک و توپخانه دشمن قرار داشت و در نتیجه منطقه مزبور سقوط نکرد. در صورتی که بقیه اهداف حمزه ۴ به تصرف نیروهای خودی درآمد. در محور حمزه ۲، ارتفاعات ۱۹۰۰، ۱۹۰۴ و یال های مربوطه تصرف شده بود و ارتفاع ۱۶۰۶ که توسط حمزه ۴ باید تصرف می شد، سقوط نکرده بود. محور حمزه ۳ یال های سمت راست ارتفاع ۱۸۶۶؛ یعنی ارتفاع ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ کاملاً سقوط کرده و در دست نیروهای خودی می باشد.

علت عقب نشینی در محور حمزه ۴: سقوط نکردن تنگه روکان، ارتفاع ۱۶۱۶ و ۱۶۰۶ که در دست دشمن باقی ماند و نیروهای خودی از سه محور که شامل کله قندی، شیار توتمان و تنگه روکان بود، مورد تهدید واقع شده و آتش شدید دشمن بر روی نیروهای خودی لحظه ای قطع نمی شد. در ضمن نیروهای خودی عقبه نداشته و هیچ گونه وسایل تدارکاتی به آنان نمی رسیده و نیروهای ما به دستور قرارگاه به مواضع قبلی خود برگشتند.

علت عقب نشینی در محور حمزه ۲: فشار دشمن از سه جناح تنگه روکان، ارتفاع ۱۶۰۶ و هایندل که دشمن آتش پرحجمی بر روی نیروهای مزبور ریخته و جاده ای که دشمن به ارتفاع ۱۹۰۰ داشته نیروهای خودی را تهدید جدی می کرد. در صورتی که نیروهای خودی هیچ گونه عقبه ای نداشته و بنا به دستور قرارگاه به مواضع قبلی خود عقب نشستند. در ضمن یال های

سمت راست ۱۹۰۴ به طرف سرکان در دست نیروهای خودی بود، ولی چون ارتفاع ۱۹۰۴ در دست دشمن بود، نیروهای خودی در ساعت ۶ الی ۸ بعد از ظهر ۲۹/۸/۱۳۶۲ به مواضع قبلی خود برگشتند.

در محور حمزه ۳ نیروهای خودی بر روی یال های سمت راست ۱۸۶۶؛ یعنی ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ مستقر هستند.

قرارگاه های حمزه ۵ و ۶ در احتیاط ماندند.

قرارگاه حمزه ۷ مأموریت خود را با یک گردان روی ارتفاعات بانی بنوک جهت تصرف و تأمین انجام داده و بنا به دستور به خطوط قبلی خود بازگشت. (۱)

۱

پس از فروکش کردن تب و تاب عملیات و برقراری آرامش نسبی در محورهای مختلف منطقه عملیاتی والفجر ۴، کلیه فرماندهان رده های مختلف عملیاتی به مقر فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سپاه در جنوب ارتفاعات کنگرک، فراخوانده شدند تا درباره عملیات انجام شده، مشکلات آن و علل ناکامی یگان ها گفت و گو کنند. (۲)

در این جلسه فرماندهان در جمع بندی دلایل ناکامی یگان های خود به مؤلفه های تقریباً مشترکی اشاره کردند که عبارت بودند از:

۱. هوشیاری دشمن در منطقه عملیاتی.

۲. سرمایه گذاری دشمن در منطقه عملیاتی و ایجاد موانع مختلف نظیر میادین مین و استحکامات مهندسی. (۳)*

۳. ناهماهنگی یگان های هم جوار.

۴. نبود شناسایی کافی.

۵. نبود هماهنگی در پیشروی یگان ها.

در پایان جلسه، محسن رضایی از تهران تماس گرفت و از سیدرحیم صفوی آخرین وضعیت عملیات را جویا شد. صفوی ضمن بیان کلیاتی از نتایج به دست آمده، به محسن رضایی گفت: لازم است برای تصمیم گیری درباره عملیات شما و سرهنگ صیاد شیرازی به منطقه بیاید. (۴)

ص: ۷۸۴

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر ۴، جلد ۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات خودی، صص ۲۲۱ - ۲۱۸.

۲- این جلسه با حضور رحیم صفوی، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، علی تجلائی، حسن دانایی فر، محمد باقری، علی فدوی، محمدابراهیم همت، مرتضی قربانی، جعفر اسدی، نبی رودکی، سرهنگ جلالی، سرهنگ آذرفر، سرهنگ قویدل، سرهنگ امیریگی، سرهنگ درافشان، سرهنگ فرتاش و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم برگزار شد.

۳- * واحد مهندسی رزمی قرارگاه کربلا با استناد به گزارش هایی که به آن واحد ارسال شده است، از وضعیت موانع و میادین مین در خطوط پدافندی دشمن گزارشی تهیه و برای بهره برداری به رده ها و واحدهای مختلف و یگان های عملیاتی ارسال کرده است. متن

کامل این گزارش در ضمیمه درج شده است.

۴- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲۰؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۲۸.

ارتش عراق امروز علاوه بر بمباران اطراف شهر سردشت شهرهای آبادان و خرمشهر را نیز آماج گلوله باران قرار داد.

هوایماهای عراقی امروز در سه نوبت با ورود به حریم هوایی سردشت، اطراف این شهر را از ارتفاع بالا بمباران کردند. در این حملات ۲ نظامی و یکی از اهالی روستا که مشغول چراندن گوسفندان بود زخمی شدند و حدود ۱۰۰ رأس گوسفند اهالی نیز تلف شد. (۱)

این درحالی است که باوجود حملات هوایی امروز جنگنده های دشمن علیه سردشت و تجاوز هوایماهای عراقی به حریم شهرهای گیلان غرب و باختران (۲) خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از اطلاعیه نظامی عراق گزارش داد: «امروز هیچ گونه حمله هوایی بر علیه مواضع ایران صورت نگرفته است.» (۳)

از سوی دیگر و در ادامه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر، امروز نیز این دو شهر و اطراف آن هدف گلوله های توپ ها و خمپاره اندازهای عراقی قرار گرفتند که بر اثر آن ۶ باب منزل مسکونی در آبادان تخریب شد و در خرمشهر نیز چند منزل مسکونی در خیابان فردوسی این شهر آسیب دید. در این اقدام دشمن ۸ تن از مردم و نیروهای نظامی زخمی شدند. (۴)

امروز در جریان دو اقدام گروه های مسلح غیرقانونی، ۴ کودک شهید و ۳ تن نیز مجروح شدند. از سوی دیگر درحالی که ۳ نفر از افراد سازمان کومه له خود را تسلیم کردند، سپاه کردستان از فعالیت مجدد ایستگاه رادیویی سازمان کومه له و استقرار عناصر این سازمان در دولکان عراق خبر داد.

تعدادی از کودکان روستای خیاره واقع در جنوب غربی سنندج که برای چراندن گوسفندان به مراتع اطراف این روستا رفته بودند، به مینی که افراد مسلح ضدانقلاب کار گذاشته بودند، برخورد کردند. بر اثر انفجار مین، ۴ تن از این کودکان به شهادت رسیدند و ۲ تن از آنان نیز مجروح شدند که جراحات یکی از آنان جزئی بود، ولی پای کودک دیگر قطع شد. یادآور می شود که سن قربانیان این حادثه بین ۹ تا ۱۲ سال بود. (۵)

در روستای ملحم در ۵/۷ کیلومتری غرب سلماس نیز افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان به سمت ساختمان پایگاه گروه مقاومت این روستا تیراندازی کردند. در این حادثه نگهبان پایگاه زخمی شد. (۶) در پی این حادثه نیروهای یگان جندالله سلماس محورهای خروجی منطقه را زیر نظر گرفته، موفق شدند عامل این حادثه را دستگیر کنند. وی هنگام دستگیری دو نارنجک جنگی و یک قبضه سلاح به همراه داشت و با پوشیدن لباس زنانه قصد خروج از منطقه تحت نظر را داشت. فرد دستگیر شده چندی قبل نیز شخصی به نام بیت الله کیانی را به شهادت رسانده بود. (۷)

ص: ۷۸۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۶؛ و- سند شماره ۹۵۴۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۸، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۷، قبرس -
خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۲۹۰۷۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره
۲۸۹۱۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۳۹۵۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از (رکن ۳) ناحیه ژاندارمری به استانداری کردستان، ۱/۹/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۵۶۳۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سلماس به فرماندهی منطقه ۱۱، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
- ۷- سند شماره ۳۱۷۹۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران سلماس (عملیات) به سپاه پاسداران منطقه ۱۱، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛
و- سند شماره ۳۴۱۰۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲

در همین حال، امروز ۳ تن از افراد سازمان کومه له خود را به نیروهای سپاه مهاباد معرفی و درخواست امان نامه کردند. این افراد از عناصر سازمان کومه له در مهاباد بودند که مدتی پیش از این سازمان جدا شده و تا زمان معرفی خود به نیروهای سپاه زندگی مخفی داشتند. (۱)

به دنبال عملیات نیروهای خودی در منطقه آلان در جنوب غربی سردشت و برچیده شدن ایستگاه های رادیویی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و سازمان کومه له از منطقه بیژوه، سپاه کردستان اعلام کرد که سازمان کومه له ایستگاه جدیدی را در ارتفاعات مرزی قندیل عراق راه اندازی کرده است. طبق اطلاعات سپاه کردستان، این سازمان ۱۸۰ تن از افراد خود را نیز در منطقه دولکان عراق مستقر ساخته است. (۲)

۱

با ادامه عملیات والفجر ۴ در محورهای کانی مانگا و جنوب شهر پنجوین، خبرگزاری فرانسه از منامه با اعلام اینکه نیروهای ایران در کردستان عراق دست به تهاجم جدیدی زده اند، از قول منابع رسمی در بغداد افزود: «این حمله از سوی ارتش عراق در هم شکسته شد.» (۳) مبنای این گزارش اطلاعیه امروز ارتش عراق می باشد که در آن آمده است: نیروهای ایران حمله ای را در ساعت ۱۰ شب گذشته در منطقه پنجوین آغاز کردند و نبرد میان آنها و نیروهای سپاه یکم عراق تا بامداد امروز ادامه داشت. (۴) خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری اعلام کرد: «پس از جنگ شدید در بخش شمالی جبهه طی روزهای ۴ تا ۱۰ نوامبر (۱۳ تا ۱۹ آبان) که بنا به گفته تهران در چارچوب مرحله سوم تهاجم والفجر ۴ صورت گرفته است، جبهه جنگ ایران و عراق به مدت ۱۵ روز نسبتاً آرام بود.» (۵)

خبرگزاری آلمان غربی نیز از بغداد گزارش داد: «لطیف جاسم [وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق] در یک کنفرانس مطبوعاتی در بغداد خبرنگاران را دعوت کرد که برای مشاهده نابودی نیروهای ایران، خود از این جبهه دیدن کنند.» (۶) همچنین بخش عربی رادیو بغداد در گزارشی از قول فرمانده سپاه یکم ارتش عراق اعلام کرد: نیروهای ایران در ساعات اول شب گذشته «در ۱۰ محور اصلی به اضافه محوری فرعی ... موفق به نفوذ به برخی از مواضع ما شدند.» وی افزود: «نبردی که در خلال ساعت های شب گذشته انجام گرفت از تمام شب های نبردهای سه سال گذشته درازتر بود.» بر پایه این گزارش، فرمانده مذکور مدعی شد تمام نیروهای ایران در این حمله «تارومار شدند و تمام گروه های موفق [شده] به نفوذ، نابود گردیده و پیروزی قاطعی که قبلاً از آن مطمئن بودیم، تحقق یافت.» (۷)

از سوی دیگر، خبرگزاری آلمان غربی در گزارش دیگری آورده است: «در تهران، ایرنا خبرگزاری رسمی ایران تأیید کرد که نیروهای ایران در تدارک جهت تکمیل محاصره شهر پنجوین عراق، به سوی مواضع دشمن در جنوب و جنوب غربی این شهر پیشروی کرده اند. ایرنا گفت در نتیجه اجرای مراحل

ص: ۷۸۶

۱- سند شماره ۳۵۶۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۹۷۴۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات ناحیه کردستان به فرماندهی اطلاعات کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۸، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۷، منامه -

خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۱۵، رادیو صوت الجماهير، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۹، منامه و تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص ۱۰ و ۱۱، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۷- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، رادیو بغداد عربی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

پیشین عملیات والفجر، نیروهای ایران کنترل شرق، شمال و غرب پنجوین را به دست گرفته اند. این خبرگزاری گفت که نیروهای ایران ضمناً در نبرد شب گذشته در غرب مریوان که در خاک ایران و مقابل پنجوین واقع شده یک گردان و ۴ گروهان دشمن را منهدم کردند.» (۱)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز ضمن گزارش مشابهی درباره وقایع شب گذشته نبرد، به سخنان اخیر وزیر دفاع ایران درباره صدور دستور ادامه عملیات والفجر ۴ از سوی امام خمینی و شورای عالی دفاع و اعلام خبر پیروزی های بزرگ تری در جبهه های جنگ در کمتر از یک ماه آینده اشاره کرد. (۲) - (۳)

ملاقات آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور با امام خمینی

رادیوهای بی بی سی، کلن و اسرائیل گزارش های کوتاهی از وقایع نبرد به نقل از منابع خبری ایران و عراق پخش کردند. رادیو امریکا مدعی شد ایران ماه پیش نیز به مناطق مرزی شمال عراق حمله کرده بود، ولی بدون «هیچ گونه پیشرفتی» جنگ تقریباً راکد شده بود. (۴) در همین حال، رادیوهای کویت، قطر، امارات متحده عربی، مسقط، امان و نیز رادیو دهلی فارسی فقط به پخش بیانیه نظامی عراق اکتفا کردند. (۵)

۱

امام خمینی در سخنانی به ضرورت اصلاح امور در همه زمینه ها، لزوم تقویت قوه قضائیه و حفظ استقلال این قوه، مسئله دخالت و اقدامات قدرت های بزرگ در جوامع اسلامی در عین تفرقه و اختلاف در میان مسلمانان پرداختند. صبح امروز، آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، به همراه اعضای شورای عالی قضایی، رؤسا و مستشاران و دادیاران دیوان عالی کشور، رؤسای شعب دیوان عدالت اداری، حقوق دانان شورای نگهبان، قضات بازرسی کل کشور، اعضای دادگاه عالی قم، رؤسای شعب کیفری یک و دو دادگاه های مدنی خاص، دادگاه های انقلاب، رؤسای دادگستری های مراکز استان و شهرستان ها و دادستان های انقلاب و عمومی و اعضای سازمان قضایی ارتش با امام خمینی رهبر انقلاب، ملاقات کردند. در این دیدار رئیس دیوان عالی کشور در

ص: ۷۸۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۸، ۳۰/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۲- برای اطلاع از مشروح سخنان سرهنگ سلیمی وزیر دفاع ایران، به روزشمار ۲۷/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

۳- همان، ص ۱۲، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۹، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو امریکا، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
- ۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر ۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۸، ۳۰/۸/۱۳۶۲، صص ۱۸ - ۱۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

سخنانی ضمن اشاره به استقلال قوه قضائیه در کنار قوای مجریه و مقننه، از اقدامات انجام شده در زمینه توسعه محاکم و دادگاه ها در کنار داسراهای انقلاب و عمومی در سراسر کشور و نیز کمبود نیروی شاغل در دستگاه قضایی گزارش داد.

در این دیدار امام خمینی در مورد رویه غالب بر نهادهای کشور در رژیم گذشته اظهار کردند: «ما در هر قضیه ای که فکر می کنیم که در سابق، در این رژیم سابق بوده است دست روی هر کدام که می گذاریم، می گوئیم این بدتر از دیگران بوده. وقتی می رویم سراغ آن یکی، آنجا می گوئیم این بدتر از دیگران بوده و هکذا. وقتی قوه دادگستری اش را و قوه قضائیه اش را شما نگاه کنید، می بینید که آن چیزی که در آن نبوده است، اسلام بوده و عدالت اسلامی. و وقتی که به مجلسش نگاه می کردیم، می بینیم آنکه نبوده است ارتباطش با مردم. وقتی به ارتشش نگاه می کردیم، می بینیم که آنکه نبوده است فعالیت در راه کشور خودشان.» ایشان در ادامه افزودند: «دولت آن بود که دیدید شما بسیار تان، خوب، این اواخر دیگر یادتان است. فرمانداران و فرماندهان و استانداران و اینها، آنها بوده است که ملاحظه کردید و دادگستری اش هم آن بود که اطلاع دارید، مجلسش هم آن بود، دانشگاهش هم آن بود. عرض کردم وقتی سراغ دانشگاه می رویم، می بینیم که بدتر از همه جا دانشگاه بوده است. وقتی سراغ قضات می رویم می بینیم بدتر از همه این بود. و زحمت دارد که اینها اصلاح بشود.»

رهبر انقلاب با اشاره به پیشرفت های پس از انقلاب در زمینه اصلاح امور گفتند: «خداوند تأیید کرده است این جمهوری اسلامی را که در ظرف این مدت کم، در صورتی که انقلاب بوده، در صورتی که همه کشورهای بزرگ مخالف بودند با ایران به همه معنا و فشارهایشان را بر این کشور به همه طرف وارد کردند، تبلیغات سرتاسری آن طور کرده است، مع ذلک در این مدت کم، در همه جا یک پیشرفت های چشمگیر شده است. دانشگاه بحمدالله، و امیدوارم که به زودی همه جهاتش درست بشود و روی موازین باشد و دادگستری و قوه قضائیه بحمدالله کار زیاد کردند. و موجب سرافرازی یک ملت است که در مدت بسیار کم، با همه مشکلات و با اینکه مهیا نبودند علمای ما برای قضاوت و امر قضاوت ارتباط با آنها نداشته است، مع ذلک موفق شده اند و تاکنون خدمت های فراوان کرده اند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی ضمن تأکید بر ادامه تلاش ها برای رفع نواقص موجود، لزوم تقویت قوه قضائیه را یادآور شده، خاطرنشان کردند: «قوه قضائیه امروز قوه قضائیه اسلامی است و رو به اسلام دارد می رود و باید خود علمای اسلام این را تقویت کنند و افراد را بفرستند. علمایی که در بلاد هستند یا خودشان یا کسانی که مربوط به آنهاست و می توانند قضاوت کنند، پیشنهاد کنند که وارد بشوند در این قوه قضائیه تا ان شاءالله رفع نقیصه به همه معنا بشود.» ایشان سپس افزودند: «اگر این قوه قضائیه درست بشود، بسیاری از مشکلات

کشور درست می شود. مردم سروکار دارند با این قوه، با دادگستری سروکار دارند و به شما آقایان قضات هم عرض می کنم که خدا را در نظر داشته باشید در باب قضا. قوه قضائیه سروکارش با جان مردم است با مال مردم است، با نوامیس مردم است، و باید همیشه خدا را ناظر و حاضر ببینید که خدای نخواستہ نبادا یک اشتباهی در کار بشود، یک وقت خطایی بشود. خطای شماها بزرگ است و ممکن است یک خطا موجب قتل یک کسی بشود، یک خطا موجب به بادرقتن آبروی کسی بشود. اینها را باید بسیار نظر بکنید و بسیار دقت بکنید.»

امام خمینی در ادامه درخصوص گرفتاری مسلمانان در ابتلا به دولت های غیرمردمی و قدرت های بزرگ گفتند: «شما می بینید که در هرجا برای اسلام یک گرفتاری پیش می آورند با یک اسمی روی آن می گذارند و یک بساطی درست می کردند. ما آن وقت خیال می کردیم که صدام این است که تلافی می کند، بیخودی، در جنگ شکست می خورد، آن وقت تلافی اش را سر خوزستان درمی آورد و کردستان. خیال می کردیم که این کار، کار صدامی است. معلوم شد که همه این جور هستند.»

رهبر انقلاب همچنین با اشاره به حوادث لبنان و دخالت قدرت های خارجی در این کشور به ویژه اقدامات فرانسه در لبنان، کمک های آن کشور به عراق و پناه دادن به گروه های تروریستی گفتند: «چند نفر به واسطه اینکه آن قدر صدمه دیدند از این قدرت های بزرگ و از امریکا و از اسرائیل و از فرانسه و از امثال اینها، این قدر صدمه دیدند، چند نفر خودشان را فدا می کنند برای ملت خودشان و می روند یک جایی را منفجر می کنند. بعد اسرائیل تلافی می کند. خوب، از اسرائیل همه متوقع اند. اسرائیل ذاتش همین ذات است، باید عمل بکند این طوری که می کند. اما فرانسه که خودش را یک ملت چه می داند، و آن قدر در طول تاریخ ادعا کرده است، چرا این طور تروریست از کار درآمد؟ ملت فرانسه باید این مطلب را احساس بکند که در طول تاریخ آن قدر که از فرانسه تعریف کردید و کتاب نوشتید و چه کردید، در این برهه زمان آبروی فرانسه را این دولت از بین برد. دولت فرانسه آبروی ملت فرانسه را از بین برد، صورت ملت فرانسه را یک صورت مشوه جلوه داد در بین ملت ها. اکثر ملت ها و مردم ها تمیز نمی دهند که، جدا نمی کنند دولت را از ملت، خصوصاً آنجاهایی که جمهوری است. آنجاهایی که جمهوری است، ملت است که باید اساس را در دست بگیرد. نمی پذیرند از ملت فرانسه که او بگوید دولت ما این طوری است. ملت فرانسه به فکر بیفتد که آبروی خودش را که دارد از بین می رود حفظ بکند و این دولت را سر جای خودش بنشانند، این دولت را کنار بگذارد. این دولتی که تروریست اعظم باید اسمش را گذاشت برای اینکه، هرچه تروریست است جمع می شود در فرانسه، بعد هم خودش تروریستی می کند. یک کسی او را می زند به واسطه اینکه جنایتکار است، او می زند یک کس دیگری را می کشد. تلافی می کند سر کس دیگری. خوب، این ملت فرانسه باید فکر این کار باشد و همین طور ملت های دیگر. ملت ها که

تقصیری ندارند. تقصیر ملت‌هایی که جمهوری هستند این است که رأی می‌دهند به اینها و بعد که رأی دادند اختیار را دست اینها می‌دهند. باید بعد که چیز کردند، با تظاهرات، با چیزها این کار را کنار بگذارند. الآن هم می‌توانند این کار را بکنند. حفظ کنند آبرویی را که در طول تاریخ شما برای فرانسه درست کردید، این را حفظش کنید، اینها دارند از بین می‌برند. اینها تروریست شده‌اند. دولت فرانسه از آنجا که می‌بیند که از عراق طلب دارد و طلبش را نمی‌تواند بدهد، تلافی‌اش را سر ایرانی‌ها درمی‌آورد. تلافی سر ایرانی برای چه درمی‌آورد، خوب، عراق نمی‌تواند طلب شما را بدهد از خودش وصول کنید، چرا به او طیاره، نمی‌دانم چه می‌دهید که ایران را بزند؟»

امام خمینی سپس به وجود اختلاف در میان مسلمانان به رغم برخورداری از منابع قدرت اشاره کرده، افزودند: «بالاخره مسلمین باید فکر بکنند. این مسلمان‌ها و این اعراب که تقریباً اکثر بسیاری از مسلمین را آنها تشکیل می‌دهند و گرفتار دست اینها هستند، اینها فکر بکنند که نباید این طور خودشان را دست آنها بدهند که هر جا الآن لبنان را آن طور کرده‌اند، لبنانی دیگر برای کسی نمانده است. خوب، چرا این اختلافات را شما دست بر نمی‌دارید تا اینکه اینها نتوانند بیایند سراغ شما؟ و چرا باید آنها بیایند و مردم را آن طور اذیت بدهند به اسم اینکه ما می‌خواهیم اصلاح بکنیم؟ این اصلاح که نیست. شما اگر مصلح بودید، اگر صلح طلب بودید که این طور وضعتان نبود. شما صلح طلبید و می‌آیید در لبنان به اسم اینکه ما صلح طلب هستیم و مردم را ناراحت می‌کنید؟ شما بروید کنار، مردم خودشان کار خودشان را درست می‌کنند، نمی‌گذارید که مردم اصلاح کنند کار خودشان را. هر کدامتان به یک اسمی وارد می‌شوید در یک کشوری. مثلاً فرض کنید که روسیه وارد می‌شود در افغانستان به اسم اینکه می‌خواهیم اصلاح کنیم آنجا را. امریکا و فرانسه و انگلستان و اینها هم وارد می‌شوند در لبنان می‌خواهیم اصلاح کنیم. این برای این است که مسلمان‌ها بیدار نیستند. دولت‌های مسلمین نمی‌دانند چه قوه‌ای دستشان هست و چه جور اینها را می‌توانند از بین ببرند. اگر - یک - ده روز این مسلمین منافع خودشان را قطع کنند از شرق و غرب، آنها سرجای خودشان می‌نشینند.»

رهبر انقلاب در همین زمینه افزودند: «از آن طرف هم فلسطینی‌ها را به جان هم انداخته‌اند. جنگ بین خودشان آن طور می‌بینید که واقع شده. از آن ور هم اختلاف ما بین خود ما، دولت‌های مسلمین. آخر چرا باید این طور باشد؟ اینها اگر واقعاً بیدار بشوند و بفهمند چه قدرتی در دستشان هست و چه منابعی در دست اینها هست که منابع، رگ حیات آنها در دست اینهاست، خوب، باهم روابط پیدا می‌کنند، روابط دوستی پیدا می‌کنند. خوب، ما می‌فریاد می‌زنیم که آقا بیایید باهم دوست باشیم، چه می‌گویند نه، ایران می‌خواهد همه کشورهای دنیا را از بین ببرد. ایران چرا می‌خواهد ببرد، ایران می‌خواهد همه را اصلاح کند؛

می خواهد که باهم باشند همه شان، برادر باشند همه شان. مع ذلک نمی فهمند و باید چه کرد این را و من امیدوارم که کم کم درست بشود و کم کم ملت ها بیدار بشوند و از راه ملت ها این کارها اصلاح بشود و ان شاءالله خداوند تأیید می کند و خداوند شما را و همه کسانی که در این کشور خدمت می کنند به این کشور، خدمت می کنند به اسلام، تأیید کند و مادامی که قصد خالص باشد، توجه به خدا باشد و خالص باشد، تا این طور باشد بلاشکال پیروز هست این کشور و از اینجا هم موجش می رسد به همه جا و رسیده است و انقلاب شما بحمدالله صادر شده است، نه اینکه صادر می شود، صادر شده و تقویت می شود در خارج.»

امام خمینی در پایان بیانات خود با تأکید بر استقلال قوه قضائیه اظهار کردند: «قوه قضائیه همان طوری که آقا [موسوی اردبیلی] فرمودند یک قوه مستقل باید باشد. یعنی در همه جای دنیا این اسم هست که قوه قضائیه مستقل است. حالا ما در کشور خودمان که استقلال داده است اسلام به قوه قضائیه و قاضی و قوه قضائیه مستقل است و هیچ کس نباید در آن دخالت بکند. قضات نباید گوش به هیچ کس بدهند. جز آنکه برای خدا کار خودشان را انجام بدهند، حق را ملاحظه بکنند. اگر فرض کنید که یک جایی را دیدند حق است، اگر تمام کشور ایران به آنها چیز بکنند که به آن طرف حکم بدهید، نکنند. خدا این طور مقرر فرموده است، باید شما به حق برسید. کار به اینکه این رفیق فلان است، این دوست فلان است، این پسر فلان است، این خود فلان است، خیر، کاری به این کارها نداشته باشید. باید شما به همان طوری که شرع مقدس امر فرموده است قضاوت کنید و مستقل در قضاوت باشید و محتاط در قضاوت. احتیاط در قضاوت کنید، توجه بکنید که نابدا یک مظلومی حقیض ضایع بشود یا یک نفری زاید بر آن مقداری که باید جریمه بشود یا - برای - تعزیر بشود، یا - به - چه بشود، زاید بر او نباشد. گرفتاری دارد این مسائل، باید این را خیلی توجه بکنید و من امیدوارم که آقایان علمائی که الآن مشغول هستند و بعدها هم ان شاءالله می آیند و مشغول می شوند، توجه بکنند که مستقل هستند و کسی حق اینکه هیچ نقشه ای، هیچ دخالتی در کار آنها بکند ندارد و البته روی موازین شرعی اگر اشتباه ثابت شد، آن وقت روی همان موازین شرعی عمل می شود.»^(۱)

پیش از بیانات رهبر انقلاب، رئیس دیوان عالی کشور، در سخنانی خطاب به امام خمینی اظهار کرد: «قوه قضائیه که قوه ای است در کنار قوای مجریه و مقننه، قوه ای است خودکفا و مستقل که در نتیجه اوامر حضرت مستطاب عالی و دستورات مؤکد آن جناب، نیروهای ارزنده، مؤمن، خالص، انقلابی، مسئول و متعهد به این قوه جذب شده اند. اکنون بحمدالله افتخار می کنیم که به حضور مبارکتان عرض کنیم که در سرتاسر ایران قوه قضائیه با کمال قدرت و استقلال به کار خودش مشغول است.»

آیت الله موسوی اردبیلی در ادامه سخنان خود ضمن اشاره به تعداد شعب حقوقی، کیفری،

ص: ۷۹۱

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸، صص ۲۷۷ - ۲۷۱.

مدنی خاص، دادگاه های مستقل تمام وقت انقلاب و نیمه وقت انقلاب در کنار دادسراهای انقلاب و عمومی افزود: «حدود ۵۰۰ نفر از روحانیون، علما و محصلین در نتیجه احساس وظیفه به این قوه جلب شده اند و کارهای بسیار سنگین قضایی را به عهده گرفته اند. اینها فرزندان حضرت مستطاب عالی هستند که به دستور حضرت شما و احساس وظیفه این کار سنگین را متعهد شده اند.» وی ضمن اظهار رضایت از روال جاری در امور مربوط به قضات شرع، به مشکل کمبود نیرو در دستگاه قضایی اشاره کرده و گفت: «ما مقداری کسر پرسنل داریم. ما هنوز هم به حداقل ۴۰۰ تا ۵۰۰ نیرو احتیاج داریم تا بتوانیم همه نیاز مملکت را برطرف سازیم. اگر این ۵۰۰ نفر هم جلب شوند، امیدواریم ان شاء الله دیگر کمبود آن چنانی که در کار اخلاص ایجاد کند، نداشته باشیم.»^(۱)

۱

رئیس جمهور در مراسم آغاز به کار گردهمایی بین المللی پزشکی تهران پیشنهاد کرد بخشی از کار این گردهمایی به بررسی مخاطرات ناشی از به کارگیری بمب های شیمیایی در جنگ اختصاص یابد.

آیت الله خامنه ای امروز در گردهمایی بین المللی پزشکی تهران که با شرکت شخصیت های سیاسی و علمی ۶۵ کشور جهان در هتل استقلال تهران گشایش یافت، با بیان اینکه امکانات علمی و تجهیزات فنی موجود بیش از هر زمان دیگری وظیفه شناخت دردها و نابسامانی های بشر را بر دوش عالمان و آگاهان جهان قرار داده است، اظهار کرد: «هیچ دیده منصفی نمی تواند مصائب و مشکلات عظیم ناشی از جنگ تحمیلی به ایران را در زمینه مسائل درمانی و بهداشتی، در کنار انبوهی از ضایعات دیگر نبیند [بیند] و تأثیر آنها را در به تعویق افتادن بسیاری از طرح های توسعه و تکمیل و تربیت کادر درمانی تحقیقاتی و نیز در ایجاد موانع در فراهم آوردن امکانات فنی و عملی برای تأمین بهداشت و درمان ناچیز انگارد.»

وی سپس افزود: «متخصصان امور بهداشتی و درمانی نیک می دانند که آواره شدن حدود ۵/۲ میلیون انسان بی گناه بر اثر تهاجم نظامی به ایران و سرازیر شدن ۵/۱ میلیون آواره افغانی بر اثر تجاوز نظامی به افغانستان و ویرانی بخش وسیعی از شهرها و روستاهای جنوب و غرب کشورمان آن هم در سال های نخستین پس از انقلاب اسلامی، چه باری از مشکلات ناشی از عفونت ها و اپیدمی ها و مسمومیت ها را بر دوش یک ملت می نهد و چه مقدار از امکانات و تجهیزات درمانی و بهداشتی را به خود اختصاص می دهد. امکانات و تجهیزاتی که به جای متمرکز شدن در اجرای طرح های اساسی توسعه و تکمیل شبکه درمانی و بهداشتی کشور، صرف فوریت های پزشکی و رسیدگی به مجروحان جنگی شده است.»

رئیس جمهور در مورد فجایع ناشی از جنگ گفت: «حکومت متجاوز عراق که تاکنون مناطق غیرنظامی و مسکونی را مورد حملات موشکی و بمباران های هوایی قرار می داده، اخیراً به

ص: ۷۹۲

کمک و تأیید ابرقدرت ها و حامیان استکباری خود دست به جنایتی فجیع در حق ملت مظلوم ما زده و برخلاف مقررات بین المللی مناطقی از کشور ما را با بمب های شیمیایی آلوده کرده است. خطرات جانکاه و خانمان سوز ناشی از بمباران های شیمیایی که یکی از فجیع ترین و دردناک ترین ثمرات اعمال و نیت جنایتکاران قدرتمند جهانی است، از نظر هیچ یک از پزشکان و متخصصان بهداشت در سطح جهان پوشیده نیست.» وی اضافه کرد: «در اینجا من فرصت را مغتنم می شمرم و پیشنهاد می کنم که این سمینار بخشی از کار خویش را به بررسی مخاطرات ناشی از بمب های شیمیایی اختصاص دهد.»

بازدید پزشکان خارجی دعوت شده به گردهمایی بین المللی پزشکی تهران از نمایشگاه عکس مصدومان شیمیایی در هتل استقلال

آیت الله خامنه ای همچنین تأکید کرد: «اینها نمونه هایی است از جنایت هایی که کشورهای استکباری همه روزه در گوشه و کنار جهان مرتکب می شوند و این خود از پیش نشان می دهد که چگونه مشکلات درمانی و بهداشتی جهان سوم عمدتاً معلول سیاست های کشورهای استکباری است. یکی از بازتاب های این سیاست ها حيله هایی است که برای جذب مغزها و نیروهای فکری جهان سوم به کار می برند.» وی ضمن اشاره به اینکه گردهم آمدن پزشکان و متخصصانی که با هم نوعان نیازمند خود پیوند قلبی دارند، یکی از سلاح های مؤثر برای مقابله با این سیاست ها است، اظهار امیدواری کرد «این گردهمایی علمی گامی باشد در راه تحکیم این پیوند و تحقق اهداف انسانی، به خصوص که در سنت مشرق زمین و در رأس آن جوامعی که از ایمان اسلامی بهره مندند زمینه ها و ریشه های عمیق و محکمی این امید را قوام می بخشد.»^(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی ضمن محکوم کردن حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان، هدف از حضور نیروهای ایران در این کشور را کمک به ملت مظلوم لبنان اعلام کرد. این سخنان بلافاصله در رسانه های خارجی بازتاب یافت.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی امروز در نطقی در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی اعلام کرد: «چهارشنبه و پنجشنبه گذشته در یک

ص: ۷۹۳

برنامه حساب شده ای هواپیماهای فرانسوی و اسرائیلی در دو حمله جداگانه ولی متمرکز با شناسایی هایی که قبلاً توسط ماهواره ها و هواپیماهای شناسایی امریکایی انجام شده بود، به منطقه بی دفاع و مظلوم بعلبک حمله کردند و مردم بی دفاع آنجا را به جرم علاقه مندی آنها به انقلاب اسلامی ایران به خاک و خون کشیدند. این مسئله از مسائل مهم قرن ما است که پیمان ناتو با امکانات نیرومند و پیچیده اش در شرق لبنان برای سرکوب انقلاب اسلامی و برای حمایت از اسرائیل غاصب این طور وارد عمل بشوند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سپس گفت: «نکات بسیار مهمی که در این خیانت قرن وجود دارد، قابل توجه است: اولاً، عجز قدرت های غربی با همه امکانات جاسوسی شان از تشخیص عوامل انفجار مقررماندهی امریکایی ها و فرانسوی ها و اسرائیلی ها در لبنان است. سیا، موساد و اینتلیجنت سرویس با اعتراف خودشان عاجز شدند از اینکه تشخیص بدهند چه کسی این کار عظیم را انجام داده و این ضربه شکننده را به نیروهای ناتو و اسرائیل در لبنان وارد کرد. برای جبران این عجزشان در مقابل ملت هایشان که آنها را زیر سؤال قرار داده بودند، دست به عملی زدند که بسیار زشت تر از عجز آنهاست. ۲۴ هواپیمای فوق مدرن در سرکوب این مردم بی دفاع شرکت کردند و ۵ هواپیمای اسرائیلی، ۱۴ هواپیمای فرانسه، سوپراتانداردها و اف ۱۴ و میزهای پیشرفته و فانتوم ها و جالب این است که با همه قساوتی که به خرج دادند فقط توانستند در این حمله ۱۴ نفر از نیروهای عزیز انقلابی و مجاهد ما را که در آنجا به ملت لبنان کمک می کنند، شهید کنند و حدود ۳۰ نفر یا بیشتر از مردم لبنان را و گروه کمی را هم زخمی کنند. خانه های زیادی را هم خراب کرده اند و مردم زیادی را بی پناه کرده اند و خوشبختانه یکی از هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی توسط رزمندگان لبنان به آتش کشیده شد که ان شاءالله خبر دقیق آن بعداً اطلاع داده می شود.»

رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن انتقاد از سکوت محافل سیاسی جهان در برابر حملات اخیر اظهار کرد: «رسانه های دنیا به جای اینکه این ضعف مفرط ناتو و دنیای غرب را به رخشان بکشد مسئله تلافی و انتقام از یک ملتی را مطرح می کند که ثابت نشده کدام یک از جریان ها در آن انفجارها حضور داشتند.» وی افزود: «مسئله دیگری که برای ما واقعاً تأسف بار است که [در] دنیای اسلام و عرب، دولت های عربی به جای اینکه این جنایت را محکوم کنند از اینکه اسرائیل به یکی از شهرهای کشور اسلامی لبنان حمله کرد، اظهار خوشحالی می کنند به دلیل اینکه جمهوری اسلامی به نحوی طرف این تجاوز قرار گرفته و مسئله دیگری که برای ما امروز می تواند افتخار باشد این است که اینها مجبور شدند تحت فشار رزمندگان لبنان همه تبلیغاتی که در دوران سه ساله کرده بودند و می خواستند ما را متهم کنند که از اسرائیل اسلحه می گیریم امروز به دلیل اینکه اسرائیل برای سرکوبی نیروهای ما در لبنان به مردم لبنان حمله کرده همه

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی همچنین حوادث اخیر در لبنان را واکنشی ناشی از احساس ضعف و وحشت قدرت های جهانی در قبال انقلاب اسلامی ایران خوانده و افزود: «ما افتخار می کنیم که با حضور چند تن از نیروهایمان به عنوان کمک مردم لبنان توانسته ایم این همه دستاورد برای ملتمان و انقلابمان در دنیا داشته باشیم.» رئیس مجلس در پایان سخنان خود گفت: «من به برادران نماینده و مردم اطلاع می دهم که ان شاءالله فردا جنازه های رزمندگان عزیزمان در سوریه با مراسم رسمی بدرقه می شود و فردا ما از این جنازه ها و فرشته هایی که برای نجات مردم فلسطین به آن منطقه رفته اند در ایران استقبال خواهیم کرد.» (۱)

به دنبال سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی، خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «رئیس پارلمان ایران امروز اعلام کرد در جریان حمله هوایی به منطقه بعلبک، ۱۴ پاسدار انقلاب و ۳ تن دیگر کشته شده و یک فروند هواپیمای سوپراتاندارد سرنگون گردیده است.» این خبرگزاری افزود: رئیس پارلمان ایران گفت «کشورهای عربی به جای اینکه این عمل را محکوم کنند از این امر ابراز شادی کردند، زیرا جمهوری اسلامی ایران به نحوی مورد هدف این هجوم قرار گرفته است.» خبرگزاری فرانسه ضمن اشاره به این بخش از سخنان رئیس مجلس که «ناتو به این طریق در شرق لبنان مداخله کرده تا انقلاب اسلامی را از بین ببرد و از اسرائیل غاصب حمایت کند»، از قول وی اضافه کرد: «ما به این مسئله افتخار می کنیم که حضور برخی از نیروهای ما برای کمک به ملت لبنان، همه این نتایج را برای ملت ما، انقلاب ما و دنیا داشته است.» (۲)

خبرگزاری های رویتر و یونایتدپرس نیز گزارش های مشابهی را در این زمینه منتشر کردند. (۳) در این بین، رادیو اسرائیل ضمن نقل بخش هایی از اظهارات رئیس مجلس شورای اسلامی اعلام کرد: «این نخستین بار است که مقامات دولتی ایران تأیید می کنند در پایگاه های تروریستی که توسط هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی بمباران گردید، پاسداران دولتی و حزب اللهی های ایرانی نیز وجود داشته اند.» این رادیو با اشاره به اعلام خبر سقوط یک هواپیمای سوپراتاندارد در سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی افزود: «ولی دولت فرانسه روز پنجشنبه گذشته اعلام کرد همه هواپیماهای آن کشور در پایان عملیات سالم به پایگاه های خود بازگشته اند.» رادیو اسرائیل همچنین گفت: «رئیس مجلس شورای اسلامی در دنباله سخنان خود گفت که با حمله هواپیماهای اسرائیلی به پایگاه های تروریستی در ناحیه بعلبک، تبلیغاتی دایر بر اینکه حکومت اسلامی ایران از اسرائیل اسلحه می خرد، خنثی شد.» (۴)

آیت الله منتظری و میرحسین موسوی نخست وزیر، در سخنانی بر لزوم حمایت از مردم لبنان در برابر تهاجم قدرت های خارجی تأکید کردند.

۱- همان، ص ۱۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۷، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

آیت الله منتظری امروز در دیدار با قضات شرع و دادستان های دادگاه های انقلاب اسلامی ضمن اشاره به همراهی بسیاری از کشورهای منطقه با سیاست های جهانی علیه ایران و اقدامات قدرت های بزرگ در لبنان گفت: «امروز وظیفه همه نیروهای اسلامی است که در برابر هجوم وحشیانه امریکا، اسرائیل و فرانسه به ملت های مسلمان فلسطین و لبنان، از اسلام و ملت های زیر ستم کشورها حمایت و دفاع نمایند. وظیفه همه ماست که این انقلاب عظیم اسلامی را که سرفصل بزرگی برای تحولات انقلابات دیگری به شمار می رود، حفظ کنیم و نگذاریم از هیچ بابتی ضربه ای به آن وارد شود.» وی همچنین از بروز اختلاف در صفوف فلسطینیان ابراز تأسف کرد و افزود: «یکی از اشتباهات بزرگ فلسطینی ها این بود که نیروی نظامی خود را در اثر فشار امریکا و نوکرانش در منطقه از بیروت خارج کردند و راه را برای ورود اسرائیل به جنوب لبنان و قتل عام مسلمانان و اشغال آن منطقه و تجزیه کشور لبنان باز کردند.» (۱)

امروز همچنین میرحسین موسوی نخست وزیر، در پایان جلسه هیئت دولت با اشاره به حملات اخیر رژیم صهیونیستی و فرانسه به لبنان گفت: این حملات «می تواند نشان دهنده خشم و غضب نیروهای امپریالیستی از نیروهای مؤمن و مسلمان لبنان باشد که اکنون با تکیه بر شعار اسلامی در جهت آزادسازی لبنان و قدس تلاش می کنند.» وی افزود: «آن چیزی که در این رابطه برای ما اهمیت دارد این است که اسرائیل مانند سایر قدرت ها با تبلیغات فراوان تلاش می نمود تا چهره انقلاب را به یک نوعی وابسته نشان دهد، درحالی که اینک در مقابل انقلاب اسلامی به موضع مسلحانه و حرکات مذبحخانه کشانده شده است.» موسوی در ادامه گفت: «در این میان همدستی صهیونیست ها و فرانسوی ها و کینه آنها قابل توجه است و ما عملاً در این رابطه احساس می کنیم که جمهوری اسلامی به یک نوعی قدرت و حرکت خود را در جهت رشد و شکوفایی حرکت های ضد صهیونیستی و امپریالیستی نشان داده است و این حرکت نشان دهنده جهانی اندیشیدن انقلاب اسلامی ما می باشد.»

نخست وزیر همچنین در مورد حضور نیروهای سپاه پاسداران در لبنان تأکید کرد: «برادران پاسدار ما در آن منطقه مشغول آموزش بوده و هدف درگیری مستقیم نداشته اند و طبیعی است که ما به برادران شیعه و مسلمان آن منطقه کمک کنیم و در کنار آنها باشیم و این امر از اهداف انقلاب اسلامی ما محسوب می شود و با این روشی که اسرائیل و امریکا در پیش گرفته اند طبیعتاً اراده ملت، رزمندگان و دولت ما راسخ تر خواهد شد.» (۲)

۱

معاون سیاسی وزارت امور خارجه ضمن بیان نتایج سفر خود به ده کشور منطقه غرب آسیا و افریقا به تشریح مواضع و سیاست خارجی ایران در ارتباط با فرانسه و درگیری میان گروه های

ص: ۷۹۶

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

روزنامه کیهان در این باره گزارش داد: حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه، که به تازگی از سفری یک ماهه به ده کشور خاورمیانه (غرب آسیا) و افریقا بازگشته است، در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی ضمن اشاره به دیدار خود با مقامات کشورهای سوریه، لیبی، الجزایر، نیجریه، گابن، ماداگاسکار، مورس، یمن دمکراتیک، امارات متحده عربی و قطر درباره علت سفر به این کشورها گفت: «خاورمیانه و افریقا محور استراتژی سیاست خارجی جمهوری اسلامی هستند و از این رو آشنایی نزدیک با آنها و سیاست هایشان برای ما ضروری است.» وی درباره مسائل مطرح شده با رؤسای این کشورها گفت: «سفر هم زمان شد با سومین مرحله عملیات والفجر ۴^۱ و پیروزی های درخشان رزمندگان ما در جبهه ها که فرصتی به دست ما داد تا بتوانیم هرچه بیشتر این پیروزی ها را تشریح کنیم و انعکاس دهیم و جنایات رژیم صدام را در بمباران شهرها و استفاده از بمب شیمیایی برای ملت ها بازگو نماییم.» شیخ الاسلام افزود: «سفر ما که قدرت اصلی اش را از پیروزی های رزمندگان گرفت، همچنین هم زمان شد با مقطع خاصی از بحران جهانی از جمله وضعیت پیچیده خاورمیانه؛ دخالت امریکا، فرانسه و انگلیس و دیگر نیروهای ناتو در لبنان؛ درگیری های داخلی فلسطینی ها؛ مواضع تدافعی و منفعلانه امریکا و دیگران در قبال مسائل خاص جنگ تحمیلی؛ لشکرکشی امریکا به گرانادا؛ سوءاستفاده در بازارهای نفت که با تولیدهای بی حساب و ارزان فروشی همراه است و توطئه هایی که برای محروم کردن ایران از حق مشروع خود در اوپک جریان دارد. بنابراین علاوه بر مسائل خاص هر کشور و گفت و گو پیرامون توسعه روابط فی مابین، موضوع گفت و گوهای ما با رؤسا و مسئولین کشورها بیشتر درباره این موضوعات بود.»

مصاحبه حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه درباره دلایل و نتایج سفر یک ماهه اش به ده کشور غرب آسیا

معاون سیاسی وزارت امور خارجه نتایج این سفر طولانی را بسیار رضایت بخش خواند و گفت: «بعضی از نتایج سفر حتی قبل از خاتمه آن به دست آمد؛ مانند تضعیف و شکسته شدن

ص: ۷۹۷

۱- سفر معاون سیاسی وزارت امور خارجه در تاریخ ۲۶/۷/۱۳۶۲ تقریباً با شروع عملیات والفجر ۴ آغاز و هم زمان با سه مرحله عملیات والفجر ۴ ادامه یافت. لذا به نظر می رسد در اشاره به این نکته در مصاحبه فوق اشتباهی صورت گرفته است.

توافق اسرائیلی - مارونی در لبنان که امیدواریم مبارزات ملت محروم لبنان بتواند سرّ تمام نیروهای ناتو و رژیم صهیونیستی را از سر لبنان کم کند و حیثیت ریخته شده نیروهای امریکایی و واقعیت نیروهای ناتو در لبنان را هرچه بارزتر نشان دهد.»

حسین شیخ الاسلام درمورد دیدگاه رؤسا و مسئولان کشورهای مذکور درباره اوضاع منطقه خلیج فارس و جنگ ایران و عراق اظهار کرد: «متأسفانه دنیای ما دنیای زور است و من به خوبی احساس کردم که موضع جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی های اخیر روزبه روز بیشتر جا می افتد. به طوری که ما اثر این پیروزی ها را خیلی عینی و واضح می دیدیم و متوجه شدیم که هیچ گونه شکی درمورد اینکه جمهوری اسلامی ایران قوی ترین قدرت منطقه است در کسانی که ما با آنها ملاقات کردیم، وجود ندارد.» وی افزود: «درمورد خلیج فارس نیز باید بگویم که حساسیت منطقه که گلوگاه غرب است بر کسی پوشیده نیست و همه، تهدید امام را خیلی جدی تلقی می کنند چون می دانند که امام فقط به وظایف شرعی خود عمل می کنند و هر جا که وظیفه شرعی بدانند عمل خواهند کرد. اما همان طور که همه می دانند و بارها هم گفته ایم، از ابتدای جنگ این ما بودیم که امنیت تنگه هرمز و کشتیرانی در خلیج فارس را حفظ کردیم و مانع از افزایش سرسام آور نرخ بیمه کشتیرانی در خلیج فارس شدیم و در همان اوایل جنگ بود که بیانیه ای درمورد حفظ امنیت خلیج فارس از طرف شهید رجایی صادر شد که تاکنون اجرا شده و در این مدت نیز تمام کشورهای منطقه خلیج فارس از آن بیانیه استفاده برده اند. ما این مسئله را با مسئولان کشورها مطرح کردیم و در این رابطه کشورهای دوست ما که همیشه مواضع ثابتی داشته اند هنوز هم بر سر مواضع خود هستند و کشورهایی هم که سابقه دوستی شان با ما زیاد نیست دیدیم که مواضعشان با پیروزی های به دست آمده عوض می شود. زیرا الآن دیگر شک نیست که این ما هستیم که سرنوشت صدام را رقم می زنیم و هرچه کمک ها به صدام بیشتر می شود شکست های او هم بیشتر می گردد.»

معاون سیاسی وزارت امور خارجه به سؤال طرح شده در زمینه روابط ایران و فرانسه این گونه پاسخ داد: «ما حساب دولت و ملت فرانسه را از هم جدا می دانیم. دولت سوسیالیست فرانسه اشتباهاتش کم نیست و فرانسه را درگیر مسائلی کرده که نه اقتصاد و نه توان نظامی و قدرت فرانسه جواب گوی این مسائل است. قبل از روی کار آمدن میتران یک دلار امریکا برابر ۴ فرانک فرانسه بود و حالا - معادل ۸ فرانک است و این نشان دهنده وضع بد اقتصادی فرانسه است که ملت فرانسه باید خسران آن را ببیند.» وی تأکید کرد: «ما با فرانسه اختلافات ریشه ای داریم؛ یعنی آنها می خواهند اسرائیل و صدام در منطقه [باقی] بمانند و ما می خواهیم هر دوی آنها نابود شوند. بنابراین فرانسه هرچه پایگاه در ایران داشته، آنها را از دست داده و مسلماً رویه ما با دولت فرانسه نیز بد است و اگر به جنایاتش ادامه دهد بدتر هم خواهد شد.»

شیخ الاسلام همچنين در مورد سياست نظامی گری فرانسه گفت: «دولت فرانسه با این کارها می خواهد قیافه ابرقدرت ها را به خود بگیرد، حال اینکه به خاطر همین سياست غلط، کل اروپا و ژاپن را نیز در برابر خود قرار داده است.»

حسین شیخ الاسلام سپس در مورد موضع ایران در قبال درگیری های بین فلسطینیان خاطر نشان کرد: «درگیری های بین نیروهای فلسطینی به ضرر ملت فلسطین است و ما تاکنون نظر خودمان را مبنی بر فراهم آوردن موجبات گسترش مبارزه قهر آمیز بر ضد رژیم صهیونیستی توسط مبارزین فلسطینی بارها اعلام کرده ایم و در همین رابطه است که طبعاً نمی توانیم از آنچه که بین فلسطینی ها در جریان است، خشنود باشیم. ما امیدواریم که این درگیری ها هرچه سریع تر به نحوی پایان یابد که موجبات رشد و تعالی انقلاب فلسطینی ها را فراهم کند و مبارزین فلسطینی همگی به جنوب لبنان و جبهه های جنگ علیه اشغالگران صهیونیستی بروند و تفنگ های خود را دوش به دوش هم علیه اشغالگران صهیونیستی و هم پیمانان غربی آنها به کار گیرند.»

وی همچنين با اشاره به اهداف جمهوری اسلامی در قاره افریقا گفت: «جمهوری اسلامی ایران در افریقا دوستان زیادی پیدا کرده و در کشورهای افریقایی مردم همین که می فهمند کسانی از جمهوری اسلامی هستند، آنها را دوست دارند و از حالت استقلال و آزادی جمهوری اسلامی لذت می برند.»^(۱)

۱

هم زمان با تأکید مقامات سعودی و مصری بر خاتمه جنگ ایران و عراق از راه مذاکره، رادیو فرانسه اعلام کرد عراق در صورت طولانی شدن جنگ از هواپیماهای سوپراتاندارد استفاده خواهد کرد.

عبدالله بن عبدالعزيز ولیعهد و معاون اول نخست وزیر سعودی، که به کویت سفر کرده است، امروز در دیدار با شیخ سعد عبدالله ولیعهد و نخست وزیر کویت، ضمن گفت و گو درباره تلاش کشورهای خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق، با اشاره به بیانیه چهارمین اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس ابراز امیدواری کرد که اقدامات میانجیگری موجب خاتمه جنگ شود.^(۲)

همچنین صفوت الشریف وزیر مشاور در امور اطلاعات مصر نیز در اظهار نظری، موافقت عراق با قطعنامه اخیر سازمان ملل را یادآور شد و از دو کشور درگیر جنگ خواست «بدون قید و شرط بر سر میز مذاکره بنشینند.» وی ضمن بیان اینکه جهان در برابر انسداد تنگه هرمز عکس العمل نشان خواهد داد، افزود: «کشورش نیز در چارچوب همین عکس العمل ها اقدام خواهد کرد.»^(۳)

ص: ۷۹۹

۱- روزنامه کیهان، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۸ مکرر.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۸، کویت - خبرگزاری کویت، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو ابوظبی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

در همین حال رادیو اسرائیل به نقل از خبرگزاری عراق گزارش داد: الشافی عبدالحمید معاون وزارت امور خارجه مصر، نیز امروز پس از ورود به بغداد با حامد علوان الجبور وزیر مشاور در امور خارجی عراق، ملاقات کرد. بنا بر این گزارش، «در این ملاقات مسائل جنگ عراق و ایران و... مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.»^(۱)

اعلام این مواضع و تلاش های سیاسی برای خاتمه دادن به جنگ درحالی است که گزارش ها همچنان از آمادگی عراق برای گسترش دامنه جنگ به عنوان راه حل خاتمه آن حکایت دارد. در این زمینه رادیو فرانسه امروز در گزارشی تأکید کرد در صورت طولانی تر شدن جنگ ایران و عراق به احتمال قوی نیروی هوایی عراق از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه مواضع اقتصادی و نظامی ایران استفاده خواهد کرد.^(۲)

۱

با ادامه تهاجم جنگنده های رژیم صهیونیستی به لبنان و عکس العمل نیروهای سوری اوضاع در لبنان بحرانی تر شد. در همین حال دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به منطقه، وارد دمشق شد تا با مقامات سوریه به مذاکره بپردازد.

به گزارش خبرگزاری رویتر امروز، جنگنده های رژیم صهیونیستی به مواضع نظامیان سوری، فلسطینی و لبنانی در شرق لبنان حمله کردند. در این بین یک سخنگوی نظامی سوریه اعلام کرد دو هواپیمای اسرائیلی مهاجم در پی حمله به مواضع حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان در مناطق تحت کنترل سوریه مورد اصابت موشک های سوری قرار گرفته و سرنگون شدند.^(۳) رادیو اسرائیل به نقل از اعلامیه سخنگوی ارتش این رژیم گزارش داد: «بعد از ظهر امروز، هواپیماهای نیروی هوایی اسرائیل پایگاه های خرابکاران را در نواحی بحمدون، صوفار [صوفر] و امه الصمه در مرکز لبنان مورد حمله قرار دادند.» به گفته این سخنگو «یک هواپیمای اسرائیلی آسیب دید و خلبان آن در منطقه ای که تحت تسلط ارتش مرکزی لبنان می باشد با چتر نجات فرود آمد.» سخنگوی ارتش اسرائیل انفجارهای گوناگون؛ از جمله انفجار سه روز پیش در شهر صیدا که بر اثر آن یک سرباز اسرائیلی کشته و ۶ سرباز دیگر مجروح شدند را دلیل این حمله عنوان کرد. رادیو اسرائیل همچنین به نقل از رادیو لبنان گفت: «هنگام حمله هواپیماهای اسرائیلی، هواپیماهای نیروی هوایی سوریه در آسمان بقاع لبنان و شمال لبنان به پرواز درآمدند و هم زمان هواپیماهای جنگی امریکا نیز عرشه ناو هواپیما بر خود را در سواحل لبنان ترک کرده به پرواز درآمدند.»^(۴)

درحالی که این حوادث از احتمال وقوع یک درگیری گسترده نظامی در منطقه در روزهای آتی خبر می دهد، دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا، پس از دیدار از امان پایتخت اردن، برای مذاکره با مقامات سوری امروز وارد دمشق شد. رادیو بی بی سی در این باره گفت: «تمایل مقامات سوریه به پذیرش دونالد رامسفلد تنها بارقه امیدی است که در میان

ص: ۸۰۰

- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۹، بخش عربی رادیو اسرائیل، ۳۰/۸/۱۳۶۲.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو صدای آزاد ایران، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
- ۳- روزنامه کیهان، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.
- ۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

تازه ترین اقدامات دیپلماتیک دیده می شود، ولی چنان که سوریه و امریکا نتوانند طرحی بیرون دهند و یا به توافقی برسند، قتل و هرج و مرج در لبنان احتمالاً شدت خواهد گرفت.»^(۱)

از سوی دیگر، رادیو امریکا به نقل از جورج شولتر وزیر امور خارجه این کشور، اعلام کرد: «ایالات متحده ابطال موافقت نامه لبنان و اسرائیل را در زمینه خروج سربازان خارجی نخواهد پذیرفت. سوریه، دولت لبنان را تحت فشار قرار داده تا این پیمان را رد کند، اما شولتر موافقت نامه لبنان و اسرائیل را تنها فرمول موجودی خواند که هم خروج اسرائیلیان را از لبنان تضمین می کند و هم راه حلی برای مسئله امنیت در شمال اسرائیل ارائه می دهد.» به گفته این رادیو، شولتر این مطلب را «هنگام سخنرانی در جلسه یک سازمان یهودیان در آتلانتای جورجیا بیان داشت.»^(۲)

در همین حال، مصطفی طلاس وزیر دفاع و معاون سرفرمانده نیروهای مسلح سوریه، «امریکا را متهم کرد که پس از شکست توطئه اش به منظور قرارداد دادن سوریه تحت سلطه جویی خود، از اسرائیل برای ضربه زدن به سوریه در لبنان استفاده می کند.» وی افزود: «هدف اصلی تمام توطئه هایی که در حال حاضر در منطقه عرب چیده می شود سوریه است که قویاً در برابر تمام توطئه های تسلیم گرایانه در این ناحیه ایستادگی می کند.»

همچنین در ادامه واکنش ها به حمله هوایی فرانسه به منطقه بعلبک در دره بقاع، وزارت امور خارجه الجزایر سفیر فرانسه در الجزایر را فراخواند و یادداشت اعتراض آمیزی را در خصوص این حمله به وی تسلیم کرد. رادیو کویت به نقل از خبرگزاری الجزایر گزارش داد: «به سفیر فرانسه همچنین ابلاغ گردید که یک چنین حملاتی می تواند به شدت تشنج و اعمال خشونت آمیز در لبنان بیفزاید.»^(۳)

در حالی که گزارش ها از افزایش وخامت اوضاع لبنان در پی حملات هوایی فرانسه و رژیم صهیونیستی حکایت دارد، وزارت امور خارجه لبنان امروز کاردارهای سفارتخانه های ایران، لیبی و یمن شمالی در بیروت را فراخواند تا با هریک از آنان به طور جداگانه برای خارج کردن نیروهای خود از لبنان مذاکراتی انجام دهد. فتوا الترك سرپرست کل وزارت امور خارجه لبنان، «از دیپلمات های کشورهای مذکور خواست تا مانع آن شوند اتباع مسلح خویش در لبنان در اختلافات و کشمکش های موجود داخلی و منطقه ای شرکت نمایند و به دیپلمات های یادشده اطلاع داد که دولت لبنان مایل است کلیه اتباع این کشورها خاک لبنان را ترک نمایند.»^(۴)

۱

با ادامه نبردهای سنگین میان گروه های فلسطینی در شمال لبنان، وزیر امور خارجه امریکا اعلام کرد نتیجه این نبردها بر فرایند صلح منطقه غرب آسیا اثر می گذارد.

به گزارش خیرگزاری فرانسه، یاسر عرفات امروز در یک نشست مطبوعاتی در خانه ای

ص: ۸۰۱

۱- همان، ص ۱۰، رادیو بی بی سی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۰، رادیو بی بی سی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو کویت عربی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو مونت کارلو عربی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

نزدیک مقر فرماندهی خود تأکید کرد: «سوری‌ها و لیبیایی‌ها هرگز خواهان آتش بس نخواهند بود و هدف آنان ویران کردن شهر اسلامی عربی طرابلس می‌باشد.»^(۱)

در همین حال، عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه، هرگونه آشتی با عرفات را غیرممکن دانست. وی در مصاحبه‌ای با هفته‌نامه عرب زبان المستقبل (چاپ پاریس) گفت: «عرفات نمی‌تواند انتظار چشم‌پوشی و یا سازش را داشته باشد [زیرا] که وی به سوریه، مهم‌ترین مخالف اسرائیل در میان کشورهای عربی جهان تهمت زده و خیانت نموده است.»^(۲) خدام در بخش دیگری از این مصاحبه افزود: «دمشق ترجیح می‌داد (عرفات به طرابلس فرار نمی‌کرد) چراکه حضور وی اوضاع سیاسی در این شهر را پیچیده‌تر ساخته است.»^(۳)

جورج شولتر وزیر امور خارجه آمریکا نیز با بیان اینکه: «نتیجه و حاصل جنگ گروه‌های فلسطینی در شمال لبنان در فرایند صلح خاورمیانه [غرب آسیا] اثراتی خواهد داشت»، اضافه کرد: «ملک حسین پادشاه اردن، این مسئله را مطرح کرده که آیا یک سازمان آزادی بخش فلسطین تحت نفوذ و استیلای سوریه می‌تواند نماینده مشروع و برحق مردم فلسطین باشد.»^(۴)

امروز همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس از قول منابع رسمی سازمان آزادی بخش فلسطین در کویت گزارش داد: سه گروه بزرگ این سازمان برای نجات جنبش فلسطین از بحران کنونی جبهه واحدی را تشکیل می‌دهند. بنا به این گزارش، «سه گروه الفتح (یاسر عرفات)، جبهه خلق برای آزادی فلسطین (جرج حبش) و جبهه دمکراتیک خلق (نایف حواتمه) به یک توافق اصولی در این زمینه دست یافته‌اند.» به گفته یک مقام فلسطینی این اقدام «به حفظ وحدت و مشروعیت سازمان آزادی بخش فلسطین کمک خواهد کرد.» این گزارش همچنین یادآور شد سه گروه مذکور «نزدیک به ۸۶ درصد سازمان آزادی بخش فلسطین را تشکیل می‌دهند، اما با توجه به شکاف کنونی در الفتح درصد طرف داران عرفات روشن نیست.»^(۴)

ضمیمه گزارش ۵۹۱: گزارش واحد مهندسی رزمی قرارگاه کربلا از وضعیت میداین مین و موانع دشمن در منطقه عملیاتی والفجر ۴

برخی نکات قابل توجه در خصوص میداین مین و موانع دشمن در منطقه عملیاتی والفجر ۴ بدین شرح است:

۱. تمامی میداین مین و موانع دشمن در منطقه کاملاً جدید بوده و تازه احداث شده و حاکی از اطلاع دشمن از حمله در آن منطقه می‌باشد.

۲. در احداث میداین مین و موانع، عجله دشمن کاملاً آشکار است و این مطلب را می‌توان از میداین مین نامنظم و تله‌های غیرقابل خنثی و استفاده از سیم تلفن و سیم تله به جای سیم خاردار در طرف خود دشمن و استفاده از مین‌های قدیمی به علت کمبود و استفاده از ورق‌های معمولی به جای فرم مخصوص ثبت میدان مین به علت فقدان فرم مخصوص فهمید.

۳. در بعضی از نقاط فاصله بین مین‌های کاشته شده تا نیم متر کاسته شده بود. (در سنگ معدن)

۴. دشمن چاشنی انفجاری مین‌ها را با چسب چسبانده بود که خنثی‌سازی آن ممکن، ولی نگهداری آن غیرممکن بود و مجبور به انفجار آنها بودیم.

ص: ۸۰۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۹، طرابلس - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو کلن، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۲۲.

۵. تله جدید دشمن با مین والمر این بود که قاب پلاستیکی دور مین را از وسط بریده و کمی بالاتر از ناحیه بریدگی در زیر خاک گذاشته بود که به واسطه بلند کردن مین، قسمت تحتانی مین باقی مانده و سیم، ماسوره را کشیده و بر چاشنی ضربه زده و موجب انفجار مین می شود.

۶. بیشترین نوع مین که دشمن گذاشته بود از نوع والمر و ضدخودروی فیلتری یا کیککی بود.

۷. از مین های دیگر که دشمن کار گذاشته بود مین های ضدتانک روسی تی.ام.۴۶ ضدخودروی فیلتری، ضدتانک نمره ۷۲ یا قالبی و مین های ضد نفرات والمر گوشکوبی یا پومنه و مین های ضدنفر پدالی و نمره ۷۲ یا صنعتی و منور انگلیسی است.

۸. مین جدید تمام پلاستیکی نمره ۷۲ یا قالبی (احتمالاً ساخت چین) که در ناحیه رودخانه قزلجه و نقاط دیگر یافت شده است که با ماسوره فشاری عمل کرده و خرج آن تی.ان.تی. کمی از خرج آن آر.دی.ایکس. است و در قسمت زیر خود دسته ای پلاستیکی دارد و تمام قسمت های مین بجز فیر، سوزن، دو ساچمه و خود چاشنی، پلاستیکی می باشد و پلاستیکی بودن قسمت های اصلی این مین آن را غیرقابل یافتن توسط مین یاب هایی که به مین فلزی حساس هستند، می سازد.

۹. در منطقه دشت بین ارتفاع خلوزه ۲ و ارتفاع هفت توانان، میدان مین جدید به عمق ۵۰ متر بود که شامل ردیف های متعدد مین های ضدخودرو با محافظ والمر و صنعتی و ضدنفر بود.

۱۰. در بعضی از مناطق شناسایی آن چنان دقیق و صحیح بود که برادران رزمنده از معبر خود عراقی ها عبور کردند.

۱۱. دو نوع مین جدید و پیشرفته مین منور انگلیسی با شماره های ۶۶ و ۶۴ یافته شده است که از لحاظ عمل مانند مین منور انگلیسی یا مقوایی می باشد.

۱۲. دشمن تعدادی از میداین مین را در شیب کوه ها و میان درختان احداث کرده و به همین علت، گسترش و اضافه کردن نوار در آن میدان ها ممکن نبود.

۱۳. طریق مین گذاری دشمن در منطقه اصولاً به این شکل بوده است: مین هایی که در شیب قرار داشتند، عموماً مین های ضدنفرات و ضد نفر بودند و تعداد ردیف ها نیز کمتر از دشت بود؛ مین هایی که بین دو ارتفاع و در دشت قرار داشت، از مین های ضدخودرو، ضدتانک و ضدنفر و ضد نفرات بود.

لازم به تذکر است که عمق میدان مین در دشت، گاهی به ۱۵۰ متر می رسید.

۱۴. در بعضی از نقاط، دشمن از ۵/۱ پوند تی.ان.تی. که دو برابر خرج مین پدالی بود زیر زمین گذاشته بود و بالای موارد سوراخ چاشنی بود که ماسوره پومز را به آن بسته و با سیم تله عمل می کرد.

۱۵. در منطقه خلوزه ۱، دشمن راه مالرو را با نبشی و سیم خاردار مشخص کرده بود، چون احتمال زیاد می دادند که از آن راه عبور خواهیم کرد، مین گذاری کرده بود.

۱۶. در بعضی از مناطق، دشمن به علت عجله مین ها را با ضامن و بدون چاشنی و یا بدون سیم تله و گاهی هم به صورت پراکنده بر روی زمین ریخته بود.

۱۷. در منطقه بین خلوزه ۲ و هفت توانان و مناطق دیگر، از مین والمر بدون سیم تله به عنوان محافظ مین ضدخودرو استفاده کرده بود.

۱۸. در بعضی از مناطق که دشمن به واسطه دید رزمندگان، عقب نشینی کرده بود داخل سنگرها و راه بین سنگرها مین والمر را با سیم تله یا بدون سیم تله کار گذاشته بود.

۱۹. کانال های دشمن اکثراً با عمق ۲ متر تا ۵/۱ متر و عرض ۳ تا ۵ متر بود عموماً داخل آن سه تا چهار ردیف سیم خاردار توپی موجود بود. کانال ها به وسیله لودر و بلدوزر ایجاد شده بود.

۲۰. در میان ارتفاع های هرگنه ۱ و هرگنه ۲ و ارتفاع درختی دو کانال وجود داشت که جدیداً احداث شده بود و داخل این کانال سه ردیف سیم خاردار توپی بود.

ص: ۸۰۳

۲۱. کانال های انفرادی دشمن توسط کیسه شن و سنگ و یا کندن زمین ساخته شده بود.

۲۲. یک کانال در اطراف رودخانه قزلجه ایجاد شده بود که سطح داخلی آن بسیار صاف و مسطح بود و با دستگاهی این کانال زده شده بود که به فاصله معین سنگرهای کمین توسط پلیت ساخته شده بود. عمق کانال ۵/۱ الی ۲ متر و عرض آن ۷۰ سانتی متر الی ۱ متر بود.

۲۳. سنگرهای کمین دشمن توسط کانال های انفرادی به سنگرهای اجتماعی وصل می باشد.

۲۴. دشمن از سیم خاردار توپی، تک رشته ای و فرشی استفاده کرده بود و از طرف ما برای مشخص کردن میدان مین سیم خاردار نگذاشته بود.

۲۵. از طرف خود بعضاً سه ردیف سیم خاردار توپی و یا یک ردیف تک رشته ای یا فرشی احداث کرده بود.

۲۶. اکثراً معبرهای دشمن توسط نبشی و سیم خاردار در طرفین معبر مشخص شده بود.

۲۷. سنگرهای کمین دشمن گاه داخل خود میدان و گاه هم خارج میدان در جلوی موانع خود قرار داشت و کاملاً به منطقه دید داشتند.

۲۸. دشمن برای توسعه دید خود در جلوی سنگرهای کمین، بوته ها را کنده و در بعضی از مناطق درخت ها را نیز بریده بود.

۲۹. تمام بشکه های فوگاز به بغل کار گذاشته بودند و رنگ آنها کرم و کاملاً استتار شده بود.

۳۰. بشکه های فوگاز چند تا چند تا داخل سنگرها، کار گذاشته بودند. سیم آنها گاه بر روی زمین قرار داشت که روی سیم را با سنگ پوشانده بودند و گاه در چند سانتی متر زیر خاک قرار داشت.

۳۱. عموماً بشکه های فوگاز در آخرین میدان و قبل از سیم خاردار قرار داشت.

۳۲. در منطقه بین ارتفاعات خلوزه ۲ و هفت توانان دشمن میدانی در میدان مین ایجاد کرده بود به صورت اینکه داخل میدان مین خود به وسیله سیم خاردار و نبشی محیطی را مین گذاری کرده بود که با نوارهای میدان دیگر تفاوت داشت. (۱)

ص: ۸۰۴

به دنبال جلسه روز گذشته فرماندهان برای بررسی علل ناکامی در مرحله چهارم عملیات والفجر ۴ و مسائل جانبی آن، امروز با حضور محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی در منطقه عملیاتی، موضوع جلسات فرماندهان به تصمیم گیری درباره چگونگی ادامه یا توقف عملیات اختصاص یافت.

علی صیاد شیرازی و محسن رضایی

به همین منظور در جلسه ای که ساعت ۱۰:۳۰ صبح امروز، در قرارگاه تاکتیکی فرماندهی خاتم الانبیای سپاه با حضور فرماندهان رده های مختلف قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه (سپاه و ارتش) در دره تفی در شمال غربی مریوان برگزار شد ابتدا علل ناکامی یگان ها و سپس آینده عملیات مورد بحث قرار گرفت. (۱)

سرهنگ امیریگی نظر خود را درباره دلایل عدم موفقیت، این گونه جمع بندی و بیان کرد:

۱. تک، در سخت ترین شرایط و به صورت جبهه ای بود.

۲. یگان ها در زمان شروع عملیات ناهماهنگ بودند.

ص: ۸۰۷

۱- افراد شرکت کننده در این جلسات عبارت بودند از: محسن رضایی، رحیم صفوی، عزیز جعفری، مرتضی قربانی از سپاه و سرهنگ علی صیاد شیرازی، سرهنگ جمالی، سرهنگ قویدل، سرهنگ امیریگی و سرهنگ آذرفر از نیروی زمینی ارتش و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم.

۳. اهداف اصلی بین چند یگان تقسیم شده بود.

۴. طرح ریزی یگان ها کامل و دقیق نبود.

۵. زمان لازم برای شناسایی یگان ها نبود.

عزیز جعفری نیز علل ناکامی عملیات را در قالب پنج مورد کلی بدین شرح اعلام کرد:

۱. محدود بودن تک. ۲. جبهه ای بودن تک. ۳. وجود موانع و استحکامات فراوان دشمن. ۴. کمبود زمان برای شناسایی. ۵. تکراری بودن راهکارهای عملیاتی یگان ها.

وی همچنین به ساعت شروع عملیات اشاره کرد و گفت: هنگام شروع عملیات به علت طلوع ماه، هوا روشن بود و این امر به زیان ما تمام شد در حالی که عراق از مهتابی بودن آسمان استفاده کرد.

سرهنگ جمالی نیز جبهه ای بودن تک، تفرقه بین یگان ها در زمین منطقه و استفاده نادرست از نیروی احتیاط را مهم ترین عوامل تحقق نیافتن اهداف یگان ها ذکر کرد.

در همین حال، سرهنگ صیاد شیرازی در تبیین علل ناکامی نیروهای عمل کننده یادآور شد: یک اشکال دیگر هم وجود داشت و آن اینکه ما در این عملیات به توپخانه دشمن صدمه زدیم و توپخانه دشمن دست نخورده و سالم ماند و علیه ما اجرای آتش کرد. وی در ادامه سخنان خود پیشنهاد کرد مباحث جلسه روی سه موضوع متمرکز شود: ۱. ترمیم و آماده سازی جاده ها (به ویژه جاده غرب کانی مانگا). ۲. ترمیم خطوط پدافندی فعلی. ۳. تکمیل اهداف عملیات. (۱)

در پی این توصیه، محسن رضایی پیشنهاد کرد فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه از سپاه و ارتش (عزیز جعفری و سرهنگ امیریگی) روی این موضوعات کار کنند و نتیجه آن را در جلسه مشترک با فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا مطرح کنند. (۲)

با واگذاری تعیین تکلیف عملیات به قرارگاه مقدم حمزه، بلافاصله فرماندهان و عناصر اصلی این قرارگاه از سپاه و ارتش در همان مکان تشکیل جلسه دادند. (۳)* طبق پیشنهاد عزیز

ص: ۸۰۸

۱- راوی قرارگاه مقدم حمزه در یادداشت های خود اشاره ای به مقدر بودن یا نبودن عملیات نکرده است، باین حال، از نوع نگاه وی که تقریباً برآیند جو عمومی قرارگاه مقدم حمزه می باشد می توان گفت که در وضعیت فعلی و باتوجه به مشکلات پیش رو ادامه عملیات حداقل در آینده نزدیک ناممکن است. محمدرضا دینانی نوشته است: از هر سه یگان عمل کننده سپاه (لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر ۵ نصر و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) حتی از ارتش تعداد زیادی شهید به جا مانده است. خصوصاً لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) که شهدای دو عملیات اخیر این یگان جا مانده است و این طور که معلوم است این شهدا (حالا حالا) خواهند ماند. (سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دینانی، از ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، ص ۴۰)

۲- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۴، محسن رخصت طلب، ۲۸/۸/۱۳۶۲ تا ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۲۷ - ۲۳.

۳- * در این جلسه عزیز جعفری، علی تجلانی، حمید سالکی و نصرت کاشانی از سپاه و سرهنگ امیریگی و سرهنگ آذرفرازی نیروی زمینی ارتش حضور داشتند.

جعفری قرار شد در این جلسه درباره سه موضوع گفت و گو شود: ۱. نحوه ادامه عملیات. ۲. تشکیل خط پدافندی مطمئن. ۳. امور مربوط به مهندسی و ترمیم جاده ها و ...

سرهنگ امیریگی پیشنهاد داد که ابتدا روی خط پدافندی، سپس اقدامات مهندسی و در آخر ادامه عملیات بحث شود.

در مباحث مطرح شده در مورد پدافند از منطقه تصرف شده، حاضران به این نتیجه رسیدند که ضمن حفظ خط فعلی در برخی محورها از جمله در غرب کانی مانگا از سه راهی چوارتا تا سرو و در جاده غرب کانی مانگا از پایین دره میانه تا لری، خاکریزی احداث و خط مستحکمی تشکیل شود. همچنین در منطقه پنجوین از هر گنه به قزلجه و از قزلجه به کلو خاکریزهای موجود تقویت یا خاکریز جدیدی احداث گردد.

البته فرماندهان حاضر در جلسه بر مناسب بودن خاکریز احداث شده در روی کانی مانگا (شاخ تارچر تا کانی شایان) و همچنین خاکریز کانی شایان به قزلجه که هر دو به همت لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) احداث شده بود، اذعان داشتند.

در ادامه جلسه، باتوجه به بارش شدید باران و همچنین پیش بینی بارش برف، فرماندهان درباره احداث و تکمیل جاده ها به خصوص ترمیم جاده موجود در غرب ارتفاعات کانی مانگا به توافق رسیدند. (۱)

شرکت کنندگان در جلسه، پس از گفت و گو درباره استعداد نیروهای پدافندی در این منطقه نیروی مورد نیاز برای این امر را حدود ۱۷ گردان برآورد کردند.

درخصوص آخرین موضوع جلسه؛ یعنی ادامه عملیات نیز پیشنهادهایی چون اجرای تک روی ارتفاعات مشرف بر پنجوین و ارتفاع کله قندی، ارتفاع ۱۸۳۰ (سنگ معدن) و ارتفاع شاخ شوکت (پس از تأمین منطقه و احداث خطوط پدافندی) و در ادامه آن پیشروی در ارتفاع کانی مانگا (ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰) مطرح شد، اما باتوجه به نبود نیرو و همچنین تجربه به دست آمده در دو عملیات اخیر، حاضران اجرای این اقدام را با توان و طرح موجود ناممکن دانستند. آخرین دیدگاه هایی که برای امتناع از اجرای عملیات در این جلسه طرح شد چنین است:

سرهنگ قنبرزاده: با این چند مرحله عملیات، عراق همه طرح ها و شگردهای ما را فهمیده و اجرای عملیات دوباره به شکست خواهد انجامید. باید با حداقل نیرو در منطقه پدافند کنیم.

ص: ۸۰۹

۱- این درحالی بود که هوا رو به سردی گذاشته و از روز گذشته باران شدیدی می بارید. محمدرضا دبانی راوی قرارگاه مقدم حمزه سپاه، بارش باران و پیامدهای آن را در کلمات محدودی این طور ترسیم کرده است: بارش باران شدت گرفته است وضعیت طوری است که نمی شود (حتی) به صورت پیاده راه رفت. همه جا گل و لیز است. حالا وضع بچه ها که در بالای ارتفاعات هستند و جاده هم ندارند چطور است. (همان)

تجلائی: ان شاءالله که عملیات ادامه نیابد، [چون] تمام راهکارها بسته شده است. فعلاً باید مشکلات جاده ها حل شود و اقدامات مهندسی صورت بگیرد.

عزیز جعفری: باید طرح و راهکار پیدا کنیم و ارائه بدیم تا رده های بالا تصمیم بگیرند. (۱)

عزیز جعفری و سرهنگ امیریگی فرماندهان قرارگاه تاکتیکی حمزه نتایج این جلسه را به اطلاع فرماندهی قرارگاه تاکتیکی خاتم سپاه و ارتش رساندند و چند ساعت بعد، فرماندهان قرارگاه خاتم برای اتخاذ تصمیم نهایی گرد هم آمدند. (۲)

حاضران در جلسه پیشنهاد مشورتی فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه برای توقف عملیات را پذیرفته بودند، ولی باید برای تعیین نیروی پدافندکننده و اقدامات مهندسی همچون ترمیم جاده ها، احداث خاکریزها و... تصمیم گیری می شد. پس از گفت و گوهایی نه چندان طولانی، قرار شد برای اقدامات مهندسی ۲۰ دستگاه انواع لودر و بلدوزر از دولت درخواست شود و کل منطقه نیز بین سه یگان ارتش و سپاه تقسیم شود؛ بدین ترتیب که لشکر ۳۰ گرگان با استعداد ۲ تیپ از ارتفاعات شمالی سورن تا ولیاوه را پدافند کند؛ لشکر ۲۸ کردستان با نیروهای باقیمانده خود و گردان ۸۱۳ تانک و ۲۰۳ سوار زرهی نیز پدافند از منطقه ولیاوه تا کانی سی و از آنجا تا غرب کانی مانگا را برعهده بگیرند. تیپ ۱۰ سیدالشهدای سپاه نیز با استعداد ۵ گردان به پدافند از منطقه سرو و کانی کوزله و شیخ شلخان تا ارتفاع سورکوه پردازند. همچنین مقرر گردید برای سامان یافتن منطقه از نظر پدافندی و مهندسی و نظارت بر حسن اجرای امور، قرارگاه مقدم حمزه با سازمان فعلی به فعالیت خود ادامه دهد و پس از آن امور را به نیروی زمینی ارتش تحویل داده و منطقه را ترک کند. (۳)

۱

امروز هنگام انتقال کشتی های تجاری از بندر بوشهر به بندر امام خمینی و بالعکس، دو کشتی در آب های ساحلی ایران مورد حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفتند و یکی از آنها غرق شد.

پس از آماده سازی های لازم توسط قرارگاه نوح(ع) سپاه، نیروی هوایی ارتش و ارگان های دولتی همچون وزارت نفت، سازمان بنادر و کشتیرانی و...، عملیات اسکورت ۲۳ فروند کشتی تجاری حامل کالا از بندر بوشهر به بندر امام خمینی برای تخلیه کالا و ۱۷ فروند کشتی تجاری که کالاهای خود را تخلیه کرده و منتظر خروج از بندر امام خمینی بودند، آغاز شد. در ساعت ۱۹:۳۰ با نزدیک شدن کشتی ها به منطقه خور موسی، که در تیررس هواپیماهای عراقی قرار داشت، جنگنده های عراق اولین موشک را به سمت کاروان شلیک کردند که به داخل آب اصابت

ص: ۸۱۰

۱- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر ۴، محمدرضا دینانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۶۶ - ۵۸.

۲- این جلسه با حضور محسن رضایی، رحیم صفوی، غلامحسین بشردوست از سپاه و سرهنگ علی صیاد شیرازی، سرهنگ جمالی و سرهنگ موسوی قویدل از نیروی زمینی ارتش برگزار شد.

۳- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۲ - ۲۹؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر.

کرد. پس از آن چند فروند موشک ساحل به دریا و همچنین ضد موشک هوا به دریا به سمت کاروان شلیک شد. ابتدا یکی از دو کشتی عازم بندر امام خمینی به نام "سان ریو" که حامل مواد شیمیایی بود، مورد اصابت موشک قرار گرفت، اما با وجود آسیب های جزئی وارد شده به آن، به مسیر خود ادامه داد. در ساعت ۲۲:۲۰ کشتی یونانی "آنتیکل" (۱) که قطعات فولادی حمل می کرد، هدف اصابت یک فروند موشک آگروست قرار گرفت و به شدت آسیب دید به طوری که دقایقی بعد غرق شد. بلافاصله نیروهای امداد در محل حادثه حاضر و موفق شدند تمامی ۲۰ سرنشین کشتی آنتیکل که خود را به آب انداخته بودند، نجات دهند. در ادامه حرکت کاروان مزبور، یک فروند کشتی با انحراف از مسیر، از کانال های تردد خارج شده و در حوالی بویه (۲) * به گل نشست. (۳) *

بقیه کشتی ها طبق برنامه پیش بینی شده به بندر امام خمینی رسیدند و ۱۷ کشتی نیز که بار خود را تخلیه کرده یا بارگیری کرده بودند از بندر امام خمینی همگی سالم به بندر بوشهر رسیدند (۴)

ستاد کل نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه شماره ۱۲۸۷ مدعی شد که نیروی هوایی و واحدهای دریایی عراق موفق شده اند ۷ هدف دریایی را در خور موسی، منهدم کنند. در این اطلاعیه همچنین ادعا شده است که هواپیماهای عراقی یک فروند جنگنده اف ۱۴ ایران را نیز که مأموریت اسکورت هوایی نفتکش ها را برعهده داشته، در همان منطقه سرنگون کرده اند. (۵)

درباره این وقایع رادیو بی بی سی در تفسیری به نقل از آنتونی هایمن مفسر بخش شرقی این رادیو در لندن گفت: «اخیراً دولت های عراق و ایران ادعاهای متعددی درباره بروز جنگ شدید بین خود [مطرح] کرده اند. یکی از تازه ترین ادعاهای دولت عراق [این] است که ۷ کشتی ایرانی را غرق کرده و یک جت جنگنده را سرنگون نموده است.» این رادیو ادامه داد: «در صورت صحت ادعای عراق این اولین بار طی جنگ ایران و عراق است که نیروهای طرفین در یک نبرد دریایی عمده درگیر شده اند، جنگی که تاکنون عمدتاً به خشکی محدود بوده است به نحو قابل ملاحظه ای شدت گرفته است.» (۶)

۱

فراگیر شدن پناهندگی نظامیان عراق در رده های مختلف یگان های ارتش این کشور، موجب نگرانی مسئولان نظامی بلند پایه عراقی شده و حساسیت آنها را برانگیخته است تا ضمن بررسی علل و عوامل این امر، راهکاری برای جلوگیری از فرار نظامیان از جبهه های جنگ و

ص: ۸۱۱

۱- برخی منابع نام کشتی یونانی را آنتی گونی ذکر کرده اند.

۲- * بویه شناوری است که روی سطح آب قرار می گیرد و به وسیله یک لنگر مهار شده، در یک موقعیت خاص ثابت می ماند. بر فراز آن چراغ دریایی نصب می شود تا کشتی ها و دیگر شناورها با کمک گرفتن از موقعیت بویه بتوانند مسیر را تشخیص دهند و از ورود به مناطق کم عمق خودداری کنند.

۳- * * از همان ساعات اولیه به گل نشستن این کشتی تلاش برای رهایی آن آغاز شد. ساعاتی بعد با تلاش نیروی دریایی ارتش و قرارگاه نوح سپاه کشتی مزبور نجات یافت و مسیر خود را ادامه داد.

۴- سند شماره ۹۲۶۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی (ع) سپاه به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۲۶۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی (ع) به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۲۶۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی (ع) به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۲۶۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی (ع) به

ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۲۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۵۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۱/۹/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳۷ و ۳۸؛ و- سند شماره ۱۰۳۷۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران شماره ۳۸۹، ۷/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱، به نقل از رادیو بغداد.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

تسلیم شدن آنها به نیروهای ایرانی بیانند. به همین دلیل، یک هیئت منتخب از افسران عالی رتبه عراقی که نمایندگی سپاه های دوم، سوم و چهارم عراق را برعهده داشتند به همراه نماینده اداره توجیه سیاسی به ریاست سر تیپ ستاد محمد صالح حسن مدیریت تحرک و گشت زنی پشتیبانی ستاد کل ارتش عراق تشکیل جلسه دادند تا ضمن شناسایی علل و عوامل این امر، پیشنهادهای لازم را برای جلوگیری از تداوم فرار نظامیان به مقامات مربوطه اعلام کنند.

افراد شرکت کننده در این جلسه که به نظر می رسد بدون برخورداری از تخصص و دانش لازم (۱) برای بررسی این گونه معضلات صرفاً براساس دستور مقامات ارشد دور هم جمع شده بودند، فقط با توجه به تجربیات خود اظهار نظر کرده و بیشتر از جنبه های امنیتی به این موضوع پرداختند و پیشنهاد های مطرح شده نیز متکی بر جنبه های امنیتی و حفاظتی بود.

علل و عوامل فرار، دائمی یا موقت بودن پدیده فرار و راه حل های پیشنهادی کلی ترین موضوع مطرح شده در این جلسه بود. در بخش علل دافعه درباره موضوعاتی چون تأثیر گرایش های سیاسی، مذهبی، اجتماعی و روانی که به فرار سربازان عراقی می انجامد، بحث و دیدگاه هایی که خواستگاه آن موارد امنیتی می باشد، ارائه شده است. همچنین در بخش راه حل های پیشنهادی به مواردی چون ورود هرچه بیشتر استخبارات، افزایش آگاهی های سیاسی از طریق ادارات توجیه سیاسی، شناسایی و تحت نظر گرفتن افرادی که درباره وفاداری آنان به حزب بعث تردید وجود دارد و همچنین تمرکز اطلاعاتی بر روی افرادی که به نوعی خود، دوستان یا خانواده آنان دارای گرایش یا سابقه فعالیت سیاسی در احزابی غیر از حزب بعث می باشند، تأکید شده است. (۲)

۱

در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب و افراد خودی در مناطق مختلف کردنشین استان های کردستان و آذربایجان غربی ۶ تن از نیروهای خودی و مردم شهید و ۲ تن زخمی شدند. از افراد ضدانقلاب نیز ۲ تن کشته، ۱ نفر زخمی و ۴ تن نیز دستگیر شدند.

در عملیات کمین عناصر مسلح غیرقانونی در حوالی روستای کانی رش در غرب بوکان، ۵ تن از افراد خودی شهید شدند. از چگونگی حادثه و تلفات مهاجمان اطلاعاتی در دست نیست (۳)

در غرب صائین دژ نیز نیروهای سپاه این شهر که در حال عزیمت به روستای داش کسن بودند به کمین افراد حزب دمکرات افتادند، با هوشیاری و اقدام به موقع افراد سپاه، ۲ تن از مهاجمان کشته شدند. در این درگیری که یک ساعت به طول انجامید آسیبی به نیروهای خودی وارد نیامد. (۴)

ص: ۸۱۲

۱- برای بررسی و تحقیق در این گونه امور علی القاعده نیاز به کارشناسانی از رشته های جامعه شناسی، روان شناسی و روان شناسی اجتماعی می باشد که پس از بررسی های میدانی و... در این باره به اظهار نظر بپردازند.

۲- سند شماره ۲۶۰۶۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پانزدهم رمضان (اطلاعات)، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱.

۴- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صائین دژ به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۱۱ (طرح و عملیات)، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

در درگیری بین نیروهای خودی و افراد مسلح غیرقانونی در روستای نرزیوه در جنوب شرق اشنویه، یکی از افراد بسیج محلی زخمی شد. در همین حال، در عملیات کمین نیروهای سپاه در شهر اشنویه نیز یکی از افراد حزب دمکرات زخمی شد ولی همراهان وی با استفاده از تاریکی هوا او را از منطقه درگیری دور کردند(۱).

در حادثه دیگری در جنوب شرقی سلماس، افراد حزب دمکرات کردستان به پاسگاه ژاندارمری زیندشت حمله کردند، اما با مقاومت نیروهای خودی مهاجمان موفقیتی به دست نیاوردند و پس از دو ساعت مجبور به ترک منطقه شدند. در این درگیری یکی از افراد پاسگاه زخمی شد.(۲)

در کامیاران، یکی از وابستگان به سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له همسر خود را به قتل رساند و متواری شد(۳) شهربانی استان کردستان علت این اقدام را همکاری همسر وی با سپاه برای شناسایی این فرد اعلام کرده است.(۴)

در جنوب غربی نقره در محور پسوه - نقره، نیروهای خودی با اجرای یک عملیات کمین موفق شدند ۳ تن از افراد حزب دمکرات کردستان را دستگیر کنند.(۵)

در محور سنندج - دیواندره نیز نیروهای ژاندارمری یکی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی را درحالی که یک قبضه اسلحه ژ۳، ۱۰۷ تیر فشنگ و یک عدد نارنجک به همراه داشت، در حوالی روستای حسین آباد دستگیر کردند.(۶)

۱

در ادامه روی گردانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی، امروز نیز ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات کردستان در منطقه عمومی مهاباد در یک اقدام هماهنگ ضمن تحویل ۱۰ قبضه اسلحه، خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند.(۷)

واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گزارشی آمار تسلیم شدگان گروه های مسلح غیرقانونی در آبان ماه را ۵۷۲ تن اعلام کرد. براساس این گزارش که تعداد افراد تسلیم شده را به تفکیک شهرها و محورهای مختلف ارائه داده است، کمترین میزان تسلیم شدن افراد ضدانقلاب در حوزه شهرستان قروه و بیجار هر کدام با ۱ نفر و بیشترین آن مربوط به پیرانشهر با ۱۱۸ نفر بوده است. صورت تفکیکی افراد تسلیم شده در محورها و شهرهای مختلف چنین است:

پیرانشهر ۱۱۸ نفر، بوکان ۷۶ نفر، ارومیه ۵۱ نفر، سردشت ۴۷ نفر، نقره ۴۵ نفر، سلماس ۴۱ نفر، مهاباد ۴۱ نفر، بانه ۳۱ نفر، اشنویه ۲۹ نفر، سقز ۲۵ نفر، سنندج ۲۳ نفر، میاندوآب ۱۴ نفر، کامیاران ۹ نفر، دیواندره ۷ نفر، خوی ۵ نفر، صائین دژ ۵ نفر، تکاب ۳ نفر و قروه و بیجار هر کدام یک نفر(۸)

طبق اعلام این واحد ۴/۸۴ درصد افراد تسلیم شده از وابستگان به حزب دمکرات، ۶/۱۲ درصد از وابستگان به سازمان کومه له و ۳ درصد نیز از افراد وابسته به سایر گروه های مسلح غیرقانونی (خبات، رزگاری و...) بوده اند.(۹)

ص: ۸۱۳

۱- سند شماره ۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

۲- سند شماره ۴۵۰۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱/۹/۱۳۶۲؛

و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

۳- سند شماره ۴۵۰۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۳/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۲۰۲۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۵۰۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۶- سند شماره ۳۴۲۹۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۱/۹/۱۳۶۲.

۷- . سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران،

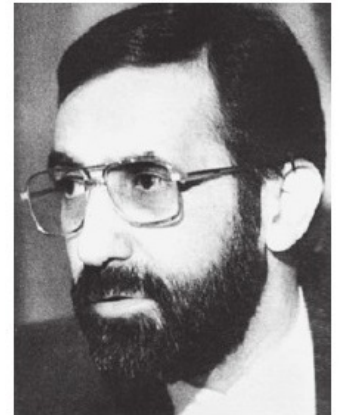
۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۳۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات منطقه ۱۱، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۳.

۹- همان، ص ۱۴.

عوارض بمباران های شیمیایی و نتایج مربوط به درمان برخی از صدمات ناشی از جنگ در گردهمایی بین المللی پزشکی تهران بررسی شد.

در ادامه کار گردهمایی مذکور که صبح دیروز با سخنرانی رئیس جمهور در هتل استقلال تهران گشایش یافت، آثار و عوارض بمباران های شیمیایی، نحوه جراحی در شکستگی های استخوان بر اثر صدمات ناشی از جنگ، درمان بیماری های پوستی شایع شده در دوران جنگ و درمان تأخیری ضربه های ناشی از اصابت گلوله به مری مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران

در این مراسم دکتر ایرج فاضل از دانشگاه شهید بهشتی درباره درمان جراحی آنوريسم های کاذب در مجروحان جنگ سخن گفت و ضمن اشاره به آمار مجروحان درمان شده در چند بیمارستان، از بررسی نتایج به دست آمده از مطالعه آسیب عروقی ۳۳۲ تن از مجروحان تحت درمان در جلسه امروز گردهمایی خبر داد. علاوه بر این، در جلسات کمیسیون های تخصصی این گردهمایی یک پزشک عراقی و نیز یک پزشک جوان ایرانی که در حمله شیمیایی عراق مصدوم شده است، به تشریح عوارض و آثار سوء بمباران های شیمیایی پرداختند.

دکتر بهلر در گفت و گو با خبرنگار کیهان ضمن اشاره به اینکه در ملاقات با مجروحان جنگی در ایران تحت تأثیر روحیه آنان قرار گرفته است، افزود: «تلاش گسترده بنیاد شهید انقلاب اسلامی در رسیدگی به مجروحین در داخل و خارج از ایران برای من فوق العاده جالب بوده است و نظیر آن را در کمتر جایی مشاهده کرده ام» (۱).

وزیر امور خارجه ایران حمایت از مردم سوریه، فلسطین و لبنان را جزء اهداف راهبردی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد. در همین حال، پیکرهای ۱۳ تن از اعضای سپاه پاسداران که در حمله هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی در بعلبک لبنان به شهادت رسیدند، امروز در مراسم ویژه ای در سوریه تشییع شد.

به گزارش روزنامه کیهان، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، در گفت و گو با صداسیمای جمهوری اسلامی ایران گفت: «حمله اسرائیل و فرانسه به جبل عامل درحقیقت یک رسوایی نظامی برای قدرت هایی بود که از مدت ها قبل تبلیغ می کردند در رابطه با ضرباتی که در بیروت و جنوب لبنان از مبارزین مسلمان خورده اند دست به هر حرکتی خواهند زد.» وی افزود: «با آنکه تعداد زیادی هواپیمای

حمله شرکت داشتند، ولی نه تنها توفیقی نداشتند بلکه صدماتی هم خوردند و علت تبلیغ زیاد آنها در دنیا این بود که ضعف نظامی خود را بپوشانند و این حمله برای توجیه و پاسخ گویی به افکار عمومی شان بود، زیرا که نیروهای اسرائیلی و چندملیتی در لبنان ضربات زیادی در عرض این مدت خورده اند که علت اصلی سقوط یک کابینه در اسرائیل بوده است و از بیروت هم با همه اهمیتش عقب نشینی کردند. اما در همین جایی که هستند امنیت ندارند.»

ولایتی در مورد شهادت تعدادی از نیروهای جمهوری اسلامی ایران در لبنان و جایگاه این نیروها در این کشور گفت: «نیروهای ما در حقیقت نیروهای داوطلبی هستند که در سال گذشته بعد از تهاجم اسرائیل، به کمک سوریه رفتند و در منطقه ای که تحت نفوذ سوریه هست مستقر هستند. مسلماً در رابطه با دفاع از خودشان تمهیداتی اتخاذ کرده اند. با توجه به ابعاد و سنگینی حملات، دشمنان ما انتظار داشتند ضربات زیادی به پیکر نیروهای ما وارد بشود، اما موفق نشدند به هدف های خودشان برسند. به هر صورت حمایت از مردم سوریه و فلسطین و لبنان را در مبارزه شان با اسرائیل و نیروهای امپریالیستی جزء وظایف خودمان می دانیم و جزء هدف های استراتژیک سیاست خارجی ما است.»

وزیر امور خارجه ایران همچنین درباره نزاع میان نیروهای فلسطینی در شمال لبنان گفت: «آنچه مسلم است هر نوع درگیری بین نیروهای فلسطینی موجب تأسف است و ما امیدواریم که این درگیری ها هرچه زودتر خاتمه پیدا بکند و مبارزین فلسطینی همه همت خودشان را بگذارند برای مقابله با دشمنان اصلی؛ یعنی اسرائیل و امریکا.»^(۱)

در این حال، پیکرهای شهدای پاسدار و بسیجی سپاه پاسداران که در جریان بمباران اخیر بعلبک لبنان توسط هواپیماهای رژیم صهیونیستی و فرانسه به شهادت رسیدند، «طی مراسم باشکوهی با شرکت جمع کثیری از ایرانیان مقیم و مسلمانان سوریه و کشورهای مختلف مقیم این کشور در دمشق تشییع شد.» در این مراسم که هیئت اعزامی وزارت امور خارجه ایران، سفیر جمهوری اسلامی ایران در دمشق و نماینده امام در سوریه نیز شرکت داشتند، پیکرهای شهدا از بیمارستان مواسات دمشق تا زینیه تشییع شد و پس از برگزاری مراسمی در حرم حضرت زینب(س) و سخنرانی حجت الاسلام فهری نماینده امام در سوریه به فرودگاه دمشق انتقال یافت.^(۲)

امروز همچنین ستاد تبلیغات جنگ در اطلاعیه ای در مورد شهادت ۱۳ تن از نیروهای پاسدار انقلاب اعلام کرد: «امریکای جنایتکار و رژیم سوسیال صهیونیست فرانسه و غاصبان صهیونیست سرزمین مقدس فلسطین در روند مداخله گری های نظامی کور خود بار دیگر فاجعه جدیدی آفریدند و عده ای از محرومان لبنان و ۱۳ تن از برادران پاسدار انقلاب اسلامی را که برای دفاع از نوامیس مسلمین و خدمت به محرومان لبنان به آن دیار شتافته بودند، به جرم شناختن عوامل انفجار های بیروت به شهادت رساندند. این جنایت که در ادامه جنایات گذشته صهیونیست ها در صبرا و شتیلا است، بی شک نه تنها اراده ملت مصمم لبنان را سست نخواهد

ص: ۸۱۵

۱- همان.

۲- همان، ص ۳.

کرد بلکه آنان را در تداوم بخشیدن به مبارزه بی امانشان استوارتر و مقاوم تر خواهد ساخت.»^(۱)

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز با صدور اطلاعیه ای به همین مناسبت اعلام کرد: «ما شعار نابودی اسرائیل را تا محو رژیم اشغالگر قدس از صفحه روزگار ادامه خواهیم داد و با فتح کربلا و پیروزی در جنگ تحمیلی و سرنگونی رژیم جنایتکار حاکم بر بغداد تمامی توان خویش را برای رهایی قدس شریف به کار خواهیم گرفت.»^(۲)

۱

وزیر صنایع ایران بر تعهد ژاپن به تکمیل ساخت مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن تأکید کرد. از سوی دیگر، وزیر بازرگانی عراق درخواست ژاپن از این کشور مبنی بر خودداری از حمله به مجتمع مذکور را رد کرد.

روزنامه کیهان به نقل از روابط عمومی وزارت صنایع سنگین گزارش داد: بوتاکانوما سفیر ژاپن در ایران، با بهزاد نبوی وزیر صنایع سنگین، ملاقات کرد. نبوی در این دیدار با اشاره به عزم راسخ برای تبدیل کشور اسلامی ایران به یک کشور پیشرفته صنعتی، گفت: «آنچه که ما از کشور ژاپن انتظار داریم این است که استنباط کند که ایران براساس یک برنامه ریزی صحیح به سوی خودکفایی و استقلال اقتصادی پیش می رود و ابرقدرت های شرق و غرب چه بخواهند و چه نخواهند باید بدانند که ایران بزرگ ترین قدرت سیاسی، نظامی و اقتصادی منطقه است.» وزیر صنایع سنگین همچنین «ضمن تأکید بر انتقال تکنولوژی فی مابین اظهار امیدواری کرد تا روابط اقتصادی و فنی بین دو کشور نیز توسعه و گسترش یابد.»^(۳)

از سوی دیگر، گزارش خبرگزاری رسمی ژاپن کیودو حاکی است: حسن علی عضو شورای فرماندهی انقلاب و وزیر بازرگانی عراق، که برای شرکت در جلسات کمیته مشترک دو کشور در توکیو به سر می برد، امروز در دیدار با شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، در پاسخ به درخواست این کشور مبنی بر خودداری عراق از حمله به مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن اظهار کرد: «عراق درمورد مستثنایکردن مجتمع پتروشیمی از حملات قولی نمی دهد، مگر اینکه ایران و عراق به موافقت نامه ای در زمینه عدم حمله به تأسیسات غیردولتی دست یابند.» خبرگزاری فرانسه از توکیو نیز گزارش مشابهی را در این زمینه انتشار داد.^(۴)

۲

با سفر وزیر امور خارجه عراق به مسکو و حضور هم زمان هیئت های اقتصادی و فنی عراق و شوروی در پایتخت های یکدیگر گام مهمی در مسیر گسترش مناسبات دو کشور برداشته شد.

طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق که از دیروز سفر خود به شوروی را آغاز کرده است امروز با آندره گرومیکو معاون اول رئیس شورای وزیران و وزیر امور خارجه

ص: ۸۱۶

۱- همان.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۳- روزنامه کیهان، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۱/۹/۱۳۶۲.

شوروی، دیدار و گفت و گو کرد. به گزارش رادیو مسکو، در این ملاقات «طرفین درباره اوضاع خاور نزدیک و پیرامون بررسی مسائل بین المللی مبرم و همچنین راجع به مسائل مربوط به مناسبات شوروی و عراق تبادل نظر به عمل آوردند و [از] تشنج اوضاع بین المللی که نتیجه مستقیم سیاست نظامی گرانه امریکاست، سیاستی که هدفش تغییر دادن موازنه نیروها و تأمین برتری نظامی و موقعیت برتر امریکا در جهان است، ابراز نگرانی عمیق کردند. طرفین ضمن بررسی اوضاع خلیج فارس به حق مسلم کشورهای این منطقه برای بهره گیری بلامانع از ثروت های طبیعی خود اشاره کرده و اعلام نمودند که هیچ کس حق ندارد در امور کشورهای ساحلی به هر بهانه ای که باشد از جمله به بهانه تأمین آزادی کشتیرانی مداخله کند.» این گزارش همچنین با اشاره به طرح موضوع جنگ ایران و عراق در مذاکره طارق عزیز و گرومیکو افزود: «اتحاد شوروی در آینده هم به منظور کمک به حل سیاسی مناقشه مسلحانه ایران و عراق بذل مساعی خواهد کرد؛ از جمله در چارچوب سازمان ملل متحد»^(۱)

آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی

در همین حال، خبرگزاری تاس در پی دیدار یک هیئت عراقی به ریاست حسام زکی رئیس سازمان برق عراق از مسکو اعلام کرد: «توسعه بیشتر همکاری های شوروی و عراق در زمینه اجرای طرح های تولید انرژی موضوع اصلی مذاکراتی خواهد بود که امروز در وزارت برق رسانی و توسعه نیروی الکتریکی شوروی آغاز شده است.» بر پایه این گزارش، در ادامه ساخت نیروگاه هایی در عراق با کمک فنی شوروی که بیش از ۲۵ درصد برق مورد نیاز عراق را تأمین می کنند، قرار است نیروگاه دیگری با قدرت ۵۷۰ مگاوات در این کشور ساخته شود که «بزرگ ترین پروژه شوروی و عراق در زمینه تولید انرژی می باشد»^(۲)

از سوی دیگر، رادیو بغداد گزارش داد: «عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی، رئیس کمیته بین المللی روابط اقتصادی خارجی و هیئت نمایندگی همراه او وارد بغداد شدند تا در جلسات کمیته دائم همکاری اقتصادی، علمی و فنی عراق و شوروی که امروز کارهای خود را در بغداد شروع کرد، سرپرستی هیئت کشور متبوع خویش را به عهده گیرد»^(۳)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی تفسیری درباره سفر طارق عزیز به مسکو و دیدار وی با گرومیکو گفت: «دستور کار مذاکرات و یا نتایج آن البته فاش نشده است، ولی بدون شک این دیدار به عنوان نشانه دیگری از افزایش پشتیبانی شوروی از عراق در مقابل ایران، تعبیر خواهد شد.» این رادیو سپس به نقل از پیتر راف خبرنگار خود در مسکو، ضمن بررسی روابط شوروی و عراق از شروع جنگ

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو مسکو، ۱/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۳، مسکو - خبرگزاری تاس، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو بغداد، ۱/۹/۱۳۶۲.

علیه ایران افزود: «در مراحل اول جنگ بین ایران و عراق دولت شوروی بی طرفی در پیش گرفت، ولی گرچه از هیچ کدام طرف داری نمی کرد تماس خود را با هر دو حفظ نمود، این روش، رئیس جمهور عراق صدام حسین را بسیار عصبانی کرد، زیرا که او احساس می کرد به دلایل تاریخی کرملین باید از کشور او پشتیبانی کند، اما در زمستان گذشته وضع به نفع عراق تغییر کرد، زیرا که دولت ایران به اقداماتی برضد حزب توده که مورد حمایت شوروی قرار داشت [دست زد] و رهبرانش را متهم کرد که برای مسکو جاسوسی می کرده اند. دولت ایران همچنین چند نفر از دیپلمات های شوروی را از ایران اخراج نمود. بعد هیئت بلندپایه ای از عراق وارد مسکو شد و روابط به طرف گرمی بیشتری گرایید. اکنون سفر فعلی وزیر امور خارجه عراق به مسکو به عنوان ادامه این روند تعبیر می شود. مثلاً گفته می شود که دولت شوروی مرتب سلاح هایی به عراق تحویل می دهد، گرچه رؤسایش همیشه می گفتند که ترجیح می دهند ایران و عراق به مذاکراتی سازنده برای برقراری صلح بین خود دست بزنند. درعین حال رئیس اداره برق عراق نیز در شوروی است تا همکاری فنی بین دو کشور را برای ساختن واحدهای مولد برق بیشتر، هرچه بیشتر توسعه بدهد. برطبق گفته خبرگزاری شوروی تاس، ۲۵ درصد برق عراق این روزها توسط واحدهایی تولید می شود که به کمک شوروی ساخته شده اند. خرج این همکاری درصد مهمی از آن یک میلیارد لیره ای [دیناری] را تشکیل می دهد که عراق هر سال صرف بازرگانی اش با شوروی می نماید.» (۲)

۱

به منظور ترمیم نیروی انسانی در ارتش عراق، تسهیلات ویژه ای برای داوطلبان خدمت در نیروهای مسلح در نظر گرفته شد. رادیو بغداد امروز اعلام کرد: شورای فرماندهی انقلاب به ریاست صدام حسین مزایایی را برای داوطلبان خدمت در نیروهای مسلح در نظر گرفته است، از جمله «یک جایزه مالی به مبلغ دو هزار دینار» که در صورت تمایل به ادامه خدمت داوطلب، پس از پایان خدمت موقت یا قراردادی به وی پرداخت خواهد شد. مدت خدمت قراردادی ۷ سال، برابر با مدت خدمت اجباری در ارتش عراق می باشد. علاوه بر این شورای مذکور درباره حقوق و مزایای داوطلبان و ترفیعات آنان تا درجه افسری نیز امتیازاتی قائل شده است. همچنین به منظور تأکید بیشتر بر جنبه داوطلبانه بودن این خدمت تصریح شده است: «داوطلبی که مایل به ادامه خدمت نباشد به محض خاتمه مدت داوطلبی تعیین شده در قانون [۷ سال] ترخیص می شود.» (۳)

۲

وزیر امور خارجه اتریش اعلام کرد در حال حاضر شرایط برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق فراهم نیست. در همین حال، فرانسه تماس هایی را با کشورهای اروپایی به منظور اخذ تصمیماتی علیه ایران به دلیل مخالفت با قطعنامه اخیر شورای امنیت آغاز کرده است.

ص: ۸۱۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۲۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۳۴ - ۳۲، رادیو بغداد، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، اروین لانس وزیر امور خارجه اتریش، در سفر اخیرش به انگلیس در مصاحبه با مجله الدستور (چاپ لندن) ضمن تأکید بر موضع بی طرفی اتریش در قبال جنگ ایران و عراق گفت: «ما این بی طرفی را به طور قاطع در زمینه نظامی در پیش گرفته ایم، لکن روابط و مناسبات سیاسی و اقتصادی ما با هریک از دو کشور همچنان برقرار است، کماینکه دو کشور متخاصم نسبت به موضع اتریش رضایت دارند و ما امیدواریم که راه هایی در آینده نزدیک یافت شود به طریقی که بتواند به این جنگ هولناک زیان بار خاتمه دهد.»

لانس در پاسخ به سؤال خبرنگار الدستور در مورد احتمال اقدام گروهی از کشورهای بی طرف از جمله اتریش به تشکیل یک کمیته برقراری صلح اظهار کرد: «این مسئله شباهت بسیاری به مسئله موجود فی مابین اسرائیل و فلسطین دارد و در این رابطه کشورهای بی طرف می توانند نقش میانجی برای دستیابی به یک راه حل را مشروط بر آنکه طرف های متخاصم به برقراری صلح مایل باشند، ایفا نمایند. اما در مورد مسئله فلسطین، اسرائیل خواهان میانجیگری و رسیدن به یک راه حل نیست و در مورد جنگ عراق با ایران، امکان میانجیگری در صورتی که طرفین جنگ رغبت و تمایل داشته باشند وجود دارد، ولی طبق اطلاعاتی که داریم این شرط در حال حاضر فراهم نیست.»

وزیر امور خارجه اتریش همچنین نقش قدرت های بزرگ در ایجاد جنگ ایران و عراق را محدود خواند و در مورد این مسئله که «کشورهای بزرگ از تجارت و فروش سلاح منفعت می برند و چه بسا منافع آنها در استمرار جنگ باشد»، تصریح کرد: «به عقیده شخصی اینجانب، [قدرت های بزرگ] در استمرار جنگ نفعی ندارند و این امر به دلایل و عوامل اقتصادی و شاید علل های دیگری بازمی گردد.»^(۱)

در همین حال مجله الدستور در گزارش دیگری نوشت: «فرانسه دست اندرکار تماس هایی با کشورهای اروپایی جهت اتخاذ تدابیر عملی علیه ایران به دنبال مخالفت این کشور با قطعنامه اخیر شورای امنیت مبنی بر توقف فوری جنگ می باشد.» این نشریه اضافه کرد: «در محافل دیپلماتیک پاریس شایع شده است که برای اقدام اولیه اعمال فشار علیه ایران ممکن است که فرانسه تحریم اقتصادی ایران را به بازار مشترک اروپا پیشنهاد نماید.»^(۲)

۱

در پی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی به خاک لبنان، گزارش ها از احتمال درگیری نظامی میان رژیم صهیونیستی و سوریه حکایت دارد. این در حالی است که همچنان واکنش ها و تردیدهایی درباره مؤثر بودن این حملات ابراز می شود.

یک روز پس از سقوط یک هواپیمای رژیم صهیونیستی که در جریان حمله به مواضعی در شرق لبنان هدف موشک سوریه قرار گرفت، خبرگزاری یونایتدپرس از تل آویو گزارش داد: «نخست وزیر اسرائیل امروز سوریه را از دست زدن به یک جنگ جدید در خاورمیانه [غرب

ص: ۸۱۹

۱- همان، صص ۳ و ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

آسیا] بر حذر داشت. اسحاق شامیر همچنین گفت: برای متوقف کردن عملیات نظامی علیه نیروهای اسرائیل در لبنان، به حملات خود در خاک این کشور ادامه خواهیم داد و «حتی طرق دیگری نیز در این رابطه اعمال خواهیم کرد.»^(۱)

به گزارش رادیو بی بی سی، نیروهای دولتی لبنان خلبان هوایم اسرائیلی را که در جریان حمله دیروز به مناطق تحت کنترل سوریه در شرق بیروت سرنگون شده بود، به نیروهای اسرائیل تحویل دادند. این رادیو به نقل از خبرنگار خود در بیروت افزود: «عکس العمل اولیه نسبت به این خبر، شگفتی کامل است. زیرا چنین تصور می رفت که نیروهای لبنان خلبان مذکور را در بازداشت نگه دارند.» به گفته این خبرنگار، «عودت خلبان مذکور احتمالاً کار رئیس جمهور لبنان در یافتن یک راه حل موفقیت آمیز برای مسائل کشورش را از طریق مذاکره با سوریه مشکل تر کند.» وی توضیح داد: «احتمال می رود سوریه اینک دولت امین جمیل را متهم به همدستی با اسرائیل کند و یا لاقبل بگوید که دولت لبنان چنان ضعیف است که قادر به رد خواسته اسرائیل در آزاد کردن خلبان مذکور نبوده است.»^(۲)

در همین حال، منابع خبری از بیروت گزارش دادند امین جمیل رئیس جمهور لبنان، امروز در پیامی به مردم به مناسبت سالگرد استقلال این کشور، با اعلام سه شرط برای نجات لبنان، افزود: «نشانه هایی مبنی بر بهبود وضعیت کشور وجود دارد.» سه شرط اعلام شده عبارت اند از: ۱. اولویت دادن به خاتمه اشغال لبنان. ۲. تماس با ابرقدرت ها به خصوص امریکا برای تضمین عقب نشینی کامل ارتش اسرائیل از لبنان. ۳. دستیابی به توافقی با جمهوری عربی سوریه برای تنظیم یک جدول زمانی به منظور عقب نشینی نیروهای سوریه از لبنان.^(۳)

امروز همچنین گزارش های مختلفی از ادامه واکنش ها به عملیات اخیر نیروهای هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان انتشار پیدا کرد. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، منابع رسمی در کویت گفتند رئیس پارلمان کویت امروز در ملاقات با یک هیئت از پارلمان فرانسه ضمن اشاره به موضع کشورش در محکومیت حملات هوایی فرانسه به لبنان گفت این حملات «مغایر با موضع اعلام شده فرانسه در لبنان است.» همچنین در بخش غربی بیروت از سوی "تجمع علمای مسلمین" تظاهراتی به نشانه محکومیت حملات اخیر برگزار و در پایان آن پرچم اسرائیل به آتش کشیده شد.^(۴)

از سوی دیگر، گزارش رادیو لندن حاکی است: «درباره مؤثر بودن حمله هوایی فرانسه به مواضع نظامیان در شرق لبنان - که پنجشنبه گذشته انجام شد - شک و ظن افزایش می گیرد.» به گفته این رادیو، «روزنامه نگارانی که از هدف حمله یعنی پادگان شیخ عبدالله در بعلبک بازدید کردند می گویند که به ساختمان آن در واقع آسیبی وارد نیامده است و حداقل بعضی از موشک ها به تاقستانی در خارج از بعلبک اصابت کرده است. روزنامه های فرانسوی از نحوه انتشار اخبار مربوط به حمله توسط دولت فرانسه انتقاد کرده اند و بعضی از آنها عملیات حمله

ص: ۸۲۰

۱- همان، ص ۱۴، تل آویو - خبرگزاری یونایتدپرس، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- همان.

را شکست مفتضحانه خوانده اند. روزنامه دست چپی لیبراسیون می نویسد ممکن است هدف دومی وجود داشته باشد که دولت فرانسه هنوز آن را فاش نکرده است.»^(۱)

این درحالی است که شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، با انتشار بیانیه ای کوشید به تردیدها درباره مؤثر بودن حمله هواپیماهای فرانسوی خاتمه دهد. وی ضمن اشاره مجدد به جزئیاتی که در بیانیه پنجشنبه پیش وزارت دفاع فرانسه در مورد اردوگاه مورد حمله در شرق بعلبک مطرح شده بود، افزود: «روز جمعه گذشته جنبش افراطی امل اسلامی تأکید کرد هیچ گونه تلفاتی را متحمل نشده است. درحالی که رفسنجانی رئیس پارلمان ایران، تصریح کرد که ۱۴ پاسدار انقلاب در اردوگاه شیخ عبدالله کشته شده اند. متضادترین شایعات در این مورد گفته شده است، ولی آنچه که به ما مربوط است که ما جدی هستیم. ما همه اطلاعاتی را که توانسته ایم مطمئن بودن آنها را رسیدگی کنیم، منتشر کرده ایم. متأسفم که این اخباری را که غیرقابل انکارند به وسیله شایعات در معرض تردید قرار گرفته اند.»^(۲)

۱

جناح فلسطینی مخالف یاسر عرفات در نبردهای شمال لبنان آتش بس یک جانبه اعلام کرد. خبرگزاری رویتر در دمشق ضمن اعلام این مطلب به نقل از سخنگوی ناراضیان فتح گفت: «این تصمیم به نشانه حسن نیت اتخاذ شده است و افزود ما جنگ را از این لحظه متوقف ساخته ایم و مسئول هرگونه درگیری جدید را طرف دیگر می دانیم.»

گزارش دیگری از رویتر حاکی است: جرج حبش رهبر جبهه خلق برای آزادی فلسطین و نایف حواتمه رهبر جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین، در چارچوب پیشنهاد تازه ای برای پایان دادن به نبرد جناح های متخاصم فلسطینی «بازگشت تمام چریک ها را به مواضع اصلی خود برای مبارزه علیه اسرائیل خواستار شدند.» آنها با صدور بیانیه ای در این رابطه، اعلام کردند: «این اقدام به دو طرف اجازه خواهد داد برای حل اختلاف هایشان وارد گفت و شنود شوند.» حبش و حواتمه سه ماه پیش یک رهبری مشترک تشکیل دادند و با وجود اختلاف هایی که با یاسر عرفات دارند به شورشیان نپیوسته و با حمله شورشیان به هواداران عرفات مخالفت کردند.^(۳)

ص: ۸۲۱

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو لندن، ۳۰/۸/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۲۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲.
 - ۳- روزنامه کیهان، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

امروز آخرین جلسه فرماندهان حاضر در صحنه عملیات والفجر ۴؛ از جمله فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه، برخی مسئولان واحد عملیات و اطلاعات این دو قرارگاه و فرماندهان یگان های عمل کننده در قرارگاه تاکتیکی فرماندهی خاتم در دره تفی میوان برگزار شد. (۱)

موضوع اصلی جلسه تحلیل نبرد نیروهای خودی براساس گزارش فرماندهان یگان های شرکت کننده در آخرین مرحله این عملیات، بررسی اجمالی دلایل ناکامی در دستیابی کامل به اهداف و نیز انتقال تجارب به دست آمده در عملیات بود.

مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر، اولین فرماندهی بود که در این جلسه از آخرین وضعیت یگان تحت امر خود و اوضاع منطقه گزارش داد. وی با گلایه از جابه جایی محل مأموریت لشکر ۵ نصر از نالپاریز به پنجوین و وسعت زیاد منطقه عملیات گفت: وسعت منطقه ای که برای اجرای مأموریت در مرحله چهارم عملیات به لشکر ۵ نصر واگذار شده بود در روی نقشه ۱۱ کیلومتر بود، ولی این منطقه در روی زمین دو برابر بود.

مرتضی قربانی سپس به هماهنگ نبودن یگان مجاور (لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)) در شروع عملیات اشاره کرد و آغاز زودهنگام عملیات از سوی نیروهای لشکر حضرت رسول (ص) و در پی آن هوشیار شدن دشمن را از عوامل ناکامی در دستیابی به اهداف عنوان کرد. البته این امر با اعتراض محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، مواجه شد، زیرا او معتقد

ص: ۸۲۳

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: رحیم صفوی، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمدابراهیم همت، حسین خرازی، مهدی زین الدین، حسن رستگارپناه، مرتضی قربانی، نبی رودکی، جعفر اسدی، علی تجلائی، حسن دانایی فر، علی فدوی و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم.

بود نیروهای لشکر ۵ نصر عملیات را زودتر از موعد مقرر آغاز کرده اند. در ادامه، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه، با جلوگیری از کشانده شدن بحث ها به مجادله اعلام کرد: قرار است در آینده قرارگاه خاتم با فرمانده گردان های لشکرهای عمل کننده جلسه ای برگزار کرده و با آنان درباره مسائل مختلف عملیات والفجر، از جمله علت ناهماهنگی در شروع عملیات در مرحله چهارم گفت و گو کند.

پس از گزارش مرتضی قربانی، سیدرحیم صفوی جانشین فرماندهی کل سپاه، درباره حساسیت به وجود آمده در مورد تعداد شهدای عملیات در تهران گفت: حضرت امام، آیت الله خامنه ای و آقای هاشمی رفسنجانی آمار شهداء را خواسته اند و ما درخواست دادیم که فرماندهان هرچه زودتر آمار شهدا را استخراج کرده و ارائه دهند.

در پی تأکید رحیم صفوی بر دادن آمار شهدا، عزیز جعفری هم از فرماندهان خواست تا آمار را از واحدهای مربوطه گرفته و در اسرع وقت به قرارگاه ارسال کنند. (۱)

محمدابراهیم همت دومین نفری بود که از عملکرد یگان خود گزارش داد. وی ضمن سودمندخواندن جلساتی از این دست برای کسب تجربه و پی بردن به علل ناکامی یا پیروزی پس از پایان عملیات ها، از فرماندهی عملیات قرارگاه خاتم خواست فقط به گزارش فرماندهان یگان ها اکتفا نکنند و با فرماندهان تیپ ها و گردان ها نیز جلساتی برگزار کنند تا بیشتر به واقعیت های موجود در صحنه نبرد پی ببرند.

وی سپس ضمن تبیین دلایل ناکامی یگان تحت امر خود در دستیابی به همه اهداف پیش بینی شده، اعلام کرد: نیروهای خودی با تعلق در اجرای آخرین مرحله عملیاتی، به دشمن فرصت دادند تا علاوه بر سامان دادن به اوضاع نابسامان خود، بتواند با استقرار تیربار در معابر، تقویت نیرو، ایجاد کمین و اقدامات مهندسی امکان مقابله با نیروهای ایرانی را فراهم کند. فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) ضعف در طراحی مانور این یگان را که به گفته وی با توصیه قرارگاه خاتم صورت گرفت و در نظر نگرفتن نیروی کافی برای تصرف برخی اهداف و ضعف یگان مجاور (لشکر ۵ نصر) در اجرای مأموریت را از علل ناکامی لشکر حضرت رسول (ص) عنوان کرد. محمدابراهیم همت همچنین افزود: لشکر ۵ نصر نیروی اندکی برای تصرف ارتفاعات تنگه روکان در نظر گرفته بود و فرماندهان گردان های آن یگان نیز به طور کامل به زمین توجیه نبودند و این امر در ناکامی این یگان و لشکر حضرت رسول (ص) تأثیرگذار بود. علاوه بر این ناهماهنگی مسئولان لشکر نصر در حین عملیات با لشکر حضرت رسول (ص) که موجب نابسامانی در شروع حمله و تأخیر در اجرای مأموریت شد، عامل دیگری در عدم توفیق این لشکر در روی ارتفاعات بود. وی همچنین از جدیت نداشتن نیروهای

ص: ۸۲۴

۱- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۴، محسن رخصت طلب، ۲۸/۸/۱۳۶۲ تا ۱۹/۱۳۶۲، صص ۳۵ - ۳۳.

ادغامی ارتش در حین اجرای حمله و ناهماهنگی فرمانده گروهان ارتش با فرمانده گردان سپاه و عدم دستورپذیری از آن فرمانده اظهار نارضایتی کرد و گفت: قرار بود فرمانده گروهانی که با گردان ما ادغام شده بود و تحت امر قرار گرفته، هنگام اجرای عملیات با فرمانده گردان سپاه هماهنگ باشد و دستورات عملیاتی را اجرا کند، ولی این فرمانده گروهان به جای هماهنگی با فرمانده گردان سپاه با فرماندهان ارتش ارتباط بی سیمی داشت و با فرمانده مستقیم خود (فرمانده گردان لشکر ۲۷) مرتبط نبود. (۱)

پس از آن، مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) درباره عملکرد یگان تحت امر خود مطالبی را بیان کرد. وی گفت: ما در عملیات دو مرحله اخیر به نحوی به اهداف دست یافتیم، ولی نتوانستیم آن را حفظ کنیم. در مرحله اول ضعف عملیاتی ما و یگان مجاور (لشکر ۴۱ ثارالله (ع)) موجب دست نیافتن به اهداف شد؛ یعنی ما باید در غرب کانی مانگا چند ارتفاع را تصرف می کردیم و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) نیز باید دو ارتفاع یال غربی شیخ گزنشین (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) را تصرف می کرد و سپس هر دو یگان با هم الحاق می کردیم، ولی ما نتوانستیم آخرین ارتفاع در سمت چپ خود را تصرف کنیم، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) نیز ناقص عمل کرد، لذا الحاق برقرار نشد. البته ما پیشروی خوبی داشتیم، ولی دشمن از چندین جهت به ما شلیک می کرد و ما به ناچار عقب کشیدیم.

در مرحله دوم (آخرین مرحله) متأسفانه در اجرای عملیات تأخیر شد و به دشمن فرصت دادیم و مهندسی دشمن زمین منطقه را مسلح کرد. اگر ما به دشمن فرصت نمی دادیم، شاید می توانستیم تا دشت خرمال پیش برویم و امکان داشت که ارتفاعاتی را که مسلط به جاده غرب ارتفاعات کانی مانگا بود، تصرف کنیم. وی همچنین افزود: برای آخرین مرحله عملیات در سمت چپ ما نیروهایی که لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در نظر گرفته بود ناکافی بود. البته یک گردان از این لشکر که در چپ ما قرار داشت و تصرف یک ارتفاع و الحاق با لشکر ۱۷ را برعهده داشت، با اینکه اعلام می کرد در حال پیشروی و تصرف اهداف مورد نظر است، نتوانست به طور مؤثر پیشروی کند. وقتی ما با فرستادن نیروهای شناسایی موضوع پیشروی نکردن آنها را فهمیدیم، با وجود پیش بینی های لازم برای چنین موقعیتی، نیروهای ما وقتی پای کار رسیدند که زمان از دست رفته بود و هوا داشت روشن می شد، لذا نمی شد کاری انجام داد.

مهدی زین الدین در ادامه گزارش خود با اشاره به محور عملیاتی سمت راست لشکر علی بن ابی طالب (ع) اظهار کرد: بچه های ما در سمت راست پیشروی مؤثری انجام داده بودند، ولی چون الحاق در سمت چپ صورت نگرفته بود، دشمن از همه طرف آنها را می زد. وضعیت منطقه طوری بود که اگر خاکریز هم می زدیم باز به سبب آنکه دشمن روی ارتفاعات

ص: ۸۲۵

۱- سند شماره ۴۳۴۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا (ص))، ۱/۹/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۸۲)، محسن رخصت طلب، صص ۳- ۱؛ و- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۶ و ۳۷.

مجاور بود و تسلط دید و تیر داشت، به ما اجازه ماندن در آنجا را نمی داد. زین الدین در آخرین بخش صحبت های خود از عملکرد و عدم دستورپذیری فرمانده یکی از گروهان های ارتش شکایت کرد، ولی عملکرد فرمانده یک گروهان دیگر از گردان ۱۰۷ ارتش را که همراه با گروهان موسی بن جعفر(ع) (از گردان امام سجاد لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) در کنار جاده اصلی چوارتا - نالپاریز وارد عمل شده بود، ستود و از شجاعت و جنگندگی فرمانده این گروهان و نیروهای تحت امرش تمجید کرد. وی از قول فرمانده گردان امام سجاد(ع) گفت: این گروهان ارتش هم پای بچه های خودمان بالا آمدند و خیلی جنگیدند. فرمانده گروهان که یک ستوان بود همراه ما بود و بچه هایش را در خط هدایت می کرد. فرمانده خیلی شجاعی بود خوب و مؤثر کار کرد، بچه هایش نیز خیلی خوب کار کردند.

پس از اتمام گزارش فرماندهان، سیدرحیم صفوی به فرماندهان یگان ها اطلاع داد که تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) مأموریت دفاع از منطقه را برعهده گرفته و به زودی خط چوارتا را تحویل می گیرد. وی از فرماندهان خواست هنگام تحویل خط به نیروهای تیپ سیدالشهدا(ع) و ترک منطقه، سنگرها و امکانات موجود در خط را برای استفاده این یگان باقی بگذارند و تا زمان تعویض، نیروهای خود را در خطوط پدافندی حفظ کرده، تخلیه و تعویض را به نحوی انجام بدهند که دشمن از جابه جایی نیروها در منطقه عملیاتی آگاهی پیدا نکند. رحیم صفوی همچنین از فرماندهان درخواست کرد با سرعت و دقت کافی منطقه را از وجود انواع تسلیحات و مین های به جامانده پاک سازی کنند تا این امکانات به دست ضدانقلاب نیفتد. وی درباره ادامه عملیات در این منطقه نیز گفت: این عملیات ناقص ماند، ان شاءالله به یاری خدا در یک وضعیتی که هوا به ما اجازه بدهد برمی گردیم و به اهدافی که باید می رسیدیم، می رسیم. برادران فرماندهان یگان ها نیز بروند به وضعیت یگان خود رسیدگی کنند و آن را بازسازی کنند. صفوی اکیداً توصیه کرد که فرماندهان به شهرها بروند و به خانواده شهدا سر بزنند.(۱)

۱

سیدرحیم صفوی در بخشی از جلسه با فرماندهان یگان های عمل کننده در عملیات والفجر ۴ ضمن سخنانی از وضعیت پیچیده و حساس منطقه غرب آسیا و امکان بروز یک بحران منطقه ای سخن گفت و با اشاره به اقدامات امریکا در منطقه و چالش های پیش رو بین ایران و امریکا، بر اهمیت طرح بسیج عمومی و بهره گیری فرماندهان از موفقیت فراهم شده برای جذب نیروهای داوطلب مردمی و حساسیت امام روی نتایج عملیات والفجر ۴ تأکید کرد. وی همچنین ضمن یادآوری وضعیت اقتصادی ایران، احتمال کاهش قیمت نفت و نقش مهم

ص: ۸۲۶

۱- سند شماره ۴۳۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱/۹/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۸۲)، محسن رخصت طلب؛ و- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۹ - ۳۷.

فرماندهان سپاه در این وضعیت دشوار از آنان خواست تا با نگاه همه جانبه موضوع جنگ و اوضاع پیچیده منطقه را مورد بررسی قرار دهند.

معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه گفت: ما در این گوشه شیلر گیر کرده ایم و امریکا شدیداً دارد طرح ریزی می کند. بعد از اینکه امام فرمودند ما تنگه هرمز را می بندیم، حدود ۱۰، ۱۲ ناو جنگی امریکایی، فرانسوی و روسی از تنگه هرمز عبور کردند و آمدند اطراف جزیره بوموسی گشت دادند. حدود ۵۰۰، ۶۰۰ نفر از نیروهای هوابرد امریکایی به عمان آمده اند. هواپیماهای سی ۱۳۰ امریکایی به عمان آمدند و شروع به دادن یک سری آموزش هایی کردند. مسئله لبنان تشدید شده است. برادران اطلاع دارند که هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی پادگان «جتتا» (شیخ عبدالله) لبنان را که پادگان برادران سپاهی بوده و لبنانی ها را آموزش می دادند بمباران کردند. حالا خداوند عنایت کرد که دوره آموزشی تمام شده بود و فقط عده معدودی باقی مانده بودند که حدود ۱۰ نفر از نیروهای سپاه و ۸ نفر از نیروهای لبنانی به شهادت می رسند. شهدا را هم دیروز به تهران آورده اند.

وی همچنین گفت: مسئله لبنان و مسئله تنگه هرمز را مسئله ساده ای تصور نکنید و فکر نکنید که فقط در ارتفاعات کانی مانگا و سنگ معدن گیر افتاده ایم و همه لشکرها، همه نیروها و همه فکر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در چند کیلومتر گیر کرده است و امریکا هم به مسائل جنگ و انقلاب اسلامی بی توجه است. بلکه بدانید که سپاه غیر از این لشکرها چیز دیگری ندارد و اگر جنگ دیگری شروع بشود، همین لشکرها هستند که باید آنجا بروند و بدانید که مسئله آینده پیچیده تر خواهد بود و یقیناً فشارهای سخت تری بر سپاه و بر انقلاب وارد می شود.

صفوی در ادامه در مورد طرح بسیج عمومی افزود: تا به حال نزدیک به ۲۶۰ هزار نیروی بسیجی در این طرح ثبت نام کرده و برآورد شده که با این نیروها ۵۰ لشکر سازماندهی بشود که بتوانند در مانورهای آینده شرکت بکنند. روی این طرح ها و مناطق کار شده و برادرها به طرح لیبیک امیدوار باشند. طرح بسیار خوبی است و اگر سپاه بتواند نیروهایی را که تا حالا به جبهه ها آمدند و جنگیده اند و به شهرهایشان برگشته اند، جذب و کدبندی بکند، سازمان بدهد و بالای سر اینها فرمانده بگذارد، یک نیروی عظیمی به عنوان پشتوانه انقلاب خواهند بود، به عنوان اینکه اگر خدای ناکرده مسئله دیگری در منطقه دیگری ایجاد شد، با یک اعلام رادیویی می شود اینها را جمع کرد. به اندازه این ۵۰ لشکر هم برآورد سلاح و مهمات و ماشین و حتی پادگان پیش بینی شده است، مسئولیت پادگان ها را ائمه جمعه پذیرفته اند. از امام جمعه تهران گرفته که یک میلیارد تومان حاضر به کمک شده است تا بقیه، بستگی به این دارد که سپاه چقدر بتواند خود را نشان بدهد و از این دریای عظیم مردم و از وجود این امامی که واقعاً نسبت به سپاه این قدر عنایت

دارد بهره ببرد. من فقط بگویم فقط امروز از دفتر امام، آقای (محمدعلی) انصاری که مسائل نظامی را به اطلاع حضرت امام می رسانند پنج مرتبه تلفن زدند و این پنج مرتبه نگران وضع جبهه بودند و آمار می خواستند. آمار مجروحان و شهدا را از ما می خواستند و نگران برادرها بودند. به هر جهت این باری است که به عهده سپاه گذاشته شده و بار عظیمی است.

آینده جنگ، آینده اقتصادی مملکت، آینده وضعیت خلیج فارس و حتی آینده لبنان به وضعیت جنگ ما بستگی دارد. فقط به شما بگویم وزیر نفت قطر شب خوابیده، صبح بیدار شده و گفته ما می خواهیم قیمت بشکه ای ۲۹ دلار را به ۲۵ دلار برسانیم و یک توطئه عظیمی هست که یک مرتبه دیگر قیمت نفت را پایین بیاورند. برادرهای عزیز هم بدانند که ما سال گذشته ۶۵ میلیارد تومان کسری بودجه داشتیم. اینها را دولت از بانک مرکزی قرض می گیرد، ولی پشتوانه ارزی ندارد. این را بدانید که موشک هایی را که به مسجدسلیمان و بهبهان می زدند، دارد فشار سیاسی وارد می کند، شما فکر نکنید اینجا راحت نشستید. مردم الآن، مخصوصاً زمان عملیات، عصرها که می شود از دزفول بیرون می زنند، عده ای مسجدسلیمان را در این زمستان خالی کرده اند و فکر نکنیم مسائل ساده ای است. می خواهند فشار سیاسی بیاورند، طوری که ما را پای میز مذاکره بکشانند. می خواهند فشار نظامی و فشار اقتصادی بیاورند و تنها چیزی که جلوی تمام اینها را می گیرد، عملیات های ما و پیروزی های ماست که تقریباً آن کسی که می تواند حرکت عظیمی را ایجاد بکند سپاه هست و سپاه هم غیر از شما کس دیگری نیست، این انتظار من نیست، انتظار مسئولان مملکت است، برادرها سرشان را پایین نیندازند و فقط آر.پی.جی و تیر بزنند و جلو بروند، بلکه پشت سرخودشان را هم نگاه کنند. وضع مردم را ببینند، مردم را بفهمند و مردم را درک بکنند، یک شهید که می دهیم یعنی ۲۰ خانواده دچار مصیبت می شوند. نبض مملکت در دست این جنگ است. ما یک قدم که جلو برویم، این مملکت کلی رشد می کند و بالا- می آید و وجهه آن بالا- می رود، جنگ روی مسائل سیاسی و اقتصادی یقیناً اثر می گذارد. برادرها توجه داشته باشند، ما فقط یک ارگانی نیستیم که بجنگیم، ما باید به روحیه مردم، وضعیت سیاسی مملکت و وضعیت اقتصادی مملکت توجه داشته باشیم، شما توجه داشته باشید که نزدیک به یک سوم کل بودجه مملکت خرج جنگ می شود. فقط بودجه دفاعی سپاه ۲۵ میلیارد بوده که الآن تمام شده است و این هزینه سرسام آوری که خرج جنگ می شود را باید به حساب بیاوریم و از خدا بخواهیم که علی رغم این تفنگ ها و تیرها به دل های شکسته ما نگاه بکند و برخورد ما با خدا برخورد یک گنهگار و برخورد کسی که به درگاه خدا توبه کرده است باشد و از خدا بخواهیم که این عملیات ها را آن طور که خودش می خواهد و آن طور که انتظار ملت مسلمان ما هست، جلو ببرد. (۱)

ص: ۸۲۸

۱- سند شماره ۴۳۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۹ - ۳۷.

هم زمان با تداوم حملات توپخانه های عراقی به شهرهای آبادان و خرمشهر، نیروهای دریایی ارتش و قرارگاه نوح سپاه برای راه اندازی گشت دریایی تشکیل جلسه دادند.

در ۴۸ ساعت گذشته، شهرهای خرمشهر، آبادان و مناطق حومه این دو شهر، زیر آتش توپخانه ها و خمپاره اندازهای دشمن قرار داشت که بر اثر آن در خرمشهر چندین منزل مسکونی و در آبادان نیز ۳ منزل و یک مغازه تخریب شد. در این اقدامات دشمن ۸ تن از نیروهای خودی زخمی شدند.^(۱)

حمله روز گذشته هواپیماهای عراقی به کاروان کشتی های ایرانی و حوادث مشابه آن حضور نیروهای دریایی برای گشت در حوزه های نفتی خارک و نوروز را بیش از پیش ضروری ساخته است. به همین منظور امروز جلسه ای با شرکت عبدالمجید ملاح زاده فرماندهی قرارگاه دریایی نوح سپاه، ناخدا اسفندیار حسینی فرماندهی نیروی دریایی ارتش و ناخدا ملک زادگان فرماندهی تاکتیکی نیروی دریایی ارتش، تشکیل شد. در این جلسه نماینده ویژه قرارگاه نوح برای راه اندازی یگان های شناور و تعیین مقرر فرماندهی برای این یگان ها انتخاب و قرار شد نیروی دریایی ارتش و قرارگاه نوح اقدامات لازم را برای اجرای گشت در اطراف سکوهای نفتی و تعیین مکان مناسبی برای برپایی مقرر فرماندهی مشترک انجام دهند.^(۲)

امروز هم چند درگیری بین نیروهای خودی و افراد مسلح غیرقانونی در مناطق عمومی سردشت، سنندج و نقده رخ داد، این در حالی است که کمک تسلیحاتی رژیم عراق به گروه های مسلح ضدانقلاب همچنان ادامه دارد.

عملیات مین گذاری گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی سردشت به شهادت ۲ تن از نیروهای خودی و مجروح شدن یک تن انجامید.^(۳)

در محور دویسه و باینچوب در شمال سنندج نیز یکی از افراد خودی بر اثر حمله افراد مسلح ضدانقلاب زخمی شد.^(۴)

در نقده، نیروهای خودی با اجرای یک عملیات کمین علیه گروه های مسلح غیرقانونی موفق شدند در اقدامی غافلگیرانه ۲ تن از عناصر این گروه ها را، که یکی از آنان زخمی شده بود، دستگیر کنند.^(۵)

از سوی دیگر، در ادامه کمک های تسلیحاتی ارتش عراق به گروه های مسلح ایرانی معاند امروز بخشداری کامیاران اعلام کرد: ارتش عراق به تازگی تعداد قابل توجهی اسلحه و مهمات برای حزب دمکرات ارسال کرده است، اما این محموله قبل از تحویل به حزب دمکرات به

ص: ۸۲۹

۱- سند شماره ۲۸۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۳۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند ۳۷۰۴۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان اداره کل سیاسی - انتظامی به استانداری خوزستان، ۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۹۴۶۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تأمین گشت اطراف سکوهای نفتی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۳۶۲/۹/۱۲، ص ۲.

۴- سند شماره ۳۵۲۱۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۱۳۶۲/۹/۷.

۵- سند شماره ۴۰۰۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده (واحد عملیات) به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (واحد طرح و عملیات)، ۱۳۶۲/۱۰/۵.

دست افراد سازمان کومه له افتاده است و افراد این سازمان از تحویل آن به حزب دمکرات خودداری کرده اند. این امر موجب درگیری دو گروه شد که در جریان آن تعدادی از افراد هر دو طرف کشته یا زخمی شدند. در نهایت هر دو گروه توافق کردند اسلحه و مهمات ارسال شده را به نحوی بین خود تقسیم کنند.^(۱)

۱

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گزارشی آمار تلفات وارد شده به نیروهای خودی و عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین استان آذربایجان غربی و کردستان در طول آبان ماه گذشته را اعلام کرد.

طبق این آمار، در حوادث مختلف همچون درگیری با ضدانقلاب، عملیات کمین، مین گذاری و... ۱۶۷ تن از نظامیان و مردم بومی شهید، ۱۶۷ تن زخمی و ۸۵ تن نیز به گروگان گرفته شده اند. از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی هم ۱۵۳ تن کشته، ۴۸ تن زخمی و ۱۴۴ تن نیز دستگیر شده اند.^(۲)

علاوه بر این، دفتر سیاسی استانداری کردستان نیز آمار درگیری ها و حوادثی را که در این استان موجب وارد آمدن تلفات به نیروهای خودی و افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب شده است، تهیه و برای اطلاع و بهره برداری به وزارت کشور و سایر ارگان ها و نهادهای ذی ربط ارسال کرده است. براساس این گزارش، در آبان ماه ۴۷ مورد درگیری با ضدانقلاب رخ داده و گروه های ضدانقلاب نیز ۱۷ مورد عملیات کمین و مین گذاری اجرا کرده اند که بر اثر این اقدامات ۸۳ تن از نیروهای خودی شهید و ۱۰ تن زخمی شده اند. از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب نیز ۴۵ تن کشته و ۱۶ تن زخمی شده اند.^(۳)

۲

حمله دیروز جنگنده های عراق به کاروان کشتی تجاری ایران در مسیر بندر امام خمینی در آب های خلیج فارس، بار دیگر به بحث و گفت و گوها درباره خطر گسترش جنگ و لزوم پایان دادن به آن دامن زد.

سرویس اطلاعاتی قسمت نیروهای دریایی لویدز لندن امروز اعلام کرد اطلاعاتی را مبنی بر غرق شدن یک کشتی یونانی به نام آنتیگونی در نزدیکی بندر بوشهر دریافت داشته است. این گزارش در عین حال حاکی است تمام سرنشینان این کشتی نجات یافتند.^(۴) به گزارش خبرگزاری فرانسه، آندراس پاپاندرئو نخست وزیر یونان، که سرگرم دیدار از پاریس است «از

ص: ۸۳۰

۱- سند شماره ۳۴۶۲۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بخشداری کامیاران به فرمانداری سنندج، ۸/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعات نوبه ای قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴.

۳- سند شماره ۳۱۷۴۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزارت کشور، ۸/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو بی بی سی، ۱/۹/۱۳۶۲.

شنیدن خبر غرق شدن یک کشتی باری یونانی در آب های ساحلی بندر بوشهر که به وسیله یک موشک اگزوست صورت گرفته بود، اظهار تأسف کرد.»^(۱)

همچنین رادیو بی بی سی گزارش داد اکثر جراید بریتانیا امروز «مطالبی پیرامون این ادعای عراق که ۷ کشتی ایران را بین راه ترمینال جزیره خارک و بندر امام خمینی غرق ساخته است، انتشار داده اند.» بنا به این گزارش: «ریچارد جان خبرنگار روزنامه فایننشال تایمز و نیس تایگون خبرنگار روزنامه گاردین هر دو خاطرنشان می سازند که منابع کشتیرانی در لندن هنوز ادعای عراق را نتوانستند مورد تأیید قرار دهند. اما به گفته نیس تایگون عراق بارها تهدید کرده بود که به تانکهای نفتکش در حوالی جزیره خارک و خارج از آن حمله خواهد برد. ریچارد جان خبرنگار روزنامه فایننشال تایمز می نویسد پس از آنکه ماه گذشته قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد که ضمن آن خاتمه جنگ میان ایران و عراق درخواست شده بود از سوی ایران رد شد، انتظار می رفت عراق در ماه جاری بر تلاش های خود برای به هم زدن اعتماد و اطمینان به امنیت جزیره خارک بیفزاید.»^(۲)

به گزارش خبرگزاری رویتر از کویت، شاهزاده عبدالله بن عبدالعزيز ولیعهد و معاون اول نخست وزیر عربستان، در مصاحبه ای که توسط خبرگزاری رسمی کویت انتشار یافت، گفت: «جنگ ایران و عراق منطقه را در معرض شدیدترین خطرات قرار داده است.» وی که برای دیدار با مقامات کویت در این کشور به سر می برد، همچنین با بیان اینکه این جنگ «تهدیدی برای استقلال منطقه محسوب می شود»، توضیح داد: «تهدید ایران مبنی بر انسداد تنگه هرمز در صورت حمله عراق به تأسیسات نفتی این کشور موجب بروز نگرانی در مورد دخالت احتمالی کشورهای خارجی شده است.» شاهزاده عبدالله در عین حال اظهار امیدواری کرد «ایران به تلاش هایی که از سوی جامعه بین المللی، جهان عرب و اسلام به منظور پایان دادن به جنگ به عمل آمده پاسخ دهد.»^(۳) به گزارش خبرگزاری فرانسه از منامه، ولیعهد عربستان پس از پایان دیدارش از کویت ضمن یک توقف چندساعته در بغداد با مقامات عراق درباره آنچه این گزارش «تقویت همکاری های میان دو کشور و جنگ ایران و عراق» خواند، گفت و گو کرد. وی پس از ملاقات با صدام بغداد را ترک کرد.^(۴)

از سوی دیگر، به گزارش رادیو بی بی سی یوسف العلوی عبدالله وزیر امور خارجه عمان، در مصاحبه با خبرنگار این رادیو حمله عراق به کشتی های ایران را نشان دهنده شدت گرفتن جنگ میان دو کشور دانسته و ضمن اشاره به تهدید ایران در مورد بستن تنگه هرمز و دخالت نظامی امریکا در واکنش به این اقدام اظهار کرد: «قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل متحد که ضمن آن بر حق کشتیرانی آزاد در خلیج فارس تأکید نهاده شده است، می تواند پایه و اساس

ص: ۸۳۱

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۲، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲/۹/۱۳۶۲.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۵، رادیو بی بی سی، ۱/۹/۱۳۶۲.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۵، کویت - خبرگزاری رویتر، ۱/۹/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۴، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲/۹/۱۳۶۲.

خوبی برای تلاش های دیپلماتیک قرار گیرد.» العلوی افزود: «رد این قطعنامه یک مخالفت تاکتیکی از جانب ایران برای مذاکرات بوده است. ... این قطعنامه هنوز هم به ایران فرصت می دهد تا کماکان به صدور نفت خود از طریق خلیج فارس ادامه دهد.» (۱)

همچنین رادیو قطر به نقل از خبرگزاری قطر امروز گزارش داد: شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر و رئیس دوره ای شورای همکاری خلیج فارس در ملاقات با عبدالله بشاره دبیرکل این شورا، از وی خواست با ارسال نامه ای به دبیرکل سازمان ملل متحد حمایت کشورهای عضو این شورا را از قطعنامه اخیر شورای امنیت درباره جنگ ایران و عراق اعلام کرده و اقدامات جدی وی را در زمینه اجرای هرچه زودتر مصوبات این قطعنامه برای تسریع در پایان دادن به جنگ ایران و عراق خواستار شود. (۲)

۱

تعدادی از پزشکان ایرانی مقیم خارج از کشور که برای شرکت در گردهمایی بین المللی پزشکی به تهران آمده اند، آمادگی خود را برای خدمت در ایران اعلام کردند.

روزنامه جمهوری اسلامی گزارش داد: در سومین روز برگزاری گردهمایی بین المللی پزشکی در تهران، پزشکانی از کشورهای ایران، آلمان، هندوستان و ژاپن سخنرانی کردند. در این میان دکتر علی پورزند ضمن تشریح تجارب خود در زمینه انجام عمل جراحی روی مجروحان جنگ در بیمارستان های خط مقدم جبهه گفت: «با به کارگیری تکنیک های علمی تجربی جدید، جان ۹ تن از مجروحانی که وضعیت عمومی آنها بسیار وخیم بود از مرگ حتمی نجات یافت.»

در ادامه این مراسم دکتر ایکائو نیشیکاگی از ژاپن آثار ضایعات سوختگی های پوستی در مجروحان جنگی را برشمرد و تجارب خود را در درمان این سوختگی ها بیان کرد. دکتر ابرهارد کروگر از آلمان نیز در مورد تجارب خود در نقش مراقبت های اولیه بهداشتی - درمانی در موفقیت کل سیستم خدمات بهداشتی - درمانی، فلج عصب صورت در صدمات ناشی از حوادث جنگ، جراحات روده بزرگ و شکم و ترمیم استخوانی و نسوج نرم در ضایعات فک و صورت در مجروحان جنگ تحمیلی سخنرانی کرد.

روزنامه جمهوری اسلامی در ادامه این گزارش اعلام کرد: «تاکنون ۳۰ تن از پزشکان ایرانی مقیم خارج از کشور با مراجعه به دفتر جذب نیروهای متعهد و متخصص نخست وزیری در محل برگزاری سمینار بین المللی پزشکی تهران آمادگی خود را برای خدمت اعلام کرده اند.» این گزارش همچنین حاکی است گروهی از پزشکان و محققان خارجی شرکت کننده در این

ص: ۸۳۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۳۷ و ۳۸، رادیو بی بی سی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۴۵، رادیو قطر، ۱/۹/۱۳۶۲.

گردهمایی صبح امروز از مجروحان بستری در بیمارستان نیروی هوایی عیادت کردند و در گفت و گو با مسئولان بیمارستان «با جریان آخرین پیشرفت های پزشکی در ایران آشنا شدند.» (۱)

۱

درحالی که پیکرهای ۱۳ تن از شهدای پاسدار و بسیجی حملات اخیر رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان، امروز به تهران منتقل شد، رئیس مجلس شورای اسلامی حملات مذکور و به شهادت رساندن این نیروها را نشانه کینه تیزی به انقلاب اسلامی و افتخاری برای جمهوری اسلامی دانست.

پیکرهای شهدای پاسدار و بسیجی سپاه که در جریان بمباران بعلبک لبنان به وسیله هواپیماهای مهاجم اسرائیلی و فرانسوی به شهادت رسیده بودند از دمشق به تهران انتقال یافت و صبح امروز در مراسمی با حضور آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، وزرای امور خارجه، سپاه پاسداران، نیرو و نفت و جمعی از نمایندگان مجلس، رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و فرماندهان نیروی زمینی، هوایی و دریایی ارتش، رئیس شهربانی جمهوری اسلامی و فرمانده سپاه پاسداران و جمعی از پرسنل نیروهای مسلح کشور و نیز سفرای کشورهای سوریه، الجزایر، کویت، سومالی، یمن جنوبی، صحرا و فلسطین مورد استقبال رسمی قرار گرفت. (۲) - (۳)

همچنین روزنامه جمهوری اسلامی گزارش داد:

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، امروز در دیدار با مدیرعامل سازمان هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران و گروهی از کارکنان این سازمان و سازمان هواپیمایی کشوری، گذرنامه، اعضای سپاه و گمرک فرودگاه و پلیس هواپیمایی کشوری ضمن سخنانی درباره اهمیت صنعت حمل و نقل، به بمباران منطقه بعلبک به وسیله هواپیماهای فرانسوی اشاره کرد و گفت: «این عمل نشان دهنده خشم عمیق کسانی است که در کینه تیزی نسبت به انقلاب اسلامی تعادل خود را از دست داده اند و این افتخاری برای جمهوری اسلامی است که قدرتی را تا به این حد به رسوایی بکشاند.» رئیس مجلس شورای اسلامی آن گاه با اشاره به شایعه اقدام ایران به خرید اسلحه از رژیم صهیونیستی افزود: «درحالی که نیروهای ما توسط هواپیماهای اسرائیلی بمباران می شوند دشمنان انقلاب اسلامی ما را به دروغ متهم به خرید اسلحه از اسرائیل می کنند، زیرا آنها از ارزش های درون این ملت مانند استقلال و مقابله

ص: ۸۳۳

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، قرار است پیکر این شهدا صبح فردا با حضور مردم از مقابل سفارت سابق امریکا در تهران تشییع شود. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲)

۳- همان، ص ۱۲.

شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران در مهرماه سال جاری نسبت به زمان مشابه سال قبل ۸/۱۷ درصد افزایش یافت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی در گزارش خود در این زمینه اعلام کرد: «سیر فزاینده بهای اکثر اقلام، پوشاک، اثاثیه خانه، طلاآلات و مصالح و خدمات ساختمانی همراه با ترقی بهای میوه جات تازه علت اصلی بالارفتن سطح عمومی قیمت ها در مناطق شهری کشور بوده است.» این گزارش ضمن اشاره به درصد افزایش هر شاخص یادآور شد: «قیمت تعدادی از کالاها و خدمات که توسط نهادها و ارگان های دولتی عرضه می شود در ماه مذکور از ثبات نسبی برخوردار بوده است.» (۲)

نشست مشترک کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق در بجنوبه تهدید این کشور علیه مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن و دیدار یک مقام اقتصادی مصر از بغداد مهم ترین گزارش های خبری امروز در زمینه روابط بازرگانی خارجی عراق است. خبرگزاری کویت ضمن اعلام شروع به کار کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق با شرکت مقامات صنایع و تجاری دو کشور اضافه کرد: «دولت ژاپن امروز تصمیم گرفت یک وام به مبلغ ۶۴/۵ میلیارد ین معادل ۲/۲۳ میلیون دلار برای کمک جهت خرید لوازم پزشکی بیمارستان های این کشور به عراق اعطا کند. با این حساب کلیه وام هایی که ژاپن به عراق خواهد داد به ۴۳۶۰۱ میلیارد ین خواهد رسید. دولت ژاپن همچنین تصمیم گرفت یک اعتبار صادراتی به مبلغ ۴۷/۴ میلیارد ین در اختیار عراق قرار دهد.» (۳)

امروز همچنین حسین شرابی معاون وزارت آبادانی و مسکن مصر، در رأس هیئتی وارد بغداد شد. شرابی در گفت و گو با خبرگزاری عراق گفت: «هدف این دیدار گسترش مناسبات دوجانبه میان دو کشور به ویژه در زمینه های ساختمانی و آبادانی می باشد.» (۴)

در حالی که گزارش ها از وخامت اوضاع در لبنان حکایت دارد، وزیر دفاع امریکا بار دیگر سوریه و ایران را متهم به دست داشتن در انفجار مقر تفنگ داران امریکا در بیروت کرد.

در پی احتمال درگیری نظامی میان نیروهای سوریه و رژیم صهیونیستی در دره بقاع، ارتش این رژیم امروز مواضع خود را در خطوط تماس با به کارگیری تانک و زره پوش های جدید استحکام بخشید. این در حالی است که در حومه جنوبی بیروت، درگیری های شدیدی میان ارتش لبنان و

۱- همان، ص ۱۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۱ و ۳۲، توکیو - خبرگزاری کویت، ۱/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو بغداد، ۲/۹/۱۳۶۲.

فالانژیست ها از یک سو و عناصر جنبش امل از سوی دیگر گزارش شده است.^(۱)

رادیو امریکا نیز گزارش داد: کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، امروز در یک نشست مطبوعاتی درباره حادثه انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت «تندترین نظری را که تاکنون در مورد ارتباط سوریه با حمله تروریستی به قرارگاه تفنگ داران دریایی امریکا از سوی یک مقام رسمی امریکایی بیان شده است، ابراز داشت». بنا به این گزارش، وی «در پاسخ به پرسش خبرنگاران در این زمینه که آیا ایالات متحده به هویت عاملان پی برده است یا نه؟ گفت: آنها ایرانیانی بوده اند که با حمایت و آگاهی دولت سوریه دست به چنان اقدامی زدند.» وزیر دفاع امریکا در عین حال گفت: «روند شناسایی عاملان حادثه هنوز ادامه دارد.» وی همچنین این دیدگاه را که امریکا «به خاطر خودداری از دست زدن به حمله متقابل اعتبار خود را از دست داده است، رد کرد.»^(۲)

در همین حال سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، «امروز برای انجام مأموریتی که خبرگزاری عربستان سعودی به منظور کمک به حل بحران لبنان توصیف کرده است، ریاض را به سوی دمشق ترک کرد.»^(۳)

از سوی دیگر در پی دیدار سرپرست کل وزارت امور خارجه لبنان با کارداران سفارتخانه های ایران، لیبی و یمن شمالی روزنامه العمل ارگان حزب فالانژ لبنان از تصمیم دولت این کشور به قطع روابط دیپلماتیک با ایران و دو کشور عربی خبر داد. به گزارش خبرگزاری قطر از بیروت، این روزنامه همچنین نوشت این تصمیم «پس از تماس با نمایندگان این سه کشور در بیروت و درخواست خارج کردن افراد مسلح خود از لبنان اتخاذ شد. اما این تماس ها بدون نتیجه ماند.»^(۴)

ص: ۸۳۵

۱- روزنامه کیهان، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو امریکا، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۶، رادیو کویت عربی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، بیروت - خبرگزاری قطر، ۱/۹/۱۳۶۲.

با پایان یافتن عملیات والفجر ۴ و بازگشت آرامش به مراکز جمعیتی در عقبه های این منطقه عملیاتی؛ از جمله شهر میوان و روستاهای اطراف آن امروز برای آماده سازی مقدمات بازگشت مردم این مناطق به محل سکونتشان، جلسه ای با حضور متولیان امر از جمله فرمانده سپاه پاسداران میوان، فرماندهی تیپ ۳ میوان، نماینده فرمانداری میوان، نماینده شهربانی و نماینده ژاندارمری در محل فرمانداری این شهر تشکیل شد. اهم تصمیماتی که در این جلسه برای فراهم سازی امکان حضور مجدد مردم شهر اتخاذ شد به این شرح است:

یک گروه مهندسی از جهاد سازندگی برای ترمیم منازل آسیب دیده مردم و همچنین خیابان ها و گذرگاه های عمومی به کار گرفته شود؛ گشت های نیروهای شهربانی در سطح شهر برقرار گردد؛ با عادی شدن وضع عمومی شهر، راهنمایی و رانندگی برای رعایت مقررات، جدیت بیشتری به خرج دهد؛ از بنیاد مهاجرین جنگی درخواست شود تا به منظور فراهم سازی رفاه عمومی مردم اقدامات لازم را به عمل آورد؛ برای فعالیت مجدد شبکه بهداری و دادگاه صلح از طریق مراجع ذی ربط، اقدامات لازم انجام گیرد؛ سپاه و شهربانی در مورد ساعات و چگونگی ورود و خروج خودروهای شخصی، دولتی و نظامی مقررات لازم را وضع و ابلاغ کنند. (۱)

امروز در دو اقدام گروه های مسلح محارب در جنوب سلماس و سردشت، ۲۰ تن از افراد خودی شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند. همچنین ۴ تن از افراد این گروه ها در منطقه سقز و تکاب خود را تسلیم کردند.

در جنوب شهرستان سلماس، خودروی حامل تعدادی از افراد بسیج عشایر مسلمان کرد و نیروهای بسیجی این شهر و تعدادی از افراد این منطقه هنگام عزیمت به روستای قونی، در حوالی این روستا به یک مین ضدتانک که افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی کار

گذاشته بودند، برخورد کرد و ۱۹ تن از سرنشینان آن شهید و ۳ تن دیگر نیز زخمی شدند.

به گفته یکی از مسئولان بسیج ارومیه، در پی پاک سازی روستای قونی، عده ای از اهالی این روستا برای حفاظت از روستا عضو بسیج روستایی شدند. این اقدام گروه های ضدانقلاب به انتقام عضویت آنها در بسیج صورت گرفته است (۱).

در سردشت نیز تعدادی از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران به سمت پایگاه پایانه مسافری این شهر شلیک کردند که موجب شهادت یکی از نیروهای بسیجی این پایگاه شد. به دنبال این تیراندازی پیشمرگان مسلمان کرد با تعقیب مهاجمان، موفق شدند عامل تیراندازی را که یک قبضه تفنگ کلاشینکف و ۹ عدد خشاب به همراه داشت دستگیر کنند (۲).

در ادامه تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز نیز ۴ تن از افراد حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در سقز و تکاب، خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند. ۲ تن از این افراد اسلحه های خود را نیز تحویل دادند (۳).

۱

رئیس جمهور بر ایجاد انگیزه در اسرای عراقی با توجه به نیازهای آینده عراق تأکید کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، امروز نظران سرپرست کمیسیون اداره اسرای عراقی و اعضای این کمیسیون با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، دیدار و گزارشی از وضعیت اردوگاه های اسرای عراقی و همچنین نحوه فعالیت های گوناگونی که در این اردوگاه ها انجام می گیرد را به اطلاع رئیس جمهوری رساندند.

رئیس جمهور در این دیدار با اشاره به اهمیت اداره اسرا اظهار کرد: «اگرچه در دنیا در کار جنگ تجربه زیادی وجود دارد، اما در کار نگهداری اسرا با این خصوصیت و با این حجم تجربه ای وجود ندارد که بتواند در کار ما مؤثر باشد.» وی افزود: «اسرا در همه دنیا طبق عرف بین المللی به چشم یک دشمن نگاه می شوند، اما ما نمی توانیم این چنین احساسی را نسبت به اسرای عراقی در ایران داشته باشیم. اولاً، به خاطر اینکه غالب این اسرا از روی انگیزه و احساس شخصی و ملی و مذهبی به این جنگ نیامده اند بلکه آنها را به زور به میدان جنگ کشانده اند. ثانیاً، به خاطر اینکه اکثر این اسرا از لحاظ زمینه های فکری و احساسی با ما هم پیمان هستند. در نتیجه این تجربه برای ما تجربه ای بی سابقه است که بدون هیچ گونه دریافت علم و معرفتی از کشورهای دیگر به دست آورده ایم.»

رئیس جمهور ضمن اشاره به اینکه اداره اسرای عراقی هم از لحاظ نیازهای آنها و هم آینده عراق یک کار اساسی است، افزود: «احتیاج بزرگ آنها امید به آینده و دلگرمی و ایمان نسبت به اهداف اسلامی و شوق و انگیزه برای خدمت به ملتشان است که باید توسط جمهوری اسلامی ایران به آنها داده شود. یقیناً در پادگان های عراقی که توسط دستگاه های ضدخدایی

ص: ۸۳۸

۱- سند شماره ۴۵۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۹/۱۳۶۲؛
و- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- سند شماره ۴۵۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۹/۱۳۶۲؛
و- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱.

۳- سند شماره ۳۵۲۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند

شماره ۳۳۹۵۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

اداره می شود به آنها اجازه نداده اند که از معارف و مفاهیم اسلامی چیزی فراگیرند و در نظام ارتش عراق که یک نظام فردی و توأم با دیکتاتوری و خودمحموری است، اجازه داده نشده است که احساسات آزادی خواهانه و آزاداندیشانه در میان این برادران مسلمان رشد یابد و در نتیجه اینها از اسلام و جمهوری اسلامی و مفهوم خدمت به مردم مسائل زیادی را نمی دانند که باید به آنها آموخته شود.» آیت الله خامنه ای همچنین گفت: «اگر اسرای عراقی که در کشور خود در سخت ترین شرایط فکری قرار داشتند، همچنان اخلاق خوش مسئولان جمهوری اسلامی ایران را لمس کنند و حسن نیت و صدق آنان را دریابند به انسان های علاقه مند و بانگیزه و کارآمدی تبدیل خواهند شد.» وی تأکید کرد: «اسرای عراقی برادر و میهمان جمهوری اسلامی ایران هستند و خوشبختانه اسرا هم این مسئله را درک کرده اند. ما به کشته شدگان ملت خود و [ملت] عراق از نظر خسارت به یک چشم می نگریم و همواره سعی می کنیم با همین احساس صادق با آنها رفتار نماییم.» (۱)

۱

یادداشت رسمی ایران در مورد حملات موشکی عراق به تأسیسات فرهنگی، آموزشی و مسکونی به مدیرکل یونسکو ارائه شد. محمدجعفر محلاتی مدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه، که برای شرکت در بیست و دومین اجلاس عمومی یونسکو در پاریس به سر می برد، امروز در دیدار با احمد مختار ابو مدیرکل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد ضمن تسلیم یادداشتی رسمی، وی را در جریان حمله موشکی عراق به تأسیسات فرهنگی و آموزشی، کشته شدن دانش آموزان در بهبهان و نیز استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ قرار داد. گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس در این باره حاکی است: «محلاتی از مدیرکل یونسکو درخواست کرد با توجه به اینکه موضوع سلاح های شیمیایی و حفظ سلامت محیط زیست در دستور کار کنفرانس عمومی یونسکو قرار دارد، شایسته است این سازمان موضع مؤثری در محکومیت این گونه اعمال و دیگر اقدامات غیرانسانی دولت بعثی صهیونیستی عراق علیه مردم غیرنظامی بی دفاع ما اتخاذ نمایند.» (۲)

۲

فرمانده کل سپاه در مراسم تشییع پیکرهای ۱۳ شهید پاسدار و بسیجی عضو سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مستقر در لبنان تأکید کرد عملیات فرانسوی ها در لبنان با شکست روبه رو شده است.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، در مراسم تشییع جنازه این شهدا که امروز با شعارهای "مرگ بر امریکا"، "مرگ بر اسرائیل" و "مرگ بر فرانسه" از مقابل ساختمان سفارت سابق امریکا در تهران انجام گرفت، «آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، آیت الله

ص: ۸۳۹

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

مهدوی کنی دبیرکل جامعه روحانیت مبارز تهران، حجت الاسلام ناطق نوری وزیر کشور، وزیر سپاه، جمعی از نمایندگان مجلس، خانواده شهید، جانبازان انقلاب اسلامی، فرماندهان نیروهای سه گانه، افسران و درجه داران، پاسداران و اقشار مختلف ملت حضور داشتند.»

در این مراسم محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، در سخنانی گفت: «امروز فرانسه نزدیک ترین حکومت بعد از امریکا به اسرائیل است.» وی سپس «یکی از اهداف امریکا، اسرائیل و فرانسه در حمله به لبنان را نجات صدام دانست و با تأکید بر این نکته که با سقوط رژیم عراق مسئله اسرائیل در کوتاه مدت حل می شود، به تشریح حمایت مشترک نیروهای مداخله گر امریکایی، فرانسوی و صهیونیستی در بعلبک لبنان پرداخت.» رضایی اضافه کرد: «عملیات فرانسوی ها با شکست مفتضحانه ای روبه رو شد که این شکست فرانسه تاکنون بی سابقه بوده است.» رضایی در پایان سخنان خود هدف از اعزام پاسداران انقلاب اسلامی به لبنان را فعالیت های آموزشی و تبلیغی ذکر کرد.^(۱)

خبرگزاری فرانسه امروز در گزارشی با پرداختن به مراسم تشییع پیکر شهدای ایرانی حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در بعلبک لبنان، اعلام کرد: «حدود ۲۵۰ نفر ایرانی که اغلب آنان دانش آموز بودند صبح امروز در مقابل سفارت فرانسه در تهران دست به تظاهرات کوتاهی زدند. پس از حدود ۱۰ دقیقه تظاهرات آرام، حدود ۳۰ تن از افراد پلیس تظاهرکنندگان را که شعار "مرگ بر فرانسه" می دادند، متفرق ساختند. این تظاهرات هنگام عبور تشییع کنندگان ۱۳ پاسدار انقلاب اسلامی که در جریان حمله هوایی اسرائیل و فرانسه در لبنان کشته شده بودند از خیابان حافظ - که در چند متری سفارت فرانسه است - صورت گرفت. تشییع کنندگان از دادن شعار "مرگ بر فرانسه" از دور هم راضی بودند.» این خبرگزاری افزود: «سفارت فرانسه شب و روز توسط پلیس حفاظت می شود.»^(۲)

۱

بررسی تخصصی روش های درمان مجروحان جنگ در گردهمایی بین المللی پزشکی تهران ادامه یافت. چهارمین روز این گردهمایی بین المللی با طرح مقالات علمی منتخب پزشکان و محققان کشورهای انگلستان، تانزانیا، ایران و آلمان به کار خود ادامه داد. مقاله دکتر دنیس لای از انگلستان با عنوان "ابعاد مختلف نورولوژیک و روان پزشکی در ضربات مغزی ناشی از جنگ" یکی از این مقالات بود که در آن تجربیات جنگ جهانی دوم در درمان ضایعات سیستم اعصاب مرکزی تشریح شد. همچنین دکتر منوچهر روائی در سخنانی به راه های درمان صدمات نافذ کردن در مجروحان جنگ پرداخت. دکتر مهدی جم عضو هیئت علمی بخش اورولوژی بیمارستان دکتر شریعتی نیز به اتفاق دکتر داراب مهربان و دکتر محمد کاظمینی مقاله ای در مورد طرق درمان نورونیک مجروحان جنگی ارائه کردند. وی گفت: «تاکنون

ص: ۸۴۰

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۱۵.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۹، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲/۹/۱۳۶۲.

۹۱۰ نفر از مجروحین جنگ تحمیلی عراق علیه ایران دچار آسیب ستون فقرات شده که اکثراً مبتلا به مثانه نوروژنیک می باشند.» دکتر جم همچنین به تشریح درمان ۱۱۵ نفر از مجروحان بستری در بیمارستان های مختلف کشور با استفاده از این روش درمانی پرداخت.

گزارش روزنامه جمهوری اسلامی حاکی است: در ملاقات شرکت کنندگان در این گردهمایی پزشکی با حجت الاسلام کروی نماینده امام در بنیاد شهید انقلاب اسلامی، «پیرامون مداوای جانبازان و مجروحین جنگ تحمیلی در خارج از کشور و همچنین تسهیلات بنیاد شهید در امر ورود و خروج پزشکان به جمهوری اسلامی و همکاری با بنیاد شهید بحث و گفت و گو به عمل آمد.» همچنین دکتر لین دو دوک جراح مغز در کلینیک دانشگاه مانهایم هایدل آلمان غربی در مصاحبه با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «دو روز پیش ما سخنرانی هایی از پزشکان ایرانی درباره جراحی شنیدیم که در نوع خود بسیار جالب بود و برای این اساس می توان قضاوت کرد که در ایران متخصصین خوبی به سر می برند.» وی افزود: «پس از جنگ امریکا بر علیه مردم ویتنام برای بررسی و مقابله با اثرات بمب های شیمیایی که امریکا بر سر مردم ویتنام فروریخته بود نیز یک سمینار پزشکی تشکیل شد.» این پزشک آلمانی همچنین در مورد جنگ ایران و عراق گفت: «با دیدن این عکس ها که حاکی از استفاده سلاح های شیمیایی توسط عراق بر علیه نیروهای ایران است و همچنین با توجه به آنچه که قبلاً درباره طریق انسانی جنگیدن ایران شنیده بودم فکر می کنم این عراق است که جنگ را به ایران تحمیل کرده است.» (۱)

به گزارش روزنامه کیهان، وزیر بهداشتی در ضیافت شامی که برای میهمانان گردهمایی بین المللی پزشکی ترتیب داده بود، از پزشکان و شخصیت های علمی ایرانی که در خارج از کشور زندگی می کنند دعوت کرد به ایران بازگردند. (۲)

۱

با پایان دیدار سه روزه وزیر امور خارجه عراق از مسکو، پیام رهبران شوروی در مورد مناسبات دوجانبه به رئیس جمهور عراق داده شد. در همین حال مطبوعات آلمان به بررسی تحولات اخیر در روابط عراق و شوروی پرداختند.

بر اساس گزارش رادیو بغداد، صدام حسین رئیس جمهور عراق، امروز پیامی از طرف رهبران شوروی «در مورد مناسبات دوجانبه و اوضاع منطقه» دریافت کرد. این پیام را سفیر شوروی در بغداد در ملاقاتی با حضور طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق و رئیس دفتر رئیس جمهور، به صدام حسین تسلیم کرد. (۳)

روزنامه فرانکفورتر الگمانیه سایتونگ در شماره امروز خود ضمن اشاره به روند رو به تیرگی روابط ایران و شوروی و به موازات آن تحول در مناسبات این کشور با عراق نوشته

ص: ۸۴۱

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲، صص ۴ و ۱۴.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو بغداد، ۲/۹/۱۳۶۲.

است: «دولت شوروی معتقد است که عراق به جانب داری و حمایت شدیداً نیاز دارد. ایران حاضر به برقراری صلح نیست و چند روز پیش تهاجم جدیدی را در اطراف شهر پنجوبین آغاز کرده است. به همین جهت، رئیس جمهوری عراق صدام حسین، اخیراً تصمیم گرفته است تا روابط خود را با دولت اتحاد شوروی گسترش دهد. چنین به نظر می رسد که صدام حسین میل ندارد به تحویل اسلحه فقط از سوی فرانسه متکی باشد.»

روزنامه آلمانی دی ولت نیز در مورد مناسبات بین عراق و اتحاد شوروی نوشت: «وزیر خارجه شوروی آندره گرومیکو از جمله سیاستمداران شوروی است که اهل ظاهر سازی نیست. هر عبارتی که گرومیکو بیان می کند دارای وزنه سیاسی است و این وزنه در این اواخر در رابطه با ارزش یابی کشمکش بین عراق و ایران نیز به خوبی احساس شده است.» این روزنامه افزود: «دولت شوروی در این اواخر به دلایل کاملاً روشنی راه نزدیکی به عراق را در پیش گرفته است. در رابطه با این دلایل می توان به سه نکته اشاره کرد که عبارت اند از: روابط دوجانبه، جریانات منطقه ای و تحولات بین المللی.»

دی ولت در ادامه، به تلاش عراق برای استفاده هم زمان از کمک های نظامی شوروی و غرب اشاره کرده و آورده است: «برای اولین بار حکومت عراق به این فکر افتاده است تا از جهان غرب تا حدودی فاصله بگیرد. اعتبارات و سلاح هایی که فرانسه در اختیار عراق قرار داده و کمک های همه جانبه ای که به آن کشور نموده عراق را شدیداً به غرب نزدیک ساخته است. هر چند که شوروی مقادیر زیادی اسلحه در اختیار عراق قرار می دهد، ولی در قیاس با سلاح های مدرنی که فرانسه به عراق تحویل می دهد سلاح های شوروی ارزش فوق العاده ای ندارند. برای جلوگیری از نزدیک تر شدن عراق به غرب، دولت شوروی باید سلاح های کاملاً مدرن به عراق تحویل دهد یا اینکه به آن کشور امتیازات سیاسی اعطا کند.»^(۱)

۱

ملک حسین شاه اردن - که از جدی ترین حامیان عراق در جنگ علیه ایران محسوب می شود - امروز به همراه نخست وزیر این کشور در هیئتی وارد بغداد شد و با صدام حسین رئیس جمهور عراق، ملاقات کرد. گزارش رادیو امریکا در این باره حاکی است: در این دیدار جنگ ایران و عراق مورد مذاکره قرار گرفت، اما رسانه های گروهی رسمی در بغداد و امان بحران جاری میان فلسطینی ها و دیگر تحولات جهان عرب را موضوع مذاکرات شاه اردن و رئیس جمهور عراق اعلام کردند. «دیدار ملک حسین از عراق در پی سفر چند روز پیش عصمت کتانی معاون وزیر امور خارجه عراق به امان و گفت و گو هایش با مقام های اردنی صورت می گیرد.»^(۲)

ص: ۸۴۲

۱- همان، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو کلن، ۲/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۶، رادیو امریکا، ۲/۹/۱۳۶۲.

درحالی که عراق با شدت دادن به تهدیدات خود در خلیج فارس در جست و جوی راه حلی برای پایان دادن به جنگ است، نخست وزیر مصر و سفیر عربستان در امریکا در اظهارات جداگانه ای به تأیید موضع دیپلماتیک عراق در این زمینه پرداختند.

فؤاد محی الدین نخست وزیر مصر، ضمن تأکید بر موضع این کشور در حمایت از عراق در جنگ گفت: «عراق به وظیفه خود عمل کرد و به طور مداوم آمادگی خود را برای متوقف کردن جنگ و آغاز گفت و گوها جهت دستیابی به صلح اعلام کرد.» وی در گفت و گو با شماره امروز روزنامه العراق (چاپ بغداد) افزود: «خطر جنگ و فعل و انفعالات ناشی از آن نه تنها عراق را تهدید می کند بلکه صلح و امنیت منطقه خلیج عربی [فارس] و منطقه عربی را مورد تهدید قرار می دهد.»^(۱)

از سوی دیگر، شاهزاده بندر سفیر عربستان سعودی در امریکا نیز در مصاحبه ای با مجله امریکای امروز اظهار کرد: «حقیقت این است که عراق به طور آشکار و نهان در صدد اجرای یک آتش بس و سپس رسیدگی به مشکلات بر سر میز مذاکره است.» وی افزود: «ما هنوز امیدواریم که ایرانی ها به این اشارات پاسخ خواهند داد.» به گزارش خبرگزاری کویت از واشنگتن، سفیر سعودی در پاسخ به این سؤال که آیا تلاش هایی در زمینه متقاعد ساختن عراق برای پرهیز از به کارگیری موشک های اگزوست صورت می گیرد، گفت: «من از چنین چیزی خبر ندارم.»^(۲)

همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری امارات گزارش داد: بودسترون وزیر امور خارجه سوئد، امروز در استکهلم با سعید بن احمد العطیه رئیس هیئت مدیره اتاق بازرگانی و صنایع ابوظبی، دیدار کرد و ضمن ابراز تأسف از جنگ طولانی ایران و عراق گفت: «این جنگ به منافع هر دو طرف و نیز به مصالح سراسر منطقه لطمه وارد می سازد.»^(۳)

اجلاس سازمان کشورهای عرب صادرکننده نفت (آوپک) با سخنان انتقادآمیز وزیر نفت عربستان سعودی از ایران آغاز به کار کرد، اما پس از سه ساعت به کار خود خاتمه داد. به گزارش خبرگزاری آلمان غربی از کویت، قرار بود این اجلاس به ریاست احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان، علاوه بر بحث درباره بودجه سال ۱۹۸۴،^(۴) به بررسی تهدید ایران در زمینه بستن تنگه هرمز و نیز «دشواری هایی که عراق در راه صدور نفت خود با آن روبه روست» پردازد.^(۵)

رادیو اسرائیل نیز در گزارشی در این باره اعلام کرد: یمانی در مراسم گشایش این اجلاس، ایران را تهدید کرد «اگر اقدام به بستن تنگه هرمز به روی نفتکش های جهانی کند، تمامی کشورهای جهان علیه آن قیام خواهند کرد.» وی اضافه کرد: «هیچ کشوری نمی تواند به ایران اجازه دهد دست به چنین کاری بزند.»^(۶)

از سوی دیگر، به گفته منابع این اجلاس، اعضای اوپک سوریه را برای بازگشایی خط لوله

-
- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲/۹/۱۳۶۲.
 - ۲- همان، صص ۴ و ۵، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۲/۹/۱۳۶۲.
 - ۳- همان، ص ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۱۵، کویت - خبرگزاری آلمان غربی، ۲/۹/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو امریکا، ۲/۹/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۳۷، رادیو اسرائیل، ۲/۹/۱۳۶۲.

عبوری نفت عراق از خاک آن کشور تحت فشار گذاشته اند. علاوه بر این منابع تجارت نفت گفته اند کویت برای کمک به عراق روزانه ۱۲۰ هزار بشکه بیش از سهمیه تعیین شده خود در اجلاس ماه مارس گذشته اوپک، تولید می کند. این نفت در بازار جهانی برای عراق به فروش می رسد و عراق در مقابل قصد دارد که به محض خاتمه یافتن جنگ و بازگشت صادرات نفتی اش به وضعیت عادی، اعتبار مناسبی در اختیار کویت قرار دهد. (۱)

درعین حال، گزارش جان راید یکی از مفسران بی بی سی، حاکی است تقاضای عراق مبنی بر تغییر سهمیه تولید نفت هر کشور، که پایه قیمت گذاری فعلی اوپک است، یکی از دلایل برهم خوردن اجلاس امروز آ اوپک در کویت بود. بر پایه این گزارش، «قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، اظهار داشت کشورش در اجلاس عمومی اوپک خواستار افزایش سهمیه تولید نفت خود از ۲/۱ میلیون بشکه به ۸/۱ میلیون بشکه در روز خواهد شد. این تقاضای عراق نه تنها به طور قطع با مخالفت ایران و سایر کشورهای اوپک در اجلاس ژنو روبه رو خواهد شد، بلکه به علاوه معلوم نیست عراق از چه طریق قصد دارد صدور [تولید] اضافی خود را صادر کند.» گزارش بی بی سی می افزاید متوقف شدن اجلاس کشورهای عربی صادرکننده نفت همچنین باعث شد «این پیشنهاد که سوریه باید لوله های خود را جهت عبور نفت چاه های شمالی عراق به سوی مدیترانه بگشاید، نتواند مورد بحث قرار گیرد.» (۲)

۱

دولت لبنان اعلام کرد روابط دیپلماتیک خود را با ایران قطع می کند. در همین حال، گزارش ها همچنان از بی ثباتی و پیچیدگی اوضاع لبنان به ویژه در پی حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه حکایت دارد.

به گزارش منابع خبری از جمله روزنامه آتن نیوز، یک مقام رسمی لبنان از تصمیم قطعی دولت این کشور به قطع روابط دیپلماتیک با ایران خبر داد. وی علت این تصمیم کابینه لبنان را ظنین شدن مقامات لبنانی به دخالت ایران در انفجار مقر تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت عنوان کرد. (۳) گزارش رادیو بی بی سی نیز به نقل از رادیو بیروت حاکی است این تصمیم علاوه بر ایران شامل لیبی هم می شود. براساس این گزارش «وزارت خارجه لبنان قبلاً به همه ایرانیان و لیبیایی های مسلح دستور داده بود که خاک لبنان را ترک گویند.» (۴)

این درحالی است که گزارش ها از وخامت اوضاع امنیتی لبنان حکایت دارد. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس در پی دریافت تهدیدات تازه ای مبنی بر انفجار خودروهای امریکایی و فرانسوی عضو نیروهای چندملیتی در لبنان، تفنگ داران امریکایی مستقر در بیروت به حال آماده باش درآمدند.

همچنین رادیو رسمی لبنان از نبرد شدید میان ارتش لبنان و نیروهای مخالف دولت خبر داد که به نظر می رسد ادامه درگیری های شب گذشته ارتش با شبه نظامیان امل در حومه جنوبی

ص: ۸۴۴

۱- همان، ص ۱۵، کویت - خبرگزاری آلمان غربی، ۲/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۲۸ و ۲۹، رادیو بی بی سی، ۳/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۲، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۴/۹/۱۳۶۲

بیروت و نیروهای حزب سوسیالیست ترقی خواه ولید جنبلاط در کوهستان سوق الغرب می باشد. بر پایه این گزارش «تماس هایی که از طریق اعضای کمیته نظامی چهارجانبه متشکل از نمایندگان ارتش لبنان، حزب سوسیالیست ترقی خواه، شبه نظامیان مسیحی و جنبش امل صورت گرفت برقراری مجدد آرامش را کمی قبل از نیمه شب امکان پذیر ساخت مع ذلک چند ساعت بعد درگیری ها با شدت بیشتری آغاز شد.»^(۱)

۱

یاسر عرفات شرایط خود را برای قبول آتش بس در شمال لبنان، خروج از طرابلس و آغاز مذاکره اعلام کرد.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری امارات عربی متحده در بیروت، نوشت: شرایط مورد نظر عرفات - که امروز در مصاحبه تلفنی با گزارشگر روزنامه البیان (چاپ امارات) گفته شد - شامل برقراری آتش بس از طریق یک توافق اعلام شده و استقرار نیروهای پاسدار صلح اتحادیه عرب به منظور حراست از غیرنظامیان فلسطینی و لبنانی در طرابلس، خروج مخالفان و شبه نظامیان از اردوگاه بداوی و تشکیل یک نشست دوجانبه با شرکت سران سازمان آزادی بخش فلسطین و رهبران سوریه در مقر اتحادیه عرب در تونس می باشد.»

در همین حال، یک منبع سازمان آزادی بخش فلسطین اعلام کرد: «بهارخواب های وفادار به عرفات با سوریه برای خاتمه دادن به درگیری های شمال لبنان به توافق رسیده اند.»

یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین

از سوی دیگر خبرگزاری یونایتدپرس از مسکو به نقل از تاس خبرگزاری رسمی شوروی، گزارش داد: آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی در ملاقات با هیئت نمایندگی سازمان آزادی بخش فلسطین در مسکو گفت: «آنها [اعضای ساف] باید برای جنگیدن با امپریالیسم امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] با سوریه متحد شوند.» وی همچنین خطاب به فاروق قدومی رئیس بخش سیاسی سازمان آزادی بخش فلسطین، تأکید کرد: «ساف باید به اختلافات داخلی خود پایان دهد.»^(۲)

همچنین رادیو اسرائیل از قول دیپلمات های غربی در بغداد گفت عراق دفتر گروه تروریستی ابونضال را در بغداد تعطیل و اعضای آن را از عراق اخراج کرده است. به گفته این رادیو «ابونضال هم اکنون در سوریه به سر می برد، ولی این گزارش هنوز از منبع دیگری تأیید نشده است.» رادیو اسرائیل افزود: «ابونضال ده سال پیش با تشویق صدام حسین سازمان تروریستی خود را در بغداد

ص: ۸۴۵

تأسیس کرد و یک بار پس از آن از سازمان به اصطلاح آزادی فلسطین اخراج گردید و به علت فعالیت تروریستی مستقل خود از جانب عرفات و یارانش به مرگ محکوم گردید. به گفته منابع اطلاعاتی، ابونضال مسئول یک سلسله عملیات تروریستی در اروپا و از جمله سوء قصد سال گذشته به جان سفیر اسرائیل در لندن می باشد.»^(۱)

ص: ۸۴۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۳۳، رادیو اسرائیل، ۲/۹/۱۳۶۲.

امروز شهرهای آبادان و خرمشهر هدف گلوله های توپ و خمپاره اندازهای عراقی قرار گرفت. در گلوله باران آبادان به ۶ باب منزل مسکونی و ۲ باب مغازه آسیب رسید و ۷ تن هم زخمی شدند. در خرمشهر نیز ایستگاه راه آهن، محوطه گمرک و جاده خرمشهر - شلمچه هدف قرار گرفت. این حملات ۲ مجروح برجای گذاشت (۱).

از سوی دیگر، نیروهای خودی در منطقه عمومی مهران با دیدبانی دقیق و اجرای آتش توپخانه یک محل تجمع عراقی ها را هدف قرار دادند که بر اثر آن تعدادی از افراد دشمن کشته و یک انبار مهمات منفجر شد. در گزارش معاونت طرح و عملیات تیپ امیرالمؤمنین (ع) به فرمانده این تیپ اضافه شده است: رفت و آمد آمبولانس های عراقی در منطقه پس از اجرای آتش توپخانه خودی نشان دهنده تلفات فراوان وارد آمده به نیروهای عراقی است. (۲).

در حوادثی که در غرب مریوان، جنوب شرقی و غرب بانه و جنوب سردشت اتفاق افتاد ۶ تن از افراد خودی شهید و ۲ تن زخمی شدند و ۲ خودرو نیز خسارت دید.

افراد حزب دمکرات کردستان ساعت ۱۶:۳۰ امروز، با حمله به تعدادی از نیروهای خودی که در حال بازگشت از مأموریت تأمین جاده کوماسی در غرب مریوان بودند، ۶ تن از آنان را شهید و یک نفر را نیز زخمی کردند. در این حادثه یک خودروی نیروهای تأمین جاده نیز منهدم شد.

در حوالی روستای کانی سور در جنوب شرقی بانه هم یک خودروی باری متعلق به گردان مرزی بانه هدف تیراندازی افراد گروه های مسلح غیرقانونی قرار گرفت و راننده آن زخمی شد. به خودروی مزبور نیز خساراتی وارد آمد. (۳).

در حادثه مشابه دیگری در جنوب سردشت، در حوالی روستای سارتکه، یکی از نیروهای خودی بر اثر تیراندازی افراد مسلح زخمی شد. (۴).

ص: ۸۴۷

۱- سند شماره ۲۸۹۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی انتظامی خوزستان ۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۳/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۱۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (اطلاعات عملیات)، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ به فرماندهی کل سپاه، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- سند شماره ۳۱۴۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات تیپ امیرالمؤمنین به فرماندهی تیپ، ۳/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۲۹۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۳/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

حمله روز دوشنبه عراق به کشتی های تجاری ایران و پیامدهای احتمالی آن در زمینه خطر گسترش جنگ، امروز نیز بیشترین حجم اخبار و گزارش ها در رسانه های گروهی جهان را به خود اختصاص داد.

خبرگزاری فرانسه از لندن به نقل از شرکت بیمه لویترز اعلام کرد: در جریان حمله اخیر عراق در خلیج فارس علاوه بر غرق شدن یک کشتی یونانی به نام آنتی گونی، یک کشتی ایرانی نیز آسیب دیده است. سخنگوی شرکت لویترز گفت: «کشتی مزبور که متعلق به شرکت ملی ایرانی "پیل" بود روز گذشته یدک کشیده شده است.» وی افزود: «از زمان آغاز جنگ ایران و عراق در ماه سپتامبر ۱۹۸۰ تاکنون، در حدود ۴۰ کشتی ایرانی غرق شده و یا آسیب دیده اند.» به گفته این سخنگو، شرکت لویترز کشتی آنتی گونی را در قبال ۵/۲ میلیون دلار بیمه کرده بود و فقط در طول سال جاری، ۱۰ کشتی دیگر هم ادعای خسارت کرده اند.^(۱)

همچنین به گزارش رادیو آمریکا، روزنامه وال استریت ژورنال ضمن اعلام این مطلب که «عراق ادامه جنگ با ایران را عمیق تر از همیشه به داخل خلیج فارس کشانده»، نوشته است: «در گزارش بخش اطلاعاتی شرکت لویترز لندن گفته می شد که عراق با یک موشک فرانسوی اگزوست کشتی یونانی را هدف قرار داده است، اما در واشنگتن مقام های امریکایی گفتند گزارش های اطلاعاتی آنها نشان می دهد که عراق از هواپیماهای سوپراتاندارد و یا موشک های اگزوست استفاده نکرده، بلکه ظاهراً هواپیماهای دیگر و احتمالاً میگ ۲۱ یا میگ ۲۳ ساخت شوروی را به کار گرفته است، اما منابع دیپلماتیک و صنایع نفت می گویند حمله به هر طریقی که صورت گرفته باشد گسترش تدریجی دامنه جنگ را تسریع می کند.»^(۲)

روزنامه واشنگتن پست نیز در گزارشی به نقل از جان هیوز سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا، آورده است: «ادامه خصومت های میان ایران و عراق چه در خلیج فارس و چه در خشکی، تلاش هایی را که در جهت برقراری آتش بس و توافق بین دو کشور انجام می شود و آمریکا و جامعه بین المللی بارها خواستار آن شده اند، عقیم می گذارد.»

به نوشته واشنگتن پست، «دیگر مقامات وزارت امور خارجه آمریکا نیز اظهار عقیده کرده اند که غرق کشتی یونانی و کشتی نامشخص دیگری توسط عراق در یک روز احتمالاً آغاز تشدید حملات عراق به هدف هایی در خلیج فارس است که قبلاً تهدیدش را کرده بود.» این گزارش افزوده است: «مقامات عراقی به دیپلمات های امریکایی گفته اند که هدف از عملیات نظامی شدیدتری که صادرات ایران و کشتیرانی را در خلیج فارس مختل کند، وارونه ساختن روند نامطلوب جنگی فرسایشی است که رژیم ایران علیه عراق به راه انداخته است.» همچنین به نوشته این روزنامه «آنچه را که مقامات امریکایی عملیات نسبتاً موفق [عملیات والفجر ۴] و درعین حال پرهزینه و تلفات ایران در نیمه اکتبر توصیف می کنند، احتمال و انتظار تشدید فعالیت های جنگی عراق را افزایش داد.»

ص: ۸۴۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۰، ۴/۹/۱۳۶۲، ص ۵، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۳/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲۵، رادیو آمریکا، ۳/۹/۱۳۶۲.

واشنگتن پست همچنین ضمن اشاره به تردید منابع وزارت امور خارجه امریکا در مورد کاربرد موشک اگزوست در حمله به کشتی یونانی، به نقل از یک مقام امریکایی نوشته است: «ایالات متحده تاکنون، حدود ۷۰ کشتی را که از آغاز جنگ خلیج فارس توسط عراق غرق شده، شمرده است.» روزنامه مذکور سپس اضافه کرده است: «اظهارات جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، در روز هفدهم اکتبر [۲۵ مهر] گذشته، که ایران را به خاطر تهدیدهایش در بستن تنگه هرمز مورد انتقاد قرار داده بود، نشانه ای از گرایش ایالات متحده به سوی عراق تلقی شده است. شش روز پس از آن، انفجار بمب در ستاد تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت که مقامات امریکایی آن را به گروه های وابسته به جمهوری اسلامی ایران نسبت داده اند، تشنج موجود میان واشنگتن و تهران را به شدت افزایش داد.»^(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، واشنگتن پست در مقاله ای با اعلام اینکه کشتی یونانی غرق شده در حمله هواپیماهای عراقی «کاملاً در خارج از منطقه جنگی که پیش از این اعلام شده بود قرار داشت»، نوشته است: «این نشانه دیگری دال بر گستاخ تر شدن تاکتیک های عراق در حالی که این کشور موضع نومیدانه تری را در پیش گرفته محسوب می شود. پس از گذشت سه سال از این جنگ و تلفات سنگین آن، عراق نه می تواند در این جنگی که خود آن را آغاز کرده است پیروز شود و نه می تواند با ایران ... صلح برقرار سازد.»

روزنامه مذکور افزوده است: «نشانه های موجود حاکی از آن است که عراق در حال حاضر سرگرم انجام یک سری حملات نظامی با هدف تحریک ایران به نشان دادن یک واکنش به اندازه کافی خطرناک است.»^(۲)

امروز همچنین روزنامه لوکوئیدین دوپاری (چاپ پاریس) در گزارشی با عنوان "ایران ممکن است کشتی های فرانسوی را مورد حمله قرار دهد" ضمن درج خبر بازگشت قریب الوقوع خدمه کشتی آنتی گونی به یونان نوشت: «گرچه هنوز به طور قطعی ثابت نشده که این کشتی یونانی مورد اصابت موشک اگزوست ساخت فرانسه قرار گرفته است، محافل پاریس سخت نگران پیامدهای این قضیه هستند.»

لوکوئیدین دوپاری همچنین با اشاره به هشدار یک وزیر عراقی در ترکیه به گروه میتسوبیشی اضافه کرد: احتمالاً مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی هدف عملیات آینده عراق خواهد بود. این روزنامه در پایین عکسی از امام خمینی نوشته است: «آیت الله خمینی دولت فرانسه را نگران می کند.»^(۳)

۱

رئیس جمهور در تأکید بر اهمیت خدمتگزاری به محرومان اعلام کرد جبهه های جنگ را قشر محروم و مستضعف جامعه پر می کند.

آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با سرحدی زاده وزیر کار و امور اجتماعی و گروهی از مسئولان ادارات کار تهران و شهرستان ها و همچنین مدیران کل سازمان تعاون روستایی در استان ها و

ص: ۸۴۹

۱- همان، صص ۲۹ - ۲۷، رادیو امریکا، ۳/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ و ۵، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۳/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲ و ۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲.

سازمان مرکزی، با بیان اینکه در نظام جمهوری اسلامی خدمتگزاری به محرومان یکی از ارزش های طراز اول است، اظهار کرد: «انقلاب ما یک انقلاب در جهت خدمت به مستضعفان و محرومان و عقب ماندگان مادی جامعه است. در جوامع امروزی آنچه که بیشتر از همه مورد توجه قرار می گیرد ارزش های مادی است، اما در انقلاب ما و در مجموعه ارزش هایی که در این انقلاب بیش از همه مورد توجه می باشد، ارزش هایی است که جنبه های مادی و معنوی در آن جمع هستند و کمک به انسان های محروم و مستضعف جامعه از این قبیل است زیرا هم اندام های از کار افتاده جامعه را تحرک می بخشد و هم کارایی و بازدهی نیروهای عظیم انسانی و مادی را افزایش می دهد.»

رئیس جمهور سپس با اشاره به استقبال گسترده مردم از کمک به جبهه ها خاطر نشان کرد: «شما اجتماعات عظیم و میلیونی این ملت را می بینید که بیشترین بخش آن را قشرهای محروم و مستضعف تشکیل می دهند. جبهه های جنگ را این قبیل انسان ها پر می کنند و حتی کمک های مادی از سوی آنان دارای رنگ و شکوه ویژه ای است.» وی افزود: «مردم ما از طبقات مختلف در جنگ شرکت می کنند و پشت جبهه را گرم نگه می دارند و در اداره این کشور در مهم ترین و حساس ترین صحنه ها باهم همکاری می کنند، اما بیشترین آنان؛ یعنی قشرهای مستضعف و محروم جامعه هستند. انقلاب و بیشترین جهت گیری آن برای آنهاست و پرجاذبه ترین شعارهای انقلاب شعارهای آنهاست و حضور قشرهای مستضعف در فرهنگ و انقلاب ما همه جا آشکار است.»

آیت الله خامنه ای در ادامه ضمن اشاره به این مسئله که امروز انتظار انقلاب و مردم بیش از آن است که تصور می شود، گفت: «امروز روزی است که ما باید برای گذراندن یک دوره انتقالی بسیار دشوار هرچه می توانیم زحمت بکشیم و کار ما خستگی ناپذیر باشد و جا دارد که دل های باهمت و پرشور و روح های مصمم و تن خود را در زیر کار خرد نماییم. زیرا شما باید جبران سالیان دراز تلاش برای خرابی را بکنید.» وی افزود: «ما باید همچون یک ارتش در دوران جنگ عمل کنیم. ما در دوران یک جنگ سیاسی و اقتصادی با کسانی هستیم که سعی دارند از کوچک ترین زخمه جامعه برای نابود کردن این انقلاب استفاده کنند و ما نبایستی اجازه چنین کاری را به دشمن بدهیم.» آیت الله خامنه ای آن گاه تأکید کرد: «وزارت کار و سازمان تعاون روستایی بایستی راه را بر تمام کسانی که فرصت طلب و بدبین هستند و برای کار دل نمی سوزانند ببندند و به عکس بر روی انسان هایی که خدمت به محرومین جامعه را یک وظیفه بزرگ انسانی، شرعی، انقلابی و تاریخی می دانند بکشایند.»^(۱)

۱

نخست وزیر حضور نیروهای ایران در لبنان و مقابله آنان با رژیم صهیونیستی را نشانه شکست القاتل موجود در مورد همکاری ایران با این رژیم دانست.

میرحسین موسوی نخست وزیر، امروز در مراسم بزرگداشت شهادت ۱۳ تن از نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مستقر در لبنان گفت: «شرکت نیروهای جمهوری اسلامی در

ص: ۸۵۰

لبنان جهت یاری محرومین این کشور و مقابله مستقیم با صهیونیسم جهانی، نشان دهنده این واقعیت است که ملت ما تا چه حد در تحقق شعارهای انقلاب اسلامی وفادار است و این ایستادگی از ویژگی های جامعه اسلامی است؛ زیرا ملت ما با توجه به ارزش های اصیل اسلامی، جهانی می اندیشد و مبنای مبارزاتش آزادی تمامی مسلمین جهان است و بر این اساس است که تلاش می کند برای تحقق شعار آزادی قدس که در طول انقلاب سر داده است صادقانه تا مرز شهادت ایستادگی کند.» موسوی افزود: «امروز ما بزرگداشت شهدایی را گرامی داشته ایم که تعدادی از آنان در جبهه های داخلی جنگ تحمیلی و تعدادی نیز در رویارویی با صهیونیسم جهانی و برای رهایی قدس و مسلمین جهان اسلام در خارج از مرزهای کشورمان به لقاء الله پیوسته اند و این نشانه پیوستگی حرکت اسلامی ملت و انقلاب ماست.»

نخست وزیر همچنین در مورد شکست تلاش های تبلیغاتی از جمله در زمینه القاء همکاری ایران با رژیم اشغالگر قدس گفت: «سازمان های تبلیغاتی استکباری از زمان پیروزی انقلاب اسلامی به طور مداوم تلاش می کنند تا انقلاب اسلامی را حرکتی جدا از جهان اسلام معرفی کنند تا از تأثیر آن در ملل مسلمان جهان در امان باشند و در این رابطه از هیچ توطئه ای کوتاهی نکرده اند. آنها تلاش کرده اند انقلاب اسلامی ما را که از شعارهای اصلی آن "محو رژیم اشغالگر قدس از صفحه روزگار" بوده است در نظر مردم جهان در کنار این رژیم جنایتکار بنمایانند، ولی رویارویی رزمندگان با صهیونیسم جهانی و مقابله با رژیم اشغالگر قدس در جهت یاری محرومین لبنان این توطئه ها را افشا و رسوا کرده است.» (۱)

۱

به منظور گفت و گو و تبادل نظر درباره مسائل مهم منطقه و روابط دوجانبه یک هیئت بلندپایه ایرانی وارد دمشق شد. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، سرپرستی هیئت مذکور را که حامل پیامی از آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، برای حافظ اسد رئیس جمهور سوریه است، میرسلیم مشاور عالی ریاست جمهوری بر عهده دارد و لواسانی مدیر کل سیاسی آسیا و افریقای وزارت امور خارجه آن را همراهی می کند. این هیئت در دیدار با مقامات سوری درباره مسائل مهم و جاری منطقه، حوادث شمال لبنان و روابط دوجانبه گفت و گو و تبادل نظر خواهد کرد. (۲)

در این باره رادیو اسرائیل مدعی شد: «به دنبال انتشار گزارش هایی دایر بر آنکه ایالات متحده ممکن است به یک اقدام تلافی جویانه گسترده علیه سوریه و حکومت اسلامی ایران در رابطه با اقدامات تروریستی اخیر در بیروت دست بزند، امروز یک هیئت بلندپایه سیاسی از تهران رهسپار دمشق شد.» این رادیو افزود: «ریاست این هیئت را آقای میرسلیم مشاور عالی رئیس جمهوری ایران که سابقه فعالیت های امنیتی و انتظامی دارد، عهده دار می باشد و مدیر کل سیاسی وزارت امور خارجه در امور کشورهای آسیایی و افریقایی وی را همراهی می کند.» (۳)

ص: ۸۵۱

۱- همان، ص ۲.

۲- همان، ص ۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۳/۹/۱۳۶۲.

گردهمایی بین المللی پزشکی تهران با صدور قطعنامه ای ضمن محکوم کردن استفاده از سلاح های شیمیایی علیه مناطق نظامی و غیرنظامی ایران، به منظور بررسی و درمان ضایعات ناشی از این سلاح ها، خواستار تشکیل یک کمیسیون دائمی تحقیق و مراقبت های پزشکی و اجتماعی با همکاری مؤسسات بین المللی شد.

در مراسم اختتامیه گردهمایی بین المللی پزشکی تهران که با حضور وزرای امور خارجه، بهداری و جمعی از روحانیون و مقامات کشوری، نمایندگان صلیب سرخ جهانی و شرکت ۳۵۰۰ تن از پزشکان و محققان داخلی و خارجی، همچنین وزرای بهداری کشورهای سوریه و جمهوری دموکراتیک عربی صحرا و دانشجویان رشته های پزشکی برگزار شد، حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در سخنانی ضمن اشاره به هدف علمی این گردهمایی و ارائه بیش از ۵۰۰ مقاله علمی - تحقیقی، هدف انسانی آن را «رفع رنج و درد از دردمندان نوع بشر» دانست و افزود: «متأسفانه علم پزشکی در دنیای کنونی تا حدی از اهداف خود منحرف شده و بخش بزرگی از مردم دنیا محرومین و دردمندان در کشورهای مختلف به ویژه جهان سوم از ثمره کار پزشکان محروم اند.» وی اظهار کرد: «یکی از هدف های بزرگ و مقدس انقلاب اسلامی ایران رسیدگی به محرومان و دردمندان در اقصی نقاط کشور می باشد که با هوشیار کردن وجدان های انسانی پزشکان به انجام آن خواهیم پرداخت.»

رئیس مجلس شورای اسلامی آثار سیاسی گردهمایی مذکور را به ماهیت انقلاب اسلامی و اهمیت سوق الجیشی ایران و فشارهای خارجی برای جلوگیری از تبدیل شدن ایران به "پایگاه ضد ابرقدرت ها" مربوط دانست و از «پزشکان ایرانی خارج از کشور و پزشکان خارجی شرکت کننده در سمینار خواست که با دیدن [این] مقاومت، روحیه ایثار و فائق شدن امت قهرمان ایران بر انواع مشکلات را در بازگشت برای عناصر التقاطی، سازش کار و خودباخته باز گو کنند.»

در قطعنامه پایانی گردهمایی بین المللی پزشکی ضمن اشاره به "ضایعات جنگ اعم از جسمی و روانی"، "آثار مفید انقلاب اسلامی در کاهش مفاسد اجتماعی" و "بررسی مسائل بهداشتی و درمانی کشورهای درحال توسعه" به عنوان دستور کار این هم اندیشی، درمورد بخشی از ضایعات جنگ به دولت جمهوری اسلامی ایران توصیه شد که «مقدمات بررسی و مطالعه جهت تشکیل یک کمیسیون دائمی برای تحقیق و مراقبت های پزشکی و اجتماعی ناشی از ضایعات آتی و آتی که در نتیجه حملات و بمباران های شیمیایی و بیولوژیک مناطق نظامی و غیرنظامی عارض شده است را با همکاری مؤسسات بین المللی مربوط فراهم نماید.»

در ادامه قطعنامه مذکور «صدمات جبران ناپذیر آتی و آتی جسمی و روانی ناشی از حمله موشکی و بمباران مناطق مسکونی، بیمارستان ها و مراکز بهداشتی و درمانی ایران» محکوم و سپس ضمن اظهار نگرانی درمورد «عدم رعایت حقوق بشر در جنگ تحمیلی علیه ایران» و

محکوم کردن تولیدکنندگان و استفاده کنندگان از سلاح های کشتار جمعی از جمله سلاح های شیمیایی در جنگ آمده است: «سمینار با توجه به ضایعات و صدمات ناشی از استفاده از سلاح های شیمیایی و بیولوژیک در جنگ تحمیلی علیه ایران که برخلاف مفاد پروتکل ژنو ۱۹۲۵ و قراردادهای بین المللی ۱۹۷۲ و ۱۹۸۲ می باشد از کلیه کشورهای جهان به خصوص امضاکنندگان قراردادهای مذکور و همچنین از مجامع بین المللی درخواست می نماید تولیدکنندگان و استفاده کنندگان از سلاح های شیمیایی و بیولوژیک را قویاً محکوم نماید.»^(۱)

۱

شاه اردن در پایان دیدار خود از بغداد بار دیگر حمایت خود را از عراق در جنگ علیه ایران اعلام کرد. رادیو اسرائیل در گزارشی ضمن اعلام این مطلب گفت: ملک حسین پادشاه اردن، در ملاقات خود با صدام رئیس جمهور عراق، درباره اوضاع منطقه غرب آسیا و به ویژه جنگ عراق و ایران گفت و گو کرده است.^(۲)

در تفسیری در مورد این دیدار و موضوعات مطرح شده در آن، رادیو بی بی سی به نقل از پتر منگلد مفسر این رادیو گفت: «از آغاز جنگ ایران و عراق ملک حسین پادشاه اردن، یکی از طرف داران سرسخت دولت عراق و از منتقدین سایر دولت های عربی به خاطر عدم پشتیبانی شان از رژیم عراق بوده است. چند روز پیش ملک حسین طی یک سخنرانی در مراسم فارغ التحصیلان دانشکده افسری پشتیبانی دولت های سوریه و لیبی را از رژیم ایران به سختی مورد انتقاد قرار داد. از سوی پادشاه اردن به قصد مذاکره با رهبران عراق وارد بغداد شده است. تاکنون جزئیات این مذاکرات اعلام نشده، اما به نظر می رسد ملک حسین میل داشته پیرامون دو مسئله یکی خط مشی فعلی عراق مبنی بر تشدید حملات جهت جلوگیری کشتیرانی به سوی ایران و دیگر مسئله نزاع در داخل سازمان الفتح با مقامات عراقی بحث و گفت و گو به عمل آورد.»

رادیوی مذکور ضمن اشاره به یک رشته اقدامات تروریستی در اردن در طول چند ماه اخیر که به گروه فلسطینی ابونضال نسبت داده شده است، افزود: «ملک حسین بیم از آن دارد که در صورت آغاز مذاکرات با فلسطینی ها در مورد مسئله طرح صلح پیشنهادی ریگان، اقدامات تروریستی بر علیه اردن شدت یابد. اینکه آیا عراق می تواند جهت مقابله با این مسئله به اردن یاری رساند یا نه، هنوز روشن نیست، لکن گزارشات رسیده در طی این هفته حاکی از آن است که عراق دفتر گروه ابونضال را در بغداد تعطیل کرده است. این عمل از نظر بسیاری از ناظران سیاسی یک نوع اقدام مصلحتی به شمار می رود، زیرا گزارشات حاکی از آن است که ابونضال از مدتی پیش مرکز اصلی فعالیت خود را به سوریه منتقل کرده بود، اما به هر صورت این تصمیم عراق به طور قطع نه تنها از سوی ملک حسین بلکه از سوی بسیاری از کشورهای غربی نیز مورد استقبال قرار خواهد گرفت، به خصوص از سوی ایالات متحده امریکا که در گذشته حمایت عراق از تروریسم بین المللی مانع توسعه روابطش با رژیم بغداد بوده است.»^(۳)

ص: ۸۵۳

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۸.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، رادیو اسرائیل، ۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۳۱، رادیو بی بی سی، ۳/۹/۱۳۶۲.

سوریه قصد بازگشایی خط لوله عبوری نفت عراق از خاک این کشور را ندارد.

به گزارش خبرگزاری سوریه از کویت، عبدالجبار الضحاک وزیر نفت و منابع معدنی سوریه، در گفت و گویی با روزنامه کویتی الوطن ضمن اعلام این مطلب تأکید کرد: «سوریه تنها به خاطر حمایت از شهروندان خود صدور نفت عراق از خاک خود را قطع کرد.» وی افزود: «عوامل قطع صدور نفت عراق از خاک سوریه سیاسی است نه فنی و تا زمانی که این عوامل وجود دارند، فکر نمی کنم صدور نفت عراق از سر گرفته شود.» الضحاک ضمن تکذیب قطع صدور نفت عراق از خاک سوریه به دلیل جنگ ایران و عراق گفت: «نفت عراق تا یک سال و نیم بعد از جنگ همچنان صادر می شد و در سال ۱۹۸۲ آن را متوقف کردیم.» وزیر نفت سوریه همچنین خبر مبادله نفت ایران با سلاح را تکذیب و اظهار کرد: «سوریه سلاحی برای فروش ندارد و ما نفت را در مقابل کالاهایی نظیر کود، لباس و شیشه می فروشیم و ما بعضی را به صورت گشایش اعتبارات دلاری تحویل می گیریم.»^(۱)

وزیر دفاع مصر تأکید کرد مصر در موقعیت حادی که عراق با آن مواجه است به این کشور کمک نظامی می کند.

محمد ابوغزاله وزیر دفاع مصر، در مصاحبه ای با شماره اخیر نشریه نیروهای مسلح این کشور در مورد وضعیت جنگ ایران و عراق از نظر راهبردی گفت: «این جنگ اکنون یک جنگ فرسایشی است و در شرایط حاضر هیچ یک از طرفین پیروز نخواهد شد مگر اینکه یک تحول بزرگ در آن صورت پذیرد. ابتکار عمل هنوز در دست ایرانی هاست، زیرا آنها در موقعیت تهاجمی قرار دارند و عراق در حال دفاع است.»

ابوغزاله همچنین اظهار کرد: «ادامه این جنگ فرسایشی برای همه خطرناک است و ایران با وجودی که می داند نمی تواند تصمیم گیرنده برای پایان جنگ باشد، بر ادامه این جنگ تأکید دارد.» وی افزود: «رژیم [امام] خمینی فکر می کند عراق در یک وضعیت بد اقتصادی قرار دارد و اعمال فشار روی آن منجر به متلاشی شدن و سقوط رژیم عراق خواهد شد. ایرانی ها فکر می کنند که در این صورت یک رژیم شیعه می تواند در عراق روی کار آید که به ایران وفادار باشد.»

وزیر دفاع مصر در مورد قرارداد خرید ۲۰۰ تانک از رومانی برای عراق توضیح داد: «در جنگ ایران و عراق، تعدادی تانک تی ۵۵ به عراق دادیم. ما این طور معامله کردیم که این تانک ها را با تانک های عراقی از منبع دیگری جایگزین کنیم، چون عراق فوراً به این تانک ها نیاز داشت. عراق متعهد شد که می تواند این تعداد تانک از رومانی بگیرد. ما تانک را با تانک عوض کردیم تا عراق را در موقعیت حادی کمک کنیم.»^(۲)

ص: ۸۵۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۰، ۴/۹/۱۳۶۲، ص ۴، کویت - خبرگزاری سوریه، ۳/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۰ - ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲.

دو روز پس از صریح ترین اتهام وزیر دفاع امریکا در مورد ارتباط سوریه با انفجار مقر نیروهای امریکایی در بیروت، گزارش یک روزنامه امریکایی حاکی است دولت این کشور قصد ندارد اقدامی علیه سوریه انجام دهد. روزنامه وال استریت ژورنال در گزارشی نوشت: «هرچند واینبرگر تأکید کرد که توضیحاتش در مورد نقش سوریه نمایشگر تغییری در ارزیابی مقام های امریکایی پس از حمله نیست، اما اظهارات او روشن ترین نظری است که تاکنون از سوی دولت در مورد دست داشتن سوریه در حمله ابراز شده است و می تواند منشاء فشار بر دولت را برای دست زدن به اقدامی تلافی جویانه علیه سوریه بیفزاید.» در عین حال به عقیده گزارشگر این روزنامه «دولت [امریکا] به دلایلی گوناگون نمی خواهد اقدامی علیه سوریه به عمل آورد؛ یک دلیلش این است که به گفته مقام های دولتی، درحالی که سوریه احتمالاً از عملیات تروریستی آگاه بوده، اما مستقیماً در اجرای حمله دست نداشته است. دولت گفته است که مایل است کار تروریست ها را تلافی کند، اما نشان داده است که علاقه مند نیست از این پیش تر برود. از این گذشته، دیپلمات های امریکایی نگران اند که حمله بر مواضع سوری ها در لبنان از امکان همکاری سوریه در گفت و گو هایی که با هدف بازسازی دولت لبنان انجام می گیرد، بکاهد. دولت امریکا این گفت و گوها را که در ژنو جریان دارد، برای ترمیم شکاف خشونت باری که میان مسیحیان لبنان و جناح های مسلمان تحت حمایت سوریه به وجود آمده است، مهم و حیاتی تلقی می کند.»

از سوی دیگر روزنامه کریستین ساینس مانیتور در زمینه اظهارات اخیر وزیر دفاع امریکا یادآور شد: «درحالی که مقام های امریکایی در روزهای اخیر کوشیده اند نظریه یک پاسخ نظامی حمله به قرارگاه تفنگ داران را ناچیز جلوه دهند، وزیر دفاع امکان چنین حمله ای را باز نگاه داشته است.»^(۱)

ص: ۸۵۵

امروز ارتش عراق ضمن حمله هوایی به عقبه های منطقه عملیاتی والفجر ۴، شهرهای خرمشهر و آبادان را گلوله باران کرد و خسارت هایی به نیروهای خودی وارد آورد.

در ادامه بمباران های روزهای گذشته هواپیماهای عراقی در عقبه منطقه عمومی عملیات والفجر ۴، امروز هم چند هواپیمای عراق از ساعت ۱۷ تا ۱۷:۴۵ به حریم هوایی مریوان تجاوز کردند و محل تجمع نیروهای خودی در اطراف دریاچه مریوان را با چندین راکت و بمب هدف قرار دادند. هرچند در این حمله چند چادر آتش گرفت و خساراتی به بار آمد، اما تلفاتی به نیروهای خودی وارد نیامد. (۱)

شهرهای آبادان، خرمشهر و اطراف این دو شهر نیز امروز آماج گلوله باران توپخانه ها و خمپاره اندازهای دشمن قرار داشت که در نتیجه آن در پُل نو، شلمچه، محوطه راه آهن، گمرک و منطقه زید، ۳ تن از نیروهای خودی و مردم شهید و ۱۰ تن نیز زخمی شدند. (۲)

به دنبال درخواست خانواده ۱۰ تن از شهدای سپاه، بسیج و ارتش (۳) مبنی بر تحویل گرفتن پیکر این شهیدان برای دفن در زادگاهشان در تهران و قم، امروز درحالی که نیروهای سپاه بوکان با هماهنگی های لازم به منظور انتقال پیکر این شهدا به روستای حسین آباد رفته و درحال تلاش برای خارج کردن اجساد بودند، افراد سازمان کومه له و حزب دمکرات به آنها حمله کردند. نیروهای خودی با برخورداری از آمادگی کافی به مقابله با مهاجمان برخاستند. در این درگیری تعدادی از افراد کومه له و دمکرات کشته یا زخمی و ۳ تن از آنان نیز دستگیر شدند. از

ص: ۸۵۷

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر ۴، جلد ۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شرح عملیات، ص ۲۴۱؛ و- سند شماره ۴۵۰۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۵/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۷۰۴۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی انتظامی خوزستان ۶/۹/۱۳۶۲.

۳- عناصر حزب دمکرات سال گذشته این افراد را به گروگان گرفته و سپس به شهادت رسانده بودند. پیکر این شهدا توسط عوامل حزب در روستای حسین آباد در شمال غرب بوکان دفن شده بود.

نیروهای خودی هم یک تن شهید و ۲ تن مجروح شدند. افراد سپاه بوکان پس از پایان درگیری پیکر شهدا را از منطقه خارج کرده و برای انتقال به زادگاهشان، به بوکان آوردند. (۱)

حزب دمکرات با وارونه جلوه دادن واقعیت، این ماجرا را عملیات نیروهای دولتی برای پاک سازی منطقه حسین آباد و مقابله عوامل حزب دمکرات با آنان خواند و افزود: در این مقابله تعدادی از نیروهای دولتی کشته یا زخمی شده اند. این حزب همچنین با اشاره به حضور و تردد آمبولانس هایی که در اصل برای انتقال پیکر شهدا از گورستان در نظر گرفته شده بودند، اعلام کرد: که دو دستگاه آمبولانس جنازه کشته و زخمی شدگان نیروهای دولتی را به شهر حمل کردند. حزب دمکرات مدعی شد جنازه ۵ پاسدار و یک پیشمرگ مسلمان کرد در میدان نبرد باقی مانده است. (۲)

۱

حمله افراد مسلح محارب به نیروهای خودی در غرب سقز، عملیات پاک سازی منطقه شمال شرقی سردشت و اقدام موفق نیروهای خودی علیه عناصر حزب دمکرات در جنوب شرقی صائین دژ از رخدادهای امروز مناطق کردنشین غرب کشور بود.

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با حمله به نیروهای خودی در حوالی روستای تمونه در غرب سقز، یک تن را شهید، یک نفر را زخمی و ۳ تن از افراد خودی را نیز به گروگان بردند. (۳)

از سوی دیگر، نیروهای تیپ ویژه شهدا عملیاتی را برای پاک سازی منطقه نیستان در شمال شرق سردشت، اجرا کردند و توانستند ضمن تصرف ارتفاع کولان، روستاهای منطقه از جمله سیر، نیستان، ماژکه، ابراهیم حصار، گله و گندمان را پاک سازی کنند.

در پی این عملیات عوامل حزب دمکرات، سازمان کومه له و مجاهدین خلق (منافقین) با چندین ضدحمله سعی کردند ارتفاع کولان را که بر منطقه تسلط دید و تیر دارد پس بگیرند، ولی با مقاومت و هوشیاری نیروهای خودی ناکام مانده و ناچار به عقب نشینی شدند.

در این اقدام، تعدادی اسلحه و مهمات از جمله خمپاره انداز ۶۰ میلی متری، مهمات تانک و اسناد و مدارک درون گروهی به دست نیروهای خودی افتاد. از تعداد تلفات عناصر مسلح غیرقانونی آمار دقیقی در دست نیست، ولی گزارش فرماندهی تیپ شهدا به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) از میزان بالای تلفات وارنده به ضدانقلاب حکایت دارد. در همین گزارش تعداد شهدای خودی ۱ تن و زخمی ها ۳ تن ذکر شده است. (۴)

در اقدام دیگری نیروهای سپاه صائین دژ، در پی آگاهی از تجمع افراد مسلح وابسته به حزب دمکرات در روستای حمزه قاسم در جنوب شرقی صائین دژ، به آن محل رفتند. با حضور نیروهای سپاه، افراد ضدانقلاب روستا را ترک کردند، ولی نیروهای سپاه به تعقیب آنها

ص: ۸۵۸

۱- سند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- سند شماره ۳۶۴۴۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه بوکان به فرمانده حمزه سیدالشهدا (ع)، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۱۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۳۳۹۵۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۳۴۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ ویژه شهدا به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)؛ و- سند شماره ۲۱۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات و عملیات تیپ ویژه شهدا به فرماندهی تیپ، ۵/۹/۱۳۶۲.

پرداختند و در حوالی روستای ترک دره ضمن محاصره عناصر حزب دمکرات، با آنها درگیر شدند. در این درگیری که با برتری نیروهای خودی همراه بود، ۶ تن از عناصر این گروه کشته و تعدادی نیز زخمی شدند.^(۱)

۱

درحالی که بازتاب حمله اخیر عراق به کشتی های حامل کالاهای ایران در خلیج فارس همچنان ادامه دارد، فرمانده نیروی دریایی عراق امروز درمورد رفت و آمد کشتی ها در این منطقه هشدار تازه ای داد.

خبرگزاری فرانسه از منامه به نقل از خبرگزاری عراق گزارش داد: «فرمانده نیروی دریایی عراق درمورد اعزام کشتی ها به منطقه ممنوعه که توسط عراق در شمال خلیج [فارس] اعلام شده به کمپانی های کشتیرانی اخطار کرد.» بنا به این گزارش، خبرگزاری عراق تأکید کرده است: «هر کشتی [ای] که وارد این منطقه ممنوعه شود، توسط مین منهدم خواهد شد.» این گزارش یادآور شده است: «از اوت ۱۹۸۲، عراق یک چهارم شمال شرقی خلیج [فارس] مشتمل بر بندرهای ایرانی [امام] خمینی و جزیره خارک را منطقه ممنوعه دریایی اعلام کرد و به همه کشتی هایی که وارد این بخش می شوند، هشدار داد.»^(۲)

در همین حال، روزنامه دولتی الجمهوریه امروز در تفسیری بر هشدار فرمانده نیروی دریایی عراق با اشاره به اینکه «زمان تنبیه کردن دشمن ایرانی در خلیج [فارس] فرا رسیده است»، نوشت: «عراق برای دفاع از حقوق خود از هر راهی استفاده خواهد کرد و هرگونه روشی را برای وادار ساختن ایرانی ها به قبول صلح به کار خواهد برد.» الجمهوریه افزود: «عراق مجبور شد چنین اقدامات شدیدی را اتخاذ کند؛ زیرا ایران تمامی ترمینال های نفتی عراق را در شط العرب [اروندرو] و خلیج [فارس] نابود کرده است. فرمانده ارتش [سپاه] اول عراق هفته گذشته گفت صادرات نفت ایران یکی از دلایل اصلی ادامه جنگ است و ما این منبع تأمین مالی جنگ را از بین خواهیم برد.»^(۳)

راديو اسرائیل نیز امروز در گزارشی به نقل از هفته نامه المجله (چاپ ریاض) گفت: «اتحاد شوروی اخیراً نوع پیشرفته تری از موشک های دوربرد اسکاد را در اختیار عراق قرار داده که دولت بغداد می تواند به کمک آنها تأسیسات نفتی جزیره خارک را منهدم سازد.»^(۴) از سوی دیگر، با افزایش تهدیدات عراق درمورد این جزیره و امنیت کشتیرانی در مسیر دسترسی به آن، امروز اتحادیه دریانوردان ژاپن و دو سازمان کشتیرانی ژاپنی از تصمیم خود برای جلوگیری از اعزام کشتی های این کشور به جزیره خارک خبر دادند. به گزارش خبرگزاری کیودو از توکیو، این تصمیم با توجه به گزارش یک روزنامه انگلیسی درمورد حمله هواپیماهای عراقی به یک کشتی یونانی با شلیک موشک اگزوسه اتخاذ شده است.^(۵)

ص: ۸۵۹

۱- سند شماره ۳۶۱۲۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه ۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۶ و ۷، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۴/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، راديو اسرائیل، ۴/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۵ مکرر، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۶/۹/۱۳۶۲.

با وجود افزایش تحرکات نظامی عراق در خلیج فارس، خبرگزاری فرانسه امروز از لندن گزارش داد: «حمله روز دوشنبه عراق علیه کشتی های در حال حرکت در آب های ایران، هنوز هیچ گونه عکس العملی را علی رغم تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز در بازارهای مربوط به بیمه نفت و کرایه کشتی ایجاد نکرده است.» این گزارش حاکی است بازارهای مذکور «متقاعد نشده اند که دو کشور متخاصم آرزوی تصاعد جنگ را داشته باشند و مسلماً تنگه هرمز نیز نمی تواند به مدت طولانی بسته بماند.» خبرگزاری فرانسه همچنین افزود: «در بازار بیمه خاطر نشان می سازند که حملات به مناطق مشهور به "خطر" در شمال خلیج [فارس]، محدود می باشد که دیرزمانی است بیمه خطرات جنگ ها با مذاکرات ویژه میان بیمه کننده و بیمه شونده برای هر سفر تعیین می شود. ولی به گفته دلانان، انهدام کشتی آنتی گونی به هیچ وجه بیمه گران را نه برای سفر به این منطقه و نه به مقصد و یا مبدأ سایر مناطق خلیج [فارس] پرتوقع نکرده است.» (۱)

در همین زمینه، گزارش خبرگزاری رویتر از لندن حاکی است: «نرخ بیمه کشتی هایی که عازم ترمینال های نفتی ایران در خلیج [فارس] هستند، در حال حاضر به بالاترین میزان در سال جاری رسیده است، لکن در صورتی که یک تانکر نفتکش مورد حمله قرار گیرد این نرخ ها مطمئناً افزایش خواهد یافت.» در عین حال بر پایه این گزارش، «حق بیمه کشتی هایی که عازم جزیره خارک (ترمینال اصلی نفتی ایران) هستند از زمان غرق کشتی ۱۲۵۵۰ تنی آنتی گونی توسط یک موشک عراقی ثابت باقی مانده است.» (۲)

به گزارش رادیو امریکا، میدلتون مفسر نظامی روزنامه نیویورک تایمز از لندن، نوشت: تحلیل گران نظامی و دیپلمات ها بر این باورند که عراق با تکرار حملات خود از طریق به کارگیری مجموعه ای از موشک های اسکاد روسی و اگزوسه فرانسه «ایران را وادار به اتخاذ یک اقدام تلافی جویانه خواهد کرد و این اقدام فقط می تواند بستن آبراه هرمز بر روی رفت و آمد نفتکش ها باشد.» روزنامه مذکور افزود: «تحلیل گران نظامی می گویند که ایران توانایی مین گذاری تنگه هرمز را نخواهد داشت و فقط در صورتی به این کار دست می زند که حملات عراق علیه کشتی ها غیر قابل تحمل شود. به باور همین منابع، کشورهای صادرکننده نفت در حوزه خلیج فارس در آینده از ایالات متحده، بریتانیا و احتمالاً فرانسه درخواست خواهند کرد که کشتی های نفتکش را اسکورت کنند. تحلیل گران نظامی همچنین بر این باورند که نفتکش ها و اسکورت هایشان باید از حملات نیروی هوایی ایران، مصون بمانند. گفته می شود هم اکنون نیروی هوایی ایران ۷۵ هواپیمای جنگنده آماده عملیات در اختیار دارد که ۴۵ فروند از این هواپیماها جت های اف ۴ و اف ۱۴ ساخت امریکا هستند. منابع آگاه نظامی می گویند وجود این جنگنده ها در پایگاه های جنوب غربی ایران عامل اصلی بی میلی نیروی هوایی عراق برای حمله به تجهیزات جزیره خارک است. زیرا که هواپیماهای اف ۱۴ از هواپیماهای عراق سریع تر حرکت می کنند و قدرت مانور بیشتری دارند.»

ص: ۸۶۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۵ و ۶، لندن - خبرگزاری رویتر، ۴/۹/۱۳۶۲.

به عقیده مفسر نیویورک تایمز، «تنها راه مقابله ایران با حضور روزافزون نیروی هوایی و دریایی عراق در خلیج فارس، شدت بخشیدن به عملیات تهاجمی در جبهه شمالی است که در مقابل مرکز نفتی کرکوک در ترمینال جنوبی، تنها خط لوله نفتی عراق به دریای مدیترانه قرار دارد. ... صدور این نفت با کمک های عربستان سعودی و دیگر کشورهای منطقه، عراق را قادر به تأمین هزینه های جنگ کرده است. ... ایران برای موفقیت در انجام حملاتش علیه کرکوک و خط لوله عراق نیاز به نفرات بیشتر، تجهیزات بیشتر و نیروی هوایی مجهزتر دارد که در شرایط کنونی بدون لطمه زدن و تضعیف جبهه های دیگر احتمال چنین تقویت نیرویی در جبهه شمالی وجود ندارد.»

گزارش تحلیلی نیویورک تایمز ضمن اشاره به اینکه خطوط ارتباطی عراق از جبهه های شمالی در مندلی واقع در شمال شرقی بغداد تا نisan در جنوب غربی بصره، قدرت آن را دارد که نیروهای کمکی را به هریک از مناطق مورد حمله ایران انتقال دهد، درعین حال نتیجه گیری کرد: «عراق نمی تواند برنده یک جنگ دفاعی علیه کشوری باشد که به مراتب پرجمعیت تر است و نفت بیشتری صادر می کند. تنها امید بغداد احتمال دخالت قدرت های خارجی برای حفاظت از نفتکش ها و سرانجام دریافت کمک های نظامی و مالی از کشورهای حوزه خلیج فارس است.»^(۱)

۱

روزنامه گاردین با درج مشاهدات سه پزشک انگلیسی در ایران، استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ را تأیید کرد. این روزنامه در مقاله ای به قلم اندرو ویچ، خبرنگار خود در تهران ضمن اشاره به گزارش های رسانه های ایران در مورد حملات شیمیایی عراق علیه مواضع نیروهای ایرانی در جبهه های شمالی جنگ آورده است: «سه پزشک انگلیسی که برای شرکت در کنفرانس جهانی پزشکی به تهران رفتند شواهدی را که دولت ایران برای اثبات ادعای خود ارائه کرده، مطالعه نموده و متقاعد شده اند که این مدارک و شواهد درست است. ویچ از قول یکی از این پزشکان انگلیسی می گوید عکس هایی از سربازان ایرانی و بدن های ورم کرده حاکی از آن است که در نبرد از سلاح های شیمیایی استفاده شده است. این پزشک انگلیسی می گوید با توجه به نوع این سلاح ها این ماده شیمیایی گاز محرک اعصاب نبوده بلکه به نظر می رسد که گاز نیتروژن خردلی بوده است.»

خبرنگار گاردین در ادامه با استناد به گزارش شورای عالی دفاع ایران، به تعداد دفعات استفاده از سلاح های شیمیایی علیه مناطق نظامی و غیرنظامی ایران در دو عملیات حاج عمران و عملیات اخیر در منطقه پنجوین اشاره کرده و افزوده است: «معلوم نیست که این گازهای شیمیایی ساخت کدام کشور است، اما گفته می شود که بر روی بقایای آثار این بمب ها علائم شوری دیده شده است. اما این امر فقط نشان دهنده آن است که دستگاه های پرتاب این گازها

ص: ۸۶۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۷، رادیو امریکا، ۴/۹/۱۳۶۲.

ساخت شوروی بوده است.» وی یاد آور شد: «صدام حسین سابقاً به ایران هشدار داده بود که اگر به خاک عراق حمله شود، او نیز سلاح های مرگبار به کار خواهد برد و گاز نیتروژن خردلی شاید همان سلاح باشد.»^(۱)

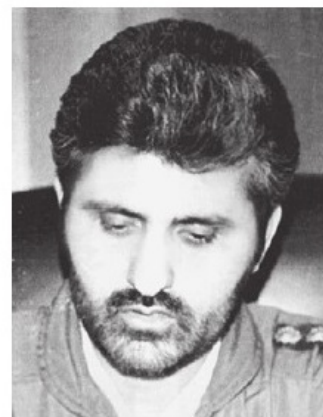
۱

با پیشنهاد رئیس شورای عالی دفاع و موافقت امام خمینی سرهنگ صدیق به سمت فرماندهی نیروی هوایی منصوب شد.

رهبر انقلاب و فرمانده کل نیروهای مسلح، امروز در پاسخ به نامه آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، ضمن قدردانی از زحمات سرهنگ معینی پور فرمانده سابق نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی، سرهنگ هوشنگ صدیق را به عنوان فرمانده جدید این نیرو منصوب کردند^(۲). در پی اعلام موافقت امام خمینی، حکم انتصاب فرمانده جدید نیروی هوایی بلافاصله از سوی رئیس شورای عالی دفاع صادر گردید.^(۳)

در نامه رئیس شورای عالی دفاع به امام خمینی آمده است:

«مقام معظم رهبر انقلاب و فرمانده کل نیروهای مسلح حضرت امام خمینی با اظهار قدردانی از خدمات ارجمند و صادقانه سرهنگ معینی پور در طول تصدی فرماندهی نیروی هوایی، شورای عالی دفاع در اجرای مفاد اصل یک صد و دهم قانون اساسی، قبول استعفای وی و انتصاب سرکار سرهنگ هوشنگ صدیق به فرماندهی نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران را به آن حضرت پیشنهاد می کند.

سرهنگ هوشنگ صدیق

۳/۹/۱۳۶۲، سیدعلی خامنه ای رئیس جمهوری و رئیس شورای عالی دفاع.^(۴)-(۵)

ص: ۸۶۲

۱- همان، صص ۲۶ و ۲۷، رادیو بی بی سی، ۴/۹/۱۳۶۲.

۲- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸، ص ۲۳۰.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- درمورد تصمیم شورای عالی دفاع برای تغییر فرمانده نیروی هوایی، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود در دوم آذر ۱۳۶۲ می نویسد: «... قرار شد برای فرماندهی نیروی هوایی به جای سرهنگ معین پور [معینی پور]، سرهنگ [هوشنگ] صدیق

نصب شود. کسی در جلسه [شورا] مخالفت نکرد. سرهنگ معین پور [معینی پور] مریض است و اطرافیان او مانع تحرک نیرو هستند.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، صص ۲۹۳ و ۲۹۴) حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی پیش از این نیز به رایزنی‌ها و مباحثاتی در مورد تغییرات در نیروی هوایی از جمله در گفت و گو با آیت الله خامنه‌ای رئیس جمهور و حسن روحانی رئیس کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی اشاره کرده است. (همان، صص ۲۸۱ و ۲۸۲)

۵- صحیفه امام، پیشین.

رئیس مجلس شورای اسلامی امروز در خطبه دوم نماز جمعه تهران به حرکت‌ها و جنبش‌های مردمی در منطقه و جهان، مانور آزادی قدس در واکنش به تهدیدات اخیر، اوضاع لبنان و حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه به بعلبک، اختلافات گروه‌های فلسطینی و برگزاری همایش بین‌المللی پزشکی در تهران پرداخت.

حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی نخست‌ضمن اشاره به بیداری تدریجی ملت‌ها و هراس قدرت‌های جهانی از حرکت‌های مردمی در دنیا اظهار داشت: «البته ریشه این حرکت [ها] هم در جمهوری اسلامی ایران است و لذا ایران به عنوان کانون این انفجارها و کانون این حرکت‌ها مورد بغض شدید استکبار جهانی قرار گرفته. ما امروز دشمن شماره یک استکبار جهانی هستیم و به خاطر این مسئله می‌بینیم که گوشه و کنار، حرکت‌های جدید را دارند آغاز می‌کنند و بوی یک ماجراجویی بین‌المللی به مشام می‌رسد.»

وی سپس در مورد برنامه‌های سپاه پاسداران در آستانه هفته بسیج با عنوان فراخوان نیروهای شرکت‌کننده در طرح لبیک یا خمینی به منظور اجرای مانور آزادی قدس گفت: «ارزش این مسئله را ما اینجا می‌فهمیم. اگر ما امروز آماده بشویم نیروهای رزمنده را متشکل کنیم و اینها را به هم مربوط کنیم و به اینها آموزش لازم را بدهیم و آگاهی لازم را نیز بدهیم و اینها را آماده کنیم برای روز مبادا این بهترین نوع پیشگیری است برای تهاجم احتمالی آینده استکبار.»

رئیس مجلس شورای اسلامی تأکید کرد: «با این اشاراتی که کردم بسیار محتمل است که تجاوزگران بین‌المللی دست به یک ماجراجویی در خلیج فارس و اطراف ما بزنند و یک دیوانگی را ریسک کنند و ما باید برای چنین روزی آماده بشویم و هیچ چیزی بهتر از این نیست که جوانان ما در این طرح عظیم همان طوری که استقبال کرده‌اند، شرکت کنند و آماده باشند که امروز بخش عظیمی از آنها را در این صحنه مقدس نماز جمعه داریم می‌بینیم و آماده باشید برای روزی که باید جواب این تجاوزها را ما بدهیم و اگر آنها هم به سراغ ما نیایند، ما باید به سراغ آنها برویم و اصلاً راه صحیح این است. طبع تجاوز استکباری دنیا این است که اگر فارغش بگذاریم آنها نمی‌گذارند که ما فارغ باشیم و اگر ما آنها را مشغول بکنیم، دست‌بالا مال ماست که ما آنها را مشغول کرده‌ایم. به جای اینکه جنگ را آنها بکشند در آستانه کشور ما و خلیج فارس و تنگه هرمز ما باید این جنگ را بکشانیم در مرزهای اسرائیل. به جای اینکه بندرعباس ما مورد هجوم آنها قرار بگیرد باید تل‌آویو آنها مورد هجوم ما قرار بگیرد و این کار مقدوری است و کار مشکلی نیست و عملی است که شما کارتان را شروع کرده‌اید.»

خطیب نماز جمعه تهران ضمن اشاره به حرکت‌ها و اعتراضات مردمی در افغانستان، سودان، مصر، فیلیپین، بنگلادش، مالزی، اندونزی، یونان و کشورهای امریکای لاتین، در مورد اوضاع و تحولات جاری در لبنان گفت: «لبنان جای عجیبی شده، لبنان یک کشور کوچک ده

هزار

کیلومتری است که خیلی کم است، کوچک ترین استان کشور ما را در نظر بگیرید باز لبنان از آن هم کوچک تر است. یک جای کوچک این همه نیروهای اشغالگر خارجی آنجا جمع شده اند و این همه جنایت می کنند و در آنجا مردم این طور در حال مقاومت هستند و این مسئله برای قدرهای دنیا بسیار تلخ است. در جنوب لبنان شهر صور، شهر صیدا، نبطیه و روستاهای آن منطقه، چندین لشکر مجهز اسرائیلی ها با همه آن امکاناتشان آنجا را گرفته اند، راه ها را بسته اند، در نهر اولی همه پل های ارتباطی با سایر مناطق را بسته اند و با اجازه آنها عبور و مرور می شود، اما شما می بینید که اوج مبارزه آنجاست که در یک لحظه دو ساختمان عظیم مقرر مانده می اسرائیلی ها سر به زمین می گذارد و ده ها افسر و سرباز اسرائیلی صهیونیستی را زیر خودش دفن می کند و این چیزی نیست که آدم خیال بکند که مسئله کوچکی است. در آن سه انفجار، اوج خشم مردم را استکبار جهانی دید؛ یعنی یک دفعه احساس کرد که اصلاً خلع سلاح است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی افزود: «اگر امروز یک جوان عرب لبنانی با یک کامیون قراضه می تواند کاخ مقرر مانده می را بر سر پانصد امریکایی خراب بکند و ده ها افسر و تفنگ دار را آن طور از بین ببرد و این حماسه را در دنیا ایجاد بکند، چرا این کار را در نقاط دیگر دنیا نتواند انجام دهد؟ هیچ کاخی در هیچ جای دنیا بیشتر از این حفاظت نمی شد و این کار را اگر بنا باشد با مردم اینها بخواهند این طور رفتار کنند و مردم این کار را یاد گرفتند که مایه آن فقط یک انسان فداکار است که از اینها در دنیا خیلی پیدا می شوند و بی جهت نیست که آنها احساس خلع سلاح شدن می کنند و دیوانه وار حرکت های غیر قابل قبولی انجام می دهند. از لحاظ اطلاعاتی اینها رسوا شدند و این مسئله را دست کم نگیرید. سازمان های اطلاعاتی سیا و موساد و اینتلیجنت سرویس و سایر کشورهای آنجا و حتی این طرفشان کا.گ.ب اینها میلیاردها دارند می گیرند برای اینکه این مسائل را بفهمند و عاجز مانده اند و از اظهاراتشان معلوم است که عاجز مانده اند، از ضدونقیض گفتن آنها معلوم است که عاجز مانده اند و استدلالشان این است که می گویند چون این کار، کار فداکارانه است و کسانی که عقیده به بهشت دارند این کار را انجام می دهند پس باید این قضیه ریشه ایرانی داشته باشد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین درباره اتهام دخالت ایران در این حوادث گفت: «از این طرف می بینند که ایرانی ها که اینجا نیستند، می گویند نه سوریه ای ها آنجا هستند و سوریه ای ها آمده اند و وسایل درست کرده اند و چون سوریه ای ها آدم نداشتند، بنابراین آدم هایش را ایرانی ها داده اند. خُب، این حرف ها معلوم است که یک تجزیه و تحلیل احمقانه است، مگر خود لبنانی ها در میان کسی که خواستار بهشت باشد وجود ندارد؟ مگر همان بچه های لبنان که ده، بیست سال است عرصه را بر شما ها تنگ کرده اند، در میان آنها مسلمان نیست؟ چطور شما هر چه باشد از ایران حساب می کنید؟ خُب، این چه جور سازمان اطلاعاتی است؟ خُب، این تحلیل را که هر سیاستمداری می کند و هر مقاله نویسی هم می تواند این تحلیل را بکند، اما سازمان اطلاعاتی چی؟ سازمان سیا چی؟ سازمان موساد چی؟ چرا یک سند پیدا نکرده اید که این گروه چه کسانی بوده اند؟ فلان گروه لبنانی یک وقتی این حرف ها را زده، خُب، این حرف ها را ما هم شنیده ایم و شما هم شنیدید و این چیزی نیست و این حرف ها را مصاحبه کرده اند و در روزنامه درج شده، اینکه چیزی نیست. بنده هم اینجا می گویم که هر کسی به هر کشوری تجاوز بکند و زور بگوید به مردم و مثل شماها رفتار بکند، این استحقاق اعدام دارد، اینکه سند نمی شود برای کار، مردم خودشان این کارها را می کنند. بنابراین شکست سازمان های اطلاعاتی امریکا در این جریان بسیار روشن است، همان طوری که در اشغال لانه جاسوسی محرز بود، آنها خیال می کردند که ایران زیر سیطره سازمان سیا می باشد، بچه های ما چهارصد، پانصد نفر نشستند و برنامه ریزی کردند و رفتند و آنجا را گرفتند و اینها وقتی خبردار شدند که بچه ها توی اتاق ژنرال امریکایی و در سفارت امریکا بودند. این چه اطلاعاتی است؟ شکست خورده اند و رسوایی برایشان درآمده و دچار عکس العمل های زشت شده اند که از چند جهت برای خودشان محکوم کننده است و همین طور برای نوکرهایشان.»

وی در ادامه سخنان خود به ادعاهای اخیر درمورد خرید تسلیحات از رژیم صهیونیستی اشاره و خاطرنشان کرد: «می دیدید یک وقت هایی چه حيله هایی می کردند، یک هواپیمایی مثلاً می گفتند از قبرس یا هواپیمای آرژانتینی برای ما اسلحه می آورد، روس ها و اینها تفاهم کردند و توی خاک روسیه آن را زدند و بعد هیاهو راه انداختند که ایران اسلحه خریده، بعد امریکایی ها مصاحبه کردند و گفتند که اسرائیل برخلاف دستور ما اسلحه فروخته و اسرائیلی ها مصاحبه کردند و گفتند که نه ما یک کمی اسلحه فروخته ایم و زیاد فروخته ایم و یک طوری قضیه را درست کردند که بگویند ایران اسلحه خریده و ما هم همان موقع گفتیم که ما در یک حمله کوچکی که به عراقی ها می کنیم ده ها انبار اسلحه به دست می آوریم و حالا این چهار تا هواپیما اسلحه، برای ما چه می شود که این دروغ ها را شما می گویند؟ اما حرف ما به جایی نرسید. خُب اگر اسرائیل به ما اسلحه می دهد و با ما این قدر رفیق جون جونی است چطور توی همه لبنان کمونیست ها را فراموش کرده، دروزی ها را فراموش کرده، و آمده روی سر بچه های

ما و توی خانه‌ها بمب می‌ریزد؟ اصلاً چطور برای او صرف می‌کند که به خاطر زدن یک خانه ده تا هواپیما بفرستد؟ و این امر نشان می‌دهد که قضیه چقدر ریشه دار است و همه این چیزها به هم ریخت و با همه حرف‌هایی که زدند و تبلیغاتی که کردند معلوم شد که در همه آن صحنه هیچ کس مبعوض تر از همین چندتا بچه‌های داوطلب ما که بلند شدند و رفتند آنجا که به مردم فلسطین کمک بکنند، وجود ندارد.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع در مورد واکنش برخی از کشورهای عرب به حمله اخیر هواپیماهای رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان گفت: «یکی از چیزهای زشتی که در دنیا پیدا شد که باعث سرافکنندگی خود ماها هم شده که ما نمی‌خواستیم چنین چیزی بشود این است که کشورهای عربی، مسلمانان به اصطلاح، به جای اینکه این عمل زشت را محکوم کنند، اظهار خوشحالی کرده‌اند. ببینید چقدر زشت است برای کشوری مثل مصر که یک روزی دژ دفاع از دنیای اسلام بوده، حالا خوشحال باشد که اسرائیلی‌ها آمده‌اند و ۱۳ نفر از ایرانی‌ها را در بعلبک کشته‌اند و یا فرانسوی‌ها آنها را کشته‌اند. خاک بر سر اینها، اینها وقتی فهمیدند که هواپیماهای متجاوز آمده و یک شهر عربی را کوبیده و این جنایت را مرتکب شده، باید فریادشان را به آسمان بلند می‌کردند و برای حفظ ظاهرشان هم باید محکوم می‌کردند. فقط چند کشور عربی محکوم کردند و بقیه سکوت کردند و بعضی از آنها نیز ابراز خوشحالی کردند و گفتند که نمی‌خواستند ایرانی‌ها به آنجا بیایند. این رسوایی برای نوکران امپریالیست در منطقه از یک جهت خوب است که مردم بدانند اینها چطور آدم‌هایی هستند و از یک جهت هم بد است برای ما که چنین کشورهای اسلامی مان دست چنین آدم‌هایی باشد که به خاطر سرکوب گروهی مبارز و مجاهد و جان برکف راضی باشند که اسرائیلی‌ها و یا فرانسوی‌ها بیایند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین در انتقاد از فرانسه گفت: «برای فرانسه رسوایی از این حرف‌ها بالاتر رفت، یک کشور نیمه ابرقدرت بیاید این طور به یک جایی حمله بکند که هیچ کاری هم از دستش ساخته نباشد و هواپیماهایش مثل دزد فرار کنند وقتی که آتش دفاع ساده نیروهای مردم لبنان را ببینند و بعد هم وزیر دفاعش و رئیس جمهورش بروند آنجا عذرخواهی‌های غیرقابل قبول بکنند و به تناقض افتادند. یک روز همین آقای میتران داد می‌زد که عراق نباید شکست بخورد و ما وارد میدان می‌شویم، ولی اخیراً در مصاحبه می‌گوید که این تقصیر ما نیست که اسلحه به عراق می‌دهیم این متعلق به قبلی‌های ما هست. می‌گوید این قراردادها را پیش از من غیرسوسیالیست‌ها بسته‌اند و من تابع آنها هستم.» ... اگر قراردادی هم بود شما مجبور نبودید اجرا کنید و این قراردادها متعلق به زمان صلح بوده و در زمان جنگ چه کسی حق دارد تحویل اسلحه استراتژیک بدهد به کشوری که در حال جنگ است و ادعای بی‌طرفی بکند؟ بله، اگر بی‌طرف نباشید و در حال جنگ [با] ما باشید می‌توانید بگویید. خودتان

عمداً با محاسبه مادی و برای چاپیدن جیب کشورهای پول دار عرب این اقدامات را انجام می دهید و در مقابل ملتتان جواب ندادید و جواب های این طوری را مطرح می کنید.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود به اختلاف میان گروه های فلسطینی پرداخت و گفت: «حادثه زشت دیگری که در لبنان ما داریم مسئله اختلافات فلسطینی هاست که متأسفانه تا به امروز، این همه از مردم فلسطین و رزمندگان فلسطین در آن ناپود شده اند که اگر اینها و این عده ای که در همین درگیری اخیر کشته شده اند، اینها در اسرائیل کشته می شدند و به آنجا رفته بودند، اسرائیل را لااقل یک قدم به عقب نشانده بودند و ما یک گروهی را، یک هیئتی را اعزام کردیم که ان شاءالله این مسئله را بتوانند حل کنند. از طرف ریاست جمهوری و هم وزارت خارجه هیئتی به آنجا رفته اند که از نزدیک به مسئله رسیدگی کنند و ببینند مردم طرابلس که این شهر بزرگ اسلامی لبنان گرفتار این فاجعه شدند و هم فلسطینی ها که گرفتار این مسئله شدند، هم اصل مسئله حل شود که ان شاءالله مردم فلسطین در مقابل اسرائیل قرار بگیرند و نه در کنار اسرائیل و هم این مسئله حل بشود که تفنگ های که باید به طرف تل آویو گلوله پرتاب کند به طرف طرابلس گلوله پرتاب نکند و باهم کار کنند که ان شاءالله امیدواریم با حسن نیتی که در این هیئت اعزامی آنها سراغ دارند و با پشتوانه جمهوری اسلامی و مسائلی که آنجا هست ما بتوانیم این مشکل را حل کنیم.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در پایان ضمن اشاره به برگزاری همایش بین المللی پزشکی در تهران و قدردانی از تصمیمات و قطعنامه پایانی آن ابراز امیدواری کرد با تداوم این گردهمایی ها گام های مناسبی در مسیر تحول در زمینه خدمات پزشکی در جهان برداشته شود. (۱)

۱

عراق برای حل مشکلات اقتصادی خود در جنگ از ژاپن تقاضای کمک کرد. رادیو اسرائیل به نقل از مقامات رسمی ژاپن اعلام کرد: حسن علی وزیر بازرگانی عراق این تقاضا را در ملاقات امروز خود با نخست وزیر ژاپن در میان گذارد. به گفته همین مقامات، نخست وزیر ژاپن در جواب اظهار کرده است که «دولتش این موضوع را با حسن نیت مورد بررسی قرار خواهد داد.» رادیو اسرائیل یادآور شد وزیر بازرگانی عراق از روز جمعه گذشته به منظور گفت و گو با مقامات ژاپنی در توکیو به سر می برد. (۲)

۲

وزیر نفت عراق مخالفت دولت این کشور را با کاهش قیمت نفت اوپک اعلام کرد. در همین حال، یک روزنامه آمریکایی به منظور حل مشکل بدهی های عراق توصیه کرد این کشور نفت خود را ارزان تر از بهای اوپک به فروش رساند.

ص: ۸۶۷

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۸.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو اسرائیل، ۴/۹/۱۳۶۲.

به گزارش رادیو بی بی سی، قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، در مصاحبه ای ضمن اعلام مخالفت دولت عراق با هرگونه کاهش قیمت نفت گفت: «تثبیت قیمت نفت متکی بر ادامه حداکثر تولید کلی کنونی اعضای سازمان اوپک است که روزانه ۱۷ میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه می باشد.» وی افزود: «حتی کاهش اخیر قیمت نفت اوپک از بشکه ای ۳۵ دلار به ۲۹ دلار به هیچ کس جز کشورهای واردکننده نفت نفعی نرسانده است.» (۱)

در این حال به گزارش رادیو امریکا، روزنامه نیویورک تایمز در تفسیری درباره انگیزه عراق از تلاش برای افزایش صادرات نفت خود نوشت: «برای پیروزی در جنگ با ایران و یا حتی حفظ وضعیت به بن بست رسیده جنگی به مدت دو تا سه سال آینده، عراق باید در زمینه تغییر محاسبات ساده، اما مهم مالی خود راهی پیدا کند و این تغییر جز از طریق نفت میسر نخواهد شد.» این روزنامه با مقایسه میزان فروش نفت ایران و عراق و اشاره به اینکه ایران برای خرید اسلحه و دیگر نیازمندی های خود ارزش بیشتری در اختیار دارد، افزود: «در دو سال اول جنگ، عراق تلاش کرد پروژه های عمرانی خود را متوقف نسازد و در سال ۱۹۸۱ واردات غیرنظامی خود را تا میزان ۵ هزار میلیون دلار افزایش داد، اما این هدف تنها با صرف بخش اعظم اندوخته آن کشور تأمین گردید و برای پرهیز از غرق شدن در ورشکستگی در سال ۱۹۸۳، اواخر سال گذشته عراق مجبور به اعمال برنامه های سختگیرانه ای شد. با این حال، به گفته یک دیپلمات آسیایی دولت عراق با تدابیر و عزمی راسخ توانست از فاجعه ای گریخته و اوضاع را به نحوی تحت کنترل در آورد. به عنوان اولین گام در این راه، روند عملیات تعدادی از طرح های عمرانی کند شد و تمامی پروژه های نو متوقف گردید. البته طرح های عمده ای نظیر بزرگ راه بغداد به کویت، اردن و سوریه و سد جدیدی در موصل و احداث خطوط تازه راه آهن شامل این برنامه ها نگردید. اقدام بعدی عراق تشویق و ترغیب دولت هایی نظیر امریکا، برزیل، ترکیه، تایلند، استرالیا و اردن به اعطای اعتباراتی به عراق در زمینه ورود خواربار برای جلوگیری از فشارها و سختی های ممکن در آن کشور بوده است و اما مهم ترین اقدام عراق این بود که پیمانکاران عمده خارجی را وادارد علی رغم اعلامیه عراق دایر بر اینکه در سال ۱۹۸۳ پرداختی در میان نخواهد بود همچنان به تعهدات خود در آن کشور ادامه داده و برنامه های خود را رها نسازند و در این راه به نتیجه هم رسید. اما اگر عراق نتواند به جنگ با ایران از طریق مذاکره پایان بخشد و یا ارزش خارجی خود را سریعاً افزایش دهد، مشکلات و مسائل بار دیگر در سال ۱۹۸۴ چهره خود را نشان خواهد داد.»

نیویورک تایمز در ادامه یادآور شد: عراق در حال حاضر راه حل مشکلات مالی خود را در وهله اول با ضربه زدن به صادرات نفت ایران برای پایان دادن به جنگ دنبال می کند و به موازات آن نیز به طرح هایی در زمینه گسترش ظرفیت صادرات نفت خود از طریق ترکیه، اردن و عربستان سعودی امید بسته است. این روزنامه سپس خاطر نشان ساخت: حتی اگر این طرح ها

ص: ۸۶۸

با موفقیت به پایان برسد «هنوز معلوم نیست که آیا عراق خواهد توانست بر میزان نفت صادراتی خود به نحو قابل ملاحظه ای بیفزاید یا نه؟» روزنامه مذکور در نهایت برای حل مشکلات مالی عراق توصیه کرد: «جنگ ایران و عراق زمانی آغاز شد که بازار جهانی با کمبود نفت روبه رو بوده، اما اینک باتوجه به مسئله بازار نفت تنها راهی که عراق ظاهراً می تواند بر میزان فروش نفتش بیفزاید و از محل آن بدهی های خود را بپردازد کاهش بهای نفت تولیدی اش به میزانی است که ارزان تر از بهای تعیین شده اوپک باشد.» (۱)

۱

در پی انتشار اخبار مربوط به گسترش روابط اقتصادی عراق و پاکستان، منابع رسمی در اسلام آباد تأکید کردند: «پاکستان که فعالانه تلاش می کند خود را از جنگ ایران و عراق دور نگه دارد و درعین حال روابط خوب خود را به طور یکسان با هر دو کشور در حال جنگ حفظ کند، راه ترانزیتی بازرگانی به ایران و تسهیلات آموزش فنی به عراق پیشنهاد کرده است.» منابع مذکور در توضیح این مسئله گفتند: «پاکستان به ایران پیشنهاد کرده است در صورتی که بنادر جنوبی آن توسط عراق بمباران و منهدم و یا تنگه هرمز بسته شود از کراچی (تنها بندر پاکستان) برای عبور کالاهای تجاری خود استفاده کند.»

خبرگزاری کویت همچنین ضمن اشاره به اینکه ایران از زمان آغاز جنگ، به منظور پیشبرد روابط بازرگانی خود با پاکستان با ایجاد خطوط کشتیرانی مشترک موافقت کرده است، افزود: ایران در ازای تسهیلات ترانزیتی که پاکستان در اختیار آن کشور قرار می دهد از ایده انحلال سازمان آ.ر.سی.دی (سازمان همکاری عمران منطقه ای) (۲) دست بر خواهد داشت. مرکز این سازمان در تهران است و کشورهای پاکستان و ترکیه نیز در آن عضویت دارند. (۳)

۲

سلطان قابوس پادشاه عمان، عراق را آغازگر جنگ علیه ایران دانست، اما گفت از سرزنش هریک از دو طرف جنگ خودداری می کند. وی در مصاحبه با شماره امروز روزنامه فرانسوی لوموند در پاسخ به این سؤال که با کدام یک از دو طرف جنگ ایران و عراق احساس همدردی می کنید، گفت: «عراق آمادگی خود را جهت مذاکره با ایرانیان به منظور یافتن راه حل شرافتمندانه اعلام کرده است، در حالی که طرف مقابل این را نپذیرفته است و گرچه عراق آغازگر جنگ بوده، اما من از سرزنش هریک از طرفین خودداری می کنم.» وی افزود: «چیزهای کوچکی که جمع شود می تواند جنگی را در پی داشته باشد و شاید

ص: ۸۶۹

۱- همان، صص ۲۴ - ۲۲، رادیو امریکا، ۴/۹/۱۳۶۲.

۲- سازمان مذکور در سال ۱۳۶۴ با تلاش ایران به سازمان همکاری اقتصادی با نام اختصاری "اكو" تبدیل شد.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۲، ص ۸، اسلام آباد - خبرگزاری کویت، ۴/۹/۱۳۶۲.

روزی دادگاه بین‌المللی بتواند مسئولیت‌های واقعی در این جنگ را مشخص نماید.»

قابوس همچنین در مورد تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق ضمن اجتناب از انتقاد مستقیم گفت: «من مایل هستم که طرفین از جنگ با یکدیگر دست بردارند و هریک از کشورهای خارج روی ایران و عراق فشار آورند تا آنها را وادار به ترک مخاصمه نمایند [زیرا] اگر یکی از این دو کشور سلاح‌های تازه‌ای دریافت کند، طرف دیگر نیز از جای دیگر سلاح به دست خواهد آورد و همین‌طور وضع ادامه می‌یابد.»

حاکم عمان در ادامه با بیان اینکه «امنیت تنگه هرمز نسبت به چهار سال پیش بهتر شده است»، خاطرنشان کرد: «به زودی مانورهای مشترکی با امارات متحده عربی خواهیم داشت. اگر قرار باشد از نظر نظامی از خود دفاع کنیم هنوز خیلی کارها را باید انجام دهیم. ما هم اکنون مشغول بررسی خطاهایمان و نیز امکاناتمان در عمل هستیم.» وی همچنین با اظهار نگرانی از تهدید بسته شدن تنگه هرمز و انتقاد از ادامه جنگ ایران و عراق گفت: «باید تلاش‌های بیشتری جهت پایان دادن به این جنگ نمود و مایل هستم که این جنگ بدون برنده و بازنده خاتمه یابد.»

براساس این گزارش، روزنامه لوموند در مقاله‌ای در مورد وضع اقتصادی عمان نوشت: «جنگ [ایران و عراق] باعث شده که کشتی‌های متعددی به تخلیه بار در مسقط مبادرت کنند و از ورود به خلیج [فارس] اجتناب ورزند و به این ترتیب، نقش عمان به عنوان محل انبار کالاهای سایر کشورهای منطقه افزایش یافته است. به عنوان مثال، شرکت تویوتا در حال حاضر خودروهای خود را از طریق مسقط به عربستان سعودی می‌فروشد. این‌گونه فعالیت‌ها احیاناً در آینده از طریق شورای همکاری خلیج [فارس] گسترش خواهد یافت؛ زیرا این شورا نه تنها یک اتحادیه نظامی - سیاسی بلکه یک بازار مشترک نیز هست که البته اثر اقتصادی آن هنوز ابداً محسوس نیست.» (۱)

۱

دبیرکل شورای ملی فلسطین (۲) صبح امروز خواستار لغو تحریم مصر از سوی کشورهای عرب و برگزاری فوری نشست سران عرب به منظور عادی‌سازی روابط میان کشورهای عرب شد. به گزارش خبرگزاری فرانسه از قاهره، وی با انتشار بیانیه‌ای ضمن اعلام این مطلب تأکید کرد: «زمان لغو عضویت مصر از اتحادیه عرب سپری شده است.» دبیرکل شورای مذکور افزود: «کشورهای عرب بدون استثنا از طرق مختلف با مصر تماس دارند و در این شرایط منطقی است که مصر نقش خود را به منظور مقابله با اوضاع خطرناک فعلی کاملاً به عهده گیرد.» (۳)

ص: ۸۷۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۲.

۲- نهاد قانونگذاری سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف) که اعضای کمیته اجرایی این سازمان را انتخاب می‌کند و نمایندگی بخش‌های مختلف جامعه فلسطین اعم از احزاب، سازمان‌های عمومی و شخصیت‌های اجتماعی فلسطینی را برعهده دارد.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳، قاهره - خبرگزاری فرانسه، ۴/۹/۱۳۶۲.

تصمیم دولت لبنان به قطع روابط دیپلماتیک با ایران امروز واکنش های اعتراض آمیزی را در لبنان در پی داشت.

روزنامه کیهان گزارش داد: «محافل اسلامی و مردمی در لبنان تصمیم دولت لبنان مبنی بر قطع روابط با جمهوری اسلامی ایران را محکوم کرده و این تصمیم را خلاف میل و احساس مسلمانان این کشور دانسته اند.» بنا به این گزارش، گروه کثیری از مسلمانان ساکن حومه جنوبی بیروت در اعتراض به قطع روابط لبنان با جمهوری اسلامی ایران دست به تظاهرات زدند. این گزارش همچنین حاکی است: سیدمحمد حسین فضل الله از علمای لبنان، تصمیم کابینه این کشور را «بعید از عرف دیپلماتیک» دانست و افزود: «عقیده داریم که قطع روابط به حل مشکلات موجود کمک نخواهد کرد بلکه آن را پیچیده تر خواهد نمود.»^(۱)

در همین حال، به گزارش خبرگزاری فرانسه جنبش شیعه امل با انتشار بیانیه ای در بیروت، دولت لبنان را به دلیل قطع روابطش با لیبی و ایران، به دو گونه متفاوت محکوم ساخت. «[امل] معتقد است سردی روابط دیپلماتیک میان لبنان و لیبی که روز چهارشنبه آغاز شد، خیلی دیر صورت گرفته است. به عقیده این جنبش، لبنان بایستی از سال ۱۹۷۸ به هنگام ناپدید شدن امام موسی صدر و همراهانش در لیبی روابط خود را به طور قاطع با این کشور قطع می کرد. این جنبش برعکس، قطع رابطه میان لبنان با ایران را شدیداً محکوم می کند زیرا معتقد است ایران نقش مهمی را در مخالفت با اسرائیل ایفا کرده است.»

گزارش خبرگزاری فرانسه همچنین حاکی است: «یک منبع رسمی لبنان روز پنجشنبه خاطرنشان ساخت امیدوار است مناسبات این کشور با لیبی و ایران به حال عادی باز گردد و کشورهای عرب و اسلامی دوستی خود را به لبنان ثابت کرده بتوانند به وضع و خیم این کشور پایان دهند. به گفته این منبع، لبنان از این دو کشور خواسته است نیروهای خود را از آنجا خارج کنند لیکن این درخواست تاکنون بدون پاسخ مانده است.»^(۲)

اتحاد شوروی در مورد هر گونه اقدام امریکا علیه سوریه هشدار داد. گزارش خبرگزاری یونایتد پرس از مسکو حاکی است: «شوروی اعلام کرده است تجاوز به سوریه بسیار خطرناک بوده و عواقب ناشی از آن را به سختی می توان پیش بینی نمود.» بنا به این گزارش، خبرگزاری روسی نووستی نیز در همین زمینه یادآور شده است: «خاورمیانه در نزدیکی مرزهای شوروی قرار گرفته و دمشق نیز از دوستان مسکو محسوب می گردد و دو کشور شوروی و سوریه دارای همکاری های نزدیک و پیمان های مودت و دوستی می باشند.» این خبرگزاری همچنین افزوده است: «سوریه که از حمایت و پشتیبانی همه جانبه شوروی برخوردار است نباید خودش را در هر موقعیت تنها بداند.»^(۳)

ص: ۸۷۱

۱- روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۶، بیروت - خبرگزاری فرانسه، ۵/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

با پایان یافتن عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی شیلر، واحد تعاون قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز در نامه ای به فرماندهی سپاه، آمار شهدا و مجروحان یگان های مختلف سپاه را اعلام کرد.

طبق این نامه از شروع عملیات والفجر ۴ تا ۵/۹/۱۳۶۲، از نیروهای یگان های سپاه در منطقه عملیاتی ۲۳۲۳ تن شهید و ۱۱۰۰۴ تن نیز زخمی شده اند(۱). آمار تفکیکی شهدا و مجروحان یگان ها بدین شرح است:

مجموع	شهید	یگان
۱۳۷۲	۴۱۱	لشکر ۳۱ عاشورا
۱۵۲۳	۳۴۶	لشکر ۱۴ امام حسین(ع)
۸۴۲	۲۵۶	تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)
۲۳۹۳	۳۲۳	لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)
۸۲۵	۲۲۱	لشکر ۲۵ کربلا
۱۱۳۶	۲۳۱	لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)
۸۹۹	۲۰۸	لشکر ۴۱ ثارالله(ع)
۸۴۰	۱۸۶	لشکر ۸ نجف اشرف
۲۲۷	۵۱	لشکر ۱۹ فجر
۷۹۳	۶۶	لشکر ۵ نصر
-	۷	تیپ امام سجاد(ع)
۱۵۴	۱۷	متفرقه
۱۱۰۰۴	۲۳۲۳	جمع

ص: ۸۷۳

۱- سند شماره ۲۱۰۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد تعاون قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۵/۹/۱۳۶۲؛ و- گزیده اسناد عملیات والفجر ۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جمع بندی و ارزیابی عملیات، ۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲۵.

امروز شهر اشنویه شاهد یکی از بزرگ ترین درگیری های گروه های مسلح غیرقانونی با نیروهای جمهوری اسلامی بود که تلفات قابل توجهی به همراه داشت.

به مناسبت روز اربعین حسینی و هفته بسیج از ساعت ۸ صبح امروز، مراسم عزاداری و راه پیمایی گسترده ای با شرکت نیروهای سپاه، بسیج، پیشمرگان مسلمان کرد و مردم در شهر اشنویه برگزار شد. شرکت کنندگان پس از راه پیمایی با اجتماع در مسجد جامع شهر و اطراف آن مشغول عزاداری بودند که ناگهان حدود ساعت ۱۰:۳۰، افراد هیز سیمیتکو و ۲ لقی از هیز آواره حزب دمکرات کردستان ایران که از روز قبل در ارتفاعات مشرف به اشنویه و مناطق مختلف این شهر مستقر شده بودند با سلاح هایی همچون آر.پی.جی ۷ و خمپاره انداز به سمت افراد حاضر در این مراسم شلیک کردند. عده ای از مهاجمان نیز که از قبل با ورود به شهر در حوالی مسجد موضع گرفته بودند به سمت اجتماع کنندگان هجوم آوردند. در همین هنگام، نیروهای خودی که برای تأمین امنیت برخی پیش بینی های لازم را انجام داده و در داخل شهر از آمادگی نسبی برخوردار بودند، به مقابله با آنها پرداختند. این درگیری ها تا ساعت ۱۶ ادامه یافت و در خلال آن مهاجمان که به نحوی به بخش شمالی شهر تسلط یافته بودند، ضمن تخریب بخشی از منازل و مغازه ها اقدام به غارت اموال مردم کردند.

با رسیدن نیروهای کمکی از سپاه مهاباد، نرده و پیرانشهر، افراد حزب دمکرات که برخلاف پیش بینی های اولیه خود ضربات سختی را متحمل شده بودند، از ساعت ۱۶ اقدام به عقب نشینی از شهر و ارتفاعات اطراف کردند و با تاریکی هوا درگیری ها به طور کامل پایان یافت. در این حادثه، ۴۱ تن از نیروهای خودی شهید و ۶۸ تن نیز زخمی شدند و تعدادی خودرو، ۳۰ باب مغازه و منزل نیز دچار آتش سوزی یا تخریب شد، یک هتل هم در آتش سوخت. از مهاجمان نیز ۳۴ تن از جمله قادر افتخاری فرمانده هیز آواره، کشته و ۳ نفر هم زخمی شدند (۱).

با پایان یافتن عملیات و عقب نشینی عناصر حزب دمکرات از شهر و ارتفاعات اطراف، نیروهای سپاه پیرانشهر با آگاهی از یکی از مسیرهای بازگشت مهاجمان، بر سر راه آنها در نزدیکی روستای سروکانی کمین گذاشتند. در این عملیات محدود ۲ تن از افراد دمکرات کشته و یک تن دستگیر شد. (۲)

عملیات گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه سردشت و محور بوکان - مهاباد، تشدید اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در محورهای مواصلاتی مریوان و انهدام مقر هیز افشار در جنوب شرقی سقز از مهم ترین رخدادهای امروز در مناطق کردنشین شمال غرب کشور بود.

ص: ۸۷۴

-
- ۱- سند شماره ۴۵۱۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۸/۹/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۴۰۰۸۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه اشنویه به منطقه ۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع))، ۱۳/۹/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۳۶۴۴۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه عملیاتی شمال غرب، ۹/۹/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۳۶۴۴۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه اشنویه به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۹/۹/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۴۰۰۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و -

سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز اطلاعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- سند شماره ۳۳۴۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- گزارش واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) درباره این اقدام حزب دمکرات در ضمیمه گزارش درج شده است.

در پی عملیات روز گذشته نیروهای خودی در منطقه نیستان در شمال شرقی سردشت، امروز نیروهای عمل کننده هنگام بازگشت از منطقه عملیاتی در حوالی روستای زمزیران در غرب جاده سردشت - مهاباد، مورد حمله افراد حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) قرار گرفتند. در این واقعه ۱۲ تن از افراد خودی شهید و تعدادی زخمی شدند و یک خودروی تویوتای نیروهای خودی نیز منهدم شد. از تلفات وارد شده به مهاجمان آماری گزارش نشده است. حزب دمکرات کردستان ایران در این باره مدعی شد: افراد این حزب در حمله به نیروهای دولتی ۱۵۰ تن از آنها را کشته یا زخمی کرده اند. (۱)

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در محور بوکان - مهاباد نیز با حمله به نیروهای خودی ۲ تن از آنان را به شهادت رساندند. (۲)

در منطقه عمومی مریوان هم که با پایان یافتن عملیات والفجر ۴ اهالی در حال بازگشت به شهر و روستاهای خود هستند، گروه های مسلح ضدانقلاب با استفاده از افزایش آمدوشد مردم در محورهای مختلف منطقه، فعالیت های تبلیغاتی خود را افزایش داده اند. بیشتر این فعالیت ها در قالب سخنرانی افراد وابسته به این گروه ها در بین روستائیان و جمع آوری پول و مایحتاج عمومی می باشد. در همین رابطه در چند روز گذشته از حضور و فعالیت عناصر حزب دمکرات و سازمان کومه له گزارش هایی به منابع انتظامی رسیده است.

از سوی دیگر نیروهای خودی نیز در جنوب شرقی سقز به منظور انهدام یکی از مقرهای هیز افشار حزب دمکرات کردستان ایران در روستای گاوکج، به آن محل اعزام شدند. از آنجا که به علت موقعیت جغرافیایی خاص روستا، ورود به آن امکان نداشت، افراد خودی ضمن استقرار در ارتفاعات با شلیک انواع خمپاره و آر.پی.جی ۷ ساختمان مقر هیز افشار را منهدم کردند و پس از تخریب این ساختمان، افراد این هیز را که در حال فرار بودند هدف قرار دادند و تلفات سنگینی به آنها وارد کردند. این عملیات پس از ۶ ساعت پایان یافت و نیروهای خودی به پایگاههای خود بازگشتند. از تلفات وارد شده به حزب دمکرات آماری داده نشده است. (۳)

۱

بازتاب تحرک نظامی عراق علیه کشتی های تجاری ایران و هشدار تازه این کشور در مورد کشتیرانی بین المللی در ناحیه شمالی خلیج فارس همچنان ادامه دارد. در این بین، یک نشریه بین المللی نوشت جنگی که ظاهراً می شد آن را نادیده گرفت خطرناک تر شده است.

روزنامه نیویورک تایمز در شماره امروز خود با اشاره به هشدار روز گذشته فرمانده نیروی دریایی عراق به شرکت های کشتیرانی بین المللی به منظور دور کردن کشتی های خود از گستره شمالی خلیج فارس که وی آن را "ناحیه جنگی" خوانده است، تأکید کرد: «روزانه نزدیک به ۵۰ کشتی از جمله در حدود ۲۰ نفتکش از تنگه هرمز در سوی دیگر خلیج فارس گذر می کنند.» این

ص: ۸۷۵

۱- سند شماره ۴۱۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۴۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ ویژه شهدا به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۵۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۹۵۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری، ۸/۹/۱۳۶۲

۳- سند شماره ۴۱۷۵۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (سپاه) به منطقه ۱۱ (قرارگاه حمزه) سیدالشهدا(ع)،

۸/۱۰/۱۳۶۲

روزنامه از قول تحلیل گران نظامی یادآور شد: «موشک های اگزوست احتمالاً برای هدف قرار دادن پایانه نفتی خارک که ظاهراً با استحکامات نظامی بسیار تجهیز شده است، مناسب نخواهند بود و عراقی ها برای این منظور از موشک های زمین به زمین شوروی استفاده خواهند کرد.»^(۱)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه از واشنگتن به نقل از وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد: «امریکا با نگرانی کامل و تشویش جدی هرگونه اقدام ایران و عراق مبنی بر جلوگیری از کشتیرانی آزاد در آب های خلیج [فارس] به ویژه ناوگان های متعلق به کشورهای که در جنگ شرکت ندارند را کاملاً جدی تلقی می کند.» بر پایه این گزارش، آلن رامبرگ سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، با اظهار تأسف از ادامه جنگ میان ایران و عراق و گسترش آن، افزود: «از قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد که از دو کشور ایران و عراق خواسته است هرچه زودتر به جنگ خود در خلیج [فارس] پایان دهند حمایت می کند.»^(۲)

در مورد پیامدهای احتمالی افزایش تهدیدها در منطقه خلیج فارس، هفته نامه اکونومیست (چاپ لندن) در گزارشی این منطقه را «مرکز بالقوه بحران گسترده تری از آنچه در لبنان می گذرد» توصیف کرد و نوشت: «هیچ کس متوجه نشد که چه زمانی طرح نظامی خلیج [فارس] از مسیر خود خارج گشت و حقیقت آن است که عدم توجه به جنگ ایران و عراق تا اندازه ای از این مسئله سرچشمه می گیرد که برخی کشورها از این جنگ بی نصیب نبوده اند.» به نوشته این هفته نامه، کشورهای تولیدکننده نفت خلیج فارس از وضع موجود بیش از هنگام رکود و کساد عرضه و تقاضای بازار نفت سود می برند. آنها از مخاصمه دو کشور همسایه بزرگ شمالی خود ناخشنود نیستند و «باوجود آنکه عراق را مسلح می سازند، ولی از پیروزی هیچ کدام از کشورهای متخاصم، خشنود نخواهند شد.» این نشریه در مورد سیاست دنیای غرب و اتحاد شوروی نیز یادآور شد که هر دو «نسبتاً رویه مشابهی را پیش گرفته اند. منافع این دو قطب مستقیماً مورد تهدید قرار نگرفته است و در نتیجه هیچ دلیلی هم برای دخالت مستقیم وجود ندارد. روس ها با رساندن سازوبرگ نظامی به دو کشور ایران و عراق درها را به روی خود بسته اند، اما امریکا ضمن ناتوانی بی طرفی خود را هنوز حفظ کرده است.»

اکونومیست براین اساس خاطرنشان ساخت: «این موقعیت جاری که برای همه به استثنای ایران و عراق رضایت بخش است تحت خطر می باشد و این جنگی که ظاهراً می شد آن را نادیده گرفت خطرناک تر نیز می باشد.» این نشریه ضمن اشاره به پیروزی اخیر ایران و رخنه به داخل خاک عراق در فاصله ۱۲۰ کیلومتری چاه های نفت شمال این کشور افزود: «پیروزی هریک از طرفین متخاصم مژده خوبی نخواهد بود. پیروزی عراق یا ایران به آشوب و ناامنی منطقه خواهد انجامید. فتح عراق زنگ خطر برای کشورهای خلیج [فارس] و دنیای غرب خواهد بود.»^(۳)

ص: ۸۷۶

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو امریکا، ۵/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۵/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو اسرائیل، ۵/۹/۱۳۶۲.

رژه نیروهای طرح "لیبک یا خمینی" امروز در سراسر کشور با عنوان مرحله مقدماتی "مانور آزادی قدس" برگزار شد. این مانور واکنش رادیوهای اسرائیل و مسکو را به دنبال داشت.

به گزارش روزنامه کیهان، در آغاز هفته بسیج، نیروهای مردمی و رزمنده معرب طرح لیبک یا خمینی همراه تجهیزات رزمی در خیابان های شهرهای مختلف کشور به حرکت درآمده و توان رزمی و آمادگی خود را به نمایش گذاشتند.

همچنین ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در اطلاعیه ای اعلام کرد: «نیروهای سلحشور بسیج سپاه پاسداران که در طرح لیبک یا خمینی ثبت نام نمودند، در روز چهارم آذرماه با حضور گسترده و بسیار چشمگیر در مراکز تعیین شده در سراسر کشور از انجام مرحله مانور آزادی قدس استقبال شایان توجهی به عمل آوردند که در پی آن، امر سازماندهی و رسته بندی این نیروها انجام پذیرفت و بدین ترتیب اولین مرحله آمادگی مانور آزادی قدس با حضور فرزندان غیور ملت حزب الله با کمال موفقیت به اجرا درآمد.»^(۱) اطلاعیه مذکور سپس افزوده است: «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با سپاس و تقدیر از نیروهای لیبک یا خمینی آرزو می کند با توفیقات الهی و تحت توجهات امام زمان - عجل الله تعالی فرجه - و رهبری فرماندهی کل قوا امام خمینی، مانور آزادی قدس را در آینده ای نزدیک به اجرا درآورد و طلایه داران فتح قدس با گذر از کربلای حسینی و محو اسرائیل از صفحه روزگار، قدس شریف را به دامن اسلام و مسلمین بازگردانند.»^(۲)

در پی اجرای مرحله مقدماتی مانور آزادی قدس رادیو اسرائیل در گزارشی گفت: «در چارچوب آنچه که "مانور آزادی قدس" لقب داده شده، امروز در تهران گروهی از افراد بسیج سپاه پاسداران دولتی در خیابان های شهر رژه رفتند و به دادن شعارهای ضد اسرائیلی و ضد امریکایی پرداختند.» این رادیو افزود: «دستگاه های تبلیغاتی ایران امروز کوشش گسترده ای به عمل آوردند تا بسیج این نیروها را برای مبارزه با اسرائیل معرفی کنند، ولی آگاهان سیاسی از مدت ها پیش گفته بودند که برگزاری این مانورها وسیله ای برای بسیج افراد به منظور اعزام آنها به جبهه های جنگ با عراق است...»^(۳)

ص: ۸۷۷

۱- یک نشریه داخلی سپاه پاسداران در گزارشی از اجرای طرح لیبک یا خمینی و مرحله آمادگی مانور آزادی قدس در مناطق یازده گانه سپاه، ضمن اشاره به نظم و گستردگی برنامه های اجرا شده در مقایسه با پراکندگی و بی نظمی های سال های قبل و همکاری مناسب ائمه جمعه، نهادها، ارگان ها و ادارات مختلف دولتی، نظامی و انتظامی، در عین حال به برخی ضعف ها، اشکالات و نارسایی های موجود در اجرای طرح لیبک و آمادگی مانور آزادی قدس؛ از جمله وجود ناهماهنگی، عدم توجه مناسب مسئولان برخی مناطق و پایگاه ها و ناکافی بودن تجربه اعضای کادر سپاه برای سازماندهی و اداره نیروها اشاره کرده است. این گزارش با توجه به مجموعه این امتیازات و مشکلات خاطر نشان ساخته است: اجرای این برنامه ها «باعث انسجام نیروهای سپاه و تحرک آنها و از طرف دیگر موجب آشکار شدن ضعف ها و نواقص سپاه شد.» (سند شماره ۱۱۳۱۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارشی از آمادگی مانور آزادی قدس، ۵/۹/۱۳۶۲)

۲- روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو اسرائیل، ۵/۹/۱۳۶۲.

همچنین رادیو مسکو در گفتاری درباره این مانور گفت: «همان طوری که در تهران اعلام شده در کشور شما آموزش نظامی همگانی معمول می شود. در میان شرکت کنندگان در تعلیمات با نام آزادسازی بیت المقدس اسلحه توزیع می شود. حالا این سؤال پیش می آید این اقدام معلول چه علتی است. همان طوری که محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، اعلام کرده بود این تدارکات نظامی گامی است که در راه پاسداری کشور در مقابل خطر توطئه چینی علیه انقلاب اسلامی که در آن گویا علاوه بر امریکا، اتحاد شوروی هم شرکت دارد، برداشته شده است.»

رادیو مسکو سپس با یادآوری حمایت شوروی از "انقلاب ضدشاه در ایران" و اشاره به چند قرارداد تاریخی در روابط ایران و شوروی و چند موافقت نامه همکاری اقتصادی و فنی و نیز گسترش ترانزیت از خاک شوروی - که به گفته این رادیو به ایران کمک کرد با محاصره اقتصادی اعمال شده از سوی امریکا مقابله کند - افزود: «این حقایق و بسیاری حقایق دیگر ادعای آقای رضایی و افکار او را درباره لزوم دفاع از انقلاب اسلامی در مقابل توطئه هایی که گویا اتحاد شوروی در آنها دست دارد، کاملاً تکذیب می کنند.»^(۱)

۱

قطعنامه پیشنهادی ایران درباره حفظ محیط زیست دریایی در برابر "تجاوزات نظامی" در اجلاس یونسکو به تصویب رسید. گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس حاکی است، هنگام طرح قطعنامه پیشنهادی ایران در بیست و دومین اجلاس عمومی یونسکو محمدجعفر محلاتی مدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه، در سخنانی اقدامات غیرانسانی عراق را در منطقه خلیج فارس و سایر نقاط ایران به اطلاع نمایندگان بیش از ۱۶۰ کشور شرکت کننده در اجلاس رسانده، افزود: «تجاوزات عراق موجب شده است که محیط زیست دریایی در خلیج فارس آلوده گردد و جنگ حیات انسان ها و موجودات دریایی را به مخاطره اندازد.» وی همچنین گفت: «دولت جمهوری اسلامی ایران کوشش های بسیار به عمل آورده است تا از آلودگی محیط زیست دریایی در منطقه خلیج فارس جلوگیری شود، اما رژیم متجاوز بعث عراق کوشش می کند این اقدامات را خنثی سازد.»

مدیرکل امور بین الملل وزارت امور خارجه ایران در ادامه با اشاره به اقدامات عراق در بمباران روزانه شهرها و مراکز فرهنگی ایران درباره حملات شیمیایی عراق به مناطق نظامی و غیرنظامی ایران گفت: «هم اکنون بسیاری از مردم کشور ما که هدف سلاح های شیمیایی رژیم تجاوزکار عراق قرار گرفته اند و بدن های آنها سوخته است آماده اند مورد معاینات پزشکی هر سازمان و یا ارگان بین المللی قرار گیرند.»^(۲)

ص: ۸۷۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو مسکو، ۵/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

درحالی که سوریه همچنان با تهدید نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی روبه رو است، وزیر امور خارجه لبنان امروز اعلام کرد همکاری لبنان و سوریه مقدمه ای اساسی برای حل بحران لبنان می باشد.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری نووستی اعلام کرد: یک مفسر شوروی و نویسنده روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی امروز با اشاره به حمله ماه گذشته به مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت و شایعه احتمال حمله امریکا به سوریه نوشت: «طرح حمله به سوریه در دیدار هفته آینده رهبران اسرائیل از واشنگتن تهیه خواهد شد.»

گزارش روزنامه کیهان همچنین حاکی است ایلوی سالم وزیر امور خارجه لبنان، که برای یک دیدار چندساعته از سوریه در دمشق به سر می برد، پس از دیدار با عبدالحلیم خدام همتای سوری خود، تأکید کرد: «همکاری لبنان و سوریه مقدمه ای اساسی برای حل بحران لبنان به شمار می رود.»

در همین حال به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از بیروت، شفیق وزان نخست وزیر لبنان، امروز گفت: «توافق ۱۷ می گذشته با اسرائیل اینک از نظر دولت لبنان منتفی می باشد.» وزان این مطلب را درحالی اعلام کرد که امین جمیل رئیس جمهوری لبنان، سرگرم عزیمت به واشنگتن می باشد. نخست وزیر لبنان افزود: «توافق ۱۷ می درحالی با اسرائیل صورت گرفت که قرار بود نیروهای اسرائیل از خاک لبنان خارج شوند. ... وجود دفتر رابط اسرائیل در بیروت یکی از دلایلی است که اشغال نیروهای اسرائیل در خاک لبنان را ثابت می کند. از این رو توافق یادشده دیگر از نظر دولت لبنان اعتباری ندارد.»^(۱)

نشریه هفتگی فیگارو نیز در مقاله ای که به بمباران مقر شیعیان لبنان توسط هواپیماهای فرانسوی اختصاص داشت، مدعی شد عوامل ایران نه تنها در بعلبک و بیروت بلکه در داخل خاک فرانسه درصدد انجام مأموریت های ویژه ای علیه منافع این کشور هستند. این نشریه همچنین نوشت: «اختلاف نظر درباره نتیجه حمله انتقامی هواپیماهای فرانسه در لبنان نه تنها در میان مقام های سیاسی و نظامی فرانسه بلکه در خود لبنان نیز زیاد است.» فیگارو رقم قربانیان این حمله را طبق گفته مقامات فرانسوی ۵۰ کشته و نزدیک به ۱۰۰ زخمی عنوان کرد و به نقل از سازمان امل نوشت: در بمباران فرانسوی ها فقط یک نفر کشته شده و این درحالی است که ایران تعداد کشته های خود را ۱۴ نفر اعلام کرده است.^(۲) اما روزنامه لوکوئیدین دپاری به نقل از خبرنگار خود دومینیک روش - اولین خبرنگاری که توانست پس از بمباران بعلبک توسط فرانسه وارد این شهر شود - نوشته است: «دراثر این حمله فقط یک تن کشته و ۲ تن زخمی شدند. زیرا پادگان شیخ عبدالله به علت افشای خبر حمله لحظاتی قبل تخلیه شده بود. به علاوه منابع نظامی غربی در بیروت ضمن تأیید این خبر گفته اند که باوجود پرتاب ۱۴ تن بمب، حمله سوپراتاندردهای فرانسوی نتوانست به اهداف ازپیش تعیین شده خود دست یابد.»^(۳)

ص: ۸۷۹

۱- همان.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو ایران، ۵/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۲.

گروه های متخاصم فلسطینی موافقت نامه آتش بس سعودی - سوری را پذیرفتند. درعین حال هیئت بلندپایه جمهوری اسلامی ایران نیز تلاش هایی را برای پایان دادن به درگیری های شمال لبنان آغاز کرد.

خبرگزاری یونایتدپرس گزارش داد: «عربستان سعودی و سوریه بر سر مسئله طرابلس و درگیری بین جناح های فلسطینی به توافق رسیدند.» به گفته عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه، یک کمیته عالی هماهنگ کننده بر اجرای آتش بس نظارت خواهد کرد. خدام گفت: «این موافقت نامه چهار ماده ای عبارت است از: ۱. اجرای یک آتش بس دائمی و پایدار در بیرون و داخل طرابلس. ۲. استفاده از طرق صلح آمیز برای یافتن یک راه حل سیاسی. ۳. خروج رزمندگان فلسطینی از اطراف و داخل طرابلس. ۴. نظارت کمیته های هماهنگ کننده به سرپرستی رشید کرامی نخست وزیر سابق لبنان بر اجرای دقیق آتش بس و خروج فلسطینیان از طرابلس.»

در پی اعلام این موافقت نامه، یاسر عرفات در گفت و گو با خبرنگاران ضمن بیان اینکه وی و افرادش در دو هفته آینده طرابلس را ترک خواهند کرد، مقصد بعدی خود را موكول به نتایج مذاکراتی کرد که در ۴۸ ساعت آینده در دمشق انجام خواهد گرفت. در همین حال، جبهه خلق برای آزادی فلسطین به رهبری جرج حبش و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین به رهبری نایف حواتمه همراه با حزب کمونیست فلسطین با انتشار یک بیانیه مشترک از موافقت نامه پایان دادن به جنگ فلسطینی ها در طرابلس استقبال کردند. به گزارش واحد مرکزی خبر به نقل از رویتر در این بیانیه آمده است: «لازم است برای نجات طرابلس از ویرانی، رزمندگان فلسطینی شهر را تخلیه کرده به مواضع جنگی خود علیه اسرائیل بازگردند.»^(۱)

در همین حال، مصطفی میرسلیم مشاور عالی رئیس جمهور ایران که در رأس هیئتی از وزارت امور خارجه وارد دمشق شده است، صبح امروز با عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه دیدار و درمورد مسائل منطقه از جمله درگیری های اخیر در طرابلس با وی گفت و گو کرد. لواسانی مدیرکل سیاسی آسیا و آفریقای وزارت امور خارجه که هیئت اعزامی ایران به دمشق را همراهی می کند ظهر امروز در رأس هیئتی دمشق را به مقصد طرابلس در شمال لبنان ترک کرد. گزارش مذکور همچنین حاکی است این هیئت «تلاش هایی در جهت رفع ریشه ای تشنج که موجب ائتلاف نیروهای مسلمان و مبارز فلسطینی و لبنانی و تضعیف جنبش مقاومت فلسطین گشته است مبذول خواهد داشت.»^(۲)

از سوی دیگر، در پی طرح آتش بس میان جناح های درگیر فلسطینی، عرفات اعلام کرد آماده پیوستن به روند گفت و گوها برای حل و فصل مسائل غرب آسیا زیر نظر امریکا است. وی امروز در مصاحبه با روزنامه مستقل کویتی القبس، تصریح کرد: «آماده است گفت و شنود با اردن را نسبت به حل و فصل [مسائل] خاورمیانه با نظارت امریکا، به شرطی که بر یک برنامه فلسطینی

ص: ۸۸۰

۱- روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

و طرح صلح کنفرانس سران عرب در فاس مراکش استوار باشد از سر گیرد. عرفات در این مصاحبه همچنین «به قطعنامه های شورای ملی فلسطین پیرامون اقدام مشترک ساف و اردن برای صلح با اسرائیل اشاره کرد.» این گزارش حاکی است: «شورای ملی فلسطین که پارلمان در تبعید سازمان آزادی بخش فلسطین محسوب می شود، فوریه گذشته در الجزیره تشکیل جلسه داد و تصمیم گرفت با ایجاد یک کشور فلسطینی مستقل به رهبری ساف در تلاش های صلح در آینده اولویت داده شود. این شورا همچنین با دادن مأموریت به حسین شاه اردن به نمایندگی از ساف برای شرکت در مذاکرات صلح با اسرائیل در واشنگتن مخالفت کرد.»^(۱)

در مورد شرایط مذاکرات صلح با محوریت اردن، رادیو اسرائیل امروز گزارش داد: اسحاق شامیر نخست وزیر اسرائیل، در آستانه سفر به امریکا و "گفت و گوهای مهم سیاسی" با رئیس جمهور این کشور گفت: «دولت اسرائیل هر پیشنهادی را دایر بر راکد گذاشتن آبادی [شهرک] سازی خود در مناطق [اشغالی]، به منظور تشویق ملک حسین به پیوستن به روند صلح رد می کند.» شامیر در یک مصاحبه رادیویی، افزود: «پیوستن یا نپیوستن ملک حسین به روند صلح به هیچ وجه با رفتار اسرائیل ارتباطی ندارد، بلکه حسین از واکنش سوریه و اعمال سایر کشورهای عرب می هراسد.»^(۲)

ضمیمه گزارش ۶۶۵: گزارش واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از جو عمومی اشنویه و نحوه برنامه ریزی و عملکرد حزب دمکرات در حمله به این شهر

این عملیات از بزرگ ترین و مهم ترین عملیات های حزب دمکرات بعد از مدت ها آرامش و سکون عملیاتی در منطقه اشنویه بود. که در منطقه اشنویه و روستاهای اطراف آن مدت ها است که از حضور ثابت و گسترده عناصر ضدانقلاب خبری نبود، به دلیل عملکرد خوب و دقیق گروه ضربت سپاه اشنویه (ترکیبی از نیروهای بومی و سپاه) که ضربات سختی به حضور جوله ای آنها در این محدوده وارد کرده بود، این گونه تردهای آنها نیز به حداقل رسیده و در نتیجه این منطقه از وجود عناصر مسلح حزبی خالی شده و از مناطق تحت کنترل ضدانقلاب نیز بسیار دور افتاده بود. در همین حال به دلیل نبودن حاکمیت گروه های سیاسی، گرایش مردم برای جذب به جمهوری اسلامی و یا انفعال انزوای سیاسی از رشد قابل توجهی برخوردار شده است.

مسئولان نظامی حزب دمکرات با انتخاب دسته های کارآمد از ۳ هیز در منطقه، مخفیانه و حتی بدون اطلاع نیروهای عمل کننده تحت پوشش عزیمت به منطقه شمال کردستان، اسلحه های سنگین، مهمات و خواربار کافی را با اسب و قاطر حمل کرده و با حداقل تماس با مردم عادی و روستائیان از طریق راه های کوهستانی خود را به منطقه اشنویه رسانده و طبق برنامه دسته هایی را برای کمین در جاده های نقده - اشنویه، دره شهدا - اشنویه، پیرانشهر - اشنویه و سایر مناطق حساس در اطراف اشنویه معین و به مناطق مورد نظر اعزام می کردند تا در صورت کمک احتمالی از این مناطق در روز حمله، آنها را به دام انداخته و مانع ورود به شهر شوند.

مسئولان حزب با اطلاع از برگزاری مراسم عزاداری در روز ۵/۹/۱۳۶۲، به منظور غافلگیری نیروهای خودی، این روز را برای حمله انتخاب کردند تا ورودشان به شهر هم زمان با اجرای مراسم و در گرما گرم آن صورت گیرد.

عناصر حزبی روز قبل از حمله، به روستاهای علیک آباد و زم که در ارتفاعات مشرف به شهر و پنج کیلومتری آن واقع است وارد شده و ضمن محاصره اطراف این روستاها مانع خروج مردم از روستاها شدند. بعضی از افراد

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۵/۹/۱۳۶۲.

دمکرات نیز جاده بیمضرته به کانی سور (کانی سرخ) به اشنویه را با هدف جلوگیری از کمک رسانی بارزانی ها به اشنویه کمین گذاری و در مناطق سلطان مصطفی و قلعه تول آرام آرام خمپاره اندازهای خود را مستقر کردند. بالاخره نیروهای اصلی عمل کننده از ساعت ۹ صبح عمدتاً از طریق دره رودخانه و جاده علیک آباد و زم به سمت شهر حرکت کردند. عده ای از مهاجمان از پوشش لباس بارزانی ها به منظور عادی سازی استفاده کردند و رأس ساعت ۱۰:۳۰ که عزاداران حسینی در خیابان و مسجد جامع بودند، درگیری همه جانبه ای را آغاز کردند. بعد از مدتی ضدانقلاب به قسمت هایی از شمال و غرب و بخشی از منطقه جنوبی شهر تسلط یافته و در نزدیکی سپاه در ساختمان های بلند شهر تیربارهای خود را مستقر ساختند. سرانجام از ساعت ۱۸، آرام آرام شهر را تخلیه و از همان محورهای ورود به شهر، اشنویه را تخلیه و عقب نشینی کردند.^(۱)

ص: ۸۸۲

۱- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱.

در حمله بالگردهای عراقی به منطقه مریوان و گلوله باران خرمشهر و آبادان بالغ بر ۱۹ تن شهید یا زخمی شدند.

در منطقه عملیاتی والفجر ۴ بالگردهای عراقی با نفوذ به منطقه عمومی مریوان، اقدام به پرتاب چند راکت و بمب به منطقه دره تفی در شمال غربی این شهر کردند که بر اثر آن ۲ تن از اهالی شهید و تعدادی نیز زخمی شدند. (۱)

شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق جنگی اطراف این دو شهر نیز همچنان هدف آتش توپخانه و خمپاره های ارتش عراق قرار دارد، به طوری که در ۴۸ ساعت گذشته بر اثر این حملات در آبادان، ۸ باب منزل مسکونی و مغازه تخریب شد و در خرمشهر نیز مناطق دیری فارم، شلمچه و زید مورد اصابت گلوله قرار گرفت. در این اقدامات دشمن یک تن از افراد خودی شهید و ۱۶ تن نیز زخمی شدند. (۲)

فرماندهی قرارگاه عملیاتی جنوب ارتش در ارزیابی عملکرد ارتش عراق در عملیات والفجر ۴، هماهنگی نیروهای هوایی و زمینی ارتش عراق به ویژه توپخانه را مورد توجه قرار داده و آن را به نوعی حاکی از ارتقاء تاکتیکی ارتش عراق اعلام کرده است.

در بولتن گزارش نوبه ای این قرارگاه آمده است: با کمک کشورهای شوروی و فرانسه آموزش خلبانان عراق نسبت به گذشته افزایش یافته است و نیروی زمینی عراق یگان های عملیاتی خود را به خصوص در عملیات اخیر به طور دقیق پشتیبانی کرده و کمتر دچار اشتباه شده است. هماهنگی بین نیروی هوایی و نیروی زمینی و همچنین همکاری دسته های توپخانه و پیاده دشمن تا حد چشمگیری افزایش یافته است، به نحوی که به محض تخلیه سنگرهای عراقی، نیروی هوایی و توپخانه دشمن مناطق تخلیه شده را با شدت زیر آتش قرار می دهند.

ص: ۸۸۳

۱- سند شماره ۲۹۱۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره سیاسی انتظامی استانداری خوزستان؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۶/۹/۱۳۶۲.

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر ۴، جلد ۵، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات دشمن، ص ۲۴۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

در این حال، سند به دست آمده از یکی از مقرهای نیروی زمینی ارتش عراق نشان می دهد که فرماندهان عراق در این مقطع زمانی از جنگ، در صدد یافتن علل برتری نیروهای ایران، دلایل ناکامی نیروهای خود و بررسی نقاط ضعف و قوت دو طرف هستند. بر پایه این سند، فرماندهی سپاه اول نیروی زمینی ارتش عراق در نامه ای به یگان های تابعه از آنان خواسته است تا دیدگاه خود را درباره علل پیروزی و نقاط قوت و ضعف نیروهای ایرانی و نیز دلایل ناکامی یا موفقیت نیروهای عراق در عملیات های گذشته، به فرماندهی این سپاه اعلام کنند. (۱) - (۲)

۱

عملیات پاک سازی شرق دریاچه زربینه رود، تسلیم شدن ۲ تن از افراد مسلح گروه های غیرقانونی، و اقدام سازمان کومه له در تهدید مردم روستاهای دیواندره برای خودداری از عضویت در بسیج روستایی و رفتن به خدمت سربازی از جمله وقایع امروز مناطق کردنشین شمال غرب کشور است.

نیروهای گردان ضربت سپاه صائین دژ با هماهنگی نیروهای جندالله سقز و دیواندره برای پاک سازی منطقه شرق دریاچه سد زربینه رود و روستاهای جنوب شرقی صائین دژ به آن منطقه اعزام شدند. نیروهای اعزامی در روستای گل تپه با عناصر حزب دمکرات درگیر و موفق شدند روستاهای گل تپه و کانی سفید بالا و کانی سفید پایین را پاک سازی کنند. در این درگیری طولانی که با تسلط کامل نیروهای خودی انجام شد تعداد زیادی از افراد حزب دمکرات کردستان کشته یا زخمی شدند و با وجود تلاش آنها برای خارج کردن اجساد کشته شدگان و مجروحان خود، جنازه ۳ تن از افراد کشته شده و ۶ تن از زخمی ها در منطقه باقی ماند. در این عملیات یک تن از افراد خودی شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند (۳)

در همین حال، امروز ۲ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی که اسلحه و مهمات به همراه داشتند در منطقه عمومی سردشت خود را به نیروهای ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند. (۴)

در این زمینه یک نشریه داخلی اعلام کرد که از ۲۳ آبان تا ۶ آذرماه سال جاری، ۱۵ تن از افراد مسلح غیرقانونی خود را به نیروهای نظامی و انتظامی معرفی و تقاضای امان نامه کرده اند. (۵)

در ادامه فعالیت های تبلیغاتی گروه های مسلح ضدانقلاب، امروز عده ای از افراد مسلح سازمان کومه له به یکی از روستاهای اطراف دیواندره رفته و ضمن سخنرانی برای اهالی روستا

ص: ۸۸۴

۱- این سند در سال ۱۳۶۵ از یک مقر فرماندهی ارتش عراق به دست آمد و هرچند سؤالات فرماندهی سپاه یکم عراق در آن قید نشده است، ولی از پاسخ های فرماندهی گردان دوم تیپ ۵۰۴ لشکر ۲۶ می توان به متن سؤالات نیز پی برد. متن نامه فرماندهی سپاه یکم مربوط به تاریخ ۶/۹/۱۳۶۲ بوده است. بخشی از پاسخ فرمانده گردان دوم تیپ ۵۰۴ در ضمیمه این گزارش درج شده است.

۲- سند شماره ۱۲۶۷۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیات جنوب نزاجا، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۷؛ و- سند شماره ۱۹۰۴۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نیروی زمینی سپاه به لشکرهای ۵ نصر و ۱۴ امام حسین (ع)، ۲۴/۲/۱۳۶۵.

۳- سند شماره ۳۶۱۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه ۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۲۹۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۷/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

به آنان گفته اند که کسی حق رفتن به سربازی یا عضویت در بسیج روستایی را ندارد. این افراد تهدید کرده اند که اگر فردی از اهالی روستا عضو بسیج شده یا برای خدمت سربازی ثبت نام کند، به ازای هر یک نفر، ۱۰ نفر از اهالی روستا را به گروگان خواهند گرفت.^(۱)

۱

رئیس جمهور در پیامی خطاب به نیروهای بسیجی از آنان خواست خود را برای سازندگی فرهنگی، سیاسی و اقتصادی در "ایران اسلامی آینده" آماده کنند.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، در پیامی به مناسبت سالروز تشکیل بسیج مستضعفین، ضمن اشاره به اوضاع ملت‌هت کشور پس از پیروزی انقلاب اظهار داشت: «عظمت اهداف انقلاب و گستردگی توطئه های دشمنان ایجاب می کرد که برای حفظ و صیانت انقلاب اسلامی و مردمی و به منظور مقابله با دشمنان و معاندان، نیرویی از خود مردم فراهم آید تا از انقلاب اسلامی و ارزش ها و اهداف آن در برابر تهاجم و توطئه عمال ابرقدرت ها دفاع کند؛ چراکه دفاع مستمر و همه جانبه از انقلاب تنها با آموزش و سازماندهی مردمی که حاضرند در راه حفظ انقلاب وجود عزیز خود و عزیزان خود را فدا کنند می توانست کارساز باشد.» وی سپس افزود: «فرمان رهبر کبیر انقلاب و امام امت مبنی بر تشکیل بسیج مستضعفان در شرایطی که ایران اسلامی و انقلاب شکوهمند ما از هر سو مورد تجاوز دشمنان قرار گرفته بود حرکتی آگاهانه در جهت خنثی سازی نقشه های ابرقدرت ها بود که با تحمیل جنگ و محاصره اقتصادی می خواستند به خیال خود انقلاب را متوقف کنند و دستاوردهای ملت مسلمان ایران را بر باد دهند.»

رئیس جمهور بسیج را مکتبی ترین و مردمی ترین نیروی مقاومت جهانی خواند که بنا بر ضرورت انقلاب اسلامی و برای دفاع از اهداف و آرمان های آن به وجود آمده است، وی اضافه کرد: «در ایران اسلامی شمع وجود جوانان دلباخته انقلاب، گرمی بخش و برافروزنده سنگرهای نبرد حق علیه باطل است.» آیت الله خامنه ای افزود: «امروز از این قدرت سر بر آورده از متن مردم و جوشیده از دل انقلاب، هراسی در دل دشمنان خانه کرده است؛ چراکه می دانند نسلی که امروز با شرکت در بسیج چنین آگاهانه و عاشقانه از حریم انقلاب پاسداری می کند فردا همچون توده فولادی آبدیده در برابر آنان قرار خواهد گرفت و سد راه مطامع آنان خواهد شد.» رئیس شورای عالی دفاع در ادامه پیام خود خطاب به بسیجیان گفت: «امروز جبهه های نظامی به نور وجودتان روشن است و پشت جبهه از همت مردانه شما گرم. اما فردا شما در همه جبهه های نبرد فرهنگی، سیاسی و اقتصادی حضور خواهید یافت. از هم اکنون خود را برای ایران اسلامی آینده که در آن محرومان و مستضعفان همه نیروی خود را تنها صرف سازندگی فرهنگی، سیاسی و اقتصادی خواهند کرد آماده کنید.»^(۲)

ص: ۸۸۵

۱- سند شماره ۳۵۲۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان سپاه به منطقه ۱۱ سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

پزشکان ایرانی و خارجی شرکت کننده در همایش بین المللی پزشکی از مجروحان جنگی در چند بیمارستان تهران بازدید کردند.

به گزارش روزنامه کیهان، در این بازدید که از مجروحان بستری در بیمارستان های شهید دکتر لبافی نژاد، دکتر شریعتی، آیت الله طالقانی و شهید رجایی صورت گرفت، دکتر سهراب پور رئیس بیمارستان لبافی نژاد، از پزشکان ایرانی مقیم خارج دعوت به همکاری کرد. همچنین دکتر ایرج سعادت متخصص زنان، زایمان و مامایی که ۱۶ سال است در امریکا اقامت دارد، در گفت و گو با خبرنگار کیهان در مورد برگزاری همایش بین المللی پزشکی گفت: «این سمینار اثرات بسیار مطلوبی داشت، زیرا ما پزشکان از اوضاع طبی ایران کاملاً با اطلاع نبودیم و آمدن به کشورمان موجب روشن شدن حقایق زیادی شد و می توانیم در خارج راجع به آن بحث کنیم و متوجه شدیم دولت به همکاری اطباء مقیم خارج علاقه مند است و اهمیت می دهد که این مسئله باعث دلگرمی است.» وی افزود: «البته اینجا پزشکان شاید آن تسهیلات را نداشته باشند، ولی اگر از خود گذشتگی باشد، بقیه مسائل حل می شود. البته ما مشکلاتی داریم که امیدواریم بتوانیم از طریق گفت و گو با وزارت بهداشتی حل کنیم.» وی همچنین گفت: «خوشبختانه طبای ایرانی خیلی مشتاق کار هستند و با [وجود] جنگ تحمیلی به طوری که مشاهده می کنیم واقعاً ایثارگرانه خدمت می کنند.»

بر پایه این گزارش، یک پزشک پاکستانی که در بیمارستان امام خمینی مشغول کار و تدریس است در گفت و گو با خبرنگار کیهان، مشاهده فیلمی از مجروحان جنگی ایران را در انگیزه خود برای ترک کار و زندگی در کانادا و آمدن به ایران مؤثر دانست. همچنین رئیس بیمارستان لبافی نژاد در مصاحبه با خبرنگار کیهان ضمن اشاره به تجربیات کسب شده از شرکت کنندگان در همایش بین المللی پزشکی در زمینه جنگ ویتنام، جنگ جهانی دوم و نیز علم پزشکی روز گفت: «این سمینار باعث شکستن موج تبلیغات رادیوها و رسانه های گروهی بیگانه شد که نشان دهنده این مسئله بود که ایران می تواند در بحبوحه جنگ چنین سمیناری برگزار کند.» (۱)

دیدار یک هیئت بلندپایه شوروی با معاون نخست وزیر عراق، ورود هیئتی از فنلاند به بغداد و بررسی راه های توسعه روابط اقتصادی عراق و کویت از جمله اقداماتی است که به منظور گسترش مناسبات تجاری و اقتصادی عراق با سایر کشورها صورت می گیرد.

رادیو بغداد گزارش داد: طارق عزیز معاون نخست وزیر عراق، امروز با رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی و هیئت همراه ملاقات و راه های گسترش روابط دو کشور

در زمینه های مختلف را بررسی کرد. در این دیدار سفیر اتحاد جماهیر شوروی در بغداد نیز حضور داشت. (۱) همچنین در ادامه گسترش همکاری ها و بهبود مناسبات عراق و شوروی خبرگزاری تاس روز گذشته از امضای پروتکل اجرای پروژه های تولید انرژی میان دو کشور خبر داد. به گزارش رادیو اسرائیل این خبرگزاری اعلام کرد: «این پروتکل به دنبال بررسی هایی که در مسکو انجام گرفت، توسط رئیس اداره کل برق عراق و معاون وزیر انرژی شوروی به امضا رسید.» رادیو اسرائیل یادآور شد: «اتحاد شوروی قبلاً اعلام کرده بود که از یازده سال پیش تاکنون در اجرای بیش از یک صد طرح اصلی عراق شرکت کرده است. گسترش حوزه های نفتی عراق نیز در شمار همین طرح ها بود.» (۲)

از سوی دیگر، امروز رئیس انجمن دوستی فنلاند و عراق در رأس هیئتی وارد بغداد شد. وی در گفت و گو با خبرگزاری عراق گفت سفر این هیئت «در چارچوب تحکیم و پیشبرد روابط موجود میان عراق و فنلاند و در زمینه های مختلف به منظور منافع دو کشور می باشد.» (۳)

همچنین خبرگزاری اوپک از کویت گزارش داد: «در سومین دور مذاکرات اعضای کمیته مشترک تجاری رژیم عراق و کویت که از روز گذشته در کویت آغاز شده است، دو کشور راه های توسعه روابط اقتصادی متقابل را بررسی خواهند کرد.» به گفته مدیر کل بخش تجارت خارجی وزارت بازرگانی و صنایع کویت، در این ملاقات مسئله اعطای اعتبار برای خرید کالاهای کویتی توسط عراق و تسهیل روش های گمرکی برای ترانزیت صادرات و واردات کالاهای عراقی مورد بحث و تبادل نظر قرار خواهد گرفت. این گزارش یادآور شد: «کمیته مشترک اقتصادی رژیم عراق و کویت اولین بار در سال ۱۹۷۸، به دنبال موافقت نامه مشترک همکاری اقتصادی که در سال ۱۹۶۴ بین دو کشور امضا شد، تشکیل گردید. طبق آمار رسمی موجود صادرات کویت به رژیم عراق در سال ۱۹۷۹ معادل ۹۷۱ میلیون دلار بوده و در سال ۱۹۸۱ بالغ بر ۳۳۳ درصد افزایش یافته است.» (۴)

۱

سازمان امنیت عراق و یک مرکز نظامی ارتش این کشور در بغداد هدف دو انفجار مهیب قرار گرفت. اعضای یک گروه وابسته به مجاهدین عراقی امروز ساختمان مرکزی سازمان امنیت عراق در مقابل قصر ایض صدام رئیس جمهور عراق را با یک اتومبیل حاوی ۲۳۰ کیلوگرم ماده منفجره در هم کوبیدند. در این انفجار انتحاری حداقل ۱۰۰ نیروی امنیتی عراق کشته شدند. بر پایه گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، گروه دیگری از اعضای مجاهدین با کارگذاری ۲۵ کیلوگرم مواد منفجره در مرکز نظامی العینه ارتش عراق واقع در باب المعظم، این ساختمان را منفجر کردند. خبرگزاری فرانسه خبر دو انفجار مذکور را از قول "سخنگوی مجاهدین مسلمان عراقی" اعلام کرد. خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز از مبدأ پاریس خبر انفجارهای امروز بغداد را منتشر کرد. (۵)

ص: ۸۸۷

- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو بغداد، ۶/۹/۱۳۶۲.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۵/۹/۱۳۶۲.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۶، رادیو صوت الجماهیر، ۶/۹/۱۳۶۲.
- ۴- همان، ص ۱۶، کویت - خبرگزاری اوپک، ۶/۹/۱۳۶۲.
- ۵- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

در پی انتشار این خبر، رادیو مونت کارلو گزارش داد سخنگوی رسمی عراق وقوع دو انفجار در بغداد توسط سازمان عمل اسلامی را تکذیب کرد. این سخنگو گفت: «اوضاع در بغداد طبیعی و آرام است. ... به نظر می رسد افراد این سازمان [عمل اسلامی] نمی توانند میان آرزوهای خود و حقیقت تفاوت قائل شوند.» رادیو مونت کارلو در ادامه این گزارش افزود: در بیانیه امروز سازمان عمل «به کشورهای عربی خلیج [فارس] و فرانسه حمله شده و تهدید کردند که اگر به حمایت خود از عراق علیه ایران ادامه دهند، منافع آنها را مورد حمله قرار خواهند داد.» (۱)

۱

ترکیه با تأیید مواضع غرب، نقشی گسترده تر در مورد مسائل منطقه غرب آسیا از جمله جنگ ایران و عراق ایفا می کند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا، سناتور امریکایی آنجلا- کودویلا- عضو کمیته اطلاعات سنای امریکا، که امروز به دعوت یک بنیاد خیریه اجتماعی سیاسی وارد استانبول شد، ضمن آنکه ترکیه را مناسب ترین کشور برای ایفای نقش رهبری ناتو در منطقه دانست اضافه کرد: «مسائل موجود در خاورمیانه به طور تنگاتنگی در حال گره خوردن با ترکیه می باشد و این مسائل به علت نزدیکی به ترکیه فقط مربوط به این کشور نمی شود، بلکه مربوط به کل اتحادیه ناتو است مانند جنگ ایران و عراق که به اندازه ترکیه به ناتو ربط داشته و بر آن مؤثر است.» روزنامه گون آیدین ضمن درج این خبر اعلام کرد چند روز پیش نیز یکی از مقامات وزارت دفاع امریکا به ترکیه سفر کرده است.

از سوی دیگر ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه در مصاحبه با روزنامه ملیت گفت: «مهم ترین نقش ترکیه در منطقه داشتن رُل یک عنصر استقرار است و اگر اطمینان به ترکیه زیاد شود و روابط با ما گسترده تر شود، ترکیه می تواند برای ایفای نقش در مسائل منطقه نیز مورد بررسی قرار گیرد.» ترکمن افزود: «در وضعیت امروز ترکیه تنها می تواند در رابطه با جنگ ایران و عراق نقشی بازی کند، البته نه به صورت میانجی، بلکه مثل قبل این نقش می تواند برای نزدیک کردن طرفین به یک راه حل باشد.» وی تصریح کرد: «این را هم فراموش نکنید که در مسائل منطقه و لبنان، امریکا به میدان آمده است.» (۲)

در عین حال به نظر می رسد مقامات ترکیه ضمن تمایل به ایفای چنین نقشی، از هر فرصتی برای گسترش روابط با هر دو کشور ایران و عراق استقبال می کنند و این تلاش آنان نیز با دشواری ها و تناقضاتی همراه است. رادیو بی بی سی در گزارش اخیر خود درباره سفر ایکل وزیر نیرو و منابع طبیعی ترکیه به ایران ضمن اشاره به اینکه «ایران مهم ترین طرف بازرگانی ترکیه محسوب می شود»، شرایط معاملات پایاپای میان دو کشور را مسئله اصلی در روابط

ص: ۸۸۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۷، رادیو مونت کارلو، ۶/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۵، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲.

دو کشور خواند و گفت: «دولت ترکیه که تحت فشار صندوق بین المللی پول است، مایل به انجام معاملات نقد است، اما ایران معتقد است به معامله پایاپای و عرضه کالا در مقابل کالا.» این رادیو افزود: «از سوی دیگر، دولت ترکیه نگران آن است که در صورت گسترش دامنه جنگ ایران و عراق به چاه های نفت شمال عراق، به خط لوله ۱۶۰۰ کیلومتری که کرکوک را به اسکندرون متصل می کند خسارت وارد شود. در همین رابطه، در طول چند ماه اخیر مذاکرات گسترده ای میان مقامات ایران و ترکیه صورت گرفته است و دولت ایران تضمین کرده است که در صورت وارد آمدن هرگونه خسارت به خط لوله مذکور میزان نفت از دست رفته را برای ترکیه جبران نماید. اما دولت ترکیه این پیشنهاد را غیرقابل قبول خوانده است. ایران از سوی دیگر از برنامه های دولت ترکیه مبنی بر احداث یک خط لوله نفتی جدید میان ترکیه و عراق ناخشنود است.»

گزارش مذکور در ادامه، با اشاره به طرح احداث یک خط لوله گازرسانی میان ایران و ترکیه افزوده است: «در صورتی که این طرح به مورد اجرا گذاشته شود به عهده گرفتن عملیات مربوط به آن با استقبال و واکنش گسترده پیمانکاران بین المللی روبه رو خواهد شد، زیرا این امر باید با سرمایه گذاری و کمک های تکنیکی کشور دیگری احتمالاً از جهان غرب انجام پذیرد.» بی بی سی در پایان از عدم اشاره صریح مقامات ترکیه به هدف سفر وزیر نیرو و منابع طبیعی ترکیه به ایران نتیجه گرفت: «این دیدار بیشتر به قصد انجام یک معامله عمده میان دو دولت صورت گرفته است. معامله ای که احتمالاً بیشتر برای مقامات ایرانی از اهمیت برخوردار است تا برای دولت ترکیه.» (۱)

۱

رهبر جنبش امل خواستار خروج نیروهای فرانسوی و چندملیتی از لبنان و استقرار نیروهای سازمان ملل به جای آنها شد. از سوی دیگر، نخست وزیر رژیم صهیونیستی برای مذاکره با مقامات امریکا وارد واشنگتن شد. گزارش خبرگزاری فرانسه از بیروت حاکی است نبیه بری رهبر جنبش امل، در مصاحبه با این خبرگزاری ضمن درخواست خروج نیروهای بیگانه از لبنان، گفت: «این درخواست به خاطر تنفر ما از فرانسوی ها نیست، بلکه ما می خواهیم روابطمان را با آنها حفظ کنیم.» نبیه بری افزود: «از این پس، هر سوء تفاهمی می تواند به یک مسئله حاد مبدل شود زیرا پس از بمباران سربازخانه چریک های شیعه طرف دار ایران واقع در اطراف بعلبک بدگمانی نسبت به فرانسه به وجود آمده است.» وی همچنین بمباران بعلبک را یک شکست برای فرانسه خواند و تأکید کرد: «این اقدام به موقعیت فرانسه در لبنان صدمه زده است.» (۲)

ص: ۸۸۹

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو بی بی سی، ۵/۹/۱۳۶۲.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۲.

در همین حال، اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی، امروز برای مذاکره با رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا و دیگر مقامات امریکایی وارد واشنگتن شد. این دیدار در حالی صورت می گیرد که «ناظران گفته اند امریکا و اسرائیل بر سر لبنان کاملاً به تفاهم رسیده اند.» خبرگزاری آسوشیتدپرس با اعلام این خبر، به نقل از مقامات امریکا اضافه کرد: «دولت ریگان آماده است کمک های اقتصادی بیشتری به اسرائیل پیشنهاد کرده و راه های بهبود همکاری های نظامی میان دو کشور را بررسی کند.» علاوه بر این گفته می شود شامیر به منظور بهبود اوضاع اقتصادی اسرائیل هنگام ملاقات با ریگان خواستار ۲/۱ میلیارد دلار کمک اقتصادی بلاعوض برای سال مالی آینده خواهد شد. (۱)

از سوی دیگر، به دنبال بهبود حال حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، خبرگزاری سوریه اعلام کرد به دستور رئیس جمهور و سرفرمانده نیروهای مسلح سوریه مانورهای تاکتیکی هوایی و زمینی در سوریه آغاز شد. این خبرگزاری افزود: «این تمرین از یک تعرض برای انهدام مواضع دشمن و اشغال مواضع در عمق خطوط دفاعی دشمن تشکیل شده است.» (۲)

اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی

نبیه بری رهبر جنبش امل لبنان

امروز همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد مطبوعات فرانسوی علت تعطیلی دفتر گروه فلسطینی ابونضال در بغداد و اخراج وی به سوریه را استحکام روابط عراق با فرانسه اعلام کردند. روزنامه لیبراسیون در این مورد نوشت: «یک منبع مطلع در بغداد طی یک تماس تلفنی با لیبراسیون اظهار داشت که عراق طی این هفته دفتر گروه ابونضال و اعضای آن را عناصر نامطلوب خوانده و روابطش را با این گروه قطع کرده است.» (۳)

۱

در پی اعلام آتش بس میان جناح های متخاصم فلسطینی گزارش هایی درباره تلاش هیئت اعزامی ایران برای مصالحه در میان گروه های فلسطینی منتشر شد. در همین حال جناح ناراضی سازمان آزادی بخش فلسطین تحکیم آتش بس را منوط به خروج عرفات از طرابلس دانست.

ص: ۸۹۰

۱- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- همان.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

راديو بي بي سي امروز در گزارشي با اشاره به سفر هيئت بلندپايه ايران به دمشق با هدف «حل مناقشات داخلي ساف» گفت: در ديدار مصطفي ميرسليم با وزير امور خارجه سوريه پيام رئيس جمهور ايران به حافظ اسد رئيس جمهوري سوريه تسليم شده است.^(۱)

راديو اسرائيل نيز ضمن اشاره به سفر لواساني مدير كل سياسي آسيا و افريقاي وزارت امور خارجه به طرابلس، «براي مصالحه بين گروه هاي فلسطيني» مدعي شد: «حکومت اسلامي ايران که هفته گذشته تلويحاً از جناح شورشي سازمان تروريستي الفتح به رهبري ابوموسي جانب داري مي کرد، اخيراً موضع خود را تغيير داده و از دو جناح متخاصم خواستار گرديد که به برادرکشي پايان دهند.» اين راديو سپس با اشاره به حمايت دولت سوريه از شورشيان الفتح گفت: «ميرسليم مشاور عالي رئيس جمهور ايران درباره اين موضوع با وزير امور خارجه سوريه گفت و گوهاي مفصلي به عمل آورد.»^(۲)

اين درحالي است که امروز يک سخنگوي ناراضيان فلسطيني در طرابلس اعلام کرد: «ناراضيان فلسطيني با طرح آتش بس مخالف اند و پيش از آغاز اقدام هاي ضروري براي مجبور کردن عرفات به خروج از اين شهر در انتظار تحولات سياسي به سر مي برند.» گزارش خبرگزاري فرانسه از رباط حاكي است: هاني الحسن عضو كميتۀ مركزي الفتح، که برای ملاقات با حسن دوم پادشاه مراکش به اين کشور رفته است، در يک نشست مطبوعاتي اعلام کرد: ياسر عرفات رهبر سازمان آزادي بخش فلسطين، تحت شرايطي از طرابلس در شمال لبنان خارج خواهد شد. وي اين شرايط را «شامل حفاظت از جان غير نظاميان در طرابلس و اردوگاه هاي فلسطيني مجاور دانست که به تصرف مخالفان عرفات درآمده است.» هاني الحسن ضمن رد مذاکره با ناراضيان ساف گفت: «گروه عرفات آماده مذاکره با سوريه است.» وي همچنين خاطر نشان کرد: «تصور مي کند فرانسوا ميتران رئيس جمهوري فرانسه، در انتظار لحظه اي است که ابتکار جديدي را برای خاورميانه [غرب آسيا] اعلام کند.» هاني الحسن افزود: «ساف چنين ابتکاري را تشويق مي کند، زيرا اروپاييان نيز بايد نقشي در خاورميانه بازي کنند و امريکا را تحت فشار قرار دهند.» وي اظهار اميدواري کرد که «فرانسه قطعنامه اي را به تصويب شوراي امنيت سازمان ملل برساند که طی آن حق تعيين سرنوشت فلسطينيان به رسميت شناخته شود.»

از سوي ديگر خبرگزاري کويت گزارش داد: شاذلي بن جديد رئيس جمهور الجزاير در سخنانی در حضور فلسطيني ها و لبناني هاي که اخيراً از زندان هاي اسرائيل آزاد شده اند^(۳) ضمن

ص: ۸۹۱

۱- همان، صص ۱۰ و ۱۱، تهران - خبرگزاري جمهوري اسلامي، ۶/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۳، راديو اسرائيل، ۶/۹/۱۳۶۲.

۳- در روز سوم آذر ۱۳۶۲، منابع خبري اعلام کردند حدود ۵ هزار اسير فلسطيني و لبناني در زندان هاي رژيم صهيونيستي در مقابل آزادي ۶ سرباز اسراييلي که در اسارت گروه الفتح متعلق به سازمان آزادي بخش فلسطين قرار داشتند آزاد شدند. در پي اين اقدام ۱۱۰۰ تن از زندانيان فلسطيني با هواپيما به الجزيره منتقل گشتند.

تأکید بر حمایت کشورش از یک دولت مستقل فلسطینی گفت: «ادعای پاسداری از انقلاب فلسطین تحت هیچ بهانه ای جایز نیست.» رئیس جمهور الجزایر «بر حمایت کشورش از انقلاب فلسطین در چارچوب سازمان آزادی بخش فلسطین به ریاست رهبرانی که به طور قانونی انتخاب شده اند، تأکید کرد.» (۱) به گزارش رادیو بی بی سی، شاذلی بن جدید در این دیدار همچنین «شدیداً از آنچه قصور اعراب در عبرت آموزی از تجربیات گذشته توصیف کرده است انتقاد نمود.» وی گفت: «ملل عرب امکانات فراوانی دارند، اما درحالی که اسرائیل از جنگ با اعراب درس خود را فرا آموخته است، جهان عرب سعی کرده مسئولیت را به عهده دیگران اندازد و شجاعت بررسی نقاط ضعف خود را نداشته است.» رئیس جمهور الجزایر افزود: «دشمن از ضعف و چنددستگی اعراب نیرو می گیرد.» (۲)

ضمیمه گزارش ۶۷۳: بخش هایی از نامه فرمانده گردان دوم تیپ ۵۰۴ ارتش عراق در پاسخ به درخواست فرمانده سپاه یکم درمورد بررسی نقاط قوت و ضعف نیروهای ایرانی و عراقی

بخش هایی از پاسخ فرمانده گردان ۲ تیپ ۵۰۴ از یگان های تحت امر سپاه سوم عراق به این شرح است:

۱. نقاط قوت نیروهای ایران

• رزم شبانه

• جمع آوری اطلاعات دقیق

• هدف قرار دادن مکان های حیاتی نیروهای خودی (عراق) مانند قرارگاه ها، توپخانه، ارتفاعات و خط حدها

• راهیابی خوب به سوی اهداف

• گشودن معابر و شکاف ها در میادین مین و علامت گذاری آنها

• به کارگیری دقیق توپخانه

• احداث سریع خاکریزها و جاده ها در زمان استاندارد و ترمیم آنها

• حفظ دور حمله در چندین مرحله از عملیات با به کارگیری نیروی انسانی

• به کارگیری ضدتانک به ویژه موشک های تاو و تفنگ ۱۰۶

• توانایی رزم در کلیه مناطق و تمامی شرایط جوی

• اجرای تاکتیک های فریب توسط نیروهای بسیجی

• قدرت مانور با واحدها و سلاح ها

• توانایی استتار و مخفی کردن نیروها

• تأثیر مثبت مذهب بر روحیه ایرانی ها

• گذراندن دوره های آموزشی خوب و اجرای عملیات نفوذ و ظاهرشدن در پشت نیروهای خودی (عراقی)

• توانایی در فرماندهی نیروهای مستقر کلاسیک و غیر کلاسیک (ارتش و سپاه)

۲. نقاط ضعف نیروهای ایرانی

• ناتوانی نیروهای زرهی ایرانی برای مقابله با نیروی زرهی عراق

ص: ۸۹۲

۱- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو بی بی سی، ۶/۹/۱۳۶۲.

• خودداری از انجام حمله در روز

• محدودیت در به کارگیری نیروی هوایی

این فرمانده در بخشی از نامه خود به علل پیروزی و عدم موفقیت نیروهای عراقی در عملیات گذشته پرداخته که بدین شرح است:

۳. علل پیروزی نیروهای عراقی

• دفاع مستقل نیروها در منطقه واگذار شده

• مقاومت در مواضع پدافندی - وجود نیروهای احتیاط قوی و نزدیک

• به کارگیری گسترده آتش توپخانه - پشتیبانی هوایی

۴. دلایل عدم پیروزی عراقی ها در عملیات ها

• عدم آگاهی نیروهای پاتک کننده (عراقی) از منطقه و نداشتن شناسایی کافی از منطقه واگذار شده

• برخوردار نبودن یگان ها از اطلاعات میدانی و تکیه بر اطلاعات ارائه شده از طرف مقامات بالا

• واگذاری مواضع پدافندی در مناطق در گیر و خطرناک به یگان های آسیب دیده

• ضعف آموزشی نیروها و نبود زمان کافی برای سازماندهی مناسب (۱)

ص: ۸۹۳

با تشدید درگیری های سیاسی و لفظی بین ایران و امریکا و احتمال وقوع درگیری نظامی محدود بین دو کشور، امروز فرماندهی کل سپاه در اقدامی پیشگیرانه به ستاد مرکزی سپاه ابلاغ کرد که لشکر های ۳۱ عاشورا، ۵ نصر، ۲۷ حضرت رسول(ص)، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، ۲۵ کربلا و همچنین تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) آماده شوند تا در صورت اشغال احتمالی هریک از جزایر ایرانی قشم، لارک و هرمز توسط امریکا، هر کدام در اسرع وقت با تشکیل یک گردان دریایی آماده اجرای مأموریت بازپس گیری این جزایر باشند. (۱)

در این ابلاغیه تأکید شده است که گردان های مذکور باید دارای نیروهای ثابت باشند و نیروها تمرین های لازم را در زمینه قایقرانی، انتقال نیرو و مهمات انجام داده باشند. (۲)

امروز عراق علاوه بر بمباران جزیره خارک، با توپخانه ها و خمپاره اندازهای خود، شهرهای آبادان و مناطق جنگی نزدیک به این دو شهر را هدف قرار داد.

هوایماهای عراقی در ساعت ۲۲:۴۵، جزیره خارک را بمباران کردند. این اقدام دشمن تلفات و خساراتی در پی نداشت. (۳)

در گلوله باران خرمشهر به دیری فارم و منطقه زید آسیب هایی وارد آمد و در آبادان نیز بخش هایی از بیمارستان امام خمینی و همچنین ۲ مغازه هدف چندین گلوله قرار گرفت و خرابی هایی به بار آمد. در این حملات ۲ تن از افراد خودی نیز زخمی شدند. (۴)

ص: ۸۹۵

۱- ابلاغ فرماندهی کل سپاه به یگان های سپاه برای تشکیل گردان های دریایی به منظور پدافند احتمالی از جزایر ایرانی هرچند در آن مقطع ضروری می نمود، در عین حال، به نظر می رسد این اقدام کاربردی دوگانه داشته است. بدین صورت که هم پاسخ گویی بحران جاری خلیج فارس و آماده شدن یگان های سپاه برای پدافند از جزایر را در بر می گرفت و هم موجب آماده سازی آنها برای اجرای عملیات آبی - خاکی خیبر می شد که در ۳/۱۲/۱۳۶۲ در منطقه هورالعظیم اجرا شد.

۲- سند شماره ۱۸۶۷۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به ستاد مرکزی، ۷/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۵۱۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ۹ به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۹/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۸۹۳۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۸/۹/۱۳۶۲ - و سند شماره ۲۸۹۳۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۸/۹/۱۳۶۲.

در دو عملیات نیروهای خودی در منطقه عمومی صائین دژ و نقده علیه عناصر حزب دمکرات، ۵ تن از افراد این حزب کشته شدند. در همین حال، افراد حزب دمکرات ضمن سرقت ۳ وانت بار و ربودن ۲ تن از افراد تسلیم شده در شرق نقده، در منطقه مره خیل نیز یک نفر را زخمی کردند.

به دنبال عملیات روز گذشته سپاه صائین دژ در منطقه شرق سد زرینه رود و پاک سازی روستاهای کانی سفید بالا و پایین و روستای گل تپه، امروز هم نیروهای سپاه این شهر در منطقه شمال غربی صائین دژ و در غرب دریاچه سد زرینه رود در اطراف روستای ارمنی بلاغی بر سر راه عناصر حزب دمکرات عملیات کمین اجرا کردند. در این درگیری که دو ساعت و نیم طول کشید، ۳ تن از افراد حزب دمکرات کشته و تعدادی زخمی شدند، اما آسیبی به افراد خودی نرسید (۱).

در درگیری نیروهای سپاه با افراد حزب دمکرات کردستان در روستای علی ملک در غرب نقده نیز ۲ تن از افراد این حزب کشته شدند. (۲)

در حادثه دیگری، افراد حزب دمکرات ساعت ۱۷ امروز، در پنج کیلومتری پاسگاه محمدیار در شمال شرقی نقده با اجرای عملیات و ایجاد راه بندان ۳ دستگاه خودروی وانت نیشان را که ۲ دستگاه آن متعلق به مردم و یک دستگاه متعلق به اداره راه و ترابری بود سرقت کردند. (۳)

در منطقه مره خیل در غرب پاوه نیز عوامل وابسته به حزب دمکرات به سمت یکی از نیروهای این حزب تیراندازی کردند. باینکه فرد مزبور به سختی آسیب دیده بود توانست از مهلکه فرار کند. (۴)

همچنین در منطقه عمومی نقده عناصر مسلح وابسته به حزب دمکرات با ورود به روستای گلی در شرق این شهر، ۲ تن از اهالی روستا را که همکاری خود را با حزب دمکرات قطع کرده و به نیروهای دولتی تسلیم شده بودند، از منزلشان ربوده و با خود بردند. در همین زمینه یک نشریه امنیتی ویژه مناطق کردنشین با اعلام اینکه در یک ماهه اخیر، ۲۰ تن از افراد تائب که از نیروهای خودی امان نامه دریافت کرده اند، به دست افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ترور شده اند، توصیه کرده است: «بر مسئولین سیاسی، اجرائی و قضائی منطقه است تا ضمن اجرای طرحی هماهنگ در جهت تأمین جان نادمین از اشاعه خبر این ترور خودداری کنند تا جو ایجاد شده کنونی که حاصل پاک سازی ها، عفو عمومی، تشکیل سمینارها و مصاحبه ها و... است زایل نگردد و مانع بازگشت مابقی نادمین به دامن اسلام نشود». (۵)

پس از عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی شیلر و همچنین اجرای چندین عملیات در نوار مرزی شمال غربی و جنوب شهر سردشت و در نتیجه ناامنی منطقه برای گروه های مسلح غیرقانونی در زمینه حفاظت از مقرهای تشکیلاتی و ستادهای عملیاتی در داخل ایران

ص: ۸۹۶

۱- سند شماره ۳۶۱۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه ۱۱، ۱۳۶۲/۱۰/۱.

۲- سند شماره ۶۸۸۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۳۶۲/۹/۷.

- ۳- سند شماره ۳۵۲۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه نرده به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۸/۹/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۴۳۹۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ به ستاد مرکزی سپاه، ۹/۹/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱.

به خصوص منطقه یادشده، خبرهای رسیده از استان سلیمانیه عراق حاکی از افزایش حضور گروه های مذکور در مناطق مرزی این استان می باشد به نحوی که گروه های مسلح ضدانقلاب بخشی از فعالیت های ستادی و پشتیبانی خود را به شهر قلعه دیزه عراق انتقال داده اند. طبق این اخبار حزب دمکرات کردستان ایران به تازگی یک بیمارستان در این شهر احداث کرده است. علاوه براین، تشکیلات مربوط به آموزش و پرورش این حزب نیز در شهر قلعه دیزه راه اندازی و مشغول فعالیت شده است و تعداد زیادی از خانواده چته های حزب دمکرات در این شهر اسکان یافته اند. این درحالی است که پس از عملیات های اخیر نیروهای ایرانی، وضعیت این حزب از نظر تشکیلاتی و پشتیبانی های محلی دچار نوعی به هم ریختگی شده است.

گزارش منابع خودی حاکی است از حدود دو هفته پیش، ستاد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در شهر قلعه دیزه دایر و مشغول به کار شده است. علاوه بر آن تعدادی از افراد این سازمان در قریه ماؤوت عراق در حال گذراندن دوره های آموزش نظامی هستند. (۱)

رکن ۲ ژاندارمری نیز اعلام کرد که تعدادی از خانواده سران ضدانقلاب در شهر سلیمانیه اسکان یافته اند و برخی از مسئولان این گروه ها نیز به همراه خانواده خود در این شهر حضور دارند. این منبع به طور مشخص به اقامت شیخ جلال حسینی فرمانده گروه خبات در شهر سلیمانیه اشاره کرده است.

این منبع همچنین در گزارش خود افزوده است: در پی حمله نیروهای خودی علیه ارتش عراق در منطقه شیلر (عملیات والفجر ۴)، عده زیادی از نظامیان عراقی از صفوف ارتش این کشور خارج و به اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) ملحق شده اند و با این اتحادیه همکاری می کنند. (۲)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) نیز در خبری مشابه اعلام کرد: اخیراً ۳۰۰ نفر از سربازان عراقی که ۲۰ تن از آنان مسلح بوده اند با ۲ دستگاه خودروی جیب حامل تفنگ ۱۰۶ میلی متری و ۱۲ دستگاه خودروی تویوتا و ۲ دستگاه کامیون نظامی خود را به نیروهای حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) تسلیم کرده اند. (۳)

۱

یک هفته پس از حمله هواپیماهای عراقی به کشتی های تجاری ایران، گزارش ها نشان می دهد تلاش عراق به منظور تشدید خطر جنگ در خلیج فارس هنوز تأثیر چندانی بر تصمیمات شرکت های بیمه و کشتیرانی نگذاشته است.

به گزارش رادیو بی بی سی، روزنامه گاردین در مقاله ای به قلم لیفتر گود نوشته است: «در اوایل هفته جاری، به دنبال تهدید عراق مبنی بر آنکه کشتی هایی را که وارد گوشه شمال غربی خلیج فارس خواهند شد، منهدم خواهد کرد، تشنج بحران در این منطقه تشدید گشت.» روزنامه مذکور افزوده است: «اما ظاهراً تهدید عراق چندان موجب تشویش شرکت های بیمه لندن نشده

ص: ۸۹۷

۱- سند شماره ۱۴۸۶۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد ۴۴۰۰ به منطقه ۱۱ سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۳۹۵۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (رکن ۲) به استانداری کردستان، ۹/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۹.

است و حق بیمه کشتی‌هایی که در منطقه خلیج فارس رفت و آمد می‌کنند از یک هفته پیش که کشتی یونانی آنتی گونی غرق شد تاکنون افزایش نیافته است.» گاردین همچنین یادآور شد: «عراق اعلام کرده است که ۷ فروند کشتی که عازم بندر [امام] خمینی بودند، منهدم شدند، اما مقامات ایران این ادعای عراق را تکذیب کردند. به گفته دولت ایران تنها ۲ کشتی از جمله کشتی آنتی گونی مورد حمله قرار گرفتند.»

بر پایه گزارش این رادیو، روزنامه فاینشال تایمز نیز در گزارشی آورده است: «ظاهراً خبر غرق شدن کشتی آنتی گونی به وسیله موشک‌های اگزوست عراق، شرکت‌های کشتیرانی را دچار واهمه نکرده است.» این روزنامه اضافه کرد: «طی هفته گذشته نشانه‌ای حاکی از اختلال در امر بارگیری کشتی‌های حامل نفت خام در ترمینال نفت جزیره خارک ایران دیده نشد.»^(۱) به گزارش بی بی سی در این بین «گزارش‌های واصله از ژاپن که شدیداً به نفت ایران وابسته است، حاکی از آن می‌باشد که تانکرهای نفتی ژاپن برای عبور از تنگه هرمز در دهانه خلیج فارس متوقف شده و دستور دارند، منتظر بمانند تا صاحبان تانکرهای نفتی و اتحادیه‌های دریانوردان ژاپن هر دو تشخیص بدهند که رفتن به ترمینال جزیره خارک خالی از خطر می‌باشد.»^(۲)

روزنامه فاینشال تایمز در خبر دیگری ضمن اشاره به خودداری اتحادیه دریانوردان ژاپنی از اعزام کشتی‌های خود به منطقه خلیج فارس، افزود: «واسطه‌های نفتی معتقدند که قیمت اجاره کشتی برای خلیج فارس طی هفته‌های آینده کاهش خواهد یافت؛ چراکه اکثر کشورهای صنعتی اکنون کار جمع‌آوری ذخایر نفتی خود را به پایان رسانیده‌اند.»

روزنامه مذکور در ادامه نوشت: «در این میان، عربستان سعودی ۱۱ نفتکش بزرگ را جهت افزایش ذخایر نفتی خود در خارج از منطقه نفتی خلیج فارس اجاره کرده است. یکی از دلایل افزایش ذخایر نفتی عربستان سعودی نگرانی این کشور از گسترش جنگ و در نتیجه قطع صدور جریان نفت از سوی کشورهای خلیج فارس است، چراکه عربستان سعودی نگرانی خود را از بسته شدن تنگه هرمز و اثراتی که این اقدام به دنبال خواهد آورد چندین بار ابراز داشته است.»^(۳)

با وجود این، امروز یک مقام مسئول وزارت نفت عربستان هرگونه ارتباط میان فراهم ساختن ذخایر نفت و تشدید اخیر جنگ ایران و عراق را تکذیب کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، این مقام مسئول در عین حال گفت: «فکر ساختن ذخایر در مخازن عظیم حفر شده در صخره‌های ینبع بندر جدید نفتی عربستان در دریای سرخ، به دنبال آغاز جنگ ایران و عراق مورد بررسی قرار گرفته بود، ولی از آن صرف نظر شد.» این مقام وزارت نفت سعودی تصریح کرد: «عربستان معتقد است که بستن تنگه هرمز نامحتمل است.»^(۴)

امروز همچنین رادیو کلن در تفسیری با اشاره به غرق شدن یک کشتی یونانی به وسیله موشک‌های عراقی، پیامدهای گسترش جنگ ایران و عراق را بر تأمین نفت مورد نیاز کشورهای

ص: ۸۹۸

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو بی بی سی، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۴، رادیو بی بی سی، ۷/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۳۲، رادیو ایران، ۷/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۳، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۷/۹/۱۳۶۲.

صنعتی از جمله آلمان فدرال مورد بررسی قرار داد. این رادیو با بیان اینکه بیشترین انرژی مورد نیاز آلمان از طریق نفت تأمین می شود و کشورهای عرب حوزه خلیج فارس یک پنجم از واردات نفت آن را تأمین می کنند، به اختلافات باقیمانده در میان این کشورها در مورد سهمیه اعضا و قیمت نفت به ویژه تحت تأثیر جنگ ایران و عراق پرداخت و گفت: «در بازی پوکر بر سر قیمت نفت خام در بازارهای جهان به زودی چین نیز می تواند نقشی مهم به عهده بگیرد.»^(۱)

۱

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد تسلط ایران بر خلیج فارس و تنگه هرمز انکارناپذیر است. امروز به مناسبت روز نیروی دریایی جمهوری اسلامی، بیانیه ای از سوی نیروی دریایی ارتش صادر شد که در آن با اشاره به عملیات نیروی دریایی ایران در ۷ آذر ۱۳۵۹ برای انهدام سکوهای نفتی البکر و العمیه در شمال خلیج فارس و نابودی قسمت عمده نیروی دریایی عراق آمده است: «از آن روز تا کنون، نیروی دریایی دشمن هرگز فرصتی جهت خودنمایی نیافته و به محض ظاهرشدن در آب های خلیج فارس به قعر دریا فرورفته اند.»

بیانیه مذکور ضمن یادآوری این نکته که خلیج فارس و تنگه هرمز از دیرباز مورد توجه قدرت های جهانی و عوامل منطقه ای آنها بوده، افزوده است: «باوجود ضایعات و تلفات انسانی و مادی که این جنگ برای دو کشور ایران و عراق در پی داشته، رزمندگان سلحشور ایران این واقعیت را عیان ساخته اند که تسلط ایران بر خلیج فارس و تنگه هرمز انکارناپذیر است. ایران از نیروی دریایی برتری نسبت به کشورهای منطقه برخوردار است و این ادعایی است که رزمندگان نیروی دریایی در مصاف دریایی با دشمن بعثی آن را ثابت کرده اند.» در این بیانیه همچنین تأکید شده است: «امنیت و حفاظت از تنگه هرمز به اراده ایران بستگی دارد. اگر قدرت های جهانی حمایت از رژیم بعث عراق را تا آنجا ادامه دهند که منافع ایران در معرض خطر جدی قرار گیرد، دلیل و انگیزه ای بر حفظ و حراست از تنگه هرمز و ایجاد امنیت آن برای دیگر کشورها، برای کشور بزرگ و مردم [ایران و نیز] نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران باقی نخواهد ماند.»^(۲)

۲

در پی دیدار پتر وارکورنی وزیر امور خارجه مجارستان از تهران اعلام شد حجم مبادلات بازرگانی ایران و مجارستان افزایش می یابد. کورنی سپس به بغداد و کویت نیز سفر کرد، اما گفت دیدارش از این دو کشور ارتباطی به جنگ ایران و عراق ندارد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، یک روز پس از آغاز سفر وزیر امور خارجه مجارستان و هیئت همراه به تهران و دیدار با نخست وزیر، وزیر امور خارجه و وزیر بازرگانی

ص: ۸۹۹

۱- همان، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو کلن، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

ایران، (۱) امروز وی با رئیس جمهور اسلامی ایران ملاقات کرد. آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در این دیدار ضمن تشکر از ابلاغ سلام رئیس جمهور مجارستان و استقبال از توسعه روابط دو کشور اظهار داشت: «سیاست کلی انقلاب اسلامی ما این است که با همه کشورهایی که مایل اند با ما روابط دوستانه ای داشته باشند این روابط را برقرار کنیم. البته میان دو کشور ایران و مجارستان مسائل مورد قبول مشترکی چون موضع گیری قاطع در مورد تهاجم استکبار جهانی به ملت های محروم و مستضعف جهان وجود دارد.» وی افزود: «انقلاب اسلامی ایران یکی از محکم ترین پایگاه های استعماری امریکا را در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] منهدم کرد و امروز هم این انقلاب در مقابل تهاجم گسترده امریکایی ها به ملت های منطقه، با قاطعیت و استحکام کامل ایستاده است.» آیت الله خامنه ای سپس بر «هماهنگی و اتحاد نیروهای مترقی در مقابله با استکبار جهانی» تأکید کرد. (۲)

سفر پیتر وارکوفنی وزیر امور خارجه مجارستان به تهران

روزنامه کیهان نیز در این باره گزارش داد: وزیر امور خارجه مجارستان در پایان دیدارش از تهران که به دعوت همتای ایرانی وی صورت گرفته بود، ضمن ثمربخش خواندن مذاکرات خود با مقامات جمهوری اسلامی و تأکید بر تلاش برای توسعه روابط اقتصادی و تجاری دو کشور گفت: «حجم مبادلات بازرگانی ایران و مجارستان بعد از انقلاب اسلامی افزایش یافته که امکانات توسعه هرچه بیشتر این مبادلات پس از برنامه ریزی علمی همچنان وجود دارد.» علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز در گفت و گویی اعلام کرد: «براساس توافق هایی که با معاون وزارت بازرگانی مجارستان شده فکر می کنیم حجم مبادلات بازرگانی دو کشور به مراتب بیش از سال گذشته خواهد بود که باتوجه به اینکه زمینه و امکانات گسترش مبادلات بازرگانی بین دو کشور زیاد است، ما می توانیم در جهت این توسعه گام برداریم.» (۳)

ص: ۹۰۰

۱- وزیر امور خارجه مجارستان دیروز پس از ورود به تهران با میرحسین موسوی نخست وزیر، دیدار و گفت و گو کرد. در این دیدار که با حضور ولایتی وزیر امور خارجه، سفیر ایران در مجارستان و سفیر مجارستان در ایران انجام شد، دو طرف بر گسترش روابط فی مابین تأکید کردند. همچنین در دیدار وزیر امور خارجه مجارستان با عابدی جعفری وزیر بازرگانی ایران، زمینه های همکاری های اقتصادی و بازرگانی بین دو کشور بررسی شد. (روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۱۷)

۲- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۶.

۳- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۱۷.

در همین حال، به گزارش خبرگزاری رویتر، وزیر امور خارجه مجارستان پس از ترک تهران و دیدار کوتاهی از بغداد امشب وارد کویت شد. وی در فرودگاه کویت به خبرنگاران خارجی گفت «کشورش قصد دارد سطح همکاری خود را با کشورهای حوزه خلیج [فارس] گسترش دهد». کورنی همچنین گفت: «با شیخ صباح الاحمد الصباح وزیر امور خارجه کویت، پیرامون آخرین تحولات منطقه و دیگر مسائل بین المللی بحث و گفت و گو خواهد کرد.» وزیر امور خارجه مجارستان تأکید کرد «دیدارش از بغداد و کویت در رابطه با جنگ ایران و عراق نیست.»^(۱)

۱

دیدار رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی با رئیس جمهور عراق و مذاکرات رئیس انجمن دوستی عراق و فنلاند و مدیر اجرایی بانک بین المللی با مقامات عراقی موضوع گزارش های امروز در زمینه روابط خارجی عراق است.

رئیس کمیته امور اقتصادی خارجی در اتحاد شوروی با صدام حسین رئیس جمهور عراق، ملاقات و گفت و گو کرد. وی هنگام عزیمت به شوروی گفت دیدارش از عراق نتایج مثبتی در زمینه پیشرفت مناسبات و همکاری اقتصادی و فنی میان دو کشور داشته است.^(۲) وی همچنین پیش از ترک بغداد با قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق نیز دیدار و مذاکره کرد.^(۳) از سوی دیگر، در پی سفر رئیس انجمن دوستی عراق و فنلاند و هیئت همراه به بغداد، خبرگزاری عراق امروز ضمن اشاره به دیدار وی با طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، نوشت: «در این دیدار پیام کتبی کلایفی سورسا نخست وزیر فنلاند، پیرامون روابط دوجانبه و علاقه مندی این کشور به تحکیم و گسترش این روابط در تمام زمینه ها جهت خدمت به منافع مشترک تسلیم طه یاسین رمضان شد.»^(۴) این خبرگزاری همچنین گزارش داد: سعید النجار مدیر اجرایی بانک بین المللی، امروز در بغداد با هشام حسن توفیق وزیر دارایی عراق دیدار و درباره روابط دوجانبه و راه های تحکیم آن گفت و گو کرد.^(۵)

۲

عراق در چارچوب طرح از سرگیری صادرات نفت خود از خلیج فارس به احداث یک پایانه شناور نفتی مبادرت می کند. خبرگزاری رویتر ضمن اعلام این مطلب اضافه کرد: «به گفته منابع مطلع، شرکت انگلیسی "جان براون" طرح احداث شناورها را در انتهای یک خط لوله زیر دریایی ۱۰ کیلومتری که از بندر فاو کشیده شده، به عهده گرفته است.» این خبرگزاری افزود: «دیپلمات های غربی به نقل از منابع شرکت انگلیسی گفتند که اجرای این پروژه ۱۲ ماه به طول خواهد انجامید. یک دیپلمات گفت هر گونه تلاش ایرانی ها برای اختلال در صادرات نفت عراق از طریق خلیج [فارس] بهانه لازم را در اختیار دولت عراق برای حمله متقابل به جزیره خارک که ۷۰ درصد نفت ایران از طریق آن صادر می شود، قرار می دهد.»

رویتر همچنین به نقل از دیپلمات ها در بغداد اعلام کرد: «عراق سرگرم احداث چندین مخزن

ص: ۹۰۱

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۵، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲، کویت - خبرگزاری رویتر، ۸/۹/۱۳۶۲.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو بغداد، ۸/۹/۱۳۶۲.
- ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲، رادیو بغداد، ۷/۹/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، بغداد - خبرگزاری عراق، ۷/۹/۱۳۶۲.

نفت در شهر جنوبی زبیر واقع در ۲۰ کیلومتری جنوب شرقی بندر بصره است. نفت ذخیره شده جهت صدور به ترمینال شناور در ساحل فاو پمپاژ خواهد شد.» رویتر یادآور شد: «ترمینال نفتی عمده عراق در فاو واقع در انتها الیه جنوبی کرانه غربی شط العرب [اروندرو] به همراه دیگر ترمینال های این کشور در البکر و ام القصر در اوایل جنگ توسط ایران منهدم شد. فاو که در تیررس آتش توپخانه ایران است تنها در ۱۰ کیلومتری آبادان و در کرانه شط العرب قرار دارد.» (۱)

رادیو بی بی سی در گزارشی در این زمینه به نقل از جک تامسون خبرنگار این رادیو، گفت: «طرح تأسیس این مخازن نفتی به وضوح تلاشی است که عراق برای ازدیاد و رونق صادرات نفت خود که از آغاز جنگ تاکنون شدیداً لطمه دیده است، به کار می برد.» این گزارش با اشاره به تهدید عراق به منظور تضمین صدور نفت خود از این طریق افزود: «عراق گفته است مادامی که بر سر راه صدور نفت عراق از طریق خلیج فارس از سوی ایران مانع ایجاد گردد، عراق نیز نخواهد گذاشت که ایران به صدور نفت خود ادامه دهد.» (۲) روزنامه فرانسوی لژکو نیز در گزارش مشابهی نوشت: «منظور عراق از این ابتکار به ویژه بررسی واکنش ایران می باشد.» (۳)

۱

نگرانی از گسترش جنگ ایران و عراق بار دیگر اعضای شورای همکاری خلیج فارس را به فکر چاره جویی های مشترک انداخت.

هفته نامه ژون آفریک (چاپ پاریس) در شماره این هفته خود در گزارش کوتاهی نوشت: «موضوع چگونگی پیشگیری از گسترش جنگ ایران و عراق موجب نگرانی بیشتر ستادهای مشترک کشورهای خلیج [فارس] شده است.» ژون آفریک در این زمینه به برگزاری یک گردهمایی با حضور افسران عالی رتبه عربستان سعودی، بحرین، عمان و قطر در کویت از اول تا هشتم آذرماه جاری اشاره کرد (۴).

خبرگزاری قطر نیز از کویت گزارش داد: یک مقام بلندپایه منطقه خلیج فارس در گفت و گو با شماره امروز روزنامه کویتی الانباء «با اشاره به قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت که منطقه خلیج [فارس] عاری از عملیات نظامی اعلام شده است گفت در صورتی که تهران اقدام به بستن تنگه هرمز کند، کشورهای حوزه خلیج فارس با توجه به این اعتبار که این مسئله مربوط به تمام کشورهای جهان و نه تنها منطقه می شود بی درنگ شورای امنیت را به تشکیل جلسه دعوت خواهند کرد تا جهت گشودن تنگه مزبور تصمیمی اتخاذ کنند.» مقام مذکور در عین حال «توافق قبلی کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] و امریکا در مورد دخالت نظامی امریکا در منطقه خلیج [فارس] در صورت بسته شدن تنگه هرمز توسط ایران را تکذیب کرد.» خبرگزاری کویت در این مورد افزود: «این تکذیب در پاسخ به اظهارات رونالد هادل وزیر انرژی امریکا، مبنی بر اینکه کشورهای خلیج [فارس] در این خصوص با امریکا توافق دارند، بیان می شود.» (۵) - (۶)

ص: ۹۰۲

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۷/۹/۱۳۶۲.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو بی بی سی، ۷/۹/۱۳۶۲.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۵، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۹/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۹، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۲.
- ۵- برای اطلاع از اظهارات وزیر انرژی امریکا در این باره به روزشمار ۲۸/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.
- ۶- همان، صص ۷ و ۸، کویت - خبرگزاری قطر، ۷/۹/۱۳۶۲.

در پی بروز نشانه‌هایی از احتمال تجدیدنظر در سیاست بی طرفی امریکا در جنگ ایران و عراق یک پژوهشگر مؤسسه سیاسی - اقتصادی بروکینگز در تحلیلی اقدامات عملی امریکا در حمایت از عراق را خواستار شد.

به گزارش رادیو امریکا، کریستین هلمز یکی از پژوهشگران مؤسسه بروکینگز امریکا که تألیفاتی در زمینه منازعات منطقه خلیج فارس و کشورهای عربی دارد، در مقاله‌ای در شماره امروز روزنامه نیویورک تایمز درباره روابط امریکا و عراق نوشته است: «بعد از سه سال بی طرفی در جنگ ایران و عراق، اکنون منافع امریکا، این کشور را به سوی حمایت و جانب داری از عراق سوق می دهد.»

به گفته این رادیو پژوهشگر مذکور «سیاست و روش بی طرفی امریکا در جنگ سه ساله ایران و عراق را اشتباهی می داند که به علل گوناگونی دنبال شده است. اول آنکه در ابتدای جنگ ایران و عراق حتی قبل از گروگان گرفته شدن دیپلمات‌های امریکایی در تهران، دولت امریکا بر این گمان بود که عادی شدن روابط امریکا با حکومت آیت الله خمینی امکان پذیر است. دوم آنکه امریکا روی کشورهای عربی حوزه خلیج فارس حساب می کرد تا هزینه جنگ عراق را تأمین کنند و سوم آنکه امریکا، عراق را شکست ناپذیر گمان می کرد.»

تحلیلگر سیاسی مؤسسه بروکینگز سپس افزوده است: «اما اکنون بعد از سه سال، [با] طولانی شدن جنگ و افزایش سرسام آور خسارات و تلفات جنگ به خصوص برای کشور کوچکی مانند عراق و در نظر گرفتن سایر خصوصیات جنگ ایران و عراق و بررسی تحولات اخیر در اوضاع خاورمیانه [غرب آسیا] بسیاری از سیاستمداران امریکا در روش بی طرفی خود میان ایران و عراق تجدیدنظر کرده اند. امریکا برای حفظ تعادل در مقابل سوریه به عراق نیازمند است و به خصوص آنکه چون سوریه قسمتی از نیروهای خود را در قسمت شرقی سوریه در نزدیکی مرز عراق مستقر کرده، بنابراین قادر به انتقال آنها به قسمت غربی خاک خودش، تهدید اسرائیل و لبنان نخواهد بود. به علاوه آنکه اگر دولت آیت الله خمینی در جنگ پیروز شود و عراق را به تصرف درآورد سوریه با همسایگی و اتحاد با ایران به عنوان ابرقدرت منطقه شناخته خواهد شد که طبعاً آن هم با منافع امریکا در لبنان و خلیج فارس مغایرت خواهد داشت.»

وی در ادامه تفسیر خود آورده است: «یکی دیگر از عوامل عدم حمایت امریکا از عراق قضاوت سیاستمداران امریکا در مورد عراق بود که به اشتباه و به گونه‌ای سطحی عراق را طرف دار و هم پیمان مسکو می دانستند در حالی که روابط عراق و مسکو از سال ۱۹۷۵ تاکنون، سال به سال بدتر و تیره تر شد و عراق بارها علناً سیاست شوروی را در افغانستان و کشورهای عربی مورد انتقاد شدید قرار داده است و در عین حال هم مهم آن که صدام حسین در محافل خصوصی گفته است که وی لزوم امنیت در مرزهای اسرائیل را تشخیص می دهد.»

از سوی دیگر، دلیل دیگری که امکان دارد امریکا را به سوی حمایت از عراق سوق دهد، تأیید و استقبال عراق از تصمیمات شورای همکاری‌های کشورهای حوزه خلیج فارس است که مانورهای مشترک نظامی و مبادلات اطلاعاتی امنیتی را با امریکا برنامه ریزی کرده است،

تصمیماتی که از نظر امریکا در جهت حفظ ثبات منطقه اتخاذ شده است. دولت عراق نه تنها علناً از تشکیل شورای همکاری های کشورهای حوزه خلیج [فارس] استقبال کرده بلکه از عدم دریافت دعوت برای شرکت در این شورا اظهار تأسف کرده است.»

هلمز در ادامه تصریح کرده است: «با وجود آنکه در حفظ بی طرفی میان ایران و عراق این عوامل تاکنون از چشم بعضی از سیاستمداران کوتاه بین امریکا دور مانده است، ولی اخیراً چنین به نظر می آید که دولت امریکا با تجدیدنظر در سیاست بی طرفی خود حمایت و طرف داری از عراق را مورد بررسی قرار می دهد.» تحلیلگر مؤسسه بروکینگز با این فرض به فهرستی از اقداماتی اشاره کرده که برای تقویت موقعیت عراق باید در دستور کار قرار گیرد. وی افزوده است: «از جمله گام هایی که می تواند در جهت حمایت و تأیید از عراق برداشته شود، جمع آوری اطلاعات نظامی و امنیتی برای عراق، ترویج و تشویق روابط بازرگانی میان عراق و کشورهای اروپایی، تعمیر چاه های نفتی عراق، فراهم کردن تسهیلات برای صدور نفت عراق و جلوگیری از دسترسی دولت ایران به تسلیحات جنگی و... را می توان نام برد.» (۱)

۱

در حالی که اوضاع داخلی لبنان هر روز ابعاد پیچیده تری به خود می گیرد، تلاش ها برای برگزاری مجدد اجلاس آشتی ملی در ژنو از سر گرفته شد. در همین حال، یک مقام امریکایی یکی از اهداف سفر نخست وزیر رژیم صهیونیستی به واشنگتن را آگاه ساختن سوریه از عدم اختلاف نظر امریکا و اسرائیل در مورد بحران لبنان اعلام کرد.

روزنامه کیهان به نقل از رادیو دولتی لبنان و خبرگزاری فرانسه از بروز درگیری های خشونت بار میان شبه نظامیان مسیحی و دروزی در لبنان و از سرگیری حمله علیه تفنگ داران امریکایی مستقر در فرودگاه بیروت خبر داد.

گزارش خبرگزاری فرانسه حاکی است امین جمیل رئیس جمهور لبنان، امروز در سر راه خود به واشنگتن برای یک دیدار سه روزه از ایتالیا وارد رم شد. بر پایه این گزارش، «دیدار از ایتالیا یکی از مراحل تدارکاتی برای بازگشایی کنفرانس آشتی ملی در ژنو است.»

از سوی دیگر همین خبرگزاری گزارش داد: اسحاق شامیر نخست وزیر اسرائیل که از روز گذشته برای یک دیدار سه روزه و انجام مذاکراتی وارد واشنگتن شده است، امروز در پایان اولین دور گفت و گوها با رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا که موشه آرنز وزیر دفاع اسرائیل نیز در آن شرکت داشت، گفت «اطمینان دارد دیدارش از امریکا به نحو چشمگیری به تعمیق و گسترش روابط دوستانه میان دو کشور کمک خواهد کرد.» بنا به این گزارش، یک مقام بلندپایه امریکایی گفت: «احتمال می رود موشه آرنز پس از دیدار جمیل از امریکا مذاکرات خود را در امریکا ادامه دهد تا احتمالاً در مورد توافق های خاصی که پس از مشورت های هفته جاری میان امریکا و اسرائیل حاصل می شود، مذاکره کند.» همچنین مقام های امریکایی امیدوارند که حتی بدون ایجاد

ص: ۹۰۴

یک پیمان راهبردی رسمی میان امریکا و رژیم صهیونیستی «همکاری نظامی با اسرائیل گسترش یابد و تسهیلاتی در شرایط اعطای کمک دو میلیارد و ششصد میلیون دلاری امریکا به اسرائیل - که در یک موقعیت خطرناک اقتصادی قرار دارد - داده شود. یک میلیارد و هفتصد میلیون دلار از این کمک در زمینه نظامی خواهد بود.» براساس این گزارش «یک مقام امریکایی که مایل نبود نامش فاش شود گفت یکی از اهداف شامیر از سفر به امریکا آن است که به سوریه نشان دهد اختلاف نظری میان امریکا و اسرائیل در مورد بحران لبنان وجود ندارد.»(۱)

با وجود این موضع چنان که خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از محمد حیدر معاون نخست وزیر سوریه و دبیرکل دفتر امور خارجه حزب حاکم بعث در این کشور، اعلام کرد «سوریه تمامی ابتکارات صلح امریکا من جمله پیشنهادات ریگان را رد می کند.» بنا به این گزارش، حیدر توضیح داد: «روش امریکا در قبال مسئله خاورمیانه [غرب آسیا] تقسیم آن به موضوعات جداگانه بوده است. ... به عنوان مثال امریکایی ها می خواهند لبنانی ها مشکل خود را حل کنند، شاه حسین به مسئله کرانه باختری و نوار غزه رسیدگی کند و سوری ها به موضوع بلندی های جولان بپردازند.» حیدر گفت: «سوریه منطق امریکا را رد می کند، زیرا درگیری اعراب - اسرائیل یک مسئله ملی و گسترده است که یکی از ابرقدرت ها از عهده رسیدگی به آن بر نمی آید.» وی افزود: «این اختلاف فقط از طریق یک برخورد متوازن حل خواهد شد.»(۲)

۱

یاسر عرفات آتش بس جناح های متخاصم فلسطینی در شمال لبنان را «یک ترک مخاصمه شکننده» خواند. به گزارش روزنامه کیهان، رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین این مطلب را در مصاحبه با روزنامه الاخبار (چاپ قاهره) اعلام کرد.(۳) در همین حال، رادیو بی بی سی به نقل از خبرگزاری کویت گفت: انتظار می رود در مذاکراتی که امروز در کویت میان شاذلی قلبی دبیرکل جامعه عرب با شیخ صباح الجابر معاون نخست وزیر کویت، انجام شد مقدمات اجلاسی در سطح سران عرب برای بحث در مورد جنگ فلسطینیان در لبنان فراهم شود.(۴)

گزارش خبرگزاری فرانسه از مسکو نیز حاکی است اتحاد شوروی امروز به مناسبت روز بین المللی همبستگی با ملت فلسطین در پیامی برای عرفات به عنوان رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین، «این سازمان را به وحدت و یکپارچگی دعوت کرد.» در این پیام که با امضای کمیته مرکزی حزب کمونیست و صدر هیئت رئیسه شوروی صادر شده است «به طور تلویحی از یاسر عرفات خواسته شده است با مخالفان خود کنار بیاید.»(۵)

امروز همچنین هفته نامه اخبار اقتصادی خاورمیانه (چاپ لندن) در گزارشی به قلم واحد پطروسیان به تأثیر وقایع شمال لبنان بر روابط ایران و سوریه پرداخت. به گزارش رادیو بی بی سی هفته نامه مذکور همچنین اضافه کرده است: «زدخورد میان گروه های متخاصم در داخل سازمان آزادی بخش فلسطین طراحان سیاست خارجی ایران را سردرگم کرده و کاملاً

ص: ۹۰۵

۱- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰؛ و- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو بی بی سی، ۷/۹/۱۳۶۲.

۵- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روشن است که نظر و رویه دولت ایران در قبال جناح های مختلف سازمان آزادی بخش فلسطین تغییر کرده است. باینکه دولت ایران با این استدلال که یاسر عرفات وسیله اجرای مقاصد کشورهای غربی است، در اصل از چریک های فلسطینی مورد حمایت سوریه و مخالف یاسر عرفات پشتیبانی می کند، اکنون می گوید که میان جناح های مختلف سازمان آزادی بخش فلسطین تفاوتی نمی بیند و از این رو اختلاف و زدوخورد میان این گروه ها بی فایده است.»^(۱)

ص: ۹۰۶

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو بی بی سی، ۷/۹/۱۳۶۲.

امروز فرماندهی کل سپاه در نامه ای به کلیه واحدها و دفاتر ستاد مرکزی سپاه، مناطق یازده گانه کشوری و قرارگاه های چهارگانه کربلا، نجف، نوح، حمزه و همچنین قرارگاه تاکتیکی خاتم، ادغام قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ستاد مرکزی سپاه پاسداران را اعلام کرد. در بندهای پنج گانه این نامه آمده است:

۱. به منظور حفظ انسجام در تشکیلات سپاه، ستاد مرکزی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ستاد مرکزی سپاه پاسداران ادغام می گردد.
 ۲. هریک از واحدها و دفاتر ستاد مرکزی با هماهنگی رئیس ستاد موظف اند چگونگی تقسیمات و اجرای امور رزمی را در داخل واحد تنظیم کنند.
 ۳. از این تاریخ کلیه ارتباطات و مکاتبات قرارگاه خاتم (سابق) با مناطق سپاه و قرارگاه های چهارگانه عملیاتی (کربلا، نجف، نوح و حمزه) و نیروهای ارتش و ستاد مشترک با عنوان ستاد مرکزی صورت خواهد گرفت.
 ۴. هدایت عملیات ها توسط قرارگاه تاکتیکی خاتم و با حضور بخش هایی از واحد طرح و عملیات که با نظر فرماندهی کل تشکیل می گردد، صورت می پذیرد.
 ۵. قرارگاه تاکتیکی خاتم همکاری لازم را برای استقرار موقت یا اجرای بخشی از مأموریت های رزمی واحدهای ستاد مرکزی، خواهد نمود. (۱)
- در پی ابلاغ ادغام ستاد مرکزی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ستاد مرکزی سپاه، فرماندهی کل سپاه اقدام به ایجاد یک معاونت جدید در ستاد مرکزی سپاه با عنوان معاونت رزمی رئیس ستاد مرکزی کرد تا وظایف ستاد قرارگاه خاتم و سایر وظایف رزمی سپاه و هماهنگی های لازم از طریق این معاونت انجام گیرد.
- در حکم ابلاغیه کل سپاه ضمن اعلام نام مسئول معاونت رزمی، وظایف سازمانی این معاونت نیز به این شرح آمده است: بدین وسیله برادر علیرضا ملک زاده به عنوان مسئول معاونت رزمی رئیس

ص: ۹۰۷

ستاد مرکزی تعیین و معرفی می گردد تا در کلیه وظایفی که به عهده ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و ستاد مرکزی در رابطه با جنگ و سازمان رزمی سپاه می باشد با رئیس ستاد همکاری کند. وظایف مذکور حول محور هماهنگی، پیگیری و نظارت بر همکاری میان واحدهای ستاد مرکزی با قرارگاه های جنگی مناطق و خدمات رزمی ارگان های مربوط متعاقباً اعلام خواهد شد. (۱)

۱

در پی تهدیدات رژیم عراق مبنی بر اقدام به مین گذاری در راه آمدو شد کشتی های تجاری و در مسیر خور عبدالله به بندر امام خمینی، امروز فرماندهی منطقه ۹ کشوری سپاه پاسداران (استان های فارس و بوشهر) از اقدام احتمالی عراق در مین گذاری در منطقه خلیج فارس خبر داد. هر چند عملیات مین گذاری مذکور دورتر از مسیر آمدو شد کشتی های تجاری به مقصد ایران است، اما به لحاظ نوع اقدام و تداوم احتمالی عملیات مین گذاری، این حرکت نیروی دریایی ارتش عراق قابل توجه است. براساس این گزارش، دو فروند شناور عراقی از ساعت ۶ الی ۷ صبح در حوالی سکوهای البکر و العمیه دیده شده اند. همچنین تشعشعات راداری بالگردهای سوپر فرلئون نیز دریافت شده است. باتوجه به این قرائن، مین گذاری نیروی دریایی عراق در آن منطقه محتمل است. (۲)

۲

حمله افراد ضدانقلاب به نیروهای خودی در منطقه نوسود و غرب بوکان، مشارکت ۳ تن از اتباع ترکیه در حمله اخیر گروه های مسلح غیرقانونی به اشنویه و درگیری درون گروهی میان افراد حزب دمکرات از جمله اخبار امروز مربوط به مناطق کردنشین غرب کشور می باشد.

عناصر حزب دمکرات در نقطه مرزی منطقه نوسود با پشتیبانی آتش توپخانه ارتش عراق به نیروهای خودی حمله کردند. در این حمله ۴ تن از افراد خودی زخمی و یک تن به شهادت رسید. از مهاجمان نیز یک تن کشته و تعدادی زخمی شدند و یک قبضه آر.پی.جی ۷ نیز به غنیمت نیروهای خودی درآمد. (۳)

در غرب بوکان نیز حدود ۱۰۰ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با سلاح های سنگین و سبک پایگاه تازه تأسیس نوبار را هدف حمله قرار دادند. افراد پایگاه در لحظات اولیه درگیری غافلگیر شدند، ولی با رسیدن نیروهای کمکی، توانستند بر مهاجمان غلبه کرده و آنها را از حوالی پایگاه به عقب برانند. پس از آن نیروهای خودی تا چندین کیلومتر به تعقیب مهاجمان پرداختند. در این درگیری ۲ تن از افراد پایگاه شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند. از افراد ضدانقلاب نیز تعداد قابل توجهی کشته یا زخمی شدند ولی آمار دقیقی از تلفات آنها به دست نیامده است. (۴)

ص: ۹۰۸

۱- سند شماره ۱۴۸۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل به کلیه واحدها و دفاتر ستاد مرکزی، ۸/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۵۱۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۹ سپاه به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۸/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۳۹۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده منطقه ۷ سپاه به ستاد مرکزی، ۹/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۶۴۴۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه بوکان به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه، ۹/۹/۱۳۶۲؛

و- سند شماره ۴۰۰۶۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

امروز همچنین بر اثر انفجار مین در حوالی پاسگاه گردکشانه در جنوب نرده، ۲ تن زخمی شدند. (۱)

در حوالی روستای مرزی زیوه در جنوب غربی نرده نیز یک تن از اتباع ترکیه که زخمی شده بود به یک پایگاه ژاندارمری مراجعه و اعلام کرد در حالی که به همراه ۲ تن دیگر برای ملاقات با اقوام خود از طریق راه های کوهستانی منطقه به ایران وارد شده بودند، در نزدیکی روستای براسبی، مورد حمله ۲ فرد مسلح قرار گرفته، همراهانش کشته و خود وی نیز زخمی شده است. در تحقیقات و بازجویی های سپاه ارومیه، مشخص شد این ۳ تن از افراد وابسته به گروه های چپ کردستان ترکیه بوده اند که در عملیات حزب دمکرات در تاریخ ۵/۹/۱۳۶۲ شهر اشنویه شرکت داشته اند و در جریان حوادث سه روز پیش اشنویه ۲ تن از آنان کشته و فرد مذکور زخمی شده است از آنجا که وی به علت جراحت امکان بازگشت به ترکیه را نداشته، مجبور شده خود را به پاسگاه ژاندارمری معرفی کند. (۲)

در جنوب شرقی نرده، میان دو گروه از افراد هیز افشین حزب دمکرات کردستان که قصد حمله به پایگاه مملو را داشتند درگیری رخ داد. در این حادثه ۴ تن از افراد دو طرف زخمی شدند. علت این درگیری مشخص نشده است. (۳)

از سوی دیگر امروز هم ۴ تن از افراد حزب دمکرات در محور پاوه و مهاباد خود را به نیروهای ژاندارمری معرفی و درخواست امان نامه کردند. (۴)

۱

پس از حمله سه روز پیش افراد حزب دمکرات به شهر اشنویه که علاوه بر وارد شدن تلفات فراوان به نیروهای خودی و اهالی شهر خسارات بسیاری را هم به منازل و اماکن این شهر وارد کرد، جو روانی ناشی از این حادثه همچنان بر شهر حاکم است. بر این اساس فرمانده سپاه اشنویه در نامه ای با قید "فوری" به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، هشدار داد: نیروهای دشمن ضمن تهدید مردم برای ترک شهر به طور مرتب در اطراف شهر مانور می دهند، و افراد ضدانقلاب در آینده نزدیک مجدداً به شهر حمله خواهند کرد. در ادامه نامه، فرمانده سپاه اشنویه از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) درخواست کرده است تا برای حفاظت بیشتر از شهر و مقابله با حمله احتمالی افراد مسلح ضدانقلاب، نیروهای کمکی از منطقه و تیپ ویژه شهدا به اشنویه اعزام شوند. وی همچنین خاطر نشان کرده است که برای تثبیت موقعیت و وضعیت نیروهای خودی و مرعوب ساختن ضدانقلاب انجام یک حرکت (نظامی) در منطقه الزامی است. (۵)

در این حال ستاد منطقه ۱۱ سپاه نیز با اشاره به اقدام روز گذشته حزب دمکرات در سرقت چند خودروی نیسان در حوالی نرده، به سپاه اشنویه یادآور شده است: افراد حزب دمکرات در نظر دارند با استفاده از خودروهای سرقتی بار دیگر با ۲۵۰ نفر به اشنویه حمله کنند. (۶)

ص: ۹۰۹

۱- سند شماره ۳۶۲۶۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۲) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۴۸۶۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۲) به فرماندهی نزاجا (معاونت اطلاعات)، ۱۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۴۸۶۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه به ستاد منطقه ۱۱ سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۷۰۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه نرده به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۶۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات - اطلاعات)، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۰۰۸۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه اشنویه به طرح و برنامه قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)،
۸/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۲۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ به سپاه اشنویه، ۸/۹/۱۳۶۲.

به دنبال اخبار روز گذشته درباره اقدام گروه های مسلح ضدانقلاب در انتقال بخش هایی از تشکیلات خود به داخل عراق، امروز هم ستاد مرکزی سپاه اطلاعاتی را در این باره ارائه داد. طبق این گزارش، حزب دمکرات پس از خارج کردن مرکزیت خود از کشور و ورود به داخل خاک عراق به منطقه ماؤوت رفته و دفتر سیاسی و رادیویی خود را در روستای گلاله عراق در حدود ۷ کیلومتری مرز قرار داده است. سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نیز بخشی از نیروهای خودی را به این منطقه منتقل کرده است. در ادامه این گزارش آمده است: قابل ذکر است که منطقه ماؤوت حدوداً از یک سال قبل تاکنون، توسط عراق و حزب دمکرات و کومه له برای زمان خروج این گروه ها از کشور در نظر گرفته شده بود و به همین منظور ساختمان بزرگی در آنجا ساخته شده است. اما جلیل گادانی مسئول دفتر سیاسی شماره ۱ حزب دمکرات و ایادی وی پس از تخلیه مجدد روستای بنگوین در مثلث مریوان - هنگ آباد - شیخان توسط رزمندگان اسلام به دلیل صعب العبور بودن منطقه ماؤوت مجدداً به منطقه بازگشته اند و مابقی مرکزیت در حال حاضر در خاک عراق به سر می برند. (۱)

رئیس جمهور در دیدار با سفیر بلژیک تمایل ایران را برای برقراری روابط با همه کشورهایی که برای ملت و انقلاب ایران احترام قائل اند، اعلام کرد.

رئیس جمهور در دیدار با سفیر بلژیک تمایل ایران را برای برقراری روابط با همه کشورهایی که برای ملت و انقلاب ایران احترام قائل اند، اعلام کرد.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، امروز در دیدار با روزه مارتین سفیر بلژیک در جمهوری اسلامی ایران که در پایان مأموریت خود به حضور وی رسید، اظهار داشت: «شما در دوران بسیار مهمی در تاریخ ملت ما در میان مردم ما زندگی کردید و این دوران یکی از تعیین کننده ترین دوران های تاریخ ماست.» آیت الله خامنه ای افزود: «سیاست مستقل جمهوری اسلامی ایران به ما می آموزد که با همه کشورهایی که احترامات لازم را برای این ملت و این انقلاب بزرگ رعایت می کنند و حقوق این ملت را محترم می شمردند روابط مناسبی در حد مصالح دو کشور داشته باشیم.» (۲)

ص: ۹۱۰

۱- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی ستاد مرکزی سپاه، شماره ۸۷، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۸.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

نخست وزیر امروز ضمن تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۶۳ به مجلس، اعلام کرد مخارج جنگ حدود ۳۰ درصد از هزینه های دولت را تشکیل داده و کل اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار می دهد. وزیر کشور نیز در مصاحبه ای تأثیر هزینه های جنگ بر برنامه های عمرانی و خدماتی دولت را تشریح کرد.

نخست وزیر لایحه بودجه سال ۱۳۶۳ کشور را به مجلس شورای اسلامی تقدیم کرد.

روزنامه جمهوری اسلامی گزارش داد: میرحسین موسوی نخست وزیر، امروز بودجه ۶۸۱ میلیارد تومانی سال ۱۳۶۳ را که به گفته وی برنامه یک ساله کشور در قالب برنامه پنج ساله اول توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران است، تقدیم مجلس کرد. وی در سخنانی با اشاره به این نکته که برای نخستین بار در تاریخ بودجه نویسی، لایحه بودجه نزدیک به چهار ماه قبل از پایان سال به مجلس ارائه می شود، از نمایندگان خواست با فرصتی که وجود دارد آن را نقد و بررسی کنند.

نخست وزیر سپس ضمن برشمردن شرایط حاکم بر جهان و تأکید بر ایستادگی در راه هدف والای استقرار فرهنگ و حکومت اسلامی، گفت: «بودجه سال ۱۳۶۳ در شرایطی تقدیم می شود که جنگ تحمیلی استکبار جهانی و نوکران جیره خوارش بر جمهوری اسلامی ایران همچنان ادامه دارد و به عنوان مسئله اصلی و در رأس کلیه امور، از اولویت اساسی برخوردار است.» وی افزود: «هزینه های جنگ حدود ۳۰ درصد از هزینه های دولت را در طول سال تشکیل می دهد و این کل اقتصاد کشور را متأثر می سازد. لیکن این جنگ، نوعی سرمایه گذاری برای ملت ما و همه ملت های محروم جهان است.» موسوی توضیح داد: «وقتی که از جنگ صحبت می کنیم، صحبت از حاکمیت اسلام، آزادی و استقلال و بقای جمهوری اسلامی است و بهایی که برای حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و برای فردای روشن ملت خودمان و دیگر محرومان و مستضعفان جهان می پردازیم.»

نخست وزیر در ادامه ضمن اشاره به تورم و ضعف شدید نیروی متخصص و نیز محدودیت امکانات فیزیکی برای اجرای طرح های عمرانی گفت: «تورم و

گرانی بعد از جنگ، به عنوان یک مشکل اساسی توجه دولت را به خود معطوف نموده است. وجود جنگ تحمیلی که دولت خود را موظف به تأمین کلیه هزینه های تجهیزاتی و پشتیبانی آن می داند و وجود هزاران کار انجام نشده در گذشته که اینک انتظار انجام آن مطرح است و تقریباً چهل هزار پروژه نیمه تمام ملی و استانی که عدم تسریع در اتمام آنها به صلاح و صرفه نیست، به افزونی هزینه های دولت نسبت به درآمدهایش منجر شده و زمینه ساز کسر بودجه و موجب سرعت رشد نقدینگی نسبت به رشد تولید در داخل کشور گردیده است. از طرفی دیگر، سودجویان فرصت طلب با تمسک به معاملات چرخشی و دلالی و احتکار و گران فروشی بر این پدیده دامن زده اند.»

موسوی تأکید کرد بودجه سال ۶۳ با توجه به «محدودیت منابع درآمدی، جنگ تحمیلی، محدودیت امکانات فیزیکی، ضرورت مبارزه جدی با تورم و براساس جهت گیری ها و سیاست های مندرج در لایحه برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» تدوین شده است. وی در ادامه ضمن پرداختن به چگونگی توزیع بودجه در بخش های مختلف دولت و پروژه های عمرانی استان ها و سایر هزینه های جاری کشور گفت: «مبلغ ۵ میلیارد ریال جهت گسترش فرهنگ اسلامی و کمک به کشورهای مستضعف جهان پیش بینی شده است.» وی همچنین در مورد اعتبارات در نظر گرفته شده برای بازسازی و نوسازی مناطق آسیب دیده در جنگ افزود: «اعتبار بازسازی و نوسازی مناطق جنگی در سال ۱۳۶۱، ۷۰ میلیارد ریال بود و در سال ۱۳۶۲ به ۱۰۰ میلیارد ریال افزایش یافت و در سال ۱۳۶۳ نیز ۱۰۰ میلیارد ریال پیش بینی شده است. تا این زمان بیش از ۱۰۰ هزار واحد تخریب شده در مناطق جنگ زده وجود دارد که با گذشت ۱۶ ماه از آغاز کار، حدود ۲۰ هزار واحد توسط استان های معین تعمیر یا نوسازی شده است.»

نخست وزیر در مورد مجموع درآمدها و هزینه های جاری دولت گفت: «براساس برآوردهای موجود، درآمدهای دولت از محل صادرات نفت تا پایان سال ۶۲ با رقم ۵,۰۸۸,۲ میلیارد ریال و درآمدهای مالیاتی با رقم ۷۴۵ میلیارد ریال و سایر درآمدها با رقم ۱۹۴ میلیارد ریال ترکیب درآمدهای دولت را تشکیل می دهد. پرداخت های جاری دولت بالغ بر ۲۰۶۰ میلیارد ریال و هزینه های ناشی از جنگ تحمیلی ۵۰۰ میلیارد ریال و هزینه های عمرانی دولت ۱۹۵/۱ میلیارد ریال پیش بینی می شود.» وی یادآور شد: «بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور که اینک لایحه آن تقدیم می گردد بالغ بر ۲,۸۱۲,۶ میلیارد ریال است که ۷,۵۸۰,۲ میلیارد ریال آن از منابع داخلی شرکت های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و ۵,۲۳۱,۴ میلیارد ریال آن از اعتبارات عمومی دولت تأمین می شود. از این مبلغ ۲,۶۴۴,۲ میلیارد ریال جهت فعالیت های جاری و ۶,۳۶۹,۱ میلیارد ریال به منظور اجرای عملیات عمرانی و مبلغ ۷,۲۱۷ میلیارد ریال هزینه از محل درآمد اختصاصی پیش بینی شده است. درآمدهای دولت در سال ۱۳۶۲، از محل صادرات

نفت به میزان ۰,۰۵۱,۲ میلیارد ریال و از محل مالیات ها، مبلغ ۲,۸۷۰ میلیارد ریال و از محل سایر درآمدها و منابع اعتباری مبلغ ۴,۵۵۰ میلیارد ریال درآمدهای اختصاصی دستگاه ها و مؤسسات دولتی می باشد که جمعاً بالغ بر ۳,۹۱۹,۳ میلیارد ریال می گردد. انجام هزینه ها نسبت به کل درآمدهای مورد انتظار، مبلغ ۲,۳۱۲ میلیارد ریال کسری خواهد داشت که از محل استقراض از سیستم بانکی تأمین خواهد شد.»

نخست وزیر همچنین در زمینه برخی از نیازها و پروژه های در اولویت دولت به منظور تأمین مالی از سیستم بانکی کشور گفت: «علاوه بر مبالغ فوق، جهت تأمین هزینه های جنگ تحمیلی و به منظور ایجاد امکان برنامه ریزی و سرعت عمل در اجرای طرح ها و برنامه های عمرانی واجد اولویت مانند طرح های مجتمع فولاد مبارکه اصفهان، تولید اولفین و اروماتیک، راه آهن بافق - بندرعباس و برخی طرح های نفت و گاز و کشاورزی و طرح های بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده که با تحقق شرایطی که از قبل قابل پیش بینی نیست از گسترش قدرت و جذب و پیشرفت فیزیکی بیشتری برخوردار خواهد شد، حداکثر تا مبلغ ۷,۴۶۹ میلیارد ریال از طریق سیستم بانکی تأمین گردد.»

موسوی در ادامه تشریح بودجه پیشنهادی گفت: «دولت خدمتگزار اسلام قویاً اعتقاد دارد که در شرایط کنونی که نبرد امت قهرمان و شهیدپرورمان در جبهه های نظامی و اقتصادی ادامه دارد باید میان استقلال و رفاه، یکی را انتخاب کرد. همه وظیفه داریم که رفاه طلبی را تشویق نکنیم و خود نیز نخواهیم [کرد].» وی همچنین صرفه جویی و کاهش نقدینگی را راه حل مهار تورم و جلوگیری از افزایش قیمت ها در شرایط حاضر دانسته و افزود: «البته در کنار این تدابیر، به افزایش تولید باید اندیشید و به مقابله قاطع با از خدا بی خبرانی پرداخت که با گران فروشی و احتکار و دلالی، به ثروت های کلان رسیده اند.»

نخست وزیر همچنین خاطرنشان کرد: «امروز تلاش منظمی برای سست کردن مختصر نظارت و کنترلی که دولت بر روی کالاهای اساسی دارد به عمل می آید. اینجانب این تلاش ها را در هنگامه جنگ و در شرایطی که ۳۰ درصد بودجه به نحوی در خدمت این جنگ سرنوشت ساز است که بر ما تحمیل شده و همه اقتصاد کشور به نوعی متأثر از شرایط اضطراری ناشی از این آتش افروخته در مرزهاست، بی نهایت خطرناک می دانم و هیچ شکی نیست که اگر این تلاش ها به نتیجه برسد دود آن در وهله اول، به چشم همه مردم بجز اندکی از خواص خواهد رفت.» وی تأکید کرد: «در این شرایط ما باید دستورات حضرت علی (ع) به مالک اشتر، آن سردار بزرگ را به یاد آوریم و رضای عموم مردم و مصالح اسلام را به پای خواست عده ای قلیل قربانی نکرده و با هماهنگی و وحدت عمل قوای مقننه، قضائیه و مجریه، با اعمال صرفه جویی، مقابله با رفاه طلبی و شدت عمل در مقابل گران فروشان و محتکران، در راهی بسیار حساس که پایان آن شکوفایی اقتصادی کشورمان و مهار تورم است گام برداریم.» (۱)

ص: ۹۱۳

هم زمان با آماده شدن لایحه بودجه برای ارائه به مجلس، حجت الاسلام ناطق نوری وزیر کشور در گفت و گویی با روزنامه کیهان - که در شماره دیروز این روزنامه به چاپ رسید - در پاسخ به سؤالی در مورد مشکلات و نارسایی های موجود در برنامه های عمرانی و خدماتی دولت در شهرهای بزرگ، بودجه را مشکل اصلی در این زمینه دانست و گفت: «همین الان که بودجه دولت را برای سال ۶۳ دارند می بندند تمام سعی دولت بر این است که کسر بودجه نداشته باشیم، لیکن با تمام سخت گیری هایی که دولت در امر بودجه می کند تاکنون بیش از ۵۰ میلیارد تومان کسر بودجه سال ۶۳ می باشد که بیشتر هم می شود و باز یک سری مسائل همه طی سال پیش می آید که اکنون قابل پیش بینی نیست که آنها هم بودجه می خواهند.»

وزیر کشور در مورد بودجه جنگ اظهار کرد: «اینکه ما می گوئیم جنگ اصل است، شوخی نیست زیرا جنگ خرج زیادی دارد و ۶۰ تا ۷۰ میلیارد تومان بودجه برای جنگ اختصاص دادن کم نیست، زیرا اگر جنگ نبود این بودجه صرف برنامه های عمرانی کشور می شد و باید اضافه کنم که یعنی کمک مردم میلیاردها تومان از نظر معنوی ارزش دارد و قیمتی برای آن نمی شود گذاشت زیرا با این کمک ها روحیه رزمندگان در جبهه تقویت می شود، اما این همه کمک های نقدی و جنسی حتی گوشه ای از هزینه جنگ هم نمی شود. از سوی دیگر ما حتی پیش بینی می کنیم که اگر چهره جنگ در خلیج فارس تغییر کند و چه بسا که با ابرقدرت ها رودررو شدیم باید ایستادگی کنیم حتی شاید به جایی برسیم که همه کارهای عمرانی کشور را تعطیل کنیم و فقط اندازه خرج زندگی در حداقل ممکن که تنها مردم بمانند بودجه در داخل صرف کنیم و بقیه بودجه باید صرف جنگ بشود و این پیش بینی را دولت دارد می کند.» ناطق نوری همچنین در مورد کمبود آذوقه و وسایل و لوازم ضروری زندگی گفت: «کمبود به این خاطر است که عرضه و تقاضا باهم وفق نمی دهد و این لازمه جنگ است.» (۱)

۱

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با صدور اطلاعیه ای از کشورهای عرب و مسلمان خواست امکانات نظامی و اقتصادی خود را برای نابودی رژیم صهیونیستی به کار گیرند.

در این اطلاعیه که به مناسبت روز اعلام همبستگی جهانی با ملت فلسطین انتشار یافت ضمن اشاره به گذشته غم بار ملت مسلمان فلسطین و نقض طبیعی ترین حقوق آن آمده است: «سکوت و بی مبالایی جامعه جهانی و عدم تحرک دولت های اسلامی بر جسارت دشمن جنایتکار صهیونیستی افزوده تا آنجا که دامنه تجاوزات پلید خود را گسترش داده و لبنان و سوریه و سایر ملل منطقه را نیز مشمول تاخت و تازهای خویش قرار داده است.» این بیانیه افزوده است: «جمهوری اسلامی ایران در روز همبستگی جهانی با ملت فلسطین با تأکید مجدد بر ضرورت بسیج همگانی امت اسلام و استمرار مبارزه متکی بر ایمان اسلامی به عنوان تنها راه

ص: ۹۱۴

آزادی فلسطین و قدس شریف صمیمانه از کشورهای عرب و مسلمان می خواهد که اعلام همبستگی با مردم فلسطین را از قول به فعل تبدیل نموده و کلیه امکانات نظامی و اقتصادی خود را در جهت نابودی رژیم صهیونیستی و حامیان استکباری آن به کار گیرند.»^(۱)

۱

سخنگوی وزارت امور خارجه برزیل اعلام کرد تا وقتی ایران در حال جنگ است برزیل به این کشور اسلحه نخواهد فروخت.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از برازیلیا، برناردو پریکوس این مطلب را در پی دیدار شاهمراد کنعانی مقدم سفیر ایران در برزیل با رامیرو ساریوا گرریرو وزیر امور خارجه برزیل، عنوان کرد و افزود: «این ملاقات به منظور بررسی روابط بین دو کشور و توسعه مبادلات بازرگانی میان ایران و برزیل صورت گرفت.» خبرگزاری فرانسه به نقل از پریکوس افزود: «تصمیم برزیل مبنی بر عدم فروش اسلحه به تهران قبلاً نیز هنگام اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک به وزیر امور خارجه ایران اعلام شده بود و آقای مقدم نیز در ملاقات خود با وزیر امور خارجه برزیل در این مورد پافشاری نکرده است.» این خبرگزاری در عین حال یادآور شد مبادلات بازرگانی ایران و برزیل در سال ۱۹۸۲ به ۲۵۰ میلیون دلار بالغ شده که ۲۱۰ میلیون دلار آن را صادرات برزیل تشکیل می دهد.^(۲)

۲

متحدان منطقه ای عراق کمک های خود برای رفع تنگنای مالی این کشور را افزایش می دهند.

روزنامه گاردین در شماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "کویت در معرض آتش جنگ چهارساله ایران و عراق" در این باره نوشت: «جنگ ایران و عراق در شهر غبارآلود کویت که با عراق مرز مشترک دارد ... با هیبت زیاد نمودار می شود. ... رمز بقای کویت به عنوان یک کشور مستقل از ۲۲ سال پیش تاکنون در هشیاری های دیپلماتیک این کشور نهفته بوده است. این هشیاری های سیاسی مانع از آن شده است که همسایگان حریصی مانند عراق که بر کویت ادعای مالکیت ارضی دارد، این کشور را ببلعند.» گاردین در ادامه افزود: «اما اکنون در تلاشی که در هنگامه تزلزل بازار سهام کویت برای تسکین اعتماد و اطمینان عمومی انجام می گیرد، بودجه دفاعی این کشور به بیش از یازده درصد هزینه های دولت افزایش یافته است. در عین حال انتظار می رود که کویت به زودی یک میلیارد دلار دیگر نیز به فعالیت عراق در جنگ با ایران کمک کند. این کشور تاکنون ۶ تا ۸ میلیارد دلار در این زمینه به عراق کمک کرده است.» این روزنامه اضافه کرد: «کویت البته با ناخرسندی، از عراق در جنگ با ایران حمایت می کند. تنها، احتمال پیروزی ایران در جنگ، عراق و کویت را از سال ۱۹۸۰ به بعد به همدیگر نزدیک کرده است.» گاردین در پایان نتیجه گرفت: «تا آنجا که به کویت مربوط می شود این نزدیکی صرفاً برای مقاصد سیاسی است.»^(۳)

ص: ۹۱۵

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲، برازیلیا - خبرگزاری فرانسه، ۸/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو بی بی سی، ۸/۹/۱۳۶۲.

همچنین خبرگزاری اوپک از لندن به نقل از احمد زکی یمانی وزیر نفت و منابع معدنی پادشاهی سعودی، اعلام کرد: «عراق باید تا اواسط سال ۱۹۸۵ میلادی خود را برای صدور ۵۰۰۰۰۰ بشکه نفت خام در روز از طریق خط لوله ای که از خاک عربستان عبور می کند، آماده سازد.» زکی یمانی در مصاحبه ای با هفته نامه پترولیوم اینتلیجنت افزود: «صدور نفت خام عراق تدریجاً تا حدود ۲ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت.» یمانی در رابطه با تأمین مالی این طرح گفت: «این مسئله کاملاً به عراق مربوط می شود.»^(۱) به گزارش رادیو بی بی سی درباره جزئیات اجرای این پروژه که در دو مرحله انجام خواهد گرفت و عربستان تعهد کرده که امکانات اضافی دیگری را هم در اختیار آن قرار دهد، هنوز تصمیمی گرفته نشده است، «اما یک کنسرسیوم بریتانیایی از اوایل سال جاری در مورد ساختن لواز و وسایل جدید این طرح مشغول مذاکره بوده است.»^(۲)

۱

دولت های عرب حوزه خلیج فارس امیدوارند با برقراری موازنه نظامی میان ایران و عراق از گسترش جنگ جلوگیری شود.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس روزنامه لو کوئیدین دوپاری در شماره امروز خود نوشته است: «ژاک شیراک شهردار پاریس پس از دیدار خود با شاهزاده کویتی ناصر محمد الاحمد الصباح و نیز چند تن از وزرای کشورهای خلیج [فارس] در پاریس گفت: من در این گفت و گو ها نگرانی خود را از تحول جنگ ایران و عراق ابراز داشتم، ولی با نوعی خوش بینی از سوی آنان روبه رو شدم.» به گفته وی «شاهزاده کویتی عقیده دارد توازن نیروهای ایران و عراق از یک سو و تلاش های میانجیگرانه الجزایر و امارات عربی از سوی دیگر، لاقلاً از این جهت که از شدت جنگ جلوگیری می کند، موجب امیدواری است.»^(۳)

در این زمینه عبدالجبار محسن معاون وزارت اطلاعات عراق نیز در یک مصاحبه مطبوعاتی با روزنامه العرب (چاپ لندن) مدعی شد: «شکست های اخیر جمهوری اسلامی راهی برای رژیم حاکم بر ایران باقی نگذاشته است جز اینکه به صلح تن در دهد.»^(۴)

در همین حال شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، امروز در ابوظبی با مقام های امارات متحده عربی دیدار و ضمن بحث و تبادل نظر در مورد جنگ ایران و عراق اظهار امیدواری کرد «در کنفرانس آینده کشورهای اتحادیه عرب راه حل های تازه ای برای پایان دادن به جنگ اتخاذ شود.» دبیرکل اتحادیه عرب در همین زمینه در دوحه با شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر نیز گفت و گو کرده است.^(۵)

ص: ۹۱۶

-
- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۹، لندن - خبرگزاری اوپک، ۹/۹/۱۳۶۲.
 - ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴، رادیو بی بی سی، ۹/۹/۱۳۶۲.
 - ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۵، ۹/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۹/۱۳۶۲.
 - ۴- همان، ص ۳۴، رادیو ایران، ۸/۹/۱۳۶۲.
 - ۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱، رادیو ایران، ۹/۹/۱۳۶۲.

در سومین روز سفر مقامات رژیم صهیونیستی به امریکا، گزارش ها حاکی از توافق های گسترده دو طرف درباره همکاری های سیاسی - نظامی در منطقه غرب آسیا است. با این حال توافق نهایی در مورد چگونگی "خروج از بن بست لبنان" همچنان در ابهام قرار دارد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه امروز مناطقی از شرق بیروت و همچنین بخش ساحلی شمال پایتخت لبنان در محلات مسیحی نشین گلوله باران شد و سپس طرف های درگیر با یک آتش بس در ساعت ۱۹ امروز توافق کردند. این خبرگزاری همچنین از تقویت مواضع رژیم صهیونیستی در جنوب صیدا و تخریب محل هایی از شرق این منطقه خبر داد.

از سوی دیگر گزارش واحد مرکزی خبر حاکی است تحصن چند روزه مردم و علمای جنوب بیروت در ساختمان سفارت ایران در اعتراض به قطع رابطه دولت لبنان با جمهوری اسلامی ایران، ظهر امروز با صدور قطعنامه ای پایان یافت. در این قطعنامه لغو تصمیم قطع روابط با جمهوری اسلامی ایران، الغای آنچه "سازش نامه" لبنان و رژیم صهیونیستی خوانده شده و نیز خروج نیروهای چندملیتی از لبنان درخواست شده است. (۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از رم امین جمیل رئیس جمهور لبنان در پایان سفر دوروزه خود به ایتالیا امروز با برخی از عناصر مخالف لبنانی ملاقات و گفت و گو کرد. براساس این گزارش، «مقاماتی که جمیل را در این سفر همراهی می کنند از اعلام نام این افراد خودداری کردند، اما گفته می شود این افراد از طرف داران جن بلاط و جنبش شیعیان امل می باشند.» این خبرگزاری افزود: «جمیل قبلاً با رفیق حریری میانجیگر سعودی ملاقات کرد و مسئله آتش بس در لبنان را مورد بررسی قرار داد.» قرار است جمیل به واشنگتن و سپس به دمشق برود. (۲)

همچنین در سومین روز دیدار نخست وزیر و وزیر دفاع رژیم صهیونیستی از واشنگتن رادیو اسرائیل از تشکیل کارگروه های مشترک میان امریکا و اسرائیل خبر داد. (۳) هدف از تشکیل این کارگروه ها آماده کردن توصیه هایی درباره چگونگی "خروج از بن بست لبنان" برای مطالعه ریگان عنوان شده است. بر پایه این گزارش، رئیس جمهور امریکا «درعین اعلام تعهد کشور خویش به حفظ امنیت اسرائیل اظهار عقیده نمود که پیشنهادهایی برای خروج نیروهای بیگانه از لبنان به وی داده شود.» ریگان در دیدار با نخست وزیر رژیم صهیونیستی همچنین «موضوع آبادی های یهودی نشین و طرح صلح خود را مطرح نمود و بر این موضع سیاسی خویش تکیه

ص: ۹۱۷

۱- روزنامه کیهان، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، رم - خبرگزاری فرانسه، ۹/۹/۱۳۶۲.

۳- توافق امریکا و رژیم صهیونیستی برای ایجاد گروه مشترک سیاسی - نظامی (JPMG) که به تفاهم نامه یا پیمان همکاری راهبردی رژیم صهیونیستی و امریکا موسوم شد موجی از واکنش ها را در میان مسلمانان برانگیخت تا جایی که دولتمردان کشورهای اسلامی را نیز وادار به انتقاد از انعقاد آن نمود. بر طبق این تفاهم نامه علاوه بر گروه مشترک سیاسی - نظامی مذکور گروه دیگری برای نظارت بر کمک های امنیتی امریکا به رژیم صهیونیستی با عنوان گروه برنامه ریزی مشترک برای کمک های امنیتی (JSAP) تشکیل شد.

کرد که ایالات متحده باید همچنان مناسبات خود را با کشورهای میانه رو عرب حفظ نماید.» نخست وزیر رژیم صهیونیستی نیز در این مورد گفت که «با ادامه این مناسبات مخالفتی ندارد، ولی معتقد نیست که این امر ایجاب می کند که به کشورهای مزبور اسلحه داده شود.» شامیر همچنین اظهار کرد: «هدف سوریه تسلط بر همه دنیای عرب است.»

به گفته رادیو اسرائیل در نخستین کار گروه مشترک با شرکت شامیر و وزرای دفاع، امور خارجه و مقامات بلند پایه دیگری از امریکا و اسرائیل کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، اتحاد شوروی را به شدت مورد حمله قرار داد و گفت: «هم اکنون بین ۷ هزار تا ۹ هزار مشاور روسی در کشور سوریه حضور دارند.» در همین زمینه جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا نیز «سوریه را خطر اصلی خاورمیانه [غرب آسیا] نامید و اظهار داشت که برای مقابله با این خطر، امریکا و اسرائیل باید همکاری نمایند و در عین حال به عقیده وی، به کشورهای میانه رو عرب مانند اردن که آنها هم مورد تهدیدات سوریه قرار دارند باید مساعدت و کمک نمود.» موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی، نیز اظهار کرد: «باید چهار کشور خاورمیانه [غرب آسیا] را که آنها را لجام گسیخته نامید، زیر نظر قرار داد.» وی افزود: «این چهار کشور لجام گسیخته عبارت اند از: لیبی، سوریه، عراق و جمهوری اسلامی ایران.» (۱)

هم زمان با این مذاکرات، شیمون پرز رهبر حزب کارگر رژیم صهیونیستی، تأکید کرد «به عقیده وی راه حل برای صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] از طریق شاه حسین امکان پذیر است.» وی ضمن اشاره به این نکته که اکثر جمعیت دو و نیم میلیونی اردن را فلسطینیان تشکیل می دهند، مدعی شد: «اعراب ساکن کرانه باختری رود اردن و باریکه غزه یک راه حل فلسطینی - اردنی را ترجیح می دهند.» (۲)

۱

در سی و ششمین سالروز صدور قطعنامه تقسیم فلسطین از سوی سازمان ملل، یاسر عرفات در پیامی تأکید کرد سازمان آزادی بخش فلسطین در جست و جوی راه حلی برای مسئله فلسطین از طریق "گفت و گو" است.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فرانسه در بیت المقدس ضمن اشاره به موج تظاهرات و اعتصاب ها در فلسطین اشغالی به مناسبت سی و ششمین سالروز صدور قطعنامه سازمان ملل دائر بر تجزیه فلسطین نوشت: عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین در پیامی به این مناسبت اعلام کرد «سازمان وی در جست و جوی یک راه حل بادوام برای مسئله فلسطین از طریق گفت و گو است نه از راه اعمال زور.» بنا به این گزارش، عرفات در پیام ارسالی خود برای سازمان ملل، امریکا و رژیم صهیونیستی را مسئول حل و فصل نشدن مسئله فلسطین دانسته و ضمن ابراز خشنودی از نتایج اجلاس بین المللی ژنو درباره فلسطین - که در سپتامبر گذشته

ص: ۹۱۸

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو اسرائیل، ۸/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

برگزار شد - از مجمع عمومی سازمان ملل خواست قطعنامه های این اجلاس را به مورد اجرا گذارد. از سوی دیگر خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد نیز «از کلیه دولت ها و مقامات علاقه مند خواست برای حل و فصل عادلانه و بادوام مسئله فلسطین کوشش کنند زیرا در آن صورت است که همزیستی و صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] استقرار خواهد یافت.»

امروز همچنین حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه، در تلگرامی به رئیس کمیسیون ویژه سازمان ملل برای حقوق مردم فلسطین، به مناسبت روز بین المللی همبستگی با مردم فلسطین «تصمیم سوریه را برای دنبال کردن مبارزه به منظور پیروزی فلسطین که مسئله اصلی ملت عرب است مورد تأکید قرار داد.»^(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از منامه صدام حسین رئیس جمهور عراق نیز امروز در نامه ای برای سازمان ملل متحد به مناسبت روز همبستگی با مردم فلسطین «ضمن تجدید حمایت عراق از سازمان آزادی بخش فلسطین و رهبری آن هرگونه کوشش به منظور تضعیف و تجزیه این سازمان و اعمال قیمومیت بر آزادی تصمیم گیری فلسطینی ها را محکوم کرد.» صدام همچنین مدعی شد مسئله غرب آسیا همانند ادامه جنگ توسط ایران، "با پشتیبانی صهیونیسم علیه عراق" صلح و امنیت جهانی را تهدید می کند.^(۲)

در این بین، روزنامه پرآوا ارگان حزب کمونیست شوروی در یادداشتی «از سازمان آزادی بخش فلسطین خواست برای وحدت و همکاری بیشتر با سوریه بکوشد.» پرآوا همچنین نوشت: «سازمان آزادی بخش فلسطین که درگیر مناقشه بین شورشیان مورد حمایت سوریه و نیروهای وفادار به عرفات است از حمایت کامل شوروی در جنگ علیه سیاست های اسرائیل و امریکا برخوردار است.» به رغم این نظر، عرفات در مصاحبه ای که امروز منتشر شد سوریه را متهم کرد که می کوشد سازمان آزادی بخش فلسطین را از هم پاشیده و لبنان را نیز تجزیه کند.^(۳)

همچنین چند روز پس از استقرار آتش بس در میان گروه های درگیر فلسطینی در شمال لبنان، امروز خبرگزاری فرانسه از قاهره گزارش داد یاسر عرفات «خواستار تشکیل یک نیروی عربی با هدف خارج کردن نیروهای بیگانه از طرابلس شد تا این شهر به ویرانی کشیده نشود.» عرفات همچنین در یک نشست مطبوعاتی اعلام نشده گفت: «هر وقت عزم ترک طرابلس را داشتم به اطلاع خواهم رساند.» وی همچنین با اشاره به یک اقدام نظامی جدید از سوی رقبایش گفت: «ما به مذاکرات [در چارچوب موافقت نامه سوری - سعودی] ادامه می دهیم ولی در همین حال به دلیل این نقل و انتقالات نظامی هوشیار می مانیم.»

در همین حال، رشید کرامی نخست وزیر سابق لبنان، اعلام کرد «گام هایی به سوی برقراری آتش بس گروه های متخاصم در شهر طرابلس برداشته شده است.» به گزارش خبرگزاری آلمان از دمشق کرامی که سرپرست کمیته مسئول نظارت بر اجرای قرارداد آتش بس است گفت سه کمیته

ص: ۹۱۹

۱- روزنامه کیهان، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۹/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

فرعی درمورد نظارت بر جنبه های سیاسی - اجتماعی و امنیتی این آتش بس تشکیل خواهد شد. به گفته وی «رزمندگان فلسطینی که در شمال لبنان به سر می برند باید این منطقه را ترک کنند و برای ادامه مبارزه قانونی خود علیه غاصبان اسرائیلی در نزدیکی خطوط دشمن موضع گیری کنند.»^(۱)

ص: ۹۲۰

۱- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

در ۴۸ ساعت گذشته، شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق اطراف این دو شهر همچنان زیر آتش توپخانه و خمپاره اندازهای دشمن قرار داشت.

در حملات توپخانه ای عراق به آبادان ۳ منزل مسکونی تخریب شد و اسکله های ۱ و ۱۳ آسیب دیدند. در منطقه بوارده نیز بخشی از یک لوله نفتی بر اثر اصابت ترکش منهدم گردید و به دلیل انتشار مواد نفتی موجود در آن آتش سوزی رخ داد که پس از ساعاتی آتش مهار شد. جزیره مینو نیز مورد اصابت چندین گلوله توپ و خمپاره قرار گرفت و تعدادی نخل دچار آتش سوزی شد.

در خرمشهر هم چندین باب منزل مسکونی در منطقه کوت شیخ، محوطه راه آهن، گمرک شهر و همچنین منطقه شلمچه هدف گلوله های توپ و خمپاره قرار گرفت. در این حملات ۲ نفر در آبادان و یک تن در خرمشهر به شهادت رسیدند و ۱۵ تن نیز زخمی شدند. (۱)

به دنبال اجرای طرح مانور آزادی قدس که با ابتکار سپاه پاسداران و فراخوانی نیروهای داوطلب مردمی در روز ۵/۹/۱۳۶۲ با حضور نیروهای سازماندهی شده داوطلب بسیجی در سراسر کشور برگزار شد، (۲) واحد آموزش نظامی ستاد مرکزی سپاه امروز در نامه ای به مناطق یازده گانه سپاه چگونگی اجرای مرحله دوم این مانور در ۲۲ بهمن ماه سال جاری و نحوه آموزش رده های مختلف نیروها را ابلاغ کرد.

در مقدمه این ابلاغیه یادآوری شده است که دوره آموزشی مورد اشاره در این نامه، آموزش

ص: ۹۲۱

۱- سند شماره ۲۹۱۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۱۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به اداره کل سیاسی انتظامی استانداری خوزستان، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- طرح مانور آزادی قدس که برای فراخوانی و سازماندهی نیروهای داوطلب مردمی، ارتقاء فرماندهان گردان ها، گروهان ها و دسته های واحدهای رزمی صورت گرفت، ابتکار فرماندهی سپاه برای تأمین نیروهای لازم و آماده سازی آنها برای اجرای عملیات خیر بود که در ۳/۱۲/۱۳۶۲ اجرا شد. البته در آن زمان هدف اصلی این طرح به علت رعایت مسائل حفاظتی برای تمامی مسئولان سپاه روشن نبود.

مقدماتی است و آموزش کامل فرماندهان در دوره های مختلف و در زمان مناسب و با کیفیت مطلوبی انجام خواهد شد. طبق این ابلاغیه، کلیه کادرهای مربی این دوره باید از بین مربیان باتجربه و ورزیده منطقه برگزیده شوند و مربیان آموزشی اعزامی از مرکز نیز فارغ التحصیل دوره فرماندهی گردان بوده و آموزش طرح و عملیات و اطلاعات را برعهده خواهند داشت. همچنین مرحله بندی آموزش در سه رده فرماندهی گردان، فرماندهی گروهان و فرماندهی دسته در نظر گرفته شده است و دروس آنها شامل طرح و عملیات، اطلاعات عملیات، مخابرات، تخریب و سلاح شناسی خواهد بود.

دوره آموزشی هم زمان و به طور سراسری در تمامی مناطق سپاه برگزار می شود و طول این دوره برای رده دسته و گروهان سه هفته و برای رده های گردان و معاون گردان چهار هفته خواهد بود. (۱)

۱

عملیات موفق کمین نیروهای خودی در اطراف پیرانشهر، کشف یک خانه تیمی در شهر مهاباد و همچنین حمله افراد گروه های مسلح غیرقانونی در شرق مهاباد از حوادث امروز مناطق کردنشین آذربایجان غربی بود.

نیروهای سپاه پیرانشهر با آگاهی از عبور یک گروه از افراد مسلح ضدانقلاب از حوالی این شهر، بر سر راه آنها کمین گذاشتند. در این اقدام حساب شده تلفات زیادی به عناصر مسلح غیرقانونی وارد آمد. طبق گزارش های موجود، در این عملیات ۲۰ نفر از عناصر ضدانقلاب کشته یا زخمی شدند که جنازه ۳ نفر از آنان در منطقه درگیری باقی مانده است. علاوه براین، مقصداری دارو، مهمات و ۳ قبضه اسلحه به دست نیروهای خودی افتاد. گفتنی است به علت برنامه ریزی و اجرای دقیق این عملیات کمین، آسیبی به نیروهای خودی وارد نشد. (۲)

در شهر مهاباد نیز نیروهای سپاه موفق به کشف یک خانه تیمی شدند. افراد حاضر در این خانه هنگامی که نیروهای خودی قصد دستگیری آنها را داشتند شروع به تیراندازی کردند که در نتیجه یکی از افراد سپاه شهید شد. باین حال نیروهای خودی که از آمادگی کافی برخوردار بودند، بر اوضاع مسلط شدند و در ادامه عملیات ۳ تن از افراد "مسلح ضدانقلاب کشته شدند. (۳)

از سوی دیگر امروز، در حمله افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به پایگاه سیدآباد واقع در شرق مهاباد، ۲ تن از افراد ژاندارمری شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند. (۴)

ص: ۹۲۲

- ۱- سند شماره ۴۵۱۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه به مناطق یازده گانه سپاه، ۹/۹/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۵۵۲۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر به فرماندهی سپاه منطقه ۱۱، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۲۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر به سپاه منطقه ۱۱، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۲۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ به ستاد مرکزی، ۱۲/۹/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۵۵۲۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه مهاباد به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲.
- ۴- سند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

رئیس جمهور بر سازماندهی و آموزش نیروها به منظور رعایت احتیاط و دقت در حفظ جان انسان ها در جنگ تأکید کرد.

در پنجمین روز از هفته بسیج مستضعفین، فرماندهان گروه های مقاومت بسیج مستضعفین سراسر کشور امروز با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، دیدار کردند. در این دیدار ابتدا گزارشی درباره چگونگی طرح "لیک یا خمینی" و سازماندهی و آموزش ۲۷۰۰۰۰ نفر از نیروهای بسیج برای شرکت در مانور آزادی قدس به اطلاع رئیس شورای عالی دفاع رسید. سپس آیت الله خامنه ای در سخنانی اظهار داشت: «بسیج یکی از معجزات دیگر انقلاب و حرکت بسیج تبلور آن است. اگر بسیج مستضعفین یعنی بسیج نیروهای عظیم ملت و سازماندهی و آموزش برای آنها وجود نداشت، یقیناً انقلاب از دفاع از خود و ارزش های خود ناقص بود چراکه انقلاب اسلامی مدعی مردمی بودن می باشد.» وی با منحصر به فرد خواندن بسیج مستضعفین در سراسر جهان، افزود: «بسیج در کشور ما اولاً متشکل از همه اقشار اجتماعی مردم اعم از روحانی، دانشجو، دانش آموز، کارگر، اداری و غیره می باشد و اینها و انگیزه درونی آنها دل های آنان را به هم متصل کرده است. ثانیاً میدان کار و محدوده آن برای بسیج بی نهایت است. ما فقط به حفظ کشور و مملکت خود و آباد نمودن آن اکتفا نمی کنیم بلکه برای ما انسانیت و فلاح و نجات آن مطرح است. آن انسانی که در گوشه ای از دنیا تحت ستم چپاولگران و زورمندان قرار دارد و یا انسان های محرومی که در کشورهای اسلامی اسیر سرپنجه مزدوران امریکا می باشند برای ما با هم میهنان کشورمان تفاوتی نمی کنند.»

رئیس جمهور با بیان اینکه اگر این انقلاب اسلامی بدین صورت در هر کجای دیگر اتفاق می افتاد ما خدمتگزار آن بودیم گفت: «اما خدای متعال بر ما و ملت ما منت گذاشت و ما را اولین طلایه داران و سربازان انقلاب اسلامی در میان ملت ها قرار داد. بسیج در این کشور به معنای واقعی نیرویی مردمی و مکتبی است و همه آحاد مردم عضو بسیج هستند و کسانی هم که اسم نوشته اند بایستی شرکت کنند و آموزش ببینند؛ زیرا که تشکیل بسیج، امر تشریفاتی نیست بلکه به معنای این است که همه کسانی که به خیرات انقلاب چشم امید دارند و انقلاب را برای این ملت و این کشور دریچه بهشت می دانند باید عضو بسیج باشند.»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود با اشاره به اینکه بسیج دارای دو خصوصیت نظامی و یک خصوصیت اسلامی است گفت: «خصوصیات نظامی، سازماندهی و آموزش و خصوصیت اسلامی، اعتقاد راسخ به ایدئولوژی و مکتب انقلاب است. این مسئله بایستی دقت شود که توده انبوه نیروها بسیج نیست بلکه توده های سازمان یافته، بسیج را تشکیل می دهند.» رئیس شورای عالی دفاع در توضیح این مسئله افزود: «جنگ امری جدی و از پیچیده ترین دانش هاست و در جنگ جان انسان ها مطرح است و در پی آن احتیاط و رعایت دقت از واجب ترین کارها و این، جز با سازماندهی و آموزش نیروها امکان پذیر نیست. همه ما همچون صدر اسلام بایستی چگونه جنگیدن را آموزش ببینیم.»

رئیس جمهور با تأکید بر اهمیت کار و دوری از هرگونه سستی گفت: «همه جوانان این مملکت برایشان کار کردن واجب است و بایستی در تمام نهادها حضور یابند. در بسیج بروند و آموزش بدهند و آموزش بگیرند، تولید کنند و بسازند ولی بیکار نمانند. زیرا که بیکاری منشأ همه بدبختی های انسان است. ملتی که همواره در تلاش است هیچ گونه بددلی، سستی، نفاق، غیبت، دشمنی و اختلاف در آن به وجود نخواهد آمد. ما مطمئن هستیم که با همت والای مردم خود به کلیه هدف های انقلاب دست خواهیم یافت و بر همه دشمنان انقلاب پیروز خواهیم شد.»

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور

آیت الله خامنه ای در بخش دیگری از سخنان خود اظهار داشت: «امریکا و قدرت های سلطه گر جهانی موفق شدند که با سرسپرده نمودن بعضی از سران منطقه ما را زیر فشار قرار دهند، ولی ما از آنها سؤال می کنیم که شما دولت ها را خریدید ولی با ملت ها چه می کنید و آیا می توانید انگیزه ملت ها را نیز بخرید؟ استکبار جهانی لبنان را یک طعمه از آن خود می پنداشتند ولی آنچنان استخوان برنده مقاومت مردمی در گلوی استکبار جهانی گیر کرد که نه فقط نتوانست این طعمه را فروبرد بلکه گلوی او را نیز درید. استکبار جهانی از مقابله با ملت ها عاجز است ولی شبکه های تبلیغاتی صهیونیستی ابرقدرت ها در فکر این هستند که ملت ها را در خواب نگه دارند. ولی ما این مژده را به همه می دهیم که ملت ها بیدار شده اند و بعضی هم در حال بیدار شدن هستند با مقاومت مردم ایران استکبار جهانی زمین گیر شده و در تمام دنیا گرفتار شده است.» رئیس جمهور در پایان با اظهار خوشحالی از اینکه با تیزی و هوشمندی رهبر انقلاب خیلی زود به نیروی ملت پی برده شد گفت: «ما اولین کسانی بودیم که نقش عظیم ملت ها را کشف کردیم و از آن حداکثر استفاده را نیز در راه هدف های انقلاب می کنیم. دنیا اکنون از شیوه کار مردم ایران تقلید می کند و ما بایستی همچنان سرمشق ملت های دیگر باقی بمانیم و بسیج می تواند این نقش را داشته باشد.» (۱)

۱

رئیس دیوان عالی کشور بسیج را ضامن بقا، تداوم و صدور انقلاب دانست.

به گزارش روزنامه اطلاعات، آیت الله موسوی اردبیلی امروز در دیدار با گروهی از کارگران عضو بسیج کارخانجات استان تهران ضمن تشریح نقش بسیج در حراست از انقلاب و تداوم آن «بر ضرورت کار هرچه بیشتر کارگران متعهد کارخانجات برای دستیابی به خودکفایی و رهایی از اسارت اقتصادی تأکید کرد و از کارگران خواست همواره برای مبارزه در سنگرهای

ص: ۹۲۴

کارخانجات و خطوط مقدم جبهه اولویت ها را در نظر بگیرند.» وی افزود: «زمانی که لازم است در جبهه های نبرد حضور یابید در این سنگر به جنگ دشمن بروید و زمانی که نیروی کار شما در کارخانجات مورد نیاز است، در این جبهه به جنگ با استکبار جهانی پردازید.»

رئیس دیوان عالی کشور همچنین اظهار کرد: «در روند انقلاب اسلامی در میان امت مسلمان کشورمان جاذبه شهادت از هر جاذبه ای جذاب تر و از هر زیبایی زیباتر و از هر کششی قوی تر است و این نیروی الهی در میان مسلمین جهان اسلام نیز نفوذ کرده است و امروزه شاهد هستیم که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، جوان مسلمان لبنانی که ۲۰ سال در میدان ملی گرای و نژادگرایی جنگیده است امروز با الهام از حرکت انقلاب اسلامی مبارزه اش رنگ خدایی و مذهبی گرفته است و برای نابودی سربازان امریکایی، فرانسوی و اسرائیلی دشمنان اسلام با پذیرفتن مشتاقانه شهادت با آنان به جهاد برمی خیزد و عظمت این حرکت امروز ابرقدرت های شرق و غرب را آشفته و آنان را به وحشت انداخته است و این وحشت و آشفته گی زمانی به اوج می رسد که می بینیم که استکبار هنوز داغ این حرکت در لبنان را در تن خویش احساس می کند که جوان مسلمان عراقی با عشق به شهادت قهرمانانه سازمان امنیت عراق را منفجر می کند. نزدیک است زمانی که این عاشقان پیوستن به لقاءالله چنان بلایی بر سر استکبار جهانی بیاورند که حتی تصور آن را نیز نکرده باشند.»

آیت الله موسوی اردبیلی با اظهار اینکه بسیج، پاسدار و پشتوانه انقلاب اسلامی است افزود: «بسیج یک نیروی خلقی و جوشیده از میان مردم است و در هر جایی، جایگاه خاص خود را دارد. در ادارات، مجتمع ها، خیابان ها، جبهه و پشت جبهه ضامن بقا، تداوم و صدور انقلاب است. اگر امروز ملت ما با قامتی بلند در برابر تمامی توطئه های استکبار جهانی ایستاده است به همت و تکیه بر همین نیروی الهی بسیج است.»^(۱)

۱

مقامات عراق در دیدار با رئیس کمیته بین المللی صلیب سرخ ادعا کردند با اسرای جنگی در ایران رفتار انسانی نمی شود. خبرگزاری رویتر از بغداد به نقل از خبرگزاری عراق گزارش داد: طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، در گفت و گو با الکساندر هی رئیس کمیته بین المللی صلیب سرخ و هیئت همراه که از بغداد دیدن می کنند ضمن بیان این ادعا درباره چگونگی رفتار با اسرای عراقی در ایران «از صلیب سرخ جهانی و دیگر سازمان های بین المللی خواست تا جمهوری اسلامی ایران را به رعایت مفاد کنوانسیون ژنو وادار سازند.» بر پایه این گزارش که خبرگزاری عراق از روزنامه انگلیسی بغداد آزرور نقل کرده است، معلوم نیست الکساندر هی از ایران نیز دیدن خواهد کرد یا خیر. طارق عزیز در این دیدار همچنین مدعی شد که «عراق در رفتار با اسرای ایرانی متعهد به رعایت کنوانسیون ژنو است.»^(۲)

ص: ۹۲۵

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۹/۹/۱۳۶۲.

همچنین به گزارش رادیو اسرائیل، عزت ابراهیم الدوری نائب رئیس شورای فرماندهی انقلاب عراق نیز در ملاقات و گفت و گو با رئیس کمیته بین المللی صلیب سرخ ضمن اظهار نظر مشابهی ادعا کرد: «دولت بغداد بارها با مبادله اسیران موافقت کرده، ولی این پیشنهاد از سوی مقامات جمهوری اسلامی ایران رد شده است.» (۱) - (۲) در عین حال، خبرگزاری فرانسه اعلام کرد: «الکساندر هی نیز همکاری ثمربخش عراق با هیئت اعزامی کمیته بین المللی صلیب سرخ را مورد تمجید قرار داد.» (۳)

۱

عراق در اجلاس آینده سازمان اوپک در ژنو خواستار افزایش قابل ملاحظه سهمیه صادرات نفت خود خواهد شد.

روزنامه فایننشال تایمز (چاپ لندن) با اعلام این مطلب به نقل از وجیه الحدیثی سرپرست روابط خارجی وزارت نفت عراق، نوشت: «افزایش سهمیه صادراتی عراق از ۲/۱ میلیون بشکه در روز به حداقل ۸/۱ میلیون بشکه ضروری است و با برنامه افزایش ظرفیت صادراتی عراق در انطباق است.» الحدیثی افزود: «به دلیل گسترش خط لوله ای که از ترکیه می گذرد و تا پایان ماه آوریل آینده (اردیبهشت ماه) ظرفیت آن از ۷۰۰ هزار بشکه به ۹۸۰ هزار بشکه افزایش خواهد یافت، احتمالاً وجود چنین افزایشی در صادرات نفت عراق ضروری است.»

فایننشال تایمز یادآوری کرد: «خط لوله ای که از ترکیه می گذرد در حال حاضر تنها تسهیلات موجود برای صادرات نفت عراق است و درآمدی که تولید می کند کمتر از مبالغ مورد نیاز عراق برای ادامه جنگ با ایران است. علاوه بر این، عراق امیدوار است که تا اواسط سال ۱۹۸۵ ساختمان یک خط لوله جدید ۵۰۰ کیلومتری را که به خط لوله شرق - غرب در پادشاهی سعودی متصل خواهد شد، تکمیل کند.» به گفته سرپرست روابط خارجی وزارت نفت عراق، «در مورد صدور ۵۰۰ هزار بشکه نفت از طریق این خط لوله با عربستان سعودی توافق به عمل آمده است، اگرچه هنوز در [مورد] محل اتصال خط لوله تصمیم گیری نشده است. ... انتظار می رود که ظرفیت خط لوله جدید استراتژیک روزانه حدود ۵/۱ میلیون بشکه نفت باشد، لکن تاکنون در مورد این طرح و یا هزینه های زیاد این پروژه توافقی با پادشاهی سعودی به عمل نیامده است.» (۴)

۲

در ادامه مانورهای دوجانبه هوایی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، مانور نیروهای هوایی کویت و عربستان سعودی - که از یازده روز پیش آغاز شده بود - پایان یافت. به گزارش رادیو ریاض، در این مانور یک اسکادران از جنگنده های موشک انداز "اسکای هاوک"

ص: ۹۲۶

۱- برخلاف این ادعا، جمهوری اسلامی ایران در چندین نوبت به طور یک طرفه اقدام به آزادی شماری از اسرای عراقی کرد.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۷، ۱۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۱۲ و ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

از پایگاه اصلی خود در کویت به یکی از پایگاه های هوایی در عربستان سعودی انتقال یافت و سپس با دو اسکادران دیگر از جنگنده های اف ۱۵ و اف ۵ نیروی هوایی عربستان سعودی به تمرین اجرای برخی مأموریت های تاکتیکی پرداخت. این رادیو یادآور شد: «قبل از این تمرین، مانور دوطرفه دیگری بین نیروهای عربستان سعودی و بحرین صورت گرفته است و در ماه های آینده ان شاء الله برخی از مانورهای دوجانبه بین نیروی هوایی عربستان سعودی و نیروی هوایی برخی از دولت های عضو شورای همکاری در چارچوب برنامه های تحکیم و توسعه پیوند های نظامی بین دولت های عضو شورا انجام خواهد گرفت.»^(۱)

۱

رادیو مسکو در گفتاری ضمن انتقاد از ادامه جنگ ایران و عراق و دفاع از مناسبات اخیر اتحاد شوروی با عراق از تمایل شوروی به برقراری روابط عادی با ایران خبر داد.

رادیو مسکو با اشاره به تفسیر رادیوی جمهوری اسلامی ایران از سفر اخیر وزیر امور خارجه عراق به مسکو و مذاکرات وی با مقامات شوروی، گفت که این رادیو «روش اتحاد شوروی را در مورد مسئله جنگ ایران و عراق به حد زیادی تحریف نمود.» رادیو مسکو افزود: «به طوری که می دانید روش اتحاد شوروی در مورد مسئله درگیری ایران و عراق عبارت از آن است که دولت شوروی این جنگ را عبث و بیهوده می داند و طرف دار آن است که تمام عملیات جنگی هرچه زودتر قطع شود و مناقشه موجود از راه سیاسی و از طریق مذاکرات برطرف شود.» این رادیو همچنین گفت: «اتحاد شوروی ادامه جنگ ایران و عراق را عامل جدی می شمارد که اوضاع منطقه مجاور مرز جنوبی کشور ما را تیره می سازد. نباید گذاشت که امپریالیسم امریکا به مداخله مسلحانه در این منطقه به هر بهانه و من جمله به بهانه تأمین آزادی کشتیرانی در خلیج فارس بپردازد و همچنین مداخله خطر بزرگی برای امر صلح در بر دارد، بدین جهت معلوم است که اتحاد شوروی با ادامه درگیری مخالف است.»

رادیو مسکو در مورد روابط اخیر شوروی و عراق گفت: «به طوری که می دانید کشور ما با عراق مناسبات دوستانه دارد، ولی کشور ما همچنین طرف دار آن است که با ایران، کشور همسایه هم مناسبات عادی دوستانه برقرار شود. اتحاد شوروی مایل است در آینده نیز ایران را کشور مستقل و دارای حق حاکمیت ببیند و آماده است همکاری همه جانبه و متقابلاً سودمند را با آن در عمل گسترش دهد. ولی بدیهی است که برای نیل به این هدف از هر دو طرف باید حسن نیت ابراز شود.»^(۲)

۲

در حالی که مسئله لغو یا ابقای قرارداد سازش میان رژیم صهیونیستی و لبنان بر مذاکره هیئت های حاکمه امریکا و این رژیم در واشنگتن سایه انداخته است، محافل سیاسی در امریکا عقیده دارند پایان دادن به بحران لبنان بدون توافق با سوریه ممکن نیست.

ص: ۹۲۷

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۵، رادیو ریاض، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو مسکو، ۹/۹/۱۳۶۲.

به گزارش روزنامه اطلاعات به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس، اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی امروز در ضیافتی در کلوپ ملی امریکا به مقامات امریکایی گفت دولت وی مایل نیست حتی یک کلمه از قرارداد ۱۷ می ۱۹۸۳ (۲۷ اردیبهشت ۱۳۶۲) را که با لبنان منعقد ساخته تغییر دهد. شامیر افزود: «قرارداد ۱۷ می تنها مأخذ برای خروج نیروهای اسرائیل از لبنان می باشد که باید هم زمان با خروج سایر نیروهای خارجی از خاک لبنان صورت گیرد.» براساس این گزارش قرارداد مذکور قبلاً توسط سوریه رد شده است. از سوی دیگر به گزارش روزنامه اطلاعات امین جمیل رئیس جمهور لبنان، هم زمان با دیدار اسحاق شامیر از واشنگتن وارد این شهر شد تا درباره خروج نیروهای بیگانه و انجام مذاکرات آشتی ملی میان جناح های متخاصم لبنان با مقامات امریکایی مذاکره کند. جمیل هنگام ورود به پایگاه هوایی اندروز در نزدیکی پایتخت امریکا گفت: «همکاری امریکا و لبنان شالوده سیاست های دولت او را تشکیل می دهد.» (۱)

روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال نیز امروز از قول "محافل سیاسی" در امریکا نوشت: جمیل در ملاقاتش با رئیس جمهور امریکا به نفوذ سوریه در تحولات لبنان اشاره خواهد داشت. این روزنامه افزود: «سوریه نه تنها از طریق نظامی بلکه از طرق سیاسی و بیش از همه به کمک عواملی که در لبنان دارد، می کوشد تا نفوذ خود را بر لبنان گسترش دهد. بسیاری از محافل سیاسی می گویند لبنان نمی تواند به بحران هشت ساله آن کشور پایان دهد، مگر آنکه با سوریه به توافق برسد.» روزنامه مذکور همچنین یادآور شد: «سوریه اکنون با داشتن ۴۰ هزار سرباز در لبنان قریب ۴۰ درصد از اراضی آن کشور را در کنترل دارد. به علاوه سوریه در بین مسلمانان به ویژه دروزی ها نفوذ دارد و برای پیشبرد مقاصد خود از هیچ گونه اقدامی فروگذار نمی کند.»

امروز همچنین خبرگزاری ها از بیروت گزارش دادند که در پی وقوع درگیری های اخیر میان شبه نظامیان فالانژ و دروزی ها فرودگاه بیروت بر اثر اصابت گلوله های توپخانه دروزی ها تعطیل گردید. (۲) در پی بسته شدن فرودگاه بیروت که با آخرین روز اقامت دیپلمات های ایرانی در لبنان هم زمان شد رادیو لبنان گزارش داد قائم مقام سفارت ایران از وزارت امور خارجه لبنان خواسته است تا به دلیل مشکلات موجود زمان سفر دیپلمات های ایرانی را یک روز تمدید کند. (۳) از سوی دیگر خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری آلمان غربی اعلام کرد در بیروت بر اثر انفجار در یک قرارگاه محلی ارتش اسرائیل در شهر صور تعدادی از سربازان اسرائیلی زخمی شدند. (۴) در همین حال، رادیو لبنان امروز در گزارشی مدعی شد: «بیش از ۶۰۰ تن ایرانی [مسلح] به سلاح های سبک و متوسط به وسیله کامیون وارد بعلبک شدند. این عده در اردوگاه های اطراف بعلبک مستقر شدند و بر روی بام اردوگاه های خود نیز توپ های ضدهوایی نصب کردند.» (۵)

ص: ۹۲۸

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴، رادیو صدای لبنان، ۹/۹/۱۳۶۲.

۴- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴، رادیو صدای لبنان، ۹/۹/۱۳۶۲.

با از سرگیری نبرد توپخانه ای جناح های متخاصم فلسطینی، توافق سوریه و عربستان برای آتش بس در شمال لبنان با ابهام تازه ای روبه رو شد. هم زمان نخست وزیر کانادا از تشکیل یک کشور مستقل فلسطینی در نوار غزه و کرانه باختری رود اردن حمایت کرد.

گزارش خبرگزاری فرانسه از بیروت حاکی است امروز بار دیگر تبادل آتش توپخانه در شهر طرابلس از سر گرفته شد. همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین در مصاحبه با سه خبرنگار خارجی همچنان سوریه را به مداخله گسترده در جنگ بین طرف داران و مخالفان خود متهم کرد و گفت: «این مداخله از نقطه نظر بین المللی و همچنین بین غیرنظامیان فلسطینی به حیثیت شورش لطمه زده است.» عرفات افزود: «شورش پایان یافته است. ممکن است آنها از نقطه نظر نظامی در وضع بدی باشند، اما از لحاظ سیاسی قدرت زیادی دارند.» عرفات درعین حال تأکید کرد «علی رغم این شورش لزومی برای دگرگون کردن استراتژی سیاسی خود نمی بیند، ولی شاید به اصلاحاتی نیاز باشد.» وی همچنین گفت: «سازمان آزادی بخش فلسطین اینک باید به تلاش های بیشتری در تمام سطوح برای حمایت از طرح صلح کنفرانس سران عرب در فاس دست زند.» عرفات افزود: «امیدوار است رشید کرامی که ریاست کمیته ناظر بر اجرای طرح سوریه و سعودی را به عهده دارد به زودی مأموریت خود را تمام کند تا وی [عرفات] بتواند به مقرر فرماندهی سازمان آزادی بخش فلسطین در تونس بازگردد.» در همین حال، روزنامه تشرین ارگان دولت سوریه امروز هشدار داد: «یاسر عرفات اگر همچنان به مبارزه ضدسوری خود ادامه دهد و برای لطمه زدن به موافقت نامه آتش بس در طرابلس تلاش کند با عواقب وخیمی روبه رو خواهد شد.»

از سوی دیگر، پیر ترودو نخست وزیر کانادا، که سفر خود را به کشورهای حوزه خلیج فارس آغاز کرده است، در یک نشست خبری در ابوظبی گفت که «دولت کانادا از حق مردم فلسطین برای دارا بودن یک میهن در غرب اردن و نوار غزه حمایت می کند.» وی افزود: «مردم فلسطین باید در هر گونه حل و فصل مشکل خاورمیانه [غرب آسیا] در نظر گرفته شوند.» نخست وزیر کانادا درعین حال گفت «کشورش سازمان آزادی بخش فلسطین را تنها نماینده مردم فلسطین نمی شناسد، بلکه عقیده دارد که این به عهده خود فلسطینی ها است که تصمیم بگیرند چه کسی از جانب آنها سخن بگوید.» وی یادآور شد که «کشورش با مقامات ساف در گذشته تماس حاصل کرده و یک دفتر اطلاعاتی ساف در کانادا دایر است.» (۱)

ص: ۹۲۹

امروز ارتش عراق به گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر ادامه داد. همچنین اقدام هواپیماهای عراقی برای بمباران شهر پسوه در آذربایجان غربی ناکام ماند. علاوه بر تحرکات دشمن، نیروهای خودی نیز با مین گذاری در منطقه عمومی دزلی، تلفات و خساراتی را به نیروهای عراقی وارد آوردند.

در ادامه گلوله باران آبادان، خرمشهر و مناطق اطراف این دو شهر امروز در آبادان ۵ باب منزل مسکونی و ۱ باب مغازه تخریب شد و ۱۲ تن زخمی شدند. در خرمشهر نیز مناطق دیری فارم، جزیره مینو و شلمچه هدف چندین گلوله توپ و خمپاره قرار گرفت و علاوه بر وارد شدن خساراتی یک تن شهید و ۶ تن زخمی شدند. (۱)

در همین حال و با وجود پایان یافتن عملیات والفجر ۴، عراق همچنان مناطقی از کردستان را بمباران می کند. به گزارش ژاندارمری هواپیماهای عراقی امروز ضمن تجاوز به حریم هوایی شهرهای بانه، پیرانشهر، پسوه و مهاباد، به قصد بمباران شهر پسوه چندین بمب پرتاب کردند، اما تمام آنها به کوه های اطراف شهر اصابت کرد و خسارات و تلفاتی به بار نیامد. (۲)

از سوی دیگر نیروهای چریکی سپاه میوان نیز در منطقه دزلی با نفوذ به عمق مواضع عراق در جاده کلب (قلب) به بیاره اقدام به مین گذاری کردند. یک کامیون نظامی عراقی (ایفا) بر اثر برخورد به این مین ها منهدم شد و ۴ سرنشین آن نیز کشته شدند. (۳)

در اقدامات افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مهاباد، بوکان و مناطق عمومی میوان، سردشت، بانه، نقده و اسلام آباد، ۸ تن از نیروهای خودی شهید، تعدادی زخمی و ۶ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از افراد مسلح ضدانقلاب نیز حداقل ۱۷ تن کشته شدند.

افراد مسلح ضدانقلاب با نفوذ به داخل شهر مهاباد به یک مقر ژاندارمری حمله کردند. در درگیری شدیدی که بین نیروهای پایگاه و مهاجمان رخ داد، یک تن از افراد ژاندارمری شهید

ص: ۹۳۱

۱- سند شماره ۳۷۰۴۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳)، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی ژاجا (رکن ۳) به فرمانده ژاجا، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۴۸۶۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه میوان به سپاه ناحیه کردستان، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

شد و ۲ تن نیز زخمی شدند. علاوه بر این مهاجمان ۶ نفر از افراد این پایگاه را به گروگان بردند. از تلفات مهاجمان گزارشی ارسال نشده است. (۱)

در بوکان هم افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی وارد شهر شده و اقدام به تیراندازی کردند. در این حادثه ۲ تن به شهادت رسیدند و برخی منازل مسکونی خسارت دید. (۲)

در شرق میوان نیز عناصر مسلح ضدانقلاب به پایگاه تینال حمله کردند. با شدت گرفتن درگیری ها نیروهایی از سپاه، بسیج و پیشمرگان مسلمان کرد از مناطق مجاور برای کمک به پایگاه مزبور، به منطقه درگیری اعزام شدند. در ادامه، نیروهای خودی ضرباتی به مهاجمان وارد و ضمن تحمیل تلفاتی، آنها را مجبور به عقب نشینی کردند. این درحالی بود که جنازه ۴ تن از مهاجمان در منطقه درگیری به جای ماند. در خلال درگیری یک خودروی نیروهای کمکی بر روی مین رفت و یک تن از افراد خودی شهید و تعدادی نیز زخمی شدند. (۳)

همچنین امروز در ۵ مورد مین گذاری گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه گندمان سردشت و ارمده در جنوب غربی بانه، سیدآباد مهاباد، خورنج و کانی بُداغ نغده و دولکان اسلام آباد ۳ تن از افراد خودی شهید و ۵ تن زخمی شدند و ۲ خودرو نیز منهدم شد. (۴)

در شمال شرقی مهاباد هم افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به پایگاه ژاندارمری واقع در روستای خاتون باغ حمله کردند. بلافاصله نیروهایی از تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی سپاه، برای کمک به نیروهای ژاندارمری عازم محل درگیری شدند و با تصرف ارتفاعات مسلط به منطقه درگیری، مهاجمان را که متحمل تلفات زیادی شده بودند از منطقه فراری دادند. در این عملیات یکی از سربازان ژاندارمری که برای ملاقات با دوست خود به پایگاه خاتون باغ رفته و داوطلبانه در عملیات شرکت کرده بود به شهادت رسید و یک تن نیز زخمی شد. طبق گزارش مسئول عملیات تیپ ۱۱۰ بروجردی در این عملیات که ۶ ساعت طول کشید، ۱۳ تن از مهاجمان کشته یا زخمی شدند و یک موتورسیکلت نیز به دست نیروهای خودی افتاد. (۵)

در اقدامی دیگر عناصر حزب دمکرات کردستان ایران در غرب نغده، یک خط لوله انتقال نفت را منفجر کردند. بر اثر فوران نفت آتش سوزی وسیعی در منطقه رخ داد به طوری که شعله های آتش از کیلومترها دورتر دیده می شد. در این حادثه چندین تیر انتقال برق نیز آتش گرفت و برق بخشی از مناطق اطراف قطع شد. همچنین، علاوه بر تخریب لوله نفتی مذکور، بیش از ۱۰ هزار لیتر نفت و گاز در آتش سوخت. با حضور به موقع نیروهای نظامی و رسیدن متخصصان شرکت نفت و چند واحد آتش نشانی از مناطق هم جوار، آتش سوزی مهار شد. (۶)

در همین حال، در شمال شرق سردشت نیز با آنکه نیروهای خودی برای پاک سازی منطقه عمومی نیستان، عملیاتی را در چهارم آذرماه اجرا کردند، امروز رکن ۲ نزاچا در نامه ای به ستاد منطقه ۱۱ از حضور دوباره گروه های مسلح محارب در این منطقه خبر داد. بنا به اعلام ستاد منطقه ۱۱ مستند به گزارش رکن ۲ نزاچا، حدود ۴۰ نفر از اعضای سازمان مجاهدین

ص: ۹۳۲

۱- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۱۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۳؛ و- سند شماره

۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

- ۴- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزا، ۱۲/۹/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۱۸۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی به فرمانده تیپ، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۶- سند شماره ۴۵۲۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۳ به شاجا، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

خلق (منافقین) با انواع سلاح های انفرادی و چند قبضه آر.پی.جی. ۷ و تیربار ژ۳ در گندمان مستقر شده اند و در منطقه گورک فعالیت می کنند. همچنین ۲۵ نفر از افراد این سازمان اعم از دختر و پسر در قریه نیستان استقرار یافته و به صورت سیار در منطقه سردشت فعالیت دارند. (۱)

۱

نیروهای خودی با اجرای دو عملیات کمین و شناسایی در استان آذربایجان غربی موفقیت هایی را به دست آوردند.

در شمال غربی مهاباد، نیروهای سپاه در یک عملیات کمین در حوالی روستای دشت قوری، با افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درگیر و موفق شدند ۳ تن از آنان را دستگیر کنند. ۲ تن از این افراد در حین عملیات زخمی شده بودند. (۲)

در شمال غربی ارومیه نیز نیروهای سپاه با کسب اطلاعات و شناسایی قبلی به روستای گنگچین وارد شده و ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات کردستان ایران را که در این روستا و اطراف آن فعالیت داشتند، دستگیر کردند. (۳)

فرمانده سپاه پیرانشهر نیز در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) از تسلیم شدن تعداد قابل توجهی از افراد وابسته به گروه های مسلح محارب به سپاه پیرانشهر خبر داد. مطابق این نامه از اول تا آخر آبان ماه سال جاری، ۱۱۸ تن از افراد و عناصر گروه های ضدانقلاب خود را به پایگاه پیرانشهر معرفی کرده اند و روند تسلیم شدن این افراد همچنان ادامه دارد. در این نامه یادآوری شده است که برخی از تسلیم شدگان از رده های بالای حزب دمکرات کردستان بوده اند. (۴)

۲

آیت الله منتظری و حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در سخنان خود به مناسبت هفته بسیج مستضعفین، بر نقش نیروهای مردمی در جنگ، حفظ و تداوم انقلاب و مقابله با قدرت های بزرگ تأکید کردند.

به گزارش روزنامه کیهان آیت الله منتظری امروز در دیدار با فرماندهان یگان های مقاومت بسیج سراسر کشور و سرپرستان طرح لیبک یا خمینی اظهار داشت: «انقلاب اسلامی به دست اقشار و طبقات مختلف مردم ما به وجود آمده است و علت حدوث آن، وحدت کلمه و فداکاری افراد و اقشار ملت بوده و هیچ دسته و گروه و شخص خاصی نمی تواند انقلاب را به خود نسبت دهد. البته نقش مقام رهبری در مقاطع حساس انقلاب چه قبل از پیروزی و چه بعد از آن قابل انکار نیست. اگر رهبری ایشان نبود که وظایف اقشار و طبقات و همه ما را در هر مرحله ای تعیین کند، معلوم نبود پیروزی به دست می آمد یا خیر.» وی با اشاره به نقش بسیج مردمی در حفظ انقلاب اظهار داشت: «از آنجا که صاحب اصلی انقلاب همین اقشار محروم و مستضعف ملت ما می باشند، تا زمانی که این ملت در صحنه باشند هیچ آسیبی به انقلاب نمی رسد و ما امروز احساس می کنیم که ملت ما با تمام گرفتاری های جنگ و

ص: ۹۳۳

۱- سند شماره ۳۵۲۱۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ به پایگاه سردشت، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۰۰۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۱۸۳۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۵۲۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر به سپاه منطقه ۱۱، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

مسئله تورم و سایر مشکلات داخلی که دارد خم به ابروی خود نمی آورد و از پیچ و خم مشکلات با قاطعیت عبور می کند و حتی ان شاء الله به زودی به قدس عزیز هم می رسد. زیرا ملت ما کاری کرد که خواب راحت و آسایش فکری را از ابرقدرت های شرق و غرب سلب نموده است.»

آیت الله منتظری در ادامه به لزوم تقویت ابعاد مختلف بسیج در کشور پرداخته و گفت: «البته بسیج نظامی مردم که تا حدودی عملی شده و ان شاء الله در آینده کامل تر خواهد شد، ولی باید همان گونه که ما در فکر بسیج نظامی هستیم و برای آن تلاش می کنیم، در فکر تنظیم یک بسیج علمی و اخلاقی هم باشیم و برنامه هایی را تنظیم کنیم تا اقشار و آحاد ملت ما برای آشنایی بیشتر با ابعاد علمی و فرهنگی و اخلاقی اسلام بسیج شوند و اگر بسیج نظامی همراه بسیج اخلاقی و علمی نباشد کمتر موفقیت دارد. از این رو من از تمام جوانان عزیز و افراد فداکاری که به شکلی در بسیج شرکت کرده اند تقاضا می کنم سروکار خود را با کتاب و مطالعه در هیچ جایی قطع نکنند، زیرا امروز جامعه ما نیاز به یک حرکت عمومی در مسائل اخلاقی دارد.»^(۱)

امروز همچنین رئیس مجلس شورای اسلامی و سخنگوی شورای عالی دفاع در دیدار با جمعی از اعضای لشکرهای نصر و عاشورا؛ عده ای از اعضای تیپ های امیرالمؤمنین (ع)، مسلم بن عقیل، انصارالحسین (ع) و موسی بن جعفر (ع)؛ گروهی از اعضای سپاه پاسداران مستقر در دادستانی انقلاب مرکز و عده ای از نیروهای بسیج عشایری اظهار داشت: «گرچه شما و سایر رزمندگان ما در دو، سه سال اخیر مشکلات زیادی را تحمل کرده اید، اما همین امر موجب رشد و کمال انسان می شود که این خود بسیار با ارزش است و شما نیز اگر روحیات و اخلاق خود را با پیش از جنگ مقایسه کنید به تحولات درونی خود پی می برید.» وی افزود: «اینک بعد از قرن ها سلطه کفر در این مملکت، حکومت اسلام در حال پایه ریزی است و برای اولین بار در چند دهه اخیر جهادی پدید آمده که در رأس آن ولی فقیه و نایب امام زمان (عج) حضور دارد و شما با شرکت در این جهاد در هر دو صورت پیروزی یا شهادت، پیروز هستید و به دنیا هم این مسئله ثابت شده که در ایران مردمی هستند که با اتکا به خود و با الهام از اسلام همه قدرت های جهانی را به ستوه آورده اند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در بخش دیگری از سخنانش به اوضاع لبنان پرداخت و گفت: «در کشور کوچکی مانند لبنان که صحنه حضور نیروهای مختلف خارجی است گروهی مسلمانان جان برکف رودرروی امریکا و رژیم صهیونیستی می جنگند و آنها را به ستوه آورده اند به طوری که دامنه وحشت از این مسلمانان محروم به کاخ سفید و الیزه هم کشیده شده است.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی همچنین ضمن قدردانی از تلاش نیروهای دادستانی در مبارزه با "ضدانقلاب و تروریسم" گفت: «برادران رزمنده و همزم شما درگیر با جریان تروریسمی هستید که کاملاً وابسته به ابرقدرت هاست و همان طور که شما جنگ را به داخل عراق کشانید همزمان شما هم تروریست ها را به حالت انفعال انداخته اند.»^(۲)

ص: ۹۳۴

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

چند روز پس از انتشار گزارشی درباره استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ، در یک روزنامه پرتیراژ انگلیس، (۱) روزنامه تایمز (چاپ لندن) نیز گزارش مشابهی را در این زمینه منتشر کرد. این روزنامه به نقل از ریچارد داوون خبرنگار خود در تهران آورده است: «شواهد و مدارک کافی حاکی از آن است که عراق در جنگ با ایران از سلاح های شیمیایی استفاده می کند.»

به گزارش رادیو بی بی سی، خبرنگار تایمز با اشاره به دیدار خود از بیمارستانی در تهران نوشت: «یک جوان ایرانی از گروه امداد هلال احمر را دیده است که در اثر بمباران های سه هفته پیش در داخل خاک عراق زخمی شده است. به گفته این جوان این بمب ها حاوی گازها [بی بی با] بوی تند بوده اند که پس از چند ساعت، نفس کشیدن را برای زخمیان بسیار دشوار و دردناک می کرده و باعث ایجاد حالت تهوع می شده است. به این جوان ایرانی گفته اند که ۹ نفر دیگر نیز در اثر خفگی جان سپرده اند.» وی همچنین اضافه کرد: «پزشکان ایرانی عقیده دارند که این سلاح های شیمیایی حاوی گاز نیتروژن خردلی اند و ظرف سه ماه گذشته در جنگ از آنها استفاده شده است.» خبرنگار مذکور با اشاره به اظهارات رئیس جمهور عراق در ماه سپتامبر گذشته که به خبرنگاران گفته بود عراق مشغول تهیه یک «سلاح مرموز جدید» است، افزود: «ممکن است منظور صدام حسین همین سلاح های شیمیایی بوده است.» (۲)

نمایندگان مجلس کلیات لایحه انتخابات مجلس شورای اسلامی را تصویب کردند.

در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی گزارش کمیسیون شوراها و امور داخلی در خصوص شور اول لایحه "انتخابات مجلس شورای اسلامی" مطرح شد که پس از بحث و تبادل نظر نمایندگان درباره مفاد آن، کلیات این لایحه به رأی گذاشته شد و به تصویب رسید. (۳)

سید محمود علوی مخبر کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس، در گزارش خود در مورد کلیات لایحه انتخابات گفت: «عمده ترین مسائلی که در این لایحه انجام گرفته یکی مسئله تفکیک اجرا و نظارت بوده که در قانون قبلی همان کسانی که انتخابات را اجرا می کردند

- که انجمن مرکزی نظارت و هیئت اجرایی بود - همان ها هم شکایات را بررسی می کردند و در واقع اعمال نظارت می نمودند که در این قانون نظارت و اجرا تفکیک شده است.» وی همچنین در بخش دیگری از توضیحات خود افزود: «مسئله حوزه های جنگی در این قانون پیش بینی شده که به چه صورت این حوزه ها که ساکنین آن مهاجرت کردند انتخاباتش انجام بگیرد.» (۴)

ص: ۹۳۵

۱- روزنامه گاردین چند روز پیش با درج مشاهدات سه پزشک انگلیسی در ایران کاربرد سلاح های شیمیایی از سوی عراق در جنگ را تأیید کرد.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو بی بی سی، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲.

۴- روزنامه کیهان، ۱۲/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ مکرر.

رادیو بی بی سی در تفسیری اختلافات گروه های فلسطینی را برای ایران نگران کننده تر از قطع روابط سیاسی این کشور با لبنان دانست.

ویلیام ریو گزارشگر بی بی سی از بخش شرقی این رادیو گفت: «در هفته ای که گذشت در لبنان تحولاتی در رابطه با ایران روی داد که نتیجه مستقیم دو مسئله کاملاً مجزا از هم می باشد. یکی از این دو مسئله حضور چند صد تن از پاسداران انقلاب ایران در بقاع است که ماه گذشته شاهد چند حمله تلافی جویانه بود و دیگری اختلاف و برخورد میان دو جناح اصلی سازمان آزادی بخش فلسطین می باشد. ولی این حضور پاسداران انقلاب ایران در دره بقاع است که بیش از هر مسئله دیگری مستقیماً پای ایران را به میان می کشد.»

گزارشگر مذکور ضمن کم اهمیت دانستن قطع روابط سیاسی ایران و لبنان، مناقشه و زدو خورد میان جناح های مختلف سازمان آزادی بخش فلسطین را از نگاه ایران مسئله ای نگران کننده تر خواند و گفت: «در حال حاضر ایران مطمئن نیست که از چه گروهی در داخل سازمان آزادی بخش فلسطین می باید حمایت کند.» وی سفر هیئتی به سرپرستی مشاور ریاست جمهوری ایران به سوریه را نشانه نگرانی ایران از این موضوع دانست که «بروز هر گونه اختلافی میان دو کشور بر سر مسئله سازمان آزادی بخش فلسطین ممکن است موجب شود تا سوریه دست از حمایت ایران بردارد.»^(۱)

ص: ۹۳۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۷، ۱۱/۹/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، رادیو بی بی سی، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز در محورهای مختلف مناطق کردنشین در شمال غرب کشور دست به اقداماتی علیه نیروهای خودی زدند.

عناصر مسلح ضدانقلاب ساعت ۱۴ امروز در محور سردشت - مهاباد بین روستای کله گاوی و زمزیران با سوء استفاده از نبود نیروهای تأمین جاده و در یک عملیات کمین مینی بوس حامل ۱۹ تن از درجه داران و سربازان را که همگی غیرمسلح و در حال رفتن به مرخصی بودند، متوقف کرده و ۱۷ تن از آنان را به گروگان بردند. ۲ تن از سرنشینان این خودرو با مخفی شدن توانستند از دست مهاجمان فرار کنند. (۱)

در حادثه دیگری در همین منطقه افراد مسلح غیرقانونی با حمله به یک خودروی حامل کارمندان اداره برق مهاباد که عازم سردشت بودند، یک تن از آنان را شهید و ۲ نفر را زخمی کردند. (۲)

در پی وقوع این حوادث فرماندهی سپاه سردشت در گزارشی به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) وقوع دو حادثه فوق را ناشی از بی تعهدی برخی ارگان ها، در گماردن نیروی لازم برای تأمین جاده اعلام کرد و از فرماندهی این قرارگاه خواست تا با اقدامات لازم، مانع تکرار این گونه سهل انگاری های خسارت بار شود. (۳)

در منطقه عمومی پاوه نیز در جریان عملیات کمین عناصر یکی از گروه های مسلح غیرقانونی یکی از افراد سپاه به شهادت رسید. (۴)

علاوه بر وقایع مذکور، در جنوب پیرانشهر اعضای گروه های مسلح ضدانقلاب با حمله به پایگاه میرآباد قصد تصرف آنجا را داشتند، اما با مقاومت نیروهای خودی، مهاجمان پس از یک

ص: ۹۳۷

۱- فرماندهی عملیات شمال غرب نیروی زمینی ارتش (رکن ۲) این اقدام را به سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نسبت داده است. هرچند اجرای عملیات مستقل در مناطق کردنشین توسط این سازمان بعید به نظر می رسد، اما همکاری سازمان مذکور با حزب دمکرات کردستان ایران در عملیات های مختلف در مناطق کردنشین علیه نیروهای خودی سابقه ای بیش از دو سال دارد.

۲- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه شمال غرب ژاجا (رکن ۳)، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۵۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (اطلاعات عملیات) به ستاد مرکزی (اطلاعات عملیات)، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۷۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شمال غرب (رکن ۲) به فرماندهی نزا و معاونت عملیات و اطلاعات، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۲۳۳۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه سردشت به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۹۵۵۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۷ به فرماندهی ستاد مرکزی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

ساعت منطقه را ترک کردند. در این درگیری یک تن از افراد پایگاه زخمی شد. (۱)

در جنوب شرقی صائین دژ نیز افراد حزب دمکرات به قصد تصرف پایگاه سپاه در روستای منبر به آنجا حمله کردند. با هوشیاری و عکس العمل به موقع نیروهای خودی افراد این حزب پس از ۴ ساعت مجبور به عقب نشینی شدند. در این عملیات به نیروهای خودی آسیبی وارد نشد، ولی بنا به اعلام فرماندهی سپاه صائین دژ بر اثر آتش افراد پایگاه، ۵ تن از مهاجمان کشته و ۸ تن نیز زخمی شدند. (۲)

در درگیری نیروهای سپاه پیرانشهر با یک گروه از افراد مسلح در محور سردشت - پیرانشهر پس از یک ساعت افراد مسلح محارب با تحمل تلفاتی مجبور به فرار شدند. (۳)

عناصر مسلح ضدانقلاب همچنین در مسیر تردد نیروهای خودی در حوالی پایگاه نهنی بانه اقدام به کاشت مین کردند، اما نیروهای ژاندارمری موفق به کشف و خنثی سازی آنها شدند. (۴)

۱

امروز علاوه بر دستگیری ۲۰ تن از افراد حزب دمکرات ۵ تن از افراد این حزب نیز خود را تسلیم کردند.

نیروهای خودی با بهره گیری از اطلاعاتی که از افراد تسلیم شده حزب دمکرات کردستان ایران به دست آورده بودند در منطقه جنوب و جنوب شرقی نقده، ۱۹ تن از افرادی را که با حزب دمکرات همکاری می کردند دستگیر کردند. (۵)

در جنوب غربی سقز نیز یکی از افراد این حزب در حوالی پایگاه تموغه دستگیر شد. (۶)

همچنین در ادامه تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز نیز ۴ نفر از عناصر حزب دمکرات کردستان با تحویل اسلحه و مهمات مربوط به آن، خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند. (۷)

در جنوب غربی خوی در منطقه مرزی قُطور نیز یکی از افراد با نفوذ حزب دمکرات که متهم به قتل بود و سابقه تهدید مردم برای حمایت از حزب دمکرات و همچنین زورگیری داشته و تحت تعقیب سپاه قُطور بود، درحالی که چند قبضه اسلحه به همراه داشت، خود را تسلیم کرد. (۸)

۲

برخی منابع از پناهندگی یکی از افراد حزب دمکرات کردستان عراق به گروه اتحادیه میهنی کردستان عراق و اقدام بارزانی ها در گروگان گرفتن ۳ تن از کارشناسان فرانسوی خبر دادند.

یکی از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) که دارای اطلاعات فراوانی از فعالیت های این حزب در مناطق اشنویه ایران و حاج عمران عراق بود به همراه اسلحه

ص: ۹۳۸

- ۲- سند شماره ۳۶۱۳۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه ۱۱ (طرح و عملیات)، ۱/۱۰/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۴۰۰۷۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه پیرانشهر به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۵- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۶- سند شماره ۴۰۰۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرمانده ژاجا (رکن ۳)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.
- ۷- سند شماره ۹۵۵۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۸- سند شماره ۳۵۷۰۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه خوی به واحد اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۷۰۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه خوی به واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

و مهمات خود را به نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) تسلیم کرده است. (۱)

امروز همچنین حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) ۳ تن از کارشناسان یک شرکت الکترونیکی فرانسوی را که در شمال غربی بغداد مشغول به کار بودند، گروگان گرفتند. به گفته رادیو بی بی سی حزب دمکرات کردستان عراق با پذیرش مسئولیت ربودن این سه کارشناس فرانسوی، آزادی این افراد را به خلاصی ۴۷ تن از اعضای این حزب که از طرف دولت عراق محکوم به اعدام شده اند و همچنین بازگشت ۸ هزار خانواده کرد که از عراق اخراج شده اند، مشروط کرده است. (۲)

۱

رئیس جمهور عراق امروز در مصاحبه با روزنامه مصری الاهرام به سیاست امریکا و شوروی در قبال جنگ، تهدید ایران در مورد تنگه هرمز و مداخله احتمالی قدرت های بزرگ در این زمینه، موضع سوریه در برابر جنگ و روابط مصر و عراق پرداخت.

صدام حسین رئیس جمهور عراق

صدام حسین در پاسخ به سؤالی درباره موضع دو ابرقدرت امریکا و شوروی در برابر جنگ ایران و عراق گفت: «اتحاد شوروی و امریکا در شروع جنگ موافقت کردند حداقل به طور ضمنی که اجازه دهند [جنگ] مسیر خود را طی کند. شوروی ها فکر می کردند که جنگ، ایران را به آنان نزدیک تر خواهد کرد و امریکا فکر می کرد فشار جنگ، عراق را به قیمت منافع آن به امریکا نزدیک تر می کند.» صدام حسین در ادامه با بیان اینکه «متوجه تغییر تازه ای در رفتار شوروی و امریکا شده است، ... از بازگشت اتحاد شوروی به چارچوب دوستی با عراق و تفاهم بیشتری که امریکا نسبت به خطر اقدامات غیرمسئولانه ایران در منطقه نشان می دهد ابراز رضایت کرد.»

وی همچنین در مورد تهدید ایران به انسداد تنگه هرمز اظهار کرد: «معتقد نیستم ایران جرئت کند تنگه هرمز را مسدود کند، اما اگر این کار را انجام دهد، انسداد مدت زیادی طول نخواهد کشید.» وی گفت: «انسداد این خط دریایی همانند محبوس کردن خود در یک گاوصندوق فولادی است.» صدام در عین حال اضافه کرد «نمی تواند به طور کلی این احتمال را که ایران جرئت انجام چنین اقدامی را بکند، نادیده بگیرد...».

رئیس جمهور عراق درباره احتمال مداخله قدرت های بزرگ نیز خاطر نشان کرد: «اگر جهان ماورای این منطقه

ص: ۹۳۹

۱- حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) و اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) دو گروه عمده از مخالفان رژیم بعث عراق بوده و با وجود اشتراک در مبارزه علیه این رژیم، رقابت های پیدا و پنهان باهم داشتند. البته در این دوره اتحادیه میهنی کردستان عراق به

نحوی در حال مذاکره و سازش با حکومت عراق بود.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۷، رادیو بی بی سی.

مداخله کند تا از منافع مشروع خود محافظت کند، من انگیزه های آن را درک می کنم هرچند که من طرف دار چنین مداخله ای نیستم.» وی ضمن متهم کردن ایران به «توسعه طلبی در خاک عراق و کشورهای حوزه خلیج [فارس]» گفت: «جنگ عراق و ایران فقط زمانی خاتمه می یابد که ایران پی ببرد که نمی تواند به اهداف خود دست یابد و اینکه غالب ایرانیان اکنون به بطالت ادعاهای رهبران خود که آنها جهت دفاع از خاک ایران می جنگند، پی برده اند.»

صدام همچنین مدعی شد: «عراق قادر به نفوذ به داخل عمق خاک ایران است. زمانی که ما شرایط را برای چنین اقدامی مناسب بیابیم و زمانی که دنیا کاملاً متقاعد شود که ایران متجاوز است و از پاسخ گویی به منطق خودداری می کند.» وی گفت: «عراق از هواپیماهای سوپراتاندارد که از فرانسه دریافت کرده، استفاده نکرده است، هرچند که گزارش ها ادعا کرده اند که عراق در حملات اخیر خود به ناوگان و کشتی های تجاری ایران از آنها استفاده کرده است.»

رئیس جمهور عراق در ادامه به موضع سوریه در قبال جنگ پرداخته و مدعی شد: «عراق احتمال یک تعدی سوریه به داخل خاک عراق از جانب غرب را نیز به حساب آورده بود.» وی افزود: «حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه، تعدادی از لشکریان خود را در مرز مستقر کرده بود، اما تجاوز مورد انتظار سوریه به خاطر اینکه قادر به انجام آن نبود، محقق نشد.» صدام حسین همچنین با بیان اینکه «اعمال سوری ها و لیبیایی ها علیه عراق و مداخله آنها در لبنان و امور سازمان آزادی بخش فلسطین برای ملت عرب و آرمان فلسطین مخرب است»، از فقدان عکس العمل مناسب اعراب اظهار تأسف کرد. وی افزود: «به دو یا سه کشور نباید اجازه داده شود که مانعی بر سر راه همبستگی اعراب بشوند.»

صدام حسین در مورد روابط عراق و مصر تصریح کرد: «روابط عراق با مصر از تحویل اسلحه و مهمات توسط مصر به عراق بسیار فراتر رفته و دو کشور در مورد مسائل مهم سیاسی با یکدیگر مشورت می کنند.» وی گفت که «اگر به خاطر مشغله اش نبود از سفر به مصر در هر زمان که برای پرزیدنت حسنی مبارک مناسب باشد، خودداری نمی کرد. رئیس جمهور عراق خاطر نشان کرد: «از سفر مبارک به عراق در هر زمان که مایل باشد استقبال می شود.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی روزنامه اقتصادی لژکو (چاپ پاریس)، رادیو قاهره در بخش عربی ساعت ۸:۳۰ رادیو امریکا در بخش فارسی ساعت ۶:۳۰، رادیو بی بی سی در برنامه فارسی ساعت ۱۹:۴۵، همچنین خبرگزاری فرانسه مصاحبه صدام با روزنامه مصری الاهرام را مخابره کردند. (۱)

۱

به منظور برآورد خسارات وارد شده به مناطق غیرنظامی ایران و عراق، دبیرکل سازمان ملل با نمایندگان دو کشور در این سازمان گفت و گو کرد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، این مطلب در مقر سازمان ملل متحد اعلام و افزوده شد: «این اقدام به دنبال تقاضای مکرر تهران از این سازمان صورت می گیرد.» خبرگزاری فرانسه همچنین

ص: ۹۴۰

گزارش داد: «طی ماه‌های اخیر ایران به طور سیستماتیک، درمورد حملات عراق به شهرها و مراکز جمعیت و با استناد به مدارک و عکس‌های مختلف به سازمان ملل اطلاع داده است.»

گزارش مذکور همچنین حاکی است: خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد، امروز با سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در این سازمان، ملاقات و گفت‌وگو کرد. این دیدار یک روز پس از ملاقات دکوئیار با ریاض القیسی نماینده عراق در سازمان ملل انجام شد. درحال حاضر عراق با یک چنین اقدامی مخالف است. القیسی در پاسخ سؤال خبرگزاری فرانسه در این زمینه گفت: «حرکت ایران یک مانور برای جلوگیری از اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت که خواستار قطع جنگ میان دو کشور شده است، می‌باشد.»

خبرگزاری فرانسه همچنین یادآور شد: «در گزارش کارشناسان سازمان ملل متحد که در ژوئن گذشته از ایران دیدار کرده بودند به طور صریح آمده بود که خسارات هدف‌های غیرنظامی ایران نسبت به عراق بسیار شدید بوده است.» این گزارش افزود: «تهران اظهار امیدواری می‌کند که پس از دیدار کارشناسان از ایران، شورای امنیت به خاطر زیرپا گذاشتن کنوانسیون ۱۹۴۹ ژنو درمورد حفظ و حمایت افراد و اماکن غیرنظامی در زمان جنگ توسط عراق، صریحاً بغداد را محکوم کند، لیکن درمورد یک متن قابل قبول توسط دو کشور هرگز توافقی به عمل نیامد. در قطعنامه مصوبه ۳۱ اکتبر گذشته توسط شورای امنیت [قطعنامه شماره ۵۴۰] که از طرفین درگیر خواسته شده بود سریعاً به جنگ میان خود خاتمه داده و عملیات خصمانه در تمام منطقه دریایی و ساحلی خلیج فارس را قطع کنند یک پاراگراف به یک چنین محکومیتی اختصاص یافته بود.»

خبرگزاری فرانسه در پایان این گزارش به نقل از ناظران اضافه کرده است «چنانچه بغداد از مأموریت هرگونه هیئت تازه سازمان ملل سر باز زند، بعید به نظر نمی‌رسد که کارشناسان سازمان به ایران اعزام شوند تا نتایج حملات اخیر عراق علیه اهداف غیرنظامی در ایران را از نزدیک مشاهده کنند.» (۱)

در همین زمینه رادیو اسرائیل نیز به نقل از خبرگزاری رویترز گزارش داد که یک سخنگوی سازمان ملل متحد گفته است: «باوجودی که ایران با این قطعنامه مخالفت ورزیده است، ولی تاکنون بیش از بیست شکایت نامه [برای] دبیرکل سازمان ملل ارسال داشته و طی آنها از عراق به خاطر بمباران کردن مناطق غیرنظامی ایران شکایت کرده است.» (۲)

۱

عراق با متهم کردن ایران به حمله علیه مناطق غیرنظامی این کشور هشدار داد درصورت ادامه این حملات مواضعی در خاک ایران را مجدداً مورد حمله قرار می‌دهد.

خبرگزاری رویترز از بغداد در این باره گزارش داد: یک سخنگوی نظامی در بغداد امشب ضمن اعلام این مطلب اضافه کرد: «هشدارهای قبلی برای به سر عقل آوردن رهبران ایران ظاهراً بی نتیجه بوده است.» رویترز در ادامه، به بیانیه نظامی روز گذشته عراق اشاره کرد که در آن ادعا شده بود: «ایرانیان شهر مرزی مندلی واقع در ۱۱۰ کیلومتری شرق بغداد را گلوله باران

ص: ۹۴۱

۱- همان، ص ۲، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو اسرائیل، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

کرده و به یک مدرسه ابتدایی و همچنین دیگر ساختمان های غیرنظامی نیز خساراتی وارد آورده اند.» گزارش رویتر همچنین حاکی است دیپلمات ها در بغداد احتمال می دهند عراقی ها با استفاده از موشک هایی با بُرد زیاد و جنگنده های سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوست ترمینال نفتی ایران در جزیره خارک را مورد حمله قرار دهند(۱).

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در خطبه های نمازجمعه این هفته تهران به موضوعات مختلفی از جمله متناسب نبودن مالیات های دریافتی در کشور نسبت به سطح درآمدها، اجلاس آتی اوپک و لزوم افزایش قیمت نفت، انتخابات آینده مجلس و تحولات اخیر لبنان پرداخت.

حجت الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی در آغاز سخنان خود به موضوع عدالت اجتماعی در اسلام پرداخت و با اشاره به مسئله تناسب نداشتن مالیات ها با درآمد در میان طبقات بالای جامعه گفت: «شما بدانید ای خواهرها، برادرها، ای پولدارها، مالیات ها هنوز هیچ تناسبی با درآمدها ندارد. آنهایی که قبله شان غرب است و غرب را دنیای سرمایه داری می دانند، بروند، پرسند که در کشورهای غرب چقدر مالیات می دهند؟ و مالیات تا کجا پیش می رود؟ مالیات تصاعدی در کشور ما هنوز یک دهم آنجا هم نیست. بی جهت از این چیزها گله نکنید. باید با واقعیت ها خودتان را منطبق کنید. این طرف قضیه کسانی هستند که فداکاری و گذشت از خودشان نشان می دهند، اثر مثبت روی جامعه می گذارند و جامعه را به فرم دیگری بار می آورند. کار آن لاشخورها این است که همه را مثل خودشان تبهکار می کنند. رئیس اداره اگر رشوه خورد، زبردست او هم می خورد، پولدارها اگر تجاوز کردند، کاسب های جزء هم تجاوز می کنند. تاجرها اگر احتکار کردند، کاسب جزء هم احتکار می کند و این سرایت فساد ادامه پیدا می کند. اما اگر روحیه فداکاری و گذشت و ایثار و انفاق رشد کند، اثر می گذارد روی جامعه و کم کم جامعه را به طرف صلاح می برد.»

رئیس مجلس ضمن اشاره به ایثارگری های مردم در جنگ اظهار کرد: «ما در چه جامعه ای و با چه مردمی برای انقلاب خدمت می کنیم و چه گردن کلفت هایی در این مملکت هستند که مثل لاشخورها و مثل کفتار افتاده اند به جان مردم و با این مردم این طور رفتار می کنند. ما لشان را می خورند، دزدی می کنند، گران فروشی و احتکار می کنند علیه این مردم. چقدر تفاوت است، آنها واقعاً فرشته اند و اینها واقعاً گرگ هستند، اصلاً قابل مقایسه نیستند. چه منطقی است که بگویند ما این جور افراد را مثل آنها حساب کنیم، آیا عدالت اجتماعی این است که حساب این را با حساب آن یکی بکنیم؟ خیلی بی انصافی است. نه منطقی می پذیرد، نه احساسات می پذیرد، نه بشریت، هیچ کس با این طرز تفکر نمی تواند موافقت کند و اگر کسی بخواهد انقلاب اسلامی را از این مسیر به طرف آن گردن کلفت های زورگوی لاشخور برگرداند، بدترین جنایت را مرتکب شده است. خون و مال و شمشیر و تفنگ و الله اکبر و حضور اینها این عظمت را به این مملکت و به این امام داده است و ما بیاییم در سایه این عظمت که از دست اینها تحصیل شده است برای منافع دیگران سینه بزنیم؟ عدالت و حق و منطقی و

ص: ۹۴۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، ص ۲، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

همه چیز ایجاب می کند که باید انسان های فداکار جهت و هدف حرکت ها باشند.»

هاشمی رفسنجانی در خطبه دوم نماز درمورد مسئله قیمت گذاری نفت در اجلاس آتی کشورهای عضو اوپک خاطرنشان کرد: «در جلسه سال قبل، اواخر سال قبل، اوپک با کارگردانی عربستان سعودی و بعضی از شیوخ دیگر خلیج فارس ۵ دلار قیمت نفت را پایین آوردند، یعنی قیمت را از ۳۴ دلار در هر بشکه به ۲۹ دلار در هر بشکه رساندند. این ظلم و این خیانت به هیچ منطقی قابل قبول نیست.» وی افزود: «خوب قیمت را که پایین آوردید باید بیشتر تولید کنید، برای اینکه پول بیشتری بگیرید، چون اکثر این کشورها بودجه شان بسته به نفت می باشد. نیجریه اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، الجزایر اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، ایران اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، ونزوئلا اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، لیبی اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، اینها مقیاس را خودشان قرار دادند که ده ها میلیارد دلار پول های مردم را در بانک های دنیا دارند که تازه همین را هم مراعات نکردند و عربستان به جای ۵ میلیون بشکه اکنون ۶ میلیون و اندی بشکه نفت صادر می کند و از سهمیه اش هم بالا می زند.»

سخنگوی شورای عالی دفاع سپس موضع جمهوری اسلامی ایران درمورد قیمت نفت را این گونه بیان کرد: «ما پیشنهادمان این است که از وزیر محترم نفتمان می خواهیم که در اجلاس آینده اوپک از قول این ملت مستضعف، از طرف همه ملل محروم منطقه، آنجا حرف بزند و بگوید که بیاید آن جنایتی را که مرتکب شده اید، جبران کنید و حداقلش این است که قیمت نفت را به ۳۴ دلار قبلی برگردانید.» وی افزود: «یک نکته ای هم عرض می کنم و این را هم به کشورهای جنوب خلیج فارس می گویم و هم به بقیه می گویم و هم به دنیا. ما تحقیقاً اجازه نمی دهیم در آینده این گونه غارتگران جهانی منابع و ثروت نفت مردم را به این شکل غارت کنند. امروز اگر کاری از دستمان بر نیاید، شما اگر بخواهید این سیاست توطئه آمیز را ادامه بدهید، بالاخره روزی فرا خواهد رسید که ما این قدرت را داشته باشیم و اجازه ندهیم که از این خلیج فارس نفت ارزان به جیب کشورهای استعمارگر برود. بنابراین موضع ما مشخص است و موضع ما در اوپک درمورد قیمت نفت، بالارفتن معقول قیمت نفت است تا در آینده بتوانیم محاسبات را انجام بدهیم.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در ادامه ضمن تأکید بر نقش سرنوشت ساز انتخابات مجلس و اشاره به این نکته که کل اداره کشور براساس انتخابات است، گفت: «حالا ممکن است مغرضانی باشند که مثلاً صحبت از غیر آزاد بودن انتخابات کنند، اما ما این حرف را با خودتان مطرح می کنیم و ما کاری به مغرضان نداریم. شما خودتان می دانید که در تمام این انتخابات هیچ کس از هیچ مقامی به شما نگفته، مجبور نکرده شما را به چه کسی رأی بدهید یا به چه کسی رأی ندهید. نظرات خودشان را، مسئولان مطرح کرده اند و شما مردم خواستید و پذیرفته اید یا نخواسته اید و نپذیرفته اید. یک وقتی شایع کرده بودند که اگر کسی رأی ندهد و در شناسنامه اش مهر شرکت در انتخابات نباشد، فلان می شود، که این حرف ها تماماً دروغ است. هر کس مایل است شرکت می کند و هر کس مایل نیست شرکت نمی کند و البته نظر ما

این است که به عنوان یک وظیفه اسلامی، انسانی، مردمی و وطنی همه باید در انتخابات شرکت کنند، البته اگر نظر ما را قبول نداشته باشند در انتخابات شرکت نمی کنند و در گذشته هم این چنین بوده است. انتخابات را هم دیده اید که نوسان داشته، گاهی ۱۸ میلیون شرکت کرده اند، گاهی ۲۰ میلیون شرکت کرده اند، گاهی ۱۶ میلیون شرکت کرده اند، گاهی ۱۴ میلیون شرکت کرده اند و هیچ کس هم نگفته آن بقیه ای که شرکت نکرده اند، چه شد؟ آیا تابه حال به کسی حرفی زده اند؟ یک نفر پیدا بشود بیاید و بگوید که من چون در انتخابات شرکت نکرده ام، فلان مأمور به من چنین چیزی گفت و اگر هم گفته باشد، خائن است. هیچ اجباری ما ازلحاظ قانونی انجام نمی دهیم و انتخابات آزاد آزاد است که در آن مردم شرکت کنند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی همچنین در مورد تبلیغات داوطلبان نمایندگی مجلس اظهار داشت: «از نظر ما تبلیغات انتخابات باید اسلامی و انسانی باشد. کسانی که بخواهند با بعد منفی و بدنام کردن رقیب های خودشان تبلیغات کنند از نظر ما که نظر اسلام هم همین است، نظر امام هم همین است، این خودش دلیل بر بی لیاقتی آنهاست، یعنی این یک گناه است.» خطیب نماز جمعه تهران همچنین تأکید کرد: «بنابراین باید شیوه انتخابات مثبت باشد و کسانی که می خواهند انتخاب بشوند خودشان را به مردم معرفی کنند به هر شکلی تا آنجایی که مربوط به اشخاص است، اشخاص هر امکانی برای معرفی خودشان باید به کار ببرند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در بخش پایانی سخنان خود به مسئله لبنان پرداخت و اظهار کرد: «در لبنان این هفته مسائلی پیش آمد که برای دنیا شکل کابوس گرفته و برای دنیا وحشت به ارمغان آورده، البته برای مستکبران دنیا، ولی ملل مختلف راضی هستند و یکی از حرف هایی که ما در طول این چهار، پنج سال زده ایم امروز تحقق آن را مشاهده می کنیم. ما از صدور انقلابی که قبلاً مطرح کرده ایم منظورمان همین است که اکنون در لبنان در حال پیش آمدن هست.» وی ضمن اشاره به تصمیم دولت لبنان به قطع روابط سیاسی با جمهوری اسلامی ایران گفت: «فالاترهای لبنان تصمیم گرفتند به دستور صریح امریکا که رابطه شان را با ما قطع کنند. البته ما دلمان نمی خواهد رابطه مان با لبنان به خاطر مردمش قطع بشود و اصولاً ما برای امریکا ارزشی قائل نیستیم چه رسد فالانژها که از خرس امریکا به اندازه یک مویی هم بیشتر نیستند. بنابراین ما دیگر روی فالانژها حساب نمی کنیم، اما روی مردم لبنان حساب می کنیم. بنابراین وقتی که اینها تصمیم به قطع رابطه با ایران گرفتند ببینید که در لبنان چه شد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: «مردم لبنان در چه شرایطی ریختند توی خیابان ها و متحصن شدند که ما نمی گذاریم سفیر ایران از لبنان برود. در شرایطی که آن طرف ترشان خونخواران امریکایی و فرانسوی بودند و دور سفارت را جلا دادن فالانژ گرفته بودند و در ده کیلومتر یا پانزده کیلومتری شان خونخواران صهیونیست بودند و ناوگان امریکا و فرانسه و اسرائیل گلوله های توپشان به سفارت ما می رسید و هواپیماهای جنگنده این قدرت های جهنمی در فضای بیروت پرواز می کردند و دیوار صوتی را می شکستند و نیروهای چپ که دل خوشی از اسلام

ندارند با ما همکاری نمی کردند و در چنین شرایطی موج مردم از توی خانه های مخروبه شان و در خیابان های پر خون و شیشه های شکسته و ماشین های له شده جمع شدند در سفارت و آنجا تحصن کردند و چه حرف هایی زدند. آنها گفتند که هر یک از خانه های ما برای ایران یک سفارتخانه است.»

هاشمی رفسنجانی یاد آور شد: «شما را به خدا فکر بکنید که مردم چقدر رشد کرده اند، انقلاب چقدر نفوذ کرده و چه مقدار قلوب مردم را تسخیر کرده که با این گونه تهدیداتی که این مردم شده اند، ایمانشان و تحرکشان و نشاطشان در راه انقلاب قوی تر بشود و وحشت انداخته اند به دل امریکایی ها و فرانسوی ها و برای اولین بار امریکا پناه برد به کامیون های زباله و قاذورات برای اینکه کاخ سفید را حفظ کند و اطراف کاخ سفید کامیون زباله چید. برای اولین بار فرانسه درهای کاخ الیزه را بست و ماشین را مطلق راه نداد. اینها از چه کسی می ترسند؟ از این مردم لبنان، خوب آدم چقدر احمق باشد که بمبی بریزد که این گونه خودش بیشتر بترسد. شما این طور به وحشت افتاده اید و مردم را بیشتر تحریک کردید و مردم را بیشتر زنده کردید به این جریانی که در لبنان پیش آمد و این حرکتی که مردم لبنان به نفع جمهوری اسلامی انجام دادند برای ما بسیار گویاست و ما معتقدیم اگر در عراق هم بگذارند همین است، در بقیه کشورهایی که اسم بردم نیز همین طور است و این کشورهای کوچک چند وجبی که اطراف ما هستند که دیگر خیلی از آنها حرف نمی خواهم بزنم. بنابراین وضع اینها چنین است و بیایند با ملت هایشان آشتی کنند و ما هم هیچ چیز غیر از این نمی خواهیم، آخر معنا ندارد در لبنان دو میلیون مسلمان باشد و چند صد هزار فالانتر مسیحی باشد و فالانترها حکومت بکنند، این چه معنایی دارد؟»^(۱)

۱

باوجود نیازهای ارزی ایران و عراق، اوپک احتمالاً قادر نخواهد بود قیمت های نفت را تا چند سال آینده در سطح فعلی نگه دارد.

به گزارش بری وود خبرنگار رادیو امریکا این پیش بینی را "شرکت برادران سلمان" یکی از شرکت های معتبر سرمایه گذاری در زمینه سهام و اوراق بهادار در نیویورک در آستانه اجلاس وزرای نفت اوپک در ژنو که روز هفتم دسامبر (۱۶ آذر) برگزار می شود اعلام کرد. شرکت مذکور در توضیح این مسئله گفته است: «تقاضا برای نفت نسبت به میزان کنونی که خود در سطحی بسیار پایین است، فقط اندکی افزایش خواهد یافت.»

بر پایه این گزارش، شرکت برادران سلمان همچنین با برآورد کسری موازنه ۵۰ هزار میلیون دلاری اعضای اوپک در سال ۱۹۸۶ اعلام کرده است: «کسری موازنه ارزی در تاریخ ۲۲ ساله اوپک بیشترین مشکل را برای این سازمان به وجود آورده است. اوپک برای نخستین بار ناگزیر شد که قیمت های نفت را معادل ۹ درصد کاهش دهد و به سطح بشکه ای ۲۹ دلار برساند. میزان تولید نیز کاهش یافت و اکنون کمتر از ۱۸ میلیون بشکه در روز است. اوپک تا دو سال پیش، روزانه حدود ۳۶ میلیون بشکه نفت تولید می کرد، از سوی دیگر قیمت نفت در بازارهای

ص: ۹۴۵

آزاد به سطح بشکه ای ۲۸ دلار کاهش یافته و اتحاد جماهیر شوروی نیز نفت خود را بشکه ای ۲۵ سنت ارزان تر از نفت اوپک قیمت گذاری کرده است.»

به گزارش رادیو امریکا شرکت مذکور در گزارش خود همچنین پیش بینی کرده است: «اختلافات داخلی اوپک ممکن است رقابت بین کشورهای عضو این سازمان را در بازارهای نفتی جهان شدت بخشد که نتیجه آن تولید نفت اضافی خواهد بود. شورای وزیران اوپک در چنین شرایطی باید در اجلاس خود در ژنو به درخواست ایران و عراق نیز که هر دو به درآمدهای ارزی بیشتری نیاز دارند و می خواهند از سهمیه تولید بیشتری برخوردار شوند، رسیدگی کند.» (۱)

۱

یکی از مقامات مجلس انگلیس از موضع شورای همکاری خلیج فارس در مورد جنگ ایران و عراق اعلام حمایت کرد.

امروز همایش ویژه ای راجع به شورای همکاری خلیج فارس در غرفه بازرگانی انگلستان و عرب در لندن ترتیب داده شد که در آن لرد جلیکو رئیس کمیسیون امور بازرگانی ماورای اقیانوس های پارلمان انگلیس در سخنانی با اشاره به مناسبات انگلستان با کشورهای منطقه خلیج فارس در گذشته و استقبال دولت این کشور از تشکیل شورای همکاری خلیج فارس، درباره آنچه وی "گشمکش خلیج میان ایران و عراق" خواند، گفت: «انگلستان از اینکه جنگ میان ایران و عراق آغاز و تاکنون ادامه دارد شدیداً احساس تأسف و ناراحتی می کند.» وی تأکید کرد این جنگ «به طور مستقیم و یا غیرمستقیم بر منطقه خلیج [فارس] اثراتی از خود گذاشته است.» لرد جلیکو ضمن اشاره به تلاش انگلیس برای تشریک مساعی با کشورهای خلیج فارس در زمینه راه حل مسالمت آمیز خاتمه جنگ افزود: «انگلستان از طرح پیشنهادی کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] (۲) در این مورد پشتیبانی می کند.»

براساس گزارش رادیو بی بی سی، عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس نیز به عنوان سخنران دیگر این همایش ضمن اشاره به اهمیت مناسبات اقتصادی و بازرگانی در استقرار صلح بین المللی گفت: «جنگ ایران و عراق حدود ده ماه قبل از تشکیل این شورا آغاز شد، ولی این جنگ و نتایج هولناک آن کشورهای شورای همکاری را از ادامه پیشرفت اقتصادی و همکاری مشترک و اجرای برنامه های عمرانی باز نخواهد داشت.» بشاره اضافه کرد: «این شورا در حال حاضر به یک نیروی تازه ای که در تغییر تشنجات و برقراری استقرار امنیت در منطقه سهمی دارد مبدل شده است.» وی افزود: «استقرار امنیت در منطقه خلیج [فارس] از

ص: ۹۴۶

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۱۱/۹/۱۳۶۲.
- ۲- باوجود این سخنان، از "طرح پیشنهادی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس" در مورد جنگ ایران و عراق گزارشی انتشار پیدا نکرد. حتی پیش از اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس در دوحه پایتخت قطر، گزارش ها از آماده شدن طرحی برای ارائه به این اجلاس حکایت داشت، اما سرانجام در بیانیه پایانی این نشست، شورا صرفاً حمایت خود را از قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل اعلام و از ایران و عراق درخواست کرد به جنگ میان خود پایان دهند. (ر. ک: روزشمار ۱۸/۸/۱۳۶۲)

استقرار امنیت در دریای سرخ جدا نیست و بدون استقرار امنیت در این منطقه استراتژیکی، امنیتی در جهان نخواهد بود.» دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس تأکید کرد: «یافتن راه حل مسالمت آمیزی برای این جنگ [ایران و عراق] برای صلح بین المللی و جلوگیری از اختلافات جهانی به ویژه میان دو ابرقدرت، یک مسئله ضروری است.»^(۱)

۱

امروز در مراسمی مخفی، یک کشتی جدید موشک انداز که ایتالیا آن را برای عراق ساخته است، به آب انداخته شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از رم، این کشتی که در نزدیکی "ونیز" به آب انداخته شد و عراق آن را "سعد بن ابی وقاص" نام گذاری کرده است، دارای ۳۰/۶۲ متر طول و ۳۰/۶ متر عرض بوده و قدرت حمل ۶۷۵ تن محموله را دارد.^(۲)

۲

عضویت مجدد مصر در کنفرانس کشورهای اسلامی، اختلافات داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین و جنگ ایران و عراق احتمالاً از مسائل بحث برانگیز اجلاس آتی وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در بنگلادش است.

رادیو بی بی سی در گزارشی در این زمینه با اشاره به سفر امروز عبدالحمید معاون وزیر امور خارجه مصر به بنگلادش، که میزبان اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در روز سه شنبه آینده (۶ دسامبر / ۱۵ آذر) خواهد بود، گفت که وی «به منظور جلب حمایت دولت بنگلادش برای بازگشت مصر به کنفرانس وزرای خارجه کشورهای اسلامی به داکا سفر کرده است.» این رادیو یادآور شد: «عضویت مصر در کنفرانس کشورهای اسلامی به دنبال امضای عهدنامه کمپ دیوید میان اسرائیل و مصر و امریکا لغو گردید. یکی دیگر از کشورهایی که عضویتش در کنفرانس کشورهای اسلامی لغو شده افغانستان است.»

بی بی سی سپس افزود: «در داکا گفته می شود که دولت مصر مایل است هیئتی از مقامات عالی رتبه خود را به این کنفرانس اعزام دارد. اما چنانچه با شرکت مصر در کنفرانس کشورهای اسلامی مخالفت شود، مقامات مصر لاقلاً سعی خواهند کرد که حمایت این کشورها را جلب کنند. عربستان سعودی هیئتی از مقامات بلندپایه دولت را به داکا اعزام خواهد کرد، اما انتظار می رود که کشورهای عرب طرف دار شوروی نیز نظیر لیبی و سوریه با بازگشت مصر به کنفرانس کشورهای اسلامی مخالفت کنند.»

به گفته رادیوی مذکور «بجز مسئله بازگشت مصر به کنفرانس کشورهای اسلامی، اختلافات داخلی در سازمان آزادی بخش فلسطین و جنگ ایران و عراق نیز احتمالاً از مسائل بحث انگیز این کنفرانس خواهد بود. از سوی دیگر، معلوم نیست که مقامات افغانستان چگونه می خواهند نظر کشورهای اسلامی در قبال مداخله شوروی در کشورشان را تغییر دهند، اما با توجه به حضور کشورهای متنفذ و دوست افغانستان در این کنفرانس آنها احتمالاً موفق خواهند شد که از شدت لحن قطعنامه کنفرانس در مورد افغانستان بکاهند، ولی از آنجایی که کشورهای

ص: ۹۴۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۲۲، رادیو بی بی سی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۴، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

مسلمان محافظه کار بر کنفرانس داکا مسلط خواهند بود، می توان انتظار داشت که شرکت کنندگان در کنفرانس با مداخله شوروی در افغانستان به شدت مخالفت کنند.»^(۱)

۱

در پی سفر رئیس جمهور لبنان به امریکا، گزارش ها حاکی از توافقاتی مبهم در زمینه خروج نیروهای خارجی ضمن وعده کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به دولت لبنان است.

سفر امین جمیل رئیس جمهور لبنان به امریکا

امین جمیل رئیس جمهور لبنان در دیدار خود از امریکا «نسبت به شانس های خروج قریب الوقوع نیروهای بیگانه از لبنان ابراز خوش بینی کرد.» به گفته رادیو کلن جمیل که با رئیس جمهور و وزیر امور خارجه امریکا ملاقات کرد اعلام داشت «به خصوص امیدوار به خروج نیروهای سوری در آینده نزدیک است. این گزارش همچنین حاکی است رئیس جمهور امریکا، موافقت نامه بین اسرائیل و لبنان را به عنوان پایه و اساسی برای خروج سربازان اسرائیلی تلقی کرده و هم زمان از دیگر نیروهای خارجی خواسته است لبنان را ترک کنند.»^(۲)

همچنین در پی ارسال پیام ملک فهد پادشاه عربستان سعودی به ریگان رئیس جمهوری امریکا، روزنامه واشنگتن تایمز در خبری اعلام کرد فهد در پیام خود «اطمینان داده است که سوریه حاضر است نیروهایش را از خاک لبنان خارج کند به شرط آنکه اسرائیل نیز جدول زمان بندی شده برای خروج نیروهای خود از خاک لبنان را تعیین نماید و همچنین قسمت مربوط به عادی شدن روابط لبنان و اسرائیل از قرارداد بین دو کشور حذف شود.» به نوشته واشنگتن تایمز مقامات امریکا در مورد اتخاذ چنین موضعی از سوی سوریه تردید دارند. یک مقام بلند پایه امریکایی گفت: «بر اساس اطلاعاتی که در اختیار دولت امریکاست، سوریه اساساً از گفت و گو در مورد خروج نیروهایش از لبنان سر باز می زند.»^(۳)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه به دنبال توافقات اخیر نظامی و سیاسی امریکا و رژیم صهیونیستی، جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، امروز اعلام کرد مقامات امریکا و دولت لبنان نیز تصمیم گرفته اند به منظور بررسی کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به این دولت دو کمیسیون مشترک تشکیل دهند. خبرگزاری فرانسه یاد آور شد: اواخر سال گذشته امریکا تصمیم گرفت ۴۰۰ میلیون دلار کمک نظامی در اختیار دولت جمیل قرار دهد که تاکنون نیمی از آن واگذار شده است. به گفته وزیر امور خارجه امریکا دیدار اخیر جمیل، که به دنبال سفر نخست وزیر رژیم صهیونیستی به امریکا صورت گرفت، «بخشی از روندی است که هدفش حل بحران لبنان می باشد.» وی با بیان اینکه «من احساس می کنم

- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۱۱/۹/۱۳۶۲.
- ۲- همان، ص ۹، رادیو کلن، ۱۱/۹/۱۳۶۲.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴، رادیو ایران، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

که ما در لبنان موفق خواهیم شد»، افزود: «در مذاکره با جمیل بیشتر به مسائلی پرداختیم که به نظر ما انجام آن اهمیت دارد از جمله رفع محاصره شهر طرابلس در لبنان و گسترش کنترل مقامات کشوری لبنان بر مناطقی که توسط اسرائیل و سوریه اشغال گردیده است.» در همین حال، سناتور چارلز پرسی که ریاست کمیسیون امور خارجی سنای آمریکا را برعهده دارد اعلام کرد در حال حاضر ۵۰۰ کارشناس شوروی در لبنان به سر می برند. پرسی که این سخنان را در پایان دیدار جمیل از کنگره آمریکا ایراد کرد، بدون توضیح در مورد اینکه این کارشناسان در چه نقطه ای به سر می برند و تخصص آنها در چه زمینه ای است فقط یادآور شد: «حضور این کارشناسان یک خطر به شمار می رود و این مسئله باید هرچه سریع تر حل شود.»^(۱)

۱

یاسر عرفات اعلام کرد به شرط حضور ناظرانی از سوی سازمان ملل آماده است همراه هواداران خود از لبنان خارج شود. در همین حال، پادشاه اردن برای گفت و گو با عرفات به منظور تعیین خط مشی مذاکرات آینده صلح با رژیم صهیونیستی اعلام آمادگی کرد. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس در بیروت سخنگوی یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین، اعلام کرد: «عرفات خواستار کشتی هایی از سوی سازمان ملل متحد شده تا نیروهایش را به کشورهای عربی منتقل کند.» این سخنگو «همچنین خواستار پاسداری نیروهای سازمان ملل و نظارت آنها بر عملیات خروج فلسطینی ها شد.» بر پایه این گزارش، شورای امنیت نیز امروز مشورت هایی را در مورد این درخواست که در پیام عرفات به دبیر کل سازمان ملل متحد مطرح شده است آغاز کرد.

گزارش روزنامه کیهان حاکی است امروز در طرابلس و اطراف این شهر نبرد توپخانه میان هواداران عرفات و مخالفان وی در گرفت. در همین حال، مردم برای پناه گرفتن به قسمت های امن تر شهر که نسبتاً به مدت یک هفته به دنبال جنگ شدید سه هفته ای، آرام بوده هجوم بردند. کیهان همچنین به نقل از خبرگزاری فرانسه گزارش داد در پی آغاز سفر پنج روزه وزیر امور خارجه تونس به چین وزرای امور خارجه دو کشور امروز در پکن بار دیگر از عرفات که در حال حاضر در طرابلس تحت محاصره نیروهای ناراضی ساف قرار دارد حمایت کرده و خواستار آشتی در داخل سازمان آزادی بخش فلسطین شدند^(۲).

از سوی دیگر، با اعلام آمادگی عرفات برای پیگیری اقدام مشترک اردن و ساف به منظور مذاکره با رژیم صهیونیستی رادیو بی بی سی امروز گزارش داد ملک حسین پادشاه اردن، اعلام کرد آماده مذاکره با یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین است تا «بدین وسیله در راه برقراری صلح با اسرائیل توافق کنند.» وی در مصاحبه با نشریه نیویورک تایمز (چاپ آمریکا) گفته است «عرفات می تواند برای فعالیت جهت یافتن یک خط مشی مشترک در مذاکرات آینده با اسرائیل به اردن بیاید؛ مذاکراتی که در مورد ساحل اشغالی غرب رود اردن و باریکه غزه خواهد بود.» بی بی سی یادآور شد: «ملک حسین اوایل سال جاری میلادی نیز پیشنهاد مشابهی ارائه کرده بود، اما پس از آنکه سازمان آزادی بخش فلسطین

ص: ۹۴۹

۱- روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۹/۱۲، ص ۲۰.

۲- همان.

اعلام کرد که ملک حسین دیگر از طرف این سازمان نمایندگی ندارد، پیشنهاد مذکور با شکست مواجه شد.» همچنین اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی پس از بازگشت از امریکا «از ملک حسین و فلسطینیان مقیم ساحل غربی رود اردن دعوت کرده است که به گفت و گوهای صلح جویانه خاورمیانه که براساس چارچوب موافقت نامه کمپ دیوید انجام می گیرد، بیوندند.»^(۱) به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس صدام حسین رئیس جمهور عراق نیز در مصاحبه با روزنامه الاهرام گفت که «موافق از سرگیری مذاکرات ساف و اردن باتوجه به رابطه ویژه طبیعی و ضروری آنها می باشد.»^(۲)

ص: ۹۵۰

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو بی بی سی، ۱۱/۹/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۶، قاهره - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

امروز هم زمان با تداوم حملات توپخانه ای ارتش عراق به شهرهای آبادان و خرمشهر، هواپیماهای این کشور به منطقه عمومی بانه نیز تجاوز کردند. این درحالی است که رادیو عراق ایران را تهدید به انتقام گیری کرد.

شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر، امروز هم زیر آتش توپخانه ها و خمپاره انداز های عراق قرار داشتند. از خسارات وارد شده به خرمشهر گزارشی در دست نیست، اما در شهر آبادان ۳ منزل مسکونی ویران شد و در چند نقطه از شهر نیز آتش سوزی رخ داد. علاوه بر این به گزارش فرمانداری آبادان بر اثر گلوله باران این شهر، ۹ تن از اهالی شهر و نیروهای نظامی شهید یا زخمی شدند (۱).

همچنین در این روز هواپیماهای عراقی به منطقه عمومی بانه تجاوز کردند که با واکنش پدافند هوایی، مجبور به ترک آسمان منطقه شدند. فرماندهی قرارگاه عملیات ژاجا مأموریت این هواپیماهای عراقی را اجرای عملیات شناسایی ذکر کرد (۲).

در این حال، امروز رادیو عراق با قطع برنامه های عادی خود اعلام کرد: چون ایران به عراق حمله کرده است، از آن کشور انتقام خواهیم گرفت.

این رادیو به مصداق مشخصی از اقدام نظامی علیه ایران اشاره نکرد، اما تجربه نشان می دهد که این گونه ادعاهای عراق مقدمه ای برای اجرای یک عملیات گسترده هوایی در خلیج فارس یا پرتاب موشک به شهرهای مرزی ایران است (۳).

در ادامه درگیری های پراکنده و محدود رزمندگان خودی با نیروهای ارتش عراق و حزب دمکرات کردستان ایران در منطقه عمومی پاره و نوار مرزی مره خیل، امروز فرماندهی سپاه منطقه ۷ گزارش داد: یکی از افسران ارتش عراق که قصد نفوذ به مواضع ایرانی ها را داشت بر اثر انفجار مین و یک

ص: ۹۵۱

۱- سند شماره ۳۷۰۴۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۰۰۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۵۲۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۳ به نهجا، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

افسر عراقی دیگر نیز بر اثر آتش نیروهای سپاه در همان منطقه کشته شدند. طبق این گزارش یکی از نیروهای سپاه نیز بر اثر انفجار مین مجروح شد. همچنین نیروهای سپاه هنگام گشت، در نقطه تماس با نیروهای عراقی در همین منطقه یک قبضه اسلحه متعلق به یکی از افراد حزب دمکرات را که روز پیش در درگیری در این منطقه به قتل رسیده بود کشف و ضبط کردند.^(۱)

۱

در جریان اقدامات عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق مختلف استان های کردستان و آذربایجان غربی ۷ تن از نیروهای خودی و مردم عادی شهید و ۷ نفر نیز مجروح شدند.

در پی درگیری دو روز پیش نیروهای خودی و افراد گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه تینال در شرق مریان، امروز هم یک گروه رزمی متشکل از نیروهای سپاه و ژاندارمری در این منطقه با افراد مسلح ضدانقلاب درگیر و موفق شدند آنان را از منطقه فراری بدهند. در این درگیری که با برتری کامل نیروهای خودی همراه بود حداقل ۴ تن از افراد ضدانقلاب کشته و تعدادی نیز زخمی شدند.

از نیروهای خودی نیز ۲ تن در حین درگیری مجروح شدند و ۳ تن دیگر هم هنگام تعقیب افراد مسلح محارب بر اثر برخورد خودرویشان با مین زخمی شدند.^(۲)

امروز همچنین در غرب بانه در حمله افراد مسلح ضدانقلاب به گروه تأمین پایگاه مرزی روستای بوالحسن، یک تن شهید و یک تن زخمی شد. مهاجمان ۴ نفر از افراد پایگاه را نیز به گروگان بردند. عناصر گروه های مسلح غیرقانونی همچنین در جنوب غربی بوکان به پایگاه کردیگلان حمله کردند که در طول یک ساعت و نیم درگیری یک تن از افراد این پایگاه به شهادت رسید.^(۳)

در حادثه دیگری، افراد حزب دمکرات کردستان ایران در ارومیه از مسیر رودخانه ای که از داخل شهر عبور می کرد به این شهر نفوذ کرده به سمت مقر نیروهای گردان جندالله، چند گلوله آر.پی.جی ۷ شلیک کردند. در این حادثه یک تن از افراد این گردان به شهادت رسید و خسارت هایی نیز به ساختمان مذکور وارد شد.^(۴)

علاوه بر این وقایع، در روز جاری تعدادی از عناصر مسلح در جنوب غربی بانه در نقاط مختلف راه های مواصلاتی روستائی اقدام به مین گذاری کردند. بر اثر انفجار این مین ها در حوالی روستاهای ارموده، کارستم، گندمان و تپه سبز ۳ تن از افراد خودی و اهالی روستاها به شهادت رسیدند و یک تن نیز زخمی شد. یک دستگاه تراکتور نیز کاملاً منهدم گردید.

در محور سردشت - مهاباد نیز در حوالی روستای گنه دار یک چوپان بر اثر برخورد با مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند، به شهادت رسید.^(۵)

در مهاباد هم نیروهای سپاه هنگام گشت نامحسوس برای تأمین امنیت شهر با یک گروه از افراد ضدانقلاب درگیر شدند و توانستند یکی از آنان را دستگیر کنند.^(۶)

ص: ۹۵۲

۱- سند شماره ۴۵۲۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه منطقه ۷ به فرماندهی کل سپاه، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۲۹۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به

- فرماندهی ژاجا (رکن ۳)، ۱۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۴۰۰۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۴- سند شماره ۳۱۸۳۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه (عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات)، ۶/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند ۶۵۴۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۴۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۹/۹/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۶۵۶۶۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا، ۱۴/۹/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۵۶۷۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن ۳) به فرمانده نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

مسئولان حزب دمکرات کردستان ایران اعلام کردند اخیراً شخصی به نام رشید زارعی را به جرم خیانت به خلق کرد و همکاری با سپاه پاسداران در منطقه شهر ویران (شرق مهاباد) اعدام انقلابی کرده اند. یک نشریه امنیتی داخلی ضمن درج این خبر، به تأثیر عملیات پاک سازی منطقه مرزی آلان بر تشدید اختلاف میان گروه های مسلح غیرقانونی از جمله سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و سازمان کومه له پرداخته و گوشه ای از واکنش سازمان کومه له به اقدام سپاه در تسلیح مردم را نیز ذکر کرده است.

در بخشی از مطالب این نشریه آمده است: «پیروزی های چشمگیر رزمندگان اسلام در عملیات والفجر ۴ و به خصوص پاک سازی منطقه مرزی آلان (جنوب غربی سردشت) و استقبال بی نظیر مردم منطقه از برقراری حاکمیت جمهوری اسلامی، ضدانقلابیون شکست خورده را بر آن داشته که طبق معمول تقصیرها را به گردن گروهک های همکار انداخته و در آخر کار با ارباب مردم منطقه از اظهار علاقه آنان به جمهوری اسلامی جلوگیری نمایند. ... نشریه گروهک منافقین در خارج از کشور با ذکر گزارشی از به اصطلاح مقاومت یک هفته ای آنان در منطقه آلان تقصیر شکست را به گردن گروهک کومه له انداخته که با عقب نشینی بی موقع خود آنان را نیز مجبور به عقب نشینی کردند. گروهک کومه له نیز با شکایت از گروهک دمکرات متحد منافقین از آنها می خواهند که از مقاومت این گروهک در جریان عملیات پاک سازی فوق [منطقه آلان] در رادیوی خود تجلیل به عمل آورند.

جالب توجه اینکه کومه له ادعا کرده است جمهوری اسلامی با فریب و نیرنگ تعدادی از مردم منطقه را مسلح کرده تا علیه ضدانقلابیون از آنها استفاده نماید. کومه له در خاتمه به مردم هشدار داده است که چنانچه اسلحه خود را زمین نگذارند شدیداً مجازات خواهند شد.» (۱)

در همین حال گزارش معاونت طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه از اقدام هیز معینی حزب دمکرات کردستان ایران در تهدید مردم برای خودداری از همکاری با نیروهای جمهوری اسلامی خبر داده و افزوده است: پیشمرگان حزب دمکرات نیروی معینی در اطلاعیه ای از دارندگان تراکتور و صاحبان قاطر در منطقه عمومی غرب سردشت خواسته اند تا با نیروهای جمهوری اسلامی همکاری نکنند و امکانات خود را در اختیار نیروهای دولتی قرار ندهند؛ حزب دمکرات در این اطلاعیه تهدید کرده است در غیر این صورت اموال این افراد مصادره خواهد شد. (۲)

مشکلات امنیتی و نظامی مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان، کمبود نیرو و چگونگی تأمین آن از جمله مسائلی است که همچنان پیش روی ارگان های ذی ربط قرار دارد. وضعیت غیرعادی این مناطق به ویژه در نزدیکی نوار مرزی، باعث شده تا میزان قابل توجهی از قوای نظامی جمهوری اسلامی در این مناطق به کار گرفته شوند، با این حال با توجه به مأموریت

ص: ۹۵۳

۱- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- سند شماره ۴۱۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از معاونت طرح و عملیات ستاد مرکزی به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۴.

بخش عظیمی از نیروهای نظامی ارتش و سپاه در جبهه های جنگ برای مقابله با مهاجمان عراقی، مناطق کردنشین برای تأمین امنیت اغلب با کمبود نیرو مواجه هستند.

در این زمینه امروز فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهی منطقه ۴ (استان های خراسان و سمنان) و منطقه ۱ سپاه کشوری (شهرهای قم و اراک) از آنان خواست برای تأمین نیروی مورد نیاز مناطق بانه، سردشت و مهاباد که ۱۰۰۰ نفر می باشد (بانه ۷۰۰ نفر، سردشت ۱۰۰ نفر و مهاباد ۲۰۰ نفر) به سرعت اقدام کنند. یادآوری می شود که منطقه ۱ سپاه مسئول تأمین نیروهای بانه و سردشت و منطقه ۴ مسئول تأمین نیروهای مهاباد می باشند(۱).

۱

ستاد تبلیغات جنگ ادعای عراق در مورد گلوله باران مناطق غیرنظامی این کشور را با تقاضای اخیر جمهوری اسلامی ایران از سازمان ملل مبنی بر برآورد خسارات وارد شده به مناطق غیرنظامی دو کشور مرتبط دانست.

در اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ آمده است: «رژیم جنایتکار بغداد با دست یازی بر حيله های تبلیغاتی جدید تلاش می کند بر جنایات گذشته و تجاوزاتی که برای آینده در سر می پروراند پوشش نهد و رسوایی بین المللی خود را در مورد ادعای کذب هدف قرار گرفتن شهرها و مناطق مسکونی از سوی ایران جبران نماید.»

این ستاد در ادامه اطلاعیه خود به بمباران ها و حملات موشکی عراق علیه شهرها و مناطق مسکونی ایران از جمله حمله موشکی به بهبهان و شهادت ۸۰ دانش آموز یک مدرسه راهنمایی در این شهر اشاره کرده و ضمن یادآوری گزارش هیئت اعزامی سازمان ملل به ایران و عراق که از تخریب گسترده مناطق غیرنظامی ایران حکایت داشت، افزوده است: «در این راستا روز گذشته، رژیم منحط عراق در حالی که از سوی ایران از هیئت اعزامی سازمان ملل دعوت مجدد شده است تا با سفر به ایران و عراق اطلاعات خود را تکمیل نمایند و رژیم عراق شدیداً با این پیشنهاد به مخالفت نشسته است ادعای همیشگی خود را از سر گرفت که ایران شهرها و روستاهای مرزی عراق را گلوله باران می نماید. این، بی شک توطئه جدیدی از سوی این رژیم ضدبشری است که قصد دارد با هدف قرار دادن بخش هایی از شهرهای مرزی عراق و تخریب آنها به دست خود (همچنان که در پنجوین اتفاق افتاد) از رسوایی عالم گیر خود بکاهد و با صحنه سازی های دروغین جنایات هولناک خود را توجیه نماید.» در ادامه اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ تصریح شده است: «ایران اسلامی با وجود تمام قدرت و امکاناتی که به منظور ویران ساختن شهرهای عراق در اختیار دارد از آنجا که اخلاق دفاع اسلامی حکم می کند، حتی یک گلوله به سوی شهرهای عراق پرتاب نکرده و هیچ گاه نخواهد کرد و این را جهانیان به خوبی دریافته اند و تبلیغات کذب صدام کافر در فریب افکار عمومی کارگر نخواهد بود.»(۲)

ص: ۹۵۴

۱- سند شماره ۴۵۱۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه (معاونت عملیات) به فرماندهی منطقه ۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۲۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه (معاونت عملیات) به فرماندهی منطقه ۱، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

درحالی که برخی گزارش ها حاکی از تمایل کشورهای الجزایر و ترکیه برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق است، نخست وزیر تونس تأکید کرد در حال حاضر هیچ راه حلی برای پایان این جنگ نمی بیند.

خبرگزاری فرانسه از الجزیره امروز ضمن گزارشی از دیدار و مذاکره احمد طالب الابراهیمی وزیر امور خارجه الجزایر با مانع سعید العتیبه وزیر نفت امارات متحده عربی درباره اوضاع لبنان و جنگ ایران و عراق اعلام کرد: «الجزایر قریب دو سال است که برای متوقف ساختن این جنگ کوشش می کند.» این خبرگزاری همچنین یادآور شد: «محمد بن احمد عبدالغنی نخست وزیر الجزایر در سفرش به کویت که اوایل ماه اکتبر صورت گرفت، بار دیگر تأکید کرد که کشورش کوشش های خود را برای کمک به ایران و عراق در زمینه پیدا کردن یک راه حل مسالمت آمیز دنبال می کند.» (۱)

از سوی دیگر به گزارش رادیو ترکیه، کنعان اورن رئیس جمهوری ترکیه در ضیافت شامی که ملک حسین پادشاه اردن به افتخار وی ترتیب داده بود، ضمن اشاره به اوضاع نابسامان منطقه غرب آسیا و لبنان، جنگ ایران و عراق را مغایر با "منافع درازمدت کشورهای منطقه" خواند و گفت ترکیه در قبال این جنگ «همواره سیاست حساس بی طرفانه ای را دنبال می نماید.» رئیس جمهور ترکیه در عین حال با اشاره به آمادگی ترکیه برای کمک به خاتمه جنگ اعلام کرد: «حاضریم هرگونه وظایفی که به عهده ما بوده به جا آورده و بعد از این به جای خواهیم آورد.» (۲)

همچنین تورگوت اوزال نخست وزیر جدید ترکیه (۳) - که قرار است در این هفته به عنوان اولین نخست وزیر منتخب ترکیه بعد از کودتای ۱۹۸۰ قدرت را در دست گیرد - در مصاحبه با خبرگزاری رویتر با بیان اینکه کشورش را به عنوان پلی بین منطقه غرب آسیا و کشورهای غربی می بیند، گفت: «آنکارا آماده است در تلاش برای پایان بخشیدن به جنگ خلیج فارس نقشی ایفا کند.» (۴)

ص: ۹۵۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲، الجزیره - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۴، رادیو ترکیه فارسی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۳- تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه در سال های ۱۳۶۸ - ۱۳۶۲، اولین سیاستمداری بود که بعد از کودتای سپتامبر ۱۹۸۰ (شهریور ۱۳۵۹) توسط نظامیان ترکیه در یک انتخابات عمومی روی کار آمد. پیش از این، حکومت نظامی که توسط رئیس ستاد مشترک ارتش ترکیه اداره می شد تمام تصمیمات حساس را به نام ترکیه می گرفت. این حکومت کشور را به ۱۳ منطقه نظامی تقسیم کرد. همچنین فعالیت احزاب سیاسی را ممنوع اعلام کرده و موجی از دستگیری ها، محاکمات و مجازات ها را به مورد اجرا گذارد و سرانجام تغییراتی را در قانون اساسی ترکیه از طریق برگزاری فراندومی بحث برانگیز با بیش از ۸۲ درصد آرا به تصویب رساند. ناظران و تحلیل گران، پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، اشغال افغانستان توسط ارتش سرخ شوروی در دی ماه ۱۳۵۸ و ضعف های سیاسی و اقتصادی ترکیه به عنوان مهم ترین عضو شاخه جنوبی ناتو را از دلایل وقوع کودتای مذکور در ترکیه قلمداد کرده اند.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۳

در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی از منامه گزارش داد: محمد مزالی نخست وزیر تونس در مصاحبه ای که امروز در روزنامه الیوم به چاپ رسید گفت «در حال حاضر هیچ راه حلی برای پایان جنگ ایران و عراق نمی بیند.» وی اظهار امیدواری کرد اجلاس سران عرب به زودی برای بحث درباره نحوه «مقابله با خطراتی که اعراب را تهدید می کند» تشکیل شود. خبرگزاری آلمان غربی یادآور شد اجلاس مذکور قرار بود ماه گذشته میلادی در ریاض برگزار گردد. (۱)

۱

موقعیت حساس ژاپن به عنوان شریک تجاری ایران و عراق موجب شده این کشور رفتار دوگانه ای را در مورد تردد کشتی های ژاپنی در خلیج فارس در پیش گیرد. در همین حال فرستاده وزارت امور خارجه ژاپن به فرانسه عزیمت کرد تا نگرانی کشورش را از ادامه کمک های نظامی فرانسه به عراق ابراز کند.

در پی تهدید تازه عراق مبنی بر بمباران تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک، یک شرکت کشتیرانی ژاپنی به نفتکش های خود دستور داد مسیر خود را از این جزیره در خلیج فارس تغییر داده و به سوی بنادر عربستان سعودی و کویت رهسپار شوند. رادیو اسرائیل با اعلام این خبر یادآور شد که ژاپن روزانه ۴۶۰ هزار بشکه نفت از ایران خریداری می کند. (۲)

در این زمینه خبرگزاری رویتر نیز روز گذشته از توکیو گزارش داد: صاحبان کشتی های ژاپنی این روزها به دلیل گزارش های ضدونقیض در مورد ادامه ممنوعیت بارگیری در جزیره خارک دچار سردرگمی شدند. بر پایه این گزارش، کارخانه کشتی سازی "شنیواکایون کیشا" اعلام کرد: «سازمان کشتی داران ژاپنی و اتحادیه دریانوردان ژاپن که این ممنوعیت را اعلام کرده اند، اجازه داده اند که در صورت موافقت مقامات ایرانی یکی از تانکرهای این کارخانه در جزیره خارک بارگیری کند. لکن مقامات سازمان کشتی داران ژاپنی اظهار داشته اند که این ممنوعیت حفظ خواهد شد هر چند که این سازمان سرگرم بررسی اوضاع در خلیج [فارس] است.»

رویتر ضمن یادآوری اینکه ممنوعیت بارگیری کشتی های ژاپنی در جزیره خارک هفته گذشته در پی حمله عراق به دو کشتی در منطقه خلیج فارس اعمال گردید، افزود: «به گفته منابع کشتیرانی ژاپن به نظر می رسد این اغتشاش در رابطه با موقعیت حساس این کشور به عنوان شریک تجاری هر دو کشور درگیر در جنگ باشد.» به گفته منابع مذکور، بر این اساس «هرگونه تصمیمی در مورد لغو ممنوعیت بارگیری به منظور کم کردن احتمال حمله عراق به تانکرهای ژاپنی تا حد امکان بی سروصدا خواهد بود.» (۳)

از سوی دیگر رادیو ژاپن امروز گزارش داد: «فرستاده وزارت خارجه ژاپن نابارو واتسوناگا وارد پاریس شده است تا با مقامات فرانسوی در مورد اوضاع و روابط بین المللی و امور مورد علاقه دو کشور مذاکره کند. منابع مطلع در فرانسه می گویند تحویل ادوات نظامی فرانسه به عراق در جنگ با

ص: ۹۵۶

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳۶۲/۹/۱۳، ص ۳، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۲/۹/۱۳۶۲.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۲/۹/۱۴، ص ۲۳، رادیو اسرائیل، ۱۲/۹/۱۳۶۲.
- ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۳۶۲/۹/۱۲، ص ۳، توکیو - خبرگزاری رویتر، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

ایران یکی از مطالب اصلی مذاکره خواهد بود.» این رادیو همچنین ضمن اشاره به نگرانی ژاپن از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تأکید کرد: «ژاپن رابطه ظریفی از لحاظ تجاری با هر دو کشور ایران و عراق دارد و سرمایه گذاری سنگینی در هر دو کشور نموده است.» (۱)

۱

در آستانه اجلاس کشورهای صادرکننده نفت اوپک اختلاف نظر میان ایران و عربستان درباره سیاست تولید و قیمت گذاری نفت به بالاترین حد خود رسیده است.

روزنامه کیهان گزارش داد: محمد غرضی وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران، امروز در یک نشست مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی ضمن اشاره به اینکه ایران سعی بر حفظ انسجام اوپک به عنوان «تنها ارگان بین المللی کشورهای مستضعف» دارد، گفت: «ما در داخل اوپک با مخالفین اوپک به جنگ ادامه خواهیم داد و نخواهیم گذاشت اوپک ابزار دست کشورهای بی شود که تابعیت سیاست امریکا را فطرتاً پذیرفته اند.» وی در توضیح این مسئله افزود: «توافق ما در کنفرانس لندن روی سقف تولید و سهمیه کشورها بود که بعضی از آنها به این وظیفه خود عمل کردند. عربستان سعودی مستقیماً پذیرفت تا سقف تولید از ۵ میلیون بشکه در روز تجاوز نکند. در حال حاضر این کشور به تعهد خود عمل نکرده و از چندی پیش تولید خود را بالا برده است که این تولید در ماه گذشته از مرز ۶ میلیون بشکه در روز هم فراتر رفته است.» وزیر نفت تصریح کرد: «به این ترتیب، عربستان با اوپک مستقیماً به مخالفت برخاسته و این چنین لطمه به منافع کشورهای تولیدکننده نفت وارد می کند. در اینجا عربستان سعودی باید به خاطر ازدیاد تولید قبلی، خسارت وارده به سایر کشورهای تولیدکننده نفت را بپردازد.»

محمد غرضی وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران

غرضی آن گاه با اشاره به دستورالعمل مسئولان سیاسی کشور در زمینه نفت، گفت: «مطابق دستورالعمل مسئولان سیاسی جمهوری اسلامی ایران به کشورهای تولیدکننده ای چون عربستان سعودی اجازه نخواهیم داد با ازدیاد تولید دائم در بازار نفت قیمت شکنی را سبب شود و همان طور که جناب هاشمی رفسنجانی در نماز جمعه مطرح فرمودند جمهوری اسلامی در جایی که تشخیص بدهد اجازه نخواهد داد نفت ارزان به سوی کشورهای بی روان شود که با جمهوری اسلامی دشمنی می ورزند.» وی در مورد قیمت پیشنهادی ایران در اجلاس اوپک اظهار کرد: «پیشنهاد ایران به کنفرانس اوپک این است که قیمت پایه نفت به سطح ۳۴ دلار در هر بشکه بازگردد و تولید در حد خود باقی بماند.» غرضی افزود: «ما سقف تولید ۴/۲ میلیون بشکه در روز را پذیرفتیم و به آن پایبند بودیم. شرط اساسی برای ما این بود که تولید کنندگان

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، ص ۲۱، رادیو ژاپن، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

دیگر هم از این امر تبعیت کنند ولی با شرایطی که عربستان سعودی به وجود آورده بسیار مشکل است که سقف تولید ۴/۲ میلیون بشکه در روز را قبول کنیم.» وزیر نفت تأکید کرد: «مسئله اصلی برای ما در درجه اول قیمت پایه نفت است و در مرحله بعد سقف تولید.» وی همچنین دبیر کلی اوپک در این دوره را حق ایران دانست و گفت: «باین حال، فشار از ناحیه تولیدکنندگان وارد می شود تا از انتخاب دبیرکل اوپک که از طرف ایران معرفی می شود جلوگیری به عمل آورند ولی ما همچنان بر موضع خود ایستاده ایم.» (۱)

۱

امروز تلاش یک هواپیماربا برای ربودن هواپیمای مسافربری در مسیر بوشهر به شیراز با شکست روبه رو شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی از شیراز گزارش داد: «به دنبال ربوده شدن هواپیمای ۷۲۷ مسافربری جمهوری اسلامی با اقدام شجاعانه خلبان و مجروح شدن رباینده و یک مهماندار، این هواپیما سالم در فرودگاه شیراز به زمین نشست.» این خبرگزاری به نقل از رئیس فرودگاه شیراز افزود: «هواپیمای ۷۲۷ مسافربری جمهوری اسلامی ایران در ساعت ۱۳:۴۵ دقیقه از بوشهر به مقصد شیراز به پرواز درآمد و در ساعت ۱۴:۱۰ دقیقه، به وسیله دکمه مخصوص، علامت ربوده شدن هواپیما به برج کنترل شیراز مخابره شد. متعاقب آن خلبان طی تماس تلفنی با فرودگاه شیراز اعلام کرد که رباینده از پشت کابین، خلبان را تهدید و امر به تغییر مسیر می کند، ولی خلبان بدون توجه به تهدید رباینده به مسیر خود ادامه می دهد. چند لحظه بعد یک بمب از ۳ بمب کوچک که همراه رباینده بود منفجر و سینه و شکم رباینده و بازوان یک خواهر مهماندار را مجروح می کند که بلافاصله رباینده نقش بر زمین می گردد. خلبان که در این حال هواپیما را به فرودگاه شیراز رسانده بود با راهنمایی برج مراقبت در گوشه ای دور از ساختمان های فرودگاه مستقر می گردد.»

رئیس فرودگاه شیراز در مورد هویت هواپیماربا توضیح داد: «در بازرسی های اولیه یک گواهینامه به نام شهرام میرصادقی صادره از بغداد در جیب وی مشاهده شد و همچنین کارت اقامت در هتل تنگسیر بوشهر و مقداری پول.» وی همچنین در زمینه کیفیت جاسازی اسلحه و مواد منفجره و کنترل نشدن در فرودگاه بوشهر گفت: «رباینده اسلحه خودساز داشته و آن را قطعه قطعه در قسمت های مختلف بدن خود قرار داده بود.» (۲)

۲

نیروی هوایی رژیم صهیونیستی بار دیگر مناطقی از لبنان را بمباران کرد. در همین حال رهبر جنبش امل در انتقاد از قطع روابط دیپلماتیک لبنان با ایران اعلام کرد دولت لبنان باید از ایران به عنوان وسیله ای برای پایان دادن به حضور اشغالگران رژیم صهیونیستی در لبنان استفاده کند.

ص: ۹۵۸

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، شیراز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

به گزارش رادیو اسرائیل، هواپیماهای اسرائیلی بامداد امروز بخش هایی از مناطق بحدون و صوفر لبنان را که به گفته این رادیو پایگاه ها و مراکز فرماندهی خرابکاران تحت فرمان سوریه بود، مورد حمله قرار دادند. براساس این گزارش، یکی از شبه نظامیان وابسته به حزب سوسیالیست ترقی خواه تحت رهبری جنبلاط نیز به خبرنگاران گفت «دو هواپیمای نیروی هوایی اسرائیل حدود ده دقیقه هدف هایی را در مناطق تحت استیلا سوریه، دروزی های مسلح و خرابکاران بمباران کردند.»^(۱)

همچنین در پی انتشار گزارش ها از پرواز هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه در مناطقی که امروز هدف حمله جنگنده های اسرائیلی قرار گرفت، خبرگزاری فرانسه در گزارشی اعلام کرد: «شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، بعد از ظهر امروز فرضیه ارتباط میان بمباران منطقه بحدون و صوفار [صوفر] توسط هواپیماهای اسرائیلی و پروازهای شناسایی هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی بر فراز این منطقه را که بامداد امروز صورت گرفت، رد کرد.» وی افزود: «حمله اسرائیل چند ساعت قبل از مأموریت شناسایی هواپیماهای فرانسوی صورت گرفته است.» خبرگزاری فرانسه یاد آور شد: «نیروی هوایی اسرائیل بامداد امروز برای سومین بار طی یک ماه اخیر به بمباران بحدون که تحت کنترل سوریه، حزب سوسیالیست ترقی خواه متعلق به ولید جنبلاط و متحدان فلسطینی و ایرانی آنها می باشد، اقدام نموده است.»^(۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از بیروت، نیبه بری رهبر جنبش سیاسی نظامی شیعه امل امروز از تصمیم دولت لبنان مبنی بر قطع روابط دیپلماتیک با ایران انتقاد کرده و گفت: «لبنان هیچ گونه نفعی در قطع روابط با ایران ندارد، درحالی که دولت لبنان می تواند از وزنه ایران به عنوان وسیله اعمال فشار برای پایان بخشیدن به اشغال لبنان توسط اسرائیل استفاده کند.» وی که در یک نشست مطبوعاتی شرکت کرده بود، افزود: «دفاع جنبش امل از موضع ایران بر مبنای ملاحظات عقاید شیعی نیست، بلکه بر مبنای یک اقدام ملی لبنانی است.» نیبه بری درعین حال به توافق دولت لبنان و رهبران مخالف در مورد طرحی اشاره کرد که به گفته وی آرامش را به حومه جنوبی بیروت باز می گرداند. این طرح شامل اقداماتی از جمله جمع آوری واحدهای ارتش و شبه نظامیان متحد مسیحی دولت از اطراف و نیز حومه جنوبی بیروت، استقرار برخی از ناظران یونانی و ایتالیایی در مناطق تخلیه شده و استقرار نیروهای امنیت داخلی و ژاندارمری در حومه است.»^(۳)

۱

مشاور عالی ریاست جمهوری ایران نتایج مذاکرات هیئت اعزامی ایران به سوریه و لبنان را درباره اختلاف میان جناح های فلسطینی مثبت اعلام کرد. در همین حال، انتظار می رود اجلاس آتی کشورهای اسلامی در داکا نیز از طرح اخیر سوری - سعودی برای آتش بس میان گروه های متخاصم فلسطینی حمایت کند.

ص: ۹۵۹

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، رادیو اسرائیل، ۱۲/۹/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، ویلوربان (مرکز فرانسه) - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۹/۱۳۶۲.
 - ۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۵، بیروت - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

مصطفی میرسلیم که در رأس هیئتی به منظور رایزنی در مورد تنش و درگیری جناح های فلسطینی به سوریه و لبنان سفر کرده است، ضمن مثبت خواندن نتایج مذاکرات صورت گرفته در دمشق و طرابلس، اظهار داشت: «برای حل مشکلات شمال لبنان آمادگی کامل و حسن نیت و هماهنگی برقرار هست که ان شاءالله با سعی و کوششی که می شود مشکلات آن منطقه برطرف شود و حالت عادی به شهر طرابلس که یک وضع جنگ زده به خود گرفته بازگردد و امنیت در آن شهر مستقر شود.» مشاور عالی رئیس جمهور افزود: «ان شاءالله ادامه این تلاش ها زمینه مساعدی را فراهم آورد برای اینکه نیروهای مسلمان در منطقه متحد و یکپارچه و در صف واحدی در مقابل صهیونیسم و نیروهای مرتجع فالانژ بتوانند ایستادگی کنند.»

سرپرست هیئت اعزامی ایران به کشورهای سوریه و لبنان گفت: «در کنار این اقدامات و فعالیت ها دو سفر دیگر هم انجام گرفته که یکی بازدید از مناطق بمباران شده توسط هواپیماهای فرانسوی و صهیونیستی در جاناتا و بعلبک بود. ما دیدیم که در این دو منطقه بعد از اینکه بمباران صورت گرفته و مردم آنجا شهیدایی دادند، روحیه ای بسیار قوی و محکم داشتند و شبیه روحیه ای است که ما در امت شهیدپرور خودمان می بینیم و این نشان دهنده شکل گرفتن روحیه انقلاب اسلامی است در میان مردم مسلمان [منطقه].» وی همچنین با اشاره به بازدید خود از شهر قنیطره در سوریه اظهار کرد: «رژیم صهیونیستی کلیه خانه های این شهر را به حالت تخریب کشانده و وضعی دارد که ما را به یاد آن شکل تخریبی که از سوی صدام در شهرهای مناطق جنگ زده مان انجام گرفته می اندازد.» (۱) - (۲)

رادیو اسرائیل در گزارشی با اشاره به بازگشت مشاور عالی رئیس جمهور ایران از سفر به سوریه و لبنان گفت: «ناظران سیاسی عقیده دارند که سفر آقای میرسلیم به سوریه و لبنان جهت بازدید از پایگاه های بمباران شده پاسداران دولتی جمهوری اسلامی ایران و گفت و گو با حزب اللهی های ایرانی و نیز بررسی نزاع مسلحانه در صفوف سازمان خرابکاران [سازمان آزادی بخش فلسطین] بوده است.» (۳)

امروز همچنین خبرگزاری رویتر ضمن گزارشی درباره اجلاس این هفته سازمان کنفرانس کشورهای اسلامی در داکا به نقل از منابع دیپلماتیک گفت «انتظار می رود این کنفرانس از یک

ص: ۹۶۰

۱- براساس یادداشت های روزانه حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی، در مورد تلاش های ایران برای پایان دادن به درگیری میان گروه های فلسطینی و مأموریت هیئت اعزامی جمهوری اسلامی به کشورهای سوریه و لبنان، تصمیمات ویژه ای اتخاذ شده بود. وی می نویسد: «با حضور [آقای محتشمی] سفیرمان در سوریه، [محسن رضایی] فرمانده سپاه، نخست وزیر و [دکتر ولایتی] وزیر امور خارجه درباره وضع لبنان و مشکل جنگ داخلی فلسطینی ها و کیفیت میانجیگری ما با حفظ توقعات سوریه، تصمیماتی اتخاذ شد. ... [همچنین] برای اثبات موضع ضداسرائیلی و خنثی کردن تبلیغات دشمنان، پیام هایی برای حافظ اسد ارسال شد. امکانات بیشتری به رزمندگان لبنان دادیم.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص ۲۸۸)

۲- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، ص ۱۸، رادیو اسرائیل، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

پیشنهاد صلح سعودی - سوری که شامل خروج رزمنده های یاسر عرفات از طرابلس است حمایت کند.» بر پایه این گزارش همچنین «احتمال دارد اجلاس سازمان کنفرانس اسلامی که ۴۲ کشور عضو آن هستند و مرکز دائمی آن در جده قرار دارد از جهان اسلام مصراً بخواهد که برای پایان دادن به اختلاف میان عرفات و شورشیان ساف تلاش کنند.» (۲۸) در همین حال به گزارش رادیو بغداد کنعان اورن رئیس جمهور ترکیه، که برای دیداری در اردن به سر می برد مسئله فلسطین را جوهر نزاع در منطقه خواند و گفت: «استیفای حقوق غصب شده عربی و فلسطینی شرط ثابت و اساسی است برای برقراری صلح عادلانه و همه جانبه در منطقه.» اورن تحقق این شرط را منوط به عقب نشینی نیروهای رژیم صهیونیستی و شناسایی حق تعیین سرنوشت ملت فلسطین دانست. (۱)

ص: ۹۶۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۵، رادیو بغداد، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

حمله به نیروهای خودی در شمال کامیاران و شمال شرقی سردشت، غارت اموال یک پایگاه در شمال شرقی مریوان، تیراندازی بی هدف در مدخل پیرانشهر و زورگیری از اهالی یک روستا در غرب جوانرود از جمله اقداماتی بود که گروه های مسلح غیرقانونی امروز در مناطق کردنشین انجام دادند.

در درگیری نیروهای خودی و افراد سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له در حوالی روستای کورانه در شمال کامیاران، یک تن از افراد این سازمان کشته شد. (۱)

در منطقه پیرانشهر نیز دو دسته از عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در حوالی روستای قرینق در دام یک تاکتیک نظامی نیروهای سپاه افتاده و به طور ناخواسته با همدیگر درگیر شدند. در این حادثه ۲ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۲ نفر نیز زخمی شدند. (۲)

در حمله عوامل حزب دمکرات به پایگاه الاوان (علاوان) در شمال شرق سردشت، یکی از سربازان لشکر ۲۸ کردستان به شهادت رسید و یک تن زخمی شد. (۳)

امروز همچنین در شمال شرقی مریوان افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب که در حمله روز گذشته نیروهای خودی در حوالی روستای تینال متحمل تلفات قابل توجهی شده بودند، به دو پایگاه نیروهای خودی در اطراف تینال حمله کردند و برخی از وسایل آنجا را غارت کردند. از تلفات احتمالی نیروهای خودی، گزارشی در دست نیست. (۴)

در حادثه دیگری در پیرانشهر، عده ای از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ساعت ۱۴ امروز در ورودی شهر اقدام به تیراندازی بی هدف به اطراف کردند که بر اثر آن به چند منزل مسکونی خساراتی وارد شد. واحد اطلاعات سپاه پیرانشهر این اقدام حزب دمکرات را به تلافی کشته شدن فرماندهان هیز آواره این حزب اعلام کرد و یادآور شد فرماندهان هیز آواره از جمله ۳۴ نفری بودند که در حمله افراد حزب دمکرات به شهر اشنویه در ۵/۹/۱۳۶۲ کشته شدند.

در منطقه مرزی از گله در غرب جوانرود نیز افراد مسلح سازمان کومه له به قصد زورگیری وارد روستای سیروانه شده و پس از دریافت مبالغی پول و مواد خوراکی آنجا را ترک کردند. (۵)

ص: ۹۶۳

۱- سند شماره ۳۶۷۷۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه کردستان (اطلاعات) به فرماندهی ژاندارمری کردستان،

۲۱/۹/۱۳۶۲

۲- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره

۳۳۷۴۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه پیرانشهر به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۶۷۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن ۳) به فرمانده نزا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۶۷۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان (رکن ۲) به فرمانده سپاه کردستان (اطلاعات)،

۱۷/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۶۷۷۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۰۰۷۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۴۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

امروز ۲ تن از افراد حزب دمکرات در منطقه اشنویه خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند. در شمال سلماس نیز یکی از افراد این حزب که دارای مسئولیت نظامی بود خود را تسلیم نیروهای پایگاه اوربان کرد. وی با اعلام اینکه تعداد دیگری از افراد حزب دمکرات نیز در این منطقه قصد دارند از حزب جدا و تسلیم نیروهای خودی شوند، از نیروهای سپاه در این زمینه درخواست کمک کرد. (۱)

از سوی دیگر، در منطقه مرزی مقابل زیوه در جنوب پیرانشهر، ۴۰ نفر از افراد وابسته به حزب کریکاران ترکیه به حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) ملحق شدند. (۲)

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران گسترش امنیت در آذربایجان غربی و کردستان و قطع راه های مواصلاتی گروه های مسلح غیرقانونی با عراق در این مناطق را از دستاوردهای عملیات والفجر ۴ دانست. سرهنگ صیاد شیرازی در اجتماع مردم کرمان در مسجد جامع این شهر ضمن اشاره به عملکرد گروه های مسلح ضدانقلاب در کردستان و آذربایجان غربی گفت: «اگر امروز ضدانقلاب در این مناطق از عظمت نیروهای اسلام در سوراخ موش فرورفته اند به دلیل آن است که سربازان اسلام تاب و توان و خواب را از آنها گرفته اند و ما امیدواریم در مناطق آن چنان امنیتی برقرار شود که دیگر هیچ کس نتواند برادران و خواهران کرد و مسلمان ما را مورد آزار و اذیت قرار دهد.»

سرهنگ علی صیاد شیرازی
فرمانده نیروی زمینی
ارتش جمهوری اسلامی ایران

وی سپس به تشریح سلسله عملیات های والفجر ۱ تا والفجر ۴ پرداخت و با تقدیر از عملکرد لشکر ۴۱ ثارالله (ع) سپاه پاسداران و نیروهای نظامی و پرسنل هوانیروز کرمان در این عملیات و نیز پزشکان معالج در طول عملیات گفت: «بزرگ ترین نتیجه ای که در طول این عملیات نصیب ملت ما شد این بود که اولاً در منطقه آذربایجان ارتباط کثیف ضدانقلاب با بعثیون عراقی قطع شد و قرارگاه مشترک آنها به دست سربازان اسلام سقوط کرد و علاوه بر آزاد شدن بسیاری از سرزمین های اسلام تعداد زیادی از نیروهای دشمن منهدم شد و غنائم زیادی به دست پرتوان نیروهای ما افتاد و ما امیدواریم در آینده، دیگر در این منطقه با مشکلی روبه رو نباشیم.» فرمانده نیروی زمینی

- ۱- سند شماره ۳۱۸۳۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه جندالله سلماس به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۴/۹/۱۳۶۲؛ و-
سند شماره ۳۵۷۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه اشنویه به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۹/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۵۶۷۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

ارتش در ادامه افزود: «امروز دشمن با حرکت خود ما را به حول و قوه الهی به طرف کربلا نزدیک می کند و این خود بر مبنای قصاص است که باید از دشمن گرفته شود و بدانید که صدام خائن پایدار نیست و چنان ناتوان شده است که برای هدایت نیروهای خود در پشت جبهه ها جوخه های اعدام را تدارک دیده است.»^(۱)

۱

رئیس جمهور عراق امروز در مراسم اعطای نشان شجاعت به گروهی از افسران نظامی حزب بعث مدعی شد بعثی ها همواره در صف مقدم قربانیان جنگ و دفاع از اهداف انقلاب عراق قرار دارند. به گزارش رادیو بغداد، صدام حسین همچنین با اشاره به اینکه سازماندهی حزبی در درون نیروهای مسلح جدا از فعالیت های روزانه این نیروها در جنگ نیست، گفت: «من این گروه [افسران بعثی] را [جدا] از بقیه فرماندهان نظامی مورد قدردانی قرار می دهم به خاطر اینکه می خواهم روی این مسئله تأکید کنم که بعثی ها نه به خاطر منافع شخصی خویش، بلکه به خاطر اهداف بالاتری مبارزه و جهاد می کنند.»^(۲)

۲

«ایران حاضر است تحت شرایط خاصی جنگ سه ساله مرزی با عراق را خاتمه دهد.»

صادق طباطبایی

رادیو کلن امروز با اعلام این مطلب به نقل از صادق طباطبایی که وی را «یکی از محارمین و مشاورین نزدیک آیت الله خمینی رهبر انقلاب» معرفی کرد افزود: طباطبایی که در مصاحبه با رادیو لوکزامبورگ سخن می گفت ضمن اشاره به این نکته که ایران می خواهد هرچه زودتر به جنگ خاتمه دهد، شرایط مورد نظر برای پایان دادن به جنگ را این گونه برشمرد: «خروج فوری نیروهای عراقی از سرزمین های ایران، پرداخت غرامت خسارات جنگی وارده به ایران، مجازات صدام حسین رئیس جمهوری عراق.» وی همچنین «اطمینان داد که ایران قصد ندارد تنگه هرمز را مسدود و از این طریق جریان صدور نفت کشورهای حوزه خلیج فارس را قطع سازد، مع هذا شرط لازم آن است که ایران نیز بتواند صدور نفت خود را بلا مانع ادامه دهد.» وی افزود: «چنانچه این امر تضمین نشود، تهران متوسل به اقداماتی

ص: ۹۶۵

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶، رادیو بغداد، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

خواهد شد که دیگر یک قطره نفت نیز از طریق خلیج فارس صادر نشود.»

گزارش رادیو کلن حاکی است صادق طباطبایی در این مصاحبه «مخارج جنگ را به ۳۰۰ تا ۴۰۰ میلیون دلار در ماه تخمین زد و به گفته او جنگ تاکنون در ایران موجب کشته شدن در حدود ۶۰ هزار نفر و مجروح شدن بیش از ۱۵۰ هزار انسان شده است، مع هذا ایران هنوز نیز از ذخایر ارزی به میزان ۱۱ تا ۱۲ میلیارد دلار برخوردار است. تهران با این وجود با مشکلات اقتصادی روبه رو بوده و رشد تورم به چهل درصد رسیده است.» وی همچنین اضافه کرد «نیروهای ایرانی باید با صرفه جویی از مهمات و جنگ افزار استفاده کنند؛ چراکه تهیه قطعات یدکی در غرب مشکل شده است. مضاف بر آن بغداد تجهیزات بهتری داشته و می تواند به دریافت مهمات و جنگ افزار از فرانسه و شوروی امیدوار باشد.» طباطبایی در پایان مصاحبه خود خاطرنشان کرد «مع هذا ایران به اخلاق عالی مبارزه سربازان خود اعتماد دارد.» (۱)

۱

یک روزنامه امریکایی اعلام کرد علاوه بر کمبود سلاح های ضد هوایی و ضدتانک، رقابتی که میان گروه های طرف دار غرب و طرف دار ایران در افغانستان جریان دارد، شدت مقاومت در مقابل شوروی را تقلیل داده است.

روزنامه نیویورک تایمز در شماره امروز خود این مطلب را در یک تحلیل نظامی در خصوص اختلافات موجود میان نیروهای مخالف رژیم ببرک کارمل عنوان کرد. میدلتون نویسنده مقاله نوشت: «تحلیل گران جاسوسی غربی می گویند به عقیده آنها هیچ امیدی به مبدل ساختن قیام افغانی ها به ویتنامی برای روس ها نیست مگر اینکه تسلیحات بیشتری به دست یاغیان برسد. منابع افغانی و غربی همچنین گفته اند که پاکستان معمولاً بهترین بخش حواله های تسلیحاتی (افغان ها) را از آن خود می سازد، درحالی که دولت پاکستان این مطلب را تکذیب کرده است.»

روزنامه مذکور همچنین به نقل از سبقت الله مجددی رئیس سازمان اتحاد اسلامی طرف دار غرب، در مورد اختلافات و تفرقه های موجود میان گروه های مبارز آورده است: «لااقل ۳ گروه از ۶ گروه مخالف رژیم افغانستان تحت سلطه ایران قرار دارد. مشکل آنها این است که ایران که در چهارمین سال جنگ خود با عراق به سر می برد توانایی تأمین سلاح برای افغان ها را ندارد.» به نوشته نیویورک تایمز «منابع جاسوسی انگلیسی و امریکایی هر دو متحدشدن گروه های یاغی افغانستان را بعید می دانند. آنها معتقدند دشمنی های مذهبی و قومی میان آنها آن قدر عمیق است که اجازه تشکیل یک فرماندهی واحد جهت نظارت در کلیه عملیات مخالفان را نخواهد داد.» این روزنامه در پایان چنین نتیجه گیری کرده است: «تحلیل گران غربی با نگاهی به اوضاع کنونی

ص: ۹۶۶

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، صص ۱۸ و ۱۹، رادیو کلن، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

می گویند تردید دارند که آیا سلطه شوروی بر افغانستان قابل تغییر است یا خیر. چند تن از تحلیل گران امریکایی و انگلیسی معتقدند این رویه به احتمال قوی با ارسال مقادیر زیادی اسلحه برای یاغیان افغانی قابل تغییر خواهد بود، ولی آنها همچنان می گویند که این تسلیحات کاربرد مؤثری نخواهد داشت مگر اینکه یاغیان بفهمند که باید متحد شوند.»^(۱)

۱

یک روز پس از حمله هوایی رژیم صهیونیستی به مناطقی از خاک لبنان، هواپیماهای امریکا مواضع سلاح های ضد هوایی سوریه در لبنان را هدف قرار دادند. در همین حال یک روزنامه اسرائیلی از طرح همکاری نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی به منظور وادار کردن سوریه به خروج از لبنان خبر داد.

روزنامه کیهان گزارش داد: ساعت ۹:۳۰ دقیقه امروز صبح به وقت تهران، ۲۴ فروند جنگنده امریکایی^(۲) متعلق به ناوگان ششم نیروهای امریکا در لبنان به مواضع موشک های زمین به هوای سوریه در منطقه جبل کنیسه در شرق بیروت حمله ور شدند و بسیاری از روستاهای اطراف از جمله عالییه، صوفر، بحدون و صحانه را بمباران کردند. بر اثر مقابله نیروهای سوری با این حمله، ۳ فروند از جنگنده های امریکایی سرنگون شد و یک خلبان کشته و یک خلبان دیگر به اسارت نیروهای سوری درآمد.

گزارش کیهان به نقل از خبرگزاری کویت حاکی است حمله هوایی امریکا متعاقب حمله هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی و جنگنده های رژیم صهیونیستی به ارتفاعات مرکزی بیروت انجام گرفت که در جریان آن یک هواپیمای فرانسوی و ۲ جنگنده اسرائیلی سرنگون شده بودند. همچنین در پی حمله هوایی امروز امریکا، نیروهای دروزی پایگاه تفنگ داران دریایی این کشور در فرودگاه بیروت را به مدت چهار ساعت و نیم گلوله باران کردند که بر اثر آن ۸ تفنگ دار امریکایی کشته شدند.

متعاقب بمباران مواضع نیروهای سوری در لبنان، عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه، در نامه ای به رئیس شورای امنیت و دبیر کل سازمان ملل ضمن اشاره به حملات اخیر جنگنده های رژیم صهیونیستی به شهرها و روستاهای لبنان تأکید کرد که حمله هواپیماهای امریکایی به مواضع سوریه در لبنان در چارچوب هماهنگی و همکاری های امریکا و رژیم اشغالگر قدس و به دنبال توافق انجام شده در سفر اخیر نخست وزیر این رژیم به

ص: ۹۶۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۲- در گزارش های بعدی تعداد هواپیماهای مهاجم امریکایی ۲۸ فروند اعلام شد. (ر.ک: روزشمار ۱۴/۹/۱۳۶۲)

واشنگتن صورت گرفته است. وی از سازمان ملل و شورای امنیت خواستار اتخاذ تدابیر جدی برای متوقف ساختن "تجاوزات امریکا" در لبنان شد. وزیر امور خارجه سوریه همچنین ضمن فراخواندن سفرای کشورهای عربی و خارجی به وزارت امور خارجه و اعلام نگرانی دولت سوریه، از آنها خواست خطرهای ناشی از تهاجم نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی را به اطلاع دولت های متبوع خود رسانده و این اقدام امریکا را محکوم کنند.^(۱)

در همین حال به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، اعلام کرد حملات هوایی امروز در تلافی آتش ضد هوایی و موشک های زمین به هوایی که با هماهنگی سوریه به سوی هواپیماهای شناسایی غیر مسلح امریکایی هدایت می شدند، صورت گرفته است. ریگان گفت: «ما در لبنان به دنبال خصومت نیستیم. مأموریت ما همچون گذشته کمک به تثبیت موقعیت در بیروت تا زمانی است که بتوان تمامی نیروهای خارجی را از لبنان خارج کرد.» وی افزود: «ما به سوی هیچ کس شلیک نکرده ایم مگر در جواب به حملاتی که علیه نیروهایمان صورت گرفته است. بله! اگر نیروهای ما مورد حمله قرار گیرند ما پاسخ خواهیم داد. ما تصمیم داریم که از افرادمان در آنجا دفاع کنیم.» ریگان همچنین مدعی شد این حمله از قبل با اسرائیل هماهنگ نشده بود.^(۲)

از سوی دیگر، خبرنگار بی بی سی از بیت المقدس گزارش داد: سخنگوی کابینه اسرائیل در اظهاراتی «هرگونه رابطه ای میان حمله هوایی دیروز اسرائیل علیه هدف هایی در اطراف شاهراه بیروت - دمشق و حمله امروز جنگنده های امریکایی علیه مواضع سوریه در لبنان را انکار نمود.» این سخنگو ضمن تأکید بر اینکه هیچ هماهنگی و مشارکتی در این حملات از پیش صورت نگرفته است، گفت: «اسرائیل انگیزه های امریکا را از این حمله درک می کند.»^(۳) اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی نیز امشب در مصاحبه با شبکه تلویزیونی ای.بی.سی. امریکا گفت: «حمله امریکا به پایگاه های موشک های ضد هوایی سوریه در لبنان قابل درک و معقول است.»

به گزارش خبرگزاری فرانسه از آتن سخنگوی وزارت امور خارجه انگلستان امروز ضمن اشاره به اطلاع قبلی دولت متبوعش از حمله هواپیماهای امریکایی به مقر موشک های سوری در لبنان تأکید کرد: «کشورهای عضو نیروی چندملیتی با یکدیگر تماس نزدیک دارند و موضع این کشورها آن است که هریک از اعضا در حالت دفاع از خود فعالیت و عمل دارد.» در این حال شفیق وزان نخست وزیر لبنان، حمله هوایی امریکا به پایگاه های موشکی سوریه در نزدیکی بیروت را یک علامت خطر توصیف کرد و آن را سرآغاز مرحله تازه ای از گسترش عملیات نظامی در لبنان خواند.^(۴)

ص: ۹۶۸

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزنامه اسرائیلی هاآرتص امروز به نقل از مطبوعات بریتانیا گزارش داد: «رهبران اسرائیل و امریکا محرمانه توافق کردند که نیروهای سوریه را در لبنان تحت فشار قرار دهند و مجبورشان کنند که از لبنان خارج شوند.» این روزنامه نوشت: «ایالات متحده و اسرائیل سرگرم تنظیم مدارکی هستند که به طرح جدید همکاری نظامی آنها صورت واقعیت بدهد.» هاآرتص افزود: «مدارک مزبور به سوریه نشان خواهد داد که آن کشور نمی تواند در لبنان هرطور که بخواهد عمل کند. هدف از این مدارک جلوگیری از گسترش نفوذ سوریه و اتحاد شوروی است.»

درعین حال رادیو بی بی سی به نقل از دیوید مکنیل خبرنگار خود در بیت المقدس اعلام کرد: «یکی از سخنگویان وزارت خارجه اسرائیل گزارش روزنامه ها را در مورد قراردادی محرمانه میان امریکا و اسرائیل قاطعانه تکذیب کرد و گفت چنین قراردادی وجود خارجی ندارد.» به گفته این رادیو، یکی از مقامات عالی رتبه گفت: «اسرائیل و ایالات متحده نگرانی خود را نسبت به آنچه که مقام مزبور تقویت سوریه به وسیله اتحاد شوروی خواند، ابراز داشتند و در این زمینه با یکدیگر تبادل نظر کرده اند.» مقام مزبور همچنین مدعی شد: «اسرائیل و ایالات متحده توافق کردند برای یافتن راه هایی جهت عقب نشینی کلیه نیروهای خارجی از لبنان تلاش کنند.»^(۱)

از سوی دیگر امروز امین جمیل رئیس جمهوری لبنان، به دنبال یک رشته گفت و گوهای چهار روزه با ریگان رئیس جمهوری و مقامات بلندپایه امریکا، بیانیه ای صادر کرد و ضمن اعلام تشکیل "یک کمیته مشترک عالی" مدعی شد خروج تمام نیروهای خارجی از لبنان از اهم مسائل مورد توجه دو دولت می باشد. بیانیه مذکور خاطر نشان می سازد «این دیدار بخشی از مرحله ای است که در آینده نیز ادامه خواهد داشت.»^(۲)

ص: ۹۶۹

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

در حالی که در طول ۴۸ ساعت گذشته، شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر همچنان هدف گلوله های توپخانه و خمپاره اندازهای عراقی قرار داشت، عراق بازهم تهدید به انجام اقدامات تلافی جویانه کرد.

در حملات توپخانه ای عراق به شهر آبادان ۳ منزل مسکونی ویران شد و بخشی از یک بیمارستان آسیب دید. در خرمشهر نیز مناطق مختلف شهر به طور متناوب گلوله باران شدند. این اقدام عراق در محوطه گمرک، دیری فارم، محوطه راه آهن، خیابان های نقدی، میلانیان، سنتاب، مدرسه دورقی و جزیره مینو خساراتی را در پی داشت. گلوله باران منطقه و جاده شلمچه نیز خسارت هایی به نیروهای خودی وارد کرد.

همچنین بر اثر این حملات یک تن شهید و ۴۸ نفر از افراد نظامی و غیرنظامی زخمی شدند. (۱)

در همین حال و در پی اقدام تبلیغاتی دو روز پیش رژیم عراق مبنی بر تهدید به اجرای یک عملیات انتقامی علیه ایران، امروز نیز رادیو عراق با قطع برنامه های عادی خود بار دیگر مدعی شد: چون ارتش ایران شهرها و مناطق مسکونی عراق را با توپخانه هدف قرار داده و این عمل موجب خشم مردم شده است، ستاد فرماندهی ارتش عراق تصمیم به تلافی گرفته است. (۲)

امروز افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی حملاتی را علیه پایگاه ها و نیروهای خودی در مناطق شمال شرقی بوکان و جنوب غربی و جنوب سقز انجام دادند. همچنین بر اثر انفجار ۳ مین در اطراف مهاباد و سردشت ۱۶ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند.

در ۳۰ کیلومتری شمال شرقی بوکان، ۶۰ تن از عناصر حزب دمکرات کردستان ایران با هدف تصرف پایگاه نیروهای خودی در روستای کانی علی به آنجا حمله کردند، ولی با مقاومت افراد مستقر در پایگاه و رسیدن نیروهای کمکی از پایگاه جوانمرد در جنوب این

ص: ۹۷۱

۱- سند شماره ۲۹۱۰۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۰۶۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

پایگاه، مهاجمان پس از پنج ساعت تلاش خسارت بار، با تحمل تلفات سنگین مجبور به عقب نشینی شدند. به گزارش فرمانده سپاه صائین دژ، در این درگیری آسیبی به نیروهای خودی وارد نشد ولی حدود ۱۵ نفر از مهاجمان کشته یا زخمی شدند. (۱)

در حادثه دیگری در ساعت ۱۶ امروز، یک خودروی حامل نیروهای ژاندارمری هنگام بازگشت از مأموریت در حوالی پایگاه قمطره در جنوب شرق مهاباد، بر اثر برخورد به مین ضدتانکی که افراد مسلح غیرقانونی در جاده کار گذاشته بودند، منهدم شد و ۴ سرباز شهید و ۸ تن شامل ۳ درجه دار و ۵ سرباز نیز زخمی شدند. (۲)

در محور مهاباد - بوکان نیز در نزدیکی پایگاه بغاز ۲ نفر از سربازان بر روی مین رفته و هر دو زخمی شدند. یک خودرو نیز دچار خسارت شد. (۳)

مشابه این حادثه در حوالی پایگاه کسیلان در شمال شرقی سردشت نیز رخ داد و ۲ تن از سربازان که در حال جست و جو برای کشف مین های کارگذاشته شده در این منطقه بودند، بر اثر انفجار یک مین مجروح شدند. (۴)

در جنوب غربی سقز، افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی هنگام بازگشت نیروهای تأمین جاده در ۵ کیلومتری پایگاه تموغه به آنان حمله کردند. که با اعزام نیروهای کمکی از پایگاه تموغه، مهاجمان مجبور به ترک منطقه شدند. در این حادثه یک سرباز شهید و یک افسر و یک سرباز دیگر زخمی شدند، علاوه بر این مهاجمان یک سرباز را که راننده بود به گروگان بردند و یک خودرو را نیز سرقت کردند.

عناصر مسلح غیرقانونی همچنین به پایگاه قاوخان در جنوب سقز حمله کردند، اما با مقاومت نیروهای خودی اقدام آنان بی نتیجه ماند. در این درگیری که بیش از یک ساعت طول کشید، یک تانکر ذخیره نفت پایگاه منهدم شد. (۵)

۱

اقدامات نیروهای خودی برای مقابله با افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب ادامه دارد.

در مهاباد، نیروهای سپاه ۴ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی را دستگیر کردند. ۳ تن از این افراد در حوالی روستای عبدالله آباد در شمال شرقی این شهر دستگیر شدند. (۶)

همچنین در منطقه عمومی سلماس به دنبال تسلیم شدن یکی از فرماندهان نظامی حزب دمکرات کردستان ایران در روستای اوربان در شمال این شهر و ارائه اطلاعاتی مبنی بر تمایل دیگر افراد وابسته به حزب دمکرات به تسلیم شدن، امروز نیز ۱۴ تن از افراد این حزب با همراه آوردن سلاح و تجهیزات، خود را به نیروهای سپاه پایگاه سلماس تسلیم کردند. (۷)

ص: ۹۷۲

۱- سند شماره ۳۶۱۲۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه ۱۱ (طرح و عملیات)، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۶۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳)، ۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- اسناد تکمیلی عملیات والفجر ۴، جلد ۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شرح عملیات، ص ۲۷۵؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱.

۳- سند شماره ۳۵۶۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- اسناد تکمیلی عملیات والفجر ۴، جلد ۴، پیشین، ص ۲۷۵.

۴- سند شماره ۳۵۶۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۳۵۶۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۶- سند شماره ۳۵۷۰۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه مهاباد به فرمانده منطقه ۱۱، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۷۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)،

۱۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۷۰۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سپاه سلماس به طرح و عملیات منطقه ۱۱،

۱۶/۹/۱۳۶۲.

معاونت اطلاعات قرارگاه نجف در گزارشی وضعیت نظامی و امنیتی منطقه عمومی مریوان، پاوه و جوانرود را بررسی کرده است. (۱) در این گزارش نقش گروه های مسلح غیرقانونی همچون رزگاری و به ویژه حزب دمکرات کردستان ایران در ناامنی های منطقه، نحوه حضور آنها در نوار مرزی و نوع ارتباطشان با ارتش عراق، بهره گیری ارتش عراق از آنها برای کسب اخبار مربوط به رویدادهای این مناطق و واگذاری مأموریت های جاسوسی و خرابکاری، نقش این گروه ها در ایجاد یک نیروی حائل بین نیروهای خودی با ارتش عراق، تاکتیک های گروه های مذکور در کسب خبر، نحوه تردد و محورهای آمدوشد آنها از خاک عراق به داخل ایران و... مورد بررسی قرار گرفته است. در پایان این گزارش نیز معاونت اطلاعات قرارگاه نجف درباره مشکلات موجود برای اجرای عملیات در مناطق یادشده و راهکارها و مزیت هایی که نیروهای خودی در برخی مناطق از آن برخوردارند، مطالبی ذکر کرده است.

در بخشی از این گزارش درباره موضوعات حفاظتی آمده است: در این جبهه ها تردد اتومبیل ها بسیار محدود است و غالباً افراد دشمن و نیروهای بومی ماشین های خود منطقه را می شناسند و حتی منظور از تردد آنها را می دانند (ماشین غذا، ماشین آب، ماشین مسئولان) به همین دلیل نیز به راحتی افراد غریبه که به منطقه وارد می شوند را به سرعت تشخیص می دهند.

بسیاری از افراد بومی مستقر در ارتفاعات خطوط مقدم با افراد دمکرات مستقر در منطقه وابستگی خانوادگی دارند (قسمت عمده خط پدافندی را نیروهای بومی تشکیل می دهند). و از این رو، ارتش عراق به راحتی قادر است با فرستادن افراد دمکرات به نودشه و یا مکان های دیگر هر نوع اطلاعاتی را که بخواهد به دست آورد یا امکانات و تجهیزاتی همانند بی سیم را به درون خاک ایران منتقل کند. (برای برقراری ارتباط سریع تر). در این مناطق گروه های رزگاری و دمکرات فعالیت دارند و دائماً در حال تردد به شهر نودشه و حوالی آن می باشند (به منظور دیدار خانواده و کسب اطلاعات و کارهای مشابه دیگر) این مسئله در نیروهای دمکرات بیشتر صادق است، این نیروها که در حال جنگیدن با نیروهای ایران می باشند بین نیروهای اسلام و ارتش عراق قرار دارند. هر ماه یا هر چند ماه به خانه های خود رفت و آمد می کنند و هر بار در حال بازگشت آخرین اطلاعات را گرفته و به عراق انتقال می دهند. یکی دیگر از مسائل مهم آشنایی و نزدیکی طائفه ای نیروهای بومی می باشد که باعث شده تمامی افراد بومی از اوضاع و احوال یکدیگر مطلع باشند و با توجه به این امر، نمی توان از افراد بومی در جهت اهداف اطلاعاتی استفاده کرد به طوری که دیگر افراد بومی حتی از جزئیات کار او مطلع نشوند.

این گزارش در ادامه به محل استقرار و راه های نفوذی عناصر دمکرات و رزگاری اشاره کرده و افزوده است:

ص: ۹۷۳

۱- منظور از جبهه های پاوه و مریوان از ارتفاعات تته تا پاسگاه مره خیل و جبهه های جوانرود از بموی کوچک تا گوزیل است.

به طور کلی عراق در این منطقه از دو گروه و حزب دمکرات و رزگاری که از افراد بومی و ضدانقلاب هستند برای کارهای اطلاعاتی برون مرزی و تخریب و... استفاده می کند و تمرکز این دو گروه عمدتاً در روستاهای مرزی، دره ها و شیارها، تپه ها و باغ های بین نیروهای ایران و ارتش عراق است و از قسمت پایین (در منطقه پاوه) حد سپاه پاوه یعنی دشت سازان شروع می شود و در کنار رودخانه مرزی آب سیروان ادامه پیدا می کند و تا دامنه ارتفاع گاوکش حضور دارند. یکی دیگر از مراکز این نیروها در روستای قلعه گاه در دامنه ارتفاع گاوکش روبه روی روستای شیخان می باشد و در بین ارتفاعات گاوکش تا ارتفاع گوزیل در قسمت جنوبی و شمالی رودخانه آب سیروان اطراف ارتفاع گوزیل تردد و تمرکز آنها بسیار زیاد است، حتی در قسمت لانه وان (پشت گوزیل) نیز پلی زده اند که در زمستان مشکلات عبور از آب را نداشته باشند البته این پل برای تدارک نیروهای عراقی روی ارتفاع گوزیل نیز می باشد. عراق توانسته جاده مرزی پاسگاه مره خیل به پاسگاه هرتا را در داخل ایران قطع و حتی تا حدی تحت کنترل گیرد و روی آن را مین گذاری کرده و با استقرار تیربار در این منطقه از تردد اتومبیل های خودی جلوگیری می کند و این قسمت را به یکی از معابر نفوذی بسیار مناسب تبدیل کرده و عوامل خود را به راحتی تا باینگان و هرجای دیگر بخواهد، اعزام می کند. محل استقرار نیروهای دمکرات از دامنه ارتفاع گاوکش به سمت شمال به نهر نوسود می رسد و از این طریق تمامی جاده های مرزی این منطقه را کنترل می کنند و منطقه بین ارتفاع (سونی) هرات تا ارتفاع گاوکش بین نیروهای ما و ارتش عراق را آلوده کرده اند، یکی دیگر از مراکز نیروهای حزب دمکرات روستایی است به نام هاوار که بین ارتفاعات شیندروی و پروینه قرار گرفته است. محل استقرار نیروهای دمکرات در باغ های شهر اشغال شده نوسود می باشد و مرکزیت این نیروها در بیمارستان نوسود است، یکی دیگر از معابر نفوذی دشمن بین روستای تشار و روستای دزلی است که از این منطقه به داخل خاک ایران به سوی روستای نروی رفته و از آنجا به هر منطقه ای که هدفشان باشد می روند، یکی دیگر از مکان های تمرکز و تردد نیروهای دمکرات جاده آسفالت نوسود به شوشمی و پاسگاه شوشمی به طویله می باشد. نیروهای رزگاری نیز در باغ های بین درآور و طویله زیر ارتفاعات کمرسیاه و در دامنه ارتفاع مستقر هستند.

نیروهای دمکرات بیشتر از باغ های طویله که میان ارتفاعات جانباز و کمرسیاه قرار دارند، به عملیات برون مرزی می پردازند و از شیارهایی که به جاده مرزی منتهی می گردد، عبور کرده و به اورامانات می روند و در بعضی از مواقع نیز جاده مرزی شمشیر و پاوه را مین گذاری می کنند و در بعضی موارد نیز کمین می زنند، نیروهای رزگاری در باغ های بین ارتفاعات پنج قله و جانباز مستقر هستند و ارتفاعات ملامصطفی نیز یکی از مکان های تردد آنها است و در باغ های بین روستای هانی گرمه تا روستای بیاره عراق نیروهای ارتش عراق حفاظت می کنند و کلاً در معابری که راه هایی برای نفوذ به ارتفاعاتی که نیروهای عراقی روی آنها مستقر هستند، وجود دارد نیروهای حزب دمکرات مستقر شده و راه های وصولی به نیروهای عراقی را مسدود کرده اند.

در منطقه جوانرود، راه های نفوذی و محل استقرار نیروهای دمکرات و ضدانقلاب از دامنه

ارتفاعات بموی کوچک تا دامنه ارتفاعات شاخ خشیک (سرتنگ) می باشد و کل جبهه جوانرود راه های نفوذی آنها است، به خصوص راه های زیر حاشیه رودخانه زیمکان - ارتفاعات بیزل و ازگله.

در بخش دیگری از این گزارش درباره مسائل امنیتی تصریح شده است: بسیاری از مسائلی که حفاظت منطقه را برهم می زند، امنیت منطقه را نیز برهم می زند، افراد عملیاتی حزب دمکرات و گروه رزگاری از همان مسیرهای ذکر شده از مرز عبور می کنند، ولی مأموریت آنها دیگر اطلاعاتی نیست بلکه برای اعمال ضدامنیتی است و به تعبیری با هدف ضربه وارد کردن و برهم زدن امنیت راه ها و خطوط مقدم جبهه ها است، جاده هایی که خطوط مقدم جبهه ها را در این منطقه به همدیگر متصل می کند شب ها بسیار ناامن است و احتمال کمین خوردن یا برخورد اتومبیل ها با مین زیاد است (چندین مورد نیز در این اواخر رخ داده است) جاده های شمشیر به نودشه و نودشه به پاوه و شمشیر به مریوان (کلاً جاده مرزی سرپل ذهاب تا مریوان) نیز از نزدیکی غروب آفتاب به بعد، ناامن است و تشخیص افراد بموی با ضدانقلاب ممکن نیست و در بسیاری از مواقع نیروهای ضدانقلاب خود را موافق انقلاب جا می زنند و سعی می کنند از این طریق به اهداف خود برسند. در منطقه عمومی سرپل ذهاب تا پاوه خانواده های بسیاری از افراد ضدانقلاب قرار دارد و حتی در منطقه پاوه، خانواده این افراد بین خطوط مقدم جبهه ما با جبهه عراق و در بعضی مواقع مابین خطوط مقدم خودمان جای گرفته اند که این خود یکی دیگر از عوامل نبود امنیت در منطقه می باشد.

قرارگاه نجف در ادامه گزارش خود پس از اشاره به مسائل امنیتی و اطلاعاتی، به مشکلات اجرای عملیات در این منطقه اشاره کرده است:

مشکلاتی که در اجرای عملیات با آنها درگیر خواهیم بود عبارت اند از:

۱. نبود حفاظت مورد نیاز.
 ۲. نبود امنیت در خطوط ارتباطی و پدافندی.
 ۳. محدود بودن راه ها و جاده ها.
 ۴. نزدیک بودن زمستان و بسته شدن جاده ها.
 ۵. وجود لایه ای از نیروهای ضدانقلاب در جلو و لابه لای نیروهای ارتش عراق.
- باوجود این محدودیت ها می توان با در نظر گرفتن مدت زمان نسبتاً مناسب و طرح های کوچک و مرحله ای و زیر پوشش سپاه پاوه و نودشه عملیات هایی انجام داد.

در پایان این گزارش درباره عملیات های برون مرزی آمده است: در منطقه پدافندی قرارگاه نجف در قسمت محور سومار تا دکل نوسود، خطوط عراق به شکلی قرار دارند که امکان انجام عملیات های برون مرزی را محدود یا غیرممکن ساخته، مگر منطقه بین ارتفاع شاخ شمیران و ارتفاع بالامبو که از رودخانه زیمکان می گذرد و به دریاچه دربندیخان منتهی می گردد و از آنجا به شهرهای مرزی کردستان می رسد. یکی از مهم ترین مزیت های این راهکار

حضور نیروهای ضد دولت عراق به نام نیروهای قیاده (۱) می باشند که نزدیک به سه سال است با حضور در ارتفاعات شاخ شمیران و شاخ سورمر و تردد روی دریاچه دربندیخان و جوانرود از مسیر کوه بیزل و رودخانه زیمکان این منطقه را از زیر تسلط عراق خارج کرده اند.

یکی از مسائلی که می بایستی در جهت اقدامات برون مرزی به آن توجه داشت تقویت این نیروها (بارزانی) در منطقه است، این نیروها توسط شخصی به نام مسعود بارزانی پسر ملامصطفی بارزانی در میوان کنترل و سازماندهی می گردند.

برآورد ما نشان می دهد که نیروهای خودی برای ارتباط با مردم عراق تا شهرهای حلبچه و سیدصادق در حد تماس با مردم مشکل اساسی نداریم، ولی برای عمق بخشیدن به این عملیات ها به دو مسئله مهم نیاز است: یکی زمان و دیگری عنصر اطلاعاتی متناسب با شرایط منطقه. (۲)

۱

وزیر نفت عراق بار دیگر بندر امام خمینی را "یک منطقه جنگی" خواند. به گزارش رادیو ایران، قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، در مصاحبه با هفته نامه کوبیتی المجالس ضمن اعلام این مطلب افزود: «تا وقتی جمهوری اسلامی ایران در ادامه جنگ اصرار بورزد، مجتمع پتروشیمی این بندر از حمله هوایی عراق در امان نخواهد بود.» (۳)

۲

دومین اجلاس وزرای کشور دولت های عرب امروز در بغداد آغاز به کار کرد.

عزت ابراهیم نایب رئیس شورای فرماندهی انقلاب عراق، در نطق افتتاحیه این اجلاس با اشاره به جنگ سه ساله ایران و عراق مدعی شد که در این جنگ عراقی ها «از آزادی و حیثیت و مبادی و انقلاب خود برای حمایت و حفظ افتخارات خویش و در راه ایفای نقش بشردوستانه خود دفاع می کنند.» شاذلی قلیبی دبیر کل اتحادیه عرب نیز در مراسم گشایش اجلاس مذکور ضمن اشاره به آنچه وی "خط مشی مثبت عراق" برای متوقف ساختن جنگ و پاسخ گویی به پیام های محافل بین المللی خواند، تأکید کرد: «وقت آن رسیده که این جنگ براساس عدالت و قانون بین المللی به سود کشورهای منطقه و به خاطر خدمت به صلح و امنیت بین المللی خاتمه یابد.» (۴)

همچنین ادريس البصرى وزير کشور مراکش، که ریاست اولین اجلاس را در مراکش به عهده داشت، «از کشورهای عرب خواست از عراق که از آغاز جنگ مقاصد صلح جویانه خود را ابراز داشته حمایت کنند.» (۵)

به گزارش رادیو بغداد، البصرى عصر امروز، با صدام حسین رئیس جمهور عراق، دیدار و

ص: ۹۷۶

۱- منظور از "نیروهای قیاده" حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) هستند که علیه نیروهای ارتش عراق مبارزه می کنند و با قوای نظامی ایران همکاری دارند.

۲- سند شماره ۲۱۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه نجف.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰، رادیو ایران، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیماى جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو بغداد، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۷، بغداد - خبرگزاری کویت، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

پیام شفاهی ملک حسن دوم پادشاه مراکش را مبنی بر ایستادگی مراکش در کنار عراق در جنگ این کشور علیه ایران به صدام ابلاغ کرد.^(۱)

رادیو بغداد همچنین گزارش داد شاذلی قلبی دبیرکل اتحادیه عرب با طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق دیدار و درباره اوضاع فعلی اعراب، تحولات فلسطین، جنگ ایران و عراق و همچنین «روش های کشورهای عربی نسبت به تشکیل کنفرانس آینده سران عرب و ضرورت پی ریزی مبانی و سنت های عربی، فعالیت مشترک عربی برای رویارویی با خطرات متوجه امت عرب براساس همبستگی عربی و پایبندی به منشور اتحادیه عرب و منشور دفاع مشترک عربی و تصمیمات کنفرانس سران عرب» گفت و گو کرد.^(۲)

۱

نخست وزیر سیاست و مواضع دولت جمهوری اسلامی ایران درمورد انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی، سطح تولید و قیمت نفت در اوپک و نیز اقدام عربستان سعودی و کویت به فروش نفت از طرف عراق را اعلام کرد.

میرحسین موسوی امروز در یک مصاحبه اختصاصی با خبرنگار واحد مرکزی خبر درباره اجلاس آتی وزرای کشورهای عضو اوپک گفت: «سیاست جمهوری اسلامی در اوپک تلاش برای پایین آوردن سطح تولید و بالابردن قیمت نفت است.» وی برخی دولت های عرب منطقه را ایادی امریکا خواند و با اشاره به سیاست آنها برای کاهش قیمت نفت گفت: «تلاش آنها درحقیقت جایزه ای است که سران مرتجع وابسته به امریکا می دهند تا از تاج و تختشان حفاظت و حراست کنند. آنها از جیب ملت های خود می دزدند و تقدیم ریگان و سرمایه داران امریکایی می کنند تا خود را حفظ کنند.» موسوی افزود: «آنچه که به ما مربوط می شود این است که نمی توانیم ساکت بمانیم و ببینیم یک عده به خاطر حفظ خود هستی مسلمانان را به تاراج می دهند.»

نخست وزیر همچنین اظهار کرد: «عربستان و کویت شرم و حیا را کنار گذاشته و اعلام کرده اند که به جای عراق هم نفت می فروشند و ما به آنها اعلام می کنیم که شما خیلی زیاد پیش رفته اید و این به نفع شما نیست که تا این حد علناً به مقابله با انقلاب اسلامی برخیزید و خصومت خود را با آن اعلان کنید.» وی افزود: «شما به قیمت طرف داری از رژیم درحال افول به مقابله با قدرتی در منطقه برآمده اید که قدرت تنبیه توطئه گران را در هر جای جهان دارد. آیا به نفع شما نیست که در کنار این قدرت باشید تا در مقابله [با] آن؟» نخست وزیر تأکید کرد: «به هر حال، به اعتقاد ما باید همه بکوشند تا قیمت نفت را به ارزش واقعی آن برسانند و ۳۴ دلار حداقل آن است و باید به ملت هایی که سران کشورشان به سود امریکا عمل می کنند این موضوع را فهمانند.»

موسوی در ادامه سخنان خود به موضوع انتخابات آینده مجلس پرداخت و ضمن اشاره به آمادگی قوه اجرایی برای برگزاری انتخابات به نحو مطلوب، گفت: «بنده در اینجا از همه مأمورین و مقامات دولت در سراسر کشور می خواهم که در انجام مأموریت های خود

ص: ۹۷۷

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲۶، رادیو بغداد، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

درارتباط با انتخابات، بی طرفی کامل را حفظ کنند.» وی تأکید کرد: «طبیعی است که مردم، روحانیت و تشکل های اسلامی درزمینه تبلیغات و معرفی کاندیدها بسیار فعال باشند، ولی استانداران و فرمانداران باید مراقب باشند که از موقعیت و وسایل و امکاناتی که در اختیار دارند در جهت تقویت این کاندیدا یا آن کاندیدا استفاده نشود و یقیناً مقامات غیردولتی هم نباید از مسئولین و مخصوصاً استانداران و فرمانداران چنین انتظاری داشته باشند.»^(۱)

۱

امروز گزارش هایی درزمینه مواضع و تحرکات سیاسی برخی از کشورهای عربی درباره جنگ ایران و عراق انتشار یافت. مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، در مصاحبه با مجله لبنانی الافکار عنوان کرد: «سوریه هر کوششی که برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق صورت پذیرد را تأیید می کند.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت، طلاس همچنین گفت: «این جنگ هیچ خدمتی به دو کشور منطقه و مردم آن نمی کند، بلکه خدمت به امپریالیسم است.» وی تأکید کرد: «دولت سوریه امیدوار است هرچه زودتر در نزدیک ترین فرصت این جنگ پایان پذیرد و دو کشور اختلافات خود را از طریق مذاکره حل نمایند.»^(۲)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از خبرگزاری خلیج گزارش داد: شاهزاده سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان سعودی که حامل پیامی از سوی ملک فهد پادشاه عربستان، برای قابوس سلطان عمان است امروز برای مذاکره درباره جنگ ایران و عراق وارد مسقط شد. بر پایه این گزارش، فیصل ضمن یادآوری مجدد نگرانی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس از ادامه جنگ اظهار کرد که مذاکرات و مشورت های کشورهای عضو این شورا «تأثیر قاطعی بر جریان حوادث منطقه خواهد داشت.»^(۳)

در همین زمینه قابوس سلطان عمان در مصاحبه با روزنامه لوموند (چاپ پاریس) ضمن اشاره به تلاش هایی که درمورد امنیت منطقه به طور گروهی جریان دارد، گفت: «تلاش های بسیاری از سوی سازمان ملل متحد و دیگر سازمان ها در جهت پایان دادن به این جنگ [ایران و عراق] انجام شده و به منظور تحقق این هدف به انجام تلاش های بیشتری نیز نیاز می باشد.»^(۴)

۲

حمله دیروز جنگنده های امریکا علیه مواضع نیروهای سوری در لبنان موجی از بازتاب ها، تفاسیر خبری و واکنش ها را به دنبال داشت. در همین حال، رئیس جمهور سوریه اعلام کرد این کشور مصمم است با هر نوع تجاوزی مقابله کند.

وزارت دفاع امریکا در بیانیه ای در ارزیابی خسارات ناشی از حمله هوایی روز یکشنبه به مواضع سوریه اعلام کرد: «جایگاه موشک های زمین به هوای سام ۹ و رادار آن نابود شد. بمب های ۱۰۰۰ پوندی و بمب های خوشه ای نیز در یک منطقه ۴ هدف عمده و در ناحیه دیگر ۱۱ هدف دیگر را ویران کردند.» خبرگزاری یونایتد پرس با اعلام این مطلب یادآور شد: «این تهاجمات که پس از جنگ ویتنام بزرگ ترین حملات هوایی امریکا محسوب می شد توسط ۲۸ فروند بمب افکن سبک

ص: ۹۷۸

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۳، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو عمان، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

اینزودر و کویسیر انجام گرفت. یک فروند از هر دو نوع هواپیما سرنگون شده است. پس از جنگ ویتنام این نخستین بار است که در عملیات جنگی، هواپیمای امریکا ساقط می گردد.» بر پایه این گزارش، پنتاگون همچنین در بیانیه خود مدعی شده است: «از تحلیل های ما به روشنی برمی آید که مأموریت بسیار موفق بوده و به اهداف خود دست یافته است؛ اهدافی که عبارت بودند از جلوگیری از تکرار حمله به هواپیماهای شناسایی ما از طریق یک پاسخ حساب شده.»

یونایتدپرس درعین حال به نقل از یک منبع آگاه در پنتاگون افزود: «مشاهدات امریکا از حملات هوایی اسرائیل علیه سوریه در طول چندین سال گذشته، امریکا را به این عقیده رسانده بود که سوری ها را می توان به راحتی از میدان به در کرد، اما این امر کاملاً حقیقت ندارد. مسئله این است که اسرائیلی ها در کار حمله هوایی بسیار مهارت دارند، به عکس امریکا که برای ضربت زدن به سه هدف، ۲۸ هواپیما را به پرواز درآورد و به گفته مقامات پنتاگون و تحلیل گران نظامی تعداد آن غیرمعمول نیست، نیروی هوایی اسرائیل معمولاً فقط با استفاده از ۳ تا ۴ هواپیما به هدف های زمینی اش حمله می کنند.»^(۱)

در همین حال، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، امروز با ارسال پیام هایی به سران کلیه کشورهای عربی و برخی رهبران جهان اعلام کرد: «سوریه مصمم است تا با هر نوع تجاوزی مقابله نماید.» وی همچنین هشدار داد که «دخالت های امریکا در لبنان به دنبال توافق با اسرائیل و ایجاد هماهنگی در تجاوزات مشترک خود علیه منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] بسیار خطرناک شده تا جایی که دولت ریگان علناً دست به حمله نظامی در خاک لبنان زده است.» رئیس جمهوری سوریه خاطر نشان کرد: «این هماهنگی امریکا و اسرائیل خطر بزرگی برای ملت عرب و تهدید بزرگی علیه ملل جهان است.»

از سوی دیگر، در ادامه واکنش ها به حمله هوایی امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان، وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در واکنش به تهاجم هواپیماهای امریکا علیه مواضع سوریه در لبنان اعلام کرد: امریکا و فرانسه نقش ظاهری خود را در لبنان به عنوان "حافظ صلح" کنار گذاشته و به طور تمام عیار به صورت یکی از طرف های درگیر و نیروهای "حافظ اسرائیل" درآمده اند.

به گزارش روزنامه کیهان، سخنگوی وزارت امور خارجه ضمن بیان این مطلب اظهار داشت: «حرکت اخیر امریکا که با هماهنگی اسرائیل صورت گرفته، نشان می دهد که به دنبال توافق اخیر امریکا و رژیم صهیونیستی، توطئه های امپریالیسم در لبنان وارد مرحله جدیدی شده است و آن حمایت علنی از نیروهای متجاوز اسرائیل و رودرویی مستقیم با انقلابیون مسلمان در لبنان به شمار می رود.» وی همچنین ضمن اشاره به عملیات نیروهای سوری در سرنگونی ۳ فروند هواپیمای جنگی امریکا گفت: «اکنون برای جهان اسلام جهت دفاع از حیثیت، شرف و سرزمین خود در برابر ابرتجاوزات مکرر امپریالیسم و صهیونیسم راهی جز نزدیکی صفوف و مبارزه قهرآمیز باقی نمانده است.»^(۲) خاویر پرز دکوئیاری دبیرکل سازمان ملل، امروز ضمن درخواست از طرف های درگیر در لبنان برای پایان دادن به مخاصمات خود، هشدار داد: «بروز هر نوع خصومتی

ص: ۹۷۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

ممکن است وضع را بیش از پیش خطرناک کرده و به یک درگیری عمده منجر شود.»

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، لئونید زامیاتین سخنگوی رسمی اتحاد شوروی در یک نشست مطبوعاتی بمباران مواضع سوریه در لبنان به وسیله هواپیماهای امریکا را «یک عامل تازه تجاوز در خاورمیانه» توصیف کرد و گفت: «کشورهای عرب برای جنگ دشوارشان علیه امریکا و اسرائیل تدابیر لازم اتخاذ خواهند کرد و شوروی نیز در این راه از آنها حمایت مادی و معنوی به عمل خواهد آورد.»

همچنین خبرگزاری لیبی در تفسیری حمله هوایی علیه مواضع سوری ها را «آغاز اجرای موافقت نامه اسرائیل و امریکا» خواند که با هدف تحت فشار قرار دادن سوریه برای خارج کردن نیروهایش از لبنان صورت گرفته است. مدیرکل وزرات امور خارجه الجزایر نیز موضع کشورش مبنی بر نگرانی عمیق از عملیات هوایی امریکا در خاک لبنان را به اطلاع سفیر امریکا در الجزایر رساند. به گزارش خبرگزاری فرانسه مروان القاسم وزیر امور خارجه اردن در گفت و گو با این خبرگزاری و خامت اوضاع لبنان را نتیجه حضور غیرقانونی نیروهای اسرائیلی دانست و افزود: «برای رسیدن به صلح در لبنان باید نیروهای اسرائیلی قبل از سایر نیروها از لبنان خارج شوند و این به عهده امریکاست که اسرائیل را به این امر وادارد.»^(۱) حسنی مبارک رئیس جمهور مصر نیز خواستار عقب نشینی کامل نیروهای رژیم صهیونیستی از خاک لبنان شد و گفت باید «به دولت لبنان امکان داد تأسیسات [تصمیمات] خویش را در سرزمین خود به دور از دخالت های خارجی به مرحله اجرا بگذارد.»^(۲)

این درحالی است که مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، در گفت و گو با نشریه لبنانی الافکار آمادگی سوریه را برای خروج از لبنان به شرط درخواست دولت لبنان و بعد از خروج نیروهای رژیم صهیونیستی اعلام کرد^(۳) همچنین به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از واشنگتن رفیق جوجتی سفیر سوریه در امریکا گفت: «ما با امریکا در جنگ نیستیم، لکن تشدید اوضاع جنگی به ما تحمیل شده است و ما از این طریق به چه چیزی دست خواهیم یافت؟ ما می خواهیم از خودمان، مواضعمان، استقلالمان و حاکمیت لبنان دفاع کنیم.»^(۴)

از سوی دیگر در پی ادامه انتشار گزارش ها از بیماری حافظ اسد، امروز رادیو اسرائیل از قول هفته نامه النهار (چاپ پاریس) گفت: «اخيراً یک گروه فرماندهی جدید به منظور روبه راه کردن امور مملکتی در سوریه متشکل گردیده است.» به نوشته این هفته نامه این گروه که افرادی همچون عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه و سرلشکر رفعت اسد برادر رئیس جمهور سوریه در آن عضویت دارند، «عملاً کارهای امور مملکتی در زمینه های سیاسی، نظامی و غربی را به دست گرفته و هرچند مدت تشکیل جلسه می دهند و از طرف دیگر کلیه مقامات بلندپایه حزب بعث سوریه و فرماندهان ارتش این کشور زیر نظر این گروه قرار گرفته اند.»^(۵) رادیو اسرائیل در گزارش دیگری به نقل از شماره امروز روزنامه الوطن العربی (چاپ بیروت) اعلام کرد: «واحدهای امنیتی سوریه که تحت فرمان رفعت اسد برادر حافظ اسد می باشند در نقاط مهم دمشق و شهرهای دیگر سوریه مانند حلب، حمص و حماه

ص: ۹۸۰

۱- همان، ص ۲۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو بغداد، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۸، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو اسرائیل، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

مستقر شده اند زیرا خانواده اسد و اقلیت علوی مذهب سوریه که در حال حاضر حکومت را در دست دارند شدیداً بییم دارند که به واسطه وضع مزاجی حافظ اسد در آن کشور کودتا به عمل آمده و موجب خارج شدن دولت از اختیار شیعیان علوی گردد.»^(۱)

۱

حمله هوایی روز گذشته امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان به گمانه زنی ها درباره احتمال رویارویی امریکا و شوروی در منطقه غرب آسیا و از سوی دیگر برخورد نظامی سوریه و رژیم صهیونیستی دامن زد. خبرگزاری آسوشیتدپرس از واشنگتن در گزارشی اعلام کرد: بمباران مواضع ضد هوایی سوریه در لبنان «امریکایی ها را هرچه بیشتر در جنگ خاورمیانه درگیر کرده و درعین حال احتمال رویارویی با شوروی را افزایش داده است.» خبرگزاری مذکور با اشاره به کشته شدن ۸ تفنگ دار امریکایی در جریان حملات دیروز دروزی ها افزود: «در صورتی که نمایش جدید قدرت امریکا، سوریه را به خروج نیروهایش از لبنان وادار نکند، مأموریت تفنگ داران امریکایی نامحدود به نظر می رسد.» آسوشیتدپرس همچنین یادآور شد: «شوروی تسلیحات سوریه را تأمین می کند و توپچی های آن توسط تکنسین های روسی تعلیم دیده اند. بمباران مواضع سوری ها که ریگان و مقامات پنتاگون خاطرنشان کردند که احتمالاً تکرار خواهد شد، دو ابرقدرت را بیش از هر زمان دیگری در آستانه یک درگیری در خاورمیانه [غرب آسیا] قرار می دهد.»^(۲)

از سوی دیگر آریل شارون وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی نیز در مصاحبه ای که در کپنهاک انتشار یافت ضمن هشدار در مورد احتمال وقوع جنگ میان امریکا و شوروی تأکید کرد: «اگر خطر جنگ بین دو ابرقدرت وجود داشته باشد این خطر در خاورمیانه و در لبنان می باشد. زیرا ... بحران لبنان در چارچوب هدف های شوروی قرار دارد.» وی افزود: «شوروی آرزو دارد امریکا را با شکست مشابه شکست خود در بحران کوبا مواجه سازد، اما آنها مایل نیستند این شکست طبق شرایط سوریه صورت گیرد. شوروی مایل نیست وارد جنگی شود که خود طراح آن بوده و قادر به پیروزی در آن نیست.» وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی ضمن اشاره به این نکته که سوریه کلید جنگ یا صلح در منطقه غرب آسیا را در اختیار دارد، گفت: «مطمئن نیست بتوان از وقوع جنگ بین سوریه و اسرائیل جلوگیری کرد.»^(۳)

درعین حال، به گزارش رادیو امریکا چهار تن از نامزدهای حزب دمکرات برای احراز مقام ریاست جمهوری در امریکا «در واکنش نسبت به افزایش درگیری امریکا در لبنان، خواستار حزم و احتیاط شدند.» بر پایه این گزارش، سناتور جان الکن گفت: «اگر دولت فکر می کند که نبرد درازمدت و عظیم با سوری ها یکی از راه هایی است که در برابر دارد باید این طرح را به کنگره یا مردم امریکا ارائه دهد.» این سناتور امریکایی درباره احتمال رویارویی امریکا و شوروی نیز هشدار داد و اظهار کرد: «بمباران مواضع سوری ها در لبنان دربردارنده چنین خطری هست؛ چراکه مشاوران روسی در سوریه حضور دارند.» سناتور هارت نیز ضمن اعلام مخالفت با

ص: ۹۸۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۵، رادیو اسرائیل، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۷ و ۸، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

هرگونه نقش نظامی امریکا در لبنان گفت: «تفنگ داران دریایی مستقر در خاک لبنان باید خاک این کشور را ترک گویند، اما ادامه حضور امریکا در آب های ساحلی لبنان برای ثبات منطقه مهم است.» جسی جاکسون رهبر حقوق مدنی سیاهان هم «خواستار خروج نیروهای امریکایی از لبنان شد و توصیه کرد که یک نیروی سازمان ملل یا غیرمتعهد، نقش حافظ صلح را به عهده گیرد.»^(۱)

ص: ۹۸۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو امریکا، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

امروز هیئت ویژه ای که از سوی فرمانده کل سپاه مأمور بررسی مشکلات خانوادگی و معیشتی رزمندگان حاضر در جبهه های جنگ شده بود، گزارش مقدماتی خود را ارائه داد. هرچند هدف اصلی تشکیل این هیئت بررسی مشکلات رزمندگان و اقدام احتمالی برای رفع آنها بود، ولی نکات مطرح شده در این گزارش بیانگر وضعیت عمومی زندگی کسانی است که در سطوح بالا و میانی فرماندهی در سپاه و بسیج بار اصلی جنگ را بر دوش می کشند. (۲)*

در این گزارش به مشکلاتی همچون نداشتن مسکن، تخلیه منزل استیجاری توسط موجر به علت ناتوانی در پرداخت اجاره بها، فشارهای مالی و عاطفی و... اشاره شده است. نکته قابل توجه آن است که هیئت مذکور در ارائه راه حل برای رفع این مشکلات، به حداقل ها اکتفا کرده است و پیشنهادهایی را مانند کمک به پرداخت اجاره بها، اسکان خانواده ها در کانکس، پرداخت وام ۱۰ هزار تومانی و... مطرح کرده است. نمونه هایی از مشکلاتی که در بخش هایی از این گزارش به آن اشاره شده، بدین شرح است:

• برادری که از ابتدای جنگ در جبهه بوده است، با اینکه فرصت نداشت مسئله مسکن و مشکلات مبتلابه خانواده خود را سامان بدهد، ولی جنگ را رها نکرده است، تا اینکه در عملیات والفجر ۴ به شهادت رسید.

• برادرانی که مدت ها در جبهه بودند، به علت درگیری های فراوان و پرداختن کرایه خانه، موجر اقدام به تخلیه منزل کرده و اسباب و اثاثیه آنها را بیرون ریخته است.

ص: ۹۸۳

۱- توضیحاتی درباره چگونگی تشکیل این هیئت در ضمیمه این گزارش آورده شده است.

۲- * افرادی که در این گزارش مورد بررسی قرار گرفتند، عبارت بودند از: ۱. فرماندهان یگان ها و قائم مقام آنها (لشکر یا تیپ). ۲. مسئولان طرح و عملیات و اطلاعات و عملیات و مسئولان محورها و معاونان آنها. ۳. مسئولان ستاد و معاون هایشان. ۴. مسئولان گردان ها.

برخی خانواده ها (همسر تنها، پدر و مادر پیر و تنها در دورترین نقاط کشور و روستاها) فقط یک نفر سرپرست داشته اند که او نیز به جبهه رفته و آنها از حل و فصل مسائل و مشکلات خود عاجزند.

این هیئت ویژه در ادامه اهم مشکلات رزمندگان را چنین برشمرده است: ۱. کمبود مسکن ۲. رسیدگی نکردن به خانواده رزمندگان در پشت جبهه ۳. حقوق و نیازهای مالی ۴. مسئله عضویت و پرسنلی. در ادامه گزارش هیئت ویژه در تشریح مشکلات مذکور آمده است:

۱. کمبود مسکن

یکی از مسائل و مشکلاتی که کلیه مسئولان تیپ ها و لشکرها به عنوان اولین و اصلی ترین مشکل مطرح می کردند مشکل مسکن است به طوری که این مسئله حدود ۶۰

تا ۷۰ درصد مشکلات را به خود اختصاص داده و اگر مشکل مسکن رزمندگان حل شود شاید سایر مشکلات، در مقایسه با مشکل مسکن، جنبی و قابل حل و اغماض باشد. مشکلات مربوط به مسکن چنین است:

الف) بعضی از برادران مسئول در کادر ثابت یگان ها نیاز به مسکن در شهرهای عقبه محورهای عملیاتی دارند.

ب) عده ای از برادران نه در منطقه جنگی و نه در شهر محل سکونت خود مسکن (حتی به صورت استیجاری) ندارند.

ج) عده ای از برادران قادر به پرداخت اجاره بهای سنگین که از طرف موجرین درخواست می شود، نیستند.

د) عده ای از برادران قادر به پرداخت مبلغی که به عنوان پول پیش از طرف موجر خواسته می شود نمی باشند و در نتیجه بدون مسکن مانده اند.

۲. رسیدگی نکردن به خانواده رزمندگان در پشت جبهه

طبیعی است که در غیاب یک رزمنده (اعم از بسیجی و سپاهی) که عمدتاً سرپرستی یک خانواده یا بیشتر را به عهده دارد مشکلات متعددی برای خانواده وی به وجود می آید که به تنهایی قادر به حل و فصل این مشکلات نمی باشند. البته بخشی از این مشکلات در زمان جنگ اجتناب ناپذیر است و فقط خود رزمنده قادر به حل آن است، ولی قسمت عمده این مشکلات با یک برنامه ریزی و سرمایه گذاری مادی و انسانی مختصر، توسط سپاه و ارگان های ذی ربط قابل حل است و باید برای حل این گونه مشکلات خانواده های رزمندگان چاره اندیشی شود.

انواع مشکلاتی که اغلب خانواده های رزمندگان با آن روبه رو هستند عبارت اند از:

۱. امور درمانی خانواده ها ۲. تأمین لوازم ضروری خانگی و ارزاق ۳. امور فرهنگی خانواده ها ۴. ارتباط خانواده با رزمنده ۵. مسائل حقوقی (حل اختلافات) ۶. امور مسکن (از قبیل تعمیر خرابی ها بر اثر بارندگی و...)

یادآوری می شود اولاً همه خانواده ها مشکلات یادشده را ندارند و ثانیاً تعدادی از خانواده ها فقط با بعضی از این مشکلات روبه رو هستند. لذا برای حل این معضلات نیاز به تشکیلات گسترده ای که نیازمند بودجه سنگین باشد، نیست.

۳. حقوق و نیازهای مالی

بعضی از برادران مسئول یگان ها مسئله کمبود حقوق را مطرح می کردند و معتقد بودند که باید حقوق برادران به خصوص افرادی که به جبهه اعزام می شوند (به علت هزینه هایی که علاوه بر هزینه های معمولی و جاری در شهرها دارند) افزایش یابد.

از مشکلات دیگری که برادران در این رابطه مطرح می کردند مسئله نیازهای مالی و قرض هایی است که بر اثر اتفاقات غیرمنتظره و کمبود حقوق برایشان به وجود آمده است، که برادران برای پرداخت این قرض ها به شدت تحت فشار می باشند.

۴. مسئله عضویت و پرسنلی

عده ای از برادران که اکثراً از ابتدای جنگ تحمیلی در جبهه حضور دارند و افراد باتجربه و مؤثری در جنگ هستند، مسئله حقوق و عضویتشان حتی در بسیج مشخص نیست و مشکلاتی در زمینه دریافت حقوق و اداره زندگی خود و خانواده شان و همچنین پذیرش مسئولیت در سازمان رزمی دارند. زمانی که اتفاقی برای این برادران می افتد (شهادت، اسارت، مفقود یا مجروح شدن) رسیدگی به خانواده این برادران یا به کلی فراموشی می شود یا اینکه به صورت قانونی و جدی امکان رسیدگی به آن وجود ندارد.

هیئت ویژه در بخش دیگری از گزارش خود پیشنهادهایی را برای حل مشکلات مذکور مطرح کرده است. این هیئت برای رفع مشکلات مسکن ۳ راهکار کوتاه مدت، میان مدت و درازمدت، توصیه کرده است؛ کمک به پرداخت اجاره بها و پیش پرداخت درخواستی موجر (ودیعه)، واگذاری برخی خانه های سازمانی خالی دولتی و نظامی به افراد، استفاده موقت از کانکس های موجود یا قابل خرید برای اسکان خانواده رزمندگان در عقبه یگان ها و ساخت مسکن به صورت تعاونی یا با مشارکت وزارت سپاه از جمله این راهکارها است.

در بخش رسیدگی به امور رزمندگان، این هیئت بدون ارائه پیشنهاد کاربردی مشخصی توصیه کرده که تعاون ستاد مرکزی سپاه طرحی را به عنوان "طرح امور رزمندگان" با توجه به تمامی جوانب و مشکلات موجود تهیه و برای تصویب به شورای عالی سپاه ارائه کند.

پیشنهادهای هیئت مذکور در بخش مسائل حقوقی و مشکلات مالی نیز بدین شرح است:

برای برطرف کردن نیازهای مالی برادران رزمنده که عمدتاً بر اثر اتفاقات غیرمنتظره به وجود می آید، در هر تیپ و لشکری صندوق قرض الحسنه ایجاد شود که با قسط کم، برای حل

نیازهای فوری، به برادران وام بدهد و برای برادرانی که قادر به بازپرداخت وام نیستند بنا به تشخیص فرماندهی حداکثر تا مبلغ ۱۰ هزار تومان (۱۰۰.۰۰۰ ریال) وام بلاعوض داده شود تا رزمنده هر زمان که توانایی داشت اقدام به پس دادن وام کند و اگر نتوانست، بودجه لازم از بودجه سرفرماندهی کل - که در اختیار فرمانده یگان ها قرار می گیرد - و همچنین از محل کمک های مردمی، ائمه جمعه و بازاریان خیر و مؤمن تأمین شود.

در بخش عضویت و پرسنلی نیز پیشنهاد شده است که واحدهای پرسنلی ستاد مرکزی و قرارگاه های تابعه برای جذب برادرانی که نه عضو سپاه هستند و نه عضو بسیج و در حال حاضر در سازمان رزمی و در امور مؤثر جنگ مشغول فعالیت اند یا افرادی که عضو بسیج هستند و درخواست عضویت در سپاه را دارند تسریع کند و در صورت امکان گروهی در پرسنلی ستاد مرکزی و قرارگاه ها به صورت سیار و ضربتی این گونه افراد را پذیرش کنند. (۱)

۱

اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی امروز نسبت به روزهای گذشته افزایش داشت به گونه ای که در ۶ عملیاتی که افراد وابسته به این گروه ها در جنوب غربی بوکان، اطراف نقده، شهر سنندج، جنوب غربی تکاب، غرب پیرانشهر و شهر مهاباد اجرا کردند، ۲۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند و خسارت هایی نیز به مردم وارد شد. در همین حال، در سلماس ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات کردستان خود را تسلیم کردند.

در جنوب غربی بوکان، ۱۲ تن از افراد پایگاه ژاندارمری کردیگلان هنگام بازگشت از مرخصی ساعتی از سقز به پایگاه خود، در ساعت ۱۶ در حوالی روستای کهریز در کمین افراد مسلح غیرقانونی گرفتار شدند. در این حادثه ۱۰ تن از این افراد (۲ درجه دار و ۸ سرباز) شهید و ۲ نفر دیگر زخمی شدند. همچنین ۶ قبضه اسلحه و مهمات آنها نیز به دست مهاجمان افتاد. (۲)

در منطقه عمومی نقده، عناصر مسلح ضدانقلاب با اجرای کمین بر سر راه یک واحد از نیروهای پایگاه حلبی که برای عملیات گشت و کمین به شمال غربی این شهر رفته بودند، ۶ تن از نیروهای این پایگاه را شهید و ۲ تن را زخمی کردند و سپس اسلحه و مهمات آنان را به غارت بردند. (۳)

در شهر سنندج نیز ۳ نفر از افراد سپاه که برای خرید به بازار رفته بودند، در ساعت ۸:۴۰ هدف حمله افراد مسلح قرار گرفتند و ۲ تن از آنان (یک سرباز و یک پاسدار) به شهادت رسیدند و یک تن دیگر نیز زخمی شد. هویت عاملان ترور مشخص نیست. (۴)

در حادثه مشابهی در جنوب غربی تکاب، افراد مسلح ضدانقلاب در ساعت ۱۰ به یک خودروی سپاه در نزدیکی روستای گور باباعلی حمله کردند. در این حادثه ۲ تن از افراد خودی شهید شدند و مهاجمان خودروی حامل آنها را نیز به آتش کشیدند. (۵)

ص: ۹۸۶

- ۱- سند شماره ۱۴۷۶۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش هیئت ویژه بررسی مشکلات مسئولین سازمان رزم، ۱۵/۹/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۴۲۹۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱۵/۹/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۴۰۰۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) (واحد اطلاعات و عملیات)،

۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۷۴۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه نرده به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)،
۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۴۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست
وزیری، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۳۹۵۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره
۳۵۶۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲،
ص ۶.

۵- سند شماره ۳۴۲۹۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۱۶/۹/۱۳۶۲؛ و-
سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ سپاه به عملیات ستاد مرکزی، ۲۵/۹/۱۳۶۲

افراد حزب دمکرات کردستان ایران در حوالی روستای خرابه در غرب پیرانشهر به نیروهای خودی که در حال بازگشت از مأموریت گشتی بودند، حمله کردند. با مقابله نیروهای خودی و آتش پشتیبانی ارتش مهاجمان متواری شدند و نیروهای خودی همگی به پایگاه بازگشتند. در این درگیری یک تن از افراد خودی زخمی شد.^(۱)

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی همچنین در ساعت ۱۹:۴۰، با نفوذ به شهر مهاباد ضمن به آتش کشیدن پمپ بنزین شهر با انواع سلاح شروع به تیراندازی بی هدف کردند که بر اثر آن یک دختر بچه از اهالی شهر به شهادت رسید^(۲)

از سوی دیگر، در منطقه عمومی سلماس، در پی تسلیم شدن تعدادی از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان، امروز نیز ۱۰ تن از افراد این حزب خود را به سپاه سلماس تسلیم و ضمن تحویل ۱۰ قبضه سلاح و مهمات مربوط و سایر تجهیزات نظامی خود درخواست امان نامه کردند. معاون سابق هیز حاتم، یک فرمانده نظامی، فرمانده یک گروهان و یک فرمانده پل (دسته) هیز حاتم از جمله این افراد بودند^(۳)

۱

بولتن محرمانه ویژه مناطق کردنشین که توسط دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری منتشر می شود براساس اخبار و اطلاعاتی که از نهادهای مختلف به این دفتر ارسال می شود، آماری را از تعداد شهدا، مجروحان، مفقودان و گروگان ها (اعم از نیروهای خودی و افراد بومی) و همچنین تلفات گروه های مسلح محارب از تاریخ ۶/۹/۱۳۶۲ تا ۱۵/۹/۱۳۶۲، در مناطق کردنشین آذربایجان غربی و کردستان منتشر کرده است. طبق این آمار، در مدت یادشده، ۳۳ نفر از افراد خودی در جریان درگیری با افراد ضدانقلاب شهید، ۲۴ نفر زخمی و ۲۹ نفر نیز مفقودالثر یا گروگان گرفته شده اند. علاوه بر این گروه های ضدانقلاب ۳۵ تن از افراد بومی را نیز به گروگان گرفته اند.

در این مدت ۲۷ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی کشته شده و ۲۲ تن از آنان هم خود را به نیروهای نظامی و انتظامی تسلیم و درخواست امان نامه کرده اند.^(۴)

۲

اجلاس وزرای کشور دولت های عرب که از دیروز در بغداد تشکیل شده، بررسی یک "طرح امنیتی راهبردی" را در دستور کار قرار داده است. خبرگزاری کویت از بغداد ضمن اعلام این مطلب افزود وزرای شرکت کننده در این اجلاس همچنین به موضوعات دیگری «شامل همکاری وسیع تر در رابطه با مسائل جنایی و حمایت از نظم و قانون و نیز وضع فلسطینی ها در کشورهای عرب» رسیدگی خواهند کرد.^(۵) به گزارش خبرگزاری امارات از بغداد، «وزرای عرب حاضر در این اجلاس در اصول با تعیین یک هیئت عربی برای حفاظت و دفاع غیرنظامی موافقت کرده و

ص: ۹۸۷

۱- سند شماره ۳۵۷۱۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۴؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۳۵۷۰۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۴.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۷، بغداد - خبرگزاری کویت، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

از دبیرخانه درخواست کردند که مطالعات مربوطه در این زمینه را به پایان برساند.»

همچنین وزیر مشاور در امور داخلی امارات عربی متحده، که ریاست هیئت امارات در اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد را به عهده دارد، امروز در گفت و گو با روزنامه الجمهوریه گفت: «ملت عرب که مواجه با انواع تهاجمات خارجی است، نیاز فوری به حفظ و تحکیم ثبات داخلی خود دارد.» وی افزود: «هر کوششی با هدف حفظ امنیت و ثبات در کشورهای عرب یک وجه لازم برای مقابله با خطرات و تهدیدات خارجی است.» وزیر اماراتی ضمن بیان اینکه «دشمنان ملت عرب می کوشند که جبهه داخلی را تضعیف کرده و به اهداف خود دست یابند»، از طرح تهیه یک راهبرد مشترک امنیتی اعراب برای نیل به ثبات و حفظ امنیت کشورهای عربی پشتیبانی کرد.^(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی خواستار استفاده از "حربه نفت" در واکنش به حمله دو روز پیش هواپیماهای امریکایی به مواضع نیروهای سوریه در لبنان شد.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در جلسه امروز مجلس اظهار داشت: «حادثه حمله هواپیماهای امریکایی و به روایتی حمله مشترک امریکایی ها، فرانسوی ها و اسرائیلی ها به ارتفاعات مرکزی لبنان مظلوم و نیروهای مبارز و مقاوم سوری می تواند یک مسئله بسیار مهمی در سطح بین المللی باشد و می تواند یک ماجراجویی خطرناکی به حساب آید. این یک اتحاد اعلام نشده ای است که دشمنان اسلام در خاک اسلامی از خود نشان می دهند و اعلام خطر بسیار جدی است نسبت به آینده جهان اسلام به خصوص دنیای عرب. ما این خطر را جدی می گیریم و به این گستاخی که از طرف امریکا، این میهمان ناخوانده در منطقه بروز کرده است نمی توانیم بی تفاوت بنگریم.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی

وی با اشاره به درپیش بودن اجلاس وزاری نفت کشورهای عضو اوپک گفت: «انتظارمان از دولت ها و ملت های اسلامی این است که برای اولین بار از حربه نفت استفاده شود و بر کرده امریکایی ها و متفقینش فشار بیاید که دست از حمایت

ص: ۹۸۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، بغداد - خبرگزاری امارات، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

بی شرمانه از اسرائیل بردارند. این دهن کجی که امروز دارد به دنیای اسلام می شود که وزرای جنگ امریکا و فرانسه رسماً اعلام همکاری با اسرائیل می کنند و بعد از ملاقات های مرموز واشنگتن صحبت از اتحاد غیررسمی می شود و به دنبال آن به نیروهای یک کشور مسلمان در لبنان حمله می شود به این صورت مفتضحی که ما دیدیم اینها چیزی نیست که بشود از آن گذشت. این، دلیل ضعف و تفرقه بی حدی است که امروز در جامعه عرب و اسلام دیده می شود و اینها می تواند دلیل این گستاخی ها باشد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین افزود: «باینکه بهترین حربه را ما داریم ما معتقدیم از همین امروز حالا که این خطر دیده شده باید مطرح کرد که امریکا و اعوانش باید آب های منطقه را چه در اقیانوس هند و چه در دریای مدیترانه ترک کنند و حضور اینها برای این منطقه احتمال خطر آتش سوزنده ای در سراسر منطقه است و تأسف ما این است که مسلمانان و کشورهای به ظاهر اسلامی با این حادثه تلخ نه تنها برخورد مناسبی نکرده اند بلکه با حالت رضایت و به عنوان حامی خودشان به امریکا در این حادثه نگاه می کنند.» وی تأکید کرد: «این روزها کنفرانس اسلامی وزرای خارجه کشورهای اسلامی در بنگلادش، کنفرانس اسلامی دیگری در پاکستان و کنفرانس وزرای نفت و سایر مجامع اسلامی بین المللی که اکنون وجود دارد باید روی این مسئله دقت کنند و فشار بیاورند که ان شاءالله ما در آینده از شر این خطر بزرگ ابرقدرت ها در منطقه راحت بشویم.» (۱)

۱

دبیرکل اتحادیه عرب امروز در بغداد با رئیس جمهور عراق درباره جنگ ایران و عراق و اجلاس آینده سران عرب گفت و گو کرد.

به گزارش رادیو بغداد، شاذلی قلیبی که برای شرکت در اجلاس وزرای کشور دولت های عرب به بغداد سفر کرده است با صدام حسین رئیس جمهور عراق، دیدار و پس از شرح تماس های خود با کشورهای عرب، درمورد جنگ ایران و عراق و تشکیل اجلاس آینده سران عرب گفت و گو کرد. (۲) خبرگزاری فرانسه نیز ضمن انتشار خبری مشابه به نقل از خبرگزاری خلیج یادآور شد: «کنفرانس سران عرب که قرار بود ۲۰ نوامبر [۲۹ آبان] در عربستان سعودی برگزار گردد بنا به درخواست برخی کشورهای عربی به تعویق افتاد.» (۳)

۲

در اولین روز اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا پایتخت بنگلادش، رئیس جمهور این کشور خواستار تلاشی قاطع برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شد.

ژنرال ارشاد رئیس جمهور بنگلادش، در جلسه افتتاحیه این اجلاس همچنین گفت: «شخصاً

ص: ۹۸۹

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو بغداد، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

هر کاری را برای پایان دادن به این جنگ انجام می‌دهم و از همگی می‌خواهم که در این تلاش به من بپیوندند.»^(۱) خبرگزاری جمهوری اسلامی از داکا نیز گزارش داد: امین الرحمان شمس الدوحا وزیر امور خارجه بنگلادش، در سخنانی ضمن تأکید بر فوریت حل مسئله جنگ، از کشورهای اسلامی درخواست کرد تلاش خود را برای دستیابی به راه حلی برای پایان دادن به آنچه وی «جنگ خونین میان دو ملت برادر»، خواند همچنان ادامه دهند.^(۲)

یادآور می‌گردد روز قبل به دنبال ملاقات ۴۱ کشور عضو سازمان کنفرانس اسلامی اعلام شد که برنامه کار چهاردهمین نشست وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی شامل مسائلی چون «خاورمیانه، فلسطین، قدس، جنگ خلیج فارس و دیگر مسائل اسلامی می‌باشد.» این نشست قرار است مقدمات اجلاس آتی سران کشورهای اسلامی در مراکش را آماده سازد.^(۳)

در همین حال رادیو بی بی سی در تفسیری درباره شرایط برگزاری این اجلاس به نقل از ریچارد اوپن هایمر گفت: «تشکیل جلسه سالانه این کنفرانس در شهر داکا در نامناسب ترین زمان ممکن صورت می‌گیرد. هنوز ژنرال ارشاد سرگرم آن است که کنترل اوضاع پس از تظاهرات خشونت بار هفته پیش که علیه دولت نظامی ژنرال ارشاد صورت گرفت را در دست گیرد. در سطح بین المللی کشورهای اسلامی مشغول جاروجنجال بر سر آینده لبنان و جنگ خونین اخیر هستند که میان جناح های مختلف در سازمان آزادی بخش فلسطین درگیر است. دیگر اینکه جنگ ایران و عراق اکنون وارد چهارمین سال خود شده است و اشغال افغانستان از طرف شوروی پنجمین سال خود را آغاز کرده است. تنها بر سر یک مسئله است که کشورهای عضو کنفرانس اسلامی متحد به نظر می‌آیند و آن مخالفت با اسرائیل است، اما حتی در این زمینه نیز درجه مخالفت کشورهای گوناگون اسلامی متفاوت است.»

بی بی سی در ادامه اعلام استقلال قبرس شمالی از سوی قبرسی های ترکیه و عضویت مجدد مصر در این سازمان را از دیگر مسائل گریبان گیر چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی ذکر کرد و با اشاره به عواملی که توان سازمان کنفرانس اسلامی را در سطح بین المللی برای رویارویی با این مسائل تحت تأثیر قرار داده است، افزود: «تنزل قیمت نفت و بحران اقتصادی جهانی قدرتی را که این سازمان در سال های دهه ۱۹۷۰ از جانب اعضای صادرکننده نفت اوپک کسب نمود، تضعیف نموده اند. دیگر اینکه شکست سازمان کنفرانس اسلامی در زمینه کنترل اوضاع در خاورمیانه و آسیای غربی و ناتوانی آن در خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق ضربه های دیگری بوده است بر پیکر کنفرانس. ایران و عراق هر دو در جلسه کنفرانس اسلامی نیز نماینده دارند و امنیت خلیج فارس نیز بیش از هر زمان دیگر به خاطر جنگ ایران و عراق در خطر است. اینها از جمله مسائلی است که زمینه برگزاری کنفرانس اسلامی در داکا را تشکیل می‌دهد با این همه، مشکلات کشورهای اسلامی تنها به این کشورها مربوط نمی‌شود بلکه به تمام دنیا ارتباط دارد.»^(۴)

ص: ۹۹۰

۱- همان، صص ۷ و ۸، داکا - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲، داکا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۸ و ۱۹، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

یک نشریه لبنانی از قرارداد فروش ۷۹ فروند بالگرد و هواپیمای جنگی ساخت فرانسه به عراق خبر داد.

به گزارش رادیو اسرائیل، هفته نامه لبنانی القاصد با استناد به یک گزارش نظامی فرانسوی نوشت: «عراق علاوه بر ۵ فروند هواپیمای پر قدرت سوپراتاندارد که به موشک های اگزوست مجهز می باشد، سلاح های پیشرفته دیگری نیز از فرانسه خریداری کرده است. بنا بر این گزارش، عراق ۲۹ فروند هواپیمای جنگی از نوع میراژ اف یک و ۵۰ فروند هلیکوپتر گازل به فرانسه سفارش داده که تا پایان سال میلادی آینده آنها را به تدریج دریافت خواهد کرد.»

هفته نامه مذکور در ادامه گزارش خود یادآور شد: «عراق از آغاز جنگ با ایران بیش از پنج میلیارد دلار اسلحه از فرانسه خریداری کرده و به موازات آن در حدود ۲۵ میلیارد دلار کمک مالی از کشورهای عرب حوزه خلیج فارس و به ویژه عربستان سعودی دریافت نموده است.» القاصد همچنین افزود: «به دنبال کاهش بهای نفت و تقلیل درآمد کشورهای نفت خیز عرب، سران آنها به عراق اطلاع داده اند که قادر به اعطای کمک مالی بیشتر به آن کشور نیستند و فقط می توانند در تأمین هزینه خرید اسلحه به عراق کمک کنند.»^(۱)

روزنامه واشنگتن پست در شماره اخیر خود نوشت: «در پشت درهای بسته، مشاوران ریگان در رابطه با سیاست امریکا در جنگ سه ساله ایران و عراق به سختی اختلاف دارند.» این روزنامه در یادداشتی به قلم جک اندرسون با پرداختن به تقابل دیدگاه های موافقان و مخالفان بی طرفی امریکا در جنگ ایران و عراق در درون هیئت حاکمه آن کشور، نوشته است: «این موضوع، دولت امریکا را از سیاست بی طرفی خود در خلیج فارس خارج می سازد، آتشی که می تواند نواحی نفتی را که روزانه ۸ میلیون بشکه نفت می دهد، روشن نماید.»

واشنگتن پست همچنین افزود: «در حال حاضر، نیروهای هوادار عراق در وزارت خارجه امریکا در این بحث مخفی در حال پیروزی اند، اما مخالفت سختی در کنگره و در میان دولت در رابطه با هرگونه جدایی از سیاست رسمی موسوم به "هر دو خانه بیمارزده است" وجود دارد. آنهایی که تمایل به جانب داری از عراق دارند با توجه به سوءظن و شک قوی مبنی بر اینکه آیت الله روح الله خمینی در پشت جریان کشتار تفنگ داران امریکایی در بیروت بوده است، بر حرارت احساسات ضدایرانی نیز افزوده اند و حامیانی برای خود دست و پا کرده اند. تمام مقامات رسمی به استثنای ریگان، مسلمانان شیعه را که مورد حمایت [امام] خمینی هستند مسئول کشتار می دانند.

عده ای از مشاوران سرسخت ریگان مانند واینبرگر وزیر جنگ، از سیاست جانب داری از عراق، به عنوان تلافی بمب گذاری بیروت حمایت می کنند، اما بی طرف ها و واقع گراها استدلال می کنند که هیجان زدگی برای یک تصمیم گیری در مورد سیاست ملی اشتباه است و تأکید

ص: ۹۹۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو اسرائیل، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

می نمایند که باتوجه به اهمیت استراتژی ایران، وزنه تغییر موضع درباره آن کشور [ایران] بر وزنه حالات رهبریت انقلابی اش و تمایل به انتقام می چربد.»

روزنامه مذکور در ادامه ضمن اشاره به اینکه در حال حاضر تا حدی سیاست امریکا به سمت جانب داری از عراق متمایل است، یادآور شد: «در بهار سال ۱۹۸۲، وزارت خارجه امریکا، نام عراق را از لیست کشورهای پشتیبان تروریسم حذف کرد. این موضوع فروش اسلحه به عراق را آسان می سازد.» این روزنامه افزود: «دسامبر گذشته [آذر ماه ۱۳۶۲]، بدون رعایت مراحل از قبیل کسب اجازه از وزارت خارجه امریکا، به عراق اجازه داده شد که ۶۰ هلیکوپتر هوگوس خریداری نماید. از آن زمان گزارشات اطلاعاتی حاکی از آن است که ممکن است در هلیکوپترهای مزبور برای استفاده های نظامی تغییراتی داده شده باشد.» به نوشته واشنگتن پست همچنین «یکی از حالات جانب داری از عراق می تواند بدون آنکه علنی شود قطع فروش اسلحه و لوازم یدکی به ایران باشد. لوازم یدکی که مورد نیاز سلاح های امریکایی زمان شاه است، توسط هم پیمانان امریکا مانند انگلیس و آلمان به تهران فروخته می شود. ایرانی ها همچنین توانسته اند که وسایل یدکی را از بازار سیاه نیز خریداری نمایند و حتی بعضی را از کمپانی های امریکایی خریده اند، در حالی که دولت امریکا رویش را به طرفی دیگر برگردانده بوده است [این مسئله را نادیده گرفته است]. اعضای کنگره از اینکه هواداران ایران شناخته شوند به نحو قابل درکی محافظه کار هستند، اما سناتور دیکسون از ایالت ایلینوی در حال طرح اصلی برای لایحه سیاست صادرات دولت است که براساس آن ایران و عراق در لیست کشورهای حامی تروریست آورده می شوند. هواداران جانب داری از عراق که برای پاک ساختن چهره صدام کوشش ها کرده بودند، قدرت متوقف ساختن پیشنهاد دیکسون را ندارند.» (۱)

۱

اولین جلسه محاکمه سه عضو تشکیلات مخفی حزب توده به اتهام اقدام علیه امنیت کشور، عضویت در تشکیلات مخفی، جاسوسی و تلاش برای براندازی نظام جمهوری اسلامی در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری تشکیل شد. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، محاکمه شوندهگان عبارت اند از: ناخدا بهرام افضلی فرمانده سابق نیروی دریایی، سرهنگ هوشنگ عطاریان فرمانده سابق منطقه عملیاتی غرب و سرهنگ بیژن کبیری فرمانده سابق یگان های کماندویی ویژه.

در این جلسه حجت الاسلام ری شهری در سخنانی گفت: «ما در این دادگاه کادر مرکزی و اعضای یک حزب را محاکمه محاکمه نمی کنیم بلکه عده ای جاسوس را محاکمه می کنیم.» همچنین پس از قرائت متن کیفرخواست توسط دادستان انقلاب ارتش، حجت الاسلام ری شهری رئیس دادگاه از محمد مهدی پرتوی به عنوان مسئول سازمان مخفی و نورالدین کیانوری دبیر کل

ص: ۹۹۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۴ - ۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

حزب توده خواست درباره این سازمان، طرز کار و هدف آن توضیح دهند. آن گاه مسئول سازمان مخفی حزب توده ضمن تشریح سیاست حزب در گسترش فعالیت این سازمان به درون ارتش تصریح کرد: هدف نهایی ایجاد وضعی شبیه به افغانستان بود که این وضع با یک ضربه احتمالی در یک شرایط بحرانی به وجود می آمد و سپس با کمک شوروی تثبیت می شد.

اولین جلسه محاکمه اعضای تشکیلات مخفی حزب توده

در ادامه جلسه دادگاه، کیانوری دبیر کل حزب توده گفت: «من اطلاعی درباره سازمان مخفی بیش از آنچه که گفتند ندارم، ولی درباره اهداف این سازمان مخفی و افسران، من فقط باید این را اضافه کنم که آنچه که در مغز من و سایر افراد رهبری می گذشت احتمال یک توطئه براندازی در ایران علیه جمهوری اسلامی واقعاً وجود نداشت. این احتمال به این معنی وجود نداشت. فقط به این فرض که اگر در نتیجه تحولات بزرگ و غیرقابل دید، بحران اجتماعی در ایران اتفاق بیفتد آن وقت حزب نیرو داشته باشد که بتواند در این جریانات یک عملی را انجام بدهد.» کیانوری در عین حال تأکید کرد حزب توده درگیر فعالیت جاسوسی به نفع اتحاد شوروی بوده است.

سپس بهرام افضلی فرمانده سابق نیروی دریایی ارتش به عنوان متهم ردیف اول در مقام دفاع از خود گفت با سازمان مخفی حزب توده ارتباط و همکاری داشته ولی اطلاعات نظامی که قابل بهره برداری در امر جاسوسی یا براندازی باشد در اختیار این حزب قرار نداده است. افضلی در عین حال تأیید کرد که وی برخی اطلاعات طبقه بندی شده از جمله درباره محیط دریایی خلیج فارس و موشک های خریداری شده برای نیروی دریایی ایران را با وجود احتمال ارائه به شوروی در اختیار مسئولان حزبی قرار داده است. (۱) - (۲)

در پی تشکیل اولین جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده، خبرگزاری های رویتر و فرانسه در تهران به انتشار گزارشی در این مورد به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی پرداختند. (۳) رادیو مسکو نیز در گزارشی گفت: «امروز در تهران محاکمه رهبران بازداشت شده حزب توده ایران آغاز شد. به خبرنگاران خارجی اجازه داده نشد در تالار محاکمه

ص: ۹۹۳

۱- مشروح اولین جلسه دادگاه رهبران سازمان مخفی حزب توده در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۱۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

حضور یابند.» این رادیو سپس مدعی شد: «جراید کشورهای مختلف جهان اطلاع می دهند که به اصطلاح اعترافات از راه شکنجه دادن رهبران حزب توده از آنها گرفته شد.»^(۱) همچنین رادیو بی بی سی در تفسیری از "ویلیام ریو" مفسر بخش شرقی این رادیو گفت: «تقریباً ۱۰ ماه قبل بود که نورالدین کیانوری دبیر کل حزب توده همراه با عده ای دیگر از رهبران این حزب دستگیر شد. تا پیش از آن، حزب توده مدتی تنها حزب غیراسلامی بود که رهبران جمهوری اسلامی فعالیتش را ممنوع نکرده بود، اما بازداشت کیانوری آغاز جریان محو حزب توده از صحنه سیاست فعلی ایران بود.» این رادیو ضمن اشاره به وخامت روابط ایران و شوروی در پی دستگیری رهبران حزب توده و پخش اعترافات آنان به جاسوسی برای شوروی از تلویزیون افزود: «تدارک مقدمات محاکمه اعضای حزب توده مدت نسبتاً زیادی طول کشیده است و هنوز معلوم نیست که اصل محاکمه چه مدت به طول خواهد انجامید.»^(۲)

۱

احتمال رویارویی رژیم صهیونیستی و سوریه در پی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و امریکایی علیه مواضعی در خاک لبنان، بحران این کشور را در کم سابقه ترین حالت خود قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، محمد العدسانی رئیس مجلس کویت، امروز گفت: «حملات هوایی امریکا علیه مواضع سوری ها در لبنان تمام تلاش های صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] را به تباهی کشانده است و از دولت های غرب خواست تا با تمایلات اسرائیلی امریکا مقابله کنند.» وی همچنین افزود: «قرارداد اخیر امریکا و اسرائیل در زمینه همکاری های نظامی و تحویل تسلیحات امریکایی به این کشور، دلیل تمایلات ضدعرب می باشد.»^(۳)

همچنین حبیب شطی دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی که در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا سخنرانی می کرد، ضمن محکوم کردن سیاست امریکا در منطقه غرب آسیا گفت: «امریکا، سوریه را تحریک کرده و تحت فشار قرار داده است.» به گزارش رادیو بی بی سی وی افزود: «طرح صلح پرزیدنت ریگان برای خاورمیانه، دول عرب مسلمان را بیشتر در معرض خطر قرار می دهد.»^(۴)

از سوی دیگر، خبرگزاری سوریه از قول یک منبع رسمی سوری اعلام کرد: «در پی توافق همکاری اخیر امریکا - اسرائیل، سوریه سرگرم مطالعه درباره راه های تصحیح توازن قوا در خاورمیانه است.» منبع مذکور منظور از «تصحیح توازن قوا» را مشخص نکرد. در همین حال اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی، مدعی شد: «سوریه خود را برای یک رویارویی مسلحانه تعیین کننده علیه اسرائیل آماده می کند.» در این زمینه روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فرانسه از تل آویو گزارش داد: روزنامه دولتی معاریو به نقل از شامیر نوشت: «دمشق شمار لشکرهای خود را افزایش داده و به طور مرتب مقادیر مهمی سلاح از شوروی دریافت می کند.»

ص: ۹۹۴

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو مسکو، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۶، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۶، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

نخست وزیر رژیم صهیونیستی درعین حال اظهار امیدواری کرد که «سوریه خود را درگیر ماجرای که نتایجش به زیان این کشور است نکند».

بر پایه همین گزارش، نوستی خبرگزاری شوروی امروز درمورد هرگونه اقدامی که «به منزله بازی با سوریه به عنوان یک نارنجک باشد» به امریکا و رژیم صهیونیستی هشدار داد و یادآور شد که سوریه مورد حمایت شوروی است. نوستی در تفسیری درباره حمله روز یکشنبه امریکا علیه مواضع سوریه در لبنان هشدار داد «کسانی که به استقلال سوریه لطمه می زنند با نتایجی غیرقابل پیش بینی روبه رو می شوند».

همچنین خبرگزاری فرانسه نیز از سرنگونی دو هواپیمای جاسوسی بدون خلبان رژیم صهیونیستی بر فراز دره بقاع خبر داد. رادیو دولتی لبنان هم اعلام کرد نیروهای سوریه امروز بعدازظهر یک فروند هواپیمای جت متعلق به رژیم اشغالگر قدس را بر فراز دره بقاع سرنگون کرده و خلبان آن را به اسارت گرفتند، اما این گزارش هنوز تأیید نشده است. یک سخنگوی نظامی این رژیم سقوط یک فروند هواپیمای شناسایی بدون خلبان اسرائیلی را تأیید کرد. از سوی دیگر مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، هشدار داد: «هر هواپیمایی که بر فراز مواضع نیروهای مسلح سوریه به پرواز درآید مورد حمله ضدهوایی آن کشور قرار خواهد گرفت و آتش نیروهای سوریه به سوی هواپیماهای امریکایی نیز حق مشروع آنها در دفاع از خود بوده است».

براساس همین گزارش، امروز روزنامه لبنانی النهار با استناد به اظهارات منابع آگاه شیعی نوشت: «جنبش امل به فرماندهی نیروهای امریکایی در لبنان هشدار داده است که مسئولیت هرگونه حمله یا تجاوزی که بر علیه حومه جنوبی بیروت انجام گیرد برعهده این نیروها خواهد بود.» همچنین به گفته منابع مذکور، امل اطلاعاتی در دست دارد که اسرائیلی ها طرحی برای حمله به حومه جنوبی بیروت تدارک می بینند و براین اساس این سازمان «به واشنگتن هشدار داد که در صورت انجام این حمله مسئولیت کامل و عواقب وخیم آن برعهده امریکاست» (۱).

۱

در پی انفجار یک بمب در داخل یک اتوبوس نظامی در بیت المقدس که سازمان آزادی بخش فلسطین مسئولیت آن را به عهده گرفت، نخست وزیر رژیم صهیونیستی تهدید به تلافی کرد. در همین حال یک هیئت سیاسی از سوی وزارت امور خارجه ایران برای پیگیری مسائل مربوط به مناقشه جناح های فلسطینی عازم دمشق شد.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فلسطین وفا در طرابلس نوشت: چریک های وابسته به سازمان آزادی بخش فلسطین بمبی را در یک اتوبوس نظامی در بیت المقدس منفجر کردند. به گفته منابع اسرائیلی در این حادثه تاکنون ۴ تن کشته و ۴۶

تن دیگر زخمی شده اند. درعین حال خبرگزاری فرانسه از پاریس گزارش داد: "جنبش فلسطینی شورای انقلابی الفتح" که مخالف یاسر عرفات رهبر

ص: ۹۹۵

سازمان آزادی بخش فلسطین، است مسئولیت انفجار اتوبوس در بیت المقدس را برعهده گرفت. به دنبال این انفجار اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی در بیانیه ای ضمن تهدید به تلافی این حادثه اعلام کرد سرویس های امنیتی این رژیم اقداماتی را برای شناسایی عاملان انفجار آغاز کرده اند. این گزارش حاکی است مأموران اسرائیلی ۴۱ فرد عرب را دستگیر کرده اند.

از سوی دیگر، گزارش ها از طرابلس در شمال لبنان حاکی از ادامه گلوله باران مناطقی است که طرف داران عرفات در آن استقرار دارند. به گزارش خبرگزاری فرانسه از پایان هفته گذشته، گلوله باران این مناطق به طور روزانه ادامه داشته است. در همین حال، خبرگزاری لیبی به نقل از سرهنگ معمر قذافی رهبر این کشور، اعلام کرد جنگ فعلی در طرابلس به محض خروج عرفات خاتمه می یابد. قذافی گفت: «در نتیجه تماس های فشرده با کلیه طرف های ذی نفع می توانم تضمین کنم که طرابلس بعد از خروج عرفات مورد تهاجم قرار نخواهد گرفت.» خبرگزاری لیبی همچنین افزود: قذافی پیشنهاد خود را برای دادن پناهندگی به عرفات و یارانش در لیبی تجدید کرد. براساس این گزارش «به نظر می رسد ترتیبات برای خروج عرفات و قریب ۴ هزار هوادارش از طرابلس در مرحله پیشرفت باشد.» (۱)

از سوی دیگر روزنامه لبنانی اللوا در شماره امروز خود نوشت: یک هیئت بلندپایه سوری امروز با یاسر عرفات در طرابلس دیدار و گفت و گو کرد. برنامه این دیدار توسط شخصیت های عرب به ویژه وزیر امور خارجه عربستان ترتیب داده شده است. در جریان این ملاقات «پیامی از رهبران سوری که در آن اختلاف نظرهای موجود میان دو طرف درگیر و نیز راه های بهبود روابط میان سوریه و فلسطینی ها مطرح شده بود به عرفات تسلیم گردید.» (۲)

همچنین به گزارش روزنامه اطلاعات یک هیئت سیاسی از وزارت امور خارجه ایران به سرپرستی لواسانی مدیرکل افریقا و آسیای این وزارتخانه امروز برای پیگیری مسائل مربوط به طرابلس رهسپار دمشق شد. لواسانی در این سفر پیام کتبی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران را به عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه تسلیم خواهد کرد. (۳) رادیو اسرائیل در گزارشی ضمن اشاره به اعزام این هیئت گفت: «به گفته رادیوی دولتی ایران هدف این مسافرت، پیگیری نبردهای خونین تریپولی بین شورشیان الفتح و طرف داران یاسر عرفات می باشد، ولی ناظران سیاسی می گویند بعید نیست این مسافرت دوباره، در رابطه با شدت گرفتن درگیری های سوریه و ارتش ایالات متحده در لبنان صورت گیرد.» (۴)

ضمیمه گزارش ۷۶۸: توضیحاتی درباره زمینه شکل گیری هیئت ویژه از سوی فرماندهی کل سپاه و واحدهای تشکیل دهنده آن

این هیئت متشکل از نمایندگان وزارت سپاه پاسداران، قسمت تعاون واحد پرسنلی ستاد مرکزی، نماینده دفتر تحقیق و بازرسی فرماندهی کل سپاه و تدارکات ستاد مرکزی بود که در پی نامه مورخ ۲۸/۷/۱۳۶۲ فرماندهی کل سپاه خطاب به دفتر تحقیق و بازرسی قرارگاه خاتم با موضوع چاره اندیشی برای رفع مشکلات مسئولان و سازمان رزم واحدها و تشکیلات عملیاتی زمینه شکل گیری آن فراهم شد.

ص: ۹۹۶

۱- همان.

۲- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

در این نامه آمده است: از آنجایی که مسئولان سازمان رزم مدت مدیدی است در جبهه‌ها مشتاقانه و بی وقفه به امر جنگ پرداخته‌اند و عده‌ای از آنان به علت مشغله زیاد و... نتوانسته‌اند به مشکلات خانوادگی خود آن گونه که باید، رسیدگی کنند و این امر گاهی موجب تشویش خاطر آنها شده و ممکن است در خدمات مشتاقانه آنان خللی وارد آورد لذا لازم است در اسرع وقت هیئتی مرکب از نماینده تعاون، نماینده تدارکات و نماینده وزارت سپاه برای بررسی و دریافت مشکلات موجود تشکیل شود و ضمن ارائه این گزارش‌ها به فرماندهی کل راه حل مناسب جهت مشکلات را پیشنهاد بدهند.^(۱)

ضمیمه گزارش ۷۷۷: مشروح اولین جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده

گزارش روزنامه کیهان حاکی است:

«اولین جلسه محاکمه سران حزب منحل توده صبح دیروز [امروز] در محل دادگاه انقلاب ارتش جمهوری اسلامی ایران به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع دادگاه‌های انقلاب ارتش تشکیل شد. در این جلسه که برای رسیدگی به اتهامات اعضای سازمان مخفی حزب توده تشکیل شد، ۳ تن از نظامیان وابسته به این حزب منحل محاکمه می‌شوند که عبارت‌اند از: ناخدا یکم بهرام افضلی خشک بیجاری، فرمانده سابق نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران، سرهنگ هوشنگ عطاریان و سرهنگ بیژن کبیری، از اعضای نظامی سازمان مخفی حزب توده که در جلسه اول ناخدا یکم بهرام افضلی متهم ردیف اول به اتفاق ۴ تن دیگر از سران سازمان مخفی حزب شرکت داشتند که عبارت بودند از: نورالدین کیانوری دبیر اول حزب توده، شاهرخ جهانگیری مسئول بخش تشکیلات مخفی حزب، محمد مهدی پرتوی عضو هیئت سیاسی و مسئول اول تشکیلات مخفی حزب، محمد معزز از اعضای منشعب از سازمان چریک‌های فدایی و مسئول بخش تشکیلات مخفی حزب.

سرهنگ اتابکی دادستان انقلاب ارتش، پیرامون شرکت سران سازمان مخفی حزب در این جلسه دادگاه اظهار داشت: مسئله شرکت سران سازمان مخفی حزب به خاطر روشن شدن بیشتر نقش سازمان مخفی حزب و چگونگی عملکرد آن و ارتباطات با بیگانگان (شوروی) و روشن شدن دیگر مسائل این قسمت از حزب بوده است و کیانوری و دیگر سران حزب ان شاءالله به زودی محاکمه خواهند شد.

ساعت ۱۰:۳۰ صبح دیروز [امروز] اولین جلسه محاکمه اعضا و سران سازمان مخفی حزب در دادگاه انقلاب ارتش آغاز شد. پس از تلاوت آیاتی از کلام الله مجید، حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع و رئیس دادگاه انقلاب ارتش در سخنانی گفت: ... دستگیری سران این حزب نشان داد مسئله، تحقق شعار نه شرقی و نه غربی جمهوری اسلامی ایران بود.

... پس از سخنان حجت الاسلام ری شهری رسمیت جلسه اعلام شد و سرهنگ اتابکی دادستان انقلاب ارتش به قرائت متن کیفرخواست پرداخت. ...

متهم ردیف یک (بهرام افضلی خشک بیجاری):

مشارالیه در سال‌های ۱۳۳۲ و ۱۳۳۳ با مسائل سیاسی آشنا و فعالیت خود را در رابطه با سازمان جوانان حزب توده شروع می‌کند. بعد از مدتی در حین نوشتن شعار دستگیر و پس از چندی آزاد می‌شود. بعد از آزادی فعالیت سیاسی خود را قطع و در پایان تحصیلات دوران متوسطه وارد ارتش می‌گردد. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی با حزب توده تماس مجدد گرفته و به عضویت تشکیلات درآمد در رابطه با شبکه مخفی نظامی شروع می‌کند. فعالیت‌های نامبرده عبارت بوده است از:

الف) فعالیت در شبکه مخفی نظامی تشکیلات با نام مستعار آرش تحت مسئولیت جوادی و خسرو (به شرح مندرج در صفحات ۱۰، ۱۳،

ب) اجرای قرار و ترتیب دادن جلسات تشکیلاتی در منزل خود و منزل یکی از افراد تشکیلات مخفی همراه مسئولین تشکیلاتی خود و یک بار دیدار با نورالدین کیانوری (صفحات ۱۰، ۱۷، ۲۱ و ۱۳۷ پرونده).

ج) دادن اطلاعات بسیار در رابطه با مسائل مختلف چه از لحاظ مسائل سیاسی محرمانه و سری و چه

ص: ۹۹۷

۱- سند شماره ۱۴۷۶۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به دفتر تحقیق و بازرسی ستاد خاتم الانبیا(ص)،

۲۸/۷/۱۳۶۲.

[اطلاعاتی که] از طریق تماس با مقامات به دست می آورده (صفحات ۱۱ و ۱۲ و ۱۸ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۷ و ۳۸ و ۵۳ و ۵۵ و ۵۶ و ۵۷ و ۶۳ الی ۶۸ و ۷۱ الی ۸۲ و ۸۶ و ۸۷ و ۱۰۴ الی ۱۰۸).

(د) دادن اخبار و اطلاعات مختلف با علم به اینکه این اطلاعات به جاسوسان شوروی مستقر در ایران رد می شده است. (صفحات ۱۴۶ و ۱۴۷).

ه-) پرداخت حق عضویت به طور ماهانه به مبلغ ۲۰۰۰ تومان و پرداخت کمک مالی به مبلغ ۲۰۰۰۰ تومان و دادن کوپن نفت و بنزین به تشکیلات فوق (صفحات ۲۷ و ۳۴ و ۱۳۸) ...

سپس حجت الاسلام محمدی ری شهری رئیس دادگاه از متهمین حاضر در جلسه دادگاه خواست تا خود را به ترتیب معرفی کنند و آنها به ترتیب زیر به معرفی خود پرداختند:

نورالدین کیانوری: دبیرکل حزب توده؛ محمد مهدی پرتوی: عضو هیئت سیاسی و مسئول تشکیلات مخفی حزب منحل توده؛ محمد معزز: مسئول بخشی از تشکیلات مخفی؛ شاهرخ جهانگیری: مسئول بخشی از تشکیلات مخفی؛ بهرام افضلی خشک بیجاری: یک عضو ساده و مبتدی سازمان مخفی حزب.

رئیس دادگاه: قبل از اینکه آقای افضلی از خودشان دفاع کنند از آقای پرتوی که مسئول سازمان مخفی حزب بودند تقاضا می کنم توضیح دهند که اصولاً سازمان مخفی حزب چه بوده و چه موقع تشکیل شده و اصولاً کار و هدفش چه بوده است تا بعد بتوانیم با بصیرت بیشتری از آقای افضلی مسائلی که لازم است سؤال کنیم؟

[محمد] مهدی پرتوی: ... سابقه تشکیلات مخفی حزب به سال های قبل از پیروزی انقلاب بر می گردد. از سال ۱۳۵۲، من به اتفاق چند نفر که از زندان شاه آزاد شده بودیم در جست و جوی راه مبارزه علیه رژیم شاه با خط مشی حزب از طریق رادیو پیک ایران آشنا شدیم و در جهت شعارها و روش هایی که حزب از طریق رادیو پیشنهاد می کرد، ما عمل کردیم و به تدریج گروهی به وجود آمد و در سال های قبل از انقلاب گسترش پیدا کرد و به نام سازمان نوید معروف شد که مهم ترین عرصه کارش انتشار نشریه مخفی به نام نوید بود. این فعالیت ها در داخل کشور بود و ارتباط محدودی در آن موقع با خارج از کشور وجود داشت با مرکز رهبری حزب و عمدتاً این ارتباط با خارج از کشور در جهت گرفتن رهنمودهای سیاسی و اسناد و نشریات حزبی بود و در داخل کشور با همیاری و کمک اعضای تشکیلات این فعالیت ها ادامه پیدا کرد و تا زمان پیروزی انقلاب ادامه داشت.

بعد از پیروزی انقلاب و بازگشت رهبری حزب به داخل کشور، رهبر حزب آقای کیانوری به ما (یعنی به مسئولین تشکیلات مخفی) اعلام کرد که پلنوم شانزدهم که در روزهای پس از پیروزی انقلاب در خارج از کشور تشکیل شده بود تصمیم گرفته که تشکیلات نوید همچنان مخفی باقی بماند. ... بعد از پیروزی انقلاب تشکیلات مخفی (نوید) تا زمان دستگیری ما ادامه پیدا کرد. اعضای تازه گرفت و هدف و کار عمده آن عبارت بود از کسب خبر از همه جا، نفوذ در ارگان ها و نهادهای مختلف برای کسب خبر به طور مرحله ای و تدارک برای ادامه کار حزب در شرایطی که احتمالاً حزب زیر ضربه قرار بگیرد، مثلاً ایجاد چاپخانه مخفی و از جمله دستور رهبری حزب برای جمع آوری سلاح هایی که در سطح اعضای تشکیلات مخفی بود که در روزهای انقلاب در جنبش انقلابی مردم شرکت کرده بودند و از پادگان ها به دست آورده بودند و اینها جمع آوری شد و در انبار مخفی ماند تا هنگامی که ما دستگیر شدیم. موارد دیگری نظیر تدارک راه های خروج از مرز برای فرار احتمالی رهبران حزب در شرایط دشوار و یا مسئله ایجاد خانه های مطمئن برای نگهداری و مخفی کردن رهبران حزب در شرایط دشوار که مورد تعقیب واقع بشوند و از جمله مسائلی که به تشکیلات مخفی سپرده شد، مسئله

سابقه این جریان به اوائل سال ۱۳۵۸ برمی گردد که به دنبال گشایش دفتر حزب بعضی از افراد ارتشی که تحت تأثیر تبلیغات و شعارهای حزب قرار گرفته و هوادار حزب بودند، به دفتر مراجعه کرده و یا از طریق اعضای حزب که با آنها آشنا بودند تقاضای عضویت در حزب را کرده بودند. آقای کیانوری در سال ۱۳۵۸ تعدادی از قرارهای ارتباط این افراد ارتشی را به من دادند که من هم در اختیار بعضی از مسئولین تشکیلات مخفی که زیر دستم بودند قرار دادم. با آنها ارتباط گرفته شد که آقای افضل‌لی از جمله آنها است. این ارتباط در سال ۱۳۵۸ محدود بود و در عین حال در داخل تشکیلات مخفی توسط مسئولین مختلف تشکیلات پراکنده بود و در این

ارتباطات با ارتشی ها، افسران، درجه داران و همافران و نیروهای ژاندارمری و شهربانی بودند. در اوایل سال ۱۳۵۹، به دستور آقای کیانوری قرار بر این شد که تشکیلات ارتش که به تدریج افراد ارتشی داشت زیاد می شد در واقع یک تشکیلات جداگانه ای پیدا بکند. این جهتش این بود که کار مخفی تر شود و در واقع ضمانت بیشتری برای حفظ این افراد وجود داشته باشد. به این ترتیب از آغاز سال ۱۳۵۹ بعضی از کادرهای باسابقه تشکیلات مخفی که قبل از انقلاب فعالیت می کردند از تشکیلات مخفی جدا شدند و در یک یا دو شاخه مجزا افراد ارتشی زیر نظر آنها قرار گرفتند و این ترکیب یعنی ترکیب دو شاخه مجزای ارتش که با مسئولیت عده ای از کادرهای غیرارتشی تشکیلات مخفی تا زمان دستگیری ما به همین صورت ادامه پیدا کرد. ...

برای حفظ تشکیلات و اعضای آن رهنمودهای امنیتی خاصی داده می شد. ارتباطات همه انفرادی بود. هر عضو ارتشی زیر نظر یکی از مسئولین غیر ارتشی کادرهای حزبی بود و رهنمودهایی داده می شد و برای اینکه آنها باید چطور عقایدشان را بپوشانند و حتی منافقانه تظاهر به اسلام بکنند و به این ترتیب بتوانند در محل شغلی خودشان موقعیتشان را تثبیت کنند و حتی موقعیت های تازه ای به دست بیاورند. پس اهداف مرحله ای تشکیلات این بود که در واقع یک کار اطلاعاتی منظم انجام بدهد. از درون ارتش همان محل های شغلی یا از طریق تماس با افراد ارتشی و یا مقامات سیاسی کشور که بعضی از افراد نظامی امکان تماس با آنها را داشتند، اطلاعاتی جمع آوری می شد. این اخبار توسط من به آقای کیانوری داده می شد. غیر از این البته یک سری اطلاعات نظامی خاصی هم بود که مستقیماً شوروی ها از حزب خواسته بودند و آقای کیانوری دستور داده بود که من تهیه کنم که آنها هم در چندین مرحله تهیه شد و به شوروی داده شد. ... سیاست حزب در گسترش فعالیتش در داخل ارتش و کوشش آن برای اینکه یک سازمان مخفی و قدرتمند به وجود بیاورد بی شک این بوده که در درازمدت در لحظه مناسبی که البته چه زمانی برای من مشخص نبود، بتواند با وارد کردن ضربه خاصی قدرت را به دست بگیرد که بی شک هدف نهایی حزب همین بوده است و وضعی می شود گفت نظیر افغانستان که الآن جلوی چشم ماست می توانست به وجود آید. ... قصد این بوده است که وضعی شبیه افغانستان به وجود آید و با یک ضربت احتمالی در یک شرایط خاصی مثلاً بحرانی که در کشور باشد بشود این ضربت را وارد کرد و بعد با کمک نیروهای خارجی و شوروی در واقع بشود وضع جدیدی را در ایران تثبیت کرد. ... به طور کلی تاریخچه این است و اگر سؤالاتی باشد من پاسخ می دهم. ...

رئیس دادگاه: آقای پرتوی توضیح بدهید که مسئولین شاخه های نظامی چه کسانی بودند؟

پرتوی: در آغاز سال ۱۳۵۹ دو شاخه مجزای نظامی به وجود آمد که مسئول یکی از آنها آقای شاهرخ جهانگیری بودند که این شاخه افراد ارتشی در نیروی هوایی و نیروی دریایی را در خودش متمرکز کرد و شاخه دوم به مسئولیت آقای معزز بود که بخش نیروی زمینی، شهربانی و ژاندارمری را در خودش متمرکز می کرد و البته غیر از آقایان که مسئول هر کدام از این شاخه ها بودند چند نفری هم از کادرهای باسابقه تشکیلات زیر مسئولیت آقایان فعالیت می کردند.

رئیس دادگاه: حالا توضیح دهید که آقای افضل از کی با شما رابطه پیدا کرد و چه نوع فعالیت هایی را با شما داشت؟

پرتوی: بار اول، ارتباط آقای افضل را تقریباً در اواسط سال ۱۳۵۸ آقای کیانوری به من دادند و من به آقای معزز دادم که ایشان با او شخصاً تماس گرفتند و تا اوایل سال ۱۳۵۹ ایشان مستقیماً تماس داشتند با آقای افضل. ...

بعد از اوایل سال ۱۳۵۹، من مستقیماً با آقای افضل چند ماهی تماس داشتم که این تماس با دستگیری من برای چند ماه قطع شد و بعداً در حدود دی ماه سال ۱۳۵۹ بود که من مجدداً با آقای افضل ارتباط گرفتم.

در این مدتی که من ارتباط نداشتم آقای معزز این ارتباط را همچنان حفظ می کردند که این شکل تماس تا زمان دستگیری ما ادامه

داشت... ..

در جلساتی که با ایشان داشتیم راجع به اطلاعات یا خبرهای مختلفی که در طول هفته (چون اغلب هفته ای یک بار ما دیدار داشتیم) به دست می آوردند صحبت می کردند و البته شفاهی بود کتباً چیزی

ص: ۹۹۹

نمی دادند و ما هم نمی خواستیم کتبی باشد و این صحبت های شفاهی در مورد مسائل مختلفی بود از جمله در مورد مسائل کار خود ایشان، فعالیت هایشان، مشکلات کارشان، اطلاعاتی که در محیط نیروی دریایی و در مسائل مربوط به خلیج فارس و مشکلاتی که آنجا پیدا می شد، عبور کشتی ها، مسائلی که به اصطلاح حکومت صدام آنجا به وجود می آورد و نظیر این چیزها و مسائل دیگری از قبیل ارتباطاتی که ایشان با مقامات مختلف بالای جمهوری اسلامی به مقتضای کارشان داشتند و گفت و گوهایی که آنجا انجام می شد.

این گفت و گوها خب بیشتر جنبه سیاسی داشت در واقع تاحدودی مشخص کننده نقطه نظرهای آن مقامات بود که برای حزب اهمیت داشت اینها مطرح می شد و گاهی اطلاعاتی مثلاً از بولتن های مختلف ادارات مربوطه بود که آنها را بیان می کردند و نظیر اینها که البته مفصل آنها در پرونده هست. ...

این مسئله مطرح بود که برای تثبیت موقعیت خودشان هم می بایست که خوب کار بکنند تا بتوانند در واقع خودشان را تثبیت کنند و احیاناً بتوانند موقعیت بهتری به دست آورند و این هم در برنامه درازمدت حزب مطرح می شد.

البته نقش فعالی هم می بایست در تماس گیری با افراد مختلف و برخورد با شخصیت ها و غیر اینها داشته باشند برای اینکه بتوانند از نظر کسب خبر برای حزب فعال باشند. این، به طور کلی وظایفی بود که برای همه ارتشی ها مطرح بود و البته به طور اختصاصی با توجه به موقعیت آقای افضل برای ایشان مطرح بود و اینکه ما جاهایی که به نظرمان می رسید در همان موارد جاری که در طول هفته وجود داشت و ایشان مطرح می کرد راهنمایی می کردیم و البته اطلاعاتی که ایشان می داد رئوسش را من یادداشت می کردم و در واقع در قراردادهای هفتگی که من با آقای کیانوری داشتم که آن هم در خیابان انجام می شد اینها را شفاهاً به اطلاع آقای کیانوری می رساندم. ...

رئیس دادگاه: آقای افضل شما ابتدا آغاز ارتباط خودتان را با حزب و بعد از آن نحوه فعالیت های خودتان را توضیح دهید و آیا این مسائلی که آقایان مطرح کردند مورد قبول شما هست یا نه؟

افضلی: ... آنچه را که آقایان در مورد تماس من پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران با سازمان حزب توده بیان کردند صحیح است. در این میان آنچه را که انگیزه اصلی برای پیوستن من به سازمان یاد شده می توانم عرض کنم، این است که بنده ... چنین تحلیل می کردم که برای فائق آمدن بر مشکلات و برای اینکه جامعه به طرف یک تعادل، به طرف یک قسط پیش برود لزوم یک حزب چپ که نیازی حتی نیست که مارکسیستی باشد، بلکه انگیزه های خدمات اجتماعی یکسان برای افراد جامعه را داشته باشد برای مملکت ما ضروری است تا با مطرح کردن شعارهای مردمی و با اعلام نقطه ضعف ها با ارائه راه حل ها خدماتی را بتواند به جامعه انجام دهد. ... محصل سال اول و دوم دوره دبیرستان بودم ... به تدریج به سازمان جوانان حزب توده گرایش پیدا کردم و جزو سمپات های حزب شدم. ... چند روز قبل از ۳۰ تیر ۱۳۳۳، در حین نوشتن شعار بر روی دیوار دستگیر شدم. ... با آقای اکبر خطیب ... بنده و ایشان را گرفتند و مرا چند روزی در بازداشتگاه نگه داشتند بعد با وساطت اقوام و خویشانم مرا آزاد کردند که بعد پدرم ... دبیرستان مرا هم عوض کرد ... به طور کلی تماس من با افرادی که در آن موقع این گرایش را داشتند از همان لحظه قطع شد ... تا اینکه پیروزی انقلاب اسلامی ایران پیش آمد. اکبر خطیب با من صحبت کرد گفت فلانی (و من اکبر خطیب را پس از آن روزی که ما را بازداشت کردند تا این روزی که صحبتش را می کنم شاید مثلاً بیست و چند سال گذشته بود اصلاً ندیده بودم و در منزل یکی از آشنایانم بر حسب اتفاق من ایشان را دیدم) ایشان اول یک صحبت هایی درباره تیمسار مدنی کرد آن موضوع گذشت و چند ماه دیگر من منزل رفته بودم و او را دیدم و ایشان بی مقدمه گفت: فلانی تو حاضری بیایی با این حزب همکاری بکنی، بنده از ایشان یک مقدار فرجه خواستم بعد از یک مدتی فرجه روی آن اصل و انگیزه ای که خدمتتان عرض کردم جواب مساعد به ایشان دادم و هدف من فقط خدمت بود و فکر می کردم که

به این طریق می توانم به مملکت، انقلاب و به مردم ایران خدمت بکنم. از وقایعی که در داخل حزب از سازماندهی حزب می گذشت و گذشته از اینکه اطلاع کلی که نداشتم هیچ، که شاید اطلاعات جزئی هم بسیار کم بود و پس از بازداشتم که چیزهایی را که در حین بازجویی مطرح شد بنده از آن مطلع شدم. مثلاً جناب خسرو که الآن اسمشان را فرمودند مهدی پرتوی تا روزی که تلویزیون مصاحبه ایشان را پخش کرد نمی دانستم شغلشان چیست.

ص: ۱۰۰۰

فکر می کردم که ایشان هم یک فرد ساده حزبی است مثل من. من فکر می کردم که اعضاء بایستی سابقه خیلی طولانی داشته باشند و جناب جوادی را هم - که اسم ایشان را پس از بازداشت متوجه شدم که آقای محمد معزز است - و در دوران فعالیت آن چیزی را که من دنبال می کردم بیشتر این بود که بتوانم یک اطلاعاتی را به حزب بدهم که از روی آن یک تحلیل سیاسی صحیح به وجود بیاید که آن اشتباهی را که منافقین کردند در مورد حزب به وجود نیاید که از هر طرف، خب از طرف جمهوری اسلامی تعداد زیادی شهید و از طرف آنها تعداد زیادی کشته و بالاخره جوانان این مملکت بودند.

از مسئله جاسوسی که حضرت عالی سؤال فرمودید و جزو کیفرخواست برضد بنده نوشتید، بنده تا تقریباً نزدیکی های عید ۱۳۶۱ فکری را که ممکن است چنین چیزی باشد و در نظر خودم باور نمی کردم یکی دو سه تا سؤال مطرح شد که این دو سه تا سؤال مرا به شک وادار کرد و پس از بازداشت رهبران حزب بیشتر در من این مسئله به وجود آمد که ممکن است که از حسن نیت و شاید از چیزهایی که ما پیش خودمان و در درون خودمان ساخته بودیم که بله ما یک آمال های بسیار خوبی داریم، انسانی است، می خواهیم خدمت بکنیم سوءاستفاده شده و از آن استفاده های نامشروع به عمل آمده است. به همین خاطر، در سفری که حضرت ریاست جمهوری به بندرعباس در فروردین ماه ۱۳۶۲ انجام دادند که بنده هم همراه ایشان بودم در حین بازدید از کارخانجات بندرعباس در کنار حوض خشک (جایی است که کشتی ها را تعمیر می کنند) بنده از ایشان استدعا کردم که بنده خسته شدم اگر اجازه بفرمایید بازنشست شوم و از خدمت در ارتش مرخص شوم. به هر حال آن چیزی را که من از لحاظ نظامی ممکن است به حزب داده باشم بیشترش چیزهایی است که پس از وقوع بوده است.

دو موضوع مهم را در تمام این دوران دو سالی که بنده با آقایان بودم از بنده سؤال کردند که این دو تا موضوع را همان طور که در پرونده منعکس است به یک طریق خاصی از دادن جواب خودداری کردم، منتها بدون اینکه بگویم نمی دهم یا نیست البته من از ذکر این نام دو موضوع با توجه به اینکه ممکن است اشکالاتی برای مملکت پدید بیاورد به طور علنی خودداری می کنم و استدعا می کنم در یک جلسه خصوصی این دو موضوع را خدمت شما عرض بکنم. غیر از این، من در طول فعالیت در سازمان حزب اطلاعاتی نظامی را که قابل استفاده و بهره برداری در امر جاسوسی یا در امر براندازی باشد به حزب ندادم. به این صورت است که بنده نه پادگانی و نقشه ای و نه طرحی چه عملیاتی و چه لجستیکی چیزی را به حزب ندادم، آن چیزهایی را که بیشتر در جلسات مطرح می شد بیشتر جنبه های کلی تحلیلی از نظر مسائل سیاسی داشت و همان طور که خدمتتان عرض کردم و رهنمود حزب هم در حداقل یک سال آخر بیشتر به بنده این بود که شما با زعمای قم بیشتر تماس بگیر که در سطح بالای مملکت چه تغییر و تحولاتی در جریان است.

بیشتر منظور این بود که آیا گرایش راست در ایران می چربد یا جمهوری اسلامی همین طور که شعار نه شرقی، نه غربی خودش را داده است، نه شرقی و نه غربی باقی بماند. مثلاً صحبت سر نخست وزیری آقای عسگرآولادی بود که اغلب آقایان در جریان هستند و در آن رابطه اینکه نظام جمهوری اسلامی ایران چه تصمیمی در مورد حزب توده دارد. آیا فعالیت علنی حزب را اجازه خواهد داد؟ آیا اجازه نخواهد داد؟ که در مورد این دو موضوع چیز قابل ارزشی بنده نتوانستم کسب بکنم. این است که بنده خودم را با توجه به اینکه ملعبه دست و یا مورد سوءاستفاده قرار گرفتم حالا مقصر می دانم. ...

رئیس دادگاه: شما فرمودید که اطلاعات شما جنبه سری نداشته؟

افضلی: جنبه نظامی را که قابل ارزش باشد نداشته است. مثلاً شما در نظر بگیرید در ارتش برای طبقه بندی مکاتبات با موضوعات روشی هست ولی هر کسی به میل و سلیقه خودش اینها را می گذارد. ...

رئیس دادگاه: ... آیا این اطلاعاتی که به ایشان می دادید همه اش سری بود یا بعضی سری و بعضی غیرسری بود؟

افضلی: همان چیزهایی که خدمتتان گفتم همین موضوع کشتی ها، خارک و غیره بود ولی طرح عملیاتی از نیروی دریایی را خیر.

ص: ۱۰۱

رئیس دادگاه: پس به هر حال شما اطلاعات سری به ایشان می دادید یا نمی دادید؟

افضلی: من تا آنجا که الان یادم هست چیزی سری ندادم. حداکثر همین چیزی بوده که عرض کردم در رده خیلی محرمانه باید باشد.

رئیس دادگاه: پس حداقلش سری بوده است.

افضلی: اگر موضوع مطرح بشود شاید بشود موضوع را شکافت.

رئیس دادگاه: شما آقای پرتوی نظرتان راجع به اطلاعاتی که ایشان می داد چیست؟

پرتوی: من از اینجا شروع بکنم که آنچه ایشان گفتند در مورد اطلاعاتی که راجع به حزب داشتند تقریباً درست است به این ترتیب که ارتباط ما با ایشان یک طرفه بوده، ایشان نه من و نه آقای معزز را به اسم و مشخصات اصلی نمی شناختند و مسئولیت حزبی ما را نمی دانستند و فقط می دانستند که بالاخره در این فضا کار می کنیم، به معنی فضای مخفی در حزب ... در مورد اطلاعاتی که ایشان می دادند، این اطلاعات متنوع بود و بعضی اطلاعات سیاسی و بعضی نظامی بود اطلاعات نظامی که ایشان می دادند همین طور که گفتم اکثراً اطلاعاتی بود که بعد از جریانی که اتفاق می افتاد ایشان خبر می دادند که فلان اتفاق افتاده فی المثل به خصوص کار ایشان در مورد مسائلی بود که در خلیج فارس می گذشت و در رابطه با جنگ و اقدامات در واقع تجاوز کارانه و تخریبی عراق بود که ایشان می دادند البته من در مورد آن رده بندی سری یا غیرسری که در ارتش معمول است چون من اطلاعات ندارم، وارد نمی شوم ولی آنچه که گمان می کنم این است که اطلاعاتی که ایشان می دادند سری به معنای اینکه امنیت کشور را به خطر بیندازد، نبود، طبقه بندی از نظر معمول ارتشی سری هم طبقه بندی بشود از طرف دیگر این را هم فرض کنیم اطلاعاتی که ایشان از ارتش می دادند اطلاعاتی که به کار براندازی بیاید مطلقاً نبود، به معنی اینکه مسئله براندازی اصلاً مطرح نبود یک مسئله درازمدت در آینده بود. بنابراین، این مسئله مطرح نبود ولی اطلاعاتی که احیاناً یکی دو مورد اطلاعات خاصی که ایشان گفتند، اگر لازم است در جلسه خصوصی گفته بشود که در واقع مورد درخواست شوروی بوده و ما از او خواستیم. البته به او نگفتیم شوروی می خواهد. ولی در واقع مشخص بود که این اطلاعات به درد حزب نمی خورد و تنها به درد شوروی می خورد این مشخص بود که از ایشان خواستیم که ایشان هم پاسخ هایی دادند. آن هم اگر لازم بشود گفته می شود و در سایر مسائل سایر اطلاعاتی که ایشان می دادند اطلاعات روز بود در ارتش یا خارج از ارتش در واقع در سطح بالای کشور که من شخصاً همیشه تأکید داشتم و این تأکید را آقای کیانوری به من می کردند که اطلاعاتی را که در واقع حزب احتیاج داشت که به بینش سیاسی حزب کمک کند تجزیه و تحلیل درست بکند هم از اوضاع کشور و هم از موضع گیری ها و گرایش های شخصیت های طراز اول کشور (البته اینکه بعد از این گونه اطلاعات، تحلیل های حزبی که براساس این اطلاعات استوار می شد به شوروی داده می شده این مسئله جداگانه ای است) و آقای کیانوری در جریانش بوده و این مسئله را دیگر آقای افضلی هیچ گونه اطلاعی نداشته است.

رئیس دادگاه: به طور کلی اطلاعاتی که ایشان می داد اطلاعاتی بود که اگر حالا به درد براندازی نمی خورد به درد روس ها که می خورد؟

پرتوی: عرض کردم در دو سه مورد خاص، مطلقاً آنها از حزب خواسته بودند و ما از ایشان خواستیم بدون اینکه بگوییم آنها خواستند ولی مشخص بود یعنی ایشان که این را دریافت می کردند (درخواست را) می توانستند تشخیص بدهند که این به درد حزب نمی خورد و حتماً به درد شوروی می خورد و موارد دیگر اطلاعات قطعاً این طور نیست که من این را بگویم که از اینکه چه اطلاعاتی به شوروی داده می شود اطلاع نداشتم. اینها را بعد از دستگیری متوجه شدم چون این گونه اطلاعات را به آقای کیانوری می دادند و بعد ایشان که

مجموعه اطلاعات از تشکیلات مخفی غیر ارتشی، ارتشی، با شبکه علنی حزب از هر کجا که می آمد پیش ایشان، خودشان تصمیم می گرفتند که کدام اطلاعات را در اختیار شوروی ها قرار دهند. بدین ترتیب ایشان اطلاع نداشتند که این اطلاعات را ما برای حزب می خواهیم یا نه، چون اطلاعات سیاسی و در واقع سیاسی نظامی بود به این ترتیب که یک حزب را در جریان مسائل مختلف جاری کشور قرار می داد و به این ترتیب اگر حزب واقعاً یک حزبی بود که به

ص: ۱۰۰۲

شوروی وابسته نبود (حالا- جدا از اینکه نمی شد چنین چیزی باشد) وی می خواست که رأساً گرداننده امور خودش باشد. باز هم این اطلاعات، اطلاعاتی بود که به دردش از نظر سیاسی می خورد.

رئیس دادگاه: آقای افضلی بفرمایید که مسائلی که از بولتن های اداره دوم می آمد و برای ایشان می گفتید اینها جنبه سری داشت یا نداشت؟

افضلی: نخیر، خیلی محرمانه نبود. عرض کردم در اداره دوم بیشتر چند مورد بود که یکی دو سه دفعه درمورد... ..

رئیس دادگاه: بولتن های اداره دوم سری نیست؟

افضلی: سری بود.

رئیس دادگاه: آن جریانی که شما گفتید بروید به روس ها و افغان ها بگویید چه بود؟

افضلی: به صورتی مطرح شده که البته جای دیگر باید گفته می شد.

رئیس دادگاه: خب آقای پرتوی توضیح بدهید.

پرتوی: من وظیفه خود می دانم در اینجا که نه مسئله دفاع از آقای افضلی و نه خودم و نه حزبی که حزب شاید اصلاً دفاع ندارد مسئله این هست که حقیقت روشن شود و درحقیقت دفاع ما از نظام جمهوری اسلامی باشد. بنابراین من سعی می کنم آن طور که واقعاً هست مطرح کنم مسئله این طور که ایشان درمورد خاصی که شما فرمودید آمدند گفتند که در بولتن اداره دوم یک سری اطلاعاتی است درمورد افغانستان که باید به اطلاع شوروی رسانده شود.

رئیس دادگاه: باید برای دادگاه مشخص شود این مسائلی که شما از یک طرف می گوئید که من می خواستم با آمدنم در حزب خدمت کنم و از یک طرف شما اطلاعاتی را می دادید و می دانید که اطلاعات به شوروی می رود و حتی به این آقایان می گوئید بروید این مورد را به شوروی بگویید که اگر این چیزها هست استفاده کنند حالا- سؤال ما این است که جاسوسی کردن برای شوروی خدمت به انقلاب است؟

افضلی: شما مسئله را طوری مطرح فرمودید که این طوری می شود از آن نتیجه گرفت که بنده می دانستم آقایان جاسوس اند و تماس هایی این طوری دارند که این درست نیست و این مسائل، مسائلی هست که در این اواخر نزدیک عید و در زمستان اتفاق افتاده که خدمتان گفتم.

رئیس دادگاه: من عرض نمی کنم که شما می دانستید من آن عبارت خودتان را که از آن استفاده می شود که شما نه تنها می دانستید اینها جاسوس شوروی هستند، بلکه می دانستید خودتان هم دارید جاسوسی می کنید این از عبارت خودتان بیرون می آید.

افضلی: بنده وقتی این سؤال را کردم حدس این را زدم که از این اطلاعات ممکن است سوءاستفاده بشود و این است که به جای اینکه جواب بدهم و اطلاعاتی را رسمی رد بکنم، آن طوری گفتم.

رئیس دادگاه: پس شما خودتان می دانستید اینها جاسوس هستند و هم می دانستید خودتان دارید اطلاعات به آنها می دهید؟

افضلی: اواخر سال ۱۳۶۱، کمی قبل از بازداشت بنده این سؤال ها بود که بنده را به این تفکراتی که عرض کردم واداشت.

رئیس دادگاه: بالاخره قبول دارید که شما می دانستید که این اطلاعات برای شوروی است؟

افضلی: نمی دانستم، اما حدس می زدم ولی درمورد اینکه چه اطلاعاتی را و چگونه به شوروی می دهند اطلاع نداشتم و بنده به عنوان یک عضو ساده حزبی این گمان را می بردم که حزب بالاخره با یک طریق در تماس هست بالاخره نمی شود که از نظر اطلاعاتی که در جامعه هست یک حزب کمونیست، یک حزب توده کمونیستی، از نظر سیاسی باهم ارتباط نداشته باشند، یک چیزی است، که تقریباً همه به صورت یک چیز عیان می دانند و نمی شود کتمان کرد مثل این است که بگوییم، به فرض حزب کمونیست ایتالیا با حزب کمونیست شوروی در تماس نیستند، حتماً تماس های سیاسی باهم دارند و این یک چیز طبیعی است و هرکس کتمان بکند یک دروغ بزرگ گفته.

ص: ۱۰۰۳

رئیس دادگاه: شما وقتی که حدس زدید که این کار شما جاسوسی می باشد چرا این کار را کردید؟

افضلی: من درحقیقت می خواستم به طریقی جواب سؤال را نداده باشم، یعنی اینکه اطلاعاتی نداده باشم.

به گزارش خبرنگار ما جلسه دادگاه در ساعت ۱۲ خاتمه یافت و ادامه آن به جلسه صبح امروز [۱۶/۹/۱۳۶۱] موکول گردید. [\(۱\)](#)

ص: ۱۰۰۴

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸ مکرر.

در دو روز گذشته، توپخانه ها و خمپاره اندازهای عراق شهرهای آبادان، خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر را هدف قرار دادند. بر اثر این حملات در آبادان و حومه آن ۳ منزل مسکونی و ۲

مغازه تخریب شد. در خرمشهر نیز مناطق گمرک، دیری فارم، محوطه نیروی دریایی و جزیره مینو زیر آتش دشمن قرار داشت. در مناطق یادشده ۱ تن شهید شد و ۵۳ نفر زخمی شدند. (۱)

حمله ناموفق افراد حزب دمکرات به یک پایگاه نیروهای خودی در شمال بوکان، شهید یا زخمی شدن ۸ تن در منطقه عمومی میاندوآب، مهاباد، سنندج و نقده بر اثر اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب و همچنین ضرب و شتم اعضای شورای یک روستا در جنوب غربی سلماس از جمله حوادث امروز مناطق غرب و شمال غرب کشور است.

امروز ۲۰۰ تن از افراد حزب دمکرات با تجمع در ارتفاعات حوالی روستای ملالر در محور بوکان - میاندوآب، قصد حمله به پایگاه داشبند در شمال بوکان را داشتند، نیروهای سپاه صائین دژ و بوکان به محض اطلاع از این امر، با هماهنگی توپخانه ارتش عملیات خود را برای جلوگیری از این تجمع و وارد آوردن ضربه به مهاجمان شروع کردند. هنگام رسیدن نیروهای خودی به داشبند، افراد حزب دمکرات بر ارتفاعات این روستا مسلط شده بودند، با این حال نیروهای خودی با یک طرح ازپیش تعیین شده توانستند در نبردی چهارساعته ارتفاعات را در اختیار گرفته و مهاجمان را به عقب برانند. در این عملیات تلفات فراوانی به مهاجمان وارد آمد، اما از افراد خودی فقط یک تن زخمی شد. (۲)

در جنوب غربی میاندوآب نیز یک نفر از افراد بسیجی در حوالی روستای باجوند، بر اثر انفجار مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند هر دوپایش قطع شد و به شهادت رسید. (۳)

در حادثه دیگری در مهاباد، افراد مسلح ضدانقلاب با تیراندازی به خودروی سپاه پاسداران این شهر ۲ تن از افراد سپاه را زخمی کردند. (۴)

ص: ۱۰۰۵

- ۱- سند شماره ۲۹۰۸۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۶/۹/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۶۱۲۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه ۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۶۲۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۳/۹/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۳۵۷۰۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه مهاباد به فرمانده منطقه ۱۱، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی همچنن در جنوب شرقی سندج در حوالی روستای اساوله به یک کارگاه صنعتی حمله کردند و پس از سرقت بخشی از اموال این کارگاه ۲ نگهبان آنجا را به شهادت رسانده و متواری شدند. (۱)

افراد مسلح حزب دمکرات در روستای قالاتان نقده نیز در ساعت ۲۳ دو نارنجک را به داخل منزل فردی که قبلاً با این حزب همکاری داشته ولی بعداً با اظهار ندامت خود را تسلیم کرده بود، پرتاب کردند که بر اثر انفجار این نارنجک ها ۳ تن زخمی شدند. (۲)

چته های این حزب همچنن با نفوذ به روستای ام کندی در جنوب غربی سلماس، اعضای شورای روستا را دستگیر کرده و آنها را مورد ضرب و جرح قرار دادند و سپس با تهدید اهالی مقداری پول و آذوقه از مردم جمع آوری کرده و متواری شدند. (۳)

۱

امروز به منظور اعطای خودمختاری به منطقه کردستان عراق با حاکمیت مشترک حزب بعث و اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) جلسه ای با وساطت عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران، در بغداد تشکیل شد.

در این جلسه صدام حسین رئیس جمهور عراق، جلال طالبانی دبیرکل اتحادیه میهنی کردستان عراق، دکتر کمال خوشنام، مُلا بختیار، ملازم عمر، فریدون و عبدالقادر از اعضای شورای مرکزی اتحادیه میهنی کردستان عراق و عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران، شرکت داشتند و موضوعاتی از جمله اداره مشترک استان کرکوک، اجرای کامل مفاد طرح خودمختاری مصوبه ۱۹۷۰ دولت عراق، آزادی زندانیان سیاسی کرد، بازگشت روستائیان آواره کرد به محل زندگی خود و برگزاری انتخابات مورد بحث قرار گرفت. هرچند این جلسه به نتیجه مشخصی نرسید، ولی شرکت کنندگان در آن موافقت کردند که مذاکرات خود را ادامه دهند. (۴)

فرمانده منطقه ۱۱ سپاه کشور ضمن ارسال این خبر به فرماندهی کل سپاه با توجه به تأثیری که این مذاکرات می تواند در منطقه کردستان ایران و عراق داشته باشد، در گزارشی تحلیلی به مسائلی از قبیل قطع روابط ایران و اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها)، همکاری این گروه با حزب دمکرات کردستان ایران علیه نیروهای خودی در عملیات آزادسازی جاده پیرانشهر - سردشت، میانجیگری عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران برای ایجاد روابط بین طالبانی ها و رژیم بعث عراق، اقدامات نظامی این گروه علیه مخالفان رژیم بعث، نقش این اتحادیه در امنیت بخشی به کردستان عراق و کاسته شدن از تعداد نظامیان عراقی مستقر در منطقه و انتقال آنها به سایر مناطق درگیر با ایران پرداخته است.

در بخشی از این گزارش آمده است:

«با روی کار آمدن دولت شهید رجایی و قطع روابط سیاسی با گروه اتحادیه میهنی کردستان

ص: ۱۰۰۶

۱- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای کردستان از فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه به فرماندهی سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- سند شماره ۳۵۶۶۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه نقده به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲.

۴- سند شماره ۳۶۱۳۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۴/۱۰/۱۳۶۲.

عراق (طالبانی ها)، دولت عراق با واسطه گری مخفی قاسملو فعالیت های گسترده ای را به منظور سازش با اتحادیه میهنی آغاز نمود که اولین نتایج این گفت و گوها از یک سو شرکت مؤثر نیروهای طالبانی در مقابله با نیروهای خودی در عملیات آزادسازی محور پیرانشهر به سردشت و از سویی دیگر، در گیرشدن با گروه های مخالف صدام بود. این گفت و گوها (اتحادیه میهنی و عراق) بعد از بازگشت قاسملو از سفر آخرش به اروپا و شرکت در کنگره حزب سوسیالیست فرانسه و جلسات شورای به اصطلاح ملی مقاومت (۱) و گفت و گوهایی عبدالرحمن قاسملو و هیئت رهبری اتحادیه میهنی وارد مرحله جدید و جدی تری گردید.

مشخص است که سازش در پوشش توافق درمورد خودمختاری، بهانه ای است برای برقراری آرامش در کردستان عراق و تقویت جبهه ضدانقلاب علیه انقلاب اسلامی در منطقه و امن نمودن پشت جبهه صدام در کردستان و سوق دادن این نیروها به سمت فعالیت های گسترده در پشت جبهه های جنگ ایران در کردستان تا صدام بتواند نیروهایش را در این مناطق کاسته و به مناطق دیگر از جمله جبهه های جنوب بکشانند، این حرکت جدید با کمک سوسیالیست و دمکرات های بین المللی طراحی و سازماندهی شده است که در چهارچوب طرح جامع استکبار جهانی و فرانسه بر علیه انقلاب اسلامی دارای اهمیت خاصی است. هرچند که این سازش مسلماً شکننده و مقطعی خواهد بود. لذا پیشنهاد می شود همکاری با گروه های سیاسی کرد عراق از جمله بارزانی ها از وضعیت نابسامان ناهماهنگ فعلی خارج و متمرکز شود و اقداماتی صورت گیرد تا احياناً فشار نظامی و سیاسی روی آنها عاملی برای جذب نهایی (مناطق کردستان عراق) به سمت این توطئه نباشد. (۲)

۱

وضعیت عمومی گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان موضوع گزارشی است که سپاه منطقه ۱۱ کشوری تهیه کرده است. در این گزارش اطلاعاتی درباره استعداد، توان رزمی و تسلیحاتی این گروه ها و محل استقرار دائم و موقت و حوزه عملیاتی آنها ارائه شده است. (۳)* بخش هایی از گزارش سپاه منطقه ۱۱ کشوری درباره تشکیلات حزب دمکرات کردستان (۴)* چنین است:

ص: ۱۰۰۷

۱- شورای ملی مقاومت از اتحاد بین مخالفان جمهوری اسلامی ایران متشکل از بنی صدر، مسعود رجوی و چند گروه دیگر از جمله حزب دمکرات کردستان ایران در پاریس تشکیل شد.

۲- سند شماره ۱۷۸۵۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه به فرماندهی کل، ۸/۱۰/۱۳۶۲.

۳- * بخش های عمده اطلاعات مندرج در این گزارش درباره حزب دمکرات کردستان است که از نظر تشکیلاتی و استعداد نیرو و عملیات های نظامی گسترده تر از گروه های دیگر است و اطلاعات موجود در این گزارش درمورد سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) اجمالی و حتی ناقص است. درباره فعالیت سازمان کومه له، استعداد و نوع حضور این سازمان در منطقه عمومی مرابان در روزشمار ۲۵ مهرماه اطلاعات جامع تری درج شده است (ر.ک: روزشمار ۲۵/۷/۱۳۶۲)

۴- * * * مأموریت اصلی کمیته آراارات هماهنگی بین سه هیز حاتم، نه هو (نحو)، هیز عباس و نیروهای طاهرخان است.

• هیز حاتم، این هیز تحت نظر کمیته آراارات فعالیت دارد(۱) و دارای چهار لک (گروهان) می باشد و هر لک دارای ۲ یا ۳ پل (دسته) است. مقر این هیز در روستای شیروانی (شمال غربی ارومیه و نزدیک مرز ترکیه) است و حدود ۳۰ الی ۴۰ نفر از افراد هیز نیز در این روستا به سر می برند. استعداد هیز حاتم غیر از افراد تشکیلات شهری حدود ۱۸۰ نفر بود که با توجه به پاک سازی روستاهای برشخواران، آشناک (اشنک) و دشوان در شمال غربی سلماس و کشته شدن تعدادی از افراد آنها و همچنین تسلیم شدن برخی از اعضای آن و قطع رابطه برخی دیگر از آنان با حزب دمکرات، نیروهای موجود این حزب در حدود ۱۴۰ نفر می باشد و در حال حاضر محل فعالیت مسلحانه این هیز در جنوب و جنوب غربی سلماس است.

افراد این حزب در روستاهای کروران، داراب (یکی از زندان های حزب در این روستا قرار دارد)، لیلوس، گرویان، سیاوان، اجواج قلعه رش (کله رش) و اسپه دره دارای مقر ثابت هستند و در سایر روستاهای منطقه به صورت گشتی و سیار، حضور دارند.

مقر کمیته آراارات نیز در روستای اسپه دره (۴۰ کیلومتری جنوب غربی سلماس) قرار دارد و مرکز بی سیم این کمیته و زندان حزب نیز در این آبادی قرار داد و حدود ۴۰ نفر از آنها محافظت می کنند.

هیز حاتم همچنین دارای یک گروه ضربت به استعداد ۲۰ نفر است و اکثر مین گذاری ها و عملیات کمین در منطقه توسط این گروه انجام می شود.

این هیز علاوه بر سلاح های انفرادی دارای سلاح هایی نیمه سنگین همچون ۳ قبضه خمپاره انداز ۸۱ میلی متری، ۳ قبضه خمپاره انداز ۶۰ میلی متری، بیش از ۱۰ قبضه آر.پی.جی. ۷، ۳ قبضه تیربار ژ ۳، ۲ قبضه کالیبر ۵۰ و ۲ قبضه دوشکا نیز می باشد.

• هیز عباسی در محال انزل (جنوب شرقی سلماس) و صومای برادوست (شمال و شمال غربی ارومیه) فعالیت می کند و دارای ۵ لک و یک گروه ضربت به استعداد ۴۰ نفر می باشد.

در منطقه اشنویه، هیز سمکو (سیمیتکو) با ۴ لک فعالیت دارد. با توجه به فعالیت مؤثر نیروهای خودی در منطقه اشنویه و ضربه خوردن ۲ لک، مسئولان حزب، مرکزیت این هیز و ۲ لک ضربه خورده و کمیته شهرستان های خود را به منطقه لاهیجان (جنوب پیرانشهر) انتقال داده اند و ۲ لک دیگر این هیز نیز در دره قاسملو (جنوب شرقی ارومیه) و یک لک دیگر نیز در ارتفاعات روستای قلاتیان نقده فعالیت می کنند و در آن مناطق عملیات گشتی انجام می دهند. هیز سیمیتکو نیز یک گروه ضربت دارد که استعداد فعلی این هیز پس از عملیات نیروهای خودی و کشته یا

ص: ۱۰۰۸

۱- بخش هایی از این گزارش که به هیز نه هو (نحو) مربوط می شود در دسترس نبود. همچنین اطلاعات مربوط به هیز عباسی و هیز افشار نیز ناقص است و به نظر می رسد این مطالب در صفحاتی از سند بوده که در آرشیو مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ موجود نیست.

• دستگیر شدن تعدادی از آنها و تسلیم شدن ۲۰ تن دیگر، در حال حاضر ۸۰ نفر است.

• در منطقه نقده، هیز افشین حضور دارد. این هیز دارای ۶۰ نفر نیرو و ۳ لک است و یک گروه تخریب نیز دارد و مأموریت این گروه مین گذاری و انجام انفجارات است. انبار مهمات هیز افشین در روستای کانی زرد (دره قاسملو) است و کمیته تشکیلات شهری نقده در روستای بابکرآباد استقرار دارد و لک های این هیز در روستاهای جنوب و جنوب شرقی نقده و شمال غربی نقده همچون بایرام بوغا، دایما و گرگول، قاضی گل، کوسه کهریزه، قره قشلاق، نرزه مز، دربند، کهنه قلعه، ده شمس به گشت و جوله می پردازند.

• در منطقه عمومی پیرانشهر، هیز آواره فعالیت دارد و دارای ۴ پیل است. محدوده فعالیت این هیز مناطق کهنه لاهیجان، پیران و حومه پیرانشهر است. استعداد این هیز حدود ۱۸۰ نفر تخمین زده می شود و مرکز این هیز و مقر ۳ کمیته شهرستان نقده، پیرانشهر و اشنویه حزب دمکرات در منطقه اوجان، که دارای ارتفاعات صعب العبور است، قرار دارند و سلاح های نیمه سنگین در آنجا مستقر کرده اند. البته نیروهایی از چریک های فدائی خلق (اقلیت) و مجاهدین خلق (منافقین) نیز در آنجا حضور دارند. مقرهای عملیاتی لک های هیز آواره نیز در روستاهای بابکرآباد، هوشینان، بارژگه، گنه دار، شیوه، کیله، کانی زرد (شرق و شمال پیرانشهر) و در غرب و جنوب غربی پیرانشهر نیز نیروهای این هیز در روستای دولینه، زویان و دره آبخور استقرار دارند و با نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) همکاری دارند.

البته این هیز در چند عملیات نیروهای خودی از جمله یک عملیات گشتی در منطقه پیران ضربات سختی متحمل شده و مسئولان لک ۲ و ۳ این هیز و تعداد قابل توجهی از نیروهای دو لک کشته و تعدادی نیز دستگیر شدند. همچنین با پاک سازی بخشی از منطقه کهنه لاهیجان در جنوب پیرانشهر، لک ۴ هیز نیز که مسئول عملیات درون شهری بود، ضربات سختی متحمل شده و بخش هایی از منطقه تحت نفوذ لک ۴ از دسترس این لک خارج شده است.

• در منطقه مهاباد، هیز پیشوا فعالیت می کند و دارای ۴ لک می باشد و دفتر سیاسی آن در روستای چومان (جنوب غربی مهاباد) قرار دارد. حوزه فعالیت این هیز در محال آختاجی و شهر ویران (جنوب غربی و غرب مهاباد) است. لک ۱ آن دارای ۸۰ نفر نیرو است و غیر از سلاح های انفرادی دارای یک قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری، یک قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری، ۱۴ قبضه آر.پی.جی. ۷، یک قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری، یک قبضه بازو کا و یک قبضه دوشکا است.

لک ۲ این هیز ۸۰ الی ۱۰۰ نفر نیرو دارد و در مثلث مهاباد - بوکان - میاندوآب فعالیت دارد و به علت پاک سازی این منطقه نیروهای این لک محل استقرار خاصی ندارند و به صورت سیار به گشت می پردازند. این لک نیز دارای ۱ قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری، ۵ قبضه آر.پی.جی. ۷، ۴ قبضه نارنجک انداز و ۳ قبضه قناسه می باشد. لک ۳ این هیز که لک ارکان نیز هست در محور مهاباد - سردشت و منطقه

منگور مهاباد فعالیت دارد. لک ۴ نیز که اخیراً سازمان یافته است ۷۰ الی ۸۰ نفر نیرو دارد.

• در منطقه بوکان، هیز ۱۱۰ بیان فعالیت دارد و دارای ۳ لک عملیاتی و یک لک ارکان است و غیر از سلاح های انفرادی دارای تفنگ ۵۷ میلی متری و دوشکا نیز می باشد و ۲ دستگاه بی سیم نیز در اختیار دارد. استعداد تقریبی آن باتوجه به ضرباتی که از نیروهای خودی به آنها وارد شده است در حال حاضر به ۱۴۰ نفر می رسد و مرکزیت و کمیته شهرستان این هیز نیز که قبلاً در حسین آباد، سردارآباد و آشکالان (جنوب شرقی مهاباد) بود، به علت تسلط نیروهای خودی به این منطقه به منطقه خورخوره (جنوب غربی بوکان) انتقال یافته است. نیروهای این هیز در روی منطقه شمال شرقی بوکان و ارتفاعات مسلط به محور بوکان - میاندوآب استقرار دارند و در روستاهای ارمنی بلاغی، قولر، رحیم خان، کانی علی، عبدالله آباد و اربنوس تردد و فعالیت دارند و در جنوب غربی بوکان در روستاهای باش بلاغ، تراغه، نوبار (نوبر) و روستای عزیزکندی مقرهای موقتی دارند.

• در منطقه عمومی سردشت، هیز معینی فعالیت دارد. این هیز دارای یک لک ارکان و ۴ لک عملیاتی است. مرکزیت کمیته این هیز در روستای مزرعه، بیتوش و بیژوه (جنوب غربی سردشت) قرار داشت که بعد از عملیات نیروهای خودی در منطقه آلاذن به داخل عراق گریخته اند و در اطراف قلعه دیزه عراق مستقر شده اند. دفتر سیاسی این هیز نیز در منطقه گلاله عراق استقرار یافته است و این هیز مقرر ثابت ندارد و مقرهای موقت آن در منطقه شمال و شمال غربی سردشت همچون آغلان، کانی زرد، کوله نلوسه و سرشیو قرار دارد و در همان مناطق عملیات گشت و جوله انجام می دهند. یک لک این هیز نیز در عملیات بیوران - برده پهن متلاشی شد.

• در منطقه سقز، هیز یوسفی قرار دارد. استعداد نیروهای این هیز با احتساب تشکیلات شهرستان حدود ۱۷۰ نفر است.

مرکزیت درمانگاه و انبار مهمات هیز در روستای حاجی عدل (در جنوب سقز نزدیک مرز عراق) است و غیر از سلاح های انفرادی، دارای ۲ قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری، ۲ قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری، ۴ قبضه خمپاره انداز ۸۱ میلی متری، ۶ قبضه آر.پی.جی ۷ و ۳ قبضه نارنجک انداز است.

لک ۱ این هیز به صورت گروه ضربت فعالیت می کند و در شمال شرقی و غرب سقز در روستاهای صاحب، لگزی، داش آلوچه، کان جشنی، عرب اوغلی، نوبهار، قلندر، کهنه کتر، تیزآباد، سرخو، خوشه دره و... عملیات گشت و جوله دارند. محل فعالیت لک ۲ هیز نیز در منطقه تیلکوه و خورخوره (جنوب شرقی سقز) است، ولی به علت فعالیت نیروهای خودی و وجود ناامنی برای گروه های مسلح غیرقانونی، این لک مقرر ثابت ندارد و در روستاهای قهرآباد، دره شیخان، گاو کج علیا، خالبازه و... به گشت و جوله می پردازند.

لک ۳ این هیز در محال سرشیو (جنوب و جنوب غربی سقز) در روستاهای سیف طاله،

گاومله، قامیشه دارای مقر ثابت است و در روستاهای دره آبی، کرویوان، قیغلوچه، قره چر، سماغلو، پیر عمران به گشت و جوله می پردازند.

در منطقه عمومی بانه، هیز ۸۱ وردی فعالیت دارد که دارای ۳ لک و ۲۰۰ نفر نیرو است. مقر هیز و محل استقرار کمیته شهرستان های آن در روستای نیروان (جنوب غربی بانه در نزدیکی مرز) قرار دارد و لک های آن در منطقه شوی و سیدلو (شمال بانه) و در محور بانه - سوته (غرب بانه) و سیف طاله، گاومله، هنگ چینه، سه کچله به طور ثابت و سیار حضور دارند و در روستاهای گریل، اتابک، گرماب، سالوک بالا، سالوک پایین واقع در غرب و جنوب غربی بانه نیز عملیات گشت و جوله انجام می دهند.

• در منطقه عمومی صائین دژ و تکاب، هیز افشار حضور دارد. این هیز علاوه بر ۳ لک عملیاتی دارای یک لک ارکان نیز است، ولی فقط ۲ لک آن فعال است و اغلب در روستاهای باش بلاغ، کانی چومو و منطقه تیلکوه و سرشیو سقز به عملیات گشت و جوله می پردازند. این هیز فعلاً به صورت یک گروه ضربتی فعالیت دارد.

• در منطقه دیواندره، هیز شهیدان دیواندره حضور دارد. این هیز دارای ۲ لک است که در عملیات های اخیر نیروهای خودی یک لک آن تقریباً از هم پاشیده و یک لک دیگر هم به منطقه مهاباد فراخوانده شد و در حال حاضر تعداد حدود ۲۰ نفر از افراد این هیز در دوزخ دره (جنوب غربی دیواندره) در چادر به سر می برند.

• در منطقه عمومی سنندج، هیز شریف زادگان حضور دارد. این هیز نیز اخیراً در چند عملیات نیروهای خودی ضربات سختی را متحمل شد و سازمان آن از هم پاشیده است و مقر ثابتی ندارد فقط به عملیات گشت و جوله می پردازد.

استعداد آن حدود ۹۰ نفر است. بیشترین حضور افراد این هیز در محور کامیاران - سنندج است.

• در محور کامیاران - سنندج، کامیاران - روانسر و روانسر - پاره نیز هیز بیستون فعال است. این هیز ۱۲۰ نفر نیرو دارد مقر ثابتی ندارد و فقط به عملیات گشت و جوله می پردازد. این هیز دارای ۲ لک است. لک ۱ در شمال محور روانسر - کامیاران و در روستاهای لون کهن، ارتفاعات مارب، تیکوه و دژن به گشت می پردازد.

لک ۲ این هیز در شرق محور روانسر - پاره (غرب ارتفاع شاهو) فعالیت دارد.

• در منطقه مریوان، هیز زیبار حضور دارد. این هیز دارای ۲ لک عملیات و یک لک ارکان است. مرکزیت هیز و کمیته شهرستان های هیز در روستای حاج عبدل و بردمه در جنوب غربی بانه قرار دارد. فاصله زیاد محل فعالیت این هیز با محل استقرار مرکزیت این هیز نشان دهنده ناامنی منطقه فعالیت این هیز و برآورد مسئول هیز از قابلیت ضربه پذیری آنان است.

افراد این هیز در مناطق گلچیدر، سرشیو (مریوان) و کلاترزان، دارای گشت و جوله هستند

و در روستاهای حسن قره، شیخ عطار، تیتال، عالی همدان، دره وزان (شمال غربی مریوان) به طور سیار حضور دارند و در حدفاصل شیخ عطار تا روستاهای باغان عملیات کمین اجرا می کنند.

در بخش دیگری از این گزارش به فعالیت های سازمان کومه له پرداخته شده و آمده است:

سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له منطقه کردنشین غرب کشور را به سه حوزه عملیات شمال ۱، شمال ۲ و جنوب تقسیم کرده است و هر یک از این حوزه ها، کمیته ای به نام همان منطقه دارد و گردان ها و تیپ های این سازمان از نظر تشکیلاتی زیر نظر کمیته منطقه هستند. در هر شهر یک کمیته ناحیه (تشکیلات ناحیه) وجود دارد که زیر نظر کمیته منطقه فعالیت دارد و با واحدهای عملیاتی (تیپ ها و گردان ها) ارتباط دارد.

حوزه شمال ۱ شامل شهرهای بوکان، سقز و مهاباد است و در آن حوزه یک تیپ به نام آزادی با ۲ گردان ۲۶ سقز و گردان سرشیو فعالیت دارد و ۲ گردان مستقل نیز به نام های گردان ۲۴ بوکان و گردان ۳۱ مهاباد فعالیت دارند. منطقه شمال ۲ شامل شهرهای سردشت، پیرانشهر، اشنویه، ارومیه و سلماس است و گردان کریکار در این منطقه فعال است و احتمالاً یک گردان جدید نیز در این منطقه تأسیس شده است.

در منطقه جنوب (شمال و جنوب سنندج و مریوان) ۲ تیپ ۱۶ سنندج با ۲ گردان شورش و آریژ و تیپ دیواندره با ۲ گردان فؤاد و کاوه و همچنین ۲ گردان مستقل به نام های شوان و کامیاران فعالیت دارند.

در منطقه شمال ۱، در مثلث مهاباد - بوکان - خلیفان، پس از عملیات نیروهای خودی و پاک سازی روستاهای آجی دره، حسین آباد، قزلجه و... نیروهای این سازمان که حدود ۱۰۰ نفر بودند به سمت ارتفاعات شاه خراش رفته اند و شب ها در دامنه این ارتفاعات به سر می برند و روزها در روستاهای باش بلاغ، بنده داغی، نوبار، کانی رش، میرباغچه (باغچه) و چهار دیواری عملیات گشت و جوله انجام می دهند.

سازمان کومه له در منطقه سقز، دارای ۲ گردان به نام گردان سقز و گردان سرشیو است و حدود ۱۵۰ نفر نیرو دارد. افراد وابسته به این سازمان در روستاهای باینجان، میک، هرمیدول، حاجی عبدل، بایدر بالا، هفتاس، میشاوبالا، ماهیدر سفلی و ارتفاعات مشرف به روستاهای شیبانجو (جنوب و جنوب غربی سقز) استقرار دارند. یک گردان دیگر در روستاهای سرخ موسی، هوان، دوزخ دره، گاوکج علیا مقر ثابت دارد و در منطقه سارال (غرب دیواندره منتهی به شرق منطقه مرزی شیلر) و روستای گزمل علیا و گزمل سفلی (غرب و جنوب غربی دیواندره) مقر ثابت دارد. همچنین مقر یکی از گردان های هیز این سازمان در روستای سرخ دره و زندان آن نیز در روستای هوان قرار دارد.

سازمان کومه له در منطقه شمال ۲ بین ارومیه و سلماس، در سه روستای حسنلو، سلطانی و کولان مقر ثابت و حدود ۱۰۰ نفر نیرو دارد. محل تردد و گشت این گروه ها در روستاهای شگفتک، قره آغاج،

خوش لان، میرداود و ارتفاعات مشرف به این روستاها (شمال غربی ارومیه) است.

در مناطق ترگور و مرگور (شمال و جنوب و جنوب غربی ارومیه) نیز فعالیت دارند، ولی به احتمال زیاد مقر ثابتی ندارند.

کومه له در مناطق شرق پیرانشهر در روستاهای کیله سپیان، کانی زرد و بابکرآباد مقر ثابت و حدود ۱۳۰ نفر نیرو دارد و در روستای احمد غریب نیز مقر ثابت دارد و در جنوب و جنوب شرق پیرانشهر در روستاهای شختان، گرور چولان، کانی اسپان، میرگه، شیوه جو، نلوسه و... به طور سیار حضور دارند.

سازمان کومه له در شمال شرقی سردشت در روستاهای شمولا، گله سیسر، گندمان و برده رشان مقر ثابت دارد.

در منطقه جنوب در مریوان، هیز فؤاد سازمان کومه له حضور دارد و در روستاهای گلچیدر، بوردمه ایسوله (عیوله)، شاه نشین، هوار گرمه (شمال شرقی مریوان) مقر ثابت دارد و مرکز آموزش سیاسی نظامی این سازمان نیز در روستای هوار گرمه است. نیروهای این هیز در روستاهای سرخ کول، کرل، نزل، گیله، بیددره، قمچیان، ابدال صمدی، تودار ملا، تیژیژ و کوه های کلاترزان (شرق و جنوب شرقی مریوان) تردد دارند.

در شمال سنندج، گردان شوان فعالیت می کنند. نیروهای این گردان در کوه های باینجوب، زلکه، افراسیاب، هوار کریم گشت و تردد دارند.

گردان شورش نیز در اطراف سنندج و محور سنندج - مریوان حضور دارد. در جنوب سنندج نیز در محور سنندج - کامیاران هیز شهیدان کامیاران فعالیت دارد، ولی دارای مقر ثابتی نیست.

در ادامه این گزارش درمورد استعداد و توان رزمی و نیز مناطق فعالیت سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، گروه خبات و رزگاری چنین آمده است:

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در قسمت های شمالی ارومیه دارای مقرهایی در روستاهای حسنلو، سلطانی، اریلان و دره بانی (نزدیکی خط مرزی با ترکیه) است با حدود ۷۵ نفر نیرو. همچنین در روستاهای حسنلو یک بیمارستان متعلق به این سازمان وجود دارد، اصلی ترین مأموریت افراد سازمان در این منطقه عبور دادن افرادی است که قصد دارند به صورت قاچاق از ایران به ترکیه بروند.

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در روستای شیوه سر (جنوب شرقی پیرانشهر) دارای یک مقر است که در آن مقر حدود ۲۵ الی ۳۰ نفر استقرار دارند.

در منطقه سردشت نیز در روستاهای گله، دیوآلان، کانی زرد دارای مقرهای ثابتی است. سازمان مجاهدین خلق (منافقین) همچنین در چند روستای بوکان، مهاباد و سردشت مقر ثابت دارند و در سایر مناطق تردد دارند و عملیات گشت و جوله انجام می دهند.

گروه خبات یک تشکیلات محدود و محلی در منطقه عمومی بانه است و در سه روستای کانی زرد، موچه و زربنه در جنوب غربی بانه مقر ثابت دارد و محل استقرار اصلی این گروه در

روستای کانی ابراهیم است. تعداد افرادی که در این سه مقر وجود دارند حدود ۱۲۰ نفر است و نیروهای این گروه در روستاهای اطراف عملیات گشت و جوله انجام می دهند.

این گروه علاوه بر سلاح های انفرادی تعدادی آر.پی.جی.۷، بازو کا، تیربار و قناسه نیز دارد.

گروه رزگاری هم قبلاً به طور محدود در مریوان فعالیت می کرد، ولی اکنون تشکیلات آن (به علت ضعف و عدم کارائی) به منطقه بیاره عراق منتقل شده و در حال حاضر در ایران فعالیت ندارد. (۱)

۱

امام خمینی ضمن بیاناتی درباره امور درمان و خدمات پزشکی در کشور به لزوم استفاده از امکانات جهان اسلام علیه مداخلات قدرت های خارجی و نیز اعمال رژیم عراق در پوشش صلح پرداختند.

صبح امروز هادی منافی وزیر بهداری و گروهی از کارکنان این وزارتخانه در حسینیه جماران با امام خمینی دیدار کردند. در این دیدار رهبر انقلاب مسئله بهداری و درمان را از امور بسیار مهم دانستند و با اشاره به اهمیت برخورد عاطفی پزشکان و پرستاران با افراد بیمار و کمک به بهبود آنان از راه امید دادن و تقویت روانی آنها گفتند: «پزشک ها باید خیلی توجه بکنند به اینکه کارشان بسیار اهمیت دارد. سروکارتان با جان مردم است و اهمیت بسیار دارد و باید همه دقت هایی که دارید بکنید و مع الاسف بسیاری از پزشک های ما خارج کشور هستند، یا از ایران رفته اند، یا بوده اند در آنجا و مراجعت نکردند به وطن خودشان و این یکی از مسائلی است که باید این پزشک هایی که در خارج هستند یک قدری توجه بکنند که کشور خودشان احتیاج به وجود آنها دارد. آنها در این کشور پرورش پیدا کرده اند، با بودجه این کشور تحصیل کرده اند، خارج رفته اند و اهل اینجا هستند و مردم به شما حق دارند، اسلام به شما نظر دارد.» ایشان در ادامه افزودند: «شما پزشکانی که در خارج هستید، ما فرض می کنیم که شما یک عمر زیادی هم بکنید و در رفاه هم باشید، آخر چه؟ بهتر نیست که در خدمت مستمندان باشید؟ در خدمت مریض های کشور خودتان باشید؟ در خدمت این کشوری که مظلوم است و تحت ستم بوده است در سال های طولانی و امروز که می خواهد از زیر بار ستم شرق و غرب خارج بشود، همه به او فشار آوردند، از همه طرف فشار آوردند، این فشارها کافی نیست که شما پزشکان در خارج نگاه کنید و ببینید که اینجا از حیث پزشک کمبود هست. همه جا ما کمبود داریم از حیث پزشک متخصص و شماها متخصص باشید و از این آب و خاک هم باشید و از این آب و خاک هم پدران شما ارتزاق کردند و خود شما و حالا- بی تفاوت باشید و در خارج بنشینید و نگاه کنید تا مریض های اینجا و آنهایی که در جبهه ها معلول شدند، در جبهه ها آسیب دیدند، در رنج باشند و شما وجدانتان آرام باشد؟ گمان ندارم که اگر یک ساعت فکر کنید وجدان شما حاضر بشود که آنجا باشید، ولو با رفاه زیاد.»

رهبر انقلاب همچنین در مورد رسیدگی به نیازهای درمانی قشر محروم و مجروحان جنگی بیان داشتند: «بحمدالله، بهداری در اینجا مشغول خدمت هست و راجع به جبهه ها از قراری که

ص: ۱۰۱۴

گفته می شود بسیار خدمت کرده اند و مورد تقدیر هستند و همین طور امیدوارم که وضع بیمارستان ها هم بهتر از حالا بشود و توجه زیاد به بیمارستان ها بشود. این طور نباشد که یک بیماری در یک بیمارستان وارد بشود و او را نپذیرند. اینها از اموری است که با وجدان انسان مخالف است، با انصاف مخالف است، با رضای خدا مخالف است، باید خیلی توجه به این مسائل بکنند. و خدای نخواستہ در همین رفت و آمدها تلف بشود، به عهده آن اشخاصی است که این کارها را می کنند. خیلی باید شما مواظب باشید. در عین حالی که خیلی خدمت شما ارزنده است، خیلی خدمت شما پیش خدا ارزش دارد، در عین حال مسئولیت هم زیاد دارید. در امور بهداشتی و بهزیستی و اینها باید خودمان در فکر خودمان باشیم. منتظر نباشیم مثل سابق هی به خارج برویم و از خارج بیاوریم. باید توجه بکنیم و زحمت بکشیم، با زحمت خودمان، با رنج خودمان، این بار را تحمل کنیم و به منزل برسانیم و امیدوار به فضل خدا باشید.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی با تأکید بر لزوم پیشگیری از بیماری و گسترش آن گفتند: «از امور لازم قضیه جلوگیری از بیماری است. آن، اهمیتش بیشتر از خود معالجه است.»

امام خمینی در ادامه سخنان خود به دخالت قدرت های بزرگ در امور کشورهای اسلامی اشاره و اظهار کردند: «این قدرت های بزرگ هیچ وقت در فکر این نیستند که یک آسایشی برای ملت ها باشد. شما الآن ملاحظه می کنید که در لبنان چه می گذرد بر اهالی لبنان از دست همین هایی که برای صلح آمده اند. امریکا و فرانسه و انگلستان و ایتالیا برای اینکه صلح را در آنجا پایدار کنند آمده اند و جنگ راه انداخته اند. جنگ راه انداختند در محلی که اگر اینها نباشند خود آنجا آرامش بهتر پیدا می کند، تا اینها باشند. اگر امریکا نبود و فشار به مردم نمی آورد، آن بیچاره هایی که تحت آن همه فشار هستند بالاخره یک کاری انجام می دهند. منتظر نباشند که شما همه فشارها را بر ملت ها تحمیل کنید و آنها همین طور بنشینند و به شما "مبارک" بگویند.»

ایشان افزودند: «البته این انفجارات هست، تابع همان. دنبال همان است. دنبال آن هم، آن بمباران هایی که دیدید کردند در لبنان. و امریکا آن قدر در آنجا فساد کرد و عمال امریکا که صهیونیسم هم از آنهاست و فرانسه [را] هم باید از آنها حساب بکنیم. اینها به عنوان اینکه ما می خواهیم صلح را در منطقه نگه داریم، آمدند و ببینید چقدر فساد وارد کرده اند بر این منطقه. از آن طرف شوروی به عنوان اینکه صلح در افغانستان درست کند، آمده است چندین سال است، قریب پنج سال است که الآن دارد در افغانستان آتش به پا می کند. از آن طرف هم امریکا در هر نقطه ای که دستش برسد می گوید ما برای صلح می خواهیم برویم و لکن فساد ایجاد می کند. وضع این طوری است و خدا نکند که سیاستمدارها چاقوکش از کار درآیند. وقتی سیاستمداری بر طریقه اخلاق انسانی نباشد، این چاقوکش از کار درمی آید، اما نه چاقوکش سر محله، چاقوکش در یک منطقه وسیع، در دنیا. اینکه در روایت هست که "اذا فسد العالم فسد العالم"، مصداق بالاترش همین ها هستند که علمای سیاست هستند، فاسد هستند،

عالم را به فساد کشاندند. الآن عالم برای خاطر دانشمندان به فساد کشیده شده. آن دانشمندانی که سلاح های کوبنده درست می کنند. آن دانشمندان سیاستی که اعوجاج دارند و این سلاح ها را به کار می برند. الآن دنیا به واسطه خاطر این علما هست و این دانشمندان هست که ناآرامی دارد. اگر اینها حذف بشوند از دنیا، مردم آرامش بهتر پیدا می کنند.»

رهبر انقلاب در زمینه مقابله با اقدامات قدرت های سلطه گر گفتند: «ما باید توجه به این بکنیم که این قدرت هایی که می گویند ما برای صلح آمدیم و مع الاسف در خانه عرب ها، عرب ها را دارند می کوبند و عرب ها نشسته اند تماشا می کنند. این ننگ را عرب ها کجا می برند که اجانب، کفار آمده اند در خانه اعراب، به اعراب تعدی می کنند و اینها نشسته اند تماشا می کنند. در صورتی که اینها اگر ده روز راه را بر آنها ببندند، همه شان تسلیم می شوند. اگر این کشورهای اسلامی، همین کشورهای منطقه، هم اگر همین کشورهای خلیج و منطقه ده روز جلوی نفتشان را بگیرند، دنیا به صدا درمی آید، دنیا تسلیمشان می شود. لکن اینها نفتشان را تقدیم می کنند، آبرویشان را تقدیم می کنند، کشورشان را تقدیم می کنند، ملتشان را تقدیم می کنند، برای چه؟ برای یک هوای نفس باطل.»

امام خمینی خاطرنشان کردند: «همه فسادهای دنیا زیر سر این قدرت های بزرگ است والا این کوچک ها اهمیتی ندارند. صدام دیگر یک مرده ای است افتاده آنجا، این اهمیتی ندارد دیگر، لکن اینها دارند فساد می کنند. این هم یکی از فسادهای آنها بود که این را بازی اش دادند و احمقش کردند، حمله کرد به ایران و تجاوز کرد به ایران، حالا هم تویش مانده است و نمی داند چه بکند. هی فریاد می زند بیاید دیگر صلح کنیم، می خواهد مهلت بگیرد که بعدها شرارت بکند. ما این را بهتر می شناسیم از دیگران، این طور نیست که این صلح بخواهد، این می خواهد که به اسم صلح مهلت پیدا بکند، دوباره تشکیلاتی درست کند زیادتر و قدرتی پیدا کند زیادتر و دوباره حمله بکند. خوب با یک همچو چیزی نمی شود صلح کرد. کدام انسان است که می تواند با یک دشمنی که با اسلام دشمن است، با خدا دشمن است، با ملت خودش دشمن است، با ملت ما دشمن است، این را مهلت بدهد تا اینکه دوباره تجهیز کند خودش را. قدرت ها هم به او کمک بکنند و باز هم افراد پیدا بکنند و دوباره حمله بکنند به اینجا. این را کسی نمی تواند مهلتش بدهد. این باید شرش کنده شود تا این منطقه درست بشود.»

رهبر انقلاب بار دیگر با اشاره به نفوذ قدرت های بزرگ و بهره گیری آنان از منابع ثروت مسلمانان تأکید کردند: «عمده شر آن ابرقدرت هاست و دولت های منطقه می توانند شر این را از منطقه خودشان بکنند. اگر این دولت ها با ملت هاشان دست به هم بدهند، ملت ها که حاضرند، دولت ها هم تسلیم ملت هاشان بشوند، نمی توانند آنها در این منطقه این فسادها را بکنند. اسرائیل نمی تواند بیاید اینجا شرارت بکند. لکن مع الاسف خود اینها هستند که راه را باز می کنند برای قدرت های بزرگ. شما ملاحظه می کنید که در همین منطقه چقدر ثروت هست که دارند ابرقدرت ها از اینها می برند، همان

نفت چقدر هست که دارند روزی بیست میلیون تقریباً، کشورها از اینجا می برند و می خورند. مع ذلک اینها نشسته اند. آنها ریخته اند در خانه خودشان، لبنان خانه عرب است، در خانه عرب ریخته اند و دارند به خود عرب این طور جنایت می کنند و ملت عرب نشسته اند آنجا و هیچ حرف نمی زنند. وقتی پای ایران پیش می آید می گویند اینها فارس اند، اینها خوب، آنها هم که عرب اند دیگر، شما نه فارس سرتان می شود نه عرب سرتان می شود. دنبال این هستید که چند روز عیاشی بکنید. ... آن قدرت های بزرگ هم که شما را عمال خودشان قرار داده اند و الآن در لبنان دارند به سر مردم لبنان بیچاره آن کار را می کنند، مع ذلک باید همه شان بدانند که مردم نمی نشینند گوش کنند تا این کارها بشود. بالاخره همان معنایی که در ایران پیدا شد در جای دیگر هم پیدا می شود. باید از حالا فکر بکنند اینها. امریکا خیال نکند که ظلمش را دارد به مردم می کند و آنها هم نشسته اند. امریکا دید که آن محل خودشان منفجر شد. همین چیزها حالا هست باز. چه شماها جلوگیری بخواهید بکنید مردم جانشان به لبشان رسیده است، مردم لبنان جانشان به لبشان رسیده است، مردم فلسطین جانشان به لبشان رسیده و لهذا انتحار می کنند. اگر یک کسی جانش به لبش رسیده باشد که انتحار نمی کند برای اینکه شما را از کار بیرون کند. مردم نمی توانند تحمل بکنند، شما یک فکری بکنید. با زدن و با کشتن و با یغما کردن و با بمباران کردن کار درست نمی شود، شما کنار بروید تا مردم کار خودشان را بکنند. راحت بگذارید مردم را. بالاخره مسلمین باید خودشان فکری بکنند، بیدار بشوند والا اینها چاقو کش بین المللی هستند و نمی گذارند دنیا آرام باشد.»^(۱)

۱

رئیس جمهور ضمن تأکید بر گزینش نیروی انسانی سالم، به جذب حداکثری نیروهای متعهد و متخصص توصیه کرد.

آیت الله خامنه ای در دیدار با حجت الاسلام دری نجف آبادی مسئول هیئت عالی گزینش و اعضای این هیئت و هیئت های مرکزی گزینش و هسته های گزینش مستقر در تهران ضمن بیان این مطلب افزود: «افرادی که در حال حاضر در کل تشکیلات جمهوری اسلامی مشغول کار می باشند کسانی هستند که در زیر فشار شدید تبلیغاتی دستگاه گذشته فعالیت خود را آغاز کردند و در سخت ترین شرایط موفق شدند ایمان خود را حفظ کنند. آنها در محیطی ناباب ولادت یافته و پرورش پیدا کردند و همه مشکلات آن محیط ها را متحمل شدند. اگر ما به فکر سازندگی این نیروی عظیم نباشیم اگر به فکر گزینش بهترین ها برای سپردن حساس ترین کارها نباشیم اگر به فکر جلوگیری از نفوذ سوءاستفاده کنندگان نباشیم حرکت آینده جمهوری اسلامی دچار تزلزل خواهد شد.»

رئیس جمهور در مورد در نظر گرفتن شرایط مورد نیاز در امر گزینش نیروها اظهار داشت: «شما می خواهید با اطلاعات خود تصمیم گیری کنید. قضاوت کردن درباره انسان هایی که مجموعه مرکب و کثیرالاجزایی هستند کار بسیار پیچیده و مشکلی است. اندکی گرایش ناشی از هوای

ص: ۱۰۱۷

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۴۰ - ۲۳۳.

نفس انسان را گمراه می کند.» وی شرط حرکت و تصمیم گیری صحیح را کنار گذاشتن هوای نفس و دنباله روی از معیارهای درست دانست و افزود: «برادران مسئول در امور گزینش باید توجه کنند که گزینش وسیله ای برای طرد کردن و دورریختن عناصر فاسد است و از آن به عنوان وسیله ای برای پالایش انسان ها و زبده گزینی از میان انسان ها استفاده کنند.»

آیت الله خامنه ای همچنین یادآور شد: «ما در جمهوری اسلامی غیر از افراد متخصص متعهد که برای ما ایده آل هستند و باید در ساخت آینده کشور نقش داشته باشند، از دو گروه متعهدان بی تخصص و متخصصان بی تعهد نیز برای کارهای غیر کلیدی استفاده می کنیم. متعهدان بی تخصص به لحاظ داشتن تعهد، کارایی را نیز به دست خواهند آورد و متخصص های بی تعهد که حاضر به کار کردن هستند را نیز باید جذب کرد. ما فقط آنهایی که نمی خواهند با این جمهوری کار کنند را باید دفع کنیم. ما به آنها که نخواهند برای مردم و اراده و انگیزه مردم کار کنند کاری نداریم، اما نیروهای انسانی که می خواهند برای این نظام و با این نظام کار کنند باید به کار گرفته شوند.» رئیس جمهور در پایان تأکید کرد: «اختلافات سلیقه ای نباید مانع جذب نیروها باشد این کار بسیار بد و مضر است. البته در جایی که به نظام جهت می دهد و در پست های کلیدی ما از نیرویی که مؤمن و جهت دار نباشد استفاده نخواهیم کرد.» (۱)

۱

امروز استانداران آذربایجان غربی و کردستان به همراه فرمانداران شهرهای این دو استان با رئیس جمهور دیدار کردند. در این دیدار رئیس جمهور ضمن تأکید بر برنامه های درازمدت برای مناطق کردنشین گفت: طبیعت انقلاب ایجاب می کند هیچ مسئله ای در کردستان نداشته باشیم.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با علیرضا شیخ عطار و محمدحسن اصغرnia استانداران آذربایجان غربی و کردستان اظهار داشت: «مردم کرد طی سالیان متمادی زیر شلاق محرومیت به شدیدترین رنج ها مبتلا بودند و جمهوری اسلامی برای رفع رنج و محرومیت آنها در منطقه تلاش می کند.» وی با اشاره به هویت دینی مردم کردستان گفت: «کسانی که وانمود می کردند برای مردم مسلمان کرد در وهله اول، کردیت مطرح است و بعد اسلامیت، دروغ می گفتند. شما اگر در همه ملت های اسلامی جست و جو کنید ایمان را مقدم بر نژادپرستی و نژادگرایی می یابید و مجموعاً و در سطح کلیه قشرهای جامعه، ایمان اسلامی بر چنین مسائلی اولویت دارد.»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود با اشاره به وقایع بعد از انقلاب در مناطق کردنشین تأکید کرد: «مردم مسلمان کرد باید به کلی از این مسائل جدا پنداشته شوند؛ زیرا وقتی ضدانقلابیون و احزاب وابسته از روستاهای کردنشین بیرون رانده می شوند مردم جشن می گیرند و از رزمندگان اسلام با شادی استقبال می کنند.» وی ضمن تأکید بر رسیدگی هرچه بیشتر به مسائل مردم و فراهم کردن تسهیلات مورد نیاز آنها، افزود: «ماهیت گروهک های وابسته و منحرف در آن منطقه

ص: ۱۰۱۸

باید هرچه بیشتر برای مردم کرد مسلمان افشا شود و مسائل جمهوری اسلامی برای آنان تبیین گردد. حضور جمهوری اسلامی و قدرت آن آشکار باشد و در همین حال مدارا و محبت آن نیز باید معلوم باشد.» رئیس جمهور در پایان با اشاره به اینکه در جمهوری اسلامی ایران اقوام ترک، کرد، بلوچ و غیره هیچ تفاوتی با یکدیگر ندارند، خاطرنشان کرد: «امروز وجود نمایندگان همه قومیت ها در مجلس شورای اسلامی باعث سرافرازی و افتخار شماسست و انتخابات نیز باید چون گذشته هرچه باشکوه تر و سالم تر در تمام مناطق کردنشین برگزار شود.»^(۱)

۱

با وجود بازگشت بیش از چهل درصد مردم مریوان به محل سکونت خود در این شهر و درحالی که دمای هوای این منطقه چند درجه زیر صفر می باشد، اهالی این شهر هنوز با کمبود شیشه منازل، نفت و آرد مواجه اند. خبرگزاری جمهوری اسلامی از سندج ضمن اعلام این مطلب یادآور شد این گروه از مردم که بر اثر بمباران های عراق مجبور به ترک خانه های خود شده بودند «از محروم ترین طبقات هستند و نیاز به کمک بیشتری دارند، اما فقط تعدادی از دکه ها مایحتاج مردم را تأمین می کنند.» این گزارش همچنین اضافه کرد: «درحال حاضر توزیع اجناس کوپنی توسط بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی انجام می شود و سیستم توزیع شهری به طریق معمول شروع به کار نکرده است.»^(۲)

۲

در بغداد اکنون رفت و آمدهایی انجام می گیرد که صدام حسین رئیس جمهوری عراق به آنها نیازمند است.

به گزارش خبرگزاری آلمان غربی روزنامه آلمانی فرانکفورتر الگمانیه زایتونگ در مقاله ای درمورد اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد ضمن درج این مطلب آورده است: «این کنفرانس به معنای اعلام حمایت هجده کشور عضو اتحادیه عرب از عراق در مقابل ایران تلقی می شود.» این نشریه افزوده است: «تشکیل این کنفرانس [در] بغداد، شایعه غربی ها را مبنی بر اینکه این کشور به شوروی وابسته است، رد می کند. روابط جاری عراق با سازمان آزادی بخش فلسطین به رهبری یاسر عرفات تأیید اکثریت این کشورهای عربی را جلب می نماید.» این روزنامه همچنین نوشته است: «اخراج ابونضال یک تروریست برجسته فلسطینی، که اخیراً از سوی وزیر کشور عراق اعلام شد، یک ژست حساب شده در قبال کشورهای غربی محسوب می شود.»^(۳)

همچنین رادیو بغداد گزارش داد دومین اجلاس وزرای کشور دولت های عرب امروز بعدازظهر پس از سه روز، به کار خود پایان داد. به گفته این رادیو «وزرای کشور دول عربی از عدم پاسخ گویی ایران به ابتکارهای سازمان های بین المللی درمورد حل و فصل نزاع عراق و ایران با روش های مسالمت آمیز ابراز تأسف عمیق و نگرانی کردند.» رادیو بغداد افزود: «وزرای کشور دول

ص: ۱۰۱۹

۱- همان.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، سندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۹، هامبورگ - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

عربی طی اطلاعیه خود در پایان این جلسات از ایران دعوت کردند تا به این ابتکارها و کوشش های مبذول برای برقراری صلح پاسخ مثبت دهد.» گزارش این رادیو همچنین حاکی است: «وزرای مزبور بر تأیید خود از حقوق قانونی عراق و امت عرب در آن سرزمین تأکید کردند و گفتند که هرگونه تجاوز علیه هر کشور عربی به مثابه تجاوز علیه تمام امت عرب است.»^(۱)

خبرگزاری فرانسه از منامه نیز اعلام کرد: شورای وزیران کشور ممالک عربی در این اجلاس تصمیم گرفت «در وهله اول طرح امنیت کشورهای عربی را که در دسامبر ارائه شده و کارش ناتمام مانده بود بررسی و به همین منظور دبیرکل اجلاس را مأمور تهیه طرح تازه ای در این زمینه کرد. از سوی دیگر، شورا از دولت های عربی خواست از فلسطینی ها در زمینه های مسکن، کار و استخدام مانند دیگر ملیت های عرب حمایت کنند.» این خبرگزاری همچنین یادآور شد سوریه در این اجلاس غایب بود، ولی لیبی که سال گذشته غیبت داشت، در اجلاس امسال فعالانه حضور یافت^(۲).

۱

در دومین روز از برگزاری چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا، گزارش ها همچنان حاکی از بدبینی شرکت کنندگان در این اجلاس در مورد اوضاع کنونی جهان اسلام است. در همین حال، وزیر امور خارجه ایران اعلام کرد از تحقیق صحیح سازمان کنفرانس اسلامی درباره جنگ ایران و عراق استقبال می کنیم. امروز خبرگزاری فرانسه از داکا در گزارشی درباره فضای این نشست و موضوعات مورد بحث اعلام کرد: «۱۸۰ تن از نمایندگان جهان اسلام که روز سه شنبه در چهاردهمین گردهمایی وزیران خارجه سازمان کنفرانس اسلامی در داکا شرکت کرده بودند، باتوجه به بحرانی که در حال حاضر جهان عرب و بسیاری از کشورهای اسلامی را در بر گرفته، خواهان اتحاد و همبستگی میان کشورهای اسلامی شدند. در واقع نوعی بدبینی درباره موقعیت فعلی جهان اسلام در سخنرانی های افتتاحیه گردهمایی سازمان کنفرانس اسلامی حاکم بود و ژنرال محمد حسین ارشاد رئیس دولت بنگلادش، از نمایندگان حاضر خواست که شکست ها و عدم موفقیت های موجود را کتمان نکنند. حبیب شطی دبیرکل کنفرانس اسلامی، تأیید کرد که از آخرین گردهمایی سازمان کنفرانس اسلامی تاکنون در خاورمیانه هیچ گونه تحولی در جهت بهبود اوضاع پدید نیامده است.»

خبرگزاری فرانسه همچنین با اشاره به حضور وزیر امور خارجه ایران در این اجلاس به نمایندگی از کشورش افزود: «بحث درباره جنگ ایران و عراق می تواند گسترش یابد، هرچند که عراق حامد علوان وزیر مشاور در امور خارجه خود را فرستاده است. شطی در سخنرانی مقدماتی یادآور تلاش های کمیته میانجیگری اسلامی شد و تأکید کرد طرح تهیه شده به وسیله کمیته مذکور توسط عراق پذیرفته شده، ولی ایران آن را رضایت بخش نمی داند.»^(۳) به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی در عین حال اظهار امیدواری کرد که اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی ایده های جدیدی برای خاتمه جنگ ایران و

ص: ۱۰۲۰

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو بغداد، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۲، ص ۵، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۹/۱۳۶۲

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، بغداد - خبرگزاری امارات، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

عراق ارائه کند، با این حال وی هنگام گفت و گو با خبرنگاران گفت: «متأسف است که تلاش های کنفرانس جهت خاتمه مناقشه تاکنون بی ثمر بوده است.»^(۱)

رادیو بغداد نیز گزارش داد: صدام حسین رئیس جمهور عراق، در پیامی به اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا گفت عراق به حل مسالمت آمیز اختلافات کشورهای سازمان کنفرانس اسلامی علاقه مند است. وی در این پیام «اصل داوری را که به مسئله متوقف کردن جنگ فی مابین عراق و ایران و برقراری روابط عادی میان دو کشور همسایه بستگی دارد» مورد تأکید قرار داد. صدام همچنین مدعی شد که عراق از «همان نخستین روز شعله ور شدن آتش جنگ» با پیشنهادهای کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی همکاری کرده و جواب گوی آن بوده است.^(۲)

از سوی دیگر، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، امروز در سخنان خود در این اجلاس، با اشاره به تهاجم گسترده عراق به مرزهای ایران گفت: «این تجاوز آشکار علی رغم کلیه قواعد و موازین بین المللی از جمله منشور سازمان کنفرانس اسلامی صورت گرفت که در آن بر عدم استفاده از زور برای حل اختلافات میان کشورهای عضو سازمان تأکید گردیده است.» وی همچنین با یادآوری اقدامات عراق در بمباران شهرها و مناطق مسکونی ایران و حمله به چاه های حوزه نفتی نوروز که موجب سرایت آلودگی نفتی به سواحل کشورهای منطقه شد این اقدام را «جنایتی علیه ملت های حوزه خلیج فارس» خوانده و افزود: «اخیراً مسئله کشتیرانی آزاد در خلیج فارس و تنگه هرمز را بهانه قرار داده و می کوشند جمهوری اسلامی ایران را خطری برای امنیت این منطقه معرفی نمایند. ما یلم بار دیگر یادآور گردم که ما بارها تعهد و تمایل خود را به حفظ امنیت این آبراه استراتژیک اعلام داشته و بر آنیم تا هنگامی که امکان استفاده از خلیج فارس از ما سلب نگردیده است بدین تعهد خود وفادار بمانیم، اما چنانچه این حق مسلم و مشروع از ما گرفته شود، در آن صورت خود را محق می دانیم تا در این تعهد خود تجدیدنظر نماییم و دیگر خلیج فارس برای هیچ کس امنیت نخواهد داشت و ما نیز تردیدی در بستن تنگه هرمز نخواهیم کرد.»

وزیر امور خارجه ایران ضمن اشاره به اهم وظایف و مسئولیت های سازمان کنفرانس کشورهای اسلامی از جمله در زمینه افزایش همبستگی اسلامی، مبارزه در جهت محو استعمار و تبعیض نژادی، حمایت از مبارزات ملل اسلامی و یاری دادن به ملت فلسطین گفت: «متأسفانه هم اکنون که ۱۴ سال از اعلام این اهداف مقدس می گذرد دنیای اسلام بیش از گذشته با مصائب ناشی از سلطه جویی استعمارگران جهانی مواجه است و سرزمین های اسلامی با هجوم بیشتر، عرصه تاخت و تاز نیروهای متجاوز اجنبی قرار گرفته اند که از آن میان ذکر نمونه هایی چون فلسطین، لبنان، افغانستان، صحرا و فیلیپین کافی به نظر می رسد.» وی افزود: «آیا وقت آن نرسیده است که دولت های اسلامی با اتخاذ سیاستی هماهنگ به سیطره قدرت های خارجی در بلاد اسلامی پایان دهند تا عظمت الهی مسلمین به آنان بازگردد.» ولایتی همچنین با رد راه حل سیاسی

ص: ۱۰۲۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۲، ص ۴، داکا - خبرگزاری یونایتد پرس، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو بغداد، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

و سیاست "صلح و سازش" برخی کشورهای اسلامی در مورد رژیم صهیونیستی تأکید کرد: «تنها راه بیرون راندن رژیم صهیونیستی از سرزمین های مسلمانان راه حل نظامی است.» وزیر امور خارجه ایران همچنین افزود: «در این راه امکانات بالقوه نیرومند ملت های اسلامی به ویژه منابع زیرزمینی بی کران آنان می تواند به مثابه اهرم نیرومندی در جهت قطع دستان تجاوزگر این رژیم و حامیان آن به خصوص امپریالیسم امریکا به کار گرفته شود.»(۱)

به گزارش روزنامه کیهان، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، همچنین در دیدار و گفت و گو با فاروق الشرع وزیر مشاور در امور خارجه سوریه، خاطرنشان ساخت «از تحقیق درست سازمان کنفرانس اسلامی پیرامون جنگ ایران و عراق استقبال می کند، ولی امیدوار است این کنفرانس به تجدید قطعنامه ها و بیانیه های گذشته خود پیرامون این مناقشه اقدام نکند.» بر پایه این گزارش، وزرای امور خارجه ایران و سوریه در مورد مخالفت با موضع برخی از کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی برای بازگرداندن مصر به این سازمان نیز اتفاق نظر داشتند.(۲)

۱

سیزده عضو سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) امروز در حالی جلسه خود را در ژنو آغاز کردند که تصمیم گیری در مورد سهمیه تولید و قیمت گذاری در وضعیت نامطمئن بازار جهانی نفت مهم ترین چالش پیش روی این اجلاس ارزیابی می شود.

خبرگزاری فرانسه از ژنو گزارش داد: «شصت و نهمین کنفرانس سازمان کشورهای صادرکننده نفت اوپک، امروز با نزدیک به یک ساعت تأخیر در یک هتل بزرگ در ژنو آغاز به کار کرد. بر پایه این گزارش، ملاقات میان مانع سعید العتیه وزیر نفت امارات عربی متحده و رئیس فعلی اوپک و محمد غرضی وزیر نفت ایران، افتتاح کنفرانس را با تأخیر روبه رو ساخت.» این خبرگزاری افزود: «شیخ زکی یمانی وزیر نفت سعودی، ضمن تأکید بر این مطلب که تولید فعلی نفت عربستان پایین تر از روزانه پنج میلیون بشکه است، خواستار شده است که بهای فعلی نفت به میزان بشکه ای ۲۹ دلار تا پایان سال ۱۹۸۵ و شاید مدت زمانی بیشتر حفظ گردد. یمانی تصریح کرده است حتی اگر فرض شود که اکثریت اعضای اوپک با افزایش این قیمت موافقت داشته باشند، عربستان تغییر قیمت را نخواهد پذیرفت.»(۳)

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری رویترز از ژنو گزارش داد: محمد غرضی وزیر نفت ایران پیش از تشکیل نشست اوپک با بیان اینکه برای افزایش قیمت پایه نفت پافشاری خواهد کرد، گفت: «برای ایران مسئله قیمت بیش از تعدیل در سهمیه تعیین شده برای هر یک از اعضا اهمیت دارد.» وی افزود: «کسانی که به نفع ملت های مستضعف فکر می کنند از این موضع پشتیبانی می کنند.»

همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس امشب اعلام کرد وزرای حاضر در نشست امروز اجلاس

ص: ۱۰۲۲

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴.

۲- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۸، ژنو - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

اوپک گفتند «اوپک به اتفاق آرا موافقت کرد که بهای فعلی ۲۹ دلار برای هر بشکه را تثبیت کند.» درعین حال سوپروتو وزیر نفت اندونزی، پس از ترک این نشست گفت: «تعهداتی که ما امشب داشتیم شامل سهمیه تولید و قیمت ها می شود لیکن اعضای دیگر اوپک گفتند هنوز توافق کامل بر روی قیمت ها و تولید تکمیل نشده است و افزودند جزئیات دیگری روز پنجشنبه [فردا] باید بررسی و درباره آن تصمیم گرفته شود.»^(۱)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی درباره نشست امروز سیزده کشور عضو اوپک در ژنو ضمن بیان اینکه «بسیاری ناظران بیم آن دارند که تنزل قیمت نفت به جنگ نفتی بینجامد» تفسیری از ادريان برک (یکی از نویسندگان متخصص در مبحث انرژی) پخش کرد. این رادیو گفت: «به عقیده کمیته بررسی بازارهای نفتی، اوپک نیازی به تغییر سیاست نفتی خود ندارد. سیاست فعلی اوپک که در جلسه سال گذشته وزرای نفت در لندن معین گردید، مجموعه تولید مجاز کشورهای عضو اوپک را ۵/۱۷ میلیون بشکه نفت خام در روز و قیمت هر بشکه را ۲۹ دلار امریکا می داند، گرچه از آن تاریخ تاکنون، تخلفاتی از طرف برخی از کشورهای عضو صورت گرفته اما در مجموع این سیاست باعث حفظ همبستگی اعضای اوپک بوده است.»

بی بی سی در ادامه ضمن اشاره به بهبود نسبی اقتصاد امریکا و تأثیر آن بر میزان تقاضا برای مصرف نفت افزود: «دو کشور عمده تولیدکننده نفت یعنی بریتانیا و مکزیک که اخیراً وارد بازار شده اند قادرند سیاست های خود را با اغلب بازارهای بزرگ جهان مطابقت دهند و به صورت رقابتی برای کشورهای عضو اوپک درآمده اند. همچنین بیشتر مخازن نفتی کشورهای مصرف کننده مملو از نفت است و نیازی به خرید بی وقفه آن ندارند.» این رادیو همچنین گفت: «مشکل دیگر ادامه جنگ ایران و عراق است که به خصوص برای کشورهای اطراف خلیج فارس ایجاد نگرانی می کند. این نگرانی ها مربوط به تهدید ایران برای بستن تنگه هرمز و از آن مهم تر آن است که ایران به تأسیسات نفتی خلیج فارس حمله نماید. با این همه، وزرای نفت اوپک امیدوارند راهی برای مشکلات بیابند.»^(۲)

۱

وزیر نفت عراق اعلام کرد میزان نفت صادراتی این کشور از طریق خطوط لوله عبوری از ترکیه روز شنبه آینده به ۶۰۰ هزار بشکه در روز افزایش می یابد. به گزارش رادیو ابوظبی، قاسم احمد تقی در مصاحبه با روزنامه عراقی الجمهوریه که امروز در بغداد منتشر شد، افزود: «افزایش میزان صدور نفت عراق در پی اجرای نخستین مرحله پروژه توسعه خطوط لوله عراق - ترکیه انجام می گیرد و با اجرای دومین مرحله پروژه میزان نفت صادراتی عراق از طریق این خطوط لوله به بیش از یک میلیون بشکه در روز خواهد رسید.»^(۳)

ص: ۱۰۲۳

۱- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، رادیو بی بی سی، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو ابوظبی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

صاحبان یک نفتکش ژاپنی امروز گزارش های منتشرشده درباره بارگیری این کشتی در جزیره خارک را باوجود تحریم و ممنوعیت به عمل آمده در این زمینه تکذیب کردند. گزارش خبرگزاری رویتر از توکیو در این باره حاکی است: سخنگوی صاحبان نفتکش ۲۳۵ هزار تنی متعلق به شرکت شینوا کایون کایشا گفت: «این کشتی از زمانی که در جمعه گذشته در جزیره سیری پهلو گرفت، حرکت نکرده است. اما منابع صنعتی که قبلاً گفته بودند کشتی مزبور در این جزیره خلیج [فارس] بارگیری کرده است از این گزارش متعجب شده و گفتند که این کشتی قبلاً جزیره خارک را ترک کرده است. این منابع افزودند که یک کشتی دیگر ژاپنی نیز در حال بارگیری در جزیره خارک می باشد، ولی توضیح بیشتری در این مورد ندادند.»

بر پایه این گزارش، شرکت شینوا کایون جمعه گذشته اعلام کرده بود: «علی رغم تحریم انجمن کشتی داران ژاپنی و اتحادیه دریانوردان این کشور، اجازه یافته نفتکش مزبور را روانه خارک کند.» با این حال، سخنگوی انجمن کشتی داران ژاپن امروز به رویتر گفت: «نه این انجمن و نه اتحادیه دریانوردان ممنوعیت مزبور را که به دنبال غرق دو کشتی یونانی در نزدیک بنادر ایران در خلیج [فارس] صورت گرفته، لغو نکرده است.» (۱)

دادگاه رسیدگی به اتهامات اعضا و مسئولان سازمان مخفی حزب توده امروز نیز به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع و رئیس دادگاه انقلاب اسلامی ارتش تشکیل شد. از سوی دیگر، انتشار گزارش ها و تفاسیر مختلف درباره برگزاری این دادگاه در رسانه های گروهی جهان همچنان ادامه دارد.

در دومین جلسه محاکمه سه عضو تشکیلات مخفی حزب توده ناخدا یکم بهرام افضلی فرمانده سابق نیروی دریایی ارتش به ادامه دفاعیات خود درباره اتهامات مطرح شده از سوی دادستان ارتش مبنی بر بر افشای اطلاعات نظامی و عضویت در تشکیلات مخفی حزب توده با هدف براندازی پرداخت.

وی درمورد اتهام عضویت در تشکیلات مخفی گفت: «به طور رسمی این موضوع [وجود تشکیلات مخفی] را نمی دانستم. ولی خوب، احساسش را می کردم.» افضلی همچنین درمورد اتهام جاسوسی گفت: «این را می دانستم که بالاخره [ارتباطی میان] یک حزب سیاسی هم مسلک با یک حزب سیاسی هم مسلک دیگر در جریان است [اما بجز] در دو سه مورد دیگر که یکی مربوط به جابه جایی نیروهای افغانی بودند به عنوان اینکه بنده بدانم که آقایان در اینجا و جای دیگری با نظامیان خارجی در تماس هستند اطلاع نداشتم...»

در ادامه جلسه دادگاه، محمد مهدی پرتوی مسئول تشکیلات مخفی حزب توده ضمن اشاره به

آغاز دور تازه و گسترده ای از فعالیت های جاسوسی برای شوروی در ایران در پی پیروزی انقلاب و بازگشت رهبری حزب توده به داخل، تصریح کرد اطلاعات خواسته شده از فرمانده سابق نیروی دریایی صرفاً می توانست مورد استفاده شوروی قرار گیرد. پس از این توضیح، متهم ردیف یکم ضمن تأکید بر غیرمستقیم بودن اقدام به جاسوسی توسط وی، در مورد سایر اطلاعات نظامی ارائه شده به این حزب از جمله در زمینه جنگ گفت: «در رابطه با عملیات والفجر ۱ و ۲ باید بگویم که پس از پایان عملیات، بنده برحسب صحبت هایی که مسئولین نظامی می کردند یک سری اطلاعاتی را به آقای پرتوی دادم و عملیات آن موقع تمام شده بود.» وی بار دیگر گفت که از وجود برنامه ای مبنی بر براندازی اطلاعاتی نداشته و به این منظور همکاری نکرده است.

نورالدین کیانوری دبیرکل حزب توده نیز در اظهاراتی در جلسه امروز دادگاه ضمن اشاره به این نکته که حزب توده از آغاز تأسیس تابع اتحاد شوروی بوده، گفت: «به هر حال در کارهای جاسوسی تا آنجایی که از دستمان برمی آمد شرکت کردیم و اگر از این بیشتر هم برایمان ممکن بود اطمینان دارم که حتماً می کردیم.» وی سپس در مورد مسئله براندازی اظهار کرد: «هر حزب سیاسی آرزوی این است که به قدرت برسد و حزب ما هم [حتی] اگر به همدیگر نمی گفتیم، اما آرزوی همه ما این بود که یک روزی قدرت را به دست بگیریم و هر عمل سیاسی و تبلیغاتی که انجام می دادیم و حتی اقداماتی که بر علیه جمهوری اسلامی انجام می دادیم برای رسیدن به این هدف بود که ما قدرت و امکان پیدا کنیم که در شرایط بحرانی بتوانیم به قدرت برسیم و این واقعیتی است که همه آنهايي که با کمونیسم آشنا هستند می دانند و نمی توانیم آن را انکار کنیم. اقدامات ما در جهت ایجاد سازمان های افسری، مخفی و نفوذ در ارگان ها و جاسوسی کردن به نفع شوروی برای رسیدن به قدرت بوده است، اما اینکه چه زمانی ما بتوانیم اقدام عملی انجام دهیم، خواب و خیال و تصورات ما این بوده که در زمانی که با برخوردهای داخلی بحرانی به وجود آید [از این شرایط برای رسیدن به هدف خود] استفاده کنیم.» (۱) - (۲)

در همین حال و در ادامه بازتاب دادگاه متهمان شبکه نظامی حزب توده در رسانه ها، خبرگزاری رویتر از مسکو گزارش داد: روزنامه ستاره سرخ (ارگان ارتش شوروی) در شماره امروز خود در مقاله ای که تلویحاً به محاکمه سران حزب توده اشاره داشت مدعی شد مقامات ایران جنگ را وسیله سرکوب نیروهای دمکراتیک قرار داده اند. به گزارش رویتر، روزنامه مذکور از نقطه نظری، که این خبرگزاری آن را «شکستن بی طرفی مسکو نسبت به جنگ خلیج [فارس]» دانست، ضمن متهم ساختن ایران به جلوگیری از حل و فصل جنگ، نوشت: «موقعیت جنگی فرصت خوبی به دست محافظی که خواستار سرکوب نیروهای دمکراتیک در این کشور هستند داده و مبارزه با وطن پرستان ایران را برای آنان آسان تر ساخته است.» رویتر در این مورد اشاره کرد: «به نظر می رسد که واژه وطن پرستان ایرانی

ص: ۱۰۲۵

۱- مشروح جلسه دوم دادگاه سازمان مخفی حزب توده در ضمیمه این گزارش آمده است.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

متوجه اعضای حزب کمونیست توده که در ماه می گذشته منحل گردید و یکی از اعضای آن یعنی فرمانده سابق نیروی دریایی ایران اکنون به اتهام جاسوسی تحت محاکمه است، می باشد.»

رویتر همچنین یادآور شد: «مسکو طی ماه های اخیر به طور فزاینده ای از رهبری ایران انتقاد کرده و شروع به بهبود روابط تیره خود با عراق نموده، ولی مطبوعات رسمی این کشور از جبهه گرفتن در جنگ خلیج [فارس] اجتناب کرده بودند.» به گزارش خبرگزاری رویتر روزنامه ستاره سرخ همچنین مدعی شده است: «ایران علی رغم اعلام دشمنی نسبت به امریکا میلیون ها دلار اسلحه از این کشور خریده است. ... ارتش ایران به طور کلی در سطح پایینی از تخصص قرار دارد و این کشور پیروزی های خود را از طریق برتری در تعداد نفرات کسب کرده است.»^(۱) گفتنی است امروز مقاله روزنامه ستاره سرخ را رادیوهای مسکو، کلن و اسرائیل نیز انعکاس دادند.^(۲)

۱

اوضاع لبنان در پی حملات جنگنده های امریکایی و اسرائیلی به مواضع نیروهای سوری و احتمال ازسرگیری این حملات همچنان بحرانی است.

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس در دمشق، فاروق الشرع وزیر مشاور در امور خارجه سوریه گفت: «حمله هوایی یکشنبه توسط نیروی هوایی امریکا علیه مواضع سوریه تشنج در منطقه را افزایش داده و به طور محسوسی ثابت کرده است که امریکا در لبنان درگیر است و تفنگ داران دریایی امریکا در این کشور موضع یک جانبه ای اتخاذ کرده اند.» وی همچنین با تکذیب اعلام امریکا مبنی بر اینکه حمله هوایی اخیر هواپیماهای این کشور به مواضع سوری یک اقدام دفاعی بوده است، گفت: «امریکا اکنون به طور آشکار در کنار اسرائیل قرار گرفته است.»

آسوشیتدپرس همچنین به نقل از تاس خبرگزاری شوروی اعلام کرد که اتحاد شوروی امروز نیز هشدار داد «واشنگتن قصد حملات بیشتر به سوریه را دارد و حضور امریکا را در لبنان با مداخله امریکا در ویتنام مقایسه کرد.» تاس افزود: «امریکا حمایت نیروهای چندملیتی در لبنان (انگلستان، فرانسه و ایتالیا) را برای اجرای این نقشه جلب کرده است.»^(۳)

در همین حال، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز امروز در حاشیه اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا ضمن گفت و گو با هیئت سوری به ریاست فاروق الشرع وزیر مشاور در امور خارجه سوریه، تصریح کرد: «امریکا تمام متحدانش را در لبنان، که دامی به مراتب بزرگ تر از ویتنام برای وی خواهد شد، جمع کرده است.»^(۴)

از سوی دیگر، رادیو اسرائیل گزارش داد: اسحاق شامیر نخست وزیر اسرائیل، در جلسه پارلمان این رژیم «ادعاهای بی اساس شوروی را دایر بر اینکه اسرائیل قصد دارد از امریکا موشک های "پرشینگ" خریداری کند، تکذیب کرد و خاطرنشان ساخت که اسرائیل به هیچ وجه قصد ندارد علیه سوریه به جنگ پردازد و هدف از همکاری و هم گامی با امریکا آن است که

ص: ۱۰۲۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، مسکو - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۸، ۱۰ و ۱۱.

۳- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۲۸.

سوریه از دست یازیدن به جنگ خودداری ورزد.» شامیر همچنین با بیان اینکه «این همکاری علیه اتحاد شوروی نمی باشد.» افزود: «دولت هیچ یک از جزئیات مذاکرات نخست وزیر و وزیر دفاع با سران ایالات متحده را پنهان نمی سازد. در این مذاکرات پیرامون چگونگی برقراری آتش بس در لبنان گفت و گو شد و هیچ سخنی از برنامه های جنگی در میان نبوده است.»^(۱)

به گزارش خیرگزاری یونایتدپرس، روزنامه لبنانی النهار در شماره امروز خود به نقل از منابع دیپلماتیک غربی نوشت: «دولت سوریه ممکن است برای مقابله با همکاری استراتژیک اسرائیل و امریکا از سربازان شوروی برای استقرار در خاک سوریه دعوت به عمل آورد.» به نوشته این روزنامه هدف سوریه اصلاح موازنه قوا با تقویت بیشتر موقعیت نظامی شوروی در خاک سوریه است و این درحالی است که هم اکنون حدود ۷۰۰۰ تکنسنین شوروی در سوریه به سر می برند.^(۲)

در همین زمینه روزنامه کویتی السیاسه نیز امروز با اشاره به اتکای شدید سوریه به حمایت سیاسی و نظامی شوروی هشدار داد: «زیاده روی در برانگیختن احساسات ضد امریکایی برای سوریه گران تمام خواهد شد.» به نوشته این روزنامه «تجربیات گذشته ثابت می کند که دو ابرقدرت غالباً به زیان کشورهای کوچک در مورد منافع خود توافق می کنند.» السیاسه همچنین ضمن طرح این موضوع که «قدرت های عرب و غیرعرب، نفوذ فزاینده سوریه در لبنان را نمی پذیرند»، به بیان اوضاع کلی جهان عرب پرداخت و خاطر نشان کرد این شرایط درگیری دیگری را در منطقه غرب آسیا که به یک جنگ منجر شود امکان پذیر نمی سازد.^(۳)

۱

با وجود انجام مقدمات خروج عرفات و فلسطینی های هوادار وی از طرابلس، وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی خواستار جلوگیری از این امر شد.

در پی انفجار روز گذشته بمب در اتوبوس حامل مأموران امنیتی رژیم صهیونیستی در بیت المقدس، خبرگزاری فرانسه امروز از پاریس گزارش داد: آریل شارون وزیر دفاع سابق اسرائیل در مصاحبه ای با رادیو فرانسه گفت: «نباید به عرفات اجازه داد سالم از طرابلس خارج شود، این یک اشتباه است.» شارون تصریح کرد: «بهای این اشتباه می تواند تولد مجدد سازمان آزادی بخش فلسطین باشد.» وی افزود: «حرفم را باور کنید، من یقین دارم انهدام سازمان آزادی بخش فلسطین به شکل کنونی مهم ترین نتیجه جنگ لبنان است، نتیجه ای که امکان برقراری صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] را فراهم می سازد.»^(۴)

به گزارش رادیو اسرائیل، اسحاق شامیر نخست وزیر این رژیم نیز ضمن اشاره به حادثه انفجار روز گذشته در بیت المقدس گفت: «هنوز برخی از جهانیان این ادعای دروغین را باور خواهند داشت که عرفات و یارانش معتدل و میانه رو شده اند، ولی اسرائیل از این خودفریبی دوری می جوید.»^(۵)

ص: ۱۰۲۷

-
- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۴۳ و ۴۴، رادیو اسرائیل، ۱۶/۹/۱۳۶۲.
 - ۲- همان، صص ۲۱ و ۲۲، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۶/۹/۱۳۶۲.
 - ۳- همان، صص ۱۹ و ۲۰، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۶/۹/۱۳۶۲.
 - ۴- همان، ص ۲۰، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۹/۱۳۶۲.
 - ۵- همان، ص ۴۲، رادیو اسرائیل، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

همچنین خبرگزاری یونایتد پرس به نقل از شماره اخیر روزنامه نیویورک تایمز گزارش داد: «سازمان سیا درون سازمان آزادی بخش فلسطین یک شبکه اطلاعاتی با ارزش ایجاد کرده بود، اما هنگامی که سال گذشته ساف مجبور به خروج از بیروت شد این سیستم اطلاعاتی درهم ریخت.» این روزنامه نوشت: «این همکاری علی رغم این واقعیت که امریکا از چندین سال قبل به خاطر اقدامات تروریستی و خصومت سازمان آزادی بخش فلسطین با اسرائیل، رسماً از تماس مستقیم با آن خودداری کرد، صورت گرفته است.»

نیویورک تایمز ضمن اشاره به این نکته که سازمان سیا هنوز در این مورد اظهارنظری نکرده است، نوشت: «ارتباط سیا با ساف حداقل از زمان پرزیدنت نیکسون پی در پی مورد تصویب دولت های امریکا بوده است. این شبکه جریانی از اطلاعات در مورد تحولات سیاسی و نظامی در خاورمیانه به ویژه در لبنان فراهم می ساخت و تنها کانال موثق انسانی برای کسب خبر راجع به سازمان های تروریستی و گروه های مبارز شیعیان مسلمان را تشکیل می داد.» طبق گزارش این روزنامه پس از آنکه نیروهای ساف در اوت ۱۹۸۲ متعاقب حمله رژیم صهیونیستی به لبنان از بیروت رانده شدند، سیا نتوانست این شبکه را با شبکه ای جدید جایگزین سازد. (۱)

ضمیمه گزارش ۷۹۳: مشروح جلسه دوم دادگاه رسیدگی به اتهامات اعضا و سران تشکیلات مخفی حزب توده

مشروح دومین جلسه دادگاه سازمان مخفی حزب توده به نقل از روزنامه جمهوری اسلامی به این شرح است:

«دومین جلسه محاکمه بهرام افضلی فرمانده سابق نیروی دریایی و یکی از عناصر سازمان مخفی نظامی حزب منحل و خائن توده صبح دیروز [۱۶/۹/۱۳۶۲] با تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری تشکیل شد.

به گزارش خبرنگار ما، در این جلسه دادگاه که کیانوری دبیرکل حزب، شاهرخ جهانگیری، محمد مهدی پرتوی و معزز از مسئولین شاخه نظامی حضور داشتند، دادستان انقلاب اسلامی ارتش در رابطه با مسائلی که آقای افضلی در جلسه اول در دفاع از خودشان گفته بودند مطالبی بدین شرح بیان داشت:

در رابطه با مسائلی که آقای افضلی در دفاع از خودشان به عرض می رسانند مطالبی دارم که تحت دو عنوان به استحضار می رسانم، اول اینکه عین جمله ای که ایشان در رابطه با شروع فعالیت های سیاسی شان در حزب جاسوسان توده بیان کردند، این بود که فساد و ظلم و جور و محرومیت را احساس و برای رفتن جامعه به سوی تعادل لزوم یک حزب چپ را برای مملکت ضروری تشخیص می دادم، این سؤال مطرح است که در آغاز فعالیت آیا شما این نظام را می شناختید یا نمی شناختید. اگر نمی شناختید چگونه می توانستید فرض کنید که برای هدایت جامعه به سوی تعادل اینها می توانند کاری بکنند و اگر می شناختید اطلاعات صحیحی که از جامعه شوروی در دست هست که آنها هرگز هدفشان قسط و عدالت و آزادی نیست. ... و اما مطالبی که در رابطه با سری بودن اطلاعاتی که شما به این حزب می دادید؛ پرونده شما مشهود است از اطلاعات محرمانه و سری که از طریق شما داده شده ولی از همین مطالبی که شما و آقای پرتوی در جلسه قبل مطرح کردید به خوبی این مطلب می آید.

... آنچه که از قانون فهمیده می شود چه قانون گذشته که در زمان ارتکاب عملیات شما بود و چه قانون تعزیرات که هنگام محاکمه شما حکومت دارد، در هیچ یک از این دو قانون این مسئله به این صورت نیامده اگر خبری برای دشمن متضمن فایده ای باشد. افشای این جاسوسی است صریحاً ماده ۳ قانون تعزیرات این مطلب را بیان می کند و اما مطلب سوم عبارتی که آقای پرتوی اظهار کردند عیناً این بود که اطلاعات داده شده سری بود، ولی برای امنیت کشور خطری نداشت. اگر در این حد حرف ایشان را قبول کنیم درحالی که ما

۱- همان، صص ۲۰ و ۲۱، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

معتقدیم خطر داشت ولی همین اندازه که این اطلاعات سری بود برای بیان و افشای اسرار و صدق عنوان جاسوسی کافی است خود شما اظهار کردید اطلاعات سری را دارید. شما اطلاعاتی دادید به حزب که آنها به دشمن رد کردند و در پرونده آنان هست که آنها سری و محرمانه بوده و از نظر تحقق عنوان قانونی یک چنین چیزی وجود ندارد که آیا بعد از عمل بگوییم یا قبل از عمل، یعنی همان حرفی که خودتان اعتراف کردید عرض می کنم و الا بیش از اینها هست، اما این مسئله که شما اطلاع نداشتید از اینکه ارتباط شما با آقای پرتوی یک ارتباط تشکیلاتی مخفی است و خودتان را یک عضو ساده معرفی کردید یک چنین مطلبی با توجه به اظهارات جلسه اخیر آقای پرتوی هم متناقض است. ایشان گفتند ما رسماً نگفته بودیم که چکاره هستیم ولی کسانی که با ما در ارتباط بودند با توجه به سابقه حدس می زدند. ... این جمله را دو مرتبه گفتند یک مرتبه در رابطه با تمام افراد نظامی که با این تشکیلات ارتباط داشتند و یک بار هم در رابطه با ارتباط خود شما چون صریحاً این مطلب را گفتند که ما رسماً نگفته بودیم ولیکن ایشان با توجه به سابقه شان می دانستند که ما چه کاره ایم که خیلی راحت از اظهاراتشان فهمیده می شود که ایشان می خواهند بگویند ما نگفتیم، ولی او می دانست دیگر اینکه اگر شما از تشکیلات مخفی و تدارک برای انجام یک سری عملیات آگاهی نداشتید اسم مستعار برای چه؟ اعضای ساده که اسم مستعار ندارند و اینکه شما می دانستید اطلاعاتی که شما می دهید به شوروی داده می شود این هم مانند تساوی در زاویه ای است که هر دو با زاویه سوم مساوی اند.

ملاحظه می کنید در مورد خبر نقل و انتقالات نیروهای افغانستان بعد از اینکه این مطلب را شما به ایشان گفتید خواستند که شما بنویسید هیچ فکر نکردید که این نوشته برای چه هست، در حالی که خودتان صراحتاً اعلام کردید که می دانستید این حزب با حزب شوروی در تماس و ارتباط هست، بنابراین آگاهی از تشکیلات مخفی و آگاهی بر اینکه اطلاعاتی که شما می دهید سری است و این اطلاعات برای دشمن مفید است داشتید.

دشمن هیچ وقت در صدد جلب اطلاعاتی که برایش فایده ندارد نیست این را همه افراد ساده می دانند چه رسد به افراد حزبی و سیاسی.

من استدعا دارم با توجه به اینکه [دو] اتهام مهم درباره ایشان مطرح است - که اینها هر چند که در این قضیه مرتبط هستند، ولی از نظر عنوان جزایی مرتبط نیستند - یکی جاسوسی و دیگری عضویت در تشکیلاتی برای براندازی، جداگانه رسیدگی و حکم شرعی را درباره هر کدام صادر کنید.

پس از سخنان دادستان، افضلی در ادامه دفاعیات خود گفت: ... آنچه که از بیانات جناب آقای دادستان در ذهنم مانده جواب می دهم می گویم بنده اگر دیروز درباره عقده حقارت صحبت کردم منظورم آن عقده روانی و حقارتی است که در دوران نوجوانی با یک سرکوب جدید در آن ۱۵ یا ۱۶ سالگی به من وارد شده بود. من این را یکی از عوامل جواب دادن مساعد آقای خطیب تلقی می کنم ...

در مورد مدارکی که صحبت فرمودید به عنوان محرمانه و خیلی سری و کلی سری و عرف را مطرح فرمودید در ارتش هم هست و فرمایشات ایشان درست است و من در مورد مطالبی که جناب آقای پرتوی در میان گذاشتم الان به خاطر ندارم. در مورد مسئله سوم که مربوط می شود به وجود تشکیلات مخفی بنده باید صادقانه اعتراف کنم بنده حدس این موضوع را که هست فعلاً وجود دارد می زدم و رسماً وقتی سؤال کردم و جوابی شنیدم این بود چنین چیزی وجود ندارد تا اواخر که شاید نزدیک به عید نوروز سال ۱۳۶۲ در همین حدودها وقتی که از ایشان سؤال کردم هم ایشان و هم آقای معزز به شدت تکذیب کردند و به طور رسمی این موضوع را نمی دانستم، ولی خوب احساسش را می کردم.

رئیس دادگاه: بفرمایید بالاخره با توجه به مسائلی که در جلسه گذشته مطرح شد و مسائلی که آقای دادستان مطرح کردند شما قبول دارید که به جمهوری اسلامی خیانت کرده اید؟

افضلی: عرض کردم وقتی تقاضای عفو و بخشش کردم صرفاً خودم را گناهکار می دانستم، نادم و پشیمانم و این را قبول دارم.

رئیس دادگاه: یکی از اتهامات شما جاسوسی هست قبول دارید که شما جاسوسی کردید به نفع اجانب؟

افضلی: اگر اجازه بدهید این موضوع را به صورت دیگر مطرح کنم. اینکه آقای دادستان اشاره فرمودند

ص: ۱۰۲۹

من درباره اینکه حزب تماس دارد این را به عنوان یک آدمی که بالاخره روزنامه خوانده، کتاب خوانده، به کشورهای مختلف سفر کرده در جلسه قبل عرض کردم، این را می دانستم که بالاخره یک حزب سیاسی هم مسلک با یک حزب سیاسی هم مسلک دیگر در جریان است در دو سه مورد دیگر که یکی مربوط به موضوع جابه جایی نیروهای افغانی بودند، به عنوان اینکه بنده بدانم که آقایان در اینجا و جای دیگر با نظامیان خارجی در تماس هستند اطلاع نداشتم. این عین واقعیت است؛ یعنی حدس یک صدم را نمی زدم. البته در جنبه سیاسی ممکن است ارتباطی داشته باشند و می تواند بعضی از مسائل را حل کند مثرثمر باشد و درخصوص خود موضوع اینکه البته این به ابتکار خود من مطرح شد (موضوع جابه جایی نیروهای افغانی) که بعد گفتم یک چنین چیزی هست، ولی چرا مطرح کردم، نمی دانم.

رئیس دادگاه: سؤال من این بود که برای اجانب جاسوسی می کردید یا نه؟

افضلی: البته پس از بازداشت از رادیو تلویزیون شنیدم. الآن احساس می کنم که از مطالبی که گفتم از آن استفاده شد و لحظه ای که گفتم غیر از آن اواخر سال ۱۳۶۱ به بعد، که آن موضوع مهم پیش آمد، خودم نمی دانستم جاسوسی می کردم. ولی بعداً احساس کردم مسائل غیر از آن چیزی که من فکر می کنم هست و من به یک طریقی خواستم آن چیز مورد تقاضا را با توجه به احساسی که کردم به آنها ندهم. آن مسئله موشکی که عرض شد ... درمورد این مسئله گفتم غیر از آن مسئله ای که اگر اطلاعات بیشتر لازم دارید این جریان در دریا هست، بعد در دریا هم نمی شود بروند بردارند و به خاطر اینکه در منطقه جنگی هستیم، فاصله هست بین ما و آنها برای کشیدن به بالا ابزار و سالی می خواهد که روی آب حرکت کند. ...

رئیس دادگاه: ... شما در رابطه با همین مسئله ای که گفتید یک نکته ای هست که کدام نقطه دریا این موشک ها غرق شدند آن نقطه را آقای کیانوری از شما خواست تعیین کنید یا نه؟

افضلی: سؤالی که از من کردند این بود که کجاست، بنده گفتم حدود پنج مایلی جنوب شرقی.

رئیس دادگاه: شما موقعیت را تعیین کردید؟

افضلی: نه من یک نقطه تقریبی دادم که اگر فرصت باشد بروند تجسس کنند، پیدا کنند. درضمن نکته دیگری که خواستم به عرض شما برسانم این است که از جریان غرق آن ناوچه تا روزی که این صحبت مطرح شد بیش از دو سال گذشته [است].

رئیس دادگاه: خب ما هم حالا بحث همان دو سال قبل را می کنیم.

افضلی: خیر، سؤالی که کردند نزدیک عید امسال بود و کشتی بیش از دو سال قبل از این جریان غرق شد.

رئیس دادگاه: لابد برایشان فایده ای داشته که سؤال می کردند، ولیکن اگر بدون فایده بود که بعد از اینکه شما گفتید دوباره برای شما پیغام نمی آوردند که جایش را تعیین کنید.

افضلی: من فکر می کنم همان روز اول من این را گفتم من هم چیزی به خاطر نمی آید که دو دفعه این موضوع مطرح شده باشد.

رئیس دادگاه: آقای پرتوی توضیح دهید این دو دفعه بود یا یک دفعه.

پرتوی: اگر اجازه بدهید مفصل توضیح می دهم.

رئیس دادگاه: توضیح دهید.

پرتوی: ... مسئله این است که خود من هم مدتی در این ارتباط درگیر بودم، ولی قبل از آن از سال ۱۳۵۸ تقریباً از اواسط سال ۱۳۵۸ آقای کیانوری باتوجه به اینکه تعدادی از افراد نظامی آن موقع با ما ارتباطشان داده شده بود و در ارتباط با تشکیلات مخفی بود، از من خواستند که اطلاعات نظامی خاصی را و اسناد نظامی در این رابطه را که در واقع فوق العاده سری است یعنی اهمیت مثلاً جهانی دارد آنها را توسط اعضای ارتشی حزب که در اختیار ما بودند کوشش کنیم که تهیه کنیم در اختیار شوروی ها قرار بگیرد.

مسئله هم این بوده که شوروی ها روی این مسئله خیلی پافشاری می کردند این طور که من اول از اظهارات آقای کیانوری و بعد که ارتباط مستقیم به من داده شد، در این مورد مستقیماً این را شاهد بودم. ... من آن موارد را که مورد درخواست بود به اطلاع عده ای از آقایان ارتشی که تماس داشتم و یا مسئولین آنها

ص: ۱۰۳۰

برسانم که در این مورد ببینند آیا می توانند کاری انجام دهند؛ از جمله آقای افضلی بود. خب این روشن بود یعنی هر آدم حتی ناواردی می توانست به راحتی تشخیص بدهد که آن اطلاعات خواسته شده به درد حزب نمی خورد این اطلاعات قطعاً به درد شوروی می خورد و این را هر کسی می توانست تشخیص دهد. بنابراین البته آقای افضلی به عنوان مثال در آن موقع گفتند که من دسترسی ندارم و راهنمایی های کلی کردند که چه جور می شود و کجا می شود پیدا کرد. بعد این جریان ادامه پیدا کرد و مقادیری از این اطلاعات که در همان سال ۱۳۵۸ خواسته شده بود تهیه شد که من به حزب تحویل داده و قاعدتاً رد شد.

بعد در سال ۱۳۵۹ هم ... تهیه این گونه اسناد و اطلاعات و دادن آنها به شوروی ها ادامه پیدا کرد البته آنها تا سال ۱۳۶۱ هم همچنان دنبال این مسئله بودند. لیست هایی می فرستادند و بعضی از این لیست ها را حتی به آقای افضلی هم نشان داده بودند و خواسته بودند که اگر امکان دارد ایشان تهیه کنند گرچه خود ایشان نتوانستند تهیه کنند.

می رسیم به مورد خاصی که آن مورد خاص هم موردی است که اینجا مطرح شد آن هم در واقع یک موردی است که اطلاعاتی در این مورد برای آن اسناد خاص خواسته شده بود. خب چون در ارتباط با کار آقای افضلی بود من به ایشان مراجعه کردم و ایشان اول گفتند که چنین اسنادی وجود ندارد گویا این اسناد در جریان انقلاب و اینها از بین رفته. به هر صورت در ایران نیست و به این ترتیب مگر اینکه خودش پیدا شود آن هم که تعدادش محدود است و امکان ندارد، ولی بعداً ایشان اعلام کردند که (اینها مال حدود یک سال و نیم یا دو سال پیش است) ایشان گفتند که آن موردی را که ما احتیاج داریم اصلش را همان موشک را در فلان جا در دریا بدین ترتیب هست و می شود برونند از آنجا بردارند و خب معلوم بود ایشان می دانست که این را ما برای کجا می خواهیم و گفت که آنها که امکانش را دارند و برایشان کاری ندارد می توانند برونند بردارند. من این مسئله را با آقای کیانوری مطرح کردم بعد آقای کیانوری بعد از مدتی قاعدتاً تا بعد از این مدتی که مسئله مطرح شده بود و جوابی از شوروی ها گرفته بودند مطرح کردند که مختصات دقیق نقطه ای که آن کشتی غرق شده گرفته شود. من از ایشان خواهش کردم و ایشان هم مختصات آن را دادند، یعنی مشخصات دقیق بود و من باز این نقطه را به آقای کیانوری دادم ... این کار از طرف ما انجام شد و ایشان هم بی شک می دانستند که برای چه هست که راهنمایی هایی لازم را کرد. مورد دیگری را هم که دیروز مطرح شده بود و من فکر می کنم باید مسئله را باز کنم آن مورد مسائل مرزی بود. در این مورد هم مسئله روشن است. جزو اخباری بود که آقای افضلی دادند که از بولتن اداره دوم بود و بعد ایشان خودشان تکیه کردند که هر چه زودتر این اطلاعات داده شود که آنها با گذاشتن صافی های مخصوص به اصطلاح راه آن استراق سمع را ببندند ... البته ایشان حتی در آن جلسه هم توضیحاتی دادند که چه جور می شود جلوی شنیدن آن مکالمات بی سیم را گرفت. یعنی سیستم هایی که وجود دارد اینها را هم برای من توضیح دادند که حتی آن سیستم ها را دیگر من نفرستادم چون فکر می کردم لازم نیست، ولی اصل مطلب را فرستادم این هم در این مورد.

رئیس دادگاه: با توجه به مسائلی که ایشان مطرح کردند، بالاخره شما قبول دارید که برای شوروی جاسوسی می کردید یا نه؟ صریحاً جواب بدهید.

افضلی: البته من خدمت شما عرض کردم از اینکه آقایان با نظامیان شوروی در ایران در تماس هستند یا جاهای دیگر. ...

رئیس دادگاه: نمی گوئیم که نظامی یا غیرنظامی، بالاخره اطلاعات به شوروی می دادید؛ حالا به دست نظامی یا غیرنظامی می افتاد، یک حزب ساده که اطلاعات نظامی مثلاً به دردش نمی خورد، بالاخره پس شما قبول دارید که برای شوروی جاسوسی می کردید؟

افضلی: غیرمستقیم شاید بشود اسمش را این طور گذاشت.

رئیس دادگاه: نه. مستقیم، غیرمستقیم یعنی چه؟ یعنی مقصود از مستقیم این است که شما به ایشان می گفتید ایشان به کیانوری و آقای کیانوری هم مثلاً به جاسوسخانه می گفته آنها هم به اربابانشان می گفتند. خب این یک مسئله است اگر مقصودتان از غیرمستقیم این باشد که شما اطلاع نداشته باشید که از این مسائل برمی آید که شما اطلاع داشتید.

افضلی: تا یک حد زیاد این طور بوده است.

ص: ۱۰۳۱

رئیس دادگاه: یک مسئله دیگری که شما مطرح کردید اینکه این اواخر شما فهمیدید که مسئله، مسئله جاسوسی است، ولی یک مرور به پرونده شما مشخص می کند که شما از ابتدا در این جریان بودید. هرچند آقای پرتوی هم مطلب را الآن تصریح کردند که شما کاملاً می دانستید از صحبت های شما این مسئله به دست می آید، ولی می خواهم عرض کنم از پرونده شما بیش از این استفاده می شود. موارد زیادی هست از ابتدا تا انتهای پرونده شما که همه اش دادن اطلاعات به خارج و از طریق آقای پرتوی است. حالا من یک نمونه ای از این گزارش هایی که شما دادید می خوانم تا ببینید از مسئله استفاده می شود یا نه.

به گزارش خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی، سپس رئیس دادگاه گفت: شما در رابطه با خرید این موشک ها مسائلی مطرح کردید که فعلاً نمی گویم و در پرونده تان هست که در مورد اینکه ایران می تواند موشک ها را تهیه کند یا نه اطلاعات داده اید. عزیمت هیئت های مختلف ایرانی برای خارج از کشور. ...

افضلی: حاج آقا من آنچه را که در پرونده نوشته و امضا کرده ام قبول دارم.

رئیس دادگاه: شما [افضلی] در یک جلسه فروش تعدادی موشک به نیروی دریایی مطرح بود که گفته اید، کشتی های عبوری در خلیج فارس و میزان تلفات را گفته اید، اختلافات داخلی در زمان حاکمیت بنی صدر را اطلاع داده اید، تغییر دادن قرارگاه های جنگ در جنوب را گزارش نموده اید. نتیجه سفرتان به لیبی و اطلاعاتی که در دیدار با رئیس جمهور و نخست وزیر به دست آوردید به حزب توده گفته اید. اطلاعاتی در رابطه با جزیره خارک داشتید که گزارش دادید. در این اواخر گزارش داده اید که پرونده حزب توده در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش مطرح می شود. آمار تلفات در جنگ و آمار فروش نفت، ارقام ذخایر ارزی را گزارش داده اید. سمینار محرمانه نیروهای مسلح را گزارش داده اید. ملاقاتتان با وابسته ایتالیا را اطلاع داده اید. اطلاعاتی در رابطه با عملیات والفجر مقدماتی و ۱ و ۲ و اشکالاتی که در کار پیش آمده که همه اینها در جنگ سرنوشت ساز است را گزارش داده اید.

به گزارش خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی سپس وی گفت: آمار نیروهای سپاه و بسیاری از موارد دیگر را گزارش داده اید که از صفحه ۱۰۶ پرونده تان به بعد، ۲۵ مورد را خلاصه کرده اید. به هر حال دادن این همه اطلاعات که تازه مشتکی از خروار است، دلالت می کند که با توجه به موقعیت، ارتباطات سواد و قرارهای مخفی که داشتید، هم شما خبر داشتید که تشکیلات مخفی است و هم اینها دلالت می کند بر اینکه برای شما کاملاً مشخص بوده که دارید جاسوسی می کنید و کاملاً برای شما مشخص بوده که حزب یک برنامه درازمدتی دارد برای به دست گرفتن قدرت این همه مسائل و اطلاعاتی که حزب از شما می خواست. می شود فهمید که شما از مسئله براندازی نظام جمهوری اسلامی به وسیله حزب هم خبر داشتید و این همکاری ها را می کردید که اگر فردا خبری شد، شما هم بی نصیب نباشید. حال اگر پاسخی در این موارد دارید بیان کنید.

افضلی: بسم الله الرحمن الرحیم، در مورد مسائلی که حضرت عالی قرائت فرمودید، باید بگویم آنچه را که نوشته ام، قبول دارم. در مورد گزارش سمینار محرمانه نیروهای مسلح باید بگویم که تنها چیزی را که به آقای پرتوی گفتم این بود که در این گزارش اکثر معاونین وزارتخانه ها که در این سمینار حضور داشتند مسائلی در رابطه با جنگ گفتند. در رابطه با عملیات والفجر ۱ و ۲ باید بگویم که پس از پایان عملیات، بنده بر حسب صحبت هایی که مسئولین نظامی می کردند، یک سری اطلاعاتی را به آقای پرتوی دادم و عملیات آن موقع تمام شده بود.

رئیس دادگاه: این دلیل نمی شود که وقتی عملیات تمام شد و شما خصوصیات کار را برای حزب توده گفتید، آنها برای بعدها مسائلی را پیش بینی نکنند. حتی در پرونده شما هست که گفته اید پس از عملیات، انتقال نیروهای بخش شمالی و جنوبی را به خسرو گفتم.

افضلی: من آنچه را که امضا کرده ام را قبول دارم، اما در مورد براندازی باید بگویم که با توجه به اعتقادات مذهبی مردم و اینکه من خودم هم متولد شهر قم هستم، این مسئله را کاملاً قبول داشتم که حزبی با چنین گرایشی نمی تواند حکومت را به دست گیرد. اما من این طور الآن می دانم، نمی دانستم که این حزب آن طرح ها را داشته است. در رابطه با براندازی، من مهمات اسلحه و نقشه به کسی ندادم.

رئیس دادگاه: حزب آنها را نخواست یا اینکه خواست و شما نداده اید؟

افضلی: یادم نمی آید که آنها خواسته باشند. درباره براندازی من اقدامی نکردم. من خدمت هم کرده ام و

ص: ۱۰۳۲

این طور نیست که شما فقط گناهان و تقصیرات مرا مطرح می کنید و می خواهم کارهای خوب مرا هم بگویید. بنده خودم را مقصر می دانم.

رئیس دادگاه: شما اعتراف می کنید که هم خیانت به جمهوری اسلامی کردید و هم برای شوروی جاسوسی نمودید؟

افضلی: شاید عمق مسئله را درک نمی کردم، اگر نه من قصد اینکه عملی برضد جمهوری اسلامی کنم، نداشتم.

رئیس دادگاه: مگر جاسوسی ضد نظام جمهوری اسلامی نیست؟

افضلی: [سکوت کرد].

رئیس دادگاه: شما چقدر کمک مالی به حزب توده می کردید؟

افضلی: حاج آقا من نوشته ام که اوایل ۵۰۰ تومان، بعد ۱۰۰۰ تومان و در اواخر ماهی ۲۰۰۰ تومان می دادم که این کمک ها نسبت به درآمد یک دهم بود. یک دفعه هم یک تکه زمین در قم داشتم که فروختم و مبلغی از آن را که با ۱۰ هزار تومان و یا ۲۰ هزار تومان بود به حزب دادم. برداشت من این بود که چون آقایان کار و شغلی ندارند، باید به هر حال یک جوری مخارج آنها را تأمین کرد.

رئیس دادگاه: آقای افضلی برای آخرین دفاع خودتان هر چه دارید بگویید؟

افضلی: بنده همان طور که قبلاً عرض کردم خود را مقصر و مستوجب کیفر می دانم و هر حکمی را که حضرت عالی به عنوان قاضی دادگاه در مورد اینجانب صادر کنید با آغوش باز می پذیرم. من اعتقاد دارم که آنچه مشیت خداست همان می شود. چون از مسائل قضایی بی اطلاع هستم. از حضرت عالی به عنوان یک قاضی استدعای عاجزانه دارم که جناب عالی به عنوان وکیل مدافع من مقداری قضاوت کنید. در خاتمه با توجه به ندامتی که الآن و با در نظر گرفتن اینکه من سابقه کار ۲۰ سال عمرانی دارم و حداقل ۱۰ درس از دانشکده فنی را می توانم درس بدهم. اگر برای نظام جمهوری اسلامی امکان دارد یک جایی از مملکت را بسازم، البته اگر مرا محکوم به اعدام نکردید. بگذارید که من با خدمت این خلاف هایم را جبران کنم من از مردم و از امام عزیز عذر می خواهم و از امام امت می خواهم که مرا به عنوان یک فرزند مقصر خودش ببخشد.

رئیس دادگاه: دادگاه شما تمام شد، یک سؤالی از شما داریم که مربوط به دادگاه نیست و آن این است که اگر شما قاضی بودید و می خواستید در مورد خودتان قضاوت کنید فردی را که ... نظام جمهوری اسلامی آمده او را مورد اطمینان قرار داده و به عنوان یکی از فرماندهان سه گانه ... و او را امین خود دانسته و دست او را برای وصول به اسرار باز گذاشته است چنین کسی که بیاید ... به این نظام و مردم خیانت کند، شما خودتان اگر بودید در مورد او چه قضاوتی می کردید؟

افضلی: من قاضی نیستم، نمی دانم چه بگویم، اما باید چنین فردی تنبیه شود. من قبول دارم که مقصر هستم.

کیانوری: من می خواهم یک سری مسائل را در رابطه با حزب توده بگویم. البته در مصاحبه های تلویزیونی آنها را گفته ام. واقعیت این است که حزب ما از آغاز تأسیس به صورت یک حزب کاملاً وابسته و تابع اتحاد شوروی بوده است. ... در مورد جاسوسی من به طور صریح اعلام کردم که این کار را کرده ایم از نظر تصوراتی که داشتیم و معتقد به سیستم شوروی و سیستم های کشورهایمانند شوروی بودیم و فکر می کردیم که در نهایت فعالیت به نفع مردم جهان تمام خواهد شد. ... در مورد مسئله براندازی باید بگویم که هر حزب سیاسی آرزوی این است که به قدرت برسد و حزب ما هم اگر به همدیگر نمی گفتیم، اما آرزوی همه مان این بود که یک روزی

قدرت را به دست بگیریم و هر عمل سیاسی و تبلیغاتی که انجام می دادیم و حتی اقداماتی که بر علیه جمهوری اسلامی انجام می دادیم و برای رسیدن به این هدف بود که ما قدرت و امکان پیدا کنیم که در شرایط بحرانی بتوانیم به قدرت برسیم و این واقعیتی است که همه آنها را که با کمونیسم آشنا هستند می دانند و نمی توانیم آن را انکار کنیم. اقدامات ما در جهت ایجاد سازمان های افسری، مخفی و نفوذ در ارگان ها و جاسوسی کردن به نفع شوروی برای رسیدن به قدرت بوده است، اما اینکه چه زمانی ما بتوانیم اقدام عملی انجام دهیم، خواب و خیال و تصورات ما این بوده که در زمانی که با برخوردهای داخلی بحرانی به وجود آید، استفاده کنیم. ... به گزارش خبرنگار ما سپس ختم دومین جلسه رسیدگی به پرونده بهرام افصلی اعلام شد و ادامه جلسه در رابطه با رسیدگی به اتهامات سایر متهمین به روز شنبه آینده موکول گردید.»(۱)

ص: ۱۰۳۳

از ساعت ۶ بامداد امروز، عملیات اسکورت کاروان ۱۲ فروند کشتی تجاری حامل کالا از بندر بوشهر به بندر امام خمینی و ۱۴ فروند کشتی که بار خود را در بندر امام خمینی تخلیه کرده بودند از این بندر به بندر بوشهر آغاز شد. (۱)

به همین منظور، مسئولان امر برای عبور دادن کشتی‌ها از خور موسی که در برد هواپیماهای عراقی قرار دارد با اندیشیدن تمهیداتی ۳ یدک کش، ۳ ناوچه، ۸ فروند بالگرد و چند فروند هواپیمای شکاری اف ۱۴ و اف ۴ را برای تأمین امنیت این کاروان در نظر گرفتند. در ساعت ۹:۳۰، اولین کشتی خروجی از خور موسی گذشت و به دنبال آن سایر کشتی‌ها تا ساعت ۱۰:۳۰ از این کانال - که منطقه اصلی خطر محسوب می‌شود - گذر کردند. سپس کشتی‌های حامل بار برای رسیدن به بندر امام خمینی وارد خور موسی شدند.

در همین حال، هواپیماهای عراقی که مترصد رسیدن کشتی‌های حامل بار به این منطقه بودند، فعالیت‌های خود را افزایش دادند و در ساعت ۱۱، یک فروند کشتی یونانی به نام "آیپتوس" را که حامل آهن از کشور انگلستان بود با موشک هوا به دریا هدف قرار دادند. بر اثر اصابت موشک بخشی از انبار کشتی خسارت دید و ۲ تن از ۲۳ خدمه آن زخمی شدند. این کشتی در ادامه مسیر به علت نقص فنی به گل نشست و سرنشینان آن توسط یدکش‌ها به بندر امام خمینی منتقل شدند. (۲)*

هواپیماهای عراقی همچنین یک کشتی دیگر به نام اورهوپا و را، که در قبرس به ثبت رسیده بود، هدف قرار دادند، اما آسیب چندانی به آن نرسید.

در این حال، یک هواپیمای عراقی در آب‌های خور موسی به وسیله جنگنده‌های ایرانی هدف

ص: ۱۰۳۵

۱- عملیات قبلی اسکورت کاروان کشتی‌ها در ۳۰/۸/۱۳۶۲ صورت گرفت.

۲- * این کشتی بلافاصله توسط یدکش‌ها به بندر امام خمینی منتقل شد.

قرار گرفت و در دریا سقوط کرد. خلبان این هواپیما به نام سرحان عبدالله صمد که قبل از سقوط با چتر به بیرون پریده بود، پس از فرود در دریا با تلاش افراد خودی از آب گرفته شد و به بندر امام خمینی انتقال یافت.^(۱)

در پی این وقایع، عراق مدعی شد نیروهای دریایی و هوایی این کشور ۶ هدف دریایی ایران را در آب های خلیج فارس نابود و یک فروند جنگنده را نیز سرنگون کرده اند. خبرگزاری رویتر به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق اعلام کرد: تعدادی از هدف های دریایی ایرانی در راه خور موسی واقع در داخل بندر امام خمینی شناسایی شده اند و واحدهای دریایی و جنگنده های عراق آنها را هدف قرار داده و ۶ هدف دریایی را منهدم کرده اند که زبانه های آتش و ستون های دود برخاسته از این هدف ها درحالی که در آب ها غرق می شدند دیده می شد. به گزارش رویتر، این سخنگوی عراقی همچنین افزود که یک فروند هواپیمای عراقی نیز به علت نقص فنی در آب های خلیج فارس سقوط کرده است.^(۲)

در همین حال، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی روزنامه کنترینی (چاپ یونان) نوشته است: «وزارت کشتیرانی دریایی یونان طی نامه محرمانه ای به عنوان اتحادیه صاحبان کشتی، خطرات افزایش یافته ای را که کشتی های یونانی در خلیج فارس با آن مواجه می باشند، متذکر گردیده است. طبق مفاد این یادداشت عراقی ها اعلام کرده اند که کلیه کشتی هایی را که عازم بارگیری نفت از خارک و بندر [امام] خمینی می باشند، غرق خواهند کرد.» به نوشته این روزنامه، عراقی ها همچنین مدعی شده اند که «به منظور جلوگیری از آلودگی آب های خلیج فارس، کشتی های خارجی قبل از بارگیری غرق خواهند شد.»^(۳)

امروز همچنین خبرگزاری رویتر از توکیو گزارش داد ناخدای یک کشتی یونانی که در ۲۱ نوامبر گذشته (۳۰ آبان ماه) بر اثر اصابت یک موشک عراقی در خلیج فارس غرق شد به خبرنگار روزنامه ژاپنی ماینچی شیمبون گفته است که «یک تأخیر ۱۵ دقیقه ای در انفجار موشک، افراد وی را نجات داده است.» بر پایه این گزارش، وی افزود: «کشتی ۱۲ هزار و ۵۵۰ تنی آنتی گونی زمانی هدف قرار گرفت که در ۴۸ کیلومتری جنوب بندر ایرانی بوشهر قرار داشت. این کشتی با محموله ای از فولاد ژاپن در بندر بوشهر، عازم مرکز نفتی در بندر (امام) خمینی بود.»

رویتر در پایان گزارش خود ضمن اشاره به این مطلب که از رئیس جمهوری عراق در اول دسامبر (دهم آذرماه جاری) نقل شده بود که عراق هنوز از سوپراتانداردهای ساخت فرانسه که به تازگی تحویل گرفته، استفاده نکرده است، افزود: «موشک مزبور احتمالاً نوع جدید اگزوست با سیستم احتراق تأخیری بوده است.»^(۴)

ص: ۱۰۳۶

۱- سند شماره ۳۷۵۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) سپاه به ستاد مرکزی سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۵۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) سپاه به ستاد مرکزی سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بندر ماهشهر به اداره کل سیاسی انتظامی خوزستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۸ سپاه به ستاد مرکزی (اطلاعات)، ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲، به نقل از خبرگزاری فرانسه؛ و- همان، ص ۳، به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

۳- همان، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۱۱، توکیو - خبرگزاری رویتر، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

ترور یک کارگر در حومه سنندج، عملیات مین گذاری نیروهای خودی در مسیر افراد مسلح محارب، تسلیم شدن ۲ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس، تأکید فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بر مؤثر بودن اقدامات سیاسی و تبلیغی در تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب، اقدامات حزب دمکرات و سازمان کومه له برای جلوگیری از تسلیم شدن اعضای خود و ادامه فعالیت های عناصر ضدانقلاب در زمینه اخاذی و زورگیری از مردم از جمله حوادث امروز مناطق کردنشین غرب کشور بود.

امروز افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب در جنوب شرقی سنندج نگهبان اداره دامپرووری این شهر را ترور کردند. گفتنی است روز گذشته نیز ۲ تن از نگهبانان یک کارگاه صنعتی در همین منطقه ترور شده بودند.

دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری با اشاره به ترورهای اخیر در شهر سنندج اعلام کرد که موج فزاینده ترور در این منطقه، بیانگر تقویت تشکیلات شهری گروه های مسلح غیرقانونی باتوجه به فرارسیدن فصل سرما و به تبع آن محدود شدن فعالیت این گروه ها در مناطق کوهستانی می باشد. لذا شایسته است مسئولان قضائی و اطلاعاتی منطقه به منظور مقابله با این اقدامات، تدابیر لازم را به عمل آورند. (۱)

در پی تسلیم شدن افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان در منطقه عمومی سلماس، امروز نیز ۲ تن از افراد وابسته به این حزب خود را به سپاه پاسداران منطقه ۱۱ کشوری تسلیم و درخواست امان نامه کردند. این افراد همچنین تعداد دیگری از افراد عضو حزب دمکرات را که در این منطقه فعالیت داشتند معرفی کردند و نیروهای سپاه سلماس اقدام به دستگیری آنان کردند. (۲)

در همین حال و باتوجه به نتیجه بخش بودن اقدامات سیاسی و فرهنگی در جذب افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی و تسلیم شدن آنها، فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در نامه ای به کلیه پایگاه های تحت امر خود اعلام کرد: یکی از مأموریت های مهم فرماندهان انجام اقداماتی است که افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب را از ادامه همکاری با این گروه ها و فعالیت های مسلحانه باز دارد. فرماندهی این قرارگاه با مؤثر خواندن این روش یادآور شده است: در عرض دو ماه گذشته، بیش از هزار نفر از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی اسلحه بر زمین گذاشته و تسلیم شده اند که در کل عملیات های هشت ماه گذشته از دشمن به این تعداد کشته نشده است. لذا توصیه مؤکد می شود که برادران در این ماه فعالیت کنند. (۳)

این درحالی است که اقدامات تشکیلاتی گروه های مسلح غیرقانونی برای بازداشتن افراد خود از تسلیم شدن و ایجاد رعب در آنها همچنان ادامه دارد. در این زمینه امروز نیز افراد حزب دمکرات کردستان در روستای گل در شمال شرق نرده، ۲ نفر از اهالی این روستا را که از

ص: ۱۰۳۷

۱- سند شماره ۳۶۲۶۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه از ستاد سپاه ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- سند شماره ۹۵۵۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۷۰۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به کلیه پایگاه ها و ناحیه کردستان،

همکاری با این حزب سر باز زده و با تسلیم شدن به نیروهای خودی امان نامه دریافت کرده بودند، شبانه از منزلشان ربوده و با خود بردند. علاوه بر این، در شمال محور سنندج - میوان نیز یک گروه از افراد سازمان کومه له ۸ تن از اهالی روستای نسل و چند تن دیگر از اعضای گروه مقاومت این روستا را ربوده و با خود بردند. (۱)

از سوی دیگر، امروز نیز برخی گزارش های منابع خودی از اقدام عناصر ضدانقلاب به اخاذی و زورگیری از مردم حکایت داشت. به گزارش فرمانده عملیات شمال غرب ارتش، افراد حزب دمکرات در روستای قادرآباد در جنوب مهاباد، ۶ دستگاه تراکتور اهالی را به سرقت بردند. در توضیح این خبر آمده است: گفته می شود حزب دمکرات کردستان به تازگی در روستای بیرام واقع در غرب روستای قادرآباد، مقر ثابت دایر کرده است و سرقت تراکتورهای روستائیان نیز برای تجهیز این مقر صورت گرفته است. در اقدامی دیگر گروه های مسلح غیرقانونی مبلغ ۱۱۴۵۰۰ ریال از هدایای مردم روستای دریکه در شرق پیرانشهر را که برای کمک به جبهه های جنگ جمع آوری و موقتاً در صندوق شورای ده نگهداری می شد، شبانه به سرقت بردند. (۲)

۱

رئیس جمهور اعلام کرد شرایط جمهوری اسلامی برای پایان جنگ قطعی است و باید مورد قبول قرار گیرد.

آیت الله خامنه ای امروز در تهران در دیدار با جمعی از روحانیون و مردم استان یزد و اعضای حزب جمهوری اسلامی این استان اظهار داشت: «همه افراد بصیر، بی غرض، اقرار و اتفاق نظر دارند که برای اداره انقلاب اسلامی وجود یک تشکیلات اسلامی ضروری است. شما ملاحظه کردید در هفته گذشته هم که برادران حزب جمهوری اسلامی به خدمت حضرات آیات منتظری و مشکینی رسیده بودند ایشان بر این معنی تأکید نمودند و وجود حزب و ضرورت یک تشکیلات اسلامی را لازم دانستند.»

رئیس جمهور ضمن بیان این مطلب که دشمنان انقلاب فقط امریکا و دشمنان خارجی نیستند بلکه ایادی داخلی آنها هستند که بزرگ ترین ضربه ها را وارد می کنند، گفت: «در هر قلمرو و هر منطقه اجتماعی و سیاسی که حزب [جمهوری اسلامی] به قصد تلاش برای خدا وارد شد این دشمنان انقلاب نیز وارد شدند و بنای ضدیت با او را گذاشتند.» وی درعین حال افزود: «ما می خواهیم از کسانی نباشیم که به خاطر خود گروه گرایی شان ارزش ها را پایمال می کنند و بنده اعلام می کنم که حزب جمهوری اسلامی ارزش های اسلامی را بالاترین انگیزه ها می داند.»

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به تصمیم قاطع برای اثبات شکست ناپذیری انقلاب اسلامی، هدف از تحمیل جنگ را آسیب پذیر ساختن انقلاب دانست و اضافه کرد: «بلندگوهای تبلیغات

ص: ۱۰۳۸

۱- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن ۳)، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد کردستان (اطلاعات) به منطقه ۱۱ سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۱۲۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن ۲) به قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن ۳)، ۳/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۶۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات منطقه ۱۱ سپاه، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

جهانی که سعی می کنند با جوسازی، عزم ما را در ادامه جنگ با متجاوز ظالمی مثل رژیم عراق سست نمایند بدانند که کار عبثی انجام می دهند. ما آن روزی که اعلام کردیم مصمم هستیم این بازیچه های دست ابرقدرت ها را از تجاوز خود پشیمان کنیم این حرف را محاسبه نشده نگفته ایم و دقیقاً "محاسبه کرده بودیم و من به همه برادران و خواهرانی که مایل اند بدانند تصمیم مسئولان جمهوری اسلامی ایران در رابطه با جنگ و دشمن متجاوز چیست این است که بدانند ما تا آخرین گامی که منجر به پیروزی نهایی ملت ایران و انقلاب خواهد شد پیش خواهیم رفت و اجازه نخواهیم داد که دشمن از این تجاوزی که کرده خشنود و دلشاد از میدان خارج شود." وی سپس افزود: «شرایط جمهوری اسلامی ایران شرایط قطعی است و این شرایط حتماً باید مورد قبول قرار گیرد، در غیر این صورت، جنگ تا سقوط رژیم صهیونیستی عراق - که همه دنیا امروز می دانند بازیچه دست ابرقدرت ها است - ادامه پیدا خواهد کرد و امروز خوشبختانه آمادگی ما و امکانات ما از همیشه بهتر و دل های ما از امید به پروردگار و آینده از همیشه سرشارتر است.»^(۱)

۱

مجلس شورای اسلامی امروز به دو وزیر از سه وزیر پیشنهادی نخست وزیر رأی اعتماد داد.

در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی به ریاست حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی درمورد وزرای پیشنهادی نخست وزیر بحث و گفت و گو شد. در آغاز، نخست وزیر به تشریح سوابق تحصیلی و مشاغل و رئوس برنامه های کاندیداهای تصدی وزارتخانه های معادن و فلزات، مسکن و کشاورزی پرداخت و سپس نمایندگان مخالف و موافق درباره صلاحیت وزرای پیشنهادی و برنامه های آنان گفت و گو کردند. در ادامه، رئیس مجلس به عنوان موافق، راجع به کلیات بحث و همچنین آثار خالی ماندن کابینه دولت تذکراتی به نمایندگان داده و مطالبی را درمورد سوابق و خدمات سه وزیر پیشنهادی، قبل و بعد از انقلاب بیان کرد.

پس از توضیحات وزرای پیشنهادی، موسوی نیز در سخنان کوتاهی به اظهارات نمایندگان مخالف پاسخ گفت. آن گاه رأی گیری با ورقه و به صورت علنی انجام شد که در نتیجه عباسعلی زالی (وزیر پیشنهادی وزارت کشاورزی) با ۱۰۷ رأی موافق، ۴۲ رأی مخالف و ۲۱ رأی ممتنع و حسین نیلی (وزیر پیشنهادی وزارت معادن و فلزات) با ۱۰۲ رأی موافق، ۳۵ رأی مخالف و ۲۳ رأی ممتنع از مجلس شورای اسلامی رأی اعتماد گرفتند. محمد مروت که به عنوان وزیر مسکن و شهرسازی معرفی شده بود رأی لازم را نیاورد.^(۲)

یادآور می شود اولین اقدام برای ترمیم کابینه در اواخر مردادماه سال جاری با معرفی ۵ وزیر به مجلس صورت گرفت و در تاریخ ششم شهریور امسال حسن عابدی جعفری و ابوالقاسم

ص: ۱۰۳۹

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۵.

سرحدی زاده موفق به اخذ رأی اعتماد برای تصدی وزارت بازرگانی و وزارت کار و امور اجتماعی شدند، اما ۳ وزیر پیشنهادی برای وزارت خانه های مسکن، کشاورزی و معادن و فلزات (سراج الدین کازرونی، عیسی کلانتری، حسین ناجی) نتوانستند از مجلس رأی اعتماد بگیرند. (۱) - (۲)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی به شرایط تثبیت حاکمیت سیاسی بعد از انقلاب، قطع رابطه سیاسی دولت لبنان با جمهوری اسلامی ایران، مسئله نفت، جنگ و اقدامات اخیر عراق علیه کشتی های ایران در خلیج فارس و نیز انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی پرداخت.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی امروز در دیدار با جمعی از اعضای واحد روحانیت حزب جمهوری اسلامی ضمن اشاره به سازمان های پیچیده سیاسی - نظامی که مسئولان نظام با آن سروکار دارند، گفت: «هرچه دشمن ما را بیشتر می شناسد و بیشتر با ما مواجه می شود ما بایستی ابزار هم زمان تهیه کنیم.» وی با یادآوری مراحل اولیه تشکیل حزب و بحثی که آن زمان در زمینه شرکت مستقیم یا غیرمستقیم روحانیت در ایفای مسئولیت های اجرایی مطرح بود، افزود: «در آن زمان که متخصص ها، معتقد بودند بایستی کار به دست آنها سپرده شده و روحانیت جلوی فشارها را بگیرد و آنها حکومت کنند. گروه های چپ تا منافقین و لیبرال ها و خیلی های دیگر تشکیلات زیادی داشتند مگر ما که هیچ تشکیلاتی نداشتیم.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی تشکیل حزب جمهوری اسلامی را اقدامی در این راستا ارزیابی کرد و گفت: «با تمام گرفتاری ها بخش اعظمی از وقت خود را صرف تشکیل حزب کردیم درحالی که با تمام مشکلات بعد از انقلاب از قبیل تشکیل ارتش، کنترل تشنجات داخلی و غیره نیز مواجه بودیم. ... در آن زمان، هنوز ضرورت تشخیص داده نشده بود که روحانیت وارد کارهای

ص: ۱۰۴۰

۱- چگونگی ترمیم کابینه با مباحثات و رایزنی های گسترده و گاه دشوار به ویژه در میان مسئولان قوه اجرایی کشور همراه بود. یکی از زمینه های مؤثر در ایجاد این مسئله، وجود اختلاف نظر و شکاف در میان نیروهای سیاسی کشور درباره حدود اختیارات دولت در اقتصاد بود که موجب ایجاد دودستگی در میان اعضای هیئت دولت در مقام طرف داری یا مخالفت با افزایش دخالت دولت در امر توزیع کالاها و نظارت بر عملکرد بازار گردید. در تیرماه ۱۳۶۲ هفت تن از وزرای کابینه میرحسین موسوی شامل وزیر آموزش و پرورش (علی اکبر پرورش)، وزیر بازرگانی (حبیب الله عسگراولادی)، وزیر امور خارجه (علی اکبر ولایتی)، وزیر کار و امور اجتماعی (احمد توکلی)، وزیر سپاه پاسداران (محسن رفیق دوست)، وزیر کشور (علی اکبر ناطق نوری) و پست و تلگراف و تلفن (مرتضی نبوی)، در انتقاد از گسترش اختیارات دولت به امام خمینی نامه نوشتند و از ایشان در این زمینه استفسار کردند. از میان این وزرا عسگراولادی و توکلی وزرای بازرگانی و کار و امور اجتماعی استعفا کردند و با کناره گیری این دو تاحدودی راه بر یکپارچگی دولت هموار شد، اما همچنان گستره اختیارات دولت به صورت عاملی اختلافی در سطوح مختلف حاکمیت و نیروهای بدنه نظام عمل می کرد. (ر. ک: اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، صص ۱۵۶، ۱۷۸، ۱۸۵، ۲۰۰ و ۲۹۳)

۲- همان، صص ۱۰ و ۱۱.

اجرائی شود. همان طور که حضرت امام فرمودند روحانیت رئیس جمهور نشود و تشخیص این بود که به عنوان ناظر و کنترل کننده باشند که ما بعداً زیان ناشی از این امر را دیدیم. گرچه هر ضرری یک نفع دارد و این هم خودش امر خیری شده و مردم بسیاری از مسائل را فهمیدند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین با اشاره به ایجاد تشنجاتی در کردستان و مناطق دیگر از جمله در مورد برخی شخصیت ها اظهار کرد: «تمام این تشنجات به خاطر این بود که ما همدیگر را نمی شناختیم و کم کم برای ما این مطلب قوت گرفت که بدون تشکیلات قوی نمی شود حکومت را اداره کرد. زمانی که حضرت امام از قم دستور می دادند لکن اینها [مسئولان اجرایی آن وقت] گوش نمی کردند و از اینجا بود که احساس کردیم بایستی حضور داشته باشیم ولی باین همه، ما تلاش داشتیم افراد غیر روحانی پیدا کرده و جایگزین کنیم.» وی در این زمینه افزود: «خوشبختانه امام امت با مدیریت صحیح توانستند تمام مسائل را کنترل و به موقع حل کنند. ما در ابتدا اصلاً فکر نمی کردیم که بتوانیم حکومت را به دست گیریم که الحمدلله این موقعیت به دست آمد و ثابت کردیم که می توانیم اداره کنیم.»

رئیس مجلس در ادامه سخنان خود با بیان اینکه انقلاب اسلامی با یک دنیای استکباری مواجه است، خاطرنشان کرد: «همین مسئله نفت یک امر کوچکی نیست. ما اگر در برابر این عملکرد عربستان که ۳۶ میلیارد [بشکه] از این فراورده را به جیب اروپا و سرمایه دارها بریزد، اقدام نکنیم که منافع محرومین دنیا در خطر است و اگر اقدام کنیم نیز با یک دنیای استکبار مواجه هستیم.» وی افزود: «ان شاء الله عراق آزاد می شود و این یک نقطه عطفی مثل پیروزی انقلاب اسلامی در منطقه و جهان خواهد بود و مردم عراق مسلمان هستند و اگر با ملت ایران متحد باشند این امر مهمی است و برای دنیا هم گران است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه به اوضاع لبنان و تصمیم دولت این کشور به قطع روابط سیاسی با جمهوری اسلامی اشاره و تصریح کرد: «ما رابطه با لبنان را می خواهیم چه کنیم. چون مردم آنجا با ما هستند همه آنها سفیر ما هستند.» وی در مورد جنگ نیز گفت: «ما در شرایطی هستیم که این جنگ نابرابر را کنترل کرده ایم. گرچه غرب قضیه ما را در دنیا معکوس جلوه گر می کند، در حالی که همیشه توسط موشک های عراقی تهدید می شویم و همیشه در رابطه با تردد کشتی ها با عراق درگیر بوده و جنگ شدید هوایی داشته ایم و همین امروز یک هوایمای عراقی را سرنگون کردیم.»

وی در پایان ضمن اشاره به انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی گفت: «مجلس پایگاه خوبی شد که توانستیم توسط آن مشت محکمی به دهان امریکا و بنی صدر بکوبیم و ما امیدواریم مجلس آینده محکم تر از حالا تشکیل شود چون من دور دوم را حساس تر می بینم؛ چراکه سازندگی و شکل دهی نظام ما در دوره آینده ترسیم خواهد شد.» (۱)

ص: ۱۰۴۱

در ادامه اعزام نیروهای رزمی و متخصص به مناطق جنگی در هفته جاری نیز گروه‌هایی از داوطلبان مردمی از شهرهای مختلف کشور عازم جبهه‌های جنگ شدند.

روزنامه کیهان در این باره گزارش داد: «هزاران رزمنده تازه نفس و توانمند دیگر طی چند روز گذشته از شهرها و بخش‌های مختلف کشور به منظور یاری بخشیدن و تقویت نیروهای خستگی‌ناپذیر اسلام در میان بدرقه مردم و خانواده‌ها عازم جبهه‌های جنگ شدند. ... بر پایه گزارش‌های رسیده، همچنین تیم‌های پزشکی و امدادگر به همراه این رزمندگان جهت امور درمانی و امدادی به مناطق جنگی جنوب و غرب کشور عزیمت کردند. همچنین اکیپ‌های فنی و متخصص در زمینه‌های مختلف برای بازسازی و نوسازی مناطق جنگی زده به نواحی جنوب و غرب کشور رهسپار شدند.» در ادامه این گزارش اسامی چندین شهر، بخش و روستا، تعداد گروه‌های اعزامی در قالب‌های رزمی، تخصصی و خدماتی و نیز مراکز اعزام‌کننده اعم از ارتش، سپاه، بسیج، جهاد سازندگی و ادارات دولتی درج شده است. (۱)

این روزنامه در گزارش دیگری به نقل از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام کرد: «در آستانه شکست کامل قوای صدام صهیونیست در رویارویی با دلیر رزمندگان جبهه‌های نور علیه ظلمت و به منظور وارد آوردن آخرین ضربه‌ها بر پیکر رو به زوال رژیم بعثی عراق، صدها رزمنده پاسدار و بسیجی عضو سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در طول هفته گذشته [جاری] از شهرهای ورامین، کرج، شهر ری، دماوند، شمیرانات، اسلام‌شهر و همچنین ۵

پایگاه مالک اشتر، مقداد، ابودر، سلمان فارسی و شهید بهشتی تهران عازم جبهه‌های نبرد حق علیه باطل شدند.» (۲)

امروز رسانه‌های خارجی به انعکاس بخش‌هایی از بیانات روز گذشته رهبر انقلاب و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی به ویژه در انتقاد از مداخله نظامی قدرت‌های بزرگ در کشورهای اسلامی پرداختند.

خبرگزاری یونایتدپرس اعلام کرد: «آیت‌الله روح‌الله خمینی روز گذشته امریکا و شوروی را به خاطر دخالتشان در لبنان و افغانستان "چاقوکش‌های بین‌المللی" خواند. این سخنان امام که بعد از مدت‌ها برای نخستین بار در مورد اوضاع سیاسی جهان ایراد شده خطاب به مقامات وزارت بهداشتی در تهران گفته شد و توسط خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران نیز پخش شده است.»

یونایتدپرس افزود: «رهبر ایران حملات انتحاری ماه اکتبر علیه مقر نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت را پاسخی از جانب توده‌های لبنان علیه جنایات بی‌شمار خواند. [امام] خمینی گفت امریکا، فرانسه، انگلیس و ایتالیا به منظور حفاظت از یک به اصطلاح صلح وارد لبنان شدند و شما می‌بینید که آنها جنگی را در یک کشور برپا کرده‌اند که بدون آنها بسیار سریع‌تر به صلح دست می‌یابد.»

ص: ۱۰۴۲

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۷.

۲- روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

خبرگزاری مذکور سپس با اشاره به سخنان امام خمینی خطاب به چهار کشور عضو نیروی حافظ صلح در لبنان به نقل از ایشان اضافه کرد: «شما نمی توانید انتظار داشته باشید توده ها در لبنان علی رغم فشاری که شما بر آنها وارد می سازید همچنان ساکت باقی بمانند. شما نمی توانید، انتظار داشته باشید آنها بنشینند و از شما استقبال نمایند. [امام] خمینی گفت: این انفجارات واکنش مردم لبنان نسبت به اقدامات آنها [نیروهای حافظ صلح] است.» یونایتدپرس افزود: «[رهبر انقلاب اسلامی] در چارچوب سیاست ضدشوروی رژیمش گفت از سوی دیگر شما می بینید که شوروی نیز قریب پنج سال است که تحت مستمسک مشابهی همین کار را در افغانستان می کند.»

گزارش این خبرگزاری حاکی است: «[امام] خمینی همچنین صدام حسین رئیس جمهوری عراق را که مدت سه سال است با ایران می جنگد مورد حمله قرار داد. وی افزود شما صدام را یک آدم سرگردان می بینید و نمی داند که چه باید بکند. [امام] خمینی گفت ما بهتر از دیگران که او را می شناسند، وی را می شناسیم. او صلح نمی خواهد، بلکه خواستار سازماندهی مجدد نیروهایش برای انجام یک حمله تازه علیه ما می باشد. وی در پایان افزود شخصی با مشخصات وی نمی تواند صلح طلب باشد.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، خبرگزاری های آسوشیتدپرس و رویتر نیز در گزارش های جداگانه ای قسمت هایی از بیانات امام خمینی را منعکس کردند.^(۱)

۱

درحالی که هیچ چشم اندازی درباره ارائه یک راه حل تازه برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق وجود ندارد، گزارش ها حاکی از افزایش تلاش های سیاسی در این زمینه به ویژه در جریان برگزاری اجلاس کشورهای اسلامی در داکا است. در این بین وزیر امور خارجه ایران از پیشنهاد قطعنامه ای به این اجلاس مبنی بر محکومیت عراق به عنوان آغازگر جنگ خبر داد.

به گزارش خبرگزاری بین المللی اسلامی از داکا، محل برگزاری چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی، مختار کوسوما اتماجا وزیر امور خارجه اندونزی امروز «خواستار اتخاذ اقدامات جدیدی از سوی سران کشورهای شرکت کننده در چهارمین کنفرانس سران اسلامی که قرار است در آینده نزدیک در مراکش برگزار گردد، برای پایان دادن به جنگ بین ایران و عراق شد.»^(۲)

همچنین رادیو بی بی سی گزارش داد: «در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در بنگلادش، وزرای خارجه ایران و عراق بار دیگر باهم درگیری پیدا کردند.» این رادیو افزود: «دکتر ولایتی وزیر خارجه ایران، بار دیگر گفت که اگر ایرانیان از حقوق قانونی و مسلم خود محروم شوند، ایران تنگه هرمز را خواهد بست. وزیر خارجه ایران اطمینان خاطر داد که مادامی که این حقوق رعایت شوند تنگه هرمز به روی رفت و آمد کشتی ها باز خواهد بود. آقای علوان وزیر مشاور در امور خارجه عراق نیز ایران را متهم بدان کرد که با اسرای جنگی عراق

ص: ۱۰۴۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۵، داکا - خبرگزاری بین المللی اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

بدرفتاری می کند. ... وزیر خارجه ایران بدون آنکه پاسخی به اتهام عراق بدهد گفت که چون عراق نتوانسته است در جنگ به پیروزی های نظامی دست یابد هدف های غیرنظامی و تأسیسات نفتی ایران را مورد حمله قرار می دهد.» بی بی سی در ادامه به نقل از دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی گفت که «وزرای خارجه کشورهای اسلامی می باید کماکان تلاش کنند تا راه حلی برای برقراری صلح میان ایران و عراق بیابند.»^(۱)

امروز علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، درحالی که هیئت ایرانی شرکت کننده در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی همچنان مسائل کنفرانس را دنبال می کند، از داکا به تهران بازگشت. وی در گفت و گو با خبرنگاران به تشریح مواضع و دیدگاه های جمهوری اسلامی در این اجلاس در قبال مسائل کشورهای اسلامی و سایر مسائل بین المللی از جمله قطعنامه پیشنهادی ایران درمورد مسئله فلسطین و قطعنامه های دیگری که از سوی هیئت جمهوری اسلامی ایران در زمینه مبارزه با فساد و احیای شعائر اسلامی ارائه شده است، پرداخت. ولایتی گفت: «در رابطه با مسئله جنگ تحمیلی طبیعی است که عراق و حامیان او نظرات خود را دنبال می کنند. از سوی دیگر، ما نیز اصولی داریم که هیچ گاه از آن عدول نخواهیم کرد. موضع ما در این مورد کاملاً روشن است. در سخنرانی که داشتیم بر این اصول یک بار دیگر تأکید شد و در این زمینه هم ما قطعنامه ای دادیم مبنی بر محکومیت عراق و اینکه عراق آغازکننده جنگ بوده است.» وی افزود: «دیگر اینکه حکومت عراق نقاط مسکونی کشور اسلامی ما را مورد حمله قرار می دهد و نیز عراق از سلاح های شیمیایی علیه مردم بی گناه و غیرنظامی کشور ما استفاده می کند و اینکه رژیم بعثی عراق کشوری است که در جهت توسعه جنگ گام برمی دارد که نمونه بارز آن حمله به چاه های نفتی در فلات قاره خلیج فارس است.» وزیر امور خارجه ایران سپس تأکید کرد: «بنابراین، با توجه به قطعنامه، موضع جمهوری اسلامی ایران در قبال مسئله جنگ روشن است.»^(۲)

از سوی دیگر و در چارچوب تلاش های اخیر شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ، رادیو رأس الخیمه از ارسال نامه شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر به دبیرکل سازمان ملل خبر داد. در این نامه که دیروز توسط عبدالله یعقوب بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس به خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد، تسلیم شد از تلاش های دکوئیار و اولاف پالمه فرستاده ویژه وی برای پایان دادن به جنگ ستایش و اظهار امیدواری شده است تلاش های میانجیگرانه این سازمان همچنان ادامه یابد.^(۳)

۱

مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق در پیامی خواستار اتخاذ موضع قاطع مجمع عمومى سازمان ملل متحد و سایر سازمان ها و مجامع بین المللی در جهت دستیابی مردم عراق به آزادی و حق انتخاب حکومت شد. در این پیام خطاب به مجمع عمومى سازمان ملل ضمن اشاره به افزایش

ص: ۱۰۴۴

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیماى جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو بی بی سی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیماى جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو رأس الخیمه، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

مخالفت‌ها و نیز مبارزات مسلحانه علیه دولت عراق - که در مواردی مانند انفجارهای اخیر در بغداد اعتراف مقامات عراقی را در پی داشته - آمده است: «در حال حاضر شمال و جنوب عراق تحت ستم، شاهد یک قیام مسلحانه حقیقی است کما اینکه بیش از نیم میلیون شهروند عراقی که در حال حاضر در خارج از کشور به سر می‌برند و همچنین پنجاه هزار اسیر عراقی که میهمان جمهوری اسلامی هستند همگی در خلال اعمال سیاسی و جهادی مخالفت علی‌الاطلاق خویش را با رژیم حاکم بر عراق ابراز داشته و عملاً در مبارزه با این رژیم شرکت دارند.»

این پیام در ادامه با برشمردن مواردی از تشدید اقدامات رژیم عراق برای سرکوب مخالفت‌ها در داخل کشور؛ از جمله اخراج و آواره کردن ۱۰۰ هزار عراقی، تخریب روستاها و شهرها به ویژه در مناطق کردنشین، اعدام ۱۵ هزار شهروند عراقی و وجود ۱۵۰ هزار زندانی سیاسی در عراق، اضافه کرده است: «رژیم حاکم بر عراق با تحمیل جنگ تجاوزکارانه خود بر انقلاب اسلامی بر میزان خسارات و تلفات وارده بر ملت تحت ستم عراق افزود. چه این جنگ تجاوزکارانه تاکنون موجب کشته و مجروح شدن ۱۵۰ هزار عراقی شده و از سوی دیگر ارتش عراق را متلاشی کرده است. مضاف بر نابسامانی‌ها و ویرانی‌های عظیم در اقتصاد و در جامعه و در دیگر زمینه‌ها و مورد تهدید واقع شدن منافع ملت‌های منطقه به سبب سقوط در باتلاق امضای موافقت‌نامه‌ها و معاهدات با نیروهای استکبار جهانی را موجب شده است.»

بیانیه مذکور سپس خاطر نشان ساخته است: «این رژیم نه در عقاید اسلامی و نه در منافع حیاتی و نه در تحقق آرمان‌های سیاسی در جهت نیل به استقلال و آزادی، نماینده ملت عراق محسوب نمی‌شود.» و مردم عراق هیچ‌یک از قراردادهای و معاهدات نظامی، اقتصادی و سیاسی دولت عراق را به رسمیت نمی‌شناسند. در پایان پیام مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق آمده است: «مجمع عمومی سازمان ملل متحد و دیگر سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی که خود را نماینده ملت‌ها و تریبونی آزاد برای انعکاس خواسته‌ها و نقطه نظرهای آنان می‌دانند باید موضع قاطعی در جهت دستیابی ملت عراق به آزادی انتخاب حکومت هماهنگ و منسجم با عقاید اسلامی و تاریخ پرافتخار خود و همچنین حافظ منافع جهانی خود به دور از هرگونه سلطه جویی و ارباب‌انگاز نمایند.»^(۱)

۱

مشکلات مالی عراق توسعه روابط اقتصادی این کشور با آلمان غربی را دشوار ساخته است. رادیو کلن در این باره گزارش داد: «در روابط اقتصادی جمهوری فدرال آلمان و عراق واقعه غریب و غیرمترقبه روی داده است و آن اینکه دومین گردهمایی اعضای کمیسیون اقتصادی آلمان و عراق که قرار بود در اواسط ماه نوامبر برگزار شود و طی آن مؤسسات صنعتی آلمان فدرال پیشنهادات خود را به نمایندگان عراق ارائه کنند، تصویب نخواهد شد و دولت عراق

ص: ۱۰۴۵

اعزام نمایندگان خود را به این اجلاس لغو کرده است. در انجمن روابط اقتصادی آلمان فدرال با کشورهای خاورمیانه [غرب آسیا] و خاور نزدیک که با کوشش و زحمت فراوان ترتیب برگزاری این گردهمایی را داده بود، طبعاً حالت یأس و عدم رضایت غیرقابل انکاری به وجود آمده است، اما علت نیامدن نمایندگان به آلمان فدرال گویا این بوده است که آنها موفق به دریافت اجازه خروج از کشور خود نشدند.»

گزارش رادیو کلن همچنین حاکی است: «یک علت دیگر هم برای ناراحتی مسئولین اقتصادی آلمان فدرال از رفتار مقامات عراق وجود دارد و آن این است که وزارت اقتصاد آلمان فدرال ترتیب برگزاری سمیناری درباره توسعه صادرات برای نمایندگان اقتصادی عراق داده بود که آن نیز به درخواست عراقی‌ها به تعویق افتاد، درحالی که به نظر کارشناسان موضوعات و مشکلات کافی برای طرح و تبادل نظر در این سمینار وجود داشته است.» رادیوی مذکور یادآور شد: «صادرات عراق به آلمان فدرال در شش ماه اول سال جاری، یعنی سال ۱۹۸۳ نسبت به همین مدت در سال ماقبل به نسبت ۲۱۰ درصد افزایش یافت و از ۱۷۰ میلیون مارک در سال ۱۹۸۲ به ۵۳۰ میلیون مارک در سال جاری بالغ شد. عراق سومین کشور صادرکننده نفت به آلمان فدرال بعد از عربستان سعودی و ایران است.» رادیو کلن در پایان این گزارش تصریح کرد: «درحال حاضر، روابط اقتصادی آلمان فدرال و عراق با مشکلاتی روبه رو هستند که بیشتر از آنجا ناشی می شود که دولت عراق از مدت نسبتاً مدید به این طرف پول کافی برای پرداخت بهای واردات خود از آلمان فدرال در اختیار ندارد.» (۱)

۱

در دومین روز برگزاری اجلاس کشورهای عضو اوپک در ژنو، گزارش‌ها

همچنان از جریان مجادلات اعضای این سازمان در مورد قیمت و نحوه سهمیه بندی نفت حکایت دارد. در همین حال، برخی منابع مدعی شدند اوپک به تدریج نقش خود را در زمینه کنترل قیمت نفت از دست می دهد.

خبرگزاری رویترز از ژنو اعلام کرد: «اختلافات اساسی در جلسه امروز مانع از آن شد که سیزده کشور عضو اوپک بر سر حفظ قیمت ۲۹ دلار در ازای هر بشکه نفت صادراتی خود به توافق برسند.» این خبرگزاری افزود: «دکتر سوپروتو وزیر نفت اندونزی، اختلافات جلسه امروز صبح اوپک را جزئی خواند، لکن به گفته منابع کنفرانس، اختلافات بین ایران و عربستان هنوز نتیجه کار این کنفرانس را تهدید می کند.» بر پایه این گزارش، نمایندگان حاضر در این اجلاس از نرم تر شدن موضع ایران مبنی بر بازگشت به قیمت پایه ۳۴ دلار برای هر بشکه خبر دادند و درعین حال متذکر شدند که «ایران درحال حاضر نظر موافق اکثریت اعضا را برای درخواستش مبنی بر اینکه عربستان باید تعهد کند که نسبت به سطح تعیین شده تولیدات اوپک همانند دیگر اعضا وفادار باشد، جلب کرده است.» رویترز همچنین اضافه کرد: «عربستان»

ص: ۱۰۴۶

در حال حاضر به عنوان تولیدکننده متغیر عمل می کند و میزان تولیدات خود را براساس تقاضای جهانی نفت اوپک وفق می دهد، لکن سایر اعضا از عربستان به خاطر افزایش تولیدات سال جاری به خرج دیگر اعضای سازمان انتقاد کرده اند.»^(۱)

در حالی که اختلافات اعضای اوپک در مورد سهمیه تولید ادامه دارد، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: اولاف لانتسکه رئیس آژانس بین المللی انرژی، صبح امروز اظهار کرد: «اوپک نقش حاکمیت مطلق خود را در تهیه آذوقه نفت جهانی از دست داده و به این علت نمی تواند بالارفتن قیمت نفت را بر دیگران تحمیل نماید.»^(۲۴)

در همین زمینه روزنامه لزکو (چاپ پاریس) نیز در مقاله ای با عنوان "تلاش اوپک برای نجات قیمت نفت" نوشت: «اوپک تاکنون تا این اندازه مورد تهدید قرار نگرفته است و خطراتی که این سازمان را تهدید می کند، رقابت کشورهای غیرعضو اوپک و وضع نامساعد بازارهای نفتی جهان می باشد.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس لزکو معتقد است «عصر سازمان اوپک دیگر به پایان رسیده و این سازمان در حال حاضر، فقط یک سوم نیازهای نفتی جهان را عرضه می کند در حالی که انگلیس طی سه ماهه سوم سال جاری، میزان تولید خود را ۱۰ درصد و نروژ طی هشت ماه اول سال جاری [میزان تولیدش را] ۲۲ درصد افزایش داده اند و در این شرایط هر یک از اعضای اوپک در فکر خویش می باشند به طوری که ایران و عراق به دلایل مختلفی خواستار تسهیلاتی هستند.»

روزنامه مذکور همچنین به نقل از اظهارات حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، یادآور شده است: «ایران خواستار ۳۰ درصد افزایش سهمیه تولید خود و افزایش قیمت پایه به ۳۴ دلار می باشد که یک چنین مسئله ای هرگز مطرح نخواهد بود.» لزکو افزود: «عراق نیز خواستار افزایش سهمیه خود تا ۵۰ درصد می باشد و به طور کلی نتیجه کار اوپک بستگی به تناسب نیروهای دو گروه تندرو و میانه رو باتوجه به نیازهای مالی شان خواهد بود.»

روزنامه فرانسوی لیبراسیون نیز در مقاله ای ضمن مقایسه وضعیت کنونی اوپک با ده سال پیش و نیز جنگ دو عضو این سازمان یعنی ایران و عراق آورده است: «تاکنون تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و نیز تلاش عراق برای برهم زدن امنیت خلیج فارس و ذخیره سازی نفت توسط حکومت سعودی تأثیری روی قیمت های نفت نداشته است.»^(۲۵) در همین حال، روزنامه وال استریت ژورنال در شماره اخیر خود در مقاله ای به قلم یوسف ابراهیم نوشت: «تشدید اخیر جنگ ایران و عراق همچنان یک عامل سرنوشت ساز می باشد. این جنگ احتمالاً می تواند به قطع شدن خطوط نفت کشی جهان بینجامد که بنا به گفته تحلیل گران نفتی تحت شرایط فعلی بازار نفت این تنها موردی است که می تواند باعث افزایش قیمت نفت شود.»

همچنین روزنامه امریکایی واشنگتن پست با اشاره به پیش بینی آژانس بین المللی انرژی که

ص: ۱۰۴۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۲، ص ۱۵، ژنو - خبرگزاری رویتر، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۷ و ۱۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

حاکمی از ۸/۱ درصد افزایش در میزان تقاضای نفت برای سال ۱۹۸۴ است، نوشت: «این بدین معنا است که میزان تقاضای نفت به آن اندازه نخواهد بود که میان کشورهای اوپک طوری تقسیم شود که آنها را راضی و خوشحال نگاه دارد و تجربه نشان داده است که هر وقت اعضای اوپک از سهمیه های تولید خود ناراضی هستند دست به تقلب می زنند در نتیجه میزان کل تولید نفت اوپک در ماه های اخیر تا یک میلیون بشکه در روز بیشتر از حد تعیین شده آن یعنی ۵/۱۷ میلیون بشکه بوده است که گزارش می شود نیجریه، لیبی و قطر در کنار دیگران به مشتری های خود تخفیف های پنهانی می دهند.» واشنگتن پست در ادامه، به اختلافات سازش ناپذیر سه عضو بانفوذ اوپک، یعنی ایران، عراق و عربستان در مورد افزایش سهمیه هریک و به ویژه نظر ایران در مورد کاسته شدن از سهمیه تولید عربستان اشاره کرد.

شبکه های رادیو تلویزیونی امریکا نیز امروز ضمن انعکاس اخبار اوپک به قصد ایران برای بالابردن سهمیه خود اشاره کردند. شبکه ای.بی.سی. در بخش خبری خود گفت: «ایران به درآمد این نفت نیاز دارد تا جنگ بر علیه عراق را ادامه دهد.»^(۱)

۱

امروز برخی مطبوعات غربی در مورد احتمال برهم خوردن موازنه قوا در جنگ ایران و عراق هشدار دادند.

روزنامه نیویورک تایمز در تفسیری به قلم چارلز ویلیام مانیتس تغییر اوضاع در منطقه خلیج فارس را در صورت شکست و پیروزی هریک از طرفین جنگ ایران و عراق مورد بررسی قرار داده است. به نوشته این روزنامه «جنگ به مدت سه سال، بحرانی بوده که فاجعه بزرگ تری را جست و جو می کرده است. اگر هر طرف پیروز شود یا یکی از آنها به دام شکست بیفتد و از هم بپاشد، امکان دارد که موازنه قدرت در منطقه نفت خیز خلیج فارس برای همیشه برهم خورد و شاید هم نیروهای نظامی یک یا هر دو ابرقدرت به معرکه کشیده شوند. تصادفی نیست که بسیاری از بازی های جنگی پنتاگون که هدف آنها آمادگی برای یک نبرد جهانی است با حادثه ای در خلیج فارس آغاز شود.»

مفسر روزنامه نیویورک تایمز در عین حال افزوده است: «راهی وجود دارد که ممکن است چندین مشکل را به یکباره آسان سازند؛ روند تهدیدآمیز جنگ، تشنج بین مسکو و واشنگتن و گرفتاری مالی کشورهای در حال رشد چون مکزیک، ونزوئلا و نیجریه. این راه، تصمیم اجباری شورای امنیت سازمان ملل متحد است که وارد کردن نفت ایران و عراق را توسط تمام اعضای سازمان ملل ممنوع خواهد کرد.» به نوشته نیویورک تایمز «کمتر زمانی بهتر از زمان حال مناسب دست زدن به چنین اقدامی بوده است. ایران و عراق مجموعاً حدود ۳ میلیون بشکه نفت در روز صادر می کنند. اینک که کشورهای حوزه خلیج فارس از میزان کمک های

ص: ۱۰۴۸

۱- همان، صص ۲۳ - ۱۸، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

خود به عراق کاسته اند نه عراق و نه ایران هیچ کدام منبع درآمد دیگری برای تأمین هزینه های جنگی که تاکنون حدود ۲۰۰ میلیارد دلار زیان به بار آورده است، در اختیار ندارند.»

روزنامه مذکور همچنین یادآور شده است: «یک هدف این پیشنهاد واکنش احتمالی دو طرف نبرد است. ایران ممکن است کشورهای دیگر حوزه خلیج فارس را در صورتی که بخواهند در صدد به دست گرفتن سهم ایران در بازار باشند مورد حمله قرار دهد، اما جهان بدون وجود نشانی که حاکی از موافقت ایران و عراق با انجام گفت و گو باشد هم اینک با چنین خطری روبه رو است. اگر قرار باشد جهان از کشورهای حوزه خلیج فارس در برابر یک حمله نظامی حفاظت کند، اجرای تصمیم شورای امنیت که با هدف برقراری صلح گرفته شده باشد، مفید خواهد بود.» مفسر نیویورک تایمز در عین حال خاطر نشان ساخته است: «البته باید شکایت های قانونی و مشروع ایران نیز در نظر گرفته شود. برقراری آتش بس کافی نیست. عراق باید اصل پرداخت غرامت های جنگی را که آغاز کرده پذیرد.»^(۱)

همچنین به گزارش رادیو بی بی سی راجر ماتیوز سردبیر بخش خاورمیانه (غرب آسیا) روزنامه فایننشال تایمز (چاپ لندن) در شماره امروز این روزنامه در مقاله مفصلی درباره جنگ ایران و عراق تأکید کرد که «تبلیغات رسمی دولت عراق و نیز دولت ایران در طی سه ماه گذشته مبین چیزی بوده است که او آن را خبر از شومی و تاریکی آینده در جنگ ایران و عراق تعبیر می کند.» به عقیده ماتیوز «حتی اگر خط جدید لوله نفت که عراق در نظر دارد از خاک عربستان سعودی بگذراند و به دریای احمر برساند تا پایان سال ۱۹۸۵ ساخته شود و مورد بهره برداری قرار گیرد، چنین به نظر می رسد که عراق نسبت به ایران برای تحمل یک جنگ اقتصادی و نظامی طولانی و فرساینده توانایی کمتری دارد.» نویسنده روزنامه فایننشال تایمز ضمن رد احتمال اقدام عراق به یک حمله وسیع تا زمانی که به گفته وی «صدام حسین از حیث اوضاع داخلی عراق احساس امنیت نسبی بکند و سربازان عراقی بتوانند با حملات زمینی نیروهای ایران مقابله کنند»، می افزاید: «اما اگر ایران تهدید به یک پیشروی نظامی قاطع را پیش بگیرد اگر طرح خط لوله نفت به خوبی پیش نرود یا دریافت کمک مالی از عربستان سعودی ادامه نیابد آن وقت نبرد سرنوشت برای بقای عراق نبرد سنگین تر و هولناک تری خواهد بود.»^(۲)

۱

رسیدگی به اتهامات دو متهم دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش امروز نیز ادامه یافت. در جلسه امروز دادگاه که به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری

برگزار شد، سرهنگ هوشنگ عطاریان فرمانده سابق منطقه عملیاتی غرب و سرهنگ بیژن کبیری فرمانده سابق یگان های

کماندویی ویژه به دفاع از خود در برابر اتهامات مطرح شده از جمله فعالیت در شبکه مخفی حزب توده و ارائه اطلاعات سیاسی و نظامی محرمانه به مسئولان حزب پرداختند.

ص: ۱۰۴۹

۱- همان، صص ۳۲ - ۳۰، رادیو امریکا، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو بی بی سی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

سرهنگ عطاریان در دفاعیه خود عضویت در شبکه مخفی را تأیید و اتهام جاسوسی و اقدام علیه امنیت کشور و براندازی را رد کرد. وی در ادامه نمونه هایی از اقداماتی را که در طول خدمت انجام داده برشمرد و آنها را دلیلی بر رد اتهام براندازی دانست. عطاریان افزود: «از طرف حزب اصلاً صحبت براندازی پیش نمی آمد و اگر چنین مطلبی را عنوان کرده بودند من الآن در اینجا ننشسته بودم.» وی همچنین در مورد اتهام جاسوسی گفت: «من خبرها و اسنادی را افشا می کردم، ولی هیچ کدام از مواردی را که من به حزب می دادم به صورت کتبی و طبقه بندی شده نبود که به صورت جاسوسی باشد. مثلاً من جریان [شکست عملیات نظامی آمریکا در] طبرس را به عوامل حزب گفتم که شب از رادیو توسط بنی صدر (رئیس جمهور وقت) افشا شد و یا اخباری را که از رادیوهای مختلف جمع آوری می شد من به صورت تحلیل درمی آوردم. ... و در قرارها من نتایج جنگ و اخبار ستاد مشترک و همچنین چند مورد محرمانه [را ارائه کردم] ولی من این گزارشات را به صورت سند و مدرک ندادم و در مدتی که در کمیسیون شورای عالی دفاع بوده ام گزارشات از آن جلسات را به رابطم می دادم.»

در مورد دفاعیه عطاریان، دادگاه از محمدمهدی پرتوی مسئول شبکه مخفی نظامی حزب توده، توضیح خواست که وی ضمن تأیید بخشی از اظهارات عطاریان، در مورد همکاری اطلاعاتی او گفت: «ایشان چون مأموریتی در رابطه با بررسی [ماجرای] طبرس داشته اند رونوشت گزارش خویش را به من دادند و در مورد جنگ نیز ایشان اخبار جنگ را می داد و علاوه بر آن اگر قرار بوده حمله ای صورت بگیرد و اینکه از کدام نقطه باید صورت بگیرد را گاهی به طور کلی در اختیار ما می گذاشته و اصولاً از وقتی که در مقام مشاورت وزارت دفاع قرار گرفته دستیابی ایشان به اطلاعات بالا به طور سیستماتیک افزایش یافته و در هر ملاقاتی ایشان کم و بیش این مسائل را مطرح می نمودند و دیگر اینکه ایشان مدتی در یکی از کمیسیون های شورای عالی دفاع شرکت می کرده و مطالبی را که باید در جلسات شورای عالی دفاع مطرح شود را به من می دادند و چون ایشان با نمایندگان امور خارجه و غیره در ارتباط بودند مطالبی را که آنها مطرح می نمودند را نیز به من می دادند و سمیناری در مورد طرح دفاعی کشور تشکیل شده بود که این اطلاعات را نیز به من دادند. ...»

در ادامه جلسه دادگاه، سرهنگ کبیری نیز به دفاع از خود در پاسخ به موارد کیفرخواست پرداخته و گفت از وجود تشکیلات مخفی نظامی حزب اطلاعاتی نداشته است. وی با تأکید بر اینکه فقط یک عضو نظامی حزب بوده است، افزود: «بنابراین من نمی دانستم که در مجرای جاسوسی و براندازی یک سازمان قرار گرفته ام.» سپس پرتوی در مورد عضویت کبیری در شبکه مخفی و همکاری وی توضیح داد: «ایشان به علت موقعیت خویش دسترسی به اطلاعات نظامی نداشتند که به من بدهند، ولی اگر تماس هایی با مقامات داشتند مطالب مطرح شده در

ملاقات ها را با من در میان می گذاردند.» وی آن گاه با اشاره به آگاهی اعضای شبکه از مخفی بودن ارتباطات حزبی و اطلاع از ماهیت ایدئولوژیک حزب تأکید کرد: «تمام اعضای حزب جاسوسی می کردند چون هرکدام در تهیه خبر و در وسع توان و امکاناتشان در این زمینه کوشش می کردند و همه اعضا فعالیت می کردند که هرچه بیشتر حزب قوی شود و به طرف به دست گرفتن قدرت سوق یابد و بنابراین همه اعضای حزب در این اتهامات شریک اند.» پرتوی درعین حال گفت: «البته من فکر می کنم که می توان بین افرادی که با چشم باز و آگاهانه این جریانات را پدید آورده بودند با افرادی که ناآگاهانه در دام افتاده بودند تفاوت قائل شد.» براساس گزارش روزنامه کیهان دادگاه انقلاب ارتش با پایان یافتن محاکمه ۸ عضو شبکه مخفی حزب توده برای صدور رأی نهایی وارد شور شد. (۱)- (۲)

۱

درحالی که آمریکا می کوشد ثبات سیاسی مطلوب خود را در لبنان با محوریت دولت این کشور شکل دهد وزیر دفاع رژیم صهیونیستی اعلام کرد به دلیل ناتوانی این دولت، این رژیم برای ایجاد یک نیروی محلی در این کشور تلاش خواهد کرد.

رادیو بی بی سی در گزارشی به نقل از منابع امریکایی در واشنگتن گفت که حملات هوایی امریکا به مواضع سوریه با این هدف صورت گرفت که سوریه متقاعد شود «ایالات متحده امریکا مصمم است مسئله لبنان را به شیوه خود حل کند و تفنگ داران امریکایی حتی اگر حملات دیگری علیه آنها انجام گیرد از بیروت خارج نخواهند شد.» رادیو مذکور افزود: «با چنین توجیهی که از عملیات امریکا در لبنان می شود به نظر می رسد که دولت امریکا اکنون درصدد آن است که هدف از حضور نظامی خود در لبنان را با تعریف تازه ای بیان کند و به طور ضمنی بپذیرد که نقش نیروهای امریکا در لبنان به پاسداری از صلح محدود نمی شود. اکنون هدف امریکا ظاهراً آن است که سوریه را تحت فشار قرار دهد تا از پافشاری خود در نگه داشتن نیروهایش در بخشی از لبنان دست بردارد.»

به گفته بی بی سی درعین حال «امریکا قصد دارد گروه های مختلف لبنانی برخوردار از حمایت سوریه را ترغیب کند که به کابینه آشتی ملی تحت رهبری امین جمیل بپیوندند.» این رادیو اضافه کرد: «ولید جنبلاط و نیز رهبران شیعه لبنان ظاهراً تا اندازه ای به این فکر توجه نشان دادند. به این وسیله امریکا امیدوار است که گروه ها و فرقه های افراطی تر لبنان را از حامی خود، سوریه، دور کند و به آنها در همکاری با دولت امین جمیل امتیازهایی بدهد. اگر بعد از این مرحله توافق شود که ارتش لبنان به مناطقی که اکنون تحت کنترل دولت نیست وارد گردد، به این ترتیب موضع

ص: ۱۰۵۱

۱- مشروح این جلسه دادگاه در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴.

سوریه باز هم ضعیف تر خواهد شد و با گسترش تدریجی دامنه قدرت و اختیار دولت ادامه استقرار وسیع نیروهای سوریه در شمال لبنان ناموجه تر به نظر خواهد رسید و بالاخره اگر مرحله بعدی طرح امریکا در واگذاری اداره امور بخش جنوبی لبنان که اکنون در اشغال اسرائیل است به دولت امین جمیل عملی شود، برداشت امریکا این است که بر جنبه قانونی بودن دولت امین جمیل افزوده خواهد شد. اما مرحله اخیر در نظر بسیاری از ناظران عملی جلوه نمی کند چون مستلزم این خواهد بود که تا حد قابل ملاحظه ای میان مقامات اداری لبنان و اسرائیل همکاری هرروزه ای برقرار خواهد شد. و بالاخره سومین جنبه فشار امریکا بر سوریه، پافشاری امریکا در این است که اصل خروج نیروهای بیگانه در موافقت نامه ماه گذشته باید رعایت شود و بدون خروج نیروهای سوریه، نیروهای اسرائیل به عقب نشینی دیگری نباید پردازند.»

بی بی سی در ادامه با بیان اینکه باید منتظر ماند و دید که واکنش سوریه در برابر فشار امریکا چه خواهد بود، افزود: «عبدالخلیم خدام وزیر خارجه سوریه، دیروز گفت که اگر دونالد رامسفلد آخرین فرستاده ویژه پرزیدنت ریگان به خاورمیانه [غرب آسیا] مایل باشد که از دمشق دیدن کند، سوریه از او استقبال خواهد کرد. وزیر خارجه سوریه افزود که به نظر او امریکا نقش یک قدرت میانجی را در خاورمیانه نباید از دست بدهد، اما درعین حال خط مشی های شدید امریکا را در این زمینه رد کرد.»^(۱)

در همین حال رادیو اسرائیل امروز در گزارشی گفت موشه آرنز وزیر دفاع این رژیم «فاش ساخت که اسرائیل می کوشد برای تسریع در خروج نیروهای خویش از لبنان و درعین حال تأمین امنیت نواحی شمالی کشور یک نیروی محلی در جنوب لبنان به وجود آورد که وظیفه جلوگیری از رخنه یابی خرابکاران را به عهده بگیرد.» وی افزود: «از نظر اسرائیل بهترین راه حل آن است که دولت مرکزی لبنان نیروهای خود را به جنوب اعزام دارد و طی هماهنگی با واحد های انتظامی اسرائیل امنیت آن منطقه را به عهده بگیرد، ولی با توجه به آنکه دولت مرکزی در حال حاضر توانایی چنین اقدامی را ندارد باید برای ایجاد یک نیروی محلی تلاش کرد.» وزیر دفاع اسرائیل تأکید کرد: «اسرائیل و ایالات متحده نه فقط هدف ها و منافع مشترک دارند بلکه پیرامون طرق نیل به این هدف ها موضع آنها به یکدیگر نزدیک است.»^(۲)

۱

امروز اعلام شد کشتی های یونانی برای انتقال ۴ هزار فلسطینی هوادار یاسر عرفات راهی طرابلس در شمال لبنان شدند. خبرگزاری فرانسه گزارش داد ۴ کشتی یونانی برای حمل حدود ۴ هزار فلسطینی به خارج از لبنان، امروز یونان را ترک کردند. به گفته سخنگوی دولت یونان «کشتی ها با پرچم یونان و سازمان ملل حرکت خواهند کرد و عملیات تحت نظر خاور پرز د کوئیار دبیر کل سازمان ملل، انجام خواهد گرفت و مخارج آن توسط فلسطینی ها پرداخت خواهد شد.»^(۳)

ص: ۱۰۵۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۲، صص ۲۳ - ۲۱، رادیو بی بی سی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۹ و ۱۰، رادیو اسرائیل، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

ضمیمه گزارش ۸۰۸: مشروح جلسه دادگاه ۲ تن دیگر از اعضای سازمان مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش

مشروح دادگاه متهمان دیگری از شاخه نظامی حزب توده به نقل از روزنامه کیهان بدین شرح است:

«دادگاه انقلاب ارتش در تاریخ ۱۷/۹/۱۳۶۲ جهت رسیدگی به اتهامات متهمین سرهنگ هوشنگ عطاریان و سرهنگ بیژن کبیری تشکیل جلسه داد.

اتهامات متهمین: متهم ردیف ۲ هوشنگ عطاریان؛ ... اعمال ارتكابی مشارالیه به شرح زیر است:

الف) فعالیت در شبکه مخفی نظامی تشکیلات با نام مستعار حبیب و تحت مسئولیت بابک و خسرو. (به شرح مندرج در صفحات ۵۱ و ۵۲ پرونده)

ب) اجرای قرار و تشکیل جلسات حزبی در ماشین و منزل خود در بعضی از این قرارها کیانوری هم حضور داشته است. (صص ۳۴ و ۵۱)

ج) پرداخت حق عضویت ماهی ۱۰۰۰ تومان.

د) دادن اطلاعات سیاسی نظامی محرمانه. (به شرح مندرج در صفحات ۱۱ الی ۲۰ و ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۳۴ و ۳۵ و ۳۶ و ۴۲ الی ۴۵ و ۵۳ پرونده)

ضمناً مشارالیه تا قبل از دستگیری فعالانه مرتبط بوده است.

متهم ردیف ۳ بیژن کبیری؛ فعالیت های وی از این قرار است:

الف) فعالیت در شبکه مخفی نظامی تشکیلات فوق تحت مسئولیت بهرام و خسرو (به شرح مندرج در صفحات ۶ و ۷ و ۸ و ۱۶ و ۴۶ پرونده) و با نام مستعار رضا.

ب) اجرای قرار و تشکیل جلسات حزبی در منزل خود و خیابان و اماکن عمومی که در بعضی از این قرارها کیانوری هم حضور داشته است. (صفحات ۶ و ۷ و ۸ و ۴۷ و ۵۰)

ج) پرداخت حق عضویت ماهانه ۱۰۰۰ تومان که جمع آن بیست هزار تومان می باشد.

د) دادن اطلاعات محرمانه در رابطه با عملکرد خود به تشکیلات و نفوذ در نهاد انقلابی. (صفحات ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۴ و ۱۹ و ۲۱ و ۲۹ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲)

ه) تحویل ۲ قبضه سلاح یوزی و ۲ قبضه سلاح رولور با استفاده از موقعیت نظامی بودن خود به تشکیلات. (ص ۷)

و) معرفی یک نظامی به تشکیلات (۷ و ۴۷) ضمناً مشارالیه تا قبل از دستگیری فعالانه مرتبط بوده است.

ق) ادامه فعالیت در زندان برای تشکیلات.

با عنایت به شرح فوق رسیدگی نهایی به اتهامات نامبردگان و صدور حکم شرعی درباره هریک به عنوان محارب و مفسد فی الارض و

پس از قرائت کیفرخواست توسط دادستان، حاکم شرع از آقای عطاریان خواست که اگر دفاعی دارند از خود بنمایند.

• دفاعیات آقای عطاریان

من جاسوسی و اقدام بر علیه امنیت کشور و براندازی را قبول نداشته ولی فعالیت و عضویت در شبکه مخفی را قبول دارم؛ زیرا اگر کسی هدف براندازی داشته باشد به خاطر این است که به چیزی و پول و مقامی برسد و در جهت تضعیف انقلاب عمل می نماید، ولی من از تاریخ ۵ اسفند که در جمهوری اسلامی مسئولیت پذیرفتم تا روز دستگیری ام برای حفظ نظام جنگیده ام. وی در ادامه نمونه هایی از اقداماتی که در طول خدمت انجام داده بود برشمرد و اینها را دلیلی بر رد اتهام براندازی دانست و گفت از طریق حزب اصلاً صحبت براندازی پیش نمی آمد که اگر چنین مطلبی را عنوان کرده بودند، من الآن در اینجا ننشسته بودم. نامبرده اظهار داشت طی ۱۳ ماهی که در جبهه بوده با حزب تماس نگرفته و هر ماه با مسئولین دادگاه و سایر مسئولین در تماس بوده است برای اینکه بتواند کار خود را به نحو احسن انجام داده و روابط تشکیلاتی مانعی بر انجام این امور نباشد. ۱۵ روز قبل از پایان مأموریتم (بابک) را به دفترم فرستادند و آئین نامه ای را از من خواست که من به ایشان ندادم. اما در رابطه با جاسوسی وی اظهار داشت که من

خبرها و اسنادی را افشا می کردم ولی هیچ کدام از مواردی را که من به حزب می دادم به صورت کتبی و طبقه بندی شده نبوده که به صورت جاسوسی باشد، مثلاً من جریان طبس را به عوامل حزب گفتم که شب از رادیو توسط بنی صدر افشا شده و یا اخباری را که از رادیوهای مختلف جمع آوری می شد من به صورت تحلیل درمی آوردم که (خسرو) علاقه مند بود که این مطالب را داشته باشد و من به ایشان می دادم که بعداً ایشان علاقه ای نشان نداد و در مورد قرارها من هفته ای یک بار ایشان را می دیدم و اصولاً من در رابطه با قرارها تنبل بودم و فعلاً عمل نمی نمودم و در قرارها من نتایج جنگ و اخبار ستاد مشترک و همچنین چند مورد که محرمانه بوده ولی من این گزارشات را به صورت سند و مدرک ندادم و در مدتی که در کمیسیون شورای عالی دفاع بوده ام گزارشات از آن جلسات را به رابط می دادم.

سپس حاکم شرع از آقای پرتوی خواست که در این زمینه اگر مطلبی دارند بیان کنند.

آقای پرتوی فعالیت های قبل از انقلاب ایشان را تأیید نمود و گفت بعد از انقلاب ایشان شخصاً به حزب توده مراجعه نموده و پارول ارتباطی ایشان را آقای کیانوری به من دادند و من به یکی از مسئولین تشکیلاتی به نام بابک دادم که در آن زمان آقای عطاریان فرمانده لشکر ۱ پیاده بودند و از اواخر ۵۸ و یا اوایل ۵۹ خودم با ایشان تماس می گرفتم که این تماس یا در خیابان بوده و یا در ماشین و کوتاه مدت. نامبرده اظهارات عطاریان را مورد سستی در امر ملاقات و قرار و اینکه در مدتی که در جبهه بوده و به تهران آمده علی رغم نظر حزب با مسئولش تماس نمی گرفته را تأیید نمود و گفت در این اواخر من به مترلشان می رفتم و چهار یا پنج بار بیشتر حق عضویت که هر بار ۱۰۰۰ تومان بوده نداده است و در مورد اطلاعات ایشان چون مأموریتی در رابطه با بررسی جریانات طبس داشته اند رونوشت گزارش خویش را به من دادند و در مورد جنگ نیز ایشان اخبار جنگ را می داده و علاوه بر آن اگر قرار بوده حمله ای صورت بگیرد و اینکه از کدام نقطه باید صورت بگیرد را گاهی به طور کلی در اختیار ما می گذاشته و اصولاً از وقتی که در مقام مشاورت وزارت دفاع قرار گرفتند دستیابی ایشان به اطلاعات بالا- به طور سیستماتیک افزایش یافته و در هر ملاقاتی ایشان کم و بیش این مسائل را مطرح می نمودند و دیگر اینکه ایشان مدتی در یکی از کمیسیون های شورای عالی دفاع شرکت می کرده و مطالبی را که باید در جلسات شورای عالی دفاع مطرح شود را به من می دادند و چون ایشان با نمایندگان امور خارجه و غیره در ارتباط بودند مطالبی را که آنها مطرح می نمودند را نیز به من می داد و سمیناری در مورد طرح دفاعی کشور تشکیل شده بود که این اطلاعات را نیز به من دادند و کلاً با شخصیت های مختلفی که تماس داشتند مطالب به دست آمده را به من می دادند و همچنین اطلاعات سری را تا آنجا که به دست می آوردند به من می داد.

سپس دادستان در مورد اتهامات عطاریان مطالب زیر را بیان نمودند. ... خدماتی را که شما به عنوان رد براندازی برشمردید بنا بر اظهارات آقای پرتوی برای اینکه خط حزب این بوده که افسران برای تثبیت موقعیت خویش و نفوذ هرچه بیشتر فعالیت هایی بنمایند دقیقاً در خط حزب و برای حزب بوده نه برای تثبیت جمهوری اسلامی ... مسئله این است که برای صدق عنوان جاسوسی، دادن اطلاعاتی که متضمن تعلیمات و فوایدی است کافی است نه لزومی دارد که شما اطلاعات را بعد از وقوع بدهید در حالی که آقای پرتوی اظهار کردند که شما اطلاعاتی را قبل از عمل داده اید؛ ثانیاً شما نظامی هستید و می دانید که اگر در چند مرحله اگر حتی بعد از انجام عملیات نیز شما اطلاعات و چگونگی عملیات را به دشمن بدهید شگرد عملیات نظامی به دست دشمن خواهد آمد و آنها پیش بینی خواهند کرد که ما در برنامه های تدافعی و تهاجمی خویش چگونه عمل خواهیم نمود.

حاکم شرع: اگر توضیحی دارید به عنوان آخرین دفاع بیان نمایید.

عطاریان ضمن تأیید اینکه می دانسته با حزبی که صددرصد طرف دار شوروی است در ارتباط بوده بیان نمود ... من همه اتهامات را

درست می پذیرم و آن دفاعیات را نیز به این علت عنوان نمودم که شما بدانید در وجود من چه می گذشته و می گذرد ولی اکنون به درگاه خداوند توبه کردم از همه گناهان گذشته ام. توبه کرده ام و نذر کردم اگر خلاصی یافتم بقیه عمرم را در جبهه ها به سر ببرم و از شما می خواهم که به من فرصت داده تا بدین وسیله گناهانم را جبران نمایم. ...

حاکم شرع از آقای بیژن کبیری خواستند که در رابطه با موارد اتهام خویش که توسط دادستان قرائت شد دفاعیات خودش را بیان کند.

ص: ۱۰۵۴

من به هیچ وجه نمی خواهم از گذشته خویش دفاع نمایم. من اصلاً از تشکیلات مخفی و نظامی حزب اطلاعی نداشتم و خودم را عضوی از حزب توده می دانستم و فکر می کردم تنها عضو نظامی این حزب هستم. من باتوجه به سابقه ذهنی سال های ۳۱ و ۳۲ و اینکه می دیدیم که حزب علنی فعالیت می نماید و روزنامه و نشریاتش را علنی به فروش می رساند و از انقلاب حمایت می نماید، جلب حزب شدم، ولی متأسفانه حزبی را انتخاب کردم که رهبرانش امروز اعتراف به خیانت و وابستگی نمودند که من اصلاً اطلاع نداشتم و بعد که این اعترافات را دیده و شنیدم متوجه این قضیه شده و شدیداً محکوم می نمایم. اینها نه تنها به کشور و انقلاب و مردم خیانت کردند بلکه به من نیز خیانت نمودند. اگر انبار اسلحه داشتند من مطلع نبودم. اگر با شوروی ارتباط داشتند به من دروغ گفتند. بنابراین من نمی دانستم که در مجرای جاسوسی و براندازی یک سازمان قرار گرفته ام و درمورد تحویل سلاح ها نیز فقط یک یوزی و دو عدد رولور که متعلق به یگان من نبوده بلکه در جریان انقلاب به دست آورده تحویل این حزب دادم به این دلیل که حزب را حامی انقلاب می دانسته و فکر می کردم که اگر مسئله ای اتفاق بیفتد این حزب حامی انقلاب است و بد نیست که این اسلحه ها را نگهداری نماید و بعد که از مسئول اسلحه را خواستم گفت تحویل کمیته داده ایم و من در تمام مدتی که در جبهه ها بودم مطلقاً با عوامل حزب تماس نداشتم فقط یک بار (بهرام) که قبل از پرتوی مسئول بود یک بار تماس گرفت که آن هم حتی دو دقیقه هم طول نکشید و مسئله ای نبوده که رد نمایم و در رابطه با خدماتی که انجام داده ام هیچ حرفی نمی زنم و معتقدم که خدا توفیق انجامش را داده و خواست خدا بوده [است].

سپس حاکم شرع از آقای پرتوی خواستند که در این مورد اگر مطلبی [دارند] بیان نمایند.

پرتوی توضیح داد ... که تا قبل از اواخر سال ۵۸ (بهرام) با ایشان تماس داشته و از آن به بعد خودش با ایشان تماس داشته تا زمان دستگیری برای اینکه ایشان مطمئن تر برخورد نماید. وی را به ملاقات آقای کیانوری بردم ... همچنین افزود که ایشان (کبیری) به علت موقعیت خویش دسترسی به اطلاعات نظامی نداشتند که به من بدهند ولی اگر تماس هایی با مقامات داشتند مطالب مطرح شده در ملاقات ها را با من در میان می گذاردند. در رابطه با تشکیلات مخفی با متهم صحبت نشده بود ولی تأکید نموده بودم که این ارتباطات باید مخفی باشد. ... سپس دادستان مطالبی مبنی بر رد دفاعیات متهم بیان داشت ... سپس حاکم شرح از متهم خواست که آخرین دفاعیات خویش را بیان نماید:

کبیری: من پس از انقلاب با حزب تماس گرفتم و چون فعالیتی در رابطه با مسائل ایدئولوژیکی نداشتم پس از نظر تئوری بسیار ضعیف بودم. ... من اصلاً از اقدامات حزب و خودم نیز که عضوی از آن بودم دفاعی نمی توانم بکنم. من فقط در دلم این است که فکر نمی کردم جاسوس شوروی بوده و در حال براندازی بودم و قصد این اعمال را نیز نداشتم.

... با پایان یافتن دفاعیات متهمان عطاریان و کبیری جلسه دادگاه خاتمه یافت و به منظور صدور حکم نهایی وارد شور شد. (۱)

ص: ۱۰۵۵

شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر امروز و دیروز نیز هدف گلوله های توپخانه و خمپاره اندازهای عراقی قرار گرفتند.

در گلوله باران آبادان که به طور پراکنده صورت گرفت، ۴ باب مغازه و ۷ منزل مسکونی تخریب شد. همچنین بر اثر برخورد چند گلوله توپ به لوله های نفتی از رده خارج در اسکله ۱۲، نفت باقیمانده در این لوله ها آتش گرفت که با تلاش واحدهای اطفاء حریق خاموش شد. در خرمشهر نیز تبادل آتش توپخانه و خمپاره اندازها در دیری فارم، شلمچه، پاسگاه زید، جزیره مینو و پل نو خسارت هایی را به بار آورد. گفتنی است ظرف دیروز و امروز ۱۳ تن از نیروهای خودی در آبادان و ۱۶ تن نیز در خرمشهر بر اثر اصابت گلوله توپ یا ترکش زخمی شدند. (۱)

معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف سپاه در گزارش کوتاهی تحرکات تاکتیکی نیروهای عراقی در جبهه های جنگ، به ویژه در منطقه عملیاتی والفجر ۴ و فعالیت های نظامی دشمن در منطقه خلیج فارس را تشریح کرد. در این گزارش آمده است:

پس از اجرای عملیات والفجر ۴، دشمن نیروهای ضربه خورده خود را برای بازسازی و تجدید سازمان به عقب منتقل کرد و در حال حاضر در منطقه والفجر ۴، لشکرهای ۲۲ پیاده در منطقه سلیمانیه - چوارتا، لشکر ۷ پیاده در منطقه دره میانه تا نالپاریز و لشکر ۴ پیاده کوهستانی در منطقه نالپاریز تا سیدصادق با حداقل نیرو پدافند می کنند. همچنین دشمن پس از مرحله سوم عملیات والفجر ۴ اقدام به تحکیم و ترمیم مواضع پدافندی خود کرده است. نیروهای تخلیه شده از منطقه عملیاتی والفجر ۴ به مرور به منطقه سپاه های ۳، ۴ و ۲ منتقل می شوند.

علاوه بر این، دشمن بعثی همچنان با هدف تحمیل صلح بر ایران، به اقدامات وحشیانه خود

ص: ۱۰۵۷

۱- سند شماره ۲۸۹۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استاندار خوزستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

از قبیل، ناامن نشان دادن خلیج فارس و حملات متوالی به کاروان کشتی های تجاری در مسیر بندر امام خمینی، اعلام مین گذاری معابر کشتی ها در اطراف این بندر و جزیره خارک، ادامه حملات موشکی به مردم بی دفاع شهرها، استفاده از بمب های شیمیایی و تحرکات سیاسی از قبیل برگزاری کنفرانس های عربی و... ادامه می دهد. (۱)

۱

حمله روز گذشته هواپیماهای عراقی به کشتی های تجاری ایران در آب های خلیج فارس و سرنگونی یک جنگنده سوخوی عراق بازتاب محدودی در رسانه های گروهی جهان داشت. (۲) این در حالی است که برخلاف ادعای عراق در مورد انهدام ۶ هدف دریایی، امروز فقط آسیب دیدگی یک کشتی یونانی تأیید شد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از آتن، وزارت دریانوردی بازرگانی یونان اعلام کرد: «یک کشتی باری یونانی به نام آیپتوس (۱۶۳۲۰ تن) روز گذشته در حالی که عازم یک بندر ایرانی بوده مورد اصابت یک موشک عراقی قرار گرفته است.» این گزارش افزود: «این کشتی با ۲۳ خدمه که ۱۷ نفر از آنان یونانی بوده اند از انگلستان آهن برای ایران حمل می کرده است.» (۳) رادیو اسرائیل نیز به نقل از مقامات کشتیرانی در آتن گفت: «زیان های وارده به این کشتی کمتر از آن است که قبلاً تصور می شد و به احتمال قوی این کشتی غرق نشده است.» مقامات مذکور افزودند: «تصور می رود که عراقی ها به سوی این کشتی موشک آگزوست پرتاب نکرده اند، بلکه فقط با تیربار هوایی آن را به گلوله بستند.» (۴)

همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس از نیکوزیا به نقل از ایرنا خبرگزاری رسمی جمهوری اسلامی ایران گزارش داد: «دو کشتی که یکی در قبرس و دیگری در یونان ثبت شده اند روز گذشته در منتهالیه شمالی خلیج فارس مورد حمله قرار گرفتند.» بر پایه این گزارش «کشتی قبرسی بدون هیچ گونه آسیبی به راه خود ادامه داد، اما کشتی یونانی که کمی آسیب دیده بود اسکورت شد و به نقطه امنی انتقال یافت.» آسوشیتدپرس به نقل از یک سخنگوی وزارت امور خارجه ایران افزود: «واحد های دریایی و هوایی ایران جهت دفاع از دو کشتی وارد عمل شده و حمله عراق را طی اقدامی که منجر به سرنگونی یک جت عراقی شده دفع کردند.»

آسوشیتدپرس همچنین از خبرگزاری جمهوری اسلامی نقل کرد: «سخنگوی ایرانی طی

ص: ۱۰۵۸

۱- سند شماره ۱۴۶۷۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی اطلاعات عملیات قرارگاه نجف اشرف سپاه، شماره ۴۲، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۵.

۲- رسانه های خارجی فقط به انعکاس خبری این رویداد اکتفا کرده و تفسیر بیشتری درباره آن منتشر نساختند. در حالی که حمله قبلی عراق به کشتی های ایرانی در آب های خلیج فارس که در تاریخ ۳۰/۸/۱۳۶۲ رخ داد، جریان مستمری از بازتاب های خبری و تحلیلی را با مضمون گسترش دامنه درگیری در خلیج فارس و احتمال تبدیل آن به یک مناقشه بین المللی در پی داشت.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲، آتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

. سند شماره ۲۸۹۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استاندار خوزستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

همین بیانیه ادعای عراق را که ۶ کشتی غرق شده و یک جت نیروی هوایی ایران طی یک درگیری هوایی و دریایی در منتهالیه شمالی خلیج فارس روز گذشته سرنگون شده را تکذیب کرد. یک اطلاعیه نظامی رسمی عراق روز پنجشنبه اعتراف کرد که یک جت عراقی طی حمله ناپدید شده است، اما افزود این به خاطر یک "نقص فنی" بوده است. ایرنا گزارش داد که خلبان جت سرنگون شده عراقی پس از آنکه هواپیمای وی در دریا سقوط کرد توسط نیروهای ایرانی به اسارت گرفته شده است.

گزارش مذکور همچنین به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه ایران اعلام کرد: «عراق با حمله به این دو کشتی به طور آشکار تمام قوانین و مقررات بین المللی مربوط به کشتیرانی آزاد در حوزه خلیج فارس را نقض کرده است.» آسوشیتدپرس در ادامه گزارش خود یادآور شد: «عراق طی هفته های اخیر با صدور هشدارهای مکرر از تمام کشتی های بین المللی خواسته است به نواحی شمالی خلیج [فارس] از جمله جزیره خارک، ترمینال اصلی صادرات نفت ایران، وارد نشوند.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت نیز خبر مشابهی را گزارش کرد(۱).

همچنین گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از واشنگتن حاکی است روزنامه های امریکایی واشنگتن پست و نیویورک تایمز به انتشار جزئیات خبری این رویداد از قول منابع نظامی ایران و عراق پرداختند.(۲) علاوه بر این روزنامه های امروز صبح لبنان نیز خبر سرنگونی هواپیمای سوخوی عراقی در آب های خلیج فارس را درج کردند(۳).

۱

رئیس دیوان عالی کشور در سخنان خود در نماز جمعه این هفته تهران مطالبی را درخصوص قطعنامه اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد، تأکید رهبر انقلاب بر ضرورت بهره گیری از سلاح نفت علیه قدرت های مداخله گر خارجی، اجلاس وزرای نفت اوپک و حدود آزادی در انتخابات مجلس شورای اسلامی بیان کرد.

آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی در خطبه دوم نماز با اشاره به جنگ به عنوان مسئله اول کشور اظهار داشت: «مطلب اول، مربوط به وزرای کشورهای نوزده گانه عربی است که در بغداد جمع شدند و قطعنامه ای صادر کردند و گفتند تجاوز به یک کشور عربی، تجاوز به همه است. گو اینکه این جمله، یک جمله خیلی خوبی است، ولی من احتمال نمی دهم که یک نفر نه از این جمله خوشحال شده باشد و نه از این جمله ترسیده باشد و یا اصلاً اعتنایی به این جمله کرده باشد. این خیلی رسوایی است که وزرای نوزده کشور قطعنامه ای صادر کنند و این

ص: ۱۰۵۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، صص ۴ - ۲، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

قطعنامه نه خوشحال کننده باشد و نه ترس آور. چرا؟ برای اینکه می دانند دروغ است. کجای این حرف دروغ است؟ اینها گفتند تجاوز به یک کشور عربی، تجاوز به همه است، حالا- می خواهم بینم که لبنان کشور عربی هست یا نیست؟ که هست. تجاوز شده یا نشده؟ که شده. پس بنابراین تمام عرب ها مورد تجاوز قرار گرفته اند و به همه این دولت ها و همه این حکومت ها تجاوز شده است حالا می خواهند چکار کنند؟»

رئیس دیوان عالی کشور سپس افزود: «اینها در مقابل این تجاوز علنی، سوریه را در میدان تنها گذاشتند درحالی که سوریه با کمال شهامت توانسته در مقابل این حملات، ۸ هواپیما را بزند. بنابراین سوریه را در میدان تنها گذاشتند و آنجا ما فهمیدیم که معنای تجاوز به کشورهای عربی چیست؟ ... اینها می گویند که نه، ما منظورمان همه کشورهای عربی نبود، بلکه منظورمان عراق بود و آن کسی را هم که می گوییم تجاوز کرده یعنی ایران است که به همه تجاوز کرده! اینها که همه می دانند که ایران تجاوز نکرده بلکه به ایران تجاوز شده. ایران جنگ نکرده بلکه به ایران جنگ تحمیل شده. هنوز هم تجاوز می شود. ایران چه موقع آمده مناطق غیرنظامی را بمباران کرده؟ چه موقع با بمب های ۹ متری و ۱۲ متری مناطق پرجمعیت شهرها را بمباران کرده؟» خطیب نماز جمعه تهران ادامه داد: «من عقیده ام این است که اگر اینها این طور قطعنامه صادر می کردند بهتر بود که اگر یک کشور عربی به یک کشور دیگر تجاوز کرد، به خود اجازه می دهیم همه به آن کشور تجاوز کنیم. چنانچه این کار را هم انجام داده اند.»

وی آن گاه ضمن برشمردن کمک های برخی از کشورهای عربی به عراق افزود: «اما من به اینها می گویم که جواب این مسئله را علی علیه السلام گفته است که سوگند به خدا اگر همه شان پشت سر هم بایستند کوچک ترین اثری در ملت انقلابی ایران ندارند.» رئیس دیوان عالی کشور همچنین خطاب به دولت های عرب حامی عراق گفت: «امام فرموده که شما ده روز نفت را به روی اینها [قدرت های سلطه گر جهان] ببندید، اینها تسلیم شما خواهند شد و ارباب ها، رعیت می شوند و آنهایی که به شما سیادت می کنند ذلیلان می شوند. حالا شما بیاید این مطلب را تجربه کنید.»

آیت الله موسوی اردبیلی سپس با اشاره به اجلاس وزرای نفت اوپک در ژنو و پیشنهاد ایران در مورد قیمت پایه ۳۴ دلار در هر بشکه، تلاش های جاری برای کاهش قیمت نفت را جنگی علیه ملل مستضعف خواند و گفت: «ما که اجازه نخواهیم داد و ما منتظر هستیم که ملت های مستضعف هم اجازه ندهند که به ثروت خدادادی آنها این گونه تجاوز شود.»

وی در بخش پایانی خطبه های نماز به مسئله انتخابات آتی مجلس پرداخت و اظهار داشت: «من به عنوان یک ایرانی عرض می کنم که وظیفه حتمی و شرعی ما این است که در مسئله

انتخابات شرکت کنیم. اینکه آیا در انتخابات آزادی هست یا خیر، همه باور کنند که در انتخابات آزادی هست، اما آزادی اسلامی... و هرکس که واجد شرایط است و بخواهد می تواند خودش را کاندید کند، چه به صورت منفرد و یا غیرمنفرد و از طرف جمعیت ها تأیید بشود یا نشود. معنای آزادی در انتخابات این است.»

آیت الله موسوی اردبیلی خطیب نماز جمعه تهران

رئیس دیوان عالی کشور همچنین افزود: «صندوق دزدی، رأی عوض کردن، زور به مردم گفتن، کسی را به جای دیگری خواندن، جازدن، کسی را از میدان بیرون کردن، کسی را اجازه انتخابات ندادن، در امکانات عمومی تبعیض قائل شدن، اینها وجود ندارد و هرکس می تواند خودش را کاندید نماید و یا دیگری او را کاندید کند و پس از احراز صلاحیت به وسیله مراجع صالحه، کاندیدایی خود را اعلام کند و هرکس هم می تواند به او رأی بدهد و اگر هم در انتخابات برگزیده شد می تواند به مجلس راه یابد. منتها دیگری اگر می خواهد کسی را معرفی کند، معیارها را حفظ کند. این معیارها عبارت اند از: اول تقوا، دوم تعهد، سوم هوشیاری، چهارم مهارت در کار، پنجم قدرت تفکر، ششم کارایی، هفتم فعال بودن و بینش سیاسی و امثال اینها. بنابراین این ضوابط را مراعات کند و سپس هرکسی را که می خواهد انتخاب و کاندید کند اشکالی ندارد و وظیفه شرعی همه ماست که در این انتخابات شرکت کنیم.»^(۱)

۱

آیت الله منتظری نیروهای مسلح را موجب حفظ تعادل و صیانت جامعه از خطرهای داخلی و خارجی دانست. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله منتظری امروز در دیدار با دانشجویان دانشکده افسری و مسئولان آموزش بهداری نیروی زمینی ارتش به اتفاق فرماندهان و مسئولان سیاسی - عقیدتی این دو ارگان، ضمن اشاره به کلام امیرالمؤمنین (ع) در نهج البلاغه نیروهای مسلح را موجب حفظ تعادل و صیانت اجتماع از خطرها، حوادث و هجوم دشمنان داخلی و خارجی دانست و با اشاره به هدف تشکیل ارتش در اسلام گفت: «در اسلام ارتش

ص: ۱۰۶۱

متعلق به شخص نیست آن گونه که در زمان شاه بود، بلکه متعلق به اسلام و کل جامعه اسلامی است. از این رو نیروهای مسلح باید خود را به اخلاق اسلامی آراسته کنند و قبل از هر چیز اسلام را درست بشناسند تا بتوانند از آن حمایت کنند.»

آیت الله منتظری همچنین در مورد استفاده از استعدادهای موجود در میان نظامیان جوان اظهار داشت: «بسیار دیده شده که در بین سربازان و افسران، افراد روشن و با استعدادی وجود دارد که به نظر من باید از فکر و نظریات این افراد، آقایان فرماندهان و مسئولان قسمت های مختلف استفاده کنند و نباید این نیروها را نادیده گرفت و باید در مقام مشورت از هر کسی که دارای فکر و نظریه خوبی در همان رشته مربوطه است استفاده نمود، ولی البته در مقام تصمیم گیری، نظم فرماندهی از مقام بالا باید حتماً مراعات گردد.»^(۱)

۱

گوتتر کلایر معاون نخست وزیر آلمان شرقی، به منظور پیگیری موافقت نامه همکاری اقتصادی و فنی این کشور با عراق وارد بغداد شد. به گفته رادیو بغداد وی در بدو ورود به بغداد گفت که با مقامات عراق درباره همکاری مشترک در چارچوب نتایج ده ساله ناشی از موافقت نامه مذکور مذاکراتی انجام خواهد داد. این رادیو افزود: «معاون نخست وزیر آلمان قدردانی کشور متبوع خود از مساعی صلح جویانه عراق و هم صدایی آن با تلاش های مربوط به متوقف ساختن جنگ جاری با ایران را ابراز داشته است.»^(۲)

۲

شصت و نهمین اجلاس اوپک امروز در حالی به کار خود پایان داد که قیمت و سقف تولید مصوب اجلاس قبلی این سازمان مبنی بر ۲۹ دلار در هر بشکه و ۱۷ میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه در روز تثبیت شد.

در این اجلاس ایران پیشنهادهایی را برای افزایش قیمت پایه نفت از ۲۹ دلار به ۳۴ دلار در هر بشکه مطرح کرد، اما سرانجام تصمیم گرفته شد اعضا همچنان به قیمت و سقف تولیدی که در اجلاس فوق العاده لندن در ماه مارس گذشته تصویب شده بود، وفادار بمانند. گزارش روزنامه کیهان حاکی است: با توافق اعضای اوپک قرار شد کمال حسن مقهور وزیر نفت لیبی - که ریاست اجلاس وزرا را بر عهده داشت - تا انتخاب دبیر کل جدید^(۳) سرپرستی دبیرخانه اوپک را نیز

ص: ۱۰۶۲

۱- همان، ص ۱۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۳۷، رادیو بغداد، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۳- تصمیم گیری در مورد انتخاب دبیر کل جدید اوپک به روز ۱۰ ژوئیه سال آینده میلادی (۱۹ تیر ۱۳۶۳) موکول شد. (روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸)

عهده دار شود. ایران، الجزایر، عراق و ونزوئلا برای پست دبیر کلی کاندیداهایی معرفی کرده بودند.

محمد غرضی وزیر نفت ایران در گفت و گو با واحد مرکزی خبر درباره اوضاع کلی اجلاس اوپک گفت: «در بدو ورود و در ملاقات هایی که با وزرای نفتی اکوادور، الجزایر، اندونزی، لیبی، ونزوئلا و نیجریه داشتیم مطرح کردیم که ما در گذشته دچار سوءسیاست های تحمیلی از داخل و از خارج اوپک بودیم و تغییر قیمت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار بر اوپک تحمیل شد؛ زیرا فکر می کردند که وضع بازار بهتر خواهد شد و این ارزانی قیمت به مصرف کننده منتقل می شود و بنابراین تقاضا برای نفت افزایش خواهد یافت. لیکن ما توضیح دادیم که تغییر قیمت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار از لحاظ سیاست گذاری و نتیجه گیری با شکست روبه رو شد. این توضیح اکثر وزرای اوپک را قانع نمود و از طرفی لزوم حفظ سقف تولید و سهمیه تولید کنندگان و بالاخص وظیفه سعودی به عنوان یک موازنه کننده تولید بر همه روشن شد.» غرضی در مورد موضع ایران در قبال انتخاب دبیر کل جدید اوپک نیز گفت: «ما دبیر کلی را به عنوان پرستیژی برای جمهوری اسلامی ایران می دانیم و از موضع به حق ایران پایین نیامده و اجازه نخواهیم داد که این امر به دست دیگران بیفتد.» (۱)

روزنامه اقتصادی لژکو نیز در شماره امروز خود نوشت: «به گفته مدیر کل صندوق بین المللی پول، قیمت های حقیقی نفت (نفت خام و فراورده های نفتی) طی دو یا سه سال آینده ثابت خواهد ماند که این همان نقطه نظر شیخ زکی یمانی وزیر [نفت] پادشاهی سعودی نیز می باشد که طبق آن قیمت نفت حتی در بهار آینده ثابت خواهد ماند.» روزنامه فیگارو هم در مورد اجلاس اوپک آورده است: «رویارویی علنی ایران و عربستان هنوز رخ نداده است. با وجود اختلاف نظرهای موجود، اعضای اوپک توانسته اند ظواهر را حفظ کنند و به نظر می رسد که هیچ یک از اعضای اوپک نمی خواهد از خواسته ایران مبنی بر تعیین قیمت هر بشکه ۳۴ دلار حمایت کند و به علاوه قیمت ها در بازار آزاد نیز رو به کاهش می رود.» به نوشته فیگارو، الجزایر نیز خواهان افزایش تدریجی و مرحله ای قیمت نفت است. (۲)

روزنامه لیبراسیون نیز نوشت: «در ورای این اختلافات لفظی یک رقابت سیاسی بین ایران و عربستان سعودی بر سر کسب رهبری سازمان اوپک وجود دارد، اما عربستان سعودی که ۵/۳ میلیون تن نفت در زمان وفور نفت در بازار، در سواحل عمان ذخیره کرده است یک سلاح در دست دارد و زمانی در واقع تهدید می کند که همه اعضای اوپک هم از نظراتش حمایت نکنند که در آن صورت این نفت ذخیره شده را به بازار عرضه کرده و قیمت نفت را خواهد شکست.» (۳)

راديو بي بي سي در گزارشی از جیمز مورگان خبرنگار اقتصادی این راديو گفت: «ضررهایی که از برگزاری چنین اجلاسی حاصل می شود کاملاً مشهود است به خصوص که اوپک خود

ص: ۱۰۶۳

۱- روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

تحت تأثیر قدرت هایی است که از خارج کنترل می شوند. به طور مثال درست قبل از برگزاری اجلاس اخیر اوپک اتحادیه شوروی قیمت نفت خود را کاهش داد و گفته می شود بریتانیا قصد دارد تصمیم مشابهی اتخاذ کند که در این صورت نیجریه با مشکلات عظیمی روبه رو خواهد شد. زیرا در بازارهای جهانی، نفت نیجریه با نفت بریتانیا در دریای شمال رقابت دارد. اگر نیجریه قیمت نفت خود را کاهش دهد این اقدام در ساختمان ظریف قیمت گذاری اوپک تأثیر می گذارد. اما از سوی دیگر، سازمان اوپک کماکان موجودیت خود را حفظ کرده است. این سازمان زمانی کنترل کامل بر بازارهای نفت جهانی اعمال می کرد و اکنون در شرایط بحرانی تر توانسته تولید کمتری را بین اعضای خود تقسیم کند. از آنجا که ۱۳ کشور عضو اوپک تقریباً تمامی نفت تولیدی خود را صادر می کنند و قسمت اعظم ارز آنها از درآمد نفت است، بنابراین نباید انتظار داشت بحث و مجادله بر سر تولید و قیمت نفت بین آنان درنگیرد و به طور واضح اجلاس اوپک تنها مرکزی است که چنین بحثی امکان پذیر است.»^(۱)

۱

«به نظر می رسد که ایران در تصمیمش برای ادامه جنگ پابرجاست و همه محاسبات نشان می دهد جمهوری اسلامی اقتصاد، مناسبات بازرگانی، سیاست خارجی و بالاتر از همه مردمش را در قالب این اندیشه قرار داده است که جنگ ممکن است سال ها ادامه یابد.» این مطلب را یوسف ابراهیم گزارشگر وال استریت ژورنال پس از دیداری شانزده روزه از تهران «با مقام های دولتی، داوطلبان جنگی، شهروندان عادی، دیپلمات های خارجی و بازرگانی» نوشته است.

رادیو آمریکا به نقل از گزارشگر وال استریت ژورنال اعلام کرد: «دیون خارجی ایران که به ۱۵ میلیارد دلار می رسید، بازپرداخت شده است. میانگین صادرات نفت به ۲ میلیون بشکه در روز رسیده و انتظار می رود یک درآمد ۲۳ میلیارد دلاری را در سال جاری برای ایران فراهم آورد، معامله های پایپای با چند کشور نیز گسترش یافته است. وابسته های نظامی در تهران می گویند جمهوری اسلامی به طور کلی توانسته است بر تحریم فروش اسلحه که توسط آمریکا و اروپای غربی بر ایران تحمیل شد، چیره شود و راه های پنهانی خرید اسلحه و مهمات در اروپای غربی، اروپای شرقی و خاورمیانه [غرب آسیا] گشوده شده است. البته بهای برخی از این سلاح ها و مهمات سه برابر بیشتر از ارزش اصلی آنهاست.»

گزارش رادیو آمریکا حاکی است: «محسن نوربخش رئیس بانک مرکزی ایران، که تحصیل کرده امریکاست، در مصاحبه با یوسف ابراهیم حاضر نشد بگوید که خریدهای تسلیحاتی چقدر برای ایران تمام می شود، اما گفت که هزینه های جنگی ۳۰ درصد بودجه

ص: ۱۰۶۴

سالانه کشور را در بر می گیرد. به گفته نوریخس، با درآمدهای نفت و درآمدهای اضافی از راه گرفتن مالیات و منابع دیگر ایران می تواند هزینه یک جنگ طولانی را تحمل کند. رئیس بانک مرکزی می گوید جمهوری اسلامی تمام مشکلات اقتصادی را که ممکن است در صورت بسته شدن تنگه هرمز با آنها روبه رو شود در نظر گرفته است و برای رویارویی با نتایج آن آماده است، اما به نوشته یوسف ابراهیم، در ورای تمام این سخنان شجاعانه این حقیقت خودنمایی می کند که جنگ، اقتصاد ایران را سال ها به عقب انداخته است، هزینه ای که آثار آن عمیقاً در ایران احساس می شود و ایرانی ها می گویند نمی توانند عراقی ها را به خاطر آن ببخشند. از آغاز جنگ در سپتامبر ۱۹۸۰ دست کم ۱۵۰ هزار تن از نظامیان و غیرنظامیان ایرانی به قتل رسیده اند و ۴۰۰ هزار تن مجروح شده اند. از آغاز جنگ، عراقی ها بیش از ۱۲۰۰ روستا را از بین برده و بخش هایی از ۲۵ شهر و یا تمامی آنها را درهم کوبیده اند.»

گزارشگر وال استریت ژورنال همچنین افزوده است: «یک مقام دولتی در گفت و گویی خصوصی گفت که سرنگون شدن صدام حسین ممکن است یک سال دیگر به طول انجامد و آن گاه شاید دو سال هم طول بکشد تا یک دولت اسلامی کنترلش را بر عراق برقرار کند.» یوسف ابراهیم یادآور شد: «حتی اگر جنگ تمام شود ایران معتقد است که صدور انقلاب باید برای تضمین بقای کشور ادامه یابد. ایران با ایجاد یک اتحاد استراتژیک با سوریه، افراطی ترین جناح های خاورمیانه [غرب آسیا] را در محوری به دور هم گرد آورده است که از مدیترانه تا خلیج فارس گسترش دارد.»

به گفته رادیو امریکا، یوسف ابراهیم در آغاز گزارش خود به نامه هایی اشاره کرده است که «جوانان ایرانی پیش از رفتن به جبهه جنگ برای پدران و مادرانشان می نویسند. آنان می دانند که به سوی مرگ می روند و می دانند که کار درستی انجام می دهند. نامه ها که نوشتن آنها از هنگام برپایی خونین ترین جنگ خاورمیانه شروع شده با سپاس از پدران و مادران که فرزندان چنین شایسته پرورش داده اند آغاز می شود. نویسندگان سپس نام خدا و رهبرشان امام خمینی را ذکر می کنند و به نوشته یوسف ابراهیم به سوی شهادت گام برمی دارند.»

گزارشگر وال استریت ژورنال سپس اضافه کرده است: «بیش از نفت یا پول همین برداشت و نظر است که از سال ۱۹۸۱ جریان جنگ را به زیان عراق تغییر داده است.» وی می افزاید: «جنگجویان ایرانی هرچند که از سیل سلاح هایی که از شوروی، فرانسه و نقاط دیگر به سوی عراق سرازیر است محروم اند از آمیزه ای از وطن پرستی، شور مذهبی و احساس انتقام جویی نیرو می گیرند.» وی ضمن اشاره به تهدید های متقابل عراق و ایران وعده امریکا در مورد استفاده از نیروی نظامی به منظور جلوگیری از بسته شدن تنگه هرمز و نیز استقرار ناوگان بزرگی

از کشتی های جنگی امریکا، فرانسه و انگلستان در نزدیکی آب های خلیج فارس خاطرنشان ساخته است: «به نظر می رسد که هیچ کدام از این تهدیدها رهبران ایران را به هراس نیفکنده است. آیت الله خمینی تابستان گذشته در گفت و گویی با روحانیون گفت تا زمانی که این جوانان وجود دارند، از سراسر کشور به سوی جبهه های جنگ می شتابند و به هنگام رویارویی با دشمن حماسه می آفرینند هیچ کس نخواهد توانست به کشور آسیبی برساند.»^(۱)

۱

هیئتی امریکایی برای توجیه کشورهای حوزه خلیج فارس درخصوص رویارویی احتمالی با سوریه به این منطقه اعزام شد. در همین حال، مقامات امریکا مدعی شدند نیروهای ایرانی حاضر در خاک لبنان برای اجرای عملیاتی انتحاری علیه نظامیان امریکایی آماده می شوند.

روزنامه کیهان به نقل از دو روزنامه الوطن (چاپ کویت) و السفير (چاپ لندن) گزارش داد: «منابع وزارت خارجه امریکا اعلام کردند هم اکنون یک هیئت امریکایی به ریاست معاون وزیر خارجه امریکا جهت بررسی مسائل امنیتی از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس دیدن می کند.» به نوشته السفير «هدف این هیئت بالابردن میزان همکاری و هماهنگی نظامی و سیاسی میان کشورهای عرب خلیج فارس و همچنین بی طرف کردن کشورهای خلیج فارس درمورد رویارویی نظامی امریکا و سوریه می باشد.»^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری یونایتدپرس از واشنگتن به نقل از روزنامه واشنگتن پست اعلام کرد: مقامات کاخ سفید امروز آموزش شمار قابل ملاحظه ای "تروریست" را در لبنان برای اجرای یک عملیات بمب گذاری نظیر عملیاتی که به کشته شدن ۲۴۰ تفنگ دار امریکایی انجامید، تأیید کردند. به نوشته واشنگتن پست، ریگان چهارشنبه گذشته در جلسه محرمانه ای با یک گروه سیاسی هوادار خود، در پاسخ به سؤالی راجع به حمله انتحاری به اقامتگاه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت گفته است: «بله، این تاکتیک فوق العاده تروریست هاست که دست به عملیات انتحاری می زنند. درحال حاضر، اطلاع داریم که آنها در لبنان یک نیروی تقریباً ۱۰۰۰ نفره که اکثراً ایرانی هستند تشکیل داده اند، کسانی که مشتاقانه آماده اند زندگی شان را در یک حمله "کامی کازی" انتحاری فدا کنند.»^(۳)

در همین حال، در پی درگیری روز پنجشنبه نیروهای امریکایی با نیروهای جنبش امل در بیروت، روزنامه های امروز لبنان درمورد نوع بمب هایی که نیروهای امریکا در بمباران مناطق مسکونی حومه جنوبی بیروت به کار برده اند، مطالبی درج کردند. همچنین به گزارش خبرگزاری فرانسه امروز یک سخنگوی نظامی سوری در دمشق از سرنگونی دو هواپیمای

ص: ۱۰۶۶

۱- همان، صص ۲۱ - ۱۸، رادیو امریکا، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

اسرائیلی توسط پدافند هوایی سوریه خبر داد. بر پایه این گزارش، اولین هواپیما بر فراز مواضع سوریه در منطقه دهرالفدیب لبنان و هواپیمای دوم در کرانه مدیترانه ای سوریه واقع در شمال طرابلس لبنان ساقط شد.^(۱)

۱

کشتی های جنگی رژیم صهیونیستی با به توپ بستن مواضع فلسطینی ها در بندر طرابلس، از اجرای عملیات تخلیه نیروهای هوادار عرفات جلوگیری کردند.

خبرگزاری فرانسه به نقل از یک منبع فلسطینی گفت: قایق های توپ دار اسرائیل برای دومین بار ظرف ۴۸ ساعت گذشته، مواضع فلسطینی ها را در طرابلس واقع در شمال لبنان هدف قرار دادند و آنها نیز متقابلاً به آتش توپخانه نیروهای اسرائیل پاسخ گفتند. گزارش خبرگزاری فرانسه همچنین حاکی است: یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین، «از برادران سوری عاجلانه دعوت کرد باهم علیه تجاوز اسرائیل تشریک مساعی کنند».

بر پایه این گزارش، سازمان آزادی بخش فلسطین امروز به طور رسمی از ایتالیا درخواست کرد تعدادی کشتی برای اسکورت ۴ هزار فلسطینی که قرار است از طرابلس تخلیه شوند در اختیار این سازمان قرار دهد. وزارت امور خارجه ایتالیا ضمن اعلام این خبر افزود این درخواست در دست بررسی است. از سوی دیگر، یک سخنگوی دولت یونان نیز گفت که دولت متبوع وی از امریکا، فرانسه، ایتالیا و انگلیس - که همگی در لبنان نیرو دارند - خواسته است تا سلامت جان عرفات و چریک های همراه وی را هنگام ترک طرابلس تضمین کنند.

سخنگوی سازمان فلسطینی الفتح نیز بامداد امروز اعلام کرد: «ناوچه های جنگی اسرائیل برای جلوگیری از خروج فلسطینی های وفادار به یاسر عرفات در ترک طرابلس آب های اطراف این بندر را محاصره کرده اند.» وی افزود: «حمله اخیر اسرائیل مرحله اول یک حمله بزرگ است که هنوز جزئیات آن فاش نشده است.»^(۲)

در همین حال خبرگزاری رسمی عراق اعلام کرد عرفات «بلافاصله پس از خروج از تریپولی [طرابلس] به بغداد خواهد رفت تا گفت و گوهایی را با پرزیدنت صدام حسین رئیس جمهوری عراق به عمل آورد.» این رادیو افزود: «درحالی که عرفات در نخستین سال وقوع انقلاب در ایران روابط بسیار گرمی با رژیم آیت الله خمینی برقرار ساخت این مناسبات به تدریج تیره شد و به موازات آن عرفات همکاری گسترده ای را با عراق آغاز کرد.»^(۳)

ص: ۱۰۶۷

۱- روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۸.

۲- همان، ص ۲۸.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو اسرائیل، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

برخلاف آرامش نسبی روز گذشته در مناطق کردنشین غرب کشور، اقدامات امروز افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در این مناطق از شدت بیشتری نسبت به روزهای قبل برخوردار بود و در جریان چند عملیات ۱۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۵۸ تن نیز به گروگان گرفته شدند. در این روز همچنین عناصر ضدانقلاب در کامیاران و در اقدامی نادر در محور خرم آباد - اندیمشک، اقدام به سرقت و زورگیری کردند.

در عملیات گروه های مسلح غیرقانونی علیه نیروهای تأمین جاده در محور سردشت - پیرانشهر در حوالی روستای بادین آباد، ۵ تن از نیروهای خودی شهید و ۲ نفر زخمی شدند و ۵ تن نیز به گروگان برده شدند. (۱)

در جنوب غربی سقز نیز افراد مسلح با حمله به نیروهای پایگاه ایران خواه ۵ تن از نیروهای ژاندارمری را زخمی و ۲ تن را اسیر کردند. همچنین ۳ قبضه اسلحه و یک دستگاه بی سیم پی. آر. سی ۷۷ نیز به دست مهاجمان افتاد. از تلفات وارد شده به مهاجمان آماری در دست نیست. (۲)

همچنین در منطقه عمومی جنوب مهاباد، دو دستگاه تراکتور اهالی روستاهای زیوه و گلینان بر اثر برخورد به مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، خسارت دید. در این حادثه یک تن کشته شد و ۴ تن دیگر زخمی شدند. (۳)

در جنوب محور مهاباد به سردشت نیز در حوالی روستای زمزیران عناصر مسلح ضدانقلاب برای منحرف کردن افراد خودی یک درگیری ساختگی ایجاد کردند و هم زمان در شمال این منطقه، ۱۵ تن از آنان با استفاده از هوای مه آلود، یک اتوبوس مسافربری را که از مهاباد عازم سردشت بود، متوقف کردند و ۴۵ تن از مسافران آن از جمله ۱۲ فرد نظامی را به گروگان گرفتند. فرمانده گردان مرزی ژاندارمری سردشت در گزارش این حادثه به فرماندهی ژاندارمری، وجود مه غلیظ و نبود

ص: ۱۰۶۹

۱- سند شماره ۳۶۲۶۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب نزاچا به فرماندهی نزاچا، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲؛
و- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۲- یکی از گروگان ها موفق شد پس از چند ساعت، از چنگ ضدانقلاب گریخته و به مقر نیروهای ژاندارمری باز گردد.

۳- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

دید کافی و همچنین قصور فرمانده پایگاه ژاندارمری را از عوامل بروز این واقعه اعلام کرد.^(۱)

در محور بوکان - میاندوآب هم افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ۱۳ تن از کارکنان جهاد سازندگی را که مشغول تعمیر دکل های برق روستای برده رشان بودند به گروگان گرفتند.

در گزارش قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری ضمن اعلام چگونگی وقوع این حادثه درباره اقدامات بعدی برای آزادی گروگان ها آمده است: باوجود برخورد غیرمسئولانه فرمانده پایگاه ژاندارمری برده رشان در این حادثه، از طریق هنگ ژاندارمری برای آزادی این افراد اقدامات تبلیغی و نظامی لازم صورت گرفت و ۷ تن از گروگان ها آزاد شدند.^(۲)

در خروجی شهر کامیاران به سمت باختران، چند فرد مسلح که به نظر می رسد از اطلاعات کافی برخوردار بودند، ساعت ۳ بامداد راه را بر یک گروه بارفروش که برای خرید قصد عزیمت به باختران را داشتند، بستند و پس از گرفتن تمام موجودی آنان متواری شدند.^(۳)

در محور خرم آباد - اندیمشک نیز در اتفاقی نادر تعدادی از افراد مسلح ضدانقلاب در منطقه پل زال به یک قهوه خانه حمله کرده و پس از مجروح کردن صاحب قهوه خانه، رانندگان خودروهای باربری را در داخل قهوه خانه جمع کرده و پول های آنان را به سرقت بردند. مهاجمان همچنین از افراد حاضر در قهوه خانه خواستند تا به خلق کرد کمک کنند. این افراد سپس در و دیوار قهوه خانه را به رگبار بسته و گریختند.^(۴)

۱

عراق اعلام کرد به انهدام کشتی هایی که هشدارهای این کشور را نادیده می گیرند ادامه خواهد داد. در این حال یک روزنامه انگلیسی زبان بین المللی، عراق را نومید از بن بست جنگ و آماده بی ثبات کردن خلیج فارس خواند.

روزنامه الجمهوریه (چاپ بغداد) در شماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "حق قانونی" هشدار داد: «عراق همچنان انهدام کشتی هایی که هشدارهای وی را نادیده می گیرند، ادامه خواهد داد.» الجمهوریه افزود: «این هشدار شامل هر کشتی با هر تابعیت و تحت هر پرچمی می شود؛ چراکه این کشتی ها به پشتوانه جنگی تجاوزگران ایران کمک کرده و آنان را به نافرمانی نسبت به قطعنامه های شورای امنیت و ادامه جنگ تشویق می کنند.» این روزنامه همچنین مدعی شد: «منطقه تحریم شده در خلیج عربی [فارس] به گورستانی مملو از کشتی های آسیب دیده تبدیل شده است که هشدارهای عراق را نادیده گرفته و از آنچه که بر سر دیگر کشتی ها آمده عبرت نگرفته اند.»

الجمهوریه ضمن برحذر داشتن صاحبان کشتی ها و دولت های ذی ربط از به خطر افکندن جان خدمه کشتی های خود نوشت: «نیروی هوایی و دریایی ایران ناتوان تر از آن اند که بتوانند کاری انجام دهند و میزان اجاره و بیمه های کلان کشتی ها ارزشمندتر از جان خدمه آنها نیست.» این روزنامه در پایان سرمقاله خود تأکید کرد: «ابتکار عمل در دریا و هوای منطقه

ص: ۱۰۷۰

۱- سند شماره ۳۶۲۶۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳)، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان؛ و- سند شماره ۳۵۷۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان سپاه به اطلاعات منطقه ۱۱، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات نوبه ای از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه

- سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۱۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به فرماندهی ژاندارمری، ۷/۱۰/۱۳۶۲.
- ۳- سند شماره ۳۱۷۵۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بخشداری کامیاران به استانداری کردستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰.

تحریم شده در دست عراقی هاست و تا زمانی که ایران جنگ را متوقف نکند و قطعنامه های شورای امنیت را نپذیرد و تا زمانی که عراق از کشتیرانی آزاد و صدور نفت خود از خلیج عربی [خلیج فارس] محروم است با انهدام هر کشتی از حق قانونی خود دفاع می کند.»^(۱)

روزنامه انگلیسی زبان هرالد تریبون بین المللی (چاپ پاریس) نیز در تفسیری با عنوان "چگونه سوپراتانداردها می توانند به جنگ جمهوری اسلامی و عراق پایان دهند" به قلم یک استاد دانشگاه جورج تاون با اشاره به این مطلب که تحویل جنگنده های سوپراتاندارد دورنمای یک بحران عظیم را در خلیج فارس ترسیم کرده است، نوشت: «من در بهار گذشته از عراق دیدار کردم و در گفت و گو با عراقی ها به این نتیجه رسیدم که آنها از یافتن راه خروج از بن بست جنگ ناامیدند و بعید می دانند تا آیت الله خمینی زنده است از این گرداب رهایی یابند. عراقی ها واقعاً اعتقاد داشتند که ابرقدرت ها از پشت به نحوی در روند حوادث مداخله می کنند. عراقی ها به کرات می گفتند که ابرقدرت ها اگر بخواهند می توانند جنگ را به سرعت پایان دهند و این واقعیت که تاکنون دست به چنین اقدامی نزده اند ثابت می کند که میل دارند جنگ ادامه یابد.»

نویسنده هرالد تریبون ضمن اشاره به احتمال سازگاری منافع شوروی و غرب در منطقه خلیج فارس، افزود: «جنگ جمهوری اسلامی و عراق برای دو ابرقدرت فرصتی است تا به یک ابتکار مشترک صلح دست زنند و در صورت خودداری جمهوری اسلامی و عراق از پذیرش ابتکار صلح دو ابرقدرت، شورای امنیت می تواند با استناد به مواد مربوط به برقراری صلح که در منشور ملل متحد قید شده است در وهله نخست با اعلام اینکه بیش از سه سال است صلح در یک منطقه از جهان نقض شده است، پیشنهاد آتش بس فوری به دو طرف درگیر بدهد و اگر لازم آمد به تحریم های گوناگون علیه این دو کشور دست بزند که طبق منشور ملل متحد شامل قطع کامل یا محدود روابط اقتصادی و تدابیر غیرنظامی ویژه دیگر است. هرگاه تدابیر غیرنظامی کارگر نیفتاد، منشور ملل متحد به شورای امنیت اجازه می دهد که برای حفظ یا اعاده صلح و امنیت بین المللی به نیروهای هوایی، دریایی و زمینی توسل یابد.»

نویسنده مقاله در پایان یادآور شد: «در شرایط خلیج فارس محتمل است که تحریم های غیرنظامی به شرط آنکه به طور مؤثر اجرا شود برای کشاندن جمهوری اسلامی و عراق به مرحله صلح کفایت یابد. به هر روی، راه چاره موجود است و آن خواست همکاری دو ابرقدرت در خلیج فارس [است] نه رقابت.»^(۲)

۱

رئیس جمهور در دیدار با سفیر سوئیس در ایران تأکید کرد تصمیم قاطعی که مردم ایران بر حفظ استقلال خود گرفته اند تنها عامل تعیین کننده سرنوشت آنان است.

آیت الله خامنه ای در این دیدار که در پایان مأموریت پل اشتوفر سفیر سوئیس در جمهوری

ص: ۱۰۷۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱ و ۲، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳۰ و ۳۱، رادیو ایران، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

اسلامی ایران، انجام شد با اشاره به حسن روابط دو کشور ایران و سوئیس اظهار داشت: «ما امروز با تلاشی همه جانبه در پی آن هستیم که همه مشکلات را که در طول ده سال گذشته بر اثر دخالت کشورهای استکباری در کشور ما به وجود آمده رفع کنیم و با اطمینانی که به یاری خداوند و یکپارچگی مردم کشورمان داریم در خود احساس قدرت و توان زیادی می کنیم و اطمینان یافته ایم که مشکلات کشورمان را حل خواهیم کرد.»

رئیس جمهور ضمن تأکید بر اینکه چشم انداز آینده را از هم اکنون بسیار رضایت بخش مشاهده می کنیم، افزود: «برای ما این نکته که خودمان دوستان خویش را و با معیارهای مورد قبولمان انتخاب کنیم مهم است.» وی با بیان این مطلب که امروز مردم ما می توانند با شادی و سربلندی ادعا کنند که هیچ قدرتی بر سرنوشت این ملت تأثیر ندارد، گفت: «ایمان و اراده مردم و تصمیم قاطعی که بر حفظ استقلال خود گرفته اند تنها عامل تعیین کننده آینده و سرنوشت آنان است.» آیت الله خامنه ای در پایان افزود: «خوشبختانه دولت شما از جمله دولت هایی است که با این روش ما هماهنگ بوده و ما را به آینده بهتر و وسیع تر روابطمان نوید می دهد.»^(۱)

۱

امروز اعضای کمیسیون کار و امور استخدامی مجلس با رئیس جمهور دیدار کردند. در این ملاقات آیت الله خامنه ای به تبیین اهمیت و چگونگی همکاری و همفکری دولت و مجلس شورای اسلامی پرداخت.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای با اشاره به اهمیت کمیسیون کار و امور استخدامی و یادآوری این نکته که در این کمیسیون مسائل کارگری و کارمندی - که جزء مهم ترین مسائل کشور است - حل و فصل می شود، اظهار داشت: «تا کمیسیون های مجلس به طراحی و برنامه ریزی و آینده نگری در زمینه امور کشور نپردازند، کارها اصلاح نخواهد شد.» وی سپس با تأکید بر اینکه کمیسیون های مجلس باید مرکز تلاقی افکار دولت و مجلس باشد، افزود: «مجلس باید با دولت و با کارشناسان دولت همکاری کند چون مجلس خط دهنده و دولت، کارشناس و اجراکننده است. بنابراین اگر بخواهید کارها به خوبی انجام شود، باید با آن کارشناس که در اجرا دست اندرکار است همکاری و همفکری بسیار نزدیک داشته باشید.»

رئیس جمهور در بخش دیگری از سخنان خود به مسئله تورم پرداخت و در این باره گفت: «تورم نابسامانی هایی را در جامعه ما به وجود آورده از جمله در وضع معیشت کارمندان اثر بسزایی گذاشته است. به همین جهت ما در بودجه امسال برای مقابله با آن پیش بینی هایی کردیم و بحمدالله کارهایی نیز صورت گرفته است.»^(۲)

ص: ۱۰۷۲

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- همان.

فرمانده جدید نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در مصاحبه ای به سؤالات طرح شده درباره خودکفایی فناوری در نیروی هوایی، قدرت رزمی این نیرو و تبلیغات گسترده در مورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق پاسخ گفت.

سرهنگ خلبان هوشنگ صدیق در گفت و گو با خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن قدردانی از تلاش های مثبت سرهنگ معینی پور فرمانده سابق نیروی هوایی در مدت تصدی این سمت گفت: «با الهام از رهنمودهای فرمانده کل قوا امام خمینی که همواره خواهان ارتشی مکتبی و قدرتمند و منضبط بوده و هستند در این نیرو قبلاً برنامه ریزی های لازم شده و ما نیز ادامه دهنده آن خواهیم بود.»

فرمانده نیروی هوایی در تشریح قدرت رزمی کنونی این نیرو گفت: «مدت ۳ سال و سه ماه است که با ارتش بعثی عراق در جنگ هستیم و در این مدت نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران حتی یک هواپیمای شکاری از هیچ کشوری دریافت نکرده و این درحالی است که رژیم عراق تعداد زیادی هواپیماهای میراژ، میگ ۲۵ و سوپراتاندارد و موشک از شرق و غرب دریافت کرده است و باتوجه به اینکه رژیم عراق در آغاز جنگ تحمیلی نیز تعداد زیادی هواپیمای شکاری و بمب افکن از نوع توپولف داشت به این نتیجه می رسیم که قدرت رزمی نیروی هوایی ما در حد بسیار بالایی از استاندارد است و ما طی مدت جنگ تحمیلی توانسته ایم نیروی هوایی عراق را فلج کرده و آنها وادار شده اند تا به در یوزگی [از] بر قدرت ها بیفتند.»

سرهنگ صدیق سرنگونی یک فروند هواپیمای عراقی در روز پنجشنبه گذشته در خلیج فارس را نشانه ای از برتری هوایی ایران دانست و سپس در مورد تبلیغات مطرح شده درباره هواپیماهای سوپراتاندارد گفت: «هواپیمای سوپراتاندارد برای نیروی هوایی ما مسئله مهمی نیست. این موضوع صرفاً یک مانور تبلیغاتی بود که جهان غرب علیه جمهوری اسلامی راه انداخت و هدف آنها این بود که اذهان مردم جهان را از پیروزی های رزمندگان ما در عملیات های مختلف و به ویژه والفجر ۴ دور کنند و از سوی دیگر به نیروهای شکست خورده عراق که در حال اضمحلال هستند روحیه بخشند؛ چراکه نیروهای عراقی از روی ایمان نمی جنگند. هدف دیگر آنان تبلیغ برای ایجاد یک بازار فروش جهت هواپیماها و جنگ افزارهای خودشان است و مهم تر از آن دادن روحیه به شیخ نشین های منطقه خلیج فارس بود که از ابتدای جنگ تحمیلی به عراق کمک می کردند و اکنون از پیروزی های رزمندگان اسلام و گسترش انقلاب اسلامی در منطقه به وحشت افتاده اند.» وی افزود: «ما راه های زیادی برای مقابله با سوپراتانداردها داریم که عراق و فرانسه و دیگران نیز بعضاً آنها را می دانند. اگر مردم مسلمان و محروم لبنان با دست خالی و وسایل ابتدایی توانستند تاکنون چند فروند از سوپراتانداردها را سرنگون کنند، مسلماً نیروی هوایی قدرتمند ما که بیش از سه سال جنگ را پشت سر گذاشته است به راحتی از عهده آنها برمی آید.»

فرمانده نیروی هوایی در پاسخ به سؤالی در زمینه خودکفایی فناوری در نیروی هوایی ضمن اشاره به این سخن رهبر انقلاب که "رابطه با آمریکا را برای چه می خواهیم و اگر آمریکا یک کار خوب کرده باشد همان قطع رابطه اش با ایران است"، اظهار کرد: «بعد از قطع رابطه با آمریکا و اخراج مستشاران نظامی، استعداد جوانان و پرسنل نیروی هوایی شکوفا شد و آنان فرصت یافتند تا روی هواپیماها و جنگ افزارهایی که نقص فنی داشتند کار بکنند. از قطعات، مشابه سازی کنند و در این راه تاکنون موفق بوده ایم و در رابطه با فرمان رئیس جمهوری در زمینه تشکیل جهاد خودکفایی در ارتش باید گفت که این جهاد مستقیماً از طریق گروه کار نظامی رئیس جمهور و زیر نظر ایشان به زودی فعالیت خود را آغاز می کند.» وی افزود: «قطعات و لوازم مورد نیاز تا آنجایی که امکان دارد در صنایع داخلی تهیه می شود، ولی قطعاتی که در حال حاضر در داخل امکان ساخت آنها نیست از طریق کشورهای دوست و بازار آزاد دنیا براساس سیاست جمهوری اسلامی تهیه می شود.»

سرهنگ صدیق درمورد شایعه مطرح شده در خارج از کشور مبنی بر اینکه از ۷۷ فروند هواپیمای اف ۱۴ ایران فقط تعداد محدودی کاملاً آماده هستند، گفت: «این گونه سازمان های بین المللی که در خدمت ابرقدرت ها هستند تا به حال چند بار بیانگر حق بوده اند که اکنون توانایی قدرتمندی جمهوری اسلامی را بیان کنند؟! آنها همیشه با تبلیغات سوء سعی در تخریب اذهان عمومی داشته اند و بیشتر هدف آنها تقویت روحیه نظامیان عراقی و مزدورانشان در منطقه است و این درحالی است که خود عراق با آگاهی از وجود جنگنده های ما از درگیری هوایی شدیداً خودداری می کند و مردم شهیدپرور ما اطمینان داشته باشند که فرزندان آنها این هواپیماها را همیشه آماده نگه داشته اند و از بندر امام خمینی و خارک نیز نیروی هوایی، دریایی و سپاه به طور هماهنگ و مستمر حفاظت کرده و آماده دفاع هستند و جای هیچ گونه نگرانی وجود ندارد.»

فرمانده نیروی هوایی همچنین درمورد عملیات برون مرزی کنونی این نیرو گفت: «اکنون که دشمن متجاوز تقریباً از خاک ایران بیرون رانده شده و قادر به انجام عملیات هوایی مهمی در داخل خاک ما نیست و با عنایت به پیروزی های بسیار رزمندگان اسلام در جبهه های نبرد و در حال احتضار بودن رژیم صدام، ضرورت چندانی نمی بینیم تا هرچند محدود با به خطر انداختن هواپیماهای خود اقدام به عملیات هوایی در داخل خاک عراق بکنیم، لیکن اگر هواپیماهای عراقی مجدداً به خود جرئت دهند منابع حساس و حیاتی ما را مورد حمله قرار دهند، ما نیز با کسب دستور از فرمانده کل قوا و شورای عالی دفاع با تمام قدرت به خاک عراق نفوذ کرده و منابع حیاتی آنها را منهدم خواهیم کرد.» (۱)

ص: ۱۰۷۴

"گردهمایی بین‌المللی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده" با دعوت از متخصصان کشورهایایی که بر اثر جنگ آسیب دیده‌اند، در ایران برگزار خواهد شد.

به گزارش روزنامه کیهان، برگزاری این گردهمایی در جلسه امروز شورای بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده به ریاست میرحسین موسوی نخست‌وزیر، به تصویب رسید. این گزارش همچنین حاکی است: «در این جلسه گزارشی از تعهدات ستاد معین مازندران در بازسازی و نوسازی خانه‌های صدمه‌دیده سوسنگرد به این شورا ارائه شد و شورا ضمن تقدیر از زحمات مردم ایثارگر مازندران، از ستاد معین این استان دعوت کرد در بازسازی و نوسازی نقطه دیگری مشارکت نمایند. ... همچنین [در این جلسه] مقرر شد ۳۷۰ میلیون ریال اعتبار تصویب شده برای احداث شهرک‌هایی در اطراف دزفول، در اختیار ستاد بازسازی و نوسازی خوزستان قرار داده شود.»^(۱)

هیئت نمایندگی ایران در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا، از صدور قطعنامه‌ای در مورد جنگ ایران و عراق به دلیل نادیده گرفتن آغازگر جنگ و مسئله پرداخت غرامت جلوگیری کرد.

رادیو بی بی سی گزارش داد: «درحالی که جلسات سازمان کنفرانس اسلامی در بنگلادش رو به پایان دارد، طبق گزارش‌های رسیده، اعضای هیئت نمایندگی ایران کمیته سیاسی کنفرانس را که سعی داشت بیانیه‌ای در مورد صلح بین ایران و عراق تهیه کند، ترک گفتند. طبق گزارش‌های رسیده از داکا هیئت نمایندگی ایران بیانیه کمیته سیاسی کنفرانس در مورد جنگ ایران و عراق را یک طرفه خوانده است.»^(۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، در قطعنامه کمیته سیاسی اجلاس کشورهای اسلامی داکا از تمامی کشورها خواسته شده با قطع کمک‌های نظامی به ایران و عراق، به جنگ این دو کشور پایان دهند.^(۳) خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری درباره علت خروج هیئت ایران از کمیته سیاسی این اجلاس به نقل از "منابع کاملاً موثق در داکا" اعلام کرد: قطعنامه تهیه شده از سوی این کمیته درحالی خواستار پایان خصومت میان دو کشور شده که «عراق را مشخصاً به عنوان مهاجم قید نکرده و پرداخت غرامت برای این تهاجم را در نظر نگرفته است.» این خبرگزاری یادآور شد کنفرانس اسلامی داکا که قرار است امشب پایان یابد «کمیته‌ای را به منظور تحقیق پیرامون راه‌های یک آتش بس در جنگی که "برادرکشی" توصیف شده است، تعیین کرده بود.» همچنین این گزارش حاکی است صاحب‌زاده یعقوب خان وزیر امور خارجه پاکستان، در گفت‌وگو با خبرنگاران اعلام کرد: «موضع دو کشور [ایران و عراق] به حدی دور از هم بوده که حصول هرگونه پیشرفتی امکان‌ناپذیر است.»^(۴)

ص: ۱۰۷۵

۱- همان، ص ۱.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو بی بی سی، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۳، داکا - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۶، داکا - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

در همین حال به گزارش روزنامه کیهان، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران که پیش از پایان اجلاس داکا به تهران بازگشته است در واکنش به قطعنامه کمیته سیاسی این اجلاس اعلام کرد: «کشورهای مرتجع شرکت کننده در این کنفرانس تلاش خود را بر صدور قطعنامه ای درمورد جنگ و علیه جمهوری اسلامی ایران متمرکز کرده بودند و ما از همان ابتدا در مذاکرات و برخوردها اعلام کردیم که هرگونه حرکت در جهت بررسی این قضیه باید منصفانه و با در نظر گرفتن مواضع بحق ما و توجه به جنایات بی شمار رژیم عراق بر علیه ملت ما صورت گیرد، در غیر این صورت قطعنامه های تصویبی از نظر ما فاقد ارزش بوده و به هیچ وجه از سوی ما پذیرفته نخواهد شد.» ولایتی ادامه داد: «قطعنامه تصویبی در کمیته سیاسی کنفرانس نه تنها متضمن تدابیر عادلانه برای جنگ تحمیلی عراق علیه ایران نیست، بلکه با نادیده گرفتن حقوق حقه ملت ایران و سرپوش گذاشتن بر جنایات این رژیم از جمله حمله به مناطق مسکونی و کشتار مردم بی گناه غیر نظامی، استفاده از بمب های شیمیایی، حمله به تأسیسات نفتی، آلوده کردن محیط زیست دریایی به عنوان حمایت از رژیم عراق تلقی می گردد و به همین جهت این قطعنامه از نظر ما فاقد هرگونه اعتبار است و مسلماً به تصمیم ما بر استمرار مبارزه عادلانه و مشروع در میدان نبرد و علیه متجاوز هیچ خدشه ای وارد نخواهد کرد.»^(۱)

گزارش روزنامه کیهان همچنین حاکی است وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی سرانجام تصمیم گرفتند که بحث درمورد جنگ ایران و عراق را به اجلاس سران کشورهای اسلامی که قرار است ماه آینده در کازابلانکا (مراکش) گشایش یابد، موکول سازند.^(۲) رادیو بی بی سی در این زمینه گزارش داد: «درمورد جنگ ایران و عراق شرکت کنندگان [در کنفرانس] گفتند فقط موافقت کردند که کمیته صلح کنفرانس اسلامی به کوشش های خود برای پایان دادن به جنگ ادامه دهد. آنها به دقت مواظب بودند که در قطعنامه شان تقصیر جنگ را به گردن یکی از دو طرف آن نیندازند. نمایندگان ایران و عراق هر دو قطعنامه های جداگانه ای درباره جنگشان به کنفرانس پیشنهاد کرده بودند. بعد ایران به شدت در مقابل این پیشنهاد بعضی از اعضای کمیته صلح مقاومت کرد که بین دو کشور آتش بس برقرار گردد و آنها وارد مذاکره صلح بشوند. در وسط بحث در این باره نمایندگان ایران به عنوان اعتراض سالن مذاکره را ترک کردند. ایران که عراق را متهم به تجاوز می کند بر این عقیده است که هرگونه آتش بس به نفع عراق تمام خواهد شد.»^(۳)

درباره سایر نتایج اجلاس داکا خبرنگار رادیو بی بی سی با اشاره به موافقت شرکت کنندگان با قطعنامه ای که سازمان آزادی بخش فلسطین را تنها نماینده واقعی مردم فلسطین می شناسد، به نقل از یکی از نمایندگان پاکستان در این اجلاس گفت که «سوریه [احتمالاً] نگذارد قطعنامه ای تصویب بشود که به طور غیرمستقیم یاسر عرفات را رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین معرفی می کرد.» این گزارش همچنین حاکی است: «وزیران شرکت کننده به شدت پیمان نامه همکاری های استراتژیک بین

ص: ۱۰۷۶

۱- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۸.

۲- همان، ص ۲۰.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو بی بی سی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

امریکا و اسرائیل را مورد انتقاد قرار دادند؛ قراردادی که اخیراً در طی سفر نخست وزیر اسرائیل اسحاق شامیر به امریکا امضا شد. در قطعنامه پیشنهادی، [این] قرارداد یک تجاوز علنی و عمدی برضد مردمان و کشورهای منطقه و خطری مستقیم متوجه صلح و امنیت جهان خوانده شد. در قطعنامه همچنین از ادامه کمک سیاسی، نظامی و اقتصادی امریکا به اسرائیل انتقاد شد و گفته شد این کمک ها کشور یهود را به صورت یک زرادخانه استراتژیک در آورده است.»

بی بی سی اضافه کرد: «همچنین قطعنامه پیشنهادی کنفرانس در مورد لبنان خواستار حفظ استقلال و تمامیت ارضی آن کشور شد و از کوشش هایی که به منظور آشتی گروه های مختلف در داخل آن کشور می شود پشتیبانی نمود. قطعنامه همچنین گفت که نیروهای اسرائیل باید فوراً و بدون هیچ گونه قید و شرطی خاک لبنان را ترک گویند. در قطعنامه دیگری درباره بلندی های اشغال شده جولان، اسرائیل متهم شد که در مورد اتباع سوریه در آن منطقه راه اختناق در پیش گرفته [است]. قطعنامه همچنین گفت که غصب زمین کشور دیگری به زور غیرقانونی است. وزیران خارجه شرکت کننده موافقت کردند که دبیرکل آینده سازمانشان در ماه آینده در مغرب یا مراکش توسط کنفرانس سران کشورهای اسلامی به جانشینی حیب شطی انتخاب گردد.» (۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری فرانسه در بیانیه پایانی کنفرانس «با اشاره آشکار به مصر خاطرنشان شده است هیچ کشوری حق ندارد تا به طور یک جانبه درصدد حل اختلافات اسرائیل و اعراب باشد. مقاومت علیه پیمان کمپ دیوید و علیه گرایش های قراردادهای و ابتکار عمل های ناشی از آن همچنان ادامه خواهد داشت.» (۲) علاوه بر این در چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی یک بیانیه ۲۸ ماده ای در زمینه حقوق بشر انتشار یافت که به موجب آن «شریعت اسلامی تنها مأخذ برای توضیح و روشن ساختن هر یک از ماده های این سند خواهد بود و اعضای سازمان کشورهای اسلامی تدابیر لازم را به منظور اجرای مفاد این بیانیه اتخاذ خواهند کرد.» (۳) بیانیه مذکور که از آن با نام "اعلامیه داکا در زمینه حقوق بشر" یاد شد در چهارمین کنفرانس سران کشورهای اسلامی در مراکش رسماً اعلام خواهد شد. (۴)

۱

یک روز پس از توافق اعضای اوپک در مورد حفظ قیمت و سقف تولید قبلی نفت، گزارش های مختلفی درباره نحوه و دلایل اتخاذ این تصمیم و پیامدهای آن انتشار یافت.

رادیو بی بی سی در گزارشی درباره اجلاس اوپک و نتایج آن گفت: «توافق دیروز که پس از یک رشته تهدیدات قبلی ایران که خواستار افزایش سهمیه تولید روزانه خود به ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار بشکه و همچنین افزایش بهای نفت صادراتی اوپک از ۲۹ دلار فعلی برای هر بشکه به ۳۴ دلار بود پس از مذاکرات تلفنی آقای محمد غرضی وزیر نفت ایران، با مقامات دولتی در تهران به دست آمد.»

ص: ۱۰۷۷

۱- همان، صص ۱۴ - ۱۲، رادیو بی بی سی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، داکا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴، رادیو بی بی سی، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

بی بی سی سپس درباره اعتبار تصمیم اخیر اوپک افزود: «ولی توافق وزیران نفت اوپک در محافل بین المللی صنعت نفت به عنوان تعهدی غیرقابل تغییر تلقی نشده است و این بار، نگرانی شرکت های بزرگ که از ادامه فراوانی نفت بدون مشتری در بازار مایه می گیرد از امکان کاهش بهای نفت در اوایل سال آتی میلادی است.» رادیوی مذکور یکی از نتایج احتمالی اجلاس اوپک را چنین ذکر کرد: «یکی دیگر از اثرات تصمیم دیروز اوپک سفر گروهی از خریداران بین المللی نفت به تهران ظرف چند هفته آینده است که ظاهراً مایل به انعقاد قراردادهای درازمدت خرید نفت از ایران هستند. ایران که پس از انقلاب به بستن این گونه قراردادها با شرکت های خارجی تمایل زیادی نشان نمی داد و برای مدتی بازارهای آزاد فروش نفت را به علت بهای بهتر آن به قراردادهای درازمدت ترجیح می داد ظاهراً به علت وفور نفت در بازارهای آزاد و نزول بهای آن، به انعقاد قراردادهای درازمدت تمایل بیشتری پیدا کرده است و طبعاً تثبیت بهای رسمی نفت صادراتی اوپک شرکت های بین المللی را نسبت به انعقاد این گونه قراردادها با ایران راغب تر کرده است.»^(۱)

روزنامه کویتی الانباء نیز در مقاله ای درخصوص نشست اخیر وزرای نفت اوپک در ژنو نوشت: «اکنون دیگر ایامی که اوپک می تواند گلوی کشورهای مصرف کننده نفت را بفشارد و هر قیمتی را که خود مایل است تعیین کند، سپری شده و در ماه مارس گذشته اوپک برای نخستین بار در ظرف ۳۳ سالی که از تشکیل آن می گذرد ناچار شد به جای افزایش قیمت، بهای نفت خود را کاهش دهد. زیرا این نفت دیگر در بازار جهانی چندان خریداری ندارد.»

این روزنامه اضافه کرد: «دو عامل اصلی باعث بحران کنونی قیمت ها در اوپک شده و وزیران نفت در کنفرانس خود در ژنو می کوشند با آن دست و پنجه نرم کنند؛ از یک سو، کشورهای مصرف کننده ای که از تهدیدهای دائمی کشورهای چوین ایران در مورد قطع صدور نفت خسته شده اند توانسته اند از میزان مصرف خود بکاهند و به موازات آن از کشورهای چوین که عضو اوپک نیستند نفت خریداری کنند تا به این تشکیلات انحصارگر وابسته نباشند. دنیای مصرف کننده که از بحران سال ۱۹۷۳ و قطع صدور نفت کشورهای عربی درس عبرت گرفته، درعین حال می کوشد به جای نفت از مواد انرژی زای دیگر استفاده کند.» الانباء در ادامه یادآور شد: «کشف منابع بزرگ نفتی در خارج از کشورهای عضو اوپک نیز یکی از عوامل عمده ضعیف شدن موقعیت این سازمان و بحران کنونی آن می باشد و در نتیجه درحالی که تا ۲۰ سال پیش، کشورهای اوپک ۷۵ درصد از مصرف جهان غیر کمونیست را تأمین می کردند، اکنون سهم آنها به ۳۰ درصد و حتی کمتر کاهش یافته است. در چنین وضعی اوپک ناچار شد در کنفرانس ۹ ماه پیش خود برای نخستین بار بهای نفت را بشکته ای ۵ دلار کاهش دهد.»^(۲)

ص: ۱۰۷۸

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو اسرائیل، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

درحالی که دادگاه مسئولان و اعضای تشکیلات مخفی حزب توده برای رسیدگی به اتهاماتی نظیر افشای اطلاعات نظامی ادامه دارد، پروادا ارگان حزب کمونیست شوروی هدف این محاکمات را "وخیم نمودن روابط ایران و شوروی" عنوان کرد.

در ادامه محاکمه مسئولان و اعضای تشکیلات مخفی حزب توده امروز به اتهامات سیدمحمد معزز یکی از مسئولان تشکیلات مخفی و ۷ عضو دیگر این تشکیلات در دادگاه انقلاب ارتش رسیدگی شد. در این جلسه متهمان ضمن پاسخ گویی به موارد کیفرخواست به نکاتی از جمله نحوه شناسایی و جذب عناصر حزبی از میان نیروهای نظامی، تشکیل شبکه نظامی حزب توده و تفکیک آن از تشکیلات مخفی و چگونگی پیگیری ارتباطات نظامیان در قالب این شبکه و نیز مسئله جمع آوری و اختفای سلاح هایی که از پادگان ها در ابتدای پیروزی انقلاب به دست افراد حزبی افتاده بود، پرداختند.

در ادامه دادگاه، نورالدین کیانوری دبیرکل حزب توده، ضمن تأیید اعترافات اعضای تشکیلات مخفی حزب گفت: «[این] سیاست عمومی بوده است که ما دنبال می کردیم و همه مان در هدف سراب نادرست و غلطی گول خورده بودیم. بعضی ها ۶۰ سال، بعضی ها ۵ سال، بعضی در سال جذب. تاریخ ثابت کرد که در چه گمراهی و ضلالتی افتاده بودیم.»^(۱)

سیدمحمد معزز مسئول شاخه نظامی در نیروی زمینی، شهربانی و ژاندارمری تشکیلات مخفی در دفاعیه خود گفت درحالی که اخباری درخصوص جنگ در دست داشته، دستگیر شده است. وی سپس توضیح داد: «سیاستی که حزب درمورد جنگ اعمال می کرد از طریق نشریاتش، این بود: تا لحظه ای که جنگ حالت تدافعی داشت، حمایت حزب بی چون و چرا بود ولی بعد از اینکه جنگ آن شکست مفتضحانه را در خرمشهر به لشکر صدام کافر وارد آورد، حزب به این نتیجه رسیده بود که عراق با تحریکات کشورهای امپریالیستی جنگ را به ایران تحمیل کرده و هرچه زودتر این جنگ [باید] تمام بشود.»^{(۲) - (۳)}

در ادامه بازتاب های خبری - تحلیلی دادگاه رهبران و اعضای کادر مرکزی حزب توده در رسانه های خارجی، خبرگزاری فرانسه در گزارشی با استناد به مقاله روزنامه پروادا ارگان حزب کمونیست شوروی اعلام کرد: «شوروی امروز محاکمه پنج تن از رهبران حزب کمونیست توده که فعالیت آن ممنوع اعلام شده است را غیرقانونی خواند.» بر پایه این گزارش، پروادا برگزاری دادگاه سران حزب توده را «تجاوز علیه قوانین بین المللی و همچنین قانون اساسی» خوانده و تصریح کرده است: هدف از این دادگاه «وخیم نمودن روابط بین ایران و شوروی» است. خبرگزاری فرانسه سپس افزود: «خط کرملین نسبت به ایران به طور فزاینده خصمانه بوده است.

ص: ۱۰۷۹

۱- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۱۹.

۲- مشروح این جلسه دادگاه در ضمیمه گزارش آمده است.

۳- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۶.

... مطبوعات شوروی در هفته اخیر یک سری تحلیل‌هایی پیرامون جنگ خلیج [فارس] چاپ کرده و در تمامی این تحلیل‌ها صراحتاً از عراق دفاع کرده‌اند.»^(۱)

علاوه بر این روزنامه امریکایی واشنگتن پست هم در شماره اخیر خود با اشاره به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از جریان دادگاه بهرام افضلی فرمانده سابق نیروی دریایی ایران نوشت: «افضلی درحالی که از دادگاه، و رهبران ایران و آیت‌الله روح‌الله خمینی تقاضای بخشش می‌کرد، می‌گریست.» واشنگتن پست به نقل از ایرنا افزود: «افضلی متهم به جاسوسی برعلیه جمهوری اسلامی و عضویت و فعالیت در یک سازمان مخفی به قصد براندازی جمهوری اسلامی است. ... از هنگامی که مقامات انقلابی به تعقیب و دستگیری اعضای حزب توده پرداختند افضلی اولین عضو این حزب بود که در دادگاه ظاهر شد.»^(۲)

۱

افزایش سطح تهدید نظامی امریکا علیه نیروهای سوریه در لبنان با واکنش‌های متفاوت و بعضاً انتقادآمیزی در محافل سیاسی امریکا مواجه شده است. در همین حال، وزیر دفاع سوریه تأکید کرد نیروهای سوری تا خروج کامل نیروهای رژیم صهیونیستی از لبنان، خاک این کشور را ترک نخواهند کرد.

رونالد ریگان رئیس‌جمهور امریکا امروز ضمن هشدار به سوریه گفت: «امریکا به منظور تأمین امنیت نیروهای نظامی و نیز پروازهای شناسایی خود در لبنان به هر کاری که لازم بداند دست می‌زند.» وی با تأکید بر اینکه «پروازهای شناسایی ما در لبنان یک هدف دارد و آن تأمین امنیت نیروهای امریکاست و سوری‌ها نیز این را می‌دانند»، اضافه کرد: «من هشدار می‌دهم امریکا منافع حیاتی در خاورمیانه [غرب آسیا] دارد و درواقع همه جهان در خاورمیانه منافع دارند.» ریگان تأکید کرد: «این منطقه مرکز حیات اقتصادی جهان غرب است.»^(۳)

خبرگزاری یوگسلاوی از واشنگتن هم گزارش داد: «تصمیم دولت ریگان درمورد نشان دادن میزان بیشتری از زور و قاطعیت در قبال سوریه و از جمله استفاده از نیروی نظامی در محافل سیاسی امریکا و به ویژه محافل دمکراتیک این کشور با نگرانی، انتقاد و حتی خشم زیاد از حد انتظار از رونالد ریگان مواجه شد.» بر پایه این گزارش، سناتور آلن کرانستون که کاندیدای دمکرات‌ها در انتخابات آینده ریاست جمهوری امریکا است، اوضاع را "بسیار خطرناک" توصیف کرد و گفت: «شوروی هم اکنون در سوریه حضور دارد و امریکا نیز به گونه‌ای درگیر جنگ با سوریه است و درجهت رویارویی با شوروی پیش می‌رود. رویارویی‌ای که می‌تواند به یک جنگ هسته‌ای مبدل شود.» همچنین زیبگینو برژینسکی مشاور امنیت ملی در دولت کارتر، گفت که «امریکا باید از واردشدن در جنگ لبنان خودداری کند و در صورتی که نتواند بین اسرائیل و اعراب صلح برقرار کند، باید نیروهای خود را از لبنان خارج کند و لبنانی‌ها را

ص: ۱۰۸۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، مسکو - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۱ و ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

برای رسیدگی به مشکلات خود و سوریه و اسرائیل را برای جنگیدن با یکدیگر [در صورت تمایل آنها] تنها بگذارد.» در این میان هنری کیسینجر وزیر امور خارجه پیشین امریکا «همچنان معتقد است که امریکا باید در لبنان قاطعیت نشان دهد.»^(۱)

از سوی دیگر، وزیر امور خارجه امریکا که از کشورهای شمال آفریقا دیدن می کند، هنگام ترک تونس با اشاره به مخالفت شدید برخی از کشورهای عرب با مناسبات فعلی میان امریکا و رژیم صهیونیستی اعلام کرد که «دولت متبوع وی سیاست خود را نسبت به اسرائیل تغییر نخواهد داد.» جورج شولتز که عازم رباط پایتخت مراکش است به خبرنگاران گفت: «لازم می داند در یک پایتخت عربی اعلام نماید که ایالات متحده دارای روابط مستحکم و گسترده ای با اسرائیل می باشد که در گذشته وجود داشته و در آینده وجود خواهد داشت و این را باید همه کس بداند و درک کند.»^(۲)

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه در مصاحبه ای با روزنامه کویتی الرای العام - که امروز انتشار یافت - گفت: «تا زمانی که اسرائیل تمامی نیروهایش را بدون قید و شرط از لبنان خارج نکرده، سوریه از لبنان بیرون نخواهد رفت.» وی افزود: «تا زمانی که توازن فرقه ای در لبنان برقرار شود سوریه از لبنان خارج نخواهد شد.» وزیر دفاع سوریه ضمن متهم ساختن امریکا به تلاش برای ناآرام کردن سوریه اظهار کرد: «حمله اسرائیل به لبنان به تشویق امریکا صورت گرفت چون اسرائیل جرئت نمی کرد با توجه به سلاح هایی که سوریه از شوروی گرفته بود در تابستان گذشته به سوریه حمله کند.» طلاس همچنین گفت که «کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، قصد داشت سوریه را نابود کند اما سلاح های سوریه وی را از این کار بازداشت.» وی با انتقاد از نیروی چندملیتی در لبنان اعلام کرد: «آنها از مأموریتی که به ایشان محول شده بود منحرف شده در خدمت فالانژیست های لبنان قرار گرفته اند.» وزیر دفاع سوریه ادعا کرد: «اسرائیل بشیر جمیل رئیس جمهوری پیشین را به قتل رساند چون وی قصد داشت موافقت نامه لبنان با اسرائیل را فسخ کند.» طلاس همچنین تأکید کرد: «سوریه اجازه نخواهد داد توازن سیاسی در لبنان برهم بخورد. ... سوریه به هیچ جناحی اجازه نخواهد داد بر لبنان و دیگران حکومت کند.»^(۳)

امروز همچنین رادیو مسکو گزارش داد روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی در مقاله ای به حملات اخیر هواپیماهای امریکا علیه مواضع نیروهای سوریه در لبنان و حوادث پس از آن پرداخته و نوشته است: عملیات نظامی جدید امریکا بعد از پایان مذاکرات ریگان با شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی و توافق صورت گرفته در زمینه همکاری نظامی و راهبردی انجام گرفته است، به نوشته این روزنامه «واشنگتن عملاً روش مبنی بر اعمال زور و توسل به نیروی قهریه در مورد نیروهایی که با توسعه طلبی اسرائیل و تحکم امریکا ابراز مخالفت می کنند اتخاذ می کند.» پراودا همچنین ضمن اشاره به خطر تجزیه لبنان بر اثر مداخله امریکا در امور

ص: ۱۰۸۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷، ۲۱/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری یوگسلاوی، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

داخلی لبنان و ادامه اشغال اراضی این کشور توسط رژیم صهیونیستی تأکید کرد: «اتحاد شوروی با قاطعیت تمام سیاست ایالات متحده امریکا و اسرائیل را محکوم کرده، مراتب همبستگی خود را با ملل لبنان و سوریه و دیگر کشورهای عرب ابراز می نماید که از استقلال خود مدافعه می کنند و علیه تلاش های امریکا و اسرائیل که می خواهند به زور شرایط اسارت بار حل مسئله خاور نزدیک را به آنها تحمیل نمایند، مبارزه می کنند.»(۱)

ضمیمه گزارش ۸۲۹: مشروح جلسه دادگاه مسئولان تشکیلات مخفی حزب توده

مشروح جلسه محاکمه ۸ تن از سران سازمان مخفی حزب توده به نقل از روزنامه کیهان به این شرح است: «صبح دیروز [۱۹/۹/۱۳۶۲] در ادامه رسیدگی به اتهامات مسئولان و اعضای شاخه مخفی حزب خائن توده محاکمه سیدمحمد معزز مشاور کمیته مرکزی حزب منحل توده در تشکیلات مخفی و ۷ عضو مؤثر این تشکیلات از جمله سرهنگ رحیم صادق زاده، سرهنگ محمود مفیدی، سرهنگ حسن آذرفر، سرهنگ محمدامین مقدسی، سرهنگ ابوالقاسم افرائی، سرهنگ خیرالله ایران نژاد و سروان بازنشسته رحیم شمسی در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش برگزار شد. در آغاز جلسه دادگاه، ابتدا آیاتی چند از کلام الله مجید قرائت شد و سپس متن کیفرخواست توسط اتابکی دادستان دادگاه انقلاب ارتش قرائت گردید:

کیفرخواست

... موضوع اتهامات: جاسوسی، عضویت و فعالیت در شبکه مخفی نظامی با هدف براندازی.

* شرح اتهامات متهم ردیف ۱: (سیدمحمد معزز)

۱. مشاور کمیته مرکزی حزب جاسوس توده در تشکیلات مخفی با نام مستعار احمد تحت مسئولیت خسرو. (ص ۱۵۲)

۲. مسئول شاخه نظامی در نیروی زمینی، شهربانی و ژاندارمری تشکیلات مخفی. (صص ۱۲ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸، ۵۷ و ۱۵۱)

۳. تحت مسئولیت داشتن مسئولین بخش های نظامی با نام های مستعار عباس، جهانگیر، بابک و کاظم و بهروز و ناخدا افضلی از سال ۵۸ تا ۵۹ و کلیه متهمین این کیفرخواست و رضا و قندی و شاخه ای

۵۰ نفره در تشکیلات مخفی نوید در تهران و شهرستان ها. (ص ۱۵۰)

۴. تحت مسئولیت داشتن هادی اسماعیل زاده و ناهید مهدی به جهت حفظ و نگهداری سلاح های انبار و جاسازی شده حزب منحل توده در منزل پدرش (سیدحمزه معزز). (صص ۱۲ و ۸۸ و ۱۰۶ و ۱۱۳) و عده ای دیگر جهت استفاده از منازلشان و اغراض دیگر.

۵. معرفی سه نفر به نام های مستعار کاوه، زهره و فریبرز به محمد مهدی پرتوی جهت سفر به روسیه و دیدن دوره آموزشی و مارکسیستی.

۶. جمع آوری حق عضویت های ماهانه از [افراد] تحت مسئولیت خود و پرداخت به حزب. (ص ۵۹)

۷. جمع آوری سلاح هایی که نزد افراد تشکیلات بوده و همکاری و دادن رهنمود جهت مخفی ساختن آنها به اتفاق محمد هادی پرتوی و خسرو لطفی در منزل پدر خود جهت اجرای مقاصد حزب در آینده. (صص ۱۰۶ و ۱۰۷ و ۱۵۰ و ۱۵۱)

۸. دریافت ماهانه سه هزار تومان حقوق از حزب خائن توده.

۹. فعالیت مداوم و دادن رهنمودهای لازم به نظامیان تحت مسئولیتش علی رغم پیام امام امت در مورخه ۲۴/۱۲/۶۰ تا لحظه دستگیری.

ص: ۱۰۸۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، رادیو مسکو، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

شرح اتهامات متهم ردیف ۲ (رحیم صادق زاده)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار عباس و تحت مسئولیت محمد معزز. (صص ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۵ و ۲۰ و ۲۱)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه چهار هزار تومان. (صص ۷ و ۸ و ۹ و ۱۵ و ۲۰ و ۲۱)

۳. اجرای قرار و برگزاری جلسه در مطب و منزل همراه برادر خود. (صص ۷ و ۹ و ۱۴ و ۲۰ و ۲۲ و ۲۳)

۴. معرفی خانمی به نام مقدم به تشکیلات. (صص ۲۰ و ۲۱ و ۲۳)

۵. فعالیت تا لحظه دستگیری. (صص ۱۴ و ۲۲)

شرح اتهامات متهم ردیف ۳ (سید محمود مفیدی)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار مزدک تحت مسئولیت سید محمد معزز. (صص ۱۰ و ۱۱ و ۱۴ و ۱۸)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه ۱۰۰۰ تومان و بعدها ۱۵۰۰ تومان. (صص ۹ و ۱۲)

۳. اجرای قرارهای تشکیلاتی و جلسه در مطب و منزل به همراه خیرالله ایران نژاد تحت مسئولیت معزز.

۴. معرفی سرهنگ خیرالله ایران نژاد به حزب و داشتن ارتباط با وی. (صص ۲۰ و ۲۱)

۵. معرفی برادر همسرش به نام مسعود داوری به حزب منحل توده. (صص ۲۱)

۶. فعالیت و ارتباط تا لحظه دستگیری.

شرح اتهامات متهم ردیف ۴ (حسن آذرفر)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات با نام مستعار سروش و تحت مسئولیت هوشنگ و احمد.

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه سیصد و جمعاً نه هزار تومان. (صص ۱۰ و ۲۲ و ۴۱ و ۵۰)

۳. دادن اخبار و اطلاعات و گزارشات طبقه بندی شده به مسئولان حزبی خود. (صص ۶ و ۷ و ۹ و ۱۵ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۴۱ و ۵۳)

۴. اجرای قرارهای تشکیلاتی با مسئولان حزبی خود در خیابان. (صص ۱۴ و ۱۵ و ۱۷ و ۲۲ و ۵۲)

۵. معرفی و دادن آدرس سرهنگ ۲ تابان و سرهنگ شکرریز و سروان جعفری به مسئولش. (صص ۱۳ و ۱۴)

۶. ارتباط تا لحظه دستگیری و در اختیار داشتن گزارشاتی طبقه بندی شده حین دستگیری جهت دادن به مسئولش.

شرح اتهامات متهم ردیف ۵ (محمد امین مقدسی)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار روزبه و تحت مسئولیت معزز. (صص ۱۳ و ۱۴ و ۳۱ و ۳۵)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه ۵۰۰ تومان به حزب جاسوس توده. (ص ۲۷)

۳. دادن اطلاعات و اخبار و گزارشات نظامی محیط کار و جبهه به مسئولین حزبی خود. (صص ۲۶ و ۲۷ و ۲۹ و ۳۷)

۴. اجرای قرارهای تشکیلاتی و برگزاری جلسات حزبی در منزل خود. (صص ۲۷ و ۳۵)

۵. معرفی دختر بزرگش به حزب در جهت جذب و وصل وی. (ص ۳۷)

۶. فعالیت تا لحظه دستگیری.

• شرح اتهامات متهم ردیف ۶ (ابوالقاسم افرائی)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار زرتشت و تحت مسئولیت معزز. (صص ۱۱ و ۲۲ و ۲۳)

۲. پرداخت عضویت ماهانه هزار تومان. (صص ۶ و ۷ و ۱۲)

۳. دادن اخبار محیط کار خود به مسئولش. (ص ۱۵)

۴. استفاده از منزل خود جهت اجرای قرار و جلسات و ارتباط و فعالیت تا لحظه دستگیری. (صص ۱۱ و ۲۴)

ص: ۱۰۸۳

شرح اتهامات متهم ردیف ۷ (خیرالله ایران نژاد)

۱. عضویت و فعالیت در حزب و بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار مزدا و تحت مسئولیت احمد. (صص ۷ و ۱۰ و ۱۳ و ۲۲)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه ۱۵۰۰ تومان. (صص ۱۶ و ۱۷ و ۲۲ و ۲۳)

۳. اجرای قرارهای تشکیلاتی و برگزاری جلسات و شرکت در حوزه حزبی به همراه سید محمود مفیدی. (صص ۷ و ۱۳ و ۱۵ و ۲۲)

۴. ارتباط تا لحظه دستگیری.

شرح اتهامات متهم ردیف ۸ (رحیم شمسی)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی و تشکیلات مخفی با نام مستعار قاسم و تحت مسئولیت خسرو، بهرام و احمد. (صص ۶ و ۱۰ و ۱۱)

۲. پرداخت حق عضویت جمعاً ده هزار تومان و دادن کوپن بنزین به حزب خائن توده. (صص ۱۴ و ۲۱ و ۲۸)

۳. دادن اخبار و اطلاعات و گزارشات محیط کار خود به مسئولین حزبی اش. (صص ۱۲ و ۲۲ و ۲۳)

۴. اجرای قرارهای تشکیلاتی در منزل خود. (ص ۱۱)

۵. معرفی دخترش به نام هدیه شمسی و ۳ نفر به نام های جلال میبدی، طغرل انوری و شخص دیگری در وزارت دفاع. (صص ۲۱ و ۲۴ و

۳۱)

۶. ارتباط و فعالیت تا لحظه دستگیری.

با عنایت به شرح فوق رسیدگی نهایی به اتهامات هریک از متهمین و صدور حکم شرعی درباره هر کدام به عنوان محارب و مفسد فی الارض و به استناد ماده ۱۹۹ قانون حدود و قصاص مورد تقاضاست.

دادستان انقلاب اسلامی ارتش

اتابکی

۱۶/۹/۶۲

پس از پایان [قرائت] متن کیفرخواست رئیس دادگاه از متهم ردیف اول غیرنظامی سید محمد معزز خواست خود را معرفی کند.

معزز: بنده محمد معزز فرزند سید حمزه عضو حزب توده و مسئول بخشی از تشکیلات مخفی. ...

رئیس دادگاه: شما توضیح دهید که مسئول چه شاخه هایی بودید.

معزز: قبل از انقلاب سازمان نوید کار می کردم و بعد از انقلاب مدتی مسئول بخشی از تشکیلات سازمان نوید بودم از سال ۵۹ تا دستگیری مسئول بخشی از تشکیلات نظامی حزب بودم. (شهربانی، ژاندارمری و نیروی زمینی) ... آغاز سال ۵۸ بود که از طریق آقای

پرتوی شنیدم که حزب تصمیم گرفته سازمان نوید را که به صورت مخفی فعالیت می کرد به همان شکل حفظ کند چون می گفت که هنوز انقلاب تثبیت نشده ممکن است حزب ضرباتی بخورد و ما باید یک امکانات محدود به صورت مخفی داشته باشیم و من در آن موقع مسئول بخشی از تشکیلات مخفی بودم و تا اواسط سال ۵۸ پارول های بعضی از نظامی هایی که خودشان به صورت پراکنده به دفتر حزب مراجعه کرده بودند و با حزب ارتباط گرفته بودند به ما می دادند و ما به آنها مراجعه می کردیم و ارتباط آنها را با حزب برقرار می کردیم که از آغاز سال ۵۸ تقریباً تک توکی که نمونه اش همان ناخدا افضلی بود یا سرهنگ مقدسی، صادق زاده و نمونه های دیگر به دفتر حزب مراجعه کرده بودند و حزب پارول آنها را از طریق آقای پرتوی برای ما می فرستاد و ما مراجعه می کردیم و ارتباط آنها را با حزب برقرار می کردیم.

رئیس دادگاه: مجموعاً شما چند نفر نظامی تحت مسئولیت داشتید؟

متهم: اجازه بفرمایید در تشریح فعالیت سال ۵۹ که تفکیک می شود عرض خواهم کرد. ... اواخر ۵۸، کیفیت ارتباط با نظامیان و غیرنظامیان مخفی به این شکل بود: از آغاز سال ۵۹ بود که حزب تصمیم گرفت شبکه نظامی را از شبکه مخفی حزبی جدا کند و مسئولین آنها را نیز تفکیک کند.

ص: ۱۰۸۴

رئیس دادگاه: شبکه نظامی را از شبکه مخفی جدا کند یعنی چه؟

[معزز]: سازمان مخفی افراد غیرنظامی مخفی بودند سازمان تشکیلات نظامی افراد نظامی. در آن موقع یعنی آغاز سال ۵۹ ارتباطات غیرنظامی مرا گرفتند و ارتباطات نظامی ها را به علاوه چند سرشاخه غیرنظامی که اسمشان در کیفرخواست برده شد با من آشنا کردند و تشکیلات نظامی را از این تاریخ حزب به صورتی جداگانه پایه ریزی کرد.

رئیس دادگاه: تا موقعی که شما مسئول شاخه نظامی شدید چند نفر حدوداً تحت مسئول در سازمان مخفی داشتید؟

متهم: دقیقاً نمی دانم فکر می کنم ۵ نفر، در این حدود.

رئیس دادگاه: در تهران و شهرستان ها؟

متهم: دقیق نمی دانم ولی به ده نفر نمی رسید.

رئیس دادگاه: اسامی اینها را می توانید بگویید.

معزز: افرادی بودند به نام بابک، عطا، اسماعیل زاده، شایان، عسگر آهنین جگر، کاظم و عباس.

رئیس دادگاه: اسامی حقیقی اینها چه بود؟

متهم: اسامی حقیقی شان را نمی دانستم.

رئیس دادگاه: رحیم عراقی.

متهم: بله رحیم عراقی بود که از همان اول انقلاب به دفتر حزب رفت. عزیز مؤمنی، مهدی مؤمنی، غلامرضا خازه ای که همان شایان بود، کاظم، خسرو لطفی، داود ابراهیمی، رضا قنبری (کاوه)، ناهید مهتدی و هادی اسماعیل زاده که این دو از سال ۵۹ با من بودند. اینها ارتباطات من بود تا قبل از جداشدن شبکه غیرنظامی مخفی از تشکیلات نظامی. در سال ۵۹ که ارتباطات مجزا شد من با افرادی به نام بابک، کاظم، جهانگیر و عباس و بهروز که طی دو مرحله به این شبکه آمدند، تماس داشتم و این افراد مستقیماً تحت مسئولیت خودم بودند به غیر از اینها افرادی بودند که تحت مسئولیت افراد نامبرده بودند که آن هم تحت مسئولیت من و آقای پرتوی به طور مشترک بودند. این کیفیت تشکیلاتی کار من از [بعد] انقلاب [تا] سال ۵۹ که به این صورت از نظر تشکیلاتی حزب این سازمان را شکل داد.

رئیس دادگاه: در رابطه با سلاح هایی که مربوط به پادگان ها می شود و حزب دستور جمع آوری و اختفای آنها را داده بود چه می گوئید؟

متهم: در مقطع انقلاب همان طوری که همه شرکت داشتند ماها هم به حد توانمان در گوشه و کناری بودیم و در این رابطه سلاح هایی از پادگان ها به دست افراد حزبی افتاده بود تا اینکه رهبری حزب از طریق آقای پرتوی متوجه شدند که این سلاح ها را باید جمع آوری کنیم و نگهداریم، البته همه این سلاح ها در شاخه و شبکه من نبود. بخش محدودش در شبکه من بود و قسمت اعظم این سلاح ها از طریق خود آقای پرتوی به شبکه ای از خودشان داشتند به من داده شد و ما به آن خانه بردیم و از طریق هادی اسماعیل زاده و کاظم آنجا جاسازی کردیم و نگه داشتیم.

رئیس دادگاه: این سلاح ها چی بود و چقدر بود؟

متهم: این سلاح ها تقریباً از ۱۰۰ قبضه بالاتر بود که در میان آنها ۳ کلت، نارنجک، تیربار، آرپی.جی و انواع اقسام از این جور سلاح ها که از پادگان ها به دست آمده بود و انواع مهمات.

رئیس دادگاه: توضیحات خودتان را راجع به فعالیت خودتان ادامه دهید.

متهم: از سال ۵۹ که من مستقیماً در رابطه با افراد ارتشی و نظامی قرار گرفتم. از این تاریخ حزب وظیفه ما را این قرار داده بود که با افراد ارتشی تماس بگیریم و اینها را با حزب آشنا کنیم و نشریات و جزوات و کتب حزبی را برای مطالعه به آنها بدهیم و اینها اگر افراد جدیدی را در محیط کارشان می شناسند به حزب معرفی بکنند و حق عضویت آنها را جمع کرده به حزب بدهیم. اخبار و اطلاعاتی که در محیط کارشان دارند جمع آوری کنیم و به حزب گزارش کنیم. که دقیقاً در این رابطه هم من با افرادی که ارتباط داشتم فعالیت کردم. افرادی که ارتباط داشتم رهنمودهای حزبی را دادم کتب و نشریات حزبی را برای مطالعه به آنها دادم به آنها می گفتیم برای باقی ماندن از محیط کارشان تظاهر به اسلام بکنند. نشریات حزبی را بخوانند. اخبار و اطلاعات

ص: ۱۰۸۵

آنان را جمع آوری و به آقای پرتوی می‌دادم و تا لحظه دستگیری دقیقاً کار من به همین کیفیت بود.

... در مجموع من توضیح کلی که لازم است در اینجا بدهم این است که این افراد نظامی که با ما ارتباط داشتند همان طوری که در جلسه قبل آقای پرتوی گفتند ما برای اینها به صورت رسمی از تشکیلات نظامی صحبت نکرده بودیم. ولی به دلیل سوابق و یا افرادی که خودشان معرفی می‌کردند و یا رهنمودهایی که ما می‌دادیم اینها حتماً حدس می‌زدند که [از طریق] من رابطه با تشکیلات نظامی حزبی می‌توانند [داشته] باشند.

به گزارش خبرنگار کیهان پس از اظهارات [محمد] معزز. رئیس دادگاه از آقای پرتوی سؤال کرد: چون این آقایان از طریق شما طبق گفته های آقای [محمد] معزز با ایشان مرتبط شدند توضیح بدهید شما چگونه شناسایی می‌کردید و آمادگی اینها را برای عضو حزب شدن چطور کشف می‌کردید و بعداً ارتباط می‌دادید.

پرتوی گفت: در رابطه با آقایان و به طور کلی اعضای ارتشی حزب دو شیوه شناسایی و عضو گیری وجود داشت. شیوه اول که در مرحله اولیه هم به خصوص در سال ۵۸ انجام می‌شد این بود که عده ای از آقایان آن موقع که دفتر حزب باز بود خودشان مستقیماً یا به دفتر حزب مراجعه کرده بودند یا اینکه از طریق یکی از دوستان و آشنایانشان که در شبکه ملتی حزب عضو بودند ترتیب برقراری ارتباطشان را با حزب داده بودند. پارول ارتباطی با ایشان تنظیم شده بود و این بار پارول های ارتباطی را در سال ۵۸ تماماً آقای کیانوری به من می‌دادند و من هم پارول ها به آقایان مسئولین تشکیلات از جمله آقای معزز می‌دادم.

... غیر از این مورد شیوه دیگر این بود خود آقایانی که با تشکیلات نظامی مرتبط می‌شدند اگر افرادی را از همکارانشان شناسایی می‌کردند که گرایش و یا تمایلاتی به حزب دارند معرفی می‌کردند، پس از معرفی ارتباط به دو طریق برقرار می‌شد یک طریق این بود که مستقیماً خود معرفی کننده بعد از مشورت با حزب و تصویب مسئولین حزبی خودش به شخص تازه وارد مراجعه می‌کرد و او را به حزب دعوت می‌کرد و یک مورد دیگر این بود که مشخصات و آدرس او را می‌داد و کس دیگری از مسئولین تشکیلات به نام حزب به آن شخص مراجعه می‌کرد و بعد از طریق درج مطلبی در روزنامه ای حزبی (به ویژه در سال ۵۸ و اوایل سال ۵۹ انجام شد. بعد دیگر موقوف شد) اعتماد ایشان را که یک نوع رابطه حزبی است جلب می‌کرد. این شیوه البته عمدتاً قبل از پیروزی انقلاب در تشکیلات نوید به کار می‌رفت.

رئیس دادگاه: در رابطه با سلاح هایی که ایشان توضیح دادند شما بیشتر توضیح دهید.

پرتوی: همان طوری که قبلاً هم گفتم و ایشان هم تصریح کردند در جریان روزهای ۱۹، ۲۰، ۲۱ و ۲۲ بهمن که در واقع قیام مسلحانه مردم ایران علیه رژیم سلطنت برپا شد و منجر به سقوط رژیم طاغوت شد اعضای تشکیلات سازمان نوید هم همراه مردم در تصرف پادگان ها شرکت کرد و به این ترتیب چون آن موقع هم معمول بود که همه اسلحه ها را از پادگان خارج می‌کردند اعضای تشکیلات هم اسلحه هایی را خارج کردند و آنها را نگه داشتند. البته آن موقع توسط مقامات جمهوری اسلامی دستور داده شد که بلافاصله اسلحه ها را مردم تحویل دهند بعد از آن هم در سال ۵۸ حضرت امام در اطلاعیه ای رسماً خواستند هر کس اسلحه دارد تحویل دهد. ولی علی رغم این مسئله آن اوایل یعنی حدود یک ماه اول منتظر بودیم که رهبری حزب به داخل بیاید و به ما دستور بدهد که چه بکنیم. بعد از اینکه رهبری حزب به داخل آمد مسئله را مطرح کردیم که این مقدار سلاح حدوداً در دست افراد حزبی است چه کنیم؟ من مستقیماً با آقای کیانوری مطرح کردم. ایشان دستور دادند که این اسلحه ها را نگهداری کرده و مخفی کنیم. البته دلیلی را که در آن زمان برای ما مطرح کردند این بود که گفتند: از آنجایی که انقلاب تثبیت نشده وضع هنوز هم مشخص نیست ضدانقلاب فعال است. هر آن ممکن است حادثه ای اتفاق بیفتد، حزب ممکن است زیر ضربه قرار بگیرد و از این قبیل، قرار بر این شد اسلحه ها را حفظ کنیم. من عین همان

مسائلی را که مطرح شده بود به مسئولین تشکیلات منتقل کردم ترتیب جمع آوری سلاح ها از دست افراد حزب انجام شد. ...

گزارش خبرنگار کیهان حاکی است پس از اظهارات پرتوی رئیس دادگاه از کیانوری پرسید: آقای کیانوری جناب عالی راجع به پارول هایی که شما به ایشان در رابطه با افراد نظامی و از جمله این افراد و همچنین در رابطه با مسئله سلاح ها توضیح بدهید.

کیانوری: آنچه که در اینجا گفته شده است من تأیید می کنم هیچ چیز نادرستی گفته نشده است.

ص: ۱۰۸۶

... درباره سلاح‌ها هم این واقعیت است که در همان وقت تصمیم گرفتیم صلاح‌ها را مخفی بکنیم حتی من آن قدر که خاطر من هست ما در روزنامه هم مقاله‌ای نوشتیم مبنی بر اینکه فکر می‌کنیم هنوز سلاح است که سلاح‌ها در دست مردم باقی بماند که این را علنی کردیم.

رئیس دادگاه: یعنی علنی کردید که ما سلاح‌ها را تحویل نمی‌دهیم؟

کیانوری: گفتیم که صحیح است که هنوز سلاح در دست مردم بماند، نگفتیم که ما سلاح داریم.

رئیس دادگاه از پرتوی سؤال کرد: شما در این رابطه چیزی به یاد دارید که ایشان در روزنامه این مسئله را مطرح کرده باشند.

پرتوی: خیر، البته تا آنجایی که به یاد می‌آورم ایشان هنوز در خارج بود در روزنامه‌های کثیرالانتشار خواندم. ایشان در مصاحبه‌ای که در خارج انتشار یافت دعوت کرده بودند در خصوص دستور امام در مورد تحویل سلاح گردن نهید ولی بعدها تلویحاً با این عنوان که هنوز لازم است که مردم مسلح باشند در آن اوایل یک چنین اشاراتی کرده بودند.

رئیس دادگاه: آقای کیانوری ادامه دهید.

کیانوری: به همین دلیل ما تصمیم گرفتیم این سلاح‌ها را نگه داشته و محفوظ کنیم یک مقداری هم تحویل دادیم. مقدار کمی هم در داخل شبکه حزبی جمع شد که در دست یکی از مسئولین بوده که پیدا شده و تحویل داده شده بود و من در داخل زندان فهمیدم سازمان جوانان هم طبق همان دستور عمومی برای خودش مقداری اسلحه جمع آوری کرده بود که من از آن نه اطلاعی داشتم نه آدرسشان را می‌دانستم.

ادامه جلسه دادگاه به روز دوشنبه ۲۱/۹/۱۳۶۲ م کول شد. (۱)

ص: ۱۰۸۷

در ادامه عملیات تعرضی توپخانه ها و خمپاره اندازهای عراق علیه شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق عمومی این دو شهر، در دو روز گذشته ۶ باب منزل مسکونی در آبادان ویران و به بخشی از یک بیمارستان آسیب وارد شد.

در خرمشهر نیز مناطق پل نو، پاسگاه زید، شلمچه و جزیره مینو به طور پراکنده گلوله باران شد. بر اثر این حملات عراق ۱۴ تن در منطقه آبادان و ۱۰ تن نیز در منطقه عمومی خرمشهر مجروح شدند. (۱)

عملیات کمین نیروهای خودی در جنوب شرقی سقز، درگیری با افراد مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی مهاباد و مریوان، تسلیم شدن افراد وابسته به حزب دمکرات و کومه له و اعلام آمار تسلیم شدگان در منطقه بوکان اهم اخبار مربوط به مناطق کردنشین غرب کشور است.

عده ای از نیروهای حزب الله سقز که برای پاک سازی عازم روستای چنارتو در جنوب شرقی این شهر شده بودند به علت سرما و کولاک شدید نتوانستند به این روستا برسند، این نیروها در راه بازگشت با مشاهده افراد حزب دمکرات در حوالی روستای ضامن آباد، بر سر راه آنها کمین گذاشتند که در نتیجه ۳ تن از افراد ضدانقلاب کشته شدند. نیروهای حزب الله سقز پس از اجرای این عملیات به پایگاه خود بازگشتند. (۲)

همچنین در درگیری نیروهای سپاه با عناصر مسلح غیرقانونی در حوالی پایگاه حیوانات مهاباد و درگیری گردان مرزی ژاندارمری با افراد ضدانقلاب در حوالی روستای مرزی آسیاب در مریوان، ۱ تن از نیروهای سپاه شهید و یک تن از سربازان ژاندارمری نیز زخمی شد. (۳)

از سوی دیگر و در ادامه روند تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب امروز هم ۲ نفر از افراد حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له خود را به نیروهای خودی تسلیم کردند. (۴)

ستاد تائین سپاه بوکان نیز اعلام کرد که از ۱۵ تا ۲۰ آذرماه، ۷ تن از افراد وابسته به

ص: ۱۰۸۹

۱- سند شماره ۲۸۹۲۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره کل سیاسی انتظامی استان خوزستان، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۵۰۲۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه سقز به سپاه ناحیه کردستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۴۸۹ ستاد سپاه ناحیه کردستان به ستاد قرارگاه حمزه، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۲۶۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- سند شماره ۳۴۲۹۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه به فرماندهی کل سپاه ۲۹/۹/۱۳۶۲.

گروه های مسلح غیرقانونی خود را به سپاه این شهر تسلیم و درخواست امان نامه کرده اند که ۳ تن آنان از افراد وابسته به حزب دمکرات بوده اند، همچنین ۳ تن از این افراد سلاح های خود را نیز به سپاه بوکان تحویل داده اند. (۱)

۱

تلاش رژیم عراق برای جذب و به کارگیری عشایر کرد این کشور و رهبران دینی آنها و اهداف عراق از این کار موضوع گزارشی خبری است که قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) بدان پرداخته است. در بخشی از این گزارش آمده است:

بعد از عملیات پیروزمندانه والفجر ۴ در منطقه مریوان، رژیم عراق تلاش های وسیعی در زمینه تماس با سران عشایر بانفوذ کرد و رهبران دینی آنها به منظور مسلح کردن و کشاندن آنها به مناطق عملیاتی آغاز کرده است و مسئولان دولت عراق در سخنرانی های متعدد در شهرهای کردستان عراق، وظیفه دفاع در مقابل هجوم لشکر اسلام به منطقه کردستان را متوجه اهالی کرد منطقه دانسته اند، دولت عراق در این زمینه حتی به جبر و فشار نیز متوسل گردیده است، اطلاعات دریافتی حاکی است دولت عراق با عشایر ذیل تماس برقرار کرده و عده ای از آنان موافقت خود را با مسلح شدن اعلام کرده اند و مذاکره به منظور جلب نظر مابقی نیز ادامه دارد:

ایل برادوست مستقر در منطقه سیدکان؛ ایل هرکی مندان مستقر در منطقه موصل؛ ایل هرکی سردهانی مستقر در منطقه ارییل؛ ایل سورچی مستقر در منطقه زاخو و ارییل؛ ایل پشتداری مستقر در منطقه قلعه دیزه و ایل دوله مری مستقر در منطقه بالک.

در نظریه مربوط به این خبر درباره اهداف رژیم عراق از دست زدن به چنین کاری آمده است:

۱. از توانایی رزمی قابل توجه عشایر کرد در مناطق کوهستانی کردستان عراق که سرزمین اصلی آنها بوده و آشنایی شان با منطقه موجب افزایش قابلیت رزمی شان می شود، استفاده کافی کند.

۲. اختلافات قدیمی و ریشه ای عشایر عراق با گروه های ناسیونالیست سیاسی طالب خودمختاری را تشدید کند تا ضمن تضعیف آن گروه ها، موقعیت متزلزل سیاسی نظامی فعلی خود در منطقه را تقویت کرده و بهبود بخشد.

۳. اقدامی برای جذب بیشتر مردم کردستان عراق به خصوص در مناطق دوردست به سوی رژیم عراق انجام داده باشد.

۴. در حال حاضر ارتش عراق با کمبود نیروی قابل توجهی مواجه است که با این جذب نیرو بخشی از کمبود نیروی رژیم جبران می شود.

۵. کشته ها و زخمی های احتمالی این عشایر در جنگ با ایران و گروه های کرد عراقی مخالف رژیم صدام، با توجه به سنت های عشایری، کینه و عداوت آنان را به طرف مقابل افزایش داده و این به نفع رژیم صدام است.

ص: ۱۰۹۰

۶. باتوجه به افزوده شدن مناطق آزادشده در شمال عراق و شدت یافتن درگیری ها، ارتش عراق با استفاده از این نیروها مجبور به سرمایه گذاری انسانی بیشتری برای حفظ موقعیت خود در منطقه نخواهد بود.^(۱)

۱

امام خمینی در بیاناتی بر ضرورت پذیرش اشتباه از سوی مسئولان کشور، درس گرفتن از تجربه مشروطه و مشارکت مردم در انتخابات تأکید کردند.

صبح امروز رهبر انقلاب در جمع فقها و حقوق دانان شورای نگهبان ضمن تأکید بر اجرای امور مطابق شرع اسلام، اظهار داشتند: «اگر قبلاً اشتباه کرده باشیم باید صریحاً بگوییم اشتباه نموده ایم و عدول در بین فقها از فتوایی به فتوای دیگر درست همین معنا را دارد.» ایشان آن گاه تأکید کردند: «فقهای شورای نگهبان و اعضای شورای عالی قضائی هم باید این طور باشند که اگر در مسئله ای اشتباه کردند، صریحاً بگویند اشتباه کردیم و حرف خود را پس بگیرند.» امام خمینی همچنین افزودند: «پیش از انقلاب، من خیال می کردم وقتی انقلاب پیروز شد افراد صالحی هستند که کارها را طبق اسلام عمل کنند، لذا بارها گفتم روحانیون می روند کارهای خودشان را انجام می دهند. بعد دیدم خیر، اکثر آنها افراد ناصالحی بودند و دیدم حرفی که زده ام درست نبوده است، آمدم صریحاً اعلام کردم من اشتباه کرده ام. این برای این است که ما می خواهیم اسلام را پیاده کنیم. پس در این رابطه ممکن است من دیروز حرفی را زده باشم و امروز حرف دیگری را و فردا حرف دیگری را، این معنا ندارد که من بگویم چون دیروز حرفی زده ام باید روی همان حرف باقی بمانم. امروز می گویم مادام که احکام اسلام پیاده نشده است و افراد صالحی نداشتیم تا طبق اسلام عمل کنند، علما باید مشغول به کارهایشان باشند. این شأنی برای علما نیست که ریاست جمهوری و یا پست دیگری را داشته باشند. چون وظیفه است به این کارها می پردازند.»

رهبر انقلاب با بیان اینکه نباید فراموش کنیم که همه می خواهیم اسلام پیاده شود، از تکرار مشروطه اظهار نگرانی کرده و گفتند: «نکنند مثل مشروطه شود که آقایان تلاش کردند و مشروطه را بنا گذاشتند، آن وقت چند نفر از سیاسیون مستبد، مشروطه خواه شدند و حکومت را گرفتند و هر دوره مجلس را بدتر از دوره قبل تشکیل دادند. امروز من هیچ ترسی ندارم، ولی ترسم از آن است که مبادا ما مسائل را به صورتی محکم تحویل دسته بعد ندهیم. ترسم از آن است که مبادا از حرف های خارجی ها بترسیم و در پیاده کردن احکام خدا سستی کنیم. ما باید همه چیز را به همان قوتی که امروز دارد، تحویل دسته بعد دهیم و آنها هم کوشش کنند که به همان قوت تحویل دسته بعد دهند.»

ص: ۱۰۹۱

۱- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه قرارگاه حمزه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۵.

بنیان گذار جمهوری اسلامی افزودند: «از این ترس نداشته باشیم که فلان رادیو یا دولت خارجی چه می گوید. رادیوها باید به ما فحش بدهند. آن روزی را که امریکا از ما تعریف کند باید عزا گرفت. آن روز که کارتر و ریگان از ما تعریف کنند معلوم می شود در ما اشکالی پیدا شده است. آنها باید فحش دهند و ما هم باید محکم کارمان را انجام دهیم. شورای نگهبان بدون ملاحظه از هیچ کس، فقط و فقط خدا را در نظر بگیرند. احکام اولیه باید جاری شود و آن روز هم که اضطراری پیش آمد، احکام ثانویه که آن هم حکم خداست را باید جاری نمایند. باید بنیان از امروز محکم شود.»

امام خمینی در جمع فقها و حقوق دانان
شورای نگهبان تأکید کردند در انتخابات
همه چیز باید طبق موازین اسلامی باشد.

رهبر انقلاب بار دیگر به تجربه مشروطه اشاره کرده و خاطر نشان ساختند: «الحمد لله امروز مثل زمان مشروطه نیست که خوب ها در اقلیت بودند، بلکه شما در اکثریت هستید و قلیلی هستند که انحراف دارند و من قبلاً در مورد انتخابات گفتم که همه چیز ما باید روی موازین اسلامی باشد. افرادی که تعیین می شوند باید کسانی باشند که به درد اسلام و جمهوری اسلامی بخورند، و عقیده شان هم این باشد که اسلام خوب است. نه فقط اظهار کنند، ولی عقیده نداشته باشند، کما اینکه در اول انقلاب خیلی ها اظهار اسلام می کردند. البته اقلیت های رسمی غیرمسلمان قانوناً انتخاب می شوند. پس مردم، افرادی را که تعیین می کنند باید سعی در شناسایی آنها نموده و قبل و بعد از انقلابشان را در نظر بگیرند و بعد رأی دهند.» ایشان همچنین در مورد ملاک وابستگی داوطلبان به گروه، حزب یا قشر خاصی از جامعه تأکید کردند: «مسئله، خوب بودن خود شخص است نه اینکه از یک دسته خاصی باشد. نه اینکه اهل علم باشد، حزبی باشد، بازاری باشد. اینها دیگر شرط نیست. عمده، موازین است که قانون و اسلام تعیین کرده است.»

امام خمینی در ادامه بیانات خود ضمن تأکید بر مشارکت و حضور مردم در انتخابات گفتند: «مردم با علما و اشخاص مورد اعتمادشان مشورت کنند، بعد به هر کس که خواستند رأی دهند. مردم نباید کنار بروند، اگر مردم کنار بروند همه شکست می خوریم. خود مردم نگذارند قلدرها دخالت کنند، افراد نالایق دخالت کنند. اگر عده ای جمع شدند و افراد نالایق را انتخاب کردند، مردم به آنها رأی ندهند، اگر مردم هم متوجه نشدند. مجلس آنها را قبول نکند. تمام مردم موظف اند که در انتخابات حاضر باشند و تحت تأثیر هیچ کس قرار نگیرند. بعد از اینکه مشورت کردند که برای اسلام مفید است، رأی دهند. اگر کسی مورد شک بود و یا اگر کسانی

منحرف، خودشان را معرفی کردند، به آنها رأی ندهند. ما باید مجلسمان را نگه داریم و کاری کنیم که برای دولتی خوب اساس باشد.»

رهبر انقلاب همچنین افزودند: «مردم اگر از من گله دارند، از اسلام سرد نشوند. من خلاف کرده ام، به اسلام چه. مردم اگر اسلام را، استقلال و آزادی را، نبودن تحت اسارت شرق و غرب را می خواهند، همه در انتخابات شرکت کنند و در صحنه حاضر باشند. اگر یک ظالم خلاف کرد، اسلام که نکرده است. پس باید کاری کنیم که ظلم نباشد و ظالم از بین برود. اگر دیدیم در این دوره خلاف شده و به افرادی ظلم شده باید تلاشمان را بیشتر کنیم تا خلاف و ظلم را از بین ببریم نه اینکه کنار رویم و از صحنه خارج شویم؛ زیرا اگر از صحنه خارج شویم ظلم بیشتر می شود. پس باید اجتماعمان را بیشتر کنیم و بیشتر در صحنه حاضر باشیم.»^(۱)

۱

رئیس جمهور در سخنانی به تبیین مسئله جنگ به عنوان مسئله اصلی کشور، عزم ایران در بستن تنگه هرمز در صورت حمله عراق به تأسیسات نفتی، تهدیدات منطقه ای آمریکا، کارایی رزمی هوایی ارتش و سایر نیروهای مسلح ایران، حمایت از مجموعه دولت و اوضاع اقتصادی کشور پرداخت.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع که به اتفاق میرسلیم مشاور عالی رئیس جمهوری، سرتیپ ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش، سرهنگ هوشنگ صدیق فرمانده نیروی هوایی و چند تن از نمایندگان مردم استان فارس در مجلس شورای اسلامی به شیراز سفر کرده است، امروز با حضور در جمع خلبانان پایگاه هفتم شکاری اظهار کرد: «در طول تاریخ، ارتشی ها در خدمت قدرتمندانی بودند که در مقابل مردم قرار داشتند و امروز نیز در خیلی از جاهای دنیا همین طور است و این بدان معنا نیست که ارتش های آن جباران از آدم های بد تشکیل شده، بلکه اینکه از خوب ها و خوبی ها، بدها استفاده می کردند. مگر انرژی اتمی یا قدرت های شگفت آور عالم طبیعت بد است؟ اینها بد نیست، بد، آن نامردمانی هستند که از خوبی ها به سود بدها و بدی ها استفاده می کنند. شما همت کردید این بدها و بدی ها را دور ریختید و امروز روح پاک و مخلص شما در خدمت انسان ها، فضیلت ها و هدف های عالی است.»

رئیس جمهور همچنین گفت: «آن که ارتش جمهوری اسلامی ایران را یک ارتش استثنایی در دنیا می داند راست می گوید. ... امروز شما سربازان اسلام و فرزندان دین خدا هستید و افتخار بزرگ شما آن وقت بزرگ تر خواهد شد که از چیزی که در اختیار شماست حداکثر استفاده را بکنید و کاری کنید که این استقلال کوتاه مدتی که یافته ایم به درازا مبدل شود.»

رئیس شورای عالی دفاع در تأکید بر اهمیت برگزاری دوره های آموزش نیروی هوایی در کشور گفت: «آموزش باید در خود کشور ما باشد. نیروی هوایی برای جوانان که این نیرو را

ص: ۱۰۹۳

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۴۴ - ۲۴۲.

دوست دارند و می توانند اهداف مقدس اسلام را پیاده کنند، برای ارتش های دنیا نمونه شود. کارایی شما از همه نیروهای منطقه بیشتر است و سطح کار و استعداد کار و ایمان و علاقه مندی شما بی نظیر است، اما از این بهتر هم می توانید بشوید و بایستی تعمیرات را جدی بگیرید.» وی همچنین افزود: «ما تصمیم داریم با آنچه که داریم بجنگیم که آن کم هم نیست. می خواهیم با آن وجود خود را اثبات کنیم. اگر نیازمان به قدرت های بزرگ آن چنان باشد که ما را ذلیل کنند، ما آن قدرت را نمی خواهیم. ما حاضر نیستیم ذلیلانه و حقیرانه با کشورهای دیگر معامله کنیم که خیال کنند دست ما زیر سنگ آنهاست. دست ما زیر سنگ ملت ما، همت ما و قدرت انقلابی مردم ماست.»

آیت الله خامنه ای به تثبیت نظام برخاسته از انقلاب بر پایه نیروی مردم اشاره و تأکید کرد: «ما می خواهیم همین استقلال و بر روی پای خود ایستادن و به مردم، همت و ایمان متکی بودن را برای خود حفظ کنیم که هر کس وظیفه ای دارد و شما آموزشتان را تقویت کنید.»

رئیس جمهور در ادامه برنامه سفر خود به شیراز با حضور در اجتماع مردم این شهر در مراسم دومین سالگرد شهادت آیت الله دستغیب امام جمعه شیراز، ضمن اشاره به محوریت انقلاب در سیاست ها و جهت گیری درباره مسائل جهانی گفت: «هیچ کس ادعا نمی کند که انقلاب اسلامی امروز به همه هدف های خود رسیده است، اما ما ادعا می کنیم که انقلاب اسلامی امروز به آن نقطه ای رسیده است که می تواند آگاهانه برای رسیدن به هدف های انقلاب برنامه ریزی کند و ما امروز می دانیم که راه رسیدن به این هدف ها چیست و چگونه می توان به سمت یک جامعه آباد، آزاد و مستقل حرکت کرد.» وی اضافه کرد: «مهم ترین برنامه هایی که ما باید امروز پیگیری کنیم چند چیز است: اول، باید در سطح کشور به خودکفایی غذایی برسیم. این ملت نباید برای قوت خود محتاج کسی باشد و ما امروز گندم، برنج، تخم مرغ، کره و دیگر مواد غذایی وارد می کنیم. باید همه همت کنند، دولت برنامه ریزی کند و ارگان های مسئول پیگیری کنند، مردم همراهی کنند تا بتوانیم این ملت را از لحاظ غذا به خودکفایی کامل برسانیم و این یکی از مهم ترین برنامه های ما است. برنامه دیگری که از لحاظ اهمیت کمتر از این نیست تربیت نیروی انسانی متخصص است. ما امروز نیروهای متخصص فراوانی در این مملکت لازم داریم و باید از متخصصین استفاده کنیم. از متخصصینی که در داخل کشور هستند و می خواهند برای این مردم کار کنند و آنهایی که نمی خواهند کار کنند و دل در گرو خواست های این مردم ندارند، برای ما ارزش و احترامی ندارند. اما آنهایی که می خواهند کار کنند باید از آنها استفاده کنیم و تربیت نیروی انسانی در درجه اول اهمیت قرار بگیرد. یکی از هدف های مهم، تحقق نظام اداری و تشکیلات اداره کننده کشور است. بایستی دستگاه های اداره کننده کشور به حرکت و تلاش و کار دلسوزانه و صمیمانه مانند یکایک آحاد امت

حزب الله مبدل شوند و نیروهای انقلابی، جوانان انقلابی، مردم مؤمن از همه قشرها در کنار هم بازو به بازو و دست در دست حرکت کنند و اولین چیز بسیار مهم، حفظ وحدت نیروهای مؤمن و مسلمان در سطح کشور است و نباید بگذاریم این وحدت شکسته شود.»

رئیس شورای عالی دفاع در ادامه سخنان خود راحت طلبی، زندگی بی دغدغه و گلایه از سختی ها را آفت یک حرکت انقلابی دانست و سپس با اشاره به اقدامات عراق علیه شهرها و مراکز جمعیتی ایران اظهار داشت: «ما به همه دنیا اعلام می کنیم که عراق با جنایات وحشیانه خود ثابت کرده است که این جنگ هیچ راه حل مسالمت آمیزی ندارد و ما به عنوان ملتی که مظلوم واقع شده است در میدان جنگ با قدرت الهی، معنوی و انسانی خود برای رسیدن به پیروزی نهایی از تمامی راه های مشروع و انسانی استفاده خواهیم کرد.» آیت الله خامنه ای با بیان اینکه تاکنون بر روی هیچ شهری از شهرهای عراق آتش نریخته ایم، درباره تهدیدات عراق مبنی بر حمله به پایانه های نفتی ایران گفت: «ما را تهدید کرده اند که ترمینال های نفتی و نفتکش های ما را خواهند زد، ولی ما اعلام کرده ایم در صورتی که این کار انجام گیرد، تنگه هرمز را خواهیم بست و اکنون می توانیم هر روز که بخواهیم و منافع ما ایجاب کند تنگه هرمز را ببندیم.»

رئیس جمهور افزود: «ما را تهدید می کنند که امریکا وارد جنگ خواهد شد و در این صورت جنگ به زیان شما تمام می شود، ولی ما به صراحت اعلام می کنیم دولت مردان برنامه ریز امریکا و طراحان آنها را عاقل تر از آن می دانیم که در این منطقه حساس خودشان را وارد کارزار کنند. آنها بیش از این در منطقه منافع دارند که جرئت چنین ریسکی را داشته باشند. ثانیاً اگر امریکا وارد منطقه شود اولین عکس العمل ما این است که تمام دست های ثروت آفرین امریکا در این منطقه را با اولین ضربه قطع خواهیم کرد.» وی تأکید کرد: «ما اجازه نمی دهیم امریکا وارد این منطقه شود و هم پیمانان امریکا باز هم اینجا زندگی و آقایی کنند و نفت بفروشند و ما از وسایل مشروع برای حفظ حیثیت و شرف این امت بزرگ استفاده خواهیم کرد.»

رئیس جمهور امشب نیز در جلسه ای با حضور ائمه جمعه استان های فارس، بوشهر، کهکیلویه و بویراحمد و گروهی از جامعه روحانیت این منطقه شرکت کرد و در سخنانی گفت: «نقش روحانیت در نظام جمهوری اسلامی یک نقش اصولی و اساسی است. به طوری که می توان گفت در نظام اسلامی واجب و فریضه است که روحانیت در کنار دستگاه اداره کننده کشور باشد و بر امور نظارت کند و این نظارت به معنای توجه، راهنمایی و ارشاد در امور اجرایی است.» وی جهت گیری دولت و مجموعه تصمیم گیرندگان و اداره کنندگان کشور را صحیح، اسلامی و در خط انقلاب خواند و افزود: «امام امت با علم و آگاهی مجموعه دولت را تأیید می کند و این نشان دهنده این است که حرکت کلی این نظام حرکت درست و صحیحی است.»

آیت الله خامنه ای آن گاه به عملکرد مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان اشاره کرد و گفت: «حق گرای مجلس یکی از بزرگ ترین نعم و از افتخارات آن است و امیدواریم که این مسئله در دوره های بعدی مجلس نیز وجود داشته باشد و شورای نگهبان نیز نهادی است قانونی، محکم و مستقل که دقیقاً جهت گیری ها را بررسی می کند.» وی خاطر نشان ساخت: «خوشبختانه امروز ما عکس العملی با قضایا برخورد نمی کنیم و با شهامت، قدرت مانور در سیاست خارجی را دارا هستیم.»

رئیس شورای عالی دفاع در مورد جنگ تأکید کرد: «امروز جنگ همچنان مسئله اصلی ما است و ما از لحاظ جنگ هیچ دغدغه ای نداریم. به طوری که خطوط دفاعی بسیار مستحکمی فراهم کرده ایم و در بهترین وضع ممکن قرار داریم و ما در قضیه جنگ تحمیلی تصمیم خود را گرفته ایم و هیچ راهی جز زدن ضرباتی قاطع به رژیم عراق نداریم. اگر کسی فکر کند بدون ضربه زدن قاطع به متجاوز می توان شرف، ناموس و استقلال ملت را حفظ کرد، مسلماً در اشتباه به سر می برد. ملت ایران هیچ راهی جز خارج کردن دشمن از صحنه ندارد و از لحاظ آمادگی ما وضع خوبی داریم و نیز وضع ابزار و اتحاد و انسجام نیروها خوب است.»

رئیس جمهور همچنین در زمینه خودکفایی نظامی گفت: «در زمینه خودکفایی، نیروهای رزمنده ما موفق شده اند معجزاتی بیافرینند و ابزارهایی را تعمیر و آماده استفاده کرده اند که امریکایی ها اصلاً گمان آن را نداشتند. در این زمینه مطلقاً مسئله یأس آور و ناامیدکننده ای وجود ندارد.» آیت الله خامنه ای سپس به عملکرد سپاه پاسداران اشاره کرد و گفت: «سپاه امروز یک نیروی کارآمد و برنامه ریز است و سازماندهی سپاه و کیفیت آن بیش از اندازه قابل انتظار بالا رفته است و به صورت یکی از دو بال پرواز نظامی ما درآمده است.»

رئیس جمهور در پایان سخنان خود در مورد اوضاع اقتصادی کشور گفت: «تورم عاملی است که با وجود آن هرگونه تلاش اقتصادی در جامعه، فقرا را محروم تر و اغنیا را غنی تر می کند. گرچه امروز ما از بیماری تورم رنج می بریم ولی یقین داریم که با همت مردم و مسئولان این درد علاج خواهد شد، منتها این علاج به مقداری پرهیز نیاز دارد و مردم باید از تجملات و اسراف پرهیزند و سیاست قناعت را پیش بگیرند و در این راه برادران ائمه جمعه و روحانیون با ارشادات و راهنمایی های خود می توانند گام اساسی را پیش ببرند.»^(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی وقایع لبنان را حاصل محاسبات اشتباه قدرت های جهانی برای تأثیرگذاری بر تلاش جنگی ایران دانست.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در دیدار با مسئولان بهداری مناطق، نواحی، پایگاه ها، قرارگاه ها و یگان های زرهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که برای شرکت در

ص: ۱۰۹۶

گردهمایی سراسری بهداری سپاه در تهران گرد آمده اند، ضمن تقدیر از فعالیت های انجام شده در رفع نیازهای درمانی جبهه و پشت جبهه، به کمبودهای امکانات درمانی کشور در رژیم گذشته و تنگنای ناشی از جنگ اشاره کرد و گفت: «وقتی ما حتی در وضع طبیعی آن همه کمبود داشتیم، نیاز ما به کارهایی مثل کارهای شما به خوبی قابل درک است. شما جان بسیاری از انسان های بارز را نجات داده اید و کار شما یک ضرورت بوده [است.]». وی تأکید کرد: «شما و جهادگرها و رزمندگان و متخصصان و جراحان و مردم پشت جبهه و بسیج و سپاه و ارتش و فرماندهان و فرمان بران و رهبری این انقلاب، مجموعه ای درست کرده اید که با حرکت نظامی بر مبنای عقیده و جهاد تبلور خاصی به خود گرفته و از دستاوردهای کم نظیر انقلاب مردم ما است.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در مورد تحولات کشور در جنگ گفت: «چیزی که امروز در ایران به خصوص در زمینه جنگ در جریان است، معجزه ای تاریخی است. ملتی که پس از رهاشدن از رژیم شاه، وارث آن همه بدبختی و نکبت و درحال سازماندهی بود، دچار جنگ بسیار وسیع ناخواسته ای شد که ابرقدرت ها آن را برای گرفتن توان انقلاب و جلوگیری از رشد آن به عنوان یک انقلاب نمونه و امیدوارکننده یک میلیارد مسلمان به راه انداخته بودند.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با اشاره به سازماندهی نیروها در زمان جنگ و آزادی خرمشهر به عنوان نماد پیروزی در جنگ گفت: «پس از فتح خرمشهر آنها دیدند که این ملت بسیار توانمند است و به فکر چاره افتادند. داستان لبنان و اشغال جنوب آن کشور و طراحی حضور ابرقدرت ها در آنجا و تجزیه لبنان، به عنوان حرکت پشتیبانی تجاوز عراق به ایران انجام شد.» وی افزود: «آنها به فکر افتادند در شرایطی که توجه مسلمانان به جنگ ما و عراق جلب شده است، پایگاه اسرائیل در لبنان را تقویت نکنند تا اگر در اینجا چیزی را از دست دادند در آنجا پی بگیرند.»

سخنگوی شورای عالی دفاع تأکید کرد: «آنها نه تنها نتوانستند از لبنان برای نجات صدام استفاده کنند، بلکه لبنان خودش برای ابرقدرت ها چیزی مثل ایران شد. آنها جنگ تحمیلی را برای سرکوبی انقلاب ما آغاز کردند، اما انقلاب از این رهگذر تقویت شد. در لبنان نیز مانند این دام را گسترده کردند، اما امروز دارند نتیجه معکوس می گیرند.» وی افزود: «آنها هیاهو به راه انداختند که ما به خاطر لبنان و به بهانه جنایات اسرائیل در آنجا دست از سر صدام برداریم و حقوقمان را مطالبه نکنیم، اما حالا هم در ایران و هم در لبنان دارند همان کاری را به سر ابرقدرت ها می آورند که ایرانی ها در ایران آوردند و این بسیار جالب و امیدوارکننده است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی ضمن اشاره به این مطلب که قدرت های جهانی به اشتباه مسائل امروز منطقه غرب آسیا را بر مبنای تاریخ گذشته ارزیابی می کنند، گفت: «اکنون امریکا و فرانسه و انگلستان و ایتالیا که به لبنان ارتش آورده اند کاملاً در باتلاق گیر کرده اند، زیرا اگر

بخواهند از آنجا بیرون بروند حیثیت ابرقدرتی شان مخدوش می شود و اگر بخواهند بمانند هرروز از نیروهای زبده شان تلفات می دهند.» وی درخصوص انفجار مراکز نظامی امریکا، فرانسه و رژیم صهیونیستی در لبنان گفت: «امریکا و فرانسه و اسرائیل چند هفته از انتقام صحبت می کردند، اما [با] ۴۸ هواپیمای فوق مدرن، آنها در یک اقدام انتقام جویانه با از دست دادن چندین هواپیما فقط توانستند حداکثر در حدود ۳۰ یا ۴۰ نفر از مردم بی دفاع را به شهادت برسانند.» رئیس مجلس افزود: «آنها درحقیقت از خودشان انتقام گرفتند، خلبان هایشان اسیر شدند، هواپیما هایشان ساقط شد و آبرویشان رفت. آنها مدعی صلح و دوستی با مردم لبنان بودند، اما به عنوان متجاوز و جنگ افروز و دشمن معرفی شدند و ناچار شدند ارتباطشان با اسرائیل را آشکار کنند و با انتقام گیری از عده ای مسلمان که تصمیم گرفته اند آزاد زندگی کنند، همه تبلیغات خود را خنثی کردند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین با بیان اینکه ایران در طول سه سال و چند ماه جنگ هیچ گاه به نیرومندی امروز نبوده است، تأکید کرد: «خاطر ما از نظر مهمات، اسلحه، نیروی انسانی، سرزمین و دفاع آسوده است و ملاحظه ما فقط و فقط نیروهای انسانی است که به شکلی عمل کنیم که با تلفات کمتر نتیجه بهتری را برای ملت خودمان و ملت عراق به دست بیاوریم.» (۱)

۱

نخست وزیر با انتقاد از تلاش برخی کشورهای عضو اوپک برای حفظ بهای فعلی نفت اعلام کرد در این دوره نوبت ایران است که سمت دبیرکلی این سازمان را برعهده بگیرد و ما به هیچ وجه از حق خود چشم پوشی نمی کنیم.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، میرحسین موسوی نخست وزیر، امروز در پایان جلسه هیئت وزیران در گفت و گو با خبرنگاران ابتدا به تشریح موضوعات مطرح شده در جلسه هیئت دولت از جمله گزارش اجلاس اسلامی داکا و نقش "بسیار سازنده" هیئت ایرانی در مورد وقایع طرابلس در شمال لبنان پرداخت. وی سپس درخصوص موضع دولت در قبال اجلاس اخیر اوپک گفت: «ما همان طوری که قبلاً هم اعلام کرده ایم به هیچ وجه نمی توانیم در این مورد ساکت بنشینیم و ببینیم که کشورهای نوکر امریکا برای خوش خدمتی به اربابان خودشان تولید را بالا برده و قیمت نفت را پایین بیاورند تا بحران های اقتصادی غرب را کاهش دهند و فقط به خاطر اینکه نظام های پوسیده، تاج و تخت خود را حفظ نمایند.»

موسوی تأکید کرد: «نفت متعلق به همه مسلمین و ملل مستضعف جهان است و نمی تواند بازیچه دست نوکران امریکا باشد تا به طور مجانی در اختیار قدرت های بزرگ قرار گیرد. به همین مناسبت وزیر نفت ما در کنفرانس اوپک سخت از بالا بردن قیمت نفت و پایین آوردن

ص: ۱۰۹۸

۱- همان، ص ۳.

سقف تولید دفاع کرده و در این زمینه پیشنهادات سازنده ای نیز به اجلاس اوپک ارائه کرده است. چراکه ما در مجموع اوپک را برای تمام کشورهای صادرکننده نفت مفید می دانیم.»

نخست وزیر در ادامه گفت: «در مورد دبیرکل اوپک هم همان طوری که قبلاً اعلام کرده ایم از حق خود نخواهیم گذشت چراکه دبیرکلی اوپک حق ماست و مسلماً با عدم انتخاب دبیرکل جدید، اوپک برای مدت مدیدی با وضعیت مبهمی روبه رو خواهد شد.»^(۱)

۱

سرپرست کمیته امداد امام خمینی کمک های مختلف مردم به جبهه های جنگ را تشریح کرد. وی در تبیین فعالیت های این کمیته در کمک به جبهه های جنگ مجموعه ای از هدایای مردم را به خبرنگاران نشان داد که شامل حدود ۴ کیلوگرم طلا، ۵ کیلوگرم نقره و تعدادی از اشیاء سنتی و باستانی با ارزش تاریخی و هنری زیاد می شد. سرپرست کمیته امداد امام خمینی ضمن بیان این مطلب که این کمیته بر مبنای وظیفه اش با تمام توان برای کمک به جبهه های جنگ تلاش می کند، در مورد کمک های ارسالی مردم از طریق این کمیته برای جبهه های جنگ در سه ماه گذشته گفت: «این کمیته از اول شهریورماه تا پایان آبان ماه سال جاری، حدود ۵۰۰ کامیون مواد و اجناس مورد نیاز رزمندگان، ۱۵ دستگاه آمبولانس و بیش از ۴۳ میلیون ریال کمک نقدی به جبهه های جنگ تحمیلی ارسال داشته است.»

سرپرست کمیته امداد امام خمینی افزود: «در سه نقطه از خطوط مرزی ستادهایی تشکیل داده ایم که با هماهنگی سپاه و جهاد وسایل و مواد مورد نیاز رزمندگان درخواست می شود که ما از طریق شاخه های کمیته امداد امام در استان های مختلف با همیاری مردم در جهت تهیه آنها تلاش می کنیم.» وی یادآور شد: «آنچه که ارزش این هدایا را بسیار زیاد می کند این است که این کمک ها اکثراً از طرف مردم محروم و مستضعفی است که زیر پوشش این کمیته اند و این نویدی برای رزمندگان جبهه های حق علیه باطل است که محروم ترین اقشار پشت سر آنها هستند.»^(۲)

۲

یک روز پس از پایان چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا، انتشار گزارش ها درباره حذف موضوع جنگ ایران و عراق از بیانیه پایانی این اجلاس و سایر جزئیات مربوط به آن ادامه دارد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شمس الدوحا وزیر امور خارجه بنگلادش، ضمن اشاره به خودداری هیئت نمایندگی ایران از شرکت در کمیته سیاسی اجلاس به مدت ۲۳ ساعت، گفت: «هیئت های ایران و عراق که در یک هتل اقامت داشتند با یکدیگر در بیرون

ص: ۱۰۹۹

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- همان، ص ۲.

کنفرانس ملاقات کردند.» وی افزود: «آنها با یکدیگر گفت و گو کرده لکن از دست دادن باهم خودداری کردند.» دوحا گفت: «ما قادر نبودیم که جنگ بین ایران و عراق را متوقف سازیم لکن توانستیم همبستگی میان خود را نشان دهیم.» وزیر امور خارجه بنگلادش در خاتمه کار اجلاس به خبرنگاران گفت: «ایران و عراق در جنگ هستند، اما ما متقاعد شده ایم آنها درصدد یافتن راهی جهت پایان دادن به جنگ هستند. ... این وظیفه دیگر کشورهای مسلمان است که راهی برای رسیدن به صلح پیدا کنند.»^(۱)

در این باره خبرگزاری فرانسه از داکا در تفسیری به قلم لوران شوالیه مفسر این خبرگزاری اعلام کرد: «جنگ میان ایران و عراق روز گذشته [شنبه] وحدت سازمان کنفرانس اسلامی را مورد تهدید قرار داد و چهاردهمین کنفرانس وزرای این سازمان اسلامی که از روز سه شنبه در پایتخت بنگلادش آغاز شد را به سوی شکست سوق داد.» خبرگزاری فرانسه افزود: «اگر کنفرانس توانست با یک وحدت بازیافته صوری به کار خود پایان دهد به این دلیل است که عراق پیشنهاد کرد بررسی این مسئله مورد بحث که کشورهای عربی موسوم به میانه رو (عربستان سعودی در صدر آنان است) و گروه متشکل از ایران و متحدان وی (سوریه و لیبی) بر سر آن با یکدیگر مخالفت ورزیده اند، به کنفرانس اسلامی کازابلانکا که قرار است اوایل ژانویه برگزار شود، ارجاع شود. تصویب پیشنهاد عراق که با آرامش خیال صورت گرفت مباحثات چندساعته که اغلب بر سر این موضوع برخورد می شد و نیز چندین طرح قطعنامه که همگی آنان توسط هیئت ایرانی رد شد را محو کرد.»

باین حال مفسر خبرگزاری فرانسه معتقد است: «تصویب پیشنهاد عراق هیچ گونه پیشرفتی را در عمق برای مسئله به وجود نیاورد.» به عقیده او هشدار ژنرال حسین محمد ارشاد رئیس دولت بنگلادش، در جلسه افتتاحیه اجلاس درباره خطرهای ناشی از جنگ ایران و عراق همچنان اهمیت خود را حفظ کرده است. وی همچنین به نقل از "منابع کاملاً مطلع ایرانی" خاطرنشان ساخت: «درواقع این اطمینان وجود ندارد که تهران یک هیئت به کنفرانس سران کازابلانکا اعزام نماید و چنانچه به این امر مبادرت ورزد نمایندگی آن در سطح پایینی خواهد بود.»^(۲)

همچنین رادیو بی بی سی در گزارشی گفت: اجلاس داکا در روزی که به نام "حقوق بشر" شناخته می شود (۱۰ دسامبر/۱۹ آذر) اعلامیه ای را در مورد حقوق بشر انتشار داد که براساس آن هیچ کس حق ندارد آزادی و حقوق بنیادی ای را که جزء جدایی ناپذیر آئین اسلام است نقض کند. این رادیو افزود: «وزرای خارجه کشورهای اسلامی که بسیاری از آنان نماینده دولت های استبدادی اند بجز در مورد "اعلامیه حقوق بشر" در موارد دیگر اتفاق نظر نداشتند و در مورد یافتن راه حلی برای اختلافات عمده ای که در جهان مسلمان ایجاد تفرقه کرده

ص: ۱۱۰۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ و ۵، داکا - خبرگزاری فرانسه، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

است با دشواری بسیار مواجه شده اند؛ اختلافاتی نظیر جنگ ایران و عراق و اختلافات داخلی در سازمان آزادی بخش فلسطین. در واقع وزرای خارجه کشورهای اسلامی برخلاف برنامه از پیش تنظیم شده، سراسر شب را پشت درهای بسته بر سر مسائل مهم مشغول مذاکره و گفت و گو بودند.»^(۱)

۱

درحالی که تلاش های دیپلماتیک برای خروج عرفات و ۴ هزار فلسطینی هوادار او از طرابلس ادامه دارد، امروز کابینه رژیم صهیونیستی با تخلیه وفاداران عرفات تحت پرچم سازمان ملل اعلام مخالفت کرد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، سخنگوی رژیم اسرائیل در پایان یک جلسه طولانی، ضمن اعلام این مطلب تأکید کرد که «دولت های دنیای آزاد نباید به یک گروه تروریست کمک کنند تا از جایی به جای دیگر برود.» سخنگوی مذکور تصریح نکرد اسرائیل چه اقداماتی را برای جلوگیری از تخلیه فلسطینی ها از شمال لبنان انجام خواهد داد، اما به گفته سخنگوی سازمان آزادی بخش فلسطین، قایق های توپ دار اسرائیلی در سواحل شمال طرابلس استقرار دارند تا مانع خروج فلسطینی های هوادار عرفات شوند. سخنگوی ساف گفت: «هدف اسرائیل آن است که مشروعیت بین المللی سازمان آزادی بخش فلسطین را در صورت موافقت سازمان ملل، امریکا، انگلستان، فرانسه، ایتالیا در تأمین ایمنی آنها نادیده بگیرد.»^(۲)

اعلام مخالفت صریح رژیم صهیونیستی درحالی است که پیش تر وزارت امور خارجه امریکا با انتشار بیانیه ای اظهار امیدواری کرده بود طرح تخلیه چریک های فلسطینی بدون مانع به اجرا درآید. به گزارش کیهان آلن رامبرگ معاون سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، ضمن خودداری از تأیید حمله قایق های توپ دار اسرائیلی به بندر طرابلس، افزود: «تخلیه عرفات و چریک های او از طرابلس بهترین راه حل مسئله لبنان است.»^(۳) همچنین گزارش خبرگزاری فرانسه از بیت المقدس حاکی است فرانسه نیز از رژیم صهیونیستی «تقاضا کرده است که از خروج یاسر عرفات و نیروهای طرف دار سازمان آزادی بخش فلسطین از طرابلس جلوگیری به عمل نیاورد.» براساس این گزارش این تقاضا با مخالفت رژیم صهیونیستی روبه رو شده است. خبرگزاری فرانسه به نقل از "منابع آگاه" افزود: رژیم اسرائیل «به اقدامات سیاسی و دیپلماتیک خود جهت جلوگیری از خروج نیروهای ساف تحت نظارت سازمان ملل ادامه می دهد.»^(۴)

ص: ۱۱۰۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴، رادیو بی بی سی، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، بیت المقدس - خبرگزاری فرانسه،

۲۰/۹/۱۳۶۲.

باتوجه به مناقشات منطقه ای و ادامه درگیری های لفظی و رسانه ای ایران و امریکا و افزایش احتمال بروز درگیری نظامی بین دو کشور، امروز فرماندهی کل سپاه دستورالعمل پدافندی سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس و دریای عمان را ابلاغ کرد.

در این ابلاغیه به سپاه منطقه ۹ کشوری (استان های فارس و بوشهر) مأموریت داده شده است ضمن رعایت اولویت جنگ با رژیم عراق نسبت به سایر مأموریت ها، با هماهنگی و نظارت قرارگاه نوح و ستاد مرکزی این اقدامات را به اجرا درآورد:

۱. اجرای عملیات و کنترل تنگه هرمز و تقویت جزایر ایران، بدین منظور لشکر ۱۹ فجر با سازمان تیپ در جزایر و تکاور دریایی در بندرعباس بدین شرح استقرار یابد: جزیره لارک یک گردان با تجهیزات مربوطه؛ جزیره بوموسی یک گروهان با تجهیزات مربوطه؛ جزیره هرمز یک گروهان با تجهیزات مربوطه؛ جزیره هنگام یک گروهان با تجهیزات مربوطه؛ بندرعباس و جزیره قشم ۲ گردان احتیاط.

۲. منطقه ۹ سپاه کشوری با هماهنگی قرارگاه نوح سریعاً اقدام به راه اندازی تیپ تکاور دریایی بندرعباس براساس شرح وظایف و سازمان ابلاغی کرده و فرمانده و مسئولان تیپ تکاور دریایی را ظرف ۱۵ روز معرفی کند.

در ادامه این ابلاغیه، درباره پوشش هوایی و طرح های لازم در این باره و همچنین تأمین آتش توپخانه و ادوات، راه اندازی و تأمین نیازهای مخابراتی، ماشین آلات و تجهیزات لازم برای مهندسی رزمی دستورهای لازم صادر شده است (۱)

در گلوله باران امروز آبادان به بخشی از ساختمان شهرداری و اسکله شماره ۸ آسیب هایی وارد آمد. همچنین ۹ تن از نیروهای خودی نیز در شهر و مناطق عملیاتی آبادان زخمی شدند. در منطقه عمومی خرمشهر نیز بر اثر اصابت گلوله های توپ و خمپاره خسارت هایی به بار آمد و ۳ تن از افراد خودی زخمی شدند. (۲)

۱- سند شماره ۲۵۵۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۸۹۳۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۲۸۹۳۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

حمله به نیروهای خودی در محور صائین دژ - تکاب، منطقه سردشت و جنوب غربی ارومیه، سرقت بخشی از اموال یک مدرسه در غرب سنندج و اقدام ناموفق در زورگیری از اهالی یک روستا در شمال غرب تکاب از اقدامات امروز افراد گروه های مسلح غیرقانونی بود. در همین حال نیروهای خودی نیز یک روستا را در منطقه دیواندره پاک سازی کردند.

ساعت ۱۷ امروز، تعدادی از افراد هیز افشین حزب دمکرات کردستان به نیروهای تأمین پایگاه صائین بلاغ (مائین بلاغ) در محور صائین دژ به تکاب حمله کردند. در این حادثه ۲ تن از افراد ژاندارمری به شهادت رسیدند و مهاجمان یک قبضه اسلحه و یک دستگاه بی سیم را نیز به غارت بردند. (۱)

در حادثه مشابهی در منطقه سردشت، بر اثر حمله افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به نیروهای ژاندارمری تأمین پایگاه مرزی آسیاب، یکی از نیروهای ژاندارمری زخمی شد. (۲)

در جنوب غربی ارومیه هم حمله افراد حزب دمکرات به پایگاه طرزلو با مقاومت نیروهای این پایگاه ناکام ماند و مهاجمان مجبور به عقب نشینی و ترک منطقه شدند. در این درگیری بخشی از ساختمان این پایگاه بر اثر برخورد یک گلوله آر.پی.جی ۷ آسیب دید. (۳)

علاوه بر حوادث فوق خدمتکار مدرسه یک روستا در غرب سنندج، بخشی از اموال مدرسه را سرقت کرده و به سازمان کومه له تحویل داد. (۴)

در شمال غرب تکاب نیز تعدادی از افراد سازمان کومه له که به قصد زورگیری وارد روستای قوجه شده بودند با مقاومت و امتناع روستائیان مواجه شدند. (۵)

از سوی دیگر نیروهای خودی متشکل از افراد جندالله سقز، سربازان گروهان دیواندره و نیروهای سپاه به محل تجمع افراد مسلح غیرقانونی در نزدیکی روستای گرجی در جنوب غربی دیواندره حمله کردند. در این اقدام تعدادی از افراد ضدانقلاب کشته یا زخمی شدند. (۶)

رئیس جمهور در ادامه سفر خود به استان فارس در سخنانی در مراسم صبحگاه نیروهای مسلح و نیز در دیدار با خانواده های شهدا، اسرا و مفقودین شیراز به تبیین آثار تحول ناشی از انقلاب و جنگ در کشور، قدرت و پشتوانه مردمی نیروهای مسلح ایران و توان مقابله با دخالت نظامی امریکا در منطقه پرداخت.

آیت الله خامنه ای در دومین روز دیدار خود از شیراز با حضور در مراسم صبحگاه نیروهای مسلح ارتش جمهوری اسلامی وضع نیروهای نظامی را از همیشه بهتر توصیف کرد و اظهار داشت: «امروز مثل گذشته نیست که رشته پیونددهنده نیروهای نظامی فقط یک حاکمیت مطلق و انضباط فقط ظاهری و نه معنوی باشد. امروز آن رشته ای که دل های شما را به هم ربط

۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۲۶۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳)،
۲۲/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۲۶۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزاجا،
۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

۴- سند شماره ۳۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه به فرماندهی کل سپاه، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۶۲۶۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه کردستان (اطلاعات) به اطلاعات منطقه ۱۱ سپاه،
۲۳/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۲۹۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

می دهد، شما را یکی و منسجم می کند و آن چیزی است که همه ملت ایران را به هم متصل کرده است، ایمان است.» وی همچنین افزود: «انقلاب همه چیزش برای ما موهبت بود، برکت. جنگی هم که ابرقدرت ها بر ما تحمیل کرده اند و انگیزه اصلی آن، بغض ابرقدرت ها نسبت به انقلاب ما بود نیز برای ما موهبت و برکت شد. ما را گرد هم جمع کرد، به ما توکل داد، به ما احساس استقلال و اتکاء به نفس داد. امروز ارتش ما احساس وابستگی نمی کند. امروز نیروی زمینی ما، نیروی هوایی ما و نیروی دریایی ما احساس می کنند که توانایی دارند خودشان را مستقل از ابرقدرت ها به کارایی لازم برسانند و بخش مهمی از این کارایی را هم نشان داده اند.»

رئیس جمهور با تشریح اوضاع روزهای نخست جنگ و موقعیت کنونی ارتش عراق گفت: «ارتشی که ده ها هزار اسیر شده اند و چند برابر این رقم کشته و مجروح داده است دیگر به حال اول باز نخواهد گشت و من تعجب می کنم چگونه است که قدرت های پشتیبان عراق هنوز همچنان از عراق پشتیبانی می کنند و پول و سلاح و نفت به این رژیم در حال مرگ تزریق می کنند و این حقیقت را نمی فهمند که با کدام نیرو می خواهند پیروزی به دست بیاورند. آن نظامیانی که عمده قواشان و زبده ترین نیروهاشان را در این جنگ به صورت اسیر از دست داده اند با کدام آموزش و روحیه قصد مقابله دارند.»

رئیس شورای عالی دفاع با بیان اینکه سلاح ها و تجهیزات جنگی ارتش عراق زیاد است، تأکید کرد: «سلاح انسان بی ایمان نمی تواند تعیین کننده سرنوشت میدان جنگ باشد.» وی آن گاه با اشاره به وجود انسان های باایمان در نیروهای نظامی ایران گفت: «ارتش جمهوری اسلامی ایران نوک تیز بُرنده پیکانی است که بدنه آن را همه ملتش تشکیل می دهند. ارتش ما و نیروهای رزمنده ما کلاً اعم از ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مجموعاً کارآمدترین و مؤمن ترین نیروی انسانی ارتش دنیا را تشکیل می دهند.» آیت الله خامنه ای افزود: «جبهه ما فقط متشکل از نیروهای رزمنده نام و نشان دار ما نیست. عمق این جبهه ها را توده های عظیم مردم تشکیل می دهند و شما برادران به یکایک انسان های این مرز و بوم متکی هستید و من به عنوان نماینده مردم این کشور به رزمندگان دلاور و شجاع و مؤمن ارتش و سپاه و دیگر نیروهای نظامی و انتظامی اعلام می کنم ملت آماده همکاری با شما در همه میدان هاست.»

رئیس جمهور همچنین خاطر نشان کرد: «سه سال و اندی از جنگ تحمیلی می گذرد. قدرت های جهانی پنداشته اند که خواهند توانست این ملت را خسته کنند. من به امریکا که علناً و رسماً پشتیبان نیروهای متجاوز علیه ماست و متحدانش در منطقه می گویم این جنگ، نه فقط مردم ما را خسته نکرده است، نه فقط ما را از آمدن به میدان شما پشیمان نکرده است بلکه تصمیم ما را در برداشتن و از جا کردن موانعی که بر سر راه گسترش انقلاب اسلامی است استوارتر و راسخ تر کرده است.» وی سپس افزود: «ما را تهدید کردند که اگر تنگه هرمز را

بندید ممکن است امریکا وارد میدان بشود و عملاً برای اینکه این تهدید بیشتر در ذهن ما جا بیفتد ناوهای جنگی امریکایی رفت و آمد خود را به منطقه حول وحوش خلیج فارس بیشتر کرده اند. اما من اولاً می گویم ملت ما از این تهدیدها نمی ترسد. این تهدیدها در ما اثری ندارد. شما تهدیدهایتان را عمل هم کرده اید. مقدمه کودتا هم یک روزی راه انداختید و تودهنی هم خوردید. به طبع حمله کردید، تودهنی خوردید. گروهک های طرف دار خودتان را راه انداختید، تودهنی خوردید. همسایه ما را با پول و با سلاح و با نیرو تجهیز کردند و او را به طرف ما راه انداختید، تودهنی خوردید. حالا هم ملت ما مطمئن است که اگر شما حماقت هم بکنید، خودتان را عملاً درگیر این جنگ بکنید تودهنی خواهید خورد. آن هم تودهنی ای که از تودهنی های گذشته بسیار سخت تر و سهمگین تر باشد.»

آیت الله خامنه ای تأکید کرد: «اگر کوچک ترین نشانه ای از دخالت و فضولی امریکا در این منطقه به چشم بخورد ما اولین کاری که خواهیم کرد سرانگشت های امریکا در این منطقه را قطع خواهیم کرد. منابع حیاتی امریکا در این منطقه را از بین خواهیم برد. اگر آنها در قصر شیشه ای نفت در خلیج فارس نشسته اند دل و جرئت و گستاخی مبارزه را دارند، بسم الله، بیاید ما یک ملت انقلابی هستیم.»

امروز همچنین رئیس جمهور در دیدار با خانواده های شهدا، اسرا و مفقودین شیراز ضمن تجلیل از مقام شهیدان و تأکید بر این نکته که خانواده های شهدا شایسته ترین کسانی هستند که باید راه شهیدان را در دفاع از انقلاب و آرمان های اسلامی ادامه دهند، به آنان توصیه کرد در تربیت فرزندان شهدا بکوشند. وی در این زمینه افزود: «فرزندان شهدا باید بدانند که مجاهدت و قدرت و استقامت پدران آنها بود که توانست به این ملت این نیروی لایزال و تمام نشدنی را ببخشد.»

رئیس جمهور با اشاره به توان نظامی قدرت های شرق و غرب و امکانات دیپلماسی آنها گفت: «همین قدرت های باعظمت که از لحاظ مادی هیچ چیز کم ندارند، امروز از سایه قدرت اسلام که به این ملت مسلمان فعلاً متکی است به خودشان دارند می لرزند.» وی اضافه کرد: «امام این امت آن چنان قدرت بسیجی در بطن نیروهای اسلامی در منطقه و در همه جای دنیا دارد که غرب و متحدان امریکا در این منطقه از بیداری ملت هایشان به خودشان می لرزند. در کشورهایی که زیر نفوذ رژیم های امریکایی اداره می شود مردم بیدار شده اند راه مبارزه با ظلم و استکبار را یاد گرفته اند. این همان قدرتی است که هیچ چیزی در دنیا با او معادل نیست.»

آیت الله خامنه ای به تلاش قدرت های جهانی برای اعمال فشار از راه محاصره اقتصادی و نظامی ایران اشاره کرده و با ستایش از روحیه مقاومت مردم و خانواده های شهدا گفت: «آیا با یک چنین ایثاری سزاوار است که یک عده ای دیگر به فکر رفاه طلبی باشند، به فکر جمع وجور کردن وسایل لوکس زندگی باشند، به فکر گردآوردن پول باشند؟» وی تأکید کرد: «تا وقتی که رشوه گیری و

زورگویی پوچ هرزه قدرت های استکباری هست مبارزه هست و ما تا آنجا که استقلال این ملت را تأمین کنیم و زندگی آباد و آزاد و توأم با شرافت و سربلندی این ملت را با قدرت کامل سیاسی نظامی و اقتصادی تأمین کنیم، به مبارزه خود ادامه خواهیم داد.» رئیس جمهور خاطر نشان کرد: «دنیای دنیایی است که اگر این ملت قدرت خودش را به رخ ابرقدرت ها نکشد و استقامت خودش را ثابت نکند مانند گرگ درنده ای او را از هم خواهند درید.»^(۱)

۱

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با صدور بیانیه ای، قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل را غیرسازنده، دور از واقعیت و غیرقابل اجرا اعلام کرد. سعید رجایی خراسانی سفیر و نماینده دائم ایران در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل این سازمان متن این بیانیه را که بیانگر موضع رسمی جمهوری اسلامی ایران در قبال قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد است، ارائه کرد.^(۲)

در این بیانیه به تصمیم ایران پیش از تصویب قطعنامه مذکور برای نشان دادن حسن نیت خود در صورت تلاش شورای امنیت برای تصحیح مواضع گذشته اش اشاره شده و آمده است: «علی رغم صداقت و حسن نیت برخی از اعضای مشخص شورا نسبت به ضرورت استقرار صلح عادلانه و پایدار، اقدام شورا در همان روش نامتوازن که از ابتدای جنگ تجاوزگرانه عراق دنبال کرده است باقی ماند.»

در ادامه، وزارت امور خارجه ایران افزوده است: «قطعنامه ۵۴۰ مصوبه ۳۱ اکتبر ۱۹۸۳ شورای امنیت همانند قطعنامه های قبلی حفاظی برای عراق فراهم ساخته تا از پیامدهای جنگ تجاوزگرانه و جنایات بی شمارش علیه بشریت در امان ماند و این درحالی است که این قطعنامه، حق مردم ایران را که از ماجراجویی عراق متحمل صدمات زیادی شده اند، برای دستیابی به حقوق قانونی خود نادیده گرفته است.»

بیانیه مذکور ضمن آنکه قطعنامه اخیر را غیرسازنده، به دور از حقایق و واقعیت های موجود و غیرقابل اجرا خوانده به تشریح دلایل این امر پرداخته است؛ از جمله در مورد بند ۲ قطعنامه که خواستار توقف فوری کلیه اقدامات نظامی علیه اهداف غیرنظامی است، اعلام می کند: جمهوری اسلامی ایران به خاطر پابندی دقیق خود به اصول اخلاقی اسلام از این بند استقبال می کند، اما درعین حال از آنجا که عراق تنها طرفی است که حقوق بشردوستانه بین المللی را نقض کرده و به هدف های غیرنظامی حمله می کند مناسب تر بود این قطعنامه ضمن

ص: ۱۱۰۷

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- تاریخ نامه ارسالی نماینده دائم ایران در سازمان ملل خطاب به دبیرکل، ۱۱ دسامبر ۱۹۸۳ (۲۰ آذر ۱۳۶۲) است، اما انتشار آن توسط دبیرخانه سازمان ملل یک روز بعد (امروز) صورت گرفت.

محکوم کردن عراق به خاطر نقض مقررات مذکور در گذشته، از این کشور می‌خواست تعهدات بین‌المللی خود را مراعات کرده و از هر گونه عملیات نظامی علیه غیرنظامیان اجتناب کند.

بیانیه وزارت امور خارجه در ادامه با اشاره به اینکه در بند ۳ قطعنامه مشخص نیست کدام خلیج مدنظر شورا می‌باشد^(۱) افزوده است: اما باتوجه به تصریح شورا در این بند درباره حق کشتیرانی آزاد در آب‌های بین‌المللی یادآور می‌گردد جمهوری اسلامی ایران از آغاز جنگ، آزادی کشتیرانی در خلیج فارس را تأمین کرده و در موقعیت‌های مختلف بر رعایت این حق در چارچوب حقوق بین‌المللی تأکید کرده است. باین حال آزادی کشتیرانی فقط تحت ایجاد شرایط امنیتی امکان‌پذیر است و درمورد خلیج فارس امکان ندارد امنیت یک کشور ساحلی از امنیت سایر کشورها معززا باشد. بنابراین، تهدید امنیت جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس توسط یکی از کشورهای منطقه یا خارج از منطقه خودبه‌خود امنیت کل منطقه را در معرض تهدید قرار می‌دهد. باین حال ایران حداکثر خویشتن‌داری را در برابر تحریکات عراق در این زمینه نشان داده و اگر شورای امنیت واقعاً علاقه‌مند به امنیت خلیج فارس است می‌بایست از عراق بخواهد از هر گونه اقدامات خصمانه که می‌تواند در نهایت به قطع کشتیرانی آزاد منجر گردد، اجتناب کند. همچنین این شورا باید از حامیان عراق بخواهد سلاح‌های پیچیده‌ای که عراق با استفاده از آنها قادر باشد جسورانه منازعه ایران - عراق را بین‌المللی سازد، در اختیار این رژیم ماجراجو قرار ندهند.

بیانیه همچنین تأکید کرده است موضوع آزادی کشتیرانی در آبراه شط‌العرب (اروند رود) نباید با توسعه کشتیرانی آزاد در خلیج فارس اشتباه شود. این آبراه در نتیجه تجاوز عمدی و مستقیم نظامی عراق و اشغال سرزمین ایران به روی کشتی‌ها بسته شد. عراق نه تنها به طور یک‌جانبه قرارداد خود با ایران و مقررات کشتیرانی در این رودخانه را فسخ کرد، بلکه تأسیسات بندری ایران در خرمشهر را در مدت اشغال از بین برد و رودخانه را برای کشتیرانی ایران بلااستفاده ساخت. از این رو بازگشایی شط‌العرب (اروند رود) برای کشتیرانی بی‌معناست مگر آنکه امکانات ایران برای استفاده از این رودخانه به وضعیت گذشته بازگردد. باید یادآور شد که تأسیسات بندری عراق در بصره بیش از یک سال است که در برد آتش ایران قرار دارد، اما به دلیل پایبندی دقیق به اصول اخلاقی اسلام درباره جنگ، بصره با خاک یکسان نشده است.

وزارت امور خارجه درمورد بند ۴ قطعنامه ۵۴۰ مبنی بر اظهار نگرانی از ادامه مخاصمات و تأکید بر توقف آن یادآور شده است: «آنچه در منطقه می‌گذرد مخاصمات نیست بلکه دردناک‌ترین جنگ تدافعی آزادی بخش از سوی جمهوری اسلامی ایران است و هدف کلی آن معکوس کردن پیامدهای جنگ تجاوزگرانه عراق و از بین بردن مظاهر آن است.» این بیانیه ضمن

ص: ۱۱۰۸

۱- اشاره بیانیه به خودداری از درج کامل نام "خلیج فارس" در قطعنامه ۵۴۰ می‌باشد.

اشاره به اینکه جامعه بین‌المللی مردم ایران را زمانی که قربانی تجاوز نظامی عراق شده بودند به فراموشی سپرده بود، اضافه کرده است: «هرگونه تلاشی از سوی شورای امنیت جهت ایجاد مکانیسمی که عراق را از حاصل تجاوزات خائنانه خود علیه مردم جمهوری اسلامی ایران در امان نگه دارد، کاری عبث می‌باشد که از جمله آن تشویق آشکار متجاوز با اجازه دادن به آن جهت گریز از مسئولیت‌های خود در مورد تجاوزاتی است که مرتکب می‌شود و این اقدامات تنها باعث می‌شود این رژیم فرصت یابد که مایوسانه به فضای مورد نیاز دست یابد تا با تجدید سازمان و تجهیزاتی اقدامات تجاوزگرانه دیگری را آغاز کند. بدیهی است منشور (ملل متحد) به شورای امنیت هیچ فرمانی را جهت تحقق این امر نداده است. از همین رو، جمهوری اسلامی ایران اعتقاد دارد که بند ۴، موضوع را به طور خیلی سطحی مورد بحث قرار داده و فاقد هرگونه عنصر مثبتی برای تحقق صلح عادلانه و پایدار است.»

بیانیه مذکور با توجه به اینکه بند ۵ قطعنامه هیچ جغرافیایی را مشخص نکرده است، این بند را غیرمربوط دانسته و از اظهار نظر در مورد آن خودداری کرده است.^(۱)

این بیانیه در ادامه با ذکر این نکته که عراق در صدد تهدید امنیت خلیج فارس به منظور ادامه حملات خود علیه اهداف غیرنظامی ایران می‌باشد، قصد عراق را استفاده از قطعنامه ۵۴۰ برای توجیه اقداماتش در این زمینه عنوان کرده سپس یادآور شده است: «بنابراین شورای امنیت باید مسئولیت کامل فراهم ساختن چنین شرایطی برای عراق را بپذیرد که به وخامت وضعیت منجر شده است.»

بیانیه وزارت امور خارجه ایران از دلایل ذکر شده نتیجه گرفته است قطعنامه ۵۴۰ همانند قطعنامه‌های قبلی متمایل به عراق و تهیه آن با هماهنگی کامل این دولت بوده است. این بیانیه تعجیل در تصویب قطعنامه در آخرین روز ریاست نماینده متحد اصلی عراق (اردن) و حمایت شدید یک عضو دائمی و متحد قدرتمند عراق در جنگ (فرانسه) را دلیلی برای تردید در صداقت شورای امنیت عنوان ساخته است.

بیانیه در خاتمه با بی نتیجه خواندن دستوری که در بند ۱ قطعنامه به دبیرکل سازمان ملل برای میانجیگری میان طرفین داده شده افزوده است این دستور فشار غیرقابل توجیهی را بر دبیرکل افزایش می‌دهد. در عین حال وزارت امور خارجه آمادگی دولت جمهوری اسلامی ایران را برای ادامه همکاری با دبیرکل سازمان ملل اعلام و اضافه کرده است: «اعتقاد راسخ دارد که هرگونه تلاش جهت میانجیگری در منازعه شانس دستیابی به نتایج مثبت را وقتی بهبود خواهد

ص: ۱۱۰۹

۱- بند ۵ قطعنامه ۵۴۰ مربوط به هر اقدامی است که «صلح و امنیت بین‌المللی و همچنین حیات دریایی در منطقه خلیج فارس» را به خطر می‌اندازد. بیانیه وزارت امور خارجه به این نحو یک بار دیگر ذکر نکردن نام منطقه "خلیج فارس" در قطعنامه مذکور را مورد انتقاد قرار داده است.

بخشید که شورای امنیت موضع متمایل خود به نفع عراق؛ یعنی متجاوز را تعدیل سازد. بنابراین دولت جمهوری اسلامی هیچ راهی جز ادامه سیاست گذشته خود و فاصله گرفتن از قطعنامه ۵۴۰ (۱۹۸۳) شورای امنیت نخواهد داشت.»^(۱)

۱

هم زمان با دیدار معاون نخست وزیر آلمان شرقی از بغداد، گرپ گونیک معاون سیاسی وزارت امور خارجه این کشور در ملاقات با وزیر امور خارجه ایران اعلام کرد جمهوری دمکراتیک آلمان آماده گسترش روابطش با ایران است. به گزارش روزنامه کیهان، معاون سیاسی وزارت امور خارجه آلمان شرقی در این دیدار همچنین گفت: «با وجود فاصله جغرافیایی زیاد، ما دارای مسائل مشترک و درعین حال ویژگی های خاصی هستیم. لذا می توانیم از تجربیات یکدیگر استفاده کنیم و این باتوجه به وضع بحرانی جهان ضرورت دارد.» علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز ضمن تأکید بر توجه جمهوری اسلامی ایران به روابط خود با جمهوری دمکراتیک آلمان و گسترش قابل توجه روابط دو کشور بعد از پیروزی انقلاب اسلامی گفت: «ما از اینکه روابط خارجی مان به یک یا چند کشور اختصاص یابد پرهیز می کنیم.»^(۲)

در همین حال، رادیو اسرائیل در گزارشی از سفر گوتتر کلابیر معاون نخست وزیر آلمان شرقی و هیئت همراه وی به بغداد - که از روز جمعه گذشته آغاز شده است - از قول او اعلام کرد: «آن کشور آماده است کمک های گسترده ای در اجرای برنامه های عمرانی و پروژه های کشاورزی در اختیار عراق قرار دهد.» این رادیو ضمن اشاره به دیدار دیروز کلابیر با طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق و مذاکرات دوطرف درباره گسترش مناسبات دو کشور گفت: «آلمان شرقی با حکومت اسلامی ایران نیز مناسبات دوستانه ای دارد.»^(۳) گزارش خبرگزاری آلمان شرقی نیز حاکی است مذاکرات رؤسای کمیته دائمی همکاری اقتصادی، علمی و تکنولوژیکی جمهوری دمکراتیک آلمان و عراق امروز نیز ادامه یافت. براساس این گزارش، معاون نخست وزیر آلمان شرقی با حسن علی وزیر بازرگانی عراق، دیدار و درخصوص گسترش همکاری سودمند متقابل در زمینه اقتصادی گفت و گو کرد. وی روز گذشته نیز با عبدالوهاب محمود عبدالله وزیر آبیاری عراق دیدار کرد.^(۴)

۲

به دنبال سفر چند تن از مقامات ایرانی به چین، عراق نیز درصدد گسترش روابط خود با این کشور برآمده است. به همین منظور طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق، امروز برای یک دیدار رسمی وارد پکن شد. به گزارش رادیو بغداد در مذاکرات طارق عزیز با مقامات چین علاوه بر روابط دوجانبه به «اوضاع منطقه عربی و مسائل بین المللی مورد توجه مشترک» نیز پرداخته

ص: ۱۱۱۰

۱- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد ۲، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۶۲ - ۱۵۹، سند شماره S/۱۶۲۱۳.

۲- روزنامه کیهان، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۸.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو اسرائیل، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۳۳، بغداد - خبرگزاری آلمان شرقی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

خواهد شد (۱) خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز ضمن اعلام خبری مشابه در این زمینه یادآور شد: «چین در قبال جنگ سه ساله ایران و عراق موضع بی طرفی اتخاذ کرده است. هرچند تاکنون گزارش های متعددی دال بر اینکه چین اغلب به طور غیرمستقیم و به منظور دور نگه داشتن منطقه از کنترل شوروی سلاح در اختیار هر دو کشور قرار می دهد، انتشار یافته است.» (۲)

گفتنی است چندی پیش خبرگزاری فرانسه در گزارشی ضمن اعلام سفر قریب الوقوع وزیر امور خارجه عراق به چین اعلام کرده بود: «این دیدار که هنوز مشخص نشده است چند روز به طول خواهد انجامید به دنبال سفر چندین مقام برجسته ایرانی به چین صورت می گیرد.» خبرگزاری مذکور از میان مقامات ایرانی که اخیراً به چین سفر کرده اند به دیدار علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران از این کشور در سپتامبر گذشته اشاره کرده بود (۳)

۱

با تشدید تهدیدات و حملات عراق علیه بنادر و جزایر ایران، سندیکای ملی دریانوردان انگلیس نیز خواستار آن شد تا جزیره خارک به عنوان منطقه جنگی شناخته شود.

خبرگزاری فرانسه از لندن گزارش داد: سندیکای ملی دریانوردان انگلیس امروز از فدراسیون کشتیرانی این کشور خواست جزیره خارک به منطقه جنگی در شمال شرقی خلیج فارس اضافه شود. این درخواست به دنبال حمله عراق به کشتی ها در بنادر ایران مطرح شده است و سندیکای مذکور اعلام کرد که در این رابطه درصدد تماس با شورای عمومی کشتیرانی انگلیس است.

خبرگزاری فرانسه یادآور شد: «قبلاً در مورد منطقه جنگی بین فدراسیون کشتیرانی انگلیس و سندیکای دریانوردان این کشور موافقت به عمل آمده بود. براساس توافق طرفین، منطقه جنگی ۱۵۰ مایل از سواحل ایران و عراق و به عرض ۵۰ مایل تعیین گردید و کشتی هایی که به منطقه جنگی وارد می شوند دو برابر معمول دستمزد می گیرند، اما باید کاملاً داوطلب برای این کار باشند.» همچنین یکی از مقامات رسمی در سندیکای دریانوردان انگلیس تأکید کرد که «تقاضای آنها مبنی بر گسترش محدوده منطقه جنگی، در پی بروز موارد روزافزونی از حملات عراق و تهدید این کشور مبنی بر نابود ساختن هر کشتی که به بنادر ایران نزدیک شود بدون در نظر گرفتن ملیت آن، صورت گرفته است.» (۴)

۲

۲۷.

شامگاه امروز یک نفتکش یونانی در خلیج فارس پس از آنکه چهار روز در آتش می سوخت غرق شد. کشتی پریکلی که ۴۶ هزار تن نفت خام را حمل می کرد جمعه گذشته پس از ترک قطر به علت نامعلومی دستخوش حریق شد. بنا به گزارش رادیو امریکا، گروه های نجات هم اکنون

ص: ۱۱۱۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۳، رادیو بغداد، ۲۱/۹/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۴، پکن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۷، پکن - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

می کوشند نفت موجود در مخزن این نفتکش را پیش از آنکه به خارج نشت کند، تخلیه کنند.^(۱)

پیش از غرق شدن نفتکش مذکور رادیو بغداد ضمن گزارشی مبنی بر اعزام ۱۶ کارشناس از سوی یک شرکت شناورسازی هلندی برای برآورد زیان های ناشی از آتش سوزی این کشتی ادعا کرد: کشتی یونانی در حمله روز پنجشنبه نیروهای دریایی و هوایی عراق در منطقه ای که عراق آن را "منطقه نظامی در شمال خلیج عرب (فارس)" اعلام کرده، هدف قرار گرفته است. این رادیو همچنین مدعی شد که این نفتکش چهل هزار تن نفت خام ایران را حمل می کرده است.^(۲)

۱

شش انفجار مهیب صبح امروز، کویت را به لرزه درآورد و بلافاصله موجی از بازتاب ها و واکنش ها را برانگیخت. در این بین عراق با صدور بیانیه ای ایران را مسئول انفجارهای کویت دانست و گفت این حملات را تلافی خواهد کرد.

نمایی از ساختمان سفارت آمریکا در کویت پس از انفجار بمب

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری کویت گزارش داد: صبح امروز، بمبی که در یک اتومبیل در پای برج مراقبت فرودگاه بین المللی کویت کار گذاشته شده بود منفجر و یک تن بر اثر انفجار کشته شد. هم زمان کامیون دیگری در سفارت آمریکا در این کشور منفجر شد که تعداد زیادی مجروح به جای گذاشت. این انفجار موجب فروریختن شیشه ها و بروز آتش سوزی در دو ساختمان داخل سفارت گردید. چند دقیقه پس از انفجارهای سفارت آمریکا و فرودگاه کویت، سفارت فرانسه، پالایشگاه نفتی الشعیبه و اداره مهاجرت کویت و همچنین مجتمع مسکونی امریکایی ها در این کشور مورد حمله چند کامیون حامل بمب قرار گرفت. براساس این گزارش، شیخ صباح الاحمد وزیر امور خارجه و نایف الاحمد وزیر کشور کویت به همراه مقامات بلندپایه این کشور بلافاصله در محل های انفجار حضور یافتند.^(۳)

کیهان همچنین در گزارش دیگری اعلام کرد: شیخ سعد عبدالله الصباح ولیعهد و نخست وزیر کویت، تأکید کرد: «دولت کویت اقدامات شدیدی را علیه کسانی که این اعمال را مرتکب شده اند اتخاذ خواهد کرد.» وی افزود که «دولتش همه اقدامات لازم را برای تضمین امنیت و ثبات کشور به کار خواهد برد.» در کویت

ص: ۱۱۱۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو آمریکا، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

همچنین اعلام شد پلیس خروج اتباع ایران، سوریه، اردن، لبنان، عراق و فلسطینی ها را از کویت ممنوع کرده است و بجز دیپلمات ها، اتباع کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و کسانی که به دعوت دولت آمده باشند سایر اتباع خارجی که از طریق فرودگاه کویت وارد این کشور شوند برگردانده خواهند شد. در این انفجارها دست کم ۲ نفر کشته و ۵۴ نفر زخمی شدند. یک مقام سفارت امریکا آمار تلفات حادثه انفجار بمب در سفارت این کشور را ۲ یا ۴ کشته و ۱۵ زخمی ذکر کرد. از سوی دیگر، وزارت کشور کویت اعلام کرد تعداد بمب ها ۶ عدد بوده و یک بمب نیز که در نزدیکی اداره گذرنامه کار گذاشته شده بود کشف و خنثی شده است. خبرگزاری کویت از قول شاهدان گزارش داد راننده کامیون حاوی مواد منفجره در حمله به سفارت امریکا زنده مانده و به بیمارستان منتقل شده است، اما این خبرگزاری هویت این شخص را فاش نکرد. همچنین خبرگزاری مذکور در آخرین گزارش خود تعداد کشته شدگان انفجارها را ۵ نفر از جمله یکی از دو سرنشین کامیون حامل بمب در حمله به سفارت امریکا و تعداد مجروحان را ۶۱ تن اعلام کرد که اکثر آنها از اتباع کشورهای جنوب و غرب آسیا هستند. خبرگزاری فرانسه از بیروت نیز گزارش داد شخص ناشناسی که خود را از اعضای سازمان جهاد اسلامی معرفی کرد در تماس تلفنی با دفتر این خبرگزاری در بیروت مسئولیت انفجارهای کویت را به عهده گرفت.^(۱)

در پی وقوع این انفجارها در کویت، رادیو امریکا در گزارشی ضمن اشاره به شباهت این حادثه با انفجارهای صورت گرفته در مقر تفنگ داران دریایی امریکا و قرارگاه سربازان فرانسه در بیروت و نیز هویت گروهی که مسئولیت هر دو حادثه را به عهده گرفته است، مدعی شد: «مقام های تحقیق کننده، افراطیون ایرانی و مسلمانان شیعه لبنان را با انفجارهای بیروت مرتبط می دانند و این احتمال وجود دارد که بیش از یک گروه جهاد به فعالیت های تروریستی مشغول اند به طور نمونه در قاهره محاکمه ۳۰۰ تن از اعضای گروهی افراطی که خود را "الجهاد" می خوانند، همچنان ادامه دارد این ۳۰۰ نفر متهم هستند که در پی ترور پرزیدنت انور سادات برای سرنگون ساختن دولت مصر توطئه کرده اند.» این رادیو افزود: «مقام های کویتی می گویند چندین نفر را که به شرکت در حوادث بمب گذاری امروز مظنون هستند، بازداشت کرده اند و از نام صاحبان خودروهایی که در انفجارهای امروز به کار گرفته شدند، آگاهی دارند. باین همه مقامات کویتی تاکنون اسامی افراد مظنون و یا وابستگی آنان را فاش نکرده اند.»^(۲)

رادیو اسرائیل نیز به نقل از منابع اطلاعاتی غربی گفت: «جهاد اسلامی درحقیقت جناح نظامی سازمان انشعایی الامل الاسلامی به رهبری حسین موسوی می باشد که با حکومت اسلامی ایران همکاری نزدیکی دارد و پاسداران دولتی ایران که به بعلبک لبنان فرستاده شده اند تحت رهبری او قرار دارند.» این رادیو افزود: «مقامات دولتی کویت امروز تعدادی از ایرانیان و

ص: ۱۱۱۳

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۸، رادیو امریکا، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

فلسطینی های مقیم آن امیرنشین را بازداشت کردند. کویت ماه گذشته، ده ها نفر ایرانی را از آن کشور اخراج کرد و سه ماه پیش نیز ۷۴ نفر دیگر را با دست خالی به بندر بوشهر بازگردانید. مقامات انتظامی کویت در ضمن در سواحل آن کشور به تدابیر امنیتی گسترده ای دست زدند تا از پیاده شدن عناصر نامطلوب جلوگیری کنند»^(۱)

گزارش دیگری از رادیو اسرائیل حاکی است امروز «در سایر امیرنشین های حوزه خلیج فارس تدابیر امنیتی گسترده ای به عمل آمد. از جمله در بحرین یک هلیکوپتر نظامی بر فراز محله ای که در آن سفارتخانه های خارجی قرار دارد به پرواز درآمد تا رفت و آمدها را زیر نظر داشته باشد. در ریاض پایتخت عربستان سعودی نیز برای دفاع از سفارتخانه های خارجی اقدامات امنیتی دقیقی صورت گرفته است. مقامات عربستان از افزایش جزئیات این تدابیر امنیتی خودداری ورزیدند. در بحرین ۴۰ تن از افراد نخبه پلیس امنیتی مجهز به بارهای سبک در اطراف ساختمان [سفارت] آمریکا مستقر گردیدند»^(۲)

انفجارهای امروز کویت واکنش هایی را در پی داشت. رادیو بغداد در این باره گزارش داد: امروز صدام حسین رئیس جمهور عراق، در تماس با شیخ جابر الاحمد الصباح امیر دولت کویت همبستگی عراق را با کویت برادر ابراز کرد و گفت که عراق «برای گذاشتن تمام امکانات خود در خدمت امنیت کویت» آماده است.^(۳) همچنین به گزارش رادیو کویت، فهد عبدالعزیز پادشاه عربستان سعودی، امروز درباره انفجارهای کویت تلفنی با امیر دولت کویت تماس گرفت. به گفته این رادیو، امیر کویت به فهد تأکید کرد: «ملت و دولت کویت با تمام جدیت در مقابل خرابکارانی که قصد سوء به کشور امن و باثبات ما را دارند، ایستاده است.» رادیو کویت از تماس های دیگری میان نخست وزیر بحرین، ولیعهد اردن، وزیر امور خارجه عربستان و وزرای کشور دولت های شورای همکاری خلیج فارس با ولیعهد و رئیس شورای وزیران، وزیر امور خارجه، وزیر اطلاعات و وزیر کشور کویت خبر داد.^(۴)

رادیو آمریکا نیز در گزارشی گفت: «ایالات متحده آمریکا و فرانسه انفجارهای امروز را در سفارتخانه ها و دیگر تأسیسات این دو کشور در کویت محکوم کردند»^(۵) این رادیو در گزارش دیگری اعلام کرد: «جورج شولتز وزیر خارجه آمریکا، که در پایان دیدار از پنج کشور اروپایی و افریقایی در لیسبون پایتخت پرتغال به سر می برد، نسبت به انفجار بمب در سفارت آمریکا و دیگر تأسیسات کویت واکنش خشمگینانه ای نشان داده است.» شولتز انفجارهای هماهنگ شده کویت را یک "تراژدی و اقدامی انزجار آور" خواند و افزود: «حادثه خشونت بار کویت بر این نکته تأکید می گذارد که صلح دشمنان بسیاری دارد که باید مدافعی نیز داشته باشد و ایالات متحده آمریکا مدافع صلح است»^(۶) همچنین گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از لیسبون حاکی است وزیر امور خارجه آمریکا حمله امروز علیه سفارت آمریکا در کویت را

ص: ۱۱۱۴

۱- همان، صص ۲۶ و ۲۷، رادیو اسرائیل، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۶ و ۲۷، رادیو اسرائیل، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲، رادیو بغداد، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۶ و ۷، رادیو کویت، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۸، رادیو آمریکا، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۶- همان، ص ۱۱، رادیو آمریکا، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

«چرخش شومی به سوی گسترش تروریسم بین‌المللی» خواند و بدون ذکر نام کشوری خاص، دولت‌های خارجی را مسئول این انفجارها دانست. (۱)

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از تل‌آویو، وزیر علوم و توسعه رژیم صهیونیستی نیز ضمن محکوم کردن بمب‌گذاری در تأسیسات امریکایی در کویت «از امریکا و جهان غرب خواست جبهه مشترکی بر علیه تروریسم تشکیل دهند». (۲) خبرگزاری یونایتدپرس از واشنگتن نیز گزارش داد: «موشه آرنز وزیر دفاع اسرائیل، امروز عرفات را مسئول حمله انتحاری به سفارت امریکا در کویت معرفی کرد و اعلام داشت اسرائیل اجازه نخواهد داد عرفات و نیروهای هوادار وی از بندر طرابلس خارج شوند». (۳)

به گزارش کیهان، دبیرکل سازمان ملل انفجارهای امروز کویت را «اعمال خشونت آمیز جنایتکارانه» توصیف کرد. از سوی دیگر، کمیته روابط امریکا و اعراب اعلام کرد: «این انفجارها واکنش مستقیم اعراب نسبت به توافق استراتژیک اخیر میان امریکا و اسرائیل و همچنین طرح امریکا در مورد تحویل بمب‌های خوشه‌ای به اسرائیل است». وزارت امور خارجه مصر نیز در اولین واکنش رسمی خود اظهار کرد که «این سوءقصد درستی نظر مصر در مورد حل مناقشه عراق و ایران و حل مسئله فلسطین را تأیید می‌کند». (۴)

در همین حال، خبرگزاری رویترز از بحرین گزارش داد: یک بانکدار بلندپایه کویتی امروز ساعتی پس از حمله به سفارت امریکا و سایر هدف‌های خارجی در کویت، از سرمایه‌گذاران عرب خواست تا از قدرت مالی خود برای تغییر سیاست امریکا در زمینه طرف‌داری از رژیم صهیونیستی به سوی توازن استفاده کنند. رئیس مرکز مالی کویت در همایش بانک‌ها، که در این کشور در حال برگزاری است، گفت: «امریکا احتمالاً تنها کشور جهان است که اهداف اقتصادی اش به اهداف سیاسی تبدیل شده است». این مقام مالی کویت افزود: «لکن هنوز علی‌رغم میزان سرمایه‌گذاری مستقیم و غیرمستقیم اعراب در امریکا و علی‌رغم وابستگی غرب به نفت ما و همچنین علی‌رغم اقامت رقم عظیمی از اعراب در امریکا، ملت عرب هنوز نتوانسته است امریکا را در سیاستش تحت نفوذ قرار دهد». (۵)

رادیو مونت کارلو به نقل از گزارشگر خود در واشنگتن گفت: «سلسله انفجارهایی که امروز در کویت رخ داده واشنگتن را شوکه کرده، ولی دلیل کافی برای بیدار کردن پرزیدنت ریگان از خواب نداشته است. این انفجارها در زمانی رخ داده که یک هیئت بلندپایه امریکایی در سطح سیاسی، نظامی و اطلاعاتی به ریاست معاون وزیر خارجه در امور خاورمیانه در خلیج [فارس] حضور دارد تا امکان تحت فشار سیاسی و مالی قرار دادن سوریه را مورد بحث قرار دهد».

رادیو مونت کارلو افزود: «امریکایی‌ها که منتظر وقوع چنین عملیاتی در کویت نبودند، وقوع آن را در پایتخت خود پیش‌بینی می‌کردند و درهای ورودی کاخ سفید یا وزارت خارجه کنگره

ص: ۱۱۱۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، لیسبون - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۹، تل‌آویو - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۹ و ۱۰، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، بحرین - خبرگزاری رویترز، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

بسته شد و دولت امریکا تدابیر امنیتی را برای پیشگیری از این گونه خطرات افزایش دادند. امروز گزارش شده که موشک های زمین به هوا در اختیار نیروهای امنیتی محافظ کاخ سفید و پرزیدنت ریگان قرار گرفته و این اقدام از بیم اقدام هر گروه به عملیات انتحاری همانند عملیات معروف ژاپن صورت گرفته است. از سوی دیگر، شورای امنیت ملی صبح امروز برای بررسی اثرات انفجارها در کویت جلسه ای تشکیل داده است و امشب نیز قرار است کمیسیون سیاسی و نظامی امریکا که مسئول مشکلات منطقه خلیج [فارس] می باشد جلسه ای تشکیل دهد.» (۱)

در عجیب ترین واکنش به انفجارهای امروز، دولت عراق با صدور بیانیه ای رسمی ضمن متهم کردن ایران به دست داشتن در این حادثه وعده تلافی آن را داد. به گزارش خبرگزاری یوگسلاوی یک سخنگوی نظامی در بغداد اعلام کرد: «ما هدف هایی را در ایران انتخاب خواهیم کرد و در مقابل آنچه در کویت اتفاق افتاد، انتقام خواهیم گرفت.» این گزارش حاکی است تلویزیون عراق امشب چندین بار برای پخش اظهارات سخنگوی عراقی برنامه خود را قطع کرد. این سخنگو گفت: «حتی پس از درخواست شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ، ایران به عملیات جنگی و اقدامات خود برای بی ثبات کردن منطقه ادامه داده است. ... عراق برای حفاظت از امنیت کویت اقداماتی اتخاذ خواهد کرد.» (۲)

۱

در پی وقوع انفجارهای کویت، گزارش ها و تفاسیر مختلفی در تشریح دلایل این حادثه و ادعای ارتباط آن با جنگ ایران و عراق انتشار یافت.

رادیو امریکا در گزارشی درمورد دلایل انتخاب کویت برای این حملات گفت: «کویت از لحاظ موقعیت جغرافیایی در وضعیت آسیب پذیری قرار دارد، در گوشه شمال شرقی شبه جزیره عربستان و در مجاورت عراق واقع شده و با ایران که متجاوز از سه سال درگیر جنگ خونینی با عراق است، فاصله کمی دارد. کویت که یک کشور عربی است در جنگ ایران و عراق حمایت خود را از آن رژیم بغداد ساخته است. حملات پیشین علیه نیروهای امریکایی و فرانسوی ظاهراً با اغتشاشات لبنان - کشوری که در آن شبه نظامیان شیعه درگیر جنگ های پراکنده با ارتش لبنان هستند - ارتباط داشته است. در این حال به نظر می رسد که انفجارهای امروز در کویت نشانه ای از بالا-گرفتن تشنجات در منطقه بوده است. در حملات تروریستی امروز علاوه بر سفارتخانه های امریکا و فرانسه، تأسیسات حیاتی دولت کویت نیز هدف قرار گرفت. مطمئناً این تحول تازه، دیگر کشورهای میانه رو عرب منطقه را هراسناک تر خواهد ساخت.» (۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، اریک رولو خبرنگار و مفسر مسائل غرب آسیا در روزنامه لوموند، امروز در برنامه اخبار نیم روز کانال یک تلویزیون فرانسه این بمب گذاری ها را به معنای کشانده شدن جنگ لبنان به خلیج فارس دانست و گفت: «سازمان جهاد اسلامی که

ص: ۱۱۱۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۳۰ و ۳۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

مسئولیت این بمب گذاری ها را به عهده گرفته است به این ترتیب نشان می دهد که می تواند به فرانسوی ها و امریکایی ها در محل دیگری علاوه بر لبنان نیز ضربه وارد آورد. این سازمان می توانست کشور دیگری را هم برای بمب گذاری انتخاب کند. این سازمان به این صورت فرانسه و امریکا را به خاطر سیاستشان در لبنان تنبیه می کند. از سوی دیگر، این سوءقصد ها به منزله یک هشدار بسیار جدی علیه کلیه کشورهای خلیج فارس است که طی سه سال جنگ ایران و عراق معادل حدود ۵۰ میلیارد دلار به عراق کمک کرده اند که کمک مالی قابل توجهی است.»

مفسر لوموند ضمن تأکید بر اینکه هدف این بمب گذاری ها فراتر از مسئله لبنان بوده و هشدار به کویت به دلیل کمک هایش به عراق تلقی می شود، افزود: «این بمب گذاری ها دربرگیرنده تشدید حالت جنگی نیز هست، زیرا عراقی ها تهدید کرده اند که از سوپراتانداردها و موشک های اگزوست که فرانسه به عراق تحویل داده استفاده خواهند کرد.» وی با اشاره به نگرانی مقامات رسمی امریکا که «البته اعتقادی به بسته شدن تنگه هرمز از سوی ایران ندارند»، گفت: «آنها نگران این هستند که ایرانیان احیاناً کشورهای خلیج فارس را مورد حمله قرار دهند. نفت عربستان سعودی در نقاط شیعه نشین این کشور یافت می شود. [شیعیان] در بحرین و در کویت یک سوم جمعیت را تشکیل می دهند.» وی بار دیگر تأکید کرد که «این سوءقصد ها جنگ لبنان و جنگ خلیج فارس را پیوند می دهد و ارتباطی بین این دو جنگ برقرار شده که البته نسبت به آتش کشیدن همه منطقه نگرانی وجود دارد که از نظر من این امر یک نقطه عطف در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] خواهد بود.» (۱)

رادیو بی بی سی نیز در ادامه گزارش های امروز خود در زمینه انفجارهای کویت با فرد هالیدی گفت و گو کرد. به گفته هالیدی ۳۰ درصد جمعیت کویت را شیعیانی تشکیل می دهند که اغلب ایرانی هستند و این افراد و گروهی از اتباع کویت علاقه مند به انقلاب اسلامی از ایران حمایت می کنند. وی افزود: «این انفجارات به طور کلی رابطه نزدیکی میان حوادث لبنان و خلیج فارس و جنگ ایران و عراق و ترس و وحشت فراوان میان حکام عرب منطقه و حامیان غربی آنها ایجاد کرده است، اما به هر حال با در نظر گرفتن جنگ ایران و عراق از یک طرف و جنگ اسرائیل در لبنان از طرف دیگر، خطر جدی این است که آشفته گی گسترش پیدا نماید. همان طوری که تاکنون گسترش یافته است، توسعه این خطر هم برای حکام عرب منطقه و هم برای غرب و بازار نفت خطری جدی تلقی می گردد.» (۲)

بی بی سی همچنین در گزارش دیگری تصریح کرد: «کسانی که وقایع کویت را مورد بررسی قرار می دهند گفته اند از مدت ها پیش، انتظار چنین مشکلاتی می رفته است.» این رادیو افزود: «فقط عده بسیار معدودی از ناظران ممکن است از حمله ای که به سفارت امریکا در کویت شده است، متعجب شوند. جهان عرب از توافق های میان امریکا و اسرائیل به خشم آمدند و

ص: ۱۱۱۷

۱- همان، صص ۱۰ و ۱۱، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۱ و ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

حمله هوایی اخیر نیروهای امریکا بر مواضع سوریه در لبنان احساسات ضد امریکایی را به میزان زیاد برانگیخته است. احساسات ضد امریکایی در جهان عرب روزبه روز افزایش می یابد و اینک سؤالاتی بیشتر و با صدای بلندتر از کشورهای حوزه خلیج فارس پرسیده می شود که چگونه این کشورها هنوز به روابط دوستانه خود با امریکا ادامه می دهند؟ تاکنون البته کشورهای حوزه خلیج فارس جوابی به این سؤالات ندادند گرچه که بیش از پیش از طرف مردم خود تحت فشار قرار می گیرند تا عکس العمل نشان دهند. بی بی سی درعین حال با اشاره به کمک صدها میلیون دلاری کویت به عراق و تولید نیابتی نفت به منظور جبران کاهش درآمد این کشور از راه فروش نفت نتیجه گرفت: «موج بمب گذاری های امروز، جنگ ایران و عراق را به کویت کشانده است.»^(۱)

۱

یک هفته نامه فرانسوی از میانجیگری اتحاد شوروی میان عراق و سوریه خبر داد. نشریه لوپوئن در شماره امروز خود اعلام کرد: «اتحاد شوروی به ابتکارات سری در جهت ایجاد روابط دوستانه میان سوریه و عراق دست زده است.» به گزارش خبرگزاری کویت «لوپوئن هیچ توضیح بیشتری در مورد آشتی میان این دو کشور نداده است.»^(۲)

۲

امروز درحالی که جلسه رسیدگی به اتهامات یک مسئول تشکیلات مخفی حزب توده و ۷ عضو تحت نظر او ادامه داشت، خبرگزاری آلمان غربی در گزارشی مدعی شد دستگیری سران این حزب پس از آن آغاز شد که «منابع اطلاعاتی غرب انبوهی از اطلاعات در اختیار ایران گذاشتند که نشان می داد مسکو آماده است تا در صورتی که جمهوری اسلامی شروع به ازهم پاشیدن کند، دست به یک اقدام نیرومند بزند.» این خبرگزاری با اشاره به این نکته که جهت حرکت حزب توده، نفوذ در دستگاه های دولتی بوده است، اضافه کرد: «این اطلاعات محرمانه که تهران را متقاعد به نقش منافقانه حزب توده کرد توسط رئیس کا.گ.ب. در تهران که در ژوئن سال ۱۹۸۲ به انگلیس پناهنده شده بود، تأمین گشت. افشاگری وی همچنین باعث اخراج ۱۸ دیپلمات روسی و حدود ۴۰۰ تکنسین روسی و بلوک شرق از ایران در اوایل سال جاری [میلادی] شد.»

خبرگزاری آلمان سپس به نقل از سیامک روزبه که وی را "سخنگوی حزب توده در تبعید" معرفی کرد، گفت: «این حزب تنها در حال انجام [اقدامات احتیاطی] بوده است.» وی افزود: «ما هرگز نمی خواستیم یک کودتا انجام دهیم و تنها خود را آماده می کردیم تا در صورت یک توطئه امپریالیستی ... از انقلاب دفاع کنیم.»

ص: ۱۱۱۸

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۴، پاریس - خبرگزاری کویت، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

خبرگزاری مذکور همچنین ضمن "ملایم و سنجیده" خواندن عکس العمل مسکو در برابر اقدامات ایران در مورد بزرگ ترین حزب کمونیست طرف دار شوروی در غرب آسیا اعلام کرد: «ناظران اوضاع ایران عقیده دارند که حداقل یک جناح از روحانیت حاکم سعی دارد با استفاده از جو ضد کمونیستی فعلی باعث قطع رابطه با مسکو شوند. ایران برای نخستین بار برنامه های رادیویی مختلفی برای جمهوری های آسیایی شوروی و به زبان های فارسی، ترکی و ارمنی پخش می کند که در آنها مردم سرکوب شده آسیا را به گسستن از شوروی و بازیابی استقلال و شأن خود فرامی خواند.» این خبرگزاری در پایان گزارش خود خاطر نشان ساخت: «اما ملاحظه های دیگر نمی خواهند که این رویارویی را تا به این حد بکشانند و بدین ترتیب یک بار دیگر همه چیز بستگی به قضاوت [امام] خمینی دارد.» (۱) - (۲)

ضمیمه گزارش ۸۵۳: مشروح دومین جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده

مشروح جلسه دادگاه ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب توده به نقل از روزنامه کیهان به این شرح است:

«دومین جلسه محاکمه ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب منحل توده دیروز [۲۱/۹/۱۳۶۲] به ریاست حجت الاسلام ری شهری حاکم شرع دادگاه های انقلاب اسلامی ارتش، سرهنگ اتابکی دادستان دادگاه ها و با حضور جمعی از خبرنگاران داخلی آغاز شد. در این جلسه که در ساعت ۱۰ صبح روز گذشته آغاز شد ۵ تن از متهمین به دفاع از اتهامات مندرج در کیفرخواست که در جلسه قبل توسط دادستان دادگاه های انقلاب اسلامی ارتش قرائت شده بود پرداختند و در پایان جلسه حاکم شرع از متهمین خواست که به آخرین دفاع خود پردازند. پس از پایان دفاعیات متهمین، دادگاه وارد شور شد.

دومین جلسه رسیدگی به اتهامات ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب توده

... به گزارش خبرنگار کیهان در این جلسه ابتدا سرهنگ اتابکی از رحیم شمس متهم ردیف هشتم خواست که به دفاع از اتهامات آمده در کیفرخواست پردازد که متهم سخنانش را چنین شروع کرد:

با درود به امام امت، برای روشن شدن ذهن دادگاه ابتدا علل پیوستن خود به حزب را تشریح می کنم من قبل از پیروزی انقلاب به دنبال فرمان امام مبنی بر ترک سربازخانه ها از محل کارم فرار کردم و به مردم پیوستم و در زمان انقلاب در یکی از سنگرها مجروح شدم که تحت عمل جراحی قرار گرفتم و بعد از پیروزی انقلاب در پی صدور فرمان مجدد امام به محل خدمتم باز گشتم. در این زمان شخصی که خود را مدیرعامل و نماینده امام

ص: ۱۱۱۹

۱- مشروح جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- همان، صص ۷ - ۹، پاریس - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

معرفی می کرد در سازمان کار می کرد، در مدت کوتاهی متوجه شدم که عمداً یا سهواً اعمالی انجام می گیرد که به صلاح انقلاب اسلامی نیست برحسب اعتقاد و علاقه به انقلاب به مخالفت برخاستم و تنی چند با من هم صدا شده و جریان را به محضر [آیت الله] خامنه ای رساندیم که ایشان گروهی بازرس فرستادند که تمام حرف های ما را تأیید نمودند و با اطلاع وزیر دفاع دستور اخراج مدیرعامل سازمان صادر شد، ولی اجرا نگردید در نتیجه شخص مذکور بدون هیچ دلیلی ابتدا جلوی درجه مرا گرفت و سپس مرا بدون هیچ مدرکی و دلیلی بازنشست نمود، ولی پس از دستور بازنشستگی اجازه ترک خدمت به من داده نشد و برخلاف قانون که در پرونده اداری من موجود است مرا در محل حساس دیگر به کار شبانه روزی واداشت. در مدت یک سال خدمت بدون گرفتن حقوق کار کردم و نتیجه زحمات من چنان شایان بود که توسط سازمان و معاون وزارت دفاع مورد قدردانی قرار گرفتم و از طرف هیئت مدیره سازمان پیشنهاد ابقاء من به همراه ۷ نفر دیگر که سرنوشتی مثل من داشتند داده شد. وقتی که به این دستور ترتیب اثر داده نشد و بر اثر در مضیقه بودن در این مدت از نظر مالی و امرارمعاش به همه مراجعه کردم ولی نتیجه ای نداشت. چند بار مورد حمله افراد ناشناس قرار گرفتم. در همین مواقع بود که تحت تأثیر شرایط و وضعیت روانی تحت تأثیر شعارهای عوام فریبانه روزنامه مردم که از دفاع از انقلاب اسلامی، خط امام و عدالت دم می زد قرار گرفتم و با دفتر حزب تماس برقرار کردم که بعد از چند ماه توسط شخصی به نام بهرام با من تماس گرفتند و نامبرده مرا به خسرو، پرتوی و به محمد معزز معرفی کرد و تا پایان با این شخص تماس داشتم که ابتدا قرارهایمان در خیابان اجرا می شد و بعد از آن به علت دلایل امنیتی به منزل من منتقل شد. در مورد عضویت در شبکه نظامی که در کیفرخواست آمده است به من اطلاعی در این بابت داده نشد و اصولاً نمی دانستم چه رده ای دارم آیا عضو هستم یا نیستم. در مورد معرفی افراد به حزب به یاد دارم که دو نفر به حزب معرفی کردم که یکی از این دو نفر از پیوستن به حزب خودداری نموده از دیگری اطلاعی ندارم و از وزارت دفاع هم کسی را معرفی نکرده ام و در مورد دخترم نیز چون ملاقات ها در منزل انجام می گرفت بهرام به من اظهار داشت که دخترت به این ملاقات ها شک برده بگذار که او را زیر نظر داشته باشیم که اول پذیرفتم، بعداً مخالفت کردم و دخترم سر قرارهایش حاضر نمی شد که بعد از مدتی محمد به من اطلاع داد که دخترم رابطه اش را قطع کرده و نامه ای به من داد که به وی بدهم ولی دخترم به سر قرارهایش حاضر نشد و به کلی رابطه اش را قطع کرد. وی در مورد گرفتن اطلاعات و دادن آن به مسئولش گفت هنگامی که از من خواستند که از محل زندان اعضای کمیته مرکزی توسط یکی که محمد می دانست آشنا هستیم و اسمش در پرونده است. از طریق نامبرده اطلاعاتی کسب کنم که این شخص شاهد است که من با ایشان تماس نگرفتم.

رئیس دادگاه: آن کس که بود؟

متهم: آقای حاج علی اکبر پوراستاد که من هیچ اطلاعاتی از ایشان نگرفتم و حتی با کنایه و اشاره هم با ایشان صحبتی نکردم می توانید از خودشان سؤال کنید.

متهم: در مورد کوپن بنزین چون من مصرف نداشتم هر بار کوپن ۳۰ لیتر را به مسئولم می دادم، در مورد حق عضویت نمی دانم چقدر پرداخته ام و به طور حتم می دانم مبلغ پرداختی من کمتر از مقدار موجود در پرونده بوده است.

متهم: در مورد اخبار اداری من بعد از پیوستن به حزب منحل چون کار اداری نداشتم هیچ اطلاعاتی نداشتم که بدهم فقط به طور سر بسته جریان من و شخصی که گفته شد به آنها اطلاع دادم. در موقع دستگیری من خود را به ماشین سپاه رساندم و خودم را تسلیم کردم چون مأموران به منزل مراجعه کرده بودند و من منزل نبودم. ...

راجع به حق عضویت که اشاره فرمودند فقط آن اوایل توانستم مقداری به طور جسته گریخته پرداخت کنم هیچ وقت نتوانستم به طور یکنواخت و همیشگی پرداخت کنم. من می دانستم حزبی هستم ولی محل

خودم را در حزب نمی دانستم یعنی قطعیت داشت که من حزبی هستم و وابسته به حزب توده ام. در هر حال در آن شرایط من در یک منجلابی افتاده بودم که تقریباً در آن غرق شده بودم. ...

رئیس دادگاه: شما در آن قسمت اول دفاعیات خودتان فرمودید که من نمی دانستم که عضو هستم یا نه الان می فرمایید که می دانستم که من حزبی هستم کدام یک از این حرف هایتان صحیح است؟

شمس: درست من نمی دانم عضویت چه شرایطی دارد یک بار سؤال کردم که من عضو هستم یا نه گفتند بلی و دلیل خواستم به من گفتند دلیلش این است که مسئول من عوض شده و من مشکوک بودم ولی می پذیرم که حزبی بودم.

رئیس دادگاه: در مجموع شما در مدتی که بیکار بودید حزب چقدر به شما کمک کرد؟

متهم: دقیق یادم نیست ولی حدوداً ۱۰ هزار تومان.

رئیس دادگاه: پس شما در برابر این کمک ها چه فعالیت هایی برای حزب می کردید؟

متهم: بنده کار خاصی نکردم.

رئیس دادگاه: یعنی این کمک ها بلاعوض بود و شما برای حزب هیچ نقشی نداشتید؟

متهم: در آن محدوده ای که عرض کردم چرا. فقط ملاقاتی بوده حق عضویت و کوپن بنزین دادم.

در اینجا رئیس دادگاه از امیر [محمد] معزز پرسید: آقای امیر معزز شما توضیح دهید که ایشان در رابطه با فعالیت های حزبی چه نقشی داشتند و کمک هایی که به ایشان می شد به چه منظوری بود؟

امیر معزز: ... در مورد مشخص آن رحیم شمسی که فرمودید ارتباط ایشان را آقای پرتوی طی یک قرار خیابانی دادند ایشان در قسمتی از سازمان اتکاء شاغل بودند و بعد از آن مدت پاک سازی شدند مدتی که در آنجا بودند و مسائل و اطلاعات و اخباری که راجع به محیط کارشان بودند به من می گفتند و من به حزب گزارش می کردم و کوپن بنزین و اینها هم از آنجا تهیه و به ما می دادند. قرارهای ما در منزل ایشان بود تحلیل های حزبی به ایشان می دادیم ایشان می دانستند عضو حزب هستند و کمک مالی که ما به ایشان کردیم به علت پاک سازی شدن و نداشتن حقوق بود.

رئیس دادگاه: شما اگر فردی مفید برای حزب نباشد به او کمک می کنید؟

امیر [محمد] معزز: مسلماً به فرد حزبی که از نظر مالی احتیاج داشت کمک مالی می کردیم و آن فرد هم مسلماً در خدمت حزب بود و برای حزب فعالیت می کرد.

رئیس دادگاه: چه نوع اطلاعاتی ایشان برای شما می آورد؟

متهم: اطلاعاتی که در رابطه با اتکا و مسائل اتکا بود. ...

رئیس دادگاه: شما برای آخرین دفاع از خود هر چه لازم می دانید مطرح کنید.

شمس: من واگذار می کنم به دادگاه محترم.

پس از پایان دفاعیات متهم ردیف هشتم رئیس دادگاه از صادق زاده خواست تا از خود دفاع کند.

... [وی] گفت: درخصوص اتهامات بنده و نیز کیفرخواست جناب دادستان محترم مطالبی فرمودند که ضرورت مبرم ایجاب می کند توضیحاتی در این مورد به عرض برسانم. یکی درمورد پرداخت حق عضویت این حق عضویت به نام کمک مالی به حزب گرفته می شد. روز اولی که آقای معزز با من تماس گرفت اظهار داشت که شما می دانید با حزب با یکی از این ۴ طریق همکاری کنید. ۱. کار تمام وقت. ۲. دادن اخبار و اطلاعات ۳. دادن کمک مالی. که چهارم شاید نوشتن مقاله برای نشریات حزبی باشد بنده از چهار درخواست، فقط کمک مالی را انتخاب کردم. کمک مالی همان طور که استحضار دارید اواسط سال ۵۸ به این حزب داده شد. ابتدا مبلغ ۱۰ هزار ریال در هر ماه بود به تدریج با اصرار مسئولم این مبلغ تا چهل هزار ریال رسید. در این موقع مجدد اصرار می کرد که مبلغ را اضافه کنم اصرارش این بود که می گفت شما صبح و

ص: ۱۱۲۱

بعد از ظهر کار می کنید و باید از درآمد خود مبلغ جزیی برای یک زندگی معمولی کنار بگذارید و بقیه را تحویل حزب بدهید و می گفت حزب اعضای خود را در جبهه های جنگ از دست می دهد و باید کمک کنید گفت اگر اعتماد به من ندارید برنامه ملاقات با مسئول تشکیلات بگذارم که هیچ یک از این دو را قبول نکردم. ... مطلب دیگر جاسوسی و براندازی است که در کیفرخواست مطرح شده است و این دو کلمه را بنده در زندان از زبان جاسوسان و براندازان شنیدم و هیچ وقت در مورد این مسائل مسئول بنده با من صحبت نکرده است و یقیناً اگر گوشه ای از آن اعمال خیانت بار خودشان به اعضا و هواداران خود اطلاع می دادند اکثریت به اتفاق آنها را از دست می دادند.

موضوع دیگر تشکیلات نظامی است مسئول بنده یک روز به من گفت که حزب دو شاخه شده شاخه علنی و شاخه مخفی. گفت، مسئولیت هایی که حزب دارد و کارهایی که باید انجام دهد به عهده شاخه علنی است شاخه مخفی هیچ گونه مسئولیتی ندارد. ما شاخه مخفی را نگه داشتیم اگر چنانچه یک روزی از طرف ضدانقلاب به جمهوری اسلامی ایران و همین طور حزب لطمه ای وارد شد، شاخه علنی حزب زیر ضربه رفت آن وقت بتوانیم به جای شاخه علنی از شاخه مخفی استفاده کنیم. ...

رئیس دادگاه: شما می پذیرید که در رابطه با خیانت هایی که این حزب داشته شما هم شریک هستید یا خیر؟

متهم: در مورد خیانت هایش نخیر بنده شریک نبوده یعنی آگاهی از خیانت های این حزب نداشتم.

رئیس دادگاه: آقای دادستان می توانید اثبات کنید که ایشان خیانت کرده و از خیانت های حزب اطلاع داشته و آگاهانه این پول ها را می داده؟

دادستان: اگر خواسته باشیم به حرف هایی که مسئولین تشکیلات مخفی به خصوص آنچه که آقای پرتوی اشاره کردند استناد کنیم که ظاهراً استناد بدی نیست ایشان به عنوان فردی که مسئول تمام تشکیلات مخفی بودند و آقای معزز تحت مسئولیت ایشان فعالیت می کردند در جلسه اول و در جلسه دوم در رابطه با ناخدا افضلی و هم در رابطه با تمام اعضای تشکیلات مخفی این مطلب را بیان داشتند که کسانی که در این رابطه فعال بودند و حق عضویت می پرداختند می دانستند که ما چه کاره ایم و ادعای ایشان مبنی بر اینکه آگاهی نداشتند ادعایی است که با مجموع تحقیقاتی که در رابطه با تمام افراد و مسئولین شده به هیچ وجه منطبق نیست.

رئیس دادگاه: آقای صادق زاده شما چقدر درآمد داشتید؟

متهم: بنده از ارتش حقوق معادل ۱۵ هزار تومان می گرفتم و بعد از ظهر هم در همین حدود درآمد داشتم. (یعنی ۳۰ هزار تومان).» (۱)

در ادامه جلسه دادگاه، «رئیس دادگاه از متهم سؤال کرد منظور شما از کمکی که به حزب می دادید چه بود؟

متهم حرف های قبل خود را تکرار کرد و گفت: بنده در تمام مدت خدمت همیشه مخالف با عملکرد های رژیم قبل بودم.

رئیس دادگاه: از سؤال من خارج نشوید. شما می فرمایید من این حزب را در خط امام و انقلاب دیدم شما انقلابی تر از حزب توده پیدا نکردید که این کمک هایتان را به آن حزب و جمعیت بکنید؛ یعنی واقعاً شما حزب توده را از همه جمعیت هایی که مدعی اسلام هستند و یا واقعاً هوادار اسلام هستند انقلابی تر می دانستید؟

متهم: پس از انقلاب در سال های ۵۸ و ۵۹ می دانید که عملکرد لیبرال ها خصوصاً بنی صدر و کسان دیگر طوری بود که چهره واقعی حزب الله را مخدوش می کردند و آنهایی که خودشان را روشنفکر حساب می کردند گرایش به این حزب داشتند و اگر چنان که

برگردیم به آن سال ها وضع این طور بود.

رئیس دادگاه: همان سال ها که حزب مخالفت با آنها نمی کرد؟

متهم: بله مخالفت نمی کرد.

ص: ۱۱۲۲

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

رئیس دادگاه: پس شما چطور گرایش به حزب پیدا کردید عملکرد آنها را تأیید می کرد؟

متهم: بله تأیید می کرد. به هر حال بنده با نیت خدمت به میهن انقلابی به این حزب رفتم و هیچ گونه نظر خیانت نداشتیم و حالا هرطور که می فرمایید.

رئیس دادگاه: شما اگر واقعاً نیت خدمت داشتید بهتر نبود این ماهی چند هزار تومان را به جبهه ها کمک می کردید؟

متهم: بنده از این بابت شرمنده هستم. عرض کردم اظهار ندامت می کنم و نمی بایست این کار را بکنم ولی سیری بود که افتاده بودم.

رئیس دادگاه: شما فرمودید که از تشکیلات نظامی اطلاع نداشتیم مگر شما خودتان نظامی نیستید؟

دکتر صادق زاده: بنده موقعی که رفتم خودم را معرفی کردم به اسم دکتر رحیم صادق زاده معرفی کردم بعد از محل کار من اطلاع پیدا کردند و فهمیدند که نظامی هستم.

رئیس دادگاه: خودتان می دانستید که نظامی هستید؟

متهم: از موضوع اینکه آنها بیاورند مرا در تشکیلات نظامی بگذارند و حزب را به شاخه نظامی و علنی و مخفی تقسیم بندی کنند اطلاعی نداشتیم. ...

رئیس دادگاه: آقای معزز حرف ها که زدند به نظر شما درست است؟

معزز: من از اولی که با آقای صادق زاده ارتباط گرفتم گفتم که از طرف حزب آمده ام. همان طوری که خودشان به دفتر حزب مراجعه کرده بودند و پارول ایشان را حزب برای من فرستاد تا رابطه بگیرم. رهنمودهای حزبی که به افراد نظامی یا غیر نظامی می دادم به ایشان هم گفتم حالا. اگر خبری ایشان به ما ندادند به دلیل موقعیت شغلی شان بود. آنجا خبری نبود و ما تقسیم بندی خاصی نکرده بودیم. کمک مالی که عنوان کرده بودند که به علت اینکه حزب شهدایی در جبهه داده و باید کمک بشود اصلاً به این دلیل نبوده آن را به عنوان وظیفه حزبی برای افراد تلقی می کردیم. واقعیت این بوده که ما به ایشان گفتیم چون درآمد زیادی دارید چون حزب را قبول دارید باید کمک مالی بیشتر بکنید که کمک مالی ایشان به مرور به ۴ هزار تومان رسید.

از اینکه می گویند که کتاب هایی را نمی خواندم و با فلسفه حزب آشنا نبودم من دقیقاً کتاب هایی از قبیل فلسفه ماتریالیسم، تاریخ ماتریالیسم و دیالکتیک و کتاب های دیگر حزبی را به ایشان می دادم مطالعه می کرد. اصلاً رابطه ما به این شکل نبود که ایشان گرایشی به حزب نداشته باشند. چرا گرایش به حزب بوده کتاب ها و نشریاتش را مطالعه کردند و دقیقاً می دانستند در رابطه با تشکیلات مخفی ولی بله ایشان از بقیه اعضای تشکیلات مخفی خبری نداشت. خبری هم ایشان به ما ندادند به دلیل اینکه موقعیت شغلی شان خبری نداشت.

رئیس دادگاه: شما می دانستید مرام و اهداف حزب چیه که عضو حزب شدید یا خیر؟

متهم: هدف حزب این بود که گفته می شد ما مثل کشور سوریه می خواهیم با اینها همکاری کنیم و نمایندگان به مجلس بفرستیم.

رئیس دادگاه: شما ایدئولوژی را می دانستید؟

متهم: می دانستم. ...

رئیس دادگاه: پس شما عضو حزبی شدید که ایدئولوژی آنها را قبول ندارید؟ چطور شده قبل از اینکه مقلد امام بشوید ماهی هزار تومان کمک می کردید بعد از اینکه مقلد امام شدید ماهی چهار هزار تومان به اینها کمک می کردید؟

متهم: من عرض کردم اشتباه کردم.

رئیس دادگاه: بسیار خب آخرین دفاع خود را بفرمایید.

متهم: تقاضای عفو و رحمت الهی را از دادگاه محترم دارم.

ص: ۱۱۲۳

در اینجا دادستان اتهامات افزایی با اسم مستعار زرتشت، را بار دیگر قرائت کرد: ...

[متهم در دفاع از خود گفت:] درمورد جاسوسی و براندازی از آقای دادستان خواهش می‌کنم که بفرمایید که من در چه مرحله‌ای بودم آیا طرف دار یا عضو کادر و یا کادرهای بالاتر بودم که از مسائل شبکه نظامی مخفی اطلاع داشته باشم درمورد این اتهام من در چه حدی بودم که از آن آگاه باشم اگر فرمایشات دادستان ثابت شود من قبول دارم درمورد جاسوسی و براندازی که به من هم مربوط می‌شود آیا من چیزی نوشته یا جلسه‌ای با آقای پرتوی داشته‌ام که دال بر جاسوسی و براندازی علیه جمهوری اسلامی باشد اگر در جلسات حزبی یا پرسش و پاسخ یا روزنامه مردم به این مسئله جاسوسی و براندازی اشاره شده باشد و من هم اطلاع داشته باشم، اتهامات را قبول می‌کنم.

درمورد تهیه و جمع‌آوری سلاح و مخفی کردن آن از آقایان رده بالا در این مورد بگویند که من سلاح تحویل داده‌ام آن را می‌پذیرم من تا درجه سرهنگی در زندگی نظامی خود سلاحی نداشته‌ام که تحویل بدهم پرونده من در شهربانی هست پس از انقلاب هم رئیس شهربانی در شهرستان بودم بعد از انتقال به تهران سلاح نداشتم من که سلاحی نداشته‌ام تحویل بدهم آیا این مسئله درمورد من صادق است؟ من به عنوان هوادار یا طرف دار از بودن اسلحه و مخفی کردن اسلحه از طرف مقامات بالا اطلاعی نداشته‌ام.

درمورد شاخه نظامی نیز اطلاع نداشتم که افراد نظامی در شبکه مخفی هست اگر گفتند و نوشته‌های رده‌های بالای حزب دال بر این است همه آن را قبول دارم من حدود ۲ سال که بازنشسته شده‌ام وقتی از این مسائل اطلاع نداشتم ام چگونه می‌توانم علیه جمهوری اسلامی طرح براندازی اجرا کنم؟ امیدوارم که درمورد حرکت من و گفتار من دقت بیشتر شود و سؤال شود از آقایان بالاتر هرچه بفرمایند با کمال میل قبول دارم درمورد حق عضویت تا چند مدت که سرکار بودم ماهی هزار تومان می‌دادم و بعد از بازنشستگی به آقای معزز گفتم شش هزار و صد تومان حقوق می‌گیرم ۳ هزار تومان کرایه خانه می‌دهم. هفت نفر را اداره می‌کنم. اگر دروغ است از ایشان سؤال کنید هر چه بگویند مورد قبول است، عرض دیگری ندارم و تقاضای رأی عادلانه می‌کنم.

سپس آقای ری شهری از دادستان خواستند اگر درمورد متهم مذکور مطالبی دارند بگویند.

دادستان در سخنان خود گفت: ... اینکه می‌گویند به هدف براندازی آگاهی نداشته‌اید چند سؤال مطرح است شما پذیرفتید عضو حزب شدید و حق عضویت پرداختید چرا عضو شدید؟ آیا عضو شدید برای اینکه حزب به قدرت برسد و اهدافش در جامعه تحقق پیدا کند با اینکه عضویت شما یک امر پوچ و بی‌بهره بوده است که قابل پذیرش نیست که شما تحصیل کرده پوچ و بی‌ثمر عضو حزب شدید پس باید پذیرفت که عضویت را برای رسیدن حزب به اهدافش به صورتی که یک گوشه‌اش را شما تأمین کنید قبول کردید آیا فکر می‌کردید نظام اسلامی و کشوری که ۹۸ درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی داده‌اند. مسئله اخیر احکام اسلام مطرح بود آیا قبول دارید که ۹۸ درصد رأی داده‌اند.

متهم: بله (خود من هم رأی دادم).

دادستان: آیا شما فکر می‌کردید که حزب توده که مشخص بود ضداسلام است، می‌تواند با مبارزه سیاسی به قدرت برسد؟ این بچگانه است اگر چنین تلقی داشته باشید شما مسلماً تا حدودی از هوادارها سمپات‌ها و اعضای حزب اطلاع داشتید اگر آن را با اکثریت مردم ایران مقایسه کنید پی می‌برید که از طریق مبارزه سیاسی نمی‌تواند پشتیبانی ملت را تأمین کند. فقط یک راه باقی می‌ماند آن هم براندازی، دست زدن به اعمال کودتا است چگونه مدعی هستید که نمی‌دانستید اینها در مقام براندازی بودند. در صورتی که اسم مستعار داشتید، وارد جمعیتی شدید که اسلحه زیاد جمع کرده و اهداف ناخوانا [آن] مشخص بود. ...

متهم در پاسخ افزود: شما می گویند من اطلاع داشتم در صورتی که من نه از طریق نشریات حزبی و نه از طریق رابط خودم که در اینجا حضور دارد از این امر اطلاع نداشتم.

... در این هنگام آقای ری شهری حاکم شرع ارتش از امیر [محمد] معزز رابط افراپی پرسید آیا ایشان اطلاعات محیط کار خود را می دادند یا نه؟

معزز پاسخ داد ایشان در مورد شرایط بافت محیط کار اطلاعات می دادند ولی خبر نمی دادند فقط درباره اوضاع و احوال آن صحبت می کردند.

سپس رئیس دادگاه از متهم خواست آخرین دفاع خود را مطرح کند.

افراپی: تقاضای من این است که اگر در مورد این سه مورد سرپرستان شبکه [که اطلاع] در مورد مسائل دارند، حال بهترین موقع است که حضوراً گفته شود که آیا من آگاه بودم یا اینها دروغ می گویند این سه مورد من مطرح نیست. آخرین دفاع من همان مسائلی بود که در سه مورد کیفرخواست عرض کردم اگر آنها در جلسات خود به من در آن موارد آگاهی دادند یا جرایدی به دست من رسید که آگاه بودم همه را قبول می کنم.

در اینجا رئیس دادگاه از متهم بعدی ایران نژاد خواست تا به دفاع از خود پردازد.

ایران نژاد: ... چون شغلم طبابت بود در دانشگاه تحصیل می کردم با محیط نظامی سروکار نداشتم ارتباط من با حزب بیشتر سیاسی بود نه نظامی به همین خاطر خبری از تشکیلات مخفی نظامی نداشتم بنابراین پی به اهمیت فرمان امام در مورد کناره گیری نظامیان از حزب نبردم به دلیل درگیری های آموزشی حتی قادر به مطالعه جزوات و کتب پیشنهاد شده نشدم، آقای معزز هم می دانند در مورد حق عضویت باید بگویم که ابتدا ماهی ۵۰۰ تومان بود، بعداً ۵۰۰ تومان اضافه شد و این اواخر هر ماه به ۱۵۰۰ تومان رسید.

توجه آنها این بود که بچه های حزب از ادارات پاک سازی می شوند وضع خانوادگی آنها خوب نیست و درآمد ما هم خوب است لذا باید حق عضویت را اضافه دهید در مورد حاضر شدن سر قرار باید عرض کنم که غالباً به جهت گرفتاری و کشیک های بیمارستانی سر قرار حاضر نمی شدم. ...

رئیس دادگاه خطاب به متهم گفت: بنابراین شما همه اتهامات مطرح شده را می پذیرید؟

متهم جواب داد اتهامات مربوط به عضویت و پرداخت حق عضویت همه مشخص است ولی از مسئله براندازی و جاسوسی هیچ خبری نداشتم و در محیط نظامی هم نبودم.

رئیس دادگاه در اینجا از متهم پرسید اسم مستعار شما برای چه بود؟

متهم پاسخ داد: اسم های مستعار را روز اول آقای معزز گفتند داشته باشید و چون با یک فرد غیرنظامی ارتباط داشتم فکر نمی کردم تشکیلات نظامی هست و به خطر مخفی شدن از دید ضدانقلاب آنها توجه می کردند اگر ضدانقلاب ضربه بزند به انقلاب و حزب هم ضربه بخورد افراد با اسم مستعار ناشناخته می مانند.

رئیس دادگاه: ضدانقلاب حزب را دستگیر نمی کرد بلکه مسئولین انقلاب بودند که حزب را دستگیر می کردند گروه های ضدانقلاب

اسم شما را سؤال نمی کنند آن کسی که سؤال می کند حکومت است و به این دلیل تمام اینها نشان می دهد که داشتن اسم مستعار کار ضدانقلابی است.

متهم در پاسخ به این اظهارات گفت مسئولین برای ما توجیه کردند که چون حزب توده در معرفی ضدانقلاب نقش دارد این خطر هست که حزب و اعضای آن در خطر باشند پس اسم مستعار لازم است.

رئیس دادگاه باتوجه به اینکه دادستان ارتش در رابطه با متهم سؤالی نداشت خواست تا متهم آخرین دفاع خود را مطرح کند.

متهم: آخرین دفاع این است که به عنوان پزشک در خدمت مستضعفین جامعه باشم و حتی اگر به عنوان زندانی هم باشد.

ص: ۱۱۲۵

پس از پایان دفاعیات ایران نژاد رئیس دادگاه از متهم بعدی (مفیدی) خواست تا به دفاع از خود بپردازد.

مفیدی در دفاع از خود گفت: ... من احساس کردم که به گمان خودم از جمهوری اسلامی حمایت می کنم در جلسات اولیه رابطه با من گفت شما تا یک سال حداقل هوادار خواهید بود در صورت موافقت حزب عضو می شوید خوشبختانه تا آخرین لحظه به عضویت حزب پذیرفته نشدم.

در مورد معرفی سرهنگ دکتر ایران نژاد باید بگویم پس از آنکه رابطه پیشنهاد هواداری از حزب را به من کرد و برای جلسه بعد منتظر جواب بود موضوع را با ایشان که دوست چندین ساله بودیم و رابطه خانوادگی داشتیم در میان گذاشتم و ایشان موافقت کردند که باهم در جلسات هواداران حزبی شرکت کنیم اما در معرفی برادر زلم که در کیفرخواست آمده باید بگویم ایشان قبل از من هوادار حزب بوده ولی به علت بسته شدن دفتر حزب در اواخر ۵۵ در مشهد مقدس، تهران موضوع را با من در میان گذاشت من هم به رابطه با من و بعد هم اطلاع ندارم چه شد. ... در خاتمه من از هیچ گروه و حزبی تقاضای عضویت نمودم و حتی از هیچ کسی تقاضا نکردم بعداً در زندان متوجه شد شخصی به نام محمد انصاری مرا بدون اجازه و خواست من به حزب معرفی کرده است.

رئیس دادگاه از متهم سؤال کرد که آیا شما عضو حزب بودید یا نه؟

متهم جواب داد: آقای معزز در جلسات اولیه گفت یک سال هوادار هستید، اگر حزب موافقت کند به عضویت درمی آید و به مدت سه سال و نیم هوادار بودم و باوجود گذشت یک سال اول ایشان نگفتند که آیا من عضو حزب هستم یا نه.

رئیس دادگاه: پس چرا شما حق عضویت می دادید؟

مفیدی: این چیزی بود که ایشان به ما دیکته می کرد و می گفت هوادار باید کمک کند به خصوص که من دو وعده کار می کردم.

رئیس دادگاه: پس شما درحقیقت حق هواداری می دادید؟

مفیدی: من حتی در زمان بازجویی هم معانی هوادار و عضو را نمی دانستم بعدها در جلسه ای که آقای کیانوری در جلسات رادیو گفتند متوجه شدم ما را وسیله قرار دادند که ببینید اگر افراد جاسوسی و خائن هستند آنها را عضو حزب کنند اگر نیست راه ندهند.

رئیس دادگاه از امیر [محمد] معزز مسئول متهم خواست در این مورد توضیح دهد.

معزز: ما با افراد ارتشی که تماس داشتیم اول اساسنامه حزب را توجیه می کردیم اساسنامه حزب می گوید هر فرد به مدت یک سال عضو آزمایشی است اگر در عرض یک سال رابطه با فرد قطع نشود او به عضویت حزب درمی آید، خودبه خود دادن حق عضویت هم دلیل عضویت است. ما این توضیح را برای اکثر این آقایان دادیم.

مفیدی: آقای رئیس دادگاه باور بفرمایید با همین حرکت، دروغ سراسر زندگی آنها را نشان می دهد این وقاحت آنها را نشان می دهد، این دروغ است و او هرگز چنین حرفی را به ما نزد.

رئیس دادگاه: یعنی ایشان اساسنامه را به شما نشان نداد؟

مفیدی: اساسنامه را یک بار داد و بعد گرفت، اساسنامه می گوید اگر کسی ۲ ماه حق عضویت نداد منتفی شناخته می شود ۳ ماه ندادم باز او آمد. چند بار سر قرار حاضر نشدم، مجدداً به مطب من آمد و مرا مجبور به ادامه همکاری کرد اینها این جور آدم هایی هستند.

رئیس دادگاه: آقای معزز این طور هست یا نه؟

معزز: دقیقاً این طور نیست آقای مفیدی که می گوید ایشان را شکار کردیم، اصلاً ایشان را به حزب معرفی نکردیم بلکه از طریق شخص دیگری معرفی شدند و من رفتم در مطب با ایشان تماس گرفتم و حتی یادم نیست که آیا برای ایشان در روزنامه علامت رمز زدیم یا نه. به هر حال وقتی سراغ ایشان رفتم ابراز

ص: ۱۱۲۶

تمایل کردند. اگر ابراز تمایل نمی کردند ارتباط را قطع می کردیم. توی مطب خود جلسه گذاشتند حق عضویت می دادند هیچ اصراری ما نکردیم مسئله شکار به زور اصلاً مطرح نبود. ...

متهم در آخرین دفاع خود در پایان ضمن تکرار بعضی موضوعات قبل در مورد عضویت خود، معرفی برادرزن خود افزود جز انتظار عدل الهی و رحمت الهی ندارد و چون سه فرزند دارم که احتیاج به هدایت من دارند تقاضای رحم و عطف دارم. در اینجا رئیس دادگاه پایان رسیدگی به پرونده شاخه نظامی فوق را از گروه نظامی مخفی حزب توده اعلام کرد و دادگاه وارد شور شد.»^(۱)

ص: ۱۱۲۷

۱- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۷.

آتش توپخانه ها و خمپاره اندازهای عراقی امروز نیز علیه شهرهای آبادان و خرمشهر و خطوط مرزی این دو شهر به طور پراکنده ادامه یافت. بر اثر این حملات، در آبادان ۲ منزل مسکونی تخریب شد. در خرمشهر نیز مناطق دیری فارم، جزیره مینو، شلمچه و پاسگاه زید زیر آتش دشمن قرار داشت. در این گلوله باران ها ۲ تن شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند. (۱)

در اقدامات امروز افراد مسلح محارب در محور سنندج - مریوان، شمال غربی بانه و جنوب سلماس ۱۳ تن شهید یا زخمی و ۵ تن نیز گروگان گرفته شدند. در همین حال، در سلماس یک تن از افراد مسلح غیرقانونی خود را تسلیم کرد.

ساعت ۱ بامداد امروز، ۱۰۰ نفر از افراد سازمان مارکسیستی - مائوئیستی کومه له در قالب چهار گروه ۲۵ نفری روستای سروآباد در شمال محور سنندج - مریوان را به محاصره در آوردند و سپس با ورود به روستا در یک اقدام غافلگیرانه به پایگاه نیروهای سپاه در نزدیکی مسجد این روستا حمله کردند. در این حادثه ۷ تن از نیروهای سپاه، یک تن از پیشمرگان مسلمان کرد و یک تن از اهالی که در مسجد خوابیده بودند به شهادت رسیدند و خساراتی نیز به مسجد وارد شد. (۲)

این اقدام سازمان کومه له که با اهانت به مسجد همراه بود با اعتراض افراد حزب دمکرات کردستان مواجه شد و عده ای از عناصر این حزب در روستای گلیه در شمال سروآباد، به علت آنکه تعرض به مسجد موجب بدبینی مردم می شود به افراد سازمان کومه له اعتراض کردند. (۳)-(۴)

در شمال غربی بانه نیز تعدادی از نیروهای ژاندارمری و سپاه که عازم پایگاه سفیددره بودند، مورد حمله افراد مسلح وابسته به گروه های غیرقانونی قرار گرفتند. در این درگیری که

ص: ۱۱۲۹

۱- سند شماره ۲۸۹۱۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی انتظامی استانداری خوزستان، ۲۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهرداری خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مدیر کل سیاسی استانداری و کفیل فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از ستاد منطقه ۱۱ سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۷۷۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۲) به فرماندهی ژاندارمری (رکن ۲)، ۶/۱۰/۱۳۶۲.

۳- ابعاد این اعتراض در روزهای بعد گسترش یافته و به درگیری های مسلحانه کشیده شد.

۴- سند شماره ۳۴۳۰۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان به فرمانده ناحیه ۴ (رکن ۲)، ۵/۱۰/۱۳۶۲.

۴ ساعت ادامه یافت، ۱ تن از افراد خودی شهید شد، ۲ تن زخمی و ۵ تن نیز به گروگان گرفته شدند، از مهاجمان نیز ۵ تن کشته شدند. (۱)

در حادثه دیگری در جنوب سلماس، یک مینی بوس در جاده روستائی بهیک به میرآباد با مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند برخورد کرد که بر اثر انفجار آن، خودروی مزبور آسیب دید و یکی از سرنشینان آن زخمی شد. (۲)

در همین حال، یک تن از افراد وابسته به حزب دمکرات با تحویل یک قبضه سلاح، خود را به نیروهای سپاه سلماس تسلیم و درخواست امان نامه کرد. (۳)

۱

رئیس جمهور تأکید کرد هر چیزی که ما را از جنگ منصرف کند و آن را مسئله دوم قرار دهد یک اشتباه بزرگ و اگر آگاهانه باشد خیانتی نابخشودنی است.

آیت الله خامنه ای در سومین روز سفرش به استان فارس در سخنانی ضمن اشاره به وجود نیروهای مردمی با انگیزه و آماده فداکاری در شیراز برای حضور در جبهه های جنگ و تشکیل سپاه پاسداران از میان این نیروها اظهار داشت: «جنگ آزمایشگاه بزرگ این ملت است همچنان که انقلاب محک بود [و] انسان ها را با جوهر و حقیقتشان به مردم شناساند. انقلاب هم محک بود. این نهضت مقدسی که بیش از بیست سال طول کشید جوهرها، شخصیت ها، ارزش ها و معنویت ها را آشکار کرد و امروز هم این جنگ همین کار را می کند. آنهایی که در جبهه شرکت کردند اگر خود نرفتند عزیزانشان رفتند پشت جبهه را گرم داشتند و اینها امتحان خوبی داده اند، بحمدالله ملت شایسته لطف خداست.»

رئیس جمهور با اشاره به بهره برداری قدرت های شرق و غرب از مخازن و معادن کشورهای اسلامی که جزء غنی ترین و شاید اولین ذخایر دنیاست، گفت: «سال های متمادی است که در جنگ در این قسمت از منطقه اسلامی و لابه لای کشورهای عربی، پایگاه استکبار جهانی در کشور فلسطین به وجود آمده است و این ولد نامشروع متولد شده. به جای آنکه کشورهای اسلامی دست به دست هم بدهند تا این غده سرطانی را بکنند و دور بیندازند، به جای آنکه دست استکبار جهانی را که ریشه اصلی آن در سرزمین مقدس فلسطین است قطع کنند و با قطع دست این عوامل، ملت مسلمان را رها سازند، خود را رقیب اسرائیل در تقرب به امریکا نموده اند. آیا این است معنی اسلام و مسلمین؟»

آیت الله خامنه ای اضافه کرد: «امروز برای ملت ها در این منطقه بزرگ ترین نعمت ها اسلام است. قدر خود، اسلام و انقلابتان را بدانید و واقعاً پاسدار آن باشید. امروز در جبهه های نبرد حق علیه باطل مسئولیت های بسیار سنگینی دارید، امروز مسئولیت اساسی ما جنگ با عراق است که خود دست امریکاست و اگر شما بتوانید دست امریکا را در منطقه جنوب و غرب کشورمان قطع کنید،

ص: ۱۱۳۰

۱- سند شماره ۳۴۲۹۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۲۶۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سلماس به فرماندهی قرارگاه حمزه، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۲۶۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سپاه سلماس به طرح و عملیات منطقه ۱۱، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

مطمئن باشید برای از بین بردن امریکا موقعیت مناسبی به دست آورده اید.» وی همچنین افزود: «پیروزی سپاهیان اسلام در جبهه ها و در مرزها با عراق، تنها پیروزی جمهوری اسلامی نیست، پیروزی اسلام خواهد بود و اگر قرآن تضعیف شود همه تضعیف شده اند. اگر در جنگ با عراق پیروز شویم ملت های مسلمان سربلند و پیروز شده اند.» رئیس جمهور تأکید کرد: «همه کسانی که اکنون علیه این انقلاب جنگ می کنند این عملشان علیه اسلام است و هر چیزی که ما را از جنگ منصرف کند و آن را مسئله دوم قرار دهد یک اشتباه بزرگ و اگر آگاهانه باشد خیانت محسوب می شود و این نابخشودنی است.»

آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور

رئیس شورای عالی دفاع در ادامه سخنانش از پاسداران خواست «آموزش هایشان را هرچه می توانند فعال تر کنند و با همکاری برادران ارتشی آن طور که گفته شده و نشانه های آن را از نزدیک دیده اند کمال هماهنگی و مهربانی و همکاری بین سپاه و ارتش در این منطقه که چیز باارزشی است بیشتر شود.» وی همچنین گفت: «اکنون زمانی است که منافقین ترور نمی کنند، ولی می خواهند نفوذ کنند و اختلاف بیندازند. صمیمیت ها را نگه دارید، محورها را محترم شمارید و اگر گرد محورهای قانونی جمع شوید هیچ چیزی شما را از هم جدا نمی کند. امام بارها گفته اند که اختلافات از شیطان است و اختلاف نظرها امکان دارد باشد، ولی نباید دلیل مخالفت شود و سپاه را خالص و بی شائبه و صمیمی و مهربان و یکپارچه و منسجم حفظ کنید و این امر به عهده فرماندهانتان و نیز به عهده افراد است و همه موظف اند این اتحاد را که اکنون اسلام به آن نیاز دارد حفظ کنند. ... شما باید آموزش های سیاسی، ایدئولوژی نظامی و امور مربوط به انضباط را باید فراگیرید چون اسلام به آن نیاز دارد و سعی کنید رابطه تان را با قرآن و معارف اسلام حفظ کنید و خوشبختانه شیراز از این نظر فقیر نیست و غنی است.»

رئیس شورای عالی دفاع یادآور شد: «مسئله ای که بایستی بدان توجه کنید این است که ما در سطح کشور و به ویژه در سپاه باید دشمنی های خارجی را جدی بگیریم و اگر کسی دشمنان و دشمنی ها را نبیند خود را فریب داده است و امروز حقیقت این است که همه قدرت هایی که از ما واهمه دارند، تهدیدی علیه ما هستند.» وی خاطرنشان ساخت که «ما قصد تعرض و حمله به دیگران را نداریم، اما قصد دفاع از حیثیت و ناموس انقلاب را به طور جدی داریم و اگر این تصمیم در ما جدی است باید خود را آماده کنیم. ما واهمه نداریم، اما تهدید هم هست ولی ما از تهدید هم نمی ترسیم. امروز آنچه که مردم را حرکت می دهد و راه را باز می کند، جز این روحیه انقلابی نیست و ما هدف و آرمانمان را

تغییر نداده و ایستاده ایم و ان شاءالله با آمادگی کامل خود را به این اهداف خواهیم رساند.»

رئیس جمهور در ادامه سفرش به شیراز با مسئولان ادارات و ارگان ها و مقامات قضایی استان فارس دیدار کرد و در سخنانی گفت: «به نظر من مهم ترین مسئله این است که ما موضع خدمات دولتی را درست تشخیص داده باشیم و خدمات دولتی امروز به چه معنا است؟ این خدمات یک روز برای پول با قدرت بود و ما در گذشته کمتر کسی پیدا می کردیم که به انگیزه خدمت گزاری وارد کار دولتی شده باشد، هرچند بعضی ها خدمت می کردند.» وی سپس با اشاره به رشوه خواری و زورگویی به مردم در رژیم گذشته اظهار داشت: «هرچند وضع کارمندان دولتی در نظام جمهوری اسلامی امروز از لحاظ مالی تعریفی ندارد، ولی مسئولین جمهوری اسلامی از خود مردم [هستند] مثل بنده هم که یکی از افراد این ملت هستم زندگی من هم مثل همه مردم است و یا در رأس همه امام امت زندگی اش مانند همه مردم است.»

آیت الله خامنه ای همچنین در مورد وضع ادارات و سازمان ها و لزوم اهمیت دادن به امور مراجعین گفت: «وقتی کار کسی به شما رسید سعی کنید آن را تمام کنید ما باید به مردم بقبولانیم که در خدمت آنها هستیم و من خواهش می کنم که در عملتان این امر را نشان دهید. زیرا اگر مردم بدی از شما ببینند به پای انقلاب می گذارند.» وی افزود: «باید بدانید که بقای این انقلاب با کمک و حمایت مردم است و اگر کمک و حمایت مردم نباشد کمک و حمایت خدا هم نخواهد بود و مردم صاحبان اصلی این انقلاب اند.» رئیس جمهور سپس به بازدیدهای خود از استان فارس اشاره کرد و گفت: «ما امروز عشایر را دیدیم و دو جلوه از عشایر مرا تکان داد؛ یکی علاقه و شور و شوق و هیجان آنها که برای ما غیرقابل تصور بود و دیگری زندگی آنها که محرومیت بار و گریه آور بود. در شهر کوچک فیروزآباد چند صد شهید و اسیر و مفقود دارند و همین خانواده ها هستند که با آن محرومیت ها و سختی ها با کمترین توقع از انقلاب پشتیبانی می کنند.» وی با تأکید بر اولویت برنامه های عمرانی و رفاهی مناطق محروم در برنامه های دولت افزود: «ما باید به این عشایر و این کشاورزان و این محرومین جامعه اولویت بدهیم.»^(۱)

۱

نخست وزیر در سخنانی ضمن تأکید بر اصلی بودن مسئله جنگ، طرح هرگونه مسائل جزئی را تقبیح کرد. روزنامه کیهان گزارش داد میرحسین موسوی امروز در گردهمایی شوراهاستانی ائمه جمعه سراسر کشور در قم که به منظور بررسی مسائل مربوط به انتخابات دوره دوم مجلس شورای اسلامی و وظایف ائمه جمعه در انتخابات تشکیل شده است، ضمن تشریح مسائل ناشی از جنگ، به مشکل تورم و نقش عموم مردم به خصوص ائمه جمعه در حل مشکلات کشور اشاره کرد و گفت: «مسئله جنگ بسیار حساس و اساسی است و ما تا تحقق آرمان های اسلامی مان به جنگ ادامه خواهیم داد، زیرا تأثیر مهمی بر سراسر جهان اسلام دارد و

ص: ۱۱۳۲

درواقع جنگ تحمیلی نبرد میان اسلام و کفر است.» وی افزود: «مسئله تورم، جهانی است و طبیعی است هر کشوری که در حال جنگ باشد با این گونه مشکلات مواجه است و از جمله مشکلات جامعه ما مسئله مالیات هاست که ما وقتی در این زمینه وارد عمل می شویم، بلافاصله اعتراضات شروع می شود که تندروی و یا چپ روی شده [است].»

نخست وزیر همچنین گفت: «مسئله دیگر کنترل کالاهاست که اگر ما بتوانیم در رابطه با نقدینگی با کالاهای موجود جامعه اصلاح و نظارت داشته باشیم می توانیم از تورم بکاهیم که متأسفانه در سطح جامعه وقتی بحث پیرامون این قبیل مسائل می شود جوسازی می کنند و اصل مسئله گم می شود. ما در شرایط جنگی سعی نموده ایم آن مقداری که در توانمان هست به مستضعفین جامعه خدمت شود و در تمام حرکت های ما در رابطه با کالاها سعی می شود براساس ضوابط و در جهت حل مشکلات تحمیل شده باشد.» وی سپس بر اصلی بودن مسئله جنگ تأکید و طرح هر گونه مسائل جزئی را تقبیح کرد.

موسوی در ادامه به مسئله انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی اشاره و اظهار کرد: «نیروهای اجرایی کشور باید جهت سالم برگزار شدن انتخابات با تمام قدرت و توان خود تلاش کنند و با اتخاذ روش های مناسب، تسهیلات شرکت هر چه بیشتر مردم در انتخابات را فراهم آورند و این مسئله به استانداران و مسئولین شهرها ابلاغ شده است.»

گزارش کیهان همچنین حاکی است نخست وزیر عصر امروز در گفت و گو با خبرنگاران ضمن اشاره به نتایج سفر خود به قم و حضور در گردهمایی ائمه جمعه گفت: «منشأ قدرت ما مانند کشورهای دیگر قوه نظامی و انتظامی نیست. ما تمام قدرتمان از ارتباط و اتصالی است که دولت با روحانیت و مردم دارد. نقش ائمه جمعه بسیار حساس است و ما آن را احساس می کنیم.» وی همچنین با اشاره به مسئله انتخابات مجلس شورای اسلامی گفت: «دولت در این زمینه مصر است که مسئله انتخابات از جاده عدل و انصاف خارج نشود و روش بی طرفی در برابر کاندیداها را در پیش بگیرد و براساس یک تقوای کامل انتخابات را برگزار کند.» (۱)

۱

آیت الله منتظری در گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه لزوم حفظ ارتباط روحانیت با طبقات محروم جامعه، معرفی افراد شایسته به مردم برای انتخابات مجلس و جلوگیری از حذف و انزوای نیروهای لایق را یادآور شد. به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله منتظری امروز در این گردهمایی

در سخنانی ضمن اشاره به لزوم تناسب سطح زندگی روحانیون با زندگی طبقات فقیر جامعه گفت: «ائمه جمعه نباید هر کجا هستند ارتباطشان با طبقات ثروتمند و متمکن بیشتر از طبقات محروم که مالک اصلی انقلاب هستند باشد. بار اصلی انقلاب و جنگ و کمبودها را همین مردم محروم و فداکار ما تحمل می کنند.» وی بر هماهنگی هر چه بیشتر ائمه جمعه با مسئولان کشور در

ص: ۱۱۳۳

۱- همان.

شهرها و استان‌ها تأکید و اظهار کرد: «آنها هم مثل من و شما درس خوانده‌اند و شخصیت دارند. اگر شما به مدرسه فیضیه رفته‌اید آنها هم به دانشگاه رفته و باسواد شده‌اند. به نظر من با همان تشکیل جلسات منظم هفتگی می‌شود

بسیاری از اختلاف‌نظرها

را حل کرد. اگر فرضاً یک مسئولی خدای ناکرده فرد ناجوری باشد از طریق قانونی برای تعویض آن اقدام شود.»

آیت‌الله منتظری از ائمه جمعه خواست تا حتی المقدور در انتخابات مجلس شورای اسلامی کاندیدا نشده بلکه برای کاندیداتوری افراد شایسته تلاش کنند؛ وی در این باره گفت: «این معنی که مردم در انتخابات افراد صالح آزاد باشند باید یک اصل برای ما باشد اگر هم فرضاً روحانیون قم و تهران و دیگر شهرها خواستند مستقیماً در انتخابات دخالت کنند و افراد خوبی را به مردم معرفی نمایند باید به شکلی باشد که مردم نگویند افرادی را به ما تحمیل کردند.» وی افزود: «مردم ما که با تظاهرات خونینی قبل از پیروزی انقلاب این انقلاب را به پیروزی رساندند و اکنون هم جبهه‌ها و پشت‌جبهه‌ها را همین مردم به نحو احسن اداره می‌کنند خودشان دارای رشد و عقل هستند همین که ما آنها را ارشاد کردیم و یا افرادی را به آنها معرفی نمودیم کافی است.»^(۱)

۱

در پی اعلام آمادگی ایران به منظور ادامه همکاری با دبیرکل سازمان ملل متحد، وی کوشش‌های خود را برای آغاز دور تازه‌ای از میانجیگری در جنگ ایران و عراق از سر گرفت. در همین حال، اعضای شورای همکاری خلیج فارس از شورای امنیت سازمان ملل خواستند پیش‌نویس قراردادی برای جلوگیری از بستن تنگه هرمز را تهیه کند.

خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل، امروز یک مقام عالی‌رتبه این سازمان را برای ملاقات با اولاف پالمه - که چندین بار به ایران و عراق سفر کرده است - به سوئد فرستاد. دبیرکل سازمان ملل همچنین گزارشی در مورد درگیری ایران و عراق را به اطلاع اعضای شورای امنیت رساند. این گزارش ظرف بیست و چهار ساعت آینده منتشر خواهد شد.^(۲)

گزارش خبرگزاری یونایتدپرس حاکی است: «ایران مجدداً تقاضای اکتبر گذشته شورای امنیت مبنی بر قطع فوری درگیری در منطقه خلیج [فارس] و سواحل خلیج و تأسیسات نفتی را رد کرد. عراق اعلام کرد که از این تقاضا استقبال کرده ولی نمی‌تواند آن را به تنهایی به مورد اجرا درآورد.» به گفته یک سخنگوی سازمان ملل، دکوئیار از دیه گو کوردووز معاون امور سیاسی خود خواسته تا با سفر به استکهلم «پالمه را در جریان آخرین تحولات مربوط به جنگ ایران و عراق قرار دهد تا از این طریق کوشش‌های سازمان ملل برای حل این مسئله هماهنگ

ص: ۱۱۳۴

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- متن گزارش دبیرکل سازمان ملل در مورد موضع ایران و عراق در برابر قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت در ضمیمه گزارش آورده شده است.

گردد.» پالمه پیش تر با ادامه مأموریتش به عنوان فرستاده ویژه سازمان ملل موافقت کرده بود.

یونایتدپرس ضمن اشاره به برخی از نکات بیانیه دیروز وزارت امور خارجه ایران اضافه کرد: «ایران آماده است تا در این مورد با دبیرکل سازمان ملل همکاری نماید، ولی این کشور معتقد است که هرگونه کوشش میانجیگرانه زمانی می تواند شانس بیشتری برای به ثمر رسیدن داشته باشد که شورای امنیت موضع خودش را تعدیل نماید.»^(۱)

در این حال، رادیو اسرائیل امروز در بخش عربی خود در گفتاری با عنوان درخواست شورای همکاری خلیج فارس از شورای امنیت، به نقل از روزنامه الرياض (چاپ عربستان) گفت: «عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری های خلیج [فارس]، که هم اکنون در مقر سازمان ملل می باشد، از کشورهای شورای امنیت بین المللی خواست تا پیش نویس یک قرارداد را برای جلوگیری از بستن تنگه هرمز تهیه کنند.» همچنین به نوشته الرياض در نامه ای که بشاره از سوی امیر قطر - به عنوان رئیس کنونی شورای همکاری خلیج فارس - به دبیرکل سازمان ملل تسلیم کرده است از شکست سازمان ملل در پیگیری راه حل جنگ ایران و عراق ابراز نگرانی شده است^(۲).

۱

وزارت امور خارجه ضمن رد دخالت جمهوری اسلامی ایران در انفجارهای دیروز کویت، تهدید عراق علیه ایران در واکنش به این حادثه را فرصت طلبی آشکاری برای فریب افکار عمومی منطقه اعلام کرد.

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران امروز درباره اظهارات ریگان رئیس جمهور امریکا، مبنی بر انتظار این کشور از ایران برای جلوگیری از حمله به منافع امریکا در منطقه، اعلام کرد حملات دیروز در کویت هیچ گونه ارتباطی با جمهوری اسلامی نداشته و نسبت دادن آن به ایران «جزئی از توطئه همه جانبه امریکا و ایادی اش علیه انقلاب اسلامی» است. وی افزود: «امریکا با این گونه اظهارات می خواهد از یک سو اقدامات خشونت بار و تروریستی خود علیه ملت های منطقه نظیر بمباران های وحشیانه مردم لبنان و کشتار مردم بی گناه را توجیه کند و از سویی زمینه مناسب جهت حضور بیشتر در منطقه و مستمسک لازم برای تجاوزات و جنایات آینده خود در لبنان و خلیج فارس را فراهم آورد.»

این سخنگو سپس در مورد تهدید عراق مبنی بر اینکه حملات انجام شده در کویت اقدامی علیه امت عرب بوده و عراق در پاسخ به این اقدامات مجبور به استفاده از وسایل نظامی علیه اهدافی در ایران است، گفت: «رژیم بعثی عراق حمله به مناطق مسکونی و کشتار مردم بی گناه ایران را هرچند گاه یک بار به بهانه ای واهی توجیه می کند. حکومت بغداد حملات انجام شده در کویت را علیه امت عرب دانسته و خود را موظف به پاسخ گویی می داند، اما معلوم نیست که چرا در مقابل تجاوز امریکا، فرانسه، اسرائیل و دیگر حامیان عربی آن علیه کشور عربی لبنان ساکت نشسته و نه تنها در مقابل این همه جنایت در لبنان لب فرو بسته بلکه پیوندهای خود

ص: ۱۱۳۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، سازمان ملل - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۲، بخش عربی رادیو اسرائیل، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

با امریکا، فرانسه و اسرائیل را تقویت کرده و درحقیقت به عنوان عنصر وابسته ای در جهت سیاست های امپریالیسم درآمده است.» سخنگوی وزارت امور خارجه همچنین افزود: «رژیمی که سابقه حرکات تروریستی آن بر همه کشورهای منطقه به خصوص کویت روشن است، اکنون ادعای حراست از امنیت کویت را می نماید.» وی در پایان این موضع عراق را «فرصت طلبی آشکاری برای فریب افکار عمومی منطقه» دانست. (۱)

۱

وزیر نفت در تشریح نتایج اجلاس اخیر اوپک به تبیین سیاست ایران در زمینه قیمت و سقف تولید نفت، نفوذ منافع کشورهای خارج از اوپک، فروش نفت اضافی از سوی عربستان و کویت به نفع عراق و موضوعات دیگری در این زمینه پرداخت. محمد غرضی وزیر نفت، امروز در یک نشست مطبوعاتی درباره شصت و نهمین اجلاس اوپک در ژنو، ابتدا در مورد اصلی ترین مطالب مطرح شده از سوی ایران در این اجلاس گفت: «با کاهش قیمت نفت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار در هر بشکه، ما موفق شدیم این کاهش قیمت را در کمیته های اوپک بررسی کنیم تا بدانیم که این میزان تفاوت قیمت به جیب چه کسانی می رود. این مسئله از ناحیه کمیته های اوپک تعقیب شد و ثابت گردید مابه التفاوت قبلی قیمت نفت به جیب مصرف کننده و یا تولیدکننده نمی رود بلکه این مبلغ تا به امروز به خزانه دولت های واسطه چون دولت های اروپا و امریکا منتقل شده است و درخواست نمایندگی ایران از کنفرانس اوپک این بود که مسئله پایین آوردن قیمت و بالابردن عرضه را که تولیدکنندگانی چون عربستان سعودی از آن حمایت می کنند، محکوم نماید.»

محمد غرضی
وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران

غرضی ضمن اشاره به تقاضای ایران برای افزایش مجدد ۵ دلاری قیمت نفت به نفع تولیدکنندگان افزود: «امریکا در سال ۲۰۰ میلیارد دلار کسری هزینه دارد. این کشور روزانه نزدیک به ۸ میلیون بشکه نفت خریداری می کند که این ۵ دلار مابه التفاوت روزانه فقط برای امریکا مبلغ ۴۰ میلیون دلار می شود و چنانچه سال را ۳۰۰ روز کاری محاسبه کنیم مابه التفاوت ۵ دلار کاهش قیمت نفت به سود امریکا رقمی معادل ۱۲ میلیارد دلار می شود و این امر کمکی است به کم کردن کسری موازنه امریکا.»

وزیر نفت در مورد سرپیچی برخی اعضای اوپک از سقف تولید مصوب این سازمان گفت: «در حال حاضر عربستان سعودی و کویت روزانه جمعاً بیش از یک میلیون بشکه نفت از مناطق بی طرف تولید می کنند و به جای عراق به فروش می رسانند. ایران تمام فشار خود را در این زمینه وارد

آورد و در کنفرانس اعلام کرد برای به دست آوردن کیفیت اصلی بازار نفت نباید این مقدار نفت از ناحیه دو کشور تولید شود و درآمد حاصل از آن در اختیار عراق گذاشته شود.»

غرضی درباره دلایل موافقت ایران با مصوبه اخیر اوپک با وجود اصرار بر افزایش قیمت نفت گفت: «جمهوری اسلامی ایران به خاطر همبستگی و انسجام اوپک و اینکه اعتقاد دارد اوپک تنها ارگان مستضعفین جهان است قبول کرد قیمت پایه نفت در سطح ۲۹ دلار و سقف تولید ۵/۱۷ میلیون بشکه در روز باقی بماند مشروط بر اینکه عربستان سعودی به عنوان موازنه کننده تولید در مدار تولید ۵/۱۷ میلیون بشکه باشد و از سهمیه تعیین شده بیشتر تولید نکند.» وی افزود: «امیدواریم به یاری خداوند بزرگ روزهایی را در پیش داشته باشیم که خط امام، خط دفاع از حقوق مستضعفین، خط دفاع از حقوق ملل محروم در همه ارگان های جهانی از جمله اوپک حاکم شود و همان طور که در صحنه بین المللی با مستکبرین می جنگند در این زمینه هم وظیفه خود را انجام دهد.»

وی در پاسخ به سؤالی در مورد اضافه تولید نفت عربستان گفت: «ما اطلاع داریم هم اکنون تولید عربستان سعودی از مرز ۷ میلیون بشکه در روز تجاوز کرده و باز اطلاع داریم که بعضی از اعضای اوپک حتی تا ۳ دلار زیر قیمت نفت فروخته اند. ایران در این مورد تمام سعی خود را به کار گرفته و کوشیده است تا نفت زیر قیمت نفروشد.» غرضی همچنین افزود: «علت اینکه ایران نمی تواند در نظرات خود پیروز شود اعمال سیاست های امریکایی و تولید بیش از حد عربستان سعودی است.» وی یادآور شد که «در این زمینه ما به سیاست های مطابق نظر خود عمل می کنیم و همان طور که جناب هاشمی رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه مطرح کردند در آینده ایران اجازه نخواهد داد که نفت ارزان از خلیج فارس صادر شود.»

وزیر نفت در مورد رفتار کشورهای صادرکننده نفت خارج از اوپک گفت: «در شرایط فعلی کشورهای خارجی از اوپک مثل روسیه، انگلیس، مکزیک و غیره از موجودیت اوپک استفاده می کنند. به عنوان مثال، روسیه روزانه ۲ میلیون بشکه نفت صادر می کند و همیشه قیمت نفت خود را مقداری پایین تر از قیمت نفت اوپک تعیین می کند و با دست باز در این مورد عمل می کند. این امر در داخل اوپک سبب گردیده تا بعضی از تولیدکنندگان با ظرفیت بالا تحریک شده و بخواهند از اوپک خارج شوند. بحث اینجاست کشورهای عضو اوپک تا وقتی که اوپک هست می توانند از سازماندهی و امکانات آن به نفع خود بهره برداری کنند و چنانچه اوپک از بین برود کلیه تولیدکنندگان ضرر خواهند کرد.» وی با اشاره به علت وجودی اوپک تأکید کرد: «ایران تمام کوشش خود را برای حفظ اوپک و برای قانع کردن تولیدکنندگان غیر اوپک که از موجودیت اوپک سوءاستفاده می کنند به کار خواهد برد تا این ارگان در مقابل مستکبرین باقی بماند.»

غرضی درباره تعیین دبیر کل اوپک و پیشنهاد ایران در این زمینه گفت: «روشن است چنانچه دبیر کلی اوپک تحت کنترل جمهوری اسلامی ایران باشد تمام اطلاعات در زمینه وضع بازار نفت،

وضع اقتصادی جهان و غیره در اختیار جمهوری اسلامی قرار خواهد گرفت و در این رابطه دست بسیاری از کسانی که در بازار نفت ناهنجاری به وجود می آورند با مدارک مستند رو خواهد شد.» وی در مورد مخالفت برخی اعضای اوپک با دبیر کلی ایران اظهار کرد: «واضح است برای کشورهای چون عربستان سعودی، کویت و عراق خوشایند نیست که دبیر کلی اوپک به دست ایران اداره شود، آن وقت موضوع از لحاظ بازار، فروش نفت و میزان تخفیف هایی که این گونه کشورها می دهند برای جمهوری اسلامی ایران روشن خواهد شد.» غرضی خاطر نشان کرد: «لازم است اشاره کنم که تعیین دبیر کل سازمان ملل ۱۸ ماه طول کشید ما هم صبر می کنیم و در موقع مقتضی دبیر کل جمهوری اسلامی را معرفی خواهیم کرد و تأییدیه از اوپکی خواهیم گرفت که خط امام در آن پیروز باشد.»

وزیر نفت در پاسخ به سؤالی مبنی بر یافتن راه حل عملی برای جلوگیری از اقدام کشورهایمانند عربستان در فروش نفت اضافی به جای عراق گفت: «ما با عراق در جنگ هستیم و طبق قوانین [و] عرف بین المللی که مورد تأیید سازمان ملل است اگر دو کشور در حال جنگ باشند و کشورهای دیگر امکانات، لوازم، تجهیزات و یا کمک اقتصادی در اختیار یکی از طرفین محارب قرار دهند، البته ما محارب نیستیم چون عراق به ما حمله کرده است، کشور دیگر می تواند همه آن امکانات را در خشکی، دریا و غیره مصادره کند. این بار اول نیست که عربستان به عراق کمک می کند و خلاف قانون بین المللی عمل می نماید. لازم است اضافه کنم که در این زمینه کویت تا به حال امکانات دریایی و بندری بسیاری در اختیار عراق قرار داده و اردن هم همین طور و تا آنجا که ما خبر داریم مجموعه شیخ نشین های خلیج فارس بیش از ۴۰ میلیارد دلار کمک مادی به عراق کرده اند که تکلیف آن را قوانین بین المللی تعیین کرده اند.»^(۱)

۱

امروز بیشترین حجم اخبار و گزارش های رسانه های خارجی به انفجارهای روز گذشته در کویت اختصاص داشت. در همین حال، عراق همچنان به تهدید خود مبنی بر حمله نظامی به اهدافی در خاک ایران به تلافی این حادثه ادامه داد.

به گزارش روزنامه کیهان، یک مقام وزارت کشور کویت شب گذشته از بازداشت چند مظنون و احتمال دستگیری عده بیشتری خبر داد. در همین حال، موانع خیابانی در برخی از جاده های خارج از پایتخت ایجاد شده و تدابیر امنیتی شدیدی در اطراف تمام سفارتخانه ها به اجرا گذاشته شده است. فرماندار شهر کویت در مورد راننده کامیون حامل مواد منفجره در حمله به سفارت امریکا - که گفته می شد مجروح و در بیمارستان بستری شده است - اعلام کرد وی در همان لحظه انفجار کشته شده و ملیتش هنوز معلوم نیست. همچنین برخلاف ادعاهای اولیه، جز در مورد ساختمان سفارت امریکا بمب های دیگر از راه دور کنترل می شده است. علاوه بر این، پلیس صاحب کامیون و همچنین مالک چند اتومبیل بمب گذاری شده علیه هدف های دیگر را نیز دستگیر کرده است.^(۲)

ص: ۱۱۳۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۲- همان.

خبرگزاری کویت نیز گزارش داد: «مجلس کویت امروز به درخواست نمایندگان یک نشست غیرعلنی را آغاز کرد. دولت کویت نسبت به یک نشست فوق العاده که انتظار می رود راجع به بررسی وقایع مربوط به انفجار [هایی] که روز گذشته این کشور را در اضطراب فروبرد، موافقت کرده است. در این جلسه پیرامون اتخاذ اقدامات لازم جهت تحکیم امنیت و ثبات و تأمین حفاظت از شهروندان و مهاجرین بحث و بررسی خواهد شد.» (۱)

همچنین گزارش رادیو بی بی سی حاکی است شیخ سعد عبدالله الصباح نخست وزیر کویت، ضمن نطقی در تلویزیون این کشور گفت که «دولت با آمران و عاملان این انفجارها به حداکثر شدت عمل خواهد کرد و همه عناصر مشکوکی را که از صبر و متانت دولت سوءاستفاده کرده اند، پاک سازی خواهد کرد.» به گفته خبرنگار بی بی سی، نخست وزیر کویت «مشخص نکرد دقیقاً چه کسانی را منظور نظر دارد، اما پیداست که جوامع مهاجر کویت که تقریباً ۶۰٪ جمعیت کشور را تشکیل می دهند بیش از سایرین در مظان اتهام اند. به خصوص در حدود ۴۰۰ هزار مهاجر فلسطینی و تقریباً ۶۰ هزار مهاجر ایرانی که در کویت کار و زندگی می کنند.» بی بی سی همچنین افزود: «جامعه ایرانی مقیم کویت بدون شک جمعیت شیعیان این کشور را افزایش داده است. رهبران شیعیان کویت در این اواخر به شدت شکوه کرده اند که جامعه مسلمانان شیعه کویت به تعدادی که باید و شاید در مجلس شورای این کشور نماینده ندارند. به علاوه حمایت کویت از عراق در جنگ علیه ایران یکی دیگر از علل نارضایی در بین شیعیان کویت بوده است که بسیاری از آنان طرف دار جمهوری اسلامی ایران اند.» (۲)

رادیو کویت امروز در گزارشی به نقل از خبرگزاری کویت اعلام کرد: «علی رغم اینکه دستگاه های امنیتی و نیروهای پلیس در سرتاسر کشور بسیج گردیده اند، مع الوصف اقدامات غیرعادی از سوی دولت اعلام نگردیده است که این امر به گفته خبرنگاران و دیپلمات های خارجی نشانه تسلط کامل دولت بر اوضاع می باشد.» (۳) در همین حال، روزنامه الخلیج (چاپ امارات) عربی متحده نوشت: «خروج ایرانیان و اتباع پنج کشور سوریه، عراق، فلسطین، اردن و عربستان تا اطلاع ثانوی از کویت ممنوع شده است.» (۴) در این میان، گزارشی از خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از "منابع موثق" حاکی است: «دو نفر مسلح که به نظر می رسد مأموران امنیتی کویت باشند به منزل یکی از کارکنان سفارت جمهوری اسلامی ایران در کویت حمله و وی را مضروب کردند.» طبق این گزارش مأموران امنیتی پس از یک ساعت منزل کارمند سفارت ایران را ترک کردند.» (۵)

به گزارش رادیو کویت، دبیرخانه شورای همکاری خلیج فارس امروز در واکنش به انفجارهای کویت در بیانیه ای که در ریاض صادر شد اعلام کرد: «دولت های شورای همکاری ضمن محکوم کردن این عملیات تروریستی و جنایتکارانه که افراد بی گناه قربانی آن شدند، ایستادگی کامل و جدی خود در کنار برادرشان کویت و تأیید مطلق کویت برای مقابله با یک چنین

ص: ۱۱۳۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۷ و ۲۸، رادیو بی بی سی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۸، رادیو کویت عربی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی،
۲۴/۹/۱۳۶۲.

عملیات جنایتکارانه ای را تأکید می دارد.» بیانیه مذکور سپس اضافه کرد: «این عملیات که هدفش ایجاد آشوب و اغتشاش است بر مقاومت دولت های شورای همکاری جهت مقابله با تمامی عملیات خشونت و همبستگی و همکاری بین دولت ها در تمامی زمینه ها خواهد افزود.»^(۱)

همچنین گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی از مادرید حاکی است سفرای کشورهای عرب در اسپانیا امروز با اجتماع در مقر جامعه عرب در مادرید ضمن بیانیه ای «تجاوزاتی که علیه کویت انجام شده» را محکوم کردند. سفرای عرب در بیانیه خود «با اشاره به نقش کویت در امنیت منطقه خلیج فارس و جهان عرب بر این مسئله تأکید کردند که هرگونه تجاوز علیه یک کشور عرب تجاوز به امنیت و حاکمیت تمام امت عرب به حساب می آید.»^(۲)

به گزارش رادیو امریکا، جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا که در لیسبون به سر می برد گفت: «اگر مهاجمان به درستی شناخته شوند، راه هایی برای تلافی وجود خواهد داشت.» در این میان، مدیر ارتباطات کاخ سفید در مصاحبه ای با شبکه تلویزیونی ان.بی.سی. درباره قصد ریگان برای انجام یک اقدام تلافی جویانه گفت: «همان گونه که وزیر امور خارجه اظهار داشته است وقتی چنین حمله هایی روی می دهد بهتر است درمورد تلافی سخن گفته نشود، شایسته نیست که امریکا چنین حالتی به خود بگیرد، پرزیدنت ریگان روشن ساخته است که ایالات متحده با قاطعیت و استواری مقصود و هدفش را در خاورمیانه [غرب آسیا] دنبال خواهد کرد.»^(۳)

خبرنگار بی بی سی امروز همچنین در گزارشی از محل سفارت امریکا در کویت اعلام کرد: «فیلیپ گریفین کاردار سفارت امریکا در کویت که در غیبت سفیر، ریاست کادر سفارت را به عهده دارد درحالی که در میان خرابه های ساختمان سفارت امریکا ایستاده بود و بولدوزرها مشغول به کار بودند به خبرنگاران گفت ماه ها طول خواهد کشید تا سفارت امریکا در کویت بتواند فعالیت های عادی خود را از سر گیرد. وی بمب گذاری دیروز را یک فاجعه خواند و افزود این اقدام ایالات متحده امریکا را از دنبال کردن اهداف خود در منطقه جهت حصول صلح و ثبات در تمامی خاورمیانه منصرف نخواهد کرد. آقای گریفین افزود سه کارمند غیرامریکایی سفارت در اثر بمب گذاری به هلاکت رسیدند و هویت ۲ جسد دیگر هنوز معلوم نشده و امکان دارد جسد دیگری نیز در زیر آوار مانده باشد. کاردار سفارت امریکا اظهار داشت به نظر می رسد راننده کامیون حامل بمب، جان سالم از حادثه به در نبرده باشد، اما اینکه وی قطعاً به هلاکت رسیده یا نه معلوم نیست. این اظهارات کاردار سفارت امریکا مغایر بیانیه فرماندار شهر کویت است. شایعاتی در کویت جریان دارد مبنی بر اینکه راننده مزبور زنده و در بیمارستان بستری است و شدیداً تحت مراقبت پزشکی قرار دارد. گفته می شود اگر وی سلامت خود را باز یابد از سوی مقامات کویت تحت بازجویی قرار خواهد گرفت.»^(۴)

در همین حال، گزارش رادیو بغداد حاکی است سخنگوی نظامی عراق امروز در بیانیه ای با

ص: ۱۱۴۰

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو کویت عربی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۳۰، مادرید - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.
 - ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۲۲/۹/۱۳۶۲.
 - ۴- همان، صص ۲۲ و ۲۳، رادیو بی بی سی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

تکرار اتهامات خود در مورد دخالت ایران در بمب گذاری های کویت اظهار کرد: «از آنجایی که ما امنیت خاک عربی را به عنوان یک کل غیرقابل تجزیه می شناسیم و هرگونه تجاوزی بر هریک از کشورهای عربی برادر به مثابه تجاوزی است علیه امت عرب، مقرر داشتیم نقاطی برحسب مقتضیات وضع هدف قرار دهیم تا اینکه درس بلیغی به حکمرانان ایران داده شود و ما ناچاریم به منبع تجاوز با وسایل نظامی پاسخ دهیم.»^(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، سازمان جهاد اسلامی که روز گذشته مسئولیت انفجارهای کویت را پذیرفت امروز تهدید کرد «چنانچه نیروهای امریکایی، فرانسوی، ایتالیایی، انگلیسی و نیروهای متجاوز اسرائیلی از خاک لبنان عقب نشینی نکنند دست به عملیات مشابهی در سراسر خاک اروپا خواهد زد.» بنا به این گزارش، این مطلب را شخص ناشناسی در تماس تلفنی با دفتر خبرگزاری فرانسه در بارسلون عنوان کرد.^(۲)

۱

رسانه های کویت و سایر کشورهای عربی امروز به طور گسترده ای انفجارهای کویت را مورد توجه قرار داده و برخی از آنها وقوع این حوادث را با ادامه جنگ ایران و عراق مرتبط دانسته و جمهوری اسلامی ایران را متهم به دخالت در این حادثه کردند. روزنامه های کویت ضمن انعکاس وسیع اخبار و گزارش های مربوط به انفجارهای دیروز، این حادثه را تلاشی برای مخدوش کردن امنیت کویت عنوان کردند. الرای العام در مطلبی تحت عنوان "علیه خطر متحد شویم" اعلام کرد: «افرادی که به این کارها دست زده اند غیرقانونی وارد کویت شده و باید از این کشور خارج شوند و در ورود و خروج افراد کنترل بیشتری صورت گیرد. عاملین این انفجارها می خواهند بهانه به ابرقدرت ها برای تجاوز به خلیج فارس بدهند. اگر هدف این افراد سفارت امریکا و فرانسه بود چرا مؤسسات کویت را نیز هدف قرار داده اند؟ پس هدف آنها کویت بوده است.» روزنامه القبس در سرمقاله خود نوشت: «ما آشوب و سیاست امریکا هر دو را محکوم می کنیم. آنها که سفارت امریکا را هدف قرار داده اند مگر نمی دانند که به خاطر موضع قوی کویت سفیر امریکا هم اکنون در کویت به سر نمی برد.» القبس با اشاره به پیمان همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی افزود: «این سیاست کور ریگان کینه ملت عرب را به مرحله انفجار خواهد رساند.» الانباء نیز یادآور شد: «هدف از عمل عاملین انفجارها اظهار وجود بوده است و ما آنها را به خوبی شناخته و از اهداف آنها و نقشه هایشان باخبریم. ما از صدای ستون پنجم که می گوید هدف، امپریالیسم بود گول نمی خوریم زیرا برج فرودگاه کویت برج ایفل نیست، هدف از این عملیات اختلال در امنیت کویت است که از موضع قوی کویت که بعضی ها از آن ناراحت اند، منشاء می گیرد.»^(۳)

امروز بخش عربی رادیو کویت هم در تفسیری درباره انفجارهای اخیر کویت با طرح این پرسش که چرا امنیت کویت هدف قرار می گیرد، گفت: «[این امر] یا معلول امور داخلی [یا] عربی و [یا]

ص: ۱۱۴۱

۱- همان، ص ۵، رادیو بغداد، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴، بارسلون - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۸، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

بین‌المللی می‌باشد که آنها در واقع مایه افتخار و اطمینان است.» این رادیو در مورد وضع داخلی کویت افزود که این کشور «سرزمین آزادی و دموکراسی به شمار می‌رود» و در زمینه عربی از هر تلاشی برای حل اختلافات اعراب دریغ نکرده و از همبستگی اعراب و نیز مسائل مربوط به جهان اسلام پشتیبانی و حمایت کرده و در زمینه روابط بین‌المللی نیز سیاست کویت مورد احترام جهانیان قرار گرفته است. رادیو کویت تأکید کرد که «آیا برای همین موارد امنیت کویت را مورد هدف قرار می‌دهد؟»

بخش عربی رادیو قاهره نیز امروز در تفسیری انفجارهای کویت را با انفجار مراکز نظامی امریکا و فرانسه در بیروت مرتبط دانسته و در خصوص ارتباط این حوادث با گروه‌های شیعه هوادار ایران مدعی شد: «هشدارهای شیعیان لبنانی و ایرانی علیه منافع امریکا و فرانسه در روزهای اخیر چند برابر شده، زیرا مطبوعات ایرانی در ۲۲ ماه نوامبر (۱ آذر) گذشته نوشتند که عملیات ماجراجویانه به اصطلاح انقلابیون شیعه بعد از چند برابر خواهد شد.» این رادیو سپس افزود: «انفجارهای دیروز در کویت شدیدترین حوادثی است که این کشور در تاریخ خود دیده است به استثنای برخی از حوادث تجاوزکارانه کوچکی که در تابستان سال ۱۹۸۱ در کویت روی داد که به جنگ ایران و عراق ارتباط داشتند.»

در همین حال، بخش عربی رادیو قطر امروز گزارشی درباره تهدید رژیم عراق به حمله علیه ایران منتشر کرد. رادیو قطر همچنین به نقل از سخنگوی نظامی عراق گفت که اقدام نظامی مورد اشاره «به رغم هشدارهای مکرر عراق و مقررات اخیر شورای امنیت پیرامون جنگ عراق و ایران می‌باشد.» از سوی دیگر، روزنامه انگلیسی زبان گلف تایمز (چاپ قطر) در واکنش به انفجارهای کویت نوشت: «چنین حملات گستاخانه‌ای کویت را به تغییر سیاست‌های خارجی اش، سیاست‌هایی که از سوی تمامی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] محترم شمرده شده، مجبور نمی‌سازد.»

روزنامه الخلیج (چاپ بحرین) انفجارهای کویت را بخشی از یک طرح وسیع‌تر به منظور تهدید امنیت و ثبات منطقه خلیج فارس و به طور کلی «موطن اعراب» خواند و افزود: این حادثه در زمانی صورت می‌گیرد که «کویت تلاش‌های صادقانه‌ای را به منظور پایان دادن به جنگ ایران و عراق و احیای همبستگی بین اعراب به عمل آورده است.»

روزنامه اماراتی گلف نیوز نیز در مطلبی با عنوان «بازی دیوانه آمیز انفجارات» ضمن اشاره به هویت گروهی که مسئولیت هر دو انفجارهای بیروت و کویت را بر عهده گرفته است، نوشت: «شاید وقت آن رسیده باشد که موضوع عقد قرارداد امنیتی جلسه شورا [ای همکاری خلیج فارس] که حق تعقیب مجرمین در خاک اعضای شورا معلق مانده، مورد تجدیدنظر واقع شود.» روزنامه الجزیره (چاپ عربستان) هم در همین زمینه آورده است: «عوامل نفوذی بدون توجه به اینکه چه کسانی از آنها حمایت می‌کنند، باید مجازات شوند.»^(۱)

ص: ۱۱۴۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ - ۱۰، واکنش رسانه‌های گروهی جهان به انفجارهای کویت، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

بمب گذاری های کویت امروز علاوه بر رادیوها و مطبوعات عربی، در صدر اخبار و گزارش های اغلب رسانه های گروهی جهان قرار داشت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از استکهلم مطبوعات سوئد ضمن انعکاس خبر انفجارهای روز گذشته در کویت تلویحاً عاملان انفجار را «تقویت شدگان از سوی دولت ایران» قلمداد کردند. از جمله اس.دی روزنامه صبح استکهلم نوشت: «دیپلمات های غربی در کویت معتقدند عاملین انفجار سفارتخانه های آمریکا و فرانسه در کویت با ایران، سوریه و همچنین سازمان ضدجاسوسی شوروی کا.گ.ب. در ارتباط اند.» رسانه های گروهی فرانسه نیز ضمن جدایی ناپذیر دانستن انفجارهای کویت و بیروت، گروه جهاد اسلامی را تحت رهبری ایران و اقدامات این گروه را هشدار به فرانسه و آمریکا به دلیل دخالتشان در امور منطقه غرب آسیا خواندند. این رسانه ها انفجارهای دیروز را درعین حال هشدار به کویت و سایر کشورهای خلیج فارس به منظور دست برداشتن از حمایت از عراق و بازداشتن این کشور از به کارگیری سوپراتانداردها در حمله علیه تأسیسات نفتی ایران برشمردند.

روزنامه لیبراسیون در تفسیری در شماره امروز خود با عنوان "انفجارها در کویت دو هدف را دنبال می کند، منافع فرانسه و آمریکا و نیز منافع کویت"، نوشت: «سوءقصد بیروت صرفاً نشانه پیدایش و ظهور رسوبات احتمالی فرهنگی و مذهبی است که در خاورمیانه [غرب آسیا] شکل می گیرد و بیانگر تنفر فزاینده نسبت به غرب می باشد. این جنبش آن چنان عمیق است که در پی انفجارهای بیروت در روز یکشنبه ۲۳ اکتبر سیاه، تنها تسلیت نامه هایی که به مناسبت مرگ نظامیان فرانسوی به دولت فرانسه ارسال شد از سوی کشورهای غربی بود و حتی بهترین متحدان عرب فرانسه در این زمینه سکوت اختیار نمودند. حمله فرانسه به بعلبک اوضاع را بدتر کرد، زیرا اولاً فرانسویان مانند امریکایی ها و اسرائیلی ها مورد تنفر جمعیت های مستضعف لبنان شناخته شدند و این هدیه ای بود به [امام] خمینی که همه جمعیت شیعه را بر علیه فرانسه که تجسم خباثت است نیز برانگیخت.»

لیبراسیون در ادامه آورده است: «پیام این انفجارهای انتحاری در بیروت و در کویت متوجه فرانسه و آمریکا است که متهم به دخالت بیش از حد در امور منطقه می باشند [هم در لبنان و هم در جنگ ایران و عراق]. اما این هشدار به ویژه به کویت و به سایر کشورهای خلیج [فارس] داده شد.» این روزنامه سپس در تشریح اوضاع سیاسی و داخلی کویت، این کشور را «نسبتاً آزاد و دمکراتیک» و نیز یک کشور آباد و ثروتمند حتی بعد از عصر نفت توصیف کرده است که تلاش می کند در جنگ ایران و عراق «گونه ای تعادل بین سه همسایه نیرومندش عراق، ایران و عربستان سعودی برقرار نماید و درعین حال می کوشد بین دو کشور ایران و عراق میانجیگری کند که البته این کوشش ها نتیجه نداده است.» لیبراسیون در پایان نتیجه گرفته است: «هشدار دیروز در کویت به هر حال حاکی از این است که ادامه جنگ ایران و عراق و درگیری لبنان، ثبات منطقه را به مخاطره می اندازد.»^(۱)

ص: ۱۱۴۳

۱- همان، صص ۲۰-۱۷، واکنش رسانه های گروهی جهان به انفجارهای کویت، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

روزنامه فرانسوی لوموند نیز امروز در سرمقاله خود نوشت: «رزمندگان سازمان جهاد اسلامی که مسئولیت سوءقصد‌های روز دوشنبه کویت را به عهده گرفته اند، خواسته اند نشان دهند که جنگ لبنان از جنگ میان ایران و عراق در خلیج فارس جدا نیست.» به نوشته لوموند «جهاد اسلامی یک نام کلی است که انقلابیون شیعه آن را پذیرفته و ملیت آنها ظاهراً ایرانی است.»^(۱)

روزنامه آلمانی دی ولت در مقاله ای این فرضیه را مطرح کرده است که «ایجاد اغتشاش در کویت به نفع ایران و سوریه است، زیرا نظر ها را از بلا تکلیفی در رهبریت سوریه به خاطر بیماری حافظ اسد منحرف کرده و کشوری که از نظر مالی و اقتصادی از عراق حمایت می کند را تنبیه کرده و به منزله هشدار است برای تمامی کشورهای عرب برای عدم مقابله با تهران و یا دمشق.» دی ولت افزوده است: «ستون های دود بر فراز ساختمان های سفارت های آمریکا و فرانسه باید از طرف برادرهای عرب به خوبی درک شده و از همه بیشتر بر عربستان اثر بگذارد، زیرا ریاض اخیراً با سخاوتمندی بی سابقه ای حامی عرفات و برعلیه واحدهای طرف دار سوریه شده و همچنین یک موضع روشن به نفع عراق اتخاذ کرده است.»

رادیو بی بی سی نیز در برنامه مربوط به جراید روز انگلیس گزارش داد: «مهم ترین خبر بین المللی در مطبوعات امروز بریتانیا مربوط به بمب گذاری های دیروز در کویت است. روزنامه های فایننشال تایمز و دیلی تلگراف در صفحات اول خود اخباری در مورد اقدامات امنیتی در کویت در مقابل سفارتخانه ها و سایر اماکن که احتمالاً ممکن است هدف حمله قرار گیرند به چاپ رسانده اند.» بر پایه این گزارش در سرمقاله فایننشال تایمز آمده است: «پیام آشکار عاملین بمب گذاری این است که تا هنگامی که آمریکا و فرانسه سیاست های جاری خود را در خاورمیانه [غرب آسیا] دنبال می کنند نباید انتظار داشت که باز هم نمایندگی هایشان در هیچ کجای این منطقه محفوظ بماند.» فایننشال تایمز نیز با این ادعا که عاملان بمب گذاری های اخیر به هر صورت از ایران الهام می گیرند، به خطر گسترش جنگ به سایر کشورهای خلیج فارس اشاره و اضافه کرده است: «تهدیدی که از جانب ایران مطرح است نباید کم بها داده شود، غرب باید آماده باشد از طریق نظامی با این تهدید ها مقابله کند. اما اقدامات نظامی خطرات جدیدی به همراه خواهد داشت.» مطابق نتیجه گیری فایننشال تایمز «تمامی راه های دیپلماتیک باید جهت کاهش تشنج در منطقه مورد استفاده قرار گیرد، زیرا راه حل هایی در خلیج فارس هنوز باقی است، اما می تواند به طور قابل ملاحظه ای وخیم تر گردد.»^(۲)

رادیو بی بی سی در گزارش دیگری به نقل از مقاله الکساندر مک لود سردبیر دیپلماتیک نشریه اسکاتسمن با ذکر این نکته که در آمریکا به ارتباط جنگ ایران و عراق و رشته حملات اخیر در کویت اشاره شده است، آسیب پذیری کویت و حمله به سفارت فرانسه را نشانه آن دانسته که «جنگ میان ایران و عراق منبع عمده عدم ثبات در منطقه است، فرانسه با گذاشتن تسلیحات

ص: ۱۱۴۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۹ - ۲۰، واکنش رسانه های گروهی جهان به انفجارهای کویت، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

پیشرفته در اختیار دولت عراق خود را در جبهه طرف دار عراق و علیه دولت ایران قرار داده است. مقامات دولت ایران گفته اند که اگر سلاح های مزبور علیه صادرات نفتی ایران در خلیج فارس مورد استفاده قرار گیرد، دولت ایران راه عبور نفت از خلیج فارس و تنگه هرمز را خواهد بست. این امر به سختی مراتب نگرانی خاطر و اضطراب دول غربی را فراهم آورده است.^۱ نویسنده برای کاستن از سطح این تهدیدات خاطر نشان ساخته است: «برخی از ناظرین سیاسی در اروپای غربی معتقدند که دولت امریکا می تواند با کاهش حمایت های علنی از سیاست اسرائیل در خاورمیانه از وخامت اوضاع بکاهد، اما حتی اگر سیاست امریکا در قبال لبنان نیز تغییر یابد این امر احتمالاً تأثیر چندانی بر اوضاع متشنج خلیج فارس نخواهد داشت.»^(۱)

در همین حال، انفجارهای کویت انعکاس بسیار گسترده ای در رسانه های امریکا داشت. شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. گزارش داد: «مورد حمله قرار گرفتن سفارت فرانسه دو علت می توانست داشته باشد: دلیل اول می تواند در رابطه با همان بمب گذاری مقر مرکزی نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت باشد و دلیل دیگر احتمالاً پشتیبانی کویت از عراق در جنگ ایران و عراق می باشد.» براساس گزارش سی.بی.اس. از کویت «مقامات کویتی از عواقب این گونه حوادث اظهار نگرانی کرده و گفته اند ما نمی خواهیم کشورمان تبدیل به یک لبنان دیگر شود.»

گزارشگر شبکه ای.بی.سی. نیز با طرح این پرسش که «امریکا جهت متوقف کردن حملات تروریستی چه کار می تواند بکند؟» به نقل از مقامات امریکایی اعلام کرد «امریکا چندان کاری نمی تواند انجام دهد.» به گفته وی «منابع نظامی امریکا می گویند بیش از یک ماه است که پنتاگون یک لیست از هدف های استحکامات ایرانی ها در لبنان [برای حمله به آنها] را تهیه کرده است. منابع امریکایی می افزایند این هدف ها می توانند مورد تهاجم قرار گیرند، ولی منابع اصلی ... یعنی خود ایران یک هدف نظامی نخواهد بود.»

شبکه سراسری ان.بی.سی. نیز در اشاره به انفجارهای کویت اعلام کرد: «ایالات متحده تأکید دارد که یک گروه رادیکال در رابطه با ایران مسئول حملات کویت است، ولی ایران امروز هرگونه ارتباطی با آن را تکذیب کرد. یکی از مقامات ایران گفت: مقصر معرفی کردن ایران، بخشی از یک توطئه توسط امریکا و عواملش می باشد.»^(۲)

روزنامه کریستین ساینس مانیتور در شماره امروز خود ادعا کرد بمب گذاری ها نتیجه «یک افراط گری اسلامی مدل ایرانی [است] که اقدامات امنیتی قرن بیستم فقط می توانست آن را به طور ناکامل مهار سازد.» نیویورک تایمز نیز در تحلیل خبری خود تحت عنوان "به نظر می آید این حملات بخشی از فعالیت های [عملیات] ایرانی ها می باشد" نوشت: «برخلاف عقیده

ص: ۱۱۴۵

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۵ - ۲۳، رادیو بی بی سی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- این شبکه به اظهارات امروز سخنگوی وزارت امور خارجه مبنی بر رد دخالت جمهوری اسلامی ایران در انفجارهای کویت اشاره دارد.

مقامات امریکا که مسلمانان محلی شیعه لبنانی طرف دار ایران مسئول بمب گذاری های تروریستی اخیر در لبنان بودند بسیاری از متخصصین در امور عرب ها معتقدند که انفجارهای هم زمان در ساختمان های دولتی کویت حاکی از این است که یک مغز [طرح] بسیار وسیع تری در پشت حملات انتحاری می باشد که قادر است امکانات و منابع خود را با دقت به خارج از بیروت انتقال دهد یعنی پس از اینکه امریکا، فرانسه و دیگر هدف ها حملات، اقدامات و احتیاط های شدیدی برای حفاظت خود در پیش گرفتند، آنها توانستند عملیات خود را به جاهای حساس تر و آسیب پذیرتری مانند کویت منتقل کنند.»

نیویورک تایمز ضمن اشاره به ناتوانی امریکا و دیگر دولت های غربی در متوقف کردن این گونه عملیات ها نتیجه گرفت بر اثر این وضع «هرچه بیشتر سفارت خانه ها منزوی شده و اقدامات امنیتی کشورهای میزبان سرکوبگرانه تر و شدیدتر می شود [و در این حال] زمینه برای گسترش عقیده های انقلابی پربرتری می شود.»^(۱) این روزنامه همچنین نوشت: «دولت ریگان در هشدارش به انجام اقدامات تلافی جویانه به خاطر بمب گذاری های انتحاری محق می باشد، لکن در همین حال نیز امریکا باید درصدد کاهش نقش نظامی اش در خاورمیانه باشد.» نیویورک تایمز ضمن تأکید بر اتهام دخالت ایران در این گونه حوادث افزود: «اگرچه هیچ گونه ارزیابی منطقی امریکا را به دخالت در جنگ احمقانه ایران و عراق سوق نخواهد داد، لکن این خطر اکنون با قرار گرفتن تفنگ داران دریایی در بیروت در مقابل جوخه های انتحاری که احتمالاً وابسته به ایران هستند به وجود آمده است.»^(۲)

ضمیمه گزارش ۸۵۹: گزارش مورخ ۱۳ دسامبر ۱۹۸۳ (۲۲ آذر ۱۳۶۲) دبیرکل سازمان ملل در مورد مواضع ایران و عراق درخصوص قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت

در گزارش دبیرکل سازمان ملل آمده است:

۱. این گزارش عطف به پاراگراف ۴ قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت مورخ ۳۱ اکتبر ۱۹۸۳ تسلیم می گردد که در آن شورا درخواست کرده بود که دبیرکل گزارشی از نتایج مشورت های خود را با طرف های درگیر درباره راه های دستیابی به توقف مخاصمات از جمله اعزام احتمالی ناظران سازمان ملل ارائه کند.

۲. متن قطعنامه ۵۴۰ بلافاصله برای دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق ارسال شد. درباره پاراگراف های ۴ و ۷ قطعنامه به آنها اطلاع داده شد که در صورت موافقت دو دولت، تصمیم داریم هیئت کوچکی از مقامات ارشد دبیرخانه به بغداد و تهران اعزام سازیم، زیرا مؤثرترین ابزار اجرایی جهت مشورت با طرفین در مورد قطعنامه خواهد بود.

۳. در ۱ نوامبر، نماینده دائمی عراق موضع دولتش را در مورد قطعنامه ارسال نمود. (سند S/۱۶۱۲۰ - A/۳۸/۳۶۰). دولت عراق اعلام کرد که از قطعنامه استقبال نموده و آماده است که جهت «یافتن سیستم مؤثری برای تضمین آتش بس و اطمینان دادن به کلیه طرف ها در برخورداری از نتایج آن به طور تساوی طبق بند ۴ قطعنامه» همکاری نماید. دولت عراق همچنین اعلام کرد که «پیشاپیش نسبت به هرگونه تلاش در اجرای بخشی از قطعنامه، از آنجا که پاراگراف های آن را یک جا پذیرفته و کلیات آن را مطلوب دانسته و مفاد آن را یکپارچه و غیرقابل تجزیه در نظر گرفته است و نیز مطالب و زمان بندی جهت روند اجرایی کلیه

ص: ۱۱۴۶

۲- همان، صص ۲۲ و ۲۳، نیویورک - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

پاراگراف های آن را حائز اهمیت می داند، به ویژه اینکه کلیه طرف های درگیر بلافاصله با اجرای آن به طور مساوی سود خواهند برد، هشدار می دهد.»

۴. در ۱۲ دسامبر ۱۹۸۳، دولت جمهوری اسلامی ایران به من اطلاع داد (سند S/۱۶۲۱۳) که از قبل تصمیم داشته نسبت به قطعنامه شورا عکس العمل مثبت نشان داده و خوش بینی خود را در مذاکرات اخیر به خاطر اینکه اطمینان یافته که اعضای مشخصی در شورا «متوجه شده اند که سابقه گذشته شورا باید اصلاح گردد تا نتایج مثبتی حاصل شود»، حفظ کند. باین حال «اقدام شورا در همان روش نامتوازن که از ابتدای جنگ تجاوزگرانه عراق دنبال کرده است باقی ماند.» در ادامه پاسخ ایران آمده است: «بنابراین دولت جمهوری اسلامی هیچ راهی جز ادامه سیاست گذشته خود و فاصله گرفتن از قطعنامه ۵۴۰ (۱۹۸۳) شورای امنیت نخواهد داشت.» همین طور به بند ۴ قطعنامه اشاره نموده است که به نظر دولت جمهوری اسلامی ایران، «وضعیت منطقه نمی تواند با عبارت "مخاصمات" بیان شود. این جنگ، دردناک ترین جنگ تدافعی آزادی بخش از سوی جمهوری اسلامی ایران است و هدف کلی آن معکوس کردن پیامدهای جنگ تجاوزگرانه عراق و از بین بردن مظاهر آن است.» دولت جمهوری اسلامی ایران اعتقاد دارد که بند ۴ موضوع را «به طور خیلی سطحی مورد بحث قرار داده و فاقد هرگونه عنصر مثبتی برای تحقق صلح عادلانه و پایدار است.»

۵. من احساس می کنم که می بایست توجه شورا را به نامه مورخ ۲۸ اکتبر ۱۹۸۳ ایران خطاب به اینجانب که طی سند S/۱۶۱۰۴ منتشر شد جلب نمایم. نمایندگی دائمی جمهوری اسلامی ایران در این نامه درخواست دولت خود را مطرح ساخت که هیئتی را جهت تحقیق به مناطق غیرنظامی ایران که مورد حمله نظامی واقع شده اعزام کنم به این منظور که گزارش هیئت حقیقت یاب که در می امسال از ایران و عراق دیدار داشته (سند S/۱۵۸۳۴) به روز گردد. نمایندگی دائمی همچنین به من گفت که دولتشان از دیدار هیئتی از عراق همانند موضوع مأموریت قبلی، استقبال خواهد کرد. وی طی نامه های بعدی خود نیز درخواست دولتشان را جهت اعزام هیئت تکرار کرد. در سه مورد از این نامه ها، وی اعلام داشت که عراق از سلاح های شیمیایی استفاده کرده و خواستار تحقیق هیئت کارشناسان در این زمینه شد.

۶. همانند درخواست قبلی که بر مبنای ماهیت مشابهی توسط دولت جمهوری اسلامی ایران در ماه می مطرح شد، من با نمایندگی دائمی عراق مشورت نمودم و از او درخواست کردم که نظرات دولتشان را در مورد موضوع جویا شود. وی به من اطلاع داد که دولت عراق از پذیرش این پیشنهاد معذور است. وی همچنین در نامه های خود خطاب به اینجانب اعلام کرد که مناطق غیرنظامی عراق هدف حملات نظامی قرار داشته و این ادعاها که عراق از سلاح های شیمیایی در ایران استفاده کرده را رد کرد. نمایندگی دائمی عراق این موضع را مطرح کرد که موضوع اصلی درخواست ایران می بایست در چارچوب بند ۲ قطعنامه ۵۴۰ (۱۹۸۳) شورای امنیت مورد ملاحظه قرار گیرد زیرا که دولت متبوعش این قطعنامه را به عنوان یک متن یکپارچه و غیرقابل تجزیه در نظر گرفته است که می بایست به همان نحو اجرا شود.

۷. از آنجایی که یکی از طرفین خاطر نشان ساخته که این موضوع نمی تواند جدا از سایر جوانب مناقشه مندرج در قطعنامه مورد بحث واقع شود، در حال حاضر مشکلات عملی جهت دستیابی به درخواست ویژه جمهوری اسلامی ایران وجود دارد.

۸. همان طور که اعضای شورا مطلع اند اینجانب به همراه نماینده ویژه خود آقای اولاف پالمه اعلام آمادگی کردیم که جهت نیل به حل و فصل همه جانبه، عادلانه و شرافتمندانه مسائل مورد مناقزه جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عراق کمک کنیم. اینجانب قصد دارم به کلیه تلاش ها جهت توقف مخاصمات ادامه دهم. در اواخر سپتامبر آقای پالمه و اینجانب مباحثات فشرده ای را با وزرای خارجه دو کشور داشتیم و در حال حاضر نیز سرگرم مشورت های بیشتر با آقای پالمه هستیم. انتظار دارم که نشست سران سازمان کنفرانس اسلامی در کازابلانکا که در ژانویه تشکیل می گردد فرصتی را برای من فراهم سازد تا با سران دو کشور درگیر جنگ در مورد گام هایی که می

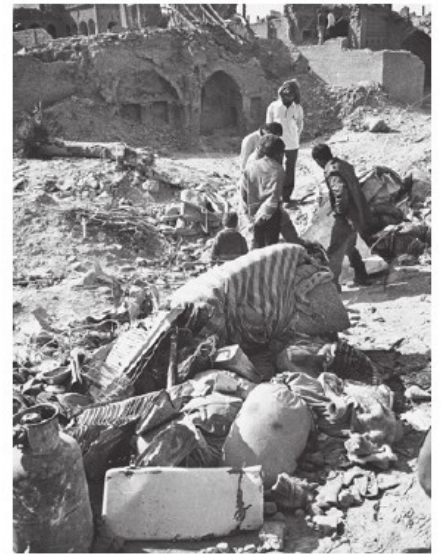
توان جهت دستیابی به راه حل صلح جویانه برداشت، مذاکره کنیم. (۱)

ص: ۱۱۴۷

۱- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد ۲، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۶۵ - ۱۶۳، سند شماره S/۱۶۲۱۴

در پی تهدیدات چند روز گذشته رژیم عراق مبنی بر اجرای یک اقدام انتقام جویانه علیه ایران، امروز ارتش عراق در ساعت ۱۵:۳۰ هم زمان شهرهای دزفول، اندیمشک، بهبهان و رامهرمز را با موشک های دوربرد هدف قرار داد و شهر نهاوند را نیز بمباران کرد.

در شهر اندیمشک، بر اثر اصابت موشک به تقاطع خیابان شرفی و شهید مجیب، ۶۰ منزل مسکونی ویران شد و به ۲۰۰ منزل و مغازه دیگر نیز بین ۲۰ تا ۷۰ درصد خسارت وارد آمد. همچنین بیش از نیمی از مسجد صاحب الزمان (عج) - که در این منطقه قرار داشت - تخریب شد و ۱۵ دستگاه خودرو نیز منهدم شد یا آسیب دید. در این حادثه ۹ تن شهید و ۱۲۱ تن نیز زخمی شدند.

ویرانه های برجای مانده از مناطق مسکونی دزفول پس از حمله موشکی عراق

در حمله موشکی عراق به شهر دزفول نیز ۷ تن شهید و ۵۵ نفر مجروح شدند و به ۵۵ باب منزل مسکونی و ۳۵ باب مغازه خساراتی وارد آمد.

در رامهرمز، موشک به خیابان طالقانی این شهر اصابت و چندین واحد مسکونی را تخریب کرد. در این حادثه ۹ تن شهید و ۴۹ نفر از اهالی این شهر زخمی شدند.

در بهبهان موشک شلیک شده، به یک منطقه تقریباً خالی از سکنه برخورد کرد و به همین علت تعداد شهدا و مجروحان این شهر اندک بود. طبق آمارهای اعلام شده بر اثر اصابت موشک به این شهر ۱ تن شهید و ۱۲ تن زخمی شدند.^(۱)

ص: ۱۱۴۹

۱- سند شماره ۶۸۶۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۸ سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهرداری خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۹۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۲۶۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری خوزستان به دفتر نخست وزیری، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۴ مرکز مطالعات و

تحقیقات جنگ: از سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) به نراجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

علاوه بر حملات موشکی مذکور، امروز ۲ فروند هواپیمای عراقی نیز اقدام به بمباران شهر نهاوند کردند. در این بمباران که چندان دقیق نبود، چند بمب به دو کیلومتری شهر و باغات اطراف آن اصابت کرد و موجب شکستن شیشه برخی از منازل و جراحت سطحی ۱۷ نفر از اهالی شد. (۱)

به گزارش خبرگزاری یوگسلاوی از بغداد، یک سخنگوی نظامی عراق گفت اهداف انتخاب شده در اندیمشک، بهبهان، رامهرمز، دزفول و نهاوند به وسیله موشک و هواپیما مورد اصابت قرار گرفتند. وی افزود این اقدام به تلافی بمباران مدام شهرهای مرزی عراق (۲) و بمب گذاری اخیر در کویت، صورت گرفته است. عراق ایران را مسئول این بمب گذاری ها می داند. خبرگزاری یوگسلاوی اضافه کرد: پس از انفجارهای دو روز پیش در کویت، عراق هشدار داد که به دلیل حمله به کشور برادر عرب از ایران انتقام خواهد گرفت. (۳)

در همین حال، گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر همانند اغلب روزهای گذشته، امروز نیز ادامه یافت. در آبادان بر اثر اصابت گلوله های توپ و خمپاره ۳ باب منزل مسکونی و ۲ باب مغازه آسیب دید.

نظاره ویرانه های حاصل از موشکباران اندیمشک

در خرمشهر، نقاط مختلف شهر از جمله محوطه گمرک، راه آهن، خیابان امام خمینی، کشتارگاه و همچنین مناطق شلمچه، پل نو، دیری فارم و جزیره مینو هدف قرار گرفتند. در این حملات ۱ تن شهید و ۶ تن زخمی شدند (۴)

۱

درگیری نیروهای خودی و افراد مسلح ضدانقلاب در جنوب غربی مهاباد، دستگیری عامل آتش زدن یک پایگاه سپاه کامیاران و تسلیم شدن ۳ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس از وقایع امروز مناطق کردنشین بود.

ص: ۱۱۵۰

۱- سند شماره ۶۸۸۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۹۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۷ سپاه به ستاد مرکزی (فرماندهی کل)، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- این ادعا درحالی مطرح شد که طبق فرمان امام خمینی شهرها و مناطق مسکونی عراق از هرگونه تعرض توپخانه ها و بمباران

هوایماهای ایران کاملاً مصون بودند.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۴.

۴- سند شماره ۲۹۱۰۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۳۷۰۴۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۱۸۲ مرکز

مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به استانداری خوزستان، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

نیروهای تأمین پایگاه بیطاس در جنوب غربی مهاباد در محور سردشت، به مدت یک ساعت و نیم با افراد گروه های مسلح غیرقانونی درگیر شدند. در این حادثه یکی از سربازان ژاندارمری شهید و یک تن دیگر زخمی شد. از تلفات عناصر ضدانقلاب گزارشی ارسال نشده است. (۱)

امروز همچنین نیروهای سپاه باختران فردی را که با به آتش کشیدن یک پایگاه سپاه در کامیاران باعث شهادت ۲ تن از افراد آن پایگاه شده بود، (۲) دستگیر کردند. (۳)

از سوی دیگر و در ادامه تسلیم شدن افراد وابسته به حزب دمکرات در جنوب سلماس، که در طول چند روز گذشته ادامه یافته است، امروز نیز ۳ تن از وابستگان به هیز حاتم این حزب خود را به پایگاه سپاه سلماس تسلیم و درخواست امان نامه کردند. (۴)

۱

رسانه های خارجی به انعکاس حملات موشکی و هوایی امروز عراق به مناطق غیرنظامی شهرهای دزفول، اندیمشک، بهبهان، رامهرمز و نهاوند که به عنوان تلافی بمب گذاری های اخیر در کویت صورت گرفت، پرداختند.

خبرگزاری فرانسه از تهران براساس گزارش اولیه ستاد تبلیغات جنگ، از شلیک سه موشک عراقی به سوی شهرهای دزفول، اندیمشک و بهبهان در بعدازظهر امروز خبر داد (۵)* و یادآور شد: «از ابتدای جنگ تاکنون، موشک های بسیاری به دزفول و اندیمشک شلیک شده است. اخیراً نیز دو موشک به شهر بهبهان شلیک شده بود که یکی از آنها به مرکز یک دبستان [مدرسه راهنمایی] اصابت کرد و در اثر آن ۸۰ دانش آموز کشته شدند.» این خبرگزاری افزود: «روز سه شنبه یک سخنگوی نظامی عراق در بغداد اعلام کرد که عراق تصمیم گرفته است در پاسخ به انفجارهای روز دوشنبه کویت چندین هدف را در ایران برای بمباران انتخاب کند. ایران روز سه شنبه هرگونه داشتن نقش در انفجارات کویت را تکذیب کرد.» (۶)

تانوگ خبرگزاری یوگسلاوی از بغداد نیز ضمن اعلام خبر حملات موشکی و هوایی عراق گزارش داد: حمله به هدف های انتخاب شده در خاک ایران «به تلافی بمباران مداوم شهرهای مرزی عراق و بمب گذاری های اخیر در کویت صورت گرفته است.» (۷) این خبرگزاری در گزارش دیگری درباره حمله موشکی عراق، پیش از آنکه مسکونی بودن اهداف انتخاب شده را مورد تأکید قرار دهد، با ذکر فواصل طولانی شهرهای آسیب دیده از مرزهای دو کشور اعلام کرد: «بغداد امروز به دنبال چندین هشدار مبنی بر اینکه کلیه اهداف نظامی، اقتصادی و مسکونی در داخل خاک ایران در تیررس سلاح های عراقی

ص: ۱۱۵۱

۱- سند شماره ۳۶۲۶۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛
و- سند شماره ۶۸۹۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- در خبر نوع وابستگی گروهی و تاریخ آتش زدن پایگاه مشخص نشده است.

۳- سند شماره ۳۵۶۵۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان سپاه به منطقه ۱۱ سپاه، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۶۲۶۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۵- * در خبرهای تکمیلی اعلام شد عراق موشک دیگری را به شهر رامهرمز پرتاب کرده است.

- ۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۹/۱۳۶۲.
- ۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۴، بغداد - خبرگزاری یوگسلاوی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

می باشند، تهدید خود را با حمله به اهدافی به فاصله ۲۵۰ کیلومتری از مرز عراق به نمایش گذاشت. ... بغداد با حمله به هدف دور مانند نهبوند خواسته است یک بار دیگر تهدید خود مبنی بر اینکه جزیره خارک در تیررس موشک های عراقی می باشد را مورد تأکید قرار دهد.»^(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از استکهلم، «تلویزیون سوئد [امشب] در برنامه کانال ۲ خود اعتراف کرد که عراق به تلافی انفجارهای اخیر در کویت به پنج شهر ایران حمله کرد. لیکن گوینده تلویزیون سعی داشت چنین القا سازد که ایران موجب این انفجارها بوده است.»^(۲)

۱

رئیس جمهور اتهام دخالت ایران در حوادث اخیر منطقه را دروغی ابلهانه و ساخته شبکه تبلیغاتی استکباری خواند. به گزارش روزنامه کیهان، آیت الله

خامنه ای در پایان سفر خود به استان فارس در مصاحبه کوتاهی با خبرنگاران در مورد حرکت های اخیر مردم منطقه علیه امریکا که به ایران نسبت داده می شود، اظهار داشت: «ما انتظاری از بلندگوهای تبلیغاتی استکباری نداریم. آنها چه بگویند؟ وقتی که در نقطه ای انفجاری پیش می آید، چیزی ندارند بگویند. آیا بگویند ملت های منطقه ما را [سرانشان را] نمی خواهند؟ لذا مجبورند یک مقصر دیگری پیدا بکنند و چون از دولت انقلابی مستقل جمهوری اسلامی پتکی ساخته اند بر سر ابرقدرت ها، آن را به ما نسبت می دهند.» وی ضمن تکذیب ارتباط ایران با حوادث اخیر منطقه و انفجارهای کویت، تصریح کرد: «آن را دروغی بسیار ابلهانه می دانیم و توقعی هم از شبکه استکباری نداریم.»^(۳)

۲

آیت الله خامنه ای در سفر به استان اصفهان ضمن سخنانی به موضوعات مختلف از جمله اهمیت استقلال اقتصادی، نقش مردم در پشتیبانی از انقلاب و تأمین نیازهای جنگ، لزوم توسعه روابط دوستانه با دیگر ملت ها و تقویت آموزش نظامی نیروهای سپاه پرداخت.

در ابتدای این سفر، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، به منظور افتتاح کوره بلند شماره ۲ ذوب آهن اصفهان به اتفاق آیت الله طاهری نماینده امام و مسئولان استان اصفهان از قسمت های مختلف این کوره بازدید کرد. وی در مراسم افتتاحیه کوره بلند شماره ۲ که با حضور سفیر شوروی در ایران و گروهی از خبرنگاران داخلی و خارجی برگزار شد، اظهار داشت: «این یک حقیقتی است که استقلال سیاسی بدون استقلال اقتصادی امکان پذیر نیست و ما اگر بخواهیم این استقلال را که امروز با همت میلیون ها انسان در سطح کشور و با خون ده ها هزار شهید از همه جا به دست آمده، حفظ کنیم باید استقلال اقتصادی مان را نیز تأمین کنیم.» رئیس جمهور افزود: «قدرت های بزرگ جهانی نمی توانند بدون چشمداشت به منافعتشان در خدمت منافع ملت های زیردست و ضعیف و

ص: ۱۱۵۲

۱- همان، صص ۷ و ۸، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۸ و ۲۹، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴.

مظلوم قرار گیرند. ما باید بتوانیم کشورمان را خودمان بنا کنیم و آینده را خودمان رقم بزنیم و باید این ملت را که حالت فداکاری دارند به معنای واقعی کلمه به خود کفایی برسانیم.»

رئیس جمهور تأکید کرد: «مردم ما همه جا ایستاده اند و حاضرند و امروز مسئله جنگ برای ما در درجه اول اهمیت می باشد و بعد از مسئله جنگ، مسئله کار و تلاش مفید برای بقای آینده این کشور یک فریضه واجب است و مردم حاضرند این فریضه را انجام دهند و در کارخانه های ما کارگران مؤمن و صادق و فداکار مشت ها را گره می کنند و فریاد می زنند کار، کار تا پیروزی و این پیروزی، پیروزی بر همه توطئه های شرق و غرب است.» وی افزود: «ما تلاش می کنیم که استعدادها و نیروهایی که در میان ملت ما به وضوح وجود دارد در راه ساختن یک جامعه آزاد و آباد کشف کنیم.»

آیت الله خامنه ای در بخش دیگری از سخنان خود گفت: «استکبار امریکا به هر قیمتی که هست درصدد آن هست که این شعله مقدس را که ممکن است اندوخته های چندین ده ساله امریکا را در منطقه بسوزاند خاموش کند. این یک حقیقتی است که قدرتمندان بزرگ دنیا و سردمداران استکبار امریکایی، فرانسوی و همه سلطه گران دنیا از وحشت گسترش انقلاب اسلامی شکوهمند شما خواب راحتشان برآشفته است.» وی پس از برشمردن فشارهای گوناگون بر کشور از محدودشدن درآمد تا وجود محاصره اقتصادی غیر آشکار، خاطرنشان کرد: «ما یک نقطه مثبت داریم که بر همه نقاط منفی می چربد و آن عبارت است از یک ملت مقاوم و حاضر در صحنه و مصمم. تا این ملت را داریم از هیچ یک از مشکلات هراس نداریم.»

رئیس شورای عالی دفاع خطاب به کارگران ذوب آهن اصفهان اظهار کرد: «درست است که شما در جبهه ها شرکت کردید و من شنیدم که از این مجتمع عظیم تعداد زیادی شهید وجود داشته است. بله، شما به کارتان اکتفا نکرده اید به جبهه رفتید و لباس رزم پوشیدید و دشمن خود را به خاک و خون غلطانیدید. اما به شما بگویم سنگر اصلی شما اینجا است. هر کارگاهی یک سنگر است، هر دستگاهی که شما پشت آن ایستاده اید، سنگر است. سنگری که از آن مؤثرترین حيله ها و نقشه ها و توطئه های دشمن را می توان هدف گرفت. امیدواریم که دولت جمهوری اسلامی ایران بعد از گذشت پنج سال از آغاز انقلاب اسلامی، عقیده های خودش را به دست فراموشی نسپارد و دست نیاز به سوی آن کسانی که علناً خصومت و دشمنی می ورزند، دراز نکند. اما من می گویم این تصورات پوچ است. دولت جمهوری اسلامی ایران و مسئولین مملکت امروز هیچ هدفی جز شعارهای اساسی انقلاب را در نظر ندارد.» وی اضافه کرد: «برای ما ننگ است که نیازهای یک ملت را که کوس استقلال می نوازد و زیر بار هیچ یک از قدرت ها نمی خواهد برود، نیازهای چنین ملتی را از خارج از این مرزها فراهم کند.»

رئیس جمهور سپس درباره اهمیت توسعه روابط دوستانه و مستقل با ملل دیگر گفت: «ما

مخالف مبادله و رابطه با دیگر کشورها نیستیم و هر ملتی که با ما دوستی کند با او دوست هستیم. هر کشوری که قصد خیانت و دشمنی با ما نداشته باشد ما با او دشمنی و خصومتی نخواهیم کرد و ما حاضریم و می‌دانیم که هیچ ملتی در دنیا نیست که به ملت دیگر احتیاج نداشته باشد و ملت‌ها به هم نیاز دارند. ما به آن ملت و آن ملت نیز به ما و مبادله دوستانه را رد نخواهیم کرد. اما هرگونه رابطه اقتصادی و فرهنگی و سیاسی که بخواهد استقلال ما را خدشه دار کند ما رد خواهیم کرد.» وی همچنین یادآور شد: «بنده و همه مسئولان به آینده ای که این ملت دارد به سوی آن حرکت می‌کند، کمال خوش بینی را داریم و آینده این ملت را روشن می‌بینیم.»^(۱)

آیت الله خامنه‌ای در ادامه سفرش به استان اصفهان در مراسم اختتامیه بیست و ششمین دوره آموزش سپاه پاسداران منطقه ۲ کشوری حضور یافت. رئیس شورای عالی دفاع در سخنانی با تأکید بر امر آموزش نظامی گفت: «آموزش نظامی جوهر کار سپاه است و علاوه بر اینکه لازم است آموزش عقیدتی سپاه با عمق و جدیت دنبال شود، شما باید روش جنگیدن را نیز بیش از پیش فراگیرید؛ زیرا سپاه در میدان رزم باید تمام دشمنان انقلاب و اسلام را به خاک ذلت بنشانند.» وی ضمن قدردانی از مسئولان واحدهای آموزشی سپاه تأکید کرد: «جوانان سپاهی و بسیجی ما نشان دادند که از علاقه و استعداد خوبی برخوردارند. پس باید بکوشید تا قبل از هر چیز به کیفیت آموزش‌ها اهمیت دهید.»

رئیس جمهور سپس اظهار داشت: «استکبار جهانی در جمع بندی خود از اثرات انقلاب اسلامی به این نتیجه رسیده است که این انقلاب برای ادامه حیات ننگینشان خطرناک است و همیشه به فکر توطئه علیه این انقلاب هستند، پس هر کس در هر کجا به کار و فعالیت مشغول است تفنگش را باید به طرف استکبار جهانی نشانه بگیرد و هر کس به فکر دیگری مشغول شود وظیفه خود را انجام نداده است.»

رئیس شورای عالی دفاع با اشاره به پیروزی‌های بی‌دست آمده در جبهه‌های جنگ تأکید کرد: «مبادا با مشاهده فتوحات و پیروزی‌های جنگی نفس راحتی بکشیم. ما تا رسیدن به اهداف انقلاب شکوهمند اسلامی راه درازی در پیش داریم و باید از موانع دشواری عبور کنیم.» وی در پایان سخنان خود خطاب به نیروهای مسلح جمهوری اسلامی گفت: «شما که صف شکن هستید همچنان به حرکت خود برای نابودی کامل استکبار ادامه دهید و مطمئن باشید که مردم پشت سر شما هستند.»^(۲)

همچنین به گزارش روزنامه کیهان، رئیس جمهور پیش از سفر به استان اصفهان، در گفت‌وگویی با خبرنگاران در شیراز در مورد بازدید از یگان‌های نظامی استان فارس گفت: «در بازدیدی که داشتم وضع یگان‌های نظامی را بسیار خوب یافتیم و بحمدالله فرمانده نظامی منطقه در کارش مسلط و آشناس و از لحاظ آموزش و انضباط، راندمان کار خوب است. اگر با همین روند پیش بروند ما استفاده‌های زیادی برای نیروهای مسلح می‌توانیم بکنیم.» وی ضمن اینکه مردم فارس را «خوب و علاقه‌مند و در صحنه» خواند در مورد بازدید از فیروزآباد و عشایر اظهار کرد: «از نزدیک وضع عشایر و

ص: ۱۱۵۴

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۸.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

محرومیت‌ها را لمس کردم و دولت جمهوری باید برنامه ریزی برای عشایر انجام دهد، زیرا کار زیادی صورت نگرفته و برادران و خواهران عشایری بسیار محروم‌اند و ما بایستی کارهای زیربنایی برای رفاه عشایر آغاز کنیم و امید است با یک برنامه ریزی دقیق، بهبود نسبی برای عشایر منطقه ایجاد کنیم، چون مسئله عشایر انسانی، اجتماعی و همه‌جانبه به شمار می‌رود و همه مسئولین به نحوی با مسائل عشایری کار دارند. باید این مسئله را جدی بگیرند و به وضع تأسف انگیز آنها رسیدگی کنند.»

آیت‌الله خامنه‌ای در خاتمه یادآور شد: «اگر قرار است به خودکفایی برسیم باید دو کار کنیم یکی زیاد تولید شود و دیگر اینکه کم مصرف کنیم و من موقعی که وضع عشایر و روستائیان را این چنین دیدم ناراحت شدم که چرا عده‌ای در مصرف رعایت نمی‌کنند و زیاده روی را پیش گرفته‌اند و کلیه مردم کشور باید از مصرف کاسته و بر تولید کشور بیفزایند.» (۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی اداره کشور را با وجود صرف یک سوم بودجه برای نیازهای مختلف مربوط به جنگ "معجزه" خواند.

حجت‌الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی صبح امروز در گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه سراسر کشور در سخنانی ضمن اشاره به قدرت امروز دنیا از نظر تبلیغات و ارتباطات جمعی گفت: «دنیا تلاش می‌کند که انقلاب در ایران پا نگردد و این الگو به جهان نشان داده نشود و جنگ، واقعه‌ای فعلاً اینجاست و لذا در مقابل ما این همه جنگ‌ها و ضربه‌ها را به راه انداخته است.» وی افزود: «در سابق، وقتی اختلافات داخلی بین امت ما و ملت‌ها به وجود می‌آمد تا پای یک سفارتخانه، چه انگلستان و چه روسیه به میان می‌آمد همه کنار می‌رفتند و می‌گفتند با قدرت نمی‌توان مبارزه کرد. اکنون هم در دنیا جوری است که وقتی می‌گویند آمریکا پشت قضیه است همه می‌زنند کنار. ولی ایران با استقامتش در مقابل تمام ابرقدرت‌ها معیارها را به هم زده و می‌بینیم در لبنان عده‌ای شیعه مستضعف پشت دنیا را به لرزه درآورده‌اند و آمریکا را درست مانند ببر کاغذی به دنیا معرفی نموده‌اند. لبنان با اینکه قسمت اعظمش را اسرائیل و فلاترها و دیگران گرفته‌اند، ولی یک مشت انقلابی‌کاری می‌کنند که تمام استعمارگران، در همین ساعتی که من صحبت می‌کنم خود را زیر پوشش شن و ماسه و ماشین‌های زباله زندانی کرده‌اند. کاری که ایران کرده یعنی ایجاد قدرت مستقل مستضعفین و این پشت امپراطورهای جهان را می‌لرزاند.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین گفت: «امروز خطر برای ابرقدرت‌ها، انفجارهای

ص: ۱۱۵۵

هوایی است که عده ای از خود گذشته با هلیکوپتر به بزرگ ترین قدرت ها حمله کنند و او را نابود ساخته، ولو در این راه خود شهید شوند. امروز یک انفجار برای استعمارگران میلیاردها دلار خسارت برمی دارد. از طرف دیگر، در افغانستان که اسم و ظاهرش در اختیار شوروی هاست و قدرت در دست مردم است خود مردم می کارند، درو می کنند و خود مردم بدون دولت کشورشان را اداره می نمایند.»

رئیس مجلس در بخش دیگری از سخنانش به مشکلات اداره کشور با وجود جنگ پرداخت و اظهار کرد: «ما برای انجام کارهای بزرگ باید شهید بدیم، صف داشته باشیم و مشکلات باشد. اما واقعاً داریم معجزه می کنیم که با تمام این مشکلات، نان مردم و آب مردم و راه سازی و جاده سازی و برق و همه چیز روال معمولی و طبیعی خود را طی می کند. ما در شرایطی به مردم آب و نان می رسانیم که جمعیت ۳۶ میلیونی آنها به ۴۵ میلیون رسیده و ۵ الی ۶ استان ما به کلی ویران و یا نیمه ویران است و آن وقت گرفتاری ما این است که یک سوم بودجه را خرج جنگ می کنیم؛ اعم از ارتش و سپاه و بازسازی مناطق جنگی، [مخارج] نیروهای انسانی حاضر در جبهه، جهاد، وسایل نقلیه و مسئله آوارگان، مجموعاً [اگر] یک سوم را خرج جنگ نکنیم، خودش تورم را پایین می آورد. این مطالب را باید برای مردم گفت. اگر مردم آگاه شوند خیلی بهتر به استقبال مشکلات می روند و تحمل می کنند.» وی افزود: «حال چرا می جنگیم چون جنگ بر ما تحمیل شده است. چرا صلح نمی کنیم، به دلیل قرآن، به دلیل شرف، به دلیل اسلام، به دلیل حمایت مستضعفین و به دلیل حفظ حرمت خون شهدا. اگر ما صلح کنیم صدام می ماند و آنها او را مرتب تقویت نموده از او غولی در منطقه می سازند که با ما و با همه مستضعفین در هر زمان که خواستند بجنگند. ما الآن تصمیم گیرنده هستیم. علاوه بر آن، برای ما رسالت جهانی اسلام مطرح است. ما مسئول جوانان و ملت مستضعف عراق نیز هستیم و باید آنها را نجات دهیم. اگر ما در این شرایط نامساعد صلح کنیم، تمام انقلاب های منطقه شکسته و همه محرومین انقلاب مایوس می گردند. الآن دشمن در جنگ نظامی شکست خورده و فقط در صدد جنگ روانی و اقتصادی و تبلیغاتی است. نباید دوستان ما تحت تأثیر جنگ های تبلیغاتی و اقتصادی قرار بگیرند و مسئله جنگ فراموش شود که متأسفانه بعضی [تحت تأثیر] قرار گرفته اند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی ضمن اشاره به اهمیت انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی گفت: «در انتخابات باید افرادی انتخاب شوند که مسئله های اساسی را فراموش نکنند. تریبون مجلس جای خطرناکی است و ممکن است کسی یک سنگی در چاه بیندازد که جو مسموم ایجاد کند و تا مدتی وقت جامعه را بگیرد. در مجلس

بیش از همه، ما افراد متقی و خوب می خواهیم. البته تخصص زینت است کسانی باید انتخاب شوند که تقوا و خوبی و بنیه اسلامی داشته باشند، ولی فعلاً سر دریاورند. مثل افراد متدینی که متخصص نبودند و امروز حتی از متخصصین هم بهتر فعالیت می کنند می توانند خدمتگزار باشند.»^(۱)

۱

آیت الله منتظری ضمن تأکید بر ضرورت دستیابی به صنایع پیشرفته نظامی، گفت ملت ما هرگز از سلاح های پیشرفته برای اهداف تخریبی استفاده نخواهد کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، امروز در قم با آیت الله منتظری دیدار و گزارشی از پیشرفت های سازمان صنایع نظامی را به اطلاع وی رساند. سپس آیت الله منتظری در سخنانی ضمن تقدیر از تلاش های کارکنان این سازمان گفت: «گرچه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در صنایع نظامی پیشرفت هایی کرده ایم، ولی آنچه مهم است و باید بیشتر به آن توجه شود این است که استعدادهای زیادی فعلاً در حال شکوفایی است.» وی افزود: اگر مسئولان این استعدادهای در حال شکوفایی را بیشتر شناسایی کرده و در خدمت انقلاب اسلامی قرار دهند، در آینده نزدیک پیشرفت های زیادی در همه ابعاد از جمله صنایع نظامی به دست خواهیم آورد. آیت الله منتظری تأکید کرد: «البته ملت ما به خاطر داشتن مکتب و تقوا هیچ گاه از سلاح های پیشرفته نظامی هدف های تخریبی را مانند دیگران تعقیب نمی کند، بلکه ما اگر روزی این گونه وسایل نظامی را به دست آوریم، هدفمان همان طور که قرآن گفته فقط حمایت از اسلام و محرومین و ترساندن دشمنان اسلام خواهد بود و هرگز برای نابودی بشریت از آنها استفاده نخواهیم کرد.»^(۲)

۲

تهیه گزارشی درباره برنامه پنج ساله جمهوری اسلامی ایران برای بازسازی و توسعه کشور، دولت آلمان غربی را به مشارکت در طرح های اقتصادی ایران امیدوار کرد.

خبرگزاری آلمان غربی از پاریس در گزارشی، که رادیو کلن نیز در برنامه خبری امروز خود به آن اشاره کرد،^(۳) از گزارش محرمانه ای خبر داد که اوایل ماه جاری میلادی تسلیم کابینه آلمان غربی شد؛ طبق این گزارش، آلمان یکی از ۱۰ کشوری است که ایران به عنوان شرکای بازسازی خود انتخاب کرده است. به گفته این خبرگزاری، گزارش مذکور که خلاصه ای از یک گزارش ۱۸۲۴ صفحه ای

ص: ۱۱۵۷

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۳- رادیو کلن در برنامه خبری امروز خود به گزارش خبرگزاری آلمان اشاره کرده است در حالی که گزارش این خبرگزاری یک روز بعد (۲۴ آذر) در نشریه خبرگزاری جمهوری اسلامی منتشر شد که قاعدتاً اختلاف یاد شده مربوط به زمان مخابره یا تنظیم خبر بوده است. (ر.ک: واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۱۱ - ۱۰، رادیو کلن، ۲۳/۹/۱۳۶۲)

است از طریق «منابع تبعیدی در اروپا» در اختیار آلمان قرار داده شده است.

به گزارش خبرگزاری آلمان در این گزارش محرمانه ضمن تشریح «اهداف اساسی بازسازی اسلامی» به یک سرمایه گذاری ۷۵ میلیارد دلاری برای بازسازی ۴ استان غرب و جنوب غربی ایران که در جنگ ویران گردیده، اشاره و پیشنهاد شده است: «یک شرکت بازسازی اسلامی تشکیل شود تا این برنامه جاه طلبانه را به کمک کشورهای که احتمالاً به دنبال کسب امتیازات نامناسب نیستند، اجرا کند.» برخی این کشورها عبارت اند از: ژاپن، ترکیه، هند، ایتالیا، یوگسلاوی، تایوان، کره شمالی، سوریه، الجزایر و آلمان غربی.

بر پایه این گزارش «مخارج برنامه جدید بازسازی می تواند توسط تخصیص اعتبارات ویژه ای از درآمد نفت، وضع مالیات اسلامی در مورد تعدادی از کالاهای مصرفی و وام های خارجی از بازار جهانی پول بازار آزاد تأمین شوند. از ۳۲ شهر با این عنوان که احتیاج به بازسازی جزئی یا کامل دارند نام برده شده است. این به معنای ساختن ۳۵۰ هزار واحد مسکونی و تعمیر و مرمت ۱۲۰ هزار خانه دیگر است. تعمیر و مرمت هزاران کیلومتر راه اصلی و فرعی همچنین خطوط راه آهن نیز در نظر گرفته شده است.»

گزارش خبرگزاری آلمان افزوده است: «جنگ ایران و عراق در حدود ۱ میلیون و ۸۰۰ هزار تن را جابه جا کرده است، ولی این گزارش می گوید که تعداد پناهندگان واقعی جنگ بیش از ۵۰۰ هزار تن نیست. براساس این گزارش، بقیه پناهندگان به دلایل گوناگون [موطن خود را] ترک کرده و بدون مشکل زیادی می توانند منازل خود را بازگیرند. در این گزارش قول داده شده است که دولت از طریق وام های ویژه بدون بهره به تعمیر یا بازسازی منازل مناطق جنگ زده کمک خواهد کرد. این گزارش پیشنهاد می کند که پالایشگاه آبادان - که زمانی بزرگ ترین پالایشگاه جهان بود و اکنون به دلیل بمباران های عراق ویران شده - در مقیاس بسیار کوچک تری بازسازی شده و تنها به عنوان یک سمبل، نیاز محلی را برآورده کند. هم زمان یک پالایشگاه عظیم جدید نیز باید در قسمت پایین تر خلیج [فارس] و به دور از تیررس توپخانه عراق ساخته شود.»

گزارش مذکور همچنین بر تکمیل مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی که سازندگان ژاپنی آن را یک «فیل سفید متروکه» توصیف کرده اند، اصرار داشته و تأکید بسیاری بر توسعه کشاورزی و گسترش شبکه آبیاری و ایجاد روستاهای خودکفا در مرز عراق دارد. خبرگزاری آلمان در ادامه آورده است: «درآمد ایران از صادرات نفت خام اکنون حدود ۲۲ میلیارد دلار در سال است که تقریباً نیمی از آن صرف جنگ با عراق می شود و جمهوری اسلامی برای تأمین مخارج این برنامه بازسازی یا باید جنگ را پایان دهد و یا صادرات نفت را افزون کند.» این خبرگزاری در پایان اعلام کرد: «[این] گزارش که توسط گروه مشترکی از سازمان برنامه [و بودجه]، وزارت کشور و وزارت اقتصاد و دارایی تهیه شده از سوی ناظران به عنوان نشانه مهمی از اینکه

رژیم انقلابی توجه بیشتری به توسعه کشور یافته تلقی می شود. یکی از این ناظران خاطرنشان می سازد که این گزارش نشان می دهد که همه در تهران با شعارهای انقلابی راضی شده و اکنون تکنوکرات ها می خواهند دوباره کارها را به راه اندازند.»(۱)

۱

اخبار مربوط به انفجارهای روز دوشنبه در کویت همچنان انعکاس گسترده ای در رسانه های گروهی جهان دارد.

به گزارش رادیو اسرائیل، مقامات کویت امروز محدودیت هایی را که در زمینه ورود و خروج اتباع بیگانه به این امیرنشین وضع کرده بودند، لغو کردند. این محدودیت ها به دنبال انفجارهای اخیر و به منظور شناسایی و بازداشت عاملان این حوادث وضع شده بود.(۲)

همچنین رادیو ریاض گزارش داد عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور شورای وزیران کویت گفت: «در حال حاضر تمایلی برای برگزاری جلسه فوق العاده وزیران امور خارجه دولت های شورای همکاری برای بررسی وضعیت ناشی از وقوع انفجارها در کویت وجود ندارد.» وی افزود: «اوضاع امنیتی در کویت تحت تسلط مأموران امنیتی است و دولت قصد اعلام حالت فوق العاده را ندارد.»(۳)

گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از کویت نیز حاکی است: «یکی از اعضای یک گروه بنیادگرا که در ایران پایگاه دارد کامیون حامل مواد منفجره را به داخل سفارت امریکا در کویت هدایت کرد که این خود باعث به قتل رسیدن ۴ تن از اعضای سفارت گردید.» بنا به این گزارش، فرد کشته شده - که قبلاً فرماندار کویت از زخمی شدن وی خبر داده بود - یکی از اعضای حزب الدعوه الاسلامیه است.

این گزارش سپس ادامه داد: «حزب الدعوه خواهان سرنگونی صدام حسین رئیس رژیم عراق بوده و خواستار برقراری یک حکومت جمهوری اسلامی در این کشور می باشد.» یونایتدپرس ضمن یادآوری اینکه ایران هرگونه دخالت در انفجارهای کویت را تکذیب کرده است، به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه ایران افزود: «یک چنین اتهاماتی از سوی امریکا به ایران وارد شده تا از این طریق بتواند به تحقق توطئه ها و تجاوزاتش در لبنان و خاورمیانه [غرب آسیا] نائل گردد.»(۴)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در پی وقوع انفجارهای اخیر در کویت امروز «کسب اطلاع شد که سفارت پادشاهی سعودی در تهران کلیه روایدهای ایرانیانی [را] که جهت انجام حج عمره عازم عربستان بودند، لغو کرده و صدور روایدها را متوقف ساخته است.»(۵)

از سوی دیگر، نعیم حداد رئیس مجلس ملی عراق، امروز با ارسال پیامی برای محمد

ص: ۱۱۵۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۰ - ۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۶، رادیو ریاض، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، کویت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

یوسف العدسانی رئیس مجلس کویت، ضمن اظهار همبستگی عراق با مردم کویت تأکید کرد «انفجارها و اقدامات خرابکارانه اخیر که کویت شاهد آن بوده است مجدداً نشان داده است که امنیت و ثبات خلیج [فارس] امری جدایی ناپذیر است.» حداد همچنین اضافه کرد که عراق از تمامی نیروی خود برای حمایت از ثبات و امنیت کویت استفاده خواهد کرد تا توطئه جدیدی را که به گفته وی «اهداف توسعه طلبانه در سرزمین ها و همچنین تاریخ و تمدن اعراب دارد» را خنثی کند. رئیس مجلس کویت نیز در پاسخ به این پیام از حداد برای «ابراز احساسات برادرانه، همبستگی در ارتباط با انفجارها و اقدامات خرابکارانه که توسط یک گروه خائن در نقاط مختلف کشور مهمان نواز ... [کویت] صورت گرفت»، تشکر کرد. العدسانی ضمن تأیید اینکه چنین اعمالی با هدف ضربه زدن به ثبات و امنیت کویت انجام گرفته، افزود: «ابراز احساسات صادقانه توسط حداد نشانه همبستگی مردم عراق و کویت بوده و بر اراده ما مبنی بر مقاومت در برابر تروریسم و هر گونه تجاوز بر علیه استقلال و اتحاد ما می افزاید.»^(۱)

در همین حال، روزنامه کویتی القبس در شماره امروز خود از قابوس پادشاه عمان به دلیل ابراز همدردی نکردن با کویت در پی انفجارهای اخیر این کشور، انتقاد کرد. القبس نوشت: «با تشکر از همه کسانی که با تماس خود جرائم ننگین انفجارهای کویت را محکوم نمودند؛ ... [از جمله] رئیس جمهور کمور و رهبران کشورهای شورای همکاری و همه دوستان و برادران و حتی بیگانه ها.» این روزنامه افزود: «کشور برادر سلطان نشین عمان حداقل از نظر ظاهری هم هیچ گونه تماسی نگرفتند.»^(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، محمد یوسف العدسانی رئیس مجلس کویت، در گفت و گویی با مجله الحوادث (چاپ لندن) که در شماره اخیر این مجله درج شده است^(۳) در پاسخ به سؤالی در مورد جنگ ایران و عراق هشدار داد که دامنه این آتش سوزی بیش از آنچه تصور می رفت گسترش یافته و چنانچه همه تلاش ها برای خاموش ساختن این آتش بسیج نشود، خدای ناکرده ممکن است دامنه آن بیش از پیش گسترش یابد. وی همچنین ضمن اشاره به اینکه جهان عرب صحنه آتش سوزی های مختلفی یکی بعد از دیگری است تصریح کرد: «کمترین این آتش سوزی ها [درگیری ها] بین ما و دشمن اشغالگر [اسرائیل] در گرفت.»^(۴)

۱

در ادامه اظهار نظرهای مقامات غربی درباره دخالت جمهوری اسلامی ایران در انفجارهای کویت، کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، امروز مدعی شد که «ایران می خواهد با انجام عملیاتی نظیر بمب گذاری در سفارت های فرانسه و امریکا در کویت، کشورهای حوزه خلیج فارس را بی ثبات

ص: ۱۱۶۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، کویت - خبرگزاری کویت، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۲، شیراز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۳- زمان انجام مصاحبه الحوادث با رئیس مجلس کویت قاعداً پیش از وقوع انفجارها در کویت بوده است.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

نماید.» به گزارش خبرگزاری فرانسه، شسون به اعضای وابسته کمیته امور خارجه مجلس فرانسه گفت: «فرانسه در انتظار حملات بیشتری در کشورهای دیگر حوزه خلیج [فارس] می باشد.»^(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس از واشنگتن نیز گزارش داد: ویلیام وبستر رئیس اداره آگاهی امریکا، امروز به خبرنگاران یونایتدپرس، آسوشیتدپرس و رویتر گفت که دو هفته قبل این سازمان یک توطئه تروریستی را در یک ساختمان عمومی خنثی کرده است. به گزارش یونایتدپرس، وی درباره این مطلب توضیح بیشتری نداد و گفت این کار «منابع اطلاعاتی دولت را به خطر می اندازد. اما شبکه سی.بی.اس. به نقل از یک منبع مطلع مدعی شد که «توطئه مذکور مبتنی بر حمله یک گروه مرتبط با ایران به یک ساختمان عمومی واقع در سیاتل بوده است.» با این حال به گفته وبستر «در این کشور بیش از آنچه موج تروریسم بالا بگیرد، نگرانی از تروریسم افزایش یافته است.» وی افزود: «تشدید اقدامات امنیتی در کاخ سفید و وزارت خارجه از جمله قراردادان بلوک های سیمانی برای جلوگیری از اصابت هر اتومبیل به ساختمان ناشی از اطلاعات به دست آمده راجع به یک سینما بوده است.» بنا به گزارش یونایتدپرس، رئیس اداره آگاهی امریکا «این سینما را نام نبرد و توضیح بیشتری نداد.»^(۲)

از سوی دیگر، به گزارش رادیو بی بی سی، سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل در سخنانی از امریکا به دلیل اقدامات نظامی اخیرش در لبنان به شدت انتقاد کرد. گزارش این رادیو حاکی است که نماینده ایران در سازمان ملل «طی بیاناتی شدیدالحن ایالات متحده را متهم کرد که علناً در مقام یکی از طرفین درگیر در بحران لبنان قرار گرفته است و افزود که در نتیجه این امر دولت امریکا باید خود را برای گوشمالی های بیشتر از جانب مسلمانان لبنان و نیز اقدامات تلافی جویانه گسترده تری آماده سازد. آقای رجایی خراسانی گفت که نقش افراد ارتش امریکا در سپاه پاسداران صلح در لبنان، چندان تفاوتی با نقش نیروهای شوروی در افغانستان ندارد. نماینده ایران در سازمان ملل همچنین اظهار داشت که دولت شوروی نیز مدعی است که از جانب یک دولت معتبر و قانونی به افغانستان دعوت شده است. دولتی که بدون حضور نیروهای خارجی قادر به ایستادن بر روی پای خویش نیست. آقای خراسانی چنین ادامه داد که مردم لبنان دیگر برای ایستادگی در مقابل عوامل اختناق تردید نمی کنند.» بی بی سی در بخش دیگری از این گزارش افزود: «آقای خراسانی، ناطق زبردست بوده و به زبان انگلیسی تسلط کامل دارد و در جریان اظهارات خود به کرات به زبان عربی از قرآن نقل قول می کند. وی این سؤال را مطرح کرد که چه کشوری بیشترین تهدید برای جهان محسوب می شود، امریکا یا مجموع قربانیان این کشور؛ یعنی لبنان، گرانادا، نیکاراگوئه و کوبا؟ وی همچنین پرسید که خطراتی که جهان را تهدید می کند از جانب چه کسی است، سازمان جاسوسی شوروی یا مجموعه مجاهدین افغان، رژیم پرزیدنت ضیاءالحق

ص: ۱۱۶۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۷، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۶ و ۱۷، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

امروز در جلسه دادگاه رسیدگی به اتهامات اعضای شبکه مخفی حزب توده جزئیات بیشتری از نحوه ارتباط اعضای این حزب با شوروی فاش شد.

صبح امروز محاکمه ۶ تن دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری آغاز شد. در این جلسه شاهرخ جهانگیری مسئول شاخه نظامی دریایی - هوایی تشکیلات مخفی حزب توده با تشریح فعالیت خود در زمینه برقراری ارتباط با افسران توده ای در نیروهای هوایی و دریایی گفت که یک دوره شش ماهه آموزشی و تخصصی را در شوروی در زمینه مشی حزب گذرانده و علاوه بر فراگیری فلسفه، اقتصاد، تئوری تاکتیک، تاریخ شوروی و تاریخ جنبش های کارگری، عملیات ضدپلیسی را نیز فرا گرفته است.

این عضو تشکیلات مخفی حزب توده افزود: «در سال ۶۱ در ملاقاتی که به پیشنهاد پرتوی [مسئول تشکیلات مخفی حزب] با کیانوری داشتم وی به من گفت به عنوان رابط باید با یکی از مقامات سفارت شوروی تماس برقرار کنم تا در مواقع ضروری که حزب زیر ضربه قرار می گیرد و احتمالاً ارتباطش با خارج از کشور قطع می شود بتوانیم رابطه رزروی را با سفارت داشته باشیم.» برای این اساس، وی ۳ یا ۴ بار با مأموران سفارت شوروی در ایران ملاقات داشته است. (۲) - (۳)

درحالی که کشتی های جنگی امریکا برای دومین روز متوالی مواضع نیروهای سوری در کوهستان های شمال شرقی بیروت را هدف گلوله باران قرار دادند، رئیس جمهور امریکا تأکید کرد نیروهای امریکایی در لبنان در صدد درگیری با سوریه نیستند.

گلوله باران مواضع سوری ها امروز نیز در واکنش به شلیک ضدهوایی سوریه به سوی هواپیماهای شناسایی اف ۱۴ امریکا ادامه یافت و بنا به اظهارات مقامات رسمی امریکا، تاکنون ۷۱ گلوله توپ به سوی مواضع آتشبارهای ضدهوایی سوریه در شمال و شرق پایتخت لبنان شلیک شده است. در این حال مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه تأیید کرد که آتشبارهای ضدهوایی سوریه به سوی هواپیماهای شناسایی امریکا که برفراز مواضع نیروهای سوری به پرواز درآمدند، آتش گشودند. وی این پروازها را «تجاوز عمدی جدید امریکا علیه نیروهای سوریه در لبنان» خواند. گزارش کیهان به نقل از منابع دیپلماتیک عرب در دمشق حاکی است فهد پادشاه عربستان سعودی در تماس با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه از وی خواست «در

ص: ۱۱۶۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی بی سی، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- مشروح این جلسه دادگاه در ضمیمه گزارش آمده است.

۳- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۱۹.

تلاش برای آرام ساختن تشنج روبه تزايد میان دمشق و واشنگتن از حمله به کشتی های جنگی امریکا خودداری کند.» بر پایه این گزارش، دونالد رامسفلد فرستاده ویژه رئیس جمهور امریکا به غرب آسیا نیز در دمشق با عبدالحليم خدام وزير امور خارجه و معاون نخست وزير سوریه دیدار و گفت و گو کرد. رامسفلد قبل از ورود به دمشق ضمن دیدار از امان با ولیعهد اردن و ولید جنبلاط رئیس حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان ملاقات کرده بود. جنبلاط در این دیدار «لزوم از سرگیری گردهمایی کنگره آشتی ملی لبنان را مورد تأکید قرار داد.»^(۱)

همچنین پس از هفته ها ابهام در مورد بهبود حال حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، امروز وی با سعود الفیصل وزير امور خارجه عربستان سعودی در دمشق دیدار کرد. رادیو امریکا ضمن اعلام این مطلب خاطر نشان ساخت این نخستین باری است که رئیس جمهوری سوریه پس از عمل جراحی آپاندیس با یک شخصیت خارجی دیدار می کند.^(۲)

از سوی دیگر، با وجود افزایش تنش های نظامی میان امریکا و سوریه در روزهای اخیر، رادیو امریکا گزارش داد رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، امروز در یک نشست مطبوعاتی در کاخ سفید گفت: «نیروهای امریکایی در لبنان در صدد درگیری با سوریه نیستند، اما هر زمان از سوی نیروهای متخاصم مورد حمله قرار گیرند به اقدامات تلافی جویانه خود ادامه خواهند داد.»^(۳) امروز همچنین رادیو لبنان در گزارشی به نقل از منابع مسئول امریکایی اطلاع داد: «ریگان در صدد اجازه دادن به نیروهای امریکایی برای بمباران مواضع نیروهای ایرانی در لبنان است.» این رادیو افزود: «ریگان اکنون منتظر دریافت آخرین گزارش ها از حادثه انفجارهای اخیر کویت و رابطه دولت ایران با حادثه مزبور است.» به گفته رادیو لبنان، «مواضع نیروهای ایرانی در بقاع خود بهترین هدف های پیش بینی شده هستند.»^(۴)

ضمیمه گزارش ۸۷۵: مشروح جلسه دادگاه رسیدگی به اتهامات ۶ تن از اعضای شبکه مخفی حزب توده

مشروح جلسه محاکمه ۶ تن دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب توده به نقل از روزنامه کیهان به این شرح است:

«صبح دیروز [۲۳/۹/۱۳۶۲] محاکمه ۶ تن دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب جاسوس توده، در محل دادگاه انقلاب ارتش و به ریاست حجت الاسلام ری شهری آغاز شد.

در این جلسه شاهرخ جهانگیری و ناخدا سوم محسن بیدگلی و همافر یکم بهمین حافظی نیا ضمن پاسخ گویی به سؤالات رئیس دادگاه به دفاع از خود در برابر اتهامات وارده در کیفرخواست پرداختند.

به گزارش خبرنگار ما در این جلسه پس از تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید، دادستان انقلاب اسلامی [ارتش]، مشخصات و متن کیفرخواست متهمین را بدین شرح قرائت نمود.

موضوع اتهامات: جاسوسی، عضویت در تشکیلات مخفی با هدف براندازی.

* شرح اتهامات متهم ردیف یک (شاهرخ جهانگیری)

۱. عضو رده بالای تشکیلات مخفی و مشاور کمیته مرکزی تحت مسئولیت خسرو. (صص ۱۱ و ۳۷)

۲. مسئول شاخه هوایی، دریایی تشکیلات مخفی. (ص ۳۷)

۳. تحت مسئولیت داشتن افرادی به نام های شاهین، شایان، همایون و تیمور که هر یک از اینان تعدادی

- ۱- همان، ص ۲۰.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۸، رادیو امریکا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.
- ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو امریکا، ۲۳/۹/۱۳۶۲.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۶۵، رادیو لبنان، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

نظامی تحت مسئولیت خود داشته اند. (صص ۳۷ و ۱۱۳)

۴. تحت مسئولیت داشتن عده ای از افسران توده ای به اسامی مستعار سهراب، مهاجر، بیژن، جاوید، فرهنگ، سیاوش، عارف، بهمن و تشکیل جلسات در منزل آنها.

۵. تلاش جهت جذب نیرو و گسترده کردن تشکیلات و دادن رهنمودهای سیاسی، امنیتی به اعضا و تشویق آنها به نفوذ هرچه بیشتر و دادن انواع گزارشات. (ص ۹۹)

۶. دریافت جدیدترین و دقیق ترین اطلاعات نظامی محرمانه از نیروهای تحت مسئولیت خود. (صص ۴۹ و ۵۰ و ۱۰۱ و ۱۰۷)

۷. موظف نمودن اعضای تشکیلات مخفی به دادن حق عضویت و جمع آوری آن و از این رهگذر دریافت کمک هزینه ماهانه و مبلغ یک صد و پنجاه هزار تومان جهت خرید اتومبیل. (ص ۱۱۴)

۸. جاسازی اسناد و مدارک درون گروهی در منزل خود.

۹. دریافت چندین قبضه سلاح از زیردستان خود و تحویل آنها به مسئول کل تشکیلات مخفی. (صص ۶۵ و ۶۶)

۱۰. داشتن ارتباط جاسوسی با اعضای سفارت روسیه در تهران و تبادل اطلاعات. (صص ۸ و ۳۷ و ۵۱ و ۷۵ و ۷۶ و ۷۷ و ۷۸ و ۸۰ و ۸۱ و ۹۷)

۱۱. طی نمودن دوره آموزشی به مدت ۶ ماه در شوروی. (صص ۱۱ و ۳۵)

۱۲. سعی در ایجاد راه های فرار برای مسئولین حزب از طریق افراد تحت مسئولیت خود که در این رابطه اقداماتی انجام گرفته از آن جمله تهیه یک قایق موتوری. (صص ۸۲ و ۱۱۴)

۱۳. ارتباط با رابط اکثریت جهت انتقال افراد نظامی وابسته به سازمان فدائیان اکثریت به حزب توده و انتقال یافتن یازده نفر اکثریتی به حزب توده از این رهگذر. (ص ۲۳)

• شرح اتهامات متهم ردیف ۲ (ناخدا سوم محسن بیدگلی)

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی نظامی و تحت مسئولیت حاتمی و هوشنگ با نام مستعار بیژن. (صص ۱۵ و ۱۸)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه هزار و جمعاً ۱۲ هزار تومان. (صص ۱۹ و ۳۶)

۳. تشکیل جلسات حزبی در منزل خود که در بعضی از آن جلسات کیانوری هم حضور داشته است. (صص ۹ و ۳۵ و ۳۶)

۴. گزارش دادن از محیط اطراف خود، تظاهر به مذهبی بودن و ادامه فعالیت حتی بعد از پیام حضرت امام و تا لحظه دستگیری.

• شرح اتهامات متهم ردیف ۳ (بهمن حافظی نیا)

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی نظامی با نام مستعار فرهنگ و تحت مسئولیت هوشنگ. (ص ۲۰)

۲. تشکیل جلسات حزبی در منزل خود و اجرای قرارهای تشکیلاتی. (صص ۸ و ۱۸)

۳. دادن گزارشات و اطلاعات محرمانه از محل کار خود به تشکیلات و دریافت دوربین مخصوص جهت عکس برداری از اسناد و مدارک. (صص ۱۰ و ۳۴ و ۴۳)

۴. پرداخت حق عضویت به طور متفاوت و جمعاً ۲۴ هزار تومان. (ص ۴۷)

۵. جذب و معرفی چهار نفر نظامی به تشکیلات با اسامی محمد انصاری، حمید، علی و رشید. (صص ۱۷ و ۲۰ و ۴۳)

۶. جمع آوری سه قبضه اسلحه ژ ۳ به اضافه دو قبضه دیگر که اوایل انقلاب سرقت کرده بود و تحویل آنها به تشکیلات مخفی. (ص ۱۹)

۷. ادامه همکاری حتی بعد از پیام حضرت امام. (ص ۲۳)

* شرح اتهامات متهم ردیف ۴ (صابر ظفرحیدری)

ص: ۱۱۶۴

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی با نام مستعار مهاجر و تحت مسئولیت هوشنگ. (ص ۵)

۲. پرداخت حق عضویت در مجموع دوازده تا سیزده هزار تومان. (صص ۶ و ۱۲)

۳. اجرای قرارهای تشکیلاتی در خیابان و در منزل خود به اتفاق مسئولش. (ص ۱۵)

۴. معرفی محمدتقی کاوه به تشکیلات. (صص ۱۶ و ۳۵)

۵. دادن اطلاعات سیاسی، نظامی به تشکیلات. (صص ۲۱ و ۳۰)

۶. دریافت مبلغ پنجاه هزار تومان از حزب به عنوان قرض. (ص ۲۶)

۷. ادامه فعالیت تا لحظه دستگیری. (ص ۲۲)

* شرح اتهامات متهم ردیف ۵ (ناوسروان عباس هاشمی نژاد)

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی نظامی با نام مستعار سپهر تحت مسئولیت سیاوش (حسن صراف پور).

۲. اجرای قرار و تشکیل جلسه در منزل خود. (ص ۱۷)

۳. پرداخت حق عضویت به میزان پانصد تومان. (ص ۲۰)

۴. ادامه فعالیت حتی بعد از پیام حضرت امام و تا لحظه دستگیری. (ص ۱۰)

* شرح اتهامات متهم ردیف ۶ (علی اکبر میرزایی)

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی با نام مستعار سهراب و تحت مسئولیت دائی و هوشنگ (صص ۳۲ و ۳۵ و ۹۱)

۲. تشکیل جلسات حزبی در منزل خود به اتفاق حقیقت، احمدی، بیدگلی، صحافی و همسرانشان که دو بار در این جلسات کیانوری شرکت داشته و در بقیه موارد دائی یا هوشنگ حضور داشته اند.

۳. پرداخت حق عضویت ماهانه هزار تومان و جمعاً ده هزار تومان با این توضیح که اغلب به علت اینکه متهم در تهران نبوده، حق عضویت را همسرش می پرداخته است.

۴. قبول پیشنهاد مسئول خود در رابطه با فراری دادن عده ای از سران حزب توده به وسیله قایق از ایران به یمن که این قضیه بعداً منتفی می شود. (ص ۹۱)

۵. دادن گزارشات و اطلاعات محرمانه از محل کارش به تشکیلات. (صص ۹۰ و ۹۱)

۶. ادامه فعالیت حتی بعد از پیام حضرت امام و تا لحظه دستگیری.

با عنایت به شرح فوق رسیدگی نهایی به اتهامات هر یک از متهمین و صدور حکم شرع درباره هر کدام به عنوان محارب و مفسد فی

دادستان انقلاب اسلامی ارتش - اتابکی

پس از قرائت متن کیفرخواست توسط دادستان دادگاه انقلاب ارتش، شاهرخ جهانگیری مسئول شاخه نیروی هوایی و دریایی تشکیلات مخفی حزب جاسوس توده به دفاع از موارد مختلف اتهامات خود پرداخت و گفت: برای من شوروی را به عنوان سمبل کمک به نهضت های آزادی بخش مطرح کرده بودند و به این ترتیب من را به طرف حزب تا مرحله عضویت گرایش دادند. ... در سال ۵۵، آقای پرتوی به من اطلاع داد که بورسی برای خارج از کشور هست که باید از آن استفاده کنم و در پی آن به آلمان شرقی رفتم و در آنجا به درخواست کیانوری برای طی یک دوره شش ماهه به اتحاد شوروی رفتم و پس از طی چند دوره کلاس آموزشی و تخصصی در رابطه با مشی حزب توده مجدداً به ایران برگشتم. ... پس از پیروزی انقلاب اسلامی که من تمایل به فعالیت در بخش علنی حزب داشتم به سفارش پرتوی که در مخفی بودن فعالیت تشکیلات نوید اصرار داشت، به مدت یک سال دیگر نیز در تشکیلات مخفی باقی ماندم. در سال ۵۹ تشکیلات افراد نظامی را که جذب حزب شده بودند مستقل کردند و مسئولیت شاخه نیروی هوایی را که یکی از سه شاخه ارتش بود به من واگذار کردند، ولی کار در این قسمت را با مسئولیت هفت همافر توده ای آغاز کردم و به ترتیب کلیه مسائل نیروی هوایی در ارتباط با حزب را به من واگذار کردند. متهم گفت: یک سال پیش از دستگیری مسئولیت یک گروه پنج نفره از عناصر نفوذی حزب در نیروی دریایی نیز از طریق پرتوی به من واگذار شد و

چون در نیروی دریایی تشکیلات گسترده ای نداشتیم، تشکیلات جداگانه برای آن فراهم نکردند و از همین ایام مسئولیت امور حزب در نیروی دریایی را نیز من به عهده داشتم.

وی در مورد چگونگی جابه جایی سلاح اعتراف کرد: در سال ۵۸ ماشینی را که سلاح جمع آوری شده در صندوق عقب آن جاسازی شده بود را برای تخلیه در اختیار پرتوی قرار دادیم.

متهم گفت: در مدت فعالیتم مجموعاً ۵۵ نفر تحت مسئولیت من بودند که اکثر آنان را همافران و افسران نیروی هوایی تشکیل می دادند. وی افزود: از این تعداد ۶ یا ۷ نفر با من ارتباط داشتند و بقیه افراد نیز از طریق آنها با من ارتباط برقرار می کردند. جهانگیری در مورد نحوه ارتباط با سفارت شوروی گفت: در سال ۶۱ در ملاقاتی که به پیشنهاد پرتوی با کیانوری داشتم؛ وی به من گفت به عنوان رابط باید با یکی از مأموران سفارت شوروی تماس برقرار کنم تا در مواقع ضروری که حزب زیر ضربه قرار می گیرد و احتمالاً ارتباطش با خارج از کشور قطع می شود بتوانیم رابطه ضروری را با سفارت داشته باشیم.

وی افزود: کیانوری در این ملاقات تأکید کرد که در ملاقات با مأمور سفارت شوروی هیچ گونه حق اظهار نظر ندارم و تنها به عنوان رابط باید ارتباط برقرار کنم. جهانگیری گفت: مأموران سفارت در ملاقات ها از اسامی مستعار الهام و اکبر استفاده می کرده اند و من مجموعاً برای ۳ یا ۴ بار در ملاقات با آنها حامل بسته ای از طرف کیانوری برای سفارت و متقابلاً بسته از طرف سفارت برای کیانوری بودم که از محتوای آنها مطلقاً اطلاع نداشتیم.

جهانگیری در پاسخ سؤال رئیس دادگاه که از وی پرسید در شوروی چه دوره هایی را می گذراندی، گفت: در این مدت در مدرسه بین المللی لنین در مسکو بودم که افراد مختلفی از کشور های گوناگون در این مدرسه دوره های کوتاه و درازمدت در زمینه ایدئولوژی کمونیستی شامل فلسفه، اقتصاد تئوری تاکتیک، تاریخ شوروی و تاریخ جنبش های کارگری و همچنین دوره های آموزشی عملیات ضدپلیسی را طی می کردند. وی افزود: به هنگام ورود من به مسکو یک مترجم و یک نفر از مسئولان خدمات مدرسه من را به خوابگاه در مدرسه راهنمایی کردند که پس از یک هفته معاینه پزشکی به اتاقی که یک مرد و زن دیگر ایرانی نیز در آن زندگی می کرده اند، راهنمایی شدم.

وی با اشاره به این نکته که نسبت به دو ایرانی دیگر مطلقاً شناخت و آشنایی قبلی نداشته است، گفت: در مدتی که در مسکو بودم برای تماس با خانواده ام که فکر می کردند من در آلمان هستم از طریق نامه هایی که به آلمان می فرستادم و از آنجا به تهران ارسال می شد تماس می گرفتم که پس از شش ماه به علت نگرانی خانواده ام به تهران بازگشتم.

وی اعتراف کرد: در مدت اقامت در خوابگاه مدرسه بین المللی مسکو یک دوره آموزش مبارزه با پلیس را در مدت ۳ ماه طی کردم.

براساس این گزارش محمدمهدی پرتوی که به عنوان شاهد در جلسه دیروز دادگاه حضور داشت در تکمیل توضیحات جهانگیری گفت: سیاست حزب در مورد جمع آوری سلاح ها یک سیاست ریاکارانه بود و علی رغم اینکه تعداد زیادی سلاح اختفا کرده بود با تبلیغات زیاد چند بار اعلام کرد غیرمسلح است و حتی در این زمینه بخشنامه صادر کرد و به اعضای حزب گفت که هر کس با اسلحه دستگیر شود، نفوذی است و از ما نیست و در این زمینه تلاش کرد تا افکار مردم را فریب دهد. همین گزارش حاکی است در ادامه جلسه دیروز [۲۳/۹/۱۳۶۲] سپس ناخدا سوم محسن بیدگلی به دفاع از کیفرخواست پرداخت و گفت: ارتباط من با حزب راه خطایی بود که به دلیل نشناختن جامعه اسلامی طی کردم.

وی افزود: من نسبت به خطاهای خودم آگاهم و به همین دلیل نمی توانم دفاعی از خطاهایم بکنم. ... وی در پاسخ سؤالات رئیس دادگاه

درمورد نحوه آشنایی خود با تشکیلات حزب جاسوسی توده گفت: قبل از پیروزی انقلاب با حمید احمدی که نظامی هم اتاقم بود از منزلمان با کیانوری تماس گرفتیم و به دنبال آن و از سال ۵۸ ارتباطم را با حزب برقرار کردم.

... محسن بیدگلی بند ۲ کیفرخواست دادستان مبنی بر پرداخت حق عضویت ماهانه هزار تومان و جمعاً ۱۲ هزار تومان را تأیید کرد و گفت: این مبلغ را در سال ۶۱ آخرین سال عضویتم در حزب پرداخت

ص: ۱۱۶۶

کرده ام. متهم در پایان دفاعیات خود سایر موارد مندرج در کیفرخواست دادستان ... را پذیرفت و ضمن اظهار ندامت از اعمال گذشته خود از امام امت و امت انقلابی ایران و دادگاه تقاضای عفو و بخشش کرد.

همین گزارش حاکی است سپس همافر یکم بهمن حافظی نیا متهم دیگر جلسه علنی در مقابل اتهامات خود ... به دفاع از کیفرخواست، دادستان پرداخت.

متهم همافر یکم حافظی نیا ... گفت: در نوروز سال ۵۸ و به دنبال چندین بار رفت و آمد به خانه یکی از دوستانم که قبلاً در نیروی هوایی خدمت می کرد و در سال ۵۶ استعفا داده و به امریکا رفته بود و در آن زمان به تازگی از امریکا برگشته بود، بدون اجازه و آگاهی من نام مرا در تشکیلات مخفی حزب ثبت کرده بود و من هم به دلیل نداشتن بینش اسلامی و شناخت کافی از مردم عضویت این حزب را پذیرفتم و تحت مسئولیت هوشنگ که همان شاهرخ جهانگیری باشد قرار گرفتم.

... وی سپس با مطرح ساختن این ادعا که در آغاز زمستان سال ۶۰ و به خاطر فشارهای روحی ارتباط با حزب را قطع کرده و پس از آن برای آگاهی از اینکه نامش از لیست اعضای حزب حذف شده یک بار با رابطش ملاقات نموده اعتراف کرد در طول مدت عضویت در حزب مرتکب تخلفاتی شده است.

... متهم در ادامه اعترافاتش درباره تحویل اسلحه به حزب گفت: در جریان انقلاب ۲ قبضه اسلحه از مرکز آموزش های نیروی هوایی به دست آوردم. ... انصاری نیز در اوایل آشنایی با من ... سه قبضه ژ ۳ به من داد ... پس از مدتی چون از نگهداری آنها نگران بودم موضوع را با هوشنگ در میان گذاشتم وی گفت سلاح ها را به ما بده تا خودمان آنها را به سپاه تحویل دهیم و من هم ۵ قبضه سلاح را تحویل آنها دادم.

... جهانگیری در ادامه جلسه دادگاه درمورد سخنان همافر یکم بهمن حافظی نیا گفت: نامبرده در اواخر همکاری با حزب دچار فشار روحی بود و بسیار متشنج به نظر می رسید. ... ایشان پس از مدتی با حزب قطع رابطه کرد.

... در خاتمه رئیس دادگاه از وی خواست که آخرین دفاع خود را عنوان کند. متهم ضمن اشاره به مدت زمانی که در حزب منفور توده فعالیت می کرده و [با بیان اینکه] در این مدت مرتکب اشتباه شده است گفت: بجز این مدت من یک عمر زندگی شرافتمدانه داشتم. ... وی گفت: من در مقابل دادگاه احساس گناه می کنم و رأی دادگاه هرچه باشد برای من محترم است.

گزارش خبرنگار ما حاکی است با پایان دفاعیات متهمین ناخدا سوم بیدگلی و همافر یکم بهمن حافظی نیا، ظهر دیروز [۲۳/۹/۱۳۶۲] جلسه علنی دادگاه پایان یافت و جلسه بعدی به روز شنبه ۲۶ آذرماه موکول شد. (۱)

ص: ۱۱۶۷

فرمانده کل سپاه پاسداران امروز در نامه ای به ستاد مرکزی سپاه روند تصمیم گیری و مذاکرات فرماندهان ارتش و سپاه برای اجرای عملیات در منطقه دربندیخان در استان سلیمانیه عراق و همچنین دلایل لغو این عملیات را تشریح کرد.

در این نامه که با فوریت "آنی" ارسال شده است،^(۱) توضیحاتی درباره محور مذاکرات فرماندهان؛ سازماندهی یگان های شرکت کننده در عملیات در دو قرارگاه تاکتیکی نجف ۱ و نجف ۲؛ مشکلات پیش رو برای اجرای عملیات از جمله نبود راهکار و عقبه مناسب، حضور ضدانقلاب در منطقه؛ ضرورت شرکت گسترده و فعال هوانیروز برای جابه جایی نیروها و مشکلات اجرایی این کار و مخالفت بعضی فرماندهان نیروی زمینی ارتش با آن درج شده است. در بخش دیگری از این نامه آمده است: باوجود برگزاری افزون بر ۵۰ جلسه برای حل معضلات پیش رو و بررسی جزئیات عملیات، برخی از این مشکلات حل نشده و قابلیت اجرایی پیدا نکردند و درنهایت هم زمان شدن این مذاکرات و تلاش ها با عملیات والفجر ۴ در منطقه شیلر و به کارگیری بخشی از توان در نظر گرفته شده برای عملیات دربندیخان در عملیات والفجر ۴ نیز مزید بر علت شد، و درعین حال هشيارشدن دشمن نیز مشکلاتی را در امر شناسایی از خطوط دفاعی عراق به وجود آورد تا جایی که بسیاری از راهکارهای عملیاتی توسط نیروهای عراقی بسته شد و درنهایت با پایین آمدن احتمال موفقیت، تصمیم فرماندهان بر آن شد که عملیات در منطقه دربندیخان اجرا نشود.^{(۲)* (۳)}

ص: ۱۱۶۹

۱- به نظر می رسد هدف از تهیه این نامه ارائه اطلاعاتی است که واحد طرح و عملیات ستاد مرکزی باید برای پاسخ گویی درباره دلایل منتفی شدن عملیات در منطقه دربندیخان، دراختیار شورای عالی دفاع یا سایر مقامات بالادستی همچون ریاست جمهوری و ریاست مجلس قرار دهد.

۲- متن کامل این نامه در ضمیمه گزارش آمده است.

۳- سند شماره ۱۰۸۹۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (محسن رضایی ازطرف غلامحسین بشردوست) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

نیروی زمینی ارتش عراق به تازگی فعالیت های مهندسی گسترده ای را در منطقه عمومی عملیات های بیت المقدس و رمضان و شمال این منطقه (شلمچه و پاسگاه زید) آغاز کرده است.

به گزارش ستاد مشترک ارتش، واحد مهندسی عراق با بهره گیری از تاریکی شب کانالی به طول ۲۰۰ متر در منطقه مقابل ایستگاه حسینیه ایجاد کرده است. ژاندارمری استان خوزستان نیز در جمع بندی اقدامات مهندسی عراق در این منطقه اعلام کرد: عراق در امتداد نوار مرزی از روبه روی خرمشهر تا طلائیه (منطقه عملیاتی بیت المقدس و رمضان)، کانالی سراسری به عرض ۱۰ متر حفر کرده و داخل آن آب انداخته است و در جلوی این کانال به سمت ایران به فاصله ۷۰۰ متر خاکریزی احداث و جلوی آن را نیز مین گذاری کرده است، در پشت این خاکریز، شیارهای T شکل حفر کرده تا نفرت به منظور ایجاد تله و تردد برای شناسایی از آن استفاده کنند. در پشت کانال به سمت عراق نیز (غرب کانال) چهار ردیف خاکریز به فاصله ۵۰۰ متر از هم وجود دارد و نیروهای عراق در پشت آن مستقر شده اند. (۱)

در این حال طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه در نامه ای به ستاد مشترک ارتش براساس برخی شواهد و قرائن از احتمال تحرکات نظامی ارتش عراق در منطقه زید (منطقه عملیاتی رمضان) خبر داد. در این نامه بخشی از نشانه های حاکی از تحرک احتمالی عراق در منطقه زید چنین آمده است:

طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق در تاریخ ۶/۸/۱۳۶۲ از پادگان شعیه در جنوب بصره، بازدید و احتمالاً دستوراتی را به سپاه سوم عراق داده است. پیرو بازدید وی، دشمن اقدامات زیر را انجام داده است:

۱. از ۳۰۰ متری خاکریزها اقدام به اجرای مانور کرده است.

۲. اقدام به تقویت نیرو در منطقه کرده است.

۳. به میزان قابل ملاحظه ای شناسایی هوایی دشمن افزایش یافته است.

۴. دشمن بیش از یک ماه است که آتش سنگینی روی منطقه مقابل پاسگاه زید اجرا می کند.

۵. یکی از نیروهای خودی به عراق پناهنده شده و اطلاعاتی را از منطقه به عراقی ها داده است. پس از پناهنده شدن وی فعالیت های گشتی شناسایی دشمن افزایش یافته است. (۲)

پس از حمله موشکی روز گذشته عراق به شهرهای اندیمشک، دزفول، رامهرمز و بهبهان، امروز هم هواپیماهای عراقی شهرهای ایلام و دهلران را هدف حمله قرار دادند.

به گزارش منابع نظامی، امروز جنگنده های دشمن شهر ایلام را در سه نوبت و جمعاً با ۳۶ فروند هواپیمای میراژ و میگ ۲۱ و از ارتفاع بالا بمباران کردند. بمب ها و راکت های پرتاب شده در ارتفاعات و بیابان های اطراف شهر به زمین اصابت کرد و تلفات و خسارات چندانی در پی

۱- سند شماره ۶۸۸۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش وضعیت روزانه سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) به نزاجا، شماره ۲۷۱، ۲۴/۹/۱۳۶۲ الی ۲۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۲۵۳۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری خوزستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۶۸۹۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات) به سماجا ۳، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

نداشت فقط ۷ رأس دام در حوالی این شهر تلف شدند. ۲ بمب و یک راکت نیز عمل نکرد و اقدامات لازم برای خنثی سازی آنها به عمل آمد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن اعلام خبر بمباران ایلام به موج گرفتگی ۱۰ زن و کودک در این حادثه اشاره کرد. این خبرگزاری افزود: از شواهد موجود چنین استنباط می شود که هواپیماهای عراقی ابتدا قصد داشتند پدافندهای هوایی را که در ارتفاعات اطراف شهر مستقر بودند هدف قرار داده و سپس با بی دفاع شدن شهر مناطق مسکونی را بمباران کنند، اما موفق به این کار نشدند. (۱)

شهر دهلران نیز در ساعت ۱۰:۲۰ امروز، به وسیله ۶ فروند هواپیما در دو مرحله بمباران شد. البته هر ۱۸ بمب و راکت شلیک شده به حاشیه این شهر اصابت کرد و خسارات و تلفاتی به بار نیامد. طبق گزارش ها، هواپیماهای مهاجم از نوع میراژ و میگ ۲۱ بوده اند. (۲)

در پی این حملات، یک سخنگوی نظامی عراق اعلام کرد که نیروی هوایی این کشور به تلافی انفجارهای اخیر کویت، دو شهر ایلام و دهلران را بمباران کرده است. خبرگزاری فرانسه به نقل از این سخنگو افزوده است: این عملیات نشان دهنده بنیه عراق در پاسخ دادن به عملیات های ایران علیه شهرهای مرزی عراق و کشورهای عرب برادر عراق است. (۳)

از سوی دیگر امروز در گلوله باران شهر آبادان نیز ۳ باب منزل و یک مغازه آسیب دید. همچنین بر اثر گلوله باران جبهه های درگیری در منطقه عمومی آبادان، ۲ تن از افراد خودی شهید و ۱۰ تن نیز زخمی شدند. (۴)

۱

امروز در جبهه های زمینی تبادل آتش میان نیروهای خودی و دشمن در مناطق مختلف جریان داشت.

در منطقه عملیاتی والفجر ۴، بر اثر اصابت گلوله های توپخانه خودی به اطراف ارتفاعات کانی مانگا، ۲ خودرو و چندین سنگر منهدم شد و چند تن از افراد دشمن کشته یا زخمی شدند. در این منطقه ۲ تن از افراد خودی نیز شهید و ۳ تن مجروح شدند. (۵) در منطقه عملیاتی والفجر ۲ (حاج عمران) نیز آتش توپخانه خودی تلفات و خساراتی را به افراد و خودروهای عراقی وارد کرد (۶) در منطقه عمومی عملیات فتح المبین (برغازه - سمیده) بر اثر درگیری های پراکنده و آتش توپخانه، تعدادی از نیروهای دشمن کشته و عده ای نیز زخمی شدند. از افراد خودی نیز ۷ تن شهید و ۱۱ تن زخمی شدند و به یک آمبولانس هم خساراتی وارد شد. (۷)

۲

در اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در محورهای مختلف استان های آذربایجان غربی و کردستان ۸ تن از افراد خودی شهید، ۶ تن زخمی و ۶ تن نیز مفقود شدند. امروز همچنین ۲ تن از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب خود را تسلیم کردند و سازمان کومه له نیز برای

ص: ۱۱۷۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۳؛ و- سند شماره ۲۸۶۱۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی ایلام به اداره اطلاعات شاجا، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۲۳۳۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی ایلام به اداره اطلاعات شاجا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۷۰۴۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری ایلام به وزارت کشور، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۹۰۴ مرکز

مطالعات و تحقیقات جنگک: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲، به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۴- سند شماره ۳۷۰۴۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگک: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۶۸۸۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگک: از سماجا ۳ (فرماندهی) به نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۶۳۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگک: از قرارگاه عملیات شمال غرب به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و

اطلاعات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۶۸۸۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگک، پیشین.

۷- سند شماره ۶۸۸۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگک، پیشین.

ممانعت از تسلیم شدن افراد این سازمان، ۴ تن از آنان را ربود.

اعضای گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب غربی دیواندره به نیروهای تأمین پایگاه هزارکانیان ژاندارمری حمله کردند. در این درگیری پنج ساعته، ۶ تن از افراد پایگاه شهید و ۳ تن زخمی شدند. همچنین یک دستگاه بی سیم گروهی و ۳ قبضه اسلحه، ۳۰ عدد خشاب و ۶۰۰ تیر فشنگ نیز به دست مهاجمان افتاد. (۱)

در جنوب سردشت نیز عناصر مسلح ضدانقلاب در ساعت ۹ با حمایت آتش توپخانه عراق در محور آلوت به نیروهای تأمین پایگاه های بولحسن و صالح حمله کردند. در این حادثه ۲ تن زخمی شدند و یک دستگاه کامیون ایفا بر اثر اصابت گلوله توپ منهدم شد. مهاجمان بعدازظهر امروز نیز بار دیگر به این منطقه حمله کردند. در این درگیری که تا ساعت ۱۹ ادامه یافت، ۲ تن از نیروهای سپاه شهید و ۵ تن از سربازان مفقود شدند. (۲)-(۳)

همچنین در اولین ساعات بامداد امروز، پایگاه باراندوز در جنوب ارومیه هدف حمله افراد مسلح غیرقانونی قرار گرفت. مهاجمان پس از یک درگیری که تا ساعت ۳ بامداد طول کشید، بر اثر مقاومت نیروهای خودی مجبور به عقب نشینی شدند. در این درگیری یک تن از افراد پایگاه زخمی شد. (۴)

حمله اعضای گروه های مسلح غیرقانونی به پایگاه کانی رش در جنوب شرقی مهاباد با اعزام نیروهای کمکی از پایگاه اشکلان در مجاور محل درگیری، دفع شد و مهاجمان مجبور به ترک منطقه شدند. در این درگیری یکی از افراد پایگاه کانی رش مفقود شد. از تلفات وارد شده به مهاجمان آماری ارائه نشده است. (۵)

در درگیری نیروهای خودی و افراد مسلح ضدانقلاب در حوالی روستای اشنویه زنگ در غرب نرده نیز تلفاتی به عناصر ضدانقلاب وارد شد. در این درگیری یک دستگاه خودروی تویوتای نیروهای خودی بر اثر اصابت گلوله آر.پی.جی ۷ منهدم شد. (۶)

در حوالی پایگاه خورخوره در شمال مهاباد، نیروهای سپاه در یک درگیری محدود و بدون تلفات با افراد سازمان کومه له موفق به تصاحب یک دستگاه خودروی تویوتا، شدند. (۷)

هم زمان با حوادث مذکور امروز یک تن از افراد وابسته به سازمان کومه له و یک تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان در منطقه عمومی سنندج با اظهار ندامت از اعمال گذشته شان، خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند. (۸)

در این حال، سازمان کومه له در ادامه تلاش برای جلوگیری از تسلیم شدن افراد وابسته به این سازمان، امروز در منطقه تکاب ۵ تن از افرادی را که خود را به نیروهای سپاه تسلیم کرده بودند، ربودند. عناصر کومه له پس از آزاد کردن یکی از این افراد، بقیه آنها را با خود بردند. (۹)

ص: ۱۱۷۲

۱- سند شماره ۳۵۶۳۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲؛ و-

سند شماره ۳۵۶۳۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۳.

۲- در اغلب موارد در اخبار تکمیلی مشخص شده است که افراد مفقود شده به اسارت درآمده اند، البته گاهی نیز برخی از افرادی که مفقود اعلام شده بودند، در حین درگیری به مکان امن تری رفته و بعداً به نیروهای خودی پیوسته اند.

- ۳- سند شماره ۳۵۶۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب نزاجا به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۸/۹/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۳۵۶۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۵- سند شماره ۳۵۶۳۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۶- سند شماره ۳۵۶۳۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲.
- ۷- سند شماره ۶۸۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
- ۸- سند شماره ۴۰۰۹۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ناحیه کردستان سپاه به ستاد سپاه منطقه ۱۱، ۳۰/۱۰/۱۳۶۲.
- ۹- سند شماره ۳۵۶۵۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان سپاه به منطقه ۱۱، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

در پی حملات موشکی و هوایی اخیر عراق به مناطق غیرنظامی و شهرهای ایران، رئیس مجلس شورای اسلامی به کویت و کشورهای جنوب خلیج فارس هشدار داد نگذارند عراق به نام آنها دست به این اقدامات بزند. بلافاصله رسانه های خارجی به انعکاس بخش هایی از سخنان رئیس مجلس پرداختند.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در جلسه علنی امروز مجلس در سخنانی با اشاره به حملات موشکی و هوایی عراق علیه شهرهای ایران اظهار داشت: «این جنایت هولناک را صدام به عنوان جواب دادن به حرکت مردم کویت در انفجار سفارت امریکا و لانه کثافت فرانسه در کویت قلمداد کرد. ما نمی دانیم چه ارتباطی است بین حرکت مردم و مسلمان ها در منطقه و کشتن مردم بی گناه، زن ها و بچه های شهرهای غیرنظامی خوزستان ما و نهایند.»

رئیس مجلس این حملات را دلیل ضعف و ناتوانی حزب بعث عراق و حامیان آن دانست و گفت: «آقای رئیس جمهوری امریکا، کسی که بر مهم ترین موضع قدرت دنیا تکیه زده، استدلالش این جور است که چون آن گروهی که مسئولیت انفجار را به عهده گرفته اسمش اسلامی است و طرف دار جمهوری اسلامی ایران است پس مسئولیت متوجه ایران است که ایران باید جلوی آنها را بگیرد. بی بی سی استدلالش این است که چون در کویت، شیعیان و فلسطینی ها که اکثریت مردم را تشکیل می دهند و طرف دار ایران هستند، پس ایران باید در آنجا دست داشته باشد و این گونه استدلال ها برای توجیه افکار عمومی گمراه جهت یک جنایتی مثل جنایتی که دیروز اینها مرتکب شدند. اگر این استدلال برای مردم دنیا قابل قبول است، نشان ضعف عقل و گمراهی مردم است.»

وی تصریح کرد: «جمهوری اسلامی ایران این شجاعت را دارد اگر بخواهد کاری را بکند مسئولیتش را به عهده بگیرد. شما خودتان می دانید که تمام سواحل کشورهای جنوب خلیج فارس در تیررس ما است و ما اگر بنای ماجراجویی در منطقه داشتیم این کار را می کردیم و دلیل شرعی و قانونی و بین المللی پسند هم داریم. به خاطر اینکه آنها در جنایت صدام شریک اند. اما ما همیشه اعلام عفو کردیم و با اینها درگیر نشدیم و نمی خواهیم بشویم، و آن روزی که ما تشخیص بدهیم که در منطقه باید وارد عمل بشویم، این کار را با شجاعت می کنیم و مسئولیتش را هم می پذیریم.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین با اشاره به حوادث لبنان و اتهام دخالت ایران در این حوادث گفت: «اگر این استدلال ها مبنای یک چنین جنایتی است پس این سازمان های عریض و طویل جاسوسی شما در دنیا چه می کنند؟ و قدرت اطلاعاتی شما کجا است؟ چرا یک برگ کوچکی از اطلاعاتی که مدعی هستید برای افکار عمومی مردم ارائه نمی دهید و اگر منظورتان این است که ما را به ماجراجویی بکشید و وادار به عکس العمل نادانی مثل خودتان بکنند که به مردم

عراق حمله بکنیم که ما چنین کاری را نمی‌کنیم. ما انقلابمان و راهمان هدف دارد. چشم دارد و کور حرکت نمی‌کند. البته مطمئناً رزمندگان ما در جبهه این بار جواب مناسب‌تری به این جنایات خواهند داد که ان شاءالله به پایان این گونه هیاهوها و ماجراجویی‌ها نزدیک بشویم و ضمناً من اخطار می‌کنم به کشور کویت و کشورهای جنوب خلیج فارس که خودشان را بیش از این در دام صدام نیندازند. او به نام آنها حرکت کرده آنها موظف اند که خودشان را تبرئه بکنند و این عمل را محکوم کنند که به نام آنها تمام نشود. ملت ما صبرش بالاخره حدی دارد. تا آنجایی که لازم باشد خودش را حفظ می‌کند، ولی بالاخره یک روزی هم، صبر تمام می‌شود.»^(۱)

رادیو بی بی سی در گزارشی با اشاره به هشدار رئیس مجلس شورای اسلامی به کشورهای حاشیه جنوب خلیج فارس مبنی بر گرفتارنشدن در دام صدام حسین گفت: «حجت الاسلام رفسنجانی ادعا کرد که کلیه نواحی خلیج فارس در تیررس توپخانه ایران قرار دارد و افزود که اگر ایران هوای دخالت جنون [آمیزی] در منطقه می‌داشت، به این کار دست زده بود، اما ایران کشورهای حوزه خلیج فارس را عفو کرده و با آنها درگیر نشده است و قصد درگیری با آنها را ندارد.»^(۲)

همچنین خبرگزاری آلمان غربی از بغداد به نقل از اظهارات امروز حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی اعلام کرد: «در صورتی که کویت و دیگر کشورهای عرب خلیج [فارس] تهاجمات اخیر عراق را محکوم نکنند، صبر ایران به پایان خواهد رسید.»^(۳) گزارش خبرگزاری فرانسه از تهران نیز حاکی است: «رئیس مجلس ایران در جلسه امروز این ماجراجویی جدید و این جنایات هولناک رئیس جمهور عراق [صدام حسین] را در مقابل اقدام ملت کویت علیه سفارت امریکا و لانه کثافت فرانسه در کویت تقبیح کرد.» خبرگزاری فرانسه با اشاره به اظهارات رئیس مجلس مبنی بر رد ارتباط ایران با بمب‌گذاری‌های کویت به نقل از وی گفت: «استدلال رئیس جمهور امریکا از این قرار است، چون حزب یا گروهی که مسئولیت این انفجارات را برعهده گرفته یک نام اسلامی دارد و از جمهوری اسلامی ایران حمایت می‌کند بنابراین ایران مسئول آن است و این برعهده ایران است که از چنین عملیاتی جلوگیری کند.»^(۴)

۱

وزیر امور خارجه ایران هشدار داد حملات تازه عراق به شهرهای ایران می‌تواند ابعاد تشنج در منطقه را توسعه بخشد. وزارت امور خارجه نیز با احضار کاردار کویت خواستار محکوم کردن اقدام عراق از سوی دولت کویت شد.

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، امروز در جمع سفرا و نمایندگان هیات سیاسی کشورهای خارجی در تهران که به دعوت وزارت امور خارجه برای استماع سخنان وزیر درباره حملات

ص: ۱۱۷۴

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۸ و ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

اخیر عراق علیه پنج شهر کشور در محل این وزارتخانه حضور یافته بودند، اظهار داشت: «اقدام تازه عراق می تواند ابعاد تشنج در منطقه را در حد قابل ملاحظه ای توسعه بخشیده و تحولات جدیدی بر منطقه تحمیل نماید؛ چراکه امروزه هر ضربه به جمهوری اسلامی ایران و هر گونه توطئه علیه انقلاب اسلامی در اذهان ملل مسلمان ضربه به اسلام تلقی می شود.»

ولایتی همچنین افزود: «ریشه حرکات انتحاری علی رغم ادعاهای واهی امریکا، فرانسه و صهیونیسم [و] رسانه های وابسته به استکبار جهانی، نه در ایران و دیگر کشورها و نه محدود به صد یا هزار نفر در لبنان و دیگر نقاط بلکه از عمق کینه و نفرت ملت های محرومی نظیر لبنان و فلسطین که سرزمین آنها مورد غصب و منافعشان مورد تجاوز قرار گرفته نشئت می گیرد و بدیهی است که هیچ کشوری حتی ایران قادر نیست برای یک حرکت خودجودش بر علیه منافع سلطه جویان تعیین تکلیف نموده و حد و مرز قرار دهد.» وی در پایان سخنان خود از "دوستانان صلح پایدار در منطقه" خواست به سرنوشت منطقه بی تفاوت نبوده و تهاجم بغداد به مردم غیر نظامی و مناطق مسکونی جمهوری اسلامی ایران را تقبیح و محکوم نمایند و «اجازه ندهند حاکمیت استقلال و امنیت کشورهای منطقه این گونه دستخوش اهداف شیطانی رژیم بغداد قرار گیرد.»^(۱)

در همین حال امروز، کاردار دولت کویت در ایران به وزارت امور خارجه احضار شد و قائم مقام وزیر امور خارجه به وی اعلام کرد: «رژیم عراق بر اساس اتهامی واهی حساب حمله به منافع استکباری در کویت را با حمله به ملت بی گناه و مظلوم و سکنه شهرهای ایران تصفیه کرده است.» احمد عزیزی خاطرنشان کرد: «حمله به مناطق مسکونی ایران به بهانه دفاع از کویت دقیقاً به معنی تلاش جهت ایجاد تشنج بیشتر در روابط کشورهای منطقه و دخالت در امور داخلی آنها و دامن زدن به جو آشوب در منطقه است.» قائم مقام وزیر امور خارجه به کاردار کویت تأکید کرد: «اگر بناست که صلح و امنیت پایدار بر منطقه حاکم باشد این اقدام رژیم عراق باید از طرف شما و همه علاقه مندان به آرامش و رفاه در منطقه تقبیح و محکوم شود.»^(۲)

۱

نمایندگان شهرهای آسیب دیده از حملات دیروز عراق در مجلس شورای اسلامی خواستار به کارگیری کلیه امکانات برای حل مشکلات این مناطق شدند. نمایندگان شهرهای رامهرمز، دزفول، اندیمشک، بهبهان و نهاوند در اطلاعیه مشترکی ضمن محکوم کردن حملات موشکی و هوایی اخیر عراق تأکید کردند: «شایسته است مجریان و مسئولان محترم کلیه امکانات خود را برای حل مشکلات مناطق آسیب دیده و اسکان و تدارک بازماندگان شهدا به کار گرفته و خدمات لازم را ارائه نمایند.»^(۳)

۲

بازتاب خبری - تفسیری دور تازه حملات موشکی و هوایی عراق علیه شهرهای ایران ادامه

ص: ۱۱۷۵

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- همان.

۳- روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

دارد. در این بین، یک روزنامه آمریکایی استفاده از موشک های زمین به زمین اسکاد را نشانه ای از ناکامی عراق در جنگ زمینی دانست.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی رادیوهای آمریکا، کلن و سوئیس و نیز مطبوعات امروز سوریه خبر بمباران و موشک باران ۵ شهر ایران در روز گذشته را منعکس کردند.^(۱) همچنین خبرگزاری های فرانسه، آسوشیتدپرس و رویتر به نقل از سخنگوی نظامی عراق به انتشار خبر حمله امروز عصر هواپیماهای عراقی به شهرهای ایلام و دهلران پرداختند. این سخنگو مدعی شد جنگنده های عراقی به «هدف های نظامی» در این دو شهر حمله کرده اند.^(۲) در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی از بغداد گزارش داد: «کمیتة بین المللی صلیب سرخ امروز پنجشنبه بمباران های عراق را محکوم کرد و از بغداد و تهران خواست تا دست کم حداقلی از قوانین انسانی را در جنگ خلیج فارس رعایت کنند.»^(۳)

رادیو بی بی سی در گزارشی از ویلیام ریو درباره حملات روز گذشته عراق علیه اهداف غیرنظامی در خاک ایران گفت: «هر ۵ شهری که دیروز مورد هدف قرار گرفتند از مرز عراق فاصله زیاد داشتند. ایران، عراق را به واسطه استفاده از موشک های اسکاد ساخت شوروی علیه مواضع غیرنظامی محکوم کرد و گفت که آماج این حملات بیشتر ساکنان شهرها بودند.» گزارشگر بی بی سی در این مورد اضافه کرد: «ایران در طی یک سال واند گذشته مسلماً در جبهه های جنگ از عراق موفق تر بوده است و علی رغم ادعاهای عراق ظاهراً تعداد بسیار کمی از غیرنظامیان در عراق کشته شده اند حتی موقعی که عراق از تلفات غیرنظامیان خود سخن می گوید تعدادی را که ذکر می کند، بسیار معدود است. در اطلاعیه های نظامی عراق تعداد عراقیان غیرنظامی که در نتیجه حملات ایران کشته شده اند به ندرت بیش از ۵ نفر ذکر می شود و در مقایسه با تعداد کثیر غیرنظامیانی که در حملات متعدد عراق به شهرهای ایران مخصوصاً در ماه های اخیر کشته شده اند چیزی به حساب نمی آید.»^(۴)

امروز همچنین رادیو آمریکا در گزارشی به مقاله مندرج در روزنامه نیویورک تایمز درباره بمب گذاری های کویت پرداخت که در آن آمده است: «استفاده عراق از موشک های اسکاد نشانه ای از عدم موفقیت در جنگ زمینی است، به علاوه که از نظر منابع اقتصادی و انسانی نیز عراق به تدریج فرسوده می شود.» نیویورک تایمز سپس افزود: «به گفته کارشناسان غرب، تنها راه باقیمانده بغداد در مقابل از نفس افتادن تدریجی، استفاده از سلاح های برتری چون اگزوسه و اسکاد است که به این ترتیب تهران را وادار به مذاکره صلح کند. گرچه به گفته دولت های غربی که دارای روابط سیاسی با تهران هستند، هیچ گونه نشانه ای از حرکت به سوی صلح در تهران مشهود نیست.»^(۵)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی بر ضرورت پیوند حوزه های علمیه و دانشگاه ها و نیز احتراز از دوگانگی و چندگانگی در میان دانشجویان تأکید کرد.

ص: ۱۱۷۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، صص ۶، ۱۲ و ۱۳، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ و ۵، پاریس - خبرگزاری فرانسه و بغداد - خبرگزاری های آسوشیتدپرس و رویتر، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۱، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو آمریکا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در دیدار با گروهی از اعضای شاخه های دانشجویی و روحانیت حزب جمهوری اسلامی به همراه جمعی از روحانیون و اساتید و همچنین عده ای از دانشجویان عضو انجمن های اسلامی دانشگاه ها اظهار داشت: «باید رسوبات افکار غلط گذشته از اذهان پاک شود و همه فقط در یک مسیر اسلامی حرکت کنند؛ چراکه خداوند سرمنشاء جهان هستی است و هیچ ضرورت و نیازی از علم او دور نیست و این برعهده مردم مسلمان [و] جوانان فداکار است که آستانه وجود خود را برای پذیرش انوار الهی و اخلاق اسلامی باز کنند و تنها از این طریق است که رحمت خداوند شامل همه خواهد شد که البته این کار احتیاج به پشتکار و مقاومت دارد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به انفجارهای اخیر در سفارتخانه های آمریکا و فرانسه در کویت گفت: «در کویت مردمی که ستم یک حکومت خودفروخته را لمس می کنند و مشاهده می کنند که ثروت و هستی آنها به باد رفته و در اختیار غارتگران قرار می گیرد، سفارتخانه های آمریکا و فرانسه را اماکن فساد دیدند، لذا حرکت هایی به وجود آوردند، ولی می بینیم که دنیا چگونه عکس العمل نشان می دهد و دیوانه ای مثل صدام برای اینکه قارون کویت را راضی به دادن پول بیشتری بکند با موشک به مردم غیرنظامی و بی گناه ما حمله می کند و این درحالی است که رزمندگان ما می توانند بصره یک میلیونی را که بسیاری از منابع حیاتی عراق را نیز در بردارد با چند قبضه توپ خالی از سکنه کنند و این امر با کمترین هزینه امکان پذیر است، ولی ما این کار را نمی کنیم چراکه خداوند از این جهت دست ما را بسته است.» وی در پایان سخنان خود خطاب به حاضران گفت: «شما باید اصل اسلام را در وجود خودتان تحکیم کنید و علوم دینی و جدید را نیز مکمل و همراه باهم فراگیرید.»^(۱)

۱

نخست وزیر بر نظارت مستمر نیروهای اسلامی در دانشگاه ها برای مقابله با هجوم ارزش های غربی و نیز حفظ منزلت اجتماعی اساتید دانشگاه تأکید کرد.

به گزارش روزنامه اطلاعات، میرحسین موسوی امروز در دیدار با نمایندگان جهادهای دانشگاهی سراسر کشور در سخنانی ضمن بیان این مطلب که با بازگشایی و نوگشایی دانشگاه ها در آستانه فصل تازه ای از حیات علمی، اجتماعی و سیاسی کشورمان هستیم، افزود: «اگر هوشیار نباشیم، دانشگاه ها می توانند در آینده به صورت پنجره ای برای ارزش های غربی باشند. به همین دلیل، نیروهای متعهد و نیروهای برآمده از متن انقلاب فرهنگی باید نیرومندتر، قوی تر و هوشیارتر باشند. در شرایط کنونی به خاطر بافت دانشگاه ها و مضمون درونی آن اگر فرض کنیم محیط های دانشگاهی می توانند به طور خودبه خودی در مقابل هجوم ارزش های

ص: ۱۱۷۷

غربی و حرکت مرموزانه قدرت های بزرگ بایستند اشتباه کرده ایم. این خوش باوری است اگر تصور کنیم با گذشت چند سال از انقلاب فرهنگی و با حاکمیت نیروهای اسلامی در مقطع فعلی دانشگاه آسیب پذیر نخواهد بود و می تواند جلوی این هجوم ها را بگیرد. ما بر مبنای دوراندیشی در نظام جمهوری اسلامی باید گام برداریم و علت تأکید دائمی امام در مورد نظارت مستمر نیروهای متعهد اسلامی در دانشگاه ها همین است.»

نخست وزیر در عین حال گفت: «موقعی نیروهای اسلامی دانشگاه ها می توانند قوی و یکپارچه هدایت دانشگاه و در نتیجه هدایت نسل مدیر آینده کشور را در دست داشته باشند که دانشجو و استاد در کنار هم و با علائق عاطفی عمیق بتوانند حرکت کنند. تصور اینکه دانشگاهی داشته باشیم که طیف انقلابی اسلامی دانشجویان در یک طرف و استادان مسلمان در طرف دیگر قرار گیرند، یقیناً به نفع انقلاب نیست و ملت ما نمی تواند چنین تصویری را پذیرا باشد. به همین جهت در این مقطع که مسئله مدیریت و تصویب اساسنامه جهاد مطرح است طبیعتاً پایه های سنگینی برای اتصال نیروهای اصیل دانشجویی و نیروهای اسلامی در کادر استادان باید بنا شود و این برای ما اهمیت زیادی دارد.» وی تأکید کرد: «جهاد دانشگاهی زمانی اهمیت خودش را کسب کرده و حفظ خواهد کرد که بتواند برای تمام نیروهای کارآمد و مفید در سطح دانشگاه ها جاذب باشد.» (۱)

روزنامه اطلاعات همچنین گزارش داد: امشب ستاد انقلاب فرهنگی به ریاست نخست وزیر تشکیل جلسه داد. در این جلسه با حضور رؤسای دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی سراسر کشور مسائل و مشکلات مدیریت های دانشگاه ها مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. بر پایه این گزارش، نخست وزیر در سخنانی گفت: «یکی از راه هایی که در آینده خواهیم داشت ارتباط معقول حرکت های دانشگاهی با مسئله مدیریت است و این دو به صورت یک جریان منسجم و مرتبط باهم باید حرکت کنند.» وی افزود: «در آینده در دانشگاه ها شاهد یک حرکت عظیم علمی سیاسی و اجتماعی خواهیم بود که بر سیاست دولت و سیاست کلی جامعه اسلامی ما بسیار مؤثر خواهد بود. به همین دلیل است که اختیار دانشگاه ها باید به دست نیروهای اسلامی باشد و نظارت نظام جمهوری اسلامی به طور همه جانبه بر دانشگاه ادامه یابد.»

نخست وزیر در ادامه با محکوم کردن زیاده روی هایی که گاهی اوقات به نام نهادهای انقلابی در دانشگاه ها انجام می شود، اظهار کرد: «باید در جامعه منزلت اجتماعی استاد دانشگاه تثبیت شود و همین مسئله جاذبه ای برای جذب نیروهای متخصص و متعهد به وجود خواهد آورد.» (۲)

۱

رئیس دیوان عالی کشور نتایج پیگیری اجرای فرمان هشت ماده ای امام خمینی را از جمله در زمینه اقدامات خارج از شرح وظایف مسئولان و دستگاه های اجرایی و قضایی، سوءاستفاده از عناوین انقلابی و ورود به حریم خصوصی افراد تشریح کرد.

ص: ۱۱۷۸

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- همان، ص ۲.

در آستانه سالگرد صدور فرمان تاریخی هشت ماده ای امام خمینی رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی در ۲۵ آذر ۱۳۶۱، آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، در گفت و گو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی به تشریح عملکرد ستاد پیگیری اجرای این فرمان پرداخت. وی با بیان اینکه در پی صدور فرمان امام، سیل شکایت ها از قسمت های مختلف سرازیر شد و رسیدگی به همه آنها زمان زیادی لازم داشت، گفت: «مردم در تمامی زمینه ها گله داشتند از بازسازی ها، گزینش ها، دستگاه های قضایی، دخالت های غیرقانونی و خارج از شرح وظایف بعضی مسئولان، از احکام نامتناسب و غیرمستند درباره امور گمرک، قاچاق و دیگر جرایم عمومی، در خصوص عملکرد سازمان عمران اراضی در مرکز و شهرها، اعمال سلیقه های ناجور و تجاوز به حقوق مردم درباره اراضی زراعی و کارهای هیئت های هفت نفره و شوراهای کشت و در رابطه با اختلاف بین مالک و کشاورز و بالاخره در رابطه با دخالت های غیرمسئولانه و خطرناک افراد و اشخاص به نام حزب الله و به نام حرکت های انقلابی به بهانه اینکه دولت نمی رسد پس ما می کنیم. در سوءاستفاده از تیرهای انقلابی پاسدار سپاه، کمیته، مأمور حفاظت فلان شخصیت و الی آخر... اما امروز پس از گذشت یک سال می بینیم هرچند پاره ای از این مسائل به حل نهایی نرسیده مانند پیاده کردن قانون اراضی شهری و تعیین تکلیف اراضی مزروعی و بعضی مسائل دیگر هم مانند سوءعمل در توزیع و پاره ای از مسائل و مشکلات اقتصادی هم اضافه شده، لیکن دیگر، اکثر مسائل دیروز به برکت فرمان امام امت و تلاش و کوشش اشخاصی که در رابطه با فرمان رهبر کبیر انقلاب اسلامی در ستاد مشغول به کار بودند وجود ندارد و یا به کلی زمینه آن از بین رفته و یا در بعضی مسائل به حداقل رسیده است.»

آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی
رئیس دیوان عالی کشور

موسوی اردبیلی همچنین در مورد بند ۴ فرمان رهبر انقلاب مبنی بر اینکه هیچ کس حق ندارد کسی را بدون حکم قضایی - که باید براساس موازین شرعی باشد - توقیف یا احضار کند، هرچند مدت توقیف کم باشد، خاطر نشان کرد: «این بند مربوط به توقیف اشخاص بدون حکم قضایی است که خوشبختانه دیگر اکنون اثری از آن نیست.» وی سپس در مورد اعمالی همچون استراق سمع و تجسس در اسرار مردم نیز گفت: «امروزه دیگر تحت این گونه مسائل چیزی در جامعه ما مشهود نیست.»

رئیس دیوان عالی کشور در عین حال اضافه کرد: «آنچه در این فرمان آمده و ممنوع اعلام شد در غیر مواردی است که در رابطه با توطئه ها و گروهک های مخالف اسلام و نظام جمهوری اسلامی است که در خانه های امن و تیمی برای براندازی نظام جمهوری اسلامی و ترور شخصیت های

مجاهد و مردم بی گناه کوچه و بازار و برای نقشه های خرابکاری و افساد فی الارض اجتماع می کنند و محارب خدا و رسول می باشند که با آنان در هر نقطه که باشند و همچنین در جمع ارگان های دولتی و دستگاه های قضایی، دانشگاه ها و دانشکده ها و دیگر مراکز، با قاطعیت و شدت عمل ولی با احتیاط کامل باید عمل شود، لیکن تحت ضوابط شرعی و موافق دستور دادستان ها و دادگاه ها چراکه تعدی از حدود شرعی حتی نسبت به آنان نیز جایز نیست»^(۱)

۱

وزیر امور خارجه عراق در پایان دیدار چهارروزه اش از پکن گفت چین تصمیم ندارد در جنگ ایران و عراق میانجیگری کند.

به گزارش خبرگزاری رویتر از پکن، طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، که از روز دوشنبه برای دیدار با مقامات چین در پکن به سر می برد، ضمن اعلام این مطلب افزود: «چین که دوست هر دو کشور است می خواهد پایان این جنگ را ببیند.» طارق عزیز تأکید کرد: «آنها به من نگفتند که تصمیم دارند در این رابطه دست به یک اقدام دیپلماتیک ویژه بزنند.» وزیر امور خارجه عراق همچنین با بیان اینکه «درمورد همکاری های نظامی با رهبران چین مذاکره نکرده است»، افزود: «من درمورد چنین مسائلی بحث نمی کنم. هدف سفر من تنها سیاسی است.» به گزارش رویتر، طارق عزیز از اظهار نظر درباره برخی گزارش ها در مورد اینکه «چین در طول جنگ سه ساله ایران و عراق هر دوی این کشورها را مسلح می کرده، خودداری کرد.» وی مذاکرات خود را با رهبران چین "دوستانه و صمیمی" خواند و گفت: «نظرات بسیار نزدیک به هم بود.»^(۲)

همچنین به گزارش خبرگزاری فرانسه از هنگ کنگ، طارق عزیز روز چهارشنبه در دیدار با شوکی یان وزیر امور خارجه چین که خوستار پایان فوری جنگ ایران و عراق شده بود گفت: «عراق مایل به آتش بس با ایران و استقرار صلحی عادلانه و شرافتمندانه است.» همچنین در این دیدار وزیر امور خارجه چین «خواستار وحدت جهان عرب در مقابل سیاست های تجاوزکارانه و توسعه طلبانه اسرائیل شد.» گزارش خبرگزاری فرانسه به نقل از خبرگزاری چین نو حاکی است طارق عزیز با زائو چیانگ نخست وزیر چین نیز دیدار کرده است.^(۳) به گزارش رادیو کلن، وزیر امور خارجه عراق در این سفر دیدار و گفت و گویی نیز با لی زیانیان رئیس جمهور چین، داشت. زیانیان در این دیدار گفته است «خاتمه هرچه زودتر جنگ برای پیشرفت های اقتصادی ایران و عراق مهم و بسیار ضروری است.»^(۴)

۲

دبیرکل سازمان ملل متحد اعلام کرد در تلاش برای حل و فصل جنگ ایران و عراق به گفت و گوها و تبادل نظر با اولاف پالمه، که قبلاً به عنوان میانجی در این جنگ ایفای وظیفه کرده

ص: ۱۱۸۰

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۹، پکن - خبرگزاری رویتر، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۷، هنگ کنگ - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو کلن، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

است، ادامه خواهد داد.

رادیو امریکا امروز در گزارشی ضمن اعلام این مطلب که در گزارش اخیر دبیرکل سازمان ملل در مورد قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت این سازمان آمده است، یادآور شد: «اولاف پالمه به عنوان نماینده ویژه دبیرکل سازمان ملل متحد، اقدامات مربوط به پایان بخشیدن به جنگ دو کشور ایران و عراق را پیگیری می کند.»

این رادیو همچنین به نقل از گزارش دبیرکل افزود: وی در نظر دارد ماه آینده مسئله جنگ ایران و عراق را در جریان اجلاس سران کشورهای اسلامی در کازابلانکا با سران ایران و عراق در میان بگذارد. به گفته رادیو امریکا «دبیرکل سازمان ملل متحد در گزارش خود تأکید کرده که ایران خواسته است یک کمیسیون ویژه نظامی (۱) سازمان ملل متحد برای بررسی و ارزیابی خسارتی که به مناطق غیرنظامی وارد شده است به آن کشور سفر کند. ماه می گذشته، سازمان ملل هیئتی را به هر دو کشور اعزام کرد، اما ایران اکنون ادعا می کند که عراق از سلاح های شیمیایی استفاده می کند و از سازمان ملل متحد خواسته است که در هیئت اعزامی، کارشناسانی نیز برای تحقیق در این باره حضور داشته باشند. عراق اتهام ایران را رد کرده و با پیشنهاد ایران نیز در این زمینه مخالف است و تأکید می کند که دولت تهران باید با آتش بس موافقت کند.» (۲)

در همین مورد خبرگزاری آلمان غربی از نیویورک نیز ضمن اشاره به آن بخش از گزارش دبیرکل درباره قطعنامه ۵۴۰ که در آن موضوع اعزام هیئت حقیقت یاب را در پی مخالفت عراق منتفی اعلام کرده است (۳) به نقل از «ناظران امور» گزارش داد: «رد این موضوع مرتبط با بی میلی پرزد کوئینار به هر نوع اقدامی است که تأیید تنها یک جناح از دو طرف درگیر را به خود جلب نموده و بدین ترتیب کوشش های میانجیگرانه سازمان ملل را به مخاطره افکند.» (۴)

همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی از استکهلم به نقل از مطبوعات سوئد گزارش داد: دیه گو کوردووز معاون دبیرکل سازمان ملل، در مأموریتی از طرف خاویر پرزد کوئینار دیروز و امروز با پالمه میانجی انتخابی سازمان ملل در جنگ ایران و عراق دیدار و گفت و گو کرد. این گزارش حاکی است که «مطبوعات سوئد از متن این گفت و گوها مطلبی درج نکرده اند، لیکن روزنامه سونسکاد اکسیلادت در این زمینه تنها نوشت اولاف پالمه خاطر نشان کرده است تا

ص: ۱۱۸۱

۱- در گزارش دبیرکل سازمان ملل در این باره نامی از "کمیسیون ویژه نظامی" برده نشده و در موارد متعدد به هیئت تحقیق سازمان ملل و در یک مورد هیئت حقیقت یاب (fact - finding mission) اشاره شده است.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۳۴، رادیو امریکا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری آلمان غربی در این گزارش، مخالفت عراق با اعزام هیئت حقیقت یاب سازمان ملل را مربوط به ارزیابی خسارات جنگی عنوان کرده و حال آنکه رادیو امریکا این مخالفت را با مسئله بررسی استفاده از سلاح های شیمیایی طبق خواست ایران مرتبط دانسته است. احتمالاً این تفاوت ها ناشی از آن است که دبیرکل در بند ۷ گزارش ۱۳ دسامبر خود، به طور تلویحی بررسی هر دو موضوع را منتفی اعلام کرده است.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲، نیویورک - خبرگزاری آلمان غربی،

۲۵/۹/۱۳۶۲

زمانی که کشورهای ایران و عراق بخواهند، وی به عنوان میانجی باقی خواهد ماند.» این روزنامه سوئدی همچنین با اشاره به اینکه پالمه از اواسط ماه مارس سال جاری تاکنون، با رهبران کشورهای ایران و عراق ملاقاتی نداشته به نقل از وی خاطر نشان کرد که «از آن زمان تاکنون، زمینه ای برای تلاش مجدد در جهت میانجیگری وجود نداشته است.»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری کویت از سازمان ملل به نقل از یک منبع این سازمان اعلام کرد: «جنگ ایران و عراق در سی و هشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل که هم اکنون جریان دارد به بحث گذارده نخواهد شد.» همین منبع افزود: «هیچ گونه تمایلی به بحث پیرامون این مسئله در حال حاضر وجود ندارد و احتمالاً مسئله جنگ تا تشکیل اجلاس آتی مجمع عمومی در اواخر سال آینده مسیحی در دستور کار این مجمع باقی می ماند.» خبرگزاری مذکور افزود: «به نماینده عراق در سازمان ملل به منظور اظهار نظر پیرامون این مسئله دسترسی حاصل نشد، لکن دیگر منابع دیپلماتیک به خبرگزاری کویت اظهار داشتند عراق برای به بحث گذاردن مسئله جنگ در حال حاضر مصر نمی باشد.» این گزارش یادآور شد: «عراق ماه اوت گذشته، تقاضا نمود پیامدهای ادامه این جنگ بین ایران و عراق در دستور کار اجلاس جاری مجمع عمومی قرار گیرد.»^(۲)

۱

در ادامه گزارش های مربوط به پیگیری بمب گذاری های روز دوشنبه در کویت، خبرگزاری های یونایتدپرس و آسوشیتدپرس امروز از تشدید جست و جوهای پلیس و نیروهای امنیتی کویت برای یافتن یک گروه ناشناس که مسئول بمب گذاری های اخیر بوده است، خبر دادند.

یونایتدپرس در گزارش خود به نقل از یک منبع مطلع اعلام کرد: «عده نامعلومی از شیعیان کویتی جزء افرادی هستند که در رابطه با انفجارهای روز دوشنبه دستگیر شده اند. قبلاً مقامات کویتی دخالت اتباع این کشور در بمب گذاری اخیر را رد کرده بودند.» این گزارش به نقل از همین منبع دستگیری های مذکور را «نشانه ای از تبعیضات نژادی فزاینده از سوی اکثریت سنی نسبت به شیعیان این کشور» ذکر کرد و افزود: «ما خیال می کردیم که احساسات نژادپرستی فروکش کرده است، ولی این می تواند شکافی در جامعه ما ایجاد کند که خطر آن بیشتر از بمب گذاری است.»^(۳)

در همین حال، گزارش آسوشیتدپرس حاکی است: «شیخ سعد عبدالله ولیعهد کویت، پس از اجلاس فوق العاده کابینه این کشور سوگند خورد که تمام خرابکاران را سرکوب خواهد کرد و به ملت کویت اطمینان داد که این کشور همچنان به عنوان اقیانوس صلح و امنیت باقی خواهد ماند. شیخ سعد که مقام نخست وزیری کویت را نیز به عهده دارد، گفت مقامات امنیتی مصمم هستند که بدون توجه به منبع خشونت با قاطعیت از آن جلوگیری کنند.»

این خبرگزاری اضافه کرد: «وسائط نقلیه نظامی همچنین به منظور اقدامات امنیتی در اطراف سفارتخانه های عراق، ایران، سوریه و عربستان سعودی به نگهبانی پرداختند. واحدهای نیروهای ویژه،

ص: ۱۱۸۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۳، سازمان ملل - خبرگزاری کویت،

۲۵/۹/۱۳۶۲

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، کویت - خبرگزاری یونایتدپرس،

۲۴/۹/۱۳۶۲

مجتمع صنعتی شعبیه یکی از اهداف بمب گذاری ها را محاصره کردند. از سوی دیگر، عراق که ایران را به دست داشتن در انفجارات کویت متهم کرده است، گفت هواپیماهای جنگی و موشک های زمین به زمین روز چهارشنبه به تلافی بمب گذاری های کویت پنج شهر ایران را مورد حمله قرار دادند.» به گزارش این خبرگزاری «منابع دیپلماتیک و سرمقاله های روزنامه های محلی» همچنان باوجود تکذیب دخالت ایران در انفجارهای کویت، جمهوری اسلامی ایران را در مظان اتهام قرار داده اند.^(۱)

آسوشیتدپرس در گزارش دیگری از کویت اعلام کرد: «رسانه های گروهی کویت آشکارا از عراق طرف داری کرده و برعلیه ایران مطالبی نوشته اند.» این گزارش به نقل از یک دیپلمات عرب مدعی شد: «حمله به هدف های کویتی آشکارا از تمایل به دلسرد کردن این کشور در حمایت از عراق نشئت گرفته است.» به گزارش آسوشیتدپرس این دیپلمات عرب با اشاره به اقدام یک کمپانی امریکایی در خارج ساختن کارکنان خود و اعضای خانواده آنها از کویت گفت: «دیدگاه دیپلمات های امریکایی و تجار معمولی که درحال حاضر یک حالت وحشت زده و دفاعی به خود گرفته اند با تصویر یک ابرقدرت مطابقت نمی کند.»^(۲)

در همین حال، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری هندی یو.ان.ای. گزارش داد: ایندیرا گاندی نخست وزیر هند، امروز در پیامی به شیخ احمد الصباح امیر کویت، از حادثه انفجار چند بمب در کویت که موجب کشته شدن چندین نفر و مجروح شدن ۱۳ هندی شد، اظهار تأسف کرد. خبرگزاری هندی یادآور شد: «جراحات وارده به ۱۳ هندی که همگی کارمندان سفارت امریکا بوده اند، سطحی می باشد.» خبرگزاری جمهوری اسلامی در ادامه این گزارش اشاره کرد که «مطبوعات هندوستان در رابطه با حمله موشکی نیروهای عراقی به شهرهای خوزستان سکوت اختیار کرده و یا این خبر را با عناوین بسیار کوچکی در لابه لای اخبار خارجی خود درج کرده اند.»^(۳)

روزنامه نیویورک تایمز نیز در گزارشی از احتمال انجام اقدام تلافی جویانه امریکا علیه حکومت اسلامی ایران در آینده نزدیک خبر داد. به گزارش رادیو اسرائیل، روزنامه مذکور این خبر را با استناد به اطلاعات کارمندان عالی رتبه وزارت امور خارجه امریکا که جورج شولتز را در دیدار اخیرش از اروپا همراهی می کردند منتشر ساخت. نیویورک تایمز افزود: «ایالات متحده ممکن است این اقدام تلافی جویانه را به تنهایی و یا با هماهنگی با کشورهای دیگر انجام دهد.» بر پایه این گزارش «دولت واشنگتن هم اکنون مشاوراتی را با عربستان سعودی و برخی کشورهای دیگر منطقه خلیج فارس آغاز کرده تا پیرامون تهدیدهای ایران و پیامدهای انفجارهای اخیر در کویت به چاره اندیشی پردازد.»^(۴)

امروز همچنین خبرگزاری آلمان غربی به نقل از رادیو مسقط گزارش داد: ریچارد لوس وزیر مشاور در امور خارجی انگلیس، در آغاز یک دیدار جدید از کشورهای منطقه خلیج فارس گفت و گوهایش را در عمان آغاز کرد. گزارش این رادیو تلویحاً نشان می دهد این سفر باآنکه از

ص: ۱۱۸۳

- ۱- همان، ص ۲۳، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۴/۹/۱۳۶۲.
- ۲- همان، صص ۲۴ و ۲۵، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۴/۹/۱۳۶۲.
- ۳- همان، ص ۳۰، دهلی نو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.
- ۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

پیش درارتباط با آخرین تحولات منطقه غرب آسیا به ویژه جنگ ایران و عراق برنامه ریزی شده بود، به نحوی ملموس تر تحت تأثیر انفجارهای اخیر کویت قرار دارد؛ چنان که این رادیو به نقل از منابع دیپلماتیک انگلیس اعلام کرد وزیر مشاور در امور خارجی انگلیس همچنین «مسئله امنیت داخلی کشورهای منطقه را مورد بحث قرار می دهد»^(۱).

۱

یک روزنامه نگار امریکایی ضمن اشاره به مسئولیت عراق در آغاز جنگ، اظهار عقیده کرد امریکا سعی در فراموش کردن جنگ ایران و عراق دارد.

به گزارش رادیو امریکا، جفری بلوز در گفت و گوی این رادیو با کارشناسان امریکایی در خصوص جنگ ایران و عراق و موضع بی طرفانه دولت امریکا در قبال آن، گفت: «این جنگ در سال ۱۹۸۰ با حمله عراق به نواحی مرزی استان نفت خیز خوزستان آغاز شد و تقریباً چهار سال است که ادامه دارد. ... ما شاهد درگیری قدرت های دیگر در سراسر خاورمیانه [غرب آسیا] در این جنگ بوده ایم. هر دو کشور ایران و عراق از منابع مختلف برای ادامه جنگ پول گرفته اند و به نظر می رسد که این جنگ پایان ندارد.»

این روزنامه نگار که در حال پژوهش در مؤسسه امریکن انترپرایز انستیتو است، گفت که امریکا می کوشد این جنگ را فراموش کند و شاهد آن نباشد، اما این کار محال است زیرا به گفته وی، هدف های جنگی ایران مصالح امریکا در غرب آسیا را به خطر انداخته است. بلوز ضمن اشاره به شرایط ایران برای خاتمه دادن به جنگ افزود: «ایرانی ها برای پایان دادن به جنگ میلیاردها دلار غرامت جنگی از عراق مطالبه می کنند. شرط دوم رژیم ایران این است که رژیم عراق سرنگون شود و سوم اینکه عراق از بقیه خاک ایران که هنوز در اشغال عراق است خارج بشود که البته این امر واقعاً مشکل ایجاد نمی کند. اما دو شرط اول؛ یعنی دریافت غرامت هنگفت از عراق و سرنگون کردن حکومت آن کشور نشان می دهد که ایران خواهان پیروزی محض است. رژیم ایران می خواهد در سراسر خاورمیانه انقلاب به پا کند، رژیم ایران می خواهد به امریکاییان در هر نقطه از خاورمیانه صدمه بزند، این یک سیاست معقول و منطقی نیست، بلکه یک سیاست کاملاً مسلکی و مرامی یا به اصطلاح مکتبی است. اکنون امریکا دیگر نمی تواند اوضاع را نادیده بگیرد، بلکه باید حقایق را ببیند و بپذیرد. امریکا باید این حقیقت را بپذیرد که جنگ ایران و عراق پیامدهای بسیار خطرناکی برای دیگران دارد و مستقیماً به مصالح امریکا لطمه می زند»^(۲).

ضمیمه گزارش ۸۷۷: متن نامه فرمانده کل سپاه به ستاد مرکزی درمورد دلایل و روند تصمیم گیری فرماندهان سپاه و ارتش برای لغو عملیات در منطقه دربندیخان

قرارگاه نجف اشرف بعد از عملیات والفجرا ۱ به دستور فرماندهی کل سپاه، کلیه خطوط پدافندی غرب را شناسایی و از لحاظ عملیات بررسی کرد. پس از یک ماه کل مناطق بررسی شده و با تصمیم فرماندهی کل

ص: ۱۱۸۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۷، مسقط - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ - ۱۴، رادیو امریکا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

سپاه قرار شد در منطقه عمومی تنگه باویسی، منطقه دربندیخان شناسایی و برای عملیات آماده سازی شود. قرارگاه نجف با به کارگیری لشکر حضرت رسول(ص) برای شناسایی آن منطقه از تاریخ ۱۸/۵/۱۳۶۲، کار خود را شروع کرد و بعد از چندین جلسه طولانی و پی در پی با توجه به نتایج شناسایی ها و برآورد نیرو قرار شد یگان های دیگری هم به منطقه اضافه شوند. براین اساس لشکرهای ۳۱ عاشورا، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، نصر و تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) به منطقه آمده و شروع به فعالیت کردند.

در همان زمان، به دستور فرماندهی نراجا لشکر ۳۰ گرگان نیز به یگان های منطقه اضافه شد و مقرر گردید که این تیپ با نیروهای سپاه ادغام شود.

سازمان رزم بدین ترتیب بود که کل منطقه بین دو قرارگاه نجف ۱ و ۲ به صورت ادغامی سپاه و ارتش تقسیم گردید:

قرارگاه نجف ۱ شامل:

۱. لشکر ۳۱ عاشورا با ۴ گردان.

۲. یک تیپ از لشکر ۳۰ گرگان با ۴ گردان.

۳. تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) با ۳ گردان.

قرارگاه نجف ۲ شامل:

۱. لشکر ۲۷ محمد رسول الله(ص) با ۱۲ گردان.

۲. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با ۸ گردان.

۳. یک تیپ از لشکر ۳۰ گرگان با ۴ گردان.

باین حال، مسائل و مشکلاتی در سر راه اجرای عملیات در منطقه وجود داشت؛ از جمله:

۱. نبودن عقبه مناسب. ۲. نبودن راهکار مناسب. ۳. آلوده بودن منطقه از لحاظ ضدانقلاب. ۴. متکی بودن به بالگرد برای پشتیبانی. ۵. نبود امکان پشتیبانی مؤثر توپخانه. ۶. دسترسی نداشتن به عقبه های دشمن. ۷. فاصله زیاد خطوط پدافندی خودی با دشمن. ۸. کمبود نیرو.

برای بررسی مشکلات و مسائل ذکر شده برادران سپاه قرارگاه نجف بیش از ۲۰ جلسه برگزار کردند و در پایان این جلسات برادران به این نتیجه رسیدند این عملیات در صورت اجرا شدن، نتایجی مشابه عملیات والفجر مقدماتی و والفجر ۱ در پی خواهد داشت. سپس این موضوع با برادران ارتش نیز مطرح شد و نظر بعضی از آنها هم همان بود، لذا قرار شد که قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی این موارد جلسه ای تشکیل دهد.

جلسه در روز دوشنبه ۲۹/۶/۱۳۶۲ با حضور سرهنگ صیاد شیرازی، برادر شمخانی، فرماندهی قرارگاه نجف و کلیه لشکرها تشکیل گردید. فرماندهی قرارگاه نجف از وضعیت منطقه و میزان آمادگی گزارش داد. در این جلسه نبود عقبه مناسب به عنوان یک معضل اصلی طرح شد که سرهنگ صیاد شیرازی در جواب گفتند: ما می توانیم از امکانات هوانیروز به اندازه کافی استفاده کنیم و مسائل تدارکاتی و عقبه را با به کارگیری هوانیروز می توان حل کرد و ما تمام هوانیروز را برای این کار بسیج می کنیم. در همان موقع، یکی از

برادران گفت که ما نمی توانیم به بالگرد متکی باشیم، ولی ایشان در جواب گفتند که ما متکی به بالگرد نیستیم و بعد از آن به صحبت های خود خاتمه دادند و گفتند فرماندهان قرارگاه نجف ۱ و ۲ از وضعیت گزارش بدهند.

از قرارگاه نجف ۲ مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا مشکلات موجود را به این ترتیب برشمرد:

۱. منطقه فاقد عقبه مناسب است.

۲. نیروها متکی به بالگرد هستند.

۳. جاده مناسب تدارکاتی وجود ندارد و در منطقه فقط یک جاده قاطررو وجود دارد و برای منطقه باید جاده ای از پایین تا نوک ارتفاع احداث شود، ولی چون ارتفاع صخره ای است لذا احداث جاده ناممکن است.

۴. کل ارتفاع باید در یک مرحله گرفته شود، ولی برای تصرف ارتفاع زمان کم می آوریم و عملیات به روز می کشد.

سرهنگ کمانگری فرمانده لشکر عملیاتی ۳۰ گرگان نیز اعلام کرد که نظر من همان نظر برادر باکری است.

از قرارگاه نجف ۱ نیز محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) این موارد و مشکلات را

ص: ۱۱۸۵

مطرح کرد:

۱. کمبود توپخانه.

۲. کمبود قاطر (برای انتقال تجهیزات).

۳. کمبود مهمات برای تخریب.

۴. ناکافی بودن تعداد بالگردهای شنوک برای کل عملیات.

۵. نیاز به نور مهتاب در زمان اجرای عملیات.

۶. نیاز به تضمین هوانیروز برای پشتیبانی پانزده روزه از عملیات.

مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) هم گفت:

۱. یگان ما جاده برای عقبه ندارد و معلوم نیست که جاده تا ۱۵ روز آینده احداث شود.

۲. برای اجرای عملیات نیرو باید از پایین تا بالا پیاده روی کند و چون مسیر طولانی است، وقت کم می آوریم؛ یعنی ما در ساعت ۴ صبح با دشمن درگیر می شویم.

۳. دشمن باتوجه به وجود جاده در منطقه خودش به راحتی پاتک می کند.

۴. هوانیروز باید برای حداقل ۱۵ روز پشتیبانی تضمین بدهد.

۵. برخی از پایگاه های دشمن هنوز به طور دقیق شناسایی نشده اند.

۶. میدان مین دشمن روی ارتفاع به طور دقیق مشخص نشده است.

سرهنگ روحی پور افسر عملیات هوانیروز در پاسخ به مشکلات مطرح شده گفت: ۱. مسئله اصلی این است که مشخص می شود این عملیات صورت می گیرد یا نه. چون بحث برادران روی اجرا شدن یا نشدن عملیات است. ۲. ما نمی توانیم تضمین بدهیم ولی در حد توان پشتیبانی می کنیم مثل تمام عملیات ها. یکی از برادران سپاه قرارگاه نجف گفت که ما در این عملیات متکی به بالگرد هستیم و شما باید تضمین کنید.

در اینجا سرهنگ صیاد شیرازی گفت که ما متکی به بالگرد نیستیم و از برادر همت سؤال کرد که آیا شما گفتید ما متکی به بالگرد هستیم؟ و او در جواب گفت که خیر ما متکی به کار خودمان هستیم ما با قاطر و نفرات کارهای تدارکاتی را انجام می دهیم، ولی باید هوانیروز کمک کند.

در همان هنگام برادران قرارگاه نجف گفتند وقتی می گوئیم که هوانیروز باید ۱۵ روز تضمین کند یعنی متکی به هوانیروز هستیم و واقعاً هم هستیم، ولی نمی خواهیم قبول کنیم و می دانیم هوانیروز در این حد نمی تواند کار کند.

سپس سرهنگ صیاد شیرازی کمی صحبت کردند و جلسه پایان یافت و بعد از آن یک جلسه در سطح قرارگاه خاتم و نجف تشکیل و تصمیم گرفته شد که عملیات اجرا شود.

جلسات به همین شکل ادامه داشت و هرچه جزئیات بیشتر بررسی می شد بیشتر به اجرائی نشدن عملیات پی می بردیم. در همان موقع، تاحدی روی عملیات والفجر ۴ صحبت شد که از طرف فرماندهی کل سپاه و ارتش اولویت اصلی به عملیات والفجر ۴ داده شد و چون نیرو در آن منطقه کم بود، قرار شد لشکرهای عاشورا و علی بن ابی طالب (ع) از قرارگاه نجف رها شوند و تحت امر قرارگاه مقدم حمزه باشند و قرارگاه نجف با لشکرهای ۲۷ حضرت رسول الله (ص)، ۵ نصر، ۳۰ گرگان و تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع) عملیات دربندیخان را اجرا کنند. باتوجه به فشار زیاد فرماندهی برای آماده شدن برای اجرای عملیات، تمامی امکانات این لشکرها پای کار بود و وقتی دستور رهایی آن یگان ها به قرارگاه ارسال شد، دشمن که روی تمامی عقبه ها دید داشت، از حالت عادی بیرون آمد و منطقه را تقویت کرد.

در همان موقع، دوباره لشکر ۵ نصر از تحت امر قرارگاه نجف رها شد و قرار شد فقط لشکرهای ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۳۰ گرگان و تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع) عملیات در دربندیخان را اجرا کنند و روی یک ارتفاع هلی برن انجام دهند. در نتیجه چندین جلسه با قرارگاه خاتم به منظور بررسی کمبود نیرو و مقدور نبودن عملیات هلی برن (که نظر تمامی واحدهای عمل کننده بود)، تشکیل شد و به این نتیجه رسیدیم که عملیات در همان شکل ولی محدودتر از قبل انجام شود، برای عملیات هلی برن سرهنگ صیاد شیرازی

خیلی پافشاری می کردند ولی هیچ کدام از برادران سپاه و ارتش از این کار رضایت نداشتند. ایشان می گفتند که ما چرا تابه حال این نوع عملیات های هلی برن را انجام نداده ایم؟ و باید انجام دهیم و دربندیخان بهترین جا برای هلی برن است و اگر نکنیم من استعفا می دهم.

نظر کلی قرارگاه بر آن بود که باتوجه به وضعیت کلی جنگ و خط کلی شورای عالی دفاع عملیات های محدود و صددرد با تضمین پیروزی انجام گیرد، ما هرچه بررسی می کردیم برخلاف این نظر بود و علاوه بر آن با کمبود نیرو و نداشتن عقبه مناسب مواجه بودیم.

درمورد کمبود نیرو لازم است گفته شود در زمانی که لشکرهای ۳۱ عاشورا، ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و ۵ نصر از قرارگاه نجف آزاد نشده بودند، کمبود نیرو داشتیم. چون عملیات تقریباً حالت کلاسیک پیدا کرده بود و نیاز به تمرین داشت، در جلساتی که از لحاظ افراد محدودیت نبود (حفاظت رعایت نمی شد) مطرح می شد و عین عملیات تمرین می شد. به علت حضور برادران نیروی هوایی برای استقرار سایت در منطقه و متأسفانه رعایت نکردن مسائل حفاظتی، تلفات سنگینی از طریق دشمن به آنها وارد شد و دشمن به اجرای عملیات پی برد و تمامی راهکارها را بست. البته بعد از شناسایی و چک کردن معابر پی به این واقعیت بردیم که دشمن هوشیار شده است و حتی یکی از برادران واحد شناسایی لشکر محمد رسول الله (ص) در حال شناسایی در یکی از معابر شهید شد و جنازه اش در منطقه ماند. طوری بود که به نظر می رسید دشمن روی معابر شناسایی منتظر گروه های شناسایی ما است.

بنابراین، تصمیم بر این شد که عملیات در دربندیخان اجرا نشود و لشکرهای ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۳۰ گرگان به منطقه والفجر ۴ منتقل شوند. از زمان شروع کار در این منطقه قرارگاه نجف سپاه با برادران لشکرها و تیپ های تابعه و ارتش بیش از ۵۰ جلسه برگزار کردند.

به امید زیارت کربلا و آزادی قدس عزیز. (۱)

ص: ۱۱۸۷

در عملیات های امروز گروه های مسلح ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، سقز، کرد غرب، مریوان و اشنویه ۵ تن از افراد خودی شهید و ۸ تن نیز زخمی شدند.

در جنوب شرقی دیواندره، عناصر مسلح غیرقانونی با حمله به افراد پایگاه ژاندارمری کانی کن ۲ تن از آنها را شهید و ۳ تن دیگر را زخمی کردند. (۱)

در جنوب سقز نیز افراد مسلح ساعت ۸ به نیروهای جندالله حمله کردند. در این درگیری که چند ساعت طول کشید، یک سرباز شهید و ۲ سرباز دیگر زخمی شدند. (۲) در گزارش آماری از تلفات مهاجمان ارائه نشده است.

امروز همچنین در منطقه عمومی کرد غرب تعدادی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در یک عملیات کمین به یک خودرو و مینی بوس حامل نیروهای نظامی حمله کردند. در این حادثه ۲ تن از افراد خودی شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند. (۳)

افراد مسلح محارب همچنین برای برهم زدن آرامش شهر مریوان با شلیک انواع گلوله و خمپاره این شهر را هدف حمله قرار دادند، اما فقط ۲ گلوله به داخل شهر اصابت کرد که تلفاتی در پی نداشت. (۴)

در اشنویه نیز درحالی که امام جمعه در مسجد جامع برای مردم این شهر سخنرانی می کرد، افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب نارنجکی را به سوی مسجد پرتاب کردند. نارنجک درحوالی مسجد منفجر شد، ولی تلفاتی به بار نیامد. (۵)

نیروهای خودی برای مقابله با اقدامات عناصر مسلح غیرقانونی سه عملیات در مناطق سقز، مریوان و محور سقز - بانه اجرا و موفقیت هایی را کسب کردند. فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیز در نامه ای به فرماندهان پایگاه ها اکیداً هشدار داد که مانع نفوذ ضدانقلاب به

ص: ۱۱۸۹

۱- سند شماره ۶۸۸۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۳ به نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۲۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۶۸۸۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۶۸۸۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۶۳۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پایگاه اشنویه به ستاد منطقه ۱۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

شهرها شده و از درگیری با آنها در داخل شهرها خودداری کنند.

در جنوب غربی سقز، نیروهای یگان حزب الله این شهر با هدف ضربه زدن به سازمان کومه له در حوالی روستاهای قهرآباد و سلیمان دره عازم منطقه خورخوره شدند و سپس با استقرار در ارتفاعات مسلط بر مقر این سازمان، با شلیک چندین گلوله آر.پی.جی ۷ محل تجمع افراد کومه له را هدف قرار دادند و مقر مزبور را منهدم ساختند. تعدادی از افراد این سازمان که در غافلگیری کامل و به طور پراکنده در حال فرار از منطقه هدف بودند بر اثر تیراندازی نیروهای خودی کشته یا زخمی شدند. طبق گزارش ها در این اقدام نیروهای خودی حداقل ۵ تن از افراد سازمان کومه له کشته و تعداد قابل توجهی نیز مجروح شدند. در این عملیات به علت به کارگیری شیوه چریکی و پرهیز از درگیری نزدیک، آسیبی به نیروهای خودی نرسید. (۱)

در غرب بانه نیز نیروهای خودی در یک عملیات کمین بر سر راه عناصر حزب دمکرات توانستند ۳ تن از آنان را در محور بیان دره به بوئین دستگیر کنند. (۲)

در بخش میانی محور سقز به بانه نیز نیروهای خودی ضمن پاک سازی دو گردنه و استقرار دو پایگاه توانستند یکی از افراد سازمان کومه له را دستگیر کرده و سلاح و مهمات قابل توجهی را نیز به دست آورند. در این اقدام نیروهای خودی یک تن از افراد بسیجی به شهادت رسید. (۳)

از سوی دیگر امروز فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در نامه ای به پایگاه های سپاه، و ستاد ناحیه کردستان سپاه ضمن یادآوری آثار و پیامدهای سوء درگیری با ضدانقلاب در داخل شهرها از جمله آسیب رسیدن به مردم و خدشه دار شدن اعتبار جمهوری اسلامی به آنان اکیداً توصیه کرد که با افزایش حساسیت ها مانع نفوذ افراد مسلح به داخل شهرها شده و تا حد ممکن مانع درگیری نظامی در شهرها شوند. (۴)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، در خطبه های نماز جمعه این هفته تهران، به تبیین صفات و ویژگی های زمامداران حکومت اسلامی، حملات اخیر عراق به شهرهای ایران، وحدت شیعه و سنی در کشور و نیز وحدت حوزه و دانشگاه پرداخت.

آیت الله خامنه ای در خطبه نخست در مورد اهم ویژگی ها و صفات دست اندرکاران حکومت اسلامی، از رؤسای سه قوه تا مسئولان دستگاه های مختلف کشور به مسئله عدالت، تعهد و پابندی به احکام اسلامی اشاره کرد و اظهار داشت: «هدف و انگیزه آنها [باید] ایجاد و اداره حکومت اسلامی و نظام اسلامی کامل باشد، برای مردم دلسوز باشند، به مردم ببندیشند، مخصوصاً به مستضعفین و محرومین و مستمندان. برای خودشان در این کاری که انجام می دهند کیسه ای ندوخته باشند.» وی افزود: «این جور نباشد که به فکر استفاده های کلان و سوءاستفاده باشند و خدای نکرده استفاده نامشروع را هم برای خودشان بپسندند. کارگزاری

ص: ۱۱۹۰

۱- سند شماره ۴۰۰۵۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان سپاه به منطقه ۱۱ سپاه، ۳۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۸۰۸۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۴/۱۰/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۱۹۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۶۸۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه به ستاد مرکزی سپاه، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۶۳۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه به کلیه پایگاه های سپاه و ناحیه

کردستان سپاه، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

حکومت اسلامی یک خدمت است، یک انجام تکلیف و ادای واجب است. مانند همه تکالیف باید با نیت درست و برای خدا انجام بگیرد. اگر کسی که این تکلیف را انجام می دهد، با نیت الهی انجام بدهد کیفیت این تکلیف هم بهتر خواهد شد. کار برای مردم سودمندتر خواهد شد. اما اگر با نیت خدایی نباشد، برای پول و برای زندگی کردن هم باشد، اما باید به طور مسلم در جهت منافع مردم و با اندیشیدن به منافع مردم باشد. امروز در نظام جمهوری اسلامی همه دست اندرکاران حکومت باید به یاد بیاورند که دستگاه حکومت و اداره کشور در نظام جمهوری اسلامی همان حکومت اسلامی است. اگر حکومت اسلامی شرایطی دارد، این دستگاه در مجموع همان شرایط را دارد.»

رئیس جمهور در عین حال اشاره کرد: «البته من می دانم امروز برادران و خواهرانی که در دستگاه های حکومتی کار می کنند، محرومیت های زیادی دارند، این را هم باید آحاد مردم همه بدانند و به آن توجه کنند. امروز حقوق بگیران ما، از جمله کارمندان ادارات دولتی، از لحاظ وضع زندگی در سختی و عسرت به سر می برند. البته ما امیدوار هستیم بتوانیم با شکستن این موج خطرناک تورم که مسئولین و دست اندرکاران با جدیت دنبال این هستند، بسیاری از این مشکلات را حل کنیم، که به فضل الهی این کار شدنی است و با همت مردم توفیق در این برنامه ها و نقشه ها کاملاً محتمل است، بلکه اطمینان بخش است. اما حقیقت این است که کارمندان دستگاه های اداری از محرومیت هایی برخوردار هستند و بسیاری از آنها هم با جدیت، با تلاش، با دلسوزی، با علاقه مندی دارند کار می کنند و دم هم بر نمی آورند، شکایت هم نمی کنند، این آموزش و پرورش ماست، این معلمین هستند، این اساتید هستند، این مسئولان و کارمندان ادارات گوناگون هستند دارند کار می کنند، تلاش می کنند، زحمت می کشند.»

آیت الله خامنه ای همچنین تأکید کرد: «آنچه ما درباره شرایط حاکم در اسلام می دانیم مال همه سطوح دست اندرکاران حکومت است، منتها هرچه این سطوح به رأس مخروط نظام حاکم در اسلام نزدیک می شود این شرط ها سنگین تر و تعیین کننده تر و مهم تر می شود. شرایطی که برای رهبر و امام جامعه قائلیم برای کس دیگر آن شرایط را قائل نیستیم و از کس دیگر انتظار نداریم. همین طور مسئولین طراز اول و بعد دسته دسته و طبقه طبقه مسئولان کشور همه موظف اند با الگوهای الهی و اسلامی خودشان را آشنا کنند.»

رئیس جمهور در خطبه دوم نماز با اشاره به حملات اخیر عراق به مناطق مسکونی ایران اظهار کرد: «وقتی که جنگ به اینجا می رسد، نتیجه و عاقبت جنگ معلوم است. در میدان جنگ نظامیان باهم می جنگند و معمولاً هر دولتی سعی می کند به مردم کشور مقابل بگوید که ما با شما جنگ نداریم، با دولتتان جنگ داریم. اما وقتی کار به اینجا می رسد که یک رژیم مستقیماً زن ها را، پیرمردها را، مریض ها را، بچه های مدرسه ای را، شهرها و خانه ها و مغازه ها را، مورد

تهاجم قرار می دهد، این معنایش این است که آن رژیم با دولت این کشور یا با ارتش این کشور فقط جنگ ندارد، با همه ملت این کشور جنگ دارد.» وی افزود: «نتیجه چنین جنگی معلوم است. وقتی دو صف تشکیل می شود که یک طرف یک رژیم تحمیلی است و یک طرف یک ملت، شکی نیست که این جنگ با هیچ وسیله ای جز با نابودی آن رژیم تحمیلی تمام نخواهد شد و من اعلام می کنم جنگی که بر ما تحمیل شده است و تا امروز بیش از سه سال است ادامه پیدا کرده و دارد مردم را، شهرها را، این طور به کام خود ازسوی دشمن می کشد، ما با راه اندازندگان این جنگ که امروز دارند این جور وحشیانه با مردم ما خودشان را روبه رو می کنند، هیچ راه مسالمت و آشتی احساس نمی کنیم. یک راه بیشتر نیست و آن این است که رژیمی که امروز بر عراق حاکم است، برای حفظ صلح و تأمین امنیت در منطقه باید از بین برود و من به مسئولان و دست اندرکاران توطئه جهانی علیه خودمان، یعنی گردانندگان سیاست امریکا و کشورهای نظیر امریکا از همین جا و از میان شما مردم اعلان می کنم که علی رغم خواست شما، مردم ما از این جنگ خسته نشدند.»

آیت الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور در خطبه‌های نماز جمعه این هفته تهران "جنگ، جنگ تا پیروزی" را شعار مردم در گوشه و کنار کشور خواند.

رئیس شورای عالی دفاع "جنگ، جنگ، جنگ تا پیروزی" را شعار مردم در گوشه و کنار کشور اعم از عشایر، کشاورزان، شهرنشینان طبقات متوسط و محروم خوانده و تأکید کرد: «اطمینان می دهم مثل همیشه، همان طور که گفتیم و عمل کردیم در گذشته این دفعه هم پاسخ این خیانت، این خباثت، این جنایت پست و ننگین را ان شاءالله در جبهه‌های جنگ خواهیم داد.»

خطیب نماز جمعه تهران آن گاه با اشاره به درپیش بودن هفته وحدت خاطرنشان ساخت: «ما مسئله وحدت شیعه و سنی را در داخل کشورمان حل کردیم. ما به عنوان کسانی که قرآن را و عروها لوثقای اسلام را رشته پیونددهنده این گوهرهایی که به نام ملت‌های مسلمان در دنیا پراکنده اند، می دانیم، همه مردم دنیا را دعوت می کنیم، یعنی همه مسلمانان دنیا را که گرد این مستمسک وحدت جمع بشوند، یک وحدت واقعی به وجود بیاورند. شما برادران و خواهران مسلمانان که الگوی وحدت را می خواهید به دنیا بدهید، باید از همه بیشتر به

وحدت فکر کنید. وحدت یک شعار توخالی و پوچ نیست. وحدت یک ستون اصلی نظام اسلامی است.»

آیت الله خامنه ای با اشاره به مسئله وحدت حوزه و دانشگاه گفت: «امروز هم دانشگاه ما و هم حوزه علمیه ما به یک تحول بنیادی نیازمند است. این تحول باید دو چیز را برای حوزه و دانشگاه تأمین کند. هریک از این دو چیز را که تأمین نکند، یقیناً این تحول درست انجام نگرفته، یکی از این دو چیز علم است. دانشگاه باید هر تحولی را که قبول می کند در جهت افزایش بنیه علمی اش باشد. آن تحولی، آن تغییری، آن عزل و نصبی که دانشگاه را از علم و عالم خالی کند، تحول مبارکی نیست. هم حوزه و هم دانشگاه باید میزان و مایه علمی خودشان را زیاد کنند، این مملکت اگر می خواهد به خود کفایی برسد، عالم می خواهد، طیب می خواهد، مهندس می خواهد، متخصصین بالا می خواهد. ما نمی توانیم از بیگانگان گدایی کنیم. آن هم آدم و متخصص با انگیزه های پلید و خطرناک. ما خودمان باید خودمان را اداره کنیم. سطح علمی دانشگاه ها باید برود بالا.»

امام جمعه تهران در ادامه ضمن تأکید بر نیاز جامعه به فقیهان دین شناس و قانون شناس و وظیفه حوزه های علمیه در این مورد افزود: «اولین نکته در حوزه و دانشگاه بالا بردن سطح علمی و قوام دادن به مایه و بنیه علمی است و دوم جهت گیری انقلابی. آن علمی که انقلاب را رد کند، آن علمی که تعهد اسلامی را نفی کند، آن علم جز ضرر چیزی نخواهد بود. این حرف معنایش این نیست که همه اساتیدی که در دانشگاه هستند باید جزو متدین های درجه یک باشند. اخذ سند نشود. اساتیدی هستند در دانشگاه ها و می توانند باشند که حاضرند در خدمت انقلاب قرار بگیرند و دانش خودشان را در اختیار دانشجویها بدهند، بیایند کار کنند. لازم نیست که همه اساتیدی که تدریس می کنند از لحاظ تعهد اسلامی یا معرفت اسلامی در سطوح بالایی باشند. متخصصینی هستند که از لحاظ تعهد یا از لحاظ معارف و عمل اسلامی خیلی بالا نیستند، عیبی ندارد بیایند. وقتی حاضرند در خدمت دانشگاه جامعه اسلامی قرار بگیرند بیایند، مانعی ندارد. اما جهت گیری انقلاب در مجموع دانشگاه باید حفظ شود و نهادهای انقلابی ای که در دانشگاه هستند وظیفه خودشان [را] این بدانند. وظیفه آنها این است که جهت گیری انقلابی در دانشگاه محفوظ بماند. مسائل علمی جداست، حفظ تعهد و روش و منش و جهت گیری و حرکت انقلابی در دانشگاه چیز جدایی است. البته مدیریت ها باید هر دو را دارا باشند تا جهت گیری فراموش نشود و به خطا و اشتباه نیفتد. و در حوزه های علمیه هم همچنانی که حوزه های علمیه پیشروان و پیشگامان این نهضت بودند امروز هم باید پرچمداران این انقلاب باشند و بمانند.» (۱)

ص: ۱۱۹۳

۱- مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، در مکتب جمعه (مجموعه خطبه های نماز جمعه تهران)، جلد ۷، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۶، صص ۳۰۸ - ۳۰۱.

در ادامه بازتاب های خبری و تحلیلی حملات اخیر عراق به مناطق غیرنظامی ایران، روزنامه نیویورک تایمز در شماره امروز خود در گزارشی با عنوان "عراق به تلافی واقعه کویت، ایران را به موشک می بندد" به قلم درو میدلتون تحلیل گر نظامی نوشت: «عراق ادعا کرده که در پاسخ به بمب گذاری های کویت - که یکی از حامیان وفادارش در جنگ با ایران است - موشک های زمین به زمین را علیه ۵ شهر ایران پرتاب نموده است.»^(۱) روزنامه مذکور با اشاره به آمار قربانیان این حملات به نقل از خبرگزاری رسمی ایران افزود: «اما تحلیل گران نظامی غربی اظهار می دارند تعداد تلفات کمتر از مقدار اعلام شده است.» نیویورک تایمز در ادامه ضمن اشاره به ادعای عراق در مورد نقش ایران در بمب گذاری های کویت خاطرنشان کرد: «بیانیه عراقی ها اولین اظهارنظری بود که جنگ ۳۹ ماهه خلیج فارس را با حملات تروریستی خاورمیانه [غرب آسیا] که شامل لبنان هم می شود ارتباط می دهد.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه های واشنگتن پست و واشنگتن تایمز نیز مقاله نسبتاً مفصلی را به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس با عنوان "عراق به تلافی بمب گذاری های کویت شهرهای ایران را می کوبد" درباره این اقدامات درج کردند.^(۲)

روزنامه هرالده (چاپ زیمبابوه) نیز به نقل از یک مقام نظامی عراق از هدف قراردادن مناطقی از ایران به تلافی بمب گذاری های کویت خبر داد و افزود: «آخرین حمله موشکی و هوایی عراق در ۵ شهر ایران منجر به کشته شدن ۴۹ نفر و زخمی شدن بیش از ۳۰۰ نفر شد.»^(۳)

امروز همچنین رادیو اسرائیل گزارش داد که روزنامه اسرائیلی هآرتص در شماره امروز خود با اشاره به افزایش بحران در خلیج فارس در پی وقوع چند انفجار در امیرنشین کویت نوشت: «ظاهراً در رابطه با سلسله انفجاراتی که طی اقدامات انتحاری در کویت صورت گرفت و نیز به آتش بستن شهرهای ایرانی به وسیله موشک های زمین به زمین عراقی، هریک از طرفین جنگ دارای هدف های سیاسی و نظامی می باشد. رژیم بغداد که مایل به برقراری آتش بس در جنگ کنونی است می خواهد با تشدید فشار نظامی خویش به تهدید های اخیر خود علیه مراکز نفتی ایران اعتبار بیشتری اعطا کند. رژیم بغداد همچنین میل دارد با بهره گیری از خرابکاری های اخیر علیه تأسیسات امریکایی و فرانسوی در کویت فضایی به وجود آورد که آن کشور علاوه بر دفاع از خویشتن از مصالح غرب در برابر ... خمینیسم نیز پشتیبانی کند.»^(۴)

ص: ۱۱۹۴

- ۱- در روزهای چهارشنبه و پنجشنبه (۲۳ و ۲۴ آذرماه) در مجموع ۷ شهر کشور هدف حملات موشکی و هوایی عراق قرار گرفت.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.
- ۳- همان، ص ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.
- ۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴، رادیو اسرائیل، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

در پی بازداشت سرپرست و چند تن از کارکنان مدارس ایرانی در کویت، کاردار این کشور به وزارت امور خارجه ایران احضار شد. به گزارش روزنامه کیهان به دنبال حمله پلیس کویت به محل سرپرستی مدارس ایرانی در آن کشور و بازرسی از محل مذکور و بازداشت محمود اسلامی سرپرست مدارس ایرانی در کویت و ۲ تن از کارکنان و یکی از مستخدمان مدارس، امروز وزارت امور خارجه ایران کاردار دولت کویت را احضار و اعتراض خود را به اقدام پلیس کویت اعلام کرد. (۱)

در راستای توسعه فعالیت های خدماتی یوگسلاوی در عراق، این کشور در سال آینده میلادی فعالیت خود را در زمینه عایق سازی ساختمانی ۳۰ درصد افزایش خواهد داد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بلگراد، طبق توافق هایی که تاکنون بین دو کشور انجام گرفته، یوگسلاوی کار عایق سازی تأسیسات یک پالایشگاه و چند پروژه و ساختمان دولتی از جمله وزارت نفت را در بغداد و چند شهر دیگر به ارزش ۱۰ میلیون دلار به عهده گرفته است. ساختمان های مزبور در برابر آب و گرما عایق سازی خواهند شد. (۲)

مقامات کویت از اتمام تحقیقات درباره بمب گذاری های روز دوشنبه در این کشور خبر دادند.

به گزارش خبرگزاری رویتر از کویت، مقامات مذکور گفتند نتایج این تحقیقات قبل از آنکه در اختیار عموم قرار گیرد، روز یکشنبه به کابینه کشور ارائه می گردد. مقامات کویتی بدون ذکر جزئیات این مسئله، آمار رسمی کشته شدگان را ۴ تن (۳ نفر در سفارت امریکا و یک تن دیگر در فرودگاه کویت) اعلام کردند. متعاقب انتشار این آمار فیلیپ گریفین کاردار سفارت امریکا در کویت، از کشف ۲ جسد دیگر در میان آوارهای این سفارتخانه خبر داد. این گزارش همچنین حاکی است اقدامات امنیتی شدید در فرودگاه کویت همچنان به قوت خود باقی است و بازرسی از اتباع عربی که این کشور را ترک می کنند بسیار با دقت انجام می گیرد. (۳)

رادیو امریکا در گزارشی در مورد پیگیری وقوع انفجارهای اخیر در کویت به نقل از بیل باتلر خبرنگار خود در این کشور گزارش داد: «چهارشنبه شب یک گروه تحقیقاتی امریکا وارد کویت شده و بلافاصله در محل انفجار بمب در سفارت امریکا شروع به کار کرد. درعین حال مأمورین کویتی نیز به تحقیقات خود ادامه می دهند.» گریفین کاردار سفارت امریکا در کویت به خبرنگار رادیو امریکا گفت که «قبل از حمله روز دوشنبه اقدامات حفاظتی افزایش یافته بود و تدابیر دیگری نیز در دست اجرا بود.» وی در مورد تحقیقات انجام شده نیز گفت: «بعید نیست

ص: ۱۱۹۵

۱- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۵ و ۶، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

که ایران را عامل این حمله قلمداد کنند.»^(۱) گریفین درباره چگونگی عملکرد کشورهای خلیج فارس برای جلوگیری از این گونه حملات خاطرنشان کرد: «باید امنیت داخلی را افزایش داد. کشورهای خلیج [فارس] باید ورود و خروج اتباع خارجی را به کشورهای خود کنترل کنند و افراد خارجی را که به طور غیرقانونی در آن ممالک اقامت دارند، اخراج نمایند و ممالک عربی حوزه خلیج فارس ترجیح می دهند که از قدرت های خارجی کمک نگیرند. با وجود حملات متعدد تروریستی، کویت ثبات خود را از دست نداده است، ولی تدابیر امنیتی شدید دولت کویت هنوز کمتر از بسیاری از ممالک دیگر خاورمیانه است، رفت و آمد در شهر محدود نشده و خیابان ها همچنان پرازدحام هستند، دولت کویت ارسال خبر و ورود خبرنگاران خارجی را محدود نکرده است.»^(۱)

باین حال، رادیو اسرائیل در گزارشی از اوضاع کویت گفت: «خبرگزاری ها با استناد به [اظهارات] مقامات موثق در بحرین گزارش دادند که گروهی از کارگران ایرانی که در امیرنشین کویت به کار اشتغال دارند به دنبال انفجارهای اخیر در آن امیرنشین بازداشت شده و از آنها تحقیقات به عمل می آید. به گزارش خبرگزاری ها علی رغم تشنجی که به دنبال اقدامات خرابکاری در کویت پدید آمده، دولت آن سرزمین خاطرنشان ساخت که قصد ندارد وضع فوق العاده در آن کشور اعلام کند.»^(۲)

همچنین گزارش خبرگزاری رویتر به نقل از روزنامه های کویتی حاکی است راننده کامیونی که دوشنبه گذشته سفارت امریکا در کویت را مورد حمله قرار داد، یک عراقی بوده است^(۳) در همین مورد جک تامسون خبرنگار رادیو بی بی سی در غرب آسیا گفت سخنگوی سفارت عراق در کویت در بیانیه ای که در اختیار مطبوعات محلی قرار داده گفته است راننده کامیون مردی ۲۵ ساله به نام سعد محسن عقیل بود که قبلاً در عراق به علت ارتکاب جرایم عادی محکوم به اعدام شده بود. این سخنگو مدعی شده است که عقیل عضو یک گروه اسلامی بنیادگرا به نام "سازمان الدعوه عراق" بود که به شدت از ایران پشتیبانی می کند. خبرنگار بی بی سی سپس اظهار عقیده کرد: «بیانیه سفارتخانه عراق در کویت این فرضیه را قوی تر می کند که انفجارهای کویت در روز دوشنبه قسمتی از نقشه عناصر طرف دار ایران باشد که می خواهند به کویت به دلیل پشتیبانی اش از عراق در جنگ با ایران آسیب برسانند.»^(۴)

با وجود این اتهام ها خبرگزاری فرانسه از تهران گزارش داد: «حزب اسلامی (الدعوه) عراق هرگونه ارتباط خود با انفجارهای اخیر کویت را تکذیب کرد.» سخنگوی این حزب مخالف عراق اعلام کرد: «جنازه پیدا شده در میان آوارهای سفارت امریکا در کویت از اعضای این حزب نیست و این حزب در انفجارهای روز دوشنبه کویت هیچ گونه دخالتی نداشته است.»^(۵)

امروز رادیو مونت کارلو در گزارشی گفت که عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور

ص: ۱۱۹۶

۱- همان، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو امریکا، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۶، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

نخست وزیر کویت، در گفت و گو با این رادیو «راجع به این سؤال که کویت به طور دقیق کدام کشور خارجی را در رابطه با انفجارهای اخیر متهم می کند، هیچ پاسخی نمی گوید زیرا [عقیده دارد] که کویت از یک محیط باز دموکراتیک آزاد برخوردار است و تجربه های زیادی در زمینه های مختلف سیاسی و اجتماعی و فرهنگی دیده است، همچنین کویت دروازه های خود را به روی تمام کسانی که خواستار پیشرفت کشور و منطقه خویش هستند باز گذارده است.» وی در عین حال افزود: «از این پس، درباره کسانی که از کویت خارج و یا وارد شوند به طور محدود تحقیق خواهد شد. همچنین درباره اتباع خارجی که به طور فزاینده در کشور مسکن می گیرند راه حل اساسی باید پیدا کنیم زیرا که آنان بر مشکلات داخلی ما از قبیل مسکن و غذا اضافه می کنند.»

وزیر مشاور در امور نخست وزیر کویت، همچنین گفت: «ما معتقدیم که تمام حوادثی که در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] رخ می دهد با یکدیگر ارتباط مستقیمی دارند؛ مثلاً انفجارهای کویت زائیده اوضاع بحرانی لبنان است، همچنین تجاوز اسرائیل به لبنان با جنگ ایران و عراق ارتباط دارد و همه این حادثه ها شبیه هم هستند. ما در یک محیط امن و آرامش زندگی می کردیم و فکر نمی کردیم این چنین جنایتی در کشورمان صورت بگیرد.» (۱)

از سوی دیگر در ادامه واکنش ها به انفجارهای اخیر کویت، امروز سخنگوی دولت آلمان غربی «ضمن مورد نکوهش قرارداد بومب گذاری های اخیر در کویت استفاده از شورش و تروریسم را به عنوان تدابیری برای دستیابی به اهداف سیاسی رد کرد.» به گزارش خبرگزاری کویت از بن، سخنگوی مذکور که در یک نشست مطبوعاتی سخن می گفت، اضافه کرد: «گروه های افراطی و فئاتیک به منظور نابودی تلاش های گسترده کویت در جهت دستیابی به دموکراسی و پیشرفت در تمامی زمینه ها به شورش متوسل شده اند.» از سوی دیگر، سخنگوی وزارت امور خارجه آلمان در امور کشورهای عربی نیز گفت که «دولت بن امیدوار است اقدامات تروریستی، کشمکش های سیاسی در این منطقه را شدت نبخشد.» (۲)

۱

در پی وقوع حوادث اخیر در منطقه غرب آسیا و پیچیدگی بیشتر اوضاع در این منطقه بحرانی، شاه اردن دو ابرقدرت جهان را به همکاری برای یافتن صلح در این منطقه دعوت کرد. رادیو بی بی سی امروز در گزارشی ضمن اعلام این مطلب افزود: «پادشاه اردن در سخنرانی در پارلمان اروپا در شهر استراسبورگ از لزوم شرکت دادن شوروی در تلاش برای صلح صحبت کرد و از کشورهای اروپایی عضو بازار مشترک خواست تا از بروز برخورد بین شوروی و امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] جلوگیری کنند.» بر پایه این گزارش، پارلمان اروپا با اعزام هیئتی به غرب آسیا موافقت کرد. (۳) همچنین به گزارش روزنامه کیهان، ملک حسین روز

ص: ۱۱۹۷

۱- همان، صص ۳۴ و ۳۵، رادیو مونت کارلو، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۶ و ۷، بن - خبرگزاری کویت، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو بی بی سی، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

چهارشنبه با فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، ملاقات و درباره تحولات اخیر منطقه و افزایش تنش در لبنان و انفجارهای اخیر در کویت و نیز مذاکرات اردن با فلسطینی ها مذاکره کرد.

در این شرایط، پس از یک رشته درگیری ها که در طول روزهای اخیر میان دولت لبنان و جبهه نجات ملی متشکل از برخی گروه های مخالف دولت جریان داشت، امروز درمورد برقراری یک آتش بس دائمی و جدی توافق حاصل شد. این توافق میان ولید جنبلاط یکی از مقامات جبهه نجات ملی که از مسلمانان دروزی و رهبر حزب سوسیالیست ترقی خواه است، با ارتش فالانژیست ها در دمشق صورت گرفت. جنبلاط همچنین در پی گلوله باران مواضع دروزی ها در جنوب شرقی فرودگاه بیروت گفت: «نیروهای چندملیتی حافظ صلح در لبنان باید خود را از امور داخلی این کشور دور نگه دارند و یا لبنان را ترک کنند.»

ملک حسین پادشاه اردن

از سوی دیگر، امین جمیل رئیس جمهور لبنان، پس از یک دیدار چندساعته از لیبی و گفت و گو با قذافی درمورد ادامه مشاوره ها و همکاری های متقابل و لزوم یافتن راه حلی برای پایان دادن به بحران داخلی لبنان این کشور را ترک کرد.^(۱) جمیل همچنین چهارشنبه گذشته در لندن با مارگارت تاچر نخست وزیر و جفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس درمورد باقی ماندن سربازان انگلیسی عضو نیروی چندملیتی در لبنان دیدار و گفت و گو کرده بود. به گفته سخنگوی نخست وزیر انگلیس، تاچر و جمیل قرار بود درباره مسائل مختلف از جمله احتمال فروش جنگنده بمب افکن های انگلیس به لبنان نیز گفت و گو کنند.^(۲)

امروز همچنین دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا، که پیش از این به دمشق سفر کرده بود، با اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی، ملاقات کرد و به طور محرمانه اوضاع لبنان را با وی مورد بررسی قرار داد. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس در بیت المقدس، رامسفلد بعدازظهر امروز با موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی نیز مذاکره کرد. رادیو اسرائیل با اشاره به سری بودن این مذاکرات گفت: «برخلاف معمول از این مذاکرات حتی صورت جلسه نیز تهیه نشد.» رامسفلد نیز به خبرنگاران گفت «افشای جزئیات این مذاکره زیانبخش خواهد بود.»^(۳)

ص: ۱۱۹۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴.

۲- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴.

کشتی های یونانی برای انتقال عرفات و طرف داران وی از طرابلس عازم آب های لبنان شدند. این درحالی است که رژیم صهیونیستی به اقدامات خود برای جلوگیری از تخلیه فلسطینی های هوادار عرفات ادامه می دهد.

به گزارش روزنامه کیهان، امروز دو کشتی از پنج کشتی یونانی که قرار است عرفات و افراد وی را از طرابلس خارج کنند عازم لبنان شدند. به گفته منابع آگاه در پاریس کشتی های جنگی فرانسه، کشتی های یونانی را تا مقصد (تونس) اسکورت خواهند کرد. امروز همچنین اعلام شد ناوچه های اسرائیلی برای چهارمین بار ظرف یک هفته مواضع چریک های وفادار به عرفات در طرابلس را مورد حمله قرار دادند.^(۱)

در همین زمینه عرفات پیش تر در گفت و گو با هفته نامه آلمانی اشترن (چاپ هامبورگ) گفته بود رژیم صهیونیستی «قصد دارد سازمان آزادی بخش فلسطین را محو و نابود کند.» عرفات در این مصاحبه همچنین ضمن اظهار تردید درباره توانایی شوروی در حل بحران غرب آسیا گفت: «سوریه متفق اتحاد شوروی، علیه فلسطینی ها که دوستان اتحاد شوروی هستند می جنگند.» عرفات افزود: «زدو خورد های طرابلس را نمی توان یک "جنگ برادر کشانه" بین فلسطینی ها نامید.» با وجود این اظهارات، جرج حبش رهبر جبهه خلق برای آزادی فلسطین، در مصاحبه ای با روزنامه الخلیج تنها راه ممکن برای حل درگیری های داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین را تعیین یک رهبری گروهی برای این سازمان دانست و به عرفات در مورد تشکیل اجلاس شورای ملی فلسطین بعد از خروج از طرابلس هشدار داد.^(۲)

ص: ۱۱۹۹

۱- همان.

۲- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

امروز فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهان مناطق ۷

(استان های کرمانشاه، ایلام و همدان) و ۱ (سپاه قم) سپاه کشوری با یادآوری رسالت و مسئولیت سپاه در این برهه از تاریخ جنگ ایران و عراق و چشم انداز پیروزی های نظامی، از آنان خواست تا برای تأمین نیروهای مورد نیاز یگان ها حداکثر تا ۳۰/۱۰/۱۳۶۲ اقدامات لازم را انجام دهند. فرماندهی کل سپاه از فرمانده منطقه ۷ سپاه کشوری خواسته است که به منظور تکمیل سازمان رزم تیپ انصارالحسین (ع) ۴ گردان رزمی و ۳ گردان پشتیبانی و برای تیپ نبی اکرم (ص) و تیپ امیرالمؤمنین (ع) هر کدام ۳ گردان رزمی، جمعاً به تعداد ۴۰۰۰ نفر تأمین کند. همچنین از فرمانده منطقه ۱ سپاه کشوری نیز خواسته شده است که برای تأمین ۹ گردان رزمی و ۵ گردان پشتیبانی و ۵ گردان احتیاط برای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و (جمعاً ۵۷۰۰

نفر) اقدامات لازم را به عمل آورد. (۱)

نیروهای سپاه پاسداران در سه عملیات در مناطق مختلف کردنشین شمال غرب کشور، ضرباتی را به گروه های مسلح ضدانقلاب وارد کردند. همچنین ۱۳ تن از افراد خودی که از بند ضدانقلاب رها شده بودند، خود را به یگان های مربوطه معرفی کردند.

نیروهای سپاه با آگاهی از محل عبور شبانه عناصر حزب دمکرات کردستان در جنوب غربی صائین دژ، بر سر راه آنها در حوالی روستای جوانمرد در محور صائین دژ به بوکان کمین کردند و به محض ورود چته های حزب دمکرات به منطقه کمین، به سمت آنها تیراندازی کردند. در این درگیری که ۴ ساعت ادامه یافت، ۳ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۵ تن از آنها زخمی شدند، اما آسیبی به افراد خودی وارد نشد. (۲)

در عملیات دیگری، نیروهای سپاه ارومیه در شمال این شهر به قصد پاک سازی روستاهای شگفتک ۱ و ۲ و صوفی کانی به آن منطقه اعزام شدند و باوجود بارش شدید برف توانستند

ص: ۱۲۰۱

۱- سند شماره ۶۸۸۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به سپاه منطقه ۱، ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به سپاه منطقه ۷، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۱۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه ۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

در یک درگیری طولانی این روستاها را پاک سازی کنند. در این عملیات ۳ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح کشته و ۲ تن دیگر از آنان زخمی شدند. همچنین یک تن از نیروهای مشمول سپاه زخمی شد. (۱)

در شمال غربی نقده نیز نیروهایی از سپاه این شهر در حال اجرای عملیات گشت و جوله در حوالی روستای علی آباد بودند که به آنان خبر رسید عده ای از افراد وابسته به سازمان کومه له وارد این روستا شده اند. بلافاصله نیروهای خودی به روستای علی آباد رفته و با مهاجمان درگیر شدند. در این حادثه تعدادی از افراد کومه له کشته یا زخمی شدند که جنازه ۲ تن از آنان در ورودی روستا جا ماند، از افراد خودی نیز یک تن شهید و یک تن دیگر زخمی شد. (۲)

در این حال، ستاد مشترک ارتش اعلام کرد که در طول روز گذشته و امروز، ۱۳ تن از افراد خودی که در گروگان ضدانقلاب بوده اند در منطقه سردشت آزاد شده و خود را به یگان های مربوط معرفی کرده اند. هرچند هویت گروگان گیران و گروگان ها و علت آزاد شدن این افراد اعلام نشده است، ولی به نظر می رسد افراد آزاد شده از نیروهای ارتش و ژاندارمری بوده اند. (۳)

۱

در اقدامات افراد مسلح غیرقانونی در مناطق پیرانشهر، غرب سردشت، شمال شرقی ارومیه و همچنین جنوب سلماس، ۱۶ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شده و ۸ تن هم به گروگان گرفته شدند. از مهاجمان نیز ۳ تن کشته و ۱ تن زخمی شدند.

در محور پیرانشهر - لارین (جنوب شرقی پیرانشهر) ۶۰ نفر از افراد حزب دمکرات کردستان در یک عملیات کمین به خودروی حامل ۱۵ تن از نیروهای خودی که از پایگاه لارین عازم پیرانشهر بود، حمله کردند. در این حادثه ۳ تن از افراد خودی شهید و ۶ تن زخمی شدند و مهاجمان ۸ تن از سرنشینان خودرو را به گروگان بردند، (۴) علاوه بر این ۴ قبضه سلاح نیز به دست مهاجمان افتاد. (۵)

در پی این رخداد، فرمانده سپاه پیرانشهر در نامه ای به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) ضمن گزارش این حادثه از بی تدبیری و کاستی هایی که موجب این ضایعه شده است، انتقاد کرد. در بخش هایی از این نامه آمده است:

«چرا این تعداد نیرو بدون تأمین و فقط با ۴ قبضه اسلحه در جاده فرعی تردد می کرد؟ چرا پایگاهی که قبلاً در نزدیکی محل حادثه قرار داشت، بدون هماهنگی و بدون توجه به موقعیت منطقه، برجیده شده است؟»

ص: ۱۲۰۲

۱- سند شماره ۳۱۸۳۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۶/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۰۰۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) به نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۴- مهاجمان ۴ تن از این گروگان ها را دو روز بعد به شهادت رسانده و جنازه آنها را در منطقه مرزی بیژوه در جنوب غربی سردشت رها کردند. (سند شماره ۳۶۱۰۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای عملیاتی قرارگاه عملیاتی نزاجا (رکن ۲) به نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱/۱۰/۱۳۶۲، ص ۲)

۵- سند شماره ۳۵۶۳۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات پیرانشهر به طرح و عملیات منطقه ۱۱ سپاه (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

فرماندهی سپاه پیرانشهر در ادامه باتوجه به وضعیت جوی و بارش برف و احتمال تکرار اقداماتی از این دست، پیشنهاد کرده است که در نقاط حساس شرق و جنوب شرقی پیرانشهر همچون ریگ آباد، گولان و کنده پایگاه حفاظتی احداث شود. (۱)

در غرب سردشت نیز عناصر مسلح وابسته به گروه های غیرقانونی در مسیر نیروهای خودی اقدام به مین گذاری کردند. یک خودروی حامل نیروهای سپاه بر اثر برخورد به مین منهدم و یک تن از سرنشینان آن شهید شد و ۲ تن دیگر زخمی شدند. (۲)

همچنین افراد حزب دمکرات با حمله به پایگاه روستای کهریز در شمال شرقی ارومیه، ۲ تن از افراد خودی را شهید و ۲ تن را زخمی کردند. (۳)

عناصر این حزب در جنوب سلماس هم به پایگاه قونی حمله کردند، اما به دلیل مقاومت و ابتکار عمل نیروهای پایگاه با تحمل ۳ کشته و یک زخمی مجبور به ترک منطقه شدند. (۴)

۱

اختلاف حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له پس از عملیات سازمان کومه له در روز بیست و دوم ماه جاری در روستای سروآباد (محور سنندج - مریوان)، امروز به درگیری مسلحانه بین این دو گروه انجامید و افراد این دو گروه در روستای گلپه در شمال سروآباد به طور مسلحانه باهم درگیر شدند.

طبق گزارش ها در این درگیری شدید ۱۸ تن از افراد سازمان کومه له و ۱۵ تن از اعضای حزب دمکرات کشته شدند. (۵) یادآوری می شود ۴ تن از افراد حزب دمکرات زمانی که این حزب قصد اعزام نیروی کمکی به منطقه درگیری را داشت به دلیل انحراف خودرو از جاده و سقوط در دره کشته شدند. (۶)

۲

امام خمینی در بیاناتی خطاب به علما، ائمه جمعه، نمایندگان مجلس، بازاریان و مردم درباره خط تضعیف دولت هشدار دادند. برخی از رسانه های خارجی ضمن انعکاس این سخنان به شرح و تفسیر مصادیق هشدار امام از دیدگاه خود پرداختند.

رهبر انقلاب امروز در جمع اعضای کمیسیون های امور بازرگانی، رسیدگی به سؤالات و سازمان های وابسته به نخست وزیری ضمن اشاره مجدد به تجربه دوران مشروطه اظهار داشتند: «در

ص: ۱۲۰۳

۱- سند شماره ۳۵۶۴۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پیرانشهر به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۶۴۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب زاچا (رکن ۳) به فرماندهی زاچا (رکن ۳)، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲.

۳- سند شماره ۸۰۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات ستاد منطقه ۱۱ به طرح و عملیات ستاد مرکزی، ۱۰/۱۰/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۰۰۴۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳/۱۰/۱۳۶۲.

۵- روستای گلپه در منطقه کوهستانی و صعب العبور شمال محور مریوان - سنندج واقع شده و به لحاظ همین موقعیت ویژه جغرافیایی و

دوربودن از جاده های اصلی دسترسی نیروهای خودی به این منطقه و حضور و نظارت آنها در حد مطلوب نیست. از این رو گروه های مسلح غیرقانونی در این منطقه از امنیت نسبی برخوردارند و در برخی نقاط آن دارای مقر و ستادهای عملیاتی ثابتی هستند و در اغلب این مناطق عملیات گشت و جوله دارند.

۶- سند شماره ۶۸۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به عملیات ستاد مرکزی سپاه، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

دوران مشروطه را که همه آقایان شنیده اند، یک عده ای که نمی خواستند که در این کشور اسلام قوه داشته باشد و آنها دنبال این بودند که اینجا را آن وقت به طرف اروپا بکشند، آنها جوسازی کردند. به طوری که مثل مرحوم آقا شیخ فضل الله، که آن وقت یک آدم شاخصی در ایران بود و مورد قبول بود، همچو جوسازی کردند که در میدان علنی، ایشان را به دار زدند و پای آن هم کف زدند و این یک نقشه ای بود برای اینکه اسلام را منعزل کنند و کردند و از آن به بعد دیگر نتوانست مشروطه یک مشروطه ای باشد که علمای نجف می خواستند. حتی قضیه مرحوم آقا شیخ فضل الله را در نجف هم یک جور بدی منعکس کردند، که آنجا هم صدایی از آن در نیامد. این جوی که ساختند در ایران و در سایر جاهها، این جو اسباب این شد که آقا شیخ فضل الله را با دست بعضی از روحانیون خود ایران محکوم کردند و بعد او را آوردند در وسط میدان و به دار کشیدند و پای آن هم ایستادند کف زدند و شکست دادند اسلام را در آن وقت و مردم غفلت داشتند از این عمل، حتی علما هم غفلت داشتند.»

امام خمینی همچنین در مورد وقایع مشابهی که در دوران ملی شدن صنعت نفت رخ داد گفتند: «شروع کردند به جوسازی. آن طور جوسازی کردند که یک سگی را عینک به آن زدند - و آن طور که من شنیدم - عینک زدند و از طرف مجلس آوردند این طرف و به اسم آیت الله و من خودم در یک مجلسی بودم که مرحوم آقای کاشانی وارد شد در آن مجلس، مجلس روضه بود، هیچ کس پا نشد. من پا شدم و یکی از علمای تهران که الآن هم هستند و من جا دادم به ایشان - جا هم ندادند - این جو را درست کرده بودند برای آقای کاشانی که دیگر از منزلش نمی توانست بیرون بیاید. چند دفعه هم گرفتند چه کردند. آنجا هم شکست دادند، مسلمین را شکست دادند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی سپس افزودند: «من حالا می خواهم یک هشدار به آقایان بدهم. مسئله الآن به یک وضعی در آمده است که انسان می بیند که مشغول جوسازی هستند. می شنود که مشغول جوسازی هستند و به تدریج می خواهند این کار را عملی اش کنند. یعنی دیدند که ایران با این مسائلی که در دنیا می خواهند حل کنند نتوانسته اند کاری بکنند؛ حمله کردند، حمله نظامی کردند - عرض می کنم که - اقتصادش را چه کردند، محصور کردند و همه کاری کردند، نشد آن کاری را که آنها می خواهند، یعنی منعزل کردن اسلام را می خواهند. الآن آنها آن قدری که از اسلام خوف دارند، نه شوروی از امریکا آن قدر خوف دارد، نه امریکا از شوروی. برای اینکه تمام این مصالحتی که آنها به خیال خودشان می خواهند - از مصالحتی - که برای خودشان تهیه کنند و تمام سوءاستفاده هایی که از تمام دنیا می خواهند بکنند، می بینند که اگر چنانچه این ترتیبی که ایران روی کار آمده است و مشغول است، این عملی بشود، همه جا لنگ خواهد شد.» ایشان اضافه کردند: «اگر مهلت به این کشور [ایران] بدهند ممکن

است که منافع آنها را در تمام دنیا به خطر بیندازد. جنگ عمومی هم که نمی توانند راه بیندازند. بخواهند جنگ راه بیندازند، دنیا به هم می خورد، نمی کنند. آنها عاقل تر از آن هستند که جنگ عمومی راه بیندازند. اینها می خواهند با وسیله هایی، با حيله هایی از اینجا شروع کنند. از ایران شروع کنند. از ایران شروع کردن هم یک دفعه نمی شود بروند سراغ روحانیون. می دانند که نمی شود که از اول بروند سراغ روحانیون [که] روحانیون را شکست بدهند. می آیند هی از پایین تر شروع می کنند. از پایین تر جوسازی می کنند. مثلاً حالا برای دولت جوسازی می کنند، برای دولت دارند جوسازی می کنند. انسان هر جا که الآن اطلاع پیدا می کند می بیند که به دولت دارند ور می روند.»

امام خمینی با بیان اینکه نظر ما این نیست که دولت، دولت خیلی "اعلایی" است، مشکلات ناشی از جنگ و وجود بیش از یک ونیم میلیون پناهجوی افغان و عراقی را مورد اشاره قرار داده و افزودند: «اینها یک چیزهایی است که اگر در یک کشوری غیر از کشور ایران بود، به هم خورده بود، یعنی شیرازه اش به هم ریخته بود. لکن ایران از باب اینکه مردم در صحنه هستند این طور نشده، اما می خواهند این کار را شروع کنند. من الآن به شما آقایان و به ملت ایران این گزارش را می دهم که سن من دیگر مقتضی این نیست که بینم این چیزها را. من می روم، اما شما توجه بکنید، شما متوجه باشید. اینها شروع کردند که از اول یک جوی بسازند که این حکومت را بشکنند و بعد بروند سراغ رئیس جمهورتان و مجلستان و بعد بروند سراغ روحانیون و مسئله را از حالا این جوری شروع کردند و شما از حالا باید بیدار این مطلب باشید. بیخود نیست که انسان یک دفعه می بیند که در قم حرف درمی آید، در بازارها حرف درمی آید، در مساجد حرف درمی آید، در منابر حرف درمی آید، در منزل های علما حرف درمی آید، همه اش هم شبیه هم. اگر شما دیدید که یک مطلبی شبیه به هم در همه جا شد، بدانید که این دست دیگری در کار است، همین طور من باب اتفاق نشده است.»

رهبر انقلاب در مورد فضا سازی ها در خصوص مسئله گرانی و کمبود کالا در کشور گفتند: «الان وضع این شده است که انسان می نشیند، در اینجا می بیند که همه چیز یادشان رفته، الا اینکه کمبود، گرانی. مگر کسی منکر این است که گرانی است. اما شما یادتان رفته است و شما بعضی هایتان یادتان است قضیه زمانی که متفقین ریختند اینجا. شما دیدید که نان چه وضعی داشت. برنج چه وضعی داشت. گرانی ها چه وضعی داشتند. آن وقت به پول آن وقت که یک قرانش به قدر صد تومان حالا گاهی ارزش داشت، آن وقت برنج نمی دانم شده بود دوازده تومان، قند شده بود چهل تومان، نمی دانم چی از این بساطی بود که بعضی آقایان مطلع اند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی با اشاره به وقایع اخیر منطقه و اتهامات مطرح شده علیه

جمهوری اسلامی ایران اظهار کردند: «شما رادیوها را ملاحظه کنید. در کویت یک قصه ای واقع شده است، الآن هم عراق اعلام کرده است به اینکه این عراقی بوده و این از چند بوده. مع ذلک دست بر نمی دارند. می گویند عراقی ها طرف دار ایران اند. چون طرف دار ایران اند، پس ایران چی است. ایران همه مردم دنیا طرف دارش هستند. ایران کاری کرده است که مظلوم های دنیا همه طرف دارش هستند. پس مظلوم های دنیا هر جا کاری می کنند ایران کار می کند؟ وضع این جور شده است که الآن برای شما همه رادیوها دست می گیرند. یک قضیه ای در فرض کنید که کویت واقع می شود، یکی در لبنان واقع می شود، یکی در جای دیگر واقع می شود، هی ایران.»

امام خمینی در ادامه افزودند: «الآن شروع کردند در خود ایران این کار را دارند می کنند. من به شما عرض می کنم نه دولت با من - عرض می کنم که - قوم و خویش است و نه من افرادش را اکثرش را می شناسم، اما من کلی قضیه را دارم می گویم. دولت با این همه کاری که می بینید کرده است، یعنی این مملکتی که به هم خورده است و این طوری است، نگذاشته به هم بخورد. نگذاشته که این همه جرح هایی که، این همه، این مصائبی که و مجروحینی که هر روز دارند می آورند، اینها زمین بمانند. نگذاشته است که مردم گرسنه بمانند. نگذاشته چه بشود. البته همه قبول دارند، خود دولت هم قبول دارد، گرانی هست. گرانی اولاً همه جا هست، اینجای تنها نیست. ثانیاً وضع انقلابی همچو اقتضا می کند، وضع جنگ این طوری است. نباید ما وقتی که وضع جنگ را می بینیم داریم، ما وضع انقلاب را می بینیم داریم، وضع دشمنی همه دنیا را داریم، همه مان بریزیم سر دولت.»

رهبر انقلاب خاطرنشان کردند: «الآن می بینیم در مجلس به دولت حمله می شود، در محضر علما به دولت دارد حمله می شود، در بازار به دولت حمله می شود، مصاحبه های تلویزیونی به دولت ور می روند، عرض می کنم که بساط وقتی درست می کنند، به دولت ور می روند، این بی جهت نیست. خود آقایان ملتفت نیستند. آقا خودش خیلی خیلی آدم خوبی است، می رود ده نفر آدم از همین اشخاصی که می خواهند این کارها را بکنند [که در] ایران فراوان اند از این اشخاص. الآن در ایران سلطنت طلب ما داریم. در ایران مخالف با جمهوری اسلامی در این طبقات بالایی که می خواستند عیاشی بکنند [و] حالا نمی گذارند عیاشی بکنند داریم. از منافقین، موجودند. از اقلیت، موجود است. از احزاب، موجود است، هستند همه، زیادند آقایان. عرض می کنم که با ظاهر خیلی خوب می روند پیش فلان آقا می نشینند می گویند هی اسلام دارد از بین می رود، دیدید چی شد، چه شد، اینها می خواهند اینجا را مثل شوروی اش بکنند. آقا فوراً باور می کند، می رود می گوید نخیر، ای وای، چه واقع شد، ای ادارات چه شده، چه شده، چه شده. در ادارات الآن همچو ادارات صددرصد مورد مطلوبیت نیست، اما ما اساس را

باید حفظش بکنیم. اگر اساس را ما حفظ نکنیم، نه اداره برای ما باقی می ماند، نه مجلس باقی می ماند، نه مدرسه باقی می ماند، هیچی.»

امام خمینی تأکید کردند: «این دفعه اگر اینها تسلط پیدا بکنند بر ما، هیچی نمی گذارند. مثل زمان آقای کاشانی نیست حالا! مثل زمان مرحوم - عرض می کنم که - آقا شیخ فضل الله نیست. حالا - یک زمانی است که اینها ادراک کردند که اگر این جمهوری رشد پیدا بکند، نخواهد گذاشت که اینها منافع خودشان را ببرند و این را با همه جدیت می خواهند ببرند و اسلام اگر اینجا سیلی بخورد، بدانید که دیگر تا آخر سرش بلند نمی شود، مگر اینکه باز یک وضع دیگری در دنیا پیش بیاید. الآن ما مییم که باید این را حفظ بکنیم. ایران است که باید حفظ کند خودش را، مجلس باید همراهی بکند. می دانم شکایت هست، می دانم که همه چیز هست، لکن همه همراهی بکنید. آقا، دست به دست هم بدهید که هیچ ارگانی به زمین نخورد. زمین خوردن دولت امروز برای روحانیت هم مضر است. برای مجلس هم مضر است. همین طوری که مجلس زمین بخورد برای همه مضر است. همین طور که عرض می کنم که این دستگاه قضایی به زمین بخورد.» ایشان افزودند: «من هم می دانم شکایت زیاد هست. مگر کجا شکایت نیست؟ در امریکا شما خیال می کنید شکایت نیست؟ در امریکا بیشتر از اینجا هست! در هر چند دقیقه ای یکی کشته می شود. در هر چند دقیقه فحشا واقع می شود. در هر چند ثانیه حتی چه می شود. شما می خواهید بعد از انقلاب، بعد از دشمنی همه کشورهای عالم همین طور به طور رفاه بنشینید کار بکنید و به طور رفاه زندگی بکنید؟ نمی شود.»

رهبر انقلاب در مورد نحوه کمک کردن به دولت برای حل مشکلات یادآور شدند: «بازار می بیند که دولت نمی رسد، خوب خودش همراهی بکند. الآن دولت در اطراف، در جاهایی که باید باشد برنج دارد، گندم دارد، همه چیز دارد، کامیون نیست. خوب همه علمای بلاد بنشینند باهم فکر بکنند، کامیون درست کنند. اگر در هر شهری چهار تا کامیون برود به اینجاها، تمام حل می شود مسئله. اگر همه بلاد دست به هم بدهند، بدانند که می خواهند ریشه این اسلام را بکنند! همه مردم این توجه را داشته باشند، علمای بلاد این توجه را داشته باشند، و کلاً این توجه را داشته باشند، دولت این توجه را داشته باشد، این اسباب این می شود که اگر شکایت بشود بدانند که این طوری است. [مشکلات را] حل کنند. خودشان باهم بنشینند صحبت بکنند - نمی شود - این شکایت حل نشدن، اسباب این نمی شود که ما به دولت فشار بیاوریم، دولت را تضعیف کنیم که دولت ناتوان بشود. دولتی که الآن باید همه کارها را انجام بدهد، ناتوانش نباید بکنیم. مجلسی که باید همه کارها را تسهیل بکند، نباید ناتوانش بکنیم و قوه قضائیه هم همین طور.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی بار دیگر تأکید کردند: «مسئله، مسئله مجلس نیست. مسئله دولت

نیست، مسئله قوه قضائیه نیست، مسئله روحانیت نیست. مسئله، اسلام است. مسئله این است آنهایی که دشمن اند، با اسلام دشمن اند. با قوه قضائیه دشمن نیستند، با مجلس کار ندارند، با روحانی هم کار ندارند. همه اینها برای اینکه اینها دارند برای اسلام سینه می زنند، با شما مخالف اند. نه برای اینکه مخالف اند خودشان. مجلس یک چیزی است، نه، برای اینکه، اگر مجلس مطابق میل آنها بود، خیلی هم خوب بود، چنان که بود و دیدید. اگر دولت هم مطابق میل آنها بود خیلی هم تأییدش می کردند. اما آنها دولتی که بخواهد مخالف با آنها باشد، مجلسی که بخواهد مخالف با آنها باشد، از ارتشی که بخواهد مخالفت کند با همه اینها، مخالف اند و شما بدانید که اگر ما دست به دست هم ندهیم، همه مان باهم نباشیم، زمینمان خواهند زد. مجلس را زمین می زنند، دولت را زمین می زنند، روحانیت را زمین می زنند، همه، زمین می خورند. پس عقل اقتضا می کند که ما الآن مشکلات را تحمل کنیم. مردم مشکلات را تحمل کنند. مشکلات [ما] کمتر است... تا زمان رسول الله (ص). و آن مشکلات زمان رسول الله (ص)، آن مسئولیت رسول الله (ص) بدتر از این مسئولیتی است که ما داشتیم.»

امام خمینی با اشاره به محیط دشمنی علیه جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور گفتند: «خودمان هم بریزیم به جان خودمان چه خواهد شد؟ مجلس با دولت مخالف، دولت با مجلس، مخالف. اینها چه خواهد شد؟ اینها البته ان شاء الله مخالف هم نیستند. اما باید بیشتر توجه بکنیم. علمای بلاد باید توجه بکنند که هر که آمد یک نقی زد فوراً باور نکنند و صحبت بکنند و به رادیو برسد و به نمی دانم چه برسد. این طور صحبت نکنند، به مجالس نبرند. ائمه جمعه نبرند به مجالس صحبت ها را، می توانند حلس بکنند، نتوانستند هضم کنند. ما باید امروز تحمل کنیم. صبر باید بکنیم.»

رهبان انقلاب همچنین درباره گزارش های رؤسای کمیسیون های امور بازرگانی، رسیدگی به سؤالات و سازمان های وابسته به نخست وزیر افزودند: «این مسائلی که می فرمایید، من هم اطلاع دارم که این مسائل سؤال می خواهد. ولیکن این طور نباشد که هر روز یک وزیر را بیاورید اینجا بنشانید، دعوا بکنید با او و تضعیف کنید دولت را. کاری بکنید تضعیف نشود. همه تان را دارند تضعیف می کنند. شما نیستید، همه است. خیال نکنید که شما دولت را تضعیف می کنید، نخیر. شما هم دولت را تضعیف کنید، تضعیف شماست. این مقدمه است برای او، و الآن یک خطی در این کار هست. مشغول اند الآن و شما باید خیلی توجه کنید، چشم هایتان را باز بکنید. ملت باید چشمش را باز کند، این دولت را، این مجلس را، این جمهوری اسلامی را حفظ کنند. مردم باید حفظ کنند. بازار باید حفظ کند اینها را. آقا می نویسد مالیات نباید داد. آخر شما ببینید بی اطلاعی چقدر! آقا، ما امروز روزی نمی دانم چند صد میلیون ما الآن خرج این جنگمان است. روزی چند صد میلیون خرج جنگ را با

سهم امام می شود درستش کرد حالا؟ حالا ما می توانیم مردم را، همه را بنشانیم اینجا و به زور سهم امام بگیریم؟ سهم امام حالا به اندازه ای است که همین حوزه ها را بگردانیم. بیشتر از این هم نیست. یک کمی اگر بیشتر باشد می دهند به دولت. یک دفعه آدم بگوید که خیر، ما می گوئیم که دولت مالیات نگیرد، سهم امام بگیرد. چه جور؟ از کجا بیاوریم سهم امام این قدر؟ ما از کجا سهم امام و سهم سادات پیدا کنیم که دولت را اداره بکنیم. مملکت را اداره بکنیم. این همه اشخاصی که ریخته اند به جان دولت و خرج دارند و چی دارند اداره بکنیم. خوب، بی فکر حرف می زنند آقایان. یک کسی می رود یک چیزی به آنها می گوید، آنها هم باورشان می آید. آقایان دیگر هم همین طورند. با سلامت نفسی که دارند باورشان می آید. باید آقایان فکر بکنند که هر کس آمد هرچی زد، باید از اول حمل بر فساد بکنند که این می خواهد یک کاری بکند.»

امام خمینی افزودند: «امروز که فساد زیاد است، حمل به صحت صحیح نیست که هر که آمد خیال کنیم راست می گوید. خیلی ها بودند، خوب، من یک ماه، بیست و چند روز یکی از همین منافقین با صورت صالح، با [اسلحه] ژ ۳، با همه چیز آمد آنجا نشست در نجف، من بودم. برای من گفت، هر روز [آمد] گفت. هر روز گوش کردم. از مرحوم آقای طالقانی سفارش آورده بود. از یکی از علمای دیگر سفارش آورده بود. آنها را هم بازی داده بود. آمد گفت، من دیدم خیلی این مسلمان است. خوب ما که این قدر مسلمان نیستیم! من به او سوءظن پیدا کردم. من هیچ جوابش را ندادم. فقط گفت ما می خواهیم قیام مسلحانه بکنیم. گفتم نمی توانید. خودتان را به کشتن ندهید ولو، دیگر جوابی به او ندادم. اینها از آن وقت نقشه می کشیدند برای این کار. حالا هم هستند در میدان. نرفته اند. حالا آن جهاتی که رفته است البته کاری نمی توانند بکنند، اما این شیطنت ها را می توانند بکنند که بیایند بروند در قم پیش آقای. بروند در فرض کنید که اصفهان پیش آقای. بروند در شیراز پیش آقای [و] یک کاری بکنند که صدا دربیاید. حالا از اول، کی از همه ضعیف تر است برای این کار؟ به روحانیت حمله کنیم؟ نه. به مجلس؟ نه. به دولت باید حمله کنیم، حالا به دولت. مجلس را وادار می کنند به دولت - عرض می کنم - روحانیون را وادار می کنند به دولت، بازار را وادار می کنند به دولت، همه جا به دولت [حمله بکنند]. خوب، دولت از بین رفت، فردا می آیند سراغ شماها. فردا می روند سراغ رئیس جمهور و - نمی دانم - مجلس.»

ایشان در پایان سخنان خود بار دیگر خاطر نشان کردند: «همه اینها مسائل، مسئله دولت نیست. مسئله، مسئله اسلام است. من این را برای خاطر اینکه آقایان توجه بکنند و برای خاطر اینکه تکلیفی را ادا کرده باشم عرض کردم و امیدوارم که خداوند به همه ما توفیق بدهد که همه مان باهم در رفع این گرفتاری ها بکوشیم. خوب، اگر آمدند شکایت کردند، برویم سراغ

رفعش. نرویم سراغ اینکه دولت را تضعیف کنیم، یا برویم مجلس [را] تضعیف بکنیم یا برویم اشخاص را چه بکنیم. این مسئله ای است که من عرض کردم و من امیدوارم که مؤثر واقع بشود در این آقایان.»^(۱)

سخنان امروز امام خمینی بلافاصله در رسانه های گروهی جهان بازتاب یافت.

خبرگزاری آلمان غربی گزارش داد: «رهبر انقلاب ایران امروز در سخنانی که از رادیو پخش شد نسبت به خطراتی که متوجه ثبات دولت است هشدار داد.» این خبرگزاری افزود: «وی گفت که دولت در مجلس به وسیله روحانیت و در بازار مورد حمله قرار می گیرد و بخشی از روحانیت را متهم کرد که تحت تأثیر کسانی که سعی می کنند جو سیاسی کشور را ماهرانه دستکاری کنند قرار دارند.» خبرگزاری آلمان غربی سپس به نقل از ناظران در تهران اضافه کرد: «هشدار [امام] خمینی عکس العملی است نسبت به فعالیت های اخیر گروه مهدی بازرگان نخست وزیر لیبرال اسبق که در ۲۷ نوامبر گذشته [۶ آذر] با نامه سرگشاده ای که توسط مطبوعات به چاپ رسید، شدیداً از دولت انتقاد کرده بود.» خبرگزاری مذکور همچنین افزود: «[امام] خمینی با اشاره به انفجارهای روز سه شنبه [دوشنبه] گذشته در کویت شرکت ایران را تکذیب کرد.»^(۲)

رادیو اسرائیل نیز در گزارشی گفت: «آیت الله خمینی امروز بدون اینکه نامی از کسی ببرد عده ای از روحانیون دولتی ایران را به خاطر اینکه از دولت انتقاد می کنند مورد نکوهش قرار داد.» این رادیو افزود: «آیت الله خمینی در قسمت دیگری از بیانات خود ... گفت حرف ها همه شبیه یکدیگر هستند و این اتفاقی نیست و بدانید دست دیگری در کار است. آیت الله خمینی سپس به یکی از روحانیون که تقاضا کرده بود مردم مالیات ندهند به شدت حمله کرد و گفت ما امروز چند صد میلیون خرج جنگ داریم که نمی شود که آن را با سهم امام تأمین کرد.»

رادیوی مذکور در ادامه با گمانه زنی درمورد مخاطب هشدار امروز رهبر انقلاب یادآور شد: «اخیراً آیت الله منتظری در مواردی مختلف در شهر قم از نهادهای انقلاب و پاره ای دست اندرکاران حکومت انتقاد می کرد.» این رادیو همچنین ضمن اشاره به اظهارات اخیر رئیس دیوان عالی کشور در تشریح نتایج پیگیری اجرای فرمان هشت ماده ای امام خمینی که از رسیدگی به شکایات مردم درمورد عملکرد دستگاه های مختلف سخن گفته بود، افزود: «مطلعین همچنین دفاع و حمایت همه جانبه آیت الله خمینی از دولت میرحسین موسوی را نشانه ای از شدت حملات و انتقادات و نارضای عمومی از دولت فعلی قلمداد می کنند.»^(۳)

ص: ۱۲۱۰

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۵۶ - ۲۴۷

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو اسرائیل، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

در پی سخنان امروز امام خمینی در حمایت از دولت جمهوری اسلامی، نخست وزیر پیامی خطاب به رهبر انقلاب صادر کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی در پیام میرحسین موسوی آمده است: «دولت، قطره کوچکی است از اقیانوس عظیم ملت مسلمان ایران و اگر امروز دولت می تواند چشم در چشم ابرقدرت ها بدوزد و پنجه در پنجه نیروهای استکباری بیندازد، به خاطر اتصال آن به نیروی عظیم یک ملت اسلامی است و اشتباه است اگر دولتمردان گمان کنند که بدون پشتیبانی امام و امت، دولت دارای نیرویی است.»

نخست وزیر سپس افزود: «به برکت همین پشتیبانی و اتصال است که در هنگامه ای که ابرقدرت ها به فلج اقتصادی کامل جمهوری اسلامی ایران چشم دوخته بودند، کشور در سال ۶۱ در بخش صنایع به رشدی معادل ۱۲ درصد و در نیمه اول سال ۶۲ در همین بخش به رشدی معادل ۱۵ درصد دست یافته است و هم زمان ۱۵ درصد رشد تولید ناخالص داخلی در سال ۶۱ [داشته] که رشد بی نظیری پس از رشد منفی سال های اول انقلاب است. اینها به اعتقاد دولت ثمره رهنمودها و حمایت های بی دریغ امام امت است.»

وی همچنین در مورد نقش دولت در جنگ گفت: «نقش دولت در تدارک جنگ تحمیلی نیز جز در سایه حضور پرصلابت مردم در صحنه و در کنار روحانیت عزیز که حاصل آن جوی آرام و آماده برای کار در کنار جوسازی های این و آن است مقدور نمی باشد.» نخست وزیر تأکید کرد: «سخنان و رهنمودهای رهبر بزرگ انقلاب این بار نیز یقیناً بار مسئولیت را بر دوش تک تک برادران خدمتگزار سنگین تر می سازد. از سوی دیگر، شوق آنان را برای استمرار تلاش و مبارزه در راهی که اسلام بر روی ملت ما گشوده است بیشتر می سازد.» (۱)

رئیس جمهور تأکید کرد اتحاد حوزه و دانشگاه یک عمل سیاسی و تاکتیکی نیست، بلکه به معنای هماهنگی و ارتباط کامل این دو محیط علمی و دینی است.

آیت الله خامنه ای در آستانه ۲۷ آذر سالروز شهادت دکتر محمد مفتح و روز وحدت روحانی و دانشجو، در دیدار با اعضای شاخه دانشجویی حزب جمهوری اسلامی و تعدادی از اعضای انجمن های اسلامی و اساتید دانشگاه ها، ضمن اظهار امیدواری در مورد هماهنگی دو قشر روحانی و دانشجو از طریق شیوه های منطقی و مؤثر، اظهار داشت: «روشنفکری یعنی یک نگاه آزاد به مسائل فرهنگی و فکری و این چیزی بود که روشنفکری جدید با داعیه و پیام آن به وجود می آمد. در ایران هم آغاز ولادت روشنفکری به وسیله کسانی بود که اعتقادی به دین نداشتند. حتی کسانی که سابقه طلبگی داشتند مثل تقی زاده ها که پدران روشنفکری ایران هستند، از

ص: ۱۲۱۱

همان وقت کار را با خصوصیتی شروع کردند که ظاهراً اعتقاد آنها به دین را نشان می داد، ولی درعین حال مشخص بود که روشنفکری در همان زمان هم یک صبغه و جوهره بی دینی دارد.»

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به تحول ایجاد شده در وحدت حوزه و دانشگاه پس از انقلاب گفت: «تا قبل از شروع این نهضت الهی، دانشگاه و حرکت روشنفکری به معنای مغایرت با مذهب بود و در آن زمان دین را به معنای امری صرفاً ایمانی و قلبی معرفی می کردند گویی که دین با اندیشه و استدلال و تحقیق رابطه ای ندارد و هزاران هزار کتاب استدلالی فقه، اصول، تفسیر، کلام، فلسفه و عرفان از مغز و اندیشه انسان های متدین سرچشمه نگرفته است.» آیت الله خامنه ای در ادامه تأکید کرد که انقلاب اولین ضربه را به این فکر وارد کرد و بین این دو فضای بیگانه از هم کانال های مطمئنی زد و این دو را به هم نزدیک کرد، «به این ترتیب، دانشگاه ها طعم دین و اندیشه دینی و حرکت دینی و آرزوها و انگیزه های دین را چشیدند و حوزه های علمیه هم طعم حرکت های سیاسی، نگاه کردن به مرزهای دور و حرکت برای آرمان های اجتماعی را چشید و لمس کرد.»

وی ضمن تأکید بر اینکه اتحاد روحانی و دانشجو یک عمل سیاسی و تاکتیکی نیست، خاطر نشان کرد: «اتحاد حوزه و دانشگاه یعنی هماهنگی و ارتباط کامل بین این دو محیط علمی تا محیط علم و دین [محیط دین]، پروردگان خود را با مسائل و پیشرفت های گوناگون جامعه آشنا کند و محیط دانشگاهی پروردگان خود را با جهت گیری دقیق اسلامی هماهنگ کند. به تعبیری دیگر، ما می خواهیم وحدت این دو محیط علم و دین، با بصیرت دنیایی و علم دنیا با جهت گیری دینی توأم شود.» رئیس جمهور در پایان تأکید کرد: «مراقب باشید که عنصر علم در هر دو حوزه فراموش نشود [و] اشتغالات دیگر باعث عدم توجه به تحقیق و مطالعه و تدبر و تعمق در علوم و مسائل فقهی و اسلامی نگردد.» (۱)

۱

نخست وزیر اعلام کرد دولت جمهوری اسلامی با قوت و اطمینان کافی قادر است جنگ را تا پایان پیروزمندانه آن تدارک کند.

روزنامه کیهان گزارش داد جمعی از فرماندهان واحدهای رزمی، پشتیبانی و فرماندهان مراکز آموزشی و فرهنگی نیروی زمینی ارتش به همراه سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده این نیرو، امروز با میرحسین موسوی نخست وزیر، ملاقات کردند. در این دیدار فرمانده نیروی زمینی ارتش ضمن ارائه گزارشی کوتاه، از دولت به دلیل تلاش و حمایت های انجام گرفته در اداره جنگ تشکر و قدردانی کرد. سپس نخست وزیر در سخنانی با اشاره به اینکه در هر جامعه نهادهایی براساس ارزش های نظام حاکم به وجود می آیند، گفت: «یکی از این نهادها که در همه کشورهای جهان وجود دارد ارتش است. ارتش ما بعد از انقلاب همسو و همپای دیگر

ص: ۱۲۱۲

نهادها دگرگون شد و در جهت و سمت اهداف انقلاب اسلامی حرکت کرد. این دگرگونی جنبه تحمیلی ندارد، بلکه ریشه در واقعیت های انقلاب دارد. یک ارتش وقتی جهت گیری اش عوض می شود و مانند ارتش ما به صورت پشت و پناهی برای همه حرکت های آزادی بخش جهان درمی آید که با واقعیت های جوشان یک جامعه اسلامی پیوند بخورد.»

نخست وزیر راه کسب قدرت نظام های استکباری را شدت عمل و سرکوب مردم ذکر کرد و یادآور شد دولت جمهوری اسلامی به دلیل خدمتگزاری و تواضعی که دارد قدرتمند است. وی افزود: «ما در جهان سوم تنها کشوری هستیم که ژست های استکبار جهانی ما را نمی ترساند و سیاست مستقل خود را در جهان اعمال می کنیم و هیچ خوفی از هیچ قدرتی نداریم. ما در مقابل ملتمان خضوع می کنیم و در برابر استکبار جهانی قوی و قدرتمند برخورد می نماییم.»

موسوی سرنوشت جنگ را تعیین کننده سرنوشت بسیاری از ملت های در بند و محروم دانست و گفت: «این نیروی فیزیکی ما نیست که اثرات کوبنده و عمیق انقلاب اسلامی ما را در جهان به نمایش گذاشته است، بلکه آن چیزی که ما را در سراسر جهان قدرتمند می کند یقیناً نیروی ایمان است.» وی اضافه کرد: «نسبت دادن حرکت انقلابی و اسلامی مردم منطقه به ایران با وجود عدم دخالت دولت جمهوری اسلامی ایران در این وقایع، نشان دهنده خوفی است که استکبار جهانی از قدرت انقلاب اسلامی دارد.»

نخست وزیر سپس به ضرورت پشتیبانی ملت و دولت از ارتش جمهوری اسلامی و تمامی رزمندگان به منظور تداوم جنگ تا پیروزی نهایی اشاره و تأکید کرد: «دولت جمهوری اسلامی ایران با قوت و اطمینان کافی قادر است این جنگ را تا پایان پیروزمندانه آن تدارک نماید. ملت ما تمام امیدهای خود را در جبهه ها جست و جو می کند. شما برادران نظامی نیز با اتحاد و قوت حرکت کنید و این پیروزی محتوم را شتاب بیشتری بخشید.» (۱)

۱

"گردهمایی بررسی جنایات صدام" صبح امروز با حضور بیش از یک صد تن از شخصیت های سیاسی، مذهبی و حقوقی کشورهای مختلف در تهران گشایش یافت.

در این گردهمایی که به دعوت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق برگزار می گردد حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی این مجلس در سخنانی ضمن برشمردن اقدامات رژیم عراق علیه مخالفان اعم از شکنجه، ترور، اعدام، مسموم و زنده به گور کردن آنان گفت: «عظمت جنایات رژیم به حدی است که حتی خود و یا دوستان ما، شگفت زده و یا دچار تردید می شویم و برای برگزاری این کنفرانس با موانعی دست به گریبان بوده ایم و پس از مرور زمان تاحدودی توانستیم آنها را مرتفع و یا از اهمیتشان بکاهیم که از آن جمله ترور و خفقان بوده است.»

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در این باره توضیح داد: «کسانی که به نحوی از

ص: ۱۲۱۳

جنایات رژیم آسیب دیده اند فراوان اند، ولی اکثر آنها از واکنش وحشیانه رژیم نسبت به خانواده و یا فامیلشان نگران اند و از افشای [جنایات] رژیم خودداری می کنند.» حجت الاسلام حکیم افزود: «رژیم برای پرده پوشی بر جنایاتش برنامه ریزی کرده به حدی که هیچ ردپایی به دست مردم و یا صاحب نظران امور انسانی و یا سازمان های بین المللی به جای نمی گذارد. رژیم تاکنون، حتی شهادت آیت الله العظمی [سیدمحمدباقر] صدر و خواهر گرامی اش را اعلام ننموده است و زیر پرده ای از ابهام ۶ تن از [افراد] خانواده مرجع مرحوم آیت الله العظمی سیدمحسن حکیم را اعدام و همه افراد این خانواده را زندانی کرده است.» وی تأکید کرد: «این کنفرانس که از گذرگاه اسناد و مدارک در پی افشای این جنایات است با این مشکل روبرو است.»

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در ادامه با بیان اینکه شمار قربانیان رژیم عراق در داخل کشور بیش از ده ها هزار تن و تعداد زندانیان افزون بر ۱۵۰ هزار نفر می باشد، گفت: «رژیم تاکنون به تبعید اجباری و دستگیری دسته جمعی مسلمانان اعتراف ننموده و از ۱۴ سال پیش تاکنون، هیچ دادگاه علنی برپا نکرده است. این جنایات هنگامی صورت حقیقی خود را نشان خواهند داد که به مردم مسلمان عراق اجازه داده شود تا از خواسته خود سخن گویند و زمام امور را در دست گیرند.» وی در مورد اقدامات حکومت عراق علیه مخالفان خود در خارج از کشور گفت: «رژیم تاکنون چندین بار در کویت و امارات و انگلستان و بحرین و لبنان دست به جنایات فجیعی زده است. رژیم حتی بر روزنامه های لبنانی، هندی و پاکستانی و برخی از کشورهای خلیج [فارس] برای تحریف حقایق، فشار وارد می آورد. چنان که در مورد شهادت ۶ تن از [اعضای] خانواده آیت الله حکیم روزنامه های فرانسه را وادار به سکوت کرد. رژیم عقلی جنایتکار بعث برای آزادی زندانیان جانی خود در بریتانیا، که به دستور رژیم در آنجا دست به جنایت و آشوب می زنند، بازرگانان انگلیسی را بدون هیچ اتهامی دستگیر و سپس به عنوان تبادل زندانیان دو کشور آنها را آزاد می کند.»

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در بخش دیگری از سخنان خود خاطر نشان کرد: «رژیم عراق تنها کسانی را که بینش و یا فعالیت سیاسی دارند از بین نمی برد، بلکه قوانینی دارد که به موجب آن فامیل های درجه سوم و گاهی همه قبیله در معرض تهدیدهای رژیم قرار می گیرند.» وی همچنین اقداماتی نظیر دفن پیکر معدومین در محل های نامعلوم، ذوب اعدام شدگان در مواد شیمیایی و تجاوز به همسران زندانیان را جزء اقدامات رژیم عراق علیه مخالفان خود ذکر و اظهار کرد: «در طول برگزاری این کنفرانس، مسئله شهادت آیت الله سیدمحمد باقر صدر، جنگ تجاوزکارانه صدام علیه جمهوری اسلامی، بمباران مناطق مسکونی، کشتار افراد بی گناه، نابودی روستاها و مردم مسلمان کرد عراقی، شکنجه وحشیانه و بازداشت ها، مسئله دادگاه های فرمایشی، به شهادت رساندن افراد خانواده آیت الله حکیم، قیام

بیستم صفر و هفدهم رجب، خالی بودن مساجد از نمازگزاران و سخنران مذهبی، مسئله ترورها در داخل و خارج عراق، قاچاق اسلحه و انفجارها در کشورهای مختلف توسط مزدوران امنیتی صدام، اعدام دسته جمعی، اخراج مسلمانان و مصادره دارایی های آنان از جمله مسائلی است که مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت و شرکت کنندگان در کنفرانس به عمق جنایات وحشیانه صدام پی خواهند برد.»

مراسم افتتاح گردهمایی بررسی جنایات صدام با حضور جمعی از مسئولان و حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم

در ادامه این گردهمایی حجت الاسلام سید محمود هاشمی، در سخنانی به تلاش رژیم عراق برای از بین بردن علما و نشانه های دین اسلام پرداخت و گفت: «برشمردن جنایات های صدام در این مورد به کتاب های زیادی نیازمند است. مبارزه با حوزه های علمیه، اذیت و آزار علما و مراجع بزرگ اسلامی، جلوگیری از اعزام مبلغین اسلامی به شهرها و روستاها، به شهادت رساندن علمای بزرگ اسلامی من جمله شهید آیت الله محمدباقر صدر، بستن مساجد و کتابخانه ها و ایجاد خفقان و گسترش فرهنگ بعثی را می توان از جمله جنایات صدام در حق علم و علما ذکر کرد.»

همچنین امام جمعه شهر کردنشین شانه دری عراق که به تازگی به ایران پناهنده شده است، در تبیین اقدامات رژیم عراق به مواردی نظیر ایجاد اختلاف در میان طوایف مختلف عراقی، فراموش کردن مسئله فلسطین و دامن زدن به درگیری میان گروه های فلسطینی، تحمیل جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران، آواره ساختن هزاران عراقی و مصادره اموال آنها، اعدام افسران و نظامیان ارتش عراق، تخریب شهرها و روستاهای ایران، اقدام علیه جنبش های آزادی بخش، گسترش فساد و جلوگیری از انتشار کتاب ها و مجلات اسلامی، از میان برداشتن محاکم شرعی، آلوده کردن آب های خلیج فارس و بمباران چاه های نفت ایران اشاره کرد.

در ادامه برنامه های این گردهمایی آیت الله مشکینی امام جمعه قم، اظهار داشت: «امروز شما به هر شهر و روستایی در ایران ۴۰ میلیونی بروید مردمی را می بینید که فرزندان و وابستگان شان در این جنگ به دست رژیم صدام شهید شده اند.» آیت الله مشکینی همچنین گفت: «روزانه ۳۰۰ میلیون تومان هزینه جنگ در ایران و بیش از این مقدار در عراق می شود و همه این مسائل

به خاطر وابستگی رژیم صدام به استکبار جهانی است. یکی از سران کشورهای منطقه گفته است که صدام ۴۲ میلیارد دلار کمک ما را بلعید. در صورتی که ایشان دروغ می گوید و تاکنون کشورهای مرتجع منطقه، ۸۶ میلیارد دلار به این رژیم ظالم کمک کرده اند.»

سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی در خلال برنامه های امروز گردهمایی، نماینده اسرای عراقی ضمن سخنانی گفت: «ما بارها از مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران خواستار اعزام به جبهه های نبرد حق علیه باطل شده ایم.»^(۱)

۱

درحالی که موضع گیری ها و تحرکات سیاسی درباره خاتمه جنگ ایران و عراق همچنان ادامه دارد، خبرگزاری آلمان غربی از مسقط گزارش داد قابوس سلطان عمان، در مصاحبه ای، که خبرگزاری عمان پرس آن را منتشر کرد، اظهار عقیده کرد: «درحال حاضر به دشواری می توان نشانه هایی از فیصله یافتن این جنگ مشاهده کرد.» وی افزود: «باید تنها امیدوار بود که بین دو طرف یک راه حل رضایت بخش و بادوام مورد مذاکره قرار گیرد، نه فقط به دلیل خسارات و تلفات بسیار سنگین جانی و ویرانی اقتصادی بلکه به خاطر بی ثباتی ای که این جنگ در منطقه ما به وجود می آورد.» قابوس ضمن اشاره به مسئولیت مشترک عمان و سایر کشورهای جنوب خلیج فارس در قبال امنیت عبور کشتی ها از آبراه هرمز، درعین حال اضافه کرد: «عمان تنها کشور صاحب نفت است که در خارج خلیج [فارس] در خلیج عمان ترمینال دارد. بنابراین، بی اطمینانی ها و خطراتی که جنگ ایران و عراق و سایر تهدیدات مبنی بر بی ثباتی این منطقه برای خلیج [فارس] پیش آورده است، شامل حال عمان نمی شود.»^(۲)

همچنین گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از قاهره حاکی است: جادالحق علی جادالحق شیخ اعظم الازهر مصر، در پیامی به مناسبت میلاد پیامبر با اشاره به جنگ ایران و عراق، خواستار پایان یافتن جنگ های جاری بین کشورهای اسلامی شد.^(۳)

به گزارش رادیو کویت عربی، سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان سعودی نیز امروز در سخنانی درمورد جنگ ایران و عراق اظهار امیدواری کرد که «ایران نیز از عراق پیروی کرده و با آغاز مذاکرات مسالمت آمیز برای متوقف نمودن جنگ عراق و ایران موافقت نماید.»^(۴)

دراین میان، مطبوعات سوریه به انعکاس سخنان روز گذشته رئیس جمهور ایران درمورد سیاست جمهوری اسلامی ایران در قبال جنگ پرداختند. به گزارش

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۵، مسقط - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲، قاهره - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو کویت عربی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از دمشق، روزنامه های امروز سوریه در صفحه اول خود به نقل از سخنان آیت الله خامنه ای در خطبه های نماز جمعه دیروز تهران نوشتند: «جمهوری اسلامی ایران تا قبل از سرنگونی رژیم تحمیلی بر ملت عراق، جنگ را متوقف نخواهد کرد.» این روزنامه ها همچنین از قول آیت الله خامنه ای افزودند: «هیچ راهی برای مصالحه با کسانی که بیش از سه سال است جنگ و وحشیگری را علیه ملت ایران آغاز کرده اند وجود ندارد و تنها راه حفظ صلح و امنیت منطقه سرنگونی رژیم حاکم بر بغداد است.»^(۱)

۱

در ادامه انتشار اخبار و گزارش ها از بمب گذاری های

هفته گذشته در کویت، مقامات این کشور امروز از دستگیری ۱۰ فرد مظنون از جمله ۷ عراقی وابسته به حزب الدعوه الاسلامیه خبر دادند.

به گزارش رادیو کویت، عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور شورای وزیران کویت، در گفت و گو با رادیو مونت کارلو ضمن اعلام خبر دستگیری افراد مشکوک به دست داشتن در انفجارات روز دوشنبه گذشته گفت: دستگاه های امنیتی برخی از وسایل و ادوات انفجاری را کشف کرده و مقامات دولتی اکنون راه صحیحی را برای شناسایی عاملان بمب گذاری ها طی می کنند.^(۲)

در این باره رادیو اسرائیل نیز در گزارشی به نقل از مقام مذکور گفت: «تاکنون ۱۰ نفر مسلمان شیعه بازداشت شده اند که ۷ نفر آنها شیعیان عراقی و ۳ تن شیعه لبنانی می باشند. ۲ نفر شیعه عراقی هنوز تحت تعقیب هستند.» وزیر مشاور کابینه کویت مدعی شد که «همه ۱۰ نفر بازداشت شدگان به شرکت در توطئه انفجار سفارتخانه های ایالات متحده و فرانسه و اجرای یک سلسله عملیات تروریستی دیگر در کویت اعتراف کرده اند.» رادیو اسرائیل ضمن اشاره به خبرهای ضدونقیض اولیه در مورد راننده کامیون بمب گذاری شده در حمله به سفارت امریکا، افزود: «راننده مقتول سعد عقیل البدران نام داشت که همانند سایر شیعیان عراقی که در بازداشت به سر می برند عضو حزب شیعه الدعوه الاسلامیه بود که از جانب حکومت اسلامی ایران حمایت می شود. این حزب یکی از جناح های اصلی مجلس اعلی انقلاب اسلامی عراق می باشد که از ائتلاف گروه های شیعه به وجود آمده و مرکز آن در تهران قرار دارد. آیت الله محمدباقر صدر رهبر حزب الدعوه، چهار سال پیش همراه با خواهر خویش به دستور پرزیدنت صدام حسین به قتل رسید و حکومت عراق شایع ساخت که آنها در یک تصادم اتمیبل کشته شدند.»^(۳)

روزنامه نیویورک تایمز نیز از قول خبرنگار ویژه خود در قاهره نوشت: «نظر مقامات کویت و امریکا آن است که مسلمانان شیعه قشری که از ایران و شاید از سوریه کمک می گیرند در این حملات دست داشته اند.» نیویورک تایمز ضمن اشاره به حملات هوایی و موشکی عراق به شهرهای ایران به عنوان تلافی عملیات تروریستی در کویت افزود: «کویت و پاره ای دیگر از کشورهای حوزه خلیج فارس از نظر سیاسی و مالی عراق را در جنگ چهارساله با ایران یاری

ص: ۱۲۱۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۳، دمشق - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۴، رادیو کویت، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو اسرائیل، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

می دهند. در این حال اقدامات امنیتی شدید در کویت همچنان پیگیری می شود، ولی پروازهای بین المللی و خروج اتباع کشورهای عربی از کویت به حالت عادی درآمده است، ولی خروج ساکنین خارجی از کویت همچنان با تأخیر و دشواری صورت می گیرد.»^(۱)

در همین حال، سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان سعودی، در مصاحبه با روزنامه الشرق الاوسط در اظهارات شدید اللحنی گفت: «مهاجمان] که اهدافی را در کویت منفجر نمودند باید محاکمه شده، به صلیب کشیده شوند، تبعید شوند و یا دست ها و پاهایشان قطع شود.» به گزارش رادیو اسرائیل وی همچنین تأکید کرد: «هیچ کس نمی تواند جلوی خرابکاری را بگیرد، ولی این امکان وجود دارد که با خرابکاری توسط قوانین و مجازات های شدید مقابله کرد.»^(۲)

هفته نامه اکونومیست (چاپ لندن) در گزارشی نوشت مطبوعات کویت می کوشند با القای اینکه هدف انفجارهای اخیر فقط فرانسه و آمریکا بوده، به این کشورها برای تغییر سیاست خود در لبنان اخطار دهند. این نشریه افزود: «در صورتی که این فرضیه را بپذیریم این سؤال مطرح می شود که چرا تروریست های اسلامی باید به فرودگاه کویت، به سازمان آب و برق این کشور و به تأسیسات صنعتی در خارج از کویت نیز آسیب وارد کند. برای آسیب رساندن به منافع آمریکا، کویت نامناسب ترین مکان است؛ زیرا در بین کشورهای عربی خلیج فارس کمترین رابطه را با آمریکا دارد و تنها کشوری است که با اتحاد جماهیر شوروی روابط سیاسی دارد و از آن کشور اسلحه می خرد.» به نوشته اکونومیست، انتخاب کویت به عنوان هدف انفجارهای اخیر بیش از آنکه دولت کویت می خواهد بپذیرد با جنگ ایران و عراق ارتباط دارد و دلیل آن این است که «زمانی که جمهوری اسلامی توانست موفقیت هایی در جنگ با عراق به دست آورد، روابط کویت و عراق یک باره به نحو چشمگیری بهبود یافت. در حال حاضر کویت نه تنها به عراق کمک مالی می کند بلکه اکثر سلاح های صادره به عراق از طریق کویت به عراق وارد می شود.»^(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، هفته نامه نول آبرواتور (چاپ پاریس) نیز در شماره این هفته خود در مقاله ای با عنوان "جنگ خلیج آغاز شده است" با اشاره به احضار فوری پانزده روز پیش نمایندگان پلیس ۶ کشور خلیج فارس به عربستان سعودی و هشدار داده شده درباره احتمال عملیات سازمان جهاد اسلامی در یکی از کشورهای مزبور آورده است: «امریکا و فرانسه نسبت به هشدار سازمان جهاد اسلامی مبنی بر لزوم خروج نیروهای این دو کشور از لبنان و عدم حمایت از عراق از حق انتخاب ضعیفی برخوردار هستند، زیرا اگر آمریکا و فرانسه لبنان را ترک کنند امتیاز اعتبار خود را نیز در مقابل متحدان عربستان از دست خواهند داد و اگر در جوار آنان متعهد شوند این غربی ها احیاناً به زودی با یک ویتنام تازه روبه رو خواهند شد.» این هفته نامه افزوده است: «از این پس، فرانسویان مقیم ابوظبی و قطر و نقاط دیگر نیز ممکن است در معرض خطر باشند.»

ص: ۱۲۱۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو آمریکا، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳۴، رادیو اسرائیل (انگلیسی)، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۲۷، رادیو ایران، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

نول آبرواتور در ادامه این احتمال را مطرح کرده است که اگر ایران خواهان بی ثباتی در کویت به منظور قطع راه ارتباطی عراق با خلیج فارس باشد و عراق نیز به اشغال نظامی کویت و انضمام سرزمینی این کشور برای جلوگیری از تحقق هدف ایران روی آورد، در این صورت «یک جنگ بین المللی واقعی» برای حفظ موجودیت کویت به راه خواهد افتاد. این هفته نامه سپس یادآور شده است: «اما معلوم نیست که هدف ایران همین باشد، ولی هدف سازمان جهاد اسلامی ممکن است این باشد.» نول آبرواتور همچنین با اشاره به آسیب پذیری کشورهای خلیج فارس نوشته است: «در شرایط کنونی باید اعتراف کرد که تنها حافظ نظامی این کشورها حفاظی امریکایی است ولی این سؤال مطرح می شود که به دنبال عملیات طبس و مرگ یا اسارت خلبانان امریکایی توسط سوری ها، چتر نظامی امریکا چه ارزشی دارد. آیا امریکایی ها توان دخالت مؤثر و سریع از راه زمینی را دارند؟ پاسخ اسرائیلی ها منفی است و حتی (میشل زینگر) امریکایی اعتراف می کند امریکا فاقد یک نیروی واقعی عملیاتی است.» هفته نامه مذکور بر این اساس نتیجه گرفته است: «البته ساده ترین راه ایجاد پایگاه های نظامی دائمی امریکایی است که آن هم هنوز توسط دولت های عربی به سادگی نمی تواند حل شود. در این شرایط کشورهای خلیج [فارس] از خود می پرسند که آیا هنوز به عنوان منافع حیاتی امریکا تلقی می شوند یا خیر؟» (۱)

۱

روزنامه امریکایی واشنگتن پست ضمن اذعان به متجاوزبودن عراق از مقامات امریکا خواست برای خاتمه جنگ ایران و عراق تلاش کنند.

جوزف کرافت نویسنده سرشناس امریکایی، در شماره اخیر روزنامه واشنگتن پست در مقاله ای با عنوان "مخاطرات خلیج" نوشت: «درحالی که جنگ میان ایران و عراق در جریان است دیگر بی توجهی و چشم پوشی شایسته نیست. در کنار تهدیدهای جدی علیه قطع جریان نفت [از خلیج فارس] خطرهای دیگری نیز که مشابه آن را امریکایی ها در لبنان آزمودند در اینجا بالا گرفته است. بعضی مقامات امریکایی بایستی فکری برای خاتمه این جنگ نموده و به جست و جوی راه حل های مختلفی باشند.»

وی ضمن اشاره به اینکه عراق با هدف سرنگونی جمهوری اسلامی در سپتامبر ۱۹۸۰ به ایران حمله کرد، «اما ایران پایدار باقی ماند»، افزوده است: «یک امریکایی آشنا با مسائل ایران می گفت آیت الله [خمینی] اول شاه را از میان برداشت و بعد کارتر را و حالا نیز نوبت صدام است. برای چنین سرانجامی ایران دیگر وارد یک جنگ فرسایشی علیه عراق شده است.»

نویسنده واشنگتن پست در ادامه با اشاره به احتمال سقوط صدام حسین، قدرت گرفتن یک انقلاب شیعی در عراق و تقویت آنچه وی محور انقلابی ایران، سوریه و لیبی دانسته، خاطرنشان کرده است: «باید مطمئن بود حسین نیز یک ضداستراتژی تهیه کرده است، اما آن استراتژی یک

ص: ۱۲۱۹

فاجعه است. وی به طور آشکاری حملات عمده ای را علیه تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس تدارک دیده است.» جوزف کرافت که پیامد این وضع را تلاش احتمالی ایران برای بی ثبات سازی موقعیت کشورهای عرب صادرکننده نفت در حوزه خلیج فارس می داند، پیشنهاد داده است: «سومین نتیجه زیاد درخشان نبوده، اما از دو تای دیگر بدتر نیست [و آن] امکان خلع ید کردن از صدام به وسیله یک کودتای نظامی در بغداد است.» به عقیده وی در صورت انجام این کار «ارتش عراق به دلیل حیثیت خود بر علیه تسلط محور انقلابی بر خاورمیانه [غرب آسیا] خواهد ایستاد.» نویسنده واشنگتن پست اضافه کرده است: «حتی با راه های محدود، امریکا می تواند به طرف ارتش عراق کشانیده شود. امریکا می تواند چند هم پیمان خود را مانند اسرائیل و ژاپن و آلمان غربی و ادار سازد که به ایران در فروش اسلحه و نفت کمک نمایند. امریکا می تواند از دیگر دوستانش - که منظور فرانسه است - بخواهد که طرف داری از فاجعه استراتژی صدام حسین را متوقف سازد.» کرافت در پایان یادآور شده است: «به صورت دیگر می توان گفت که امریکا قادر خواهد بود احتمال وقوع حداکثر خطرات را به حداقل برساند یا به عنوان یک تئورسین بازی ها، حداقل حداکثر را در خلیج [فارس] به نمایش گذارد.» (۱)

۱

هم زمان با احتمال تداوم تنش های نظامی میان نیروهای امریکایی و سوری در لبنان، تلاش ها برای برگزاری مجدد اجلاس آشتی ملی لبنان امروز از سر گرفته شد.

به گزارش خبرگزاری رویتر از جده سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان، در مصاحبه با روزنامه الشرق الاوسط گفت که اعتقاد دارد درگیری های نیروهای سوری و امریکایی در لبنان به بروز یک جنگ در منطقه غرب آسیا منتهی نخواهد شد. وی در عین حال هشدار داد: «هیچ کس از این جنگ بهره نخواهد برد، حتی اسرائیل، زیرا در صورت وقوع جنگ ما ساکت نخواهیم نشست.»

وزیر دفاع عربستان همچنین تصریح کرد که «فکر نمی کند هیچ یک از کشورهای عربی در حال حاضر خواهان جنگ با اسرائیل باشند، زیرا کشورهای عربی در کنفرانس سال گذشته اجلاس سران عرب در فاس که طی آن یک طرح صلحی را نیز ارائه دادند، مقاصد صلح جویانه خود را اعلام داشتند.» خبرگزاری رویتر یادآور شد: «طرح صلح فاس خواستار [تشکیل] یک کشور مستقل فلسطینی و همچنین شناسایی تلویحی اسرائیل شده است.» بن عبدالعزیز موافقت نامه اخیر همکاری های راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی را «یک گام نامقتضی» خواند و افزود: «واشنگتن همچنان زیر سایه اشتباهات اسرائیل باقی می ماند.» (۲)

درباره پیامدهای انعقاد موافقت نامه همکاری راهبردی در مناسبات امریکا و رژیم صهیونیستی امروز رادیو اسرائیل گزارش داد: «طی یک سند سری که به اسرائیل رسیده پرزیدنت ریگان تعهد کرده است که نسبت به احتیاجات دفاعی رو به افزایش اسرائیل تفاهم نشان دهد و براین اساس،

ص: ۱۲۲۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، جده - خبرگزاری رویتر، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

میزان کمک های نظامی ایالات متحده را طی سال های آینده تعیین نماید. این سند محرمانه ضمیمه درخواست کمک اقتصادی به اسرائیل می باشد.» رادیو اسرائیل افزود: «[این] نخستین تعهدی می باشد که تاکنون در این مورد رئیس جمهوری ایالات متحده به عهده گرفته است.»^(۱)

از سوی دیگر، گزارش ها از سایر رویدادهای سیاسی در لبنان حاکی است امروز در پی سفرها و مذاکرات اخیر امین جمیل رئیس جمهور لبنان و نیز آتش بس همه جانبه ای که پس از یک اجتماع امنیتی در دمشق با شرکت جناح های مختلف درگیر به استثناء نماینده جنبش امل از ظهر دیروز در لبنان اعلام شد، تلاش ها برای برگزاری مرحله دوم اجلاس آشتی ملی لبنان از سر گرفته شد. به نوشته روزنامه کیهان، رفیق حریری میانجی پادشاهی سعودی در بحران لبنان، امروز وارد این کشور شد تا با مسئولان سیاسی و اعضای اجلاس آشتی ملی درباره تفاهم نامه ۱۷ می (۲۷ اردیبهشت) لبنان و رژیم صهیونیستی - که گروه های مخالف دولت لبنان خواهان لغو آن هستند - و نیز چگونگی برگزاری مجدد این اجلاس در سوئیس گفت و گو کند.^(۲)

در همین زمینه رادیو کلن امروز گزارش داد سفارت لبنان در برن پایتخت سوئیس به وزارت امور خارجه این کشور اطلاع داد که اجلاس مذکور بار دیگر در روز ۹ ژانویه ۱۹۸۴ (۱۹ دی ۱۳۶۲) در سوئیس تشکیل خواهد شد. این رادیو یادآور شد: «مذاکرات کنفرانس آشتی ملی لبنان در ماه نوامبر قطع گردید تا امین جمیل رئیس جمهور لبنان بتواند گفت و گوهای جدیدی با رهبران چند کشور عربی و ممالکی که ارتش پاسدار صلح در لبنان را تشکیل می دهند انجام دهد.»^(۳)

ص: ۱۲۲۱

-
- ۱- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو اسرائیل، ۲۶/۹/۱۳۶۲.
 - ۲- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.
 - ۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو کلن، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

امروز هم آبادان، خرمشهر و مناطق درگیر این دو شهر هدف گلوله های توپ های عراقی قرار گرفت و تلفات و خساراتی به بار آمد. بمباران جنوب غربی مهاباد خسارتی در بر نداشت.

در شهر آبادان، بر اثر اصابت چندین گلوله توپ به ۵ منزل مسکونی خساراتی وارد شد. (۱) در خرمشهر نیز گلوله باران متناوب شهر و مناطق اطراف آن خساراتی را به بیمارستان شهید صدوقی و محوطه نیروی دریایی، گمرک، دیری فارم، جزیره مینو، پل نو، شلمچه و پاسگاه زید وارد آورد و علاوه بر آن یک تن شهید و ۹ تن دیگر زخمی شدند. (۲)

همچنین هواپیماهای عراقی در ادامه بمباران های بی هدفی که از چندی پیش در مناطق عمومی کردنشین آغاز کرده اند، امروز هم چندین بمب در حوالی پایگاه سرتنگ در جنوب غربی مهاباد، پرتاب کردند که تمامی بمب ها در شیارها و تپه های اطراف فرود آمد و هیچ گونه خسارتی به بار نیاورد. (۳)

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز در محور مهاباد - اشنویه، جنوب غربی سردشت، بانه و جنوب غربی سلماس اقداماتی را علیه نیروهای خودی اجرا کردند.

عناصر مسلح ضدانقلاب بر سر راه ۱۹ تن از نیروهای ارتش در نزدیکی پادگان پسوه در محور مهاباد - اشنویه، عملیات کمین اجرا کردند و در یک درگیری محدود ۶ تن از آنان را به گروگان گرفتند. بقیه نیروهای ارتش با فرار از منطقه کمین توانستند سالم به پایگاه خود بازگردند. (۴) - (۵)

در جنوب غربی سردشت نیز ۷۰ تن از عناصر حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان

ص: ۱۲۲۳

۱- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) به نزاچا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- سند شماره ۳۷۰۴۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۶۴۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۴- پیکر ۴ تن از این گروگان ها روز ۵ دی، در محور فرعی خورنج - پسوه در جنوب محور مهاباد به اشنویه کشف شد. (سند شماره ۳۶۱۳۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه شمال غرب (رکن ۳) به فرمانده نزاچا معاونت اطلاعات، ۶/۱۰/۱۳۶۲)

۵- سند شماره ۸۰۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه، ۱/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲.

مجاهدین خلق (منافقین) به یک پایگاه نیروهای ارتش در منطقه عملیاتی آلان حمله کردند. پس از سه ساعت درگیری، مهاجمان بر اثر مقاومت افراد پایگاه، مجبور به عقب نشینی شدند. در این عملیات ۴ تن از نیروهای خودی زخمی شدند، آثار به جای مانده از مهاجمان نیز از تلفات سنگین ضدانقلاب حکایت داشت. گفتنی است مهاجمان قبل از آغاز حمله، با استقرار در مکان های مناسب و امن به وسیله بلندگوهای دستی از نیروهای این پایگاه خواستند که برای درمان ماندن، بدون مقاومت خود را تسلیم کنند. (۱)

در منطقه عمومی بانه نیز عناصر مسلح غیرقانونی با حمله به افراد ژاندارمری در گردنه خان یک سرباز را زخمی کردند. (۲)

همچنین افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در روستای کهریز در جنوب غربی سلماس به یک مرکز درمانی حمله کردند و پس از سرقت دارو و بخشی از تجهیزات این مرکز، ۲ تن از بیماران بستری را به گروگان گرفته، آنجا را ترک کردند. مهاجمان ساعتی بعد گروگان ها را آزاد کردند. (۳)

۱

نیروهای سپاه سلماس در یک عملیات دقیق و حساب شده تلفات زیادی را به افراد حزب دمکرات کردستان وارد کردند، در همین حال به دنبال عملیات های پی در پی نیروهای خودی در مناطق شمال غرب کشور که موجب افزایش تعداد پناهندگان شده است، امروز نیز ۲ تن از افراد ضدانقلاب خود را به ژاندارمری خوی معرفی کردند.

نیروهای سپاه سلماس با آگاهی از ورود تعدادی از چته های هیز حاتم حزب دمکرات به روستای پیرمند در منطقه شیران (واقع در جنوب غربی سلماس) ضمن هماهنگی با نیروهای پایگاه های مجاور در ساعت ۱۹ در یک اقدام تاکتیکی و غافلگیرانه به آنها حمله کردند. در این عملیات یک تن از افراد خودی به شهادت رسید و حداقل ۱۰ تن از عناصر حزب دمکرات کشته و چند تن نیز زخمی شدند، (۴) بقیه افراد این حزب نیز به ناچار منطقه را ترک کردند. علاوه بر این تعدادی سلاح از جمله یک قبضه آر.پی.جی. ۷ و ۴ قبضه انواع اسلحه و تیربار و مقداری مهمات و ۲ رأس قاطر و تعدادی اسناد و مدارک سازمانی به دست نیروهای خودی افتاد. (۵)

امروز همچنین در ادامه تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی، ۲ تن از این افراد خود را به نیروهای گردان مرزی ژاندارمری خوی معرفی و درخواست امان نامه کردند. (۶)

ص: ۱۲۲۴

۱- سند شماره ۳۵۶۴۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ سپاه (طرح و عملیات به ستاد مرکزی)، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۶۴۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲.

۳- سند شماره ۸۰۸۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به ستاد مرکزی، ۶/۱۰/۱۳۶۲.

۴- در پی این عملیات، یک گروه مسلح از افراد حزب دمکرات در ۲/۱۰/۱۳۶۲ با حمله به روستای پیرمند به تمامی روستائیان اخطار کردند که هرچه سریع تر این روستا را ترک کنند. اهالی این روستا نیز به ناچار محل زندگی خود را ترک کرده و به روستای خانوین (فناوین) رفتند.

۵- سند شماره ۳۵۶۴۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سلماس به فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند

شماره ۴۰۰۹۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۴/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۹۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۹۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات ستاد منطقه ۱۱، ۲/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۶۴۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه پاسداران امروز آمار تلفات انسانی نیروهای خودی و افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی و همچنین تعداد افراد تسلیم یا دستگیر شده این گروه ها را از آغاز سال جاری تا آخر آبان ماه اعلام کرد. طبق این گزارش، در طول هشت ماه اول سال ۱۳۶۲، ۲۷۲۲ تن از افراد خودی به شهادت رسیده و ۲۸۷۹ تن نیز زخمی شده اند. همچنین ۱۰۲۲ تن از افراد خودی و افراد بومی گروگان گرفته شده اند.

در طول همین مدت، ۳۵۳۳ تن از افراد گروه های مسلح ضدانقلاب کشته یا زخمی و ۱۰۵۱ تن نیز در درگیری با افراد خودی دستگیر شده اند. علاوه بر این ۱۴۲۹ تن از آنان با ترک اردوی گروه های محارب و زمین گذاشتن اسلحه، خود را به نیروهای جمهوری اسلامی ایران تسلیم کرده اند. (۱)

واحد مهندسی ستاد مرکزی سپاه در نامه ای به فرماندهی کل سپاه از پایان یافتن عملیات پاک سازی منطقه خرمشهر و هویزه از مین و انواع گلوله (خمپاره، توپ و...) خبر داد.

در این گزارش ضمن اشاره به کلیاتی از مشکلات موجود در اجرای عملیات پاک سازی آمده است برخی مین ها به علت گذشت زمان و تأثیر عوامل طبیعی (آب، باد، خاک و رویش گیاهان) در عمق ۳۰ الی ۴۰ سانتی متری زمین مدفون شده و وجود گیاهانی که ارتفاع برخی از آنها به ۵/۱ متر می رسد، علاوه بر آنکه یافتن و خنثی سازی مین ها و گلوله های منفجر نشده را با مشکلات عدیده ای مواجه ساخته، خطر پذیری عملیات پاک سازی را نیز افزایش داده است؛ به نحوی که در طول عملیات مین یابی تعدادی از نیروهای سپاه و بسیج به شهادت رسیده یا زخمی شدند. واحد مهندسی ستاد مرکزی سپاه در این گزارش تعداد مین ها و گلوله های یافت شده در منطقه خرمشهر را ذکر نکرده، ولی تعداد انواع مین از قبیل ضد نفر، ضد خودرو، ضدتانک و گلوله های منفجر نشده در منطقه هویزه را ۱۱۰ هزار عدد اعلام کرده است. طبق این گزارش مناطقی که در خرمشهر پاک سازی شده به این شرح است:

۱. میدان مین واقع در سمت چپ پادگان دژ به طول ۲۰۰ و عرض ۲۰ متر شامل ۲ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

۲. میدان مین واقع در بلوار کنار شط به طول ۱۰۰۰ و عرض ۵ متر شامل ۲ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

۳. میدان مین واقع در سمت راست کارخانه صابون سازی به طول ۷۰۰ و عرض ۲۰ متر شامل ۴ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

۴. میدان مین واقع در سمت چپ کارخانه صابون سازی به طول ۱۰۰۰ و عرض ۳۰ متر شامل ۵ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

ص: ۱۲۲۵

۵. میدان مین واقع در سمت چپ مهندسی رزمی سپاه به طول ۵۰ و عرض ۵ متر شامل ۲ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

۶. سمت راست انبار کاتیوشای ارتش به طول ۳۰۰ و عرض ۱۰۰ متر شامل مین ضدخودرو و با محافظ مین ضدنفر گوجه ای.

۷. سمت راست جاده مهندسی رزمی خرمشهر به طول ۱۰۰ و عرض ۳۰۰ متر شامل مین ضدخودرو با محافظ مین ضدنفر گوجه ای.

۸. میدان مین واقع در سمت چپ جاده مهندسی رزمی خرمشهر به طول ۱۰۰ و عرض ۲۰ متر شامل مین ضدخودرو با محافظ مین ضدنفر گوجه ای.

۹. سمت راست جاده مهندسی رزمی سپاه خرمشهر به طول ۱۰۰ و عرض ۷۰ متر شامل مین های والمری و گوجه ای.

۱۰. میدان مین واقع در پشت انبار اطهری به طول ۵۰ و عرض ۱۰ متر شامل مین های والمری و گوجه ای.

همچنین پاک سازی میداین مین اطراف هویزه شامل ۳ میدان بزرگ سراسری با تراکم مین زیاد به این ترتیب انجام شده است:

۱. در کرانه رودخانه کرخه و پشت خط اول و پشت نیروها و مواضع خودی.

۲. کانال بزرگی به عرض ۳ متر.

۳. سنگرهای کمین و سنگرهای تیربار مستقر در مواضع حساس و مشرف به منطقه و همچنین خاکریزهایی که وسط آنها شکافته شده بود و تونل های انفرادی در داخل خاکریزها. (۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی بیانات روز گذشته امام خمینی را هشداری دانست که حرکت های دشمنان مسئله جنگ را تحت الشعاع خود قرار ندهد. امروز همچنین، ائمه جمعه، گروه ها، ارگان ها و نهادهای مختلف کشور حمایت خود را از موضع رهبر انقلاب در مورد لزوم پشتیبانی از دولت اعلام کردند.

به گزارش روزنامه کیهان، ائمه جمعه و جماعات و جامعه روحانیت شهرها و استان های مختلف کشور از جمله فارس، اصفهان، بندرعباس، یزد، ایلام، بوشهر، لرستان و نیز ائمه جمعه و جماعات اهل سنت پاوه، جوانرود و قصرشیرین در پیام های جداگانه ای از سخنان رهبر انقلاب در حمایت از دولت جمهوری اسلامی و تلاش برای حل مشکلات دولت به ویژه در رفع نیازهای جنگ اعلام پشتیبانی کردند.

گزارش کیهان همچنین حاکی است دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم با صدور اطلاعیه ای از مردم خواست: «۱. هر شایعه و اخباری را که دهان به دهان می شنوند با تردید

ص: ۱۲۲۶

تلقی کنند و خوب تحلیل و ریشه یابی نمایند. ۲. هرگونه صحنه سازی ها را علیه جنگ و دولت و روحانیت به مقامات مسئول اطلاع دهند. ۳. مسائل جنگ را همچنان در اولویت قرار دهند. ۴. با مسئله انتخابات جدی و دقیق برخورد نمایند و هوشیارانه مراقب توطئه ها علیه انتخابات باشند. ۵. تردد وسایل مشکوک را دقیقاً پیگیری و به مقامات مسئول گزارش دهند.» کیهان همچنین افزود: «کامیون داران جهرم، تعاونی حمل و نقل استان مرکزی (اراک)، رانندگان کامیون تریلر مستقر در بندرعباس، کامیون داران رشت و دیگر مؤسسات حمل و نقل این شهرستان با انتشار اطلاعیه ای به ندای امام امت مبنی بر تخلیه بنادر لیبیک گفتند.» (۱)

علاوه بر این، وزارت راه و ترابری نیز در اطلاعیه ای اعلام کرد: «به پیروی از فرمان امام خمینی رهبر کبیر انقلاب اسلامی و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، مبنی بر بسیج کامیون ها جهت حمل کالاهای اساسی مورد نیاز مردم از بنادر و سایر مبادی ورودی کشور وزارت راه و ترابری طرح جهاد تخلیه بنادر را از اول دی ماه - که مصادف با سالگرد ولادت نبی اکرم (ص) است - به اجرا می گذارد.» در این اطلاعیه از ائمه جمعه و جماعات و روحانیون تقاضا شده است که «جهت لیبیک به ندای رهبر کبیر انقلاب دولت را در اجرای این طرح به هر طریق ممکن یاری نمایند.» وزارت راه و ترابری همچنین خواستار تشکیل ستاد اجرایی جهاد تخلیه بنادر متشکل از نمایندگان وزارتخانه ها و سازمان های ذی ربط در مرکز استان ها و مبادی کشور گردید تا برای انجام هماهنگی و رفع مشکلات رانندگان و صاحبان کالا اقدام کنند (۲).

از سوی دیگر، در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی رئیس مجلس اعلام کرد: «در رابطه با بیانات مهم امام امت بعضی از آقایان نمایندگان سؤالاتشان را از وزرا پرس گرفتند.» وی سپس اسامی ۹ تن از این نمایندگان را به این ترتیب اعلام کرد: سعید امانی نماینده تهران، سیدتقی خاموشی نماینده تهران، غفور گرشاسبی نماینده بندر لنگه، مرتضی محمودی نماینده قصر شیرین، رجبعلی طاهری نماینده کازرون، علی اکبر استاد نماینده تهران، علیرضا یارمحمدی نماینده بم، مهدی اژه ای نماینده اصفهان و حسین پورسالاری نماینده کهنوج. (۳) در پایان جلسه امروز مجلس شورای اسلامی نیز منشی جلسه اسامی ۱۴ نماینده دیگر را که سؤالات خود را از وزرا پرس گرفته بودند، قرائت کرد.

همچنین بیش از ۱۵۰ تن از نمایندگان مجلس امروز در نامه ای به امام خمینی بیانات ایشان و سخنان چند روز قبل آیت الله منتظری در گردهمایی شورای استانی ائمه جمعه کشور را «مایه امید و دلگرمی همه مؤمنین به انقلاب و دلسوزان جمهوری اسلامی» دانسته و ضمن اشاره به هشدار امام در مورد بازگشت به شرایط مشروطیت و تضعیف دولت از طریق تشویق به "ندادن مالیات" خاطر نشان کردند: «ما نمایندگان مجلس شورای اسلامی ضمن تأکید بر تعبد و انقیاد همیشگی در برابر قوانین و رهنمودهای حیات بخش امام امت و ابراز آمادگی در به کار بستن رهنمودهای

ص: ۱۲۲۷

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۱۳.

۳- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

فقیه عالی قدر حضرت آیت الله منتظری از مسئولین محترم جمهوری اسلامی و امت شهیدپرور و حاضر در صحنه می خواهیم که هر کدام به نوبه خود و در چارچوب مسئولیت و امکانات خود، این هشدارها را جدی گرفته و به کار بندند و عملاً از آن پشتیبانی نمایند.» (۱) - (۲)

امروز همچنین حجت الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، بعد از سخنان پیش از دستور مجلس اظهار داشت: «بیانات امام عظیم الشانمان مثل همیشه بهترین راهنما برای انسجام و وحدت بود و آن گونه که درخور یک رهبر واقع بین و هوشیار است، امام انگشت گذاشتند روی نقاط حساس که ممکن بود انسجام و وحدت جمهوری اسلامی را به هم بزند.» رئیس مجلس افزود: «درست در آستانه انتخابات و موقعی که ممکن بود عوام فریبی ها برای جلب آراء مردم، افرادی را وادار کند که دست بگذارند روی کمبودهای ناشی از جنگ و هجوم دشمنان و آثار طبیعی انقلاب برای جلب دل های ساده پاک مردم، امام با بیاناتشان جلوی این انحراف خطرناک را گرفتند. هشدار به ما نمایندگان مجلس که تریبون مستقیم در دست داریم و هشدار به علما و ائمه جمعه که مستقیماً با مردم سروکار دارند و هشدار به مراکز تجارت و بازار که ممکن است شیاطین در آنجا اخلال بکنند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه سخنان خود گفت: «خطر مهمی که ممکن بود ما را تهدید بکند این بود که این گونه حرکت ها مسئله جنگ و مسئله مواجهه با دشمنان را تحت الشعاع خودش بگیرد و مبادا که ما در دامی که برایمان گسترده اند دچار مسائل مشکل روزمره ساده بشویم و مشکل عظیم را که جنگ است فراموش کنیم.» رئیس مجلس در پایان اظهار اطمینان کرد که «نمایندگان مجلس هم در سؤالاتشان و هم در سخنرانی های پیش از دستور و هم در صحبت هایی که در خارج از مجلس در مساجد و منابر و جاهای دیگر می روند این راهنمایی ها را درست و موبه مو اجرا خواهند کرد و خاطر امام از این جهت مطمئناً از طریق نمایندگان مجلس و سایر کسانی که مورد خطاب امام بودند ان شاء الله آرام خواهد بود.» (۳)

از سوی دیگر، گزارش ها همچنان حاکی از انعکاس بیانات روز گذشته امام خمینی در رسانه های خارجی است. مطبوعات امروز سوریه نوشتند: «امام خمینی دیروز در دیدار با مسئولین امور بازرگانی ضمن دعوت از ملت ایران به تحمل مشکلات و کمبودهای کشور، [درباره] وجود نقشه هایی جهت متلاشی کردن دولت هشدار داده و افزودند طرح مسائل مربوط

ص: ۱۲۲۸

۱- درمورد نامه نمایندگان مجلس در اعلام حمایت از بیانات امام، یادداشت روزانه حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی حاکی از اختلاف نظر میان نمایندگان درمورد اشاره به اظهارات آیت الله منتظری در کنار بیانات امام خمینی است. درنهایت این نامه بدون تغییری در محتوا فقط با ۱۵۰ امضا انتشار یافت. (ر.ک: اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، ص ۳۱۲)

۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۱۹.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۱۵.

به کمبودها در بازارها، مساجد، مدارس دینی، منبرها و منازل علمای دین به طور هم زمان اتفاقی نیست، بلکه نمایانگر وجود برنامه‌هایی است.»^(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، سه روزنامه البیان، امارات نیوز و گلف نیوز (چاپ امارات عربی متحده) نیز در شماره امروز خود سخنان رهبر انقلاب اسلامی را منعکس کردند. البیان که بنا به این گزارش «علاقه زیادی به بزرگ جلوه دادن اخبار منفی مربوط به جمهوری اسلامی ایران از خود نشان می‌دهد»، در گزارشی با عنوان "[امام] خمینی از روحانیون و بازاریانی که بر علیه دولت مطالبی اظهار می‌دارند، انتقاد کرد"، آورده است: «مخاطب [امام] خمینی احتمالاً بازرگان و اطرافیان وی می‌باشند که در ماه گذشته طی نامه‌ای سرگشاده از دولت میرحسین موسوی انتقاد کردند.» امارات نیوز و گلف نیوز نیز به طور نسبتاً مشروح به درج سخنان امام پرداختند.^(۲)

۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی گفت: دشمنان ما دیگر از صدام مأیوس شده‌اند و اگر مسئله جدیدی در دنیا اتفاق نیفتد با یک فشار دیگر صدام نابود شده است. رئیس مجلس امروز در دیدار با مسئولان طرح و عملیات مناطق یازده گانه سپاه پاسداران و همچنین مسئولان مرکز زرهی پدافند و توپخانه این واحد رزمی، ضمن اشاره به پیشرفت‌ها و گسترش قدرت رزمی سپاه اظهار داشت: «شما باید بدانید که سپاه تنها در بُعد جنگ و جنگ آوری تلاش نکرده بلکه کلاً در ابعاد فرهنگی، امنیت داخلی، روحیه دادن به مردم و بسیاری کارهای دیگر فعالیت داشته است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سپس گفت: «گذشته و آینده جنگ برای ما به شدت قابل توجه است. همچنین جنگ برای ما عبرت آموز بوده و ما باید توجه کنیم که دشمنان ما همواره مترصد نابود کردن نهضت‌های اسلامی بوده و هستند، ولی اینان در مقابل نهضت اسلامی ایران غافلگیر شدند، لذا در همان سال‌های اول، این جنگ را راه انداختند. بنابراین سادگی است که فکر کنیم راه اندازان این جنگ دیگر ما را رها کرده‌اند و سخن از صلح و حقوق بشر گفتن آنان از روی حقیقت است.» وی افزود: «بنابراین ما باید آماده باشیم و تنها راه جلوگیری از جنگ جدید و تنها راه آرام نگه داشتن منطقه آن است که ما نیرومند باشیم و دشمنان وسوسه جنگیدن با ما را از سر بیرون کنند. در این صورت خود را بیمه کرده ایم.» رئیس مجلس شورای اسلامی تأکید کرد: «ما احتیاج به جنگ نداریم بلکه احتیاج به خوب عمل کردن داریم. اگر اخلاق، علم، فضیلت، عدالت و در مجموع اسلام را خوب در جامعه پیاده کنیم درحقیقت بهترین جنگ را با استکبار کرده ایم.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین گفت: «کار بسیار خوب سپاه آن است قدرت

ص: ۱۲۲۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴، دمشق - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

عظیم رزمی خود را به رخ دشمنان بکشد و نشان دهد که دژ شکست ناپذیری است. اگر دشمن به قدرت واقعی شما پی برده باشد دیگر هوس جنگیدن را از سر خود بیرون می کند.» وی تأکید کرد: «شما باید جنگ را جدی بگیرید، ما هرچه این جنگ را زودتر بتوانیم تمام کنیم بیشتر به نفع ماست. امکانات و تجهیزات دشمن رو به نابودی است و از این لحاظ دشمن به نفس نفس افتاده است. دشمنان جنگ افروز ما دیگر از صدام مأیوس شده اند و اگر مسئله جدیدی در دنیا اتفاق نیفتد و وضع به همین منوال پیش برود با یک فشار دیگر صدام نابود شده است.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی ضمن توصیه به پاسداران در خصوص نگهداری دقیق از اموال و تجهیزات سپاه از آنان خواست که با سرعت انتقال و حرکتی که از خود نشان می دهند محدودیت های ناشی از محاصره اقتصادی را خنثی کرده و مقدمات حرکت های وسیعی را در جبهه ها فراهم کنند.

رئیس مجلس شورای اسلامی در پایان سخنان خود به مسئله فلسطین اشاره کرد و ضمن تأکید بر آمادگی اقدام برای نجات مردم فلسطین افزود: «من در کشورهای عربی این قدرت و نیرو را مشاهده نمی کنم. بنابراین این مهم، به عهده جمهوری اسلامی است و شما پیشتانان این قافله شده اید و امیدوارم ما و برادران عرب شاهد نابودی اسرائیل و دیگر متجاوزین در منطقه باشیم و مردم را از شر این جنایتکاران آسوده کنیم.» (۱)

۱

وزارت آموزش و پرورش به بازداشت کارکنان مدارس ایرانی در کویت اعتراض کرد. در همین حال، نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد اتهام دخالت ایران در حوادث اخیر منطقه را تلاشی برای انحراف اذهان از چهره آسیب دیده امریکا در میان ملت ها دانست.

سعید رجایی خراسانی
نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد

دفتر روابط بین المللی وزارت آموزش و پرورش ایران امروز در بیانیه ای ضمن اعتراض به بازداشت چند تن از کارکنان مدارس ایرانی در کویت اعلام کرد که تاکنون هیچ گونه اطلاعی از سرنوشت بازداشت شدگان در دست نیست. بیانیه مذکور همچنین حاکی است: «[اقداماتی از این دست] علی رغم تذکرات دولت جمهوری اسلامی ایران متأسفانه تکرار شده به طوری که در اسفندماه سال گذشته نیز مأمورین آن دولت به بهانه های واهی مبادرت به بازداشت و اخراج ۳ نفر از معلمان مدارس جمهوری اسلامی ایران در کویت نموده اند.» (۲)

ص: ۱۲۳۰

از سوی دیگر، سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد در مصاحبه ای با دو شبکه سراسری تلویزیونی امریکا بار دیگر ضمن رد دخالت جمهوری اسلامی ایران در حملات بمب گذاری در منطقه، تأکید کرد: «امریکا می خواهد توجه اذهان عمومی را از مسائل اصلی منحرف کند، بنابراین در جست و جوی راهی است تا کسی را به عنوان عامل این اقدامات معرفی کند و تحت شرایط کنونی بهترین راه فرار برای آنها متهم کردن ایران است، زیرا انقلاب اسلامی ایران ثابت کرده که ضدامپریالیسم است و چون منافع امریکا در ایران و خاورمیانه [غرب آسیا] بر اثر انقلاب اسلامی ایران به طور جدی مورد تهدید قرار گرفته، بنابراین بهترین راه آن است که خیلی راحت ایران را به عنوان عامل تمام این اقدامات معرفی کند.» وی افزود: «امریکا بنا بر آنچه که خود ادعا می کند به عنوان حافظ صلح به لبنان رفته، اما می بینیم در حمله علیه مردم آنجا شرکت می کند. بنابراین، مردم نیز ساکت نخواهند نشست و علیه امریکا اقداماتی انجام خواهند داد.»

رجایی خراسانی در پاسخ به این سؤال که آیا انگیزه کسانی که در این گونه عملیات های انتحاری شرکت می کنند مذهبی و براساس قرآن است، گفت: «عملیات انتحاری همیشه انگیزه مذهبی نداشته و همان طور که شما هم می دانید در جنگ جهانی دوم نیز خلبانان ژاپنی عملیات انتحاری انجام می دادند که براساس انگیزه مذهبی نبوده است، ولی اینجا مسئله این نیست که آیا انگیزه مذهبی در میان بوده است یا خیر.» وی افزود: «اگر شما تصویر امریکا در سطح جهان را خوب مشاهده کنید می بینید که چطور آن تصویر توسط سیاست های دولت شما خراب شده است. می بینید که در تمام اروپا علیه امریکا دست به تظاهرات می زنند و حتی در انگلیس بهترین دوست امریکا، به شما می گویند "یانکی به خانه ات برگرد" و اقدامات مشابه دیگرش را نیز در آلمان یا خاورمیانه [غرب آسیا] مشاهده می کنید. اگر شما به دنیای عرب نیز بروید خواهید دید که توده های مردم علیه شما هستند. ... امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا]، امریکای لاتین و یا هر جای دیگر روزبه روز بر حمایت خود از رژیم های دست نشانده می افزاید. حال شما اذهان عمومی را از مسئله اصلی دور ساخته اید و می خواهید به بررسی اینکه آیا انگیزه فلان عمل مذهبی بوده است یا خیر پردازید.»

نماینده ایران در سازمان ملل به اظهارات یکی از خبرنگاران که گفت «تاحدودی درست است که دوستان ما در اروپا علیه ما تظاهرات می کنند، اما تنها جایی که بمب گذاری می شود خاورمیانه است»، چنین پاسخ داد: «اگر شما همان کاری را که با مردم خاورمیانه [غرب آسیا] می کنید با دوستان خود در اروپا نیز انجام دهید به احتمال قوی عکس العمل های مشابهی را از جانب دوستان خود در اروپا هم خواهید دید.» وی درخصوص تروریستی بودن بمب گذاری های اخیر گفت: «ما باید تمام عوامل که موجب چنین عملیاتی شده است را

محکوم کنیم. تروریسم همان کاری است که شما نیز در لبنان انجام می دهید. شما مردم را به وحشت انداختید و آنها نیز در مقابل، شما را به وحشت انداخته اند. چرا شما یک طرف را تروریست می نامید ولی طرف دیگر را نه.» (۱) - (۲)

۱

در دومین روز برگزاری گردهمایی بررسی جنایات صدام، شواهد تاریخی در مورد اقدامات طراحی شده عراق برای ضربه زدن به جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار گرفت.

به گزارش خبرنگار روزنامه کیهان، آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران، امروز در سخنانی با بیان اینکه جنایات صدام فقط مربوط به ملت ایران و عراق نمی شود، به اقدامات رژیم عراق علیه حوزه علمیه نجف، اشغال قسمتی از خاک کشورهای کویت و اردن و همچنین اخراج هزاران تن از مردم عراق اشاره کرد و گفت: «دو ماه پس از پیروزی انقلاب اسلامی در جلسات محرمانه ای سران حزب بعث حاکم بر عراق تصمیم گرفتند که با انقلاب اسلامی ایران مقابله کنند و مدعی شدند تنها کشوری که می تواند نقش ژاندارمی منطقه را ایفا کند عراق است.»

آیت الله مهدوی کنی
دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران

دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران افزود: «عراق تجزیه ایران را طرح ریزی کرده بود و مدارک منتشره از سوی وزارت امور خارجه کشور ما به خوبی بیانگر این موضوع است. آنها قصد داشتند خوزستان را به نام عربستان بنامند و کردستان و بلوچستان را از ایران جدا کنند.»

آیت الله مهدوی کنی با اشاره به حمایت رژیم عراق از مخالفان جمهوری اسلامی گفت: «در تاریخ ۷/۱/۱۳۵۹ کنگره ملت عرب که در بغداد تشکیل شد، طی قطعنامه ای رسماً اعلام کرد عراق به مخالفین دولت کنونی ایران مستقیماً کمک می کند تا به اصطلاح ملت ها خودمختاری به دست بیاورند.»

وی ضمن تأکید بر اینکه جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب، هرگز فکر تجاوز به کشورهای دیگر را نداشته است، به تقلیل مدت سربازی به یک سال و بازنشسته کردن عده زیادی از افسران و لغو خریدهای نظامی ایران اشاره

ص: ۱۲۳۲

۱- روزنامه کیهان تاریخ مصاحبه نماینده دائم ایران در سازمان ملل را روز ۲۸ آذر اعلام کرده است، ولی گزارش های سایر منابع خبری نشان می دهد زمان انجام این مصاحبه ۲۷ آذرماه می باشد.

کرد و گفت: «این مطلب نشان می دهد که جمهوری اسلامی ایران فکر تجاوز به کشورهای دیگر را نداشته است، اما در همین زمان و شرایط عراق برخلاف ایران تدارک جنگ را می بیند. ما بیش از ۴۰۰۰۰ مستشار نظامی امریکا را اخراج کردیم، دستگاه های استراق سمع را تعطیل کردیم. طرح امداد به پایگاه های نظامی را متوقف کردیم. وابسته های نظامی را از کشورهای خارجی فراخواندیم، اما عراق سربازهای احتیاط را به خدمت فراخواند. دستگاه های نظامی در مرزهای ایران ایجاد کرد. رابطه رسمی با دشمنان که قبلاً به ظاهر با آنها مخالف بود برقرار کرد. این مسائل همه نشان دهنده این است که عراق خود را برای ضربه زدن به نظام جمهوری اسلامی ایران آماده می کرد.»

در ادامه این گردهمایی، حجت الاسلام حسین صدر یکی از بستگان نزدیک آیت الله صدر با اشاره به اقدامات رژیم عراق در ایجاد تعداد زیادی "مراکز امن" تحت عناوین مختلف، بازداشت های سیاسی بی رویه و شکنجه بازداشت شدگان و نیز صدور حکم اعدام در مورد شخصیت های شیعه عراقی گفت: «آیت الله صدر رژیم عراق را مردود می دانست و حمایت خود را از امام و دادن بُعد جهانی به رهبری امام اتخاذ کرد. مرجعیت شهید صدر دارای ویژگی های بارز و مشخص بود. اول اینکه تمام توده های مسلمان عراق را حول محور خود گرد آورد و در رابطه با برخورد فعال با دردهای آنان و برداشتن ستم و موضعی پدرانانه توانست تمامی توده های عراق را از کرد و ترک و غیره گرد هم آورد [و] تنها مرجعیتی بود که تئوری ولایت فقیه را در تمام سطوح پذیرفت و برای همین بود که صدام و اربابان امپریالیستی اش بر این شدند که چون مرجع دارای پایگاه مردمی می باشد، به زودی می تواند چیزی که در ایران اتفاق افتاد در عراق نیز به وقوع بپیوندد.»

ناصر برواری عضو سابق مجلس ملی عراق، که اخیراً به ایران پناهنده شده است، یکی دیگر از سخنرانان امروز گردهمایی بررسی جنایات صدام بود. وی در مورد چگونگی حکومت فردی صدام توضیح داد و افزود: «مخالفت با صدام یعنی به زندان های مخوف افتادن.» برواری ضمن برشمردن اقدامات رژیم عراق علیه گروه های مختلف قومی، پناهنده شدن خود به ایران را از نشانه های جنایات صدام عنوان کرد.^(۱)

۱

حزب دمکرات کردستان عراق اعلام کرد سه کارشناس خارجی دیگر را در منطقه ای در شمال بغداد ربوده است. از سوی دیگر یکی از اعضای این حزب گفت: امیدواریم دولت فرانسه برای تحقق خواسته های ما به دولت عراق فشار آورد.

رادیو اسرائیل گزارش داد ادریس بارزانی عضو کمیته سیاسی حزب دمکرات عراق، که احتمالاً در تهران به سر می برد، ضمن اعلام خبر ربوده شدن سه کارشناس خارجی اضافه کرد:

ص: ۱۲۳۳

«این افراد اتباع ایتالیا، مصر و تایلند می باشند.» این رادیو همچنین یادآور شد: «جنگجویان کرد عراق [بارزانی ها] چندی پیش سه کارشناس فرانسوی را ربودند و در مقابل رهاکردن آنها آزادی تعدادی از کردهای زندانی را از دولت عراق خواستار گردیدند.» (۱)

در همین حال، یکی از اعضای حزب دمکرات کردستان عراق به نام "نظر" در پاریس در مصاحبه با روزنامه لوماتن (چاپ پاریس) ضمن اشاره به اینکه کارشناسان خارجی ربوده شده در منطقه دهوک - که به گفته وی منطقه ای جنگی محسوب می شود - دستگیر و زندانی شده اند، افزود: «کارشناسان فرانسوی در سلامت کامل بوده و در شرایطی مشابه مردم کرد و پیشمرگان به سر می برند. ما قصد داریم افکار عمومی جهان را در رابطه با سرنوشت ۵۷ زندانی سیاسی کرد که در زندان های صدام حسین در انتظار اعدام به سر می برند، به علاوه ۸ هزار کرد که توسط صدام به منطقه ای در نزدیکی مرز عراق و اردن منتقل شده اند، باخبر و مطلع سازیم.»

نظر همچنین افزود: «ما خواستار یک دولت دمکراتیک در عراق هستیم که همه احزاب دمکراتیک و وطن پرست را گرد هم آورد [و] در این چارچوب خواستار یک خودمختاری واقعی برای کردستان عراق هستیم.» وی در پاسخ به این ادعای خبرنگار لوماتن که «رژیم [امام] خمینی نیز نسبت به اکراد ایران رثوف نیست و حزب دمکرات کردستان ایران به رهبری قاسملو با حملات مکرر پاسداران و ارتش ایران مواجه است»، گفت: «قاسملو همچون طالبانی رهبر سازمان وحدت و وطن پرستان کردستان در عراق، مزدوری است که با رژیم عراق متحد می باشد.» نظر افزود: «آنها در تاریخ اول ماه می [اردیبهشت] بر علیه جبهه ملی دمکراتیک و دیگر نهضت های دمکرات عراق حمله مشترکی انجام دادند. در این حمله ده ها تن از مبارزین حزب کمونیست عراق و صدها تن دیگر از احزاب سوسیالیست کرد عراق از بین رفتند و این موضوع باعث خشنودی صدام حسین شد. روز بعد از این حمله، ارتش ترکیه نیز در کردستان عراق مداخله نظامی کرد. هدف از این عملیات یک توطئه واقعی و متشکل توسط امپریالیسم و متحدینش در منطقه که طالبانی و قاسملو بازیچه آنها هستند، می باشد.»

این عضو حزب دمکرات کردستان عراق در پاسخ به این سؤال که آیا دلیل گروگان گرفته شدن فرانسویان تابعیت آنها بوده است، اظهار کرد: «زندانیان را ما انتخاب نکردیم و آنها به دلیل اینکه در منطقه عملیاتی دیده شدند دستگیر و زندانی شدند.» وی افزود: «ما امیدواریم که دولت فرانسه دخالت کرده و در رابطه با تحقق خواسته های ما به دولت عراق فشار آورد تا بدین ترتیب این سه نفر فرانسوی به خانواده هایشان بازگردانده شوند. ما همچنین از همه سازمان های بشردوست دمکراتیک و پیشرو نیز همین خواسته را داریم.» (۲)

ص: ۱۲۳۴

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۳۳، رادیو اسرائیل، ۲۷/۹/۱۳۶۲.
- ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

امروز هم زمان با انتشار جزئیات بیشتری از نتایج تحقیق درباره بمب گذاری های کویت، یک روزنامه چاپ انگلیس گزارشی از اختلاف نظر مقامات کویتی در مورد نحوه واکنش در قبال این حادثه انتشار داد.

خبرگزاری کویت به نقل از منابع رسمی گزارش داد صبح امروز در کابینه کویت درباره تحقیقات مربوط به انفجارهای هفته پیش و دستگیری ۱۰ فرد مظنون، مذاکره شد. در جلسه کابینه که محمد یوسف العدسانی رئیس مجلس ملی کویت نیز در آن شرکت داشت، شیخ نایف الاحمد وزیر کشور کویت در گزارش مفصلی از چگونگی پیشرفت تحقیقات مقامات امنیتی که به دستگیری افراد مذکور انجامید، مطالبی را درباره هویت راننده کامیون بمب گذاری شده در حمله به سفارت امریکا، وابستگی او به حزب الدعوه عراق و مظنون دیگری وابسته به همین حزب که هنوز دستگیر نشده و نیز سلاح ها و مهمات به دست آمده از متهمان بیان کرد. گزارش خبرگزاری کویت حاکی است شورای وزیران از تلاش های مقامات امنیتی که در مدت کوتاهی متهمان را دستگیر کردند، قدردانی کرد. به گفته این خبرگزاری، سلاح های کشف شده غروب امروز از تلویزیون کویت نشان داده خواهند شد. (۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، روزنامه کویتی الانباء از دستگیری فردی که سیستم انفجارهای دوشنبه گذشته کویت را کار گذاشته بود در منطقه ای در حومه پایتخت این کشور خبر داد. الانباء به هویت و ملیت فرد مذکور اشاره ای نکرده است. بر پایه این گزارش، سفارت امریکا در بیانیه ای که در مطبوعات کویت منتشر شد اعلام کرد: «تمام تشریفات کنسولی که در کویت انجام می شد نظیر گرفتن ویزای ورود به امریکا مگر در موارد ضروری فعلاً متوقف شده است.» (۲)

در همین حال، یک مقام رسمی کویت از دولت خواست تا «سفارتخانه امریکا و دیگر سفارتخانه ها را به یک منطقه دیپلماتیک، جایی که موارد امنیتی را بتوان در آن تشدید کرد، منتقل کند.» خبرگزاری آسوشیتدپرس با اعلام این مطلب افزود: «سفیر عراق در کویت از دولت این کشور خواست این کشور آزادی و دموکراسی را از تمامی متقلبان و مداخله گران فرقه ای تصفیه کند.» اظهارات سفیر عراق در روزنامه الانباء منتشر شده و «منابع دیپلماتیک عرب گفتند وی به ایران و ساکنان ایرانی کویت اشاره کرده است.» (۳)

روزنامه فایننشال تایمز نیز در مطلبی با عنوان "اختلاف نظر کویتی ها در مورد چگونگی واکنش در مقابل موج بمب گذاری ها" نوشته است: «اعضای پارلمان که به خاطر داشتن عقاید مخالف مشهور هستند از آن بیم دارند که نشان دادن واکنش بیش از حد ممکن است منجر به محدود شدن فعالیت های سیاسی و آزادی مطبوعات شود. هواداران [تشکل] نهضت اسلامی در کویت معتقدند که امکان دارد با فعالیت های آنها شدیداً مقابله شود. در مقابل کویتی های

ص: ۱۲۳۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ - ۱۵، کویت - خبرگزاری کویت، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۹، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۲۰، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

محافظه کار و تجار می گویند امنیت این کشور باید تقویت شود تا مشکلات و مسائل اعراب و خاورمیانه [غرب آسیا] به داخل کویت وارد نشود. به گفته آنها گروه های زیادی هستند که به بی ثبات ساختن خلیج [فارس] علاقه مندند و در آن نفع خود را می جویند.»

فایننشال تایمز سپس در مورد فعالیت نهضت اسلامی در کویت افزوده است: «۷ عضو آن که سه گروه آن شیعه هستند قدرت و نفوذ بسیار زیاد خود را در تعیین خط مشی های اجتماعی صلح طلبانه به اثبات رسانده اند. به علاوه در این کشور چندین کانون اصلاح طلبی و مرکز فرهنگی اسلامی وجود دارد که به عنوان پوششی برای فعالیت های این نهضت عمل می کنند. اگرچه بنیادگرایی شیعه، غرب را به خود مشغول داشته است، اما در کشورهای خلیج [فارس] که سنی مذهب هستند، اخوان المسلمین از بیشترین حمایت برخوردار است. اعضای این نهضت که در کویت تحت ادعای "جمعیت الاصلاح" گرد هم آمده اند، معتقدند که حکومت خانوادگی، ضداسلامی است. تاکنون اعضای این نهضت در ابراز عقایدشان در مجامع عمومی، حداقل در چارچوب دانشگاه ها نسبتاً آزاد بوده اند، ولی در حال حاضر آنان معتقدند که دولت از بمب گذاری های روز دوشنبه به عنوان وسیله ای برای گل آلود کردن آب جهت سرکوبی آنها استفاده خواهد کرد. خالد الوسمی یکی از اعضای مشهور پارلمان کویت، گفت هم اکنون این گروه اسلامی احساس می کند که مورد حمله قرار گرفته است، این انفجارات نهضت اسلامی را بی اعتبار خواهد کرد و فکر می کنم دولت قوانین را برای انجام ملاقات های سیاسی و حتی شاید برای امضای پیمان امنیتی با کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] تصویب خواهد کرد.»

نویسنده فایننشال تایمز در پایان یادآور شده است: «بسیاری از اعضای پارلمان کویت، نه فقط اعضای مخالف، از آثار جنبی پیمان امنیتی خلیج بیمناک اند و گمان می کنند چنین پیمانی استقلال سیاسی و ارضی کویت از مرز عربستان سعودی را خدشه دار خواهد کرد. این پیمان خلیج نیروهای امنیتی هریک از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] را مجاز می دارد که بدون اجازه قبلی تا عمق ۲۰ کیلومتری خاک کشور دیگر به تعقیب جنایتکاران ادامه دهد.» (۱)

۱

در آخرین جلسات دادگاه دومین گروه از اعضای شبکه مخفی حزب توده که دیروز و امروز برگزار شد، جزئیات بیشتری از چگونگی ارتباط حزب با شوروی و افشای اطلاعات نظامی کشور مطرح گردید.

در ادامه رسیدگی به اتهامات ۶ عضو دیگر تشکیلات نظامی حزب توده که از هفته پیش با طرح اتهامات و دفاعیات شاهرخ جهانگیری مسئول شاخه نظامی، دریایی، هوایی این تشکیلات آغاز شد، صبح دیروز نورالدین کیانوری دبیر کل حزب و محمدمهدی پرتوی مسئول تشکیلات مخفی حزب که به عنوان شهود در جلسه دادگاه شرکت کرده بودند،

ص: ۱۲۳۶

توضیحاتی را در مورد نحوه ارتباط حزب با سفارت شوروی بیان کردند. بر پایه این گزارش، کیانوری گفت: «ما به چند طریق مستقیم یا غیرمستقیم با مقامات سفارت شوروی ارتباط داشتیم که رابطه مستقیم آن بین من و آنها بود و رابطه غیرمستقیم از طریق دو نفر رابط برقرار می شد که برای احتیاط بیشتر با مشورت مسعود آذرنگ، جهانگیری را به عنوان رابط ذخیره معرفی کردیم.» پرتوی نیز در مورد اطلاعات ارائه شده به سفارت گفت: «اطلاعات نظامی شامل دو قسمت است یکی اسناد خاصی که تأکید خاصی روی آنها بود و یکی مجموعه اخباری که افراد نظامی به ما می دادند که در مورد اخبار چیزی به فرد شوروی ندادم و اخبار ارتش و بخش غیرنظامی تشکیلات مخفی را به صورت کتبی یا شفاهی به آقای کیانوری می دادم.» وی درباره نحوه برقراری ارتباط با اعضای سفارت نیز گفت: «این ارتباط ها به صورت ارتباط خیابانی، علامت گذاری، تلفنی و دو سه هفته قبل از دستگیری به وسیله امواج رادیویی بود.»

در ادامه جلسه دادگاه، سرگرد صابر ظفرحیدری در دفاعیات خود در مورد اتهامات مطرح شده از جمله «عضویت و فعالیت در شبکه مخفی با نام مستعار مهاجر و تحت مسئولیت هوشنگ» و «دادن اطلاعات سیاسی، نظامی به تشکیلات» گفت: «من که در عشق عدالت اجتماعی می سوختم از شعارها و تحلیل های حزب توده خوشم آمد و به همین دلیل جذب حزب شدم، اما شناخت دقیقی از حزب توده و مارکسیسم همچنین از اسلام نداشتم.» وی در بخش دیگری از اظهارات خود ضمن قبول موارد مطرح شده در کیفرخواست اضافه کرد که اطلاعات مربوط به محیط کار خود یعنی نیروی هوایی را به حزب می داده است. ظفرحیدری افزود: «روزی حزب یادداشتی برای من فرستاد و اطلاعاتی در مورد سیستم های جنگ الکترونیک نیروی هوایی خواسته بود که دو کتاب خیلی محرمانه در این زمینه در اختیار حزب توده قرار دادم. حزب هم پس از تهیه فتوکپی از صفحات آن به من مسترد کرد.» در ادامه دادستان انقلاب ارتش با بیان مواردی به دفاعیات متهم پاسخ داد. (۱)

روزنامه کیهان گزارش داد: در جلسه امروز دادگاه نائسروان عباس هاشمی نژاد، ناخدا سوم علی اکبر میرزایی و همافر یکم نیروی هوایی بهمن حافظی نیا به دفاع از خود در برابر اتهام عضویت و فعالیت در شبکه مخفی حزب توده پرداختند. بنا به این گزارش، نائسروان هاشمی نژاد در دفاع مدعی شد از هیچ یک از برنامه های جاسوسی و مخفی حزب توده اطلاع نداشته است. ناخدا سوم میرزایی نیز ضمن دفاعیات خود با ادعای اینکه هیچ گاه از هدف حزب مبنی بر جمع آوری اطلاعات آگاه نبوده، گفت: «در ملاقات هایی که با رابط تشکیلاتی خود داشتم وی همیشه وانمود می کرد نظامیان زیادی خواستار عضویت در حزب توده هستند که به دلیل ممنوعیت عضویت نظامیان در احزاب و گروه ها، حزب توده نمی تواند آنان

ص: ۱۲۳۷

را به عضویت بپذیرد درحالی که امروز متوجه شده ام که این طور نبوده و جز عده معدودی کسی تمایل به همکاری با آنان نداشته است.»

در جلسه امروز دادگاه همچنین پرتوی مسئول تشکیلات مخفی حزب درمورد دفاعیات متهمان گفت: «نحوه ارتباط و مسائل جنبی آن طوری بود که اعضا می توانستند از مسئله براندازی مطلع شوند.» وی افزود: «اطلاعات مربوط به نیروی دریایی را علاوه بر اعضای عادی از طریق ناخدا افضلی فرمانده نیرو نیز به دست می آورده است و به همین دلیل معمولاً برای دریافت اطلاعات این نیرو از اعضای جزء تمایل چندانی نشان نمی داده است.» پرتوی درعین حال یادآور شد که «اطلاعات تفصیلی حزب را فقط کادرهای مسئول می دانستند و عناصر ساده از اطلاعات اجمالی مطلع می شدند.» گزارش کیهان همچنین حاکی است دادستان انقلاب ارتش در این جلسه برای ۶ عضو تشکیلات مخفی حزب به عنوان محارب و مفسد فی الارض تقاضای مجازات کرد.^(۱)

۱

وزرای امور خارجه سوریه، لبنان و عربستان امروز درحالی مذاکرات خود را در دمشق برای بررسی بحران لبنان آغاز کردند که کشتی های جنگی امریکا برای سومین بار مواضع سوریه در لبنان را زیر آتش گرفتند.

به گزارش روزنامه کیهان وزرای امور خارجه سه کشور سوریه، لبنان و عربستان سعودی امروز در دمشق دیدار کردند تا درباره شرایط امنیتی و خروج نیروهای خارجی از لبنان به مذاکره پردازند. به نوشته روزنامه های بیروت، وزرای مذکور به ویژه درباره پیمان ۱۷ می (۲۷ اردیبهشت) لبنان و رژیم صهیونیستی که گروه های مخالف دولت لبنان خواستار لغو آن هستند، مذاکره خواهند کرد و درمورد زمان و مکان تشکیل مجدد اجلاس آشتی ملی متشکل از جناح های مختلف لبنان تصمیم خواهند گرفت.^(۲)

درعین حال گزارش دیگر کیهان حاکی است وزرای سه کشور در پایان پنج ساعت مذاکره نتوانستند تاریخی برای ازسرگیری کار اجلاس آشتی ملی که از ۴ نوامبر (۱۲ مهر) گذشته در ژنو نیمه تمام مانده بود، تعیین کنند. عبدالحلیم خدام وزیر امورخارجه سوریه در مصاحبه ای گفت که «تاریخ ازسرگیری کنفرانس آشتی ملی لبنان تنها زمانی تعیین خواهد شد که در آن بحث جامعی درمورد کلیه مشکلات لبنان مطرح شود.» وی افزود در ژانویه آینده بار دیگر با وزرای امور خارجه عربستان و لبنان در ریاض ملاقات و گفت و گو خواهد کرد. همچنین رادیو دمشق در یک تفسیر سیاسی اعلام کرد: «لبنانی ها تنها یک راه دارند و آن اتحاد در مقابل دشمنانی است که می خواهند از لبنان به عنوان پایگاهی جهت تجاوز به سوریه و دیگر کشورهای عربی استفاده کنند.» کیهان یادآور شد سوریه همچنین خواهان لغو توافقنامه ۱۷ می

ص: ۱۲۳۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

میان رژیم صهیونیستی و لبنان است درحالی که امریکا و رژیم صهیونیستی با لغو این توافقنامه و نیز اصلاح آن موافق نیستند.^(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه از تل آویو، نتیجه یک نظرخواهی در اسرائیل نشان می دهد در صورت انجام انتخابات در زمان حاضر «حزب کارگر اسرائیل که مخالف دولت و موافق عقب نشینی یک جانبه [از] لبنان و نیز در نظر گرفتن امتیازات ارضی به فلسطینی ها در کرانه اشغالی است، پیروز می شد.» این گزارش افزود: «این نظرخواهی که در روزنامه ها آرتص چاپ شد، نشان داد که ۳/۴۳ درصد رأی دهندگان از حزب کارگر حمایت خواهند کرد درحالی که فقط ۴/۲۹ درصد آنها به ائتلاف [حزب] لیکود به رهبری اسحاق شامیر [نخست وزیر] رأی خواهند داد.»^(۲)

امروز دو کشتی جنگی امریکا به مواضع سوریه در لبنان حمله کردند. از روز چهارشنبه گذشته این سومین باری است که کشتی های امریکایی مواضع واقع در کوهستان های اطراف بیروت را زیر آتش توپخانه قرار می دهند. براساس اظهارات مقامات امریکایی، این حمله به دنبال تیراندازی به سوی دو هواپیمای جت جنگنده امریکا در شمال بیروت انجام گرفته است.^(۳)

ص: ۱۲۳۹

-
- ۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.
 - ۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۲۷ و ۲۸، تل آویو - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۹/۱۳۶۲.
 - ۳- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

توپخانه های ارتش عراق امروز شهرهای آبادان، خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر را هدف قرار دادند. توپخانه های خودی نیز عقبه نیروهای عراقی در منطقه عملیاتی والفجر ۲ را گلوله باران کردند.

در گلوله باران آبادان ۳ باب منزل مسکونی و یک باب مغازه تخریب شد. در خرمشهر نیز دیری فارم، راه آهن و نقاط مختلف شهر و همچنین مناطق زید، پل نو و جزیره مینو هدف چندین گلوله قرار گرفت و خساراتی به بار آمد. در این حملات یک تن شهید و ۱۲ تن از افراد نظامی و غیرنظامی زخمی شدند.^(۱)

از سوی دیگر، امروز در مناطق پیرانشهر، سردشت و حاج عمران (منطقه عملیاتی والفجر ۲) با اجرای آتش توپخانه خودی به یک پل تدارکاتی نیروهای عراقی خساراتی وارد و چند خودرو نیز منهدم شد، علاوه بر این چند تن از افراد عراقی کشته یا زخمی شدند. یک تن از افراد خودی نیز بر اثر آتش توپخانه های دشمن به شهادت رسید.^(۲)

امروز فرمانده تیپ ۱۵ دریایی امام حسن (ع) آخرین وضعیت یگان تحت امر خود را به فرماندهی قرارگاه کربلا گزارش داد.

در این گزارش که به نظر می رسد در راستای آماده سازی یگان ها، البته بدون آگاهی فرماندهان آنان برای اجرای یک عملیات آبی - خاکی در آینده ای نه چندان دور، تهیه شده است، فرمانده تیپ ۱۵ امام حسن (ع) به اجمال درباره وضعیت موجود و نیازهای این تیپ اعم از نیروی انسانی و تجهیزات توضیحاتی داده است.^(۳)

ص: ۱۲۴۱

۱- سند شماره ۲۹۱۰۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) به نزا (معاونت عملیات)، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۱.

۳- تیپ دریایی امام حسن (ع) در عملیات خیبر در ساحل شرقی هورالعظیم در منطقه شط علی (روبه روی هویزه) در جناح شمال منطقه عملیاتی همراه با لشکر ۲۵ کربلا به اجرای عملیات پرداخت. به منظور رعایت ترتیبات امنیتی و حفاظتی که به تشخیص فرمانده کل سپاه پاسداران به طور بسیار ویژه ای اعمال می شد، بسیاری از فرماندهان و مسئولان یگان ها تا مدت ها از تصمیم فرمانده سپاه بی اطلاع بودند و بی آنکه خود بدانند برای عملیات آماده می شدند.

طبق این گزارش، تیپ امام حسن(ع) در حال حاضر دارای ۳ گردان با آمادگی رزمی ۸۵٪ است و زمینه لازم برای تشکیل گردان چهارم نیز از نیروهای داوطلب مردمی فراهم شده است؛ برای رفع نیاز گردان چهارم و تشکیل گردان پنجم به ۵۰ نفر نیروی سُکّانی (قایقران)، ۶۰ نفر نیروی کادر فرماندهی و مخابرات و یک گردان رزمی نیاز است.

در ادامه این نامه، فرماندهی تیپ اعلام کرده که برای تکمیل کادر خدمات و پشتیبانی رزمی و اقداماتی همچون تخلیه شهدا و مجروحان، کادر درمانی و نیروی مورد نیاز واحد تخریب، باید ۶۰۰ نفر جذب و آموزش داده شوند. همچنین برای رفع کمبودهای لجستیکی تیپ که مهم ترین آنها واگذاری ۱۹۰ قایق، جلیقه های نجات و لباس های بادگیر نیروها است باید اقدام لازم انجام گیرد. (۱)

۱

در سه عملیاتی که گروه های مسلح غیرقانونی در محور سردشت - مهاباد و محور جلدیان - پیرانشهر اجرا کردند ۱۱ تن از افراد خودی شهید، ۹ تن زخمی و ۲ تن به گروگان گرفته شدند.

ساعت ۹ صبح امروز، درحالی که فرمانده هنگ ژاندارمری مهاباد همراه ۵ تن دیگر برای بررسی محل استقرار پایگاه تازه تأسیس محور سردشت - مهاباد عازم منطقه کله گاوی بودند، خودروی حامل آنها در حوالی پایگاه گل تپه به مینی که گروه های مسلح ضدانقلاب کار گذاشته بودند، برخورد کرد. بر اثر انفجار مین، راننده خودرو شهید و ۵ تن دیگر (فرمانده هنگ، ۲ افسر و ۲ پاسدار) زخمی شدند. (۲)

ساعت ۱۲ نیز در همین محور ۲ دستگاه خودروی ژاندارمری در حال اجرای مأموریت گشت در حوالی زمزیران (جنوب منطقه کله گاوی)، هدف حمله عناصر مسلح غیرقانونی قرار گرفتند. در این حادثه ۹ تن از سرنشینان این خودرو (یک افسر و ۸ سرباز) به شهادت رسیدند. لازم به ذکر است که افراد ضدانقلاب هر دو خودرو را با گلوله آر.پی.جی ۷ هدف قرار دادند و سرنشینان آن دو خودرو که فرصت نیافتند خود را نجات دهند، زنده زنده داخل خودروها سوختند. (۳)

در محور جلدیان - پیرانشهر نیز یک دستگاه خودروی نیروهای خودی حامل افراد ژاندارمری هنگام جمع آوری افراد تأمین جاده، در کمین گروه های مسلح غیرقانونی گرفتار شده، یک تن از آنها شهید و ۴ تن مجروح شدند و ۲ تن نیز به اسارت درآمدند. مهاجمان خودروی ایفای این افراد را نیز به آتش کشیدند. (۴)

ص: ۱۲۴۲

۱- سند شماره ۱۳۵۶۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد تیپ ۱۵ دریایی امام حسن(ع) به فرماندهی قرارگاه کربلا، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۴۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲؛ و- سند شماره ۸۰۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۱۱ (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳)، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۸۰۸۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه به ستاد مرکزی، ۳/۱۰/۱۳۶۲.

نیروهای خودی امروز عملیاتی را که از ۲۲/۹/۱۳۶۲ برای پاک سازی منطقه جنوب و جنوب غربی سقز شروع کرده بودند، پایان دادند. (۱) گروه های مسلح غیرقانونی در این منطقه به علت دوری از محورهای مواصلاتی اصلی و نزدیک بودن به مرز عراق (در شمال دره شیلر) از امنیت نسبی برخوردار بودند و می کوشیدند این منطقه را به هر نحو ممکن، حفظ کنند که این امر یکی از دلایل طولانی شدن عملیات پاک سازی منطقه بود. در این عملیات حدود ۱۵ روستا از جمله بیان دره، سپیانجو، گاو میشله، سیف طاله، بوئین، سیان زا، گاومله، وزمله و گوئزه کویزه پاک سازی شد و ۵ تن از افراد مسلح محارب دستگیر و ۲۰ تن از آنان نیز کشته یا زخمی شدند. همچنین نیروهای خودی تعدادی سلاح و مهمات به غنیمت گرفتند. (۲)

نیروهای خودی همچنین در حوالی روستای شلیم جاران در جنوب شرقی پیرانشهر، ضرباتی را به افراد گروه های ضدانقلاب وارد کردند. نیروهای عمل کننده با پشتیبانی آتش توپخانه در محل اجتماع عناصر مسلح غیرقانونی وارد عمل شدند. در این اقدام از افراد مسلح ضدانقلاب ۵ تن کشته و ۲ تن زخمی شدند و از افراد خودی نیز ۲ تن مجروح شدند. (۳)

گزارش های منابع خودی از حضور فعال افراد حزب دمکرات کردستان در جنوب غربی و غرب دیواندره و تشدید فعالیت سازمان کومه له در منطقه عمومی سروآباد حکایت دارد.

به دنبال افزایش فعالیت و تحرک عناصر حزب دمکرات در منطقه آذربایجان غربی و به ویژه در محدوده پیرانشهر، مهاباد و نقده، لشکر ۲۸ کردستان از تشدید حضور عناصر این حزب در جنوب غربی و غرب دیواندره خبر داد. بنا به اعلام رکن ۲ این لشکر، حزب دمکرات به تازگی ۲ مقر سیار در روستاهای قزل بلاغ و کول دایر و حدود ۵۰ الی ۶۰ نفر را نیز با سلاح های انفرادی و ۵ قبضه تیربار کالیبر ۵۰ در روستای درودیان مستقر کرده است. (۴)

سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له نیز برخی فعالیت های خود را در منطقه عمومی سروآباد در محور میوان - سنندج افزایش داده است. این اقدام و تحرکات سازمان کومه له که بعد از درگیری دو روز پیش با حزب دمکرات صورت گرفته است فاقد هرگونه ویژگی نظامی است و به نظر می رسد برای بازیابی روحیه افراد این سازمان و قدرت نمایی در میان مردم منطقه یا گروه رقیب (حزب دمکرات) بوده باشد.

افراد این سازمان در روستای بیدره، انبار علوفه روستائیان را به آتش کشیدند و در روستای نیزل نیز مقادیری پول و آذوقه از مردم اخذی کردند. همچنین با حمله به شرکت مهندسی

ص: ۱۲۴۳

۱- بخش هایی از این عملیات در روزشمار ۲۵/۹/۱۳۶۲ درج شده است.

۲- سند شماره ۳۵۶۴۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه کردستان به ستاد سپاه منطقه ۱۱، ۲۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۴۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی، ۳۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۳۰۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان (رکن ۲) به استانداری کردستان، ۷/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۸۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ناحیه کردستان به سپاه منطقه ۱۱، ۶/۱۰/۱۳۶۲.

- ۳- سند شماره ۳۶۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن ۳) به فرمانده نزا (معاونت عملیات)، ۲/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۸۴۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به ستاد مرکزی، ۳/۱۰/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۳۷۴۵۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان (رکن ۲) به فرمانده پادگان سقز، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

بنادر در حوالی روستای نگل، تمامی وسایل و تجهیزات آنجا را غارت کرده و به روستای گلپه انتقال دادند. لشکر ۲۸ کردستان ضمن اعلام این اقدامات سازمان کومه له افزوده است: بخش قابل توجهی از مردم منطقه کوماسی در شمال محور مریوان - سنندج، به علت این گونه اقدامات سازمان کومه له - که در گذشته نیز سابقه داشته است - برای در امان ماندن از تعرضات این سازمان خانه های خود را ترک و به شهرهای سنندج و مریوان مهاجرت کرده اند.^(۱)

۱

امام خمینی اقدامات جهاد سازندگی در جبهه ها و سراسر کشور را چشمگیر خواندند.

رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی، صبح امروز در دیدار حجت الاسلام عبدالله نوری نماینده امام در جهاد سازندگی و اعضای شورای مرکزی جهاد با ایشان ضمن تقدیر و تشکر از زحمات نیروهای جهاد سازندگی در روستاها و جبهه های جنگ اظهار داشتند: «کراماً درباره زحمات جهاد در جبهه ها گفته ام. زحمات جهاد در سراسر ایران چشمگیر و مورد تصدیق همه ما بوده است. توجه کنید که کارهایتان برای خدا باشد. شما از خدا پاداش بخواهید نه از دولت و ملت. باید کاری کنیم که او راضی باشد.»

رهبر انقلاب افزودند: «اما راجع به بودجه جهاد، ان شاء الله وقتی وزیر تعیین شد، تجدیدنظر لازم را می نماید. من هم سفارش می کنم که ان شاء الله دولت به محرومین نظر بهتری بنماید. کار در روستاها بسیار ارزشمند است. در سابق به روستاها هیچ نمی رسیدند و کار اساسی برای روستاها نشده بود و امروز هم اگر پشتوانه مردم نبود، دولت توان رسیدگی به تمام روستاها را پیدا نمی کرد. امروز بحمدالله با همت جوان ها وضع روستاها رو به بهبود است.»

امام خمینی در ادامه تأکید کردند: «ایران کشوری است که باید کشاورزی اش، اساس همه کارها باشد. آن عده ای که می گویند از نظر کشاورزی نمی شود خودکفا شد، اطلاع دقیقی ندارند. روستائیان هم سعی کنند به شهرها نیایند و در روستاهای خود بمانند. چون آنها که نمی خواهند مثل بالاشهری های ما زندگی کنند، پس در روستاها بمانند. ان شاء الله دولت به وضع آنها رسیدگی می نماید. ان شاء الله جهاد سازندگی بتواند محرومیت هایی را که روستائیان دارند به تدریج رفع نماید. جهاد هم خوب عمل کرده است. وقتی دست در دست یکدیگر دهید ان شاء الله تمامی کارها به صورت خوبی انجام می گیرد. اگر باهم باشید مطمئن باشید، مشکلات رفع می شود. کوشش کنید کارهای بسیار خوب و عالی برای اسلام و مسلمین داشته باشید و مظلومین را از ظلم و گرفتاری نجات دهید.» ایشان در پایان خاطر نشان کردند: «نماینده من [حجت الاسلام نوری] در جهاد می ماند و به کارهایش ادامه می دهد.»^(۲)

ص: ۱۲۴۴

۱- سند شماره ۳۴۱۱۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به فرماندهی ژاجا، ۷/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۳۰۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان به فرماندهی ناحیه ژاندارمری، ۲۰/۱۰/۱۳۶۲.

۲- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۵۸ و ۲۵۹.

اعلام پشتیبانی گروه ها، شخصیت ها، نهادها، سازمان ها، بازار و اتحادیه های حمل و نقل از بیانات امام خمینی در زمینه حمایت و تقویت دولت ادامه دارد.

روزنامه کیهان فهرستی از اسامی افراد، گروه ها و قشرهای مختلفی را که با ارسال پیام از موضع رهبر انقلاب مبنی بر لزوم تقویت دولت، اعلام حمایت و پشتیبانی کرده اند، انتشار داد. در این فهرست اسامی ائمه جمعه، تعدادی از حوزه های علمیه، نهادها، سازمان ها و ارگان های مختلف کشور و نیز انجمن های اسلامی برخی وزارتخانه ها، صنایع و اصناف بازار به چشم می خورد. گزارش کیهان همچنین حاکی است مدرسین و طلاب حوزه علمیه همدان، جامعه روحانیت تنکابن و حجت الاسلام روحانی نماینده امام و امام جمعه بابل و نیز امام جمعه شاهین شهر با انتشار پیام هایی از رهنمودهای امام و آیت الله منتظری درباره ضرورت حمایت از دولت پشتیبانی کردند. همچنین در برخی استان ها با تشکیل ستادهایی مقدمات تخلیه سریع کالا از بنادر فراهم شده است. (۱) به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، کامیون داران استان های اصفهان، خراسان، یزد و خوزستان نیز آمادگی خود را برای اعزام به مبادی ورودی و بنادر کشور به منظور کمک به حل مشکلات حمل و نقل کالاها اعلام کردند. (۲)

رئیس جمهور ضمن تأکید بر جایگاه مردمی ارتش جمهوری اسلامی ایران، گفت ملت ایران همان افتخاری را که با انقلاب به دست آورد با مقاومت در جنگ کسب خواهد کرد.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، امروز در دیدار با سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، جانشین، معاونان و فرماندهان یگان های مختلف این نیرو حرکت رو به کمال ارتش را یکی از اجزای مهم و اساسی نظام جمهوری اسلامی برشمرد و افزود: «همه نظام های مردمی دنیا محتاج به کمک های مردمی هستند و بحمدالله ما نیز از کمک های بی شائبه مردم که با شوق و رغبت انجام می دهند، برخورداریم. مردم مسلمان ایران طبق رهنمودهای امام امت و پیرو ایمانشان، به اسلام کمک و اسلام را در کمک به مجریان کشور مجسم می بینند. آن انسان هایی که فرزندان خود را به جبهه های جنگ می فرستند و آن زنانی که زیورآلات خود را برای پشتیبانی از رزمندگان اسلام اهداء می نمایند و آن مردانی که در هر پست و مقامی در سطح کشور به دولت استمداد می رسانند، احساس می کنند که با این عمل خود دین خود را به اسلام و انقلاب اسلامی ادا می نمایند و صمیمانه معتقدند که مسئولین نظام جمهوری اسلامی برای آنان خدمت می کنند.»

رئیس شورای عالی دفاع ضمن تأکید بر ضرورت برخورداری ارتش از کارایی نظامی بالا برای مقابله با تهدید نظامی ابرقدرت ها اظهار کرد: «شما امروز بهترین دانشگاه های نظامی را در

ص: ۱۲۴۵

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۲، ۴ و ۱۶.

جبهه ها و میدان های جنگ دارید. قبلاً دانش نظامی تنها در کتاب ها، نوشته ها و کلاس ها خلاصه می شد و با واقعیت ها منطبق نمی گردید، ولی اکنون ارتش جمهوری اسلامی ایران یک ارتش جنگ دیده است و ما هم اکنون جنگ چندساله ای را پشت سر می گذاریم که برای ما از لحاظ کارایی و بالادستی دانش نظامی فوق العاده ارزشمند بوده است. در این رابطه کسانی هم که می توانند برای پیشبرد اندیشه نظامی در این کشور مؤثر باشند باید تشویق گردند.»

آیت الله خامنه ای همچنین تأکید کرد که در فرماندهی بدون شک یک جنبه معنوی وجود دارد و فرماندهی که فقط بخواهد به ظاهر فرماندهی کند، موفق نخواهد بود. وی افزود: «آن صمیمیت و محبتی که بین فرمانده و فرمانبر آن لازم است وجود داشته باشد اساسی ترین عنصری است که می تواند یک مجموعه را کنترل نماید.»

رئیس جمهور با بیان اینکه این جنگ از سوی همسایه نابکاری بر ما تحمیل شده و امروز هم دنیا بر این موضوع آگاه شده که آغاز جنگ به دست ما نبوده است، گفت: «مدت ها در دنیا سعی می کردند این واقعیت را انکار نمایند، ولی وقتی آثار مثبت و منفی این جنگ چندساله در دنیا ظاهر شد دیگر نمی توانستند تنها به جنبه عاطفی و احساسی آن بسنده کنند. لذا دنیا به فکر فرورفت و به واقع بینی کشانده شد و همه فهمیدند که این جنگ بر ایران تحمیل شده است.»

آیت الله خامنه ای همچنین خاطرنشان کرد: «ما جنگ طلب نیستیم، ولی وقتی ملتی مورد تهاجم قرار می گیرد و از خود دفاع نمی کند، سند نابودی و ذلت و بربادرفتن آرزوها و آینده خود را به دست خود خواهد ساخت. نه دوستان و نه دشمنان از آن ملتی که از خود دفاع نمی کند ستایش نخواهند کرد و هیچ تاریخ و تاریخ نویسی این حرف را قبول نمی نماید، ولی به عکس آن ملت هایی که از خود دفاع نمودند به عنوان نگهبانان ارزش های انسانی و جوامع انسانی شناخته شده اند و ما اکنون در چنین وضعیتی هستیم. ما احساس می کنیم که تسلیم شدن در برابر فشار قدرت هایی که پشت سر رژیم مهاجم عراق قرار دارند چشم پوشیدن از همه ارزش هایی است که ملت ما در طول قرن های متمادی برای خود فراهم کرده است.»

رئیس شورای عالی دفاع در پایان گفت: «علی رغم همه تبلیغاتی که از سوی خبرگزاری های صهیونیستی علیه نظام جمهوری اسلامی ایران انجام می گیرد، ولی در باطن این هیاهوها یک احساس احترام و تکریم عمیقی نسبت به شخصیت ملتی است که با کمال شجاعت قدرتمندانه و سرافراز در مقابل تهدیدها و فشارها ایستادگی و فداکاری می نماید. امروز ملت ما همان افتخاری را که با انقلاب به دست آورد با مقاومت در این جنگ به دست خواهد آورد. خوشبختانه این مقاومت اثر هم بخشیده است و توانسته ایم دشمن خود و دولت های مرتجع پشتیبان او را از این تهاجم پشیمان نماییم.» (۱)

ص: ۱۲۴۶

نخست وزیر در دیدار با جمعی از روحانیون اهل سنت کردستان تأکید کرد دولت از سرمایه گذاری در منطقه کردستان دریغ ندارد.

میرحسین موسوی در این دیدار که به مناسبت هفته وحدت انجام شد، گفت: «دنیای استکبار و مستشرقین وابسته به آنها امروز از وحدت مسلمین می ترسند.» وی افزود: «اگر به تاریخ صدساله اخیر نظر بیفکنیم می بینیم که استکبار توسط مستشرقین و باستان شناسان به منظور جدا کردن امت اسلامی از یکدیگر در آثار باستانی کشورهای اسلامی به تحقیق و مطالعه پرداخت و جالب این است که تمام این تحقیقات و مطالعات هم زمان باهم انجام گرفت و آنچه که مبنای تحقیق واقع شد و به آن اصالت دادند، اسلام نبود بلکه آثار تاریخی و باستانی قبل از تمدن اسلام ملاک تحقیق قرار گرفت تا از این طریق برای هر یک از کشورهای اسلامی تاریخ و شناسنامه جدید و مغایر باهم تألیف گردد. ایرانی به اجداد خود، مصری به فراعنه و همین طور سایر کشورها به تمدن های پیش از اسلام خود اکتفا کنند تا این امر سبب جدایی ملت ها شود که همه به واسطه اسلام به یکدیگر پیوند می خوردند.»

نخست وزیر در همین زمینه به اقدام اخیر در تعطیل کردن مؤسسه باستان شناسی فرانسه در ایران اشاره کرد و گفت: «ما نمی توانیم باور کنیم فرانسه، کشوری که دستش آلوده به خون بیش از یک میلیون مبارز مسلمان الجزایری است و هم اکنون همگام و در کنار اسرائیل علیه مسلمانان لبنانی می جنگند، دلش به حال فرهنگ اسلامی ایران و تمدن آن سوخته باشد.»

موسوی همچنین سیاست رژیم گذشته را در محروم نگه داشتن مناطقی نظیر کردستان دانست و با اشاره به تلاش های ضدانقلاب برای ایجاد جنگ شیعه و سنی به منظور جلوگیری از عمران مناطق محروم توسط دولت گفت: «به شهادت رسیدن بسیاری از برادران نهادها که به قصد کمک و عمران مناطق محروم به کردستان آمده بودند دلیل علاقه دولت به رسیدگی به وضع محرومین جامعه است. البته این امر سبب کاهش عطش دولت جهت عمران منطقه نشده است. کردستان امکانات بالقوه عظیمی دارد که مهم ترین آن نیروهای زحمتکش و باهوش آن است. به همین سبب، دولت از سرمایه گذاری در آن منطقه دریغ ندارد و ما از همه نیروهای مردمی استقبال می کنیم و به کسانی که در صدد توطئه نباشند با دیده رحمت می نگریم و این مسئله موجب می شود دولت برنامه های عمرانی خود را زودتر و بهتر پیاده کند.» (۱)

شرکت کنندگان در همایش بررسی جنایات صدام خواستار تشکیل دادگاه عالی اسلامی برای رسیدگی به اقدامات رژیم عراق شدند.

در سومین روز برگزاری این همایش حجت الاسلام الغبانچی یکی از شاگردان شهید

ص: ۱۲۴۷

صدر، که رژیم عراق ۳ تن از برادرانش را اعدام کرده و خود وی نیز ماه‌ها در بازداشتگاه‌های این رژیم تحت شکنجه بوده است، ضمن اشاره به وجود تعداد کثیری از علمای عراق در زندان‌های این کشور گفت: «امروز استفاده از ساده‌ترین کتاب‌های دینی در عراق جرم بزرگی شناخته می‌شود. رژیم صدام عضویت مردم در احزاب اسلامی و هرگونه فعالیت مذهبی و سیاسی مسلمانان را ممنوع کرده است و این درحالی است که احزاب غیراسلامی به طور آزادانه به فعالیت خود ادامه می‌دهند.» وی در خاتمه جنگ عراق علیه ایران را بزرگ‌ترین «جنایات صدام» نامید.

دکتر علی‌العماری نیز که از آلمان غربی در این گرد همایی حضور یافته است، اظهار کرد: «درحالی که صدام یک جنایتکار بین‌المللی است، تبلیغات استکباری بر حقایق سرپوش گذاشته و او را فردی صلح‌طلب جلوه می‌دهند.» در ادامه بال‌راج تریکا رئیس دادگاه عالی هند و نپال گفت: «جنایات صدام نه تنها علیه مسلمانان عراق و ایران بلکه علیه تمامی انسانیت است.» وی همچنین افزود: «اسناد و مدارک جنایات صدام بیشتر از آن چیزی است که برای محکومیت او لازم باشد.» تریکا در پایان پیشنهاد کرد: «دادگاه‌های عمومی و مردمی در کشورهای مختلف جهان در رابطه با جنایات صدام تشکیل شود و علما، قضات و حقوق‌دانان به محاکمه صدام بپردازند.»

در بخش دیگری از این همایش استاد حمزه قیدی یکی از میهمانان الجزایری، به حمایت برخی کشورهای عرب از رژیم عراق اشاره کرد و گفت: «کشورهای مرتجع عرب که بحث سیاسی در خانه خدا را جنایت می‌دانند چگونه شعار وحدت اعراب را مطرح می‌کنند، اما ثروت‌های امت اسلامی را به غرب هدیه می‌دهند.» وی افزود: «از ما می‌خواهند که از جمیل، طارق عزیز و شامیر حمایت کنیم. مسلماً پاسخ ما منفی است.» حمزه قیدی که در فرانسه اقامت دارد، یادآور شد: «رژیم حاکم بر عراق قبل از تحمیل جنگ به دولت اسلامی ایران کشورهای منطقه را ارتجاعی می‌نامید، اما با حمایت امریکا و دیگر قدرت‌های سلطه‌گر برای جلوگیری از صدور اسلام از انقلاب اسلامی در جنگ با جمهوری نوپای اسلامی در ایران متحد شدند.»

ابوالکرم عبدالجلیل دادستان کل دادگاه عالی بنگلادش در سخنانی ضمن آنکه از مجلس اعلائی انقلاب اسلامی عراق خواست تا یک دولت تبعیدی تحت عنوان "جمهوری اسلامی عراق" تشکیل دهد، در مورد اعمال و فشارهای رژیم عراق علیه مخالفان خود گفت: «این جنایات بی‌سابقه است. رژیم عراق مخالفین خود را با شکنجه‌های مختلفی چون استفاده از اسید، شوک الکتریکی و تجاوز به نوامیس از بین می‌برد.»

عبدالله عثمان یکی از اعضای دادگاه بین‌المللی اسلامی که از افریقای جنوبی برای شرکت

در همایش بررسی جنایات صدام به تهران سفر کرده است، این گردهمایی را "کنفرانسی تاریخی" خواند و پیشنهاد کرد: «کمیته ای بین المللی تشکیل شود و روزی به نام روز بین المللی آزادی مردم عراق انتخاب گردد و جنایات صدام و اوضاع آشفته عراق به گوش جهانیان برسد.»

دکتر علی میرزا محترم استاد دانشگاه حقوق از هند گفت: «صدام با هدف نابودی اسلام و اشغال سرزمین های ایران به کشتار مردم بی گناه و بی دفاع شهرهای مرزی و بمباران مناطق مسکونی دست زد. این فقط نمونه ای از جنایات بی شمار اوست.» وی با اشاره به حمایت ابرقدرت ها از رژیم عراق افزود: «نمی توان انتظار داشت سازمان های بین المللی صدام را محکوم کنند.» دکتر عبدالحمید تراب یکی از اعضای دادگاه بین الملل اسلامی نیز گفت: «جنگی که در مرزهای ایران و عراق جریان دارد یکی از میدان های جنگ کفر علیه اسلام است.» وی ضمن اشاره به تاریخچه حزب بعث و یادآوری این نکته که عراق با روی کار آمدن صدام وارد مرحله جدیدی از تروریسم و اختناق شد، تأکید کرد: «صدام با کشتارهای بی رحمانه و تحت حمایت ابرقدرت ها به حکومت رسید و در دوران حکومت خود جنایات وحشیانه ای مرتکب شد.» در ادامه این همایش، شیخ محسن علی استاد دانشگاه اهل بیت پاکستان، با بیان اینکه عوامل رژیم عراق تحت پوشش کارمند سفارت مسلحانه به مخالفان حمله ور می شوند، گفت: «پس از شهادت آیت الله صدر حتی مسلمانان پاکستانی نیز با سلاح مورد حمله قرار گرفتند. صدام در اغتشاشات کراچی مستقیماً دخالت داشته و در آتش زدن مساجد و قرآن ها شریک بوده است.»

ام زینب یکی از زنان عراقی نیز در سخنان خود با اشاره به اینکه زنان مبارز عراقی هیچ گاه امنیت و آرامش ندارند و توسط نیروهای امنیتی عراق دستگیر و شکنجه می شوند، اسامی چند تن از زنانی که مورد آزار و شکنجه قرار گرفته اند را ذکر کرد و افزود: از سرنوشت بسیاری از آنها اطلاعی در دست نیست. وی گفت: «زنان عراقی به عنوان وسیله ای برای گرفتن اعتراف در مقابل چشمان همسران خود شکنجه می شوند.» شیخ راغب حرب امام جمعه شهر جبشید در جنوب لبنان نیز گفت: «جنایات صدام منحصر به مردم عراق نیست و شامل همه مردم جهان اسلام می باشد. ... کشورهای اسلامی در جهان اجزای تفکیک ناپذیر از یکدیگر هستند و مسئله عراق جدا از افغانستان و اریتره و فلسطین و جنوب لبنان نیست.»

گزارش روزنامه کیهان از سومین روز برگزاری این گردهمایی حاکی است در طول برگزاری همایش کتاب هایی به دو زبان عربی و انگلیسی از جمله با عناوین جرائم نظام صدام و رانده شدگان و نیز بولتن هایی به زبان های انگلیسی و عربی از سوی خبرگزاری جمهوری اسلامی در میان شرکت کنندگان در این مراسم توزیع شد. (۱)

ص: ۱۲۴۹

نماینده عراق در سازمان ملل متحد مدعی شد که جمهوری اسلامی ایران در صدد بی اثر کردن فعالیت های سازمان ملل در مورد منازعه ایران و عراق است.

ریاض القیسی نماینده دائم عراق در سازمان ملل، در نامه ای (۱) خطاب به دبیرکل این سازمان ضمن اشاره به موضع قبلی دولت عراق در قبال قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل نوشت: «نامه های ایران حاکی است که این کشور به دنبال تجزیه و جزء جزء کردن فرایند بین المللی اتخاذ شده در سازمان ملل در مورد منازعه میان ایران و عراق مبنی بر حل و فصل صلح جویانه، عادلانه و شرافتمندانه آن است.»

نماینده عراق همچنین مدعی شد که نمایندگی ایران در سازمان ملل در نامه خود به دبیرکل در تاریخ ۷ دسامبر ۱۹۸۳ (۱۶ آذر ۱۳۶۲)، با تحریف بیابیه نظامی مورخ ۲ دسامبر (۱۱ آذر) عراق، این کشور را متهم ساخته که قصد دارد به حملاتی علیه اهداف تعیین شده در خاک ایران مبادرت ورزد. با این حال، در متن بیابیه مذکور - که نمایندگی عراق آن را پیوست نامه خود کرده است - عراق ضمن طرح ادعای حملات توپخانه ای ایران به شهرها و روستاهای مرزی عراق اعلام کرده است: «به حکومت تهران اخطار تازه ای می دهیم که به آن توجه کند که در صورت اصرار بر روش تجاوزگرانه اش متأسفانه ملزم خواهیم بود با نیروی بیشتری علیه اهداف تعیین شده مقابله کنیم.» (۲)

گفتنی است نماینده ایران در نامه مورخ ۱۴ دسامبر (۲۳ آذر) باردیگر درباره تهدید عراق به بمباران مناطق غیرنظامی و مسکونی ایران، این بار تحت عنوان تلافی بمب گذاری های کویت، هشدار داده بود و با گذشت کمتر از ۲۴ ساعت از این هشدار، عراق با شلیک موشک و بمباران هوایی علیه مراکز جمعیتی ایران تهدید خود را جامه عمل پوشاند. (۳)

در ادامه انتشار گزارش ها از مواضع و تلاش های سیاسی درباره جنگ ایران و عراق، خبرگزاری جمهوری اسلامی از الجزیره گزارش داد: شاذلی بن جدید دبیرکل جبهه آزادی بخش ملی و رئیس جمهور الجزایر، امروز در مراسم گشایش پنجمین کنگره جبهه آزادی بخش ملی الجزایر «به تلاش های الجزایر جهت پایان دادن به جنگ میان برادران اشاره کرد و بهای سنگینی را که الجزایر برای آن در حادثه سقوط هواپیمای بن یحیی پرداخت متذکر شد.» وی افزود: «ما هم اکنون پرونده کاملی از این حادثه را در دست داریم و با ادراک کامل و با توجه به مسئولیت ها و تعهداتمان برخورد می کنیم.» (۴)

ص: ۱۲۵۰

۱- تاریخ نامه نماینده عراق ۱۴ دسامبر (۲۳ آذرماه) است، اما امروز به عنوان سند شورای امنیت منتشر شده است.

۲- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد ۲، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۷۰ و ۱۷۱، سند شماره S/۱۶۲۲۵.

۳- همان، صص ۱۶۷ - ۱۶۵، سند شماره S/۱۶۲۱۸.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۳، الجزیره - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

همچنین خبرگزاری آلمان غربی از دوحه به نقل از خبرگزاری قطر گزارش داد: زیل سینگ رئیس جمهوری هند که روز گذشته در رأس یک هیئت سی نفره وارد دوحه شد، در مذاکره با خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر درباره تلاش های جاری برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق، مسئله فلسطین و غیراتمی اعلام کردن اقیانوس هند بحث و گفت و گو کرد. بنا به اعلام خبرگزاری قطر «دولتمردان هند و قطر در تمام زمینه ها به توافق کامل رسیده و امیر قطر از حمایت هند از مواضع اعراب قدردانی کرده است.» (۱)

علاوه بر این تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه نیز امروز ضمن اعلام برنامه دولت خود در مجلس این کشور به جریان جنگ بین دو کشور همسایه ترکیه اشاره و ابراز امیدواری کرد این جنگ که «خسارات و تلفات زیادی به بار آورده است هرچه زودتر به پایان برسد.» (۲)

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از الجزیره هم حاکی است دفتر دائمی اتحادیه وکلای دادگستری عرب امشب به دنبال پایان اجتماع دوازده روز خود در تونس با صدور قطعنامه ای با اشاره به جنگ ایران و عراق تأکید کرد که «ادامه این جنگ به هدر رفتن بخشی از نیروی فعال جهان اسلام منجر خواهد شد که باید در راه خدمت به مسائل و امور عادلانه به کار گرفته شود.» (۳)

۱

با اینکه هیچ گونه روابط دیپلماتیکی میان آمریکا و عراق وجود ندارد، دونالد رامسفلد فرستاده ویژه آمریکا به غرب آسیا امروز وارد بغداد شد. در همین حال، وزارت امور خارجه آمریکا از آمادگی این کشور برای مبادله سفیر با عراق خبر داد. (۴) خبرگزاری یونایتدپرس در گزارشی از بیروت ضمن اعلام این مطلب افزود: «بعد از سال ۱۹۶۷، این اولین بار است که یک مقام امریکایی از عراق دیدار می کند. هنوز معلوم نیست که آیا رامسفلد با صدام حسین رئیس جمهوری عراق، ملاقات خواهد کرد یا نه.» گزارش یونایتدپرس همچنین حاکی است: «رادیو دولتی بیروت اعلام داشت رامسفلد جهت مذاکره در مورد جنگ ۳۹

ماهه ایران و عراق به این کشور سفر کرده است.» این گزارش به نقل از خبرگزاری عراق افزود که فرستاده ویژه آمریکا به غرب آسیا در فرودگاه بغداد مورد استقبال یک مقام وزارت امور خارجه عراق قرار گرفت.

یونایتدپرس ضمن اشاره به ادعای منابع غربی در مورد دست داشتن ایران در سلسله حملات انتحاری علیه هدف های امریکایی و غربی در غرب آسیا اضافه کرد: ایران تاکنون هیچ گونه

ص: ۱۲۵۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲، دوحه - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، آنکارا - شبکه خبرگزاری آسیایی (ا.ا.نا)، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۲، الجزیره - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۴- روابط رسمی دیپلماتیک عراق و آمریکا پس از جنگ های موسوم به جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل در سال ۱۹۶۷ متوقف شد و دو کشور فقط از سال ۱۹۷۲ به ایجاد دفتر حافظ منافع در پایتخت های خود اقدام کردند.

اظهارنظری در مورد سفر رامسفلد نکرده است. این خبرگزاری یادآور شد: «فیلیپ حبیب فرستاده ویژه پیشین امریکا در سال ۱۹۷۶، به هنگامی که معاون وزیر امور خارجه امریکا بود، از عراق دیدار کرد. وی در یک تلاش بیهوده جهت بهبود روابط امریکا و عراق به این کشور سفر کرده بود. [همچنین] رامسفلد روز یکشنبه در مورد اوضاع خاورمیانه [غرب آسیا] با فهد شاه سعودی در ریاض مذاکره کرد. وی به دنبال دیدارهای خود از لبنان، سوریه، اسرائیل و مصر به عربستان رفته بود.»^(۱)

همین خبرگزاری در گزارش دیگری از واشنگتن به نقل از وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد: «امریکا آماده مبادله سفیر با دولت عراق است، اما این به معنی تمایلی [حرکت] به سوی رژیم عراق نیست.» بنا به این گزارش، جان هیوز سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا گفت رامسفلد در بغداد به عنوان بخشی از مشاورات کلی در مورد اوضاع خاورمیانه با مقامات عراقی مذاکره کرده است.

یونایتدپرس افزود: «امریکا تلاش کرده است که موضع بی طرفی در جنگ بین عراق و ایران داشته باشد و از فروش سلاح به هر دو کشور خودداری کند. هیوز با اشاره به سفر رامسفلد به بغداد به خبرنگاران گفت اگر سؤال می کنید که تمایلی به سمت عراق وجود دارد، پاسخ منفی است، اما وی گفت امریکا آماده ارتقاء روابط دیپلماتیک با عراق است و افزود ما آماده ایم با عراق سفیر مبادله کنیم، اگر عراق مایل به انجام این کار باشد.» یونایتدپرس همچنین یادآور شد که «اخیراً تماس هایی در سطح مقامات بلندپایه صورت گرفته است که از جمله آنها ملاقاتی بین جورج شولتر وزیر خارجه امریکا و طارق عزیز وزیر خارجه عراق در ماه می در پاریس بوده است.»^(۲)

در همین حال، روزنامه ها و شبکه های تلویزیونی امریکا بلافاصله ضمن انعکاس خبر دیدار نماینده ویژه امریکا از بغداد به شرح و تفسیر آن پرداختند. روزنامه واشنگتن تایمز در شماره امروز خود با اشاره به اینکه دیدار مقامات امریکایی از عراق به ندرت اتفاق می افتد، نوشت: «وزارت خارجه [امریکا] رسماً اطلاعات کمی را در مورد دیدار رامسفلد از عراق در اختیار خبرنگاران گذاشته است و تنها رسیدن وی به بغداد را تأیید نموده، ولی یک مقام عالی رتبه که نمی خواست شناسایی شود، به طور ضمنی اشاره کرد که هدف از این دیدار تحت تأثیر قرار دادن سوری ها بوده است.»

واشنگتن تایمز افزود: «با اینکه عراق به علت جنگ با ایران هم اکنون بسیار کم در لبنان دخالت دارد، ولی قبلاً در بیروت نسبتاً فعال بود و مانند دیگر رژیم های عرب در این کشور روزنامه ها و نشریات مختلف منتشر می کرد و از احزاب سیاسی حمایت می نمود. طبق این گزارش، دشمنی های قابل ملاحظه ای میان رئیس جمهوری سوریه حافظ اسد و رئیس جمهوری

ص: ۱۲۵۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۷، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

عراق صدام حسین وجود دارد. در نتیجه واشنگتن معتقد است که هرگونه دیداری از عراق، سوری ها را ناراضی خواهد کرد.» این روزنامه خاطرنشان ساخت: «اخیراً عراقی که یک موقع سختگیر و سازش ناپذیر بود به رژیم های میانه روی عرب مانند اردن نزدیک شده است. روابط با امریکا نیز به تدریج رو به بهبود رفته است و جیمز بلاک معاون دستیار وزیر خارجه امریکا نیز دو هفته پیش از عراق دیدن کرد.»

به گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی، از میان شبکه های تلویزیونی امریکا شبکه سی.بی.اس. مفصل ترین گزارش را در مورد دیدار رامسفلد از بغداد پخش کرد. گوینده این شبکه گفت: با وجود جنگ ایران و عراق، مقامات امریکایی سعی دارند اهمیت این دیدار را ناچیز جلوه دهند. وی سپس با اشاره به اظهارات سخنگوی وزارت امور خارجه در رد تفاسیری که دیدار رامسفلد را گرایشی به جانب عراق تلقی می کنند، افزود: «اما منابع آگاه به شبکه سی.بی.اس. گفتند که امریکا مدت هاست به طور مخفیانه با عراق تبادل اطلاعات جاسوسی می کند. امریکا در مورد حرکت و موقعیت نیروهای ایرانی به عراق اطلاعات می دهد و در عوض عراق به جاسوسان امریکایی درباره تجهیزات نظامی که آنها از شوروی دریافت می کنند، اطلاعات ارائه می دهند. همین امریکا با حذف کردن نام عراق از لیست سیاه وزارت خارجه که حاوی نام کشورهایی که حامی تروریست هستند می باشد، راه را برای عراق گشود تا ابزار و تجهیزات مختلف از امریکا دریافت نماید.» (۱)

۱

دولت کویت به سرعت در تدارک مقدمات برگزاری دادگاه متهمان انفجارهای هفته گذشته در این کشور می باشد.

مقامات کویت اعلام کردند در آستانه آماده ساختن مقدمات محاکمه ۱۰ مظنون به دخالت در بمب گذاری های هفته پیش در کویت، از صدور روادید به خارجیان برای ورود به کویت خودداری می کنند. این مقامات افزودند اجازه مسافرت برای اشخاص و یا افراد خانواده اتباع کشورهای عرب و غیرعرب صادر نخواهد شد. به گزارش آسوشیتدپرس، عبارت "افراد خانواده" در واقع شامل کارگران مهاجر در کویت است.

آسوشیتدپرس همچنین به نقل از مقامات مذکور گفت: «محدودیت مسافرتی برای یک مدت نامعینی باقی خواهد ماند، لکن به گفته منابع آگاه این محدودیت در پایان محاکمه مظنونین لغو خواهد شد. [همچنین] به گفته یک مقام رسمی محاکمه سریع خواهد بود و مدت درازی به طول نخواهد انجامید. مقام مذکور تأیید کرد که دادستان کل برای کلیه متهمین تقاضای مجازات اعدام خواهد کرد.» این خبرگزاری افزود: تلویزیون دولتی کویت اواخر دیشب فیلمی را پخش کرد که در آن سلاح ها و مواد منفجره کشف شده در سه خانه متعلق به افراد مظنون نشان داده شد. به

ص: ۱۲۵۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، صص ۲۳ - ۱۹، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

گفته مقامات رسمی این سلاح ها ساخت شوروی و انگلستان بوده اند.

بر پایه این گزارش، از آنجا که در روزهای اخیر بارها به ارتباط بازداشت شدگان با حزب الدعوه عراق اشاره شده عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور کابینه کویت، گفته است: «ما تا حالا می دانیم که سرچشمه جنبش الدعوه کجاست و منابعی را که به این جنبش برای انجام این انفجارها کمک کردند [می شناسیم]. روزنامه الخلیج (چاپ امارات عربی متحده) اظهارات عبدالعزیز حسین را به عنوان یک اشاره غیرمستقیم به ایران به عنوان قدرتی که این انفجارها را برانگیخته است دانست.» (۱)

همچنین در ادامه اقدامات مقامات کویتی در برخورد با نیروهای تحت خدمت جمهوری اسلامی ایران در کویت روزنامه کیهان گزارش داد نیمه شب گذشته پلیس کویت "بدون اطلاع و اجازه" به منزل مسکونی مرتضی رحیمی زارچی وابسته سیاسی سفارت ایران در کویت هجوم برد و «با تهدید اسلحه و ایجاد رعب و وحشت و همچنین ضرب و جرح وی به مدت دو ساعت به بازرسی منزل مسکونی پرداخت.» (۲) - (۳)

۱

حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش در یک مصاحبه تلویزیونی، هدف ایجاد تشکیلات مخفی حزب توده را جاسوسی و روی کار آوردن حکومتی وابسته به شوروی اعلام کرد.

حجت الاسلام ری شهری حاکم شرع دادگاه انقلاب اسلامی ارتش، امروز در مصاحبه با خبرنگار واحد خبر صداوسیما جمهوری اسلامی با اشاره به پایان محاکمه اعضای دو شاخه نظامی تشکیلات مخفی حزب توده گفت: «احکام افرادی که محاکمه شده اند اکثراً صادر شده، ولی چون این احکام برای قطعیت یافتن باید مراحل طی کند لذا ما پس از قطعیت یافتن کلیه احکام همه را یکجا اعلام خواهیم کرد.» وی سپس در مورد هدف رهبران حزب از ایجاد یک تشکیلات مخفی نظامی افزود: «آن طوری که از اعترافات صریح متهمین و محتویات پرونده به دست می آید، این اهداف یکی جاسوسی برای شرق در جهت تأمین منافع آنها بود و دیگری براندازی نظام جمهوری اسلامی و روی کار آوردن یک حکومت صددرصد وابسته به شوروی.»

حجت الاسلام ری شهری همچنین در پاسخ به سؤالی در مورد علت حضور نداشتن خبرنگاران

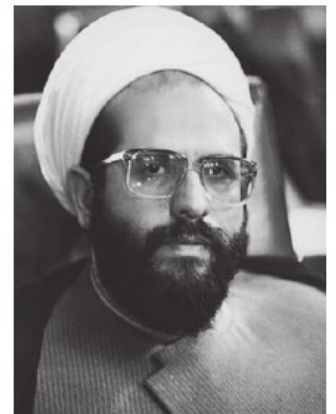
ص: ۱۲۵۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۳، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- در مورد این گونه برخوردها با وابستگان سیاسی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کویت و دستگیری مظنونین به دست داشتن در بمب گذاری های این کشور حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روز ۲۸ آذر خود نوشته است: «کویتي ها شروع به ایداء ایرانی ها کرده اند و عوامل انفجارها را پیدا نموده اند؛ عراقی و لبنانی اند. با اینکه معلوم شده ربطی به ایران ندارند، اما گویا مسلمان و طرف دار جمهوری اسلامی هستند. ممکن است [کویتي ها] بدین شوند.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، صص ۳۱۳)

۳- روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۳.

خارجی در جلسات دادگاه گفت: «دستگیری کادر مخفی حزب جاسوس توده از معجزات بزرگ این انقلاب است و از آنجا که عقل های مادی از تحلیل این مسئله عاجز مانده اند که چگونه حزب جاسوسی که مدت ها تحت عناوینی فعالیت می کرده و گروهی را فریب داده اند اکنون اینان صریحاً به جاسوسی و براندازی اعتراف می کنند، لذا به موضوعاتی نظیر قرص و مونتاز صدا و غیره متوسل می شوند و آخرین موضوعی که اینها در این رابطه مطرح کرده اند، عدم حضور خبرنگاران خارجی است در صورتی که جلسات دادگاه علنی است و هر کس بخواهد می تواند شرکت کند و تنها مسئله ای که سبب شد از حضور خبرنگاران خارجی ممانعت شود، جنبه امنیتی قضیه و مسائل محرمانه نظامی است که در دادگاه مطرح می شود و چون ماهیت این خبرنگاران خارجی برای ما معلوم نیست لذا این تصمیم گرفته شد و حال نیز سعی می کنیم تا در یکی از جلسات که سران حزب به عنوان آخرین دفاع در آن شرکت خواهند داشت و از جنبه امنیتی نیز اشکالی نداشته باشد از آنها دعوت کنیم.» وی افزود: «علی رغم همه این مسائل من مطمئن هستم که اگر از آنها دعوت هم بکنیم مجدداً مسئله دیگری را مطرح خواهند کرد. بگذارید آنها هرچه می خواهند بگویند.»

حجت الاسلام محمدی ری شهری
حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش

رئیس دادگاه انقلاب ارتش در ادامه سخنان خود گفت: «نظامیانی که در دادگاه محاکمه می شوند افراد بسیار اندکی هستند و این مسئله خود بعد قوت ارتش ما را که پس از انقلاب به سرعت به سوی اسلام گرایش پیدا کرده نشان می دهد که چگونه علی رغم همه این فعالیت ها به ویژه پس از انقلاب آنها نتوانستند جز افراد انگشت شماری را جذب کنند.» وی همچنین اضافه کرد: «نکته دیگری که در ضمن این محاکمه بر همگان آشکار می شود و دیگر نیازی به فکر ندارد اینکه دیگر موضوع نه شرقی نه غربی بودن انقلاب تجسم عینی پیدا کرده و دقیقاً مشخص است همان دادگاهی که نوکران غرب را محاکمه کرد همان دادگاه نوکران شرق را محاکمه می کند.»
حجت الاسلام ری شهری در پایان اعلام کرد که محاکمه اعضاء تشکیلات مخفی نظامی به صورت علنی تا دو هفته آینده ادامه خواهد یافت. (۱)

۱

رئیس جمهور امریکا امروز بار دیگر اتهامات قبلی مبنی بر دخالت ایران و سوریه در انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت را تکرار کرد. از سوی دیگر یک هفته نامه امریکایی از توافق پنهانی امریکا و رژیم صهیونیستی برای تقسیم وظایف خود در غرب آسیا و خلیج فارس خبر داد.

ص: ۱۲۵۵

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از واشنگتن، رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا در مصاحبه ای، که امروز در مجله یو.اس. نیوز اند ورلد رپورت انتشار یافت، بار دیگر ایران را متهم به تحریک حملات بمب گذاری در غرب آسیا کرد. وی گفت: «ثابت کردن اینکه بانی حملات تروریستی مانند حمله انتحاری که موجب مرگ ۲۴۰ تفتنگ دار در بیروت شد، یک دولت می باشد، دشوار است.» ریگان اضافه کرد: «به عنوان مثال، این گروه هایی که مسئولیت حملات انتحاری اخیر را پذیرفته اند، گفته می شود یک ارتباط ایرانی دارند [به این معنا که] جناحی از ایرانیان معتقد به جهاد است. ما مدارکی در اختیار داریم که [امام] خمینی چند بار در دفاع از جهاد در جهان مسلمان برای ترویج بنیادگرایی نوع خود سخن گفته است. بنابراین دشوار است که باور نکنیم که او باید به نحوی آن افرادی را که این کارها را انجام می دهند تحریک و یا به انجام این کارها واداشته باشد.»

ریگان همچنین با اعلام این موضع که امریکا نمی تواند در مواجهه با تهدیدات تروریستی، تفتنگ داران خود را از نیروی حافظ صلح لبنان خارج کند، تأکید کرد «اگر تروریسم بتواند در اهداف خود موفق شود، جهان، خود را تحت کنترل تروریست ها خواهد یافت.» وی افزود: «جهان متمدن باید جمع شود و ببیند چه عملی می تواند انجام دهد تا دولت های رادیکال جهت خاتمه حمایت از تروریسم تحت فشار قرار گیرند.» (۱) ریگان همچنین در این مصاحبه وعده داد که «اگر سوریه اطمینان بدهد نیروهای خود را از لبنان خارج خواهد ساخت، نیروهای چندملیتی سال آینده از آن کشور خارج خواهند شد.» وی گفت: «این عقب نشینی ها هم اکنون امکان پذیر است، زیرا در بازسازی ارتش لبنان پیشرفت هایی حاصل شده و طوایف مختلف این کشور موافقت کرده اند حکومت پرزیدنت جمیل را به رسمیت بشناسند.» (۲)

همچنین خبرگزاری یونایتدپرس در گزارشی با نقل اظهارات دیروز سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل در مصاحبه با شبکه ای.بی.سی. امریکا مبنی بر اینکه «ما نه آنها [عوامل بمب گذاری ها] را تشویق می کنیم و نه دلسرد می کنیم، ما در کار آنها دخالت نداریم»، افزود: «درعین حال مقامات دولتی و کارشناسان در همین برنامه گفتند ایران به طور عمده در تهاجمات برعلیه سفارت امریکا و مقر تفتنگ داران در بیروت دست داشته و سوریه نیز احتمالاً شرکت داشته است.» این خبرگزاری به نقل از مایکل لدین مشاور وزارت دفاع امریکا در امور تروریستی، اعلام کرد: «مطمئناً در قضیه بیروت در هر دو مورد از بمب گذاری ها غیرممکن به نظر می رسد که بدون کمک دولت سوریه چنین اعمالی صورت گرفته باشد.» (۳)

در مقابل این اتهام مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، امروز در مصاحبه با مجله نیوزویک اعلام کرد: «انفجار مقر نیروهای امریکایی و فرانسوی توسط ملی گرایان لبنان انجام شده است.» وی ضمن رد ادعای امریکا مبنی بر دخالت ایرانیان در این حادثه گفت: «اگر ایران قادر بود

ص: ۱۲۵۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۶، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۲، رادیو امریکا، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

اعمالی نظیر بمب گذاری در بیروت را انجام دهد این اقدامات را در بغداد انجام می داد.»^(۱) وزیر دفاع سوریه همچنین گفت: «سوریه تا زمانی که نیروهای امریکایی و سایر نیروهای چندملیتی در لبنان باشند، در مذاکرات مربوط به خروج از این کشور وارد نخواهد شد.» وی افزود: «تنها چیزی که می تواند موجب خروج نیروهای سوری از لبنان گردد، مذاکره مستقیم با اسرائیل است.» طلاس تأکید کرد: «ما هرگز پشت میز مذاکره نخواهیم نشست مگر اینکه این مذاکرات بین ما و اسرائیل باشد. مادامی که امریکا و اسرائیل و متحدانش در برابر ما نشسته باشند، مذاکرات بی طرفانه و عادلانه نخواهد بود.»^(۲) به گزارش روزنامه کیهان وزیر دفاع سوریه همچنین در این مصاحبه گفت که «در صورت ادامه دخالت امریکا در درگیری های لبنان، خلبان های سوری دست به حملات انتحاری علیه کشتی های جنگی امریکا که در آب های لبنان مستقرند خواهند زد.»^(۳)

رادیو اسرائیل اظهارات طلاس را تأییدی بر گزارش اخیر هفته نامه فارین ریپورت (چاپ لندن) دانست. این نشریه از قول منابع اطلاعاتی غربی مدعی شده بود: «حکومت اسلامی ایران و رژیم حزب بعث سوریه به تعلیم دادن خلبانان انتحاری پرداختند تا بتوانند از آنها در عملیات تروریستی گسترده استفاده کنند.» بر پایه این ادعا «هدف این خلبانان انتحاری ممکن است رزم ناوهای امریکایی و یا تأسیسات آن کشور در خاورمیانه [غرب آسیا] باشد.»^(۴)

در این حال و با وجود انتشار گزارش های متعدد از توافقنامه اخیر همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی، محافل این رژیم امروز «گزارش هفته نامه امریکایی تایمز را دایر بر اینکه اسرائیل و ایالات متحده پیرامون تقسیم وظایف خود در حوزه خلیج فارس و منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] به توافق پنهانی رسیده اند، تکذیب کردند و آن را یک دروغ بی اساس لقب دادند.» رادیو اسرائیل ضمن اعلام این مطلب افزود: «تایمز در آخرین شماره خود ادعا کرده که هنگام ملاقات اخیر بین آقای اسحاق شامیر نخست وزیر اسرائیل و پریزیدنت ریگان در واشنگتن، طرفین موافقت کردند که ایالات متحده کوشش خود را متوجه حفظ حوزه خلیج فارس در برابر برنامه های توسعه طلبانه حکومت اسلامی ایران نماید و به موازات آن اسرائیل به تهدیدهای سوریه علیه لبنان پاسخ بدهد.» رادیو اسرائیل بار دیگر خاطرنشان کرد که «محافل موثق اورشلیم گفتند این گزارش کاملاً بی اساس است.»^(۵)

۱

پس از چندین روز تأخیر در عزیمت ۵ کشتی یونانی برای تخلیه نیروهای فلسطینی هوادار عرفات و باوجود ادامه مخالفت رژیم صهیونیستی، امروز اعلام شد کشتی های مذکور به زودی وارد آب های طرابلس می شوند.

ابوجهاد مرد شماره ۲ سازمان الفتح، اعلام کرد پنج کشتی یونانی قبرس را به مقصد طرابلس

ص: ۱۲۵۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، نیویورک - خبرگزاری یونایتد پرس، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۵- همان، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

ترک کردند و سپیده دم فردا وارد این شهر خواهند شد. وی گفت: «همه چیز حالت عادی خود را ادامه خواهد داد، مگر اسرائیلی ها علیه نیروهای هوادار عرفات اقدام به حمله کنند.»

در همین حال، قایق های توپ دار رژیم صهیونیستی صبح امروز بار دیگر مواضع نیروهای طرف دار عرفات را در طرابلس و حومه آن گلوله باران کردند.^(۱) همچنین رادیو اسرائیل به نقل از محافل وزارت دفاع این رژیم گفت که فشار بر خرابکاران در بندر طرابلس ادامه خواهد یافت. این رادیو اضافه کرد: «آتش باری نیروی دریایی اسرائیل هدفش این است که موضع اسرائیل را در مورد خروج خرابکاران بیان دارد و شک و تردید درباره نظریه این کشور را پیرامون ترور برطرف سازد.»^(۲) همین رادیو به نقل از الحاق ندایی وزیر انرژی رژیم صهیونیستی گفت: «کمکی که فرانسه و یونان برای خروج افراد عرفات از تریپولی می نمایند تنها به خاطر ملاحظات انسانی و سیاسی نیست. ... خرابکاران در مقابل قول داده اند که از فعالیت های خرابکارانه در خاک فرانسه و یونان خودداری کنند.»^(۳)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه در دمشق گزارش داد: جبهه خلق برای آزادی فلسطین (به رهبری جورج حبش) و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین (به رهبری نایف حواتمه) امروز خواستار تشکیل شورای ملی فلسطین شدند به شرط اینکه این شورا اجتماعی برای رهبری تمامی جنبش های فلسطینی به منظور حل بحران داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین باشد.^(۴)

رادیو اسرائیل نیز گفت: «رهبران شورشیان سازمان الفتح طی مصاحبه ای با خبرنگاران در دمشق به دولت امریکا اخطار کردند که علیه سربازان امریکایی در لبنان اقدام خواهند نمود. رهبران شورشیان همچنین از عرفات خواستار شدند از تمام وظایف خود در سازمان به اصطلاح آزادی فلسطین استعفا دهد و در غیر این صورت استعفا را به زور به او تحمیل خواهند کرد.»^(۵)

مجله نیوزویک (چاپ امریکا) در شماره این هفته خود مدعی شد: «سوریه به قصد کاهش قدرت و نفوذ یاسر عرفات از تریپولی [طرابلس] و یا اخراج اخوان المسلمین سعی در تحت سیطره در آوردن شهر تریپولی دارد.» نیوزویک افزود: «گروه نیمه مخفی سنی اخوان المسلمین دست به این اقدامات چریکی و تروریستی بر علیه رژیم حافظ اسد زده است. در اوایل سال پیش، سربازان سوری طی یک درگیری خونین با نیروهای این گروه توانستند آنها را از شهرهای شمالی سوریه به عقب برانند و بسیاری از آنها که جان سالم به در برده بودند به شهر تریپولی آمده و در آنجا سکنی گزیده اند. بنا به اظهارات دیپلمات های غربی، مصمم بودن حافظ اسد برای کنترل تریپولی احتمالاً تا حدی نیز به دلیل تمایل او به اخراج اخوان المسلمین از کل این منطقه می شود.»^(۶)

ص: ۱۲۵۸

- ۱- روزنامه کیهان، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.
- ۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.
- ۳- همان، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.
- ۴- روزنامه کیهان، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.
- ۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.
- ۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

گلوله باران خرمشهر و آبادان، تجاوز یک هوایمای عراقی به آسمان خرمشهر و اقدام توپخانه خودی در گلوله باران موضع نیروهای عراقی از جمله اقدامات امروز نیروهای خودی و دشمن در مناطق درگیری بین دو کشور بود.

توپخانه های ارتش عراق امروز هم شهرهای آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر را گلوله باران کردند که در نتیجه آن یک تن شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند. در خرمشهر، اصابت چندین گلوله به منطقه کوت شیخ، محوطه شرکت شناوه گمرک، دیری فارم و همچنین مناطق شلمچه و پل نو خرابی هایی را به بار آورد. در آبادان نیز به ساختمان گمرک و اسکله ۸ خسارت هایی وارد شد. (۱)

امروز همچنین یک فروند هوایمای عراقی به حریم هوایی خرمشهر تجاوز کرد، اما بر اثر آتش پدافند هوایی مجبور به ترک منطقه شد. (۲)

در منطقه عمومی زید نیز یک واحد گشتی شناسایی نیروهای خودی که در ابتدای شب وارد مواضع دشمن شده بود با مشاهده فعالیت عده ای از نیروهای عراقی برای کاشت مین، بلافاصله موقعیت دقیق آنها را به واحد خمپاره انداز یگان مربوطه اطلاع داد که با شلیک به موقع خمپاره اندازها از نیروهای عراقی که حدود ۳۰ نفر بودند بیش از ۱۰ تن کشته یا زخمی شدند.

معاونت اطلاعات و عملیات قرارگاه کربلا- با اعلام این خبر درباره سایر فعالیت های دشمن در این منطقه اعلام کرد: تحکیم و تثبیت مواضع، توسعه میادین مین و گسترش کانال ها و شناسایی هوایی به وسیله بالگرد از جمله اقداماتی است که دشمن در این منطقه انجام می دهد. (۳)

فرماندهان مشترک قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (سپاه و ارتش) از عملکرد واحدهای مختلف توپخانه در عملیات والفجر ۴ تقدیر کردند. محسن رضایی فرمانده کل سپاه و سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، در نامه ای به قرارگاه های تاکتیکی حمزه از فعالیت مؤثر واحدهای

ص: ۱۲۶۱

۱- سند شماره ۲۹۱۰۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۱۰۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۱۰۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

توپخانه تحت امر این قرارگاه تشکر کردند. در بخشی از این نامه آمده است:

«یگان های توپخانه مستقر در مناطق عملیاتی، مأموریت پشتیبانی آتش را در تمام مراحل عملیات به طور مؤثر و دقیق به نحوی انجام داده اند که مکرراً توسط نیروهای رزمنده و فرماندهان یگان های در خط و اخبار کسب شده از دشمن به وسیله پست های شنود و همچنین اطلاعات جمع آوری شده از اسرای جنگی مورد تأیید قرار گرفته است. لذا، ضمن شکرگزاری به درگاه احدیت، از کلیه پرسنل یگان های توپخانه شرکت کننده در عملیات والفجر ۴ قدردانی به عمل آمده و برای آنان و کلیه رزمندگان اسلام آرزوی پیروزی های بیشتر و توفیق خدمتگزاری به اسلام را دارد.

دستور فرماید مراتب را به کلیه یگان های توپخانه ابلاغ نمایند.»^(۱)

۱

در درگیری های امروز گروه های مسلح غیرقانونی با نیروهای خودی در محور سردشت - پیرانشهر، جنوب شرقی صائین دژ و شهر پیرانشهر ۴ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و مهاجمان نیز متحمل تلفاتی شدند. افراد ضدانقلاب همچنین در محور میاندوآب به بوکان و در حومه دیواندره از مردم اخاذی کردند.

افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب در یک عملیات کمین در محور سردشت - پیرانشهر به ۲ خودروی ارتش در منطقه غرب روستای میرآباد حمله کردند. با رسیدن نیروهای کمکی، مهاجمان متواری شدند. در این اقدام یک تن از افراد خودی شهید و ۳ تن دیگر نیز زخمی شدند. طبق اعلام قرارگاه عملیاتی شمال غرب در این واقعه چند تن از مهاجمان نیز کشته یا زخمی شده اند، ولی آمار دقیقی از تلفات آنها ارائه نشده است.^(۲)

در جنوب شرقی صائین دژ نیز نیروهای پایگاه روستایی زرکندی با اطلاع یافتن از قصد عناصر حزب دمکرات برای حمله به این پایگاه، از سه سمت، اقدام به کمین گذاری در مسیر مهاجمان کردند و با رسیدن آنان به منطقه کمین عملیات خود را آغاز کردند. پس از یک درگیری سه ساعته افراد ضدانقلاب با تحمل ۵ کشته یا زخمی مجبور به فرار شدند و نیروهای خودی آنان را تا چندین کیلومتر تعقیب کردند. طبق گزارش فرماندهی سپاه صائین دژ، در این واقعه به نیروهای خودی آسیبی وارد نشده است.^(۳)

در آخرین ساعات امروز، گروهی از افراد مسلح غیرقانونی با نفوذ به شهر پیرانشهر و موضع گیری در چند نقطه به سمت ساختمان شهربانی تیراندازی کردند. این اقدام حدود ۴۵ دقیقه ادامه یافت و با تیراندازی متقابل افراد شهربانی، مهاجمان مجبور به ترک محل شدند. در این درگیری یک تن از افراد ضدانقلاب کشته و تعدادی زخمی شدند.^(۴)

همچنین عناصر حزب دمکرات در ساعت ۱۴ در محور میاندوآب - بوکان با بستن جاده،

ص: ۱۲۶۲

۱- سند شماره ۳۵۶۴۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه تاکتیکی حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (ارومیه)، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۱۰۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۲) به فرماندهی نزاجا، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۱۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه ۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۶۴۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی آذربایجان غربی به استانداری آذربایجان غربی، ۳۰/۹/۱۳۶۲؛ و-
سند شماره ۶۸۸۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

یک دستگاه مینی بوس را متوقف و تمامی مسافران را از خودرو پیاده کردند. مهاجمان پس از بازرسی و بازرجویی های اولیه با پی بردن به هویت نظامی ۲ تن از سرنشینان مینی بوس، به قصد تحقیر، آنان را وادار کردند که لباس های خود را درآورند. مهاجمان با گرفتن لوازم مسافران و همچنین ۱۰۰۰۰۰ ریال وجه نقد از آنان منطقه را ترک کردند.^(۱)

در شمال دیواندره نیز تعدادی از افراد سازمان کومه له پس از ورود به روستای تازه آباد^(۲) با تهدید، مبالغی را از روستائیان اخذی کردند. افراد این سازمان به اهالی روستا گفته اند که این پول جریمه هواداری آنها از جمهوری اسلامی است.^(۳)

۱

درگیری عناصر حزب دمکرات و سازمان کومه له امروز هم ادامه یافت. در همین حال، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیز از آموزش گروه رزگاری در عراق خبر داد.

در ادامه درگیری مسلحانه افراد حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان کومه له، که از ۲۶ آذرماه در منطقه سلماس در محور مریوان - سنندج و در روستای گلپه آغاز شده بود، امروز نیز افراد این دو گروه در روستای سرخ کول در شرق روستای گلپه به شدت باهم درگیر شدند. در این درگیری که به نظر می رسد فراتر از یک اختلاف نظر باشد، ۱۰ نفر از افراد دو طرف کشته شدند و ۲ نفر از افراد سازمان کومه له نیز به اسارت عناصر حزب دمکرات کردستان درآمدند.^{(۴)-(۵)}

از سوی دیگر، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از فعالیت آموزشی افراد گروه رزگاری در عراق خبر داد. طبق این گزارش، افراد گروه مزبور در منطقه بیاره عراق (در مقابل شهر مرزی نوسود ایران) در حال گذراندن دوره های آموزشی تخصصی تخریب و مین گذاری هستند و ظاهراً افراد این گروه قصد دارند در فصل زمستان با نفوذ به ایران در مسیرهای مختلف اقدام به مین گذاری کنند.^(۶)

۲

در پی انتشار اخباری مبنی بر دیدار و مذاکرات جلال طالبانی دبیرکل اتحادیه میهنی کردستان عراق با صدام حسین و برخی دیگر از سران حزب بعث در شهر بغداد که با واسطه گری عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات ایران انجام گرفته است، امروز قرارگاه عملیاتی شمال غرب نیروی زمینی ارتش

ص: ۱۲۶۳

۱- سند شماره ۳۴۳۰۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان (رکن ۲) به ف ق م ل ۲۸ (رکن ۲)، ۷/۱۰/۱۳۶۲.
۲- در این خبر موقعیت روستای تازه آباد مشخص نشده است. در منطقه کردستان ۲۶ روستا به نام تازه آباد با پسوند های مختلف مثل تازه آباد دویه، هیجان و... وجود دارد لذا باتوجه به برخی قرائن موقعیت این روستا شمال دیواندره درج شده است.
۳- سند شماره ۳۴۲۹۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر ۲۸ کردستان (رکن ۲) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب ارومیه (رکن ۲)، -/۱۰/۱۳۶۲.

۴- این درگیری در روزهای بعد ابعاد گسترده تری یافت و در ۳/۱۰/۱۳۶۲ دو گروه بار دیگر در جنوب و جنوب غربی دیواندره در روستاهای دوزخ دره و حاجی عبدل درگیر شدند که بر اثر آن طبق گزارش ناحیه ژاندارمری کردستان، ۳۲ نفر از حزب دمکرات و ۱۲ تن از سازمان کومه له کشته و ۱۶ تن نیز از هر دو طرف زخمی شدند. (سند شماره ۳۴۱۳۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۵/۱۰/۱۳۶۲)

- ۵- سند شماره ۸۰۸۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه به فرماندهی کل، ۴/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۹۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان سپاه به ستاد منطقه ۱۱ سپاه، ۴/۱۰/۱۳۶۲.
- ۶- سند شماره ۳۵۶۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

اطلاع داد که این مذاکرات در روستای چیره (۱) از توابع رانیه در استان سلیمانیه عراق ادامه دارد. (۲)* (۳)

براساس اطلاعات قرارگاه عملیاتی شمال غرب ارتش، درحالی که مذاکرات درباره نوع همکاری های دو طرف ادامه دارد، اتحادیه میهنی کردستان عراق به منظور همبستگی بیشتر با رژیم عراق گام های جدیدتری برداشته است. به گزارش سپاه پاره، نیروهای جلال طالبانی قرار است همراه افراد حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان کومه له فعالیت های تخریبی را در داخل خاک ایران افزایش دهند و دولت عراق نیز قول داده است نیروهایی را در اختیار آنها قرار دهد تا این اتحادیه علاوه بر رویارویی با جمهوری اسلامی ایران با افراد مخالف حزب بعث در داخل خاک عراق نیز مبارزه کند. در ادامه این خبر اضافه شده است که به دنبال توافق اتحادیه میهنی کردستان عراق، با حکومت عراق، عده زیادی از وابستگان به این اتحادیه و همچنین مردم کردستان عراق از این امر به شدت ناراضی هستند به طوری که مردم از افراد اتحادیه میهنی به عنوان جاش (۴)* نام می برند. (۵)

در همین زمینه، سپاه ناحیه کردستان اعلام کرد که پس از سفر اخیر جلال طالبانی و نوشیروان (از اعضای مرکزیت اتحادیه میهنی کردستان عراق) به بغداد و توافق کامل با رژیم عراق، قرار است نیروهای اتحادیه میهنی به همراه سایر گروه های ضدانقلاب عملیاتی را در منطقه عملیاتی والفجر ۴ علیه نیروهای جمهوری اسلامی ایران اجرا کنند. (۶)

۱

در ادامه ترک فعالیت مسلحانه برخی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی و قطع همکاری با این گروه ها، امروز نیز ۱۲ تن خود را به نیروهای نظامی معرفی و درخواست امان نامه کردند. ۵ تن از این افراد که وابسته به حزب دمکرات بودند و ۴ قبضه سلاح نیز به همراه داشتند، در منطقه سلماس خود را تسلیم کردند و ۷

تن دیگر نیز که از عوامل حمله به یک پاسگاه ژاندارمری در سال ۱۳۵۸ بودند به همراه فرمانده خود تسلیم سپاه مریوان شده و درخواست امان نامه کردند. (۷)

در این حال شهربانی کردستان خبر داد که گروه های مسلح ضدانقلاب برای کسب درآمد از خانواده

ص: ۱۲۶۴

۱- به احتمال قوی این روستا یکی از مقرهای اتحادیه میهنی کردستان عراق است.

۲- * هرچند در روزهای بعد اخباری مبنی بر توافق اتحادیه میهنی کردستان عراق با حکومت عراق برای خودمختاری مشروط کردستان عراق در ۱۰ بند انتشار یافت، ولی به نظر می رسد این گونه اخبار در حد شایعه بوده است. مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق در اواخر سال ۱۳۶۴، مذاکراتی را با مسئولان قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) انجام دادند که در سال ۱۳۶۵ این مذاکرات به همکاری قطعی جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه میهنی کردستان عراق انجامید به نحوی که این اتحادیه یکی از گروه های متحد ایران در مقابله با حکومت عراق شد و چند عملیات مشترک با سپاه پاسداران علیه ارتش عراق در استان سلیمانیه انجام داد.

۳- سند شماره ۱۴۸۶۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن ۲) به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۹۷۹۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد ۴۴۰۰ (اطلاعات) ستاد مرکزی سپاه به سپاه منطقه ۱۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۴- * در اصطلاحات مردم کرد جاش به مزدور گفته می شود؛ یعنی نیروهای مسلح غیررسمی که با دولت مرکزی برای سرکوب مخالفان

همکاری دارند.

۵- سند شماره ۱۷۸۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاره به سپاه منطقه ۷، ۱۳۶۲/۱۰/۳.

۶- سند شماره ۱۷۸۵۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ناحیه کردستان به سپاه منطقه ۱۱، ۱۳۶۲/۱۰/۳۰.

۷- سند شماره ۳۵۶۴۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سلماس به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)،

۱۳۶۲/۹/۲۹؛ و- سند شماره ۷۲۲۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مشترک ارتش (رکن ۳)، ۱۳۶۲/۹/۲۹.

افراد به گروگان گرفته شده اخاذی می کنند. براساس این گزارش، روزهای اخیر سازمان کومه له با دریافت مبالغی پول از دو خانواده، ۲ نفر از وابستگان آنان را که قبلاً در اطراف مریوان به گروگان گرفته بود، آزاد کرده است، در ادامه این خبر یادآوری شده که قبلاً نیز اقدام مشابهی صورت گرفته بود(۱).

۱

درحالی که حمایت ها از بیانات اخیر امام خمینی درمورد لزوم پشتیبانی و تقویت دولت ادامه دارد، رئیس مجلس درباره القائنات موجود در این زمینه هشدار داد. از سوی دیگر نخست وزیر نیز منشأ نیروی دولت را خدمتگزاری و همسویی با ملت دانست.

گزارش روزنامه جمهوری اسلامی حاکی است امروز نیز تعداد دیگری از ائمه جمعه، شخصیت ها، نهادها و ارگان های مختلف و نیز انجمن های اسلامی کامیون داران، شوراها و اسلامی شرکت های حمل و نقل و اتحادیه صنف کامیون و کمپرسی در سراسر کشور ضمن اظهار پشتیبانی از موضع رهبر انقلاب مبنی بر حمایت از دولت، برای همکاری کامل و همه جانبه در زمینه حل مشکلات دولت اعلام آمادگی کردند. همچنین صدها کامیون از طریق ستادهای هماهنگی تخلیه کالا مستقر در ادارات راه و ترابری استان ها عازم بنادر و مبادی ورودی کالا شدند(۲).

امروز همچنین حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در دیدار با جمعی از پرسنل یگان حفاظت مقرر شهید مطهری(۳) اظهار داشت: «دشمنان ما از تمام وسایل جهت سد کردن راه انقلاب استفاده می کنند. شما می بینید که دشمنان از طریق شایعه پراکنی ها، احتکار، صف ایجاد کردن، دلهره ایجاد کردن و آنان که صاحب قلم و زبان هستند از راه سمپاشی ها و دشمنان خارجی از طریق این جنگ عظیمی که بر ما تحمیل کردند و تروریست ها نیز در جهت از بین بردن امنیت داخلی سعی در تضعیف نظام جمهوری [اسلامی] دارند.»

رئیس مجلس با اشاره به "شیطنت های سیاسی" دشمنان، افزود: «اینکه امام امت در هفته وحدت برای مردم آن جور دردمندانه صحبت کردند، نشان از تحریکات وسیعی است که امام متوجه آن می شوند و برای خنثی کردن این تحریکات این گونه نصیحت فرمودند. مراکز مستکبرین، طرف داران جریانات سوء و سرمایه داران به صور مختلف به جان دولت افتاده بودند و به انواع و اقسام حیل می خواستند کل نظام را تضعیف کنند. آنها از دولت شروع کرده بودند و امام فهمیدند و این گونه نصیحت فرمودند که همه شنیدید که حالا با این بیانات صریح و روشن امام باز هم آن جریانات استکباری دست بردار نیستند و می آیند در همین بیانات امام اخلاص می کنند. امام خیلی روشن فرمودند که کارشکنی نکنید، اخلاص نکنید با دولت همکاری کنید و همه با هم متحد باشید. اینها چیزهای معلومی است و خیلی هم تفسیر و توجیه

ص: ۱۲۶۵

۱- سند شماره ۳۳۹۵۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۴.

۳- مقرر شهید مطهری در این زمان مجموعه حفاظتی ساختمان های مهمی از جمله نهاد ریاست جمهوری، نخست وزیری و مجلس شورای اسلامی را در برمی گرفت.

نمی خواهد که امام چه گفتند و مقصودشان چه بود. مقصودشان چه کسی بود. مقصود امام این بود که هر کسی که بخواهد دولت را تضعیف بکند در هر پست و سمتی هم که باشد، کار بدی مرتکب می شود.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه سخنان خود ضمن اشاره به ابتکار اعلام هفته وحدت در سالروز میلاد پیامبر اسلام براساس روایت متفاوت شیعه و اهل سنت از تاریخ تولد پیامبر، گفت: «راديو اسرائیل و راديو بی بی سی و شیطان های دیگر می گویند که چون آیت الله منتظری از دولت انتقاد کرده بود نظر امام و حرف های امام با آیت الله منتظری هم برخورد داشته؛ یعنی درست می خواهند به جایی که مایه وحدت است صدمه بزنند و به عمال داخلی خود خط می دهند و افراد ناآگاه ساده لوح را بفریبند که بگویند نظر امام با آیت الله منتظری بود تا از این رهگذر به اختلاف دامن بزنند. ملت ما همه می دانند که آیت الله منتظری پرتوان ترین بازوی این انقلاب بعد از امام امت است.» وی همچنین افزود: «دشمنان هم این را می دانند و برای اینکه این امید را در دل مردم ضعیف بکنند و دل مردم را خالی کنند این خط را راديو اسرائیل می دهد که شیاطین داخلی بدانند چگونه خرابکاری بکنند و به جای آنکه سراغ وحدت و انسجام بروند سراغ این تفرقه ها بروند که یکی بگوید منظور امام این بوده و دیگری بگوید این نبوده است.»

رئیس مجلس در پایان تأکید کرد: «شما باید بسیار مواظب خط اسلام باشید و این نصایح امام و آیت الله منتظری و دیگر مسئولین را به جان و دل بخريد و هر جا بوی تفرقه از کسی شنیدید در دهان او بزنید. باید جلوی اینها بایستید و متحد حرکت بکنید تا ان شاء الله از این جنگ پیروز دربیاییم و امکاناتی را که صرف جنگ می کنیم به داخل کشور برگردانیم.»^(۱)

از سوی دیگر، میرحسین موسوی نخست وزیر امروز در سخنانی در حضور جمعی از نیروهای سپاه و بسیج مناطق ۷ و ۲ کشور منشأ نیروی دولت جمهوری اسلامی ایران را خدمتگزاری دولت و همسویی با ملت دانست و ضمن برشمردن بخشی از کارهایی که در نظام جمهوری اسلامی انجام شده است، گفت: «تمام این کارهایی که انجام شده به خاطر حاضر بودن مردم و روحانیت متعهد و مبارز در صحنه و رهبری های پیامبرگونه امام امت و ایثارگری های سربازان گمنامی است که فقط به عشق شهادت و وصال معشوق و فوز عظیم به پیش می تازند. پایه قدرت انقلاب ما اینهاست و الا دولت قطره کوچکی از این ملت بیش نیست.»

نخست وزیر نیز با اشاره به اهمیت پایه گذاری هفته وحدت در ایران اظهار کرد: «به آن چیزی که باید بسیار توجه کنیم این است که هیچ کشوری در جهان توانایی مطرح کردن شعار وحدت را با این ابعاد در جهان نمی تواند داشته باشد مگر یک کشور آزاد اسلامی.» وی افزود: «قدرت های بزرگ سعی دارند با اخوت اسلامی مبارزه کنند و آن را در هم بشکنند. اما آنها باید بدانند که تفرقه در میان امت اسلامی وجود ندارد بلکه این دولت های سرسپرده هستند که برای خوش خدمتی به اربابان خود تلاش می کنند تا این ملت ها را تکه تکه کنند.»^(۲)

ص: ۱۲۶۶

۱- همان، ص ۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

نماینده امام در شورای عالی دفاع خطاب به فرماندهان نیروی زمینی ارتش گفت: باید قبل از اینکه دشمن بتواند برای توطئه جدید خود مهیا شود ضربه قوی را بر آنها وارد کنید.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع، امروز در دیدار با سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، جانشین، معاونان و فرماندهان یگان های رزمی، آموزشی، فرهنگی و لجستیکی این نیرو ضمن اشاره به تحولات ارزشمند ارتش پس از پیروزی انقلاب گفت: «یکی از تحولات ارزشمند ارتش در مسئله فرماندهی است که به قدرت فرماندهی امامی متکی است که مبدأ مشروعیت حکومت، نایب امام زمان (عج)، مرجع تقلید و رهبر انقلاب اسلامی از لحاظ معنوی، سیاسی و قانونی است.» وی سپس با اشاره به فداکاری های ارتش در طول جنگ ایران و عراق و قدرت رزمی ارتش پس از یک دوره جنگ طولانی افزود: «در اغلب نقاط دنیا، جنگ در یک مقطع خاصی و برای مدتی محدود جریان داشته است اما در ایران نظامیان مدت ۴۰ ماه در جنگی وسیع شرکت داشتند و علی رغم اینکه آثار جنگ را با همه وجود خود لمس کرده اند، هرچند ماه یک بار حمله گسترده و پیروزمندانه ای علیه دشمنان انجام داده اند و امروز بحمدالله از نخستین روزهای جنگ قوی تر هستند. فرماندهانی که از وضعیت گذشته ارتش آگاه هستند به خوبی این را درک می کنند.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین یادآور شد: «در طول جنگ، فرماندهان باارزش و کادر مؤمنی از ارتش به شهادت رسیدند، ولی ارتش ما متحول شد و افتخارات بزرگی به دست آورد که یکی از آنها فرار دشمن به میان استحکامات بسیار قوی است که با کمک ابرقدرت ها در مقابل تهاجمات شما ایجاد کرد و با تزلزل در مقابل نیروهای ما ایستادگی می کند.» وی همچنین گفت: «مهم تر از همه در بررسی تاریخ جنگ های دنیا مسئله جنگ ما با امریکا است که شما می دانید امریکا وقتی در زمان شاه ارتش ایران را می ساخت و تقویت می کرد احتمال نمی داد روزی ارتش دست ساخته خودش بتواند در مقابلش بایستد و مقاومت کند، ولی امروز همه دنیا می دانند ارتش ایران در مقابل توطئه های امریکا ایستاده است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی آن گاه با اشاره به کمک های رو به افزایش امریکا به عراق و بازگشایی مجدد سفارت امریکا در بغداد اظهار کرد: «امریکا رسماً به عراق سرباز نفرستاده است، ولی به طور مداوم از آن پشتیبانی می کند همان طور که شوروی ها عمده تسلیحات آنها را تأمین می کنند. ... امریکا فکر می کرد اگر سلاح و مستشار و قطعات به ایران ندهد، ارتش ما را تأیید نکند، ارتش ما متزلزل می شود و از بین می رود، ولی امروز ارتشیان غیور و باایمان و افسران شجاع ما که در امریکا دوره دیده بودند و امریکایی ها تصور می کردند فرهنگ منحن غرب را در آنان تزریق کرده اند، امروز با افتخار از خدمت به اسلام و انقلاب اسلامی، جبهه های جنگ ما را فرماندهی می کنند و برای امت اسلام افتخار می آفرینند.»

رئیس مجلس در ادامه سخنان خود خطاب به فرماندهان نیروی زمینی ارتش گفت: «آینده منطقه، جمهوری اسلامی ایران و منافع محرومین به تلاش های شما بستگی دارد و امروز ما در یک مقطع سرنوشت ساز و حساسی قرار گرفته ایم که یک گام مؤثر می تواند همه مسائل ما را حل کند، به طوری که همه دنیا حتی عراقی ها و ناظرین جنگ نیز به آن آگاه اند.» وی افزود: «موقعیت امروز شما با دو سال پیش که به خاطر تصرف یک سایت می جنگیدید تفاوت کرده است و اگر امروز، شما در ۴۵ کیلومتری بغداد در شهر بعقوبه قرار بگیرید و حرکتی را که در عملیات بیت المقدس در فتح خرمشهر انجام دادید، تکرار کنید، به قلب عراق و آن سوی استحکامات قوی آن به نقطه اطمینان بخش خواهید رسید و ما مطمئن هستیم کسانی که توانستند سایت و خرمشهری را که صدام برای آن کلید تقدیم می کرد، به راحتی تصرف کنند یقیناً اینجا هم می توانند چنین افتخاراتی به وجود بیاورند و با یک تهاجم جدی و حرکت عظیم، فداکارانه و سرنوشت ساز معادلات نظامی دنیا را برهم زنند.»

رئیس مجلس تأکید کرد: «ارتجاع منطقه و امریکا نقش سرنوشت ساز حرکت جدی شما را دریافته و برای جلوگیری از آن به تکاپو افتاده و هر کاری را که بتواند می کند که با ایجاد یک بحران پیروزی شما را به تأخیر بیندازند و صدام را نجات دهند.» وی افزود: «تنها راه ابرقدرت ها برای نجات صدام ایجاد بحران در ایران اسلامی است و آنها می خواستند در خلیج فارس بحران ایجاد کنند که با آمادگی مردم برای حفاظت از خلیج فارس و ترس از اینکه مقاومت مردم ما نظام اقتصادی دنیا را تکان خواهد داد نتوانستند و عقب نشستند و در لبنان و فلسطین نیز با هشیاری مردم نتوانستند کاری از پیش ببرند و امروز خودشان را برای یک توطئه جدیدتری آماده می کنند، ولی شما فرماندهان نظامی باید قبل از اینکه دشمن بتواند برای توطئه جدید خود مهیا شود ضربه قوی را بر آنها وارد کنید.» نماینده امام در شورای عالی دفاع تأکید کرد: «بوی صلح و زندگی مسالمت آمیز تنها از طریق پیروزی های شما به مشام می رسد و صلح به این صورت که صدام در آن سوی مرز و ما در این طرف بایستیم و آتش توپخانه تبادل کنیم و چنگ و دندان نشان دهیم معنا ندارد.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی همچنین گفت: «دنیای مرتجع عرب باید بفهمد که نمی تواند ژاندارم منطقه باشد و شیخ نشین های منطقه باید این را درک کنند که امنیت در سایه نجابت، آرام گرفتن، دست برداشتن از شیطنت ها، قطع رابطه با استکبار جهانی، پیوند با مردم و استفاده صحیح از منابع نفتی مردم است.»

رئیس مجلس با اشاره به استقبال گسترده از طرح "لیک یا خمینی" خطاب به فرماندهان حاضر گفت: «شما فرماندهان با قدرت فرماندهی، رزمی و تکنیکی و اطلاعاتی که در اختیار دارید باید به بهترین نحو ممکن از قدرت مردمی در دفاع از اسلام و حفظ مرزهای میهن اسلامی استفاده کنید.» وی افزود: «اگر شما درس بزرگی که مردم انتظار دارند به دشمن یعنی صهیونیستی عراق بدهید، با حضور همیشگی مردم در صحنه و شجاعت و ایمان شما کسی در آینده جرئت تجاوز به مرزهای

میهن اسلامی ما را نخواهد کرد و ملت ما تا دو یا سه نسل آینده خیالشان از شر جنگ افروزان و تجاوزگران راحت خواهد شد.» وی خاطر نشان کرد: «جنگ ما تا پایان دفاع است و ما تا آخر به دفاع از حقوق ازدست رفته خود با متجاوز خواهیم جنگید.»^(۱)

۱

نخست وزیر بازداشت کارکنان مرکز آموزشی ایران در کویت را نشانه همدستی کویت و رژیم صدام دانست. از سوی دیگر، سفارت جمهوری اسلامی ایران در کویت نیز در یادداشتی به اقدام اخیر پلیس این کشور در بازرسی از منزل وابسته سیاسی ایران اعتراض کرد.

میرحسین موسوی نخست وزیر، امروز ضمن سخنانی که در دیدار با جمعی از نیروهای سپاه پاسداران و بسیج مستضعفین ایراد کرد، درخصوص دستگیری چند تن از کارکنان مرکز مدارس ایرانی در کویت گفت: «من هشدار می دهم که این اعمال جز آنکه همدستی بیشتر کویت و رژیم صدام را اثبات کند فایده دیگری نخواهد داشت.» وی افزود: «شما باید با ملت خودتان همسو شوید. نسبت دادن مسائلی که در داخل کشور شما توسط نیروهای عربی انجام می شود به ایران، مسائل شما را حل نمی کند.»

موسوی در بخش دیگری از سخنان خود، انقلاب ایران را برآیند میل باطنی یک میلیارد مسلمان برای بازیافتن عزت اسلامی خود دانست و افزود: «آرزوهایی که در همه جا سرکوب شده بود در ایران تحقق یافت و طبیعی است که پیام انقلاب در جهان شنیده شود و قدرت های بزرگ هر حرکتی را که توسط مردم همان منطقه صورت می گیرد به ایران نسبت دهند.»^(۲)

همچنین در پی اقدام اخیر پلیس کویت به بازرسی از منزل وابسته سیاسی ایران در این کشور، که ۲ ساعت ادامه یافت، امروز سفارت جمهوری اسلامی ایران در کویت در یادداشتی به وزارت امور خارجه این کشور اعتراض کرد. در این یادداشت اعتراض اعمال پلیس کویت نقض آشکار قوانین بین المللی و کنوانسیون وین عنوان شده است^(۳).

۲

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران سفر نماینده ویژه امریکا به عراق را مرحله جدیدی از تحکیم روابط بغداد - واشنگتن عنوان کرد.

به گزارش روزنامه کیهان، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران در اظهاراتی درخصوص سفر دونالد رامسفلد نماینده ویژه امریکا به عراق و دیدار وی با مقامات این کشور گفت: «این سفر که بلافاصله بعد از پیمان های اخیر امریکا و اسرائیل در زمینه های نظامی و اقتصادی و همچنین به دنبال توافق های وزیر خارجه عراق با وزیر خارجه امریکا در ملاقات سپتامبر گذشته [مهرماه] آنان در امریکا صورت می گیرد، بیانگر مرحله ای جدید در استحکام روابط بغداد و واشنگتن می باشد.» وی

ص: ۱۲۶۹

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان.

همچنین در مورد اظهارات سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا که این دیدار را بخشی از مأموریت رامسفلد برای پیشبرد طرح صلح ریگان میان اعراب و رژیم صهیونیستی اعلام کرده است، گفت: «حرکات سریع رژیم حاکم بر بغداد در جهت تحکیم پیوند با استکبار جهانی و صهیونیسم طی ماه های گذشته همچون شناسایی ضمنی اسرائیل و تضمین امنیت رژیم صهیونیستی در کنفرانس سران عرب در فاس، افزایش ارتباط با مصر و تلاش در جهت وارد کردن مجدد شریک امریکا در توطئه کمپ دیوید به جرگه اعراب و همچنین کشتار ساکنان مناطق غیرنظامی در جمهوری اسلامی به عنوان پاسخگویی به انفجار مراکز امریکایی و فرانسوی در کویت، با انجام این سفر و اعلام آمادگی امریکا برای برقراری روابط سیاسی با بغداد شتاب بیشتری یافته است.»^(۱)

۱

شرکت کنندگان در همایش بررسی جنایات صدام از ویرانه های جنگ در خوزستان بازدید کردند. یک صد و پنجاه تن از شخصیت های سیاسی، مذهبی و حقوقی ۳۰ کشور جهان که برای شرکت در گردهمایی بررسی جنایات صدام به ایران سفر کرده اند، امروز برای دیدار از آثار خرابی های جنگ وارد شهرهای آبادان و خرمشهر شدند. گزارش روزنامه کیهان در این باره حاکی است: «این عده در طول مسیر شهرهای آبادان و خرمشهر از زمین های آزادشده در عملیات بیت المقدس و ثامن الائمه (ع) که به بیش از ۵ هزار و ۵۰۰ کیلومتر می رسید

و سنگرها و خاکریزها و استحکاماتی که عراق جهت پدافند در این منطقه ایجاد کرده بود و همچنین از احداث میداین مین، لاشه تانک ها و نفربرها و خودروها و سایر ادوات زرهی سوخته و یا منهدم شده عراق دیدن کردند.»

بر پایه این گزارش، یکی از میهمانان خارجی به نام دکتر علی العماری پزشک مقیم هامبورگ پس از بازدید از خرمشهر گفت: «من از این همه وحشی گری متأسف هستم. جنایاتی که رژیم بعثی عراق در خرمشهر انجام داده در هیچ جای دنیا نظیر ندارد و خیلی از شهرهای آلمان پس از جنگ جهانی دوم اکثراً تا ۷۰ درصد تخریب شده بود، ولی آنچه من در خرمشهر مشاهده می کنم ۹۵ درصد خانه های مسکونی ویران شده است.»^(۲)

۲

درحالی که ایران خواستار اعزام هیئتی از سوی سازمان ملل به منظور تحقیق در مورد حملات ادعاشده علیه غیرنظامیان به هر دو کشور ایران و عراق می باشد، گزارش ها حاکی است رسیدگی به تقاضای ایران احتمالاً با آغاز دور تازه تلاش های این سازمان برای پایان دادن به جنگ از اولویت لازم برخوردار نخواهد بود.

بخش انگلیسی رادیو دوی آمریکا امروز به نقل از یک سخنگوی سازمان ملل گفت که اولاف پالمر نخست وزیر سوئد و سفیر ویژه سازمان ملل، آماده است تا بار دیگر برای پایان دادن به جنگ ایران و

ص: ۱۲۷۰

۱- همان، ص ۲.

۲- همان.

عراق مأموریت خود را از سر گیرد. اعلام آمادگی پالمه پس از آن مطرح شده است که خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل، هفته گذشته دیه گو کوردووز معاون خود را به استکهلم فرستاده بود تا پالمه را در جریان آخرین وضعیت جنگ ایران و عراق و اوضاع جاری منطقه قرار دهد.^(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری کویت از سازمان ملل، سخنگوی دکوئیار اعلام کرد که وی روز ۱۶ ژانویه (۲۶ دی ماه) در سفر دوهفته ای خود به غرب افریقا توقیفی هم در کازابلانکای مراکش خواهد داشت تا در مراسم گشایش نشست سران سازمان کنفرانس اسلامی حضور یابد و «انتظار می رود اقداماتی را که می توان جهت تسهیل یک راه حل صلح آمیز جنگ خلیج [فارس] به کار گرفت با سران ایران و عراق مطرح کند.»^(۲)

در همین حال، رادیو امریکا در گزارشی درباره نامه اخیر نمایندگی ایران به دبیرکل سازمان ملل و تقاضای اعزام ناظرانی به ایران و عراق برای ارزیابی ادعاهای دو کشور در مورد اقدام علیه غیرنظامیان، گفت: «در نامه ای که دیروز^(۳) سعید رجایی خراسانی نماینده رژیم جمهوری اسلامی ایران به خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد، ارسال داشت، یادآور شد که به دلیل کوتاهی سازمان ملل متحد در اجرای مسئولیت های نوع دوستانه اش در جنگ ایران و عراق، عراق بار دیگر آنچه را که وی جنایات وحشیانه عراق علیه مردم ایران خواند، از سر گرفته است. در این نامه، نماینده رژیم جمهوری اسلامی ایران همچنین از سازمان ملل متحد خواسته است یک گروه تحقیق به منطقه اعزام دارد تا به بررسی شواهد تازه ای که ایران علیه عراق در دست دارد، بپردازد. رژیم جمهوری اسلامی ایران ادعا کرده است که عراق اخیراً سلاح های شیمیایی علیه مردم ایران به کار گرفته است. ایران طی چند ماه گذشته بارها چنین پیشنهادی در سازمان ملل متحد مطرح کرده است. رژیم جمهوری اسلامی همچنین خواستار اعزام هم زمان گروه تحقیق سازمان ملل متحد به عراق برای بررسی ادعاها و اتهامات دولت عراق علیه ایران شده است.»

رادیو امریکا سپس افزود: «عراق این پیشنهاد را رد کرده و گفته است ایران باید نخست تن به پذیرش آتش بس در دهد تا از سوی عراق به نمایندگان ناظر سازمان ملل متحد اجازه تحقیق داده شود. گفته می شود دبیرکل سازمان ملل متحد بارها پیشنهاد آتش بس را به ایران ارائه داده است، ولی ایران تمامی این پیشنهادها را رد کرده است. در نامه نماینده رژیم جمهوری اسلامی ایران به دبیرکل سازمان ملل متحد خاطر نشان شده است که سازمان ملل متحد به دلیل مسئولیت های قانونی و اخلاقی وظیفه دارد در کوتاه ترین زمان ممکن به جنایات جنگی رسیدگی بکند و اضافه می کند جامعه جهانی به دلیل مقتضیات سیاسی هیچ اقدامی در این زمینه

ص: ۱۲۷۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲، سازمان ملل - خبرگزاری کویت، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- برخلاف این گزارش، تاریخ صدور نامه نمایندگی ایران در سازمان ملل ۲۵/۹/۱۳۶۲ می باشد. (ر.ک: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد دوم ۱۹۸۳، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۶۹ - ۱۶۷، سند شماره S/۱۶۲۲۰)

نکرده است. رژیم جمهوری اسلامی ایران ادعا می کند که سازمان ملل متحد حتی در مسئله رسیدگی به جنگ ایران و عراق تبعیض قائل شده است.»^(۱)

همچنین رادیو بی بی سی نیز امروز در گزارشی در این باره اعلام کرد: «و اما ایران بار دیگر سازمان ملل را تحت فشار گذاشته است تا جهت ارزیابی خسارات وارد بر مواضع غیرنظامی ایران که توسط بمباران ها و آتش توپخانه عراق ایجاد شده است، هیئتی را به ایران اعزام دارد. همچنین ایران از هیئت اعزامی سازمان ملل خواهد خواست که شواهد مبنی بر استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ میان دو کشور را مورد بررسی و آزمایش قرار دهند.»

این رادیو پس از اشاره به بخش های دیگری از نامه نمایندگی ایران اضافه کرد: «باید گفت درحالی که ایران خواستار آن است که ناظران این وقایع را که ایران آنها را جنایات جنگی می خواند، تحت نظر داشته باشند، دولت ایران با آغاز دور جدیدی از مذاکرات با اولاف پالمر میانجی سازمان ملل برای خاتمه جنگ ایران و عراق موافق نیست [و] با آنکه اولاف پالمر نخست وزیر سوئد، هفته گذشته با آقای دیه گو کوردوز معاون دبیرکل سازمان ملل، در استکهلم ملاقات و درمورد امکان اعزام هیئت دیگری به تهران و بغداد با وی گفت و گو کرد، اما اعزام این هیئت را ضروری تشخیص نداده است. دولت ایران هنوز هم از آخرین قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل که توسط عراق و فرانسه پیشنهاد و بدون توجه کافی به خواسته های ایران صادر شده بود، خشمناک است. شورای امنیت در این قطعنامه نقض کلیه جوانب حقوق بشر را محکوم کرده و خواستار متوقف شدن عملیات نظامی علیه هدف های غیرنظامی و همچنین برقراری آتش بس با توافق طرفین مخاصمه شده است. دولت عراق می گوید که این قطعنامه را چنانچه کلیه مفاد آن اجرا گردد، می پذیرد؛ به عبارت دیگر در صورتی که در خلیج فارس و آبراه شط العرب [اروندرو] آتش بس برقرار گردد تا عراق بتواند صدور نفت خود را از سر گیرد، اما ایران بجز درمورد محکوم کردن حمله به هدف های غیرنظامی به قسمت های دیگر این قطعنامه واقعاً توجهی ندارد و مایل نیست که آقای اولاف پالمر به تهران سفر کند.»^(۲)

۱

در پی دیدار ناگهانی فرستاده ویژه آمریکا به غرب آسیا از بغداد، گزارش ها حاکی است مناسبات آمریکا و عراق عملاً در آستانه تحولی جدی قرار گرفته و احتمال دارد این تحول بیش از پیش بر موضع فعلی آمریکا درباره جنگ ایران و عراق تأثیر بگذارد.

دونالد رامسفلد فرستاده ویژه آمریکا به غرب آسیا امروز پس از گفت و گو با صدام حسین رئیس جمهوری عراق، بغداد را ترک کرد. در این زمینه گزارشگر رادیو آمریکا گفت: «رامسفلد پس از دیدار با رهبر عراق درباره این دیدار اظهار نظر نکرد، اما خبرگزاری عراق گفت رامسفلد

ص: ۱۲۷۲

۱- همان، صص ۱۹ و ۲۰، رادیو آمریکا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، رادیو بی بی سی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

حامل پیامی از سوی پرزیدنت ریگان برای پرزیدنت حسین بوده است. خبرگزاری عراق گفت پیام رئیس جمهور امریکا به رئیس جمهور عراق درباره روابط دوجانبه دو کشور، اوضاع خاورمیانه [غرب آسیا] و کوشش های امریکا برای برقراری صلح و ثبات در لبنان بوده است.»

گزارش مزبور افزود: «رامسفلد دیروز با طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق نیز گفت و گو کرد. خبرگزاری عراق گفت صدام حسین به تمایل امریکا نسبت به ادامه تماس ها بین امریکا و عراق جهت تفاهم بیشتر دو کشور در مورد موضع و سیاست یکدیگر پاسخ داده است. برخی از ناظران امور در خاورمیانه [غرب آسیا] سفر رامسفلد را به عراق نشانه پیشرفت در جهت اعاده روابط کامل سیاسی بین بغداد و واشنگتن تلقی کرده اند. سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا دیروز بار دیگر گفت اگر عراق بخواهد با امریکا سفیر کبیر مبادله کند امریکا حاضر است در بغداد سفیر کبیر داشته باشد، هر چند که امریکا و عراق در حال حاضر روابط سیاسی با یکدیگر ندارند، یک هیئت فعال امریکایی در بغداد دایر است و بازرگانی بین دو کشور اخیراً افزایش یافته است.» (۱)

خبرگزاری فرانسه از منامه در گزارشی در مورد سفر رامسفلد به عراق ضمن اشاره به دلایل تیرگی روابط سیاسی امریکا و عراق در گذشته اعلام کرد: «با آغاز جنگ ایران و عراق در سپتامبر ۱۹۸۰، بهبود روابط میان دو کشور به ویژه پس از گروگان گرفته شدن امریکایی ها در ایران به چشم خورد. در همین ضمن عراق با پیوستن به طرح صلح عربستان [طرح فهد] (۲) در سال ۱۹۸۲ که تلویحاً موجودیت اسرائیل را به رسمیت می شناخت به این بهبود [روابط] کمک بیشتری کرد. در مارس ۱۹۸۲، نام عراق از لیست سیاه امریکا خط خورد و واشنگتن با فروش ۶۰ هلیکوپتر امریکایی به بغداد به عراق چراغ سبز داد. در اکتبر ۱۹۸۲، یک ماه پس از طرح فاس، سعدون حمادی وزیر خارجه وقت رژیم عراق، با جورج شولتز وزیر خارجه امریکا، در نیویورک ملاقات کرد. چندی بعد تسهیلات ویژه ای از جمله ۱۲۳۰ میلیون دلار کمک به عراق که با مشکلات مالی شدید روبه رو شده بود، در اختیارش قرار گرفت. در ماه می ۱۹۸۳، با ملاقات جورج شولتز و طارق میخائیل یوحنا عزیز معاون نخست وزیر و وزیر خارجه رژیم عراق، در پاریس مرحله تازه ای در روابط امریکا و عراق آغاز شد. عراق در جنگ با ایران که از

ص: ۱۲۷۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱، رادیو امریکا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- طرح فهد (بن عبدالعزیز) که در مرداد ۱۳۶۰ و در دوره ولیعهدی وی ارائه شد، طرحی هشت ماده ای برای حل مسئله فلسطین بود که شامل مواردی از جمله عقب نشینی رژیم صهیونیستی از اراضی اشغالی سال ۱۹۶۷، از میان برداشته شدن شهرک های یهودی نشین در مناطق اشغالی ۱۹۶۷، کنترل سازمان ملل بر ساحل غربی رود اردن و نوار غزه پس از خروج نیروهای رژیم صهیونیستی، شناسایی ساف به عنوان نماینده قانونی مردم فلسطین و تأسیس دولت مستقل فلسطینی با مرکزیت بیت المقدس می شد. این طرح، در شهریور ۱۳۶۱ در اجلاس سران عرب در شهر فاس مراکش با تغییرات محدودی به تصویب رسید که به "طرح فاس" مشهور شد. از آنجا که این طرح به طور ضمنی موجودیت رژیم صهیونیستی را به رسمیت می شناخت، با واکنش های منفی در جوامع اسلامی به ویژه کشورهای عربی روبه رو شد و به این دلیل راه به جایی نبرد، اما از آن پس به منزله تغییری در سیاست عربی در زمینه شناسایی رژیم صهیونیستی محسوب می شد.

حمایت سوریه برخوردار است همچنین با سیاست دمشق در لبنان مخالفت ورزید.» خبرگزاری فرانسه در پایان این گزارش محورهای مذاکرات رامسفلد در دیدار با مقامات عراقی را مناسبات امریکا و عراق، جنگ ایران و عراق و اوضاع جهان عرب ذکر کرد.^(۱)

رادیو اسرائیل نیز درباره سفر رامسفلد به عراق گزارش داد: «گزارش قبلی حاکی از آن بود که امریکا قصد دارد ممنوعیت صدور اسلحه به عراق را لغو کند و با آغاز کمک نظامی به آن کشور از شکست احتمالی عراق در جنگ با ایران جلوگیری نماید. ... ناظران سیاسی دیدار رامسفلد از بغداد را با سیاست جدیدی که ایالات [متحده] قصد دارد نسبت به ایران و حوزه خلیج فارس به دنبال انفجارهای کویت و بیروت در پیش گیرد مربوط می داند.»^(۲)

در همین زمینه، رادیو امریکا نیز ضمن گزارشی اشاره کرد: «در ماه سپتامبر گذشته، عصمت کتانی یکی از مقامات عالی رتبه عراق از واشنگتن دیدار کرد که در آن موقع گفته می شد تلاش برای کسب حمایت امریکا برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق مهم ترین هدف وی از این دیدار هاست، اما مقامات امریکایی این دیدار را قسمتی از گفت و گوهای میان دو کشور در زمینه مسائل دوجانبه و منطقه ای توصیف کردند.» این رادیو افزود: «ایالات متحده امریکا در جنگ ایران و عراق رسماً بی طرفی خود را اعلام کرده است، اما بارها نگرانی خود را از ادامه جنگ که ثبات تمامی منطقه را تهدید می کند، ابراز داشته است.»^(۳)

به گزارش رادیو بی بی سی، پیتر منگلد یکی از مفسران سیاسی این رادیو، در مورد اهمیت مناسبات جدید امریکا و عراق در زمینه بحران لبنان و جنگ میان ایران و عراق گفت: «مدتی است که این امر بر ناظرین سیاسی روشن است که روابط میان عراق و امریکا در حال بهبود است هرچند که زمان دیدار فرستاده ویژه امریکا از بغداد، اهداف فوری و کوتاه مدت امریکا را بیشتر مورد سؤال قرار می دهد تا قصد دولت عراق. در سال های اخیر، برخورد عراق نسبت به روابط فی مابین، بهره گیری از یک بهبود رابطه، به طور کلی بوده است بدون آنکه عراق رسماً با آغاز مجدد روابط دیپلماتیک میان دو دولت که از جنگ سال ۱۹۶۷ اعراب و اسرائیل تاکنون قطع بوده است، موافقت نماید. دلایل این امر نیز روشن به نظر می رسد، هرچند دولت اتحاد شوروی مجدداً فروش سلاح به عراق را از سر گرفته است، اما روابط میان بغداد و مسکو هرگز بر صراط مستقیم استوار نبوده است. دولت شوروی همواره مراقب بوده است تا منافع خود از یک رابطه حسنه با عراق را در مقابل یک بهره مندی استراتژیکی به مراتب مهم تر که از حفظ روابط دوستانه با ایران ناشی می گردد، در حال تعادل نگاه دارد، اما این حفظ تعادل بدون شک از میزان نفوذ شوروی در عراق کاسته و مقامات دولت عراق را ترغیب کرده است که راه های ارتباط با امریکا را باز نگاه دارد.»

مفسر سیاسی بی بی سی اضافه کرد: «البته این ملاحظات به خاطر جنگ میان ایران و عراق نیز تقویت می گردد، زیرا عراق علی الخصوص نگران آن است که مبادا دولت امریکا مجدداً با دولت ایران

ص: ۱۲۷۴

۱- همان، صص ۸-۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو اسرائیل، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۲، رادیو امریکا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

از طریق در اختیار گذاشتن وسایل یدکی سلاح های ارتش ایران، که عمدتاً ساخت امریکا هستند، رابطه برقرار کند. دولت ایالات متحده نیز به سهم خود نسبت به نظرات دولت عراق واکنش مثبت نشان داده است. سال گذشته دولت امریکا عراق را از لیست کشورهای بی‌طرفی که از تروریسم بین‌المللی حمایت می‌کنند، حذف کرد تا زمینه لازم برای برقرار کردن روابط اقتصادی نزدیک تر میان دو کشور را فراهم کند، اما لازم به توضیح است که هدف اصلی و کوتاه مدت دیدار آقای رامسفلد از عراق صرفاً جنبه سیاسی داشته و مستقیماً به تلاش های وی جهت دستیابی به راه حلی بر بحران لبنان مربوط می‌گردد. آنچه در حال حاضر مدنظر فرستاده ویژه امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] قرار دارد جلب هرچه بیشتر حمایت اعراب از موضع امریکا در قبال لبنان است، اما در عین حال احتمال می‌رود که دولت امریکا همچنین در نظر داشته باشد که متحد سوریه در خلیج فارس، یعنی ایران را تحت فشار بگذارد. موضع امریکا در قبال جنگ ایران و عراق همواره بر بی‌طرفی استوار بوده است و مقامات امریکا صراحتاً این نکته را مورد تکذیب قرار دادند که موضع ایالات متحده به نفع عراق تغییر جهت داده است. بدون شک دلیلی مبنی بر اینکه دولت امریکا قصد فروش اسلحه به عراق را دارد در دست نیست، اما ایالات متحده بدون شک علاقه مند است که تعادل قدرت در خلیج فارس با شکست عراق در جنگ میان ایران و این کشور بر هم نخورد. بنابراین هرچه مقامات دولت امریکا به طور علنی عنوان کنند، مشکل می‌توان باور کرد که دیدار آقای رامسفلد از بغداد به منزله نوعی اخطار به دولت های ایران و سوریه نبوده است. البته هیچ یک از این نکات به معنی آن نیست که دیدار آقای رامسفلد از بغداد به یک تحول فوری در روابط امریکا و عراق منجر خواهد شد، برای مثال به نظر نمی‌رسد که در آینده نزدیک اعلام شود که دولتین امریکا و عراق تصمیم گرفتند که روابط دیپلماتیک فی مابین مجدداً آغاز گردد. اما سفر فرستاده ویژه امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] به عراق نشان می‌دهد که ایالات متحده در صدد گسترش روابط دیپلماتیک خود است و احتمالاً توجه خود به جنگ میان ایران و عراق را افزایش خواهد داد. (۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بلگراد، هم زمان با دیدار نماینده رئیس جمهور امریکا از بغداد، روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی نیز به طور کم سابقه ای به تأیید رژیم عراق پرداخت. بر پایه این گزارش، روزنامه مذکور در مقاله ای درباره جنگ ایران و عراق نوشته است: «بغداد با نظراتی مثبت نسبت به پیشنهادات صلح سازمان ملل و جنبش عدم تعهد آماده خاتمه بخشیدن به جنگ از طرق سیاسی می‌باشد.» مقاله مزبور ضمن اشاره به این مطلب که جنگ ایران و عراق در جهت منافع امریکا برای منحرف ساختن نیروهای عرب از مبارزه علیه توسعه طلبی امریکا و رژیم صهیونیستی در لبنان می‌باشد، افزود: «ادامه جنگ ایران و عراق می‌تواند به عنوان بهانه ای از سوی امریکا برای ضربه زدن به سوریه مورد استفاده قرار گیرد.» این گزارش همچنین حاکی است روزنامه پراودا در ادامه به تمجید از «پیشرفت های همه جانبه

ص: ۱۲۷۵

عراق» به دنبال قدرت یافتن حزب بعث حاکم بر عراق پرداخته است. (۱)

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بلگراد همچنین حاکی است روزنامه نیمه رسمی بوری (چاپ بلگراد) در گزارشی درباره سفر دونالد رامسفلد به عراق نوشت: «امریکا با اعزام نماینده خود به بغداد درصدد دلگرمی بخشیدن به اعراب میانه رو که از مسلمانان بنیادگرای ایران هراسناک اند می باشد.» بوری همچنین مدعی شد: «سفر رامسفلد به عراق به معنای هشدار به ایران است که به طور غیرمستقیم در پشت تمامی عملیات تروریستی علیه امریکا قرار دارد.» (۲)

۱

انفجارهای کویت همچنان موضوع اخبار و گزارش های رسانه های خارجی است.

به گزارش رادیو بی بی سی به دنبال محدودیت های اعلام شده از سوی دولت کویت در مورد صدور روایید برای اتباع خارجی، این کشور به کلیه سفارتخانه های خود در خارج «دستور داده است که به استثنای دیپلمات ها و اتباع کشورهای حوزه خلیج فارس از صدور روایید به همه خارجیان خودداری کنند. اجازه سفر این گروه به کویت باید قبلاً به تأیید وزارت خارجه کویت برسد.» این گزارش با بیان اینکه دولت کویت بلافاصله پس از وقوع انفجارها ورود اتباع ایران و بعضی از کشورهای عربی را ممنوع کرد، اما بعد از مدتی این محدودیت تا حدی تعدیل شد، اضافه کرده است: «خبرنگاران می گویند که این تصمیم اخیر احتمالاً تا پس از محاکمه متهمین به طرح انفجارها، تغییر نخواهد کرد. ۱۰ نفر در رابطه با حادثه انفجارها دستگیر شدند و احتمالاً تا هفته آینده به دادگاه خواهند رفت. از کویت همچنین خبر می رسد که دولت، برگزاری عید میلاد مسیح و سال نو را که معمولاً در بعضی از هتل ها و باشگاه ها ترتیب می یافت، ممنوع کرده است.» (۳)

دولت امارات متحده عربی نیز به دنبال وقوع انفجارها در کویت تدابیر امنیتی شدیدی را برای حفاظت از ادارات به خصوص تأسیسات نفتی اتخاذ کرده است. براساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی «از رفت و آمد و توقف اتومبیل ها در نزدیکی ساختمان های دولتی به شدت جلوگیری می شود و جهت جلوگیری از ورود احتمالی خودروهای انتحاری در اطراف مراکز حساس دولتی میله های آهنی نصب شده است.» (۴) همچنین رادیو کلن گزارش داد: مقامات اماراتی مذاکرات مشروحه را در ابوظبی با یورگن مولمان وزیر مشاور در وزارت امور خارجه آلمان غربی، درباره همکاری های امنیتی انجام داده اند. کلن افزود: «به عقیده ناظرین [در این مذاکرات]، به ویژه بر سر کمک از طرف آلمان فدرال در زمینه مبارزه با تروریسم صحبت شده است. ... بن هم اکنون همکاری هایی در زمینه امنیت داخلی با کشور عربستان سعودی به عمل می آورد.» (۵)

در همین حال رادیو ریاض عربی نیز امروز اعلام کرد: احمد بن عبدالعزیز نایب وزیر کشور عربستان سعودی، در مصاحبه با روزنامه های الجزیره و القبس (چاپ کویت) ضمن تأکید بر وجود هماهنگی بین کویت و عربستان سعودی در تمامی زمینه های سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی گفت:

ص: ۱۲۷۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۲، ص ۴، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۹، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۷، رادیو بی بی سی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۴، ابوظبی - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو کلن، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

«انتخاب کویت به عنوان هدفی برای این عمل ناجوانمردانه با مواضع مثبت و حسنه این کشور در قبال مسائل ملی و قومی» مغایرت دارد. وی افزود: «حق دولت های شورای همکاری [خلیج فارس] است که از خود در مقابل هر کسی که قصد برهم زدن امنیت و ثبات آنها را داشته باشد بعد از آنکه درهای خود را به روی همگان گشوده و برای آنان راه های زندگی محترمانه را فراهم آورده اند، دفاع کنند.»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری کویت از واشنگتن گزارش داد: «نماینده ایران در سازمان ملل [ضمن ابراز این مطلب که ایران روابط بسیار خوبی با همسایگان خود در خلیج [فارس]، کویت، قطر و امارات عربی متحده داشت آمریکا را به خاطر اشاعه گزارش هایی از قبیل "ما می خواهیم آنها را نابود کنیم"، "ما می خواهیم انقلاب خود را صادر کنیم" مورد سرزنش قرار داد.] این خبرگزاری افزود: «رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل طی سخنانی با تلویزیون آمریکا گفت هفته گذشته هنگام ایراد سخنرانی در سازمان ملل از اینکه گفته است "درگیری آمریکا در لبنان منجر به عملیات انتقام جویانه بیشتر علیه نیروهای این کشور در آنجا خواهد شد" منظوری نداشته است. وی در عوض از فرصت جهت تقبیح سیاست خارجی آمریکا استفاده کرده، این کشور را متهم ساخت برای بمباران خاورمیانه [غرب آسیا] ایران را سپر بلا قرار داده است زیرا انقلاب ایران ثابت کرده است ضدامپریالیستی و علیه منافع آمریکا است.»^(۲)

نشریه وال استریت ژورنال نیز در مطلبی درباره وقوع حوادثی از نوع بمب گذاری های کویت نوشت: «واشنگتن باید بپذیرد که تازه ترین زنجیره انفجارهای کامیونی تقریباً به طور مسلم نه تنها به وسیله گروه های تروریستی خصوصی بلکه به وسیله کشورهای حاکم سوریه و ایران انجام گرفته و فهرست افراد و گروه های مظنون به همین جا ختم نمی شود.» روزنامه لوس آنجلس تایمز با اشاره به سخنان جورج شولتز وزیر امور خارجه آمریکا، در مورد اینکه در پس انفجارهای کویت مانند انفجارهای لبنان یک دولت سازمان یافته قرار داشته، آورده است: «منظور او مسلماً دولت ایران بود. برای افزایش ایمنی تأسیسات امریکایی در خاورمیانه و حوزه خلیج فارس هر کار ممکن بایست انجام گیرد.»^(۳)

درعین حال هفته نامه صوت الرافئون - که مخالفان رژیم عراق در دمشق آن را منتشر می کنند - در شماره امروز خود حملات بمب گذاری در کویت را یک توطئه طرح ریزی شده از طرف آمریکا و سعودی دانسته و نوشته است: «از آنجا که کویت موضع مستقلی در شورای همکاری خلیج [فارس] داشته و در مورد مسائل منطقه تسلیم خواسته های رژیم سعودی و آمریکا نشده است، آمریکا و سعودی مشترکاً با اجرای این انفجارها خواستند ضمن تسلیم دولت کویت در برابر طرح های مربوط به تسلط آمریکا بر منطقه و حضور در آب های خلیج فارس اوضاع داخلی کویت را نیز آشفته کرده و این کشور را وادار کنند تا ضمن اخراج اتباع کشورهای عربی و بحرانی کردن روابطش با جمهوری اسلامی ایران به دامن رژیم بغداد افتاده و آزادی بیشتری به عوامل صدام در کویت داده شود.»^(۴)

ص: ۱۲۷۷

۱- همان، صص ۵ و ۶، رادیو ریاض، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو آمریکا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۱۴، دمشق - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

درحالی که واکنش‌ها به موافقت نامه همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی همچنان ادامه دارد، وزیر امور خارجه اسبق امریکا تنها راه حل بحران لبنان را تقسیم این کشور به سه بخش دانست. از سوی دیگر یک کمیسیون فرعی کنگره امریکا خواستار بررسی ضرورت حضور تفنگ داران دریایی این کشور در لبنان شد.

نمایندگان دو کشور ایران و سوریه در سازمان ملل امروز در مجمع عمومی این سازمان ضمن محکوم کردن موافقت نامه همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی این توافق را یک تلاش هماهنگ شده میان امریکا و رژیم صهیونیستی برای ایجاد تشنج در منطقه معرفی کردند. اعضای مجمع عمومی سازمان ملل نیز با انتشار قطعنامه ای موافقت نامه همکاری راهبردی مذکور را تقبیح و تأکید کردند این موافقت نامه به افزایش بحران در منطقه غرب آسیا منجر خواهد شد.^(۱)

در همین حال، رادیو مونت کارلو در بخش اخبار عربی خود اعلام کرد: هنری کیسینجر وزیر امور خارجه اسبق امریکا، در مصاحبه با شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. گفت که «تنها راه حل بحران لبنان تقسیم این کشور به سه بخش است.» وی اضافه کرد: «بگذارید شمال لبنان برای سوری‌ها و جنوب لبنان برای اعمال نفوذ اسرائیلی‌ها باشد و امین جمیل رئیس جمهور لبنان، مناطق مسیحی نشین این کشور را زیر کنترل خود درآورد.» براساس این گزارش، یک مقام مسئول در وزارت امور خارجه امریکا که خواسته است نام وی فاش نشود، تأکید کرد: «گفته‌های کیسینجر در این زمینه شخصی است و هیچ گونه رسمیتی از نظر حکومت امریکا ندارد.»^(۲)

همچنین در پی انتشار نتایج تحقیق روزنامه نیویورک تایمز درباره انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت یک کمیسیون کنگره امریکا امروز گزارش داد که «فرماندهی نظامی امریکا در بیروت با ارتکاب اشتباهات جدی باعث انفجار مقر تفنگ داران دریایی و کشته شدن ۲۴۱ تفنگ دار امریکایی شده است.» در گزارش مزبور از رئیس جمهور امریکا خواسته شده است که «این موضوع را بررسی کند که آیا واقعاً حضور تفنگ داران دریایی در لبنان برای اعمال سیاست خاورمیانه ای امریکا ضروری است؟»

گزارش کمیسیون فرعی نیروهای مسلح در مجلس نمایندگان امریکا ضمن اشاره به این نکته که مقامات نظامی نتوانسته اند از سربازانشان در مقابل انواع تهدیدات محافظت کنند، تیموتی گراتی فرمانده تفنگ داران را شخصاً به دلیل این نارسایی مورد انتقاد قرار داد. در این گزارش همچنین آمده است: «در ۲۳ اکتبر [۱ آبان] تفنگ‌های محافظتی خالی بود و آنها هیچ فرصتی برای شلیک به سوی کامیون پر از مواد منفجره نداشتند.» بر پایه این گزارش همچنین «فرمانده تفنگ داران از این جهت که امکان وقوع چنین حمله ای را پیش بینی نکرده است، خطاکار است زیرا قبلاً اطلاعاتی مبنی بر احتمال وقوع آن را دریافت کرده بود.» علاوه بر این «کمیسیون فرعی اعتراض کرد که درجه ایمنی این ساختمان [مقر تفنگ داران دریایی امریکا] در مقایسه با سفارت امریکا بسیار کمتر بود.»^(۳)

ص: ۱۲۷۸

۱- روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۲.

۲- همان، ص ۲۴.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

عرفات و ۴ هزار فلسطینی هوادار وی امروز طرابلس را ترک کردند.

امروز عملیات تخلیه یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین و ۴ هزار نیروی فلسطینی هوادار وی از طرابلس انجام پذیرفت. گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس حاکی است آنها در میان شلیک تفنگ های اتوماتیک درحالی که شعار می دادند "فلسطین فراموش نخواهیم کرد" با پنج کشتی مسافربر یونانی بندر طرابلس را ترک کردند. همچنین هم زمان با اجرای عملیات تخلیه، هواپیماهای جنگنده رژیم صهیونیستی اقدام به پرواز شناسایی بر فراز کشتی ها کردند. بنا به این گزارش، عملیات تخلیه این نیروها تحت نظارت ناوگان جنگی فرانسه انجام گرفت.

ابو جهاد معاون عرفات که برای بازدید از ترتیبات خروج فلسطینی ها در بندر طرابلس حضور یافته بود در گفت و گو با خبرنگاران ضمن اظهار این مطلب که باید با مسائل و مشکلات بسیاری روبه رو شویم، افزود: «بازنده شدن در جنگ به این معنی نیست که ما دست از مبارزه کشیده ایم.» از سوی دیگر، رهبران فلسطینی کرانه باختری رود اردن امروز به دنبال عزیمت یاسر عرفات از طرابلس خواستار اعاده وحدت در صفوف سازمان آزادی بخش فلسطین شدند. شهردار فلسطینی سابق غزه نیز در این باره اعلام کرد: «برگزاری اجلاس شورای ملی فلسطین با حضور نمایندگان فلسطینی از سرزمین های اشغالی یک امر ضروری است.»^(۱)

ص: ۱۲۷۹

گارد ساحلی کویت در اقدامی غیرمتعارف ۵۰ تن از ایرانیانی را که در آن کشور مشغول به کار بودند به نیروهای عراقی تحویل داد.

به گزارش دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، وزارت کشور کویت ۵۰ تن از ایرانیانی را که برای ادامه اقامت در آن کشور مشکل قانونی داشتند، دستگیر و پس از طی مراحل آنها را برای اخراج از کویت به وسیله یک لنج مسافری و با اسکورت گارد ساحلی به سمت ایران روانه کرد، ولی لنج حامل این افراد از مسیری برای رسیدن به ایران حرکت کرد که گشت دریایی عراق در آن منطقه حضور داشت (۱) و بدین ترتیب، نیروهای عراقی ضمن متوقف ساختن و بازرسی از لنج مذکور همه ۵۰ تن ایرانی سرنشین آن را دستگیر کرده و با خود بردند. (۲)

امروز دبیرخانه شورای عالی دفاع در نامه ای به اعضای این شورا اطلاعاتی را درباره خرید ۶ فروند زیردریایی از کشور آلمان در اختیار آنان قرار داد تا اعضای این شورا در جلسه آتی خود تصمیمات لازم را در این باره اتخاذ کنند. در این نامه که براساس اطلاعات ارائه شده از سوی وزیر دفاع تنظیم شده است، به سابقه عقد قرارداد، هزینه برآورد شده اولیه برای ساخت زیردریایی ها، علت لغو قرارداد، تلاش برای عقد مجدد قرارداد، پیش بینی افزایش هزینه در صورت توافق برای تحویل اقلام خریداری شده و نیاز نیروی دریایی به این ۶ فروند زیردریایی اشاره شده است. (۳)* در بخش هایی از گزارش وزیر دفاع آمده است:

۱. به دنبال تصویب نیازمندی های اضطراری نیروی دریایی ارتش در شورای عالی دفاع ازجمله

ص: ۱۲۸۱

۱- این احتمال وجود دارد که گشتی های دریایی عراق با هماهنگی مقامات دو کشور کویت و عراق در آن منطقه حضور یافته باشند.

۲- سند شماره ۶۸۸۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری به دفتر نخست وزیری، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- * موضوع این جلسه را دبیرخانه شورای عالی دفاع در نامه ای به اطلاع فرماندهی کل سپاه رسانده است.

خرید ۶ فروند زیردریایی و تجهیزات آن، اینک آن نیرو پس از گذشت حدود یک سال اعلام کرده است که قبل از پیروزی انقلاب (سال ۱۹۷۸) قرارداد خرید ۶ فروند زیردریایی با یک شرکت آلمانی به مبلغ ۸۵۲ میلیون مارک منعقد و مبلغ ۲۳۰ میلیون مارک آن به عنوان پیش پرداخت تحویل گردید، لیکن به علت پیروزی انقلاب قرارداد مزبور به صورت تعلیق درآمده و ساخت آنها متوقف شد.

۲. پس از تصویب نیازمندی های نیروی دریایی ارتش، هیئتی مرکب از نمایندگان وزارت دفاع و نیروی دریایی ارتش و شرکت سازنده برای رفع اختلاف مذاکراتی انجام دادند که به علت اختلاف مواضع دو طرف نتیجه ای حاصل نشد. اخیراً با اعلام تمایل کارخانه سازنده و تلاش سفیر جمهوری اسلامی ایران در آلمان غربی قرار شد مرحله دوم مذاکرات در آذرماه شروع شود که با اعزام نمایندگان وزارت دفاع و نیروی دریایی ارتش مذاکرات در آلمان انجام و خاتمه یافت.

۳. پیش بینی می گردد که در صورت توافق بر سر قرارداد به علت تورم چندساله پس از تنظیم قرارداد مبلغ تقریبی قرارداد به حدود ۵/۱ میلیارد مارک بالغ گردد و همچنین با احتساب تأسیسات و کارگاه های تعمیراتی و خرید تجهیزات و قطعات و آموزش پرسنل در کل معامله ۶ فروند زیردریایی با خدمات مربوط به آن، حدود ۴ میلیارد مارک هزینه ایجاد کند.

۴. نیروی دریایی ارتش برای گشت دائم در خلیج فارس و دریای عمان و مقابله با تهدیدات دشمن با توجه به تقویت روزافزون یگان های دریایی کشورهای جنوب خلیج فارس و همسایه شرقی، پاکستان نیاز به ۶ فروند زیردریایی مورد بحث دارد تا بتواند تهدیدهای موجود علیه جمهوری اسلامی ایران را خنثی و از لحاظ تدافعی به طور مؤثر در خط مقدم قرار گیرد. (۱) - (۲)

۱

بیش از ۳۰۰ تن از افراد مسلح وابسته به حزب دمکرات، سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در مهاباد از ساعت ۱۵ امروز عملیاتی را برای برهم زدن امنیت این شهر و قدرت نمایی آغاز کردند.

مهاجمان که برخی از آنها از روز پیش وارد شهر شده و در محل های مورد نظر استقرار

ص: ۱۲۸۲

۱- جلسه شورای عالی دفاع برای بررسی این موضوع در ۵/۱۰/۱۳۶۲ برگزار شد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در کتاب خاطرات خود درباره موضوع جلسه و نتایج آن نوشته است: «شب، شورای عالی دفاع جلسه داشت. خرید شش [فروند] زیردریایی از آلمان مطرح بود که در زمان طاغوت قرارداد بسته بودند و در زمان بنی صدر معلق شده و مذاکره برای احیای آن در جریان است؛ آلمان خسارت می خواهد. قرار شد تعقیب کنیم؛ ما باید خسارت بگیریم. درخصوص آمادگی بیشتر در تنگه هرمز هم تأکید شد. بعد از جلسه مصاحبه کردم.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲) به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص ۳۲۲)

۲- سند شماره ۴۴۴۴۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شورای عالی دفاع (دبیرخانه) به فرماندهی کل سپاه، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

یافته بودند، در شروع هجوم خود در محله قاضی آباد و حوالی ترمینال شهر، ۲ تن از نیروهای تأمین را با رگبار گلوله به شهادت رساندند و سپس قصد نفوذ به مرکز شهر را داشتند. فرماندهی سپاه با اطلاع یافتن از این ماجرا بلافاصله تعداد نیروهای تأمین را در مناطق مختلف شهر افزایش داده و نیروهایی را نیز برای مقابله با مهاجمان به منطقه درگیری اعزام کرد. بدین ترتیب، نیروهای خودی توانستند ضمن جلوگیری از گسترش نفوذ مهاجمان در سطح شهر، منطقه درگیری را نیز کنترل کنند. علاوه بر این فرمانده سپاه با اعزام یک گروهان از تیپ شهید بروجردی سعی کرد تا درگیری را به خارج از شهر هدایت کند. مهاجمان یک خودروی جهاد سازندگی را هنگام عبور از منطقه درگیری به آتش کشیدند که راننده آن نیز در داخل خودرو سوخت. در همین حال، افراد ضدانقلاب با خمپاره، آر.پی.جی. ۷ و نارنجک تفنگی نقاط مختلف شهر را هدف قرار داده و خسارت هایی را به مردم وارد کردند. سرانجام پس از ۵ ساعت درگیری، نیروهای خودی با تلاش فراوان توانستند در محله مجبورآباد و باغ سی سی تلفاتی را به مهاجمان وارد کرده و آنها را مجبور به ترک شهر کنند.

در این اقدام گروه های ضدانقلاب به ساختمان شهربانی، هتل کوهستان، سردخانه بهداری، ساختمان سیلو و چند منزل مسکونی خسارت هایی وارد شد و یک دستگاه خودروی جهاد، یک دستگاه تویوتا وانت سپاه، یک آمبولانس هلال احمر و یک دستگاه خاور متعلق به اهالی شهر نیز به آتش کشیده شد. همچنین در این درگیری، ۷ تن از نیروهای سپاه، یک تن از نیروهای جهاد سازندگی و یک تن از اهالی شهر شهید و ۷ تن دیگر نیز زخمی شدند. (۱)

هم زمان با این درگیری مهاجمان یکی از افراد تسلیم شده حزب دمکرات را که از مسئولان سابق هیز آواره بود از منزلش ربوده و با خود بردند. مهاجمان همچنین در ابتدای جاده مهاباد به میاندوآب در محل استقرار خودروها و دستگاه های مهندسی سپاه، مین گذاری کردند که نیروهای خودی با آگاهی از این امر، اقدام به کشف و خنثی سازی مین ها کردند. (۲)

۱

حمله عناصر ضدانقلاب به نیروهای خودی در جنوب شرقی سردشت، آدم ربایی و افزایش حضور افراد سازمان کومه له در محور مریوان - سنندج، تهدید روستائیان برای انصراف از عضویت در بسیج در منطقه عمومی بوکان، دستگیری یکی از افراد حزب دمکرات در غرب پیرانشهر و تسلیم شدن ۲ تن از اعضای این حزب در سلماس از جمله حوادث امروز در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور بود.

تعدادی از افراد مسلح وابسته به گروه های ضدانقلاب با حمله به نیروهای خودی در منطقه آلوت در جنوب شرقی سردشت، ۳ تن از آنها را به شهادت رساندند. (۳)

همچنین در منطقه کوماسی در محور مریوان - سنندج، افراد سازمان کومه له شبانه با ورود

ص: ۱۲۸۳

- ۱- سند شماره ۳۱۶۰۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه، ۶/۱۰/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۳۵۶۴۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی مهاباد به شهربانی ارومیه، ۳۰/۹/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۸۰۸۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه به ستاد مرکزی سپاه، ۳۰/۱۰/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۶۸۸۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۹/۱۳۶۲.
- ۲- سند شماره ۳۶۱۰۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا، ۳۰/۱۰/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۸۰۸۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی، ۵/۱۰/۱۳۶۲.

به روستای نگل چند نفر از روستائیان را ربوده و با خود بردند. مهاجمان پیش از ترک روستا شعارهایی از قبیل "زنده باد کمونیست" بر دیوارهای مسجد روستا نوشتند.^(۱)

در همین حال، واحد اطلاعات سپاه منطقه ۱۱ (استان های آذربایجان غربی و کردستان) اعلام کرد که تردد عناصر این سازمان در روستاهای انجمنه، تعاون و آلمان افزایش یافته و سازمان کومه له قصد دارد در روستای بالک (واقع در جنوب غربی مریوان) مقر ثابت دایر کند. این واحد همچنین پیش بینی کرده است که در صورت احداث این پایگاه، عملیات کمین افراد سازمان کومه له در این محور افزایش خواهد یافت.^(۲)

از سوی دیگر به دنبال تحریک و تهدید حزب دمکرات کردستان، اعضای بومی بسیج روستای قورمیش بوکان با خودداری از همکاری با سپاه سلاح های خود را تحویل دادند. به گزارش فرماندهی سپاه بوکان، رادیو حزب دمکرات در روزهای اخیر پیوسته اهالی چندین روستای این منطقه را که با عضویت در بسیج روستایی، برقراری امنیت روستاهای خود را بر عهده گرفته بودند، تهدید کرده است که تا روز ۳۰/۹/۱۳۶۲ به عضویت خود در بسیج پایان داده و سلاح های خود را بر زمین بگذارند. این تهدید با توجه به فعالیت چند عامل نفوذی در بین افراد بسیج روستای قورمیش مؤثر واقع شد و اعضای بسیج این روستا سلاح های خود را به مقر سپاه تحویل داده و از ادامه همکاری سر باز زدند. در پی این امر، سپاه بوکان ضمن تحقیق در این باره موفق به شناسایی ۳ تن از عوامل نفوذی ضدانقلاب در میان افراد بسیج روستایی شد. با دستگیری این افراد و حضور یکی از مسئولان سپاه در جمع روستائیان و گفت و گو با آنان، همگی داوطلبانه سلاح های خود را تحویل گرفته و دوباره پایگاه بسیج روستایی قورمیش را راه اندازی کردند.^(۳)

امروز همچنین نیروهای یگان حزب الله پیرانشهر در مسیر تردد افراد گروه های مسلح غیرقانونی در غرب این شهر کمین گذاشتند و توانستند ۲ تن از افراد هیز آواره حزب دمکرات کردستان را به دام بیندازند. در این اقدام، یکی از افراد این حزب کشته و یک تن دیگر زخمی و دستگیر شد. در بازرسی از وسایل آنها، علاوه بر سلاح و مهمات، مبلغ ۲۰۰ هزار تومان پول به دست آمد.^(۴)

علاوه بر وقایع مذکور، امروز هم در منطقه سلماس ۲ تن از اعضای حزب دمکرات با تحویل ۲ قبضه سلاح، خود را به سپاه این شهر معرفی و درخواست امان نامه کردند.^(۵)

۱

هیئت دولت از حمایت روحانیت، نهادها و قشرهای مختلف مردم از دولت و اعلام آمادگی آنان برای کمک به رفع مشکلات موجود به ویژه در زمینه حمل و نقل کالا تقدیر کرد.

میرحسین موسوی نخست وزیر، در پایان جلسه امروز هیئت دولت در گفت و گو با خبرنگاران اظهار داشت: «در این جلسه گزارش حمایت های بی دریغ و پشتیبانی های ائمه جمعه و مردم عزیز کشورمان از دولت مطرح شد و مورد تقدیر قرار گرفت.» وی افزود: «همه برادران در هیئت

ص: ۱۲۸۴

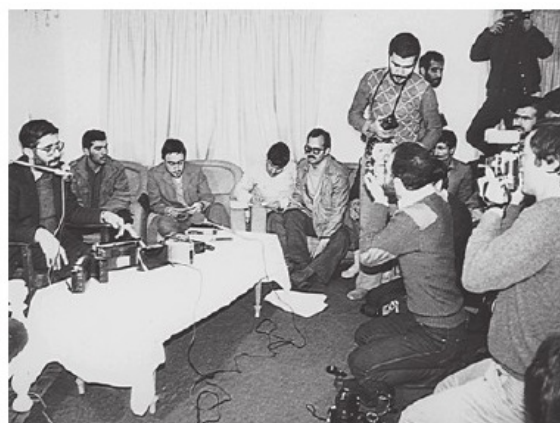
۱- سند شماره ۳۴۱۱۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۲) به فرماندهی ژاندارمری (رکن ۲)، ۷/۱۰/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۵۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه منطقه ۱۱ به طرح و عملیات سپاه منطقه ۱۱، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

- ۳- سند شماره ۴۰۰۹۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بوکان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۶/۱۰/۱۳۶۲.
- ۴- سند شماره ۴۰۰۹۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۰/۱۰/۱۳۶۲.
- ۵- سند شماره ۳۵۶۴۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه سلماس به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

دولت به این مسئله واقف اند که این حمایت‌ها از اشخاص نبوده بلکه از اسلام و پیشبرد کارها به نفع انقلاب صورت گرفته است.»

نخست وزیر با اشاره به استقبال وسیع مردم از بیانات امام خمینی درباره حل مشکلات دولت به خصوص در مسئله حمل و نقل گفت: «هنگامی که دولت با این استقبال بی نظیر از سوی نهادهای مختلف و مردم روبه رو شد ستادی در وزارت راه تشکیل گردید و دستورات لازم را به کلیه مراکز استان‌ها و شهرها صادر کرد تا از این استقبال مردم نهایت استفاده به عمل آید و در جهت تخلیه بنادر متمرکز واقع شود.» وی افزود: «در بعضی از استان‌ها ائمه جمعه امکانات لازم را فراهم آورده اند و در بین جاده‌ها امکانات کافی غذا و مسجد مهیا نموده اند تا رانندگان کامیون‌ها با رفاه کامل به رفت و آمد و فعالیت پردازند و این خود یک نوع سازماندهی ظریفی را نشان می‌دهد که به صورت خودجوش ملت و روحانیت آن را به وجود آورده اند و به عنوان یک سرمایه عظیم برای انقلاب ما محسوب می‌شود که بتوانیم در مقابل خصم زبون استوارتر بایستیم.»

مصاحبه نخست‌وزیر با خبرنگاران پس از پایان جلسه هیئت دولت

موسوی در ادامه خاطرنشان کرد: «رهبری‌های امام امت و رهنمودهای آیت الله منتظری در مقاطع مختلف برای ما کارگشا بوده و امیدواریم که این کمک‌ها و راهنمایی‌ها همچنان ادامه یابد.» وی با اشاره به اینکه حل مسائل کشور با سعی و کوشش مسئولان و مردم ادامه خواهد یافت، تأکید کرد: «سرمایه اصلی ما در برخورد با مشکلات خود مردم هستند و دولت می‌بایست از این توجه مردم به مسائل اصلی بیشترین بهره را ببرد.»^(۱)

۱

نخست وزیر در مصاحبه با خبرنگاران دیدگاه‌های خود را درباره پیشنهاد وزیر امور خارجه اسبق آمریکا مبنی بر تقسیم لبنان به سه بخش و نیز سفر اخیر نماینده ویژه آمریکا به عراق بیان کرد.

به گزارش روزنامه اطلاعات، میرحسین موسوی در این مصاحبه در مورد وقایع لبنان و اظهارات اخیر هنری کیسینجر در خصوص تقسیم لبنان به سه منطقه به عنوان تنها راه حل

ص: ۱۲۸۵

مشکلات داخلی این کشور،^(۱) اظهار داشت: «امریکا هرگاه بخواهد کاری را انجام دهد ابتدا یک اظهارنظری می کند سپس خط خود را به جایی می برد که از قبل تصمیم داشت سیاست را در حول آن محور پیاده کند. امریکا و اسرائیل با ضرباتی که از نیروهای مؤمن و مسلمان لبنان خورده اند و تلفات بسیاری را [که] متحمل شده اند به این فکر افتاده اند که لبنان را تجزیه نمایند.» وی سپس افزود: «اما ما اخطار می کنیم که یک میلیارد مسلمان جهان به هیچ عنوان شما را راحت نمی گذارند؛ چراکه اختیار لبنان با خود لبنان است و یک کشور اسلامی نمی تواند بازیچه دست قدرت های بزرگ واقع شود. این نهضت رشدیابنده اسلامی هر عملی را خنثی خواهد نمود و ضربات خود را وارد خواهد آورد.»

نخست وزیر سپس در مورد سفر دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به عراق گفت: «ما از اول معتقد بودیم رژیم عراق یک رژیم امریکایی است و به تحریک امریکا وارد جنگ با ایران شده است و ما باید در این نبرد شاهد باشیم که چه کشورهایی به عراق کمک می کنند. اسلحه ای که به دست عراق می رسد بدون موافقت صهیونیسم نمی تواند باشد.» موسوی در این زمینه افزود: «بنا بر آخرین گزارشات رسیده، تنها مصر در حدود یک میلیارد دلار اسلحه در اختیار عراق گذاشته و خبرگزاری جمهوری اسلامی در این زمینه تحلیل جالبی را ارائه کرده است و اعتبارات وسیعی که دولت عراق از خارج دریافت کرده از جمله اسلحه و گندم ماهیت این رژیم را نشان می دهد و حرکت رامسفلد که یکی از مأمورین زبده امریکایی در مسائل خاورمیانه [غرب آسیا] و کشورهای اسلامی است و در این زمینه رتبه بسیار طولانی در جهت اعمال سیاست های امریکا در منطقه دارد در حقیقت آشکار شدن روابط گسترده پنهانی و مشترک رژیم صدام با امریکاست چراکه این حکومت بدون پشتیبانی غرب و هماهنگی شرق و غرب نمی توانست حتی یک لحظه زنده باشد.»^(۲)

۱

در ادامه اعتراض به اقدامات دولت کویت علیه وابستگان سیاسی، مسئولان آموزشی و نیز اتباع ایران در آن کشور، کاردار کویت بار دیگر به وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران احضار شد.

گزارش روزنامه کیهان در این زمینه حاکی است: کاردار کویت در تهران امروز صبح پس از حضور در وزارت امور خارجه با جواد منصوری معاون فرهنگی و کنسولی این وزارتخانه، دیدار کرد. در این دیدار منصوری «ضمن اشاره به سیاست های تفرقه آمیز در منطقه نسبت به دستگیری سرپرست مدارس ایرانی در کویت و بدرقتاری مقامات کویتی نسبت به اتباع ایران و اخراج آنها، اعتراض به عمل آورد.» وی همچنین افزود: «ما در هفته اخیر، شاهد جریانی بودیم که از نظر ما

ص: ۱۲۸۶

۱- به روزشمار ۲۹/۹/۱۳۶۲ مراجعه شود.

۲- همان.

قابل توجه نیست. دولت های مسلمان و همسایه به خصوص کشورهای خلیج فارس باید به این مسئله توجه داشته باشند که تفاهم و دوستی و برادری به صلاح همه است. ما انتظار داریم که این کشورها به واقعیات توجه بیشتری داشته باشند و نسبت به آینده منطقه دوراندیش باشند.»^(۱)

۱

پس از ۴۵۵ روز تلاش مستمر، کار بازسازی شهر سوسنگرد به پایان رسید. امروز با اتمام کار بازسازی سوسنگرد که با تلاش ستاد بازسازی استان مازندران و جلب مشارکت های مردمی انجام گرفت، این شهر در مراسمی به اهالی آن تحویل داده شد. در این مراسم امام جمعه سوسنگرد گفت: «زمانی که متجاوزین بعثی تنها ۵ کیلومتر با شهر بیشتر فاصله نداشتند رزمندگان سلحشور اسلام با تشکیل پایگاه های مقاومت در مساجد آن چنان درسی به صدامیان دادند که باید در تاریخ ثبت گردد.»^(۲)

۲

در پی سفر نماینده ویژه امریکا به عراق، سه موضوع چشم انداز روابط دو کشور، جنگ ایران و عراق و موضع امریکا در قبال سوریه در صدر تفاسیر و تحلیل های رسانه های گروهی جهان از این رخداد قرار دارد.

به نوشته روزنامه واشنگتن پست، مقامات امریکا سفر دونالد رامسفلد به عراق را «کوششی برای بهبود بیشتر مناسبات دو کشور دانستند با این هدف که سوریه را برای فراخواندن نیروهایش از لبنان زیر فشار بگذارد.» این روزنامه همچنین به نقل از دیگر مقامات امریکایی خاطرنشان کرد که این دیدار «تغییری در سیاست امریکا در خودداری از فروش اسلحه به ایران یا عراق به وجود نخواهد آورد. با وجود این امریکا خواستار دست یافتن به راه حلی است که تمامیت ارضی دو کشور را حفظ کند و به تهدیدی که از رهگذر جنگ متوجه جریان نفت از منطقه خلیج فارس است پایان دهد.»^(۳)

روزنامه دیلی تلگراف نیز در شماره امروز خود در مقاله ای به قلم جان بولاک ضمن اشاره به اینکه بهبود روابط عراق و امریکا به منزله متمایل شدن امریکا به طرف عراق در جنگ میان این کشور و ایران نیست، افزود: «به نظر برخی از منابع دیپلماتیک، دولت امریکا در مقابل پیشنهاد آغاز مجدد روابط دیپلماتیک، فروش محدود تسلیحات به عراق و نیز حمایت های گسترده تر بین المللی از این کشور در رابطه با جنگ با ایران انتظار دارد که عراق از به کار گرفتن جنگنده های سوپراتاندارد و موشک های اگزوست خود علیه ایران خودداری ورزد.» دیلی تلگراف همچنین نوشت: «در این میان، مقامات دولت ایران مطمئن بودند که حضور رامسفلد در بغداد علی رغم تکذیب های دولت امریکا به تغییر سیاست ایالات متحده در قبال اوضاع منطقه منجر خواهد شد.»

ص: ۱۲۸۷

۱- روزنامه کیهان، ۳/۱۰/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۱۰/۱۳۶۲، ص ۲۷، رادیو امریکا، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

نویسنده مقاله در این مورد به نقل از اظهارات سخنگوی وزارت امور خارجه ایران آورده است: «دیدار رامسفلد از بغداد تحول جدیدی در روابط میان واشنگتن و بغداد است.»^(۱)

در همین حال، ادوارد مورتون کارشناس روزنامه تایمز در گفت و گو با رادیو بی بی سی در مورد دیدار رامسفلد از بغداد و اینکه «آیا تمایلات عراق نسبت به امریکا نشان دهنده مایوس بودن عراق در جنگ با ایران است»، خاطرنشان کرد: «من فکر می کنم عراق واقعاً در موقعیت مایوسانه ای قرار دارد. البته این یأس بیشتر در زمینه اقتصادی است تا نظامی، زیرا این جنگ تبدیل به یک جنگ فرسایشی شده است و چون حکام عراق درک کرده اند که در یک جنگ طولانی به دام افتاده اند دستشان در انتخاب دوستانشان زیاد باز نیست و البته این موضوع از ابتدای جنگ زمانی که فهمیدند نمی توانند در این جنگ سریعاً پیروز شوند آشکار گردید. یکی از اولین نشانه های آن عبارت بود از آشتی با مصر که به دلیل قرارداد صلح بین مصر و اسرائیل روابط عراق با مصر قطع شده بود. بنابراین جنگ ایران و عراق بهانه بهتری به عراق برای تجدید روابط با امریکا نسبت به قرارداد کمپ دیوید به دست می دهد.»

کارشناس تایمز همچنین درباره تقاضای بغداد از واشنگتن گفت: «فکر می کنم آنها [عراقی ها] از امریکا سلاح می خواهند که اینک بیشتر این سلاح را از شوروی و فرانسه دریافت می کنند و فکر می کنم آنها همچنین انتظار نوعی تضمین از طرف امریکا را دارند که در صورتی که ایران زیاده روی کند و کاری مانند بستن تنگه هرمز را انجام دهد، امریکا به کمک عراق بشتابد. عراقی ها بیشتر از هر چیزی احتیاج به تقویت روحیه از طرف امریکا و هم پیمانان امریکا در منطقه دارند و مایل اند امریکا به هم پیمانان عرب منطقه ای خود فشار بیشتری جهت دادن پول بیشتر به عراق وارد آورد.»^(۲)

روزنامه آلمانی دی ولت هم در صفحه اول شماره امروز خود گزارش مفصلی درباره دیدار رامسفلد با رئیس جمهور عراق چاپ کرد. در قسمتی از این مقاله این دیدار نقطه اوج کوشش های امریکا و عراق در سال های اخیر برای نزدیکی دو کشور خوانده شده است. نویسنده مقاله ضمن اشاره به اهمیت سفر رامسفلد از نظر اعمال فشار بر سوریه برای موافقت با تلاش های امریکا در لبنان، اهمیت دیگر این سفر را در رابطه با جنگ عراق و ایران دانسته و نوشته است: «امریکایی ها با نگرانی زیاد شاهد تجمع نیروهای قابل انفجار در جنگ ایران - عراق هستند. وزارت خارجه امریکا اعلام کرد که واشنگتن همچنان در این جنگ بی طرف خواهند ماند، ولی این موضع امریکا قدم به قدم نرم تر می شود.»

این روزنامه آلمانی در ادامه، با بیان اینکه در حال حاضر هم واشنگتن و هم مسکو توجه بیشتری به جنگ ایران و عراق نشان می دهند، مدعی شد که به موازات نزدیکی واشنگتن با بغداد، تهران با شوروی رابطه برقرار کرده و فعلاً این روابط در سطح دریافت اسلحه است.

ص: ۱۲۸۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱۳۶۲/۱۰/۱، ص ۱۹، رادیو بی بی سی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

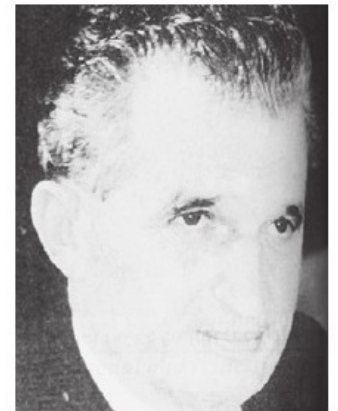
۲- همان، صص ۴۰ و ۴۱، رادیو بی بی سی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

دی ولت براین اساس افزود: «غرب می داند که شوروی اخیراً اسلحه ها [موشک ها]ی ضدهوایی از طریق راه آهن به ایران تحویل داده است. از طرف دیگر، امریکایی ها هم موارد شناسایی خود از حرکات نیروهای ایرانی را به عراق می دهند. ارسال اسلحه [امریکایی به عراق] هنوز متوقف است، ولی مدتی است که با فروش نوعی هلیکوپتر سبک به عراق موافقت شده است.»^(۱)

از سوی دیگر و با وجود ادعای مزبور در مورد روابط ایران و شوروی، مجله المستقبل (چاپ پاریس) نیز در گزارشی به نقل از یک دیپلمات غربی مدعی شد: «علی رغم حملات تبلیغاتی متقابل واشنگتن و تهران نشانه هایی از نزدیکی دو کشور به چشم می خورد.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، این دیپلمات غربی گفته است که «اهمیت طلای سیاه و فعال شدن مجدد رابطه مسکو و بغداد از جمله نشانه های بارز نزدیکی ایران و ایالات متحده امریکا است که به زودی نتایج آن آشکار خواهد شد.»^(۲)

۱

رئیس جمهور رومانی در نامه ای به رئیس جمهور عراق در مورد گسترش روابط دو کشور ابراز تمایل کرد. این در حالی است که روز گذشته خبرگزاری رومانی خبر فروش تانک به مصر برای تحویل به کشورهایی نظیر عراق را تکذیب کرده بود.

نیکلای چاوشسکو
رئیس جمهور رومانی

به گزارش رادیو صوت الجماهير، معاون نخست وزیر رومانی امروز در بغداد ضمن ملاقات با صدام رئیس جمهور عراق، نامه نیکلای چاوشسکو رئیس جمهور رومانی را به وی تسلیم کرد. در این نامه به «روابط دو کشور و آفاق گسترش آن» اشاره شده است. همچنین معاون نخست وزیر رومانی در این دیدار که با حضور حسن علی وزیر بازرگانی، رئیس دفتر صدام حسین و سفیر رومانی انجام شد، «موضع عراق و ابتکارهای صلح آمیزش را در پایان دادن به جنگ عراق و ایران تأیید و [از آن] قدردانی کرد.»^(۳)

از سوی دیگر، به دنبال انتشار اظهارات محمد ابوغزاله وزیر دفاع مصر در مصاحبه با مجله مصری اخوالساعه در خصوص قرارداد خرید تعدادی تانک از رومانی و تحویل آن به دیگر کشورها از جمله عراق^(۴) خبرگزاری

ص: ۱۲۸۹

۱- همان، صص ۵ و ۶، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۴۱، رادیو صوت الجماهير، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۴- وزیر دفاع مصر در مصاحبه های مختلف به موضوع تانک های خریداری شده از رومانی و تحویل آنها به عراق اشاره کرده است، اما

در برخی موارد از جمله مصاحبه مذکور در این گزارش نامی از عراق برده نشده است.

رسمی رومانی دیروز به نقل از سازمان های تجاری این کشور سخنان وزیر دفاع مصر را «خلاف واقع و بی پایه» خواند و افزود: «تحويل تانک های مورد نظر از سوی رومانی تنها جهت تأمین نیازهای ارتش مصر بوده است.» این گزارش یادآور شد: «رومانی براساس یک قرارداد نظامی جدید با مصر، که اخیراً به دنبال سومین سفر رئیس جمهور رومانی به قاهره بین دو کشور منعقد گردید، تعداد تانک های صادراتی خود به مصر را از ۲۰۰ دستگاه به ۳۰۰ دستگاه افزایش داد. تانک های ساخت رومانی از انواع تی ۵۴ و تی ۵۵ مدل روسی است و مصر در ازای دریافت این تانک ها نفت و فسفات به این کشور صادر خواهد کرد.»^(۱)

۱

آلمان فدرال آمادگی خود را برای انعقاد قراردادهای جدید اعتباری با عراق در صورت توافق در زمینه اجرای تعهدات مالی این کشور اعلام کرد. در همین حال، باوجود کاهش ۵۰ درصدی حجم صادرات آلمان به عراق، صادرات این کشور به ایران ۱۴۵ درصد افزایش یافته است.

اوتو گراف لایمزدولف وزیر اقتصاد آلمان فدرال، از آمادگی این کشور برای عقد قراردادهای اعتباری جدید با عراق خبر داد. وی در اجلاس کمیسیون مشترک آلمان و عراق گفت که «اگر مذاکراتی که در حال حاضر در مورد تعهدات مالی گذشته عراق انجام می گیرد با موفقیت به پایان برسد، در این صورت آلمان فدرال حاضر است با تمدید مدت بازپرداخت قروض و بهره ای که موعده آن در سال ۱۹۸۴ فرا می رسد، موافقت کند.»^(۲)

رادیو کلن در گزارشی ضمن اشاره به کاهش واردات نفتی آلمان از منطقه غرب آسیا در نه ماه سال ۱۹۸۳ و نیز تقلیل صادرات این کشور به کشورهای عربی در همین مدت افزود: «بزرگ ترین مشتری آلمان فدرال در منطقه کماکان عربستان سعودی و سپس ایران می باشد. در حالی که حجم صادرات آلمان به ایران ۱۴۵ درصد افزایش یافته صادرات این کشور به عراق ۵۰ درصد کاهش یافته است.»^(۳)

۲

در پی انتشار اخباری مبنی بر توافق اتحادیه میهنی کردستان عراق با رژیم این کشور به منظور ایجاد جبهه ای مشترک در جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران، خبرگزاری یونایتد پرس از آمستردام به نقل از منابع گُرد گزارش داد، توافق مزبور بر پایه آتش بس پذیرفته شده در دیدار صدام حسین رئیس جمهور عراق و جلال طالبانی در ماه جاری قرار دارد. به موجب این توافق «رئیس جمهور عراق پیشنهاداتی دائر بر ایجاد منطقه خودمختار کرد را تأیید نموده و برای ایجاد یک ارتش کرد به منظور مقابله با ایران اسلحه و کمک مالی در اختیار آنان قرار خواهد داد.»

براساس این گزارش، قرارداد مذکور شامل موادی در مورد ایجاد یک نیروی ۴۰ هزار نفری

ص: ۱۲۹۰

۱- همان، ص ۱۴، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲۷، رادیو کلن، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- همان.

با کمک تسلیحاتی و مالی دولت عراق است که به دنبال توقف خصومت ها در کردستان، این ارتش جدید کرد علیه ایران و کردهای مورد حمایت این کشور به کار گرفته خواهد شد. یونایتد پرس همچنین با اشاره به این واقعیت که تاکنون شورشیان کرد در کوهستان های عراق با حمایت ایران و سوریه علیه عراق به مبارزه مشغول بوده اند، افزود: «گفت و گو در مورد طرح این اتحادیه دائر بر خودمختاری در کردستان عراق آغاز شده است. یک منبع دیگر گفت عراق در مقابل حمایت کردها در جنگ ۳۹ ماهه بر علیه ایران امتیازات عمده ای قائل شده است. وی گفت عراق علاوه بر تشکیل ارتش کرد در مورد به رسمیت شناختن قسمت عمده کردستان عراق به عنوان بخشی از منطقه خودمختار موافقت نموده است. این منبع گفت سی درصد بودجه عراق به کردستان اختصاص خواهد یافت و عراق در امر بازسازی مناطق جنگ زده کردستان مساعدت نموده و انتخابات آزاد و دموکراتیک در منطقه خودمختار را اجازه خواهد داد. وی گفت عراق به طور علنی این توافق را تأیید ننموده، اما انتظار می رود صدام حسین در یک سخنرانی در ششم ژانویه [۱۶ دی] به آن اشاره کند.» (۱)

۱

در حالی که تلاش های سیاسی همچنان بدون دورنما و راه حل مشخصی درباره خاتمه جنگ ایران و عراق ادامه دارد، دبیرکل سازمان ملل امروز اعلام کرد: «اگرچه ایران قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت را نپذیرفت، ولی ما باید به ایرانی ها برای فکر کردن وقت بدهیم.»

گزارش خبرگزاری کویت از سازمان ملل حاکی است: خاویر پرز دکوئیار که در یک نشست مطبوعاتی درباره نقش این سازمان در جنگ خلیج فارس سخن می گفت، در عین حال اظهار امیدواری کرد اجلاس سران کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی که ماه آینده در کازابلانکای مراکش برگزار می شود، به وی فرصت دهد تا در مورد جنگ ایران و عراق با رهبران ایران و عراق گفت و گو کند. دبیرکل سازمان ملل همچنین گفت: «سال آینده این مطلب را مورد نظر قرار خواهیم داد که برای زنده نگه داشتن نقش سازمان ملل در این جنگ و تشویق طرف های درگیر برای آغاز روند مذاکرات چه کاری می توانیم انجام دهیم.» (۲)

همچنین خبرگزاری خلیج گزارش داد: زیل سینگ رئیس جمهوری هند در جریان مذاکرات امروز خود با شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه امیر بحرین، ضمن تأکید بر ضرورت پایان دادن به جنگ ایران و عراق گفت که هند به این منظور کوشش هایی را از طریق جنبش عدم تعهد به انجام رسانده است. این گزارش یادآور شد: هند ریاست کمیته وزرای امور خارجه کشورهای غیرمتعهد برای میانجیگری و یافتن یک راه حل صلح جویانه برای جنگ را برعهده دارد. (۳)

در همین حال به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شیخ عشرت علی مشاور رئیس جمهور پاکستان در امور بازرگانی داخلی، در اظهارات اخیر خود از شکست تلاش های کشورهای اسلامی

ص: ۱۲۹۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، آمستردام - خبرگزاری یونایتد پرس، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳ و ۴، سازمان ملل - خبرگزاری کویت، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۲، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

برای متوقف ساختن جنگ ایران و عراق ابراز تأسف کرده و گفت: «بهره بردار اصلی این جنگ اسرائیل است که به تضعیف کشورهای اسلامی کمر بسته است.» همچنین مولانا کوثر نیازی وزیر پیشین اطلاعات و امور مذهبی پاکستان که ریاست حزب مردم این کشور را نیز بر عهده دارد، در اظهار نظر مشابهی ابراز داشت: «این مایه تأسف است که جنگ ایران و عراق اکنون وارد چهارمین سال خود شد و سران کشورهای اسلامی نتوانسته اند به استقرار آتش بس بین این دو کشور دست یابند.» وی خواستار تدابیر قاطع کشورهای اسلامی برای پایان دادن به جنگ شد.^(۱)

۱

هم زمان با انتشار گزارش هایی درباره آمادگی عراق برای حمله به تأسیسات نفتی ایران، یک مجله عربی اعلام کرد ژاپن و کره جنوبی در مقایسه با اروپا و امریکا نگرانی بیشتری از احتمال گسترش جنگ در منطقه خلیج فارس دارند.

روزنامه دیلی تلگراف در شماره امروز خود در مطلبی با عنوان "جنگنده های عراقی آماده استفاده از موشک های اگزوست شدند" به نقل از یک مقام بلند پایه عراقی در لندن اعلام کرد: «هواپیما های جنگنده میزبان نیروی هوایی عراق که بندر [امام] خمینی و بوشهر را مورد حمله قرار داده اند برای به کار گرفتن موشک های اگزوست مجهز شده اند.» وی افزود: «این اقدام به این معنا است که عراق اکنون برای پرتاب موشک های اگزوست می تواند از هواپیما های سوپراتاندارد، میزبان و نیز هلیکوپتر استفاده کند. عراق هنوز سوپراتانداردهای خود را وارد عمل نکرده است.» منبع مذکور همچنین گفته است: «ما این کار را فقط در لحظه مناسب انجام خواهیم داد. دلیل آن [این] است که جنگ خلیج فارس اکنون در مرحله عالی یک جنگ روانی قرار دارد و اینکه ایرانیان را در حال حدس و گمان راجع به زمان چگونگی استفاده از سوپراتانداردها نگه داریم دارای اهمیت فراوانی است.» این منبع همچنین با توجه به سابقه جنگ زمینی گفت: «عراق هنوز منتظر است که حمله دیگری احتمالاً در اواخر فوریه پس از فصل بارانی انجام گیرد.»^(۲)

مجله الدستور (چاپ لندن) هم در شماره اخیر خود به نقل از اظهارات یک فرمانده عراقی در مصاحبه با خبرنگار این نشریه نوشته است: «ارتش عراق غیر از هواپیما های سوپراتاندارد سلاح های جدید و استراتژیک دیگری نیز دارد که در صورت اقدام ایرانی ها به یک حمله جدید، ارتش عراق به عنوان آخرین راه حل از آن استفاده خواهد کرد.»^(۳)

روز گذشته نیز خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد روزنامه الاتحاد (چاپ امارات متحده عربی) ضمن تفسیری به نقل از خبرگزاری خلیج نوشت: «از شواهد امر چنین برمی آید که پس از رد قطعنامه ۵۴۰ سازمان ملل توسط ایران، عراق خود را برای حمله به تأسیسات نفتی ایران در خلیج [فارس] به ویژه جزیره خارک، که بندرگاه اصلی حمل نفت ایران به خارج می باشد، آماده می کند.» الاتحاد افزود: «به نظر عراقی ها این امر باعث وادار نمودن ایران به پذیرش صلح می گردد.»^(۴)

ص: ۱۲۹۲

۱- همان.

۲- همان، ص ۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

هم زمان با انتشار این گونه اخبار از تهدیدات تازه عراق در خلیج فارس، هفته نامه المجله (چاپ لندن) در گزارشی از توکیو نوشت: «ژاپن و کره جنوبی در مقایسه با اروپا و ایالات متحده امریکا در قبال احتمال بالاگرفتن شعله های جنگ خلیج [فارس] احساس نگرانی بیشتری می کنند و در این میان، ژاپن در حال حاضر دست به تلاش های دیپلماتیک فشرده ای برای جلوگیری از بسته شدن تنگه هرمز توسط ایران در پاسخ به حملات هوایی احتمالی عراق می زند و هم زمان با این امر ژاپن، عراق را از انجام حملاتی علیه مجتمع پتروشیمی در بندر [امام] خمینی که مهندسین ژاپنی خود را در حال حاضر برای انجام مراحل پایانی آن آماده می کنند، باز می دارد.»

نشریه مذکور ضمن اشاره به تأمین ۷۰ درصد مایحتاج نفتی ژاپن از منطقه خلیج فارس، به نقل از سفیر امریکا در ژاپن افزوده است: «بسته شدن تنگه هرمز تأثیرات مستقیمی روی بازار سهام توکیو خواهد گذاشت، چراکه ژاپن تنها برای ۱۵۰ روز ذخیره نفتی دارد و این در حالی است که دستیابی به مقادیر نفتی از جای دیگر [غیر از منطقه خلیج فارس] به قیمت کنونی برای ژاپن امکان پذیر نیست و چه بسا ژاپن در صورت بسته شدن تنگه هرمز از ایالات متحده امریکا خواستار آن شود که نفت مایحتاج این کشور به طور موقت از نفت استخراجی از منطقه آلاسکا تأمین گردد.»

المجله همچنین به نقل از یک مقام مسئول در وزارت امور خارجه ژاپن آورده است: «در صورت بروز هرگونه تحولاتی در منطقه خلیج [فارس] که مداخله ایالات متحده امریکا را در بر داشته باشد، ژاپن نیز به نوبه خود دخالت خواهد کرد، چه وقوع هرگونه نزاعی در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] به مقابله ایالات متحده امریکا با اتحاد شوروی منجر خواهد شد که این امر موجب گرفتارشدن ژاپن نیز خواهد گردید.» به گفته این مقام ژاپنی «در صورت بروز درگیری میان امریکا و شوروی مسئولیت اصلی کمک به ناوگان ایالات متحده امریکا در جهت بستن تنگه های ژاپنی واقع در فاصله مابین ژاپن و کره جنوبی به منظور بازداشتن ناوگان اتحاد شوروی مستقر در اقیانوس آرام از دریافت هرگونه تدارکات ارسالی از پایگاه دریایی ولاریوستوک به عهده ژاپن خواهد بود.»

المجله در ادامه این گزارش افزوده است: «وزرای ژاپن از سفیر ایران در ژاپن خواستار بذل تلاش های خود در جهت تضمین امنیت و سلامت بندر [امام خمینی] از طریق بازنگه داشتن تنگه هرمز شدند. سفیر ایران در ژاپن به مقامات توکیو تأکید کرد که ایران هرگز اقدام به بستن تنگه هرمز نخواهد کرد، حتی اگر رفت و آمد کشتی های ایرانی از خلیج [فارس] تا ۵۰ درصد کاهش یابد. سفیر ایرانی همچنین برای مقامات ژاپنی خاطر نشان ساخته است که اگر عراق اقدام به بمباران بندر [امام] خمینی بنماید، ایران نیز اقدام به بمباران بصره دومین شهر عراق خواهد کرد. وی همچنین گفت در صورتی که عراق آب های نزدیک به بندر امام خمینی را مین گذاری کند، ایران به هیچ وجه رفتار افراط آمیزی نشان نخواهد داد.»^(۱)

ص: ۱۲۹۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

در پی دستگیری و اعلام محاکمه ۷ عضو حزب الدعوه عراق به اتهام دست داشتن در بمب گذاری های هفته پیش در کویت، خبرگزاری فرانسه امروز از تهران گزارش داد: «حزب الدعوه، حزب مخالف در عراق که اعضایش با بمب گذاری های کویت که در جریان آن ۵ تن کشته شدند، ارتباط داشته اند تهدید کرده است که چنانچه هر کس از افراد دستگیر شده به اتهام ارتباط با این بمب گذاری ها شکنجه، زندانی و یا به عراق مسترد گردند، تأسیسات کویت را مورد حمله قرار خواهد داد.» بر پایه این گزارش، فردی که خود را ابومحمد و از اعضای حزب الدعوه معرفی می کرد در تماس تلفنی با دفتر فرانس پرس در تهران گفته است: «تعداد زیادی از عراقی ها که در کویت بازداشت شده اند تحت شکنجه قرار دارند.» این خبرگزاری یادآور شد: «مقامات کویتی روز یکشنبه گذشته گفتند که ۱۰ تن از اعضای [حزب] الدعوه که ۷ تن از آنان عراقی و ۳ تن دیگر لبنانی می باشند، به داشتن نقش در حملات اعتراف کرده اند. مقامات مزبور همچنین گفتند که آنها در جست و جوی ۲ تن دیگر [از اعضای حزب الدعوه] می باشند اما [حزب] الدعوه این مطلب را تکذیب کرده است.» (۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از کویت پیر موروا نخست وزیر فرانسه، امروز با ارسال پیامی برای شیخ سعد عبدالله الصباح ولیعهد و نخست وزیر کویت، انفجارهای هفته گذشته در این کشور را محکوم کرد. وی در پیام خود از حملاتی که کویت «کشور طالب صلح و دوست فرانسه» را هدف قرار داده است، اظهار تأسف کرد. براساس این گزارش، نخست وزیر کویت نیز پیام تشکر آمیزی برای همتای فرانسوی خود ارسال کرد. (۲)

دو بمب امروز در استانبول و آنکارا منفجر شد. بلافاصله مقامات سفارت آمریکا در ترکیه گفتند این انفجارها می تواند ادامه بمب گذاری های اخیر در کویت و لبنان باشد.

خبرگزاری فرانسه از آنکارا گزارش داد: بامداد امروز، دو بمب در استانبول و آنکارا منفجر شد. بر اثر انفجار نخست که در حوالی کنسولگری عراق در استانبول روی داد ۴ تن مجروح شدند، اما انفجار آنکارا مجروحی نداشت. همچنین مقامات نظامی ترکیه گفتند ساعاتی پیش از وقوع انفجارها در بندر ازمیر، بمبی را که داخل یک اتومبیل در نزدیکی باشگاه افسران امریکایی و مرکز فرهنگی فرانسه جاسازی شده بود، خنثی کردند. گزارش خبرگزاری آلمان نیز در مورد انفجار دوم حاکی است: در آنکارا بمبی در منطقه مسکونی که منازل وزیر دفاع و تنی چند از سیاستمداران ترکیه در آن قرار دارد، منفجر شده و به پنجره ساختمان ها در شعاع ۵۰۰ متری آسیب رسیده است. (۳)

همچنین به گزارش خبرگزاری یونایتد پرس، مقامات نظامی ترکیه امروز در سه شهر که در معرض تهدید بمب گذاری قرار دارند، مقررات شدید امنیتی وضع کردند. رادیو و تلویزیون

ص: ۱۲۹۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۲، ص ۱۵، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، ص ۲۸، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۲، ص ۱۶.

ترکیه اعلام کردند در یک تماس تلفنی بمب گذاری های آنکارا، استانبول و ازمیر به یک گروه موسوم به "آرمان اسلامی" نسبت داده شد. در بیانیه فرمانده ارتش ترکیه در منطقه اژه درباره مقررات جدید امنیتی آمده است: «بمب گذاری ازمیر مشابه با تهاجمات اخیر در خاورمیانه [غرب آسیا]، بوده اما در ترکیه اولین مورد محسوب می شود.»

گزارش یونایتدپرس همچنین حاکی است براساس مقررات وضع شده در استانبول و آنکارا، توقف اتومبیل ها و پارک کردن آنها در نزدیکی ساختمان های هیئت های خارجی ممنوع است و تحقیقات امنیتی درباره اجاره اتومبیل توسط اتباع خارجی و بازرسی هتل ها نیز به عمل می آید. بنا به این گزارش، در پایگاه ناتو در ازمیر ۱۵۰۰ امریکایی مستقر هستند. در همین حال مقامات سفارت امریکا در ترکیه مدعی شدند: «تهاجمات جدید می تواند ادامه بمب گذاری های اخیر در کویت و لبنان از جانب تروریست های طرف دار ایران باشد.» (۱) - (۲)

۱

محاکمه سومین گروه از اعضای سازمان مخفی حزب توده که از روز گذشته در دادگاه انقلاب ارتش آغاز شد، امروز ادامه یافت.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، رسیدگی به اتهامات محمد بهرامی نژاد و ۱۳ تن از افراد نظامی تحت امر وی از صبح دیروز در دادگاه انقلاب ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری آغاز گردید. در متن کیفرخواست بهرامی نژاد اتهامات مختلفی از جمله مسئولیت بخش نظامی شاخه ژاندارمری، شهربانی و نیروی زمینی تشکیلات مخفی حزب توده؛ جمع آوری اطلاعات نظامی و سیاسی از افراد تحت مسئولیت و انتقال این اطلاعات به حزب و نیز جمع آوری اسلحه و مهمات از نظامیانی که مهمات جبهه را به سرقت برده بودند، عنوان شده است.

بر پایه این گزارش، بهرامی نژاد بخشی از اتهامات مطرح شده را پذیرفت، اما تأکید کرد پس از دستگیری سران حزب توده، از فعالیت جاسوسی و ارائه اطلاعات نظامی به شوروی و نیز هدف تشکیلات مخفی حزب در زمینه براندازی آگاهی یافته است. وی اتهام جاسوسی را رد کرد و گفت: «من هیچ اطلاعاتی که مضر برای انقلاب اسلامی باشد و نیز هیچ اطلاعاتی از ارتش را به حزب ندادم.» وی اتهام سرقت سلاح را نیز رد کرد و گفت: «درمورد سرقت اسلحه من هیچ کس را

ص: ۱۲۹۵

۱- رادیو بی بی سی در تاریخ ۱/۱۰/۱۳۶۲ به نقل از مقامات ترکیه از بازداشت یک ایرانی و یک سوری در ارتباط با انفجارهای ترکیه خبر داد. همچنین تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه گفت که به نظر می رسد حملات مذکور علیه ترکیه نبوده بلکه با جنگ ایران و عراق و بحران لبنان ارتباط داشته است. گزارش مذکور همچنین حاکی است در لندن یک نفر ناشناس در تماس تلفنی، به رادیو بی بی سی و خبرگزاری فرانسه اطلاع داده که جناح نظامی حزب الدعوه اسلامی حملات مذکور را به تلافی جنایاتی که عراق مرتکب می شود، انجام داده است (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، ص ۳۲، رادیو بی بی سی، ۱/۱۰/۱۳۶۲)

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، آنکارا - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

ترغیب به این کار نمی‌کردم فقط روزی یک نظامی تحت مسئولیت من یک نارنجک و ۱۰ عدد فشنگ به من داد و من در مقابل عمل انجام شده قرار گرفتم و اینها را به مسئولم دادم.» پس از آن، دادگاه از محمد معزز و محمد مهدی پرتوی در مورد اظهارات متهم توضیح خواست که هر دو در توضیحات خود گفتند که بهرامی نژاد از چگونگی و ماهیت فعالیت های تشکیلات مخفی اطلاع داشته است. بهرامی نژاد ضمن تأکید بر اظهارات اولیه خود گفت که «مسئولین حزب فرصت تفکر را از وی گرفته بودند.» وی همچنین اضافه کرد: «حزب دو چهره داشت یکی دفاع از انقلاب اسلامی و دیگری جاسوسی و خیانت و ما تنها چهره خوب حزب را دیده بودیم.»^(۱)

گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از جلسه امروز دادگاه حاکی است بهرامی نژاد در ادامه دفاعیات خود در مورد اطلاعاتی که در اختیار حزب قرار داده بود، گفت: «اطلاعاتی که من به حزب می‌دادم سری و از اسناد ارتش نبوده است و من هیچ یک از افراد تحت مسئولیت خود را به جمع آوری اخبار و اطلاعات سری ترغیب و تشویق نمی‌کردم و تنها در مورد مسائل انقلاب، جنگ و تحلیل های حزب با آنها صحبت می‌کردم.» در مورد این بخش از اظهارات متهم، محمد مهدی پرتوی ضمن اشاره به اینکه وظیفه افراد تحت مسئولیت بهرامی نژاد جمع آوری و انتقال اطلاعات عادی و نظامی محیط کار خود بوده است، افزود: «در مورد اینکه ایشان گفتند سندی نداده اند درست است. ایشان اطلاعات را به صورت شفاهی در حوزه می‌دادند و ما هر کدام را که لازم می‌دانستیم به افراد می‌گفتم که بنویسند و بدهند و یک نمونه آن این است که یکی از آقایان که پزشک [بود] و در جبهه خدمت می‌کرد آماری در رابطه با شهدا و مجروحین حملات را می‌داد و ما بیشترین خبرها را از طریق شاخه نیروی زمینی که مسئولیت آن با آقای بهرامی نژاد بود دریافت می‌کردیم.»

پرتوی افزود: «ایشان گزارشاتی از وضع جبهه ها و حملاتی که قرار بود انجام شود می‌دادند و در یک مورد حتی آقای بهرامی نژاد در حضور کیانوری و چند تن از افراد شاخه گزارش مفصلی در رابطه با اوضاع جبهه بعد از یکی از عملیات ها به ما دادند.» سپس کیانوری توضیحات پرتوی را تأیید کرد. در ادامه بهرامی نژاد با تأکید بر اینکه اطلاعات مورد اشاره اطلاعات عادی جبهه ها بوده، افزود: «افراد تحت مسئولیت من از جمله دکتر غیاثوند و سرگرد سامیر هنگامی که از جبهه مراجعت می‌کردند، تنها مشاهدات خود از جبهه را به ما می‌دادند و در مورد زمان شروع حملات، این را ما براساس شواهد حدس می‌زدیم.»

پس از دفاعیات محمد بهرامی نژاد، دادگاه انقلاب ارتش محاکمه جعفر بهرامی نژاد، سرگرد باقر سامیر و دکتر غیاثوند را به اتهاماتی از جمله عضویت و فعالیت در تشکیلات مخفی حزب توده و دادن اطلاعات و اخبار نظامی و محیط کار خود به حزب آغاز کرد. متهمان در دفاعیات خود توضیح دادند در کی از مقاصد واقعی حزب نداشته و با تصور جدانبودن مشی حزب از حرکت

ص: ۱۲۹۶

انقلاب به فعالیت نظامی و حرفه ای خود یا حضور در جبهه ادامه می دادند. جعفر بهرامی نژاد در دفاع از خود مدعی شد که اطلاعاتی که به حزب می داده است هیچ گونه ضرری برای انقلاب و مردم نداشته است و در زندان به جاسوسی حزب پی برده است. در این بین سرگرد سامیر گفت: «من با دیدن محرومیت ها و رنج ها فکر می کردم که مارکسیسم تمام اینها را برطرف می کند. بر این اساس برای من جاذبه داشت، ولی پس از پی بردن به مسئله جاسوسی حزب دچار بحران روحی شدم.» وی افزود: «من خود را گناهکار می دانم و از حاکم شرع می خواهم حداکثر مجازات را برای من تعیین کند.» دکتر غیاثوند نیز که به عنوان پزشک در جبهه ها حضور داشته، ضمن اینکه مدعی شد از وجود تشکیلات مخفی بی خبر بوده و اینکه هرگز از وی اطلاعاتی خواسته نشده بود، گفت: «البته بعد از حملات، من تنها از فتوحات جنگ و کشته ها و مجروحین نیروهای خودمان با مسئول صحبت می کردم که این مسائل هم در روزنامه ها نوشته می شد و جنبه سری نداشت.» متهم در پاسخ به سؤال دادستان که چرا پس از فرمان امام مبنی بر منع فعالیت نیروهای نظامی در احزاب از حزب کناره گیری نکردید، گفت: «من درگیر جنگ بودم و روزانه ۲۰ ساعت کار می کردم و از سویی رسماً به من اعلام نشده بود که عضو حزب هستم، ولی در مجموع این اشتباهی بود که من مرتکب شدم.» با پایان یافتن دفاعیات متهمان ادامه رسیدگی به اتهامات دیگر عناصر تشکیلات نظامی حزب توده به روز شنبه موکول شد. (۱)

۱

یک مقر نیروهای فرانسه در بیروت امروز هدف انفجار دو بمب قرار گرفت. از سوی دیگر، جنگنده های رژیم صهیونیستی یک پادگان آموزشی در منطقه بعلبک لبنان را بمباران کردند.

رادیوی رسمی لبنان امروز گزارش داد بر اثر وقوع انفجار در نزدیکی پست نظامی واحدهای فرانسوی در مجاورت موزه ای که شرق و غرب بیروت را از هم جدا می کند، ۴ نفر کشته و عده زیادی مجروح شدند و خسارات مالی سنگینی نیز به بار آمد. این حادثه بر اثر انفجار بمبی که در یک کامیون پارک شده در نزدیکی پست نظامیان فرانسوی کار گذاشته شده بود، رخ داد و لحظاتی قبل از انفجار راننده کامیون متواری شد. همچنین انفجار دیگری در خیابان حمرا نزدیک به محل انفجار قبلی رخ داد که ۴ کشته و ۱۲ مجروح در پی داشت. (۲)

از سوی دیگر بامداد امروز ۸ هواپیمای اسرائیلی پادگان شیخ عبدالله را - که قبلاً به وسیله هواپیماهای فرانسوی مورد حمله قرار گرفته بود - بمباران کرده و خساراتی به بار آوردند. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از تل آویو، در پی این حمله ارتش رژیم صهیونیستی در بیانیه ای اعلام کرد هواپیماهای جنگنده اسرائیلی سالم به پایگاه خود بازگشته و «خلبانان نیز گزارش داده اند اهداف را دقیقاً مورد حمله قرار داده اند.» آسوشیتدپرس یادآور شد: «این دومین حمله هواپیماهای اسرائیلی علیه چریک های شیعه در منطقه بعلبک محسوب می شود. حمله

ص: ۱۲۹۷

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۲، صص ۲ و ۱۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، ص ۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

قبلی در ۱۶ نوامبر [۲۵ آبان] و ۱۲ روز پس از انفجار در یک پایگاه اسرائیلی در صور که به کشته شدن ۶۱ اسرائیلی و عرب انجامید، صورت گرفت.»

بر پایه این گزارش، بیانیه ارتش رژیم صهیونیستی به نام و محل دقیق پایگاهی که مورد حمله واقع شده اشاره نکرده است، اما رادیو دولتی بیروت اعلام کرد که «هدف اصلی این حمله پادگان شیخ عبدالله در تپه مشرف به بعلبک بوده است و ستون هایی از دود نیز در اطراف اهداف مورد حمله واقع شده مشاهده گشته است.»^(۱) این رادیو افزود: «این پادگان ابتدا به ارتش لبنان تعلق داشت لیکن پاسداران انقلاب ایران که در دره بقاع مستقر هستند در اوایل سال جاری آن را به اشغال خود در آورده اند.» رادیوی مذکور با بیان اینکه نیروهای ایرانی و شیعه لبنان پادگان های بعلبک را که در ۵۰ کیلومتری شمال شرقی بیروت واقع است، تحت کنترل خود دارند، اضافه کرد: موشک های زمین به هوا از مواضع ارتش سوریه در داخل خاک این کشور و در طول جاده بعلبک - حمص در دره بقاع به سوی هواپیماهای مهاجم شلیک شد. گزارش آسوشیتدپرس حاکی است جت های مهاجم به منظور دفع موشک ها نورهای قرمز مشعشعی را پرتاب کردند و در نتیجه هیچ یک از هواپیماها مورد اصابت موشک قرار نگرفتند.

خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارش دیگری اعلام کرد: «حمله امروز هواپیماهای اسرائیلی به تلافی حملاتی صورت می گیرد که ظرف سه روز گذشته علیه اسرائیل انجام شده است.» براساس این گزارش «رادیوهای محلی لبنان حمله هوایی به مواضع نیروهای ایرانی را به حمله سحرگاه امروز به موضع فرانسوی ها ارتباط دادند، اما سرهنگ فیلیپ دلونژ سخنگوی فرانسویان گفت هواپیماهای مهاجم فرانسوی نبودند و تأکید کرد که نیروی دریایی فرانسه در شرق مدیترانه هم اکنون سرگرم حفاظت از عرفات و یارانش است.» سخنگوی مذکور در پاسخ به این سؤال که آیا حملات هوایی امروز با هدف انتقام گیری از بمب گذاری علیه مقر فرانسوی ها در بیروت انجام گرفته است، تأکید کرد «این امر کاملاً غیرممکن است.»^(۲)

گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از تل آویو حاکی است موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی امروز در پارلمان این رژیم در مورد حملات هواپیماهای اسرائیلی به بعلبک گفت تا زمانی که سوری ها گروه های تروریستی در مناطق تحت کنترل خود در لبنان را محدود نکرده اند «به تفهیم این موضوع به آنها ادامه داده و هدف های تروریستی را خواهیم زد و این همان چیزی است که امروز صبح انجام دادیم.»^(۳)

ص: ۱۲۹۸

۱- براساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی که روز پنجشنبه ۱/۱۰/۱۳۶۲ انتشار یافت، در جریان بمباران امروز این پادگان توسط هواپیماهای رژیم صهیونیستی یک پاسدار به نام فریدون مقدوری شهید و یک پاسدار دیگر مجروح شد. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۱۰/۱۳۶۲)

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، تل آویو - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۲، تل آویو - خبرگزاری یونایتدپرس، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

با خاتمه هفته‌ها کشمکش و درگیری میان جناح‌های فلسطینی که به خروج عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین و ۴ هزار هوادار وی از طرابلس در شمال لبنان انجامید، دور تازه‌ای

از گزارش‌ها و تحلیل‌ها درباره اوضاع و آینده احتمالی این سازمان و مسئله فلسطین آغاز شد.

خبرگزاری فرانسه از منامه به نقل از خبرگزاری خلیج گزارش داد: ۱۵۰ تن از فلسطینی‌های طرف دار عرفات که از طرابلس در شمال لبنان به قبرس انتقال یافته‌اند، با یک بوئینگ ۷۰۷ خطوط هوایی عراق وارد بغداد شدند و در فرودگاه مورد استقبال صدام حسین رئیس جمهور عراق، قرار گرفتند. بر پایه این گزارش قرار است ۵۲۰ تن دیگر از هواداران عرفات نیز امروز وارد بغداد شوند. (۱)

در همین حال رادیو اسرائیل در تفسیری در مورد خروج فلسطینی‌های طرف دار عرفات از طرابلس، آنها را افرادی خواند که هیچ کشور عربی مایل به پذیرفتنشان نیست. این رادیو گفت: «یاسر عرفات اکنون بیش از هر زمان دیگر درک می‌کند که کسی او را نمی‌خواهد، زیرا مردم خود را که به او اطمینان کرده بودند، دانسته [آگاهانه] فریب داده و فلسطینی‌ها را مترادف تروریست و آدمکش به جهان معرفی کرده است.»

رادیوی مذکور افزود: «یاسر عرفات جان خود را اکنون مرهون امریکا و فرانسه می‌باشد؛ امریکا بدان جهت که پادرمیانی او را در رهایی گروگان‌های آن کشور از تهران از یاد نبرده و فرانسه به خاطر آنکه، نمی‌خواهد فلسطین به صورت گویبی در میدان سوریه بیفتد که مفهوم مخالف آن تضعیف عراق دشمن سوریه در برابر جمهوری اسلامی ایران خواهد بود. همین کمک‌های امریکا و فرانسه و به تبع آنها سازمان ملل متحد موجب دیدار و گفت‌وگوی مجدد یاسر عرفات با ملک حسین و به احتمال بسیار گام نهادن در راه قبول طرح صلح پرزیدنت ریگان برای خاورمیانه [غرب آسیا] خواهد شد که جنبه دیگر آن تشدید مخالفت و تحریک تروریست‌های فلسطینی دست‌نشانده دمشق برای مقابله با جبهه واحد عرفات خواهد گردید. چه، حکومت بعثی سوریه به رهبری حافظ اسد تاکنون عملاً نشان داده است که با هر نوع توافق و آشتی در منطقه سرستیز دارد و تا مرز جنگ و حتی پذیرفتن لطمات شدید نظامی و اقتصادی در راه جلوگیری از سازش و آرامش پیش خواهد رفت.» (۲)

ص: ۱۲۹۹

۱- همان، ص ۱۶، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳۰ - ۲۸، رادیو اسرائیل، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب

روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب بیست و هشتم: والفجر ۴

ص: ۱۳۰۱

۱ بررسی پیشرفت اقدامات یگان ها، ادغام نیروهای ارتش و سپاه و شناسایی های انجام شده در منطقه مأموریت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در جلسه فرماندهان و مسئولان عملیات والفجر ۴؛ فرماندهان قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ برای بررسی منطقه عملیاتی خود در دیدگاه ارتفاع برکچل حضور یافتند.

۲ در پی تصمیم فرماندهی کل سپاه برای به کارگیری لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) در منطقه عملیاتی والفجر ۴، امروز دستور انتقال این لشکر به منطقه شیلر ابلاغ شد؛ تأکید محسن رضایی بر اجرای عملیات در منطقه دربندیخان هم زمان با عملیات در منطقه شیلر.

۳ بمباران شهرهای بانه، مریوان و مناطقی در اطراف این دو شهر توسط جنگنده های عراقی.

۴ در حمله گروه های مسلح ضدانقلاب به پایگاه نیروهای خودی در جنوب غربی سنندج ۱۱ تن شهید، و ۱۴ نفر زخمی و ۱۶ نفر نیز به گروگان گرفته شدند؛ در پی حملات اخیر افراد ضدانقلاب و سقوط چند پایگاه خودی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) و مسئول واحد اطلاعات این قرارگاه خواستار توجه بیشتر فرماندهی سپاه و تأمین نیروی سازمانی این قرارگاه شدند.

۵ در سه عملیات گروه های ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، ارومیه، شمال غربی مهاباد و سلماس ۷ تن از افراد خودی شهید، ۲ نفر زخمی و ۲ سرباز هم به گروگان گرفته شدند؛ پاک سازی منطقه ای در جنوب شرقی سردشت؛ راه پیمایی اهالی بوکان در محکومیت اقدامات گروه های ضدانقلاب.

۶ بازدید نخست وزیر از صنایع هواپیمایی ایران (وابسته به سازمان صنایع دفاعی) و تأکید وی بر ضرورت تلاش برای خودکفایی در این صنایع.

۷ تشکیل اولین جلسه هماهنگی ستاد پشتیبانی و تسریع کننده کمک به مناطق آسیب دیده در جنگ به ریاست آیت الله مهدوی کنی.

طارق عزیز در اظهاراتی در حاشیه سی و هشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل ضمن اشاره تلویحی به تلاش عراق برای دستیابی به هواپیماهای سوپراتاندارد به منظور بین المللی کردن جنگ، به روابط گسترده

۱ عراق با شوروی و موضع این کشور در قبال جنگ و نیز دیدار خود با وزیر امور خارجه امریکا پرداخت؛ تحلیل رادیو امریکا درخصوص جنگ ایران و عراق و نقش جنگنده های سوپراتاندارد در خاتمه دادن به آن.

۲ موافقت عربستان سعودی با احداث یک خط لوله نفتی از عراق به این کشور؛ تخصیص مبلغ ۲۹۵ میلیون دلار از سوی بانک صادرات واردات هند به عراق به منظور ادامه پروژه های ساختمانی و پرداخت اقساط معوقه عراق؛ دیدار معاون نخست وزیر یوگسلاوی در امور اقتصادی با وزیر بازرگانی عراق در بغداد و گفت و گو درخصوص همکاری های مشترک اقتصادی و فنی دو کشور.

۳ ورود سوپراتانداردهای فرانسوی از طریق یونان و ترکیه به عراق، حمایت فرانسه و اعراب از عراق به دلیل بدهی های این کشور به آنها و تردید فرانسه در اجرای تعهداتش در قبال عراق بر اثر فشارهای خارجی بخشی از اخبار ضدونقیضی است که درباره تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق در مطبوعات فرانسه منتشر شد؛ فرمانده نیروی هوایی عراق از تعویق در تحویل هواپیماهای مذکور به دلیل اشکالات فنی خبر داد. به نوشته روزنامه لوموند صدام حسین تهدید کرده است در صورت عدم تحویل جنگنده های سوپراتاندارد به عراق، روابط دوستانه این کشور با فرانسه دوام نخواهد یافت.

۴ حرکت ۳ کشتی حامل تفنگ داران دریایی و یک ناو هواپیمابر امریکا به سوی اقیانوس هند، در پی افزایش بحران در خلیج فارس و احتمال گسترش جنگ در این منطقه. مقامات شوروی این اقدام امریکا را موجب افزایش تنش در منطقه دانستند.

۵ طرح موضوع جنگ ایران و عراق در اجلاس آتی شورای همکاری خلیج فارس در دوحه؛ مذاکرات الجزایر با رهبران کویت، امارات متحده عربی و عربستان درخصوص جنگ عراق و ایران و تشدید بحران در منطقه؛ سوریه بازگشایی خط لوله نفتی عراق در خاک آن کشور را منوط به اختصاص ۳۰ درصد از درآمد این خط لوله به سوریه کرد.

۶ پایان مانور نظامی مشترک شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در غرب صحرای ابوظبی با حضور ولیعهد امارات. رادیو بی بی سی در گزارشی ضمن پرداختن به این مانور و اهداف برگزاری آن گفت: به رغم انجام این گونه مانورهای نظامی، اگر ایران اقدامی به قطع صادرات نفت از خلیج فارس کند، کشورهای عضو شورای همکاری فاقد نیروی پایداری هستند.

۷ دیدگاه های مختلف درخصوص تأثیر قطع احتمالی صادرات نفت از خلیج فارس بر بازار جهانی این محصول؛ افزایش حق بیمه نفتکش های عازم پایانه نفتی خارک.

۸ بررسی آخرین تحولات جنگ ایران و عراق از سوی کارشناسان امور غرب آسیا در مرکز مطالعات بین المللی و استراتژیک در واشنگتن با محوریت موضوع نفت و تهدید ایران به بستن تنگه هرمز. اهمیت نفت خلیج فارس در اقتصاد جهان، کاهش صادرات و درآمدهای نفتی عراق و در نتیجه احتمال تسلیم شدن این کشور در برابر شرایط ایران و ناتوان دانستن ایران از بستن تنگه هرمز از جمله موضوعات مطرح شده در این نشست بود.

۹ مقاله نشریه المستقبل درمورد تلاش برای ایجاد روابطی نزدیک میان عراق، سوریه، اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین.

۱۰ از سرگیری فعالیت کمیته چهارجانبه نظامی در لبنان با هدف تعیین محل اجلاس آشتی ملی لبنان.

ضمیمه اول گزارش ۱: تشریح جغرافیایی منطقه عملیات والفجر ۴.

ضمیمه دوم گزارش ۱: اهداف و مزیت های اجرای عملیات در منطقه دهانه شیلر.

۱ منتفی شدن اجرای عملیات در منطقه قلاویزان به علت مخالفت سرهنگ صیاد شیرازی و نبود پشتیبانی لازم توپخانه؛ در جلسه مسئولان قرارگاه خاتم فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه درباره مشکلات موجود در راهکارهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، مشکلات پشتیبانی لشکر ۳۱ عاشورا و آخرین آمادگی یگان‌ها توضیحاتی داد.

۲ بررسی مانور عملیاتی یگان‌ها، آخرین وضعیت دشمن و راهکارهای پیش رو در جلسه فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه.

۳ آخرین جابه‌جایی یگان‌های مأمور، استعداد نیروهای خودی و دشمن، میزان آگاهی دشمن از تحرکات و استعداد خودی، نقاط قوت عراق، نحوه ادغام نیروهای سپاه و ارتش و استعداد توپخانه‌های خودی از جمله موضوعاتی بود که در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه خاتم و یگان‌های عمل‌کننده مورد بحث قرار گرفت؛ روز ۲۷ مهر ۱۳۶۲ به عنوان زمان قطعی اجرای عملیات والفجر ۴ تعیین گردید.

۴ نامه فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه به فرماندهی قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ مبنی بر ابلاغ مأموریت تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان. در این نامه همچنین سازمان رزم، نقاط قوت و ضعف و استعداد نیروهای عراقی در منطقه عملیاتی قرارگاه حمزه ۲ تشریح شده است.

۵ فرماندهی تیپ ۱۵ تکاور دریایی امام حسن (ع) در نامه‌ای به قرارگاه کربلا مانور یگان خود را برای اجرای عملیات در منطقه عمومی فاو اعلام کرد.

۶ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر؛ بمباران شهر مریوان توسط جنگنده‌های عراقی؛ تخلیه شهر بانه در پی بمباران‌های مکرر این شهر در روزهای اخیر.

۷ حمله عناصر حزب دمکرات به پایگاه نیروهای خودی در جنوب غربی نرده؛ به گروگان گرفته شدن ۵ تن از اهالی روستای خورخوره در مهاباد؛ کمین چته‌های حزب دمکرات علیه نیروهای پایگاه شهید سپاهی؛ حمله افراد مسلح ضدانقلاب به اداره شهربانی مهاباد؛ شلیک چندین گلوله خمپاره به مناطق مختلف سردشت؛ در عملیات مشترک نیروهای سپاه کامیاران، قروه و باختران در منطقه عمومی گازرخانی ۵۰ تن از افراد ضدانقلاب کشته یا مجروح شدند.

۸ مقامات عراق در انتظار حملات نظامی ایران در جبهه‌های شمالی؛ سخنان صدام حسین در جمع مردم سلیمانیه در خصوص حمایت کردها و اعراب از عراق در جنگ با ایران؛ اظهارات فرمانده سپاه سوم ارتش عراق درباره تأکید بغداد بر حفظ موضع دفاعی در جنگ.

۹ گزارش خبرگزاری فرانسه راجع به اعتراض مردم تهران به واگذاری جنگنده‌های سوپراتاندارد فرانسوی به عراق در جریان مراسم عزاداری روز تاسوعا.

۱۰ سفر نخست‌وزیر یوگسلاوی به عراق و گسترش روابط اقتصادی دو کشور. گفته می‌شود انگیزه این سفر نگرانی یوگسلاوی از پرداخت بدهی‌های عراق به این کشور می‌باشد.

۱۱ ادامه ابهام درباره تحویل جنگنده‌های سوپراتاندارد به عراق؛ روزنامه الجمهوریه ضمن حمایت از اقدام فرانسه در واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد، امریکا و انگلیس را به دلیل اعمال فشار بر فرانسه مورد انتقاد قرار داد.

۱۲ بررسی دلایل و آثار تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق بر جنگ ایران و عراق در میزگردی خبری در واشنگتن. شیرین هانتر در این میزگرد هدف عراق را از تلاش برای دستیابی به جنگنده های سوپراتاندارد، وادار ساختن ایران به پذیرش صلح و در نتیجه رهایی از وضعیت دشوار اقتصادی خود ذکر کرد.

ص: ۱۳۰۴

۱ رادیو امان آلودگی ناشی از نشت نفت از چاه های نفتی نوروز، احتمال اقدام ایران به بستن تنگه هرمز و خطر مداخله بیگانگان در منطقه را موجب تسریع در تلاش های کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق دانست؛ رادیو کلن از تعویق زمان برگزاری اجلاس سران کشورهای اتحادیه عرب خبر داد.

۲ ادامه بازتاب ها و تحلیل رسانه های خارجی درخصوص اقدام احتمالی ایران در بستن تنگه هرمز و پیامدهای آن. امکان مداخله امریکا و انگلیس برای بازنگه داشتن آبراه هرمز و اظهارات اخیر رئیس مجلس ایران درباره بستن تنگه هرمز از مهم ترین محورهای این بازتاب ها بود.

۳ وزیر امور خارجه پاکستان احتمال گسترش جنگ عراق و ایران، تجاوز رژیم صهیونیستی به لبنان و دخالت های خارجی در افغانستان و کامبوج را نشانه های بحرانی تر شدن اوضاع بین المللی دانست.

ضمیمه گزارش ۱۸: اهداف سه گانه عملیات والفجر ۴ و سازماندهی قرارگاه های فرعی حمزه برای تصرف این اهداف.

ضمیمه گزارش ۱۹: توضیحات راوی قرارگاه خاتم درباره چگونگی عقب نشینی عراق از ارتفاعات سورکوه و آسمان بین.

ضمیمه گزارش ۲۰: نحوه گسترش نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی والفجر ۴.

ضمیمه گزارش ۲۱: سازمان رزم و استعداد یگان های ارتش عراق در منطقه عملیاتی قرارگاه حمزه ۲.

ضمیمه اول گزارش ۲۲: کلیاتی از طرح مانور عملیات مورد نظر در شمال خلیج فارس برای تصرف و انهدام اسکله های البکر و العمیه.

ضمیمه دوم گزارش ۲۲: توضیحاتی درباره وضعیت و عوارض منطقه عملیاتی شمال خلیج فارس و سازمان رزم تیپ ۱۵ امام حسن (ع).

گزارش روزشمار ۲۵/۷/۱۳۶۲

۴ طبق گزارش مسئول واحد طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه، واحدهای پشتیبانی و رزمی یگان های عمل کننده از آمادگی نسبی برخوردارند و تنها مشکل عمده کمبود مهمات توپخانه است. آخرین هماهنگی ها و توجیه فرمانده گردان های عمل کننده لشکر ۸ نجف انجام شد.

۵ اعتراض احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف به تغییرات ایجاد شده در طرح مانور مبنی بر عملیات این یگان در مرحله اول عملیات و تلاش فرماندهی قرارگاه حمزه برای مجاب کردن وی؛ جمع بندی راوی قرارگاه حمزه از مطالب مطرح شده در جلسات روز گذشته فرماندهان سپاه و تمایل نداشتن آنها برای اجرای عملیات مشترک با نیروهای ارتش.

۶ در جلسه امروز فرماندهان ارشد سپاه با مسئولان سپاه میوان وضعیت گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه شیلر، مشکلات امنیتی محور میوان، مسائل مربوط به تخلیه اهالی بومی قبل از اجرای عملیات والفجر ۴ از عقبه منطقه درگیری و چگونگی تأمین محورهای مواصلاتی در محور میوان بررسی شد.

۷ سقوط یک بالگرد ایرانی در منطقه نالپاریز عراق.

۸ اعزام نیروهای داوطلب و یک تیم پزشکی به جبهه های جنگ.

۹ گزارش فرماندهی ناحیه ژاندارمری خوزستان از آثار سوء به کارگیری سربازان مصری در ارتش عراق.

بر اثر اقدامات افراد حزب دمکرات در شمال و شمال شرقی مهاباد، جنوب غربی دیواندره و منطقه کرد غرب ۲۱ تن شهید و ۲۴ نفر زخمی شدند و ۴ تن نیز به گروگان گرفته شدند؛ در عملیات نیروهای خودی در شمال شرقی مریوان، ۱۴ تن از افراد حزب دمکرات کشته یا زخمی شدند؛ تسلیم شدن ۳ تن

ص: ۱۳۰۵

۱ از افراد وابسته به سازمان کومه له و حزب دمکرات به نیروهای خودی در منطقه عمومی مریوان.

۲ گزارش سپاه مریوان از وضعیت تشکیلاتی، تسلیحاتی و استعداد حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در منطقه مریوان.

۳ مصاحبه وزیر امور خارجه ایران با روزنامه نیوزویک درخصوص اوضاع منطقه خلیج فارس، انسداد تنگه هرمز در صورت تهدید منافع حیاتی ایران، تکذیب ارسال سلاح های امریکایی و اسرائیلی به ایران، روابط ایران و فرانسه و شایعه دلسرشدن تدریجی مردم از ادامه جنگ.

۴ وزیر امور خارجه امریکا ضمن ابراز نگرانی از تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز، از اتخاذ تدابیری به منظور حفظ امنیت کشتیرانی در خلیج فارس خبر داد. وی گفت: امریکا هیچ گونه موضعی در قبال اقدام فرانسه به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد اتخاذ نکرده است.

۵ تهدید عراق به خودداری از پرداخت بدهی هایش به فرانسه در صورت عدم تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به آن کشور. رئیس ستاد ارتش فرانسه اعلام کرد که این کشور به تعهدات خود با عراق پایبند است.

۶ نشریه لویون به تحلیل موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و تأثیر آن در پایان دادن به جنگ پرداخت. نشریه الدستور نیز ضمن پرداختن به این مسئله، مواضع دولت های محافظه کار خلیج فارس در این باره، انگیزه فرانسه از حمایت از عراق و اهداف عراق از به کارگیری جنگنده های سوپراتاندارد را مورد بررسی قرار داد.

۷ در ادامه تحرکات شورای همکاری خلیج فارس برای خاتمه جنگ ایران و عراق، شش کشور عربی حاشیه جنوبی خلیج فارس طرح صلح جدیدی مبتنی بر برقراری فوری آتش بس، برنامه بازسازی دو کشور و تعیین کمیسیونی برای تعیین گرامت و علت بروز جنگ تهیه کردند؛ تلاش عربستان برای متقاعد ساختن سوریه به بازگشایی خط لوله نفتی عراق؛ میانجیگری وزرای امور خارجه عربستان و کویت میان بغداد و دمشق؛ وزیر امور خارجه فرانسه در دیدار با شاذلی قلبی خواستار تلاش برای موضع گیری یکپارچه اعراب در قبال جنگ ایران و عراق و وضع داخلی لبنان شد.

۸ بررسی تأثیرات قطع صدور نفت از خلیج فارس در رسانه های گروهی جهان: نقش منطقه خلیج فارس به عنوان مهم ترین منبع تأمین نفت جهان در ضعف یا قدرت کشورهای غربی و شرقی، گسترش روابط بازرگانی ژاپن با ایران و عراق و ترس این کشور از عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز از جمله محورهای این تحلیل ها بود؛ نشریه میدل ایست ضمن موفق دانستن تلاش ایران برای رونق بخشیدن به اقتصاد و گسترش روابط تجاری خود، تهدید عراق در خلیج فارس را متوجه آسیب پذیر کردن اقتصاد رونق یافته ایران عنوان کرد.

۹ تشکیل نیروی واکنش سریع امریکا برای مداخله نظامی در منطقه خلیج فارس در صورت بروز درگیری در این منطقه. این نیرو متشکل از نیروی دریایی، هوایی و زمینی بوده و قادر است ۱۳۱ هزار پرسنل نظامی را در صورت نیاز به منطقه اعزام کند.

۱۰ باوجود پیشرفت های قابل توجه در زمینه صرفه جویی انرژی در امریکا مقامات این کشور به تأثیر جنگ ایران و عراق بر تولیدات نفتی جهان و در نتیجه احتمال افزایش بحران انرژی ای که در پی تحریم نفتی اعراب در ایالات متحده آغاز شده، اذعان کردند.

سفر پنج روزه وزیر دفاع عربستان به ایتالیا به منظور مذاکره با مقامات این کشور درخصوص

۱ همکاری های نظامی دو کشور؛ اعلام آمادگی فرانسه برای تجهیز کویت و کشورهای حاشیه خلیج فارس به سلاح های مدرن؛ مفسر رادیو اسرائیل ضمن بررسی اهداف برگزاری مانور نظامی مشترک اعضای شورای همکاری خلیج فارس اظهار عقیده کرد: کشورهای حاشیه خلیج فارس با وجود تهیه برنامه گسترده ای برای تقویت نظامی خود، قادر نخواهند بود بدون کمک نظامی امریکا در برابر اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز مقاومت کنند.

۲ در پی انتشار خبر تشکیل نیروی ضربت در ارتش اردن توسط امریکا، فرمانده کل نیروهای مسلح اردن ضمن تأکید بر حمایت اردن از کشورهای عربی گفت: همکاری تسلیحاتی ما با امریکا همیشه جریان داشته زیرا امریکا منبع اصلی تأمین تجهیزات نظامی ما به شمار می رود.

۳ انتصاب رابرت مک فارلین به سمت مشاور امنیت ملی امریکا از سوی رئیس جمهوری این کشور.

۴ نخست وزیر مالزی حزب اسلامی این کشور را به تلاش برای سرنگونی حکومت مالزی و تأسیس نظام جمهوری اسلامی در این کشور متهم کرد؛ رادیو کلن از اقدامات دولت ترکیه برای مقابله با تجدید حیات اسلام در سطح جهانی خبر داد.

۵ کریستین ساینس مانیور با اعلام خبر توافق اولیه گروه های مختلف لبنانی برای تشکیل نشست آشتی ملی، درگیری های روزهای اخیر در فرودگاه بیروت و تیراندازی به سمت نیروهای امریکایی در یکی از مناطق تحت کنترل سازمان امل را موجب بروز ناامیدی هایی در برقراری صلح دانست.

ضمیمه گزارش ۴۰: مشروح استعداد، ساختار تشکیلاتی و محل استقرار حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در منطقه مریوان.

گزارش روزشمار ۲۶/۷/۱۳۶۲

۶ جلسه فرمانده قرارگاه مقدم حمزه با فرماندهان یگان های عمل کننده در عملیات والفجر ۴ به منظور انجام آخرین هماهنگی ها و رفع مشکلات محور بانه؛ گزارش اجمالی راوی قرارگاه حمزه از آخرین وضعیت نیروهای لشکر ۸ نجف.

۷ عملیات نفوذی نیروهای خودی در منطقه عملیاتی والفجر ۲ (حاج عمران) خساراتی را به نیروهای عراق وارد آورد.

۸ زخمی شدن ۵ نفر در گلوله باران شهر و مناطق مرزی خرمشهر.

۹ اجرای مرحله اول عملیات پاک سازی منطقه آلان در جنوب و جنوب غربی سردشت. در این عملیات چند ارتفاع تصرف و ۱۷ روستا پاک سازی شد.

۱۰ ناکامی افراد حزب دمکرات در نفوذ به شهر مهاباد؛ حمله افراد کومه له به انبار دخانیات و مرکز بهداشت مهاباد؛ حمله افراد ضدانقلاب به پایگاه ها و نیروهای خودی در منطقه سلماس، شمال شرقی مریوان، محور سقز به دیواندره؛ کارگذاری مین در شمال ارومیه و سرقت از یک درمانگاه در روستای نازلو.

۱۱ خبرگزاری بغداد به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق از تدارک یک حمله جدید توسط ایران و نیز آمادگی عراق برای مقابله با آن خبر داد. خبرگزاری تانیوگ هم اعلام کرد: ناظران معتقدند ایران ممکن است به قسمت شمالی یا مرکزی جبهه حمله کند.

۱۲ آیت الله خامنه ای در دیدارهای جداگانه با سفیر کلمبیا در ایران و اعضای مجلس اعلاى انقلاب اسلامی عراق از تلاش های انجام

شده برای کسب یا حفظ آزادی و استقلال دو ملت قدردانی کرد.

ص: ۱۳۰۷

۱ شرکت نخست وزیر و وزیر امور خارجه در گردهمایی سفرا و کارداران ایران در اروپا و امریکا. توسعه روابط با کشورهای اروپایی، عدم اتکا به این کشورها در مسائل مربوط به امنیت انقلاب، ضرورت پایبندی به مکتب در سیاست خارجی و روابط سیاسی و اقتصادی ایران با کشورهای اروپایی از مهم ترین محورهای سخنان موسوی و ولایتی در این مراسم بود.

۲ نخست وزیر با صدور بخشنامه ای، وزارتخانه ها، سازمان های دولتی و نهادهای انقلاب را موظف ساخت ظرف مدت یک ماه مدارک لازم را برای نرخ گذاری کلیه کالاهای تولیدی خود در اختیار سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان قرار دهند.

۳ دیدار نخست وزیر یوگسلاوی با رئیس جمهور عراق در بغداد. در این دیدار در خصوص همکاری های دوجانبه، تحکیم نقش جنبش عدم تعهد و... گفت و گو شد.

۴ روزنامه گونز (چاپ ترکیه) با اعلام خبر ورود هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق، مخالفت ترکیه با فرود جنگنده های مذکور در خاک این کشور برای سوخت گیری را عامل تأخیر در تحویل آنها ذکر کرد.

۵ رئیس جمهور رومانی و وزیر مشاور در امور خارجه آلمانی فدرال خواستار پایان جنگ میان ایران و عراق شدند؛ رادیو بی بی سی از تلاش عربستان برای رفع ممنوعیت صدور نفت عراق از طریق خاک سوریه، تلاش های میانجیگرانه الجزایر برای خاتمه دادن به منازعه ایران و عراق و کوشش فرانسه برای طرح قطعنامه ای در شورای امنیت سازمان ملل به منظور استقرار آتش بس در جنگ و حمایت از آزادی کشتیرانی در خلیج فارس به عنوان اقدامات میانجیگرانه در سه جبهه مجزا نام برد؛ آغاز سفر معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران به چند کشور خاورمیانه و افریقایی به منظور رایزنی در مورد تلاش های موجود در مورد جنگ ایران و عراق.

۶ ادامه واکنش ها به تهدید ایران در مورد بستن تنگه هرمز: مفسر رادیو بی بی سی با اشاره به ازدحام کشتی های حامل تجهیزات غذایی و نظامی در ساحل بندرعباس تأکید کرد ایران فقط هنگامی تنگه هرمز را خواهد بست که این آبراه استفاده ای برای آن نداشته باشد؛ خبرگزاری رویتر نیروی دریایی ایران را قدرتمندترین نیروی دریایی منطقه خواند و با اذعان به توانایی ایران برای بستن تنگه هرمز این تهدید را بیشتر برای منصرف ساختن عراق از هرگونه اقدام شدید علیه ایران برشمرد.

۷ افزایش گمانه زنی ها در خصوص احتمال دخالت مستقیم امریکا در جنگ ایران و عراق در پی اظهارات روز گذشته وزیر امور خارجه امریکا در خصوص مقابله با تهدیدات احتمالی علیه امنیت کشتیرانی در خلیج فارس. سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا: در موضع بی طرفی امریکا در قبال جنگ ایران و عراق تغییری حاصل نشده است؛ نیویورک تایمز از احتمال تغییر سیاست بی طرفی امریکا به نفع عراق خبر داد؛ رادیو اسرائیل اظهارات دیروز جرج شولتر را با انتخاب آتی ریاست جمهوری امریکا مرتبط دانست؛ رادیو مسکو جنگ ایران و عراق را بهانه ای برای افزایش حضور نظامی با امریکا و کشورهای عضو پیمان ناتو در منطقه خلیج فارس خواند؛ روزنامه الثوره با اشاره به احتمال تغییر موضع امریکا در قبال جنگ از مداخله نظامی امریکا برای بازنگه داشتن تنگه هرمز استقبال کرد.

۸ برخی شبکه های تلویزیونی امریکا جناح انشعابی جنبش شیعیان امل را مسئول تیراندازی های اخیر علیه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت دانستند؛ وقوع درگیری هایی در منطقه شیاخ بیروت میان نیروهای ارتش لبنان و مردان مسلح.

۱ سوریه پایان دادن به اختلافات دمشق و سازمان آزادی بخش فلسطین را مشروط به برکناری یاسر عرفات از رهبری این سازمان کرد؛ اجلاس فوق العاده رهبران سازمان الفتح به منظور مذاکره درخصوص شکاف موجود در داخل این سازمان و نیز ارزیابی مجدد روابط آن با کشورهای عربی.

ضمیمه گزارش ۵۷: موقعیت سیاسی - جغرافیایی منطقه آلان.

ضمیمه گزارش ۵۹: گزارش خبرنگار آسوشیتدپرس از اوضاع داخلی عراق.

گزارش روزشمار ۲۷/۷/۱۳۶۲

۲ در جلسه ای که در چند ساعت باقیمانده تا شروع عملیات والفجر ۴ با حضور فرمانده کل سپاه برگزار شد آخرین وضعیت یگان ها، تحرکات دشمن و مأموریت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) بررسی شد. همچنین دو تن از فرماندهان عملیات نامنظم فرارگاه حمزه درباره امکان اجرای عملیات چریکی در عمق خاک عراق مطالبی بیان کردند.

۳ آغاز حرکت نیروهای لشکر ۸ نجف و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) به سمت نقطه رهایی برای اجرای عملیات والفجر ۴. نیروهای تخریب میدان های مین موجود در مسیر نیروها را پاک سازی کردند. کلیاتی از طرح مانور یگانی و اهداف مورد نظر در مرحله اول عملیات.

۴ عملیات های چریکی نیروهای جنگ نامنظم فرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در محور خرما - سیدصادق در عمق خاک عراق.

۵ در بمباران شهر مریوان ۱۸ تن شهید و ۳۳ تن زخمی شدند؛ تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی بانه؛ در گلوله باران خرمشهر و آبادان ۵ تن زخمی شدند و خساراتی به بار آمد.

۶ حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای تأمین جاده در جنوب شرقی هشتیان؛ مجروح شدن یک نفر بر اثر برخورد با مین در غرب تکاب؛ تسلیم شدن ۶ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات و سازمان کومه له به نیروهای خودی.

۷ اعزام نیروهای داوطلب از شهرهای مختلف به جبهه های جنگ؛ اعلام آمادگی ۲۰۰ تن از نمایندگان مجلس برای عضویت در طرح لیک یا خمینی.

۸ نامه نماینده دائمی ایران در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان در اعتراض به بمباران شهرهای بانه و مریوان از سوی عراق.

۹ معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران که به دمشق سفر کرده است پیام آیت الله خامنه ای را به رئیس جمهور سوریه تسلیم کرد. رادیو امریکا و رادیو اسرائیل سفر شیخ الاسلام به دمشق را با تلاش کشورهای حوزه خلیج فارس برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق و بهبود روابط سوریه و عراق مرتبط دانستند.

۱۰ نخست وزیر در اولین روز سفر به استان های شمالی کشور در سخنانی تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را تهدیدی توخالی و نشان دهنده حمایت قدرت های استکباری از عراق دانست. وی همچنین بهبود وضعیت ارزی کشور، مشکلات موجود در زمینه توزیع و مسئله تورم را مورد اشاره قرار داد.

۱۱ اختصاص مبلغ ۳۰ میلیارد ریال برای تقویت بنیه دفاعی سپاه پاسداران در جلسه امروز هیئت دولت.

۱۲ برپایی راه پیمایی های مردمی در بخش ها و شهرهای مختلف استان هرمزگان به منظور اعلام آمادگی برای مقابله با قدرت های خارجی در منطقه خلیج فارس؛ خبرگزاری آسوشیتدپرس بیانیه پایانی راه پیمایی مردم هرمزگان را به منزله رد تلاش های شورای همکاری خلیج فارس برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق دانست.

ص: ۱۳۰۹

۱ امضای موافقت نامه احداث خط لوله جدید برای انتقال گاز عراق به ترکیه میان دو کشور.

۲ ارائه طرح قطعنامه ای از سوی کشورهای غربی به شورای امنیت سازمان ملل با هدف تضمین امنیت خلیج فارس و وادار کردن ایران و عراق به پذیرش آتش بس. در این طرح رسیدگی به علل وقوع جنگ نیز مورد توجه قرار گرفته است.

۳ افزایش تماس های دیپلماتیک در مورد جنگ ایران و عراق: ابراز نگرانی دولت انگلیس از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق؛ هشدار معاون اول نخست وزیر عراق در مورد خطر مداخله قدرت های خارجی در منطقه در صورت ادامه یافتن جنگ ایران و عراق.

۴ رئیس جمهور امریکا: دنیای آزاد اجازه نخواهد داد تنگه هرمز بسته شود؛ تفسیر رادیو بی بی سی درباره سخنان اخیر جورج شولتز مبنی بر مداخله امریکا و کشورهای غربی در صورت بسته شدن تنگه هرمز و ابراز نگرانی مقامات امریکا درباره موفقیت سیاست بی طرفی این کشور در منطقه خلیج فارس.

۵ ادامه واکنش های کشورهای عرب به تهدید ایران مبنی بر انسداد تنگه هرمز: تأکید عمان بر نقش بازدارنده ناوگان های امریکا و انگلیس در اقیانوس هند در حفاظت از تنگه هرمز؛ رئیس جمهور مصر از آمادگی این کشور برای توسل به اقدامات نظامی در صورت بسته شدن دهانه خلیج فارس خبر داد.

۶ اقدامات اخیر برخی مقامات نظامی و سیاسی رژیم سابق در مناطق مرزی پاکستان با ایران با هدف ایجاد هماهنگی بین ضدانقلابیون و سلطنت طلبان؛ تلاش اشراک منطقه سیستان و بلوچستان برای ضربه زدن به پاسگاه های مرزی.

۷ سردبیر مطالعات راهبردی روزنامه وال استریت ژورنال در مقاله ای با عنوان "فرصت های ازدست رفته امریکا در خلیج فارس"، ایران را تنها کشور مهم و قدرتمند در خلیج فارس خواند و ضمن انتقاد از سیاست های امریکا در قبال این کشور بر لزوم اتخاذ سیاستی مبتنی بر تجارت دوجانبه و تفاهم در رابطه با ایران تأکید کرد.

۸ رئیس جمهور امریکا سوریه را به مانع تراشی در راه حل و فصل مسئله لبنان متهم کرد؛ ادعای رادیو اسرائیل مبنی بر ارسال تعداد زیادی اسلحه از شوروی به سوریه با هدف جلوگیری از پیوستن این کشور به روند صلح و گفت و گو با اسرائیل.

ضمیمه گزارش ۸۵: مقاله تحلیلی نشریه سیاسی وزارت کشور درباره امکانات مصر در صورت حمله به ایران.

گزارش روزشمار ۲۸/۷/۱۳۶۲

۹ در اولین دقایق بامداد امروز عملیات والفجر ۴ در منطقه عمومی شیلر آغاز شد. در محور بانه، گردان های عمل کننده لشکر ۸ نجف توانستند اغلب اهداف از پیش تعیین شده خود را تصرف کرده و باهم الحاق کنند. در محور مریوان نیز نیروهای عمل کننده دو ارتفاع مارو و خلوزه ۱ و بخشی از ارتفاع خلوزه ۲ و ارتفاع هفت توانان را تصرف کردند. نیروهای لشکر ۸ نجف چند پاتک عراق در محور بانه را سرکوب کردند.

۱۰ گزارش راوی قرارگاه مقدم حمزه از وضعیت عمومی عملیات در صبح روز اول.

۱۱ آگاهی قبلی دشمن از اجرای عملیات نیروهای خودی در منطقه شیلر و اقدامات بازدارنده ولی ناموفق فرماندهان عراقی؛ گزارش مسئول واحد شنود سپاه به محسن رضایی در مورد وضعیت عمومی دشمن.

۱۲ پیداشدن یکی از نیروهای مجروح تیم شناسایی لشکر ۸ نجف در منطقه آزاد شده پس از دوازده روز؛ دستگیری ۱۹ تن از نیروهای عراقی توسط ۳ تن از نیروهای دید بانی لشکر ۸ نجف.

ص: ۱۳۱۰

۱ در پی موفقیت های به دست آمده در مرحله اول عملیات والفجر ۴ فرمانده کل سپاه خواستار توسعه عملیات در محور بانه به سمت کانی مانگا شد. فرماندهی همچنین برای تثبیت دستاوردهای عملیات ابلاغ کرد که یگان ها در محور بانه و میوان باهم الحاق کنند؛ طرح مانور لشکر ۱۴ امام حسین (ع) در محور پنجوین.

۲ چگونگی پخش اخبار مربوط به عملیات والفجر ۴ و عملیات درون مرزی در محور سردشت و تدبیر فرماندهی سپاه در این باره.

۳ محسن رضایی در تماس تلفنی با رئیس جمهور، رئیس مجلس و ائمه جمعه شهرهای تبریز، اصفهان، مشهد و شیراز ضمن اعلام نتایج عملیات خواستار بهره برداری تبلیغاتی از این عملیات برای جذب نیروی مورد نیاز جبهه ها شد.

۴ ادامه بمباران شهر میوان و مناطق اطراف آن؛ گلوله باران شهرهای خرمشهر و پاره؛ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از اقدام مردم بانه در ترک این شهر.

۵ حمله یک گروه گشتی ستاد جنگ های نامنظم به یک پایگاه نظامی عراق در بانی بنوک؛ اجرای آتش توپخانه بر روی یک واحد توپخانه دشمن در منطقه سیدصادق.

۶ عملیات مشترک سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و حزب دمکرات کردستان در منطقه آلان؛ حمله افراد حزب دمکرات به یک پایگاه نظامی و یک مرکز بهداشت در غرب ارومیه؛ زورگیری افراد گروه های مسلح ضدانقلاب در جنوب غربی میوان؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد ضدانقلاب به نیروهای خودی در دیواندره و سلماس؛ پیام ویژه دبیرکل حزب دمکرات کردستان به افراد این حزب برای تشدید فعالیت ها در عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴.

۷ افزایش اقدامات و تلاش ها برای کمک رسانی به مهاجران جنگی و رفع نیازهای مردم مناطق بمباران شده؛ بازدید سرپرست بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی از شهرهای اسلام آبادغرب، گیلان غرب و سرپل ذهاب؛ واریز مبلغ یک میلیارد ریال از سوی نخست وزیر به حساب ستاد پشتیبانی مناطق بمباران شده.

۸ وزارت امور خارجه عراق در نامه ای به دبیرکل سازمان ملل متحد ضمن اعتراض به عملیات ایران در منطقه شیلر تهدید کرد که این کشور حق تجاوز به هر نقطه ای از ایران را برای خود مشروع می داند.

۹ انتشار مطالب ضدونقیض درباره اهداف و نتایج عملیات والفجر ۴ در رسانه های گروهی جهان. خبرگزاری فرانسه هدف این حمله را مناطق مرزی پنجوین در شمال شرقی کردستان عراق اعلام کرد و افزود احتمالاً ایرانی ها توانسته اند در خاک عراق پیشروی کنند. خبرگزاری رویتر به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی هدف از عملیات والفجر ۴ را خارج ساختن شهرهای بانه و میوان از برد توپ های عراق و قطع خطوط تدارکاتی ضدانقلابیون اعلام کرد.

۱۰ آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، کمک قدرت های جهانی را عامل دوام رژیم عراق ذکر کرد.

۱۱ نخست وزیر در دومین روز سفر خود به استان های شمالی کشور در اجتماع مردم گرگان اعلام کرد نیروهای رزمنده مناطق جنوبی سردشت را از وجود گروه های مسلح غیرقانونی پاک سازی کردند. وی همچنین در سخنانی در ساری ارتباط با ۲۰ کشور جهان سوم را نشانه تحرک سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران عنوان کرد.

۱۲ ریچارد لوس از معاونان وزارت امور خارجه انگلیس گفت: بریتانیا ضمن اتخاذ موضع بی طرفی در جنگ ایران و عراق، تمام توان

خود را برای ایجاد صلح بین دو طرف به کار می برد.

ص: ۱۳۱۱

۱ تسلیم پیام شفاهی پادشاه عربستان به صدام رئیس جمهور عراق؛ وزرای صنایع عرب در پایان اجلاس شورای سازمان عربی توسعه صنعتی حمایت خود را از عراق در جنگ با ایران اعلام کردند.

۲ خطرهای موجود در تأمین امنیت خطوط لوله نفتی عراق به ترکیه موجب شده عراق در صدد راه های جدیدی برای صدور نفت خود برآید؛ فارین ریپورت فشار بر سوریه برای بازگشایی خط لوله نفتی عراق را تنها راه درمان ماندن کشورهای حوزه خلیج فارس از آسیب های ناشی از گسترش جنگ در این منطقه دانست؛ تلاش شوروی برای بهبود روابط عراق و سوریه.

۳ تأکید مقامات کشورهای عرب حوزه خلیج فارس در مورد تأثیر انسداد احتمالی تنگه هرمز بر منافع این کشورها و تلاش هماهنگ آنها در ممانعت از مسدود شدن این آبراه بین المللی؛ گزارش نشریه فارین ریپورتس از خطرهای احتمالی گسترش جنگ برای صادرات نفتی عربستان.

۴ گزارش های متفاوت خبرگزاری رویتر و رادیو اسرائیل درباره سرنوشت هواپیماهای سوپراتاندارد خریداری شده توسط عراق.

۵ عدم پشتیبانی کشورهای عرب از طرح پیشنهادی ایران مبنی بر اخراج رژیم صهیونیستی از مجمع عمومی سازمان ملل؛ تهدید امریکا به تحریم جلسات این مجمع و قطع کمک های مالی خود به سازمان ملل در صورت تصویب طرح ایران.

۶ رئیس جمهور سوریه، امریکا را به تلاش برای دستیابی به سلطه کامل بر منطقه غرب آسیا متهم کرد؛ اعزام یک واحد آبی - خاکی تازه نفس مرکب از ۱۸۰۰ تنفنگ دار امریکایی به لبنان در پی افزایش حملات علیه نیروهای امریکایی در بیروت.

۷ روشن شدن چراغ های بخشی از معابر شهر اهواز پس از گذشت ۱۱۲۰ روز از آغاز تهاجم عراق.

گزارش روزشمار ۲۹/۷/۱۳۶۲

۸ در دومین شب عملیات والفجر ۴ در محورهای مریوان چند ارتفاع به تصرف نیروهای خودی درآمد. لشکر ۱۴ امام حسین (ع) ارتفاعات بناسوته، جنوب شرقی ارتفاع زله، دو ارتفاع شرق هرگنه، سه درختی و تپه شهدا را به تصرف درآورد و لشکر ۲۵ کربلا - نیز خلوزه ۱ و بخش هایی از ارتفاع هفت توانان را تصرف کرد.

۹ جلسه فرماندهان سپاه برای بررسی عملکرد یگان ها در عملیات شب گذشته و تصمیم گیری برای ادامه عملیات.

۱۰ ارزیابی فرماندهان سپاه از نحوه واکنش ارتش عراق در برابر عملیات نیروهای خودی در منطقه شیلر.

۱۱ در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیای سپاه و قرارگاه مقدم حمزه، مانور کلی عملیات والفجر ۴ در مرحله بعدی تصویب شد؛ مانور لشکرهای ۱۴ امام حسین (ع)، ۴۱ ثارالله (ع) و ۲۵ کربلا در محور مریوان.

۱۲ گزارش عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، درباره وضعیت شناسایی و اقدامات مهندسی دشمن در محور دربندیخان.

۱۳ در دو عملیات نفوذی نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در منطقه عمومی خرما مال عراق، ۹ نظامی کشته و ۷ تن نیز زخمی شدند.

۱۴ اقدام عراق در گلوله باران شیمیایی منطقه عمومی مریوان. چاره اندیشی محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی در این باره و همچنین

تأکید محسن رضایی بر جلوگیری از عدم انتشار این خبر در میان رزمندگان.

۱۵ هواپیماهای عراقی چندین بار، عقبه منطقه عمومی عملیات والفجر ۴ را بمباران کردند و در چند نوبت نیز اعلامیه هایی بر فراز شهر بانه و اطراف آن پخش کردند.

ص: ۱۳۱۲

۱ واکنش فرمانده ارتش خلقی عراق به اجرای عملیات والفجر ۴ و بازتاب این عملیات در رسانه های خارجی.

۲ بازپس گیری ارتفاع مهم لک لک در منطقه عمومی آلان؛ درگیری با افراد مسلح ضدانقلاب در محور پیرانشهر - سردشت و پاک سازی یک منطقه در محور سنندج - کامیاران از اقدامات امروز نیروهای خودی در مناطق کردنشین بود؛ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از فروپاشی بخشی از تشکیلات درون شهری حزب دمکرات در ارومیه خبر داد.

۳ در اقدامات عناصر مسلح محارب در محورهای مختلف آذربایجان غربی و کردستان، ۱۹ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۷ تن نیز به گروگان گرفته شدند.

۴ رئیس مجلس شورای اسلامی در خطبه های نمازجمعه تهران ضمن انتقاد از سیاست فرانسه در قبال جنگ ایران و عراق، تحویل سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق و مقابله با تر گروه های ضدانقلاب برای ایجاد یک بحران داخلی را از انگیزه های اصلی اجرای عملیات والفجر ۴ عنوان کرد. وی همچنین به تشریح اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق آزادشده اخیر در کردستان پرداخته و حملات هواپیماهای عراقی به بانه و میوان را انتقام صدام از مردم کردستان خواند.

۵ محورهای سخنان نخست وزیر در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای مسلح در ساری و نمازجمعه بابل: جایگاه نیروهای مسلح در نظام های غیرمردمی، دلیل حمایت قدرت های بزرگ از عراق، سیاست خارجی ایران و طرح های اقتصادی پنج ساله دولت.

۶ واکنش وزارت امور خارجه ایران به اظهارات اخیر رؤسای جمهور امریکا و مصر مبنی بر دخالت نظامی این کشورها در منطقه در صورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز.

۷ عبدالرحمن قاسملو رهبر حزب دمکرات کردستان ایران در مصاحبه با رادیو بی بی سی مدعی شد یک سوم خاک کردستان در اختیار پیشمرگان کرد قرار دارد. روابط این حزب با عراق، سازمان مجاهدین خلق و اتحادیه میهن پرستان کردستان عراق از دیگر محورهای اظهارات قاسملو در این مصاحبه بود.

۸ پیشنهاد ایران مبنی بر اخراج رژیم صهیونیستی از عضویت در سازمان ملل با پیشنهاد متقابل نروژ از دستور کار مذاکرات مجمع عمومی این سازمان خارج شد. رادیو بی بی سی: اکثر دولت های کمونیست و عرب با ادامه عضویت اسرائیل به شدت مخالف اند.

۹ روزنامه فرانسوی لوموند در گزارشی به بررسی هدف فرانسه از طرح قطعنامه جدید درمورد جنگ ایران و عراق، منافع امریکا و انگلیس از مشارکت در تهیه این طرح، مواضع عراق و شوروی و عکس العمل احتمالی ایران در صورت تصویب آن پرداخت.

۱۰ وزیر دفاع عربستان خطر ناشی از عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز را متوجه کشورهای واردکننده نفت دانست؛ تلاش کشورهای عرب حوزه خلیج فارس برای متقاعد ساختن سوریه به بازگشایی خط لوله نفتی عراق به منظور جلوگیری از گسترش جنگ.

۱۱ افزایش اقدامات حفاظتی از لوله نفتی عراق در خاک ترکیه در پی افزایش ظرفیت صدور نفت از طریق این خط لوله؛ وزیر امور خارجه ترکیه احتمال از سرگیری صدور نفت عراق از طریق سوریه را ضعیف دانست.

۱۲ کارگروه تحقیق درمورد انهدام تأسیسات هسته ای عراق در ژوئن ۱۹۸۱ توسط رژیم صهیونیستی در گزارشی که امروز به مجمع عمومی سازمان ملل تسلیم شد، این حمله را به مبارزه طلبیدن سیستم حفاظتی آژانس بین المللی انرژی اتمی توصیف کرد.

۱ توافق جناح های درگیر در لبنان برای برگزاری مذاکرات صلح در سوئیس؛ رفیق حریری نتایج مذاکرات خود با گروه های درگیر در لبنان را مثبت ارزیابی کرد؛ ادامه درگیری های پراکنده در جنوب بیروت.

۲ موافقت یاسر عرفات با برنامه اصلاحات در سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف)؛ اعلام حمایت پادشاه اردن از مشروعیت ساف و استقلال فلسطین در پی دیدار دو تن اعضای جنبش الفتح با وی؛ دیدار حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه با رئیس مجلس ملی فلسطین در دمشق.

گزارش روزشمار ۳۰/۷/۱۳۶۲

۳ تلاش ناموفق لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، لشکر ۴۱ ثارالله (ع)، لشکر ۲۵ کربلا- و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان برای تصرف دو ارتفاع سنگ معدن و کله قندی در جنوب پنجوین، ارتفاعات مشرف بر پنجوین، خلوزه ۲ و بخش های باقیمانده قله های هفت توانان.

۴ شکست پاتک های عراق برای بازپس گیری ارتفاعات لری و کنگرک و گرمک در محور بانه؛ حملات هوایی و توپخانه ای عراق به شهر بانه و اطراف آن؛ در گلوله باران شیمیایی ارتفاعات شرق پنجوین نیز ۲۲ تن از افراد خودی مصدوم شدند.

۵ در جلسه امروز فرماندهان عملیات والفجر ۴، موضوع تصرف ارتفاع خلوزه ۲ و اهمیت و حساسیت آن مورد بحث قرار گرفت و فرماندهان بر نقش کلیدی این ارتفاع تأکید کردند.

۶ ادعای فرمانده سپاه یکم عراق درباره شکست عملیات ایران در منطقه عمومی شیلر؛ آمار اغراق آمیز ستاد فرماندهی عراق درباره خسارت های وارد شده به نیروهای ایرانی.

۷ عملیات نفوذی نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در شانه دری، شربیان و چغال آوا.

۸ حمله موشکی عراق به شهرهای مسجدسلیمان و دزفول؛ در گلوله باران خرمشهر و آبادان یک تن شهید و ۱۲ تن زخمی شدند، بازتاب این اقدام عراق در رادیوهای خارجی.

۹ زورگیری عناصر سازمان کومه له در شمال غرب سنندج و روستای گلیه؛ کلیاتی از عملکرد یک ماهه سپاه پیرانشهر در زمینه تأمین امنیت این شهر و روستاهای اطراف آن.

۱۰ فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهان مناطق ۱، ۲، ۹ و ۱۰ سپاه از آنان خواست برای تأمین نیروهای مورد نیاز پایگاه های بوکان، سقز، بانه، دیواندره، سنندج، سردشت و مهاباد اقدام کنند.

۱۱ هم زمان با ادامه عملیات والفجر ۴ در محور مریوان، برخی منابع خبری به نقل از مقامات عراقی از شکست و عقب نشینی نیروهای ایران در منطقه پنجوین خبر دادند. در همین حال خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از منابع ایران اعلام کرد ابتکارعمل در دست قوای ایران است و آنها سرگرم تحکیم مواضع خود هستند؛ سفر فوری طه یاسین رمضان به چند کشور حوزه خلیج فارس به منظور ابلاغ پیام های کتبی صدام حسین به مقامات آن کشورها.

۱۲ ادعای سخنگوی نظامی عراق مبنی بر مین گذاری راه آبی منتهی به بندر امام خمینی؛ بازتاب این خبر در رسانه های گروهی جهان؛ دیدار سفیر ژاپن در تهران با وزیر امور خارجه ایران در پی نگرانی ژاپن از خطر گسترش جنگ در منطقه خلیج فارس؛ خبرگزاری فرانسه

با اذعان به برتری ایران در جبهه کردستان اقدام عراق به مین گذاری را نشانه تلاش این کشور برای وادار ساختن ایران به مذاکره از طریق ادامه یک جنگ اقتصادی دانست.

۱۳ تشکیل جلسه شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده با حضور آیت الله صانعی نماینده امام و وزیر کشور.

ص: ۱۳۱۴

۱ اظهارات ولیعهد امارات و وزیر امور خارجه فرانسه درباره جدی بودن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز؛ مصاحبه رئیس سابق سازمان سیا با شبکه ام.بی.اس. امریکا در مورد میزان توانایی ایران برای عملی ساختن این تهدید و اقدامات احتمالی امریکا به منظور جلوگیری از آن.

۲ بالا-گرفتن تلاش کشورهای شورای همکاری خلیج فارس برای دستیابی به توافقی به منظور خاتمه جنگ هم زمان با طرح قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی در سازمان ملل؛ گزارش خبرگزاری فرانسه از تلاش ژاپن برای ترغیب ایران به پذیرش قطعنامه پیشنهادی؛ مقاله هفته نامه فرانسوی آبرور با محوریت تأکید بر لزوم اقدامات میانجیگرانه کشورهای غربی برای خاتمه درگیری و بازگشایی خط لوله نفتی عراق در سوریه به عنوان راه حل فوری برای پیشگیری از گسترش جنگ.

۳ ادامه نشت نفت از حوزه نفتی نوروز و آلودگی آب های سواحل شمال شرقی قطر؛ تشکیل جلسه سازمان حفاظت محیط زیست دریایی هشت کشور منطقه به منظور تصمیم گیری در مورد اقدام مشترک برای مقابله با نشت نفت در سه شبه آینده.

۴ اقدامات میانجیگرانه شوروی، عربستان و الجزایر به منظور کاهش اختلافات سوریه و رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین.

ضمیمه گزارش ۱۳۴: توضیحات مختصر راوی لشکر ۴۱ ثارالله(ع) درباره سه تن از شهدای این یگان.

گزارش روزشمار ۱/۸/۱۳۶۲

۵ با تصرف ارتفاع سربراله به دست نیروهای قرارگاه حمزه ۲ دو محور مریوان و بانه موفق به الحاق شدند و مرحله اول عملیات والفجر ۴ پایان یافت؛ براساس تصمیم فرماندهی عملیات قرار شد فردا لشکر ۳۱ عاشورا در ارتفاع خلوزه ۲ و لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۴۱ ثارالله(ع) نیز برای تصرف ارتفاعات مشرف به پنجوین (سنگ معدن، کله قندی و هرگنه) اجرای عملیات کنند.

۶ گزارش واحدهای اطلاعات و پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه در مورد نتایج به دست آمده در مرحله اول عملیات والفجر ۴.

۷ فرمانده سپاه یکم عراق ضمن اذعان به موفقیت نیروهای ایرانی در عملیات والفجر ۴ کوشید پیروزی های به دست آمده را کم رنگ جلوه دهد.

۸ نظر مساعد فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرمانده کل سپاه در مورد اجرای عملیات در منطقه دربندیخان باوجود تردیدهای جدی درباره امکان اجرای عملیات در این منطقه.

۹ اجرای دو عملیات چریکی نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عمق خاک عراق در عقبه های منطقه عملیات والفجر ۴.

۱۰ در بمباران و گلوله باران شیمیایی یک روستا در اطراف بانه و منطقه مریوان، ۱۳ تن از افراد بومی و نظامی شهید و ۴۲ تن نیز مصدوم شدند؛ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از تأثیر مواد شیمیایی بر مصدومان؛ ستاد مشترک ارتش از نیروهای حاضر در منطقه درخواست کرد تا گزارش مستندی از حملات شیمیایی عراق برای ارائه به مراجع ذی ربط تهیه کنند.

۱۱ اجرای مرحله دوم عملیات پاک سازی منطقه آلاین در غرب و جنوب غربی سردشت. در این عملیات نیروهای خودی بر ارتفاعات منطقه مسلط شدند و علاوه بر تصرف مقر رادیو حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و سازمان کومه له ۲۵۰ کیلومتر مربع از مناطق مرزی ایران آزاد شد.

۱ روایت برخی از اسیران آزادشده از زندان های حزب دمکرات درباره رفتار افراد این حزب با زندانیان.

۲ در اقدامات امروز نیروهای خودی و گروه های مسلح ضدانقلاب در مناطق کردنشین ۸ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۱۲ تن نیز به گروگان گرفته شدند. همچنین بیش از ۱۶ تن از افراد گروه های مسلح غیرقانونی هم کشته یا زخمی و ۲ تن از آنها دستگیر شدند.

۳ گزارش سازمان ها و ارگان های نظامی و انتظامی درباره تلفات واردشده به نیروهای خودی در جریان درگیری های مناطق کردنشین، تعداد و انواع عملیات های گروه های مسلح ضدانقلاب و تلفات واردشده به عناصر مسلح غیرقانونی در مهرماه سال جاری.

۴ انعکاس محدود موفقیت های ایران در تصرف ارتفاعات مشرف به پنجوین و آزادسازی ارتفاعات راهبردی نوار مرزی سردشت در رسانه های خارجی. فرمانده سپاه یکم عراق حملات اخیر ایران در منطقه پنجوین را ناکام خواند؛ مهم ترین محورهای مذاکرات طه یاسین رمضان با سران کشورهای حاشیه خلیج فارس در سفر یک روزه اش به این کشورها: آخرین تحولات جنگ ایران و عراق اعلام حمایت سران عمان، قطر و بحرین از عراق و تلاش رژیم عراق برای تعیین سرنوشت جنگ با به کارگیری جنگنده های سوپراتاندارد.

۵ بازتاب حملات موشکی و هوایی عراق به شهرهای مسجسدسلیمان، دزفول و مریوان در رسانه های گروهی جهان. یک سخنگوی نظامی عراق این حملات را تلافی حملات توپخانه ای ایران به شهرهای مرزی عراق خواند؛ رادیو بی بی سی حمله عراق به مریوان را نشانه ناکامی ایران در خارج ساختن این شهر از تیررس عراق دانست؛ ادامه بازتاب رسانه ای درمورد ادعای عراق درخصوص مین گذاری آب های منتهی به بندر امام خمینی.

۶ دیدار جمعی از کارکنان وزارت صنایع سنگین و گروهی از مخترعان و مبتکران با امام خمینی. اهمیت جهاد در راه خودکفایی، اوضاع کشور در مواجهه با فشارهای خارجی، پیروزی های اخیر در جبهه های جنگ، حملات عراق به شهرهای ایران و خودداری از مقابله به مثل و... از جمله محورهای سخنان رهبر انقلاب در این دیدار بود.

۷ رئیس مجلس شورای اسلامی و نخست وزیر ضمن محکوم کردن حملات عراق به دزفول و مسجسدسلیمان بر ادامه جنگ تا کسب پیروزی کامل و احقاق حقوق ملت ایران تأکید کردند. مدیرکل امور بین الملل وزارت امور خارجه ایران، حملات موشکی عراق را نقض آشکار کنوانسیون چهارم ژنو دانست.

۸ سفر نخست وزیر ایران در رأس یک هیئت بلندپایه سیاسی - اقتصادی به کره شمالی به منظور پیگیری روند توسعه روابط دو کشور در ابعاد اقتصادی و نظامی.

۹ پایان دوره آموزشی خلبانان عراقی برای استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی؛ نخست وزیر مصر دستیابی عراق به جنگنده های سوپراتاندارد را به منزله یک قدرت بازدارنده برای بغداد دانست و درعین حال تأکید کرد به کارگیری این هواپیماها باعث تشدید جنگ خواهد شد.

۱۰ موافقت شوروی با طرح قطعنامه پیشنهادی غرب در سازمان ملل با هدف پایان دادن به جنگ ایران و عراق. افزودن یک ماده جدید به طرح پیشنهادی فرانسه مبنی بر تشکیل یک کمیته بین المللی برای تعیین آغازگر جنگ؛ تأکید عربستان و مصر بر افزایش تلاش ها جهت پایان دادن به جنگ.

۱۱ برنامه ریزی برای اجرای مانور هوایی مشترک بین چهار کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس، ریزنی کشورهای این شورا با

فرانسه، انگلیس و امریکا برای نصب یک شبکه دفاعی رادار در اطراف کشورهای خلیج فارس.

ص: ۱۳۱۶

۱ وقوع دو انفجار در مرکز فرماندهی تفنگ داران دریایی امریکا و مقر نیروهای فرانسوی مستقر در بیروت. مقامات امریکا و رژیم صهیونیستی ایران و سوریه را به دست داشتن در این حادثه متهم کردند. سفیر سوریه در واشنگتن هرگونه مداخله این کشور در سوءقصد علیه نیروهای امریکایی و فرانسوی را رد کرد. درخواست عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی مبنی بر انجام مذاکرات بین المللی به منظور دستیابی به راه حلی برای بحران لبنان. تأکید نخست وزیر فرانسه و سفیر لبنان در پاریس بر ادامه حضور نیروهای فرانسوی و چندملیتی در لبنان.

ضمیمه گزارش ۱۵۵: کلیاتی از موقعیت و اهمیت نظامی ارتفاع سیر و روستاهای بیژوه و مزین آباد و اقدامات حفاظتی گروه های مسلح ضدانقلاب در این دو روستا.

گزارش روزشمار ۲/۸/۱۳۶۲

۲ در مرحله دوم عملیات والفجر ۴، لشکر ۳۱ عاشورا ارتفاع کلو را پاک سازی کرده و خلوزه ۲ را تصرف کرد. لشکر ۱۴ امام حسین (ع) نیز تپه های سیدمصطفی و شرق سنگ معدن و یال سنگ معدن را تصرف کردند، اما قله سنگ معدن و ارتفاع کله قندی همچنان در دست دشمن باقی ماند. لشکر ۴۱ ثارالله (ع) نیز نتوانست ارتفاع ۱۵۳۰ را به تصرف درآورد.

۳ در جلسه امروز فرماندهان ارشد سپاه، فرماندهان ضمن تشریح عملکرد یگان های خود، بر تصرف ارتفاع کانی مانگا تأکید کردند. غلامعلی رشید مرحله بعدی عملیات را تشریح کرد.

۴ انتقال ۴ یگان سپاه به منطقه عملیاتی والفجر ۴ برای ادامه عملیات؛ متفی شدن عملیات دربندیخان؛ ابلاغ مأموریت یگان های عمل کننده در مراحل بعدی عملیات.

۵ علی شمخانی و غلامعلی رشید برای درک وضعیت روحی و مشکلات فرماندهان سپاه با آنها به گفت و گو پرداختند. در این جلسه شمخانی ضمن تقدیر از عملکرد یگان های سپاه به اظهارات فرمانده لشکر ۴ عراق در گفت و گو با معاون سپاه یکم و اعتراف آنان به قدرت نیروهای بسیج و نارضایتی از وضعیت عمومی ارتش عراق اشاره کرد.

۶ ارتش عراق با انتشار اطلاعیه ای عملیات شب گذشته ایران را ناموفق خواند. یک سخنگوی نظامی عراق نیز اعلام کرد که ایران در عملیات اخیر خود هیچ نتیجه ای به دست نیاورده است، دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران: ایران قادر به انجام هیچ کاری در جبهه های غرب نیست.

۷ بمباران چند منطقه روستایی در عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴ توسط جنگنده های عراقی. بر اثر به کارگیری گلوله های شیمیایی در یکی از این حملات ۲۰ تن شهید یا مصدوم شدند.

۸ حمله گروه های مسلح غیرقانونی به یک کامیون حامل گلوله های کاتیوشا؛ تسلیم شدن افراد وابسته به حزب دمکرات به نیروهای خودی و اقدامات این حزب برای جلوگیری از این امر.

۹ در عملیات نفوذی معارضین عراقی ۲۰ نظامی عراقی کشته یا زخمی شدند.

۱۰ جلسه امروز قرارگاه نوح برای بررسی مشکلات مربوط به طرح مانور عملیات در شمال خلیج فارس؛ اظهارات نماینده نیروی دریایی ارتش حاکی از آن بود که اجرای عملیات در این منطقه برای نیروی دریایی ارتش از اولویت برخوردار نیست.

پیشروی نیروهای ایران به سوی پنجوین در دومین مرحله عملیات والفجر ۴ تهدید عراق به از سرگیری حملات موشکی و هوایی در واکنش به دور تازه حملات ایران از مهم ترین محورهای بازتاب مرحله

ص: ۱۳۱۷

۱ دوم عملیات والفجر ۴ در رسانه های خارجی است؛ سخنان تند صدام رئیس جمهور عراق در انتقاد از عدم شرکت فعال کردهای عراقی در جنگ؛ آماده باش ارتش ترکیه برای حفاظت از خطوط لوله نفتی عراق در خاک این کشور در پی حملات اخیر ایران و احتمال به خطر افتادن منطقه نفتی کرکوک.

۲ بازتاب حملات موشکی و هوایی اخیر عراق به شهرهای مریوان؛ دزفول و مسجد سلیمان در رسانه های غربی؛ ادامه واکنش ها به ادعای عراق مبنی بر مین گذاری در آب های خلیج فارس. ابراز نگرانی امریکا از به مخاطره افتادن کشتیرانی بین المللی در خلیج فارس؛ ادامه همکاری ایران و ژاپن در پروژه پتروشیمی بندر امام خمینی و افزایش واردات نفت ژاپن از ایران.

۳ انعکاس بیانات روز گذشته امام خمینی در مورد سقوط قریب الوقوع رژیم عراق و خودداری ایران از حمله به مناطق غیرنظامی عراق در خبرگزاری های رویت و فرانسه.

۴ ملاقات میرحسین موسوی نخست وزیر با رئیس جمهور کره شمالی و گفت و گو در خصوص روابط دو کشور. گزارش آسوشیتدپرس از معاملات تسلیحاتی ایران و کره شمالی.

۵ وزیر امور خارجه لیبی در دیدار با معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران بر حمایت لیبی از جمهوری اسلامی ایران در مقابله با رژیم عراق تأکید کرد.

۶ افزایش تلاش های سیاسی دیپلماتیک برای پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق. اظهارات پادشاه عربستان در خصوص خطرهای ناشی از عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز برای کشورهای منطقه و تأیید موضع عراق در زمینه پایان دادن به جنگ.

۷ افزایش نرخ کرایه نفتکش های حامل نفت از جزیره خارک؛ تحلیل نشریه نیوزویک در مورد بسته شدن تنگه هرمز از طریق افزایش بی رویه نرخ بیمه برای عبور و مرور کشتی ها و هشدار در مورد افزایش قیمت نفت تا سه برابر در پی انباشته شدن ذخایر اضافی این محصول؛ میدل ایست تایمز قرارداد غیرعادی نفتی میان ایران و سوریه را مانع موفقیت تلاش ها برای بازگشایی خط لوله نفتی عراق در خاک سوریه دانست.

۸ سخنگوی وزارت امور خارجه ایران ادعای وزیر دفاع امریکا مبنی بر امکان دخالت ایران در انفجار های صبح دیروز بیروت را رد کرد؛ تدابیر مقامات امریکایی برای تضمین امنیت تفنگ داران دریایی این کشور در بیروت؛ تأکید رئیس جمهور امریکا بر تعهدات این کشور در زمینه تأمین صلح در غرب آسیا؛ ابراز تردید اعضای کنگره امریکا درباره ادامه مأموریت نیروهای امریکایی حافظ صلح در لبنان؛ دیدار رئیس جمهور فرانسه با رئیس جمهور لبنان؛ وزیر امور خارجه پیشین امریکا خواستار هماهنگی اقدامات امریکا و رژیم صهیونیستی در لبنان به منظور ضربه زدن به سوریه شد؛ ارزیابی وزیر دفاع رژیم صهیونیستی از اقدامات امریکا در لبنان؛ اظهارات رهبر سابق جنبش امل، پادشاه عربستان و مسعود رجوی درباره حادثه دیروز بیروت؛ ادامه طرح اتهامات درباره مداخله ایران و سوریه در انفجارهای بیروت. برخی نشریات مدعی شدند ایران به تلاشی تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، نیروهای فرانسه را در لبنان مورد حمله قرار داده است.

۹ ادعای منابع دیپلماتیک عرب در مورد توافق شوروی و سوریه برای برکناری یاسر عرفات از رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین.

ضمیمه گزارش ۱۶۸: بخشی از گفت و گوی غلامعلی رشید و فرمانده لشکر ۲۵ کربلا در مورد پاک سازی تپه مسعود در جنوب ارتفاع خلوزه ۲.

ضمیمه گزارش ۱۷۱: متن گفت و گوی تلفنی فرمانده لشکر ۴ و معاون سپاه یکم عراق.

ص: ۱۳۱۸

۱ شهادت علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و محمودی معاون فرمانده لشکر ۸ نجف بر اثر انفجار مین.

۲ نیروهای لشکر ۸ نجف در یک عملیات محدود جنوب ارتفاع لری را پاک سازی و یک خاکریز ۱۰ کیلومتری از لری تا کلو احداث کردند؛ اقدام نیروهای لشکر ۲۵ کربلا در پاک سازی منطقه کلو.

۳ گزارش واحد اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه از منطقه عمومی جنوب ارتفاعات لری و گرمک و تأثیر خاکریز احداث شده در وضعیت نظامی این منطقه؛ اقدامات عراق برای تقویت مواضع دفاعی خود در منطقه پنجوین.

۴ نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای اجرای عملیات با هدف تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ و ارتفاع سنگ معدن راهی منطقه عملیاتی شدند.

۵ شهادت ۱۴ تن در بمباران روستاهای اطراف بانه و سقز؛ در گلوله باران خرمشهر و آبادان نیز ۵ تن زخمی شدند و چندین باب منزل و مغازه تخریب شد.

۶ گزارش خبرنگاران خبرگزاری جمهوری اسلامی پس از بازدید از مناطق عملیاتی والفجر ۴ درباره وضعیت عمومی منطقه عملیاتی، اقدامات مهندسی عراق برای حفظ ارتفاعات، مناطق آزادشده، موقعیت ارتفاع کلو و

۷ اعزام نیروهای داوطلب و ده ها گروه پزشکی، امدادگر و تدارکاتی به جبهه ها و مناطق جنگ زده جنوب و غرب.

۸ اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در شمال ارومیه، سقز، مهاباد و محور سنندج - مریوان؛ کشف و خنثی سازی یک مین ضدتانک در شمال غربی بوکان؛ ورود ۱۰۰۰ تن از نیروهای طالبانی ها به ایران با هدف پیوستن به گروه های ضدانقلاب.

۹ اتمام حجت ارگان ها و نهادهای نظامی و انتظامی استان های آذربایجان غربی و کردستان با افراد گروه های مسلح غیرقانونی برای ترک اقدامات مسلحانه و تسلیم شدن به نیروهای خودی.

۱۰ ادامه انعکاس نتایج عملیات والفجر ۴ در رسانه های خارجی؛ تهدید رئیس جمهور عراق به انجام حملات بیشتر در عمق خاک ایران، گزارش رویتر به نقل از منابع ایران در مورد تخریب مناطق مسکونی پنجوین توسط نیروهای نظامی عراق.

۱۱ تشکیل جلسه شورای عالی دفاع به ریاست آیت الله خامنه ای؛ توضیحات حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی درباره مسائل مطرح شده در این جلسه از جمله: پیشرفت های عملیات والفجر ۴ و برنامه ریزی برای ادامه آن، عملیات پاک سازی کردستان از گروه های ضدانقلاب، تهدید صدام در مورد حمله به شهرهای ایران، قطعنامه پیشنهادی فرانسه به سازمان ملل و فشار کشورهای عربی بر سوریه برای دست برداشتن از موضع خود در قبال جنگ.

۱۲ پیروزی های اخیر رزمندگان در عملیات والفجر ۴ و مسئله لبنان مهم ترین محورهای سخنان آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در گردهمایی امروز ائمه جمعه مراکز استان ها بود.

۱۳ اطلاعیه کمیسیون امور خارجه مجلس شورای اسلامی درخصوص حملات موشکی اخیر عراق به مسجد سلیمان و دزفول، نقش شوروی در این حملات را مورد اشاره قرار داده است و از سکوت سازمان ملل و دیگر سازمان های جهانی در قبال این اقدام انتقاد کرد؛

دیدار آیت الله منتظری با گروهی از خانواده های شهدای حملات موشکی عراق به اندیمشک، شوش و دزفول.

ص: ۱۳۱۹

۱ تأکید میرحسین موسوی نخست وزیر ایران، بر گسترش روابط ایران و کره شمالی در دومین روز سفرش به پیونگ یانگ.

۲ رئیس مجلس شورای اسلامی هدف از ادعای مداخله ایران در انفجارهای اخیر بیروت را لطمه زدن به اعتبار جمهوری اسلامی دانست؛ نماینده ایران در سازمان ملل اعلام کرد که دولت ایران هیچ گونه مسئولیتی در رابطه با حمله به نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت به عهده نمی گیرد.

۳ آغاز مشورت های رسمی اعضای شورای امنیت سازمان ملل درباره طرح قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی برای تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس و استقرار آتش بس میان ایران و عراق؛ تحلیل رادیو بی بی سی در مورد اهداف این قطعنامه، فرد هالیدی پیشنهاد سه ماده ای کشورهای غربی در قطعنامه مذکور و واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را بخشی از یک طرح جامع برای کشاندن ایران پای میز مذاکره دانست؛ بیانیه دبیرخانه اتحادیه عرب در محکوم کردن عملیات اخیر ایران و تأکید بر ضرورت همکاری این کشور با تلاش های میانجیگرانه.

۴ اخطار عراق به ژاپن مبنی بر حمله به پروژه مشترک پتروشیمی ژاپن و ایران در بندر امام خمینی؛ کمپانی میتسویی اعلام کرد تا وقتی خطر بمباران وجود دارد کار این مجتمع از سر گرفته نخواهد شد.

۵ بررسی طرح احداث یک خط لوله جدید نفتی برای انتقال نفت عراق به دریای سرخ از طریق عربستان.

۶ اظهارات وزیر نفت عربستان مبنی بر تأثیر جزئی عملی شدن تهدید ایران در بستن تنگه هرمز بر صدور نفت از منطقه خلیج فارس.

۷ خبرگزاری آسوشیتدپرس اعلام کرد هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی در یک پایگاه مصری برای پرواز به سوی عراق در انتظار به سر می برند.

۸ لوران شوالیه خبرنگار خبرگزاری فرانسه در تفسیری نوشت: اقدامات اخیر عراق در حمله موشکی به شهرهای ایران و مین گذاری در آب های اطراف بندر امام خمینی نشانه های اتخاذ یک راهبرد جهت دار توسط بغداد است تا تهران را وادار سازد از دید نظامی خود به عنوان راه پایان دادن به جنگ دست بردارد.

۹ افزایش آمار تلفات نظامیان امریکایی و فرانسوی بر اثر انفجار روز یکشنبه در بیروت، پذیرش مسئولیت این حادثه از سوی سازمان جهاد اسلامی؛ گزارش رسانه های امریکایی درباره مواضع مقامات این کشور در مورد این حادثه و ادامه سیاست امریکا در لبنان؛ ادامه گمانه زنی ها در خصوص مداخله ایران و سوریه در انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ پروادا حوادث بیروت را نتیجه مستقیم سیاست های امریکا در منطقه دانست.

گزارش روزشمار ۴/۸/۱۳۶۲

۱۰ در ادامه عملیات والفجر ۴، لشکر ۴۱ ثارالله (ع) دو ارتفاع مهم هرگنه در شمال شرقی پنجوین را به تصرف درآورد. نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) به علت مسمومیت و شهادت نیروهای شناسایی این یگان، از اجرای مأموریت خود در تصرف ارتفاع سنگ معدن بازماندند.

۱۱ دستور فرماندهی سپاه یکم ارتش عراق مبنی بر تخلیه و تخریب شهر پنجوین.

۱۲ با پایان مرحله دوم عملیات والفجر ۴، نتایج به دست آمده، استعداد به کارگرفته شده در این مرحله و تلفات و خسارت های وارد شده به نیروهای خودی و عراقی اعلام شد.

عملیات های محدود نیروهای لشکر ۱۹ فجر در منطقه عملیاتی والفجر ۲ و عملیات نفوذی نیروهای

ص: ۱۳۲۰

۱ ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عمق خاک عراق در استان سلیمانیه.

۲ سخنان صدام حسین در روستای عربت درباره قدرت هجومی ارتش عراق در اوایل تجاوز به خاک ایران، سستی کردهای عراق در دفاع از تمامیت ارضی این کشور و همچنین میهن دوستی قوم عرب در مقایسه با کردها.

۳ اصابت ۲ موشک زمین به زمین عراقی به شهر بهبهان ۹۵ شهید و ۴۰۰ زخمی برجای گذاشت؛ در بمباران شهرهای مسجدسلیمان و بانه و گلوله باران آبادان و خرمشهر نیز علاوه بر خسارت های مالی، ۱۴ تن شهید یا زخمی شدند.

۴ گزارش فرمانده قرارگاه نوح از اقدام فرانسه در تحویل ۲ فروند از هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، چگونگی آموزش خلبانان و مشخصات و قابلیت های فنی این هواپیماها.

۵ در درگیری های نیروهای خودی و عناصر مسلح ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، سنندج و ارومیه ۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند و افراد مسلح غیرقانونی نیز متحمل تلفاتی شدند؛ تسلیم شدن ۲ تن از پیشمرگان حزب دمکرات در میاندوآب.

۶ واگذاری مأموریت تأمین امنیت آمدوشدهای شبانه در برخی محورهای مهم استان کردستان به لشکر ۳۰ گرگان و سپاه ناحیه کردستان در جلسه شورای تأمین این استان.

۷ راه پیمایی مردم شهرهای سنندج، بیجار، پیرانشهر، بوکان، کامیاران، مهاباد و سردشت در حمایت از بیانیه مشترک روز گذشته قرارگاه حمزه و دادگاه های انقلاب کردستان و آذربایجان غربی مبنی بر اتمام حجت با افراد وابسته به گروه های مسلح محارب برای ترک فعالیت های مسلحانه.

۸ ادامه بازتاب اخبار و رویدادهای مرحله دوم عملیات والفجر ۴: اشاره رسانه های خارجی به پیشروی های رزمندگان ایران در منطقه پنجوین و تلاش برای تصرف این شهر؛ روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق تهدید کرد پایانه نفتی خارک در صورت ادامه جنگ مورد حمله قرار خواهد گرفت.

۹ بازتاب حملات شیمیایی روز گذشته عراق به چند روستا در حوالی بانه در خبرگزاری های رويتر، فرانسه و آلمان غربی.

۱۰ سخنان فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی در رد ادعای عراق مبنی بر مین گذاری در آب های نزدیک بندر امام خمینی و تأکید بر توانایی ایران در مسدود ساختن تنگه هرمز و درگیری با نظامیان امریکایی.

۱۱ دیدار رئیس جمهور و ائمه جمعه مراکز استان های کشور با امام خمینی. اهمیت نماز جمعه، مسئولیت روحانیت در حفظ انقلاب، عملکرد سازمان عفو بین الملل و انتخابات آتی مجلس شورای اسلامی از مهم ترین محورهای بیانات رهبر انقلاب در این دیدار بود.

۱۲ پیام تسلیت رئیس جمهور به مناسبت حمله موشکی به مسجدسلیمان؛ رئیس دیوان عالی کشور تجهیز عراق به موشک های دوربرد توسط ابرقدرت ها را محکوم کرد؛ دعوت ستاد تبلیغات جنگ از خبرنگاران برای مشاهده آثار حملات موشکی عراق به مناطق غیرنظامی.

۱۳ نخست وزیر در پایان دیدارش از کره شمالی، مذاکرات انجام شده با مقامات پیونگ یانگ را در تحکیم روابط دو کشور مفید ارزیابی کرد.

۱۴ دیدار رئیس اتاق بازرگانی و صنایع سوریه با وزیر بازرگانی ایران و تأکید دو طرف بر لزوم گسترش روابط تجاری دو کشور.

ص: ۱۳۲۱

۱ اظهارات سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق درباره اهداف رژیم عراق از تخریب مناطق مسکونی و تأسیسات شهر پنجوبین.

۲ ادامه تلاش های دیپلماتیک برای خاتمه جنگ ایران و عراق: دیدار وزیر مشاور در امور خارجی امارات با سفرای عراق و ایران در ابوظبی؛ سفیر دائمی ایران در سازمان ملل انجام هرگونه مذاکره یا پذیرش طرح صلح را تا زمانی که حملات رژیم عراق به مناطق غیرنظامی ادامه دارد، غیرممکن خواند؛ تقدیر وزیر تجارت خارجی هلند از اقدامات امارات در جهت رفع اختلافات اعراب و خاتمه جنگ ایران و عراق.

۳ گزارش نشریه المجله درمورد اظهارات یک مقام عراقی درخصوص دلایل تأخیر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد، ناتوانی ایران در عملی ساختن تهدید خود به بستن تنگه هرمز و تلاش های اخیر عراق برای متقاعدساختن امریکا و انگلیس به استفاده عراق از جنگنده های مذکور؛ مجله فرانسوی ژان آفریک ضمن اشاره به دخالت نظامی امریکا، انگلیس و فرانسه در صورت بسته شدن تنگه هرمز، اقداماتی را برای کاهش خطرهای سیاسی این عملیات یادآور شد.

۴ اظهارات وزیر امور خارجه مصر مبنی بر احتمال اعزام نیروهای مصری برای دفاع از کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس در برابر تهدیدات نظامی ایران؛ دیدار وزیر امور خارجه مصر از بغداد و گفت و گوی وی با طارق عزیز وزیر امور خارجه صدام حسین رئیس جمهور عراق.

۵ ادامه طرح اتهامات رژیم صهیونیستی درباره مداخله ایران و سوریه در حملات اخیر به مقر نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت و تأکید بر مسئولیت یک گروه انشعابی از جنبش امل در این حادثه؛ جورج بوش معاون رئیس جمهور امریکا ضمن بازدید از بقایای مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت بر عدم تغییر خط مشی سیاست خارجی امریکا در منطقه تأکید کرد؛ گزارش تفسیری خبرگزاری رویتر از روابط ایران و امریکا و نقش حوادث اخیر لبنان و منطقه خلیج فارس در بحرانی تر شدن آن؛ مقاله یک روزنامه ایتالیایی درمورد تأثیر انفجارهای اخیر بیروت در احتمال برقراری توافق میان سوریه و امریکا و نگرانی رژیم صهیونیستی از این امر.

گزارش روزشمار ۵/۸/۱۳۶۲

۶ به دنبال تصمیم فرماندهان مبنی بر تعویق پنج روزه عملیات، فرماندهان عملیاتی در چند جلسه درباره ادامه عملیات و راهکارهای موجود برای اجرای عملیات در روی ارتفاعات کانی مانگا، تصرف ارتفاعات سورن و... به بحث و گفت و گو پرداختند.

۷ عملیات نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در منطقه عمومی خرما عراق؛ سپاه مریوان از علاقه مندی جاش های عراق برای پیوستن به معارضین مسلح مخالف رژیم عراق خبر داد.

۸ حملات هوایی و توپخانه ای عراق به شهرهای خرمشهر، آبادان و شمال غربی مریوان.

۹ در اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در محور سنج - کامیاران، شرق سردشت، شمال و شمال غرب ارومیه، بوکان و محور سنج - مریوان، ۱۱ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند، از مهاجمان نیز ۱ تن کشته و ۲ نفر دستگیر شدند؛ برگزاری مراسم برائت از گروه های مسلح ضدانقلاب در میاندوآب.

۱۰ رسانه های خارجی در ادامه بازتاب مرحله دوم عملیات والفجر ۴، ضمن اذعان تلویحی به موفقیت ایران در این عملیات، به انعکاس تداوم تهدیدات عراق مبنی بر حمله به تأسیسات نفتی خارک پرداختند.

۱۱ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از نحوه بازتاب حمله موشکی عراق به شهرهای بهبهان و مسجدسلیمان در رسانه ها و رادیو های غربی و عربی.

ص: ۱۳۲۲

۱ در ادامه بازتاب حملات موشکی اخیر عراق به شهرهای مسجد سلیمان و بهبهان خبرگزاری رویتر افزایش تهدیدات عراق در این گونه موارد را واکنش این کشور به حمله نظامی اخیر ایران دانست؛ برگزاری یک نشست مطبوعاتی در سفارت ایران در لندن درباره حملات عراق به مناطق غیرنظامی ایران.

۲ واکنش رئیس جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی و نخست وزیر به حملات عراق به مناطق مسکونی ایران به ویژه بهبهان؛ اعزام هیئتی از سوی رئیس جمهور به بهبهان برای شرکت در مراسم تشییع پیکر شهدای حمله موشکی به این شهر.

۳ نخست وزیر در بازگشت از کره شمالی از تمدید قراردادهای گذشته دو کشور و مذاکرات در زمینه های اقتصادی و سیاسی خبر داد.

۴ ادامه مشورت های رسمی در شورای امنیت سازمان ملل درمورد قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی برای خاتمه جنگ ایران و عراق؛ وزارت امور خارجه ایران در بیانیه ای پذیرش هرگونه قطعنامه شورای امنیت را بدون تصحیح مواضع گذشته این شورا غیرممکن اعلام کرد؛ اظهارنظرهای یک مقام وزارت امور خارجه ژاپن و وزیر امور خارجه مصر مبنی بر موازنه نظامی ایران و عراق ضمن وجود خطر گسترش جنگ؛ تعدیل برداشت ها از سیاست این کشور درمورد ایران و توجیه فروش هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق.

۵ درپی تهدید عراق به هدف قراردادن مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی، وزارت امور خارجه ژاپن اعلام کرد فرستاده ویژه ای را برای گفت و گو با مقامات ایران و عراق به این دو کشور اعزام کرد؛ نامه فرماندهی کل سپاه به فرماندهی سپاه منطقه ۸ درخصوص انجام اقدامات لازم برای حفاظت از مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی.

۶ رئیس جمهور امریکا به صراحت ایران و سوریه را به دخالت در انفجارهای مقرر نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت متهم کرد؛ کاردار سفارت ایران در بیروت هرگونه دخالت ایران در این حوادث را رد کرد؛ حفاظت ویژه پلیس فرانسه از ساختمان بانک ملی ایران در پاریس درپی تظاهرات عده ای از فرانسویان که ایران را در انفجارهای بیروت دست اندرکار می دانند؛ توافق وزرای خارجه کشورهای عضو نیروهای حافظ صلح سازمان ملل در لبنان درمورد افزایش احتمال حضور نیروهای بین المللی در این کشور.

۷ درخواست کمک یاسر عرفات از رهبر اتحاد شوروی درپی استقرار گسترده نیروهای سوری در اطراف اردوگاه های فلسطینیان در شمال لبنان

گزارش روزشمار ۶/۸/۱۳۶۲

۸ در جلسه امروز فرماندهان عملیاتی در قرارگاه خاتم درباره توان رزمی یگان های سپاه، سازمان رزم جدید قرارگاه های عملیاتی، تسریع در اجرای مراحل بعدی عملیات باتوجه به فرارسیدن فصل سرما، مأموریت یگان ها و اهداف مرحله سوم عملیات و... بحث شد.

۹ عملیات های نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در استان سلیمانیه عراق.

۱۰ فرمانده سپاه یکم عراق علاوه بر انکار پیروزی های نظامی ایران در عملیات والفجر ۴ و ارائه آمار اغراق آمیزی از تلفات نیروهای ایران، تهدید کرد عراق سلاح های جدید و کارآمدی را علیه ایران به کار خواهد گرفت.

۱۱ استخدام نیروهای خارجی، به کارگیری نیروهای کرد محلی و کاستن از مدت دوره های آموزش نظامی، راهکارهای مسئولان عراق برای جبران کمبود نیرو در ارتش این کشور است.

۱۲ سرنگونی یک هواپیمای عراقی در منطقه عملیاتی والفجر ۴؛ گلوله باران خرمشهر و آبادان علاوه بر خسارات مالی، ۲ شهید و ۲۶ مجروح برجای گذاشت.

ص: ۱۳۲۳

۱ سخنان یکی از فرماندهان عملیاتی سپاه درباره تأثیر عملیات والفجر ۴ در قطع معابر وصولی ضدانقلاب با عراق و نفوذ نیروهای ایران به عمق استان سلیمانیه عراق.

۲ در اقدامات امروز گروه های مسلح غیرقانونی و نیروهای خودی در مناطق کردنشین غرب کشور ۱ تن از افراد خودی شهید و ۲۲ تن زخمی شدند. از افراد مسلح ضدانقلاب نیز ۱۳ تن کشته، تعدادی زخمی و ۱۰ تن دستگیر شدند؛ قرارگاه حمزه اعلام کرد: در یک هفته گذشته ۱۴ تن از افراد حزب دمکرات خود را تسلیم کرده اند؛ همکاری حزب دمکرات با نیروهای امنیتی عراق در منطقه حاج عمران.

۳ حملات عراق به مواضع نیروهای ایرانی در جبهه شمالی نبرد با استفاده از موشک های ساخت شوروی و فرانسه؛ الثورة ارگان حزب بعث عراق ضمن اشاره به سلاح های کشنده در اختیار عراق نوشت در صورت اصرار ایران به ادامه جنگ این سلاح ها علیه ایران به کار گرفته خواهد شد. بستری شدن شماری از مجروحان عملیات والفجر ۴ در بیمارستان گولتادن مونیخ.

۴ ادامه بازتاب خبر حملات موشکی عراق به بهبهان و مسجد سلیمان در رادیو بی بی سی و روزنامه های فرانسوی.

۵ محورهای سخنان رئیس جمهور در نماز جمعه امروز تهران: اهداف و نتایج عملیات والفجر ۴، طرح قطعنامه اخیر کشورهای غربی در شورای امنیت سازمان ملل و بی اعتمادی ایران به این شورا، حملات هوایی و موشکی عراق به روی شهرهای ایران، واکنش های منطقه ای و جهانی به تهدید ایران در مورد بستن تنگه هرمز، زمینه حوادث اخیر لبنان؛ بازتاب سخنان رئیس جمهور در خبرگزاری های فرانسه و آلمان غربی.

۶ آغاز مذاکرات اعضای شورای امنیت برای بررسی پیش نویس قطعنامه جدید درباره جنگ ایران و عراق و آزادی خطوط کشتیرانی در خلیج فارس؛ گفته می شود ایران چند پیشنهاد اصلاحی را در مورد قطعنامه مذکور ارائه خواهد کرد. اظهارات عبدالله بشاره درباره حمایت کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از قطعنامه پیشنهادی فرانسه، وزیر خزانه داری امریکا ضمن تسلیم پیام رئیس جمهور این کشور به امیران کویت و بحرین بر مداخله امریکا در صورت انسداد تنگه هرمز تأکید کرد.

۷ تشکیل یک کمیته ویژه به منظور تحلیل جنگ عراق و ایران از جنبه سیاسی و اقتصادی به دستور رئیس جمهور فرانسه. تأکید رئیس جمهور فرانسه بر اهمیت شکست نخوردن عراق در جنگ با ایران؛ قدردانی شاذلی قلبی از فرانسه برای کمک به عراق.

۸ تصمیم محرمانه عراق به خودداری از انتشار هرگونه خبری در مورد هواپیماهای سوپراتاندارد.

۹ اظهارات ضدونقیض مقامات امریکا و فرانسه درباره اقدامات تلافی جویانه در پی انفجار مقر نظامیان این دو کشور در بیروت؛ پیام تلفنی ناشناس به خبرگزاری جمهوری اسلامی مبنی بر قصد بمباران مقر سپاه پاسداران در لبنان؛ حسین موسوی رهبر شاخه انشعابی جنبش امل دخالت این گروه در انفجارهای اخیر بیروت را تکذیب کرد.

۱۰ المجله روابط سوریه با سازمان آزادی بخش فلسطین و خواست سوریه مبنی بر انتخاب رهبر جدیدی برای این سازمان را از موضوعات مذاکرات چندی پیش شیخ زاید سلطان آل نهيان و حافظ اسد ذکر کرد؛ یاسر عرفات سوریه را به مداخله آشکار در اختلافات جناح های فلسطینی متهم کرد.

ضمیمه اول گزارش ۲۴۳: بخشی از سوابق مبارزاتی و خصایص اخلاقی شهید علی رضائیان از زبان محسن رضایی فرمانده کل سپاه.

ضمیمه دوم گزارش ۲۴۳: گزارش احمد کاظمی از وضعیت عمومی لشکر ۸ نجف و آسیب های وارد شده به این یگان.

۱ موضوعات مورد بحث در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه: اجرای عملیات محدود در بانی بنوک برای بستن عقبه های دشمن، چگونگی اجرای عملیات برای تصرف کانی مانگا و تعیین جهت حمله از شرق یا غرب این ارتفاع، مشکلات موجود بر سر راه اجرای عملیات و مرحله بندی تصرف ارتفاعات کانی مانگا.

۲ گزارش یکی از نیروهای اطلاعات سپاه میوان درباره وضعیت جاده ها، استحکامات، وضعیت امنیتی و استعداد نیروهای عراقی در منطقه غرب کانی مانگا؛ برکناری فرمانده لشکر ۴ عراق از سوی صدام حسین.

۳ کشته شدن ۳ نظامی عراقی در حمله نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به یک پایگاه عراقی در حوالی عربت؛ مجروح شدن یک سرباز و یک تن از نیروهای معارض عراقی بر اثر انفجار مین در منطقه خیاره.

۴ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر؛ ناکامی تجاوز هوایی عراق به میوان.

۵ اظهارات مسئول بهداری رزمی سپاه درخصوص آمار مجروحان و نوع جراحت نیروهای خودی در دو مرحله اول عملیات والفجر ۴.

۶ طبق گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، از شروع تهاجم عراق تاکنون، یک سپهبد، یک سرلشکر، ۴ سرتیپ، ۶ سرهنگ، ۷ سرگرد و یک فرمانده ارتش خلقی به علل مختلف در ارتش عراق اعدام شده اند.

۷ نامه فرماندهی کل سپاه به فرماندهی سپاه منطقه ۹ کشوری درخصوص لزوم تهیه طرح های لازم برای مقابله با اقدامات نظامی احتمالی امریکا در خلیج فارس.

۸ حمله ناموفق افراد حزب دمکرات به پایگاه سپاه در شرق بوکان، غارت فروشگاه تعاونی و بهداری یک روستا در شمال شرقی دیواندره، پرتاب نارنجک در روستای سرچشمه در حوالی سردشت و ۴ مورد مین گذاری از اقدامات امروز گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین غرب کشور بود؛ نیروهای خودی نیز چند روستا را در محور مهاباد - بوکان - خلیفان پاک سازی کردند.

۹ تسلیم شدن ۲۱ تن از افراد حزب دمکرات به نیروهای خودی در سردشت، کامیاران، صائین دژ و بوکان؛ دادگاه های انقلاب اسلامی استان های آذربایجان غربی و کردستان بار دیگر از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب خواستند تا در فرصت باقیمانده خود را تسلیم کنند؛ دستگیری ۳۵ تن از افراد تشکیلات شهری حزب دمکرات توسط سپاه مهاباد.

۱۰ گزارش قرارگاه حمزه از اوضاع امنیتی منطقه عمومی بوکان و حضور گروه های مسلح ضدانقلاب در آن منطقه.

۱۱ رسانه های خارجی امروز از ادامه نبرد در منطقه عملیات والفجر ۴، استفاده عراق از موشک های روسی علیه مواضع ایران و تهدید این کشور به گسترش جنگ خبر دادند؛ نشریه اکونومیست تهدید منابع نفت عراق در نزدیکی کرکوک را نگران کننده ترین جنبه عملیات اخیر دانست.

۱۲ دیدار وزیر امور خارجه و جمعی از نمایندگان سیاسی ایران در خارج از کشور با امام خمینی و تأکید ایشان بر اهمیت روشننگری در برابر تبلیغات سوء علیه جمهوری اسلامی.

۱۳ آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در دیدار با سفیر ایتالیا در ایران تأکید کرد هیچ یک از ابرقدرت ها نمی توانند نظراتشان را بر ملت

ایران تحمیل کنند.

مصاحبه نخست وزیر با روزنامه جمهوری اسلامی در خصوص عملکرد دولت در مقابله با گرانی و

ص: ۱۳۲۵

۱ تورم، اهداف و اولویت های دولت در شرایط جنگ و انتخابات مجلس شورای اسلامی.

۲ هم زمان با بررسی پیش نویس قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق، ایران با ارائه طرحی خواستار خارج نگاه داشتن منطقه دریایی خلیج فارس از جنگ شد؛ رادیو بی بی سی در تحلیل شیوه رفتار فرانسه در پیشبرد طرح قطعنامه گفت فرانسه می کوشد از مسئولیت عواقب احتمالی تحویل سلاح های پیشرفته به عراق میرا شود؛ وزیر امور خارجه ایران ضمن محکوم کردن موضع گیری های یک جانبه شورای امنیت بار دیگر بر لزوم محکوم نمودن عراق به دلیل آغاز جنگ و حمله به مناطق مسکونی ایران تأکید کرد.

۳ مقام های کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس ضمن ابراز نگرانی از گسترش جنگ ایران و عراق، بسته شدن تنگه هرمز و تبعات آن خواستار کوشش های جدی تر جامعه بین المللی برای حل این منازعه شدند. در این بین فهد پادشاه عربستان با ارسال پیامی شفاهی به مقامات ایران خواستار بهبود روابط شد.

۴ لبنان: ادامه اتهامات در مورد دخالت ایران در انفجارهای اخیر بیروت؛ دو گزینه احتمالی اقدام تلافی جویانه امریکا: بستن سفارت ایران در بیروت و حمله به پاسداران و حزب اللهی های لبنان در بعلبک؛ شیخ محمدحسین فضل الله از رهبران شیعه لبنان هرگونه دخالت خود در سوءقصد های هفته گذشته بیروت را تکذیب کرد؛ ورود رئیس جمهور لبنان به سوئیس برای آغاز اجلاس آشتی ملی جناح های لبنانی در ژنو.

۵ آغاز به کار کمیته ویژه جنبش غیرمتعهد ها برای رسیدگی به مسئله فلسطین هم زمان با افزایش درگیری های مسلحانه هواداران و مخالفان عرفات.

ضمیمه گزارش ۲۵۸: مشروح گفت و گوهای سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت درباره ارزیابی سمت اجرای مانور برای تصرف ارتفاع کانی مانگا.

گزارش روز شمار ۸/۸/۱۳۶۲

۶ در نشست امروز فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه آخرین هماهنگی ها درباره مأموریت یگان ها، اهداف عملیاتی و سازمان رزم قرارگاه های فرعی انجام و زمان شروع مرحله سوم عملیات والفجر ۴ ساعت ۲۳:۳۰ روز ۹/۸/۱۳۶۲ تعیین شد.

۷ گزارش حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم، از موقعیت نظامی و وضعیت پدافندی تنگه هرمز و جزایر سه گانه.

۸ در گلوله باران امروز شهرهای خرمشهر و آبادان یک تن شهید شد، ۲۳ نفر زخمی شدند و خسارت هایی نیز به بار آمد.

۹ در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در محورهای مختلف مناطق کردنشین آذربایجان غربی و کردستان ۳۲ تن از افراد خودی شهید و ۴ تن زخمی شدند؛ ناکامی افراد حزب دمکرات در دستگیری یکی از افراد تسلیم شده این حزب در نقده؛ کشف و خنثی سازی یک مین در منطقه عمومی دیواندره.

۱۰ پیکر ملا-حیدر فهیم امام جماعت مسجد آویهننگ و ۴ پیشمرگ مسلمان کرد که افراد سازمان کومه له آنها را ۱۵ روز قبل ربوده بودند، در غرب سنندج پیدا شد. سپاه پاسداران کردستان و روحانیت اهل تسنن استان آذربایجان غربی در محکومیت به شهادت رساندن ملا حیدر فهیم اطلاعیه هایی صادر کردند.

افزایش احتمال بمباران تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک از سوی عراق به عنوان اقدامی بازدارنده در آستانه مرحله سوم عملیات
والفجر ۴؛ هشدار رادیو بغداد به نیروهای ایرانی حاضر در منطقه عملیاتی

ص: ۱۳۲۶

۱ پنجوین، گزارش رادیو صوت الجماهير از اعلام آمادگی کردهای عراقی برای حضور در جبهه های جنگ در پی سخنان اخیر صدام در انتقاد از عدم شرکت نکردن اهالی کرد عراق در جنگ و اوضاع جبهه شمالی نبرد اصلی ترین محورهای گزارش های امروز رسانه های خارجی درباره جنگ ایران و عراق بود.

۲ ادامه مشکلات مربوط به اسکان آوارگان جنگی شهرهای مریوان و بانه.

۳ موضع گیری نخست وزیر ایران در مورد طرح قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل: تصمیمات شورای امنیت برای ما قابل قبول نیست. اظهارات مقامات عراقی درباره آمادگی این کشور برای برقراری آتش بس و لزوم تحریم ایران به منظور پایان دادن به جنگ؛ پادشاه عمان در مصاحبه ای ضمن اذعان به تلاش برای بین المللی کردن جنگ و اشاره به احتمال مداخله نظامی امریکا در صورت انسداد تنگه هرمز، از اتخاذ تصمیماتی جدی در مورد مقابله با تهدیدات منطقه خلیج فارس در اجلاس آینده سران شورای همکاری خلیج فارس خبر داد.

۴ ملاقات معاون وزیر امور خارجه ژاپن با طارق عزیز به منظور منصرف ساختن عراق از حمله به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی؛ روزنامه آساهی شیمبون ضمن اشاره به بحران های موجود در منطقه خلیج فارس بر ضرورت ادامه تلاش های بین المللی جهت پایان دادن به جنگ و تأمین امنیت دریانوردی در خلیج فارس تأکید کرد.

۵ دیدگاه های مختلف مقامات امریکایی درباره نحوه اقدامات تلافی جویانه و انتقام گیری از عاملان انفجارهای اخیر در بیروت؛ رادیو دمشق اجلاس آتی آشتی ملی در ژنو را آخرین فرصت برقراری صلح در لبنان دانست.

گزارش روزشمار ۹/۸/۱۳۶۲

۶ باوجود آمادگی لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) برای اجرای عملیات با هدف تصرف ارتفاعات کانی مانگا، اطلاعات نیروهای شناسایی از منطقه غرب این ارتفاع، موجب تغییر دیدگاه فرماندهی در ادامه عملیات شد و تصرف غرب کانی مانگا نیز در دستور کار قرار گرفت. همچنین اجرای عملیات دو روز به تأخیر افتاد.

۷ در جریان عملیات اسکورت کشتی های تجاری از خلیج فارس به بندر امام خمینی، بر اثر شلیک موشک های عراقی یک کشتی یونانی آسیب دید و یک هواپیما و یک ناوچه اوزای عراقی منهدم شد؛ عراق ادعا کرد که ۳ فروند کشتی ایرانی را منهدم کرده و ۲ کشتی نیز به مین برخورد کرده اند.

۸ جلسه فرماندهان و مسئولان قرارگاه کربلا- و قرارگاه نوح درخصوص بررسی آخرین وضعیت لجستیکی، راهکارهای عملیاتی و آمادگی یگان ها برای تصرف اسکله العمیه و انهدام سایت موشکی عراق در فاو.

۹ ناکامی افراد حزب دمکرات در اخذی از روستاهای اطراف صائین دژ؛ تهدید اهالی روستاهای جنوب میاندوآب برای تداوم زورگیری؛ زخمی شدن ۴ تن از روستائیان اطراف بوکان؛ ربوده شدن امام جماعت روستای چالی سور در شمال شرقی مریوان؛ تسلیم شدن ۱۳ تن از افراد حزب دمکرات؛ ارگان های نظامی و انتظامی در اطلاعیه ای مشترک افراد مسلح ضدانقلاب را به زمین گذاشتن سلاح دعوت کردند.

۱۰ نشست کمیته مرکزی حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) امروز با انتشار بیانیه ای پایان یافت.

۱۱ تأکید رئیس جمهور بر اهمیت مسئله توزیع و بهره گیری از توان مردم در اقتصاد در دیدار با وزیر بازرگانی و جمعی از مسئولان این وزارتخانه؛ آیت الله خامنه ای در ملاقات با نمایندگان مردم کردستان در مجلس شورای اسلامی ضرورت پرداختن به اقدامات فرهنگی به موازات خدمات عمرانی در این استان را یادآور شد.

۱۲ رئیس جمهور خواستار ادامه و اتمام کار بازسازی خرمشهر با مشارکت مردم تهران شد.

ص: ۱۳۲۷

۱ اطلاعیه های سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ستاد تبلیغات جنگ به مناسبت شهادت علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر ۴.

۲ صدام حسین ضمن تأیید فشار نظامی ایران در مناطق شمالی نبرد و تأکید بر حضور اهالی مناطق کردنشین عراق در جنگ، به تداوم حملات عراق در عمق خاک ایران با هدف وادار ساختن ایران به پذیرش صلح اشاره کرد؛ ادامه پخش اخبار مربوط به اعلام آمادگی کردهای عراقی برای اعزام به مناطق جنگی به عنوان استقبال از سخنان اخیر رئیس جمهور عراق.

۳ روابط بازرگانی خارجی عراق: سفر معاون وزارت نیروی ترکیه به بغداد به منظور گفت و گو در خصوص طرح های مشترک دو کشور در زمینه نفت؛ تکمیل طرح های اتصال حوزه های نفتی جنوب عراق به سیستم خط لوله عربستان؛ امضای یک موافقت نامه همکاری اقتصادی، تجاری و فنی میان عراق و هلند؛ دیدار یک هفته ای معاون وزیر کشور عراق از مصر در آغاز مرحله ای جدید از مناسبات دو کشور.

۴ تصویب قطعنامه شماره ۵۴۰ به منظور آتش بس در جنگ ایران و عراق و تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس در نشست امروز شورای امنیت سازمان ملل. نماینده ایران در سازمان ملل متحد در اولین واکنش به صدور این قطعنامه اعلام کرد شورای امنیت آخرین فرصت خود برای پایان دادن به جنگ را از دست داد.

۵ ادامه تلاش های سیاسی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق: وزیر امور خارجه کویت از قرار گرفتن موضوع جنگ ایران و عراق در صدر دستور کار اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس خبر داد؛ یادداشت رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص محورهای اصلی پاسخ ایران به پیام شفاهی اخیر پادشاه عربستان در مورد روابط دو کشور.

۶ افزایش تماس های مقامات نظامی امریکا با دولت های عرب منطقه خلیج فارس به دنبال احتمال عملی شدن تهدید ایران در تنگه هرمز؛ رسانه های خبری به نقل از منابع نظامی عمان از افزایش فعالیت های نظامی ایران در تنگه هرمز خبر دادند؛ هفته نامه میدل ایست تایمز در مقاله ای با اشاره به ناتوانی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در جلوگیری از عملی شدن تهدید ایران در مورد انسداد تنگه هرمز، بر لزوم توجه به عواقب احتمالی افزایش نفوذ شوروی در ایران در صورت مداخله نظامی امریکا در این منطقه تأکید کرد.

۷ وزیر امور خارجه ژاپن اعلام کرد درخواست این کشور برای خودداری عراق از حمله به تأسیسات پتروشیمی بندر امام خمینی مورد توجه قرار گرفته است. بلافاصله یک سخنگوی وزارت امور خارجه عراق گفت عراق تهدید به بمباران را پس نخواهد گرفت.

۸ تداوم کوشش های میانجیگرانه برای حل اختلافات درونی اعراب به ویژه مشکلات موجود در روابط عراق و سوریه.

۹ پیام فراخوان مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) برای حمله به افراد پایگاه های نظامی جمهوری اسلامی در کردستان؛ رادیو بغداد از ملاقات های جداگانه رجوی با وزیر امور خارجه فرانسه و نیز هیئت نمایندگی سازمان آزادی بخش فلسطین خبر داد.

۱۰ لبنان: ادامه نگرانی ها از اقدامات تلافی جویانه امریکا در پی انفجارهای هفته گذشته بیروت؛ وجود اختلاف نظر شدید میان رهبران جناح های شرکت کننده در اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو؛ رادیو اسرائیل در تفسیری ضمن اشاره به درخواست سوریه برای لغو قرارداد صلح اسرائیل و لبنان، این امر را موجب به خطر افتادن مصالح ملی لبنان دانست.

۱ بالاگرفتن نبرد میان جناح های رقیب فلسطینی در شمال لبنان؛ کمیته ویژه جنبش عدم تعهد خواستار اجلاس فوری سازمان ملل برای رسیدگی به موضوع فلسطین شد.

ضمیمه گزارش ۲۸۶: برخی مشکلات ناشی از تعویق زمان اجرای مرحله سوم عملیات والفجر ۴ و بازتاب آن در میان فرماندهان لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) به روایت راوی قرارگاه خاتم.

گزارش روزشمار ۱۰/۸/۱۳۶۲

۲ غلامعلی رشید در گزارشی نبود جاده مناسب در محور مریوان به بانه و کمبود وسایل حمل و نقل را موجب کندی انتقال لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از محور بانه به مریوان ذکر کرد؛ عزیز جعفری آخرین وضعیت یگان ها و مشکلات پیش رو را برای فرماندهی کل سپاه تشریح کرد.

۳ باتوجه به مشکلات یگان ها در انتقال عقبه خود از محور مریوان به بانه و نبود آمادگی کافی در یگان های تازه انتقال یافته، فرماندهی قرارگاه خاتم در نشستی اجرای عملیات را با یک روز تعویق به فردا، موکول کرد، تأکید فرماندهی قرارگاه خاتم بر تسریع در تکمیل جاده غرب کانی مانگا برای استفاده یگان های عمل کننده.

۴ در جلسه مشترک فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه برخی علل ناهماهنگی بین فرماندهان سپاه و ارتش مورد بحث قرار گرفت. عزیز جعفری اختلاف روش فرماندهان سپاه و ارتش را یکی از عوامل ناهماهنگی در این باره اعلام کرد.

۵ اقدامات پدافندی عراق در منطقه عملیاتی والفجر ۴ و تصمیم فرماندهان عراقی برای حفظ ارتفاع حساس کانی مانگا؛ علی اسحاقی: تحلیل دشمن بر آن است که ایران قصد تصرف کانی مانگا را دارد؛ یک گردان عراق که قصد پاتک به نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین(ع) در منطقه پنجوین را داشت سرکوب شد.

۶ در درگیری های نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در مناطق کردنشین غرب کشور، ۲۹ تن از افراد ضدانقلاب کشته یا زخمی و ۳ تن دستگیر شدند، از افراد خودی نیز ۱ تن شهید شد و ۸ تن مجروح شدند.

۷ تسلیم شدن ۴ تن از افراد حزب دمکرات در مناطق سلماس و میاندوآب؛ حزب دمکرات برای بررسی علل تسلیم شدن روزافزون افراد خود هیئتی را به منطقه ارومیه اعزام کرد؛ ۲۴ تن از افراد بسیج محلی که محل خدمت خود را در روستای آویهنک ترک کرده بودند خود را به پایگاه این روستا معرفی کردند.

۸ دیدار صدام حسین با چند تن از رزمندگان لشکر یکم در منطقه عمومی پنجوین و نامه وی به پادشاه عربستان از جمله تمهیدات سیاسی و نظامی عراق در زمینه جنگ و ادامه حملات زمینی ایران می باشد.

۹ بازتاب ادعای دیروز عراق مبنی بر غرق ۵ کشتی ایرانی در مطبوعات و رسانه های خارجی.

۱۰ آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در مراسم صبحگاه پرسنل منطقه هوایی مهرآباد ضمن تأکید بر ارتقاء توانایی های نیروی هوایی در زمینه تجهیزات، نیروی انسانی و آموزش اعلام کرد: امروز در دنیا قدرتی وجود ندارد که بتواند جمهوری اسلامی را به زانو درآورد.

۱۱ دیدار رئیس مجلس شورای اسلامی با وزیر امور خارجه و جمعی از سفرا و کارداران ایران در کشورهای اروپایی و امریکایی. تهاجم

اخیر امریکا به گرانا‌دا، توانایی ایران در حفظ و بستن تنگه هرمز، هماهنگی سیاست های نظامی دو ابرقدرت و لزوم جهاد و تلاش شبانه روزی برای احقاق حقوق ایران از موضوعات اصلی سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در این دیدار بود.

ص: ۱۳۲۹

۱ روابط بازرگانی خارجی عراق: طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق در افتتاحیه بیستمین نمایشگاه بین المللی عراق اعلام کرد با وجود شرایط جنگی و مشکلات مالی ناشی از کاهش عایدات نفت، عراق همچنان اقتصاد نیرومندی دارد؛ دیدار وزیر بازرگانی هلند با معاون اول نخست وزیر عراق؛ ملاقات وزیر بازرگانی و کشتیرانی نروژ با وزیر حمل و نقل عراق.

۲ پایان دیدار معاون وزیر امور خارجه ژاپن از بغداد بدون اخذ اطمینان از خودداری عراق از حمله به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی؛ وزیر امور خارجه ژاپن از تعویق سفر معاون خود به ایران خبر داد؛ شرکت میتسویی ژاپن امکان تأخیر در ازسرگیری کار ساختمان مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن را رد کرد.

۳ انتشار گزارش های متعدد درباره مواضع ایران و عراق در قبال قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل درخصوص جنگ ایران و عراق و آزادی کشتیرانی در خلیج فارس: اظهارات نماینده دائمی ایران در سازمان ملل درباره انگیزه کشورهای غربی از طرح قطعنامه جدید و دلایل ایران برای نپذیرفتن آن؛ بیانیه تفصیلی عراق در اعلام موافقت با قطعنامه جدید و تعهد مشروط در اجرای مفاد آن؛ تهدید معاون اول نخست وزیر عراق به بمباران تأسیسات اقتصادی ایران در صورت ادامه حملات ایران.

۴ اولاف پالمه نخست وزیر سوئد از ادامه مأموریت میانجیگری خود در جنگ ایران و عراق خبر داد؛ اعلام حمایت نماینده دائم ایران در سازمان ملل از دبیرکل این سازمان و فعالیت های او در زمینه حل و فصل منازعه ایران و عراق.

۵ ایجاد موج خبری گسترده در رسانه های خارجی در پی صدور قطعنامه ۵۴۰. بی بی سی: تردید اولیه امریکا و انگلیس، هشدار شوروی به رغم موافقت و جانبداری آشکار قطعنامه جدید از عراق؛ خبرگزاری فرانسه به رفتار پاکستان در جریان تصویب قطعنامه و نگرانی این کشور از به درازا کشیدن جنگ ایران و عراق و خطر مداخله قدرت های بزرگ پرداخت؛ خبرنگار بی بی سی در سازمان ملل تضمین جریان انتقال نفت را انگیزه مشترک کشورهای غربی در صدور قطعنامه خواند و افزود با وجود مخالفت ایران با این قطعنامه، نشانه هایی از تمایل این کشور به مذاکره دیده می شود؛ روزنامه لوموند تصویب قطعنامه جدید را موفقیتی برای پاریس خواند.

۶ آغاز به کار اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس با محوریت جنگ ایران و عراق، مقابله با تهدیدات علیه صدور نفت از تنگه هرمز، اختلافات داخلی فلسطینی ها و اختلاف سوریه و عراق؛ مقاله روزنامه تایمز مالی درخصوص موضوعات نشست آتی سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس؛ نخست وزیر اردن موفقیت تلاش ها برای میانجیگری بین عراق و سوریه را ضعیف ارزیابی کرد.

۷ لبنان: ادامه انتشار گزارش ها در مورد انفجارهای اخیر بیروت با محوریت اتهام مداخله ایران و سوریه و مشکلات تصمیم گیری امریکا و فرانسه درباره اقدامات تلافی جویانه؛ هشدار وزیر دفاع امریکا در جلسه شورای امنیت ملی این کشور درخصوص کمک اسرائیل به عملیات نظامی امریکا علیه سوریه و تأثیر آن بر روابط امریکا و کشورهای عرب.

گزارش روزشمار ۱۱/۸/۱۳۶۲

۸ انجام آخرین هماهنگی ها برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در سطح قرارگاهی و تعیین افرادی برای نظارت و پیگیری امور باقیمانده؛ تکمیل احداث و تجهیز اورژانس یگان ها؛ ادامه کار ساخت جاده در غرب ارتفاع کانی مانگا توسط واحدهای مهندسی قرارگاه مقدم حمزه و لشکر ۱۴ امام حسین (ع).

۱ فرماندهان لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای ارائه گزارش از آخرین وضعیت و طرح مانور یگان تحت امر خود به قرارگاه خاتم فراخوانده شدند.

۲ نیروهای عمل کننده برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر ۴ به نقطه رهایی اعزام شدند.

۳ مجروح شدن ۲ تن در حمله هواپیماهای عراقی به حومه میوان؛ سرنگونی یک جنگنده عراقی در جنوب شرقی بانه؛ ادامه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر.

۴ در حوادث امروز مناطق کردنشین آذربایجان غربی و کردستان ۱۱ تن از افراد خودی شهید و ۱۰ تن زخمی شدند و از عناصر حزب دمکرات هم یک تن کشته و یک تن زخمی شد؛ تسلیم شدن ۴ تن از وابستگان حزب دمکرات در نطقه و پیرانشهر.

۵ رئیس جمهور در دیدار با سرپرست و نمایندگان خبرگزاری جمهوری اسلامی در خارج از کشور بر اهمیت فعالیت های تبلیغی و خبری به منظور اصلاح شناخت ملت ها و دولت ها از جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد.

۶ میرحسین موسوی نخست وزیر، در پایان جلسه هیئت دولت هدف قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل را رفع تنگنای عراق در عبور آزاد از منطقه خلیج فارس و زمینه سازی برای افزایش مداخله قدرت های بزرگ در منطقه دانست.

۷ برگزاری مراسم سالروز تسخیر سفارت آمریکا در تهران، نخست وزیر در این مراسم ضمن اشاره به تأثیر اشغال سفارت آمریکا بر شکسته شدن "ابهت فرهنگ آمریکایی" در دنیا و "قدرت لیبرال ها" در ایران، این اقدام را حرکتی پیوسته با جبهه ها ارزیابی کرد.

۸ تأیید خبر تحویل ۵ هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق در ماه گذشته توسط وزیر امور خارجه عراق و وزیر دفاع فرانسه.

۹ شرکت بیمه لویذ لندن اعلام کرد به دلیل وجود تشنج در منطقه خلیج فارس و به منظور کاهش مدت زمان اقامت در منطقه جنگی و در نتیجه کاهش مخارج بیمه، تانکرهای نفتکش تا حصول اطمینان از آماده بودن محموله خود از عبور از تنگه هرمز خودداری می کنند.

۱۰ ادامه انتشار اخبار و گزارش ها درباره امتناع ایران و استقبال عراق از قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل و واکنش های بین المللی به مواضع دو کشور در این زمینه؛ تأکید وزیر امور خارجه فرانسه بر لزوم آغاز مذاکرات و پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

۱۱ ادامه اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در دوحه، پیگیری تلاش برای خاتمه منازعه ایران و عراق و نیز رفع اختلافات دمشق و بغداد؛ پیشنهاد عمان مبنی بر تشکیل یک نیروی نظامی مشترک برای مقابله با تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و مخالفت امارات با این پیشنهاد؛ تحلیل روزنامه گاردین: انتظار نمی رود اجلاس آتی سران شورای همکاری خلیج فارس به ابتکار سیاسی تازه ای برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق دست یابد.

۱۲ لبنان: دشواری ها در روند تحقیق درباره انفجارهای بیروت، روزنامه فرانسوار (چاپ پاریس) از تصمیم مقامات آمریکا برای تنبیه عاملان انفجارهای بیروت خبر داد؛ نیه بری رهبر سازمان امل خواستار عقب نشینی تفنگ داران آمریکایی از مواضع خود در نزدیکی حومه جنوبی بیروت شد؛ ادامه اختلاف در روند مذاکرات نشست آشتی ملی جناح های لبنانی در ژنو؛ حسین موسوی رهبر گروه انشعابی امل اعلام کرد اجلاس آشتی ملی نتیجه مثبتی نخواهد داشت.

۱ آغاز مرحله سوم عملیات والفجر ۴ از ساعت ۲ بامداد امروز با هدف تصرف ارتفاع شیخ گزنشین، ۲ قله ارتفاع کانی مانگا و بخش هایی از جاده غرب این ارتفاع. نیروهای خودی بخشی از ارتفاع شیخ گزنشین و دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را تصرف کردند، ولی نتوانستند ۲ قله ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را حفظ کنند و به ناچار در یال های شرقی این دو ارتفاع موضع پدافندی اتخاذ کردند. در غرب کانی مانگا نیز نیروهای خودی پیروزی چشمگیری به دست نیاوردند.

۲ گزارش عزیز جعفری از عملکرد یگان ها و آخرین وضعیت منطقه عملیاتی در جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه. وی آماده نشدن جاده غرب کانی مانگا را از مشکلات اصلی در مراحل بعدی عملیات عنوان کرد. فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) اجرای مانور در غرب کانی مانگا و تصرف اهداف باقیمانده لشکر ۳۱ عاشورا را برعهده گرفت و لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیز مأمور شد که اهداف شب گذشته خود را به تصرف درآورد، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) مأموریت یافت در غرب کانی مانگا نیز به سمت جنوب پیشروی نماید؛ بخشی از دستاوردهای عملیات امروز و خسارت های وارد شده به دشمن.

۳ بمباران مناطق بانه و میوان خسارات اندکی برجای گذاشت؛ سرنگونی یک فروند هواپیمای سوخوی عراقی در همین منطقه؛ زخمی شدن ۱۱ تن در گلوله باران خرمشهر.

۴ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از آخرین وضعیت مصدومان بمباران شیمیایی روستاهای اطراف بانه و میوان، نوع مواد شیمیایی به کاررفته در بمب ها، آسیب های وارد شده به مصدومان و چگونگی درمان آنها.

۵ در عملیات موفق نیروهای خودی در شرق مهاباد ۶ روستا پاک سازی شد و ۱۵ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۷ تن نیز اسیر شدند و تعدادی اسلحه و مهمات به دست نیروهای خودی افتاد؛ در سردشت ۶ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات خود را تسلیم کردند.

۶ مصاحبه قاسملو دبیر کل حزب دمکرات درباره مفاد طرح خودمختاری کردستان، عملیات نیروهای خودی در منطقه سردشت و ...

۷ بازتاب آغاز مرحله سوم عملیات والفجر ۴ در رسانه های خارجی؛ خبرگزاری فرانسه به نقل از بیانیه نظامی عراق تهاجم جدید ایران را نشانه نادیده گرفتن قطعنامه اخیر شورای امنیت دانست؛ رادیو بی بی سی به نقل از گزارش های ایران هدف حمله جدید را تحکیم مواضع قبلی، خارج ساختن شهرهای ایران از تیررس توپخانه عراق و تسلط بر ارتفاعات سوق الجیشی پنجوین ذکر کرد؛ از سرگیری تهدیدات منابع نظامی و رسانه ای عراق در واکنش به ادامه عملیات تهاجمی ایران؛ نعیم حداد رئیس مجلس شورای ملی عراق خواستار تحریم سیاسی و اقتصادی ایران از سوی کشورهای اروپایی شد.

۸ دیدار آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، با وزیر امور خارجه و نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در اروپا، امریکای مرکزی و جنوبی و تأکید وی بر اهمیت، تحکیم و گسترش انقلاب به عنوان مهم ترین اصل در زمینه روابط خارجی ایران.

۹ نخست وزیر ضمن تأکید بر ادامه مبارزه با ابرقدرت ها، «زدودن ریشه گروهک ها و لیبرال ها» را از نتایج تسخیر سفارت امریکا در ایران برشمرد. وی با اشاره به برخی تحرکات در آستانه انتخابات مجلس شورای اسلامی گفت: «لیبرال ها با در نظر نگرفتن خون شهدا در برخورد با توطئه ها می خواهند دری به روی امریکا باز شود.»

۱ بازتاب سخنان روز گذشته میرحسین موسوی نخست وزیر درمورد قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت؛ بیانیه شورای وزیران فرانسه در تأکید بر شروع مذاکرات صلح بین ایران و عراق؛ حمایت تلویحی سخنگوی دولت فرانسه از موضع عراق در قبال قطعنامه اخیر؛ روزنامه چاینا دیلی: ایران به رغم رد قطعنامه شورای امنیت، هنوز تجدید فعالیت دبیرکل سازمان ملل و نماینده وی را درزمینه ختم جنگ معتبر می داند.

۲ آغاز مذاکرات رسمی مقامات عراق و ترکیه درمورد مسائل مالی پروژه احداث خط لوله انتقال گاز عراق و ترکیه؛ دیدار معاون اول نخست وزیر عراق با وزیر اقتصاد و بازرگانی یمن شمالی.

۳ بازتاب تأیید واگذاری پنج هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق: واشنگتن پست در تفسیری بخشی از توجیه فرانسه در تحویل هواپیماهای مذکور را اعمال فشارهای سیاسی و نظامی بر ایران برای پایان دادن به جنگ دانست؛ بررسی سیاست چندلایه دولت فرانسه در ماجرای تحویل سوپراتانداردها به عراق در نشریات فرانسوی لیبراسیون، فیگارو و لوماتن.

۴ اجلاس وزرای امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس با دستور کار تهیه یک طرح صلح جدید برای جنگ ایران و عراق، تشکیل نیروی واکنش سریع در خلیج فارس، حل اختلافات عراق و سوریه و ... به کار خود پایان داد؛ روزنامه گاردین: طرح صلح جدید شورای همکاری خلیج فارس شامل ایجاد تدریجی مناطق بی طرف می شود.

۵ مقاله روزنامه آساهی شیمبون درمورد تأثیر منافع اقتصادی ژاپن بر تلاش های سیاسی این کشور در جنگ ایران و عراق.

۶ لبنان: ادعای معاون وزیر امور خارجه امریکا درمورد دخالت ایران در انفجارهای بیروت؛ ابراز نگرانی وزیر امور خارجه فرانسه از شکست اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو.

۷ ادامه نبردهای شدید میان فلسطینیان هوادار و مخالف یاسر عرفات.

گزارش روزشمار ۱۳/۸/۱۳۶۲

۸ آغاز گام دوم مرحله سوم عملیات والفجر ۴ برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پیشروی در غرب این ارتفاع؛ موفقیت یگان های ۳۱ عاشورا، ۱۴ امام حسین (ع)، ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) در اجرای مأموریت باوجود فشار و مقاومت زیاد دشمن؛ مشکلات پشتیبانی از یگان ها باتوجه به تکمیل نشدن جاده غرب کانی مانگا و نقش هوانیروز در این زمینه؛ نتایج به دست آمده در عملیات امروز نیروهای خودی.

۹ جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش برای بررسی چگونگی ادامه عملیات باتوجه به موقعیت های به دست آمده در عملیات امروز؛ کمبود نیروی سپاه، مشکل اصلی تداوم عملیات بود. ارتش اجرای عملیات مستقل را نپذیرفت.

۱۰ در دو عملیات افراد ضدانقلاب در محور بانه - سقز و شمال شرقی مهاباد، ۴ تن از افراد خودی شهید و ۲ نفر زخمی شدند؛ تسلیم شدن ۸ تن از افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له در سقز و سنندج؛ خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد از اول آبان ماه تا امروز، ۳۱ تن از افراد حزب دمکرات در شهر ارومیه خود را تسلیم کردند.

۱۱ گزارش هیئت اعزامی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به منطقه عمومی آویهننگ درخصوص علل ضربه پذیری نیروهای خودی در مناطق جنوب محور سنندج - مریوان و راه های جلوگیری از تکرار آن.

۱ ادامه بازتاب مرحله سوم عملیات والفجر ۴، رسانه های خارجی به نقل از گزارش های نظامی ایران از پیشروی نیروهای ایران در منطقه پنجوین خبر دادند؛ ادعای فرمانده سپاه یکم عراق مبنی بر دفع حملات نیروهای ایران و تحمیل تلفات سنگین به آنها؛ انعکاس ناچیز وقایع جنگ در مطبوعات یوگسلاوی در پی تلاش این کشور برای بهبود روابط خود با عراق.

۲ هم زمان با تکرار تهدیدات عراق مبنی بر حمله به اهدافی در خاک ایران، مقامات برخی کشورهای عرب ضمن تأیید موضع عراق درباره خاتمه جنگ خواستار اقدام ایران در این زمینه شدند.

۳ رئیس جمهور در دیدار با گروهی از دانش آموزانی که در حمله موشکی عراق به بهبهان مجروح شده بودند: «پس از این حوادث تلخ، تصمیممان، گرفتن انتقام از جنایتکاران به صورت مضاعف و چند برابر است.»

۴ رئیس مجلس شورای اسلامی در خطبه های نماز جمعه امروز تهران به تبیین عدالت اجتماعی در اسلام و ارزش جهاد، اولویت رسیدگی به نیازهای عمومی رزمندگان در جامعه، جهت گیری مبارزه با امریکا در مراحل مختلف انقلاب، حوادث اخیر پیرامون انتخابات آینده مجلس و آخرین تحولات جبهه های جنگ پرداخت.

۵ اظهارات حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم در اولین سالگرد تأسیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق درخصوص دستاوردهای این مجلس، محکومیت قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت و تقویت مجاهدین عراقی در پی گسترش سرزمین های آزاد شده در خاک عراق.

۶ رئیس جمهور امریکا از کاهش سطح بحران میان ایران و امریکا خبر داد؛ یکی از گروگان های سابق سفارت امریکا در ایران به احتمال ایجاد تغییراتی در سیاست امریکا به نفع عراق در جنگ علیه ایران اشاره کرد.

۷ آغاز سفر هشت روزه پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس به منطقه غرب آسیا با هدف حفظ و گسترش روابط تجاری انگلیس با کشورهای منطقه به ویژه عراق.

۸ عبدالحمید ابوغزاله وزیر دفاع مصر، ضمن تأکید بر مداخله نظامی این کشور در صورت تهدید امنیت منطقه خلیج فارس، ایران را به دلیل مخالفت با تلاش های صلح محکوم کرد؛ ابراز اطمینان وزیر امور خارجه مصر از مقاومت سیاسی نظامی عراق در چارچوب روابط راهبردی مصر و عراق.

۹ لبنان: حمله به مقر فرماندهی نظامیان اسرائیلی در جنوب لبنان. سازمان جهاد اسلامی مسئولیت این انفجار را برعهده گرفت؛ تعویق برگزاری اجلاس آشتی ملی لبنان تا پایان ماه نوامبر.

ضمیمه گزارش ۳۵۰: مشکلات ناشی از آماده نبودن جاده غرب کانی مانگا و لزوم استفاده از بالگرد برای پشتیبانی نیروها و چاره اندیشی فرماندهان برای رفع این نقیصه.

گزارش روزشمار ۱۴/۸/۱۳۶۲

۱۰ نیروهای عراقی در یک هجوم سنگین که از ساعت ۳ بامداد تا ۱۰ صبح طول کشید، ۲ ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ را بازپس گرفتند؛ پیشروی محدود نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) در غرب کانی مانگا؛ تصمیم فرماندهی عملیات مبنی بر اولویت بازپس گیری حداقل یکی از دو ارتفاع ازدست رفته.

۱۱ شهادت ۷۸ تن و مجروح شدن ۶۱۳ تن در حملات موشکی عراق به شهرهای اندیمشک، بهبهان و مسجدسلیمان، بمباران نهاوند، بمباران شیمیایی روستایی در جنوب بانه و همچنین گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر. در این حملات خسارات مالی فراوانی به بار آمد.

در ادامه درگیری های نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب در مناطق مختلف کردنشین غرب کشور ۱ تن از افراد خودی شهید و ۷ تن نیز اسیر شدند. از افراد ضدانقلاب نیز ۱۵ تن کشته یا زخمی شدند و

ص: ۱۳۳۴

۱ یک نفر دستگیر شد؛ ۸ تن از افراد کومه له و حزب دمکرات خود را تسلیم کردند.

۲ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از حضور پرشور و کارساز مردم نهانند برای یاری رساندن به آسیب دیدگان انفجار بمب.

۳ انعکاس محدود رویدادهای صحنه نبرد در رسانه های خارجی: اظهار شادمانی صدام حسین رئیس جمهور عراق از اقدامات نیروهای گارد ریاست جمهوری این کشور در منطقه پنجوین؛ گزارش بازدید صدام از منطقه عملیاتی سپاه یکم عراق در پنجوین و مناطق کردنشین عراق؛ اطلاعیه قرارگاه حمزه مبنی بر انهدام مقر و دو گردان از تیپ ۲ گارد ریاست جمهوری عراق؛ گزارش رادیو بی بی سی درباره به کارگیری واحدهای گارد ریاست جمهوری عراق برای مقابله با حملات اخیر ایران؛ شدت پیدا کردن تهدیدات عراق در مورد حمله به اهدافی در عمق خاک ایران و پیش بینی رادیو اسرائیل درباره گسترش جنگ در خلیج فارس.

۴ امام خمینی در دیدار با اعضای کمیسیون های داخلی و خارجی مجلس شورای اسلامی بر اجتناب از احتمال انحراف در مجلس، اعتبار رأی مجلس در بررسی استیضاح وزیر کشور و ضرورت وحدت کلمه تأکید کردند.

۵ رئیس مجلس شورای اسلامی در نامه ای به گروه نهضت آزادی از رفتار و مواضع آنان برای اعلام برگزاری سمینار آزادی انتخابات بدون مجوز قانونی انتقاد کرد.

۶ دیدار علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه با دیزداریچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی و گزارش خبرگزاری یوگسلاوی درباره این دیدار.

۷ تشریح اهداف طرح لیبک یا خمینی و مانور آزادی قدس در اولین گردهمایی فرماندهان نواحی ستادها و پایگاه های مقاومت بسیج سپاه منطقه یک کشور.

۸ تصمیم امریکا مبنی بر اختصاص اعتباری به مبلغ ۳۴۵ میلیون دلار برای خرید مواد غذایی این کشور توسط عراق و ارزیابی این تصمیم به عنوان اقدامی در چارچوب بهبود مناسبات دو کشور؛ امضای یک قرارداد همکاری فنی و اقتصادی میان عراق و هلند.

۹ شیخ خلیفه بن زاید جنگ ایران و عراق و بحران لبنان را از موضوعات اجلاس آتی سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس ذکر کرد؛ نخست وزیر کویت از احتمال افزایش همکاری نظامی اعضای شورای همکاری خلیج فارس خبر داد؛ عبدالله بشاره تأکید کرد کشورهای خلیج فارس قدرت کافی برای مقابله با اقدام ایران در انسداد تنگه هرمز را ندارند.

۱۰ طرح موضوع جنگ ایران و عراق در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا و نیز گردهمایی آتی وزیران امور خارجه کشورهای عضو بازار مشترک اروپا؛ وزیر امور خارجه پاکستان خواستار جلوگیری از گسترش جنگ شد؛ وزیر امور خارجه مصر عملیات اخیر ایران را موجب تشدید جنگ دانست.

۱۱ ملک حسین پادشاه اردن اعلام کرد در صورت بروز تشنج در منطقه خلیج فارس نیروهای نظامی خود را به این منطقه اعزام می کند.

۱۲ لبنان: اظهار نگرانی دبیرکل سازمان ملل از وخامت اوضاع لبنان در پی حمله دیروز به مقر نظامیان رژیم صهیونیستی در صور؛ واشنگتن پست از احتمال اقدام امریکا به یک حمله نظامی به تلافی انفجار مقر تفنگ داران این کشور در بیروت خبر داد؛ فیلیپ حبیب فرستاده سابق امریکا در خاورمیانه (غرب آسیا) خواستار ادامه تلاش های میانجیگرانه در لبنان شد.

با تشدید درگیری‌ها میان جناح‌های فلسطینی در شمال لبنان، گزارش‌ها از احتمال اقدام سران

ص: ۱۳۳۵

۱ کشورهای اروپایی به تأیید یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین حکایت دارد؛ دولت سوریه هرگونه مداخله این کشور در درگیری های موافقان و مخالفان عرفات را رد کرد.

ضمیمه گزارش ۳۶۷: گزارش تصویری بازدید صدام حسین رئیس جمهور عراق از جبهه های شمالی جنگ و مناطق کردنشین عراق.

گزارش روزشمار ۱۵/۸/۱۳۶۲

۲ لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) باوجود نبود نیروی کافی ارتفاع ۱۹۰۴ را تصرف کرد ولی دشمن با وارد کردن فشار فراوان این یگان را به عقب راند؛ راهکارهای موجود برای ادامه عملیات و تصرف نالپاریز؛ در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه مقرر شد لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) برای تصرف یال های غرب شاخ تارچر و پیشروی در غرب کانی مانگا وارد عمل شوند؛ گزارش هایی درباره افزایش نیروهای عراقی در منطقه عمومی کانی مانگا و نالپاریز.

۳ اعلام آمار کلی تلفات نیروهای خودی توسط واحد نیروی انسانی قرارگاه خاتم پس از گذشت ۱۹ روز از اجرای عملیات والفجر ۴.

۴ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ۵ تن شهید و ۴۴ تن زخمی شدند و ۳ منزل مسکونی تخریب شد؛ ناکامی جنگنده های عراقی در بمباران شهر بانه؛ نقل مکان عده زیادی از مردم شهرهای مسجدسلیمان و بهبهان به روستاهای اطراف در پی حمله موشکی دیروز عراق به این دو شهر.

۵ اقدامات خرابکارانه افراد حزب دمکرات: غارت یک فروشگاه تعاونی در شمال ارومیه، به قتل رساندن ۵ قاچاقچی در بانه و به شهادت رساندن یک روحانی اهل سنت در مهاباد؛ به غنیمت گرفتن یک خودروی حامل سلاح و مهمات از افراد ضدانقلاب در روستای بناب؛ هشدار فرماندهی سپاه کردستان درباره تأمین نشدن نیروهای مورد نیاز؛ تسلیم شدن ۸ تن از افراد ضدانقلاب.

۶ پیچیدگی اوضاع صحنه نبرد در منطقه پنجوین از نگاه رسانه های خارجی: گزارش خبرگزاری فرانسه از حملات نیروی هوایی عراق به مراکز تجمع نیروهای ایران در جبهه شمالی به نقل از یک بیانیه نظامی عراق و ادعای حمله توپخانه ای ایران به شهرهای مرزی عراق، انعکاس اظهارات یک مقام بلندپایه ایران در مورد استفاده از بمب های ناپالم در حملات جنگنده های عراقی علیه مواضع ایران.

۷ دیدار وزیر سپاه، کارکنان این وزارتخانه و حجت الاسلام کربوبی سرپرست بنیاد شهید با امام خمینی. رهبر انقلاب در این دیدار ضمن اشاره به اقدامات زیان بار ابرقدرت ها در جهان، حملات موشکی عراق به شهرهای مسکونی ایران را محکوم و بر پرهیز از مقابله به مثل و حمله به مناطق غیرنظامی عراق تأکید کردند.

۸ واکنش مقامات مختلف کشور به حملات موشکی دیروز عراق به مناطق مسکونی ایران: رئیس مجلس شورای اسلامی این اقدام عراق را نشانه استیصال این رژیم و نقض قطعنامه اخیر شورای امنیت دانست؛ نخست وزیر حملات اخیر عراق را تلاشی برای جلوگیری از پیشروی رزمندگان در جبهه ها خواند؛ تأکید رئیس دیوان عالی کشور بر حضور در خط مقدم جبهه و یاری رساندن به مناطق آسیب دیده در حملات عراق.

۹ بازتاب دور تازه حملات هوایی و موشکی عراق در شهرهای ایران و مواضع مقامات ایرانی در این باره در رسانه های خبری جهان. در این میان تأکید رهبر انقلاب بر اجتناب از مقابله به مثل و حمله به شهرهای عراق مورد توجه خاصی قرار گرفت؛ رادیو کلن و رادیو اسرائیل حملات موشکی اخیر عراق را پاسخی به تهاجم جدید ایران دانستند.

۱ آیت الله خامنه ای در دیدار با سفیر جدید جمهوری دموکراتیک آلمان در ایران بر آشتی ناپذیری انقلاب و ملت ایران با امریکا تأکید کرد.

۲ تمدید حالت فوق العاده در روابط میان ایالات متحده و ایران از سوی رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا.

۳ باوجود تهدیدهای مکرر عراق به استفاده از وسایل نظامی علیه اهدافی در خاک ایران، برخی مقامات بلندپایه عربی ضمن تأیید مواضع عراق درباره خاتمه جنگ خواهان پاسخ مثبت ایران به تلاش های موجود در این زمینه شدند.

۴ تأکید فرمانده نیروهای امریکا در منطقه غرب آسیا بر ضعف توان دفاعی کشورهای عرب خلیج فارس و مداخله نظامی امریکا در صورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز.

۵ لبنان: انتشار گزارش های ضدونقیض از احتمال عملیات نظامی امریکا در لبنان به تلافی انفجارهای اخیر بیروت؛ رئیس جمهور مصر خواستار احیای طرح صلح ریگان در منطقه غرب آسیا شد.

۶ افزایش تحرکات سیاسی و دیپلماتیک برای توقف درگیری ها میان گروه های فلسطینی مخالف و موافق عرفات در شمال لبنان.

گزارش روزشمار ۱۶/۸/۱۳۶۲

۷ لشکرهای ۴۱ ثارالله(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) گام سوم مرحله سوم عملیات والفجر ۴ را برای پیشروی در غرب کانی مانگا و تصرف دو یال غربی شاخ تارچر با چند ساعت تأخیر شروع کردند، این دو یگان باوجود کسب موفقیت هایی در شروع کار به علت فشار نیروهای عراقی نتوانستند باهم الحاق کنند؛ لشکر ۲۷ حضرت رسول(ع) خاکریز موجود در شرق کانی مانگا را تکمیل و آن را تا رودخانه قزلیجه امتداد داد.

۸ در جلسه فرماندهان قرارگاه خاتم و فرماندهان یگان های عمل کننده در منطقه عملیاتی والفجر ۴، بر تداوم عملیات و سرعت عمل برای رسیدن به شهر نالپاریز تأکید و قرار شد برای ادامه عملیات نیروهای لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر ۵ نصر و تیپ ۳۳ المهدی(عج) به کار گرفته شوند.

۹ بمباران شیمیایی محل استقرار عقبه های برخی یگان های خودی در ارتفاعات لری و دامنه شمالی کانی مانگا به وسیله جنگنده های عراق. در این اقدام ۱۰۰ تن آسیب دیدند. نامه استانداری کردستان به نخست وزیری و درخواست تخصیص بودجه برای کمک به دامداران منطقه بانه و مریوان.

۱۰ شهادت ۲ تن و مجروح شدن ۱۹ نفر در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر.

۱۱ در حوادث مختلف مناطق کردنشین ۲۴ تن از افراد خودی و اهالی بومی شهید یا زخمی شدند و ۷ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از افراد گروه های ضدانقلاب نیز ۲۳ تن کشته یا زخمی شدند.

۱۲ به دنبال پاک سازی منطقه آلان سردشت، امروز هیئتی از مسئولان استانی برای بازدید از منطقه و بررسی راهکارهای عمرانی، اقتصادی، فرهنگی و رسیدگی به مشکلات مردم به این منطقه رفتند.

۱۳ سعید رجایی خراسانی نماینده دائم ایران در سازمان ملل، در نامه ای به دبیرکل این سازمان خواستار تحقیق درمورد استفاده عراق از

سلاح های شیمیایی در هفته های اخیر در بخش های مختلف جبهه های جنگ شد.

۱۴ دیدار گروهی از اعضای نهادهای انقلاب، طلاب حوزه علمیه ساوه و اعضای شورای اسلامی روستاهای این شهر با رئیس جمهور. آیت الله خامنه ای در این دیدار ضمن تأکید بر رفع نیازهای عمومی مردم اعلام کرد جنگ را با تکیه بر ملت پیش می بریم.

ص: ۱۳۳۷

۱ وزیر امور خارجه فرانسه در پایان جلسه مجلس ملی فرانسه ضمن اذعان به تهاجم نظامی عراق به ایران خواستار تجدید روابط با ایران شد.

۲ وزیر خارجه فرانسه تاریخ تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را ۱۸ اکتبر (۱۶ مهر) سال جاری اعلام کرد؛ نشریه المجله در تفسیری تحویل این هواپیماها را برنامه ای برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق از راه بین المللی کردن آن عنوان کرد.

۳ سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در چهارمین اجلاس این شورا به بررسی ادامه تلاش میانجیگرانه برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق و خطرهای ناشی از گسترش جنگ پرداختند؛ وزیر اطلاعات قطر و پادشاه عمان دفاع از آبراه هرمز را مسئولیت مشترک کشورهای حوزه خلیج فارس دانستند؛ تفسیر رادیو بی بی سی درباره شرایط تشکیل اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس و دستور کار این اجلاس.

۴ تلاش برای دستیابی به راه حل اختلافات موجود در جهان عرب، پایان بخشیدن به انزوای مصر در میان اعراب و میانجیگری میان سوریه و عراق از دیگر موضوعاتی است که در دستور کار چهارمین نشست سران شورای همکاری خلیج فارس قرار دارد.

۵ گسترش مناسبات تجاری عراق و انگلیس در پی سفر دوازده روزه پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس به بغداد.

۶ اشغال موقت دفاتر هواپیمایی ایران در شهرهای پاریس، لندن، دهلی نو و وین توسط هواداران چریک های فدایی خلق (اقلیت).

۷ کشف یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت. در پی این واقعه کاردار سفارت فرانسه در تهران به وزارت امور خارجه احضار و یادداشت اعتراضی به وی تسلیم شد.

۸ هم زمان با افزایش تحرکات نیروی دریایی امریکا در منطقه خلیج فارس، امروز اعلام شد این کشور در حال تهیه طرحی با هدف جلوگیری از وخامت وضعیت بازار نفت در صورت انسداد تنگه هرمز می باشد.

۹ مقاله هفته نامه میدل ایست تایمز درباره تحرکات دیپلماسی پشت پرده شورای امنیت سازمان ملل در جریان تصویب قطعنامه اخیر این شورا در مورد جنگ ایران و عراق، دلایل بی اعتمادی ایران به شورای امنیت و نگرانی ابرقدرت ها از پیروزی ایران در جنگ.

۱۰ لبنان: واکنش برخی مقامات سابق امریکا به احتمال اجرای عملیات نظامی این کشور در لبنان به تلاشی انفجارهای بیروت؛ رادیو اسرائیل در تفسیری درباره انفجار اخیر در مقر نیروهای این رژیم در صور، هدف از این انفجار را وادار کردن اسرائیل به ترک لبنان دانست.

۱۱ هم زمان با ادامه درگیری های گروه های فلسطینی در شمال لبنان، یک هیئت میانجی عرب برای حل و فصل این مناقشه عازم دمشق شد؛ اعلام حمایت عربستان سعودی، کویت، مصر و اردن از عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین.

گزارش روزشمار ۱۷/۸/۱۳۶۲

در جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش برای تصرف یال غربی شاخ تارچر و پیشروی در محور غرب کانی مانگا و چگونگی به کارگیری نیروهای ارتش در خطوط پدافندی تصمیم گیری و قرار شد در دو روز آینده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان در جاده غرب کانی مانگا پیشروی کنند و لشکر ۲۷

۱ حضرت رسول (ص) و تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان هرکدام با ۲ گردان دو ارتفاع غرب شاخ تارچر را تصرف کنند.

۲ فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج) پس از بازدید از منطقه سورن از مشاهدات خود و شرایط اجرای عملیات در این منطقه به فرماندهان قرارگاه خاتم گزارش داد. تصمیم فرماندهی قرارگاه خاتم مبنی بر صرف نظر کردن از اجرای عملیات در محور سورن با توجه به مشکلات موجود برای اجرای عملیات در این محور.

۳ پیشروی ۴ کیلومتری نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) در محور چوارتا در عمق مواضع عراق.

۴ بمباران شیمیایی اطراف بانه ۴۰ مصدوم برجای گذاشت؛ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ۱۸ تن زخمی شدند؛ ناکامی حمله موشکی عراق به بوشهر؛ الثوره ارگان رسمی حزب بعث عراق: حمله به شهرهای ایران جزء حقوق دولت عراق است.

۵ دستورالعمل قرارگاه حمزه (سپاه منطقه ۱۱) به پایگاه های تابعه خود برای حفاظت فیزیکی از مراکز و اماکن سپاه با توجه به تهدیدات اخیر امریکا.

۶ تسلیم شدن ۹ تن از افراد حزب دمکرات و ۴ تن از افراد سازمان کومه له به نیروهای خودی در سقز، سلماس، سنندج و کامیاران؛ اقدام گروه های ضدانقلاب در جلوگیری از پخش اطلاعیه های ارگان های دولتی در مناطق تحت تصرف خود.

۷ در عملیات های عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین ۵۲ تن از نیروهای خودی شهید یا زخمی و ۶ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از مهاجمان نیز ۷ تن کشته یا زخمی شدند؛ در دو عملیات نیروهای خودی در شمال غرب نقده و جنوب غرب تکاب ۲۶ تن از افراد حزب دمکرات کشته یا زخمی شدند.

۸ گزارش سپاه سردشت از انتقال بخشی از سازمان حزب دمکرات به استان سلیمانیه عراق پس از عملیات های اخیر ایران در منطقه سردشت.

۹ یک مقام ارشد عراق با اذعان به توانایی ایران برای ادامه جنگ، حمله به تأسیسات نفت ایران در جزیره خارک را تنها راه پایان دادن به جنگ عنوان کرد؛ روزنامه الجمهوریه: عراق تا زمانی که ایران به تلاش های صلح آمیز جامعه جهانی پاسخ منفی دهد، به هر هدف ایرانی که برگزیند حمله خواهد کرد؛ بی بی سی از اختلاف نظر کارشناسان درباره کارایی جنگنده های سوپراتاندارد در جنگ و واکنش احتمالی ایران در قبال استفاده عراق از این جنگنده ها خبر داد.

۱۰ گزارش های خبری و تفسیری درباره تحرک نیروهای گارد ریاست جمهوری عراق در منطقه پنجوین، دیدار صدام حسین رئیس جمهور عراق با جمعی از فرماندهان و نیروهای گارد ریاست جمهوری؛ گزارش بی بی سی از آخرین تحولات جنگ ایران و عراق.

۱۱ ارسال چند تصویر از مناطق مسکونی تخریب شده ایران بر اثر حملات عراق در نامه نماینده دائم ایران در سازمان ملل به دبیر کل این سازمان؛ گزارش خبرنگار اعزامی رویترا از آثار حمله موشکی عراق به بهبهان.

۱۲ انتقال ۷۰ نفر دیگر از مصدومان حملات شیمیایی روز گذشته عراق در منطقه عملیاتی والفجر ۴ به تهران برای ادامه مراحل درمان.

۱۳ امام خمینی در دیدار وزیر ارشاد اسلامی و جمعی از مسئولان این وزارتخانه با ایشان ضمن تبیین اوضاع فرهنگ و هنر در دوران رژیم پهلوی، براهمیت اقدامات در حوزه فرهنگ و تبلیغات خارجی و بهره گیری از نیروی جوان کشور در این زمینه تأکید کردند.

۱ دیدار میرحسین موسوی نخست وزیر با نیاز دیزداریچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی.

۲ سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، با اشاره به موقعیت خاص تنگه هرمز تأکید کرد: اگر کوچک ترین تجاوزی به منافع ملت ایران در خلیج فارس شود، ما با امکانات داخلی این تنگه را ناامن خواهیم کرد.

۳ در پی کشف یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت، رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن محکوم کردن اقدام فرانسه خواستار طرح این موضوع در مجامع بین المللی شد؛ سخنگوی نیروهای فرانسوی مستقر در بیروت دخالت این نیروها در حادثه مذکور را تکذیب کرد.

۴ رأی اعتماد نمایندگان مجلس شورای اسلامی به وزیر کشور پس از استماع سخنان موافقان استیضاح و پاسخ های وزیر کشور. گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از جلسات استیضاح وزیر کشور.

۵ درخواست سفیر ژاپن از رئیس مجلس شورای اسلامی مبنی بر خویشتن داری ایران در خلیج فارس؛ تحلیل دو روزنامه وال استریت ژورنال و ساینس مانیاتور از مشکلات دیپلماسی ژاپن برای تأثیر گذاری بر روند رویدادها در جنگ ایران و عراق. کریستین ساینس مانیاتور: ژاپن به تازگی دریافته که دست یافتن به نفوذی در خاورمیانه تا چه اندازه برای یک قدرت خارجی دشوار است.

۶ اعلام خبر مشارکت شرکت های انگلیسی در ساخت خط لوله جدید صادرات نفت عراق از سوی وزیر بازرگانی انگلیس؛ سفر وزیر مشاور در امور خارجی یونان به عراق به منظور گفت و گو درباره مسائل منطقه و روابط بازرگانی دو کشور.

۷ پذیرش پاسخ عراق به قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق به عنوان سند رسمی این سازمان؛ انتقاد معاون وزارت امور خارجه پاکستان از قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت به دلیل نادیده گرفتن مواضع ایران و تعجیل در رأی گیری.

۸ سران شورای همکاری خلیج فارس در چهارمین اجلاس خود ضمن تأیید قطعنامه اخیر شورای امنیت در خصوص مسائلی نظیر تداوم تلاش های میانجیگرانه مجامع اسلامی و بین المللی در خصوص جنگ ایران و عراق، اقدام دفاعی مشترک، یکپارچه سازی سیاست های اقتصادی اعضا و تلاش برای حل اختلافات اعراب گفت و گو کردند. روزنامه گاردین: کشورهای خلیج فارس از دخالت موقت ابرقدرت ها در منطقه ناراضی نبوده و آن را اقدام نسبتاً مناسبی می دانند.

۹ لبنان: تصمیم مقامات امریکا مبنی بر اعمال مجازات های محدود و اقدامات انفرادی علیه بعضی گروه های شیعه طرف دار ایران؛ گزارش تفسیری رادیو کلن در مورد احتمالات مربوط به عملیات نظامی تلافی جویانه امریکا در لبنان.

۱۰ ناکامی تلاش هیئت اعزامی اعراب به دمشق برای بحث در مورد استقرار آتش بس میان طرف داران و مخالفان عرفات در شمال لبنان؛ دبیرکل سازمان ملل خواستار برقراری فوری آتش بس میان جناح های فلسطینی متخاصم در طرابلس لبنان شد؛ قطع کمک های مالی کویت به سوریه در واکنش به مواضع این کشور علیه عرفات.

گزارش روزشمار ۱۸/۸/۱۳۶۲

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) با حضور در قرارگاه خاتم مانور یگان تحت امر خود برای تصرف یال های غربی شاخ تارچر را تشریح کردند. همت گفت در نظر دارد تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ را نیز در دستور کار قرار دهد؛

۱ هم زمان با آماده شدن یگان های خودی برای اجرای عملیات در شب آینده، عراق نیروهای خود را از بخشی از جاده غرب کانی مانگا به عقب کشید و عملاً بخشی از اهداف عملیات فرداشب تأمین و در نتیجه عملیات آینده منتفی شد. غلامعلی رشید در جلسه ای که در پی این تغییرات برگزار شد با اظهار ناامیدی از همکاری نیروهای ارتش، بر حضور بیشتر و فعال تر نیروهای سپاه برای ادامه عملیات تأکید کرد.

۲ گزارشی از مشکلات به وجود آمده برای اهالی شهرهای مریوان و بانه و روستاهای اطراف این دو شهر در پی اجرای عملیات والفجر ۴ در این منطقه؛ گزارش بولتن وزارت کشور درباره اقدامات دولت برای تأمین برخی امکانات جهت اسکان آوارگان این منطقه و عدم استقبال اهالی بومی از این اماکن.

۳ اقدام عناصر ضدانقلاب در اجرای عملیات کمین در حوالی نرده و اخاذی از اهالی دو روستا در شرق محور سنندج - کامیاران و شمال بانه؛ افزایش فعالیت گروه های مسلح ضدانقلاب در جنوب محور سنندج - مریوان؛ اجرای دو عملیات توسط نیروهای خودی در مناطق عمومی بانه و اشویه؛ تسلیم شدن تعدادی از افراد ضدانقلاب در سنندج و سقز.

۴ سرکرده سازمان مجاهدین خلق (منافقین) از تصویب طرح خودمختاری کردستان در شورای ملی مقاومت خبر داد؛ دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری در مقاله ای تحلیلی تصویب این طرح را یک اقدام تبلیغاتی و تلاشی برای سرپوش گذاشتن بر شکست گروه های ضدانقلاب در منطقه آلان خواند.

۵ گزارش ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) درباره همکاری گروه های ضدانقلاب ایرانی با نظامیان عراقی و طالبانی ها و نیز کمک های تسلیحاتی ارتش عراق به نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق.

۶ بازتاب اظهارات دیروز یک مقام رسمی عراق درباره تصمیم این کشور به انهدام تأسیسات نفتی ایران به عنوان راهی برای خاتمه جنگ؛ مقامات ایران تصمیمات مرتبط با وقوع یک بحران احتمالی در منطقه خلیج فارس از جمله گسترش روابط با شوروی برای ارباب غرب را مورد بررسی قرار دادند؛ ارزیابی آمادگی رزمی پرسنل منطقه دوم دریایی بوشهر - خارک در بازدید فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران از پایگاه هوا دریایی بوشهر؛ مجله الدستور (چاپ لندن): ایران با دو انتخاب روبه رو است: فروپاشی در برابر فشارها برای پایان دادن به جنگ یا پذیرش آتش بس و تصمیمات و قطعنامه های شورای امنیت.

۷ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از میزان و چگونگی مصدومیت تعدادی از رزمندگان ایرانی بر اثر بمباران شیمیایی عراق در یکی از مناطق عملیاتی والفجر ۴؛ گزارش رادیو اسرائیل درباره نامه اخیر نماینده دائمی ایران در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان برای تحقیق درباره کاربرد سلاح های شیمیایی در جنگ.

۸ مصاحبه محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی درباره آثار جنگ بر اقتصاد کشور، مقایسه وضعیت فعلی اقتصادی ایران و عراق، کاهش بدهی های خارجی ایران، مسئله تورم و چگونگی مهار آن.

۹ سفر طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق به بلغارستان و گفت و گو با نخست وزیر این کشور در خصوص تقویت روابط دو کشور؛ امضای موافقت نامه همکاری در زمینه کار و برنامه های اجتماعی میان وزرای کار و امور اجتماعی عراق و امارات متحده عربی.

۱۰ روابط مصر و عراق: دیدار طه یاسین رمضان با پطروس غالی وزیر مشاور در امور خارجه مصر در قاهره؛ وزاری امور خارجه و دفاع مصر امکان دخالت این کشور در جنگ خلیج فارس و تلاش برای تغییر موازنه راهبردی میان ایران و عراق را رد کردند.

۱ اعلام حمایت سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل و درخواست از ایران و عراق برای پایان دادن به جنگ در بیانیه پایانی چهارمین اجلاس این شورا؛ روزنامه الوطن از تصویب یک برنامه دفاعی مشترک و توافق سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس درباره تشکیل پایگاه دریایی در عمان خبر داد.

۲ لبنان: مقامات امریکا امروز اعلام کردند تقویت نیروهای نظامی این کشور در خاورمیانه (غرب آسیا) ارتباطی با پاسخ احتمالی این کشور به انفجارهای اخیر بیروت در لبنان ندارد. در همین حال، نخست وزیر رژیم صهیونیستی، سوریه را یک خطر برای این رژیم دانست.

۳ برقراری آتش بس میان جناح های فلسطینی در گیر در شمال لبنان؛ درخواست امریکا و چین برای خاتمه دادن به جنگ در شمال لبنان؛ اعلام حمایت شورای همکاری خلیج فارس از سازمان آزادی بخش فلسطین؛ انتقاد مطبوعات سوریه از یاسر عرفات رئیس کمیته اجرایی ساف.

گزارش روزشمار ۱۹/۸/۱۳۶۲

۴ جلسه فرماندهان سپاه و ارتش به منظور یافتن راهکار برای ادامه عملیات. غلامعلی رشید دو راهکار برای تأمین اهداف ارائه داد. راهکار اول تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پیشروی از سمت شرق این ارتفاعات و تسلط به تنگه روکان و راهکار دوم تصرف نالپاریز با پیشروی در غرب منطقه کانی مانگا و تصرف یال های غربی شاخ تارچر بود. دیدگاه فرماندهان درباره نقاط ضعف و قوت هر کدام از راهکارها؛ جلسه فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه و یگان های عملیاتی به منظور بررسی آخرین وضعیت یگان ها و بحث درباره راهکارها و جهت کلی عملیات از غرب یا شرق کانی مانگا.

۵ پایان مرحله سوم عملیات والفجر ۴. در این مرحله ۳۰ گردان از ۶ یگان سپاه شرکت داشتند. اعلام نتایج به دست آمده و آمار تلفات و خسارت های وارد شده به عراق در این مرحله از عملیات.

۶ در گلوله باران آبادان و خرمشهر ۲ تن شهید و ۳۱ تن زخمی شدند و خسارت هایی به این مناطق وارد شد؛ بمباران شرق سقز توسط هواپیماهای عراقی.

۷ پاک سازی ۳۱ روستا در شرق محور سنندج - دیواندره؛ اجرای کمین علیه افراد حزب دمکرات در نقده؛ درگیری نیروهای خودی با افراد ضدانقلاب در شمال غرب سقز و جنوب شرقی هشتیان؛ انهدام یک دستگاه تراکتور ژاندارمری بر اثر برخورد با مین در حوالی مهاباد؛ کشف ۵ عدد مین در مهاباد و سلماس؛ تسلیم شدن ۲ نفر از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در بانه و پیرانشهر.

۸ بازدید خبرنگاران خارجی از آثار و بقایای حملات موشکی عراق به شهر بهبهان.

۹ ادامه هشدارهای مقامات عراقی مبنی بر انهدام تأسیسات نفتی ایران برای وادار ساختن این کشور به مذاکره. تحلیل روزنامه واشنگتن پست و رادیو بی بی سی درباره این تهدید و ارزیابی تأثیر احتمالی آن بر سرنوشت جنگ.

۱۰ در پی انتشار خبری مبنی بر ازدست رفتن ۷۵ تا ۸۰ درصد بینایی مصدومان حمله شیمیایی عراق در منطقه عملیاتی والفجر ۴ خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: حال مجروحان بمباران شیمیایی اخیر که در بیمارستان طرفه تهران بستری هستند، رو به بهبود است.

۱۱ رئیس جمهور امروز در یک نشست مطبوعاتی به سؤالات مطرح شده درباره انسداد تنگه هرمز و احتمال دخالت نظامی امریکا، آینده

روابط سیاسی ایران با امریکا، جنگ ایران و عراق و تلاش های سیاسی در جنگ، تأمین نیازهای نظامی ایران، وضعیت اقتصادی کشور و نیز مسائل داخلی و انتخابات آینده مجلس پاسخ داد.

ص: ۱۳۴۲

۱ رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با وزیر بازرگانی و مسئولان این وزارتخانه بر حل مسئله توزیع و مهارگرانی با بسیج مردم و همکاری بخش خصوصی تأکید کرد.

۲ اظهارات صدام حسین رئیس جمهور عراق در جمع مردم استان سلیمانیه درباره حضور گارد ویژه ریاست جمهوری این کشور در جبهه های جنگ.

۳ نشریه فایننشال تایمز از مشارکت ۴ کمپانی انگلیسی در پروژه احداث خط لوله نفتی عراق به عربستان خبر داد.

۴ یک مقام سفارت فرانسه در تهران اعلام کرد ایران در پاسخ به تحویل پنج جنگنده سوپراتاندارد به عراق دست به اقداماتی علیه منافع اقتصادی فرانسه زده است. به گزارش خبرگزاری فرانسه این اقدامات شامل توقف فعالیت های باستان شناسی فرانسه در ایران و اعمال محدودیت هایی در سرمایه گذاری بانک های فرانسوی گزارشی از حجم مبادلات تجاری ایران و فرانسه در چند سال اخیر.

۵ افزایش تردد و حضور یگان های دریایی امریکا، فرانسه و شوروی در منطقه خلیج فارس؛ وزیر دفاع امریکا: پایدار ماندن حقوق آب های باز با کشتیرانی آزاد ضروری است؛ اظهار نگرانی مقامات انگلیس از گسترش جنگ ایران و عراق به منطقه خلیج فارس.

۶ گزارش رسانه های خبری از مشکلات تصمیم گیری سران شورای همکاری خلیج فارس در اجلاس دوحه. رادیو کلن: جنگ ایران و عراق و نبرد گروه های فلسینی، رهبران کشورهای عضو شورا را مجبور به گفت و گوهایی خارج از برنامه و اتخاذ تدابیر کرد؛ روزنامه القبس از تصمیم سران شورای همکاری خلیج فارس به برقراری روابط دیپلماتیک با شوروی خبر داد؛ گزارش رویتر از تعویق تصمیم گیری شورای مذکور درخصوص احداث خط لوله مشترک برای میان بر زدن از تنگه هرمز و ساخت پالایشگاه در جنوب عمان.

۷ از سرگیری تبادل آتش میان جناح های فلسطینی متخاصم در کمتر از ۲۴ ساعت از برقراری آتش بس در شمال لبنان؛ افزایش فشارها بر یاسر عرفات برای ترک طرابلس؛ مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه یاسر عرفات را متهم به حرکت در جهت منافع امریکا کرد؛ گزارش رادیو کلن درمورد منازعه اخیر جناح های فلسطینی.

گزارش روزشمار ۲۰/۸/۱۳۶۲

۸ جلسه فرماندهان سپاه برای بررسی اجرای عملیات از شرق یا غرب ارتفاع کانی مانگا در مرحله چهارم عملیات والفجر ۴. در این جلسه فرماندهان با طرح پیشنهادی غلامعلی رشید که تلفیقی از دو طرح اجرای عملیات در شرق و غرب کانی مانگا و منطقه پنجوین بود، موافقت کردند؛ مخالفت فرماندهی ارتش با اجرای عملیات در منطقه پنجوین و تأکید بر عملیات در سورن.

۹ عملیات پیش دستانه سپاه علیه تجمع عناصر ضدانقلاب در منطقه جنوب غربی دیواندره. طبق گزارش ها در این عملیات غافلگیرانه ۱۷ تا ۴۵ تن از افراد سازمان کومه له کشته شدند. گزارش یک بولتن داخلی سپاه درباره تأثیر این عملیات بر گروه های ضدانقلاب.

۱۰ اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین غرب کشور: کمین بر سر راه نیروهای ژاندارمری و سپاه، حمله به نیروهای خودی در دو روستا از توابع سقز و شهر مهاباد، مین گذاری در شمال بوکان، غارت شرکت تعاونی روستایی در غرب سنندج؛ دستگیری ۳ تن از افراد حزب دمکرات در جنوب نقره و تسلیم شدن ۶ تن از افراد سازمان کومه له و حزب دمکرات در سنندج و جنوب سقز.

۱ احتمال سفر اولاف پالمه نخست وزیر سوئد به خاورمیانه (غرب آسیا) به منظور میانجیگری میان ایران و عراق؛ تأکید بر ضرورت یافتن راه حل هایی برای جنگ ایران و عراق، بحران لبنان و... در مذاکرات رؤسای جمهوری فرانسه و الجزایر.

۲ حجت الاسلام امامی کاشانی خطیب نمازجمعه تهران، با پرداختن به موضوع امنیت در منطقه غرب آسیا و خلیج فارس، جمهوری اسلامی ایران را حافظ امنیت منطقه نامید.

۳ احضار مردان ۳۵ و ۳۶ ساله به خدمت سربازی در پی کمبود نیروی نظامی در عراق.

۴ وزارت امور خارجه فرانسه اعمال محدودیت هایی علیه بانک ها و مؤسسه باستان شناسی فرانسه در ایران را تأیید کرد. رادیو امریکا و رادیو بی بی سی فروش هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق و پشتیبانی این کشور از عراق در جنگ با ایران را دلیل تدابیر اخیر ایران علیه منافع اقتصادی فرانسه دانستند.

۵ طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، نتایج سفرش به سه کشور مصر، بلغارستان و رومانی را تشریح کرد.

۶ تکذیب خبر احتمال فروش جنگنده بمب افکن های جاگوار به ایران از سوی دولت بریتانیا؛ رادیو کلن از فروش ۶ فروند هواپیمای آموزشی سوئسی به ایران در دو ماه پیش خبر داد.

۷ انفجار یک بمب نسبتاً قوی در محل انبار غذایی منازل مسکونی ایتالیایی ها در بندرعباس. سازمان چریک های فدایی خلق (اقلیت) مسئولیت این انفجار را برعهده گرفت.

۸ مجمع عمومی سازمان ملل متحد با تصویب قطعنامه ای از رژیم صهیونیستی خواست از تهدید خود مبنی بر حمله به تأسیسات اتمی عراق و دیگر کشورهای جهان دست بردارد.

۹ لبنان: افزایش تنش ها میان امریکا و سوریه در لبنان و احتمال وقوع عملیات نظامی علیه مواضع سوریه؛ اختلاف نظر مقامات امریکایی درباره اقدام نظامی این کشور و متحدانش در لبنان؛ از سرگیری تلاش ها برای برگزاری دور جدیدی از اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو.

۱۰ شورای امنیت سازمان ملل با صدور قطعنامه ای خواهان استقرار آتش بس میان گروه های متخاصم فلسطینی شد؛ درخواست وزیر امور خارجه شوروی از همتای سوریه اش مبنی بر کاهش مخالفت این کشور با رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین؛ افزایش فشارها برای خروج عرفات از طرابلس.

گزارش روزشمار ۲۱/۸/۱۳۶۲

۱۱ باتوجه به اختلاف نظر فرماندهان ارتش و سپاه، تصمیم گیری درباره ادامه عملیات به شورای عالی دفاع واگذار شد و براساس تصمیم این شورا مقرر گردید در گام اول ارتفاعات کانی مانگا و پنجوین تصرف و در گام دوم برای تصرف ارتفاعات سورن اقدام شود؛ غلامعلی رشید در جلسه فرماندهان سپاه بر همدلی و هماهنگی بیشتر با ارتش تأکید کرد. در این جلسه محمد باقری آخرین وضعیت یگان های موجود دشمن در منطقه را تشریح کرد.

۱۲ سرکوب پاتک عراق در محور چوارتا با هوشیاری نیروهای لشکر ۱۴ امام حسین (ع). در این اقدام ۳۰ تن از نیروهای دشمن کشته و ۱۵ تن اسیر شدند.

۱۳ درگیری نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب در محور سنندج - مریوان و منطقه عمومی مهاباد؛ حمله ناموفق افراد مسلح به منزل امام جمعه پیرانشهر و مقر گروه ضربت در سقز؛ درگیری داخلی افراد حزب دمکرات در جنوب سلماس؛ دستگیری ۲۶ تن از عناصر حزب دمکرات و کومه له؛ تسلیم شدن ۸ تن از افراد حزب دمکرات و اقدام این حزب در ربودن ۲ تن از تسلیم شدگان.

ص: ۱۳۴۴

۱ مصاحبه سخنگوی شورای عالی دفاع درخصوص مسائل مطرح شده در جلسه امشب این شورا از جمله: نتایج عملیات والفجر ۴، تأثیر این عملیات بر امنیت کردستان، مسئله کمبود نیروی انسانی در ارتش عراق، موضع ایران در قبال تهدیدات عراق علیه تأسیسات نفتی ایران، قطعنامه اخیر شورای امنیت و مسائل لبنان.

۲ بازدید خبرنگاران و نمایندگان رسانه های گروهی خارجی از ویرانه های حملات موشکی عراق در شهرهای اندیمشک و دزفول.

۳ ادامه انتشار گزارش ها درباره تهدید عراق علیه تأسیسات نفتی ایران و موقعیت دشوار کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در مواجهه با خطر گسترش جنگ: رادیو بی بی سی ضمن ارزیابی موقعیت و توانایی کشورهای حوزه خلیج فارس در مقابله با خطر گسترش جنگ گفت: تنها سلاح این کشورها کوشش های دیپلماتیک است.

۴ سفر معاون اول وزیر اطلاعات عراق به مصر و گسترش همکاری های اطلاعاتی دو کشور؛ وزیر دفاع مصر از خرید ۲۰۰ تانک از رومانی برای تحویل به عراق خبر داد.

۵ روزنامه او گلوبو از بارگیری دو کشتی حامل سلاح و مهمات ساخت برزیل به مقصد عراق خبر داد.

۶ در ادامه اعلام مواضع و تلاش های سیاسی درخصوص جنگ ایران و عراق، دولت هند با احضار سفرای دو کشور تلاش تازه ای را به منظور پایان دادن به جنگ آغاز کرده است؛ سفیر فرانسه در اردن نیز گفت کشورش برای قانع کردن ایران و عراق به پذیرش قطعنامه شورای امنیت تلاش می کند.

۷ وزیر امور خارجه انگلیس از احتمال تشکیل یک نیروی انتقال سریع انگلیسی برای مقابله با تهدید امنیت کشتیرانی در خلیج فارس خبر داد.

۸ خبرگزاری ایتالیا اعلام کرد گروهی موسوم به گروه عارف بلوکی دینامیت (وابسته به چریک های فدایی خلق شاخه اقلیت) مسئولیت انفجار روز گذشته در نزدیکی محل سکونت کارکنان یک شرکت ایتالیایی در بندرعباس را برعهده گرفته است.

۹ روزنامه اینترنشنال هرالڈ تریبون حمله عراق به ایران را ناشی از استنباط غلط از واقعیات ایران دانست؛ هفته نامه فارین ریپورت از دیپلماسی تازه تهران و اتخاذ شیوه ای انعطاف پذیرتر خبر داد.

۱۰ لبنان: وزرای امور خارجه سوریه و شوروی در بیانیه مشترکی خواستار خروج رژیم صهیونیستی و نیروهای چندملیتی از لبنان شدند؛ مواضع مقامات امریکا درمورد خروج نیروهای چندملیتی از لبنان و نقش سوریه در تحولات این کشور؛ تعویق زمان برگزاری دومین اجلاس آشتی ملی لبنان در پی ناکامی دولت این کشور در خاتمه دادن به اشغال لبنان توسط نیروهای رژیم صهیونیستی.

۱۱ درخواست یاسر عرفات مبنی بر نظارت اتحادیه عرب بر استقرار آتش بس میان جناح های متخاصم فلسطینی؛ کمیته مرکزی الفتح دعوت رهبر لیبی را برای مذاکره رد کرد.

ضمیمه گزارش ۴۷۹: گزارش خبرنگار اعزامی دیلی تلگراف از مشاهدات خود در مناطق آسیب دیده ایران بر اثر حملات موشکی عراق.

گزارش روزشمار ۲۲/۸/۱۳۶۲

در جلسه امروز فرماندهان رده های مختلف سپاه، غلامعلی رشید بر تداوم عملیات و تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پنجوین و تشکیل خط

پدافندی قابل دفاع تأکید کرد. رحیم صفوی نیز با استناد بر نظر امام خمینی درباره همدلی و وحدت نیروهای سپاه و ارتش، گزارشی از جلسه روز گذشته شورای عالی دفاع

ص: ۱۳۴۵

۱ ارائه کرد. فرماندهان یگان‌ها نیز میزان نیروها و آخرین وضعیت یگان تحت امر خود را تشریح کردند.

۲ گلوله باران خرمشهر و آبادان علاوه بر خسارات مالی، ۲ شهید و ۱۱ زخمی برجای گذاشت.

۳ در عملیات قرارگاه تاکتیکی شهید کاظمی (تحت امر قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) در شمال غربی سردشت، ۱۹ ارتفاع تصرف و ۲۰ روستا پاک سازی شد.

۴ در رخدادهای امروز شرق مریوان، اطراف مهاباد، پیرانشهر، غرب تکاب، شمال بوکان و بانه ۱۳ تن شهید یا زخمی شدند، افراد ضدانقلاب ۲ تن را نیز به گروگان گرفتند، ۲ تن از عناصر مسلح غیرقانونی دستگیر و ۷ تن خود را تسلیم کردند؛ افراد مسلح ضدانقلاب ۳ قاچاقچی را در بانه به قتل رسانده و اموال آنان را ربودند.

۵ تشدید عملیات جنگ روانی عراق در آستانه اجرای مرحله جدید عملیات والفجر ۴؛ ادعای رادیو بغداد مبنی بر گسترده‌گی ابعاد تلفات ایران در این عملیات.

۶ مانور یگان‌های پدافند هوایی تهران به منظور کسب آمادگی برای مقابله با حملات هوایی احتمالی؛ رادیو اسرائیل: گزارش‌های قبل حاکی از این بود که عراق ممکن است دوباره در صدد بمباران کردن پایتخت ایران برآید.

۷ بازدید خبرنگاران خارجی از آثار خرابی‌های جنگ در خرمشهر. خبرگزاری جمهوری اسلامی: «آثار خرابی‌ها و عملیات بازسازی شهر دو جنبه کاملاً متضادی بود که توجه خبرنگاران را به خود جلب کرد.»

۸ اختصاص مبلغ ۱۱ میلیارد ریال برای بازسازی مناطق جنگ زده کردستان.

۹ بازتاب اظهارات دیروز حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع، درباره آسیب پذیری منابع ارزی عراق در مناطق شمالی این کشور در رادیو اسرائیل و رادیو قاهره.

۱۰ افتتاح جلسه کمیسیون مشترک اقتصادی عراق و فرانسه در بغداد با حضور وزیر بازرگانی خارجی فرانسه و وزیر نفت عراق؛ ملاقات طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق با وزیر مشاور در امور بازرگانی و کفیل وزارت امور خارجه ایتالیا؛ رادیو اسرائیل: عراق می‌کوشد برای حل مشکلات اقتصادی خود از کشورهای غربی اعتبار مالی دریافت کند.

۱۱ معاون نخست وزیر مصر در مصاحبه با روزنامه پاکستانی جنگ ضمن معرفی عراق به عنوان آغازگر جنگ، تأکید کرد برای پایان دادن به جنگ باید به ایران خسارت پرداخته شود.

۱۲ به رغم بی‌طرفی اعلام شده آمریکا در قبال جنگ ایران و عراق، یک سناتور جمهوری خواه آمریکا اعلام کرد تهدیدات ایران درباره بستن تنگه هرمز و انفجارهای اخیر بیروت موجب تغییر نظر ایالات متحده در مورد ایران شده است؛ مطلب نشریه المجله در مورد اقدامات احتمالی آمریکا علیه ایران.

۱۳ لبنان: رابرت مک‌فارلین مشاور ملی آمریکا هشدار داد ایالات متحده در صورت حمله مجدد سوریه به هواپیماهای آمریکایی وارد عمل خواهد شد؛ اظهارات نخست وزیر سوریه در مورد تقویت نیروی دفاعی این کشور؛ گزارش واشنگتن پست درباره تردید مقامات فرانسوی برای اقدام تلافی جویانه در لبنان.

۱۴ از سرگیری درگیری جناح های متخاصم فلسطینی در شمال لبنان هم زمان با ادامه تلاش میانجیگرانه عرب برای تحکیم آتش بس.

ضمیمه گزارش ۴۹۸: مقاله روزنامه اقتصادی لزکو درباره روابط اقتصادی عراق و فرانسه.

ص: ۱۳۴۶

۱ تصویب طرح مانور و سازمان رزم یگان های عمل کننده برای مرحله چهارم عملیات والفجر ۴ در جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه مقدم حمزه. در این مرحله از عملیات قرار است یال های غربی شاخ تارچر، ارتفاعات ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ (کانی مانگا)، ارتفاع سنگ معدن و ارتفاعات مسلط بر تنگه روکان تصرف شود و در جاده غرب ارتفاعات کانی مانگا نیز نیروهای خودی به سمت جنوب پیشروی کنند.

۲ ادامه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر.

۳ در حوادث امروز مناطق کردنشین، افراد ضدانقلاب ۵ تن را شهید و ۸ نفر را زخمی کردند و ۹ تن را به گروگان گرفتند؛ تسلیم شدن ۴ تن از افراد حزب دمکرات در سنندج، دیواندره و سلماس؛ اخاذی افراد ضدانقلاب از اهالی سه روستا در حوالی میاندوآب و سنندج.

۴ تأکید رئیس جمهوری بر اهمیت خودکفایی در تمامی بخش های کشور در دیدار با مسئولان شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران. آیت الله خامنه ای همچنین در دیدار با وزیر بهداشتی و سرپرست سازمان بهزیستی تأمین خواسته های مستضعفان را از وظایف همه وزارتخانه ها و دستگاه ها عنوان کرد.

۵ نخست وزیر در دیدار با گروهی از روحانیون و ائمه جمعه اهل تسنن شهرستان گنبد وحدت قشرهای مختلف مردم اعم از شیعه و سنی را الگویی برای همه کشورهای اسلامی نامید.

۶ انتشار گزارش ها از تلاش های سیاسی چین و سنگال برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق؛ انتقاد بی سابقه روزنامه پراودا (ارگان حزب کمونیست شوروی) از سیاست ایران در قبال جنگ.

۷ دیدار حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران با رئیس جمهور یمن جنوبی و تأکید دو طرف بر گسترش مناسبات دو کشور؛ رئیس جمهور یمن جنوبی در مصاحبه با روزنامه السفیر بستن تنگه هرمز را به زیان منافع اقتصادی و حیاتی ایران، عراق و تهدیدی علیه صلح جهانی خواند.

۸ توافق عراق با اردن برای انتقال نفت این کشور به وسیله تانکرهای نفت به خلیج عقبه؛ پیش بینی هفته نامه انگلیسی مید درباره افزایش درآمد عراق در سال آینده میلادی.

۹ ادامه تمهیدات کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای مقابله با بسته شدن تنگه هرمز: رایزنی مقامات عمان با رژیم مصر در این باره. گزارش روزنامه لویترز لیست از احتمال انباشتن نفت خام تولیدکنندگان نفت در خلیج فارس در محلی دور از تنگه هرمز.

۱۰ آغاز رایزنی های وزارت نفت ایران در زمینه قیمت و سهمیه تولید نفت اوپک با کشورهای تولیدکننده نفت حوزه خلیج فارس؛ آغاز به کار کمیته هماهنگی وزرای نفت اوپک در لندن.

۱۱ پخش متن کامل طرح خودمختاری کردستان ایران و بیانیه مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در این باره از رادیو بغداد؛ رجوی در این بیانیه پیش بینی کرد انتشار طرح خودمختاری کردستان ایران با واکنش های مختلف "از راست و مواضع چپ نمایانه" روبه رو شود.

۱۲ لبنان: مشاور وزیر امور خارجه امريکا در امور خاورميانه: سوريه مانعی در راه صلح لبنان است، اما اين بدین معنی نیست که سوريه دشمن است؛ لغو سفر دونالد رامسفلد فرستاده ویژه رئیس جمهور امريکا به دمشق به دليل بیماری حافظ اسد رئیس جمهور سوريه؛ راديو اسرائيل از آغاز سفر ده روزه رئیس جمهور اين رژیم به نيويورک خبر داد.

ص: ۱۳۴۷

۱ جنبش توحید اسلامی در بیانیه ای خواستار دخالت فوری ایران و بعضی از کشورهای عرب برای پایان دادن به محاصره شهر طرابلس شد؛ رهبر اتحاد شوروی با ارسال پیام هایی از یاسر عرفات و رئیس جمهور سوریه خواست اختلافات خود را کنار بگذارند.

گزارش روزشمار ۲۴/۸/۱۳۶۲

۲ عزیز جعفری و سرهنگ امیریگی فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه دستور جزء به جزء اجرای عملیات برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پنجوین و پیشروی در جاده غرب ارتفاعات کانی مانگا را به یگان های مأمور ابلاغ کردند؛ طبق اخبار به دست آمده، دشمن از اجرای عملیات بر روی ارتفاع سنگ معدن در محور پنجوین آگاهی یافته است.

۳ نامه واحد آموزش نظامی و آموزش بهداری ستاد مرکزی سپاه به مناطق یازده گانه سپاه در خصوص اعزام مربیان پدافند شیمیایی به تهران جهت تکمیل آموزش ها در این زمینه.

۴ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در محوره های مختلف استان های آذربایجان غربی و کردستان ۲۶ تن شهید و ۱۹ نفر زخمی شدند و ۵ خودرو نیز منهدم شد.

۵ با وجود اجرای موفقیت آمیز عملیات شهید عباسی در منطقه دولتو، نیروهای خودی به علت برخی مشکلات و نارسایی ها مجبور به ترک منطقه عملیاتی شدند.

۶ بیانات امام خمینی در جمع مسئولان دانشگاه آزاد در خصوص پرهیز از خودباختگی در برابر بیگانگان با تکیه بر فرهنگ و ادب ایرانی.

۷ نخست وزیر در دیدار با مسئولان ستادهای پشتیبانی جنگ جهادسازندگی و قرارگاه های کربلا، نجف، حمزه و نوح، خواستار معرفی و انعکاس فعالیت های مهندسی در جنگ شد.

۸ نفی ملی گرایی، بعد جهانی انقلاب اسلامی و ضرورت خدمتگزاری دولت به ارزش ها و مردم از اصلی ترین محورهای سخنان امروز میرحسین موسوی نخست وزیر در جمع مربیان دوره آموزشگاه فرماندهی سپاه پاسداران است. وی در سخنان خود فرمان امام خمینی در اجتناب از حمله به شهرهای عراق را براساس "ماهیت جهانی انقلاب اسلامی" قابل درک دانست.

۹ رادیو بی بی سی به نقل از دیپلمات های غربی: تصمیم احتمالی ایران به بازرسی از کشتی های تجاری مشکوک به حمل سلاح یا تجهیزات جنگی برای عراق در خلیج فارس با قوانین بین المللی مطابقت دارد.

۱۰ سلطان عمان ضمن تأیید موضع عراق در جنگ، خواستار تلاش جامعه بین المللی برای وادار ساختن ایران به پذیرش تلاش های صلح آمیز شد؛ مطبوعات پاریس مقاله دیروز روزنامه پراودا را نشانه گرایش مسکو به جانب عراق ارزیابی کردند.

۱۱ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی، در مصاحبه ای ضمن اشاره به محورهای مذاکرات خود با مقامات ایرانی، دیدار خود از تهران را برای دستیابی به تفاهم بیشتر و رفع موانع موجود در راه توسعه روابط دوجانبه ایران و یوگسلاوی ضروری عنوان کرد.

۱۲ گزارش هفته نامه انگلیسی مید و نشریه امریکایی نیوزلتر میدل ایست ریپورت درباره افزایش نسبی روابط بازرگانی ایران با کشورهای انگلیس و امریکا.

۱۳ تفسیر رادیو بی بی سی از اوضاع اقتصادی ایران، نقش درآمدهای نفتی در برنامه های اقتصادی، اقدامات حمایتی دولت و نیز پیش

بینی رشد اقتصادی کشور.

ص: ۱۳۴۸

۱ رادیو بی بی سی ضمن بررسی چگونگی آغاز جنگ ایران و عراق و روند تحولات آن عراق را آغازگر جنگ معرفی کرد. این رادیو با اشاره به کاهش صادرات نفت و ذخیره های مالی عراق، وضعیت این کشور را مشکل تر از ایران دانست.

۲ لبنان: بیانیه وزارت امور خارجه ایران در محکومیت تهدیدات اخیر امریکا و رژیم صهیونیستی علیه سوریه؛ روزنامه سوری تشرین: سوریه به هرگونه تهاجمی به حریم فضایی یا نیروهای نظامی خود در لبنان پاسخ خواهد داد.

۳ با ادامه نبرد میان گروه های فلسطینی و پیشبرد ناراضیان سازمان آزادی بخش فلسطین در شمال لبنان، نخست وزیر هند خواهان برپایی اجلاس وزرای جنبش عدم تعهد برای رسیدگی به مسئله فلسطین شد.

گزارش روزشمار ۲۵/۸/۱۳۶۲

۴ بازدید فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه از مقر تاکتیکی یگان های ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، ۲۷ حضرت رسول (ص) و ۵ نصر به منظور بررسی آخرین وضعیت آمادگی نیروها و طرح مانور یگان ها. اعلام نتایج این بررسی ها از سوی فرماندهان. مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع): تیپ ۲ لشکر ۲۸ کردستان از آمادگی کافی برخوردار نیست؛ طرح مانور لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) برای تک جبهه ای و درگیری رودررو با دشمن. پیش بینی ۳ محور برای عملیات از سوی لشکر ۵ نصر و شرکت یک تیپ از سپاه و یک گردان از ارتش در هر محور. رحیم صفوی از فرماندهان قرارگاه خاتم خواست با توجه به هوشیاری دشمن با بررسی بیشتر روی طرح مانور یگان ها، حتی المقدور ضعف های آن را برطرف کنند.

۵ اقدام ناموفق افراد مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی دولتو در شمال غربی سردشت؛ تشریح فعالیت حزب دمکرات در منطقه از گله و عملیات ناموفق افراد این حزب در منطقه نوسود.

۶ در اقدامات گروه های ضدانقلاب در جنوب شرقی مریوان، جنوب نقره، اطراف ارومیه، بانه و جنوب شرقی سلماس ۳۵ تن از افراد خودی شهید، ۲۲ تن زخمی و ۱۵ تن به گروگان گرفته شدند.

۷ عملیات نیروهای خودی در منطقه بوکان، شمال شرق سقز و شرق سنندج؛ کمک تسلیحاتی عراق به حزب دمکرات کردستان ایران.

۸ به دستور رئیس جمهور همایش بین المللی پزشکی تهران به منظور بررسی جنبه های گوناگون ضایعات جسمی و روانی جنگ و ارائه خدمات بهتر به مجروحان جنگی برگزار می شود. دکتر زرگر مسئول برگزاری همایش از شرکت بیش از ۵۰۰ نفر از متخصصین رشته های مختلف پزشکی از ۶۵ کشور جهانی و داخل خبر داد.

۹ اصلی ترین محورهای سخنان رئیس جمهور در دیدار با گروهی از روحانیون حزب جمهوری اسلامی تهران: اهمیت انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی، ضرورت حضور هر دو قشر روحانیون و متخصصین در مجلس آینده و لزوم وحدت و هماهنگی در برگزاری انتخابات.

۱۰ رئیس مجلس شورای اسلامی در جمع گروهی از روحانیون اهل سنت گنبد و فرماندار این شهرستان ضمن تأکید بر وحدت شیعه و سنی به حملات شیمیایی اخیر عراق علیه مناطق سنی نشین غرب کشور اشاره کرد.

۱۱ باوجود آشکارشدن نشانه هایی از گرایش امریکا به اتخاذ یک سیاست جانب دارانه در جنگ ایران و عراق در روزها و هفته های اخیر، هفته نامه امریکایی بررسی خط مشی خاورمیانه گزارش داد شورای امنیت ملی امریکا پیشنهاد جدید وزارت امور خارجه این کشور

مبنی بر کمک به عراق در جنگ سه ساله با ایران را رد کرد.

ص: ۱۳۴۹

۱ گسترش مناسبات سیاسی و اقتصادی شوروی با عراق: سفر دو هیئت عالی رتبه شوروی به بغداد.

۲ رئیس جمهور فرانسه در مصاحبه ای به طور تلویحی از حزب سوسیالیست حاکم در زمینه کمک های نظامی به عراق رفع مسئولیت کرد.

۳ عزیمت تعدادی از خلبانان نیروی هوایی کویت به عربستان سعودی برای شرکت در مانور مشترک نیروهای هوایی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در اواخر ماه جاری؛ وزیر کشور کویت از پذیرش مشروط توافقنامه امنیتی شورای همکاری خلیج فارس توسط کشورش خبر داد.

۴ کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک بدون دستیابی به نتیجه ای در مورد راه های حفظ میزان تقاضا برای نفت اوپک به کار خود پایان داد؛ وزیر نفت کویت تولید و فروش نفت این کشور به نفع رژیم عراق را تکذیب کرد.

۵ دولت سوئیس اعلام کرد با استناد به قوانین این کشور، از تحویل ۶ هواپیمای آموزشی به ایران خودداری کرده است.

۶ لبنان: حمله هواپیماهای رژیم صهیونیستی به منطقه بعلبک در شرق لبنان به تلافی انفجار اخیر در مقر فرماندهی نیروهای این رژیم در شهر صور. گزارش رادیوهای بی بی سی، امریکا و اسرائیل درباره این حمله و احتمال مداخله امریکا در آن؛ حافظ اسد رئیس جمهور سوریه: در صورت خروج کامل و بدون قیدوشرط نیروهای اسرائیل از لبنان، سوریه نیز قوای خود را از این کشور خارج خواهد ساخت؛ بازتاب بیانیه روز گذشته وزارت امور خارجه ایران در خبرگزاری یونایتدپرس.

۷ انتشار گزارش های مختلف از سقوط اردوگاه بداوی آخرین پناهگاه یاسر عرفات در طرابلس.

گزارش روزشمار ۲۶/۸/۱۳۶۲

۸ در جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش در رده قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه آخرین آمادگی یگان ها، هماهنگی برای ادغام نیروهای سپاه و ارتش و چگونگی رفع کمبودها مورد بحث قرار گرفت. فرماندهان یگان های عمل کننده نیز درباره مانور یگان تحت امر خود توضیح دادند. در این جلسه روز اجرای عملیات ۲۸/۸/۱۳۶۲ معین و ساعت اجرای آن به رایزنی و تصمیم مشترک فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه سپاه و ارتش واگذار شد.

۹ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر علاوه بر خسارت های مالی ۹ تن شهید یا زخمی شدند.

۱۰ در اقدامات افراد ضدانقلاب در مناطق کردنشین کشور بیش از ۱۷ تن شهید یا زخمی شدند؛ عناصر مسلح غیرقانونی در دو روستا اقدام به زورگیری کردند؛ در جنوب غربی سلماس، ۴۷ تن از افراد ساواکی به گروه صنارمادی پیوستند.

۱۱ در دو عملیات نیروهای خودی در جنوب شرقی دیواندره و شمال غربی نرده، ۲ تن از افراد حزب دمکرات کشته و ۲ تن از آنان نیز دستگیر شدند؛ ۳ تن از افراد حزب دمکرات و یک تن از اعضای کومه له تسلیم شدند. این افراد از وجود اختلاف میان مسئولان حزب دمکرات در منطقه پیرانشهر خبر دادند.

۱۲ رئیس جمهور عراق مدعی شد هدف عملیات اخیر ایران در منطقه پنجوین دستیابی به منافع اقتصادی و معادن موجود در این منطقه بوده است.

۱۳ رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع در دیدار با فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران و تعدادی از مسئولان نیرو

ضمن اظهار رضایت از عملکرد نیروی دریایی برای حرکت هرچه سریع تر این نیرو به سوی خود کفایی فنی، تکنیکی و علمی راهنمایی های لازم را ارائه کرد.

ص: ۱۳۵۰

۱ سفر نخست وزیر به استان همدان و بازدید وی از پایگاه هوایی نوژه. نخست وزیر در سخنانی به رویارویی کشور با قدرت های شرق و غرب، برخورداری از سیاست خارجی فعال و تأثیر آن بر حجم مبادلات بین المللی ایران و اوضاع اقتصادی کشور پرداخت.

۲ آیت الله منتظری در جمع اعضای کمیته فرهنگی سیاسی اسرای عراق و حجت الاسلام حکیم: عوامل رژیم عراق به شایعات درباره تجزیه عراق به مناطق سنی و شیعه نشین، انحلال ارتش عراق و اشغال بخش هایی از خاک این کشور توسط ایران دامن می زنند.

۳ نعیم حداد رئیس مجلس ملی عراق، ضمن تهدید به استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه ایران، مدعی شد عراق از تلاش های صلح آمیز برای خاتمه دادن به جنگ استقبال می کند.

۴ رونالد هادل وزیر انرژی آمریکا در راه عزیمت به امارات عربی متحده از قول رونالد ریگان رئیس جمهور آمریکا اعلام کرد: واشنگتن بسته شدن تنگه هرمز را تحمل نخواهد کرد.

۵ روزنامه گاردین با پرداختن به مسئله اختلاف نظر اعضای اوپک بر سر قیمت نفت و سهمیه تولید نوشت: ایران تهدید کرد سهمیه تولید نفت اوپک را رعایت نخواهد کرد، مگر اینکه عربستان سعودی تولید خود را تا میزان ۵ میلیون بشکه در روز که سهمیه تعیین شده این کشور است پایین بیاورد.

۶ روزنامه لیبراسیون در مقاله ای به مناسبت اظهارات شب گذشته رئیس جمهور فرانسه در مورد کمک های نظامی این کشور به عراق، سابقه حمایت نظامی فرانسه از عراق، تعهد سیاسی این کشور به رژیم عراق و مخاطراتی که سیاست فرانسه در این زمینه با آن روبه رو است، مورد بحث قرار داد.

۷ لبنان: حمله هواپیماهای فرانسوی به یک پادگان که گفته می شود مقر شبه نظامیان هواداران ایران در منطقه بعلبک در شرق لبنان است؛ بازتاب حمله روز گذشته هواپیماهای رژیم صهیونیستی به بعلبک در رسانه های خارجی: به گفته رادیو اسرائیل «مقامات امریکایی می کوشند تا شریک در این عملیات اسرائیل معرفی نگردند»؛ نشریه لوماتن حمله هواپیماهای رژیم صهیونیستی را نتیجه همکاری اطلاعاتی آمریکا و رژیم صهیونیستی دانست؛ روزنامه تایمز حمله مذکور را به ضرر نیروهای چندملیتی حافظ صلح در بیروت خواند.

۸ پطروس غالی وزیر مشاور در امور خارجه مصر، ضمن اظهار بی اطلاعی از حضور سربازان مصری در ارتش عراق، کمک های مصر به عراق را صرفاً اقتصادی عنوان کرد.

۹ در ادامه درگیری میان گروه های فلسطینی در شمال لبنان گزارش ها از افزایش فشارهای سیاسی به سوریه حکایت دارد.

گزارش روزشمار ۲۷/۸/۱۳۶۲

۱۰ فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، ساعت ۲۱:۳۰ روز ۲۸ آبان ماه را برای اجرای عملیات تعیین کردند؛ مأموریت و اهداف یگان های شرکت کننده در مرحله چهارم عملیات والفجر ۴.

۱۱ نامه مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه به قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه درباره اقدامات مهندسی دشمن در زمینه ایجاد استحکامات و موانع برای بازداشتن نیروهای ایرانی از دستیابی به اهداف مورد نظر.

حمله ناموفق هواپیماهای عراقی به سکوی نفتی نوروز در خلیج فارس و ادعای مقامات نظامی عراق در این باره؛ ۷ تن از نیروهای سپاه در

منطقه تنگاب بر اثر گلوله های خمپاره عراقی شهید یا زخمی شدند؛ شهادت ۲ کودک در کوهدشت بر اثر انفجار یک بمب خوشه ای؛
گلوله باران آبادان و تخریب ۳

ص: ۱۳۵۱

۱ مغازه و بخشی از یک بیمارستان؛ پناهندگی ۲۰ تن از مردم عراق ظرف امروز و دو روز گذشته به ایران.

۲ ترور یک کارگر در حوالی سلماس به دست افراد حزب دمکرات؛ درگیری نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در مناطق جنوب غربی تکاب، سردشت، بانه و کامیاران؛ اقدام ضدانقلاب در زورگیری از اهالی یک روستا؛ ناکامی افراد حزب دمکرات در نفوذ به خطوط نیروهای خودی در محور نوسود؛ دستگیری یکی از عوامل نفوذی حزب دمکرات در سپاه ناحیه کردستان.

۳ سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، در مراسم نمازجمعه شهر بانه ضمن اشاره به در دست داشتن ابتکارعمل در جبهه های جنگ از ادامه سلسله عملیات های والفجر و کسب پیروزی های جدید ظرف یک ماه آینده خبر داد.

۴ وزیر اطلاعات عراق با ادعای اینکه ارتش عراق از زمان آغاز جنگ قوی تر شده است، اذعان کرد نیروهای نظامی ایران در حملات اخیر خود از حمایت کردهای مخالف دولت عراق برخوردار بودند. گزارش خبرگزاری رویتر از اوضاع داخلی عراق و اقدامات احتمالی این کشور در ادامه جنگ.

۵ سخنان رئیس جمهور در مراسم نمازجمعه این هفته تهران درخصوص حضور مردم در عرصه های مختلف از جمله جبهه های جنگ، تلاش رژیم عراق برای جلب حمایت مردم این کشور، دستاوردهای عملیات والفجر ۴ و حمله هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی به بعلبک لبنان.

۶ سفر وزیر بازرگانی عراق به توکیو به منظور شرکت در جلسات کمیته مشترک عراق و ژاپن؛ اظهار نگرانی وزیر صنایع و تجارت بین المللی ژاپن از احتمال مسدود شدن تنگه هرمز توسط ایران.

۷ اطلاعیه سپاه پاسداران درخصوص فروپاشی تشکیلات شهری و جنگی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در استان های گیلان و مازندران در جریان عملیات هماهنگ کمیته های انقلاب اسلامی، دادستانی و سپاه.

۸ لبنان: انعکاس گسترده حملات دو روز گذشته هواپیماهای رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک در شرق لبنان؛ سخنگوی وزیر امور خارجه امریکا گفت این کشور پیشاپیش از تصمیم فرانسه برای حمله به پایگاهی که گفته می شود مقر تروریست هاست آگاه شده بود؛ گمانه زنی در مورد احتمال انجام عملیات نظامی مشابهی از سوی امریکا.

۹ واکنش ها به عملیات نیروهای هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان: معاون شورای عالی شیعیان لبنان، اتحاد شوروی، وزرای امور خارجه ایتالیا و مصر و واتیکان این اقدام را محکوم کردند؛ واکنش متفاوت جناح های داخلی فرانسه به اقدام جنگنده های فرانسه در بمباران بعلبک؛ به گفته رادیو بی بی سی این اقدام با حمایت راست گرایان مخالف دولت و انتقاد احزاب چپ گرا مواجه گردید.

۱۰ هم زمان با آغاز به کار اجلاس کمیته جنبش غیرمتعهدها برای مسئله فلسطین، یک مقام بلند پایه الفتح خواستار تشکیل اجلاس فوق العاده سران عرب برای پایان دادن به مناقشه میان جناح های فلسطینی شد.

گزارش روز شمار ۲۸/۸/۱۳۶۲

۱۱ بازدید فرماندهان قرارگاه خاتم و مقدم حمزه از مقر لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر ۵ نصر برای بررسی اقدامات یگان های عمل کننده سپاه و اجرای آخرین هماهنگی ها؛ توافق رحیم صفوی و سرهنگ موسوی قویدل درباره چگونگی اقدام قرارگاه تاکتیکی حمزه ۱؛ معاون وزیر امور خارجه با حضور در قرارگاه فرماندهی در جریان آخرین وضعیت عملیات قرار گرفت.

۱۲ گزارش راوی قرارگاه خاتم از تغییرات صورت گرفته در اردوی دشمن در ابعاد نیروی انسانی و جابه جایی یگان ها برای تقویت محورهای مختلف عملیات.

ص: ۱۳۵۲

۱ آغاز مرحله چهارم عملیات والفجر ۴ در ساعت ۲۱:۳۰ امشب؛ از شروع این مرحله تا آخرین ساعات امروز (ساعت ۲۴)، نیروهای خودی توانستند ارتفاعات غرب شاخ تارچر و بخشی از ارتفاع سنگ معدن را به تصرف درآورده و در جاده غرب کانی مانگا نیز تاحدودی پیشروی کنند؛ در عملیات امروز یک انبار موشکی عراق هدف قرار گرفت و تمامی موشک های موجود در آن منهدم شدند.

۲ گلوله باران آبادان و خرمشهر علاوه بر شهادت ۱ تن و زخمی شدن ۱۶ تن خساراتی نیز در پی داشت.

۳ تسلیم شدن ۵ تن از افراد ضدانقلاب؛ گزارش شهربانی سقز درباره تجمع افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له در روستاهای شمال شرقی سقز؛ برخورد یک خودرو به مین در محور سردشت - مهاباد.

۴ دیدار آیت الله مهدوی کنی رئیس ستاد پشتیبانی از مناطق آسیب دیده در جنگ به همراه فضل الله محلاتی با امام خمینی؛ توضیحات مهدوی کنی درباره کمیته های تشکیل دهنده ستاد پشتیبانی، وظایف کمیته ها و عملکرد ستاد در شهرهای دزفول، مریوان و بانه.

۵ اظهارات آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران درباره دیدگاه امام خمینی درخصوص شرایط و ویژگی های داوطلبان نمایندگی مجلس، تبلیغات انتخاباتی و ...

۶ معاون بین الملل وزارت امور خارجه در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی سکوت محافل سیاسی جهان در مقابل حملات عراق علیه مناطق مسکونی و به کارگیری سلاح های شیمیایی در جنگ را سبب تشویق حکام بغداد به تکرار این اقدامات در آینده دانست؛ کاظم پور اردبیلی ضمن اشاره به سابقه استفاده رژیم عراق از سلاح های شیمیایی از عملکرد رسانه های گروهی جهان در انعکاس این حملات انتقاد کرد.

۷ اطلاعیه سپاه پاسداران درخصوص برنامه سازماندهی نیروهای شرکت کننده در طرح لیک یا خمینی در قالب طرح و آمادگی مانور آزادی قدس؛ عزیمت گروهی از رزمندگان بسیج سپاه پاسداران تهران به جبهه های غرب.

۸ گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از تحقیقات انجام شده درباره بیماری های روانی ناشی از جنگ: وجود یک پایگاه عمیق عقیدتی در میان رزمندگان موجب شده است ضایعات روانی ناشی از جنگ بسیار ناچیز باشد.

۹ رهبر لیبی، ولیعهد امارات و وزیر امور خارجه آرژانتین در اظهاراتی جداگانه خواستار حل و فصل مسالمت آمیز جنگ ایران و عراق شدند.

۱۰ وزیر انرژی آمریکا در سفر خود به کشورهای تولیدکننده نفت خلیج فارس بر همکاری آمریکا با دولت های قطر و امارات به منظور جلوگیری از هرگونه خلل در صادرات نفت از تنگه هرمز تأکید کرد؛ ولیعهد کویت احتمال عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز را بعید دانست؛ خبرنگار نیویورک تایمز تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را موجب توجه دگرباره جهانیان به جنگ خلیج فارس و بهره برداری عراق از این امر ذکر کرد.

۱۱ ولیعهد امارات متحده عربی، همکاری نظامی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس را بخشی از راهبرد امنیت ملی اعراب معرفی کرد.

۱۲ لبنان: ادامه بازتاب های خبری - سیاسی حملات اخیر رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان؛ وزیر دفاع سوریه درباره حمله احتمالی آمریکا و رژیم صهیونیستی به این کشور هشدار داد؛ رهبر لیبی و اتحاد شوروی حمله نیروی هوایی فرانسه به دره بقاع را محکوم

کردند.

ص: ۱۳۵۳

۱ عزیمت وزرای شرکت کننده در کمیته ویژه کشورهای جنبش عدم تعهد به کویت و سوریه به منظور تلاش برای برقراری صلح میان جناح های متخاصم فلسطینی؛ ادامه نبرد سنگین میان طرف داران و مخالفان عرفات در داخل و اطراف اردوگاه بدای.

گزارش روزشمار ۲۹/۸/۱۳۶۲

۲ عملکرد کلی نیروهای خودی در ادامه مرحله چهارم عملیات والفجر ۴؛ ارتفاع ۱۹۰۴ تصرف شد، ولی دشمن آن را بازپس گرفت. پیشروی به سمت ارتفاع ۱۹۰۰ میسر نشد. یال های سمت شرق ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ (کانی مانگا) تصرف نشد. حفظ ارتفاع سنگ معدن به دلیل عدم تصرف غرب این ارتفاع مقدور نگشت. پیشروی اولیه در سمت غرب کانی مانگا با پاتک دشمن متوقف شده، سپس نیروهای خودی عقب نشینی کردند.

۳ روایتی از حضور افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در میان نظامیان عراقی.

۴ اطلاعیه های فرماندهی قرارگاه خاتم، اطلاعات قرارگاه خاتم، طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه و اطلاعات این قرارگاه درباره سازمان رزم، نحوه اجرای عملیات در محورهای مختلف، قرارگاه های مأمور و نتایج به دست آمده در مرحله چهارم عملیات والفجر ۴.

۵ جلسه مشترک فرماندهان قرارگاه خاتم، مقدم حمزه و یگان های عمل کننده به منظور بررسی دلایل ناکامی یگان ها در مرحله چهارم عملیات؛ رحیم صفوی از محسن رضایی درخواست کرد تا برای تصمیم گیری نهایی درمورد عملیات، به همراه سرهنگ صیاد شیرازی به منطقه بیاید.

۶ بمباران اطراف شهر سردشت در سه نوبت؛ گلوله باران آبادان و خرمشهر علاوه بر خسارت های مالی، ۸ زخمی برجای گذاشت.

۷ در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در حوالی سنندج و سلماس ۴ کودک شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند. عامل یکی از این عملیات ها دستگیر شد؛ تسلیم شدن ۳ تن از افراد سازمان کومه له در مهاباد؛ افزایش حضور عناصر سازمان کومه له در عراق و راه اندازی ایستگاه رادیویی جدید این سازمان در منطقه مرزی قندیل.

۸ بازتاب مرحله چهارم عملیات والفجر ۴ در رسانه های خارجی: خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع رسمی بغداد اعلام کرد: این حمله از سوی ارتش عراق در هم شکسته شد. خبرگزاری آلمان غربی گزارش داد نصیف جاسم وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق از خبرنگاران خارجی دعوت کرد برای مشاهده نابودی نیروهای ایران از این جبهه (پنجوین) دیدن کنند. همین خبرگزاری به نقل از خبرگزاری رسمی ایران اعلام کرد نیروهای ایران در تدارک برای تکمیل محاصره شهر پنجوین هستند.

۹ دیدار رئیس دیوان عالی کشور و جمعی از مسئولان قوه قضائیه با امام خمینی. رهبر انقلاب در این دیدار ضمن تأکید بر ضرورت اصلاح امور در همه زمینه ها و تقویت قوه قضائیه به دخالت قدرت های بزرگ در جوامع اسلامی و وجود اختلاف در میان مسلمانان پرداختند.

۱۰ آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در مراسم گشایش همایش بین المللی پزشکی تهران پیشنهاد کرد بخشی از این گردهمایی به بررسی مخاطرات ناشی از به کارگیری بمب های شیمیایی در جنگ اختصاص یابد.

سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی درباره محکومیت حملات رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان؛ تلاش ناتو برای سرکوب انقلاب اسلامی در شرق لبنان، عجز سرویس های اطلاعاتی غرب از شناسایی عاملان

انفجارهای لبنان، شهادت ۱۴ تن

ص: ۱۳۵۴

۱ از نیروهای ایرانی در بعلبک و انتقاد از سکوت محافل سیاسی جهان در برابر حملات اخیر؛ بازتاب سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در خبرگزاری های خارجی. رادیو اسرائیل: رئیس مجلس ایران حمله هواپیماهای اسرائیل به پایگاه های بعلبک را باعث خنثی شدن تبلیغات دایر بر اقدام ایران به خرید اسلحه از اسرائیل دانست.

۲ آیت الله منتظری و میرحسین موسوی نخست وزیر بر لزوم حمایت از مردم لبنان در برابر تهاجم قدرت های خارجی تأکید کردند.

۳ مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه، درباره نتایج سفر یک ماهه خود به ده کشور غرب آسیا و افریقا و تشریح مواضع سیاست خارجی ایران در زمینه ارتباط با فرانسه و درگیری میان گروه های فلسطینی. وی گفت: جمهوری اسلامی ایران در افریقا دوستان زیادی پیدا کرده است.

۴ تأکید مقامات سعودی و مصری بر خاتمه جنگ ایران و عراق از راه مذاکره؛ رادیو فرانسه: در صورت طولانی شدن جنگ، عراق از هواپیماهای سوپراتاندارد استفاده خواهد کرد.

۵ لبنان: حمله جنگنده های رژیم صهیونیستی به مواضع نظامیان سوری، فلسطینی و لبنانی در شرق لبنان و سرنگونی دو هواپیمای مهاجم بر اثر اصابت موشک های سوری؛ ورود دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا به دمشق؛ وزیر دفاع سوریه امریکا را به توطئه برای ضربه زدن به سوریه متهم کرد؛ احضار کارداران ایران، لیبی، یمن شمالی به وزارت امور خارجه لبنان برای خارج ساختن نیروهای این کشورها از لبنان.

۶ عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه، هرگونه آشتی با عرفات را غیرممکن دانست؛ وزیر امور خارجه امریکا: نتیجه نبردهای گروه های فلسطینی در شمال لبنان بفرایند صلح در منطقه غرب آسیا اثر می گذارد؛ توافق سه گروه فلسطینی الفتح، جبهه خلق برای آزادی فلسطین و جبهه دمکراتیک خلق برای تشکیل جبهه ای واحد به منظور نجات جنبش فلسطینی از بحران کنونی.

ضمیمه گزارش ۵۹۱: گزارش واحد مهندسی رزمی قرارگاه کربلا از وضعیت میدین مین و موانع دشمن در منطقه عملیاتی والفجر ۴.

گزارش روزشمار ۳۰/۸/۱۳۶۲

۷ جلسات فرماندهان رده های مختلف سپاه و ارتش با حضور محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی در قرارگاه تاکتیکی خاتم در میوان. در این جلسات علاوه بر بحث درباره علل ناکامی عملیات، فرماندهان به قطع عملیات رأی داده و درخصوص چگونگی تشکیل خط پدافندی مطمئن برای حفظ دستاوردهای عملیاتی و تعیین یگان های مأمور به پدافند از منطقه و خط حد آنها تصمیماتی اتخاذ کردند.

۸ در حمله هواپیماهای عراقی به کاروان کشتی های ایران در خلیج فارس یک کشتی تجاری غرق و یک کشتی دیگر آسیب دید؛ ستاد فرماندهی کل عراق مدعی شد که نیروی هوایی آن کشور ۷ هدف دریایی را در خور موسی منهدم کرده است؛ تفسیر رادیو بی بی سی در این باره.

۹ تشکیل هیئت ویژه در ارتش عراق برای بررسی علل فرار نظامیان عراقی و پناهندگی آنان به ایران و پیشنهادهای این هیئت برای جلوگیری از این امر.

۱۰ در جریان حوادث امروز مناطق کردنشین کردستان و آذربایجان غربی ۸ تن شهید یا زخمی شدند. از افراد مسلح نیز ۳ تن کشته یا

زخمی و ۴ تن نیز دستگیر شدند.

ص: ۱۳۵۵

۱ تسلیم شدن ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات در مهاباد؛ گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) درباره آمار افراد تسلیم شده وابسته به گروه های ضدانقلاب در آبان ماه به تفکیک شهرها و محورهای مختلف.

۲ بررسی عوارض بمباران های شیمیایی و نتایج مربوط به درمان برخی صدمات ناشی از جنگ در گردهمایی بین المللی پزشکی تهران.

۳ وزیر امور خارجه ایران: حمایت از مردم سوریه، فلسطین و لبنان جزء اهداف راهبردی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران است؛ اطلاعیه های ستاد تبلیغات جنگ و سپاه پاسداران درمورد شهادت ۱۳ تن از اعضای سپاه پاسداران در لبنان.

۴ بهزاد نبوی وزیر صنایع سنگین در دیدار با سفیر ژاپن در ایران بر تعهد این کشور درباره تکمیل مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن تأکید کرد؛ وزیر بازرگانی عراق درخواست ژاپن از این کشور مبنی بر خودداری از حمله به مجتمع مذکور را رد کرد.

۵ گسترش مناسبات عراق و شوروی: سفر وزیر امور خارجه عراق به مسکو و دیدار و مذاکره با آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی؛ گزارش خبرگزاری تاس از سفر یک هیئت عراقی به ریاست رئیس سازمان برق عراق به شوروی و همکاری های فنی دو کشور در زمینه طرح های تولید انرژی؛ تفسیر رادیو بی بی سی بر سفر طارق عزیز به شوروی و نیز روابط عراق و شوروی از شروع جنگ علیه ایران.

۶ تصمیم شورای فرماندهی انقلاب عراق مبنی بر در نظر گرفتن تسهیلات ویژه برای داوطلبان خدمت در نیروهای مسلح با هدف ترمیم نیروی انسانی در ارتش این کشور.

۷ وزیر امور خارجه اتریش ضمن تأکید بر بی طرفی این کشور در جنگ ایران و عراق اعلام کرد در حال حاضر شرایط برای میانجیگری در این منازعه فراهم نیست؛ اقدام فرانسه به رایزنی با کشورهای اروپایی برای اتخاذ تدابیر عملی علیه ایران در پی مخالفت این کشور با قطعنامه اخیر شورای امنیت.

۸ لبنان: نخست وزیر رژیم صهیونیستی سوریه را از دست زدن به یک جنگ جدید در خاورمیانه بر حذر داشت؛ ادامه واکنش ها به عملیات اخیر نیروهای هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان: رادیو لندن از افزایش ترديدها درمورد مؤثر بودن حمله هوایی فرانسه به بعلبک خبر داد.

۹ اعلام آتش بس یک جانبه در نبردهای شمال لبنان از سوی جناح فلسطینی مخالف یاسر عرفات؛ رهبران جبهه خلق برای آزادی فلسطین و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین در بیانیه ای مشترک خواستار بازگشت تمام چریک ها به مواضع اصلی خود برای مبارزه علیه اسرائیل شدند.

گزارش روزشمار ۱/۹/۱۳۶۲

۱۰ آخرین جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم، مقدم حمزه و فرماندهان یگان های عمل کننده در عملیات والفجر ۴ برای تحلیل نبرد یگان های خودی و دلایل ناکامی در دستیابی کامل به اهداف پیش بینی شده؛ گزارش فرماندهان لشکر ۵ نصر، ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) از عملکرد و نقاط ضعف و قوت یگان تحت امر خود.

۱۱ سخنان رحیم صفوی درمورد بحران و حساسیت های موجود در منطقه خلیج فارس و نقش مهم سپاه در این وضعیت دشوار در پایان جلسه با فرماندهان حاضر در صحنه عملیات والفجر ۴.

۱۲ ادامه گلوله باران شهرهای خرمشهر، آبادان و نوار مرزی این دو شهر؛ جلسه مشترک فرمانده قرارگاه دریایی نوح سپاه و فرماندهان نیروی دریایی ارتش درباره چگونگی راه اندازی گشت دریایی در اطراف سکوهای نفتی.

ص: ۱۳۵۶

۱ در سه درگیری بین نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در مناطق کردنشین غرب کشور، از افراد خودی ۴ تن شهید یا زخمی و از عناصر ضدانقلاب ۲ تن دستگیر شدند؛ گزارش بخشداری کامیاران از کمک تسلیحاتی عراق به گروه های مسلح غیرقانونی.

۲ گزارش های قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) و استانداری کردستان از تلفات واردشده به نیروهای خودی در درگیری با گروه های ضدانقلاب و نوع اقدامات ضدانقلاب در دو استان آذربایجان غربی و کردستان در آبان ماه.

۳ تأیید خبر غرق شدن کشتی یونانی در نزدیکی بندر بوشهر توسط سرویس اطلاعاتی نیروهای دریایی لویدز لندن؛ بازتاب ادعای روز گذشته عراق مبنی بر حمله به ۷ هدف دریایی ایران در مطبوعات بریتانیا؛ وزیر امور خارجه عمان حمله عراق به کشتی های ایران را نشان دهنده شدت گرفتن جنگ میان دو کشور دانست؛ درخواست امیر قطر برای تسریع در اجرای مصوبات قطعنامه اخیر شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

۴ سی تن از پزشکان ایرانی مقیم خارج که برای شرکت در همایش بین المللی پزشکی در تهران به سر می برند آمادگی خود را برای خدمت در ایران اعلام کردند. گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از سومین روز برگزاری همایش بین المللی پزشکی در تهران.

۵ استقبال رسمی از پیکرهای ۱۳ تن از شهدای پاسدار و بسیجی حملات اخیر رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان، با حضور مقامات کشوری و لشکری در تهران؛ رئیس مجلس شورای اسلامی حملات مذکور و شهادت این نیروها را نشانه کینه توزی به انقلاب و افتخاری برای جمهوری اسلامی دانست.

۶ افزایش شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران در مهرماه سال جاری در مقایسه با زمان مشابه سال قبل.

۷ آغاز به کار نشست مشترک کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق؛ سفر معاون وزارت آبادانی و مسکن مصر به بغداد.

۸ لبنان: افزایش وخامت اوضاع در لبنان به ویژه در حومه جنوبی بیروت؛ وزیر دفاع امریکا بار دیگر ایران و سوریه را متهم به دست داشتن در انفجار مقر تفنگ داران امریکا در بیروت کرد؛ عزیمت وزیر امور خارجه عربستان به دمشق به منظور کمک به حل بحران لبنان.

گزارش روزشمار ۲/۹/۱۳۶۲

۹ جلسه مسئولان سیاسی و نظامی شهر مریوان به منظور اتخاذ تدابیر لازم برای تسهیل امر بازگشت مردم و آماده سازی اماکن و منازل آنان در پی پایان یافتن عملیات والفجر ۴ و بازگشت آرامش به مراکز جمعیتی در منطقه بانه و مریوان.

۱۰ در دو اقدام گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب سلماس و شهر سردشت ۲۰ تن از افراد خودی شهید و ۳ تن زخمی شدند؛ ۴ تن از افراد ضدانقلاب در سقز و تکاب خود را تسلیم کردند.

۱۱ دیدار سرپرست کمیسیون اداره اسرای عراقی و اعضای این کمیسیون با رئیس جمهور. آیت الله خامنه ای بر ایجاد انگیزه در اسرای عراقی با توجه به نیازهای آینده عراق تأکید کرد.

۱۲ محمدجعفر محلاتی مدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه، یادداشت رسمی ایران درمورد حملات موشکی عراق به تأسیسات فرهنگی و آموزشی ایران را به مدیرکل یونسکو تسلیم کرد.

۱ مراسم تشییع پیکر ۱۳ شهید و بسیجی عضو سپاه پاسداران مستقر در لبنان از مقابل ساختمان سفارت سابق امریکا در تهران. فرمانده کل سپاه در این مراسم تأکید کرد عملیات فرانسوی ها در لبنان با شکست روبه رو شده است؛ گزارش خبرگزاری فرانسه از این مراسم.

۲ ادامه بررسی تخصصی روش های درمان مجروحان جنگ در چهارمین روز همایش بین المللی پزشکی تهران.

۳ تسلیم پیام رهبران شوروی به صدام حسین رئیس جمهور عراق توسط سفیر شوروی در بغداد؛ بررسی تحولات اخیر در روابط عراق و شوروی در مطبوعات آلمان. روزنامه دی ولت: دولت شوروی برای جلوگیری از نزدیک شدن عراق به غرب باید سلاح های کاملاً مدرن به عراق تحویل دهد یا به آن کشور امتیازات سیاسی اعطا کند.

۴ سفر ملک حسین شاه اردن به بغداد و دیدار وی با صدام حسین.

۵ اظهارات جداگانه نخست وزیر مصر و سفیر عربستان در امریکا در تأکید موضع دیپلماتیک عراق برای پایان دادن به جنگ.

۶ اجلاس سازمان کشورهای عرب صادرکننده نفت (آوپک) که با سخنان انتقادآمیز وزیر نفت عربستان سعودی از ایران آغاز شد، پس از سه ساعت به کار خود خاتمه داد. رادیو بی بی سی تقاضای عراق مبنی بر تغییر سهمیه تولید نفت هرکشور را یکی از دلایل برهم خوردن این اجلاس دانست.

۷ لبنان: تصمیم دولت لبنان مبنی بر قطع روابط دیپلماتیک خود با ایران؛ وخامت اوضاع امنیتی لبنان و وجود نبرد شدید میان ارتش لبنان و نیروهای مخالف دولت.

۸ یاسر عرفات شرایط خود را برای قبول آتش بس در شمال لبنان، خروج از طرابلس و آغاز مذاکره اعلام کرد؛ عراق دفتر گروه ابونضال را در بغداد تعطیل و اعضای آن را از عراق اخراج کرد.

گزارش روزشمار ۳/۹/۱۳۶۲

۹ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ۹ تن زخمی شدند و خساراتی نیز به بار آمد؛ اجرای آتش توپخانه نیروهای خودی بر روی محل تجمع نیروهای عراق در منطقه عمومی مهران و وارد آمدن خسارات و تلفات سنگین به دشمن.

۱۰ شهادت ۶ نفر و مجروح شدن ۲ تن از نیروهای خودی در جریان سه اقدام نظامی در غرب مریوان، جنوب شرق بانه و جنوب سردشت.

۱۱ ادامه بازتاب حمله اخیر عراق به کاروان کشتی های تجاری ایران و پیامدهای احتمالی آن در زمینه گسترش جنگ: سخنگوی وزارت امور خارجه این گونه حملات را موجب ناکامی تلاش های صلح خواند. واشنگتن پست ضمن اشاره به تردید مقامات امریکا در مورد به کارگیری موشک اگزوسه در این حمله، تشدید حملات عراق را نتیجه عملیات اخیر ایران (والفجر ۴) دانست.

۱۲ رئیس جمهور در دیدار با وزیر کار و امور اجتماعی ضمن تأکید بر اهمیت خدمتگزاری به محرومان، اعلام کرد جبهه های جنگ را قشر محروم و مستضعف جامعه پر می کنند.

۱۳ میرحسین موسوی نخست وزیر در مراسم بزرگداشت شهادت ۱۳ تن از نیروهای سپاه در لبنان، حضور نیروهای ایران در لبنان و مقابله آنان با رژیم صهیونیستی را نشانه شکست القانات موجود در مورد همکاری ایران با این رژیم دانست.

۱ سفر هیئت بلندپایه ایرانی به دمشق به منظور مذاکره درباره مسائل مهم منطقه و روابط دوجانبه؛ رادیو اسرائیل سفر این هیئت را با احتمال اقدامات تلافی جویانه امریکا علیه سوریه و ایران در بیروت مرتبط دانست.

۲ برگزاری مراسم اختتامیه همایش بین المللی پزشکی تهران. رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی به اهداف علمی، انسانی و آثار سیاسی این همایش اشاره کرد. قطعنامه پایانی همایش مذکور ضمن محکوم کردن استفاده از سلاح های شیمیایی در جنگ، برای بررسی و درمان ضایعات ناشی از این سلاح ها خواستار تشکیل یک کمیسیون دائمی تحقیق و مراقبت های پزشکی با همکاری مؤسسات بین المللی شد.

۳ اعلام حمایت مجدد شاه اردن از عراق در جنگ علیه ایران؛ تفسیر رادیو بی بی سی در مورد دیدار شاه اردن و رئیس جمهور عراق و موضوعات مطرح شده در این دیدار.

۴ وزیر نفت سوریه ضمن تکذیب قطع صدور نفت عراق از خاک سوریه به دلیل جنگ ایران و عراق، اعلام کرد: سوریه قصد بازگشایی خط لوله عبوری نفت عراق از خاک این کشور را ندارد.

۵ اظهارات وزیر دفاع مصر در مورد وضعیت جنگ ایران و عراق: این جنگ اکنون جنگ فرسایشی است مگر اینکه یک تحول بزرگ در آن صورت پذیرد (اما) ابتکار عمل هنوز در دست ایرانی هاست. وی هدف قرارداد خرید ۲۰۰ تانک از رومانی برای عراق را کمک به این کشور در موقعیتی حاد اعلام کرد.

۶ لبنان: تحلیل مطبوعات امریکایی در مورد احتمال اقدام نظامی امریکا علیه سوریه به تلافی انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت. وال استریت ژورنال: امریکا به دلایل گوناگون نمی خواهد اقدامی علیه سوریه به عمل آورد.

گزارش روزشمار ۴/۹/۱۳۶۲

۷ حمله هواپیماهای عراقی به محل تجمع نیروهای خودی در عقبه منطقه عملیاتی والفجر ۴؛ در گلوله باران خرمشهر و آبادان علاوه بر خسارت های مالی ۱۳ تن شهید یا زخمی شدند.

۸ حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی هنگام انتقال پیکر ۱۰ تن از شهدا در شمال غرب بوکان. در این حادثه ۳ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۳ تن از مهاجمان نیز دستگیر شدند؛ روایت وارونه حزب دمکرات از این واقعه.

۹ حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی در غرب سقز؛ اقدام نیروهای تیپ ویژه شهدا در پاک سازی شمال شرقی سردشت و عملیات سپاه صائین دژ علیه عناصر مسلح حزب دمکرات در جنوب شرقی این شهر.

۱۰ هشدار فرمانده نیروی دریایی عراق در مورد تردد کشتی ها در شمال خلیج فارس؛ تصمیم اتحادیه دریانوردان و دو سازمان کشتیرانی ژاپن برای جلوگیری از اعزام کشتی های این کشور به جزیره خارک در پی افزایش تهدیدات عراق؛ خبرگزاری فرانسه: حمله روز دوشنبه عراق علیه کاروان کشتی های ایران، عکس العملی در بازارهای مربوط به بیمه نفت و کرایه کشتی ایجاد نکرد؛ روزنامه نیویورک تایمز: تنها امید بغداد احتمال دخالت قدرت های خارجی و کمک های نظامی و مالی کشورهای حوزه خلیج فارس است.

۱۱ روزنامه گاردین با درج مشاهدات سه پزشک انگلیسی در ایران، استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ را تأیید کرد.

۱ انتصاب سرهنگ هوشنگ صدیق به سمت فرماندهی نیروی هوایی ارتش با پیشنهاد رئیس شورای عالی دفاع و موافقت امام خمینی.

۲ محورهای سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی خطیب نماز جمعه این هفته تهران: هراس قدرت های جهانی از جنبش های مردمی در منطقه و جهان، احتمال ماجراجویی ابرقدرت ها در خلیج فارس و آمادگی ایران برای مقابله با آن، مانور آزادی قدس، اوضاع لبنان و حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه به بعلبک و واکنش برخی کشورهای عرب، اختلافات گروه های فلسطینی، همایش بین المللی پزشکی در تهران.

۳ درخواست وزیر بازرگانی عراق از نخست وزیر ژاپن مبنی بر کمک به حل مشکلات اقتصادی عراق در جنگ.

۴ اظهارات وزیر نفت عراق در مورد مخالفت این کشور با کاهش قیمت نفت اوپک؛ روزنامه نیویورک تایمز در تفسیری ضمن اشاره به تدابیر بغداد برای پرهیز از ورشکستگی اقتصادی، تنها راه حل مشکلات مالی عراق را فروش نفت این کشور به قیمتی ارزان تر از بهای اوپک دانست.

۵ پاکستان در تلاش برای حفظ مناسبات خود با ایران و عراق استفاده از راه ترانزیتی بازرگانی را به ایران و تسهیلات آموزشی فنی را به عراق پیشنهاد کرده است.

۶ سلطان قابوس پادشاه عمان، در مصاحبه ای عراق را آغازگر جنگ خواند و ضمن انتقاد تلویحی از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد، خواستار افزایش تلاش ها برای خاتمه جنگ بدون برنده و بازنده شد؛ روزنامه لوموند: جنگ ایران و عراق باعث شده نقش عمان به عنوان محل انبار کالاهای سایر کشورهای منطقه افزایش یابد.

۷ دبیرکل شورای ملی فلسطین خواستار لغو تحریم مصر از سوی کشورهای عرب و برگزاری فوری اجلاس سران عرب به منظور عادی سازی روابط میان کشورهای عرب شد.

۸ لبنان: واکنش های اعتراض آمیز در لبنان نسبت به تصمیم دولت این کشور به قطع روابط دیپلماتیک با ایران؛ سیدمحمدحسین فضل الله و جنبش شیعه اهل این اقدام کابینه لبنان را محکوم کردند.

۹ هشدار شوروی در مورد هرگونه اقدام امریکا علیه سوریه. خبرگزاری روسی نوشت: سوریه که از حمایت و پشتیبانی شوروی برخوردار است نباید خود را در هر موقعیتی تنها بداند.

گزارش روزشمار ۵/۹/۱۳۶۲

۱۰ گزارش واحد تعاون سپاه از آمار شهدا و مجروحان یگان های مختلف سپاه در عملیات والفجر ۴. طبق این گزارش از آغاز این عملیات ۲۳۲۳ تن شهید و ۱۱۰۰۴ تن نیز زخمی شده اند.

۱۱ در حمله افراد حزب دمکرات به تجمع عزاداران اربعین در شهر اشنویه، ۴۱ تن شهید و ۶۸ تن نیز زخمی شدند و ۲۰ منزل و مغازه تخریب یا دچار آتش سوزی شد؛ از مهاجمان ۳۴ تن از جمله فرمانده هیز آواره حزب دمکرات کشته شدند.

۱۲ شهادت ۱۴ تن در حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی در غرب جاده سردشت - مهاباد و محور بوکان - مهاباد؛ افزایش اقدامات تبلیغاتی ضدانقلاب در منطقه عمومی میوان هم زمان با بازگشت مردم؛ عملیات انهدامی نیروهای خودی در جنوب شرقی سقز

علیه یکی از مقرهای حزب دمکرات کردستان.

بازتاب تحرک نظامی عراق علیه کشتی های تجاری ایران و هشدار اخیر این کشور درمورد کشتیرانی در ناحیه شمالی خلیج فارس.
نیویورک تایمز: عراقی ها احتمالاً برای هدف قراردادن پایانه نفتی خارک

ص: ۱۳۶۰

۱ از موشک های زمین به زمین شوروی استفاده خواهند کرد؛ هفته نامه اکونومیست در مقاله ای در مورد پیامدهای احتمالی افزایش تهدیدها در منطقه خلیج فارس نوشت: جنگی که ظاهراً می شد آن را نادیده گرفت خطرناک تر شده است.

۲ اجرای مرحله مقدماتی مانور "آزادی قدس" با رژه اعضای طرح لیبک یا خمینی در شهرهای مختلف کشور؛ رادیو اسرائیل هدف از این مانور را تشویق مردم برای اعزام به جبهه ها ذکر کرد؛ رادیو مسکو در واکنش به برگزاری این مانور از سخنان اخیر فرمانده کل سپاه مبنی بر اجرای مانور آزادی قدس به منظور حفاظت از کشور و انقلاب در مقابل توطئه های امریکا در شوروی انتقاد کرد.

۳ تصویب قطعنامه پیشنهادی ایران درباره حفظ محیط زیست دریایی در برابر تجاوزات نظامی، در اجلاس یونسکو. مدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه: تجاوزات عراق موجب شده است که محیط زیست دریایی در خلیج فارس آلوده گردد.

۴ لبنان: تداوم تهدید نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی علیه سوریه؛ وزیر امور خارجه لبنان در دیدار با همتای سوری خود، همکاری لبنان و سوریه را مقدمه ای برای حل بحران لبنان دانست؛ نخست وزیر لبنان: توافق ۱۷ می گذشته با اسرائیل، از نظر دولت لبنان منتفی می باشد؛ وجود اختلاف نظر درباره نتیجه حمله انتقامی هواپیماهای فرانسه در لبنان.

۵ توافق عربستان سعودی و سوریه بر سر مسئله طرابلس و درگیری بین جناح های فلسطینی؛ موافقت گروه های متخاصم فلسطینی با آتش بس سعودی - سوری؛ دیدار مصطفی میرسلیم مشاور عالی رئیس جمهوری ایران با وزیر امور خارجه سوریه به منظور تلاش برای پایان دادن به درگیری های شمال لبنان؛ اعلام آمادگی عرفات برای پیوستن به روند گفت و گوها برای حل و فصل مسائل غرب آسیا زیر نظر امریکا.

ضمیمه گزارش ۶۶۵: گزارش واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، جو عمومی منطقه اشنویه و نحوه برنامه ریزی و عملکرد حزب دمکرات در حمله به این شهر.

گزارش روزشمار ۶/۹/۱۳۶۲

۶ در حمله بالگردهای عراقی به منطقه مریوان و گلوله باران خرمشهر و آبادان و نوار مرزی این دو شهر بالغ بر ۱۹ تن شهید یا زخمی شدند.

۷ ارزیابی فرماندهی قرارگاه عملیاتی جنوب از عملکرد ارتش عراق در عملیات والفجر ۴ و اشاره به افزایش هماهنگی نیروی هوایی، نیروی زمینی و توپخانه عراق در این عملیات؛ نظرخواهی فرماندهان عالی رتبه عراق از فرماندهان یگان ها و واحدهای رزمی تحت امر خود در مورد علل پیروزی و نقاط قوت و ضعف نیروهای ایرانی و دلایل موفقیت یا شکست نیروهای عراقی در عملیات های گذشته.

۸ پاک سازی منطقه شرق دریاچه زربینه رود؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد مسلح در سردشت؛ آمار افراد تسلیم شده ضدانقلاب از ۲۳ آبان تا ۶ آذرماه؛ اقدام سازمان کومه له در تهدید مردم روستاهای دیواندره برای خودداری از عضویت در بسیج روستایی.

۹ رئیس جمهور درپیمای به مناسبت سالروز تشکیل بسیج مستضعفین، بسیج را مکتبی ترین و مردمی ترین نیروی مقاومت جهانی خواند که بنابر ضرورت انقلاب اسلامی و برای دفاع از اهداف و آرمان های آن ایجاد شده است.

۱ بازدید پزشکان ایرانی و خارجی شرکت کننده در همایش بین المللی پزشکی از مجروحان جنگی در چند بیمارستان تهران.

۲ دیدار هیئت بلندپایه شوروی به ریاست رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی با طارق عزیز معاون نخست وزیر عراق؛ ورود یک هیئت فنلاندی به بغداد؛ بررسی راه های توسعه روابط اقتصادی عراق و کویت در سومین دور مذاکرات اعضای کمیته شرکت تجاری دو کشور.

۳ وقوع دو انفجار مهیب در ساختمان مرکزی سازمان امنیت عراق و مرکز نظامی العینه ارتش عراق؛ سخنگوی رسمی عراق وقوع دو انفجار در بغداد توسط سازمان عمل اسلامی را تکذیب کرد.

۴ تلاش ترکیه برای ایفای نقش گسترده تر در حل مسائل منطقه غرب آسیا. یک عضو کمیته سنای امریکا، ترکیه را مناسب ترین کشور برای ایفای نقش رهبری ناتو در منطقه دانست.

۵ لبنان: رهبر جنبش امل خواستار خروج نیروهای فرانسوی و چندملیتی از لبنان شد؛ سفر نخست وزیر رژیم صهیونیستی به واشنگتن به منظور مذاکره در مورد همکاری های نظامی و اقتصادی با مقامات امریکا؛ آغاز اجرای مانورهای تاکتیکی هوایی و زمینی در سوریه.

۶ تلاش هیئت اعزامی ایران برای مصالحه در میان گروه های فلسطینی؛ جناح سازمان آزادی بخش فلسطین تحکیم آتش بس را منوط به خروج عرفات از طرابلس دانست؛ اعلام حمایت رئیس جمهور الجزایر از یک دولت مستقل فلسطینی.

ضمیمه گزارش ۶۷۳: بخش هایی از نامه فرمانده گردان دوم تیپ ۵۰۴ ارتش عراق در پاسخ به درخواست فرمانده سپاه یکم در مورد بررسی نقاط قوت و ضعف نیروهای ایرانی و عراقی.

گزارش روزشمار ۷/۹/۱۳۶۲

۷ ابلاغ فرماندهی سپاه به ۶ یگان سپاه مبنی بر تشکیل یک گردان دریایی در اسرع وقت به منظور آمادگی برای پدافند از جزایر ایران در خلیج فارس در صورت حمله امریکا.

۸ در گلوله باران خرمشهر و آبادان ۲ نفر زخمی شدند و خسارت هایی به بار آمد؛ بمباران جزیره خارک تلفات و خساراتی در پی نداشت.

۹ دو عملیات نیروهای خودی در منطقه عمومی صائین دژ و نقده؛ اقدام افراد حزب دمکرات در ربودن ۳ وانت بار و ربودن ۲ تن از افراد تسلیم شده در شرق نقده؛ زخمی شدن یک تن در مره خیل؛ یک نشریه داخلی اعلام کرد در یک ماهه اخیر، ۲۰ تن از افراد تائب به دست افراد مسلح ضدانقلاب ترور شده اند.

۱۰ تأثیر عملیات والفجر ۴ و چند عملیات مرزی دیگر در منطقه شمال غربی و جنوب سردشت بر گروه های ضدانقلاب و انتقال بخش قابل توجهی از فعالیت های ستادی، پشتیبانی و تشکیلات و امکانات آنها به استان سلیمانیه عراق. بنا به اعلام ژاندارمری و قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) تعداد زیادی از افراد ارتش عراق به اتحادیه میهنی کردستان عراق و حزب دمکرات کردستان عراق پیوسته اند.

۱۱ گزارش رسانه های خارجی در مورد تلاش عراق برای تشدید خطر جنگ در خلیج فارس در حالی که هنوز اقدامات عراق در این زمینه بر تصمیمات شرکت های بیمه و کشتیرانی تأثیر چندانی نگذاشته است. تفسیر رادیو کلن در مورد پیامدهای گسترش جنگ ایران و عراق

بر تأمین نفت مورد نیاز کشورهای صنعتی از جمله آلمان فدرال.

ص: ۱۳۶۲

۱ نیروی دریایی ارتش با صدور بیانیه ای به مناسبت روز نیروی دریایی جمهوری اسلامی اعلام کرد: تسلط ایران بر خلیج فارس و تنگه هرمز انکارناپذیر است.

۲ دیدار پیتر وارکورنی وزیر امور خارجه مجارستان با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و تأکید بر توسعه روابط دو کشور؛ وزیر امور خارجه ایران از افزایش حجم مبادلات بازرگانی ایران و مجارستان خبر داد؛ سفر وارکورنی به بغداد و کویت در پایان دیدارش از تهران.

۳ دیدار رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی با رئیس جمهور عراق در دومین روز سفرش به این کشور؛ مذاکرات رئیس انجمن دوستی عراق و فنلاند با طه یاسین رمضان؛ ملاقات مدیر اجرایی بانک بین المللی با وزیر دارایی عراق.

۴ اقدام عراق به احداث یک پایانه شناور نفتی در چارچوب طرح از سرگیری صادرات نفت خود از خلیج فارس.

۵ برگزاری گردهمایی افسران عالی رتبه عربستان، بحرین، عمان و قطر در کویت به منظور چاره اندیشی برای پیشگیری از گسترش جنگ ایران و عراق؛ تکذیب خبر توافق کشورهای شورای همکاری خلیج فارس با امریکا مبنی بر مداخله نظامی این کشور در صورت بسته شدن تنگه هرمز.

۶ بروز نشانه هایی از احتمال تجدید در سیاست بی طرفی امریکا در جنگ ایران و عراق. یک پژوهشگر مؤسسه بروکینگز در تحلیلی نیاز امریکا به عراق برای حفظ تعادل در برابر سوریه و استقبال عراق از تصمیمات شورای همکاری خلیج فارس در جهت حفظ ثبات در منطقه را از جمله دلایل احتمال حمایت امریکا از عراق ذکر کرد.

۷ لبنان: بروز درگیری های شدید میان شبه نظامیان مسیحی و دروزی ها در لبنان؛ از سرگیری تلاش ها برای برگزاری مجدد اجلاس آشتی ملی در ژنو در پی سفر رئیس جمهور لبنان به ایتالیا؛ یک مقام امریکایی آگاه ساختن سوریه از عدم اختلاف نظر امریکا و رژیم صهیونیستی در مورد بحران لبنان را از جمله اهداف سفر نخست وزیر این رژیم به واشنگتن ذکر کرد؛ معاون نخست وزیر سوریه اعلام کرد: سوریه تمام ابتکارات صلح امریکا را رد می کند.

۸ رادیو بی بی سی از احتمال فراهم شدن مقدمات اجلاس در سطح سران عرب برای بحث در مورد جنگ فلسطینیان در لبنان خبر داد؛ اتحاد شوروی در پیامی خواستار وحدت و یکپارچگی سازمان آزادی بخش فلسطین شد؛ هفته نامه اخبار اقتصادی خاورمیانه از دیدگاه خود به شرح و تفسیر موضع جدید دولت ایران در قبال جناح های درگیر فلسطینی پرداخت.

گزارش روزشمار ۸/۹/۱۳۶۲

۹ ابلاغ فرماندهی کل سپاه مبنی بر ادغام ستاد مرکزی قرارگاه تاکتیکی خاتم الانبیا(ص) سپاه در ستاد مرکزی سپاه پاسداران. در پی این دستور در ستاد مرکزی معاونتی تحت عنوان معاونت رزمی به منظور هماهنگی و نظارت بر همکاری میان واحدهای ستاد مرکزی با قرارگاه های جنگی مناطق ایجاد شد.

۱۰ گزارش فرماندهی منطقه ۹ سپاه از اقدام احتمالی عراقی به مین گذاری در حوالی سکوهای البکر و العمیه.

۱۱ حمله گروه های مسلح ضدانقلاب به مواضع افراد خودی در نوسود و غرب بوکان؛ شرکت ۳ تن از اتباع ترکیه در حمله اخیر حزب دمکرات به اشنویه؛ درگیری ۲ گروه از هیز افشین حزب دمکرات در جنوب شرقی نقده؛ تسلیم شدن ۴ تن از افراد حزب دمکرات در پاره و مهاباد.

۱ فرمانده سپاه اشنویه در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از احتمال حمله مجدد افراد ضدانقلاب به شهر اشنویه در آینده نزدیک خبر داد.

۲ گزارش واحد اطلاعات ستاد مرکزی از حضور گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق مرزی استان سلیمانیه عراق و فعالیت آنان در این منطقه.

۳ آیت الله خامنه ای در دیدار با سفیر بلژیک در ایران گفت: مایلیم با همه کشورهایی که برای ملت و انقلاب ایران احترام قائل اند، رابطه داشته باشیم.

۴ نخست وزیر ضمن تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۶۳ به مجلس، اعلام کرد مخارج جنگ حدود ۳۰ درصد از هزینه های دولت را تشکیل داده و کل اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار می دهد؛ وی درعین حال اضافه کرد: «لیکن این جنگ، نوعی سرمایه گذاری برای ملت ما و همه ملت های محروم جهان است»؛ مصاحبه وزیر کشور درخصوص تشریح تأثیر هزینه های جنگ بر برنامه های عمرانی و خدماتی دولت.

۵ اطلاعیه وزارت امور خارجه ایران به مناسبت روز اعلام همبستگی جهانی با ملت فلسطین. در این اطلاعیه بر لزوم همکاری کشورهای عرب و مسلمان برای نابودی رژیم صهیونیستی تأکید شده است.

۶ سخنگوی وزارت امور خارجه برزیل از تصمیم این کشور مبنی بر عدم فروش اسلحه به ایران خبر داد.

۷ ادامه تلاش های متحدان منطقه ای عراق برای رفع تنگنای مالی این کشور: روزنامه گاردین از کمک یک میلیارد دلاری کویت به عراق در آینده نزدیک خبر داد؛ اقدامات عربستان برای توسعه صدور نفت عراق از طریق خط لوله عبوری از خاک آن کشور.

۸ اظهار امیدواری مقامات کشورهای حوزه خلیج فارس درمورد جلوگیری از گسترش جنگ ایران و عراق با برقراری موازنه نظامی میان دو کشور؛ مذاکرات دبیرکل اتحادیه عرب با مقامات امارات متحده عربی و امیر قطر درخصوص ایران و عراق.

۹ لبنان: ادامه درگیری ها در شرق بیروت؛ پایان تحصن مردم و علمای جنوب بیروت در اعتراض به قطع روابط دیپلماتیک دولت لبنان با ایران؛ توافق های گسترده مقامات رژیم صهیونیستی و امریکا درباره همکاری های سیاسی - نظامی در منطقه غرب آسیا؛ وزیر امور خارجه امریکا سوریه را خطر اصلی در منطقه غرب آسیا خواند و خواستار همکاری امریکا و رژیم صهیونیستی برای مقابله با این خطر شد.

۱۰ یاسر عرفات اعلام کرد سازمان آزادی بخش فلسطین در جست و جوی راه حلی برای مسئله فلسطین از طریق گفت و گو است؛ پیام های رؤسای جمهور سوریه و عراق به مناسبت روز همبستگی با مردم فلسطین؛ نخست وزیر سابق لبنان از برداشته شدن گام هایی به سوی برقراری آتش بس میان گروه های متخاصم در طرابلس خبر داد.

گزارش روزشمار ۹/۹/۱۳۶۲

۱۱ براثر گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر ۱۸ تن شهید یا زخمی شدند و خساراتی نیز به بار آمد.

۱۲ واحد آموزش نظامی ستاد مرکزی سپاه ضمن اعلام اجرای مرحله دوم طرح مانور آزادی قدس در ۲۲ بهمن ماه سال جاری، چگونگی

اجرای این مانور و نحوه آموزش رده های مختلف این نیروها را ابلاغ کرد.

۱۳ عملیات کمین نیروهای خودی علیه افراد مسلح ضدانقلاب در اطراف پیرانشهر؛ کشف یک خانه تیمی در مهاباد؛ حمله عناصر مسلح غیرقانونی به پایگاه سیدآباد در شرق مهاباد.

ص: ۱۳۶۴

۱ رئیس جمهور در دیدار با فرماندهان گروه های مقاومت بسیج مستضعفین سراسر کشور، سازماندهی و آموزش نیروها به منظور رعایت احتیاط و دقت در حفظ جان انسان ها در جنگ تأکید کرد.

۲ آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، در جمع گروهی از کارگران عضو بسیج کارخانجات استان تهران، بسیج را ضامن بقا، تداوم و صدور انقلاب دانست.

۳ ادعاهای مقامات عراقی در دیدار با رئیس کمیته بین المللی صلیب سرخ درباره نحوه رفتار ایران با اسرای جنگی و نیز مخالفت مسئولان ایرانی با پیشنهاد مبادله اسرا.

۴ سرپرست روابط خارجی وزارت نفت عراق با اشاره به برنامه افزایش ظرفیت صدور نفت این کشور از خط لوله ترکیه و احداث یک خط لوله انتقال نفت از طریق عربستان اعلام کرد در اجلاس آتی سازمان اوپک، عراق خواستار افزایش سهمیه صادرات نفت خود خواهد شد.

۵ اجرای مانورهای دوجانبه هوایی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در چارچوب برنامه های تحکیم پیوندهای نظامی این کشورها. پایان مانور یازده روزه نیروهای هوایی کویت و عربستان.

۶ رادیو مسکو ضمن انتقاد از ادامه جنگ ایران و عراق و دفاع از مناسبات اخیر اتحاد شوروی با عراق، از تمایل شوروی به برقراری روابط عادی با ایران خبر داد.

۷ لبنان: تأکید نخست وزیر رژیم صهیونیستی بر مخالفت این رژیم با لغو قرارداد سازش میان رژیم صهیونیستی و لبنان؛ ورود رئیس جمهور لبنان به واشنگتن به منظور مذاکره با مقامات امریکایی در مورد مسائل لبنان؛ تأکید محافل سیاسی امریکا بر نقش سوریه در پایان دادن به بحران لبنان.

۸ از سرگیری نبرد توپخانه ای جناح های متخاصم فلسطینی در شمال لبنان؛ عرفات بار دیگر سوریه را به مداخله در جنگ بین طرف داران و مخالفان خود متهم کرد؛ اعلام حمایت نخست وزیر کانادا از تشکیل یک کشور مستقل فلسطینی در نوار غزه؛ ابهام در توافق سوریه و عربستان برای آتش بس در شمال لبنان.

گزارش روزشمار ۱۰/۹/۱۳۶۲

۹ زخمی شدن ۱۸ تن در گلوله باران آبادان و خرمشهر؛ ناکامی هواپیماهای عراقی در بمباران شهر پسوه؛ نفوذ نیروهای خودی به مواضع دشمن در منطقه دزلی و مین گذاری در این منطقه.

۱۰ در ۴ عملیات افراد مسلح ضدانقلاب علیه نیروهای خودی و ۵ عملیات مین گذاری در مناطق مختلف استان های آذربایجان غربی و کردستان، ۸ تن از افراد خودی و مردم شهید، تعدادی زخمی و ۶ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از افراد مهاجم نیز حداقل ۱۷ تن کشته یا زخمی شدند؛ انفجار یک خط لوله انتقال نفت در غرب نقره به دست افراد حزب دمکرات؛ گزارش یک منبع نظامی از افزایش حضور و فعالیت افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در شمال شرقی سردشت.

۱۱ نیروهای خودی در دو عملیات کمین و شناسایی در شمال غربی مهاباد و شمال غربی ارومیه، ۱۳ تن از افراد مسلح را دستگیر کردند؛ فرمانده سپاه پیرانشهر از تسلیم شدن ۱۱۸ تن از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب در طول آبان ماه خبر داد.

۱۲ سخنان آیت الله منتظری در جمع فرماندهان یگان های مقاومت بسیج و سرپرستان طرح لیبک یا خمینی درباره نقش نیروهای مردمی در جنگ و لزوم تقویت ابعاد مختلف بسیج در کشور؛ رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با گروهی از رزمندگان یگان های سپاه و پاسداران مستقر در دادستانی بر نقش بسیج مردمی در مقابله با قدرت های بزرگ تأکید کرد.

ص: ۱۳۶۵

۱ گزارش خبرنگار روزنامه تایمز درمورد استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ و عوارض ناشی از آن در مصدومان شیمیایی.

۲ تصویب کلیات لایحه انتخابات مجلس شورای اسلامی؛ سید محمود علوی مخبر کمیسیون شوراها و امور داخله مجلس: در قانون جدید انتخابات، نظارت و اجرا تفکیک شده است.

۳ رادیو بی بی سی اختلافات گروه های فلسطینی را برای ایران نگران کننده تر از قطع روابط سیاسی این کشور با لبنان دانست.

گزارش روزشمار ۱۱/۹/۱۳۶۲

۴ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در محور سردشت - مهاباد، پاوه، جنوب پیرانشهر، جنوب شرقی صائین دژ و محور سردشت - پیرانشهر ۱۷ تن از نیروهای خودی به گروگان گرفته شدند، ۵ تن شهید یا زخمی شدند. از مهاجمان نیز ۱۳ تن کشته یا زخمی شدند.

۵ دستگیری ۲۰ تن از افراد حزب دمکرات؛ تسلیم شدن ۵ تن از افراد این حزب.

۶ پناهندگی یکی از افراد حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) به نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق؛ افراد حزب دمکرات کردستان عراق ۳ کارشناس فرانسوی را در عراق به گروگان گرفتند.

۷ مصاحبه رئیس جمهور عراق با روزنامه الاهرام درخصوص سیاست امریکا و شوروی در قبال جنگ، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز، موضع سوریه در برابر جنگ و روابط مصر و عراق.

۸ دیدار دبیرکل سازمان ملل با نمایندگان ایران و عراق به منظور برآورد خسارات واردشده به مناطق غیرنظامی دو کشور. خبرگزاری فرانسه: در گزارش کارشناسان سازمان ملل متحد به طور صریح آمده بود که خسارات هدف های غیرنظامی ایران نسبت به عراق بسیار شدید بوده است.

۹ عراق با متهم کردن ایران به حمله علیه مناطق غیرنظامی این کشور هشدار داد در صورت ادامه این حملات موضعی در خاک ایران را مجدداً مورد حمله قرار می دهد.

۱۰ محورهای سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در نمازجمعه این هفته تهران: متناسب نبودن مالیات های دریافتی در کشور نسبت به سطح درآمدها، اجلاس آتی اوپک و لزوم افزایش قیمت نفت، انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی و تحولات اخیر لبنان.

۱۱ گزارش رادیو امریکا از پیش بینی های یک شرکت سرمایه گذاری در سهام و اوراق بهادار نیویورک درخصوص تغییرات میزان تقاضای نفت، کسری موازنه ارزی اعضای اوپک و کاهش قیمت نفت تولیدکنندگان عضو این سازمان.

۱۲ اعلام حمایت رئیس پارلمان انگلیس از موضع شورای همکاری خلیج فارس درمورد جنگ ایران و عراق؛ تأکید دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس بر ضرورت یافتن راه حل مسالمت آمیز برای جنگ به منظور جلوگیری از اختلافات جهانی به ویژه میان دو ابرقدرت.

۱۳ یک کشتی جدید موشک انداز که ایتالیا آن را برای عراق ساخته است، به آب انداخته شد.

۱۴ تلاش مقامات مصری برای عضویت مجدد در کنفرانس کشورهای اسلامی و تفسیر رادیو بی بی سی در این باره.

لبنان: ابراز خوش بینی رئیس جمهور لبنان درباره خروج قریب الوقوع نیروهای بیگانه از این کشور؛ یک مقام بلندپایه امریکایی اعلام کرد
سوریه از گفت و گو درمورد خروج نیروهایش از لبنان سرباز می زند؛ تشکیل دو

ص: ۱۳۶۶

۱ کمیسیون مشترک میان امریکا و لبنان به منظور بررسی کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به دولت لبنان.

۲ یاسر عرفات خروج خود از لبنان را منوط به حضور ناظرانی از سوی سازمان ملل کرد. اعلام آمادگی پادشاه اردن برای گفت و گو با عرفات به منظور تعیین خط مشی مذاکرات آینده صلح با رژیم صهیونیستی.

گزارش روزشمار ۱۲/۹/۱۳۶۲

۳ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر. در آبادان ۹ تن شهید یا زخمی شدند و خساراتی به بار آمد؛ ناکامی تجاوز هواپیماهای عراقی به منطقه بانه؛ عراق ایران را تهدید به انتقام گیری کرد.

۴ در یک اقدام نظامی محدود در منطقه عمومی پاوه ۲ تن از نظامیان عراقی کشته شدند و یک تن از افراد خودی زخمی شد.

۵ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در شرق مریوان، غرب و جنوب غربی بانه، جنوب غربی بوکان و شهر ارومیه ۱۴ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۴ نفر نیز به گروگان گرفته شدند. یک تن از افراد ضدانقلاب در مهلباد دستگیر شد.

۶ اعدام یک تن از اهالی منطقه شهر ویران مهلباد به جرم همکاری با سپاه پاسداران به دست عوامل حزب دمکرات؛ گزارش یک نشریه امنیتی از تأثیر عملیات انجام شده در منطقه مرزی آلان بر تشدید اختلافات بین گروه های مسلح ضدانقلاب و واکنش سازمان کومه له به اقدام سپاه در تسلیح مردم؛ حزب دمکرات مردم غرب سردشت را تهدید کرد که در صورت هرگونه همکاری با نیروهای جمهوری اسلامی اموال آنان را مصادره خواهد کرد.

۷ مشکلات نیروهای خودی بر اثر کمبود نیرو در مناطق کردنشین استان های کردستان و آذربایجان غربی و دستور فرماندهی کل سپاه به مناطق ۱ و ۴ سپاه کشوری برای تأمین نیروهای مورد نیاز.

۸ اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ در مورد ادعای عراق مبنی بر حمله ایران به مناطق غیرنظامی این کشور و ارتباط آن با تقاضای اخیر جمهوری اسلامی ایران از سازمان ملل برای برآورد خسارات وارد شده به مناطق مسکونی دو کشور.

۹ تمایل الجزایر و ترکیه به میانجیگری در جنگ ایران و عراق. نخست وزیر تونس اعلام کرد در حال حاضر هیچ راه حلی برای پایان این جنگ نمی بیند.

۱۰ رفتار دوگانه ژاپن در مورد تردد کشتی های این کشور در خلیج فارس؛ ورود فرستاده ویژه وزارت امور خارجه ژاپن به فرانسه و ابراز نگرانی ژاپن از ادامه کمک های نظامی فرانسه به عراق.

۱۱ مصاحبه وزیر نفت ایران درباره تخطی عربستان سعودی از توافقات انجام شده در اجلاس گذشته اوپک.

۱۲ ناکامی تلاش برای ربودن یک هواپیمای مسافربری در مسیر بوشهر به شیراز.

۱۳ لبنان: بمباران مناطق بحدود و صوفر لبنان توسط هواپیماهای رژیم صهیونیستی. وزیر دفاع فرانسه هرگونه ارتباط میان این حملات با پروازهای شناسایی هواپیماهای فرانسوی در این منطقه را رد کرد؛ نبیه بری رهبر جنبش امل، ضمن انتقاد از قطع روابط دیپلماتیک لبنان با ایران گفت: دولت لبنان باید از ایران به عنوان وسیله ای برای پایان دادن به حضور اشغالگران رژیم صهیونیستی در این کشور استفاده کند.

۱۴ مصطفی میرسلیم مشاور عالی ریاست جمهور، نتایج مذاکرات هیئت اعزامی ایران به سوریه و لبنان را درباره اختلاف میان جناح های فلسطینی مثبت اعلام کرد؛ احتمال حمایت اجلاس آتی وزارت امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا از طرح سوری - سعودی برای آتش بس میان گروه های متخاصم فلسطینی.

ص: ۱۳۶۷

۱ درگیری نیروهای خودی و افراد سازمان کومه له در شمال کامیاران؛ حمله حزب دمکرات به پایگاه نیروهای دولتی در شمال شرقی سردشت؛ درگیری ناخواسته بین دو گروه از افراد ضدانقلاب در پیرانشهر؛ غارت اموال یک پایگاه در شمال شرقی مریوان؛ تیراندازی بی هدف در ورودی پیرانشهر؛ زورگیری از اهالی یک روستا در منطقه ازگله.

۲ تسلیم شدن ۳ تن از افراد حزب دمکرات به نیروهای خودی؛ پیوستن ۴۰ تن از افراد حزب کربکاران ترکیه به نیروهای بارزانی.

۳ فرمانده نیروی زمینی ارتش در جمع مردم کرمان گسترش امنیت در آذربایجان غربی و کردستان و قطع راه های مواصلاتی گروه های ضدانقلاب با عراق در این مناطق را از دستاوردهای عملیات والفجر ۴ دانست.

۴ تقدیر ویژه رئیس جمهور عراق از افسران بعثی در مراسم اعطای نشان شجاعت به گروهی از فرماندهان نظامی این حزب.

۵ گزارش رادیو کلن از مصاحبه صادق طباطبایی درباره شرایط ایران برای خاتمه دادن به جنگ، انسداد تنگه هرمز، مخارج و تلفات ناشی از جنگ و مشکلات موجود در تأمین مهمات و جنگ افزار.

۶ نیویورک تایمز: علاوه بر کمبود سلاح های ضدهوایی و ضدتانک، رقابت موجود میان گروه های طرف دار غرب و طرف دار ایران در افغانستان، شدت مقاومت در مقابل شوروی را تقلیل داده است.

۷ لبنان: حمله هواپیماهای امریکایی به مواضع سوریه در شرق بیروت؛ وزیر امور خارجه سوریه در نامه ای به رئیس شورای امنیت و دبیرکل سازمان ملل حمله جنگنده های امریکایی را در چارچوب همکاری های امریکا و رژیم صهیونیستی خواند؛ سخنگوی کابینه اسرائیل هرگونه هماهنگی امریکا و اسرائیل درخصوص این حملات را تکذیب کرد؛ روزنامه هاآرتص از توافق محرمانه رژیم صهیونیستی و امریکا برای وادارساختن نیروهای سوریه به خروج از لبنان خبر داد؛ بیانیه رئیس جمهور لبنان درخصوص مذاکرات چهار روزه خود با مقامات امریکا.

۸ در گلوله باران شهرهای آبادان، خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر علاوه بر واردشدن خسارت های مالی، یک تن شهید و ۴۷ تن نیز زخمی شدند؛ تهدید مجدد عراق به اجرای اقدامات تلافی جویانه.

۹ بر اثر اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در مناطق عمومی مهاباد، بوکان، سردشت و سقز ۱۹ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند، یک تن به گروگان گرفته شد و از مهاجمان نیز ۱۵ تن کشته یا زخمی شدند.

۱۰ دستگیری ۴ تن از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب در شمال شرقی مهاباد؛ تسلیم شدن ۱۴ تن از افراد حزب دمکرات در شمال سلماس.

۱۱ گزارش واحد اطلاعات قرارگاه نجف درباره وضعیت نظامی و امنیتی منطقه عمومی مریوان، پاره و جوانرود و نقش گروه های مسلح ضدانقلاب به ویژه حزب دمکرات و رزگاری در ناامنی های این منطقه و چگونگی تعامل افراد این گروه ها با ارتش عراق در این منطقه.

۱۲ تهدید وزیر نفت عراق مبنی بر حمله به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی.

۱۳ آغاز به کار دومین اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد؛ دیدار وزیر کشور مراکش با رئیس جمهور عراق؛ ملاقات و گفت و گوی شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب با وزیر امور خارجه عراق درخصوص اوضاع اعراب، تحولات فلسطین و جنگ ایران و عراق.

ص: ۱۳۶۸

۱ نخست وزیر در مصاحبه ای سیاست ایران در اوپک را تلاش برای پایین آوردن سطح تولید و بالا بردن قیمت نفت ذکر کرد. انتقاد از اقدام عربستان و کویت به فروش نفت از طرف عراق و آمادگی قوه مجریه برای برگزاری انتخاب آینده مجلس را دیگر محورهای این مصاحبه بود.

۲ تأکید وزیر دفاع سوریه بر خاتمه هرچه سریع تر جنگ ایران و عراق و حل اختلافات دو کشور از طریق مذاکره؛ سفر وزیر امور خارجه عربستان به مسقط به منظور گفت و گو درخصوص جنگ ایران و عراق؛ سلطان قابوس خواستار افزایش تلاش ها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شد.

۳ لبنان: بیانیه وزارت دفاع امریکا درمورد ارزیابی حمله هوایی دیروز به مواضع سوریه و خسارات ناشی از آن؛ رئیس جمهور سوریه ضمن اعلام آمادگی این کشور برای مقابله با هر نوع تجاوز، هماهنگی امریکا و رژیم صهیونیستی را خطر بزرگی برای ملت عرب دانست؛ ادامه واکنش ها به حمله هوایی امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان؛ وزارت امور خارجه ایران در واکنش به تهاجم هوایی امریکا علیه مواضع سوریه در لبنان اعلام کرد: امریکا و فرانسه نقش ظاهری خود را در لبنان به عنوان حافظ صلح کنار گذاشته و به صورت یکی از طرف های درگیر و نیروهای حافظ رژیم صهیونیستی درآمده اند؛ برخی روزنامه ها از تشکیل یک گروه فرماندهی جدید به منظور اداره امور مملکتی سوریه خبر دادند.

۴ افزایش گمانه زنی ها درباره احتمالی رویارویی امریکا و شوروی در منطقه غرب آسیا و نیز برخورد نظامی سوریه و رژیم صهیونیستی در پی حمله هوایی دیروز امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان.

گزارش روزشمار ۱۵/۹/۱۳۶۲

۵ گزارش هیئت ویژه فرماندهی کل سپاه از مشکلات خانوادگی و معیشتی رزمندگان. در این گزارش مشکلات رزمندگان همچون مسکن، رسیدگی نکردن به خانواده رزمندگان، نیازهای مالی و مشکلات پرسنلی این نیروها بررسی و راهکارهایی برای رفع این مشکلات پیشنهاد شده است.

۶ در اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب غربی بوکان، اطراف نرده، شهر سنندج، جنوب غربی تکاب، غرب پیرانشهر و شهر مهاباد ۲۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند؛ تسلیم شدن ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس.

۷ گزارش یک بولتن محرمانه از آمار شهدا، مجروحان، مفقودان و گروگان ها در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور در ۱۰ روز گذشته.

۸ بررسی یک طرح امنیتی راهبردی در اجلاس وزرای کشور دولت های عربی در بغداد با هدف نیل به ثبات و حفظ امنیت کشورهای عربی.

۹ رئیس مجلس شورای اسلامی حمله دو روز پیش هواپیماهای امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان را اعلام خطری برای جهان اسلام و دنیای عرب خواند و خواستار استفاده از حربه نفت برای جلوگیری از ادامه حمایت امریکا از رژیم صهیونیستی و خروج ابرقدرت ها از منطقه شد.

۱۰ دیدار دبیرکل اتحادیه عرب با رئیس جمهور عراق به منظور گفت و گو درباره جنگ ایران و عراق و اجلاس آینده سران عرب.

در اولین روز اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا، رئیس جمهور و وزیر امور خارجه بنگلادش خواستار ادامه تلاش ها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شدند؛ رادیو بی بی سی در تفسیری عواملی نظیر کاهش قیمت نفت و شکست سازمان کنفرانس اسلامی در کنترل اوضاع غرب آسیا و

ص: ۱۳۶۹

۱ خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق را موجب کاهش توان این سازمان در رویارویی با مشکلات دانست.

۲ نشریه لبنانی القاصد از قرارداد فروش ۷۹ فروند بالگرد و هواپیمای جنگی ساخت فرانسه به عراق خبر داد.

۳ مقاله روزنامه واشنگتن پست درباره تقابل دیدگاه های طرف داران و مخالفان موضع بی طرفی امریکا در جنگ ایران و عراق درون هیئت حاکمه امریکا، این روزنامه اقداماتی نظیر خارج ساختن نام عراق از فهرست کشورهای حامی تروریسم را تا حدودی نشانه جانب داری امریکا از عراق معرفی کرد.

۴ برگزاری اولین جلسه محاکمه سه عضو تشکیلات مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری. رادیو بی بی سی در تفسیری در این باره بازداشت کیانوری دبیرکل حزب توده را آغاز جریان محو این حزب از صحنه سیاست فعلی ایران ذکر کرد.

۵ لبنان: احتمال رویارویی رژیم صهیونیستی و سوریه در پی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و امریکایی علیه مواضع سوریه در خاک لبنان؛ سرنگونی دو هواپیمای جاسوسی بدون خلبان رژیم صهیونیستی بر فراز دره بقاع؛ هشدار وزیر دفاع سوریه در مورد هدف قراردادن هر هواپیمایی که بر فراز مواضع نیروهای مسلح سوریه به پرواز درآید؛ جنبش امل به واشنگتن هشدار داد عواقب هر حمله ای به جنوب بیروت برعهده امریکاست.

۶ انفجار یک بمب در داخل یک اتوبوس نظامی در بیت المقدس. سازمان آزادی بخش فلسطین مسئولیت این انفجار را به عهده گرفت و نخست وزیر رژیم صهیونیستی در بیانیه ای تهدید به تلافی این حادثه کرد؛ ادامه گلوله باران مقرر طرف داران عرفات در شمال لبنان؛ دیدار یک هیئت بلندپایه سوری با یاسر عرفات در طرابلس؛ سفر هیئت سیاسی وزارت امور خارجه ایران به دمشق به منظور پیگیری مسائل مربوط به مناقشه جناح های فلسطینی.

ضمیمه گزارش ۷۶۸: توضیحاتی درباره زمینه شکل گیری هیئت ویژه از سوی فرماندهی کل سپاه و واحدهای تشکیل دهنده آن.

ضمیمه گزارش ۷۷۷: مشروح اولین جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده.

گزارش روزشمار ۱۶/۹/۱۳۶۲

۷ در حملات توپخانه ای عراق به شهرهای آبادان و خرمشهر ۱ تن شهید و ۵۳ نفر زخمی شدند.

۸ حمله ناموفق افراد حزب دمکرات به یک پایگاه نیروهای خودی در شمال بوکان؛ شهید یا زخمی شدن ۸ تن از افراد خودی بر اثر حمله عناصر مسلح ضدانقلاب در منطقه عمومی میاندوآب، سندرچ، مهاباد و نقده؛ اقدام عناصر حزب دمکرات به ضرب و شتم اعضای شورای روستایی در جنوب غربی سلماس و اخاذی از مردم این روستا.

۹ برگزاری جلسه اتحادیه میهنی کردستان عراق با مقامات عراقی در بغداد برای رسیدن به یک توافق همه جانبه به منظور اعطای خودمختاری به منطقه کردستان عراق؛ گزارش فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه از نقش عبدالرحمن قاسملو در نزدیک کردن اتحادیه میهنی کردستان عراق و رژیم بعث این کشور و روند هم گرایی این اتحادیه با دولت عراق.

۱۰ گزارش سپاه منطقه ۱۱ کشوری از وضعیت عمومی گروه های مسلح در استان های آذربایجان غربی و کردستان. در این گزارش

درباره سازمان، استعداد، توان رزمی و تسلیحاتی این گروه ها و محل استقرار و حوزه عملیاتی آنها مطالبی آمده است.

بیانات امام خمینی در جمع وزیر بهداشتی و گروهی از کارکنان این وزارتخانه درباره مسئله درمان و خدمات پزشکی در کشور، رسیدگی به نیازهای درمانی قشر محروم و مجروحان جنگی، و دخالت

ص: ۱۳۷۰

۱ قدرت های بزرگ در امور کشورهای اسلامی، اقدامات نظامی امریکا، فرانسه و رژیم صهیونیستی در لبنان و عکس العمل مردم لبنان در قبال این اقدامات؛ حضور نظامی شوروی در افغانستان، توصیه به قطع جریان نفت کشورهای اسلامی از جمله کشورهای خلیج فارس در برابر "تعدی" بیگانگان.

۲ دیدار مسئول هیئت عالی گزینش و اعضای این هیئت با رئیس جمهور. آیت الله خامنه ای در این دیدار ضمن اشاره به شرایط مورد نیاز در امر گزینش نیروها بر پرهیز از مداخله اختلافات سلیقه ای در جذب افراد تأکید کرد.

۳ رئیس جمهور در دیدار با استانداران آذربایجان غربی و کردستان، هویت دینی مردم کردستان و لزوم افشای ماهیت گروهک های ضدانقلاب در این منطقه را یادآور شد.

۴ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از وضعیت نابسامان اهالی میوان و مشکلات موجود در تأمین مایحتاج آنان.

۵ پایان دومین اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد. در بیانیه پایانی این اجلاس ضمن تأکید بر حمایت از حقوق قانونی عراق از ایران درخواست شد به تلاش های صلح پاسخ مثبت دهد؛ روزنامه فرانکفورتر الگمانیه این اجلاس را به معنای اعلام حمایت ۱۸ کشور عضو اتحادیه عرب از عراق در مقابل ایران دانست.

۶ بدینی شرکت کنندگان در چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در مورد اوضاع کنونی جهان اسلامی؛ صدام حسین در پیامی به اجلاس مذکور مدعی شد عراق از همان نخستین روز شعله ور شدن آتش جنگ با پیشنهاد های کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی همکاری نموده است. سخنان وزیر امور خارجه ایران در اجلاس داکا در خصوص تهاجم گسترده عراق به ایران، وظایف و مسئولیت های سازمان کنفرانس کشورهای اسلامی و رد هر گونه صلح و سازش با رژیم اسرائیل؛ اعلام استقبال ایران از "تحقیق درست" سازمان کنفرانس اسلامی درباره جنگ ایران و عراق.

۷ آغاز به کار شصت و نهمین اجلاس اوپک در ژنو؛ اختلاف نظر ایران و عربستان در مورد قیمت پایه و سهمیه نفت اعضای اوپک؛ رادیو بی بی سی در تفسیری درباره نشست امروز اوپک ورود بریتانیا و مکزیك به بازار نفت به عنوان رقباي سرسخت اعضای اوپک و ادامه ایران و عراق را از جمله مشکلات پیش روی این سازمان دانست.

۸ افزایش میزان نفت صادراتی عراق از طریق خط لوله ترکیه به ۶۰۰ هزار بشکه در روز از شنبه آینده.

۹ تکذیب اخبار مربوط به بارگیری یک نفتکش ژاپنی در جزیره خارک به رغم تحریم و ممنوعیت موجود در این زمینه.

۱۰ برگزاری دومین جلسه دادگاه رسیدگی به اتهامات اعضا و سران تشکیلات مخفی حزب توده به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری؛ ادامه بازتاب دستگیری و محاکمه سران حزب توده در رسانه ها؛ روزنامه ستاره سرخ (وابسته به ارتش شوروی) مدعی شد ایران جنگ را وسیله ای برای سرکوب نیروهای دمکراتیک قرار داده است.

۱۱ لبنان: اوضاع بحرانی لبنان در پی حملات اخیر جنگنده های امریکایی و اسرائیلی به مواضع سوریه؛ هشدار اتحاد شوروی در مورد احتمال افزایش حملات واشنگتن علیه سوریه؛ نخست وزیر رژیم صهیونیستی موضوع مذاکرات اخیر خود با مقامات امریکا را چگونگی برقراری آتش بس در لبنان ذکر کرد؛ روزنامه لبنانی النهار از احتمال یاری خواستن سوریه از شوروی برای مقابله با همکاری راهبردی رژیم صهیونیستی و امریکا خبر داد.

۱ وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی خواستار جلوگیری از خروج یاسر عرفات از طرابلس شد؛ روزنامه نیویورک تایمز از اقدام سازمان سیا به ایجاد یک شبکه اطلاعاتی درون سازمان آزادی بخش فلسطین خبر داد.

ضمیمه گزارش ۷۳۹: مشروح جلسه دوم دادگاه رسیدگی به اتهامات اعضا و سران تشکیلات مخفی حزب توده.

گزارش روزشمار ۱۷/۹/۱۳۶۲

۲ در جریان عملیات اسکورت کشتی های تجاری از بندر بوشهر به بندر امام خمینی، ۲ کشتی هدف راکت های هواپیماهای عراقی قرار گرفته و آسیب دیدند؛ سرنگونی یک هواپیمای عراقی توسط جنگنده های خودی در خور موسی.

۳ ترور یک کارگر در حومه سنندج؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس؛ تأکید فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بر مؤثر بودن اقدامات تبلیغاتی و سیاسی در تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح؛ انتقام حزب دمکرات از ۲ تن از افراد تسلیم شده؛ اقدام سازمان کومه له در ربودن تعدادی از افراد بسیج بومی و اهالی یک روستا در محور سنندج - میوان؛ سرقت ۶ دستگاه تراکتور و کمک های مردم به جبهه ها در جنوب مهاباد و شرق پیرانشهر.

۴ رئیس جمهور در دیدار با جمعی از روحانیون و مردم استان یزد و اعضای حزب جمهوری اسلامی این استان تأکید کرد شرایط ایران برای پایان جنگ قطعی است و باید مورد قبول قرار گیرد.

۵ رأی اعتماد مجلس به وزرای پیشنهادی نخست وزیر برای تصدی وزارتخانه های کشاورزی و معادن و فلزات. وزیر پیشنهادی برای وزارت مسکن رأی اعتماد نیاورد.

۶ سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در جمع اعضای واحد روحانیت حزب جمهوری اسلامی درباره شرایط تثبیت حاکمیت سیاسی بعد از انقلاب، قطع رابطه سیاسی دولت لبنان با ایران، مسئله نفت، تهاجم عراق علیه ایران و انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی.

۷ اعزام نیروهای داوطلب مردمی و گروه های فنی و تخصصی از شهرهای مختلف کشور به جبهه های جنگ.

۸ بازتاب سخنان روز گذشته رهبر انقلاب در خصوص انتقاد از مداخله نظامی قدرت های بزرگ در کشورهای اسلامی در رسانه های خارجی. خبرگزاری یونایتد پرس: رهبر ایران حملات انتحاری اخیر علیه مقر نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت را پاسخی از جانب توده های لبنان علیه جنایات بی شمار خواند.

۹ افزایش تلاش های سیاسی برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق به ویژه در جریان اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا؛ علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه در مصاحبه ای ضمن تشریح مواضع ایران در قبال مسائل مطرح شده در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی از پیشنهاد قطعنامه ای از سوی هیئت نمایندگی ایران مبنی بر محکومیت عراق به عنوان آغازگر جنگ خبر داد؛ امیر قطر در نامه ای به دبیرکل سازمان ملل ضمن ستایش از تلاش های میانجیگرانه وی برای خاتمه بخشیدن به جنگ ایران و عراق، درباره ادامه این تلاش ها اظهار امیدواری کرد.

۱۰ مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در پیامی خواستار اتخاذ موضع قاطع مجمع عمومی سازمان ملل متحد و سایر سازمان های بین المللی در جهت دستیابی مردم عراق به آزادی و حق انتخاب حکومت شد.

۱۱ رادیو کلن در گزارشی لغو دومین گردهمایی کمیسیون اقتصادی آلمان غربی و عراق و نیز مشکلات مالی را عامل پیدایش مشکلاتی در توسعه روابط اقتصادی دو کشور دانست.

ص: ۱۳۷۲

۱ خبرگزاری رویتر از وجود اختلاف میان اعضای اوپک برای حفظ قیمت کنونی نفت (۲۹ دلار) و نرم شدن موضع ایران در خصوص افزایش قیمت نفت خبر داد؛ رئیس آژانس بین المللی انرژی مدعی شد اوپک به تدریج نقش خود در زمینه کنترل قیمت نفت را از دست می دهد؛ روزنامه لژکو رقابت کشورهای غیر عضو اوپک و وضع نامساعد بازارهای نفتی را تهدیدی برای اوپک دانست؛ وال استریت ژورنال تشدید جنگ ایران و عراق را عاملی سرنوشت ساز در تغییر قیمت نفت برشمرد.

۲ روزنامه نیویورک تایمز ضمن اشاره به برهم خوردن موازنه قوا در منطقه خلیج فارس بر اثر پیروزی یا شکست هریک از طرفین جنگ ایران و عراق، تصمیم شورای امنیت سازمان ملل متحد مبنی بر ممنوعیت واردات نفت از ایران و عراق را راه حلی برای روند تهدیدآمیز جنگ ذکر کرد؛ فایننشال تایمز در مقاله ای درباره جنگ ایران و عراق نوشت: به نظر می رسد عراق نسبت به ایران برای تحمل یک جنگ اقتصادی و نظامی طولانی توانایی کمتری دارد.

۳ مشروح جلسه محاکمه سرهنگ هوشنگ عطاریان و سرهنگ بیژن کبیری دوتن از اعضای شبکه مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش.

۴ لبنان: هم زمان با تلاش امریکا برای ایجاد ثبات سیاسی مورد نظر خود در لبنان با محوریت دولت این کشور، وزیر دفاع رژیم صهیونیستی اعلام کرد به دلیل ناتوانی دولت مرکزی لبنان، اسرائیل برای ایجاد یک نیروی محلی به منظور تأمین امنیت نواحی شمالی این کشور تلاش خواهد کرد.

۵ عزیمت کشتی های یونانی به طرابلس در شمال لبنان به منظور انتقال ۴ هزار فلسطینی هوادار یاسر عرفات به خارج از لبنان.

ضمیمه گزارش ۸۰۸: مشروح جلسه دادگاه ۲ تن دیگر از اعضای سازمان مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش.

گزارش روزشمار ۱۸/۹/۱۳۶۲

۶ تداوم گلوله باران آبادان و خرمشهر ظرف دیروز و امروز ۲۹ زخمی برجای گذاشت و خساراتی به بار آورد.

۷ گزارش قرارگاه نجف از تحرکات تاکتیکی نیروهای عراقی در جبهه های جنگ به ویژه در منطقه عملیاتی والفجر ۴ و منطقه خلیج فارس.

۸ بازتاب محدود حمله روز گذشته هواپیماهای عراقی به کاروان کشتی های ایران در رسانه های جهان: آسوشیتدپرس ضمن اعلام خبر این حمله به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه ایران این اقدام عراق را نقض آشکار تمام قوانین و مقررات بین المللی مربوط به کشتیرانی آزاد در خلیج فارس برشمرد.

۹ رئیس دیوان عالی کشور در خطبه های نمازجمعه امروز ضمن بیان مطالبی در خصوص قطعنامه اجلاس وزرای کشور دولت های عرب، نشست وزرای نفت اوپک و تأکید رهبر انقلاب بر بهره گیری از سلاح نفت علیه قدرت های مداخله گر خارجی، بر وجود "آزادی اسلامی" در انتخابات آتی مجلس تأکید کرد.

۱۰ دیدار دانشجویان دانشکده افسری، مسئولان آموزش بهداری نیروی زمینی ارتش و فرماندهان و مسئولان سیاسی - عقیدتی این دو ارگان با آیت الله منتظری. وی نیروهای مسلح را موجب حفظ تعادل و صیانت جامعه از خطرهای داخلی و خارجی دانست.

۱۱ سفر معاون نخست وزیر آلمان شرقی به عراق به منظور پیگیری موافقت نامه همکاری اقتصادی و فنی دو کشور.

پایان کار شصت و نهمین اجلاس اوپک؛ توافق اعضای این سازمان درخصوص تثبیت قیمت ۲۹ دلار در هر بشکه و سقف تولید ۱۷ میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه در روز؛ واگذاری سرپرستی دبیرخانه اوپک به وزیر نفت لیبی تا انتخاب دبیرکل جدید؛ مصاحبه وزیر نفت ایران درباره موضع ایران در رابطه با قیمت نفت و انتخاب

ص: ۱۳۷۳

۱ دبیرکل جدید؛ روزنامه لیبراسیون اختلاف نظر ایران و عربستان را به منزله یک رقابت سیاسی برای کسب رهبری اوپک قلمداد کرد؛ رادیو بی بی سی در تفسیری قیمت گذاری اوپک را متأثر از قدرت هایی خارج از این سازمان دانست؛ روزنامه لژکو از احتمال ثابت ماندن قیمت نفت در دو یا سه سال آینده خبر داد.

۲ گزارشگر وال استریت ژورنال پس از دیدار شانزده روزه از تهران در گزارشی ضمن تشریح وضعیت اقتصادی ایران، هزینه های جنگ و تأثیر آن بر اقتصاد این کشور و روحیه بالای مردم برای مشارکت در جنگ نوشت: هیچ کدام از تهدیدهای موجود ایران را برای ادامه جنگ به هراس نیفکنده است.

۳ لبنان: اعزام یک هیئت امریکایی به منطقه خلیج فارس به منظور توجیه کشورهای این منطقه در خصوص رویارویی احتمالی امریکا به سوریه؛ ادعای مقامات امریکا مبنی بر آماده شدن نیروهای ایرانی حاضر در خاک لبنان برای اجرای عملیاتی انتحاری علیه نظامیان امریکایی؛ سرنگونی دو هواپیمای رژیم صهیونیستی پدافند هوایی سوریه.

۴ حمله توپخانه ای کشتی های جنگی رژیم صهیونیستی به مواضع فلسطینیان در بندر طرابلس با هدف جلوگیری از اجرای عملیات خروج نیروهای هوادار عرفات؛ خبرگزاری رسمی عراق از تصمیم عرفات برای سفر به بغداد بلافاصله پس از خروج از طرابلس خبر داد.

گزارش روزشمار ۱۹/۹/۱۳۶۲

۵ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در محور سردشت - پیرانشهر، جنوب غربی سقز، جنوب مهاباد، محورهای مهاباد - سردشت و بوکان - میاندوآب، ۱۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند و ۵۸ تن نیز به گروگان گرفته شدند. گروه های مسلح غیرقانونی در کامیاران، محور خرم آباد - اندیمشک اقدام به سرقت و زورگیری کردند.

۶ ادامه هشدار عراق در مورد انهدام کشتی ها در منطقه ممنوع اعلام شده خود در خلیج فارس. روزنامه الجمهوریه «تا زمانی که عراق از کشتیرانی آزاد و صدور نفت خود از خلیج عربی [فارس] محروم است با انهدام هر کشتی از حق خود دفاع می کند.»؛ هرالدری بیون با اشاره به ناامیدی عراق از یافتن راهی برای خروج از بن بست جنگ، راه خاتمه دادن به این منازعه را همکاری دو ابرقدرت برای دستیابی به یک ابتکار مشترک صلح ذکر کرد.

۷ رئیس جمهور در دیدار با سفیر سوئیس در ایران تأکید کرد تصمیم قاطعی که مردم ایران بر حفظ استقلال خود گرفته اند، تنها عامل تعیین کننده سرنوشت آنان است.

۸ تأکید رئیس جمهور بر اهمیت همکاری و همفکری دولت و مجلس در دیدار با اعضای کمیسیون کار و امور استخدامی مجلس. وی اظهار داشت: «مجلس باید با دولت و با کارشناسان دولت همکاری کند چون مجلس خط دهنده و دولت اجراکننده است.»

۹ سرهنگ هوشنگ صدیق فرمانده جدید نیروی هوایی ارتش، در یک مصاحبه ضمن بیان توضیحاتی درباره خودکفایی فناوری در نیروی هوایی، قدرت رزمی این نیرو و اهداف تبلیغات گسترده در مورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق گفت: قدرت رزمی نیروی هوایی ما در حد بسیار بالایی از استاندارد است و نیروی هوایی، دریایی و سپاه به طور هماهنگ و مستمر آماده دفاع از بندر امام خمینی و خارک هستند.

۱۰ در جلسه امروز شورای بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده مقرر شد با دعوت از متخصصان کشورهای جنگ زده، گردهمایی بین

المملی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده برگزار شود.

ص: ۱۳۷۴

۱ ممانعت هیئت نمایندگی ایران در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی از صدور قطعنامه ای درمورد جنگ ایران و عراق به دلیل نادیده گرفتن متجاوز و مسئله پرداخت غرامت؛ وزیر امور خارجه ایران قطعنامه کمیته سیاسی اجلاس مذکور را غیرعادلانه و در راستای حمایت از اقدامات تجاوزگرانه عراق خوانده و آن را فاقد هرگونه اعتبار از نظر ایران دانست؛ موکول شدن بحث درباره جنگ ایران و عراق به اجلاس آتی سران کشورهای اسلامی در مراکش؛ صدور قطعنامه هایی درباره فلسطین، لبنان، بلندی های اشغال شده جولان و نیز انتشار بیانیه ای در زمینه حقوق بشر از دیگر نتایج اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا بود.

۲ گزارش رادیو بی بی سی درمورد دلایل و پیامدهای تصمیم دیروز اوپک مبنی بر حفظ قیمت و سقف تولید قبلی نفت؛ روزنامه کویتی الانباء تمایل خریداران نفت به تأمین نفت مورد نیاز خود از کشورهایی که عضو اوپک نیستند و نیز استفاده از سایر منابع انرژی را از جمله عوامل ایجاد بحران کنونی قیمت ها در اوپک دانست.

۳ ادامه رسیدگی به اتهامات اعضای تشکیلات مخفی حزب توده در جلسه امروز دادگاه انقلاب ارتش؛ روزنامه پراودا هدف از محاکمه سران حزب توده را "وخیم نمودن روابط ایران و شوروی" عنوان کرد.

۴ لبنان: هشدار رئیس جمهور امریکا به سوریه: امریکا برای تأمین امنیت نیروهای نظامی و نیز پروازهای شناسایی خود در لبنان به هر کاری که لازم بداند دست می زند؛ افزایش سطح تهدید نظامی امریکا علیه نیروهای سوریه در لبنان؛ تأکید وزیر امور خارجه امریکا بر حفظ مناسبات این کشور با رژیم صهیونیستی؛ وزیر دفاع سوریه اعلام کرد نیروهای سوری تا خروج کامل نیروهای رژیم صهیونیستی از لبنان، خاک این کشور را ترک نمی کنند؛ اتحاد شوروی ضمن اعلام همبستگی با لبنان و سوریه، سیاست امریکا و رژیم صهیونیستی را محکوم کرد.

ضمیمه گزارش ۸۲۹: مشروح جلسه دادگاه مسئولان تشکیلات مخفی حزب توده.

گزارش روزشمار ۲۰/۹/۱۳۶۲

۵ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر، ۲۴ تن زخمی شدند و به چندین منطقه نیز خساراتی وارد شد.

۶ عملیات کمین نیروهای خودی در جنوب شرقی سقز؛ درگیری نیروهای سپاه و ژاندارمری با افراد مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی مهاباد و مریوان؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له؛ گزارش ستاد تأیید سپاه بوکان از آمار افراد تسلیم شده در پنج روز اخیر.

۷ گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از تلاش رژیم عراق برای جذب و به کارگیری عشایر کرد و رهبران دینی آنها در مناطق عملیاتی.

۸ دیدار فقها و حقوق دانان شورای نگهبان با امام خمینی. رهبر انقلاب در این دیدار بر ضرورت پذیرش اشتباه از سوی مسئولان کشور، درس گرفتن از تجربه مشروطه و مشارکت مردم در انتخابات تأکید کردند.

۹ آیت الله خامنه ای در سفر به شیراز علاوه بر حضور در پایگاه هفتم شکاری و شرکت در مراسم دومین سالگرد شهادت آیت الله دستغیب، با ائمه جمعه استان های فارس، بوشهر و کهگیلویه و بویراحمد دیدار کرد. اصلی ترین محورهای سخنان رئیس جمهور در جریان این دیدارها عبارت اند از: تأکید بر اهمیت برگزاری دوره های آموزش نیروی هوایی، ضرورت دستیابی به خودکفایی غذایی و تربیت نیروی انسانی متخصص در برنامه های دولت، تبیین جنگ به عنوان مسئله اصلی کشور، عزم بستن تنگه هرمز در صورت حمله به تأ

سیسات نفتی ایران، تهدیدات منطقه ای امریکا، خودکفایی نظامی، جایگاه سپاه پاسداران، عملکرد مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان، نقش روحانیت در نظام جمهوری اسلامی و

ص: ۱۳۷۵

۱ رئیس مجلس شورای اسلامی در جمع گروهی از مسئولان بهداری سپاه وقایع لبنان را حرکتی در پشتیبانی از تجاوز عراق به ایران و حاصل اشتباه قدرت های جهانی در ارزیابی مسائل امروز منطقه غرب آسیا ذکر کرد.

۲ نخست وزیر با انتقاد از تلاش برخی کشورهای عضو اوپک برای حفظ بهای فعلی نفت، دبیر کلی این دوره اوپک را حق ایران دانست.

۳ توضیحات سرپرست کمیته امداد امام خمینی در مورد کمک های ارسالی مردم از طریق این کمیته برای جبهه های جنگ.

۴ وزیر امور خارجه بنگلادش: ایران و عراق در صدد یافتن راهی برای پایان دادن به جنگ هستند و این وظیفه دیگر کشورهای مسلمان است که راهی برای رسیدن به صلح بیابند؛ خبرگزاری فرانسه جنگ ایران و عراق را تهدیدی برای وحدت سازمان کنفرانس اسلامی معرفی کرد؛ رادیو بی بی سی: وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در چهاردهمین اجلاس خود جز در مورد اعلامیه حقوق بشر در موارد دیگر اتفاق نظر نداشتند.

۵ اعلام مخالفت کابینه رژیم صهیونیستی با تخلیه وفاداران عرفات از طرابلس تحت پرچم سازمان ملل.

گزارش روزشمار ۲۱/۹/۱۳۶۲

۶ ابلاغ دستورالعمل پدافندی سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس و دریای عمان از سوی فرماندهی کل سپاه به سپاه منطقه ۹ کشوری. اجرای عملیات کنترل تنگه هرمز و تقویت جزایر ایرانی موضوع این دستورالعمل است.

۷ زخمی شدن ۱۲ تن در گلوله باران آبادان و خرمشهر.

۸ حمله افراد هیز افشین حزب دمکرات به نیروهای خودی در محور صائین دژ به تکاب؛ حمله افراد ضدانقلاب به نیروهای تأمین پایگاه آسیاب در منطقه سردشت؛ حمله افراد حزب دمکرات به پایگاه نیروهای خودی در جنوب غربی ارومیه؛ سرقت بخشی از اموال یک مدرسه در غرب سنندج؛ اقدام ناموفق در زورگیری از اهالی یک روستا در شمال غرب تکاب؛ اقدام نیروهای خودی به پاک سازی یک روستا در منطقه دیواندره.

۹ رئیس جمهور در ادامه سفر خود به استان فارس در سخنانی در مراسم صبحگاه نیروهای مسلح و نیز در دیدار با خانواده های شهدا، اسرا و مفقودین شیراز به تبیین آثار تحول ناشی از انقلاب و جنگ در کشور، قدرت و پشتوانه مردمی نیروهای مسلح و توان مقابله با دخالت نظامی امریکا در منطقه پرداخت.

۱۰ وزارت امور خارجه ایران با صدور بیانیه ای، قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد را غیرسازنده، دور از واقعیت و غیرقابل اجرا اعلام کرد. این بیانیه درعین حال آمادگی جمهوری اسلامی ایران را برای ادامه همکاری با دبیرکل سازمان ملل متحد اعلام کرد.

۱۱ دیدار معاون سیاسی وزارت امور خارجه آلمان شرقی با وزیر امور خارجه ایران و تأکید دو طرف بر گسترش روابط دو کشور؛ هم زمان معاون نخست وزیر جمهوری دمکراتیک آلمان در دیدار با مقامات عراقی آمادگی کشورش را برای همکاری در اجرای برنامه های عمرانی و کشاورزی عراق اعلام کرد.

۱۲ سفر وزیر امور خارجه عراق به چین به منظور مذاکره با مقامات چینی درخصوص روابط دوجانبه، اوضاع منطقه عربی و مسائل بین المللی.

۱۳ درخواست سندیکای ملی دریانوردان انگلیس مبنی بر معرفی جزیره خارک به عنوان منطقه جنگی. این درخواست در پی تشدید تهدیدات و حملات عراق علیه بنادر و جزایر ایران در خلیج فارس مطرح شد.

ص: ۱۳۷۶

۱ یک نفتکش یونانی حامل ۴۶ هزار تن نفت خام پس از آنکه چهار روز در آتش می سوخت در خلیج فارس غرق شد. عراق مدعی شد این کشتی در جریان حملات روز پنجشنبه عراق در شمال خلیج فارس هدف قرار گرفته است.

۲ وقوع ۶ انفجار مهیب در کویت: انفجار در سفارت امریکا، فرودگاه کویت، سفارت فرانسه، پالایشگاه نفتی الشعیبه، اداره مهاجرت کویت و یک مجتمع مسکونی امریکایی در این کشور بیش از ۵ کشته و ۶۱ مجروح برجای گذاشت؛ خبرگزاری فرانسه اعلام کرد شخصی که خود را از اعضای سازمان جهاد اسلامی معرفی کرد مسئولیت این انفجار را برعهده گرفته است؛ رادیو اسرائیل جهاد اسلامی را جناح نظامی سازمان امل اسلامی در لبنان دانست که به گفته این رادیو با حکومت اسلامی ایران همکاری نزدیک دارد؛ ابراز همدردی و موضع گیری رئیس جمهور عراق، پادشاه عربستان، مقامات کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، وزیر امور خارجه امریکا، دبیر کل سازمان ملل و...؛ وزیر دفاع رژیم صهیونیستی عرفات را مسئول حمله انتحاری به سفارت امریکا خواند؛ عراق با صدور بیانیه ای ایران را مسئول انفجار های کویت معرفی و اعلام کرد این حملات را تلافی خواهد کرد.

۳ بازتاب ها و تفاسیر رسانه های خارجی درباره دلایل وقوع انفجارهای کویت: رادیو امریکا جغرافیای کویت را موجب آسیب پذیری آن دانسته و انفجارهای امروز را نشانه بالاگرفتن تشنجات در منطقه ذکر کرد؛ مفسر روزنامه لوموند بمب گذاری های کویت را به معنای کشانده شدن جنگ لبنان به خلیج فارس و نیز هشدار جدی علیه کلیه کشورهای خلیج فارس به دلیل کمک های مالی قابل توجه به عراق در طول جنگ با ایران دانست؛ رادیو بی بی سی این انفجارات را با حوادث لبنان و خلیج فارس و جنگ ایران و عراق مرتبط دانست.

۴ هفته نامه لویون از میانجیگری اتحاد شوروی میان عراق و سوریه خبر داد.

۵ تحلیل خبرگزاری آلمان غربی از دستگیری سران حزب توده و تلاش برخی جناح ها در داخل ایران برای استفاده از جو ضد کمونیستی فعلی برای قطع رابطه با مسکو.

ضمیمه گزارش ۸۵۳: مشروح جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده.

گزارش روزشمار ۲۲/۹/۱۳۶۲

۶ ادامه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر.

۷ در سه اقدام افراد مسلح ضدانقلاب علیه نیروهای خودی در محور سنج - مریوان، شمال غربی بانه و جنوب سلماس ۱۳ تن شهید یا زخمی و ۵ تن نیز گروگان گرفته شدند. از مهاجمان هم ۵ تن کشته شدند؛ در سلماس یکی از افراد حزب دمکرات خود را تسلیم کرد.

۸ مهم ترین محورهای سخنان آیت الله خامنه ای در سومین روز سفر به استان فارس: حضور و پشتیبانی مردم از جبهه های جنگ؛ تأکید بر وحدت سپاه و ارتش؛ یادآوری اهمیت انگیزه و خدمتگزاری به مردم و تأکید بر اولویت برنامه های عمرانی و رفاهی مناطق محروم در برنامه های دولت.

۹ نخست وزیر در گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه سراسر کشور ضمن تشریح مسائل ناشی از جنگ، مشکل تورم و نقش عموم مردم به خصوص ائمه جمعه در حل مشکلات کشور، بر تلاش برای برگزاری هرچه بهتر انتخابات آینده مجلس تأکید کرد.

۱۰ تأکید آیت الله منتظری بر لزوم حفظ ارتباط روحانیت با طبقات محروم جامعه، معرفی افراد شایسته به مردم برای انتخابات مجلس.

۱ از سرگیری کوشش های دبیرکل سازمان ملل برای آغاز دور تازه ای از میانجیگری در جنگ ایران و عراق؛ درخواست اعضای شورای همکاری خلیج فارس از شورای امنیت سازمان ملل برای تهیه پیش نویس قراردادی به منظور جلوگیری از انسداد تنگه هرمز.

۲ وزارت امور خارجه ایران ضمن رد دخالت جمهوری اسلامی در انفجارهای دیروز کویت، تهدید عراق علیه ایران در واکنش به این حادثه را فرصت طلبی آشکاری برای فریب افکار عمومی منطقه اعلام کرد.

۳ وزیر نفت در تشریح نتایج اجلاس اخیر اوپک ضمن تبیین سیاست ایران در زمینه قیمت و سقف تولید، به فروش نفت اضافی از سوی عربستان و کویت به نفع عراق اشاره و اعلام کرد: طبق قوانین بین المللی ایران می تواند همه امکانات ارسالی از سوی این کشورها برای عراق را در خشکی، دریا و... مصادره کند.

۴ اتخاذ تدابیر امنیتی شدید در اطراف سفارتخانه های کشورهای خارجی در کویت و بازداشت چند فرد مظنون در پی انفجارهای روز گذشته در کویت؛ تشکیل نشست غیرعلنی مجلس کویت؛ رادیو بی بی سی ضمن اشاره به سخنان نخست وزیر کویت در مورد برخورد با عاملان این انفجارها، مهاجرین فلسطینی و ایرانی ساکن در کویت را از اصلی ترین مظنون های این حوادث دانست؛ بیانیه شورای همکاری خلیج فارس در محکومیت حملات دیروز کویت؛ تأکید وزیر امور خارجه امریکا بر انجام اقدام تلافی جویانه در صورت شناسایی مهاجمان؛ اظهارات ضدونقیض در مورد سرنوشت راننده کامیون حامل بمب در حمله به سفارت امریکا؛ تکرار تهدید عراق مبنی بر حمله به اهدافی در خاک ایران به تلافی این حادثه؛ سازمان جهاد اسلامی تهدید کرد در صورت عقب نشینی نکردن نیروهای خارجی از خاک لبنان، دست به عملیات مشابهی در سراسر اروپا خواهد زد.

۵ بازتاب گسترده انفجارهای دیروز کویت در رسانه های این کشور و سایر کشورهای عربی: رادیو کویت مواضع داخلی، عربی و بین المللی کویت را علت هدف قرار گرفتن امنیت این کشور دانست؛ رادیو قاهره مدعی وجود ارتباط میان انفجارهای اخیر بیروت و حوادث دیروز کویت و نیز نقش گروه های هوادار ایران در این وقایع شد؛ روزنامه الخلیج: انفجارهای کویت بخشی از یک طرح وسیع تر برای برای تهدید امنیت منطقه خلیج فارس است.

۶ بازتاب بمب گذاری های کویت در رسانه های گروهی جهان: ارتباط این انفجارها با حوادث اخیر بیروت و جنگ ایران و عراق، تأثیر سیاست های امریکا و فرانسه در منطقه غرب آسیا در وقوع این حوادث و ادعای دست داشتن ایران در انفجارهای کویت؛ لیبراسیون: هشدار دیروز در کویت حاکی از این است که ادامه جنگ ایران و عراق و درگیری لبنان، ثبات منطقه را به مخاطره می اندازد؛ کریستین ساینس مانیفور ادعا کرد که بمب گذاری ها نتیجه "یک افراط گرایی اسلامی مدل ایرانی است."

ضمیمه گزارش ۶: گزارش مورخ ۱۳ دسامبر ۱۹۸۳ دبیرکل سازمان ملل در مورد مواضع ایران و عراق در خصوص قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت.

گزارش روزشمار ۲۳/۹/۱۳۶۲

۷ حمله موشکی عراق به شهرهای دزفول، اندیمشک، بهبهان و رامهرمز و بمباران نهاوند. در این اقدام عراق ۲۶ تن شهید و ۲۵۴ تن زخمی شدند و خسارات فراوانی به شهرهای مذکور به خصوص اندیمشک وارد شد؛ سخنگوی نظامی عراق این حملات را تلافی گلوله باران شهرهای مرزی عراق و انفجارهای اخیر کویت خواند؛ ۱ شهید و ۶ زخمی در نتیجه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر.

۱ درگیری نیروهای خودی و افراد مسلح ضدانقلاب در جنوب غربی مهاباد؛ دستگیری عامل آتش سوزی یک پایگاه سپاه کامیاران؛ تسلیم شدن ۳ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس.

۲ بازتاب حملات موشکی و هوایی امروز عراق به مناطق مسکونی دزفول، اندیمشک، بهبهان، رامهرمز و نهاوند در رسانه های خارجی: خبرگزاری فرانسه این حملات را به تلافی بمب گذاری های اخیر در کویت دانست؛ خبرگزاری یوگسلاوی با اشاره به فاصله شهرهای مذکور از مرز عراق، این اقدام بغداد را به منزله تأکیدی بر تهدید این کشور مبنی بر در تیررس بودن جزیره خارک ذکر کرد.

۳ رئیس جمهور اتهام دخالت ایران در حوادث اخیر منطقه و انفجارهای کویت را دروغی ابلهانه و ساخته شبکه تبلیغاتی استکباری خواند.

۴ آیت الله خامنه ای در سفر به استان اصفهان ضمن افتتاح کوره بلند شماره ۲ ذوب آهن اصفهان براهمیت استقلال اقتصادی و تلاش برای خودکفایی و بقای آینده کشور تأکید کرد؛ رئیس شورای عالی دفاع در مراسم اختتامیه بیست و ششمین دوره آموزش سپاه پاسداران منطقه دو کشوری آموزش نظامی را جوهر کار سپاه معرفی کرد؛ اظهارات رئیس جمهور در مصاحبه با خبرنگاران درخصوص وضعیت یگان های نظامی استان فارس، لزوم آغاز کارهای زیربنایی برای رفاه عشایر و افزایش تولید و کاهش مصرف.

۵ رئیس مجلس شورای اسلامی در گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه کشور اداره کشور را باوجود صرف یک سوم بودجه برای نیازهای مختلف مربوط به جنگ "معجزه" خواند. نقش ایستادگی ملت ایران معادلات ابرقدرت ها، دلایل ادامه جنگ و اهمیت انتخابات آتی مجلس از دیگر محورهای سخنان وی در این مراسم بود.

۶ آیت الله منتظری در دیدار با وزیر دفاع ضمن تأکید بر ضرورت دستیابی به صنایع پیشرفته نظامی گفت ملت ما هرگز از این صنایع برای اهداف تخریبی استفاده نخواهد کرد.

۷ گزارش خبرگزاری آلمان غربی از یک گزارش محرمانه درباره برنامه ایران برای بازسازی استان های جنگ زده، راه اندازی پالایشگاه آبادان، توسعه راه ها و کشاورزی، تکمیل مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی و... به کمک ۱۰ کشور خارجی از جمله آلمان غربی.

۸ ادامه اخبار مربوط به انفجارهای روز دوشنبه در کویت: لغو محدودیت ورود و خروج اتباع بیگانه به کویت؛ خبرگزاری یونایتد پرس حزب الدعوه الاسلامیه را مسئول انفجار سفارت امریکا معرفی کرد؛ اقدام عربستان سعودی به لغو روادید زائران ایرانی برای حج عمره؛ پیام رئیس مجلس ملی عراق به همتای کویتی خود و اظهار همبستگی با مردم کویت؛ انتقاد روزنامه کویتی القبس از پادشاه عمان به دلیل ابراز همدردی نکردن با کویت در پی انفجارهای اخیر این کشور.

۹ ادعای وزیر امور خارجه فرانسه درمورد مداخله ایران در انفجارهای کویت و تلاش آن کشور برای بی ثبات ساختن کشورهای حوزه خلیج فارس؛ نماینده دائمی ایران در سازمان ملل با انتقاد از اقدامات نظامی اخیر امریکا در لبنان گفت که این کشور باید خود را برای اقدامات تلافی جویانه گسترده تر آماده کند.

۱۰ برگزاری جلسه رسیدگی به اتهامات ۶ تن دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش.

۱۱ لبنان: ادامه گلوله باران مواضع سوری ها در شمال و شرق بیروت به وسیله کشتی های جنگی امریکا؛ ملاقات دونالد رامسفلد با وزیر امور خارجه سوریه در دمشق؛ دیدار حافظ اسد با سعودالفیصل وزیر امور خارجه عربستان؛ رئیس جمهور امریکا: نیروهای امریکایی در لبنان درصدد درگیری با سوریه نیستند.

ضمیمه گزارش ۸۷۵: مشروح جلسه دادگاه رسیدگی به اتهامات ۶ تن از اعضای شبکه مخفی حزب توده.

ص: ۱۳۷۹

۱ فرماندهی کل سپاه در نامه ای روند تصمیم گیری و مذاکرات فرماندهان ارتش و سپاه برای اجرای عملیات در منطقه دربندیخان و همچنین دلایل انصراف از اجرای عملیات در این منطقه را بیان کرد.

۲ گزارش ستاد مشترک ارتش و ژاندارمری استان خوزستان از فعالیت های مهندسی گسترده عراق در منطقه عمومی عملیات های بیت المقدس و رمضان؛ واحد طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه در نامه ای به ستاد مشترک ارتش از احتمال تحرک نظامی عراق در منطقه زید خبر داد.

۳ بمباران شهرهای ایلام و دهلران به وسیله هواپیماهای عراقی؛ سخنگوی نظامی عراق اعلام کرد که این حملات به تلافی بمب گذاری های اخیر در کویت بوده است؛ در گلوله باران آبادان و نوار مرزی این شهر ۱۲ تن شهید یا زخمی شدند.

۴ در تبادل آتش میان نیروهای خودی و دشمن در مناطق عملیاتی والفجر ۴ و والفجر ۲ و فتح المبین چندین سنگر عراقی مهدم شد و تعدادی از افراد دشمن نیز کشته یا زخمی شدند. از نیروهای خودی نیز ۲۳ تن شهید یا زخمی شدند.

۵ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، سردشت، ارومیه، مهاباد و نقده ۸ تن از افراد خودی شهید، ۶ تن زخمی و ۶ تن نیز مفقود شدند؛ ۲ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی خود را تسلیم کردند؛ عناصر سازمان کومه له در منطقه تکاب ۴ تن از افراد این سازمان را که تسلیم نیروهای خودی شده بودند، ربودند.

۶ در پی حملات موشکی و هوایی عراق به شهرهای ایران، رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن رد وجود ارتباط میان ایران با حوادث اخیر کویت و لبنان به کویت و کشورهای جنوب خلیج فارس هشدار داد نگذارند عراق به نام آنها دست به این اقدامات بزند؛ بازتاب سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در رسانه های خارجی. رادیو بی بی سی: «حجت الاسلام رفسنجانی ادعا کرد کلیه نواحی خلیج فارس در تیررس توپخانه ایران قرار دارد، اما ایران قصد درگیری با کشورهای حوزه خلیج فارس را ندارد.»

۷ هشدار وزیر امور خارجه ایران مبنی بر توسعه ابعاد تشنج در منطقه در پی حملات تازه عراق به شهرهای ایران؛ وزارت امور خارجه با احضار کاردار کویت خواستار محکوم کردن اقدام عراق از سوی دولت کویت شد.

۸ درخواست نمایندگان شهرهای رامهرمز، اندیمشک، بهبهان و نهاوند در مجلس شورای اسلامی مبنی بر به کارگیری کلیه امکانات برای حل مشکلات مناطق آسیب دیده این شهرها در حملات دیروز عراق.

۹ ادامه بازتاب خبری تفسیری دور تازه حملات موشکی و هوایی عراق علیه شهرهای ایران: کمیته بین المللی صلیب سرخ بمباران های عراق را محکوم کرد؛ رادیو بی بی سی: ایران در یک سال واند گذشته در جبهه های جنگ از عراق موفق تر بوده و برخلاف ادعاهای عراق تعداد بسیار کمی غیرنظامی در عراق کشته شده اند؛ روزنامه نیویورک تایمز استفاده از موشک های اسکاد را نشانه ناکامی این کشور در جنگ زمینی دانست.

۱۰ سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در جمع گروهی از اعضای شاخه های دانشجویی و روحانیون و اساتید دانشگاه ها درباره لزوم وحدت حوزه های علمیه و دانشگاه ها و حملات موشکی اخیر عراق به شهرهای ایران برای جلب حمایت های مالی کویت.

۱۱ تأکید نخست وزیر بر نظارت مستمر نیروهای اسلامی در دانشگاه ها برای مقابله با هجوم ارزش های غربی و حفظ منزلت اجتماعی

اساتید دانشگاه.

ص: ۱۳۸۰

۱ تشریح عملکرد ستاد پیگیری اجرای فرمان هشت ماده ای امام ازسوی رئیس دیوان عالی کشور.

۲ طارق عزیز در پایان سفر چهار روزه خود به چین پس از دیدار با وزیر امور خارجه، نخست وزیر و رئیس جمهور این کشور اعلام کرد چین تصمیم ندارد در جنگ ایران و عراق میانجیگری کند.

۳ ادامه تلاش دبیرکل سازمان ملل برای حل و فصل جنگ ایران و عراق. رادیو امریکا به نقل از گزارش اخیر دبیرکل سازمان ملل درباره قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت گفت: وی قصد دارد مسئله جنگ را در اجلاس آتی سران کشورهای اسلامی در کازابلانکا با سران ایران و عراق در میان بگذارد؛ خبرگزاری کویت: جنگ ایران و عراق در سی و هشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل مطرح نخواهد شد.

۴ تشدید تدابیر و اقدامات امنیتی در کویت برای شناسایی عاملان بمب گذاری های روز دوشنبه؛ پیام نخست وزیر هند به امیر کویت و اظهار تأسف از وقایع اخیر؛ خبر روزنامه نیویورک تایمز در مورد احتمال انجام اقدام تلافی جویانه امریکا علیه ایران در آینده نزدیک؛ سفر وزیر مشاور در امور خارجی انگلیس به کشورهای منطقه خلیج فارس به منظور بررسی آخرین تحولات منطقه غرب آسیا و مسئله امنیت داخلی کشورهای منطقه.

۵ اظهارات یک روزنامه نگار امریکایی درباره مسئولیت عراق در آغاز جنگ، تلاش امریکا در فراموش کردن جنگ و شرایط ایران برای خاتمه دادن به این منازعه.

ضمیمه گزارش ۸۷۷: متن نامه فرماندهی کل سپاه به ستاد مرکزی در مورد دلایل و روند تصمیم گیری فرماندهان سپاه و ارتش برای لغو عملیات در منطقه دربندیخان.

گزارش روزشمار ۲۵/۹/۱۳۶۲

۶ در ۵ عملیات افراد مسلح در مناطق عمومی دیواندره، سقز، کرند غرب، مریوان و اشنویه ۵ تن از افراد خودی شهید و ۸ تن زخمی شدند.

۷ اقدامات نیروهای خودی در مناطق سقز، غرب بانه و محور سقز - بانه در مقابله با عناصر ضدانقلاب؛ فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی پایگاه ها توصیه اکید کرد مانع نفوذ ضدانقلاب و درگیری آنها با نیروهای خودی در شهرها شوند.

۸ آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در خطبه های نمازجمعه این هفته تهران، به تبیین ویژگی های زمامداران حکومت اسلامی، حملات اخیر عراق به شهرهای ایران، وحدت شیعه و سنی در کشور و وحدت حوزه و دانشگاه پرداخت.

۹ ادامه تفاسیر رسانه های غربی از حملات اخیر عراق به شهرهای ایران و ارتباط آن با بمب گذاری های روز دوشنبه کویت؛ روزنامه ها آرتص: «رژیم بغداد میل دارد با بهره گیری از خرابکاری های اخیر علیه تأسیسات امریکایی و فرانسوی در کویت فضایی به وجود آورد که علاوه بر دفاع از خویش، از مصالح غرب در برابر خمینیسیم نیز پشتیبانی کند».

۱۰ احضار کاردار کویت به وزارت امور خارجه ایران در پی بازداشت سرپرست و چند تن از کارکنان مدارس ایرانی در کویت.

۱۱ افزایش ۳۰ درصدی فعالیت های یوگسلاوی در زمینه عایق سازی ساختمانی در عراق در سال آینده میلادی.

اتمام تحقیقات درباره بمب گذاری های اخیر کویت؛ کاردار سفارت امریکا در کویت گفت بعید نیست ایران را عامل این حمله قلمداد

کنند؛ سخنگوی سفارت عراق در کویت مدعی شد عامل انفجار سفارت امریکا یک فرد عراقی وابسته به سازمان الدعوه عراق بوده است.
حزب الدعوه این ادعا را

ص: ۱۳۸۱

۱ تکذیب کرد؛ وزیر مشاور در امور نخست وزیری کویت انفجارهای کویت را زاییده اوضاع بحرانی لبنان دانست؛ سخنگوی دولت آلمان غربی بمب گذاری های اخیر کویت را محکوم کرد.

۲ درخواست پادشاه اردن برای مشارکت شوروی و آمریکا به منظور دست یافتن به صلح در منطقه غرب آسیا؛ دیدار امین جمیل با رهبر لیبی، نخست وزیر و وزیر امور خارجه انگلیس؛ ملاقات دونالد رامسفلد فرستاده ویژه آمریکا به غرب آسیا با نخست وزیر و وزیر دفاع رژیم صهیونیستی به منظور انجام گفت و گوهای محرمانه در مورد اوضاع لبنان.

۳ عزیمت کشتی های یونانی به آب های لبنان به منظور انتقال عرفات و طرف داران وی از طرابلس؛ ادامه حملات ناوچه های اسرائیلی به مواضع فلسطینیان هوادار عرفات؛ جرح حبش تنها راه حل درگیری های داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین را تعیین یک رهبری گروهی برای این سازمان دانست.

گزارش روز شمار ۲۶/۹/۱۳۶۲

۴ نامه فرماندهی کل سپاه به فرماندهان مناطق ۱ و ۷ سپاه کشوری برای تأمین نیروی مورد نیاز یگان ها.

۵ در سه عملیات نیروهای سپاه در مناطق عمومی صائین دژ، شمال ارومیه و نقده بالغ بر ۱۵ تن از افراد ضدانقلاب کشته یا زخمی شدند؛ ۱۳ تن از افراد رها شده از بند گروه های مسلح غیرقانونی، خود را به یگان های مربوط معرفی کردند.

۶ در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در مناطق پیرانشهر، غرب سردشت، شمال شرقی ارومیه و جنوب سلماس، ۱۶ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۸ تن نیز به گروگان گرفته شدند.

۷ درگیری مسلحانه افراد حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در محور سنندج - میوان، در این درگیری ۱۸ تن از افراد سازمان کومه له و ۱۵ تن از افراد حزب دمکرات کشته شدند.

۸ امام خمینی در جمع اعضای کمیسیون های امور بازرگانی، رسیدگی به سؤالات و سازمان های وابسته به نخست وزیری، درباره خط تضعیف دولت هشدار داده تأکید کردند: «مسئله، مسئله مجلس نیست، مسئله دولت نیست، مسئله قوه قضائیه نیست، مسئله، اسلام است.»؛ تجربه مشروطه، مشکلات ناشی از جنگ، جوسازی در خصوص مسئله گرانی و کمبود کالا، وقایع اخیر منطقه و اتهامات مطرح شده علیه ایران و نحوه کمک به دولت برای حل مشکلات از محورهای دیگر سخنان امام خمینی در این دیدار بود؛ بازتاب سخنان امروز رهبر انقلاب در رسانه های خارجی. خبرگزاری آلمان غربی و رادیو اسرائیل به ترتیب گروه مهدی بازرگانی و آیت الله منتظری را مخاطب هشدار امروز رهبر انقلاب دانستند.

۹ پیام نخست وزیر خطاب به رهبر انقلاب در پی سخنان امروز امام خمینی در حمایت از دولت جمهوری اسلامی.

۱۰ رئیس جمهور در دیدار با اعضای شاخه دانشجویی حزب جمهوری اسلامی و اعضای انجمن های اسلامی و اساتید دانشگاه ها تأکید کرد اتحاد حوزه و دانشگاه یک عمل سیاسی و تاکتیکی نیست، بلکه به معنای هماهنگی و ارتباط کامل این دو محیط علمی و دینی است.

۱۱ دیدار سرهنگ صیاد شیرازی و جمعی از فرماندهان واحدهای رزمی، پشتیبانی و مراکز آموزشی و فرهنگی نیروی زمینی ارتش با نخست وزیر و تأکید میرحسین موسوی بر توان دولت جمهوری اسلامی برای تدارک جنگ تا پایان پیروزمندانه آن.

آغاز به کار گردهمایی بررسی جنایات صدام با حضور بیش از یک صد تن از شخصیت های سیاسی، مذهبی و حقوقی کشورهای مختلف در تهران. تشریح اقدامات رژیم صهیونیستی عراق در زمینه قتل و

ص: ۱۳۸۲

۱ سرکوب مخالفین در داخل و خارج عراق، تجاوز عراق علیه ایران، حملات عراق علیه مناطق غیرنظامی ایران از جمله موضوعات این گردهمایی است.

۲ ادامه مواضع و تحرکات سیاسی درباره خاتمه جنگ ایران و عراق: پادشاه عمان تصریح کرد به دشواری می توان نشانه هایی از پایان یافتن این جنگ مشاهده کرد؛ وزیر دفاع عربستان سعودی اظهار امیدواری کرد ایران با آغاز مذاکرات صلح موافقت کند؛ انعکاس سخنان روز گذشته رئیس جمهور درباره جنگ در مطبوعات سوریه.

۳ دستگیری ۱۰ فرد مظنون از جمله ۷ عراقی وابسته به حزب الدعوه الاسلامیه در رابطه با انفجارهای اخیر کویت؛ وزیر دفاع عربستان خواستار مجازات شدید عاملان بمب گذاری در کویت شد؛ هفته نامه اکونومیست بر ارتباط جنگ ایران و عراق با انفجارهای اخیر کویت تأکید کرد؛ مقاله هفته نامه نول آبرواتور درباره هشدار سازمان جهاد اسلامی به آمریکا و فرانسه برای خروج نیروهایشان از لبنان و عدم حمایت از عراق، آسیب پذیری کشورهای خلیج فارس و نقش آمریکا در حفاظت از این کشورها.

۴ روزنامه واشنگتن پست ضمن اذعان به متجاوز بودن عراق از مقامات آمریکا خواست برای خاتمه جنگ ایران و عراق تلاش کنند.

۵ اظهارات وزیر دفاع عربستان درباره درگیری های نیروهای سوری و امریکایی در لبنان و موافقت نامه اخیر همکاری راهبردی آمریکا و رژیم صهیونیستی؛ از سرگیری تلاش ها برای برگزاری مجدد اجلاس آشتی ملی لبنان؛ سفر رفیق حریری به لبنان به منظور گفت و گو با مقامات لبنانی در این باره.

گزارش روزشمار ۲۷/۹/۱۳۶۲

۶ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر خسارات و تلفاتی را در پی داشت؛ بمباران حوالی پایگاه سرتنگ در جنوب غربی مهاباد.

۷ اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در محور مهاباد - اشنویه، جنوب غربی سردشت، بانه و جنوب غربی سلماس ۵ تن زخمی و ۶ تن به گروگان گرفته شدند.

۸ عملیات موفقیت آمیز سپاه سلماس علیه افراد حزب دمکرات در جنوب غربی این شهر. در این عملیات دست کم ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات کشته و تعدادی نیز زخمی شدند و تعدادی سلاح و مهمات به دست نیروهای خودی افتاد؛ ۲ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در شهرستان خوی.

۹ گزارش واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه از میزان تلفات نیروهای خودی و گروه های مسلح غیرقانونی در هشت ماه نخست سال جاری.

۱۰ نامه واحد مهندسی ستاد مرکزی سپاه به فرماندهی کل سپاه با موضوع پایان یافتن عملیات پاک سازی منطقه هویزه و خرمشهر از انواع مین و گلوله و تشریح بخشی از اقدامات انجام شده در این مناطق.

۱۱ اعلام حمایت ائمه جمعه، ارگان ها و نهادهای مختلف کشور از بیانات روز گذشته رهبر انقلاب در مورد لزوم پشتیبانی از دولت؛ اطلاعیه وزارت راه و ترابری درباره اجرای طرح جهاد تخلیه بنادر از اول دی ماه؛ در پی سخنان دیروز امام خمینی تعدادی از نمایندگان مجلس سؤالات خود را از وزرا پرس گرفتند؛ نامه ۱۵۰ تن از نمایندگان مجلس به امام خمینی و اعلام حمایت از بیانات ایشان و سخنان اخیر آیت الله منتظری؛ حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی: سخنان دیروز امام بهترین هشدار بود که حرکت های دشمنان مسئله جنگ را

تحت الشعاع خود قرار ندهد؛ ادامه بازتاب بیانات رهبر انقلاب در رسانه های خارجی.

ص: ۱۳۸۳

۱ رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با مسئولان طرح و عملیات مناطق یازده گانه سپاه و مسئولان مرکز زرهی پدافند و توپخانه این واحد گفت: دشمنان ما از صدام مأیوس شده اند و اگر مسئله جدیدی در دنیا اتفاق نیفتد، با یک فشار دیگر صدام نابود شده است.

۲ اعتراض وزارت آموزش و پرورش به بازداشت چند تن از کارکنان مدارس ایرانی در کویت؛ نماینده دائمی ایران در سازمان ملل ضمن رد اتهام دخالت ایران در بمب گذاری های منطقه، هدف از طرح این اتهام را انحراف اذهان عمومی از اقدامات و سیاست های سلطه طلبانه امریکا در منطقه غرب آسیا دانست.

۳ برگزاری دومین روز گردهمایی بررسی جنایات صدام با حضور دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران، حجت الاسلام حسین صدر و عضو سابق مجلس ملی عراق که به ایران پناهنده شده است. آیت الله مهدوی کنی: جنایات صدام فقط مربوط به ملت ایران و عراق نمی شود، عراق تجزیه ایران را طرح ریزی کرده بود و رسماً از مخالفان دولت ایران حمایت می کرد.

۴ به گروگان گرفته شدن ۳ تبعه ایتالیا، مصر و تایلند در منطقه ای در شمال بغداد توسط حزب دمکرات کردستان عراق؛ یکی از اعضای این حزب در مصاحبه با روزنامه لوماتن ضمن اشاره به وضعیت گروگان های فرانسوی این حزب گفت امیدواریم دولت فرانسه برای تحقق خواسته های ما به دولت عراق فشار بیاورد.

۵ گزارش وزیر کشور کویت به کابینه این کشور درباره روند پیشرفت تحقیقات مقامات امنیتی درباره انفجارهای هفته گذشته؛ توقف موقت انجام تشریفات کنسولی امریکا در کویت؛ روزنامه فایننشال تایمز از اختلاف نظر مقامات کویت در مورد چگونگی واکنش در مقابل بمب گذاری های اخیر خبر داد.

۶ در آخرین جلسات دادگاه دومین گروه از اعضای شبکه مخفی حزب توده که دیروز و امروز برگزار شد، جزئیات بیشتری از چگونگی ارتباط حزب با شوروی و افشای اطلاعات نظامی کشور مطرح گردید.

۷ لبنان: آغاز مذاکرات وزرای امور خارجه سوریه، لبنان و عربستان در مورد شرایط امنیتی و خروج نیروهای خارجی از لبنان و زمان و مکان تشکیل مجدد اجلاس آشتی ملی جناح های لبنانی؛ حمله کشتی های جنگی امریکا به مواضع سوریه در لبنان.

گزارش روزشمار ۲۸/۹/۱۳۶۲

۸ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ۱۳ شهید یا زخمی برجای گذاشت. اجرای آتش توپخانه خودی بر روی مواضع نیروهای عراقی در منطقه عملیاتی والفجر ۲.

۹ گزارش فرمانده تیپ ۱۵ دریایی امام حسن (ع) به فرماندهی قرارگاه کربلا درباره آخرین وضعیت و نیازهای این تیپ.

۱۰ در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در محورهای سردشت - مهاباد، جلدیان - پیرانشهر، ۱۱ تن شهید، ۹ نفر زخمی و ۲ نفر نیز به گروگان گرفته شدند.

۱۱ پاک سازی ۱۵ روستا در جنوب و جنوب غربی سقز. در این عملیات ۲۰ تن از افراد گروه های مسلح ضدانقلاب کشته یا زخمی و ۵ تن نیز دستگیر شدند؛ عملیات نیروهای خودی علیه عناصر ضدانقلاب در جنوب شرقی پیرانشهر.

۱۲ گزارش منابع خودی از حضور فعال افراد حزب دمکرات کردستان در جنوب غربی و غرب دیواندره و تشدید فعالیت سازمان کومه له

در منطقه عمومی سروآباد در محور مریوان - سنندج.

امام خمینی در جمع گروهی از مسئولان جهاد سازندگی ضمن تقدیر از خدمات این نهاد در جبهه ها و

ص: ۱۳۸۴

۱ سراسر کشور اظهار کردند: ان شاء الله جهاد سازندگی بتواند محرومیت های روستائیان را به تدریج رفع کند.

۲ اعلام حمایت شخصیت ها، نهادها و اقشار مختلف از بیانات اخیر امام خمینی مبنی بر لزوم تقویت دولت؛ اعلام آمادگی کامیون داران استان های اصفهان، خراسان، یزد و خوزستان برای کمک به حل مشکلات حمل و نقل کالاها.

۳ رئیس جمهور در دیدار با فرمانده نیروی زمینی ارتش و جمعی از مسئولان این نیرو ضمن تأکید بر جایگاه مردمی ارتش گفت ملت ایران همان افتخاری را که با انقلاب به دست آورد، با مقاومت در جنگ کسب خواهد کرد.

۴ نخست وزیر در دیدار با جمعی از روحانیون اهل سنت کردستان با اشاره به تلاش های ضدانقلاب برای ایجاد جنگ شیعه و سنی و جلوگیری از عمران مناطق محروم گفت: کردستان امکانات بالقوه عظیمی دارد و دولت از سرمایه گذاری در آن منطقه دریغ ندارد.

۵ برگزاری سومین روز گردهمایی بررسی جنایات صدام با سخنرانی شرکت کنندگانی از کشورهای آلمان غربی، هند، الجزایر و... حاضران در این مراسم خواستار تشکیل دادگاه عالی اسلامی برای رسیدگی به اقدامات رژیم عراق شدند.

۶ نماینده عراق در سازمان ملل متحد در نامه ای به دبیرکل این سازمان مدعی شد ایران درصدد بی اثر کردن فعالیت های سازمان ملل در مورد منازعه ایران و عراق است.

۷ ادامه موضع گیری ها و تلاش های سیاسی برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق: مذاکرات رئیس جمهور هند و امیر قطر درباره تلاش های جاری برای پایان دادن به جنگ؛ ابراز امیدواری نخست وزیر ترکیه به خاتمه هرچه سریع تر نبرد ایران و عراق.

۸ ورود دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا به بغداد؛ سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا ضمن اعلام آمادگی این کشور برای مبادله سفیر با عراق افزود این امر به معنی تمایل امریکا به سمت عراق نیست؛ واشنگتن تایمز: هدف از سفر رامسفلد به عراق تحت تأثیر قرارداد سوری ها است. شبکه امریکایی سی.بی.اس: امریکا مدت هاست به طور مخفیانه با عراق تبادل اطلاعات جاسوسی می کند.

۹ تدارک مقدمات برگزاری دادگاه ۱۰ مظنون به دخالت در بمب گذاری های اخیر کویت؛ هجوم پلیس کویت به منزل وابسته سیاسی سفارت ایران در کویت.

۱۰ حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش هدف از ایجاد تشکلات مخفی نظامی حزب توده را جاسوسی برای شرق، براندازی نظام جمهوری اسلامی و روی کار آوردن حکومتی وابسته به شوروی ذکر کرد.

۱۱ لبنان: رئیس جمهور امریکا بار دیگر ایران را متهم به تحریک حملات بمب گذاری در غرب آسیا کرد؛ وزیر دفاع سوریه: تنها چیزی که می تواند موجب خروج نیروهای سوری از لبنان گردد، مذاکره مستقیم با رژیم صهیونیستی است؛ مقامات رژیم صهیونیستی گزارش هفته نامه تایمز در مورد توافق پنهانی این رژیم با امریکا درباره تقسیم وظایف خود در خلیج فارس و منطقه آسیا را تکذیب کردند.

۱۲ کشتی های یونانی برای تخلیه فلسطینیان هوادار عرفات قبرس را به مقصد طرابلس ترک کردند؛ ادامه حملات قایق های توپ دار رژیم صهیونیستی به مواضع طرف داران عرفات در طرابلس؛ هشدار رهبران سازمان الفتح به دولت امریکا در مورد اقدام علیه سربازان امریکایی؛ نیوزویک: سوریه به قصد کاهش قدرت و نفوذ یاسر عرفات از طرابلس با اخراج اخوان المسلمین سعی در به کنترل در آوردن این شهر دارد.

۱ بر اثر گلوله باران آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر ۱ تن شهید و ۴ تن زخمی شدند و خساراتی به بار آمد؛ اجرای آتش توپخانه خودی روی یک موضع دشمن در منطقه عمومی زید؛ گزارش معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا از فعالیت های عراق در منطقه زید.

۲ تقدیر فرماندهی کل سپاه و فرماندهی نیروی زمینی ارتش از فعالیت مؤثر واحدهای توپخانه تحت امر قرارگاه حمزه.

۳ در درگیری های گروه های مسلح ضدانقلاب با نیروهای خودی در محور سردشت - پیرانشهر، جنوب شرقی صائین دژ و پیرانشهر، ۴ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند اخاذی افراد مسلح غیرقانونی از مسافران و اهالی یک روستا در محور میاندوآب - بوکان و حومه دیواندره.

۴ ادامه درگیری افراد سازمان کومه له و حزب دمکرات کردستان در شرق روستای گلپه؛ آموزش افراد گروه رزگاری در منطقه بیاره عراق.

۵ ادامه مذاکرات سران اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) با سران حکومت بعث عراق؛ به گفته منابع نظامی قرار است اتحادیه میهنی کردستان با همکاری گروه های ضدانقلاب فعالیت های تخریبی خود را در داخل ایران و در منطقه عملیاتی والفجر ۴ افزایش دهد.

۶ تسلیم شدن ۱۲ تن از افراد مسلح ضدانقلاب در سلماس و مریوان؛ اخاذی سازمان کومه له از خانواده گروگان ها در قبال آزادی آنها.

۷ ادامه اعلام حمایت ائمه جمعه، شخصیت ها، نهادها، ارگان ها و اصناف مختلف از بیانات امام خمینی در مورد لزوم پشتیبانی و تقویت دولت؛ رئیس مجلس شورای اسلامی درباره تلاش دشمنان برای تضعیف نظام و ایجاد اختلاف هشدار داد؛ نخست وزیر منشأ نیروی دولت را خدمتگزاری و همسویی با ملت دانست.

۸ دیدار فرمانده نیروی زمینی ارتش و جمعی از مسئولان این نیرو با حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع. تحولات ارتش پس از پیروزی انقلاب، کمک های روبه افزایش امریکا به عراق، اهمیت تلاش فرماندهان نظامی برای انجام یک تهاجم جدی و سرنوشت ساز، اقدام ابرقدرت ها برای ایجاد بحران در خلیج فارس و... از محورهای سخنان رئیس مجلس در این دیدار است.

۹ نخست وزیر دستگیری کارکنان مرکز آموزشی ایران در کویت را نشانه همدستی کویت و رژیم صدام دانست؛ اعتراض سفارت ایران در کویت به اقدام اخیر پلیس این کشور در بازرسی از منزل وابسته سیاسی ایران.

۱۰ سخنگوی وزارت امور خارجه ایران سفر نماینده ویژه امریکا به عراق را مرحله جدیدی از تحکیم روابط بغداد - واشنگتن ذکر کرد.

۱۱ بازدید شرکت کنندگان در همایش "بررسی جنایات صدام" از ویرانه های جنگ در خوزستان.

۱۲ اعلام آمادگی اولاف پالمه برای ازسرگیری مأموریت خود برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق؛ گزارش رادیو امریکا و رادیو بی بی سی از نامه اخیر نمایندگی ایران در سازمان ملل به دبیر کل این سازمان و تقاضای اعزام هیئتی به ایران و عراق برای بررسی ادعاهای دو کشور در مورد اقدام علیه غیرنظامیان.

دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا پس از گفت و گو با رئیس جمهور عراق، بغداد را ترک کرد. رادیو امریکا: برخی از

ناظران سفر رامسفلد به عراق را نشانه پیشرفت در جهت اعاده روابط کامل سیاسی بین بغداد و واشنگتن تلقی کرده اند؛ خبرگزاری فرانسه
مناسبات امریکا و عراق، جنگ

ص: ۱۳۸۶

۱ ایران و عراق و اوضاع جهان عرب را محور مذاکرات رامسفلد با مقامات عراقی عنوان کرد؛ مفسر رادیو بی بی سی ضمن پرداختن به اهمیت مناسبات جدید امریکا و عراق، هدف اصلی این سفر را دستیابی به راه حلی برای بحران لبنان و نوعی اخطار به دولت های ایران و سوریه دانست.

۲ دستور دولت کویت به سفارتخانه های این کشور مبنی بر برخورداری از صدور روایید برای اتباع کشورهای خارجی به استثنای دیپلمات ها و اتباع کشورهای حوزه خلیج فارس؛ تکرار اتهام مداخله ایران در انفجارهای اخیر منطقه در نشریات وال استریت ژورنال و لوس آنجلس تایمز؛ هفته نامه صوت الرافثون بمب گذاری های کویت را یک توطئه طرح ریزی شده از طرف امریکا و عربستان دانست.

۳ لبنان: محکومیت موافقت نامه همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی در مجمع عمومی سازمان ملل؛ وزیر امور خارجه اسبق امریکا تنها راه حل بحران لبنان را تقسیم این کشور به ۳ بخش ذکر کرد؛ کمیسیون فرعی کنگره امریکا خواستار بررسی ضرورت حضور تفنگک داران دریایی این کشور در لبنان شد.

۴ خروج عرفات و ۴ هزار فلسطینی طرف دار وی از بیروت.

گزارش روزشمار ۳۰/۹/۱۳۶۲

۵ گارد ساحلی کویت در اقدامی غیرمتعارف، ۵۰ ایرانی را که برای ادامه اقامت در آن کشور مشکل قانونی داشتند، به عراق تحویل داد.

۶ نامه دبیرخانه شورای عالی دفاع به اعضای این شورا درباره گزارش وزیر دفاع از قرارداد خرید ۶ فروند زیردریایی از آلمان.

۷ حمله هماهنگ شده ۳۰۰ تن از افراد مسلح وابسته به حزب دمکرات، سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به شهر مهاباد. در این اقدام خساراتی به ساختمان شهربانی، یک هتل، سردخانه بهداری، ساختمان سیلو و ... وارد شد و ۱۶ تن نیز شهید یا زخمی شدند.

۸ حمله به نیروهای خودی در جنوب شرقی سردشت؛ آدم ربایی و افزایش حضور عناصر سازمان کومه له در محور مریوان - سنندج؛ تهدید روستائیان برای انصراف از عضویت در بسیج؛ دستگیری یک تن از افراد حزب دمکرات در پیرانشهر؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد این حزب در سلماس.

۹ هیئت دولت از حمایت روحانیت، نهادها و قشرهای مختلف مردم از دولت و اعلام آمادگی آنان برای کمک درزمینه حمل و نقل کالا تشکر کرد.

۱۰ موضع گیری میرحسین موسوی نخست وزیر، درباره پیشنهاد وزیر امور خارجه اسبق امریکا مبنی بر تقسیم لبنان و سفر اخیر نماینده ویژه امریکا به عراق. موسوی: امریکا و رژیم صهیونیستی با ضرباتی که از نیروهای مؤمن و مسلمان لبنان خورده اند، به فکر افتاده اند لبنان را تجزیه کنند. ... سفر رامسفلد آشکارشدن روابط گسترده پنهانی و مشترک رژیم صدام با امریکاست.

۱۱ احضار مجدد کاردار کویت به وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی به منظور اعتراض به اقدامات اخیر کویت علیه وابستگان سیاسی، مسئله آموزشی و اتباع ایرانی در آن کشور.

۱۲ پایان کار بازسازی شهر سوسنگرد پس از ۴۵۵ روز تلاش مستمر.

اصلی ترین محورهای تفاسیر رسانه های گروهی جهان از سفر نماینده ویژه امریکا به عراق: چشم انداز روابط عراق و امریکا، جنگ ایران

و عراق و موضع امریکا در قبال سوریه. دیلی تلگراف: بهبود روابط عراق و امریکا به منزله متمایل شدن امریکا به طرف عراق در جنگ
این کشور با ایران نیست؛ کارشناس

ص: ۱۳۸۷

۱ روزنامه تایمز گفت عراقی ها مایل اند امریکا به هم پیمانان عرب منطقه ای خود فشار بیشتری جهت دادن پول بیشتر به عراق وارد آورد؛ واشنگتن پست: سفر رامسفلد کوششی است برای بهبود مناسبات دو کشور با این هدف که سوریه را برای فراخواندن نیروهایش از لبنان زیر فشار بگذارند.

۲ ابراز تمایل رئیس جمهور رومانی به گسترش روابط این کشور با عراق؛ خبرگزاری رومانی خبر فروش تانک به مصر برای تحویل به کشورهای نظیر عراق را تکذیب کرد.

۳ اعلام آمادگی آلمان فدرال برای انعقاد قراردادهای جدید اعتباری با عراق در صورت توافق در زمینه حل مشکلات مالی این کشور؛ رادیو کلن از کاهش ۵۰ درصدی صادرات آلمان به عراق و افزایش ۱۴۵ درصدی صادرات این کشور به ایران خبر داد.

۴ گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از مواد توافق اتحادیه میهنی کردستان عراق با رژیم این کشور برای ایجاد جبهه ای مشترک در جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران.

۵ ابراز امیدواری دبیرکل سازمان ملل برای گفت و گو با رهبران ایران و عراق در اجلاس آتی سران کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در مراکش؛ مشاور رئیس جمهور پاکستان در امور بازرگانی داخلی: بهره بردار اصلی جنگ (ایران و عراق) رژیم صهیونیستی است؛ رئیس جمهور هند در دیدار با امیر بحرین بر ضرورت پایان دادن به جنگ ایران و عراق تأکید کرد.

۶ برخی رسانه ها از آمادگی عراق برای حمله به تأسیسات نفتی ایران خبر دادند: روزنامه الاتحاد: پس از رد قطعنامه ۵۴۰ سازمان ملل توسط ایران، عراق خود را برای حمله به تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس آماده می کند؛ هفته نامه المجله اعلام کرد ژاپن و کره جنوبی در مقایسه با اروپا و امریکا نگرانی بیشتری از احتمال گسترش جنگ در خلیج فارس دارند.

۷ در پی دستگیری و اعلام محاکمه ۷ عضو حزب الدعوه عراق به اتهام دست داشتن در انفجارهای اخیر کویت، این حزب تهدید کرد چنانچه هریک از این افراد شکنجه، زندانی یا به عراق مسترد شوند، تأسیسات کویت را مورد حمله قرار خواهد داد؛ پیام نخست وزیر فرانسه به همتای کویتی خود در محکومیت انفجارهای هفته گذشته کویت.

۸ وقوع دو انفجار در استانبول و آنکارا؛ کشف و خنثی سازی یک بمب در بندر ازمیر ترکیه؛ وضع مقررات شدید امنیتی در این سه شهر. مقامات سفارت امریکا در ترکیه مدعی شدند این انفجارها ادامه بمب گذاری های اخیر در کویت و لبنان است.

۹ برگزاری جلسات محاکمه سومین گروه از اعضای سازمان مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش.

۱۰ یک مقر نظامیان فرانسه در بیروت هدف انفجار دو بمب قرار گرفت؛ جنگنده های رژیم صهیونیستی یک پادگان آموزشی در منطقه بعلبک لبنان را بمباران کردند. سخنگوی نیروهای فرانسوی دخالت فرانسه در این حمله را رد کرد.

۱۱ یک صد و پنجاه تن از فلسطینیان طرف دار عرفات پس از خروج از طرابلس وارد بغداد شدند؛ رادیو اسرائیل: یاسر عرفات جان خود را مرهون امریکا و فرانسه می باشد و کمک های این دو کشور موجب دیدار مجدد یاسر عرفات با ملک حسین و گام نهادن در راه پذیرش طرح صلح ریگان برای غرب آسیا خواهد شد.

اشاره

..... اشخاص

۱۳۹۰

مکان

..... ها

۱۴۰۳

سایر

..... اسامی و اصطلاحات ۱۴۲۵

ص: ۱۳۸۹

آبه، شینتارو (وزیر امور خارجه ژاپن): ۲۴۳، ۳۲۴، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۶۹، ۵۱۱، ۶۰۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۸۱۶

آدامز، جان (فرمانده نیروهای امریکا در منطقه غرب آسیا): ۴۴۸، ۴۷۵، ۴۷۶، ۵۶۵

آذرفر، حسن (سرهنگ، فرمانده لشکر ۲۸ کردستان): ۹۸، ۳۹۷، ۵۸۹، ۶۵۳، ۷۳۷، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۰۸، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳

آذرننگ، مسعود: ۱۲۳۷

آرمیتاژ، ریچارد (معاون وزیر دفاع امریکا در امور امنیت بین الملل): ۴۴۸

آرنز، موشه (وزیر دفاع رژیم صهیونیستی): ۶۰، ۵۳۳، ۷۷۶، ۱۰۵۲، ۱۱۱۵، ۱۱۹۸، ۱۲۹۸

آقازاد، غلامرضا (وزیر مشاور در امور اجرایی): ۷۸، ۲۶۸

آقایی، حسن: ۲۳۱

آندرویوف، یوری: ۱۹۶، ۳۰۳، ۳۷۳، ۶۲۸، ۷۰۷

آندوئوتی، جولیا (وزیر امور خارجه ایتالیا): ۲۹۹، ۷۶۱

آورستار، جیمز (عضو کنگره امریکا): ۱۳۶

ابراهیم سوس (نماینده سازمان آزادی بخش فلسطین): ۷۴۹

ابراهیمی (سرهنگ، از قرارگاه مقدم حمزه): ۹۸، ۴۶۱

ابراهیمی، داوود: ۱۰۸۵

ابوالکرم عبدالجلیل (دادستان کل دادگاه عالی بنگلادش): ۱۲۴۸

ابوجهاد [خلیل ابراهیم الوزیر] (مرد شماره ۲ سازمان الفتح و معاون عرفات): ۱۲۵۷، ۱۲۷۹

ابوشهاب، محمدرضا (معاون لشکر ۱۴ امام حسین (ع)): ۹۸، ۲۲۸، ۲۳۱، ۴۳۴، ۴۵۴

ابوعمار [حبیب الله افتخاریان] (فرمانده سپاه مریوان): ۱۲۳، ۱۲۴

ابونضال [صبری خلیل البنا]: ۸۴۵، ۸۴۶، ۱۰۱۹

اتابکی، لطف الله (دادستان انقلاب ارتش): ۶۸، ۹۹۷، ۱۰۲۸، ۱۰۸۴، ۱۱۱۹، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۶۳، ۱۱۶۵، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸

احراری (قائم مقام فرماندهی لشکر ۲۵ کربلا): ۳۵۵، ۳۵۷

احمد بن عبدالعزيز (نایب وزیر کشور عربستان سعودی): ۱۲۷۶

احمد زکی یمانی (وزیر نفت عربستان): ۳۲۵، ۳۲۶، ۵۶۵، ۷۳۱، ۸۴۳، ۱۰۲۲، ۱۰۶۳

احمد سلوم (فرمانده شبه نظامیان شیعه شهر نبطیه): ۵۸۵

احمد عزیزی (فرمانده عراقی): ۲۵۸

احمد مختار امبو (مدیر کل سازمان تربیتی علمی و فرهنگی ملل متحد): ۸۳۹

احمدی، حمید: ۱۱۶۶

اده، ریموند (معاون مسیحیان لبنان): ۸۹

اژه ای، جواد (وزیر مشاور و سرپرست سازمان بهزیستی): ۷۰۰

اژه ای، مهدی (نماینده اصفهان): ۱۲۲۷

اسپیکز، لاری (سخنگوی کاخ سفید): ۵۶، ۵۷، ۸۲، ۱۵۴، ۲۷۲، ۲۹۸، ۳۰۲، ۷۳۳

استاد، علی اکبر (نماینده تهران): ۱۲۲۷

استار، جک: ۶۵۸

استاندار تهران: ۴۴۲

اسحاقی، علی (مسئول شنود قرارگاه خاتم): ۱۶۱، ۱۸۵، ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۵۵، ۳۹۷، ۴۶۰، ۴۶۳، ۵۷۱

اسدی، جعفر (فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج)): ۵۹۰، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۵۱، ۶۶۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۴، ۸۲۳

ص: ۱۳۹۰

اسعد شینته (فرمانده لشکر سوم زرهی عراق): ۴۰۴

اسلامی، محمود (سرپرست مدارس ایرانی در کویت): ۱۱۹۵

اسماعیل زاده، هادی: ۱۰۸۲، ۱۰۸۵

اسوان، روبرت (دبیر انجمن پارلمانی گفت و شنود عربی اروپایی): ۵۰۴

اشتوفری، پل (سفیر سوئیس در جمهوری اسلامی ایران): ۱۰۷۱

اصغرینا، محمدحسن (استاندار کردستان): ۶۸۹، ۱۰۱۸

افتخاری، قادر (فرمانده هیز آواره): ۸۷۴

افرائی، ابوالقاسم (سرهنگ): ۱۰۸۲، ۱۰۸۳

افضلی خشک بیجاری، بهرام (ناخدا، فرمانده سابق نیروی دریایی): ۶۸، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴

۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۸۰، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۲۳۸

اکرمی، سید کاظم (نماینده مجلس): ۶۰۶

اکسل کارد، فردریک (کارشناس مرکز مطالعات بین المللی و راهبردی): ۸۷

الشافی عبدالحمید (معاون وزارت امور خارجه مصر): ۸۰۰

الغبانچی (حجت الاسلام): ۱۲۴۷

الله بداشتی، ابوالحسن (نماینده مجلس): ۶۰۶

الیاس سرکیس (رئیس جمهور پیشین لبنان): ۲۷۴

امام خمینی، آیت الله خمینی: ۵۱، ۵۸، ۶۶، ۶۷، ۷۸، ۸۴، ۸۷، ۱۱۰، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۷۴، ۱۹۱، ۱۹۷، ۲۲۰، ۲۵۹، ۲۶۵، ۲۹۴، ۲۹۵

۳۰۲، ۳۰۳، ۳۲۸، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۷، ۳۵۲، ۳۶۵، ۳۹۳، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۵، ۴۲۷، ۴۴۰، ۴۴۳، ۴۴۹، ۴۸۵، ۵۰۸، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۵۸

۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۲۱، ۶۵۷، ۶۶۶، ۶۸۱، ۷۰۷، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۸۷، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱

۷۹۸، ۸۲۴، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۴۹، ۸۵۴، ۸۶۲، ۸۷۷، ۹۹۱، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۶۰، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۷۱

۱۰۷۳، ۱۰۸۰، ۱۰۸۲، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۵، ۱۱۱۹، ۱۱۲۳، ۱۱۲۵، ۱۱۴۳، ۱۱۵۰، ۱۱۶۴، ۱۱۷۹، ۱۱۹۱، ۱۲۰۱

۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۱، ۱۲۱۹، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۵۶، ۱۲۶۵

۱۲۶۶، ۱۲۸۵، ۱۲۹۷

امام دوست: ۲۴۵

امام موسی صدر: ۸۷۱

امام جماعت روستای چالی سور: ۴۳۹

امام جماعت مسجد آویهنک: ۷۶

امام جمعه پیرانشهر: ۶۶۷

امام جمعه سنندج: ۶۸۹

امام جمعه سوسنگرد: ۱۲۸۷

امام جمعه شاهین شهر: ۱۲۴۵

امام جمعه شهر کردنشین شاندری عراق: ۱۲۱۵

امام جمعه مریوان: ۶۸۹

امامی کاشانی، محمد (حجت الاسلام والمسلمین): ۶۵۷

امانی، سعید (نماینده تهران): ۱۲۲۷

امیر، مناشه (کارشناس مسائل ایران در رادیو اسرائیل): ۱۱۳، ۱۱۴

امیریگی (سرهنگ، فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش): ۷۱، ۷۲، ۹۸، ۱۰۳، ۱۷۹، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۹۷، ۴۲۱، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۹۶،

۵۸۹، ۶۳۱، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۸۳، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۸۱، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰

امین الرحمان شمس الضحی (وزیر امور خارجه بنگلادش): ۹۹۰، ۱۰۹۹

امین جمیل (رئیس جمهور لبنان): ۵۸، ۶۱، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۹۳، ۴۱۵، ۴۵۱، ۴۵۲، ۵۱۲، ۵۳۳، ۶۶۲، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۲، ۷۰۶، ۸۲۰

۸۷۹، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۱۹۸، ۱۲۲۱، ۱۲۴۸، ۱۲۵۶، ۱۲۷۸

اندرسون، جک: ۹۹۱

انصاری (کارمند فرمانداری مهاباد): ۲۵۷

انصاری: ۱۱۶۶

انصاری، محمد: ۱۱۲۶، ۱۱۶۴

انصاری، محمدعلی: ۲۸۲

انور سادات: ۱۷۶، ۱۱۱۳

انوری، طغرل: ۱۰۸۴

اورن، کنعان (ژنرال، رئیس جمهور ترکیه): ۲۲۳

اوزال، تورگوت (نخست وزیر ترکیه): ۱۲۵۱، ۱۲۹۵

اوفرُوا، ریموند (عضو پیشین مجلس اروپا): ۴۲۸

اولسون، ویلیام (کارشناس مسائل خلیج فارس و تحلیل گر امنیت منطقه ای در کالج نظامی ارتش امریکا): ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲

اولن، کاترین (خبرنگار تایمز): ۴۷۶

اولیائی، محمد: ۴۲۴

اونو، سوسوگو (وزیر تجارت بین المللی و صنعت ژاپن): ۳۲۴، ۷۵۸، ۷۵۹

اویسی، غلامعلی: ۱۷۳، ۱۷۴

اویسی، کرم (پیشمرگ مسلمان کرد): ۲۵۹

اوینیکی، ریچارد (معاون نماینده شوروی در سازمان ملل): ۸۲

ایران نژاد، خیرالله: ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶

ایروانی: ۷۸

ایزدی، مصطفی (فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) - ارومیه): ۷۶، ۹۷، ۴۸۳، ۵۵۷

ایکل، فاهر (وزیر انرژی ترکیه): ۱۶۹، ۱۷۰

ایگل برگر، لارنس (معاون وزیر امور خارجه امریکا): ۵۹، ۵۱۱، ۶۷۷

ایلوم، یهود (نماینده رژیم صهیونیستی در سازمان ملل): ۲۲۱

ایلی سالم (وزیر امور خارجه لبنان): ۶۲، ۲۲۴، ۸۷۹، ۱۲۳۸

بارزانی، ادريس (عضو کمیته سیاسی حزب دمکرات عراق): ۱۲۳۳

ص: ۱۳۹۱

باریک بین، هادی (نماینده امام و امام جمعه قزوین): ۳۶۶

بازرگان، مهدی: ۵۴۴، ۱۲۱۰

باقر سامیر (سرگرد عراقی): ۱۲۹۶، ۱۲۹۷

باقری، محمد (اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم سپاه): ۹۶، ۹۸، ۱۲۳، ۱۶۱، ۲۰۵، ۲۳۱، ۳۵۵، ۳۷۵، ۳۹۷، ۵۱۹، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۸۱، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۶۵، ۷۸۲، ۷۸۴

باکری، مهدی (فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا): ۱۴۳، ۱۸۶، ۲۵۰، ۳۵۷، ۳۵۹، ۳۷۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۰۰، ۴۱۶، ۴۳۳، ۴۵۴، ۱۱۸۵

بایزیدی: ۴۰۸

بختیار، شاهپور: ۱۷۳، ۱۷۴

بدرالدین شلاح (رئیس اتاق بازرگانی و صنایع سوریه): ۳۴۷

برادشو، دیوید (مفسر بخش عربی رادیو بی بی سی): ۱۵۲

براون، هارولد (وزیر دفاع پیشین امریکا): ۲۶۴

برزمهری، مجید (مهندسی قرارگاه مقدم حمزه): ۹۶، ۹۷

برژینسکی، زبیسکیو (مشاور امنیت ملی در دولت کارتر): ۱۷۴، ۳۲۸، ۱۰۸۰

برک، ادريان: ۱۰۲۳

بشردوست، غلامحسین (طرح و عملیات ستاد خاتم): ۹۶، ۹۸، ۱۲۳، ۱۶۱، ۱۸۰، ۱۸۲، ۲۰۵، ۲۳۱، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۷، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۶۰، ۴۸۰، ۴۹۶، ۵۱۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۱۳، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۸۱۰، ۸۲۳

بشیر جمیل: ۱۰۸۱

بکر حاج صفر (فرمانده جلالی ها در منطقه چوارتا): ۶۲۰

بکر محمد رسول (وزیر کار و امور اجتماعی عراق): ۶۲۵، ۶۳۶

بگین، مناخیم (نخست وزیر رژیم صهیونیستی و رهبر حزب لیکود): ۶۱، ۵۶۶، ۸۱۹

بلاک، جیمز (معاون دستیار وزیر امور خارجه امریکا): ۱۲۵۳

بلاندى، دیوید (خبرنگار روزنامه ساندی تایمز): ۵۳۳

بلانیتس، ملیکا (رئیس شورای اجرایی متحد جمهوری یوگسلاوی، نخست وزیر یوگسلاوی): ۸۰، ۶۸، ۱۰۹، ۱۵۱

بلوز، جفری: ۱۱۸۴

بلوکی، عارف: ۶۷۶

بن میر، یهودا (معاون وزیر امور خارجه رژیم صهیونیستی): ۷۴۷

بندر بن سلطان (سفیر عربستان در امریکا): ۱۵۳

بنی صدر، ابوالحسن: ۱۹۴، ۴۱۵، ۵۰۲، ۷۰۴، ۷۰۵، ۱۰۰۷، ۱۰۳۲، ۱۰۴۱، ۱۰۵۰، ۱۰۵۴، ۱۲۸۲

بودسترون (وزیر امور خارجه سوئد): ۸۴۳

بوش، جرج (معاون رئیس جمهور امریکا): ۱۱۵، ۳۵۲، ۳۹۲

بولاک، جان: ۱۲۸۷

بهرامی نژاد، جعفر: ۱۲۹۶، ۱۲۹۷

بهرامی نژاد، محمد: ۱۲۹۵، ۱۲۹۶

بهر (دکتر): ۸۱۴

بیگدلی، محسن (ناخدا سوم): ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷

پاپاندرئو، آندراس (نخست وزیر یونان): ۸۳۱

پاپولیس، کارلوس (وزیر مشاور در امور خارجی یونان): ۶۸، ۶۰۷

پادولینی، جوانی (وزیر دفاع ایتالیا): ۱۳۶، ۴۱۵، ۶۴۸

پارسایان (سرهنگ): ۷۱، ۳۷۶

پالمه، اولاف (نخست وزیر سوئد و سفیر سازمان ملل): ۴۷، ۲۲۲، ۲۹۶، ۴۴۷، ۴۷۲، ۵۰۶، ۵۰۷، ۶۵۶، ۷۴۸، ۱۰۴۴، ۱۱۳۵، ۱۱۴۷، ۱۱۸۰

۱۱۸۱، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲

پرتوی، محمد مهدی (عضو هیئت سیاسی و مسئول اول تشکیلات مخفی حزب توده): ۶۸، ۶۹، ۹۹۲، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۲

۱۰۰۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۲، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱

۱۱۲۴، ۱۱۶۲، ۱۱۶۶، ۱۲۳۶، ۱۲۳۸، ۱۲۹۶

پرتوی، محمد هادی: ۱۰۸۲

پرز دکوئیار، خاویر (دبیرکل سازمان ملل متحد): ۴۷، ۱۷۰، ۱۹۱، ۲۲۲، ۳۶۸، ۴۱۳، ۴۷۱، ۴۷۲، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۶۳، ۵۹۶، ۶۱۰،
۱۰۴۴، ۱۰۵۲، ۱۱۰۹، ۱۱۳۴، ۱۱۴۶، ۱۱۸۱، ۱۲۷۱، ۱۲۹۱

پرز، شیمون (رهبر حزب کارگر اسرائیل): ۵۶۶

پرورش، علی اکبر (وزیر آموزش و پرورش): ۱۰۴۰

بطروس غالی (وزیر مشاور در امور خارجه مصر): ۶۲۵، ۷۴۸

پمپیدو، ژرژ (رئیس جمهور فرانسه در سال های ۱۹۷۴ - ۱۹۶۹): ۴۸۷

پوراستاد، علی اکبر: ۱۱۲۰

پورزند، علی: ۸۳۲

پورسالاری، حسین (نماینده کهنوج): ۱۲۲۷

پهلوی، محمدرضا: ۱۳۷، ۲۷۶، ۴۹۱، ۷۱۸، ۹۹۲

پیری پور، عباس: ۴۲۴

پیشبهار، محمد (از نیروهای اطلاعات قرارگاه خاتم): ۳۵۵، ۵۵۵، ۶۵۱

تاچر، مارگارت (نخست وزیر انگلیس): ۵۰، ۱۷۱، ۲۹۶، ۱۱۹۸

تایه التعمی (سپهد ستاد، قائم مقام رئیس ستاد مشترک ارتش عراق): ۴۰۴

تجلانی، علی: ۲۰۵، ۲۳۱، ۴۷۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۶۶، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۲، ۷۸۴، ۸۰۸، ۸۱۰، ۸۲۳

ترابی، بهروز: ۲۵۷

ترکمن، ایلتر (وزیر امور خارجه ترکیه): ۲۲۳، ۳۲۳

ترنر (دریاسالار، رئیس پیشین سازمان اطلاعات مرکزی امریکا): ۲۴۲

تریکا، بال راج (رئیس دادگاه عالی هند و نیال): ۱۲۴۸

تقی زاده، علی: ۲۵۸

توکلی، احمد (وزیر کار و امور اجتماعی): ۱۰۴۰

تهرانی مقدم، حسن (فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه): ۴۲۲

تیموری (فرمانده یگان دریایی سپاه): ۲۹۱

ص: ۱۳۹۲

تیموریان، هژیر: ۲۲۰

جابر محسن (معاون اول وزیر اطلاعات عراق): ۶۷۳، ۶۷۴

جادهالحق علی جادهالحق (شیخ اعظم الازهر مصر): ۱۲۱۶

جاسبی، عبدالله (سرپرست دانشگاه آزاد): ۷۱۱

جان، ریچارد (خبرنگار روزنامه فایننشال تایمز): ۸۳۱

جبار طارش معماری (فرمانده ارتشی خلقی در استان عماره): ۴۰۴

جرج حبش (رهبر جبهه خلق برای آزادی فلسطین): ۸۰۲، ۸۲۱، ۸۸۰، ۱۱۹۹، ۱۲۵۸

جردن، رابرت (سخنگوی تفنگ داران دریایی امریکا): ۲۷۲، ۴۹۰

جعفری (سروان): ۱۰۸۳

جعفری، عزیز (فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از سپاه): ۹۵، ۹۶، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۳۱، ۲۵۲، ۲۸۵، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۲۱، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰،

۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۷۹، ۴۹۴، ۴۹۶، ۴۹۷، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۱، ۶۸۲، ۷۰۹، ۷۲۳،

۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۵، ۷۶۷، ۷۸۰، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۲۳، ۸۲۴

جعفری، علی (مسئول اطلاعات لشکر ۱۴ امام حسین (ع)): ۷۱

جلالی (سرهنگ، فرمانده هوانیروز): ۵۳۴، ۷۸۴

جم، مهدی (عضو هیئت علمی بخش اورولوژی بیمارستان دکتر شریعتی): ۸۴۰، ۸۴۱

جمال عبدالناصر: ۶۲۷

جمالی، علی اصغر (سرهنگ): ۹۸، ۱۰۲، ۲۳۱، ۲۸۴، ۴۶۱، ۵۸۹، ۶۳۱، ۶۵۴، ۶۶۵، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۱۰

جهانگیری، شاهرخ (مسئول شاخه نظامی دریایی - هوایی بخش تشکیلات مخفی حزب توده): ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۲۸، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳،

۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷

جیما، توشیو (معاون اجرایی میتسویی): ۳۲۴

چائوشسکو، نیکلای (رئیس جمهور رومانی): ۱۵۱، ۶۵۹، ۱۲۸۹

چراغچی، ولی الله (معاون طرح و عملیات لشکر ۵ نصر): ۷۳۷، ۷۶۵

چیانگ، زائو (نخست وزیر چین): ۱۱۸۰

حائری شیرازی (آیت الله، امام جمعه شیراز): ۱۸۸

حافظ اسد (رئیس جمهور سوریه): ۸۴، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۹۶، ۲۲۳، ۲۴۵، ۳۹۳، ۴۵۳، ۵۵۰، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۱۰، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۶۲، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۲۱، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۷۷، ۸۵۱، ۱۱۴۴، ۱۱۶۲، ۱۲۵۸، ۱۲۹۹

حافظی، بهمن (همافر یکم): ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۲۳۷

حامد علوان العجور (وزیر مشاور در امور خارجی عراق): ۸۰۰، ۱۰۲۰، ۱۰۴۳

حبيب شطی (دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی): ۸۳، ۷۰۱، ۹۹۴، ۱۰۲۰، ۱۰۴۴، ۱۰۷۷

حبيب، فیلیپ (فرستاده ویژه سابق امریکا در غرب آسیا): ۱۳۸، ۵۴۹، ۱۲۵۲

حسام زکی (رئیس سازمان برق عراق): ۸۱۷

حسامی، کریم: ۳۸۳

حسن (شاه مراکش): ۴۱۶

حسن التهامی (معاون نخست وزیر مصر): ۶۹۱

حسن علی (عضو شورای فرماندهی انقلاب و وزیر بازرگانی عراق): ۶۸، ۸۰، ۱۵۱، ۴۴۴، ۵۴۶، ۵۶۴، ۵۶۶، ۶۲۵، ۷۵۸، ۸۶۷، ۸۱۶، ۱۱۱۰، ۱۲۸۹

حسن زاده: ۲۵۷

حسنى مبارك (رئیس جمهور مصر): ۱۷۳، ۲۱۹، ۲۶۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۶۵۹

حسین شرابی (معاون وزارت آبادانی و مسکن مصر): ۸۳۴

حسین محمد ارشاد (رئیس جمهور بنگلادش): ۲۴۳، ۹۸۹، ۹۹۰، ۱۰۲۰، ۱۱۰۰

حسین موسوی (رهبر سازمان نظامی سیاسی شیعه اهل اسلامی): ۵۸، ۶۳، ۱۵۶، ۲۷۴، ۳۲۷، ۳۲۹، ۳۵۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۴۱۴، ۴۹۱، ۵۳۳، ۵۶۱، ۵۶۶، ۷۳۳، ۷۶۱، ۷۷۶، ۱۱۱۳

حسینی، اسفندیار (فرمانده نیروی دریایی ارتش): ۲۹۱، ۲۹۲، ۳۴۳، ۳۶۳، ۳۶۵، ۴۳۸، ۶۲۱، ۷۴۱، ۸۲۹، ۸۵۹، ۸۷۵

حسینی، سیدحسین (رهبر سابق جنبش سیاسی نظامی شیعیان لبنان (امل)): ۳۰۱

حکیم، سیدمحسن (آیت الله العظمی): ۱۲۱۴

حکیم، سیدمحمدباقر (حجت الاسلام، سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق): ۳۴۸، ۵۳۰، ۷۴۳، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴

حمزه قیدی: ۱۲۴۸

حمید (فرمانده ستاد جنگ های نامنظم سپاه): ۳۹۷

حمید جاسم تریتی (فرمانده لشکر یکم عراق): ۴۰۴

خاتمی، سیدمحمد (وزیر ارشاد): ۵۹۹

خازه ای، غلامرضا: ۱۰۸۵

خالد الحسن (از رهبران الفتح): ۵۵۰، ۶۱۰

خالد الفهوم (رئیس مجلس ملی فلسطین): ۲۲۴

خالد الوسمی (از اعضای پارلمان کویت): ۱۲۳۶

خالد بهلول لعیبی (فرمانده تکاور لشکر هفتم عراق): ۴۰۴

خامنه ای، سیدعلی (آیت الله، رئیس جمهور، رئیس شورای عالی دفاع، امام جمعه تهران): ۴۵، ۵۱، ۵۲، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۶۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۲، ۳۱۶، ۳۱۹، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۸، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۳۴، ۵۴۴، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۷۶، ۵۷۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۶۸، ۶۸۱، ۶۹۹، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۴۱، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۹۲، ۷۹۳، ۸۱۴، ۸۲۴، ۸۳۳، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۶۲، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۳۸، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۴، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۲۰، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۲۱۱، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶

خاموشی، سیدتقی (نماینده تهران در مجلس): ۱۲۲۷

خرازی، حسین (فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)): ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۹۷، ۹۸

ص: ۱۳۹۳

۱۰۰، ۱۰۱، ۱۲۲، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۸۷، ۲۰۲، ۲۰۵، ۲۲۸، ۲۳۲، ۲۸۳، ۳۷۵، ۳۷۶، ۴۰۰، ۴۱۷، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۳، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۹۴، ۴۹۷، ۵۵۴، ۵۷۱، ۶۱۳، ۶۳۲، ۶۶۷، ۶۸۲، ۷۳۷، ۷۳۸، ۸۲۳

خرازی، کمال (سرپرست ستاد تبلیغات جنگ): ۳۱۶، ۳۲۱، ۶۶۹

خطیب، اکبر: ۱۰۰۰، ۱۰۲۹

خلخالی، صادق (نماینده مجلس): ۶۰۶

خلف بیگی (سرهنگ): ۷۳۷

خلیفه بن حمد آل ثانی (امیر قطر): ۴۱۳، ۴۱۴، ۱۲۵۱

خلیل (ستوان یکم عراقی): ۴۹۸

خمینی، سیداحمد: ۱۹۲، ۳۱۶، ۵۴۴، ۶۲۱، ۶۸۱

خوشنام، کمال: ۱۰۰۶

خیابانی، بهرام: ۲۵۷

دانایی فر، حسن (طرح و عملیات قرارگاه خاتم سپاه): ۹۶، ۹۸، ۲۳۱، ۳۵۵، ۳۹۷، ۴۷۹، ۵۱۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۸۲، ۷۸۴، ۸۲۳

دانش آشتیانی، محمدحسن (نماینده مجلس): ۶۰۶

داودآبادی، حسن: ۲۵۷

داوری، مسعود: ۱۰۸۳

داویدیان، هاراطون (راون پزشکی و استاد و رئیس گروه روان پزشکی دانشگاه تهران): ۷۷۲

دبره، میشل (نخست وزیر پیشین فرانسه): ۷۶۲

دبوسوه، فیلیپ (مفسر خبرگزاری فرانسه): ۴۱۲

دبیر شورای ستاد معین بازسازی: ۴۴۲

دبیر کل شورای ملی فلسطین: ۸۷۰

درافشان (سرهنگ، فرمانده تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان): ۹۸، ۱۰۲، ۳۹۷، ۷۸۴

دراگان، زون (معاون نخست وزیر یوگسلاوی در امور اقتصادی): ۸۰، ۱۰۹

دری نجف آبادی، قربانعلی (مسئول هیئت عالی گزینش): ۱۰۱۷

دستغیب (آیت الله، امام جمعه سابق شیراز): ۱۰۹۴

دعاگو، محسن (معاون وزارت آموزش و پرورش): ۳۶۷

دلونژ، فیلیپ (سخنگوی فرانسویان در لبنان): ۶۰۲، ۶۰۳، ۱۲۹۸

دیانی، محمدرضا (راوی قرارگاه مقدم حمزه): ۷۳، ۱۲۲، ۱۴۳، ۱۸۳، ۲۲۹، ۳۷۶، ۶۵۱، ۶۵۳، ۸۰۹

دیزداریچ، نیاز (عضو شورای ریاست جمهوری ایالات بوسنی هرزگوین و رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی): ۵۴۵، ۶۰۰

۶۰۱، ۷۱۵، ۷۱۶

دیکسون (سناتور ایالات متحده): ۹۹۲

رئیس دفتر صدام حسین: ۱۵۱

رئیس ستاد ارتش کویت: ۴۷۶

رئیس شعبه بانک ملی ایران در پاریس: ۳۷۲

رئیس کا.گ.ب در تهران: ۷۰، ۱۱۱۸

رئیس کمیته امور اقتصادی خارجی در اتحاد شوروی: ۵۴، ۶۸

رئیس جمهور بلغارستان: ۶۵۹

رئیس جمهور سنگال: ۷۰۱

رئیس جمهور کمور: ۱۱۶۰

رائو، ناراسیما (وزیر امور خارجه هند): ۴۱۶، ۶۷۴

راین، اسحاق: ۱۷۶، ۳۰۱، ۱۰۵۱

راحی، ابراهیم: ۱۲۳، ۱۲۵، ۳۹۷، ۴۰۱، ۴۰۲

راشد الراشد (معاون وزیر امور خارجه کویت): ۲۹۶

راشد عبدالله (وزیر مشاور در امور خارجی امارات عربی متحده): ۸۴، ۳۴۸، ۴۴۷، ۴۸۹، ۹۸۸

رامبرگر، آلن (معاون و سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا): ۱۵۴، ۴۱۴، ۷۶۰، ۸۷۶، ۱۱۰۱، ۱۲۷۰، ۱۲۷۳

رامسفلد، دونالد (فرستاده رئیس جمهور امریکا به غرب آسیا): ۱۹، ۲۰، ۵۵، ۵۶، ۵۹، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۰۶، ۷۰۰، ۱۰۵۲، ۱۱۶۲، ۱۱۹۸، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۲، ۱۲۷۶، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸

راوی لشکر ۱۴ امام حسین(ع): ۲۰۱

راوی لشکر ۴۱ ثارالله(ع): ۲۴۵

رجایی خراسانی، سعید (سفیر و نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد): ۴۶، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۶۷، ۳۲۱، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۲، ۳۹۰، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۸۸، ۵۷۶، ۵۸۴، ۵۹۸، ۶۲۳، ۱۱۰۷، ۱۱۶۱، ۱۲۳۰، ۱۲۳۲، ۱۲۵۶، ۱۲۷۱، ۱۲۷۷

رجایی، محمدعلی (رئیس جمهور شهید): ۷۰۰، ۷۹۸

رجوی، مسعود (رهبر سازمان مجاهدین خلق و رئیس شورای ملی مقاومت): ۲۸۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۵۰۱، ۶۱۹، ۷۰۴، ۱۰۰۷

رحیمی زارچی، مرتضی (وابسته سیاسی سفارت ایران در کویت): ۱۲۵۴

رخصت طلب، محسن (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم): ۳۵۵، ۶۸۱، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۲۳

رستگار، کاظم (فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع)): ۶۸۲

رستگارپناه، حسن: ۸۲۳

رشید کرامی (یکی از رهبران مخالف دولت لبنان): ۶۶۲، ۸۸۰

رشید، غلامعلی (مسئول عملیات قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه): ۳۰، ۷۳، ۷۴، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۸۷، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۸، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۵۲، ۲۸۱، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۰۳، ۳۰۵، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۷، ۴۰۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۶۲، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۹۶، ۴۹۷، ۵۱۷، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۶۶، ۶۸۱، ۷۲۳، ۷۲۴

رشیدیان (نماینده مجلس): ۶۰۶

رضائیان، علی (فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه از سپاه): ۷۱، ۷۲، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۲۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۲۰۵

ص: ۱۳۹۴

۲۰۶، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۲، ۲۸۳، ۳۰۹، ۳۵۵، ۳۵۸، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۴۲، ۴۴۳

رضایی، محسن (فرمانده کل سپاه): ۳۰، ۳۱، ۷۳، ۷۴، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۹، ۲۱۰،
۲۳۱، ۲۳۲، ۲۴۹، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۴، ۳۹۷، ۴۰۰، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲،
۴۶۳، ۴۹۶، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۳۴، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۸۹، ۵۹۱، ۶۰۴، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۹، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۸۰۷، ۸۰۸،
۸۱۰، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۷۸، ۱۱۶۹، ۱۱۸۴، ۱۲۰۱، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱

رفیق جوجتی (سفیر سوریه در واشنگتن): ۲۷۳

رفیق حریری: ۸۹، ۱۲۲۱

رفیق دوست، محسن (وزیر سپاه پاسداران): ۷۸، ۳۱۶، ۵۳۴، ۵۵۸، ۶۶۹، ۸۴۰، ۱۰۴۰

رنجبر، داود (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم الانبیا(ص)): ۳۷، ۷۴، ۹۶، ۹۷، ۱۰۲، ۱۱۵، ۱۲۳، ۱۸۴، ۱۸۷، ۲۰۳،
۲۰۶، ۲۲۹، ۲۳۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۱۰، ۳۷۶، ۴۵۳، ۴۹۶، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۶۶، ۶۶۷

روائی، منوچهر: ۸۴۰

روت، ریچارد (وزیر مشاور در امور خارجی انگلستان): ۶۴۷

روح اللهی، باقر (پیشمرگ مسلمان کرد): ۲۵۹

روحانی (امام جمعه بابل): ۱۲۴۵

روحانی، حسن (رئیس کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی): ۳۱۶، ۶۶۹، ۸۶۲

روحی پور (افسر عملیات هوانیروز): ۱۱۸۶

رودکی، عبدالله (معاون طرح و عملیات قرارگاه نوح): ۲۹۱، ۴۳۷، ۴۳۸، ۷۸۴

رودکی، نبی: ۸۲۳

روزن، بار (یکی از گروهگان های سابق سفارت امریکا): ۵۳۱

رولگو فلواف، بفرگینی (ژنرال، نماینده وزارت دفاع شوروی): ۷۲۹

رهامی، محسن (نماینده مجلس): ۶۰۶

رهبر اتحاد شوروی: ۷۰۶

رهنما، سیف الله: ۱۴۳

ریاض القیسی (نماینده عراق در سازمان ملل): ۵۲۳، ۱۲۵۰

ریگان، دونالد (وزیر خزانه داری امریکا): ۳۹۰

ریگان، رونالد (رئیس جمهور امریکا): ۱۳۸، ۱۷۱، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۸، ۲۱۴، ۲۲۴، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۳، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۸۸، ۳۹۰، ۳۹۲، ۵۳۰، ۵۶۴، ۵۶۶، ۶۰۹، ۷۰۶، ۷۲۹، ۷۴۴، ۷۴۵، ۹۹۱، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۹۲، ۱۱۱۵، ۱۱۳۵، ۱۱۴۰، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۷۳، ۱۲۷۸، ۱۲۹۹

ریو، ویلیام (خبیرنگار و مفسر دایره شرقی رادیو بی بی سی): ۱۵۳، ۳۶۲، ۵۰۴، ۹۹۴، ۱۱۷۶

زاکلارین، واریم (عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی): ۲۷۳

زالی، عباسعلی: ۱۰۳۹

زاهدی، علی (مسئول واحد مهندسی لشکر ۱۴ امام حسین (ع)): ۷۱، ۲۲۸، ۲۳۱

زجاجی، اکبر: ۴۵۴، ۶۵۱

زرگر (مسئول برگزاری همایش بین المللی پزشکی تهران): ۷۲۷

زید بن شاکر (فرمانده کل نیروهای مسلح اردن): ۱۳۸

زین الدین، مهدی (فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)): ۷۳، ۷۴، ۱۴۳، ۳۶۰، ۳۷۶، ۳۹۷، ۴۰۰، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۹۷، ۵۳۷، ۵۵۴، ۵۶۹، ۵۷۱، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۳۲، ۶۸۲، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۰، ۸۲۳، ۸۲۵، ۸۲۶، ۱۱۸۶

ژیسکاردستن، والرئ (رئیس جمهور فرانسه در سال های ۱۹۸۱ - ۱۹۷۴): ۴۸۷

سازگارنژاد (نماینده مجلس): ۶۰۶

سالکی، حمید (معاون فرمانده قرارگاه مقدم حمزه): ۹۸، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۶۱، ۳۵۵، ۳۷۶، ۳۹۷، ۶۵۱، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۲، ۸۰۸

سالم (از مأموران امنیتی عراق): ۳۸۳

سخنگوی ارتش اسرائیل: ۸۰۰

سخنگوی دولت آلمان غربی: ۱۱۹۷

سخنگوی دولت ریگان: ۷۴۷

سخنگوی رژیم اسرائیل: ۲۷۳، ۱۱۰۱

سخنگوی سازمان آزادی بخش فلسطین: ۱۱۰۱

سخنگوی سفارت عراق در کویت: ۶۴، ۱۱۹۶

سخنگوی نظامی عراق: ۲۳۵، ۱۱۴۰، ۱۱۴۲، ۱۱۷۶

سخنگوی نیروی دریایی امریکا: ۴۵۱

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران: ۵۶، ۵۷، ۶۳، ۶۴، ۲۱۹، ۲۹۸، ۱۰۵۹، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۴۵، ۱۱۵۹، ۱۲۶۹، ۱۲۸۸

سخنگوی وزارت امور خارجه رژیم صهیونیستی: ۶۱

سخنگوی وزارت امور خارجه هند: ۷۲۰

سخنگوی وزارت دفاع امریکا (پنتاگون): ۸۲

سخنگوی وزارت دفاع فرانسه: ۷۴۷

سرافرازی: ۷۸

سرپرست بخش مطبوعات خارجی وزارت امور خارجه ژاپن: ۳۷۰

سرپرست کمیته امداد امام خمینی: ۱۰۹۹

سرحان عبدالله صمد: ۱۰۳۶

سرحدی زاده، ابوالقاسم (وزیر کار و امور اجتماعی): ۸۴۹، ۱۰۴۰

سروری (سرهنگ، از مسئولان عملیات ارتش): ۳۹۷، ۴۱۷

سعد عقیل البدران: ۱۲۱۷

سعد محسن عقیل: ۶۴، ۱۱۹۶

سعدون حمادی (وزیر امور خارجه پیشین عراق): ۱۲۷۳

سعدونی، بختیار (عضو سابق حزب دمکرات): ۲۹۰

ص: ۱۳۹۵

سعدونی، ستار (عضو سابق حزب دمکرات): ۲۹۰

سعدی توما (فرمانده سپاه سوم ارتش عراق): ۱۰۸

سعود الفیصل (وزیر امور خارجه عربستان سعودی): ۶۲، ۸۳، ۱۳۴، ۱۷۱، ۴۵۰، ۴۷۶، ۵۱۰، ۸۳۵، ۹۹۶، ۱۱۱۴، ۱۱۶۲، ۱۲۳۸

سعید بن احمد العطیه (رئیس هیئت مدیره اتاق بازرگانی و صنایع ابوظبی): ۸۴۳

سفیر اسرائیل در لندن: ۸۴۶

سفیر امریکا در ژاپن: ۱۲۹۳

سفیر ایران در آلمان غربی: ۱۲۸۲

سفیر ایران در دمشق: ۸۱۵

سفیر ایران در ژاپن: ۱۲۹۳

سفیر ژاپن در ایران: ۲۳۹، ۲۴۰، ۶۰۶

سفیر ژاپن در عراق: ۳۲۴

سفیر شوروی در ایران: ۱۱۵۲

سفیر شوروی در بغداد: ۸۴۱

سفیر عراق در کراچی: ۱۷۴

سفیر عراق در کویت: ۱۲۳۵

سفیر عراق در لبنان: ۲۷۴

سفیر فرانسه در اردن: ۶۷۵

سفیر فرانسه در الجزایر: ۸۰۱

سفیر کلمبیا در ایران: ۱۴۹

سفیر لبنان در پاریس: ۲۷۴

سفیر هلند در سازمان ملل: ۲۲۲

سلطان بن عبدالعزیز (وزیر دفاع و هواپیمایی عربستان سعودی): ۱۳۶، ۲۲۲، ۱۲۱۶، ۱۲۱۸، ۱۲۲۰

سلطان قابوس بن سعید (پادشاه عمان): ۲۳۹، ۴۲۷، ۴۸۹، ۵۷۹، ۷۱۴، ۷۱۵، ۸۶۹، ۸۷۰، ۱۱۶۰، ۱۲۱۶

سلطان هاشم (فرمانده لشکر ۷ عراق): ۴۰۲، ۴۶۳

سلمان فرنجیه: ۴۹۱

سلیمانی، قاسم (فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع)): ۱۶۲، ۲۰۳، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۴۵، ۲۸۳، ۳۷۵، ۳۹۷، ۳۹۸، ۵۴۲، ۵۵۰، ۵۷۱

سلیمی، محمد (سرهنگ، وزیر دفاع): ۳۵، ۲۶۸، ۶۰۱، ۶۶۹، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۸۷، ۱۲۸۱

سوبروتو (وزیر نفت اندونزی): ۱۰۲۳، ۱۰۴۶

سونیمان، یورگن (وزیر مشاور در وزارت امور خارجه آلمان غربی): ۱۵۲، ۱۲۷۶

سیاف زاده، احمد (مسئول طرح و عملیات قرارگاه کربلا): ۴۳۷، ۴۳۸

سیدمحمدحسین فضل الله (از علمای لبنان): ۶۰، ۴۱۵، ۸۷۱

سینگ، زیل (رئیس جمهور هند): ۱۲۵۱، ۱۲۹۱

شاذلی بن جدید (دبیر کل جبهه آزادی بخش ملی و رئیس جمهور الجزایر): ۵۶۵، ۶۵۶، ۱۲۵۰

شاذلی قلبی (دبیر کل اتحادیه عرب): ۱۳۴، ۳۶۹، ۳۹۱، ۵۶۴، ۵۶۷، ۷۰۷، ۹۸۹

شارون، آریل (وزیر دفاع اسبق رژیم صهیونیستی): ۶۱، ۵۶۶، ۱۰۲۷

شامیر، اسحاق (نخست وزیر رژیم صهیونیستی): ۵۷، ۶۰، ۲۷۳، ۳۵۲، ۶۲۷، ۸۲۰، ۸۸۱، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۷۷، ۱۰۸۱

۱۱۹۸، ۱۲۳۹، ۱۲۵۷

شانون، پل (وزیر بازرگانی انگلیس): ۶۸، ۵۳۱، ۵۸۱، ۶۰۷، ۶۴۴

شاه نواز (نماینده پاکستان در شورای امنیت): ۴۷۳، ۵۸۴

شاهزاده بندر (سفیر عربستان سعودی در امریکا): ۸۴۳

شریعی، امین: ۵۹۰

شسون، کلود (وزیر امور خارجه فرانسه): ۵۰، ۵۳، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۲۴۱، ۲۷۴، ۲۹۹، ۳۷۲، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۷۲، ۴۷۵، ۴۸۸، ۵۰۸، ۵۱۱، ۵۱۲

۵۷۷، ۵۷۸، ۶۲۲، ۷۴۶، ۱۱۶۰

شفیع زاده، حسن (مسئول توپخانه قرارگاه مقدم حمزه): ۹۶، ۹۷، ۷۳۷

شفیق وزان (نخست وزیر لبنان): ۵۱۲، ۷۰۶، ۸۷۹

شقایق (سرهنگ)، رکن ۲ قرارگاه مقدم حمزه: ۹۸، ۹۹، ۳۹۷

شکرریز (سرهنگ): ۱۰۸۳

شلماشی، مصطفی (سخنگوی حزب دمکرات در اروپا و نماینده این حزب در شورای ملی مقاومت): ۲۵۵

شمخانی، علی (قائم مقام فرماندهی سپاه): ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۶۲، ۲۰۵، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۳۵۵، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۶، ۴۱۸، ۱۱۸۵

شمسی، رحیم: ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۱۱۹، ۱۱۲۱

شوالیه، لوران (خبرنگار خبرگزاری فرانسه در منامه): ۳۳، ۲۴۰، ۳۲۶، ۱۱۰۰

شولتز، جورج (وزیر امور خارجه امریکا): ۴۹، ۵۶، ۵۷، ۶۰، ۶۳، ۷۹، ۱۳۰، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۹۷، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۲۸، ۵۳۱، ۶۶۱، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۴۹، ۱۱۱۴، ۱۱۴۰، ۱۰۸۱، ۱۱۸۳، ۱۲۵۲، ۱۲۶۹، ۱۲۷۳، ۱۲۷۷

شولر، جی هنری (استاد تجزیه و تحلیل مرکز مطالعات بین المللی و راهبردی جورج تاون): ۸۷، ۲۹۷

شه پری، محسن (بسیجی): ۲۵۹

شهجردی (رئیس بیمارستان طرفه تهران): ۶۳۸

شهرآرا (رئیس بیمارستان سینای تبریز): ۴۹۹، ۵۰۰

شهری (سرهنگ): ۷۳۷

شهریاری (معاون تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه): ۷۱

شیخ احمد بن سیف آل ثانی (وزیر امور خارجه قطر): ۴۷۵، ۵۱۰

شیخ جابر الاحمد الصباح (امیر دولت کویت): ۵۶۷، ۱۱۱۴، ۱۱۸۳

شیخ حمد بن عیسی آل خلیفه (ولیعهد و جانشین نخست وزیر و فرمانده کل نیروهای دفاعی بحرین): ۲۷۰، ۴۴۸، ۵۸۰

شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی (امیر قطر و رئیس دوره ای شورای همکاری خلیج فارس): ۴۱۵، ۵۷۹، ۷۴۵، ۸۳۲، ۱۰۴۴

ص: ۱۳۹۶

شیخ خلیفه بن زائد آل نهیان (معاون فرمانده ارتش و ولیعهد امارات متحده عربی): ۸۵، ۱۹۶، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۷۰، ۳۴۸، ۷۷۳، ۷۷۵

شیخ راغب حرب (امام جمعه شهر جبشید): ۱۲۴۹

شیخ زاید بن سلطان آل نهیان (حاکم امارات متحده عربی): ۸۴، ۱۳۳، ۳۹۳، ۴۵۰

شیخ سالم الصباح (وزیر دفاع کویت): ۴۷۵، ۷۳۱

شیخ سعد عبدالله الصباح (ولیعهد و نخست وزیر کویت): ۶۲، ۵۴۶، ۵۴۷، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۹۹، ۱۱۱۲، ۱۱۳۹، ۱۱۸۲، ۱۲۹۴

شیخ صباح الاحمد الصباح (وزیر امور خارجه کویت): ۸۴، ۸۸، ۱۳۴، ۴۴۷، ۴۵۰، ۴۷۶، ۴۹۰، ۱۱۱۲

شیخ عبدالعزيز بن خلیفه آل ثانی (وزیر نفت و دارایی قطر): ۷۰۳

شیخ عزالدین حسینی: ۱۴۶، ۲۱۷، ۲۷۵، ۵۹۵

شیخ عشرت علی (مشاور رئیس جمهور پاکستان در امور بازرگانی داخلی): ۱۲۹۱

شیخ علی آل خلیفه (وزیر نفت کویت): ۷۳۲

شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه (امیر بحرین): ۴۱۴، ۱۲۹۱

شیخ محسن علی (استاد دانشگاه اهل بیت پاکستان): ۱۲۴۹

شیخ محمد مهدی شمس الدین (معاون شورای عالی شیعیان لبنان): ۷۶۱

شیخ نایف الاحمد الجبار (وزیر کشور کویت): ۷۳۱، ۱۱۱۲، ۱۲۳۵

شیخ الاسلام، حسین (معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران): ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۶۷، ۱۶۸، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۹۵، ۷۰۲، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹

شیخ عطار، علیرضا (استاندار آذربایجان غربی): ۳۱۵، ۶۰۳، ۱۰۱۸

شیرازی (آیت الله، امام جمعه مشهد): ۱۸۸

شیراک، ژاک (رهبر گلیست های فرانسه): ۳۹۱، ۷۴۵

صابر ظفر حیدری (سرگرد): ۱۲۳۷

صاحب زاده یعقوب خان (وزیر امور خارجه پاکستان): ۱۱۴، ۱۱۵، ۵۴۷، ۱۰۷۵

صادق آذر، رحیم (سرهنگ): ۱۰۸۲

صادق زاده: ۱۱۲۱، ۱۱۲۳

صیاد شیرازی، علی (سرهنگ، فرمانده نیروی زمینی ارتش): ۲۸، ۳۰، ۳۱، ۳۶، ۵۱، ۷۳، ۷۴، ۹۵، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۳، ۲۰۵، ۲۱۰، ۲۴۹، ۲۵۳،
۲۸۴، ۲۸۵، ۳۵۷، ۳۷۶، ۳۷۸، ۳۹۴، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۳۴، ۴۹۶، ۴۹۷، ۵۱۶، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۳۴، ۵۸۹، ۶۳۲،
۶۵۳، ۶۵۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۹، ۶۸۳، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۱۰، ۸۱۲، ۱۲۴۵، ۱۲۶۱، ۱۲۶۷، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶

ضیاء الحق (رئیس جمهور پاکستان): ۱۱۶۱

طارق عزیز (معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق): ۴۸، ۵۰، ۵۴، ۵۶، ۷۸، ۷۹، ۸۸، ۱۳۱، ۱۹۱، ۲۲۲، ۳۵۱، ۴۴۹، ۴۶۹، ۴۸۶، ۴۸۷،
۵۳۲، ۵۶۷، ۵۷۸، ۶۵۹، ۶۹۰، ۶۹۴، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۴۱، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۸۰، ۱۲۴۸، ۱۲۵۲، ۱۲۶۹، ۱۲۷۳

طالبانی، جلال (دبیرکل اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۲۲۰، ۴۰۲، ۴۳۶، ۶۲۰، ۱۰۰۶، ۱۲۳۴، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۹۰

طالقانی، محمود (آیت الله): ۳۹۴، ۱۲۰۹

طاهری، امیر: ۱۱۴، ۷۴۶

طاهری، رجبعلی (نماینده کازرون): ۱۲۲۷

ص: ۱۳۹۷

طاهری، سیدجلال الدین (آیت الله، امام جمعه اصفهان): ۱۸۸، ۱۱۵۲

طلال جمیل: ۴۹۹

طه یاسین رمضان (معاون اول نخست وزیر عراق، عضو شورای فرماندهی انقلاب عراق): ۳۳، ۶۷، ۸۰، ۱۵۱، ۱۷۱، ۲۱۲، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۶۲، ۳۵۰، ۴۶۸، ۴۷۲، ۵۰۷، ۵۸۱، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۵۹، ۱۱۱۰، ۱۱۷۰

ظفرحیدری، صابر: ۱۱۶۴

ظہیرنژاد، قاسمعلی (رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران): ۳۱۶، ۶۶۹، ۱۰۹۳

عابدی جعفری، حسن (وزیر بازرگانی): ۳۴۷، ۴۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۱۰۳۹

عباسی (کارمند فرمانداری مهاباد): ۲۵۷

عبدالجبار الضحاک (وزیر نفت و منابع معدنی سوریه): ۸۵۴

عبدالجبار شنشل (ارتشبد، رئیس ستاد ارتش عراق): ۲۳۶، ۵۴۱، ۵۹۷

عبدالجبار عبدالرحیم (وزیر حمل و نقل عراق): ۴۶۹

عبدالحمید ابوغزاله (ژنرال، وزیر دفاع مصر): ۵۳۲، ۶۲۶، ۸۵۴، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰

عبدالحمید خدام (معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه): ۵۴، ۶۲، ۸۸، ۲۲۴، ۴۵۲، ۶۶۲، ۶۷۴، ۶۷۷، ۷۷۷، ۸۰۲، ۸۷۹، ۸۸۰، ۹۹۶، ۱۰۵۲، ۱۱۶۲، ۱۲۳۸

عبدالحمید تراب (از اعضای دادگاه بین المللی اسلامی): ۱۲۴۹

عبدالرئوف القاسم (نخست وزیر سوریه): ۶۹۲

عبدالسلام جلو (وزیر امور خارجه لیبی): ۲۹۵

عبدالعزیز حسین (وزیر مشاور در امور شورای وزیران کویت): ۸۳، ۲۷۱، ۱۱۵۹، ۱۲۱۷، ۱۱۹۷، ۱۲۵۴

عبدالقادر (از اعضای شورای مرکزی اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۱۰۰۶

عبدالله بشاره (دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس): ۳۹۰، ۵۱۰، ۵۴۷، ۶۲۶، ۸۳۲، ۱۰۴۴، ۱۱۳۵

عبدالله بن عبدالعزیز (ولیعهد و معاون اول نخست وزیر سعودی): ۷۹۹، ۸۳۱

عبدالله صلاح (رئیس اردنی شورای امنیت): ۱۷۰، ۴۱۱

عبدالله عثمان (از اعضای دادگاه بین الملل اسلامی): ۱۲۴۸

عبدالوهاب محمود عبدالله (وزیر آبیاری عراق): ۱۱۱۰

عبقری، تقی (ناخدا یکم، جانشین فرمانده تاکتیکی نیروی دریایی و ناوگان خلیج فارس و دریای عمان): ۱۶۹

عدنان احمد الحجوری (فرمانده لشکر ششم زرهی عراق): ۴۰۴

عدنان خیرالله (معاون فرمانده کل نیروهای مسلح و وزیر دفاع عراق): ۱۰۸، ۵۹۷

عدنان شریف شهاب: ۴۰۵

عدنان غیشانی (معاون وزیر کشور عراق): ۴۴۴

عراقی، رحیم: ۱۰۸۵

عزیز حسون حمدان (افسر عراقی): ۴۰۴

عزیزی، احمد (قائم مقام وزیر امور خارجه): ۷۶۶، ۱۱۷۵

عزیزی، ملاخالد: ۵۵۶

عسکراولادی، حبیب الله (وزیر سابق بازرگانی): ۷۸، ۱۰۰۱، ۱۰۴۰

عشاقی، حسین (مسئول طرح و عملیات قرارگاه نوح): ۲۹۱، ۴۳۷

عصمت کتانی (معاون وزیر امور خارجه عراق): ۶۲۵، ۸۴۲، ۱۲۷۴

عطاریان، هوشنگ (فرمانده سابق منطقه عملیاتی غرب): ۶۸، ۹۹۲، ۹۹۷، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵

علائی، حسین (فرمانده قرارگاه نوح): ۲۹۱، ۲۹۲

علی الثمری (فرمانده گردان یکم تیپ یکم): ۴۰۴

علی العماری: ۱۲۴۸، ۱۲۷۰

علی حمادی (فرمانده تیپ ۳۴ عراق): ۴۰۵

علی میرزا محتشم (استاد دانشگاه حقوق از هند): ۱۲۴۹

علی ناصر محمد (رئیس جمهور یمن جنوبی): ۴۵۰، ۷۰۲

عندلیب، علیرضا (مهندس قرارگاه خاتم): ۹۶، ۲۵۲

عیسی عزیز الکواری (وزیر اطلاعات قطر و سخنگوی اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس): ۵۲۴، ۵۶۵، ۵۷۹، ۵۸۰، ۶۰۸، ۶۰۹

غرضی، محمد (وزیر نفت): ۱۰۲۲، ۱۰۶۳، ۱۰۷۷، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸

غلامپور، احمد (فرمانده قرارگاه کربلا): ۴۳۷، ۴۳۸

غمخوار، اکبر (مسئول لجستیک قرارگاه مقدم حمزه): ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۴۳

غیاثوند (دکتر): ۱۲۹۶، ۱۲۹۷

فئوا الترتک (سرپرست کل وزارت امور خارجه لبنان): ۸۰۱، ۸۳۵

فاروق الشرع (وزیر مشاور در امور خارجه سوریه): ۱۰۲۲، ۱۰۲۶

فاروق قدومی (رئیس دفتر سیاسی سازمان آزادی بخش فلسطین): ۱۵۶، ۵۲۴، ۷۰۷، ۸۴۵

فاضل (ستوان دوم عراقی): ۴۹۸

فاضل مجید (جانشین فرمانده قرارگاه دوم تیپ ۱۰ عراق): ۴۰۴

فاضل، ایرج (استاد دانشگاه شهید بهشتی): ۸۱۴

فتحیان (مسئول بهداری قرارگاه خاتم سپاه): ۵۳۴

فدوی، علی (مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه): ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۰، ۱۸۳، ۲۰۵، ۲۳۱، ۳۵۵، ۳۹۷، ۴۷۹، ۴۸۱، ۵۸۹، ۶۳۲

۶۵۱، ۶۶۶، ۶۸۲، ۷۵۱، ۷۸۲، ۸۲۳

فرتاش (فرمانده تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان): ۷۳، ۹۸، ۱۸۴، ۷۳۷، ۷۸۴

فرماندار اندیمشک: ۶۷۱

فرماندار خرمشهر: ۴۲۳، ۶۸۸

فرماندار شهر کویت: ۶۲، ۱۱۳۸، ۱۱۴۰، ۱۱۵۹

فرمانده تیپ قدس: ۴۲۳

فرمانده تیپ ۱۵ دریایی امام حسن (ع): ۱۲۴۱

فرمانده تیپ ۲۹ نیروهای ویژه کماندوی عراق: ۲۶۲

فرمانده تیپ ۵۴ عراق: ۲۰۶

فرمانده سپاه بوکان: ۷۲۶، ۴۸۳

فرمانده سپاه پیرانشهر: ۱۲۰۲، ۲۳۶

فرمانده سپاه کردستان: ۵۵۷

ص: ۱۳۹۸

فرمانده سپاه مریوان: ۸۳۷

فرمانده سپاه منطقه یک کشور: ۵۴۵

فرمانده سپاه مهاباد: ۵۵۷

فرمانده سپاه یکم ارتش عراق: ۲۰۶، ۲۱۰، ۲۳۳، ۲۵۲، ۳۷۹، ۳۸۳، ۵۲۲، ۶۲۰، ۷۸۶، ۸۵۹

فرمانده گردان رسول الله(ص): ۳۱۰

فرمانده گردان مرزی ژاندارمری سردشت: ۱۰۶۹

فرمانده لشکر ۴ عراق: ۲۰۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۰۴، ۳۰۵، ۴۰۲

فرمانده منطقه ۱۱ سپاه کشور: ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۳۷

فرمانده منطقه ۷ سپاه کشور: ۱۲۰۱

فرمانده هنگ ژاندارمری مهاباد: ۱۲۴۲

فریدون (عضو شورای مرکزی اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۱۰۰۶

فریش، گونتر (سفیر جدید جمهوری دمکراتیک آلمان در ایران): ۵۶۳

فضلی، علی (مسئول واحد طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه سپاه): ۹۶، ۹۸، ۱۲۱، ۳۰۹

فؤاد محی الدین (نخست وزیر مصر): ۲۶۹، ۲۷۰، ۸۴۳

فورد، جرالد (از رؤسای جمهور پیشین امریکا): ۱۷۴، ۵۸۵

فهری، سیداحمد (حجت الاسلام، نماینده امام در سوریه): ۸۱۵

فهیم، ملاحیدر (امام جماعت مسجد روستای آویهنک): ۷۶، ۴۲۴، ۴۲۵

فیربانکس، ریچارد (فرستاده امریکایی به اجلاس مذاکرات نشست ملی جناح های لبنان در ژنو): ۲۹۹، ۴۹۱

فیلیو، گریشا (نخست وزیر بلغارستان): ۶۲۵

قاسم (عضو حزب دمکرات): ۴۰۷

قاسم احمد تقی (وزیر نفت عراق): ۱۶۹، ۱۷۰، ۴۶۶، ۶۹۰، ۸۴۴، ۸۶۷، ۸۶۸، ۱۰۲۳

قاسملو، عبدالرحمن (رهبر حزب دمکرات کردستان): ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۴، ۲۱۷، ۲۱۹، ۲۷۵، ۲۸۹، ۵۰۱، ۵۰۲، ۶۱۸، ۷۰۴، ۷۰۵، ۱۰۰۶

۱۲۶۳، ۱۲۳۴، ۱۰۰۷

قربانی، مرتضی (فرمانده لشکر ۵ نصر): ۲۳۱، ۳۹۷، ۵۳۸، ۵۵۵، ۵۷۱، ۶۱۴، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۲، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۰، ۷۸۴

۸۰۷، ۸۲۳، ۸۲۴

قنبرزاده (سرهنک): ۸۰۹

قنبری، رضا (کاوه): ۱۰۸۵

کاپوتو، دانت (وزیر امور خارجه جدید آرژانتین): ۷۷۴

کاراکاش، اردیمیر (معاون وزارت نیروی ترکیه): ۴۴۴

کارتز، جیمی: ۱۷۴، ۳۵۳، ۵۸۵، ۱۰۹۲، ۱۲۱۹

کاردار سفارت ایران در بیروت: ۳۷۲

کاردار سفارت فرانسه در تهران: ۵۳، ۵۸۲، ۶۰۳

کاردار سفارت کویت در ایران: ۶۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۹۵، ۱۲۸۶

کازرانی، مهدی: ۲۴۵

کازرونی، سراج الدین: ۱۰۴۰

کاستن، رابرت (سناتور جمهوری خواه امریکا): ۶۹۱

کاشانی (آیت الله): ۱۲۰۴، ۱۲۰۷

کاشانی، نصرت: ۶۳۲، ۶۵۱، ۸۰۸

کاظم پور اردبیلی، حسین (معاون بین الملل وزارت امور خارجه): ۷۷۰، ۷۷۱

کاظمی، احمد (فرمانده لشکر ۸ نجف): ۷۳، ۱۰۴، ۱۱۶، ۱۲۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۶۲، ۱۸۰، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۲۰۴، ۲۳۲، ۲۵۰، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۵۵

۳۵۷، ۳۵۸، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۴، ۳۹۷، ۴۳۳، ۴۵۴، ۴۶۱، ۴۹۴، ۵۵۴، ۵۷۱، ۶۶۶

کاظمینی، محمد: ۸۴۰

کامل الاسعد (رئیس پارلمان لبنان): ۷۰۶

کانوما، بوت (سفیر ژاپن در ایران): ۸۱۶

کاوه، محمد تقی: ۱۱۶۴

کبیری، بیژن (فرمانده سابق یگان های کماندویی ویژه): ۶۸، ۹۹۲، ۹۹۷، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵

کرافت، جوزف (نویسنده امریکایی): ۱۲۱۹، ۱۲۲۰

کرانستون، آلن (سناتور): ۱۰۸۰

کرسون، ایدیت (وزیر بازرگانی خارجی فرانسه): ۶۸، ۶۹۰، ۶۹۳، ۶۹۴

کروبی، مهدی (نماینده امام و سرپرست بنیاد شهید انقلاب اسلامی): ۵۵۸، ۸۴۱

کروندی (سرهنگ): ۷۳۷

کریمی، عباس (مسئول محور لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)): ۲۰۸، ۵۷۱

کریمی، فؤاد (نماینده مجلس): ۶۰۶

کریمیان، ناصر (بسیجی از تهران): ۲۵۷

کسینجر، هنری (وزیر امور خارجه پیشین امریکا): ۵۷، ۳۰۰، ۳۰۱، ۱۰۸۱، ۱۲۷۸، ۱۲۸۵

کفیل وزارت امور خارجه ایتالیا: ۶۹۰

کفیل وزارت امور خارجه عمان: ۱۹۶

کلارک، ویلیام (مشاور امنیت ملی امریکا): ۱۳۸

کلانتری، عیسی: ۱۰۴۰

کلایبر، گونتر (معاون نخست وزیر آلمان شرقی): ۱۱۱۰، ۱۰۶۲

کلی (ژنرال، فرمانده سپاه تفنگ داران دریایی): ۲۹۹

کمال حسن (فرمانده پادگان شهر سیدکان): ۱۴۵

کمال حسن علی (وزیر امور خارجه مصر): ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۶۸، ۴۴۴، ۵۳۲، ۵۴۸، ۵۴۹، ۶۲۶، ۷۶۱

کمال حسن مقهور (وزیر نفت لیبی): ۱۰۶۲

کمانگری (سرهنگ، فرمانده لشکر عملیاتی ۳۰ گرگان): ۱۱۸۵

کمانگیری (سرهنگ): ۷۳۷

کنزنیکتون، رابرت (ژنرال امریکایی): ۱۳۶

کوردوزو، دیه گو (معاون دبیر کل سازمان ملل): ۴۷۲، ۱۱۳۴، ۱۱۸۱، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲

کوسه چی، محمدحسن (فرمانده لشکر ۲۵ کربلا): ۹۸، ۱۰۲، ۲۲۹، ۲۸۱، ۳۰۴، ۳۵۵، ۳۵۷

کیانوری، نورالدین (دبیر کل حزب توده): ۶۸، ۶۹، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۷

ص: ۱۳۹۹

۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۲، ۱۰۲۵، ۱۰۲۸، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۳، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۷۹، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۱۲۶، ۱۱۶۲، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵،
۱۱۶۶، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۹۶

کیانی، بیت الله: ۷۸۵

کیانی، مهدی: ۴۷۹

کیم ایل سونگ: ۲۹۵

گالو، ماکس (سخنگوی دولت فرانسه): ۵۰۶، ۵۰۸، ۵۱۱

گاندی، ایندیرا (نخست وزیر هند): ۶۶۲، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۶۲، ۷۷۷، ۱۱۸۳

گراتی، تیموتی (فرمانده تفنگ داران امریکایی در بیروت): ۱۲۷۸

گرشاسبی، غفور (نماینده بندر لنگه): ۱۲۲۷

گرومیکو، آندره (معاون اول رئیس شورای وزیران و وزیر امور خارجه شوروی): ۶۶۲، ۶۷۷، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۴۲، ۸۴۵

گریفین، فیلیپ (کاردار سفارت امریکا در کویت): ۱۱۴۰، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶

گلزاری، عثمان: ۴۲۴

گواهی، عبدالرحیم: ۳۲۴

گورباچف، میخائیل: ۶۲۱

گونیک، گرپ (معاون سیاسی وزارت امور خارجه آلمان شرقی): ۱۱۱۰

لاکاز، ژانو (رئیس هیئت ستاد ارتش فرانسه): ۱۳۱، ۱۳۷

لامزدولف، اوتو گراف (وزیر اقتصاد آلمان فدرال): ۱۲۹۰

لانتسکه، اولاف (رئیس آژانس بین المللی انرژی): ۸۶، ۱۵۳، ۱۰۴۷

لانس، اروین (وزیر امور خارجه اتریش): ۸۱۸، ۸۱۹

لدین، مایکل (مشاور وزارت دفاع امریکا): ۱۲۵۶

لطفی حق، محمد: ۴۲۴

لطفی، خسرو: ۱۰۸۲، ۱۰۸۵

لطیف نظیف جاسم (وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق): ۳۵، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۸۶

لواسانی، محمدحسین (مدیرکل سیاسی آسیا و افریقای وزارت امور خارجه): ۸۵۱، ۸۸۰، ۹۹۶

لوس، ریچارد (از معاونان وزارت امور خارجه انگلیس): ۱۹۵، ۲۹۹، ۱۱۸۳

لوی، داوید (معاون نخست وزیر رژیم صهیونیستی): ۳۰۱، ۶۹۲

لی جون اوک (نخست وزیر کره شمالی): ۳۴۷

لی زیانیا (رئیس جمهور چین): ۱۱۸۰

لین دو دوک (جراح مغز در کلینیک دانشگاه مانهایم هایدل آلمان غربی): ۸۴۱

مؤمنی، عزیز: ۱۰۸۵

مؤمنی، مهدی: ۱۰۸۵

ماتسو ناگا، نوبتو (معاون وزیر امور خارجه ژاپن): ۳۲۴

ماتیوز، راجر (سردبیر بخش خاورمیانه (غرب آسیا) روزنامه فاینشال تایمز): ۱۰۴۹

مادرشاهی، محمود (سفیر ایران در ابوظبی): ۳۴۸

مادزیجف، دوگرا: ۵۰۸

مارتیلوف (معاون وزارت بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی): ۷۲۹

مامدی، بشار: ۵۵۷

مامدی، صنار: ۵۵۷، ۷۴۰

مانع سعید العتیه (وزیر نفت امارات عربی متحده و رئیس اوپک): ۱۰۲۲

ماهاتیر محمد (نخست وزیر مالزی): ۱۳۹

محرابی، غلامرضا (مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا): ۴۳۷

محسن جبوری (سرهنگ ۲ ستاد، فرمانده تیپ ۱۲ زرهی): ۴۰۴

محلّاتی، فضل الله (نماینده امام در سپاه پاسداران): ۷۸، ۷۶۹

محلّاتی، محمدجعفر (مدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه): ۲۶۸، ۸۳۹، ۸۷۸

محمد (فرمانده گردان دوم تیپ ۳۸ عراق): ۴۰۴

محمد جواد کشیوان (فرمانده تیپ سوم پیاده عراق): ۴۰۴

محمد سعید البادی (رئیس ستاد ارتش امارات متحده عربی): ۸۵

محمد صالح حسن (سرتیپ ستاد): ۸۱۲

محمد علی عبدالله (فرمانده گردان سوم تیپ ۲۲ عراق): ۴۰۴

محمد فاضل حسین (وزیر مسکن و عمران عراق): ۶۲۵

محمد قاسم (فرمانده نیروی هوایی عراق): ۸۱

محمد یوسف العدسانی (رئیس مجلس ملی کویت): ۸۲۰، ۹۹۴، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۲۳۵

محمدی ری شهری، محمد (حجت الاسلام، حاکم شرع دادگاه های انقلاب اسلامی ارتش): ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۹۹۲، ۹۹۷، ۹۹۸، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۲۴، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۴۹، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۱۱۹، ۱۱۲۱، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۱۶۵، ۱۱۶۷، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۹۵

محمدی، سیدمحمدحسین (نماینده مجلس): ۶۰۶

محمودی (معاون فرمانده لشکر ۸ نجف): ۳۰۹، ۳۵۵، ۳۵۸، ۳۹۵

محمودی، مرتضی (نماینده قصر شیرین در مجلس): ۱۲۲۷

محمی (سرهنگ): ۱۵۷

محمی الدین معروف (معاون رئیس جمهوری عراق): ۴۲۸

محیط، احمد (دبیر جامعه انجمن روان پزشکی ایران و مدیر انستیتو روان پزشکی تهران): ۷۷۲، ۷۷۳

مختار کوسوما اتماجا (وزیر امور خارجه اندونزی): ۱۰۴۳

مختاری (بسیجی): ۲۵۷

مخروف، سیریل (مشاور اقتصادی سفارت فرانسه در تهران): ۶۴۵

مدنی، احمد (تیمسار): ۱۰۰۰

مدیرعامل سازمان هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران: ۸۳۳

مدیرکل صندوق بین المللی پول: ۱۰۶۳

مروت، محمد: ۱۰۳۹

مرویانی، علی: ۱۲۳، ۱۲۴

مزالاما، فرانسیسکو (سفیر ایتالیا در ایران): ۴۰۹

مسئول بهداری رزمی سپاه: ۴۰۳

ص: ۱۴۰۰

مسئول جمعیت هلال احمر کردستان: ۴۲۷، ۶۱۷

مسئول ستاد بازسازی استان خوزستان: ۴۴۲

مسئول واحد تخریب قرارگاه مقدم حمزه: ۳۱۲

مسئول، باب (رئیس هیئت اجرایی کمپانی طرح و مقاطعه خطوط نفتی انگلیس): ۶۴۴

مشکینی، علی (آیت الله، امام جمعه قم): ۳۱۹، ۱۰۳۸، ۱۲۱۵

مصطفوی (فرمانده تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه): ۳۷۶

مصطفی طلاس (وزیر دفاع و معاون سرفرمانده نیروهای مسلح سوریه): ۱۵۶، ۶۴۹، ۷۷۷، ۸۰۱، ۹۹۵، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۱۶۲، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷

مضرب دران (نخست وزیر اردن): ۴۷۶

مظفری (فرمانده تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه): ۹۸، ۱۰۰

معاون سپاه یکم عراق: ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۰۴، ۳۰۵، ۴۰۲

معاون عمرانی استانداری کردستان: ۶۸۹

معاون عمرانی استانداری همدان: ۵۴۱

معاون عملیاتی تیپ قدس: ۵۲۱

معاون نخست وزیر آلمان شرقی: ۶۸

معاون نخست وزیر یوگسلاوی: ۱۵۱

معاون وزارت بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی: ۶۸

معاون وزارت امور خارجه امریکا: ۱۰۶۶

معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف: ۱۰۵۷

معزز، سیدحمزه: ۱۰۸۲

معزز، سیدمحمد (از اعضای منشعب از سازمان چریک های فدایی و مسئول بخش تشکیلات مخفی حزب): ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۱

۱۰۰۲، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۷۹، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۶، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۳، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۲۹۶

معمر قدافی (رهبر لیبی): ۶۲۸، ۷۷۳، ۷۷۶، ۹۹۶، ۱۱۹۸

معینی پور (فرمانده سابق نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی): ۸۶۲، ۱۰۷۳

مفتح (آیت الله، شهید): ۱۲۱۱

مفید، عبدالحسین (سرهنگ): ۵۱۹، ۶۸۳

مفیدی، سید محمود: ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۱۲۶

مقدسی، محمد امین: ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴

مک فارلین، رابرت (مشاور امنیت ملی امریکا): ۸۹، ۱۳۸، ۱۹۸، ۶۹۲

ملاح زاده، عبدالمجید (فرمانده قرارگاه دریایی نوح): ۲۹۱، ۲۹۲، ۴۳۷، ۴۳۸، ۸۲۹

ملازم عمر (عضو شورای مرکزی اتحادیه میهنی کردستان): ۱۰۰۶

ملک حسین (پادشاه اردن): ۱۳۸، ۲۱۳، ۲۲۴، ۵۴۸، ۵۸۰، ۶۲۸، ۶۴۹، ۷۴۲، ۸۰۲، ۸۵۳، ۸۸۱، ۱۱۹۷، ۱۲۹۹

ملک فهد بن عبدالعزيز (پادشاه عربستان): ۸۳، ۲۴۵، ۲۹۶، ۴۱۳، ۴۴۷، ۴۶۶، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۷۸، ۷۶۲، ۱۱۱۴، ۱۱۶۲

۱۲۵۲

ملک زادگان، محمدحسین (فرماندهی تاکتیکی نیروی دریایی ارتش): ۸۲۹

ملکوتی، مسلم (آیت الله، امام جمعه تبریز): ۱۸۸

ملکی، امیر (فرمانده گردان جندالله پیرانشهر): ۶۸۵

منافی، هادی (وزیر بهداری): ۷۰۰، ۸۴۱، ۱۰۱۴

منتظری، حسینعلی (آیت الله): ۶۷، ۳۱۹، ۳۲۰، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۹۵، ۱۰۳۸، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۵۷، ۱۲۱۰، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۴۵

۱۲۶۶، ۱۲۸۵

منصوری، جواد: ۱۲۸۶

مورفی، ریچارد (مستول امور غرب آسیا در وزارت امور خارجه امریکا): ۴۴، ۱۵۵، ۷۰۵، ۷۰۶

مورنو لئون، خوزه (وزیر انرژی و معادن ونزوئلا): ۸۶

موروا، پیر (نخست وزیر فرانسه): ۸۱، ۲۷۴، ۱۲۹۴

موسوی اردبیلی، سیدعبدالکریم (آیت الله، رئیس دیوان عالی کشور): ۱۹۳، ۳۴۶، ۵۶۱، ۷۸۷، ۷۹۱، ۸۳۹، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۱۷۸

۱۱۷۹، ۱۲۱۰

موسوی تبریزی، سیدمحسن (نماینده مجلس): ۶۰۶

موسوی قویدل، سیدعلی اکبر (سرهننگ): ۹۸، ۱۰۲، ۲۸۵، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۶۱، ۴۹۶، ۵۱۹، ۵۸۹، ۶۳۱، ۶۸۳، ۷۶۵، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۱۰

موسوی لاری، سیدعبدالله (نماینده مجلس): ۶۰۶

موسوی، میرحسین (نخست وزیر): ۵۲، ۵۶، ۶۳، ۶۵، ۷۷، ۱۲۴، ۱۵۰، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۹۱، ۱۹۴، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۶۸، ۲۹۵، ۳۲۰، ۳۴۷، ۳۶۷، ۳۶۸، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۲۷، ۴۸۵، ۴۸۶، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۴۴، ۵۶۳، ۶۰۰، ۶۶۸، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۹۵، ۷۹۶، ۸۵۰، ۸۵۱، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۷۵، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۴۷، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵

مهاجرانی، عطاءالله (نماینده مجلس): ۶۰۶

مهتدی، ناهید: ۱۰۸۲، ۱۰۸۵

مهتدی، محمدرضا (آیت الله، رئیس ستاد پشتیبانی و تسریع کمک به مناطق آسیب دیده در جنگ): ۷۸، ۱۹۱، ۶۴۵، ۷۶۹، ۷۷۰، ۸۴۰، ۱۲۳۲

مهربان، داراب: ۸۴۰

میبدی، جلال: ۱۰۸۴

میتران، فرانسوا (رئیس جمهور فرانسه): ۵۰، ۵۹، ۸۱، ۱۰۹، ۱۳۲، ۱۷۱، ۱۹۴، ۳۰۰، ۳۰۳، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۴۷۶، ۴۹۱، ۶۵۶، ۶۵۷، ۷۳۰، ۷۴۵، ۷۴۷، ۷۶۱، ۸۶۶، ۱۱۹۸

میرزایی، علی اکبر (ناخدا سوم): ۱۱۶۵، ۱۲۳۷

میرسلیم، مصطفی (مشاور عالی رئیس جمهور): ۸۵۱، ۸۸۰، ۱۰۹۳

ناجی، حسین: ۱۰۴۰

ناروئی: ۱۷۳

ناصر برواری (عضو سابق مجلس ملی عراق): ۱۲۳۳

ناطق نوری، علی اکبر (وزیر کشور): ۲۴۱، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۸۴۰، ۱۰۴۰

ناکاجیما، توشی جیرو (معاون وزیر امور خارجه ژاپن): ۴۲۹، ۴۴۹، ۴۶۹

ص: ۱۴۰۱

نایف حواتمه (رهبر جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین): ۸۰۲، ۸۲۱، ۸۸۰، ۱۲۵۸

نایک، نیاز (معاون وزارت امور خارجه پاکستان): ۶۰۸

نبوی، بهزاد (وزیر صنایع سنگین): ۸۱۶

نبوی، مرتضی (وزیر پست و تلگراف و تلفن): ۱۰۴۰

نبیه بری (رهبر و دبیر کل سازمان امل): ۵۸، ۲۷۴، ۳۲۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۵۳۳، ۵۴۹

نخست وزیر ایتالیا: ۷۶۱

نخست وزیر بحرین: ۱۱۱۴

نخست وزیر ژاپن: ۶۸، ۸۶۷

نخست وزیر قزاقستان: ۷۲۹

نخعی، رشید (فرمانده توپخانه قرارگاه حمزه): ۹۸، ۱۰۲

ندایی، الحاق (وزیر انرژی رژیم صهیونیستی): ۱۲۵۸

نصر، کریم (فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)): ۷۳، ۹۷، ۹۸، ۱۰۱، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۳، ۴۶۳، ۵۳۴، ۵۵۴، ۵۷۱

نظران (دبیر شورای عالی دفاع و سرپرست کمیسیون اداره اسرای عراقی): ۳۱۶، ۶۶۹، ۸۳۸

نعیم حداد (رئیس مجلس شورای ملی عراق): ۴۲۵، ۴۲۸، ۵۰۴، ۷۴۴، ۱۱۵۹

نماینده امام جمعه تهران در ستاد معین استان تهران: ۴۴۲

نماینده ایران در اجلاس بین المللی یونسکو: ۴۴۸

نوربخش، محسن (رئیس کل بانک مرکزی ایران): ۶۲۳، ۶۲۴، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵

نوری، شیخ فضل الله (آیت الله): ۱۲۰۴، ۱۲۰۷

نوری، عبدالله (نماینده امام در جهاد سازندگی): ۱۲۴۴

نوشیروان (از اعضای مرکزیت اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۱۲۶۴

نیازی، مولانا کوثر (وزیر پیشین اطلاعات و امور مذهبی پاکستان): ۱۲۹۲

نیشیکاگی، ایکائو: ۸۳۲

نیکسون، ریچارد: ۱۷۴، ۱۰۲۸

نیلی، حسین: ۱۰۳۹

وابسته مطبوعاتی سفارت ایران در لندن: ۴۷۰

واکل (سرگرد، فرمانده گردان دوم تیپ ۲۶): ۴۰۴

واینبرگر، کاسپار (وزیر دفاع امریکا): ۵۷، ۶۰، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۹۸، ۳۵۱، ۴۷۷، ۵۸۵، ۶۲۷، ۶۴۶، ۶۶۱، ۶۹۱، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۵۵، ۹۹۱، ۱۰۸۱

وبستر، ویلیام (رئیس اداره آگاهی امریکا): ۱۱۶۰

وزیر اقتصاد و بازرگانی جمهوری عربی یمن: ۵۰۷

وزیر امور خارجه مالت: ۲۹۶

وزیر بازرگانی عربستان: ۴۶۸

وزیر بازرگانی و کشتیرانی نروژ: ۴۶۹

وزیر بازرگانی هلند: ۴۶۸

وزیر تجارت خارجی هلند: ۳۴۸، ۴۴۴

وزیر دفاع عربستان سعودی: ۲۷۰

وزیر صنایع و برق عربستان: ۱۹۵

وزیر علوم و توسعه رژیم صهیونیستی: ۱۱۱۵

وزیر کار و امور اجتماعی امارات متحده عربی: ۶۲۵

وزیر مشاور در امور بازرگانی ایتالیا: ۶۹۰

وزیر مشاور در امور نخست وزیری کویت: ۱۱۹۷

وزیر نفت قطر: ۸۲۸

وزیر نفت ونزوئلا: ۷۳۲

وستی، جان (رئیس ستاد مشترک ارتش امریکا): ۵۶۶

وکیلی، احمد (از واحد تحقیق و بازرسی سپاه): ۷۱

ولایتی، علی اکبر (وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران): ۴۷، ۶۴، ۱۳۰، ۱۵۰، ۲۱۹، ۲۲۳، ۲۳۹، ۲۴۰، ۳۱۶، ۴۰۹، ۴۱۳، ۴۴۶، ۵۰۴، ۵۱۱، ۵۴۵، ۶۶۹، ۷۱۵، ۸۱۴، ۸۱۵، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۶، ۱۰۴۰، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۷۶، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵

ولید (سرهنگ دوم، فرمانده نیروهای گردان کماندوی عراق): ۱۸۳

ولید جنبلاط (رهبر دروزی های لبنان): ۴۱۵، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۹۷، ۸۴۵، ۱۰۵۱، ۱۱۶۲، ۱۱۹۸

ولیعهد اردن: ۱۱۱۴، ۱۱۶۲

هادل، رونالد (وزیر انرژی امریکا): ۵۸۳، ۶۳۲، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۷۴

هاشمی رفسنجانی، اکبر (حجت الاسلام والمسلمین، رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع، سخنگوی شورای عالی دفاع): ۴۵، ۴۷، ۴۸، ۵۲، ۵۳، ۶۴، ۶۵، ۶۷، ۱۱۳، ۱۲۴، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۲، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۶۷، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۱، ۳۴۷، ۳۵۱، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۴۱۳، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۸۸، ۵۰۹، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۴۲، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۵۸، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۳، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۶، ۶۲۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۶۵، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۸۹، ۷۱۷، ۷۲۸، ۷۴۰، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۸۲۱، ۸۲۴، ۸۳۳، ۸۵۲، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۷، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۱۵۵، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۵۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۸۲

هاشمی، سید محمود (حجت الاسلام): ۱۲۱۵

هاشمی، علی (فرمانده قرارگاه نصرت): ۴۳۷

هاشمیان، حسین: ۶۰۶

هاشمی نژاد، عباس (ناو سروان): ۱۱۶۴، ۱۲۳۷

هانی الحسن: ۳۹۳

هاو، جفری (وزیر امور خارجه انگلیس): ۵۹، ۳۰۰، ۶۷۵، ۶۷۷، ۱۱۹۸

هایدن، بیل (وزیر امور خارجه استرالیا): ۴۴۴

هرتزوک، خیم (رئیس جمهور رژیم صهیونیستی): ۵۹، ۷۰۶، ۷۳۳

هرنو، شارل (وزیر دفاع فرانسه): ۵۰، ۵۳، ۲۷۴، ۴۸۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۸۲۱، ۶۴۸، ۷۷۶

همت، محمدابراهیم (فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)): ۷۴، ۲۵۳، ۳۵۵، ۳۵۶

ص: ۱۴۰۲

۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۷، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۵۴، ۴۹۶، ۵۱۷، ۵۷۱، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۵۱،
۶۵۲، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۸۲، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۴، ۸۲۳، ۸۲۴، ۱۱۸۵

هندوست، عباس (معاون وزارت نفت ایران): ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۴۵

هنری (شهید نیروهای از لشکر ۴۱ ثارالله(ع)): ۲۴۵

هیوز، جان (سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا): ۷۶۰، ۸۴۸، ۱۲۵۲

یارمحمدی، علیرضا (نماینده بم): ۱۲۲۷

یاسر عرفات (رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین): ۱۵۶، ۲۴۵، ۳۰۳، ۳۷۳، ۳۹۳، ۴۱۶، ۴۵۳، ۵۱۲، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۷، ۵۸۶، ۶۱۱، ۶۲۸،
۶۴۸، ۶۴۹، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۲۱، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۶۳، ۷۷۷، ۷۷۸، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۲۱، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۸۰، ۸۸۱، ۹۹۵، ۹۹۶،
۱۰۱۹، ۱۰۲۷، ۱۰۵۲، ۱۰۶۷، ۱۰۷۶، ۱۱۰۱، ۱۱۱۵، ۱۱۹۹، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۷۹، ۱۲۹۹

یان، وشوکی (وزیر امور خارجه چین): ۱۷۱، ۲۴۳، ۳۲۳، ۱۱۸۰

یعقوبی، حسین: ۲۵۷

یوسف ابراهیم (خبرنگار روزنامه وال استریت ژورنال): ۸۷، ۱۰۴۷، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵

یوسف العلوی عبدالله (وزیر امور خارجه عمان): ۸۳۱، ۸۳۲

مکان ها

آبادان: ۱۰۶، ۱۶۶، ۲۳۴، ۲۸۹، ۲۹۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۳۷، ۳۴۶، ۳۸۰، ۴۰۳، ۴۳۷، ۴۸۳، ۵۲۳، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۷۳، ۵۹۱، ۶۳۵، ۶۸۳، ۶۹۸،
۷۳۹، ۷۵۳، ۷۶۸، ۷۸۵، ۸۲۹، ۸۴۷، ۸۵۷، ۱۰۰۵، ۱۰۵۷، ۱۰۸۹، ۱۱۰۳، ۱۱۲۹، ۱۱۵۰، ۱۱۷۱، ۱۲۲۳، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱، ۱۲۷۰

آتن: ۲۷۴، ۶۰۷

آذربایجان غربی: ۴۱، ۴۳، ۱۰۷، ۱۶۶، ۲۱۴، ۲۶۰، ۳۱۴، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۶۱، ۴۰۵، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۶۴، ۴۸۳، ۵۴۰، ۵۷۵، ۶۹۸،
۷۱۰، ۸۱۲، ۸۳۰، ۹۸۷، ۱۰۰۷، ۱۰۱۸، ۱۱۷۱، ۱۲۴۳، ۱۲۸۴

آرژانتین: ۷۷۳، ۷۷۴

آلمان شرقی: ۶۵، ۱۱۱۰، ۱۱۶۵

آلمان غربی: ۶۵، ۱۵۲، ۱۷۶، ۳۵۰، ۳۸۴، ۵۳۲، ۶۰۷، ۶۴۵، ۶۵۸، ۸۳۲، ۸۴۰، ۸۴۱، ۹۹۲، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۱۵۷، ۱۲۲۰، ۱۲۳۱، ۱۲۷۶،
۱۲۸۱، ۱۲۹۰

آنکارا: ۳۴۲، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

ابوظبی: ۴۹، ۸۵، ۲۷۰، ۵۴۷، ۶۲۶، ۶۷۲، ۷۰۴، ۱۲۱۸

اتریش: ۷۰۲

اراک: ۵۰۵

ارتفاع آسمان بین: ۹۷، ۱۰۰، ۱۱۵، ۱۴۴

ارتفاع بازی دراز: ۴۱۸

ارتفاع باژوال: ۴۲، ۱۴۵

ارتفاع براله: ۲۲، ۲۳، ۷۳، ۹۱، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۲۱، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۰۴، ۲۳۰، ۲۵۰، ۲۸۶

ارتفاع بشکان: ۲۱

ارتفاع بلاله: ۹۸

ارتفاع بمو: ۷۳، ۷۴، ۹۵، ۲۰۸، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۴

ارتفاع بناسوته: ۲۰۴

ارتفاع پیرستان: ۶۸۵

ارتفاع پیروزی: ۳۱۲، ۷۵۲

ارتفاع پیروزی ۱: ۵۹۰، ۶۶۶

ارتفاع پیروزی ۲: ۶۶۶

ارتفاع پیروزی ۳: ۶۶۶

ارتفاع تخم مرغی: ۱۸۷، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۲۷

ارتفاع توتمان: ۹۰، ۳۱۲، ۷۶۷

ارتفاع تیکوه: ۱۰۱۱

ارتفاع جانداران: ۶۸۵

ارتفاع چهل چشمه: ۱۴۰

ارتفاع حسنه بشه: ۶۸۵

ارتفاع خانم شیخان: ۲۱۰

ارتفاع خلوزه: ۲۳، ۹۱، ۱۰۳، ۱۱۶، ۱۶۵، ۱۸۳، ۱۸۷، ۲۳۰، ۲۸۰، ۴۳۳، ۴۷۹

ارتفاع خلوزه ۱: ۲۲، ۲۶، ۹۰، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۶۲، ۱۷۹، ۱۸۰، ۲۰۴، ۲۵۰، ۲۸۶، ۳۱۲

ارتفاع خلوزه ۲: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۹۰، ۹۱، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۶، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۴۹، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۶، ۳۰۳، ۳۱۰، ۳۳۴، ۳۷۵، ۳۸۰، ۴۰۳، ۴۰۴

ارتفاع دژن: ۱۰۱۱

ارتفاع دولمیری: ۴۲، ۱۴۵

ارتفاع روکان: ۶۹۷، ۷۶۷

ارتفاع زله: ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۳۰، ۹۱، ۹۲، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۴، ۲۰۷، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۷۹، ۶۳۱، ۷۶۷، ۷۸۲

ارتفاع سرباله: ۲۲، ۲۳، ۹۱، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۰۸، ۲۳۰، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۶۱، ۲۸۶، ۳۱۲

ارتفاع سرکچل: ۷۳، ۱۴۴

ارتفاع سرو: ۵۳۷، ۵۶۹، ۵۸۹

ارتفاع سنگ معدن: ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۹۰، ۱۰۱، ۱۸۷، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۵۰، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۳، ۳۱۱، ۳۳۱، ۳۳۳، ۳۷۵، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۱۸، ۴۲۱، ۶۳۱، ۶۳۳، ۶۵۲، ۶۸۱، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۲۴، ۷۵۱، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۸۰، ۷۸۲، ۸۰۹

۸۲۷

ارتفاع سورکوه: ۸۱۰

ارتفاع سورن: ۲۲، ۲۵، ۹۱، ۹۲، ۹۸، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۸۵، ۲۳۲، ۲۵۰، ۲۸۴، ۲۸۵

ص: ۱۴۰۳

۳۵۶، ۳۵۷، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۹۸، ۴۰۱، ۵۲۰، ۵۷۱، ۵۹۰، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۸۲، ۷۰۹، ۷۶۷، ۷۵۲، ۷۶۶، ۸۱۰

ارتفاع سه درختی: ۲۳، ۷۱، ۷۲، ۹۱، ۱۸۷، ۲۰۲، ۲۰۴، ۳۱۲، ۸۰۳

ارتفاع سیدمصطفی: ۱۸۷، ۲۰۳، ۲۰۷، ۲۰۸

ارتفاع سیر: ۱۴۵، ۲۵۶، ۲۷۵

ارتفاع شاخ تارچر: ۴۰۱، ۴۹۶، ۵۵۴

ارتفاع شاخ نالشکینه: ۳۱۰، ۳۳۴

ارتفاع شاه خراش: ۱۰۱۲

ارتفاع شاهو: ۳۸۲، ۱۰۱۱

ارتفاع شهدا: ۲۳، ۱۸۷، ۲۵۰

ارتفاع شهنه سر: ۶۸۵

ارتفاع شیخ حسن: ۲۳، ۱۸۲، ۱۸۳

ارتفاع شیخ حیدر: ۵۰۰

ارتفاع شیخ گزنشین: ۲۰۷، ۲۸۵، ۳۹۸، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۱۸، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۸۱، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۷، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۵۳

ارتفاع شیخ لری: ۵۵۳

ارتفاع صاحب الزمان(عج): ۲۰۱

ارتفاع طالش: ۴۲

ارتفاع طویل: ۱۶۵

ارتفاع قلانجان: ۲۰۱

ارتفاع قلاویزان: ۷۴، ۹۵

ارتفاع قوچ سلطان: ۲۵۵

ارتفاع کانی مانگا: ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۴

ارتفاع کرگمل: ۲۱

ارتفاع كلو: ۲۰۲، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۵، ۵۷۰

ارتفاع كله قندی: ۳۷۵، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۲۱

ارتفاع كنگرک: ۱۲۱، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۲۰۱، ۲۳۱، ۲۵۰، ۲۸۱، ۴۷۹، ۷۸۴

ارتفاع كولان: ۸۵۸

ارتفاع گرمک: ۱۲۱، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۷۹، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۳۱، ۲۵۰، ۲۸۱

ارتفاع گروه دولک: ۶۸۵

ارتفاع لری: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۳۹، ۷۳، ۹۱، ۹۷، ۹۸، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۲۱، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۲۰۱، ۲۰۵

۲۳۱، ۲۵۰، ۲۸۱، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۱۰، ۳۵۶، ۳۹۴، ۴۰۰، ۴۰۲، ۴۵۷، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۳، ۴۷۹، ۴۸۱، ۴۹۷، ۵۷۲، ۶۳۸، ۸۰۹

ارتفاع مارب: ۱۰۱۱

ارتفاع مارو: ۲۲، ۷۳، ۹۱، ۹۸، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۳، ۱۸۷، ۲۳۰، ۲۵۰

ارتفاع ماسو دایماب: ۶۳۵

ارتفاع میرخویه: ۶۸۵

ارتفاع مرزی قندیل: ۷۸۶

ارتفاع مرزی لک لک: ۴۲، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۵۷، ۱۹۰

ارتفاع مله خور: ۱۶۵

ارتفاع نوری: ۴۲

ارتفاع هایندل: ۷۸۳

ارتفاع هرگنه: ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۷، ۲۲۸، ۲۳۰، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۸۱

ارتفاع هرگنه ۱: ۸۰۳

ارتفاع هرگنه ۲: ۸۰۳

ارتفاع هفت توانان: ۸۰۳، ۸۰۴

ارتفاع هنیمال: ۴۲

ارتفاعات قلاویزان: ۲۱، ۲۸۴

اردبیل: ۷۳۹

اردن: ۵۵، ۵۹، ۶۳، ۸۸، ۱۵۱، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۵، ۱۹۷، ۲۲۲، ۲۵۸، ۲۷۱، ۳۶۸، ۴۱۲، ۴۴۶، ۴۷۳، ۴۸۷، ۵۲۴، ۵۳۲، ۵۴۸، ۵۸۴، ۵۸۶، ۶۹۲، ۷۰۲، ۷۰۷، ۸۰۰، ۸۵۳، ۸۶۸، ۸۸۰، ۸۸۱، ۱۱۰۹، ۱۱۱۳، ۱۱۳۹، ۱۲۳۲، ۱۲۵۳

اردوگاه آوارگان فلسطینی بداوی (لبنان): ۳۷۳، ۴۱۶، ۵۵۰، ۶۹۳، ۷۲۱، ۷۳۴، ۷۶۳، ۷۷۷، ۷۷۸، ۸۴۵

اردوگاه الشعره (لبنان): ۷۳۲

اردوگاه حنطا (لبنان): ۷۳۲

اردوگاه سروآباد: ۴۲۷، ۶۱۷

اردوگاه سنندج: ۴۲۷، ۶۱۷

اردوگاه شتیلا (لبنان): ۳۰۱، ۳۵۲، ۳۹۳، ۸۱۵

اردوگاه شیخ عبدالله (لبنان): ۵۳، ۸۲۱

اردوگاه صبرا (لبنان): ۳۰۱، ۳۵۲، ۳۹۳، ۸۱۵

اردوگاه فلسطینی نهرالبارد (لبنان): ۴۱۶، ۵۵۰

ارومیه: ۴۰، ۷۷، ۱۲۵، ۱۴۸، ۱۹۰، ۲۱۴، ۲۵۹، ۲۶۱، ۳۱۴، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۶۱، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۶، ۴۲۴، ۴۸۳، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۷۴، ۶۱۸، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۶۸۴، ۷۲۵، ۷۳۹، ۸۱۳، ۱۰۰۸، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۱۰۴، ۱۱۷۲، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳

اریتره: ۱۲۴۹

ازمیر: ۱۲۹۵

اسپانیا: ۱۳۶، ۱۱۴۰

اسپی دره: ۷۴۰

استان اربیل (عراق): ۴۴۳

استان اصفهان: ۱۱۵۴

استان ایلام: ۱۲۰۱

استان باختران: ۶۸۷، ۱۲۰۱

استان خراسان: ۱۲۴۵

استان خوزستان: ۳۸، ۳۶۰، ۳۶۴، ۳۸۴، ۴۸۲، ۵۷۳، ۷۰۱، ۷۱۸، ۷۵۵، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۲۴۵، ۱۲۷۰

ص: ۱۴۰۴

استان دهوك (عراق): ۴۴۳، ۷۴۱

استان دياله: ۳۳، ۲۹۳

استان سلیمانیه (عراق): ۳۵، ۴۳، ۸۹، ۹۲، ۱۰۴، ۱۰۸، ۲۳۴، ۳۶۰، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۴۰۲، ۴۲۶، ۴۲۶، ۱۲۶۴

استان سیستان و بلوچستان: ۱۷۳

استان صلاح الدین (عراق): ۵۴۲، ۵۵۰

استان فارس: ۱۰۹۳، ۱۰۹۵، ۱۱۰۳، ۱۱۳۰، ۱۱۳۲، ۱۱۵۲، ۱۱۵۴، ۱۲۲۶

استان کردستان: ۲۱، ۳۲، ۳۴، ۴۱، ۴۳، ۸۹، ۱۲۵، ۱۵۷، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۵، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۰، ۲۴۱، ۲۴۵، ۲۶۰، ۲۹۳، ۳۱۴، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۳۶، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۶۱، ۳۸۵، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۲۷، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۵۰، ۴۶۴، ۴۸۲، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۴، ۵۱۰، ۵۴۰، ۵۵۷، ۵۶۲، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۴۱، ۶۶۹، ۶۸۹، ۶۹۸، ۷۲۸، ۷۵۷، ۸۱۲، ۸۳۰، ۹۸۷، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۱۸، ۱۰۴۱، ۱۰۹۰، ۱۱۷۱، ۱۲۴۷، ۱۲۸۴، ۱۲۹۱

استان کرکوک (عراق): ۳۴، ۱۰۰۶

استان لرستان: ۱۲۲۶

استان مازندران: ۱۹۴، ۷۵۹، ۱۰۷۵

استان همدان: ۷۴۱، ۱۲۰۱

استان یزد: ۱۰۳۸

استان بول: ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

استراسبورگ: ۱۱۹۷

استرالیا: ۸۶۸

استکهلم: ۸۴۳، ۱۱۳۴، ۱۱۴۳، ۱۱۵۲، ۱۱۸۱، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲

اسرائیل (رژیم اشغالگر قدس، رژیم صهیونیستی): ۱۳۸، ۱۷۶، ۲۱۹، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۷۱، ۲۹۹، ۳۰۱، ۳۱۹، ۳۲۱، ۳۲۸، ۳۵۲، ۳۶۹، ۳۸۸، ۴۲۸، ۴۴۸، ۴۵۲، ۴۶۷، ۴۷۷، ۵۱۱، ۵۳۳، ۵۴۴، ۵۶۶، ۵۸۰، ۵۸۵، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۲۷، ۶۸۹، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۸، ۸۰۱، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۳۴، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۶۳، ۸۶۵، ۸۶۷، ۸۷۷، ۸۷۹، ۸۸۱، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۴، ۱۰۱۶، ۱۰۲۲، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۵۲، ۱۰۶۷، ۱۰۷۷، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۱۱۵، ۱۱۱۷، ۱۱۳۵، ۱۱۴۵، ۱۱۵۵، ۱۱۶۰، ۱۱۹۷، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۳۰، ۱۲۳۹، ۱۲۴۷، ۱۲۵۲، ۱۲۵۷، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۸۶، ۱۲۹۲، ۱۲۹۸

اسکله البکر: ۳۶، ۳۷، ۱۱۷، ۲۹۲، ۴۳۷

اسکله العمیه: ۳۶، ۳۷، ۱۱۷، ۴۳۷، ۴۳۸

اسکله شهید رجایی: ۶۶۰

اسکله نوروز: ۲۹۲، ۴۳۷

اسلام آباد غرب: ۱۹۱

اسلام آباد: ۱۱۴، ۵۴۷، ۸۶۹

اسلام شهر: ۱۰۴۲

اشترآباد: ۴۵۴

اشنویه: ۲۶۱، ۴۸۴، ۵۴۰، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۴۸، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۸۱، ۸۸۲، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۲، ۱۱۸۹

اصفهان: ۴۲۳، ۱۲۲۶، ۱۲۴۵

افریقای جنوبی: ۱۲۴۸

افغانستان: ۶۹، ۱۱۵، ۱۷۳، ۱۷۶، ۳۴۵، ۴۷۵، ۶۴۲، ۶۵۷، ۷۹۰، ۷۹۲، ۹۹۰، ۹۹۳، ۹۹۹، ۱۰۱۵، ۱۰۲۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۱۵۵، ۱۱۶۱، ۱۲۴۹

اقیانوس آرام: ۱۲۹۳

اقیانوس هند: ۴۹، ۸۲، ۱۳۸، ۱۷۳، ۳۴۳، ۴۰۵، ۹۸۹، ۱۲۵۱

اکوادور: ۱۰۶۳

الجزایر: ۸۳، ۱۱۲، ۱۳۲، ۱۵۲، ۱۷۶، ۲۴۳، ۲۴۵، ۴۵۰، ۴۵۳، ۵۶۷، ۵۸۵، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۵۶، ۷۲۰، ۷۳۱، ۷۴۵، ۷۷۴، ۷۹۷، ۱۰۶۳، ۱۱۵۷

۱۲۵۰

الجزیره: ۸۸۱، ۱۲۵۱

العماره (عماره): ۲۰، ۲۱، ۳۱۱، ۶۷۰

امارات عربی متحده: ۸۳، ۸۶، ۱۵۲، ۲۲۳، ۲۴۴، ۳۴۸، ۴۸۹، ۶۲۴، ۶۲۵، ۴۷۶، ۶۰۶، ۶۴۷، ۶۹۴، ۷۰۴، ۷۴۴، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۹۷، ۱۲۱۴

۱۲۷۷

امان: ۱۹۷، ۲۲۲، ۲۴۴

امریکا: اکثر صفحات

اندونزی: ۸۶، ۸۶۳، ۱۰۶۳

اندیمشک: ۳۸، ۳۹، ۱۹۴، ۳۲۰، ۵۳۸، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۹۲، ۵۹۸، ۶۷۱، ۶۷۲، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۷۰، ۱۱۷۵

انگلیس (انگلستان، بریتانیا): ۵۰، ۵۸، ۶۵، ۶۶، ۷۰، ۱۱۰، ۱۱۴، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۷۰، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۶، ۱۹۵، ۲۲۲، ۲۴۲، ۲۶۹، ۲۷۱، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۵۰، ۳۶۸، ۳۷۱، ۳۸۹، ۴۱۲، ۴۱۵، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۸۸، ۵۲۷، ۵۳۱، ۵۸۱، ۶۰۲، ۶۳۷، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۷۲، ۶۹۰، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۶۰، ۷۹۰، ۷۹۷، ۸۱۹، ۸۳۱، ۸۴۰، ۸۶۰، ۹۹۲، ۱۰۱۵، ۱۰۲۳، ۱۰۲۶، ۱۰۳۵، ۱۰۴۲، ۱۰۴۷، ۱۰۵۸، ۱۰۶۴، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۹۷، ۱۱۰۱، ۱۱۱۸، ۱۱۳۷، ۱۱۵۵، ۱۱۸۴، ۱۱۹۸، ۱۲۱۴، ۱۲۳۱، ۱۲۵۴

اورشلیم: ۷۴۸، ۱۲۵۷

اوزون دره: ۱۴۶

اهواز: ۱۹۸، ۱۹۹

ایالت باواریای آلمان فدرال: ۱۳۹

ایالت فلوریدای امریکا: ۱۳۶

ایتالیا: ۵۸، ۱۳۶، ۳۰۰، ۳۷۱، ۴۱۵، ۶۴۵، ۶۴۸، ۶۵۸، ۶۶۰، ۶۷۶، ۷۰۶، ۷۶۰، ۷۶۱، ۱۰۱۵، ۱۰۲۶، ۱۰۴۲، ۱۰۶۷، ۱۰۹۷، ۱۱۰۱، ۱۱۵۷، ۱۲۳۴

ایران: اکثر صفحات

ایستگاه حسینیه: ۱۱۷۰

ایشگه سو: ۱۶۶

ایلام: ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۶، ۱۲۲۶

بابل: ۷۵۴

باختران: ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۲۵، ۳۴۶، ۴۲۳، ۵۴۱، ۶۶۸، ۷۴۰، ۷۸۵، ۱۰۷۰

بادانه: ۲۶، ۲۷، ۴۰۲، ۴۳۵، ۴۶۱، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۹۳، ۵۱۶، ۶۳۳، ۷۶۶

ص: ۱۴۰۵

بالاتاق: ۱۲۷

بانه: ۳۳، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۷۳، ۷۵، ۷۶، ۸۹، ۹۲، ۹۵، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۰۶، ۱۲۲، ۱۲۵، ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۸،
۱۸۹، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۰۱، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۸، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۷، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۵، ۲۶۱، ۲۸۱، ۲۸۵، ۲۸۹، ۲۹۰، ۳۱۱، ۳۱۷، ۳۲۰، ۳۳۷،
۳۴۳، ۳۴۶، ۳۷۶، ۴۲۷، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۴۱، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۳۸، ۵۵۶، ۵۷۲، ۵۹۱، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۸۷، ۶۹۹، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۸، ۷۵۳،
۷۵۴، ۷۶۹، ۷۷۱، ۸۱۳، ۸۴۷، ۱۰۱۱، ۱۰۱۳، ۱۱۲۹، ۱۱۹۰، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴

بانی بنوک: ۲۸۵، ۳۳۵، ۳۵۷، ۳۷۸، ۳۹۸، ۴۲۱، ۴۲۲، ۶۶۷، ۶۹۷، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۴

بایوه: ۹۲، ۲۲۷

بحرین: ۸۵، ۱۷۱، ۲۴۴، ۲۶۲، ۳۶۳، ۳۹۰، ۵۱۰، ۵۶۲، ۶۲۶، ۶۴۶، ۶۴۷، ۷۳۱، ۱۱۱۴، ۱۱۱۷، ۱۱۹۶، ۱۲۱۴

بخش ساوجی: ۶۱۶

برازجان: ۱۶۷

برزیل: ۱۱۳

بروجرد: ۱۲۵، ۵۴۱

بروکسل: ۵۸۱

بستان: ۴۰۴

بصره: ۲۱، ۱۰۸، ۳۱۶، ۳۳۶، ۵۶۰، ۶۷۰، ۸۶۱، ۱۱۰۸، ۱۱۷۰، ۱۲۹۳

بعلبک (لبنان): ۵۳، ۵۹، ۶۳، ۱۵۶، ۲۷۴، ۳۲۷، ۳۵۲، ۳۹۲، ۳۹۳، ۴۱۴، ۴۹۱، ۵۳۳، ۶۱۰، ۷۳۲، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۵۶، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲،
۷۶۶، ۷۷۵، ۷۹۳، ۷۹۵، ۸۰۱، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۲۱، ۸۳۳، ۸۴۰، ۸۶۳، ۸۶۶، ۸۷۹، ۱۱۱۳، ۱۱۴۳، ۱۱۵۵، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

بغداد: ۲۱، ۳۳، ۳۴، ۴۷، ۴۹، ۵۴، ۶۸، ۸۰، ۸۴، ۸۸، ۱۰۹، ۱۳۱، ۱۳۴، ۱۴۹، ۱۵۵، ۱۵۸، ۱۹۵، ۲۱۳، ۲۲۳، ۲۳۸، ۲۴۴، ۲۶۲، ۳۱۶، ۳۲۴،
۳۲۶، ۳۳۶، ۳۴۸، ۳۵۱، ۳۶۶، ۳۷۷، ۳۸۵، ۳۹۱، ۴۰۸، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۸، ۴۴۴، ۴۴۷، ۴۵۰، ۴۹۰، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۳۱، ۵۴۲، ۵۴۶، ۵۴۴، ۵۶۴، ۵۸۰،
۵۸۱، ۵۹۶، ۶۰۷، ۶۰۹، ۶۴۴، ۶۵۹، ۶۹۰، ۶۹۴، ۷۱۵، ۷۳۰، ۷۴۵، ۷۵۶، ۷۵۸، ۷۷۰، ۷۷۴، ۷۸۶، ۸۰۰، ۸۳۱، ۸۴۲، ۸۵۳، ۸۵۹، ۸۶۱، ۹۸۷،
۹۸۸، ۹۸۹، ۱۰۱۹، ۱۰۲۳، ۱۰۶۲، ۱۱۱۰، ۱۱۴۶، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۲۳۳، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۷، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳،
۱۲۷۴، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹

بلژیک: ۶۰۲

بلغارستان: ۶۸، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۵۹

بلغراد: ۱۰۹، ۷۱۵، ۷۱۶، ۱۱۹۵، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶

بلوچستان: ۱۷۴

بندر ازمیر: ۱۲۹۴

بندر امام خمینی: ۳۳، ۳۴، ۳۷، ۳۹، ۴۰، ۲۳۶، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۶۴، ۲۹۱، ۲۹۴، ۳۲۶، ۳۴۳، ۳۶۳، ۳۶۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۶۶، ۶۷۰، ۶۸۹، ۸۱۰، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۵۹، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۵۸، ۱۰۷۴، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳

بندر پوشهر: ۳۹، ۴۰۵، ۸۱۰، ۸۳۰، ۸۳۱، ۱۰۳۵، ۱۱۱۴

بندر چابهار: ۴۰۵

بندر دویی: ۶۲۲

بندر راشد در امارت دویی: ۵۸۳

بندر سانتوز: ۶۷۴

بندر عقبه: ۱۹۵

بندر فجیره: ۴۸۸

بندر ینع: ۱۹۵، ۳۲۵

بندر عباس: ۳۷، ۳۹، ۱۲۵، ۱۵۳، ۱۶۹، ۴۰۵، ۴۳۶، ۶۶۰، ۶۷۲، ۶۷۵، ۸۶۳، ۱۰۰۱، ۱۱۰۳، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷

بنگلادش: ۴۵۳، ۷۲۱، ۸۶۳، ۱۰۷۵، ۱۱۰۰

بوئنوس آیرس: ۷۷۴

بوشهر: ۴۳۸، ۵۹۱، ۵۹۲، ۶۳۷، ۱۰۳۶، ۱۰۹۵، ۱۱۰۳، ۱۲۲۶، ۱۲۹۲

بوکان: ۷۷، ۱۵۷، ۲۳۷، ۳۱۴، ۳۴۱، ۳۶۱، ۳۸۱، ۳۸۳، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۸۳، ۵۰۲، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۶۸۶، ۷۲۶، ۸۱۲، ۸۵۸، ۹۸۶، ۱۰۰۵، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۸۹، ۱۲۸۳

بوموسی: ۵۱۲، ۷۱۸، ۸۲۷، ۱۱۰۳

بهبهان: ۳۸، ۳۹، ۳۳۷، ۳۴۶، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۸۴، ۳۸۷، ۴۲۶، ۵۲۴، ۵۲۸، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۹۲، ۵۹۸، ۶۳۶، ۸۲۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۷۰، ۱۱۷۵

بهنشیر: ۴۳۸

بیاره عراق: ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۰۱۴

بیت الله الحرام: ۶۹۹

بیت المقدس: ۵۷، ۲۷۳، ۴۹۱، ۵۶۶، ۷۳۳، ۸۷۸، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۲۷، ۱۱۰۱، ۱۱۹۸، ۱۲۷۳

بیجار: ۲۶۱، ۳۴۱، ۸۱۳

بیروت: ۲۰، ۵۳، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۸۹، ۱۵۶، ۲۲۴، ۲۷۲، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۳، ۳۱۶، ۳۲۱، ۳۲۷، ۳۲۹، ۳۴۵، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۶۲، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۸۸، ۳۹۱، ۳۹۲، ۴۰۵، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۳۰، ۴۵۱، ۴۷۶، ۴۹۰، ۴۹۱، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۲۸، ۵۶۰، ۵۶۶، ۵۸۲، ۵۸۵، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۲۷، ۶۶۱، ۶۹۱، ۶۹۲، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۴۷، ۷۷۶، ۷۹۶، ۸۱۵، ۸۲۰، ۸۳۵، ۸۴۵، ۸۵۱، ۸۷۱، ۸۷۹، ۹۹۱، ۹۹۵، ۱۰۲۸، ۱۰۶۶، ۱۱۱۳، ۱۱۴۲، ۱۱۴۶، ۱۱۶۲، ۱۲۳۹، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۷۴، ۱۲۷۸، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

بیمارستان ۵۳۲ ارومیه: ۷۷۱

بیمارستان اشترآباد: ۴۷۹

بیمارستان گولتادن (مونبخ): ۳۸۴

بیمارستان سینا (تبریز): ۲۵۴، ۴۹۹

بیمارستان شهید صدوقی: ۱۲۲۳

بیمارستان صحرائی لشکر ۸ نجف: ۳۰۹

ص: ۱۴۰۶

بیمارستان طرفه (تهران): ۶۲۲، ۶۳۸، ۷۷۱

بیمارستان گولان (مریوان): ۴۷۹

بیمارستان لقمان الدوله (تهران): ۴۹۹، ۵۹۹، ۷۷۱

بیمارستان مراغه: ۴۹۹

بیمارستان مواسات (دمشق): ۸۱۵

بیمارستان نیروی هوایی: ۸۳۳

پادگان بیکوس (محور سردشت - مهاباد): ۷۵

پادگان پسوه: ۱۲۲۳

پادگان حاج عمران: ۲۱

پادگان سیدصادق: ۱۹۰

پادگان سیدکان: ۱۴۵

پادگان شعبیه: ۱۱۷۰

پادگان شیخ عبدالله (بعلبک لبنان): ۷۴۷، ۷۷۶، ۸۲۰، ۸۲۷، ۸۷۹، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

پادگان قشله: ۴۳۸

پادگان لشکر ۶۴ ارومیه: ۶۰۱

پادگان نیروی دریایی رشت: ۱۹۴

پاریس: ۵۴، ۷۹، ۱۳۱، ۱۳۲، ۲۴۴، ۲۸۹، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۵۲، ۳۶۸، ۳۷۲، ۳۸۴، ۴۷۴، ۴۹۱، ۵۰۱، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۸۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۱۹، ۶۵۶،

۶۷۸، ۶۹۴، ۷۱۵، ۷۴۵، ۷۴۶، ۸۱۹، ۸۳۱، ۸۳۹، ۸۴۹، ۸۷۸، ۹۹۵، ۱۰۰۷، ۱۱۹۹، ۱۲۵۲، ۱۲۷۳

پاسگاه آویهنک: ۱۵۷

پاسگاه بردوک هشتیان: ۶۹۸

پاسگاه بلیس: ۲۵۸

پاسگاه بناسوته: ۲۲۷

پاسگاه تنگ سر: ۱۵۷

پاسگاه زید: ۵۵۶، ۶۸۳

پاسگاه ژاندارمری زیندشت: ۸۱۳

پاسگاه شهید سپاهی مهاباد: ۲۶۰

پاسگاه شیرکل: ۱۱۶

پاسگاه کوخلان: ۳۱۲

پاکستان: ۴۶، ۱۱۵، ۱۷۳، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۷۳، ۶۰۸، ۶۴۶، ۸۶۹، ۹۸۹، ۱۰۷۶، ۱۲۸۲

پالایشگاه آبادان: ۱۰۶، ۱۱۵۸

پالایشگاه عدن: ۵۶۵

پالایشگاه عمان: ۵۶۵

پالایشگاه نفت طرابلس: ۵۵۰

پالایشگاه نفتی الشعیبه: ۶۲، ۱۱۱۲

پاوه: ۱۲۵، ۱۸۹، ۱۲۲۶

پایانه خارک: ۱۱۰، ۸۷۶

پایانه نفتی بندر یومورتالیک: ۱۷۰

پایگاه آویهننگ: ۱۰۷، ۶۱۷، ۶۵۵

پایگاه ابوذر: ۱۰۴۲

پایگاه اشکلان: ۱۱۷۲

پایگاه انزال: ۳۶۱

پایگاه ایرانخواه: ۶۳۵

پایگاه بادین آباد: ۳۸۲

پایگاه باراندوز: ۱۱۷۲

پایگاه برهان: ۶۳۵

پایگاه بغاز: ۱۲۶

پایگاه بولحسن: ۱۱۷۲

پایگاه بهیک: ۴۸۳

پایگاه بیطاس: ۱۱۵۱

پایگاه تازه آباد: ۴۰۶

پایگاه تنگی سر: ۱۰۷، ۷۶

پایگاه جانوره: ۶۸۶

پایگاه چمن ژاندارمری: ۷۳۹

پایگاه چناره: ۴۸۴

پایگاه حصار سپاه: ۳۸۲

پایگاه حلبی: ۹۸۶

پایگاه حیوانات مه‌آباد: ۱۰۸۹

پایگاه خلیفه: ۷۱۰

پایگاه خلیفه لو: ۱۴۸

پایگاه خورخوره: ۱۱۷۲

پایگاه خورنج: ۵۹۴

پایگاه دریایی ولاریوستوک: ۱۲۹۳

پایگاه دو آب: ۲۱۵

پایگاه روستایی زرکندی: ۱۲۶۲

پایگاه ژاندارمری برده رشان: ۱۰۷۰

پایگاه ژاندارمری روستای چره: ۳۱۴

پایگاه ژاندارمری کانی کن: ۱۱۸۹

پایگاه ژاندارمری کردیگلان: ۹۸۶

پایگاه سالیان: ۶۱۷

پایگاه سرتنگ: ۱۲۲۳

پایگاه سفیددره: ۱۱۲۹

پایگاه سلمان فارسی: ۱۰۴۲

پایگاه شاوله: ۷۲۵

پایگاه شریان: ۲۳۳

پایگاه شهدا: ۱۴۸

پایگاه شهید بهشتی تهران: ۱۰۴۲

پایگاه شهید سپاهی: ۱۰۷

ص: ۱۴۰۷

پایگاه شهید کفاشی: ۵۴۰، ۷۵۴

پایگاه صائین بلاغ (مائین بلاغ): ۱۱۰۴

پایگاه صالح: ۱۱۷۲

پایگاه ضدچریکی چغال آوا: ۲۳۴

پایگاه طرزلو: ۱۱۰۴

پایگاه فرانسوی لاندویزیو: ۴۸۶

پایگاه قره نساء: ۶۳۵

پایگاه قونی: ۱۲۰۳

پایگاه کانی رش: ۱۱۷۲

پایگاه کوپر: ۲۳۷

پایگاه کوخلان: ۱۰۴

پایگاه کویر: ۴۸۴

پایگاه گرده بن: ۵۹۴، ۷۱۱

پایگاه گزان بالا: ۴۲۳

پایگاه گزان: ۶۵۵

پایگاه گل تپه: ۱۲۴۲

پایگاه لاوین: ۱۲۰۲

پایگاه مالک اشتر: ۱۰۴۲

پایگاه مرزی آسیاب: ۱۱۰۴

پایگاه مقاومت روستای میرآباد: ۲۱۵

پایگاه مقداد: ۱۰۴۲

پایگاه ممکن: ۵۹۴

پایگاه مهرباب: ۷۶، ۱۰۷

پایگاه ناتو در ازمیر: ۱۲۹۵

پایگاه نظامی مصیره: ۶۷۲

پایگاه نوژه: ۷۴۱

پایگاه نیر: ۷۶، ۱۰۷

پایگاه هزارکانیان: ۱۱۷۲

پایگاه هفتم شکاری: ۱۰۹۳

پایگاه هوایی - دریایی بوشهر: ۶۲۱

پایگاه هویه: ۶۱۷

پرغال: ۵۴۶، ۱۱۱۴

پکن: ۷۰۱، ۱۱۱۰، ۱۱۸۰

پل نو: ۱۰۶، ۶۸۳

پنجوین: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۹، ۷۱، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۲۲، ۱۲۵، ۱۶۱، ۱۸۴، ۱۸۷، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۱۳، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۸، ۲۴۵، ۲۴۹، ۲۵۲، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۹، ۳۰۴، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۹، ۳۳۱، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۶، ۳۴۱، ۳۴۸، ۳۵۶، ۳۶۰، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۸۱، ۳۸۴، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۹، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۲۶، ۴۶۳، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۶، ۵۲۹، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۵۷، ۵۶۱، ۵۹۸، ۶۴۴، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۷، ۶۶۵، ۶۸۱، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۴۱، ۷۵۱، ۷۵۶، ۷۶۷، ۷۸۰، ۷۸۲، ۷۸۶، ۸۲۳، ۸۴۲

۸۶۱

پیرانشهر: ۲۱، ۱۴۴، ۲۳۷، ۲۶۱، ۳۱۵، ۳۴۱، ۴۸۳، ۴۸۴، ۶۱۷، ۶۳۶، ۶۴۸، ۶۶۸، ۶۸۷، ۷۱۱، ۷۳۹، ۷۴۰، ۸۱۳، ۸۷۴، ۹۸۶، ۱۰۰۹، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۳۸، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۴۱، ۱۲۴۳، ۱۲۶۲، ۱۲۸۳

پیونگ یانگ: ۲۶۸، ۲۹۵، ۳۴۷

تازه آباد دویه: ۱۲۶۳

تازه آباد: ۱۴۱

تأسیسات آمونیاک شیراز: ۷۱۷

تأسیسات اتمی عراق: ۲۲۳، ۶۶۰، ۶۶۱

تأسیسات پتروشیمی بندر امام خمینی: ۴۴۹

تأسیسات گاز کنگان: ۷۱۷

تأسیسات نفتی ایران: ۴۴، ۴۸، ۴۹، ۶۷، ۷۹، ۸۰، ۸۲، ۱۱۴، ۱۵۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۲۳، ۲۴۲، ۲۴۴، ۲۹۶، ۳۲۲، ۳۶۳، ۴۲۵، ۴۴۹، ۴۶۹، ۵۴۶، ۵۹۶، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۶۸، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۸۹، ۷۵۹، ۱۰۴۴، ۱۱۴۳، ۱۲۲۰، ۱۲۹۲

تانزانیا: ۸۴۰

تایلند: ۸۶۸، ۱۲۳۴

تایوان: ۱۱۵۷

تبریز: ۱۶۷، ۱۸۸، ۲۵۴، ۴۹۹، ۵۹۹

تپه ایمان: ۱۸۳، ۱۸۴

تپه شهدا: ۹۱، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۲۷

تپه مسعود: ۳۰۳

تپه های سید مصطفی: ۲۸۰

ترکمن صحرا: ۷۲۸

ترکیه: ۴۰، ۶۷، ۸۱، ۱۵۱، ۱۶۹، ۱۷۱، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۲۳، ۲۹۳، ۴۰۹، ۴۴۴، ۵۰۷، ۶۴۱، ۷۰۲، ۷۳۹، ۸۶۸، ۸۶۹، ۱۰۰۸، ۱۰۱۳، ۱۱۵۷، ۱۲۵۱، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

ترمینال نفتی خارک: ۲۴۰، ۸۲۹

تکاب: ۱۶۶، ۲۶۱، ۵۹۳، ۵۹۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۹۸، ۷۴۰، ۷۵۳، ۸۱۳، ۸۳۸، ۹۸۶، ۱۰۱۱

تکان تپه: ۴۰۸

تل آویو: ۱۹۷، ۶۲۷، ۸۱۹، ۸۶۳، ۸۶۷، ۹۹۴، ۱۱۱۵، ۱۲۳۹، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

تمرچین: ۷۷۱

تموغه: ۷۶۹

٧١٨: ٧١٨ ٧١٨

٧١٨: ٧١٨ ٧١٨

٣١٢: ٣١٢ ٣١٢

١١٨٤: ١١٨٤ ١١٨٤

١٤٠٨: ١٤٠٨ ١٤٠٨

تنگه دربند: ۲۱

تنگه رودکان: ۲۳، ۳۰، ۳۱، ۲۳۲، ۳۵۶، ۳۵۹، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۱۸، ۵۱۸، ۵۲۰، ۵۳۷، ۵۹۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۸۱، ۶۹۷، ۷۱۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۶۷، ۷۸۰، ۷۸۲، ۷۸۳، ۸۲۴

تنگه سرتک: ۲۰۹

تنگه کارون: ۴۰۰

تنگه هرمز: ۱۹، ۳۳، ۳۴، ۳۴، ۴۴، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۲، ۵۱، ۸۲، ۸۴، ۸۷، ۸۸، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۴، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۵، ۱۹۳، ۱۹۶، ۲۲۲، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۶۴، ۲۸۷، ۲۹۶، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۶۵، ۳۶۸، ۳۷۲، ۳۸۷، ۳۹۰، ۴۰۵، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۲۲، ۴۲۸، ۴۳۰، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۶۷، ۴۶۹، ۴۶۹، ۴۷۱، ۴۷۳، ۴۷۵، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۵۰۶، ۵۱۰، ۵۲۵، ۵۲۷، ۵۳۲، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۶۵، ۵۷۹، ۵۸۳، ۵۹۷، ۶۰۱، ۶۰۶، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۳۶، ۶۳۸، ۶۴۰، ۶۴۶، ۶۴۸، ۶۷۰، ۶۷۲، ۶۷۵، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۴۴، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۷۴، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۲۷، ۸۳۱، ۸۴۳، ۸۴۹، ۸۶۰، ۸۶۳، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۵، ۱۰۲۱، ۱۰۲۳، ۱۰۴۳، ۱۰۴۷، ۱۰۶۵، ۱۰۹۳، ۱۰۹۵، ۱۱۰۳، ۱۱۱۷، ۱۱۳۴، ۱۱۴۵، ۱۲۸۲، ۱۲۸۸، ۱۲۹۳

توکيو: ۱۳۵، ۴۵۰، ۶۰۷، ۷۵۸، ۸۱۶، ۸۵۹، ۸۶۷، ۱۰۲۴، ۱۰۳۶، ۱۰۹۳، ۱۲۹۳

توگو: ۳۸۹، ۴۴۵، ۴۷۳

تونس: ۲۲۱، ۳۷۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۵۸۵، ۶۱۰، ۷۶۲، ۱۰۸۱، ۱۰۹۹، ۱۲۵۱

تویسرکان: ۵۴۱

تهران: ۳۰، ۳۴، ۳۶، ۵۸، ۶۴، ۷۰، ۸۷، ۱۰۹، ۱۳۴، ۱۵۲، ۲۲۲، ۲۳۵، ۲۳۸، ۲۴۳، ۲۶۸، ۲۹۷، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۲۲، ۳۲۶، ۳۲۹، ۳۴۱، ۳۴۳، ۳۴۵، ۳۴۷، ۳۹۰، ۳۹۱، ۴۱۸، ۴۴۲، ۴۴۷، ۴۴۹، ۴۷۲، ۴۷۴، ۵۰۳، ۵۰۶، ۵۰۹، ۵۶۳، ۵۸۰، ۵۹۶، ۵۹۹، ۶۳۹، ۶۴۵، ۶۵۶، ۶۶۵، ۶۷۶، ۶۸۱، ۶۸۸، ۶۹۲، ۷۰۹، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۲۷، ۷۵۶، ۷۷۹، ۷۸۶، ۷۸۴، ۸۳۳، ۸۴۹، ۸۵۱، ۸۵۷، ۸۶۹، ۸۷۷، ۸۷۸، ۹۹۲، ۹۹۳، ۱۰۳۸، ۱۰۴۲، ۱۰۴۴، ۱۰۵۴، ۱۰۶۴، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۸۲، ۱۰۸۵، ۱۱۱۸، ۱۱۲۴، ۱۱۲۶، ۱۱۳۴، ۱۱۴۴، ۱۱۴۶، ۱۱۵۸، ۱۱۶۶، ۱۱۷۶، ۱۲۱۰، ۱۲۳۳، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۷۲، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۴، ۱۲۹۹

جاده آبادان - نهر قصر: ۱۱۸

جاده آسفالت پنجوین - سیدصادق: ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۷۵۲

جاده آسفالت پنجوین - شاخ تارچر: ۵۹۰

جاده آسفالت پنجوین - نالپاريز: ۲۳، ۳۵۶، ۵۹۰، ۶۵۲، ۶۹۷

جاده آسفالت درجه ۲ پنجوین - هرگنه - ولياوه و هلال آوه: ۹۲

جاده آسفالت درجه ۳ از پنجوین تا مرز: ۹۲

جاده آسفالت سیدصادق - حلبچه و خرما: ۹۲

جاده آسفالت سیدصادق - سلیمانیه: ۹۲

جاده آسفالت کخلان - سرسوراو: ۹۲

جاده آسفالت گرمک - پنجوین: ۶۳۱، ۲۸۱

جاده اصلی چوارتا - نالپاریز: ۸۲۶

جاده اصلی فاو - رأس البیشه: ۱۰۶

جاده بعلبک - حمص: ۱۲۹۸

جاده بیمضرته - کانی سورک (کانی سرخ): ۸۸۲

جاده پنجوین - شانه دری: ۳۵۹

جاده پیرانشهر - اشنویه: ۸۸۱

جاده پیرانشهر - سردشت: ۱۰۰۶، ۱۰۰۷

جاده تنگه روکان: ۳۷۵

جاده جنوب کانی مانگا - توتمان: ۹۲

جاده چمک - شیخ المارین: ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۶۱، ۵۱۶، ۵۱۷

جاده چمک - لری - شیخ المارین: ۴۹۴، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۹۷، ۵۳۴

جاده چوارتا - نالپاریز: ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۵۴، ۵۶۹، ۵۸۹، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۲

جاده چوارتا: ۵۵۴

جاده خرمشهر - شلمچه: ۸۴۷

جاده دره تفی - سربراله: ۴۵۷

جاده دره شهدا - اشنویه: ۸۸۱

جاده روستائی بهیک - میرآباد: ۱۱۳۰

جاده روکان - نالپاریز: ۹۰

جاده زم: ۸۸۲

جاده سردشت - مهاباد: ۸۷۵

جاده سنندج - باختران: ۱۹۱

جاده سنندج - دیواندره: ۴۲۳

جاده سنندج - مریوان: ۱۲۴، ۳۴۰

جاده شاندری - بانی بنوک: ۱۶۵

جاده شاندری - نالپاریز - پنجوین: ۳۹۸، ۴۱۸

جاده شانه دری - سیدصادق: ۳۵۷

جاده شوسه پنجوین - کانی مانگا: ۹۲

جاده شوسه پنجوین - گرمک - سرسوراو: ۹۲

جاده شوسه پنجوین - نخلان میشاو: ۹۲

جاده شهر دیاله: ۷۰۳

جاده شیخ گرنشین: ۳۵۹، ۴۶۱، ۴۹۴، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۳۴

جاده علیک آباد: ۸۸۲

جاده قشله: ۱۰۶

جاده کوماسی: ۸۴۷

جاده لری - چمک: ۴۳۴، ۴۵۴

جاده لری: ۶۳۳

جاده مرزی سردشت - بانه: ۳۲، ۲۱۳

جاده مهاباد - میاندوآب: ۱۲۸۳

جاده مهندسی رزمی سپاه خرمشهر: ۱۲۲۶

جاده نالپاريز - پنجوين: ۲۳۲

جاده نالپاريز - چوارتا: ۶۵۲، ۶۶۷

ص: ۱۴۰۹

جاده نالپاریز - دره میانه: ۷۵۲

جاده نقده: ۸۸۱

جاده نهر قصر: ۱۱۸

جبهه مریوان - بانه: ۵۲۲

جبهه مریوان - پنجوین: ۴۲۶

جزیره اسکوتره: ۶۷۲

جزیره خارک: ۴۸، ۱۱۴، ۲۴۴، ۴۰۸، ۵۰۸، ۵۹۲، ۶۲۲

جزیره سیری: ۱۰۲۴

جزیره فاو: ۸۵

جزیره قشم: ۸۴

جزیره کرس: ۸۱

جزیره لارک: ۱۱۰۳

جزیره مصیره: ۱۳۸، ۱۷۳

جزیره مینو: ۱۰۶، ۱۴۵، ۳۶۰، ۴۸۳، ۶۹۸، ۱۰۰۵، ۱۰۵۷، ۱۰۸۹، ۱۱۲۹، ۱۱۵۰، ۱۲۲۳، ۱۲۴۱

جزیره هرمز: ۱۱۰۳

جزیره هنگام: ۱۱۰۳

جلگه بقاع: ۶۱۰

جوادیه تهران: ۳۱۹

جوانرود: ۴۰، ۱۲۲۶

جولان: ۷۰۶، ۱۰۷۷

جهرم: ۱۲۷، ۱۲۲۷

جیرفت: ۱۲۵

چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز: ۳۸۷، ۷۵۷

چوارتا: ۹۲، ۹۷، ۱۱۶، ۲۸۵، ۵۱۸، ۵۹۱، ۶۲۰، ۸۲۶

چین: ۶۲۸، ۷۰۱، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۸۰

حاج عمران: ۱۰۸، ۱۴۴، ۱۹۲، ۳۳۵، ۶۱۹، ۶۷۰، ۸۶۱، ۱۱۷۱، ۱۲۴۱

حسن آباد: ۷۳، ۹۰، ۱۲۳

حسین آباد: ۱۰۱۰، ۱۰۱۲

حسینیه جماران: ۱۰۱۴

حلبچه: ۱۰۰، ۳۳۵، ۳۷۹

حوزه نفتی نوروز: ۲۴۴، ۸۲۹

حوزه های نفتی کرکوک عراق: ۱۷۰، ۱۹۵

خارک: ۷۹، ۸۰، ۸۴، ۸۶، ۱۱۱، ۱۹۷، ۲۴۲، ۲۹۷، ۳۴۲، ۴۰۵، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۳۰، ۴۳۲، ۵۴۲، ۵۹۶، ۶۲۱، ۶۳۷، ۶۷۰، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۹۰، ۷۵۹، ۷۷۵

۸۳۱، ۸۵۹، ۸۶۰، ۱۰۲۴، ۱۰۳۶، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۷۴، ۱۱۱۱، ۱۱۵۲، ۱۲۹۲

خاکریز کانی شایان: ۷۶۷

خانقین: ۱۵۷، ۵۵۸، ۶۷۰

خرم آباد: ۱۲۵، ۵۴۱، ۷۲۶

خرمال: ۱۶۲، ۲۰۹، ۳۶۰، ۳۷۹

خرمشهر: ۱۰۶، ۱۴۵، ۱۶۶، ۱۸۹، ۲۳۴، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۶۶، ۲۸۹، ۲۹۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۳۷، ۳۴۶، ۳۸۰، ۳۸۶، ۴۰۳، ۴۴۲، ۴۸۳، ۴۹۸

۴۹۹، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۷۳، ۵۹۱، ۶۳۵، ۶۸۳، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۸، ۷۰۱، ۷۱۹، ۷۳۹، ۷۶۸، ۷۷۱، ۷۸۵، ۸۲۹، ۸۴۷، ۸۵۷، ۱۰۰۵، ۱۰۵۷

۱۰۸۹، ۱۰۹۷، ۱۱۰۳، ۱۱۰۸، ۱۱۲۹، ۱۱۵۰، ۱۱۷۰، ۱۲۲۳، ۱۲۲۵، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱، ۱۲۶۸، ۱۲۷۰

خرنو کدار: ۱۶۲

خط پنجوین - کانی مانگا: ۶۵۳

خط کانی مانگا - پنجوین: ۶۶۶

خط لوله انتقال نفت عراق - عربستان سعودی: ۸۰، ۴۸۷، ۶۴۴

خط لوله عراق - ترکیه: ۱۶۹، ۱۹۵، ۴۴۴، ۴۶۸، ۴۸۷، ۶۰۷، ۷۰۲، ۱۰۲۳

خط لوله نفت عراق - سوریه: ۴۹، ۱۳۴، ۲۲۳، ۲۴۴، ۲۹۷، ۴۶۸، ۴۷۶، ۴۸۷

خلی ۲: ۱۰۶

خلیج فارس: اکثر صفحات

خلیفان: ۴۰۵، ۱۰۱۲

خاومین: ۴۸۳

خوارمیر: ۲۵۶

خور عبدالله: ۳۶، ۱۰۶، ۱۱۷، ۴۳۷

خور موسی: ۴۰، ۲۴۱، ۴۳۶، ۸۱۰، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶

خورخواه: ۷۶۹

خوی: ۲۶۱، ۸۱۳

خیرآباد: ۱۴۱

داکا (پایتخت بنگلادش): ۷۰۱، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۴، ۱۰۴۴، ۱۰۷۵

دربندیخان: ۲۱، ۲۲، ۳۵، ۳۶، ۷۳، ۷۴، ۹۵، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۴، ۴۱۸، ۷۲۴، ۱۱۶۹، ۱۱۸۴، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷

درمان آباد: ۱۴۵

دره آلان: ۵۰۲

دره بقاع: ۵۸، ۲۷۴، ۳۰۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۶۰، ۷۷۵، ۸۰۱، ۸۳۴، ۹۹۵، ۱۲۹۸

دره تفی (مربوان): ۹۹، ۳۵۸، ۳۹۷، ۴۵۷، ۵۱۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۱۳، ۶۶۶، ۸۰۷، ۸۲۳

دره شهدا: ۴۰۶

دره شیلر: ۱۱۵، ۱۲۴۳

دره قاسملو: ۱۰۰۸

دره میانه: ۲۹، ۳۲، ۵۱۸، ۵۲۰، ۵۵۴، ۵۶۹، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۱، ۶۳۴، ۷۸۰، ۸۰۹، ۱۰۵۷

دره واران: ۹۹، ۱۲۴

دریاچه دربندیخان: ۲۰۸

دریاچه زریوار: ۱۸۹، ۲۱۱، ۲۵۴، ۲۵۵، ۸۵۷

دریای احمر: ۸۶، ۱۹۵، ۳۲۵، ۴۴۴، ۶۰۷، ۱۰۴۹

دریای عمان: ۱۶۹، ۶۴۶، ۷۱۵، ۷۴۱، ۱۱۰۴، ۱۲۸۲

ص: ۱۴۱۰

دریای مدیترانه: ۸۷، ۱۱۲، ۱۹۵، ۶۷۶، ۸۶۱، ۹۸۹،

دزفول: ۳۸، ۳۹، ۱۹۴، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۶۳، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۹۴، ۲۹۵، ۳۲۰، ۳۴۶، ۴۲۶، ۵۶۲، ۵۹۸، ۶۷۱، ۶۷۲، ۷۶۹، ۸۲۸، ۱۰۷۵، ۱۱۴۹، ۱۱۵۱، ۱۱۷۰

دزلی: ۲۸، ۱۲۳، ۱۲۴

دشت پنجوین: ۱۸۴، ۳۱۳، ۳۶۲

دشت خرمال: ۲۶، ۴۳۵، ۴۶۱، ۴۸۱، ۶۱۵، ۶۵۲، ۸۲۵

دشت خوزستان: ۳۶۴

دشت گرگان: ۳۶۶

دشت هایندل: ۶۱۴، ۶۱۵

دماوند: ۱۰۴۲

دمشق: ۵۸، ۵۹، ۶۲، ۸۴، ۸۷، ۸۸، ۱۱۲، ۱۳۴، ۱۵۲، ۱۷۶، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۹۷، ۳۲۹، ۳۵۲، ۳۹۳، ۴۵۰، ۴۹۰، ۵۸۵، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۰۶، ۷۲۱، ۷۳۴، ۷۷۷، ۸۰۰، ۸۰۲، ۸۱۵، ۸۲۱، ۸۳۳، ۸۳۵، ۸۵۱، ۸۷۱، ۸۷۹، ۸۸۰، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۵۲، ۱۰۶۶، ۱۱۴۴، ۱۱۶۲، ۱۱۹۸، ۱۲۲۱، ۱۲۳۸، ۱۲۵۸، ۱۲۷۴، ۱۲۷۷

دوپارا: ۱۵۷

دوحه: ۲۴۴، ۴۷۵، ۴۸۹، ۵۱۰، ۵۴۷، ۵۷۹، ۶۲۶، ۶۲۸، ۶۷۳، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۵۱، ۱۲۵۱

دوزخ دره: ۱۰۱۱

دولتو (شمال غربی سردشت): ۴۳، ۲۵۸

دولکان (عراق): ۷۸۵، ۷۸۶

دوله سور: ۳۵۷، ۴۲۱، ۴۳۴

دهانه شیلر: ۲۱، ۲۲، ۸۹

دهلران: ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۶

دهلی نو: ۴۵۳، ۵۸۱، ۶۰۲

دیری فارم: ۱۰۶، ۶۳۵، ۶۸۳

دیواندره: ۴۰، ۷۷، ۱۲۷، ۱۹۰، ۲۳۷، ۲۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۴۲۴، ۴۶۲، ۵۴۰، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۶۸، ۶۹۹، ۷۴۰، ۸۱۳، ۱۰۱۱، ۱۱۷۲، ۱۱۸۹، ۱۲۴۳، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳

رأس البیشه: ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۷، ۱۹۷

رامهرمز: ۳۹، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۷۰

رانیه (عراق): ۱۲۶۴

راه آهن خرمشهر: ۶۸۳

رباط: ۱۰۸۱

رشت: ۱۲۲۷

رم: ۴۷۵، ۶۴۸، ۷۶۱، ۷۶۳

رود اردن: ۵۶۶، ۱۲۷۳

رود قزljه: ۲۶، ۷۳، ۱۸۴، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۳۳، ۳۵۶، ۳۶۲، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۳۳، ۴۵۷، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۵۳، ۵۷۰، ۶۳۲، ۸۰۴

رود کارون: ۴۰۴، ۷۱۹

رود نیل: ۲۱۷

رودخانه زاب کوچک: ۹۲

رودخانه شیلر: ۹۲، ۱۰۰، ۶۳۸

رودخانه قزljه سو: ۹۱

رودخانه کرخه: ۱۲۲۶

رودخانه گوگسور: ۵۳۷، ۷۸۲

روستای آجی دره: ۱۰۱۲

روستای آرنا: ۷۳۹

روستای آسیاب: ۷۸۲، ۱۰۸۹

- روستای آشکالان: ۱۰۱۰
- روستای آشناک (اشنک): ۱۰۰۸
- روستای آغ بلاغ: ۲۶۰
- روستای آغلان: ۶۴۸، ۱۰۱۰
- روستای آلتون: ۲۱۵
- روستای آلکو: ۶۵۶
- روستای آلمانه: ۱۲۸، ۱۲۸۴
- روستای آویهنک: ۷۵، ۱۲۳، ۳۶۱، ۴۲۵، ۵۲۱
- روستای ابدال صمدی: ۱۰۱۳
- روستای ابراهیم حصار: ۸۵۸
- روستای اتابک: ۱۰۱۱
- روستای اجواج قلعه رش (کله رش): ۱۰۰۸
- روستای احمد غریب: ۱۰۱۳
- روستای اربابه: ۴۹۹
- روستای اربنوس: ۱۰۱۰
- روستای اربیلان: ۱۰۱۳
- روستای ارسوله: ۱۴۰
- روستای ارمنی باغی: ۱۰۱۰
- روستای اساوله: ۱۰۰۶
- روستای اسب میرزا: ۱۴۵
- روستای اسپي دره: ۶۸۵، ۱۰۰۸
- روستای اسحاق آباد: ۱۴۱

روستای اشکان بالا: ۲۵۶

روستای اشکان پایین: ۲۵۶

روستای اشکان: ۲۷۵، ۲۵۸، ۲۵۶، ۴۲

روستای اشنویه زنگک: ۱۱۷۲

روستای اغلوی: ۴۰۸

روستای الله دره: ۶۵۴

روستای الیار (علیا): ۷۶۹

روستای ام کندی: ۱۰۰۶

روستای امین آباد: ۵۰۰، ۴۰۶

روستای انب: ۳۷۹

ص: ۱۴۱۱

روستای انجمنه: ۱۲۸۴

روستای انجند: ۱۲۸

روستای اوربان: ۱۹۰

روستای اوزون دره: ۵۰۰

روستای ایراب: ۳۱۱

روستای ایسوله: ۱۴۱

روستای بابکرآباد: ۱۰۱۳، ۱۰۰۹

روستای باجوند: ۱۰۰۵

روستای بادین آباد: ۱۰۶۹

روستای بارژگه: ۱۰۰۹

روستای باش بلاغ: ۷۵۳، ۱۰۱۰، ۱۰۱۲

روستای بالقچی: ۶۵۶

روستای بالک: ۱۲۸۴

روستای بایدر بالا: ۱۲۸، ۱۴۱، ۱۰۱۲

روستای بایرام بوغا: ۱۰۰۹

روستای باینجان: ۲۵۴، ۷۷۱، ۱۰۱۲

روستای بران: ۱۴۵

روستای بردسپیان: ۱۴۵

روستای بردمه: ۱۰۱۱

روستای برده رشان: ۱۰۱۳، ۱۰۷۰

روستای برده گوره: ۱۰۷

روستای برشخواران: ۱۰۰۸

روستای برقرو: ۳۱۴

روستای بکرآباد: ۶۹۹

روستای بلچه سور: ۱۴۱

روستای بناب: ۵۵۶

روستای بنده داغی: ۱۰۱۲

روستای بنگوئن: ۶۴۸

روستای بنومرگ: ۶۸۵

روستای بنی خلف: ۶۴۸، ۶۸۶، ۷۱۱

روستای بوئین: ۱۲۴۳

روستای بوبانه: ۶۴۸

روستای بوخلو: ۳۱۴، ۶۵۶

روستای بوردمه ایسوله (عیوله): ۱۰۱۳

روستای بوردمه: ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۴۱

روستای بیان دره: ۲۸۹، ۱۲۴۳

روستای بیتوش: ۴۲، ۲۵۶، ۲۵۷، ۱۰۱۰

روستای بیددره: ۶۶۸، ۱۰۱۳، ۱۲۴۳

روستای بیرم: ۴۰۶، ۵۰۰

روستای بیژوه: ۴۲، ۱۴۶، ۱۵۷، ۲۵۶، ۲۷۵، ۵۷۵، ۵۹۴، ۵۹۵، ۱۰۱۰

روستای بین دره: ۷۷۱

روستای پاوله: ۴۸۳

روستای پشت: ۷۴۰

روستای پیچاقچی: ۴۶۴

روستای پیر عمران: ۱۰۱۱

روستای پیرمقدار: ۵۹۴

روستای پیرمند: ۱۲۲۴

روستای تازه آباد: ۵۹۴، ۱۲۶۳

روستای تازه کند: ۵۵۶

روستای تاوه تک: ۶۴۸

روستای تبریزخاتون: ۶۵۴

روستای ترازوله: ۶۱۷

روستای تراغه: ۱۰۱۰

روستای ترجان: ۶۵۵

روستای ترکاشه: ۴۰۶

روستای ترک دره: ۸۵۹

روستای تشکاش: ۱۲۸، ۱۴۱

روستای تعاون: ۱۲۸۴

روستای تموغه: ۴۶۴، ۵۲۱، ۵۷۴

روستای تمونه: ۸۵۸

روستای تودار ملا: ۱۰۱۳

روستای توران: ۶۸۵

روستای توژال: ۶۸۶، ۷۱۱

روستای تیزآباد: ۱۰۱۰

روستای تیژتیژ: ۱۰۱۳

روستای تیلکو: ۶۳۵

روستای جانداران: ۶۴۸

روستای جانوره: ۵۷۴

روستای جلدیان: ۳۴۰، ۶۱۸

روستای جوانمرد: ۱۲۰۱

روستای جونی: ۴۰۶

روستای چاله سوره: ۱۴۱

روستای چپر: ۱۴۵

روستای چشمه دراز: ۶۳۵

روستای چمک: ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۶۱

روستای چنار: ۲۵۶

روستای چنارتو: ۱۰۸۹

روستای چور: ۱۲۸

روستای چومان: ۱۰۰۹

روستای چوملان: ۲۶۰

ص: ۱۴۱۲

روستای چوملو: ۶۸۷

روستای چهار دیواری: ۱۰۱۲

روستای چیان: ۴۹۹

روستای چیره: ۱۲۶۴

روستای حاج عبدل: ۱۴۰، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۲۶۳

روستای حاجی مامیان: ۶۴۸

روستای حاجی آباد: ۳۶۲، ۵۷۴

روستای حاجی لک: ۳۶۲، ۵۷۴

روستای حالو: ۶۴۸

روستای حسن قره: ۱۰۱۲

روستای حسنلو: ۱۰۱۲، ۱۰۱۳

روستای حسین آباد: ۸۱۳، ۸۵۷

روستای حمزه قاسم: ۸۵۸

روستای حیران: ۶۹۹

روستای خالبازه: ۱۰۱۰

روستای خامسان: ۵۹۴

روستای خاناوین (فناوین): ۱۲۲۴

روستای خرابه: ۹۸۷

روستای خرم آباد: ۳۴۰، ۵۷۴

روستای خضرلک: ۶۳۵

روستای خواشت: ۶۱۷

روستای خورخوره: ۱۰۷، ۱۶۶

- روستای خوزه: ۶۳۵
- روستای خوش لان: ۱۰۱۳
- روستای خوشه دره: ۱۰۱۰
- روستای خیاره: ۷۸۵
- روستای دادنه: ۶۱۷
- روستای داراب: ۱۰۰۸
- روستای دارساوین: ۳۶۱
- روستای داش آلوچه: ۱۰۱۰
- روستای داش کسن: ۸۱۲
- روستای داودآباد: ۶۸۵
- روستای دایما: ۱۰۰۹
- روستای دربند: ۱۰۰۹، ۷۴۰
- روستای درکه: ۲۶۰
- روستای درمکان: ۶۸۵
- روستای درمه: ۶۸۵
- روستای دره پنبه دان: ۷۶۹
- روستای دره نفی: ۳۶۱
- روستای دره وزان: ۱۰۱۲
- روستای دره آبخور: ۱۰۰۹
- روستای دره آبی: ۱۰۱۱
- روستای دره بانی: ۱۰۱۳
- روستای دره شیخان: ۱۰۱۰

روستای دری: ۱۲۸، ۱۹۰

روستای دریکه: ۱۰۳۸

روستای دشوان: ۱۰۰۸

روستای دلارگرم: ۱۴۵

روستای دوریان: ۱۴۰

روستای دوزخ دره: ۱۰۱۲، ۱۲۶۳

روستای دولاب: ۲۶۰، ۶۹۸

روستای دولت قلعه: ۵۷۴

روستای دولتو: ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۱۱

روستای دولینه: ۱۰۰۹

روستای ده شمس: ۱۰۰۹

روستای دیوآلان: ۶۸۴، ۱۰۱۳

روستای ذلیلان: ۵۷۴

روستای رحیم خان: ۶۸۷، ۱۰۱۰

روستای رستم بیگ: ۳۶۰

روستای رشکان: ۴۲۴

روستای رشکپه: ۲۵۶

روستای رشنش: ۶۱۷

روستای رش هرمه: ۱۴۵

روستای رنوره: ۲۳۷

روستای زربنه: ۱۰۱۳

روستای زرینه: ۴۰۶، ۴۶۴

روستای زم: ۸۸۱

روستای زمیران: ۸۷۵، ۱۰۶۹

روستای زویان: ۱۰۰۹

روستای زویران: ۱۴۱

روستای زیندشت: ۷۲۶

روستای زیوه: ۱۰۶۹

روستای ساران: ۶۸۵

روستای سارتکه: ۸۴۷

روستای ساری قمیش: ۳۶۲، ۵۷۴

روستای سالوک بالا: ۱۰۱۱

روستای سالوک پایین: ۱۰۱۱

روستای سانجود: ۴۲۴

روستای ساوان: ۶۸۵

روستای ساوجی: ۱۰۴

ص: ۱۴۱۳

روستای ساهکل بالا: ۶۴۸

روستای ساهکل پایین: ۶۴۸

روستای سبدلو: ۲۳۱، ۲۹۰، ۳۱۱، ۳۴۳، ۴۹۹

روستای سراب سرخ: ۶۳۵

روستای سرتکه: ۶۴۸

روستای سرچاوا: ۱۴۵

روستای سرچشمه: ۴۰۶

روستای سرخ کول: ۱۰۱۳، ۱۲۶۳

روستای سرخ موسی: ۱۰۱۲

روستای سرخ دره: ۱۰۱۲

روستای سرخو: ۱۰۱۰

روستای سرداب: ۵۳۹

روستای سردارآباد: ۱۰۱۰

روستای سرشیو: ۶۴۸، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱

روستای سرکل: ۱۴۱

روستای سرمیرکان: ۶۸۵

روستای سروآباد: ۱۱۲۹، ۱۲۰۳

روستای سروکانی: ۸۷۴

روستای سفید بن: ۶۱۷

روستای سلطانی: ۱۰۱۲، ۱۰۱۳

روستای سلمان آقا: ۱۱۶

روستای سلیمان دره: ۱۱۹۰

روستای سماغلو: ۱۰۱۱

روستای سننه: ۱۴۸

روستای سندولان: ۱۴۵

روستای سنه: ۱۴۱

روستای سوتته: ۶۴۸

روستای سوراب: ۵۳۹

روستای سوله: ۱۴۱

روستای سه تاول: ۱۴۵

روستای سه کچله: ۱۰۱۱

روستای سیاسران بالا: ۶۳۵

روستای سیاسران پایین: ۶۳۵

روستای سیان زا: ۱۲۴۳

روستای سیاوان: ۱۰۰۸

روستای سپانجو: ۱۲۴۳

روستای سیدلو: ۳۳

روستای سیر: ۸۵۸

روستای سیف بالا: ۱۴۰

روستای سیف طاله: ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۲۴۳

روستای شارانی: ۷۱۱

روستای شاقله: ۴۰۶

روستای شاه بلاغی: ۶۳۵

روستای شاه نشین: ۱۰۱۳

روستای شختان: ۱۰۱۳

روستای شگفتک: ۱۰۱۲

روستای شلیم جاران: ۱۲۴۳

روستای شمولا: ۱۰۱۳

روستای شوریک: ۱۴۸، ۶۹۸

روستای شوکلان: ۷۷

روستای شویشه: ۶۵۶

روستای شهرستن: ۶۴۸

روستای شهریکندی: ۶۵۶

روستای شیبانجو: ۱۰۱۲

روستای شیخ عطار: ۱۰۱۲

روستای شیخه کویره: ۱۲۸

روستای شیروانی: ۱۰۰۸

روستای شیوه: ۱۰۰۹

روستای شیوه جو: ۱۰۱۳

روستای شیوه سر: ۱۰۱۳

روستای صاحب: ۱۰۱۰

روستای صدبار: ۶۱۷

روستای صلوات آباد: ۷۲۶

روستای صوفی کانی: ۱۲۰۱

روستای ضامن آباد: ۱۰۸۹

روستای طاله جار: ۵۴۰

روستای طرفه: ۴۰۷

روستای عالی همدان: ۱۰۱۲

روستای عباس آباد: ۳۱۱، ۴۶۴، ۶۴۸، ۶۵۶

روستای عبدالله آباد: ۱۰۱۰

روستای عرب اوغلی: ۱۰۱۰

روستای عربت (عراق): ۳۳۵

روستای عزیز کند: ۷۲۶، ۱۰۱۰

روستای علی آباد: ۲۳۶، ۱۲۰۲

روستای علیک آباد: ۸۸۱

روستای قادر آباد: ۱۰۳۸

روستای قاسم رش: ۶۴۸

روستای قاضی گول: ۱۰۰۹

روستای قالاتان نقده: ۱۰۰۶

روستای قامیشه: ۱۰۱۱

ص: ۱۴۱۳

روستای قاوخان: ۴۶۴

روستای قیغلوچه: ۱۰۱۱

روستای قره آغاج: ۱۰۱۲

روستای قره باغ: ۴۸۴

روستای قره چر: ۱۰۱۱

روستای قره قشلاق: ۱۰۰۹

روستای قره گل: ۳۶۲، ۵۷۴

روستای قزل بلاغ: ۵۴۰، ۱۲۴۳

روستای قزلجه بالا: ۴۰۶، ۵۰۰

روستای قزلجه پایین: ۴۰۶، ۵۰۰

روستای قزلجه: ۳۱۳، ۱۰۱۲

روستای قلاتیان: ۱۰۰۸

روستای قلقله: ۱۰۴

روستای قلندر: ۱۰۱۰

روستای قمچیان: ۱۰۱۳

روستای قوجه: ۱۱۰۴

روستای قورمیش: ۱۲۸۴

روستای قولر: ۱۰۱۰

روستای قونی: ۲۶۰، ۵۹۴، ۸۳۷، ۸۳۸

روستای قهرآباد: ۱۱۹۰

روستای قهرآباد: ۶۵۵، ۱۰۱۰

روستای کارک: ۶۴۸

روستای کاژه: ۶۴۸

روستای کان جشنی: ۱۰۱۰

روستای کانی اسپان: ۱۰۱۳

روستای کانی تومار: ۳۱۴

روستای کانی ابراهیم: ۱۰۱۴

روستای کانی چومو: ۱۰۱۱

روستای کانی رش: ۱۰۱۲، ۸۱۲

روستای کانی زرد: ۶۴۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۳

روستای کانی سفید سفلی: ۷۶۹

روستای کانی سفید علیا: ۷۶۹

روستای کانی سفید: ۷۲۶

روستای کانی سور: ۸۴۷

روستای کانی علی: ۱۰۱۰

روستای کردوان: ۷۷

روستای کرل: ۱۰۱۳

روستای کرمیله: ۶۳۵

روستای کروران: ۱۰۰۸

روستای کرویان: ۱۰۱۱

روستای کسیلان: ۶۴۸

روستای کندسوره: ۶۱۸

روستای کوانه: ۷۵۴

روستای کوپه قران: ۶۹۸

روستای کوچه طلا: ۱۶۶

روستای کورانہ: ۶۵۶

روستای کوسہ کھریزہ: ۱۰۰۹

روستای کوشنو: ۵۷۴

روستای کول: ۶۵۴

روستای کولان: ۱۰۱۲

روستای کول دایر: ۱۲۴۳

روستای کھریزہ: ۹۸۶، ۱۲۰۳، ۱۲۲۴

روستای کھنہ قلعه: ۱۰۰۹

روستای کھنہ کتر: ۱۰۱۰

روستای کیلہ سپیان: ۱۰۱۳

روستای کیلہ سفید: ۶۳۵

روستای کیلہ: ۱۰۰۹

روستای گاگش بالا: ۶۴۸

روستای گاگش پایین: ۶۴۸

روستای گاوکج علیا: ۱۰۱۲

روستای گاوکج: ۸۷۵، ۱۰۱۰

روستای گاوملہ: ۱۰۱۱

روستای گرجی: ۵۴۰، ۱۱۰۴

روستای گردکلان: ۴۸۳

روستای گردموشکی: ۱۴۵

روستای گردمیران: ۶۹۹

روستای گرده بران: ۴۰۶، ۵۰۰

روستای گرگول: ۱۰۰۹

روستای گرماب: ۵۹۱، ۱۰۱۱

روستای گرور چولان: ۱۰۱۳

روستای گریل: ۱۰۱۱

روستای گزمل: ۱۹۰

روستای گل: ۱۰۳۷

روستای گلپه: ۱۴۰

روستای گلچیدر: ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۰۱۳

روستای گل شیخان: ۶۴۸

روستای گلف: ۶۴۸

روستای گلوان: ۱۰۷

روستای گله سیسر: ۱۰۱۳

روستای گله: ۱۴۰، ۱۴۱، ۸۵۸، ۱۰۱۳

ص: ۱۴۱۵

روستای گلینان: ۱۰۶۹

روستای گلیه: ۱۲۸، ۲۳۷، ۱۱۲۹، ۱۲۰۳، ۱۲۴۴، ۱۲۶۳

روستای گناو: ۲۵۷

روستای گندمان: ۸۵۸، ۱۰۱۳

روستای گنه دار: ۱۰۰۹

روستای گور باباعلی: ۹۸۶

روستای گوگچه: ۱۴۱

روستای گیزمل سفلی: ۱۰۱۲

روستای گیزمل علیا: ۱۰۱۱۲

روستای گیزمیل: ۱۲۷

روستای گیله: ۱۰۱۳

روستای لگری: ۱۰۱۰

روستای لون کهن: ۱۰۱۱

روستای لیلوس: ۱۰۰۸

روستای ماژکه: ۸۵۸

روستای مامک آباد: ۶۸۵

روستای ماهیدر سفلی: ۱۰۱۲

روستای مجسه: ۲۳۱

روستای محمودآباد: ۴۰۷

روستای مزرعه: ۴۲، ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۱۱، ۱۰۱۰

روستای مسعود: ۲۸۱

روستای ملالر: ۱۰۰۵

روستای منبر: ۴۳۹

روستای منصور بلاغی: ۶۳۵

روستای موچش: ۷۳۹

روستای موچه: ۱۰۱۳

روستای میانه: ۱۲۸، ۶۱۷

روستای میرآباد: ۱۲۶۲

روستای میرباغچه: ۱۰۱۲

روستای میرداود: ۱۰۱۳

روستای میرگه: ۱۰۱۳

روستای میریسه: ۶۴۸

روستای میشاو بالا: ۱۰۱۲

روستای میکک: ۱۰۱۲

روستای نارست: ۶۴۸

روستای نازلو: ۱۴۸

روستای ناصرآباد: ۴۳۹

روستای نالکک: ۱۴۱

روستای نجف آباد: ۳۶۱

روستای نرزه مز: ۱۰۰۹

روستای نرزیوه: ۸۱۳

روستای نسل: ۱۰۳۸

روستای نشکاشی: ۱۹۰، ۲۱۵

روستای نگل: ۱۲۴۴، ۱۲۸۴

روستای نلوسه: ۱۰۱۳

روستای ننور: ۴۸۲

روستای نوبار: ۴۰۸، ۷۲۶، ۱۰۱۰، ۱۰۱۲

روستای نوگران: ۶۳۵

روستای نیروان: ۴۶۵، ۱۰۱۱

روستای نيزل: ۱۰۱۱۳

روستای نيستان: ۸۵۸

روستای ورده: ۶۴۸

روستای وله ژير: ۶۹۹

روستای وندرني: ۵۴۰

روستای هرميدول: ۱۰۱۲

روستای هروله: ۶۳۵

روستای هشتراک: ۴۸۳

روستای هفتاس: ۱۰۱۲

روستای هنديمن: ۲۱۴

روستای هنگ چينه: ۱۰۱۱

روستای هنگ ژاله: ۶۸۶

روستای هنيمال: ۱۴۵

روستای هوار گرمه: ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۰۱۳

روستای هوان: ۱۰۱۱۲

روستای هوشينان: ۱۰۰۹

روکان: ۲۵، ۹۰، ۲۸۵، ۴۹۴، ۶۳۲، ۶۵۲، ۷۲۴، ۷۸۰

رومانی: ۶۸، ۲۲۱، ۶۲۵، ۶۵۹، ۶۷۳، ۶۷۴، ۸۵۴، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰

ریاض: ۲۴۴، ۶۷۸، ۷۶۳، ۷۷۴، ۸۳۵، ۱۱۱۴، ۱۲۵۲

ریگ آباد: ۱۲۰۳

زئیر: ۳۸۹، ۴۴۵، ۴۷۳

زاخو: ۱۰۹۰

زامبیا: ۴۵۳، ۷۲۱

زمیران: ۱۲۴۲

زندان اشکان: ۲۵۹

زندان الواتان: ۲۵۹

زندان دولتو: ۶۸۶

زندان گناوه: ۲۵۹

زندان گورشه: ۲۵۹

زیمبامبوه: ۱۱۹۴

ژاپن: ۵۳، ۶۵، ۸۱، ۱۳۵، ۳۲۶، ۳۲۸، ۳۶۳، ۳۷۰، ۴۳۰، ۴۵۰، ۴۶۶، ۴۶۸، ۵۱۱

ص: ۱۴۱۶

۱۲۹۳، ۱۲۹۲، ۱۲۲۰، ۱۱۵۷، ۱۰۳۶، ۸۶۷، ۸۳۴، ۸۳۲، ۸۱۶، ۷۹۹، ۷۷۴، ۷۵۹، ۷۵۸، ۷۴۵، ۶۹۰، ۶۵۹، ۶۴۶، ۶۳۷، ۶۰۷، ۶۰۶، ۵۴۷، ۵۳۲

ژنو: ۵۸، ۲۹۹، ۴۱۵، ۵۱۲، ۶۷۷، ۸۵۵، ۱۰۲۲، ۱۰۴۶

سائوپائولو: ۶۷۴

ساختمان دادگستری آبادان: ۱۰۶

ساختمان راه آهن خرمشهر: ۱۰۶

ساختمان گمرک خرمشهر: ۱۰۶

ساختمان نیروی دریایی خرمشهر: ۱۰۶

سامرا: ۵۴۲، ۵۵۰

سد دربندیخان: ۲۱، ۳۵، ۷۳، ۱۱۶

سرپل ذهاب: ۱۹۱، ۴۰۴

سردشت: ۲۱، ۳۲، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۷۶، ۷۷، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۸۸، ۱۹۰، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۱۴، ۲۱۷، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۵۶، ۲۵۸، ۲۶۱، ۲۹۰، ۳۱۷، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۶۱، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۵۰، ۴۹۹، ۵۰۲، ۵۱۸، ۵۷۵، ۶۱۸، ۶۴۸، ۶۸۶، ۷۲۴، ۷۲۸، ۷۳۹، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۸۵، ۸۱۳، ۸۲۹، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۴۷، ۸۵۸، ۸۷۴، ۱۰۱۰، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۶۹، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۴۱، ۱۲۸۳

سرشاخان (عراق): ۳۸۳

سروآباد: ۳۴۰، ۷۳۹، ۱۲۴۳

سفارت امریکا در بغداد: ۱۲۶۷

سفارت امریکا در بیروت: ۲۷۴، ۳۰۲

سفارت امریکا در ترکیه: ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

سفارت امریکا در کویت: ۶۳، ۶۴، ۴۷۶، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۷، ۱۱۳۸، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۷۷، ۱۱۸۳، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۲۳۵

سفارت ایران در بروکسل: ۵۸۱

سفارت ایران در بیروت: ۲۰، ۵۳، ۶۰، ۳۰۱، ۳۷۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۵۷

سفارت ایران در دهلی: ۵۸۲

سفارت ایران در کویت: ۶۳، ۱۱۳۹، ۱۲۶۹

سفارت ایران در لندن: ۳۶۵

سفارت شوروی در ایران: ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۵، ۱۲۳۷

سفارت عراق در بیروت: ۲۷۴، ۱۱۸۲

سفارت عراق در کویت: ۶۴

سفارت عربستان در تهران: ۱۱۵۹

سفارت عربستان سعودی در کویت: ۱۱۸۲

سفارت فرانسه در تهران: ۵۳، ۱۳۰، ۵۸۲، ۶۴۵، ۸۴۰

سفارت فرانسه در کویت: ۱۱۱۲، ۱۱۶۰، ۱۱۷۷

سفارت لبنان در برن: ۲۲۴، ۱۲۲۱

سفارت لبنان در بیروت: ۲۲۴

سقز: ۴۰، ۱۴۸، ۱۸۹، ۲۱۵، ۲۳۷، ۲۶۱، ۳۱۴، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۶، ۴۲۷، ۴۶۴، ۵۴۰، ۵۷۴، ۵۸۵، ۵۹۳، ۶۱۸، ۶۳۵، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۷۲۶،
۱۲۴۳، ۱۱۹۰، ۱۱۸۹، ۱۰۸۹، ۱۰۶۹، ۱۰۱۲، ۱۰۱۰، ۹۸۶، ۸۷۵، ۸۷۴، ۸۳۸، ۷۶۸

سکوی العمیه: ۲۹۱، ۴۳۷

سکوی نفتی البکر: ۲۹۱

سکوی نفتی نوروز: ۳۸، ۷۵۲، ۷۵۳

سلاله (واقع در جنوب عمان): ۶۴۸

سلماس: ۴۰، ۱۹۰، ۲۱۵، ۲۶۱، ۲۹۰، ۳۸۱، ۴۶۵، ۴۸۳، ۵۵۷، ۵۹۳، ۶۳۵، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۴۸، ۶۸۷، ۶۹۹، ۷۲۵، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۵۳، ۷۶۹، ۸۱۳،
۱۲۸۴، ۱۲۸۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۳، ۱۲۲۳، ۱۲۰۳، ۱۲۰۲، ۱۱۵۱، ۱۱۵۰، ۱۱۳۰، ۱۱۲۹، ۱۰۳۷، ۱۰۱۲، ۱۰۰۸، ۱۰۰۶، ۱۰۰۵، ۹۸۷، ۹۸۶، ۸۳۷

سلیمانیه: ۳۱۱، ۳۵۷، ۵۹۵، ۶۴۴، ۶۷۰، ۷۵۵، ۷۶۶

سنگال: ۷۰۱، ۷۲۱، ۴۵۳

سندج: ۴۰، ۷۵، ۷۶، ۱۲۴، ۱۲۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۶۰، ۲۶۱، ۳۱۷، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۴۰۳، ۴۲۴، ۵۱۸، ۵۲۱، ۵۵۷، ۵۹۳، ۶۵۵، ۶۵۶،
۱۲۴۴، ۱۱۷۲، ۱۱۰۴، ۱۰۳۷، ۱۰۱۲، ۱۰۱۱، ۱۰۰۶، ۱۰۰۵، ۹۸۶، ۸۲۹، ۷۵۴، ۷۳۹، ۶۹۹

سوئد: ۴۷، ۱۱۳۴، ۱۱۸۱

سوئیس: ۲۲۴، ۶۶۰، ۷۳۲، ۱۰۷۲، ۱۲۲۱

سودان: ۸۶۳

سورکوه: ۲۱، ۹۱، ۹۲، ۹۷، ۱۰۰، ۱۱۵، ۱۱۶

سوریه: ۲۰، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۷، ۸۴، ۸۷، ۸۸، ۱۱۲، ۱۳۴، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۶۸، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۸، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۴۳، ۲۴۵، ۲۷۳، ۲۹۸، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۱۹، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۴۷، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۷۳، ۳۹۱، ۳۹۳، ۴۱۶، ۴۳۱، ۴۴۰، ۴۴۴، ۴۵۰، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۷۷، ۴۸۷، ۴۹۰، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۴، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۸۱، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۱، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۹، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۴۹، ۷۶۳، ۷۷۵، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۹۵، ۷۹۷، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۴۳، ۸۴۵، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۷۱، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۹۴۴، ۹۸۸، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۲۰، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۶۰، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۱۰۰، ۱۱۱۳، ۱۱۱۸، ۱۱۲۳، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۶۳، ۱۱۷۶، ۱۱۹۹، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۹، ۱۲۲۸، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۵۲، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۷۴، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۸۸، ۱۲۹۱، ۱۲۹۹، ۱۲۸۷

سوسنگرد: ۷۵۵، ۱۰۷۵، ۱۲۸۷

سه راه خانقاه: ۱۲۷

سه راهی جاده نالپاريز - چوارتا: ۵۷۲

سه راهی چوارتا - سرو: ۸۰۹

سه راهی شويشه - آويهنگ: ۷۵

سياتل: ۱۱۶۰

ص: ۱۴۱۷

سیدصادق: ۹۱، ۹۷، ۱۰۴، ۱۱۶، ۱۲۵، ۱۶۲، ۲۹۱، ۳۳۵، ۳۵۷، ۵۵۸، ۵۹۰، ۶۷۰، ۷۶۷، ۱۰۵۷

سیدکان: ۱۴۵

شاخ تارچر: ۲۶، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۹۱، ۳۷۵، ۵۱۵، ۵۱۸، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۵۳، ۵۶۹، ۵۷۱، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۵۲، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۷۹، ۷۸۱، ۷۸۲، ۸۰۹

شاخ خشیک: ۷۳، ۹۵، ۲۰۹، ۲۸۴

شاخ شمیران: ۲۸۴

شاخ شوکت: ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۹۰، ۳۵۹، ۶۵۲، ۶۹۷، ۷۲۴، ۷۵۱، ۷۸۰، ۷۸۲، ۸۰۹

شاخ کیله: ۲۰۹

شانه دری: ۱۶۲، ۲۳۳، ۳۵۷، ۴۲۱، ۳۹۸، ۵۵۸

شاووله: ۷۲۵

شاه قلعه: ۷۷

شاه نشین: ۱۴۰

شپیران: ۷۴۰

شط العرب (اروندروود): ۸۵، ۱۰۵، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۷۱، ۱۷۷، ۱۷۵، ۷۷۵، ۸۵۹، ۱۱۰۸، ۱۲۷۲

شط علی: ۱۲۴۱

شلمچه: ۵۵۶، ۵۷۳، ۶۸۳، ۶۹۸، ۷۶۸، ۸۵۷، ۱۰۵۷، ۱۰۸۹، ۱۱۲۹، ۱۱۵۰، ۱۲۲۳، ۱۲۶۱

شمیرانات: ۱۰۴۲

شوروی: ۲۰، ۳۴، ۴۴، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۶۰، ۶۱، ۶۹، ۷۰، ۷۷، ۷۹، ۸۲، ۸۸، ۸۹، ۱۲۹، ۱۳۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۴، ۱۹۶، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۴۳، ۲۴۵، ۲۶۶، ۲۷۳، ۳۰۰، ۳۰۳، ۳۲۰، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۶، ۳۲۸، ۳۴۵، ۳۵۰، ۳۵۲، ۳۷۲، ۳۸۴، ۴۱۲، ۴۴۵، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۶۸، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۸۷، ۴۸۷، ۵۲۷، ۵۶۰، ۶۲۱، ۶۲۸، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۴۲، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۷۱، ۶۷۷، ۶۷۹، ۶۹۲، ۷۰۷، ۷۱۵، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۴، ۷۴۹، ۷۷۶، ۷۹۰، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۸، ۸۵۹، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۷۱، ۸۷۶، ۸۷۸، ۹۹۰، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۷، ۹۹۹، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۱۵، ۱۰۱۹، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۹، ۱۰۳۱، ۱۰۳۳، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۲، ۱۱۱۱، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۳۷، ۱۱۵۵، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۱۶۵، ۱۱۷۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۹، ۱۲۱۸، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۶۷، ۱۲۷۴، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۳، ۱۲۹۵

شوش: ۳۲۰، ۴۰۴، ۶۴۵

شهر الجول: ۳۴۸

شهر الدجيل: ۳۴۸

شهر بعقوبه: ۱۲۶۸

شهر جيزان: ۳۴۸

شهری: ۱۰۴۲

شهرک دوجيله (عراق): ۲۵۴

شهرک سيروان (عراق): ۲۵۴

شهرک عدنون (عراق): ۵۸۵

شهرک عربت (عراق): ۴۰۲

شيار آروزر: ۵۳۷

شيار توتمان رشان: ۱۱۶

شيار توتمان: ۷۸۳

شيار حسن آباد: ۷۱، ۲۰۸

شيار شيلر: ۳۸۱

شيار قزلجه: ۳۸۱

شيار قلب: ۲۰۹

شيخ گزنشين: ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۹۱، ۹۲، ۱۱۶، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۵۹، ۴۳۵، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۱۸، ۵۲۶، ۵۳۸، ۵۷۰، ۵۹۰، ۶۳۳، ۶۳۴، ۸۲۵

شيخ لطيف: ۴۰۱، ۴۰۲، ۶۳۳، ۶۶۷

شيخ المارين: ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۵۴، ۴۶۰، ۴۶۱، ۶۳۴، ۶۶۷

شيراز: ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۱۰۴، ۱۱۳۰، ۱۱۳۲، ۱۱۵۴، ۱۲۰۹

صائين دژ: ۲۶۱، ۴۰۷، ۴۲۴، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۸۴، ۵۷۴، ۷۳۹، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۵۸، ۱۰۱۱، ۱۲۰۱، ۱۲۶۲

صحرای نقب: ۷۷۷

صور: ۵۹، ۵۳۳، ۵۸۵، ۷۳۳، ۸۶۴، ۱۲۹۸

صوفار (لبنان): ۸۰۰

صوفیه (بلغارستان): ۳۶۹، ۶۲۵، ۶۴۹

صیدا (لبنان): ۵۳۲، ۸۰۰، ۸۶۴

طالش: ۲۵۶

طیس: ۱۳۷، ۱۶۷، ۴۶۷، ۵۲۵، ۶۰۲، ۱۰۵۰، ۱۰۵۴، ۱۱۰۶، ۱۲۱۹

طرابلس (لبنان): ۱۵۶، ۲۴۵، ۳۷۳، ۴۱۶، ۴۵۳، ۵۱۲، ۵۵۰، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۷، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۶۲، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۰۷، ۷۲۱، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۴۹

۷۶۳، ۷۷۸، ۸۰۲، ۸۴۵، ۸۶۷، ۸۸۰، ۹۹۶، ۱۰۲۷، ۱۰۵۲، ۱۱۰۱، ۱۰۶۷، ۱۱۹۹، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۷۹، ۱۲۹۹

طراق تپه: ۱۴۰، ۱۴۱

طلایه: ۱۱۷۰

عدن: ۲۴۵

عراق: در اکثر صفحات

عربیت (عراق): ۱۰۴، ۱۱۶

عربستان سعودی: ۵۸، ۶۳، ۶۷، ۸۰، ۸۶، ۸۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۳۴، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۷۵، ۱۹۷، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۴۵، ۳۲۵، ۳۸۸، ۴۴۴

۴۴۸، ۴۵۲، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۷۶، ۴۸۷، ۵۳۲، ۵۶۵، ۵۶۷، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۱۰، ۶۲۲، ۶۴۷، ۶۴۹، ۶۹۲، ۷۰۲، ۷۱۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲

۷۴۵، ۷۶۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۸۳۵، ۸۶۱، ۸۶۸، ۸۷۰، ۸۸۰، ۹۸۹، ۹۹۱، ۱۰۲۲، ۱۰۴۱، ۱۰۴۶، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۶۳، ۱۱۰۰، ۱۱۱۴، ۱۱۱۷، ۱۱۳۶

۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۸۳، ۱۲۱۸، ۱۲۳۸، ۱۲۵۲، ۱۲۷۶، ۱۲۹۰

عمان: ۱۷۳، ۲۳۸، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۶۲، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۶۲۲، ۶۲۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۷۲، ۷۰۳، ۸۲۷، ۸۷۰، ۱۰۶۳، ۱۱۶۰، ۱۱۸۳، ۱۲۱۶

ص: ۱۴۱۸

فاس (مراکش): ۱۲۷۳

فاو: ۳۶، ۳۷، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۷، ۳۰۴، ۴۳۸، ۶۷۰

فرانسه: ۲۰، ۴۴، ۴۵، ۴۷، ۴۸، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۳، ۶۸، ۸۱، ۸۲، ۸۷، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۴، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۶، ۱۹۴، ۲۱۳، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۲۱، ۲۴۲، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۴، ۲۹۶، ۳۰۲، ۳۱۸، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۵، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۶۶، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۸۴، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۵، ۴۳۰، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۵۱، ۴۷۰، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۶، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۹۱، ۵۰۱، ۵۰۶، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۶۵، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۸۳، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۷، ۶۲۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۴۰، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۵۶، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۷۲، ۶۷۵، ۶۷۹، ۶۹۰، ۶۹۳، ۶۹۴، ۷۰۶، ۷۳۰، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۳، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۲، ۸۴۴، ۸۴۹، ۸۶۰، ۸۶۳، ۸۶۶، ۸۷۹، ۹۸۹، ۹۹۱، ۱۰۰۷، ۱۰۱۵، ۱۰۲۶، ۱۰۴۲، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۷۳، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۱۰۱، ۱۱۰۹، ۱۱۱۴، ۱۱۱۷، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۶، ۱۱۷۵، ۱۲۱۴، ۱۲۱۸، ۱۲۲۰، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۵۸، ۱۲۷۲، ۱۲۸۸، ۱۲۹۴، ۱۲۹۹

فرودگاه بیروت: ۱۷۶، ۲۲۴، ۲۷۱

فرودگاه بین المللی کویت: ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۴۱، ۱۱۹۵

فرودگاه فرانکفورت: ۳۸۴

فرودگاه کراچی: ۱۷۴

فرودگاه موصل: ۷۰۳

فرودگاه نظامی مفرق: ۱۹۷

فریمان: ۱۶۷

فلسطين: ۶۳، ۸۳، ۲۲۴، ۲۴۵، ۲۷۲، ۲۹۶، ۳۰۳، ۴۴۰، ۴۵۳، ۵۳۲، ۵۴۷، ۵۶۷، ۶۱۰، ۶۲۸، ۶۴۹، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۷۸، ۷۲۹، ۷۶۲، ۷۹۵، ۷۹۹، ۸۰۲، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۶۷، ۹۹۰، ۱۰۱۷، ۱۰۲۱، ۱۰۴۴، ۱۰۷۶، ۱۱۳۰، ۱۱۳۹، ۱۱۷۵، ۱۲۱۵، ۱۲۳۰، ۱۲۴۹، ۱۲۶۸، ۱۲۷۳، ۱۲۹۹

فیروزآباد: ۱۱۳۲، ۱۱۵۴

فیلیپین: ۸۶۳، ۱۰۲۱

قادیسیه: ۴۲۶

قاسمیہ: ۱۱۷

قاضی گول: ۲۶۰

قاهرہ: ۱۱۲، ۱۵۱، ۲۴۰، ۲۷۰، ۴۴۴، ۶۲۵، ۶۷۳، ۶۷۴، ۸۷۰، ۱۲۱۷

قبرس شمالی: ۹۹۰

قبرس: ۱۵۱، ۵۳۱، ۵۸۱، ۸۶۵، ۱۰۵۸، ۱۲۵۷، ۱۲۹۹

قروه: ۱۰۷، ۱۴۶، ۴۶۵، ۶۶۸، ۸۱۳

قره داغ: ۱۰۴

قریه ایشککه سو: ۷۷

قریه پیشین: ۳۴۰

قریه دوست علی: ۱۲۶

قریه نورگل: ۷۵۳

قزلجه: ۳۲، ۴۹۸، ۶۶۶

قزوین: ۳۶۶

قصر شیرین: ۲۱، ۳۴۶، ۱۲۲۶

قطر: ۱۷۱، ۲۴۴، ۲۶۲، ۷۰۳، ۷۴۴، ۷۷۴، ۷۹۷، ۱۰۴۸، ۱۱۱۱، ۱۲۱۸، ۱۲۵۱، ۱۲۷۷

قلعه دیزه (عراق): ۴۳، ۱۰۱۰

قلعه رش: ۱۴۵

قلندرآوا: ۱۴۴

قله پنج تن: ۳۸۱

قله سنگ معدن: ۳۱

قله شاخ تارچر: ۵۸۹

قله شیخ گزنشین: ۴۹۶

قله مسعود: ۱۰۱

قله میرآجی: ۱۲۳

قم: ۳۴۵، ۵۴۵، ۸۵۷، ۱۰۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۲۱۰

قمچیان: ۱۴۰

کاخ الیزه: ۳۲۱، ۵۲۸

کاخ سفید: ۱۵۴، ۱۷۲، ۲۲۲، ۵۲۸، ۵۶۴، ۷۳۳، ۷۷۵، ۱۰۶۶، ۱۱۱۵، ۱۱۴۰، ۱۱۶۰

کارائیب: ۶۹۲

کازابلانکا: ۱۰۷۶، ۱۲۷۱

کاشان: ۱۶۷، ۴۲۳

کامیرا: ۴۴۴

کامبوج: ۱۱۵

کامپاران: ۱۲۳، ۱۲۷، ۱۵۷، ۲۶۰، ۲۶۱، ۳۴۱، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۷، ۵۴۰، ۵۵۷، ۵۹۳، ۵۹۴، ۶۵۵، ۶۶۸، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۶۹، ۸۱۳، ۱۰۷۰، ۱۱۵۱

کانادا: ۱۳۰

کانی تمرخان: ۱۴۱

کانی بی: ۱۴۵

کانی پنکه: ۱۱۶، ۲۵۴

کانی رش: ۱۴۵، ۱۴۸

کانی زرد: ۱۰۱۰

کانی سخت: ۲۱

کانی سفید: ۵۹۵

کانی سی: ۸۱۰

کانی شایان: ۳۲، ۴۹۸، ۵۱۸، ۵۷۰، ۶۳۲، ۷۶۷

کانی کوزله: ۸۱۰

ص: ۱۴۱۹

کله اسپي: ۷۸۳

کله قندی: ۷۸۳، ۷۶۷، ۶۳۱، ۳۱۲، ۲۷۹، ۲۵۰، ۲۳۰، ۲۲۹، ۲۲۷، ۲۰۸، ۲۰۷، ۲۰۱، ۱۸۷، ۱۲۳، ۱۰۱، ۹۰، ۷۳، ۷۱، ۳۲، ۳۰، ۲۵، ۲۴، ۲۳، ۸۰۹

کمر سیاہ: ۷۲۵

کنده: ۱۲۰۳

کنسولگری عراق در استانبول: ۱۲۹۴

کنگاور: ۵۴۱

کنگرک: ۴۵۷، ۳۵۶، ۳۱۰، ۱۱۶، ۱۱۵، ۹۸، ۹۱، ۷۳، ۲۵، ۲۳، ۲۲

کنگو: ۴۲۸

کوبا: ۱۱۶۱، ۷۲۱، ۴۵۳

کوت شيخ: ۶۸۳

کوچه طلا: ۶۹۸

کورانه: ۱۹۰

کولاگان: ۱۴۵

کوله نلوسه: ۱۰۱۰

کوه افراسياب: ۱۰۱۳

کوه باينجوب: ۱۰۱۳

کوه حنين: ۶۹۳

کوه دالانی: ۱۲۳

کوه زردکه: ۱۵۷

کوه زلکه: ۱۰۱۳

کوه زله: ۹۰

کوه شیلر: ۹۱

کوه کمانجرو: ۱۲۳

کوه نوری: ۱۵۷

کوه هنیمال: ۱۵۷

کوه هواری کریم: ۱۰۱۳

کوه دشت: ۷۵۳

کوهستان سوق الغرب: ۸۴۵

کوهستان شوف: ۶۶۱

کوهک: ۱۷۴

کوه های کلاترزان: ۱۰۱۳

کویت: ۲۰، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۱۱۰، ۱۳۱، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۵۶، ۱۷۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۷۱، ۳۹۰، ۴۴۷، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۸۷، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۸۱، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۶، ۶۴۷، ۷۱۹، ۷۳۱، ۷۷۳، ۷۷۷، ۷۹۹، ۸۳۱، ۸۴۴، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۲۰۶، ۱۲۱۴، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۲، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۵۰، ۱۲۵۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۸۱، ۱۲۸۶، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

کهکیلویه و بویراحمد: ۱۰۹۵

گابن: ۷۹۷

گازرخانی: ۱۰۷

گاگل: ۱۴۰

گاو میشله: ۱۲۴۳

گاو آهنتو: ۷۶۹

گاو مله: ۱۲۴۳

گایانا (گویان): ۴۴۵

گرانادا: ۴۶۷، ۴۶۸، ۶۹۲، ۷۹۷، ۱۱۶۱

گردنه خان: ۱۲۲۴، ۶۹۹

گردنه خمل: ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۵۷، ۲۵۶

ص: ۱۴۲۰

گرده بن: ۵۹۴

گرگان: ۱۹۴

گرماب بالا: ۲۵۶

گرماب پایین: ۲۵۶، ۲۷۵

گرمک: ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۷۳، ۹۱، ۹۲، ۹۸، ۱۱۵، ۱۱۶، ۳۱۰، ۳۱۲، ۳۵۶، ۳۵۸

گریچده: ۱۴۱

گلاله: ۵۹۵

گنبد کاووس: ۱۹۴، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۲۸

گولان پایین: ۱۴۵

گولان: ۱۲۰۳

گولن بالا: ۱۴۵

گویزه کوره: ۱۴۱

گیلان: ۷۵۹

گیلان غرب: ۱۹۱، ۷۸۵

گینه: ۳۸۹

لاله حمزین: ۱۱۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۸۱، ۵۳۴

لاهیجان (جنوب پیرانشهر): ۱۰۰۸

لبنان: ۲۰، ۵۳، ۵۵، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۴، ۸۲، ۸۹، ۱۱۵، ۱۴۰، ۱۵۶، ۱۷۲، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۸، ۲۲۴، ۲۴۵، ۲۷۳، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۲، ۳۱۹، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۶۶، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۸۵، ۳۸۸، ۳۹۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۳۱، ۴۴۰، ۴۵۱، ۴۵۳، ۴۶۷، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۵، ۵۱۰، ۵۱۲، ۵۱۷، ۵۲۸، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۴۶، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۰، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۸۰، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۰۳، ۶۱۰، ۶۲۱، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۴۸، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۶۱، ۶۶۸، ۶۷۱، ۶۷۴، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۲۰، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۴، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۷، ۸۳۵، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۵، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۷، ۸۷۱، ۸۷۹، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۹۱۵، ۹۱۷، ۹۲۱، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۳۵، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۹، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۹۶، ۱۰۰۱، ۱۰۱۱، ۱۰۱۳، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۲۱، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۹، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۷۷، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۹۶، ۱۱۰۱، ۱۱۱۳، ۱۱۱۷، ۱۱۳۵

۱۱۴۱، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۵۵، ۱۱۵۹، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۱۷۳، ۱۱۷۵، ۱۱۹۴، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۱۴، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹،
۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۳۱، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۹، ۱۲۵۲، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۶۸، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶،
۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹

لنجان سفلی: ۳۵۸

لندن: ۵۰، ۱۷۱، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۷۱، ۳۵۳، ۵۳۱، ۵۸۱، ۶۰۲، ۶۷۸، ۷۳۱، ۷۴۵، ۸۳۱، ۸۴۸، ۸۶۰

لهستان: ۶۶۰، ۱۱۶۱

لیبی: ۶۰، ۱۵۲، ۱۶۸، ۲۹۵، ۴۴۰، ۵۶۶، ۶۴۹، ۶۷۶، ۶۷۸، ۷۷۳، ۷۹۷، ۸۳۵، ۸۴۴، ۸۵۳، ۸۷۱، ۹۹۶، ۱۰۲۰، ۱۰۳۲، ۱۰۴۸، ۱۰۶۳، ۱۱۰۰،
۱۱۹۸، ۱۲۱۹

لیسبون: ۱۱۱۴، ۱۱۴۰

ماؤوت: ۴۳

ماداگاسکار: ۷۹۷

مادرید: ۱۳۶، ۱۱۴۰

ماکو: ۱۲۵، ۳۸۱، ۳۸۲

مالت: ۴۴۵، ۴۷۳

مالزی: ۱۳۹، ۸۶۳

میجارستان: ۶۵

مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی: ۱۳۵، ۲۴۰، ۲۴۳، ۲۹۴، ۳۲۴، ۳۶۳، ۳۷۰، ۴۱۱، ۴۳۰، ۶۰۷، ۴۶۹، ۵۱۱، ۶۰۶، ۶۴۲، ۸۱۶، ۸۳۴، ۸۴۹،
۱۱۵۸، ۱۲۹۳

مجتمع فولاد اهواز: ۴۱۱

مجتمع مسکونی امریکایی ها در کویت: ۶۲

محال آختاجی: ۱۰۰۹

محال انزل: ۱۰۰۸

محال سرشیو: ۱۰۱۰

محور آروزر تا سرو: ۵۹۰

محور آلوت: ۱۱۷۲

محور اشترآباد - ولی آباد: ۷۵۴

محور اصلی سندج - کامیاران: ۵۲۲

محور اصلی سندج - مریوان: ۵۲۲

محور بانه - سقز: ۵۲۱

محور بانه - سوته: ۱۰۱۱

محور بانه - مریوان: ۱۹۱

محور بانه: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۹۷، ۹۸، ۱۱۶، ۱۲۱، ۱۴۳، ۴۵۹، ۴۶۰، ۶۶۶، ۱۱۸۹

محور بسطام - مریوان: ۱۴۸

محور بنی خلف: ۶۴۸

محور بوالحسن - صالح: ۴۲۳

محور بوکان - مهاباد: ۸۷۵

محور بوکان - میاندوآب: ۱۰۷، ۱۰۰۵، ۱۰۱۰، ۱۰۷۰

محور بوکان: ۸۷۴

محور بیان دره - بوئین: ۱۱۹۰

محور پسوه - نقده: ۸۱۱۳

محور پنجوین - سیدصادق: ۳۱۱

محور پنجوین - شانہ دری: ۲۳۳

محور پنجوین - کانی مانگا: ۳۳۳

محور پیرانشهر - سردشت: ۲۱۴، ۲۳۷

محور پیرانشهر - لاوین: ۱۲۰۲

محول توتمان: ٧٥٢

ص: ١٤٢١

محور جلدیان - پیرانشهر: ۱۲۴۲، ۱۲۴۲

محور چاله سبز: ۷۵۲

محور چوارتا: ۵۹۱، ۶۶۶، ۶۶۷، ۷۳۷، ۷۶۶

محور حلبی - گوینک: ۵۹۵

محور خرم آباد - اندیمشک: ۱۰۶۹، ۱۰۷۰

محور خرما - سیدصادق: ۱۶۵

محور دره میانه: ۵۷۰، ۷۵۲، ۷۸۱

محور دویسه و باینچوب: ۸۲۹

محور روانسر - پاوه: ۱۰۱۱

محور روانسر - کامیاران: ۱۰۱۱

محور سردشت - پیرانشهر: ۳۸۲، ۱۰۶۹، ۱۲۶۲

محور سردشت - مهاباد: ۷۵، ۷۶۸، ۷۶۹، ۱۲۴۲

محور سردشت: ۱۱۵۱

محور سرشیو: ۶۴۸، ۶۸۵

محور سرو - سلماس: ۲۶۰

محور سقز - بانه: ۱۱۹۰

محور سقز - بوکان: ۲۱۵، ۲۵۹، ۲۶۰

محور سقز - دیواندره: ۱۴۸

محور سقز - مهاباد: ۲۱۵

محور سقز: ۱۱۸۹

محور سنگ معدن: ۷۲۴

محور سنج - آویهنک: ۵۲۱

محور سنندج - دیواندره: ۳۴۰، ۶۳۵، ۸۱۳

محور سنندج - کامیاران: ۲۱۴، ۲۶۰، ۳۶۱، ۶۱۷، ۱۰۱۳

محور سنندج - مریوان: ۷۶، ۱۰۷، ۱۲۳، ۱۲۵، ۳۱۴، ۳۶۱، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۷۴، ۶۱۷، ۶۶۷، ۶۶۸، ۷۳۹، ۱۰۱۳، ۱۰۳۸، ۱۱۲۹، ۱۲۰۳

محور سورن: ۵۹۱، ۶۸۳، ۶۹۷

محور سه راهی چوارتا - نالپاریز - شیخ لطیف: ۵۹۱

محور سیدصادق - شانه دری: ۱۹۰

محور سیدصادق و سیروان: ۳۳۵

محور صائین دژ - بوکان: ۱۲۰۱

محور صائین دژ - تکاب: ۱۱۰۴

محور غربی بانه - سردشت: ۱۴۵

محور فرعی خورنج - پسوه: ۱۲۲۳

محور قلعه رش - سردشت: ۲۵۸، ۴۲۳

محور کامیاران - روانسر: ۱۰۱۱

محور کامیاران - سنندج: ۱۰۱۱

محور کانی مانگا: ۵۲۰، ۷۸۰

محور مریوان - سنندج: ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۶۳، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴

محور مریوان: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۹۷، ۹۹، ۱۰۴، ۱۱۵

محور مهاباد - ارومیه: ۷۱۰

محور مهاباد - اشنویه: ۱۲۲۳

محور مهاباد - بوکان - خلیفان: ۴۰۶

محور مهاباد - بوکان: ۵۹۵

محور مهاباد - پسوه: ۷۱۰

محور مهاباد - سردشت: ۱۰۰۹، ۱۰۶۹

محور میاندوآب - بوکان: ۱۲۶۲

محور نالپاریز: ۴۶۳

محور وله - شاندری: ۲۰۹

محور هشتیان - منگل: ۶۹۸

مدیترانه: ۸۴، ۴۰۹، ۶۷۱، ۷۲۰، ۸۴۴، ۱۰۶۷

مراغه: ۵۹۹

مراکش: ۱۷۶، ۴۵۰، ۶۰۹، ۶۶۰، ۹۹۰، ۱۰۴۳، ۱۰۷۷

مرانه: ۱۱۶، ۱۲۷

مرویوان: ۳۲، ۳۷، ۳۸، ۷۳، ۷۵، ۸۹، ۹۲، ۹۹، ۱۰۳، ۱۰۶، ۱۱۶، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۸، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۰۱، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۵، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۷، ۲۳۰، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۵، ۲۶۰، ۲۶۳، ۲۸۹، ۲۹۴، ۳۱۷، ۳۲۰، ۳۴۶، ۳۶۱، ۳۸۱، ۴۲۷، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۵۷، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۹۸، ۵۳۸، ۵۷۲، ۵۷۵، ۵۹۸، ۶۱۶، ۶۵۵، ۶۸۶، ۶۹۹، ۷۱۱، ۷۲۵، ۷۲۸، ۷۵۳، ۷۶۸، ۷۶۹، ۸۳۷، ۸۴۷، ۸۵۷، ۸۷۴، ۸۷۵، ۱۰۰۷، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۴، ۱۰۱۹، ۱۰۸۹، ۱۱۸۹، ۱۲۴۴، ۱۲۶۵

مزن آباد: ۲۵۶، ۲۷۵

مسجد سلیمان: ۳۸، ۳۹، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۶۳، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۹۴، ۲۹۵، ۳۲۰، ۳۳۷، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۸۴، ۳۸۷، ۴۲۶، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۹۲، ۸۲۸

مسقط: ۲۳۸، ۲۴۳، ۸۷۰، ۱۲۱۶

مسکو: ۵۴، ۷۹، ۸۸، ۱۷۶، ۲۴۴، ۵۸۴، ۵۸۶، ۶۷۷، ۷۰۷، ۷۱۴، ۷۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۴۱، ۸۴۵، ۸۷۱، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۴۸، ۱۱۱۹، ۱۱۶۶، ۱۲۷۴، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹

مشهد: ۱۱۲۶

مصر: ۶۸، ۱۲۶، ۱۷۳، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۲۱۷، ۲۲۱، ۲۵۸، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۳۵۱، ۳۶۸، ۴۸۷، ۵۳۲، ۵۴۸، ۵۸۰، ۵۸۶، ۶۲۵، ۶۲۷، ۶۴۹، ۶۵۹، ۶۷۳، ۶۷۴، ۷۰۳، ۷۴۸، ۷۶۱، ۸۳۴، ۸۵۴، ۸۶۳، ۸۶۶، ۸۷۰، ۱۰۲۲، ۱۱۱۳، ۱۲۳۴، ۱۲۵۲، ۱۲۷۰، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰

مقر تاکتیکی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع): ۷۲۳

مقر تاکتیکی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص): ۷۳۳

مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت: ۱۹، ۵۵، ۵۶، ۶۰، ۶۲، ۲۷۱، ۲۷۳، ۲۹۸، ۳۲۷، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۹۲، ۴۶۷، ۵۲۹

ص: ۱۴۲۲

۵۴۹، ۵۶۶، ۵۸۵، ۵۹۲، ۶۲۷، ۶۹۳، ۷۲۹، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۵۸، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۴۴، ۸۴۹، ۸۵۵، ۸۷۹، ۱۰۴۲، ۱۰۶۶، ۱۱۱۳، ۱۱۴۰، ۱۱۴۵، ۱۲۷۸

مقر چتربازان فرانسوی در بیروت: ۲۰، ۵۵، ۵۶، ۵۹، ۶۲، ۲۷۱، ۳۲۷، ۷۳۴، ۷۴۷، ۱۰۴۲، ۱۱۱۳، ۱۱۴۵، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

مقر فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سپاه: ۷۸۴

مقر فرماندهی لشکر ۱۴ امام حسین(ع): ۲۲۸

مقر فرماندهی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص): ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۶۵

مقر فرماندهی نظامیان رژیم اشغالگر قدس در شهر صور: ۵۳۲، ۵۴۸، ۵۸۵، ۷۳۲

مقر نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در لبنان: ۳۹۲

مکزیک: ۸۶، ۱۰۲۳، ۱۰۴۸، ۱۱۳۷

ملایر: ۵۴۱

مناطق اقلیم الخروب: ۲۲۴

منامه: ۲۳۹، ۳۹۰، ۴۸۸، ۵۰۴، ۵۵۸، ۸۳۱، ۱۰۲۰

مندلی: ۳۳۶، ۳۸۴، ۵۵۸، ۵۶۰، ۶۷۰، ۸۶۱

منطقه آدینان: ۵۲۱

منطقه آروزر: ۵۵۵

منطقه آلاسکا: ۱۲۹۳

منطقه آلان: ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۱۵۷، ۱۹۰، ۲۱۴، ۲۱۷، ۲۱۹، ۲۵۶، ۳۱۴، ۳۴۲، ۴۰۷، ۴۳۹، ۵۷۵، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۱۸، ۶۱۹، ۷۸۶، ۱۲۲۴

منطقه آلوت: ۱۵۷، ۱۲۸۳

منطقه ارییل: ۱۰۹۰

منطقه ازگله: ۷۲۴

منطقه اژه: ۱۲۹۵

منطقه افشار: ۴۳۹

منطقه الکو: ۴۰۸

منطقه الواتان: ۲۵۸

منطقه امه الصمه (لبنان): ۸۰۰

منطقه انجیران: ۱۲۷، ۱۴۰

منطقه اوجان: ۱۰۰۹

منطقه باغان: ۵۹۴

منطقه بالك: ۱۰۹۰

منطقه باينجان بانه: ۵۹۹

منطقه بحمدون (لبنان): ۸۰۰

منطقه بداوی: ۶۲۷

منطقه براله: ۲۶

منطقه برددکان: ۲۸۴

منطقه برزنجه: ۹۷، ۶۲۰

منطقه برشخواران: ۳۸۲

منطقه بناویله: ۷۷

منطقه بوآرده جنوبي (آبادان): ۱۰۶

منطقه بیاره: ۱۲۶۳

منطقه بیزل: ۷۲۵

منطقه بیژوه: ۷۸۶

منطقه بیوران: ۷۱۱

منطقه پل زال: ۱۰۷۰

منطقه پنجوين: ۴۶۵، ۵۹۷، ۶۳۳

منطقه پیران: ۱۰۰۹

منطقه تخم مرغی: ۲۳، ۷۱، ۹۱

منطقه ترگور: ۱۰۱۳

منطقه تنگاب قصرشیرین: ۷۵۳

منطقه تیلکوه: ۱۰۱۰، ۱۰۱۱

منطقه چناره: ۶۸۶

منطقه چنان: ۱۶۲

منطقه چوارتا: ۱۰۵۷

منطقه حاج عمران: ۳۸۲، ۳۸۳

منطقه حسین آباد: ۸۵۸

منطقه خانیک: ۴۲۴

منطقه خلوزه ۱: ۸۰۳

منطقه خورخوره: ۱۰۱۰، ۱۱۹۰

منطقه خیاره: ۴۰۳

منطقه دریایی نوروز: ۳۹

منطقه دریکان: ۷۴۰

منطقه دزلی: ۵۱۹

منطقه دولتو: ۷۱۱، ۷۲۴

منطقه دوم دریایی بوشهر - خارک: ۶۲۱

منطقه دو هوک: ۱۲۳۴

منطقه دهرالفدیب لبنان: ۱۰۶۷

منطقه روکان: ۴۹۶، ۴۹۸

منطقه سارال: ۱۰۱۲

منطقه ساوجی: ۱۲۳، ۱۸۳

منطقه سبدلو: ۱۰۱۱

منطقه سربراله: ۲۶

منطقه سردشت: ۲۲

منطقه سرو: ۳۱۴، ۳۸۲، ۷۳۹

منطقه سروآباد: ۵۲۲، ۶۶۸

منطقه سفته: ۵۲۱

منطقه سلطان مصطفی: ۸۸۲

منطقه سلیمانیه: ۱۰۵۷

منطقه سیدصادق: ۴۲۶

منطقه سیدکان: ۱۰۹۰

ص: ۱۴۲۳

منطقه سیف سعد: ۴۰۴

منطقه شاندری: ۳۹۷، ۳۹۹، ۴۰۳

منطقه شیران: ۱۲۲۴

منطقه شلمچه: ۴۰۴

منطقه شوی: ۱۰۱۱

منطقه شیاح بیروت: ۱۵۶

منطقه شیخ شلخان: ۸۱۰

منطقه شیخ لطیف: ۵۵۳

منطقه شیخ لری: ۵۹۹

منطقه شیلر: ۱۹، ۲۲، ۳۲، ۳۶، ۳۸، ۴۳، ۸۹، ۹۰، ۹۲، ۱۱۶، ۱۲۳، ۱۴۱، ۱۴۹، ۱۶۱، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۱۲، ۲۵۰، ۲۵۳، ۲۶۸، ۲۸۷، ۳۱۷، ۳۳۵،

۳۴۱، ۳۷۵، ۳۷۹، ۴۰۷، ۴۳۳، ۵۳۸، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۴۸، ۷۰۹، ۷۲۴، ۸۲۷، ۸۷۳، ۱۰۱۲، ۱۱۶۹

منطقه صومای برادوست: ۳۸۳، ۱۰۰۸

منطقه طاهری: ۴۰۴

منطقه ظفار: ۷۰۳

منطقه عباس آباد: ۲۸۹

منطقه عمومی زید: ۱۲۶۱

منطقه قزljه: ۴۶۳، ۴۸۰، ۴۸۲

منطقه قفاص: ۴۳۷، ۴۳۸

منطقه قلعه تول: ۸۸۲

منطقه قلعه دیزه: ۱۰۹۰

منطقه قلقله: ۱۲۳

منطقه کانی سور: ۶۹۸

منطقه کرخه نور: ۴۰۴

منطقه کلاترزان: ۱۰۱۱

منطقه کله گاوی: ۱۲۴۲

منطقه کوخان: ۶۳۶

منطقه کوخلان: ۷۳۷

منطقه کوسه کهریزه: ۷۷

منطقه کوماسی: ۱۲۸، ۶۸۶، ۷۲۵، ۷۳۹، ۱۲۴۴، ۱۲۸۴

منطقه کهنه لاهیجان: ۱۰۰۹

منطقه گاوشان: ۷۵۴

منطقه گردنازی: ۲۵۳

منطقه گلاله (عراق): ۱۰۱۰

منطقه گلچیدر: ۱۰۱۱

منطقه گناو (عراق): ۱۵۷

منطقه گوشه (سردشت): ۲۵۹

منطقه لری: ۲۶، ۳۰۹

منطقه ماؤوت: ۴۳

منطقه مرانه: ۷۱

منطقه مرزی بیژوه: ۱۲۰۲

منطقه مرزی دولتو: ۶۴۸

منطقه مرزی گناو: ۵۹۵

منطقه مرگور: ۱۰۱۳

منطقه مسعود: ۲۲۹

منطقه منگور مهاباد: ۱۰۱۰

منطقه موصل: ۱۰۹۰

منطقه میمک: ۴۰۴

منطقه نالپاریز: ۴۶۳

منطقه نالشکینه: ۴۳۳

منطقه نزال: ۷۲۶

منطقه نوبار: ۴۰۸

منطقه نیشان: ۸۷۵ ۸۵۸

منطقه ولیاوه: ۲۵

منطقه هشتراک: ۶۳۶

منطقه هوایی مهرآباد تهران: ۴۶۶

منطقه یوسف گل: ۷۷

مورس: ۷۹۷

موصل: ۸۶۸

مهاباد: ۷۷، ۱۰۷، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۴۸، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۶۰، ۳۱۴، ۳۴۱، ۴۰۵، ۴۶۴، ۵۰۰، ۵۲۱، ۵۴۰، ۵۵۶، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۷، ۶۸۶،

۶۹۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۸۶، ۸۱۳، ۸۷۴، ۹۸۶، ۹۸۷، ۱۰۰۵، ۱۰۰۹، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۶۹، ۱۰۸۹، ۱۱۵۱، ۱۲۲۳، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۸۲

مهران: ۲۱، ۷۴، ۹۵، ۲۸۴، ۸۴۷

میاندوآب: ۱۲۶، ۱۶۶، ۲۶۱، ۳۶۱، ۳۶۲، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۶۵، ۴۸۴، ۵۷۴، ۵۹۵، ۶۹۹، ۷۶۹، ۸۱۳، ۱۰۰۵، ۱۰۰۹

میانه: ۱۴۰

میدان نفتی نوروز: ۱۱۲

میرجاوه: ۱۷۴

میشه ده: ۲۱۴

ناروئی: ۱۷۳

نازی آباد: ۳۱۹

نالپاریز: ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۹۱، ۹۲، ۱۱۷، ۱۲۵، ۲۳۲، ۲۸۵، ۳۱۱، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۱۶، ۴۲۱، ۴۳۴،
۴۳۵، ۴۳۶، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۵۹، ۴۶۱، ۴۸۰، ۴۹۴، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۱۶، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۲، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۴۱، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۸۹، ۵۹۰،
۶۱۴، ۶۳۱، ۶۳۳، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۶۷، ۷۵۲، ۷۶۶، ۸۲۳، ۱۰۵۷

نبطیه: ۵۸۵، ۸۶۴

نجف آباد: ۳۵۸، ۳۹۴

ص: ۱۴۲۴

نروژ: ۲۲۱، ۱۰۴۷

نزره: ۲۲۹

نقده: ۱۶۶، ۲۶۱، ۴۲۴، ۴۸۳، ۴۸۴، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۱۷، ۶۳۵، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۷۲۵، ۷۳۹، ۷۴۰، ۸۱۳، ۸۲۹، ۸۷۴، ۹۸۶،
۱۰۰۵، ۱۰۰۹، ۱۰۳۷، ۱۲۰۲، ۱۲۴۳

نوار غزه: ۵۶۶، ۱۲۷۳

نوسود: ۹۰، ۱۰۰، ۴۰۴، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۵۳، ۷۵۴، ۱۲۶۳

نھاوند: ۳۸، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۱، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۹۲، ۷۴۳، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۷۵

نهر بلامه: ۱۰۵، ۱۱۸

نهر حد: ۱۱۸

نهر خلی: ۱۰۶

نهر سید محمد: ۱۰۵

نهر شیر علی: ۱۱۸

نهر عبدالعزیز: ۱۰۶

نهر قاسمیه: ۱۱۸

نهر قصر: ۱۱۸

نهر میچری: ۱۱۸

نهر الباراد: ۳۷۳

نیجریه: ۸۶، ۷۹۷، ۱۰۴۸، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴

نیشابور: ۱۶۷

نیکاراگوئه: ۴۴۵، ۴۶۷، ۴۷۳، ۱۱۶۱

نیکوزیا: ۱۰۵۸

نیویورک: ۷۹، ۱۹۶، ۲۲۲، ۶۷۶، ۷۰۶، ۷۳۳، ۱۱۸۱، ۱۲۷۳

واشنگتن: ۴۹، ۶۰، ۶۱، ۱۳۱، ۱۳۵، ۱۵۵، ۱۷۲، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۹۵، ۲۹۹، ۳۲۹، ۳۵۲، ۳۵۳، ۴۳۰، ۴۴۹، ۴۵۱، ۴۹۱، ۵۴۸، ۵۸۴، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۶۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۴۸، ۷۷۴، ۸۴۳، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۷۶، ۸۷۹، ۸۸۱، ۹۸۹، ۹۹۵، ۱۰۲۶، ۱۰۴۸، ۱۰۵۱، ۱۰۵۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۱۱۵، ۱۱۶۲، ۱۲۲۰، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۷، ۱۲۶۹، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹

ورامین: ۱۰۴۲

ورمیشان (وارشمزین): ۶۴۸

وزمله: ۱۲۴۳

ولیاوه: ۲۵، ۲۵۰، ۲۷۹، ۲۸۱، ۸۱۰

ونزوئلا: ۷۳۱، ۱۰۴۸، ۱۰۶۳

ونیز: ۷۶۱

ویتنام: ۳۲۲، ۳۸۸، ۸۴۱، ۱۰۲۶، ۱۲۱۸

وین: ۵۳۲، ۵۸۱، ۶۰۲

هامبورگ: ۱۲۷۰

هانی شیخان: ۱۴۰

هتل استقلال تهران: ۷۹۲، ۸۱۴

هتل کنیتتال ژنو: ۴۵۱

هرگنه: ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۷۲، ۹۱، ۳۱۱، ۳۱۳، ۳۳۱، ۳۳۴، ۸۰۹

هرمزگان: ۱۶۹، ۶۷۶

هشتیان: ۷۷، ۱۴۸، ۱۶۶، ۲۶۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۶۳۵

هفت توانان: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۹۱، ۱۰۱، ۱۰۴، ۱۱۶، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۷۰، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۲۹، ۲۳۰

۲۴۹، ۲۵۰، ۲۶۱، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۶، ۳۱۲، ۳۳۴

هلند: ۶۸، ۱۷۰، ۲۴۳، ۲۶۹، ۳۲۲، ۳۶۸، ۴۱۲، ۴۷۰، ۴۷۴، ۵۴۶

همدان: ۱۶۷، ۵۴۱، ۷۴۲

هندوستان (هند): ۸۰، ۵۲۷، ۵۸۲، ۶۰۲، ۷۲۱، ۸۳۲، ۱۱۵۷، ۱۱۸۳، ۱۲۵۱، ۱۲۹۱

هنگ کنگ: ۱۱۸۰

هورالعظیم: ۳۷، ۱۲۴۱

هویزه: ۷۷۱، ۱۲۲۵، ۱۲۴۱

هیجان: ۱۲۶۳

هیدوج: ۱۷۴

یال روکان: ۴۳۳

یال سیدمصطفی: ۲۴، ۲۵، ۷۶۷

یال شاخ شوکت: ۴۰۰

یال کله قندی: ۲۸۳

یزد: ۱۲۲۶، ۱۲۴۵

یمن دمکراتیک جنوبی: ۱۵۲، ۷۰۲، ۷۹۷

یمن شمالی: ۶۰، ۵۸۵، ۶۱۰، ۶۴۹، ۸۳۵

یوگسلاوی: ۶۵، ۸۰، ۱۰۹، ۱۵۱، ۲۲۱، ۴۵۳، ۵۲۳، ۵۴۵، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۲۱، ۱۱۵۷، ۱۱۹۵

یونان: ۸۱، ۴۳۷، ۶۰۷، ۸۶۳، ۱۰۵۲، ۱۰۵۸، ۱۲۵۸

سایر اسامی و اصطلاحات

آتش بس: ۴۴، ۴۶، ۴۷، ۵۰، ۸۹، ۱۳۲، ۱۵۲، ۱۷۰، ۲۱۳، ۲۲۲، ۲۳۹، ۲۴۴، ۲۶۳، ۲۶۹، ۲۹۷، ۳۲۲، ۳۹۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۲۸، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۷۰، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۵۱۰، ۵۳۰، ۵۶۴، ۵۹۶، ۶۱۰، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۴۸، ۶۶۲، ۶۷۳، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۴۸، ۷۵۹، ۷۶۲، ۷۷۴، ۸۰۲، ۸۴۳، ۸۴۵، ۸۴۸، ۸۸۰، ۱۰۲۷، ۱۰۴۹، ۱۰۷۱، ۱۰۷۵، ۱۱۴۶، ۱۱۸۰، ۱۱۹۴، ۱۱۹۸، ۱۲۲۱، ۱۲۷۱، ۱۲۹۰

آر.سی.دی (سازمان همکاری عمران منطقه ای): ۸۶۹

آژانس بین المللی انرژی اتمی: ۲۲۳، ۱۰۴۷

آکادمی عبری جامعه یهودیان سانفرانسیسکو: ۵۶۶

اتحادیه جوانان حزب دمکرات: ۷۴۰

اتحادیه دریانوردان ژاپن (انجمن کشتی داران ژاپنی): ۸۵۹، ۱۰۲۴

اتحادیه صاحبان کشتی یونان: ۱۰۳۶

ص: ۱۴۲۵

اتحادیه صنف کامیون و کمپرسی: ۱۲۶۵

اتحادیه عرب: ۱۳۴، ۳۲۳، ۵۶۷، ۵۸۰، ۶۷۸، ۸۴۵، ۸۷۰، ۱۰۱۹

اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها): ۲۲۰، ۳۱۵، ۳۱۷، ۶۲۰، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۹، ۱۰۲۶۴، ۱۲۹۰

اتحادیه های حمل و نقل: ۱۲۴۵

اجلاس آشتی ملی لبنان: ۵۸، ۶۱، ۶۲، ۸۹، ۱۴۰، ۲۷۳، ۳۹۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۳۱، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۹۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۳۳، ۵۴۹، ۶۶۱، ۶۶۲، ۸۴۴، ۱۱۶۲، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۳۸

اجلاس سازمان کشورهای عرب صادرکننده نفت (آ اوپک): ۸۴۳

اجلاس سران کشورهای اسلامی: ۱۱۰۰، ۱۱۴۷، ۱۱۸۱، ۱۲۹۱

اجلاس سران کشورهای خلیج فارس: ۱۳۳، ۴۸۹، ۵۲۴، ۵۴۶، ۵۷۹، ۵۸۰، ۶۱۰، ۶۲۲، ۶۲۸، ۶۴۸، ۶۷۳

اجلاس شورای سازمان عربی توسعه صنعتی: ۱۹۵

اجلاس شورای ملی فلسطین: ۱۲۷۹

اجلاس کمیته جنبش غیرمتعهدها برای مسئله فلسطین: ۷۲۰، ۷۶۲

اجلاس کمیسیون مشترک آلمان و عراق: ۱۲۹۰

اجلاس وزرای نفت کشورهای عضو اوپک: ۷۰۳، ۹۸۸، ۱۰۴۶، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۷۸

اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس: ۴۴۷، ۴۷۵، ۴۸۹، ۴۹۰، ۵۰۹

اجلاس وزرای دولت های عرب: ۹۸۷، ۹۸۹

اجلاس وزیران امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس: ۸۸

اجلاس یونسکو: ۸۷۸

اخوان المسلمین: ۱۲۳۶، ۱۲۵۸

اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی: ۸۳۴

اداره پزشکی قانونی وزارت دادگستری: ۲۵۶

اداره دوم ستاد مشترک ارتش: ۲۵۶

اداره مهاجرت کویت: ۱۱۱۲

ارتش آزادی بخش فلسطین: ۶۴۹

ارتش اسرائیل (رژیم صهیونیستی): ۳۰۱، ۵۸۵، ۷۶۱، ۱۲۹۸

ارتش امریکا: ۹۹۶، ۱۱۶۱

ارتش ترکیه: ۱۲۳۴، ۱۲۹۵

ارتش جمهوری اسلامی ایران: اکثر صفحات

ارتش سوریه: ۱۲۹۸

ارتش عراق: ۲۶، ۲۷، ۳۹، ۹۵، ۱۰۵، ۱۱۷، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۵۷، ۱۸۲، ۱۸۵، ۲۰۲، ۲۰۵، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۴۴، ۲۵۴، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۳، ۳۱۱، ۳۱۵، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۷، ۳۴۱، ۳۵۶، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۸۰، ۳۸۳، ۳۸۶، ۴۰۲، ۴۰۴، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۴۲، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۷۱، ۴۷۳، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۷، ۴۱۴، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۴۴، ۴۶۳، ۴۸۲، ۵۰۳، ۵۲۳، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۴۲، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۷۱، ۵۷۳، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۷، ۶۱۴، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۴۴، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۱، ۶۸۵، ۷۸۱، ۷۸۵، ۸۱۸، ۸۲۹، ۸۳۹، ۸۵۷، ۱۰۷۳، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۱۰۵، ۱۱۷۰، ۱۲۱۵، ۱۲۲۰، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱، ۱۲۶۴

ارتش فرانسه: ۵۳، ۱۳۱، ۵۸۲، ۶۰۲

ارتش لبنان: ۱۵۶، ۴۱۵، ۵۸۲، ۸۰۰، ۸۳۵، ۸۴۴، ۸۴۵، ۱۲۵۶، ۱۲۹۸

ارتش مصر: ۱۷۳، ۱۷۷، ۱۲۹۰

استانداری خوزستان: ۲۳۴

استانداری کردستان: ۱۰۶، ۳۶۱، ۵۷۲، ۵۷۳

استانداری هرمزگان: ۱۶۹

استخبارات: ۲۳۳، ۳۷۹، ۸۱۲

اعلامیه داکا در زمینه حقوق بشر: ۱۰۷۷

اف.بی.آی: ۴۹۰

امل اسلامی: ۵۳، ۵۸، ۶۰، ۸۹، ۲۷۴، ۳۷۱، ۳۹۳، ۷۴۷، ۷۷۶، ۸۲۱، ۱۱۱۳

انتخابات مجلس شورای اسلامی: ۲۰، ۵۱، ۳۴۴، ۳۶۶، ۴۱۰، ۴۱۱، ۵۲۵، ۵۲۸، ۶۳۸، ۶۴۲، ۷۲۷، ۷۷۰، ۱۰۱۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰

۱۱۳۴، ۱۱۳۳، ۱۱۳۲، ۱۲۲۸، ۱۲۲۷، ۱۰۹۲، ۱۰۶۱

انجمن روابط اقتصادی آلمان فدرال با کشورهای خاورمیانه: ۱۰۴۶

انجمن ها و شوراهای اسلامی خانه های کارگر: ۵۰۵

انجمن های اسلامی دانشگاه ها: ۱۱۷۷

انجمن های اسلامی کامیون داران: ۱۲۶۵

اوپیک: ۸۶، ۳۲۵، ۶۳۷، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۴۵، ۷۳۱، ۷۳۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۶۷، ۸۶۸، ۹۹۰، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸

اینتلیجنت سرویس: ۷۹۴، ۸۶۴

بازار سهام توکیو: ۱۲۹۳

بازار مشترک اروپا: ۲۷۴

بالگرد سوپر فرلئون: ۳۳۹

بالگرد سوپر پوما: ۱۳۷

بالگرد شنوک: ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۴، ۱۱۸۶

بالگرد غزال: ۱۳۷، ۱۵۸

بالگرد گازل: ۹۹۱

بالگرد هوگوس: ۹۹۲

بانک انگلستان: ۵۶۴

بانک صادرات واردات هند: ۶۸، ۸۰

بانک مرکزی ایران: ۵۶۴

بانک مرکزی عراق: ۶۸، ۸۰

برنامه پنج ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران: ۶۵، ۴۱۱، ۷۱۸، ۱۱۵۷

بسیج: ۴۱، ۷۶، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۴۸، ۱۹۳، ۲۳۷، ۲۵۷، ۲۵۹، ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۰۴، ۳۱۳، ۳۴۶، ۳۵۸، ۳۸۲، ۴۰۲، ۴۲۳، ۴۲۶، ۴۵۴، ۴۶۵، ۵۲۲، ۵۲۵

۱۰۴۲، ۱۰۰۵، ۹۸۶، ۹۸۵، ۹۸۴، ۹۸۳، ۸۷۷، ۸۷۴، ۸۵۷، ۸۳۹، ۸۳۸، ۸۳۳، ۸۲۷، ۸۱۵، ۸۱۳، ۷۷۲، ۷۱۰، ۶۸۷، ۶۸۲، ۶۵۲، ۵۶۰، ۵۴۰، ۱۲۸۴، ۱۲۸۳، ۱۲۶۹، ۱۲۲۵، ۱۱۹۰، ۱۱۵۴

بلوک شرق: ۷۰، ۶۴۷، ۷۳۰، ۱۱۱۸

بمب ناپالم: ۵۵۸، ۵۶۱، ۵۶۳

بمباران شیمیایی: ۳۳، ۳۷۱، ۴۹۹، ۵۳۹، ۵۷۲، ۵۹۱، ۵۹۲، ۶۱۹، ۶۲۲، ۶۳۸، ۷۲۸، ۷۹۲، ۷۹۳، ۸۱۴، ۸۵۲، ۸۷۸، ۱۰۵۸، ۱۰۷۶

بنیاد امور مهاجرین جنگ: ۴۲۷، ۸۳۷، ۱۰۱۹

بنیاد شهید: ۲۶۱، ۸۴۱

بنیاد مستضعفان: ۷۵۶

بنیاد مسکن: ۷۵۶

بیستین نمایشگاه بین المللی عراق: ۶۷، ۴۶۸، ۵۰۷

بیست و دومین اجلاس عمومی یونسکو در پاریس: ۴۴۸، ۸۳۹، ۸۷۸

بیمه دریایی: ۱۱۰، ۲۴۲

پارلمان اروپا: ۴۲۸، ۷۴۹

پارلمان فرانسه: ۸۲۰

پارلمان کویت: ۶۱۱، ۱۲۳۶

پارلمان لبنان: ۶۶۲

پایان جنگ، پایان دادن به جنگ ایران و عراق: ۳۴، ۴۴، ۴۷، ۴۹، ۷۹، ۸۰، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۷، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۳۰، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۷۱، ۲۴۲، ۲۶۳، ۲۶۹، ۲۹۴، ۲۹۶، ۳۲۲، ۳۴۸، ۳۵۰، ۳۲۶، ۳۶۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۴۴۶، ۴۷۳، ۴۷۵، ۴۸۸، ۴۸۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۲۴، ۵۳۲، ۵۴۶، ۵۴۸، ۵۶۴، ۵۷۸، ۵۷۹، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۲۰، ۶۲۶، ۶۷۴، ۶۷۶، ۶۹۱، ۷۰۱، ۷۹۹، ۷۲۹، ۷۷۳، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۴۳، ۸۷۰، ۹۹۰، ۱۰۲۰، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۷۶، ۱۱۰۰، ۱۱۸۱، ۱۲۱۶، ۱۲۱۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۷۰، ۱۲۷۲، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲

پروتکل ۲۷ ژوئن ۱۹۲۵: ۷۷۱

پروتکل ژنو ۱۹۲۵: ۸۵۳

پلنوم شانزدهم حزب توده: ۹۹۸

پلیس کویت: ۶۳، ۱۱۹۵، ۱۲۵۴، ۱۲۶۹

پلیس مخصوص فرانسه: ۳۷۲

پلیس هواپیمایی کشوری: ۸۳۳

پنتاگون (وزارت جنگ امریکا): ۵۳۳، ۵۴۹، ۶۰۹، ۷۵۵، ۱۰۴۸

پنجمین کنگره جبهه آزادی بخش ملی الجزایر: ۱۲۵۰

پیشمرگان مسلمان کرد: ۷۵، ۱۹۴، ۲۳۷، ۲۵۹، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۸۳، ۵۷۵، ۶۸۶، ۷۲۶، ۸۳۸، ۸۷۴، ۱۱۲۹

پیمان ۱۷ می (۲۷ اردیبهشت) لبنان و رژیم صهیونیستی: ۶۲، ۱۲۲۱، ۱۲۳۸

پیمان آتش بس سعودی - سوری: ۸۸۰

پیمان احداث خط لوله انتقال گاز عراق: ۵۰۷

پیمان امنیتی شورای همکاری خلیج فارس: ۷۳۱

پیمان عدم تکثیر سلاح های هسته ای سازمان ملل: ۲۲۳

پیمان کمپ دیوید: ۶۲۸، ۱۰۷۷

پیمان لبنان - اسرائیل: ۴۹۰، ۴۹۱، ۵۳۳، ۶۶۱، ۶۶۳، ۶۷۸، ۸۰۱

تجمع علمای مسلمین: ۸۲۰

ترور، تروریسم، تروریست: ۴۱، ۴۳، ۶۳، ۳۱۴، ۳۲۱، ۳۵۱، ۳۸۳، ۵۲۷، ۵۳۳، ۵۷۳، ۵۸۲، ۵۸۳، ۶۰۲، ۶۰۳، ۷۶۲، ۷۷۶، ۷۸۹، ۸۴۶، ۸۵۱

۸۵۳، ۸۵۵، ۱۰۳۷، ۱۱۱۳، ۱۱۱۵، ۱۱۳۱، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۶۰، ۱۱۹۴، ۱۱۹۶، ۱۲۱۳، ۱۲۱۵، ۱۲۱۷، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۴۹، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷

۱۲۵۸، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۹۸

تشکیلات مخفی حزب توده: ۱۰۴۹، ۱۰۵۱، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۶، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۵۴

تشکیلات مخفی نوید: ۱۰۸۲

تعاونی حمل و نقل استان مرکزی (اراک): ۱۲۲۷

توپ ۱۰۵ میلی متری: ۱۰۶، ۲۵۸، ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۱۱، ۱۰۰۹

توپ ۱۰۶ میلی متری: ۲۳۳، ۳۳۴، ۳۹۵، ۵۱۹، ۶۳۲، ۷۲۶

توپ ۱۲۲ میلی متری: ۹۷

توپ ۱۲۳ میلی متری: ۱۴۵

توپ ۱۳۰ میلی متری: ۸۴، ۱۰۶، ۴۲۳

توپ ۱۵۵ میلی متری: ۸۴

توپ ۱۷۵ میلی متری: ۴۲۳

تیپ آزادی: ۱۰۱۲

تیپ امام سجاد(ع): ۸۷۳

تیپ انصارالحسین(ع): ۱۲۰۱

تیپ تکاور دریایی بندرعباس: ۱۱۰۳

تیپ دیواندره: ۱۰۱۲

تیپ شهید بروجردی: ۱۲۶، ۲۶۰، ۱۲۸۳

تیپ فرماندهی الفاروق: ۲۱۲

تیپ قدس سپاه: ۱۴۵، ۲۵۶

تیپ مهاباد: ۷۱۱

تیپ نبی اکرم(ص): ۱۲۰۱

تیپ نوهده ارتش جمهوری اسلامی: ۵۹۴

تیپ ویژه شهدا: ۱۴۵، ۲۵۶، ۲۵۸، ۶۴۸، ۸۵۸

تیپ ۱ لشکر ۲۳ نوهده: ۶۹۷

تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۳۰، ۷۲، ۱۱۵، ۱۸۷، ۲۰۷، ۲۵۰، ۲۷۹، ۲۸۶، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۳۴، ۳۵۷، ۳۷۷، ۴۲۲، ۵۸۹،

۵۹۰، ۶۱۴، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۸۲

تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع): ۲۱، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۸۲، ۸۱۰، ۸۲۶، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶

تیپ ۱۰۱: ۱۱۶

تیپ ۱۰۵: ۱۱۶، ۷۶۶

تیپ ۱۰۸ پیاده: ۶۳۴، ۷۸۱

تیپ ۱۱ امیر المؤمنین (ع): ۸۴۷، ۱۲۰۱

تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی: ۵۰۰، ۷۱۰

تیپ ۱۱۶: ۱۱۶، ۷۶۷

تیپ ۱۵ امام حسن (ع): ۳۶، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۴۳۸، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲

تیپ ۱۸ پیاده: ۶۳۴، ۷۵۲

ص: ۱۴۲۷

تیپ ۲ گارد مرزی: ۶۳۴

تیپ ۲ لشکر ۲۱ حمزه: ۷۶۶، ۷۰۹، ۴۶۲، ۴۲۱، ۳۷۷، ۲۸۶، ۲۵۲، ۱۱۵، ۱۰۱، ۱۰۰، ۷۲، ۲۶، ۲۲

تیپ ۲ لشکر ۲۳ نوهده: ۷۸۲، ۷۰۹

تیپ ۲

لشکر ۲۸ کردستان: ۷۶۵، ۷۵۴، ۷۵۱، ۷۳۷، ۷۲۳، ۷۰۹، ۶۸۳، ۶۹۷، ۴۲۲، ۲۸۵، ۲۵۲، ۲۴۹، ۲۳۱، ۲۲۹، ۲۲۷، ۲۰۷، ۱۱۵، ۱۰۳، ۷۲، ۲۲

۷۸۲، ۷۶۷

تیپ ۲ لشکر ۳۰ گرگان: ۷۸۲

تیپ ۲۰۵ نیروی مخصوص: ۲۰۶

تیپ ۲۱ پیاده: ۷۸۱

تیپ ۲۶: ۱۱۶

تیپ ۲۹

پیاده کوهستانی از لشکر ۴: ۷۶۷، ۴۰۲، ۳۰۴، ۲۸۰، ۲۰۲، ۱۱۶، ۲۵

تیپ ۳ لشکر ۲۱ حمزه: ۲۸۶

تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان: ۵۹۰، ۵۸۹، ۵۵۳، ۵۳۸، ۵۱۹، ۴۲۱، ۳۷۷، ۱۱۵، ۱۰۴، ۱۰۳، ۷۲، ۳۰، ۲۸، ۲۶، ۲۴، ۲۲، ۲۴۹، ۱۶۵، ۱۶۴، ۱۴۴

۷۸۲، ۷۸۰، ۷۵۱، ۷۳۷، ۷۰۹، ۶۹۷، ۶۸۳، ۶۳۲، ۶۱۴

تیپ ۳ مریوان: ۸۳۷

تیپ ۳۳ المهدی (عج): ۷۸۲، ۷۵۱، ۷۰۹، ۶۹۷، ۶۶۶، ۶۱۵، ۵۷۲، ۵۲۰، ۵۱۹، ۶۶۵۵۱۸، ۳۷۶، ۲۸۵، ۲۸۴، ۲۸، ۲۵

تیپ ۳۶ عراق: ۷۶۷، ۵۷۰، ۵۵۵

تیپ ۳۹ پیاده: ۷۶۶، ۲۵۱

تیپ ۴۰ سراب: ۴۲۳

تیپ ۴۰۳: ۷۶۷، ۵۵۵

تیپ ۴۱: ۴۰۲

تیپ ۴۱۲: ۷۵۲

تیپ ۴۲۱: ۵۵۵

تیپ ۴۲۲: ۷۶۷، ۵۵۵

تیپ ۴۲۴: ۷۶۷، ۱۱۶

تیپ ۴۲۸: ۷۶۷، ۲۵۱، ۱۱۷، ۱۱۶

تیپ ۴۳۵ پیاده: ۶۳۴

تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع): ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۷۲، ۹۶، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۴۴، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۶۴، ۱۷۷، ۱۸۰، ۱۸۷، ۲۴۹، ۲۵۱، ۲۵۲، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۳۵، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۲۱، ۴۷۹، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۶، ۵۵۵، ۵۷۲، ۵۹۱، ۶۳۴، ۸۷۳

تیپ ۴۹ لشکر ۱۱: ۷۶۷، ۷۸۱

تیپ ۵: ۲۵۱، ۲۰۲، ۱۸۵، ۱۱۶

تیپ ۵۰۲: ۷۶۷، ۵۵۵

تیپ ۵۰۴: ۷۶۶، ۲۵۱، ۱۱۶

تیپ ۶۰۱: ۷۶۶

تیپ ۶۰۲: ۶۳۴، ۱۱۶

تیپ ۶۰۵: ۴۰۲، ۱۱۷، ۱۱۶

تیپ ۶۵

نیروی مخصوص عراق: ۱۱۶، ۱۸۵، ۲۰۲، ۲۰۶، ۲۵۱، ۲۵۲، ۳۰۵، ۳۳۴

تیپ ۶۶: ۷۶۷، ۱۱۶

تیپ ۶۸: ۷۶۷

تیپ ۷۰۲ پیاده: ۷۶۷

تیپ ۷۰۳ پیاده از لشکر ۱۵ عراق: ۳۱۱، ۶۳۴

تیپ ۷۰۴: ۷۶۷، ۱۱۶

تیپ ۷۰۵: ۷۶۷

تیپ ۷۱۰: ۷۶۶

تیپ ۷۵: ۵۵۵

تیپ ۹۵: ۷۸۱، ۷۶۷، ۵۵۵

تیپ ۹۶: ۷۶۷، ۱۱۶

جامعه روحانیت تنکابن: ۱۲۴۵

جامعه روحانیت مبارز تهران: ۷۸، ۷۷۰

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم: ۷۷۰

جبهه آزادی بخش فلسطین: ۵۶۷

جبهه خلق برای آزادی فلسطین: ۲۲۴، ۲۴۵، ۵۱۲، ۵۶۷، ۸۰۲، ۸۸۰، ۱۲۵۸

جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین: ۲۲۴، ۲۴۵، ۵۶۷، ۸۰۲، ۸۸۰، ۱۲۵۸

جبهه راست گرایان لبنان: ۸۹

جبهه ملی دمکراتیک: ۱۲۳۴

جبهه نجات ملی: ۸۹، ۱۱۹۸

جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی: ۱۹۱، ۳۶۷، ۴۲۷، ۶۲۳

جمعیت الاصلاح: ۱۲۳۶

جناح نظامی حزب الدعوة اسلامی: ۱۲۹۵

جنبش آزاد انقلاب اسلامی: ۵۶

جنبش امل: ۱۴۰، ۱۵۶، ۲۷۴، ۳۲۷، ۳۲۹، ۳۵۱، ۷۷۶، ۸۳۵، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۷۱، ۹۹۵، ۱۰۶۶

جنبش انقلاب اسلامی آزاد: ۳۲۷

جنبش توحید اسلامی: ۷۰۶، ۷۰۷

جنبش عدم تعهد: ۱۵۱، ۱۵۵، ۲۱۳، ۴۵۳، ۵۱۲، ۵۴۵، ۶۰۱، ۶۰۹، ۷۶۲، ۷۷۳، ۱۲۷۵، ۱۲۹۱

جندالله: ۲۳۷، ۵۹۵، ۷۸۵، ۱۱۸۹، ۱۱۰۴

جنگ اکتبر سال ۱۹۷۳: ۶۹۲

جنگ جهانی دوم: ۷۱۴

جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل در سال ۱۹۶۷: ۵۵، ۱۲۵۱

جنگ شهرها: ۳۶۷

ص: ۱۴۲۸

جهاد دانشگاهی: ۱۱۷۸

جهاد سازندگی: ۴۶۴، ۵۴۰، ۵۷۴، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۵۶، ۸۳۷، ۱۰۴۲، ۱۰۷۰، ۱۰۹۹، ۱۲۴۴، ۱۲۸۳

جهان سوم: ۱۳۰، ۶۰۱، ۷۲۷، ۷۷۳، ۷۷۵، ۷۹۳، ۸۵۲، ۱۲۱۳

جیش الشعبی عراق: ۲۹۱، ۷۵۴

چریک های فدائیان خلق (اکثریت): ۱۱۶۴

چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی: ۷۶، ۵۴۷، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۴، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۶، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۷۵،

۱۰۷۷، ۱۰۹۹

چهارمین اجلاس سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس: ۸۳، ۲۷۰، ۳۲۳، ۴۷۵، ۵۷۸، ۶۲۶، ۶۴۷، ۷۹۹

چهارمین کنفرانس سران کشورهای اسلامی: ۱۰۷۷

حزب الدعوه عراق: ۶۴، ۱۱۵۹، ۱۱۹۶، ۱۲۱۷، ۱۲۳۵، ۱۲۵۴، ۱۲۹۴

حزب بعث سوریه: ۱۵۲، ۱۲۵۷

حزب بعث عراق: ۴۹، ۵۰، ۱۰۸، ۲۶۷، ۳۳۵، ۴۲۶، ۵۶۰، ۵۶۲، ۸۱۲، ۱۰۰۶، ۱۱۷۳، ۱۲۳۲، ۱۲۴۹، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۷۶

حزب توده ایران: ۲۰، ۵۴، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۸۸، ۸۱۸، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۷، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۲۵، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۷۹،

۱۰۸۰، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۱۱۸، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۷، ۱۱۶۴، ۱۱۶۷، ۱۲۳۷، ۱۲۵۵، ۱۲۹۵، ۱۲۹۷

حزب جمهوری اسلامی: ۵۲، ۷۵، ۳۶۶، ۷۲۷، ۱۰۳۸، ۱۰۴۰، ۱۱۷۶

حزب جمهوری خواه امریکا: ۳۷۱

حزب دمکرات کردستان ایران: ۴۳، ۷۷، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۴۰، ۱۴۵، ۱۴۸، ۱۵۷، ۱۶۶، ۱۹۰، ۱۹۴، ۲۰۸،

۲۱۰، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۹، ۲۲۱، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۰، ۲۹۰، ۳۱۴، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۶۲، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۲۴،

۴۳۸، ۴۳۹، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۲۱، ۵۴۰، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹،

۶۲۰، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۴۸، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۶۹، ۷۸۵، ۸۱۲،

۸۱۳، ۸۳۰، ۸۳۸، ۸۴۷، ۸۵۹، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۸۱، ۸۸۲، ۹۸۶، ۹۸۷، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۸، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۸۰، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۱۰۴، ۱۱۲۹،

۱۱۳۰، ۱۱۵۰، ۱۱۷۲، ۱۱۹۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۲۴، ۱۲۳۴، ۱۲۳۴، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴

حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها): ۲۳۴، ۲۵۳، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۶۰، ۳۹۹، ۷۵۳، ۸۸۲، ۱۰۰۷، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴

حزب دمکرات مسیحی: ۱۵۲

حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان: ۸۹، ۸۰۰، ۸۴۵، ۱۱۹۸

حزب سوسیالیست عراق: ۳۶۰

حزب سوسیالیست فرانسه: ۴۵۱

حزب سوسیالیست کرد عراق: ۲۹۱

حزب کارگر اسرائیل: ۱۲۳۹

حزب کمونیست ایتالیا: ۱۰۰۳

حزب کمونیست بلغارستان: ۶۴۹

حزب کمونیست شوروی: ۵۴

حزب کمونیست عراق: ۱۲۳۴

حزب کمونیست فلسطین: ۵۶۷، ۸۸۰

حزب کمونیست لبنان: ۶۶۱

حزب گلیست: ۷۶۲

حزب لیکود: ۱۲۳۹

حزب الله سقز: ۱۰۸۹

حزب الله: ۵۷، ۲۷۴، ۳۰۲، ۳۷۱، ۴۹۱، ۷۶۰، ۱۱۹۰

حق و تو: ۴۵، ۲۲۲، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۹

حقوق بشر: ۲۶۶، ۳۲۰، ۳۴۴، ۳۴۵، ۴۲۸، ۸۵۲، ۱۰۷۷، ۱۱۰۰

خمسپاره ۱۲۰ میلی متری: ۴۵۷

خمسپاره ۸۱ کاتیوشا: ۲۲۸

خمسپاره انداز ۱۰۶: ۱۱۷

خمسپاره انداز ۱۲۰ میلی متری: ۱۰۶، ۱۱۷، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰

خمسپاره انداز ۶۰ میلی متری: ۱۱۷، ۱۴۱، ۲۳۴، ۷۲۵، ۸۵۸، ۱۰۰۸

خمپاره انداز ۸۰ میلی متری: ۳۸۲

خمپاره انداز ۸۱ میلی متری: ۱۰۶، ۲۶۰، ۱۰۰۸، ۱۰۱۰

خمپاره انداز ۸۲ میلی متری: ۱۱۷

دادستانی: ۴۳، ۳۶۱، ۷۵۹

دادسرای انقلاب: ۷۸۸، ۷۹۱

دادگاه انقلاب ارتش: ۶۸، ۹۹۷، ۱۰۳۲، ۱۰۴۹، ۱۰۵۱، ۱۰۵۳، ۱۰۷۹، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۲۹۵

دادگاه انقلاب اسلامی: ۳۴۱، ۴۰۷، ۷۹۵، ۱۰۲۸

دادگاه عالی قم: ۷۸۷

دادگاه مدنی خاص: ۷۸۷

دادگاه های انقلاب اسلامی کردستان: ۳۱۵

دانشجویان مسلمان پیرو خط امام: ۵۰۵

دبیرخانه اتحادیه خبرنگاران عرب: ۵۲۴

دبیرخانه اتحادیه عرب: ۳۲۳، ۳۲۴

دبیرخانه شورای همکاری خلیج فارس: ۱۱۳۹

دبیرخانه شورای عالی دفاع: ۱۲۸۱

دروزی ها: ۱۷۴، ۱۱۹۸

دفتر اتحادیه عرب در دهلی نو: ۶۷۸

دفتر اتحادیه عرب در رم: ۷۶۳

دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری: ۶۱۹، ۹۸۹، ۱۰۳۷، ۱۲۸۱

دفتر اعتبار صادرات انگلیس: ۷۱۶

دفتر بازرگانی سفارت فرانسه: ۵۳، ۶۴۵، ۶۵۸

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم: ۱۲۲۶

دفتر تحقیق و بازرسی فرماندهی کل سپاه: ۹۹۶

دفتر دائمی اتحادیه وکلای دادگستری عرب: ۱۲۵۱

دفتر روابط اسرائیل در بیروت: ۸۷۹

دفتر روابط بین المللی وزارت آموزش و پرورش: ۱۲۳۰

دفتر سیاسی استانداری کردستان: ۸۳۰

دفتر سیاسی حزب دمکرات: ۴۶۵

دفتر سیاسی شماره ۲ حزب دمکرات: ۶۴۸

دفتر نظامی اسرائیل در لبنان: ۵۴۹

دومین اجلاس آشتی ملی لبنان: ۶۷۷

دومین اجلاس وزرای کشور دولت های عرب: ۱۰۱۹

دومین گردهمایی اعضای کمیسیون اقتصادی آلمان و عراق: ۱۰۴۵

دیوان عدالت اداری: ۷۸۷

رکن ۲ تیپ ۳ لشکر ۲۸ کردستان: ۱۹۱

روحانیت مبارز اهل تسنن استان آذربایجان غربی: ۴۲۵، ۴۲۴

ژاندارمری: ۴۱، ۴۳، ۷۷، ۱۲۶، ۱۴۸، ۱۷۴، ۱۸۹، ۱۹۰، ۲۱۵، ۲۵۶، ۲۶۰، ۲۹۰، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۴۰، ۳۶۱، ۳۸۲، ۴۲۴، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۶۴، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۷۴، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۶۸۶، ۶۹۸، ۷۱۰، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۵۴، ۷۶۹، ۸۱۳، ۸۳۷، ۹۹۹، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۹، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۱۰۴، ۱۱۲۹، ۱۱۵۱، ۱۱۷۰، ۱۱۷۲، ۱۲۲۴، ۱۲۴۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۹۵

سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف): ۸۸، ۱۱۲، ۳۰۱، ۳۹۳، ۴۵۳، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۸۶، ۶۱۰، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۷۸، ۷۰۷، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۶۲، ۸۰۲، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۷۰، ۸۸۱، ۹۹۰، ۹۹۵، ۱۰۱۹، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۶۷، ۱۰۷۶، ۱۱۰۱، ۱۱۹۹، ۱۲۵۸، ۱۲۷۳، ۱۲۷۹

سازمان اتکا: ۱۱۲۱

سازمان اطلاعات مرکزی امریکا (۱۰۲۸، ۸۶۵، ۸۶۴، ۷۹۴، ۲۹۷، ۲۷۴، ۲۱۷): C.I.A.

سازمان اطلاعاتی نظامی اسرائیل: ۷۴۸

سازمان الفتوح: ۱۵۶، ۲۲۴، ۲۴۵، ۳۷۳، ۳۹۳، ۵۱۲، ۵۸۶، ۸۰۲، ۸۵۳، ۹۹۶، ۱۲۵۸

سازمان امنیت عراق: ۳۷۷

سازمان انشعابی امل اسلامی: ۶۳

سازمان بازرسی کل کشور: ۷۸۷

سازمان برنامه و بودجه: ۶۲۴، ۱۱۵۸

سازمان بنادر و کشتیرانی: ۸۱۰

سازمان بهزیستی کشور: ۷۰۰

سازمان پژوهش های علمی: ۲۶۴

سازمان تبلیغات اسلامی خوزستان: ۲۳۴

سازمان تعاون روستایی: ۸۴۹

سازمان جوانان حزب توده: ۹۹۷، ۱۰۰۰

سازمان جهاد اسلامی: ۵۶، ۵۸، ۶۲، ۶۳، ۳۰۲، ۳۲۷، ۳۲۹، ۵۵۳، ۱۱۱۳، ۱۱۴۱، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹

سازمان حفاظت محیط دریایی هشت کشور منطقه خلیج فارس: ۲۴۴

سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان: ۱۵۰

سازمان صنایع دفاعی: ۷۷

سازمان ضمانت صادرات فرانسه: ۶۹۴

سازمان عفو بین الملل: ۲۱۸، ۳۴۴

سازمان قضائی ارتش: ۷۸۷

سازمان کنفرانس اسلامی: ۲۴۳، ۲۴۴، ۶۰۹، ۷۰۷، ۷۴۸، ۹۹۰، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۷۵، ۱۱۰۰

سازمان مجاهدین خلق (منافقین): ۴۲، ۴۳، ۱۵۷، ۱۹۰، ۱۹۴، ۲۱۴، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۵۶، ۲۷۵، ۳۱۷، ۵۹۳، ۵۹۴، ۶۱۸، ۶۴۸، ۷۰۴، ۷۵۹، ۷۸۱

۷۸۲، ۷۸۶، ۸۵۸، ۸۷۵، ۱۰۰۷، ۱۰۰۹، ۱۰۱۳، ۱۲۲۴، ۱۲۸۲

سازمان مخفی حزب توده: ۶۹، ۹۹۳، ۹۹۷، ۱۰۰۰، ۱۰۲۴، ۱۰۲۸، ۱۰۵۳، ۱۰۸۲، ۱۱۱۹، ۱۲۹۵

سازمان ملل متحد: ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۵۰، ۸۲، ۱۱۵، ۱۳۲، ۲۱۳، ۲۲۱، ۲۴۳، ۲۵۶، ۲۶۲، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۹۴، ۳۱۶، ۳۱۸، ۳۲۰، ۳۲۲، ۳۲۸، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۴۳۰، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۵۳، ۴۷۲، ۴۷۴، ۵۰۶، ۵۰۸، ۵۱۱، ۵۲۳، ۵۶۰، ۵۷۰، ۵۷۶، ۶۰۲، ۶۰۹، ۶۲۳، ۶۴۰، ۶۶۰، ۶۷۶، ۷۷۰، ۷۴۸، ۱۰۵۲، ۱۱۶۳، ۱۱۸۲، ۱۲۵۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۵، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۹۱

سازمان نوید: ۹۹۸، ۱۰۸۴

سازمان همکاری اقتصادی (اكو): ۸۶۹

سازمان هواپیمایی کشوری: ۸۳۳

ساواک: ۳۹۴

سپاه آبادان: ۶۰۳

سپاه ارومیه: ۵۲۱، ۵۵۷، ۱۲۰۱

سپاه اشنویه: ۸۸۱

سپاه باختران: ۱۱۵۱

سپاه بوکان: ۶۵۵، ۶۸۷، ۷۲۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۱۰۹۰، ۱۲۸۴

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: اکثر صفحات

سپاه پاوه: ۱۲۶۴

سپاه پیرانشهر: ۱۴۵، ۲۳۷، ۸۷۴، ۱۲۰۳

سپاه چهارم عراق: ۸۱۱

سپاه دوم عراق: ۸۱۲

سپاه دیواندره: ۷۷

سپاه سردشت: ۵۰۱، ۵۷۵، ۵۹۵

سپاه سلماس: ۲۹۰، ۶۶۸، ۹۸۷، ۱۰۳۷، ۱۱۳۰، ۱۲۲۴

سپاه سنندج: ۶۱۸

ص: ۱۴۳۰

سپاه سوم عراق: ۸۱۲

سپاه صائین دژ: ۴۶۴، ۸۵۸، ۱۰۰۵، ۱۲۶۲

سپاه قروه: ۱۰۸

سپاه قریه خره گوش: ۳۸۲

سپاه قم: ۱۲۰۱

سپاه کامیاران: ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۵۰

سپاه کردستان: ۱۲۷، ۳۴۰، ۳۶۰، ۴۲۴، ۵۵۶، ۶۳۵، ۶۵۴، ۶۹۸، ۷۸۵، ۷۸۶، ۱۲۶۴

سپاه مریوان: ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۷، ۱۲۸، ۳۶۰، ۳۷۸، ۴۰۱، ۶۱۶، ۱۲۶۴

سپاه منطقه ۱۰ کشوری: ۷۶

سپاه منطقه ۱۱: ۲۳۷، ۵۹۲

سپاه منطقه ۲: ۷۶

سپاه منطقه ۸ کشوری (خوزستان): ۱۱۷، ۳۷۰

سپاه منطقه ۹ کشوری: ۱۱۷، ۱۱۰۳

سپاه مهاباد: ۴۰۶، ۴۰۷، ۵۹۵، ۶۶۸، ۷۸۴، ۷۸۶

سپاه میاندوآب: ۳۴۰، ۶۸۷

سپاه نقده: ۷۴۰

سپاه یکم عراق: ۲۶، ۱۱۶، ۱۸۸، ۲۱۲، ۲۶۲، ۳۱۱، ۳۱۵، ۳۳۳، ۳۴۱، ۷۸۶

ستاد اجرایی جهاد تخلیه بنادر: ۱۲۲۷

ستاد انقلاب فرهنگی: ۱۱۷۸

ستاد بازسازی استان مازندران: ۱۲۸۷

ستاد بازسازی و نوسازی خوزستان: ۱۰۷۵

ستاد پشتیبانی و تسریع کمک به مناطق آسیب دیده در جنگ: ۷۸، ۱۹۱

ستاد تائین سپاه بوکان: ۱۰۸۹

ستاد تبلیغات جنگ: ۱۹۲، ۳۴۶، ۴۴۲، ۴۴۳، ۱۱۵۱

ستاد تخلیه مجروحین و مصدومین مراغه: ۵۹۹

ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه: ۱۹۰، ۲۰۹، ۲۳۳، ۲۵۳، ۳۳۵، ۳۶۰، ۳۷۸، ۳۷۹، ۴۰۲، ۴۰۳، ۶۲۰

ستاد فرماندهی حزب دمکرات: ۵۰۲

ستاد قرارگاه خاتم: ۱۶۱

ستاد قرارگاه مقدم حمزه: ۳۹۷

ستاد کل نیروهای مسلح عراق: ۲۳۳، ۴۹۹، ۸۱۱

ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: ۷۵، ۲۱۴، ۵۵۷، ۷۷۲، ۸۷۷، ۹۸۵، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۲۵۶، ۴۰۸، ۵۰۳، ۶۸۸، ۱۰۵۰، ۱۰۵۴، ۱۲۰۲

ستاد معین تهران: ۲۴۱

ستاد معین مازندران: ۱۰۷۵

ستاد منطقه ۱۱ سپاه: ۷۵۴

ستاد ناحیه کردستان سپاه: ۱۱۹۰

ستاد نزاچا: ۷۴

سرویس اطلاعاتی قسمت نیروهای دریایی لویدز لندن: ۸۳۰

سلاح بیولوژیک: ۸۵۳

سلاح شیمیایی: ۳۳، ۳۹، ۱۰۵، ۲۱۰، ۲۳۱، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۶۳، ۲۸۹، ۳۴۳، ۳۶۵، ۳۷۹، ۵۰۰، ۵۶۷، ۶۲۳، ۸۳۹، ۸۴۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۶۱، ۱۰۴۴،

۱۱۴۷، ۱۱۸۱، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲

سمینار تأمین آزادی انتخابات: ۵۲۸

سندیکای ملی دریانوردان انگلیس: ۱۱۱۱

سیستم هوایی هاوگ: ۱۶۶

سی و هشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل: ۷۸، ۱۹۶، ۱۱۸۲

شاخه دانشجویی حزب جمهوری اسلامی: ۱۲۱۱

شبکه بهداری بانه: ۱۰۷

شرکت آب: ۴۶۴

شرکت الف آکتین: ۶۹۴

شرکت اید میتسو کوسان: ۴۶۶

شرکت بیمه لویڈز لندن: ۲۹۷، ۴۸۷، ۸۴۸

شرکت توانیر: ۶۶۰

شرکت تویوتا: ۸۷۰

شرکت شینوا کایون کایشا: ۱۰۲۴

شرکت فرانسوی تکنیپ راسپی باتینبول: ۶۹۴

شرکت فرانسوی توسون: ۶۹۴

شرکت ملی ایرانی پیل: ۸۴۸

شرکت مهندسی بنادر: ۱۲۴۴

شرکت میتسوئی ژاپن: ۳۲۴، ۴۶۹، ۶۰۶، ۸۴۹

شرکت نفت ایران: ۴۰

شرکت نفت فرانسه: ۶۹۴

شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران: ۶۹۹

شصت و نهمین کنفرانس سازمان کشورهای صادرکننده نفت اوپک: ۱۰۲۲، ۱۰۶۲، ۱۱۳۶

شوراهای اسلامی شرکت های حمل و نقل: ۱۲۶۵

شورای اداری استان کردستان: ۶۸۹

شورای اسلامی روستاهای ساوه: ۵۷۶

شورای امنیت سازمان ملل متحد: ۳۴، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۵۰، ۵۳، ۱۵۵، ۱۵۲، ۱۶۷، ۱۹۲، ۲۱۳، ۲۳۹، ۲۴۳، ۲۶۸، ۲۶۹، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۶۸،
۳۶۹، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۲۱، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۴۵، ۴۴۷، ۴۷۰، ۴۷۴، ۴۸۵، ۴۸۸، ۵۰۴، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۱۰، ۵۸۳،
۵۸۴، ۶۰۸، ۶۴۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۷۰، ۶۷۳، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۴۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۲۷۲

شورای امنیت ملی امریکا: ۱۹۸، ۲۹۸، ۴۷۷، ۷۲۹،

شورای انقلاب عراق: ۱۰۸

ص: ۱۴۳۱

شورای تأمین استان کردستان: ۳۴۰

شورای روحانیت استان گیلان: ۱۶۸

شورای عالی استانداری خوزستان: ۶۰۳

شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده: ۲۴۱

شورای عالی دفاع: ۳۶، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۲۱، ۳۵۱، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۹، ۷۰۹، ۷۴۰، ۷۵۵، ۷۸۷، ۸۶۱، ۱۰۵۰، ۱۰۵۴، ۱۱۶۹، ۱۱۸۷، ۱۲۸۲

شورای عالی قضایی: ۳۴۴، ۶۴۳، ۷۸۷، ۱۰۹۱

شورای عالی کردستان: ۵۰۱

شورای فرماندهی انقلاب: ۸۱۸

شورای مرکزی ائمه جمعه خوزستان: ۲۳۴

شورای مرکزی جهاد: ۱۲۴۴

شورای ملی فلسطین: ۸۸۱، ۱۱۹۹، ۱۲۵۸

شورای ملی مقاومت: ۲۱۷، ۵۰۱، ۵۰۲، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۷۰۴، ۱۰۰۷

شورای نگهبان: ۵۱، ۴۴۱، ۷۲۸، ۷۸۷، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۶

شورای وزرای فرانسه: ۵۰۶

شورای وزیران کشور ممالک عربی: ۱۰۲۰

شورای همکاری خلیج فارس: ۴۹، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۱۱۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۵۲، ۱۶۹، ۱۹۶، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۹۶، ۲۹۷، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۹۰، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۴۷، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۷۵، ۴۸۹، ۴۹۰، ۵۱۰، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۶۵، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۲، ۶۲۶، ۶۲۸، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۷۰۳، ۷۱۹، ۷۷۴، ۷۷۵، ۸۷۰، ۱۰۴۴، ۱۰۶۶، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۲، ۱۲۷۷، ۱۲۳۶، ۱۱۶۰

شهربانی: ۱۰۷، ۱۴۸، ۲۱۱، ۲۵۶، ۳۴۰، ۶۸۷، ۷۶۹، ۸۱۳، ۸۳۷، ۹۹۹، ۱۰۷۹، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۱۲۴، ۱۲۶۲، ۱۲۶۴، ۱۲۸۳، ۱۲۹۵

شهرداری تهران: ۶۰۳

صادرات (صدور) نفت ایران: ۱۹، ۴۳، ۴۹، ۵۱، ۵۲، ۶۷، ۸۶، ۱۱۳، ۱۱۴، ۲۴۰، ۶۳۷، ۶۴۱، ۷۷۴، ۸۵۹، ۸۶۸، ۱۱۴۵

صادرات (صدور) نفت عراق: ۴۹، ۷۹، ۸۴، ۸۷، ۱۹۵، ۲۲۳، ۲۴۱، ۳۲۵، ۴۰۹، ۴۴۴، ۷۰۲

صداوسیماى جمهوری اسلامی ایران: ۸۱۴

صلح: ۴۴، ۵۰، ۱۱۰، ۱۳۴، ۱۵۱، ۱۶۷، ۱۷۱، ۱۷۵، ۱۹۸، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۷۳، ۲۹۹، ۳۰۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۸، ۳۸۶، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۴۰۸، ۴۱۲، ۴۴۱، ۴۴۳، ۴۴۵، ۴۴۸، ۴۷۴، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۲، ۵۲۴، ۵۶۰، ۵۶۵، ۵۷۹، ۶۳۶، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۷، ۶۵۹، ۷۰۶، ۷۱۹، ۷۲۱، ۷۴۴، ۷۵۶، ۷۶۲، ۷۷۷، ۸۰۱، ۸۱۹، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۸۱، ۹۹۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۲۰، ۱۰۲۷، ۱۰۴۲، ۱۰۴۴، ۱۰۷۱، ۱۰۷۵، ۱۱۰۷، ۱۱۹۷، ۱۲۱۷، ۱۲۳۱، ۱۲۷۳، ۱۲۷۵، ۱۲۹۲

صليب سرخ بين الملل: ۵۸۲، ۷۷۷، ۸۵۲

صندوق بين المللى پول: ۶۲۳

طرح آب رسانی بغداد: ۷۰۳

طرح استيضاح وزير کشور: ۵۴۳، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶

طرح امور رزمندگان: ۹۸۵

طرح پنجوين - کانی مانگا: ۳۰، ۶۵۴

طرح توسعه دانشگاه بغداد: ۷۰۳

طرح جهاد تخليه بنادر: ۱۲۲۷

طرح خودمختاری کردستان: ۵۰۱، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۷۰۵

طرح خودمختاری مصوبه ۱۹۷۰ دولت عراق: ۱۰۰۶

طرح ريگان: ۶۲۸

طرح شهيد رجایی: ۷۰۰

طرح صلح ريگان: ۵۶۶، ۸۵۳، ۹۹۴، ۱۲۷۰

طرح صلح عربستان (طرح فهد): ۱۲۷۳

طرح صلح فاس: ۸۸۱، ۱۲۲۰، ۱۲۷۳

طرح فيليب حبيب: ۲۷۴

طرح ليك يا خميني: ۱۶۷، ۵۴۵، ۷۷۲، ۸۶۳، ۱۲۶۸

طرح مانور لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص): ۷۲۴

طرح مانور لشکر ۵ نصر: ۷۲۴

عملیات آبی - خاکی خیبر: ۳۷

عملیات بیت المقدس (آزادسازی خرمشهر): ۴۰۴، ۴۴۲، ۱۱۷۰، ۱۲۶۸، ۱۲۷۰

عملیات بیوران - برده پهن: ۱۰۱۰

عملیات ثامن الائمه (ع): ۱۲۷۰

عملیات رمضان: ۲۰۷، ۲۵۲، ۴۴۲، ۱۱۷۰

عملیات شهید امیر عباسی: ۶۴۸، ۶۸۵، ۷۱۱

عملیات طریق القدس: ۴۴۲

عملیات غرب سوسنگرد: ۲۸۷

عملیات فتح المبین: ۴۴۲

عملیات محرم: ۲۸۷

عملیات مسلم بن عقیل (ع): ۴۰۴

عملیات والفجر مقدماتی: ۲۰، ۴۱۸، ۱۰۳۲، ۱۱۸۵

عملیات والفجر ۱: ۲۰، ۳۵، ۴۱۸، ۶۶۶، ۸۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۳۲، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵

عملیات والفجر ۲: ۲۱، ۱۴۴، ۲۰۶، ۳۸۳، ۳۹۴، ۶۱۹، ۶۶۹، ۷۵۹، ۷۷۱، ۱۰۲۵، ۱۰۳۲

عملیات والفجر ۳: ۲۱، ۹۵، ۸۲۴

عملیات والفجر ۴: ۱۹، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۹، ۴۳، ۴۸، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۸۹، ۹۵، ۹۸، ۹۹، ۱۰۸، ۱۱۵،

۱۱۶، ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۹، ۱۶۱، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۷۹، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۲۰۷، ۲۰۹، ۲۱۱،

۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۲۰، ۲۲۷، ۲۳۰، ۲۳۳، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۷۹، ۲۸۴، ۲۹۳، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳،

۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۹، ۳۲۶، ۳۳۱، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۵۵، ۳۶۲، ۳۷۵، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۷، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۰۳، ۴۰۵،

۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۲۱،

۴۲۵، ۴۳۳، ۴۳۹، ۴۴۲، ۴۵۳، ۴۵۷، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۹۳، ۴۹۶، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۱۸، ۵۲۲، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۸، ۵۵۵، ۵۶۱، ۵۶۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۰۱، ۶۱۳، ۶۱۶، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۳۱، ۶۳۴، ۶۵۱، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۸۲، ۶۸۷، ۶۸۷، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۳۷، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۹، ۷۶۳، ۷۶۷، ۷۷۱، ۷۷۹، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۹۷، ۸۰۷، ۸۲۳، ۸۲۶، ۸۳۷، ۸۴۸، ۸۷۳، ۸۷۵، ۹۸۳، ۱۰۵۷، ۱۰۷۳، ۱۰۹۰، ۱۱۶۹، ۱۱۸۶، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲

عملیات والفجر ۵: ۳۱۷

فالانژها: ۳۲۱، ۲۲۴، ۴۱۵، ۷۴۷، ۷۵۸، ۸۳۵، ۱۰۸۱، ۱۱۵۵، ۱۱۸۹

فدراسیون کشتیرانی انگلیس: ۱۱۱۱

فرمان هشت ماده ای امام خمینی: ۱۱۷۸، ۱۲۱۰

قانون احزاب: ۶۰۴

قانون اراضی شهری: ۱۱۷۹

قانون بودجه سال ۱۳۶۰: ۷۰۰

قانون شوراها: ۶۰۴

قبطی ها: ۱۷۷

قرارداد ۱۷ می ۱۹۸۳: ۶۰

قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر: ۷۱۸

قرارداد بین المللی ۱۹۷۲: ۸۵۳

قرارداد بین المللی ۱۹۸۲: ۸۵۳

قرارداد تالبوت: ۷۱۶

قرارداد ژنو: ۴۷۱

قرارداد کمپ دیوید: ۲۱۹، ۱۲۷۰، ۱۲۸۸

قرارگاه لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص): ۴۵۴، ۴۷۹، ۷۲۳

قرارگاه تیپ ۲: ۵۱۸

قرارگاه تیپ ۲۹: ۳۰۵

قرارگاه تیپ ۴۲۸ عراق: ۲۳، ۱۸۲

قرارگاه تیپ ۶۰۲ عراق: ۴۹۸، ۵۰۳

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): ۴۲، ۷۲، ۷۵، ۷۶، ۹۶، ۹۸، ۹۹، ۱۶۲، ۱۶۵، ۲۱۴، ۲۳۷، ۳۱۵، ۳۴۱، ۳۸۱، ۳۸۳، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۳۹، ۴۶۵، ۴۹۶، ۵۰۳، ۵۲۱، ۵۵۷، ۵۷۵، ۵۹۳، ۶۱۸، ۶۸۳، ۶۸۵، ۷۰۹، ۷۱۱، ۷۲۶، ۷۶۵، ۸۱۰، ۸۳۰، ۸۵۸، ۸۸۱، ۱۰۳۷، ۱۰۹۰، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۲۰۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴

قرارگاه حمزه ۱: ۲۲، ۷۲، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۸۷، ۲۵۲، ۳۷۷، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۶۲، ۷۰۹، ۷۶۵

قرارگاه حمزه ۲: ۲۲، ۲۳، ۷۲، ۷۳، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۱۷، ۱۶۴، ۱۶۵، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۲، ۳۷۷، ۴۲۱، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۵۱، ۷۸۲، ۷۸۳

قرارگاه (مقدم) حمزه ۳: ۲۲، ۲۳، ۷۲، ۹۸، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۶۵، ۲۰۷، ۲۸۵، ۳۹۴، ۴۲۲، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴

قرارگاه حمزه ۴: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۷۲، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۸۷، ۲۰۷، ۲۲۹، ۲۵۲، ۲۷۹، ۲۸۰، ۳۷۷، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۲۲، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۸۲، ۷۸۳

قرارگاه حمزه ۵: ۳۷۷، ۴۲۲، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۸۲

قرارگاه حمزه ۶: ۳۷۷، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۸۲، ۷۸۴

قرارگاه حمزه ۷: ۷۸۲، ۷۸۳

قرارگاه خاتم الانبیا(ص): ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۹۸، ۱۰۲، ۱۱۶، ۱۸۸، ۲۰۷، ۲۳۱، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۸، ۳۸۳، ۳۹۷، ۴۰۰، ۴۱۸، ۴۲۱، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۵۳، ۴۵۸، ۴۸۱، ۴۹۶، ۵۱۸، ۵۵۴، ۵۶۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۶۱۳، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۵۲، ۷۶۵، ۷۸۲، ۸۰۷، ۸۱۰، ۸۲۳، ۸۲۴، ۹۹۶، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۲۶۱

قرارگاه سیدصادق: ۶۲۰

قرارگاه شهید کاظمی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): ۶۴۸

قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری: ۱۰۷۰

قرارگاه عملیاتی شمال غرب نیروی زمینی ارتش: ۱۲۶۳، ۱۲۶۴

قرارگاه فرماندهی لشکر ۳۱ عاشورا: ۴۷۹

قرارگاه کربلا: ۳۶، ۱۰۵، ۱۱۷، ۱۱۸، ۳۳۸، ۴۳۸، ۷۱۲، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱

قرارگاه گردان ۲ تیپ ۶۰۵: ۴۹۸

قرارگاه لشکر ۵ نصر: ۷۲۳

قرارگاه مقدم حمزه: ۲۲، ۷۱، ۹۷، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۴، ۱۴۴، ۱۷۹، ۲۰۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۹۷،
۴۰۰، ۴۲۱، ۴۴۳، ۴۵۹، ۵۱۹، ۵۳۸، ۵۴۲، ۵۵۴، ۵۶۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۳۲، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۸۲، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۵، ۸۰۷،
۸۰۸، ۸۲۳، ۱۱۸۶

قرارگاه مقدم خاتم سپاه: ۵۸۹

قرارگاه نجف: ۳۵، ۷۱۲، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷

قرارگاه نجف ۱: ۳۶، ۱۱۶۹، ۱۱۸۵

قرارگاه نجف ۲: ۳۶، ۱۱۶۹، ۱۸۵۵

قرارگاه نوح(ع): ۳۶، ۱۱۷، ۲۹۱، ۳۳۸، ۴۳۷، ۴۳۸، ۷۱۲، ۸۱۰، ۸۲۹، ۱۱۰۳

قطعه نامه ۳۱ اکتبر [۹ آبان]: ۵۶۳

قطعه نامه اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد: ۱۰۵۹

قطعه نامه پیشنهادی ایران درباره حفظ محیط زیست دریایی در برابر تجاوزات نظامی: ۸۷۸

قطعه نامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد: ۲۰، ۳۴، ۳۸، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۵۰، ۴۴۷، ۴۴۵، ۴۶۹، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۵، ۴۸۵،
۴۸۸، ۵۰۶، ۵۱۰، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۳۰، ۵۴۸، ۵۶۰، ۵۶۳، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۹۲، ۵۹۶، ۶۰۸، ۶۲۶، ۶۶۸، ۶۷۰، ۶۷۵، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۹۹، ۸۱۸،
۸۱۹، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۷۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۳۴، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۸۱، ۱۲۵۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲

قطعه نامه کمیته سیاسی اجلاس کشورهای اسلامی داکا: ۱۰۷۵

قوه قضائیه: ۷۸۷، ۷۸۹، ۷۹۱، ۱۲۰۸

ص: ۱۴۳۳

قوه مجریه: ۷۸۸

قوه مقننه: ۷۸۸

ک.گ.ب (سازمان جاسوسی شوروی): ۸۶۴، ۱۱۴۳، ۱۱۶۱

کاتیوشا: ۸۴، ۱۰۶، ۱۸۳، ۲۰۴، ۲۹۰، ۴۰۲، ۴۱۷

کشتی آنتی گونی: ۸۳۰، ۸۴۹، ۸۶۰، ۸۴۸، ۱۰۳۶

کشتی اورهوپاؤ: ۱۰۳۵

کشتی باری یونانی آیپتوس: ۱۰۳۵، ۱۰۵۸

کشتی پریکلی: ۱۱۱۱

کشتی تان قبرس: ۶۷۴

کشتی تگزاس: ۶۷۴

کشتی سان ریو: ۸۱۱

کشتی فرماندهی لاسال نیروی دریایی امریکایی در خاورمیانه: ۵۸۳

کشتی یونانی آنتیکل: ۸۱۱

کشتی یونانی اورا: ۴۳۶

کشتیرانی: ۴۹، ۵۰، ۷۹، ۸۳، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۵، ۱۵۲، ۱۵۴، ۱۵۵، ۲۱۳، ۲۲۲، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۶۳، ۲۹۴، ۲۹۷، ۳۱۸، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۶۸

۳۸۹، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۴، ۴۲۸، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۶۹، ۴۷۱، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۴۶، ۵۶۵، ۶۰۸، ۶۳۶، ۶۴۶، ۶۷۵، ۶۹۱، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۹، ۷۴۴، ۷۹۸

۸۳۲، ۸۵۳، ۸۶۹، ۸۷۵، ۸۷۶، ۱۰۲۱، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۷۱، ۱۱۰۸

کمپانی انگلیسی تیلوو درا: ۶۴۴

کمپانی انگلیسی جان لیگ: ۶۴۴

کمپانی انگلیسی سند گلاسکو: ۶۴۴

کمپانی انگلیسی ویلیام پرس: ۶۴۴

کمیته آراارات: ۱۰۰۷، ۱۰۰۸

کمیته اجرایی الفتح: ۱۵۶

کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق: ۸۳۴

کمیته امداد امام خمینی: ۱۰۹۹، ۴۶۴

کمیته امور خارجه مجلس فرانسه: ۱۱۶۰

کمیته انقلاب اسلامی: ۷۵۹، ۵۴۳

کمیته بین المللی صلیب سرخ: ۱۱۷۶

کمیته چهارجانبه نظامی در لبنان: ۸۹

کمیته دائمی همکاری اقتصادی، علمی و تکنولوژیکی جمهوری دمکراتیک آلمان و عراق: ۱۱۱۰

کمیته روابط امریکا و اعراب: ۱۱۱۵

کمیته روابط خارجی سنای امریکا: ۱۵۵

کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه: ۴۶۵

کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی: ۴۷۳، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۷۶

کمیته فرعی خاورمیانه و اروپایی مجلس نمایندگان امریکا: ۷۰۶

کمیته فرعی سازمان کنفرانس اسلامی: ۷۰۱

کمیته فرهنگی - سیاسی اسرای عراقی: ۷۴۳

کمیته فلسطینی جنبش عدم تعهد در هفتمین اجلاس سران جنبش در دهلی نو: ۷۲۰

کمیته مرکزی الفتح: ۷۶۲، ۶۷۸، ۵۶۷

کمیته مرکزی حزب توده: ۱۹۴

کمیته مرکزی حزب دمکرات کردستان: ۷۰۵، ۲۵۶

کمیته مرکزی حزب کمونیست: ۶۸

کمیته مشترک عراق و ژاپن: ۷۵۸

کمیته وزرای امور خارجه کشورهای غیرمتعهد: ۱۲۹۱

کمیته ویژه جنبش عدم تعهد در خصوص مسئله فلسطین: ۴۱۶، ۴۵۳، ۷۷۷

کمیته هماهنگی وزرای نفت اوپک: ۷۰۴

کمیسیون امور خارجه مجلس شورای اسلامی: ۳۲۰

کمیسیون سیاسی اجلاس آشتی ملی: ۶۶۲

کمیسیون سیاسی و نظامی امریکا: ۱۱۱۶

کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس: ۵۲

کمیسیون شورای عالی دفاع: ۱۰۵۰، ۱۰۵۴

کمیسیون کار و امور استخدامی مجلس: ۱۰۷۲

کمیسیون مشترک اقتصادی عراق و فرانسه: ۶۹۰

کمیسیون ویژه نظامی سازمان ملل متحد: ۱۱۸۱

کنسولگری عراق در استانبول: ۱۲۹۴

کنفرانس سران عرب: ۳۶۹، ۴۵۰، ۵۱۰، ۷۵۵، ۹۸۹، ۱۲۷۰

کنفرانس کشورهای اسلامی: ۲۱۳

کنفرانس وزرای نفت: ۹۸۹

کنگره امریکا: ۵۷، ۱۳۶، ۲۹۹، ۳۲۸، ۱۲۷۸

کنگره حزب سوسیالیست فرانسه: ۱۰۰۷

کنگره ششم حزب دمکرات کردستان: ۶۱۹

کنگره ملت عرب در بغداد: ۱۲۳۲

کنوانسیون چهارم ژنو: ۲۶۸، ۳۶۹، ۴۱۳، ۴۴۸

کنوانسیون وین: ۱۲۶۹

کومه له: ۴۲، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۲۳، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۴۸، ۱۵۷، ۱۶۶، ۱۹۴، ۲۰۸، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۵۶

۲۵۷، ۲۷۵، ۳۱۴، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۲۴، ۴۶۴، ۴۶۵، ۵۲۱، ۵۴۰، ۵۵۷، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۹۳، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۵۴

١٠١٣، ١٠١٢، ١٠٠٧، ٨٥٨، ٨٥٧، ٨٣٨، ٨٣٠، ٨١٣، ٧٨٦، ٧٨٥، ٧٦٩، ٧٥٤، ٧٤٠، ٧٢٥، ٦٩٩، ٦٨٧، ٦٨٦، ٦٤٨، ٦٦٨، ٦٦٧، ٦٥٦، ٦٥٥

ص: ١٤٣٤

۱۲۸۴، ۱۲۸۳، ۱۲۸۲، ۱۲۶۵، ۱۲۶۴، ۱۲۶۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۳، ۱۲۰۳، ۱۲۰۲، ۱۱۹۰، ۱۱۷۲، ۱۱۷۱، ۱۱۲۹، ۱۱۰۴، ۱۰۸۹، ۱۰۳۸، ۱۰۳۷

گارد ریاست جمهوری عراق: ۲۹، ۵۳۷، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۶۱، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۹۷، ۶۱۶، ۶۴۴، ۷۵۶

گارد ساحلی کویت: ۱۲۸۱

گاز نیتروژن خردلی: ۴۹۹، ۸۶۱، ۸۶۲

گردان آژیر: ۱۰۱۲

گردان ابن الولید: ۱۱۶

گردان ابن حارث: ۵۱۹

گردان ابوالفضل: ۴۹۶

گردان اسویس: ۵۵۵

گردان امام سجاد(ع): ۲۰۳، ۸۲۶

گردان تانک ابن حارثه: ۱۱۶، ۵۵۵

گردان حبیب از لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص): ۴۹۳، ۴۹۶، ۷۸۱، ۷۸۲

گردان حسین بن علی(ع): ۲۴۵

گردان زاخو: ۵۵۵

گردان زریوار: ۱۲۸، ۱۴۰

گردان سرشیو: ۱۰۱۲

گردان سقز: ۱۰۱۲

گردان سیدالشهدا: ۴۹۶

گردان شورش: ۱۰۱۲، ۱۰۱۳

گردان عقبه: ۵۵۵

گردان فواد: ۱۰۱۲

گردان کاوه: ۱۰۱۲

گردان کریکار: ۱۰۱۲

گردان کماندوی رشید: ۵۵۷

گردان مرزی بانه: ۸۴۷

گردان مرزی ژاندارمری خوی: ۱۲۲۴

گردان مرزی ژاندارمری: ۱۰۸۹

گردان مستقل شوان: ۱۰۱۲، ۱۰۱۳

گردان مستقل کامیاران: ۱۰۱۲

گردان معتصم: ۵۵۵

گردان ۱ تیپ ۲۹: ۱۱۶

گردان ۱ تیپ ۹۵ (لشکر ۱۸): ۴۹۸

گردان ۱۰۰ خوی: ۷۱۱

گردان ۱۰۷ ارتش: ۸۲۶

گردان ۱۳۷: ۱۱۷

گردان ۱۶۵: ۱۱۷

گردان ۱۸: ۱۱۶

گردان ۲ تیپ ۶۰۲: ۴۹۸

گردان ۲ نیروی کماندویی عقبه: ۱۱۶

گردان ۲۴ بوکان: ۱۰۱۲

گردان ۲۴۰: ۱۱۷

گردان ۳ تیپ ۲۹: ۲۰۲

گردان ۳ تیپ ۵۰۴: ۴۹۸

گردان ۳ تیپ ۶۰۵: ۴۹۸

گردان ۳۱ مهاباد: ۱۰۱۲

گردان ۴ تانک: ۱۱۶

گردان ۴ توپخانه: ۱۱۷

گردان ۴ مستقل تانک: ۳۰۴

گردان ۴: ۱۱۷، ۵۵۵

گردان ۵۵ مستقل عراق: ۱۰۴، ۱۱۶

گردان ۵۶ مستقل: ۱۱۶

گردان ۶ مهندسی: ۱۱۷

گردان ۶۳۲: ۱۱۷

گردان ۶۶۷: ۱۱۶

گردان ۷ کماندویی: ۱۱۶

گردان ۸ نیروهای مخصوص تیپ ۳۳: ۴۰۴

گردان ۸۱۳ تانک: ۸۱۰

گردان ۹ تانک: ۱۱۶

گردان ۹ توپخانه: ۱۱۶

گردان ۹: ۵۵۵

گردهمایی ائمه جمعه مراکز استان ها: ۳۱۹

گردهمایی اتحاد برای پیشگیری از جنگ های هسته ای: ۳۶۹

گردهمایی اتحادیه پارلمان های عربی و اروپایی: ۴۲۵، ۴۲۸

گردهمایی اعضای کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک: ۷۳۲

گردهمایی بین المللی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده: ۱۰۷۵

گردهمایی بین المللی پزشکی تهران: ۷۲۷، ۷۷۲، ۷۹۲، ۸۱۴، ۸۳۲، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۵۲، ۸۶۱، ۸۶۳، ۸۶۸

گردهمایی سفرا و کارداران جمهوری اسلامی ایران در اروپا و امریکا: ۱۵۰

گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه سراسر کشور در قم: ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۵۵، ۱۲۲۷

گروگان: ۵۳۱

گروه آرمان اسلامی: ۱۲۹۵

ص: ۱۴۳۵

گروه چریک های فدایی خلق (اقلیت): ۱۲۷، ۶۶۰، ۶۷۶، ۴۰۸، ۵۸۱، ۵۸۲، ۶۰۲، ۱۰۰۹

گروه خبات: ۷۲۶، ۸۱۳، ۱۰۱۳

گروه رزگاری: ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۸۱۳، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۲۶۳

گروه رزمی سلمان: ۴۲۱

گروه سوسیالیست های عراقی: ۲۵۴

گروه ضربت سقز: ۶۶۷

گروه عارف بلوکی دینامیت: ۶۷۶

گروه فلسطینی ابونضال: ۸۴۵، ۸۵۳

گروهان چناره: ۴۸۴

گروهان کماندویی التأمیم: ۱۱۶

گروهان مالک اشتر ژاندارمری: ۲۱۵

گروهان موسی بن جعفر(ع) (از گردان امام سجاد لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)): ۸۲۶

لشکر یکم عراق: ۴۶۵

لشکر ۱۴

امام حسین(ع): ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۷۱، ۷۲، ۹۶، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۲۲، ۱۴۴، ۱۶۱، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۳، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۱۱، ۳۳۱، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۵۶، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۷۱، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۳۸، ۵۵۳، ۵۵۵، ۵۷۲، ۵۹۱، ۶۱۵، ۶۳۴، ۶۶۷، ۶۸۳، ۷۰۹، ۷۶۵، ۷۶۶، ۸۷۳

لشکر ۱۷

علی بن ابی طالب(ع): ۲۵، ۲۶، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۶، ۷۳، ۷۴، ۹۵، ۱۰۴، ۲۳۲، ۲۵۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۵۶، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۸۱، ۴۹۴، ۴۹۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۹، ۵۳۷، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۲، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۱۴، ۶۳۲، ۶۳۴، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۲، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۷۹، ۷۸۰، ۸۰۸، ۸۲۵، ۸۷۳، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۱۲۰۱

لشکر ۱۹ فجر: ۳۳۵، ۶۸۲، ۸۷۳، ۱۱۰۳

لشکر ۲۱ حمزه: ۲۵۲

لشکر ۲۲ پیاده: ۱۰۵۷

لشکر ۲۳ نوهده ارتش: ۱۴۵، ۲۱۰، ۲۵۶، ۶۴۸، ۷۵۱

لشکر ۲۵

کربلا: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۷۲، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۶۵، ۱۸۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۵، ۳۰۳، ۳۱۰، ۳۳۴، ۳۵۵، ۳۵۷، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۵۵۵، ۸۷۳، ۱۲۴۱

لشکر ۲۷

حضرت رسول(ص): ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۵، ۳۶، ۷۳، ۹۵، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۹۸، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۵، ۴۵۳، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۶، ۴۹۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۷۰، ۵۷۲، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۳۴، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۷۹، ۷۸۱، ۷۸۲، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۷۳، ۱۱۸۵، ۱۱۸۷

لشکر ۲۸ کردستان: ۹۹، ۱۰۳، ۶۶۶، ۶۶۸، ۸۱۰، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴

لشکر ۳۰ گرگان: ۲۸، ۳۶، ۳۴۰، ۵۱۹، ۶۱۵، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۸۲، ۸۱۰، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷

لشکر ۳۱

عاشورا: ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۵، ۷۲، ۷۳، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۴۴، ۱۸۶، ۲۰۷، ۲۳۰، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۳، ۲۸۵، ۳۳۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۹۸، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۷۹، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۶، ۴۹۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۳۸، ۵۵۳، ۵۵۵، ۵۷۲، ۶۱۵، ۶۳۴، ۸۷۳، ۱۱۸۵، ۱۱۸۷

لشکر ۳۲ عراق: ۷۶۶

لشکر ۴ عراق از سپاه یکم: ۱۱۶، ۱۸۵، ۴۰۲، ۴۶۳، ۷۶۶، ۱۰۵۷

لشکر ۴۱ ثارالله(ع): ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۹، ۷۳، ۹۸، ۱۰۴، ۱۶۵، ۲۰۷، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۴۵، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۱۱، ۳۳۱، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۲۲، ۴۶۰، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۲، ۶۳۴، ۸۲۵، ۸۷۳

لشکر ۵

نصر: ۲۵، ۲۸، ۳۰، ۳۱، ۷۴، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۴، ۳۷۷، ۳۷۸، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۵۴، ۵۷۲، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۵، ۷۶۷، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۲، ۸۰۸، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۷۳، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷

لشکر ۶۴ ارومیه: ۶۴۸

لشکر ۷ عراق: ۷۱۰، ۱۰۵۷

لشکر ۷ ولی عصر (عج): ۴۶۳، ۶۶۷، ۶۸۲، ۷۶۶

لشکر ۸ نجف سپاه پاسداران: ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۷۲، ۷۳، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۶۵،
۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۳، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۷، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۴۹، ۲۵۱، ۲۸۱، ۲۸۵، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۳۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۷۵، ۳۹۴،
۴۲۲، ۴۳۳، ۵۵۵، ۵۷۲، ۶۱۵، ۸۷۳

مؤسسه تحقیقات باستان شناسی فرانسه در ایران: ۵۳، ۶۴۵، ۶۵۸، ۱۲۴۷

مانور آزادی قدس: ۵۴۵، ۷۷۲، ۸۶۳

مانور سپر شبه جزیره: ۸۵، ۵۴۷

مانور لیبیک یا خمینی: ۸۷۷

مانور مشترک امریکا و عربستان سعودی: ۸۳

مانور نظامی مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس:

ص: ۱۴۳۶

مجاهدین مسلمان عراقی: ۳۴۸

مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق: ۱۴۹، ۱۵۰، ۵۳۰، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۲۱۳، ۱۲۱۷، ۱۲۴۸

مجلس سنای امریکا: ۲۹۹

مجلس سنای فرانسه: ۵۰، ۵۷۸

مجلس شورای اسلامی: ۵۱، ۵۲، ۶۶، ۱۶۷، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۶۷، ۴۴۱، ۵۲۸، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۵۸، ۶۰۳، ۶۰۵، ۶۰۶، ۷۲۷، ۷۹۳، ۱۰۱۹، ۱۰۳۹،

۱۰۹۶، ۱۱۷۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۲۷، ۱۲۶۵

مجلس عوام انگلیس: ۳۰۰

مجلس کویت: ۱۱۳۹

مجلس مشورتی فدرال پاکستان: ۵۴۷

مجلس ملی فرانسه: ۵۷۷

مجلس نمایندگان امریکا: ۵۷، ۲۹۹، ۱۲۷۸

مجمع عمومی سازمان ملل متحد: ۳۳، ۱۳۲، ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۴۳، ۴۱۳، ۶۰۸، ۶۶۰، ۶۶۱، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵

محاضرہ اقتصادی: ۱۱۰۶

مراسم اختتامیه بیست و ششمین دوره آموزش سپاه پاسداران منطقه ۲: ۱۱۵۴

مراسم گشایش نشست سران سازمان کنفرانس اسلامی: ۱۲۷۱

معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف: ۱۰۵۷

ملی شدن صنعت نفت: ۱۲۰۴

منشور (ملل متحد): ۱۰۷۱، ۱۱۰۹

موساد: ۲۱۷، ۷۹۴، ۸۶۴، ۸۶۵

مؤسسه امریکن انترپرایز انستیتو: ۱۱۸۴

موشک اس.اس. ۲۱: ۱۷۶

موشك اس.اس.۳۱: ۶۹۳

موشك اسكاد: ۳۴، ۳۲۶، ۳۸۴، ۴۰۸، ۵۰۸، ۵۹۶، ۸۵۹، ۸۶۰، ۱۱۷۶

موشك اگزوست: ۸۲، ۱۳۰، ۱۳۳، ۱۳۷، ۱۵۸، ۳۰۲، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۸۳، ۳۸۴، ۴۰۸، ۴۱۲، ۴۲۲، ۴۳۷، ۴۷۱، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۷۸، ۵۹۶، ۶۰۹، ۶۳۷، ۶۵۸، ۶۷۲، ۶۷۵، ۸۳۱، ۸۴۳، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۷۶، ۹۹۱، ۱۰۳۶، ۱۰۵۸، ۱۱۱۷، ۱۱۷۶، ۱۲۸۷، ۱۲۹۲

موشك پرشینگ: ۱۰۲۶

موشك راپير: ۵۰۸

موشك روسی کوتاه برد فراگ: ۴۰۸، ۳۸۴

موشك زمین به زمین: ۱۱۷۵

موشك ضد هوایی سام ۷: ۲۵۱، ۶۳۴

موشك ضد هوایی سهند: ۴۳۳

موشك ضد هوایی میلان: ۴۳۳

موشك ضد هوایی هاوک: ۳۸

موشك هارپونت: ۴۳۷

میانجیگری: ۵۵، ۸۳، ۸۸، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۶۹، ۱۷۰، ۲۹۶، ۳۸۹، ۴۲۸، ۴۴۷، ۴۷۲، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۸۸، ۵۰۶، ۵۱۰، ۵۸۱، ۶۰۹، ۶۲۶، ۶۵۶، ۶۷۳، ۷۹۹، ۸۱۸، ۸۱۹، ۱۱۰۹، ۱۱۳۴، ۱۱۴۳، ۱۱۸۰، ۱۲۹۱

مین ضد نفرات والمر گوشکوبی یا پومنه: ۸۰۲، ۸۰۳

مین ضد تانک روسی تی.ام.۴۶: ۸۰۳

مین ضد تانک نمره ۷۲ یا قالبی: ۸۰۳

مین منور انگلیسی: ۸۰۳

مین های ضد نفر پدالی: ۸۰۳

ناتو: ۱۵۵، ۶۷۷، ۷۷۵، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۷، ۷۹۸

ناو هواپیما بر آیزنهاور: ۶۶۱

ناو هواپیمابر امریکایی رنجر: ۸۲، ۱۳۰

ناو هواپیمابر کلمانسو: ۷۴۷

ناوچه زوبین: ۴۰، ۴۳۷

ناوشکن لورنس: ۵۸۳

ناو گروه احمد: ۴۳۸

ناو گروه فجر: ۴۳۸

ناو گروه قاسمیه: ۳۷، ۱۱۷

ناو گروه قفاص: ۳۷، ۱۱۷

ناو گروه نوروز: ۳۷، ۱۱۷

نرخ بیمه کشتیرانی: ۱۵۰، ۲۹۷، ۷۹۸، ۸۶۰

نشست سالانه سازمان خبرگزاری های آسیا - اقیانوسیه: ۳۷۰

نشست مشترک شورای فرماندهی انقلاب و فرماندهی منطقه ای حزب سوسیالیست بعث عرب: ۴۷۱

نشست مشترک کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق: ۸۳۴

نشست نهم حزب دمکرات کردستان عراق: ۴۴۰

نفر بر پی.ام.پی: ۱۱۷، ۱۲۱

نماز جمعه تهران: ۴۵، ۴۸، ۲۱۶، ۳۸۵، ۳۸۸، ۵۲۵، ۶۵۷، ۷۵۶، ۷۵۸، ۸۶۳، ۱۰۵۹، ۱۱۹۰، ۱۲۱۷

نمایشگاه بین المللی بغداد: ۴۸۸، ۵۸۱

نهضت آزادی ایران: ۵۲۸، ۵۴۴

نیروهای چندملیتی حافظ صلح سازمان ملل در لبنان: ۵۳، ۵۵، ۵۷، ۵۸، ۲۹۹، ۳۷۲، ۷۴۸، ۱۰۴۳، ۱۱۹۸

نیروهای کماندویی مقداد: ۱۱۶

نیروی دریایی ارتش: ۳۶، ۴۰، ۱۱۷، ۲۴۲، ۲۹۱، ۲۹۲، ۴۲۲، ۴۳۸، ۸۲۹، ۱۲۸۲

ص: ۱۴۳۷

نیروی دریایی اسرائیل: ۱۲۵۸

نیروی دریایی امریکا: ۱۳۶، ۶۶۱

نیروی دریایی عراق: ۴۶۹، ۸۶۱

نیروی دریایی فرانسه: ۱۲۹۸

نیروی دریایی: ۳۴۴، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۷۰، ۱۱۰۵، ۱۱۶۵، ۱۲۳۸، ۱۲۸۱

نیروی زمینی ارتش: ۲۵۶، ۲۸۴، ۲۸۵، ۴۲۳، ۱۰۷۹، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۱۷۰، ۱۱۰۵، ۱۱۸۵، ۱۲۱۲، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۹۵

نیروی کماندویی الحمزه: ۷۵۲

نیروی کماندویی العباس: ۷۵۲

نیروی هوایی ارتش: ۴۰، ۱۳۶، ۲۱۸، ۲۴۲، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۶۶، ۴۹۹، ۸۱۰، ۸۶۰، ۹۹۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۳، ۱۰۹۳، ۱۱۰۵، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۸۷،

۱۲۳۷

نیروی هوایی اسرائیل: ۷۳۳، ۷۴۸، ۸۰۰

نیروی هوایی سوریه: ۸۰۰

نیروی هوایی عراق: ۳۸، ۸۲، ۱۰۸، ۵۵۸، ۵۷۲، ۸۰۰، ۸۶۱، ۱۰۷۳، ۱۲۹۲

نیروی هوایی فرانسه: ۵۹، ۷۴۶، ۷۷۶

نیروی هوایی کویت: ۷۳۱

واحد آموزش بهداری ستاد مرکزی سپاه: ۷۱۰

واحد آموزش نظامی: ۷۱۰

واحد اطلاعات سپاه ارومیه: ۳۱۴

واحد اطلاعات سپاه استان کردستان: ۲۶۰

واحد اطلاعات سپاه سردشت: ۶۴۸

واحد اطلاعات سپاه سلماس: ۲۹۰

واحد اطلاعات سپاه منطقه ۱۱: ۱۲۸۴

واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه پاسداران: ۷۶، ۷۵۴، ۱۲۲۵

واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): ۷۶، ۲۵۰، ۲۶۱، ۳۱۱، ۷۸۲، ۸۱۳، ۸۷۴

واحد اطلاعات قرارگاه خاتم: ۷۶۶

واحد اطلاعات قرارگاه نجف اشرف: ۷۲۴

واحد بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: ۱۶۷

واحد پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه: ۲۵۱، ۳۳۴

واحد تعاون قرارگاه خاتم الانبیا(ص): ۸۷۳

واحد توپخانه لشکر ۸ نجف: ۱۸۵

واحد روحانیت حزب جمهوری اسلامی: ۱۰۴۰

واحد شنود تیپ نبی اکرم(ص): ۷۶۸

واحد مهندسی تیپ قدس: ۴۲۳

واحد مهندسی تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع): ۱۸۳

واحد مهندسی رزمی قرارگاه کربلا: ۷۸۴، ۸۰۲

واحد مهندسی ستاد مرکزی سپاه: ۱۲۲۵

واحد مهندسی قرارگاه حمزه ۴: ۲۸۰، ۲۸۱

واحد مهندسی قرارگاه خاتم: ۴۶۱

واحد مهندسی قرارگاه مقدم حمزه: ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۹۴

واحد مهندسی لشکر ۱۴ امام حسین(ع): ۴۸۰

واحد مهندسی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص): ۵۱۷

واحد مهندسی لشکر ۸ نجف: ۲۸۱

واحد نیروی انسانی قرارگاه خاتم الانبیا(ص): ۵۵۵

وحدت حوزه و دانشگاه: ۱۱۹۰، ۱۱۹۳، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲

وزارت آموزش و پرورش: ۶۳، ۱۲۳۰

وزارت ارشاد اسلامی: ۱۹۴، ۵۹۹، ۶۳۹، ۶۷۱

وزارت اطلاعات عراق: ۶۷۳

وزارت اطلاعات: ۱۹۴

وزارت اقتصاد آلمان فدرال: ۱۰۴۶

وزارت اقتصاد و دارائی: ۱۱۵۸

وزارت امور خارجه كويت: ۱۲۷۶

وزارت امور خارجه اردن: ۵۲۴

وزارت امور خارجه الجزایر: ۸۰۱

وزارت امور خارجه امريكا: ۲۰، ۵۵، ۳۲۵، ۴۳۰، ۷۰۵، ۷۲۹، ۷۴۷، ۷۶۰، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۷۶، ۹۹۱، ۹۹۲، ۱۰۶۶، ۱۱۰۱، ۱۱۸۳، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۷۸

وزارت امور خارجه انگليس: ۲۳۹

وزارت امور خارجه ایتالیا: ۱۰۶۷

وزارت امور خارجه پاکستان: ۶۰۸

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران: ۴۵، ۴۷، ۵۳، ۵۷، ۵۹، ۶۱، ۶۳، ۶۴، ۱۹۴، ۲۱۹، ۲۵۶، ۲۹۸، ۳۲۴، ۳۶۸، ۳۶۹، ۴۴۵، ۵۸۲، ۶۰۳، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۳۴، ۸۱۵، ۸۸۰، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۳۵، ۱۱۷۵، ۱۱۹۵، ۱۲۳۲، ۱۲۸۶

وزارت امور خارجه ژاپن: ۳۷۰، ۱۲۹۳

وزارت امور خارجه عراق: ۴۵۰، ۱۲۵۱

وزارت امور خارجه فرانسه: ۶۵۸

وزارت امور خارجه لبنان: ۶۰، ۸۰۱، ۸۴۴

وزارت امور خارجه مصر: ۱۱۱۵

وزارت بازرگانی انگليس: ۷۱۶

وزارت بازرگانی: ۴۴۱، ۶۰۵، ۱۰۴۰

وزارت برق رسانی و توسعه نیروی الکتریکی شوروی: ۸۱۷

وزارت بهداری: ۶۲۳، ۱۰۴۲

وزارت تجارت دریایی یونان: ۴۳۶

وزارت دریانوردی بازرگانی یونان: ۱۰۵۸

ص: ۱۴۳۸

وزارت دفاع امریکا: ۱۹۷، ۵۴۹، ۶۰۹

وزارت دفاع فرانسه: ۷۴۷، ۸۲۱

وزارت دفاع: ۱۰۵، ۱۰۵۴، ۱۱۲۰، ۱۲۸۲

وزارت راه: ۱۰۷، ۱۲۲۷، ۱۲۸۵

وزارت سپاه پاسداران: ۵۵۸، ۹۹۶، ۹۹۷

وزارت صنایع سنگین: ۲۶۴

وزارت کار و امور اجتماعی: ۱۰۴۰

وزارت کشاورزی: ۱۰۳۹، ۱۰۴۰

وزارت کشتیرانی دریایی یونان: ۱۰۳۶

وزارت کشور کویت: ۶۲، ۱۱۱۳، ۱۲۸۱

وزارت کشور: ۱۷۳، ۱۷۶، ۳۱۴، ۵۴۴، ۶۰۵، ۱۱۵۸

وزارت مسکن: ۱۰۳۹، ۱۰۴۰

وزارت معادن و فلزات: ۱۰۳۹، ۱۰۴۰

وزارت نفت: ۳۶۴، ۷۰۳، ۸۱۰

هفتمین اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم تعهد: ۴۱۶

همایش بررسی جنایات صدام: ۱۲۱۳، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۴۷، ۱۲۴۹، ۱۲۷۰

هوایمای آواکس: ۲۴۲

هوایمای اف ۱۴: ۴۹۱، ۶۶۱، ۷۰۶، ۷۳۴، ۷۹۴، ۸۶۰، ۱۰۳۵، ۱۰۷۴، ۱۱۶۲

هوایمای اف ۱۵: ۸۳

هوایمای اف ۴: ۱۰۳۵

هوایمای بوئینگ ۷۰۷: ۱۲۹۹

هوایمای توپولف: ۱۰۷۳

هواپیمای جاگوار: ۶۵۹، ۶۶۰

هواپیمای سوپراتاندارد: ۱۹، ۲۰، ۴۳، ۴۴، ۴۷، ۴۸، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۹، ۶۷، ۷۸، ۷۹، ۸۱، ۸۲، ۸۵، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۷، ۱۵۱، ۱۵۸، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۹۷، ۲۱۳، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۳۹، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۶۲، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۹۷، ۳۰۲، ۳۲۳، ۳۲۶، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۲، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۶۷، ۳۷۰، ۳۸۷، ۳۹۱، ۴۱۲، ۴۴۵، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۹۱، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۲۹، ۵۴۲، ۵۶۵، ۵۷۸، ۵۹۶، ۵۹۷، ۶۰۱، ۶۲۲، ۶۲۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۴۵، ۶۵۸، ۶۷۲، ۶۷۵، ۶۹۴، ۷۴۴، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۶۲، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۴۸، ۸۷۰، ۸۷۹، ۹۹۱، ۱۰۳۶، ۱۰۷۱، ۱۰۷۳، ۱۱۱۷، ۱۱۴۳، ۱۲۸۷، ۱۲۹۲

هواپیمای سوخو: ۱۵۸، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹

هواپیمای سوخوی ۲۰: ۴۹۹

هواپیمای سی ۱۳۰ امریکایی: ۸۲۷

هواپیمای میراژ اف ۱: ۸۲، ۱۳۷، ۱۶۸، ۹۹۱

هواپیمای میراژ: ۸۵، ۳۳۸، ۱۰۷۳، ۱۱۷۰، ۱۲۹۲

هواپیمای میگ ۲۱: ۸۴۸، ۱۱۷۰

هواپیمای میگ ۲۳: ۴۳۷، ۸۴۸

هواپیمای میگ ۲۵: ۳۶۷، ۱۰۷۳

هوانیروز: ۴۰، ۱۴۵، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۴، ۱۱۶۹، ۱۱۸۶

هیئت بازرگانی انگلیس: ۷۱۶

هیئت حقیقت یاب سازمان ملل از مناطق آسیب دیده ایران و عراق: ۴۴، ۴۵، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۴، ۵۷۶، ۱۱۶۹، ۱۱۸۱، ۱۱۸۶

هیئت عالی رتبه اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی: ۶۸

هیئت نجات ملی لبنان: ۲۷۴

هیئت نمایندگی ایران در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا: ۱۰۷۵

هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل: ۳۸۹

هیئت نمایندگی سازمان آزادی بخش فلسطین در کنگره سراسری حزب سوسیالیست فرانسه: ۴۵۱

هیئت ویژه فرمانده کل سپاه: ۹۸۳، ۹۸۵، ۹۹۶

هیز آواره حزب دمکرات: ۱۲۸۴، ۱۲۸۳، ۱۰۰۹، ۸۷۴، ۶۴۸

هیز افشار (وابسته به حزب دمکرات کردستان): ۴۲۴، ۴۳۹، ۴۶۴، ۸۷۴، ۸۷۵، ۱۰۰۸، ۱۰۱۱

هیز افشین: ۱۰۰۹

هیز بیان حزب دمکرات: ۴۳۹، ۳۸۳

هیز بیستون حزب دمکرات کردستان ایران: ۳۸۲، ۵۹۳، ۶۸۶، ۷۲۵، ۱۰۱۱

هیز پیشوا: ۳۴۰، ۴۳۹، ۶۴۸، ۶۶۹، ۱۰۰۹

هیز حاتم: ۲۹۰، ۶۶۸، ۹۸۷، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۱۵۱، ۱۲۲۴

هیز دیواندره: ۶۵۵، ۷۴۰

هیز زریوار: ۱۴۰

هیز زیبار: ۱۰۱۱

هیز سیمیتکو: ۴۶۵، ۸۷۴، ۱۰۰۸

هیز شاهو: ۶۱۷

هیز شریف زاده حزب دمکرات: ۳۶۱، ۱۰۱۱

هیز شوان سازمان کومه له: ۶۸۶، ۷۲۵

هیز شورش: ۱۴۱

هیز شهیدان دیواندره: ۱۰۱۱

هیز شهیدان کامیاران: ۱۰۱۳

هیز عباسی: ۱۰۰۷، ۱۰۰۸

هیز فواد از سازمان کومه له: ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۰۱۳

هیز معینی: ۱۰۱۰

ص: ۱۴۳۹

هیز نه هو (نحو): ۱۰۰۷، ۱۰۰۸

هیز هزار: ۶۴۸

هیز یوسفی: ۱۰۱۰

هیز ۱۱۰ بیان: ۱۰۱۰

هیز ۸۱ وردی: ۱۰۱۱

یگان چندالله: ۶۳۵، ۶۴۸، ۷۵۳

یگان حزب الله پیرانشهر: ۱۲۸۴

یگان حفاظت مقر شهید مطهری: ۱۲۶۵

یگان دریایی سپاه: ۲۹۱

یونسکو: ۸۳۹

ص: ۱۴۴۰

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ ه.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
 ۲. ارتباط با مراکز هم سو
 ۳. پرهیز از موازی کاری
 ۴. صرفاً ارائه محتوای علمی
 ۵. ذکر منابع نشر
- بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی
۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...
۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...
۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نمایم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱-۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

